D. FRANCISCI SALGADO DE SOMOZA,

IN REGALI CANCELLARIA VALLISOLETANA SENATORIS.

TRACTATVS DE SVPPLICATIONE AD SANCTISSIMVM A LITERIS

ET BVLLIS APOSTOLICIS IN PERNICIEM Reipublicæ, Regni, aut Regis, aut iuris tertij præiudicium impetratis.

ET DE EARVM RETENTIONE INTERIM IN SENATV.

Opus vtrique Reipublicæ Ecclesiasticæ, & temporali vtilissimum,

Copiosa literarum per politicarum exornatione (tum ad Regimen, tum ad status rationem conducibilium) illustratum.

EDITIO PRIMA LVGDVNENSIS.

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. LXIV.

CVM SVPERIORVM PERMISSV.

ILLVSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO

PRINCIPI ET HEROI,

DON

EMANVELI FONSECÆ,

STVNICÆ, AZEVEDO,

COMITI MONTIS REGII,

Comiti Fontano, Nobilissimarum Vlloæ, Viedmæ, & Riberæ domuum Toparchæ; alibi quoque Domino aut Dynastæ, ex Sanctiori Consilio, & à cubiculo Regio, Neapoli Exprorege, apud Romanum Pontificem iterum Exlegato, & in Supremo Italicarum rerum Senatu Præsidi integerrimo.

PERMITTE deprecor, MAXIME PRINCEPS, vt affectum beneuolentiæ plenum ad te transferam, & hos non primos laborum meorum fructus tibi dedicem Munus sanè, si aut ex sua, aut ex tua dignitate spectetur perexiguum: si ex viribus meis mediocre, si ex animo magnum. Iniurium etenim esset, non tibi me, meáque omnia subdere, cuius obsequio iura Patriæ addicunt. Strictum medius Fidius hoc; strictius tamen grati animi vinculum, quo ingenuè fateor deuinctum à te immortalis memoriæ Principe, cuius magnitudini quicquid sum acceptum refero: Accipe igitur libens fœtum hunc quem offero, *de Supplicatione ad Sanctissimum* Patrem, & Christianæ gregis Summum Pastorem, imò animum offerentis Artaxerxes alter;

ã 2 *Ytas.* neque

neque enim ita valdè exiguum obtuliſſe videbor munus: quod ſi hilari fronte accipere, ac nominis tui patrocinio fouere dignatus fueris, adeò mihi ingentes animos addes, vt viribus maiora, mente tamen iam pridem concepta, & ardenti concupita ſtudio aggrediar conſcribenda. Maiorum nempe tuorum geſta nunquam pro meritis laudata, nec laudanda ſatis, alio ſcilicet Thucydide, Xenophonte alio, Salluſtio vel Liuio (ſi per tempora licuiſſet) dignum opus: cum vel ſummis hiſtoricis illis pleniſſimè ſuppeditarint conſcribendi materiam, eámque toto orbi notiſſimam. Inter complures alios EX STVNICENSI FAMILIA nobilitate ac præclaris facinoribus illuſtres, & celeberrimos viros præterire non poſſum vtrumque Didacum Lopez Stunicam, Seniorem, videlicet, & Iuniorem; Alter vel aſperrimis Reipublicæ temporibus partium ſtudiis adeò gratus, vt ſuis virtutibus Ioannis Secundi Caſtellæ Regis tutela, & corporis cuſtodia concredita fuerit, Henrico Aragonum Infante cæteris Magnatibus infenſo maximè aſſentiente; Alter non intermoriturae gloriæ Didacus EX AZEVEDORVM PROLE ab Arnaldo Equite Vaſcone Alphonſo Quinto Legionis Rege per ſexcentos, & amplius annos ad præſentia vſque tempora deducta originem repetit. Qui periculum à nobis omnibus, vitæ ſuæ periculo depulit, qui hoſtibus in nos irruentibus iter corpore ſuo occluſit, qui peſtem ac perniciem, quam illi in nobis machinabantur, in ipſorum capita conuertit, qui illorum temeritatem conſilio, furorem fortitudine, audaciam virtute ſuperauit. Is etenim cui noui atque inuſitati honores pro nouo ipſius, & inſolito militari facinore tribuendi, ſiquidem in oppugnatione Arcis (ad Salſas vocant) à Gallo duce obſeſſæ cum eſſet huic incomparabili Didaco aluus diſſecta, ita vt diffluerent inteſtina, à prælio iam inito paruo tempore ſe ſubduxit, & animo intrepido (melior Scæuola) vt ſors & tempus dedit, aluum aſſuit, promptioríque fortitudine conflictum repetit, fruſtra aduerſantibus contubernalibus, glorioſuum ſepulchrum manere dictitans fortiter pugnanti. It ergo, pugnat, donec infracto animo manus cum hoſte conferenti VIRTVS SEPVLCHRVM CONDIDIT. Inter cæteros eximios etiam tuæ gentis duces Didaco patrimonij ac virtutis hæres Alphonſus connumerandus, qui ſub Carolo Quinto Auguſto Imperatore Viennæ interfuit, non tantùm præclaro virtutis noſtrorum exemplo, quam ſempiterno effuſæ Soleymannæ fugæ dedecori. Necnon eius filius Hieronymus de re litteraria, & militari peritus diſciplina, quandoquidem Legatus fuit deſignatus Sacroſanctæ, & Oecumenicæ Tridentinæ Synodi, in qua de noſtræ fidei myſteriis ſanciendis pertractatum fuit. Prodeant iam Gaſpar pater tuus PRINCEPS EXCELLENTISSIME, & Balthaſar Stunica Patruus, de quorum laudibus in omnium virtutum genere dicturus ſi fuiſſem, maximope-

ro

re commouerer, ac conturbarer animo, tum ob virium mearum imbecillitatem, tum quia maiora, & separata volumina eorum præclara gesta requirerent, Sed,

Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Cum in ore omnium versetur, post munera Proregis Mexicani, & Peruani Regni perfuncta illi contigisse, quod in funere exequiarum prædicant de Thebano Epaminonda, ac de Publicola Romano: Ita vt quod Historicus de isto, idem ego de parente tuo dicam: *Omnium consensu Princeps belli, pacisque artibus moritur gloria ingenti, copijs familiaribus adeò exiguis, vt funeri sumptus deesset, de publico est elatus.* Vix tamen tua hæc (si Iuuenali credendum) tua verò morum elegantia, comitas, magnanimitas, prudentia, liberalitas, humanitas, vnicum litterarum patrocinium.

Solus enim tristes hac tempestate Camenas
Respicis.

Quibus certè animi bonis vt maiores tuos adæquas, vt plurimos huius æui Principes longissimè antecellis, ita ad fortunæ, quæ possides, bona, vel longè etiam maiora viam tibi sternere, sin minùs præueniente natura hæreditario tibi obtigissent iure, facili negotio potuisses. Nempe tu ille, qui Serenissimi Vualiæ (tunc Principis, nunc Anglorum Regis) quem venientem exceperas, cum ex hac Regia Curia discederet, Regio nomine itineris comes datus fuisti (MAGNANIME COMES.) Namque Regio sanguine præclarus, pectore prudens, consilio maturus, sermone fœcundus, qui caput conferre etiam cum exteris, æmulis, hostibus vales: qui Regis tui maiestatem, populi decus, patriæ laudem indolémque vnus dignè representatas. Qui Gregorio XV. & Vrbano VIII. Pontificibus Maximis pro Maximo Philippo nostro secundùm extraordinem gratulaturus Legatus siue Principis imago Italiam lustrasti, & illustrasti, in eius Principum veneratione pariter, & amore. Qui in Aragonum Comitiis credito citius impetrasti quæ postulabas in Regio sedens solio. Qui etiam ex Neapolitano Regno (cui præeras) Regis nostri exercitibus subleuandis cùm in Italia, tum in Belgio, ac denique in Germania maximum neque ante hac par collatum militum pecuniarúmque subsidium promptius submisisti, vnde felicissimi operâ tuâ contigerunt victoriarum euentus. Qui demùm summa Italici Senatus gubernacula æquali inuiolatæ Nemesis trutina moderaris. Hæc ergo OPTIME PRINCEPS tuarum virtutum agmina cunctantem me ac timidum excitarunt, vt sub Auspiciis Celsitatis tuæ has tractationes in lucem prodire iuberem, Tu nosce, & ignosce: carpet alius, priusquam

ã 3 capiat,

capiat, negliget, priusquam legat. En igitur (ADMIRANDE DYNASTÃ Præsidum exemplar sed sine exemplo) lucubrationum mearum leuidense quidem munusculum, sed deuotionis, & amoris in te mei ex omni parte syncerum, perpetuúmque monumentum: quod si eidem CELSITVDINI TVÆ neutiquam improbari animaduertero, cumulatè mihi erit, vt cuius gloriosissimum nomen plus operi allaturum sit auctoritatis & gratiæ, quam qualis qualis Aristarchorum censura.

Rarus honos, summo se Præside posse tueri:
Rarior, à summo Præside posse legi.

Cuius votis benè faueat Deus rerum opifex omnium, & feliciora indies gloriæ incrementa virtuti tuæ consentanea te valente ac diutissimè sospite tribuat. Matriti pridie Non. Mart. M. DC.XXXIX.

Excellentiæ tuæ,

Addictissimus Cliens,

Don FRANCISCVS SALGADO *de Somoça.*

LICEN

LICENTIATI

D. BARTHOLOMÆI BVIAN

DE SOMOZA, S.S.R. C. ARAGONVM QVONDAM

Relatoris ac etiam Sanctæ Cruciatæ, nunc verò in Supremo Sanctæ & Generalis Inquisitionis Consilio idem exercentis munus in laudem;

NOBILIS ET PERITISSIMI LICENTIATI

DON FRANCISCI SALGADO

DE SOMOZA IVRIS VTRIVSQVE ACERRIMI

& præclarissimi propugnatoris, dignissimíque totius Siciliæ Regni Monarchiæ Iudicis.

OBSTVPVERE quidem Phebi, Salgado sorores
Mirantes genij prodigiosa tui.
Ast ego (sed quis enim Musis mirantibus auxit
Hæc nisi non aptus?) linquite, iacto, canam.
Vix ea protuleram, triplex cum causa repugnat,
Quo minus officium persequar ipse meum.
Nempe solum patriæ nobis commune duobus,
Quin & amicitiæ fœdus vtrumque ligat.
Adde quod eloquij vires, anthórque libérque
Exuperat longè magnus vterque mei.
Hinc timor occurrit, patriam seu pectus amicum
Exprobret in primis ne inuida turba mihi.
Terrificâ verum pulsabo cuspidis ictum.
In me nec robur liuor habebit edax.
Namque tuis scriptis munimine sacra petenti
Protectum poterunt lædere tela nihil.
Sanam constituunt siquidem quæ pharmaca bullam;
Hæc Salgado tuus continet vsque liber.
Vidimus antiphrasin Bullæ sub nomine quondam,
Dum vafer impostor prorsus iniqua petit.
Sedula sed fraudem remouet tua cura dolosam,
Nec sinis iniustis nomen adesse boni.
Iustitiæ, paritérque tui studiosa voluntas
Impulit ad numeros (quæ tibi fida) manum.
Hinc mihi polliceor veniam, tibi Nestoris æuum
Opto vt perpetua ius tuearis ope.

EIVSDEM LICENTIATI

BVIAN DE SOMOCA

IN LAVDEM EIVSDEM

AVTHORIS SVI CHARISSIMI AMICI.

EPIGRAMMA.

SVPPETERENT quamuis Ciceronis verba diserti
Alipedisue foret nunc mihi sermo Dei.
Egregias animi dotes, quibus ipse coruscas,
Nostra minus posses lingua referre tamen.
Exulat è nostri violentia finibus orbis,
Te duce, & oppressis fers, quasi Diuus, opem.
Vlteriora potes, tibi dona Astræa ministrat,
Dum docet ingenium iuris amice tuum.
Subrepentis enim, siue obrepentis iniquæ
Ne officiant fraudis tecta venena, caues.
Quid quod & auxilium numquam Regale negandum
His, qui iniusta ferunt, hac ratione micat?
Pontifices, Reges, populi, iuuenésque, senésque
Debita iure tibi munera laudis agant.
Qamlibet Angusta mea vox moduletur auena
Laudibus adiunget plectra secunda tuis.

PER

PER ILLVSTRI, SAPIENTISSIMOQVE

D.D. FRANCISCO SALGADO

DE SOMOCA MERITISSSIMO IVDICI

MONARCHIÆ SICVLÆ.

D. IOANNES GARCIA FERRER

ADVOCATVS IN REGIS CONSILIIS

haec laudatoria Carmina, pignus amoris, dicat.

SI inter doctos tu meritò doctissimus adsis?
Atque inter magnates es clarissimus heros?
Si tu prudentes es prudentissimus inter?
Ingeniòque omnes, cultu, virtutéque praestas?
Quisne tibi summos Salgado negabit honores?
Quis te non mirabitur, & venerabitur vnà?
Scilicet oppressos gaudet defendere Princeps,
Tu Regis nobis regis ob tua dogmata dextram:
Te oppressorum Patrem aiunt, te dulce leuamen
Iuris naturae tua iam volumina monstrant.
Concilij protector tu validissime Trenti,
Dicant (causae omnes) etus quoque caetera iura.
Tuta omnes Reges per te sua iura tenebunt
Tranquillâque diu potientur Regna quiete,
Atque suum quisquam poterit constanter habere.
Ex hoc te iuuenes, & te veneranda senectus
Plaudit, & extremis ad caelum laudibus effert.
Tu splendor, patriaeque tuae tu culmen honoris,
Hispaniaeque decus magnum per secla manebis,
Atque tuum nomen, toto celebrabitur Orbe.
Felix térque quatérque Trinacria iudice tali,
Iam nunc inuideat totus sua saecula mundus
Aurea, nam Nemesis per te dominabitur illi.
Scribere ne cesses clarissima lumina iuris,
Tam felici caepto parcas néue labori,
Praemia pro meritis Petri dabit alma potestas.
Nulla tuis quidquam ambitio superaddere scriptis,
Tollere néue illis quidquam censura valebit.
Heù mea si posset tot laudes dicere penna
Quòt sentit mens, felicem me semper haberem.
Sic mea magna affectio, sic tua merita poscunt.

DOCTO

DOCTISSIMO VIRO
DON FRANCISCO SALGADO
DE SOMOCA SICVLÆ MONARCHIÆ IVDICI REGIO.
D. FRANCISCVS DE VALDESPINO
IN REGIIS SENATIBVS ADVOCATVS, millies illi deuotus; ſuper labore hoc de retentione Bullarum, & duobus de Regia Protectione.

QVALITER auxilium Clero dare poſſit alumno
Rex Pater, immeritum ſi ferat ille malum,
Vno olim partu, gemino fœcundus & ortu,
Mente ſemel fœta, bis grauidante, dabas.
At neque quæ gignunt fœcundi flumina fontes,
Nec quos ingeminat lux iterata dies.
Exhaurire valent vndas, & lumina Phœbi,
Nec ſobolem exhaurit tanta propago tuam.
Tertius ecce liber retinendas Principe bullas
Conficit, in Regni ſi mala fortè cadant.
Regia te ſemper Maieſtas, Regia cura,
Regia iuſtitiæ ſollicitudo mouet.
Vtque alij calamos Muſis, & Apolline perflant,
Tu calamum ſolo Regis honore regis.
Hic te fœcundat, tales geminaſſe labores,
Quódque tibi ſoli, te ſuperaſſe, datur.
Totus es ad Regem nec ſcis niſi Regis honores,
Ille ſuos debet: Quid? dabit ille tuos.

AD

AD DOCTOREM
D. FRANCISCVM SALGADO
DE SOMOZA, EGREGIVM IVRISCONSVLTVM,
& in Regali Siciliæ Regni Monarchia Regium Iudicem.

DON FRANCISCVS SALGADO DE SOMOZA
ex illius Salgado fratre primúsque nepos.

DVM Casos vani mundi sectarer honores,
Vi oppressum libris misi libamina Asili,
Obtulit ingenium tenerum leue pignus amoris:
At nunc cogor amans laudes, ô patrue cordis
Ardentis tibi signa mei præbere canendo
In tua raucisonas tollens præconia voces.
Discursu volitans volucri qui sidera tangis,
Excelso, elato, sublimi condita mente
Qui docta in vulgus per docta volumina vulgas
Grata bonis, queis iura placent; inuisa quibusdam,
In quibus ingenij pernoctans signa dedisti.
Huic operi factis te respondere videmus
Nomine honorifico, quod gestant stemmata honora
De los Salgados, *genus alto à sanguine ductum,*
Vnde legit bello rubris Mars, sanguine tristis
Belligeros tot corde duces, quot sæcula norunt,
Et quod Pallas amat redimitos tempora oliuo.
Iam docti cuncti celebrant noua gaudia plausu;
Lætitia moti tua iuráque iure canentes
Te patrem obseruant vtrovis iure periti,
Térque quatérque Sophos clamant, venerantur, adorant.
Te schola cuncta colit: Fora Te facunda Mineruæ
Collaudant, gesta & celebrant tua voce perenni.
Ecclesia & genito Matris sacra gaudet amore,
Nam tua cura fuit sacrare volumina prima
Pontifici Romæ, quem totum suscipit orbis,
Atque colunt flexo dominum quem poplite gentes.
Signasti certè tunc recta operanda per Orbem,
Oppressísque parans securum legis Asilum,
Præceptis iustis ac fidis abdita pandis.
Hispano Regi ciuilia iura ministras,
Vt tutamentum possit præbere ligatis
Carceris in tenebris, vt sit ad præmia velox,
Tardus & ad pœnam, commissas qui regit vrbes;
Morigera pietate tuens mortalia corda.
Nunc autem doctis animis, oculísque patebit

Mirandum

Mirandum pietatis opus, labor omnia callens,
Vt Bullis tribuatur honos, reuerentia cultus.
Hócque probas ore Angelico, ingenióque magistrō.
Catholicæ Ecclesiæ, cui præsidet vrbis, & orbis
VRBANVS *triplici præcinctus tempora sexto;*
Offers intentum plenum sale, dogmate plenum.
Fama per extensum nostrum te clamitet æuum;
Gaudeat ingenio sibi primo Hispania nato,
Quo duce barbaries ignotis exulat oris.
Scilicet is mundo, cognomine, & omine clarum
SAL *qui condit, reddit fertilia ingenia orbis.*
Non tibi pro longo mortalia præmia sat sunt,
Tempore; eget tali doctrina Hispania nostra
Consilióque SALIS, *Fora Regia, sacra ministrō.*
Te hæc tandem celebrent meritis pro talibus, atque
Garrula fama canat, quatiens vt sceptra Philippus
Altum te cernat Fama super æthera notum;
Et rubro decorentur tempora docta galero.

CLARIS

CLARISSIMO VTRIUSQUE IURIS PROFESSORI

DON FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, IUDICI REGIÆ MONARCHIÆ IN ULTERIORI SICILIÆ REGNO,

& viro vndequaque doctissimo.

C. S. M. R. N. C. A. S. & IN S. I. S. S. Grammatophylacy Præfectus.

S. F. O.

LICET omnes mihi singulari quadam, ac præcipua laude digni videantur (gloriosi nominis vir inter eruditissimos, quos cœli oculus vnquam aspexit) qui in assequenda honestarum artium scientia, operam, & industriam suam locarunt; tum ij præcipuè qui veluti maiore quodam numinis afflatu perculsi, propè omnibus posthabitis, ad *diuinarum humanarúmque rerum notitiam, iusti atque iniusti scientiam*, omnes cogitationes suas, atque omnia studia contulerunt. Igitur cùm magnis semper extolli præconiis mereantur, qui maximum hoc atque Augustissimum Imperium terra marisque à continuis hostium exercitibus classibúsque, viribus, armis, ac pecuniis tuentur; Qui vigiliis, laboribus, & scriptis suis præclaris causam Reipublicæ, & ius Regis sui protegunt, nihil minùs commendari debent, quàm pro patria pugnantes. Quò respiciens eloquentiæ Princeps *in oratione pro Murena*, vrbanam militiam appellat hanc curam respondendi, scribendi atque cauendi. *Non enim solùm illos pro imperio militare* testantur Leo, & Anthemius Imperatores, *qui gladijs, clypeis, & thoracibus* armati in hostes *nituntur, sed* eos *etiam qui dirimunt ambigua facta causarum*, suíque patrocinij *viribus sæpè publicis in rebus ac priuatis* oppressa subleuant, *lapsa erigunt*, labantia *reparant*, omniáque demum iure faciunt finibus suis esse contenta, neque *minus humano generi prouident, quàm si prælijs, atque vulneribus patriam parentésque seruarent.* Gratulor ergo lucubrationibus tuis (sacri ac profani iuris lumen) siquidem ingenij tui secundi partus ac maturi fructus in lucem prodeunt absque indigentia Tutani Tutilinæque numinum (quæ olim inuocate laborantes solebant) non enim ope, auxilio vel asylo illorum eges, cum labores tuos sacraueris obsequio & Maiestati Philippi Catholici Regis nostri multis titulis & rationibus Magni, innumeris heroicísque virtutibus Maximi, cuius Regia iura ab ineunte ætate magnis conatibus ac studiis viriliter

é tutatis.

tutaris. Sed lucubrationum tuarum ea est doctrinæ vis ac pondus, vt auctorem non tantum in hac mortali vita verè felicem, verè illustrem efficiat, sed post supremum diem nominis etiam perpetuitate ac optimæ famæ immortalitate donare queat, eámque ad extremas vsque terras, & omnem posteritatem maxima cum gloria possit transmittere. Nec immerito; namque præter innumeras alias scriptorum tuorum virtutes, admirantur vtique omnes facilitatem, claritatémque in explicando ac exornando vtroque iure tam genuinis, natiuis ac peculiaribus quæstionibus, vt quasi Atlantis humeris cœlum, ita tuis scriptis omnibus numeris vndequaque absolutis, harum artium dignitates sustineri credantur. Quid dicam de ordinis virtute ac Venere? (vt Romanæ Lyræ fidicinis verba vsurpem) quem semper sapientissimus quisque plurimi fecit: & cui tantum tribuerunt quidam ex veteribus philosophis, vt summum ac supremum huius vniuersitatis parentem & opificem Deum dicerent in condendo Orbe, nihil aliud præstitisse, quàm vt confusas & permistas inter se rudis materiæ partes discreuerit, certóque ordine suis quamque in sedibus collocarit. Impia cæterum opinio, fateor; omnia enim non tantū digessit ac disposuit, sed ex nihilo effecit ac procreauit Deus. Nec profectò ignorat, quantum splendoris ex tuorum editione operum obtineat ipsa Gallæcia patria tua, nobilissimorum equitum, & sapientissimorum virorum parens feracissima, quæ te genuit, quæque te suo aluit sinu, quandoquidem gloriatur eum genuisse virum summæ eruditionis admiratione adeò pollentem, vt quos ad contemplationem sui maxima prouinciæ decora trahere non potuissent, tui solius famam, illam produxisse in vltimas vniuersi Orbis terrarum partes credendum est. Fatetur idem Sicilia nostra, fidelitatis, splendoris, fortitudinis & scientiarum Emporium, ea est enim illius inclytæ insulæ in te obseruantia, ac eo amore, vt vehementissimo tui suprà quàm dici possit, vniuersæ illæ ciuitates, & populi exardescant desiderio; idque comitate, ac virtute, ita in hac Regia Curia comparasti, vt nemo tam magna de te animo conceperit, quin tu multò maiora præstiteris. Nec efficacius Magnas chalybem attrahit, quàm tu omnium mentes in tui amorem rapis, nec tam facilè vicina flamma ad Naphtham (Nedeæ id oleum vocant) transuolat, vndecumq; illud visum, quàm facilè tu in omnium mortalium pectora descendis. Nec iniuria profectò: decet enim magnos animos, & sublimem fortunam lenitas; nec cadere potest, nisi in eos qui clari sanguine, ac stirpe existunt: procul ab ea rudes aut viles homines, qui plerumque sæuire consueuerunt, vbi licentia; aut superbire, vbi fortunæ fauor adest. Omnia demum quæ ex ore tuo profluunt aut calamo exarantur, talia sunt vt in eo genere nec excogitari prudentius, aut disputari acutius, aut certius definiri, statuique possit. Itaque cum in omnibus habeam quod admirer, in nullo habeo quod desiderem. Præfulciat hanc veritatem quodcumque scriptorum tuorum vel caput, aut versus particula, illud tam validum, hæc tam subtilis & ingeniosa, vt tam ij qui supremis Magistratibus Tribunalibusque præsint, quàm etiam qui in foro Curiáque versantur ducti singulari tua doctrina, non minus ex sacrò quàm ex profano penu depromta simul atque suboluere typis mandari, statim siue iugata seu desultoria folia certatim postulauere, tam enixè tantáque contentione, vt non omnibus meritò pro innata animi tui comitate posses satisfacere, præ nimio cuiusque desiderio & festinatione videndi ac legendi ea ad confirmandam sui alteriusvè sententiam apud togatos Supremi Senatus, patrésque cæterorum

cœtuum

cœtuum conſcriptos. Quod quidem effecit vt binis typographus vti cogerrur prælis ad excuſandam operarum tarditatem, ac rædia quæ cum bibliopolis ac aliis librariam negoriationem exercentibus interea tolerabas, dum publicè non proſtabant. Clarè inde liquet librum hunc omni ſanè iuris ornamento plenum, téque illius Auctorem virum doctiſſimum, & vario genere litterarum mirum in modum exculcum, ac tractationem de ſupplicatione ad Sanctiſſimum Patrem ac ſummum Chriſtianæ Religionis Antiſtitem qua decet obſeruantia pertractantem nec minus eleganrer exornantem. Quid mirum? Si hæreditario quodam iure in te defluxiſſe ſpectamus progenitorem admiranda virtutum ornamenta. Qui non ſolùm nobilitate, & antiqua ſtirpe in Gallæcia celebres fuere, verùm etiam ſtudiis iuriſprudentiæ, atque eloquentiæ ita nituere, vt eos inter primos Reipublicæ Gallæciæ, nedum lirerariæ, annumeret ſecunda, & conſtans Hiſpaniæ fama. Fidem faciat, ne longiùs ad eam, maximæ vit doctrinæ parens tuus: qui variis ingenij monumentis, non modò ſe ab iniuria obliuionis aſſeruit, ſed etiam effecit, vt meritò illuſtrium Hiſpaniæ Iuriſprudentum albo inſcriberetur. Quid de fratre tuo dicam? Cuius vt cæteras animi dotes ſileantur, adeò ciuili maximè ſcientia atque eloquentia floruit, vt eius opera cedro & ære digna præ oculis ſemper habenda ſint. Miramur igitur iure, miramur hæc maiorum tuorum decora (nate in exemplar Aduocatorum, & Iuriſprudentum omnium Magiſter) at magis magiſque admiramur te parum fortunæ, & corporis, verùm ſummis animi bonis vndequaque cumulatum. Quæ eiuſmodi ſunt vt quicquid rarum in progenitoribus fuit, quicquid eximium, & ſuſpiciendum in te cumulatè niteſcere videatur. Meritò ergo doleamus, qui tibi arctiſſimo neceſſitudinis vinculo coniuncti ſumus, tam procul à nobis fuiſſe munus tibi commiſſum, vt iure ſimul quæramus quod ſummum togæ, alteriúſve dignitatis decus in Hiſpania feliciſſima communi patria non obtinueris: *Sed quod Principi placuit & legis vigorem habet.* Euge modò (ſacer vtriuſque iuris arbiter & interpres) exequere præiudicata dexteritate bonis omnibus approbanribus præfecturam tibi delatam, manet enim te (ni fallor) pro longiſſimo iſto at glorioſiſſimo itinere alia maior dignitas, ad quam munificentia Catholici Regis noſtri nullis finibus circumſcripta opinione, citius eueharis. Plura vellem, imò deberem ſingularibus tuis dotibus, niſi moderationem incomparabilis tua modeſtia ſuaderet. Nouiſſimè neutiquam prætermittam opus hoc tuum Aurhori ſuo compar, quod cum dico, magnum dixi, nec maius etiam exclamare poterō, à quo procul abit inuidia; Nemo enim (Stoico docente) inuidet, quod ſe facere poſſe deſperat. Opus hoc inquam feliciter perennaturum ſic aueo ſic Spondeo. Tuus ex animo: Mantuæ Carpentanorum Kalendis Martiis anni reparatæ ſalutis. I. DC. XXXIX.

DIVISIO OPERIS IN DVOS TOMOS PARTITI.

PARS PRIMA.

Continet iustitiam recursus Supplicationis ad Sanctissimum & retentionis in Senatu, necnon causas legitimas retentionis inductiuas, formam examinandi illas, singularésque quæstiones processum tangentes.

PARS SECVNDA.

Continet recursum ad Regem ob contrauentionem Sacrosancti Concilij Tridentini præsertim circa præseruationem primæ instantiæ Ordinariorum.

EX TOMO SECVNDO PARS TERTIA.

Complectitur Retentionem litterarum Apost. in derogationem Iuris Originariorum huius Regni, aut filiorum patrimonialium, ac etiam Magistralium Doctoralium & lecturæ Cathedralium Hispaniæ.

PARS QVARTA.

Complectitur retentionem litterarum Apostol. in derogationem Iuris Regij patronatus, necnon Laicorum.

Authoris Protestatio.

Quidquid in tam graui vtilique tractatu dixerim, Sanctæ Matris Ecclesiæ Limæ, & Censuræ, ac me ipsum pariter submitto. Quæ si aliud censet, alitérve statuat, id ipsum Ego censeo, & ab scriptis libenter desisto, testórque potius me fragilitate humana tunc labi deceptum, quàm intentione, quæ proculdubio sana est, & pia.

INDEX

INDEX
PARTIVM ET CAPITVM,
quæ in hoc primo Tomo continentur.
PARS PRIMA.

SECVN

SECVNDÆ PARTIS
INDEX CAPITVLORVM.

CAPVT

APPRO

APPROBACION DEL LICENCIADO *Iuan de Zurita.*

HE visto vn libro escrito de Mano, intitulado: *Tractatus de Supplicatione ad Sanctissimum à literis & Bullis Apostolicis nequam & impar tunc impetratis in pernitiem Reipublicæ Regis, aut Regni, aut tertij præiudicium, & de earum retentione interim in Senatu:* Autor don FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, &c. Y certifico, que me parece, que es traslado de otro del mismo Autor, y de la misma materia, que vi y approbè por comission del señor Lorenço de Iturrizarra Vicario desta Villa, avrà quatro años, y que concuerda con èl con ventajas, por auerse añadido doctrinas muy importantes en la misma sustancia que el original, con que le ha exornado el Autor con questiones nueuas, y con intento de que las vea y censure el Consejo, en Madrid a 30. de Iunio de 1638.

El Licentiado IVAN DE ZVRITA.

LICENTIA DEL ORDINARIO.

NOs el Licenciado Lorenço de Iturrizarra Vicario general de la Villa de Madrid y su Partido, &c. Por la presente, y por lo que a nos toca, damos licencia para que se pueda imprimir y imprima, vn libro intitulado: *De Supplicatione ad Sanctissimum à literis & Bullis Apostolicis, & de earum retentione in Senatu*, compuesto por el Licenciado don FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA. Attento que nos consta, que en el no ay cosa contra nuestra santa Fè y buenas costumbres. Da en Madrid à 30. de Iunio de 1638.

Licenciado LORENÇO DE ITVRRIZARRA.

APPROBACION DEL LICENCIADO *Don Geronimo de Camargo.*

HE visto vna copia manuscrita que me mostrò el Licenciado Don FRANCISCO SALGADO, de vn libro que ha compuesto: *De Supplicatione ad Sanctissimum à literis & Bullis Apostolicis, & de earum retentione in Senatu:* Y certifico y asseguro à los Señores del Consejo, que corresponde con el original, que el Autor presentò en el, y que se rubricò del Escriuano de Camara, y se dio licencia para imprimirle, y que no ay differencia alguna, sino es auer exornado las questiones con algunos nueuos fundamentos que su Autor considerò de nueuo, que le han dado vltimo complemento, y que no constituyen nueua calidad, lo qual se, porque con el afecto à la curiosidad de la materia leì el original antes que se lleuasse, por necessitar de algunas questiones para casos particulares que se me offrecian, y despues acà he buelto a ver esta copia con el mismo intento, y no difiere de su original: y assi tengo por conueniente, que el Consejo mande con breuedad se imprima, porque salga a luz libro tan docto, y de tanto fruto, y escusar que en Francia no le saquen antes adulterado, y con las resoluciones de la materia al contrario de lo que el Autor las resoluio. En Madrid à 18. de Iulio de 1638.

El Licentiado don GERONIMO DE CAMARGO.

APPRO

APPROBACION DEL LICENCIADO *Bujan de Somoça.*

CErtifico yo el Licenciado Bujan de Somoça, Relator de los Consejos de Aragon, y de la Santa Cruzada, que el libro de don FRANCISCO DE SALGADO DE SOMOÇA, intitulado: *De Supplicatione ad Sanctißimum à litteris & Bullis Apostolicis, &c. & de earum retentione in Senatu.* Lo he visto en su original desde la primera letra que el Autor à empeçado a escriuir lo, por auer asistido en su compania quatro años y mas, y conferido con èl muchas cosas de las escritas, y asistido a la primera copia dèl, yà leyendo a los escriuientes, y otras vezes escriuiendo tambien; y despues que la dicha copia fue a Francia, he leido y manejado por momentos el original que le quedò, assi para enterarme de sus doctrinas y resoluciones, como para muchissimos negocios que han ocurrido Y certifico esta copia que oy se presenta, ser sacada de aquel dicho original primero; porque asistiendo los mas de los dias en el estudio del Autor, y a quatro escriuientes que tenia, vi, y reconoci siempre los mismos quadernos de dicho original, que como dicho tengo manegè por momentos, è infinidad de vezes, y despues algunas aquesta copia que oy se presenta Tambien se, que el dicho Don Francisco Salgado lo ha limado y perficionado mejor, añadiendo muchas doctrinas a las que tenia escritas. Y tambien que tiene hechos algunos capitulos nueuos para añadirlos, y otros preuenidos para hazer, y con intencion de presentarlos en el Consejo para la censura: y assi lo certifico por verdad. En Madrid à nueue de Iulio de 1638.

Licenciado BVIAN DE SOMOZA.

PERMISSVS.

LIBRVM hunc inscriptum: *Tractatus de Supplicatione ad Sanctißimum, à litteris & Bullis Apostolicis*, &c. Auctore FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, Typis mandari & in lucem edi, Somptibus LAVRENTII ANISSON, Bibliopolæ Lugdunensis: Ego Regis Consiliarius & Procurator in Lugdunensi præfectura, non impedio, Lugduni die 8. Augusti 1662.

VIDAVD.

CONSENSVS.

Librum qui inscribitur, SALGADO DE SOMOZA, *Tractatus de Supplicatione ad Sanctißimum, à literis & Bullis Apostolicis, &c.* Typis mandari permittimus: ac simul, ne quis citra factam ei potestatem denuo excudat, interdicimus, Lugduni de eodem anno & die.

DESEVE.

TRACTA

TRACTATVS
DE
SVPPLICATIONE
AD SANCTISSIMVM
A Litteris Apoſtol. &c. Et de earum interim retentione in Senatu.

PARS PRIMA.

Continet Iuſtitiam recurſus ſupplicationis ad Sanctiſſ. & retentionis in Senatu, necnon cauſas legitimas retentionis inductiuas, atque formam examinandi illas, ſingularéſque quæſtiones, proceſſum, & praxim tangentes.

CAPVT PRIMVM.

Protectio vaſſallorum, necnon Eccleſiæ, eiúſque ſtatus, cultus diuini, dogmatum, & Conciliorum tuitio: an & quo ſit iure Regalia Principis temporalis à Corona indiuiſibilis.

Et an ſuper Regalia ipſa, vel alia ab Eccleſia obtenta Rex inter Eccleſiaſticos cognoſcat.

SVMMARIVM. EX CAP. I.

Supplicatio ad Papam, qua imbibitur reuerentia, & humilitas: eſt Regalia Sedis Apoſtolicæ, num. 1.

Supplicatio ad Papam eſt actus humilitatis, & reuerentia, num. 2.

Et ſignum ſupremæ Majeſtatis, & Poteſtatis Papæ, ibidem.

Supplicatio ſupponit altitudinem ſupremæ maieſtatis, & pleniſſimæ poteſtatis, ibidem.

Qui alios ſupplicant, fatentur ſe humiles, & adoratis minores, ibidem.

Omnes ſupplicationis & adorationis modi, quibus veteres vtebantur eò tendunt, vt humiles ſe fateantur, ibidem.

Superſedens in litterarum executione ad effectum reſcribendi, dicitur ſeruire Principi, ibidem.

Reſpublica infelix iudicatur violentiis oppreſſa protectore carens, num. 3.

Omnia, & miſera, & felicia indigent protectore, num. 4. & n. 14.

Plures Sacræ Scripturæ authoritates congeruntur concludentes infelicitatem vi oppreſſi carentis protectore, num 6.

Vim patientem acclamantem malus Iudex non exaudit, num 6.

Deus miſeretur eius, qui liberat miſeros ab oppreſſionibus potentum, num. 7.

Deus eſt protector generis humani, vt ex variis Sacræ Scripturæ authoritatibus latè comprobatur, num. 8.

Propheta Rex paſſim Deum protectorem inuocat, num. 9.

Deus liberat vi oppreſſos de manu potentum, num 10.

Deus ab origine creationis de hominis tutela curauit, num 11.

Deus vt verus protector praſto adeſt acclamantibus vi oppreſſorum, tacitis, & expreſſis, n. 12.

Multa Scripturæ loca ad idem recenſentur, ibid.

Principes Dei exemplo viduas habere debent ſub ſua protectione, num. 13.

Diui Iacobi Hiſpaniarum vnici Patroni authoritas recenſetur, num. 14.

Deus in humani generis protectione vtitur Angelorum

lorum ministerio, num. 15. Vt illos regant, dirigant, & tueantur a diabolicis violentiis, ibid.

Deus mandauit Angelis, vt homines custodiant, & tueantur, num. 16.

Angelos mittit Deus, vt tollant scandala Regni, num. 17.

Violentias, & scandala abhorret Deus, num. 18.

Deus cuncta ordinauit ad defensionem Reipublicæ, num. 19.

Reges Deus creauit, vt protegant vi oppressos à violentiis, num. 20.

Saul constitutus fuit Rex à Deo ad protectionem populi, num. 21.

Paci omnium Prouinciarum prouidendum est, num. 22.

Reges in temporalibus dicuntur Vicarij Dei, eiusque vicem, & locum tenent, num. 23.

Reges in temporalibus Dei imaginem habent, & ideo veraces esse debent, num. 24.

Rex est Vicarius Dei, non ad ostentationem, sed ad protectionem vassallorum, num. 25.

Et sicut à Deo habent delegatam potestatem, Deum debent imitari, ibidem, & num. 26.

Protectionem, cum sæpè sit necessaria, non est verosimile sibi reseruasse Deum, sed sui vicem gerentibus commisisse, num. 27.

Recursus ad Deum immediatè in cunctis oppressionibus non est homini possibilis, num. 28.

Principum præcipuum officium est Ecclesiam, dogmata, & personas Ecclesiasticas tueri, n. 29. & seqq.

Regia potestas non solùm ad mundi regimen, sed præcipuè ad Ecclesiæ præsidium fuit collata, num. 31.

Rex ad restaurationem, & readificationem Templorum potest redditus Ecclesiæ sequestrare exemplo Regis Ioas, num. 32. & n. 39. & 65.

Ad Reges Christianos pertinet, vt temporibus suis pacatam habeant suam Matrem Ecclesiam, n. 33. & 34.

Reges seruiunt Deo, si in Regno suo bona iubeant, & mala prohibeant, quæ ad Religionem diuinam pertinent, num. 35. & 36.

Vbi gubernaculum disciplinæ contemnitur, restat vt religio naufragetur, num. 37.

Reges quomodo seruient Domino, si ea, quæ contra ipsum fiunt religiosa seueritate non plectuntur, num. 38.

Boni Principis est omnia, quæ ad Ecclesiasticam functionem spectant tueri, num. 39.

Ecclesiæ tranquillitas, & Religionis, Principi interest, num. 40.

Pro protectione præstanda tributum datur Regi, num. 41.

Princeps magnam debet habere solicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honestatem, num. 42.

Regibus commendauit Deus defensionem Ecclesiæ, num. 43.

Et saluam Ecclesiam custodire, & eius tranquillitatem curare, num. 44. 45. 46. & 47.

Principes præcisam habent obligationem, vt Ecclesiæ protectores, Christianæ Religionis curam habendi, statúmque Ecclesiasticum in pace conseruare, num. 48.

Principes speciali studio debent res Ecclesiæ tueri, num. 51. & 49. & seqq.

Atque cultum diuinum, ibid.

Principes Catholici sicut protectores sunt Ecclesiæ, ita honoribus condecorandi per Pontificem, num. 51.

Principes Deo reddent rationem Ecclesiæ, quam à Christo tuendam susceperunt, num. 52.

Principes à Deo potestatem acceperunt principaliter, vt Dei Ecclesiam iuuarent, num. 52. & 53.

Princeps vim, fraudes, turbas, & externa mala ab Ecclesia debet arcere, num. 54. & num. 55.

Principis boni est, omnia quæ ad Ecclesiasticam functionem spectant tueri, num. 56.

Imperatores assistebant Conciliorum celebrationi, vt obsisterent inquietis, & turbationibus, n. 57. & 58.

Principes in coronatione iurant defendere Ecclesiam, fidem, & Sedem Apostolicam, quarum sunt protectores, num. 58.

Et sunt protectores Conciliorum, & omnium ad status Ecclesiastici conseruationem & tuitionem spectantium, num 59. & 60.

Regis manus murus est Ecclesiæ, num. 61.

Diuisio inter iurisdictionem Regiam, & Pontificiam, non procedit per viam repugnantiæ, sed simplicis distinctionis, num. 62.

Principi quandoque licet definire super concernentibus honestatem Ecclesiæ, & eius tranquillitatem, num. 63.

Rex vocatur protector Ecclesiæ, num 64.

Boni Principis est de pace Ecclesiarum tractare, & contritas reparare, & ædificare, num 65.

Rex multum potest circa reformationem status Ecclesiastici, num. 66.

Principes Christiani protectores sunt Concilij Tridentini, sicut vniuersaliter Ecclesiæ, num. 67.

Sunt protectores Religionis Catholicæ, ibidem & num. 68.

Imperia non dubitauerunt sacris seruire, num. 69.

Religionis tutela, & conseruatio, & timor Dei solus custos societatis hominum inter se, num. 70.

Imperij securitas in Ecclesiarum pace consistit, num. 71.

Vassallorum otium, & tranquillitatem debet Principis vigilantia, industria, & occupatio, defendere, num. 72.

Cor Regni (nempè Rex) vigilat dormiente Regno, num. 73.

Reges exemplo apum, & gruum dantur ad regimen, & protectionem oppressorum, num. 74.

Imperium nihil aliud est, quàm cura salutis alienæ, num 75.

Regnum non tam ad Regis, quàm ad vassallorum vtilitatem est introductum, num. 76. & 74.

Rex non est effectus Dominus rerum particularium, sed earum creatus protector, num. 77.

Absque imperio nec natura ipsa, nec gens, nec mundus stare poterit, num. 78.

Reges electi sunt, vt timore suos populos à malis coerceant, & vassallos in fide, & æquitate defendant, num. 79.

Et vt vim hostium propulsent, ibid.

Principes armis ad tuendum imperium, & propulsandas iniurias instructi esse debent, n. 80. & n. 81.

Regnantis est laus, si ab omnibus pax ametur, & tota Respublica morum honestate vestiatur, num. 82.

Principis opinionem laedè distentat subditorum custodita tranquillitas, num. 83. & 84.

Regi præcipua est Reipublicæ salus, & vassallorum tranquillitas, num. 85.

Regibus

Regibus nihil magis studiosum, quàm Sacerdotum honestas, num 85.

Principis præcipuum est interesse, subditos tranquillitate frui, num. 87.

Vassallorum diuitiæ, & vtilitates sunt sicuti Principis, quia vtilitas Regni est vtilitas Regis, num. 88.

Princeps laudatur in opulentia, & fortitudine vassallorum, num. 89.

Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas, num. 90.

Honor Regis in pace subditorum consistit, num. 91.

Nihil gloriosum nisi tutum, ibid.

Vbi necessitas & violentia instant, imperiale remedium innocandum est, num 92.

Finis & obiectum Regis creandi est tuitio Regni, & vassallorum, num. 93.

Miserabiles à potentioribus semper vexari multa Sacræ Scripturæ testimonia habentur, numer. 94.

Princeps tanquam tutor, pater, & defensor vassallorum debet potestatem sibi demandatam exercere, num. 95.

Regem cum Regno eam rationem habere, quam tutor cum pupillo, maritus cum vxore, &c. ibid.

Iustitia Principis pax est populi, tutamen patriæ, immunitas plebis, solatium pauperum, &c. num. 96.

Violentum est, quod contra legem est, num. 97.

Princeps vigilans esse tenetur, ne violentias subditi patiantur, num. 98.

Publicus rerum status ex priuato sæpius turbatur, & ex eo publica oritur pernicies, num 99.

Vis in populo abesto, lex est duodecim Tabularum, num. 100.

Hispaniarum Principibus pietate praexcellentioribus magis conuenit vi oppressorum protectio, num. 101.

Defensio vi oppressorum cum ipso est Regno ab origine orta & Regni obiectum, num. 102.

Regnum non propter Regem, sed propter protectionem vi oppressorum à Deo fuit creatum, ibid.

Protectio est de Regalibus Principi competens in signum supremæ potestatis, num. 103.

Piscationum redditus inter Regalias Principis computatur, num. 104.

Piscare non est de iure prohibitorum, num. 105.

Piscatio quantum ad protectionem est Regalia Principis, num. 106.

Littera maris sunt Regalia Regis respectu protectionis, num. 107.

Suprema Principis potestas (quæ Regalia est) versatur in vigilantia in subditos, num. 108.

Recursus ad Regem est Regalia ipsius inalienabilis, & inseparabilis à Corona, num. 109.

Rex non potest à se abdicare Regaliam, recursus, nisi renunciando Regno, num. 110. & seqq.

Recursus ad Regem est de Regalibus maioribus competentibus ei in signum supremæ potestatis, num. 111.

Recursus ad Regem est Regalia à Rege inabdicabilis, num. 112.

Et Principi reseruata in signum supremæ maiestatis, num. 113. inalienabilis, & inpræscriptibilis, ibid.

Maiestati Regis nihil conuenientius quàm Ecclesiæ instituta, ritus, & Sacerdotalia iura tueri, num. 114.

De Regalibus solus iudicat Senatus interdicta aliis Iudicibus cognitione, num. 115.

Ius competens Regi ex priuilegio, aut consuetudine in Ecclesiis est Regalia ipsius, num 116.

Maioria Regis est custodire, & tueri bona Ecclesiæ Cathedralis mortuo Prælato tradenda nouiter electo, refertur consuetudo Hispaniæ, num. 117.

Et hæc maioria Regis Regalia eiusdem dicitur, num. 118.

Regium ius est Ecclesiasticam disciplinam, & mixtica sacra tueri, num. 119.

Protectio oppressorum præcipuum Regis officium est, aliis alienum, non precario, sed proprietate suum, num. 120.

Regalia eo dicuntur, quia aliqua specialiter Regi magis conueniunt, num. 121.

Vbi absolutè Regalia nominatur præcipuè intelligitur de protectione vi oppressorum, numer. 122.

Honor Regius, quæ est ipsa Maiestas dicitur Regalia Regis inabdicabilis, num. 123.

Maioria Regia dicitur Regalia de ipsi reseruatis in signum supremæ Maiestatis, num. 124.

Maiestas summa Coronæ reseruata dicitur maioria Regis, num. 125.

Recursus ad Regem est maioria inseparabilis à Corona, num. 126.

Regnum nihil aliud est quàm nobilis seruitus, num. 127.

In præmium summi laboris plura specialia Regibus reseruantur ad publicæ vtilitatis commoda, num. 128.

Regalia verbum comprehendit omnia patrimonialia, & Fiscalia Regis, num. 129.

Regalia numerata in cap. 1. quæ sunt Regalia non excludunt alias esse Regalias, num. 130.

Genus non taxatur in enumeratione specierum, cum loco exempli apposita intelligantur, num. 131.

De Regalibus potest Princeps cognoscere etiam inter Ecclesiasticos, num. 132.

Rex super protectionis Regalia cognoscit inter Ecclesiasticos, num. 133.

Super controuersia iurium Regalium Rex cognoscit etiam inter Ecclesiasticos, cuius iurisdictio nequit declinari, num. 134. & num. 135. vbi de iure Regio patronatu.

Ecclesiastici ratione Regalium, quæ tenent sequuntur forum Regis temporale, num. 136.

Regalia Regis est ius Regium patronatus, n. 137.

Ius patronatus pertinens Regi efficacius est alio quolibet, num. 138.

Super beneficiis Regis patronatus, & eorum redditibus, & dotibus etiam inter Ecclesiasticos cognoscit Rex, tam de proprietate, quàm possessione, num. 139. & num 140.

Ius percipiendi decimas Regi concessas à Sede Apostolic. ipsius Regalia est, num. 141.

Et de iis iuribus, decimis, & tertiis cognoscit Rex, num. 142.

Siue tractetur de iure harum decimarum siue de facto, num. 143.

Super re donata per Regem Ecclesiæ cognoscit Rex, num. 144.

Res Ecclesiæ procedens à Rege efficitur de foro ipsius Regis, num. 145.

Super redditibus (vulgo Iures) & aliis mercedibus factis per Regem Ecclesiis cognoscit Rex, num. 146.

Super feudis habitis à Rege per Ecclesiam cognoscit Rex, num. 147.

Super protectione vi oppressorum (quæ Regi competit de iure vti Regalia) potest Rex cognoscere inter Ecclesiasticos, cum aliter suum auxilium præstare non possit, num. 148.

Oppressus occurrens ad Regem debet de violentia docere, num. 149.

Violentia non præsumitur, nisi probetur à vim patiente, num. 150.

Tanquam iuri naturali odiosa, ibid.

Violentia probata incidit in protectionem per necessariam consequentiam, num. 151.

Rex ad præstandam defensionem quamuis egeat cognitione, non tamen iurisdictione eget, num. 152.

Protectio Ecclesiæ, aut personæ, cui commendata est defensio extra iudicialis, non iurisdictio attributa intelligitur, num. 153.

Protector, cui protectio commendata est, potest etiam armis commendatum defendere contra oppressores, num. 154.

Commendatus protectioni alicuius ad instar forensis habetur, in quem protector non acquirit iurisdictionem, num. 155.

Populi iure fœderis, vel pro pacis mediis alicuius potestati commissi, liberi esse non desinunt, num. 156.

Limita, nisi submissio ita procedat, vt iurisdictionem etiam indicet, num. 157.

Exemptio à iurisdictione ordinaria non inducitur, quando Ecclesia, aut Hospitalis alterius protectione committitur, num. 158.

Iurisdictio non requiritur in supersedente ex iusta causa in executione rescriptorum ad effectum rescribendi Pontifici, num. 159.

In retentionis Bullarum recursu, cur probatio per testes admittitur, num. 160. remissiuè.

Vbi adest necessitas publica, damnum irreparabile Reipublicæ, etiam Ecclesiasticæ, scandalúmve aliquod, Princeps summa reuerentia detinet litteras Apostolicas, donec Pontifex informatus quid censerit, rescribat: num. 161.

Regali officio pertinet statum Ecclesiasticum spiritualem, cultum diuinum, dogmata, & Religionem in pace custodire, & in tuto conseruare, num. 162.

Principes culpantur, qui contra præcepta Dei instituta non prohibent, laudantur tamen hoc facientes, num. 163.

Violentiam, & iniuriam factam Prædicatoribus missis ad terras infidelium ad prædicationem verbi Dei Rex Christianus omnino repellere tenetur, num. 164.

Vbi etiam quod tenetur defendere vassallos tyranni Principis, & infidelis impedientis eos recipere Euangelium, & audire verbum Dei, n. 165. & 166.

Hæc debellatio, & defensio non tendit ad compellendum, vt recipiatur fides, sed ad protectionem innocentium, tam prædicantium, quàm volentium illam recipere, num. 167.

Christiani ius habent denuntiandi Euangelium vbique terrarum, & mittendi concionatores, ad quoscumque infideles, num. 168.

Rex infidelis impediens suos vassallos audire verbum Dei, vim illis, & iniuriam facit per Christianos Principes propulsandam, num. 169. & num. 170.

Principes infideles omnes compelli possunt, ne fidei Prædicatoribus vim, & impedimentum inferant, num. 171.

Bellum infidelibus inferri nequit, eò tantum quod fidem non recipiunt, num. 172.

Bene tamen si Prædicatoribus, aut volentibus fidem recipere violentia inferatur, numer. 173.

Pontifex potest mittere Prædicatores in vniuersum, & alicui Principi Christiano submittere eos, qui vim prædicationi inferunt, num. 174. & 175.

Prædicatores Fidei à se eijcientes, & relegantes vim inferunt contra ius diuinum, & naturale, num. 176.

Principes Christiani ex debito officij tenentur Ecclesiam, cultum diuinum, dogmata, & religionem tueri, num. 177.

Indi vti miserabiles personæ, talium priuilegiis gaudent, num. 178.

Indiorum protectio & defensio maximè commendata est à Catholicis Regibus, num. 179.

Nouiter ad fidem conuersis, vti miserabilibus personis debita est protectio ab iniuriis & violentiis, num. 180.

Recursus ad Regem cum vniuersaliter apud omnia Christiana Regna fuerit introductus, ius gentium dicendum, à iuris naturalis ratione proueniens, num. 181.

Ius gentium semper à Ratione naturali æstimandum, licet à principio ab omnibus gentibus non fuerit inuentum, num. 182.

Mos gentium sequi debet, num. 183.

Recursus retentionis Bullarum ab omnibus fere doctis, & piis viris tam Iuristis, quàm Theologis fuit approbatus, num. 184.

Recursus ad Regem fundatur in iure naturali, num. 185.

Quod in legem naturalem, aut diuinam committitur, in omnium tendit iniuriam, num. 186.

Respublica vbi vel Idololatria, vel oppressionibus violentis vexatur, cuilibet licet eam defendere, num. 187.

Lege naturali ordinante, ibid.

Homines, vel sola naturalis humanitatis ratione cogente tenentur hominum mores ad bonum dirigere, & ab oppressionibus sub tyrannorum iugo pressis protegere, num. 188.

Communis societatis vinculo cogimur vim patientes adiuuare, num. 189.

Non defendens ab iniuriâ, si potest, tam in culpa est, ac si patriam, & patrem deserat, num. 190.

Fortitudinis virtus est obuiare iniuriis, & vim patientem defendere, num. 191.

Reges ad virtutem fortitudinis tenentur obuiando violentiis, num. 192.

Protectio vi oppressorum, & patriæ, fortitudo est plena iustitia, num. 193.

Violentia oppressorum vrbanius tollitur per Principem, qui suum, & eorum ius gerit, cuíque ex debito Regalis officij protectio competit, num. 194.

De iuris naturalis incommutabilitate plura remissiuè, num. 195.

Vim inferunt, & actum inuoluntarium reddunt

dunt nimia persuasiones, & importuna preces, num. 196.

Senatus praxis refertur quo expeditur prouisio, vt Nouitius constituatur in titulo, & libertate, & eius exploretur voluntas ad professendum, quoties adest suspicio de morali violentia per importunas preces, aut fraudes, num. 197.

Augustini Barbos. & Anton. Diana fundamenta contra recursum nouiter inuentum, destruuntur, num 198. remissiue.

Recursum ad Regem impugnans nullus hactenus authoris inuincibilibus fundamentis satisfecit, sed consulto omisit ne in responsione labatur, ibid.

Nter præclaras Sedis Apostolicæ sublimes, & maiores Regalias hæc vna inabdicabilis (quæ visceribus sacri Diadematis Pontificalis affixa est & 1 connexa) † reuerentia nempè humilis & obedientia, ab omnibus Catholicæ Fidei, & Christianæ Religionis professoribus præstanda, vti iure diuino inuiolabiliter debita. Quæ certè signum est, & effectus illius supremæ maiestatis, & potestatis Papæ, Franciscus Ioanettus Bononiensis *in cap.* 90. & 93. Paulus Æmilius *lib.* 2. *historiarum Francorum*, Vuympel. *in epitome rerum Germanicarum, cap* 9. Aimoinius *in lib.* 4. *de gestis Gallorum, cap.* 90. Ioseph Steuanus *in tractat. de adoratione pedum Roman. Pontificis à cap.* 1. *& sequent. & cap.* 6. Marta *de iurisdiction.* 1. *part. cap.*46.

Quæ sanè humilis reuerentia tunc merito exhibetur; quoties ad eam recurrunt Fideles, & supplicationem interponunt à litteris importunè, & subreptitiè impetratis contra suam sanctissimam intentionem, in damnum, & perniciem Reipublicæ temporalis, Ecclesiasticæ aut spiritualis scandalum patientis, vt de conuenienti remedio prouidere dignetur, ne pax publica turbetur, & commune votum detrimentum patiatur.

Sic sanè recognoscit Imperator, dum in *Authent. vt qui prouincialem hominem extra territorium suum ius prodierit, &c.* In principio, inquit: *Multi sanè, cum nos adeunt, docent potentiam nostram*; atque merito supplicatio ad Papam, aliúmve Principem supremum 2 † actus est humilitatis & reuerentiæ, abundè probat Abb. Panormit. *in cap. ex litteris num.* 6. *de restitutione in integrum*, Marquec. *de commissionibus* 1. *par. cap.* 1. *num.* 44. ac verè obtemperat, qui humiliter rescribit, licet interim executionem suspendat litterarum, Pereira *de manu Regia* 2. *part. cap.* 65. *num.* 3. quod & Nos copiosè tractauimus hac 1. *par. cap.* 3. *&* §. *vnico.* imò per omnia *cap.* eiusdem 1. *part.* & post Abba. Palat. *Rub. Driedo, & Couarr.* idem firmat Manuel Rodriguez loco per Nos citato, hac 1. *part. cap.* 7. *num.* 58. *&* 59. Supponit etenim supplicatio altitudinem supremæ Maiestatis, & plenissimæ potestatis simul, vt per Catald. *de Bon comp. in tractat. de potestat. Papa, num.* 14. *&* 15. *& per l. Princeps, ff. de legibus, & l. digna vox, C. eodem, l. fin. C. si contra ius vel vtilit. publ. cap. proposuit de concess. fion. praben.* Bal. *in cap.* 1. *qual. defend. prop. priu. DD. in cap. cum venissent. de iudiciis*, Crauetta *cons.* 41. *num.* 3. *&* 4. asserit Marchesanus *de commission.* 1. *part. dict. cap.* 1. *num.* 1. *&* 2. quoniam qui alios supplicant, fatentur se humiles, & adoratis minores iuxta illud Horatij *lib.* 1. *Epistolar. Epistol.* 2. *ad Lucium:*

——— Ius Imperiumque Phraates
Cæsaris accepit genibus minor.

Liuius *de legatis Lecrentium, lib.* 29. Virgilius 8. *Æneidorum.*

——— Me me ipse meúmque
Abieci caput, & supplex ad limina veni.

Ouidius.

Et genibus pronis supplex, similisque roganti.

Et qui reges Principésque adeunt, adulatoriè, & parasiticè Deos faciunt, dum illos rogant, & suppliceant, vti Martialis peracutè sensit *lib.* 8. *Epigrammate* 14. *ad Cæsarem Domitianum.*

Si quid fortè petam timido, gracilique libello,
Improba non fuerit si mea carta, dato.
Et si non dederis, Cæsar, permitte rogari:
Offendunt nunquam thura, precésque Iouem.
Qui fingit sacros auro, vel marmore vultus,
Non facit ille Deos, qui rogat, ille facit.

Omnes quippe adorationis, & supplicationis modi, quibus antiqui vtebantur, eò tendunt, vt se adorantes summissos, & humiles erga adoratos ostendant, vt refertur Rhodiginus multis in locis, Pytheus *aduersariorum* 1. *cap.* 17. Auctetus *lib.* 10. *variarum cap.* 1. Iustus Lipsius 2. *lib. elect. cap.* 6. Pierius Valerianus *Hieroglyphicorum lib.* 35. & alij, quos citat Pater Pineda è Societate IESV *in Commentariis in Iob*; & tandem facit illud Virgilij 2. Æneidorum:

Adte confugio, supplex tua numina posco.

Atque etiam supplicatio gratiam & liberalitatem arguit eius, cui supplicatur; Marant. *de ordine iudicis* 6 *part. actu* 2. *tit. de appellat. num.* 18. *in fin.* Afflict. *decis.* 341. *num.* 3. Lancelotus *de attent.* 2 *par. cap.* 19. *num.* 25. Hieronym. Gonza. *in Reg. de mensi & alterna. glos.* 49. *num.* 10. Nicol. Gratei. *de benef.* 5. *part. cap.* 1. *sub num.* 233. Sic insuper Principi seruire dicitur, qui supersedendo in litterarum executione eundem consulit, & rescribit, ac damna inde orituta humiliter repræsentat, *Glossa notabilis in §. si quis autem, verb. Numians in Authent. de mandat. Princ.* Cagnollus *in Rubric. ff. si quis ius dicenti non obtemperauerit, num.* 8. Ponte *de potestat. Proregis, titul.* 1. *de abundantia ciuitatis*, §. 3. *num.* 13. 14. *& seqq.* vbi Torrus *additionator. & in decis.* 23. *& in cons* 53. *num.* 5. *lib.* 1. Afflict. *in constit. ac legat. num.* 11. *&* 12. infinitos alios congerit Aoton, Amat. *variar. resolut. lib.* 2. *resolut.* 72. *num.* 26. & ex aliis *Nos infra hac* 1. *p. cap.* 7. *num.* 59.

Adeò hanc humilem reuerentiam, huiusque recursum Regaliam esse, teneríque Principem supremum ex debito officij, & de necessitate muneris omnino saluti Reipublicæ, eiúsque paci & tranquillitati consulere, & violentiis vigilanter occurrere: satis abundè per huius capituli discursum apparebit, atque etiam plura iora Canonica ostendunt clarè infra hac 1. *part. cap.* 3. §. *vnic. à num.* 45. *& sequentib.* allegata.

Respublica illa infelix & lamentabunda iudicatus,

dicatur, quæ violentiis oppressa, remediis de-
3 stituta † protectore caret, sic *Ecclesiast. cap. 4.*
in hæc verba: *Verti me ad alia, & vidi calum-
nias, quæ sub sole geruntur, & lacrimas innocen-
tium, & neminem consolatorem: nec posse resi-
stere eorum violentia cunctorum auxilio destitutos*;
& Diuus Augustinus *super Psalmo 32.* inquit:
4 *Omnia indigent domino, † & misera, & felicia;
quia sine illo miser non sublevatur, & felix non
regitur*: comprobatur authoritate Deutero-
nomij, *cap. 28. litt. C. Opprimaris violentia,
5 nec habeas qui liberet te.* † Et Psalmo 37. *Qui
iuxta me erant de longè steterunt, & vim facie-
bant, qui quærebant animam meam.* Et Psal-
mo 81. *Deus meus es tu, ne discesseris à me: quo-
niam tribulatio proxima est: quoniam non est qui
adiuuet.* Et Psalm. 70. ibi: *Dicentes, Deus de-
reliquit eum, persequimini, & comprehendite
eum; quia non est qui eripiat.* Et ideò Ecclesia-
stes, *cap. 4.* sic dicitur: *Væ soli, quia cum ceci-
derit, non habet subleuantem se*; & Iob *cap. 6.
Ecce non est auxilium mihi in me, & necessarij
quoque mei recesserunt à me*: & illud Isaiæ Pro-
phetæ, *cap. 3. num. 20. Clamat pauper vim pa-
6 tiens; malus Iudex † eum non exaudit, vocifera-
tur, & non est qui iudicet, pauperes despicitis, &
diuites honoratis. O miseri, qui iudicatis vosmet-
ipsos, & facti estis Iudices excogitationum ini-
quitatum.* Commemorat. Auton. Rosel. *lib. 2.
memorabilium cap. 2. num. 3.* Redin. *de potest.
Principis, verbo Largum beneficium, num. 37.*
Pechius *in regula in Iudiciis, num. 3. de regul. iur.*
Mansinus *de iure Principum, lib. 8. cap. 7.* Bo-
badill. *in Polit. lib. 5. cap. 1.* vbi refert Plutar-
chum, Guillielmus à Robille, *de instit. & iniust.
lib. 3. fol. 23. col 4. & fol. 24. col. 1. & 2.* Condu-
cit Psalmus 71. *Quia liberauit pauperem à poten-
te, & pauperem cui non erat adiutor*; in Eccle-
siastes *cap. 51.* ita legitur: *Circundederunt me
vndique, & non erat qui adiuuaret; respiciens
eram ad adiutorium hominum; & non erat: me-
7 moratus sum misericordiæ tuæ † Domine, & ope-
rationis quæ à seculo est, quoniam eruis sustinen-
tes te Domine, & liberas eos de manu gentium.*

Sed Deus ipse, Rex Cœlestis, Imperator,
8 † creator generis humani variis Sacræ Scriptu-
ræ locis, protector eiusdem acclamatur, prout
multorum meminimus *in tractat. de Reg. pro-
tect. 1. par. cap. 1. à num. 40.* cum multis sequen-
tibus: quibus & plurima alia hoc capite sunt
addenda. Genesis 15. *C. Ego Dominus prote-
ctor tuus*, Ecclesiastes *in lib. 2. litter. C. Prote-
ctor est omnibus exquirentibus se, & cap. 51. litter.
A. Adiutor & protector factus est*, & per Pro-
phetam Regem passim hoc attributum Deo
9 † reperimus, & Psalm. 17. *litter. A* & *E.* Psalm.
26 *litter. A.* Psalm. 27. *C.* Psalm. 3. *A.* Psalm. 32.
D. Psalm. 70. *A.* & 113. *C.* & 143. *A.* & alibi
passim. Genesis 19. ibi: *Noli timere Abraham,
ego protegam te, merces tua multa erit valde, &c.*
Relatum *in cap. dicat aliquis 23. quæst. 5.* quare
Deus dicitur fortis & Princeps pacis, Isaiæ *c. 9.*
10 ibi: *Deus fortis, pater futuri † seculi, Princeps
pacis*, & *lib. 4. Regum cap. 20.* Ita loquitur Deus:
*Sed & de manu Regis Assyriorum liberabo te, &
ciuitatem hanc, & protegam vrbem istam, &c.*

Genesis *cap. 2.* legimus, ab origine creatio-
11 nis Deum de hominis † tutela curasse, ibi: *Tu-
lit ergo Dominus Deus hominem, & posuit eum
in paradyso voluptatis, vt operaretur, & custo-
diret illum, &c.* Quòd altius interpretatur Au-
gustinus *lib. 8. de Genesi ad litteram, cap. 10.* vi-
dendus etiam Pater Guzm. *in tractat. Bienes del
honesto trabajo*; & per Hieremiam *cap. 1.* inquit
Dominus: *Ne formides à facie eorum, nec enim
timere te faciant vultum eorum; ego quippe dedi te
hodie in ciuitatem munitam, &c. Et vallabunt
aduersum te, & non præualebunt, quia ego tecum
sum, ait Dominus, vt liberem te*, &c. Facit etiam
homilia venerabilis Bedæ *super c. 6. Marci lib. 2.
cap 28. tomo 5.* ibi: *Vnde est illa vox inter vndas
procellásque tentationum deprehensa, atque auxi-
lium protectionis illius gemibundo clamore queren-
tis, vt quid Domine*, &c.

Protector itaque ipse Deus promptè præstò-
que vi oppressorum † clamantibus adest expres- 12
sis; iuxta illud Isaiæ *cap. 28. Domine vim patior;
responde pro me*, &c. Sed adhuc & tacitis accla-
mantibus, vt diligens protector occurrit, te-
statur Diuus Chrysostomus, *homil. 2. super Ma-
thaeum*, ibi: *Quando pauper violentiam patitur à
potente, etiam si non est ausus vociferari; sed latenter
lacrymatur, tacitus eius clamor in excelso auditur*,
&c. ratio redditur Ecclesiastes, *cap 5.* ibi: *Quia
vox pauperis penetrat nubes, & non descendit do-
nec audiatur*, &c. meminit Gregorius Lopez *in
l. 5. titul. 3. par. 3.* Bobad. *in Polit. lib. 2. cap. 2.
num. 35.* in marginе; & eodem Ecclesiastes,
cap. 5. sic legimus: *Si videris calumnias egeno-
rum, & violenta iudicia, & subuerti iustitiam in
prouincia; non mireris super hoc negotio; quia ex-
celsior est aliis, & super hos quoque eminentiores
sunt alij, & insuper vniuersa terra Rex imperat.*
Baruc. 4. *litter. F. Nocentes peribunt, qui te ve-
xauerunt*, & 2. Macchab 1. ibi: *Afflixè opprimen-
tes nos*, & Ecclesiastes 4. *D.* ibi: *Noli esse quasi
leo vsque opprimens subiectos sibi*; & Ecclesiastes
cap. 35. inquit: *Non despiciet Dominus viduam,
si fundat loquelam gemitus, nonnè lacryma viduæ
à maxilla descendunt? Et exclamatio super dedu-
centem eas, à maxilla enim descendunt vsque ad
Cælum, & Dominus exauditor delectabitur illis.*
Quare tuendas esse viduas à Principe, & alios
oppressos, † dicit Mastrillus *de magistrat. lib. 3.* 13
cap. 4. num. 7. & sequentib. & Iob *cap 29.* inquit:
*Auris audiens beatificabat me, & oculus videns
testimonium reddebat mihi, eò quod liberassem pau-
perem vociferantem, & pupillum, cui non esset adiu-
tor*, &c. Conducit quod gloriosissimus Apo-
stolus noster Hispaniarum vnicus † patronus, 14
Diuus Iacobus, *cap. 2.* ibi: *Nonnè diuites per
potentiam opprimunt vos, & ipsi trahunt vos ad
iudicia? &c.* Et Machabeorum, *lib. 1. cap. 12.
& dixit Ionatha: vt quid vexasti vniuersum po-
pulum, cùm Bellum nobis non sit?* Facit illud Ho-
meri, Odyss.

Immortalium diuum auxilium desiderat omnis.

Virgil. 2. Æneidos.

Ad te confugio, supplex tua numina posco.

Hinc Deus zelotes generis humani ad huius
protectionem: † vtitur etiam Angelorum mi- 15
nisterio, & ad mundum gubernandum, & ad
tuendos homines ab omnibus violentiis diabo-
li, iuxta Prophetam Psalm. 37. ibi: *Et vim fa-
ciebant, qui quærebant animam meam*, &c. Colos-
senses *cap. 10. versicul. 16.* Ephes. 1. *vers. 21.* Et
vt ab omni diabolica vi custodiant homines, &
tueantur, Psalm. 9. 11. Math. 18. 10. 2. Regum
6. 16. & 17. *Actuum Apostolor. 5. cap. 19.* quate-
nus in afflictionibus, tam ad corporalem quàm
ad

ad spiritualem vitam tangentibus homines con-
solantur Angeli, corroborant, & eriguot coo-
filiia, piisque auxiliis. 2. *Samuel* 24. 15. 16. 1.
Regum 19. 5. 7. 2. *Regum* 1. 3. *Actuum* 27.
25. 14.

Atque denique Angelorum opera vtitur Deus
16 in nobis custodiendis, multáque per † illos
nobis beneficia præstat, *Daniel* 10 5. 6. *Mat-
thæi* 28. 3. & Psalm. 90. ibi: *Angelis suis man-
dauit de te; vt custodiant te in omnibus viis tuis;*
super quo Psalmo multa videnda per Diuum
Bernard. Deus etiam Angelos suos mittit, vt
17 tollant scandala Regni, † Matthæi *cap.* 13. *lit-
tera F.* ibi: *Mittet filius hominis Angelos suos, &
colligent de Regno eius omnia scandala, & eos qui
faciunt iniquitatem.* Et illud Psalm. 33. *Iste pau-
per clamauit & Dominus exaudiuit eum, & de
omnibus tribulationibus eripuit eum, immittit An-
gelus Domini in circuitu timentium eum, & eri-
piet eos.*

Et cum violentias abhorreat Deus, Ezech.
18 *cap.* 46. *vers.* 18. & rigorosè † puniat, Prouer-
biorum 11. *vers.* 24. cuncta in terris ita ordi-
nauit, & Reges creauit ad defensionem vi op-
pressorum, vt testatur ipse Deus per Isaiam
19 *cap* 45. ibi: *Ego tamen † totum ordinaui ad li-
berationem populi mei*, &c. Quippè à Deo da-
tum est regimen principibus temporalibus hoc
tantùm fine, qualitate, & attributo; vt popu-
lum, Rempublicam & vassallos defendant à
20 violentiis, † eósque in pace & quiete conseruent
& tueantur, latissimè probauimus, *in tract. de
Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *præludio* 1. *à n.* 4.
cum multis sequentibus, & iterum, *præludio* 3.
à num 5.

Quibus adde Sacræ Scripturæ Authorita-
21 tem, 1. *Regum. cap.* 15. vbi *Saul constitutus est † à
Deo Rex ad protectionem populi*, & illud Esther.
cap. 16. ibi: *Prouidendum est paci omnium pro-
22 uinciarum. Iudicum, † cap.* 3. *num.* 8. *& seqq.*
ibi: *Et clamauerunt ad Dominum, qui suscita-
uit eis saluatorem, & liberauit eos, Othoniel vide-
licet filium*, &c. *Quieuitque terra quadraginta
annis*, &c. & Exodi *cap.* 2. *num.* 17. ibi: *Super-
uenere pastores, & eiecerunt eas: surrexitque
Moyses & defensis puellis adaquauit oues ea-
rum*, &c.

Quare Reges in temporalibus dicuntur Vica-
23 rij Dei, eiúsque locum † tenentes, ac substitu-
ti, & hoc attributo & fine constituti sunt à Deo,
vt Nos latissimè probauimus, 1. *part. de Reg.
protect. cap.* 1. *à num* 41. quibus adde *l.* 3. *titul.* 8.
lib. 8. *Recopilation.* ibi: *Ca tan grande es el poder
del Rey, que todas las cosas y todos los derechos
tiene sobre si, y el su poder no lo ha de los hombres,
mas de Dios, cuyo lugar tiene en la cosas tempora-
les*, &c. Pelaez Mieres *in tractat. de maior.* 4.
part. quæst. 22. *num.* 42. Bobad. *in Polit. lib.* 1.
cap. 2. *num.* 18.

Hinc *Ægidius columna in tract de regimin.
Princip. lib.* 1. *part.* 2. dicit: *Decere Reges &
24 Principes esse veraces, quia dij sunt † in terris,
& Dei imaginem habent.* Diuus Augustinus
quæst. 35. *in vet. tractat.* Plutarchus *in lib. ad
Princip. ineruditum.* Schoalembergius *de Regio
animo, part.* 1. *pag.* 82. idem Plutarch. 3. *tomo
moral. in comment. libri*; cui titulus, *in Princi-
pem requiri doctrinam*, in hæc: *Quemadmodum
enim Deus in Cœlo pulcherrimum sui ipsius simu-
lacbrum constituit Solem, & Lunam, talis est in
Republica, imago, & lumen Princeps, qui Dei
venerens iustitiam tuetur*; hoc est, Dei rationem
gestat: vt interpretatur Valençuela, Velazquez
in discursu status, & Belli part. 2. *considerat.* 13.
à num. 13. vbi latè comprobat quod Rex in tem-
poralibus Vicarius sit Dei, Vegetius *lib.* 2. *de
re milit. capit.* 5. Cassaneus *in Cathalogo glor.
mun.* 9. *part. considerat.* 14. *cap.* 30. *num.* 16. Pe-
trus Gregorius *de Republic. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 3.
& sequenti. Diuus Thomas *de Regim. Princip.
cap.* 12. Randin. *de Maiestat. Princip. verb. Im-
peratoriam, num.* 10. Orozco *de Regis institut.
tract.* 1. *cap.* 83. Anton. Augustin. *de legibus, c.* 2. in
principio, & alij quos citat Valençuel. vbi pro-
xim. & Nauarrete *en los discursos politicos* 6. 22.
colum. 5. dicit, quòd Reges sunt Vicarij Dei in
temporalibus, † non ad ostentationem & fau- 25
stum; sed ad protectionem vassallorum misera-
bilium, & sicut à Deo habent delegatam, &
mandatam potestatem, ita illum debent imi-
tari.

Comprobatur ex eo quod dicit Bellarmin.
de officio Princip. lib. 1 *cap.* 9. *fol.* 53. *Principes,*
ait: *Quibus † Deus nomen suum communicare* 26
*dignatur, ea puritate viuere procurent, quæ tanto
nomini conuenit*; sequitur Marius Giurb. *cons.* 1.
sub num. 27. vbi latissimè pluribus citatis Docto-
ribus & diuinæ Scripturæ locis, inquit, Prin-
cipes Deos esse, & Dei vicem & locum obti-
nere (scilicet in temporalibus), vide inferius
hoc cap. num. 95. *vers. Potestatem ergo*, &c. vbi
probatur, quòd mandatam habeant potestatem
à Deo.

Nam cum ista protectio vi oppressorum sæ-
pè sit moraliter necessaria † in multis casibus 27
occurrentibus; non est verisimile, eam sibi
Deum reseruasse; sed hominibus, quos suos
ministros instituit, commisisse, quia aliàs mul-
tùm defecisset Deus hominibus in necessariis,
quod non est prouidentiæ ipsius consentaneum,
vt cum Caietano, Soto, Felino, Nauarro,
Couarr. & aliis probat Suarez *de legibus, lib.* 2.
cap. 16. *num.* 2. reddens rationem in hæc: *Quia
recursus ad Deum ipsum immediatè, non est homi-
ni possibilis, nec † est consentaneus ordini naturali,* 28
*vt homines essent perplexi, & miraculo esset opus,
vel speciali reuelatione diuina ad dirigendas suas
operationes, quod repugnat omni prudenti proui-
dentia*, &c.

Hinc præcipuum Principum & Regum pio-
rum officium est; Ecclesiam, Ipsius immunita-
tem, † dogmata, & personas Ecclesiasticas de- 29
fendere, atque tueri, scripsit Diuus Augustinus
epistol. 48. 50. & 165. quem ad hoc refert Mi-
chaël. Agia. *de exhibēdis auxiliis, fundamento* 27.
in princip. pag. 109. & testatur Diuus Isidorus
in cap. Principes 23. *quæst.* 5. in hæc: *Principes
sæculi nonnunquam intra Ecclesiam potestatis
adepta culmina tenent, vt per eandem potestatem
† disciplinam Ecclesiasticam muniant; cæterùm* 30
*intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent,
nisi vt quod non præualent Sacerdotes efficere per
doctrinæ sermonem, potestas hoc impleat per disci-
plinæ terrorem. Sæpè per Regnum terrenum cæle-
ste Regnum proficit: vt qui intra Ecclesiam positi
contra Fidem, & disciplinam Ecclesiæ agunt, ri-
gore Principum conterantur, ipsámque discipli-
nam, quam Ecclesiæ humilitas exercere non præ-
ualet, ceruicibus superborum potestas principalis
imponat, & vt venerationem mereantur, virtu-*

tem potestatis impertiat, sequitur & facit: Cagnoscant Principes seculi Deo debere se rationem reddere, propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt, nam siue augeatur pax & disciplina Ecclesiæ per fideles Principes, siue soluatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati suam Ecclesiam credidit. Hactenus de eleganti textu, cuius verba attentè consideranda & ponderanda sunt, & in cap. dicat aliquis 25. in ordine 23. quæst. 5. in fin. ita dicitur, Præterea sicut Principibus & potestatibus fidem & reuerentiam exhibere cogimur, ita secularium dignitatum administratoribus defendendarum Ecclesiarum necessitas incumbit, quòd si facere contempserint, a communione sunt repellendi, &c.

Ad id tendit textus in cap. administratores planè 26. in ordine 23. quæst. 5. ibi: Administratores planè secularium dignitatum, qui ad Ecclesiarum tuitionem, pupillorum ac viduarum protectionem, rapaciúmque refrenationem constituti, &c. quorum redditur ratio vno verbo in capit. res autem 21. in ordine 23. quæst 5. in hæc: Res autem humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad diuinam confessionem pertinent, & Regia, & Sacerdotalis defendat authoritas.

Et Leo Papa epistola 75. ad Leonem Augu-
31 stum † sic scripsit: Debes Imperator incunctanter aduertere; Regiam potestatem non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam, &c. Vt ausus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbata, restituas, &c. quam refert Michaël. Agia de exhiben. auxil. fundamen. 23. & idem repetit Anastasius 2. in epistola ad Anastasium Imperatorem, & Gregorius lib. 9. epistol. 60. ad Regem Angliæ, Agatho. in epist. ad Constantinum 4. prout refert Anton. Augustin. in Epitome veteris iuris Pontificij, lib. 11. tit. 13. cap. 3. Fab. Montel. in praxi arbitrali 4. part. princip. quæst. 1. num. 15. & 16. Valençuel. Velazquez in discurs. status, & B.lli. part. 2. consid. 2. num. 96. & 97. & facit textus in cap. Reatina 63. distinction. ibi: Reatina Ecclesia, quæ per tot temporum spatia pastoribus destituta curis consistit, dignum est, vt brachio amplitudinis vestræ subleuetur, ac gubernationis tegmine protegatur, &c. Facit illud Regis Ioas lib. 4. Regum cap. 12. vbi dicitur: Igitur vsque ad vigesimum tertium annum Regis Ioas non instaurauerunt Sacerdotes sarta tecta templi, vocauitque Rex Ioas Ioiadam Pontificem, & Sacerdotes, dicens eis: Quare sarta tecta templi non instauratis? Nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum, sed ad restaurationem templi reddite eam, &c. de quo infrà num. 65. & num. 39. quod probatur in cap. quando 39. in ordine 23. quæst. 4. ibi: Quia commouentur potestates Christianæ aduersus detestandos dissipatores Ecclesiæ. Si non ergo mouerentur, quomodo redderent rationem de Imperio suo Deo? Intendat charitas vestra, quid dicam: quia hoc pertinet † ad Reges seculi Chri-
33 stianos, vt temporibus suis pacatam velint matrem suam Ecclesiam habere, vnde spiritualiter nati sunt, &c. Quod & idem comprobatur authoritate Diui Augustin tract. 11. in Ioannem, sic dicentis: Pertinet hoc ad Reges sæculi Christianos; vt temporibus suis paccatam velint † ha-
34 bere matrem suam Ecclesiam: sic ergo quando vult Deus concitare potestates aduersus dissipatores Ecclesiæ, aduersus sufflatores Christi, aduersus blasphemiatores baptismi, non miretur, quia Deus concitat, vt à Sara verberetur Agar: mirantur autem quia commouentur potestates Christianæ aduersus detestandos dissipatores Ecclesiæ; non ergo mirentur & quomodo redderent rationem de Imperio suo Deo? textus etiam in cap. incestuosi 13. quæst. 5. ibi: Quos oportet per secularis potentiæ disciplinam à tam praua consuetudine coerceri, &c.

Mirabiliter conducit ad propositum, quod ipse
Diuus † Augustin. lib. 3. super Chrysostom. asserit 35
in hæc: In hoc seruiunt Reges Deo; si in Regno suo bona iubeant, mala prohibeant, non solùm quæ pertinent ad societatem humanam; sed quæ ad Religionem diuinam, &c. Lactantius lib. 5. instit.
cap. 10. cum nihil sit (inquit) in rebus humanis
præstantius, Religionem † summa vi oportere de- 36
fendi; sequitur Erasmus à Kochiet in thesauro politic. lib. 1. cap. 5. vers. Nec mente tantum e. part.

Vbi gubernaculum disciplinæ contemnitur, re-
stat, † vt Religio naufragetur, inquit Pontifex 37
Clem. II. in princip. de statu Monach. facit etiam text. in cap. de Liguribus 45. in ordine 23. q. 5. loquendo de ministris Ecclesiæ, ibi: Quos idonea est excellentia vestra, & ratione & potestate reprimere, &c. Et iterum ibi: Nolite ergo dubitare huiusmodi homines principali, vel iudiciali authoritate comprimere: quia regula patrum hoc specialiter constituerunt, vt si qua Ecclesiastici officij persona, &c. Per potestates opprimantur, ecce Domine, quod animus vester fortè timidus est, ne persequi videaris, de patrum vobis authoritate hæc breuiter dirigenda curaui, cum millia alia exempla, & constitutiones sint, quibus euidenter agnoscitur, vt scissuras facientes in Ecclesia Dei, non solùm exilio, sed etiam proscriptione rerum, & dura custodia per publicas potestates debeant coerceri, &c. Facit text. in cap. nimium 23. q. 4.

Quomodo ergo Reges seruiunt Domino † in ti- 38
more; nisi ea quæ contra ipsum Dominum faciunt Religiosa seueritate puniendo, atque plectendo, verba sunt Diui Augustin. in epistola ad Bonifacium, relata in cap. si Ecclesia in fin. 42. in ordin. 23. quæst. 4. cap. duo ista, eadem causa, & quæs. refert etiam Albanus lib. 1. politic. c. 7.

Cùm boni Principis sit omnia, quæ ad Ec-
clesiasticam functionem † spectant, tueri, & 39
protegere, cap. boni Principis est, & religiosi Ecclesias contritas, atque conscisas restaurare, nouas ædificare, Sacerdotes honorare, atque tueri, &c. 96. distinction. cum tranquillitas & pax in Ecclesia ipsorum Principum studij & Reli-
gionis † intersit, text. in cap. bene. §. Sancta Sy- 40
nodus 96. distinction quanquam (inquit Pontifex) studij vestri, & Religionis intersit, vt in Episcopatus electione concordia principaliter seruetur in in Ecclesia, &c.

Propter quod tributum † Principibus per- 41
soluendum admonet Vrbanus Papa in cap. tributum 23. quæst. 8. ibi: Pro pacè, & quiete, quà nos tueri, & defendere debent Imperatoribus persoluendum, &c. & Diuus Thomas in epistola ad Romanos, homilia 25. cap. 13. lection. 1. ibi: Principes tributa recipiunt, quasi stipendia sui ministerij: laborant enim ad omnium pacem & quietem seruandam, peccant autem Principes, si vtilitatem populi non procurant, & Lucas de Penna in l. quicumque, C. de omni agro deserto, lib. 11.

Hanc insuper obligationem profitentur Prin-
cipes † Christiani, vt in Authent. quomodo oper- 42
teat

teat Episcop. §. nos igitur, collat. 1. ibi: Nos igi-
tur magnam habemus folicitudinem circa Dei do-
gmata, & Sacerdotum honestatem, &c. Et ite-
rum, ibi: Hoc autem futurum esse credimus, si
sacrarum regularum obseruatio custodiatur, &c.
l. 2. tit. 3. lib. 1. ordinam. ibi: Y à los Reyes y
43 Principes encomendò Dios la defension de la † san-
ta Madre Iglesia; & iterum in eadem l. 2. sequi-
tur & facit, ibi: E nos recibimos en nuestra guar-
44 da, e seguro, y defendimiento † à los juezes Ecle-
siasticos, que pusieren sentencias de excommunion,
y à los mensajeros que lleuaren las cartas, &c. Fa-
cit etiam text. in l. vniuersi. 4. C. de fundis rei
priuatæ, & saltibus diuinæ domus, lib. 11. in hæc:
45 Vniuersi fundi Templorum ad rationalium † rei
priuatæ solitudinem earùmque pertineant, atque
ab his anniuersariis solutionibus postulatis pecu-
liari (vt semper fuit) studio defendantur, &c. &
l. 28 tit. 3. lib. 1. Recopil. quæ tractat de cultu di-
uino conseruando, augendo & nulla ex causa
46 minuendo, † & causam diminutionis amouen-
do, ita insuper profitentur Imperatores Theo-
dosius & Valentinianus in l. vnica, C. nemini li-
ceat signum Saluatoris, &c. Cuius mirabilia ver-
ba ita sunt: Cum sit nobis cura diligens per omnia
superni numinis Religionem tueri, &c. text. in d.
claras, § victor Iustinianus in princip. ibi: Red-
dentes honorem Apostolicæ Sedis, & vestræ San-
ctitati, quòd semper nobis in voto fuit, & est (vt
decet patrem) honorantes vestram beatitudinem,
omnia, quæ ad Ecclesiarum statum pertinent, fe-
stinamus ad notitiam deferre vestræ Sanctitatis,
quoniam semper nobis fuit magnum studium, vni-
tatem vestræ Apostolicæ Sedis, & statum Sancta-
rum Dei Ecclesiarum custodire, &c. C. de Sum-
ma Trinitat. & Fide Cathol. & iterum propè
principium, ibi: Hoc est enim, quòd vestrum fir-
mat Imperium: hoc quod vestra Regna seruat: nam
pax Ecclesiæ, Religionis vnitas auctorem facti in
sublime prouectum grata sibi tranquillitate custodit;
neque enim parua ei vicissitudo à potentia Diuina
tribuitur, per quem nullis Regis Ecclesia diuisa se-
cernitur, nullis incertis maculis variatur, &c.
47 Hoc enim ad Regis officium pertinet † vt do-
cet Diuus Thomas in tractat. de regim. Princip.
cap. 14. & 15. in hæc verba: Quia igitur vitæ
qua in præsenti viuimus, finis est beatitudo cœle-
stis: ad Regis officium pertinet, ea ratione vitam
multitudinis bonam procurare, secundùm quod con-
gruit ad cœlestem beatitudinem, vt scilicet, ea
percipiat, quæ ad cœlestem beatitudinem ducunt;
& eorum contraria, secundùm quod fuerit possibi-
le interdicat; hæc Diuus Thomas.
Et quod Principes temporales Christiani non
48 † solùm habeant auctoritatem, sed & præcisam
obligationem, tanquam protectores, & defen-
sores Ecclesiæ atque Christianæ Religionis, cu-
ram habere de tranquillitate & pace status Ec-
clesiastici: & illam ab omnibus insidiis, &
violentiis protegere, impediendo ea quibus cul-
tus Diuini diminutio causatur, necnon omnia
media pacis impeditiua & scandali nutritiua
euellere; quæque inquietem præstent suorum
vassallorum animabus auertere, probant vltra
hactenus tot iura citata, infinitè pene Doctores
glossa verbo Rationalium indic. l. Vniuersi, C. de
fundis rei priuatæ, & saltibus, &c. lib. 11. & ibi,
Lucas de Penna, num. 50. & Ioannes de Platea
49 num. 1. dicens: Et † nota, quòd pro Ecclesiasti-
ca re tuenda & exigenda cognoscere potest Prin-
ceps & eius procurator, quia speciali studio Prin-
ceps debet defendere res Ecclesiæ; idem deducit
Cuiac. ex eadem lege, Afflict. decis. 2. num. 1.
optimè Baldus in cap quanto de iudic. dicit: quòd
Rex etiam si non sit patronus, tenetur res † Ec- 50
clesiæ defendere: mirabiliter Oliuanus de iure
fisci, cap. 13. à princip. & num. 49. vbi de cultu
Diuino tuendo, seu augendo & conseruando
agit, videnda, l. 1. tit. 15. part. 1. Præpositus in
cap. Imperium, num. 3. distinct.
Anneus Robertus rerum iudicatar. lib. 3 cap. 1.
pag. 548. in hæc: Nihil certè Regia Maiestati
conuenientius videtur, quàm si Christiani Princi-
pes Ecclesiæ instituta, ritus, & leges ac Sacerdo-
talia iura seruent, & tueantur; idem Azebedus
cons. 37. num. 15.
Valdesius in tract. de dignitate Regum cap. 10.
à num. 4. latè comprobat; quòd Imperator, &
Reges Ecclesiæ defensores & aduocati ab ea-
dem vocantur, in cap. per venerabilem, de elect.
Clement. ne Romani, de electione.
Pater Freitas Lusitanus in tract. de Iusto im-
perio Lusitano, † Asiatico cap. 6. num. 46. & n. 53. 51
vers. Idémque summa cum ratione, vbi quod
cum Principes Catholici defensores sint Ec-
clesiæ, & ad id constituti, atque omnino ne-
cessarij, condecens esse, vt honoribus & præ-
miis pro meritis à supremo Ecclesiæ Principe
condecorentur.
Ægidius Bellamera cons. 40. num 41. & Dua-
renus lib. 1. de sacris Ecclesiæ ministeriis, cap. 5.
vbi quod Principes seculares † Deo sunt red- 52
dituri rationem Ecclesiæ, quam à Christo tuen-
dam susceperunt, quámque eorum potestati
credidit.
Abbas Panormit. in cap tua, num. 10. de de-
cimis, vbi ait: † Principes accepisse à Deo 53
potestatem principaliter, vt Ecclesiam Dei io-
uarent, & in necessitatibus suis subuenirent.
Petrus Gregorius lib. 2. de Repub. cap. 5. n. 3.
Bellarmin. de Princip. Christian. cap. 11. Ioannes
Ekius in Enchiridio locorum commun. contra Lu-
therum, cap. 32. Gundisaluus Pontius aduersus
Vuaramundum, cap. 2. vers. Verùm, Iustus Li-
psius contra Dialogistam in princip. Michaël
Agia in tract. de exhibendis auxiliis, fundamento
27. Anton. Augustin. in epitome veteris iuris Pon-
tificij, lib. 11. tit. 13. cap. 3. Fabio Montel. in pra-
xi arbitrali, 4. par. princip.
Concludentes omnes hi, præcipuum piorum
Regum munus & officium esse, Ecclesiam eiús-
que immunitatem & libertatem defendere, ac
seueris legibus, ac pœnis aduersarios coërcere.
Valençuela Velazquez (meritissimus Præses
Cancellariæ † Granatensis) accuratè plurima 54
congessit circa munus Principis temporalis, in
protectione Ecclesiæ, in discursu status & belli,
part. 5. consideratione 2. à num. 48. vbi ait: quòd
Princeps sæcularis vim, fraudes, turbas, & ex-
tera mala ab Ecclesia debet arcere, & quantum
in ipso sit, pacatam, sacram, & quietam præsta-
re Ecclesiam, & latè prosequitur numeris se-
quentibus ibidem.
Anastasius Germon. de sacrorum immunit.
lib. 3. cap. 13. num. 73. & cap. 17. num. 32. & 33.
vbi quod boni † Principis est, omnia quæ ad 55
Ecclesiasticam functionem spectant tueri, & de-
fendere, tanquam Ecclesiæ protectoris, & ipse
iterum in eodem tractat. lib. 2. in proœmio, n. 17.
18. & cap. 12. num. 24. & 25. dicit, hunc morem

incre

inerebuisse, veteres Imperatores œcumenicis
interesse Conciliis, vt quæ à patribus propo-
nerentur decreta, adhibito pœnarum terrore
obseruari modis omnibus efficerentur, † &
56 quæ Pontificiis, & Synodalibus legibus nocu-
mento ac impedimento esse poterant, consul-
tissimè auerterent.

Quò tendit illud Martiani Imperatoris in
57 sexta actione † Concilij Calcedonensis, rela-
tum in *cap. Nos 96. distinction.* dum dixit Impe-
rator: *Nos ad fidem confirmandam, non ad poten-
tiam ostendendam, exemplo Religiosissimi Princi-
pis Constantini Synodo interesse voluimus, vt veri-
tate inuenta, non vltra multitudo prauis doctrinis
attracta discordet*, &c.

Ascanius Tamburinus *in tract. de iure Abbat.
tomo 1. disp. 15. quæst. 5. à num. 15. & 16.* Quòd
58 Principes sunt protectores † & defensores Ec-
clesiæ ex textu (quem allegat) *in Clementina 1.
de iure iurando*, vbi *in §. porrò*, apponitur for-
ma iuramenti, quod Imperatores præstant Sum-
mo Pontifici in eorum coronatione, & inter
alia contioet, quòd Fidem & Sedem Apostoli-
cam defendent.

Pulchrè etiam Narbona *in l. 59. lib. 2. tit. 4.
Recopilation. glos.* 2. per totam, vbi quod Re-
59 ges † & Imperatores, ac cæteri Principes su-
premi, & Christiani Ecclesiarum, Consiliorum,
& eorum omnium, quæ ad status Ecclesiæ con-
seruationem & tuitionem spectant, protectores
& defensores, ex Regio ipso sibi iure potestatis,
& iniuncto munere sunt, quod comprobat à
principio *dict. l. 2. & ration. num. 12. Nos* plura
diximus de hac protectione à Regibus præben-
60 da Ecclesiis Ecclesiasticísque † personis, *in tra-
ctat. de Reg. protect. 1. part. c. 1.* per totum, & præ-
cipuè *à n. 57. & à n.* 107. quibus hæc omnia &
dicenda addere potest, iis etiam omnia alia ibi-
dem se ipsa supplere, adde text. *in cap. quacum-
que 25. quæst. 2.* ibi: *Omnibúsque qui Ecclesiæ de-
61 seruiunt, tuitio deferatur*, &c. † Ac proinde di-
ximus *in dicto cap. 1. num. 113.* quod manus Re-
gis murus est Ecclesiæ.

Ioannes Quintinus Hæduum *in repetitione,
cap. nouit. de iudiciis, num.* 127. in hæc: *Diuisio
62 † inter iurisdictionem Regiam, & Pontificiam non
procedit per viam repugnantiæ; sed per viam sim-
plicis distinctionis, atque ideò vbi publica necessi-
tas id exposcat; permittitur Pontifici in Regis di-
tionem, & è conuerso, Regi in ditionem Pontificis
suum Imperium exercere, nam obnoxia & preca-
ria vtriusque potestas esse debet, non aliquo domi-
nationis fastu, sed humili atque concordi admini-
stratione*, &c. qui *num.* 140. hæc addit: *Hoc per-
tinere ad Reges sæculi Christianos, vt temporibus
suis pacatam velint Matrem suam Ecclesiam ha-
63 bere, vnde spiritualiter † nati sunt, & hanc esse
rationem, cur Principi quandoque liceat, super iis
definire, quæ concernunt Ecclesiæ, ne matris vlla
in re violetur honestas, néve turbetur eius tranquil-
litas ab iis potissimum, cuius est commendata*, &c.
Idem etiam affirmat Turrecremata *in cap. filiis
vel nepotibus 16. quæst. 7.*

Patet Enriquez etiam *in 3. tomo summa de
Pontificis claue, lib. 2. cap. 15.* post principium,
64 ibi: *Quare † tenetur Rex adhibere efficax, præsen-
taneum, & bonum remedium pro suo Regis iure, &
protectoris Ecclesiarum officio*; qui *in glos. ibi lit-
ter. D.* dicit: *Regem vocari protectorem Ecclesiæ*,
ex Diu. Hieron. *in Hieremiam, cap. 7. 21. & 22.*
& comprobat ex 1. *Reg. cap. 15.* vbi Saul con-
stitutus fuit Rex à Deo in protectionem po-
puli.

Chassaneus *in Catalogo gloriæ mundi 5. part.
consid.* 17. dicit: † quòd Principes temporales 65
apud Deum maiorem gloriam habere non pos-
sint, quàm si per eos Ecclesiarum dispersarum
potuerit societas restaurari, ex text. *in cap. sicut
excellentiam 23. quæst. 4.* Atque esse boni Prin-
cipis, Ecclesias contritas reparare, & ædificare,
ex *cap. boni Principis 96. distin.* Imò posse Prin-
cipem temporalem, Ecclesias reparare in ne-
gligentiam Sacerdotum ex propriis ipsius Ec-
clesiæ redditibus; exemplo Ioadis Regis Israë-
litæ, qui negligentias videns Sacerdotum, ca-
ptis redditibus templi ipsum fecit reparari 1.
*Regum capit. 12. & capit. 22. & Paralipom.
cap. 24.* Cogere enim & facere reparare Eccle-
sias, & Religionem exequi, mixti fori esse,
pertinereque non solùm Pontifici, sed & Prin-
cipibus temporalibus, dicit ipse Chassaneus *ex
l. hereditas in fin. ff. de petition. hered. l. si in ali-
quam ædes sacras, ff. de officio Proconsulis.* Atque
etiam ex *cap. 1. ne sede vacante*; quòd Rex 66
cum proceribus Regni multum potest, † & ope-
ratur circa statum Ecclesiæ reformandum, ha-
betúrque etiam textum apertum, *in cap. filiis vel
nepotibus 16. quæst. 8.* vbi Prælatis dissipantibus
bona Ecclesiæ adiri potest dignitas Regia; ad
quæ etiam allegat Guillelmum Benedictum *in
cap. Raynutius, in verbo, Si absque liberis more-
retur, de fideicommiss. substit. num 34. & 35. de
testamentis.*

Hinc Principes & Reges Christiani, fiunt Ec-
clesiæ pariter, † & protectores sunt Concilij 67
Tridentini, & per Summum Pontificem ad
protectionem eiusdem Principes omnes allicit
& conuocat, & expressè apparet ex Bulla pro
confirmatione Concilij Tridentin. promulgata,
quæ sedet post sessiones eiusdem Concil. & *in
cap. 20. session. 25.* ibi: *Seculares quoque Principes
officij admonendos esse censuit, confidens eos, vt
quos Deus Sanctæ Fidei, Ecclesiæque protectores
esse voluit*, &c. tenent Paz *in praxi. 2. tom. vlti-
mo, præludio num.* 10. Azebe. *in lib. 2. tit. 6. lib. 2.
Recopilatio. vers. 7. & consequenter*; & ipse Aze-
bedius *in consil. 37. num.* 12. Hieronym. de Ze-
ballos *communium contra commu. 4. tomo, q. 897.
num. 220. & num. 118. & 219. & 339.* Narbona
*in l. 59. glossa 2. à princip. & num. 14. tit. 4. lib. 2.
Recopilation. in 3. part.* Cardinalis Bellarmin.
lib. 3. cap. 18. de laicis, fol. 1347 Bobadilla *in po-
litica, lib. 2. cap. 18. num. 194 & 208.* Domin.
Franciscus Carrascus *in interpretation. aliqua-
rum legum. Regni, cap. 9. §. 4. num 18.* & iterum
ipse Narbona *eadem 3. part. Recopilation. super
leg. 81. tit. 5. lib. 2. glossa vnica, num.* 3. Aloisius
Riccios *in practicarum Aurea resolution.* 199. Pa-
ter Enriquez à Societate IESV *in 3. tomo summa
de Pontificis claue, lib. 2. cap. 15. post princip. §. 1.
in glossa littera D.* & ipse Enriquez *cap. 11. §. 3.
littera T. & cap. 12. §. 2. in fin. & cap. 20. glossa
fin.* & iterum *cap. 23.* Flores Diaz de Mena, *lib. 1.
variarum quæst. 12. ex num. 8. & quæst 4. num. 35.*
& Bobadilla *dicto lib. 2. cap. 5. num. 34.* Zeballos
*de cognition. violent. glossa 6. num. 62. Nos in tra-
ctat. de Regia protection. 1. part. cap. 1. num. 73.
& à num. 70. cum sequentibus*; agimus latissimè,
Principem esse Ecclesiæ (tam in particulari,
quàm in vniuersali) atque Catholicæ Religio-
nis

nis protectorem & defensorem acerrimum, &
68 per totum præludium † multa videnda vtilissi-
ma. Sed quia articulus iste peculiarem tracta-
tum desiderat, quo omnes difficultates absol-
uantur, infra 2. *part. huius tract. de retentione
Bull.* erit apponendum, nunc missam facimus.

Prædictis nec alienum est, quod Valerius
Maximus, *lib. 4. cap. 1.* ait: *Non dubitauerunt
Sacra Imperia seruire, ita si rerum humanarum
69 futura † regimen existimantia, si Diuina potentia
bene & constanter fuissent famulata.* Iustus Lip-
sius *contra Dialogistam, fol. 27. cap. 2.* inquit:
70 *Firmamenta Imperij † in Religione Principis posi-
ta sunt*; nec mirum cum Religionis tutela, ac
conseruatio, & timor Dei solus sit qui custodit
societatem hominum inter se: Lactantius Fir-
mianus *de ira, cap. 12.* Lipsius *lib. 4. ciuil. do-
ctrin. cap. 3. & in monitis & exemplis politic. lib. 2.
c. 2.* Diuus Aug. *epist.* 48 50. & 165. & *lib. 3 epi-
stol. 32. ad Pantaleonem,* Præfectum Africæ *lib 5.
epist. 63. ad Maurum Imperatorem, & lib 7. epist. 5.
ad Brunechilem Reginam Francorum,* Bellarmin.
lib. 1. de Princip. Christian. cap. 11. Petrus Gre-
gorius *de Republ. lib. 2. cap. 2. num. 3.*

Recenset idem Petrus Gregorius *lib. 2. de Re-
public. cap 2. num 13.* quod pax Ecclesiæ, Reli-
71 gionis vnitas, auctorem † factio sublime pro-
uectum grata sibi tranquillitate custodit, dicente
Petro Ærodia *lib. 1. rerum iudicatarum, tit. 6. c. 19.
Imperij securitatem in Ecclesiarum pace consistere.*

Nam vt Gregorius Plaguiati, *obseruation. 454.
ad lib. 1.* Cornel Tacit. refert ex Seneca *in lib.
72 de breuit. vita. Principes † ex ea causa institutos,
vt omnium quietem illorum vigilia, omnium otium,
eorum labor; omnium delicias, illorum industria;
omnium vacationes, illorum occupatio defendat.* Et
conducit quod ipse Seneca *ad Polybium cap. 26.*
inquit: *Cæsari, cui omnia licent, propter hoc mul-
ta non licent, omnium domos illius vigilia defendit,
omnium otium illius labor, omnium delitias illius
occupatio*; quò tendit quod dixit Antigonus
Æliano: *An ignoras fili mi, nostrum Regnum
esse nobilem seruitutem?*

Quo quidem sensu accipiendum est illud
73 Cantícor. *cap. 5. Ego dormio, † cor meum vigi-
lat*; cum Rex cor dicatur Regni & Reipublicæ,
ad quod, videndus Nauarret. *en los discursos po-
liticos, cap. 22. fol. 147. col. 3. & suprà.*

Et facit exemplum apum, & gruum, quo
vtitur Diuus Hieronym. *in cap. in apibus 7. q. 1.*
74 Nam † quemadmodum in quolibet apum exa-
mine vnus est Rex, & agmina gruum dum vo-
lant, vnum Rectorem ordine litterato sequun-
tur; ita conuenit in qualibet bene constituta
Republica, Regno, vel prouincia aliquem Im-
peratorem, Principem, aut Rectorem consti-
tui, qui æqua lance inter subiectos sibi populos
iura reddere possit, & imbecilles à potentiorum
iniuriis, & violentiis defendere, quam fuisse
præcipuam Regum creandorum causam, optimè
scripsit Iustinus *Histor. lib. 1. in princip.* Aristot.
lib. 3. politicorum cap. 11. & lib. 5. cap. 10. Cicer.
lib 2. officior. Diuus August. *lib. 4. de ciuitat. Dei,
cap. 6.* Diu. Thom. *de Regim. Princip. lib. 1. c. 14.*
Diu. Iren. *lib. 5. aduersus hæreses*, & Alphons.
Gerrer. Nicol. Boërius & alij quos refert Men-
chaca *in præfation. ad controuer. illustres num.
102. & sequent. & num. 120. & lib. 1. cap. 1.
num. 10. & 24.* Episcopus Chiapens. *in tractatu
comprobat. Indiar. fol. 51.* Guillelm. Bened. *in
cap. Rainuntius, verbo Condidit, el. 1. num. 34.
in fin. vers. Propter quos, & num. 35 cum seqq:*
& Iustus Lipsius *lib. 2. ciuilium doctrinar. cap. 11.
Matthæus*, Lopez Brauo *in suo aureo libello, de
Rege, & regendi ration. lib. 1. fol* 8. Melchior de
Valencia *Illustrium tract. iur. tract. 2. cap. 5.
num. 5. & seqq.* & Ægidius Benedictus *in l. ex
hoc iure, ff. de instit. & iure, tom. 1. cap. 3. n. 7.
& 8.* Insignis præceptor noster Diuus Ioannes à
Solorzano *in tract. de iure Indiarum, lib 2. c. 21.
num. 59.* Alios quamplures Doctores vltra hic
citatos adduximus inferiùs *à num. 93. vers. Finis
enim & obiectum*, &c. & superius; & alios cita-
uimus *num. 76.*

Nam vt præclarè ait Ammian. Marcel. 75
*lib. 29. Nihil aliud est Imperium, † nisi cura
salutis alienæ*; Aonius Robertus *lib. 2. rerum
iudicat. cap. 22.* Regnum namque, aut Princi-
patus non tam ad Regis aut Principis, quam
ad ipsius † Regni, & ciuium vtilitatem intro- 76
ductum fuit, vt post Platonem tradit Marcus
Tullius *lib. 1. officior.* Diuus Ireneus *lib. 5. con-
tra hæreses*, Diuus Thom. *opusculo 21 ad Ducis-
sam Brabantiæ*, Aristotel. *lib 1. politicor.* Abbas
in clem. vnica de Baptismo, Lucas de Penna *in l.
militaribus, C. de decurion. lib. 10.* Alphons.
Guerre. *in thesaur. Christian. Religion. cap. 54.
num. 52.* Vazquez *in præfation. lib. 1. controuers.
Illust. num. 101. & 104. & lib. 2. cap. 82. num. 2.*
Valenç. Velazquez *in discursu status & Belli.
part. 2. considerat. 14. num. 8.* & Regnum non
propter Regem, sed propter Regnum, &
regimen datum esse à Deo Principibus tem-
poralibus, diximus *Nos 1. part. de Regia pro-
tection. cap. 1. à num. 40. & seqq.* quibus & hæc
adde.

Et est *l. 2. tit. 1. part. 2.* ibi: *Ca mager los Ro-
manos, † que antiguamente ganaron con su poder* 77
*el señorio del mundo, fiziessen Emperador, è lo
otorgassen todo el poder, è el señorio que auian so-
bre las gentes, para mantener è defender derecha-
mente el pro comunal de todos, con todo esso non
fue su entendimiento, de lo hazer señor de las cosas
de cada vno*, &c.

Plato. *lib. 3. de legibus*, ait: *Nihil porrò tam
aptum † est ad ius conditionémque naturæ, quàm* 78
*Imperium, sine quo nec domus vlla, nec ciuitas,
nec gens, nec hominum vniuersum genus stare, nec
rerum natura omnis, nec ipse mundus*; & confir-
mat Marcus Tullius *lib. 2. officiorum*; dum in-
quit: *Sed etiam apud maiores nostros seruandæ iu-
stitiæ causa, videntur olim bene morigerati Reges
constituti: nam cum premeretur inops multitudo
ab hiis qui maiores erant, opus fuit capite, & gu-
bernatore, qui eos in æquitate contineret.* Siman.
lib. 3. de Republ. cap. 4. Menchaca *in præfatione,
lib. 1. controu. illust. num. 110. & 124.* Ioannes Sto-
beus *sermone de Republica 41.*

Quæ fuit sententia Diui Isidori *lib. 3. de sum-
mo bono. cap. 47.* vbi ait: *Principes Regesque
† electi sunt, vt terrore suo populos à malo coerce-* 79
rent; atque ad rectè viuendum legibus subderent,
& Hieronym. Vida. *lib. 2. de Reipubl. dignitat. Im-
perium gentium* (ait) *initio delatum fuit ad vnum
iustum simul & sapientem habitum, vt ille præesset
cæteris, existerétque vnus in ciuitate, iusti, &
æqui custos, ac vindex, quæ sunt firmissima vin-
cula ciuitatum, gereretque vnius ciuitatis perso-
nam, & communi vtilitati seruiens, ciues sibi sub-
iectos æquitate, & fide defenderet*, &c.

Offorius

Ossotius *lib. 7. de Regis institutione*, ait: *A*
80 *principio Reges creatos*, † *vt miseros & afflictos à*
tyrannidis crudelitate liberarent, & vt indiciorum
scelera coercerent, & vnicuique quod suum est tri-
buerent, & vim hostium propulsarent, &c. Si-
manchas *vbi suprà de Republica, cap. 4. num. 11.*
Valençuel. Velazq. *in discurs. status, & belli, p. 2.*
consid 22. à num 50.
Aristoteles *lib. 7. politicer. cap. 8.* dixit: *Qui*
81 *Reipublica* † *præsunt, hos armis tam ad tuen-*
dam Imperium, vt detrectantes coerceantur, quàm
ad vim, si quis iniuriam extrinsecus inferre cone-
tur, propulsandam instructos esse, necesse est: idem
tradit Imperator Iustinian. *in l. 2. C. de officio*
Præfecti Prætor. Africa, Philo Iud. *lib. 1. de vi-*
ta Moysis, Diuus Chrysost. *serm. de Ascens.* Si-
manc. *lib. 9. de Republic. cap. 18.* ferè per totum,
Frater Ioannes Guardiola *de nobilitat. Hispan.*
cap. 15. fol. 49. Azeb. *in l. 1. tit. 6. lib. 6. Recop.*
Bobad. *lib. 4. polit. cap. 1. num. 30.* Redin. *de Ma-*
iestate Princip. verb. Non armis, num. 27. Bernard.
Meod. *in lib. Theorica & practic. Belli, pag. 9.*
lib. 5. Lipsius *lib. 5. politic. cap. 6.* Petrus Grego-
rius *de Repub. lib. 11. cap. 3. num. 16.* Lelius Ze-
chius, *lib. 2. de Princip. cap. 4. num. 2.* Sebastia-
nus Foxius *lib. 2. de Regno Regisque institut.*
Cassiodor. *lib. 1. epistolar. epist. 22.* dicit: *De-*
82 *cet apicis Regalis* † *curam generaliter custodire*
concordiam, quoniam ad laudem Regnantis trahi-
tur, si ab omnibus pax ametur; quid enim est,
quòd Principem melius prædicet, quàm quietus po-
pulus, concors Senatus, & tota Respublica morum
honestate vestita.
Et iterum ipse Cassiod. *lib. 2. epist. 39.* inquit:
83 *Principis opinionem* † *longè latéque distentat sub-*
ditorum custodita tranquillitas, & *in epist. 29. lib. 5.*
ait: *Quies suauissima populi, & dispositio tran-*
quilla Regnorum, preconium probatur esse Re-
gnantium, &c. *Anchises*, quoque dixit suo
filio *Ænea*, vt refert Virgil. 6. Æneidos:
Hæ tibi erunt artes, pacique imponere morem.
Seneca *tragedia 7.*
84 ——*Hoc* † *Reges habent:*
Magnificum & ingens nullis, quod rapiat dies,
Prodesse miseris, supplices fido lare
Protegere.
Seneca *act. 2.* loquendo de Rege:
Consulere patriæ afflictis, fera
Cæde abstinere, tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, seculo pacem suo,
Hæc summa virtus, petitur hac cœlum via.
Ouidius 2. *Pont. 9.*
Regia, crede mihi, res est, succurrere lapsis.
Regi enim magis conuenit Reipublicæ salutem,
pacem, & tranquillitatem tueri subditorum,
l. nam salutem 3. ff. de officio præfect. vigil. nam
85 *salutem* (inquit † Vlpianus) *Reipublica tueri,*
nulli magis credidit conuenire, nec alium sufficere,
quàm Cæsarem, &c. quod & idem profitetur Im-
per. Iustin. *in l. Imperialis, C. de nupt.* ibi: *Im-*
perialis beneuolentia proprium esse iudicantes, vt
omni tempore subiectorum commoda, tam inuesti-
gare, quàm eis mederi, procuremus, &c. *Au-*
thentic. quo modo oporteat Episcop. in principio,
ibi: *Maxima quidem inter homines dona Dei sunt*
86 *à superna collata* † *clementia, Sacerdotium & Im-*
perium: quorum illud quidem Diuinis ministrans;
hoc autem humanis præsidens, ac diligentiam ex-
hibens rebus, ex vno eodémque principio vtraque
procedentia, humanam exornant vitam; ideóque
nihil sic erit studiosum Imperatoribus, sicut Sacer-
dotum honestas, &c. *Imperium autem rectè & com-*
petenter exornet traditam sibi Rempublicam, &c.
Illius enim est præcipuum interesse, vt subditi
† in tranquillitate viuere possint, *authentico de* 87
heredibus & falsi. colat. 1. ibi: *Quid Princeps*,
Anneus Robertus *lib. 2. rerum iudicat. cap. 11*
Valençuel. Velazquez *in discurs. stat. & Bell.*
part. 2. consil. 22. num. 46. quò etiam tendit Al-
phonsus Rex *in l. 9. tit. 1. p. 2. E deben otrosi guar-* 88
dar mas † *la procomunal, que la suya misma, por-*
que el bien y la riqueza dellos es como suya, &c. ad
idem *l. 14. tit. 5 part. 2.* conducit *l. 25. tit. 18. lib. 5.*
Recopilation, qua dicitur: *Que el bien del Reino*
es el bien y vtilidad del Rey. Et quod laudatur
Princeps in fortitudine & potentia subditorum,
& de aliis doctrinis huic conducibilibus, plu-
rimos † citat Giurba *cons. 1. num. 16.* & quod ex 89
Platone monet Cicero *lib. 1. de officiis. Qui Rei-*
publicæ præfuturi sunt, vtilitatem ciuium sic tuean-
tur, vt quidquid agant ad eam referant, obliti com-
modorum suorum, Menoch. *cons. 1283. num. 36.*
Giurb. *cons. 1. num 38.*
Hinc Regum gloriam consistere in tranquil-
litate, pace & quiete Vassallorum, † Cassiodor. 90
lib. 2 epist. 29. Regnantis est gloria subditorum otio-
sa tranquillitas. Nauarrete *in discurs. politic. di-*
scurs. 2. fol. 33. col. 2. & supr. Chassaneus *in Ca-*
tal. glor. mund. 5. par. consid. 16. vbi etiam di-
cit, quod honor Regis & Principis † in pace 91
subditorum consistit; & Salustius *in oratione*
Lepidi; *nihil gloriosum* (inquit) *nisi tutum.*
Iustus Belsius Haganus *in Cebetis Thebani ta-*
bulam, lib. 5. fol. 322. sic ait: *Ex Græcis Nos for-*
titudinem dicimus, qua Imperatoria quadam est
virtus, non illo sanè genere, quo prudentia, qua
cognitionis vi, & iudicio subiectis partibus preest,
sed alio quopiam à petitionis nimirum facultate,
qua compescere quidem inferiorem animi partem,
& in officio continere; externam autem vim pro-
pulsare, & ab iniuria defendere, quorum propu-
gnatio ad ipsam pertinet, valet. Et Nicol. Cau-
sinus *in paralelis eloquentia Sacra & humana,*
lib. 11. fol. 444. dum ita ait: *Hoc veri Principis*
ac etiam Consulis, reconciliare æmulas ciuitates,
tumentésque populos non † *imperio magis, quàm* 92
ratione compescere, intercedere iniquitatibus ma-
gistratuum, infectúmque credere, quicquid fieri non
oportuit: postremo velocissimi sideris instar, om-
nia inuisere, omnia audire, & vndecunque inuo-
catum statim numen adesse.
Ideirco vbi necessitas & oppressio violenta
instat, Imperiale remedium implorandum esse,
nos docet Imperator Iustinian. *In l. 2. C. de ve-*
teri iure enucleando, ibi: *Augustum imploretur*
remedium, quia ideò Imperialem fortunam rebus
humanis Deus præposuit, vt possit omnia, quæ no-
uiter contingunt, & emendare, & componere, &
modis, ac regulis competentibus tradere, &c.
Finis enim & objectum, † quo res & regna, 93
instituta fuere, est vt regnent nempe, Regnúm-
que in pace, iustitia & tranquillitate conser-
uent & tueantur. Cicer. *lib. 2. de officiis*, Aristot.
1. *Ethicor. lib. 4.* Cremen. *in Rapsod. cap. 20.*
Plato *lib. 1. ciuilium*, Valençuel. *cons. 70. num. 5.*
Azebedius *cons. 37. num. 16.* Molin. *disp. 25.* Bo-
bad. *politic. cap. 1. num. 1. & 2.* Tepatus *de Prin-*
cip. potestat. §. 5. num 27. Bardell. *cons. 111.*
num. 47. Caualcan. *de Brachio Regio 1. p n. 124.*
Menoch. *cons. 1283. num. 33.* Aldouin. *cons. 20.*
num. 218.

*num.*118. Petr. Greg. *de Repab. lib.*6. *c.*6. *num.*4. *&* 5. Natra *coas.*179. *num.*3. Parladot. *lib.* 2. *rerum qaotidian. c.*1. *n.* 5. Afflict. *decis.* 365. 4. 80. *&* 81. Matta *voto.* 166. *nam.*21. *&* 21.

Sempet enim imbecilles timidos,& miserabi-
94 les à potentioribus † vexati, multis Sacræ Sciptur
æ,& bouorum Authorum testimoniis comprobat Gaspar Sanct. *in Isaiam cap.* 51. *n.*71. *& c.*73. *num.*13. consonat ilіud Michaël. Hospitalis *lib.*5 *suarum poeticar.epist.* in epistol. ad Carolum Cardinalem Lotharenum, vbi intet alia, sic ait:

Imbellem, timidúmque valentior exuit armis.
——Et vita Zonáqae, &c.

Eóque alludens Iuuenalis *Satyra* 8. inquit:

Caraadum in primis, ne magaa iniuria fiat
Fortibus, & miseris tollas licet omne quod vsquam
est, &c.

Et Iuuenalis *in distich.*

Dente timetur aper, defoadunt cornua ceruum,
Imbelles dama, quid nisi prada sumus?

Qui quidem cum *Dino Paulo* 2. *Chorint.* 1. possuni conqueri; *supra modum grauati sumus supra virtutem, ita vt taderet nos, etiam viuere*, &c. aut cum Hierem. plorate, *Lamentatioa.*5. *Recordare Domino quid acciderit nobis, intuere, & respice opprobrium nostrum, & lassis non dabatur requies*, &c.

Potestatem ergo sibi demandatam † profiteri
95 debet Princeps, vt se tanquam Principem, tutorem, defensotem, & pattem cum subditis gerat, loco & vice Dei, Petr. Greg. *de Repub. lib.*9. *c.*2. *num.* 1. Saias *de legibus, disp.* 7. *section.* 15 §. *ad secaadùm*, Molfesius *in scholio ad consuetudinem R. N. in proœmio, quæst.*4. *num.*25. *&* 26. Bottellus *de præstantia Reg. cap.*62. *aam.*117. Sayt. *lib.*9. *clau. Reg. cap.*16. *num* 31. Olibanus *de actionib. part.*1. *lib.*3. *cap.*4. *a num.*8. latè Molina *de iustit. & iure, tractat.* 1. *disp.* 15. *tomo* 1. Surdus *cons.*189. *num.*3. Cauagnolius *ia proœmio decreta. Montis Ferra.* §.1. *aum.* 10. *&* 11. Ponte *de potestat. Proreg. tit. de amnonis ciais.* §.5. *num.*7. *tit. de Regal. impos.* §. 8. Marius Giurba *cons.* 1. *sub num.* 36. ad fin. tetigimus suprà *num.*26.

Renatus Coppinus *de dominio Francia, lib.* 2. *tit.*1. *num.*25. inquit: *Regem cùm Regno eandem rationem habere qaam tutor cam pupillo, curator cam adolescente, maritus cum vxore, gubernator cum nauigante, templi Sacerdos cum Ecclesia sacra*; & Franciscus Othoman. *in cap.* 1. *quæstion. Illustr.* sic scribit: *Rex tanquam popali sui tutor præscriptam tutoribus regalam seruare debet, vt tunc denique pro domiao habeatur, cùm pupillis prouidet, hoc est, cum salutem & incolumitatem tuetur, l. tutor.*27. *ff. de admin. tutor. l.*7. *si tutor. ff. pro emptor.* D. Ioanues del Castilio (post hæc scripta) *in tract. de tertiis, c* 17. *sub a.*9. ante fin.

Vida. *lib.* 2. *de Republica digaitat.* ibi: *Prin-*
96 *cipes † enim verò, & qui aliis præsunt, tales esse oportet, vt cogitent, ciaiam se potius patrocinium suscipere, quàm Imperium, aut dominationem, taléſque Rectores Plato, non dominos, sed Reipublica seruatores vocat, sub quibus tutò ac liberè viuitur, nulliúsque rei cura illis maior incumbat, qaàm ciaium libertas, qaa ab æquitate proficiscitur.*

His congruit quod optimè docuit Cyprianus *de duodecim abusibus*: dicens: *Quòd iustitia Regis pax est populorum, tutamen patria, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gaudiam hominum, temperies aëris, serenitas maris, terra fæcunditas, solatium pauperum, hæreditas filiorum, & sibimetipsis spes futura beatitudinis*, quem refert Mastrill. *de Magistrat. lib.*3. *cap.* 2. *num.*61.

Et cum Regis obiectum sit, quod iustum est,
† iuxta Aristotelem 5. *politicor cap.* 10. nec aliud 97
iustum dicere solemus, nisi quod ex lege est, quod verò contra ipsum est, id violentum est, Genophont. *lib.*4. *memor. fol.* 636. *& lib.* 11 *de institut.* Cyr. *fol.* 10. latè Tiraquell. *de legibus connubiali. gloss.*9. *priacip.* Ambros. *decis* 33. *n.*18. Valençuela. Vasq. *coas.*70. *num.*24. Giurba *cons.*1. *num.*16.

Ideò debet Princeps totis viribus † vigilans 98
esse, ne iniustas & violentas oppressiones subditi patiantur, Mastrillus *de Magistrat. lib.* 3. *cap.*14. *à aum.* 7. cum sequent. Quia publicus rerum status ex priuato sæpiùs turbatur, priuatáque iniustitia saltem causatiuè, publicam producit pernitiem. Zeballos † *comment. contra* 99
*comm. quæst.*906. *nam.*391. *p.*4. Giurba *dict. cons*1, *num.*15. *ad fin. & num.*16.

Hinc duodecim tabularum lex inquit: *Vis in*
populo abesto, † cuius meminit Giurba *dict. n.*16. 100
atque rectè illam interpretatur, vt nec loquatur solùm de vi armorum, sed etiam vbi titulo ficto seu apparenti dominationis non legitimo, aliquid quæritur, ex *l. creditores ff. de vi priuata, l. in rebus. C. de iure dot. l. extat. ff. quod metus causa.*

Hæc miserabilium & vi oppressorum prote-
ctio, præ ceteris Hispaniarum † Principibus 101
pietate præexcellentibus conuenit iuxta illud Claudiani:

Quid dignum memorare tuis Hispania terris,
Vox humana valet? Primò lauat æquora Solem
Iadia, ta fessos exacta luce iugales
Proluis: inque tuo respirant sydera fluctu
Diues aqais, frugum facilis, pretiosa metallis.
——Principibus fœcunda piis.

Igitur cum protectio vi oppressorum, ac subdi-
torum defensio cum ipso † sis Regno ab origi- 102
ne orta, ita vt Regni obiectum sit, & causa finalis, Regnum siquidem propter protectionem vi oppressorum, non protectio propter Regnum aut Regem creatum est à Deo, sitque protectio attributum naturale inhærens visceribus Regiminis, & qualitas infixa ossibus, ac substantiæ Diademæ, ita vt Regimen & protectio vnum sit effectum continens in indiuisibile, iuxta ea quæ accuratè comprobata sunt *in epilogo proœmiali à princip. in tract. de Reg. protect.* quibus & quæ latè hîc coniecimus, addere potest.

Legitima consequentia inducitur, vt protectio
vi oppressorum sit de Regalibus, † ipsi compe- 103
tens in signum supremæ potestatis, prout obiter diximus in *dict.* 1. *cap.*1. *num.*97. ex Camillo Bottello *de præstant. Regis Catholic. cap.*5. *n.*7. *&* 16. & iterum eadem 1. *part. cap.*2. *num.*32. vbi quamplurimos Doctores citauimus, quos hîc omittemus. Et quòd hic recursus ad Regem pro tollenda violentia illata ab Ecclesiasticis, tam in non deferendis appellationibus, quàm in executione litterarum Apostolicarum in damnum, & detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, aut temporalis sit Regalia Regis, abundè Nos sequutus nouissimè comprobat Diuus Ioan. del Castillo *in tractat. de tertiis, cap.* 41. *à num.* 163. vbi quamplurimos Doctores ad eandem conclusionem congerit, quos Nos etiam citauimus. Et iterum ipse Cast.

ibidem à n.82. & seqq. vbi de hac Regalia Regis
in retinendis litteris Apostolicis, qui *n.185.* in
fine, se remittit ad hunc Nostrum tractatum.

Sed quod protectio sit Regalia Principis, al-
tius hoc capite erit comprobandum, & in pri-
mis ad id expendo doctrinam Andr. de Isernia,
104 † & Iacobi de Albarotis, circa interpretatio-
nem text. *in cap. 1. quæ sunt Regalia in vsibus feu-
dorum*: firmantium, quòd licet in eo text. in-
ter Regalia Principis apponatur piscationum
redditus; cùm ius piscandi omnibus sit commu-
ne, nec sit edictum prohibitorum; ne cui pi-
scari liceat, nec ad piscandum quilibet indigeat
licentia Principis; tamen protectio & iurisdi-
ctio pertinet Regi, & hoc respectu Regalia est
Principis; latissimè & eleganter prosequitur
105 † & explicat Roderic. Suarez *allegatione 17. à
num. 12. versic. Nec prædictis obstat, & num. 13.*
ibi: *Et sic expone Regaliam, quantum ad prote-
ctionem Principis*; idem repetit Andræas de Iser-
106 nia postillando verbum, *Ripaticum*, † de quo
indic. *cap. 1.* ad idem etiam videndus erit Pere-
grinus *de iure fisci, lib. 1. tit. 1. num. 16. & 17.
fol. 4.* Chassan. *in Catalog. glor. mund. 5. p. cons.
24.* ibi: *Vel vt alij volunt, sunt publica & Rega-
lia*, vt dicit Audr. de Isern. *quo ad defensionem
& protectionem*, &c.

Sicuti & de litoribus maris sensit Celsus
107 † Iurisconsult. *in l. 3. ff. ne quid in loco publico*,
dum ex populi Romani esse dixit, & eius Im-
perio subiecta: iuxta expositionem Accursij
ibidem, verbo *Arbitror*, qui ait: *Hoc (ne aliis
iuribus aduersetur, in quibus litora maris publica,
siue communia omnium esse dicuntur) de prædicta
generali, & suprema tuitione, & gubernatione ac-
cipiendum esse, qua mediante Romanus Imperator
legem ad modum imponere potest, quatenus eisdem
ripis & litoribus sit vtendum, & cauere, ne qui-
libet pro suo arbitrio, & cum damno Reipublica
vsum earum sibi vindicet*: quam glossam post an-
tiquiores ibidem sequuntur Balduinus, Vuen-
sembec, & alij *in §. & quidem instit. de rerum
diuision*, Brecheus *in l. bona 15. num. 1. de verbor.
significat.* Euerardus Brouecorst. *centuria 1. anto-
nom. cap. 13.* D. Ioannes de Solorzan. *in tract.
de iure Indiarum, lib. 2. cap. 21. num. 66. & 69. &
lib. 3. cap. 3. num. 33. & seqq. & lib. 2. cap. 6. n. 22.*
quare manifestè probant, protectionem esse
Regaliam Principis.

Probatur etiam, quia suprema Principis po-
testas est Regalia ipsius, vt omnium est, & mox
108 dicendum, † sed suprema potestas Principis
versatur in vigilantia in subditos, iuxta Aristo-
telem *1. œconom.* Andræas de Isern. *in cap. Im-
perialem, §. præterea, num. 80. de prohibita feu-
dor. alienation.* per Pederic. Capiblanc. *de autho-
ritate Baronum, num. 56.* Belluga *in speculo Prin-
cip. rubr. 8.* quos sequitur Mastrill. *in tractat. de
Magistrat. lib. 3. cap. 1. num. 15.* pro quo allegant
text. in *§. itaque Deo in authent. vt iud. sine quo-
quo suffrag.*

Quòd magis in specie probant Iacobus Can-
cerius, & ab eo allegati *variar. resolut. 2. part.
109 cap. 2. de iurisd. num. 14.* In hæc quæ † Regaliæ,
non sunt concessibiles, declarat Couarru. *in dict.
regula possessor. p. 2. §. 2. num. 8.* vbi dicit, quòd
Regalias, quæ competunt Regi, in signum su-
premæ iurisdictionis, vt ad ipsum appelletur, &
per oppressos ad eum recurratur, Princeps à se
abdicare non potest, & sic sunt impræscriptibi-
les; idem post Mieres notat Micha. Ferr. *1. part.
observation. cap. 13.* vbi dicit: Regem non posse
† sibi auferre supremam Regaliam recurrendi 110
ad eum, nisi Sedi Regiæ renuntiaret, allegat
Innocent. *in cap. cum venerabilis de censibus*; &
etiam videndus Belluga *in speculo Princip. rubr.
23. versic. Sed pone, num. 12.* &c. hæc Canse-
rius, qui bene loquitur & ad propositum.

Et quod recursus ad Principem, sit de Re-
galibus maioribus † ex competentibus ei in si- 111
gnum singularis præeminentiæ & Regalis præ-
rogatiuæ omnino inalienabilis, ex Micha. Ferr.
1. part. obseruat. cap. 13. idem affirmat Mastrillus
de Magistrat. lib. 2. cap. 19. sub num. 1. dicens: Re-
gem non posse sibi auferre supremam Regaliam
recurrendi ad eum, nisi † Sedi Regiæ renuntia- 112
ret, ad quam doctrinam allegat Auenda. *de exe-
quend. mandat. lib. 2. cap. 4. num. 2.* Gaspar. Vill.
*in l. Imperium, num. 79. de iurisdict. omnium iu-
dic.* Iasson. *cons. 208. lib. 2.* Decium *cons. 307.
num. 9. Restaur. de Imperat. quæst. 54.* Olibau. *de
iure fisci, cap. 6.* per totum Natta *cons. 640.
num. 18.* Romanum *cons. 371. circa fin.* de magis
communi testatur Socinus Senior. *cons. 275.
num. 5. vol. 2.* Purpura *l. 1. num. 40. ff. de officio
eius, & in cons. 16. num. 22. vol. 1.* Rosentaur. *de
feudis, cap. 5. conclus. 16.* Et quod recursus ad
Regem sit Regalia ipsius, quæ à Rege abdica-
ri nequit, probat expressè Olibanus *de iure fisci,
cap. 3. num. 40. & cap. 14. n. 6. & 114.* quem refe-
rens sequitur Marius Giurb. *cons. 66. n. 12.*

Et quod recursus ad Regem sit de Regalibus
supremis † competens Principi in signum su- 113
premæ potestatis, & quod sit alienabilis & im-
præscriptibilis, latè comprobat pluribus Do-
ctoribus citatis Marienç. *in l. 1. glos. 9.* per to-
tum, & *in l. 3. glos. 7. num. 8. tit. 10. nouæ
Recop.*

Et magis in specie quod hæc protectio, qua
tenetur vti Rex † ad conseruationem status Ec- 114
clesiastici, Rituum & Sacerdotalium iurium, pro-
bat Anneus Robertus *rerum iudicatarum, lib. 3.
cap. 1. pag. 548.* in hæc: *Nihil certè Regia Ma-
iestati conuenientius videbitur, quàm si Christiani
Principes Ecclesiæ instituta, Ritus, leges, & Sa-
cerdotalia iura seruent, & tueantur*, &c. Et ite-
rum eodem *cap. 1. pag. 552.* inquit, de Regaliis
solus † iudicat Senatus, interdicta aliis iudici- 115
bus cognitione; hoc autem Regaliæ ius Chri-
stianissimi Reges in Ecclesiis Cathedralibus,
non sine magna & probabili ratione sibi vendi-
cant; Cathedrales huius Regni Ecclesiæ Re-
gem Christianissimum agnoscere tenentur pa-
tronum, fundatorem, custodem, largitorem, ac
magnificum donatorem, &c. Quod quanta ma-
iori ratione de nostro Inuictissimo Rege Hi-
spaniarum sit prædicendum, nemo est qui ne-
sciat, alibi dicam; interim est, *l. 14. tit. 3. lib. 1.
Recopil. & lib. 6. tit. 6. lib. 1. Recopil.* omnino vi-
dendæ; Anneus Robertus *lib. 3. cap. 1. pag. 552.*

Vlteriùs probatur, nam † si ius competens 116
Regi in Ecclesia ex concessione & priuilegio
Apostolico, aut consuetudine, in perpetuum ap-
pellatur Regalia ipsius Principis, iuxta mira-
bilem text. in cap. generali 13. ibi: *Generali
constitutione sancimus, vniuersos & singulos, qui
Regalia, custodiam siue guardiam aduocationis, seu
defensionis titulum in Ecclesiis, monasteriis, seu qui-
buslibet aliis piis locis de nouo vsurpare conantes*,
&c. vbi gloss. pluribus in locis videnda, & in
eodem

eodem text, Id ipsum notat Archidiaconus, *n.r.* vbi declarat illum text.in verbo *Regalia*, inquit, quòd Regalia dicuntur ea, quæ Rex capit vacante Ecclesia; sequuntur Ioannes Andræas *ibidem num.* 4. Anton. de Butrio *num.* 3, Geminianus *num.*9. Ioan. Monach. & alij Doctores, Baldus *de feudis in cap.* 1. *num.* 8. *tit. Episcopum vel Abbat.* quos refert Belluga *in speculo Princip. rubric.* 13. *§. tractemus, num.* 38. *versic. Hoc ius:* Anneus Robertus *rerum iudicat. lib.*3.*cap.*1. Carolus de Grassis *Regalium Franciæ iure.* 3. Renatus Coppinus *de dominio Franciæ, lib.* 2. *tit.* 9. *num.*3. Bertrandus *consf.*276. incipit, *visa concessione, part.*3. Ruzeus *de Regalibus, privilegio* 16. *n.*29. Petrus Gregorius *syntagmate iuris, part.* 2. *lib.*17. *cap.*17. *num.*19. *fol.*223. vnde generalem regulam deducit Belluga; vbi proximè allegatus, quòd ea, quæ Princeps habet ex priuilegio Romanorum Pontificum appellantur Regalia, sequuntur Castillu *in tractatu de tertiis, cap.*3. *num.*30. Regnerius Sixtinus *in tractat. de Regalibus, lib.*1. *cap.*2. *num.*54. *&* 55. *fol. mihi* 361. Peregrinus *de iure fisci, lib.* 1. *tit.* 2 *num.* 38. Mastrillus *de Magistratibus, lib.*1. *cap.*3. *ex num.* 1. *& cap.*13. 14. *&* 15. Ergo multò magis Regalia debet dici hæc Principis protectio Ecclesiarum, rerum & personarum Ecclesiasticarum, cum sibi de iure communi, & ex debito inseparabili attributo officij ei competat.

Pro quo est text. mirabilis *in l.* 18 *tit.*5. *part.*1.
117 cuius † sunt verba: *Antigua costumbre fue de España, è durò todavia, è dura oy dia, que quando fina el Obispo de algun lugar, que lo haze saber el Dean, è los Canonigos al Rei por sus messageros de la Iglesia, con carta del Dean, è del Cabildo, como es finado su Perlado, è que le piden por merced, que le plaga, que ellos puedan hazer su eleccion desembargadamente, è que le encomiendan los bienes de la Iglesia; è el Rey debeselo otorgar, è embiarles à recaudar. E despues que la eleccion huuieren echo, presentele el eligido, è el mandelo entregar aquello que recibio*; sequitur & facit: *E*
118 *esta mayoria è honra* † *han los Reyes de España por tres razones. La primera, porque ganaron las tierras de los Moros, è hizieron las Mezquitas Iglesias, è echaron de ai el nombre de Mahoma, è metieron el Nome de nuestro Señor* IESV CHRISTO. *La secunda, porque la fundaron de nuevo en lugares donde nunca las huvo. La tercera, porque les dotaron, è demas les hizieron mucho bien, è por esso han derecho los Reyes, &c.* & ibi Gregor. Lopez & circa hanc custodiam bonorum Ecclesiæ vacantis competentem Regibus Hispaniæ, & aliis. Vide quæ latè ipse Gregorius Lopez *in l.*1. *tit.*15. *part.*1. verbo *Mayordomo*: vbi *in dict. l. ad fin.* Quando patroni possunt ponere œconomum bonis, & redditibus Ecclesiæ vacantis, de quo latiùs Renatus Coppinus *de sacra polit., lib.*1. *tit.*7. per totum; vbi hoc vocat Regaliam, & meritò, sicuti etiam hoc ipsum Regaliam expressè vocauit Pontifex *in dict. cap. generali*, & doctores alij laudati suprà *num.* 116. & ipse Renatus Coppinus *dict. tit.* 7. *in num.* 2. dicit: Quòd tanta est vis Regaliorum, vt si quis moliatur Romani Pontificis candidatus, quo Regium ius minuatur, id velut abusiuè factum rescindat Curia.

Facit etiam ipse Renatus Coppinus, de sacra polit. forens. in præfatione, *num.*11. in hæc;
119 † Ecclesiasticam certè disciplinam, & mystica sacra tutari, Ius Regium est, adeò ac politicum; vt in curanda Diuinorum mandatorum executione elucescat inprimis Christiani Principis solertia, atque prudentia, *Deuteronom* 17. testè item Beato Hieronym. *in Hieremiam*, vnde tractus sanctior Canon *Regum officium* 23. *quæst.*5. Hanc verò ciuilem tantùm interpretamur, æternámque penès Reges politiam Ecclesiasticam, quasi tutelares eiusdem patronatus; *Canon. boni Princip.*96. *distinctio cap. tributum* 23. *quæst.* 8. sicuti enim Arnulphi Lexoviensi verbis (Ecclesiastica dignitas Regiam prouehit; ita Regalis dignitas Ecclesiasticam conseruare potiùs consueuit, quàm tollere libertatem) *l.* 6. *epistola* 96. &c. hæc Coppinus.

Sed quid mirum, quòd Regalia sit, cùm protectio vi oppressorum † proprium officium 120
sit Regis, ex *dict. cap. Regum officium proprium est*, &c. ita vt aliis sit alienum. Et proprium, non permissione, aut precariò ab alio, sed in proprietate suum, provt etiam interpretamur in *tractat. de Reg. protection.* 1. *part. cap.*2. *à num.*26. Quo etiam modo loquendi vtitur in proposito Imperator *in l. Imperialis beneuolentia proprium esse*, &c. *C. de nuptiis.* Ergo Regis Regaliam protectionem vi oppressorum dici, non est dubitandum.

Quia Regaliæ ideò ita dictæ sunt, quando aliqua dumtaxat † Regi pertinent, & conue- 121
niunt vti particulari, probant Igneus *in necessarios, §. neu aliàs, & §. nouissimè, num.*136. *ff. ad Silanian.* Bart. *in l.* 1. *§. de qua re, ff. de postulan. & in l. quominus* 1. *quæst. ff. de flumin.* Bosius *de Regalibus in principio*, Rolandus à Valle *consf.* 41. *num.*14. & notant Doctores *in cap. per venerabilem, qui filij sint legitim.* & ex authoribus latè comprobat Calepinus verbo, *Regale*, Cabedus *decis.*42. *num.*3. *part.*2. Natta *consf.*66. *num.*16. Mastrill. *de Magistrat. lib.*1. *cap.*4. *sub num.*2. *versic. Et ideo Regalia dicuntur, quia ad Regem pertinent*, &c. vbi plurimos allegat. Quare cum hæc protectio vi oppressorum tantùm sit maioria Regiæ Coronæ, & dignitas Principi reseruata, vt hactenus dictum est. Ideò Regaliam esse necesse est, optimè explicat Mastrill. *lib.*3. *c.*1. *num.*29. pluribus Doctoribus citatis.

In tantum quod licet tot sint speciales prærogatiuæ, quæ pertinent Regi, vti Regalia;
† tamen vbi absolutè, & generaliter loquatur 122
de Regalia, intelligitur præcipue de hac protectione, vi oppressorum, & status Ecclesiæ, provt eleganter considerat in iis (de quibus loquimur) terminis Anneus Robert. *rerum iudic. lib.*3. *cap.*1. *pag.*551. in hæc. Atque hoc ius tanta dignitate commendare voluerunt maiores nostri, vt licet nomen Regaliæ generale sit, multáque sua vniuersali appellatione comprehendat; tamen huic vni rei præter cætera Regij sceptri iura eximia, quadam speciali prærogatiua Regaliæ appellationem tribuere, visum est, &c.

Et idemmet intentum huius sublimis iuris &
potestatis habuerunt Reges † nostri Catholici, 123
dum de hac re & protectione loquentes peculiaribus vtuntur signis, & speciali significatione, provt constat ex *l.*14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* ibi: *Y como quiera que esta preheminencia redunda en nuestra Real dignidad*, &c. Et paulò inferius, ibi: *Pues la tal oposicion es sobre la exempcion y honra, y guarda de la preheminencia de su Rey, y de su patria*, &c. Et quod Imperialis

& Regius honor, quæ est ipsa Maiestas, sit Re-
galia Regis inseparabilis & inabdicabilis, pro-
bat post alios Peregrinus *de iure fisci, lib. 1. tit. 5.*
num. 71. fol. 53. & probatur *in l. 18. tit. 5. part. 1.*
ibi: *E esta mayoria è honra han los Reyes de Espa-*
ña por tres razones, & quod maioria Regis sit
Regalia, & de ipsis reseruatis † in signum supre-
124 mæ Maiestatis, plurimos Doctores citauimus
Nos 1. part. de Reg. protect. cap. 2. à num. 37. cum
seqq.

Et quod superioritas Principis sit de Regali-
bus inabdicabilis ab eo, probat Peregrinus *de*
iure fisci, lib. 1. tit. 1. num. 13. & fol. 4. & tit. 2.
num. 72.

145 Et quod ipsa summa Maiestas, † eiúsque
essentia, forma, & substantia Coronæ Regi re-
seruata in signum supremæ potestatis, dicatur
maioria, in terminis Scaccia *de apppellation.*
quæst. 8. num. 111. versic. Oppono secundò, vbi
etiam; quòd recursus; seu querela ad Re-
116 gem † est maioria inalienabilis & insepata-
bilis à Corona, & ipsa suprema Maiestate;
optimè Couarruu. *pract. lib. 1. cap. 4. num. 2.*
ibi: *Hanc etenim iurisdictionem ideò maioriam*
vocamus, quòd eo propriè pertineat ad supremam
Principatus recognitionem, &c. Sicque hæc vox,
maioria, relata ad Regem Regalia dicitur Re-
gis, maximè in Hispania, sicuti omnes ferè le-
ges Regiæ de Regalibus loquentes hac voce
maioria vtuntur, sicut etiam dicit Bobadilla *in*
politica, lib. 1. cap. 2. à n. 14. vsque ad num. 55.
Castillo *de tertiis, c. 41. sub num. 19.* ante finem.

Nam cum ea *Antigoni* sententia: *Nihil aliud*
127 *est Regnum, † quàm nobilis seruitus*; prout Nos
latè superiùs, *num. 69.* & insuper idem dicit
Diuus Augustinus *de ciuitate Dei, lib. 19. cap. 14.*
Christiani Principes dum rectè Imperant, etiam
seruiunt eis, quibus Imperare videntur; Imperant
enim, vt consulant saluti & vtilitati eorum, qui-
bus Imperant; vt Diuus Chrysost. *Hæc enim est*
illis vita, hoc studium, vt tu quo modo pace fruaris.

Ob idque multa specialia iura, quæ aliis om-
128 nino † interdicuntur, sibi tanquam supremo
Principi, eiúsque fisco in signum supremæ præ-
eminentiæ ob immensi laboris præmia, & pu-
blicæ vtilitatis commoda, ad Regiam dignita-
tem & Maiestatem conseruandam tendentia,
competere, & reseruata esse dignoscuntur; vt
eleganter dicit Mastrill. *de Magistratibus, lib. 3.*
cap. 1. à num. 59. & firmant Ioannes Andræas,
Reuen. Bald. Præposit. Laudens. & cæteri *in*
cap. 1. quæ sint Regalia, Corsetus *de potestat. Re-*
gis, quæst. 49. Bossius *tit. de Regal. lib. 1.* Auen-
daño *de exequend. mandat. cap. 4. num. 50. part. 5.*
Otalora *de nobilitate part. 1. cap. 1.* Aluar. Valasc.
de iure emphyteut. quæst. 9. Petrus Gregorius
de concessione feud. par. 7. quæst. 5. num. 1. Rolan-
dus à Valle *cons. 1. num. 153. volum. 5.* Vultr. *de*
feudis, lib. 1. cap. 5. num. 7. Peregrinus *de iure*
fisci, lib. 1. tit. 1. num. 4. Ferrer. Mont. *de feud.*
cap. 7. & alibi passim. Quare cum hæc prote-
ctio vi oppressorum, & recursus Principi vti
tali dumtaxat pertineat, huius generis sit, Re-
galium ipsius dici, non erit ambigendum.

Hinc conducit quod dixit Mastrill. vbi pro-
ximè, *num. 54.* & sequentibus. Prosequendo di-
159 scursum, † quòd verbum (*Regalibus*) compre-
hendit omnia patrimonialia, & fiscalia, ex
Ioann. Andræa. & Liparul. *in addition. rubr. quæ*
sint Regalia in addit. magn. littera, l. Camerar.
in cap. Imperialem, col. 3. fol. 37. de prohibita
feud. alienatione, per Feder. Bart. *in cap. 1. n. 8.*
Episcop. vel Abb. Bald. *in l. si vacantia, C. de*
bonis vacan. lib. 10. Lucas de Pen. *l. 1. col. 5. C. de*
priuil. scolar. lib. 12. Crauetta *cons. 158. num. 5.*

Non obstare (inquit ipse Mastrillus ibi *num.*
37.) quod in *dict. cap. vnic.* Quæ sint Regalia,
† aliqua tantum enumerentur, ideóque ea dun- 130
taxat esse Regalia dicat Aluar. Valascus, vbi
proximè *quæst. 9.* quoniam verum est, alia rela-
tis similia dici etiam Regalia, quæ non ex-
cludi *cap. vnic.* firmat Andræas ibi *num. 3.*
Quia genus non taxatur enumeratis, nam ex-
pressa † loco exempli deducta intelliguntur, vt 135
notant Afflict. & Alban. *in dict. cap. 1. in prin-*
cipio, Iacobus *de feud. verb. Feudum, num. 4.*
Cabedo *decis. 41. num. 2. part. 2.* Mastrill. loco
citat. *num 37. & 38.*

Ex his, quæ longa serie in hoc dicta sunt ca-
pite, & fortiter comprobata; duo præcisè in-
feruntur, & primum ex eo quòd nunc diximus
(protectionem Reipublicæ, Ecclesiæ, ac Ca-
tholicæ Religionis, omniúmve vi oppressorum
vniuersaliter esse Regaliam Principi † reserua- 132
tam & præeminentiam Regiæ dignitatis) dedu-
citur, posse Principem de huiusmodi causa co-
gnoscere ad illum tantum finem, vt violentia
tollatur.

Quoniam omnium est Doctorum concors
sententia, quòd de Regalibus potest Princeps
cognoscere, etiam inter personas Ecclesiasticas,
& tangentibus spiritualitatem, prout de suo pa-
tronatu Regio, optimum est *consilium* Cald. Pe-
reira 5. per totum, videndus omnino, *& in n. 3.*
citat ad id Aufrerium, Guillelm. Benedict. Co-
uarruuias & alios, & de aliis similibus, prout
quando Ecclesiastici occupant Regalias, & iuris-
dictionem Regis, vt ipse inter ipsos cognoscat,
probant Bobadill. *in politic. tom. 4. lib. 2. cap. 18.*
n. 60. ibi: *Si los † Prelados ò sus juezes, ò qualef-* 133
quier otros Ecclesiasticos vsurpan la jurisdicion
Real, ò otras Regalias, son auidos por estraños destos
Reinos, y pierden las temporalidades, en lo qual por
el buen gouierno, y politicamente, y con considera-
cion tienen mano los juezes seglares; idem dixerat
Ioannes Garcia *de nobilitat. glos. 9. n. 37* Burrel. *de*
præstant. Reg Cathol. c. 71. n. 55. Peguera *in pract.*
crimin. cap. 24. num. 7. cum sequentibus, Sesse *de in-*
hibitionibus, c. 8 §. 3. n. 100. Oliuanus *de iure fisci,*
cap. 12. à num. 3 & alij plures citati, sed non se-
quuti (vt de more habet) ab Anton. Diana, *lib 4.*
resolut. moral. tractat. 1. de immunitat. Ecclesiast.
resol. 77. Et quod Rex cognoscat de causa ciuili
inter Ecclesiasticus, quoties vertitur quæstio su-
per Regalibus suis, quoquomodo agatur, opti-
mè Oliuanus *de iure fisci, cap. 15. num. 24. &*
cap. 21. & cap. 14. num. 56. Castillo *in l. 13. Tauri,*
in verbo, *De qualquier calidad.*

Et loquendo de Rege protectore Ecclesiæ, vt
hoc sit Regalia, & quod de hac & aliis Regalibus
solus cognoscat Rex, & eius Senatus superior,
interdicta aliis iudicibus cognitione expressè,
& in terminis, tenet Anneus Robert. *rerum iu-*
dic. lib. 3. c. 1. pag. 552. & superius *à pag. 548.*

Et quod vbi vertitur contentio, & dubitatio
super iuribus Regalibus, prout iurisdictione † & 134
similibus, etiam inter personas Ecclesiasticas, aut
Ecclesias ipsas, Rex cognoscit de hac causa, cu-
ius iurisdictio declinari nequit, optimè post plu-
res Doctores Palatius Rubeus *in repetit. cap.*
per

per vestras, *post notabil.* 3. *vers. Sed est pulchra*
dubitatio, *num.*49. in magnis, *fol.*189. *col.*1. vi-
dendus omnino, & Didacus Perez *in l.* 2. *tit.* 1.
*lib.*3. *ordinamenti*, *glos.*1. *vers. Quaero si est du-*
bium inter Episcopum.

Et quod de Regalibus inter personas Eccle-
siasticas cognoscat Rex ipse, bene probauimus.
*Nos in tract. de Regia protect.*3. *p. c.*10. *à n.*188.
*& n n.*190. in hæc: Nihilominus tamen † illud
135 & specialissimum in causis Ecclesiasticis, &
inter personas Ecclesiasticas, quæ siue in posses-
sione, siua in proprietate Regium Coronæ pa-
tronatum attingant, vel aliàs sint Regalia, Re-
gem eiúsque consilium cognoscere, eséque vsu
sceceptum, & permissuio non solùm *in Hispania*,
verùm etiam in Regnis *Galia*, *Anglia*, *Hungria*,
Apulia, testantur Aufrerius *in addition ad Capel-*
*lam Tholos. decis.*165. *num.* 25. *vers.* 25. *fallit*, &
quæ tradit Zuch. *allegat.*8. *num.*14. *vers. Verum*,
Stephan. Aufrerius *de potest. secular. super Eccles.*
fallen. 25. Cottall. *in l. de quibus*, *C. de legibus*
(quos duos citat, sed non sequitur Marta *de iu-*
risdict. 2. *part. cap.* 4. *num.* 1.) Ioann. Garcia *de*
*nobilitat. glos.*9. *num.*24. *& seqq. post Speculator.*
tit. de competent. iud. addi. §. *generaliter*, *num.*2.
*vers.*4. Guillielm. Bened. *in cap. Rainnutius verb.*
Et vxorem in 2. *n.*62. *fol.*84. *de testam. & n.* 74.
78. *&* 79. optimè Castell. à Bobad. *in polit. lib.*2.
*cap.*18. *num.*113. &c.

Quibus adde Carabitam *super ritu* 52. *notab.*5.
136 *sub num.*6. vbi de † communi testatur Gregorios
Tolosanus *in tract. de appellat. lib.* 4. *cap.* 5. *sub*
*num.*4. *vers. Et communis*, Scaccia *de appellat.*
*quæst.*8. *sub num.*92. *vers. Extende primò*, firman-
tes communiter, quòd Ecclesia & Ecclesiastici
ratione Regalium, quæ tenent, sequuntur forum
Regis temporale. Et quod de Regalibus suis
solus Rex inter Ecclesiasticos cognoscit, Giur-
ba *cons.*80. *num.*31. *& seqq.*

Et insuper probatur, quoniam ius patrona-
137 tus † Regium Regalia Regis dicitur, *Nos de*
*Reg. protection.*3. *par. cap.*10. *n.*148. *& num.*226.
quia vt inquit Palatius Rubeus *de beneficiis va-*
cant. in Curia. §. 11. quòd ius patronatus perti-
nens ad Regem in beneficiis † efficacius est alio-
rum inferiorum iure patronatus, etenim vt dicit
138 Imperator *in l. cum multa*, *C. de bonis qua liber.*
Imperialis fortuna omnes supereminet alias: Qua-
re super his beneficiis Regalibus (hoc est qui-
139 bus adest Regaliorum ius patronatus, † & de pa-
trimonio Regio sunt) vt cognoscat ipse Rex
tam super possessione, quàm super proprietate,
& de redditibus, & dotibus dictorum benefi-
ciorum, etiam inter Clericos & alias Ecclesia-
sticas personas, seu Ecclesias, probant Oliba-
nus *in dict. vsat. alium namque*, *cap.*13. *num.*14.
*& num.*18. Iacobus Cancerius *variarum resolut.*
*lib.*3. *cap.*14. *de manutent. n num.*31. *cum seqq.* vbi
sub *num.*32. aduertit, quòd aliàs fiscus regalites
ad suos Iudices fiscales, non trahit personas Ec-
140 clesiasticas, † quasi dixerit, hoc esse speciali ra-
tione Regaliæ, cuius cognitio pertinet Regi,
Nos latissimè 3. *par. cap.* 10. *de Reg. protection.*
*à num.*188. *cum seqq.* & supra, vbi plures Docto-
res citauimus vltra quos.

Et quod cognitio iuris Regij patronatus ad
Coronam Regiam expectantis pertineat ipsi
Regi, vidandus Cardoso *in praxi indic. verbo*
Causa, *à num.*10. Cabedo *de patronatu Regia Co-*
*ron. cap.*5. *num.*5. *& cap.*49. *à n.*1. ipse Cabedus
in decis. Lusit. 2. *part. decis.*120. *n.*3. *& Arestio* 91.
Caldas Pereira *quæst. foro. cons.*5. *num.*6. *& se-*
quentibus, Curia Philipp. *part.*1. §. 5. *n.*4. Aze-
bed. *in l.*1. *num.*4. *tit.*1. *lib.*4. *nou. Recopil.* & re-
missiuè Barbosa *in collect. ad cap. de iure* 16. *n.* 4.
de iure patron. & Viuianus *in tract. de iure patron.*
*lib.*11. *cap.*9. *num.*1.

Hinc ius percipiendi decimas, vel alios fru-
ctus Ecclesiasticos, † aut prouentus Ecclesiæ 141
concessum Regibus ex iusta causa, & vt pluri-
mum fauore fidei, efficitur Regalia ipsorum,
Petrus Barbosa *in l. Titia* 35. *num.* 41. *ff. soluto*
matrimonio, Gratianus post alios plures *discep-*
tation. forensi, *cap.*138. *num.*18. Ac propterea,
quia Regalia efficiuntur; cognoscit † Rex de 142
tis iuribus, decimis, seu tertiis sibi concessis,
Couarruuias *practicar. cap.*35. *sub num.* 2. *versic.*
Tertio quoties, Didacus Perez *in l.*1. *tit.*5. *lib.* 2.
ordinament. pag. 215. Gutierrez *practicar. lib.* 2.
*quæst.*14. *à num.*4. & suprà, vbi infinitos allegat:
vbi, siue tractetur de iure harum decimarum
siue de facto, cognitio pertinet † iurisdictioni 143
temporali: sequitur Hieronymus da Zeuallos
alios citans, *commun. contra communes*, *quæst.*812.
à num. 84. *& suprà à num.* 67. *cum sequentibus*,
Bobadilla *in politica*, *lib.* 2. *cap.* 18. *à num.* 46.
Barbosa vbi proximè.

Quibus conuenit, quòd lis agitata super re
donata per Regem Ecclesiæ, † aut Clerico, al- 144
teri lve Ecclesiasticæ personæ, debet coram Rege
tractari, etiam inter Ecclesias & Clericos, &
aduersus ipsos; latè agit (& eruditè) ipse Hie-
ronym. de Zeballos *in dict. quæst.*812. *n num.* 92.
cum sequentibus; vbi valida applicat fundamen-
ta, & est *l.* 57. *tit.* 6. *part.* 1. & doctrina Afflict.
*decis.*2. *n.*4. loquens in iis terminis, atque rem
Ecclesiæ procedentem † a Rege effici de foro 145
ipsius Regis: circa quod & aliis pluribus do-
ctrinis hactenus relatis plura congerit, & plu-
simos Doctores nouiter referens videndus, D.
Ioan. del Castillo *in tractat. de tertiis*, *c.* 12. *per*
totum. Dequo quando scilicet ius patronatus
competens Regi alteri illud concedat, retineat,
vel amittat naturam primæuam iuris Regij pa-
tronatus, & eius priuilegia, commodiori loco
infra 2. *tomo huius tractatus*, erit tractandum;
quare hîc omitto.

Et loquendo de redditibus vulgo (*Iuros*) & aliis
mercedibus, † aut donationibus factis à Rege 146
Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis, aut mona-
steriis, probat Bobadilla *in politica lib.*2. *c.*18. *n.*
159. allegat *l.*6. *tit.*1. *lib.*4. *Recop.* Anton. Gomez,
& Didacus Perez, vbi etiam, quod Rex potest
imponere pœnas Clericis prorogantibus super
iis actionibus Regalibus iurisdictionem Eccle-
siasticorum, ex Benedict. *in c. Rainuntius*, *verbo Et*
vxore 2. *n.*53. *& sequent. & n.*139. *de testam.*

Qui quidem Bobadilla ibidem *n n.* 155. *cum*
sequentibus, latè tractat; quòd Rex potest legi-
timè † cognoscere de rebus habitis per Eccle- 147
sias vel Ecclesiasticas personas ab ipso in feu-
dum, siua super possessione agatur, siue super
proprietate, vbi plurimos Doctores cumulat; vi-
de etiam Zeballos vbi proximè. Innumerabiles
penè Doctores congerit ad idem Carol. de Gra-
sis *de effectu Cleric. effect.*1. *à n.*718 *cum sequent.*

Igitur necessariò fatendum est, quòd cum
Principi à iure sit sibi hæc attributa potestas,
† tollendi violentias, & oppressiones factas in 148
suo Regno suis vassallis vi oppressis, istaq; prote-

ctio ei incumbat ex debito officij vel Regalia;
sequitur, vt ad ipsum debeat pertinere examen,
& cognitio, ea dumtaxat, quantum sufficiat
rei veritati, & notitiæ, aliter enim nec poterit
protectionem præstare, nec suam authoritatem
interponere, nec vim tollere; quia oppressus
recurrens ad Regem pro tollenda violentia sibi
illata debet de ea docere, Gaspar Rodriguez
149 † *de annuis reddit. lib. 1. quæst. 15. num. 71.* vbi
dicit: quòd qui dicit se vim passum, in iudicio
probare tenetur, aliàs non præsumitur, sed
imò contrarium, ex doctrina Bart. *in l. de pupil-*
150 *lo, §. si quis ipsi prætori*, † *num. 14. de oper. noui
nunciatio.* Boërius *decis. 182. num. 5. vers. Vnde
hoc*, Decius *in cap. fin. num 1. vers. Et subiecit
hic, de appell.* plurimos ad id congerit Doctores,
Mascardus *de probationibus, concl. 1416. à n. 2.*
qui inter alias rationes, hanc reddit *num. 3. & 4.*
vt violentia odiosa sit omni iuri, præsertim na-
turæ, ex *l. secundùm naturam, ff. de condition.
indebiti, l. si quis in tantam, C. vnde vi.* Quod
quidem ad protectionem venit in necessariam
151 consequentiam. † Sed quia de hoc amplissimè
actum est *tract. de Reg. protect. cap. 1. per totum,
& vide à num. 58. & 59. & à num. 95. cum multis
seqq.* hoc *cap.* omittimus.

Et ex his quæ hoc cap. dicta sunt à principio
152 infertur, quòd licet † assertio legitimè com-
probata illatione prima, iuridica, & verissima
sit, vt quamuis cognitione egeat Princeps regu-
lariter ad tollendam vim, & præstandam tute-
lam; nihilominus iurisdictione non egeat, nec
requiritur, prout latissimè comprobatum est *in
tract. de Reg. protection. 1. part. cap. 1.* per totum;
& præcipuè *præludio 5. à num. 194.* quo te remit-
to, vbi inter alia validissima fundamenta eo vsi
fuimus *à num. 205.* quòd cui commendata, data,
153 attributa est protectio Ecclesiæ, † vel personæ,
sola defensio extraiudicialis, non tamen iuris-
dictio in eo data est, prout amplissimè ibi com-
probaui, iuribus & authoribus.

Quibus insuper adde, quòd dicit Regnerius
Sixtinus *in tractat. de Regalibus, lib. 2. cap. 14.*
154 *à num. 103.* quòd licet † ius protectionis tantum
sit, & tam efficax, vt protector armis etiam &
vi contra iniuriam aliorum, & vim maiorem
defendere possit, & debeat eos, quos in tute-
lam & protectionem recepit, *ex l. desertorem,
§. fin. ff. de re milit.* Bart. *in proœm. ff. in princ.
col. 3. in fin. vers. Idem dicitur hîc*, Schurff. *cons.
23. num. 1. & 2. centur. 3.* Gaill. *obser. 54. num 2.
lib. 2.* Tamen huiusmodi protecti & defensi sunt
155 ad instar † forensium, & ius protectionis iuris-
dictionem non tribuit, *ex cap. recipimus in fin.
& cap. ex parte de priuileg.* & ex Ioanne de Pla-
tea *in rubr. de domestic. & potest. lib. 12.* Natta
cons. 636 num. 96. Gaill. *dict. obseru. 54. à num. 1.
cum sequent.* communem dicit Schurff. *dict.
cons. 15 à num. 1.* Adeò vt si Cæsar ipse in clien-
tem suum aliquem peculiariter recipiat, & de
hac re priuilegium largiatur, tamen mediatæ
iurisdictioni ordinariæ inferioris magistratus,
cui alioquin huiusmodi persona & bona subie-
cta sunt, non derogatur, nec præiudicium vl-
lum affere, vt addit Gaill. *dict. obseru. 54 num. 7.*
alios allegans.

Quibus addere possumus, quòd licet regula-
riter populi, qui se alicuius superiori potestati
156 † & protectioni iure fœderis, vel clientelæ, pro
pacis mediis, vel alia ratione committunt, li-
beri esse non desinunt, nec sibi aliquam subie-
ctionem imponunt, vt tradunt communiter
Bartol. & Doctores *per text. ibi in l. non dubito
7. §. liber autem, ff. de captiuis, & postlim. reuers.*
Felinus *in cap. cum non liceat, num. 9. & sequent.
de præscription.* Ioan. de Platea *in l. 1. C. de ex-
cusat. lib. 10.* Ioan. Cheal. *cons. 118* Modestin.
Pistorius *cons. 43. num. 30. decision. Cameræ Impe-
rial. 1. tomo p. voto 27. num. 10. fol. 159.* Ioann.
Bodinus *in tract. de Republ. lib. 5. cap. 6.* Renatus
Choppin. *de dominio Franciæ, lib. 3. tit. 18. n. 7.*
Petrus Gregor. *lib. 10. Syntagmat. cap. 5.* & plu-
rimi alij relati ab Henrico Rosental. *in epitome
feudo. part. 1. cap. 4. concl. 14. fol. 124.* D. Ioan. à
Solorzano *Senator Regius in tract. de iure Indiar.
lib. 3. cap. 1. num. 38.* vbi rectè *num. 39.* limitat,
† quando ita submissio alterius protectionis 157
fiat, & vltra procedat, vt iurisdictionem signi-
ficet, vbi plures Doctores allegat.

Et Sixtinus *dict. cap. 14. sup. num. 107.* dicit,
quòd Ecclesiasticæ personæ à Principe habitæ
in protectionem & tutelam suam, nequeant ab
eo collectari, vide Gaill. *d. obser. 54. num. 1. &
seqq.*

Et quod protectio Ecclesiæ, aut hospitalis
alicui competens, vel concessa, nec attributa
† iurisdictio, nec exemptio à iurisdictione or- 158
dinaria censeatur, dicit Hieron. Gabr. *cons. 195.
lib. 1.* Ioseph. Ludou. *decis. 4. num. 3.* Seraphinus
decis. 1031. num. 7. latiùs prosequitur, Toro *in
compendio, decis. 2. part. verbo Iudex delegatus*
per totum, *fol. 309.* & sequentibus, Mascardus
de probat. cons. 513. num. 2. nouissimè Erasmus
à Chockier *in tract. de iuris. in exemptos, 1. p.
quæst. 9. num. 3.* Augustin. Barbos. *in collectan. ad
cap. recipimus, num. 8. à prin. & num. 7. & in cap.
ex parte de priuilegiis*, Ascanius Tambur. *in tract.
de iure Abb. tom. 3. disp. 15. quæst. 15. à num. 14.
cum seqq.* qui quidem Doctores alios allegant,
& de articulo altius tractant.

Maximè iuxta receptiorem & veriorem opi-
nionem contra Decium, quæ habet, quod ad
† rescribendum Principi, & supersedendum in 159
eiusdem rescriptorum, aut litterarum executio-
ne non sit necessaria iurisdictio in rescribente,
atque ita merus & simplex executor, aut quili-
bet alius mandatarius licitè hoc iure, & facul-
tate vti potest, prout latissimè pro vtraque par-
te disputans, ita vt veriorem probabiliorem &
receptiorem resoluat Anguianus *in tract. de legi-
bus controu. 5. à n. 37. vsque ad num. 50.* de quo la-
tius *hac 1. part. in cap. 8. à num. 51. cum seqq. vers.
Comprobatur vlterius*, &c. & suprà, nihilominus
videnda erunt, quæ adduximus infrà hac 1. *par.
cap. fin. à num. 17. cum seqq. & à princ.* vbi appo-
suimus rationes fundamentales, quare in hoc re-
tentionis † recursu probatio per testes admit- 160
titur, atque iudicio ordinario causa retentionis
deducta in Senatu examinatur.

Quare vbi adest necessitas, seu † vtilitas pu- 161
blica, damnum, aut præiudicium irreparabile
Reipublicæ Ecclesiasticæ & spirituali, Regi aut
Regno, vel scandalum aliquod; poterit Prin-
ceps interponendo suam authoritatem detinere
summa reuerentia litteras, & rescripta Aposto-
lica, ne ex eorum executione perturbetur tran-
quillitas publica, neque violentia inferatur,
cum euitetur per suspensionem illarum, ne para
eis vtatur, donec Sum. Pont. (ad quem suppli-
catio interponitur) melius de re veritate infor-
matus

matus, quid censerit, rescribat; iis scilicet ca-
sibus quibus de iure ipsemet Pontifex permittit,
& præcipit suarum litterarum executionem su-
spendi, absque metu censurarum in illis con-
tentarum, de quibus omnibus causis, & earum
iustificatione, *cap. 2. & seqq.* successiuè disceri-
tùrque erit agendum ex magna Doctorum vtrius-
que iuris & Theologiæ professorum caterua il-
las comprobantium, quos recensemus viden-
dos, *cap. sequenti* à princip. Qui omnes hunc
retentionis recursum exactè approbant, & iu-
stificant.

Hoc enim pertinet Regali officio, omnia me-
162 dia adhibere, vt status spiritualis, Ecclesiasti-
cus, cultus Diuinus, Religio & dogmata Ca-
tholica in pace custodiantur, & in tuto sint
conseruata, neque diminutionem aliquam pa-
tiantur, sed potiùs incrementum indies reci-
piant, prout latissimè hoc *cap. à princip. & in-
fra 2. part. cap. 1.* latè & abundè deducimus.

Audi insuper Augustinum *epist. 50. Aliter
seruit (inquit) Rex Deo; quia homo est, ei ser-
uit, viuendo fideliter: quia verò etiam Rex est, ser-
163 uit, † leges iusta præcipientes, & contraria prohi-
bentes, conuenienti vigore sanciendo, sicut seruiuit
Ezechias, lucos & templa Idolorum destruendo:
sicut seruiuit Iosias, talia & ipse faciendo; sicut
seruiuit Rex Niniuitarum, vniuersam ciuitatem,
& placandum Dominum compellendo; sicut serui-
uit Darius, Idolum frangendo, in potestatem Da-
nieli dando: sicut seruiuit Nabuchodonosor, omnes
in Regno suo positos, à blasphemare Deo, lege ter-
ribili prohibendo*s (& ibidem subdit ipse August.)
*quis mente sobrius Regibus dicat: nolite curare in
Regno vestro, à quo teneatur, vel oppugnetur Ec-
clesia Domini vestri? Non ad vos pertinet in Re-
gno vestro: quis velit esse sibi Religiosus, siue sa-
crilegus, quibus non potest dici: non ad vos perti-
neat in Regno vestro, quis velit esse pudicus*, ha-
ctenus Augustinus.

Et ita exemplo Ezechiæ, Iosiæ, & Nabucho-
donosoris (qui laudantur *lib. 4. Reg. cap. 18. &
cap. 23. & Daniel cap. 14.*) Diu. August. *epist. 48.
& 50. ad Bonifacium Comitem*, ita Principes
Christianos exhortatur: *Omnes* (inquit) *Reges
qui in populo Dei non prohibuerunt, nec euerterunt
Idola, & alia quæ contra Dei præcepta fuerant in-
stituta, culpantur; & qui prohibuerunt, & euerte-
runt, super aliorum merita laudantur.*

Hinc prouenit receptissima sententia omnium
164 Doctorum † tam Theologorum, quàm Iuris-
peritorum; quod si Prædicatores missus ad ter-
ras infidelium ad docendum fidem, & prædi-
candum Dei Sanctum Euangelium, licet ipsi
infideles ad Dei veri cultum, & sacri Baptis-
matis susceptionem inuiti compelli nequeant,
attamen si monitionem hanc recipere recusent,
impediendo & resistendo prædicatoribus, illis
iniuriam & vim inferunt, talem violentiam Rex
Christianus omninò tenetur repellere, & vi ar-
morum tutelam sic missis Religiosis præstare,
165 illósque & infideles, qui fidem † recipiunt, vel
recipere velint, defendere, & tutam illis viam
aperire; quam sententiam tradunt Innocent. *in
cap. quod super, col. vlt. vers. Item licet, de voto*,
relatus à Bertachino *in reperto. verb. Infideles*, &
ad vtramque partem disputans resoluit Borgn.
Caualcan. *decis. 21. num. 13. & seqq.* Ioan. Azo-
rius 1. *tom. instit. moral. lib. 8. cap. 26. vers. Ter-
tiò quæritur*, Philippus Paschalis *in tract. de vi-
rib. patriæ potest. 1. part. cap. 7. num. 17.* Anton.
Ruciolus *in tract. de iure person. extra grem. Ec-
clesiæ existent. lib. 2. cap. 37.* Gregor. Lop. *in
l. 2. tit. 23. part. 2. col. 11. & 12. & col. 10. vers. 3.
4. & 8. conclusion.* & Hieronym. de Zeballos *in
pract. commun. contra comm. lib. 4. quæst. fin. n. 192.
& seqq.* & melius *num. 295. & sequent.* & Couar.
statim citandus, & doctissimus atque diligen-
tissimus Præceptor noster D. Ioann. à Soloizan.
*in tractat. de iure Indiar. lib. 2. cap. 20. à num. 11
& seqq.*

Et Theologi omnes hanc eandem opinionem
communiter sequuntur post Diu. Thom. *in 2. 2.
quæst. 10. art. 8.* Ioan. Maior. *in 2. distin. 44. q. 2.
& 3.* Albertinus *in rubr. de hæreticis; lib. 6 q. 8.*
Gines Sepulbeda *in obiection. 10. contra Episco-
pum de Chiapa.* Alphons. à Castro *de iusta hære-
tic. punition. lib. 2. cap. 14.* Domin. Soto *in 4. di-
stinct. quæst. vn. art. 1. pag. 167.* Salmeron. *tom. 12.
tract. 38. versic. Deinde, pag. 323.* Cardinal. Bellar.
lib. 5. de Roman. Pontific. cap. 7. Becan. *in sum. 2.
tom. c. 13. quæst. 4. num. 12. & seqq.* Fr. Antonio à
Corduua *in quæst. lib. 1. quæst. 57. dubio 4. vers.
Tertia pars, & dub. 6. versic. Quartum dictum*,
Gabr. de Valen. 3. *tomo, disp. 1. quæst. 10. punct. 6.
column. 410.* post Caietan. *2. 2 quæst. 10. art. 8.
column. 254.* Toletus *in summa lib. 4. cap. 1 n. 2.*
Pater Ledesma *2. tomo summa, tract. 1. cap. 3.*
Torres *de fide, art. 8. disp. 51. dub. 2.* Thomas
Sanchez *in summa, tom. 2. lib. 2. cap. 1. num. 4.*
& nouissimè Pater Suarez *de fide, disp. 18. sect. 2.
num. 8.*

Domin. Præsul. Conat. *in regula peccatum,
2. part. §. 10. num. 13* † *vers. Quartò licitum, &* 166
§. 11. num. 5. vers. Fateor planè, vbi cum Diu.
Thoma, & aliis Theologis docet, Christianos
non posse, nec debere impediri iustè in prædi-
catione Christianæ fidei, & quòd si impedian-
tur Christiani ipsi, eis fit iniuria, ad quam pro-
pulsandam, possunt iustum bellum Principes
Christiani mouere; vel quando infideles mo-
niti, ab Idolorum vano cultu se non abstineant;
vbi impedimentum affert Religioni Christia-
næ, & Legis Euangelicæ prædicationi.

Domin. Bannez *in 2. 2. quæst. 10. art. 10. co-
lumn. 528. versic. Tertia & quarta conclusio*; vbi
concludit, infideles etiam non subditos iure 167
compelli, † ne vllo modo Christi Fidem impe-
diant, atque inde si nuntius Euangelij perue-
niat ad exteras, & barbaras Nationes, & impe-
diatur prædicare populis à Principibus illarum
Nationum; tunc posse Principem Christianum,
vt ministrum Pontificis debellare illos Princi-
pes, ne impediant prædicationem, quia non est
hoc compellere ad audiendum; sed defendere
innocentes, quosdam quidem ad prædicandum
ius habentes, alios verò, similiter ius haben-
tes ad audiendum legem Euangelicam, quia
vtrique vim patiuntur in suo iure.

Pater Ludouicus Molina *de iustitia & iure,
tract. 2. disp. 105. & in materia de Fide, quæst. 10.
art. 8.* vbi concludit, quòd † cum Christiani 168
ius habeant denuntiandi Euangelium vbique
terrarum, pariter quoque potestatem habent,
concionatores ad quoscunque infideles defe-
rendi, & infideles ipsos cogendi, non quidem
vt Euangelium suscipiant; sed ne impedimen-
to sint, tam prædicatoribus, quominus illud
denuntient, quàm etiam suis gentibus, aut vas-
sallis, quominus illud audiant, suscipiant, &

iuxta illod viuant; nempè quantum sit necesse
ad violeutiam illam & iniutiam illatam propul-
sandam. Et quod hoc fine etiam inuitis ipsis in-
fidelibus potest Rex Christianus cum nauibus
ad eos accedere, tamdiúque & cum ea potentia
in eorum portubus, & terris commotari, quam-
diu, & quantum necesse fuerit, vt hæc tutò
169 faciant, atque † leuetur violentia: quod si gen-
tes aliquæ, aut Reges, & Dynastæ resistant, &
impediant, fas esse nobis Cbristianis, bello
illos oppressores coërcere, iniuriámque Fidei,
& Euangelio in ea parte illatam reprimere, &
amouere.

Pater Ioann. Axorius 1. *tom. instiut. moral.*
170 *lib.8. cap.26.* † *vers. Septimò quæritur*, quem se-
quitur & transcribit Frat. Thom. à Iesu, *lib. 5.*
de procurat. omnium gent. Salute. 1. part. dubio 3.
vbi post alios resoluunt, non solùm infideles
Christianis Principibus subditos, verùm &
quoslibet Paganos & Barbaros, etiam non sub-
ditos, ad audiendum Christi Euangelium com-
pelli posse, quia non ideò dici debet, quòd ad
credendum etiam compellantur, atque ideò ne-
gari non potest, quòd si viri probatæ vitæ, &
spectatæ virtutis mittantur ad Christi Euange-
lium Paganis annuntiandum, iure naturali digni
essent, quòd audirentur, nec iure vllo Pagano-
rum Princeps, aut prohiberet, quominus qui
vellent, Euangelium audirent, aut idoneos Chri-
sti nuntios, aut præcones, & interpretes im-
pediret, ne illud annouriatent; alioqui enim
his, aut illis vim & iniuriam manifestam adfer-
ret, ad quam propulsandam Christiani Princi-
pes tenentur,

Magister Petrus Lorca *in 2.2. art.8. quæst.11.*
171 *sect 3.* vbi † pluribus probat, omnes infideles
indistinctè compelli posse, ne fidei, & eius
Prædicatoribus iniuriam, violentiam, & im-
pedimentum inferant.

Seraphinus Freitas *de iusto Imperio Asiatico,*
172 *cap.9. num.6. & 7.* loquit, quod † licet infide-
lium debellatio non omninò iustificetur ob id
tantum, quod fidem audire recusent; bene ta-
men admittere Doctores ab eo citatos, quod si
Prædicatoribus Christianis prædicationem im-
173 pediant, aut alios volentes † illam audire, &
forsan fidem suscipere, ad nos accedere pro-
hibeant, nec sinerent Prædicatores loqui ver-
bum Dei sine vi, aut fraudibus volentibus au-
dire; iure posse Christianum Principem eorum
violentiam, etiam armis propulsare, quia om-
nino semper manet ius integrum Ecclesiæ ad
prædicandum in quolibet Regno, & ad defen-
dendum innocentes, idest, particulares perso-
nas, quæ voluerint audire verbum Dei Euan-
gelicum.

Et nouissimè Ægidius Benedictus *in l. ex hoc*
iure, ff. de inst. & iure, cap.3. num.16. vbi plu-
174 ribus Doctoribus † relatis probat, posse Sum-
mum Pontificem mittere Prædicatores in mun-
dum, & subijcere alicui Principi Christiano
eos, qui Prædicatores non acceperint, vel iniu-
riam & malè affecerint, ad quod allegat Bellar-
min. *lib.1. de Rom. Pont. cap. 9. & seqq.* Patrem
Suarez *lib. 1. contra sectam Anglicam, cap.* 10.
affluenter quidem rem hanc tractat diligentissi-
mus præceptor noster D. Ioan. à Solorzano *de*
iure Indiarum, lib.1. cap.20.

Quò pertinet quod eleganter dixit Ioseph. à
Costa *lib.2. de procurau. Indorum salute, cap.13.*
hoc † Ius ab ipso omnium conditore Deo con- 175
ditum videri, vt quę Christiani à Deo didicerunt,
doceant & ipsi omnes mortales, quorum salutem
optare, & quærere debent; qui enim dixit: *Ite*
in mundum vniuersum, & prædicate Euangelium
omni creaturæ; certè liberum aditum quocum-
que terrarum † aperire voluit, quem, qui no- 176
bis præcludere velit, & Summi Dei Prædica-
tores ac legatos inauditos à se relegant, & eij-
ciunt, contra Ius diuinum & naturale, & con-
tra salutem suam facere, putandi sunt; sequitur
etiam D. Ioan. à Solorzan. *vbi proximè sub n. 4.*
vers. Idem sentit. Atq; ideò cũ hoc † tendat con-
tra ius diuinũ & naturale, omninò tenetur Prin-
ceps Christianos eodem iure naturali adstrictus,
violentiam repellere, & innocentes ab iniuria
illatis defendere, & protegere, vt hactenus à
princip. huius cap. latè comprobauimus, &
vberius *in tract. de Reg. protectione, 1. p. cap.1.*
per totum, &c. 2. Quia ex debito officij Regij
tenentur omni iure Principes Christiani † Ec- 177
clesiam, cultum Diuinum, eius dogmata Ca-
tholica, & Religionem defendere, & omni
studio, & conatu auxilium suum præstare.

Hinc prouenit (de quo à doctissimo quodam 178
Senatore Supremo fuit † semel cõsultum) quod
Indi & alij nouiter ad fidem conuersi miserabi-
lium personarum numero haberi solent, eorúm-
que priuilegiis vti & gaudere debent, ex do-
ctrina Innocentij *in cap. Iudæi de Iudæis*, Barba-
tia *in cap. significantibus de officio deleg. in fin.* &
Palacins Rub. *in repetition. cap. per vestras, no-*
tabil. 2. num. 11. D. Ioan. à Solorzano *Senator*
dignissimus, de iure Indiar. 3. part. cap.7. num.50.
Et ideò eorum protectio & defensio à violentiis
& oppressionibus maximè commendata est à
Nostris Catholicis Regibus † per varias, & 179
multas cedulas Regias, quarum verba re-
censet Solorzan. vbi proximè *lib.3. cap 6. à n.26.*
cum multis sequentibus, videndus.

Prout generaliter in iure huiusmodi gentium
nouiter ad fidem nostram conuersarum prote-
ctio † & defensio à violentiis commendatur, vt 180
miserabilium personarum, sicuti satis constat
ex *Extrauaganti 2. de Iudæis, inter communes*;
vbi Pontifex statuit, eos molestandos non esse,
nec suis bonis priuandos, præcipitque Rectori-
bus, & singulis officialibus, ne vllam illis
molestiam inferant, nec ab aliis inferri permit-
tant, sed imò ipsos à molestiis, & iniuriis pro-
tegant, & defendant, vt sic de seruitute ad li-
bertatem transisse cognoscant, & percipiant,
ne redire prætextu mendicitatis horribilis, &
tædio affecti ad amissam perfidiam compellan-
tur, Rebuf. *in tract. de senten. prouisional. art. 3.*
glossa vltima, vers. Decimo quartò, Solorzan. *de*
iure Indiar. lib.3. cap.7. à num.48. de quo etiam
videndi sunt, Mascard. *in tract. de Iudæis & in-*
fidel. 1. p. cap. 2. & Roland. à Valle *cons. 25. vo-*
lum.3. Philippus Paschal. *de viribus patriæ po-*
test. 1. p. cap.7. num.14.

Atque tandem in huius Regiæ protectionis
iustificatione illud † ponderandum erit, vt cum 181
ista violentiarum cognitio, atque ad Principes
Supremos recursus vniuersalis sit, eóque vtan-
tur omnes Nationes, in cunctis Christianæ Re-
ligionis Ditionibus, Regnis, & Prouinciis, vti
aduertimus *dict. tract. de Regia protection. 1. p.*
cap. 1. à num. 159. cum seqq. à ratione naturali
inductus, & ab omnibus gentibus postulatus, &
ob

ob publicam vtilitatem inuentus;pro lure quo-
dam gentium haberi debet, vt & bene Cona-
nus dixit *lib.1. commen. cap.5. num.8.* ibi: *Hodie
si quid noui excogitatum fuerit, quo agnito, &
sponte sua, & libenter omnes vtantur, diceretur
esse iuris gentium, cum ratio naturalis id apud cun-
ctas Nationes constituerit*, &c.

Ad quod mirificè addidit Antonius Faber *in
iur. pruden.* Papinian. *tit. de iure natural. prin-*
183 *cip.4. illation 1.* ibi: *Nam cum ex ratione † natu-
rali semper æstimandum sit ius gentium; parum
refert, an quod ratione naturali primum compara-
tum est, ab omnibus populis sit receptum, nec ne,
vt iuris gentium esse, vel non esse existimetur, fie-
ri quidem potest, licet rarius, & difficilius; vt
illa etiam quæ naturalem rationem habent, & ad
communem omnium gentium vtilitatem pertinent;
non tamen ab omnibus sint recepta, idque propter
specialem aliquam & propriam rationem*, &c.

Ideóque ista hæc vniuersalis obseruatio, gen-
tiúmque mos iustus & legitimus † haberi de-
bet & sequi, *l. Labeo*, ibi: *Morem gentium se-
qui debemus, ff. de statu liber. l. quidam refe-
runt*, ibi: *A maioribus nostris obseruatur, ff. de
iure codicillorum, l. si quis donationes*; ibi: *Quo-
niam ita vsitatum est, ff. si vsusfruct. petatur, l.
filij ad Macedonianum, l. Iulius, ff. eodem, cap.
cum venissent de institution.*

Maximè cum semper fuerit à tot tantísque
184 doctissimis piísque viris, † tam Iurisperitis,
quàm Sacræ Theologiæ professoribus, vt vera
recepta & fulcita opinio (quos in vnum conie-
cimus infra *cap.2.* à prin.) quorum assertio apud
omnes disputata, securum & iustum reddit hunc
recursum, iuxta *l. athletas*, ibi: *Ita omnes opi-
nantur, ff. de iis qui notant. infam. l. 1.* ibi: *Cre-
brius apud veteres opinio, ff. de officio quæstoris,
l.1. de eo qui sibi, vel hæredibus suis*, ibi: *Cùm
inter sapientes super hac quæstione fuit disputatum*,
&c. Quo quidem tutam Regis nostri reddi con-
scientiam, altius comprobauimus *cap. sequenti
num.53.*

185 Fundatur quippe hoc ius gentium, † & iste
Principis recursus in lege naturali, quâ violen-
tia damnatur, ac vim vi repellere permittitur
(vt sæpè dixi *de Reg. protection 1. part. capit. per
totum*) Sed id quod in legem naturalem com-
186 mittitur, vel in Diuinam; † in omnium tendit
iniuriam, *l. Manicheos, versicula At primum,
C. de hæreticis, l. 4. tit. 5. lib. 16. Cod. Theodos.*
Bartol. *in l. Gallus, §. ille casus, num.3. de liberis
& posthumis, cap. vrgentis, vbi glossa de hæretic.*
Iustus Lipsius *lib.4. ciuilium doctrin. cap.3.* Sal-
uian. *de gubernation. Dei, lib. 4.* Melch. Iunius
quæst. politic. part.3. quæst.94. Anneus Robertus
rerum iudicat. lib. 1. cap. 12. Lelius Zechus *in
tractat. de Princip. cap.5. num.1.* D. Ioan. de So-
lorzan. *de iure Indiar. lib 2. cap.13. num.7. & 8.*
doctissimus & insignis vir D. Ioan. Baptista Va-
lençuela Velasquez *Regij Supremi Senatus dignis-
simus immenitor. contra Venetas 7. part. num.127.*
& Petrus de Aragon. *in 2. 2. quæst.10. art.3. ver-
siculo Secunda conclusio*, vbi ait: Quòd quoties-
187 cumque aliqua Respublica, † vel ad Idolola-
triam vergit, vel in ea innocentes oppriman-
tur, atque iniuria afficiantur; licitum est vni-
cuique, illos bello, & armis defendere, lege
naturali id ordinante, vt eius obseruantia salua
& libera maneat; & idem quoque probant supra
citati Doctores, Caietan. *2. 2. quæst.40, art. 1.*
Gregor. Lop. *in l.2. tit.23. part. 2. glossa magnâ,
versiculo Tertiò, in fin.* Couartunias *in reg. pec-
catum, 2. part. §.10. num. 1. vers. Tertiò, in fin.*
Matta *tract. de iurisdict. 1. part. cap.24. num. 28.*
Mascard. *tract. de infideli. 3. p. cap.1 num.39.*

Debent namque homines, vel sola humani-
tatis, & cognationis naturalis ratione cogente, 188
† aliorum hominum mores ad bonum dirigere,
& iniurias atque oppressiones, quas sub tyran-
norum iugo patiuntur, pro viribus impedire,
atque vim passos defendere; vt optimis exem-
plis ostenditur Machabæor. *cap. 1. 3. & 4.* Za-
chariæ *cap.14. &* Oseæ *cap. 10.* & communiter
notant Bartol. *& Doctores per text. ibi in l. vt
vim, ff. de iustitia & iure, l.1. ff. de iis qui sunt
sui vel alien. iur. l. si seruus ea lege, ff. de seruis
exportan. l. metum 9. §. sed licet, ff. quod metus
causa, l. non tantum 6.* ibi: *Humanitatis ratione, ff. de
appellat. l. culpa caret, ff de reg. iuris, l 1. §. sed meo,
ff. ad Sylanianum, c. quanto, de sententia excomm. ex
delicto, eodem tit. lib.6.* iunctis aliis, quæ obser-
uant Diu. Ambros. *lib.3. officior. cap.3.* Diuus Au-
gust. *lib. de morib. cap.27.* Marcus Mantica *lib.4.
obseruat. 36.* Tiraquel. *de pœnis temperand. causa
24.* Menchaca *in præfatione controuer. Illustr. n.2.
& sequent. & lib.1. cap.8. ex num.18. & cap. 16.
num.10. & cap. 21. num. 29. & sequent.* Pinel. *in
rubr. C. de rescindend.* Cuiacius *in recitat. posthum.
ad dict. l. vt vim*, Bobadilla *in politica, lib. 5.
cap.2. num. 2. littera D.* in pulchro casu resoluit
D. Soto *in 4. dist.5. quæst. art.10.* quem sequitur
Gabriel. *in 4. dist.4. quæst. 2. art. 3.* Victor. *in 2.
relection. de Indis.*

Quibus accidet Iustus Lipsius *lib. 5. ciuilium* 189
doctrin. cap.4. vbi inquit: *Nec † similis ratio in
oppressis, quos si grauior aliqua vis, aut extrema
tyrannis vrgeat; videtur cogere te communis socie-
tatis vinculum, vt adiuues*, & Salom. *Prouerbior.
cap.24. Erue eos, &c. & qui trahuntur ad interi-
tum liberare necesse est*, &c. consonat Cicero *lib.1.
officior.* dum ait: *Qui enim non defendit, nec ob-
sistit iniuria, si potest, tam est † in vitio, quàm si* 190
parentes, aut patriam, aut socios deserat; quod
& probat Diuus Anastas. & Amascen. relatiua
in cap. qui potest obseruare, & perturbare 23. q. 5.
Sicut enim vitium est & peccatum non defen-
dere oppressum vim patientem, quia peccat
contra legem & virtutem fortitudinis; ita istius
† est virtus obuiare iniuriis; ita eleganter ar- 191
gumentatur Diuus Ambrosius *de officiis lib. 1.
cap.36.* transcriptus *in cap. non in inferenda 23.
quæst.3.* in hæc: *Non in inferenda, sed in depel-
lenda iniuria lex virtutis est; qui enim non repellit
à socio iniuriam, si potest, tam est in vitio, quàm
ille qui facit; vnde Sanct. Moyses hinc primus orsus
est tentamenta bellicæ fortitudinis: nam cum vidis-
set Hebræum ab Ægyptio iniuriam accipientem
defendit, ita vt Ægyptium prosterneret*, &c. In
cuius text. commentario plurima ad proposi-
tum congessit Doctor Nauar. vbi latè *tract. 1.* 192
& 2. Reges ad hanc virtutem † fortitudinis
teneri, in obuiandis oppressionibus & violen-
tiis, ac de vitiis & peccatis, quæ in omittendo
perpetrantur disputat. Hæc namque fortitudinis
virtus exercenda, vbi vrget necessitas, plena iu-
stitiæ est, vt probat *text. in c. fortitudo, quæ vel
in bello tuetur à Barbaris patriam, vel domi defen-
dit infirmos, vel si à latronibus & socios, plena iu-
stitia est 23. quæst.3.* & est doctrina Diu. Thom.
in epist. ad Rom. hom. 23. cap. 13. lection. 1. ibi

Principes

193 *Principes tributa recipiunt, quasi † stipendia sui*
ministerij: laborant enim ad omnium patem, &
quietem seruandam: peccant autem Principes, si
vtilitatem populi non procurant. Lucas de Pen. *in*
l. quicunque C. de omni agro, lib.11.

Quantò igitur vrbanius meliúsque Principi
194 hæc protectio, † & defensio vi oppressorum de-
bita est, qui tam suum ius, quàm suorum vas-
sallorum in iniuriis & oppressionibus sedandis
ex debito & necessitate Regalis officij prosequi-
tur, cum ad id in genere & in specie præcisè
teneatur, provt à principio huius capitul. la-
tiùs comprobauimus; non immeritò igitur sibi
omni iure naturali & positiuo licere, atque ea
vti in necessitatibus teneri; vt sic Rex noster
obuiaos inquietis, impetentibus Reipublicæ,
statúsque spiritualis & Ecclesiastici turbatori-
bus, miseros opprimendi duntaxat causâ, com-
motis, dicere valeat cum Iob.29. *cap. versic.* 17.
Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius au-
ferebam prædam.

Ex hoc principio iuris naturalis, quo Prin-
195 ceps tenetur † non pati subditorum violentiam,
deducitur praxis quotidiana huius Supremi Se-
natus expedientis litteras, vt Nouitius ante pro-
fessionem in tuto & libertate ponatur, quoties
timetur per nimias persuasiones Religiosorum
cogi ad professionem, ex eo quòd nimiæ per-
196 suationes & importunæ preces † vim inferunt,
& reddunt actum omnino inuoluntarium, *l. 1.*
§. persuadere, ff. de seruo corrupt. ibi: *Persuade-*
re est p lus quam compelli, & cogi sibi parere, l.4.
§. si quis volentem, ff. de libero homin. exhibendo,
l. 1. C. ne filius pro patre, l. 5. C. de Apostat. l.
vnica, C. de raptu virgin. l.1. tit.19. part.7. ibi:
Como manera es de fuerça, es sossacar. Imò assue-
ta persuasio plus est, quàm compulsio, provt
copiosè exornant, ex Oldraldo Castren. Decia-
no, Grauerta, Cuttius Iunior, Petrus Surdus
cons.373. à num.14. cum sequentibus, Mantica *de*
coniectur. vltimarum voluntat. lib.2. tit. 7. num. 4.
Mieres *de maiorat. 1. part. quæst. 25.* copiosè &
abundè Castillo *lib. 3. controuer. à num.* 118. cum
multis sequentib. & iterum ipse Castillo *lib. 4.*
cap.22. à num. 18. cum multis seqq.

Quare ad tollendam hanc violentiam Noui-
tiis factam; Senatus suam authoritatem interpo-
197 nere † solet, provt de hac praxi testatur etiam
Pater Enriquez *de Pontific. claue. cap.19. §.3.* in
hæc: *Si in adolescentis admissione ad Religionem*
esset suspicio de morali quadam violentia per im-
portunas preces, aut de fraude sub specie pietatis;
datur prouisio in Senatu Regis, vt Nouitius in do-
mo alicuius tuta, aut in ipso Templo constituatur
in libertate per triduum, & exploretur eius vo-
luntas, an liberè, & scienter velit in monaste-
rio perseuerare, &c.

Et tandem obiter erit adnotandus Augusti-
nus Barbosa dum *in cap. Ecclesia Sancta Maria*
198 *de constit. ex num. 7.* aliqua † minus vrgentia
fundamenta exagitauit, contra recursum ad Re-
gem; quibus aliísque multò fortioribus à ne-
mine hactenus consideratis, sed à me ipso no-
uiter inuentis, validè, & efficaciter præbuimus
responsum *in tractat. de Regia protect. 1. part.*
cap.1. per totum; quæ singula omnia & Nos no-
uissimè allegans recopilauit D. Ioan. del Castil-
lo *in tract. de tertiis, cap. 41. à num. 163.* cum
multis sequentibus. Ad hunc nempè finem im-
pugnandi Augustinum Barbosam scribendo si-
gnanter singula Nostra Responsa, ad diluenda argumenta eiusdem, qui temerè non callens naturam negotij, qualitatem, modum, & formam procedendi in remedio violentiæ (vel quia semper abfuit ab Hispania, & eius Tribunalibus Supremis (quibus hæc materia euditur, & legitimus procedendi modus agnoscitur, indéque iustitia recursus detegitur) & in Romana Curia residebat, vel adulandi forsan gratiâ, vel potiùs (vt ego rectios arbitror) irritatus, eò quòd in proprio negotio suus aduersarius contra illum vsus fuit hoc recursu in Regno Lusitaniæ) recessit à communi tantorum piorum Doctorum, tam Sacræ Theologiæ, quàm Iurisprudentiæ professorum, recursum hunc prouenientem ex fonte perenni iuris naturalis, ad bonum regimen, pacem & tranquillitatem Reipublicæ, & ab immemoriali obseruantia stylo & praxi omnium Catholicorum Regnorum munitum comprobantium: & licet aliqui Theologi aduersus recursum aliquid insurgere voluerunt, ignari formæ procedendi, & moti ex regulis generalibus excludentibus iurisdictionem Ecclesiasticam à iudicibus laicis, quæ nihil pertinent, nec obsunt recursui violentiæ; adhuc tamen & ipsi non fuerunt ausi penitus illum reprobare, & agnoscentes, non esse vi oppressis tollendam defensionem, quam præstare suis vassallis tenetur Rex omni iure. Ideò amplius non curamus respondere Barbosæ, contenti iis, quæ in eum insurgit Castillo loco citato, ex nostrismet Doctrinis, & fundamentis.

§. *VNICVS.*

De iustitia Retentionis Litterarum Apostolic. ob longam Hispaniæ distantiam, aditúmque difficilem ad Sedem Apostolicam vrgente necessitate, instantéque scandali periculo exequendi interim easdem in perniciem Reipublicæ.

SVMMARIVM.

Pro vtilitate communi multa recepta sunt contra rationem disputandi, num.1.

Retentionem litterarum ob difficilem aditum ad Sedem Apostolicam, & longam distantiam, omnes fere Doctores iustificant, num.2.

Retentionis litterarum Apostol. Regalia omnes totius Orbis Christiani Principes vtuntur, num.3.

Regi Catholico præ omnibus principibus ratio superadditur difficilis aditus ad Sedem Apostol. ad iustitiam retentionis litterarum, cum Hispaniarum Regna in vltimis Europæ, & Orbis finibus sita sint, num.4.

Suspensio litterarum Apostol. si à Sede Apostol. spectaretur; de nihilo prodesset, cum non nisi iam illata violentia, & scandalo ruente accedere ad Hispaniam posset, num.5.

Si in Italiæ ditionibus prope Romam existentibus recursus ad Principes licitus est; multò magis Regnis Hispaniæ procul ab ea distantibus, n.6.

Obseruatio Camilli Borrelli ad idem adnotatur, ibidem.

Eam prouinciam longè distare à Romana Curia dicitur, quæ extra confines Italiæ sita est, n.7.

Text.

Text. singularis in cap. cum longè 93. distin. adducitur, expresiè probans longè distare Hispaniarum Regna à Curia Romana, & signanter Regnum Gallecia, esséque difficillimum aditum, num.8.

Ob difficilem aditum ad Sed. Apostolic. licitus redditur recursus ad Regem pro suspendenda interim executione litterarum, num.9.

Executer specialiter datus à Sed. Apost. ad executionem litterarum nullum habet in Regno superiorem, ad quem recurratur pro earum suspensione, num.10.

Recursus quando ita facilè haberi nequit ad Sed. Apost. potest recurri ad Regem pro litterarum suspensione, donec Pontifex consulatur, n.11.

Iacobi de Graffiis singularis obseruatio ad id refertur, distinguens inter Regna remota, & proxima Curia Romana, ibidem.

Retentionem litterarum, adeo iustam reddit longinquitas Regnorum, & difficilis aditus, vt etiam Doctores qui eam impugnant legitimam rationem esse expresiè fateantur, num.12.

Patronus qui Ecclesiam dotauit, pro remouenda dissipatione bonorum Ecclesia potest recurrere ad Regem, num.13.

Text. in cap. administratores, &c. Princeps, & alia iura ponderantur per Martam, num.14. & seqq.

Principis officium est liberare vi oppressos, n.15.

Res & persona Ecclesiastica in tuto esse non possunt, nisi eas & regia, & Sacerdotalis regat potestas, num.16.

Ob difficilem aditum ad Sedem Apostolicam, & loci distantiam recursus habetur ad Principem sæcularem. Obseruatio Marta refertur, n.17.

Periculum vbi est in mora, multa permittuntur, qua aliàs non permitterentur, num.18.

Propter periculum mora quis subiicitur iudici non suo, num 19.

Et ob mora periculum non est consulendus Summus Pontifex, ibidem.

Diana obseruatio dicentis posse Monachum pro tollenda violentia recurrere ad Regem, quando eius Prælatus longè distat, & instans est grauamen vel cœptum iam, num.20.

Periculum vbi est in mora posse Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem, absque metu censurarum, agnoscit Diana, num.21.

Prælatos Ecclesiasticos inobedientes mandatis Regis non posse eijci à Regno, dixit Diana, n 22.

De cuius tamen opinionis veritate legendi sunt Doctores remissiuè hic laudati, ibidem.

Ob longam distantiam, & imminens periculum in mora posse Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere, agnoscit Diana, num.23.

Scandalum & periculum Reipublica, quando timetur, & Pontifex consuli non potest, recurri posse ad Regem, firmat Diana, num.24.

Ad defensionem iustam conditio necessaria est moderamen inculpata tutela, num.25.

Conditiones petita à Diana pro iustitia recursus ad Regem, concurrunt omnes in violentiis illatis per Iudices Ecclesiasticos in Regnis Hispania longissimè distantibus à Sede Apostol. n.26.

Si ad Sedem Apostolicam recurri deberet, & ab ea remedium expectandum, numquam vis illata defensio naturalis prodesset, ob tam longam distantiam, & difficilem aditum, num 27.

Deterioribúsque inconuenientiis, sumptibus & vexationibus ansa & occasio præberetur, n.28.

Rationes longa distantia, difficilis aditus, periculi minantis, & vrgentis necessitatis efficaciter vrgent in Hispaniarum Regnis, ob executionem litterarum Apostol. in damnum publica vtilitatis obtentarum, num.29.

Necessitas vrgens, & periculum minans, indiscreta & accelerata executio occasionem præbent vt oppressis impulsu natura licitum aliunde remedium quærendi, num.30.

Dispendia longè maiora considerantur in remotis locis, quàm in proximus, num.31.

Hispaniam in extremis terrarum sedere, esséque principium & finem Europa, & vniuersi Orbis, apud omnes Geographos constans est, num. 32. & seqq.

Prophetiam Isaia c.18. loquentem de extremitate terrarum in Hispania verificari, declarant plures DD. num.33.

Spania (nomen Hebraicum significans quid absconditum) fuit appellata Hispania ob eius remotissimum situm, num.34.

Insula Cadiz vocabatur Gadeira *Græcè, significans extremitatem terra, num.35.*

Sacrum promontorium (Cabo de S. Vicente) Europa & Orbis terminus est remotissimus, n.36.

Epitaphia notabilia sepulchrorum recensentur, quibus Hispania extremitas Orbis appellatur, num.37. 38. & 39.

Cantabria sita est in extremitate terra, & Orbis, num.40.

Item Prouincia Hispalensis, num.41.

Item Regnum Gallecia (Authoris nobilissima patria) vbi est Promontorium Finis terræ. *Sic dictum ob terra vniuersa finem, num.42.*

Nomen rei conuenire debet, num 43.

A nomine arguimus, cùm talis quis præsumatur, qualis denominatio demonstrat, num.44.

Promontorium Finis terræ *Regni Gallecia semper, & vsque adhuc conseruauit hoc nomen, ibidem.*

Roma cum sita sit in medio Regnorum Christianorum Europa, pernecesse longè distat ab Hispania sita in eius extremitate, num.45.

Sedes Apostolica semper recognouit extremitatem Hispania, longum iter, & difficilem aditum, quam ideò excusauit in multis non recipientibus dilationem, num.46.

Hispania nunquam desiniit recognoscere Christi Vicarium vti caput Ecclesia vniuersalis, n.47.

Hispani Catholici antiquissimi gubernabantur cum aliqua independentia à Sed. Apostol. ob terrarum distantiam, & inconuenientia in tarda negotiorum expeditione & recursu ad eam, n.48.

Pontifices antiquitus creabant legatum à latere aliquem prælatum Hispania, ad euitanda inconuenientia, & dispendia causata ob necessitatem recurrendi ad eos, num.49.

Plurima Concilia celebrata fuere in Hispania, ad quorum Congregationem, & decretorum obseruationem, nunquam adita fuit Sedes Apostol. ob longam distantiam, & tardam negotiorum expeditionem, num.50.

Nec in causis criminalibus, & depositione Episcoporum ad S. Apostol. recurrebatur, num.51.

Nec ad ipsam appellationes interponebantur, sed causa penitus finiebantur in Hispania, ibidem.

Assertio Gerberti Episcopi Remiensis, dicentis, interiora Hispania Papa iudicia nescire declaratur, num.52.

Ex notissima difficultate aditus ad S. A. ob tam longam & remotam distantiam, & iter non tutum,

sed

sed plenum maris & terra periculis, iustitia legitimi recursus ad Regem pro interim retinendis literis Apost. probabiliter, & securè deducitur, num. 53.

Pro vtilitate communi plura recepta sunt contra rationem disputandi, num. 54.

Publica vtilitatis causa etiam naturali iuri derogatur, num. 55.

Publica vtilitatis ratio quando vrget, Ordo est, ordinem non seruare, num. 56.

Ob necessitatem publicam vrgentem, & periculum imminens iura transgredi, & licitu, licet indicantur aliàs probibita, num. 57.

Ob necessitatem vrgentem actus fieri possunt omissa solemnitate, & consensu alterius aliàs requisiti & necessarij, num. 58.

Licentia Papa requiritur in oppositione tributorum comprehendente Clericos, etiam ad bonum & vtilitatem communem & publicam, num. 59.

Aditus ad Sedem Apostol. quando vrget necessitas publica, & imminet periculum, non requiritur, vt Princeps petat à Clericis contributionem, num. 60.

Necessitas habet secum dispensationem annexam cuiuscumque probibitionis, num. 61.

Necessitas quando vrget, & periculum est in mora, facultatésque laicorum non suppetunt notoriè, non consulitur Sedes Apostol. pro imponenda contributione, num. 62.

Si ob mora periculum, & damnum publicum inuitabile consensus Papa haberi non potest, prastitus hoc casu à Papa intelligitur, num. 63.

Periculum instans, & distantia locorum excusat ab Ordinis postulatione, num. 64.

In retentione Bullarum, de qua in Hispania versatur vrgens necessitas, minans, aut imminens periculum in mora, difficilis aditus ad Papam ob extremitatem locorum, num. 65.

Exemptio Clericorum, & eorum bonorum non extenditur ad necessitatem naturalis defensionis, num. 66.

Occurrere vrgentibus necessitatibus iuris naturalis est, à quo nulla potest persona excipi, ibidem.

Ius naturale caret lege permissiua, probibitiua, & consultiua, ibidem.

Necessitas & periculum in mora tribuit iurisdictionem non habenti, num. 67.

Exempti si non habent iudicem in Regno, apud Regem conueniuntur, ne in eo deficiat iustitia administratio contra commune bonum, & in detrimentum populi, num. 68.

MVLTA *autem iure ciuili contra rationem disputandi pro vtilitate*
1 *† communi recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest*, docet
Consultus *in l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil.*, & Pontifex *in cap. Abbat. §. fin. versicul. Prasertim cum nonnulla pro vtilitate communi contra iuris asperitatem ex aquitatis mansuetudine tolerari noscantur de sententia & re iudicata, lib. 6.* Omnes fere Doctores, præser-
2 tim Hispani tractantes † de iustitia recursus ad
Regem pro tollenda violentia illata à iudicibus
Ecclesiasticis, inter alias rationes communem
vtilitatem, & bonum publicum pertingentes,
ei amplius nituntur, quàm honestant, & qualificant difficiles aditus ad S. Apostol. ob longissimam abhinc distantiam, & periculum imminens, vrgentémque necessitatem, quæ nullatenus patitur dilationem, vt per Nos videre est abundè, *in tract. de Regia protect. 1. part. cap. 1. praludio 3. à num. 99. cum sequentibus*; vbi per plurimorum iurium ponderationem, rationes, & Doctorum allegationem hunc articulum acuratè resolutum reperies.

Quæ ratio fortior est, & præstantior insurgit in hac, qua versamur retentionis Regalia:
qua licet † vtantur omnes totius Orbis Princi- 3
pes Christiani, sicuti ex aliis plurimis Doctoribus adnotauimus infra *in cap. 2. num. 4. & 19. num. 25. & 37. & hac 1. part.* ex fundamentalibus rationibus scriptis partim per Doctores, partim per Nosmet nouiter & vtiliter considerata *in cap. 1. & seqq. hac 1. p.*

Adhuc tamen Regi Nostro Catholico prætet generalia fundamenta omnibus Christiani
Orbis † principibus communia. Hoc aliud im- 4
penetrabile superadditur, quòd Hispaniarum
Regna in vltimis Europæ, Orbísque & terræ finibus sita sunt (vt mox apparebit) & longissimè distantis è Romana Curia, cuius aditus ob id difficillimus redditur: & non nisi post longissimum temporis spatium, maximáque, & nouissima terræ ac maris pericula, à qua impossibile
foret remedium sperare, † nisi iam demum lit- 5
terarum suarum executione perfecta, violentia illata, & scandalo iam ruente, & iacturam Reipublicæ operante: quippe executores earum, velut fulgur ad executionem, & inde ruinam populi festinanter currunt, quibus si celeriter & oportunè non occurreretur, per hoc salubre (etsi instantaneum, & breui duraturum) præsidium retentionis (quo illorum furor detinetur, & modestè per Senatum temperatur) vt in executione tot populo Christiano noxiua, & scandalosa, supersedeant interim dumtaxat, quòd de inconuenientiis periculo, & damnis (iuxta Canonum permissionem, de quibus infra *c. 3.* per totum) consulatur Romanus Pontifex, & per humilem supplicationem certius de veritate, & legitima causa instruatur, inde speretur & remedium quieti Reipublicæ magis congruens, & conueniens; certè facilè periclitaretur Respublica hæc, & scandalis vreretur, atque inde pax publica & status Regni tranquillus turbaretur, quoniam non nisi in congruo tempore, & intempestiuè potest à Sede Apostolica sperari remedium, quando iam nec prodesse potest, nec ad aliquid proficere.

Hanc considerationem in iis terminis de re-
cursu ad Principes † temporales cæterarum di- 6
tionum comparatione ad Regem nostrum Catholicum, & Regna Hispaniarum reperio singulariter fecisse Camillum Borrellum *in tractat. de prastantia Regis Catholici, cap. 71. à num. 58.* qui *in num. 59.* sic ait: *Ne perturbetur status Regni tranquillus prasertim subditorum Laicorum, maximè quia in hoc Regno Neapolitano, quòd vicinissimum est Summo Pontifici, & Vrbi Romana, qui statim adiri possit, cuius contrarium militat in Hispania, vt propter longinquitatem, & Romana Curia distantiam Rex, suique Magistratus modestè Clericales contumelias, inter ipsos vertentes compescant*, etiam aduertit Villalobos, &c.

Cuius assertio & ex eo iusta redditur, quod
Nos in iisdem † terminis post alios Doctores 7
adnotauimus *tract. de Regia protection. 1. part. cap. 1. num. 100. & 101.* vt ea prouincia longè distare dicatur à Romana Curia, quæ sita sit

vltra terminos, & confines Italiæ: pro quo
8 adest textus expressus signanter loquens † de iis Hispaniarum Regnis, atque etiam nominatim de Regno Galleciæ (dulcissima patria Nostra) *in cap. cum longè 93. distinction.* quem ex pluribus doctrinis iuribúsque exornauimus in loco, vbi proximè allegato, & num sequent. & ex aliis valdè singularibus exornabitur vlterius hoc *in §. à num. 46. & sequentibus.* Nec non ex assertione Geographorum omnium protinus describenda, hoc ipsum clarius apparebit ad securitatem, & maiorem cautionem iustitiæ Retentionis litterarum Apostolic. ab ipsamet necessitate inuentæ in Hispania, & salubriter introductæ iure gentium & instinctu naturæ.

Idem etiam affirmant Flores de Mena *practi-*
9 *car. quæst. † lib. 1. quæst. 12. à num. 8.* ibi: *Ob vitandas infinitas lites & importanas mollities, & vexationes, quæ à Curialibus, aut ab aliis quotidie fiebant degentibus in remotis partibus,* &c. Hoc ipsum in his terminis considerat Pater Henriquez *de Pontificis claue. in 3. tomo summa, tractat. de Pontific. claue. lib. 8. cap.* 16. §. 1. *in glossa, littera D.* cuius obseruationem ad litteram retulimus hac 1. *part. cap.* 2. *à num.* 70. & signanter *num* 74. *&* 75. qui omnes Doctores vltra Cenedum, & alios per Nos laudatos, *in tractat. de Regia protection. dict. cap.* 2. *à num.* 99. in vnum & idem firmiter conueniunt: recursum ad Regem licitum reddi ex tam longa distantia horum Hispaniarum Regnorum à Romana Curia, ad quam difficillimum est, imò impossibile recurrere pro vitando periculo minante, at-
10 que etiam tollenda † violentia inferenda per executores suarum litterarum, nec eos cogere ad supersedendum in executione, quoties ad id subsit iusta causa, & legitima à iure Pontificio approbata, vt publicum Regni detrimentum euitetur, cùm nullus adsit in iis Regnis superior delegaris specialiter datis à Papa, qui ea potestate vti valeat; ad quæ rectè conducunt plurimæ Sacræ Scripturæ authoritates cumulatæ suprà *c.* 2. *à* 4. 5. *cum sequentibus*; & præsertim illud Psalm. 81. *Deus meus es tu, ne discesseris à me: quoniam tribulatio proxima est, quia non est qui adiuuet.* Ex quibus verbis clarè constat in tribulationibus proximis, quàm damnosa sit longa distantia, & discessus protectoris remotus.

Clarè etiam, & singulariter hoc probat Iaco-
11 bus de Graffiis † *in decis. aureis, lib. 4. cap. 18. n.* 119. dum ibidem circa explicationem Bullæ Cœnæ Domini, ita ait: *Et cùm timeatur magnum grauamen irrefragabile, & non ita facilè haberi potest recursus ad Sedem Apostol. tunc enim licitum est appellare, litteràsque Apostol. retinere, donec ad Sedem Apostolicam recurratur*; *& hoc intelligitur in partibus longinquis, secus autem in proximis.*

Et hæc ratio difficilis aditus ad Sedem Apo-
12 stolicam, ob longam eius † distantiam, adeò vrgens est ad iustitiam recursus ad Principem sæcularem, pro tollenda instantanea violentia per executores litterarum inferenda; vt etiam hi Doctores, qui tepidè acquieuerunt Regio huiusmodi recursui, imò & hi, qui incautè, & intrepidè illum impugnarunt, adhuc ausi non fuerunt eandem denegare, & vim, & efficaciam illius agnoscentes, apertissimè fatentur; quod vbicunque ratio hæc versetur, semper licitus erit, iustus & iure probabilis talis recursus, teste

Marta *de iurisdiction.* 1. *part cap.* 48. qui *à num.* 15. ait: quòd tunc dicetur Ecclesiasticam potestatem deficere, si nimium absens fuerit summus ille Prælatus, à quo iustitia obtineri debet, motus ex doctrina prudentissimi Nicolai Babb. *in quodam suo consilio, n.* 53. post *decis.* 181. Cacherani impresso, pro quo & ipse Marta rectè ponderat, & allegat text. *in cap. filiis vel nepotibus* 16. *quæst.* 7. quo canone cauetur, vt hæres eius qui fundauit, vel dotauit Ecclesiam, † si 13
viderit ministrum ex collatis rebus aliquid defraudare, Episcopo corrigenda denuntiet; & si Episcopus talia attentauerit, Metropolitano, & si Metropolitanus, Regis hæc auribus intimare non differat; sed cur (quærit ipse Autor) potius Regi, quàm Papæ, omnium, præsertim spiritualium Domino: soluit ex glossa ibi in verbo *Regis*, dicente, vt eum corrigat, cum per Ecclesiasticum cogi non possit, pro quo allegat, *cap. administratores, & cap. Principes* 23. *quæst.* 5. vbi
† administratores sæcularium dignitatum, qui 14
ad Ecclesiarum defensionem, rapacium refrenationem constitui esse debent, quoties ab Ecclesiasticis viris conuenti fuerint, eorum querimonias attentius audiant; & secundùm quod necessitas exposcerit, absque negligentia examinent, ac diligenti studio corrigant. Ratio est, quia Principis officium est liberare † de manu 15
calumniantium vi oppressos, *cap.* 1. *de pace tenend.* in princip. Bart. *in proœm. ff. in vers. omnem, col.* 2. *&* 4. præsertim Ecclesiasticas personas; quoniam Res, & personæ Ecclesiasticæ † ne- 16
quaquam in tuto esse possunt, nisi eas & Regia, & Sacerdotalis regat potestas, *cap. res* 23. *q.* 5. *cap. fin. dist.* 96. prout obseruat dicta glossa per Martam pondetata, & explicata.

Qui quidem Doctor Marta ad iustificationem prædictorum † vlterius *in num.* 27. *&* 28. prose- 17
quitur in hunc modum: certè melius dixisset glossa, ideò à Metropolitano recursum haberi ad Regem, quia non ita facillimè Pontificis aditus haberi poterat, tùm ex proprietate dignitatis, tum propter multitudinem negotiorum Sedis Apostolicæ: imò propter loci distantiam, vt dicit Samensi. *in proœmio regular. Cancellar.* quibus casibus absentia inducitur, & vbi periculum † est in mora; multa permittuntur, quæ 18
aliàs non permitterentur, argument. *cap. cum Ecclesiarum, iuncta gloss. de officio. ordinar. cap. baptizarem, distin.* 5. & dicit glossa *in cap. sacro, §. caueant, in versicul. Periculo moræ de sentent. excommun.* propter periculum moræ aliquando quem subiici iudici non suo, & quod ob moræ † periculum non sit consulen- 19
dus Summus Pontifex, Abbas *in cap. non metus, column. penult. ver. Putarem, & col. vltim. ver. Puto, de immunitate Ecclesiastica.* Hinc videmus D. Paulum timentem à Iudæis occidi, qui in eum conspirauerant, misisse adolescentem, qui indicaret Tribuno Iudæorum consilium procedendi, & occidendi illum, vt legitur *Actuum capit.* 23. ergo propter moræ periculum, ne bona Ecclesiæ delapidarentur, melius est haberi recursum ad Regem, &c.

In id ipsum coincidit nouissimè Antonius Diana (qui aliàs acriter fert Regaliam recursus ad Reges, † sicuti, & cæteras alias quas ab Ecclesia obtinent) *in resolut. moral.* 1. *part. tractatu de immunitate Ecclesiast. resolutione* 13. & ante finem 20
C agnoscit,

agnoscit, quòd quando Prælatus Ecclesiasticus,
ad quem potest recurri pro tollenda violentia,
longè distat, ita vt oppressus non possit illum
adire pro instante grauamine, vel etiam capto,
posse tunc Religiosum, vel Clericum recurrere
ad Principem secularem, qualis est Rex, quia
quando periculum est in mora, licitum esse, ait,
21 † Principi seculari ad se aduocare causam Eccle-
siasticam, & violentiam auferre absque metu, &
incursu censurarum Bullæ Cœnæ Domini, ex
Sousa *in d. Bulla cap. 15. disp. 78. n. 2. & seqq.* &
Portel. *in addition. ad dub. Regul. in fine operis,
verbo appellare*, n. 3. & ex Azor, & Bonacina.

Hoc ipsum agnouit ipsemet Diana, ibidem,
22 *in resolutione* 17. qui † postquam amplexus fuit
contrariam opinionem, non posse nempe Epi-
scopos, & personas Ecclesiasticas inobedientes
mandatis Principis, à Regno expelli (ad cuius
tamen veram resolutionem consulendus est Ca-
stillo *in tractatu de tertiis*, *cap. 41. à num. 186.
cum multis sequentibus*, qui omnes Doctores ar-
ticulum tangentes, in vnum congerit) adhuc
tamen ipsum Dianam euicit vis, & efficacia ra-
tionis difficilis recursus, & longæ distantiæ à
Sede Apostolica, atque periculi imminentis,
quam agnoscens, dicit; quòd si tanta adesset
necessitas, quòd clarè periculum † esset in mo-
23 ra, tunc aduersus Clericos & Episcopos turban-
tes pacem Reipublicæ, liceret Principi seculari
per modum iustæ defensionis facere id, quod
recta ratio ad impediendum damnum Reipubli-
cæ imminens, necessarium esse dictauerit, ad
quod allegat Molinam *de iustitia & iure, tom. 1.
tractat. 2. disputat. 31. conclus. 4.* Salas *de legibus,
tractat. 14 disputation. 14. section. 9. num. 111.* Ia-
ncrium *in 2. 2. disput. 4. quæst. 4. dubio 2. num. 30.*
qui insuper ex Zeuallos *in tract. de cognition. per
viam violent. part. 2. quæst. 77. num. 9.* & Vgoli-
no *in Bulla Cœna cap. 11. p. 2. versic. Aut eos,
§. 1. num. 3. in fin.* & Salzedo *in practic. crimin.
Canon. cap. 54. littera B.* reperit, id posse Prin-
24 cipes † facere de licentia Romani Pontificis,
vel quando graue scandalum, vel periculum
Reipublicæ timetur, & Romanus Pontifex con-
suli non potest, cuius rationem eam esse, inquit
Diana ipse; quia quando non adest periculum
in mora, non habet locum modus iustæ defen-
sionis, nam conditio necessaria ad iustam de-
fensionem est, vt efficiatur cum moderamine in-
25 culpatæ tutelæ; sed quando † Princeps potest
à Summo Pontifice defensionem postulare, non
inculpatè se defendit: ergo, &c. remittens se ad
Suarez contra Regem Angliæ, *lib. 4. cap. 34.*

Hanc Dianæ resolutionem latè examinat
Dom. Ioan. del Castillo *in tractatu de tertiis,
cap. 41. à num. 186. cum sequentibus*, qui *num.* 190.
26 ipsius Dianæ † recenset assertiones, & dicit
omninò facere pro recursibus, quibus Senatus
Hispaniarum vtuntur in tollenda violentia per
Ecclesiasticos Iudices illatas. Supponit enim
inde ipse Castellus, omnes conditiones petitas
à Diana ad iustificationem recursus Regis de
plano concurrere in violentiis illatis per eos, in
his Hispaniarum Regnis longè admodum à
Romana Curia distantibus, dum dicit; quòd si
ad Romanum Pontificem, vel Iudices alios Ec-
clesiasticos † recurri deberet, aut Sedis Apo-
27 stolicæ remedium expectandum esset, nunquam
in articulis violentiæ, & vis illatæ defensio na-
turalis prodesset, & spe tantæ dilationis futuræ,
defectúsque naturalis protectionis suorum vas-
sallorum (pertinentis priuatiuè ad Regem, non
ad superiores Ecclesiasticos) frequentissimè iu-
dices & executores violenter se gessissent in
magnum subditorum omnium, & Reipublicæ
detrimentum, necnon in dedecus, & contem-
ptum Regiæ Maiestatis, & authoritatis. Dicit
insuper; quòd semper adest magnum pericu-
lum in mora in casu inobedientiæ Ecclesiasti-
tum, atque ideo modus iustæ defensionis vrget
omninò nec deficit conditio necessaria ad iustam
defensionem, imo adest omninò, & fit cum om-
ni moderamine inculpatæ tutelæ, & quod si à
Romano Pontifice (prosequitur ipse Castillo)
remedium † expectaretur, magnis inconuenien- 28
tiis, & sumptibus, molestiisque & vexatio-
nibus aũsa, & occasio daretur, & lites ipsæ defe-
rerentur, executiuèque in casibus iure non per-
missis vassalli iuribus, & rebus suis priuarentur,
nunquam etiam recursus ad Regia Tribunalia
pro vi illata auferenda effectum sortirentur, &
perinde esset, ac si recursus ipse tolleretur, aut
prohiberetur, si ad Romanum Pontificem partes
grauatæ tot sumptibus, dilationibus, & censuris
succensi præcisè petere, & recurrere deberent.

Vtinam hæ rationes minantis periculi, vr-
gentis necessitatis, publici status † tranquilli
turbationis, & difficilis aditus ad Sedem Apo- 29
stolicam pro remedio vi oppressorum conse-
quendo, hactenus consideratæ, & per discur-
sum amplius iustificandæ, ita efficaciter non vr-
gerent in his Hispaniarum Regnis, longè ad-
modum distantibus à Romana Curia, & quod
causæ, quæ passim se offerunt periculi, & scan-
dali, præsertim ex aliquot litteris perperam &
importunis precibus obtentis à Sede ipsa in de-
trimentum publicæ vtilitatis congruam pate-
rentur dilationem, facilem atque aditum ad
Sanctissimum, vt cuncta hæc intolerabilia ma-
la cessarent, & executores litterarum illa præ
oculis haberent, vt sua sponte iuxta Canonum
decreta, de quibus infra *cap.* 3. per totum, in-
celeri & indiscreta imprudentéque executione
supersederent, & Papam consulerent.

At eorum imprudentia, indiscreta celeritas
in exequendis litteris festinanter, † & longa 30
distantia (prohdolor!) occasionem præbent
tanti damni, vi oppressis, & in angustia positis,
& vt plurimum Ecclesiastica censura succensis
& innodatis, petulanter, & festinè perquirendi
aliud, & licitum remedium, ipsius iuris natura-
lis impulsu, quo omnia animantia imbuuntur,
vt alibi latius scripsimus: recurrunt igitur ad
eum, Regem nempe, qui solùm creatus fuit &
destinatus ad vi oppressorum præsidium, quíque
violentias, iniurias, & externa mala vassallorum
in suis Regnis auertere omni studio tenetur, &
in somnis super eorum quiete & pace vigilare.

Et si (vt à principio huius, §. diximus) om-
nibus licet Principibus Christiani Orbis reten-
tionis litterarum Regalia vti, propè † Roma- 31
nam Curiam degentibus, quibus facilè patet
aditus ad eam recurrendi, vt in totius Italiæ Di-
tionibus; quantò magis potentissimo Regi no-
stro Catholico in suis Hispaniarum Regnis tam
remotis, & longè ab ea distantibus hoc licebit?
quorum ob id dispendia longè maiora sunt, &
considerantur, vt in similibus terminis pruden-
ter argumentatur Pontifex *in cap. vnico de Cle-
ricis agrotantib.* ibi: *Verùm ne hoc prætextu*

Ecclesia

Ecclesia (existentes pracipuè in remotis) dispendia
patiantur, Nos earum in hac parte indemnitatibus
pracauere volentes, &c.
Constans est etenim apud Geographos, Hi-
spaniam in extremis terrarum ad Solis Occa-
32 sum sedere, esséque extremum principium † &
caput totius Europæ, necnon vniuersalis terræ
& Orbis finem, & extremitatem, iuxta Pli-
nium *de naturali historia, in proæmio* post me-
dium, & *in cap.* 1. *in principio*, Mariana *de rebus*
Hispania, cap. 1. a principio, Ambrosius de
Morales, *lib.* 8. *cap.* 20. *& cap.* 48. D. Didacus
del Castillo, *cap.* 10. Estrabon. *de situ Orbis,*
lib. 3. *a principio*, Maluenda *lib.* 3. *de Antichristo,*
cap. 12. *& cap.* 17. *& lib.* 5. *cap.* 12. & post plu-
rimos alios eruditè tractat diligentissimus Fra-
ter Ioannes de la Puente *in conuenientia vtrius-*
que Monarchia, lib. 3. *cap.* 19. §. 1. per totum,
& §. 2 *pagin.* 121. vbi accuratè, & valdè singu-
33 lariter interpretatur, & declarat † illam pro-
phetiam Esaiæ *cap.* 18. *Ite Angeli veloces ad*
gentem conuulsam, & dilaceratam, ad populum
terribilem, post quem non est alius; vt intelliga-
tur de Apostolis missis ad prædicandum in Hi-
spaniam, in qua verba eius verificantur, eò
quòd sit sita in extremis Orbis, & totius terræ,
postquam alius non est populus, & iterum *in lib.*
3. §. 2. *ad principium*, ita ait: *Es España la vltima*
tierra del mundo; no es paso para otras Prouincias,
como lo son Italia, Grecia, y Tracia, y esta di-
stancia è independencia es causa de que se ignoren
nuestras cosas.
Et in hoc sensu voluere aliqui, quod no-
men *Spania*, quo antiquissimi has denominaue-
34 re † prouincias, est Hebraicum, significans ab-
sconditum, & occultum; ex eo quòd id quod
longè abest (prout est Hispania vltima terrarum
Occidentalium) quasi quid absconditum oc-
cultum & coopertum videatur, vt videre est
per Pinedam *de verbis Salomonis, lib.* 4. *cap.* 14.
35 *pagina* 187. vbi allegat † Stephanum antiquissi-
mum Geographum loquentem de Insula Cadix,
& dicentem vocari *Gadeira*, quòd Græcè signi-
ficat extremitatem terræ, in illis verbis: *Gadei-*
ra Vrbs & Insula in mare Oceano, angusta, & ob-
longa, quasi fascia, sic dicta veluti Gisdeira, idest
extremitas terra.
Et Estrabon *lib.* 3. *de situ Orbis*, loquens de
sacro Promontorio, hoc est Cabo de Sannicen-
36 te, † ita ait: *Hoc enim non Europa modò, sed*
Orbis vniuersi in Occidentem remotissimum signum
terminatur.
Hoc etiam nomine antiquissimi declararunt
37 Hispaniam in suorum † sepulchrorum epita-
phiis, prout vnum cuiusdam militis Italię oriun-
di refert Ambrosius de Morales, *lib.* 8. *c.* 8. affir-
mans fuisse inuentum in Caparra, antiqua ciui-
tate penes Placentiam, & Castillo *cap.* 10. dicit
fuisse inuentum Exije, quod sic se habet.

Quam. varia. hominum. fata. Ortus. in.
Marsis. Domitius. Toranus. vltimas.
adij. terras. arma. sequutus. infœlicia.
GN. Pomp. hîc. occubui. &c.

Quòd Hispanicè transcriptum sic inquit; *Quan*
diuersos son los hados de los hombres; Yo Domicio
Torano naci en los pueblos Marsos de Italia, vine
à estas postreras partes del mundo, siguiendo las
desdichadas armas de Gneyo Pompeyo, cai aqui
muerto † en la batalla. Lapis alter fuit repertus 38
in ciuitate Eboræ Regni Lusitani super sepul-
chro Sertorij, ita subscriptus:

Sertor. Lusit. Dux. in. extrem Orb plagâ:
D. immort. vouet. anim: busto. cor-
pus. &c.

Cuius Hispanica traductio hoc indicat: *Serto-*
rio Capitan de los Lusitanos, aqui en esta postrera
Region del mundo, ofrece su alma à los Dioses in-
mortales, y el cuerpo à la sepultura; quod epita-
phium refert Ambrosius de Morales *lib* 8. *c.* 20.
alter etiam † repertus fuit in ciuitate Gitenensi 39
hoc est de Cadiz in hunc modum.

Heliodorus. insanus. Cartaginensis. ad
extremum. Orbis. Sarcophago. testa-
mento. me. hoc. iussi. condier. vt vi-
derem si. me. quisquam. insanior. ad
me. visendum. vsque. ad. hæc. loca.
penetraret.

Qui vulgari lingua hoc importat: *Yo Eliodorò*
loco, natural de Cartago, en mi testamento me
mandè enterrar en este sepulchro, aqui en lo po-
strero del mundo, para ver si auria otro mas locó
que yo, que por uerme llegasse hasta este lugar; cuius
meminere Cyriacus Anconitanus *in libro scri-*
ptionum antiquarum, Petrus Apianus *de antiqui-*
tatibus, & Ambros. de Morales *in eodem tracta-*
tu, laudati per Fr. Ioannem de la Puente *in con-*
uenientia vtriusque Monarchia, lib. 3. *cap.* 19. §. 1.
prope finem, qui *in* §. 2. abundè probat Canta-
briam † esse sitam in extremitate terræ, & Or- 40
bis, & de prouincia Hispalensi, quo significatu
Hercules † affixit columnas circumscriptas, *non* 41
plus vltra, Frat. Ioannes de la Puente vbi pro-
ximè, §. 2. à principio videndus.
Atque tandem de Regno Gallecię nobilissi-
mo admodum, atque semper fidelissimo; & no-
stra † carissima ac dulcissima patria testimo- 42
nium præbet apertum *Promontorium finis terra*,
Cabo de Finis terræ, vulgo semper appellatum,
non procul à ciuitate Corumnæ (à qua & ego
oriundus) ita dictum & nominatum, eò quòd
Finis terrarum, & Orbis sit, vt rei nomen re-
ctè conueniat, † ex §. *est & aliud institut. de dona-* 43
tionibus, l. cum multa 20. *C. de donationibus ante*
nuptias, §. in reliquam, versic. cuius auditores, &
ibi glossa, verbo Iustinianum, in proœmio Dige-
storum, cap. Michael. de filiis presbyteror. cap.
per inat, de probationibus; & † ab ipso nomine 44
arguatur, cùm talis quis præsumatur, qualis de-
nominatio demonstrat, Menochius *de præsum-*
ptionibus, lib. 6. *quæst.* 30. plurima de hoc conge-
rit Gratianus *disceptation. forensibus, tomo* 4. *cap.*
798. *n* 14. *& sequentibus*, & Camillus Borrellus *de*
præstantia Regis Catholici, cap. 1. per totum,
præsertim *à num.* 8.
Quod est in istis terminis asserit Florian. de
Ocampo, *lib.* 1. *c.* 2. Pater Ioannes de la Puente *in*
conuenientia vtriusque Monarchia, lib. 3. c. 19. §. 1.
col. 4. in principio, ibi: *A cierta punta que haze el*
Reino de Galicia dentro del mar Oceano, llamaron,
Finis terra; y hasta oy retiene el mismo apellido. Et
hæc extremitas, longáque distantia horum † Hi- 45
spaniarum Regnorum insuper, & ex eo patet,
quod scriptũ reliquit ipsemet Ioann. de la Puen-
te, vbi proximè, *lib.* 1. *c.* 4. §. 2. prope principiũ, sic

 dicens:

dicens: *La primera reside en el Obispo de Roma,*
Padre vniuersal de los Fieles, de quien se deriua
toda noticia Catolica, tiene su silla en medio de
los cuerpos celestiales, quiero dezir, de los Reinos
de la Iglesia; porque la ciudad de Roma, patria
commun de las gentes, està en medio de las Nacio-
nes Christianas, que desde el principio de la Igle-
sia hasta oy han conseruado la Religion, que vna
vez recibieron; qui Authot ne ab aliquo cepte-
henderetur, seipsum glossauit, & generalem
illam assertiooem restrinxit, & coarctauit ad
Regna Europæ, *in Glossa marginali, littera D.* ibi:
Quales son las naciones Catolicas de Europa, cuyo
coraçon y medio es Roma; nam si Hispania ex-
tremitas sit Europæ, & Finis terræ, sequitur
tum multum distare à Roma, tum etiam com-
paratione ad cætera Regna intermedia, multò
maiorem rationem militare in istis Hispania-
rum ad Iustitiam retentionis litterarum ex ha-
ctenus abundè comprobatis.

Semper enim Sancta Romana Sedes, Re-
gésque Hispaniæ, & eius habitatores recogno-
46 uerunt † longissimam distantiam à Romana
Curia, difficillimum & periculosum aditum, ita
vt in multis Hispaniam excusauit necessitas vr-
gens ab illius aditu. prout signanter & in ter-
minis probat text. singularis *in cap. cum longe*
63. distinctione; cùm longè (inquit Pontifex)
latéque diffuso tracta terrarum commeantium, im-
peditur celeritas Nunciorum, quo aut non queat
Regis auribus decedentis Præsulis transitus inno-
tescere, aut de successore morientis Episcopi libera
Principis electio præstolari, nascitur sæpè, & no-
stro ordini de relatione talium difficultas, & Regiæ
potestati, dum consultum nostrum pro subrogan-
dis Pontificibus sustinet iniuriosa necessitas. Vn-
de placuit omnibus Pontificibus Hispaniæ, atque
Galliciæ, vt saluo priuilegio vniuscuiusque prouin-
ciæ, licitum maneat deinceps Toletano Pontifici,
quoscumque Regalis potestas elegerit, & iam dicti
Toletani Episcopi iudicium dignos esse probauerit,
in quibuslibet Prouinciis, & in præcedentium
sedibus præficere Præsules, & decedentibus Epi-
scopis eligere successores: consonat text. *in cap.*
iuxta patrum, & Canonum instituta, omnes Epi-
scopi, qui huius Apostolicæ Sedis ordinationi sub-
iacent, qui propinqui sunt, annuè circa Idus Maij
Sanctorum Principum Apostolorum Petri, & Pauli
liminibus præsententur, omni occasione seposita.
Qui verò de longinquo, iuxta Chirographum suum
impleant. 63. distinction.

Circa quod singularis adest obseruatio dili-
47 gentissimi † Fr. Ioannis de la Puente *in dict.*
tractat. de conueniencia vtriusque Monarchia, lib. 1.
cap. 11. §. 2. in hæc: *Nunca España dexò de reco-*
nocer al Vicario de Christo, como à Obispo, vni-
uersal de los Fieles, y cabeça de la Iglesia (quòd
in margine comprobat ex quadam *Epist. Epi-*
scoporum Hispaniæ ad Papam, apud Cæsarem
Baronium, *tom. 6. anno 463. num. 22.* Maluen-
48 da *lib. 2. de Antichristo, cap. 1.*) *pero † gouer-*
nauanse los antiquissimos Catolicos de España con
alguna independencia de la Iglesia Romana, por
la distancia de las tierras, y por los inconuenientes
que hallaron aquellos santos Prelados Padres de
nuestra Fè, en vagar los Ecclesiasticos, y en la di-
lacion del despacho, y en los recursos y apelaciones
al supremo Tribunal: y para euitarlos hazian los
Papas Legado à Latere à vno de los Obispo de
49 *España*: prout fuisse † Ioannem Episcopum
Tarraconensem: Salustium Episcopum Hispa-
lensem, probat ipse in Glossa marginali, *litte-*
ra C. ex Epistolis Papæ ad eosdem Episcopos &
Legatos, *tomo 1. Conciliorum in Hormisda*, Ba-
ronio *tom. 6. Annalium, anno 517. num. 63.*
item Leandrum, & S. Isidorum Hispaniarum
Prælatos fuisse similiter legatos à Latere S. Se-
dis Apostolic. ex Loaisa *de primatu Ecclesiæ To-*
letanæ, §. 5.

Qui Fr. Ioann. de la Puente ad alia specialia
descendens prosequitur prout in vers. *Ninguna*
† nacion Catolica ha celebrado mas Concilios, ad 50
quorum conuocationem & Congregationem,
decretorúmque obseruantiam nunquam recurrit
ad Romanam Curiam ob longam distantiam, &
difficilem aditum, atque expeditionem admo-
dum morosam & tardam: item † nec in causis 51
criminalibus, nec in condemnatione, & depo-
sitione Episcoporum recurri ad Sedem Aposto-
licam, nec ad ipsam appellationes interponi;
sed in Hispania causas omnes definiri, & vlti-
mo terminari, affirmat ibidem ex variis exem-
plaribus à se adductis in versiculo, *en las causas*
criminales, ita concludens: *Y pues no apelò para*
la Iglesia Romana, acà fenecian las causas, y no
estaba mas puesto en platica recurrir à la Iglesia
Romana; quod per multi temporis spatium hanc
eandem independentiam à Rnmana Curia per-
durasse in Hispania, quousque penitus ab in-
ternis inimicis quieuit, & Bellorum incendium
cessauit; quo sensu intelligenda est assertio Ger-
berti intrusi † Episcopi Remiensis, quando tra- 52
ctans de actis Synodi Remensis loquens de Pa-
pa, ita ait: *Interiora Hispaniæ eius iudicia ne-*
sciunt; quem in absoluta, & in discreta propo-
sitione mentiri dicunt Maluenda, *lib. 2. de Anti-*
christo, c. 1. & Frat. Ioan. de la Puẽte vbi proximè
dict. §. 2. in glossa marginali, littera A. ad finem.

Supposita igitur hac notissima difficultate
aditus ad Sedem Apostolicam, ob tantam ex-
tremitatem, † longissimámque distantiam ab 53
istis Hispaniarum Regnis, admodum ab illa
remotis, itéque difficillimum & plenum peri-
culis maris, & terræ, & vt plurimum Bellis, &
inimicis gloriosissimæ Maiestatis, & tantæ po-
tentiæ & felicitati Nostri Regis Catholici
inuidis (qualem nullus vnquam vniuersi Or-
bis Monarcha, alius consequutus fuit, nec ha-
bet) impeditum; atque simul stante, instanté-
que & vrgente necessitate, & periculo violen-
ter & festinanter exequendi litteras Apostolicas
in detrimentum publicæ vtilitatis, & in scan-
dalum populi, licitus & omnis iure permissus
iudicandus erit iste ad Regem recursus Reten-
tionis, ne executor, interim quod consulitur,
& instruitur Sanctissimus de legitima suspensio-
nis causa, litteras exequatur, sed potius super-
sedeat, prout ex Pontificalium Canonum de-
cretis tenetur ad latè tradita per Nos, infra
cap. 3. per totum.

Multa autem (vt ad initium huius, §. re-
deamus) *iure ciuili contra rationem disputandi*
pro vtilitate communi † recepta esse, innumerabi- 54
libus rebus probari potest, dicit Consultus *in l. ita*
vulneratus & legem Aquili, quam exornant
latissimè Zeballos *communem contra commun.*
4. part. quæstion. 906. ex numer. 341. & se-
quentibus, Dom. Ioan. Valençuel. Velaz-
quez *in consil. 99. per totum*; dicens cum aliis
plurimis Doctoribus, quòd publicæ † vtilitatis 55
causa

causa etiam naturali iuri derogatur, & coplosè
per Nicol. Balui. *In suo consilio posito post deci-
sion.*68. Octauiani Cachetani *num.* 31. ex mul-
torum obseruatione, quòd ex magna & publica
causa licitum est, legem transgredi; & addit,
quòd quando publicæ vtilitatis ratio vrget, or-
dinem non seruare, ordo est.

Quòd multo magis procedit, In casu vrgen-
tis necessitatis, & instantis periculi dilationem
56 non patientis. Ob necessitatem namque † publi-
cam, quæ vrget, vt illi consulatur, & occurra-
tur, leges etiam, & iura transgredi licet. Nec
non quàmplurima permittuntur, quæ aliàs eo-
dem iure sunt prohibita. Adeò vt in omni di-
spositione, quantumcumque generali, semper
vrgentis necessitatis causa excepta intelligitur,
sicuti abundè videre est ex cumulatis per Ca-
stillo *controuersiarum*, *tomo* 3. *cap.* 113. *num.*
15. 18. *&* 19. & superiùs à *num.* 4. cum sequen-
tibus.

Quia necessitas nulli legi subiicitur, sed su-
58 prà legem est, † & ipsa facit legem, nec est cul-
pabile quod fit necessitate cogente, adeò vt pro-
pter necessitatem vrgentem possunt fieri actus
sine voluntate expressa, & consensu eius, qui
aliàs deberet concurrere, & requirebatur, at-
que necessarius erat: Decius *in cons.* 511 *num.* 11
& 2. *lib* 3. Viuius *decis.* 223. *per totam*, *lib.* 2.
Matienzo *in l.* 1. *tit.* 10. *glos.* 21. *ex num.* 7. Thu-
scus *littera N. conclus.* 18. *&* 19. *& seqq. vsque
ad conclus.* 24. Cacheranius *decis. Pedemonta.* 68.
num. 26. *& tribus seqq.* Bobadilla *lib.* 2. *cap.* 18. *ex
num.* 316. *& seqq.* plurimi recensentur per Castillo
controuers. tomo 6. *cap.* 113. *num.* 19. *& seqq. &
antea ex num.* 15.

Hinc est, quòd licet requiratur & necessaria
sit præcedens licentia Romani Pontificis, vt ob
59 † necessitates publicas & communes & mixtas
laicorum, & Clericorum, tributum & contribu-
tiones Ecclesiasticis personis imponantur, vt
post longam disputationem rectè obseruat Ca-
stillo *de tertiis*, *capitul.* 9. *à n.* 32. cum multis se-
quentibus.

Tamen quando necessitas publica ita vrgeat,
60 vt periculum sit in mora, † ita vt non possit
prius consuli nec adiri Sedes Apostolica, abs-
que magno detrimento, & periculo Reipubli-
cæ, tunc licitum esse Principi temporali, hu-
iusmodi exactiones necessarias Clericis etiam
imponere, & exigere, vt tanto damno publico
celeriter occurratur, cum necessitas faciat lici-
tum, quòd aliàs est illicitum, & habeat secum
dispensationem annexam cuiuscumque prohi-
bitionis, aut requisiti in contrarium. Imò, &
permissionem expressam habere videatur ex
naturalis, & diuini iuris ratione, eò quòd ne-
cessitas nulli legi subijciatur, vt permulti com-
muniter probant. Pater Ludouic. Molina *de iu-
stitia & iure*, *tomo* 5. *disp.* 672. *col.* 3. *in fin.* Marta
de iurisdict. 4. *p. casu* 1. *n.* 48. *&* 49. post Alexan-
drum, Signorolum, Socinum Seniorem, Goil,
Isernia, Afflict. Couat. Calderinum, Federicum
de Senis, summam Angelicam, Speculatorem,
Turrecrematam, Zauarellam, Lucam de Penna,
Archidiach. Collectarium, Innocentium, Berta-
61 chinum, Bertol. Albericum, † Iacob, Butrica-
rium, Cepola, Plateam, Batulum, Nicol. de Nea-
poli, Parisi, Corneum, Ripam, Bertrandum, De-
ciànum, Menoch. Dueñas, Octauian. Abendañ.
Mexiam, Meneacha, Salzed, Franchis, Guido
Papa, & alios, quos pro hac hoc parte ita lau-
dat, & intelligit ipse Marta. Post quos, elegan-
ter articulum hunc resoluit & fundat Lucas de
Penna, *in l. cum ad felicissimum*, *C. de vnibus
muner. vel præstat. nemin. liceat se excusare*; *ver-
sic. Sed iam hodie* à princip. *& à num.* 6. & per
eundem Abiles *in capitibus Pretorum* 23. *gloss.
Ordin. num.* 5. *& seqq.* vbi extollit hanc Lucæ
de Pennæ obseruationem, Rebuffus *etiam in
constitut. Regalib. Galliæ*, *tit. de sentent. prouisio-
nalib. art.* 3. *glos* 6. *pag.* 168. Ludouicus Mexia *in
pracmat. taxa panis*, *conclus.* 1. *num.* 60. *&* 61.
fol. 21. *& conclus.* 5. *num.* 63. *& seqq.* Nicol. Balui.
in consilio, quod habetur post *decis.* 68. Octa-
uiani Cacherian. *n.* 19. *& seqq.* sequitur etiam,
& validissimè comprobat Octauianus ipse *dicta
decis.* 68. *ex num.* 4. *vsque ad num.* 13 *& num.* 20.
& 21. vbi concludit cum aliis authoribus, quos
citat; quòd quando imminet necessitas, & pe- 62
riculum est in mora, facultatésque laicorum
notoriè non suppetunt, non est consulendus
Romanus Pontifex, & sic locum non habere
decisionem, *cap. non minus*, *& cap. aduersus de
immunitat. Ecclesiast.* & repetit *num.* 23. 24. *&* 30.
& 31. Zeball. *commun. contra commun. tom.* 2.
q. 578. in fin. in illis verbis: *Sed si fuerit immi-
nens periculum in mora, si recurratur ad Roma-
num Pontificem, tunc recedendum est à regulis iu-
ris*, Guiterr. *practicar. q. lib.* 1. *q.* 3. *num.* 4. *&* 51
Olanus *in antinomia iuris litter. C. num.* 38. Aze-
bed. *in leg. tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil. num.* 6. *&* 7. con-
stanter Menochius *in cons.* 800. per totum, *lib.* 8.
& melius *in cons.* 1000. *num.* 36. *&* 37. *&* 38.
lib. 10. vbi hanc conclusionem securè affirmat,
& per plurimorum allegationem † idem tenet 63
Augustinus Barbosa *in collect. ad cap. peruenit*,
de immunitate Ecclesiarum, vbi concludit, quòd
quando propter moræ periculum, & damnum
ineuitabile, consensus Papæ haberi minimè po-
test, tunc tacitè in hoc casu ab eodem Roma-
no Pontifice præstitus censetur, notanter quo-
que Pater Suarez *in defension. Fidei lib.* 4. *immu-
nitat. Ecclesiarum*, *cap.* 26. *num.* 18. *fol.* 290. in
fin. in his verbis: *Solum ergo limitari potest illa
conclusio in casu vrgentis necessitatis, quando est
periculum in mora, quia necessitas caret lege*,
&c. Bobadilla *in politica*, *lib.* 2. *capitul.* 18. *n.* 315.
vsque ad num. 326. *&* 332. ibi: *Ni la † instancia* 64
*del peligro, y distancia del lugar le diessen a espe-
rar otra orden y decreto*, latissimè disputat, & per
plurimorum Doctorum obseruationes hanc
eandem opinionem veram resoluit nouissimè
Castil. *in tractatu de tertiis*, *cap.* 9. *à num.* 32. cum
multis seqq.

Sic igitur cum in nostro casu, quo versamur,
concurrat vtilitas publica, † & eius damnum, 65
vrgens necessitas, instans periculum dilationem
non patiens, ac locorum longinquitas, maxi-
máque extremitas, & in Regno non adsit alius
qui possit reprimere violentiam executoris Se-
dis Apostolicæ: vt saluti publici status consula-
tur, licitus redditur, & iure permissus recursus
ad Regem, antequam adeatur Sedes Apostolica,
vt interim supersedeat executor in litterarum
executione; prout † eleganter obseruat Boba- 66
dilla (maximæ authoritatis Doctor) *in politic.
lib.* 2. *cap.* 18. *à num.* 284. *cum sequentibus*, *&
num.* 297. *fallentia* 23. ita ait: *Y porque su
exception y franqueza concedida à la dignidad,
ò à la Religion, ò a las personas no se estiende*

à la necessidad de la natural defensa, ni à la publica de conseruar el bien commun, ni à las oppressiones, &c. Porque esta necessidad siempre queda exceptuada; & memorabiliter comprobat, *num.* 316. sic scribens: *Porque socorrer à las vrgentes y extremas necessitades, es de derecho natural, del qual ninguna persona se puede exceptuar, pues en el no cabe dispensacion. Y ansi aunque las Ecclesiasticas sean exemptos por sus personas y haziendas, &c. Pero en llegando al derecho natural son obligados*, qui *num.* 317. sic scribit: *Porque la necessidad no tiene ley permissiua, ni prohibitiua, ni consultiua*, & *num.* 318. *Y por la necessidad muchas vezes se alteran, y dispensan los preceptos, no sola del derecho humano, sino del natural y diuino*; itaque persuadente ad hoc iusta & legitima causa, cum antea sit impossibile ipsam Sedem adire, & necessitas vrgeat, periculum sit in mora, quod
67 tribuit iurisdictionem † non habenti, etiam contra Clericum, & ex aliis fundamentis ex hoc capite legitimum esse recursum ad Regem, accuratè comprobauimus *in tract. de Regia protect.* 1. *part, cap.* 1. *à num.* 99. *cum sequentibus*, cui & hoc §. *addere potest*, cui resolutioni rectè insuper conducunt, quæ scripsimus infrà hac 1. *part. cap.* 10. §. *vnico, num.* 31. *& à num.* 36. *& sequentibus*; & melius quæ post plurimorum relationem diximus 2. *part. cap.* 11. *à num.* 87. *& se-*
68 *quentibus*. Firmantium de causis † exemptorum non habentium in Regno iudicem proprium posse Regem cognoscere, ne iustitia careat in detrimentum, & perniciem vassallorum suorum.

CAPVT II.

Retentio Bullarum ex vera violentiæ causa, an in Bulla Cœnæ Domini expressè prohibeatur, vel expressè, aut virtualiter, (supplicatione præmissa) permittatur.

SVMMARIVM.

Ex origine iuris naturalis gentium, diuini, & positiui prouenit, Principem posse obuiare violentis executionibus litterarum Apost. num. 1.

Littere Apostolic. in his Regnis Hispaniarum multis in casibus ad suprema Tribunalia vehuntur, vt examinentur, an quid contineant in damnum Regis, aut Regni, aut contra publicam vtilitatem, num. 2.

Littera Apostolica in perniciem Reipublica Ecclesiastica, spiritualis, & temporalis in Senatu reuerenter retinentur, donec Pontifex de veritate informatus, vel reuocet, vel confirmet supplicatione præmissa, num. 3.

Litterarum Apostolicarum examine omnes Christiani Principes vtuntur, num. 4. *&* 19.

Retentionem Bullarum legitimè factam Doctores, tam Iurista, quàm Theologi approbantes recensentur, à num. 5.

Aliud est potestatem secularem mandare absolutè, ne littera Apostolica executioni mandentur, aliud ne sine suo examine exequantur, & de ratione differentia, ibidem.

Carolus Imperator obtinuit à Synodo priuilegium, ne sine suo consensu instituerentur Episcopi, num. 6.

Rex in retentione Bullarum, non intendit iudicium Ecclesiasticum vsurpare, sed vult ad ædificationem Reipublica statum Ecclesiasticum promouere, num. 7.

Apostolica littera contra publicam vtilitatem detinentur, quia ad Regem pertinet iure naturali populos sibi subiectos, ab huiusmodi oppressionibus liberare, num. 8.

Abusui notorio Ecclesiastica potestatis Princeps obuiat cum moderamine inculpata tutela, ne pax publica turbetur, num. 9.

Litterarum Apostolicarum in præiudicium Sancta Inquisitionis executio suspendenda, num. 10.

Litterarum Apostolicarum executio suspendenda erit cum debita reuerentia, & secunda iussio expectanda, num. 11.

Statutum Florentinum, ne littera Apostolica exequantur, nisi habita prius licentia à Senatu ob vitanda scandala, validum est, num. 12. *&* 13.

Edita hac ad euitanda scandala ordinata valent, num. 14.

Statutum ne alienigena obtineat beneficium in Regno pro bono publico, & euitando scandalo valet, num. 15.

Littera Apostolica in damnum Regis, aut Regni licitè retinentur ex iusta causa, donec Pontifex melius informatus supplicatione præmissa secundam mittat iussionem, num. 16. *&* 17.

Littera Apostolica falsis suggestionibus contra publicam spiritualis, Ecclesiastica, & temporalis vtilitatem præter Pontificis voluntatem impetrata, detinentur in Senatu ne exequantur, num. 18.

Et non ob id aliquas incurri censuras, ibidem, & num. sequen. & 24. *&* 30. *&* 31. *&* 33.

Bullarum retentio existente iusta causa prouenit ab origine, & principio iuris naturalis dictantis defensionem vi oppressorum, num. 20. *&* 21.

Littera Apostolica iusta deficiente causa retineri non possunt, num. 22.

Causa legitima Bullarum retentionis varia sunt arbitrio docti & pij viri relicta, num. 23.

Littera Apostolica qua sine causa tollunt ius tertio quæsitum iustè retinentur, ibidem.

Principes & Senatores retinentes litteras Apostolicas ex iusta causa non incurrunt censuras Bulla Cœna, num. 24. *&* 30. *&* 33.

Retentionis litterarum Apostolicar. recursu omnes vtuntur Principes Christiani, num. 25.

In Francia obseruatur, num. 26.

Littera Apostolica contra ius Regis, aut Regni, aut contra œcumenica Concilia generalia ad suprema Tribunalia vehuntur, illicque examinantur, & retinentur, num. 27.

Retentio in casibus permissis existente iusta causa fieri debet (vt assolet) cum maxima reuerentia Sedis Apostolica ad effectum supplicandi, n. 28.

Iusta causa retentionis quando à Senatu non reperitur statim littera redduntur impetranti, n. 29.

Litterarum Apostol. retentio, & examen in Regno Neapolitano, ibidem, & num. 34.

Vbi quod existente iusta causa licitè retinentur littera Apostolica, nec hoc damnare Bullam Cœna, num. 30.

Bullarum retentio ex principio iuris naturalis prouenit, & ex necessitate officij Regalis, quo adstringitur Rex ad defensionem impertiendam, num. 32.

Reipublica Christiana vtile fore, Principem obtinere priuilegium, vt omnes littera iustitia &

gratia

gratia præsententur in Senatu ante earum executionem, qui dixerint, num. 32.

Litterarum examen, & retentio licitè fit à Rege, absque incursu censurarum, vbi ita conuenit conseruationi, & paci boni regiminis, n. 33.

Dummodo id fiat sine fraude, aut dolo, non ex causa executionem litterarum impediendi, n. 34.

Praxis retentionis litterarum Apostolic. in Hispania iam diu inoleuit, vt si aduersentur sacris Conciliis generalibus, informatus Pontifex de veritate, quid Ecclesiæ saluti, fidelium vtilitati, Reipublicæ commoditati dissonat, num. 35. & 36.

In Regno Neapolitano, & Siculo non exequuntur litteræ Apostolicæ, donec interponatur brachium Regium vulgo dictum (exequatur) num. 37.

Iudices Regij caueant, ne iniustè impediant litterarum Apostolicarum executionem, num. 38.

Princeps iure naturæ, quo tenetur ad sedandum tumultum, & seditionis pericula in Regno cuius est protector, in bonis etiam Ecclesiasticis, potest ex hoc litterar. Apostolic. executionem impedire, num. 39.

Consuetudo examinandi litter. Apostol. apud varias Orbis nationes viget, sciente, & patiente Papa, num. 40.

Quam non damnat Pater Enriquez, nisi ob suspicionem fraudulenta inobedientia, aut nisi Rex de fide sit suspectus, ibidem.

Antoninus Diana insurgens in retentionem litterarum Apostolicarum reprehenditur, ibidem.

Retentio in Senatu fit pro tollenda violentia, ibidem.

In Regno Siciliæ non permittitur, litteras Apostolicas executioni dari, donec examinentur à Regio Magistratu, & inde emanetur decretum (exequatur) num. 41.

Monarcha Siciliæ dicitur Rex Hispaniæ ex concessione Apostolica, qua exercet iurisdictionem Ecclesiasticam in Prælatos Regni, & non videtur procedere authoritate laicali, sed Apostolica, num. 42.

Hæc Siciliæ Praxis originem habet à priuilegio Apostolico dato Rogerio primo Regi, qui constitutus fuit legatus Sedis Apostolicæ in suo Regno; ibidem.

Monarchia Siciliæ cognoscit etiam in prima instantia in causis Ecclesiasticis, & exemptorum, non obstante Trident. num. 44.

Concilium Tridentin. in cap. causæ omnes: *non fuit vsu receptum in Regno Siciliæ, quoad Tribunal Monarchiæ, ibidem.*

Legati de latere licet comprehendantur expressè in exclusione cap. causæ omnes, *non tamen Rex Siciliæ, vti legatus Sedis Apostolicæ, cum de eo specificè debuit fieri mentio, num. 44.*

Verba priuilegij Monarchiæ Siciliæ, quo Rex creatus fuit perpetuus legatus, qui referant, n. 45.

Authores plurimi recensentur, qui tenorem prædicti priuilegij, praxim procedendi, & circa quæ adducunt, num. 46. & sequentibus.

Rex Catholicus in Regno Siciliæ habet Monarchiam in temporalibus & spiritualibus, n. 47.

Author est Iudex Tribunalis Monarchiæ à Rege Catholico nominatus, ibidem.

Cæsar Baronius contra Monarchiam Regni Siciliæ in spiritualibus nonnulla scripsit, num. 48.

Contra quæ nonnulla Apologiæ exierunt in publicum, necnon Regia edicta, num. 49.

Princeps potest non admittere in suo Regno Prælatum electum ad dignitatem sibi suspectum, n. 50.

Nuntiorum facultates ad Senatum Regium deferuntur, vt illic examinentur, & quibus vti conueniat in Hispania admoneantur per Senatum, num. 51.

Nuntiorum litteræ pro negocij grauitate examinantur in Senatu ante earum vsum, ne inconuenientibus horum Regnorum moribus vtantur, & ad id Summus Pontifex consulatur, ibidem.

Nuntiorum Sedis Apostolicæ litteræ non deferuntur ad Senatum ad effectum examinandi idoneitatem personæ, sed vt cognoscatur ex litterarum ostensione, an verè sit missus, & quibus facultatibus, ne illis abutatur, & excedat, num. 52.

Principes tuta conscientia vtuntur Regalia retentionis Bullarum, tuti tot DD. authoritate; num. 53.

Et etiamsi res foret dubia, posset sequi opinionem fauorabilem, ibidem.

Retentionis Bullarum vsus iure immemoriali, & fundamentis vallatur remissiuè, num. 54.

Retentioni Bullarum non obstat, imò fauet, Bulla in Cœna Domini, num. 55.

Bulla Cœnæ Domini quantum attinet ad Bullarum retentionem verba referuntur, num. 56.

Bullam in Cœna Domini in cap. 14. tangente retentionem litterarum Apostolicar. qui Doctores referant ad litteram, num 57.

Bullam in Cœna Domini conformem esse vsui Hispaniæ in litteris retinendis ostenditur, n. 58.

Litteræ Apostolicæ in Hispania, hoc tantum licito fine detinentur, vt supplicetur Pontifex, certius informandus, num. 59.

Prælati, & Capitula Hispaniæ admonentur à legibus Regiis, vt supplicent à litteris, quæ offendant publicæ vtilitati, etiam spirituali, illásque ad Senatum mittant, num. 60.

Retentionem Bullarum, in cap. 14. Bullæ Cœnæ expressè permissam esse (supplicatione præmissa) plurimi recensentur Doctores, id firmantes, n. 61. & sequentibus.

Fiscales Regios non comprehendi in Bulla Cœnæ supplicantes à litteris Apostolicis ob bonum publicum Regni, aut Regis, n. 62.

Impedientes litterarum Apostolicarum executionem text. informandi, & supplicandi Pontificem, & supplicationem prosequendi, non incurrunt censuras Bullæ Cœnæ, num. 63.

Quia hoc indulsit Pontifex expressè in Bulla, quoties arbitratur litteras continere iniquum grauamen, num. 64.

Recursum ad Regem ob tollendam violentiam, ex litterarum Apostolic. executione oriundam, non comprehendi in Bulla, nec eius censuris, qui affirmant, num. 65.

In censuras aliquas non incidunt, iusta existente causa, suspendentes litterarum Apostolicarum executionem ad effectum melius informandi Sanctissimum, num. 66.

Excommunicatio Papæ contra sibi legitimè resistentem non ligat quoad Deum, num. 67.

Recursus ad Regem ad Bullarum retentionem immunis est à censuris, cum fiat iure, & Papa permittentibus, existente legitima suspendendi causa, num 68.

Bullas Apostolicas in derogationem Regij patronatus, Rex retinere potest, nec ob non paritionem aliquas incurrit censuras iuxta Bullam Adriani; num. 69.

Bulla in Cœna tollit fictum prætex. violentiæ ad Bul-

larum retentionem, admittit tamen supplicari sub praetext. probabili violentia, num. 70.

Si supplicationes prosequantur legitimè hi, quorum interest, num. 71.

Bulla Cœna non cogit; vt de singulis litteris detentis mittatur statim peculiaris informatio Pontifici, num. 72.

Papa contentari solet vna generali allatione supplicationum à litteris Apostol. num. 73.

Supplicationum singularium informatio foret Papa, in grauissimis occupato, valdè molesta, n. 74.

Partésque interdum pauperes expensis grauibus, & longo itinere grauarentur, si ad singulorum prosequutionem astringerentur, num 75.

Pontifex aliquando permittis quadam negotia tractari per Catholicos Reges Ecclesiastica, sua salua authoritate, vt appareat suauitas legis temporalis Euangolica, num. 76.

Dictio (praetextu) includit dolum, quando pars malitiosè ad effectum differendi, & litterarum executionem impediendi, contra iura vtitur recursu, num. 77. & num. 211. & seqq.

Plurimi grauissimi Doctores, Salmantini, & Complutenses, qui sic intellexerunt verbum (sub praetextu) Bulla Cœna recensentur, num. 78.

De dictione (supra textus) declaratione, num. 79. remissiuè.

Euidentia certitudo in rebus humanis quaerenda non erit, num. 80.

Senatus in retentione litterarum Apostolicarum non examinat negocium principale, nec determinat, sed violentiam principaliter deductam, num. 81.

EX hoc principio, & constanti fundamento debitae & necessariae protectionis, & defensionis prouenientis ab origine & fonte pe-
1 rennitatéque incommutabili † iuris naturalis, moribus gentium Christianorum inducto, & approbato omni iure Diuino, etiam & positiuo, Canonico & ciuili, necnon inconcussa & obseruata immemoriali consuetudine vallato (de quo latissimè diximus *in tract. de Regia protection.* 1 *part. cap.* 1. *per totum, & cap.* 2.) inductum est, posse Principem temporalem Supremum violentiae executioni litterarum debita reuerentia humiliter obuiare.

2 Ac propterea iis in Regnis † multis in casibus & negotiis litterae Apostolicae ante executionem earūdem ad Regia mitti solent Suprema Tribunalia, Regio praecedente decreto, vt illic examinentur, ne quid fiat, & obtineatur falsis precibus, ac suggestionibus importunis à Summo Ecclesiae vniuersalis Praeside, Pontifice Maximo, aduersus Regni, Regúmque Hispaniarum priuilegia, indulta, & concessiones Apostolicas; œcumenicáque consilia vniuersalia & prouincialia, neque litterae hae interdum surreptiuae contra publicam spiritualis Ecclesiasticae, & temporalis Regnorum horum vtilitatem, cum scandalo, aut etiam damno iuris tertij (vnquam minimè citati) ac denique iusta & legitima existente causa, quae à iure Pontificio fuerit approbata, praeter concedentis voluntatem & consensum executioni mandentur, imò in ea
3 supersedeatur † interim dumtaxat quòd (ab eisdem litteris supplicatione interposita ad ipsummet Pontificem) de legitima suspensionis causa melius informatus, & instructus Sanctissimus vel reuocet, aut reformet, vel secundam remittat iussionem, per quam sua voluntas libera manifestè detegatur.

Hoc itaque protectionis genus & recursum (quo quidem & alij † Christiani Orbis Prin- 4
cipes vtuntur, & hactenus vsi fuere, prout apparebit, & *de Regnis Hispaniarum, Gallia, Neapolis, Flandria, Cathalonia, Aragonia, Castella, Sicilia*, atque *in statu Milanensi*, aliàs *Dolanensi*, & de tota *Italia*, multi Doctores laudati infrà *num.* 57. testantur, & Anton. Amato *variar. resol. lib.* 2. *resol.* 78. *num.* 27. *& seqq.* cum Doctoribus ab eo citatis) & alij infiniti approbant Doctores vtriusque Iuris, & Sacrae Theologiae piissimi professores, quorum plurimos signanter, & non inutiliter recensemus.

Doctores retentionem Bullarum probantes.

IOannes Driedorus (vir & moribus & Sacra Theologia insignia) *in lib.* 1. *de libertate*
Christiana, pag. 183. distinguens, † ita mirabiliter loquitur in re hac. 5
Hinc sciendum est, quod aliud est, potestatem secularem absolutè mandare, aut constituere, ne quisquam pateat litteris Apostolicis iustitiam, & gratiam concernentibus, ne executioni mandet easdem; aliud verò esse potestatem secularem mandare, aut constituere, vt sine suo beneplacito, & examine nemo pateat huiusmodi litteris, nec executioni mandet easdem; nam primum cum sit, directè contra libertatem & potestatem Ecclesiasticam foret eam prorsus tollere, & extinguere, nec potest fieri absque contemptu Ecclesiasticae potestatis, nec potest absque ipsius Pontificis priuilegio conuenire Regi, aut seculari potestati. Secundum autem videtur posse fieri absque contemptu Ecclesiasticae potestatis, & absque iniuria, & odio, aut grauamine, seu praeiudicio Ecclesiasticae libertatis, vel sanctae Sedis Apostolicae, aut etiam litterarum eiusdem. Potest enim contingere, quòd Princeps quispiam, aut ex priuilegio, aut ex commissione Papae hoc faciat: sicuti Carolus Imperator habuit ex priuilegio Synodi; ne sine suo consensu consecra-
retur, † vel instituerctur Episcopus, aut ex cau- 6
sa rationabili secundùm congruentiam loci, & temporis ad sic statuendum, atque mandandum moueatur propter abusus tollendos, ne praeficiantur extranei, aut inidonei, qui per nimiam importunitatem, falsásque suggestiones litteras Apostolicas impetrarunt, vel impetratis abuti volunt, ad oppressiones pauperum, qui alioquin sub praetextu litterarum Apostolicarum longis litibus, grauibúsque sumptibus vexari possint: non quod potestas secularis velit sibi aut Iudicium Ecclesiasticarum rerum
vsurpare, aut viros idoneos † authoritate Apo- 7
stolica institutos impedire, aut super illorum idoneitate iudicium sumere, sed quod velit ad aedificationem Reipublicae statum Ecclesiasticum promouere, &c. Hactenus Driedorus, qui rei veritatem rectè calluit.

Simancas etiam *in tractat. de Catholicis instit.* (in causis Hispaniae) *tit.* 45. *de poenis, à num.* 34. qui *num.* 35. in haec verba inquit: Vn-
de fit, † quòd si aliquid Papa discernat contra 8
publicam vtilitatem, vt puta, contra patronatus laicorum, contra ius eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam simile,

manu

manu Regia retineri, & impediri soleat, quia
Regum officium est ab huiusmodi iniutils populus sibi subiectos liberare, & iure naturalis
9 defensionis licet Principibus secularibus † cum
moderamine inculpatæ tutelæ, idest salua semper in omnibus Summi Pontificis authoritate obuiare abusui notorio Ecclesiasticæ potestatis, ne pax publica perturbetur, & commune bonum detrimentum patiatur; Hieremias *cap.* 21. *cum seqq. cap. Regum.* 23. *quæst.* 5. *cap. filiis vel nepotibus* 16. *q.*7. Stephanus Aufretius *de potestate seculari, regul.* 2. Guillelm. Benedictus *in cap. Raimuntius, verbo Et vxorem, num.*454. Caietanus *de potestat. Papæ, cap.* 27. Nauarrus *in dict. cap. cum contingat de rescriptis* 1. *remedio fundamen.*10. Hermas *lib.*7. *de instaurat. Religion. cap.*25. hæc Simanchas mirabiliter loquitur.

Qui ibidem, *num.* 54. antecedenti, aliud &
10 quidem singulare † dicit, quòd si Summus Pon-
tifex concesserit rescriptum seu priuilegium aliquod in præiudicium officij Sanctæ Inquisitionis, illi esse obtemperandum; in executione autem supersedendum, cùm vero simile non sit, vt summus Ecclesiæ Pastor aliquid facere voluerit in detrimentum Catholicæ Fidei, & hæreticorum fauorem.

Caietanus etiam 1. *tomo. tract. Sancti Thomæ,*
11 † *tit. de authoritat. Papæ, cap.* 27. *vers. Ad se-
cundam rationem*, vbi, quòd cum debita reuerentia sit suspendenda executio, & secunda iussio expectanda.

Victoria *in relatione de potestate Papæ, & Concilij in* 21. *proposition. cum sequentibus.*

Angelus *in cens.* 23. vbi probat, quòd licet
12 laicis nulla sit attributa † potestas in beneficia-
libus; valet tamen statutum Florentinum, quo cauetur, vt nulla gratis Apostolica, seu litteræ ad beneficia exequantur; nisi habita prius licentia à Senatu, ne scandala & dissensiones oriantur in pernitiem & exitum Reipublicæ, sicque contra publicam vtilitatem, ad quod plurimos Doctores coniecimus infrà *hac* 1. *part. cap.*4. *à num* 38.

Capitius *decis.* 132. *num.* 6. *&* 7. idem quod
13 Angelus repetit, allegans † Abbatem contra-
rium tenentem, quem quidem procedere posse, cum nulla iusta causa & publica ad id subsit, nec præsumatur; hoc sequitur etiam Azebedus *in l.*14. *&* 25. *tit.*3. *lib.*1. *Recopil. sub num.* 46. id ipsum Antonius Thesaurus *decis.* 131. *num.* 3. *&* 7. vbi sentit, talia statuta & edicta fieri posse pro bono publico, ad euitanda scandala & ri-
14 xas, quando † oriri timentur, affirmat Petrus
Antonius de Petra *in tractatu de potestate Principis, cap.*6. *num* 9. vbi disputat Codex Fabianus *lib.*3. *tit.*1. *de iudiciis, ad fin.*39. Quintilian. Mandossius *in tract. de monitoriis, q.* 13. *num.* 3. videndus ad id Didacus de Sahagum, *in cap. eam te, num.*24. *ad fin. de rescriptis*, & nouissimè Marius Anton. *variarum resolution. lib.*1. *resolut.*91. *post num.* 2. necnon Hieronym. Portolles & ab eo citati in addition. ad Molinum, §. *alienigena, num.*1. cum multis seqoentibus; vbi quod validum est statutum, vt alienigena non
15 possit in Regno † beneficia obtinere, pro bono
publico, & scandalo inde oriundo vitando, optimè Iacobus Cancerius *variar. resolution. lib.* 3. *cap.* 4. *de manutentione à num.* 61. 62. *&* 63. vbi inquit post Compostella, quòd licet aliqui hoc contradicant; tamen in Regno *Castellæ, Aragonum, & Galliæ*, seruari ex multis Doctoribus à Portolles cumulatis, latissimè etiam videndus Cænedus *in quæst. Canon. q.*18. per totum.

Palatius Rubeus vir doctissimus *in tract. seu libello de beneficiis vacantib. in Curia* per totum, maximè §. 4. 5. 6. *&* 7. *&* 8. Quibus quidem
† amplissimè & abundè comprobat multis ra- 16
tionibus, & fundamentis validissimis; licitè posse Regem retinere litteras à Sede Apostolica impetratas iusta & legitima causa existente, ex his quæ à iure approbatæ sunt (quas latius prosequitur) vt in executione earundem supersedeatur, donec mediante supplicatione Summus
Pontifex † de veritate precum melius informa- 17
tus de remedio prouideat, & interim secunda iussio expectanda, non tamen prima exequenda in damnum Regni, aut Regis, aut publicæ vtilitatis.

Episcopus Couarruuias (doctissimus Præsul toto Orbe terrarum meritò celebratus) *in practicar. quæstion. quæst.* 36. *num* 4. *versicul. Sic*
etiam † in his Regnis multis in casibus & negotiis 18
litteræ Apostolicæ ante executionem earum ad Regias mittuntur audientias & tribunalia; idque sic ex Regio decreto, vt illic examinentur, ne quid fiat & obtineatur falsis precibus, & importunis suggestionibus à Summo Pontifice, aduersus Regni, Regúmque Hispaniarum priuilegia, & Apostolicas concessiones: denique ne litteræ Summi Ecclesiæ Præsulis contra publicam spiritualis, Ecclesiasticæ, & temporalis huius prouinciæ vtilitatem præter ipsius concedentis voluntatem, & consensum exe-
cutioni mandentur. Etenim † & alij Christiani 19
Orbis Principes eodem iure vtuntur, & hactenus vsi fuere, &c.

Ipse Couarruuias, latius rem hanc tractat circa articulum retentionis Bullarum Apostolicarum, *pract. quæst. cap.* 36. *num.* 3. per totum, necnon videndus per totum, *cap. videndus*, etiam *num.*12. *vers. Hæc verò scripsimus.*

Nauarrus *in manuali Latino, cap.*27. *num.* 70. *vers.*2.

Dominicus Bañez 2. 2. *q.*67. *art.*1. *dubi.* 2.

Vega *in summa*, 1. *part. verbo Descommunion, cap.*85. *casu* 18. *& casu* 19. mirabiliter loquitur, vbi non ob id aliquas incurri censuras, firmat.

Pater Villalobos *in summa tract.* 17. *diffic.* 21.
à num. 32. vbi citat alios simul comprobantes, 20
hanc litterarum Apostolicarum retentionem ad effectum vim tollendi, ob idque censuras Bullæ Cœnæ non incurri simul affirmantes.

Thoro *in compendio, decis. verbo Iudex laicus, pag.*294.

Tapia *ad ius Regni Neapolit. part.*2. *sub rubrica, quando Rex inter Ecclesiast. personas.*

Praticus Monterroso *in sua practic.* 5. *tratado de las Chancillerias, in cap. Signoso el quarto processo, que es sobre la retencion de Bullas, fol.*95.

Filliucius *tract.*16. *cap.*10. *quæst.*4. *num.*158.

Bonacina *de morali Theolog. tom.* 3. *tract. de censuris in Bulla Cœnæ Domin. disp.* 2. *quæst.*15. *puncto* 4. §.2. per totum.

Antonius Sousa latè *in tract. de censuris ad Bullam Cœnæ Domin. cap.*14. *disp.*75. *num.*8. *cum sequentibus, & disp.*76. *num* 1. 2. *&* 3. qui omnes præallegati DD. & alij plurimi ob hanc retentionem litterarum Apostol. nullas incurri censuras securè firmant.

Marius Mutta *decis. Siciliæ* 91. *num.* 4. *& num.*5.

Ferdinan

Ferdinandus Vasquez Menehaca *controuers. il-*
lustr. lib. 1. cap. 41. a num. 19. cum multis seqoen-
21 tibus; vbi doctè † quidem, & eruditè compró-
bat hanc Bullarum retentionem factam per Se-
natum Regium, ex origioe & principio iuris
naturalis, dictantis protectionem, auxilium &
defensionem vi oppressorum.

Manuelis Rodriguez *quæst. regul. tom. 1. q. 6. art. 7.* per totum, vbi amplissimè iustam probat suspensionem litterarum Apostolicarum legitima & iosta causa existente.

Et ipse Manuelis Rodriguex *ibidem, art. 8.*
sequenti, in his termiois hæc scribit: *Certissi-*
22 *mum esse † apud omnes, litteras Apostolicas sine*
iusta causa minimè posse detineri, ac executioni
mandentur, vt suprà articul. antecedenti satis
patet. *Causa autem istius detentionis sunt variæ,*
23 *quæ arbitrio † boni docti & pij viri relinquuntur,*
sicut omnia, quæ à iure non habent expressam de-
terminationem, &c. Sed non possum vnam subire
principalem causam, propter quam huiusmodi de-
tentio, & suspensio potest optimo iure fieri; & est,
quando litteræ Apostolicæ, sine causa tollunt ius
tertij, non enim Papa potest sine causa tollere ius
tertio quæsitum, &c.

Abendañus *de exequend. mandatis, lib. 1. c. 1. num. 32. vers. Item ex eadem*, vbi idem quod Couat. probat.

Idem Manuel. Rodriguez *in addition. ad §. 9.*
Bullæ Cruziatæ, fol. 159. ita ait: *Dudase mas, si*
24 *los † Reyes, Principes, y Oidores de los Consejos*
Reales, deteniendo las letras Apostolicas, quedan
descomulgados por la Bulla de la Cœna, y respondo,
que no, porque el juez Ecclesiastico no los tiene
por descomulgados; ni su Santidad, sabiendo lo que
hazen de ordinario, los declara por tales, ni el pue-
blo Christiano los euita, &c. & quòd ex hac re-
tentione litterarum Apostolicarum legitimo
modo, & fine, iustáque de causa facta nullam
incurratur censuram; pariter profitentur Pater
Vega, Villalobos, Nauarrus, Corduba; & fe-
re omnes supra citati Doctores, & citandi.

Eandem etiam praxim probarunt Ioann. de Crux *de statu Religionis, lib. 2. c. 6. art. 2. dub. 5. conclus. 1.*

Pater Enriquez, *lib. 4. cap. 12. num. 6. in glossa, littera Q.* & aliis in locis specificè inferiùs referendis.

Graffiis *in decisionibus Aureis casuum conscient. part. 1 lib. 4. cap. 18. num. 119.* qui iterum, *n. 120.* ita ait circa explicationem Bullæ Cœnæ, quæ per totum illud, *cap. 18.* enucleatur per singulas eius partes; & capitula: *Excommunicantur inhibentes litteras Apostolicas, iustitiam vel gratiam concernentes executioni demandare, sine eorũ beneplacito, examine, aut assensu*: facit text. *in capit. quoniam de immunitat. Ecclesiast.* latè per Naoarr. *cap. 27. num. 60.* cum seqoentibus: *Et ratio est, quia cum Sedes Apostolica à nemine dependeat, vult à nemine iudicari. Sed in Regno secus est, quia consideratis considerandis, visisque litteris de hac re à Papa Regi Philippo missis, & è contra censeo, non esse condemnandos, nec incurrere Regios Magistratus expedientes Regium exequatur, & illud impetrantes, donec aliter à Sede Apostolicà decisum fuerit; caueant autem ministri Regis, ne excedant finem mandati Regis, cuius mens Sanctissima est: in non inferendo præiudicium Sanctæ Sedi Apostolicæ, ne diu vexent negotiatores in non expediendo Regium exequatur. Vult enim Rex noster, vt quam primum statimque litteræ Papæ executioni mandentur, concesso eis Regio exequatur.*

Malderius *in 2. 2. quæst. 1. art. 10. dubio 8.* qui in fin. sic scribit. *Non videtur improbabile, quòd* Couarruuias *practicarum quæstion. cap. 35. accuratè, ex Papæ consensu, præscriptione, & vsu immemoriali, & euidenti spiritualis regiminis vtilitate, Tribunalia Regia in quibusdam Regnis ritè ita practicare, vt sine sua permissione & consensu nequeant quædam Apostolica mandata executioni mandare.*

Salxedus *in practicar. criminal. Canon. cap. 54.*
num. 11. num. 17. 19. num. 20. & 22. Quo loco
rem hanc abundè tractat, & defendit † hanc
retentionis Hispaniæ praxim, & *in dict. num. 22,* 25
asserit, vt non solùm Hispaniæ Reges hoc iure
vtantur, sed alij omnes Christiani Orbis Prin-
cipes, ex testimonio Ioannis Driedurij *lib. 1. de*
libertat. Christ. pag. 138.

Morla *in emporio iuris, 1. p. tit. 2. q. 14. n. 11.* vbi plures Doctores ad hoc allegat.

Humada *in l. 3. tit. 15. p. 1. in glos. 9. n. 1. vers. Quæ rescripta.*

Rojas *singulari 148. in.*

Botteus *in tract. de Synodo Episc. 3. p. num. 285. & num. 286.*

Acebedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recop. à n. 29. cum multis sequentib.* vbi doctè & eruditè multis fundamentis hanc retentionem probat.

Viualdus *in Candelabro Ecclesiæ in explicatione Bullæ in Cœna Domin. casu 14. ex num. 102.* cum multis seqq. & ferè per totum.

Doctor Gerrerus *de concilio, cap. 12. vers. mas esto tambien podria cessar.*

Rebuffus *in praxi beneficia, 3. part. signata. vers. Nec non iure, num. 12. & 36.*

Et ipse Rebuffus *in tractat. nominatio. q. 1*
num. 12. vbi † idem obseruari in Francia testatur, 26
prout & Morla vbi proximè, *num fin*

Ioannes de Heuia *in Curia Philippica, p. 1. §. 5. num. 5.*

Castellus de Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 18.*
num. 206. vbi ita ait, *num. 103.* Caso es † en 27
la retencion que se haze en el Supremo Conse-
jo, y en las Audiencias, y Chancillerias Rea-
les, en muchos casos de las letras y Bullas Apo-
stolicas, para examinar, si fueron concedidas
con falsa, ò siniestra relacion (con lo qual mu-
chas vezes los Pontifices y Principes son enga-
ñados) ò si las tales Bullas son contra *el derecho,*
ò priuilegios del Rey, ò del Reino, concediendo-
se por ellas beneficios Ecclesiasticos à estrange-
ros, *ò por otras vias, ò si son contra otras Bullas,*
ò indultos Apostolicos, ò contra los Concilios gene-
rales de la Iglesia: y que esto se haga assi por
estas razones, lo disponen à cada paso los de-
cretos de los Sumos Pontifices, y las decisio-
nes de Emperadores, y lo tienen los Santos
de la Iglesia, y el Obispo Couarruuias, y mu-
chos otros grauissimos Doctores. Lo qual quan-
do † conuenga hazerse, ha de ser, como se ha- 28
ze, con sumo respeto y veneracion de la Santa
Sede Apostolica, por las dichas causas, y con
el zelo Christianissimo de nuestros Reyes, y
sus Consejeros, *para supplicar dello à su Santi-*
dad, como cabeça y Rector de la Iglesia, para
que informado de la verdad y congruencia, pro-
uea y mande, lo que à la salud y bien vniuer-
sal de la Republica espiritual y temporal con-
uenga,

29 uenga, † y *cessando las dichas causas*, luego se
bueluen y restituyen las dichas Bullas con faci-
lidad à sus dueños, para que libremente vsen
dellas, &c.

Gaspar Rodriguez *de annuis reditibus*, *lib.* 1.
quæst. 17. *num.* 75. *vers. Quarto*, vbi de praxi te-
statur.

Ioannes Gutierrez *lib.* 2. *Canonica. cap.* 11.
num. 32.

Flores Diaz de Mena *practic. quæst. lib.* 1. *q.* 12.
num. 8. *&* 9.

Zerola *in praxi Episcopali*, *§. littera Aposto-
lica*, vbi affirmat, id ita practicari etiam in Re-
gno Neapolitano.

Hieronymus Llamas optimè 1. *part. instru-
ction. Confessor. cap.* 7. *§.* 19. to hæc: *Est aduer-*
30 *tendum*, † *quòd ab immemoriali consuetudine Re-
ges Hispaniæ examinant litteras Apostolicas sic
gratia, sicut iustitia cum omni reuerentia, & sub-
iectione, solum ne dolosa suspecta sint, vel furtiua, &
surreptiua, & hoc cedit in obsequium Apostolicæ Se-
dis, & finis limites non exceduntur; hoc non dam-
nant Summi Pontifices, nec censuris vetant, secus
si malitiosè id fiat, in fauorem vnius & damnum
alterius*, consonat suprà *num.* 19. *& num.* 24.

Hieronymus de Zeballos *commun. contra
communem*, *lib.* 4. *quæst.* 897. *à num.* 292. cum
multis sequentibus, *& de cognitione per viam
violentiæ*, *glossa* 6. *à num.* 62. cum sequentibus.
Quibus locis multa in genere, quæ à Doctori-
bus dicta erant in huiusmodi retentionis iusti-
ficatione recenset.

Cenedus *in collectan. ad decretum collectan.* 5.
maximè *num.* 4. vbi ex principio defensionis na-
31 turalis, † & obligatione seu officio Principis
ad illam impertiendam oppressis, dicit *dict. n.* 4.
Reipublicæ Christianæ optimum vtiléque fore,
Principes seculares obtinere priuilegium à Se-
de Apostolica; vt litteræ citationis, & aliæ om-
32 nes Bullæ obtentæ à Romano Pontifice, † an-
teaquam executioni mandentur in partibus,
examinentur à Regis Tribunalibus, prout eru-
ditissimè aduertit Doctor Gerrero *de Conciliis*,
cap. 12. *versic. Mas esto*, sequitur Bobadilla *in
politica*, *dict. lib.* 2. *capitul.* 18. *num.* 208. *in mar-
gine littera D.* vbi ad idem refert Viualdum, &
Rojas, qui pariter hoc idem sentiunt, multum
conueniens fore vtrique Reipublicæ Ecclesia-
sticæ, & temporali, quoniam si illud habent
Regna, & ditiones Italiæ propè Romam exi-
stentia: quantò magis foret vtile his Hispania-
rum Regnis ab illa tam remotis, iuxta obser-
uationes, & doctrinas vtiliter coosideratas su-
prà *capitul.* 1. *§. vnico*, per totum.

Cenedus *ipse in quæstion. Canon. quæst.* 18. *n.* 5.
& sequentib. & in quæst. 45. *sub num.* 9. *versic. Su-
pradicta etiam confirmantur*, ex traditis per eun-
33 dem † Manuelem Rodriguez *tomo* 5. *quæst. re-
gular. quæst.* 6. *artic.* 8. vbi asserit, sine timore
excommunicationis *Cœnæ Domini*, posse Re-
ges, & Principes, & suorum Tribunalium Con-
siliarios detinere litterarum Apostolicarum
executionem, si intelligant, ita conuenire ad
conseruationem, pacem & tranquillitatem bo-
ni regiminis Regni sui: dum tamen id fiat sine
34 fraude, & dolo, & non causa tantummodo im-
pediendi executionem ipsarum litterarum, de
quo etiam vide *num.* 10. 19. 24. Idque ita pra-
cticari in Regno Neapolis, testatur Thomas
Zerola *in praxi Episcop. §. littera Apostolica*,
asserens non ex eo Iudices Regios incidere in
Bullam Cœnæ Domini: cum id non fit ad im-
pediendum, sed ad videndum & examinandum;
an contineant aliquam subreptionem vel op-
pressionem, vel an quod conceditur sit iurisdi-
ctionis Regis, quòd dummodo id malitiosè, &
cautelosè non fiat, nec in fauorem vnius &
damnum alterius, sed ad informandum melius
Romanum Pontificem, sequitur Hieronymus
Llamas 1. *part. method. cap.* 7. *§.* 19. hæc ille Ce-
nedus.

Narbona nouissimè *in l.* 59. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recò-
pil. in* 3. *tomo*, *glos.* 2. *num.* 16. *fol.* 158. in hæc.
Ex quibus sanè † tam diu in Hispania nostra 35
praxis inoleuit, vt si Romanorum Pontificum
expediantur diplomata, quæ propter sinistras
impetrantis preces, falsas suggestiones, *vel alias
causas quascumque Sacris Canonibus, aut genera-
libus Consiliis aduersentur*, Iudicum Supremi Re-
gij prætorij auribus intimentur, quibus si ita
esse compertum fiat, Regias litteras, quæ vul-
go (prouisiones) dicuntur, expediendas decer-
nunt; vt antequam Apostolicæ litteræ execu-
tioni mandentur, originaliter ad Regia præto-
ria deferantur, vt illic an ex falsis precibus, &
importunis suggestionibus contra Sacra Con-
siliorum decreta obtentæ sint, examinentur.
Quo † comperto Summus Pontifex illius rei 36
certior fit, ac precibus commouetur, vt iam
veritatis expers, quæ vniuersalis Ecclesiæ saluti,
fidelium vtilitati, Reipublicæ commoditati,
profutura discernat, ac laudabiliter statuat, nec
in hoc Regia decreta Pontificiam iurisdictio-
nem quidquam lædere, aut Sacris constitutio-
nibus aduersari videntur, vt satis apparet ex iis,
&c. Sesse *de inhibitionibus Regni Aragon. cap.* 8.
§. 3. *num.* 85. *&* 88. D. Iuan. del Castillo nouissi-
mè *in tractatu de tertiis*, *cap.* 14. *à num.* 181. *cum
sequentibus*; vbi se remittit ad hunc nostrum
tractatum, conscius nostræ diligentiæ, & con-
tinuæ vigilantiæ, esséque iam approbatum à
Consilio Regio, iuxta plurima familiarissima
colloquia inter Nos assiduè de eo præhabita.

In Regno *Siciliæ*, *Neapolis*, & in cunctis
Italiæ ditionibus, hoc idem obseruari, quoties
litteræ Apostolicæ † tendunt in præiudicium 37
tertij, aut in damnum Reipublicæ temporalis,
turbando Regalem iurisdictionem, & pacem
subditorum, vt impediatur per Regios Consi-
liarios earum executio, latè probat Antonius
Amato *variarum resolut. tomo* 2. *resolut.* 82. *à
num.* 28. *cum sequentib.* & videndus *à num.* 26. quà
num. 28. ad idem allegat Cabedum *decis. Lucita*
3. *num.* 7. Cancerium *variarum resolution. lib.* 3.
cap. 14. *num.* 60. Olibanum *de iure fisci*, *cap.* 16.
num. 4. Portolem ad Molinum, *§. alienigena*,
Gramat. *cons.* 109. Ferretum *consil.* 1. *num.* 14.
Petrum de Gregorio *de concession. feud. part.* 8.
quæst. 7. *num.* 8. Follerum *in constitut. post mundi
machinam*, aliósque quamplures, &c. Doctor
Don Marius Cuteli R. C. Siciliæ Senator meri-
tissimus *in Codicem leg. Sicular. ad leg. Federici, no-
ta* 46. *per totam*, & iterum *ad legem Martini*, *nota*
64. *per totam*; quibus locis ponit praxim & stylũ
Regni Siciliæ in examinandis omnibus litteris
à Sede Apostolica emanatis, Iacobus de Graffiis
in decisionibus Aureis casuum conscientiæ, *lib.* 4.
circa explicationem Bullæ in Cœna Domini, *capit.
principali* 58. *n.* 150. vbi *de Regio exequatur* Regni
Neapolis, de quo vlterius infrà, *n.* 11. *& sequent.*

Camillus

Camillus Borrellus *in tractat. de præstantia Regis Catholic. cap. 52. num. 3. & 4.* loquendo in prærogatiua Regis Hispaniæ retinente Bullas ex iusta causa, donec per supplicationis auxilium fiat Summus Pontifex certior, quantum detrimenti Reipublicæ immineat, & quàm graue scandalum suboriatur ex illarum executione.

Borellus *ipse, cap. 50. sub num. 39.* recenset & praxim Regni Neapolitani, ne admittantur Bullæ rescripta, & collationes Sacerdotiorum, Prælaturarum, aut beneficiorum à Sede Apostolica emanatæ, nisi prius interponatur *Regium brachium*, vulgo dictum (*exequatur*) & vnde inoleuerit hæc praxis affert ibi, *à num. 18.* & antecedentibus.

Et iterum ipse Borrellus *in addition. ad Bellugam in speculo Princip. rubr. 6. in verbo Priuilegiis.*

Pater Enriquez è Societate Iesv *in 3. tomo Summæ de Pontificis claue, lib. 2. cap. 22. §. 1.* latissimè iustam asserit hanc Bullarum retentionem, quando ex legitima & iuridica causa fit, *& in cap. 19. §. 1.* & iterum *eodem lib. 2. cap. 15. §. 1. ad fin.*

Ipse etiam Henriquez *in eodem tract. de Pon-*
38 *tificis claue, lib. 2. cap. 11. §. 3.* mirabiliter † scri-
bit *in hac:* Prudenter perpendant Iudices Regij, ne iniustè impediant, fieri executionem absque suo ipsorum consensu, vbi tamen appellatio, seu potius *supplicatio ad Papam* melius informandum, non videbitur friuola; (quippe quæ nititur longo malorum experimento, quæ aliàs sequi solent bono communi in Hispania ob falsas impetrantium impetrationes) non prohibetur *impedire interim Rex*, & eius Sena-
39 tus, imò ex iure naturæ pro suo officio † tene-
tur ad sedandum tumultum, aut periculum seditionis & schismatis in Regno tanquam protector sui Regni, in bonis etiam Ecclesiasticis, & potest tollere violentias ob pericula vitanda. Id præstat Rex Hispaniæ etiam ex priuilegio Alexandri Papæ VI. aut immemoriali consuetudine, nam Pontifex longè ab Hispania distans à statutis quibusdam, aliqua concedit falsa informatione deceptus, aut importuna quadam vi precum victus non intendit libera voluntate concedere, cum ignorantia, & quædam coactio impediat voluntarium. Rex verò curat, suspendi executionem litterarum fraudulenter impetratarum, interim dum Pontificem per suum Legatum melius informet.

Similis consuetudo extat sciente & permit-
40 tente Pontifice, apud varias Christiani † Orbis
regiones, quam non damnarem quidem, nisi ob suspicionem fraudulentæ inobedientiæ contra litteras Papæ (vbi Rex de fide aut schismate esset suspectus) at rebus bene perspectis, meritò excusat in Regia verè Catholici Ditione, præsertim dum simul nititur priuilegio eiusdem Pontificis saltem tacitò Regibus concesso, &c. Hactenus Pater Henriquez, qui doctè quidem & eruditè loquutus fuit.

Henriquez ipse Pater variis aliis in locis eiusdem *tract. de Pontificis claue, libro 2. cap. 16. §. 1.* & iterum *capitul. 16. §. 3. & capitul. 23. §. 3.* Quibus & alibi passim mirabiles doctrinas apud eundem hanc Bullarum retentionem debito modo factam iustificantes legimus, in discursu huius tractatus commemorandas.

Hinc non est audiendus modernus Diana *resolution. moral. in tractatu de immunitat. Ecclesiastica, resolut. 12. per totum*, qui (immemur tantorum piorum Doctorum vtriusque iuris, & Theologiæ professionis hanc retentionem, praxim, & vniuersalem consuetudinem omnium ferè Christianæ Religionis Regnorum comprobantium) nouiter aduersus eandem resoluit, nullo probabili fundamento nixus, qui nec rationes vrgentissimas, vtilissimásque vtrique Reipublicæ perpendens, nec grauitatem negotij considerans facilè labitur, & in suam opinionem temere inuoluitur in damnum miserabilium oppressorum, (qui alio remedio humano sunt destituti) necnon Reipublicæ, non tantùm temporalis, verùm & ipsius Ecclesiasticæ & spiritualis: quem ideò meritò carpit post hæc scripta doctissimus Dominus Ioannes del Castillo *in tractatu de tertiis, cap. 41. à num. 181. cum sequentibus*; sed ipsum Dianam manifestè conuincens ex hiis quæ in hoc *cap. & sequentibus, & in cap. 1. supra hac 1. part.* iuridicè & fundamentaliter comprobata sunt pro huius retentionis debito modo factæ, & iusta existente causa, iustificatione. Qui quidem Castellus *sub dict. n. 182.* ex Couarr. Oliuano, & Zeballos asserit, hanc retentionem litterarum Apostolicarum discerni in Senatu pro tollenda violentia, quæ ex earum executione speratur.

Hinc in Regno Siciliæ, eiúsque Senatu non solùm examinantur litteræ Apostolicæ, an aliquid contineant in damnum Regis, † Regni, & præiudicium tertij, vt ex aliis Doctoribus an-
notauimus superius hoc eodem *cap. num. 37.* 41
versicul. Et in Regno Neapolit. & Sicilia, &c. comprobant insuper hoc *Regium exequatur*, Anton. Costa *consil. 1. per totum*, Pereira *de manu Regia, part. 2. cap. 65.* Manuel Rodriguez *in addition. ad Bullam Cruciata, §. 9.* Pater à Costa *in eadem Bulla, quæst. 96. per totam*, licet Antonius Diana *variarum resolutionum. 4. part. tractat. 1. de immunitate Ecclesiast. resolut. 9.* dicat Regem nostrum in hoc *Regio exequatur* procedere ex priuilegio Pontificis, vel ex concordatis ex Bañez *in 2. 2. quæst. 67. articul. 2. dub. 2. conclus. 6.* Castro Palao *in opere morali, tomo 2. disputation. vnica, puncto 9. num. 10.* Iacobo de Graffiis *decision. aureis, part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 120.* vbi hæc addit verba: caueant ministri Regis, cuius mens Sanctissima est, in non inferendo præiudicium Sanctæ Sedi Apostolicæ, nec diuexent negotiatores in non expediendo *Regium exequatur*, &c. cum dicti Doctores minimè de priuilegio loquantur, sed de litteris missiuis particularibus ad inuicem missis inter Papam, & Regem, vt est videre suprà *sub num. 24.*

Verùm etiam Rex noster Catholicus est Mo-
narcha exercens vtramque † iurisdictionem 42
etiam spiritualem, tanquam Legatus à latere, in suo illo Regno creatus, & constitutus a tempore *Rogerij* eiusdem Regni primi Regis, qui ob eximia beneficia in Ecclesiam obtinuit ab *Vrbano Papa II.* non solùm titulum Regis Siciliæ, verum & singulare priuilegium, nempè vt deinceps Siciliæ Princeps habeat vtrumque gladium. Qui cognoscit de omnibus causis Ecclesiasticis, & spiritualibus tangentibus ad forum Ecclesiasticum, atque de causis exemptorum, tanquam Legatus à Latere Sedis Apostolicæ,

cuius

cuius in hac parte iurisdictionem exerceret ex dicto priuilegio: & non tam per viā appellationis ab omnibus Ordinariis, & Iudicibus exemptorum ante definitiuam emissæ, verùm etiam in
43 prima † instantia per viam simplicis grauaminis, seu recursus absque appellatione, imò grauaminis aditu mediante solet impunè Iudex Illustrissimus Monarchiæ retinere totam causam in suo Tribunali, iuxta praxim retrò vetustissimam & immemorialem, continuatam etiam post *Concilium Tridentinum*, *sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. præseruans aliàs primam Ordinariorum instantiam, ita vt in illo Tribunali Monarchiæ, & Regno Siciliæ, hæc constitutio conciliaris non fuit recepta, quoad prædictum modum procedendi semper continuatum iuxta ea quæ abundè cumulauimus infrà *hoc in cap. à num.* 114. *cum multis seqq.* vbi etiam de aliquibus capitulis *Concil. Trident.* minimè obseruatis, quia vsu non fuere recepta; de quo etiam specialiter latè egimus *in tract. de Reg. protect.* 1. *part.* c. 1. *à n.* 131, & superiùs. Et hoc *cap. n.* 133. & 134.

Et quæ in similibus terminis latè comprobat Nicol. Gar. *de benefic.* 11. *p. c.* 5. *à num.* 149. *cum multis seqq.* vbi de decreto quodam *Concilij Tridentini* non recepto ab aliquibus Cathedralibus Ecclesiis, & *à num.* 158. satisfacit difficultati ortæ ex eo, quòd in Hispania fuit generaliter receptum totum Concilium Tridentinum, vt tanquam generalis non obstet aliquotum decretorum speciali non receptioni, quem consulere potes pro latiori explanatione.

Et insuper quia licet *in d. Trident. decreto* prohibitiuo Legati quoque de latere expressè comprehendantur, tamen inter illos minimè com-
44 prehenditur Rex † Catholicus, & eius hæc Regalia. Etenim cùm omne quod à Sede Apostolica Reges obtinent in perpetuum; Regaliam Regis esse diximus suprà *hoc* 1. *p. c.* 1. *n.* 116. & *à n.* 141. Ideirco in quibusuis constitutionibus generaliter loquentibus, Regum iura & priuilegia minimè includuntur, sed potiùs excepta, intacta, & præseruata remanent, ob eorum prærogatiuam & excellentiam, *text. in c. fin. in princ. de offic. deleg. in* 6. ibi: *Regibus & Regnis, qui sicut dignitatis altitudine praeminent, sic prærogatiua gratia ipsos conuenit anteferri dumtaxat ex capitis*, &c. *cap. ne reliqui, de priuilegiis, lib.* 6. *cap. solitæ de maior. obed.* & per hæc & aliqua alia iura & Doctores copiosè resoluit Hieron. Gonça. *de alternat. glos.* 24. *à num.* 116. *cum seqq.* nam quod speciali nota & expressione dignum est, si fuit omissum, censetur quasi neglectum, *l. item apud Labeonem*, §. *ais prætor*, *ff. de iniuriis*, *l. eos*, *C. de aqua ductu*, *lib.* 11. quòd latè exornat Castillo *de tertiis*, c. 10. *d. n.* 8. & *à princip.* Ius enim Regum efficacius est alio quolibet, vt dicit *Imperator. in l. cum multa*, *C. de bonis quæ lib.* ibi: *Imperialis fortuna omnes supereminet alias*, de quo suprà *cap.* 1. *à num* 137. quo supposito in *Concilio Trident. d. cap. causæ omnes*, non includitur Monarchiæ Tribunal, quòd semper continuauit suum antiquissimum ius cognoscendi in prima instantia, quòd equidem validissimis aliis fundamentis (quæ pro nunc omittimus, cum nostri instituti non sint) roborari posset.

Et quod Tribunal Monarchiæ non solum cognoscat per viam appellationis ab omnibus Regni iudicibus ordinariis, & exemptorum; sed & per viam grauaminis adeatur in prima quoque instantia, & quod hæc Regia Monarchia minimè comprehendatur in *Bulla Cœnæ Domini*, & de aliis pluribus iustificationem Monarchiæ, atque styli tangentibus, latissimè Pater Henriquez *in tractatu de Pontificis claue*, *cap.* 16. *per totum*, vbi quod Rex Catholicus non videtur procedere authoritate laicali, sed Apostolica (cui & ego libenter assentio.)

Quo loci refert ad litteram hoc priuilegium *Vrbani*, & ob quam † causam fuit *Regi Rogerio* 45
concessum; eiusdem priuilegij etiam verba refert Camill. Borrell. *de præstantia Regis Catholici*, *cap.* 71. vbi latissimè comprobat non solùm in temporalibus, verùm in spiritualibus Reges nostros, quoad illud Regnum Siciliæ Monarchas appellari posse, quoniam in eo Legati de latere Sedis Apostolicæ cum plenissima super omnes Prælatos Ecclesiasticos eiusdem Regni potestate & iurisdictione constituti sint ea concessione *Vrbani II. Roman. Pontific. Rogerio Normantino*, *tunc Comiti Siciliæ & Calabriæ*, eiusque filiis hæredibus & successoribus in perpetuum facta, *anno Domini* 1099. *tertio Nonas Iuly*; cuius verba ibidem ad litteram refert, & latè comprobat. Adducit etiam casus speciales, qui à Iudice Monarchiæ ad Sedem Apostoli-
cam per † appellationem fuere delati, & ad 46
eandem Monarchiam per Papam iterum remissi; quos etiam recenset Marius Mutta *super cap. Regni Siciliæ*, *tomo* 3. *cap.* 35. *per totum*, *fol. mihi* 161. & *sequentibus*; vbi de eius iustificatione pariter tractat; eiusdem etiam priuilegij verba extant apud Thomam Facellum *rerum Siculor. decad.* 2. *lib* 7. *cap.* 1. Marianam *de rebus Hispaniæ*, *lib.* 10. *cap.* 5. Gaufredum Monachum *de rebus Normantinis in Italia gestis*, *lib.* 4. *cap.* 19. Ioseph Carnebal. Siculus *lib.* 1. *de Historia Siciliæ*, Ioan. Lucam Barberium *in cap. Breuium Siciliæ*. Hieronym. Zurita, *lib.* 3. *Annalium Aragon. cap.* 68, Francisc. Maurolium *in compendio rerum Sicularicarum*, *lib.* 3. *fol.* 98.

Cuius Bullæ virtute vt iidem Authores re-
censent, Reges Siciliæ ex eo tempore † ibi- 47
dem Tribunal tenent, quòd Monarchia appellatur, in quo introducuntur appellationes ab eius Regni Prælatis, & ad suos Regios Magistratus deuoluuntur, ob eisque vti Legatis de latere causæ deciduntur, per quos etiam Doctores idem recenset doctissimus Præceptor Noster Domin. Ioann. de Solorzan. meritissimus Senator Consilij Indiarum *in singulari tractat. de iure Indiarum*, *lib.* 3. *cap.* 1. *a num.* 71. *cum sequentibus*; & licet quondam Rex ipse, & eius Proreges de causis spiritualibus cognoscebant, concordantia postea facta est inter Sedem Apostolicam, & Regem Catholicum, vt Iudex quidem sacris initiatus præesset huic Monarchiæ Tribunali nominandus à Rege independenter à Sede Apostolica, quo munere me insigniuit, In meritum decorauit & munificentissimè contulit *Sacra Catholica Maiestas Philippus IV.* cognomine *Magnus*, *anno* 1636.

Et licet Illustrissimus Cardin. Cæsar. Baronius *in suis annalibus Ecclesiasticis*, *tomo* 11. *anni Christi* 1097. *num.* 18. *cum multis sequentibus*;
supradictis † Authoribus, aut non visis, aut 48
insuper habitis, Monarchiam hanc Ecclesiasticam exagitet, seriòque improbet, & rigidis atque asperis verbis piissimos Reges Nostros ea

vtentes succenseat: *Bullámque Vrbani I I.* commentitiam, vel nimis adulteratam esse, ostendere nitatur.

Tamen contra eum plures docti viri peculla-
49 res † Apologias scripsere, & præcipuè Illustrissimus Domin. Ioan. Beltranus de Guebara Archiepiscopus Compostellanus; quapropter Regiis edictis, & schedulis, *Datta en el Pardo* 15. *Iunij* 1611. liber ille Baronij intercipi iussus est, vt tradunt Iacobus Gordanus *in sua Chronographia, anno* 1610. *pag.* 495. de cuius executione testatur Domin. Ioan. de Solorxan. *lib.* 3. *n.* 76. *& 77. cap.*1.

Ad huiusmodi etiam Bullarum legitimam retentionem (à qua supra modum digressi sumus, dulci impulsu Mooerchiæ ducti) redeuntes: re-
50 ctè conducunt † illi omnes Doctores sine contradictione probantes, posse Principem secularem non admittere à Sede Apostolica, elitéve prouisum, seu electum, si sit persona sibi suspecta, de qua non possit confidere, ne fortè reuelet aduersariis arcana, & secreta sui Regni, Innocent. *in cap. super his, num.* 8. *de acusation.* Abb. *in cap.* 1. *num.* 9. *& in cap. cum terra sub num.* 2. *& in cap. quod sicut num.* 7. *de election.* Hostiensis *tit. de election.* §. *quis possit eligere, n.* 5. *vers. Sed electione iam facta*, Ioan. Andræa. *in cap. nobis* 25. *sub num.* 12. *de iure patron.* Ioan. Seiba *de benefic.* 2. *part. quæst. fin. num.* 65. Paletius Rubeus *in rubrica de donationibus inter virum & vxorem, in præfatione*, §. *decretalis, n.* 29. *&* 30. vbi in proposito alia plura conducit Hieronym. Gonza. *in regula de alternat. glossa* 4. *num.* 166. & suprà, Ioannes Igneus *in l. necessarios*, §. *non aliàs num.* 331. *ff. ad Sylanianum*, Cassaneus *in Catalogo gloria mundi, part.* 5. *consider.* 24. *vers.* 194. Couarruuias *in cap. quamuis pactum in* 2. *part. relectionis, num.* 5. *in fin.* Camillus Borrellus *de præstan. Regis Catholici, cap.* 50 *num.* 19. facit text. *in l. si quis aliquid*, §. *transfuga, ff. de pœnis, l. omnes*, §. *exploratores, ff. de re militari*, text. singularis *in l. mercatores*, ibi: *Ne alieni Regni (quòd non conuenit) scrutentur arcana*, &c. *C. de commerciis & mercatorib.* plurimos Doctores, citat Azebedius *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil. num.* 19. *&* 20. ergo vbi concurrat similis illi causæ iusta contra Reipublicæ vtilitatem, aut cum scandalo, &c. litteræ prouisionis licitè (reuerenter tamen) retineri possunt.

Conducunt etiam Doctores illi qui ex praxi vsitata affirmant, etiam in aliis multis casibus extra legem Regiam expressis Apostolicas litteras ad Summum Senatum deferri, proue apud
51 Hispanos † potestas, seu facultas Legatorum seu Nuntiorum Apostolicæ Sedis examinatur, vt admoneri possint à Summo Regis Prætorio, quibus vti conueniat dispensationibus, & commissionibus, ne quid fiat in Reipublicæ dispendium, cum plerumque Nuntij Apostolici exteri sint, nec satis nouerint, quæ sint præcauenda, ne falsis precibus & suggestionibus decipiantur, quod & apud Gallos, & Belgicos Flandriæ obseruari ex aliis testatur Couar. *practicar. quæst. cap.* 35. *num.* 4. *ad princip.* Salzedus *in praxi criminal. cap.* 54. *num.* 19. vbi quòd ante facultatem huiusmodi vsum pro negotij magnitudine examinantur, vt Pontifex Summus consulatur, quibus facultatibus in his Regnis vti conueniat, quæ autem sint relegandæ; & licet hos Doctores non alleget, hoc probat fundamentis Zeballos *commun. contra commun. q.* 897. *à num.* 338. *tomo* 4.

Probat etiam Pater Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis claue, cap.* 11. §. 3. dicens, quòd quando Nuntius, aut Legatus à latere mittitur à Ponti-
fice, in more habet Senatus Regis † petere, vt 52
ostendat facultates commissas à Pontifice, non animo examinandi idoneitatem personæ missæ: sed vt hunc iuuet, quem litteris patentibus constat esse Nuntium aut Legatum Papæ, & vt adhibeatur ei Fides, in iis quæ pertinent ad munus suum.

Quibus ita suppositis atque vlterius hoc loco, & præcedentibus aliisque sequentibus consecutiuè supponendis, tot iuris naturalis, Diuini
& positiui † fundamentis munitis, tótque Do- 53
ctorum vtriusque professionis authoritate roboratis, meritò affirmare debemus, nullum scrupulum considerari posse ex parte Regum; qui iam diu ab immemoriali consuetudine Regalia retinendi litteras Apostol. (ad finem duntaxat obuiandi damnis Reipublicæ & violentiam sincerè tollendi, & reuerenter humilitérque supplicandi Sanctissimum de medela & remedio prouisurum) vsi fuerunt. Cum putare non debuerint; tot Catholicos antecessores suos errasse, nec falsum esse, quod omnes ferè tam docti, támque Catholici Doctores securè licere affirmant, censent, & consulunt. Tritum enim est in iure nostro, & apud Theologos Scholasticos & Morales, certum velut axioma; sapientium, Doctorúmque hominum sententias, & opiniones sequendas esse tuta conscientia, & ab omni culpa excusare tam in foro interiori, quàm exteriori, vt notant Bartul. per text. ibi, *in l. in bonorum, ff. de bonorum possess.* Bald. & alij *in l. iuris ignorantia, C. qui admitti*, Anchatran. & alij *in Clementin. ne Romana delectioni*, Pax ab Scala *in tractatu de Consilio sapientium ferè per totum*, Siluester *in summa, verbo Dubium, num.* 4. *& verbo Ignorantia*, Nauarr. *in Manuali Latino, cap.* 27. *num.* 289. Cardin. Toletus *in summa, lib.* 5. *cap.* 26. *in fin.* Saa *verbo Dubium, num.* 3. Suarez *de censuris, disp.* 4. *section.* 8. *num.* 18. latissimè Tiraquell. *de pœnis temporal. casu* 51. *num.* 26. Menochius *de arbitrar. lib.* 1. *quæst.* 13. *& centur.* 2. *casu* 117. *num* 5. *& in tractatu de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* Infinitos etiam penè Doctores congerit in similibus terminis D. Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum, lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 29. cum multis sequentibus.

Imò etiam & si res hæc foret dubia, tutissimi Reges sunt; sequentes opinionem fauorabilem, & probabilem, vt ex Vitoria, Caietano, Siluestro, Nauarro, Valencia, Baõez, Ayala, Lorca, Suarez, Molina, aliísque plurimis probat Solorzan. vbi proximè *num.* 38. etiam omissis opinionibus magis probabilibus, proue multis relatis firmat Solorzan. *sub dict. num.* 38. & latissimè Nicol. Garcia *de beneficiis*, 7. *part. cap.* 2. *num.* 24. *& part.* 11. *cap.* 5. *à num.* 351. plura cumulat exempla, variósque casus sub hac doctrina comprehensos nouissimè Antonius Diana *resol. moral.* 4. *p. tract.* 3. *de conscientia dubia*, per totum.

Bulla

Bulla in Cœna Domini, casu 14.

TAntorum Doctissimorum virorum (quo-
rum hactenus mentionem fecimus appro-
bantium, hunc retentionis Bullarum antiquis-
54 simum † vsum, & immemorialem consuetudi-
nem legitimis fundamentis vallatam, & iure
omni comprobatam & fulcitam, prout in *cap.* 1.
huius tractat. & *in cap.* 1. & 2. 1. *part. de Regia*
protection. adduximus longa serie, vbi adest le-
gitima ad suspensionem earundem litterarum
Apostolicarum causa, de quibus vlterius sigil-
latim in capitibus erit tractandum) opinioni
receptissimæ & communi, *cap.* 14. *Bulla in Cœ-*
na Domini, nec obstat, imò potiùs in eo (si de-
55 bito † modo, & ad euitandam violentiam fiat lit-
terarum Apostolicarum retentio) expresse, vel
potius causatiuè approbatur, & vt hæc veritas
clarior fiat, eiusdem verba insero.

Item excommunicamus, & anathematizamus
56 *omnes & singulos, † qui per se, vel alios authori-*
tate propria, aut de facto, quarumcumque exem-
ptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum
Apostolicarum prætextu beneficiales, & decima-
rum, ac alias causas spirituales, ac spiritualibus
annexas, ab Auditoribus, & Commissariis nostris,
aliisque Iudicibus Ecclesiasticis auocant, illorúm-
ve cursum, & audientiam, ac personas, Capitula,
Conuentus, Collegia, causas ipsas prosequi volen-
tes impediunt, ac se de illarum cognitione, tan-
quam Iudices interponunt; quive partes actrices,
qui illas commoui fecerunt, & faciunt, ad reuocan-
dum, & reuocari faciendum citationes, vel inhi-
bitiones emanarunt, à censuris & pœnis, in illis
contentis absolui, per statutum, vel alias compel-
lunt, vel executionem litterarum Apostolicarum,
seu executorialium, ac decretorum prædictorum,
quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem,
consilium aut assensum præstant, etiam prætextu
violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum,
sed etiam donec ipsi ad Nos informandos, vt di-
cunt, supplicauerint, aut supplicare fecerint, nisi
supplicationes huiusmodi coram nobis & Sede Apo-
stolica legitimè prosequantur, &c.

Hunc *casum* 14. *Bullæ Cœnæ Domini*, ad litte-
ram referunt Cardinalis Toletus *in summa, lib.* 1.
57 *c.* 17. † Augustinus Barbosa *de potestate Episcop.*
allegat. 50. *n.* 71 *tomo* 2. *fol.* 13. Piasequius *in pra-*
xi Episcop. 2. *part. c.* 1. *sub n.* 3. aliquam partem
scilicet vltimam, *dict. c.* 14. etiam refert Cenedus
in quæst. canon. 45. *n.* 11. Viualdus *in candelabro*
Ecclesiæ in explicatione eiusdem Bullæ, cap. 14.
fol. 391. in vltima impressione eundem refert ad
litteram Pater Villalobos *in summa, tract.* 17. *de*
la descommunion, difficult. 21.

Vides igitur, quàm conformis sit *Bulla Cœnæ*
58 *Domini* Hispaniæ vsui, & immemoriabili † con-
suetudini suspendendi interim executionem lit-
terarum Apostolicarum, vbi iusta & legitima
violentiæ causa timetur, ad effectum supplican-
di ab illis ad eundem Summum Pontificem me-
lius informandum; hoc enim licito & iure per-
misso fine duntaxat detinentur, & interim su-
59 spenduntur, vt expresse † disponunt, & profi-
tentur Hispaniarum Reges, *in l.* 24. *tit.* 3. *lib.* 1.
Recopillat. ibi: *Lo qual es en mucho daño y per-*
60 *juizio de nuestros Reinos: mandamos, que † quan-*
do algunas Bullas sobre lo susodicho vinieren, su-
pliquen dellas los Cabildos y las Iglesias donde se
truxeren, y embien luego la relacion al nuestro
Consejo, para que alli se provea, &c. Et *in l.* 26.
eodem tit. ibi: *Y encargamos a los Prelados y Ca-*
bildos, y personas Ecclesiasticas, que si algunas
Bullas cerca desto vinieren, y les fueren notificadas,
supliquen dellas, y las embien ante los del nuestro
Consejo, para que alli las vean, y provean cerca
dello lo que conuenga, &c. l. 28. *eiusdem tit.* ibi:
Y encargamos à los Prelados y Cabildos y personas
Ecclesiasticas, que si algunas Bullas cerca desto
vinieren y les fueren notificadas, supliquen dellas,
y las embien ante los del Nuestro Consejo, para que
por ellos vistas, provean cerca dello lo que conuenga,
&c. Quibus quidem legibus conuenit concors
opinio Doctorum omnium, quos à principio
huius cap. laudauimus, & in vnum congessimus.

Quare doctores, qui *dict. cap.* 14. *Bullæ* pon-
derarunt, & attentè legerunt, † vnanimiter pro- 61
fitentur, in eo expresse approbari suspensio-
nem executionis litterarum Apostolicarum sup-
plicatione proposita demum prosequuta, vt in
terminis Manuelis Rodriguez post alios *in sum-*
ma, 1. *part. c.* 156. *n.* 8. & *in addit. ad* §. 9. *n.* 87.
Cenedus *in quæst. Canonic. quæst.* 45. *n.* 11. vbi ad
id allegat Viualdum *in explicat. Bullæ Cœnæ Do-*
min. n. 109. videndus etiam in vltima impressio-
ne, *anni* 1620. super eodem casu 14 *n.* 3. ibi: *Om-*
nes detinentes Apostolicas litteras, nisi in casu à
Bulla concesso, &c. Ponderat etiam Suarez *in*
tract. de censuris, tom. 5. *disp.* 21. *n.* 75. & 76. Si-
mancas *de Catholica institut. tit.* 45. *de pœnis n.* 54.
optimè notat Vega *in summa*, 1. *part. verb. De-*
scommunion, cap. 85. *casu* 18. & *casu* 19. pul-
chrè Pater Villalobos *in summa, tract.* 17. *difficult.*
21. *à num.* 2. vbi alios scilicet, Nauarr. *in Ma-*
nual. Latino, cap. 27. *num.* 69 & 70. & Cordub.
in summa, quæst. 35. ita tenentes citat, & expli-
cantes dictum *cap.* 14. Bullæ Cœnæ.

Pater Henriquez etiam *in tract. de Pontific.*
claue. c. 12. §. 2. *in glossa litteræ R.* in nostris ter-
minis † affirmat, in Bullam Cœnæ Domini non 62
comprehendi fiscalem Senatus, dum supplicat
nomine Regis, & boni communis ac publici,
ad Regnum pertinentis, ne derogetur lex, aut
consuetudo immemorialis, & priuilegia: & ite-
rum ipse ibidem, *cap.* 16. §. 2. & in aliis locis in-
ferius citandus.

Et cum Alterio, & Fillincio, Bonacina *de Mo-*
rali Theolog. tom. 3. *de censuris, disput.* 1. *q.* 15. *punct.*
4. §. 2. vbi in hæc: *Impedientes † litterarum Apo-* 63
stolicarum executionem, excusari possunt ab excom-
municatione huius Canonis, si impediant prætextu
informandi, aut supplicationem tamen coram Sede
Apostolica legitimè prosequantur, ita expresse in
hoc Canone habetur: cum enim sæpè contingat, vt
quis litteras Apostolicas subreptitias esse, aut ini-
quum grauamẽ, vel similia continere arbitretur; Sũ-
mus Pontifex indulsit, † vt impedientes litterarum 64
Apostolicarum executionem interposita apud ipsum
supplicatione, immunes sint ab excommunicatione,
modò huiusmodi supplicationem coram ipso Summo
Pontifice, & Sede Apost. prosequantur, &c. fol. 113.

Eodem etiam modo hunc Bullæ casum expli-
cant, & intelligunt Grassis superius citatus *sub*
n. 24. & Manuel Rodriguez *in addit. ad Bullam*
Cruciatam, §. 9. *n.* 89. Viualdus *in Candelabro au-*
reo 2. *p. de Bulla Cœna Domin.* per quos & Nauar-
rum loco citato, singulariter obseruat, & inter-
pretatur *Bullam Cœnæ*, Pater Villalobos loco
proximè citato, *tract.* 17. *difficult.* 21. qui *num.* 3.

ita subdit: Acerca de lo qual se ha de aduertir,
que esta censura de la Bulla liga tambien à las
personas Ecclesiasticas, que hazan lo que en
ella se prohibe, que no es licito auocar à si las
causas, aunque sea por via de fuerça, como ex-
pressamente lo dize la clausola, y lo aduierten
Cayetano, y Suarez. Y quanto à las fuerças
se ha de aduertir, que loa Reyes, y Gouerna-
dores del Reino pueden, quando en realidad
65 † de verdad se haze agrauio y fuerça, remo-
uer los impedimentos que estoruan la paz, tran-
quilidad y buen gouierno del Reino, y suplicar
a su Santidad conforme à vn capitulo de dere-
cho. Y aun se colige de las palabras de la cen-
sura, que dize: *Nisi supplicationes huiusmodi co-
ram Nobis, & Sede Apostolica legitimè prose-
quantur*; para que desta manera su Santidad me-
jor informado de los inconuenientes que ay, su-
spenda la execution de sus letras Apostolicas, y
ponga el remedio al daño, que de su execucion
se podia seguir, como dize el Padre Fray Ma-
nuel Rodriguez, siguiendo a Viualdo, Nauar-
ro, y Cordoua, la palabra, *Sub praetextu*, queda
declarada arriba, dize que quiere dezir lo mis-
mo, *que socolor*.

In id ipsum etiam tendunt omnes alij Do-
ctores, qui meritò affirmant, in nullas censu-
66 ras † incidere eos, qui ex iusta & legitima cau-
sa à iure Pontificio approbata suspendunt exe-
cutionem litterarum Apostolicarum ad melius
informandum Summum Pontificem, & vt eius-
dem spectetur secunda iussio, *glossa in Authen-
tica de mandatis Princip. § si quis autem*, tenent
Abbas *n.* 1. Zabarella *q.* 1. Ripa *n.* 17. & cæteri
communiter Doctores *in cap. si quando de rescri-
ptis*, Maranta *disputatione* 1. *num.* 19. Barbosa *in
collect. ad cap. si quando in additis*, super verbo
Quare adimplere non possis, probat Rodoanus *in
tractat. de rebus Eccles. q.* 49. *n.* 23. vbi inquit,
67 quòd excommunicatio † lata per Papam contra
sibi legitimè resistentem non ligat quòd ad
Deum. Plures Doctores adducit Anguianua *in
tract. de legibus, lib.* 1. *controuer.* 5. *n.* 7.

Adsunt etiam in his terminis verba *Palatij
Rubei in libello seu tract. de benefic. vacan. in Cu-
ria*, §. 7. *per totum, &* §. 12. *ad fin.* ibi: Et per
68 hoc † defendi satis probabiliter potest id, quod
nos Regij Consiliarij quotidie in Regio Senatu
facimus; præcipimus enim, quòd quando ali-
quæ litteræ Apostolicæ emanarunt, &c. super-
sedeatur in executione, donec litteræ ad Regium
deducantur Senatum; vt videatur, an aliquid in
eis contineatur, quod Reges, vel patronos lai-
cos tangat, quo cognito supplicetur humiliter
Papæ, vt sua Sanctitas dignetur informari de
veritate, & Regis, vel patronorum, vel filio-
rum patrimonialium grauamen reuocetur, nec
per hoc (vt arbitror) excommunicationem, vel
alias pœnas incurrimus, cum iure, & Papa per-
mittentibus hoc facimus, vt ex iam dictis satis
patet, & plenè dico *in cap. ex ee de poeniten. &
remission. in recollectis*; hæc Palatios. Tenent etiam
in his terminis Azebedus *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Re-
copil.* Graffis *in decis. Aureis, casuum conscientia,
part.* 1. *lib.* 4. *c.* 18. *n.* 119. *& n.* 120. & alij plurimi
citandi inferius, *cap. sequenti, num.* 35.

Hoc etiã ita in his terminis declarauit Sum-
69 mus Pontifex, *Adrianus Sextus*, † dum in Bulla
loquendo de iure patronatus Regij (quam ad
litteram adduximus *in tractat. de Reg. protectio-
ne*, 3. *part. cap.* 10. *à num.* 10.) ita ait, ibi: *Et
quascumque litteras Apostolicas, desuper que-
libet pro tempore confectas, etiam quascumque
derogationes quorumuis iurium præsentandi, etiam
cum quibusuis efficacissimis, & pregnantissimis
clausulis in se contentis, nullius roboris vel mo-
menti existere, vósque ac dictos successores ve-
stros, seu vestrum aliquem illis nullatenus pa-
rere debere: & ob non paritionem huiusmodi, ali-
quas etiam in eisdem litteris contentas censuras,
& pœnas nullatenus incidere posse*, &c. Hactenus
Adrianus Pontifex.

Alias autem doctrinas, quæ omnino conue-
niunt materiæ & declarationi huius capitis, vi-
deamus infrà, *cap. sequenti, à num.* 10. *& se-
quentib.* Non tamen omittam eas; quas scri-
ptas reliquit Pater Enriquez, quæ miro modo
conducunt rei, de qua agimus, ac propterea eius
verba ad litteram referenda erunt.

Ipse igitur in 3. *tomo Summa tractat. de Pon-
tificis claue. lib.* 2. *cap.* 16. §. 1. ita loquitur: Pon-
tifex in Bulla Cœnæ Domini prima facie vide-
tur tollere excusationem, qua Iudices † Regij 70
sub prætextu violentiæ, se ingerentes *supplicant,
vel supplicari faciunt à parte litigante, aut Fiscali
ad Papam melius informandum.* Pontifex vetat
fictum prætextum *A*, admittit tamen ita suppli-
cari sub prætextu probabili violentiæ, *B* quæ
illata creditur (aut si via impendit, timetur in-
ferenda, vt explicabitur, *cap.* 17. §.) *Si modo
† dictas supplicationes coram Sede Apostolica le-* 71
gitimè prosequantur illi, quorum interest: *C* quæ
verba non cogunt, vt de singulis impeditis lit-
teris Apostolicis statim mittatur peculiaris
informatio Pontifici; cùm † enim multæ 72
quædam ferè derogationes passim è Roma
in Hispaniam afferantur, contentus esse so-
let vna generali allatione † litterarum, seu ea 73
informatione, quæ Pontifici per annos aut per
statuta tempora à legato Regio offertur. *D* Hæc
enim censetur multorum negotiorum specialis
informatio, cum in virtute contineat varias
supplicationes, & informationes, quas sigilla-
tim Iudices Regij adhibere possent pro tem-
porum, & causarum opportunitate, nam repeti-
tio, & delatio singularum supplicationum, &
informationum † esset Papæ in grauissimis, & 74
penè infinitis Orbis negotiis adstricto minus
grata, imò valdè molesta, & inutilia, nec com-
modè posset, aut vellet, singula etiam minu-
tissima expedire, *E* & ob prolixitatem causæ
nimiis passim expensis grauarentur partes liti-
gantes, quarum interest. Et succumberet
† pauper, qui pecunias pro tam longo itinere 75
non habet, periculúmque esset, in tanto nego-
tiorum numero apud Iudices tam longè posi-
tos taceri verum, & in actibus processus, aut
litteris expeditis admisceri falsam informatio-
nem, *F* quare vt constet, suauem esse statum, iu-
gúmque temporalis legis Euangelicæ, decenter
† Pontifices sinunt, quædam negotia Ecclesiasti- 76
ca expediri per Iudices Catholicos, salua semper
Pontificis authoritate, & reuerentia, &c. Hacte-
nus Doctissimus, & Religiosissimus ille vir.

Cui doctrinæ rectè consonat obseruatio quæ-
dam singularis, & non absimilis Lucæ de Pena
*in l. cum ad fœlicissimam, C. de quibus muneribus,
vel præstationibus, nemini liceat se excusare à
num.* 1. vbi tractans de adito ad Sedem Aposto-
licam pro imponendis, & exigendis muneribus
seu

seu exactionibus ab statu Ecclesiastico in vtilitatibus, & necessitatibus mixtis, & communibus publicis, ita ait. In iis quæ bonum commune directò respiciunt, & ipsi Clerici non minus quàm laici commodum exinde consequuntur, non est opus, quòd proinde Romanus Pontifex adeatur: argumento suprà *de thesaur. l. 1. post principio; ff. de condition. institution. qua sub conditione, §. vltima 24. quæst. 1. capitul. 1.* Satisque absonum videretur, vt pro modica pecunia, quæ fortè alicui villæ imminet in iis casibus exoluenda, vt Romanus Pontifex in longinquo consistens necessariò proinde consulatur. Iam pluris tunc esset oneris, expensarúmque subitio, quàm commodi ex contributione Clericorum illatio, quod lex abhorret, suprà *de annonis, & tributis; l. mediterranea, ff. de iudiciis, l. sed & si susceperit, §. 2. & l. si longius, §. 1.* Hoc enim posset esset, pauperes vniuersitates, portione contingente Clericos, & Ecclesias pro maiori parte defraudare, quàm grati Consilij super hoc munus impendere ad hoc *in Authentica de iudiciis, §. ne autem.* Item quia vbi per præscriptas leges facta prouisio inuenitur, non est verisimile, quòd Romanus Pontifex se consuli specialiter reseruauerit argument. *ff. de aliment. legatis, l. alimenta, §. Basilica, & l. si Stichus de verborum obligation. l. doli clausula, ff. de pœn. sanctio. & lib 6. de præbendis, cap. dudum, & cap. quamuis tibi,* &c. Et inferius ibi: Verisimile est igitur, quòd ipse nolit vlterius suas aures molestari super eo, quod est per leges tam salubriter definitum, *dict. l. 1. supra de thesauris,* &c. Quem ad idem referunt, & sequuntur Auilesius, Rebuffus, Mexia, & Nicolaus Balui laudati à Castillo *in tractatu de tertiis, c. 9. num. 35. & 36.* & conducunt, quæ latius diximus *hac 1. par. cap. 1. §. vnico*, per totum.

Adhuc & ipse Henriquez in glos. eiusdem, §. 1. multa notabilia ponit in comprobationem eorum omnium, quæ dicit in eius contextu, quorum aliqua speciali annotatione digna repetam; dicit igitur ibidem littera *A.* in hæc, *cap. 12. §. 1. P. & tunc Iudex incurrit excommunicationem infra, cap. 21. §. 2. nam vox* (prætextus) *includit dolum, puta, dum † pars aut Iudex,*
77 *vt malitiosè contra iura differat litem & causam effugij; curauit iterum atque iterum habere recursum ad Regia Tribunalia, & opponit titulum simulatum de prohibenda vi, accipitque in quendam fictum prætextum & colorem, quando constat, nullam subesse vim*, Michaël. Thomasius & Sal-
78 mantini, & Complutensi † Theologi, ac Iurisperiti Moya, Frater Gallo, Frater Bartholomeus de Medina, Noster Deza, Auditor ille Atienza (qui fecit recopilationem legum) *& praxis hac ita à peritis & timoratis Auditoribus defenditur, & citat cap. 12. §. littera M. N.* &c. Ad id autem quod hîc dicitur de dictione (*Prætextus*) vide quæ in comprobationem adduxi-
79 mus *Nos in tract. de Regia † protection. 1. p. cap. 2. num. 16. 17. & num. 18.* in propositum eiusdem significationem ponderantes, & hoc *cap. à num. 111. & seqq.*

Qui Henriquez *sub littera B.* vbi dixerat admitti in Bulla supplicationem prætextu probabili violentiæ, ita glossat: *Quia in rebus huma-*
80 *nis non est quærenda certitudo euidentia, cap. 19. §. 3. littera F. Et Iudices † auditis aduocatis visum processum diligenter examinant, non vt decidant principalem causam Ecclesiasticam, tamquam Iudices, sed examinant de aliis, vt explorent an insit violentia, de qua principaliter † cagnoscunt: & qui habet ius ad cognitionem circa* 81
finem pro bono communi; habet & ad media proportionata, vt auferatur vis; vt autem tutius procedant, habet Rex priuilegium Papæ aut tacitum eius consensum ex consuetudine immemoriali, &c.

SECTIO I.

Oppresso supplicanti ad Sanctissim. incumbit supplicationem prosequi, cuius desidia, aut culpa Regis Regaliæ nec imputari, nec obesse potest.

SVMMARIVM.

Supplicationem à litteris Apostolicis, quas partes interponunt, vel per Senatum interponere iubentur, Regius Fiscalis prosequi suis aut Regis expensis non adstringitur, num. 82.

Senatus vbi reperit causam retentionis litterarum legitimam in eodem decreto, simul solet in aliquibus casibus iubere, vt pars, cuius interest, supplicet Sanctiss. num. 83.

Bulla Cœnæ eo solo consentatur, vt Rex supplicet à litteris, vel supplicare faciat, num. 84.

Dictio (aut) est alternatiua, & sufficit alterum adimpleri, num. 85.

Siue dispositio, quæ apponitur, sit affirmatiuè, siuè negatiuè concepta, ibid.

Bulla Cœnæ verba declarantur, vt vnusquisque tam Rex, quàm pars suas supplicationes prosequantur, num. 86.

Singula singulis congruè referenda sunt, vbi ad plura singularia infertur, ibid.

Manutentionis, & immissionis simul petitio si adsunt bona possessa, & non possessa, sustinetur, referendo singula singulis, ibid.

Si præcessit dispositio distributiua inter aliquos, & sequatur clausula generalis copulatiua, intelligitur distributiua inter illos, ibid.

Regi de iure permittitur tollere violentiam illatam ex litteris Apostolicis in damnum Reipublicæ impetratis per executionis suspensionem, num 87.

Supplicationem prosequi coram Sanctissim. in priuatis negotiis non Regi, sed parti, cuius interest, incumbit, num. 88.

Impetrans, cuius Bulla detinentur post examen tanti Senatus, meritò diffidens de secunda iussione, causam deserit, cognoscens Sanctiss. nouiter, & verius informandam, num 89.

Litteris desertis per impetrantem ob legitimam retentionis causam supplicationis prosequendæ obligatio videtur cessare, num. 90.

Appellans consentiendo grauamini renunciat appellationi, & inhibitioni appellationis virtute expedita, num. 91.

Supplicans à litteris Apostolicis nullo termino est adstrictus ad eam supplicationem prosequendam, num. 92.

Ponderantur verba Bullæ Cœnæ, ibi, legitimè prosequantur, vt intelligantur cum partis citatione, & causæ cognitione, num. 93.

Parte supplicante à litteris citata, & non comparente, secunda iussio obtentu obtemperatur in Senatu, num. 94.

Recursus pracedens legitimè interpositus in litterarum retentione, non redditur illicitus ob non prosequutam supplicationem per oppressum interpositam, num.95. & sequentibus.

Actus licitus respectu principij, & prohibitus respectu finis, illud attenditur, vt licitus indicetur, num.96.

Prascriptio incheata tempore permisso, completa tamen tempore prohibito licita iudicatur, n. 97. & seqq.

Finis quando habet necessariam consequentiam ad principium, non finis, sed principium attenditur, ibid.

Quòd secundùm legem factum est, ex euentu non retractatur, num.98.

Prascriptio bona fide inchoata, & perfecta, per superuenientem malam fidem non redditur illicita, num.99.

Rex per suum legatum per annos refert Pontifici supplicationes, num.100.

Et plures recensentur legati Regij missi ad Pontificem, vt conferrent hanc retentionis materiam, ibidem.

QVOD autem ipse Pater Henriquez dixerat in contractu: *Si modo dictas supplicationes coram Sede Apostolica legitimè prosequantur*, &c. iustam litteram eiusdem Bullæ (de quo superius, *num* 70. vbi ad litteram hunc Authorem retulimus) ita glossat ibidem, *in littera*
82 *C. Non † tenentur Iudices, aut Fiscalis, suis aut Regis expensis deferre singulas litteras impetratas, sed pars litigans, cuius interest, debet priuatam suam causam deferre; Fiscalis verò in generali refert Pontifici per Legatum Regium. Ita post maximum studium, & consultationem resoluit Doctor Iulianus de Castrejon, cum esset Fiscalis Senatus Regij, & eam praxim Senatus probant viri sapientes, &c.*

Quæ verissima doctrina, & assertio ex plurimis aliis exornatur, & roboratur. Etenim
Senatus Regius, quando indagatâ causâ propo-
83 sitâ † & deductâ, legitimam & iustam ad retentionem litterarum reperit, eásque retineri
decernit: in eodem simul iniungit decreto, &
præcipit, vt ad suam Sanctitatem supplicet
pars oppressa. Quo solo, quantum attinet ad
Regem his in causis & negotiis, suum auxilium
præstantem oppressis, Summus ipse Pontifex
84 in eadem Bulla contentatur, vt & clarè † indicant eiusdem verba, ibi: *Etiam sub pratextu violentia prohibenda, vel quod ad Nos informandos (vt ipsi aiunt) supplicauerint, aut supplicari fecerint*, &c. Ponderata illa dictione distributiua, & aduersatiua (*aut*) apposita inter illas bipartitas orationes *supplicauerint*, relata ad partem cuius interest executionis suspensio: & aliam *supplicari fecerint*, relatam ad Regem &
Senatum, qui hoc onus oppresso expressè im-
85 ponere assolent, ea qua sufficit † alterum adimpleri, *l. si haredi plures, ff. de conditionibus institut. l. plerumque, §. final, ff. de iure dotium, l. quis stipulatus fuerit, in fin. ff. de verbor. obligation.* cum pluribus similibus. Quod procedit siue dispositio sit affirmatiua, siue negatiua, quia si vtatur hac dictione alternatiua (*aut*) similiter operatur, vt sufficiat alterum adimpleri, latè Cenedus *singulari. 6. num. 3.* Barbos. *in diction.46. à princ. & num.3.*

Cùm enim hæc Bulla primitus loquatur alternatiuè, & distributiuè de Regibus, seu par-
te † vim patiente quoad supplicationem inter- 86
ponendam, ibi (*Supplicauerint, vel supplicari fecerint*) nempè quando Reges supplicant, quod tunc accidit, quando causa immediatè, & directè tangit Ius Regis, vel generaliter ius publicum Regni, quia tunc Fiscalis Regis supplicat, iuxta doctrinam inferiùs, *num.* 159. *& sequentibus*, latiùs etiam *in cap.* 13. *à num.* 53. *versicul. Ex quibus omnibus mirabiliter*, & per totum, cap. præsertim, *à num.6. versic. Quibus tamen, & aliis, & à num.* 57. *vers. Quam nostram resolutionem.*

Quando autem negotium tangit ius partis particularis, & priuatæ; tunc ipsa pars supplicat, quam supplicare faciunt, & expressè decernunt Senatores. Idcirco verba illa alia generaliter, indiscretè, & indistinctè & copulatiuè prolata per dictam Bullam postmodum subsequuta, ibi: *Nisi supplicationes huiusmodi*, &c. *Legitimè prosequantur*; distributiuè & discretiuè accipienda, & intelligenda sunt, singula singulis congruè referenda iuxta præcedentem distributionem, & alternatiuam; vt ei incumbat supplicationem prosequi, qui eam emisit, attenta significatione vocabuli, *Prosequantur*, quod non verificatur nisi in incipiente, & eandem supplicationem emittente, ita sunt expressa, *in cap. cum sit Romana, de appellation. & relation.* ibi: *Quòd si is qui appellauerit, causam appellationis non fuerit prosequutus*, &c. *cap. personas, cap. ex ratione eodem titulo*, cum infinitis aliis. Sicque de necessitate referenda sunt ad proponentem; etenim quoties præcedit dispositio, & clausula distributiua inter aliquos, & subsequitur generalis copulatiua omnes complectens, intelligitur eodem themate retento, distributiuè inter illos, singula singulis referendo, Rotæ *decis.* 611. *num.* 3. *&* 4. penès Farinacium *in posthumis, tom.* 1. *& decis* 568. *num.* 3. *& decis.*106. *num.* 4. optimè Mantica *de contractibus, lib.2. tit.3. num.*18. *& suprà*, & in singulari casu Burgos de Paz, *quæst.*1. *num.* 3. bona doctrina Viuiani *de iure patronatus, part.* 2. *lib.* 13. *cap.*8. *num.*249. idem Farinacius *tomo* 1. *nouiter nouissima decis.* 160. *num.* 4. vbi de eo qui petit immissionem simul, & manutentionem, quòd si adsunt bona possessa, & non possessa; remedia postea petita promiscuè, generaliter referuntur singula singulis, manutentio ad bona possessa, immissio ad non possessa: sequitur Ludouisius post *de manutention. obseruation.* 59. *num.* 75. Cassanate *cons.* 36. *num.* 8. *& sequentibus*, Surdus *cons.* 362. *à num.* 27. *lib.* 3. *& cons.* 150. *à num.* 95. *& in consil.* 336. *num.*26. D. Ioann. Baptista Valençuel Velasquez, *cons.*121. *num.* 30. *tomo* 2. *& cons.* 171. *num.* 6. Alexand. Ludouis. *decis.*297. *num.* 9. *& decis.* 433. *num.* 9. Rota *decis.* 605. *num.* 4. *&* 5. Seraphin. in qua aliæ recensentur, Flamin. Parisius *de resignat. tom.* 2. *quæst.*7. *à num.*100. vbi quod si in supplicatione duo supplicantes petant res diuersas, & postea in conclusione ambo copulatiuè loquantur, petendo indistinctè easdem res simul loquendo, intelligatur distributiuè, non cumulatiuè, sed referendo singula singulis ad præcedentia, Castillo *tomo* 5. *cap.*86. *à n.*22. (licet nullum ex præcitatis Doctoribus alleget) qui omnes consulendi sunt pro singularibus casibus.

Quocirca

Quocirca Regi non incumbit, omues etiam
priuatorum supplicationes prosequi, sed vnus-
quisque quam prorumpit; ita vt ob uegligen-
tiam & desidiam partis in eam prosequendo, iu-
ri, & Regaliæ Regis (qui semel retentionem le-
gitimè decreuit, & supplicare simul mandauit)
detrahi & obesse non potest, vt statim *à n. 95.*
cum sequentibus, & facit text. *in l. quid ergo, §. con-*
trarium, versic. Sufficit de contr. & vtili action. tu-
tel. ibi: *Sufficit tutori bene, & diligenter negotia ges-*
sisse, etsi euentum aduersum habuerit, quod gestum
est. l. sed an vltro, §. is autem. ff. de negot. gestis, l. tu-
tor qui, §. si pestilum. ff. de administration. tutel.
vbi si tutor cæpit vtiliter gerere rem pupilli, li-
cèt postea malus exitus sequatur non culpa tu-
toris, nihil ei imputatur, sed est excusatus; quæ
iura & alia plura latè exornat Præsul Dom.
Ioann. Baptista Valençuela, *consil. 154. à n. 14.*
cum multis sequentibus, tomo 2.

Rex igitur & Senatus quàntum in se est, fa-
87 ciunt; sibi enim permittitur, & à iure tanquam
† protectori, & in Bulla Cœnæ Domini, interim
reuerenter suspendere executionem litterarum,
quoties ex ea notabile damnum in pernitiem
Reipublicæ temporalis, aut Ecclesiasticæ, indé-
que vis aliqua timetur, ad effectum supplicandi,
ad Summum Pontificem melius informandum,
& vt coram sua Sanctitatè supplicationem ean-
dem legitimè prosequantur partes, quibus hoc
onus in priuatis suis negotiis, non aliis incumbit,
88 vt † tenet expressè Pater Henriquez loco supra
citatus, *à n. 70. & 82.* & consonat Pacius Scala
in tract. de consilio sapient. lib. 4. c. 25. post medium,
versic. si verè littera; vbi dixit, quòd potiùs iudici
est honestum, quàm necessarium Principi rescri-
bere, cum potiùs ad ipsas partes, quarum inter-
est, quàm ad iudicem reclamatio spectet.

Quæ si (postquam sibi à Rege mandatur,
89 suam emittere † supplicationem) negligunt eam
prosequi, nihil Regi est imputandum, sed parti-
bus ipsis, quæ vt plurimum ita cunctantur in
prosecutione supplicationis, ex eo forsan, quod
vel intollerabiles expensas metuunt, longissi-
múmque, & periculosum valdè iter sufugiunt;
vel quod altera pars impetrans (cuius litteræ su-
spenduntur in Senatu) ampliùs de earum con-
firmatione, aut secunda iussione non curat, for-
san meritò diffidens à sua Sanctitate iterum con-
cedi, dum coram Sede Apostolica nouiter affer-
tur causa probabilis, ac in Senatu detegitur legi-
tima, post longum examen, diligenter adhibi-
tum à tot Catholicis viris, litteris & experientia
ornatis, Christiano zelo summáque reuerentia
Sedis Apostolicæ succensis perscrutantibus; quę
si fuissent cognita à Summo Ecclesiæ Præsule
tempore impetrationis, vel non concederet, vel
saltem difficilior ad concedendum redderetur.

Qua etiam legitima causa, & ratione moti
90 impetrantes ipsi, † vt plurimum consultè viam
illam, & litteras deserunt, negotium asperum,
aut nimis difficile, maximísque ambagibus,
& infructifero labore inuolutum prudenter iu-
dicantes, cum Pastor Orbis (qui suam Rem-
publicam Ecclesiasticam & spiritualem, ac etiam
temporalem pacatam habere, toto desiderio
conatur) secundam iussionem melius nouiter
informatus denegabit, ne pax publica turbetur,
& bonum commune detrimentum patiatur:
quod quotidie ferè in omnibus iis negociis ac-
cidere videmus, & experimur. Quo supplicans
aliquo modo ad prosequendum excusatus vi-
detur.

Quare principali fundamento sublato, negle-
cto, & derelicto, à quo † supplicatio, & cætera 91
omnia præcedunt & dependent, meritò & ipsa
supplicatio, ac per consequens, & eius prose-
cutionis obligatio cessare videtur ad text. in
cap. cum cessante causa, de appellation. cum sua
materia, conducunt bene quæ *Nos in tractatu*
de Regia protectione, 1. cap. 5. à num. 17. vsque
ad num. 21. & num. 78. vbi post multos Doctores,
quòd appellatio interposita à grauamine, & eius
virtute impetratum rescriptum, & inde emana-
ta inhibitio cessant, vbi grauamen principale
tacitè, vel expressè consentit pars, vel reuocet
iudex à quo, quia cum principale non subsistit,
nec ea quæ sequuntur locum habent, ex iuris
regula vulgata.

Videtur enim hoc casu moraliter excusatus
supplicans à prosecutione, † qui ad eam termi- 92
no nullo adstrictus est à Bulla. Quia vbi tempus
non est determinatum à lege aliquid fieri præ-
cipiente, sufficit quocumque tempore fieri, *l. qui*
fundum, ff. de contrahenda emptione; Aymon Cra-
uetta *consil. 4. n. 13.* Petrus Surdus *decis. 326. n. 76.*
facit etiam *text. in l. 2. ff. de ventre inspicien.* &
cum Riminaldo idem Surdus *decis. 286. n. 4.* Cal-
das Pereira *de nominatiou. emphyt. lib. 1. quæst. 17.*
num. 24. & per B. Roman. Iasson. & Rebuffum,
Castillo *controuersiarum, lib. 4. cap. 36. num. 11.*
idem in casu practico obseruant Gregorius Lo-
pez *in l. 25. tit. 9. part. 6. verbo, Del año adelante,*
Couarruuias *in cap. 3. num. 7. de testamentis*, Pa-
dilla *in l. cum quidam, num. 27. de legatis 2.* Mie-
res *de maioratu, 1. quæst. 48. num. 2.* Matienzo *in*
l. 7. tit. 4. glossa 2. num. 2. lib. 5. Recopil. & in l. 14.
glossa 1. num. 45. eodem titulo, & lib. Ioannes
Gutierres *practicarum lib. 2. quæst. 46. num. 2.*
Castillo vbi proximè, *num. 11. cum sequentibus,*
vbi *à num. 16.* nisi subsequatur requisitio, &
interpellatio, post vtrumque Molinam, Padil-
lam, Sarmientum, Thuscum, Petrum Surdum,
& alios; maximè agnoscens aduersarium suum
ius ex litteris habere pro derelicto.

Quò videntur tendere illa verba, *dict. cap. 14.*
Bulla Cœnæ Domini, ibi: *Nisi supplicationes hu-*
iusmodi coram nobis, & Sede Apostolica † legiti- 93
mè prosequantur, &c. Pundetando illud ver-
bum, *Legitimè*, hoc est cum parte legitima si
adsit, & cum causæ cognitione prosecutio fa-
cienda. Vt secus sit, quando impetrans instat
pro suarum litterarum confirmatione, & secun-
da iussione coram Sede Apostolica, citato ad-
uersario, cuius interest, & non comparente,
suámque supplicationem deserente; legitimè di-
cetur † eam prosequi, meritóque secunda iussio 94
obtenta omnimodo obtemperabitur, & execu-
tio vtrarumque litterarum relaxabitur, & liben-
ter permittetur, prout in cap. sequenti altius
explicabimus, atque etiam quomodo quandóve
hæc litterarum relaxatio fit.

Nec ex eo quòd ex accidentibus supradictis
subsecutis, absque tamen culpa Regis ob omis-
sam † supplicationis prosecutionem, cùm ab 95
eo fieri præcipiatur; erit illicita iudicanda pro-
tectio, nec recursus præcedens, iustâ & legi-
timâ causâ iam semel præstitus, quoniam quan-
do actus licitus est respectu principij, & prohi-
bitus aliquo pacto respectu finis, inspicitur
principium, vt licitus dicatur: plura † congerit 96

Alphonsus Villagut. *de extension. legis pœnal. à iure inflig. procurant. abortum, à num.33. fol.177.* optimè conducuur, quæ latè adducit Ludouisius Molin. *de maioratu. lib.2. capitul.10. num.3.* infinitos penè Doctores congerit Castillo *controuersiarum, tomo 5. cap.93. §.8. à num.23.* vbi
97 quod præscriptio inchoata † tempore permissu, si prosequatur, ac compleatur tempore prohibito, licita admodum & permissa iudicatur, quia attenditur initium permissum. De quo vlterius erit agendum, Deo dante, in tractatu de concursu contrariorum circa idem subiectum edendum. Sicque attendendum est principium protectionis præstitæ licitum, non quod postmodum accidentaliter successit ob culpam & negligentiam supplicantis.

Quia quando finis habet necessariam consequentiam ad principium, non finis sed principium attenditur, *l. in ratione, in princ. §. Imperator. ff. ad legem Falcid. l. Pomponius 2. de negotiis gestis*, multa per Rodriguez *de annuis redditibus, lib. 2. quæst. 17. num. 25.* Lancelotus *de attentat. 2. part. capitul. 4. num. 4. cum sequentibus*, & facit *text. in l. Sancimus, Cod. de administrat. tutor.* ibi: *Non enim debet, quòd secundùm leges factum est ex alio euentu retractari;*
98 quo fit, vt quando bona † fide & titulo, & iustis initiis inchoata, & perfecta præscriptio fuit, si postmodum mala fides superueniat, præscriptio ipsa legitima reputatur, ita vt nec præscri-
99 bens restituere teneatur, † siue iuris ciuilis, siue Canonici iuris regulas attendamus, vt cum magis vera, & communi opinione residet *glossa in c. vigilanti, verbo temporis, de præscript.* vbi Innocentius, Hostiens. Abbas, Bald. Felin. Butrius, Collectarius, & alij, Ioannes Andræas, Ancharran. Philippus Franchus, & Petrus Peckius *in regula possessor. de regulis iuris, lib.6.* Didacus Couarruuias *ibidem 3.p.§.2.num.1.* Bartul. *in extrauagant. ad reprimendum, verbo, De renuntiation.* Angelus *in l. 1. num. 59. Cod. de iudiciis*, Iasson. *in l. post diuisionem, Cod. de iuris & facti ignorantia*, & innumeri alij, quos referunt, & sequuntur Tiraquell. *in tractatu cessante causa, limitation. 12. num. 16.* Menchaca *lib. 2. controuersiarum Illustris. cap.74. num. 1.* Balbus *de præscription. 2. part. 3. part. principal. quæst 9. num. 1.* Euerardus Bronchorst. *antimonia. centuria 4. assertion. 7.* Zeballos *communem contra communem, quæst. 657. per totam, & quæst. 729. num. 20.* Ioannes Garcia *de nobilitate, glossa 6. num. 5.* & nouissimè Pater Gilkenius, qui vtriusque opinionis Authores, & argumenta recenset *in tractatu de præscript. 2 part. memb. 2. c. 8. per totum*, & ex Theologis idem probant, & defendunt Diuus Thomas *quodlibeto 12. artic. 14.* Paludan. & Maior. *in 4. sententia, distin. 15. quæst. 11.* Dominic. Sotus *lib. 4. de iustitia & iure, quæst. 5. art. 4.* Angelus *in summa, verbo, Præscriptio, §. 26.* Siluester. *eodem verbo, num. 13.* quod & superius citati Doctores tenent.

Et insuper prædictis etiam congruit, quòd
100 ipse † Pater Henriquez vbi suprà ad litteram, *à num. 60. & sequentibus*, relatus prosequitur *in Glossa littera D.* ad comprobationem illius propositionis à se firmatæ in contextu, ibi: *Contentus esse solet Papa vna generali allatione litterarum, seu ea informatione, quæ Pontifici per annos, aut per statuta tempora à Legato Regio offertur*, qui quidem, *in Glossa dicta littera D.* in hæc inquit; Sic à Rege Catholico Ferdinando missus est Palatius Rubeus ad Pontificem, vbi edidit libellum de beneficiis vacantibus in Curia; per Philippum Secundum ad Pium V. missus est Franciscus Vera (quem postea creauit Consiliarium Regium) cum Marchione de Alcañizas & per alios Legatos suos id sæpè facit Rex. Item cum Cardinali Alexandrino misso in Hispaniam à Pio V. anno 1572. hæc praxis; & cum Nuntiis latè disputata, & tractata est: Carolus V. Imperator, & Rex Hispaniæ misit Ioannem à Vega Legatum ad Pontificem, qui postea fuit Prorex Siciliæ, Præses Senatus Regij, item Franciscus de Vargas (qui fuerat Fiscalis) missus est Legatus, qui defendit consuetam praxim Hispaniæ, &c. hactenus Henriquez.

Ac iterum ipse Henriquez *in cap. 11. §. 3. in glossa littera V.* affirmat, Regem per suum Legatum, certis temporibus monere Pontificem de statu istorum negotiorum.

Huius Authoris ideò tam exactam volui facere specificam mentionem, tum ob eius grauitatem, religionem, & insignem scientiam cunctis notam; tùm etiam quia iste liber *de Pontificis claue*, ita facilè præ manibus non habetur.

SECTIO II.

Bulla Cœnæ non recipit intellectum exclusiuum recursus, vti prouenientis ex incommutabili iure naturali.

SVMMARIVM.

Defensio vi oppressis non prohibetur in Bulla Cœnæ per Principes legitimè præstanda, & omni iure debita, num.101.

Pontifex est fons, & origo iustitiæ, & pater pacis, num.102.

Defensio vt tollatur, à nulla constitutione sumenda erit interpretatio, num.103.

Defensio nec in specie tolli potest per aliquam dispositionem, num.104.

Defensio differri, modificari, & variari potest, num.105.

Defensio prouenit à iure naturali, Diuino, Canonico, & Ciuili, num.106.

Defensio à nemine potest tolli proueniens à iure naturali, num.107.

Defensio, nec à Principe tolli potest, num.108.

Defensio nec per Papam tolli potest, num.109.

Defensio, nec directè, nec indirectè potest tolli, num.110.

Verba Bullæ Cœnæ ibi, (sub prætextu violentiæ tollendæ) intelliguntur, quando ficto colore malitiosè impeditur litterarum Apostolicar. executio, num.111.

Lex tollens defensionem interpretatur de defensione friuola non de legitima, num.112.

Et intelligitur tollere defensiones ciuiles, non naturales, num.113.

NEc enim in dicta *Bullæ Cœnæ Domini* necessaria defensio † prohi- 101
betur vi oppressis, legitimè per Principes præstanda, ab eisdémque omni iure naturali debita, cum affixa sit visceribus Coronæ, & dignitatis, Regalísque officij, vt sæpè diximus suprà *cap. 1.*

hac 1.

hac 1. part. & latiùs in ſpecie dictæ Bullæ comprobauimus *in tractatu de Regia protection. 1. part. cap. 1. prælud. 5. à num. 232. cum multis ſequentibus.* In quo vniuerſi Doctores dictam Bullam Cœnæ enucleantes in hoc eodem conſonans, & vniformes conueniunt, prout eſt videre ſuperius *hoc cap. à num. 54. & ſequentibus,* vltra quos plurimos allegat alios Diana *reſolut. moral. tomo 1. tract. de immunitat. Eccleſiaſtica, reſolution. 6. per totam* (qui tandem contra nonnullos reſoluit in dicta Bulla Cœnæ non comprehendi cognitionem per viam violentiæ quam Principes & Reges habent.)

Nec tam abſonus intellectus capiendus eſt à Sancta & Chriſtiana intentione Pontificum conditorum præfatæ conſtitutionis (cum ſint
102 fons & origo † iuſtitiæ, & patres pacis) velle tollere miſeris vi oppreſſis hoc refugium tam ſalubre, támque neceſſarium vniuerſali Reipublicæ.

Sicuti à nulla alia lege, ſtatuto aut conſtitu-
103 tione talis intellectus ſumi † debet, vt tollatur defenſio, vti notauit Dominic. *in cap. dilect. de litis conteſtatione in gloſſa 3. in fin. lib. 6.* Decius *in cap. ex parte el 1. num. 77. de officio delegati,* vbi etiam Felinus *num. 99.* idem Felin. *in rubrica de exception. in principio,* Cæſar Contardus *in repetition. l. diffamari, num. 4. C. de ingenuis & manumiſſ.* vbi ponit differentiam, quando ſtatutum tollit defenſionem, & quando exceptionem, & hoc non ſine ratione; quia defenſio numquam cenſetur per legem, ſtatutum, vel ullam quamlibet diſpoſitionem ſublata, *Clement. paſtoralis de re iudicata, l. 1. §. cum arietes, ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicat.* Natta *conſ. 119. num. 13. lib. 1.* Curtius Iunior. *conſil. 235. num. 12. & 13.*

Imò nec in ſpecie poteſt tolli defenſio per
104 † aliquam diſpoſitionem, Kirchou. *in commun. opinionib. cent. 4. concluſ. 62. num. 34.* vbi alios allegat; Bonacoſa *in quæſtion. crimin. lib. 1. in verbo Defenſio, in fine, & in 2. lib. 1. in verbo Defendere, per totum,* Beccius *conſil. 51. num. 9.* Carolus de Graſſis *in tract. de exceptionibus exception. 21. num. 1. & 3.*

Et licet poſſit defenſio differri, modificari,
105 & variari † iuxta Abb. *in c. cum olim, num. 22. de appellation.* Alexand. *conſ. 225. num. 11. lib. 6.* Roland. à Valle *conſ. 19. num. 39. & 40. lib. 1.* Vantius *in tract. de nullit. tit. de nulli. ex defect. citation. num. 19. in fine,* Inſtregol. *conſ. 23. num. .. vol. 1.*

Nihilominus defenſio, cum proueniat à iure
106 naturali, † Diuino, Canonico, & Ciuili, *cap. non inferenda 23. quæſt. 3. l. ſciendum, §. qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. l. 1. Cod. vnde vi,* notat Marſil. *in l. vnicus, §. cognitorum, num. 56. ff. de quæſtionib. & in l. vt vim. ff. de iuſtitia & iure, & conſ. 4. num. 4. & in §. quoniam, num. 76. gloſ. in §. quod verò inſtituta de iure natural. gent. & ciuil.* Curtius Iunior *conſ. 235. num. 11.* Beccius *conſ. 51. num. 80.* Neuizan. *conſ. 61. num. 43.* Gofredus *conſ. 48. num. 20.* Maluaſia *conſ. 14. n. 9.*

Et cum ius naturale ſit immutabile, *§. ius natural. inſtitut. de iure natural. gent. & ciuil.* à ne-
107 mine poteſt tolli † defenſio, quæ eo iure proueniat, Marſill. *in practicar. crimin. in §. vltima quæſt. num. 23. & 31. & conſil. 8. num. 30. & conſil. 16. num. 24. & conſil. 55. num. 52.* Beccius *conſ. 51, num. 9.* Brunus *in ſuo repertorio, in verbo, Defendere,* Bonacoſſa *in dicto verbo, Defendere,* Carauita *ſuper Ritu Regni Neapolitan. ritu 120. num. 13.*

Imò nec per Principem † poteſt tolli defen- 108
ſio, Beccius *dict. conſ. 51. num. 9.* Marſillus *dicto conſ. 8. num. 28. & conſ. 81. num. 43. & conſil. 73. num. 52.* Botell. *ſuper pragmat. odia litium, §. 2, gloſſa 4. num. 38.* Ioann. de Amicis, *num. 117. num. 6.* Marius Anguiſol. *conſ. 42. num. 13.* Gramat. *conſil. 150. num. 1. in ſimili.* Carolus de Graſſis *de exception. excep. 21. num. 5.*

Et quod plus eſt, nec etiam † per Papam 109
poteſt tolli defenſio, Marſillus *in practica. §. quoniam, num. 79. & dicto conſ. 16. num. 22. & conſ. 25. num. 52. & 81. num. 43. & conſ. 73. n. 52.* Borrellus vbi proximè, & Graſſis *num. 5. & 6.* vbi dicit: Quòd nec directè, nec indirectè tol-
li † poſſit defenſio, Marius Anguiſol. *conſil. 76.* 110
num. 19. Beccius *dict. conſil. 71. num. 9.* Ideóque nullatenus intelligendum erit, voluiſſe per dictam Bullam, Papam tollere iuſtam, & legitimam defenſionem miſeris vi oppreſſis, vt clarè indicant verba eiuſdem, prout latiùs explicauimus *de Regia protectione, 1. p. cap. 1. prælud. 5. à num. 232. & ſeqq.*

Et præſertim illa, *ſub prætextu violentiæ tol-
lendæ,* † vt intelligantur, quando hoc quæſito 111
colore friuolè, & calumnioſè impeditur iuriſdictio Eccleſiaſtica, & Bullarum Apoſtolicarum executio, vt in ſpecie ponderauimus, *dict. tract. de Regia protect. 1. par. cap. 2. num. 16. & 17.* & ſupra *hoc cap. num. 77. & ſeqq.*

Et quia lex quæ tollit defenſionem ſic intel-
gi, & † interpretari debet, vt ſolummodo 112
tollat friuolas, inanes, & non legitimas, & iuridicas, vt probant Bartol. *in l. omnes populi. in penult. column. verſicul, Vltimo quæro, ff. de iuſtitia & iure, & in l. 1. §. 1. ff. quod vi aut clam,* Alberic. de Roſſat. *in 2. part. ſtatuto. quæſt. 65.* Paul. de Caſtro *conſ. 183. col. 3.* Hippolitus de Marſill. *conſ. 16. num. 1. & conſ 64. n. 5. & in prac. §. vltima quæſt. num. 1. & 31.* Iaſſon. *in l. 1. col. 2, C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Carolus de Graſſis *in tract. de exception. exception. 21. num. 7.*

Atque etiam cenſetur tollere defenſiones ci-
uiles, non autem defenſiones naturales, † Bald. 113
in cap. à nobis in fin. de exception. Felinus *in cap. cum dilecti, col. 5. eodem tit.* Marſillis *conſ. 75. num. 51. & conſil. 31. num. 42. & conſil 71. num. 51, & in prac. dict. § quoniam, num. 78.* Camillus *in verbo defenſio, in principio,* vbi alios allegat, Carolus de Graſſis *dict. exception. 21. num. 8.* vbi *num. 10.* poſt Bart. *in l. facultas, C. de iure fiſci, lib. 10.* Felinum *in cap. dilecti, num. 7. de exceptionib.* Cumian. *ſuper ritu Magnæ Curiæ, cap. 40. num. 41.* Quòd cenſetur lex tollere defenſiones facti, non iuris; quapropter hæc defenſio cum proueniat à fonte perenni, & origine iuris naturalis incommutabilis & perpetui, quo omnia animantia imbuuntur; nihil mirum, vt hac Bulla Cœnæ Domini minimè comprehendatur, nec intelligatur ex hactenus dictis & aliis pluribus dicendis inferius *2. p. cap. 20. à num. 76. & ſeqq.*

SECTIO III.

Bulla in Cœna Domini, quantum attinet ad protectionem vi oppressorum in his Ecclesiasticis causis, non fuit recepta in Hispania.

SVMMARIVM.

Bulla in Cœna in his, quæ attinent Regaliam Regis in tollenda vi, & retentionem Bullarum iusta causa factam in Hispania non fuit recepta, num.114.

Lex non recepta, nec moribus vtentium comprobata, non ligat, num.115.

Legis non receptæ transgressor non dicitur, illam non seruans, num.116.

Lex sub conditione lata intelligitur, si moribus vtentium approbetur, cui tacitè conditioni subijcitur, num 117. & sequentibus.

Etiam si habeat clausulam irritantem, num. 118. & 119.

Dum disceptatur super constitutione Pontificali, an fuerit recepta non ligat, num.120.

Lex Canonica non ligat, vbi est verisimile, Papam ignorare rei difficultatem, pro tali loco, vel tempore, num.121.

Contrauentio, & obseruantia contraria paulatim tollit vires legis, & censuras, etiam si ab initio cum peccato fuerit introducta, num.122.

Dubitans, an constitutio excommunicationem imponens sit recepta, tutus est contraueniens, ibid.

Lex Pontificia non recepta à maiori parte populi prætextu rationabilis causæ non obligat, n. 123.

Leges humanæ tam Ciuiles, quàm Canonicæ non receptæ non ligant, nec obligant, ibid.

Lex Canonica ex tempore, loco, & causa intelligitur lata, atque ex eorum diuersitate temperari, num.124.

Diuus Paulus per singulas Ecclesias vulneribus medetur, num.125.

Vno collyrio omnium oculos curare imperiti Medici est, ibidem.

Pontifex vniuerso præest Orbi, & singulorum Regnorum Mores facile ignorat, num.126.

Vnaquaque Prouincia abundat in suo sensu, & variis corporis, & animi inclinationibus ducitur, num.127.

Patriæ moribus multæ leges non conueniunt, numer.128.

Pontificis ignorantia, de moribus Regni in dubio præsumenda, num.129.

Mores singulares gentium sequi debemus, n.130.

Leges Pontificiæ multæ non receptæ in aliquibus Regnis, quia eorum moribus non conueniunt, n.131. cum seqq.

Ecclesia Orientalis ius Canonicum non recipit ob morum diuersitatem, num.132.

Concilium Tridentinum in aliquibus Regnis non obligat, quia non receptum, num.133.

Tridentin. in capitul. 17. session. 24. in Hispania non est receptum, quia antea, & post vni plura simplicia conferuntur, num.134.

Constitutio. 9. Iulij 3. non est in vsu in Regnis Hispaniæ, num.135.

Constitutio Pij V. de non conferendis beneficiis resignatis consanguineis Episcoporum in Hispania non fuit recepta, sed ab ea supplicatum, num. 136.

Constitutio Gregorij de facienda publicatione resignationis, aut permutationis beneficiorum facta coram ordinario non est in Hispania recepta, num.137.

Bulla Clementis de largitione munerum Religiosis prohibita, non fuit recepta, num.137.

Leges Pontificiæ non obligant, non receptæ, n.139.

Motus proprius Pij IV. de professione Fidei in aliquibus religionibus, non ligat, quia non receptus, num.140.

Bulla Gregorij XIV. de immunitate Ecclesiarum in Hispania non fuit recepta, num.141.

Regula Cancellariæ circa conseruatores alicubi non fuit recepta, num.142.

Bulla Cœnæ quoad Capitula tangentia Regaliam protectionis non obligat in Hispania, quia non fuit recepta, num.143.

Lex habens plura Capitula quoad non recepta non ligat, quoad cætera sic, num.144.

Censura pro parte Canonis recepti ligant dumtaxat, non pro parte non recepta, num.145.

Consuetudo Prouinciæ attenditur, & obseruantia ad iustitiam actus, sitne licitus, aut illicitus, num.146.

Ad valorem Constitutionis censuræ attenditur consuetudo, & obseruantia Prouinciæ, num.147.

SEd quando dicta Bulla in aliquo offenderet Regaliæ, & præeminentiæ Regiæ, omni iure † protectoria legitimi Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, vt suprà probatum est, *cap 1. huius tractatus, & cap. 1. & 2. in tractatu de Reg. protection.* immemorabili consuetudine munito, de quo amplissimè egimus *eodem tract. cap. 1. à num. 102. cum multis sequentib.* (quo te remitto) tantorúmque doctissimorum Doctorum iustificatione, & fundamentis fulcito, & comprobato, quos accuratè congessimus, hoc eodem *cap. à princip.* & signanter à *num.54.* quando in eadem Bulla ita expressè (prout hactenus vidisti) non foret permissus (iusta & legitima causa existente) iste retentionis Bullarum vsus: tutus iudicatur Rex ob non receptam dictam Bullam in his Regnis Hispaniarum quantum ad illam eius partem duntaxat, quæ posset Regiæ Regaliæ in propulsanda violentia inter suos subditos indistinctè obesse, cùm & antè ipsius Bullæ promulgationem per tempus immemoriale semper hac prærogatiua, & præeminentia (visceribus regiminis & Coronæ adhærente) vsus est, & post eam vsque nunc absque intermissione, & interruptione aliqua vtitur, & à cunctis subditis & vassallis, quomodolibet vi oppressis indistinctè postulatur, eisdémque frequenter impertitur, eum moribus, priuilegiis, & indultis horum Regnorum, inconueniens in hac parte tantum fuerit iudicata: quam considerationem licet alibi fecerimus, *in tract. de Regia protectione, 1. part. cap. 1. præludio 5. à num. 315.* nouiter aliis mediis hîc erit prosequenda, & altius, aliterque consideranda. 114

Certi namque iuris est, legem, & dispositionem Principis non receptam, nec acceptatam, nec moribus vtentium comprobatam non ligare † subditos, saltem quando non fuit obseruata sciente & tollerante Principe, *cap in istis 4. dist.* Sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt; ita moribus 115

moribus vtentium ipsæ leges confirmantur, *l. de quibus, ff. de legibus*, ibi: *Leges nulla alia causa nos tenent, quam quod iudicio populi receptæ sunt*, &c. Aristot. *lib. 2. polit. cap. 6.* dicit, quod *lex nullam vim habet, vt illi pareatur, nisi ex more.*

Legis atque non dicuntur transgressores, non seruantes leges non receptas, ex Quintiliano
116 † Mandos. ad Lapum *allegat. 36. in littera Q* & ex Anchartano, Iasson. Ioan. Gutierrez & aliis, tenet Cenedus *in collect. ad decretales, col. 84. num. 2.* & tenent infiniti penè Doctores tam Theologi, quàm Iuristæ, quos retulimus *in tract. de Regia protection. 1. p. cap. 1. prælud. 5. à num. 321.* vltra quos hîc alios plurimos laudabimus.

Vndè Domin. Geminian. *in §. leges, d. cap.*
117 *de istis*, subdit, *quod Princeps † videtur statuere à principio sub tali conditione; scilicet, si moribus vtentium approbetur, & sic habet desuetudo saltem tacitum consensum Principis, qui legem condendo, ipsam fecit subiectam tali conditioni; ergo non seruantes non dicuntur venire contra præceptum superioris*, hactenus Geminianus.

Et quod lex Principis habeat tacitam hanc
118 conditionem, † si à populo approbetur, & recipiatur; pluribus comprobat Romanus *in cons. 330. à num. 16.* vbi copiosè Horatius Mandos. *in additione litter. M.* Flamin. Paris. *de resignat. lib. 8 quæst. 8. num. 134.* Gonçalez *glos. 26. num. 1. & sequentibus*, Gratianus *disceptation. forens. cap 202. num. 17. lib. 2.* vbi, quòd procedit,
119 † etiam si lex habeat *clausulam irritantem*, quia non habet locum non verificata conditione, Alexander. Ludouis. *decis. 159. num 7.* Hieronym. Gonçal. *in dict. regul. 8. de alterna. glos. 66. n. 35. cum sequentibus*, qui omnes receptissimam sententiam censent, quam sequuntur Feliu. *in c. 1. num. 6. & 7. de tregua & pace, num. 12. vers. Sed si à principio noluerunt obseruare nouam*, &c. Couar. *lib. 2. variar. cap. 16. num. 6.* vbi dicit communem: Beneintendi, *decis 13. num. 9.* Dueñas *regula 79. amplia. 3.* Ioseph. Ludouis. *decis. Perusin. 98. num. 1.* Nauarrus *cons. 1. constit. à num. 35, cum sequentibus*, Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 2.* Erasmus à Cochier. *de iurisdict. ordinar. in exemptos, part. 1. quæst. 5. à num. 8.* Saycus *in claui Regia, lib. 3. cap. 5. num. 14.* Manuel Rodriguez *quæst. regulari, tomo 1. quæst. 6. art. 6. & 11.* alios plurimos recenset Augustinus Barbosa *in collectan. ad capitul. 1. num. 9. de tregua & pace*, Puteus *decis. 1. lib. 1.* Paul. Æmilius Veralli. *decis. 203. num. 1. & 2. part. 3.* Farinacius *decis. 415. num. 3. part. 2. nouissimo*, Cardinal Mantica *de contractibus, lib. 5. tit. 13. num. 35.* Marta *de iurisd. casu 19. num. 16. & 17.* vbi dicit communem, & *casu 94. num. 71. cum sequentib.* Petrus Surdus *cons. 58. num. 8. lib. 1.* Mascardus *de statutis, conclus. 8. num. 27. & sequentibus*, Acebed. *in l. 3. tit. 1. lib. 2. Recopil. num. 23.* vbi alios allegat, & idem tenuerunt plures Theologi, Vasquez 1. 2. *tomo 2. disp. 136. cap. 5. num. 34. cum sequentibus*, Suarez *de legibus, lib. 3. cap. 19.* vbi fatetur communem, Bonacin. *tomo 2. tit. de legibus, disp. 1. quæst. 1. punct. 4. num. 45.* Salas *de legibus, quæst. 69. tract. 14. disp. 13. sect. 1.* dicit communem, Laiman. *tom. 1. tract. 6. de legibus, c. 3. num. 3. vers. Tertiam si lex in prouinciis, pag. 47.* Castro Palao *in suis operib. moral. tomo 1. tract. 3. disp. 1. punct 3. num. 9. 10. & sequentibus.*

Sequitur Gratian. *in discept. forens. cap. 388. à num. 13. cum seqq.* vbi ait: Quòd dum disceptatur † de acceptatione Pontificalis constitu- 120
tionis, antequam per vsum comprobetur, non ligat.

Et ipse Suarez *in dict. tract. de legib. lib. 4 c. 16. num. 4.* dicit legem † Canonicam inducere obli- 121
gationem præcisam, licet sit dura & difficilis, nisi verisimile sit, legislatorem ignorasse rei præceptæ difficultatem pro tali loco, vel tempore, aut alia occasione; nam si probabiliter creditur hæc ignorasse, credi etiam potest, noluisse eum tanto rigore obligare.

Quia contrauentio, & obseruantia contraria paulatim vires legum, earúmque pœnas, & censuras abrogat, & eneruat, etiam si ab ini-
tio † irrationabiliter, & cum peccato fuerit in- 122
troducta, iuxta doctrinam Panormitan. *in c. 1. de tregua & pace*, Syluester. *verbo. Consuetudo, quæst. 6.* Caietan. 1. 2. *quæst. 97. art. 3.* Soto *lib. 1. de iustitia & iure, quæst. 7. artic. 2. ad 2.* Auila *de censuris 1. part. dubio 8.* & colligitur *in cap. cum venerabil. de consuet. vbi glossa*, Ioann. Andreas, & Panormitan. *num. 5.* Iasson. *in l. de quibus, n. 8, ff. de leg.* Anchartan. Hostiens. Alexand. & alij plures, quos refert & sequitur Couar. *in cap. quamuis pactum, 1. part. §. 7. num. 12. de pact. lib. 6.* Tiraquel. *de pœnis temperand. causa 48. n. 2. & sequen.* Anton. Gabriel. *lib. 2. commun. conclus. tit. de maleficiis, conclus. 8. num. 16.* Ioannes Gutierrez *cons. 58. num. 1.* Cardin. Tuschus, *verbo. Consuetudo, conclus. 448.* doctissimus Præceptor Noster D. Ioan. de Solorzano *in tract. de iure Indiar. lib 2. cap. 24. num 81. & cap. 14. n. 72.* conferunt quæ inferius diximus hoc *cap. à num. 146. vers. Ad cognoscendum*, &c. & suprà *à num. 145. & sequentibus*; & cum Vgolino, Azorio, Nauarro, & aliis probat latè Moneta *de conseruatoribus, cap. 7. à num. 621. cum sequentibus.*

Adeò vt dubitans, an constitutio excommunicationem imponens sit vsu recepta, tutè potest existimare, & sequi opinionem, negantem receptam fuisse, ita vt nullatenus ligatus maneat constitutionis censurâ pro tuta opinione in vtroque foro; tenent Azorius *institution. moralium, lib. 2. cap. 19. quæst. 12.* Salas *in part. 2. 21. tract. 8. disp. vnica, sect. 18. num. 169.* Castro Palao *tom. 1. disp. 3. puncto 7. num. 4.* Emanuel de Moura *opusculo 1. de ensalmis, & incantatione, sect. 1. cap. 3. num. 13.* Anton. Diana *resolut. moral. 4. part. tractat. 3. resol. 14.* Rebellius *part. 2. lib. 1. de contract. in genere, q. 2. sect. 1. n. 4. 5. 2.*

Et quod lex Pontificia promulgata, vbi non
fit recepta † à maiori parte populi prætextu ra- 123
tionabilis causæ, non obliget; tenent Nauarr. *cons. 1. de const. quæst. 5.* Azor. *institut. moralium, lib. 5. cap 4. quæst. 4.* Suarez *de legibus, lib. 4. cap. 16. num. 11.* Ioann. Maio. *in 4. distin. 15. q. 5.* Salas vbi proximè, Laiman *in summa Theol. mor. tom. 1. tractat. 4. de legibus, cap. 2. num. 4.* vbi optimè alios allegat. Hieron. Gonz. *glos. 26. à num. 1.*

Et quòd leges humanæ tam ciuiles quàm Pontificiæ, si non sint vsu receptæ, non ligent, nec obligent, probant Mastrill. *de Magistrat, lib. 3. cap. 3. num. 108. & tribus sequentibus*, post Felin. Socin. Paris. Cephalum, Roland. & Ioseph. Ludou. Augustinus Barbos. *in collect. ad c. 1. de tregua & pace, num. 9.* remissiuè, ad Felin.

Couarru.

Couartu. Benintendi, Didac. Perez, Dueñas, Gaillum, Rebuff. Hipolyt. de Marsill. Ioseph. Ludou. Nauarr. Flami. Vasquex, Menoch. Cochier. Sayr. Gonça. Cartascum, Narbon. & Azor, idem Anton. Dian. *mor. resol. tract.* 18. *de leg.* post Cochier. Valentiam, Tanerum, Filiucium, & Mirand. Vecanum, Sanctarellum, Reginald. Homobonum, & Nauarr. idem tenet Axebed. *in l.* 1. *tit.* 1. *de las leyes, num.* 8. singulariter etiam Villalobos *in summa, tit. de legibus, difficult.* 16. plures Doctores Theologos referens.

Certum est enim, ex tempore, loco, perso-
124 na, & causa, regulas Canonum † subintelligi, atque ex diuersitate eorum temperari, vt docuit Isidorus, relatus *in cap.* 1. *distin.* 29. in hæc: *Sciendum est, quòd pleraque capitula ex causa, ex persona, ex tempore consideranda sunt, quorum modi, quia medullitus non indagantur, in errores labyrinthum nonnulli intricando impinguntur*, text. *in cap. regula Sanctorum Patrum, pro tempore, loco, & persona, & negotio, instante necessitate, tradita sunt, eadem dist.* text. *in cap.* 3. (qui continnatur etiam in sensu cum *dict. cap.* regulæ Sanctorum, proximè antecedenti) & sic prosequitur, in hæc: *Necesse est, vt iuxta diuersitates locorum, & temporum & hominum, quibus scripta sunt, diuersas causas, & argumenta, & origines habeant, & quomodo*; Beatus Ioannes *in Apocalypsi sua, septem scribens Ecclesiis, in vnaquaque earum specialia reprehendit, vel virtutes probat; ita & Sanctus Apostolus Paulus per singulas Ecclesias vul-
125 neribus † medetur illarum: nec adinstar imperiti medici vno Collyrio omnium oculos vult curare.* 19. *distin.* qui quidem singularis est text. consonat text. *in l. idec* 4 *ff. quod certo loco*, ibi: *Pecuniarum quoque licet videatur vna, & eadem potestas vbique esse, tamen aliis locis facilius, & leuioribus vsuris inuenitur, aliis difficilius & grauioribus vsuris*, nec retardat hanc regionum varietatem quod traditur *in l. superuacuam, C. de temporib. in integr. restitut.* in illis verbis, ibi: *Ex differentiis enim locorum aliquod induci discrimen, satis nobis absurdum visum*, quæ tendunt ad rem longè diuersam, vt & rectè considerat Rea *in decis. Granaten. disputation.* 11. *num.* 25. *& in cap.* 2. *distin.* 4. qualitates Canonis recensentur, ibi: *Erit autem lex honesta, iusta, possibilis, secundum naturam, secundum patria consuetudinem, loco, temporique conueniens.*

Quoniam cum Summus Pontifex vniuersali
126 † præsit Orbi, iuxta inra laudata, infrà hac 1. *part. cap.* 3. §. *vnico, num.* 45. facillimè potest singulorum Regnorum & prouinciarum mores nescire, ac inde damna eorum ignorare, cuius intentio quidem est, illa inferre nulla iuxta text. *in cap.* 1. *de constitutionibus, lib.* 6.

Quippe vnaquæque prouincia abundat in
127 sensu † suo, *cap. ius Quiritum* 1. *dist. cap. vtinam, distin.* 76. *l. obseruare, ff. de officio Proconsul.* & variis corporis & animi affectionibus, & inclinationibus ducitur, *l. quod si nolit.* §. *qui mancipia, ff. de adilit. edicto* iunctis aliis quæ eleganter notat Aristot. *politic. cap.* 10. Cicero *in oratione de prouinciat. consular.* Euforus *in Iconibus omnium nationum*, Ioannes Boemius *de moribus omnium gentium*, Tiraquell. *in l.* 7. *connubial num.* 12. *& de nobilitat. cap.* 12. Mantica *in glossario class.* 17. *cap.* 32. *num.* 1. Claud. Pratna Gonz. *gener. iuris, lib.* 3. *tit.* 4. *cap.* 3. qui inde rectè inferunt ad diuersitatem & varietatem morum. Et post Anchar. & Felinum dicit Gonza. *in regul.* 8. *glos.* 26. *num.* 4. Quòd multæ † le- 128
ges moribus patriæ non conueniunt, & ideò permittitur cuilibet prouinciæ abundare suo sensu.

Mores namque singulares gentium sequi debemus, *l. Labeo*, ibi: *Morem † gentium sequi* 129
debemus, ff. de stat. lib. l. quidam, ibi: *A maioribus nostris obseruatur, ff. de iure codicill. cap. cum venissent de institut.* quorum quidem ignorantia in Pontifice in dubio præsumenda, prout ipse profitetur *in cap. bona* el 2. §. *intelleximus*, ibi: *Quia verè non † plenam de personis illius* 130
Regni notitiam habebamus, ideòque non poteramus salua conscientia eidem Ecclesia in alia persona, quàm de Regno Vngaria originem duxerit, congruè prouidere, nec vellemus el præficere alienum, &c. *De postulatione Prælatorum.*

Hinc fit, vt multæ constitutiones, & leges Pontificales, † ac motus proprij non obligent, 131
quia non sint receptæ in aliquibus Regnis, & prouinciis, quia earum moribus non conuenire compertum est, prout patebit inferius ex Doctoribus citatis, *num.* 59. vers. *Ad quod quidem varia.*

Hinc † Ecclesia Orientalis Ius Canonicum, 132
& eius Canones non recepit, vt ex aliis probat Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus in præfation. num.* 427.

Hinc etiam Concilium Trident. in aliquibus
† Regnis & Prouinciis non obligat, quia rece- 133
ptum non fuit, Nauarr. *in consil.* 1. *de constitut. quæst.* 7. *&* 8. docet Salas *de legibus, disp.* 13. *section.* 3. *in fine*, Laiman. *in summa Theolog. moral. tract.* 4. *de de legib. cap.* 3. *num.* 4 *ad fin.* plures refert Cenedus *Canonicar. quæst. cap.* 21. *per totum*, vbi multa.

Hinc Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 17. In Hispania non † fuisse receptum, eò quòd post il- 134
lius promulgationem, sicut antea vni plura beneficia simplicia conferuntur, & pacificè retinentur, probat Nicol. Garcia *de beneficiis, part.* 11. *capitul.* 5. §. 3. *num.* 23. Imò & alia decreta eiusdem Concilij Tridentin. in Hispania recepta non fuere, nec vsu admissa absque tam, nec obstare quod in Regnis Hispaniæ fuit generaliter admissum, & receptum, de quo supra *hoc cap. à num.* 43. & sursum ex eodem Nicolao Garcia.

Et quod *constitutio* 9. *Iuly* 3. non sit in vsu in Hispaniæ Regnis, † & in prouincia Mediola- 135
nensi, testatur post alios Nicol. Garcia *de beneficiis*, 2. *part. cap.* 1. *à num.* 111. *cum sequentibus.* Sicuti etiam *Paulina constitutio*, prohibens alienationem rerum Ecclesiæ, & nouam imponens formam alienationi, vltra ius commune non obseruatur in Regno Scotiæ, quia non fuit recepta, iuxta Rotam vt per Crescentium, *decis.* 3. *num.* 4. *de iure iurand. aliàs decis.* 150. *fol.* 63.

Et similiter *Constitutionem Pij* præscribentem casus, in quibus † Ordinarij possunt ad- 136
mittere resignationes, in Hispania non fuisse receptam, sed ab ea ad Sedem Apostolicam supplicatum, probat Garcia 11. *part. cap.* 3. §. 3. *à num.* 270. *& sequentibus.* Saltem quoad illam partem constitutionis eiusdem, de non conferendis beneficiis resignatis consanguineis, affinibus, aut familiaribus Episcoporum.

Constitutionem etiam *Gregorij XIII.* dispo-

nentem

nentem resignationis, † & permutationis factæ
coram Ordinario faciendam publicationem præ-
cisè, non esse per vsum receptam in Hispania,
firmat ipse Garcia *par.11. §.4. num.332.*

Item constitutionem *Sixti V.* de habito &
censura disponentem cum pœna priuationis
ipso iure beneficij, hoc respectu, & parte non
esse vsu receptam in Hispania, probat Garcia
ipse, p.7. cap.1. num.24.

Hinc *Bullam Clementis VIII.* de largitione
138 † munerum prohibita religiosis sub pœnis, non
fuisse receptam, ac idcirco non ligare, probant
Stephanus Gratian. *disceptat. cap. 102. num. 17.
tom.2.* Pauli Megala, *part.2. lib. 2. cap. 17. q. 7.
num.65.* Ioannes Valetus *verb. Munera, n. 106.*
Homobonus *de casib. reseruat. part. 3.* & Victo-
rellus *in notis ad Manualem Nauarri, cap. 18.
num.105.* Homobonus *de bonis in suo exam. Ec-
clesiast. part.1. tract.7. cap.30. quæst.113.* Megala
consil 33. num.17. Tannerus *in 2.2. disp.6. quæst.3.
dubio 4. num. 107.* Scortia *in const. Pontific. epist.
559. theorema 399. in fin.* Peirinus *de Religion.
sub tit. 1. capitul.2. quæst.2. §.6.* ex communi sen-
139 tentia, † leges Pontificias non obligare, nisi
recipiantur à subditis, de qua testatur Becanus
*in summa Theolog. 1. tomo, part.2. tract. 3. cap. 6.
q 8. num 3.* Azor. *1. part. lib.5. cap.4. q.1.* Diana
resol. moral. tom 1. tract.6. resol.1. per totam.

Hinc *motus proprius Py IV.* Quoad fidei pro-
140 fessionem † obligans Prælatos Regulares, cùm
in vsu non fuerit receptus in aliquibus Religio-
nibus, istas non ligare probat Ascanius Tambu-
rin. *in tractat. de iure Abbatum, tom. 1. disp 8.
quæst 3. num 3.* Hieronym. Sorbo. *manetat. ad
compendium priuileg. tract. professio fidei, num. 3.*
Sigismundus Boaacio. *in tractat. de elect. part 1.
cap.8. dubio 50. cap.7.* Villalobos *in summa, tom.
2. tractat. 1. difficul. 6. num. 3.* Thomas Sanchez
in summa tomo 1. lib. 2. cap. 5. num. 3. Pater
Diana *resol. moral. tractat. 2. de dubiis regul. re-
sol.78.*

Pariformiter *Bulla Gregorij XIV.* super im-
141 munitate Ecclesiarum † disponens, in Hispania
non seruatur, quia vsu recepta non fuit, vt te-
stantur Fagundez *de præcepto Eccles. tract.2. lib.
4. cap.4. num.46.* & ex Portel. Villadiego, Gam-
bacurta, & Suarez, firmat Pater Diana *resol.
moral 1. part tractat. de immun. Ecclesiast. resol.5.
per totam,* & iterum *in resol 39. in fin.*

Item quoque *Regula Cancel. Clement. VIII.*
142 circa conseruatores † aliqua disponens, in ali-
quibus partibus non fuit recepta, nec obserua-
tur, vt testatur Moneta *de conseruat. cap.5. n.151.
& 152.* vbi comprobat. & vide *à n. 144.* vbi ad
litteram refert *dict. Regulam.*

Quare cùm his Regnis Hispaniæ dicta Bulla
143 Cœnæ, quatenus tangeret † præeminentiam,
& Regaliam Regis Nostri consistentem in pro-
tectione vi oppressorum; non fuerit vnquam
recepta, sciente & tollerante Sede Apostolica,
non debet obligare quoad ipsa eiusdem capitu-
la, licet quoad cetera omnia sic; quoniam quan-
do lex habet plura capitula distincta super di-
144 uersis rebus, & quod ad vnum, † vel alterum
capitulum non fuit recepta, quoad ista non li-
gat, quoad cetera autem omnino. Ita post Va-
lentiam, & Nauarrum, tradit Salas *de legibus,
disp. 14. sect.1. n.7. vers. Tertiò aduerse, pag.292.*
Quia limitata causa limitatum producit effe-
ctum, iura vulgaria, ad quam doctrinam alias
similes & singulares applicare poteris, de qui-
bus infrà *2. p. cap.31. à num. 101. cum seqq.*

Et in specie probant Vgolinus *de censuris,
tabula 1. cap.12. §. 10.* post Felin. *cap. inter alios,
§. 1. num. 3. de constitut,* † & latè tradit Ioan. 145
Azorius *institution. moral. 1. part. lib. 5. cap. 18.*
quòd latè etiam Ioann. Petrus de Muneta *in
tract. de conseruat. cap.7. à num.611. cum sequen-
tibus;* vbi quod pro ea tantum parte censuræ
Canonis ligant, pro qua fuerit receptum, pro
parte autem non recepta non ligant, post Vgo-
linum, Azor, Nauarr. & alios.

Ad cognoscendum etenim, & iudicandum,
an aliquis actus † sit licitus, vel illicitus; con- 146
suetudo, & obseruantia, quæ viget in aliqua
prouincia attenditur, vt licitus habeatur apud
omnes, probant Bart. *in l. quis sit fugitiuus, §.
apud Labeonem, ff. de ædilit. edicto, & ibi glossa,*
Oldraldus *cons.197. n.7.* Ioannes de Amicis *cons.
154. n. 18.* vbi per consuetudinem contractus,
qui ex se esset illicitus, fit licitus & validus, Ti-
raquel. *de retrac. conuent. ad fin. tit. n. 131. De-
cianus,* & plurimi alij Doctores, quos pro hac
opinione allegat Cencius *de censibus, part. 1. c. 1.
q. 4. n.4. cum pluribus sequentibus,* Rota *decis.124.
n.12.* apud ipsum Cencium, Robertus *ad pragma-
ticam 5. de censibus, n.118. & sequentibus.* Bona-
cina *tom.2. tit. de legibus, disp.1. q.1. punct. vltim.
§.3. vers. Præterea si dubium sit, pag. 71.* Farinac.
in praxi, tomo 3. q.91. n.5. Portoles ad Molinum
tomo 4. verb. Vsura, n.22. Thesaurus *lib.1. q. fo-
rens. q 32. n. 3.* vbi quod ad valorem † constitu- 147
tionis census attendatur Regionis consuetudo,
Laiman *tit. de contractibus, sect.5. tract. 4. cap.18.
de censibus, n.10. & sequentibus, & ad finem,* ibi:
*Denique plures audiui, qui adeò contractum illum
Germanicum in his Regionibus inualuisse, testan-
tur, vt sine maxima negotiatione, & commercionum
iactura tolli non posse videatur; ergo non est causa
cur contractum iniquitatis damnemus, &c.* Quæ
doctrinæ conducibilia rectè sunt, etiam ad ar-
ticulum supplicationis immediatè tractandum,
quo plurimæ aliæ similes congregantur. Ex
quibus omnibus securè affirmandum erit, quòd
Bulla Cœnæ Domini (casu quo intenderet in
aliquo detrahere Regaliæ recursus ad Regem
Catholicum) non ligat in his Hispaniarum Re-
gnis, cum recepta non fuerit in iis, quæ detra-
here potest legitimo recursui, ex eo quòd gen-
tium & prouinciarum harum moribus nec con-
gruit, nec conueniens est.

SECTIO IV.

A Bulla Cœnæ, quatenus tangat Regalias & præiudicium Regis, cautè stat humiliter supplicatum.

SVMMARIVM.

A lege lata non appellatur, n.148.

Nisi allata in præiudicium certarum personarum, num.149.

A lege etiam Pontificia supplicari licet ex iusta causa, quando moribus alicuius Prouinciæ non conuenit, num.130.

Legem vniuersaliter latam, facilè accidit non conuenire moribus gentium omnium, num.131.

Ecclesia complectitur varia Regna habentia

QVAMVIS à lege lata per Summum
148 Pontificem, aut Principem † Su-
premum non detur appellatio ex
Bart. *in l. fin. sub num.3. de appellat.*
recipiend. latiùs Scaccia *in tractatu*
de appellation. quæst. 17. limitat. 10. Id tamen
limitatur, si fuerit condita in præiudicium cer-
tarum personarum, vt pote contra vnum qua-
149 ternum ciuitatis, vel † contra homines alicuius
ciuitatis, Rota *decis.50. num.6. cum seqq. part.1.*
diuersorum, plura per Iacobum Cancerum *va-*
riar. resolut. tomo 1. cap.3. tit. de priuileg. à n. 91.
cum sequentibus, & alibi passim.
Ab ea tamen supplicare licitum est ex iusta
150 causa, quando † moribus alicuius Prouinciæ
inconueniens sit, tradunt Castro *de lege pœnali,*
lib. 1. cap. 1. fol. 8. sub littera B. vbi loquitur de
lege per Principem temporalem lata, & idem
de lege Pontificia, tradit Manuel Rodriguez
quæst. regul. tomo 1. q.6. art.7. Suarez *de leg. lib 4.*
cap.16. num.6. Salon. *de censuris. tom. 1. artic. 3.*
disp. 4. concl. fin. Salas qui latè prosequitur, *de*
legibus, tract. 14. disp.13. sect.4. Anguiano *de le-*
gibus, controuers.5. num. 1. & per totam, & plu-
res alij citandi.
Nam vt loquit Suarez *dict. cap. 16. num. 17.*
eo ipso, quòd lex vniuersaliter fertur, facilè
† accidere potest, ne congruat moribus, aut di- 151
spositionibus gentium omnium, pro quibus fer-
tur, quod maximè contingere posse ait, in le-
gibus Canonicis, & Pontificiis, quæ pro vni-
uersali Ecclesia feruntur: Ecclesia quippè com-
plectitur varia Regna, & Prouincias habentes
varios ritus, & modos viuendi; vndè licèt ta-
lis lex, regulariter loquendo, non sit discon-
ueniens, vel nimis dura pro vniuersali Ecclesia.
Idcirco licet respectu † totius non habeat lo- 152
cum supplicatio: nihilominus vni, vel alteri
Regno aut Prouinciæ potest esse nimis dissen-
tiens à moribus eiusdē, contra & consuetudines
illius, quas non solent Pontifices velle mutare,
nisi id exprimant, sed potius conseruare, iuxta
text. in cap. certificari de sepulturis. In tali ergo
casu ratio postulat (inquit ipse Suarez) videli-
cet, supplicare Pontificem, quia scientia eius
vniuersalis non potest semper † extendi ad hæc 153
particularia; iuxta text. *in cap. bonæ el 2. §. in-*
telleximus, de postulation. prælat. & hoc ipsum
est à Pontificibus cautum *in cap. 1. de const.*
lib.6. ex quo videtur colligi absque alia suppli-
catione à lege Pontificia, ipsam ea vi illius con-
stitutionis & iuris ipso facto non obligare in si-
mili casu, nihilominus tamen quia potest con-
tingere, vt casus non sit ita clarus & certus, quin
sit conueniens noua declaratio Pontificis, ergo
tali casu (infert Suarez ipse) licita erit suppli-
catio, atque iuri consentanea.
Et cum Granado *in part.2. contract. tractat.3.*
part.1. disp.7. num.6. Malder. *in part.2. quæst. 90.*
articul.3. dubio 2. folio 341. column.1. Salas, Sua-
rez, & aliis pro veriore resoluit Antonius Dia-
na *in resolut. moral. tomo 1. tractat.10. de legibus,*
resol.6. & Villalobos *in summa, tomo 1. tractat.*
2. dubio 16. num.6. vbi sic ait: *Las leyes Canoni-*
cas, sino † se reciben, no obligan, de la qual con- 154
clusion se sigue: que si se suplicasse de las leyes
del Pontifice, tambien se suspenderia su efeto, co-
mo dize Felino, y otros, y consta de la costumbre
que ay en muchas Prouincias de la Iglesia, que su-
plican al Pontifice, y el passa por ello, &c. Cuius
ratio est, quia talis præsumitur rationabilis vo-
luntas legislatoris; nam posita aliqua iusta cau-
sa, consonum videtur, vt subditi habeant adi-
tum ad legislatorem pro reuocanda lege, & in-
terim non obligentur illam † seruare, donec le- 155
gislator mentem suam explicauerit, quam red-
dunt Diana, & ceteri Doctores relati.
Omnes insuper supradicti citati Doctores
(vno decepto Manuele Rodriguez) † tenent, 156
quòd si ex causa iusta & rationabili supplicatum
fuerit à lege lata per Principem temporalem, vel
à constitutione Pontificia; potest licitè suspen-
di eius executio, Suarez *vbi sup. lib. 4. cap. 16.*
num. 8. Bañez, & Salon, quos sequitur Salas
dict. sect.4. num.21. & sect. 1. sub num. 2. dicens:
Fas esse communi consensu † populi, vel Prin- 157
cipis

cipis inferioribus suspendere aliquantulum execu-
tionem legis, animo supplicandi ad superiorem le-
gislatorem, & dum expectatur responsum legisla-
toris, non peccabunt, qui legem non obseruauerint,
&c. hæc Salas. Idem etiam tenet Aoguianus *de*
legibus, controuers. 5. n 8. & n. 9. Rota *decis.* 50.
158 *part. a. diuersur.* Vbi quod dum † controuerti-
tur, an lex sit exequenda, non debet quia sua
possessione priuari prætextu legis vel statuti.

Cui doctrinæ consonat quod determinauit
Ruta, vt per Ludouisium *decis.* 289. *per totam,*
vbi benè per Olibetum Veltrami *in adnotat.* per
Nicol. Garcia, Surdum & alios. Quod virtute
priuilegij, vel tituli habentis statum implici-
tum, an sit validum, vel nullum, puta quia fa-
ctum dicatur à Pontifice schismatico, interim
ante declarationem prodest possidenti.

Ad quod quidem varia exempla præ maoi-
159 bus habemus. † Etenim *Motus proprius Py Pa-*
pa V. circa censua constitutionem disponens, in
Hispania receptus non fuit, & ab ea constitu-
tione Regio nomine humiliter fuisse supplica-
tum, cauetur *in l. 10. tit. 15. lib. 5. Recopil.* inte-
rimque eius effectus ast suspensua, nec ad deter-
minationem causarum admittitur, vt in termi-
nis probant Bernardus Diaz *in practicar. Cano-*
nic. cap. 88. Gutierrez *lib. 2. pract. quæst. ciuil.*
quæst. 177. in fin. sentit Lasarte *in tract. de decima*
venditioη. cap. 10. num. 1. & num. 20. in fin. Ma-
nuel Rodriguez *in explication. eiusdem motus pro*
Py V. in princip. latè Gaspar Rodriguez *de an-*
nuis redditibus, lib. 1. quæst. 4. à num. 28. & 19.
Salas *de legibus, disput. 13. sect. 4. num. 21. versic.*
Consentit Bañez *pag. mihi* 197. Salon *de iustitia,*
tomo 2. tractat. de casibus, art. 3. controuers. 4.
versic. Secundò affirmant, col. 1277. Ledesma *in*
summa, 2. part. tractat. 8. cap. 34. versic. A esta
duda se responde, pag. 460. & vterque Rodri-
guez locis citatis trahunt ad litteram petitio-
nem Regni, cui respondit Rex: *A esto vos re-*
spondemos, que el proprio motu que dezis, no està
recibido, antes se ha suplicado dèl por el Fiscal de
nuestro Consejo, adonde se ha hecho justicia en los
casos que se han ofrecido, &c.

Pariter nec in Neapoli iste motus proprius
160 fuit † receptus, vt testantur Molfes. *in summa,*
tomo 2. tract. 12. cap. 6. num. 82. Gaito *de credit.*
cap. 2. part. 7. num. 2110. nec in Sicilia receptus
fuit, vt per Mastrill. *decis. 262. num. 2. p. 3.*

Pariformiter *Constitutionem Py V.* præscri-
bentem casus, in quibus Ordinarij possunt ad-
mittere resignationes, ob supplicationem inter-
positam ad Sedem Apostolicam in Hispania non
fuisse receptam, testatur Nicol. Garcia *de bene-*
ficiis 11. p. cap 3. §. 3. à num. 270. & seqq.

Hinc cum publicaretur breuis *Py V.* vt Epi-
161 scopus † successor potuisset iterum denuò exa-
minare Religiosos semel examinatos & appro-
batos ad confessiones audiendas à suo prædeces-
sore, *Philippus II. Hispaniarum Rex* ab eo sup-
plicauit ad eandem Sedem Apostolicam, ob tu-
multus & scandala inde orta, & timenda, & ob
grauia inconuenientia: *Gregor. XIII. Pontifex*
maximus, illud postea reformauit melius infor-
matus, *anno* 1572. quæ reformatio reperitur in
Bullario, tom. 1. pag. 1208. *& sequentibus.* Alia
quamplurima exempla coniecimus superius
hoc eodem capite circa receptionem Bullæ in
Cœna, *sectione 3. à num. 114. cum multis sequen-*
tibus, per totam sectionem.

Similiter igitur quamuis à capitibus eiusdem
Bulla Cœna, quatenus sub generalitate & inuo-
lucro verborum tangerent † recursum ad Re- 162
gem, & retentionem Bullarum debito modo fa-
ctam, non erat necessaria supplicatio, quia vt
vidisti superius *à num 54. cum multis sequentibus,*
& sectione 1. à num. 82. per totam, nihil detra-
hunt Regaliæ, & præeminentiæ Regis nostri:
nihilominus ad omnimodam securitatem, &
maiorem cautelam, neque ex eorum capitulo-
rum generalitate ignari forsan diuersimodè sen-
tiant, vel dubitandi aliquod vestigium subsit,
aut scrupulus, ideò pro parte suæ Maiestatis sup-
plicatum fuisse ab eisdem, testantur Moila *in*
emporio iuris, 1. part. tit 4. q. 14. n. 8. in fin. Cene-
dus *in quæst. canon. q 45. n.* 36. subdentes huius-
modi supplicationem de iure Canonico operari
effectum suspensiuum, eaque interposita rectè
posse recursu & protectione † vti, præsertim, 163
cum timeatur scandalum, vel aliud graue incon-
ueniens in tota Hispania, si hæc antiqua imme-
morialis consuetudo hactenus vsitata, hócque
tam salubre refugium à miseria oppressis moré-
que gentium mirè inuentum, & introductum
suspenderetur, quòd ex hactenus iuridicis asser-
tionibus fortius comprobatum remanet per to-
tam hanc *sectionem* 4. ac vlterius ex iuribus in
cap. sequent. citandis in versicul. *Hanc istámque*
ob causam, &c. *a num.* 13. Ad quod est text. ex-
pressus *in cap. pastoralis 8. de fide instrumento-*
rum, in hæc: *Pastoralis*, &c. *Et infra*, † *au-* 164
thoritate præsentium duximus statuendum, vt cum
decretalis aliqua, de qua index merito dubitet, al-
legatur, si eadem iuri communi sit consona, secun-
dum eam non metuat iudicare, cum non tam ipsius,
quàm iuris communis authoritate procedere videa-
tur; verùm si iuri communi sit dissona, secundùm
ipsam non iudicet, sed superiorem consulat super
ea; hactenus Pontifex, qui supersedendi in exe-
cutione decretalis, vbi iusta causa aderit, tri-
buit facultatem.

Itaque vt dictum est pro maiori reuerentia
Sedis Apostolicæ, † nec non maiori cautela, & 165
securitate Regis Regaliæ, vt in totum secura
semper remaneat, & tuta; ab eadem Bulla (qua-
tenus forsan generaliter, & confusè, licet non
in particulari obesse posset Regio recursui huic)
supplicatum stat pro parte suæ Maiestatis, ad
maiorem sui iuris securitatem, & corroboratio-
nem, argumen. *l. inutiliter. ff. de leg.* 1. abundans
quippe cautela non solet esse noxia, *l. non so-*
lent. 94. ff. de regul. iuris, l. testamentum 17. cum
vulgaribus, *C. de testam.* provt vulgare esse pro-
uerbium inter Iurisperitos, dicit Diuus Augu-
stinus *lib. 4. de ciuitate Dei, cap.* 27.

Cùm nemo prohibeatur plura iura, & titulos
cumulare, tam ad sui iuris confirmationem,
† cùm de eo certus est, quàm ad maiorem caute- 166
lam, quando de eo dubitat, *l. 4. ff. ad legem Falci-*
diam, cap. Sacrorum 12. q. 2. cap. post electionem, de
concess. prabenda, cum aliis quæ plenè congerit
Felinus *in cap. in nostra, n. 2. de rescriptis*, Ludou.
Roman. *cons. 350. n.* 13. Paul. Castrens. *in l. quidam,*
§ sed cum veteres, n. 2. C. de necessar. seruo hæred. in-
stitut. Zazius *in l. 3. §. ex pluribus, n. 34. ff. de ad-*
quirend. possessione. Ofredus *cons. 17. num.* 56.
Caualinus *milleloquio* 773. Ceruantes *in l. Tauri,*
n. 66. & 72, Menochius *lib. 4 per totam*, Molina
de primogeniis, lib. 2. cap. 2. num. 11. in fin. &
num. 14. & cap. 7. num. 70.

Hine prouenit verior illa resolutio, quòd
quando quis impertat per priuilegium illud
167 † idem, quod sibi de iure communi compete-
bat, non dicitur iuri suo renuntiare, quando
non adest incompatibilitas, repugnantia, seu
contrarietas cum iure suo, quod quidem nec
diminutionem aliquam, aut confusionem pati-
tur, nec renunciationem inducit, sed potius vnum
ius alterum confirmat, ac iuuat, & electiuum
manet, aut etiam simultaneum, si (vt diximus)
se inuicem non impediant, *cap. post electionem, de concessione prabend.* vbi Abb. *num.* 4. *& in cap. veniens, num.* 18. *& in cap. auditis de prascript. cap. cum persona, §. cum si tales, de priuileg. lib.6. cap. cum dilectus, de consuet.* & est opti-
mus text. *in l. forma, §. fin. ff. de censibus*, ibi: *Si quis veniam petieris, vt sibi censum emendare permittatur, deinde post hoc impetratum cognouerit, se non debuisse hoc petere, quia res emendationem non desiderabat, nullum praiudicium ex eo, quod petit, vt censum emendaret, fore, sapissimè rescriptum est*; vbi *glossa verbo, Rescriptum*, alios
concordantes allegat. *l. fin. C. de repudian. hereditat.* per quam solam, sic post Bald. Alexan-
drum, & alios quos refert, docet Molina *de primogen. lib. 2. capitul. 10. num. 95.* ibi: *Nam quoties concurrunt quoad aliquid ius commune,*
168 † *& priuilegium, non confunduntur, sed potest quis quo ad id vti iure communi, & etiam priuilegio*, optimè prosequitur diligentissimus Præ-
ceptor noster laude omni dignissimus D. Ioann.
à Solorzano *in tract. de iure Indiar. lib. 3. cap. 1. à num. 56. & sequentibus*, vltra quos idem pro-
bat Anton. Gomez *in l. 45. Tauri, num* 97. *& 98.* & Ioannes Andrea Monsch. & Dominic. *in dict. cap. cum persona*, Crauetta *cons. 16. num. 6.* De-
cianus *cons. 13. num. 1. col. 2.* pulchrè etiam De-
cius *cons. 271. num. 19.* Rodericus Suarez *cons. 10. n. 65.* Roman. *cons. 350. num. 14.* Mandos. *in addit. ad ipsum Roman. cons. 433. in littera E.* latissimè
pro vtraque parte disputans, & resoluit Iacobus
Cancer. *variarum resolution. tomo 2. part. 5. cap. 5. à num. 81. cum multis sequentibus.*

At secus erit, quando inter ius iam compe-
169 tens, & † impetratum per priuilegium adest in-
compatibilitas, & contrarietas, quia tunc sic
impetrans videtur iuri suo renuntiare, argu-
ment. *cap. veniens, de prascript. l. si mulier. 8. fin. ff. de eo quod metus causa, l. sicut, vbi gloss. verbo. Mutanda, ff de seruitut. l. de pupillo, §. meminisse, ff. de noui oper. nunpt.* quæ iura
sic loqui & intelligenda esse sub præfata di-
stinctione, probant supra citati Doctores, &
plura fundamenta, doctrinas, & iura, pro hoc
distinctionis membro videre poteris apud Iaco-
bum Cancer. vbi proximè per *plures numeros.*

Ex qua doctrina infertur, quòd titulorum
170 multiplicatio etiam † in beneficialibus ad maio-
rem cautelam, & maiorem iuris sui corrobora-
tionem non prohibetur, vt per *dict. c. post electionem de concess. prebend.* sæpè tenuit Rota vt per
Cassiad. *decis. 291. num. 5. super regul. & decis. 3. de causa possessione & propriet.* Verall. *decis. 280. lib. 1. in manuscriptis*, Rota vt per Nicol. Garcia
de benefic. 5. part. cap. 1. sub num. 591. ad fin. decis. adducta. & 6. part. cap. 4. sub num. 39. in decision. ibi. post medium, & in vna Virduen. *Canonicatus 6. Martij* 1595. de qua per eundam
Garciam *5. part. cap. 3. num. 43.* tenet Gonzal.
de alternat. gloss. 52. num. 54. Rota vt per Cocci-
num *decis. 317. num. 4. & in decis. 47. num. 10.* quæ decisiones videntur insinuare, esse specia-
le in beneficialibus, admitti titulorum etiam
incompatibilium multiplicationem, vt *in dict. decis. 47. num. 20.* ibi: *Postremo, quòd dicebatur ius Francisci Alphonsi esse incompatibile cum iure quod Ioannes habebat ex resignatione Petri, non fuit habitum in consideratione, cum in beneficialibus admittatur multiplicatio titulorum*, &c.

Sed tu declara verum esse multiplicationem
hanc in beneficialibus admitti, ita tamẽ, † quòd 171
vbi datur incompatibilitas titulorum, defendi
possit ex vtiliori, non verò agere, vide D. Ioann.
Solorzan. *de iure Indiarum, lib. 3. cap. 1. à num. 65. & 66.* & sursum. Quia tunc cogitur actor
vnum ex titulis incompatibilibus eligere; &
ita intelligi debent dictæ Rotæ decisiones, &
conducit Rota *decis. 570. à num. 2.* vt per Fario.
in posthum. tom. 1. fol. 520. Qua dicitur, quòd
quando in electo concurrunt plures tituli ha-
bentes contrarietatem, vnum eligere tenetur,
vt intelligatur quando electus, & beneficiatus
vult agere ex duplici titulo incompatibili &
contrario, nam tunc opinor indubiè, audien-
dum non esse, sed vnum quem maluerit elige-
re cogatur aduersario desiderante, per commu-
nem Doctorum resolutionem, & distinctionem,
quam etiam in terminis sequitur Augustinus
Barbosa *in tractat. de iure Ecclesiast. lib. 5. cap. 15. à num. 212.* videndus.

Sectio V.

Tollerantia S. Apostolicæ, quàm sit efficax ad iustitiam recursus pro retentione litterarum, semoto etiam proprio iure, & Regalia Regis.

Vbi motiua aliquot neotericorum contraria examinantur, & apertè diluuntur.

Summarium.

Recursus ad Regem pro tollenda violentia ex executione litterarum in damnum Reipublica competit Regi iure proprio, & est Regalia ipsius, qua in Bulla Cœna non prohibetur, & ideò nec tollerantia Papa eget, num 172.

Tollerantia Pontificum legitimum prastaret titulum ad iustitiam recursus retentionis, quando in Bulla Cœna comprehenderetur, num. 173.

Consuetudines aliquot contra libertatem Ecclesiasticam, per tollerantiam longissimam Pontificum sustinentur & iustificantur, num. 174.

Per Bulla Cœna publicationem tolli consensum omnem Pontificis in aliquibus casibus, verum non esse probat Diana, num. 175.

Qui cum aliis loquitur in consuetudinibus contra libertatem Ecclesiasticam, contra quam non fuit inuentus recursus pro tollenda violentia, sed in eius fauorem, num. 176.

Retentionem litterarum in Hispania iustificat tollerantia Pontificum, eò quòd in euidentem spiritualis regiminis vtilitatem vergit. n. 177.

Doctores aliqui Theologi volentes eneruare robur tollerantia in recursu ad Regem recensentur, & examinantur, num. 178. & seqq.

Per

Per Bulla Cœna quotannis publicationem tolli consensum Papa ortum ex tollerantia recursus, & consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, qui dixerint, num.179.

Tollerantiam Pontificum cum scientia non inducere sufficientem consensum ad institiam recursus pro tollenda violentia, & consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, qui dixerint, n. 180.

Tollerantiam Papa non esse approbatiuam animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, sed vt scandalum vitetur, qui dixerint, num. 181.

Tollerantiam Pontificum inducere consensum approbatiuum in consuetudinibus aliquot contra libertatem Ecclesiasticam, plurimi Doctores tenent, num.182.

Tollerantia Pontificum super recursibus pro tollenda violentia, non cadit super consuetudine contra libertatem Ecclesiasticam, vti falsò supponunt aliquot Theologi, num.183. & num.184.

Recursus pro tollenda violentia, qui non est contentus in Bulla Cœna, per quamlibet eius publicationem non inficiatur, num.185.

Recursus pro tollenda violentia, etsi comprehenderetur in Bulla Cœna, stante tollerantia per tot sæcula eius publicatione subsequuta non includeretur, sed foret præseruatus, num. 186.

Generalis prouisio non extenditur ad eos casus, qui habent specialem prouidentiam, num.187.

Tollerantia Principis habet vim dispensationis, confirmationis, & consensus, num.188.

Tollerantia Pontificum in recursu pro tollenda violentia prouenit ex animo approbandi, ex natura negotij conformis iuri naturali, & diuino, & pro vtilitate publica, num.189.

Tollerantia recursus non oritur à causa vitandi scandali, sed ex agnitione Pontificum, vtilem esse & necessarium recto vtriusque Reipublica regimini, num.190.

Iste Pontificum animus ex multis colligitur, ex Bulla nempè Martini V. num.191.

Et ex aliquibus epistolis Pontificum, & Regum Catholicorum ad inuicem missis, num. 192.

Quas concordata vocauit Diana, num.193.

Epistola Papa, & Principis legis vim habent, & pro lege possunt allegari, num.194.

Animus Pontificum approbans recursus ex eo colligitur, quòd aliqua verba rigidiora illum respicientia, nouiter fuere sublata à Bulla Cœna Domini, num.195.

Regaliam recursus pro tollenda violentia, plurimi Theologi vocarunt priuilegium, num.196.

Priuilegia, ex quibus competit ad Principes cognitio de aliquibus causis spiritualibus non sunt reuocata per Bullam iuxta magis receptam sententiam, num.197.

Priuilegia Regum obtenta à Sede Apostol. ob remunerationem circa iura spiritualia Summus Pontifex debet reuocare, num.198.

Pontifices multum deferunt Regaliis, & consuetudinibus immemorialibus Principum Christianorum, circa res spirituales, maximè in Regno Hispania tam remoto à Sede Apostol. num. 199.

Animus approbans recursus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœna, qua expressè permittitur, num.200.

Supplicatio ad Papam humilitatis & reuerentia indicatiua ostentat potentiam supremæ Maiestatis S. A. quam hac Regalia priuare velle non est verisimile, num.201.

Recursum pro retentione litterarum numquam impugnauit Rota, num.202. & num.203.

Tollerantia Pontificum approbatiua recursus multis iustissimis vtilitatis rationibus applicari potest, non vitando scandalo, vt putarunt Theologi aliqui, num.204.

Animus alicuius directè probari nequit, sed ex verbis eius, aut actibus externis, n.205.

Tollerantia recursus tametsi prouenerit ex vitando scandalo, non ideò tollerantia effectus eneruantur, num.206. & sequentibus.

Multa per patientiam tollerantur, qua si in iudicium deducerentur, non tollerarentur, quomodo intelligatur, num.207. & sequentibus.

Tollerantia Papa post impletam præscriptionem integrum ius, & omnes effectus dispensationis, & approbationis integro consequitur, ibidem.

Tollerantia Papa, pro euitando scandalo in iuribus pertinentibus ad Sedem Apostolicam, post completam præscriptionem præstat integrum ius tollerata, non antea, num.208.

Cap. nihil de præscriptionibus, & cap. nisi essent de prabendis, ad id interpretantur, & verus intellectus adducitur, ibidem.

Tollerantia Papa ob scandalum vitandum maiorem præstat causam ad dispensandum, & magis Papam arctat, num.209.

Propter pacem firmandam, & habendam, vt cesset scandalum; facilior redditur Papa ad dispensandum in prohibitis, num.210.

Tollerantia Papa, non præstat apparitionem, nec dispensationem statuti contra ius diuinum, num.211.

Tollerantia Papa in iis, qua non sunt contraria iuri diuino, approbationis, & dispensationis vim habent, num.212.

Tollerantia Principis in iis qua non dependent à sua potestate, nihil operatur, num.213.

Theologi negantes effectus tollerantia Pontificum in recursibus falsò antumant, recursus esse contra ius diuinum; num.214.

Recursus pro tollenda violentia sunt conformes iuri naturali, & diuino, & in fauorem libertatis Ecclesiastica, num.215.

Recursus pro tollenda violentia vti rem tam grauem non tollerarent tandiù Pontifices, si vtiles non indicarent vtrique Reipublica, num. 216.

Recursus pro tollenda violentia, si Pontifices iudicarent iuri naturali aut diuino, necnon libertati Ecclesiastica obuiare, viriliter resisterent, & non tallerarent, num.217.

Sicuti ius similibus fecisse, & passim facere pro salute animarum, & Pastorali officio, ostenditur ex multis Canonicis decretis, num.218.

Pontifices tollerant recursus ad Regem pro tollenda violentia, agnoscentes ita vtile & necessarium esse vtriusque Reipublica bono regimini, num.219.

Tollerantia Pontificum multum operaretur ad recursus iustitiam, quando ea egeret Rex, cui hac regalia competit iure proprio, & ex debito Regalis officij, num.220.

QVANDO recursus ad Regem pro tollendo violentia ortæ ex executione litterorum Apostolic. in pernitiem Reipublicæ obtentarum, non foret proprium ius, & Regalia ipsius. Et † consequenter quando ex 172

Alphonsus Villagut. *de extension. legis pœnal. à iure inflig. procurant. abertum, à num. 33. fol. 177.* optimè conducunt, quæ latè adducit Ludouicus Molin. *de maioratu. lib. 2. capitul. 10. num. 3.* infinitos penè Doctores congerit Castillo *controuersiarum, tomo 5. cap. 93. §. 8. à num. 23.* vbi
97 quod præscriptio ineboata † tempore permisso, si prosequatur, ac compleatur tempore prohibito, licita admodum & permissa iudicatur, quia attenditur initium permissum. De quo vlterius erit agendum, Deo dante, in tractatu de concursu contrariorum circa idem subiectum edendum. Sicque attendendum est principium protectionis præstitæ licitum, non quod postmodum accidentaliter successit ob culpam & negligentiam supplicantis.

Quia quando finis habet necessariam consequentiam ad principium, non finis sed principium attenditur, *l. in ratione, in princ. §. Imperator. ff. ad legem Falcid. l. Pomponius 2. de negotiis gestis*, multa per Rodriguez *de annuis redditibus, lib. 2. quæst. 17. num. 25.* Lancelotus *de attentat. 2. part. capitul. 4. num. 4. cum sequentibus*, & facit *text. in l. Sancimus, Cod. de administrat. tutor.* ibi: *Non enim debet, quòd secundum leges factum est ex alio euentu retractari*;
98 quo fit, vt quando bona † fide & titulo, & iustis initiis inchoata, & perfecta præscriptio fuit, si postmodum mala fides superueniat, præscriptio ipsa legitima reputatur, ita vt nec præseri-
99 bens restituere teneatur, † siue iuris ciuilis, siue Canonici iuris regulas attendamus, vt cum magis vera, & communi opinione resedet *glossa in c. vigilanti, verbo temporis, de præscript.* vbi Innocentius, Hostiens. Abbas, Bald. Felin. Butrius, Collectarius, & alij, Ioannes Andræas, Ancharran. Philippus Franchus, & Petrus Pechius *in regula possessor. de regulis iuris, lib. 6.* Didacus Couarruuias *ibidem 3. p. §. 2. num. 1.* Battul. *in extrauagant. ad reprimendum, verbo, De renuntiation.* Angelus *in l. 1. num. 59. Cod. de iudiciis*, Iasson. *in l. post diuisionem, Cod. de iuris & facti ignorantia*, & innumeri alij, quos referunt, & sequuntur Tiraquell. *in tractatu cessante causa, limitation. 12. num. 16.* Menchaca *lib. 2. controuersiarum Illustrif. cap. 74. num. 1.* Balbus *de præscription. 2. part. 3. part. principal. quæst 9. num. 1.* Euerardus Broncorst. *antinomia. centuria 4. assertion. 7.* Zeballos *communem contra communem, quæst. 657. per totam, & quæst. 729. num. 20.* Ioannes Garcia *de nobilitate, glossa 6. num. 5.* & nouissimè Pater Gilkenius, qui vtriusque opinionis Authores, & argumenta recenset *in tractatu de præscript. 2. part. memb. 2. c. 8. per totum*, & ex Theologis idem probant, & defendunt Diuus Thomas *quodlibeto 12. artic. 24.* Paludan. & Maior. *in 4. sententia, distin. 15. quæst. 11.* Dominic. Sotus *lib. 4. de iustitia & iure, quæst. 5. art. 4.* Angelus *in summa, verbo, Præscriptio, §. 16.* Siluester. *eodem verbo, num. 13.* quod & superius citati Doctores tenent.

Et insuper prædictis etiam congruit, quòd
100 ipse † Pater Henriquez vbi suprà ad litteram, *à num. 60. & sequentibus*, relatus prosequitur *in Glossa littera D.* ad comprobationem illius propositionis à se firmatæ in contextu, ibi: *Contentus esse solet Papa vna generali allatione litterarum, seu ea informatione, qua Pontifici per annos, aut per statuta tempora à Legato Regio offertur*, qui quidem, *in Glossa dicta littera D.* in hæc inquit; Sic à Rege Catholico Ferdinando missus est Palatius Rubeus ad Pontificem, vbi edidit libellum de beneficiis vacantibus in Curia; per Philippum Secundum ad Pium V. missus est Franciscus Veta (quem postea creauit Consiliarium Regium) cum Marchione de Alcañizas & per alios Legatos suos id sæpè facit Rex. Item cum Cardinali Alexandrino misso in Hispaniam à Pio V. anno 1572. hæc praxis; & cum Nuntiis latè disputata, & tractata est: Carolus V. Imperator, & Rex Hispaniæ misit Ioannem à Vega Legatum ad Pontificem, qui postea fuit Prorex Siciliæ, Præses Senatus Regij, item Franciscus de Vargas (qui fuerat Fiscalis) missus est Legatus, qui defendit consuetam praxim Hispaniæ, &c. hactenus Henriquez.

Ac iterum ipse Henriquez *in cap. 11. §. 3. in glossa littera V.* affirmat, Regem per suum Legatum, certis temporibus monere Pontificem de statu istorum negotiorum.

Huius Authoris ideò tam exactam volui facere specificam mentionem, tum ob eius grauitatem, religionem, & insignem scientiam cunctis notam; tùm etiam quia iste liber *de Pontificis claue*, ita facilè præ manibus non habetur.

Sectio II.

Bulla Cœnæ non recipit intellectum exclusiuum recursus, vti prouenientis ex incommutabili iure naturali.

SVMMARIVM.

Defensio vi oppressis non prohibetur in Bulla Cœnæ per Principes legitimè præstanda, & omni iure debita, num. 101.

Pontifex est fons, & origo iustitiæ, & pater pacis, num. 102.

Defensio vt tollatur, à nulla constitutione sumenda erit interpretatio, num. 103.

Defensio nec in specie tolli potest per aliquam dispositionem, num. 104.

Defensio differri, modificari, & variari potest, num. 105.

Defensio prouenit à iure naturali, Diuino, Canonico, & Ciuili, num. 106.

Defensio à nemine potest tolli proueniens à iure naturali, num. 107.

Defensio, nec à Principe tolli potest, num. 108.

Defensio nec per Papam tolli potest, num. 109.

Defensio, nec directè, nec indirectè potest tolli, num. 110.

Verba Bullæ Cœnæ ibi, (sub prætextu violentiæ tollendæ) intelliguntur, quando ficto colore malitiosè impeditur litterarum Apostolicar. executio, num. 111.

Lex tollens defensionem interpretatur de defensione friuola non de legitima, num. 112.

Et intelligitur tollere defensiones ciuiles, non naturales, num. 113.

Nec enim in dicta *Bulla Cœnæ Domini* necessaria defensio † prohibetur vi oppressis, legitimè per Principes præstanda, ab eisdémque omni iure naturali debita, 101
cum assiaa sit visceribus Coronæ, & dignitatis, Regalisque officij, vt sæpè diximus suprà *cap. 1. hac t.*

hac 1. *part.* & latiùs in ſpecie dictæ Bullæ comprobauimus *in tractatu de Regia protection.* 1. *part. cap.* 1. *prælud.* 5. *à num.* 252. *cum multis ſequentibus.* In quo vniuerſi Doctores dictam Bullam Cœnæ enucleantes in hoc eodem conſonant, & vniformes conueniunt, prout eſt videre ſuperius *hoc cap. à num.* 54. *& ſequentibus*, vltra quos plurimos allegat alios Diana *reſolut. moral. tomo* 1. *tract. de immunitat. Eccleſiaſtica, reſolution.* 6. *per totam* (qui tandem contra nonnullos reſoluit in dicta Bulla Cœnæ non comprehendi cognitionem per viam violentiæ quam Principes & Reges habent.)

Nec tam abſonus intellectus capiendus erit à Sancta & Christiana intentione Pontificum
conditorum præfatæ conſtitutionis (cum ſint
102 fons & origo † iuſtitiæ, & patres pacis) velle
tollere miſeris vi oppreſſis hoc refugium tam ſalubre, támque neceſſarium vniuerſali Reipublicæ.

Sicuti à nulla alia lege, ſtatuto aut conſtitu-
103 tione talis intellectus ſumi † debet, vt tollatur
defenſio, vti notauit Dominic. *in cap. dilect. de litis conteſtatione in gloſſa* 5. *in fin. lib.* 6. Decius *in cap. ex parte el* 2. *num.* 77. *de officio delegati*, vbi etiam Felinus *num.* 99. idem Felin. *in rubrica de exception. in principio*, Cæſar Conrardus *in repetition. l. diffamari, num.* 4. *C. de ingenuis & manumiſſ.* vbi ponit differentiam, quando ſtatutum tollit defenſionem, & quando exceptionem, & hoc non ſine ratione; quia defenſio numquam cenſetur per legem, ſtatutum, vel aliam quamlibet diſpoſitionem ſublata, *Clement. paſtoralis de re iudicata*, *l.* 1. *§. cum arietes, ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicat.* Natta *conſ.* 119. *num.* 13. *lib.* 8. Currius Iunior. *conſil.* 255. *num.* 12. *&* 13.

Imò nec in ſpecie poteſt tolli defenſio per
104 † aliquam diſpoſitionem, Kirchou. *in commun. opinionib. cent.* 4. *concluſ.* 62. *num.* 54. vbi alios allegat; Bonacoſa *in quæſtion. crimin. lib.* 1. *in verbo Defenſio, in fine*, *& in* 2. *lib.* 1. *in verbo Defendere, per totum*, Beccius *conſil.* 51. *num.* 9. Carolus de Graſſis *in tract. de exceptionibus exception.* 21. *num.* 1. *&* 3.

Et licet poſſit defenſio differri, modificari,
105 & variari † iuxta Abb. *in c. cum olim, num.* 22. *de appellation.* Alexand. *conſ.* 225. *num.* 11. *lib.* 6. Roland. à Valle *conſ.* 19. *num.* 39. *&* 40. *lib.* 1. Vantius *in tract. de nullit. tit. de nulli. ex defect. citata; num.* 19. *in fine*, Inſtregol. *conſ.* 23. *num.*.. *vol.* 1.

Nihilominus defenſio, cum proueniat à iure
106 naturali, † Diuino, Canonico, & Ciuili, *cap. non inferenda* 23. *quæſt.* 3. *l. ſciendum, §. qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. l.* 1. *Cod. unde vi*, notat Marſil. *in l. vnicus, §. cognitorum, num.* 36. *ff. de quæſtionib. & in l. vt vim. ff. de iuſtitia & iure, & conſ.* 4. *num.* 4. *& in §. quoniam, num.* 76. *gloſ. in §. quod verò inſtituta de iure natural. gent. & ciuil.* Currius Iunior *conſ.* 255. *num.* 81. Beccius *conſ.* 51. *num.* 80. Neuizan. *conſ.* 61. *num.* 43. Gofredus *conſ.* 48. *num.* 20. Maluaſis *conſ.* 14. *n.* 9.

Et enim ius naturale ſit immutabile, *§. ius natural. inſtitut. de iure natural. gent. & ciuil.* à ne-
107 mine poteſt tolli † defenſio, quæ eo iure proueniat, Marſili. *in practicar crimin. in §. vltima quæſt. num.* 23. *&* 31. *& conſil.* 8. *num.* 50. *& conſil.* 16. *num* 24. *& conſil.* 23. *num.* 52. Beccius *conſ.* 51. *num.* 9. Brunus *in ſuo repertorio, in verbo, Defendere*, Bonacoſſa *in dicto verbo, Defendere*, Caraoita *ſuper Ritu Regni Neapolitan. ritu* 220. *num.* 13.

Imò nec per Principem † poteſt tolli defen- 108
ſio, Beccius *dict. conſ.* 31. *num.* 9. Marſillus *dicta conſ.* 8. *num.* 18. *& conſ.* 81. *num.* 43. *& conſil.* 73. *num.* 52. Borell. *ſuper pragmat. odia litium, §.* 2. *gloſſa* 4. *num.* 58. Ioann. de Amicis, *num.* 117. *num.* 6. Marius Anguiſol. *conſ.* 42. *num.* 13. Gramat. *conſil.* 150. *num.* 2. *in ciuili.* Carolus de Graſſis *de exception. excep.* 23. *num.* 5.

Et quod plus eſt, nec etiam † per Papam 109
poteſt tolli defenſio, Marſillus *in practica. §. quoniam, num.* 79. *& dicto conſ.* 16. *num.* 22. *& conſ.* 25. *num.* 32. *&* 81. *num* 43. *& conſ.* 73. *n.* 52. Borrellus vbi proximè, & Graſſis *num.* 3. *&* 6. vbi dicit: Quòd nec directè, nec indirectè tol-
li † poſſit defenſio, Marius Anguiſol. *conſil* 76. 110
num. 19. Beccius *dict. conſil.* 71. *num.* 9. Ideóque nullatenus intelligendum erit, voluiſſe per dictam Bullam, Papam tollere iuſtam, & legitimam defenſionem miſeris vi oppreſſis, vt clarè indicant verba eiuſdem, prout latiùs explicauimus *de Regia protectione*, 1. *p. cap.* 1. *prælud.* 5. *à num.* 232. *& ſeqq.*

Et præſertim illa, *ſub prætextu violentiæ tol-*
lendæ, † vt intelligantur, quando hoc quæſito 111
colore friuolè, & calumnioſè impeditur iuriſdictio Eccleſiaſtica, & Bullarum Apoſtolicarum executio, vt in ſpecie ponderauimus, *dict. tract. de Regia protect.* 1. *par. cap.* 2. *num.* 16. *&* 17. & ſupra *hoc cap. num.* 77. *& ſeqq.*

Et quia lex quæ tollit defenſionem ſic intel-
gi, & † interpretari debet, vt ſolummodo 112
tollat friuolas, inanes, & non legitimas, & iuridicas, vt probant Bartol. *in l. omnes populi. in penult. column. verſicul, Vltimo quæro, ff. de iuſtitia & iure, & in l.* 1. *§.* 1. *ff. quod vi aut clam*, Alberic. de Roſſat. *in* 1. *part. ſtatuto. quæſt.* 65. Paul. de Caſtro *conſ.* 183. *col.* 3. Hippolitus de Marſill. *conſ.* 16. *num.* 1. *& conſ.* 64. *n.* 5. *& in prac. §. vltima quæſt. num.* 1. *&* 32. Iaſſon. *in l.* 1. *col.* 2. *C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Carolus de Graſſis *in tract. de exception. exception.* 21. *num* 7.

Atque etiam cenſetur tollere defenſiones ci-
uiles, non autem defenſiones naturales, † Bald. 113
in cap. à nobis in fin. de exception. Felinus *in cap. cum dilecti, col.* 5. *eodem tit.* Marſillis *conſ.* 75. *num.* 51. *& conſil.* 51. *num.* 42. *& conſil* 71. *num.* 51. *& in prac. dict. § quoniam, num.* 78. Camilius *in verbo defenſio, in principio*, vbi alios allegat, Carolus de Graſſis *dict. exception.* 81. *num.* 8. vbi *num.* 10. poſt Bart. *in l. facultas, C. de iure fiſci, lib.* 10. Felinum *in cap. dilecti, num.* 7. *de exceptionib.* Cumian. *ſuper ritu Magnæ Curiæ, cap.* 40. *num* 41. Quòd cenſetur lex tollere defenſiones facti, non iuris; quapropter hæc defenſio cum proueniat à fonte perenni, & origine iuris naturalis incommutabilis & perpetui, quo omnia animantia imbuuntur; nihil mirum, vt hac Bulla Cœnæ Domini minimè comprehendatur, nec intelligatur ex hactenus dictis & aliis pluribus dicendis inferius 2. *p. cap.* 20. *à num.* 76. *& ſeqq.*

Sectio

SECTIO III.

Bulla in Cœna Domini, quantum attinet ad protectionem vi oppressorum in his Ecclesiasticis causis, non fuit recepta in Hispania.

SVMMARIVM.

Bulla in Cœna in his, quæ attinent Regaliam Regis in tollenda vi, & retentionem Bullarum iusta causa factam in Hispania non fuit recepta, num. 114.

Lex non recepta, nec moribus vtentium comprobata, non ligat, num. 115.

Legis non recepta transgressor non dicitur, illam non seruans, num. 116.

Lex sub conditione lata intelligitur, si moribus vtentium approbetur, cui tacitè conditioni subycitur, num. 117. & sequentibus.

Etiam si habeat clausulam irritantem, num. 118. & 119.

Dum disceptatur super constitutione Pontificali, an fuerit recepta non ligat, num. 120.

Lex Canonica non ligat, vbi est verisimile, Papam ignorare rei difficultatem, pro tali loco, vel tempore, num. 121.

Contrauentio, & obseruantia contraria paulatim tollit vires legis, & censuras, etiam si ab initio cum peccato fuerit introducta, num. 122.

Dubitans, an constitutio excommunicationem imponens sit recepta, tutus est contrauenions, ibid.

Lex Pontificia non recepta à maiori parte populi prætextu rationabilis causæ non obligat, n. 123.

Leges humanæ tam Ciuiles, quàm Canonicæ non receptæ non ligant, nec obligant, ibid.

Lex Canonica ex tempore, loco, & causa intelligitur lata, atque ex eorum diuersitate temperari, num. 124.

Diuus Paulus per singulas Ecclesias vulneribus medetur, num. 125.

Vno collyrio omnium oculos curare imperiti Medici est, ibidem.

Pontifex vniuerso præest Orbi, & singulorum Regnorum Mores facile ignorat, num. 126.

Vnaquaque Prouincia abundat in suo sensu, & variis corporis, & animi inclinationibus ducitur, num. 127.

Patriæ moribus multæ leges non conueniunt, numer. 128.

Pontificis ignorantia, de moribus Regni in dubio præsumenda, num. 129.

Mores singulares gentium sequi debemus, n. 130.

Leges Pontificiæ multæ non receptæ in aliquibus Regnis, quia eorum moribus non conueniunt, n. 131. cum seqq.

Ecclesia Orientalis ius Canonicum non recipit ob morum diuersitatem, num. 132.

Concilium Tridentinum in aliquibus Regnis non obligat, quia non receptum, num. 133.

Tridentin. in capitul. 17. section. 24. in Hispania non est receptum, quia antea, & post vni plura simplicia conferuntur, num. 134.

Constitutio. 9. Iulij 3. non est in vsu in Regnis Hispaniæ, num. 135.

Constitutio Pij V. de non conferendis beneficiis resignatis consanguineis Episcoporum in Hispania non fuit recepta, sed ab ea supplicatum, num. 136.

Constitutio Gregorij de facienda publicatione resignationis, aut permutationis beneficiorum facta coram ordinario non est in Hispania recepta, num. 137.

Bulla Clementis de largitione munerum Religiosis prohibita, non fuit recepta, num. 137.

Leges Pontificiæ non obligant, non receptæ, n. 139.

Motus proprius Pij IV. de professione Fidei in aliquibus religionibus, non ligat, quia non recepta, num. 140.

Bulla Gregorij XIV. de immunitate Ecclesiarum in Hispania non fuit recepta, num. 141.

Regula Cancellariæ circa conseruatores alicubi non fuit recepta, num. 142.

Bulla Cœnæ quoad Capitula tangentia Regaliam protectionis non obligat in Hispania, quia non fuit recepta, num. 143.

Lex habens plura Capitula quoad non recepta non ligat, quoad cætera sic, num. 144.

Censura pro parte Canonis recepti ligant dumtaxat, non pro parte non recepta, num. 145.

Consuetudo Prouinciæ attenditur, & obseruantia ad iustitiam actus, sitne licitus, aut illicitus, num. 146.

Ad valorem Constitutionis, census attenditur consuetudo, & obseruantia Prouinciæ, num. 147.

SED quando dicta Bulla in aliquo offenderet Regaliæ, & præeminentiæ Regis, omni iure † prote- 114
ctoris legitimi Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, vt suprà probatum est, *cap 1. huius tractatus, & cap. 1. & 8. in tractatu de Reg. protection.* immemorabili consuetudine munito, de quo amplissimè egimus *eodem tract. cap. 8. à num.* 102. *cum multis sequentib* (quo te remitto) tantorúmque doctissimorum Doctorum iustificatione, & fundamentis fulcito, & comprobato, quos accuratè congessimus, hoc eodem *cap. à princip.* & signanter *à num.* 54. quando in eadem Bulla ita expressè (prout hactenus vidisti) non foret permissus (iusta & legitima causa existente) iste retentionis Bullarum vsus: tutus iudicatur Rea ob non receptam dictam Bullam in his Regnis Hispaniarum quantum ad illam eius partem duntaxat, quæ posset Regiæ Regaliæ in propulsanda violentia inter suos subditos indistinctè obesse, cùm & antè ipsius Bullæ promulgationem per tempus immemoriale semper hac prærogatiua, & præeminentia (visceribus regiminis & Coronæ adhærente) vsus est, & post eam vsque nunc absque intermissione, & interruptione aliqua vtitur, & à cunctis subditis & vassallis, quomodolibet vi oppressis indistinctè postulatur, eisdémque frequenter impertitur, cum moribus, priuilegiis, & indultis horum Regnorum, inconueniens in hac parte tantum fuerit iudicata: quam considerationem licet alibi fecerimus, *in tract. de Regia protectione, 1. part. cap. 1. præludio 5. à num.* 515. nouiter aliis mediis hîc erit prosequenda, & altius, aliterque consideranda.

Certi namque iuris est, legem, & dispositionem Principis non receptam, nec acceptatam, nec moribus vtentium comprobatam non ligare † subditos, saltem quando non fuit obser- 115
uata sciente & tolerante Principe, *cap in istis 4. dist.* Sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt; ita

moribus

moribus vtentium ipsæ leges confirmantur, *l. de quibus, ff. de legibus*, ibi: *Leges nulla alia causa nos tenent, quam quod iudicio populi receptæ sunt*, &c. Aristot. *lib. 2. polit. cap.* 6. dicit, quod *lex nullam vim habet, vt illi pareatur, nisi ex more.*

Legis atque non dicuntur transgressores, non seruantes leges non receptas, ex Quintiliano
116 † Mandos. ad Lapum *allegat.* 36. *in littera Q.* & ex Anebarrano, Iasson. Ioan. Gutierrez & aliis, tenet Ceoedus *in collect. ad decretales, col.* 84. *num.* 2. & tenent infiniti penè Doctores tam Theologi, quàm Iuristæ, quos retulimus *in tract. de Regia protection.* 1. *p. cap.* 1. *prælud.* 5. *à num.* 321. vltra quos hîc alios plurimos laudabimus.

Vndè Domin. Geminian. *in §. leges, d. cap.*
117 *de istis*, subdit, *quod Princeps † videtur statuere à principio sub tali conditione; scilicet, si moribus vtentium approbetur, & sic habet desuetudo saltem tacitum consensum Principis, qui legem condendo, ipsam fecit subiectam tali conditioni; ergo non seruantes non dicuntur venire contra præceptum superioris*, hactenus Geminianus.

Et quod lex Principis habeat tacitam hanc
118 conditionem, † si à populo approbetur, & recipiatur; pluribus comprobat Romanus *in cons.* 330. *à num.* 16. vbi copiosè Horatius Mandos. *in additione litter. M.* Flamin. Paris. *de resignat. lib.*8 *quæst.*8. *num.*154. Gonçalez *glos.*26. *num.* 1. *& sequentibus*, Gratianus *disceptation. forens. cap* 202. *num.* 17. *lib.* 2. vbi, quòd procedit,
119 † etiam si lex habeat *clausulam irritantem*, quia non habet locum non verificata conditione, Alexander Lodouis. *decis.* 159. *num.*7. Hieronym. Gonçal. *in dict. regul.*8. *de alterna. glos.*66. *n.* 25. *cum sequentibus*, qui omnes receptissimam sententiam censent, quam sequuntur Felin. *in c.* 1. *num.*6 *& 7. de tregua & pace, num.*12. *vers. Sed si à principio noluerunt obseruare nouam*, &c. Couar. *lib.* 2. *variar. cap.* 16. *num.* 6. vbi dicit communem: Beneintendi, *decis* 13. *num.*9. Dueñas *regula* 79. *amplia.* 3. Ioseph. Ludouis. *decis. Perusin.*98. *num.*1. Nauarrus *cons.*1. *constit. à num.*25. *cum sequentibus*, Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.*2. Erasmus à Cochier. *de iurisdict. ordinar. in exemptos, part.*1. *quæst.*5. *à num.* 8. Sayrus *in claui Regia, lib.*5. *cap.* 5. *num.* 14. Manuel Rodriguez *quæst. regulari, tomo* 1. *quæst.*6. *art.*6. & 11. alios plurimos recenset Augustinus Barbosa *in collectan. ad capitul.*1. *num.*9. *de tregua & pace*, Posteus *decis.* 1. *lib.* 1. Paul. Æmilius Veralli. *decis.*203. *num.* 1. & 2. *part.* 3. Farinacius *decis.* 415. *num.* 3. *part.* 2. *nouissimo*, Cardinal Mantica *de contractibus, lib.* 5. *tit.* 13. *num.* 35. Matta *de iurisd. casu* 19. *num.*16. & 17. vbi dicit communem, & *casu* 94. *num.*71. *cum sequentib.* Petrus Surdus *cons.*58. *num.* 8. *lib.* 1. Mascardus *de statutis, conclus.*8. *num.*27. *& sequentibus*, Azebed. *in l.*5. *tit.*1. *lib.*2. *Recopil. num.* 23. vbi alios allegat, & idem tenuerunt plures Theologi, Vasquez 1. 2. *tomo* 2. *disp.* 156. *cap.* 5. *num.* 34. *cum sequentibus*, Suarez *de legibus, lib.*3. *cap.*19. vbi refertur communem, Bonacin. *tomo* 2. *tit. de legibus, disp.* 1. *quæst.*1. *punct.*4. *num.* 45. Salas *de legibus, quæst.* 69. *tract.* 14. *disp.*13. *sect.* 1. dicit communem, Laiman. *tom.*1. *tract.*6. *de legibus, c.*3. *num.* 3. *vers. Tertium si lex in prouinciis, pag.* 47. Castro Palao *in suis operib. moral tomo* 1. *tract.* 3. *disp.*1. *punct* 5. *num.*9. 10. *& sequentibus.*

Sequitur Gratian. *in discept. forens. cap.* 588. *à num.* 13. *cum seqq.* vbi ait: Quòd dum disce-
ptatur † de acceptatione Pontificalis constitu- 120
tionis, antequam per vsum comprobetur, non ligat.

Et ipse Suarez *in dict. tract. de legib. lib.*4 *c.*16.
*num.*4. dicit legem † Canonicam inducere obli- 121
gationem præcisam, licet sit dura & difficilis, nisi verisimile sit, legislatorem ignorasse rei præceptæ difficultatem pro tali loco, vel tempore, aut alia occasione; nam si probabiliter creditur hæc ignorasse, credi etiam potest, noluisse eum tanto rigore obligare.

Quia contrauentio, & obseruantia contraria paulatim vires legum, earúmque pœnas, & censuras abrogat, & eneruat, etiam si ab ini-
tio † irrationabiliter, & cum peccato fuerit in- 122
troducta, iuxta doctrinam Panormitan. *in c.* 1. *de tregua & pace*, Syluester. *verbo. Consuetudo, quæst.*6. Caietan. 1. 2. *quæst.*97. *art.*3. Soto *lib.* 1. *de iustitia & iure, quæst.*7. *artic.*2. *ad* 2. Auila *de censuris* 2. *part. dubio* 8. & colligitur *in cap. cum venerabil. de consuet. vbi glossa*, Ioann. Andreas, & Panormitan. *num.*5. Iasson. *in l. de quibus, n.*8. *ff. de leg.* Ancharran. Hostiens. Alexand. & alij plures, quos refert & sequitur Couar. *in cap. quamuis pactum*, 1. *part.* §. 7. *num.* 12. *de pact. lib.*6. Tiraquel. *de pœnis temperand. causa* 42. *n.* 1. *& sequent.* Anton. Gabriel. *lib.* 2. *commun. conclus. tit. de maleficiis, conclus.*8. *num.*16. Ioannes Gutierrez *cons.*38. *num.*1. Cardin. Tuschus, *verbo. Consuetudo, conclus.*448. doctissimus Præceptor Noster D. Ioan. de Solorzano *in tract. de iure Indiar. lib* 2. *cap.*14. *num.*81. *& cap.*14. *n.*72. conferunt quæ inferius diximus hoc *cap. à num.* 146. *vers. Ad cognoscendum*, &c. & suprà *à num.* 145. *& sequentibus*; & cum Vgolino, Azorio, Nauarro, & aliis probat latè Moneta *de conseruatoribus, cap.* 7. *à num.* 621. *cum sequentibus.*

Adeò vt dubitans, an constitutio excommunicationem imponens sit vsu recepta, tutè potest existimare, & sequi opinionem, negantem receptam fuisse, ita vt nullatenus ligatus maneat constitutionis censurâ pro tuta opinione in vtroque foro; tenent Azorius *institution. moralium, lib.*2. *cap.*19. *quæst.*12. Salas *in part.* 2. 2. *tract.*8. *disp. vnica, sect.*18. *num.*169. Castro Palao *tom.* 1. *disp.* 3 *puncto* 7. *num.* 4. Emanuel de Moura *opusculo* 1. *de ensalmis, & incantatione, sect.*1. *cap.* 5. *num.* 13. Anton. Diana *resolut. moral.*4. *part. tractat.* 3. *resol.* 14. Rebellius *part.* 2. *lib.*1. *de contract. in genere, q.*2. *sect.* 1. *n.*4. §. 2.

Et quod lex Pontificia promulgata, vbi non
sit recepta † à maiori parte populi prætextu ra- 123
tionabilis causæ, non obliget; tenent Nauarr. *cons.*1. *de const. quæst.*5. Azor. *institut. moralium, lib.* 5. *cap.* 4. *quæst.* 4. Suarez *de legibus, lib.* 4. *cap.*16. *num.*11. Ioann. Maio. *in* 4. *distin.*15. *q.* 5. Salas vbi proximè, Laiman *in summa Theol. mor. tom.* 1. *tractat.* 4. *de legibus, cap.* 2. *num.* 4. vbi optimè alios allegat. Hieron. Gonz. *glos.* 26. *à num.* 1.

Et quod leges humanæ tam ciuiles quàm Pontificiæ, si non sint vsu receptæ, non ligent, nec obligent, probant Mastrill. *de Magistrat. lib.*3. *cap.*5. *num.* 108. *& tribus sequentibus*, post Felin. Socin. Paris. Cephalum, Roland. & Ioseph. Ludou. Augustinus Barbos. *in collect. ad c.* 1. *de tregua & pace, num.* 9. remissiuè, ad Palio.

Couarru.

Couarru. Benincendi, Didac. Perez, Dueñas,
Gaillum, Rebuff. Hipolyt. de Marsill. Ioseph.
Ludou. Nauarr. Flami. Vasqnez, Menoch. Co-
chiet. Sayr. Gonça. Carrascum, Narbon. &
Azot, idem Anton. Dian. *mor. resol. tract.* 18. *de*
leg. post Coehier. Valentiam, Tanerum, Filiu-
cium, & Mirand. Veeanum, Sanctarellum, Re-
ginald. Homobonnm, & Nauarr. idem tenet
Azebed. *in l.* 1. *tit.* 1. *de las leyes*, *num.* 8. singu-
lariter etiam Vilialobos *in summa, tit. de legibus,*
difficult. 16. plures Doctores Theologos refe-
rens.

Certum est enim, ex tempore, loco, perso-
124 na, & causa, regulas Canonum † subintelligi,
atque ex diuersitate eorum temperari, vt docuit
Isidorus, relatus *in cap.* 1. *distin.* 29. in hæc: *Scien-*
dum est, quòd pleraque capitula ex causa, ex per-
sona, ex tempore considerandæ sunt, quorum modi,
quia medullitus non indagantur, in erroris labyrin-
thum nonnulli intricando impinguntur, text. *in*
cap. regula Sanctorum Patrum, pro tempore, loco,
& persona, & negotio, instante necessitate, tradi-
ta sunt, eadem dist. text. *in cap.* 3. (qui continua-
tur etiam in sensu cum *dict. cap.* regulæ Sancto-
rum, proximè antecedenti) & sic prosequitur,
in hæc: *Necesse est, vt iuxta diuersitates locorum,*
& temporum & hominum, quibus scripta sunt, di-
uersas causas, & argumenta, & origines habeant,
& quomodo; Beatus Ioannes *in Apocalypsi sua,*
septem scribens Ecclesiis, in vnaquaque earum spe-
cialia reprehendit, vel virtutes probat; ita & San-
ctus Apostolus Paulus per singulas Ecclesias vul-
125 *neribus † medetur illatis: nec adinstar imperiti me-*
dici vno Collyrio omnium oculos vult curare. 19.
distin. qui quidem singularis est text. consonat
text. *in l. ideo* 4 *ff. quod certo loco*, ibi: *Pecunia-*
rum quoque licet videatur vna, & eadem potestas
vbique esse, tamen aliis locis facilius, & leuiori-
bus vsuris inuenitur, aliis difficilius & grauioribus
vsuris, nec retardat hanc regionum varietatem
quod traditur *in l. superuacuam, C. de temporib.*
in integr. restitut. in illis verbis, ibi: *Ex diffe-*
rentiis enim locorum aliquod induci discrimen, sa-
tis nobis absurdum visum, quæ tendunt ad rem
longè diuersam, vt & rectè considerat Rea *in*
decis. Granaten. disputation. 11. *num.* 25. *& in cap.*
2. *distin.* 4. qualitates Canonis recensentur, ibi:
Erit autem lex honesta, iusta, possibilis, secundum
naturam, secundum patria consuetudinem, loco,
temporique conueniens.

Quoniam cum Summus Pontifex vniuersali
126 † præsit Orbi, iuxta iura laudata, infrà hac 1.
part. cap. 3. *§. vnico*, *num.* 45. facillimè potest
singulorum Regnorum & prouinciarum mores
nescire, ac inde damna eorum ignorare, cuius
intentio quidem est, illa inferre nolle iuxta text.
in cap. 1. *de constitutionibus*, *lib* 6.

Quippe vnaquæque prouincia abundat in
127 sensu † suo, *cap. ius Quiritum* 1. *dist. cap. vti-*
nam, distin. 76. *l. obseruare, ff. de officio Procon-*
sul. & variis corporis & animi affectionibus, &
inclinationibus ducitur, *l. quod si nolit. §. qui*
mancipia, ff. de adilit. edicto iunctis aliis quæ
eleganter notat Aristot. *politic. cap.* 10. Cicero
in oratione de prouinciat. consular. Euforus *in Ico-*
nibus omnium nationum, Ioannes Boœmius *de*
moribus omnium gentium, Tiraquell. *in l.* 7. *con-*
nobial num. 12. *& de nobilitat. cap.* 12. Mantica
in glossario classi. 17. *cap.* 32. *num.* 1. Claud. Pratna
Gonz. *gener. iuris, lib.* 3. *tit.* 4. *cap.* 3. qui inde
rectè inferunt ad diuersitatem & varietatem
morum. Et post Anchar. & Felinum dicit Gon-
za. *in regul.* 8. *glos.* 26. *num.* 4. Quòd multæ † le- 128
ges moribus patriæ non conueniunt, & ideò
permittitur cuilibet prouinciæ abundare suo
sensu.

Mores namque singulares gentium sequi de-
bemus, *l. Labeo*, ibi: *Morem † gentium sequi* 129
debemus, ff. de stat. lib. l. quidam, ibi: *A maio-*
ribus nostris obseruatur, ff. de iure codicill. cap.
cum venissent de institut. quorum quidem igno-
rantia in Pontifice in dubio præsumenda, prout
ipse profitetur *in cap. bona* el 2. *§. intelleximus,*
ibi: *Quia verò non † plenam de personis illius* 130
Regni notitiam habebamus, ideòque non poteramus
salua conscientia eidem Ecclesia in alia persona,
quàm de Regno Vngaria originem duxerit, congruè
prouidere, nec vellemus ei præficere alienum, &c.
De postulatione Prælatorum.

Hinc fit, vt multæ constitutiones, & leges
Pontificales, † ac motus proprij non obligent, 131
quia non sint receptæ in aliquibus Regnis, &
prouinciis, quia earum moribus non conueni-
re compertum est, prout patebit inferius ex
Doctoribus citatis, *num.* 59. vers. *Ad quod qui-*
dem varia.

Hinc † Ecclesia Orientalis ius Canonicum, 132
& eius Canones non recepit, vt ex aliis probat
Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus in præ-*
fation. num. 427.

Hinc etiam Concilium Trident. in aliquibus
† Regnis & Prouinciis non obligat, quia rece- 133
ptum non fuit, Nauarr. *in consil.* 1. *de constitut.*
quæst. 7. *&* 8. docet Salas *de legibus, disp.* 13. *se-*
ction. 3. *in fine*, Laiman. *in summa Theolog. moral.*
tract. 4. *de de legib. cap.* 1. *num.* 4 *ad fin.* plures re-
fert Cenedus *Canonicar. quæst. cap.* 21. *per totum,*
vbi multa.

Hinc Concil. Trident. *sect* 24. *cap.* 17. In Hi-
spania non † fuisse receptum, eò quòd post il- 134
lius promulgationem, sicut antea vni plura be-
neficia simplicia conferuntur, & pacificè reti-
nentur, probat Nicol. Garcia *de beneficiis, part.* 11.
capitul. 5. §. 3. *num.* 23. Imò & alia decreta eius-
dem Concilij Tridentin. in Hispania recepta
non fuere, nec vsu admissa absque reatu, nec
obstare quod in Regnis Hispaniæ fuit genera-
liter admissum, & receptum, de quo supra *hoc*
cap. à num. 43. & sursum ex eodem Nicolao
Garcia.

Et quod *constitutio* 9. *Iuly* 3. non sit in vsu in
Hispaniæ Regnis, † & in prouincia Mediola- 135
nensi, testatur post alios Nicol. Garcia *de bene-*
ficiis, 2. *part. cap.* 1. *à num.* 121. *cum sequentibus.*
Sicuti etiam *Paulina constitutio*, prohibens ali e-
nationem rerum Ecclesiæ, & nouam imponens
formam alienationi, vltra ius commune non
obseruatur in Regno Scotiæ, quia non fuit re-
cepta, iuxta Rotam vt per Crescentium, *de-*
cis. 3. *num.* 4. *de iure iurand. aliàs decis.* 150 *fol.* 63.

Et similiter *Constitutionem Pij* præscriben-
tem casus, in quibus † Ordinarij possunt ad- 136
mittere resignationes, in Hispania non fuisse
receptam, sed ab ea ad Sedem Apostolicam
supplicatum, probat Garcia 11. *part. cap.* 3. §. 3.
à num. 170. *& sequentibus.* Saltem quoad illam
partem constitutionis eiusdem, de non confe-
rendis beneficiis resignatis consanguineis, affi-
nibus, aut familiaribus Episcoporum.

Constitutionem etiam *Gregorij XIII.* dispo-
nentem

nentem resignationis, † & permutationis factæ
coram Ordinario faciendam publicationem præ-
cisè, non esse per vsum receptam in Hispania,
firmat ipse Garcia *par.11. §.4. num.332.*

Item constitutionem *Sixti V.* de habitu &
censura disponentem cum pœna priuationis
ipso iure beneficij, hoc respectu, & parte non
esse vsu receptam in Hispania, probat Garcia
ipse, p.7. cap.1. num.24.

Hinc *Bullam Clementis VIII.* de largitione
138 † munerum prohibita religiosis sub pœnis, non
fuisse receptam, ac ideirco non ligare, probant
Stephanus Gratian. *disceptat. cap. 102. num. 17.*
tom.2. Pater Megala, *part.2. lib. 2. cap. 17. q. 7.*
num.65. Ioannes Valerus *verb. Munera, n. 106.*
Homobonus *de casib. reseruat. part. 3.* & Victo-
tellus *in notis ad Manualem Nauarri, cap. 18.*
num.105. Homobonus *de bonis in suo exam. Ec-
clesiast. part.1. tract.7. cap.30. quæst.123.* Megala
consil 33.num.17. Tannerus *in 2.2. disp.6.quæst.3.*
dubio 4. num. 107. Scorria *in const. Pontific. epist.*
159. theorema 399. in fin. Peirinus *de Religion.*
sub tit. 1.capitul.2.quæst.2. §.6. ex communi sen-
159 tentia, † leges Pontificias non obligare, nisi
recipiantur a subditis, de qua restatur Becanus
in summa Theolog. 1. tomo, part.2. tract. 3. cap. 6.
q 8. num 3. Azor. *1. part. lib.5. cap.4. q.1.* Diana
resol. moral tom 1. tract.6. resol. 1. per totam.

Hinc *motus proprius Py IV.* Quoad fidei pro-
140 fessionem † obligans Prælatos Regulares, cùm
in vsu non fuerit receptus in aliquibus Religio-
nibus, istas non ligare probat Ascanius Tambu-
rin. *in tractat. de iure Abbatum, tom. 1. disp 8.*
quæst 3. num 3. Hieronym. Sorbo. *manotat. ad
compendium priuileg. tract. professio fidei, num. 3.*
Sigismundus Bonacin. *in tractat. de elect. par. 1.*
cap.8. dubio 50 cap.7. Villalobos *in summa, tom.*
2. tractat.1. difficul. 6. num. 3. Thomas Sanchez
in summa tomo 1. lib. 2. cap. 5. num. 3. Pater
Diana *resol. moral. tractat. 2. de dubiis regul. re-
sol.78.*

Pariformiter *Bulla Gregorij XIV.* super im-
141 munitate Ecclesiarum † disponens, in Hispania
non seruatur, quia vsu recepta non fuit, vt te-
stantur Fagundez *de precepto Eccles. tract. 2. lib.*
4. cap.4. num.46. & ex Portel. Villadiego, Gam-
bacurta, & Suarez, firmat Pater Diana *resol.
moral 1. part tractat. de immun. Ecclesiast. resol.5.
per totam,* & iterum *in resol 39. in fin.*

Item quoque *Regula Cancel. Clement. VIII.*
142 circa conseruatores † aliqua disponens, in ali-
quibus partibus non fuit recepta, nec obserua-
tur, vt testatur Mooeta *de conseruat. cap.5. n.151.*
& 152. vbi comprobat. & vide *à n. 144.* vbi ad
litteram refert *dict. Regulam.*

Quare cùm his Regnis Hispaniæ dicta Bulla
143 Cœnæ, quatenus tangeret † præeminentiam,
& Regaliam Regis Nostri consistentem in pro-
tectione vi oppressorum; non fuerit vnquam
recepta, sciente & tollerante Sede Apostolica,
non debet obligare quoad ipsa eiusdem capitu-
la, licet quoad cetera omnia sic; quoniam quan-
do lex habet plura capitula distincta super di-
144 uersis rebus, & quod ad vnum, † vel alterum
capitulum non fuit recepta, quoad ista non li-
gat, quoad cetera autem omnino. Ita post Va-
lentiam, & Nauarrum, tradit Salas *de legibus,*
disp.14. sect.1. n.7. vers. Tertiò aduerso, pag.192.
Quia limitata causa limitatum producit effe-
ctum, iura vulgaria, ad quam doctrinam alias
similes & singulares applicare poteris, de qui-
bus infrà *2. p. cap.31. a num. 101. cum seqq.*

Et in specie probant Vgolinus *de censuris,*
tabula 1. cap.12. §. 10. post Felin. *cap. inter alios,*
§. 1. num. 3. de constitut. † & latè tradit Ioan. 145
Azorius *institution. moral. 1. part. lib. 5. cap. 18.*
quòd latè etiam Ioann. Petrus de Moneta *in
tract. de conseruat. cap.7. à num.621. cum sequen-
tibus;* vbi quod pro ea tantum parte censuræ
Canonis ligant, pro qua fuerit receptum, pro
parte autem non recepta non ligant, post Vgo-
linum, Azor, Nauarr. & alios.

Ad cognoscendum etenim, & iudicandum, 146
an aliquis actus † sit licitus, vel illicitus; con-
suetudo, & obseruantia, quæ viget in aliqua
prouincia attenditur, vt licitus habeatur apud
omnes, probant Bart. *in l. quis sit fugitiuus, §.
apud Labeonem, ff. de ædilit. edicto, & ibi glossa,*
Oldraldus *consil.197. n.7.* Ioannes de Amicis *consil.*
134. n. 18. vbi per consuetudinem contractus,
qui ex se esset illicitus, fit licitus & validus, Ti-
raquel. *de retrac. conuent. ad fin. tit. n. 131. De-
cianus,* & plurimi alij Doctores, quos pro hac
opinione allegat Cencius *de censibus, part. 1. c.1.*
q.4. n.4. cum pluribus sequentibus, Rota *decis.124.*
n.12. apud ipsum Cencium, Robertus *ad pragma-
ticam 5. de censibus, n.118. & sequentibus.* Bona-
cina *tom.2. tit. de legibus, disp.1. q.1. punct. vltim.*
§.3. vers. Præterea si dubium sit, pag. 71. Farinac.
in praxi, tomo 3. q.91. n.3. Portoles ad Molinum
tomo 4. verb. Vsura, n.22. Thesaurus *lib.1. q. fo-
rens. q 32. n. 3.* vbi quod ad valorem † constitu- 147
tionis censûs attendatur Regionis consuetudo,
Laimantis *de contractibus, sect.5. tract. 4. cap.18.*
de censibus, n.10. & sequentibus, & ad finem, ibi:
*Denique plures audiui, qui adeò contractum illum
Germanicum in his Regionibus inualuisse, testan-
tur, vt sine maxima negotiatione, & commerciorum
iactura tolli non posse videatur; ergo non est causa
cur contractum iniquitatis damnemus, &c.* Quæ
doctrinæ conducibilia rectè sunt, etiam ad ar-
ticulum supplicationis immediatè tractandum,
quo plurimæ aliæ similes congregantur. Ex
quibus omnibus securè affirmandum erit, quòd
Bulla Cœnæ Domini (casu quo intenderet in
aliquo detrahere Regaliæ recursus ad Regem
Catholicum) non ligat in his Hispaniarum Re-
gnis, cum recepta non fuerit in iis, quæ detra-
here potest legitimo recursui, ex eo quòd gen-
tium & prouinciarum harum moribus nec con-
gruit, nec conueniens est.

SECTIO IV.

A Bulla Cœnæ, quatenus tangat Regalias & præiudicium Regis, cautè stat humiliter supplicatum.

SVMMARIVM.

A lege lata non appellatur, n.148.
Nisi allata in præiudicium certarum personarum, num.149.
A lege etiam Pontificia supplicari licet ex iusta causa, quando moribus alicuius Prouinciæ non conuenit, num.150.
Legem vniuersaliter latam, facilè accidit non conuenire moribus gentium omnium, num.151.
Ecclesia complectitur varia Regna habentia

varios ritus, & modos viuendi, ibidem.

Supplicari potest à lege Pontificia per Regnum illud, cuius moribus non conuenit, n.152. & seqq.

Scientia vniuersalis Pontificis non potest extendi ad particularia Regnorum, num.153.

Leges Canonicæ non receptæ non ligant, n.154.

Supplicatio à lege Pontificia suspendit interim eius effectum, num.155. & sequentibus.

Fas est populi communi consensu suspendere legis effectum, animo supplicandi Principem, num. 157.

Dum disceptatur de receptione legis, nemo sua possessione priuatur, num.158.

A Motu proprio Pij V. de censibus in Hispania non recepto ad Papam fuit supplicatum nomine Regis, num.159.

Motus proprius Pij V. de censibus in Neapoli non fuit receptus, num.160. nec in Sicilia, ibid.

A Breui Pij V. de iterum examinandis Religiosis semel approbatis ad confessiones audiendas, ob scandalum inde ortum in Ecclesia supplicauit Philippus II. num.161.

Quod ob id Gregorius XIII. postea reformauit ibid.

A Bulla Cœnæ in Capitibus tangentibus Regaliam protectionis vi oppressorum magis ex reuerentia Rex supplicauit, num.162.

Supplicatio a Bulla Cœnæ suspendit eius effectum, ita vt licitè Rex recursu vtatur, n.163.

Decretalis non conueniens iuri communiter obseruato in Prouincia non admittitur in litibus, sed ad Pontificem rescribendum, num.164.

Cap. Pastoralis de fide instrum. ponderatur, & interpretatur, ibid.

A Bulla Cœnæ pro maiori cautela, & Regis Regaliæ securitate humiliter fuit supplicatum, n.165.

Titulos plures cumulare, siuè certus, siuè incertus de iure suo ad maiorem eius corroborationem, & cautelam nemo prohibetur, num.166.

Renuntiare iuri suo non videtur impetrans illud iterum ex priuilegio, num.167.

Ius commune, & priuilegium concurrentia ad idem non confunduntur, sed vtroque potest quis vti, num.168.

Per priuilegium incompatibile cum iure aliàs alicui competente, isti renuntiatum censetur, n.169.

Titulorum multiplicatio in beneficialibus ad maiorem corroborationem sui iuris non prohibetur, num.170.

Ex titulorum incompatibilitate data in beneficialibus defendi quis potest, non agere, num.171.

Et quando debet eligere vnum ex titulis incompatibilibus, ibid.

QVAMVIS à lege lata per Summum
148 Pontificem, aut Principem † Supremum non detur appellatio ex Bart. *in l. fin. sub num.4. de appellat. recipiend.* latiùs Scaccia *in tractatu de appellation. quæst. 17. limitat. 20.* Id tamen limitatur, si fuerit condita in præiudicium certarum personarum, vt puta contra vnum quar-
149 ternum ciuitatis, vel † contra homines alicuius ciuitatis, Rota *decis. 50. num.6. cum seqq. part.2. diuersorum*, plura per Iacobum Cancerum *variar. resolut. tomo 2. cap.3. tit. de priuileg. à n. 92. cum sequentibus*, & alibi passim.

Ab ea tamen supplicare licitum est ex iusta
150 causa, quando † moribus alicuius Prouinciæ inconueniens sit, tradunt Castro *de lege pœnali, lib. 2. cap. 1. fol. 8. sub littera B.* vbi loquitur de lege per Principem temporalem lata, & idem de lege Pontificia, tradit Manuel Rodriguez *quæst. regul. tomo 1. q.6. art.7.* Suarez *de leg. lib 4. cap. 16. num.6.* Salon. *de contract. tom. 2. artic. 3. disp. 4. concl. fin.* Salas qui latè prosequitur, *de legibus, tract 14. disp.13. sect.4.* Anguiano *de legibus, controuers.5. num. 2. & per totam*, & plures alij citandi.

Nam vt inquit Suarez *dict. cap. 16. num. 17.* eo ipso, quòd lex vniuersaliter fertur, facilè
† accidere potest, ne congruat moribus, aut di- 151
spositionibus gentium omnium, pro quibus fertur, quod maximè contingere posse ait, in legibus Canonicis, & Pontificiis, quæ pro vniuersali Ecclesia feruntur: Ecclesia quippè complectitur varia Regna, & Prouincias habentes varios ritus, & modos viuendi; vndè licèt talis lex, regulariter loquendo, non sit disconueniens, vel nimis dura pro vniuersali Ecclesia.
Idcirco licet respectu † totius non habeat lo- 152
cum supplicatio: nihilominus vni, vel alteri Regno aut Prouinciæ potest esse nimis dissentiens à moribus eiusdē, contra & consuetudines illius, quas non solent Pontifices velle mutare, nisi id exprimant, sed potius conseruare, iuxta *text. in cap. certificari de sepulturis.* In tali ergo casu ratio postulat (inquit ipse Suarez) videlicet, supplicare Pontificem, quia scientia eius
vniuersalis non potest semper † extendi ad hæc 153
particularia; iuxta text. *in cap. bona el 2. §. intelleximus, de postulation. prælat.* & hoc ipsum est à Pontificibus cautum *in cap. 1. de const. lib.6.* ex quo videtur colligi absque alia supplicatione à lege Pontificia, ipsam ex vi illius constitutionis & iuris ipso facto non obligare in simili casu, nihilominus tamen quia potest contingere, vt casus non sit ita clarus & certus, quin sit conueniens noua declaratio Pontificia, ergo tali casu (infert Suarez ipse) licita erit supplicatio, atque iuri consentanea.

Et cum Granado *in part.2. contract. tractat.3. part.1. disp.7. num.6.* Malder. *in part.2. quæst. 90. articul.3. dubio 2. folio 541. column.2.* Salas, Suarez, & aliis pro vetiore resoluit Antonius Diana *in resolut. moral. tomo 1. tractat. 10. de legibus, resol.6.* & Villalobos *in summa, tomo 1. tractat. 2. dubio 16. num.6.* vbi sic ait: *Las leyes Canoni-*
cas, sino † se recibien, no obligan, de la qual con- 154
clusion se sigue: que si se suplicasse de las leyes del Pontifice, tambien se suspenderia su efeto, como dize Felino, y otros, y consta de la costumbre que ay en muchas Prouincias de la Iglesia, que suplican al Pontifice, y el passa por ello, &c. Cuius ratio est, quia talis præsumitur rationabilis voluntas legislatoris; nam posita aliqua iusta causa, consonum videtur, vt subditi habeant aditum ad legislatorem pro reuocanda lege, & in-
terim non obligentur illam † seruare, donec le- 155
gislator mentem suam explicauerit, quam reddunt Diana, & ceteri Doctores relati.

Omnes insuper supradicti citati Doctores
(vno dempto Manuele Rodriguez) † tenent, 156
quòd si ex causa iusta & rationabili supplicatum fuerit à lege lata per Principem temporalem, vel à constitutione Pontificia; potest licitè suspendi eius executio, Suarez *vbi sup. lib.4. cap. 16. num. 8.* Bañes, & Salon, quos sequitur Salas *dict. sect.4. num.21. & sect. 1. sub num. 2.* dicens:
Fas esse communi consensu † populi, vel Prin- 157
cipis

cipis inferioribus suspendere aliquantulum executionem legis, animo supplicandi ad superierem legislatorem, & dum expectatur responsum legislatoris, non peccabunt, qui legem non obseruauerint, &c. hæc Salas. Idem etiam tenet Anguianus *de legibus, controuers.5. a 8. & n.9.* Rota *decis.* 50.
158 *part. 2. diuersor.* Vbi quod dum † controuertitur, an lex sit exequenda, non debet quis sua possessione priuari prætextu legis vel statuti.

Cui doctrinæ consonat quod determinauit Rota, vt per Ludouisium *decis.* 389. *per totam*, vbi benè per Olibetum Veltrami *in adnotat.* per Nicol. Garcia, Surdum & alios. Quod virtute priuilegij, vel tituli habentis statum implicitum, an sit validum, vel nullum, puta quia factum dicatur à Pontifice schismatico, interim ante declarationem prodest possidenti.

Ad quod quidem varia exempla præ mani-
159 bus habemus. † Etenim *Motus proprius Pij Papæ V.* circa census constitutionem disponens, in Hispania receptus non fuit, & ab ea constitutione Regio nomine humiliter fuisse supplicatum, cauetur *in l.10. tit.15. lib. 5. Recopil.* interimque eius effectus est suspensus, nec ad determinationem causarum admittitur, vt in terminis probant Bernardus Diaz *in practicar Canonic. cap.* 88. Gutierrez *lib. 2. pract. quæst. ciuil. quæst.177. in fin.* sentit Lasarte *in tract. de decima venditioa. cap. 10. num. 5. & num. 20. in fin.* Manoel Rodriguez *in explication. eiusdem motus pro Pij V. in princip.* latè Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus, lib. 1. quæst. 4. à num. 18. & 29.* Salas *de legibus, disput.13. sect.4. num.21. versic. Consentit* Bañez *pag. mihi* 397. Salon *de iustitia, tomo 2. tractat. de casibus, art. 3. controuers. 4. versic. Secundò affirmans, col.* 1277. Ledesma *in summa, 1. part. tractat.8. cap. 34. versic. A esta duda se responde, pag.* 460. & vterque Rodriguez locis citatis trahunt ad litteram petitionem Regni, cui respondit Rex: *A esto vos respondemos, que el proprio motu que dezis, no està recebido, antes se ha suplicado del por el Fiscal de nuestro Consejo, adonde se ha hecho justicia en los casos que se han ofrecido*, &c.

Pariter nec in Neapoli iste motus proprius
160 fuit † receptus, vt testantur Molfes. *in summa, tomo 2. tract. 12. cap. 6. num. 82.* Gaito *de credit. cap.2. part.7. num.* 1510. nec in Sicilia receptus fuit, vt per Mastrill. *decis.262. num.5. p 3.*

Pariformiter *Constitutionem Pij V.* præscribentem casus, in quibus Ordinarij possunt admittere resignationes, ob supplicationem interpositam ad Sedem Apostolicam in Hispania non fuisse receptam, testator Nicol. Garcia *de beneficiis 11. p. cap 3. §.3. à num.370. & seqq.*

Hinc cum publicaretur breuis *Pij V.* vt Epi-
161 scopus † successor potuisset iterum denuò examinare Religiosos semel examinatos & approbatos ad confessiones audiendas à suo prædecessore, *Philippus II. Hispaniarum Rex* ab eo supplicauit ad eandem Sedem Apostolicam, ob tumultus & scandala inde orta, & timenda, & ob grauia inconuenientia: *Gregor. XIII. Pontifex maximus*, illud postea reformauit melius informatus, *anno* 1573. quæ reformatio reperitur in *Bullario, tom. 1. pag. 1208. & sequentibus.* Alia quamplurima exempla coniecimus superius hoc eodem capite circa receptionem Bullæ in Cœna, *sectione 3. à num.114. cum multis sequentibus*, per totam sectionem.

Similiter igitur quamuis à capitibus eiusdem *Bullæ Cœnæ*, quatenus sub generalitate & inuo-
lucro verborum tangerent † recursum ad Re- 162
geio, & retentionem Bullarum debito modo factam, non erat necessaria supplicatio, quia vt vidisti superius *à num 54. cum multis sequentibus, & sectione 1. à num. 82. per totam*, nihil detrahunt Regaliæ, & præeminentiæ Regis nostri; nihilominus ad omnimodam securitatem, & maiorem cautelam, neque ex eorum capitulorum generalitate ignari forsan diuersimodè sentiant, vel dubitandi aliquod vestigium subsit, aut scrupulus, ideò pro parte suæ Maiestatis supplicatum fuisse ab eisdem, testantur Morla *in emporio iuris, 1. part. tit 4. q. 14. n.8. in fin.* Cenedus *in quæst. canon. q 45. n. 36.* subdentes huiusmodi supplicationem de iure Canonico operari effectum suspensiuum, eaque interposita rectè
posse recursu & protectione † vti, præsertim, 163
cum timeatur scandalum, vel aliud graue inconueniens in tota Hispania, si hæc antiqua immemorialis consuetudo hactenus vsitata, hócque tam salubre refugium à miseris oppressis moréque gentium mirè inuentum, & introductum suspenderetur, quòd ex hactenus iuridicis assertionibus fortius comprobatum remanet per totam hanc *sectionem 4.* ac vlterius ex iuribus in cap. sequent. citandis in versicul. *Hanc istámque ob causam*, &c. *a num.* 13. Ad quod est text. expressus *in cap. pastoralis 8. de fide instrumento-*
rum, in hæc: *Pastoralis*, &c. *Et infra*, † *au-* 164
thoritate præsentium duximus statuendum, vt cum decretalis aliqua, de qua iudex merito dubitet, allegatur, si eadem iuri communi sit consona, secundum eam non metuat iudicare, cum non tam ipsius, quàm iuris communis authoritate procedere videatur; verùm si iuri communi sit dissona, secundùm ipsam non iudicet, sed superiorem consulat super ea; hactenus Pontifex, qui supersedendi in executione decretalis, vbi iusta causa aderit, tribuit facultatem.

Itaque vt dictum est pro maiori reuerentia
Sedis Apostolicæ, † nec non maiori cautela, & 165
securitate Regis Regaliæ, vt in totum secura semper remaneat, & tuta; ab eadem Bulla (quatenus forsan generaliter, & confusè, licet non in particulari obesse posset Regio recursui huic) supplicatum stat pro parte suæ Maiestatis, ad maiorem sui iuris securitatem, & corroborationem, argumen. *l. inutiliter. ff. de leg.1.* abundans quippe cautela non solet esse noxia, *l. non solent. 94. ff. de regul. iuris, l. testamentum 17.* cum vulgaribus, *C. de testam.* prout vulgare esse prouerbium inter Iurisperitos, dicit Diuus Augustinus *lib.4. de ciuitate Dei, cap.27.*

Cùm nemo prohibeatur plura iura, & titulos cumulare, tam ad sui iuris confirmationem,
† cùm de eo certus est, quàm ad maiorem cautе- 166
lam, quando de eo dubitat, *l.4. ff. ad legem Falsidiam, cap. Sacrorum 12.q.2. cap. post electionem, de concess. prebendæ*, cum aliis quæ plenè congerit Felinus *in cap. in nostra, n.5. de rescriptis*, Ludou. Roman. *cons.350. n.13.* Paul. Castrens. *in l. quidam, § sed cum veteres, n.2. C. de necessar. seruo. hered. instit.* Zazius *in l.3. §. ex pluribus, n.34. ff. de adquirend. possessione.* Ofredus *cons. 17. num. 56.* Caualinus *millelognio* 773. Ceruantes *in l. Tauri, n.66. & 72*, Menochius *lib.4 per totam*, Molina *de primogenius, lib. 2. cap. 2. num. 11. in fin. & num.14. & cap.7. num.70.*

Per Bulla Cœna quotannis publicationem tolli consensum Papa ortum ex tollerantia recursus, & consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, qui dixerint, num. 179.

Tollerantiam Pontificum cum scientia non inducera sufficientem consensum ad iustitiam recursus pro tollenda violentia, & consuetudinem contra libertatem Eccl sfiasticam, qui dixerint, n. 180.

Tollerantiam Papa non esse approbatiuam animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, sed vt scandalum vitetur, qui dixerint, num. 181.

Tollerantiam Pontificum inducere consensum approbatiuum in consuetudinibus aliquot contra libertatem Ecclesiasticam, plurimi Doctores tenent, num. 182.

Tollerantia Pontificum super recursibus pro tollenda violentia, non cadis super consuetudine contra libertatem Ecclesiasticam, vsi falsè supponunt aliquot Theologi, num. 183. & num. 184.

Recursus pro tollenda violentia, qui non est contentus in Bulla Cœna, per quamlibet eius publicationem non inficiatur, num. 185.

Recursus pro tollenda violentia, etsi comprehenderetur in Bulla Cœna, stante tollerantia per tot sæcula eius publicatione subsequuta non includeretur, sed foret præstruatus, num. 186.

Generalis prouisio non extenditur ad eos casus, qui habent specialem prouidentiam, num. 187.

Tollerantia Peincipis habet vim dispensationis, confirmationis, & consensus, num. 188.

Tollerantia Pontificum in recursu pra tollenda violentia prouenit ex animo approbandi, ex natura negotij conformis iuri naturali, & diuino, & pro vtilitate publica, num. 189.

Tollerantia recursus non oritur à causa vitandi scandali, sed ex agnitione Pontificum, vtilem esse & necessarium recto vtriusque Reipublica regimini, num. 190.

Iste Pontificum animus ex multis colligitur, ex Bulla nempè Martini V. num. 191.

Et ex aliquibus epistolis Pontificum, & Regum Catholicorum ad inuicem missis, num. 192.

Quas concordata vocauit Diana, num. 193.

Epistola Papa, & Principis legis vim habent, & pro lege possunt allegari, num. 194.

Animus Pontificum approbans recursus ex eo colligitur, quòd aliqua verba rigidiora illum respicientia, noniter fuere sublata à Bulla Cœnu Domini, num. 195.

Rsgaliam recursus pro tollenda violentia, plurimi Theologi vocarunt priuilegium, num. 196.

Priuilegia, ex quibus competit ad Principes cognitio de aliquibus causis spiritualibus non sunt reuocata per Bullam iuxta magis receptam sententiam, num. 197.

Priuilegia Regum obtenta à Sede Apostol. ob remunerationem circa iura spiritualia Summus Pontifex debet reuocare, num. 198.

Pontifices multum deferunt Regaliis, & consuetudinibus immemorialibus Principum Christianorum, circa res spirituales, maximè in Regno Hispania tam remota à Sede Apostol. num. 199.

Animus approbans recursus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœna, qua expresiè permittitur, num. 200.

Supplicatio ad Papam humilitatis & reuerentia indicatiua ostentat potentiam supremæ Maiestatis S. A. quam hac Regalia priuare velle non est verisimile, num. 201.

Recursum pro retentione litterarum nunquam impugnauit Rota, num. 202. & num. 203.

Tollerantia Pontificum approbatiua recursus multis iustissimis vtilitatis rationibus applicari potest, non vitando scandalo, vt putarunt Theologi aliqui, num. 204.

Animus alicuius directè probari nequit, sed ex verbis eius, aut actibus externis, n. 205.

Tollerantia recursus tametsi prouenerit ex vitanda scandalo, non ideò tollerantia effectus eneruantur, num. 206. & sequentibus.

Multa per patientiam tollerantur, qua si in iudicium deducerentur, non tollerarentur, quomodo intelligatur, num. 207. & sequentibus.

Tollerantia Papa post impletam præscriptionem integrum ius, & omnes effectus dispensationis, & approbationis integre consequitur, ibidem.

Tollerantia Papa, pro euitando scandalo in iuribus pertinentibus ad Sedem Apostolicam, post completam præscriptionem præstat integrum ius tollerato, non antea, num. 208.

Cap. nihil de præscriptionibus, & cap. nisi essent de præbendis, ad id interpretantur, & verus intellectus adducitur, ibidem.

Tollerantia Papa ob scandalum vitandum maiorem præstat causam ad dispensandum, & magis Papam arctat, num. 209.

Propter pacem firmandam, & habendam, vt cesset scandalum; facilior redditur Papa ad dispensandum in prohibitis, num. 210.

Tollerantia Papa, non præstat apparitionem, nec dispensationem statuti contra ius diuinum, num. 211.

Tollerantia Papa in iis, qua non sunt contraria iuri diuino, approbationis, & dispensationis vim habent, num. 212.

Tollerantia Principis in iis qua non dependent à sua potestate, nihil operatur, num. 213.

Theologi negantes effectus tollerantia Pontificum in recursibus falsò autumant, recursus esse contra ius diuinum; num. 214.

Recursus pro tollenda violentia sunt conformes iuri naturali, & diuino, & in fauorem libertatis Ecclesiastica, num. 215.

Recursus pro tollenda violentia vti rem tam grauem non tollerarent tandiù Pontifices, si vtiles non indicarent vtrique Reipublica, num. 216.

Recursus pro tollenda violentia, si Pontifices indicarent iuri naturali aut diuino, necnon libertati Ecclesiastica obuiare, viriliter resisterent, & non tollerarent, num 217.

Sicuti in similibus fecisse, & passim facere pro salute animarum, & Pastorali officio, ostenditur ex multis Canonicis decretis, num. 218.

Pontifices tollerant recursus ad Regem pro tollenda violentia, agnoscentes ita vtile & necessarium esse vtriusque Reipublica bono regimini, num. 219.

Tollerantia Pontificum multum optraretur ad recursus iustitiam, quando ea egeret Rex, cui hac regalia competit iure proprio, & ex debito Regalis officij, num. 220.

QVANDO recursus ad Regem pro tollenda violentia orta ex executione litterarum Apostolic. in pernitiem Reipublicæ obtentatum, non foret proprium ius, & Regalia ipsius. Et † consequenter quando ex 172

Bulla Cœnæ Domini damnatus fuisset Recursus hic ad Principes temporales, pro tollenda violentia (provt per eam minimè damnatum fuisse, nec in illius generalitate comprehensum, imò specialiter permissum esse pro suspensione executionis litterarum Apostolicarum, iusta & legitima existente causa publicum detrimentum tangente, interim quod supplicatione præmissa recurritur ad Sanctissimum longè absentem, satis abundè ostensum est capitibus antecedentibus, & signanter in hoc 2. à principio. Atque magis in specie circa Bullam Cœnæ Domini, *à n.* 54. vsque ad *num.* 171.)

Adhuc tamen tollerantiam tot Pontificum
173 per † longissimum & immemorabile tempus consensum, dispensationem atque per consequens, iustum & legitimum titulum præbuisse Regi nostro, vt eo licitè vti possit cum moderamine inculpatæ tutelæ, ac semper seruata reuerentia Sanctæ Sedi Apostolicæ, post multorum piorum Doctorum vtriusque professionis ostendimus, & accuratè probauimus *in commentariis de protection. Regia* 1. *p. cap.* 1. *à n.* 139. vsque *ad num.* 251. quo in loco copiosè hunc articulum examinauimus, & impenetrabilibus, atque indissolubilibus fundamentis roborauimus.

Et vltra Doctores ibidem laudatos hanc eandem verissimam sequuntur Lessius *de iustitia & iure, lib.* 2. *cap.* 33. *dubio* 5. *num.* 9. Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 2. *disp.* 14. *dubio* 4. *num.* 12. Salas *de legibus, quest.* 96. *tract.* 14. *sectione* 11. *num.* 121. Vasquez *in opusculo, de restitution. capitulo* 6. § 1. *num.* 33. Molina *de iustitia & iure, tomo* 3. *tractatu* 2. *disp.* 270. *num.* 5. Malderus *in* 2. 2. *tractatu* 5. *capitul.* 6. *dubio* 8. post Henriquez quem sequitur & remissiuè ad nostram doctrinam loco citato. Idem nouissimè dixit Castillo *in tract. de tertiis, capitul.* 41. *sub num* 279. ante finem, & Diana etiam nouissimè *in resolutionibus moralib. tomo* 1. *de immunitate Ecclesiastica, tract.* 1.
174 *resol.* 5. Qui postquam † retulit aliquos Doctores contrarium sentientes, ita tandem resoluit: Sed his non obstantibus non desunt Doctores excusantes aliquas consuetudines aduersus libertatem Ecclesiasticam ea tollerantia, & tacito consensu Pontificis, quia scit, & tolerat, vt Salgado *de protectione Regia, tomo* 1. *part.* 1. *pru-*
175 *lud.* 3. *num.* 148. &c. Ergo † non est verum dicere absolutè, quòd per publicationem Bullæ tollitur omnis consensus Pontificis, sed dicendum est, quòd stante publicatione Bullæ, quando adest talis consensus Pontificis tacitus, & approbatiuus, colligendus erit prudenter, vt notat Malderius, vbi suprà, cum Henriquez. Sed, quia res est multum dubia & periculosa, videant Principes, & ministri laicalis iurisdictionis, quid faciant. Hæc Diana, qui pluri-
176 mos alios Doctores † ad idem allegat; in quo & illud vellem attendas, quod Diana, & cæteri alij loquuntur in terminis longè magis rigorosis, quando scilicet hæc Pontificis tollerantia cadit super consuetudinibus introductis contra libertatem Ecclesiasticam, extra quos terminos Nos versamur, & nostra residet disceptatio, cum recursos pro tollenda violentia ex executione litterarum aliquot Apostolicarum sit potius inductus in fauorem & robur libertatis Ecclesiasticæ, provt inferius annotabimus *à n.* 183. *& à n* 211. *cum seqq.*

Tenent etiam signanter in hoc articulo reten-
tionis † cum Couar. idem Malderius alio in lo- 177
co 2. 2. *q* 1. *art.* 10. in hæc, non videtur improbabile quod Couar. *pract. cap.* 35. tradidit ea Papæ consensu, præscriptione, & vsu immemoriali, & euidenti spiritualis regiminis vtilitate; tribunalia Regia in quibusdam Regnis rite ita practicare, vt sine sua permissione, & consensu nequeant quædam Apostolica mandata executioni mandare, &c. Idem obseruant Palatius Rubeus relatus supra *hoc cap.* ad principium, *n.* 68. Pater Henriquez ad litteram relatus ibidem, *n.* 40 & pariter Manuel Rodericus ibidem transcriptus, *n.* 24. & infiniti alij maximè Hispani Doctores hanc retentionem litterarum iustificant, etiam ea hac tollerantia Pontificum, & excusant à Bullæ Cœnæ censurarum incursu, quos recensere foret tædiosum valdè.

Sed quia nonnulli Neoterici † quadam ficta 178
& apparenti ratione, carente iuris numine voluere hanc fundamentalem firmiter per omnes receptam debilitare, & robur ab ea eradicare: non incongruum putauimus, eosdem hîc referre, & eorum fundamenta appendere, & attentè examinare, vt nemo de cætero decipiatur, sed attentè, & cautè eos perlegat, Azorius *part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *vers. Quæri solet,* Filliucius *tom.* 2. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 236. Pesantius *de immunitate Eccles. disput.* 3. *num* 2. Alretius *de censuris tom.* 1. *lib.* 5. *disput.* 16. *c.* 2. *fol.* 686. Acosta *in Bullam Cruciata, q.* 79. Quorum aliqui loquuntur genericè in tollerantia Papæ super consuetudine contra libertatem Ecclesiasticam; alij
verò † specialiter contra recursum ad Principes 179
temporales ea eadem ratione dicentes, quòd talis consensus non posset præsupponi, cùm Summus Pontifex quot annis excommunicet contrarium facientes, & tollit omnes consuetudines cum amplissimis clausulis; & Ioannes Maldetus *in* 2. 2. *quæst.* 96. *artic.* 4. *col.* 1. sic asserit: *Sunt ne tollerantia Papæ in hac re allegari possit in defensionem consuetudinis: impedit vel ipsa Bulla Cœnæ quot annis repetita, quæ disertè resistit. eiusmodi consuetudini,* &c. Idem dicit Laiman. *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 10. *num.* 1. Vigianius *tractatu de immunitate Ecclesiastica, capitul.* 1. *tom.* 4. vbi ita ait: *Cùm quotannis die Cœna publicè excommunicat magistratus, & persuasissimum cuique esse debet, Summum Pontificem, hanc consuetudinem, quam corruptelam vocant, æquo animo non perferre, & consequenter nec expressè, nec tacitè assentire,* &c. Et hoc etiam dicit Vgolinus in responsu ad Iurisconsult. Gymnatij, Patauini, *cap.* 7. Barbosa *in collect. lib.* 1. *decret. tit.* 2. *cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit. n.* 25. Philiarchus *de officio Sacerdotum, p.* 1. *lib.* 3. *cap* 9. *in fin.* Tannetus *in* 2. 2. *disp.* 5. *quæst.* 5. *dub.* 4. *num.* 132.

Aliam etiam ad id rationem † nouam consi- 180
derat Suarez *de legibus, lib.* 7. *cap.* 15. *num.* 12. dicens, tollerantiam sola supposita scientia; non indicare sufficienter consensum; quia multa per patientiam tollerantur, quæ non approbantur, iuxta *cap. cum iam dudum, de prebend.* Qui tamen tex. id non probat, nec ad id potest allegari, cum eius verba hæc sint: *Cùm multa per patientiam tollerantur, quæ si deducta fuerint in iudicium, exigente iustitia non deberent tollerari;* quæ ad aliud tendunt, & aliud diuersum significant, vt est videre inferius *à num.* 204. vnde ait Filliucius vbi suprà, *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 256.

num. 156. Loquens in terminis nostri casus, simplex tollerantia, quando scilicet Princeps non potest commodè prouidere, non satis est ad dispensandum ex *cap. denique, dist.* 4. & Iurisconsultus Surdus *tomo* 3. *conf.* 301. *num.* 57. asseruit,
181 in his casibus tollerantiam Papæ † non esse approbatiuam animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem; sed potiùs vt scandalum vitetur, & hoc ipsum postea etiam docuit Collegium Bononiense *contra Venetos in resp. pro liber. Eccles. num* 57.

Sed contra hos omnes Doctores, quos refert, resoluit Diana vbi suprà allegatus *à n.* 174. se-
182 quutus † quam plurimorum aliorum veriorem resolutionem, cui consonat Pater Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4. *cap.*32. *n.* 23. vbi sic asserit: Ea dictis satis constat, nullam consuetudinem, etiam si immemorabilis sit, vllo modo contra immunitatem Ecclesiasticam præualere posse, solùm obiici solent quædam particulares consuetudines aliquorum Regnorum, quæ licet sit contra immunitatem Ecclesiasticam, sine scrupulo à magistratibus laicis obseruantur; ad illas verò possumus vno verbo respondere, illas consuetudines non ad ius, sed ad facta hominum pertinere, propter quæ veritatem negare non possumus, nec illorum rationem dare tenemur; sed ad illos hoc spectat, qui consuetudines illas obseruant. Ita Suarez, & pro eodem Suarez facit Consultus *in l. ita vulneratur, ff. ad legem Aquil.* In illis verbis: *Multa autem iure ciuili contra rationem disputandi pro vtilitate communi recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest.*

Adhuc tamen pro examine horum motiuo-
183 rum quibus mouentur † Doctores allegati pro contraria parte, *à n.*178. *vers. Sed quia nonnulli.* Primitus animaduertendum, quod inter Doctores ipsos controuersia cadit generaliter super tollerantia Papæ consuetudinum manifestè infringentium libertatem Ecclesiasticam. Nos autem versamur in tollerantia approbatiua immemorabilis cuiusdam consuetudinis inductæ in fauorem eiusdem, & reuerentiam Sanctæ Sedis Apostolicæ, prout copiosè videre est *in Commen. de protection. Regia*, 1. *p. c.* 2. *à n.* 146. *& à n.*139. *cum multis seqq.* & videndus Hieronymus de Llamas superius citatus, *hoc cap.*2. ad princip. *n.*30. & ferè omnes hoc fatentur cum sit hic recursus conueniens iuri naturali, diuino, & humano. Nos *dict. c.* 1. *à n.* 79. *cum multis seqq. & in cap.*1. *& sequentibus, huius tractatus de supplicatione ad Sanctissimum.* Atque ideò licet nonnulli Doctores ex supra citatis tenentes tollerantiam Papæ non inducere consensum, loquantur in recursu ad Regem, eo tamen mouentur falso supposito, & minus cautè supponunt, recursum esse contra libertatem Ecclesiasticam. Et sic Malderus pro contraria parte citatus, *n.*179. vers. *Sed quia nonnulli*, licet generaliter illam
184 partem assequutus fuerit: nihilominus † alio in loco *in* 2.2. *q.* 1. *art.*10. per Nos citatus ad principium huius *c. sub n.* 54. dum sibi obtulit occasio specialiter tractandi de hoc recursu ad Regem pro retentione litterarum Apostol. aliud agnouit ex eo motus, quòd vergat in euidentem vtilitatem Regiminis Reipublicæ spiritualis & temporalis, recursus iste.

Nec obstat, quòd præfati Doctores dicunt de
185 publicatione Bullæ quot † annis repetita, ex qua impediri consensum Papæ sectantur, cui multipliciter respondetur. Primò, quoniam si legitimus recursus ad Principem pro tollenda violentiâ non continetur in eadem Bulla, nec per eam intelligitur reprobatus, vt à principio huius, *c. diximus præsertim à n.* 54. vbi etiam specialiter de hac retentione litterarum ad effectum supplicandi Pontificem, quæ expresè ad hunc finem in eadem *c.*14. approbatur, & permittitur: quomodo quæso, publicatio quantumuis repetita potest recursum comprehendere? quia illa publicatio est quædam ratificatio, & confirmatio generalis, quæ vltra ea, quæ in Bulla continentur, & comprehenduntur; nihil potest operari. Ad latissimè tradita per Nos infrà a *p. c.* 12. §. *vnico, n.*53. *& seqq. & in c.*30. §.1. per totum.

Deinde quia & si recursus cõprehenderetur in dicta Bulla (quod † ex communissima vera & re- 186
cepta omniũ Doctorum sententia dempta relatis suprà, negamus) adhuc stante Pontificum tollerantia, ea qua inducitur consensus, approbatio, & dispensatio, sicuti probat magna illa Doctorũ caterua per Nos laodata *in commentariis, de protect. Regia*, 1. *p. c.* 1. *à n.* 139. & signanter *à n.*148. (de quo vlterius statim erit tractandum) sequitur, quòd publicatio quantumuis repetita non impedit præstitum iam consensum Papæ, cùm ei inhæreat qualitas specialis tollerantiæ, prout ex Lesio Turriano, Salas, Vasquez, Molina, Maldetio, & Nobis contra alios rectè aduertit Anton. Diana *in resol. mor. tract.*1. *de immunit. Eccles. resol.*5. *ad fin.* vers. *Sed his non obstantibus.*

Quoniam cum dicta Bulla † contineat varia 187
capitula, & complectatur varia Regna, in quibus variæ & diuersæ consuetudines adsunt, quarum aliquæ forsan sint contra libertatem Ecclesiasticam, vel retrò introductæ, vel de nouo introducendæ (quæ cum ignorentur à Papa, minimè etiam tolleratæ dicentur) Ideò ob eas publicatur Bulla cum sua qualitate, & exceptione earum quæ scienter tolleratæ fuerunt; quia in dispositione generali non comprehenduntur illa quæ specialem prouidentiam habent, atque ideo præseruatæ sunt ab hac generalitate, *l. Stichus* 20. *ff de adiment. legatis, l. alimenta*, §. *Basilica, ff. eodem tit. l. Seia* 20. *in principio, ff. de fundo instructo, l. cohæredi*, §. *qui patrem, ff. de vulgari. & pupill. substit.* Bartol. *in l. quæsitum*, §. *fin ff. de fundo instructo, & in l. talis scriptura.* § *fin ff. de legatis* 1. Beroius *in conf* 37. *n.* 11 *vol.* 3. Anton. Gabriel. *commun. conclus. lib.* 6. *tit. de clausulis, conclus.*9. *num.*8. per quos & alios hanc regulam construit Petrus Surdus *in conf.*426. *n* 4. *&* 5. per text. capitalem *in dict.* §. *qui patrem, volum.* 3. Riminald. *in conf.*620. *& num.* 50. *& seqq. lib.* 6. *& in conf.* 265. *num.* 6. *lib.* 3. Fachineus *in conf.* 26. *num.*36. *lib.*1. Alexand. Raudens. *decis. Pisan.* 52. *num.*44. Tiber. Decian. *conf.* 103. Ludoui. Casanate *conf.*57. *n.*15. *& conf.*19 *n.*1. *&* 17. *& conf.*36. *n.*3. *& conf.*37. *n.*30. *& conf.*44. *n.*5. abundè per Castillo *controuers. tom.*5. *c.*92. *à n.*23. *cum seqq.* vbi latè examinat omnes, ex d. §. qui particularem eam eliciunt regulam, quod generalis prouisio non extenditur ad eos casus, qui habent specialem prouidentiam, maximè si specialis præcedit generalem.

Nec obstat alia ratio reddita † de qua per 188
Suarez, Filiuc. & Colig. Bononiense citatos sup. *num.*80. videlicet tollerantiam cum scientia Papæ in consuetudinibus infringentibus libertatem Ecclesiasticam, non esse approbatiuam, nec

muneratorio, aut immemoriali habet, reuocare non debere, Filliucius *tomo 5. tract. 16. cap. 10. num. 258.* Pater Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 34. num. 20.* ex Cardinal. Bellarmino, Nauarrus *in manual. cap. 27. n. 75.* Vasquez *in p. 2. tomo 2. disput. 167. cap. 4. num. 32.* Becanus *in summa Theolog. 2. tract. 3. cap. 6. quæst. 15. num. 2.* Salas *de legibus, disp. 14 section. 9. num. 108.* Malderus *in part. 2. quæst. 96. artic. 4.* Fagundez *de precept. Eccles. tract. 1. lib. 3. cap. 7. num. 17.* & Nos allegans tenet contra alios Diana *1. part. tract. 1. de immunitate Ecclesiastica, resolution. 6.* ex quo colligitur
199 animus † Pontificum, multum deferentium iuribus, Regalijs, & immemorabilibus consuetudinibus Principum Christianorum, vere agnoscentium, vtiles esse vtriusque Reipublicæ recto regimini, præsertim in his Hispaniarum Regnis tam remotis, atque longissimè distantibus à Sede Apostolica, à qua opportunè obtineri non potest necessarium remedium, instante periculo violentiæ, cuius rationis robur ostendimus clarè suprà, *cap. 1. vnico per totum.*

Ostenditur denique & iste animus Pontificum
200 ex Bulla Cœnæ Domini, *cap. 14.* quod † retulimus, & copiosè exornauimus hoc *in cap. 2. à princip.* & signanter *à num. 54. cum infinitis sequentibus*; libenter assentientium huiusmodi litterarum retentioni, & suspensioni legitimo modo factæ per Principes Christianos, interim quòd ad Sedem Apostolicam pro remedio recurritur, mediante supplicatione ad eam interposita & legitimè prosequuta, ne status Regni tranquillus turbetur, & violentiis opprimatur. Quæ supplicatio sic humiliter interiecta præ-
201 clarè † ostendit, & agnoscit illam altitudinem supremæ Maiestatis Sanctæ Sedis Apostolicæ, vti manifestè probauimus suprà *cap. 1. à num. 5. cum seqq.* & non est verosimile velle Pontifices hac Regalia se priuare, & amittere, seu à Sede ipsa eradicare.

Quod recursus genus nunquam sublatum, aut impugnatum vidimus à Rota Romana (quæ licet à paucis hinc annis restiterit recursus vio-
202 lentiæ ob non elatam appellationem † legitimam, improbabili fundamento nitens, nempè Principes seculares, incapaces esse iurisdictionis Ecclesiasticæ, & spiritualis, quod nos fatemur; negamus tamen illum recursum interponi per viam iurisdictionalem, vt alibi aduotauimus latissimè *in commentariis de Regia protectione, 1. part. cap. 1. & cap. 2.*) Tamen super hoc recursu retentionis litterarum nullibi legi ali-
203 quam decisionem, † tametsi omnia volumina hucvsque impressa attentè & cunctanter perlegerim, & reuoluerim, & nullam reperire potui, quæ de retentione hac aut eius impugnatione tractasset, licet plures decisiones enumerauerim Infrà *2. part. cap. 2. à num. 4. & sequentibus*; loquentes de Senatu hoc Regio decernente monitoriales, compulsoriales, & similes, quæ ad aliud tendunt, nempè ad recursum pro tollenda violentia facta Ordinariorum primæ instantiæ.

Si igitur tot adsunt certæ legitimæ & iustissimæ causæ, quibus attribui potest tollerantia
204 † Pontificum per longum & immemorabile tẽpus continuata in istis recursibus Regnorum Hispaniæ salubriter introductis pro tollenda violentia, cur quæso, præfati Ductores tollerantiam hãc diuinatoriè adaptare & attribuere conantur incertæ cuidam præsumptioni improbabili, nempè ob excusandum scandalum, cuius nullum etiam inditium reddunt, ex quo verè intentio talis deducatur, & præsumatur. Nam
cum ea † quæ in animo alicuius consistunt in- 205
directè improbabilia non aliter Inducantur, quàm vel ex verbis prolatis, vel ex actis externis ipsius, vt latè per Mascard. *de probation. conclusion. 94. & sequentibus.* Quorum neutrum Theologi ostendunt, nec testantur, & de auditu proprio, & verbis summorum omnium, & singulorum Pontificum retro per immemorabile huc tempus sedentium in Cathedra S. Petri, attestatio illis impossibilis est. Sicque animi attestatio ista magis in diuinatione præfatorum Doctorum consistit, quàm in vera probabilitate, cui resistunt iuridicæ præsumptiones scriptæ superius, & scribendæ.

Et dato casu, quòd vera sit animi inductio
Theologorum, vt ista Pontificum tolerantia † 206
causetur ea scandalo vitando; adhuc tamen ob id tollerantiæ effectus non impediuntur, quoniam licet verissimum sit, quod multa per patientiam tollerarantur, quæ si in iudicio deducerentur non tollerantur, iuxta *dict. cap. cum iam dudum. de prabendis*, citatum suprà *num. 108.* non exinde sequitur, quòd hæc talis tollerantia præcedente scientia, post tempus necessarium ad præscriptionem non operetur consensum, approbationem, dispensationem, & omnes suos iuris effectus, nempè ius, & titulum legitimum, atque efficacem in tollerato, quoniam respectu ipsa tollerantia producatur, prout decepti, & temerè dixerunt præfati Theologi (quoti vt plurimum in suis legalibus propositionibus adulteratam passim agnoscimus iurisprudentiam, & eius subuersa principia aliàs constantia) sicque text. *in dict. cap. dudum*, loquitur (& bene) interim quod in iudicium deduci potest tollerantia, & controuerti, non verò post completam præscriptionem, & ea ea causa tam extinctionem iuris, & actionis tollerantis.

Quoniam nulla adest tollerantia in Principe,
† quæ ab aliquo speciali & particulari respe- 207
ctu non causetur: & tamen patientia, & tollerantia ipsa semper præstat legitimam causam præscribendi, & ex integris titulis *de præscriptionibus, & vsucapionibus*, iuris Ciuilis, & Canonici: & post perfectam præscriptionem ius integrum, titulum legitimum, & incommutabile, nulla adhibita, nec scripta distinctione, quo respectu patientia & tollerantia præstita fuerit (nisi sit precaria, vel iure familiaritatis) vt in specie de hac tollerantia Papæ, & alterius cuiuslibet Principis vltra citatos Doctores suprà à *num. 173. & sequentibus*, probat illa Doctorum caterua per Nos cumulata *in tract. de protectione Regia, 1. part. cap. 1. à num. 148.* quibus adde Oldrald. Abbat. Felinum, Stephanum, Aufrerium, & Guillelm. Benedict. relatos & sequutos à Menochio *in consil. 800. num. 46. tomo 8.* & post alios Petrus Surdus *in cons. 301. num. 58. tomo 3.* Beroius *cons. 183. num. 16. lib. 3.* Crauetta *cons. 168. num. 4.* idem Beroius *cons. 258. num. 2. lib. 3.* latè Bursatus *consil. 331. num. 26. & 27. & num. 54. lib. 3.* Bertazol. *cons. 225.* & infinitos alios.

Et signanter de tollerantia Papæ ob euitandum scandalum, & iurgia litium in iuribus † 208
pertinentibus ad Sedem Apostolicam, vt scilicet post completam præscriptionem adquiratur

ius

ius perfectum tollerato, licet interim, quòd non completur, Papæ tolleranti, & successoribus sua non officiat, est text. expressus *in cap. nihil de præscriptionibus*, iuxta vnum & verissimum & indubitabilem intellectum (sic dictum per scribentes laudandos) cuius verba sunt: *Nihil prodest*; & infrà, *nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum nos velle de causis pauperum definire, vobis scripsisse meminimus. Sed illud scire vos credimus, taciturnitatem atque patientiam nostram futuris post me Pontificibus in rebus pauperum præiudicium non facturam*; quem textum ita intelligit Ioannes Andræas, & summat. sequuntur Abbas Panormitan. ibidem, *n.6.* Paulus Parisius *in repetitione eiusdem text. à n.9. & sequentibus*, vbi latè discutit, & resoluit hunc intellectum esse verissimum, & ab omnibus ferè receptum, & quantum ad sui veritatem à nemine impugnatum, nempè vt hæc tollerantia Papæ non inferat præiudicium interim, quod non completur præscriptio ex possessione, & tollerantia causata; secus post eam. Idem dicit Mascardus *de probationibus, conclus.304. num. 5.* post Felin. *in cap. 1. de litis contestat.* Geminian. *cons. 91. premitto.* Idem Felin. *in cap. super his, colum. penult. de acusation.* post Innocentium ibi, Decius *in consil. 118. viso instrumento, volum. 2.* latè Iass. *in l. sciendum, col. 8. in 4. limitation. principal. C. qui admitti*, plura etiam per Felin. *in cap. Albericus, col.2. de testibus.* Adest & ad idem text. *in cap. nisi essent, de prebendis & dignitati*, vbi tollerantia Papæ pro bono pacis præstita super quodam pacto illicito, & omni iure reprobato inter collitigantes electos efficaciter operatur, iustúmque & legitimum titulum confert, ibi: *Se pro bono pacis, & vtilitatis hoc ordinasse fatentur*. & ibidem protinus: *Nos eam hoc adhibito moderamine tolleramus*, iunctis iis quæ in duobus numeris proximè sequentibus scripsimus.

209 Ergo falsò opinantur † Theologi, quòd consensus, & dispensatio non ita perfectè inducatur ex tollerantia causata, & præstita ob euitandum scandalum, cum potius hæc ratio euitandi scandali efficacius influat in eam, & arctet Papam, & Principem ad facilius consentiendum, & dispensandum in prohibitis, & aliis illicitis, & ex ea ratione maius robur, & efficaciam nec non iustitiam recipit tollerantia ipsa (si super iis cadat, quæ pendeant à potestate Principis de quo protinus) quia valdè interest boni communis scandala vitari; hanc doctrinam singulariter firmant Hostiensis, *in cap. quia circa in fin. de consanguinitate, & affinit.* & ibi Ioann. Andræas, *num.4.* Abbas *num.2.* Alexand. de Neuo, *num.2.* Præpositus, *num.1.* Henricus, *in fin.* Mandosius *de signatura gratia, tit. dispensationes matrimoniales*, verbo, *Ad euitanda grauia scandala*, Antonius Cucus, *lib.5. institution. maiorum, tit. 13. num. 14.* Couarruuias *in 4. decretal. 2. part. cap. 6. §. 10. num. 3.* Henriquez, *lib. 12. de matrimonio, cap. 3. num. 9.* Gutierrez *quæst. Canon. lib. 2. cap. 15. num. 107.* Petrus de Ledesma *de matrimonio, quæst. 56. art. vltim. dubio 4. col. 2.* Felinus *cons. 26. num. 19.* Menochius *cons. 385. num. 7. vol 4.* Thomas Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disp. 19. num. 9. & seqq.*

210 Sicuti etiam ex identitate † rationis propter pacem firmandam, vel habendam, & vt cessent, & extinguantur lites, & controuersiæ, ex quibus oriri solent scandala, iusta est causa concedendi dispensationem in prohibitis, & vetitis, Nauarrus *in summa Latina, cap. 22. addit. ad num. 85. in fin. cap. 22.* Diuus Thom. *2. 2. quæst. 63. art. 2. ad 2.* Paludan. *4. distin. 40. quæst. vnic. artic. 3.* & ibi supplementum Gabriëlis, *quæst. vnic. art. 3. dub. 3.* Diuus Antonius *3. par. tit 1. c. 14. § vltimo ad fin.* Victoria *Summa, vbi de matrimonio, num. 295.* Henriquez *lib. 12. de matrimonio, cap. 2. num. 9.* Petrus de Ledesma *de matrimonio, quæst. 58. art. vltimo ad fin. & in summa Sacrament. vbi de matrimonio, cap. 27. conclus. 5.* Ludouic. Lopez *instructor. conscient. de matrimonio, cap. vltimo, col. penult.* Manuel Rodriguez *1. tomo, summa 2. editione, cap. 237. concl. 1. num. 2.* Graffiis *in decis. aureis 1. part. lib. 2. c. 81. in fin.* Vega *2. tomo, summa cap. 34. casu 167.* Abbas *in cap. quia circa, num. 2 de consanguinitate, & affinit.* & ibi Alexand. de Neuo, *num. 2.* Præpositus, *num. 1.* Mandosius *de signatura gratia, titulo dispensationis matrimon. versic. Iusta causa dispensandi*, Antonius Cucus *lib. 5. institut. maiorum, tit. 13. num. 14.* Gallego *de cognation. spiritual. cap 22. num 7. & num. 16.* Sicque tantum abest quod causa vitandi scandali, adimat vires, & eneruet effectus tollerantiæ, vt potius eidem robur addat, & facilitet consensum, & dispensationem.

Petrus Surdus *in dict. consil. 301. num. 57. & 58.*
in contrarium allegatus suprà *num. 181.* nostram
probat doctrinam communem, † dum dispu- 211
tans & probans, quoddam statutum temporale,
de quo ibi, contra Clericos promulgatum esse
contra ius diuinum, in quo non cadit dispensa-
tio expressa, & per consequens nec tollerantia.
Sic *à num. 57. & 58.* loquitur in hæc: tollitur
ex prædictis, quòd allegat Domin. Menochius,
præsumi scientiam, & licentiam Pontificis,
eiúsque tollerantiam haberi pro dispensatione,
& priuilegio: nam si expressa Pontificis con-
cessio non potest Clericos potestati sæculari
subiicere: multò minus id efficiet simplex scien-
tia, & tollerantia; ita arguit additionat. ad Ma-
tian. *in dict. cap. si quis Clericus, num. 46.* vali-
dior enim est expressus consensus, quàm taci-
tus, *cap. scienti de regulis iuris in 6.* &c. Et in
specie, quòd scientia & tollerantia Papæ non
validet consuetudinem, per quam Clerici subii-
ciuntur laicis: probarunt Ioannes de Lignaro,
& Gaspar Calderin. *in cap. decernimus de iudiciis*;
quia patientia non iuuat in eo, quòd irrationa-
biliter fit, & multa tollerantur, quæ tamen non
permittuntur, aut conceduntur, vt in proposi-
to benedicit Abbas *in cap. Clerici, num. 6. de
iudiciis*, vbi sustinet, quòd hæc consuetudo est
nulla, tanquam contra Ecclesiasticam liberta-
tem, Matianus *in dict. cap. si quis Clericus, n. 43.*
vbi etiam vult, quòd talis consuetudo non iu-
betur per scientiam, & tollerantiam Pontificis
(sequitur & facit ipse Petrus Surdus) quæ er-
go à Domin. Menochio allegantur † de Papæ 212
scientia, tollerantia & dispensatione, & optimè
procedunt in iis, quæ iuri diuino non contra-
riantur: at vbi repugnat diuinum ius, tunc non
est credendum, quod Papa velit circa id patien-
do, & tacendo dispensare, quòd expressè sta-
tuendo, & disponendo facere non posset. Ha-
ctenus obseruatio Petri Surdi.

Quæ quidem iuridica est, † & verissima, 213
nam postquam probabiliter supposuit illud sta-

tutum

tutum Principis temporalis fuisse editum contra ius diuinum; rectè sequitur, quòd tollerantia Papæ nihil operatur, sicuti atiam viribus carere, si præsteius super iis, quæ non consistunt in potestate Principis, tenent Beroius *cons.* 183. *n.* 25. *lib* 3. *addition.* ad Bertazol. *in cons.* 176. *vers.* 4. *maximè*. Alexand. *cons.* 84. *num.* 3. *lib.* 1. Natta *cons.* 636. *num.* 191. quod & Nos etiam resoluimus *in nostris Commentariis de protection. Regia*, 1. *part. cap.* 1. *num.* 150. vbi post Abbat. Loazes, Mascardum, & Cenedum, diximus: Quòd Summi Pontificis tollerantia in eo, quod a iure naturali non probibetur, pro dispensatione
214 habetur expressa. In quibus etiam terminis † loquuntur Doctores contrarij citati superius *à num.* 178. dum ad tollendum vires, & effectus tollerantiæ Pontificum eo fundamento mouentur, quòd recursus ad Regem pro tollenda violentia sunt contra ius diuinum, & per consequens contra libertatem Ecclesiasticam, quæ suppositio si fuisset vera (sicuti est falsa) rectè procederet consequentia, & illatio ea hactenus comprobatis, quòd contra ius diuinum, & naturale non operatur tollerantia Principis.

At cum isti nostri salubertimi recursus ad
215 Regem pro tollenda violentia, non solùm † non sint contra ius diuinum, aut naturale, sed imò iuri naturali, & diuino, admodum conformes, & ab eisdem fluxerint, dirigentur, & iustitiam trahant, nec adhuc in aliquo obsistant libertati Ecclesiasticæ, sed ei neruosè assistant, & in eius fauorem præcipuè dirigantur, vt sæpius probauimus ex omnium fere Doctorum hac de re tractantium assertione, & suprà hac *section.* 5. *n.* 183. tetigimus. Sequitur, quòd patientia, & tollerantia Pontificum suas integraliter vires obseruet, & consensum iustum, & legitimum titulum præstet huiusmodi recursibus legitimè introductis, & præstitis.

Nec enim credendum est rem tam grauem, & notabilem per tot secula, & immemorabile
216 † tempus, tot Pontifices tacere, & tollerare voluisse, nisi agnita iustitia Regis ex maxima Reipublicæ vtilitate procedente, & omni iure roborata, ad text. celebrem, *in l. si fortè*, §. 1. *ff. de pœnis*, ibi: *Nec enim debebat tam magnam rem tandiu reticere*, *& cap.* 1. *de frigidis, & maleficiatis*, ibi: *Quia si proclamare voluit, cur tandiu tacuit*, *l.* 6. *tit.* 8. *part.* 4. *Præsertim cum nonnulla pro vtilitate communi contra iuris asperitatem ex æquitatis mansuetudine tollerari noscantur*; quæ sunt verba expressa Pontificis *in cap. Abbate*, §. *fin. vers. Præsertim, de sententia & re indicata, lib.* 6. quæ iura clarè monstrant, ex quo fonte, & causa publicæ vtilitatis nempè Pontificum Romanorum tolleraotiam huiusmodi fluxisse, & originem trahere.

Si enim putarent Pontifices Maximi, hos
217 recursus pro tollenda violentia † obsistere iuri diuino, naturali, aut libertati Ecclesiasticæ, aut in aliquo dettahere iuribus, & authoritati Sedis Apostolicæ, & Principes ob id innodatos esse censuris Ecclesiæ: nullatenus paterentur; sed pro salute animarum, & populi Christiani obsisterent viriliter, vt cum iudicio perpendunt omnes ferè Doctores, præsertim Hispani de hac re tractantes superius ad principium huius, *cap.* 8. per multos numeros laudati: sicuti ratione muneris, & pastoralis officij ad id tenentur, & vti pastores euigiles intrepidè & neruosè prædictis se opponerent, & animosè subuerterent, & eradicarent, prout nullo humano respectu attento contra plures Reges, & regna
fecisse (vbi saluti † animarum consulere sibi ipsis 218
visum fuit) pluribus in decretis Canonicis legimus, vt *in cap. Clericis* 3. ibi: *Suæque submittere ditioni, & (quod dolenter referimus) nonnulli Ecclesiarum Prælati Ecclesiasticæque personæ trepidantes, vbi trepidandum non est, transitoriam pacem quærentes, plus timentes maiestatem temporalem offendere, quàm æternam, talium abusibus non tam temerariè, quàm improuidè acquiescunt. Nos igitur talibus iniquis actibus obuiare volentes, de fratrum nostrum Consilio Apostolica Authoritate statuimus*, &c. *de immunitate Ecclesiastica, lib.* 6. consonat bene illud Diui Gregorij 2. *part. Pastoralis, cap.* 4 relatus *in cap. sit Rector.* 43. *distinction. Sæpè Rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta, pertimescunt*, text. etiam *in cap. fin.* ibi: *Nos iustitiam nostram, & Ecclesiæ Sponsæ nostræ nolentes negligere, qui alios in sua iustitia confouemus*, &c. *de immunitate Ecclesiastica, lib.* 6. qui textus totus legendus erit, quia multum confert rei de qua specialiter agimus, & text. *in capitul.* 1. ibi: *Expedit, quòd per diligentiam, & authoritatem Sedis Apostolicæ (quæ curam habet Ecclesiarum omnium & tutelam) contra talium ausus, & conamina opportunum remedium apponatur, vt Ecclesia ipsa in plenitudine iuris sui, & libertatis integritate lætetur, ac detestabilis malignorum audacia & insolentium nefaria temeritas propulsetur. Sanè intelleximus, quod in Regno Franciæ*, &c. *eodem titulo, & lib. cap.* 1. ibi: *Hac generali constitutione animarum periculis obsistere cupientes*, &c. *de iure iurando, lib.* 6. & tandem singularis ad propositum est text *in cap loci* 29. *quæst.* 9. in illis verbis: *Si negligenter ea, quæ male vsurpantur, omittimus, excessus viam aliis proculdubio aperimus.* Idem legitur *in cap peruenit*, 93. *distinct.* & infinitis aliis.

Concludendum erit igitur, quod † cum Sum- 219
mi Pontifices tot euigiles Pastores salutis animarum, iuriúmque & authoritatis Sedis Apostolicæ non obsistunt, & obuiant his recursibus pro tollenda violentia; sed tolerant per tot sæcula, & immemorabile tempus, eo moueri, quòd valdè vtiles, & necessarios vtrique Reipublicæ semper agnouerunt. Et quod hæc tollerantia (licet aliàs ea non egeat Rex noster Catholicus, cuius est proprium ius, munus, & Regalia inseparabilis à sua Corona, vt per c. 1. *& sequentibus*, hac 1. *part. & in commentariis de protection. Regia, capitul.* 1. *&* 2. latiùs com-
probauimus) Tamen quando ea egeret, † in- 220
dubie valdè prodesset ad iustitiam horum recursuum, iustámque causam præscribendi, & inde legitimum titulum, & dispensationem adquirendi præstaret scientia hæc, & longissima Pontificum tollerantia iuxta communem, & magis receptam Doctorum sententiam, tenentium etiam in aliis consuetudinibus immemorialibus, non contra ius diuinum, aut naturale, sed aliter contra libertatem Ecclesiasticam introductis; tollerantiam Pontificum inducere consensum, approbationem, confirmationem, & dispensationem, de quibus suprà *à num.* 1. *& sequentibus*; & per totam hanc sectionem. Et hanc consequentiam legitimam etiam probant omnes alij Theologi negantes tollerantiæ Pon-
tificum

tificum effectus in ipsis recursibus pro tollenda violentia, dum ad id moueantur falso supposito, quòd recursus hîc sint contra ius diuinum, & libertatem Ecclesiasticam, quòd si deficit, iam agnoscunt tollerantiam Pontificum suos omnes iuris effectus operaturam, vt sup. *n.* 214. annotauimus.

CAPVT III.

Bullarum executio quibus ex causis violenta dicatur, vt earum retentio (iuxta Bullam Cœnæ) licita iudicetur.

SVMMARIVM.

In Bullarum retentione nihil fit, quòd detrahat Pontificis authoritati, eiúsve purissimas aures offendat, num. 1.

Rex Catholicus omni reuerentia, & conatu pro ipsius summa Religione decreta Pontificia colit, & exequi conatur, num. 2.

Papa non concederet Reipublicæ spirituali, & temporali damnosa rescripta, si illud sciret à principio, num. 3.

Damnum illatum per litteras Pontificales Reipublicæ, non aliter perciperetur à Sede Apostolica, quàm per delationem omnibus numeris absolutam factam Papæ per Senatum. num. 4.

Reges suum præstant auxilium, vt exequantur litteræ Apostolicæ mediocriter tollerandæ, & sub grauissimis pœnis idem exhortantur, num. 5.

Litteræ aliquot interim suspenduntur, dum Summus Pontifex instructus de damno publicæ vtilitatis aliud censeat, num. 6.

Multa iura Canonica, & Ciuilia grato animo ferunt suspensionem litterarum suggestionibus obtentarum in damnum Reipublicæ, num. 7.

Pontifex per importunationem nimiam multoties concedit non concedenda, num. 8.

Importuna petitio non solum Papam, & Principes temporales, sed & ipsum Christum vicit, num 9.

Importunitas in Principem quandam infert violentiam, qua multoties inuoluntariè multa concedit non concedenda, num. 10.

Violentia, & immodica persuasio æquiparantur à iure, num. 11.

Per importunitatem obtenta, cum fiant inuito concedente, non valent, num. 12.

Multa iura permittunt litterarum Apostolicarum suspendi executionem legitima existente causa, ad effectum rescribendi ad Principem, n. 13.

Cap. si quando de rescriptis, verba ponderantur, ibid.

Cap. cum teneamur de præbend. verba declarantur, num. 14.

Authent. de mandatis Princip §. deinde competens ponderatur, num. 15.

Authent. vt nulli Iudic. §. & hoc verò mirabilis adducitur, num. 16.

L. fin. C. si contra ius vel vtilit. public. ponderatur, num 17.

Plures leges Partitæ, & Recopil. conferuntur mandantes Regis litteras non exequendas, sed rescribendum Regi de damnis publicæ vtilitatis, num. 18.

Mandatum Superioris in dubio iustum præsumitur, eique obediendum, num. 19.

Principis mandati executio suspendenda, si timetur ex ea maius damnum, quàm ex dilatione, num 20.

Principis mandatum iniustum, aut ipso iure nullum non est exequendum, num. 21.

Commissarius non suspendens executionem præscripti notoriam continentis iniustitiam ad effectum rescribendi, an puniatur pœna ordinaria, n. 22. *remissiuè.*

Rescriptorum executio suspendenda, donec de inconuenientiis, aut periculo Princeps informatus, vel reuocet, vel secundam mittat iussionem, num. 23.

Si ex litteris Pontificis, vel Principis oritur scandalum, vel magnum damnum, peccat obediens, num. 24.

Iusta causa suspendendi rescriptum vbi adest, illius censuras non incurritur, num. 25.

Qui iure contendit non dicitur inobediens, n. 26.

Censuræ contra inobedientes fulminatæ eos ligant, qui cum obstinatione non adimplent, n. 27.

Retentio Bullarum ex legitima causa, Zelóque Christiano ob bonum publicum spirituale, aut temporale, non odio, nec immodestia facta licita iudicatur à Doctoribus, num. 28.

In litteris, ex quibus resultat damnum publicum, deficit intentio Papæ, num. 29.

In Bullarum retentione Senatus nihil agit de Pontificis potestate, nec de viribus litterarum, sed de eius intentione dubitatur, quòd licitum est. ibidem.

Voluntas, & potestas vbi ad inuicem repugnant nihil agitur, num. 30.

Defectus intentionis, vel facti annullat litteras Apostolicas, num. 31.

Defectus intentionis Papæ, & surreptio æquiparantur, num. 32.

Clausulæ quantumcumque prægnantes non tollunt defectum intentionis Papæ, num. 33.

Clausula (motu proprio) non tollit defectum intentionis, num. 34.

Clausula (motu proprio) nihil operatur contra præsumptam, vel verisimilem voluntatem concedentis, num. 35.

De defectu intentionis Papæ, qui latè tractent DD. num. 36. *remissiuè.*

Exceptio defectus intentionis, vel facti, non censetur exclusa ab statuto reiiciente omnes exceptiones, num. 37.

Ista exceptio non censetur reiecta per pactum de non opponendo, & admittitur contra exceptionem, num. 38.

Defectus intentionis, & facti non tam est exceptio, quàm defensio non comprehensa in statuto excludente exceptiones, num. 39.

Nec comprehenditur in statuto negante defensiones, num. 40.

Exceptio defectus intentionis, & facti etiam post terminum datum à Iudice ad opponendum admittitur, num. 41.

Exceptio defectus intentionis, & facti ex illis est, quas Iudex supplere tenetur parte non opponente, num. 42.

De hac exceptione defectus intentionis qui tractent, & explicent, num. 43. *remissiuè.*

Senatus in recursu retentionis tantum indagat intentionem Papæ, quæ deficit existente iusta causa ad suspendendam executionem litterarum, num. 44.

Si

Si Curia Roman. ministri recognouissent finem, & prætextum Regis in hac Bullarum retentione, non ægre ferrent eandem, num. 45.

1 NOn existimet aliquis, quidquam apud † Regia Hispaniarum Prætoria in hisce rebus, & negotiis Ecclesiasticis fieri, quod, vel minimum deroget Summi Pontificis potestati, vel purissimas eius aures offendat: absit enim hoc à Catholicis Hispaniarum Principibus, qui Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, eiúsque Summi, & totius Christiani Orbis Pontificis Sacrosancta
2 † Decreta, & mandata maximo conatu, pro ipsorum pietate, & in Deum religionem colunt, exequuntur, & venerantur: is obsecro candido animo expendat, litterarum Apostolicarum executionem quandoque differri, ac suspendi regij Prætorij Decreto, & authoritate: vt maximus Christi Vicarius interim certior fiat, quot, &
3 quantis † afficiatur incommodis, & grauaminibus, calamitatibus, & ærumnis Respublica ista, propter multa, quæ ab ipso falsis precibus, & suggestionibus impetrantur, quæ minimè Sanctissimus Pontifex foret concessurus, si per synceram, iustámque narrationem certò sciret, quid spirituali, Ecclesiastico, & temporali huius Regni, & principatus recto regimini sit magis conueniens, & conducibilius, quanta insuper incommoda illi aduersarentur. Quod non aliter percipi valet, quàm per delationem omnibus numeris absolutam, quæ à viris prudentissimis,
4 † atque in huius Reipublicæ administratione diù continua experientia, & tantorum, atque grauissimorum negotiorum cursu exercitatissimis ipsimet Pontifici fiat. Vt & benè aduertit Præsul. Episcopus, Couar. *pract. quæst. cap. 35. num. 6.* Azebed. *in l. 2. tit. 6. lib. 1. Recopil. col. 3. fol* 106. Ceued. *Canon. quæst 45. num. 11.* qui alios allegant, Salzed. *in pract. crimin. Canon. cap. 54. num. 21.*

Reges etenim nostri hoc tantum fine, & animo litteras sic Reipublicæ præiudiciales Apo-
5 stolicas detinent, † cum alias omni conatu, & obedientia certant Summi Ecclesiæ Præsulis cunctas omnes tollerabiles litteras exequi, & ad id suum auxilium libentissimè præstant, vt ipsimet Reges profitentur, atque testantur *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopil. in fine*, ibi: *Y es de creer, que nuestro muy Santo Padre condescendera a la suplicacion que sobre esto le hizieremos, auiendo acatamiento à la justicia y buena razon sobre que se funda, y à la obediencia que su Santidad y sus predecessores siempre hallaron en nos, y en nuestros progenitores*; & similiter *in l. 25. eodem, tit. 3. lib. 1. Recopil.* ibi: *Se nos ha dado muchas querellas de los agrauios, que cada dia reciben en estos nuestros Reinos, de prouisiones que se despachan en Corte de Roma, en derogacion de las preeminencias dellos, y de la costumbre immemorial, suplicandonos por el remedio. Y porque nuestra intencion y voluntad es, como siempre ha sido, y sera, que los mandamientos de su santidad, y Santa Sede Apostolica, sus ministros, sean obedecidos y cumplidos con toda la reuerencia y acatamiento debido, y assi lo tenemos encargado; y por esta encargamos mandamos a los Arçobispos, y Obispos, y a todos los Cabildos, Abades, y Priores, y Archiprestes destos nuestros Reinos, y a sus jue-zes y officiales, que assi lo hagan y que todas las letras Apostolicas que vinieren de Roma, en lo que fueren justas, y razonables, y se pudieren buenamente tolerar, las obedezcan, y hagan obedecer y cumplir en todo y por todo, sin poner en ello impedimento, ni dilacion alguna, porque nos terniamos por deseruidos de lo contrario, y mandaremos proceder con todo rigor contra los inobedientes, &c.*

Inter omnes totius Orbis Christianas nationes nulla excellentior Hispanica in obsequio præstando Sedi Apostolicæ, in eius authoritate tuenda, in reuerentia, & obedientia Pontificum decretis propter fidei puritatem, & ardentem Catholicæ Religionis zelum, & cultum, quo semper Hispaniarum Reges, eorum ministros efflagrasse noscuntur, historiographi exteri, & naturales, vltra plures alios ita ostendit Lucius Marinæus Siculus *in Reb. Hispan. lib. 5. cap. de Hispanor. sobrietate.* ibi: *Quare quidem meo iudicio in Orbe toto terrarum, nulla gens est hodie Hispana, vt ita dicam, Christianior.* Ioannes Basæus Belga, *lib. 1. Chronicon. Hispan. cap 9.* ibi: *Fuit profectò Hispania Christiana Religionis semper obseruantissima, & Fidem Catholicam, qua semel imbuta sincerissimè vsque coluit, Hæreticis infestissima*, quòd & late prosequitur Simancas *de Catholicis institution. titul. 3. num. 3. & 14.* Camillus Borellus *de præstantia Regis Catholici, cap. 81.* Baldesius *de dignitat. Reg. Hispan. cap. 20. a num. 19* Domin. Gregor. Lopez Madera *Supremi Consilij dignissimus Senator in Monarchia Hispan. cap. 6. fol 40. & cap. 512. à num. 3.* & nouissimè Frat. Ioann. à Salazar. *in Politica Hispan. propositio 3.* Nauarrete *in discurs. politic. 7.* Doctissimus Præceptor Noster D. Ioann. à Solorzan. *in tractat. de iure Indiarum, lib. 2. cap. 25. a num. 12. & per totum, cap. videndus*; qui plura congerit in proposito. Et de hac natione Hispana nimis obediente prælatis Ecclesiæ, Frat. Ioan. de la Puente *in conuenient. vtriusque Monarchia, lib. 5 cap. 2. §. 3. ad medium.*

Interim igitur dum Summus Pontifex instru-
ctior hisce de rebus publicæ † vtilitati consule- 6
re decernit per secundam iussionem, aliquot litterarum Apostolicarum executio differtur, eò quòd nec ipse Summus Ecclesiæ Pastor vult, quemquam opprimi, & violenter grauari, imò potius hoc ipsum denotat in dicta *Bulla in Cœna Domini, dict. cap. 14.* dum supplicationes ad ipsum, Sedémque Apostolicam permittit interponi, vt ipse melius informatus de inconuenientiis suspendat suarum litterarum per importunitatem nimiam extortarum effectum, dignetúrque ea damna euitare, & tollere, vt in illis verbis, *dict. Bulla in Cœna Domini*, ibi: *Vel aliàs executionem litterarum Apostolicarum, vel executorialium, etiamsi sub prætextu violentia prohibenda, vel quod ad nos informando, (vt ipsi aiunt) supplicauerint, aut supplicari fecerint, nisi ipsa supplicationes huiusmodi coram nobis & Sede Apostolica legitimè prosequamur*, &c. De quo amplissimè cap. antecedenti actum est, Ceued. *quæst. Canon. 45. n. 11.* & alij, *dict. cap. 2.* citati à principio.

Hoc enim grato animo ferunt Pontifices, &
Principes † omnes per varia Canonica Decre- 7
ta, & Cæsarea responsa meritò præuidentes damna oriunda ex multis litteris Apostolicis, per

ſuggeſtiones, & importunitatem eàrottis contra ipſorum voluntatem, in damnum publicæ vtilitatis. Quòd ſi cognouiſſent eo tempore, minimè conceſſiſſent, prout indies lamentantur Pontifices, vt *in c. in inuentuto, §. cæterum*, ibi: *Cæterum quia procurator inſtabat, compulſi fuimus, non tam iuris neceſſitate, ſed importunitate petentis*, &c. *de purga. Canonica*, text. *in cap. tua*, ibi: *Quæ per ambitionem nimiam, per quam non concedenda multoties concedimus*, &c. *De præbendis*,
8 textus *in cap. fin.* ibi: *Sed quia non ſolùm † importuna petentium inhiatio poſtmodum multiplicationem extorſit, de præſcriptionibus in 6. textus in extrauaganti execrabilis, de præbendis*, in principio, ibi: *Et improbitas importuna petentium à nobis, & prædeceſſoribus noſtris non tam obtinuiſſe, quàm extorſiſſe plerùmque noſcuntur*, &c. & ibi gloſſa, verb. *Quam extorſiſſe*. ait. *Ab inuito per talem importunitatem*, & Imperatores hoc ipſum affirmant, *vt in l. 2. C. de petition. bonor. ſublatis*, ibi: *Inuerecunda petentium inhiatione conſtringimur*, &c. & *in l. fin. C. de manibus non excuſ. lib. 12.* ibi: *Sed quoniam plerumque in nonnullis cauſis inverecunda petentium inhiatione conſtringimur, vt etiam non concedenda tribuamus*, &c. textus etiam *in l. 2. C. de Canone frument. l. 2. C. de fundis limitrophiis, authent. vt non fiant pignerationes, colat 4.*

Et non ſolùm Principes Eccleſiaſticos, &
9 temporales vincit † prolixa, & importuna petitio; ſed & ipſum *Chriſtum*, vt & Diuus Hieronymus loquendo de *Cananea*, dixit, obtinuiſſe à Chriſto importunitate, quòd precibus non potuerat, ibi: *Quòd precibus non potuit, tædio impetrauit.*

Quoniam importunitates in nobilibus ani-
10 mis Principum quamdam vim, † & violentiam inducunt, vt multoties non concedenda concedant, ex d. iuribus, & facit text. *in l. 5. C. de Apoſtatis*. Vbi violentia, & importuna, immodicá-
11 ve perſuaſio † æquiparantur, vt conſtat ibi: *Qui ſeruum, ſiue ingenuum inuitum, vel ſuaſione*, &c. text. *in l. 2. inuiti perſuadere, ff. de ſeruo corrupto*, ibi: *Perſuadere eſt pluſquam compelli, & cogi ſibi parere*, &c. & eſt ſingularis *l. 1. tit. 19. p. 7. in fin.* ibi: *Como manera es de fuerça ſolſacar.* Facit text. *in l. vnica, C. de raptu virginum, in fin.* Conducunt etiam quamplures authoritates Do-
12 ctorum, † qui variis in cauſis, & negotiis, reſpondent per importunitatem obtenta non debere valere, & dici fieri, inuito concedente, horum numerum habent Gloſſa, Dominicus, Rebuffus, Palatius Rubeus, Matienzus, Azebed. Peralta, Ludouic. Burgen. Antonius de Petrus, Segura, Auila, Cæpola, Lucas de Pena, Gomez Arias, Boëtius, Calcanc. Spino, Roman. Curtius Iunior, Decianus, Padilla, Menoch. Ioan. Gutiett. Angelus de Vbald. Martinus de Garatis; & alij, quorum dicta, & obſeruationes congeſſit Pater Thom. Sanchez copioſiſſimus & doctiſſimus vir, *in tractat. de matrimonio, lib. 4. de conſenſu coact. diſp 3. num. 4. per tot. fol. 720. & ſequent.*

Multa etiam congerit Caſtillo *controuerſ. lib. 3. c. 1. à num. 105. cum multis ſeqq.* & iterum ipſe Caſtillo *lib. 4. c. 22. à num. 18. cum ſeqq.* quibus locis copioſè, & doctè (vt aſſolet) hunc articulum examinat.

Hanc itaque ob rationem merito permittunt
13 Pontifices, & iura, † vt iuſta cauſa exiſtente poſſit in executione litterarum Apoſtolicarum ſuperſederi, interim dum informatus Summus ipſe Pontifex de legitima cauſa, vel reuocet conceſſionem & mandatum, vel ſecundam mittat iuſſionem, text. eſt capitalis, & expreſſus *in cap. ſi quando 5. de reſcriptis*: *Si quando* (inquit Pontifex) *aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exaſperare videntur, turbari non debes (& infra) Qualitatem negotij, pro quo tibi ſcribitur diligenter conſiderans, aut mandatum noſtrum diligenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non poſſis, rationabilem cauſam prætendas, quia patienter ſuſtinebimus, ſi non feceris, quod praua nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum*, &c. Digniſſima quidem Decretalis tali Paſtore.

Textus eſt etiam *in cap. cum teneamur 6 de præ-*
bendis, in hæc: *Cum † teneamur (& infra) ſi man-* 14
datum noſtrum pro alicuius prouiſione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commodè ſuſtentari, niſi fortè in litteris ipſis de hoc mentio habeatur, aut ſi non poteſt ei ſine ſcandalo prouideri, æquanimiter ſuſtinemus, ſi pro ea mandatum noſtrum non duxeris exequendum, &c.

Similis text. *in Authen. de mandatis Principum. §. deinde competens*, ibi: *Si quis autem, cui*
tale † aliquid iuſſum eſt, veniat: omnino non reſpl- 14
cias eum, niſi ſacram noſtram pracmaticam oſtendat formam pro hoc ſcriptam: tunc ſuſcipiens quidem talem formam, non autem aliquid agens ex ea, antequam ad nos nuntians, ſecundam præceptionem noſtram ſuſcipias, &c. Vbi gloſſa verbo, *Nuntians*, ita ait: *Et hoc eſt contra miſeros Prælatos, qui timent in tantum litteras Domini Papæ; vt non audeant reclamare, quod facere non debent, vt hic dicitur, &c. Neque per hoc deſeruiunt legi, imò ſeruiunt propter hoc Papæ, vel Principi, vt C. de appellationibus l. fin. in fin.*

Text. mirabilis *in Authen. vt nulli Iudicum. §.* 16
& hoc verò, in hæc verba: *Si verò † huiuſmodi in ſcriptis iuſſio publicum reſpicit, inquiras eam, & ſi quidem non lædatur Fiſcus, quæ in ea comprehenſa ſunt adimpleas, ſi verò ad læſionem eſt Fiſci; nihil ſuper ea omnino agi: nuntiare verò nobis primum, vt ſecunda noſtra fiat de hoc iuſſio. Si verò præcepta & cuiuſlibet Iudicis ſint, & priuſquam inſinuentur hæc, aut præcipientē, aut ad quē præcepta facta ſunt, contigerit remoueri, de ſingulis ſic. Qui factus fuerit Iudex hæc ſuſcipiat, & exigat, ſi legitimè facta ſunt, ſi verò contra legem, aut contra publicum facta ſunt, hæc pro non ſcriptis eſſe iubemus*, &c.

Textus etiam *in l. fin. C. contra ius, vel vtilit.*
public. cuius ſunt verba: *Omnes cuiuſcumq; † ma-* 17
ioris, vel minoris adminiſtrationis vniuerſæ noſtræ Reipublicæ Iudices monemus, vt nullum reſcriptum, nullam pracmaticam ſanctionem, nullam ſacram adnotationem, quæ generali iuri, vel vtilitati publicæ aduerſa eſſe videantur, in diſceptationem cuiuſlibet litigij patiantur proferri, ſed generales ſacras Conſtitutiones modis omnibus non dubitent obſeruandas, &c. Concordat *c. Paſtoralis, de fide inſtrum. l. vniuerſa reſcripta, C. de precibus Imperatori offerend.* idem probatur *in l. nec damnoſa, C. eodem tit. l. iubemus, C. de ſacroſan. Eccleſ. l. 1. C. de petit. bono. ſublatis, lib. 10.* cum pluribus aliis vtriuſque iuris.

Et plurimis noſtri Regni legibus hoc idem
ſtatutum † eſt, ſimilia reſcripta Regis obediri, 18
non tamen adimpleri, & exequi, ſed ſuſpenſis reſcribatur Regi de inconuenientiis, & damnis publicæ vtilitati contrariis. Indéq; ſecunda iuſſio, & reſponſio expectetur, vt optimè *in l. 29. tit. 18. p. 3.* ibi: *E ſi fuſſen cōtra los Derechos del Rey, nō deben*

deben luego ser las primeras cumplidas, ca non han fuerça ninguna, porque pueden ser dadas con priessa de afincamiento, ò con gran cuita, non pudiendo al fazer, por desviar su gran daño, ò auiendo de ver otras cosas, porque non pudiesse y pararmientes, mas aquellos à quien las embiare deben lo fazer saber al Rey, como recibieron tales cartas, que eran contra sus derechos, ò amenguamiento dellos, que les embie ha dezir como hagan. E si les embiare las secundas cartas en aquella misma razon debenlas cumplir, &c. & *in l. 30. eodem titul. Fueren dadas algunas cartas, non deben ser cumplidas las primeras, ca non han furça, porque son en daño de muchos, mas debenlo mostrar al Rey, rogandole, è pidiendo merced sobre aquello que les embia a mandar en aquella carta*, &c. & inferiùs: *Nin se deben cumplir hasta que lo hagan saber al Rey aquellos à quien fueron embiadas, que les embie ha dezir la razon, porque lo manda hazer. Ca todo hombre debe sospechar, que despues que el Rey entendiere el fecho, que les non mandarà cumplir las cartas*, &c. Idem *in legibus* 31. *&* 32. *eodem tit.* Ad id vide omnino, *l. 1. tit. 14 lib. 4. Recopil. & l. 2. l. 3. & l. 4. eiusdem tit.* & alias plures infrà citatas, *hac 1. p. c. 7. à n. 17. cum multis seqq.*

Quamuis enim præceptum Superioris indu-
19 biè † præsumatur iustum, *ex gloss. verbo, Iniquitas, in cap. quid culpatur 23. q. 1. glossa, verbo, Obedientiam, in cap. ad aures, de temporibus ordinan. glos. verbo, Mandato, in cap. ex tenore,* & ibi scribentes *de sentent. excomm. text. & glos. in cap. 2. de maioritate, & obedien.* Et notat Paludan. *in 4. dist. 19. q. 4. col. 5.*

Multa ad hoc congerit circa obedientiam mandatorum Principis, vt illis omnino sit patendum, Farinac. *in praxi crimin. quæst. 97. casu 1. à princip. & casu 2. à num. 36. lib. 3.* vbi infinitos Doctores ad id allegat.

20 Attamen huiusmodi præcepti † executio potest licitè suspendi, & differri, quoties maius damnum timetur ex ea, quàm ex dilatione, quæ fit, donec appareat de vera talis præcepti iustitia, secundùm Adrianum, *quotlibeto 2. vers. Pro solutione*, Dominicus Soto *in relect. de secreto memb. 3. q. 1. conclus. 1. & 2.* Nauarr. *in cap. inter verba 11. q. 3. col. 53.* latè Palatius Rubeus *in libello de beneficiis vacan. in curia, §. 3. §. 4. & sequen.* Cenedus *in collect. ad Decretales, colum. 3. num. 1. & 2.*

Mandatum enim Principis iniustum, ipso
iure nullum, aut notoriam iniustitiam continens,
21 † obtemperandum non est, nec exequendum, text. *in cap. si dominus, & in cap. qui resistit. 11. quæst. 3. glos. in cap. 2. verbo Principi, & in verb. Morte, de maioritas & obedient.* Marsill. *in l. 1. num. 122. ff. ad leg. Cornel. de Sicar. per l. meminerim*, cum ibi notatis per DD. *C. vnde vi, & ex B.* Bal. Angel. Roma. & Felin. in locis ibi per eum notatis, Marania *in sua disp. 1. post practicam, n. 10. & 37.* Carterius *in pract. in 3. tract. de homic. & Assi. §. sequitur ex quibus causis excusatur mandatarius, n. 16.* vbi alij recensentur concordantes, Iacob. Nouell. *reg. 47. fallentia 1.* Anton. Gomez *de delictis, tit. de homicid. n. 42. post princip.* Petrus à Plaça *in epitome delictorum, lib. 1. cap. 15. n. 25.* Roland. *cons. 12. num. 80. & seqq.* Nouel. *in tractat. ad defensionem in princip. num. 85.* Tiraquel. qui plures congerit *in tractat. de pœnis temper. causa 36. à princip.* Carterius *in practic. crimin. in tractatu de homicid. num. 95.* Clarus *in pract. criminal. §. fin. q. 60.* Iacobus de Graffi. *in suis decisionib. lib. 1. cap. 64. num. 11. p. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cas. 354. à num. 1. & seqq.* amplissimè Prosperus Farinac. *in pract. crimin. lib. 3. quæst. 97. de pœnis temperan. casu 1. per totum, & casu 2.* vbi latissimè hinc inde dispu-
tat, an casu quo Commissarius posset superse-
dere † in executione rescripti nullius, vel con- 22
tinentis notoriam iniustitiam, & rescribere ad Principem, puniatur, si ita non faciat, vel potius excusetur à pœna etiam arbitraria.

Quare iustissimè per præfata iura Canonica,
& Ciuilia deciditur, & mandatur, vt rescripta
Pontificalia, Regiáque suspendantur, & in eo-
rum † executione supersedeatur, quoties aliqua 23
causa subsit iusta, ob quam executio debeat differri, donec de inconuenientiis, & damnis, aut periculis instantibus consultus Pontifex, aut Princeps de remedio prouideat, reuocando, aut secundam iussionem mittendo, æquanimiter & patienter sustinens iustam hanc causam suspensionis, hanc conclusionem ex d. Iuribus deduxerunt, & communiter DD. probarunt omnes, scribentes præcipuè *in d. cap. si quando de rescriptis*, prout sunt Abb. *antiqui Collectar.* Zabarella, Barba. Bellamera, Ioan. Andr. Anan. Imola, Hostiens. Ancarran. Abb. Panormit. Bald. Pelinus, Decius, Rippa, Butrius, Henricus Boich. Martin. Vranus. Et in repetitio. ad dictum text. Didacus de Sahagun, & Doctor Nauarr. qui omnes probant, quòd præceptum Superioris, vbi iniustum, durum, seu asperum apparet, nullo modo est exequendum, & tenetur illud impediens secundam iussionem expectare, probant insuper Alpharus *in collect. num. 507.* Cardinalis *cons. 142.* doctissimus Dominus Palatius Rubeus *de beneficiis vacan. in Curia.* per totum pulchrè Azebed. *in l. 14. ex num. 33. tit. 3. lib. 1. Recopil.* Robertus Marania *in disp. 1. num. 19.* Felin. *in cap. nonnulli de rescriptis, num. 9. & 14.* Didacus Perez *lib 2. tit. 4. l. 29 glos. 1. versic. Vnde contra prædictum rescriptum, ex pag. 252.* Lancelot. Conradus *in templo omnium iudicum, lib 1. cap. 1. §. 5. tit. de præstantia & potent. Imperator. vers. Obedire ei omnes debent, num. 16. fol. 91.* Iacobus Menoch. *de arbitrariis, casu 334. num. 6.* Alphonsus Oieda *de benefic. incompat. 1. p. cap. 21. num. 5.* Ægidius Bossius *in praxi crimin. tit. de homicidio, ex num. 96.* latissimè Neuisan. *in Sylua nuptial. lib. 6. num. 49.* Franciscus Persona, *de indiciis, q. 17. num. 8.* optimè Couar. *practic. quæst. cap. 35. num. 6. & in Regula peccatum 1. p. in princ. num. 5.* optimè Ioan. de Segura Daualos *in decreto Iudic. Ecclesiastico, 2. p. ca. 5. ex n. 3.* eruditus Hieronym. Portoles *in Scholiis ad Molinum in §. consultatio, ex num. 17.* latissimè Flaminius Cartarius *de executione sentent. capto Bannito in cap. fin. ex num. 317.* Padilla *in l. causas, num. 4. C. de transaction.* Roderic. Suarez *allegation. 12. num. 49. & 50. & in l. post rem iudicat. casu 12.* per totum, plures referens Baldesius *in eius addition. ad leg. Regni, §. est alius casus notab. 11. versic. Alius est euidenter, pag. mihi 100.* Iacobus de Graffiis *in decision. aur. p. 1. lib. 1. cap. 10. à num. 21.* nouissimè Ioan. Baptista Fini *de regul. iuris, concl. 43. vers. Beniguissima,* Doctor Anguianus *de legibus, disp. 5.* per totam, & nullis ex his allegatis, alios tamen quam plures citant Prosperus Farinac. *lib. 3. de pœnis temperand. q. 97. casu 2. à n. 33. cum seqq.* & post Inno-

cent. dixit Pinell. *in 1. part. rubrica, C. de reſcind. vendit. cap. 2. num. 20. in final. verbis.* Quòd
peccat obediens mandato iniuſto Pontificis,
24 † vel Psincipis, quando ex tali mandato oriuntur ſcandala, vel magnum damoum, ſequitur
Cened. *in collect. ad Decretales 3. in fin. & a princip.* Barboſa *in collectan. ad cap. ſi quando, de reſcriptis, num. 2.*

Quare vbi adeſt iuſta cauſs ſuperſedendi in
25 executione † reſcripti; non incurri illius cenſuras, probant Abb. *in dict. cap. ſi quando, n. 2.* Zabarella *quæſt. 1. num. 3.* Rippa *num. 17.* latiſſimè probat Palatins Rubeus *in libello de beneficiis vacant. in Curia* per totum, & præcipuè §. 7. & §. 12. *ad fin.* Ita reſoluit etiam Auguſtin. Barboſa *in collect. ad cap. ſi quando in addition. verſic. Ibidem poſt, num. 3.* Maranta *in diſp. 5. num. 19.* Felin. *in dict. cap. ſi quando, num. 2. verſ. Per iſtum text.* vbi ampliat etiam, ſi Papa mandet ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ex Ancarrano, quem allegat. *in conſ. 285. incipit per prædicta ſubtiliter,* &c. ſequitur Proſperus Farinac. *in praxi crimin. lib. 3. de pœnis temperand. q. 97. caſu 2. num. 40.* Quia iure non dicitur non parere,
26 † cum faciat lege permittente, ex d. iuribus, & quia qui iure contendit non dicitur inobediens, Menochius *conſ. 29. num. 19.* probat etiam Barboſa *in dict. cap. ſi quando, à num. 3.* & amplius in noſtris terminis probant omnes DD. citati ſuprà *cap. 2.* circa Bullam Cœnæ Domini *à n. 19. & ſeqq. n. 24. 30. 33. & n. 34.*

Quoniam reuera illæ pœnæ, & cenſuræ con-
27 tra præcisè † non obtemperantes fulminatæ intelliguntur, & eos dumtaxat comprehendunt, qui cum obſtinatione, & inobedientia non adimplent, & in propoſito quando ſubeſt legitima cauſa ſuperſedendi, quod mandatarij ſubditi non ſunt inobedientes, qui quamuis realiter mandata non compleant attento tenore verborum; animo tamen ſuperioris, & eius & iuris menti ſatiſfaciunt, prout ex plurimis Doctoribus & fundamentis, comprobat Anguianus *de legib. lib. 1. controuerſ. 5. num. 7.*

Hanc eandem concluſionem exornat magna
28 illa Doctorum † caterua, quorum nomenclaturam in vnum congeſſimus ſuprà *c. 2. à princip.* & per totum (quos vlterius non recenſeo) qui quidē inter alia fundamenta, hoc hactenus adducto iuſtificant retentionem litterarum Apoſtolicarū omni reuerentia, Chriſtiano zelo legitimo fine, nullo odio nec immodeſtia, ſed ob bonum publicæ vtilitatis, & quietem Reipublicæ ſpiritualis, Eccleſiaſticæ & temporalis factam per Regia ſuprema Prætoria, & Tribunalia horum Hiſpanorum Regnorum iuſtificant, & licitam aſſerunt exiſtente iuſta, & legitima cauſa ex iis quæ à iure Pontificio approbatæ ſunt, prout hactenus vidiſti, & de ſingulis inſuper in cap. ſequentibus erit accuratè tractandum.

In quibus omnibus cum deficiat intentio
29 Pontificis, vel facti, † quia ipſe non fuit informatus de inconuenientiis tangentibus damnum publicæ vtilitatis, vt per capita ſequentia latius videndum erit, ſequitur, vt legitimè inter Bullarum retentio, in qua nihil agitur de poteſtate Pontificis, nec de viribus litterarum ad effectum decernendi ſuper illis (abſit) ſed duntaxat de eius voluntate & intentione dubitatur, quod licitum eſſe latius probat Hieronymus Gonçalez *in reg. 8. gloſ. 9. § 2. à num. 69. cum ſequentib.*

Vbi poſt alios, quòd non ſufficit poſſe facere, niſi intendat, & velis facere, & quod quando
† voluntas, & poteſtas adinuicem repugnant, 30
nihil agitur ex *cap. cum ſuper de officio delegati,* & aliis Doctoribus. Quæ ſi tales ſint litteræ, quæ offendant Rempublicam Eccleſiaſticam, aut temporalem, ex quo non fuit ſua Sanctitas informatus, nec ſibi de inconuenientiis, & damnis fuit facta relatio; deficit intentio eius ex defectu facti, & per conſequens litteræ corruunt, & nullæ ſunt, eáſque exequi nullo modo
vult nec permittit † Sanctiſſimus. Rota vt per 35
Seraphinum *deciſion. 761.* per totam, & *num. 5.* ſic ait: *Quia prætenditur gratiam Equitis Gucey fuiſſe inualidam ex eo, quòd tempore data dicta gratia ius fuerit quæſitum fratri Rodulpho vigore dicta expectatiua, maximè ſtante confirmatione Apoſtolica, & ideo cum Papa non habuerit ſcientiam iuris alteri quæſiti gratiam ex defectu intentionis corruere,* &c. Et iterum, *num. 9. Ideò huius iuris ignoratio reddit gratiam nullam ex defectu intentionis, & neceſſarium erat derogare; Regula de iure quæſito non tollendo,* &c. Et ipſe Seraphinus *in deciſion. 341. num. 8. & 9.* ibi: *Ex quo etiam ſequitur, quod reuocatio iſtius conſenſus redderet gratiam nullam vſque ab initio propter defectum intentionis Papæ, qui defectus annullat gratiam ab initio,* Caſſiodorus *deciſion. 3. de penſionibus, num. 5.* gratiæ enim à tempore datæ initium ſumit, & propterea tempus illud attenditur, *cap. ſi ſuper gratia de officio delegat.* Gigas *quæſt. 22. num. 16. de penſionibus,* Clarus eſt autem defectus intentionis, quia Papa noluiſſet inferre hoc præiudicium Domin. Iulio, &c. & in *deciſ. 1498. num. 1. & num. 3.* ibi. Et ideò Gratia corruit ex defectu intentionis, vt per Geminia. *conſ. 36. in princip. Collectan. in cap. conſtitutus, quæſt. 5. de conceſſione Præbendæ,* Roman. *conſ. 335.* &c.

Aliam recenſet ipſe 338. in hæc, gratiam fuiſſe nullam à principio ex defectu intentionis reſeruata generaliter, ſiue euentualitate, & demum 20 *Martij,* eadem deciſio per Dominos confirmata, præcipua fundamenta deciſionis fuerunt; primo authoritas Doctorum *in c. cauſámque el 2. de teſtibus,* vbi Gloſſa, Hoſtienſis. Ioann. Andr. Ægidius, Abbas, Felin. Aretin. & alij per informantes allegati, Iaſon *in l. 2. n. 2. C. vt lite pendent.* Antonius de Butrio *in cap. cum noſtris, colum 2. circa med. verſ. Quia licet Papa,* & ibi Abb. *ſub num. 9. verſic. Nam motus proprius, de conceſſione præbend.* idem Abbas *in cap. ad aures, ſub num 5. de reſcriptis, & in cap. cum olim, num. 15. de re iudic. & in cap. quia circa, ſub num. 7. de conſanguinitate, & affinitate,* Felin. *in tractat. quando littera Apoſtolica, num. 2. verſicul. Ampliatur,* Probus *ad Monach. in cap. ſi motu proprio, num. 6. de præbend. in 6.* Rippa *lib. 2. reſponſ. 1. cap. 28. num. 22.* Ricciulus *conſ. 516. ſub num. 5. volum. 1.* Et hoc idem, quod gratia etiam motu proprio ſit nulla ex defectu intentionis, ſemper tenuit Rota *Antiqua, Moderna, & Moderniſſima,* vt per Ægidium *deciſ. 392.* Rota *in antiq. deciſ. 445.* Caſſiodor. *deciſ. 3. de penſionib. & Chaſin. 97.* Qui omnes vno ore dicunt, gratiam etiam motu proprio factam eſſe nullam, quando adeſt defectus intentionis, & licet non dicant eſſe ipſo iure nullam; tamen ſunt etiam aliqui, qui hoc dicunt, veluti Paſiſius *conſ. 74. num. 32. lib. 4.* Et hoc idem

videtur

videtur firmare, Cassiodor. decis. 3. de pension. n. 3.
in fin. &c. & tandem, num. 5. tradit esse nullam
ipso iure, licet fundet se etiam in subreptione,
quia in casu suo gratia erat ad partis postulatio-
nem, sed non tollit æquiparationem, quam fa-
32 cit subreptionis, † & defectus intentionis, quia
passim æquiparant subreptionem, & defectum
intentionis, &c. Vbi latè prosequitur, & iterum
Seraphinus ipse in decis. 551. n. 26. 29. & 39. vbi
hæc æquiparatio subreptionis, & defectus in-
tentionis, vt vtroque casu gratia reddatur ipso
iure nulla.

Et ita pluries tenuit Rota, vt constat ex Ale-
xandro Ludouisio decis. 164. à n. 7. ibi. Præser-
tim quia Papæ non fuit narratus huiusmodi de-
fectus, nec intellexit præiudicium quòd infe-
rebatur Domino Paulo Emilio, si eius obliga-
tio deberet sortiri effectum, propterea non est
dicendum confirmationem operari, quod non
loquitur, & fuit omnino alienum à mente, &
intentione confirmantis, ex latè adductis in Ro-
mana Secretaria 10. Aprilis 1595. coram Reue-
rendissimo Patriarcha; in qua etiam fuit dictum,
33 † clausulas quantumuis prægnantes, & cuius-
cumque generis non tollere defectum intentio-
nis, nec contra eam operari, quod fuit etiam
resolutum, in Mediolanens. fructuum 24. eiusdem
mensis, coram Illustrissimo Cardinali Blancheto,
&c. Plures ad id Rotæ decisiones, quòd defe-
ctus intentionis vitiet gratiam, refert Marescot.
variar. resolut. libro 2. c. 18. à n. 47. Et quod clau-
34 sula motu proprio † non tollat defectum inten-
tionis, probant Felin. in cap. si propter, vers. Et
finaliter, de rescriptis in 6. Ioannes Andræas in
cap. si motu proprio, in principio, de præbendis in 6.
Abbas in cap. quia circa, versic. Sed quæro, de con-
sanguinitate, & affinitate, Imola in cap. manda-
tum, vers. Et ex prædictis, de rescriptis, & in l.
quidem consulebant, vers. Et similiter, Aretinus
in cap. causamque el 2. & ibi Felinus de testibus,
Ægidius decis. 392. & decis. 475. Milles in Reper-
tor. gratia si est impetrata, Felin. in cap cæterum,
versic. Septima restrictio. de rescriptis, & in cap.
constitut. vers. limita quarto, eodem tit. Alexan-
der in cons. 215 volum. 7. Socinus cons. 115. n. 2.
& sequentib. volum. 3. & cons. 120. vers. Non ob-
stat, volum. 3. Curtius Senior. consil. 35. num. 36.
& sequentibus. & consil 50. num. 154. Martin. de
Lauden, in tractatu de priuileg. & rescriptis, con-
cius. 61. Vitallin. In tractat. clausula, versicul.
Clausula motu proprio. Ruinus cons. 153. num. 19.
volum. 3. Rebuffus super concordant. in vltimo
effectu, versicul. 8. non tollit, Parisius in consil. 82.
num 66. vol. 1. & cons. 74. num. 13. vol 4. & con-
sil. 79. num. 22. eodem volum. & cons. 74. num. 76.
volum. 1. Anton. Gabriel. commun. conclus. tit. de
clausulis, conclus. 2. à num. 18.

Vbi num. 19. quòd nec operatur hæc clausula
35 (motu proprio) contra † præsumptam, vel veri-
similem voluntatem concedentis, Cardinalis
in Clementin. si Romanus, in 2. quæst. de præben-
dis, Antonius de Butrio in cap. cum in nostris,
& ibi, Abb. num. 19. de concessione præbend. Abb.
in cap. causamque el 2. in quæst. 2. de testibus, Bar-
ba. in cap. ad aures, num. 36. de rescriptis, Car-
din. consil. 96. Ægidius consil. 392. Felin. in cap.
ad aures, versicul. Quantus casus, de rescriptis,
Selua de beneficiis, 3. part. quæst. 12. versicul.
Quintus casus, Gigas in tractatu de pensionibus,
quæst. 29. num. 5. & quæst. 9. num. 6. Cassiodor.
decis. 3. de pension. num. 4. Ruinus cons. 98. vo-
lum. 4. Marian. Iunior. in cons. 77. num 104. vo-
lum. 1. & aliter ampliat Anton. Gabriel. vbi pro-
ximè, num. 21. & sequentibus, & num. 23. Quòd
Papa debet esse plenè informatus, vt non adsit
defectus intentionis.

Et post Cardos. Vincent. de Franch. Flamin.
Paris. Ioann. à Coebier, Monetam, Farinac &
alios, necnon Rotæ decisiones † de hoc defe- 36
ctu intentionis, latiùs tractat Augustinus Bar-
bos. in tractat. de clausulis, claus. 79. à num. 47.
cum seqq.

Et hinc est quòd exceptio defectus intentio-
nis, & facti † non censeatur reiecta à statuto 37
reiiciente omnes exceptiones; secundùm De-
cium in cap. ex parte el 2. num. 85. de officio de-
legati, Bald. in l. peremptorias, num. 27. & 38.
C. sentent. rescin. non poss. & in l. sancimus, C.
de donationibus, & in l. in rebus in fin. C. de iu-
re dotium, Alexander. in l. qui se debere, num. 1.
ff. de condit. causa data. vbi Iass. num. 6. Asinius
in practic. §. 31. cap. 47. Menoch. in tractat. de
præsumpt. lib. 2. præsumpt. 48. num. 37. Felinus
in rubric. de exception. num. 7. Couarruuias in
cap. possessor. in 1. part. relect. num. 4. in fin. de
regul. iur. in 6. Alexand. in additionibus ad Bart.
in l. 1. parui. num. 7. littera A. versicul. Adde
quod, ff. quod vi aut clam. Surdus consil. 186.
num 26. lib. 2. Cumian. super ritibus magn. Curi.
cap. 26. num. 39. Beroius in cap. item cum quis,
num. 19. & 20. de restitut. spoliat. Guido Pap.
in tractat. de compulsoria. litter. quæst. 9. Remi-
nald. Iunior. 41. num. 4 lib. 1. Purpuratus in
l. 2. §. creditum, num. 19. & 10. ff. si certum pe-
tatur, Millanens. decis. 3. num. 27. & decis. 2.
num. 169. & 170. & decis. 8. num. 45. lib. 2. vbi
dicit, quòd ista exceptio non censetur reiecta,
etiam † per pactum de non apponendo, & quod 38
admittitur contra executionem, sequitur Ca-
rolus de Grassis alios referens in tractatu de ex-
ceptionibus, except. 26. num. 1. & 2. Cumian.
super dict. Ritu, cap. 40. num. 231.

Et ratio huius doctrinæ bene quadrat huic
retentioni, quia hæc exceptio † defectus in- 39
tentionis, & facti non est propriè exceptio,
sed potiùs defensio, ideò non comprehendi-
tur in statuto loquente, & excludente exce-
ptionem, Paulus de Castro in l. 2. ff. de exce-
ptionibus, Bald. in dict. l. peremptorias, column.
penult. C. sentent. rescindi non posse, Petrus
Calefac. in repetition. l. iuris gentium, num. 66.
ff. de pact. Cumia. in dict. Ritu. dict. capitul. 16.
num. 4. Carolus de Grassis dict. except. 26.
num. 3. qui num. 4. ampliat, vt nec † etiam 40
comprehendatur in statuto denegante defen-
siones, ex Alexandro in l. qui se debere, num. 1.
& ibi, Iasson. num. 6. ff. de condition. causa data.
Beneintend. decis. 67. in fine, Menochio dict.
præsumption. 48. num. 37. Bertachin. in repertor.
in verbo defensio, num. 13. Cumia. super dict. ca-
pitul. 40. Ritus num. 231. vbi allegat Prouincia-
lem, & videndi sunt Aret. & Doctores in l. cum
seruum, C. de seruis fugitiuis, Maur. Burgen. in
tractatu de laudemi, part. 3. inspection. 40. num. 116.
Millanens. decis. 2. num. 156. Foluius Pacianus in
tractat. cui incumb. onus prob. negat. 1. part. cap. 66.
num. 70. & seqq.

Et est defensio, & exceptio intentionis, &
facti tam priuilegiata, quod etiam post termi-
num † datum à Iudice ad opponendum omnes 41

exceptiones, hæc potest opponi, Patianus
vbi proximè, *num.* 73. post Bald. *in l. in rebus,*
*num.*26. *C. de iure dotium*, Iass. *in l. qui se debe-*
re, ff. de condit. causa data, Felin. *in Rubr. de*
*except. num.*7. Grassis *dict. exception.*16. *n.*6.

Nec non hæc exceptio defectus intentionis,
42 & facti, est vna † ex illis, quas Iudex etiam
parte non opponente tenetur supplere, Glossa
*in cap.*2. *in verbo Defensionis, de litis contestat.*
in 6. *Speculator. in tit de exceptionibus*, §. 5. *n.*4.
Iasson. *in dict. l. qui se debere, num.* 6. *ff. de con-*
dit. causa data, Bald. *in l. si constat, num.* 3. *C.*
de compensationibus, Fuluius Patian. *in pract.*
probatio negat. 1. *part. cap.* 68. *num.* 80. Petrus
Surdus *cons.*186.*num.*26.*lib.*2. Alexand. *cons.*83.
num. 10. *lib.* 5. Cumia. *super Ritib. magnæ Curiæ,*
*cap.*42. *num.* 39. Grassis *dict. excep.* 26. *num.* 7.
vbi post alios, quòd habens hanc exceptionem
non tenetur ex parte sua aliquid probare.

Et quæ sit hæc exceptio intentionis, & facti,
43 & ad eius † intelligentiam, vide vltra decisio-
nes Rotæ superius adductas, Afflict. *super Const.*
*Regni, lib.*2. *Rubric. de non retard. litis contestat.*
*num.*3. Petrum Surdum, *dict. cons.*186. *num.*26.
Millanens. *decis.*2. *num.*115. *& decis.* 9. *num.* 83.
& decision 15. *num.*19. *lib* 1. qui alios allegant.

Senatus igitur in hac retentione litterarum
44 Apostolicarum tantum inquirit, & sequitur
intentionem Pontificiá, quæ omnino deficit in
litteris ab eo impetratis ex suggestione, in qui-
bus concurrit aliqua ex legitimis causis, de qui-
bus in hoc capite, & in quatuor, seu quinque
sequentibus, cùm in eis adsit damnum publicæ
vtilitatis, de quo Summus ipse Pontifex infor-
matus non fuit, nec sibi facta relatio, vel sal-
tem integra, & cum deficiat omnino eius vo-
luntas, & intentio, iustum est, vt cum tanto
damno, & pernicie publicæ vtilitatis non exe-
quantur, cum vti nullæ, ipso iure executionem
non remorantur ex superius deductis, ac pro-
pterea dum instruitur, & de veritate, ac inconue-
nientiis informatur Sanctissimus; detinentur in
Senatu dictæ litteræ, ne insuper temerè cum
scandalo, & de facto eas exequatur Iudex.

Quòd si tam iustus prætextus attentè fuisset
45 † à ministris Curiæ Romanæ recognitus, non
est credendum, tam ægrè laturos hunc salubrem
recursum; putant enim in Senatu hoc Regio
tractari de viribus litterarum ad effectum deter-
minandi in negotio principali, (absit) cum so-
lum deducatur, & tractetur in Senatu de causa
scandalosa Reipublicæ, & de violentia, vt in-
terim detentis litteris per supplicationem in-
struatur, & informetur Sanctissimus, quòd &
ipse permittit in similibus causis iuxta iura in
hoc capite citata, & in sequentibus citanda,
quod eius ministri litteras huiusmodi expedien-
tes ægrè ferunt (*iuxta l.* 15. *tit.* 3. *lib.* 1. *Reco-*
pilation. in illis verbis: *Porque qualquiera cosa*
que se proueyere por su Santidad, y sus ministros,
en derogacion de las cosas susodichas.)

Sed hic est defectus humanæ naturæ nostræ,
46 nollentis † audire id, quod contra semel appre-
hensum, & resolutum est, tendit, vt dicit San-
ctus Sixtus III. *in epistola de malis Doctoribus.*
Habet enim hoc conditio humana natura, vt aliud
nolit audire, quàm animo decreuerit exercere.
47 Difficilis † res est, fateor, & acerbum suade-
re Principi, id quod vtilius est, & magis con-
ducens Reipublicæ, vt rectè considerauit Cor-
nelius Tacitus *lib.* 17. dicens: *Suaderi Principi,*
quod oporteat, multi laboris assentio erga Princi-
pem quemcumque, sine affectu peragitur Salustius
ad C. Cæsarem, de Republica ordinanda. Scio ego
difficile atque asperum factu sit, Consilium dare
Regi, & Imperatori; rationem deducimus, ex
Solon apud Diogenem Laertium, *Principi non*
dulciora, sed optima sunt consulenda.

Sed hanc humanam conditionem naturæ no-
stræ facilè domant † Christiani Principes; & 48
præcipuè Sanctitas & Christiana charitas S.
Apostolicæ permittentis consuli damna, &
scandala, quæ ex suis iussibus importunè, &
subreptitiè extortis oritura timentur in Repu-
blica, & patienter spectantis, atque ferentis eo-
rum suspensionem ad effectum consulendi, prout
ex adductis in toto hoc cap. & in §. sequenti,
clarè demonstratur, atque apertissimè Pontifi-
cum intentio detegitur.

§. *VNICVS.*

Secunda Iussio post priorem in Senatu retentam ab eadem Sede Apostolica emanata, quando, & qualiter operetur.

SVMMARIVM.

Disputatio sacrilega de potestate Vicarij Christi-
*na imaginatione abest, num.*1.

Papa potestas nullis legibus, aut regulis coarctatur,
num 2.

*Papa facit vnum Consistorium cum Deo, n.*3.

In retentione Bullarum non disceptatur potestas,
sed voluntas Papæ, quæ certè est nolle aliquid di-
sponere in perniciem Reipublicæ spiritualis, aut
temporalis, num 4.

Iussione secunda adueniente à Papa per iuridicos
tramites obtenta, informato de inconuenientiis
*obtemperanda erit, num.*5.

In adimplemento secundæ iussionis post litterarum
retentionem factum à Senatu variant Docto-
*res, num.*6.

Couarruuias *insinuat nunquam admittendas litte-*
*ras in derogationem iuris patronatus, num.*7.

Bulla Adriani refertur, qua immunes sunt Reges
Hispaniæ à censuris quibuslibet non parentes
litteris in derogationem iuris Regij patronatus,
*num.*8.

Retentionis Bullarum recursus originatur à iure na-
*turali, num.*9.

Pontifex semel etiam informatus de inconuenientiis
litterarum retentarum similes duplicans adhuc
retinendas, cum non à mente eius, sed ab officia-
lium negotiatione procedere præsumi firmat
*Minchaca, num.*10.

Litterarum damnum publici regiminis super mate-
ria, qua Princeps nequit disponere, etiam se-
cundò, & tertiò missas non exequendas firmat
*Anguianus, num.*11.

Retentionis recursum postulare non debet Fiscalis
animo impediendi executionem litterarum, sed
supplicandi Sanctissimum, vt instructus proui-
deat quod magis Reipublicæ Ecclesiasticæ con-
*ueniat, num.*12.

Pontifici iterum, atque iterum mandanti, quod repu-
gnat Reipublicæ, iterum replicari, cum non fiat ad
contentionem obdurescere, sed veritatem stu-
diosius

diosius indagare affirmat Zaballos, num.13.

Abraham, Iob, & Moyses Deo replicare, & argumentari in pluribus Sacra Scriptura locis legimus, num.14.

Si Papa informatus secundam mittat iussionem, posse secundo supplicari, & interim suspendi executionem, donec tertia accedat iussio, firmat Pater Henriquez, num.15.

Si in secundi iussione nouum aliquod grauamen addatur ex falsa informatione, admitti posse in re graui tertiam supplicationem, asserit Pater Henriquez, num.16.

Author non admittit absolutè obseruationes Doctorum circa secundam, aut tertiam iussionem, sed cum fœdere distinctionis, num.17.

Supplicatione à litteris interposita legitimè, & cum partis citatione prosequnta secunda iussio à Papa obtenta, regulariter obtemperabitur in Senatu, num.18.

Iura permittentia supersederi in litterarum executione ad effectum rescribendi, & expectandi secundam iussionem, nullam faciunt mentionem de tertia, num.19.

Bullarum executio suspenditur quando ex iusta præsumitur extorta voluntas Principis, quod durat donec de libera voluntate appareat, n 20.

Quando claro constat de Principis iam instructi, & informati intentione, velle etiam iniustum mandatum exequi, obtemperandum erit, num.21.

Prima littera habentes clausulas, ex quibus apparet libera voluntas Principis exequenda sunt, quia habent vim secunda iussionis, num. 22. & declaratur, num.34. & sequentibus.

Impetrans (cuius littera fuere in Senatu retenta) si secundam iussionem obtineat non citato supplicante, adhuc in Senatu detinendam, num.23.

Verba Bulla Cœna (legitimè prosequantur) ponderantur, num.24.

Legitimum dicitur, quòd à lege approbatur, & secundum eam fit, ibidem.

Informatio Senatus, qui bullas retinuit, necessaria est in supplicationis prosequutione, n.25.

Papa non legitimè instructo de inconuenientiis, ex quibus sua littera sunt retenta, secunda iussio in idem incidit inconueniens, & defectum, n.26.

Nihil volitum, quin præcognitum, num.27.

Professionem nullam non ratificat exercens actus professi, dum est ignarus causa nullitatis sua professionis, num.28.

Ordines metu assumptos ratificat non ordinatus per eorum exercitium dum adhuc latebat, num.29.

Quia primus consensus qui nullus fuit videtur perdurare, nec dum est ignorans denuo consentit, sed in virtute prioris consensus nullius agit, num.30.

Papa dum non est instructus, & certus de inconuenientiis primarum litterarum (quas Senatus retinuit) secundam concedens iussionem denuo non consentit, sed virtute prioris consensus agit, idem continentis inconuenient, num.31.

Ad secundam iussionem obtinendam debet consueta iuris forma seruari, num.32.

Supplicari posse Sanctissimum semel, & iterum quando littera continent damnum Reipublica spiritualis, & temporalis, & scandalum timeatur, num.33.

Littera Principis si contineant damnum intollerabile, & irreparabile, tutius est secundo replicare, & expectare tertiam iussionem, num 34.

Clausula (non obstantibus, &c.) in rescripto apposita habet vim secunda iussionis, num.35.

In rescripto Principis habente clausulam (non obstante scandalo) nihilominus supersedendum ad effectum rescribendi Principi, num. 36. & sequent.

Rescriptum continens scandalum contra Rempublicam, non exequendum, adeo vt nec secunda iussioni obtemperetur, num.37.

Secundam iussionem in derogationem iuris patronatus Regis, aut laicorum retinet Senatus, n 38.

Pontifex non vult ita durius agere contra Regem per tres iussiones, cum eius non sit intentio Regis, aut Regni iuribus, & consuetudinibus derogare, num.39.

Papa non impedit Regem hac Regalia vti, sed in genere hortatur & terret, ne ministri per abusum excedant, num.40.

Ex derogatione iuris Regij patronatus maximum potest timeri scandalum vitandum omnino, num.41.

Consuetudo vetustis, ex qua Princeps confert beneficia, tolli non debet, quando timetur scandalum, num.42.

Censura non publicanda in Regem, quoties timetur scandalum, refertur casus Zabarella, n.43.

Supplicari iterum Sanctissimum posse à secunda, & vlteriori iussione in derogationem iuris strangerij ob vniuersale scandalum, num.44.

Pontifex semel informatus à Senatu de inconuenientiis Reipublica suarum litterarum non solet ita durius agere, vt aliam mittat iussionem, num.45.

Pontifex, vt pastor vigilans semper suos subditos inuitat ad pacem, non vultque aliquem vim pati, num.46.

Pontifex semel informatus de damno Reipublica non dubitat remedium adhibere, nec aliud verendum de suo paternali amore, ad quem nos inuitat pro reparatione damni ex suis litteris, & decretis orti, num 47.

Mirabilis text. in cap. nos si incompetenter 2. q. 7. & alia singularia iura ponderantur in proposito, num.48.

Litteras Principis ex iusta causa suspensas certissimè de ea, & de damno, exequendas insuper non mandat Princeps, num.49.

Princeps facilè corrigit, qua iniustè mandauit damno cognito, num.50.

Sapiens timet, & declinat, ibidem.

Sapiens audiens sapientior erit, ibidem.

Plura iura recensentur, in quibus Princeps pollicetur corrigere. qua ipse malè informatus decreuit, adhibitis perfectioribus consiliis, ibidem, & num. sequentibus.

Diuersa iubere non procedit ex leuitate Principis, sed ex vtilitate Reipublica, num.51.

Dei incommutabilem naturam pro misericordia mutasse, & temperasse suam sententiam sæpè in sacris litteris legitur, num.52.

Senatus Regius semper est vigilantissimus in Reipublica salute, & humili reuerentia non de facili causam retentionis examinat, num.53.

Supplicatio est actus humilitatis, ibid.

Verè obtemperat, qui litterarum Apostolicarum executionem iustè suspendit, ibidem.

Pontifex ob grauitatem tanti Senatus sibi notam, illius supplicationi, & informationi acquiescit, num.54.

Cap. veniam 35. q. 9. Mirabiliter ponderatum in proposito, num.55.

Sedes Apostolica nonnulla rationabiliter ordinat, quæ suadente subditorum vtilitate consultius reuocat, num.56.

Ob euidentem vtilitatem, vel vrgentem necessitatem quandoque statuta variantur humana, num.57.

Pontifex ad relationem tanti Senatus damna delet, certius aliter non moueri, quam publica poscit subditorum salus, num.58.

De Senatus Regij authoritate, scientia, & experientia, de eius fidelissima relatione, & quanta sit ei fides danda, plurima iura ponderantur, num.59. & sequentibus.

Senatores patres Principis sunt, à quo vt patres venerantur, num.60.

Senatus pars corporis Principis est, & inter eius membra numeratur, num.61.

Senatorum scientia, est officium ciuilis intelligentia, num.62.

Senatus nihil proprius, quàm omni vigilantia curare de bono publico, num.63.

Senatores sunt electi tam doctrina legum, quàm experientia pollentes, num 64.

Principi (quem Senatus representat) afferenti de timore scandali, inconuenientiis statur, & creditur de iure, num.65.

Iussio secunda, vlteriórve ad hæc Regna non solent expediri, vel quia partes timent expensas in prosequutione supplicationis, vel agnoscentes, quanta sit fides adhibenda fidentissime Senatus relationi, num 66.

Impetrans secundam, vel tertiam iussionem, proteruè, & temerè agit expositus priuationi naturalitatis, & incapacitati obtinendi beneficia in his Regnis, num.67.

Impetrans proteruè secundam, aut tertiam iussionem, præstat causam seditioni, ac turbationi pacis publicæ, qui, vt seditiosus, expelli potest à Regno, num 68.

Publicus rerum status sæpius ex priuato turbatur, priuatâque iniustitia causatiuè publicam perducit perniciem, num.69.

Papæ placet, vt iterum, atque iterum sibi replicetur, & arguatur circa damnum Reipublicæ, vt veritas clarius luceat, & num.70. seqq.

Pro æquitate seruanda iusti Principes sibi patiuntur contradicere, num.71.

Principes debent permittere Consiliariis liberè iudicium suum proferre, ne deterriti verum taceant, num.72.

Abusibus resistere maximè laude dignum est, num.73.

Supplicare sæpè Pontificem à litteris in perniciem Reipublicæ licet, num.74.

Per replicationem, & argumenta veritas clarior patet, num.75.

Mores gentium agnoscere imperantibus conducibile est, num.76.

Papa non potest ab aliis, quam à Senatu Regio certius reddi de damno Regni, num.77.

Æquius est, vt vnus Princeps multorum sequatur consilium, quam, vt multi vnius voluntatem, num.78.

ABSIT ab imaginatione Christiana
sacrilega disputatio de Summi
1 Pontificis † (totius Orbis Pasto-
ris, Vicarij Christi, vices eius ge-
rentis, qui omnia potest, caput
vniuersale) Potestate, iuxta text. *in l. disputare*
de crimine sacrilegij, Crauetta *cons.* 241. *num.* 1.
Costa *consil* 19. *num.* 24. Eius enim potestas
controuerti non potest, Bertetus *cons.* 154. *n.* 36.
Bardellus *cons.* 136. *num.* 2. Menoch. *cons.* 156.
num. 2. Costa *dict. consil.* 19. *num.* 4. Petra *de potestate Princip. cap.* 1. Natta *cons.* 625. *num.* 2 Bu-
trius *de Princip. num.* 70. Giurba *cons.* 49. *num.* 1.
& 2. Quia Papæ † potestas nullis legibus, aut 2
regulis coarctatur, Grammaticus *cons.* 1. *num.* 23.
ad finem decisionum suarum, & facit † vnum
consistorium cum Deo, Hieronym. Gonçalez 3
in Regula de mensib. & alternat. §. 2. *proœmiali*,
vbi multa congerit de potestate omnimoda, &
absoluta Pontificis, cuius Breuia, rescripta, &
mandata summa reuerentia, obedientia, & hu-
militate recipienda, & obedienda sunt, secun-
dùm Hieronymum Albanum *in tractatu de potestate Princip.* 1. *part. num.* 223. & 2. *part. num.* 137.
& 249. Lælius Iordanus *in tractatu de Romana
Sedis Origine, cap.* 12. *num.* 13. Michaël de Ani-
nio *in tractatu de vnitate Ouilis, & pastoris, c.* 29.
ex num. 9. Turrecremata *in summa de Ecclesiast.
lib.* 1. *cap.* 37. Petrus Amonte. *in tractatu de potestate Principis, rubrica de potestate, præstantia,
& excellentia eius, ex num.* 7. *cum sequentibus*,
Victoria *in relectione* 4. *de potestate Papæ, &
Concilij, propositione* 16. vbi congerit quam pluri-
ma, & Fuluius Pacianus *in cons.* 80 *ex num.* 16.
cum multis sequentibus, *& in consil.* 123. *ex
num.* 86. *volum.* 2. Petra *de potestat. Princip. c.* 8.
& cap. 29. vbi latius, Mastrillus *de Magistratibus lib.* 1. *cap.* 2. per totum.

In hac igitur litterarum Apostolicarum re-
tentionis cognitione, † nunquam disceptatur, 4
nec dubitatur de Summi Pontificis potestate
(absit) sed de eius voluntate dumtaxat, cum
certa sit, nolle aliquid disponere in perniciem
Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ, aut tem-
poralis, æquo animo permittentem suarum
litterarum executionem suspendi, donec de le-
gitima suspensionis causa, & inconuenientiis
consultus, vel reuocet, vel secundam mittat
iussionem, ad hunc dumtaxat finem sua Sancti-
tas hoc permittit; vt amplissimè hactenus di-
ctum fuit à principio huius capitis tantorum
Iurium caterua, quam meritò exornant tanti
Doctores in comprobationem citati insequen- 5
tes intentionem iuris, & finem suspensionis ap-
probantes. Qua adueniente † secunda Ponti-
ficis Maximi iussione legitimè, ac per iuridicos
tramites obtenta mandantis, vt prior iussio exe-
quatur, humiliter quidem obtemperanda erit
iuxta præfata iura superius adducta, & in vnum
congregata à principio huius, *cap.* 3.

Sed quia in re hac quantum attinet ad com-
plementum secundæ † iussionis, adhuc varios 6
viderim Doctores; ideò cunctanter insistendum,
& accuratè vlterius examinandum, ne quid il-
licitè, indecénsve contra ius fieri contingat.

Nam Dominus Præsul Couarruuias *practicarum quæst. capitul.* 36. *num.* 3. ad principium,
† dum loquitur de retentione Bullarum, in de- 7
rogationem iuris patronatus laicorum, insinuat
absoluiè vnquam admitti huiusmodi derogatio-
nes in hæc: *Apud Hispanos minimè derogationes
istæ admittuntur, nec admitti consueuere: imò ipsa
Suprema Regis Tribunalia, & qui regio nomine illic
iustitia ministerio præsunt, statim Apostolicas litteras examinantes propter publicam vtilitatem earum executionem suspendunt, earumdem vsum gra-
uissimis*

tissimis pœnis, & comminationibus interdicentes;
idem apud Gallos fieri testantur Petrus Rebuffus
in prax. beneficiorum, 3. p. Signatura in verbo,
Necnon iure patronatus, num.12. & 37. idem Re-
buffus in tractat. de nomination. q.15. n.2. &c.

Cui & quidem consonat Bulla Adriani VI.
8 dum loquendo † de iuris patronatus Regij de-
rogatione, per litteras Apostolicas facta, ita
ait: Vosque, aut dictos Successores vestros, seu vo-
strum aliquem illis nullatenus parere debere, & ob
non paritionem huiusmodi aliquas etiam in eisdem
litteris contentas censuras, & pœnas nullatenus in-
cidere posse, &c. Quam Bullam ad litteram ad-
duximus in tractat. de Regia protectione, 3. part.
capitul. 10. à num. 10. ponderando illa verba
(nullatenus parere debere) quæ secundam, &
vlteriorem iussionem excludunt, & absolutam
retentiam clarè ostendunt.

Ferdinandus Vazquez Minchaca vir doctissi-
mus magis resolutiuè, & apertius fuit loquutus
in lib. 1. controuersiar. illustrium, cap. 41. qui
9 † postquam à num. 19. latè comprobauit hanc
litterarum Apostolicarum retentionem ex prin-
cipio debitæ defensionis à iure naturali origi-
nato, à num. 14. infert ad iustam hanc Bullarum
retentionem ob legitimam causam violentiæ fa-
ctam à Senatu, vt Summus Pontifex de incon-
uenientiis informetur, in num. 26. ad nostrum
propositum sic quæritur in hæc: Quid autem si Sum-
10 mus Pontifex, † etiam postquam ad eum rescri-
ptum esset, rem illam non correxisset, & Bullas
duplicasset? Certè etsi similes duplicasset, idem ad-
huc dicerem, quia semper id ab eius mente alienum
intelligerem, & officialium inclinatione perpetra-
tum, vel eo, quòd ipse nullum habeat superiorem,
sed sit omnibus eminentior, inque vim iurisdictio-
nis nullus possit factum eius corrigere: tamen in vim
naturalis defensionis nullus est, qui non possit, quin-
imò debeat, & teneatur resistere vim inferenti,
aut iniuriam, & auxilium patienti vim, aut
iniuriam, gradatim tamen; nam primum hæc cu-
ra pertinet ad Magistratus, quibus impeditis,
vel non volentibus, reliquis quoque priuatis homi-
nibus hanc ad rem patet aditus, & ita sunt intelli-
genda, & defendenda leges Hispana hac de re lo-
quentes, &c. Hactenus Minchacæ resolutio.

11 Eodem pariter ferè modo † loquutum fuisse
Doctorem Angulanum in tractatu de legibus
controuers. 5 num. 65. in hæc: Ex quibus manife-
stè deducitur quantum intersit mandata Principum
esse iusta, & rationi, rectaque Reipublicæ admini-
strationi consentanea, aliàs enim, si fuerint iniu-
sta, & super materia super qua Princeps ipse ex
defectu potestatis disponere nequeat, & auferre
inconuenientia, quæ probabiliter timentur, nulla-
tenus erunt exequenda, etiamsi per primam, secun-
dam, & tertiam iussionem dimanauerint.

Etenim cum omnia mandata Principum ob de-
fectum voluntatis, & potestatis corruere possint,
atque deficere, sicuti quando præcipit aliquid pri-
ma simplici iussione, quia probabiliter credimus si
præceptum sit tale, quòd sine scandalo non possit
adimpleri, defecisse eiusdem Principis volunta-
tem, eo quasi colore possumus, & debemus in exe-
cutione supersedere; vt latius tradidimus in præce-
dentibus: ad eundem modum, si deficiat in Princi-
pe potestas, quia præcipit aliquid, in quo non possit
disponere, nec ex vi sua dispositionis iniustitiam,
& peccatum tollere, vtique non erit illi vllo modo
obtemperandum; vt iustè considerarunt, & phi-
losopharunt, Felinus & plures alij in dicto cap. si
quando, de rescriptis, Decius in dict. cap. cum te-
neamur, num.4. vbi Abbas & communis Schola,
& post eos Couar. in d. cap. 5. cum pluribus aliis
ab ipso relatis. Hæc Angulanus.

Hieronymus de Zeballos autem † in re hac 12
apertè etiam, & intrepidè loquutus fuit, in pra-
cticar. communem contra communem, q. 899. à
num. 292. lib. 3. qui à num. 294. in hæc: Quid
fieri debet à Regio Fiscali, non animo, nec inten-
tione impediendi executionem litterarum Apostoli-
carum, sed vt informetur Pontifex Maximus, vt
melius instructus de precibus supplicationis proui-
deat illud, quod magis Sedi conueniat, & sacro-
sanctis Decretis Concilij, & sic Regij Consiliarij,
cum Pontifex interloquitur, non debent illius De-
creta impugnare, sed quæ debent, decentia, mode-
stia, ac reuerentia suam accommodatius proferre
sententiam, quia text. in cap. si quando, de rescri-
ptis, vt quando rescriptum Papæ videatur repu-
gnare legibus, expectetur secunda iussio, vt ipsi
Principi, si ita res postulet, Magistratus potest re-
plicare, quando negotium publicæ vtilitati mani-
festè aduersatur, vt in Authentic. de mandatis
Princip. §. deinde, vbi glossa verbo, Nuntians, i.
si vindicari, C. de Pœnis, in tantum quod etiamsi
Princeps, & Pontifex iterum vrgeant, dum non
animo illud impugnandi, sed veritatem facilius in-
ueniendi, † poterunt Consiliarij iterum, atque ite- 13
rum respondere, & rationes quæ obstant moderatè
refutare, cum hoc non sit ad contentionem obdu-
rescere, sed ad veritatem studiosius indagare, cum
veritas aliquando lateat, & in profundo abstrusa
sine argumentis, & sine disputationibus difficulter
comprehendi potest. Cuius rei exempla in sacris lit-
teris extant. Genesis 18. Exodi 32. Num. 14.
Iob. 10 & 13. Vbi † Abraham, Iob, & Moyses, 14
& alios Sanctos viros, ita plerumque cum Deo
causas egisse, vt aliquando argumentarentur, ob-
sisterent, & rationibus quodammodo conuincere
tentarent, &c. Hactenus Zeballos. Quòd latius
exornatur ad fin. huius cap. à num. 70. vers. Tan-
dem igitur, &c. & num. seqq.

Pater Henriquez doctissimus, & religiosissi-
mus vir in lib. 2. de Pontificis claue, capitul. 16.
§. 2. latè prosequitur † hunc discursum, & con- 15
cludit. Quòd si Papa vellet (non obstante sup-
plicatione, aut informatione generali) vt ni-
hilominus mandatum, & litteræ exequantur,
posset seruata consueta iuris forma addere se-
cundam iussionem, sententiam in particulari, &
tamen interim suspenderetur executio repetita
supplicatione ad Pontificem, donec accederet
tertia iussio, quæ habet vim sententiæ, &c.

Et iterum ipse Pater Henriquez ibidem, di-
cto cap. 16. in §. 3. ita ait: Interdum † à Iudicibus 16
Regiis prima Bulla Apostolica detinetur propter
vitium subreptionis, vt quia mentionem non fecit
de præiudicio plano alieni iuris, aut de consensu
patroni, & tamen pars ad Pontificem recurrens si
afferat secundas litteras, habito, vel suppleto con-
sensu Patroni, admittitur planè in Senatu, sinen-
te, vt litteræ mandentur executioni; si tamen in se-
cunda, aut etiam tertia iussione, & sententia constet
ex falsa informatione, adiectum esse grauamen, non
cōsentiū in prioribus sentētiis admitti posse in re gra-
ui tertia supplicatio ab adiectione grauaminis, &c.

Hæc sunt, quæ in hoc articulo secundæ ius-
sionis circa hanc † retentionem litterarum Apo- 17
stolicarum dixere viri tot docti, quorum asser-
tiones

tiones in re tam graui, ita absolutè non auderem confirmare absque fœdere distinctionis casuum, & conclusionum sequentium.

Prima sit, quoties ob legitimam & probabi-
18 lem causam à iure approbatam † in Senatu facta
fuit Bullarum retentio, impetránsque pro consequenda secunda iussione à Sede Apostolica, aut supplicans prosequendo suam supplicationem, aut horum quilibet proposuerit coram eadem Sede præfatam causam, vt certior de ea fiat Pontifex, atque ita supplicationem ad ipsum interpositam legitimè fuerit prosequuta (iuxta *Bulla in Cœna Domini* tenorem) hoc est cum causæ cognitione, & citata parte, cuius interest, obtineatur secunda iussio, ei (regulariter loquendo) omnino humiliter parendum est à Senatu Regio, sinente executioni litteras liberè mandari.

Hanc conclusionem probant omnia iura, & Doctores à principio huius capituli citati, cum
19 nullibi illorum iurium tertiæ iussionis † mentio
fiat, sed dumtaxat permissa litterarum Apostolicarum suspensio, & retentio, donec Romanus Pontifex consulatur, & quid sit faciendum prouideat, præcipuè ex textu expresso *in capitul. 2. de officio delegat.* ibi: *Donec Romanum Pontificem consulant, & suam exinde cognoscant plenius voluntatem, executioni supersedeant vtrarumque, &c.* Hoc ipsum constat ex mente omnium illorum Doctorum, quos in vnum congessimus suprà *capitul. 2. à principio*, qui dùm probant in Rege hanc retentionem ex iusta causa, interim dum Summus Ecclesiæ Pastor de ea fiat certior, vel reuocet, vel secundò rescribat. Supponunt igitur omnes (prout in eorum lectura manifestè continetur) retentionem litterarum,
20 & earum † suspensionem durare dumtaxat, do-
nec sua Sanctitas melius informatus iubeat, & per secundam iussionem tacitè declaret suam intentionem, & voluntatem liberam fuisse, non inuitam, extortam precibus importunis, nec partis suggestionibus; ex iis omnibus iuribus, & authoritatibus copiosè adductis suprà *hoc cap. à principio*, quasi tunc constito de Summi Pontificis libera voluntate, cessauerit causa finalis principalis retentionis, in cuius cognitione non disceptatur eius potestas (absit) sed eius dumtaxat voluntas in dubium (vbi adest iusta dubitandi ratio) vertitur.

21 Et insuper hæc conclusio † probatur, quia
quando Princeps certioratus à Iudice nolente à principio suum præceptum exequi, adhuc secundò iusserit omnino exequi, tunc enim etiam obediendum est, quia certum est, quod Princeps ita vult, & eius mandato, quamuis duro, & iniusto parendum est, quando clarè constat, Principem velle, vt illud exequatur siue iustum siue iniustum. Ita ex hac ratione probant Felin. *in cap. consanguinei, num. 8. vers. Et si Princeps consultus, de re iudicata, post B. Butrium, & Immolam* in locis per eum relatis, Decius *in cap. si quando, num. 8. in fine, & numero sequenti de rescriptis*, Hypolitus de Marsil. *in l. 1. § si quis vltro, num 51 versicul. Et si Princeps, ff. de quæstionib.* Bolius *in practic. crimin. tit. de homicidio, num. 96. & 97. in fin. & num. 99.* post Angelum, & Alexand. quos allegat *in l. à Diuo Pio de re iudicata*, Viuius *opinio* 638. *num.* 13, vbi testatur de communi, Prosperus Farinatius *in praxi criminal. lib. 3. de pœnit. temperand. q. 97. casu 2. à num. 48.* Conducunt etiam plurimi Doctores ab eo ibidem citati, *à num 46. & sequentibus.* Dicentes, quòd si litteræ habeant † clau- 22
sulas, ex quibus deducatur voluntas libera Principis, absque suggestionibus, & subreptionis præsumptione (cum tales clausulæ habeant vim secundæ iussionis) primis litteris obtemperandum esse. Supponunt igitur secundæ iussioni acquiescendum. Vide nihilominus Farinacium ibidem, cuius facienda mentio inferiùs ad huius doctrinæ intelligentiam, & temperamentum, cum sic generaliter scripta, rigorosa nimis sit, & dissonans, *num. 34. & sequentibus*, vlterius erit agendum.

Secunda sit conclusio. Si pars (cuius litteras Apostolicas Senatus retinuit) præueniendo,
† ac supplantando prosequutionem supplicatio- 23
nis ab aduersario suo interpositæ, secundam iussionem obtineat, absque tamen citatione partis supplicantis, quæ (secundùm *Bullam in Cœna Domini in cap. 14.* ac iuxta *cap. si quando de rescriptis*, cum concordantibus) legitima est, & vt talis legitimus fuit effectus, contradictor, & absque causæ cognitione nihil agit, quoniam ad reuocationem litterarum Apostolicarum, vel ad discernendam secundam iussionem à Summo Pontifice supplicationis prosequutio legitimè debet fieri, vt ex *Bulla Cœna Domini, cap. 14.* patet, ibi: *Nisi supplicationes huiusmodi coram nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur, &c.* Nec enim potest dici legitimè prosequuta, vbi deficiunt omnino substantialia, prout est citatio, quæ omnino requiritur à iure, vbi de interpretatione rescripti, vel Principis priuilegij tractatur, Hostiens. Innocent. & Ioannes Andræas, & Abbas *in cap. olim, de verborum significat.* Grammatic. *decision. 65. num. 21.* Socin. Iunior. *consil. 77. num. 155. volumin. 1.* Borrellus *in summa decision. tit. 44. de citatione, num. 119. & n. 320.* Giurba *in consil. 59. num. 45.* vbi quoque post plures alios idem esse, vbi agitur de modificando, aut moderando priuilegio, & rescripto; quare aliàs si contra iuris dispositionem fiat prosequutio, non dicetur legitimè prosequuta supplicatio.

Legitimum quippe illud dicitur, † quòd à le- 24
ge approbatur, & secundùm legem fit, *l. legitima, ff. de pactis, l. 3. §. final ff. pro socio*, Decius *cons. 258. num. 4. volumin. 2.* Ioann. Garcia *de expens. cap. 6. num. 16. ad finem*, Parladorius *lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. 5. part. §. 11. num. 4. Nos in tractat. de Regia protection 4. part. cap. 7. num. 2. & 3.* idem dicit plura iura allegans & rubricas Moneta *de commutation. vltima. volunt. cap. 10. in princip. num 17.*

Supplicationis enim prosequutio æquiparatur appellationi, nisi in casibus, in quibus reperitur expressa differentia, Capicius *decis. 28. sub num. 11.* Roland. *consil. 94. num. 9. lib. 1.* Scaccia *de appellation. cap. 2. quæst. 19. remed. 3. n. 24. in fin. & num. sequenti*, Afflict. *in proœmio constitution. quæst. 10.* Peregrinus *cons. 79. num. 3. lib. 1.* Menoch. *de arbitrar. quæst. 7. num. 55.* Mastrill. *decision. 39. num. 9.* Seraphin. *decision. 495. n. 1. & 8.* Marius Giurba *decision. 30. à num. 7.* Antonin. Amato *variarum resolution. 1. part. resolution. 7. num 22.* vbi laudat Doctores apponentes decem differentias.

Quoniam aliter sua Sanctitas non bene potest de inconuenientiis informatus dici, nisi nego-

tium

rium per legitimos suos iuris tramites tractetur,
ex iuribus, & doctrinis volgaribus, cum etiam
Summus Pontifex de se ipso dicat noo posse
contra inauditam partem aliquid definire *in c.1.
de causa possessionis, & propriet.*

Maximè quia ad idem præcisè debet interue-
nire, & permitti Senatus Regij relatio, & in-
formatio circa inconueniens, damnúmque
25 † Reipublicæ, quòd longo examine, auditis
vtriusque partis defensionibus vt legitimam
causam censuit, & iudicauit ad Bullarum præ-
dictarum retentionem interim faciendam, vt
dicit Pater Henriquez *lib 2. de Pontificis claue,
cap.19. § 3.* Alioquin quomodo simplici vnius
partis relationi (vt plurimum incertæ) fides
adhibenda erit à Sede Apostolica?

Ac propterea dum legitimè, & ea integro,
26 veréque non constiterit † suæ Sanctitati de in-
conuenientiis priorum litterarum: Secunda ius-
sio priorem ratificans in idem incidit inconue-
niens, quæ vel informis non probat volunta-
tem liberam, & absque suggestionibus extor-
tam suæ Sanctitatis. Vt enim actus præcedentis
inutilis ratificatio valeat, debet ratificans de
causa nullitatis esse certus; nihil enim volitum,
27 † quin præcognitum, vt probant Doctores sta-
tim citandi, affirmantes, quòd si professio, aut
matrimonium ex aliquo defectu, aut causa fuit
28 nullum; † licet expressè ratificetur à coniuge,
vel à nouitio, ignaro tamen nullitatis prioris
professionis, & ex qua causa nullitas ipsa pro-
uenerit, non validatur, nec conualescit, etiam
per plures actus, professo vero pertinentes, vt
quamplures Doctores probant, & variè exor-
nant. In variis prædictis & aliis materiis, Caie-
tan. 2. 2. *quæst.* 189. *artic.* 5. *paulò post princip.*
Nauarrus *in summ cap.* 22. *num.* 71. *& comment.
4. de regularib. num* 74. *§. aduertendum quartò,
& lib. 1. consiliorum in 1. edition. tit. de his quæ vi,
cons.5 num.8. & lib.3. tit. de Regularibus, consil.
5.num* 15. *&* 18. *& consil.*39 *num* 4. *& consil.*44.
*num.4. & consil.*96. *num.*1. Azorius *lib.*12. *de in-
stitut. moral. cap.4. quæst.* 7. Sorbos *in compend.
priuileg. Mendicantium, verbo, Nouitius, nota* 4.
Grassis 1. *part decisionum, lib.* 3. *cap.* 5. Manuel
Rodriguez 2. *tomo Summæ, capitul* 5. *num.* 2. *&
cap.* 8. *conclus.* 4. *num...* Ancarran. *in cap. litteras
de dispensatione impuberum, num.* 8. Francus *in
capitul. vnico eodem tit. in* 6. *num.* 5. Bronellus
de sponsalib. conclus. 5. *num.* 1. Rosella *in summa,
verbo votum* 2. *num.*13. *& verbo votum, Matri-
monium, num.*4. *§.* 10. Nauarr. *in summu Latina,
capitul* 12. *num.*71. Corduba *in summu, quæst.*146.
& 147. idem Manuel Rodriguez 2. *tom. summæ,
cap.99. num* 7. Vega *lib.5. summæ, casu* 97. *&* 105.
Ricard. *in 4 dist. articulo* 2. *quæst.* 1. Paludan.
*ibi, quæst.*1. *art.* 1. *concl.*3. *num.*9. Rosella *verbo,
Impedimentum, impedimento* 5. *num.*6. *&* 7. An-
gelus *in Summ. verbo, Matrimonium tertiò, im-
pedimento* 4. *num* 8. Syluestr. *in Summ. verbo,
Matrimonium octauo, quæst.* 3. *dict.* 2. Tabiena
verbo, Impedimentum, impedimento 1. *quæst.* 11.
*num.*12. Sotus *in* 4. *dist.*35. *quæst. vnica, artic.* 2.
versic. Sed est præterea.

Thomas Sanchez *de matrimonio, tomo* 2. *lib.*7.
disp 37. *quæst.*7. *à num.*59. *& lib.*1. *disp.*16. *num.*7.
vbi plura similia fundamenta congerit, & ite-
rum, *lib.*2. *disp.*36. *num.*3. *& lib.* 7. *disp.* 6. *n.* 9.
29 Vbi etiam † non censeri ratum haberi ordinem
metu assumptum per ipsius exercitium, dum
exercens latebat, se ad ordinis obseruantiam
adstrictum non esse, quia incertitudo tollit
consensum, & voluntatem, vt iis in locis exa-
ctissimè probat.

Et hanc eandem considerationem reperio fe-
cisse nostris terminis Doctorem Anguianum *in
tractatu de legibus, controuers.* 5. *sub num.* 25.
post medium, licet sic nec exornet, nec com-
probet.

Et est elegans doctrina Glossæ *capitul.* 1. *de
eo qui duxit in matrimonium, verbo, Inscia*, ibi:
In primo † consensu, qui nullus fuit videtur per- 30
durare, & non alium approbare, vbi Innocentius
in fin. ita ait: *Nam ex consequentia prioris con-
sensus videtur ignorans cognoscere*, & idem repe-
tit Hustiensis ibidem *in principio*, Ioannes An-
dræas *ad fin.* Anton. *num.* 8. Ancharran. *num.* 4.
Cardinal, paulò post princip. vers. *Oppono*,
Henricus, & Alexand. de Nebo, *n.*11. Præpo-
situs *num.*1. *in fin.*

Igitur Papa dùm non est † instructus, & cer- 31
tus de inconuenientiis priorum litterarum (quas
Senatus instè motus retinuit) secundam conce-
dens iussionem, denuò non dicitur consentire,
sed virtute prioris consensus agere idem conti-
nentis inconueniens, ex iam relatis doctrinis,
quam alij comprobant.

Scotus *in* 4. *distin.*35. *quæst. vnica, §. respon-
deo primus consensus*, his verbis: *Non consentit
nouo consensu, sed tantum agit in virtute prioris
consensus.* Idem dicit Abulens. 1. *Regum* 8.
quæst. 38. Antonius Cuchus *lib.* 5. *instit. maior.
tit.*12. *num.*50. Syluest. *verbo, Matrimonium* 8.
*quæst.*2. *dicto* 2. Henriquez *lib.*11. *de matrimonio,
cap.*3. *num.*6. Adrianus *in* 4. *materia de sponsali-
bus, dubio* 23. *versicul. Præterea*, ibi: *Quia sem-
per intelligitur ex priori consensu facere*, Vigue-
rius *lib. institution. cap.*16. *§* 7. *vers.*9. *impediment.*1.
Veracrux 3. *part. special. art* 12. *conclus.* 1. *&* 2.
*par. artic.*19. Angles. *in florib. Theolog.*1. *part. de
matrimon. quæst.*10. *de impediment. error. artic.* 1.
*dub.*1. *conclus.*3. Petrus de Ledesma *de matrimo-
nio, quæst.* 52. *art.* 1. *dub.* 2. Philiarcus *de officio
Sacerdot. tom.*1 *part.*2. *lib.*2. *cap.*5. *impediment.*2.
Ludouic. Lopez *instructor.*2. *part. de matrimonio,
cap.*47. *fol.*118. Villalobos *in communibus, lit-
tera M. num.* 68. Couarruuias *in* 4. 2. *part. cap.
num.*5. Gregorius Lopez *in l.*4. *tit.*5. *part.*4. *ver-
bo, No os ansi*, Didacus Perez *in lib. ordinament.
tit.*8. *lib. fol.*41. Sicque non plenè instructo Pa-
pa de priorum litterarum inconuenientiis, per
secundam iussionem confirmatoriam prioris non
potest argui, & percipi eius libera voluntas si-
ne suggestionibus, omnibúsque persuasionibus
emanata, sed imò eodem modo extorta secun-
da, quo prior præsumenda, deficiente suppli-
cationis legitima prosequutione, quam *Bulla
Cœnæ* appetit. Atque ideò similiter huiusmodi
secunda iussione retenta, iterum ab ea supplica-
ri licebit.

Et quod ad obtinendam à parte (cuius litte-
ras Apostolicas † Senatus retinuit) secundam 32
iussionem à Sede Apostolica, debeat fieri serua-
ta consueta iuris forma (hoc est, causæ cogni-
tione adhibita cum partis citatione) expressè
in his terminis tenet Pater Henriquez, *lib.*2. *de
Pontificis claue, capitul.*16. *§.*2.2. *superius rela-
tus, num.*15.

Tertia sit conclusio, quando litteræ Aposto-
licæ manifestè † vergant in damnum publicæ 33
vtilitatis,

vtilitatis, & Reipublicæ spiritualis, Ecclesia-
sticæ aut temporalis, aut scandalum ex earum
executione probabiliter timeatur, vel damnum
aliquod notabile inducatur, semel & iterum
posse humiliter supplicari Sanctam Sedem Apo-
stolicam, arbitror vt pro sua piissima misericor-
dia velit tanto damno obuiare, atque sic vlte-
rius expectari tertiam iussionem, & ad terminos
huius conclusionis bene admittam reducendam
doctrinam Couar. *pract. quæst. cap.36. num.3. ad
princip.* Zeballos *in contra commun. lib. 3.
quæst.897. à num.* 592. (qui quidem rectè, &
eruditè loquutus fuit in hoc articulo) Minchaa-
cam etiam, & Doctorem Anguianum suprà ci-
tatos *à num.7. cum sequentibus*, Pater Henriquez
lib.2. de Pontificis claue, cap.16. §.2. & iterum *in*
§.3. Quorum quidem Doctorum specificam fe-
cimus mentionem suprà, & amplius latiùs com-
probatur eorum assertio sic, vt præmisimus, de-
clarata, & intellecta ad finem huius §. versicul.
Tandem igitur, à num. 70. cum sequentibus, vbi
alij etiam doctores in hoc articulo specialiter,
& signanter loquentes laudantur.

34 Et comprobantur, quoniam † quando litte-
ræ Principis continent duritiem, aut iniusti-
tiam, ex qua inferri potest damnum irreparabi-
le; tutius esse vlterius, & secundò replicare,
atque ita tertiam iussionem expectare, probant
Grammaticus, *voto 32. num.*18. Neuizanzius *in
Sylua nuptiali, lib 6. num 50. ad finem*, vbi, quod
non obstante secunda iussione adhuc Principi
iniusta mandanti obediendum non sit, sequitur
Prosper. Farinac. *in prax criminal. lib. 3. de pœ-
nis temperandis, quæst.97. casu* 2. *num.* 51. vbi
ita declarat, & temperat generalem, & abso-
lutam (durum tamen) opinionem aliquorum
(quos retulerat, ipse, ibi, *num.* 50. *antecedenti*,
35 & Nos suprà *in prima conclusione*, † *vers. Et in-
super hac conclus.* & *num.*21.) dicentium secun-
dæ Principis iussioni, etiam iniustæ, duræ, &
asperæ obediendum esse.

36 Probatur etiam, † quoniam clausula, *Non ob-
stantibus, &c.* In rescripto apposita habet vim
secundæ iussionis, prout ex allegatis à Farina-
cio vbi proximè, *num.*46. & *duobus sequentibus*;
sed quando rescriptum Papæ ex cuius executio-
ne timeretur futurum scandalum habeat clau-
sulam, *Non obstante scandalo.* Nihilominus su-
persedendum erit & rescribendum Pontifici,
sicuti expressè probat Felin. *in cap. si quando,
in verbo, supersederi, num.* 2. & 3. Iacobus de
Graffiis *in suis decisionibus casuum conscientiæ,
part.*1. *lib.*3. *cap.*25. *num.* 8. quos sequitur Fari-
nac. vbi proximè, *dict. q.97. casu* 2. *num.* 36. *ad
finem.* Ergo ex hac causa vlterius secundæ ius-
sioni, licitè & tutiùs erit replicandum, & in
executione supersedendum. Et conducunt quæ
in cap. sequentib. latiùs erunt tractanda.

37 Et quod quando rescripta † Principis sint in-
iusta, & rationi, rectæque Reipublicæ admini-
strationi consentanea non sint; esse in execu-
tione earum supersedendum, adeò vt neque se-
cundæ, vel tertiæ, vel quartæ sit obtemperan-
dum, quantumuis sit ipse iam Princeps instru-
ctus de inconuenientiis, & etiam si nihilomi-
nus rescribat cum clausula (*Non obstante scan-
dalo*) latissimè & constanter post alios probat
Doctor Anguianus (Præceptor primariæ Ca-
thedræ in Vniuersitate Complutensi, & post-
modum Senator in Cancellaria Vallisoletana) *in
tractatu de legibus, lib.*1. *controuers.*3. à *n.*65. 66.
& *num.*67. & *sequentibus.*

Ad hanc conclusionem reducenda, † & ap- 38
plicanda erunt rescripta Apostolica continentia
derogationem iurispatronatus Regij, cæterarum-
que Regaliarum Regis, ac litteræ deroga-
tionem patronatus laicorum, prout probant
Henriquez, Couarruuias, & Zeballos locis al-
legatis ad principium huius §. *à num.* 7. *cum se-
quentibus*; & vlteriùs in ea derogatione Iuris Re-
gij patronatus, vt nullatenus admittantur lit-
teræ Apostolicæ in contrarium, neque illis Rex
vllatenus parere teneatur, facit in terminis *Bul-
la Adriani Papæ VI. sup. adducta, vers. Cui, &
quidem consonat, num.* 8. Pro quo adest insuper
doctrina Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis claue,
cap.*16. *dicto* §. 2. vbi latè de tertia iussione ex-
pectanda, dicit etiam, quòd Pontifex non vult
ita duriùs † agere contra Regem per tres iussio- 39
nes, & tres sententias, cùm non sit Pontificis
intentionis derogare Iuribus Regalibus Regia
ex priuilegiis Papæ vtentis, nec Regnorum, at-
que Tribunalium consuetudini. Aduertit insu-
per, quòd quamuis vult Papa Regem vti suo
consueto iure, nihilominus non desinit in com-
muni, & genericè monere, † & terrere (pro- 40
vt gerere assolet Prædicator in genere) ne for-
tè ministri per abusum excedant. Est enim in
hoc casu cœlestis, & prudentialis monitio, &
Christiana prouidentia, & medicina: *Multo-
ties namque vetandum est aliquid etiam ex licitis;
ne excessiue perueniat seu attingat prohibitum.*

Igitur cum ex hac Regum iuris derogatione,
vt plurimum † semper timeantur scandala & 41
seditiones; omnino vitandæ sunt, meritóque
sub conclusione ista comprehenditur. Facit do-
ctrina Felini *in capitul. nihil sub, num.* 4. *versic.
Vigesimosextò, de præscriptionibus*; dicentis, quòd
non debet Episcopus mutare vetustam † con- 42
suetudinem, quamuis inualidam, ex qua Prin-
ceps diu contulit beneficia à se fundata, quan-
do ex hoc dubitatur de scandalo, sed debet re-
scribere Papæ, qui consuetudinem eradicet, vel
confirmet, allegat Cardinal. *cons* 58. *proposita
quæstione in fin.* sequitur Ioann. à Kochier *in tra-
ctat. de iuris in exempt. tom.*2. *in Scholiis ad Con-
stit. Concilij Lateranens.* 1. *part.* §. 3. *num.* 24.
folio 32.

Conducit vlterius doctrina elegans Cardinal.
Zabarellæ *in cap. si quando, num* 30. *in fin. vers.
Quæro circa hæc*, † vbi testatur, se alias consu- 43
luisse, differendam esse *Vrbani VI.* iussionem di-
rectam Episcopo Florentino, vt certos publi-
caret processus contra Carolum Regem Hieru-
salem, & Siciliæ, eidemque Vrbano rescriben-
dum ob timorem publici scandali inde prouen-
tum, quem referens sequitur Prosper. Farinac.
d. q.97. casu 2. *sub num.*36.

Sub hac etiam conclusione includuntur litte-
ræ † impetratæ ab alienigenis horum Hispania- 44
rum Regnorum, ex quarum executione proba-
biliter timeri potest maximum scandalum vni-
uersale, quo turbaretur pax publica si indultis
suæ Sanctitatis, & consuetudini immemoriali,
fuisset fortè in aliquo detractum, de quo, &
aliis similibus videndum erit *in cap. sequenti.*
Atque etiam ex identitate rationis, de qua *in l.*
25. *tit.*3. *lib.*1. *Recopilation.* & *in l.* 21. *eodem tit.*
& *lib.* 1. Idem dicendum erit in litteris impe-
tratis in derogationem Iuris filiorum patrimo-
nialium;

nialium; atque etiam Canonicatuum Doctoralis,
Magistralis, lectoræ, & pœnitentiariæ, iuxta
quæ latiùs diximus hac 1.par.capitul.10. à n.69.
& in §. vnico à num. 90. cum multis sequentibus,
& cap.9. num.53. Nec in præiudicium iuris ter-
tij, quòd per dictas litteras tollatur, & aufera-
tur, nam cum hoc fiat contra ius naturale, &
per consequens diuinum, etiam tertio replicari
debet, & supplicari, vt latiùs videre est infrà,
capitul.7. per totum, & signanter à num.19.

Sed licet hæc ita se habeant de rigore Iuris,
45 † eiúsque honestate; tamen in hac de qua versa-
mur retentione, raro, aut nunquam nostris
temporibus vidimus, nec audiuimus; summum
Ecclesiæ Præsulem informatum semel de in-
conuenientiis, & damnis Reipublicæ, secun-
dam, vel tertiam iussionem concedere, qui pro
sua pissima misericordia, paternali affectu, &
Apostolica charitate erga Respublicas suorum
Christianorum subditorum, nequit ita durius
agere, quas potiùs ad quietem, tranquillita-
tem indies inuitat, & solicitus est, & vti pastor
euigilans toto desiderio conatur scandala remo-
uere, & subditos medelis consolari; nequit
enim quemquam indebito grauari, & violen-
tiam pati, nec scandalum aliquod, prout te-
statur ipse Pontifex in cap. 1. de officio legati,
lib. 6. in hæc verba: Officij nostri debitum reme-
diis inuigilat subditorum, quia dum eorum execu-
timus onera, dum scandala remouemus. Nos in
eorum quiete quiescimus, & fouemur in pace: &
in cap. ad Apostolica 2. de re iudicat. lib. 6. ibi:
Necnon cum omnibus hominibus optabamus pa-
rati sibi pacem & tranquillitatem dare, ac mundo
etiam vniuerso, textus etiam in Clement. Pa-
storalis, de sententia, & re iudicata: Pastoralis
Cura (inquit Clement. V.) solicitudinis nobis
diuinitus super cunctas Christiani populi natio-
nes iniuncta, Nos inuigilare remediis subiectorum,
eorundem periculis obuiare, & scandala remoue-
re compellit, & Bonifac. VIII. in proœmio 6.
decretalium in principio, in hæc: Sacrosancta &
Romana Ecclesia (quam imperscrutabilis diuina
prouidentia alciendo, vniuersis incommutabili di-
spositione prætulit Ecclesiis, & totius Orbis pri-
cipuum obtinere voluit Magistratum) regimini
præsidentes, curis solicitamur continuis, & assi-
dua meditatione vrgemur; vt iuxta credita no-
bis dispensationis officium, subditorum commo-
dis (in quorum prosperitate vtique prosperamur)
ingi, quantum nobis ex alto concessum fuerit,
solicitudinis studio intendamus. Amplectimur quip-
pè voluntarios pro ipsorum quiete labores, &
noctes quandoque transimus insomnes, vt scanda-
la remoueamus ab ipsis. Quòd & ipsum pro-
fitetur Gregor IX. in proœmio decretalium, cap.
studendum 90. distinction. cap. ipsa pietas 23. q 4.
cap. 1. de tregua, & pace, & alibi passim. Sin-
gulariter etiam comprobatur in cap. cum ad ve-
rum 96. distinction. in illis verbis: Pastoralis
cura solicitudinis nobis diuinitus super cunctas
Christiani populi Nationes iniuncta, nos inuigilare
remediis subiectorum, eorumdem periculis obuia-
re, & scandala remouere compellit. Extrauagan. 2.
Ioann. 22. de electione, cap. 2. & de maioritate,
& obedient. cap. vnico, ibi: Ecclesia Romana
eorúmque fidelium dispendia dissimulare, non pos-
sumus, quin postquam nobis cognita fuerint, aduer-
sus ea opportunis remediis occurramus, de maiori-
tate, & obedientia, inter extrauagant. Ioannes
XXII. prout in his quibus versamur terminis
aduertit Pater Henriquez lib. 2. de Pontificis cla-
ue, cap. 16. §. 2.

Semel enim informatus † Summus Pontifex 46
de damno Reipublicæ, de scandalo futuro (vbi
merito timeri potest ex suarum litterarum exe-
cutione detrahentium indulta, & priuilegiis
Apostolicis, laudabilibus horum Regnorum
immemorabilibus consuetudinibus ab Ecclesia
semper tolleratis, & approbatis à Iure) non
dubitabit, remedium adhibere salubre, vt con-
stat ex ratione textus in cap. non minus, de im-
munitate Ecclesiarum, in illis verbis: Romanus
Pontifex prius consulatur, cuius interest commu-
nibus vtilitatibus prouidere. Aliud enim, nec de-
bemus vereri, nec suspicari de immensa illa
pietate, & paterno amore, ad quem nos † om- 47
nes inuitat, ac pollicetur ipsa Sedes Apostoli-
ca, in extrauaganti vnica, de sentent. excommu-
nicat. in hæc: Cùm ad sacrosancta Romana Ec-
clesia sinum velut ad matris vbera referta dulcedi-
ne, ac ad Romani Pontificis Christi Vicarij, suc-
cessorísque Petri clementiam, tamquam ad Patris
plenam prouidentia pietatem, Orbis terrarum,
qui habitant in eo gratiarum spe assiduè confluant
vniuersi, indignum credimus nostris fere tempori-
bus, vt quibus Nos, & Ecclesia ipsa exuberamus
in gratiis, deficiamus in donis, ne murmurandi
inde præstetur occasio, vndè gratitudinne neces-
sitas aderat collaudandi: ne vò Scriptura reddat
onustum, quod liberalitas fecerat gratiosum, &c.
Textus etiam in cap. Nos si 41. in ordine 2. quæst.
7. in hæc: Nos si † incompetenter aliquid egimus; 48
& subditis iusta legis tramitem non conseruauimus,
vestro, ac missorum vestrorum cuncta volumus
emendare iudicio, &c. Prout sic rescripsit Pon-
tifex Imperatori, vt patet in textu, ibi: Quem-
admodum, si vestra præsens fuisset Imperialis glo-
ria, &c. cap. ad Apostolica. 2. de re iudicata,
lib. 6. ibi: Præterea, quòd si Ecclesia eum in ali-
quo contra debitum læserat (quod non credebat)
parata erat corrigere, ac in statum debitum refor-
mare; textus in cap. statutum, quod circa Iudices
à Sede Apostolica deputandos nuper edidimus:
cum quædam contenta in eo, quæ pro communi vti-
litate credebamus inducta (sicut experientia do-
cuit) tendere dignoscantur ad noxam: sanctione
præsenti (quam irrefragabiliter obseruari manda-
mus) suadente vtilitate in melius duximus refor-
mandum 11. in ordine, de rescriptis, lib. 6. fa-
ciunt cap. sententiam, capitul. Apostolicæ Se-
dis, cap. graue, cap. Gregorius, cap. sicut er-
go 35. quæst. 9. cap. Ioannes Chrysostomus 50.
distinct.

Quòd etiam in his terminis † asseurat Sa- 49
piens ille Alphonsus Rex in l. 30. tit. 18. part. 3.
ibi: Tales cartas no han fuerça ninguna, nin se
deben cumplir, fasta que lo fagan saber al Rey,
aquellos à quien fueron embiadas, que les embio
ha dezir la razon porque lo manda hazer, ca to-
do home debe sospecar, que despues que el Rey
entendiere el fecho, que no les mandara complir la
carta, &c.

Dignum quidem pignus, & asseueratio tan-
ti, ac Catholici Principis. Facit etiam quod Im-
perator dixit in Authentica de nuptiis, collat. 4.
ibi: Non enim † erubescimus, si quid in melius 50
etiam eorum, quæ prius diximus adinueniamus
hoc sentire, & competentem prioribus impone-
re correctionem, nec ab aliis expectare corrigi,

&c. & Prouerb. *cap.* 14. *Sapiens timet, & declinat,*
& Prouerb. *cap.* 1. *Audiens sapiens sapientior erit.*
Et facit *Authent. de nuptiis, col.* 8. ibi: *Existi-*
mauimus autem oportere nunc Consiliis perfectiori-
bus causam considerantes, etiam quadam corrigere
non aliorum solummodo; sed etiam, quæ à nobis
ipsis sancita sunt; non enim erubescimus, si quid
melius etiam horum, quæ ipsi prius diximus, ad-
inueniamus, sancire, & competentem prioribus
imponere correctionem, nec ab aliis expectari cor-
rigi, &c.

51 Et facit illud Esther. 18. *cap.* 9. ibi: † *Nec pu-*
tare debetis, si diuersa iubeamus ex animi nostri
lenitate procedere, sed ex necessitate temporum,
vt Reipublicæ poscit vtilitas ferre sententiam, &c.
Magnæ sapientiæ est reuocare hominem, quæ
malè loquutus est, text. *in cap. magna sapientia*
52 22. *quæst.* 4. prout etiam † mirabiliter argumen-
tatur Pontifex *in cap incommutabilis*, ibi: *Incom-*
mutabilis, eadémque semper existens Dei natura
parcens sua sæpè in Sacris litteris legitur mutasse
promissa, & pro misericordia temperasse senten-
tiam. 22. *quæst.* 4. & idem docemur *in cap. non sem-*
per, ibi: *Denique ipse Dominus frequenter suam*
mutat sententiam, sicut Scriptura indicat, eadem
causa & quæstion.

Hoc ipsum nimis confidenter, & intrepidè
sibi promittunt Reges nostri Catholici de Sede
Apostolic. Summóque Pontifice, vt omnia,
quæ in damnum Reipublicæ, & vassallorum
fuerint ab ea emanata, aut per nimiam impor-
tunitatem perpetam extorta, libenter reuoca-
bit in melius ad supplicationem Regum, vt *in*
l. 14 *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation.* manifestè legimus,
ibi: *Y supplication, que entendemos hazer a su San-*
tidad, que por respeto de las cartas nuestras de na-
turaleza, ni de alguna dellas, &c. No dè ni pro-
uea de gracia expectatiua, dignidad, ni Canongia,
&c. Y si algunas cosas so este color ha dado, las re-
uoque su Santidad, &c. sequitur & facit: *Y os*
de creer, que nuestro muy Sancto Padre condescen-
dera à la supplicacion que sobre esto le fizieremos,
auiendo acatamiento a la justicia, y buena razon
sobre que se funda; y à la obediencia que su San-
tidad, sus predecessores siempre hallaron en nos, y
èn nuestros progenitores.

53 Quòd & securiùs redditur ex † grauitate, &
authoritate tanti Regij Senatus vigilantissimi in
Reipublicæ salute, qui Christianissimo zelo,
humilique reuerentia, & timorata conscientia
rem hanc tractat, atque adimplere, & obedire
instar Summi Ecclesiæ Præsulis Decreta, &
œcumenica Concilia, cuius quidem Apostoli-
cas litteras non aliter detineri, & suspendi desi-
derat; nisi demum, vbi iusta, & legitima cau-
sa subsit, quæ vergat in detrimentum publicæ
vtilitatis, quam quidem attentè considerat Se-
natus ipse, & non ita facilè, sed post longam
examinationem partium defensionibus hinc in-
de propositis, præhabitis, & auditis, perscru-
tando decernit, qua posthabita Senatus infor-
matione, humilique supplicationi, & depre-
cationi (quæ sanè actus est reuerentiæ, & veræ
humilitatis, quo indubiè imbibitur suprema
Maiestas, potestásque, & Regalia Sanctæ Se-
dis Apostolicæ, vt fusiùs scripsimus suprà hac
1. *part. c.* 1. *in principio*) merito Summum Pontifi-
54 cē † multùm deferre, nemo dubitet, cū tanti Se-
natus Regij, ex eminentioribus Orbis viris ornati
electus Pōtifex Maximus integrā notitiā habeat.

Propterea, illius iustæ deprecationi, & in-
formationi acquiescere nemo ambigit iuxta
text. optimum *in cap. veniam* 5. *in ordine* 39.
quæst. 9. vbi ita id ipsum profitetur Summus
Pontifex in hæc: *Quia res ad salutem † redit, ve-* 55
niam Nos hanc in tantum vobis admittentibus post
condemnationem more Apostolico subrogamus,
tantisque vestris assertionibus, vobisque tam bo-
nis, tam charis, non dare consensum omnibus re-
bus duris durius arbitramur, pro vestra ergo ap-
probatione (fratres charissimi) & sententia, ac po-
stulatione Episcopernm Photinum habetote (lici-
tum est enim ita constituere, vt deprecamini)
& nostram in melius conuersam sententiam la-
bore, vel testimonio vestro compotem vobis susci-
pere, &c.

Qui quidem textus litteris aureis erit ad pro-
positum describendus. Facit etiam ad idem
textus celebris *in cap. Alma mater.* 24 *de sententia*
excommunicationis, *libro* 6. in hæc: *Alma Ma-*
ter Ecclesia, † plerumque nonnulla rationabi- 56
liter ordinat, & consultò: qua suadente subiecto-
rum vtilitate, postmodum consultius, ac rationabi-
lius reuocat, in meliúsue commutat, &c. Textus
etiam *in cap. non debet* 8. ibi: *Non debet repre-*
hensibile iudicari, si secundùm varietatem tempo-
rum † statuta quandoque varientur humana, præ- 57
sertim, cum vergens necessitas, vel euidens vtili-
tas id exposcit: de consanguinitate, & affinitate bo-
na iura, *in cap.* 1. 2. *&* 3. 29. *distinct.* text. etiam
in cap. 2. *ad Apostolica de sententia & re iudicata,*
libr. 6. cuius verba adduximus suprà *num.* 48.
Sæpè numerò ea quæ factu optima videntur, nisi
opportunè fiant, ingentes afferunt iacturas, inquit
Polybius *lib.* 3. *pagin.* 199. & illud Ouidij *lib.* 3.
de Ponto:

Curando fieri quædam maiora videmus
Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.

Quare ad relationem fidelissimam tanti Se-
natus grauissimi † indies euigilantis super vtili- 58
tate Reipublicæ, Summus Pontifex damna de-
let, certus illum aliter non moueri, quàm pu-
blica salus subditorum poscat. Facit textus *in l.*
Diui fratres 17. *de iure patronatus*, ibi: *Sed cum*
& ipso Metiano, & aliis amicis nostris Iurisperitis
adhibitis plenius tractauimus, magis visum est, &c.
l. nonnumquam 8. *de collation. bonorum*, textus
in l. si auiam 3. ibi: *Si cum peritioribus tractatum*
habuisses facilè cognosceres, C. de ingenuis, &
manumissis l. 2. *§. fin.* ibi: *Scilicet, consulendo pru-*
dentiores, vt diligentem patremfamilias consulere
dignum sit, ff. quis ordo in bonor. possess. seruetur.

Mirabilis textus *in l. vnica*, §. 1. *ff de officio*
Præfecti Prætor. ibi: *Credidit † enim Princeps eos,* 59
qui ob singularem industriam, explorata eorum fide
& grauitate ad huius officij magnitudinem adhiben-
tur, non aliter esse iudicaturos pro sapientia, ac luce
dignitatis suæ, quam ipse foret iudicaturus, &c. Qui-
bus quadrat quod Imperator dixit *in l. humanum,*
C. de legibus, ibi: *Bene enim cognoscimus, quòd cum*
vestro Consilio fuerit ordinatum, id ad beatitudinem
nostri Imperij, & ad nostram gloriam redundare.
De quo Senatu dixit Alphonsus Sapiens Rex
in l 7. *tit.* 1. *p.* 4. *E à tal Consejeros † como estos* 60
llaman en Latin Patricio, que es assi como padre
del Principe, consonat *l. quisquis*, ibi: *Qui à no-*
bis loca Patrum venerantur, C. ad Iul. Maiest. &
firmat D. Tho. *de regimine Principis: Sed Pa-*
tritij ideò dicuntur, quia sicut pater filiis, sic illi Ci-
ues Romanæ Reipublicæ curam gerunt; & Cassiod.
lib. 6.

lib.6. epist.a. Patriatus culmen ascende, quod quidam iuridicorum à Patribus esse dictum voluerunt;
61 imò Senatus hîc pars corporis † Regis est, *dict. l. quisquis*, ibi: *Nam & ipsi pars corporis nostri suas, In quo nos ipsos numeramus*, &c.

Et quia cum, vt dixit Rex Alphonsus *in l. a.*
62 *tit.21. part.3. Soa sabidores † de los aconsijar por arte, è por vso.* Atque itidem Senatorum scientia est officium ciuilis intelligemiæ, secundùm Platonem, *Dialogo Euthydemo*, & Aristot. 4. *Politicor.cap.4.* ibi: *Est munus Ciuilis intelligen-*
63 *tia*, nihil Senatus proprius, † quàm omni cura, & vigilantia curare de bono publico, vt dicit Cassiodorus *lib. a. epistola 31.* ibi: *Quid enim tam Senatorium, quàm si vtilitatibus publicis intendas affectum*; & ideò dicit Consultus *in l.a. ff. de iust. & iure. Iustitiam namque colimus, & boni, & aqui notitiam profitemur, licitum ab illicito discernentes*, &c.

Et vt dixit Iustinianus Imperator. *in l. a. C.*
64 *de vetere iure enucleando*, ibi: *Gloriosissimis † electis viris, tam doctrina legum, quàm experientia rerum pollentibus*, quibus profectò venerabilibus Senatoribus quadrat omnino illud Danielis *cap.1. In quibus nulla esset macula, decores forma, & eruditos omni sapientia, cautos scientia, & doctos disciplina, & qui possent stare in Palatio Regis*, &c. Multa alia tangentia authoritatem Senatus, ad quem legitimè recurritur pro inconuenientiis ortis ex litterarum Apostolicarum executione, cum ipse certius cognoscat morca Regni, priuilegia, & consuetudines laudabiles, longa manu scripsimus infrà *cap. 5. vers. Quare ad harum causarum, à num 63. cum seqq.*

Quapropter hac ratione attenta Summus Ipse Pontifex raro, aut numquam (quòd ipse audierim, nec viderim, vt supra dictum fuit) secundam, aut tertiam iussionem concedit in his casibus, certus fortè de Christiana tanti Senatus intentione & zelo, ac de iusta & legitima causa retentionis litterarum, postquam ab ipso Senatu diligenter indagata est negotij veritas, & certitudo ad effectum informandi Summum Pontificem, cui, vt diximus, informationi multum ipse defert, iuxta illud Machabæorum 1. *cap.1.* ibi: *audiuit autem Iudas, & populus sermones istos, conueait Ecclesia magna cogitare, quid faceret fratribus suis, qui in tribulatione erant.*

65 Et iure probatur, quia Principi † (quem Senatus repræsentat ex supradictis, & in specie probant Auendañus *in Dictionario, verbo, Chanciller*, post Casaneum, Afflictum, & alios, & est textus *in l. quominus, ff. de fluminibus*, vbi Iasson, & Ripa, Glossa *in l. cum ambigitur*, vbi Bart. *ff.* Afflict. *decis. 120. in fine*, Decius, Aymon, & alij relati à Rolando à Valle *consil. 68. num.17. volumin.3.* Doctor Perez de Lara (quondam Pincianæ Cancellariæ Senator grauissimus, non Toletanæ Ecclesiæ Canonicus Doctoralis doctissimus) *in tractatu de Aniuersar. & Capellaniis, lib.1. capitul.10. num.39. & 40.* Hieronymus de Zeballos *communium contra communem, lib. 3. quæst. 282. à num. 107.* D. Ioann. del Castillo (cum laudans *in tractatu de tertiis, cap.12. num.33.* & per textus *in l.1. §. de aqua autem, ff. de postulan.* Bart. *in l. Æmilius ad fin. ff. de minorib.* Crauetta *consil. 144 num.20. & consil. 198. num.7.* Roland. à Valle *cons. 169. num. 26. volumin.3.*) asserenti de timore scandali, aut de inconuenientiis aliis standum est, & credendum, post multos Doctores quos laudat, probat Mascardus *de probationibus, tomo 2. conclus. 1233. à n.10. & sequentibus*, & latiùs *Nos* infrà, *c. sequenti, à n.57*, & vide superius ibidem de hoc puncto.

Vlterius etiam, causa ob quam † ad hæc Re- 66
gna non perueniat secunda Pontificis iussio; fortè potest etiam esse ea, quam superius latiùs examinauimus, *capitul. 2. vers. Cui adde, quod Senatus Regius, &c. à num.83. cum sequentibus.* Nempè partes (quibus Senatus præcipit supplicari à dictis litteris Apostolicis ad Pontificem melius informandum de causa retentionis earum) vel timentes magnas expensas in prosecutione supplicationis, necnon longa itinera tot plena maris, & terræ periculis, vel impetrantes agnoscentes summum ipsum Pontificem legitimam habiturum causam retentionis à Senatu, iam accuratè examinatam, eiúsque informationi meritò fore delaturum: viam illam deserunt, & litteras impetratas negligunt, & de bono exitu merito diffidentes à tam aspera, & rigida prætentione consultò desistunt, & ideò secundam iussionem vlterius non procurãt.

Huc pertinet, quòd Pater Henriquez *lib.2. de Pontificis clauæ, c.16. §.5.* in his terminis affirmat,
qui † postquam dixerat quando tertia iussio sit 67
expectanda, à Sede Apostolica mittenda, inquit, In hæc: *At si quis contentiosa quadam contumacia afferret à Papa tertiam beneficij Bullam cum derogatione expressa patronatus laicorum, aut Regij, censetur hic aperire hostium in damnum commune Regni, & interdum priuatur per Senatum Regium naturalitate Regni, factúsque extraneus manet incapax beneficiorum Hispaniæ, atq; ita oportet, vt hic rursus inchoata lite fieret capax ex dispensatione, & obtineret à Papa ius sua causa per alias tres sententias conformes, quòd vix vllus audebit tentare contra Regium Senatum propter summam negotij difficultatem, & nimias expensas, &c.* Hactenus Pater Henriquez.

Quòd & eo potest comprobari, quia iste talis
ex sua proteruia † præbet causam seditionis, & 68
pacem publicam turbat, ac inde maioribus vetendia malis occasionem non remotam suggerit, quem vt seditiosum, & pacis publicæ turbatorem, posse etiam Clericum à suo Regno Regem expellere, quia ratione originis seu habitationis subditus est Regi tamquam capiti politico, ac ideò turbantem pacem publicã coërtione œconomica à Regno expelli cum honore posse, iuxta receptissimam quamplurimorum Doctorum sententiam, vt post Grass. Gregorium Lopez, Azeued. Bobadilla, Couarruuias, Gutierrez, Sesse, Mexiam, Auendañum, Cened. & innumerabiles alios Doctores probabimus *Nos in tractatu de Regia protectione, 1. part. part. capitul. 2. à n 273.* cum multis sequentibus, quibus adde Giurbam *in consil.49. à n.16.* & à principio, vide infrà *capitul.5. n.56.* vbi redduntur exemplaria Regnorum Hispaniæ, & Franciæ, è quibus Nuntius, & Cardinalis expulsi fuere, turbantes statum Reipublicæ tranquillum.

Quàm plurimos etiam Doctores nouissimè post hæc scripta refert ad idem Dom. Ioann. del Castillo *in tractatu de tertiis, cap 41. à n.186.* cum multis sequentibus, & *à n. 190.* inuehit in Antonio. Dianæ resolutionem, dum ipse *tractatu de immunitate Ecclesiastica, resolut.17.* contrarium scribit, qui quidem Author modernus, iterum

nouiter hoc idem firmauit *in 4. p. resolut. moral. tract. 1. de immunitate Ecclesiastica, resol. 81.* qui tantum sequutus Megalij opinionem, ausus est à communi tot patribus, & fundamentis comprobata recedere, motus quidem puerilibus, ne dicam, ridiculis fundamentis. Primum quia de iure diuino Clerici possunt liberè in quacumque mundi parte habitare, & exercere officia Ecclesiastica, iuxta Marcum *capitul. 16. Euntes in mundum vniversum prædicate Euangelium omni creaturæ, &c.* Sed quid ad rem? Prædicare Euangelium iussi sunt, non tamen scandalizare populum, quod est contra ipsum Euangelium, & ius diuinum, prout latissimè probabimus infrà *capitul. 7. à principio.* Fundatur etiam Diana metipse in Concil. Tridentin. *sess. 23. capitul. 16. de reformatione*, quo disponitur, Clericos per litteras commendatitias suorum Ordinariorum liberè vndique posse incedere, & sacra ministeria exercere, quod fatemur, non autem pacem publicam turbare, & scandalizare, cum nullus, siue Rex, siue Papa à Deo licentiam accepère peccandi, vt alibi latiùs diximus, *capitul. 7. à n. 8. & sequentibus.* Igitur ne pax publica turbetur, & seditioni aliquis occasionem præbere audeat, prouidè Senatus remedio prædicto vtitur, de quo *n. 67. & sequentib.*

69 Sæpiùs enim publicus rerum status † ex priuato turbatur, priuatáque iniustitia saltem causatiuè publicam perducit perniciem, Zeballos *communem opinionem, quæst. 906 num. 391. part. 4.* Giurba *in consil. 1. num. 15.* cui damno obuiam ire à principio necesse est, ablata causa & occasione immediata.

Tandem igitur pro Coronide huius discursus
70 illud adnotandum erit; † quòd quoties agnoscatur in Senatu, litteras Apostolicas graue damnum, aut scandalum Reipublicæ allaturas, aut aliter, Summum Ecclesiæ caput minus plene esse informatum de inconuenientiis, periculo, & damno populi, semel, ac iterum sibi potest replicari, vt integrè instruatur, iuxta illud Prophetæ, Psalmo 121. *Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalem.* In quo Senatus multum deseruit ei, qui libenter desiderat damna tollere, & negotium in melius commutare, vt superius abundè fuit ostensum, *à num. 46. cum sequentibus*; iustam enim & legitimam replicationem, supplicationémque Papæ placere, quis dubitat? iuxta sententiam Regis Theodorici: *Nam pro æquitate seruanda, & nobis patimur contradici*, vt refert Cassiodorus *lib. 3. Formul. 5.* & Iustus Lipsius *in proœmio Politicorum*, inquit: *Vt illud in principatu beatissimum est, non cogi; ita miserrimum, non sinere suaderi*, comprobat Seneca *de beneficiis, lib. 6. cap. 30.* quòd & Martialis peracutè considerauit, *lib 8. Epigrammate. 24.* ad Cæsarem Domitianum:

Si quid fortè petam timido gracilique libello
Improba non fuerit si mea carta, dato.
Et si non dederis Cæsar, permitte rogari:
Offendunt numquam thura, precésque locum.
Qui fingit sacros auro, vel marmore vultus,
Non facit ille Deos, qui rogat, ille facit.

71 Et consonat quòd Isocrates † dixit Regi: *Hos fidos existima, nō qui quidquid dixeris, feceris ve laudant, sed qui errantem increpant, permitte prudentibus liberam loquendi facultatem, vt si quid extiterit, de quo ambigas; habeas cum quibus rem ex-*
72 *pendere possis, & ne timeant † ob id suam gratiam, fauorem, & beneuolentiam amittere*, vt refert Cramenat. in Rapsod. *cap. 18 pag 188.* & Diuus Gregorius *2. part. Pastoral. cap. 4.* relatus *in cap. sit Rector. 43. distinct. Sapè Rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescunt*; maxima ideò habenda est fidelitas illorum subditorum, & vassallorum, qui præuidentes iussa sui Principis paritura esse executioni mandata contrarios effectus suæ intentionis, curant illos diuertere, & damna vitare, vt scribit *Attalaricus Tullo Patritio*, apud Cassiodorum *lib 8. variar. c. 9. Rarum confidentiæ genus est, interdum resistere contra vota Principis.*

Quod & in nostris terminis comprobat Simancas *de Catholicis institut. cap. de Papa num. 32. aliàs 35.* ibi: *Est quippe laude dignum resistere huiusmodi abusibus, congruis remediis, non obe-*
diendo in malis, non adulando, † non tacendo, sed 73
arguendo etiam exemplo Pauli, cap. vltimo ad Colossens. & quod semel, & iterum in his causis retentionis litterarum Apostolicarum, de quarum executione damnum Reipublicæ timetur,
sit licitum semel, & iterum, † sæpéque Papæ 74
rescribere, & supplicare, fundat Pereira *de manu Regia, cap. 65. num. 3.* vbi tacito Authore transcribit Zeballos loco superiùs laudato, *à num. 12. & sequentibus.* Idem etiam ex aliis probat Mastrillus *de Magistratibus, lib. 5. cap. 6. à num. 220. & sequentibus.*

Conducit rectè illud Diui Pauli *ad Ephes. c. 5.*
Omnia autem, † quæ arguuntur à lumine manife- 75
stantur, omne enim quod manifestatur lumen est, &c. Magis autem redarguite, veritas quippe sæpius examinata magis illucescit, *cap. graue 36. quæst. 9. cap. inter dilectos, de fide instrumentorum*, Roland. *consil. 6. num. 2. volumin. 1. & consil. 66. num 1. volum 2. & consil. 12. num. 1. volumin. 4.* Crauetta *consil. 135. num. 18.* Flamin. Parisiens. *de resignat. lib. 11. quæst. 21. num. 3.* Hieronym. Grach. *consil. Syndicatus, num. 265. cum sequentibus*, Bobadilla *in Politicar. lib 1. cap. 10. num. 1.* Quia per disputationem magis certitudo inuenitur, *l. munerum, §. fin. ff. de munerib. honoribus*, textus *in cap. graue 35. quæst. 9* ibi: *Quia veritas sæpius exagitata magis splendescit in luce, & pernicies reuocata in iudicium grauius, & sine pœnitentia condemnatur.*

Apostolica quippe Sedes, quæ feruenti zelo,
& charitate paterna † cupit omnia corrigere, 76
& in melius commutare semel à se disposita, quæ noxia esse deteguntur, à nemine alio potest ita pleniùs, & syncerè instrui de damno publico, quàm à Senatu indies vigilante pro Reipublicæ salute, & vtilitate, quique dexteritate, & experimento cognoscit mores Regni, ignotos Papæ, vt sæpius diximus suprà. Conducit illud Senec. *Tragica 7. Si iudicas cognosce, si regnas iube, conducibile enim est hominum mores nosci*, quod, & alia plura similia scripsimus superius, maximè *cap. 2. à num. 124.* cum multis seqq.

Non aliter enim quàm à Senatus † informa- 77
tione potest his in causis Pontifex desiderium suum implere, *l. hac consultissima, C. qui testam. facere poss.* ibi: *Sed nec locum quidem relinquat insidiis tot oculis expectata, tot insinuata sensibus, tot insuper in tuto locata manibus, &c. l. si auiam C. de ingenuis, & manumiss.* ibi: *Si cum prudentioribus tractatum habuisses, facile dignosceres, l. in honor.* ibi: *Aut consulendo prudentiores,*

l. s.

l. 2. ff. quis ordo in bonorum possess. serv. l. vtique, §. culpa, de rei vindic. l. 11. tit. 22. part. 3. singularis textus ad propositum *in cap. de quibus 20. distinct.* ibi: *Seniores prouinciæ congrega, & eos interroga. Facilius namque inuenitur, quòd à*
78 *senioribus quæritur,* † *cap. porro 4. distinct. Iob. 12. in antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia, Prouerb. 11. 14. ibi salus, vbi multa consilia, & Esther. 1. 13.* Assuerus nimis laudatur, quia *interrogauit sapientes, qui ex more Regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio, Prouerb. 20. 18 & 24. 6. Cogitationes consiliis roborantur, & gubernaculis tractanda sunt bella, quia cum dispositione initur bellum, & erit salus vbi multa consilia, cap. prudent. in fin. de officio delegat.* ibi: *Integrum est iudicium, quod plurimorum sententiis confirmatur, cap. Ecclesia, de electione.*

Hac virtute appetendi consilium, & sequendi vti solebat Marcus Antonius magnus Imperator, & Philosophus, vt de eo scribit Iulius
79 Capitol. *Semper* † *sane cum optimatibus non solùm bellicas res, sed etiam ciuiles priusquam faceret, aliquid contulit, denique sententia illius præcipua semper hæc fuit; æquius est, vt ego tot, & talium amicorum consilium sequar; quam vt tot tales amici meam vnius voluntatem sequantur.*

Capvt IV.

Scandali causa imminentis, seu etiam minati an legitima sit, vt litterarum Apostolicarum retentio licita, & permissa dicatur.

SVMMARIVM.

Scandala abscindi Christus in Euangelio iubet, num. 1.

Causas, ad supersedendum in executione litterarum Apostolicarum, quas iustas esse, iura prudentis arbitrio reliquerunt, num. 2.

Scandali causa, vt eminentioris specialiter meminit ius ad litterarum suspensionem, num. 3.

Cum scandalo nihil agendum, num. 4.

Angelos suos mittet Deus, vt omnia tollant scandala à Regno num. 5.

Pro scandali suspicione auferenda satagendum est, num. 6.

Pro scandalo vitando Dei protectionem inuocat Propheta, num. 7.

Scandalum vbi imminet in executione litterarum Apostolicarum supersedendum est, num. 8.

Retentio Bullarum ob scandalum iustificatur, num. 9.

Cum scandalo etiam Papæ non obediendum, vbi rectitudo rationis dictat potius expedire, non obtemperari, quàm, quod scandalum nascatur, num. 10.

Scandalum nouum quando oritur ex mandato Principis, obseruantia omittenda erit, num. 11.

Scandalum, vel absurditas, aliudvè inconueniens si oritur ex mandato Principis, officialis excusatur non obtemperans, num. 12.

Scandalum si imminet, vel malum aliquod contra bonum publicum ì littera Apostolicâ non exequenda ob maius vitandum damnum, num. 13.

Executio rescripti non facienda, vbi timetur de vniuersali futuro scandalo, num. 14.

Adducitur exemplare de processu fulminato contra Carolum Regem Siciliæ, ob scandalum suspenso, ibidem.

Censura in litteris fulminata contra non obtemperantes non ligant, non obtemperantem ratione scandali vitandi; num. 15.

Propter scandalum suspendi potest mandati executio quantumuis pœnalis, num. 16.

Scandali periculum vbi vertitur, Principi non obtemperatur, num. 17. Nec Papæ, ibid.

Nouitas a lege introducta scandalis, & seditionibus occasio præbet, ibid.

Censura litterarum suspenduntur, suspensa earum executione ob scandalum, num. 18. Vbi adducitur exemplare quoddam, ibid.

Papæ etiam rescribenti cum clausula (non obstante scandalo) non obtemperatur si immineat, num. 19.

Scandalum est contra finem præcepti diuini, n. 20.

Scandalum subditorum præcauere debent Prælati, num. 21.

Superior caret potestate præcipiendi aliquid exequi cum scandalo, quia concurrit cum præcepto diuino, num. 22.

Potestas data à Deo Principi non fuit in destructionem, sed in ædificationem, num. 23.

Potestas Principis iustitia coarctatur, & vltra non potest, quàm honesto potest, non quando lædit pietatem, aut bonos mores, num. 24.

Triginta, & tres casus, quibus ob scandalum receditur a iuris dispositione refert Felinus, n. 25.

Scandalum maximum oriretur in Regno, si alienigenæ admitterentur ad beneficia, aut ob derogationem Regij patronatus, num. 26.

Scandala, & seditiones magnæ fuere in Hispania orta, anno 64 ob admissionem alienigenarum ad beneficia, num. 27.

Ob scandala, & turbationes ortas in Hispania, concessit Paulus III. quòd nullus alienigena potiretur pensionibus & beneficiis in ea, n. 28.

Ex Reipublica turbatione scandalum nascitur, num. 29.

Ob scandalum imminens compellitur quis cedere, beneficio obtento, num. 30.

Ob scandalum debet quis renuntiare electioni de se facta, num. 31.

Ob scandalum potest Episcopus compelli renuntiare Episcopatui, num. 32.

Ob scandalum quis priuatur, num. 33.

Ob scandalum transfertur quis de vna Ecclesia ad alteram, num. 34.

Scandali tanta est vis, vt eius ratione multa fieri permittantur, quæ aliàs non permitterentur, n. 35.

Ob scandalum vitandum legitimè retinentur in Senatu litteræ in derogationem Regij patronatus, laicorum, & iuris strangerij, num. 36.

Ob scandalum vitandum litteræ in derogationem Concilij Tridentini retinentur in Senatu, n. 37.

Ob scandalum vitandum licita est lex Regni disponens, ne alienigenæ in Regno obtineant beneficia, num. 38.

Propter scandalum vitandum, & quietem Reipublicæ potest etiam Clericus à Regno, aut Ciuitate expelli per œconomicam Regis potestatem, num. 39.

Breue Pij V. de iterum examinandis Religiosis Confessoribus ob ingens scandalum inde ortum reformauit Gregorius XIII. ad supplicationem Philippi Secundi, num.40.

Ex nouitate magna oriri assolent scandala inter Religiones, & Clerum omnino vitanda, n. 41. & seqq.

Declaratio S: Congregationis refertur, qua ad euitanda scandala inter Ordinarios, & Religiones oriuntur propter nouum Confessorum examen noniter decreuit, num.42.

Doctores qui videndi circa nouum examen Religiosorum Confessorum, num.43.

Ob suspensionem generalem licentiarum Religiosis ad confitendum datarum factam in Archiepiscop. Toletano per D. Villegas, maxima orta fuere scandala, qua Rex, vt protector status Ecclesiastici sedanda curauit, num.44.

Cum Episcopus Cordubensis idem obtinuisset per Breue ob scandali causam decreuit Senatus, ne fiat nouitas, num.45.

Si ex precepto iniusto Papa prasumitur statum Ecclesia turbari, & oriri scandalum, non obtemperatur sine peccato, num.46.

Scandalum vbi timetur potest Rex pro illo sedando inter Ecclesiasticos, & Religiosis procedere, & componere non iurisdictione, sed œconomica potestate, num.47.

Vbi ob scandalum turbatur Regis status tranquillus, Rex inter Ecclesiasticos extraiudicialiter cognoscit, num.48.

Ob longam Roma distantiam Hispani difficillimè possum adire Pontificem, ac ideo contumelias inter Ecclesiasticos Senatus modestè compescit, num.49.

Per legatos ad Romam missos, scandala, qua patitur Ecclesia, Rex vetat, num.50.

Princeps ante oculos habere debet ne scandala committantur, num.51.

De pace omnino procuranda in Republica, num.52. remissiuè.

Ob scandala vitanda, & pacem habendam multi sunt casus speciales, in quibus receditur à iure, num.53. remissiuè.

Scandalum nascitur ex inobseruantia legum, & priuilegiorum, è contrario vero pax, num.54.

Non omnia, qua possunt fieri sunt facienda, vbi adest inconueniens, num.55.

Retentio Bullarum locum habet, etiam mero iure validarum, si ex earum executione scandalum, damnúmve notabile timeatur, num.56.

Senatus examen, quo legitimam retentionis causam reperiit, vbilibet talis debet iudicari, n.57.

Principi asserenti timorem scandali, aut alicuius damni omnino standum erit, num.58.

Pontifex multum defert examini Senatus ad Bullarum retentionem, eiúsque informationi super damnis oriundis ex litterarum executione, num.59.

1 CHRISTVS Omnipotens Dominus per Matthæum *cap.* 28. † exclamando, inquit, *Væ mundo à scandalis*, &c. *Si autem manus tua, vel pes tuus scandalizat te abscinde eum, & proijce abs te*, & iterum, ibi: *Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & proijce abs te.*

Quàm iusta igitur & legitima sit scandali
2 imminentis, † seu minantis causa, ad retinendas litteras Apostolicas in Senatu ad effectum supplicandi, & rescribendi ad Summum Pontificem melius instruendum, & informandum; in hoc potissimum cognoscetur, quod licet in omnibus Pontificalibus Decretis supra citatis in *cap. antecedenti*, à principio, supersedendum patientes permittentibus in executione rescriptorum iusta existente causa, nullibi specificatus, quæ iusta dicatur, sed iudicio discretionis, & arbitrio executoris iusto omnino relinquitur, vt eorum lectura manifestè monstrat.

At cum causa scandali eminentior sit, eius-
dem † specialiter meminit Pontifex *in cap. cum* 3
teneamur. 6. *de de prabendis*, ibi: *Aut si non poteris ei sine scandalo prouidere, æquanimiter sustinemus, si pro ea mandatum nostrum non duxeris*
exequendum, &c. Quia nihil † cum scandalo 4
fieri animaduertit Pontifex, *in cap. nihil* 2. *de prascriptionibus*, ibi: *Nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum nos velle de causis pauperum desinire, vobis scripsisse meminimus*, &c.

Et in Sancto Matthæo *cap.* 13. *littera F.* legi-
mus: *Et mittet filius † hominis Angelos suos*, 5
& colligent de Regno eius omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem. Quem locum S. Gregorius super Matth. *cap.* 25. *homil.* 12. sic declarat: *Sed sciendum nobis est, quod sapè in sacro eloquio Regnum cœlorum prasentis temporis Ecclesia dicitur, de quo alio in loco Dominus dicit, Mittet filius hominis Angelos suos, & colligent de Regno eius omnia scandala. Nec enim in illo Regno beatitudinis, in quo pax summa est, inueniri scandala poterunt, qua colligantur*, &c.

Satagendum quippe est † pro auferendo su- 6
spicionis scandalo, vt inquit text. *in cap. satagendum* 10. *in ordin.* 25. *quæst.* 1. Sicque Propheta Rex Dei protectionem inuocat pro euitando
† scandalo, Psal. 140. *Custodi me* (inquit) *à la-* 7
queo, quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem.

Quare vbi imminet scandalum in executione
gratiæ, & † litterarum Apostolicarum, exequen- 8
dam non esse, sed supersedendum in ea, & rescribendum ex *dict. cap. cum teneamur*; plurimi Doctores probant, & fundamentis exornant: Innocent. *in cap. nisi cum pridem. de renunciat.* Abb. *in cap. quæsitum, de rerum permutat. & in dict. cap. cum teneamur*, Felinus *in cap. si quando, col.* 2. *de rescriptis*, vbi Decius *num.* 5. *n.* 5. *& num.* 14. idem Felin. *in cap. consanguinei, n.* 7. *de re iudicat.* optimè Cardinal. Zabarel. *in dict. cap. si quando, num.* 30. *in fin. vers. Circa hac*, Felin. *in cap. qua in Ecclesiarum, num.* 64. *de constitut.* post Innoc. & Abbat. in locis ab eo citatis, Siluester Aldobran. in additionibus ad Decium *in dict. cap. si quando, num.* 14. *litter. G.* Felin. *in cap. nihil de prascriptionibus*, latè Rebuffus *in* 2. *tom. tit. de litteris obligatoriis, art.* 6. *gloss.* 2. *num.* 9. *&* 10. plura congerit Loazes *de matrimonio Regum Angliæ, dub.* 3. *num.* 21. cum pluribus sequentibus, Mexia *in apparatu ad legem Toleti. de taxa. panis, fundament.* 22. *part.* 12. *a num.* 33. *cum sequentibus*, qui *num.* 47. Hanc
doctrinam applicat † retentioni Bullarum factæ 9
per Senatum, Oldrald. *cons.* 262. *num.* 2. *vers. Sed si qualibet vnio*; vbi dicit: Rescripta Pontificis aliquibus scandalis subsequutis non exequenda, latissimè Alphonsus Azeued. *in l.* 14. *tit.* 5. *lib.* 1. *Recopil. à num.* 29. *cum seqq.*

Latissimè & mirabiliter per Couar. *in repetit. cap. peccatum* 2. *part. a num.* 7. *& in versic. Hinc*

sanè

10 *sanè fit, vt cum* † *scandalo minimè sit obediendum*
superiori, & etiam Papa, quoties rectitudo ratio-
nis dictat, potius expedire, quòd non obtempere-
tur, quam quod scandalum oriatur. Et in princi-
pio dicit, quod propter vitandum scandalum
omitti iustè potest obedientia, aliàs debita su-
periori, Selua *de beneficiis, 3. part. quæst.* 8.
num. 1.

Pelaez à Mieres *in tractatu de maiorat. 4 part.*
11 *quæst.* 1. *limit.* 1. *num.* 106. † vbi ex Cardinali,
Imola, & aliis *in cap. si quando, de rescriptis,* &
Romano *in l. si verò, §. de iure Valentia 7. de so-
luto matrimon.* Socin. Iunior. *in l. hæredes mei,*
§. cum ita, ff. ad Trebellian. num. 36. *fol.* 223. di-
cit, quòd quando ea obseruantia mandati Prin-
cipis sequitur nouum scandalum, non tenetur
quis obedire.

Palatius Rubeus *in cap. per vestras, fol.* 66.
12 *in magnis, col. 3. conclus.* 1. *§.* 18. *num.* 16. & latis-
simè *in tractat. de beneficiis vacantibus in Curia,*
§. 7. per totum. vbi eleganter multa congerit, &
per totum tractatum, *& in §.* 11. *col.* 3. *ad finem,*
& col 4. ad princip. Cenedus *in collectanea ad De-
cretales, collect.* 3. qui *num.* 2. ex plurimis Do-
ctoribus ab eo citatis dicit. Quòd excusatur
officialis non obtemperans primo superioris
mandato, quando ex eo sequitur absurditas, vel
scandalum, aut aliud inconueniens, optimè Ia-
cobus de Graffi. *in suis decisionibus casuum con-
scientiæ, part. 2. lib. 3. cap. 25. num.* 8.

Obiter cum Azeuedo, tantum dicit Barbos.
*in collectan. ad cap. cum tentamur, num. 2. de præ-
bendis.*

13 Ipse Barbos. melius † *in addition. collect. ad
cap. si quando, de rescriptis,* vbi *in colu.* 1. *post
princip. & col 2. in princip.* dicit, quòd quando
imminet scandalum, vel malum aliquod con-
tra bonum publicum, ita vt maius damnum ti-
meatur ex litterarum Apostolicarum executio-
ne, quàm sit bonum ex eis prætensum, super-
sedendum esse.

Latissimè etiam Doctor Anguianus *in tract.
de legib. & constitut. lib. 1. controuers. 5. num.* 3.
num. 5. *num.* 18 *num.* 21. *num.* 30. & in aliis plu-
rimis eiusdem controuersiæ.

Antonius Faber *in suo Codice, lib. 7. tit. de ap-
pellat. tanquam ab abusu, defin. 8. pag.* 471. *& de-
finet.* 23. *p.* 475.

Prosper. Farinacius *in prax. criminal. part.* 3.
tom. 1. *tit. de pœnis temperand. quæst.* 97. *casu* 2.
14 *num.* 36. dicit; quòd † quando in executione
rescripti timetur de vniuersali futuro scandalo,
non erit facienda.

Vbi & *sub num.* 33. adducit doctrinam Cardi-
nal. Zabarell. *in cap. si quando, num* 30. *in fin.
vers. Quare circa hac,* testantis se aliàs consu-
luisse, differendam esse Vrbani VI. iussionem
factam Episcopo Florentino, vt certos publi-
caret processus contra Carolum Regem Hieru-
salem, & Siciliæ, eidémque Vrbano rescri-
bendum, & expectandam secundam iussionem,
non obstantibus grauissimis pœnis contentis in
prima iussione, & hoc propter scandalum ma-
gnum, de quo in prædictis Regnis, & Prouin-
ciis dubitabatur, aut timebatur, si talis fieret
publicatio.

Farinacium, & Zeballos laudans, idem re-
fert Antoninus Amato *variarum resolutionlib.* 2.
cap. 72. *num.* 29. vbi prosequitur hunc articulum,
supersedendum esse in executione litterarum
Apostolicarum, quando in ea periculum immi-
net scandali, & in Senatu eidem denegandum
esse (exequatur) quo Rea in Sicilia vtitur, vel
aduotauimus multis citatis Doctoribus superiùs
in cap. 2. à num. 37. & num. 41. cum seqq.

Eiusdem Zabarellæ casum ad litteram addu-
cit Palatius Rubeus, *§.* 11. *& §. 7. ante finem.*
Vbi proximè citatus, † aduertens, esse notan- 15
dum, cùm ex hoc eueniunt plurima inconue-
nientia, quæ accideremi litteris indistinctè, &
indiscretè parendo, ea qua doctrina deducit
ipse Palatius Rubeus vnam conclusionem, quam
dicit notabilem ad propositum, in quo versa-
mur retentionis. Quòd si Papa aliquid præci-
pit fieri sub pœna excommunicationis latæ sen-
tentiæ, ipso facto incurrendæ contra non obe-
dientes, vel obtemperantes, si ea mandati exe-
quutione timetur scandalum, vel alia mala fu-
tura, vel aliter dubitatur de mente Principis;
licitè sine metu excommunicationis mandata-
rius differre potest, dum Papæ rescribit, & se-
cundam iussionem expectat.

Et post Felinum *in cap. nihil,* † *versic.* 30. *de* 16
præscriptionibus, Ioannes à Cochier. *de iuris in
exempt. tomo 2. in Scholiis ad Constit. Concil. La-
teranens. part.* 1. *§.* 3. *folio* 32. *num.* 20. dicit, quòd
propter scandalum potest suspendi executio
mandati Apostol. quantumvis pœnalis, *& n.* 41.
Quòd Principi non est obediendum, † quoties 17
vertitur periculum scandali, ex Diuo Thoma
2. 2. *quæst.* 8. *articul.* 1. Vincent. Carosius *de re-
mediis, excep.* 6. *num.* 28. videndus Tiraquellus
de pœnis temperandis, causa 46. nec Papæ obe-
diendum esse, quoties vertitur periculum scan-
dali, Fimiant. Barbatia *de præstantia Cardinal.*
p. 1. *num.* 37. Hieronymus Gratus *cons.* 1. *num.* 39.
column. 2. Cochier. vbi proximè, *num.* 16. &
comprobatur authoritate Diui Augustini *de Ci-
uitate Dei, lib. 3. cap.* 24. vbi loquens de noui-
tate inducta per legem Agrariam, inquit: *Quòd
fuit initium ciuilium seditionum, & bellorum in
Republica. Volebant enim* (inquit) *Grachi legi-
bus Agrariis agros populo diuidere, quos nobilitas
perperam possidebat; sed eis tam vetustam iniqui-
tatem audere conuellere perniciosissimum: imò verò,
vt ipsa res docuit, perniciosissimum fuit, nec enim
legibus, & ordine potestatum, sed turbis, ar-
morúmque conflictibus nobiles, ignobilésque neca-
bantur.*

Comprobat hanc conclusionem † Palatius 18
Rubeus ex alio exemplari adducto per Petrum
de Ancarranus *in consil* 241. incipiente, *per præ-
dicta*; consulentem non esse obtemperandum
cuidam mandato Papæ, per quod mandabat
cuidam moniali, vt ad primum rediret mona-
sterium (à quo legitimè, & cùm eius authori-
tate fuerat regressa) sub grauissimis pœnis, &
censuris, & consuluit, quòd non obtemperan-
do, excommunicationem nullatenus incurrit,
quia clausula, *Si preces veritate nitantur,* etiam
tacitè subintellecta iuata, *capitul. de rescriptis;*
suspendit effectum excommunicationis.

Quòd ampliatur, etiamsi Papa vel Princeps
rescribere † cum clausula (*non obstante scanda-
lo*) quoniam adhuc executio suspendenda erit, 19
Felin. *in cap si quando, de rescriptis, in vers. Su-
persedere, n,* 2. *&* 3. Graffis *in decisionibus aureis,
casuum conscientiæ, part. 2. lib. 3. cap.* 25. *num.* 8.
Anguianus *de leg. lib. 1. controuers.* 5. *num.* 66. Ab-
bas *in cap. quæsitum de rerum permut. & in c. cum*

teneamur, de prebendis, Axeuedus in l. 14. tit. 3.
lib. 1. Recopilation. sub num. 29. optimè Couarru.
in prælection. cap. peccatum 1. part. num. 7. post.
medium, Prosper. Farin. in prax. crim. 3. part. tit.
de pœnis temperan. q. 97. casu 2. num. 36. & per
Nauarr. in cap. Sacerdos, num. 130. & num. 131.
& Abb. in dict. cap. cum teneamur, de prabend.
tenet Cochier. de iurisdiction. ordin. in exemptos,
tomo 2. in Scholiis ad Constition. Concilij Lateranen.
part. 1. §. 3. num. 44. fol. 33. Vbi dicunt, etiam
Papam non posse soper scandalo dispensare, nec
tunc illi obediendum.

20 Et ratio est, quia superior † non potest ita
hoc præcipere, cùm sit contra charitatem, quæ
finis est præcepti diuini, 1. ad Timotheum cap. 1.
21 & præcipuè cauere debent Prælati † subditorum
scandalum, cap. cauendum 10. quæst. 3. Vnde
superior potestatem non habet præcipiendi
aliquid exequi existente scandalo, tum concur-
22 rat cum præcepto diuino, † cui nihil detrahi
potest, sicut sentit Bald. in l. rescriptu, C. de
precibus Imperator. offeren. column. 2. & Decius
in cap. si quando, de rescriptis, col. 2. Archidiacon.
in cap. si peccauerit, col. 3. 2. quæst. 1. quem
sequitur Palatius Rubeus in repetition. cap. per
vestras, fol 66. in magnis, col. 3. conclus. 1. §. 18.
num. 16. optimè Couar. & Axeued. vbi proximè
citati, Anguian. dict. controuers. 5. num. 5.
dicens, quòd Princeps potestatem non habeat
præcipiendi aliquid, ex quo scandalum, aut aliud
graue malum sit sequendum, quia potestas, quam
23 dedit † illis Deus non fuit in destructionem, sed
ædificationem, teste Diuo Paulo II. ad Corint. 10.
& vltim. & facit cap. 14. dist. ibi: Peccandi licentiam
suscipere, ex qua impotentia in superiore
infert consequentiam ad inferiorem subditum,
vt eodem modo nequeat obedire, sed resistere,
quia potestas Principis iustitia coarcta-
24 tur, & vltra non potest, † quàm honeste possit,
& quando facta Principis lædunt pietatem, existimationem,
verecundiam, & generaliter contra
bonos mores, facere non posse, credendum
est; magnam Doctorum caretuam, multásque
speciales doctrinas videndas per Giotham cons.
1. à num. 17. cum sequentibus; quibus quidem
mirabiliter exornabis verba textus in d. cap. si
quando, de rescriptis, ibi: Cùm non possis iustè, &c.

Felinus in cap. nihil, de præscriptionibus, re-
25 fert triginta & tres casus, † quibus ob scandalum
receditur à iuris communis dispositione.

Ex quibus infertur ad nostrum propositum,
26 quòd cum maximum † timeatur scandalum in
his Regnis Hispaniarum inter Regnicolas, &
originarios, si ipsis expulsis alienigenæ admitterentur
ad beneficia Ecclesiastica in derogationem
iuris, & priuilegiorum huius Regni, vt
expresse considerat Rex noster, in l. 25. tit. 3.
lib. 1. Recopilation. ad medium, ibi: Porque qualquiera
cosa que se proueyesse por su Santidad, y sus
Ministros, en derogacion de las cosas susodichas,
ò qualquiera dellas, traeria muy grandes y notables
inconuenientes, y dello podian nacer escandalos, y
cosas que fuessen en deseruicio de Dios nuestro Señor,
y nuestro daño, y desto Reinos, y naturales
dellos, &c. Et in l 14. eodem tit. & lib. idem dicitur
ibi: Esta muy cierto y conocido, que quando
las dignidades, y beneficios de nuestros Reinos
se dan à los estrangeros, resultan dello muchos inconuenientes
que se siguen, &c. Et ibidem infe-
riùs post medium, ibi: Y como quiera que antes
de agora veiamos, y sentiamos esta injuria, y
daños, † que nos, y nuestros naturales recibian, 27
especialmente del año de sesenta y quatro a esta
parte, que se començaron los mouimientos, y turbaciones
en nuestros Reinos, &c. Et refert copiosè
Doctor Illescas in sua historia Pontificali, capitulo
de la guerra final del Rey de Francia, † para
cobrar el Ducado de Milan, §. 10. fol. 225. vbi 28
refert has commotiones hac de causa euenisse,
quòd contra ius Regni prouiderentur exteris
officia, & beneficia, & lib. 6. eiusdem historia,
cap. 27. §. 17. de Paulo III. Pontifice 228. fol. 338.
refert, tunc fuisse per ipsum Paulum III. concessum,
quod beneficia, pensiones, & alia Ecclesiastica
exteris non dentur, hoc idem refert
Azeued. in d. l. 14. num. 31. Salzedus in practica
crimin. Canon. cap. 54. num. 18.

Quibus quidem turbatur Respublica, & in-
ter omnes oritur scandalum, † iuxta illud Sanct. 29
Hilarij in Commentar. in Matthaeum, cap. 25. dum
ait: Atque his quidem vexationibus multi turbabuntur,
& in tantis insurgentibus malis scandalizabuntur,
& vsque in mutuum odium excitabuntur,
&c.

Nihil enim est, quod pacem & tranquillitatem
Reipublicæ, & subditorum magis turbet,
quàm scandala, quæ ideò euigilans Principis
munus omnibus modis, & remediis adhibitis
abscindere, & delere conatur, vt & ipse etiam
pace & tranquillitate fruatur; hanc statim rationem
Nos docet Pontifex in c. 1. de offic. legati,
lib. 6. in hæc verba: Officij nostri debitum remediis
inuigilat subditorum, quia dùm eorum excutimus
onera, dum scandala remouemus, Nos in
eorum quiete quiescimus, & fouemur in pace; ex
quo text. etiam, & illud colligitur, quòd pax,
& tranquillitas Principis, in pace & tranquillitate
subditorum consistit, & quod vna ab alia
reciprocè dependet. Videnda alia iura allegata
suprà cap. 3. à num. 45. & seqq. quò tendit illud
Dauidis Prophetæ Psalm. 45. Conturbata sunt
gentes, & inclinata sunt Regna.

Hinc prouenit celebris doctrina Innocent.
in cap. nisi cum pridem, de renuntiat. Vbi dicit,
quòd propter scandalum † imminens, non so- 30
lùm gratia non est exequenda, verùm etiam potest
quis compelli cedere beneficio suo iam obtento,
in quo ius habet radicatum, pro quo facit
cap. cum decorem, de Clerico coniug. in fin.
quod commendat Barbatia in tractatu de præstant.
Cardinal. num. 37. & declarat Rochus de
Curte de iure patronat. verb. Honorificum, num. 3.
column. 3. plures alios allegat Meaia de taxat.
panis in apparatu. 11. fundament. part. 12. n. 33. cum
sequentibus, & n. 47. videndus etiam nouissimè
Viuianus de iure patronat. lib. 7. cap. 8. n. 14. & à
num. 9. Azeued. in l. 14. tit. 3. lib. Recopilat. n. 29.
in principio, & post Abbatem, Felin. & Decium,
idem probat Couarru. in regula peccatum, 1. part.
num. 7. ad medium, vbi, quòd propter scanda-
lum debet quis renuntiare electioni † de se factæ 31
(apud quem, num. 4. latè videbis, quando scandalum
est passiuum, aut datiuum, seu actiuum
prout est in supradictis casibus) Axeued. in dict.
l. 14. num. 51.

Et etiam Episcopatum propter scandalum
potest quis † compelli ad dimittendum, & re- 32
nuntiandum, Federic. de Senis in tractat. de permutat.
benefic. num. 4. Hostiens. in cap. nisi cum
pridem.

pridem. num. 63. de renuntiat. Cardinal. Iacoba.
de Consil.lib.9.art.3. n.24.& n.37. Mant. *in Dia-
logo de Consil. n. 53.* & est communis opinio in
praxi quoque recepta, vt affirmat Flaminius
Parisios, *de resignat.beneficiorum,lib.3 q.18.n.22.*
namque † ratione scandali quis priuatur Gam-
33 bar. *in extrauagant. Iulij II. de simoniaca Papæ
electione,n.156.* Stephanus Aufrerius *in Clement.
vt Clericorum, n.12. de offic. Ordinar.*

Et ratione scandali quis transfertur de vna
34 Ecclesia † ad aliam, Archidiacon. *in cap. sug-
gestum 7. quæst. 1.* Abbas *in cap. de election* Ro-
doanus *de rebus Ecclesiæ non alienand. rub. 18.
num.34.* Flamin. Paris. vbi proximè *n. 24* com-
munem dicens.

35 Tanta enim est vis scandali, † vt multa fiant
ratione scandali, quæ aliàs non permitterentur,
Philippus Probus *de iure Regalium, quæst. 23.
num.3.* Cepolla *de simulat.contract num.247.* Car-
dinal.Parisius *consil.68. num.132 volumin 4.* Fla-
mio. Paris. *dict. lib. 3. q. 18. n. 25.* qui post alios
num.26. & sequentibus, idem affirmat in Papatu.

Camillus Borrelius *in tractatu de præstantia
Regis Cathol. cap.52.num 3.& 4.& num. 5.* Lo-
36 quendo de † prærogatiua Regis Hispaniarum in
retinendu Bullas Apostolicas in derogationem
sui Iuris Regij patronatus vel laicorum, vel Iu-
ris stranger ij licitè fieri ob euitandum scanda-
lum hinc suboriendum, ex hac etiam ratione
scandali obuiandi esse legitimam, & iure per-
missam hanc, de qua agimus, Bullarum Apostoli-
carum retentionem, latissimè probat Palatius Ru-
beus *de beneficiis vacantibus in Curia,§.7.& §.11.
per totum*; imò etiam per totum tractatum, &
Mexia abunde *in lege Toleti de taxa. panis, fun-
damento 11. part.12. à num.33. vsque ad 47.* Sal-
zed. *in pract. criminal. Canonic. cap.14. num.10.*
Couarru. *practic. cap. 36. in principio.* Ea qua
ratione & fundamento fere Doctores omnes,
qui de hac Bullarum retentionis vsu, & praxi
tractant, quos in vnum congessimus suprà *c. 2.*
à principio, illam iustam, & licitam profitentur.

37 Et loquendo in retentione † literarum Apo-
stolicarum contra dispositionem *Concilij Triden-
tini* obtentarum ob euitandum scandalum in-
de spectandum licitè facienda probat Pater Hen-
riquex *lib.2. de Pontificis claue, cap.23. §. 3.* vi-
dendus, cùm sit in detrimentum, & præiudi-
cium boni communis, & publicæ vtilitatis, vt
videre licet.

Hinc est, quòd ad euitandum scandala, quæ
38 futura esse timentur, † ex quibus damnum ori-
tur, licita est lex Regni, vel statutum dispo-
nens, ne alienigeni obtineant beneficia Eccle-
siastica in Regno, vel Prouincia, Angelus *con-
sil. 23.* Capitius *decis. 131. num. 6. & 7.* Azeue-
dus *in l. 14. tit. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilation. sub
num. 46.* optimè Anton. Thesan. *decis. 131.
num. 3. & 7.* Petrus Anton. Petra. *in tract. de
potestate Princip. cap. 6. num. 9.* Codex Fabian.
lib. 3. tit. 1. de iudiciis, definition. 39. Quinti-
lian. Mandos. *in tractatu de monitor. quæst. 23.
num. 3.* Hieronym. Portoles, & ab eo citati
in addition. ad Molin. *§. alienigeno. num. 1. cum
sequentibus*, Iacob. Cancer. *variarum resolut.
lib. 3. cap. 14. de manutent. à num. 61. cum
sequentibus.* Vbi mirabiliter de hac ratione
scandali, & alij per Nos citati suprà *cap. 2.
hac 1. part. versicul. Angelus in cons. à num.12.*
quibus adde Flaminium Parisium *de resigna-
tion. lib. 4. quæst. 7. num. 3.* Ojeda *de bene-
ficio incompatibil. 1. par. cap. fin. num. 116.*
Azorius *in institut. moralib. part. 2. lib. 6.
cap. 4. quæst. 25. versicul. Deinde cum alieni-
gena*, ex quo ita infert, ibi: *Hinc est quod
statutis & legibus Principum, & regum exteri,
& alienigena penitus excludantur à beneficiis
in Regno, Prouincia, vel Vrbe institutis, quæ le-
ges iure Canonico permittuntur, nec improban-
tur, &c.*

Confert etiam, quoniam propter scandalum
vitandum, † & quietem Reipublicæ potest 39
etiam Clericos expelli à Regno, aut ciuitate per
Regem œconomica potestate, vt in exemplis
adductis ex aliis Doctoribus per Iacobum de
Graffis *in tractat. de effectibus Cleric. effectu 1.
num.10. & 11.* & ex iis, quos latiùs citauimus
suprà *cap.3. hac 1. in §. vnico à num.67. vsque ad
fin. atque infra 1. part. cap. 1. à num. 32. & seqq.*
vbi plurimi citantur.

Hinc est etiam quod cum † publicaretur *Pij 40
Quinti Breue*, vt Episcopus successor in digni-
tate potuisset ad suæ conscientiæ securitatem
iterum examinare Religiosos, ex licentia præde-
cessoris sui administrantes pœnitentiæ Sacra-
mentum; orta est maxima dissensio inter omnes,
quareob bonum publicum, & euitanda scan-
dala in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, &
temporalis, *Philippus Secundus Hispaniarum
Rex* supplicauit ab eodem Breui, & instanter
petiit humiliter à Sede Apostolica eius reuoca-
tionem ob hoc scandalum futurum, quod qui-
dem propterea illud reformauit *Gregorius XIII.
Anno* 1572. quæ reformatio stat in *Bullario tom.
2. pag.* 1208. *& sequentib.* Et ex hac nouitate,
quàm † magna scandala timeri debeant, & ori- 41
ri soleant inter Religiosos, & Clerum, in ter-
minis videnda sunt, & legenda, *in Clementin.
dudum de sepulturis*, per totam maximè *in vers.
Ab olim.*

Et referendo has easdem Bullas scilicet *Pij V.
& Gregorij XIII.* latè & optimè hunc articulum
examinat nouissimè Ioann. Maria Nouarius *in
pract. conclusion. noui iuris Pontific. tit. de con-
fession. Sacramen. absque loci ordinar. approbat.
non audiend. conclusio 2.* aliàs respectu operis,
conclusion. 69. per totam, & num. 4. adducit se-
quentem declarationem Cardinal. quam cum
† conducat rectè rei, de qua agimus illam non 42
omittam in hæc.

*Cùm Sacra Congregationi Cardinalium negotiis
Episcoporum, & Regularium præpositorum inno-
tuerit Confessarios Regulares grauiter conqueri,
quòd ab Archiepiscopis, Episcopis locorúmque
Ordinariis ab audiendis Confessionibus quauis
de causa discriminat, Suspendantur: & pro-
pterea sæpè contingere, vt ab eisdem Archie-
piscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis om-
nibus simul vnius Conuentus Confessariis Con-
fessiones audiendi facultas adimatur, illustrissi-
mi eiusdem Sacræ Congregationis Patres rati
vix fieri posse, vt hæc sine scandalo, magnáque
animarum pernicie contingant, re maturè per-
pensa ad omnem scandali materiam submouendam,
& quò magis spirituali piarum mentium consola-
tioni consulatur; Statuunt, ac decernunt Archi-
episcopis, Episcopis, aliísque Ordinariis locorum,
ad quos Confessarios approbandi ius spectat; Con-
fessarios Regulares, aliàs ab ipsis liberè appro-
batos ab audiendis confessionibus posthac suspen-
dere*

dere minimè licere, nisi ex noua causa, eáque ad confessiones ipsas pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum, statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, & locorum ordinarios confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnius Conuentus Regularibus Confessariis eadem sacra Congregatione inconsulta nullo pacto adimere posse, quod quidem Decretum, vt illi Illustrissim. Patres opportunum, & necessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari Romæ 20. Nouembris 1615. A. Mar. Episcop. Hostiens. Cardinalis Gallus V. Theatin. Secret.

Quæ declaratio omnimodam in hoc casu tol-
43 lit difficultatem ne scandala † oriantur, & circa
hanc controuersiam videndi insuper sunt Ricius *in prax. tom. 4. resolution. 70. num. 5.* Zanard. *in Director. Theolog. 1. part. de pœnitent. Sacrament. 24. §. 4.* Fagund. *præcept. 2. lib. 7. cap. 2. num. 30.* Miranda in *Manual. Prælat. tom. 1. q. 45. art. 7.* Ioann. Hieronym. Campanil. *diuersor. Iuris Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 70.* Villaluboa *in summ. tom. 2. tract. 9. diffin. 53. num. 5.* Dian. *in resolution. moral. tractat. 2. de dubiis regular. resolut. 17. & resolut. 22.*

Et cum Doctor Villegas (vir non satis lau-
44 dandus) huius † Archiepiscopatus Toletani
Gubernator Generalis pro Serenissimo Infante Cardinali, voluisset suspendere licentias Religiosorum ad confitendum obtentas, & prædicandum sine sua, Rex Catholicus noster Philippus Quartus, tanquam Protector status Ecclesiastici (prout latissimè probauimus, *cap. 1. hac 1. part. per totum*) authoritatem Regiam interposuit, ad euitanda scandala maxima, & commotiones inde ortas in Ecclesia Dei, ac ita decreuit *Nouitas ne fieret.*

His etiam temporibus noster Episcopus Cordubensis ad id ipsum obtinuit Breue à Sede
Apostolica, & ex eadem ratione scandali vitan-
45 di, † & ob quietem Reipublicæ Ecclesiasticæ,
& temporalis ac spiritualis, idem ordinatum & Decretum fuit à Regio supremo Senatu, ad quod conducunt omnes doctrinæ hactenus relatæ à principio huius Capituli; & facit insuper, quam adducit Palatius Rubeus *in tractatu de beneficiis vacantibus in Curia, §. 11. col. 3. ad fin. & col. 4.* ex doctrina Innocentij *in cap. Inquisitioni, de sentent. excommunication. in fine*, dicentis: Quòd
46 si ex præcepto † iniusto Papæ vehementer præ-
sumitur statum Ecclesiæ turbari, vel scandala ventura esse, non esse parendum, imò foret peccatum, obtemperare; & videndus est Cened. *in collectan. 1. part. collectan. 9. num. 3.* vbi plurimas allegat huius Decreti comprobationes. Ad quæ videnda sunt, quæ longa serie diximus hac 1. *part. cap. 1. per totum*, quæ omnino probant, quæ hîc dicuntur.

47 Supradicta omnia coborantur † ex eo, quòd
vbi timetur scandalum exoriri, & seditiones, procedere potest Rex pro illis sedandis, etiam inter Ecclesiasticas personas, & Religiosos, & componere non iurisdictione, sed œconomica potestate, & authoritate, ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur, probant Archidiacon. *in cap. 1. de restitutione spoliatorum*, Augustin. Beroi. *consil. 56. n. 13. volumin. 3.* Guido Papæ *decision. 1. & ibi*, Raneh. *in addition. & decis. 552. & consil. 78.* Anton. Thesaur. *decis. 82. decisione 131. num. 10. & vtrobique addition.* Gutierez *practicarum quæst. c. 34. num. 18. & 22. lib. 1:* Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus, lib. 2. quæst 22. num. 60.* & Codex Fabianus *lib. 3. tit. 1. de iudiciis, definition. 38.* Et quod Princeps licitè possit authoritatem suam Regiam interponere, vbi timetur scandalum inter Religiosos, & Ecclesiasticas personas non per viam iudicij, sed extraordinariæ cognitionis, notant insuper Zephales *cons. 19.* Albanus *consil. 75. num. 5.* Bosius *in tractatu causar. crimin. titulo de Principe, num. 211.* Oliuanus *vsitat. alium namque, cap. 14. num. 144.* Petra *de potestate Princip. cap. 6. num. 85.* Cauedus *de patronatu Regio, cap. 36. num. 3.* Anton. Thesaur. *dict. decis. 131. n. 8.* & ex aliis Iacobus Cancer. *variarum resol. lib. 3. c. 14. de manuteut. à n. 7. cum seqq.*

Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici, capitul. 71. à num. 58.* Dum loquutus fuerat de Rege Catholico, & eius Tribunalibus cognoscentibus de violentiis factis inter perso-
nas Ecclesiasticas, *num. 59.* ita ait: *Et hoc am-*
biguum esset, † si faceret per viam cognitionis ordi- 48
naria, & propria iurisdictionis, sed potius per modum defensionis cuiusdam extraiudicialis, ne inter personas Ecclesiasticas in Regno scandala, & rixæ oriantur, & perturbetur status Regni tranquillus præsertim subditorum laicorum, maximè quia in hoc Regno Neapolitano, quod vicinissimum est Summo Pontifici, & Vrbi Romanæ, qui statim adiri possit, cuius contrarium militat in Hispania, vt propter longinquitatem, & Romanæ Curiæ distantiam, Rex,
sinque magistratus modestè Clericales † contume- 49
lias inter ipsos vertentes compescant, etiam aduertit Villalobos, &c.

Quibus consonat bonus textus *in cap. qui à*
Sancta Romana Ecclesia, † cui auctore Deo præ- 50
sidemus à pluribus patitur violentias, &c. Ab Imperatore directi intersunt Nuntij, qui scandala fieri vetent, &c. Ne vel Ecclesia scandalizetur, & Imperialis honorificentia minuatur, & cap. 28. in ordine. 63. distinctione.

Et quod ad scandalum vitandum possit Princeps Regiam manum interponere ex *l. æquissimam 17. de vsufructu*, vbi notant omnes communiter scribentes, *& in l. 1. C. de prohibita sequestrat. pecun.* Petrus Gregorius *3. part. sintagmat. lib. 23. cap. 3. num. 23.* Franciscus de Ponte *cons. 21. num. 1. volum. 1.* Mandelus de Alba *con-*
sil. 78. lib. 1. num. 2. ibi: *Cùm & passim iura di-*
cant, debere Principem, & Iudicem † habere ante 51
oculos viam tutiorem, præsertim ne scandala committantur, &c.

Et de pace omnino curanda ob sedandos tumultus, rixas & concitationes ex quibus quies turbatur Reipublicæ, non sine magno omnium scandalo: multa in iure specialia introducta sunt, quæ aliter non permitterentur, ex textu *in l. cum pater. 77. §. dulcissimis 20. de legatis 1. l. qui decem 16. in fin. ad l. Cornel. de Sicariis, l. æquissimum 14. ff. de vsufructu. l. cum oportet, §. non autem hypotheca, versic. Sin autem res, C. de bonis quæ lib. cap. cum teneamur, de præbendis, c. 2. vbi bona glossa, de desponsa. impuber.* Hostiens. *tit. de foro competent. versic. Ex præmissis, col. 4.* Aufrerius *de potestat. Eccles. super laicos, n. 16.* tradit plura Mieres *de maioratu 4. part. quæst. 22. à num. 8. & 20. cum sequentibus*, Cenedus *in collectan. 70. ad decretales, num. 1.* Lancelotus Concadus *de Templo Iudicum, part. 6. de pace, conclus. 102. num 2. fol. 53. & libro 1. de Imperatore, §. 4. assertion. 16. fol. 81. num. 1.* latè Petrus Gregorius

gorius *in tractatu de Republica, lib. 11. cap. 13. & cap. 14.* Gregor. Lopez *in l. 58. glossa, Estos, tit. 6 part. 1.* Quesada *in suis diversis quaest. cap. 29. n. 1. in fin.* apud quos multa videre poteris, & facit *cap. final. de transactionibus.* Neenon alia
53 plura iura, † & doctrinas videre poteris per Guillelmum Benedictum *in cap. Raynuntius, verbo, Et uxorem nomine, decis. 2. à num. 114. & in verbo, Mortuo itaque testatore. 1. à num. 127. cum multis sequentibus*, vbi abundè congerit multos casus, quibus à iure receditur ob pacem habendam, seditiones, & scandala vitanda, cum in pace vertatur vtilitas publica, latissimè etiam per Martam *de iurisdiction. 1. part. cap. 41. per totum*, & post plurimos Doctores, Tiberius Decianus *in practicarum crimin. tomo 1. cap. 10. n. 3.* & copiosè per Franciscum de Borullinis *in tractatu de duobus fratribus, num. 20. tomo 6. 1. part. diversorum*, plura congerit Pater Thomas Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disp. 19. à num. 8. cum sequentibus*, Mastrillus *de Magistratibus, lib. 3. cap. 4. à num. 98. & à num. 275. cum seqq.*

Ex obseruantia quippe legum, & priuilegio-
54 rum Regni † pax conseruatur, aliter atque cunctis est scandalum, iuxta illud Prophetæ: *Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum, &c.*

Insuper notandum erit pro complemento,
55 quòd non omnia, quæ † possunt fieri facienda sunt, sed euitanda, quando habent inconueniens, *l. Iulius 15. ff. de condition. institut. l. in causa 16. §. idem Pomponius, ff. de minoribus, l. 1. in princip. ff. de aqua quotidiana & aestiua, l. non omne ff. de regul. iuris*, Pinclus *in l. 2. C. de rescindend. venditione, part. 1. cap. 1. num. 35.* latissimè plura congerens Petrus Gregorius *in tractatu de Republica, lib. 9. capitul. 1.* per totum, & dixit Mecænas Augusto Cæsari apud Dionem, *lib. 5. Id tibi Consilium do, ne quando auctoris potentia tua, neque eam putes esse diminutionem potentia tua, si non omnia simul facias, qua possis, sed quantò magis omnia, quæ statuere poteris perficere, tantò magis cura, vt optima tibi quaque proponas*, Gregorius Acatus *lib. 3. de priuilegiis, cap. 5. num. 46.* Vt & rectè Claudianus ad Theodosium *in Panegyr. in 4. Consula. honor.* ait:

Nec tibi quod licet, sed quod fecisse licebit
Occurrat, mentémque domet respectus honesti.

Et inde Seneca *Troas, actu. 2.*

Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.

Quò tendit illud Theodorici Gothici Regis, relati per Cassiodorum *lib. 4. Epistolarum, cap. 9. Nostra prouidentia est, vt non solum iusta fiant, sed fieri videant omnes, sciántque, & ab omnibus probata æmulatrix posteritas suscipiat, &c.*

56 Quod quidem latiùs examinandum † infrà hac *1. part. cap 8. à num. 12. & sequentibus, versic. Et ad hanc nostram verissimam, &c.* vbi tractatur, quòd Bullarum retentio hæc locum habet, etiam quando ipsæ de iure validæ sunt, & non subreptitiæ, attamen ob scandalum, aliquódve aliud notabile damnum, & inconueniens, inde ortum, vel futurum probabiliter timetur (vt in hoc *cap. & sequentibus*) suspendi debet earumdem executio.

Pro quo & pro Coronide huius capituli
57 vnum vtile erit notandum † (quod & cæteris etiam causis, quas legitimas dicimus in hoc tractatu ad huiusmodi retentionem conueniat;) nam postquam Senatus Regius (iuxta quæ latiùs diximus infrà *cap. sequent. vers. Quare ad harum causarum, &c. à num. 63.*) exactam (vt assolet) examinationem alicuius causæ ad retentionem faciendam propositæ, iustam esse arbitratur, talem congruit decétque, vbilibet apparere & iudicari, quoniam Principi afferenti de timore scandali, † vel alicuius damni omnino standum 58
est; optimè Iacobus Mandelus, *consil 75. num. 6.* latè Alexander *consil. 216. nec argenendi sumus, col. 9 volum. 2. & in consil 21. consideratis. in principio, vol 2. & in l. 1. column. 18. vers. Sed iuxta hoc quaeritur, de officio eius*, Decius *cons. 125. in causa spoliationis, num. 4.* Rolandus à Valle *cons. 1. num. 68. volumin. 2.* Curtius Senior. *cons. 20. num. 10 & 11.* Cephalus *consil. 173. num. 16.* Iasson. *cons. 227. in nono fundamento, volum. 2.* Tiraquellus *de vtroque retractu, part. 1. §. 1. glossa 14. num. 49.* optimè Iacobus Mascardus *in tractat. de probation. conclus. 1533. à num. 20. vbi num. 21. & 22.* reddit rationem. Et quod de timore scandali sit superiori credendum, probat cum Strar. *cons. 10. num. 10. p. 1.* Ioann. à Gochier. *in tract. de Iurisdiction. in exemptos, tomo 2. in Scholiis ad Const. Concil. Lateran. p. 1. §. 3. n. 35. fol. 32.*

Cui doctrinæ optimè conducunt ea, quæ latiùs † diximus supra hac *1. part. cap. 3. §. vnico, versic. Sed licet hac ita se habeant, &c. à num. 45. & sequentibus.* Quòd Pontifex Maximus in his 59
causis retentionis, multum defert informationi sibi factæ per Senatum Regium supremum super Inconuenientiis, & damnis oriundis ex executione litterarum aliquot Apostolicarum, cum ipse Senatus ea accuratè examinauerit. Ex eisdémque monetur ad earum litterarum retentionem, interim quòd per supplicationem emissam, vel emittendam ad Sanctissimum, ipse instructus, & certiùs informatus de veritate precum, periculóque & scandalo minantibus de salubri Reipublicæ prouideat remedio.

CAPVT V.

Præiudicium Regis, vel Regni, atque ideò damnum publicæ vtilitatis an sit litterarum Apostolicarum retentionis legitima causa.

SVMMARIVM.

Regni, & Regis damnum ad inuicem compatiantur, cum vnum faciant indiuisibile corpus, num. 1.

Rex est cor, & anima Reipublica, num. 2.

Rex est caput, & anima Reipublica, & ipsa eius corpus, num. 3. & sequentibus.

Custodiri Regem à malis nihil prodest, si & Regnum non custodiatur, ibid.

Mundus homo grandis dicitur, & homo symbolum est Reipublica, num. 4.

Inter hominem, & Rempublicam magna, & propria similitudo reperitur, quoad singula vtriusque membra, ibid.

Membra non debent à capite discedere, numer. 5.

Regnum vel corpus infirmitatibus, & accidentibus est subiectum, num.6.

Regna sicut corpora humana florent, & interitum patiuntur, num.7.

Bellum nullum suscipiendum, nisi pro fide, aut salute Reipublicæ, num.8. & num.9.

Salus corporis in bene composito more, ac eius administratione decora consistit, num. 10.

Vtilitatem publicam non conuenit diutina ludificatione differri, num.11.

Reipublicæ salus nulli magis conuenit, & interest, quam Principi, num.12.

Ex bono regimine Reipublicæ simultaneum oritur vtile Regi, & Regno, num.13.

Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas, num.14.

Princeps magis commodum commune, quàm suum custodire debet, quia diuitiæ vassallorum quasi suæ sunt, num.15.

Princeps ita suos vassallos tueri debet, ne debiles inueniat quando illis egeat, num.16.

Vtilitas Regni est commodum Regis, num.17.

Quanto quis melioribus præest, tanto maior ipse & honorabilior est. num.18.

Regem diuitiis, & auro abundare nihil prodest, si populus sit tributis lacessitus, & oppressionibus infirmus, num.19.

Exemplo statua Nabuchodonosoris contrita comprobatur, ibidem.

Vtilitas publica ita tuenda, vt commodi proprij obliuiscatur Rex, num.20. & sequentibus.

Salus populi suprema lex esto, num.21.

Pro conseruanda vtilitate publica cum potentioribus est dimicandum, num.22.

Vigilantia Principis omnium domos defendit, omnium otium illius labor, omnium delitias illius occupatio, num.23.

Salutem Reipublicæ turbant violentia, & scandala, num.24.

Ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur, valet Rex inter Ecclesiasticos authoritatem suum œconomicam interponere, num.25.

Maiestas Imperij publicæ salutis tutela est, ibidem.

Ad Reipublicæ conseruationem debet Princeps obuiare iis, quæ suis Regaliis, & suorum priuilegiis, & consuetudinibus obsunt, num. 26. & seqq.

Si negligenter, quæ vsurpantur omittimus, excessus viam aliis aperimus, num.27.

Regi nihil magis noxium, quàm semel amittere suam maioriam, num.28.

Maius est dedecus parata omittere, quàm omnino non parauisse, num.29.

Debilis in obuiando cognitus ferociori animo inuaditur, num.30.

Publica necessitas vbi possit, permittitur Pontifici in ditionem Regis, & è conuerso suum imperium exercere, num.31.

Propter publicam vtilitatem multa admittuntur contra rationem disputandi, quæ alias de iure non permittuntur, num.32.

Publicæ vtilitatis causa potest Princeps auferre dominium, num 33.

Damnum publicæ vtilitatis, nempe Regni, aut Regis iusta causa est ad Bullarum retentionem, num.34. & sequentibus.

Plura iura ad idem ponderantur, ciuilia, & Regia permittentia suspendi executionem litterarum in damnum publicæ vtilitatis Regis, & Regni, num.35. & sequentibus.

Retentionem Bullarum in Senatu ob damnum Reipublicæ faciendam ex ll. Regiis Recopil. num.40. & 41.

Damnum, seu vtilitas Regni, aut Regis ad inuicem conuertuntur, quia non dabimus damnum Regni, quin vergat in damnum Regis, num.43.

Ponderatur, & interpretatur in proposito Authent. vt nulli iudic. §. hoc verò, ibid.

Genus præcedens non restringitur per speciei appositionem, cum fiat loco exempli, num.43.

Quoties plura habent eandem rationem, licet de vno tantum fiat mentio, censetur fieri exemplariter, num.44.

Damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, aut temporalis legitimam esse causam retentionis litterarum Apostolicarum in Senatu, omnes ferè firmant Doctores de hac retentione tractantes, relati, num 45. & sequentibus, vsque ad n.55. quorum obseruationes ad litteram recensentur.

Papæ præceptum, ex quo præsumitur publicum Ecclesiæ statum turbari, non est exequendum, n.56.

Exemplum redditur de Cardinali expulso è Regno Franciæ turbante publicum Regni statum, ibid.

Simile exemplum habetur in Hispania è qua Philippus Secundus, expulsit Nuntium Apostolicum resistentem decreto violentiæ Senatus, ibid.

Rescriptum concessum priuato non derogat concesso ad publicam vtilitatem, num.57.

Priuilegium, quòd transiit in contractum, aut ob aliam causam onerosam obtentum potest reuocari ex causa publicæ vtilitatis, num.58.

Priuilegium ob remunerationem seruitiorum ex pretio, vel alia onerosa causa modificari, aut reuocari potest, si sit noxium Regi, aut Regno, num.59.

Ob publicam vtilitatem potest Rex concedere legem, ne alienigenæ obtineant beneficia in Regno, num.60.

Ob damnum publicum litterarum Apostolicarum in executione est supersedendum, num.61.

Supplicari potest à lege, quæ non conuenit vtilitati publicæ, num.62.

Senatui suo Rex commisit causarum ob quas petitur retentio, examen, qui indies euigilat in salute Reipublicæ, num.63.

Senatores scientia, & experientia experti melius agnoscunt, quod vtilitati publicæ sit conuenientius, aut noxium, num.64.

Senatores cognoscunt mores Regni, consuetudines, & priuilegia, num.65.

Senatores sciunt præterita, & de futuris æstimant erudita, num.66.

Senatores Regij, vt prudentes ex præsentibus accidentibus, quæ mala ventura erunt agnoscunt, & quæ damna præcauenda, num.67.

Prudentiæ est cauere, quæ non putantur emergere, num.68.

Prouidentia est notio futurorum, & aduenientium calamitatum munimen, num.69.

Multa de Senatorum laude, & munere in Reipublicæ salute, num.70. remissiue.

Regnorum finis, quo creata sunt, is est, vt Vassalli in pace conseruentur, num.71.

Recursus retentionis quatenus tendit in vtilitatem Reipublicæ omnino fauorabilis est censendus, num 72.

REGNI,

1 REGNI, & Regis damnum ad inui-
cem † compatiuntur, cum vt Se-
neca ait, *in libro de Clementia*, Rex
& Regnum vnum & idem faciunt
indiuisibile corpus in hæc: *Ille est
enim vinculum, per quod Respublica cohæret; ille
spiritus vitalis, quem hæc tot milia trahunt, nihil
ipsa per se futura, nisi onus & præda, si mens illa
subtrahatur*, optima *l. 5. tit. 1. part. 2.* E por vndè
2 lo llamaron coraçon è alma del pueblo † ca assi
como yaze el alma en el coraçon del hombre, è
por ella viue el cuerpo, è se mantiene: assi en
el Rey yaze la justicia, que es vida è manteni-
miento del pueblo de su señorio. E bien otro si,
como el coraçon es vno, è por èl reciben todos
los otros miembros vnidad para ser vn cuerpo,
bien assi todos los del Reino, maguer sean mu-
chos (porque el Rey es, è debe ser vno) por
esso deben otro si ser todos vnos con èl, &c. Et
3 in fine illius legis, ibi: Onde èl es alma, † è
cabeça, è ellos miembros, &c. Et ad idem vincu-
lum, & vnitatem Regis, & Regni est, *l. 3. tit.
19. par. 2.* ibi: E por ende dixeron los Sabios
antiguos, que son como alma è cuerpo, que ma-
guer en si sean departidos, el Ayuntamiento
les haze ser vna cosa. Onde maguer el pueblo
guardasse al Rey, è todas cosas sobredichas, si
al Reino no guardassen de los males, que y po-
drian venir, non seria la guarda complida, &c.

Et iterum hæc vnitas apparet èx eadem *l. 5.*
vbi Rex dicitur caput Reipublicæ, quæ ideò
corpus mysticum dicitur: ibi: E naturalmente
dixeron los Sabios, que el Rey es cabeça del
Reino, ca assi como de la cabeça nacen los sen-
tidos, porque se mandan todos los miembros del
cuerpo, bien assi por el mandamiento, que na-
ce del Rey, que es señor, è cabeça de todos los
del Reino, se deben mandar, è guiar, è auer vn
acuerdo con èl, para obedecelle, è amparar, è
guardar, è acrecentar el Reino onde èl es alma,
è cabeça, è ellos miembros, &c. Quod & dixit
Diuus Thomas *lib. 1. de regimine Principis, capi-
tul. 12. Hoc igitur officium Rex se suscepisse cogno-
scat, vt sit in Regno sicut in corpore anima; & sicut
Deus in mundo, quæ diligenter recogitet*, &c.

Moyses *in primo verbo Hebraico Genesis*, mun-
4 dum vocat † hominem grandem, homo etiam
symbolum est Reipublicæ, Diuus Paulus *ad Ro-
man. 12. Ezechiel. cap. 24.* & Interpretes Ecclesia-
stici in eisdem locis. Sanderius *lib. 5. de visibili
Monarchia, cap. 3.* atque ideò Pico Mirandula
in Eptaplo, mysteriosam quandam refert expo-
sitionem, & veram similitudinem inter corpus
mysticum, & indiuiduum, atque itidem Sixtus
Senensis *lib. 3. Bibliotheca sancta*, & Andreas
Laurentius Prothomedicus Henrici Quarti Re-
gis Franciæ *in libro de Anathomia*, subtiliter
quidem explicat proportionem hanc inter ho-
minem, & Rempublicam. Dicunt enim, quòd
inter has duas creaturas possunt absque vlla im-
proprietate nomina permutari, eò quòd in Re-
gno Rex est caput, apud quem residet regimen,
corpus autem populus est, & vassalli, oculi sunt
Senatores Consilij iuxta illud *Prouerbior. capi-
tul. 4. Oculi tui recta videant*, communiter insu-
per Interpretes explicarunt teste Hieronymo
Laureto *in sua Sylua, verbo, Oculus*, cum assistant
Principi, & illum adiuuent in regimine Reipu-
blicæ, brachia sunt huius corporis duces, & mi-
lites, *Daniel. 11. cap. 11.* & ibi Lyra, in quibus
consistunt opera fortitudinis, & executionis,
qua Respublica defenditur, atque inimici offen-
duntur. Vniuersitates, & studia generalia diuer-
sarum Artium (vnde iuuentus docetur, & Res-
publica abundat Doctoribus Theologis, Iuris-
peritis, Medicis, & aliis similibus) sunt stoma-
chus, & officinæ, quas condidit natura ad co-
quendum cibum, eique dat perfectam formam,
vt distribuatur, per omnes corporis partes, dan-
do cuilibet necessarium alimentum. Carcerea
autem loca sunt, ad quæ natura prorumpit inu-
tile, & nociuum cibi. Triremes denique, & cæ-
tera loca assignata facinorosis pro pœna sunt la-
trinæ, seu propriùs Cloacæ, & Floricæ in quas
proijciuntur excrementa, hoc est expurgatur, seu
exoneratur Respublica gentibus perniciosis. Igi-
tur in omnibus reperiemus proportionabilem
æquiparationem, & similitudinem inter homi-
nem, & Rempublicam. Videndus ad idem Frater
Ioann. de la Puente, *en la conueniencia de am-
trambas Monarchias, &c. lib. 1. §. 1. in princip. c. 1.*

Inde infertur hæc vnitas inter Regem, & Rem-
publicam, ille caput, hæc membra inseparabilia
† à suo capite, quia membra non debent à capi- 5
te discedere, *cap. cum non liceat 12. de præscriptio-
nibus*, Molina *de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 1.
num. 17.* Romanus *singular. 50.* Nicolaus Losæus
de iure vniuersitatis, part. 3. cap. 13. num. 7. Feli-
nus *in cap. Pastoralis, num. 10. de officio delegati*,
Menochius *consil. 51. per totum, & consil. 257.*
Alexander Ludouisius *decision. 284. num. 2. & 3.*
Augustin. Barbos. nouissimè *in tractat. de Cano-
nicis, & Dignitatibus, cap. 18. num. 55.* textus
in cap. nouit de his quæ fiunt à Prælator. cum
aliis.

Quare Rex & Regnum ad inuicem † debent 6
sua damna, & infirmitates communicare, &
de remediis opportunis ad suam conseruatio-
nem, & Reipublicæ salutem mutuo tractare.
Quoniam Regnum vti corpus bene considera-
tum subiicitur accidentibus, & infirmitatibus,
vt inquit Poëta Claudianus *de bello Getico:*

Quid mirum si Regna labor mortalia vexat?

Cui consonat quod dixit Velleius Paterculus,
lib. 2. vt appareat † quemadmodum Vrbium, Im- 7
*periorúmque; ita gentium, nunc florere fortunam,
nunc senescere, nunc interire*, &c. Cicero ad At-
ticum *lib. 2. Epistolar. 10.* Dolens de Republicà
infirmitate oppressa, cùm nec esset qui de medi-
camento ad eius salutem, & conualescentiam
tractasset, ita ait: *Nunc quoque nouo quodam
morbo ciuitas nostra moritur, vt cum omnes, quæ
sunt apta improbent, querantur, & doleant; & va-
rietas in re nulla sit, apertéque loquantur, & iam
clarè gementi medicina nulla afferatur*, &c.

Cui conuenit, quod idem Cicero tractat *lib. 3.
de Republica*, dicens: *Nullum bellum à Ciuitate
† optima suscipitur, nisi aut pro fide, aut pro salu-* 8
te; cuius meminit Præclarus Iurisprudentiæ,
atque humanarum litterarum Princeps doctissi-
mus Senator Don Ioann. Baptista Valençuela
Velasquez, meritissimus pronunc Præses Regiæ
Granatensis Chancellariæ, *in monitorio contra
Venetos, p. 7. num. 60. pag. 448.*

In qua Ciceronis authoritate animaduertes,
fidem ibi non accipi, † quatenus cum Religio- 9
ne Catholica conuenit (quia hæc Ciceroni fuit
incognita) sed pro fœdere in instituenda Repu-
blica, iuxta regulam iuris; *frangenti fidem fides
frangatur eidem, de regulis iuris. lib. 6. l. conuentio-*

num 5. *de pactis*, vt notat Ferdinandus Mendoça *lib.2.cap.9.* Conanus *lib.5. Commentar. cap.1.* Gulbertus Costanus *quaestion. Iuris. cap.3.* Reuardus *lib.4. variarum, capitul.1.* Vincent. Cabotius, *lib.3. disputation. cap.10. & sequentibus*, & in specie aduertit Diuus Augustinus ita Ciceronem intelligens, *lib.22. de Ciuitate Dei, capitul.6.* & Ioseph Acosta *lib.2. de procurand. Inder. salute, cap.4. pagin.213. & de salute*, non intelligitur de salute corporis indiuidui, sed de corporis mystici Reipublicae, vt declarant Doctores citati, de qua Nos hactenus loquimur in hoc capite.

10 Consonat rectè Ioachinus Opeius Frisius † de vera iurisprudentia, *lib.1. tit.5. de definition. Nomothetic. cuiusque salus* (inquit) *in optimè composito more, atque eius administratione decora consistit*, refert Maximus Titus *sermon.6. fol.77.*

Etenim sicut homo paruus gubernatur, pariter sic mundus totus vniuersalis similitudinariè, vt ducet Aristoteles, at cum in regimine vnius indiuidui corporis naturalis constat, quòd vbi nullus humorum excessus, nulla est rebellio repugnans, nullàque distributio conseruationum; vbi autem est humorum excessus propter inordinatum fotte regimen, tunc pugna est naturae tendentis in conseruationem cum excessibus tendentibus ad destructionem corporis, vt aliquando sufficiat naturalis potentia ad correctionem humorum, ipsos expellendo de corpore, & aliquando propter excessum morbi natura est per se impotens, egétque adiutorio extrinseco, vt medicamine sapientis, qui exhortator est naturae ministrando congrua ad expulsionem morbi, ipsius naturae auxiliator existat; ita in Republica, & magno mundo contingere experimur quotidie, vti corpore mistico, nam aliquando in climatibus eius nullus est rebellium excessus, & tunc cessat pugna, sed tendit solum natura ad mundi conseruationem salutis, quae est in pace, & tranquillitate viuere, aliquando & rebellis excessus, & discordia tendentium ad destructionem, & tunc opus medicamine sapientis, & hoc fieri potest, vel ab ipsa natura reducente rem ad proprios terminos, sedando rebelles, vt videmus interdum, quod orta seditione ipsi inuicem eorum prudentia reconciliantur, aliquando est tantus excessus rebellium, quòd non potest ipsa natura sola, & tunc opus est medicamine rebellico, vt expulsis rebellibus reuertatur Respublica ad pristinam sanitatem. Vnde merito Deus, qui est omnium creator, & medicus vniuersi, adhibuit ministros, & medicos ad domanda multa, & grauia mala gentium, vt hominem, & mundum magnum in pace, societate, & salute conseruarent, vt statim dicemus, & vide Martam *de iurisdict. 1. p. cap.40. à princ.*

Quò tendit illud Poëtae.

Temporibus medicina valet, data tempore prosunt.
Et data non apto tempore vina nocent.

Et Ecclesiastes *cap.43. vers.24.* ibi: *Medicina omnium in festinatione*, &c.

11 Et illud Cassiodori. *Vtilitatem † publicam non conuenit, diuturna ludificatione differri. Nec enim* (secundùm Aristotelem 5. *Politicor. cap.8.*) *cuiusvis hominis est, sed ciuilis intelligentia praediti, malum quod efficitur in principio cognoscere*, &c. Et Plato *lib.6. de sapientia Ciceronis Philippi Secundi*, ibi: *Ciuilis facultas, & Ciuitatis, & Gentium commune bonum conicctant.*

Quare Princeps continuò debet esse enigilans pro salute populi, ne ob scandala, & pacem turbatam infirmetur. Quid enim vtilius aptiúsque Reipublicae saluti pace, vt inquit Pontifex † in *cap.3. 13. quaest.1.* ibi: *Si autem* 12 *pax humana tam dulcis est pro temporali salute mortalium*, &c. Et ibi superiùs: *Non enim pax quaeritur, vt Bellum excitetur; sed bellum quaeritur, vt pax adquiratur.* Concordia quippe & pax sunt praecipuè nexus, & vincula, quibus quasi indissolubiliter annectuntur omnia corpora mixtica, quae ad similitudinem corporis naturalis (de qua supra) requirunt concordiam pro sui conseruatione, & salute. Sicut enim naturale corpus per suarum partium concordiam, & annexionem conseruatur in valetudine, & virium robore, & per eandem discrepantiam resoluitur, & perit; ita & miaticum corpus ex singulorum membrorum & partium discordia inordinatur, infirmatur, & perit, sic ex Diuo Paulo *1. ad Corint. 12.* probat D. Ioann. Ramirez *in tractatu de confirmat. Ordin. S. Iacobi, cap.55. num.1.* Et hanc corporis mixtici consonantiam vti penitus ad eius conseruationem necessariam prae oculis in somnis habere tenetur Rex, nam Reipublicae valetudo nulli magis prodest, quàm Regi ipsi, teste Vlpiano *in l.3.* ibi: *Nam salutem Reipublicae tueri, nulli magis credidit conuenire, nec alium sufficere, quàm Caesarem, &c. de officio Praefecti vigilum*, atque etiam Imperatore sustiniano *in l. Imperialis, C. de nuptiis*, ibi: *Imperialis beneuolentiae proprium esse indicantes, vt omni tempore subiectorum commoda, tam inuestigare, quàm eis mederi procuremus*, &c. *& in l. humanum, C. de legibus*, ibi, *Bene enim cognoscimus, quod cum vestro consilio fuerit ordinatum, id ad beatitudinem nostri Imperij, & ad nostram gloriam redundare, &c.* Ex quo textu colligitur † ex bono regimine simultaneum, & vnitum oriri beneficium Regno, & Regi; adest etiam text. singularis 13 *in cap.1. de officio legati, lib.6.* ibi: *Officij nostri debitum remediis inuigilat subditorum, quia dum eorum excutimus onera, dum scandala remouemus, Nos in eorum quiete quiescimus, & fouemur in pace*; ex quo textu duplici doctrina imbuimur, altera quod pax & tranquillitas vassallorum pax est, & quies Principis, & promiscuè omnes ea fruuntur, quapropter Principis interesse, & debitum muneris esse pacem subditorum mediis omnibus curare. Altera ex scandalis Reipublicae subditorum pacem, & quietem turbari, ab scandalisque inquietem gigni, & oriri; alia plura similis iura videbis suprà *cap.3. §. vnico, à num.45.* in idem tendentia.

Facit textus in *Authent. de mandat. Princip. §. deinde conueniens, collat.3.* ibi: *Deinde conueniens est, vt nulli populi ciuitatum alterutris seditiones faciant, sed omnem pacem esse Dei ciuitatibus aequitas*, &c.

Et conducit illud Cassiodori. *lib.1. epistol.39.* ibi: *Quia regnantis est † gloria subditorum ociosa* 14 *tranquillitas*; pulchrè Diuus Augustinus *de Ciuitat. Dei, lib.19. cap.14. Christiani Principes dum rectè imperant etiam seruiunt tis, quibus imperare videntur; Imperant enim, vt consulant saluti, & vtilitati eorum quibus imperant.* Et Diuus Chrysostomus: *Hac enim est illis vita, hoc studium, vt tu quoquomodo pace fruaris.*

Clarè

15 Clarè etiam & mirabiliter † hoc idem dixit Rex Alphonsus *in l.9.tit.5.p.2.* ibi: *E deben otro si guardar mas la pro comunal, que la suya misma, porque el bien, è la riqueza dellos es como suya*, &c.

16 Mirabilis est etiam † ad conseruationem salutis Reipublicæ, quod ipse Alphonsus Rex dixit *in l.14. tit.1. part.2.* ibi: *E como quiera que el Rey es señor de sus pueblos para mantenerlos en justicia, è seruirse dellos, con todo esso guardarles debe, en manera que no le fallezcan, quando menester los ouiere*, &c.

17 Ita etiam Rex Henricus Tertius † dixit bonum, & vtile sui Regni propriam suam esse vtilitatem Regis, *in l.15. tit.19. lib.6. Recopilation.* ibi: *Mandamos por el prouecho comun, que es propio mio*, &c.

18 Quanto enim quilibet præest † melioribus, tanto maior ipse, & honestior est, verbis vtor Iustini Imperatoris *in Authent. de defensô. Ciuitat. capitul.7. §. nos igitur, collat.3.* quòd exornat Probus ad Monach. *in cap. nouit. num. 13, ad fin. de indic.* Anton. Sola *ad Decreta subaud. tit. de nominat. domino, gloss. 2. num. 1. & tit. de edicto annon. gloss. 1, num. 4.* Lancelatus Gallian. *consil.46 n.40.* Valençuela Velasquez *consil. 59. num. 15.* Marzat. *cons. 16. num. 19. & num. 21.* Guerrero *in Thesaur. Christiana Religion. cap. 36.* Laudatúrque Princeps, ex potenti opulentia, & fortitudine subditorum, Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici, cap. 81. num. 14.* & alij videndi per Giurbam *cons. 1. num. 16.*

Quid enim diuitiæ Regis, & thesauri prosunt, auróque † abundare, si populus eius
19 miserè infirmetur, & tributis, oppressiunibúsque sit lacessitus, & languidus? nihil certè ex hactenus dictis ac etiam exemplo statuæ potentissimi Regis Nabuchodonosoris, cuius caput erat aureum (quo figuratur Rex in populo) pectus argenteum, cæteráve membra diuersi metalli, pedes verò lutei erant, lapis de monte elapsus eos tetigit tantum, quo solo caput aureum, cæteráque membra fortia illico ceciderunt collapsa, quæ vera est figura inter Regem & populum. Quòd & insinuauit Baldu *in consil. 410. n.5. versic. Nam thesaurus Principis non est Fiscus, sed subditi bene se habentes, lib.5. folio 108.* & est bonus textus *in Authentice vt Iudices, sine quoquo suffragio, §. cogitatio, versic. Consideraumus enim, quia licet quæstus immodicus imminuitur imperio; attamen nostri subiecti incrementum maximum percipient, si indemnes à Iudicibus conseruentur, & Imperium, & Fiscus abundabit, vtens subiectis locupletibus: & vno hoc introducto ordine plurima rerum, & innumera erit vbertas.* Consonat *l.2. C. de omni agro deserto, lib.11.*

20 Quibus legibus benè † conuenit, quòd inquit Cicero *lib.1. de officiis. Qui Reipublica profuturi sunt, vtilitatem ciuium sic tueantur, vt quidquid agant, ad eam referant obliti commodorum suorum*, Menoch. *consil. 1185. num. 35.* Giurba *consil.1. num.38.* Et de Rege idem dicit Erasmus à Cocbier. *in thesaur. Politico 2. part. lib.1. cap 4. num. 6. commodum omnium præferatur vtilitati singulorum, vnius & commodo Principis ipsius, per l. vnic. §. penult. C. de caducis tollend.* vbi etiam adducit illud Ciceronis 1. *de legibus,*
21 *& rursus † de finibus, lib.5. Salus populi suprema lex esto.*

Et docet Cicero in oratione pro Caio Rabir. *Est (inquit) boni Magistratus, † cum auxilia* 22
Republica labefactari, conuellique videt, ferre opem patria, succurrere saluti, fortunisque communibus suam salutem posteriorem salute communis ducere. Et idem Cicero rursus *in oratione pro Sextio,* ait: *Sudandum est iis, qui Magistratum gerunt, pro communibus commodis, adeunda inimicitia, subeunda sæpè Reipublica tempestates cum multis audacibus, improbis, nonnunquam etiam potentibus dimicandum.*

Deducitur etiam hoc officium, & obligatio Principis in salute, & vigilantia Regni, cum ipse populi dicatur cor ex *legib. Partita,* ad principium citatis.

Quia cum cor sit origo venarum, & fons sanguinis, † quod celeritate maxima, & impetu 23
succurrit omnibus aliis membris, absque prolixa dilatione. Vt ex Plato. *Dialogo. Timao. Cor venarum origo, fonsque sanguinis, impetu quodam manans*, &c. Et sicut hoc munus exercet cor, etiam quiescente, & dormiente corpore; ita Princeps illud debet imitari, vt & benè inquit Seneca *ad Polybium. Cæsari, cui omnia licent, propter hoc multa non licent, omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius occupatio*, &c. Quo sensu intelligo, quod dicitur *Canticorum capitul.5.* ibi: *Ego dormio, cor meum vigilat.*

Et ideo ne salus Reipublicæ languescat, & detrimentum patiatur (cuius præcipua † causa solet esse turbatio pacis, orta ex violentiis, & scandalo obueniente, cuius est causa immediata, iuxta illud S. Hilarij *Commentar. in Matthæum, capitul.25.* dum inquit: *Atque his quidem vexationibus multi turbabuntur, & tantis insurgentibus malis scandalizabuntur, & vsque in mutuum odium excitabuntur*, &c. Ex hac quippe vassallorum inquiete, & turbatione Regni interitus succedit, iuxta illud Dauidis Prophetæ, Psalmo 45. *Conturbata sunt gentes, & inclinata sunt Regna.* Prout latiùs in Capitulis sequentibus, & capit. præcedenti monstrauimus.)

Princeps omnino curare debet infirmitatem hanc per vigilantem † protectionem suorum 25
vassallorum, iuxta textus *in l.13. tit.15. part. 2.* ibi: *E para defenderlos, que non reciban mal nin fuerça, l. 18. tit. 9. part. 1.* Et ea, quæ abundè diximus *in tractatu de Regia protectione, 1. part. cap.1. à num.66. & sequent.* & à princip. per totum Capitul. Vt Natalis Comi. *lib. 3. historiarum (inquit) omnium bonorum humanorum pax est, & tranquillitas populorum, quam Principes in primis debent procurare*; cùm ex pace, & concordia tot vtilitatibus Respublica sibi commendata, & ipsi pariter simul fruantur; quod considerauit Augustinus *in libro de Sermone Domini in monte*, in hæc inquiens: *Concordia est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis; hæc simultates tollit, Bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordias sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari, hanc qui accipit, teneat, qui perdidit, repetat, qui amisit, adquirat; sine tamen iustitia administratione pax assistere nequit*, &c.

Ne igitur pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur, † licitè posse 26
Regem etiam instar Ecclesiasticos authoritatem

ſuam œconomicam interponere, firmant omnes Couar. in pract. cap. 35. num. 3. latiſſimè Nauarrus in cap. cum contingat, de reſcriptis, in 1. remedio per totum, Carol. Graſſal. lib. 2. Regal. Franc. iure. 7. Oſaſcus deciſione 30. Menochius de retinenda poſſeſſ. remed. 3. ex num 558. Ioann. Segura Daualos in Director. Iudic. Eccleſiaſt. fori. 2. part. cap. 13. num. 51. Azeued. in l. 1. per totum, tit. 6. lib. 2. Recopilat. Ioano. Martines de Olano in antinom. littera I. num. 73. Auenda. de exequendis mandatis Princip. 1. part. capitul. 1. num 32. Didacus Perez lib. 3. tit. 13. l. 6. pag. 718. verſicul. Ratio eſt, quia, & optimè in l. 5. in gloſſ. pueden conocer, tit. 1. lib. 2. ordin. pag. 169. Nauarrus in l. Manuali Latino, cap. 27. num. 69. Ioann. Gutierrez de iurament. confirmator. 1 part. cap. 2. num. 26. Bartol. Humada in l. 13. tit. 13. part. 2. in gloſſa 4. verbo, Nin fuerça, ex num. 1. Hieronym. Portoles in ſcholiis ad Molinum, §. firma, num. 101. Gregor. Lopez in dict. l. 13. in gloſſa, Nin fuerça, Viual. in Candelabro Eccleſiæ in explicatione Bullæ In Cœna Domini, caſu 14. ex num. 102. & optimè caſu 16. num. 115. optimè Salzedus in addition. ad praxim crimin. Canon. Bernard. Diaz cap. 102. littera A. Lancelotus Robert. de attentat. 2. part. cap. 4. num. 36. Cened. in collect. ad Decretum. 1. p. collect. 5. num. 3. & alij plurimi, quos omitto, & videre poteris in tract. de Regia protection. 1. p. cap. 1. à num. 119.

Quapropter dixit Quintus Curtius lib. 8. relatus à Valençuela Velaſquez in tractatu de ſtatu, & bello. 2. part. conſideration 6. num. 11. Maieſtatem Imperij publicæ ſalutis eſſe tutelam.

Ad cuius conſeruationem omni conatu debet
26 Princeps † obuiare iis, quæ vtilitati publicæ aduerſantur, conſeruando ſuam præeminentiam & honorem Regium, ſuas Regalias, ſua, & ſuarum Prouinciarum priuilegia, atque conſuetudines laudabiles, & iure approbatas ne aliter inde contrauentione oriantur ſcandala, prout abundè diximus ſuprà cap. antecedente. Et ait Vannozius in animaduerſion. politic. volum. 2. num. 1978. dixit, & ſatis prudenter Diuus Gregorius Ioanni Epiſcopo Syracoſano lib. 7. epiſtol. 28. Et Stephanus Papa in cap. loci. 29. quæſt. 9.
27 ibi: Si negligenter ea, quæ malè vſurpantur † omittimus; exceſſui viam aliis aperimus, habetur in cap. peruenit. 93. diſt. Florianus de Sancto Petro in l. ſed & ſi quid, §. mancipiorum, num. 14. ff. de vſufruct. Valençuela Velaſquez vbi proximè num. 13. qui num. 12. aduertit; non aliam
28 rem eſſe, † quæ Regnis plus noceat, quàm Principem ſemel amittere authoritatem, & maioriam ſuam, & Saluianus lib. 7. dicens: Poteſtas magna, & potentiſſima, quæ inhibere ſcelus poteſt, quaſi probans cum ſciens patiatur, perpetrari, Gregorius Pagliar. obſeruation. 207. ad lib. 2. Cornelij Taciti. Et Saluſtius
29 de Bello Iugurtino, ait: Maius dedecus † eſſe parata amittere, quàm omnino non paraniſſe, imò Tacitus lib. 15. Annalium dixit, quòd ſua retinere priuatæ domus; de aliena certare Regiam laudem eſſe. Vndè Demoſthenes in Oratione de Rhodiorum libertate, ait: Nemo enim eſt, qui pari contentione, & rapinas, & opes ſuas proprias defendat, ſed de his, quæ de propriis auferuntur, omnes vi ſumma pugnant, de finibus autem propagandis, opibúſque augendis non ita.

30 Hoc, & idem ſignauit † Marcus Portius Cato, contra coniurationem Catilinæ, dicens Senatui: Quanta maiori vigilantia occurreritis negotio; tantò magis ipſi animo cadent, ſed ſi in vobis cognouerit aliquam debilitatis ſimilitudinem, aut formam; illicò vos inuadent animo feroci; ad quod plura adducit Frachetta lib. 1. de Principe, cap. 4. & lib. 2. cap. 2. Titus Liuius lib. 8.

Hinc ad noſtrum propoſitum conducit, quòd Ioannes Quintinus Hæduum in repetition. capitul. nouitat. de Iudiciis, num. 126. dicit in hæc: Diuiſio inter iuriſdictionem Regiam, & Pontificem non procedit per viam repugnantiæ, ſed per viam ſimplicis diſtinctionis: atque ideo quoties publica neceſſitas id expoſcat; permittitur Pontifici in Regis ditionem, & è conuerſo Regi in ditionem Pontificis ſuum imperium exercere, nam obnoxia, & precaria vtriuſque poteſtas eſſe debet, non aliquod dominationis faſtu, ſed humili, atque concordi adminiſtratione, &c.

Et num. 140. addit: † Hoc pertinere ad Reges 31
ſeculi Chriſtiani, vt temporibus ſuis pacatam velint Matrem ſuam Eccleſiam habere, vnde ſpiritualiter nati ſunt, ne matris vlla in re violetur honeſtas, neuè turbetur eius tranquillitas ab iis potiſſimum, quibus eſt commendata, &c.

Et Turrecremata in cap. filiis, vel nepotibus 17. quæſt. 7. facit l. 40. tit. 5. lib. 2. Recopil. in fine.

Multa enim ob vtilitatem † publicam contra 32
rationem diſputandi admittuntur & permittuntur, quæ aliàs non permitterentur de iure, text. eſt in l. ita vulneratus 51. ad finem, ff. ad legem Aquiliam, ibi: Multa autem in iure Ciuili contra rationem diſputandi pro vtilitate communi recepta eſſe, innumerabilibus rebus probari poteſt, &c. Concordat textus in l. licitatio, §. quod illicitè, de publicanis, exactè Larats conſ. 45. num. 3. cum ſequentibus.

Textus etiam in l. Lutius, ff. de euictionibus, l. item ſi verberatum, §. 1. ff. de rei vindicand.
† l. quod ſemel, ff. de decretis ab ordine fa- 33
ciend. Quibus iuribus probatur; poſſe Principem ex cauſa publicæ vtilitatis auferre dominium alicui quæſitum; de quo vide Monetam de commutation. vltimarum voluntat. capitul. 8. quæſt. 6. à num. 50. & latè etiam per Martam de iuriſdictione. 1. part. cap. 41. à num. 23. & ſequentibus.

Reſcripta igitur Papæ, vel alterius cuiuſlibet Principis † hac de cauſa, quando ſcilicet 34
vergunt in damnum publicæ vtilitatis, hoc eſt, Regni, vel Regis; detineri iuſtè poſſunt, & in eorum executione ſuperſedendum ad effectum reſcribendi, & expectandi ſecundam iuſſionem emanandam ab eodem Principe, meliùs de inconuenientiis, & damno publico inſtructo, & informato; quia damnum publicæ vtilitatis Regis, ſcilicet, & Regni legitimam, ad hoc cauſam eſſe, iuta probant textus in authentico vt nulli Iudicum, §. & hoc verò,
collation. 9. ibi: Si verò huiuſmodi † in ſcri- 35
ptis iuſſio publicum reſpicit, inquiras eam, & ſi quidem non lædatur Fiſcus, quæ in ea comprehenſa ſunt adimpleat. Si verò ad læſionem eſt Fiſci, nihil ſuper eo omnino agi, nuntiare verò nobis primum, vt ſecunda noſtra fiat de hoc iuſſio, &c. Textus etiam in authentico
† de mandat. Principum, §. deinde competens, 36
collation. 3. ibi: Et nec permittere alicui proferenti præcepta cuiuſcumque fori; hæc videlicet,

quæ

qua solemniter dirigaatur formam aqua causa, & portaum, & itinerum sternendorum, & imaginum, & murorum, & domnum destructionis, tamqnam in publico facta, & aliorum taliam damnificare nostros subiectoe. Non enim volamus, nec per talem cansam vllam eis inferri damaum, &c. sequitur & facit, ibi: *tanc suscipieas quidem talem formam: noa autem aliqaid ageas ex ea, aateaquam ad nos aunţians secundam praceptionem nostram suscipias*, &c.

37 Teatus est etiam ad idem † expressus *in l. final, C. si coatra ius, vel vtilitatem pablicam*, ibi: *Omnes caiuscumqae maioris, vel minoris administrationis vaiuersa nostra Reipublica Iudices monemus, vt aallum rescriptam, aallam pragmaticam sanctlonem, nullam sacram admonitionem, qua generali iurl, vel vtilitati publica aduersa esse videantur, in disceptationem cuiaslibet litigy patiantur proferri*, &c. *L. nec damnosa Fisco,*
38 † *nec iuri contraria pestalari oportet, C. de pracibus Imperatori offerendis, textus ia l. 1. C. de*
39 *petition. bonor. sublat. lib.* 10. ibi: † *Fiscus innaserit: nullus sub spe munificentia principalis audeat proprio iure possere, qai coatra legem id ausus fuerit sperare quod noa licet*, &c.

40 Concordant nonnulla iura † Regni, *l. 29. tit. 18. part.* 3. Cartas, ò priuilegios, yà de otra manera, que son contra fuero, è contra derecho, estas pueden ser ganadas en muchas guissas, Ca ò son ganadas contra derecho de nuestra Fé, de que hablamos en el primero libro; ò contra los derechos del Rey, ò son contra derecho del pueblo communalmente, ò contra derecho de algun hombre señalado, &c. E dezimos, que si son contra la nuestra Fè non han fuerça ninguna, nin deben ser recibidas en ninguna manera, nin deben valer, è si fueren contra los derechos del Rey, non deben ser luego lss primeras cumplidas, &c.

Et *in l.* 30. sequenti continuatur dispositio
41 † præcedentia in hæc: Si contra derecho comunal de algun pueblo, ò a daño dèl fueren dadas algunas cartas, non deben ser cumplidas las primeras, ca no han fuerça, porque son a daño de muchos, mas debenlo mostrar al Rey, &c.

Ad idem est etiam teatus expressus ad hunc articulum retentionis *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilation.* ibi: Y como quiera que esta preheminencia redunda en nuestra Real dignidad, principalmente del vso y guarda della, se sigue grande honra, y prouecho a nuestros subditos y naturales, &c. Et iterum: Porque vemos y sentimos quantos ineonuenientes esto trae à nuestros Reinos, y quanto es en derogacion y mengua de nuestra Real dignidad, y de la Corona de Castilla, &c. Et iterum circa finem, ibi: Y otrosi mandamos, y damos facultad a todos, y qualesquier nuestros subditos, y naturales, que sobre esto se puedan oponer, y hazer resistencia, pues la tal oposicion es sobre la caempcion, y honra y guarda de la preheminencia de su Rey, y de su patria, &c. Et ad idem, & super eadem dispositione facit, *l. 15. sequent eodem tit.* 3. *lib.* 1. ibi: Y porque nuestra voluntad es de proueer à la honra de nuestros subditos, y naturalea, &c.

Et *in l. 24. eodem tit. & lib.* ibi: Loqual es en mucho daño y perjuizio de nuestros Reinos, &c. Et *in l. 25.* ibi: Y dello podian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deseruicio de Dios nuestro Señor; y nuestro daño, y destos Reinos, y naturales dellos, &c. Et ibi paulò post loquendo de litteris Apostolicis in damnum Regni, & Regis: Que sobreseau en el cumplimiento dellas, y no las executen ni permitan, ni den lugar que sean cumplidas, ni executadas, y las embien ante nos, ò ante los del nuestro Consejo, para que se vea y prouea la orden que conuenga, que en ello se ha de tener.

Et idem etiam disponunt leges eiusdem tituli citatæ, quæ omnes loquuntur in conseruatione præeminentiæ, vtilitatis publicæ Regis, & Regni, & eorum laudabilis consuetudinis immemorialis, ne exteri obtineant a Sede Apostolica beneficia Ecclesiastica horum Regnorum, cum hoc redundet in commodum, salutem & vtilitatem Reipublicæ.

Ex quibus omnibus iuribus † vnum notabile 42
deduces, quantam connexionem, & vinculum habeant inter se vtilitas, aut damnum Regni, & Regis; conuertuntur enim ad inuicem; non enim possumus dare damnum Regni, quin redundet in damnum Regis, & è conuerso, prout à principio huius capituli latiùs comprobauimus.

Vtroque enim casu vertitur vtilitas publica, prout mirabiliter deducitur ea *dict. authentic. vt nulli Iudic. §. & hoc verò*, ibi: *Publicum respicit, inquirat eam, & si quidem non ladatur Fiscus*, &c. Quo quidem textu præcedit genus in il-
lis verbis (*publicum respicit*) & sequitur † enu- 43
meratio speciei ibi (*Et siquidem non ladatur Fiscus*) loco exempli, quòd non restringit genus præcedens, textus optimus *ia l. quasitam. 12. §. final, ff. de instructo fundo legat.* Iacobus Gallus *consil.69.* per totum latè Castillo *controuersiar. tomo 4. capitul 41. à num. 18.* Quia quoties multa
habent eandem rationem, † licet de vno tan- 44
tum fiat mentio, videtur fieri exemplariter, non restringendi gratia, Castillo *tom.6. cap.177. a.2.* de quo altiùs tractatur infrà *cap. 9. hac 1. part. à num 15. cum maliis sequentibus.*

Hinc est quod fere omnes Doctores tra-
ctantes de hac praxi Hispaniæ † in retinendis 45
litteris Apostolicis inter alias causas præcipuè hanc publicæ vtilitatis temporalis, Ecclesiasticæ, & spiritualis legitimam probant; Simancas *de Catholicis institut. tit. 45. de pœnis, num. 35.* in hæc: *Vnde fit, quòd si aliquid Papa decernat contra publicam vtilitatem, vt puta, contra patronatus laicorum, contra ius eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam simile, manu Regia detineri, & impediri soleat, quia Regum officium est ab huiusmodi iniuriis populos sibi subiectos liberare, & iure naturalis defensionis liceat Principibus secularibus, cum moderamine incalpata tutela, idest, salua semper in omnibus Summi Pontificis authoritate, obuiare, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur.* Hieremias *capitul. 21. cum sequentibus, capit. Regum. 23. quæst. 5.* Stephanus Aufter. *de potestat. secular. regul. 2.* Guillelmos Benedict. *in cap. Raynuntius, verb. Et vxorem, num.* 114. Caietanus *de potestate Papa, cap.* 27. Nauarrus *in dict. cap. cum contingat, de rescriptis. 1. remed. fundament.* 10. Hermos. *lib. 7. instauration. Religionis, cap.* 25. hæc Simancas.

Palatius Rubeus *in tractatu de beneficiis va-*

46 *cantibus* † *in Curia*, §. 11. *per totum*, & præci-
puè *col. 4. ad fin. & columna sequenti*; vbi pro-
bat hanc retentionem litterarum Apostolica-
rum in damnum Regis, & Regni, cùm ex eis
oasci præsumatur scandalum omnino vitandum,
& per totum, §. illum.

Doctissimus Præsul Couarruuias *practicarum*
47 *quæstion.* † *capitul. 35. num. 4. in principio*, ibi:
*Ne quid fiat in Republica dispendium, & in dict.
num. 4. versicul. Sic etiam in his Regnis*, ibi:
*Ne quid fiat, & obtineatur falsis precibus, &
importunis suggestionibus aduersus Regni, Re-
gúmque Hispaniarum priuilegia, & Apostolicas
concessiones. Denique ne littera Summi Ecclesia
Præsulis contra publicam spiritualis, Ecclesia-
stica, & temporalis huius Prouinciæ vtilita-
tem*, &c.

48 In his etiam † terminis Driedonius *in lib. 1.
de libertate Christiana, pagin* 183. loquendo de
hac Bullarum retentione, ibi: *Sed quod velit
ad ædificationem Reipublicæ statum Ecclesiasti-
cum promouere, &c.* Quem Driedorum etiam
allegat Couarruuias ibidem, *dicto num. 4.* qui
& in dict. capitul. 35. num. 6. in principio, ite-
rum repetit, ibi: *Litterarum Apostolicarum
quandoque differri executionem, ac suspendi Regio
Prætorio Decreto, & authoritate, vt Maximus
Christi Vicarius interim certior fiat, quot, &
quantis afficiatur incommodis, & grauaminibus
Respublica ista propter multa, quæ ab ipso falsis
precibus, & suggestionibus impetrantur, quòd
minimè Sanctissimus Pontifex foret concessurus, si
per synceram, iustámque narrationem certò sciret,
quid spirituali, Ecclesiastico, & temporali huius
Regni, & Principatus recto regimini sit conduci-
bilius.*

49 Et ipsemet Couarruuias † iterum *in capitul.
36. sub num. 12. versicul. Hac verò scripsimus*, ad
finem ita loquitur: *In aliquot tamen casibus,
quibus hæc Respublica existimat, & experimen-
to cognouerit maximè lædi, & multorum hominum
suggestionibus, falsisque precibus grauari, per
supplicationem multis nominibus obsequentissimam
ab ipso Sanctissimo Pontifice remedium speran-
tes*, &c. Et vlteriùs in eodem *capit.* 36 in
principio, ibi: *Donec per supplicationis auxi-
lium Summus ipse Pontifex certior fiat, quan-
tum detrimentum hinc Reipublicæ immineat,
quàm grande scandalum ex hisce frequentissimis
derogationibus, vt tandem huic læsioni publica
occurrat*, &c. Et ampliùs *capitul. 35. sub num. 3.
vers. 5.*

Salzed. *in addition. ad praxim.* Bernard.
Diaz, *capitul. 54. num. 20. & num. 21.* ibi:
50 *Sed ideò litterarum † executio suspenditur, vt
Pontifex certior factus intelligat, quot, quantis-
que in calamitatibus, & ærumnis ista Hispa-
niarum Regna afficiantur, quando falsis precibus,
& suggestionibus gratia Apostolica impetrantur,
quas Sanctissimus Antistes minimè concederet, si
ea damna, & incommoda, quæ maximè aduersan-
tur spirituali, Ecclesiastico, & temporali regimini
præ oculis haberet*, &c.

Alphonsus Azeued. *in l. 14. titul. 3. lib. 1.
Recopilationis, num. 42.* ibi: *Si ergo Principi,
51 † vel Regno damnosa peti non debent, & si pe-
tantur, & concedantur, censentur per importuni-
tatem concessa, & per circumuentionem, & sub-
reptionem tamquam præiudicialia, cum in dero-
gationem tanti priuilegij sint, & in damnum Re-
gis, & Regni obtenta*, &c. *& num. 43.* in prin-
cipio, ibi: *Dicendum est, rescriptum, priui-
legium, vel gratiam, in contrarium concessa
damnosa esse, & præiudicialia Regno*, &c. Vbi
latè prosequitur, & iterum *à num. 46.* & me-
liùs omnino videndus, *à num. 49.* ad fin. *&
num. 50.* vbi de damno Regis, & Regni la-
tiùs discurrit, & legitimam causam ad retentio-
nem probat.

Camillus Borrellus *in tractatu de præstan-
tia Regis Catholici, capitul. 52. num. 4.* vbi
loquendo de hac praxi Hispaniæ in reten-
tione Bullarum in hæc, inquit: *Et ideò Re-
gios Magistratus suspendere executionem litte-
rarum Apostolicarum, donec per supplicatio-
nis auxilium fiat Summus Pontifex certior,
quantum detrimenti Reipublicæ immineat*,
&c.

Cenedus *in quæstion. Canonic. quæst. 18. sub
num. 19.* ibi: *Sed ideò litterarum † executio Re-* 52
*gia authoritate à Summis Senatoribus suspenditur,
vt Pontifex Summus certior factus intelligat, quot
quantisque calamitatibus, & ærumnis ista Hispa-
niarum Regna afficiantur, quando aduersus has
leges pro bono Reipublicæ, omnium populorum
consensu editas, & aduersus immemorabilem con-
suetudinem, tot seculis præscriptam falsis preci-
bus, & suggestionibus Gratia Apostolica impetran-
tur, quas sanctissimum Antistitem minimè conces-
surum meritò arbitramur; si ea damna, & incom-
moda, quæ maximè aduersantur spirituali Eccle-
siastico, & temporali regimini, præ oculis sua Bea-
titudo haberet*, &c.

Castellus à Bobadilla *in Politica lib. 2. capi-
tul. 18. num. 208.* ibi: *Para que informado † de la* 53
*verdad y congruencia prouea y mande lo que a la
salud y bien vniuersal de la Republica espiritual y
temporal mas conuenga.*

Pater Henriquez *lib. 1. de Pontificis claue, ca-
pitul. 13. §. 3.* vbi dicit retinendas litteras Apo-
stolicas in derogationem Concilij Tridentini
expeditas, ob bonum publicum, ne inde oria-
tur scandalum. Et quod publica vtilitas, seu
damnum Regni, aut Regis sit iusta causa ad re-
tinendas litteras Apostolicas, plures referens
probat Pereira *de manu Regia 1. p. cap. 65. num. 1.
& à num. 4. & seqq.* qui bene loquitur ad propo-
situm videndus.

Cerola † *in praxi beneficior. §. littera Apo-
stolica*, loquitur in hac retentione Bullarum 54
quando vergunt in damnum, & præiudicium
Iuris Regij.

Manuelis Rodriguez *quæstion. regular. 1.
tomo, quæst. 6. articul. 8.* dicit, posse fieri † hanc 55
retentionem litterarum Apostolicarum, si no-
tum sit Senatoribus illud conuenire conserua-
tioni, & paci Reipublicæ temporalis (& eo
dumtaxat citato) idem dicit Hieronymus de
Zeballos *in tractatu de cognitione per viam vio-
lentiæ, glossa 6. sub num. 64.* & ipsemet Zeballos *in
communi contra communem, quæst. 897. sub n. 367.*
refert Victoriam *in relection. de potestate Papæ, &
Concilij, cap. 17. propos. 21.* Quòd non solum
licebit non parere talibus mandatis; sed etiam
facto, & vi resistere illis potest, maximè inter-
cedente publica vtilitate Principis seruato mo-
deramine inculpatæ tutelæ.

Nam vbi præcepto Papæ præsumitur publi-
cum statum Ecclesiæ perturbari, † vel aliquo 56
mala futura, non est obediendum statim, vt per

Aymon

Aymon Craueta, Menochium, & alios probat
Alphonsus Azeuedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopil.
num. 12.*

Pulchrè Camillus Borrellus *de præstantia Re-
gis Catholici, capitul. 71. à num. 58. & sequenti-
bus.* Antonius Scapius *de iure non scripto, lib. 1.
cap. 16. num. 1. & 2.* plurimi citantur suprà *cap. 3.
§. vnico, à num. 67. cum sequentibus.* Et videndus
est Menochius, *consil.* 1000. per totum, *lib. 10.*
maximè *num. 27. & sequentibus, & num. 60. & se-
quentibus, & 97.* vbi adduxit exemplum de quo-
dam Cardinali expulso à Regno Franciæ ex hac
ratione turbati publici status. Et simile exem-
plum, & ob eandem causam audio in Hispania
permanere, è qua Nuntium Apostolicum ex-
pulsit sapiens Rex ille Philippus Secundus, eò
quòd inobediens resistere præsumpsit decreto
Senatus, quo declarauerat vim illum fecisse.

Ac insuper per Felinum *in cap. si quando, de*
57 *rescriptis, verbo, Supersederi,* † *column.* dicit
Gregor. Lopez *in l. 19. sub glossa 3. verbo, Con-
tra los derechos del Rey.* Quod rescriptum con-
cessum ad priuatam vtilitatem non derogat con-
cesso ad vtilitatem publicam, etiam si ex certa
scientia, & motu proprio sit expeditum. Opti-
mè etiam Rodericus Suarez *in allegation. 12. à
num. 48. & seqq.*

Et facit ad hæc validissimum fundamentum;
nam si priuilegium (non loquor de simplici,
58 † & gratioso, quòd ad libitum Principis reuo-
cari potest) quod transit in contractum, aut ob
aliquam causam onerosam obtentum potest ex
causa publicæ vtilitatis reuocari, multi Docto-
res tenent, quos refert & sequitur Antonius Ga-
briel *practic. conclus. tit. de iure quæsito non tol-
lendo, conclus. 6. num. 19. iuncto num. 6. cum tri-
bus sequentibus,* Pater Sanchez *de matrimonio,
lib. 8. disp. 33. num. 3.* Suarez *de legibus, lib. 8.
cap. 37. num. 9.* Moneta *de commut. vltim. volunt.
cap. 8. q. 6. à num 500. cum sequentibus*; qui alios
plurimos Doctores allegant. Ergo à fortiori
gratia simplex beneficij poterit suspendi, vbi
adest causa publicæ vtilitatis.

59 Et quod priuilegium, quòd transiit in vim
contractus, vel aliàs onerosum † ob remunera-
tionem seruitiorum, vel ex pretio, ex quo fuit
tertiò ius iam quæsitum potest reuocari, aut
modificari, quando est nociuum Regi, aut Re-
gno, & publicæ vtilitati; Probant Doctores plu-
rimi, in vnum relati à Castillo *controuers. tom. 5.
c. 89. num. 93. & à num. 86. cum seqq.*

Hinc etiam oritur quod ob bonum Regni,
60 & ob causam † publicæ vtilitatis potest Rex
temporalis concedere legem, ne alienigenæ ob-
tinere queant beneficia Ecclesiastica in suo Re-
gno, vt ex Angelo, Capicio, & Azeuedo, An-
tonio Thesauro, Petro Antonio Petra, Porto-
les, Iacobo Canserio, Flaminio Parisio, Azor.
& aliis diximus *cap. præcedenti 4. vers. Hinc est
quod ad euitanda scandala, num. 58.*

Quò pertinet quod dicit Barbosa *in collectan.*
61 † *ad cap. si quando, de rescriptis in addition. to-
mo 1.* post principium, *& in versic. ibi. post n. 3.
in textu ibi, &c.* Quòd ob aliquod scandalum,
vel notabile malum præsertim publicum non
sint exequendæ litteræ Apostolicæ, sed superse-
dendum in earum executione.

Et post alios Doctores multa ad hoc idem
coogerit omnino videndus, Rodericus Sua-
rez *in allegatione 12. num. 48. cum sequentibus.*

Dicit etiam post alios Aoguianus *in tractatu
de legibus, controuers. 5. num. 5. num. 16. & n. 18.*
Quod quando ex executione litterarum Apo-
stolicarum timetur aliquod damnum notabile,
aut notabile præiudicium, probabiliter debeat
in ea supersederi, nullum damnum istius qua-
litatis potest dari, quàm hoc tangens publi-
cam vtilitatem Regni, vel Regis ex supradictis.

Quibus adde, † quæ suprà *cap. 3. hac 1. part.* 62
diximus, *versicul. Quamuis à lege lata, &c. n. 148.
cum multis sequentibus,* vbi de causa legitima
tractauimus, ob quam à lege superioris Princi-
pis queat supplicari, quoniam rectè conducunt
ibidem scripta materiæ huius capituli.

Quare ad harum causarum rectam examina-
tionem † Senatus sui Patribus Rex Catholicus 63
commisit, & meritò confidit, quibus horum
negotiorum comprehensio competit, qui in-
dies pro salute Reipublicæ horum Regnorum
tuenda, & conseruanda continuò euigilant, hís-
que scientia, & experientia, zelóque Christia-
nissimo melius cognoscunt, quod vtilitati Rei-
publicæ, & Regi magis sit aptius, & conue-
nientiùs, vel adhuc nociuum, & letale, iuxta
quæ Cassiodorus *lib. 8. epistol. 9.* in hæc: *Senes
ipsi Consiliis sapientiam † discunt, & à maturis in
communi quæritur, quòd pro omnium salute, & vti-
litate tractatur, solatium curarum frequenter sibi
adhibent maturi Reges, & hinc æstimantur melio-
res, si soli omnia non præsumunt.* Hinc Tacitus
lib. 1. Annalium, experiendo dixisse: *Quàm ar-
duum, quàm subiectum fortunæ regendi cuncta onus:
Proinde in Ciuitate tot illustribus viris subnixa sa-
tius esse, non ad vnum omnia differri, plures faci-
lius omnia Republica sociatis laboribus executu-
ros, &c.* Qui quidem præ oculis habent illud
Claudiani.

Tu Ciuem, Patrèmque geras, tu Consule cunctis,
Non tibi: nec tua te moueant, sed publica damna.

Tanti enim Senatores præclari cognoscunt, &
sciunt † mores Regni, & consuetudines, & pri- 65
uilegia, necnon Regis, ad quos meritò pro cau-
sa iustæ, & legitimæ retentionis confugiendum
est, iuxta illud Esther. *cap. 1.* ibi: *Interrogauit
sapientes, qui ex more Regio aderant ei, & illorum
faciebat cuncta consilio scientes leges, ac iura ma-
iorum, &c.*

Quibus Senatoribus benè quadrat illud *Sa-
pientia 8. cap. 8. Sciunt præterita, † & de futuris* 66
æstimant eruditè. Seneca *Trag. 7. Si iudicas cogno-
sce, si regnas iube: conducibile est enim hominum
mores nosci;* facit textus *in cap. de quibus 20. di-
stinct.* ibi: *Seniores Prouinciæ congrega, & eos
interroga, facilius namque inuenitur quod à plu-
ribus senioribus quæritur, cap. porrò 84. dist.* Iob
*cap. 12. In antiquis est sapientia, & multo tempore
prudentia.*

Ipsi etiam tot prudentes Christiana prouiden-
tia agnoscunt † ex præsentibus accidentibus, 67
quæ damna futura erunt præcauenda, vt dicit
Laurent. Iustinian. *de casto connubio, c. 6. ante om-
nem euentum, quæ futura sunt aduersa cogitanda
proponantur, & futura tamquã præterita examinãda
sunt, vt nihil noui contingere videatur, &c.* & Cas-
siodor. *lib. 3. epistola 48. tamen prudentia nihilomi-
nus est, † cauere etiam, quæ non putantur emergere,* 68
&c. Et iuxta Terent. *illud est sapere, non quod ante
pedes modo est videre, sed etiã illa quæ futura sunt,
prospicere, &c.* Aug. *de spiritu, & anima,* ibi: *Proui-
dentia † est notio futurorũ pertractãs euentum, cuius* 69

officium est ex præsentibus futura perpendere aduersus aduenientium calamitatem, se consilio præmunire.

Quibus quidem doctissimis Senatoribus conuenit rectè, quòd de Consiliariis dixit Alphonsus Rex *in l.5. tit.9. part.2. E tales deben de ser los Consejeros al Rey, que muy de lueñe sepan catar las cosas, è conocerlas antes, &c.* Et iterum ipse Rex *in l. 1. tit. 5. part. 5. E porende debe catar muy de lueñe las cosas, que son a su pro, è a su honra, è a su guarda.* Et probatur Genes. *cap.*49. & 41. Et Daniel. 27. *cap.* Scientiâ etenim, prudentiâ, & arte debent coniectare, quæ vtilitati publicæ conueniunt, vt inquit Plato. *lib.* 6. *de sapientia Ciceronis Philipp.* 11. Pro quibus meritò velut fortissimis humeris (in quibus tota Hispanica Respublica validè requiescit) potest rectè Regi nostro Catholico dici, quod Claudianus in Rufinum.

Quid dignum te laude feram, qui penè ruenti
Lapsuróque tuos humeros obieceris Orbi?

Alia multa circa Senatus huius supremi grauitatem, † fidem, & authoritatem, vigilantiam
70 assiduam in Reipublicæ salute, atque etiam quanta vbique debeatur fides eius relationi fidelissimæ, post examen causæ vrgentis ad retentionem litterarum Apostolicarum, longa serie scripsimus *in cap.*3. *vnic. à num.*45. *vers. Sed licet hæc ita se habeant.* & pluribus *num. seqq.* & signanter *à num.*53. *vsque ad finem* §.

Hæc etenim vna est obligatio Regis, vt pro
71 salute Reipublicæ † semper euigilet, cum finis, quo Reges, & Regna instituta fuêre, & creata, is sit dumtaxat, vt regnent, Regnúmque in pace conseruent, ac iustitia, Cicero. *lib.*2. *de officiis*, Aristoteles 1. *Ethicor. lib.* 4. Cremen. in Rapsid. *capitul.*2 Plato. *lib.*1. *Ciuili.* Diuus Thomas *in opusculo ad Ducissimam Barbam*, Valençuela *consil.*70. *num.*3. Azeued. *consil.*37. *num.*16. Molina *disputat.*25. Bobadilla *in Politica. lib.* 2. *capitul.* 1. *num*... & 2. Top. *de Princip. potestat.* §.5. *num.* 27. Bardellus *consil.* 111. *num.* 47. Caualcanus *de brachio Regio*, *part.*1. *num.*114. Menochius *consil.*1183. *num.*33. Aldouin. *consil.*20. *num.* 218. Petrus Gregor. *de Republica*, *lib.* 6. *cap.*6. *num.*4. & 5. Natta *consil.* 179. *num.* 3. Parladorius *lib.*2. *rerum quotidianarum*, *cap.* 1. *n.* 5. Afflictis *decis.*265. *n.* 80. & 81. Marta *voto* 116. *num.*21. Galliae. *cons.* 1. *à num.* 57. & *cons.* 46. *à num.*21. & 22.

72 Retentionis igitur † remedium hoc, quatenus tendit ad humani generis vtilitatem & salutem Reipublicæ, vt fauorabile omnino amplectendum erit, vt iura docent, *l. ita vulneratus*, *ff. ad leg. Aquil. l. congruit*, *ff. de officio Præsid. l. cum hi de transactionib. l. si cui de seruitutib. l. in fundo de rei vindic. l.* 3. §. *hi qui*, Ibi: *Quòd in commune vtile est*, *ff. ad Silanian.* facit *l. si operis*, §. *penult. l. si longius.* 10. §. 1. *de iudiciis*, *cap. licet Heli. de simonia*, *cap. vt fama*, *de sentent. excommunicat. cap. fin. de postulat. Prælat. B. in l. quemadmodum*, *C. de agricol. & censit. lib.* 11. & ibi latè Lucas de Penna, Bald. *in l.*1. *num.* 5. *C. de nouo Cod. facien. & in l. omnes populi*, *num.*23. *de iustitia & iure*, *& in Authent. ingressi*, *num.*24. *in fine*, *C. de sacrosanctis Eccles. & in l. cum quidam*, *column.*5. *versicul. Primò ergo*, *ff. de liberis & posthum.* Felin. *in cap. de quarta*, *col.* 5. *de præscription.* Decius *in cap. Eccles. Sancta Maria in fin. versicul. Et materia fauorabilis, de constitutionibus*, & *in consil.*327. *num.*5. & *consil.*65. *column.* 2. Alexander *consil.*171. *colum.* 2. *versicul. Fortificat. lib.*3. Romanus *consil.*105. *column. vltima*, Farinacius *consil.*25. *num.*13. *lib.* 1. Vbi Fabianus Censolinus, *littera H.*

Capvt VI.

Nouitatis & abusus notorij causa, an legitima sit dicenda ad Bullarum retentionem.

SVMMARIVM.

Terminos antiquos à Patribus nostris constitutos transgredi non licet, *num.*1.

Mutatio ipsa consuetudinis, etiam quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbat, *num.*2.

Nouitatis & abusus effectus est turbare Rempublicam, & statum inquietare, *num.*3.

Omne nouum, & incognitum, quid suspectum est, *ibid.*

Mutatio in melius sæpè numero consueuit maiorum malorum esse principium, *ibidem.*

Nemo est tam fortis, qui rei nouitate non turbetur, *ibid.*

Periculosa est omnis in Republica legum mutatio, *ibid.*

Ecclesiastica instituta, & Concilia laudabiliter in Regno obseruata, & moribus Prouinciarum recepta semper conseruanda sunt, *num.*4.

Ex nouitate, & abusu turbatio populorum oritur, *num.*5.

Ad perpetuam, & communem vtilitatem, quæ fuere introducta, nulla mutatione varianda sunt, *num.*6.

Statuta saluberrima à maioribus constituta, nec excedenda, nec immutanda sunt, *num.*7.

Ex mutatione, & nouitate circa ea, quæ à patribus nostris admissa sunt, iuri publico detrahitur, *num* 8.

Ex nouitate, abusu, & mutatione rerum, quæ ab antiquo sunt obseruata oritur scandalum tamquam causa à causato, *num.*9.

Ecclesiæ vniuersalis concordia custoditur, si quæ à patribus instituta fuere, ætas subsequens venerenter obseruet, *num* 10.

Mutanda non erit consuetudo, quâ Princeps diu contulit beneficia, ne ex nouitate, & mutatione oriatur scandalum, *num.*11.

A restitutione Regni excusatur Rex etsi iniustus possessor, si magnum damnum inde oriatur suo statui, *ibidem.*

Iuripatronatus laicorum, licet de iuris rigore possit Papa derogare, tamen non est faciendum cum tanto Regis, & Regni scandalo, *num.*12.

Si ex præcepto iniusto Papæ vehementer præsumitur statum Ecclesiæ turbari non est parendum, *num.*13.

Propter scandalum vitandum receditur à forma data, *num.*14.

Ob scandalum vitandum Ecclesia patitur Decimas non solui in Prouinciis, in quibus solui non consueuerunt, *num.*15.

Ecclesia multa debet tolerare ob scandali timorem, *num.*16.

Multa

Malta per patientiam tolerantur, quæ exigente iustitia si in iudicium deducerentur non tolerarentur, num.17.

Canonem nonum Papa potest Episcopus contradicere, eò quòd Religioni suæ non conuenit, n.18.

A constitutionibus maximè Pontificalibus supplicari licet, eò quòd non conueniunt moribus vetustis Regni, num 19.

Nouitates, & abusus cum sint genitrices scandali in damnum publicæ vtilitatis, iusta causa est ad Bullarum retentionem, num.20.

Nouitates, & abusus valde duri vulgo apparent, num.21.

Vniuersalis vulgi opinio est quodam modo Ius naturale, non artificiosè, sed originaliter gentium mentibus infixum, num.22.

Rescriptis Principum insolitis non est parendum, num.23.

Insolitum dicitur, quòd non solet fieri, solitum verò quod aliquando factum fuit, num.24.

Contra insolita rescripta præsumitur, ideò in eorum executione supersedendum, num 25.

Rescriptum continens inconsueta suspectam est de falsò, num.26.

Abusus dicitur perperam: & contra ius, ac rationem vti, num.27.

Abusus in iure vocatur perniciosus, detestabilis, & illicitus, ibid.

Abusus notorius in materia retentionis ille dicitur, quoties in illo actu vsus nullus stat, num 28.

In Regno Franciæ appellatur ad Senatum ab abusu notorio facto per Ecclesiasticos contra sancta Decreta, & concordata, num.29.

De abusu notorio potest Curia cognoscere, quandò veniat quis contra authoritatem Regiam, n.30.

Et contra sancta decreta, & concordata, n.31.

Abusus notorius est trahere Regnicolam extra Regnum, à quo in Francia appellatur ad Curiam, num.32.

Regaliorum tanta est vis, vt si quis aliquid impetret in diminutionem iuris Regij Curia rescindit, num.33.

Retentionem Bullarum ex abusu, & nouitate scandali genitrice, statns perturbetur, licitè fieri, iustámque & legitimam esse causam multi probant, num 34.

Litteræ Apostolicæ prætexta violentia retinentur quando continent nouitatem circa decimas, aut redecimas, num.35.

Nouitas, & abusus notorius violentia quædam est, num 36.

Princeps inter personas Ecclesiasticas potest obuiare nouitati, & abusui notorio, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur, num.37.

Pro nouitatibus vitandis Imperiale implorandum auxilium, num.38.

Priuilegia Regis, aut Regni, expressè, & tacitè concessa per Sedis Apostolicæ tollerantiam irreuocabilia, & intacta esse debent, cum fuerint in remunerationem seruitiorum concessa, & tolerata diu, num.39.

Si negligenter ea, quæ male vsurpantur amittimus, excessus via aliis aperitur, num.40.

Priuilegia, & tolerata consuetudines Regni, & Regis tanquam facta, & inducta a protectoribus, & defensoribus Ecclesiæ, nec conuellenda, nec mutanda a Pontifice sunt, num 41.

PROVERBIORVM capitul.22. Sapiens ait: † *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerant Patres tui.* Et Deuteronom. cap. 8. *Interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi.* Repetitum In cap. 8. Iob. *Interroga enim generationem pristinam, & diligenter inuestiga patrum memoriam.* Et per Hieremiam docemur cap.6. *State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea.* 1

Laudabiles igitur consuetudines in aliquibus † Regnis, & Prouinciis à Sancta Sede Apostolica diu toleratæ, priuilegiáque ob remunerationem concessa Regi, aut Regno, intacta semper manere debent, nec nouitate turbari, etsi ex mutatione, & abusu videatur vtile nasci, vt & mirificè docet Diuus Augustinus epist. 118. c.5. ibi: *Ipsa quippe mutatio consuetudinis, etiam quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbat*, &c. 2

Nouitatis quidem, & abusus † is est ineuitabilis effectus, turbatio Reipublicæ, ac inquies publici status. Tamquam summoperè nociuæ, nec sunt introducendæ, vbi euidens, atque manifestissima vtilitas non detegitur; exornarunt nonnulli, & contra nouitates acriter scripserunt, Arias Pinellus in l. 2. part. 2. capitul. 4. num. 2. C. de rescindenda vendition. Aleiatus regul. 2. præsumption. 80. Ioann. Neuizan. consil. 26. num. 9. Manchaca de successión. creat. §. 30. num. 312. Mantica in Enchirid. rerum singul. cap. 5. Pater Villalobos in loco statim referendo, Menocbius præsumpt. 34. lib. 5. & in consil. 302. num. 16. volum 4. & in cons. 1042. num. 11. Franciscus Viuius decision. 255. num. 26. & sequentibus, Rebuffus in Rubrica de rescriptis, num. 25. & in tractatu nomination. quæst. 30. num. 34. Castillos Ramirez de lege Regia, §. 11. num.31. Gregor. Lopez in l.33.tit.12 part.5. Doctissimus D. Ioann. Baptista Valençuela Velasquez in consil. 24. à num. 1. cum sequentibus, tomo 1. vbi refert Lodouicum Morocium responso 99. num. 1. & sequentibus, vbi & illud refert Tertulliani: *Nouum omne, & incognitum quod est, suspectum est*; & addit, quòd maximè reprehensione dignus est, qui nouitates introducit, ex cap. has autem scripsimus 33. distinction. etiam si bono animo id facere dicat, cum adhuc ex eo detur origo malorum: nam vt ait Lucianus lib. 1. verarum historiarum. *Sæpènumerò etiam mutatio in melius maiorum malorum consuetudinis esse principium*, addit idem Valençuela, mer- ipse quod inquit, Cæsar. lib. 6. de bello Gallico, *nemo est tam fortis, qui non rei nouitate turbetur*, & vltra eum Franciscus Balduinus in §.7. sed naturalia, num. 24. & 25. Notabiliter obseruat; quod periculosa est omnis in Republica mutatio legum, nam eam sequitur repentina quædam, & motum, & vitæ mutatio; videndus Pater Villalobos in Summa, tit.2. de las leyes, difficult.37. num.2. Quare dicit Consultus in l. penultim. ff. de constitut. Principum, ibi: *In rebus nouis constituendis euidens esse vtilitas debet.* Sanct. Thomas 2. 2. q.79. Soto de iustitia & iure, lib.1. q. 7. artic. 1 Sarmiento lib.2. selectar. capitul. 4. num.9. in fine, Simancas de Catholicis instit. tit.31. num.18. Menocbius consil.52. num.154. & plures relati à Bobadilla in Politica, lib. 1. cap. 5. num.9. 3

Semper

Semper enim nouitas nociua est Reipubli-
4 cæ, † & scandali nutritiua ea supradictis, & specialiter probandis iosetius. Docet Leo Papa *lib. 1s. epistola 81. ad Anastasium, capitul. 2. Si ea destruerem, quæ Antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed euersor esse iustè comprobarer, testante veritatis voce*, relatus *in cap. si ea destruerem* 4. in ordine. 25. *quæst.* 2. *& in capitul.* 5. ibi: *Nulla possunt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari*, &c. & *in cap.* 3. ibi: *Nec prætermitti posset hoc, quod antiqua Patrum institutio.*

Conducunt alia plura iura Ciuilia adducta suprà *cap.* 1. *à num.* 181. *vers. Atque tandem*, &c.

Conducit quod S. Ioann. Chrysostom. *super Psalmo* 43. ibi: *Non enim pro vxoribus & liberis & ancillis, patriaque euersione, & captiuitate, sed pro lege, & patria Republica pugnabant*, &c.

Canonica etenim instituta, & œcumenica Concilia Patrum antiquitùs disposita, & laudabiliter obseruata in Regnis, moribúsque Prouinciarum recepta & custodita semper conseruanda sunt, & in tuto esse debent. Facit illa celebris sententia Cassiodorij *lib.* 2. *epistola* 4. *Delectamur vetustatis inuento, & sequi regulas constitutas libenter amplectimur; quia locus surreptionibus non relinquitur quoties rationabiliter constituta seruantur.* Idem Cassiodorus *lib.* 16. *epistola* 25. Et Magister Aluarez Archiepiscopus Tranensis *in Isaiam, cap.* 11. *num.* 13.

Erasmus à Cochier. *in Thesaur. Politicor.* 1. *part. lib.* 1. *capitul.* 5. *in versicul. Nec mente tantum, cum P. in Gallo*, inquit: *Maiorum enim instituta tueri, sacris ceremoniisque retinendis sapientis est.* Et conducit valde notabile illud Mæcenatis prudentissimi viri consilium, quod refert Diocasius *lib.* 52. *historiar.* Simsneas *de Catholicis institut. tit* 46. *num.* 51. & Petrus Gregorius *lib.* 33. *Syntagmat. cap.* 7. *num.* 8 *& lib.* 8. *de Republica, cap.* 2. *num.* 14. Diligentissimus Præceptor noster D. Ioan. à Solorzano *de iure Indiarum, lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 73. *Deum semper & vbique cole, vt moribus patriis est receptum, ad eundémque cultum alios compelle, &c.*

5 Cùm ex nouitate, abusu, & mutatione conturbatio populorum oriatur, & seditiones atque discordias sæpè numero generari per nouitates, dicit text. *in cap. cum consuetudinis de consuet.* Aleiatus *in tractat. de præsumption. regul.* 2. *præsumption.* 30. Menochius *lib.* 3. *præsumption.* 34. *num.* 2. Ancharranus *consil.* 157. *num.* 4. Iass. *in l. in rebus, num.* 5. *ff. de constitution. Princip.* Rebuffus *in repetition. Rubrica de rescriptis, num* 25. *versicul. Item in rebus, & in titulo nomination.* 5. *quæst. principali, num.* 34. iuxta illud Aphorismum Hippocratis: *Omnes mutationes periculosæ.* Omnis enim nouitas præsumitur mala secundùm Iass. vbi proximè, *num.* 5. *Ecclesiastica moderationi* (inquit Gregorius Papa) *est omnino conueniens, vt quæ ordinata fuerint, vel rationabiliter decisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari, in cap. Ecclesiastica* 32. in ordine 25. *quæst.* 2. repetitum *in cap.* 1. 35. *quæst.* 9. ibi: *Omnibus modis Ecclesiasticæ disciplinæ, vel moderationi conueniens est, vt quæ rationabiliter ordinata fuerint, vel decisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari.* & *in cap. næ puto.* 25. *q.* 2. ibi: *Ea, quæ sunt ab Apostolis eorúmque successoribus instituta, nulla desidia negligantur, nulla dissensione violentur; nulla concertatione turbentur, &c.* & *in cap. priuilegia* 3. in ordine eadem causa, & quæstione, ibi: *Nulla possunt iniquitate conuelli, nulla nouitate mutari*, &c.

Quæ ad perpetuam vtilitatem generaliter instituta sunt, † nulla commutatione varien- 6
tur, nec ad priuata trahantur commoda, quæ ad bonum sunt commune præfixa, sed manentibus terminis, quos constituerunt Patres, nemo iniustè vsurpet alienum, sed intra fines proprios atque legitimos, prout quis valuerit in latitudine se exerceat charitatis, inquit, ad literam Pontifex *in cap. quæ ad perpetuam* 25. *q.* 1. Conducunt verba textus *in l. testamenta* 18. ibi: *Mos namque retinendus est fidelissimæ vetustatis*; conducunt benè *l.* 2. *ff. de constitutionibus Princip. l. minimè, ff. de legibus.*

Quòd Patres nostri, siue in sanctis Canonibus, siue † in mundanis affiaère legibus exce- 7
dere minimè debemus: contra eorum quippe saluberrima agimus instituta, si quod ipsi diuino statuerunt consulto, intactum non conseruamus, &c. Vt verbis vtar Leonis Papæ IV. relatis *in cap. ideò* 25. *quæst.* 1. *& in cap. quod verò* 25. *quæst.* 1. ita ait Pontifex: *Quòd verè dicitis nostris temporibus seruari debere, quæ à meis quoque prædecessoribus tradita, atque custodita sunt, absit à me, vt statuta maiorum consacerdotibus meis in qualibet Ecclesia infringam, quia mihi iniuriam facio, si fratribus meis iura perturbo*, &c.

Quoniam ex nouitate, & abusu intentato contra ea quæ antiqua traditione, & consuetudine sunt à nostris Patribus, † & Prædecessori- 8
bus admissa, & constanter obseruata detrahitur iuri publico, & inde tumultui & dissentioni occasio datur, pacémque publicam turbari probabiliter timere debemus.

Siquidem nouitas, & abusus maximum vinculum, † & affinitatem habent cum scandalo, & 9
tamquam causa à causato inter se habentur, quod omni conatu euitandum. Docet Pontifex *in cap. quod dilecto, de consanguinitate, & affinitate*, in hæc mirabilia verba, ibi: *Vnde in hac parte consultius duximus multitudini, & obseruatæ consuetudini deferendum; quàm aliud in dissentionem, & scandalum populi statuendum quadam adhibita nouitate, &c.* Quo alio testimonio huius veritatis egemus, aut quærimus? Probat insuper textus *in cap. consuetudinis, de consuetudine*, ibi: *Et plerumque discordiam pariunt nouitates: nouitas* (dixit Ioannes Chrysostomus homilia 9. ad Corinth. 2.) *omnium animos effundit, ea verò acerbitatem maiorem affert, quæ priscorum rituum fundamenta effringit, ac leges radicitus euellit, &c.* Semper enim nouitates Rempublicam lædunt, vt ex Aristotele refert Patricus *de Republica, lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 44. ibi: *Ciuitatis statum diligant, contentique eo nihil moliantur, nihil cogitent, quod alienum, nouúmque sit, sed eam viam ire pergant, quam maiores instituerunt, quaque aliorum vestigiis attrita sint, nouarum enim rerum studium semper Rempublicam labefactare solere, quàm eam aliqua ex parte meliorem reddere, &c.* Nimis enim periculosæ sunt nouitates, soléntque in Republica dissidium parere, prout latè probat Menochius *lib.* 3. *præsumption.* 34. & diximus sup. *à num.* 1. *cum seqq.*

Et cum hanc recognouisset veritatem Pon-
tifex † Symmachus in quadam Epistola ab 10

eo

eo ſcripta, & miſſa Epiſcopis Franciæ, hæc dixit: *Sedis Apoſtolica inſtiента ſollicitant, vt de concordia vniuerſalis Eccleſia peruigili cura tractemus, qua in eo pracipuè efficacius adoleſcit, ſi ea qua à Patribus ſtatuta ſunt, atas ſubſequens reuerenter obſeruet.* Quam Epiſtolam ad litteram refert Pater Azorius *inſtitution. moral. lib. 3. c. 36 littera E.*

Ex hoc fonte prouenit doctrina Cardinalis *in conſil. 8. propoſita quaſtion.* in fine, prudenter
11 † docentis, quòd Epiſcopus non debet mutare conſuetudinem, ex qua Princeps diù contulit beneficia à ſe fundata, quando ex hoc dubitatur de ſcandalo inde orituro, ſed debet reſcribere Papæ, qui conſuetudinem vel eradicet, vel confirmet.

Quòd plurimorum doctrina comprobatur communiter recepta affirmantium, Regem etiam iniuſtè poſſidentem Regnum aliquod à reſtitutionis neceſſitate excuſari, ſi ex ea damnum, aut periculum aliquod timeatur in ſuo ſtatu, atque ſi damna magna inde conſequeretur Reſpublica, quos in vnum congeſſit Præceptor noſter D. Ioan. de Solorzano *in tractatu de iure Indiarum, lib. 3. cap. 5. à num. 15. cum ſequentibus*, cuius doctrinæ argumento Nauarrus *in Commentar. ad text. in cap. cum miniſter. 23. quaſt. 5. & in Epiſtola ad Ducem de Alburquerque, verſicul. Ad primum igitur, pagin. 368.* Defendit retentionem Regni Nauarræ (quòd etiam nunc poſſident noſtri Reges Catholici) eò quod *per reſtitutionem prefati Regni certum eſt* (inquit) *apertum ire oſtium Gallis inferendi maxima damna in alia Regna Hiſpania per montes Pirineos*; & in ſimilibus caſibus præfatam doctrinam probant Epiſcopus Chiapi, Victoria, Acoſta, Ioann. Matienzo, Ioann. Botetus, Rebellus, Freitas, & alij, quos ſtudioſe congeſſit Solorzan. modò citatus *à num. 29.* & à princip. illius *cap. 5.* videndos.

Et ſupra ſcripſam Cardinalis doctrinam referens ſequitur
12 † Felin. *in cap. nihil, ſub num. 4. verſic. vigeſimo ſextò, de praſcriptionibus*, quem, & alios ſequitur Palarius Rubeus *in tractatu de beneficiis vacantibus in Curia, §. 11. column. 3. ad fin. & column. ſequenti*, in hæc: Vndè licet de iuris rigore Papa præiudicare poſſit iuripatronatus laicorum, vt traditur in allegatis Iuribus, tamen non eſt fiendum cum tanto Regis, & Regni ſcandalo, vt dicit Ioannes Immola, *dict. cap. 2. verſic. Pontifex in fine, de prebendis, lib. 6.* quem alij ſequuntur, & Franciſcus Cardinalis *cap. preterea el 1. de Iure patronat. & in conſil. 57.* refert & ſequitur Felin. *in cap. nihil, de praſcriptionibus, column. 2. verſic. 26.* dicentes: Quòd ſi ex conſuetudine immemoriali Reges habens ius conferendi præbendas, & ex huius conſuetudinis violatione oritur ſcandalum, permittendum eſt ſibi, vt beneficia conferant, quia cum ſcandalo nihil fiendum eſt, *capitul. nihil, de praſcriptionibus* cum concordantiis; multo fortiùs.

Idem videtur circa præſentationem, quæ cadit in laicum, & notatur *in cap. quamo de iudiciis*, ad hoc benè facit, quod notanter voluit Immola *in cap. Inquiſitione, de ſentent. excommunication.* in fine. Vbi dicit, quòd ſi ex præcepto
13 iniuſto Papæ vehementer præſumitur † ſtatum Eccleſiæ turbari, vel alia mala ventura eſſe, non eſſe parendum mandato, imò peccaret quis obediendo; cum debeat futura mala præcauere, non innouare ſecundùm eum, quem omnes ſequuntur, &c. Imò propter ſcandalum vitandum recedi
poteſt † à forma data à Superiore, Felinus *in* 14
dict. cap. nihil ſub num. 4. verſiculo, Trigeſimo ſecundo, & latiùs *in capitul. cum dilecta, column. 33. verſic. Limita ſeptimò, de praſcriptis*. Hæc Palarius Rubeus.

Cui conſonat, quòd propter vitandum ſcan-
dalum † probabiliter oriundum Eccleſia non 15
petit decimas in terris, & Prouinciis, in quibus non conſueuerunt dari, imò præelegit læſionem ſalis damni ad euitandum periculum alterius maioris mali, prout eſt ſcandalum, & ſtatus publici turbatio, vt firmat Cardinalis Turrecremata *in cap. ſi tributum. 11. quaſt. 1. num. 1.* per totum, & per eum fatetur Marta *de iuriſdiction. 1. part. cap. 25. num. 43.* ſequitur Felinus *in dict. cap. nihil, ſub num. 4. verſic. Trigeſimò tertiò*, vbi ad finem dicit, hanc doctrinam lo-
co † exempli eſſe ſecundùm Gloſſam, eſſéque 16
applicabilem ad multa, quæ Eccleſia tolerat ob ſcandali timorem, quæ ipſemet Felinus recenſet *in cap. 1. de tregua & pace.* Quia multa
per patientiam tollerantur † quæ ſi fuiſſent in 17
iudicium deducta, exigente iuſtitia tolerari non deberent, ita dicit Pontifex *in cap. dudum de prebendis*, Alexand. Ludouiſ. *deciſ. 162. num. 11.* vbi alij citantur.

Cui adaptatur Gloſſa *in cap. in iſtis. 4. diſtin. verb. Iudicent.* quæ per textum ibi dicit: *Cùm*
ergo Papa vult condere Canones, Epiſcopi † *poſ-* 18
ſunt contradicere, & dicere, Canon iſte non conuenit conſuetudini Regionis noſtra, &c.

Ex hac etiam ratione multi probant Docto-
res, à mandatis, † & legibus principum ſupe- 19
riorum, & Pontificis licere ſupplicare ex iuſta cauſa, quæ tunc talis iudicatur, quando moribus laudabilibus, & veruſtiſſimis alicuius Regni, aut Prouinciæ minimè conueniunt, maximè à Conſtitutionibus Summi Pontificis Paſtoris, & Principis vniuerſalis Eccleſiæ, quæ ſub ſe tot complectitur Prouincias, & Regna, quorum mores, & conſuetudines probabiliter (quia in facto, & non iure ſcripto conſiſtunt) ignorare præſumitur, ac propterea ſupplicare licitè iudicant Doctores omnes, cum ea hac nouitate, & morum mutatione turbatio Reipublicæ, & ſtatus Eccleſiaſticus probabiliter timeatur, & exinde facillimè ſcandala oriri aſſolent (vt dictum eſt) probant Caſtro *de lege pœnal. libro 1. capital. 1. folio 8. ſub littera B.* Manuel. Rodriguez *quaſtion. Regul. tomo 1. quaſtion. 6. articul. 7.* Suarez *de legibus, lib. 4. capitul. 16. num. 6.* & Salas *de cenſur. tomo 2. articul. 3. diſputat. 4. concluſion. fin.* Salas *de legibus, tractat. 14. diſputat. 13. ſect. 4.* Angoianus *de legibus, controuerſ. 5. num. 2. & per totam*, Bañez, & Salon. quos referens ſequitur Salas *dicta ſection. 4.* Suarez vbi proximè *num. 4.* Sed quia de hoc articulo plurima congeſſimus ſuprà hac 1. *part. capitul. 2. verſicul. Nam vt inquit*, Suarez *à num. 148. cum multis ſequentibus.* Ad quæ te remitto, vlterius non tracto.

Et cum hæ nouitates, & abuſus ſint genitri-
ces ſcandali, † & turbationis pacis, & tran- 20
quillitatis publicæ, ex quibus notabilia damna, & inconuenientia dilabuntur, omnimodo præcauenda ſunt, iuſtáque tunc cauſa & legitima dicitur ad ſuſpendendam executionem litterarum

Apoſtoli

Apostolicarum, ne pax publica turbetur, &
bonum commune detrimentum patiatur; pro-
pterea huic articulo abusus, & nouitatis eas
omnes doctrinas poteris applicare, quas longa
manu coniecimus *in capitul. 4. & capitul. 5. su-
prà hac 1. parte.* Quæ omnino conueniunt ea
identitate rationis, & ex præcisa, & necessaria
consequentia, vt hactenus in hoc capite vidi-
sti. Cùm ea nouitate & abusu oriatur scanda-
lum in damnum Reipublicæ, atque vtilitatis
publicæ.

21 Nouitates, & insolita, seu † abusus (quæ
idem sunt in effectu) acerbissima, & valde dura,
& aspera vulgo semper apparent, quæ omnino
præcauenda sunt, vt dicit Parianus *in consil. 113.
num. 7. vsque ad num. 12. folio 69.* ibi: *Quod
vulgo insolitum, ac durissimum videtur, idquippe
à Iudicibus fieri non potest, debemus etenim caue-*
22 *re, † ne aliquid iudicando, vel consulendo dica-
mus, quod vulgo videatur iniquum, quia vniuer-
salis vulgi opinio, est quodammodo ius naturale,
non artificiosè, sed originaliter mentibus hominum
infixum.*

Quare insolitis rescriptis Principum paren-
23 dum † non esse, sed imò sperni dicit Menochius
consil. 1. num. 343. Giurba *decision. 47. num. 1.
& 2.* vbi dicit. Idcirco libenter Imperatorem
concedere, *in l. rescripta, C. de precibus Impe-
rator. offerend.* rescripta, mandatáque sua non
obseruari, si iuri repugnent Aldouinus *consil. 20.
num. 58.* Scaccia *de iudiciis, cap. 53. sub num. 33.*
Cartharius *de executien. sentent. capto Bannito,
cap. fin. n. 341.* plura apud Grammatic. *cons. 45.
num 38. & 39.* Farinac. *quæst. 37. num. 74.* Bolo-
gnet. *consil. 1.* Peregrinus *cons. 2. sub num. 143.
volum. 2.*

24 Insolitum nempè dicitur, † quod numquam
solet fieri, nam cum solitum dicatur, quando
aliquid fuit aliquando factum vna vice, *l. nulla,
§. sed si aliment. ff. de alimentis, & cibariis legat.*
vbi Bart. Curtius Iunior. *cons. 19. num. 4.* Ange-
lus, & Paulus Castrens. *in l. consentaneum, C.
quomodo, & quando Iud.* Zephalus *cons. 18. n. 31.
volum. 1.* Doctissimus Præceptor meus D. Ioan-
nes à Solorzano *in tractat. de iure Indiarum, lib. 2.
cap. 24. num. 89.* Decianus *in cons. 124. num. 8.
lib. 2.* Crauetta *cons. 899. num. 6.* Tuschus *lib. 6.
litt. S. concl. 334. num. 11.* Castillo *in tract. de
tertiis, cap 9. num. 53. in fin.* vltra quos Docto-
res ex aliis nempè, ex Alexand. Rauд. Petro
Surdo, Gozadino Brunole à Sole, Antonio Ga-
briel. & aliis diximus *in tractatu de Regia prote-
ctione, 2. par. cap. 9. à num. 21. cum sequentibus;*
ita è conuerso, insolitum dici, quando num-
quam factum fuit, probauimus ex aliis, ibidem
num 23.

25 Hinc contra insolita rescripta, † & incon-
sueta præsumendum est, adeò vt in eius execu-
tione sit supersedendum, probant Felin. *in cap. 2.
num. 16. de rescriptis;* vbi etiam textus, pro quo
facit textus *in cap. in memoriam. 19. distinct.*
Abbas *in dict. cap. 2. & in cap. ex parte el 1. in
fin. de officio de legat. & in cap. cum instantia pro-
pe fin. de censibus.* textus *in cap ex parte, de Ca-
pillis Monachorum, & in l. sacri afflatus,* & ita
ibi sumat Bald. *de diuersis rescriptis, cap. porre-
cta,* vbi Glossa magna in verbo, *Confirmat, de
confirmat. vtili, vel inutil.* Roman. *consil. 378.
quæstio est, num. 12. versicul. Secunda ratio,* De-
cius *in cap. ex parte, versicul. Nota tertiò* Ro-
landus à Valle *consil. 39. num. 19. volumin.* Man-
dos. *super Regula Chancellar. de infirmis, quæst. 16.
num. 8.* & ex aliis probat Mascardus *de probatio-
nibus, conclusione 1275. à num. 3.* qui *num. 11.*
dicit; quod rescriptum continens † incon- 26
sueta, censetur suspectum de falso, per Ri-
pam *in dicto capitul. 2. num. 32. col. 8. & 9.* Cur-
tium Iunior. *in consil. 174.* Abbas *in dict. cap.
ex parte,* per text. *in capit. quamuis, de rescri-
ptis in 6.* & ex aliis probat Mascardus ibidem.

Pariter etiam abusus dicitur, † perperam; 27
& male vti contra ius, & rationem, *l. plenum,
§. 1.* ibi: *Non vsque ad abusum, ff. de vsu, & ha-
bitation.* Qui propterea in iure aliquando voca-
tur abusus perniciosus, vt *in cap. perniciosum, de
celebratione Missarum,* aliquando detestabilis,
vt *in cap. si Canonici in fin. de officio Ordi-
nar. in 6.* aliquando nequiter abuti, vt *in cap.
Sedes, de rescriptis;* aliquando abusus dicitur
illicitus vsus, *cap. vt priuilegia, de priuile-
giis, & cap. priuilegium 11. quæst. 3.* Lucas de
Penna *in l. vsum aquæ, column. 1. C. de aqua du-
ctu, lib. 11.* Guido Papa *singulari. 577. vtrum
quis,* Rebuffus *in tractat. de congrua portion. quæ-
stion final.* Rebuffus *ipse in l. bona ciuitatis super
verbo, Abusiue, vers. Abuti etiam dicimus, ff. de
verborum signification.* & per Archidiacon. *in
cap. quamuis, de officio delegat. in 6.* & Lucam
de Penn. dicit ipse Rebuf. *in tractat. de appella-
tione tamquam ab abusu, num. 1.*

Et tandem in nostra specie † abusus notorius 28
ille dicitur, quoties in actu, qui geritur vsus
nullus stat, *l. ob quæ vitia, §. idem Pomponius,
ff. de ædilitio edicto,* & latiùs explicauimus *Nos
de Regia protectione, 1. part. cap. 1. à num. 216.
& sequentibus.*

Qui quidem Rebuffus ibidem † dicit, Inde 29
in Regno Franciæ introductam esse appellatio-
nem, quæ vocatur *à notorio abusu,* quando sci-
licet palam, & notoriè quis sanctis decretis,
ac concordatis, priuilegiisque Galliæ perpe-
ram vtitur, iuxta illud Ciceronis pro Roscio
Amerino: *Quid est aliud iudicio, ac legibus, ac
maiestate abuti?* Et ibidem idem Rebuffus in
num. 8. dicit, posse de notorio abusu Curiam
† cognoscere, quando quis venit contra au- 30
ctoritatem Regiam, vt si in illo Regno Comes
Palatinus legitimet in temporalibus, vel creet
Notarios, vt tunc ab ista legitimatione appel-
letur ad Curiam Regiam tanquam ab abusu
secundùm Guillelmum Benedictum *in cap. Rai-
nuntius, in verbo, & vxorem, num. 197. & se-
quentibus,* Austerium *in stylo Parlamenti, ar-
resto, 231.* & ipse Rebuffus *in num. 10.* Quan-
do quid fit contra sancta † Decreta, & concor- 31
data, vt puta, quando quis omisso medio velit
appellare ad Papam, vel quando Iudex delega-
tus ab eo voluerit cognoscere in prima instan-
tia, vt ob abusum notorium appelletur ad Cu-
riam Regiam.

Et in *num. 11.* recenset ipse Rebuffus casum,
quando † contra priuilegia Regni aliquid fiat, 32
vt si aliquis exterus trahat aliquem Regnico-
lam extra Regnum, secundùm Austerium in
stylo Parlamenti, *arresto 259. & arresto 269.*

Hinc dixit Renat. Choppinus *de sacra Poli-
tia, lib. 1. tit. 7. num. 2.* ibi: *Tanta † vis est Rega-* 33
*liorum vt si quis moliatur Romani Pontificis can-
didatus, quo Regium ius minuatur, id velut abusi-
uè factum rescindat Curia, &c.*

Cùm

34 Cùm igitur ex abusu, & † nouitate perturbatio status, atque simul inde scandalum oriatur, meritò dicunt Doctores, iustam & legitimam esse causam, vt à Senatu supremo fiat litterarum Apostolicarum reuerenter retentio; probant Driedorius *in lib. de libertate Christiana, pagin.* 183. cuius verba ad litteram retulimus suprà *capitul.* 2. *à num.* 5. Salzedus *in praxi crimin. Canon. cap.* 54. *num.* 22. Martinus Nauarrus *in cap. cum contingat, remedio* 1. *versicul. Decimò facit, de rescriptis*, Aufretius *de potestate seculari super Ecclesias, folio* 30. Simancas *de Catholicis Institution. tit.* 45. *num.* 35. Azeuedus *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation. à num.* 45. vbi dicit, quòd etiam in sententia Principis supersedendum est, quoties aliquid irregulare, & nouum præcipit, post Felinum, Decium, Cepolam, Palatium Rubeum, Suarez, Guillelmum Benedict. Cassaneum, & alios plures, ex quo infert ad nostram, de qua agimus Bullarum retentionem, vt sit iusta causa quando in eis præcipiatur quid nouum, & irregulare, & fere omnes, qui de iustificatione huius retentionis litterarum Apostolicarum tractant, quos recensui suprà *cap.* 2. à principio, id ipsum constanter, & communiter affirmant.

Et ipse Azeuedus *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopilation. ante finem*, vbi dicit, litteras retineri Apo-
35 stolicas † prætextu violentiæ, quando continent nouitatem decimarum, aut redecimæ. Quia nouitas in decimis petendis & exigendis, nec inducenda, nec permittenda est, sed antiqua in illis percipiendis consuetudo seruanda, ob vitandum scandalum, & commotiones inde oriundas, *Glossa verbo, Decimarum, versicul. Alij dicunt, in cap.* 1. *de decimis in* 6. & ex notatis per Bald. *in l.* 3. *num.* 6. *C. de seruitut. & aqua* tradit Barba. *in addition. fin. ad eum*, & ibi Anton. de Butrio *in cap.* 2. *num.* 1. *de decimis*; dicens contra tales nouas exactiones de iure præsumi, Anton. Faber. *lib.* 1. *sui Codicis, tit.* 2. *de sacrosanctis Eccles. diffinit.* 63. Papon. *lib.* 1. *tit. de decimis*, Arresto. 3. Vincent. de Franchis *decision.* 124. *num.* 3. Azeued. *in l.* 6. *tit.* 5. *lib.* 1. *noua Recopil. num.* 1. Inde vt Couarruuias ait, *lib.* 1. *variar. cap.* 17. *num.* 8. perpendi potest ratio vera, & sanè iustissima, quæ Catholicos Hispaniarum Reges, & præsertim Carolum Cæsarem Inuictissimum induxerit, vt publicis edictis vetuerint in his Regnis, decimas etiam à laicis exigi, quæ per consuetudinem contrariam ne soluerentur, inductum erat, vt cautum fuit ab eodem Cæsare *in Comitiis Toleti, anno* 1515. *l.* 14. *&* 76. *& l.* 19. *&* 56. quæ hodie habentur *in dict. l.* 6. *cum seqq. tit.* 5. *lib.* 1. *Recopil.* Gregor. Lopez *in l.* 1. *tit.* 20. *p.* 1. *glos.* 3. *ad fin.* D. Ioan. Baptista Valençuel. Velasquez *in cons.* 146. *à num.* 46. *cum seqq.* Vbi singulariter perpendit damna Reipublicæ, & seditiones ortas ex huiusmodi nouitate, & abusu. Idémque apud Gallos statutum fuisse à Philippo IV. *anno* 1353. & ex consuetudinibus *Albernia. constat, tit.* 17. *art.* 18. *& ex Bituri sensibus, tit. de consuetud. prædialib.* §. 12. *vbi Botrius*, pluries ita fuisse iudicatum refert, tradítque Carol. de Grassalib. *lib.* 23. *Regal. Franciæ iure.* 7. ex Ordinatione Philippi pulchri, Francorum Regis *edita anno* 1314.

Ratio est huius conclusionis, quia re vera nouitas, & abusus notorius violentia quædam
est, † vt probat Martinus Nauarrus vbi proximè 36
in cap. cum contingat, remedio 1. *vers. Decimo facit, de rescriptis*, & *Nos dict. cap.* 1. *sub n.* 117. *de Regia protectione*; Ex ea nouitate etenim, & abusu notorio violantur laudabiles consuetudines, & vetusti vsus iura, & priuilegia Regni, aut Regis; ac inde vim notoriam fieri, quis dubitat? si subuertantur.

Vndè fit, vt Principes inter personas Ecclesiasticas possint nouitati insolitæ, & abusui notorio obuiare, ne pax publica † turbetur, & com- 37
mune bonum detrimentum patiatur, vt post magnam Doctorum cateruam, probat Cened. *in collect.* 1. *p. col.* 5. *num.* 3. & post Simanchas, & alios idem probat ipse Cenedus *in quæst. Canonic.* 45. *num.* 6. *&* 7. *Nos in tract. de Regia protection.* 1. *p. cap.* 1. *à num.* 116. vbi alios allegamus ad hoc propositum.

Hinc docet Imperator † Iustinianus *in l.* 2. *C.* 38
de veteri iure enucleando; quòd in nouitatibus remedium Imperiale imploretur, ibi: *Augustum imploretur remedium, quia ideò Imperialem fortunam rebus humanis Deus præposuit, vt possit omnia, quæ nouiter contingunt, & emendare, & componere, & modis, ac regulis competentibus tradere*, &c. Hinc Poëta de Didone testatur:

Res dura & Regni nouitas me talia cogunt
Moliri, & late fines custode tueri.

Ad curam enim Regis pertinet nouitates, quæ in Republica moliuntur, festinanter euellere, iuxta notabilem Epistolam Regis Antiochi, quam ad litteram refert Iosephus *lib.* 12. *antiquitatum, cap.* 3. in hæc: *Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem: Si vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia, & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere; quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi ex Iudeis, qui Babyloniam, ac Mesopotamiam incolunt, duo milia familiarum cum tota supellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere*, &c. Eandem refert F. Ioann. de la Puente *en la conueniencia de entrambas Monarchias, lib.* 2. *cap.* 17. §. 6. *ad finem.*

Igitur priuilegia Regis, aut Regni à Sancta Sede Apostolica concessa ob remunerationem
† seruitiorum Ecclesiæ gestorum ab eisdem Re- 39
ge, & Regno (tanquam protectoribus, & defensoribus acerrimis Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ Religionis) siue expressa, siue tacita ex permissione, & tolerantia ob hanc causam, cæteræque laudabiles, & vetustissimæ consuetudines diu vigentes, vt latè probatur *in l.* 14 *tit* 3. *lib.* 1. *Recopilation.* inuiolabiliter debent permanere, & incommutabiliter conseruari, nulli subiectæ alterationi, nec nouitatis turbationi, iuxta textum *in cap. cum longo.* 63. *distinctione*, ibi: *Saluo priuilegio vniuscuiusque prouinciæ.* Ne Respublica ista commotiones, & scandala patiatur, sine cuius maximo detrimento quæuis in iis nouitas securè non transibit; talia quippè priuilegia, tanquam facta in remunerationem seruitiorum, quæ transeunt in vim contractus, non possunt reuocari. Infinitos penè Doctores congessit Giurba *consil.* 89. *num.* 14. & infrà latiùs *in consil.* 114. à principio, & *à num.* 4. cum multis sequentibus, *& consil.* 94. *num.* 12. & in nostris terminis, quòd huiusmodi priuilegia concessa Regi, vel Regno, cum sint in remunerationem seruitiorum, & obsequiis in Ecclesiam præstita, transeant in vim contractus, &

facta dicantur ob causam, onerosam, & ideò non posse reuocari, in terminis Pater Henriquez *libro de Pontificis claue, capital.* 24. latè per totum, Azeuedus *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation. à num.* 41. & suprà. Infinitos alios Doctores Theologos in iis terminis loquentes laudauimus suprà *capitul.* 5. *à num.* 196. *vsque ad num.* 199. Ideò nihil mirum, vt per Bullarum retentionem earum executionis suspensionem, necnon humilem supplicationem ad Sanctissimum tanto damno publico obuietur, & celeriter occurratur, vt nulla nouitate turbentur in notabile tot damnum & perniciem, scandalúmve horum Regnorum, omnimodo præcauendum.

Facit optimus textus *in cap. loci* 39. *quæst.* 9.
40 ibi: *Ecclesiastici † quippe vigoris ordo confunditur, si aut temerè illicita præsumantur, aut non concessa impunè tententur; proinde si negligenter ea, quæ malè vsurpantur, omittimus, excessui viam proculdubio aliis aperimus, &c.* Quæ quidem verba repetuntur *in cap. peruenit* 93. *distinctione*, in fin. Quare ne occasio aliis nequiter impetrantibus detur, sed via omnino omnibus claudatur, talium importunitatibus, & suggestionibus diligenter occurrendum est, atque huiusmodi damnis Reipublicæ per eosdem caueatis.

Et insuper quoniam huiusmodi priuilegia
41 tam expressa, † quàm tacita ex tolerantia iusta Sedis Apostolicæ, vt inquit, *dict. l.* 14. eum facta sint, & tolerata Regi, & & Regno tamquam protectoribus Ecclesiæ, & acerrimis defensoribus; intacta semper debent permanere, vt profitetur Gregorius Pontifex Bonifacio I. defensori Ecclesiæ, relatus *in cap. institution.* 7. in hæc: *Institutionis nostra decreta, qua pro defensorum sunt priuilegiis, & ordinatione disposita; perpetua stabilitate, & sine aliqua constituimus refragatione seruari, siue qua rescripto decreuimus, siue qua in nostra præsentia videntur esse disposita, nec a quoquam Pontificum in totum, vel in partes, ea qualibet occasione conuelli, decernimus, vel mutari*, &c. 15. *q.* 8. qui textus ad multa dignus est ponderatione.

CAPVT VII.

Præiudicium tertij an, & quando legitima causa dici poterit, vt Bullarum retentio licitè permittatur.

SVMMARIVM.

Principis obiectum est, quod iustum est, iuxta Aristotelem, num. 1.
Violentum est, quod iniustum est, & contra legem, num. 2.
Potestatis supremæ prætextu à licito recedere non licet, num. 3.
Destructio paratur ciuitati in qua legi magistratus præsunt, non istis lex, num. 4.
Principes, quibus Deus nomen suum communicauit, ea puritate nitere procurent, quæ tanto nomini conuenit, num. 5.
Vbi non est cura iuris, pietas, & fides; instabile Regnum est, num. 6.
Sublata iustitia, fluctuat orbis terrarum vniuersus, num. 7.
In plenitudine potestatis Principibus data à Deo [illegible] *veniunt illicita, num.* 8.
Ve. [illegible] *ncipis potestas est, quæ in peccando posita no.* [illegible] *ibid.*
Potestas Principis absoluta æquo, & bono temperanda est, num. 9.
Deus non dedit Principi iurisdictionem peccandi, nec auferendi alienum, num. 10.
Potestas Principis non cognoscitur, vbi subditis fit iniuria, num. 11.
Princeps quod vltra iustitiam operatur, ex impotentia gerit, num. 12.
Id est posse, quod licitè, & iustè fieri potest, n. 13.
Princeps non dicitur posse quod honestè non potest, num. 14.
Absoluta Principis potestas non cadit in Principe Christiano, cui nihil licet, quod diuino, naturali, aut Gentium iuri repugnet, num. 15.
Potestatis absolutæ mentio aliqua non habetur in toto iure, num. 16.
Pontifices, & alij Principes iustè statuere, rescripta omnia in præiudicium tertij emanata non exequendo, quia contra ius sunt, & Principis voluntatem, num. 17. *&* 18.
Contra Ius naturale priuilegium concessum à Rege non valet, num. 19.
Priuilegium contra ius naturale dicitur, quo res alterius alicui conceditur, num. 20.
Ob publicam vtilitatem res aliena aufertur data recompensa, vel pretio soluto, iuxta l. Partita, num. 21. *&* 23.
Littera contra ius naturale in præiudicium iuris tertij non adimplentur, num. 22.
Imperator Dominus est subditorum quoad protectionem ne vim patiantur, non tamen rerum particularium, quas auferre nequit, nisi ob causam publicam data recompensa, num. 23.
Imperatoris potestas & dominium, in gubernatione, & protectione subditorum consistit dumtaxat, non in rebus singulorum, num. 24.
Rescripta, quæ à Rege impetrantur in præiudicium iuris tertij obedienda esse, non tamen exequenda, leges Regiæ enixè commendant, num. 25.
Princeps nisi ex iusta causa à lege approbata ius tertij tollere nequit, num. 26.
Nec ex plenitudine potestatis, quia à bono, & æquo temperatur, aliter non cadit in Principe Christiano, num. 27.
Princeps quantumcumque supremus de bonis subditorum non potest disponere, nisi ex iusta causa, & data recompensa, num. 28. *iuxta veriorem opinionem.*
Summus Pontifex sine causa alicui auferre beneficium, & alteri dare non potest, num. 29.
Pontifex ex iusta causa auferre potest beneficium alicui, data tamen recompensa, num. 30. *&* 31.
Causa publica vtilitatis legitima dicitur, vt Princeps tollat dominium proueniens à iure naturali, aut gentium, num. 32.
Danda tamen tunc erit recompensa, num. 33.
Propter pacem, & concordiam potest Rex ius vnius alteri dare, num. 34.
Ex causa publica vtilitatis superueniente potest Rex reuocare, aut modificare donationem, priuilegium, aut contractum à se gestum, quando grauiter lædunt Coronam, num. 35.
Id tamen faciendum per legem generalem, num. 36.
Rex, vel eius successor, an possit reuocare donationem,

num, aut priuilegium ob remunerationem seruitiorum, num.37. remissiuè.

Rex ex causa publica vtilitatis potest dominium tollere tam de iure Ciuili, quàm de iure gentium quæsitum, intellige vt ibi, num.38.

Nec Papæ, nec Regi obtemperandum in illicitis, num.39.

Litteræ impetratæ contra ius tertij, tamquam contra ius naturale obtentæ non sunt exequendæ, sed suspendendæ, num.40.

Executor non suspendens executionem litterarum contra ius naturale, an debeat puniri, num.41.

Et quid contra ius positiuum, vel consuetudinarium, ibidem.

Contra rescriptum tollens ius tertij præsumitur, cum sit contra voluntatem Principis, num 42.

Papa tolerat suspendere executionem rescripti in graue tertij præiudicium obtentum, num.43.

Litteræ Apostolicæ retinentur in Senatu ob graue damnum iuris tertij ad effectum supplicandi Sanctissimum, num.43.

Papa sicut quilibet alius peccat tollendo ius tertij, num.45.

Rescripta contra ius tertij censentur impetrata ob nimiam importunitatem maximè Curialium, num.46.

Præiudicium tertij iusta causa est retinendi litteras Apostolicas in Senatu, num.47. & seqq.

Litteræ, quibus tollitur ius tertij radicatum iusto titulo ad beneficium cum deficiat potestas, sunt in Senatu retinendæ, num.50.

Litteræ Principis emanatæ super materia, in qua deficit potestas in principe non exequentur, etiam accedente secunda, & tertia iussione, n.51.

Litteras in præiudicium iuris tertij retineri in Senatu, nulli magis, quam ipsi Papæ interest, num.52.

Supplicare licet Clerico à litteris, quibus ius suum ad beneficium tollitur, vt melius informatus Papa illas reformet, num 53.

Et peccaret Papa non admittendo hanc supplicationem, num.54.

Ad Papam paciscentem cum Clero de præstanda certa summa nomine decimæ, si aliquem postea eximat à solutione, potest Clerus supplicare, num.55. & num.56.

Immunitas à solutione facta per Regem alicui particulari cedit in damnum Regis, non Regni concedentis certam summam, ibid.

A litteris in præiudicium tertij potest ad Papam supplicari, qui si non admitteret supplicationem peccaret, num.57.

Supplicatione reuerenter, & cum causarum expressione interposita suspenduntur litteræ Apostolicæ in præiudicium iuris tertij, num.58.

Contra mandatum Papæ, aut Principis non dicitur venisse, qui pro maiori vtilitate, & honore Papæ illud suspendit, num 59.

Executio litterarum suspenditur, quoties timetur maius damnum ex ea, quam ex dilatione, num.60.

Ius tertij potest tolli per legem generalem quæ cunctos comprehendat, non particulares, n.61.

Retentio litterarum in Senatu ob præiudicium iuris tertij, tunc habet locum dumtaxat quando ex executione earum inducitur violentia, aut aliud damnum publicum, num.62.

Litteræ in derogationem iuris patronat. laici non tam retinentur ob præiudicium patroni, quàm ob damnum publicum inde illatum, ibidem.

Litteræ Apostolicæ in præiudicium iuris tertij tunc continent violentiam, si expediantur absque eius citatione, & causæ cognitione, num.63.

Iusta causa tollendi ius tertij, tunc præsumitur in Principe quando facit cum citatione partis, non aliter, num.64.

Princeps absque citatione, & iuris ordine aliquem condemnans iracundia motus suspendenda erit executio, num.65.

Mandatum Principis contra ius diuinum, aut naturale inductum suspendendum erit, non exequendum, num.66.

In executione rescripti supersedendum inferentis notabile præiudicium, num.67.

Rescriptum contra ius tertij eo tamen non citato retinetur in Senatu, ne violentia fiat per executionem eiusdem, num.68.

Pater Henriquez declaratur in confusione duorum remediorum, appellationis nempe ab executore, & Bullarum retentionis remedio, num.69. & sequentibus.

Tertius de cuius præiudicio conqueritur in Senatu, si fuerit ad id citatus, non vtitur remedio retentionis litterarum, sed appellationis ab executore, quando excedat, & ob non delationem per viam violentiæ aditur Senatus, num.70.

Si in expeditione litterarum Apostolicarum contra ius tertij, iste non citetur, nec causæ cognitio adhibeatur ob violentiam sibi factam potest recursu retentionis vti, num.71.

Priuata iustitia saltem causatiuè publicam quandóque perducit perniciem, num.72.

Iniustitia, quæ ius tertij tollitur, vis publica est, num.73.

ILLVD Principis Supremi obie-
ctum † est (inquit Aristotel. 5. 1
Politicor. cap. 10.) quod iustum
est: nec enim aliud † iustum di- 2
cere solemus, nisi quod legis est,
quòd verò contra legem est, id violentum est,
dixit Xenophon. *lib. 4. moral. folio mihi* 336. *&*
lib. 1. de institution. Cyr. fol. 10 latè Tiraquellus
ad leges connubiales, glossa 9. princip. Ambrosinus
decis.23.n.18 Valençuela Velasquex *cons.70.*
num.14. Marius Giurba *cons 2.num.16.* Tùm quia
dirigitur ad bonum publicum, & commune,
Camillos Bortellus *de præstantia Regis, cap.* 31.
*num.*34. Tùm quia potestatis supremæ † prætex- 3
tu à iustitia, & licito recedere non licet, *cap.*
quisquis. 11. *q.3.* exornat Paleotus *in tractat. consultat.
sacrarum constit. part.2. q.9.* Callistus Ramirez
de lege Regia, §.3. *n.*16. 17. *& sequentibus.*

Hinc Plato. *lib. 4. de legibus*, inqoit, *Paratum
exitium † illi Ciuitati video, in qua non lex* 4
Magistratibus, sed legi Magistratus præsunt. comprobat
Decianus *libro crimin. cap. 30. num. 7.*
Bortellus *de Magistratib. adis. lib.3. cap.4. num.2.*
Petrus Gregorius *de Republica, lib 7. cap.20.n.2.*
& alij, vt per Mexiam *de taxa. panis, concl. 7.*
num. 29. notat Boterus *lib. 2. de ratione status,
cap. penult. fol.60.*

Ideò Bellarminus *de officio Principis, lib. 1.*
cap.9. fol. 53. Principes (ait) *quibus Deus † no-* 5
*men suum communicare dignatur, ea puritate nitere
procurent, quæ tanto nomini conuenit.* Et Seneca
in Trag. Tyest. inqoit, *vbi non est pudor, nec*
cura † iuris, sanctitas, pietas, fides, instabile 6
Regnum est, & Sophocles ad Sthobeum *sermone 48.*

ne 48. iusto resistenet non est facile Philemonis; iu
stitia tum apud mortales; tùm apud Deos immor-
tales perpetuo glorio sôlius perdurat; hiz conne-
ctit Bellarminus vbi proximè *lib.1.c.19.fol.*128.
7 *Sublata* † *iustitia fluctuat Orbis terrarum vniuer-*
sus, Bardellus *consil.*136. *num.*18.

Tùm quia licet Deos dederit Principi ampli-
8 tudinem † potestatis (de qua disserunt copiosè
Suarez *lib.*1. *de legibus, cap.*8. Bobadilla *in Poli-*
tic. lib. 3. *capitul.* 9. Vasquez *lib.* 1. *controuersia.*
*illustrium, cap.*4. *num.*11. *& cap.*5. Tepatus *lib.*1.
variarum, tit. de Principis potestate, per totum.)
Ea tamen concessione non veniunt illicita, *l.* 2.
ff. de iis, qui sunt sui, vel alieni iur. l. si procura-
*tor. ff. de condition. indebiti, cap.*1. *de iure iurand.*
Petra. *de potestat. Principis: capitul.* 24. *num.* 28.
Menochius *de arbitrar. lib.*1. *q.*7. *num.* 77. Sola.
tit 23. *de insult. glos.* 1. *num.* 2. Top. *de Princip.*
potestate, § 8. *num.*11. Montier. *decis.*8. *num.*19.
Quia vera Principis potestas est, quæ in peccan-
do posita non est, *cap.*1. *dist.*40. *sunt quidem* 25.
*q.*1. Bursatus *cons.*162. *n.* 12. Cauagnolus Mon-
tisferr. *decret* 20. §.1. *q.*10. *num.*8.
9 Absoluta etenim illa potestas † Principi attri-
buitur non recognoscenti superiorem, vt ea
vtatur ad iustitiam æquo, & bono temperan-
dam, Moria *in emporio iur. tit.* 1. *de legib. q.* 1.
*num.*17. Peregrinus *cons.* 7. *num.* 22. *lib.* 4. Reu-
neri *decis.*22. *num.*19 *part.*4. Surgen. de Neapol.
*illustrat. lib.*1. *cap.*18. *n.*18. Marios Giurna *cons.*3.
*num.*36.

Hinc Bart. *in l. fin. num.* 2. *C. si contra ius vel*
10 *vtilitatem publicam*, † ita inquit: *Non enim Prin-*
cipi dedit Deus iurisdictionem peccandi, nec aufe-
rendi alienum, Soto. *lib.*4. *de iustit. & iure, q* 4.
*articul.*1. Morla vbi proximè, *dict. num.*7. Fabius
Anna. *cons.*62. *num.*26. Villar. *cons.* 8. *sub n.* 21.
in fin. Rota Auionens. *decis.*133. *num.*20.

Quoniam vt subditis fiat iniuria, illic se Prin-
11 cipis † potestatem non cognoscere (inquit Sa-
zius *cons.*10. *num.*7. *volum.*1.) sed tyranni. Co-
uarruuias *lib* 3. *variarum resolution. cap.*6. *num* 8.
Pascualis *de viribus patria potestatis*, 1. *part.*
cap. 1. *num.* 92. Marta. *voto* 166. *num.* 22. Ma-
scard. *de generali statutor. interpretat. conclus.* 5.
*num.*181. Gaill. *lib.*2. *obseruat.* 58. *num.* 14. Par-
lador. *lib.* 2. *rerum quotidianarum*, 1. *part. cap.*
fin. §. 7. *num.* 10. Morla. *in emporio iuris, tit. de*
legibus, quæst. 1. *num.*7. Marta. *de fidei commiss.*
12 *lib.*3. *cap.*22. *num.*15. Et quod vltra gerit, † non
ex potentia, sed ex impotentia procedere, di-
cit Petrus Gregorius *de Republica*, *lib.*9. *cap.* 2.
*num.*1.

13 Non enim potestas est, † quæ ad iniustitiam
exercendam potens est, quia id est, posse, quod
iustè & licitè fieri potest. Plures citat Thomas
Sanchez *de matrimonio*, *lib.*2. *disp.*15. *sub num.*3.
Acac. *lib.*3. *de priuileg. cap.* 5. *num.* 44. Molina.
lib. 2. *de primogeniis*, *cap.* 7. *à num.* 31. *cum se-*
quentibus, Menochius *lib.*4. *præsumpt.* 283. *n.* 5.
Fontanella. *de pactis nuptialibus*, *claus.*4. *gloss.*4.
num 41. Gracian. *decis.* 13. *num.* 14. Peregrinus
cons. 4. *num.* 12. *volumin.* 4. Surdus. *de aliment.*
*tit.*7. *quæst.*14. *num.* 1. Thesaur. *decis.* 15. *num.*3.
Mulfess. *ad R. N. consuet. part.* 5. *de aliment.*
*quæst.*11. *num.*9. Petrus Cened. *collectan.*167. *sub*
num. 2. *part.* 2. Mariengo *in Dialogo relato. part.*
4. *cap.* 12. *num.* 9. Bardellus *consil.* 156. *num.*25.
Petrus Gregor. *de Republica*, *lib.* 9. *capitul.* 2.
14 *num.* 1. Apud quos plures alios videbis, † nec
dicitur Princeps posse, quòd honestè non po-
test, Rimlnald. *consil.*215. *num.*14. Fabius Anna.
*consil.*62. *num.*25. Caual. *cons.*111. *num.*35. *volu-*
min. qui alios allegant.

Ex his facilè probabis, potestatem illam,
quam aliqui absolutam vocant, nullo iuris prin-
cipio niti, † ipsam certè in Principe Christia- 15
no non agnosco, cum bono Principi, Christia-
no saltem, nihil liceat, quòd vel diuino, vel
naturali, vel gentium iuri repugnet. Parlador.
lib. 2. *rerum quotidianarum*, *cap. final*, 1. §. 7.
*num.*9. Caualcan. *de brachio Regio*, 1. *part. num.*
268. Nizol. *allegation.*1. *num.* 25. Gratianus *di-*
*sceptation.*218. *num.*27. Menochius *lib.*2. *præsum-*
ption. 9. *num* 28. *& de arbitr. casu* 389. *num.* 21,
Villar. *consil.*8 *sub n.*21. *in* 1. Bardellus *cons.*136.
*num.*19. & 44.

Credendum itaque est, chimericam hanc
potestatem absolutam in Principe damnari, &
merito à Pinello *part.*1. *Rubric. de rescind. ven-*
dition. capitul. 2. *num.* 24. & 25. Soto. *de iustitia*
& iure, *lib.*4. *quæst.* 4. *articul.* 1. Vasquez *lib.* 2.
*controuers. illustr. controuers.*26. *num.*15. Mendo-
ça *lib. de pactis*, *cap.* 5. *num.* 37. Aluarus Vaez
*de iure emphyteut.*1. *part. quæst.*3. *num.*10. Batard.
ad Iul. Clar. §. *final*, *quæst.* 59. *num.* 71. Couar-
ruuias *lib* 3. *variarum*, *cap* 6. *num.* 8. Mariengo
*in l.*3. *glos.*12. *num.* 2. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilation.*
Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidianarum*, *cap. final.*
*part.*1. §. 7. *num.* 10. Bursat. *cons.* 162. *num.* 13.
Capiblanc. *de Baronibus*, *pragmat.*1. *num.*9. Sesso
de inhibitionibus, *cap.*4. §. 3. *num.* 13. Morla *in*
emporio iuris, *tit.*1. *de legibus*, *quæst.* 1. *num.* 7.
& tit. 3. *de pactis in prælud. num.* 69. Mendoça
lib. 1. *de pactis*, *cap.* 5. *num.* 35. Pater Sanchez
de matrimonio, *lib.* 2. *disputat.* 15. *num...* Fachi-
neus *lib.* 8. *controuersia. iur.* 63. *versicul. Ad se-*
cundum, Rodolphinus *de suprema Principis po-*
testate, *capitul.* 1. *num.* 3. Fontanella *de pactis*
*nuptial. claus.*4. *glos.* 14. *num.* 40. Mathezius *de*
fidei commis. lib. 3. *capitul.* 22. *num.* 45. Petrus
Gregorius *de Republica*, *lib.* 2. *capitul.* 20. *num.*
57. Iacobus Laurent. *de iudice suspecto*, *capi-*
tul. 2. *sub num.* 17. Sarmientus *selectar. interpre-*
tation. lib. 1. *capit.* 8. *num.* 20. Topi. *de Princip.*
potestat. §. 6. *num.* 2. Surdus *cons.* 419. *num.* 49.
Pascalis *de virib. patria potestat.* 1. *part.* 2. *num.*
94. Caued. *decision.* 9. *num.* 9. *pagin.* 1. Amaria
decision. 8. *num.* 6. & 8. Spino *de testamentis*,
glossa 1. *Rubric. num. num.*15. Thesaurus *decis.*92.
Cauagnol. Muntisferr. *decreto*, 20. §.1. *quæst.*10.
à num. 6. *& sequentibus*, Ramirez *de lege Regia*,
§. 23. *num.* 3. & idem Calistos Ramirez §. 30.
num. 53. & 54. & superiùs Cauedo. *decis.* 12.
num. 9. *part.* 2. latissimè Ludouic. Molios *de*
primogeniis, *lib.* 1. *cap.* 8. *ex num.* 28. *vsque*
ad 56. *& lib.* 4. *cap.* 3. *à num.* 1. *& sequentibus*,
Camillus Gallinius *de verborum significat. lib.*10.
cap. 33. *à num.* 44. & 45. Tapia *de constitution.*
Princip. capitul. 1. *num.* 77. & 78. 1. *part. gloss.*
Rubrica, *num.* 25. Peregrinus *de iure fisci*, *lib.*1.
tit. 3. *num.* 67. *fol.* 22. Azebed. *in l.* 2. *tit.* 1. *lib.*
4. *Recopilation. ex num.* 23. *vsque ad num.* 31.
Morla *in emporio iuris.* 2. *part. titul. de legibus*,
quæstion. 1. *num.* 7. Petrus de Cened. *collect.*167.
*num.*2. *part.* 2. Gaill. *lib.* 2. *obseruat.* 56. *num.* 9.
Caualcan. *decision.* 35. *num.* 98. *part.* 2. Canceri.
variarum resolution. lib. 3. *capitul.* 3. *de priuile-*
giis, *num.* 114. Eugenius *consil.* 1. *num.* 88.
Valençuela Velasquez *consil.* 69. *num.* 132. &

Petrus

Petrus Gregorius vbi proximè subdit, nec Pa-
16 pinianum, † nec Vlpinianum, nec vllum alium veterem Iurisconsultum in toto iure huius absolutæ potestatis, nec verbo quidem meminisse, Peregrinus *de fideicommiss. art. 51. num. 122.* Giurba *consil. 1. num. 37.*

Quare sanctissimè sancitum est à Pontifici-
17 bus, † aliisque Principibus temporalibus Christianis; rescripta emanata in præiudicium iuris tertij vim nullam habere, nec à Iudicibus adimplenda, cum contra ius expedita fuerint, & suggestionibus, aut nimia petentium importunitate contra concedentis Principis voluntatem extorta præsumantur, textus est *in cap. rescripta contra ius elicita ab omnibus iudicibus præcipimus refutari, nisi fortè aliquid est, quod non lædat alium, & prosit petenti, & cap. 25. quæst. 2. & in cap. nec damnosa Fisco, nec iuri contraria postulari oportet, eadem causa & quæst. & in cap. Imperiali constitutione apertè constitutum est, vt ea quæ contra leges fiunt, non solum inutila, sed etiam pro infectis habenda sint, dict. 25. quæst. 2.* & iterum *in cap. dicenti. 16.* in ordine ibi: *Illa sacra vnius cuiusque supplicantis desiderio concessa prævalere, & effectui mancipari, quæ cum iuris, & legum ratione concordant, ea verò, quæ subreptione, vel falsis precibus forsitan impetrantur, nullum supplicantibus ferre remedium, &c.* Eadem causa & quæstione, quæ iura leges Partitæ mox citandæ clarius declarant.

18 Ad idem † est etiam *lex final. C. si contra ius, vel vtil. publicam, l. rescripta, l. nec damnosa, C. de precibus Imperator. offerend. l. omnium, C. de vectigal. l. 2. §. si quis, ff. ne quid in loco publ.*

L. 30. tit. 18. part. 3. ibi: E si son contra derecho de alguno señaladamente, assi como que le tomen lo suyo sin razon, è sin derecho, ò que hagan otro tuerto conocidamente en el cuerpo, ò en el auer, tales cartas non han fuerça ninguna, nin se deben cumplir, hasta que lo hagan saber al Rey aquellos à quien fueron embiadas, que les embie ha dezir la razó porque lo manda hazer, es todo hombre debe sospechar, que despues que el Rey entendiesse el hecho que los non mandarà cumplir la carta, &c.

Et mirabiliter hoc explicat, *l. 31. sequent.*
19 Contra derecho natural † non debe dar priuilegio, nin carta Emperador, nin Rey, nin otro señor, è si la diere non debe valer, è contra derecho natural seria, si diessen por priuilegio
20 † las cosas de vn hombre à otro, non auiendo hecho cosa porque las debiesse perder aquel, cuyas eran, fueras ende si el Rey las ouiesse menester, por hazer dellas, ò en ellas alguna
21 labor, ò alguna † cosa que fuesse a pro comunal del Reino, assi como si fuesse alguna heredad, en que ouiessen à hazer castillo, ò torre, ò puente, ò alguna otra cosa semejante destas, que tornasse à pro, ò à amparamiento de todos, ò de algun lugar señaladamente; pero esto deben hazer en vna destas dos maneras, dandole cambio por ello primeramente, ò comprandoselo segun que valiere, &c. Et *in l. 32. sequentib.* ibi: E los que estas cartas ganan mueuense maliciosamente à demandar su pro à daño de otro, &c. Et iterum: E porque tal carta como esta es contra el de-
22 recho natural, † tenemos por bien, è mandamos, que el juzgador, ante quien pareciere, non consienta que sea creida, ni vala, &c.

In tantum quòd hæ litteræ quæ auferunt ius tertij, cum sint expeditæ contra ipsum ius naturale, & per consequens, etiam diuinum, suspendendæ sunt, & supersedendum in earum executione, etiam si ab eodem Principe emanauerit secunda, tertia vel vlterior iussio cum quibuslibet, etiam prægnantissimis clausulis; vti expresse Christiano impulsu moti, & Catholica charitate succensi determinarunt Reges Catholici, *in l. 2. titul. 14. libro 4. Recopilation.* in hæc: Muchas vezes por importunidad de los que nos piden algunas cartas, mandamos dar algunas cartas contra derecho: y porque nuestra voluntad es, que la nuestra justicia florezca, y aquella no sea contrariada, establecemos, que si en nuestras cartas mandaremos algunas cosas en perjuizio de partes, que sean contra ley, ò fuero, ò derecho, que la tal carta sea obedecida, y no cumplida no embargante, &c. Que las tales cartas no ayan efeto, aunque las nuestras cartas contengan las mayores firmezas, que pudieren ser puestas, &c. melior *l. 3. sequent. eodem titul. & lib.* in hæc: Mandamos, que la ley de Viruiesca antes desta, porque es justa, se guarde en todo segun en ella se contiene; y demas de aquella mandamos, que si entre partes y priuadas personas ouiere contienda, ò debate, y en perjuizio de qualquiera dellas se diere alguna nuestra carta ò prouision; y sobre ella se dè secunda iussion, y otras qualesquier nuestras cartas, y sobrecartas, con qualesquier penas y clausulas derogatorias, y firmezas, y abrogaciones, y derogaciones, &c. Aunque se diga proceder de nuestro proprio motu, y cierta ciencia, y poderio Real absoluto, &c.

Singulariter est alia *lex 2. tit. 1. De los Emperadores, y Reyes, part. 2.* ibi: Otrosi dezimos:
que quando † el Emperador quisiesse tomar 23
heredamiento, ò alguna otra cosa para si para darlo a otro, como quier que èl sea señor de todos los del Imperio, para ampararlos de fuerça, è para mantenerlos en justicia: Con todo esso non puede èl tomar à ninguno lo suyo sin su placer, si non hiziesse tal que lo debiesse perder segun ley. E si por auentura ja lo ouiesse à tomar, por razon que el Emperador ouiesse menester de hazer alguna cosa en ello, que se tornasse à procomunal de la tierra, tenudo es por derecho de le dar ante buen cambio, que vala tanto, ò mas, de guisa que èl finque pagado à bien vista de hombres buenos, &c. Sequitur & facit rationem reddens: Ca maguer los Romanos que antiguamente ganaron con su poder el señorio del mundo, hiziessen Emperador, è le otorgassen todo el poder, è el señorio del mundo que auia sobre las gentes, para mantener è defender derechamente el pro comunal de todos; con todo esso non fue su entendimiento de lo hazer señor de las cosas de cada vno, de manera que las pudiesse tomar à su voluntad, &c. Et ad exactam interpretationem dictarum legum Partitæ videndus erit Gregorius Lopez, ibidem.

Estque omnium communis obseruatio, vt non ita plenum, & absolutum dominium Impera-
tori † fuerit attributum, vt de subditis sibi bo- 24
minibus, eorúmque bonis, & rebus ad libitum disponere possit; sed tantum vt supremam in illis

iurisdictionem exerceat, seu dominium quoddam vniuersale, quod magis in gubernatione, & protectione subditorum, quàm in eorum spoliatione, aut expilatione consistit iuxta dominiorum distinctionem, quam tradit B. *in l. 1. §. per hanc, ff. de rei vendicatione, & in extrauaganti ad reprimendum, verbo, Totius Orbis*, Paulus Castrensis *cons. 56. num. 2. volumine 2.* Alexand. *cons. 46. volumine 5.* Abbas *in cap. significasti 2. notabil. de præscriptionibus*, Socinus *in l. 1. in princip. column. 3. & 4. ff. de acquirend. possess.* Iacob de Sanct. Georg *in inuestitura feudor. verbo, Inuestitura*, Guido Papæ *decis. 551.* Mandellus *consil. 62. num. 21. lib. 1.* Couarruuias *in regul. possessor. 2. part. §. 2. num. 1.* Cuiacius *lib. 15. obseruation. capitul. 30.* & plures alij relati à Petro Gilkeni. *in l. properandum, num. 4. C. de iudiciis*, Cardinalis Tuschus, *verb Imperator. conclusion. 33. num. 3. & 5.* Mastrillus *de Magistratibus, lib. 1. capitul. 3. num. 5. & 9.* Doctissimus Præceptor meus Dom. Ioannes à Solorzano. *in tractat. de Iure Indiarum, lib. 2. cap. 21. à num. 64.*

Ad idem faciunt, *l. 1. 2. & 3. tit. 14. lib. 4. Re-*
25 *copilation.* Quibus † disponitur in variis casibus, quod si aliqua rescripta procedant, & impetrentur, quæ ius in tertij præiudicium tangant & lædant, obediantur; sed non exequantur, nec compleantur, *in l. 2.* ibi: Que si nuestras cartas mandaremos algunas cosas en perjuizio de partes, que sean contra ley, ò fuero, ò derecho, que la tal carta sea obedecida, y no cumplida, no embargante, que en la dicha carta se haga mencion general, ò especial de la ley, ò fuero, ò ordenamiento contra quien se diesse, &c. Y aunque las nuestras cartas contengan las mayores firmezas que pudieren ser puestas, &c. Et latius fortiúsque disponitur *in dict. l. 3. sequenti, & in fine*, ibi: Que las tales cartas non sean cumplidas, fasta que no las embien à monstrar, y proueamos como à la nuestra merced fuere; & videndæ dictæ leges omnino.

26 Quare Doctores communiter † tenent; quòd Princeps non possit absque iusta & legitima causa à iure approbata tollere ius tertij, & eius rem Cynus *in l. rescripta, C. de precibus Imperator. offer.* Glossa *in l. quoties eodem titul.* B. *in proœmio Digestorum, & in l. fin. versicul. Aut vult mihi auferre, C. si contra ius, vel vtilitatem publicam.* Bald. *in l. fin. versicul. Sed immediatè oppono, C. sentent. rescind. non posse*, Angelus *in consil. 139. versicul. Non enim potest ciuitas*, sequitur Bart. *in l. item verberatum in §. 1. ff. de rei vendic. & in l. Antiochensium, ff. de priuileg. credito.* vbi dicit, quòd per viam legis generalis potest hoc facere Princeps, secus autem rescribendo ad priuatam vtilitatem, Antonius de Butrio *in cap. quæ in Ecclesiarum, versicul. Si quæritur an possit statuere, de constit.* & ibi Imola, & Ioannes Andræas, Bald. *in l. rescripta, versicul. Tertiò quærunt*, Doctores *C. de precib. Imperator. offer.* Cardinal. *in dicto cap. quæ in Ecclesiarum, quæst. 6.* Roman. *in consil. 310.* Iasso. *in l. Barbatius, versicul. Decimo tertiò fallit, ff. de offic. Prætor.* Felin. *in dicto cap. quæ in Ecclesiarum, versicul. Secundum verò membrum*, Fulgos. *in l. final., C. si contra ius vel vtilitatem publicam*, dicens, quòd ista pars est communior, & rationabilior, quam etiam communem dicit Brun. *consil. 12. versicul. Cæterum*; vbi nulla superest causa, Barbat. *in consil. 1. versicul. Quòd notat Glossa, volumin. 2.* Bertrandus, qui dicit communem opinionem, *consil. 15. volumin. 1.* Socinus *consil. 164. lib. 2.* vbi communem dicit Abbas *in cap. fin. de confirmation. vtili vel inutili*, Cardin. *in consil. 142.* Domini. *in cap. per principalem 9 quæst. 5.* Anchartan. *in dict. cap. quæ in Ecclesiarum, num 8.* & ibi Imola, Fulgosius, *cons. 61.* vbi dicit communem Iasson. *in l. quominus de flumin.* dicens communiter teneri Aymon. *consil. 5.* Parisius *consil. 11. num 15. volumin. 1. & in consil. 101. eodem volum.* Parisius dicens communem *in consil. 87. num. 52. volumin. 1.* Brunus *in consil. 1.* Bertrand. *consil. 1. volumin. 1. in antiquis*, magis communem dicit post plures alios Antonius Gabriel. *communi. opinion. tit. de iure quæsito non tollendo, conclusio. 1. à principio*, qui *num. 2.* Ampliat, etiam in dominio directo, *& num. 16.* Quòd nec de plenitudine potestatis, † quia vt superiùs probauimus, 27
non est danda plenitudo potestatis, quæ iustitia non contineatur, & bono, & æquo temperetur.

Longè namque verior opinio est, † non pos- 28
se Imperatorem, nec alium Principem, quantumuis superiorem non recognoscat, bona subditorum auferre nec disponere, nisi vbi contrarium vrgens aliqua, & necessaria causa suadeat, & tunc id quod aufertur competenti satisfactione pensandum esse, vt ad expositionem textus difficilis *in l. Lucius, ff. de euictionibus, & l. in item si verberatum, §. item si forte, ff. de rei vendicat.* & aliorum, quæ latè recenset post magnam Doctorum antiquorum cateruam, Antonius Gabriel. locis citatis, Portius *lib. 5. communi. conclusio. 15.* Couarruuias *lib. 2. variarum capitul 6. num. 6.* Menchaca *lib. 1. controuersiar. illustr. cap. 4. 5. & 6.* Andræas Guillelmus *lib. 2. obseruation. cap. 56.* Hieronymus Franchus *in Regul. id quod nostrum, num. 12. ff. de regul. iuris*, Tiraquel. *in l. si vnquam, verbo, Donatione largitus, num. 4. C. de reuocand. donation.* Hieronym. de Zeballos *communem contra communem, lib. 4. quæst. fin. per totam*, Bobadilla *in Politic. lib. 5. cap. 5. num. 11.* Domin. Ioann. del Castillo *lib. 2. controuersiarum, capitul. 28.* & vltra eos Alciatus *lib. 2.* Parergon. *capitul. 38.* Duarenus *libro 2. disputat. adnimaduers. capitul. 35.* Foreat. *in Nicromantia, dialog. 18. num. 5.* Adrianus Puledus *in tractatu de rei alienæ distraction. capitul. 2.* Antonius Faber *lib. 2. coniecturarum, capitul. 4.* Vincentius Cabotius *lib. 1. disputat. iur. cap. 23. cap. 29. pagin. 359.* latissimè Antonius Perea *in tractatu de potestat. Principis, cap. 21. & sequentibus*, D. Ioannes de Solorzano *de iure Indiarum, lib. 2. cap. 24. à num. 62.* plures alios citat & sequitur Iacobus Cancer *variarum resolutionum, tom. 2. part. 3. cap. 3. de priuilegiis; & num. 84. cum sequentibus*, & sursum.

Imò nec Summus Pontifex † (licet sit Do- 29
minus Beneficiorum) potest sine causa auferre beneficium alicui, & alteri dare, nec à Prælato prælaturam tollere, Abbas *in cap. fin. de confirmatio. vtili, vel inutil. & in cap. constitutus. versicul. Aut quæritur, de Religio. domib. & in cap. final. de postulation. Prælato. in 2. disputat. incip.* Episcopus Romanus *in consil. 545.* Cardinal. *in consil. 142*, Dominicus *in capitul. quod per principalem. 9. quæst. 3.* Selua *in tractat. de beneficio.*

beneficio. in 3. part. quæst 40. Felinus *in cap. cum olim, vers. Secundum exemplum est, di sext. & re iudic.* Barbacia *in cap. quod translationem* (vbi prosequitur hanc quæstionem) *de officio legati, & in consil. 3. volum. 3.* Iasson. *in consil. 145.* hanc sequitur, & dicit communiorem, Felinus *in cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut.* duas opiniones contrarias refert Antonius Gabriel. *communi. opinion. tit. de iure quæsito non tollendo, conclus 1. à n 9* & sequenti, quas reconciliari intendit, per vt Aymon. *de antiquitate tempor. n. 37. & sequenti, in 1. part.* vt hæc procedat de æquitate, & honestate. Contraria autem procedat de iuris rigore, & absoluta potestate, sed vt supra diximus absoluta potestas non cadit in Principe Christiano.

Et licet Hieronymus Gonçales alios Doctores pro contraria opinione referat *in regula de mensi. & alternat. §. 1. proœmia, à num. 33.* Tamen indecisus manet, dicens se pro tunc non examinare dictam quæstionem & vltra citatos, hanc negatiuam veriorem sequuntur post Baldum, Caued. *decis. 18. num. 13. part. 2.* post quos & Calicium *extrauagan. gra.* Curia. *cap. 7. n. 4. versicul. Septimo quia Princeps*, & in Margarit. Fillo. 8. *dubio, num. 34. sing.* 210. Iacobus Cancer. *variarum resolut. tomo 1. lib. 3. cap. 3. de priuilegiis, num. 84. in fin*

Quoniam quemadmodum æqua est potestas Principis secularis circa leges ciuiles, & Pontificis quoad Canonicas constitutiones; sequitur, vt sicut ille non potest alterius iuris detrahere in rebus prophanis suæ ditionis; ita nec Pontifex in suo iure Canonico, ac sic in vtroque par debet esse defectus potestatis in iure quæsito tollendo, hinc argumentum non habere congruam responsionem, tradit Molina *lib. 4. de primogen. cap. 3. num. 13. in fin.* cui adde quod *ex cap. super eo, vbi glossa, verbo intentionis, de officio delegati*, citatis Hostiens. Panormitano, Felino, & aliis notauit Rota, vt per Farinacium *1. part. nouissimarum, decis. 134. num. 8.* In Principe Ecclesiastico eam præsumptionem esse vrgentiorem, ne velit tertio præiudicium inferre, sequitur nouissimè D. Ioann. Baptista de la Rea *in decision. Granaten. disputat. 8. num. 87.* & signanter *num. 88.*

Ipse autem Antonius Gabriel, ibidem *n. 13.*
30 post multos Doctores † ab eo allegatos limitat contrariam opinionem, vt tunc debeat Pontifex dare recompensam, vbi alias plures limitationes annectit huic opinioni negatiuæ hactenus relatæ.

31 Et quod hoc casu Princeps debet † dare recompensam, vltra supra citatos probant post alios Mastrill. *de Magistrat. lib. 3. cap. 4. à n. 355.* Roland. *cons. 69. num. 44.* Ponte *consil. 41. num. 6. lib. 2.* Rodulfin. *de suprema Princip. potestat. capitul 6. num. 165.* & suprà, Marius Muta *decis. 38 Siciliæ, à num. 8. & sequentibus*, Burtus *consil. 214. à num. 2. & à principio, lib. 3.* Mandellus *consil. 25. num. 19.* Gratianus *tomo 5. capitul. 991. num. 58.* Gonçales *de alternati, glossa 36. num 37. & 38.* Capiblancus *de Baronib pragmat. 8. part. 1. num. 214.* apud quos latè videbis Principem supremum non posse tollere ius tertij, nisi ob publicam vtilitatem, vide etiam Petram *de potestate Principis, cap. 32. & §. capio nunc, à num. 141. & sequentibus*, Iacob. Cancerium *lib. 3. cap. 3. à num. 90. cum sequentib.* Et supra qui latè
† post alios tractant, quando Princeps tollere 32
possit dominium rei alienæ, cum proueniat à iure naturali, & gentium, etiam per legem generalem.

Et quamuis apud exteros controuertatur, an Princeps possit abdicare ius quæsitum alicui ex iure ciuili; tamen apud nos receptius est, non posse etiam in hoc præiudicium tertio inferre, ideóque magis commune esse constat ex relatis ab Antonio Gabriele *dict. conclusion. 1. num. 17.* & resoluit tamquam inconcussum Couarruuias *lib. 3. variarum, capitul. 6. num 9.* Matiençu *in dialogo relator. 4. part. cap. 12.* Molina *lib. 4. de Hispanor. primogen. cap. 3. num. 12.* D. Ioann. Baptista de la Rea meritissimus supremi Consilij Fiscalis, *in decision. Granatens. disputation. 8. num. 47. & num 48.* Quæ opinio & resolutio legibus Regiis expressè, & clarè roboratur, quas adduximus superiùs *à num. 18. cum seqq.*

Et ipse Antonius Gabriel ibidem *in conclusion. 2.* latè prosequitur causam, ex qua Princeps possit ius tertij tollere, & dominium tam de iure Ciuili, quàm de iure gentium quæsitum, & principalis est publica vtilitas, prout ibi latè *à num. 1. & num. 14. & 15.* pluribus citans, quod etiam contra contractum potest venire Princeps ex causa publicæ vtilitatis; & per numeros sequentes, *& à num. 25.* Hanc tamen li-
mitationem sublimat, vt tunc possit † Prin- 33
ceps tollere ius tertij, & dominium prædictum ex causa publicæ vtilitatis, data nempè recompensa, vbi in comprobationem magnam Doctorum cateruam adducit, & consonant leges Partitæ supra citatæ, *à num. 4.* & suprà; quòd
propter pacem, & concordiam † potest Prin- 34
ceps ius vnius alteri dare, quem per te vide, quia latè prosequitur, & videndi infra laudati Doctores, *num. 38.*

Et quod Princeps possit ex causa superuenlente, non solum modificare donationes à se fa-
ctas, sed etiam reuocare, † etiam factas per viam 35
priuilegij, aut contractus ex causa superuenien-te, puta publicæ vtilitatis, quia grauiter Coronam lædunt, aut cæperunt esse damnosa Regi, aut Regno, & Reipublicæ, idque procedere,
& habere locum per legem generalem † facien- 36
do. Infinitos pene Doctores congerit Castellus *lib. 5. controuers cap. 89. à num. 83.* cum multis seqq. videndus omnino.

Et an possit reuocare donationem à se fa-
ctam, † aut priuilegium, ob remunerationem 37
seruitiorum, vel an successor Principis concedentis; Vide ibidem *à num. 86. cum multis sequentibus*, vbi magnam ad id adducit Doctorum cateruam.

Et quod Princeps ex causa publicæ vtilitatis 38
vrgente † queat tollere ius tertij, & dominium, tam de iure Ciuili, quàm de iure gentium quæsitum latè prosequitur Sanchez *de matrimonio lib. 8. disputat. 33. à num. 1. cum sequentibus*; quæ & alia plura videbis per Munetam *de commutation. vltimarum voluntat. capit. 8. quæst. 6. à numer. 500. cum multis sequentibus, fol. mihi 807.*

Ex hactenus dictis deduces, † quod nec 39
Principi, nec Papæ etiam obediendum sit in illicitis, *capit. si Dominus 11. quæst. 3.* Abbas *in capit. cum ad monasterium de statu Monachor.* Marius Giurba *consil. 2. num. 36.* ad medium.

Deinde, quia vt supra diximus *ex l. 32. tit. 18.*
40 *part. 3.* Quòd litteræ † Principis contra ius tertij impetratæ non sunt adimplendæ, quia sunt expeditæ contra ius naturale, Pariter hoc ipsum probant per textum *in cap. non licet, distinction.* 10. Archidiaconus *in cap. rescripta, num. 2. versicul. Aut alieni obest 25. quæst. 2. & ibidem,* Bellamera *num. 2. versicul. Nulli, & versicul. Si parum,* Bald. *in cap. cum adeo sub num. 11. post principium, de rescriptis,* Archidiaconus *vbi suprà, versicul. Si iuri naturali,* Martinus Landens. *in tract. de Principe, quæst.* 28. Grammaticus *voto 32. num.* 8. quos referens sequitur Prosper. Farinacius *in praxi crimin. quæst. 97. casu 1. à num.* 6. qui *num.* 7. & sequenti tractat,
41 an executor non suspendens † executionem litterarum expeditarum contra ius naturale debeat puniri, & affirmat post alios, quòd sic, contra ius autem positiuum, vel consuetudinarium distinguit inter notabile, grauéque præiudicium tertij, & leue, vt tunc non sit puniendus in parendo, quando est paruum, & leue præiudicium. Et quando sit supersedendum in executione rescripti impetrati contra ius latissimè probat post plura iura, & Doctores Rodericus Suarez, *allegat.* 12. *à num.* 44. & sequenti, & per totam allegat.

42 Quoniam præsumitur contra † rescriptum, quo ius alterius tollitur, cum Princeps non præsumatur rescribendo auferre ius alicuius, ita Alciatus *de præsumptionibus, regul. 3. præsumpt.* 11. *in princip.* & post plures alios Doctores, Mascard. *de probat. conclus.* 1275. *à num.* 10.

Et quod quando agitur de graui præiudicio
43 tertij, † permittat, & toleret Papa suspendere executionem litterarum Apostolicarum, & supersedere in eadem, latissimè probat post plures Doctores Felin. *in cap. si quando, num. 2. super verbo, Supersedere de rescriptis,* & iterum ipse Felinus ibidem sub *num. 7. versicul. Dicta per istum textum.*

Et in nostris terminis, quòd litteræ Aposto-
44 licæ, impetratæ † contra ius radicatum tertij, & in eius damnum, & præiudicium quod non sint executioni mandandæ, sed potius in ea supersedendum, ad effectum humiliter suplicandi Summum Pontificem, vt de damno, & tertij præiudicio informatus, & instructus prouideat de remedio, probat latè Alphonsus Azeuedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilation. à num.* 58. vbi dicit post Andream Iseruiam *in capitul. 1. verbo, Flumina, num 4. Quæ sint Regalia in vsibus feudor.* & per Palatium Rubeum *de beneficiis vacantibus in Curia, §. 4. cum sequentibus,* & Rebuffum *in praxi benefic in regul. de non tollend, iure quæsito, quæst. 21. num. 62. & sequentibus,* & per doctrinam Soti *de iustitia & iur. lib. 3. quæst. 6. articul. 3. column. penultim. pag.* 244. Quòd est iniustitia tollere ius tertio quæsitum,
45 eóque casu † peccare Papam, sicut quemlibet alium, & quod ista hæc iniustitia est data, & non intentata, quia Papa in dubio nemini vult præiudicium facere, ex Bald. *in l. acceptam. in fin. C. de vsuris,* per textum expressum *in cap. si clientulus, §. si diuersum de alienatione feudi,* latè Palatius Rubeus *in rubrica, dict. tractat. §. 7. column. 7.* Barba. *consil. 47. column. 17. in fin. cum sequentib. lib.* 1. Decius *consil. 695. numer. 25. & 26.* & per dicta per Auendañum *in capitul. Prætor. capitul. 4. num. 6. in princip.*

Et est optima *l. 11. tit. 18. part. 3.* vbi latè Gregorius Lopez, plurimos alios Doctores refert Azeued. vbi suprà *à num. 38. cum sequentibus,* & suprà, & *à num.* 45. Quòd ista rescripta impetrata contra ius, & in præiudicium & dam-
num † iuris tertij radicati censeantur impetrata propter nimiam importunitatem, maximè à Curialibus, ad quod plurimos Doctores allegat videndus. 46

Hieronymus de Zeballos *in contra commun. quæst. 897. à num. 338. cum sequentibus, & à num. 351. vsque ad num.* 356. latè probat litterarum Apostolicarum executionem in præiudicium tertij obtentarum suspendendam esse, &
supersedendum, donec Pontifex † Maximus 47
informetur melius per humilem supplicationem, quia hoc casu ipsum præsumi circumuentum, cum Princeps, qui omnibus vult, & debet prodesse, nemini debet nocere, per *l. neque causas, C. de appellat, l. fin. C. si per vim, vel alio modo,* & per alias rationes iustificat istam causam retentionis litterarum Apostolicarum, ad quem te remitto eruditè loquentem. Quem referens in his terminis etiam sequitur nouissimè Castillo *in tract. de tertiis, cap. 41. sub num.* 185.

Et quod litterarum Apostolicarum retentio in Senatu Regio sit legitima ob hanc causam
† præiudicij, & damni tertij, probat etiam in 48
terminis Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue, cap. 16. §. 3.* vbi latè, & latiùs & apertiùs ipse *in cap. 18. §. 2.* vbi prosequitur, cuius inferiùs meminimus.

Mirabiliter tamen, & melius † cæteris lo- 49
quutus est Manuelis Rodriguez *in quæst. regular. tomo 1. quæst. 6. artic.* 8. in hæc. Certissimum esse apud omnes, litteras Apostulicas sine iusta causa minimè posse detineri, ne executioni mandentur, vt ex supradicto articul. antecedenti satis patet; causæ autem istius detentionis sunt variæ, quæ arbitrio docti, boni, & pij viri relinquuntur, sicut omnia, quæ à iure non habent expressam determinationem, &c. *Sequitur, & facit,* ibi; sed non possunt vnam subire principalem causam, propterquam huiusmodi detentio & suspensio potest optimo iure fieri; & est quando litteræ Apostolicæ sine causa tollunt ius tertij, nam Papa sine causa non potest tollere ius tertio quæsitum, prout concludit Andreas Isernia *in cap. 1. vers. Flumina, num. 4. quæ sunt Regalia in vsibus feuderum.*

Palat. Rub. *in tract de benefic. vacant. in Curia, §. 4. cum sequentibus,* Rebuff. *in pract. beneficia. in Regulu de non tollend. iure quæsito. glos 6. n 13 & 14. & de nominatione, q. 21. n. 62.* Soto *lib. 3. de iustitia & iure, q. 6. art. 3. col. penult. pag. 244. &c.* vbi latè prosequitur quod hoc casu, quando adest præiudicium iuris tertij, censetur Papa per importunitatem concedere talem rescriptum, vbi varia exempla reddit huius mirabilis doctrinæ: & quidem mirificè, & iuridicè loquutus fuit in hoc articulo, & iuxta ea omnia quæ hactenus diximus à principio huius cap.

Et in nostris etiam terminis, quod Bullæ
Apostolicæ † sint in Senatu Regio retinendæ, 50
quando Summus Pontifex ex eis tollit beneficium, in quo ex collatione Canonica, & legitimo titulo quis habet ius quæsitum & radicatum, quasi proueniant ex iniustitia, & defectu potestatis, probat latè Ferdinand. Vasquez Menchaca *controuers. illustr. lib. 1. capitul. 41. à n.* 24.

&

& ſequentibus; vbi quod nec ſecunda iuſſio ſit
admittenda, prout ſuo loco eum retulimus.
51 Idem etiam † probat Doctor Auguianus *in
tractatu de legibus, controuerſ.5. num.65.* dicens,
quòd quando litteræ Principis emanarunt ſu-
per materia, ſuper qua Princeps ipſe ex defectu
poteſtatis diſpunere nequeat, nec auferre in-
conuenientia quæ probabiliter timentur, tunc
nec prima, nec ſecunda, nec aliqua iuſſio exe-
cutioni mandandæ ſunt, ſed in ea ſuperſeden-
dum, quæ robur recipiunt ex ſupradictis à prin-
cipio huius capitis.
Et reddit rationem Minchaca vbi proximè
52 *n.85.* dicens: Tunc ad Pontificem † reſcriben-
dum, vt re melius cognita ipſemet eam debitè
reformaret, & nullius hoc tantum intereſt,
quàm ipſiuſmet Papæ, cùm huiuſmodi auſus,
& tyrannides nunquam procedant à ſanctiſſima
eius mente, ſed ab auaritia, & machinatione
officialium.
Horum Doctorum aſſertio comprobatur,
quoniam tertio ipſi Clerico, quem litteræ ita
53 indebitè lædunt, permiſſa eſt ſupplicatio † ad
Summum Pontificem, vt melius informatus de
damno tertij (cui ſua Sanctitas non intendit præ-
iudicare) illud reuocet, vt probat Selua *de be-
neficiis, 3. part. quæſt.8. num.10. verſicul. Decimo-
nono*, & in noſtris terminis Alphonſus Axeue-
dus *in l.14 tit.3. lib. 5. Recopilat. à num. 49.* vbi
latè probat, permiſſam eſſe hanc ſupplicatio-
nem à litteris Papæ *ex cap. cum ex litteris, de in
integrum reſtitut. & cap. paſtoralis, de appella-
tionibus & authen. qua ſupplicatio. C. de pre-
cibus Imperator. offeren.* Et quod peccaret Pa-
54 pa hanc ſupplicationem † non admittere, &
quod hæc ſupplicatio habet effectum, vt Papa
melius informatus mutet ſententiam in melius,
iuxta celebrem text. *in cap. veniam 35. quæſt. 9.*
Et quod quoties reſcriptum videtur præiudicia-
le, poſſe probari, Papam non fuiſſe bene infor-
matum, ſecundùm Decium *in conſil.407. colum.
fin. & conſil. 606. column. fin.* quem reprobato
Corneo, ſequitur Gometius *in Regula Chancel-
laria de iure quæſito non tollendo, quæſt. 1. pagin. 3.
in princip.* in paruis & ipſe Axeued. latè proſe-
quitur comprobans. Et ipſum transſcribens idem
dicit Zeballos *in contra communibus, q. 8. 97.
num.405.* Authore tamen citato.
Quòd tenet etiam mirabiliter Moneta poſt
55 Abbat. Felinum, & alios, † quos allegat circa
illam quæſtionem, quod Papa, vel Camara
Apoſtolica conuenit cum Clero certæ Diœce-
ſis, vt ſibi ſoluat Clerus nomine decimæ im-
poſitæ certam ſummam: ſi deinde Papa eximit
à ſolutione aliquem, vel aliquos beneficiatos,
an adhuc teneatur reliquos ſoluere integram
ſummam conuentam. Ad quod plurimos Do-
ctores ad id allegat Moneta *in tract. de decimis,
cap.9.q.3. à num. 130. cum ſeqq. vſque ad finem*; de
qua etiam videndus eſt Iacub. Cancer. *variarum
reſolut. lib 3. cap. 3. de priuilegiis, à n.306. cum ſeqq.*
Quia tunc maximum dicitur præiudicium
Cleri & tolerabile, quod non in ipſius præiu-
dicium ſed Papæ eximentis debet refundi ex
eiſdem DD. & per plures alios idem affirmat
Maſtrilius *de Magiſtratibus, lib. 5. cap. 15. à
num.10. & ſeqq.* vbi quòd immunitas à ſolutio-
ne facta per Regem alicui particulari perſonæ
cedit in damnum & præiudicium Regis eximen-
tis non tamen Regni promittentis in genere cer-
tam ſummam diſtribuendam & exigendam à
ſubditis Regni.
Tamen Moneta ipſe *à n. 131. cum ſeqq.* latè
diſcutit † doctrinam Abbat. *in cap. accedentes,* 56
n.8. de preſcriptionib. & concludit, quod ob hoc
damnum, & præiudicium ſeu læſionem tertij
poteſt Clerus ſupplicare ad Summum Pontifi-
cem, cum Felino etiam *in dict. cap. accedentes, n.8.*
Optimè etiam hanc noſtram † doctrinam pro- 57
bat in his terminis Manuelis Rodriguez *in q.
Regul. tom.1. q.6. artic.7.* per totum dicens, non
eſſe dubium ſuam Sanctitatem poſſe ſupplicari,
vt ſuas Conſtitutiones aut reuocet, aut mode-
retur, imò & à mala informatione facta poſſe
Clericum ſupplicare, ſecundùm Seluam, vbi
proximè citatum, imò amplius firmat, peccare
Papam non admittentem iuſtam hanc ſupplica-
tionem pro moderatione, aut reuocatione ali-
cuius reſcripti particularis, & quod hæc ſuppli-
catio habeat effectum, vt Papa bene informatus
mutet ſententiam in melius.
Quo loci vlterius proſequitur dicens, quòd
executio reſcriptorum, † & litterarum particu- 58
larium interpoſita ſupplicatione poteſt ſuſpen-
di, obediendo tamen reuerenter ipſis litteris
Apoſtolicis, allegando cum debita humilitate
cauſas, & circunſtantias, propter quas non
poſſunt commodè executioni mandari, allegat
ad id Hoſtienſ. Abbat. Palatium Rub. Driedo-
rum, & Couarruuiam, & quod tunc ſit expe-
ctanda ſecunda iuſſio, non enim (inquit Pater
ipſe) dicitur contra mandatum Regis, nec Pa-
pæ veniſſe, qui pro maiori vtilitate, † & ho- 59
nore Papæ, aut Regis non facit id, quod in ali-
quo reſcripto, aut litteris particularibus ipſi
imponitur faciendum, ex doctrina Bald. *in l. fin.
C. de negotiis geſtis*, Alexand. *conſil. 106.* quod
iterum confirmat ex eo, quòd executio præce-
pti Superioris differri poteſt, † quotieſcumque 60
maius damnum timetur ex executione, quàm
ex dilatione, quod ſit, vſque dùm appareat de
vera præcepti iuſtitia, vbi comprobat.
Conuenit rectè, quæ latè proſequitur poſt
plurimos alios Iacobus Cancerius *variarum re-
ſolution. tom.1. 3. part. capitul. 3. à num. 99. cum
multis ſequentibus.* Quòd nempè Princeps poteſt
ex cauſa per legem vniuerſalem, † & genera- 61
lem ius tertij auferre, quæ vniuerſaliter com-
prehendat omnes, & quæ in ſe non reſpiciat
magis præiudicium vnius, quàm alterius, quia
leges non ſunt ſtatuendæ contra ſingulares per-
ſonas, ſed generaliter, & ob bonum publicum,
aliàs ſi in præiudicium particularis tendat lex
dumtaxat, poterit ab ea ſupplicari per ipſum
intereſſe habentem, & interim ſuſpenſa manet
eius executio.
Hanc tamen Doctorum † aſſertionem ha- 62
ctenus relatam, qua diximus præiudicium iu-
ris tertij cauſam eſſe legitimam, vt Senatus
Regius queat licitè litteras Apoſtolicas reti-
nere, vt intelligas velim procedere dumta-
xat eo in caſu, quando ex earum executio-
ne violentia inducatur, non aliàs, quoniam
vbi ceſſat violentia Princeps, & Senatus au-
thoritatem ſuam nequit interponere, nec
vult, attamen ea interueniente licitè poſſe,
probatur abunde in capitibus antecedentibus,
*& in tractat. de Regia protection. cap. 1. per
totum.*
Ita tamen vt non procedat hæc litterarum
retentio

tetentio ex quolibet leui temoto, aut incidente tertij præiudicio, provt superiùs *num.* 41. sed tantum quando ea earum eaecutione contra priuatum intentata infetatur, atque consequutiuè indncatur damnum aliquod publicum, ecdetéve in detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ aut temporalis, quod tunc procedet, & verificabitur iu præiudicio iutis tertij lædente ius natutale, provt superiùs, quoniam illud omne quod iu legem natutalem, aut diuinam committitur violentia est, iuata quæ abundè comprobauimus 1. *part. cap.* 1. *à num.* 185. *cum sequentibus*; provt quando in ptincipe ad detrahendum iuri tertij deficit potestas, ea bactenus plenè probatir, quia tunc seandalum nasci in pernitiem Reipublicæ & violentiam, noo est dubium iuata quæ sursum, *cap.*4. *per totum*, atque etiam sic de singulis cautis tetentionis, de quibus *in cap.* 3. *vsque ad* 7. inclusiuè suprà hac 1. *part.* cum ex singulis violentam induci executionem in petniciem Reipublicæ latiùs comprobauerimus in eisdem cap. & insupet in *cap.*2. *& cap.*3.

Eaemplum huius doctrinæ etiam versatur in litteris eapeditis in præiudicium iurispatronatus laicorum, quæ ideò tetinentut non quatenus tangunt simpliciter ius tertij, boc est patronorum, sed quatenus consequutiuè vergunt in detrimentum, & petniciem Reipublicæ spiritualis, vt cum Simaucas *de Catholic. instit. in præf. Hispania, tit.* 45. *de pœnis, à num.* 34. *&* 35. ibi: *Si aliquid Papa decernat cantra publicam vtilitatem, vtputa, contra patronatus laicarum, cantra ius eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam simile*, &c. idem dicit Bobadilla *in politica, lib.*2. *c.* 18. *num.* 208. Salzed, *in pract. crimin. Canon. cap.* 54. *à num.* 20. & ea Couarru. & Bottell. diaimus infrà, *capitul.*8. *à num.*30. *versicul. Imà, & amnes Doctores, &c.* ea tatione. Nempe ne fideles laici abstrahantur à fundatione, constructione, & dotatione Ecclesiarum, & sic ab huiusmodi piis opeaibus, & sanctis, quod redundaret in peroiciem Reipublicæ spiritualis, & Ecclesiasticæ, *Glossa verbo, Collation. in cap.*2. *de prabend. in* 6. *Si moneta de reseruat. q.*9. cum ibidem citatis, Couat. *practic. quæst. capitul.*36. *num.*4. Gonçales *in ragul. de alternat. glos.*9. § 1. *à num.*67. & latiùs *in glos.*18. *num.*2. *&* 3. vbi quamplutimos Doctoctores recenset, quod ea identitate tationis, & principio idem procedit in litteris ad beneficia patrimonialia impetratis, ex eodem Simanca, necnon in aliis similibus de quibus infra hac 1. *p. cap.*10. *à num.*69. *& in* §. *vnica à num.* 90. *cum multis seqq.*

63 Tunc etiam scies violentam † executionem litterarum & tescriptorum esse, quando expediantur in damnum, & præiudicium iutis tertij, absque eius citatioue & causæ cognitione, quia tunc pati violentiam, & spolium, atque itidem executorem vim committere, affirmant Chitcboni. *tom.*2. *commun. opin. lib.*7. *tit.*1. *num.*329. *pag.* 220. & ibidem Viuins *num.* 304. *vers. Idem ampliatur, pagin.*217. Gozadin. *consil.*93. *num.*16. Mantica *decis.*29. *num.*3. *& decis.*44. *num.*1. Rota per Farinac. *decis.* 135. *num.* 3. *& decis.* 295. *num.*11. *part.*2. *in recent.* Mcnoch. *de recuperand. possess. remedio* 8. *num.*20. *& in consil.*104. *in fin. volumin.*2. Didacus Perez *in l.* 1. *glos.* 1. *tit.* 14. *lib.* 3. *ordinamen. fol.* 723. Francisc. Maldonad. c. *in consil.*104. *in fin. volumin.*2. Lancelotus *de attentatis* 1. *part. cap.* 2. *num.* 89 Azeued. *in l.* 2. *num.*25. *cum sequentibus, tit.*13. *lib.* 4. *Recopilation.* Mascard. *de prabation. conclus.* 489. *num.* 7. Hondedeus *cons.*81. *num.*23. *val.* 1. Gratian. *decis.*110. *num.*9. Bernard. Greua. *ad pract. Camera Imper. lib.*2. *canclus.*76. Augustinus Barbos. *in collect. ad cap. conquerenta* 7. *de restitut. spoliat. per textum ibi*, Marius Anton. *variar. resolut. lib.*1. *resolut.*56. *num.* 8. *& resolut. vltim. casu* 72. & alibi passim Doctores.

Quæ doctrina comprobatur, quoniam licet
quando Papa vel Princeps † tollit ius tertij ea 64
iusta causa, puta proptet publicam vtilitatem, vt superiùs latè probatum est, præsumatur tunc causa, tamen fallit quando ipse Papa, vel Princeps procedit sine citatione partis ad dispositionem tertio præiudicialem, Socinus *in cans.* 266. *& in cans.*164. *& in cans.* 62. *valum.* 4. Iass. *cans.* 233. *volumin.*2. Aymon. Cranet. *cons.*50. *num.*5. Socin. *in cans.* 27. *num.* 20. *vol.* 3. Curtius Iun. *in cans.* 170. *num.* 23. & Curtius Senior. *in cons.* 20. *vers. Tertiò potest respondere*, Abb. *cap.* 1. *de caus. possess. & propriet.* Anton. Gabriel. *commun. opin. tit. de iure quæsito non tollend. concl.* 5. *à num.* 7. *& num.* 9. & idem est quando ad præiudicium tertij procedit absque causæ cognitione, Ruinus *cons.* 8. *valum.* 3. sequitur Anton. Gabr. *ibidem num.*10.

Infinitos penè Doctores in his terminis adducit Mascard. *de probatian. conclus.*275. *à n.*18. *cum seqq.* & itetum *à num.*27. quibus locis latè de rescriptis Principis non admittendis in præiudicium iuris tertij quæsiti iure gentium, *& à num.*8. videndus.

Pro qua doctrina facit, quòd de se ipso diait Summus Pontifea minimè posse procedere contra inauditam partem, *in cap.*1. *de causa possess. & propriet.*

Hinc dicit Barbosa *in collect. ad c.*2. *de maio-*
*ris. & obed. n.*13. † post Couat. Auile. Menoch. 65
Bobadilla, Azebed. Gama. & alios, quòd quando Princeps absque causæ cognitione, & non seruato iuris ordine aliquem condemnauit iracundia, aut vindicta motus, vt tunc sit supersedeodum in eaecutione sententiæ, mandati Principis, latè probat Cened. *in Canon. quæst* 9. *num.* 117. & ipse Barbosa vbi proaimè *num.* 11. quòd quando mandatum Principis constat esse
contra præceptum diuinom, vel aliud † præemi- 66
nentius, puta ius natutale, vel sacræ Scripturæ, cum sit iniustum tale præceptum, erit supersedendum in eius eaecutione, alios allegat.

Hinc etiam DD. communiter probant super-
sedendum iu eaecutione † rescripti inducentis 67
aliquod notabile præiudicium, vt latè est videre pet Anguianum *de leg. cantrouers.*5. *à num.*18. *cum seqq.*

Et hoc est quod in nostris terminis voluit dicere Pater Henriquea *lib.* 2. *de Pontificis clauæ; cap.* 18. §. 2. in hæc: Interdum data Romæ
seotentia etiam † trina à Iudiee Apostolico, & 68
fulminato processu mittitur executor in Hispaniam, & interdum executoriales litteræ continent violentiam, vt si sententia lata fit ea falsa præsumptione contra partem absentem, & non auditam, aut si litteræ sint subreptitiæ, aut non faciunt eapressam derogationem rei necessariæ, aut quia hìc contra ius tertij legitimè possidentis eaequitur, & intimat censuras, vt

vt mittat in possessionem eum, qui mitti non debet, sic appellatio ab executore modum excedente admittitur; apud Iudices Regios, aut per litterā Senatus ante datas Prętor (facta summaria informatione de violentiæ periculo, aut de subreptione litterarum) arripit litteras executoriales, & defert in Senatū Regis. Porro Iudices Regij quia extra eorum territorium degentes Iudices Apostolicos rogare, aut compellere non possunt, vt sublata violentia suspendant executionem, comprehendi iubent executorem iniustum, & reponi quidquid ab illo cum vi notoria factum, seu attentatum est, compellúntque si executor mixtus sit cum aliqua cognitione causæ, vt ipse absoluat, reponat attentata, & deferat appellationi, seu supplicationi, aut certè vt ipse, qui merus est executor respectu prioris sententiæ; suis expensis procuret plenam absolutionem hominis læsi, aut fieri suspensionem causæ per Papam, vel Nuntium, qui eum misit, atque ita spoliatus restituitur in pristinum statum, vel potiùs conseruatur in antiqua possessione sublata vi attentata, quia hoc non est ex mente Pontificis absque causæ cognitione procedere velle. Hactenus Henriquez.

Qui quidem licet veram praxim Senatus referat in hoc articulo, & casu; tamen illam confundit ex inordinata appositione duorum reme-
69 diorum, † quibus tertius læsus potest vti ad diuersos effectus per hunc authorem licet confusè, & intricatè relatos, de quibus inferiùs dicendum erit distinctè, & apertiùs hac 1. *p. c.* 11. *ad finem*, *à num.* 39. & iuxta dicta in hoc capite. Et sic eum declara, & reduce ad terminos claros, & iuridicos de quibus in *dict. cap.* 11. *& in cap.* 10. *à n.* 80. cum multis seqq. vbi latè quando hæc duo remedia simul iungenda, & ad quem finem.

Ex quibus omnibus doctrinis facilè colliges si hîc tertius, de cuius præiudicio conqueritur
70 in Senatu, † fuerit legitimè citatus, & causæ cognitione adhibita, amplius hac via retentionis audiendus nullo modo erit, licet executorialibus possit suas legitimas exceptiones opponere, & abnegata admissione appellationem prorumpere ab executore, cui si non deferat; aditus Senatus Regius per viam violentiæ, deferendum, & reponendum decernet, iuxta quæ latissimè diximus *in tract. de Regia protect.* 4. *p. per totum.*

At verò quando absque tertij citatione, &
71 causæ cognitione † per litteras Apostolicas ius tertio tollitur contra voluntatem suæ Sanctitatis, cum tertio fiat ex earum executione notoria violentia; litteræ retineri possunt in Senatu, vt hactenus probatum est, ne Respublica turbetur, cum publicus rerum status ex priuato sæpiùs turbatur, priuatáque iniustitia saltem causatiuè publicam perducit in perniciem, Ceuallos *commun. contra commun. q.* 906. *num.* 391. *p.* 4.
72 † Giurba *in cons.* 1. *num.* 15. *& seqq.* Erasmus à Cochier. *in thesauro politic.* 2. *p. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 5. ibi: *Tam sua populo tranquillitas in membris quibusque priuatim constet, quam publicè vniuersis*,
73 & Giurba vbi proximè, latiùs probat † hanc iniustitiam vim esse publicam, qui ad id adducit illud duodecim tabularum legis, *Vis in populo abesto.*

CAPVT VIII.

An ob quamlibet litterarum simplicem surreptionem queat in Senatu ipsarum retentio decerni.

SVMMARIVM.

Surreptio simplex an sit sufficiens ad litteras in Senatu retinendas, magna semper fuit inter Senatores, & Aduocatos dissensio, num. 1.

Surreptionem simplicem sufficere ad Bullarum retentionem in Senatu iura nonnulla insinuant, num. 2. *&* 3.

Ob surreptionem retineri litteras in Senatu qui Doctores insinuant, num. 4. *vsque ad num.* 9. *inclusiuè recensentur, declarantur n.* 28. *& seqq.*

Simplicem surreptionem non sufficere, nec esse fundamentum habile ad retentionem Bullarum verius ostenditur, num. 10. *& sequentibus.*

Principis facultas in retentione Bullarum vnico nititur fundamento turbationis Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, & temporalis, num. 11.

Facultas à iure data ad supersedendum in executione litterarum non surreptione, sed in damno publicæ vtilitatis, & si litteræ validæ sint mero iure, num. 12. *&* 13.

Electio mero iure valida si inde oriatur, vel timeatur scandalum executioni non traditur, n. 14.

Ob scandalum vitandum potest Pontifex priuare aliquem suo beneficio obtento data recompensa, num. 15.

Præsumptio iusta causa in Principe concedente alteri ius tertij, cessat vbi adest scandalum, n. 16.

Ad supplicandum, & supersedendum in executione litterarum Apostolicarum iura solum considerarunt bonum, & vtilitatem publicam, n. 17.

Cap. si quando, & cap. cum teneamur cum aliis iuribus interpretantur, num. 18. *& seqq.*

Litteræ licet surreptitiæ non sint, retinentur, ne exequantur, vbi iusta causa adest, n. 19. *&* 20.

Executor merus carens iurisdictione licitè supersedit in executione litterarum ad effectum subscribendi ob scandalum, aliúdve notabile damnum, num. 21.

Ad cognoscendum de causa iusta retentionis, & suspendendarum litterarum non est necessaria iurisdictio sed extraiudicialis cognitio, n. 22.

Senatus non eget iurisdictione ad examinandam causam legitimæ retentionis, num. 23.

Absurdum est fundare retentionem Senatus in simplici subreptione deficiente qualitate publici damni, cum ad eius cognitionem egeret iurisdictione Senatus, num. 24.

De subreptione simplici vbi agitur, cum tractatur de viribus tituli, de eius validitate, aut nullitate, causa iam esset merè spiritualis, cuius Senatus, etiam incidenter, esset incapax, n. 25.

Iudex secularis de facto rei spiritualis incidenter cognoscere potest, non tamen an validum, vel inualidum quid sit, quia est res spiritualis, n. 25.

Iudex laicus non cognoscit de facto rei spiritualis inter duos Clericos, si præcedat inhibitio Ecclesiastici, num. 27.

Doctores, qui in retentione Bullarum mentionem faciunt de surreptione, non loquuntur simpliciter, sed adhibita qualitate damni Reipublicæ, num. 28. *& à num.* 34.

In

communicatione huius Canonis; si impediant
prætexto informandi, aut supplicationem exhi-
bendi Summo Pontifici, modò tamen supplica-
tionem coram Sede Apostolica legitimè prose-
quantur, ita expressè in hoc Canone habetur,
cum enim sæpè contingat, vt quis litteras Apo-
stolicas, *surreptitias esse, aut aliquem grauamen,*
vel similia continere arbitretur, Summus Ponti-
fex indulsit, vt impedientes litterarum Aposto-
licarum executionem, interposita apud ipsum
supplicatione immunes sint ab excommunica-
tione, modò huiusmodi supplicationem coram
ipso Summo Pontifice, & Sede Apostolica pro-
sequantur, &c.

Hoc ipso loquendi modo vtitur Pater Hen-
riquez *lib. 2. de Pontificis claue, c.* 18 §. 8. ibi: *Aut*
9 *si littera sint surreptitia, aut † non faciant expres-*
sam derogationem rei necessaria, &c. Quibus qui-
dem iuribus, & authoritatibus satis difficilis
reddi videtur istius quæstionis resolutio, necnon
aliquo modo excusari iurisperiti, qui hanc par-
tem sectari voluere.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus, fir-
miter tenendum est, & neruosè defendendum,
10 † simplicem surreptionem litterarum Apostoli-
carum, nullatenus esse fundamentum habile ad
earundem retentionem in Senatu discernendam,
nec etiam disponendam, nisi concurrat aut inde
inferatur damnum publicæ vtilitatis, & aliqua
ex causis relatis superius, *cap.* 3. & sequentibus,
11 † ex quibus inferri possit turbatio Reipublicæ
spiritualis, Ecclesiasticæ aut temporalis, quo so-
lo vnico fundamento hæc retentionis cognitio,
& facultas defertur Principi supremo Ecclesiæ,
& Regni protectori, eò quòd inde violenta
executio inducitur, prout abundè in genere, &
in specie probauimus in septem capitulis præce-
dentibus; & antea in *capit.* 1. *&* 2. *in tractatu de*
regia protectione; vt clarè patet ex legibus Re-
giis, & signanter *ex l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation.*
Quæ, postquam retulit plures causas, & casus
retentionis, ita dicit: Porque qualquiera cosa
que se proueyesse por su Santidad, y sus Mini-
stros, en derogacion de las cosas susodichas, ò
qualquiere dellas, traeria muy grandes y nota-
bles inconuenientes, y dello podrian nacer escá-
dalos, y cosas que fuessen en deseruicio de Dios
nuestro Señor, y nuestro daño, y destos Reinos,
y naturales dellos, &c. Itaque in damno publi-
cæ vtilitatis dumtaxat fundatur suspensio hæ
litterarum Apostolicarum, & ad Senatum re-
cursus, non in damno priuato quolibet ita non
qualificato. Quòd vlterius specificè apparebit
ex vera dictorum iurium interpretatione, necnon
verael Doctorum, quorum hactenus mentionem
fecimus intelligentia & assertione, atque lo-
quendi modo, quo fere omnes in hoc articulo
loquuti fuere.

12 Ad hanc nostram verissimam † opinionem
sequendam moueor, primo ex communi, verá-
que interpretatione tradita per Doctores ad text.
in dict. cap. si quando, de rescriptis, & in dict. cap.
cum teneamur, de prabendis; supra pro contraria
parte adductos, vt scilicet eorum dispositio in-
dubiè procedat, etiam si rescripta mero iure va-
leant, & omni surreptionis, aut obreptionis vi-
tio careant, nam ad effectum supersedendi in ea-
rum executione, & rescribendi, sufficit: quòd
aliqua legitima subsit causa, ob quam rectitudo
rationis dictet, potiùs expedire, quod illis non
obtemperetur, nec executioni mittantur, quàm
quod interim suspendantur, vt ex eisdem iuri-
bus rectè ponderatis probant Cardinalis *in dict.*
cap. cum teneamur, & ibidem etiam Decius, Fe-
linus *in cap. nihil, column* 2 *num.* 3. *&* *n.* 4. *de pra-*
scriptionibus; & à principio videndus; ita hæc
iura rectè interpretatur & intelligit Augustinus
Barbosa *in collectanea, ad dict. cap. si quando, in*
additionibus quas habet *in* 2. *tomo collect.* à prin-
cipio, super verbo, *Rationabilem causam*, qui
tamen nullum Doctorem adducit.

Hanc eandem interpretationem tradit Couar-
ruuias † *in relectione, cap. peccatum, de regulis* 13
iuris in 6. *part.* 1. *num.* 7. vbi dicit, iura prædicta
procedere etiam si Summus Pontifex aliquid
iustum præcipiat, subsit tamen aliqua rationa-
bilis causa non obtemperandi, puta scandalum,
& fundatur ex glossa *in cap.* 2. *distinct.* 3. dum
probat, electionem alioqui iustè factam, & va-
lidam mero iure; † irritam fiendam, & reuo- 14
candam, aut executioni minimè tradendam ob
vitandum scandalum inde oriundum aut minan-
tem, notant hoc idem Abbas *in cap.* 1. *column.* 2.
de electione, Felinus *in dict. cap. nihil, à num.* 2.
& Decius *in dict. cap. cum teneamur*, quibus ad-
stipulatur text. singularis *in cap. nisi cum pridem,*
§. *pro graui quoque scandalo, de renuntiatione, &*
in cap. quæsitum, vbi Panormitanus *de rerum*
permutatione.

Hinc sanè fit, vt ratione vitandi scandali
possit † Romanus Pontifex aliquem priuare suo 15
beneficio Ecclesiastico, quantumuis legitimo ti-
tulo, & Canonico illud obtinuerit, & possi-
deat, si commodè fieri potest dato alio itidem
beneficio, vel damni læsione compensata, tra-
dunt Romanus *in singulari* 683. *&* 684. Inno-
centius *in dicto cap. nisi cum pridem, glossa in*
cap. Episcopus de loco 7. *quæst.* 1. & ibi, Arebid.
Federicus *de permutation. benefic. quæst.* 15. Car-
dinalis *in Clementia,* 1. *quæst.* 4. *de rerum permutat.*
Couarruuias vbi proximè sub *num.* 7. conducunt
omnino quæ diximus post plurimos Doctores
suprà cap. antecedenti, versicul. *Imò nec Sum-*
mus Pontifex, à num. 29. cum sequentibus, &
superius.

Fulcitur hæc interpretatio † Couarrun. quo- 16
niam etiam in iis casibus, in quibus iusta causa
interueniente, potest Pontifex, vel alter supre-
mus Princeps aliquid concedere in iudicium
iuris tertij prout in capite antecedente loco pro-
ximè citato diximus: tamen in eadem conces-
sione cessat præsumptio iustæ causæ; quando
ex ea oriretur scandalum, & sic non exequen-
da, nec adimplenda, Hippolytus *singular.* 8.
Abbas *in cap. qua in Ecclesiarum, de constitution.*
Innocentius *in cap. Inquisitionib. de sententia ex-*
communicationis, Abbas *in disputatione*, incip.
Episcopus, versicul. Venio ad tertium membrum,
Innocentius *in cap. quanto, de consuetudine*, &
ibi Abbas *num.* 11. Romanus *in consil.* 383. *vers.*
Tertiò quia examinata, Pelinus *in dict. cap. qua*
in Ecclesiarum, versicul. Limita quartò, & in
cap. si quando, de constitutionibus, Antonius Ga-
briel. *commun opinion. tit. de iure quæsito non tol-*
lendo, conclusion. 3. *num.* 15. latius prosequitur
post alios Mascardus *de probationibus, conclusio-*
ne 275. *à num.* 22.

De eorundem iurium interpretatione, & de-
claratione, † nempè *dict. cap. si quando, & dict.* 17
cap. cum teneatur, amplissimè & abundè tractat,

& latè prosequitur Doctor Anguianus *in tractatu de legibus, & constitut. lib. 1. controuers. 5. à n. 25.* cum multis sequentibus, resoluens post longam disputationem, quod ad iustificandam supplicationem, & rescribendum Pontifici, solum iura considerauere rationem illam boni publici, quæ consistit in vitando scandalo, siue alio quouis malo notabili, quod vel timetur vel timeri potest, quod quidē verificatur, vbi litteræ mero iure valent, & omni surreptionis vitio carent.

18 Qui quidem ipse Anguianus † in *num. 29.* pulchrè ad hoc ponderat, text. *in dicto cap. si quando*, in eius specie non fuisse propositum casum aliquem emergentem, qui de facto contigerit, ad quem interrogatus, & consultus Pontifex respondere posset: rescriptum fuisse ab impetrante surreptitiè obtentum, sed generaliter regulam constituisse pro futuris temporibus, præueniendo iudices, atque eis regulam constituendo, quid in similibus rescriptis sit faciendum, ne ex exasperatione, nimiáque obedientia turbati peius eligant exequendo, ad text. celebrem *in cap. cum contingat. 24. de rescriptis, & in cap. aduersus de immunitate Ecclesiar.* in illis verbis: *Propter imprudentiam tamen quorumdam Romanus Pontifex prius consulatur, cuius interest communibus vtilitatibus prouidere*; quod quidem apertè colligitur ex *dict. cap. si quando à principio*, ibi: *Si quando aliqua tua fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes, &c.* Quo colligitur absoluiè, & regulariter loqui Summum Pontificem, non arctatum ad aliquem specialem casum contingentem, *Si quando*, enim inquit, ad idem est etiam textus *in authentic. vt nulli iudicum, §. & hoc verò, collation 9.* ibi: *Vt si contigerit in scriptis nostram iussionem, &c.* text. etiam *in authentic. de mandat. principum, §. deinde competens, & in l. 29. titul. 18. part. 3. l. 30. eodem titul. & partita.* Quibus quidem iuribus omnibus generalis regula constituitur in posterum absque particularis casus contingentia; sed disponentibus, quando casus contingat nullo habito respectu ad aliquem particularem, sed quomodocumque rescripta emanent, nulla habita consideratione ad casum aliquem tunc contingentem, ex quo argui possit surreptio ob suggestionem, & defectum narratiuæ.

Ex qua vera interpretatione, & declaratione
19 merito † inferunt Doctores communiter; ipsa iura procedere etiam in casu, vbi nulla surreptio dari potest, quia scilicet rescriptum emanauit non ad petitionem patris, nec ad eius relationem; sed motu proprio ipsius Pontificis, in quo iam cessat suggestio, aut falsa relatio, vt cum iudicio considerarunt Franciscus Ripa *num. 14. & 17.* Felin. *num. 3. in dict. cap. si quando*, Cardinalis *in consil. 148. col. vltim.* Rebuffus *tit. de rescriptis, articul. 1. glos. 5. versicul Et ipse*, tradunt etiam Gregorius Lopez *in l. 27. titul. 18. part. 3. glossa fin.* Palatios Rubeus *de beneficiis vacant. in curia §. 13.* Anguianus *dict. controuersia 5 à num. 25. cum sequentibus*, sequitur etiam nollo ex eis Doctoribus citatis relato, Augustinus Barbosa *in dict. collectanea ad dict. cap. si quando in addition. 2. tom. col. 1.* prope finem.

Fulcitur etiam hæc vera declaratio, & in-
20 terpretatio ad dicta iura, † quoniam si Pontifex non loqueretur de rescriptis mero iure validis; sed surreptitiis, & nullis non responderet, *patienter sustinebimus, &c. Et æquanimiter sustinebimus, &c.* de quibus verbis *in dict. cap. si quando, & dict. cap. cum teneamur*, cum executor suo proprio iure, & potestate poterat, & debeat rescriptum nullum, & irritum declarare, & in totum executionem denegare, quando vitio surreptionis erat obnoxium iuxta iura vulgaria *in c. super litteris in fin de rescriptis*, cum similibus, & tunc responderet Pontifex simpliciter vt assulet, ne mandatum exequeretur, vt *capit. ad aures, de rescriptis, & in cap. cum adeo eodem titulo*; ac propterea cum Pontifex in dictis iuribus dicat, *Patienter sustinebimus, & æquanimiter sustinemus, &c.* Ad effectum rescribendi, & supersedendi, supponit manifestè loqui, quando rescriptum mero iure valet, subest tamen iusta causa ab extra, iudicio eius examinanda Papæ scilicet, qui incommodis, & indemnitatibus subditorum publicis subuenit, vt plurima iura Pontificia asserunt relata supra *capitul. 3. §. vnico, à num. 45. cum sequentibus*, reseruata, ex qua non debeat exequi interim, quòd consultatio hæc durat, prout rectè & latiùs ponderantes verba, *dicti cap. si quando, & dict. cap. cum teneamur*, deducunt Augustinus Barbosa vbi suprà per totum collecta: addit & melius Doctor Anguianus *dict. controuers. 5. à num. 26. cum sequentibus*, ad quem te remitto pro latiori explicatione, & meliùs infrà hoc *tract. 2. p. cap. 5. §. 4. num. 2.*

Pro quorum verborum legitima & propria expositione adderem ego, quòd cum de iure executori permittatur, & detur facultas liberè cognoscendi, & declarandi super surreptione litterarum, & illis executionem denegandi ex iuribus, & doctoribus citatis; absonum videretur, voluisse Papam sibi specialiter reseruare cognitionem surreptionum litterarum suarum in tam graue damnum, & detrimentum litigantium cogentem eos adire Sedem Apostolicam, cum sciat per ius Pontificium & ciuile, pertinere huius rei cognitionem eidem executori, & delegato, vt in similibus omnino terminis mirabiliter considerauit Lucas de Penna *in l. cum ad fœlicissimam, C. de quibus munerib. vel præstationib. nem. liceat se excus. à num. 2. cum sequentibus*, vbi ita notanter post multa alia prosequitur in hunc modum. Item quia vbi per scriptas leges facta prouisio inuenitur, non est verisimile, quòd Romanus Pontifex se consuli specialiter reseruauerit argumento, *ff. de aliment. legat. l. alimenta, §. Basilica, & l. si sticbus, de verborum obligationibus, l. doli clausula, ff. de pœnis sanction. & lib. 6. de præbendis, cap. dudum; & cap. quamuis tibi.* Sicut etiam vbi est permissio Principis, non est oportuna de cætero authoritas iudicantis, quæ aliàs est necessaria supra *de administration. tutor. l. qua, §. final., quando decreto opus non est, l. final, ff. de minoribus, l. & fine, §. quæsitum.* Ita & vbi est dispositio iuris scripti, non est opus, quòd Romanus Pontifex adeatur, item sicut licet prædium minoris alienari sine decreto Prætoris, cum pater eius hoc disponit in testamento, *eodem titulo quando decreto, l. penultima*; ita & in casu nostro postquam inuenitur dispositio legis, non est opus, vt propterea Romanus Pontifex consulatur. Quid plura, scriptæ leges per se iuuare debent, non extrinseca dispositione

Pontif

Pontificum egere *in authentic. de hæredib. & falcid. post princip.* Nam & vero simile est, Papam velle, quod leges volunt *in authentic. de iudiciis, §. omnes autem.* Quòd enim in legum positum est potestate, atque per eas iam summa deliberatione decretum, satis ineognitum est, vt extrinsecæ dispositione indigeat, *in authent. vt in medio lit. non fieri sacras for. §. 1. collat. 8. &c.* sequitur & facit; verisimile est igitur, quod ipse nolit vlterius suas aures molestari super eo, quod est per leges tam salubriter definitum, *dict. l. 1. supra de thesauris.* Hactenus de tam singulari obseruatione Lucæ de Penna mirabiliter conducibili interpretationi verborum d. iurium hucusque traditæ.

21 Comprobatur vlterius ex ea veriori † tenenda resolutione (contra Philippum Decium *in dict. cap. si quando, de rescriptis, num. 2.* vbi aduersus plures ab eo citatos contrariam opinionem sectari voluit) quæ habet textum *in dict. cap. si quando, & dicto cap. cum teneamur*; procedere in quouis executore litterarum Apostolicarum, ita vt simplex & merus executor causæ cognitione, & iurisdictione carens, possit suspendere executionem, & supersedere in ea ob iustam causam, puta quoties timetur scandalum, aut aliud quodlibet notabile malum, quoniam iste talis exequutor ad cognitionem, & informationem faciendam de huiusmodi causa, quæ intus non tangit iustitiam litterarum, & medullam, aut earum substantiam, & valorem, vt supra diximus, non eget iurisdictione aliqua,

22 quia sufficit se extraiudicialiter informare, † & extraiudicialem cognitionem legitimæ causæ adhibere, vt bene probat Petrus Rebuffus *in tractatu de rescriptis, artic. 1. glos. 5.* Atque latissimè per plura fundamenta disputat, & eum iudicio ponderat Angulanus *de legibus, controuersia. 5. a num. 37. cum multis sequentibus.* Videndus omnino vbi ita constanter, & bene resolnit contra opinionem contrariam Philippi Decij, & licet obiter idem tenet Antonius Mattus *variarum resolutionum, lib. 2. resolut. 72 sub num. 19.* post principium, vbi in istis terminis nostris loquitur, & ad hoc propositum.

Ex quorum resolutione rectè colligitur, text. *in dict. cap. si quando, & cap. cum teneamur,* non loqui de simplici surreptione, sed de rescripto mero iure valido, cum ad surreptionis cognitionem iurisdictio omnino necessaria esset, & causæ cognitio in contradictorio iudicio, qua merus executor caret penitus, iuxta text. *in cap. Pastoralis, §. quia vero, de officio delegat.* cum similibus per Nos adductis, vbi abunde de hoc egimus *in tractatu de Regia protectione, 4. part. cap. 5. à num. 1. cum multis sequentibus.*

Ex qua doctrina rectè infertur, quòd Senatus Regius in examinatione causæ tangentis publicam vtilitatem, & damnum Reipublicæ

23 † Ecclesiasticæ, spiritualia, aut temporalis ad effectum supplicandi ad Sedem Apostolicam, iurisdictione non eget, nec de iuris rigore, & necessitate negotij illam appetit, sed extraiudicialem cognitionem, informationem, & indagationem ad fideliter certiorem reddendum summum Ecclesiæ pastorem super damnis, & inconuenientijs, quibus affligi potest Respublica hæc, vt diximus supra *cap. 1.* ante finem, quia tunc de mero facto tractatur, quod non tangit intus Bullarum valorem, sed de quodam accidenti externo, & ab extra proueniente, de quo tamen vide quid infra diximus, *cap. 16 à num. 16. vers. Allatis igitur, & num. sequentibus.*

Secundò ex eadem doctrina infertur ad propositum, de quo agimus, † vt cum ad cognitionem surreptionis requiratur iurisdictio, & causæ cognitio, cum agatur de litteris annullandis, & irritandis, & absolutè priuandi impetrantem iure suo quæsito ex litteris & prouisione Apostolica, absurdum foret dicere, nec tentare, posse Senatum ipsum supremum Regium fundare retentionem Bullarum super simplici surreptione, quando aliàs omnino ex executione cessat qualitas damni publici, aut publicæ vtilitatis Regni, aut Regis, ac inde turbatio status publici, quod quidem in simplici, & non ita qualificata surreptione litterarum penitus cessat, sed imò tunc iam agitur de iure & iustitia earumdem, quod est penitus spirituale, † cum agatur de tituli validitate, aut nullitate, an ritè, & rectè fuerit expeditus, & impetratus, quo casu nec principaliter, nec etiam incidenter potest tractari in Senatu Regio, & temporali omnino incapace, prout explicant distinguentes quæstionem facti rei spiritualis a quæstione iuris. magna illa Doctorum caterua, præsertim Regnicolarum de qua *in tractatu de Regia protectione, 1. part. cap. 1. à num. 217.* vltra quos videndi erunt, Cynnus *in l. Arethusa, num. 6. ff. de statu homin.* Barthol. *in l. Titia, num. 8. ff. soluto matrimonio,* vbi etiam abunde Petrus Barbosa *à num. 21. & 24.* Bald. *in consil. 175. in fin. lib. 5.* & per plura exempla declarat, Albarus Velascus *in consultation. 159. num. 12. tomo 2.* latissimè etiam Fontanella *in commentarius de pactis nuptialibus, tomo 1. clausula 4. glossa 13. part. 3. à num. 27. cum multis sequentibus,* bene etiam Cardosus *in praxi iudium, verbo, Causa, num. 8.* vbi plures allegat ibidem Doctores. 24

Qui omnes iuris quæstionem eam esse affectant, si partes sunt in facto concordes, sed dubium est, an illud rite & rectè intercesserit. Facti verò eam dici quæstionem, quando partes ius illius facti supponentes dubitant, & exquirunt dumtaxat, an factum illud adfuisset, & intercessisset, vt vltra citatus Doctores, alios etiam ad id laudans explicat Giurba *consil. 8. num. 32.* Antonio. Amato *variarum resolution lib. 2. resolution. 83. num. 1.* & latiùs *num. 11. & resolut. 86. à num. 61.* & Nos infra hac *1. p. cap. 16. à n. 23. cum multis sequentibus,* vbi plura singularissima considerauimus. 25

Hoc ipsum confirmant omnes Doctores tractantes; † posse iudicem laicum cognoscere incidenter de quæstione facti rei spiritualis; non tamen de iure, an validum aut inualidum aliquid sit, cùm hue easu causa merè sit spiritualis, pertinens dumtaxat iudicio Ecclesiæ, vt post Bartholum (cuius fuit doctrina) *in l. 1. column. 1. num. 4. ff iurisdiction. omnium iudicum,* Cuttium, Alexand. Oroscum, Romanum, Castrensem, Alciatum, Iasson. Bald. Abbatem. Archidiacon. Decium, Rippam, Felinum, Bernardum Diaz, Gouarruuias, & ex aliis pluribus Doctoribus, bene tractat, & explicat Padilla *in l. 1. quamuis, a num. 56.* vsque ad *59. C. de iuris & facti ignorantia.* Triois. *super ritu magna Curiæ 236. num. 1.* amplissimè videndus Petrus Barbosa *in l. Titia a num. 22. cum multis sequentibus, ff. solut. matrimonio,* Hieronymus 26

de Zeballos *in commun. contra commun. quæstion.* 403. *num.* 3. Anton. Gamma. *decisio.* 194. abundè Prosperus Farinacius *in praxi criminal. lib.* 1. *de Inquisitione, quæst.* 8. *à num.* 25. latè etiam Didacus de Sahaguin *in repetitione, cap. decernimus, à num.* 60. *de iudiciis*; bene etiam per Valascum *consultation.* 159. *num.* 9. *tomo* 2. vbi ad id plurimos allegat, Matia *de iurisd.* 2. *part. capitul* 9. *à num.* 22. bene etiam Riccius *in praxi fori Ecclesiastici, decisio.* 339. per totam, Cardoso vbi suprà, plurimos etiam ad id citat Castillo *controuersia. tomo* 5. *cap.* 105. *à num.* 5 Dantius *de nulli. ex defectu iurisdiction. num.* 54. Grassis *de effectib. Clerica. effectu.* 1. *num.* 407. & ex Capitio, Aponte, Gaill. Franchis, Rosentall. Troif. & pluribus aliis obseruat Giurba *in consil.* 80. *num.* 32. abundè etiam & pulchrè per Fontanellam *de pactis nuptialibus, tomo* 1. *clausula* 4. *glossa* 13. *part.* 2. *a num.* 25. *cum sequentibus.* Et de materia à principio totius glossæ, qui
27 *num.* 26. sequitur singularem † limitationem Farinacij vbi proximè, vt hæc conclusio non procedat; quando causa spiritualis sit tractanda inter duos Clericos, & Iudex Ecclesiasticus inhibuisset sæculari, etiam super cognitione facti: quare omnino affirmandum est, simplicem surreptionem litterarum Apostolicarum non esse fundamentum habile, & capax ad petendam ipsarum retentionem in Senatu, cum tangat ius ipsum spirituale, & eius determinationem finalem respiciat, quod longe abest ab intentione, fine, & effectu articuli retentionis nostræ.

Ad Doctores verò superiùs citatos pro con-
28 traria parte, † respondetur, vt omnes ipsi sicut cæteri, qui de retentione Bullarum tractauere, quos recensui suprà *cap.* 2. à principio, & signanter suprà *in cap.* 5. ex quorum verborum relatione clarè patet quod expressè loquuntur, quando litteræ lædunt ius publicum Regni vel Regis, & in damnum vergunt publicæ vtilitatis, ex quarum executione turbari timetur Respublica, ac publicus status Ecclesiæ. Nullus autem de surreptione simpliciter loquutus fuit: sed omnes insequentes modum loquendi Præsulis Couarruuias mentionem faciunt, prout ipse de surreptione litterarum Apostolicarum, hac adhibita publici detrimenti qualitate, & fundamento necessario, & inexcusabili, vt ex eorum lectura patet, & videbis expressè, & indubitanter, prout etiam multorum verba adduximus *in dicto capit.* 2. *& in dict. capit.* 5. *versic. Hinc est quod fere omnes Doctores, &c. à num.* 45. *cum multis sequentibus*; & videbis etiam ex tot doctrinis adductis septem capitibus præcedentibus, quibus non alia ratione fundamus hunc recursum, & hanc Bullarum retentionem, nisi in damno Reipublicæ orto, & causato ex executione illarum, vt ad oculum patet ex expressis verbis Couarruuias quæ retulimus suprà *capitul.* 2. *a num.* 18. à quo velut à fonte cæteri omnes Doctores fundamentum, & doctrinam sumpsere.

Et quatenus ipsi Doctores faciunt mentio-
29 nem de surreptionibus † & falsis litterarũ suggestionibus bene loquuntur, quoniam vt plurimum, cum impetrentur contra ius Regis, aut Regni & eorum priuilegia & indulta Apostolica, necnon in præiudicium iuris tertij repugnante, & reluctante penitùs iure naturali tacent impetrantes hæc, quibus simul surreptitiæ redduntur ipsæ litteræ, non quod in dictis surreptionibus dicti Doctores fundent iustitiam retentionis, sed vt euidentiùs appareat de inuoluntate Summi Pontificis, principale quippe Doctorum fundamentum est quies, & tranquillitas publica, quæ turbata meritò consideratur ex talium litterarum executione, ex qua simul violentiam oriri plures per discursum huius 1. *part.* diximus, & comprobauimus, quæ altiùs explicantur inferiùs *à num.* 34. *& seqq.*

Imò & omnes Doctores qui tractant de reti-
nendis litteris † Apostolicis obtentis in præiu- 30
dicium iurispatronatus laicorum, eo etiam mouentur, ne in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, retrahantur sæculares à fundatione Ecclesiarum, hospitalium, & aliarum piarum voluntatum vltimarùm, vt per Simancas *de Catholicis institut.* in impressione Hispaniæ, *tit.* 45. *de pœnis, a num.* 34. *&* 35. cuius verba retulimus supra *capitul.* 2. versicul. *Simancas etiam, a num.* 8. Couarruuias *practicar. quæst. cap.* 36. *in principio, num.* 3. *& num fin. ad fin.* optimè Salzed. *in praxi crimin. Canon. cap.* 54 *num.* 20. Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici, cap.* 32. *à num.* 4. *& sequentibus*, pro quo apertissima extat, *l. Regia* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilationis*, supra ponderata *num.* 11. & alibi passim per Doctores suo loco infra 4. *part. huius tractatus adducendos, & cap. antecedente, num.* 62. *tetigimus.*

Cerula autem pro contraria parte citatus
num. 7. vel intelligendus secundùm Couarruuias,
quem † ad id allegat (iuxta quem intelligendi 31
sunt & cæteri omnes qui breuitate, & curtatione vsi, minus integrè eius doctrinam retulere) vel perperam loquutum fuisse. Cenedus verò, qui licet eiusdem Cerolæ doctrinam retulit, nihil tamen de simplici subreptione ad retentionem asseruit, sed imò multis in locis de damno publicæ vtilitatis, & pernitie Reipublicæ loquitur, & se fundat in eo, & ibidem etiam prosequitur. Henriquez eodem modo, quo Couarruuias & cæteri, loquitur, cuius verba adduximus sup. *cap. antecedenti in fin.* expressè omnes præmittentes, & apertè loquentes de litteris in damnum & perniciem Reipublicæ siue spiritualis, siue temporalis impetratis, & propterea retinendis.

Bonacina autem pro contraria parte adductus,
num. 8. loquitur generaliter † de impedientibus 32
executionem litterarum Apostolicarum, nihil in specie dicens de hac Senatus retentione, & cum Bulla Cœnæ Domini *in dict. cap.* 14 loquatur tam de Ecclesiasticis personis, quàm de Tribunalibus, & Principibus supremis, nihil mirum, vt ipse de subreptionis causa loquatur, at si de hac Senatus retentione intellexerit, vel minùs cautè loquutum fuisse, dicendum erit, velut grandi Theologo iuris principiis praxis, & stylo Tribunalium ignaro, & destituto, indulgendum.

Concludendum est igitur, † vt simplex surre- 33
ptio rescriptorum non sit subiectum habile, nec capax per se solum nulla admixta qualitate de iis, quas in septem capitibus præcedentibus adscripsimus abundè, quia Senatus est incapax huiusmodi cognitionis cum omnino tangat ius spirituale, attamen quando aliqua ex parte rescriptum tangit damnum publicum, atque publicã tranquillitatem Reipublicæ Ecclesiasticæ,

spiritua

spiritualis, aut temporalis, ita vt id ex litterarum executione notabile inferatur, quamtumuis inter priuatos facta, & super ipsorum iure particulari, licitè dumtaxat potest fundari recursus iste, quo solo & vnico fundamento nititur, provt in *in cap.* 1. & sequentibus, altiùs comprobanimus, atque ideò iam nostris temporibus hoc in Senatu Supremo de hac difficultate ampliùs non dubitatur, sed imò firmiter, & communiter seruatur, & meritò hæc nostra præualuit opinio, vt nullatenus fundetur, nec admittatur propositio contraria, quòd ex supradictis in hoc cap. & superioribus rectè comprobabis.

Et hæc etiam opinio practicatur in Regno
34 Siciliæ, † provt latè per exempla firmat Antoninus Amato *variarum resolution. lib. 2. resolut.* 72. qui postquam *à num.* 26. cum multis sequentibus, comprobauit retentionem litterarum tam Apostolicarum, quàm Principum temporalium ad effectum rescribendi causas vrgentes, tendentes in præiudicium iuris Regij, aut Reipublicæ, aut in turbationem pacis subditorum, aut in præiudicium tertij, postmodum *à num.* 28. refert doctrinam vsitatam in illo Regno, quòd si aliquis conquetatur in Senatu, opponens se petenti executorias litterarum Apostolicarum, non esse denegandas, quando continent surreptionem, aut obreptionem dumtaxat, imò tunc conceduntur executoriæ saluis iuribus partis coram Iudice delegato proponendis, & prosequendis, ad quod adducit varia exemplaria, in facti contingentiâ.

Nam vt hactenùs diximus *à num.* 28. *&* 29.
35 nec Doctores aliquid simpliciter † loquuntur de surreptione circa iustificationem retentionis, sed præcipuum eorum fundamentum est publica vtilitas, seu damnum publicum, non priuatum simplex, à quo illud nun deriuetur, uec insurgat.

Pro quo vlteriùs pondero text. *in d. cap. cum teneamur, de prabendis*; ex cuius verissimo intellectu expressè apparebit nostræ opinionis singulare aliud fundamentum, nam Pontifex in casu illius text. non dedit executori litterarum facultatem supersedendi in executione propter surreptionem ortam ob non factam expressionem, & relationem beneficij iam anteà obtenti, vt sup. *à n.* 20. sed solùm propter præiudicium, & detrimentum recti regiminis Reipublicæ Ecclesiasticæ inde causatum, ex eo nempe, quod vnus plura beneficia ambiat, cum singula singulis destinata sint, tunc quippè ordo Reipublicæ confunditur, quando vnus plurium officia, aut beneficia occupat, *l. nemo, C. de assessoribus*, ibi: *Nec sit concessum cui quàm duobus assidere Magistratibus, & vtriusque iudicij curam peragere, nec enim facile credendum est, duobus necessariis rebus vnum sufficere: nam cum vno iudicio adfuerit, alteri abstrahi necesse est. Sicque nulli eorum idoneum in totum inueniri, nedum ad vtrumque festinat, neutrum bene peragat*, text. etiam *in l.* 1. *C. de agentibus in reb. l.* 5. *C. qui militare non poss. authen. vt Iudices sine quoquo suffra. §. l. illud. ille à quo* 13. *§. tempestiuum*, & ibi glossa, verbo, *Triplici, ff. ad Trebellianum, l. si plures* 9 *ff. de pactis, l. licet* 42. *§. si plures, ff. de procurat.* Plato. *dialogo* 8. *de legibus. Duas verò* (inquit) *artes, aut duo studia diligenter exercere, humana natura non patitur, nec plures Magistratus in vnum hominem cumulandi videntur*, idem prædixit Aristoteles *lib.* 2. *politicorum, cap.* 9. *& lib.* 1. *cap.* 1. Cassiodorus *lib.* 6. *formula* 7.

Et ob hanc ordinis, & recti regiminis turbationem, & inæqualitatem inter subditos plura damna, & inconuenientia Reipublicæ Ecclesiasticæ causari, in his terminis considerat Pontifex in *extrauaganti execrabilis, de prabendis & dignitatibus*, Ioannis 22. à principio; & proximus, ibi: *Vnde inter cætera inconuenientia infrascripta nascuntur, quòd videlicet interdum, vnus, qui vnum, quamuis modicum, vix officium implere sufficeret, plurimorum sibi vendicat stipendia: quæ multis fama pollentibus, qui mendicant, possent abundè sufficere, de qua distributione collata, habentibus ipsa paratur vagandi materia, diuini cultus minuuntur, hospitalitas in ipsis beneficiis debita non seruatur: & dum non sunt sui in vnaquaque regione rectores Ecclesiarum, detrahitur commodis, & honori, quæ carentes defensorum auxilio in iuribus suis, & libertatibus multipliciter collabuntur, ruinis patent ædificia, &c.*

Quæ singula, & alia damna considerata à Pontifice in dicta *Extrauaganti*: lædunt penitùs Rempublicam Ecclesiasticam, desolantur equidem cæteri subditi ex hac plurium beneficiorum, & officiorum cumulatione in vnum; *Gemat ipse, gemant subditi necesse est*, inquit in proposito Mariana *lib.* 3. *de Rege*, & Imperator, *in l. hac parte, C. de proximis sacrorum scriniorum, lib.* 12. ibi: *Supradicti autem Memoriales nullo modo duplici fungantur officio, nec geminis huiusmodi irrepserint, vt non occupentur plura in vnum se commoda collocaturi, nihilque reliquis relicturi*; & ne sine maximo omnium scandalo permitti possunt, quippe non transeunt transgressiones ordinis politici, & recti regiminis absque notissimo in populo scandali periculo, provt probant infinita penè iura, & doctrinæ abundè cumulatæ suprà *cap.* 5. *& cap.* 6. & signanter atque in indiuiduo probat text. in *dict. capit. cum teneamur*, ibi: *Aut si non poteris ei sine scandalo prouidere*, text. est etiam expressus *in capit. cum non ignores* 15. *eodem titulo de prabendis, & dignitatibus*, ibi: *Cum ipsorum scandalo non debes locum in ipsa Ecclesia quærere, vel habere.* Ideóque Summum Pontificem in *dict. capit. cum teneamur*, mouit damnum, & pernicies Reipublicæ Ecclesiasticæ (ne pateretur scandalum) ad dicendum, *æquanimiter sustinemus, si pro eo mandatum nostrum non duxeris exequendum.* Non tamen simplex surreptio illum mouit, nec moueret ad sic dicendum, & respondendum; provt latiùs annotauimus suprà *à num.* 20. Atque ideò necesse fuit, vt cum dicta surreptione concurreret causa hæc publica abusus, & turbati regiminis sui natura productiua scandali, quod iustè ex executione illarum literarum timebatur in pernitiem Reipublicæ Ecclesiasticæ. Ex quo text. manifestè colligitur, simplicem surreptionem non esse causam legitimam, & sufficientem ad supersedendum in executione litterarum Apostolicarum, & rescribendum, nisi ex ea aliquod inferatur damnum publicum provt in casu illius text.

Sicque ex iis omnibus illa fluit certa & iuridica regula, & ex ea facilis cognitio, quando surreptio legitimam præster causam ad supersedendum in executione litterarum, & decernendâ retentionê earum in Senatu: etenim aut surreptio

ita simplex sit, vt nec vergat in notabile præiudicium tertij, nec damnum inferat Reipublicæ, sed tantùm aliunde litteræ sint surreptitiæ ob non factam relationem alicuius requisitè de iure; & tunc in Senatu neganda erit retentio litterarum, vt coram executore earum surreptio ipsa opponatur, & controuertatur, ex hactenus dictis à principio huius capit.

Aut surreptio talis sit qualitatis, quæ aut vergat in præiudicium notabile iuris tertij, in iis nempè casibus, in quibus deficere potestatem in Principe tollendi ius tertij resistente iure naturali, diximus sup. *cap. 7. per totum.* Quia tunc adest notissima violentia, ideirco ob surreptionem huius qualitatis in dubio retentio litterarum discernenda, vt ibidem resoluimus, & probauimus abundè. Vel etiam quando ex surreptione infertur præiudicium & damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporali, & eius recto regimini aduersatur, & sic vergit in detrimentum publicæ vtilitatis, & tunc similiter suspensio litterarum, & retentio in Senatu concedenda, iuxta text. in *dict. cap. cum teneamur, de prabendis*, eiúsque veram & genuinam interpretationem per Nos assignatam, & tantorum Doctorum obseruationem, de quibus à principio huius cap. qui in hoc casu omnes loquutos fuisse hactenus ostendimus.

Quia cum ex regimine populi capiat fundamentum hæc retentio, omnísque violentiæ cognitio, cum defensio Principis ad hoc tendat dumtaxat, & dirigatur, atque ex eo tantùm inter Ecclesiasticos iustificetur, vt clarè latiúsque ostendimus supra 1. *part. cap.* 1. per totum, & *cap.* 3. cum quatuor sequentibus; inde fit, vt cum Doctores præmittant hoc necessarium, & præcisum fundamentum; nihil mirum, quod mentionem faciant, & incidenter deducant, &
36 inferant ad surreptionem litterarum † præiudicium publicum inducentium, quo præcisè surreptio inhibita est, & intrinsecè inclusa; prout latissimè probauimus supra *capitul.3. à num. 29. cum sequentibus.* Clarè quippe patet, quòd quoties impetrantur litteræ in damnum publicæ vtilitatis, puta contra priuilegia Regni, aut Regis, laudabilésque & vsitatas consuetudines eius (quo vnico fundamento nititur retentio Senatus, & Doctorum resolutio) per necessariam consequentiam infertur ex eisdem præiudicium iuri publico, & per consequens surreptio, cum de eo non sit facta Papæ (cuius intentio defuit) relatio vel non ex integro, iuxta celebrem Cassiodorij sententiam, *lib. 2. epistola 4. delectamur* (inquit) *vetustatis inuento, & sequi regulas constitutas, libenter amplectimur, quia locus surreptionibus non relinquitur, quoties rationabiliter constituta seruantur.* Idem Cassiodorus *lib. 10. epistola* 25. & Magister Aluarez Archiepiscopus Trauensis *in Isaiam*, *cap.* 11. *num.* 15.

Etenim si de damno, & præiudicio particularis iuris debet fieri mentio ad excusandam
37 surreptionem; † quanto magis de iure publico, quod semper censetur intactum, & præseruatum, cuique nihil detrahitur, vt abundè diximus plurima congerentes suprà *c.* 5. per totum. Atque alio quolibet priuato potentius sit, *l. munerum, §. item, de muner. & honorib. l. sancimus, C. de sacrosanct. Eccles. l. vnica, §. final, C. de caducis tollend. Authent. res quæ, C. communia de lega. cap. mutationes 7. quæst.* 1. *cap. bona, de postulat. prælat.* cæterísque priuatis præfertur iuxta illud Ecclesiastic. *cap.* 17. ibi: *Mandauit Deus vnicuique de proximo suo, ergo multo magis de Republica*, Nicephor. *lib.* 12. *Ecclesiastica histor. cap.* 23. vbi latissimè. Ambrosius *de obitu Theodosij*, ibi: *Rempublicam boni Imperatores*
& † parentibus, & filiis prætulerunt, Cicer. *lib.* 3. 38
de finibus, chariorem esse patriam nobis quam nosmetipsos, & dicit ad Herenium *lib.4. Vituperandus, qui in Republica discrimine, sua plus quam communi saluti consulit, & lib. 1. officiorum, Chari sunt parentes, chari liberi, propinqui, & familiares, sed omnes omnium charitates patria vna complexa est*, Diuus Augustinus *serm.6. de verbo Domini*, Nazianzenus *in oratione in laudem Basilij.* Polineus apud Stobeum *sermon. de Republica*, ibi: *Negotia publica ciuitatis omnium existimare oportet maxima, vt foeliciter augeatur*, & paulo post ibi: *Ciuitas enim prosperè agens fælicitas est magna, in hac insunt omnia, hac seruatâ cuncta seruantur, ac pereunte nihil non præsumit*, Thucidides *lib.2. in oratione Periclis. Ego existimo, meliùs agi cum ciuibus priuatim, si tam ciuitas fortunata sit, quàm si per singulos ciues fælix sit, publicè verò labefactetur, nam cum euertitur patria, is, cui priuatim bene est; nihil tamen minus, & ipse euertitur, cui autem male, is in illa prosperè agente multo magis incolumis est, &c.* Indo Plinius Nepos *epist. lib. 7. epist. ad Caninum*, ait: *Oportet priuatis vtilitatibus publicas, mortalibus æterna anteferre.*

Quare merito, consultóque † Doctores tra- 39
ctantes de retentione Bullarum ob damnum Reipublicæ mentionem faciunt de surreptione earum, ac suggestionibus, quibus impetrari solent, non facta præiudicij & iuris publici relatione Sanctissimo (imò huic est incognitum) cui derogatum non intelligitur, nec ideo inde inferendum erit ad litteras quaslibet surreptitias, quæ simpliciter tangunt ius priuati, nec regulariter ex eis earumque executione infertur damnum aliquod publicæ vtilitati ad effectum vt inde retentio per Senatum concedatur.

Hinc venit declarandus Antonin. Diana *moral. resolution. 1. par. de immunitat. Ecclesiæ. re-*
sol. 12. Dum generaliter mouet † quæstionem: 40
an Regij ministri possint in Chancellariis retinere Bullas Apostolicas, primitùs cumulat aliquos Doctores affirmantes, postmodùm autem negantes, quibus tandem ipse (vt assolet) adhæret sine ratione, & fundamento hoc vnico vsus dumtaxat, quòd de surreptione litterarum potest cognoscere Iudex Ecclesiasticus, non sæcularis.

Quo supposito clarè monstrat non calluisse qualitatem, naturam, & essentiam negotij, dum ita indiscretè terminos confundit.

Etenim absolutè negare † retentionem Apo- 41
stolicarum litterarum ex iusta & legitima causa factam, ad effectum supplicandi Sanctissimum, vt quid senserit, vlteriùs manifestet (postquam fit instructus de damnis, & scandalo inferendis ex executione suarum litterarum in damnum Reipublicæ, & publicæ vtilitatis) expresè loquitur contra *Bullam Cœnæ Domini in capitul.* 14. hoc indulgentem, & expressis verbis permittentem illarum retentionem, quando legitimè coram Sede Apostolic. prosequitur supplicatio ab eisdem suis litteris iustè emissa, imò & contra Doctores eosdem ab ipso Diana laudatos Inqui-

tur

tur (quos attentè non legisse plusquam manifestum est) ipsi namque apertè sequuntur (provt tenentur) litteralem sensum, & dispositionem eiusdem Bullæ Cœnæ, quos omnes & alios, verbáque eorumdem necnon Bullæ ipsius latissimè retulimus, & accuratè exposuimus suprà *cap*.2. à principio. Et signanter in declaratione eiusdem Bullæ Cœnæ *à num*.54. cum multis sequentibus, & per totum illud caput, ad quod, imò & ad cætera huius 1.*p*.pro satisfactione indiscretæ resolutionis Dianæ, te remitto.

42 Itaque in quantum ipse simpliciter † de sur-
reptione litterarum Apostolicarum loquitur, vt
ad iudicem Ecclesiasticum pertineat cognitio,
sic generaliter loquentem admittimus, ita vt
simplex surreptio & falsitas litterarum non sit
causa per se sola sufficiens ad fundandam reten-
tionem in Senatu, provt & nos quoque proba-
uimus ex multorum relatione sup. *à num*. 24.
cum multis sequentibus.

Attamen quando surreptio inuoluitur & im-
43 bibita est † in præiudicio Regis aut Regni, at-
que damno publico (cui obuiare officium pro-
prium est Regis ex planè scriptis suprà *capitul*.1.
& 2. & per septem capita præcedentis) sequi-
tur, quòd de ea incidenter ad violentiam, de
qua cognoscit Senatus principaliter, possit agi
& deduci, non ad effectum declarandi aliquid
44 super ea, nec super essentia, valore, † aut iure
litterarum, sed ad effectum apertiùs detegendi
inuoluntatem Pontificis concedentis, atque in-
de ob damni publici principalem causam inte-
rim detinendi litteras, & supplicandi Sanctissi-
mum, vt nouiter de inconuenientiis damno pu-
blico, & scandalo ex earum executione oriun-
dis instructus, quid senserit, iterum rescribat,
sicque Dianam ad terminos hos resolutos in
hoc, cap. potes reducere, & declarare.

Capvt IX.

Retentio Bullarum an vltra sex casus à lege Regia specialiter expressos, locum habeat.

Svmmarivm.

Senatus an vltra sex casus à lege Regia designatos vti queat retentionis Regalia; ad partes disceptatur, num.1.

Sex casus, quorum meminit lex Regia recensentur, ibidem.

Principi generaliter competit facultas tollendi violentias, vt in pace Respublica Ecclesiastica, & spiritualis viuat, num.2. & seqq.

Impedire recursus vsum vergit in damnum authoritatis, & praeminentia Regis, num.3.

Recursus ad Regem hic omnibus aliis conuenientior paci, & gubernationi Regnorum, num 4.

Genus restringitur, & limitatur per enumerationem specierum, num.5. vide tamen à num.54.

Facultas tollendi violentias Principi competit ex consuetudine immemoriali, num.6.

Consuetudo non potest extendi de casu ad casum, sicuti nec de loco ad locum, num 7.

Tantum præscriptum, quantum possessum, n.8.

Per obseruantiam declaratur ius dubium, qua non requirit diuturnitatem temporis, num.9.

Consuetudo interpretatiua legis non requirit scientiam Principis, num.10.

Ex obseruantia optima insurgit legis interpretatio, & declaratio, num.11.

Consuetudo interpretatiua dirimit omne dubium dispositionis hominis, & legis, num.12.

Consuetudo interpretatiua non requirit præscriptionem, sed aliquando ita fuisse de facto seruatum, ibid.

Principem posse Regalia retentionis vti in omnibus casibus indistinctè, in quibus vertitur turbatio Reipublica, & damnum notabile status Ecclesiastici mediis validissimis, vt verius probatur, n.13. & seqq.

Iura cuncta attribuentia Principi Regaliam protectionis indistinctè, & absolutè loquuntur, non distinguentia inter casum, & casum, num.14.

Casus plures quoties habent eandem rationem, licet de vno fiat mentio, intelligatur fieri exemplariter, non restrictiuè, num.15. & 16.

Lex vbi alicuius specialiter meminit, quia frequentius accidit, similes minus frequentes non excludit, num.17. & sequentibus.

Lex Regia referens sex casus nititur rationi generica, & fundamentali ad faciendam licitam retentionem in illis, num.18.

Ratio legis generalis attenditur tamquam virtus intrinseca ad inclusionem omnium casuum emergentium, in quibus militat, num.19.

Ratio expressa in dispositione comprehendit omnes casus illis conuenientes non per viam extensiuam, sed potius inclusiuam, num.20.

Casus omissus sub ratione dispositionis comprehensus, expressus dicitur, num.21.

Quod venit sub ratione legis expressa non dicitur extensio, sed comprehensio, num.22.

Per legem præuenire omnes impetrantium machinationes foret impossibile, & singulis specialem legem concedere, num.23.

Expressione casuum magis frequentium nequit fieri illatio ad exclusionem minus frequentium, n. 24.

Iura plura ponderantur, qua, dum disponunt circa suspensionem executionis litterarum in causa vniuersali damni publici nituntur, num.25.

Causa examen, quænam legitima sit ad suspendendam litterarum executionem; arbitrio prudentis viri relinquunt iura, num.26. & seqq.

Causa similes qua dicantur, iudicis arbitrio relinquitur, ibidem.

Arbitrarios omnes casus facit lex, quando certus modus dari nequit, cum magis pendeat à circumstantiis subiecti, num.27.

Arbitrium datum à iure ad discernendam causam retentionis, & suspensionis litterarum, legibus, & ratione circumscribitur, num.28.

Causa retentionis litterarum per Senatum facienda sunt variæ, arbitrio boni, docti, & pij viri eligenda sicut cætera, qua à iure non habent certam determinationem, num.29.

In Bullarum retentione similes causa expressis admittuntur, num.30. & sequentibus.

Recensentur plures Doctores admittentes identitatem rationis ad retentionem litterarum Apostolicarum in casibus non expressis, n.31. & seqq.

Rescripti obtenti in præiudicium Sancta Inquisitionis fit in Senatu retentio, num.32.

Retentionis remedio vtitur, qui extra Regnum adstringitur litem tractare in prima instantia, num.34.

Littera alia non comprehensa expressè in lege Regia à Senatu retinentur, quibus militat legis ratio, num. 35. & 36.

Facultates Nuntiorum Sedis Apostol. exhibentur in Senatu, vt ibi examinentur, num. 37.

Redecima littera ad Senatum deferuntur, num. 38. & 39.

Littera Apostolica propter quascunque causas aduersantes Sacris Canonibus, aut Generalibus Conciliis ad Senatum trahuntur, num. 40.

In similibus casibus, in quibus datur identitas rationis ad retinendum, littera examinantur in Senatu, num. 41. 42. & 43.

Homo qui non habet rerum euidentiam vt Angelus regitur, opinionibus, & probabilium in praxi censetur moraliter euidens, num. 44.

Retentio litterarum ex iusta causa toleratur dummodo causa sit euidens, num. 45.

Cognitio violentia potest ad alios similes expressis extendi sub identitate rationis comprehensos, num. 46.

Retentionem litterarum ad omnes casus similes, & sub ratione generica comprehensos, etiam non expressos in l. extendi, omnes fere Doctores tenent, num. 47.

Quod etiam semper obseruatum fuit inconcussè in Senatu Supremo Regis, num. 48.

Eadem potestas, qua attribuitur Regi ad condendam legem, qua aliquos casus retentionis expressit, durat in condenda super aliis sub fundamentali ratione generica comprehensis, n. 49.

Singuli casus in l. 25. relati singulas antea leges habebant, & per promulgationem priorum non fuit sublata potestas ad cateras postea promulgatas, ibidem.

Vna, alteráve lex non potuit pracauere tot nouas machinationes ambitiosorum impetrantium, qua occasionem prabêre nouas alias leges condendi, num. 50.

Ponderantur plures leges Regni, quibus nouè disposuere in aliis casibus, in dict. l. 25. non expressis, num. 51. & sequentibus.

Littera coadiutoria in Cathedralibus, ac Collegiatis inter patrem, & filium retinentur in Senatu supplicatione pramissa, dict. num. 51.

Littera suppressionis, aut vnionis cum extinctione beneficiorum ob diminutionem cultus diuini, aliáque damna, in Senatu retinentur, n. 52.

Lex Regia loquens de retentione litterarum in derogationem beneficiorum patrimonialium Diœces. Burgens. &c. Extensa postea fuit ad alia loca, in quibus eadem viget consuetudo, n. 53.

Leg. Regiam 25. Disponentem dumtaxat in retinendis litteris impetratis in derogationem Magistralis, & Doctoralis, praxis Senatus extensit postea ad Canonicatus lectura, & pœnitentiaria ex omnimoda similitudine, & paritate rationis, ibidem.

Lege noua Regia commendatur protectio Concil. Tridentin. Senatui Supremo, num. 54.

Rex vt protector Reipublica generalem potestatem habet tuendi vi oppressos quoslibet, qua non circumscribitur casibus expressis, si in cateris militat rationis identitas, num. 55.

Per enumerationem specierum non restringitur genus pracedens in eadem dispositione, num. 56.

Genus non restringitur per enumerationem specierum in dubio, nisi aliter appareat de clara voluntate disponentis, num. 57.

Enumeratio specierum post genus facta intelligitur causa maioris declarationis, & expressionis, non strictionis, num. 58.

Per enumerationem in eadem dispositione factam nunquam censetur restrictum genus, quando genus, & species tendunt ad easdem personas, num. 59.

Secus quando genus, & species apponuntur in diuersis dispositionibus, & inter diuersas personas, num. 60.

Genus, & species vbi non sunt contraria, non restringitur genus, num. 61.

Genus restringitur quando species apponuntur per dictiones declaratiuas, scilicet, videlicet, &c. num. 62.

Regalia in protectione vi oppressorum Regi competit principaliter de iure corroborata, etiam immemoriali, num 63.

Quod principaliter agitur attenditur, non quod venit in consequentiam, num. 64.

Prascriptio de vno casu vnius speciei extenditur ad alium casum eiusdem speciei, quo non fuit vsus prascribens, num. 65.

Regalia tollendi violentias ius est vniuersale complectens omnes species, & casus violentia, n. 66.

Ius vniuersale vbi prætenditur per vsum partis conseruatur ius in toto, num. 67.

Possessio conferendi quoad quadam beneficia trahitur ad alia in dispositione contenta eiusdem speciei, num. 68.

Causa vniuersalis possidendi attenditur, n. 69.

Per prasentationem aliquorum beneficiorum ex contentis sub iure patronatus adiudicato per sententiam conseruatur ius prasentandi quoad omnia in patronatu contenta, num. 70.

Princeps Regalia protectionis vtens in aliquibus casibus non impeditur ea etiam vti in aliis sub suo iure vniuersali comprehensis, num. 71.

Rex semper vsus fuit sua Regalia vniuersaliter in cunctis casibus, in quibus vi oppressus suum auxilium impetrauit, num. 72.

Obseruantia interpretatiua non admittitur in dispositione clara, sed in dubia, num. 73.

Senatus semper vsus fuit Regalia protectionis in omnibus casibus necessariis, & vrgentibus, nec dabitur in contrarium obseruantia, num. 74.

APERTISQVE multoties vidi dubitari; an supremus Senatus possit prætextu violentiæ tollendæ vel hac retentione Bullarum Apostolicarum vltra sex † casus à lege 1
Regia specialiter expressos, de quibus in *l. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilation.* quos sic exprimit ad medium: Assi en que no se derogue la preheminencia de nuestro patronazgo Real, ni el derecho de patronazgo de legos, ni lo concedido y adquirido, para que ningun estrangero destos Reinos pueda auer beneficios, ni pensiones en ellos, ni los naturales dellos por derecho auido de los tales estrangeros, ni en lo que toca à las Calongias Dotorales, ni Magistrales de las Iglesias Catedrales destos Reinos, y à los beneficios patrimoniales en los Obispados donde los ay, porque qualquiera cosa que se proueyesse por su Santidad, y sus Ministros, en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiera dellas, traeria muy grandes y notables inconuenientes, y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuesseo en deseruicio de Dios nuestro Señor, y nuestro daño, y destos Reinos y naturales dellos, &c.

Quæ

Quæ latiùs inde proſequitur ad retentionem in-
terim huiuſmodi Bullarum, & ad ſupplicatio-
nem interponendam ad Sedem Apoſtolicam.

Et pro parte negatiua, vltra dictos ſex caſus
2 non habere † locum retentionem hanc, proba-
tur primo, quoniam licet verum ſit, generali-
ter competere Principi ſupremo tollere vim il-
latam inter Eccleſiaſticas perſonas pro pace, &
tranquillitate Reipublicæ, & ſtatus Eccleſiaſti-
ci, tamquam eius protectori, ex text. *in cap.
Regum officium eſt proprium, facere iudicium, at-
que iuſtitiam, & liberare de manu calumniantium
vi oppreſſos 23. quæſt. 5.* & aliis, quam plurimis
iuribus ad idem per Nos adductis ſuprà *cap. 1.
hac 1. parte à principio, & in tractatu de Regia
protectione, capitul. 1. à num. 99. & à num.* 78.
cum ſequentibus, vt hæc generalitas probetur
in indiuiduo, *in l. 36. tit. 5. lib. 2. Recopilation.* ibi:
Por quanto aſſi por derecho como por coſtum-
bre immemorial nos pertenece alçar las fuer-
ças, que los juezes Eccleſiaſticos, y otras per-
ſonas hazen en las cauſas de que conocen, &c.

Et melius *in l. 80. tit. 5. lib. 2. Recopil.* quæ ex-
tat *in 3. tomo,* nouiter addito, ibi: Que pertene-
3 ciendo à nos como a Rey y ſeñor natural † por
derecho y coſtumbre immemorial, quitar, y
alçar las fuerças, que hazen los juezes Eccle-
ſiaſticos deſtus Reinos en las cauſas de que co-
nocen; y auiendoſe ſiempre vſado deſte reme-
dio por los que han padecido las dichas fuer-
ças, &c. Sequitur, facit: Y de temor deſto,
aunque ſe ven oprimidos de los juezes Ecele-
4 ſiaſticos, no ſe atreuen † à vſar del dicho reme-
dio, y que lo ſuſodicho es en mucho perjuiz o
de la autoridad y preheminencia de la Corona
deſtos Reinos, y que el remedio de la fuerça
es el mas importante y neceſſario, que puede
5 auer para † el bien y quietud y bien gouierno
dellos, ſin el qual toda la Republica ſe turba-
ria, y ſe ſeguirian grandes eſcandalos è incon-
uenientes, mandamos, &c. Et in Bulla Cœnæ
Domini, *cap. 14.* ſuprà *capitul.* 2. relato, ibi:
Etiam prætextu violentia prohibendæ, & ibi: *Niſi
ſupplicationes huiuſmodi coram nobis & Sede Apo-
ſtolica legitimè proſequantur, &c.*

Licet igitur ita generica ſit iuris diſpoſitio
attribuens Principi poteſtatem † tollendi vio-
6 lentias; tamen reſtringi debet ad caſus dumta-
xat in eadem lege relatos, quoniam genus re-
ſtringitur, & limitatur per enumerationem ſpe-
cierum; text. eſt mirabilis *in l. hæres meus* 100.
§. duæ ſtatuæ, ibi hæc: *Duæ ſtatuæ marmoreæ cui-
dam nominatim, item omne marmor erat legatum,
nullam ſtatuam marmoream præter duas Celſus pu-
tat deberi, Ofilius Trebatius contra, Labeo Celſi
ſententiam probat, quod verum puto, quia duas
ſtatuas legando, poteſt videri, non putaſſe in mar-
more ſe ſtatuas legare, ff. de legat. 3.* facit etiam ad
idem text. *in l. cum prætor. ff. de iudiciis, & in l.
legato ff. de ſuppellectili legata, l. quæſitum, §. fin.
ff. de fundo inſtructo*, cum aliis, ergò vltra caſus
ſpecialiter expreſſos à lege vti facultate Senatus
nequit.

7 Secundò & pro hac parte vrget, † quoniam
vt prædictæ leges Regni expreſsè dicunt; hæc
facultas tollendi violentiam Principi competit
ex conſuetudine immemoriali, & Nos latè *in
tractatu de Regia protectione, capitul. 1. à n.* 120.
cum ſequentibus. Sed conſuetudo non poteſt
extendi de caſu ad caſum, ſicut nec de loco ad
locum Rolandus à Valle *conſil. 57. n. 16. tomo 1.*
Turret. *conſil. 9. num* 41. *part.* 1. Piag. *de conſue-
tudin. quæſt. 12. a num. 1. cum ſequentibus*, Anto-
nius Gabriel. *titulo de præſcriptionibus, concluſ. 2.*
vbi per totam de ampliationibus & limitationi-
bus, Menochius *de retinend. poſſeſſion. remedio 5.
num. 62.* Caualcanus *deciſ. 22. n. 8. part. 2.* Beccius
conſ. 93. n. 6. Zephalus *conſil. 7 9. n. 3. & conſ. 338.
n. 25.* Maceratenſ. *variarum reſolutionum, lib. 1. re-
ſolutione 46. num. 5. & reſolution. 88. num. 3.* Nec
etiam ex identitate rationis, Seſſe *deciſ.* 218.
num. 21. Molina *de primogeniis, lib. 4. cap. 6.
num. 20. & 21.* Giurba *conſil. 67. num. 23.* Qua-
propter valet iſta propoſitio † Doctorum; tan- 8
tum præſcriptum quantum poſſeſſum, ac pro-
pterea non extenditur, latiſſimè exornat ex ma-
gna Doctorum caterua Anton. Gabriel. *dict. con-
cluſ. 2.* à principio, quam *num.* 31. extendit, vt
procedat etiam in præſcriptione immemoriali.
Ergo ad caſus vltra dictam legem Regiam ex-
preſſos (quibus hactenus non eſt vſus ſupre-
mus Senatus) nequit ſuam progredi pote-
ſtatem.

Tertiò, quia licet iure etiam hæc fuerit attri-
buta poteſtas, & Regalia Regi vti Eccleſiæ le-
gitimo protectori; ius ipſum genericum † per 9
vſum ſubſequutum declaratum fuit, quibus ſci-
licet in caſibus eam exercere poſſet, nam per
obſeruantiam declaratur etiam ius dubium quia
dicitur conſuetudo interpretatiua, quæ quidem
nec temporis diuturnitatem requirat, Natta
conſil. 406. num. 26. Curtius *de conſuetudin. n. 150.*
Crauetta *conſil. 8 19. num.* 10. Simon de Pretis
conſil. 78. num. 16. Surdus *deciſ. 129. num. 39.* Ce-
phal. *conſil. 129. num. 7.* Ludouic. *tit. de conſue-
tud concluſ. 38. ampliat. 3.* Modu. *de iure natural,
§ lex. eſt dubio* 52. Marta *deciſ. 136. num. 4.* Man-
tica *de tacitis & ambiguis, lib. 3. tit. 9. num.* 29.
Piagg. *de conſuetud quæſt. 4. num 95. & 98.* Rota
*deciſ. 35. num. 20. part. 1. & deciſ. 356. num. 6.
& 7. part. 2.* Gratian. *deciſ. 234. num.* 35. Rau-
denſis *de analog. lib. 4. capitul. 34. num. 290. &
in conſil. 18. num.* 38. Menochius *de arbitrariis,
caſu 83. num. 10. & caſu 199. num. 11. & in con-
ſil. 33. num. 96. & conſil. 21. num. 1. & conſil. 390.
num. 18.* Decianus *conſil. 44. num. 16. & conſil. 51.
num. 56. volumin. 2.* Puteus *deciſ. 283. lib. 1. & de-
ciſ. 15. lib. 3.* Marcicotus *variarum reſolutionum,
reſolution. 100. num. 23. lib. 2.* Tuſchus *littera C.
concluſ. 796. num 39. & 45. & concluſ. 878. à n. 11.*
Bara. *deciſ. 58. num. 6. & deciſ.* 98 Turamin. *de
leg. 3. part. capitul. 6. num.* 16. Ponte *conſil. 1.
num. 5. & conſil. 54. num. 15. & conſil. 51. à n.* 28.
Sola. *ad decretum Sabaudiæ, tit. de iure emphy-
theu. gloſſa 7. num.* 25. Maſcard. *de ſtatuto. inter-
preta. concluſ. 2. num. 159.* Motor. *conſil. 90. n. 16.*
Botta *conſil. 18. num.* 37. Antonius Gabriel. *tit. de
conſuetud. concluſ. 1. num.* 69. Hieronymus Ga-
briel. *conſil. 164. num 7. & 8.* Fontanella *de pactis
nuptialib. clauſul. 1. num.* 33. Gallinus *de verbor.
ſignific. lib. 10. cap. 35. num. 6.* Beccius *conſil. 101.
num.* 57. Borrellus *conſil. 3. num.* 16. Cancerius
lib. 3. variarum reſolution. cap 19. num 74. Bimius
conſil. 23. num. 29. Marius Giuiba *conſil. 19. n. 44.*
vbi quod † ad hanc conſuetudinem interpreta- 10
tiuam legis indueendam non requiritur ſcientia
Principis, *num* 43.

Et ex obſeruantia, & vſu optima & iuridica
inducitur legis interpretatio, † vt poſt Burgos 11
de Paz, Peregrinum, Hondedeum, Menoch.
Caſanat.

Casanat. Surd. Barbam, & alios probat Castell. *controuers. num.6. capitul.* 125. *à num.* 29. & supra. Et est *l.* 6 *tit.* *part.* 1. ibi: Que assi como acostumbraron otros de la entender assi debe ser emendida.

12 Et quod obseruantia, & consuetudo interpretatiua † dirimat omnia dubia, & declaret omnem dispositionem hominis, & legis, & quod non requiratur præscriptio, sed aliquando ita fuisse de facto obseruatum. Et per quos actus; vide vsque ad refectionem per Castellum *controuers. lib.*5. *capitul.*93. §. 7. per totum, vbi magna Doctorum caterua citatur.

Igitur ista Regis potestas, & Regalia à iure inducta aliter nequit extendi, sed ad obseruantiam restringi, & per consuetudinem interpretatiuam declarari, restringi, & limitari.

13 Quibus tamen & aliis minimè obstantibus, † contrarium de iure probabilius videtur: Senatum Supremum posse (prout quotidie fit) hac vti regalia in omnibus casibus comprehensis sub iure, & ratione generica, in quibus militat ratio publicæ vtilitatis, & tranquillitatis pacis, ac per consequens tollendæ violentiæ, nam cum hæc sit principalis neruus, vnicum fulcrum, & solidum fundamentum inductiuum, & pronocatiuum huiusmodi recursus retentionis, vt latiùs infrà, *cap.*16. *à num.* 13. ne pax publica, statúsque Regni tranquillus turbetur, & ne commune bonum detrimentum patiatur, Princeps tamquam suæ sibi commendatæ Reipublicæ protector, ac status Ecclesiastici, necnon Reipublicæ spiritualis, ad eiúsque officium propriè pertineat Regium salus populi, quies, & tranquillitas publica, prout amplissimè comprobauimus suprà *capitul.* 1. *hac* 1. *part.* & *de Regia protectione, capitul.* 1. *à principio*; per necessariam inde consequentiam sequitur, quod in omnibus in quibus, in quibus sua turbetur Respublica, vel notabile aliquod damnum patiatur, & violentiam, suam poterit interponere authoritatem œconomicè, atque omni modestia, & reuerentia humili Sedis Apostolicæ ista Regalia vti. Et ad sic sentiendum validis, meo videri, moueor fundamentis.

14 Nam omnia iura, attribuentia Principis officio † hanc regaliam & protectionem vi oppressorum, generaliter loquuntur, non distinguentia inter casum & casum, sed in omnibus disponunt indistinctè, quibus protectionis necessitas insurgat, ne ex aliquibus particularibus accidentibus publica quies turbetur, sed in pace Respublica viuat, vt suprà capitulo 1. & sequentibus, probauimus, sed hæc ratio non solum in casibus expressis à lege Regia, sed in aliis pluribus militat, ergo de eis pariter est prædicandum, iuxta regulam, textum *in l. regulam, ff. de iur. & facti ignor.* ibi: *Num initium constitutionis generale est*, cum vulgatibus.

15 Et quia quoties plures casus † habent eandem rationem, licet de vno dumtaxat loquatur lex, & de eo tantum in ea fiat mentio; videtur fieri exemplariter, non restrictiuè, & exclusiuè ad alios similes, & eiusdem qualitatis, Hippolytus Rimiualdus *in consil.* 21.*num.*25. *lib.* 1. in illis verbis, ibi: *Vnde quoties plura habent eandem*

16 *† rationem, licet de vno tantum fiat mentio videtur fieri exemplariter, non restrictiuè*, Bald. in *repetition. l. de quibus, num.* 106. *ff. de legibus*; quod & latiùs exornat Tiraquel. *in l. si vmquam, verbo, libertis, num.* 45. Tiberius Decianus *in consil.*41. *num.* 128. *lib.* 1. Castillo *controuersiarum, tomo* 6.*cap.*17. *sub num.*1. ad quod est egregius text. *in l scire oportet*, §. *qui non iure, ff. de excusat. tutor.* ibi: *Vt ostenditur in subiectis constitutionibus, quas exempli causa subieci, adaptantur autem vtique omnibus*, qui mirabilis est ad nostrum propositum.

Et quod quando ratio legis est generalis, † licet de aliquo casu particulari specialiter loquatur, intelligatur exemplificatiuè, mirabiliter ad interpretationem textus *in cap. nuper* 34. *de decimis*, Augustinus Barbosa *in collectanea ad istum textum, n.*2. vbi ita intellexisse illum text. Rotam, *in vna Vlix ponens, decimarum coram Robusterio, & in decision.* 122. & 123. *part.*1. *diuersa.* testatur, & alias etiam decis. & Doctores allegat in comprobationem ibidem. 17

Deinde quia ex *dict. l. Regia* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation.* suprà in principio, *num.* 1. allegata: constat † querimoniam proposuisse Regnum Regi in comitiis, vexari Regnum ob aliqua prouisiones Romanæ Curiæ, & insuper Rex in decisione eiusdem legis addidit, & apposuit alios casus eiusdem generis, tangentes nempè prouisionem, atque collationem nequiter a Sede Apostolica per aliquos impetratam, vti frequentiores, & ex quibus frequentius Respublica pati solet dispendium & scandalum, exemplariter scilicet, non restrictiuè, & exclusiuè ad alios similes, quia vbi lex aliquorum casuum specialiter meminit, eo quòd frequentius accidunt, similes etiam minus frequentes nullatenus excludit, *gloss.* 1. *verbo Iudai in cap. de iis, qui ad Ecclesiam confugiunt, l. vnicu, verbo, Sponsum, C. de raptu virgin. & in Clementin. primu verb. Præsidentes, de rescriptis*, vbi Imola *num.*11. Rebuffus *in tractatu nomination. quæst.*5. *num.*25. Peralta *in l. Lucius*, la primera, *num* 22. *ff. de legat.*2. Costa *in cap. si pater, verb. Si absque liberis, num.* 26. *de testamentis in* 6. Valascus *consultat.* 8. *num.* 2. *tomo* 1. Pelaez à Mieres *de maioratu* 1. *part. quæst.* 31. *num.* 4. Vgolinus *de excommunicatione, tabula* 2. *cap* 23. §.6. optimè Pater Sanchez *in tractatu de matrimonio, lib.* 9. *disputat.* 14. *sub. num.* 16. *versicul.* 4. *quia*, vbi plurimos congerit *tom.*3. 18

Deinde quia legislator in *dict. l. Regia* 25. ad disponendum super retentione Bullarum & supplicatione ad Sedem Apostolicam in casibus ibi specialiter expressis, motus est ratione generali, & fundamentali, super qua fundatur retentio huiusmodi hactenus à nobis dicta, *à num.*13 & *sequentibus*, ibi: Traeria muy grandes † y notables inconuenientes, y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deseruicio de Dios nuestro Señor, y nuestro daño, y destos Reinos y naturales dellos, &c. De quibus rationibus legitimis, & fundamentalibus sigillatim, & peculiariter egimus in *cap.*3. cum quatuor sequentibus, sup. *hac* 1. *part. & in cap.*1. 19

Quare ratio legis, seu dispositionis cuiuslibet generalis debet attendi tamquam virtus intrinseca, & tamquam genus prædicans de suis speciebus, vt æqualiter includat diuersas species personarum, & casuum emergentium, † prout genus includit suas species, idque per comprehensionem magis, quàm per extensionem, ita docet Bald. *in authent. post fratres, C. de legitimis hæredibus*, Rippa *in l. final, quæst.*41. *num.*143. 20

num. 133. *C. de reuocandis donation.* Decianus *in consil.* 63. *num.* 22 *lib.* 4. Albaradus *de interpretat. vltimarum voluntat. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 15. *& capitul.* 7. *num.* 7. Surd. *in consil.* 270. *num.* 23. *lib.* 2. *& decis.* 276. *num.* 9. Achiles Pedtoch. *in consil.* 32. *num.* 75. *& in consil.* 40. *num.* 159. Ioann. Gutierrez *practicarum lib.* 3. *quæst.* 17. *num.* 78. *& num.* 114. *& num* 117. D. Perez de Lara *de anniuersar. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 7. Osuald. ad Donel. *comment. cap.* 14. Castillo *controuers. tom.* 6. *cap.* 169. *num.* 17.

Hinc Ioannes Gutiertex *dict. q.* 17. *à num.* 75. post multos Doctores, quos allegat; dicit, quòd quando ratio est expressa in dispositione, in ea intelliguntur comprehensi omnes casus, qui ipsi rationi conueniunt, non quidem per viam extensionis; sed magis inclusionis, & *n.* 42.
21 quod expressum dicitur illud, † quod sub ratione comprehenditur, etiam si ille casus sit omissus, & *num* 83. 84. *&* 85. quòd in his quæ per rationem legis, aut dispositionis comprehenduntur; non dicitur fieri interpretatio extensiua, sed comprehensiua, & *num.* 103 *&* 104. Quòd si ratio legis expressa aliquem casum ambit, ac complectitur, perinde est ac si ea fuisset expressè decisus, & alia similia videnda sunt per ipsum Gutiertex vbi proximè, quem referens & alios sequitur Castillo *controuersiarum, dict. capitul.* 169. *à num* 9. *& sequentibus.*

Et Camillus Gallinus (qui magis in specie supradicta declarat) *de verborum significat. lib.* 25. *capitul.* 11. *à num.* 7. *& sequentibus, & lib.* 2. *c.* 10. *à num.* 1. *cum sequentibus*, dicit: quòd quæ sub ratione comprehenduntur generaliter, expressa dicuntur, siue ea quæ veniunt ex generali expressione, & repetit *num.* 12. *&* 16.

22 Et casus veniens ex ratione † legis expressa dicitur comprehensio, non extensio, cum aliis multis firmat Menochius *in consil.* 235. *num.* 22. *&* 24. *& in consil.* 272. *num.* 7. *lib.* 3. Hercules Marescotus *variarum resolution. lib.* 2. *cap.* 106. *num.* 8. *&* 15. & cum Crauera, Tiraquello, Molina, Menochio, Cauallo, & Thesauro, Marius Giurba *ad consuetud. Senatus Mesanens. cap.* 6. *glos.* 1. *part.* 1. *num.* 13. *fol.* 431. & cæteri fere omnes superiùs citati.

Quomodo enim poterit ambitiosa impetran-
23 tium cupiditas † legibus præueniri, qui variis artificiosè suggestionibus, & modis quietem Reipublicæ turbare machinantur? Impossibile est omnibus & singulis eorum casibus vna indiuidualis lex dari, *l. iura constitui oportet* (vt dixit Theophrastres) *in iis quæ vt plurimum accidunt, non quæ sunt inopinato, & l. ex iis, quæ forte vno aliquo casu accidere possunt, iura non constituantur, ff. de legibus, & in l. nam ad ea potius debet aptari ius, quæ & frequenter, & facile, quam quæ perrarò eueniunt, &c.* omnes leges tres consecutiuæ, *ff. de legibus*, ac ideò per rationem conuincuntur cæteri casus similes sub ratione comprehensi, *l. & ideo*, cum duabus sequentibus, *C. de legibus.*

Quod & regulare in iure est, quòd quando
24 in lege exprimitur † casus magis frequens, vel persona, non potest fieri illatio ad exclusionem casus minus frequentis, vt per Molina *de primogen. lib* 3. *capitul.* 5. *num.* 33. Menoch. *de præsumptionib. lib.* 4. *præsumpt.* 89. *num.* 90. & alios firmat Christophorus de Paz *in tractatu de tenuta*, 2. *part. capitul.* 57. *num.* 79. Tiraquel. *de retractu linag.* §. 20. *glos.* 1. *num.* 4. plenè Menoch. *consil.* 106. *num.* 34. & sequenti, optimè etiam Fontanella *de pactis nuptialibus, clausula* 4 *glos.* 29. *num.* 3. *tom.* 1. vbi plura iura ad id ponderat Gama post plures Doctores *decis.* 377. nouissimè & bene Ioannes Maria Nouarius *noui. iur. Pontificij, conclus. de causis primæ instantiæ, conclus.* 1. *alias* 7. *sub num.* 2. *fol.* 34. qui omnes probant, quòd quando dispositio apponit aliquos casus ratione frequentioris vsus, non videntur appositi restrictiuè, sed imò omnes alij minus frequentes complectuntur, quos rationis identitas comprehendit, & gubernat, plurimos etiam ad idem allegat Marescotus *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 137. *num.* 5.

Quò tendunt omnia iura † permittentis re- 25
scriptorum suspensionem & defensionem, donec Princeps consulatur, quæ quidem si antè perlegas, acutè & firmiter ponderabis pro hac parte nempè text. *in cap. si quando de rescriptis, & capit. cum teneamur de præbendis*, Authent. *de mandat. Principum*, §. *deinde competens, & in authent. vt nulli iudicum*, §. *& hoc verò*, *l. final. C. si contra ius vel vtilitat. public. l.* 29. *l.* 31. *& l.* 32. *tit.* 18 *part.* 3. & alia nobis adducta suprà *capitul.* 3. *versicul. Hanc itaque ob rationem, à n.* 13. 26
Quorum nullum disponit † in casu particulari, sed regulam generalem ad alios similes omnes constituunt ob legitimam causam (quando scilicet publica vtilitas offendatur, præcipuè ob scandalum) posse in executione supersederi, relinquendo iudicio, & iusto executoris discretionis arbitrio in casibus particularibus, quando sub regula generica comprehensi intelligantur, vt præstent iustam causam supersedendi, & consulendi, cum causæ, quæ similes esse dicantur, & sub rationis identitate comprehendantur, iudicis arbitrio relinqui, dicunt Barzius *cons. criminal.* 550. vbi latè Claud. in additionibus. Instrigol. *decis.* 47. *num.* 38. 39. *&* 40. Giurba *decis.* 54. *num* 6. Menochius *de arbitrar. lib.* 2. *centur.* 2. *casu* 132. vbi de aliis causis recusationis, quænam similes dicantur expressis à iure, quod iudicis arbitrio relinquitur, Pax *in praxi* 1. *part. tomo* 2. *capitul.* 6. *num.* 5. quas omnes causas in genere ex ponderatione eorumdem iurium & Doctorum authoritate scripsimus *d. cap.* 3. *cum quatuor sequentibus.*

Prout insuper probatur expressè in *dict. cap. si quando*, ibi: *Qualitatem negotij, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans*, & ibi: *Quæ animum tuum exasperare videntur*, & iterum in fine: *Aut per litteras tuas, quare adimplere non possis rationabilem causam prætendas, & in dict. cap. cum teneamur*, ibi: *aut si non poteris sine scandalo ei prouideri, & in authentica vt nulli iudicum, dict.* §. *& hoc verò*, ibi: *Inquirat eam, & si quidem non lædatur Fiscus, &c.* Ad quæ conducit horum iurium interpretatio per Nos scripta, *cap. antecedenti, versicul. Qui quidem ipse, à n.* 18. apertè hoc ipsum ex text. *in cap. cum contingat.* 24. *de rescriptis*, ibi: *Cæterum in iis omnibus puram, & prouidam te conuenit intentionem habere; ne vel ad declinandum mandatum dubitare, te dicas, vbi dubitandum non est, vel etiam ad exequendum te asseras esse certum, vbi certus esse non debes.*

Ac ideo ex prædictis iuribus manifestè colligitur arbitrio mandatarij relinqui examen, & liquidationem causæ legitimæ suspensionis regu-

latæ

lata per regulas genericas per eadem iura tra-
ditas, vbi occasio & casus particularis sese offe-
rant, prout etiam demonstrat Couarruuias *in*
regula peccatum de regulis iuris in 6. part. 1. sub
num. 7. ibi : *Quoties rectitudo rationis dictat*
potius expedire, quod non obtemperetur, &c. Ac
etiam ponderando prædicta iura, tenet Anguia-
nus *in tractatu de legibus, controuers. 5. num.* 14.
num. 19. *& sub num.* 38. 39. *&* 49. Quibus qui-
dem locis & aliis eiusdem controuersiæ subii-
cit causæ examen ad supersedendum in execu-
tione rescriptorum, & consulendum, atque re-
scribendum Sedi Apostolicæ, relinqui iudicio,
& arbitrio, necnon discretæ considerationi man-
datarij, qui *num.* 39. rectè inquit, illorum iu-
rium dispositionem locum habere, & extendi
ad causas, & personas comprehensas sub eorum
ratione, & in quibus eadem militat, ex vulgari
axiomate, quòd vbi militat eadem ratio, idem
ius statuendum est.

Lex etenim illos omnes casus facit arbitrarios,
27 † in quibus lex ipsa certum modum statuere non
potest, cum is præcipuè pendeat à circumstan-
tiis subiecti, de quo agitur, *l.* 1. *&* 2. *ff. vbi pu-*
pillus educari debet, l. 3. *ff. de testibus, versicul.*
Tum magis scire potest, l. vnica, C. de sentent. quæ
pro eo, quod interest, & ibi Alciatus, Donellus,
& Cuiacius 9. *obseruat. cap.* 31. Forcatulus *Ne-*
ciomant. iuris, capitul 37. Hothmanus *lib.* 2. *ob-*
seruat. 11. *&* 12. Fume. *eodem tractat.* in princi-
pio; quæ quidem circumstantiæ plus facti, quam
iuris habent, prout de causis similibus, quæ-
nam dicantur sub ratione expressorum compre-
hensæ arbitrio iudicis relinqui ex aliis diximus
sup. *num.* 25. *& seqq.*

Hoc tamen arbitrium est legibus & rationi-
28 bus † circumscriptum, *l. Respiciendum, & l.*
Hodie, ff. de pœnis, Et non liberi, sed boni, &
innocentis viri officio fungi oportet, *l. cætera.* 4.
§. *mala, ff. familiæ erciscundæ*, ita vt iuris egre-
stulis arbitrium claudatur, *l. vir bonus, ff. iudi-*
dicat. solui. l. si libertus 30. *ff. de operis libert. l. si*
bene collocata, ff. de vsuris, l. Thais, §. *sororis*,
ibi : *Non expectandum, quod hæredibus displice-*
ret, sed quod bono viro posset placere, ff. de fidei
commiss. libert. l. obseruandum, ff. de officio Præsi-
dis, l. rem non nouam, C. de iudiciis Authent. de
mandat. Princip. §. *deinceps, Authent. vt iudices*
sine quoque suffragio in medio, cap. nunc autem,
distin. 21. *cap. iudices, cap. quatuor* 78. *quæst.* 3.
cap. 1. *de re iudicata, lib.* 6. Antonius Roscio,
lib. 1. *memorabil. capitul.* 10. *num.* 2. Pacianus *de*
probationibus, part. 2. *membro* 1. *capitul* 6. *n.* 46.
Redin. *de Maiestate Princip. verbo, Sed etiam*
legibus oportet, n. 27. & verbo, *Omnibus æquum,*
Decianus *in praxi criminal. tomo* 1. *capitul.* 15.
& 16. videndus *num.* 4. Gratianus *tomo* 1. *disce-*
ptat. forensib. cap. 34. Menochius latè *in tractatu*
de arbitrariis Iud. lib. 1. *quæst.* 8. *& quæst.* 9.

29 Hinc mirabiliter in his in quibus † versamur
terminis, loquutus fuit Pater Manuelis Rodri-
guez *quæstion. Regular. tomo* 1. *quæst.* 6. *articul.* 8.
in hæc : Certissimum esse apud omnes : litteras
Apostolicas sine iusta causa minimè posse deti-
neri, ne executioni mandentur, ex supradictis
in articulo præcedenti, satis patet : Causæ autem
istius detentionis sunt variæ, quæ arbitrio bo-
ni, docti & pij viri relinquuntur, sicut omnia
quæ in iure non habent expressam determina-
tionem, &c. Ioann. Driedorius *lib.* 1. *de libertat.*
Christian. pagin. 183. Dum instam firmat hanc
Senatus † detentionem litterarum Apostolica- 30
rum, & aliquas particulares causas referat, post-
modum similes admisit, dum ita generaliter
subiicit in hæc : *Aut ex causa rationabili secun-*
dùm congruentiam loci & temporis ad sic statuen-
dum atque mandandum, moueatur propter abusus
tollendos, &c.

Simancas *de Catholic. institut. tit.* 45. *de pœ-*
nis, num 35. ibi : Vnde fit, quòd † si aliquid 31
Papa decernat contra publicam vtilitatem, vt-
puta contra patronatus laicorum, contra ius
eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonia-
lia, *vel quidpiam simile* manu Regia retineri, &
impediri soleat, &c. Quam doctrinam tradit
Simancas ad comprobationem noui casus reten-
tionis non expressi in legibus Regiis : quem
scripserat ibidem *num.* 34. Scilicet ad retentio-
nem rescripti † obtenti in præiudicium Sanctæ 32
Inquisitionis, prout eum retulimus suprà *cap.* 2.
vers. Simancas etiam, à num. 8. Quibus locis
quidem Simancas expressè admittit generaliter
omnes similes causas, & casus in quibus princi-
palis, & generica ratio retentionis militat.

Castellus à Bobadilla etiam *in politica, lib.* 2.
cap. 18. *num.* 108. Dum † generalem rationem, 33
& regulam ad retentionem Bullarum, eiusque
exempla & particulares casus adducit, subdit,
Per otras vias, &c. admittens identitatem ra-
tionis.

Ferdinandus Vasquez Menchaca *controuers.*
illustr. lib. 1. *cap.* 41. *num.* 27. Dum latè tractat
† de hac Bullarum retentione in præiudicium 34
tertij, & in auocationibus causarum in prima
instantia ob rationem generalem defensionis
naturalis, subdit, ibi : *Si forte quæ lites intra*
fines Hispaniæ Regionis, vel alterius cuiuslibet
agitandæ essent ; & iterum, *similis enim defensio,*
& simili modo & competeret, & agenda esset, &
num. 27. in principio dicit casus particulares,
quos numer. antecedentibus adduxerat, loco
exempli esse, nempe ad regulam, & ratio-
nem generalem ibi fundatam, quasi manifestè
sentiens hanc Bullarum retentionem, & recur-
sus genus non coarctari ad casus expressos, sed
alios comprehendere quos rationis identitas
ambit.

Salxedus etiam *in praxi criminali Canonica*,
capitul. 54. *num.* 19. ibi : Secundò, † quòd non 35
solùm in casu dicta lege Regia expresso, sed in
aliis multis Apostolicæ litteræ ad Summum Se-
natum deferuntur, &c. cuius subiicit exemplum
dè litteris Nuntiorum à Sede Apostolica in Hi-
spaniam † missorum, qui casus expressus non 36
est in *dict. l. Regia* sup. ad principium huius cap.
relata *num.* 1.

Eodem etiam loquendi modo vsus fuerat
Couarruuias *practicarum quæstionum, capitul.* 35.
sub num. 3. *versicul. Sed † ex multis aliis causis in* 37.
Hispaniarum Regnis itur ad Supremos Tribuna-
les, vbi reddit rationem generalem, & con-
sequutiuè *in num.* 4. sequenti, reddit idem
exemplum facultatum, & litterarum Nuntio-
rum, & melius ipse Couarruuias *capit.* 36.
num. 4. vbi extendit ad casum ex identitate ra-
tionis generalis, & iterum sub *num.* 10. versicul.
Quinto.

Azeuedus *in l.* 2. *titul.* 6. *lib.* 1. *Recopilation.*
paulò ante finem inquit, in hæc : Et notandum
† quod duobus modis processus feruntur in 38
modum

modum violentiæ ad Chancellarias, &c. vel
deducitur processus ad Curiam & Regium Con-
silium super litteris & Bullis Apostolicis, quæ
sunt in derogationem Concilij Tridentini, vel
39 patronatus Regij, aut laicorum, † vel super
Canonicatibus Magistralibus, vel Doctorali-
bus Cathedralium Ecclesiarum, vel super be-
neficiis patrimonialibus locorum aliquorum
Regni, vel super nouitate decimarum & super
redecimis, sequitur & facit: *Et hæc omnia & si-
milia in ipso Consilio Regio tractantur, & reui-
dentur, &c.* Et insupes nota, quòd ibidem, ipse
Azeuedus adducit casum nouitatis decimarum
in dicta lege Regia 25. suprà adducta, non ex-
pressum inter alios adductos.

Narbona *in l. 59. tit. 4. lib. 2. Recopilation. tom. 3. fol. 198. num. 26.* in hæc: Ex his sanè iam
40 diu in Hispania praxis inoleuit; vt † si Roma-
norum Pontificum expediantur diplomata, quæ
propter sinistras aduersantium preces, falsas
suggestiones, *Vel alias causas quascumque sacris
Canonibus, aut generalibus Conciliis aduersan-
tur, &c.*

Hoc idem, nempè Bullarum retentionem
41 posse fieri a Senatu licitè in † similibus omni-
bus casibus, in quibus militet eadem ratio, af-
firmat Hieronymus Llamas *in methodo curato. animæ. 1. part. cap. 7. num. 19.* latè Antonius Sousa
in tractatu de censuris ad Bullam in Cœna Domin. cap. 14. disput. 73. num. 9. & sequent. & disput. 76. num. 2. & 3. Marius Muta *decis. 91. num. 5.* Viualdus *in candelabro aureo, part. 2. ad explicationem Bullæ Cœnæ Domin. casu* 14. fere
per totum, sed præcipuè, *num.* 109. ibi: *Si au-
42 tem subsit † alia rationabilis causa, ob quam Bullas
detineant, &c.*

Bonacina *tom. 3. de censuris in Bulla Cœnæ contentis, disput. 1. quæst. 15. punct. 4. §. 2. ad principium, pagin. mihi* 113. ibi: *Cum enim sæpè
43 contingat, † vt qui litteras Apostolicas subrepti-
tias esse, aut iniquum grauamen, vel simile con-
tinere arbitretur, Summus Pontifex indulsit, &c.*
Quo loco simul datur arbitrium, & similitu-
do casuum & causarum ad litterarum reten-
tionem.

Id ipsum in bis terminis clariùs docuit Pater
Henriquez *lib. 2. de Pontific. claue, capitul.* 17.
44 post principium in hæc: & iudices Regij † pro
data sibi potestate extendunt prudenti arbitra-
mento *ad alios similes casus, &c.* cui conducunt
quæ ipse *in cap. 19. §. 3.* loquendo de hac reten-
tione Bullarum ex dispositione *Bullæ in Cœna Domin. §. 14. in gloss. litt. R.* ibi: Quia Bulla
Cœnæ meminit supplicationis in casu, quòd sit
probabilis prætextus violentiæ, at vbi est eui-
dens, non videtur requiri, &c. & ibidem *in gloss. litt. N.* in hæc: Homo qui non habet re-
rum euidentiam, vt Angelus, regitur opinioni-
bus, & quod existimatur probabilius in praxi,
censetur moraliter euidens, Aristot. 3. *Ethicor.*
non exigenda æqualis certitudo in omnibus,
&c. cui quidem consonat Menchaca vbi proxi-
mè *dict. cap. 41.* Dùm loquendo in hac Bullarum
retentione, ita admonet in *num* 27. Quæ omnia
45 † ita temperanda sunt, vt tam in exemplo be-
neficiorum, quam litium contrarium toleretur
ex iusta causa, dummodo iustam esse causam,
vel occasionem appareat dilucidè, &c.

Nos etiam *in tractatu de Regia protect. 1. part.
46 cap. 1. à n. 124.* licet obiter, fundamentali † ta-
men ratione (de qua inferiùs ad responsionem
secundi argumenti altiùs erit tractandum) pro-
banimus in aliud propositum, posse cognitio-
nem violentiæ ad alios similes casus sub identi-
tate rationis comprehensos licitè extendi.

Hoc ipsummet facilè colligitur ex omnibus
illis Doctoribus iustificantibus hanc Bullarum 48
† retentionem, quorum in vnum coniecimus,
cap. 2. à princip. hac 1. part. dum pro generali re-
gula adducunt ipsi omnes vnam & eandem ra-
tionem finalem, nempè damnum Regni, aut Re-
gis, ac Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, qui
quidem licet aliqui ad particulares aliquot ca-
sus descendant; exemplariter faciunt; non restri-
ctiuè & exclusiuè ad alios similes, qui sub ratio-
ne, & regula generica à seipsis, & legibus Re-
giis, atque iuris communis constituti, & relati re-
periantur, & ex quibus per damnum, & æquale
inconueniens eidem Reipublicæ exoritur, vt su-
pra probatum est (quot omnes singulos & spe-
cialiter annectere foret penè impossibile) vt iu-
ribus & authoritatibus hactenus probatum re-
liquimus.

Et hæc opinio vt vera, communiter appro-
bata est, & practicata in hoc † Consilio supremo 48
Regis nostri, ac in dubio quoties sese offert oc-
casio, & casus, quibus ob executionem littera-
rum omnium Apostolicarum infertur turbatio
publici status Ecclesiastici, aut scandalum, & sic
per consequens violentia, de ipsa cognoscit Se-
natus prædictus ad earum retentionem, & ad hu-
milem proponendam supplicationem Sanctissi-
mo, iuxta regulas à nobis comprobatas amplissi-
mè hac 1. *p. à c. 1.* cum sequentibus. Quibus om-
nino regulandum erit Senatorum arbitrium.

Quod vlterius alio, & non contemnendo
fundamento probabo, † nam si in solis dictis 49
sex casibus à *lege Regia* 25. *tit. 3. lib. 1. Recopil.*
sup. adducta expressis (de quorum singulis an-
tea singulæ leges specialiter fuerant editæ, vt
videre est in eodem titulo à *l. 14. vsque ad l.* 28.
inclusiuè) cognitio violentiæ ad Bullarum re-
tentionem haberet locum dumtaxat, eò quòd
in ea alij non recensentur casus; maximum se-
queretur absurdum, quippè cum (vt dictum
est) singuli prædicti sex casus singulas suas le-
ges habeant particulares diuersis temporibus
editas, & à diuersis Regibus conditas, & pro-
mulgatas, vt ex earum Datæ inspectione clarè
patet, affirmare foret necesse, quod de casibus,
qui in posterioribus legibus referuntur, cogni-
tio Senatui deneganda erit, cum omnes vno eo-
dem tẽpore, & sub eadẽmet lege non fuerint ex-
pressi, quasi ex primę legis editione sublata fuis-
set & extincta facultas Regi aliar condendi, iuxta
casuum contingentium varietatẽ, & frequentiũ.

Hoc equidem falsum est, quoniam eadem
facultate, † potestate, fundamento, & ratio- 50
ne, quibus aliqui casus in prioribus legibus
fuerunt deducti; eisdem similiter in cæteris per
posteriores leges decisis, sub ratione gene-
rica comprehensis potestas Regi perdurauit,
eaque vtitur in vrgentibus necessitatibus, &
casuum nouorum occurrentia, de quibus sta-
tim agendum, & commemorandum. Et quia
quemadmodum fatemur facultatem Principis
in priori, & prioribus legibus; eandem per
necessariam consequentiam debemus fateri,
& in posterioribus sequentibus, si sub limi-
tibus regulæ generalis sibi vt protectori à iure

permissæ, sit contenta, & à rationis identitate, & paritate regulata & gubernata.

51 Non enim potuere priores leges † omnes articulos, & astutissimorum Curialium impetrantium malitias singulas quotidie nouiter inuentas amplecti, nec præcauere, & idcirco casus similes & huius generis imposterum pro tempore contingentes (quibus recognitum fuit per Regem damnum inferri publicæ vtilitati) occasionem dederunt leges particulares condendi, vt testatur Imperator Iustinianus *in authent. vt omnes constitutiones, in principio*, in hæc: *Semper legum nobis ferendarum occasiones prabent, qua quotidie in iudiciis causarum mouentur controuersia, authent. vt res immobiles donationis ante nuptias, &c.* in princip. ibi: *Ex controuersia, qua coram nobis ipsis mota, atque agitata est, &c. Generali nunc lege prosequimur, &c.* & in *Authent. de Tabellionibus* in principio, ibi: *Præsenti lege lis quadam, quàm paulò ante audiuimus, occasionem prabuit, &c. l. 3. C. de legibus*, ibi: *Vel lis mota legis occasionem postulauerit.* Sicque facultas, & recursus retentionis litterarum non coarctatur ad solos casus in legibus Regiis expressos, quemadmodum potestas alias in similibus condendi nullatenus potuit extingui, sed potius perdurauit, & eâdem Rex noster vtitur in necessitatibus contingentibus.

Qua quidem igitur ratione generica attenta, postea *in l. 26. tit. 3. lib. Recopil.* dispositum est, vt à Bullis, & litteris, quibus conceditur coadiutoria in Cathedralibus Ecclesiis, & Collegiatis, & aliis inter patrem & filium, supplicetur, & remittantur ad Consilium Regium, qui casus antea *in dict. l. 25.* expressus non erat, nec alibi decisus specialiter.

Item à litteris Apostolicis, quibus impetra-
52 tur suppressio, & vnio † cum extinctione beneficiorum, tanquam in diminutionem cultus diuini, & ob alia inconuenientia inde sequuta; supplicari ad Sedem Apostolicam iubetur, & litteræ remittendæ ad Senatum Regium, prout *in l. 28. tit. 3. lib. 1. Recopil.* qui casus pariter *in dict. l. 25.* expressus non erat.

Ex identitate etiam rationis, quòd circa re-
53 tentionem Bullarum † in derogationem beneficiorum patrimonialium Episcopatus Burgensis, Palentinis, & Calagurritani dispositum erat *anno 1525. per leg. 25. tit. 3. lib. 1. Recopil.* atque etiam *in dict. l. 23.* idem extensum fuit postmodum ad alia omnia loca in quibus pariter beneficia patrimonialia existant, & eadem viget laudabilis, & semper obseruata consuetudo, *anno 1539. vt in l. 23. eodem tit. & libro.*

Et eodem modo *dict. l. Regia 25. & l. 24. dict. tit. 3. lib. 1. Recopil.* quæ disposuerunt circa litteras impetratas in præiudicium Canonicatuum Magistralis, & Doctoralis Ecclesiarum Cathedralium dumtaxat, cum postmodum ex noua dispositione Concil. Tridentin. fuit dispositum & ordinatum, vt in qualibet Cathedrali creetur, & erigatur vnus Canonicatus pro pœnitentiario, & alius pro lectura Sacræ Scripturæ, prout in cunctis ferè Hispaniæ Ecclesiis fuit exequutum, & completum. Ideirco litteræ impetratæ super istis Canonicatibus pœnitentiariæ, & lecturæ, aut pro pensionibus super illis constitutis in Romana Curia quotidie retinentur in Senatu ex paritate, & identitate rationis, & omnimoda similitudine inter has præbendas nouiter erectas, & illas antea creatas nempè Magistrales, & Doctorales, de quibus specialiter disposuerat, *dict. l. 25.* quam similiter & iuridicè praxis inconcussa Senatus & ad hos nouos Canonicatus extendit.

Pariter etiam & eodem modo † protectionis prætextu, & rationis identitate, multo post *anno* 1593. ad petitionem Regni in comitiis edita fuit lex, quæ est 59. addita *ad tit. 4. lib. 2. Recopil. 3. tom.* per quam Consilio Regio commendatur protectio, & executio Concilij Tridentin. ne in aliquo violari patiatur ex impetratis litteris in contrarium, de quo latiùs hoc *tractatu, part. 2.*

Quæ quidem omnes leges tunc pro tempo- 54
re, quo damna, & inconuenientia fuerunt præcognita per experientiam, confestim fuerunt conditæ & promulgatæ, non tantùm per rationem extensæ; sed potiùs in ratione ipsa generica comprehensæ, & sub potestatis ambitu, & confine contentæ, vt latiùs probatum est superiùs.

His itaque sic suppositis facillimè responde- 55
ri valet ad argumenta † pro contraria parte considerata, quæ re vera non obstant, non primum, ex *l. Hæres meus* 100 §. *dua statua, ff. de legat. 3.* cum aliis; de quibus superiùs, *num.* 5. Quia respondetur, nec procedere, nec posse in nostro casu, cùm sit admodùm diuersus, quia Regi de iure tanquam protectori Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, competit fafacultas tuendi illas à violentiis, & per expressionem aliquorum casuum particularium magis frequentium in aliqua lege, non potest fieri illatio ad exclusionem aliorum minus frequentium, sed imò sub legis eiusdem ratione generica comprehenduntur, quia tunc videntur appositi illi casus exemplariter, non restrictivè, vt latiùs suprà *num.* 14. probatum est, & iterum ex vulgari axiomate, quòd exemplum non arctat regulam.

Sed quando fuissemus in eo casu, † adhuc 56
argumentum retorqueretur, quoniam veriùs est de iure, per enumerationem specierum non restringi genus præcedens in eadem dispositione, Barthol. *in l. quæsitum, §. si quis fundum, ff. de fundo instructo*, Cephal. *in consil. 372. num. 14. & 21. volumin. 3.* Craueta *consil. 227. num. 7. versicul. Quartò licet*: Afflictis *decis. 106. num. 2.* Ruinus *consil. 32. num. 6. volumin. 2.* Socinus *consil. 30. col. 2.* Hieronym. Gabriel. *cons. 88. sub num. 38. volumin. 5.* Mascard. *de probationib. volum. 3. conclus. 1264. num. 12.* Decian. *consil. 39. num. 59.* Instrigol. *decis. 13. num. 26. lib. 1.* Iacobus Gallus *consil. 69. à num. 11. & 12.* nonnullos allegat, & latè prosequitur Ludouicus Casanate *in consil. 44. à num. 20.* & sequentibus, & ferè per totum, nonnullos ex supradictis allegat Castillo *controuersiarum, tom. 4. à num. 18.* cum sequentibus; vbi declarat aliqua iura, quæ in diuerso casu loquuntur. Et ibi latissimè post plurimos Doctores, quòd in dubio si aliter non
constat † de clara disponentis contraria volun- 57
tate; genus non restringi per enumerationem specierum, textus est optimus *in l. quæsitum, §. si quis fundum, ff. de fundo instructo, & l. regula, §. licet, ff. de iur. & fact. ignor.*

Et per *dict. l. quæsitum*, † *& in l. legata su-* 58
pellectili,

pellectili, ff. de supellectili legata, l. Pediculis, §. habet, ff. de auro & argento legat. idem probat Decius in cap. sedes, num. 9. de rescriptis, & in l. si in toto iure, num. 15. & 16. de regulis iuris, Socinus in consil. 98. num. 30. lib. 1. Craueta consil. 257. num. 7. Afflictis decis. 106. num. 2. & 3. Marta in tractat. de clausulis 1. part. clausul. 1. generalis, à num. 13. dicentes, quòd in dubio clausula generalis non restringitur, quando post expressionem generis subsequitur enumeratio specierum. Quia tunc species dicuntur expressæ causæ demonstrationis, & maioris declarationis, non autem restrictionis, & pulchrè tenuit Rota decision. 189. lib. 3. in nouissimis, in qua domini de Rota recesserunt à resolutione facta in eadem causa 30. Ianuarij 1581. coram Blancheto, & est decis. 338. part. 2. in nouissimis; cuius meminit Marta vbi proximè, & est Rotæ decis. 257. num. 9. apud Alexandrum Ludouisium, ibi: Tertiò respondetur, prout fuit responsum in illa Romana legatorum, quòd illa imò regula est facienda in contrarium, quòd species non restringunt genus, & quod censeatur potiùs expressa species maioris declarationis gratia, &c. quod comprobat Oliuerius Beltraminius in annotationibus, ibi: num. 13. dicens, quòd legans testator mobilia, & si exprimat aliquas species mobiles, vt talis expressio censeatur facta demonstratiuè, non restrictiuè, per Cephal consil. 372. num. 15. Rotam decis. 161. num. 2. part. 2. diuersor. & fuisse dictum in Romana legatis de Vitellis 13. Ianuarij 1583. coram Gipio, quod & pro Regula firmat ipse Beltramnius, vt expressio specierum non restringat genus, Petrus Surdus, qui plures pro ea cumulat consil. 352. num. 24. Gratianus discept. forens. cap. 404. num 7.

59 Deinde quia nullo casu † genus præcedens in dispositione restringitur per enumerationem specierum in eadem factam, quando genus & species tendunt ad easdem personas, quia inter illasmet intelligitur facta enumeratio specierum ex superabundanti, & ad maiorem declarationem, ita probatur in l. verba, & ibi Bart. in summario. & in 2. lectura, ff. de aliment. & cibariis legatis, & in dicto §. si quis fundum, 2. quæst. ad finem, Cephal. in consil. 158. ex num. 33. vsque ad num. 37. Socin. consil. 30. num. 2. lib 3. Afflictis decis. 106. num. 2. Craueta, Parisius, Mazolus, & Mexcobru. citati à Casanate, dict. consil. 44. num. 46. & post alios plures, quos citat optimè, & explicat Iacobus Gallus dict. consil. 59. num. 16. & à num. 26. Et quod quando genus & species eandem personam respiciunt, vt tunc species apponantur declaratiuè, & exemplariter, non restrictiuè per l. quæsitum, §. iisdem veniunt ff. de fundo instructo, l. si mancipia in principio, ff. eodem titul. probat eum Dino, Craueta, & Cephal. Marta de clausulis 2. part. clausul. 1. generalis, num. 15. & Rota in dict. decis. 189. Contrarium autem

60 quando genus, & species † numeratæ apponuntur in diuersis dispositionibus, & inter diuersas personas, & videndus etiam Castillo dict. cap. 41. num. 20. qui num. 24. & sequentibus, & à num. 22. Quando genus & species

61 † non sunt contrariæ, vt tunc genus præcedens per enumerationem specierum sequentium non restringatur post Decium, Cagnolum, Ruinum, Menochium, & Marchabruanum tradit ipse Casanate dict. consil. 44. num. 43. & 44.

Vnum tamen nota, quòd † generalia verborum significatio, tunc restringitur per enumerationem specierum, quando enumeratio apponitur per dictiones declaratiuas, vt scillicet, videlicet, & similes, Dinus in cap. generi, versicul. Secundo casu, de regulis iuris in 6. Albericus in dict. §. si quis fundum, Craueta consil. 257. num. 7. Iacobus Gall. dict. consil. 59. num. 14. & per Bartol. in l. quæsitum §. si quis fundum, num. 15. versicul. Aut fuit facta numeratio, ff. de fundo instructo, Bald. consil. 200. num. 3. lib. 4. & Craueta vbi proximè, & Cephal. consil. 371. num. 18. affirmat Oliuerius Beltraminius in annotationibus ad Aleaandr. Ludouisium, decis. 257. num. 13. 62

Et sic quando argumentum procederet in nostro casu, retorqueretur, tùm ex vera resolutione hactenus declarata, tùm etiam ex eo, quòd in præsenti genus & species tendunt ad eundem finem, & nec sunt contrariæ, nec inter diuersas personas, sed inter easdemmet, puta inter Principem, & suam Rempublicam, necnon subditos suorum Regnorum.

Ad secundum argumentum sup. positum à num. 6. & sequentibus, quòd consuetudo non extenditur † de casu ad casum, nec de loco ad locum: multipliciter respondetur, primò, quòd hæc Regalia, tollendi violentias suorum subditorum, ad Regem pertinet iure ipso, quæ adhæret eius diademæ, & coronæ inseparabiliter, quippe proprium ius & officium est Regis, vt abundè probauimus in capitul. 1. à num. 103. cum sequentibus, hac 1. part. huius tractatus, & de Regia protectione, latiùs & fortiùs 1. part. capitul. 1. à principio, vbi à num. 120. & sequentibus comprobauimus, Regem vsum fuisse hoc iure, & Regalia per tempus immemoriale, † & ista consuetudo venit accessoriè ad corroborationem, & maiorem iustificationem iuris principalis, & non vt principalis, quæ non attenditur, nec est in consideratione tanquam accessoria, attenditur enim quod principaliter agitur, non quod in consequentiam ex vulgatibus. 63 64

Secundò respondetur, quòd dato casu, quod consuetudine immemoriali sola hæc Regalia tollendi violentias † competeret Regi vt protectori; tamen adhuc extenderetur de vno casu violus speciei possessi ad alium casum illius speciei, quo vsus non fuerat præscribens, ita post alios limitat conclusionem (de qua in argumento contrario) Antonius Gabriel. commun. conclus. tit. de præscription. conclus. 2. num. 19. vbi plurimos Doctores citat. 65

Tertiò respondetur, quoniam ista Regis regalia tollendi violentia suorum Regnorum est ius vniuersale † comprehendens omnes casus, & species violentiæ, quia in hoc casu vniuersalis, generalis, & indefinita iuris determinatio, & dispositio est, non restricta ad singulares species, & casus particulares certæ violentiæ, sed vniuersaliter omnes complectitur, vt satis probant iura, & Doctores citati in nostris Commentariis de Regia protectione, 1. p. cap. 1. & hoc tractatu sup. c. 1. & sic quando prætenditur ius † vniuersale, & generale, per vsum partis conseruatur ius in toto, plurimos citat Ant. Gabr. d. concl. 2. num. 18. 66 67

num. 18. Sed quia hunc articulum copiosè, & accuratè infinitos Doctores, & varias doctrina adducentes tractauimus in *tractatu de Regia protection.* 3. *part. cap.* 10. *à num.* 100. cum multis seqq. hîc missam facimus; contenti etiam allegatione D. Ioan. del Castillo *in tract. de tertiis, cap.* 33. *à num.* 2. *cum multis seqq.* qui referens nostras doctrinas ad longum articulum tangit.

68 Sed Doctoribus ibidem adductis † adde Alexandrum Ludouisium *decis.* 557. & ibi Oliuer. Beltramin. *num.* 8. vbi quod possessio præsentandi ad vnum beneficium trahitur ad alia beneficia contenta sub eadem fundatione, & ipse Oliuer. Beltramin. *num.* 6. quòd possessio conferendi quoad quædam beneficia trahitur ad cætera beneficia eiusdem speciei, vbi adducit varia exempla huius doctrinæ, & de indulto ad conferendum certum genus beneficiorum, Seraphin. *decis.* 1043. *à num.* 1. cum sequenti-
69 bus. Vbi quòd attenditur causa † vniuersalitatis possidendi, & *in decis.* 331. *num.* 1. & sequentibus; vbi agitur de priuilegio concesso monasteriis vnius religionis, quo si aliqua monasteria vsa fuere, priuilegio eodem conseruat ius monasterio non vtenti.

70 Et per sententiam adiudicato † iure patronatus acquiritur possessio, quæ conseruatur per præsentationem aliquorum beneficiorum ex contentis in sententia, & sub dicto iure patronatus, vt post dictam decisionem Ludouisij, & Molinam *de Hispan. primogen. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 17. Surd. *consil.* 223. Rotam *decis.* 17. *num.* 1. *&* 2. *part.* 2. *diuersorum*, tenet Rota vt per Viuianum *in tractatu de iure patronat. decis.* 85. *à num.* 3. & Rota per eundem Viuianum *in decision.* 101. *num.* 3. dicit, quod præsentatio ad beneficia aliqua contenta in donatione, arguit quoad alia similiter eadem donatione contenta; videnda etiam erit quoad hanc conclusionem *decisio Rotæ*, adducta per Nicolaum Garciam *in tractatu de beneficiis* 12. *part. cap.* 2. *de vnione*, *num.* 240. circa principium, & alia ibidem, *num.* 241. ante medium, Iacobum Canceri. *variarum resolution. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 91. & in optimo casu, vbi de limitatione; vide Ascanium Tamburinum *in tractatu de iure Abbatum, tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 18. *à num.* 34. Mieres *de maioratu* 1. *part. quæst.* 34. *num.* 2. *&* *à num.* 10. vbi habens ius plura respiciens, si eo vtitur in vno, conseruat ius in toto, Gratianus *decision.* 148. *in addition. num.* 2. vbi de optima doctrina, quos videbis ad varios casus, & tandem Castillo *de tertiis, cap.* 33. per totum; vbi per nostras doctrinas, quas omnes signanter recenset, articulum hunc copiosè examinat.

Ex qua doctrina rectè & iuridicè infertur,
71 quòd cum hæc regalia † Principis sit ius vniuersale ad omnes violentias subleuandas inter suos subditos quoscumque, licet ea vsus non fuisset in aliquibus casibus continentibus violentiam, nihilominus in eis non amisit dictum ius; sed potius conseruauit in omnibus per vsum partis, in quibus poterit sua regalia vti liberè quandocumque, præstando suum auxilium vi oppressis cum moderamine inculpatæ tutelæ, hoc est seruata semper reuerentia Sedis Apostolicæ, vt sæpè diximus. Et hoc fundamento moti fuimus *de Regia protectione*, 1. *part. cap.* 1. *num.* 124. (licet obiter) ad probandum; posse Principem vti sua regalia in cæteris causis violentiæ, quibus fortè non fuisset vsus hactenus.

Respondetur quartò, quòd negamus, Senatum Regium † non fuisse vsum hac regalia in 72
aliis casibus retentionis respectu probabilis violentiæ, vltra sex relatos *in dict. l.* 25. *Recopilationis*; cum verissimum sit, & constans; semper ea vsum fuisse, & vtitur, quoties sese offert necessitas & occasio, vt notorium est, & quotidie videmus & practicamus in hoc supremo Consilio Regio; sic etiam expressè patet ex nouarum legum dispositione, quarum meminimus sup. *à num.* 51. *cum seqq.*

Ad tertium argumentum pro contraria parte sup. adductum *à num.* 9. & sequentibus, Respondeti potest eodem modo, † sed in specie ex 73
iis diluitur; primò, quòd Regalia Principis tollendi omnes violentias suorum subditorum nullam patitur dubitationem, sed est iure notissima ex hactenus dictis, & sic consuetudo interpretatiua nihil operatur, quia in claris obseruantia interpretatiua non admittitur, vt post plurimos Doctores & Rotæ decisiones mirabiliter probat Oliuerius Beltraminius in annotationibus ad Ludouisium *decis.* 184. *num* 8. cuius verba refert ad litteram, & sequitur Castillo *controuers. tom.* 5. *cap.* 93. §. 7. *subnum.* 2. *vers. Alexander Ludouisius.* Et Nos istè infrà 2. *part. cap.* 30. §. 5. *à num.* 18. *cum multis seqq.*

Secundò respondetur, quòd quando ius Regis fuisset dubium, nullibi damus, nec possumus, obseruantiam † contrariam, sed imò fir- 47
mam praxim, & vsum notorium in omnibus casibus contingentibus, quibus adest violentia, & sic causa legitima ex adscriptis suprà *c.* 3. *& quatuor sequentibus*, & ita communiter practicatur in hoc supremo Consilio, & quotidie videmus obseruatum inconcussè, & nemine reluctante indistinctè in quibuslibet casibus, in quibus illud dumtaxat controuertitur, & accuratè examinatur inter partes, aduocatos, & Senatores, an illa causa, ob quam petitur litterarum Apostolicarum retentio, sit legitima nec ne, & qualificata, & ex illis, ex quibus hoc salubre retentionis remedium destinatum est, & introductum omissa, imò non admissa controuersia, an casus sit nouus, & per Regias leges specialiter non determinatus nec decisus: circa quem articulum iam nullam dubitandi rationem nec occasionem quantumuis remotam de cætero reliquimus post hanc nostram longam disputationem, & fundamentalem resolutionem pleno iure roboratam.

CAPVT

CAPVT X.

Esto, quòd retentionis Bullarum remedio quis vti possit post earum executionem iam peractam, & possessionis apprehensionem: an Senatus sui decreti virtute eam valeat reponere?

Vel an, & quomodo tunc decretum retentionis istud queat exequi.

Vel quo sit tunc remedio vim patienti consulendum.

Et an decretum Senatus coram executore Bullarum fidem faciat, & ad quem finem.

SVMMARIVM.

Retentionis remedio an vti possit post peractam executionem, grandis apud omnes habita difficultas, num.1.

Retentionis litterarum remedium, & decretum tendit in futurum, ad impediendam executionem earum in perniciem Reipublica, num.2.

Dispositio in futurum ordinata multoties operatur in iam facto, & in praterita, num.3

Licentia obtenta per Pralatum ad testandum de fructibus intuitu Ecclesia quasitis extenditur ad testamentum antea factum, num.4.

Licentia obtenta à Monacho ad testandum extenditur ad testamentum iam conditum, num.5.

Licentia data à Principe ad adificandum molendinum porrigitur ad molendinum antea illicitè constructum, num.6.

Quod procedit siue Princeps conscius sit factum fuisse, siue ignorans, num.7.

Consensus Principis, vt alienigena posset in Regno beneficia obtinere, habet locum in beneficio iam obtento, num.8.

Dispensatio ad obtinendum duo beneficia incompatibilia prodest ad iam obtenta retinenda, n.9.

Mandatum de prouidendo de prima vacatura prodest in vacante tempore indulti, num.10.

Legatum pro virginibus dotandis obtinet iam nupta, num.11.

Secus quando dispositio dicit pro virginibus maritandis, num.12.

Licentia obtenta à Domino feudi, aut emphyteusis pro emphyteusi alienanda porrigitur ad alienationem iam factam, num.13.

Procuratorem constituens ad contrahendum matrimonium videtur consentire, & ratificare iam factum, num.14.

Retentionis Bullarum remedium inuentum fuit dumtaxat ad impediendam executionem earum in detrimentum Reipublica etiam spiritualis, num.15.

Decretum retentionis, quod tendit in futurum in executione iam facta verificari aut adimpleri nequit, quia deficit subiectum habile, n.16.

Sententia ad conseruandum aliquem indemnem ab obligatione, hac iam extincta per solutionem exequitur eo modo, quo conseruetur indemnus, vt solutum sibi restituat, num.17.

Sententiam si fuerit impossibile exequi directè in quo disponit, fit executio in eo, quo potest, n.18.

Condemnatus ad tradendum instrumentum obligationis, quod non apparet, cogitur liberare debitorem, num.19.

Princeps ad manus suas potest reducere fructus beneficy vacantis, ne dissipentur, num.20. & vide num.64. & sequentibus.

Vbi de praxi, & Regalia Regis Hispania, & Francia, & fructus beneficy impetrati ab alienigena, & super quo naturalis consensit pensionem quando sequestrantur ex lege Regni, num.21.

Litteras impetratas super beneficiis patrimonialibus, qui impetrare fecerit, aut vsus fuerit absque examine Senatus, amittit naturalitatem horum Regnorum, & fructus quorumlibet beneficiorum sequestrantur, num.22. & num. 23. & vide num.69. & sequentibus.

Fraudibus occurrere, publica & priuata authoritati conuenit, num.24.

Recursus ad Regem si non haberetur post peractam executionem Bullarum in damnum Reipublica, magna fraudes orirentur, num.25.

Fraudibus via non est aperienda, num.26.

Fraudibus vt occurratur, latam ius admittit interpretationem, num.27.

Fraus dicitur fieri legi, quoties per indirectum & cautelam redditur illusoria, num.28.

Fraudibus neruosè occurrendum est, num. 29.

Contra retentionis decretum, & eius verba ire videtur; qui earum virtute quotidie vtitur possessione, & ei insistit, num.30.

Ea qua in animo consistunt habent causam continuam, & successiuam, num.31.

Et quotidie grauat, ibid.

Retentionis recursu vti directè nequit regulariter post peractam executionem, & possessionis apprehensionem vigore litterarum, num.32.

Decretum retentionis Senatus exequi directè non potest in repositione executionis litterarum iam facta, num.33.

Qualitas adiecta verbo, vel participio restringitur ad tempus verbi, vel participy, nec antea operatur dispositio, num.34.

Regalia retentionis certis finibus concluditur, & inuenta ad finem impediendi executionem faciendam, vltra progredi non potest, num 35.

Iura quibus nititur retentionis recursus dumtaxat, tribuunt facultatem supersedendi in executione litterarum, non reponendi iam factam, n.36.

Remedium datum ad supersedendum nequit verificari in ro iam gesta. num.37

Adducuntur singulares in proposito Rota decisiones, ibidem.

Permissum ad tempus, post tempus censetur prohibitum, num.38.

Verba limitatiuè apposita habent inducere terminum, qua non licet transgredi, num.39.

Retentionis Regalia limitata est ad causam, & effectum supersedendi, & impediendi executionem, qua cessat cessante causa, num. 40.

Potestas decreti retentionis sub finibus supersedendi, & impediendi executionem litterarum faciendam includitur non transgrediendis, ibid.

Mirabilia iura ponderantur in proposito, ibid.

Sententia, & decreti fines excedere non licet, num.41.

Sententia, qua fundatur in causa cessat cessante causa, num.42.

Remedia à iure concessa ante actum factum, vel in praparatione ad faciendum, cessant post illum consummatum, sed confugiendum erit ad re-

media ordinaria, num. 43.

Plura iura singulariter, & acutè ponderantur, ibidem.

Inhibitio etiam Rotalis futura respicit, non praeterita, & ideo acta gesta ante eius intimationem non annullat, ibid

Legitimus contradictor admittitur ad impediendam executionem faciendam, non tamen iam factam, & re non integra comparent, n. 44.

Facultas à iure concessa reuocandi, aut impediendi actum, expirat post actum iam consummatum, & re non integra, num. 45.

Leges Regni loquentes de retentione litterarum Apostolicar. tractant dumtaxàt de illarum executione prohibenda ne fiat, post factam tamen nihil vltra disponunt circa executionis repositionem, num. 46.

Statutum prohibens acquisitionem non prohibet adquisiterum retentionem, num 47.

Statutum loquens contra ingredientem possessionem non habet locum in retinente, num. 48.

Facilius toleratur ius quasitum, quam quarendum, num 49.

Facilius impeditur ius competiturum, quàm extinguatur acquisitum, num. 50.

Facilius impeditur introductio, quàm productum in esse, num. 51.

Multa facienda prohibentur dum sunt in suo creationis principia, qua facta tamen, tenent, num. 52.

De iure tertij, qui dare nequit, nec probare, si tamen iam probauit, auditur, num. 53.

Libello generali licet quis respondere non teneatur, si iam respondit sibi praeiudicat, num. 54.

Probatio qua non debuit admitti, admissa tamen valet, & probat, num. 55.

Et suum operatur effectum si non fuerit impugnata antea per aduersarium, num. 56.

Post publicationem testes non sunt admittendi, admissi tamen parte non impugnante probant, num. 57.

Exceptio, qua non debuit admitti admissa tamen nocet, num. 58.

Executio litterarum facta ante recursum postulatum, tangi nequit virtute decreti Senatus postea orti, num. 59.

Exclusus ab agendo, seu expediendo, non excluditur à retinendo, num. 60.

Si decretum violentia vim fieri quantumuis proteruè Iudex Ecclesiasticus nolit adimplere, & reponere, numquam Senatus per se reponit. n. 61.

Iudice Ecclesiastico post violentiam notoriam illatam aufugiente, Senatus, qui vim fieri decreuit propria authoritate numquam reponit, n. 62.

Si executor merus intimato processu fulminato non compareat, Senatus nihil agit, executoriales tamen contra inauditum obtentas postea retinet, vt denuo audiatur, num. 63.

Sequestratio non est generalis prouidentia in Bullarum retentione, cum multa littera retineantur ob damnum Reipublica, qua non respiciunt fructus, num. 64.

Sequestri remedium regulariter non est tutum in decreti retentionis executione, quod multoties impugnauit Rota aliàs permittens recursum ob defensionem naturalem, num. 65. vide tamen, num. sequentibus.

Aduersus sequestrum factum per Curiam Regiam in beneficiis Ecclesiasticis plurimi reclamant Doctores, num. 66.

Sequestrum appositum per Iudices laicos non impedire pacificam possessionem, pluries Rota declarauit, num. 67.

Sequestrum apponendum per Iudices laicos in beneficiorum fructibus prohibet expressè Bulla Cana Domini, num. 68.

Declaratur tamen quomodo intelligenda sit, ibid.

Fructus beneficij impetrati ab alienigena, atque beneficiorum patrimonialium sequestrantur adepta eorum possessione ante examen Senatus ob specialissimam rationem ex iure Regio, num. 69.

Alienigenà horum Regnorum sunt inhabiles, & penitus incapaces beneficiorum in eisdem, n. 70.

Quod & procedit respectu impetrantium beneficia patronatus Regij, & laicorum ac patrimonialia, cùm pariter ipso facto sint extranei, & naturalitate priuati, ibid.

Ob scandalum vitandum cogitur quis beneficio obtento cedere, num 71.

Leges Regias permittentes sequestrum aliquibus casibus specialibus facta executione litterarum ante examen Senatus, in caeteris videntur denegare, num. 72.

Argumentum de speciali validum est in iure, num. 73.

Licentia obtenta ad faciendum porrigitur ad iam factum, vbi actus dependet à potestate, & voluntate concedentis, num. 74.

Verba futuri temporis in actibus dependentibus à voluntate, & consensu disponentis resoluuntur in tempus praesens, num. 75.

Dependentia à voluntate alicuius recipiunt interpretationem extensiuam, etiam ad ea qua aliàs illegitima indicarentur, num. 76.

Retentionis remedium est limitandum ad confines impediendi executionem, & ad hunc finem inuentum dumtaxat, vltra quos cessat potestas, num. 77.

In omni actu humano duo copulatiuè requiruntur, potestas, & voluntas, altero deficiente actus corruit, num. 78.

Permittens aliquid fieri denuo, videtur confirmare iam factum, nisi alia ratio in contrarium suadeat, num 79.

Natura recursus retentionis repugnat infringere executionem iam factam, num. 80.

Sequestrum licet per Senatum fiat in fructibus beneficij pro executione sui decreti retentionis litterarum iam executioni datarum, non adhuc ex eo integrè satisfit vi oppresso, nec fini recursus, num. 81.

Falsa sunt abiicienda remedia, qua veris sunt periculis grauiora, ibidem.

Si non potest iuuari alteri, nisi ladatur alius, commodius est neutrum iuuari, num. 82.

Fraudibus obuiandum quando potest, si principaliter fiant, non quando secundario, & in potentiam consequtiuam, num. 83.

Pendente recursu retentionis in Senatu, si impetrans exequatur litteras, rectè Senatus reponit hoc attentatum violentum, & de ratione, num. 84.

Executor postquam rescripsit ad Papam de inconuenientiis litterarum, debet supersedere in executione, & expectare responsum sua consultationis, ibid.

De facto rei spiritualis incidenter cognoscit Iudex laicus, num. 85.

De causa possessoria beneficiali cognoscunt Tribunalia Regia in Hispania iuxta receptiorem

opinio

opinionem, & consuetudinem, num. 86.

Audaciam., & irreuerentium iudicis Ecclesiastici Senatui reseruata est autoritas vindicandi, num. 87.

Facultas ad supersedendum in executione habet locum in executione iam facta, nulliter tamen, & attentatè, ibid.

Littera Apostolicu originales de necessitate præsentanda sunt Iudici Delegato, alias non adquirit exercitium iurisdictionis delegatæ, n. 88.

Efficax, salubre, & legitimum remedium considerauit Author, quo per indirectum possit consequi executio decreti retentionis, etiam facta executione litterarum ante recursum ad Senatum, num. 89. & sequentibus.

Decreto obtento retentionis à Senatu post factam litterarum executionem compareat pars coram executore, & deducat causam eandem qua retinere mandatur, & petat repositionem, & à non facta per executorem appellet, & querela violentiæ pro delatione, & repositione vtatur in Senatu, num. 90.

Facta repositione executionis litterarum virtute decreti violentiæ Senatus, res redditur integra, & consideratur, ac si littera executa non fuissent, num 91.

Repositione factu per executorem virtute decreti violentiæ intrat executio decreti retentionis post executionem litterarum obtenti, num. 92.

Causæ omnes illæ quæ legitima sunt ad retentionem litterarum Apostol. arctant executorem supersedere in earum executione, num. 93.

Verba textus in cap. si quando, de rescriptis, & cap. cum teneamur, de prabendis subtiliter ponderatu, num. 94.

Nullitas nulla maior in iure defectu potestatis, num. 95.

Executor licet nequit labefactare sententiam superioris, vbi tamen adest nullitas notoria tenetur supersedere, num. 96.

A Iudice procedente quando supersedere tenetur legitimè appellatur, & vim facere decernit Senatus, num 97.

Gestu per Iudicem tempore, quo debet conquiescere sunt nullu ipso iure, num. 98.

A sententia nulla appellatio etiam in iudiciis, suâ natura in appellabilibus licita, & deferendum, num. 99.

Ab executore carente potestate licita est appellatio suspensiua, num. 100.

Executore nulliter procedente ad petitionem contradictoris legitimi comparentis, omnia reponuntur in pristinum statum ante omnia, num. 101.

Per repositionem executionis litterarum virtute decreti violentia, possessio capta reducitur ad non possessionem, & omnia ad priorem statum quo erant ante earum executionem, num. 102.

Facta litterarum executionis repositione virtute decreti violentia rectè intrat executio decreti retentionis litterarum post eam obtentò, cum sit sublatum impedimentum; num. 103.

Res, quæ semel prohibitionem euasit, semper remanet libera, num. 104.

De variis effectibus rei redacta ad priorem statum, & naturam, num. 105. remissiuè.

In condemnatum ad rei restitutionem, quæ fuerat per tertium spoliatus, contra quem in spolio obtinuit primam restitutionis sententiam, statim victor prior in eum suam exequitur, n. 106.

In condemnatum ad rei restitutionem quam minimè possidebat tempore litis motæ, eò ipso quod cœperit possidere, fit executio absque nouo processu, num. 107.

Circa contradictores legitimos comparentes executione peractu, & re non integra plura nouiter considerantur alibi non reperienda, num. 108. & sequentibus.

Contradictor possidens quandocumque comparens reponere facit ante omnia gesta per executorem ipso non citato, num 109.

Immissio virtute gratiæ Apostolica fit ad instar, l. fin. C. de edicto Diui Adrian. & iuxta huius Regulas tractanda, num. 110. & 142.

Littera ad beneficium horum Regnorum impetrata per alienigenam inhabilem, & incapacem, & earum executio sunt nulla ipso iure, n. 111.

Executio facta virtute litterarum Apostolicarum obtentarum per alienigenam statim reponenda per executorem, quandocumque comparet Fiscalis Regius, alterve naturalis, num. 112.

Cuius possessio est improba, & vitiosa, non manutenibilis, vt contra ius, & formam statuti, ibid.

Per executionem præcedentem nulliter factam res non desinit esse integra, num. 113.

Et quoad omnes iuris effectus non desinit esse integra, ibid.

Per actum nullum non perpetuatur iurisdictio, non fit litis pendentia, non interrumpitur præscriptio, non expirat potestas, & similia remissiuè, num. 114.

Impedimentum non præstat, quod de iure non sortitur effectum, num. 115.

Exceptio dilatoria si est talis natura, vt reddat processum retro nullum, etiam post litem contestatam admittitur, num. 116.

Sententia vulnerans instrumentum executiuum si est nulla executionem eius non impedit, ibid.

Prouisio beneficij patrimonialis per filium non patrimonialem obtenta est nulla ipso iure, n. 117.

Naturalis horum Regnorum quilibet legitimus est contradictor ad se opponendum executioni litterarum obtentarum per alienigenam, num. 118.

Et filij patrimoniales respectu beneficiorum patrimonialium ibidem, & num. 110.

Pro præeminentia Regiæ defensione quilibet vassallus est legitima persona, & contradictor, num. 119.

Priuilegium datum loco, aut Prouinciæ, personis eiusdem Prouinciæ datum intelligitur, n. 120.

Priuilegium concessum patriæ cuilibet de patria ex eo ius competit, num. 121.

Pro præiudicio publicæ vtilitatis cuilibet de populo actio popularis est adscripta, num. 122.

Fiscalis Regius in iis quæ tangunt publicum Regis, aut Regni præiudicium, legitimus est contradictor, num. 123.

Patronatus laicus semper est legitimus contradictor ad impediendam executionem beneficij impetrati, absque sui consensu, num. 124.

Executio in possessione beneficij iuris patronatus nequit fieri, quin inferat præiudicium possessioni patroni obtenta à se non præsentato, n. 125.

Accedenti patroni contradictione litteræ Apostolic. collatio, & executio resoluuntur ipso iure, obtenta sine sui consensu, num. 126.

Per actus resolutionem res retrotrahitur ad priorem statum, ac si gestus non fuisset, num. 127.

Dominium translatum suspensiuè resoluto contra-

ctu redit ad sua principia attractiua cum omnibus suis qualitatibus, ibid.

Possessio data haeredi ab intestato reperto postmodum testamento dicitur improba, & non manutenibilis, ibid.

Possessio, quae ex aliquo accidenti resoluta fuit, redditur infecta, quae non prodest, nec ad manutentionem, dict. num. 127.

Comparens post immissionem non possidens quando dicatur legitimus contradictor, num. 129. & num. 130.

Contradictor, qui nec possidet, nec allegat causam resolutiuam praecedentis executionis iam peractae, non auditur in eius repossessione, num. 131.

De immissione facienda vigore litterarum Apostolicarum ad immissionem, ex l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollend. rectè argumentatur, num. 132.

Patronus laicus non citatus ad executionem litterarum Apostolicarum, quandocumque comparuerit dicitur legitimus contradictor, tam respectu possessionis sui iuris patronatus, quàm effectu resoluta collationis, & possessionis per suam contradictionem, num 133.

Satisfit Rota decisioni insinuanti ob comparitionem patroni peracta executione non causari attentatum, num. 134.

Praxis ponitur quomadmodum consequenda erit repositio executionis litterarum peracta ante recursum retentionis intentatum, vt fieri queat executio decreti retentionis postea obtenti, num. 135.

Decretum retentionis praesentatum coram executore litterarum rectè probat causam legitimam, qua contradictor petit repositionem executionis litterarum ante recursum peracta, num. 136.

Acta gesta per Iudicem saecularem in articulo sibi pertinente fidem faciunt coram Ecclesiastico sicut è contra, num. 137.

Super facto matrimonij quaestio incidens coram saeculari declarante nunquam esse matrimonium contractum obstat rei iudicata exceptio postea in quaestione legitimitatis coram Ecclesiastico mota, num. 138.

Acta facta in iudicio saeculari ob bonum publicum faciunt fidem coram Ecclesiastico, ne iudicia illusoria reddantur, num. 139.

Retentionis litterarum Regalia pertinet Regi, & cognitio de iure, & consuetudine immemoriali, cui Pontifex detrahere non intendit, n. 140.

Si Summus Pontifex tantam fidem adhibet relationi Senatus super legitimitate causa suspendendarum litterarum, multò magis executor, n. 141.

Facta iam executione litterarum vtilius erit ante recursum retentionis intentandum comparere coram executore allegando exceptiones, & petendo repositionem, & à negata appellare, & in Senatu vti vtroque remedio, & retentionis, & vim fieri, vt reponat, num. 142.

Cautela traditur, vt dato in Senatu violentia decreto solum istud intimetur Iudici, vt reponat processu remanente in Senatu, vt postea fiat retentionis executio, num. 143.

Quod fallit mortuo, vel longe absente ipso executore, & sit necesse recurrere ad executorem superstitem pro repositione facienda, ad quem littera sunt remittenda, num. 144.

MIRABILEM hanc quaestionem (cum
grandis sit, & frequens difficultas
eius) omnes penitus scriptores
omiserunt, † cuius resolutionem 1
subliniora doctissimorum Senatorum,
& aduocatorum foecundissima ingenia
indies torquere videmus, apud neminem tamen
(cum eorum plurimos consuluissem) veram potui
reperire, varij varia trepidè sectantes, cuncti
merito perplexi difficultatibus nodati; quapropter
cum summi ponderis sit, habeátque
vtraque eius negatiua, & affirmatiua pars validissima
fundamenta, accuratè, & attentè nobis
tractanda, disputanda, & resoluenda commendatur.

Et pro affirmatiua, posse nempè hoc retentionis
remedium intentari post factam Bullarum
executionem, atque † decretum (quo eas 2
retineri mandat Senatus) exequi eo modo quo
commodius possit, vt effectum sortiatur: probatur
primò, quoniam licet hoc remedium retentionis
sit tantùm inuentum ad impediendam
executionem litterarum faciendam in detrimentum
publicae vtilitatis, & sic in futurum
disponat, & operetur, eadémque vniformitate
expediatur à Senatu decretum, *Retinense estas
Bullas en el Consejo, para que no se vse dellas, y
se suplique a su Santidad; &c.* Cuius tenor tenera
futurum tempus, actúmque imperfectum, &
nondum consummatum respiciat, & suum effectum
in futurum dirigat ad finem dumtaxat obuiandi,
& resistendi executioni faciendae: nihilominus
tamé sortiri effectum debet in executione
antea facta; multi etenim in iure casus, & doctrinae
reperiuntur, quibus dispositio ad aliquid
† faciendum, & sic in futurum ordinata, idem 3
operetur, & extendatur ad iam factum; ad hoc
est textus capitalis *in l. si quis filio, §. irritum, ff.
de iniusto rupto*, ibi: *Numquid & si quod antea
habuit factum testamentum, si ei permissum sit
testari, valeat; an verò poena irritum factum, reficiendum
est? Et si militari iure ei testandum sit,
dubitari non oportet, quin si voluit id valere, fecisse
id credatur, &c.* Ex quo textu deducunt
plures Doctores, quòd si à Summo Pontifice
Cardinalis, Episcopus, aut alius Praelatus, seu
Clericus (in partibus † vbi non viget consue- 4
tudo, vt Clericus testetur de fructibus & adquisitis
intuitu Ecclesiae, & beneficij prout ista adest
in Hispania) obtineat licentiam ad testamentum
faciendum de huiusmodi fructibus, trahitur
etiam haec licentia ad testamentum antea
iam factum, Bald. *in l. certum, col. 10. C. vnde
cognati*, vbi Paulus de Castro, *& in l. & militibus*,
vbi Alexander, *C. de testamento militis*,
Azeued. *in l. 3. tit. 8. num. 7. lib. 5. Recopilation.*
Mieres *de maioratu. 4. part. quaest. 2. num. 78. &
num.* 84. & Narbona *in l. 10. glossa 3. num. 19.
lib. 1. tit. 6. Recopilation. tom* 3. in addition. *fol. 59.*
vbi meritò contra Hieronymum Gonçalez *in
regul. 8. Chancellaria, glossa 47. num. 48.* cum
Caputaquena, Iasson. Marsil. & aliis contrarium
minus rectè tenentem, & hanc probans
Paulus Castrensis *in l. iam factam, ff. de condition.
& demonstrat.* Iasson. *in authent. ingressi,
num. 11. C. de sacrosanctis Ecclesiis*. Gozadin.
consil. 41. num. 3. & alij, quos citat Hieronymus
Gabriel. *in consil. 158. num. 7.* (vbi egregiè limitat)
latiùs tractat Simon de Pretis, *lib. 2. vltimarum
voluntat. solution. 4. num. 42.* cum sequentibus

tibus, *fol.* 85. Petrus Gamba. *in tractatu de officio legati, lib.* 10. *num.* 257. cum multis sequentibus, *& num.* 283. *pagin.* 312. Mandosſ. *in tractatu de sign. gratia, cap. de licentia testandi, versical.* Occurrit dubium, *col.* 1. *fol.* 116.

Idem de licentia concessa Monacho ad te-
5 standum, vt porrigatur ad testamentum iam factum, voluerunt Bald. *in l. fin. C. vnde legitimi. & in authentic. nisi rogati, C. ad Trebellianum, & in l. si quando, C. de inofficioso testamento,* Ludouiſ. Gozadin. *in conſ.* 41. *num.* 3. & de licentia ad testandum, vt prosit, & producatur ad iam conditum testamentum, Fresneise. Marc. *decis.* 1104. Riccius *in practic. aurea. resolut.* 194. *num.* 1.

Vnde fit, quòd si Princeps alicui licentiam
6 † indulserit ad ædificandum molendinum, porrigitur dicta licentia ad molendinum illicitè antes iam factum, docent Paulus Castrensis *in dict. l. si quis filio, §. irritum, num.* 5. per text. ibi: *ff. de iniusto rupto, & in dict. l. iam factu, ff. de condition. & demonstrat. & in l. & militibus, C. de testamento militis,* Iass. *in l. quominus, n.* 127. *& sequentibus,* vbi alia adducit, *ff. de fluminibus,* Hippolytus de Marsill: *in repetition. rubric. de fideiussorib. num.* 82. Ioannes Falcon. *in regal.* 380. *num.* 7. Curtius Iuniot. *consil.* 103. *num.* 7. *lib.* 1. Boet. *decis.* 164. *num.* 27. Cassaneus *in consuetud. Burgund. rub.* 13. §. 9. *pag.* 1492. Flaminius Paril. *de resignat. beneſic. lib.* 11. *tom.* 2. *quæst.* 7. *num.* 90. Narbona *in l.* 10. *gloſ.* 3. *num.* 19. *tit.* 6. *lib* 1. *Recopil. part* 3. Mietes *de maioratu* 4. *part. quæst.* 2. *num.* 77. Petr. Surd. *consil.* 351. *num.* 48. *volum.* 3. *& consil.* 462. *à num.* 21. *cum*
7 *sequentibus*; quòd procedere † dicit siue Princeps sciat, siue ignoret iam esse factum dictum testamentum.

8 Ex qua etiam doctrina infert, † & probat Bartholom. Socin. *in consil.* 260. *in causa, col.* 2. *versicul. Secundo principaliter*; quòd consensus Regis, vt quis possit habere in Regno beneficium, habet locum in beneficio iam habito & obtento ante consensus impetrationem, ac si à principio dimanasset, & fuisset præstitus, quem citat Rebuffus *in tractat. de pacifi. possessor. n.* 266. *pag.* 512. & Mietes *de maiorat. dict.* 4. *part. q.* 2. *sub num.* 78.

9 Cui doctrinæ benè consonat alia tradita † ab Alphonso Azeued. *in l.* 3 *tit.* 7 *à num.* 7. *lib.* 5. *Recopil.* post Paulum de Castro *in dict. l. & militibus.* Narbona vbi proximè, *num.* 21. & cum Inanne de Immola *in cap. non potest* 11. §. *illud de prebendis, lib.* 6. Riccius *in practica aurea, resolution.* 294 per totam, quod licentia Pontificis, & dispensatio ad obtinendum duo, vel tria beneficia incompatibilia, potest dispensatus eius virtute & obtenta iam retinere; quia sicut potest assequi in posterum de nouo, ita iam assequutum retinere, quia cui permittitur aliquid de nouo facere, multò fortius iam factum consummare, licet multum huic doctrinæ obuiare videatur, text. *in dict. cap. non oportet* 21. *de prebendis, lib.* 6. quam altius *infra* 3. *part. huius tractatus* examinabimus.

Conducit etiam doctrina Hippolyti de Marsill. *de fideiussoribus, num* 84. per Cinum, Ange-
10 lum, & alios, † & notatur *in Clementina* 1. *de concess. prabend.* Quòd si Papa mandat alicui prouideri in certo loco, seu Ecclesia de prima vacatura, quòd poterit illi prouideri de illa, quæ vacabat ante concessionem Pontificiam, saltim si Papa ignorabat illam vacare, vbi *à num.* 81. de aliis plurimis exemplaribus videndus.

His non absimilis est, quòd legatum seu anniuersarium pro dotandis † virginibus consan- 11
guineis testatoris, vel aliis intelligitur etiam in iam nupta, quæ similiter capit legatum dotis, ita post Bart. Palacium Rubeum, Peraltam, Petrum Surdum, Couarruu. Mantic. Grassum, Spinum, Florea de Mena, Gammam, Azeuedum, & alios plures resoluit Castillo *controuerſ. tom.* 5. *cap.* 9. *à num.* 38. *cum sequentibus*, vbi per eosdem Doctores, *num.* 33. *& sequentibus.* Secus dicit, procedere; † quando dispositio di- 12
cat pro virginibus, aut consanguineis maritandis, vulgo, para que se casen parientas del linage, quia tunc non intelligitur de iam nuptis; latè ibi probanr rationem differentiæ.

Ex quo fonte etiam fluit illa magis † recepta, 13
& verior opinio, quæ habet, quod licentia obtenta à domino feudi, seu emphyteusis per feudatarium & emphyteutam ad rem alienandam, comprehendat, non solùm alienationem faciendam; sed etiam iam factam ante datam licentiam, Paulus Castrensis *consil.* 32. incipit *circa primum n.* 1. *p.* 2. & ex Natta Zazio, Capicio, Craueta, Menochio, & ferè aliis innumerabilibus Doctoribus, tenet Petrus Surdus *conſ.* 158. *à num.* 46. *cum sequentibus*, quidquid in contrarium voluerint Alexander, Ruinus, & alij à Surdo citati ibidem *num.* 5. Cardinalis Tuschus *practicar. conclus. littera C. conclus.* 755. *num.* 28. Narbona *in l.* 10. *gloſ.* 3. *sub num.* 27. *ad fin. lib.* 1. *tit* 6. *Recopil. in* 3. *tom.* qui etiam *num.* 25. post Surdum *consil.* 462. *num.* 23. *vol.* 4. dicit, quòd constituens procuratorem ad contrahendum † matrimonium, videtur consentire, & ratifi- 14
care iam factum.

Igitur ex tot & mirabilibus doctrinis manifestè apparere videtur, † quòd licet finis huius 15
Regaliæ retentionis litterarum tendat, & sit dumtaxat inuentus ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum, ne fiat in detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, aut temporalis, illasque interim in Senatu retinendi, ne illis imperrans vtatur, ad effectum supplicandi Sanctissimum; tamen co posse vti remedio in iam executis, & decretum ita pariter exequendum in illis, ita vt per Senatum directè, & immediatè fiat executionis & possessionis repositio.

Secundò & pro hac parte facit, † quia licet 16
dictum decretum respiciat executionem litterarum faciendam, quòd licet directè in iam facta & consummata exequi non posset iuxta litteralem, & visibilem tenorem, de quo suprà, quia deficit subiectum habile, super quo disponit; tamen exequi † debet eo modo, quo possit, vt 17
indemnitas vi oppressi consequatur, ista est pulchra doctrina Angeli Aretin. *in conſ.* 136. *in themate, num.* 3. & per totum consil. dùm docet, quòd si sententia, qua condemnatur Titius ad conseruandum indemnem Caium ab ipsius obligatione, si obligatio Caij fuit iam extincta, quia fuit tanquam fideiussor compulsus soluere; debet ex ipsa sententia relaxari indemnis eo modo, quo potest, vt solutum sibi restituat, licet sententia dicat relaxandum ab obligatione, quæ virtualiter comprehendit etiam à solutione fa-

cta

ēm vigore dictæ obligationis, post quem & Baldum, Roman. Felinum, Abbat. Angelum, Cardin. Tuschium, & alios latiùs probauimus *in commentariis de Regia protection. 4. par. cap. 12. à num. 90.*

18 Quo loco *à num.* 88. probauimus, † quòd si sit impossibile, quod sententia exequatur directè in eo, in quo signanter & nominatim disponit, puta, quia res abiit, vel aliter defecit; fit eius executio in eo quo possit, scilicet in æstimatione per text. *in l. qui restituere, ff. de rei vendicat. l. Iulianus, ff de confessis, & in l. si longis, C. de executione rei iudicat. & num* 95. Quòd quando
19 secundùm † verba sententiæ non possit fieri executio, fit eo modo, quo meliùs possit, vt de condemnato ad tradendum instrumentum obligationis, quod non apparet, vel ruptum fuit, cogitur per eandem sententiam liberare victorem, vbi latiùs prosequimur, ergo licet decretum Senatus (*que se retienen estas Bullas para que no se vse dellas*) non possit immediatè, & directè, & iuxta suam strictam, & rigorosam significationem exequi in litteris iam executis; debet tamen exequi eo modo, quo meliùs possit indemnitas vi oppressi consequi, vt suum possit sortiri effectum, & salubrem finem decretum præfatum.

20 Modus autem ille forsan erit, † quem tradunt plures Doctores, dum asserunt, posse Principem temporalem pro bono pacis reducere ad manus suas beneficia vacantia, & in eisdem apponere œconomum pro custodia fructuum, ne dissipentur, & subripiantur, vt nouiter proviso restituantur, & conseruentur, neque in apprehensione possessionis beneficiorum rixæ exoriantur, & inde tumultus, & scandala ad *l. æquissimum, ff. de vsufructu*, iuncta *Authentic. vt determinatus sit numerus Clericorum in §. fin. in fin.* vbi Imperator pro bono, & vtilitate Ecclesiæ dat formam œconomo, qualiter procedere debet in administratione rerum Ecclesiæ; Franciscus Marcus *quæst.* 552. *& tribus sequentibus, lib.* 2. *& decis.* 44 *eod libro*, Guillermus Benedictus *in cap. Raynutius, verbo, Et vxorem, decis.* 2. Bussius *in tit. de Principe, num.* 212. citans Felinum *in cap.* 3. *de præscriptionibus*, & seruari in Gallia testatur Rebuffus *in concordatis Franciæ, tit. de regularibus ad prælatur. non facien. super. gloss. verbo, In manibus nostris*, in principio, *& versicul. Et hodie nimis, & in versic. sequent.* & post alios hanc praxim & consuetudinem Franciæ exactè pluribus applicatis fundamentis adducit Antonius Thesaurus *decis.* 131. per totam, & eius additionatur Antonius Thesaurus eius filius, latè Borrellus *de præstantia Regis Catholici, cap.* 50. & per ipsum Thesaurum Grassis *de effectibus Clericorum, effectu* 1. *num.* 397. per quem etiam Iacobus Cancerius *variar. resol. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 8. *ad fin.* vltra quos & per Cancer. loco citat. *num* 8. *&* 10. & per Fontanel. *de pact. nuptialib. claus.* 7. *glos.* 3. *p.* 10. *num.* 48. tomo poster. idem tenet Ludouic. Post. *in tract. de manuteut. obseru.* 6. *num.* 58. & videnda est in proposito lex partitæ expressè de hac bonorum Ecclesiæ vacantia custodia apud Regem disponens, aliique Doctores, & iura suprà hac 1. *part. cap.* 1. *à num.* 117. qui omnes hanc veram probant conclusionem, vt Princeps ad quem fit recursus pro tollenda violentia, possit pro scandalo vitando, & ne rixæ oriantur; reducere ad manus suas fructus beneficiorum, & cætera bona Ecclesiastica in casu timoris scandali, aut seditionis, & tumultus. Ergo ad tollenda scandala orta ex hac executione litterarum iam facta, vbi iusta causa retentionis, & suspensionis à Senatu reperta est, post eiusdem examen & cognitionem; fieri executionem decreti Senatus hoc modo posse videtur, cùm aliter exequi iam nequeat.

Et quod fortius est, ad hoc ipsum in terminis reperio † duas leges Regni nempè, *l.* 18. *tit.* 3. 21
lib. 1. *Recopilation.* vbi loquendo de incapacitate alienigenæ horum Regnorum in obtinendis beneficiis eorum, & pensione, neque naturales consentiant illius constitutioni, nec redemptioni eiusdem, ita prosequitur. Y los frutos de los tales beneficios Ecclesiasticos en que assi consintieren pension à estrangeros, sean sequestrados, y no les acudan con ellos, ni con las dichas pensiones, ò pension, y se apliquen para los gastos de la guerra, que contra los Moros enemigos de nuestra santa Fè Catolica de continuo tenemos.

Et magis ad propositum † conducit, *l.* 21. 22
tit. 3. *lib.* 1. *Recopilat.* vbi loquendo de præseruanda consuetudine, & indultis Apostolicis in prouisione beneficiorum patrimonialium diœcesis Burgensis, Palentiæ, &c. Prohibendo impetrationes, & quod examinentur, & præsententur in Consilio supremo, & ab illorum litteris Apostolicis supplicetur, & quod eisdem non vtantur impetrantes, ita postmodum loquitur: Ni por virtud de las prouisiones sean osados ellos, ni otros por ellos, de las intimar, ni vsar dellas, ni tomen ni aprehendan possession de los dichos Beneficios partimoniales, ni de alguno dellos, ni de citar, ni molestar sobre ello en nuestros Reinos, ni fuera dellos, à los hijos patrimoniales de las dichas Iglesias, &c. Hasta que como dicho es, las dichas Bullas y letras Apostolicas sean vistas por los del nuestro Consejo, y se les dè licencia para que vsen dellas, so pena de que qualquier persona, ò personas que contra lo contenido en las dichas Bullas y priuilegios Apostolicos, y contra lo aqui dispuesto fueren ò passaren en qualquiera manera, &c. Y si fueren Ecclesiasticos, por el mismo hecho ayan perdido, y pierdan la naturaleza, y temporalidades, que tuuieren en estos nuestros Reinos, y sean auidos por agenos y estraños dellos, y como à tales sean secrestados los frutos, y otros qualesquiera beneficios que tengan en estos nuestros Reinos, &c.

Ecce text. expressum disponentem, quod si aliquis ante recursum † ad Senatum appreben- 23
dat possessionem, vbi locus sit Bullarum retentioni, beneficiorum fructus sequestrantur; prout & Nos etiam agnouimus in locis statim citandis, & admisimus in cunctis casibus, in quibus decretum retentionis latum fuit post executionem litterarum, & quibus congruè adaptari potest sequestrum, quæ quidem leges benè applicantur huic quæstioni, & illius difficultatem absoluere videntur circa decreti executionem prolati litteris Apostolicis iam executis.

Quarum legum dispositionem pariter subintelligendam esse in impetrantibus beneficia patronatus Regij ac laicorum, abundè probauimus infrà hoc *cap.* §. *vnico, à num.* 90. *cum mul-*

tis

tis sequentibus ; & obiter hoc eodem *cap. à*
num.69. ex l.25. tit.3. lib.1. Recopil. verùm etiam
in pluribus aliis casibus ex eadem *l. 25.* provt
ibidem, & infrà hoc *cap. à num. 64. cum multis*
seqq. clarè ostenditur.

Tertiò pro hac parte facit, quòd omnia iura
24 clamant, actus & sententias † non debere esse
frustratorias, provt fierent cognitio ista retentionis,
& decretum Senatus; si ob fraudem,
malitiam, & nimiam impetrantis contra ius Regni,
vel Regis, aut aliter in damnum publicæ
vtilitatis festinationem cautelosè, & occulrè
exequi facit suas litteras, cui fraudi occurrere;
publicæ conuenit, & priuatæ vtilitati, Rimi-
nald. Iunior. *cons 355. num.30. & 32. & cons.483.*
num. 26. & cons. 766. num. 6. & Institut. *quibus*
alienar. in princip. num. 473. Giurba *decis. 36.*
num.6. vbi alia.

Posset enim contingere, si hæc securitas im-
25 petranti malitioso daretur, † & hæc via aperi-
tetur illi, vt post executionem recursus ad Regem
maneret frustratorius, & sine effectu aliquid
in contrarium operandi, & quod etiam
pendente ipso recursu, & examine super legitima
causa retentionis litterarum (licet originales
sint apud Senatum) quòd copiæ virtute
apprehendatur possessio, aut aliter exequantur
ipsæ litteræ in Reipublicæ detrimentum, &
scandalum iuata diuersorum casuum occurrentiam,
si tutus esset impetrans, quod ipsis semel
executis extingueretur potestas Regis in
maximam illius irreuerentiam, & Senatus, ac
in dedecus & præiudicium publicæ vtilitatis,
& in illusionem decreti, quod equidem opponeretur
ex diametro fini principali recursus, &
iustæ Regis intentioni, & fraude sua patrocinaretur
impetrans contra *c. dictum 30. q. 1. c.*
tua 12. de Clericis non residen. cap. Sedes, cap. ex
parte de rescriptis, cap.2. de cognat. spiritual. c.1.
de collusione detegend. cap. tuus de vsuris ; l. ita-
que fullo, ff. de furtis, cum aliis.

26 Fraudibus enim via aperienda † non est, *l. in*
fundo, ff. de rei vendicatione, l. cum ij, §. si cum
lis, ff. de transaction. l. qui sub prætextu, C. de
Sacrosanct. Eccles. cap. porro de diuortiis, clemen-
tin.1. de vsuris, §. fin. de concession. prabenda,
Lapus *allegat. 55. num. 2. in principio*, Calderi-
nus consil. 294. versicul. Item si contrarium, aliàs
2. de rerum permutat. Butrius *consil.5. num. 2. &*
consil. 45. num.2. Alexander. *consil. 2. num. 17.*
versic. Non obstat, lib. 1. Crauetta *consil.764. n.3.*
& 4. vbi quod vt occurratur fraudibus, ius ad-
27 mittit † latam interpretationem, & facit dispo-
sitionem fauorabilem, Petrus Ancartaons *con-*
sil.99. egregiè ac venerabilis; vbi quod fraudibus
occurrendum est, & quod dicitur fieri fraus,
28 † quoties constitutio, & lex per indirectum, &
cautelam redditur elusoria, sequitur Augusti-
nus Barbos. *axiomat.101. num.4. & 5.* vbi quod
29 nedum via non est † apperienda fraudibus, sed
illis neruosè occurrendum, vt probat Decianus
consil. 4. num. 33. lib. 1. Cardinal. Tuschus *pra-*
cticar. conclus. tom 4. litter. F. conclus. 475. per
totam, & Marios Antoninus *variarum resolut.*
lib.1. resolut.50. num.31. & resolut.62. num.5. Igi-
tur ne illusorium remaneat hoc salubre reme-
dium, neque occasio detur impetrantibus fraudulentis;
exequi debet decretum Senatus, licet
non possit directè, saltim eo modo, quo meliùs
possit, scilicet per sequestrationem fructuum,
vt dictum est 2. *fundamento à num.16. & sequen-*
tibus; ne in posterum ampliùs † insistat pos- 30
sessioni contra verba decreti: *Retienense estas*
Bullas en el Consejo, para que no se vse dellas. Sa-
tis enim vtitur quotidie illis, quarum virtute
insistit possessioni, quæ cum habeat tractum
successiuum, eò quòd in animo consistit † & 31
retinetur, *l.3. §. in amittenda, ff. de acquirenda*
possessio. l. donatarum 3. C. de adquirend. & reti-
nenda possession. cum similibus. Ea enim quæ in
animo consistunt, tractum successiuum habere
dicuntur, & continuum, ad notata *in l.3. §. &*
harum ff. si seruitus vindicetur, Peregrinus *tracta-*
tus varij, §.1. num. 69. animus enim habet tra-
ctum successiuum, & causam continuam, Bar-
tol. *in l. via, §.1. de publicanis, & in l. non est*
iusto, §. non mutat, ff. de vsucapionib. Bald. *con-*
sil.439. num.1. volumin 3. Marios Giurba *cons.59.*
num.42. Idcirco denuo quotidie operatur, &
nouiter quotidie grauat, iuxta quæ Nos amplis-
simè diximus *in tractatu de Regia protect.1. part.*
cap. 4. num. 228. & num. 229. & num. 237. quæ
rectè conducunt, hæc sunt fundamenta quæ
istam partem affirmatiuam viriliter tenent, alia
plura, reducibilia tamen ad relata, ex proposito
omisimus.

Quibus tamen minimè † obstantibus contra- 32
ria opinio, & verior de iure mihi videtur, &
neruosè defendenda (non dubitamus de remedio
retentionis proponendo, & prosequendo,
quantumuis litteræ sint exequutæ ex dicendis,
à num.89. Sed dumtaxat de decreti executione
per Senatus repositionem immediatam)
vt scilicet regulariter decretum Senatus in recursu
retentionis Bullarum latum exequi directè
nequeat, quando eo quis vsus est oppressus
post peractam executionem earumdem, ita vt
decreti † Senatus executio directè tendat ad re- 33
positionem præcedentis executionis litterarum,
cum eius verba tendant in futurum, & statutum
loquens de futuro similiter confert effectum ad
tempus futurum, Marta *de iurisdict. casu 15.*
num.9. Et quia qualitas † adiecta verbo vel par- 34
ticipio restringitur, & limitatur ad tempus verbi
vel participij, nec ante habere locum potest,
quàm dispositio verbi locum habeat, vt latè
prosequitur Castill. *in controuers. tom 5. cap. 90.*
à num.23. à princip. Barbos. etiam *axiomat. 196.*
Nec etiam hoc consequi potest per sequestrationem
fructuum, aut possessionis (generaliter
loquendo) ad quod moueor ex ineuitabilibus
fundamentis inferendis.

Primò, quoniam hoc genus Regaliæ, & co-
gnitionis certis † finibus concluditur, & est 35
omnino limitatum, ad illúmque finem dumtaxat
tendit, atque fuit inuentum, vt impediat
executionem litterarum faciendam (iusta causa
accedente) non enim vltra progreditur hoc
remedium retentionis.

Omnia enim iura Canonica, † & Ciuilia (à 36
quibus sumimus fundamentum ad huiusmodi
executionis litterarum suspensionem faciendam
ad effectum supplicandi, & rescribendi Pontifici)
disponunt tantummodo, hócque remedio
vti patiuntur ante litterarum factam executionem;
nullibi etenim legitimus, hoc remedium,
& facultatem permissam fuisse executione iam
peracta, vt clarè ostenditur *in cap. si quando de*
rescriptis, cap. cum teneamur de prabendis, auth.
de mandat. Principum, §. inde competens, auth.

vt

vt nulli iudicum, §. *& hoc verò*, *l.* 29. *cum sequentibus*, *tit.* 18. *part.* 3. & alia iura, & Doctores supra citati hac 1. *part. cap.* 3. *cap. sequentibus*, quibus quidem manifestè supponitur, hoc excludi remedium re non integra, & executione peracta.

37 Repugnat enim naturæ ipsius, † cum detur ad supersedendum, nec vltra, quàm executione non facta verificari potest, facta quippè executione, cum non subsistat subiectum habile, facultatem & extraordinarium remedium hoc explicare non est dubium, vt deinceps ad ordinarium confugere valeat grauatus. Ad quod plura vrgent fundamenta, & singulares Rotæ decisiones.

Et cum in vna *Elnens. distribut.* 21. *Februarij* 1614. dubitaretur, an facultas supersedendi in executione data in commissione operetur executione iam facta, ita fuit negatiuè responsum in hæc: *Et domini, responderunt negatiuè, dicebant enim de tempore præsentatæ commissionis in actis cum dicta clausula (cum facultate supersedendi in executione arbitrio Rotæ) iam executionem fuisse perfectam, & consummatam, nam fuerat data missio vigore sententiæ de mense Octobris* 1605. *commissio verò præsentata fuit in actis die* 23. *Nouembris. Vnde dicta clausula, nullum potest hodie sortiri effectum, quia non potest supersederi in executione iam perfecta, & consummata, vt dictum fuit in* Aquillana beneficij 28. Maij 1599. coram B. M. Pennia.

Asserta autem nullitates, & excessus, & non iustificatio litterarum non visa fuerunt obstare, quia tendunt ad renocationem dictæ executionis, quatenus sit nulla & excessiua; sed non propterea potest intrare, & operari clausula (arbitrio Rotæ) quæ posita est ad supersedendum, vt in Elnens. benefic. 30. Octobr. 1612. coram R. Bono, & in Tridentin. Parrochiali de Robreda 3. Decembr. 1601. coram R. D. M. Archiepiscopo Damasceno, &c. quam refert Iacobus Caballerius *decis.* 287.

Eadem Rota & in illa Parrochiali *de Robreda*, coram sacrato, quam refert Marchesan. *de commissionib. appellation. ab executione Breuis* 1. *part. post* §. 2. quæ est 19. In ordine, *fol.* 437. in hæc: *Quòd A. C. iam deuenerat ad executionem, vnde non debebat illa modò sub prætextu dicta clausula retractari, cùm illa operetur suspensionem, non reuocationem executionis iam facta, vt fuit dictum in pluribus causis, & in specie coram* R. P. D. Lancelloto in causa Auriensis Parrochia S. M. de Pao. 17. Aprilis, &c. Eadem Rota in vna Aquillina beneficij 19. Decembris 1608. coram Manzanedo in hæc: *Causa mihi commissa cum clausula* (pacito breui arbitrio Rotæ) *dubitaui, an intraret arbitrium pro tarditate executionis breuis, & Domini negatiuè responderunt, moti eo potissimo fundamento, quòd breue fuisset iam executioni mandatum, quo casu non est locus arbitrio, cum illud concedatur pro retardanda, non verò pro retractanda executione breuis, vt censuit Rota* in vna Auriens. Parroch. 13. April. 1600. coram Lancelloto, & in alia Elnens. benefic. S. Saluatoris 30. Octobr. 1601. coram R. P. D. Ludouisio, *& aliàs sæpius, &c.* quam decis. adducit Marchesan. *de commiss. appell. ab executione breuis* 1. *p. post* §. 2. *quæ est in ordin.* 11. *fol.* 433. & ibidem in sequent. decis. in ordin. 12. *in vna Celsonens. præceptoria coram Coccino*, ita à principio ait: *Quamuis post executionem factam non sit amplius locus arbitrio ad retardandam executionem breuis, vt in causa* Aquillana benefic j 28. Maij 1599. coram Pennia, & in Auriens. Parroch. de Pao. 17. Aprilis 1600. coram Lancelloto, & in alia Tudens. Parroch. 3. Decembr. 1601. coram sacrato; *tamen si iudex nulliter vel iniustè processit; est locus arbitrio ad retractandam vlteriorem executionem breuis, & nouissimè fuit resolutum* in causa Tarraconensi 4. Februar. hoc anno 1604. coram D. meo Litta, &c. Et in alia Tudensi Parroch. de Roboreda coram sacrato, *num.* 2. sic dicitur: *Fundamenta decisionis fuerunt quod A. C. iam deuenerat ad executionem, vnde non debebat vllo modo sub prætextu dicta clausula retractari, cum illa operetur suspensionem, non reuocationem executionis iam facta, vt fuit dictum in pluribus causis, & in specie coram* Lancelloto in causa Auc. Parroch. S. M. de Pao. 17. April. &c. quam adducit Marchesan. vbi proximè, quæ in ordine est apud eundem 47. *fol.* 469. & est *decis.* 88. *n.* 5. *&* 6. *post tractat.* Ludouisij Post. *de manutentione*, in qua aliæ plures decisiones etiam recensentur.

Quarum decis. doctrina apud DD. de Rota communiter recepta (quæ realiter verissima est) sine dubio nostram cuincit difficultatem, vt recursus retentionis nostræ inuentus ad supersedendum ante factam executionem non operetur post eam peractam ad finem & defectum illam reuocandi, aut reponendi.

38 Quoniam permissum ad tempus † post tempus censetur prohibitum, *l. si vnus*, §. 1. vbi Bald. *ff. de pact. l. epistola*, § *fin.* vbi Castrens. *ff. eod. tit. l. Imperator. ff. de postul. l. cum pater* §. *à filio*, vbi Bart. *ff. de leg.* 2. *l. statu liberum*, §. *stichum*, *l. Titia cum testamento*, §. *fin. ff. eodem tit. l. pater filium*, §. *fundum*, *ff. de legatis* 3. *l.* 2. *C. de iure emphiteut. cap. vltimo*, § *in alijs*, *versicul. Si iure, vt lite non contestata*, Tiraquel. *de retract. conuention.* §. 1. *glossa* 1. *num.* 44. Pedemont. *decis.* 83. *num.* 13. Menoch. *consil.* 68. *n.* 10. Petrus Surdus *de alimentis*, *lib.* 5. *quæst.* 3. *n.* 9. *&* 10. *& decis.* 75. *num.* 10. *& consil.* 57. *num.* 9. Bertazol. *de clausul. instrum. clausul.* 15. *glos.* 2. *num.* 21. Gonçalez *ad regul.* 8. *Cancellar.* §. 5. *proœmin. num.* 3. Caldas Pereir. *de extinct. emphit. quæst.* 1. *num* 8. *& de renouatione*, *q.* 10. *num.* 1. Petrus Barbos. *in l. cum prætor. in princip. n.* 45. *ff. de iudicijs*, qui quidem, & alij de variis casibus loquuntur.

39 Nam verba decreti Senatus limitatiuè apposita habent inducere † terminum, quem non licet transgredi, *l. qui fundum*, §. *vendebat*, *ff. de contrahend. emption.* Anton. de Canar.. *in tractatu de insinuatione*, *q.* 28. *num.* 48. *volumin* 9. *tract. diuers. antiquo.* Et facta dispositio determinato modo, suos terminos excedere non licet, Bald. *consil.* 51. *lib.* 5. *per l.* 1. § *si plures*, *ff. de exercitor. l. qui alienа*, §. *libertos*, *ff. de leg.* latè prosequitur Iulius Cæsar. Rugiocl. *practicarum quæstionum*, *capitul.* 42. *à num.* 9.

40 Hæc igitur Regalia, & cognitio † extraordinaria limitata est ad causam, & effectum supersedendi, & impediendi executionem duntaxat, quasi cesset ea cessante, vt limitatos producat effectus ex vulgari axiomate, sed magis in specie vide quæ *num.* 42.

41 Et eodem modo intra hos limites, & confines † decretum Senatus expeditur nullo modo transgrediendos, sub quibus includitur potestas huius

huius remedij, iuxta text. *in l. ex stipulatione*, ibi: *Cùm potestatem sententia certis finibus concludi, sapè constitutum sit*, text. *in l. post sententiam, qua finibus certis concluditur*, *C. de sentent. & interlocut. omnium iudic. l. fin.* ibi: *Cum terminos vrbis exierit potestatem non habet*, *ff. de officio Prafecti vrbis*, iuncta *l. extra territorium, ff. de iurisd. omnium iud.* facit illud Diui Ambrosij *in lib. de Paradiso*, ibi: *Si quid addas vel detrahas, pranaricatio videtur esse quadam mandati, simpliciter enim & pura mandati forma tenenda est, &c.* Sed quia de hoc plurima scitu dignissima abundè cogessimus *in tractatu de Regia protectione 4. part. cap. 3. à num. 44. cum multis seqq.* & sup. à princip. hîc omittimus.

42 Quod vlteriùs ex eo fulcitur, quia † sententia quæ fundatur in causa, cessat cessante causa, vt post Tiraquell. & alios asserit Hieronym. Gonçalez *glossa 3. n. 41. in regula de alternat.* Gratian. *disceptat. forens. tom. 4. cap. 673 a n. 18. cum multis sequentibus*, & à principio, vbi de alimentatis semel taxatis per sententiam, quod crescunt, vel decrescunt, crescentibus vel decrescentibus bonis alimentis Ripol. *variarum resol. a n. 141.* vbi, quòd res iudicata nihil operatur in iis, quæ suapte natura mutationem recipiunt, vbi de dote restituenda ob inopiam viri reddenda vlteriùs eius inopia cessante, & de curatore furiosi per iudicem dato, vt cesset sanitate postmodum restituta, benè conducunt, quæ Nicolaus Garcia *de beneficio, part. 12. cap. 2. num. 306.* Mieres *de maioratu 3. part. quæst. 17. num. 6.* latè & eleganter Surd. *in consil. 568. à num. 24. tom. 2.* vbi varia exempla, & doctrinas congerit, & adsunt iura singularia *in l. in commodato, § fin. ff. commodati. l. 2. §. pen. ff. ad leg. Rodiam. de iactu. l. si fullo, ff. de condict. sine causa*; quæ copiosè exornat Petrus Surdus vbi proximè. Igitur cum hæc sententia, hæc Regalia, & genus cognitionis suos terminos habeant limitatos, ad executionem impediendam; nequeunt illos excedere, nec extendere ad repositionem executionis iam factæ, quia vltra confines ipsos cessat potestas; atque cessat causa propter quam fertur decretum, quod variari, & alterari debet variata causa.

Secundò probatur, multa enim in iure nostro remedia † extraordinaria inuenta sunt, & concessa ante actum factum, vel in præparatione ad faciendum, quæ post illum consummatum omnino cessant, sed confugere necesse est ad ordinaria remedia, text. *in l. 1. §. 1. ff. de noui operis nunciatione*, ibi: *Hoc autem edictum, remediúmque operis noui nunciationis aduersus futura opera inductum est, non aduersus praterita, &c.* textus etiam optimus *in l. 1. §. 1. ff. eodem*, ibi: *Nam si quid operis factum fuerit, quod fieri non debuit, cessat edictum de operis noui nunciatione, & erit transeundum ad interdictum quod vi aut clam*, textus *in l. de pupillo, §. nunciationem autem in prasenti faciendam, meminisse oportebit, l. loci vbi opus nouum fiat, siue quis adificet, siue incboet adificare, ff. eodem*, quæ sunt mirabilia iura ad rem hanc, eáque exornant plurimi Doctores citati ab Antonio Gom. *in l. 46. à num. 20. Tauri*, ad quem remitto libenter, & sic cum hoc retentionis extraordinarium decretum, & remedium fuerit dumtaxat inuentum ad impediendam executionem litterarum faciendam, non debet operari in executione iam facta.

43 (margin, beside "stro remedia † extraordinaria")

Ex quo fonte fluit, quòd cum inhibitio sit remedium futura duntaxat respiciens, non præterita, & futura acta impediat non præterita quantumcumque Canonicè expedita sit: sequitur, vt si intimetur post executionem, & immissionem factam, & possessionem apprehensam, illam non tangit, nec reuocat, nec attentatam reddit, nisi per sententiam diffinitiuam hoc fiat, ita eleganter Federic. de Senis *in consil. 300. factum tale est debitor. in principio*, Alexand. *consil. 1. column. fin. versicul. Nec obstat*, sequitur Cardinalis Tuschus *littera I concl. 140. num. 3.* Seraphin. *decis. 1211. num 4.* Lancelotus *de attentatis lite penden. 2. part. capitul. 4. limitat. 1. num. 10. & eadem 2. part. cap. 20 declaratio. 1. num. 2. de attentat post inhibitio* Guido Papæ *decis. 66. num. 4 versicul Non obstat si ex aduerso, & decis. 69. num. 10.* Grauarius *ad prax. Bestry, lib. 7. cap. 1. num. 21.* Platus *de in litem iurand. §. 3. num 34.* Farinacius *in 2. part. fragmentor. verbo, Inhibitio, num 315.* Tuschus *littera P. conclus. 400. num. 45.* Ludouis. Post. *in tractatu de manutention. obseruation. 1. num. 51.* & post eius tract. *decis. 163 num. 11. & decis. 289. num. 9.* etiam si inhibitio Rotalis sit, Alexander Ludouis. *decis. 203. num. 3. & 4.* Rota recent. *decis. 637. num. 3. & 4 part. 1.* Ludouis. Post, *dict. obseruat. 1. num. 51.* qui omnes loquuntur in possessione iam tradita ante executam & intimatam inhibitionem, & aliis quibuscumque actis præcedentibus ipsam inhibitionis intimationem, vt illa non annullet, nec reddat attentata, nec in minimo tangat, eòquòd inhibitio sit remedium respiciens & impediens futura dumtaxat, non autem præterita, nec ad ea extendat vires suas. Quod & in effectu probant & illi omnes Doctores, quorum nomenclaturam laudauimus infra 2 *part. cap. 12. §. vnico, num. 4* probantes, quòd si inhibitionis intimatio, & possessionis traditio appareant factæ eodem die, & de prioritate non constet, præsumatur possessionem præcessisse, & postmodum subsequutam inhibitionis intimationem pro illius validitate, cùm inhibitio non afficiat possessionem antea apprehensam & executionem antea peractam. Ergo idem dicendum erit in hoc remedio, & decreto Regio retentionis, vt non comprehendat possessionem iam apprehensam, nec executionem iam peractam.

Hinc est, quòd legitimus contradictor potest impedire executionem † & immissionem 44
faciendam, qui si compareat re non integra post sententiam adiectionis, & possessionem datam, non admittitur ad illam impediendam, cùm iam res non sit integra, sed ad remedium ordinarium confugiendum erit, post alios probat Parlador. *lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. 5. part. §. 10. num. 24.* & loquendo in missione in possessionem virtute litterarum Apostolicarum, idem dicit Nicolaus Garcia *de benefic. 6. part. cap. 5. num. 124. cum sequentibus.* Quia debuit comparere re integra, ad impediendam earum executionem, non post apprehensionem possessionis, tunc res desinat esse integra, de quo inferiùs agendum erit.

Quæ doctrina roboratur ex aliis pluribus, quibus facultas † impugnandi aliquem actum, 45
reuocandi, aut variandi, aut alias immutandi à iure conceditur; omnino extinguitur, & expirat

post illum actum factum, & consummatum,
& sic re iam non integra, vt est videre per Mie-
res *de maioratu* 1. *part. quaest.* 68. *per totam, &*
*quaest.*36. *à num.*11.*cum sequentibus, & quaest.*12.
num. 8. Marescotum *variarum resolution. lib.* 1.
cap. 14. *per totum, & lib.* 2.*cap.* 44. *per totum,*
Gratianum *disceptat. cap.*356. *per totum*, Nico-
laum Garciam *de beneficiis* 11. *part. cap.* 3. *à*
*num.*59. Riccium *collect.* 1479. *part.* 5. Ascanium
Tamburin. *de iure Abbat.* 1. *part. disputat.* 15.
*quaest.*13. *num.*6. Gratian. *disceptat.*219. *num.* 13.
tom. 2. Spino *de testament. glos.* 29. *à num.* 9. *&*
sequentibus, Grassis *de effectibus Clericat.effect.* 1.
à num. 419. idem Marescot. *lib.* 1. *cap.* 5. *per to-*
tum, Ripoll. *variar. resolut. cap.*7. *de iure em-*
phyteut. à num. 239. quos pro variis de hac re
exemplis consulere poteris, quae quidem rectè
conducunt, vt haec Regaliae potestas, cogni-
tio & decretum restrictum & limitatum dum-
taxat ad impediendam executionem faciendam
litterarum Apostolicarum, cesset iam ea peracta,
& re non integra.

46 Tertiò fulcitur haec pars, quoniam † licet
hoc salubre remedium retentionis sit indu-
ctum, & cognitio Senatus directa, necnon le-
ges Regni editae ad suspendendam littera-
rum Apostolicarum executionem, prohibendo
hoc fine multis poenis illarum vsum, antea-
quam in Senatu conspiciantur & examinentur,
an contineant damnum publicae vtilitatis; ta-
men post executionem factam nihil disponunt
circa eius repositionem, nec de earum nullitate,
& reuocatione tractant, quasi agnoscentes, &
meritò, ad id omnino potestate carere, ac ideo
nec nos de tali repositione directè per Senatum
facienda animum commouere debemus, quia
prohibitio ad id non extenditur.

Quia statutum quod prohibet acquisitionem,
47 non prohibet acquisitorum † retentionem, vt
rectè docuisse Abb. *in cap. Iudaei, num.* 2. *de Iu-*
daeis, refert & sequitur doctissimus & nostrae
Iurisprudentiae facilè Princeps Don Ioannes Ba-
prista Valençuela Velasquez Supremi Castellae
Senatus Senator dignissimus *in consil* 4 *num.* 36.
D. Ioann. à Solorzano *de iure Indiarum lib.* 3.
*cap.*1.*n.*10. & est Alexand. doctrina *in cons.* 83.
*incipit. visa facti narratione, num.*4. *lib.*2. vbi ait:
quòd statutum loquens contra ingredientem
48 † possessionem, non habet locum in retinente.
Idcirco faciliùs conceditur retinere, quàm de
nouo adquirere, *l. Patre furioso, ff. de iis qui sunt*
sui, vel alien. iur. Surdus *decis.* 40. *num.* 5. Me-
nochius *cons.*32. *num.*37.

Ex quo principio descendit, vt faciliùs tol-
49 leretur ius quaesitum † quam ad acquirendum,
*l.*2. *§. ex his, l. pluribus, §. vltimo, ff. de ver-*
borum obligat. l. vt pomum, §. vltimo, ff. de ser-
uitutib. quemadmodum ex aduerso, faciliùs
50 † impeditur ius competiturum, quàm extingua-
tur adquisitum, *l. Papinianus, §. conditioni, &*
ibi glossa, ff. de inofficios. testament. Difficiliùs-
51 que impeditur introductio, † quàm productum
in esse, *dict. l. Patre furioso, ff. de his qui sunt sui*
vel alieni iur. Gratian. *discept. tom.* 5. *cap.* 965.
num. 5. & alij supra citati.

52 Multa namque facienda † prohibentur, dum
sunt in suo principio, quae tamen facta tenent
dict. l. Patre furioso, vbi latè Iason. *ff. de his qui*
sunt sui, l. circa, ff. de inofficioso testament. l. 1.
§. viduum, ff. quando appellandum sit, cap. ad
Apostolicam 46. *de regularib. cap.* 1. *de matrimo-*
nio contracto contra interdictum Ecclesiae, cap. fin.
de diuortiis, cap. rursus, qui Clerici vel vouentes;
plures Doctores citat Augustinus Barbos. *axio-*
mat. 94. *à num.* 30 vbi *num.* 32. cum Oldraldo
consil. 306. *in fin. versic. Secunda ratio*; quòd is
qui non potest dare de iure tertij, † & non au- 53
ditetur volens probare; si tamen iam probauit
auditur, & cum Abbate *consil. vltimo, num.* 5.
lib. 2. quòd qui non tenetur † respondere li- 54
bello generali, si tamen illi respondeat, sibi
praeiudicat, & alia exempla adducit *num.* 32.
& 33.

Quibus vtiliter ad multa frequentia adde,
quòd probatio † quae non debuit admitti, ad- 55
missa tamen valet, & probat, Nos *de Regia*
protectione 3.*part. cap.*18. *num.*23. Et suum ope-
ratur effectum, † quando antea non fuerit im- 56
pugnata per partem, Abb. *in cap.* 1. *num.* 8. *de*
confirmation. vtili, vel inutili, Rota per Farina-
cium *decis.*191. *num.*2. *part.*3. Et post publica- 57
tionem testes alij non sunt † admittendi, nec
producendi; si tamen post eam recipiantur, par-
te tunc non impugnante, legitimè probant ad-
missi, vt cum Hostiens. Aretin. Mariano, Socin.
Felin. Paris. Imol. Crot. Anton. Gabriel. Ale-
xand. dicit magis communem Farinacius *in tra-*
*ctatu de testibus, quaest.*76. *à num.* 182. Et exce- 58
ptio quae non † debebat admitti, admissa ta-
men nocet, & operatur, vt post alios Nos *de*
Regia protectione 3. *part. cap.*12. *num.*93. quibus
ad idem adde Alexand. latè *consil.* 77. *num.* 13.
Iass. *in l. Patre furioso, num.* 28. *ff. de his qui sunt*
sui, Rotae decisio per Farinacium 191. *num.* 2.
part. 3. Antonius Gabriel. *lib.* 5. *commun. con-*
*clus. tit. de restitution. spoliator. conclus.*1. *num.*52.
qui plures allegat Flamin. Cattarius *decis.* 115.
num. 2. *&* 4. vbi intelligi firmat, quando pars
expressè consensisset, vel tacitè non contradi-
cendo, iuxta text. *in cap.*1. *de restitution. spoliat.*
& Bart. *in l. naturaliter, §. nihil commune, ver-*
sicul. Secundò quaero, ff. de acquir. possession. &
in l. si quis à se fundum, C. ad leg Iul. de vi. Se-
cus verò, quando pars contradicit ex Decio *in*
consil. 84. *column. penultim. versicul. Tertiò &*
vltimo. Et ad multos ex his effectibus & alios
quam plurimos videndus omnino Marius Giur-
ba *decis.*14. *à num.*1. *cum sequentibus*; vbi pluri-
mos Doctores & doctrinas ad praedicta conge-
rit. Ergo dicta executio † Bullarum facta, an- 59
teaquam postuletur recursus iste, decreti Sena-
tus virtute tangi nequit, cùm prohibitio, quae
tendit ad executionem faciendam, non se po-
test extendere ad iam factam, maximè contra
naturam negotij & rei de qua geritur.

Quia licet impetrans sit prohibitus, &
exclusus ab executione, † non tamen à reten- 60
tione, illa iam facta, sicuti per statutum exclu-
sus ab agendo, seu excipiendo non prohibetur,
nec excluditur à retinendo, Bald. *in l. si tradi-*
tion. 39. *C. de actionib. empti*, Barzius *decis.* 108.
*num.*43. Alouerius *consil.* 39. *num.* 11. Peregrin.
consil. 4. *sub num.* 16. *vel num.* 2. communem
contra Bartholum testatur Boerius *decis.* 43.
*num.*15. *&* 16. plurimos citat, & latè prosequi-
tur Marius Giurba *decis.* 60. *à num.* 7. quarum
omnium doctrinarum similitudo mirè punctum
nostrum percutiunt.

Quartò, & pro hac eadem parte viriliter pu-
gnat vera illa doctrina à nobis bene comprobata

† in

61 † *In tractatu de Regia protectione 1. part. capitul.*
*1. à num.*300. *& sequentibus.* Quæ habet, quòd
licèt in Senatu detur decretum vim fieri, & re-
poni, si ipse Iudex Ecclesiasticus, etiam tertiæ
iussioni sit inobediens ad reponendum, nullate-
nus Senatus se intromittit excedendo iustæ de-
fensionis notos, vsitatos, & practicos termi-
nos, sua propria authoritate reponendo, & de-
ferendo; imò potiùs iudicem Ecclesiasticum à
Regno, vt extraneum ob inobedientiam expel-
lit, non tamen reponit ipse Senatus, quantum-
uis violentia maneat, provt ibidem videbis la-
tiùs, *& à num.*273. *& sup.* per multa fundamen-
ta. Igitur Senatus decretum suum retentionis
exequi nun poterit, reponendo executionem
factam litterarum sua propria authoritate.

Quod iterum fulcitur ex alia doctrina, quam
62 veram † firmauimus in eodem *tractatu 1. part.*
*capitul.*3. *à num.* 24. *cum seqq.* quo probauimus,
quòd si postquam quis de Iudicis Ecclesiastici
violentia sibi illata in Senatu conquestatur, ipse
Iudex post grauamen, & violentiam illatam
abiit, ita vt nullo modo compareat, vt repo-
nere possit virtute decreti Regij, Senatus ipse
sua propria authoritate, & immediatè non re-
ponit violentiam, & executionem attentatam,
quantumuis subsistat notoria, provt abundè
ibidem fundatur. Et hoc ipsum reperio tenuis-
se Patrem Henriquez *lib.* 2. *de Pontific. claue,*
cap. 15. §. 2. in hæc: Quod si metus executor
63 non † compareat postquam intimauit proces-
sum à Iudicibus Apostolicis fulminatum, nec
apparet Bulla originalis, sed transumptum au-
thenticum; non superest parti læsæ aut Iudi-
cibus Regiis aliud remedium, quàm prosequi
litem coram Auditoribus Papæ, & curare, vt
damnatus in absentia ob contumaciam denuò
audiatur; hæc Henriquez, qui quidem rectè
loquitur in proposito, & conducunt hactenus
dictis.

Quare nec per sequestrum regulariter po-
64 test fieri executio decreti, tùm † quoniam non
est vniuersalis prouidentia, nec per illud satis-
fit fini, & intentioni huius salubris, & liciti
recursus, cùm insuper titulus beneficij, & pos-
sessio maneat penes impetrantem virtute litte-
rarum executioni datarum, vt infra *num.* 67.
tùm etiam quia sequestrum non congruit om-
nibus litteris Apostolicis, quia multæ sunt ex-
peditæ super causis & negotiis in quibus non
cadit actualis possessio, nec fructus; sed aliter
tendunt in detrimentum Reipublicæ Ecclesia-
sticæ, spiritualis, aut temporalis contra œcu me-
nica concilia, ritus, & vsus valdè laudabiles
legitimè obseruatos in aliquibus Prouinciis,
aut contra Regni, aut Regis priuilegia, autho-
ritatem, honorem, & præeminentiam iuxta
leges Regias, in quibus quidem non potest ca-
dere hæc forma & modus executionis. Atque
tandem per illud non ex integro satisfit, nec
consulitur indemnitati vi oppressi, nec princi-
palii intentioni Senatus, eius decreto, & reme-
dio retentionis.

65 Tùm etiam, quia regulariter † non est tutus
modus ipse, nam sæpè Rota, licet approbaue-
rit cognitionem violentiæ in Iudicibus sæcula-
ribus ob defensionem naturalem, tamen expres-
sè damnauit sequestrum, & ad manus Curiæ,
rei reductionem, provt plures decisiones ad
idem congessimus *in tractatu de Regia protectio-*
ne 1. part. capitul. 1. *num.* 221. quia tunc exce-
duntur limites potestatis, & defensionis natu-
ralis, provt ibi videre poteris, nisi in casibus
aliàs à iure permissis, de quibus mox dicemus in
declarationem Bullæ Cœnæ Domini *à num.* 68.
& sequentibus.

Aduersus idem etiam sequestrum reclamant
plures Doctores, † regulariter factum in bene- 66
ficiis Ecclesiasticis per Curiam Regiam, vt latè
Viuianus *in tractatu de iure patronatus, lib.* 13.
cap. 52. *per totum, & cap.* 51. *praecedenti*; & in
his etiam terminis Marius Antonius *variarum*
*resol. lib.*3. *cap.* 9. & multa scribit contra huius-
modi sequestrum, Sarabia *in tractatu de iurisdi-*
ction. adiunctorum, quæst. 30. *num.* 38. *& num.* 41.
Ludouicus Gomezius, olim Rotæ Auditor. *in*
*regula de annali, quæst.*46. multis Rotæ decisio-
nibus comprobat, sequestrum appositum per
Iudices laicus non impedire pacificam possessio-
nem, eò quòd sit actus nullus ex defectu pote- 67
statis & iurisdictionis. Quæ tamen decisiones
intelligendæ sunt, & reducendæ ad terminos,
in quibus loquitur Bulla Cœnæ, in cuius dispo-
sitione fundatur, de quibus, & eiusdem intelle-
ctu statim agendum erit, ne Rotæ rigor indi-
stinctè pertranseat.

Sed adhuc respondetur, quòd hæc doctrina
nihil iuuehit in sequestrum apponendum per
Senatum pro tollenda violentia, & vitando scan-
dalo, cùm non sit legitima consequentia: seque-
strum appositum in beneficiis per Iudices laicos
non priuat possessorem possessione; ergo per eum
apponi non potest, siquidem generalis regula sit,
quod sequestrum iudiciale à quouis Iudice,
quantumuis competente, appositum neminem
possessione priuet, *l. licet,* §. *rei deposita, ff. depo-*
siti, quam exornauimus cum multis Doctoribus
in nostris commentariis *de Regia protectione,*
*tom.*1. *p.*2. *cap.*16. *à num.*34.

Et licet *c.*17. *Bulla Cœna Domini,* videatur † re- 68
clamare contra omnia sequestra fructuum, &
prouentuum rerum ad Ecclesiasticar personas vti
tales pertinentium in hæc: *Quivè iurisdictiones,*
seu fructus, redditus, & prouentus ad Nos, & Sedem
Apostolicam, & quoscumque Ecclesiasticas perso-
nas ratione Ecclesiarum, & Monasteriorum, & alio-
rum beneficiorum Ecclesiasticorũ pertinentes vsur-
pant, vel etiam quauis occasione, vel causa sine Ro-
mani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facul-
tatem habentium expressa licentia sequestrantur,
&c. Tamen non includit eius prohibitio modos,
& casus aliàs à iure permissos, & approbatos.

Etenim hoc Bullæ Cœnæ *cap.* 17. nimis gene-
raliter disponit, & propterea non comprehen-
dit casus aliàs specialiter à iure exceptos, &
permissos, maximè Regibus, quibus alicuius
specialis iuris, ex Regaliæ virtute competit, ad
suas manus reducere fructus, seu bona Eccle-
siæ vacantis pro custodia, & tuitione, ne dissi-
pentur, de quo est textus expressus *in cap. gene-*
*rali 3. de electione, lib.*6. cuius sunt verba: *Gene-*
rali constitutione sancimus, vniuersos, & singulos
(qui Regalia, custodiam, siue guardiam, aduoca-
tionis, seu defensionis titulum in Ecclesiis, seu Mo-
nasteriis, seu quibuslibet aliis piis locis, de nouo
vsurpare conantes, bona Ecclesiarum, Monaste-
riorum, aut locorum ipsorum vacantium occupa-
re præsumunt) quantacumque dignitatis honore præ-
fulgeant. Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos
Monasteriorum, & personas cæteras locorum

eorundem, qui hoc fieri procurant: eo ipso excommunicationis sententia decernimus subiacere. Illos verò, qui se (vt deberent) talia facientibus non opponunt de prouentibus Ecclesiarum seu locorum ipsorum, pro tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserint: aliquid percipere districtius inhibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine iura huiusmodi vindicant: ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros in eis sollicitè faciant abstinere, quod ea, quæ non pertinent ad fructus, siue reditus prouenientes vacationis tempore non vsurpent: nec bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam dilabi permittant, sed in bono statu conseruent.

Ex quo text. duo deducuntur; alterum, quòd Regalia custodia bonorum Ecclesiarum antiquitus obseruata non comprehendatur in text. prohibitione. Alterum, quòd probibetur noua vsurpatio, & Regaliæ huiusmodi adquisitio, in cuius text. comprobationem plurimos Doctores, & doctrinas adduximus sup. *cap. 1. à num. 117. cum sequentibus.*

Quare hoc *cap.* 17. Bullæ, generaliter & indistinctè disponens, reducendum est ad terminos dicti *cap. generali*, & iuxta eiusdem distinctionem intelligi, vt procedat in iure huiusmodi, & Regalia nuuiter vsurpata, cui rectè consonant verba dicti *cap.* 17. *Bullæ*, ibi: *Ad personas Ecclesiasticas, &c. pertinentes vsurpant.* Et sic de præsenti, & noua adquisitione, seu vsurpatione, à quo verba tota dispositio præcedens regulatur; quia qualitas adiecta verbo, debet intelligi secundùm tempus verbi, iuxta vulgare axioma, de qua sup. *num.* 34.

Et quia lex loquens distinctè, & cum aliqua qualitate, aut distinctione trahit ad se omnes alias in illo casu & proposito indistinctè & generaliter loquentes, Albericus de Rosa *in l. si quis in principio testamenti, num.2. in oppos. 2. ff. de legatis* 3. quod Sozinus Iunior. *in l. cum filio famil. vers. venio ad apparatum glossa, num.46. de leg.* 1. putat esse notandum Cardin. Mantic. *in tit. de contract. tom. 1. lib 4 tit. 23. num.* 11. Nos *de Regia protectione 1. part. cap.1. num* 68.

Et sic de similibus Regaliis antiquitus pertinentibus Regi circa fructus beneficiorum, & de sequestratione eorum, & reductione ad manus suas ob scandalum vitandum, vt post magnam Doctorum cateruam diximus sup. *à n.* 20. *& sequentibus*, & aliis similibus casibus, in quibus ob eandem rationem & finem fructus beneficiorum, & temporalia cætera bona à Rege sequestrari, & occupari licet, de quibus videre est hoc *cap. à num. 69. & sequentibus, & cap.* 16. *num.* 87. *&* 88. & amplissimè *in 2. part. cap.24. à num.41. cum multis sequentibus, vsque ad finem cap.* Quoniam hæc, & alia similia priuilegia, seu Regaliæ pertinentes ad Principes ex consuetudine immemoriali, aut priuilegio, præseruatæ sunt à probibitione Bullæ Cœnæ Domini, sicuti post innumeros Doctores, scripsimus suprà hac 1. *part. cap.2. sect.5. per totam, à n.*172. & signanter *à n.*191. *cum multis sequent.*

Quod vel fit in complementum decretorum violentiæ, & ad eam sedandam, cuius cognitio ad Regem pertineat, vt sæpè diximus, vel quia Ecclesiastici non obtemperant, sed cum scandalo contemnunt litteras Regis, de quo suprà *cap.1. §. vnic. à num.*82. quoniam hi casus competunt Regi vltra ius etiam ex vetustissima consuetudine, non de nouo quæsita, nec vsurpata, qui reseruantur Principibus vti eorum Regaliæ *in dict. cap. generali*, & per consequens etiam *in dict. cap.* 17. Bullæ Cœnæ, cuius dispositio, & prohibitio generica trahenda est & regulanda per distinctionem, *d.c.generali.*

Ex hac resolutione rectè † & iuridicè fluunt 69
illi omnes casus specialiter decisi à legibus Regiis 18. *&* 21. *& l. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilation.* superiùs adductis, ad secundum argumentum contrariæ partis *à num.* 21. & signanter disponentibus circa sequestrum apponendum in illis, & temporalitatum aliarum priuationem ob scandalum, & damnum Reipublicæ. Qui quidem habent specialissimam rationem vltra eam, & alias generales supra scriptas, nam cum indultis Apostolicis, & immemorabili consuetudine sit prohibitus extraneus ab his Regnis, in illis obtinere beneficium, quia extranei penitùs sunt inhabiles, & incapaces ad illa obtinenda, vt & ipsæ leges Regiæ probant, & Pater Henriquez *in summa, lib.14. cap.12. num.6.* sequitur nouissimè Diana *in resolution. moral. tom. 5. tract. 3. de comitiis & parlamentis, resolut.6.* post principium: Dicentes, quòd in Hispania extraneus est incapax ad obtinendum beneficia, ita vt ipso facto amittat obtenta, vt & alij plurimi affirmant Doctores; & etiam in aliquibus diœcesibus adsint beneficia patrimonialia, quæ aliis non dantur nisi originariis.

Et quia talia beneficia † patrimonialia, ac 70
Iurispatronatus Regij & laicorum impetrantes, ipso facto sunt priuati naturalitate, & absque alia declaratione sunt effecti alienigenæ, & extranei horum Regnorum, atque etiam omnibus priuati temporalibus, & fructibus beneficiorum, prout latissimè ex legibus Regiis, & aliis fundamentis probauimus infrà hoc *c. §. vnico, à n.*90. *cum multis sequentibus*, ideò subiiciuntur pœnis, & incapacitati alienigenarum.

Et sicuti alij exteri ipso facto sunt incapaces, & inhabiles, & vt extranei habentur, & à Re-
gnis † expelluntur, eorúmque ob tam notorium 71
scandalum, & inobedientiam sequestrantur temporalia, prout fructus ipsorum beneficiorum, dum ipsi illa tenent; etiam absentes à Regno, & expulsi, quousque desistentibus illis, alteris conferantur beneficia, iuxta quæ Nos *de Regia protectione* 1. *part. cap.* 2. *à num.* 273. *cum sequentibus*, & superiùs per plures numeros; de quo vlteriùs magis in specie, inferiùs tractandum erit. Imò ob scandalum vitandum cogitur quis suo beneficio obtento iam cedere, vti copiosè diximus hac 1. *part. capitul. 4. à num.* 10. *& sequentibus.*

Et idem pariformiter intelligendum erit in beneficiis iurispatronatus laicorum impetratis in derogationem patronorum, vt nempè dispositio *dict. l. Regia* 21. *lib.* 1. *Recopilation.* (circa sequestrandos fructus beneficij patrimonialis impetrati contra indulta Apostolica, & in derogationem iuris filiorum patrimonialium) extendatur etiam ad dicta beneficia patronatus laici ex identitate, imò ex maioritate rationis, & ex maxima fraternitate, & similitudine, quæ inter vtraque hæc beneficia reperitur, quia vbi militat eadem ratio, idem ius statuendum ex vulgari axiomate, & de similibus ad similia legis dispositio

dispositio protrahitur, *ex l. non possunt, cum duabus antecedentibus, ff. de legibus*, prout latiùs comprobauimus inferiùs hoc *cap.* 10. §. *vnico, à num. 90. cum multis sequentibus*, vbi de hoc articulo tractamus.

Et ab specialitate hac harum legum validum
72 deduces † argumentum in comprobationem no-
stræ opinionis, quoniam licet sequestrum fru-
ctuum & temporalitatum permissa sit in illis ob
specialissimas rationes, quia vel à principio sunt
alienigenæ, & incapaces, vel postmodum alie-
nigenæ extranei, & inhabiles, seu incapaces,
similiter sunt effecti ex prædictis legibus Re-
giis, vel quia aliàs, adsit scandali timor, prout
à num. 20. *& à num.* 64. tamen earum potestas
vltra non progreditur ad repositionem execu-
tionis, imò manifestè inde supponunt, rema-
73 nendam possessionem penes † impetrantem (sal-
tim de facto, licet non de iure, obstante eius
incapacitate ex supradictis ad text. cum mate-
ria *in licet Episcopus de præbendis lib.* 6.) cùm
ipsius beneficij in casibus prædictis fructus tam-
quam temporalitates sequestrari iubeant. Et per
consequens per Senatum illius repositio facien-
da non erit sui decreti retentionis virtute: cùm
per easdem leges Regias aliam vltra sequestrum,
& alias pœnas in eisdem contentas contra exe-
quentes & interuenientes in harum litterarum
executione potestatem non recipiat, & sic intra
earum limites se continere licet.

Hac igitur secunda parte vt tutiori, magis-
74 que probabili (vt vidisti) retenta, † non ob-
stant in contrarium adducta fundamenta, quæ
quidem licet de iure in sui dispositione vera sint,
& procedant, vt licentia ad faciendum porri-
gatur ad iam facta, ea ratione fundantur, quia
actus illi dependent à voluntate & potestate
disponentis, quæ voluntas tacitè præsumitur,
vt qui licentiam dedit ad faciendum, eodem
modo censeatur date ad iam factum, prout pro-
bant iura & Doctores allegati in dict. funda-
mentis, & in indiuiduo eandem rationem red-
dunt Doctores citati, & sequuti à Mieres *de ma-
iorata dicta 4. part. à n 96. cum multis sequentibus*,
videndus etiam Narbona statim citandus.

Probatur etiam, quia verba futuri temporis
75 in actu dependente † à mera voluntate, & po-
testate, seu consensu illius, qui illa protulit,
resoluuntur in tempus præsens, & ad præsens
trahuntur, *glos. in l. stipulationum 5. §. stipulat. in verbo, Daturum ff. de verborum obligat.* Bald.
in l. in vendentis 13. num. 14. col. 3. in fin. versic. Quinto quæro, C. de contrahend. emption. Bursat.
consil. 100. *num* 9. *lib.* 1. latè Rota per Cattarium
decis. 29. *num.* 9. Gratianus *disceptation. forensib. tom.* 1. *cap.* 113. *à num.* 20. Secus quando à di-
sponentis voluntate, & consensu non pendet
actus, vt latè per eundem *à num.* 15. *cum sequen-
tibus.*

76 Nam in iis, quæ pendent à mera † volunta-
te alienius gesta per eum magnam extensionem
recipiunt, etiam ad ea quæ alias illegitima, &
Inutilia iudicarentur, plures singulares refert
doctrinas Mascard. *de probat. conclus.* 924. *num.* 9.
& 10. *& num.* 16. *cum sequentibus*, vsque ad
num. 19. inclusiuè.

At secus est, quando in concedente defuit
77 potestas, vt in nostro casu, † cùm sit limitata,
& redacta dumtaxat ad meros confines, & ter-
minos impediendi executionem, & ad hunc
tantum finem inuentum est hoc salutiferum re-
medium retentionis, quos quidem terminos
transgredi nullo modo potest, cùm vltra eos-
dem cesset omnino potestas ex supradictis fun-
damentis huius secundæ partis, quia in omni
actu humano duo præcisè requiruntur, potestas
scilicet & voluntas, sine quibus † actus vllus 78
geri nequit, sed vitio nullitatis subiicitur, vulga-
re Bald. *cons.* 326. *Rex Romanorum, num.* 2. *lib.* 1.
per text. in l. 2. *C. communia de leg. l. aolle de ac-
quirend. hæreditate*, Houdedeus *cons.* 27. *num.* 6.
lib. 1. Menochius *cons.* 108. *num.* 4. Scipion. Theo-
dor. *allegat.* 30. *num.* 2. Anton. Guixarellus *de-
cis. Neapol.* 36. *num.* 34. Surd. *cons.* 301. *num.* 29.
lib. 3. Mascetar. *lib.* 1. *resolut.* 38. *num.* 18. Ale-
xand. Ambros. *decis. Episcop. Perus.* 23. *num.* 28.
Montet. à Cuena *decis. Arago.* 50. *num.* 1. Bur-
gos de Paz *in l.* 3. *Tauri* 5. *part. num.* 442.

Hoc probatur etiam ex doctrina Baldi *in l. certum, col.* 10. *C. de testamento milit.* docentis,
quòd permittens † aliquid de nouo facere; vi- 79
detur confirmare iam factum, nisi alia ratio in
contrarium suadeat, & notat Castrensis ibidem,
& *in l. conditio, §. si sic ff. de condit. & demon-
strat.* & alij plures Doctores citati per Narbo-
nam *in l.* 10 *glos.* 3. *num.* 24. *& sequentibus, lib.* 1.
tit. 6. *Recopilation. tom.* 3. & cum nulla maior ra-
tio dari possit, quàm defectus potestatis in di-
sponente; ideò de alia curandum non est.

Et quia repugnat omnino natura negotij, in
quo hoc remedium † extraordinarium datum est 80
ad impediendum ne fiat; quare trahi nequit ad
iam factum, quia post factum confugi necesse
est ad remedia ordinaria iuxta textum *in dict. l.* 1. *§.* 1. *& l. de pupillo, §. nunciationem, & in l. loci, ff. de noui operis nunciat.* cum aliis addu-
ctis sup. ad secundum fundamentum huius 2.
part. per tot. à num. 43. *& seqq.*

Pariformiter, & ad secundum & tertium ar-
gumentum † contrariæ partis, de quibus *à n.* 15. 81
& sequentibus, respondetur, fatendo doctrinas
tangentes sequestri appositionem, in casibus
scilicet, quibus congruit, quando iam litteræ
Apostolicæ executioni datæ sunt, iuxta quæ la-
tiùs diximus ibidem, *& à num.* 64. *cum multis
sequentibus.* Non tamen ex eo rectè sumitur ar-
gumentum ad actualem repositionem directè,
& immediatè faciendam per Senatum (in qua
consistit tota hæc nostra disceptatio) quam fa-
cere Senatum directè in executionem sui decre-
ti validè, & probabiliter negamus, & iustè, vt
arbitror, impugnamus ex defectu potestatis, quia
non sunt adhibenda remedia, quibus exceditur
modus defensionis, & moderamen inculpatæ
tutelæ, quæ consistit in conseruatione reueren-
tiæ debitæ Sedi Apostolicæ, vt *in cap.* 2. supra
diximus per Doctores ibidem à principio cita-
tos, & faciunt ad propositum mirabilia verba
text. *in cap. de homine 7. de Baptismo*, ibi: *Cùm
ergo falsa sint abiicienda remedia, quæ veris sunt
periculis grauiora, &c.* Potiùs enim relinquen-
da est violentia impunita, quàm terminos le-
gitimæ defensionis transgredi, vt satis probatum
est in 4. fundamento huius secundæ partis *à
num.* 61. *cum seqq.*

Mirabilis est etiam ad hoc † propositum do- 82
ctrina Diui Ambrosij relata *in cap. denique* 14.
q. 5. vbi sic dicit Pontifex: *Denique si non po-
test subueniri alteri, nisi alter lædatur, commodius
est, neutrum iuuari, quàm grauari alterum, &c.*

M 3 Quam

Quam doctrinam exornat Ioannes Mariæ No-
uarius *in voto* 42.*n*.4.*&* 5. & iterum *in praxi ele-
ctionis, & variationis fori, q*.7. *num*.19. præcipuè
ad finem *section*.3.

83 Nec etiam est curandum, † quod aperitur
via fraudibus, prout in d. 3. argum. Tùm quia
eas euitare directè potest vix Senatus ex limi-
tata potestate; tùm etiam quia non procedit
illa regula, quando principaliter non fiat, sed
secundariò, & in potentiam consecutiuam, vt
limitat Augustin. Barbos. *axiomat*. 102. *num*. 4.
maximè quia satis fraus impetrantis purgatur
ex sequestro fructuum beneficij, quo remedio
adhibito iam dici non potest, quod ex sua ma-
licia & dolo fructum consequitur, ex abundè
superius assertis.

84 Hanc tamen nostram opinionem † limitabis,
vt non procedat, quando pendente hoc recur-
su ad Regem, & dum in Senatu disceptatur su-
per cognitione, & examine causæ legitimæ re-
tentionis; pars vel originalium litterarum vir-
tute, vel earum copiæ irruat, & tanta furoria
audacia attrectauerit, possessionem apprehende-
re, & illas exequi, quia tunc proculdubio po-
terit Senatus attentatum illud violentum repo-
nere, ne fortè perueniatur ad scandalum. Tùm
quia sicut ipse Iudex executor tenetur superse-
dere postquam rescripsit ad Papam, & tene-
tur spectare consultationis resolutionem, iuxta
text. singularem *in cap. multum stupeo*. 2. *q* 6. ibi:
*Expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta re-
scriberem*, iunctis iis quæ sup. *cap*.1. §. *vnico*, &
infrà hoc *cap. à num*.93. *cum sequentibus*. Ita pa-
riter postquam in Senatum afferuntur litteræ ad
eumdem effectum supplicandi, informandi, &
rescribendi Pontificem Maximum, & interdùm
quòd in eo examinatur causa interitus Reipu-
blicæ, & damni publici, executor ipse superse-
dere tenetur, cum examen illud sit quid præpa-
ratorium destinatum ad prædictum finem re-
scribendi, idem etenim ius est in præparatoriis,
quod in præparatis, *l. ordinarij* 13. vbi Bald.
num.2. *C. de rei vendicat*. Petrus Barbos. *in l. hæ-
res absens. in principio. num*. 196. *ff. de iudiciis*,
Gacherianus *decis*. 78. *num*. 5. 6. *&* 16. Couar-
ruuias *lib*. 1. *variarum cap*. 4. *num*. 7. *&* 8. Fari-
nac. *in praxi criminal. num*. 144. ex text. *in cap.
de prudentia. de donation. inter* Doctores *in ru-
brica, C. de edendo*, Decius *in rubrica, lectura*
1. *num*. 8. *de iudiciis*, & ibi Ripa *num*. 27. Ale-
xand. *consil*. 58. *n*.7. *lib*. 1. Mandellus *consil*. 208.
num.3. Caldas Pereir. *in l. si curatorem habens,
verbo, Implorandum, num*.31. *C. de in integrum
restitut*. Gutierrez *de iurament. confirmatorio*, 3.
part. cap.12. *num*.6. Bald. & alij Surdus *consil*.42.
num.17. Bossius *tit. de foro competenti, num*. 117.
Gamba Curia *de immunit. Ecclesiar. lib*.6. *cap* 8.
num.3. Carlebal. *de iudiciis, disputat*. 2. *q*. 4. *sub
num*.204 *pag*. 101. *ad fin*.

Tùm quia est articulus facti incidens in ne-
85 gotio principali coram † Senatu pendente, qui
de facto etiam rei spiritualis incidenter ad cau-
sam principalem licitè cognoscit, sicut & iudex
quilibet sæcularis, prout plurimos Doctores
ad id citauimus sup. hac 1. *p. cap*. 8. *à num*. 26.
vers. Hoc ipsum firmant omnes Doctores.

Tùm etiam quia secundùm magis commu-
86 nem, & vsu, & consuetudine † receptam in
Hispaniarum Tribunalibus supremis doctrinam
de causa possessoria beneficiali posse cognosci
ab illis nempè laicis, prout multis Doctoribus
citatis probat Iacob. Cancerius *variarum reso-
lut. lib*.3. *cap*. 14. *cum sequentibus*, & sup. abun-
dè prosequitur cuncta cumulans Castillo *de ter-
tiis, cap*.12. *à num*.41. Fontanella *de pactis nu-
ptialibus clausul*. 7. *glos*. 3. *p*. 10. *à num*. 48. *p*. 2.
Ludouis. Post. *de manutentione, obseruation*. 6.
à num.27. qui omnes infinitos penè alios Do-
ctores cumulant; ac insuper Senatui reseruata
est authoritas vindicandi audaciam, & irreue-
rentiam † contra partem, & iudicem sic fraudu- 87
lenter exequentem contra leges Regias ita dis-
ponentes, ad ea quæ latiùs deduximus *de Re-
gia protectione* 1. *p. cap*.7. *à num*.34.

Tùm etiam, quia licet facultas data ad su-
persedendum in executione, non verificetur in
executione iam facta: tamen quando ipsa exe-
cutio fuit attentata, & nulla, tunc intrare fa-
cultatem supersedendi, semel ac iterum Rota
declarauit, prout in illa Celsonen. *Præceptoriæ
coram Coccino, & in alia Tarraconensi*, ibidem
per Rotam relata, quas adduximus superiùs,
num. 57. ideóque cum hæc possessionis appre-
hensio furtiuè, attentatè de facto, & nulliter
fuerit facta; poterit Senatus illam liberè repo-
nere tanquam incidens in causam, & ex vi &
natura facti incidentis in principali articulo vio-
lentiæ, & retentionis.

Vnum tamen vtile ad hoc † notabis (ad de- 88
struendam malitiam fraudulentam impetrantis,
sic volentis suas litteras exequi recursu penden-
te in Senatu) quòd ad exercitium iurisdictionis
requiritur præsentatio coram iudice delegato
litterarum originalium, vel aliàs authentica-
rum, quare si copia non solemniter deducta
cum citatione partis, & decreto iudicis fuerit
præsentata ab impetrante Iudici delegato; pro-
cessus & executio eius virtute erit inanis, &
nulla, nullúmque iuris producet effectum: ita
latissimè post plures Doctores, & Rotæ deci-
siones probant Nicolaus Garcia *de beneficiis 6.
part. capitul*. 2. *à num*. 16. 17. *&* 18. & supra.
Quare sibi sic apprehensa possessio, & facta
executio nihil prodesse potest, nec impediet at-
tentati repositionem per Senatum faciendam ex
supradictis.

*Efficax remedium, quo generaliter consu-
litur vim patienti ex litterarum
executione iam peracta.*

Mihi indies meditanti super hac nostra iu-
ris † rigore vallata opinione (à qua de- 89
sistere nullo modo potui, & eidem (vt arbitror)
per omnes insistendum, efficax occurrit reme-
dium in suo genere licitum, legitimum, & per-
missum, quo per indirectum, & causatiuè sal-
tim effectum queat sortiri salubre illud retentio-
nis decretum per supremum Senatum, legitima
existente causa, expeditum, per coniunctio-
nem videlicet, & cumulationem duorum reme-
diorum, se ad inuicem iuuantium, ita vt ex
vtroque simul iuncto retentionis decretum li-
berè, & absque impedimento suum plenarium
consequatur effectum, vt clarè ex dicendis pa-
tebit. Quod meo videre hallucinati videtur
Pater Henriquez laudatus infrà *cap*. 11. *à n*. 59.
licet sub magna terminorum confusione, ob-
scurè,

ſcurè, & intricatè, prout ibidem adnotauimus eiuſdemmet verbis ad litteram relatis.

Dato igitur in Senatu decreto retentionis lit-
90 terarum ipſis † tamen iam executis, compareat pars, vel Regius Fiſcalis coram eodem executore, & alleget eandemmet cauſam, ſcandali ſcilicet, & damni publicæ vtilitatis, qua motus fuit Senatus ad ita decernendum (cùm omnes retentionis cauſæ ad hoc principium, & fundamentum ſint redactæ, prout ſup. *cap.* 3. cum quatuor ſequentibus, *cap.* 5. *hac* 5. *part.* diximus) & petat repoſitionem executionis (cùm nulla fuerit, & attentata, vt mox oſtendam clarè) & à non repoſitione, & ab executione litterarum Apoſtolicarum tanquam nulliter, & attentatè facta appellationem interponat, vel ad illuſtriſſimum Nuntium horum Regnorum, vel ad Sanctam Sedem Apoſtolicam, & ob negatam delationem & executionis repoſitionem recurrat ad eundem Senatum per viam violentię, quo indubiè, & iuſto fondamento ex mox dicendis, ibi dabitur decretum violentiæ, nempè: *Que el juez Eccleſiaſtico que deſta cauſa conoce, hazo fuerça en no otorgar la apelacion interpueſta, que la otorgue, y reponga lo hecho deſpues della, ò en el tiempo que pudo interponerſe*, iuxta quæ Nos *in tractat. de Regia protectione* 1. *part. cap.* 2. *à num.* 199. *cum ſeqq.*

91 Et tunc intimato iudici † executori hoc decreto violentiæ, cui ipſe omnino parere debet, & ad vnguem obtemperare deferendo, & reponendo omnia geſta poſt appellationem, & in tempore, quo potuit interponi, prout abundè probauimus *dict. tract.* 1. *part. cap.* 2. §. 1. *per totum*; & facta hac repoſitione, res redditur integra, & reducitur ad illum priorem ſtatum, quo
92 litteræ executæ non erant, † & hinc intrare rectè poteſt decreti Senatus retentionis prius expediti executio, in cuius complementum non ſolùm litteræ Apoſtolicæ detinentur; ſed & omnia acta ad executionem earum pertinentia, ne vlteriùs illis vtatur aliquis, donec ſummus Eccleſiæ vniuerſalis paſtor, ad quem ſupplicatum ſtat, meliùs de cauſa legitima ſuſpenſionis inſtructus, & informatus, dignetur per ſuam piiſſimam, & paternalem miſericordiam de remedio vtiliori prouidere.

Singulas inſuper huius miraculoſi, efficaciſque remedij partes ſpecialiter iuſtas oſtendam.

Certi namque iuris eſt, quòd in omnibus iis
93 cauſis, † quæ legitimæ ſunt ad ſuperſedendum in litterarum Apoſtolicarum executione, de quibus *cap.* 3. *cum ſequentibus*, ſuprà, quæ omnes tendunt ad euitandum ſcandalum, & damnum Reipublicæ, vt ibidem vidiſti: In omnibus ipſis iudex executor, cui litteræ ſunt directæ, non ſolum poteſt, ſed imò præcisè, & omnimodo tenetur ſuperſedere, quia exequi non poteſt, ita probat, & iura Canonica intelligit poſt alios Maſtrill. *de magiſtratibus*, *lib.* 5. *capitul.* 9. *num.* 222. Rippa *in cap. ſi quando de reſcriptis*, Marauta *diſput.* 1. Afflictis *conſtit. pacis cultum*, *num.* 57. *rubrica* 8. *lib.* 1. Foller. *conſtit. Magiſtri iuſtitiarij*, *num.* 5. & 8. Capiblanc. *de Baronib. pragmatic.* 14. *num.* 47. Rodericus Suarez *allegat.* 12. *à num.* 48. Giurba *conſil.* 59. *n.* 76. *in fin.* Atque etiam illa doctorum caterua à nobis congregata in vnum, *cap.* 3. *à num.* 23. *verſicul. Quare iuſtiſſimè ſancitum eſt*; ad quæ loca te remitto, quia amplius non repeto, & alibi pluries atque pluries id quoque diximus *in dict. cap* 3. cum quatuor ſequentibus.

Et eſt textus expreſſus *in cap. reſcripta contra ius elicita ab omnibus iudicibus præcipimus refutari, niſi fortè aliquid eſt, quod non lædat alium, &c.* 25. *quæſt.* 2. Id ipſum etiam probant text. *in cap. Imperiale*, *& in cap. nec damnoſa fiſco*, *& in cap. dicenti*, *eadem cauſa & quæſt.*

Ad hoc ipſum ſubtiliter † pondero verba, 94
quibus attentè vſi fuere Pontifices *in c. ſi quando de reſcriptis*, ibi: *Aut per litteras tuas, quare adimplere non poſſis, &c. & in cap. cum teneamur de præbendis*, ibi: *Aut ſi non poteſt ei ſine ſcandalo prouideri, &c.* Quibus quidem verbis manifeſtè docet Pontifex, quòd vbi datur legitima cauſa, & à iure approbata ad ſuperſedendum, deficit tunc in executore poteſtas exequendi.

Nulla enim in iure maior † nullitas, quàm 95
defectus poteſtatis, & quod vltra poteſtatem fit à iudice, maximè executore, nulliter fit, Boerius *deciſ.* 299. Oliuan. *de iure fiſci*, *cap.* 15. *num.* 39. Riminaldus Iunior. *conſil.* 281. *num.* 70. Rota diuerſorum, *deciſ.* 666. *num.* 4. *part.* 1. Bertazola *conſil.* 465. *num.* 24. Pariſ. *de gabell. part.* 3. *num.* 73. Nizol. *allegat.* 2. *num.* 21. Vantius *de nullitate ex defectu iuriſdictionis*, *num.* 5. Marius Giurba *deciſ.* 96. *ſub num.* 10. de quo nos abundè *in tractatu de Regia protectione* 4. *part. cap.* 6. *à num.* 3. & ſupra optimè *in cap.* 3. *à num.* 36. *& à num.* 64. & eſt textus qui hoc idem probat *in l. quicumque*, *& in l. qui contra noſtra*, *C. de executoribus*, *& exactoribus*, *lib.* 12. Quibus quidem iuribus, & locis amplius latè probatur, idem eſſe defectum poteſtatis, & iuriſdictionis in executore, ad effectum cauſandi nullitatem.

Prædictis adde etiam communem Doctorum
resolutionem, † quæ habet, quòd licet executor 96
ſententiæ non poſſit cognoſcere de exceptione labefactante ſententiam ſuperioris; tamen quando eius datur nullitas notoria, ipſe executor illã præcisè, & neceſſariò tenetur admittere, non ad effectum cognoſcendi, & determinandi ſuper illa; ſed ad effectum ſuperſedendi in executione, & reſcribendi ſuperiori, qui ſententiam tulit; ita latè probant Petrus Barboſa *in l. ſi prætor.* 75. *in principio*, *& in* §. 1. *ff. de iudiciis*, *à fol.* 770. in magnis & incluſ. ibidem *à num.* 41. *& ſequentibus*, *& in* §. *Marcellus*, *à principio*, *& à num.* 62. *& ſequentibus*, Zeball. *de cognition. per viam violent. lib* 2. *quæſt.* 146. per totam, optimè Ioann. Hieronym. Campanil. *diuerſorum iuris*, *rubrica* 11. *cap.* 13. *à num.* 254. *& ſequentibus*, Cardin. Tuſchus *practicarum concluſ. litt. S. concluſ.* 142. *& littera R. concluſ.* 267. Scaccia *de appellat. quæſt.* 11. *à num.* 193. *cum ſequentibus*, quo limitabis, quod generaliter diximus *de Regia protectione* 4. *part. cap.* 7. *à num.* 15. *& ſequentibus*; prout etiam declaraui 3. *part. cap.* 9. *à num.* 33.

Igitur appellatio hæc duobus ex capitibus
iuſta & legitima efficitur, † cui vt licitæ ab exe- 97
cutore deferendum eſt; primò quia proceſſit tempore, quo debebat conquieſcere, & ſuperſedere, & ſic ab eo procedente, & eius proceſſu appellatio licita & legitima eſt, & violentiæ decretum in Senatu datur, Nos *in tractatu de Regia protectione*, 3. *part. cap.* 10. *à num.* 174. *& 4. part. cap.* 11. *à num.* 4. & meliùs poſt Ioannem Monach. Pariſ. Boniſac. Bald. Cinum, Ab-

bat. & Caputaquensem diximus de Regia prote-
ctione 2. part. cap. 18. num. 44. Et rursum, vbi
98 simul probauimus, omne gestum † à iudice
tempore, quo debebat conquiescere & superse-
dere esse nullum ipso iure, & perinde legitima
appellatio, vt eius virtute obtineatur in Sena-
tu decretum violentiæ, Que otorgue y reponga.
Vltra quos, & quod processus gestus à Iudi-
ce tempore, quo debet conquiescere, & super-
sedere probant Glossa in cap. Index, verbo, Pro-
ponatur, & ibi Francus, & Gemioian. de offic.
Delegat. in 6. Bart. & alij in l. quia poterat. n. 4.
ad Trebellian. Salicet. in Authent. offeratur, C. de
litis contest. cap. cum speciali, & ibi Perusi. n. 64.
de appellation. Granut. theorem. 17. sub num. 1.
Lapus allegat. 1. Roman. consil. 220. num. 3. vbi
Mandos. Alexand. consil. 104. num. 4. volumin. 5.
& consil. 89. num. 3. volumin. 1. Gaill. obseruat. 33.
num. 12. lib. 1. Zeballos contra communem, q. 680.
Villadiego foro ind. lib. 2. tit. 1. l. 22. num. 11. Ca-
sane. consil. 30. num. 21. Tuschus littera S. con-
clus. 913. num. 25. Minsinger. centur. 4. obseruat.
59. Paris. consil. 89. num. 7. volumin. 3. Guaz. reo-
rum defens. 1. capitul. 19. num. 37. & 55. Cephal.
consil. 241. num. 19. Ruinus consil. 6. num. 5. vo-
lum. 4. Menoch. consil. 865. num. 15. Chircho.
communium opinionum, centur. 3. conclus. 95. In-
strigol. lib. 3. singul. 79. num. 182. Couarruuias
practicar. cap. 26. Azeued. in l. 1. num. 8. tit. 16.
lib. 4. Recopilation. Giurba consil. 9. num. 1. & n. 3.
Millis in repert. verbo, Iurisdiction. Vetall. de-
cis. 7. num. 1. part. 3. Osascus decis. 84. num. 3.
Marante de ind. part. 4. distinct. 16. num. 4. & p. 6.
tit. de appellat. num. 4. Scaccia de appellat. q. 5.
sub num. 116. & quæst. 14. num. 61. Morla in em-
porio, tit. 2. de iurisdict. in præmiss. num. 211. Ca-
ualcan. decis. 28. num. 112. part. 2. Bursatus con-
sil. 21. num. 20. Rebuffus tit. de recusat. artic. 6.
glos. 1. num. 2. Anton. Gabriel. tit. de iudiciis, con-
clus. 5. num. 1. Costa de scientia inspect. 85. n. 26.
Lancellotus de attentatis, part. 2. cap. 6. num. 4.
Gregor. Lopez in l. 22. glossa magna, tit. 4. p. 3.
Doctor Valençuela Velasquez cons. 43. n. 170. &
sequentib. tom. 1.
Secundò etiam dicitur ista hæc appellatio le-
gitima, quia ab actu nullo, etiam in materia
99 executiua, † & sui natura priuilegiata licita est
appellatio, quæ simul habet vtrumque effectum
ex reg. l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata, la-
tissimè probauimus in dict. tractatu de Regia pro-
tection. 3. part. cap. 9. à principio, & à num. 21.
cum sequentibus, & per totum. Et quando in
110 executore † deficit potestas, vt appellatio so-
spensiua licita sit, multa scitu dignissima per Nos
in eodem tractatu 4. part. cap. 6. à principio per
totum, quibus quidem locis & alibi passim
abundè videbis de iustificatione huiusmodi ap-
pellationis, & eius effectu suspensiuo, vt vim
fieri declaretur in Senatu.
Hinc succedit, quòd quando executor nulli-
101 ter processit ad executionem † litterarum Apo-
stolicarum, per comparitionem partis legitimæ,
statim & ante omnia tenetur reponere possessio-
nem, & alia omnia gesta tanquam nulla, & at-
tentata in pristinum statum, & appellatio ab
ipso executore, & toto eius processu interiecta
per nouiter comparentem includit gesta omnia
à principio, ita latissimè per Rotæ decisionem
& alios Doctores comprobauimus in dict. tra-
ctatu 1. p. c. 5. à n. 66. & seqq. & obiter c. 6. n. 62.

Quare per hanc repositionem † titulus redu- 102
citur ad non titulum, causa ad non causam,
possessio ad non possessionem, & res redditur
ad suum priorem statum, quo erat ante execu-
tionem factam, de quibus quia multa diximus
in his terminis de executione, actibus & sen-
tentiis repositis in dict. tractu 4. part. cap. 14. per
totum, & præcipuè à num. 140. cum multis se-
quentibus, post magnam Doctorum exornatio-
nem; amplius non tracto.
Inde fit, quòd cum mediante hac repositio-
ne (legitimo modo † permisso facta) sit subla- 103
tum impedimentum, & inconueniens conside-
ratum in fundamentis secundæ partis quæstio-
nis, à num. 32. & sequentibus; prout erat execu-
tio præcedens litterarum Apostolicarum, quam
Senatus per se ipsum directè reponere non po-
test in sui decreti retentionis executionem, vt
superiùs abundè probauimus, & resoluimus:
sequitur vt hac indirecta via, semel facta repo-
sitione, subintret decreti Senatus retentionis
executio, quia res semel prohibitionem euasit,
ac ideo semper durat † libera, de quo plurimas 104
doctrinas congessimus in dict. tract. 3. part. cap. 4.
à num. 55. cum multis sequentibus, & de variis
effectibus, & exemplis benè comprobatis rei
redactæ ad priorem statum, † & naturam, vide- 105
re per te insuper poteris apud Mieres de maiora-
tu 1. part. q. 38. à num. 184. & num. 290. quæ
rectè conducunt.
Et facit alia doctrina, quæ † huic multum 106
similis est, de qua Nos eodem tract. 4. part. c. 8.
num 91. num. 96. & num. 92. quo diximus, quòd
si quis per executoriales fuit condemnatus ad
restitutionem rei, qua fuit à tertio spoliatus,
contra quem intentans remedium possessorium
obtinuit primam sententiam, quæ eiusdem spo-
liati fauorem exequitur; statim poterit ille
prior victor suas executoriales exequi ab eo in-
stanti, quo res cæpit semel intrare in potesta-
tem condemnati.
Non minus conducit alia † illa doctrina, de 107
qua Nos exactè in tractatu de protectione Regia
4. part. cap. 9. à num. 158. & sursum à num. 156.
vbi, licet in condemnatum ad rem restituen-
dam, nequeat fieri executio, quia illam tempo-
re litis motæ, & condemnationis non possidе-
bat, si tamen res ad suas manus peruenіat post-
ea; statim, quod ceperit possidere, fiet in eum
executio absque nouo processu, quod post plu-
rimos Doctores probauimus latiùs, quibus ad
Idem adde Iacobum Gallum consil. 5. per totum,
maximè num. 9. & 10. & num. 5. Vincentium
Carocium de exceptionibus, exceptione 21. n. 32.
& est text. in l. 3. §. 1. ff. de executione rei iudica-
tæ, vbi Bart. dicit esse text. litteris aureis scri-
bendum, & numquam obliuiscendum.
Hoc remedium nota, quoniam est valdè vti-
le, & omnino indies necessarium, securum, le-
gitimum, constans & licitum atque consίde-
ratum, quòd alibi nec videbis, nec audies in re
tam graui, & articulo tam difficili, & quotidie
controuerso.
Quæ quidem comprobatio licet vniuersali-
ter omnibus casibus retentionis contingentibus
sit omnino adaptabilis (vt ad oculum vidimus,
& probauimus) non desinam insuper † aliquos 108
alios particulares recensere, & comprobare, &
noua aliqua, vtilissimáque discurrere circa con-
tradictores comparentes post executionem per-
actam,

actam, & sic re iam non integra, quæ alibi non reperies sic explicitè digesta. Ex quibus apparebit, quod ille oppressus, qui habuit ius ad proponendum, & intentandum remedium retentionis, & obtinendum in Senatu decretum affirmatiuum super ea; habet etiam ius comparendi coram executore, & executione litterarum iam peracta, & ab eo petendi repositionem, illámque obtinendi indistinctè in cunctis casibus, in quibus obtentum fuit earumdem litterarum retentionis decretum.

Et imprimis, si contradictor sit possessor, &
109 compareat post † executionem factam, & missionem in possessionem, ipso tamen possessore non citato, nec cum eo adhibita causæ cognitione; potest quandocumque comparere, & possessionis repositionem petere, quæ in primis, & ante omnia facienda est ab eodem iudice executore, quia cum immissio fuerit nulla; res non desinit esse integra (vt statim probabo) & optimè comprobauimus per expressam Rotæ decisionem, & alios plures Doctores 1. *part. cap. 5. à num. 66. cum sequentibus, de Regia protection.* Quibus adde Menochium latè tractantem hunc articulum *de adipiscend. remed 4. à num.* 627. post Barth. doctrinam, quam omnes sequi firmat Zuchardus, & alij multi Doctores, quos sequitur referens D. Ioann. del Castillo *controuersiarum, tom. 1. cap* 24. *num.* 170.

Et vnum attende circa has doctrinas, & alias plures applicandas, quòd immissio in posses-
110 sionem † virtute gratiæ Apostolicæ regulatur secundùm regulas interdicti adipiscendæ possessionis ex *l. fin. C. de edicto diui Adriani tollen.* & eiusdem regulis subiicitur, vt statim probauimus ex plurimis Rotæ decisionibus sic expressè decidentibus *à num.* 148.

Ex vero fundamento & ratione præcedentis
111 doctrinæ † inferre primò poteris ad litteras Apostolicas impetratas ab alienigena, & non originario horum Regnorum, qui cum sit incapax ad hæc beneficia, & omnino inhabilis mediante immemoriali & laudabili consuetudine horum Regnorum indultis Apostolicis confirmata, vt plures leges, *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation.* firmant, prout & superiùs hoc *cap. à num.* 70 *versic. Ab hac tamen regula excipitur, &c.* Imò talis alienigenæ possessio, quæ est
112 contra prohibitionem statuti; † dicitur improba, & non manutenibilis, Bocatius *de interdict. vti possidet, cap. 4. in fin.* Rota *diuersorum, decis.* 41. *num.* 1. *part.* 2. Ludouisius post *in tractatu de manutentione, obseruat.* 44. *num.* 51. *vbi à n.* 29. plurimos citat, vt idem sit, quando possidenti resistit ius, & cum sit apprehensa virtute tituli nullius & inualidi, dicitur vitiosa, & ad nihilum prodest, vt abundè probat D. Ioann. Baptista Valençuela Velasquez *in consil.* 177. *à num.* 84. *vsque ad* 91. inclusiuè. Et nos latiùs infrà 3. *part.* huius tractatus.

Consonat, quòd quando prior immissio, & possessionis apprehensio fuit nulla, seu aliter vitiosa, habetur pro vacua, & quæ ad nullos iuris effectus considerabilis est, adeò vt minimè contradicere, & impedire possit alium postmodum ex legitimo titulo venientem, & petentem talis possessionis immissionem, & in concursu harum duarum possessionum hæc vltima vti legitima manutenetur, vti ex quàm pluribus Rotæ decisionibus, comprobat Ludoui. Post. *de manutentione, obseruation.* 71. *à num.* 70. *& sequentibus.*

Inde est, vt cum executio prout etiam ipsæ
litteræ sint nullæ ipso iure; † quandocumque 113
quilibet comparuerit etiam post factam immissionem earum virtute obtinebit omnino antè omnia repositionem petitam, & appellatio eius dicitur legitima, idem est in beneficiis patrimonialibus (vt statim) quia iste (cum nulla fuerit executio litterarum ob incapacitatem, & virtute litterarum similiter nullarum) quandocumque comparuerit, dicitur re integra comparere, quoniam per executionem præcedentem, aut alium actum nullum res non desinit esse integra; ista est mirabilis Rotæ decisio in terminis 57. *num.* 8. vt per Viuianum *in tractatu de iure patronat.* vbi plurimæ decisiones aliæ citantur ad idem, variæque doctrinæ conducibiles, quòd actus præcedens, si est nullus, res non desinit esse integra, probant insuper Parisius *consil.* 98. *num.* 27. *lib.* 3. Lancellot. Rubert. *de attentatis* 2. *part. cap.* 3. *in præfat. num.* 97. *&* 98. Ægidius *decis.* 699. Puteus *decis.* 2. Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effectu* 1. *num.* 311. *fol. mihi* 106. Et quoad omnes suos effectus iudicatur, ac si gestus non fuisset, alios plures Doctores infra 1. *part. cap.* 11. *illatione* 3. *à num.* 65. & in illationibus superioribus, *à n.* 58. *cum multis sequentibus.*

Ad quam doctrinam † nempè quod per actum 114
nullum præcedentem res non desinat esse integra, plurima conducibilia adducit, hanc comprobant, Prosperus Farinacius *in tractatu de testibus; quæst.* 75. *à num.* 98. *cum sequentibus;* quem vide, conducunt etiam plures effectus resultantes ex actu nullo præcedenti, vt scilicet, quod per ipsum non perpetuetur iurisdictio, non inducatur litispendentia, non expiret potestas, non interrumpatur præscriptio, & alios plures quos congessimos *de Regia protectione* 3. *part. cap.* 9. *à num.* 13. *cum sequentibus*, & à principio cap. quibus adiunge, quæ etiam latè & doctè cumulat Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effect.* 1. *à num.* 298. *vsque ad num.* 318. plurimos ad singulas † congerens Doctores; & ra-
tio est, quia non præstat impedimentum, 115
quod de iure non sortitur effectum ex regula iuris.

Quò pertinet, quòd licèt lite iam contesta-
ta præcludatur via exceptionibus dilatoriis, ex 116
vulgatibus; tamen quando exceptio † dilatoria illa talis sit naturæ, quæ reddiderit processum retrò nullum; rectè admitti & opponi potest post litem iam contestatam, *l. licet*, vbi Barth. & Doctores, *C. de procuratoribus*, latè Felinus *in cap. exceptionem, col.* 9. *versicul. Fallit octauo, de exceptionibus*, Alexander. & Doctores *in l. ita demum, C. de procuratorib.* Ioseph. Cumiæ *in ritibus magnæ Curiæ, cap.* 1. *num.* 39. *fol. mihi* 19. consonat, quòd licet executio instrumenti impediatur per sententiam illud vulnerantem; si hæc est nulla, instrumentum liberè exequitur, vt ex Coccino & Rotæ decisione rectè obseruat Antonius Amato *variar. resolut. tom.* 2. *resol.* 81. *num.* 17.

Idem prorsus ex paritate † rationis dicendum 117
erit in litteris impetratis ad beneficia patrimonialia ab eo, qui non sit filius patrimonialis quibus tantum beneficia hæc conferri possunt, & aliter facta prouisio est nulla ipso iure, vt in terminis

post

post plurimos Doctorea diximus *de Regia protectione 3. part. cap. 9. à num. 38. & sequentibus*, & ex similitudine, & maxima fraternitate horum beneficiorum, & iurispatronatus laici, de qua latè infrà hoc *cap. §. vnico, à num. 100. & sequentibus*; idem dicendum erit io istis iurispatronatus beoeficiis, de quibus plurima attulimus in proposito iofrà *num. 164. cum multis seqq.*

118 Et nota quia in his easibus, † quilibet vassallus horum Regnorum habet ius ad oppositionem hanc faciendam, & quilibet dieitur legitimus contradictor, vt de beneficiis impetratis ab alienigenis, vt possit quilibet vassallus ratione authoritatis, & præeminentiæ Regis, proprij iuris & interesse quod habet, supplicare, & contradicere, ac se opponere, & petere retentionem litterarum; *est lex expressa 14. àd finem, tit. 4. lib. 1. Recopilation.* ibi: Y otrosi mandamos y damos faculiad à todos y qualesquiera nuestros subditos y naturales, que sobre esto puedan oponer, y hazer resisteneia, pues la tal oposicion es sobre la exempcion y honra y guarda dela preheminencia de su Rey, y de
119 su patria, &c. Et quod quilibet pro sola † præeminentiæ Regis defensiooe sit legitima persona, & contradictor; est textus expressus *in l.2. C. vt nemo priuatus*, facit *l.1. tit.13. part.* 2. dùm tractans de honore Regis, & vtilitate eius per vassallum curanda, inquit: Por ende debe catar muy de luene las cosas que son a su honra y à su guarda, y ser mucho ansioso para alegarlas y acrecentarlas, y las que fueren à su daño desviarlas, y tolletlas.

Et ex hac ratione prouenit, quòd sicut Princeps potest non admittere in suo Regno Prælatum sibi suspectum, & noo affectum; atque se electioni, de eo factæ opponere, vt quam plurimis citatis Docturibus scripsimus in nostris commeotariis *de Regia protectione 3. part. cap.* 10. *n.*241. Azor. *institut. moral. tom.*2. *lib.* 6. *cap.* 14. *vers. Queres*, Carolus de Grassis *de effectib. Clericatus effectu 1. num.* 1039. Velleta *de disquisitione Clericuli, part. 1. tit. de funero Clericor. personali* (de quo suo loeo infrà 3. *part.* plenissimè erit agendum) ita pariter quilibet eius vassallus de populo potest se huiusmodi electioni opponere, & impugnare electionem factam ad dignitatem Ecclesiastieam eò quòd electus non sit gratus, & affectus suo Principi: prout in indiuiduo probant Ioann. de Anania *in cap. quod sicut, num. 3. de electione*, vbi Ancharran. *num. 5.* Corta *immemoralib. verbo, Episcopi*, Mandagotus *de electione nouorum Prælator. in Miscellaneis, tit. electus an reprobari possit, vers. Elect. Episcop.* Marius Muta *in Capitibus Regni Siciliæ, tom. 3. cap. 21. num. 37. ad fin. & cap. 12. num. 27.*

120 Et quod tam in iis, quàm † in beneficiis patrimonialibus, quilibet filius patrimonialis sit legitimus eootradictor ratione proprij iuris, & particularis interesse, probatur vlteriùs. Quia cum habeant hæc regna priuilegia Apostolica, eoosuetudine immemoriali adquisita & confirmata, ne exteris dentur beneficia, & multa loca, & Episcopatus eodem potiantur iure, vt non nisi filiis patrimonialibus dari possint, & conferri beneficia, vti expresè dixit *lex Regia 25. tit. 3. lib. 1. Recopil.* ibi: Que se guarde y cumpla lo concedido por los Pontifices passados a nos y à los Reyes nuestros antecessores de gloriosa memoria, y a los dichos nuestros Reinos, &c. Sequitur, quòd cuilibet & singolis eadem priuilegia data ceoseantur, quia priuilegium datum loeo, personis ipsius loci concessum intelligitur text. *in cap. per exemptionem, priuilegiis, lib. 6.* Barthol. *in l. quod constitutum, ff. de militari testam.* Deeius *in l. omnibus, num. 16. ff. de regulis iuris, & consil. 152. num. 3.* Roman. *cons. 180. num. 1.* Valeoçuela Velasquez *cons. 79. num. 73.* Gratian. *decis. 233. num. 13.* Giurba *cons.*
89. *num. 4.* & concessum priuilegium † patriæ, 121
cuilibet de patria ex eo ius competit Auiles *in capitib. prætorum 19. glossa, Priuilegios, num. 3.* Valençuela *d. cons. 79. num. 75.* & Giurba *sub dict. num 4.* Ipsíque eiues, & naturales patriæ priuilegium retinent, Ponte *in cons. 51. num. 36. in 1.* Giurba *in cons. 59. num. 51. in fin.* Et quod priuilegium concessum patriæ, eiuibus & naturalibus, tam laicis, quàm Clerieis eoneessum intelligatur, post Marram, Grassis, & alios, diximus *in tractatu de Regia protection. 1. p. cap. 1. num. 63.*

Et conducit, quia ratione damni Reipublicę & præiudicij † publicæ vtilitatis omoibus & 122
singulis popularis actio adscripta, & attributa est *ex toto titulo, ff. de popularibus actionib.* & passim alibi, ex quibus in iis quæ tangunt publicum præiudicium Regis, aut Regni, † quòd 123
sit propria actio, & ius contradicendum Regis Fiscalis, nemo dubitat, quod & latiùs scripsimus sup. 1. *p. cap.* 13. per totum, & signanter, *num. 37. & num. 7.*

Ex paritate & identitate rationis scriptæ superiùs, *vers. In primis si contradictor. à num. 109. cum seqq.* idem præcisè † affirmandum erit in 124
Bullis impetratis ad beneficium iurispatronatus laicorum (quorum deficiente consensu patroni laici, non admittitur in his Regnis derogatio, vt latiùs agendum infrà 4. *part.* per totam) vt tunc cum generaliter ratione proprij iuris, in cuius est quasi possessione, & interesse semper est legitimus contradictor ad latè tradita per Nos *de Regia protect. 2. p. cap. 13. à num. 38.* Vnde si non fuerit citatus, lieet in litteris mentio talis iurispatronatus facta non sit (quia tunc non est dubium quod sit citandus, & cum eo patrono legitima causæ cognitio adhibenda) etsi executione litterarum per acta comparuerit, potest petere repositionem, & ante omnia faciendam per executorem vt suprà diximus.
Tùm quia iste ex executione litterarum, † absq; 125
suo consensu facta inducitur turbatio suæ possessionis iurispatronatus, cuius ratione, quandocumque compareat, dieitur legitimus contradictor ad reponendum ex superius dictis *d. vers. In primis, à num. 109. cum multis seqq.*

Tùm etiam, quia accedente sua contradictione, litteræ Apostolicæ † collatio, & possessio 126
ipso iure resoluuntur, & annullantur factæ sine suo consensu, prout abundè post plurimos Doctores resoluimus vti indubitabile 3. *p. cap. 9. à num. 131. cum seqq. & cap. 10. à num. 2. cum seqq. in tractat. de Regia protectione*, quare succedit regula firmissima, & latè comprobata hactenus, quòd per nullitatem executionis rea non desinat esse integra, & quandocumque patronatus compareat, & contradicat, re integra comparuisse dicetur, de quo abundè sup. *à num. 113. & à num. 103. cum multis seqq.* & insuper huic applica mirabiles plures doctrinas, quas de resolutione

tione actus, & de pluribus eius effectibus scri-
psimus *in dict. tractat. 4. part. cap. 14. à num. 18.*
cum multis sequentibus, & per totum capitulum,
127 vbi abundè, † quòd sequuta actus resolutione,
res dicitur retrotrahi ad suum priorem statum,
ac si à principio gestus non fuisset.

Sed non omittam notabile dictum Baldi *in l.*
qui ea lege, C de pactis inter emptor. & venditor.
Quòd quando dominium transfertur suspensi-
nè, resoluto contractu, res redit ad suam pri-
mæuam naturam, & ad sua principia attracti-
ua, *l. 3. eod. tit.* Franchis *decis. 64. num. 11.* Sesse
decis. 8. num. 55. & 97. Casanate *cons. 7. num. 9.*
Tiraquel. *de retractu linagier. §. 19. glos. 2. n. 4.*
Marta *voto 200. num. 11.* Ponte *de potestate Pror-*
regis, tit. de assensu Regis, § 4. n. 25. & consil. 81.
num. 39 & 40. lib. 1. Aldouinus *consil. 101. n. 3.*
& 4. Fabius Anna *cons. 112. num. 14.* Scrader.
cons 4 num. 99. Mantica *de tacitis & ambiguis con-*
uentionib. lib. 4. tit. 35. num. 4. & quod resoluto
contractu ex causa de præterito, res redeat ad
suum priorem statum, & originem cum omni-
bus suis qualitatibus, quas habebat antea, ac
si contractus celebratus non fuisset; multi pro-
bant Doctores, & variæ doctrinæ cumulatæ per
Anton. Amato *variar. resolut. lib. 1. resol. 4. à n. 4.*
cum pluribus sequentibus, & per totam resolu-
tionem.

Conducit benè alia similis doctrina, quòd
possessio data alicui tanquam successori ab inte-
stato, si postmodum comparet testamentum,
illa possessio concessa dicitur iniusta, improba,
& non manutenibilis, ita vt nihil obstet agen-
ti, & postmodum contradicenti, comparenti
ex testamento, Marta *consil. 94. à num. 1. & n. 5.*
Itaque mediante oppositione patroni litteræ
Apostol. & omnia indè deriuatiua resoluuntur, &
annullantur, & res efficitur integra.

Et iterum quod possessio, quæ ex aliquo ac-
cidenti resoluitur, & finitur, adeò reddatur in-
fecta, & inefficax, vt nullatenus prosit, nec
etiam ad manutentionem, aliumvè iuris effe-
ctum, latè probant Gratianus *disceptat. foren.*
cap. 113. à num. 60. cum seqq. & in cap. 110. n. 75.
Coccinus *decis. 418.* Ludouis. Post. *de manutent.*
obseruat. 64. n. 13. & 14. & post *tractat. decis. 181.*
vbi de arrendatario reddituum annualium, vt
possessio eius prosit durante conductione, eius
tamen finita & resoluta, amplius non prosit ad
manutentionem; & de aliis exemplis apud il-
los Doctores, & decis. optimè etiam Nicolaus
Garcia *de benefic. 1. p. cap. 2. num 87.* & sup. Vbi
de beneficio à mobili ad nutum patroni, vt ac-
cedente patroni reuocatione, cesset possessio, &
manutentio. Atque etiam quod possessio ad cer-
tum tempus, cessat possessio post illud, & ma-
nutentio denegatur, consonant Mastrill. *de Ma-*
gistrat. lib. 1. cap. 17. à num. 33. & D. Ioan. Ba-
ptist. Valençuala Velasquez *in cons. 192. à n. 31.*
& seqq. tom. 2. Vbi de Vicario foraneo à mobili
ad nutum Prælati, vt accedente remotione, &
reuocatione nullatenus manuteneatur ob reso-
lutam causam possidendi; quæ doctrinæ singu-
larissimæ sunt nostræ resolutioni, vt quando-
cumque accedat contradictio patroni post per-
actam executionem; cum collatio, possessio, &
executio resoluantur, & annullentur, res sit
adhuc integra; debeat admitti vti legitimus
contradictor absque aliquo impedimento pos-
sessionis apprehensæ, cum reddatur ad non pos-
sessionem, inutilem, & infectam, & ad nullum
iuris effectum considerabilem, quia non præ-
stat impedimentum, quod de iure non sortitur
effectum ex latè deductis in hoc legitimo dis-
cursu.

Hinc infertur ad decisionem † Rotæ Roma- 128
næ, quam ad litteram refert Nicol. Garcia *de*
benefic. 6. p. cap. 2. à num. 132. vbi reuocata fuit
executio litterarum vti nulla, & attentata, eo
quòd cum præsentato ad idem beneficium per
Patronum laicum causæ cognitio non adhibue-
rit executor, stante beneficij possessione vacan-
te, & non occupata, ibi: *Maximè cum Petrus*
comparuerit, supponens idem si eo tempore ante
peractam executionem non compareat, & ibi-
dem: *Nec etiam obstare, quod possessio esset vacua,*
nec ostenderetur titulus Apostolicus, quia cum in
gratia adest clausula, dummodo non sit alteri ius
quæsitum; sufficit, quod Petrus ostenderet se præ-
sentatum vt diceretur legitimus contradictor, cum
Papa non præsumatur voluisse præiudicare, & de-
rogare præsentationi, &c.

Facit etiam doctrina Menochij *de adipiscend.*
remedio 4 qui *à num. 626.* aliquos casus † distin- 129
guens, quando dicatur quis legitimus contra-
dictor post missionem factam, & exequutam
in num. 628. ita ait: Tertius casus, cum hic con-
tradictor, qui hoc tempore venit scilicet, non
possidet, nec citatus fuit; tunc si allegat aliquid
quòd exclusiuum sit intentionis hæredis, &
beneficij huius constitutionis, hæc missio in
possessionem reuocabitur, ita per Bart. hîc *co-*
lumn penultim. versic. Si verò non alleget, exem-
pla affert Bart. vt si alleget testamentum fuisse
abolitum, & cancellatum, qua de re dicemus
infrà, *quæst. 84.* vel testatorem non possedisse
tempore suæ mortis, quod iam diximus multis
in locis supra, &c. Et in *num. 629.* ita ait: Quar-
tus est casus, cùm hic contradictor, qui hoc
tempore venit, non possedit, vel si possedit,
vel non citatus fuit, sed non probauit ius ali-
quod, quo mereatur illa missio reuocari: tunc
non † reuocabitur, sed ius suum proponere is 130
debet in iudicio ordinario, quod sentit & Cor-
neus hîc *num. 29.* post Bart. vbi sup. &c. Quem
etiam Menochium ad litteram referens sequitur
Castillo *controuersiarum, tom. 3. cap. 24. num. 170.*
vbi superiùs latè tractat de legitimo contradi-
ctore, qui comparet ante vel post missionem.

Et aduerte, quòd prædicta Menochij, & alio-
rum doctrina rectiùs procedit in contradictione
patroni, qui ratione suæ possessionis, quam ha-
bet ad ius patronatus, in qua turbati non est du-
bium ob factam executionem litterarum ipso
nec citato, nec consentiente. Maximè quia per
contradictionem & oppositionem suam retro
resoluitur & annullatur prouisio, & executio,
vt iam diximus, & hoc vltimo casu loquuntur
Menochius, & sequaces, dùm loquuntur de te-
stamento abolito.

Quidquid aliter sit dicendum de alio oppo-
sitore, † qui nec possidet, nec allegat causam 131
resolutiuam præcedentis executionis, vt cum
Parladorio diximus suprà *in 2. fundamento secun-*
dæ partis, versical. Hinc est quod legitimus, n. 44.
& quæ Nos *de Regia protectione 2. part. cap. 13.*
à num. 65. & sequentibus. Quia si iste talis com-
pareat post perfectam executionem, & sic re
non integra, non auditur, vt ibidem latissimè
diximus, eo quòd per suam simplicem compa-
rutionem

ritionem non annullatur executio præcedens, secus si per eam annulletur, quia allegat causam aliquam resolutionis ex hactenus deductis.

Et vt hæc doctrina Menochij, & sequacium
132 loquentium † in contradictore admissionem *ex l. fin. C. de edicto diui Adrian. tollen.* comparente post factam iam missionem, magis quadret, scire debes; quòd de ea missione ad missionem in possessionem beneficij faciendam, vel factam virtute litterarum Apostolicarum, vel alterius collationis (cum ad vtrumque sit competens remedium adipiscendæ) validum est argumentum, & sub regulis legis fin. comprehenditur, & omnino regitur & vtrumque æquiparatur, in procedendo, & contradicendo, aut opponendo, ac omnibus aliis Marquesao. *de commissionib. 1. part. cap. 13. num. 20.* Ioannes Hieronym. Campanill. *diuersor. iur. rubric. 11. cap. 13. à num 122. & à num. 123.* Rotæ decisio per N. colaum Garciam *de benefic. 6. part. cap. 2. num. 124.* & alia per eundem sub *num. 128. versicul. Tandem ad medium*, & vide, *num. 143.* & optimè ipse Garcia *num. 159.* & vlteriùs ipse Garcia benè *1. part. cap. 5. num. 443.* & meliùs *6. part. cap. 4. à num. 7. cum sequentibus*, & in decisionibus ibi adductis, *& num. 30. & 65. & dict. 6. p. cap. 2. à num. 161. cum sequentibus, & num. 164. & 165.* per totum, bene Gonçalez *in regula 8. Cancel. glos. 15. §. 1. à num. 81. cum sequentibus*, vsque ad finem glossæ, & ipse Gonçalez *in § 7. proœmiali. à num. 242.* Marescotus *variarum resolut. lib. 2. cap. 3. à num. 42.* Seraphinus *decis. 357. part. 1.* Caballerios *decis. 230. & decis. 274.* Mirabiliter Rota per Coccinum *decis. 431. num. 2.* qua ad idem alia recensetur decisio, mirabilis decisio Alexandri Ludouisij *335. num 6. & n. 15.* & ibi Oliuerius Beltraminius, & faciunt quæ Nos *de Regia protectione 4. part. cap. 8 num. 209.* vbi plurimos ad hanc æqualitatem Doctores citauimus, quibus & hæc adde, & *decis. 80. n. 7.* adductam per Viuianum *in tractatu de iure patronatus.*

Ex quibus satis euidenter † deducitur, patronum laicum non citatum quandocumque comparentem, & contradicentem immissionem factam virtute litterarum Apostolicarum esse legitimum contradictorem tam ex sua possessione iurispatronatus (ad cuius turbationem, & præiudicium necessariò infertur) quàm ex vi resolutionis factæ ipso iure per suam contradictionem, & denegarum consensum ex hactenus dilucidè deductis, & non inutiliter comprobatis.

134 Ac ideò non obstare, firmiter asseuerandum est, † decisionem Rotæ adductam per Marchesanum *in tractatu de commissionibus tom. 1. fol 437. col. 2.* qua dicitur; executionem litterarum Apostolicarum non reuocari, quando de iure patronatus ad idem beneficium non fuit oppositum ante factam executionem, sed post eam peractam: cui respondetur, quòd vel dicta decisio sit intelligenda, quando de iure patronatus non fuit oppositum per ipsummet patronum, nec per ab eo præsentatum, sed per alium tertium putà consanguineum, vel alium nomine patroni absentis absque eius mandato speciali, & hoc ita videtur insinuare dicta decisio, cùm generaliter loquatur de hac oppositione, & à quo facta fuerit, nihil appetit, vel non attendenda, cum loquatur contra ior, & legitima fundamenta, & verissimas doctrinas, quas subterfugere, & euitare nemo poterit, cum reuera per contradictionem, & comparitionem patroni laici prouisio Apostolica resoluatur, & ad nullitatem reducantur executio & cuncta ab ea deriuatiua, resque reddatur integra, & ad tempus seu statum, quo legitimus quilibet contradictor comparere potest.

Quibus ita omnibus suppositis, † hoc nostrum, vtile, verum, & efficax remedium ita erit practicandum: si post executionem litterarum recursus retentionis petitus aut obtentus fuerit, compareat pars coram executore (semper tamen Regius Fiscalis, vt diximus, legitimus erit contradictor) & opponat de legitima causa, qua motus fuit Senatus ad decretum decernendum, & simul repositionem factæ executionis petat, & à non repositione & ab omnibus actibus executionis interponat appellationem, & pro delatione eiusdem iterum recurrat ad Senatum, illic indubiè obtinebit decretum violentiæ, vt desistat executor, & reponat, intimatóque decreto iudici, omnino reponet, prout tenetur præcisè, ac postmodum in executionem decreti retentionis retinentur in Senatu Bullæ & processus, omniáque acta ad illam attingentia executionem præcedentem, sicuti & quælibet alia, quæ postmodum earumdem litterarum virtute conficiantur, vinculo decreti retentionis similiter alligata retinebuntur. 135

Notare etiam debes, quòd † ad huiusmodi oppositionem faciendam & comprobandam sufficiet, meo iudicio, decretum retentionis Senatus, quia in eo supponitur iusta causa, & legitima ad executionem suspendendam, & supersedendum in ea, quousque per humilem supplicationem interpositam Summus Ecclesiæ pastor remedium adhibeat, cum aliter Senatus non existente iusta & legitima causa ita non decerneret (nec de tam graui Senatu vllatenus præsumendum, sed imò pro se stet præsumptio) quoniam cum ad Senatum pertineat hæc cognitio super examine legitimitatis causæ ad retinendum, & ad effectum suspendendi atque supersedendi in litterarum executione: ipse Iudex Ecclesiasticus illi stare debet, quia acta gesta coram sæculari, vbi de causa seu articulo cognoscere † potest, faciunt fidem coram Iudice Ecclesiastico, quando tendunt ad eundem finem text. est *in cap. 2. de exceptionibus, lib. 6.* in hæc: *Cum quidam sæculares Iudices (dum coram eis excipitur de re per Ecclesiasticum Iudicem iudicata, in casu, quo ad eum pertinet cognitio de consuetudine, vel de iure) recusent excipientes audire, in derogationem iurisdictionis Ecclesiasticæ, & contemptum; decernimus, vt per censuram Ecclesiasticam ab iniquitate coerceantur huiusmodi, & ad admittendam exceptionem eandem (vbi aliàs de iure debet admitti) à locorum ordinariis compellantur, &c.* Et statim consequutiuè in §. sequenti, idem dispositum similiter obseruandum in casu conuerso in hæc: *Similiter Ecclesiastici Iudices (si coram ipsis excipiatur de re per sæcularem Iudicem iudicata) exceptionem ipsam admittant, in iis quæ animarum periculum non inducunt, per superiores suos (nisi fecerint) animaduersione debita castigandi.* Hactenus de mirabili textu ad propositum, hunc textum latè exornant, & eius conclusiones probant Decius *in cap. at si Clerici, de Iudiciis,* & ibi Ripa, *num. 3.* & alij citati per Valascum *in consultatione 65. num. 3.* & videndus

136 (margin, beside "Notare etiam debes")
137 (margin, beside "scere † potest")

por

per totam, *consul.* Nicolaus Millis *in reporter. verbo, Iudex Ecclesiasticus cui sit remissio*, Antonius de Butrio *in d. c. at si Clerici in princip. versic. Oppono, quod communiter*, sequitur Marta *de iurisdict.* 4. *p. centur.* 2. *casu* 69. *à num.* 9. & videndus *à num.* 7. & nouissimè Rea *in decis. Granatens. discept.* 8. *à num.* 30.

138 Et in optimo casu, quando scilicet super facto matrimonij † incidit quæstio incidenter coram sæculari, qui declarauit, non fuisse contractum matrimonium inter duos, vt postea si coram Iudice Ecclesiastico moueatur quæstio legitimitatis, vt obstet exceptio rei iudicatæ obtentæ coram sæculari, exactissimè post alios probat Menochius *in consi.* 366. *num.* 46. 47. *& num.* 48. *lib.* 4. cuius verba referens sequitur & benè examinat Castillo *controuers. tom.* 5. *c.* 105. *à num* 6. videndus.

139 Et hoc procedere (dicit Marta *de iurisdict.* 3. *part. cap.* 6. *num.* 2. *&* 3. *fol.* 308. vt huiusmodi acta facta à sæculari † fidem faciant omnino in iudicio Ecclesiastico) propter bonum publicum, ne delusoria sint decreta prætorum per text. *in l. si prætor. ff. de iudiciis, l. res iudicata, ff. de re iudicat.* Bald. *in authent. ad hæc, num.* 15. *C. de vsuris.*

140 Et cum hæc cognitio (vt diximus) & examen causæ legitimæ † ad retentionem Bullarum faciendam, & supersedendum in ea ad effectum supplicandi sanctissimum, tam de iure, quam de consuetudine immemoriali constanter vt notoria obseruata (vt diximus suprà 1. *p. cap.* 1. *& cap.* 2. atque sequentibus) fides huiusmodi examini, & deetero Senatus adhibenda est omnino in iudicio Ecclesiastico; maximè cum Principi asserenti adesse timorem scandali omnino fides datur, & eius assertioni statur, vti ex pluribus Doctoribus probauimus infrà hac 1. *part. cap.* 3. *§. vnico, num* 65. *& cap.* 4. *num.* 57. alioquin directè detraheretur tali Regaliæ, iuri Regis, & consuetudini, contra text. mirabilem, & benè ponderandum in proposito *in cap. causam quæ* 7. *qui filij sint legitimi*, in quo vtrumque expressè atque manifestè probatur, & decidit 141 itur in hæc: *Causam quæ † inter R. & F. super eo quòd mater dicti R. dicitur non fuisse de legitimo matrimonio nata, agitari dignoscitur, vobis commisimus terminandam, verùm quia in litteris nostris inseri fecimus, vt sæpè facto R. possessionem omnium quorum possessor extitit, quando anus sum proficiscendi Hierosolymam iter arripuit ante principalis causæ ingressum faceretis restitui, si eadem possessione fuisset per violentiam spoliatum; nos attendentes, quod ad Regem pertinet non ad Ecclesiam de talibus possessionibus iudicare, ne videamur iuri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum iudicium ad se, asseris pertinere, fraternitati vestra mandamus, quatenus Regi possessionis iudicium relinquentes, de principali, &c. Plenius cognoscatis, &c.*

142 Vtilius tamen erit in hac † quæstione, quòd anteaquam pars grauata per litterarum Apostolicarum executionem ad Senatum Regium accedat pro remedio retentionis; compareat coram executore earum, & opponat de suis exceptionibus legitimis, & petat repositionem simul, & appellationem interponat ab executore, & toto processu (vt suprà diximus) & postmodum recurrat ad Senatum petens retentionem litterarum, & conditionaliter, quòd declaretur vim facere in non deferendo, & reponendo, & tunc dato decreto retentionis, vel non dato adhuc, obtento decreto vim fieri, & reponi: libere subintrat executio decreti retentionis, vt hactenus dictum est, quæ remedia conditionaliter simul cumulari posse, firmauimus *in cap.* 11. *sequent.* hac eadem 1. *part.* vbi lanssimè tractauimus de concursu horum remediorum per plurimorum casuum distinctionem.

Aduerte etiam, quòd quando † in Senatu 143 declaratum fuit vim facere, & teponere iudicem executorem, decretum sufficit quòd intimetur iudici dumtaxat, processu remanente in Senatu, quis illum petat ad reponendum, non audiatur, sed secunda iussio concedenda, quoniam ad repositionem faciendam, sicut non eget iurisdictione, ita nec actis, sed per decretum suum decernat repositionem, & committat alicui suo ministro executionem, si opus sit, aut intimet possessori repositionem, ne ad possessionem accedat, quia de facto sufficit reponere, prout latè Nos *de Regia protectione* 1. *p. cap.* 3. *à num.* 10. *cum seqq.* & per totum, ne forte processus occultetur, atque executio decreti retentionis defraudetur, sto peruigilans.

Quod fallit, quando executor litterarum decessit, vel longè abest, † ita vt deficiat ad effectum reponendi possessionem, & executionem 144 ab eo iam peractam virtute decreti violentiæ, & sit necessarium recurrere ad superstitem aliquem coexecutorem, seu delegatum simul nominatum in litteris Apostolicis, vt compleat dictum violentiæ decretum reponendo: nam tunc litteræ Apostolicæ, & processus ad eum remittentur, vt possit acceptare iurisdictionem, & de commissione sibi facta certiorari. Idem dicendum erit de Ordinario ad quem fit per Senatum remissio causæ ad hunc dumtaxat effectum reponendi dictam executionem mortuo, vel longè absente executore ipso, de quibus omnibus latissimè videre est *in §. sequenti* per totum, & signanter *à num.* 52. cum multis seqq.

§. VNICVS.

Executionis litterarum iam peractæ repositio per quem facienda erit virtute Decreti Regij violentiæ ipso executore mortuo, vel longè absente, vt retentionis Decretum postea obtentum plenarium consequatur effectum.

Vbi an per Iudices, & executores superstites in litteris nominatos, & an si plures sint, præuentiuè electio competat vtrique parti, vel impetranti dumtaxat.

Et an, & quando per Ordinarium hæc valeat fieri repositio.

Et an tunc per sequestrum fructuum beneficij vim patienti, & litterarum retentionem obtinenti consulatur.

SVMMARIVM.

Litterarum executionem iam peractam Senatus virtute Decreti retentionis per seipsum reponere nequit, num. 1.

Per Decretum violentia, executorem vim facere, & reponere, intimatum executori, & facta repositione, Decretum retentionis plenum consequitur effectum, num.2.

Executore mortuo, vel absente extra Regnum, à quo repositio peracte executionis sit facienda virtute Decreti violentia, num 3.

Iudex successor in iurisdictionem omnino tenetur adimplere Regium Decretum violentia, etiam suo antecessori directum, num.4.

Ad litterarum Apostol. executionem numquam vnus solm nominatur executor, sed plures, vt sic prouideatur impedimentis contingentibus, num.5.

Executoribus pluribus in solidum nominatis per praeuentionem vnius, caeteri non excluduntur perpetuo, sed isto mortuo aut absente vnus ex superstitibus prosequitur causam in eodem statu num.6.

Cap. cum plures 8. de offic. Delegat. lib. 6. expenditur, & latè exornatur, ibid. & num. seqq.

Rescriptum pluribus directum, & eorum cuilibet, si is qui capit causam discedat, aut legitimo impedimento detineatur, vnus ex superstitibus assumit causam in eodem statu, num.7.

Superstes, vt successor in causa tenetur adimplere Decretum Senatus, de otorgar, y reponer, etiam directum suo antecessori mortuo, vel absenti, num.8.

Qui si reponere recuset, secunda iussio per Senatum expeditur in ipsum, num.9.

Si plures sint superstites executores nominati, quis eorum adimplere tenetur Decretum Regium violentia? num.10. & sequentibus.

Electionem vnius ex superstitibus executoribus nominatis pertinere impetranti priuatiuè, mortuo primo praeoccupante iurisdictionem, sectatur Christophorus de Paz, num.11.

In impetrantis potestate sicut fuit à principio vti, vel non vti rescripto: ita ad eum priuatiuè spectat eligere vnum ex superstitibus, mortuo eo, qui causam capit, argumentatur ipse Paz, n.12.

Appellans nequit praeueniri ab appellato in impetranda commissione super appellatione, num.13.

Mortuo executore, electionem praeuentiuam vnius ex superstitibus nominatis pertinere vtrique parti, constanter tuetur Autor contra Paz, n.14, & sequentibus.

Impetrans ante praesentationem commissionis potest liberè ea non vti, & renunciare; secus post eam, & citato aduersario, cui iam ius fuit quaesitum, & commissio facta communis vtrique parti, n.15.

Commissione facta communi, & iure aequaliter quaesito vtrique parti, electio ex superstitibus aequaliter vtrique competit praeuentiuè, num.16.

Inter habentes aequale ius melior est conditio praeuenientis, num.17.

Ius eligendi, aut nominandi si competit pluribus in solidum, inter eos admittitur praeuentio, & praeualet praeoccupans, num 18.

Vt in procuratoribus insolidum datis, num.19.

In venatione, & piscatione praeuenientis, & praeoccupantis fiunt animalia, & pisces, num 20.

Iudicum plurium competentium electio competit prius prouocanti, etiam inuito aduersario, n.21.

Impetrantis facultas eligendi à principio vnum ex executoribus nominatis in sua commissione, extincta fuit per primam electionem validè à se factam, num.22.

Eligendi facultas, siue competens ex testamento, siue ex contracta extinguitur, si fiat per contractum inter viuos, num.23.

Electio vnius Iudicis ex nominatis facta ab initio per impetrantem per contractum facta intelligitur, cùm in iudicio quasi contrahatur, n.24.

Eligendi facultas semper consumitur, quoties ex electione semel facta ius fuit alicui quaesitum, num.25.

Praeuentio iudicialis duplex est, altera quae fit à Iudice, altera quae fit à parte, num.26.

Appellanti dum res est integra competit facultas impetrandi commissionem super appellatione sua, quae tunc ab aduersario praeueniri, & subplantari non potest, num.27.

Re non integra per commissionis praesentationem commissio fit communis vtrique parti, & aequaliter ius quaesitum, ac pariter ius eligendi vnum ex superstitibus, num.28.

Termino praefixo appellanti ad impetrandum transacto, res desinit esse integra, & ius aduersario quaesitum aequale ad praeueniendam, & praeoccupandam impetrationem super appellatione, num.29.

Eligendi vnum ex superstitibus executoribus facultas si competeret impetranti priuatiuè, graue foret inconueniens, qui vel tardius, vel nunquam eligeret, num.30.

Ob impedimentum Iudicis transfunditur iurisdictio in alium, ne detineatur iustitia administratio, dum expectatur impedimenti remotio, num.31.

Impetrans mortuo Iudice Delegato, non habet Iudicem, qui ei possit praefigere terminum, ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis, num.32.

Mortuo, vel extra Regnum absente executore, qui vim intulit, decretum violentia cuilibet ex superstitibus intimari potest, siue à vim patiente, siue ab impetrante, & is tenetur reponere, num.33.

Vt inde Regium Decretum retentionis suum consequatur effectum impeditum per executionem litterarum iam peractam, num.34.

Superstite executore (cui decretum Regium fuit intimatum) recusante reponere, secunda iussio per Senatum erit expedienda, num.35.

Executore, qui capit causam, longe absente, potest vnus ex superstitibus in commissione nominatis eam reassumere in eodem statu, & prosequi, num.36.

Absentiam Iudicis notabilem non solum esse iustum impedimentum ad eum excusandum à munere iudicandi, verùm ad iurisdictionem in alium transferendam, num.37.

Delegato vim inferente, & postea mortuo, vel habente salubre remedium est quaerere vnum ex superstitibus coniudicibus nominatis in commissione, cui Decretum violentia intimetur, n.38.

Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit, Decretum violentia etiam ei directum comprehendit vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum, num.39.

Potest etiam concipi specificè, complemento directo ad vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum, num.40. & 41.

In necessitatibus vrgentibus extra ordinem Princeps subuenit, num.42.

Incertitudo in necessitatibus admittitur, & non vitiat, num.43.

Decretum violentia directum ad vnum ex superstitibus,

ſtitibus, cui intimetur; non continet incertitudinem conſiderabilem, cum facilè ex intimatione ad ſpecificam certitudinem reducatur, n.44.

Incertitudo, quæ ex futuro euentu, vel per factum, aut declarationem alterius certa redditur, in qualibet diſpoſitione admittitur, num.45.

Emptio pro perſona nominanda per emptorem ſuſtinetur, ita vt facta nominatione retrotrahatur, ac ſi a principio ipſa contraheret, num.46.

Clauſula (omnéſque alios) ſuſtinetur per nominationem impetrantis circa conueniendos poſtea factam, num.47.

Incertitudo, & generalitas ſententiæ certificanda in executione admittitur, num.48.

Conditio extrinſeca ſententiæ non ſuſpendens condemnationem, nec definitionem negocij admittitur, num.49.

Senatus, ſi in Decreto violentiæ non fecerit mentionem Iudicis ſuperſtitis, poterit ſeorſum in alio Decreto id continente tollendæ dubitationis gratia, num.50.

Decretum violentiæ etiam directum Iudici mortuo, vel abſenti, qui vim intulit, & etiam non facta mentione ſuperſtitis, ſemper huic intimatum adſtringit, num.51.

Litteræ Apoſtolic. ſi virtute Decreti retentionis retineantur in Senatu, quomodo relaxandæ, vt ſuperſtes acceptet commiſſionem, num.52.

Delegatus certus eſſe debet de ſua commiſſione, non aliter quam per litterarum originalium oſtenſionem, & ſibi factam præſentationem, num.53.

Ita vt tranſumptum earum non ſufficiat ad exercitium iuriſdictionis, num 54.

Litteræ Apoſtolicæ mittendæ ſunt ad ſuperſtitem, ad acceptandam commiſſionem, etiam ſtante decreto Regio retentionis earumdem, num.55.

Et mittuntur tradendæ tabellioni cum omni cautela, & ſecuritate, vt facta intimatione ſuperſtiti, & repoſitione, redeant ad Senatum, num.56.

Et redeundæ ſunt in Senatum, vel virtute prioris prouiſionis Regiæ, vel etiam noui Decreti, num.57.

Virtute litterarum iam per Senatum retentarum nihil ab impetrante fiendum, quin ſubiiciat retentionis Decreto, num.58.

In duobus malis minus eſt eligendum, num.59.

Mortuo, vel abſente executore litterarum, qui vim intulit, quando poterit recurri ad Ordinarium pro repoſitione poſſeſſionis, & attenta executionis, num.60. & ſequentibus.

Litterarum Apoſtolicarum executio directa Iudicibus particularibus per Senatum remittitur Ordinario; cui prima Inſtantia competit deficiente ſubſcriptione propria manus Sanctiſſimi, num.61

Proceſſus geſtus per executorem ex commiſſione non ſubſcripta vitio attentatorum, & nullitatis ſubiicitur ex defectu notorio iuriſdictionis, num.62.

Mortuo executore (qui vim intulit) ex commiſſione non ſubſcripta, Senatus remittit cauſam Ordinario, non ad effectum procedendi perpetuo, cùm id impediat Decretum retentionis, ſed repondi tantum, num 93.

Ad repoſitionem attentatorum Iudex non eget iuriſdictione, num.64.

Remiſſio litterarum Ordinario facienda cum Regio Decreto ordinante eas retinendas in Senatu, quomodo compatiatur, num.65. & ſeqq.

Remiſſio litterarum Ordinario, ad finem reponendi dumtaxat, breui duratura non impedit, nec tollit effectum Decreti retentionis, ſed pauliſper ſuſpendit, num.66.

Breui reuerſus receſſiſſe non videtur, num.67.

Nec abeſſe dicitur ſtatim reuerſus, ibidem.

In conſequentiam trahi nequeunt quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa, num.68.

Quando ius poſterius confundit aliud ſecum concurrens, ſi illud eſt temporale, non operatur confuſionem perpetuam, ſed temporalem ſuſpenſionem, num.69.

Conductor rei eam emens, ſequuto retractu, redit ad ſuam conductionem, num.70.

Vſufructuarius proprietatis emptor retractu ſequuto, redit ad ſuum vſufructum, num.71.

Litteræ remiſſæ Ordinario ad effectum reponendi ſtante retentionis decreto ſemper huic ſunt affectæ, quocunque vadant, num.72.

Ius pignoris in re non perditur, creditore facto Domino reuocabiliter, num.73.

Primus contractus non nouatur, nec liberantur pignora, aut fideiuſſores per ſecundum in maiorem firmitatem prioris factum, num.74.

Secus ſi ſecundus fiat animo nouandi, & à primo recedendi, num.75.

Inter Decreta retinendi litteras, & remiſſionis ad Ordinarium ad finem reponendi, nulla repugnantia reperitur, niſi in ſonitu verborum, cum in fine & effectu conueniant, num.76.

Retentio litterarum fit, ne procedatur ad earum executionem, at remiſſio earum ad Ordinarium, ad iam factam deſtruendam, & reponendam, n.77.

Contraria remedia ad idem cooperandum cumulari poſſunt, & compatiuntur, num.78.

Contrarietas in abſtracto, & non in concreto, nec in ſubſtantia non attenditur, num.79.

Ordinarius, cui fit litterarum remiſſio mortuo executore, ad finem reponendi, an ad petitionem ſolum partis, an etiam ad intimationem decreti violentiæ reponere poteſt, num.80. & ſequentibus.

Ordinarius, cui fit litterarum remiſſio per Senatum non ex iuriſdictione litterarum, ſed ſua propria in prima inſtantia procedit, num.81.

Succeſſor in re alio iure, quàm iure prædeceſſoris non tenetur ad id, ad quod iſte tenebatur, n.82.

Succeſſor in re per iuris tranſlationem tenetur ſtare conductioni per anteceſſorem factæ, ſecus ſi ſuccedat per priuationem, & extinctionem iuris, num 83.

Ordinarius, cui litteræ retentæ in Senatu remittuntur ad finem reponendi mortuo executore; reponere tenetur, tam ad petitionem partis, quàm ad ſolius decreti violentiæ intimationem, num. 85. & ſequentibus.

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remiſſio, licet non ſit ſucceſſor in iuriſdictione executoris mortui, vel abſentis, eſt tamen ſucceſſor in eadem re; & cognitione, num.86.

Succeſſor per priuationem ex eo non tenetur ſtare conductioni, quia extincta fuit conductio, licet ſucceſſor ſit, num 87.

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remiſſio in prima inſtantia; tenetur iure, & obligatione propria ratione officij iuſtitiam miniſtrare, & reponere ab alio male geſta, num 88.

Senatus remittens litteras Ordinario ad effectum reponendi geſta per executorem mortuum, libere eò poteſt in decreto iniungere repoſitionem, n.89.

Sequestrum fructuum beneficiorum apponitur, quando litteræ Apostol. quas retineri decernitur, iam sunt executa, ob timorem scandali, num. 90.

Per sequestrum fructuum beneficij impetrati licet ex integro non satisfiat vi oppressis, litteris iam executis; in aliquo tamen coadiuuat, & detrahit fraudi impetrantis, num. 91.

Fructus beneficij impetrati per alienigenas horum Regnorum sequestrantur, lato decreto retentionis, litteris iam executis, num. 92.

Impetrantes beneficia patronatus Regij, aut laicorum, ac patrimonia, Magistralem, aut Docteralem, & executioni de facto dantes litteras ipso facto sunt effecti alienigena, & amittunt naturalitatem, & fructus beneficiorum sequestratum per Senatum, num. 93.

Sequestrantur fructus beneficij patrimonialis impetrati litteris executis, nam impetrans ipso facto amisit naturalitatem, num. 94.

Quod ex identitate, & maioritate rationis dispositum intelligitur in beneficiis iurispatronatus laicorum, num. 95.

Inter beneficia patrimonialia, & iurispatronatus laicorum magna datur similitudo, & fraternitas, num. 96.

Beneficia patrimonialia non præseruata sint à reseruatione, sicut beneficia iurispatronatus laicorum, num. 97.

Indulti Diœcesis Calagurritana clausula excludunt omnem reseruationem, num. 98.

Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici non tantam dari, dicit Gonçalez, quæ reseruationem excludat, num. 99.

Similitudo omnimoda inter duos casus non requiritur ad comprehensionem legis, sed sufficit quod conueniant in casu de quo agitur, num. 100.

Patrimonialium beneficiorum nulla admittitur in Hispania derogatio, nec reseruatio, sicut in beneficiis patronatus laici, num. 101.

Nec permutationes, aut resignationes, vel pensiones, num. 102.

Impetrantes beneficia iurispatronatus Regij, & laicorum sunt effecti alienigena, & extranei, sicuti impetrantes beneficia patrimonialia, n. 103.

Litteræ in derogationem iuris filiorum patrimonialium retinentur in Hispania sicuti in derogationem patronatus laici, num. 104.

Sicuti in substantialibus idem est dispositum in patrimonialibus, quòd in beneficiis patronatus laicorum, idem quoad executionem dispositum est intelligendum, num. 105.

A maioritate rationis valet argumentum, ibidem.

Pœna amissionis naturalitatis & temperalitatum imposita alienigenis impetrantibus, eadem sunt imposita impetrantibus Bullas in derogationem patronatus Regis, & laicorum ex eisdemmet legibus Regni, num. 106.

Fructus beneficij sunt bona temperalia, & sequestrantur ob executionem factam litterarum, quæ retineri mandantur, num. 107.

Instante necessitate, & deficiente remedio ad réponendam possessionem, & executionem litterarum, quæ retineri mandantur; omnino verificatur opinio Doctorum asserentium sequestrandos fructus beneficij per Principem ob vitanda scandala, num. 108.

Necessitas vrgens legi non subycitur, num. 109.

Necessitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum, num. 110.

Ob scandalum vitandum permittuntur, quæ aliàs non permittuntur, num. 111.

EX CONTROVERSIA, longáque disceptatione, & eius resolutione, de qua sursum in hoc cap. vt semel peractam iam executionem litterarum Apostolicarum Senatus (qui
retinendas † ex iusta, & lègitima causa decreuit) 1
minimè possit reuocare, aut reponere per se ipsum, & directè, iuxta validissima, & ineuitabilia iuris fundamenta descripta, & acutè considerata hoc *c. 10. à n. 33. cum multis seqq.* Atque pariter ex remedio efficacissimo, salubrique, &
ex omnibus suis partibus constante, † vt nempè 2
per Senatum declaretur, Iudicem executorem vim facere non differentem appellationi ab executione interiectæ litterarum, mandetúrque deferre, & reponere omnia à se nulliter attentata, vt semel facta hac repositione, res reddatur integra, & ad suum illum priorem statum, quo erant litteræ Apostolicæ ante earum executionem, vt si liberè, & absque impedimento Regium retentionis decretum plenarium suum consequi valeat effectum, & vi oppressis ex integro consulatur per hanc litterarum, & totius processus desuper fabricati retentionem, nè vlteriùs impetrans litteris vti possit in damnum & perniciem publicæ vtilitatis supplicatione ad Sanctissimum pendente, de quo hoc eodem *cap. à num. 89. vsque ad finem*, cupiosè videre est.

Nunc noua alia, & ingens suboritur difficul-
tas, quonam modo † remedium prædictum pra- 3
cticari queat, & vi oppresso retentionia litterarum decretum obtinenti consuli, quando executor delegatus post peractam executionem, & possessionis beneficij traditionem decessit, vel etiam in longinquis, & extra Regnum abesse contingat, cùm iam deficiat, qui decretum violentiæ, *otorgue, y reponga* exequi possit, ad latè tradita, & per Nus accuratè disputata *in tract. de Regia protect. 1. part. cap. 3 per totum*; & signanter *a num. 24. & a num 36.* vsque *ad finem.* Vbi resoluimus Iudice vim, & attentata inferente mortuo, successorem in eius iurisdictio-
nem † omnino exequi, & adimplere teneri Re- 4
gium decretum violentiæ, *de otorgar, y reponer*; etiam suo antecessori directum, quæ resolutio licet generaliter verissima sit, atque indubitabilem monstrauerimus ex tot iuribus, & fundamentis ibidem consideratis, & adductis: tamen adhuc remedium hoc inefficax, & inane videtur hoc in casu, cùm adaptari minimè videatur Iudicibus executoribus ad litterarum Apostolicarum executionem datis, & iam ipsam peragentibus, quibus successor, vt plurimum deficit, qui mortuo, vel longè absente executore grauante, & vim inferente, reponere possit, vt retentionis decretum efficaciter operetur, de quo in hoc §. specialiter erit agendum, & ea iuri consona, & vtilia remedia applicanda, ex quibus licitè, & vtiliter adaptetur salubre remedium illud, de quo in hoc *cap. & n. 89. cum seqq.* Ne inane remaneat Regium decretum retentionis, atque plena inde securitas vim patienti tribuatur.

Primum sit igitur in hoc puncto remedium,
ad litterarum † Apostolicarum executionem, 5
& cognitionem nunquam à Sede Apostolica dari solet vnus Iudex solus, sed plurimos in litteris nominari,

nominari, vt quilibet in solidum procedat, & cognoscere valeat, ob vitanda pericula, & parcendum sumptibus, & expensis impetrantis, cùm fortè vnus qui nominatur potuit interim vel decedere, vel longè abesse, vel aliquo iuris impedimento ad iudicandum detineri, prouidè idcirco plures nominantur, quibus insolidum commissio dirigitur, & ab vno cœpto negocio alij excluduntur, non perpetuò, sed quoad exercitium duntaxat, ita vt si is, qui cœpit cognoscere decedat, vel aliquo impedimento detineatur; alter ex connominatis possit liberè causam in eodem statu accipere, & libere prosequi, cum is, qui primitùs præoccupauit iurisdictionem, & cognitionem, quoad cæteros simul perpetuauit eandem. Sic determinauit celebris textus *in cap cum plures 8. de officio delegati, lib. 6.* cuius elegantissima verba hæc sunt: *Cùm plures sub illa forma, vt omnes, aut duo, vel vnus eorum mandatum Apostolicum exequantur, aut alia consimili Iudices, vel executores a Sede Apostolica deputari contingit: ipsorum quilibet iniunctum potest libere adimplere mandatum. Porrò vno eorum negocium inchoante commissam alij nequibunt se vlterius intromittere de eodem, nisi vel infirmitate, vel alia iusta causa illum contingeret impediri: aut si solet, vel malitiosè in eo procedere recusaret. Iurisdictione verò perpetuata mandatore viuente per vnum (eo casu, quo potest) ex Iudicibus delegatis perpetuata intelligitur quoad omnes.* Hactenus de Pontificia, & egregia determinatione, quam exornant Ordinarij ibidem Lapus, Abbas, Archidiacon. Geminian. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Philipp. Franc. Viuian. *in rationali, lib. 1. pag. 403.* Alsgon. *in Compendio, pagin. 147. & ibid.* August. Barbos. *in remission. ad eundem text. num 2.* Castillo *in l. 38. Tauri glos. 1. per totam*, Azeued. *in l. 10. tit. 13. lib. 4. Recopil. num. 12.* D. Christophor. de Pax *in tract. de tenuta, tom 2. cap. 49. sub n. 5.* Illam omnes probantes conclusionem, quòd si
7 rescriptum pluribus † Iudicibus executoribus
commissum sit, & eorum cuilibet, & lite iam cœpta, ille, qui prius ab impetrante fuerat requisitus moriatur, vel fuerit legitimo impedimento detentus; iurisdictionem in alium continuari, litem prosequatur, eam assumendo in statu, quo erat tempore mortis Iudicis.

Ex cuius textus determinatione rectè inferri
8 potest ad præsentem † difficultatem, quòd cùm
mortuo primo Iudice superstes nominatus verè Iudex sit in causa, & eam teneatur prosequi, & accipere in eo statu, in locumque mortui succedat, ipse omnino debet adimplere Regium Decretum, *de otorgar, y reponer*; iuxta ea quæ abundè considerauimus in iis terminis respectu Iudicis successoris in locum demortui, & de identitate vtriusque præsertim ad hunc effectum adimplendi litteras tangentes negocium, etiam, directas suo antecessori mortuo, *in tract. de protection. Regia 1. part. cap. 3. à num. 40. vsque ad fin.* Quo loco innumerabiles penè doctrinas re-
9 peries, quibus præsens † ista resolutio mire roboratur, & exornatur. Quòd si superstes adimplere, & exequi (forte malitiosè) recuset, danda erit secunda iussio ex ibidem consideratis *à num. 23. & seqq.* & latiùs *eadem 1. p. cap. 2. à num 263. cum multis seqq.*

Quæ resolutio vti verissima licet de plano
10 procedat in vno tantum Iudice † ex nominatis in commissione Apostolica superstite; verùm quid sit sentiendum, quando duo, pluresvè supersunt ex nominatis, mortuo, vel impedito altero quis prius præoccupauit causam, & cœptam reliquit, an sufficiat quod cuilibet eorum Senatus dirigat decretum violentiæ, *otorgue, y reponga*, ita vt quælibet pars, siuè is contra quem fuit commissio impetrata, siuè ipse Impetrans possit, cui eorum voluerit intimare Regium decretum, vel spectandum sit omnino, quòd ipse impetrans solus quem maluerit eligat.

In qua difficultate hoc † vltimum spectan- 11
dum videtur, si credimus D. Christophoro de Pax *in tractatu de tenuta 2. part. cap. 49 sub n. 5.* Dùm (licèt perfunctoriè) dicit quòd si rescriptum tribus, vel quatuor, vel pluribus aliis Iudicibus sit directum, & primus, qui cognoscere cœpit, moriatur, tunc non esse in potestate illius, contra quem rescriptum fuit impetratum; Iudicem alium ex iis qui supersunt, præuenire, sed cogendum fore impetrantem vnum ex eis eligere, quem maluerit, dato eidem termino competente ad eligendum. Illam reddens † rationem, 12
nam sicut in potestate impetrantis fuit rescripto vti, vel non vti, sic etiam priuatiuè pertinet ad eum ius eligendi alium Iudicem ex pluribus primo mortuo. Ac quod allegat *gloss. in cap. quoniam* Abbas. *de officio Delegati*, & Rotam in *decis. 56. de appellat. in nouis*, ex ratione *c. oblata de appellationibus*. Vbi ille qui appellauit nequit præueniri in Iudice † impetrando, nisi prius requisito
appellante, & constituto in mora per anni lapsum 13
(quòd respectu termini ipse Paz Iudicis arbitrio relinquit) ergo quousq; impetrans nominet aliũ eligat, quem maluerit; alteri nun poterit intimari Senatus decretum violentiæ, nec aduersario competere facultatem cuilibet illud intimandi.

Sed salua pace huius Doctoris, sua opinio
improbabilis est, †. & minus tuta, quæ etiam 14
ex suismet motiuis conuincitur, proptereà constanter tenendum, & affirmandum, in cuiuslibet partis esse facultate ad quemlibet eorum recurrere, sicuti etiam cuilibet Iudici ex superstitibus licitè præuenire, & præoccupare licet, cùm omnes insolidum sint effecti competentes, & quoad omnes, & singulos à primo fuerit perpetuata iurisdictio. Ad quod moueor primò ex eodem fundamento, quo in contrarium motus fuit Pazmet ipse, nempè de potestate, & facultate impetrantis volentis à principio vti vel non vti rescripto, vt eadem sibi duret postmodum lite cœpta, & mortuo primo Iudice ad alium eligendum priuatiuè; decipitur enim Ipse in argumentandi modo, cùm consequentia ex prædicto antecedenti vti à te diuersa, & separata inferri non potest. Militat enim diuersa ratio, quæ variata reperitur in terminis, in quibus versa-
mur: nam licet † impetrans rescriptum possit eo 15
non vti, aut renunciare re integra, hoc est, anteaquam illud præsentet, & eius virtute aduersarius: citetur: tamen postquam eo vti cœpit, & citatus fuerit aduersarius; ei amplius renunciare non potest, nec durat facultas illo ad sui libitum vtendi, vel non vtendi, quoniam per citationem iam rescriptum pariter effectum est commune vtrique parti, & ex eo aduersario suo citato ius quæsitum, qui eo vti potest eo modo, quo & impetrans, prout latè videre est infrà 2. *part. cap. 19. à num. 19. cum sequentibus, & à n. 51. cum sequentibus, & cap. 12 §. vnico à n. 201*

& sequentibus, & hac 1. part. cap. 13. à num. 78.
Ergo de necessitate infertur, quòd postquam
16 commissio † effecta fuit communis vtrique parti, cuilibet ex ea quæritur Ius æqualiter, &
quemadmodum licet vni eligere, & nominare
iudicem superstitem, ita pariter & alteri, ita vt
inter eos præuentioni, & præoccupationi locus sit.

17 Est etenim regula generalis, † & constans,
quòd inter habentes æquale ius melior sit conditio præuenientis, quam *ex l. quoties vtrinsque,*
99. ff. de regulis iuris, regula qui prior. de regulis
iuris in decret. firmant Roman. *consil. 47. num. 2.*
plura per Ripam *in l. priuilegia, ff. de priuilegiis*
creditor. Neguzantius *in tractatu de pignoribus*
5. part. 2. membro. per totum, Felician. de Solis
in tractatu de censibus, lib. 3. cap. 5. Mascard. *de*
probationibus, conclus. 1234. Mantienço *in l. 7.*
glos. 5. tit. 16. lib. 5. Recopilationibus, Hieronym. Gonçalez *ad regul. de mensibus, §. 3.*
proœmiali. num. 22. & à num. 2. cum sequentibus.

Et quando aliquibus competit ius eligendi,
18 † nominandi, aut conferendi insolidum, ita
vt vnus possit cum alio concurrere in nominatione, aut electione: inter eos locus est præuentioni, & potior ille est, qui prior præoccupauit, *cap. dudum 14. §. nos igitur*, ibi: *Propter*
quod nostra qui eandem præoccupauimus potestatem, potior debet esse conditio de præbend. lib. 6.
cap. si à Sede 31. eodem titulo, cap. si plures, §.
porro de officio Delegat. in 6. & vtrobique Doctores, Rota *decis. 1. sub num. 2. post medium, de*
præbendis in nouis, & decis. 17. sub num. 2. eodem
titulo in nouis, Staphileus *de litter. gratia. in prælud. num.* 8. Gomez *de expectati. num. 16.* Boërius *quæst. 24. num. 4. & quæst. 287. sub num. 2.*
Abbas *in cap. quia diuersitatem, num. 5. de concession. præbendæ*, Bonifac. à Vitalin. *in clement.*
1. num. 38. vt lite pendente, Rebuffus *in concordatis in rubrica de mandatis Apostol. §. declarantes*
in glossa, verbo, Iure præuentionis, in princip. &
per totum, & in praxi benefic. tit. de deuolutionibus, num. 46. 47. & 48. Rota *decis. 272. num. 4.*
lib. 2. part. 3. diuersorum, Abbas & Lapus *in dict.*
cap. si à Sede, num. 3. de præbend. lib. 6. latissimè
ad plura similia inferens videndus Gonçalez *de*
alternatiuis, §. 3. proœmiali, à num. 1. per totum,
19 & est textus † (in procuratoribus in solidum
datis) *in l. pluribus 32. ff. de procuratoribus, cap.*
non iniuncto de procuratoribus, cap. si duo, versic.
Secus, eodem tit. lib. 6. Idem in venatione ani-
20 malium, & † piscatione piscium, quia priùs
proueníentis, & occupantis fiunt, *l. 1. §. piscium,*
ff. de acquirendo rerum domin. §. feræ igitur bestiæ.
instit. de rerum diuisione, l. 17. tit. 28. part. 3.
Igitur eum ex commissione facta communi vtrique parti sit quæsitum ius æquale, is præferendus in electione, qui priùs præuenerit, & præoccupauerit.

21 Deinde quoniam quando quis † habet plures
Iudices, & foros, quos sortitur; aduersarius,
qui prius prouocat, potest quem maluerit eligere, & coram ipso lis omnino tractanda erit,
etiam inuita, & renuente altera parte. Ita docent Glossa *vltim. in fin. in l. actor. fin. C. vbi in*
rem actio, & ibi Curtius *num. 2.* Bald. *num. 5.*
Salicetus *num. 2.* Paulus *num. 4.* Panormitan. *in*
cap. sanè, num. 4. & in cap. fin. num. 43. de foro
compet. Marian. Socinus *in dict. cap. sanè,*
num. 11. versic. Decima declaratio, & in cap. cum
sit generale, num. 6. & in cap. licet ratione, n. 90.
vers. Vlterius quia supra, eodem tit. vbi latissimè Felinus *& in cap. dilectus el 2. num. 16. de rescriptis*, Aretinus *in dict. cap. cum sit generale,*
num. 7. idem Bald. *in l. fin. num. 2. C. si à non compet. Iudice*, Roman. *consil. 197. num. 1.* Tiraquell. *de retractu linag. §. 3. glos. 5. num. 9.* Carlebal. *in tractatu de iudiciis, lib. 1. tit. 1. disp. 2.*
quæst. 3. num. 152. fol. 74. Couar. *lib. 1. variar. resolut. cap. 18. num. 6.* Franchis *decis. 177. per totam*, & est *l. 32. tit. 2. part. 3.* & ibidem *glos. 17.*
Ergo si is, contra quem fuit rescriptum impetratum; prius intimauerit violentiæ decretum
Senatus alicui ex Iudicibus superstitibus, vel
alium actum sibi necessarium gerat coram eo,
ille Iudex erit causæ, inuito impetrante.

Ex qua regula illa fluit impetrantis facultas
eligendi † à principio, & dum res est integra, 22
vnum ex pluribus Iudicibus in rescripto nominatis, coram quo possit aduersarium conuenire
(& non ex eo quòd ab initio fuit in potestate
impetrantis vtendi, vel non vtendi rescripto, vt
putauit Christophorus de Paz citatus sup. *à*
num. 15. quia effectus iste ex alio fonte, & diuerso fluit) quæ quidem facultas, & potestas
eligendi competens impetranti per primam illam electionem semel validè factam consumpta
fuit, & extincta, siuè à lege, siue ex testamento competat, *cap. si electio. de electione lib. 6. l.*
hac condit. l. filia mea, ff. de condit. & demonstratien. & est videre infrà 2. *p. cap. 12. §. vnico à*
num. 21. & num. 45. Et siuè ex testamento, siuè
ex contractu competens † eligendi facultas, ele- 23
ctione semel facta per contractum inter viuos
consumitur, & extinguitur, vt per plura iura à
se ponderata, & ab aliis Doctores benè obseruat Molina *de primogeniis lib. 2. c. 4. n. 36. & 37.*
Christophor. de Paz *de tenuta, c. 34. n. 56. & 57.*
cum seqq. quàm plurimos alios laudauimus DD.
sup. hoc *cap. 10. num. 45.*

Quæ electio semel facta ab impetrante facta
intelligitur per contractum, † cum fiat in iudi- 24
cio in quo quasi contrahi non ambigitur, *l. 3.*
§. idem scribit, ff. de peculio, cap. 1. de mutuis
petitionibus, l. inter stipulantem, §. Stichum, ff.
de verbor. obligat. l. 2. de prætor. stipulat. Ioan.
Maria Bellet. *disquisit. Clerical. p. 2. tit. de fauore*
Cleric. real. §. 1. num. 8. pagin. 273. Zeballos *commun. contra commun. tom. 4. quæst. 897. num. 887.*
Gonçalez *in Regul. Chancell. glos. 6. num. 531.*
Ioan. Maria Nouar. *in praxi electio, & variatio*
fori, quæst. 20. num. 8. section. 2. pag. 183. Giurba
decis. 99. num. 4. & 5. Imò, & semper omni ca-
su facultas eligendi † consumitur, quando ex 25
electione semel facta, fuit ius tertio quæsitum,
vt ex Molina, Caldas Pereira, & aliis probat
Paz vbi proximè *à num. 60. cum multis seqq.*
Quòd in nostro casu contingit, eò quòd postquam commissio facta fuit communis vtrique
parti, aduersario fuit ius quæsitum ex supradictis *à num. 14.* Igitur mortuo Iudice, soli impetranti priuatiuè non competit eligendi facultas.

Comprobatur, quia is, qui habet plures Iudices, & foros diuersos, & simul priuilegium
speciale eligendi quem maluerit, vt scholaris,
& persona miserabilis, semel facta Iudicis electione, siuè actor sit, siuè reus, facultas eligendi consumitur, vt abundè videre est per Carlebal. *in tractat. de iudiciis, lib. 1. tit. 1. disputat. 2.*
quæst. 6. sect. 7. à num. 604. vsque ad num. 608.

Ergo

Ergo perperam argumentator Christophor. de Pax de facultate competente impetranti eligendi Iudicem re integra ante vsum commissionis, ad rem non integram post captum iudicium, & commissionem factam communem, cùm propter æquale ius nouiter ortum, ex quo vtraque pars concurrere potest in facultate eligendi; sit inter easdem præuentioni, & præoccupationi locus, ex hactenus abundè comprobatis.

Quippè præuentio iudicialis duplex est, alte-
26 ra quæ fit à Iudice, † altera quæ fit à parte, ad iuris sibi & aduersario suo insolidum competentia præoccupationem, & ad aduersarij exclusionem, iuxta text. *in l. si pluribus 33. ff. de legat. 1. l. si maritus 4. ff. ad leg. Iuliam de adulter. in l. tribus, & l. seq. ff. de iudiciis, l. pluribus, ff. de procuratoribus, cap. non iniusto de procuratoribus, cap. si duo, vers. Secus, eod. tit. lib. 6.* annotabit Carlebal. *de iudiciis lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 7. seq. 3. num. 870.*

Et ad hoc vt vnus consequatur lucrum simul insolidum aliis competens, & ratione præoccupationis aliis præferatur, sufficit, quod is hoc negotium vel inceperit, vel ad id præuenerit in aliquo, quòd sit causa proxima illius negotij; ita docet Bart. *in dict. l. si pluribus num. 1.* communiter recepta Iass. & Alexand. ibidem, & per *l. si quis à maleis, ff. de noxalibus action. l. 2. §. aduersis, & ibi gloss. ff. ne quid in loco publico*, idem Bald. *in l. naturalem, §. 1. ff. de adquiren. rerum domin. & in l. quominus num. 10.* & ibi Iass. *num. 57. ff. de fluminib.* Afflict. *in cap. 1. in princip. num. 57. quib. mod feud. amit.* Iacobin. de S. Georgio *in inuestit. feud. verb. Præmiserunt, num. 11.* Andr. *in cap. 1. §. omnes filij, num. 5. si de feudo fuerit controuers. &c.* Glossa *in l. ciues, in verb. Incolat. C. de incolis lib. 10.* Roman. *in cons. 47. vissis necessary*, Marta *de iurisdiction. 4 p. casu 18. à num. 5. cum seqq.*

Hinc superest responsio doctrinæ glossæ, Rotæ decisionis, & Baldi, quam pro simili in suæ assertionis comprobatione adducit Christophorus de Paz, vbi superiùs *à num. 11.* quæ omnino diuersa est, & inapplicabilis casui nostro penitus dissimili, si illam consideramus iuxta illos terminos, in quibus eandem considerauit, & applicare voluit ipse Pax.

Versatur quippè circa materiam, *cap. oblata de appellationibus*: quando quis appellauit, & appellatus supplantans aduersarij appellatio-
27 nem † nimia præcurrit, & impetrat commissionem super alterius appellatione non sua, cùm appellanti dumtaxat impetrandi hæc facultas concessa sit à iure ex *cap. si duobus, & dict. cap. oblata, de appellationibus*. Quæ doctrina sic considerata in istis terminis, quibus res adhuc est integra, & in suo principio; perperam adaptatur nostro casui considerato iam, quando res desinit esse integra, ea tamen rectè curreret, & tunc adaptaretur casui nostro, dùm in eo res adhuc foret integra, & essemus in principio, quo adhuc durat facultas impetranti priuatiuè eligendi Iudicem quemlibet ex nominatis in suo rescripto, eo quòd tunc liberum est ei eligere ex supe. dictis *à num. 21. & seqq.*

At nos versamur in re longè diuersa, & in
28 terminis omnino dissimilibus; † quando res iam non est integra, cùm iam ipse impetrans elegit, & Iudex electus cæpit cognoscere, & sua facultas eligendi fuit extincta, & quando commissio ipsa facta fuit communis aduersario, & ex ea ius æquale ei quæsitum, atque omnia iam nouata sunt, & alterata: tunc quippè aduersario pariformiter competit ius eligendi, & præueniendi Iudicem superstitem ex hactenus comprobatis quo casu benè quadrat doctrina, *dict. cap. oblata* in terminis sumpta, quibus res desinit esse integra, prout contingit, quando postmodum appellanti præfixus fuit terminus ad
impetrandam † commissionem, intra quem ta- 29
men illam distulit impetrare, quia tunc statim fuit quæsitum ius æquale aduersario suo præueniendi, & præoccupandi impetrationem ex Doctoribus allegatis, & *dict. cap. oblata*; de cuius intellectu, & declaratione latè tractat videndus Marquesanus *de commission. 1. part. cap. 26. de commissione appellat. per totum, cap. 26.* quo supposito data inter vtrumque casum horum terminorum paritate; ista doctrina non solùm non conuenit assertioni eiusdem Pax, verùm in totum refragatur, & per omnia comprobat resolutionem nostram, atque hactenus dictis mirè consonat.

Maximum etiam inconueniens, & damnum
oriretur, si inæqualitas hæc admitteretur † in- 30
ter hos collitigantes lite iam cæpta & pendente, etenim si priuatiuè ad solùm impetrantem pertineret electio; in sua foret potestate detinere, & in longum protrahere cursum litis. Qui nunquam eligeret, si iam (vt supponimus in toto hoc discursu) possessionem consequutus fuit, & litteræ quantumuis nulliter attentatæ, & violenter semel executæ, cum sua intersit, amplius super illis non disceptare in graue detrimentum Reipublicæ, & notabile præiudicium aduersarij (& fortè spoliati) qui consequi ius suum non poterit, facto & impedimento sui collitigantis, quam rationem in casu omnino simili considerauit Pontifex ad effectum, etiam transferendi iurisdictionem ab vno Iudice in alium ob impedimentum superueniens præstans suspensionem litis moræ; in eleganti *cap. si is cui. 10. de officio Delegati, lib. 6.* in hæc: *Si is, cui causa*
(licet proprio nomine † non expresso) à Sede fue- 31
rat Apostolica delegata, subdelegauerit non in totum vices suas alicui, & subdelegato huiusmodi, si delegatum ipsum excommunicari, aut de medio tolli contingat, impedimento tali durante; ad Sedem ipsam (ne absolutionem, vel successorem expectando illius præiudicari litigantibus, vel causa plus debito prorogari valeat) volumus appellari. Ergo multò fortior hæc ratio debet operari negationem, imò, & ademptionem electionis ab impetrante, ex qua idem, & maius sequitur inconueniens.

Quod nec quidem cessat ex remedio † appli- 32
cato per eundem Christophorum de Pax *d. cap. 49. à n. 5. ad principium*, dicentem cogendum esse impetrantem dato termino competente, vt vnum ex superstitibus Iudicibus aut executoribus eligat; sed hoc remedium inane est, & in eundem incidit morbum, nam si ante electionem nullus adest Iudex, qui exerceat iurisdictionem in causa principali, quis quæso, impetrantem cogere poterit ad eligendum? Nullus, nec simile de appellante (vt cogi possit ad prosequendam appellationem, & impetrandam commissionem) quo vtitur ipse Pax, huic casui nostro congruit, nam appellantem cogit Iudex à quo ex *dict. cap. oblata, & dicto cap. si duobus, cap. cum causa*

*de re iudicata, cap. cum sit Romana 5. de appella-
tionibus, lib. 6. cap. licet 14. de sententia excom-
municat.* cum similibus, in nostro autem casu an-
te electionem penitus deficit, qui cogere possit.

Quare in hoc primo remedio illa erit assigen-
genda conclusio, vt mortuo Delegato, seu lit-
33 terarum † executore (siuè etiam longius à Re-
gno absente de quo statim) Decretum violen-
tiæ, *que otorgue y reponga*, cuilibet ex pluribus su-
perstitibus Iudicibus in commissione Apostoli-
ca nominatis intimari licitè potest, siuè inti-
matio hæc fiat per impetrantem, siuè per alte-
rum colligantem, siue vnus tantum Iudex su-
persit, siuè plures, ita vt ille, cui fuerit Regium
34 Decretum † intimatum, omnino parere debeat,
& complere deferendo, & reponendo possessio-
nem, ext: ráque alia attentata omnia, vt inde Re-
gium Decretum retentionis litterarum Aposto-
licarum liberè suum consequatur effectum.

Quòd si ipse Iudex obtemperare recuset, eo
35 quòd iam malitiosè, aut † ex alterius colligan-
tis nimia diligentia id facere præsumatur: se-
cunda iussio expedienda erit in Senatu, & aliis
vti remediis, quousque decretum Regium vio-
lentiæ compleatur; ex iis, quæ abunde compro-
bata reliquimus *à n. 8. cum seqq.* Sed qua forma
hoc Decretum violentiæ erit decernendum in
Senatu, mox dicemus.

Quæ resolutio, atque remedium non solum
36 procedit, quando executor, † qui præoccupauit
iurisdictionem, & cognitionem, mortuus est: sed
etiam quando absens est notabili distantia, seu
longinqua, puta extra Regnum, quia tunc quili-
bet ex aliis executoribus in commissione nomi-
natis potest assumere negotium in eodem statu,
& illud libere prosequi. Sic probat text. *in dict.
c. cum plures 8. de officio Delegati, lib. 6.* ibi: *Nisi in-
firmitate vel alia iusta causa illum contingeret im-
pediri*, & est text. *in dict. c. si is, cui. 20 eodem tit. &
lib.* per quæ iura, & per Regulam *c. 1.* ibi: *In lon-
gum peregrinari. in fin. de procuratoribus, lib. 6. & l.
licet 15. in fin. ff. de arbitris.* Vnanimiter conue-
niunt Doctores omnes: absentiam Iudicis suffi-
37 ciens esse † impedimentum, non solùm ad eum
excusandum à munere iudicandi, ex regula *l. po-
nalt in ff. de vacatio. munerum*; sed etiam ad iurisdi-
ctionem in alium transferendã, Philipp. Franch.
& Ancarranus *in dict cap si is, cui n. 1.* & Domi-
nic. *n. 4.* & ibid. August. Barbos. *in collect. n. 7.* &
ex aliis citatis à Petr. Barbos. *in l. si longius, n. 1.
& 4. ff. de iudiciis*, eleganter tradit Federicus de
Senis *cons. 230. n. 2.* sequitur Cardin. Tuschus
litter. A. conclus 33. num. 10.

38 Et hoc remedio occurres difficultati † per nos
alias latè consideratæ circa Iudicem, qui post
grauamen illatum abiit, ita vt Decretum Re-
gium violentiæ postea obtentum eidem intima-
ri non possit, de qua *in tract. de Regia protect. 1.
p. cap. 3. à n. 24 cum multis seqq.* vt scilicet quæ-
ratur vnus ex superstitibus, cui decretum inti-
metur.

Sed quomodo iis in casibus suprascriptis Se-
39 natus Decretum † concipiendum sit, libenter
adnectam in quo arbitror, vel simpliciter dicen-
do: *El juez que desta causa conoce haze fuerça en
no otorgar la apelacion, &c. La qual alçando, dixe-
ron la otorgue y reponga lo hecho, &c.* Quòd qui-
dem etsi loquatur cum Iudice defuncto, & ante-
cessore; tamen intimatum successori omnino
adimplere tenetur eodem modo, quo antecessor,
sic per plurima iura, & validissima fundamenta
disputando pro vtraq; parte resoluimus *in tract.
de Regia protect. 1. p. d. c. 3. à n. 53. cum multis seqq.*

Vel aliter etiam concipi potest magis speci-
fice. *El juez executor que desta causa conoce (ò co-
nocio) haze fuerça, † la qual alçando dixeron, que* 40
*vno de los demas executores nombrados en las letras
Apostolicas, à quien este decreto* (ò à la prouision
dèl) *fuere intimado y requerido, la otorgue y repon-
ga lo hecho, &c.* Quoniam ex hoc decreto nihil
innouatur, sed explicitè declaratur id, quòd taci-
tè subintelligitur, & inest à iure, nempè, vt suc-
cessor in iurisdictione, & cognitione litis cœptæ
teneatur adimplere, & exequi iussiones directas
suo prædecessori, iuxta proximè dicta. Verum est
etiã de iure, vnum ex superstitibus delegatis, aut
† executoribus posse liberè continuare, & pro- 41
sequi litem cœptam ab altero iam defuncto, aut
legitimè impedito, quia omnibus insolidum iu-
risdictio, & cognitio competit. Et cum articulus
violentiæ ad terminos iam strictos perueniat; vr-
get necessitas, vt in aliquo varietur modus de-
creti, quia in necessitatibus ex modum, & ordi-
ne mansuetum occurrit † Princeps, iuxta singu- 42
larem text. *in l. §. 1. ex hoc rescripto, vers. Extraor-
dinem*, ibi: *Extraordinem Princeps in causis necessi-
tatis subuenit. ff de ventre inspiciendo*, quem pon-
derauimus *in tract de Regia protect. 1. p. c. 1. n 78.*

Et speciale est, quòd in necessitatibus † incer- 43
titudo admittatur, & non vitiet, prout latè com-
probat Hippolitus de Marsilis *in rubrica, C. de
probationibus. num. 429. versic. Fateor tamen*, Car-
din. Tuschus *litter. I. concl 65. n. 58.*

Nec illa Decreti generalitas respiciens Iudi-
ces executores nominatos, & superstites consi-
derabilis est, nec aliquam incertitudinem ar-
guit, cùm facillimè † per electionem, & volun- 44
tatem partis cuiuslibet (cui de iure hanc Iudi-
cis electionem competit ex supradictis) intiman-
tis Regium Decretum, statim ad totalem, &
specificam certitudinem reducatur, ad text. *in
l. quidam relegatus, &c. ita subiicit: Si quis ex
heredibus, cæterisque amicis, quorum hoc testamen-
to mentionem habui, siue quis alius restitutionem
mihi impetrauerit ab Imperatore, & antedecessero,
quam ei gratias agerem, volo dari ei, qui id egerit à
cæteris hæredibus aureos tot, & vnus ex eis, quos
heredes scripseras impetrauit ei restitutionem, &
anteaquam id sciret decessit, cùm de fideicommisso
quæreretur, an deberetur. Consultus Iulianus re-
spondit, deberi, &c. ff. de rebus dubiis, l. si qui, §.
fin. l. si quis ita scripserit illis qui testamentum
meum signauerint, hæres meus decem dato. Treba-
tius vtile legatum esse putat, quòd Pomponius ve-
rius esse existimat, quia ipsum testamentum fir-
matur testibus adhibitis, ff. de rebus dubiis, l. qua-
dam sunt in quibus res dubia est, sed ex post facto
retro ducitur, & apparet quid actum est, &c.* Et
ibi: *Vtique erit ex euentu dicendum, ff. eodem, l.
vter ex fratribus, ff. de conditionibus instit. l. 2.
§. si quis ita, ff. de bonorum possess secun. tabul.
l. si seruus legatus, §. huiusmodi, ff de legat. 2.
l. sed Iulianus, §. quamquam*, ibi: *Sed ab initio,
ff. ad Macedonianum, l. 4. de manumiss. vindic. l.
cum pater, ff. de negociis gestis, l. qui res, ff. de
solutionibus.*

Ex quibus, & aliis iuribus deducitur; quòd
incertitudo, quæ aliquo modo † vel futuro euen- 45
tu, vel per alicuius declarationem, vel factum cer-
ta redditur, sustinetur, & in qualibet dispositione
admittitur,

admittitur, Mantica *de coniectur. vltimar. voluntat. lib.* 8. *tit.* 4. *num.* 17. *&* 18. per *l. cum quidam*, *l. vnum ex familia. de legat.* 2. *l. quem heredi*, *ff. de rebus dubiis*, & alia iura, & plures Doctores latè per Tuſchum *litter. I. concluſ.* 65. *num.* 2. 31. *&* 32. *&* *num.* 51. *& concluſ.* 66. *n.* 1. 2. 6. *num.* 20. *cum ſeqq.* Antonius Gomez *in lib.* 2. *variarum*, *cap.* 11. *ſub n.* 8. *verſ. Septima concluſ.*

46 Hinc emptio pro perſona † nominanda per
emptorem ſuſtinetur, & ſequuta nominatio
perſonæ retrotrahitur ad principium contractus, ac ſi tunc emiſſet; latè Surdus *deciſ.* 325. *à num.* 1. *& deciſ.* 326. *num.* 32. *& deciſ.* 325. *n.* 13. *& deciſ.* 226. *num.* 1. *& num.* 5. Gratian. *diſceptation. forenſ. cap.* 686. *à num.* 1. *cum ſequentibus*, *tom.* 4. *& diſceptation.* 132. *num.* 32. Farinac. *in poſthumis tom.* 2. *deciſ.* 51. *per totam*, Alexander Ludouiſ. *deciſ.* 157. vbi Oliuerius Beltramin. *in annotationibus*, *à num.* 24. *& deciſ.* 257. *per totam.*

Hinc commiſſio contra vnum nominatum
47 cum † clauſula generali, & incerta (*& omnes
alios ſua intereſſe putantes*) ſuſtinetur, & verificatur per ſpecialem nominationem ante citationem faciendam per impetrantem, de qua Nos inferiùs 2. *part.* 12. *num.* 5. *cum ſequentibus.* Et generalitas, atque incertitudo ſententiæ, ſeu
48 Decreti, quòd in † executione certificari po-
teſt, rectè admittitur, Scaccia *de ſententia & re indicata*, *gloſ.* 14. *quæſt.* 15. *à num* 23. *& ſequentibus*, & fuſiùs Nos *in tractatu de Regia protect.* 4. *part.* 4. *cap.* 10. *per totum.*

Adhuc etiam & conditio extrinſeca ſententiæ
49 non tangens, nec reſpiciens † ſubſtantiam rei
principalis, nec definitionem eius ſuſpendens admittitur, abundè diſſerit, & reſoluit Scaccia, vbi proximè, *quæſt.* 14. *per totam.* Provt in formalitate huiuſmodi Decreti, de quo *num.* 40. contingit, etenim in eo ſine conditione, nec ſuſpenſione aliqua articulus violentiæ diffinitur; cætera autem eiuſdem decreti reſpiciunt executionem eius de proximo verificanda, & ad certitudinem facilè redigenda, facta per vnum ex collitigantibus intimatione cuilibet ex Iudicibus executoribus nominatis in litteris Apoſtolicis, cùm omnes iuriſdictionem habere inſolidum, mortuo, vel impedito primo, qui negotium cæpit, probauimus ſuperiùs *à n.* 5. *& ſeqq.*

Quod ſi Senatus in eodem Decreto violentiæ
nolit exprimere † intimationem faciendam ſuc-
50 ceſſori, & ſuperſtiti eligendo: poterit ſeorſum
aliud decernere id continens, ad tollendam omnem dubitandi occaſionem, & ad maiorem claritatem, provt decerneret Senatus ipſe caſu, quo tempore Decreti violentiæ decernendi notitiam non haberet mortis, aut longæuæ abſentiæ Iudicis executoris eam inferentis.

Et tandem illud animaduertendum, quòd
51 ſiuè Senatus ſpecificet † in Decreto violentiæ
intimationem vni ex ſuperſtitibus executoribus faciendam, ſiue non exprimat: ſemper tacitè ſubintelligitur, vt ſucceſſori poſſit intimari, & ipſum teneri deferre, & adimplere, cùm iſte ſuperſtes, cui intimatur, & eligitur, ſeu præuenitur à quolibet ex collitigantibus; verè ſit Iudex, & ſucceſſor in cauſa cæpta, iuxta ea, quæ diximus à principio huius §. præſertim *à n.* 4.

Sed maior erit difficultas circa modum pra-
52 cticandi noſtram hanc † reſolutionem, & reme-
dium, cùm inter ſe pugnare hæc duo videantur; etenim ſi iam retentionis litterarum Apoſtolicarum latum eſt in Senatu Decretum (cuius cognitionem, vti articulum præiudicialem ſemper præcedere debere ſuſpenſo articulo violentiæ ſimul concurrente, firmauimus infrà hac 1. *p. cap.* 11. per totum) & eiuſdem Decreti virtute litteræ Apoſtolicæ, & omnia acta inde per executorem geſta retenta manent in Senatu, quomodo igitur ſuperſtes eligi poterit, vt repoſitionem exequatur, cùm ad exercitium iuriſ-
dictionis certus eſſe debeat † de ſua commiſſio- 53
ne, non aliter; quàm per litterarum originalium exhibitionem, oſtenſionem, & præſentationem ſibi factam, provt hoc eodem *cap.* 10. *n.* 88. & infrà 2. *p. cap.* 19. *à n.* 23. *cum. ſequentibus.*
Ita vt tranſumptum † litterarum ad hoc non ſuf- 54
ficiat, provt *in* 2. *p. c.* 26. *à n.* 67. *cum ſeqq.* ſcripſimus. Pungit etiam quod conſuluimus ſup. hoc *c.* 10. *n.* 143. Iudicem ad repoſitionem faciendam virtute decreti violentiæ, *de otorgar, y reponer*; regulariter actis, & proceſſu non indigere, ſed manere in Senatu ob Decretum retentionis litterarum iam latum.

Sed hanc repugnantiam ita componendam
arbitror, vt omnino proceſſus, † & litteræ Apo- 55
ſtolicæ mittantur executori ſuperſtiti eligendo; omni tamen cautela, & ſecuritate præuenta, vt facta intimatione, & oſtenſione litterarum ſecurè redeant ad Senatum cum proceſſu, vbi retentæ conſeruandæ ſunt, donec ſupremus Eccleſiæ paſtor conſulitur ſupplicatione mediante, & quid ſenſerit diſcernat; cùm hæc litterarum remiſſio ſit penitus inexcuſabilis ad acceptationem commiſſionis, vt diximus, ex qua tot vtilitates proueniunt, & tot pericula euitantur, provt eſt repoſitio poſſeſſionis, & attentatorum, abſque qua inanis eſt litterarum retentio, provt latiùs conſiderauimus ſup. hoc *cap.* 10. per totum, & ſignanter *à num* 90. *cum ſeqq.*

Et reſpectu retentionis ipſarum litterarum de-
cretum per Senatum † parum ex hac breui re- 56
miſſione inconueniens inſurgit, nec officit, cum cautè, & ſub omni ſecuritate Tabellioni tradi poſſunt ad intimationem Iudici ſuperſtiti peragendam, qui earumdem rationem ſemper reddere tenetur, maximè videns in proceſſu Decretum Regium, quo eaſdem præfatas litteras retineri mandatur per Senatum. Quare poſt factam intimationem executori ſuperſtiti, & per iſtam repoſitionem breui tempore redeundæ ſunt litteræ ipſæ cum toto proceſſu in Senatum, quod
fieri † poſſe arbitror, vel virtute eiuſdemmet 57
Regiæ prouiſionis ordinariæ primitùs expeditæ, & eiſdem diligentiis & cōpulſionibus adhibitis; vel ſimul (vt tutius arbitror) ad petitionem partis (obtinentis in Senatu Decretum violentiæ, & pariter retentionis) aliud detur decretum continens remiſſionem proceſſus, & litterarum, vt executori intimetur, ita vt facta repoſitione ad Senatum protinus redeant, & per ipſum Tabellionem cauſæ, vel per Iudicem ſtatim, & ſine dilatione iterum mittantur in Senatum.

Ac denique nihil nouiter harum litterarum
virtute per impetrantem † fieri poteſt, quod non 58
ſubiiciatur, & affectum ſit Regio retentionis Decreto, vt inferiùs *à num.* 72. Quapropter ſi appenderentur in ſtatera inconueniens ortum ex permiſſione remiſſionis litterarum, & inconueniens oriundum ex negata remiſſione hac: indubiè longè hoc grauius, & intolerabilius

inuenie

inueniretur, & ab illo tantùm distare, quantùm
damnum temporale à perpetuo: itaque inter
hæc duo inconuenientia, de quibus *à num. 52.*
minus semper eligendum, prout est litterarum
59 † & processus remissio ad superstitem executo-
rem, iuxta *cap. duo 13. cap. iurauit, cap. non so-
lum 23. quæst. 3. l. quoties de regul. iur.* & illud
Ciceronis ad Quintum Fratrem: *In duobus ma-
lis fugiendum maius, leuis est eligendum*, & Octa-
uio: *E duobus autem malis, cum maius fugien-
dum sit, leuius est eligendum*; quod altiùs iustifi-
catur, & comprobatur inferiùs *in 2. remedio à
num. 65. & seqq.* & hactenus de primo.

Secundùm sit remedium (quo euitari potest
damnum, & periculum ortum ex morte, vel lon-
60 ginqua absentia † executoris litterarum Apo-
stolicarum post possessionem traditam impe-
tranti, & vim illatam, cum deficiat, qui decretum
Regium violentiæ, *de otorgar, y reponer*, possit
exequi, & complere, cùm ex eiusdem comple-
mento, & repositione facienda dependat omnis
efficacia, & effectus decreti retentionis) vt nem-
pè recurratur ad Ordinarium virtute noui de-
creti Senatus, quo causam, & litterarum cogni-
tionem ei pertinere declarabit. Durus videtur
hic sermo, acre, & acerbum remedium, sed leni-
ter operabitur, attentè consideratis suppositio-
nibus, quibus iustum & legitimum redditur;
quòd quantum ad effectũ, & modum practicãdi,
in multis cõuenire remedio antecedẽti reperies.

Litteræ igitur gratiosæ, quæ particularibus
61 Iudicibus executoribus veniunt † commissæ,
vt plurimum expediuntur absque subscriptione
propriæ manus Sanctissimi, ita vt rarò, aut
numquam in eisdem legatur, nec appareat sub-
scriptio prædicta, iuxta quæ abundè diximus
infrà *2. p. c. 30. cum suis §.* præcipuè videre est
in §. 3. quo casu litteræ hæ gratiosæ per Sena-
tum remittuntur Ordinario, cui de iure in pri-
ma instantia cognitio pertinet, iuxta teno-
rem *cap. 20. causæ omnes, sess. 14. de reformatione*,
prout abundè diximus infrà *2. p. c. fin. per tot.*
exceptis beneficiis reseruatis prout ibid. *à n. 53.
cum seqq. & in cap. 10.* dictum.

Supponitur insuper, quòd ea omnia, quæ ta-
62 lis executor virtute litterarum † non subscripta-
rum gessit, sint ipso iure nulla & attentata ex
notorio defectu iurisdictionis, prout comproba-
tur infrà *2. p. c. 6. à n. 14. cum sequent. & §. vnico,
& cap. fin. à num. 6. cum seqq. & à num. 19.* & fe-
rè per totum, & *cap. 26.* per totum.

63 Quibus suppositis stante † hac vrgente ne-
cessitate, quòd nempe deficiat Iudex qui repos-
sessionem attentatæ, & nullius possessionis fa-
cere possit; Senatus licitè decernit remissionem
causæ Ordinario, non vt de ea cognoscat in
totum (cum hoc impediat decretum retentio-
nis litterarum earumdem expeditum) sed dum-
taxat vt defectum suppleat executoris demortui,
vel extra Regnum absentis, & virtute huius
decreti Regij, & remissionis Ordinarius ipse
(qui verè Iudex est, & iurisdictionem priuati-
uam in illa causa habet) posset ante omnia etiam
de facto reponere possessionem nulliter, & de
facto factam ab executore litterarum, ex abundè
consideratis ac resolutis *in tract. de Regia protect.
64 1. p. cap. 3. à princip.* Quo etiam † loco probaui-
mus, ad repositionem attentatorum iurisdictio-
ne non egere ipsum Iudicem attentantem, nec
eius successorem.

Quo quidem casu cessare dicendum est illam
implicationem, & † perplexitatem, quæ prima 65
facie oriri videbatur ex his duobus remediis
(scilicet retentionis litterarum in Senatu, &
remissionis earumdem Ordinario) simul con-
currentibus, de qua infrà *cap. 11. sequenti hac 1.
part.* cum ibidem dicta, & considerata procedat
in remissione litterarum perpetua ad effectum
perpetuo cognoscendi, & liberè procedendi in
causa. Hæc tamen nostra remissio nec est per-
petua, † sed temporalis breui duratura, nec ad 66
finem procedendi, sed potiùs destruendi pro-
cessum perperam iam gestum, quæ non impe-
dit, nec tollit effectum retentionis, sed paulisper
suspendit, cùm fiat dumtaxat ad finem reponen-
di possessionem attentatam, & violentam, aliàs
impeditiuam ipsius decreti retentionis littera-
rum, ne inane remaneat iuxta latè tradita & re-
soluta superiùs hoc *cap. 10.* per totum, cum sta-
tim quod repositio fiat per Ordinarium, litte-
ræ ipsæ & totus processus redeant ad Senatum
eo modo, quo in remedio antecedenti diximus
à n. 55. Vt illic retentæ coasseruentur † interim, 67
quòd Summus Ecclesiæ Pastor aliud decernat,
quod non est inconueniens considerabile, quia
breui reuersus recessisse non videtur, *l. quidquid
calore 48. ff. de regulis iuris, l. plerique 33. ff. de ritu
nuptiar. §. pauonum, instit. de rerum diuis.* Farinac. *in
pract. crimin. tom. 1. tit. 4. q. 30. à n. 70.* nec abesse di-
citur statim reuersurus *l. postlimi. 5. §. captiuus, &
l. nihil interest 26. ff. de captiuis, & postlim. reuers.*
Hieron. Gonçalez *de alternat. glos. 43. num. 5.*

Et cum hæc remissio fiat, & permittatur ali-
quando † ob instans periculum, & vrgentem 68
istam necessitatem rarò contingentem, & in
consequentiam trahi nequeunt, quæ propter
necessitatem aliquando sunt concessa iuxta Iuris
Canonici regulam.

Et quia quando vnum ius † posterius tan- 69
quam contrarium confundit aliud secum simul
concurrens, si illud est temporale, & breui dura-
turum confusionem perpetuam non operatur,
sed temporalem suspensionem tantùm, Tiraquel.
lib. 1. de retract. §. 1. glos. 7. num. 72. Surd. *decis.
53. num. 25. & per totam*, Carpanus *ad statut.
Mediolan. 417. num. 462. tom. 1.* Vbi de condu-
ctore † rei eam emente qui retractam rei sequu- 70
to, redditur ad suam conductionem quam ante em-
ptionem in re habebat, idem Tiraq. *glos. 7. n. 65.*
Ant. Gomez *in l. 70. Tauri, n. 14.* Petrus Surd. *dict.
decis. 51. n. 24.* Carp. vbi proximè, *n. 461. & statuto
434. num. 113. & 114. tom. 1.* Caneer. *variar. re-
solut. lib. 3. tit. 3. de priuileg. num. 309.* Casanate
consil. 10. num. 171. Castillo *de vsufruct. cap. 74.
num. 23.* Couar. *lib. 3. resolut. cap. 11. num. 7.
Crem. singul. 58.* latissimè Matienço *ad l. 7. tit. 11.
glos. 1. ex num. 35. vsque ad 47. lib. 5 Recopil.*
Vbi quòd penes vsufructuarium proprietatis
emptorem remanet † vsufructus, sicut antea, 71
retracta proprietate à consanguineo, de quo
& aliis variis exemplaribus videndus Giurba
decis. 63. per totam.

Non enim ex hac remissione temporali impe-
ditur effectus retentionis decretæ, sed pro illo
breui tempore † suspenditur ob vrgentem ne- 72
cessitatem, nec litteræ ad hunc finem relaxatæ
liberè incedunt, sed quocumque vadant semper
retentionis decreto sunt affectæ, & eius vinculo,
& compedibus ligatæ, ad text. *in l. si sextante,
§. Latinus, ff. de exceptio. rei iud. & l. debitor, ff.*
ad

73 *ad Trebell.* Vbi pignus in re & hypotheca † non
perditur ea eo, quòd creditor dominus fiat re-
uocabiliter, non perpetuò, Fab. Anna *consf.* 35.
num. 1. 3. *&* 4. *& in consf.* 90. *num.* 2. Castillo *con-
trouersf. lib.* 4. *cap.* 59. *num.* 55.
Et quia quando duæ obligationes fiunt pro
74 eodem debito ad executionem, † complemen-
tum, & maiorem firmitatem primæ, pignora,
hypothecæ, & fideiussores à nexibus obliga-
tionis non liberantur, quoniam primus contra-
ctus nec nouatur, nec eo animo fit, ad latè tradita
per Anton. Amat. *variar resol.* 56 *à n.* 16 *& seqq.*
75 Secùs si secundus contractus fieret † animo no-
uandi, & à priori recedendi, abundè Amatus ibid.
& Castillo vbi proximè *n.* 48. quæ nouatio nec
animus recedendi à decreto retentionis indici
potest ex remissione earum litterarum ad Ordi-
narium factis ad repositionem, effectum, comple-
mentum, & corroborationem decreti retentionis
earundem, & vt faciliorem exitum assequatur.
Et insuper quoniam inter hæc duo remedia
76 retentionis litterarum, † & earumdem remissio-
nem Ordinario ad hunc finem reponendi posses-
sionem attentatam dumtaxat permissam, nulla
confusio, nec repugnantia reperitur, nisi solùm
in cortice & sonitu verborum, & in abstracto,
non in substantia, & concreto. Etenim attento
fine & effectu vtrumque conuenit, & compa-
titur; remissionis quippè litterarum remedium
ad eundem finem ordinatur & destinatur, quo
& ipsum retentionis decretum, & ad huius vti-
litatem, effectum, executionem, & comple-
mentum efficaciter consequendum dirigitur,
quod certè aliter non consequeretur, sed inane,
& inutile foret, obstante impedimento traditæ
iam possessionis, & peractæ litterarum execu-
tionis, quam ex præcedenti repositione per Iu-
dicem Ecclesiasticum (non per Senatum) om-
nino faciendam, sicuti latiùs explicamr, & re-
soluitur sup. in hoc *cap.* 10. per totum.
Et quia retentio fit, ne procedatur ad littera-
rum executionem hæc remissio ad iam perpe-
77 tràm factam † reponendam, & destruendum pro-
cessum in causa violenter gestum similiter desti-
natur, quippè licet media sint diuersa, finis ta-
men vnus est, & ad idem vtrumque tendit.
Quo casu etiam contraria remedia, ad idem
78 cooperandum, † cumulari possunt, & compa-
tiuntur, vt in similibus terminis diximus infrà
cap. 11. *num.* 24. *& à num* 19. quoniam contra-
rietas in abstracto, & in imaginatione, & non
in concreto non consideratur, nec attenditur.
79 † Sigismund. Scaccia *in tractatu de commertiis*,
§. 6. *glos.* 1. *num.* 77. Igitur hæc media aliàs lici-
ta & iuridica permittere debet Senatus, ne sua
decreta retentionis litterarum inania, & inuti-
lia remaneant.
Sed circa hoc retentionis litterarum remediũ
80 noua insurgit difficultas, † nam sto quod Ordi-
narius, cui fit earumdem remissio, teneatur om-
nino reponere executionem & possessionem
traditam ab executore mortuo, vel extra Re-
gnum absente; tamen an hæc repositio sit per
eum facienda ad solius partis oppressæ petitio-
nem & instantiam; an etiam ad intimationem
solam decreti violentiæ, quo Senatus declarauit
executorem (scilicet mortuum vel absentem)
vim fecisse, quod licet successorem in iurisdi-
ctionem adimplere, omnino teneri diximus sup.
à num. 3. *& sequentibus*; in hoc nihilominus
consistit difficultas, & cessare præfatam do-
ctrinam videtur, quoniam ordinarius iste dici
non videtur successor illius executoris, cùm
† non ex iurisdictione litterarum, sed ex sua 81
propria procedat in causis sibi à Senatu remis-
sis in prima instantia, & sic suo iure proprio,
non iure alterius, quod non adquisiuit ex iuris-
dictione nulliter delegata, quia de non ente ad
ens non potest fieri transitus, & ex aliis funda-
mentis abundè diximus infrà 2. *part. cap. fin. à
n.* 5. *& à num.* 19 *cum sequentibus*. Ergo videtur
† non teneri adimplere decretum violentiæ exe- 82
cutori mortuo, vel absenti directum, quo iste
adstringebatur.
Nam quando successor in re alio iure succe-
dit, quàm eo quo antecessor, non tenetur ad id,
ad quod antecessor tenebatur. Fusiùs diximus
sup. *cap.* 12. *& sequentib.*
Similis vrget † doctrina Socini *consf.* 51. *vo-* 83
lum. Ofasc. *decis.* 82. *num.* 2. *& decis.* 156. *sub n* 14.
Franchis *decis.* 216. *num.* 4. Cagnol. *in l.* 2. *n.* 120.
C. de pactis inter emptor. & vendit. Petr. Barbos.
in l. si filio famil. §. *fin. num.* 10. *ff. solut. matri-
monio*, Gratian. *disceptat. forensib. cap.* 37 *num.* 6.
Thepat. *lib.* 2. *variarum, tit. locat. successor. stare
teneat.* Tuschus *litter.* *L. conclus.* 418. *num.* 31.
& 60. Mantica *de tacit. & ambiguis conuention.
lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 9. Parlador. *lib.* 2. *rerum quo-
tidian cap. fin. part* 4. §. 5. *num.* 11. *&* 12. Surd.
decis. 40. *num.* 10. dicentium successorem per
translationem iuris vnius in alium teneri stare
conductori, & conductioni factæ per antecesso-
rem, sicut antecessor tenebatur, secus si succe-
deret per priuationem, & extinctionem iuris,
quòd locatori competebat, Abbas *consf.* 108.
lib. 1. Vbi de eo loquitur, † qui fuit declaratus 84
iniustus detentator post Imol. *in dict. l. filio fa-
mil.* §. *fin ff. solut. matrim.* Surd. *dict. decis.* 40.
num 10 *& à num* 7. Guerba *decis* 58 *num.* 4. Gra-
tian. *dict. cap.* 37. *num.* 6. Ergo cum hæc
remissio fiat à Senatu Ordinario, ob id quod
ad eundem cognitio, & iurisdictio causæ perti-
net priuatiuè, & exclusiuè ad delegatum, &
executorem, qui nullam habuit ex defectu sub-
scriptionis suæ commissionis, ex abundè dedu-
ctis *in dict. cap. fin. à num.* 5. *cum sequentibus*, *&
à num.* 19. *& in cap.* 16. *per totam*; sequitur, vt
eius successor non dicatur, nec ad id teneatur,
ad quod executor tenebatur.
Contrarium tamen imò Ordinarium, cui
fit à Senatu litterarum retentarum remissio ad
effectum & finem reponendi vrgente hac ne-
cessitate, † teneri reponere non solùm ad peti- 85
tionem, & instantiam partis oppressæ, verùm &
solùm in complementum Regij Decreti violen-
tiæ, quantumuis eum executore mortuo, vel ab-
sente loquatur dumtaxat: veriùs existimo, quo-
niam iste Ordinarius, quamuis non sit successor
in idem ius, & iurisdictionẽ executoris præmot-
tui ex proximè in contrarium dictis, † est tamen 86
successor in eadem causa, & cognitione, prout ad-
huc etiã est successor in re ille, qui non per trans-
lationem, sed per extinctionem iuris antecessoris
successit, qui quidem non ideò non tenetur stare
conductioni factæ per antecessorem priuatum,
quia non sit successor, cum successorem omnium
in re omnes Doctores citati eum vocẽt; sed ideo,
quod per priuationem detentoris locatoris ex-
tinctum fuit ius conductoris, & finita conductio.
Quia † resoluto iure locatoris, soluitur ius con- 87
ducentis,

ducentis, *l. lex vectigalis*, *ff. de pignoribus*,
quam rationem reddunt in ſpecie Abb. *in dicto*
conſil. 108. in principio, poſt Imolam *in l. filio*
familias, *§. ſi vir in quinquennium*, *column.* 2. *ff.*
ſoluto matrimonio, Petrus Surdus *dict. deciſ.* 40.
num. 10. Giurba *dict. deciſ.* 58. *num.* 4. Gratian.
dict. cap. 37. *num.* 6. & ſic ex defectu & extin-
ctione iuris conductoris hoc prouenit, non ex
eo quòd non ſit ſucceſſor.

At in noſtro caſu ſemper oppreſſo durat actio,
& ius dicendi de nullitate, & de attentatorum
88 repoſitione † coram Ordinario Iudice cauſæ
competente & legitimo, qui quidem non tan-
tùm vti ſucceſſor in ipſa re, & cauſæ eiuſdem
cognitione: verùm etiam ex debito officij, &
obligatione propria tenetur iuſtitiam miniſtra-
re, & ex propria perſona ratione muneris no-
uiter obligatus eſt iniuſtè & contra iuſtitiam
geſta reponere, vti abundè videre eſt infrà 2.
part. cap. 5. *§.* 4. *per totum.* Quare Decretum Re-
gium violentiæ, etiam directum executori mor-
tuo, vel abſenti, tenetur Ordinarius adimplere
ex ſupradictis in hoc cap. *& in tractatu de Regia*
protectione 1. *part. capitul.* 3. *per totum.* Eo ad-
89 dito, † quòd liberè poterit Senatus in eodem
decreto violentiæ, quo remittit Ordinario cau-
ſam ad reponendum, ei ſimul ſpecificè iniunge-
re, & exprimere repoſitionem, & in eum di-
rigere decretum ad hunc effectum, ſicuti in
priori remedio diximus verſic. *Sed maior eſt*
difficultas, *num.* 52. *cum ſequentibus*, ad maiorem
claritatem, & dubitationis tollendæ gratiâ.

90 Tertium remedium prouenit † tam ex rece-
ptiſſima Doctorum ſententia, de qua ſuprà hoc
capitul. 10. *à num.* 64. *cum multis ſequentibus*, te-
nente, poſſe Principem ad manus ſuas reducere,
& ſequeſtrare fructus beneficiorum, & alia bo-
na, vbi datur timor ſcandali, prout ſemper cau-
ſatur ex executione litterarum, quæ in Senatu
retinentur, & ex ea cauſa fit retentio, vt ſuprà
capitul. 3. 4. *&* 5. *cum ſequentibus huius* 1. *part.*
Quàm etiam ex ſpeciali diſpoſitione legum Re-
gni, quæ in multis caſibus determinant, ſeque-
ſtrandos eſſe fructus beneficiorum impetrantis
litteras à Sede Apoſtolica contra priuilegia, &
conſuetudines laudabiles horum Regnorum,
quod remedium licet in ſe perfectum non ſit,
91 nec † ex integro per illud ſatisfiat fini huius ſa-
lubris recurſus, nec conſulatur in totum vim
patientibus, cùm non intendat, nec operetur
repoſitionem executionis litterarum iam per-
actæ; tamen in aliquo coadiuuat, necnon de-
trahit fraudulentæ & callidæ feſtinationi im-
petrantis, qui occoltè & furtiuè, atque violen-
ter executionem earum procurauit, prout anno-
tauimus *dicto num.* 64. *& num.* 81. *&* 83.

92 Atque ideò hoc ſequeſtri † remedium appa-
ret *ex l.* 18. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* quæ loquitur
de alienigena, & extraneo horum Regnorum
impetrante beneficia naturalibus & indigenis
dumtaxat deſtinata ex Bullis Pontificiis. De quo
ſuperiùs hoc *capitul.* 10. *à num.* 22. *& à num.* 69.
& à num. 111. *cum ſequentibus*, & cum eædem-
met pœnæ ſint etiam deſtinatæ impetrantibus
litteras in derogationem Iuriſpatronatus laico-
rum, Magiſtralium, & Doctoralium & ſimi-
lium, idem remedium ſequeſtri litteris execu-
tis præbetur, vt infrà *num. ſequenti*, *& num.* 105.
vſque ad fin.

Et probatur ex *l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* ex
qua ipſo facto impetrantes † litteras Apoſtolic. 93
in derogationem Iuriſpatronatus Regij & lai-
corum, atque filiorum patrimonialium, nec-
non Magiſtralium & Doctoralium, ſunt ipſo
facto priuati naturalitate horum Regnorum, &
effecti abſque alia declaratione & ſententia
alienigenæ, & extranei ab illis, & vt tales ſunt
priuati etiam omnibus temporalitatibus ſi præ-
dictas litteras executioni tradiderint, prout la-
tiùs inferiùs *num.* 102. Sicque diſpoſitum circa
verè alienigenas, diſpoſitum cenſetur in impe-
trantibus in iis caſibus à lege Regia expreſſis
& prohibitis, qui pariter ſunt ipſo facto effecti
alienigenæ, & pœnis (talibus deputatis) ſunt
ſubiecti ex eadem *l. Regia.*

Idem etiam diſponit, *l.* 21. *tit.* 3. *lib.* 1. *Reco-*
pilation. quæ loquitur † de impetrante benefi- 94
cia patrimonialia à Sede Apoſtolic. qui ſi litte-
ras exequi ſecerit abſque examine & permiſ-
ſu huius ſupremi Regij Senatus, ipſo facto
amittit naturalitatem horum Regnorum, iodé-
que cum factus ſit incapax beneficiorum; ſe-
queſtrandos eſſe fructus omnium à ſe obtento-
torum, diſponit, de quo latiùs ſuprà hoc eo-
dem *cap.* 10. *à num.* 22. *& à num.* 69. *cum ſequen-*
tibus, *& à num.* 117.

Quòd ex identitate, imò & maioritate ra-
tionis, idem diſpoſitum † cenſetur ex hac *le-* 95
ge 21. in impetrante beneficia Iuriſpatronatus
laicorum, prout aduotauimus in *dict. num.* 69.
Quoniam inter beneficia patrimonialia, † & 96
Iuriſpatronatus laicorum maxima reperitur ſi-
militudo, & fraternitas ex Couarruuias *practi-*
carum quæſt. cap. 36. *num.* 4. *verſical. Similiter ſi*
beneficia patrimonialia, iunctis antecedenti-
bus, & magis ſpecificè Ojeda *de benefic. incom-*
patibil. 1. *part. cap.* 24. *num.* 91. *in fin.* Gonçalez
in regul. 8. *de altern. gloſ.* 9. *§.* 1. *num.* 31. qui
inde infert ad plurium caſuum paritatem, &
ſimilitudinem inter beneficia patrimonialia, &
beneficia iuriſpatronatus laicorum. Legendus
inſuper *à num.* 23. *cum ſeqq.* & ex Simanca hanc
ſimilitudinem probauimus ſup. *cap.* 7. *ſub*
num. 62.

Qui quidem Gonçalez (dùm ad longum, &
eruditè diſputans quæſtionem illam, † an à Re- 97
gula 8. reſeruatoria intelligantur præſeruata be-
neficia patrimonialia, ſicuti præſeruata & intacta
intelliguntur beneficia iuriſpatronatus laicorum
ab omni nexu reſeruationis, & partem affirma-
tiuam validiſſimis fundamentis comprobauerit
à *dict. num.* 23. nempè præſeruata eſſe, quibus
quidem ex integro non ſatisfacit, poſtmodum
contrariam opinionem ſectans, quam inſuper à
num. 71. limitat in beneficiis patrimonialibus
Diœceſis Calagurritanę † ex indulti Apoſtolici 98
verbis, & clauſularum amplitudine, quàm qui-
dem altiùs ſuo loco examinauimus *in* 2. *tom. hu-*
ius tractatus propediem edendum Deo dante)
licet dùm ipſe Gonçalex, *num.* 67. conetur re-
ſpondere ad ſimilitudinem, & fraternitatem in-
ter beneficia patrimonialia, & beneficia † iu- 99
riſpatronatus laicorum in contrarium oppoſi-
tam, adhuc tamen illam non eſt auſus negare;
ſed tantam ſimilitudinem non dari dixit, vt
poſſint excludi à reſeruatione illius Regulæ be-
neficia patrimonialia, ſicut laicalia ob exube-
rantes, & ampliſſimas illius Regulæ clauſulas.

Sed adhuc (cæteris omiſſis quantum ad alios
effectus) tamen quantum † ad Nos attinet, & 100
ad

ad præsentem comprehensionem, *dict. l. Regia* 21. omnimoda similitudine inter hos casus non indigemus, cum sufficiat, quòd in eo de quo agimus, & versamur, conueniant, & similes reperiantur. Burnor. à Sole *in locis communibus, verbo, Argumentum quartum*, cui subscribit Thomas de Thom. *in florib. legal. regul.* 43. & Gabriel. Aluar. *axiom. litt. A. n* 133. *ante fin.*

In casu igitur, in quo versamur, omnimoda datur similitudo, inter hæc beneficia patri-
101 monialia, & iurispatronatus † laicorum, nam in Regnis Hispaniæ nulla admittitur derogatio, nec reseruatio beneficiorum patrimonialium, sicut & patronatus laicorum, Gambarus *in tractatu de officio, & potest. legati, lib.* 3. *num.* 160. Couar. *practicar. cap* 36. *num.* 4. *versicul. Simili-*
102 *ter.* Nec admittuntur permutationes, † resignationes, nec pensiones, sicuti nec in beneficiis patronatus laici, *l.* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* Auend. *in cap.* 1. *prætor. num.* 32. *vers. Similiter beneficia patrimonialia.* Salzed. *ad praxim Bernardi Diaz cap.* 54. *num.* 11. Couar. *dict. cap.* 36. *num.* 9. *versic. Ex eadem ratione, & num.* 10. Gonçalez *dict. glossa* 9. §. 1. *à num.* 28. *cum sequentibus.*

Deinde quia sicut impetrantes litteras Apo-
103 stolicas † in præiudicium filiorum patrimonialium, & executores earum sunt priuati ipso facto naturalitate horum Regnorum, ita vt extranei ab eis habeantur, priuatique sint similiter ipso facto, & absque alia declaratione temporalitatibus; pariformiter hoc idem dispositum est similiter in impetrantibus litteras Apostolic. in præiudicium iurispatronatus Regij, & laicorum, vt de vtroque casu expressè determinatur *in l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation.* prout superiùs diximus, & mox dicemus *num.* 106. *&*
104 *sequentibus.* Ac pariter † ob id in vtroque casu retinentur in Senatu litteræ, vt probant dictæ leges Regiæ, & Doctores citati ex identitate rationis, vt expressè ex aliis adnotauimus suprà *cap.* 7. *num.* 62.

Igitur sicut quoad substantialia idem æqua-
105 liter dispositum reperitur † in beneficiis patronatus laici, quod in beneficiis patrimonialibus, & è contra quoad effectum huius recursus & retentionem, in qua versamur; similiter quoad executionem eandem paritatem debent habere, ita vt dispositum *dicta l. Regia* 21. circa sequestrationem fructuum beneficiorum patrimonialium, quæ impetrantur; pariter operare debet in beneficiis iurispatronatus laicorum, non solùm ex paritate rationis, verùm ex maioritate concurrentis in iis, quàm in patrimonialibus, quoad exclusionem reseruationis, vt fatetur Gonçalez vbi proximè, *num.* 67. *&* 68. & à maioritate rationis, valet argumentum, Petrus Surdus *consil.* 383. *num.* 14. etiam in correctoriis Anton. Monachus *decis.* 64. *num.* 35. Cæsar. Argelius *de legitimo contradict. quæst.* 2. *num.* 204.

106 Et in terminis † quod pœna priuationis naturalitate, & aliæ impositæ alienigenæ impetranti, & fauorem ad litterarum executionem præstantibus; vt putà priuatio temporalitatum, vt fructuum beneficiorum qui sequestrati iubentur, quando litteræ, quæ retineri mandantur ob has causas, executioni sint iam traditæ, de quibus *in l.* 26. *tit.* 3. *lib.* 1. *noui ordin.* Pariter sint impositæ impetrantibus litteras Apostol. in derogationem iuris Regij Patronatus, ac cæterorum laicorum, & similium, eadem lege probatur, & in *l.* 5. *tit.* 6. *lib.* 1. *noui Regij ordinamenti*; & ex eisdem legibus specialiter hanc illationem adnotauit in terminis Salzedus *in pract. crimin. Canon. cap.* 54. *à n.* 17. & signanter *num.* 25.

Quæ est *l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* quæ pariformiter determinat circa executas litteras impetratas in præiudicium patronatus Regij, & laicorum, & filiorum patrimonialium, necnon Magistralium & Doctoralium, aut iuris extrangerij, & æqualiter in omnibus eandem pœnam priuationis naturalitate, & temporalibus bonis omnibus, ipso facto, absque alia sententia declaratoria, ibi: *Assi en que no se derogue la preeminencia de nuestro patronato Real, ni el derecho de patronazgo de legos, ni lo concedido y adquirido, para que ningun estrangero pueda tener beneficios y pensiones en ellos, ni los naturales dellos, por derecho auido de los tales estrangeros, ni en lo que toca à las Canongias Magistrales, y Doctorales, &c. Que quando alguna prouision, ò letras vinieren de Roma en derogacion de los casos susodichos, ò de qualquiera dellos, ò entredicho, ò cessacion à Diuinis, en execucion de las tales letras, que sobresean en el cumplimiento dellas, y no las executen, ni permitan, ni den lugar que sean cumplidas, ni executadas, &c. So pena de la nuestra merced, y de caer e incurrir los que fueren Perlados y personas Ecclesiasticas por el mismo hecho (sin que sea necessaria otra declaracion alguna) en perdimiento de todas las temporalidades, y naturaleza que en estos nuestros Reinos huuieren: y los hazemos agenos y estraños dellos, para que no puedan gozar de beneficios, ni dignidades en ellos: ni de otra cosa de que los que son naturales pueden y deben gozar, segun las leyes y pracmaticas, de nuestros Reinos; y los mandaremos echar dellos, &c.* Quæ postmodum executionem harum pœnarum committit Concilio Regio, & Chancellariis. Igi-
tur fructus † beneficij non tantùm impetra- 107
ti, sed aliorum obtentorum in hoc Regno sunt sequestrandi; cùm bona temporalia sint, vt in terminis ex aliis plurimis Doctoribus diximus *in tractatu de Regia protectione* 1. *part. cap.* 2. *num.* 305.

Ex maximè, instante & vrgente necessitate
causata à morte, † aut absentia executoris, ex 108
qua deficit iudex, qui possit reponere executionem, & possessionem nulliter, & violenter à se traditam impetranti contra priuilegia, & leges Regias, & omni oppressus destitutus remaneat remedio, & Respublica ob harum litterarum executionem damnum & scandalum patiatur, atque sola repositio per eundem executorem facienda tanti sit damni & periculi medela, & vnicum remedium à nobis scriptum superiùs *cap.* 10. *à num.* 89. *& sequentibus.* Quo consistit Decreti Regij retentionis litterarum executio, effectus, & complementum, ac propterea dùm ipsum deficiat, iustè procedit, & verificatur illa plurimorum Doctorum opinio asserentium, posse Principem ob publicam vtilitatem, & vitandum scandalum, ad manus suas reducere, & sequestrare fructus beneficij, quorum meminimus superiùs hoc *capitul* 10. *à num.* 64. *& sequentibus, & à num.* 20. *& sequentibus.*

Nec etenim aptiùs alio in casu possunt verificari, & aptari verba instructionis Regiæ Chancellariæ, & arbitrium ei concessum

ad imponendum sequestrum in iis causis, & expediendas quaslibet alias prouisiones Regias necessarias qualitati negotij, quàm in casu præsenti, vt ex eadem instructione apparet *in §. penultime:* ibi: Despues de vistos los processos, constando por ellos, que lo que se ha traîdo (scilicet litteræ Apostolicæ, de quibus semper loquitur ad retentionem) es contra las leyes, y Bullas concedidas, y costumbre antigua, y contra los patronazgos è indultos; den seatenta la calidad de los negocios, è inobediencia, las cartas necessarias, assi para que no vsen de las Bullas, como para sequestrar los bienes, y temporalidades de los que fueren inobedientes. Y para que parezcan en la dicha Real Audiencia, y salgan del Reino; y acudan con los frutos, à aquellos à cuyo fauor se senteneiare: y se den todas las demas prouisiones, que les pareciere que se deben dar, segun la calidad de la causa, para que se conserue, y guarde de lo que en estos casos por Bullas y leyes del Reino està proueido; quam latiùs adduximus *hec in tractatu* infrà *2.p.cap.24.n.58.* quæ verba, & arbitrium nullibi vnquam accommodari possunt, nec aptius congruere quàm huic casui & sequestro, quod qualitas & natura negotij omnino apperit, & necessitas vrgens pro illo instat iuxta tenorem, & dispositionem, *dict. instructionis Regia.*

109 Etenim necessitas vrgens legi † non subiicitur, *l. tuter qui reporterium, ff. de admin. tuter. l. vt gradatim. §. 1. de muner. & honor. l. non solum, §. fin. de excusat. tutor. l. aliquando, ff. de officio Precon. l. si quis filio, ff. de iniusto testament. l. 1. C. de ope. lib. l. pro tyrenibus, C. de priuileg. domus August. cap. quanto in fin. de consuet. cap. exiit, col. 4. in fin. de verborum signific. lib. 6.* elegantissimè Scobar (multis authoritatibus Sacræ Scripturæ comprobans) *de ratiociniis, cap. 14. à num. 10.* Et necessitas facit lici-

110 tum, quòd † aliàs de iure non est licitum, *cap. quod non est licitum in lege necessitas facit licitum, de regulis iur. lib. 6.* Tiraquell. *de pœnis temp. causa 33. num. 3.* Zeballos *communem contra commun. quæst. fin. num. 6. tom. 4.* Cardoso *in praxi iudicum, & aduocator. verbo, Necessitas, num. 2.* Anton. Oliuan. *de iure fisci, cap. 4. num. 36.* Scobar. *de ratiociniis, cap. 14. num. 13.* Moneta *de distribut. quotid. part. 2. quæst. 11. num. 38.* Beller. *disquisit. Cleric. §. 10. num. 13.* Gratianos *discept. forens. tom. 4. cap. 626. num. 13. & cap. 626. num. 10.* Ioan. Maria Nouar. *quæst. forens. lib. 1. quæst. 28. num. 10. & quæst. 35. num. 3.* cum infinitis aliis, prout in hac materia pro iustitia huius recursus abundè considerauimus suprà *cap. 1. §. vnico* per totum.

111 Et ob vitandum scandalum † recedi à iuris Regulis, & multa permitti, quæ aliàs non permitterentur, diximus abundè suprà *cap. 4.* & fere per totum *cap. 1.* & sequentia.

Caput XI.

Concurrentibus in Senatu Bullarum retentionis remedio, & violentiæ querela ob non delatam appellationem ab executore emissam in earum executione procedente, siue ab vna dumtaxat parte, siue ab vtraque intentatis; an violentiæ cognitio suspendenda sit, donec retentionis articulus terminetur.

Et an vtrumque remedium simul concurrere & cumulari possit, vel an etiam eodem decreto terminari.

SVMMARIVM.

Retentionis litterarum Apostelicarum remedium, & querela violentia ob non delatam appellationem ab executore earum emissum variis modis simul concurrere solent in Senatu; num. 1.

Et de exemplis ibidem, & num. 2.

Retentionis, & violentia ob negatam delationem appellanti remedia an in finibus, & effectibus sint contraria, num. 3.

Remedia ad inuicem se comminantia cumulari nequeunt, num. 4.

Contraria simul stare nequeunt, num. 5.

Ad propositionem vnius ex contrariis sequitur remotio alterius, & eius impedit ingressum, num. 6.

Contraria duo in eodem subiecto concurrere nequeunt, num. 7.

Contraria allegans non auditur, num. 8.

Retentionis remedio & querela violentia ob non delatam appellationem potest vna pars conditionaliter simul vti ante peractam executionem litterarum, num. 9.

Appellatio, & nullitatis oppositio, etsi contraria, conditionaliter tamen simul valent proponi, num. 10.

Actus quilibet potest dici nullus, & conditionaliter simul peti eiusdem recisio, num. 11.

Ex remediis conditionaliter, & disiunctiuè intentatis nulla insurgit perplexitas, num. 12.

Retentionis remedium, & violentia querela conditionaliter deducta simul queunt examinari in Senatu, num. 13.

Retentionis remedium altius requirit examen querela violentia, cùm hac ex alterum inspectione terminetur, num. 14.

Si ex vtriusque remedy simul intentati actis appareat iustam esse causam retinendi litteras, & vim fecisse executorem non deferentem appellationi, super retentione dumtaxat profertur decretum, & de ratione, num. 15.

Si ex actis vtriusque remedy iniusta detegitur retentionis petitio, iusta autem appellatio, super eius delatione dumtaxat decernit Senatus vim facere executorem non deferentem, num. 16.

Si ex vtriusque remedij actu apparet abesse causam legitimam retentionis, & querelam violentia perperam propositam super vtroque decernit Senatus negatiuè, num. 17.

Vtrumque

Vtrumque remedium, & retentionis & quarelu violentiæ simul cumulari potest, etiam non conditionaliter, si iam facta fuerit litterarum executio, & de ratione, num. 18.

Remedia contraria simul cumulantur ad diuersos respectus, num. 19. & sequentibus.

Maioratus successor, in quem iuris ministerio est translata possessio Ciuilis & naturalis, omnia remedia possessoria adipiscenda recuperanda, & retinendi intentare potest ad diuersos effectus, num. 20. & 21.

Res eadem potest diuerso iure censeri diuersis respectibus aut temporibus consideratis, num. 22.

Remedium retentionis, & querelu violentiæ peracta iam executione intentatum tendit ad eundem finem, num. 23.

Remediu contraria ad idem cooperandum tendentia simul cumulantur, num. 24.

Ad defensionem cuilibet permittitur contraria allegare, num. 25.

Si ex actis vtriusque remedij, facta iam executione litterarum, appareat vtrumque legitimè intentatum, super vtroque decernet Senatus affirmatiuè litteras retinendas, & executorem deferre, & reponere attentata, num. 25.

Si ex actis reperiat Senatus iustam causam retentionis, & vim non fieri in denegandu appellatione consultius erit decernere tantum super retentione, omissa declaratione super violentia, & de efficaci ratione, num. 27.

Intentatis remedio retentionis & remedio quarelæ violentiæ ab vtraque parte, quale suspendendum, num. 28. & sequentibus.

Violentia articulo supersedendum erit in Senatu donec causa retentionis examinetur, & de ratione, num. 29.

Quomodocumque concipiatur decretum violentiæ, siue affirmatiuè, siue negatiuè semper est inconueniens executioni decreti retentionis, quando ab vtraque parte vtrumque intentatur remedium, num. 30. & 31.

Per decretum retentionis affirmatiuum totaliter tollitur decretum negatiuum scilicet vim non facere executorem, num. 32.

Et de ratione fundamentali, ibid.

De articulo praiudiciali prius cognoscendum erit alio suspenso, num. 33.

Praiudicialia ea sunt, quando vnum tollit aliud, num. 34.

Remediu retentionis, & querela violentiæ, quomodolibet intententur, siue ab vna parte, siue simul, siue successiuè, semper in articulo violentiæ supersedendum, quousque retentionis causa examinetur, num. 35.

Si per inspectionem actorum vtriusque remedij ab vtraque parte intentati reperiatur retentioni locum fore, super eo decernit Senatus, nihil tamen super articulo violentiæ, & de ratione, num. 36.

Si ab vtraque parte intentatis remediis retentionis, & violentia retentio iusta non reperitur, denegatur, & si iusta reperiatur violentia quarelu vim facere executorem in non deferendo declarat Senatus, num. 37.

Super simultaneis remediis violentiæ, & retentionis non est necessarium simultaneum decretum, sed singula pro singulis remediis separatim decernat Senatus, num. 38.

Declaratur Pater Henriquez in hoc simultaneo remedio terminos praxis, & iuris confundens, num. 39. & 40.

VT elatiora quæ in hoc capite di-
cenda sunt reddantur, indicabo
† varia eiusdem exempla præmit- 1
tere. Accedit multoties in Sena-
tu duo hæc remedia diuersimodè
concurrere, nam eademmet pars simul & eodem
libello eisdem vtitur: quando nempè executor
litterarum Apostolicarum procedit in earum
executione, vel etiam hac iam peracta, & per-
fecta, & tunc legitimus contradictor † (iuxta 2
casuum varietatem, de quibus suprà *cap. praece-
denti*, in remedio *à num. 89.*) comparet, vel op-
ponendo legitimam exceptionem ad impedien-
dam executionem faciendam; vel ad reponen-
dam iam factam & à non admissione vel alio
quolibet legitimo grauamine appellat, & re-
currit ad Senatum per viam violentiæ, vt suæ
appellationi deferat, & attentata reponat exe-
cutor, & tunc simul, vel etiam ex post facto,
proponit & cumulat articulum & quærelam
retentionis earundem Bullarum ex aliqua iusta
& legitima causa ex scriptis suprà *cap. 3. cum
quatuor sequentibus*, hac 1. *part.*

Succedit etiam, quòd dum executor ipse in
executione procedit: vna pars grauetur, & ab
eo appellationem emittat, & pro delatione re-
currat ad Senatum, in quo altera pars compa-
ret, & introducit articulum hunc, & remedium
retentionis circa quorum casuum diuersitatem
pluries dubitari vidimus, an simul hæc duo re-
media & articuli cumulentur, & vter eorum in
cognitione præferatur.

Et inprimis quod simul nequeant ab eadem
parte intentari, † & cumulari vrget, quia hæc 3
duo remedia in suis finibus contraria sunt: nam
remedium violentiæ ob denegatam appellatio-
nem supponit per necesse causæ prosecutionem,
& quòd executor aut superior exequatur litte-
ras, aut iuxta ordinarias iuris regulas determi-
net. At retentionis remedium in totum est op-
positum, nam ideo inuentum fuit per modum
extraordinarium, ne litteræ exequantur, sed
potiùs quòd in executione supersedeatur, quous-
que causa legitimâ, & à iure approbata existen-
te Romanus Pontifex consulatur, & de incon-
uenientiis Reipublicæ obnoxiis informatus
de remedio paternali prouideat, iuxta quæ la-
tiùs diximus *cap. 2. & sequentibus suprà hac 1.
part.*

Ergo sequitur manifestè, quòd cum duorum
remediorum horum fines adinuicem commi-
nentur; † cumulari nequeant, iuxta vulgatissi- 4
mam Bart. doctrinam *in l. naturaliter, §. nihil
commune, ff. de acquirenda possession.* vbi latè pro-
sequitur istas comminationes simul non inten-
tandas, Menochius *de adipiscend. remedio 4.
n. 179.* Molina *de Hispanorum primogenijs, lib. 3.
cap. 13. num. 2.* & alibi passim.

Quia contraria † simul esse non possunt, *l.* 5
Mutius, ff. pro socio, l. 1. C. de furtis, Meno-
chius *de retinenda, remedio 3. num. 518.* Anto-
nius Monachus Lucensis, *decis. 25. num. 6.* Quo-
niam ad propositionem vnius, sequitur † remo- 6
tio alterius, & se ad inuicem excludunt, *l. si
inter, ff. de exception. rei iudicata*, Surdus *deci-
sione 24. num. 10. & decis. 92. num. 11. cons. 221.
num. 16.*

Quia vnius existentia impedit ingressum
alterius, *l. Pomponius, §. sed si is, ff. de pro-
curatoribus, dict. l. si inter me, l. hac verba*, ibi:

Aut dies, aut nox est, ff. de verborum signification.
l. nihil interest. §. patronus, ff. de operis liberto.
l. si filius emancipatus, ff. de minoribus, l. Clo-
dius, ff. de acquirenda hereditate, l. 5. vbi Bald.
& Salicet. C. de furtis, Bart. in l. 3. §. ex pluri-
bus num. 2. & 3. ff. de acquirenda possessione, Eue-
rardus in loco à contrariis, num. 10. Molina de
maiorat. lib. 2. cap. 14. à num. 27. Surdos dict.
decis. 24. num. 10. & decis. 92. num. 11. & decis. 211.
num. 16.

7 Maximè in eodem † subiecto duo contra-
ria concurrere non possunt, glos. in l. fin. ff. de
diuortiis, Bernardus Diaz in regula 25. Alciatus
de præsumptionibus, regula 2. præsumption. 3.
Cæsar Angelus de contradictore legitimo, quæ-
stion. 2. num. 59. Franciscus Molinus de ritu
Nuptiarum, lib. 1. capitul. 15. num. 22. Tho-
mas de Thomaset. in floribus legum, regu-
la 101.

8 Quapropter contraria † allegans non audi-
tur, l. Titia, ff. de condition. & demonstration.
l. 1. C. de furtis, l. de transactione, C. de transactio-
nibus, cap. imputari. de fide instrumentor. cap.
sollicitudinem de appellationibus, Couarruuias
lib. 2. variarum capitul. 2. num. 2. in fin. Meno-
chius de præsumptionibus, lib. 2. præsumptione 41.
num. 2. Cabedus decis. 34. num. 9. pars. 1.
Gratianus decis. 54. num. 18. Cardoso in praxi
iud. verb. Allegatio. num. 4. Marius Antoni-
nus variarum resolution. lib. 5. resolutione 56.
num. 11. Antonius Monachus Bononiensis de-
cision. 34. num. 1. Igitur cum hæc duo reme-
dia adinuicem sint contraria, vt diximus num. 3.
pars illa cumulans, illisvè vti volens eodem
tempore in Senatu excludendus est & non au-
diendus.

9 Hoc ne incidas † in inconueniens, di-
stinctè iuxta casuum varietatem per varias
conclusiones veritas indicetur, sit prima
conclusio. Eadem pars poterit his simul vti
remediis executione nondum peracta littera-
rum, conditionaliter nempè, petendo prin-
cipaliter retentionem earundem litterarum,
& casu quo non sit locus retentioni, decer-
natur, vim facere executorem non deferen-
tem suæ legitimæ appellationi, nec non at-
tentata reponere, quia tunc hæc remedia con-
traria rectè admittuntur, prout dicimus de
10 appellatione † à sententia, & de eiusdem
nullitate, quia appellatio supponit validita-
tem sententiæ, & per appellationem petitur
reuocatio, per nullitatem verò contra, quia
ipsam nullam supponit, & ideo non indi-
get appellatione ac propterea simul permit-
titur appellare ab ea, & dicere nullam con-
ditionaliter, dico de nullitate, & si qua est
appello, Calderinus consil. 219. in principio,
alias 13. de appellationibus, Ægidius Bellame-
ra consil. 10. num. 54. Cardinalis Tuschus tom. 2.
littera C. conclus. 1005. num. 25. Cardinalis
Alexander in cap. dilecto 63. sub num. 42 &
43. versicul. Dicite ergo, & num. 91. versic. l.
Tertio modo, de appellationibus, Couarruuias
practicarum quæst. capitul. 24. num. 6. in fin.
& versicul. Est igitur, & num. 7. Vantius de
nullitat. titul. quos & quibus mod. nullitas, &c.
num. 11. & 12. iuncto num. 9. Archilis Per-
sonal. in tractatu de adipiscend. possess. sub num.
338. versicul. Sed ibi, fol. 268. Contard. in
l. vnica, limitatione 7, num. 2. versicul. Ve-
rùm hic, Cod. si de moment. possessione, plu-
res relati ab Scaccia tractatu de appellationi-
bus, quæst. 19. remedio 1. conclus. 3. à num. 4.
& 5.

Quod procedit † in nullitate cuiuscumque 11
actus, quia potest dici nullus, & conditionali-
ter, quatenus validus sit proponere aliud reme-
dium simul, Vantius de nullitate, vbi proximè
num. 5. versicul. Principaliter; vbi reddit exem-
plum de dicente nullum testamentum, & si est
validum, dicit inofficiosum, & num. 6. & 7.
de dicente nullum instrumentum ex defectu so-
lemnitatis, & quatenus validum appareat, pe-
rat simul illius recisionem ob læsionem vltra
dimidium iusti pretij. Quoniam sic deducta
remedia contraria conditionaliter, & disiuncti-
uè, † seu alternatiuè nulla insurgit perplexitas, 12
aut contrarietas. Vantius ibidem, num. 8. ver-
sicul. Sustinetur, Vestrius in praxi Romanæ Cu-
ria, lib. 8. capitul. 5. sub num. 5. Bartholus in l.
si expressim 19. num. 9. ff. de appellationibus; vbi
loquitur de nullitate, & restitutione in inte-
grum ita simul petitis, Bald. in l. edita. 3. num.
86. quæst. 7. C. de edendo in 2. repetitione, latiùs
prosequitur Scaccia de appellationibus, quæst.
19. remedio 1. conclusion. 3. à num. 5. cum sequen-
tibus.

Et tunc in decernendo hîc erit effectus, nam
cum simul de vtroque † cognoscere potest, si- 13
múlque instrui Senatus, Vantius dict. rubric.
quot & quibus modum, num. 14. versicul. Et ne-
dum, Vestrius vbi proximè sub num. 5. Scaccia
in dict. conclus. 3. num. 6. Nam etsi retentionis
remedium altius requirat examen; violentiæ
autem ex sola inspectione † actorum ab exe- 14
cutore gestorum decretum detur; tamen tan-
dem quoad determinationem simul inspiciuntur
vtriusque remedij acta, & si ex eisdem constet
retentionis legitima causa, ac pariter violentiam
adesse ob non delatam appellationem; tunc dum-
taxat dabitur decretum retentionis litterarum,
& omnium etiam actorum eius virtute gesto-
rum per executorem, absque determinatione ar-
ticuli violentiæ, quia erit inanis, & sine effe-
ctu, cum acta omnia † retineantur, imò tunc 15
insurgeret eiusdem contrarietas & repugnantia
ex eodem decreto, nam si litteræ & acta retinen-
tur, ne ampliùs illis vtatur impetrans, nec exe-
cutor procedat, sed potiùs supersedeat interim,
quod supplicatio emissa ad Sanctissimum pen-
det, & quid senserit, declaret nouiter de in-
conuenientiis, & damnis instructus; quomodo
danda est per delationem facultas procedendi, &
causam prosequendi, nec coram executore, nec
coram superiore? iuxta ea quæ latiùs scripsimus
in cap. antecedente, à num. 89 & seqq. & in §. vnico
per totum.

Si autem reperiatur ex actis, & † vtriusque 16
remedij in iusta causa retentionis, iusta autem
& legitima appellatio ab executore, ita decla-
rabitur: No ha lugar la retencion destas Bullas pe-
dida por N. y se le entreguen à la parte con los au-
tos de su execucion, para que pueda vsar dellas, y
el Iuez executor Apostolico, que desta causa cono-
ce, en no otorgar la apelacion interpuesta por dicho
N. haze fuerça, otorgue y reponga, &c. In his
namque duobus decretis omnis omnino adest
vniformitas & fraternitas, & rectè vt vides,
compatiuntur.

At verò si ex inspectione omnium actorum
tam

17 tam Tribunalis † ad iustitiam retentionis;
quàm executoris, pro litterarum executione ge-
storum reperiatur, retentioni locum non fore,
nec etiam violentiæ in denegata delatione ap-
pellationi emissæ ab eiusdem executoris proces-
su, eo quòd non sit interposita à legitimo gra-
uamine; tunc datur decretum super vtroque re-
medio negatiuè conceptum: *Que no ha lugar la
retencion destas Bullas Apostolicas, y se le entre-
guen à la parte, para que pueda vsar dellas delan-
te su Iuez executor, el qual en no otorgar la ape-
lacion à la parte de dicho N. no haze fuerça, y se
le remite la causa para que proceda en ella, &c.*
Et hæc simultanea declaratio conuenientior erit,
ad euitandam perplexitatem, seu potiùs impor-
tunitatem litigantis vlterius insistentis pro de-
creto violentiæ, atque etiam ne ipse executor
percipiat ex decreto retentionis negatiuo, quo
litteræ impetranti relaxantur, vt coram eo illis
vti valeat, vt hoc sit intelligendum absque im-
pedimento appellationis emissæ, & recursus ad
Regem intentati. Cùm facile foret, hoc idem
concipere, & decipi videns omissionem decreti
super articulo violentiæ deductæ, licet verè, &
realiter hoc inferri non possit; nec sibi licebit,
cum debeat conquiescere in expeditione pro-
cessus, & causæ principalis, interim quod pen-
det recursus ad Regem, & articulus violentiæ in
Senatu, nec super eo aliquid est determinatum
ad latè tradita per Nos *in commentariis protectio-
ne Regia 1.p.capitul.7.per totum*, & articulus reten-
tionis, ab articulo violentiæ sit omnino separa-
tus, & penitùs diuersus, ita vt determinatio re-
tentionis negatiua nullum pariat præiudicium
articulo violentiæ, nec arguat rem iudicatam
iuxta doctrinas, de quibus infrà hac 1.*part. capi-
tul.12. per totum, & 2. part. capitul.13. à n.8. &
sequentibus, & capitul.8. à num.12. & per totum.*
Itaque vt omnis cesset confusio, & æquiuoca-
tio, seu quælibet dubitandi occasio, commo-
dius erit, & valdè vtile simul decernere super
articulo retentionis negatiuo, & super articulo
violentiæ affirmatiuo, quoties acta vtriusque
remedij intentati sic dictauerint.

18 Secunda sit conclusio, quando † eadem pars
vtitur simul his duobus remediis post iam fa-
ctam executionem litterarum Apostolicarum;
tunc audienda erit & admittenda, etiam si
vtrumque proponat non conditionaliter; sed
principaliter, quia tendunt ad diuersos respe-
ctus, & diuersos fines, ex quibus meliùs conse-
quitur effectus decreti retentionis, & eius exe-
cutio, euitatur namque inconueniens, & im-
pedimentum latiùs à nobis disputatum suprà *c.
præcedenti, & in §. vnico per totum*, cùm peracta
iam litterarum executione omnino indigeat re-
positione eiusdem, ad effectiuam executionem,
& consequendum effectum decreti retentionis
dandi à Senatu, vt pro vnico & efficaci reme-
dio adscripsimus, *dict.cap. præcedenti, à num.89.
cum sequentibus; & in dict. §. vnico.*

Quare ad diuersos respectus posse quem vti,
19 & simul † cumulare remedia contraria, probant
Ludouis. Molin. *de primogeniis, lib.3. capitul.13.
num. 2. & 5. & num.* 7. post Palatium Rubeum
in l.45. Tauri, num. 26. & Anton. Gomez ibi-
dem *num.*191. Tellum Ferdinand. *num* 45. Ca-
still. *in controuers. tom. 3. capitul. 24. à num. 25.
& sequentibus, & num.* 59. explicat Christo-
phorus de Paz *in tractatu de tenuta, tom. 1. cap.*
24. *num.*7. qui loquuntur de successore maiora-
tus (in quem ea legis ministerio translata † est 20
possessio ciuilis, & naturalis) vt nihilomi-
nus possit simul intentare remedium adipiscen-
dæ, retinendæ, & recuperandæ diuersis respe-
ctibus.

Et generaliter quod duo contraria remedia
† simul cumulantur diuersis respectibus, probat 21
Tiraquell. *in tractatu de nobilitat. cap.* 28. *n.* 15.
Farinacius *in praxi crimin. part.* 4. *consil.* 30.
num. 62. Barbosa *axiomat.* 58 *num.* 3. *in fin.
& num.* 6. *in fin.* per Tuschum *tom.* 2. *littera C.
conclus.* 1005. *num.* 2. Et quod vna & eadem
res potest † diuerso iure censeri diuersis respe- 22
ctibus, vel rationibus, aut etiam temporibus
consideratis, vide multa per Castill. *contro-
uers. tom. 5. cap. 97. à num. 29. cum tribus se-
quentibus.*

Imò etiam hæc duo remedia † tendunt ad 23
eundem finem, & vtrumque conuenit in effe-
ctu, quoniam decretum retentionis tendit ad
impediendam executionem faciendam, ne
facti inducat scandalum, & damnum Rei-
publicæ. At decretum violentiæ ob non ad-
missam appellationem, ad repositionem exe-
cutionis, & vt adinuicem se adiuuent eadem
decreta, & remedia, atque ita in effectu con-
uenire ambo non est ambigendum hoc re-
spectu attento. Et ad idem cooperandum duo
† contraria remedia conciliantur, ita post alios 24
Barbosa *axiomat.* 58. *num.* 10. qui *num.* 9.
benè loquit, ad defensionem † permitti cui- 25
libet contraria allegare, *capit. nullus pluri-
bus de regul. iur. lib.6.* Calderinus *consil.* 219.
versicul. Item proponitur, alias 13. de appellation.
Cardinalis Tuschus *dict. conclus.1005. num.56.*

Quo supposito praxis erit † in decreti 26
conceptione, si per inspectionem omnium
actorum reperiatur iusta & legitima causa re-
tentionis, ac etiam legitimè fuisse appellatum;
Decretum simultaneum super vtroque dandum
erit, retineri litteras, & vim fecisse executo-
rem in non delata appellatione, & quod re-
ponat, & tunc acta executoris in Senatu re-
tineantur simul, quia ad reponendum sufficit
sua interlocutio facta de facto, & sine iuris-
dictione, vt diximus capit. præcedenti ad finem,
& tunc commodius, & sine impedimento ali-
quo facta repositione, consequitur effectus de-
creti retentionis, vt latiùs considerauimus *in
d. cap. præcedenti, & in §. vnico.*

Si autem reperiatur per actorum inspe-
ctionem (dato decreto retentionis) exe-
cutorem vim † non fecisse in denegando de- 27
lationem appellationi, consultius arbitror,
super eo non declaraturum Senatum, cùm for-
te tunc à principio pars oppressa negligens
non proposuerit legitimam causam, & exce-
ptionem coram executore, ex qua oriretur le-
gitimum grauamen, à quo licitè potuisset ap-
pellare, quæ tamen postmodum decreto re-
tentionis dato in Senatu, poterit saltem op-
ponere coram executore, & deducere eandem
causam, qua legitimè motus fuit Senatus ad
dandum Decretum retentionis, quæ non ad-
missa per executorem iustissima erit ad appel-
landum ab eo, & inde obtinendum indubiè
Decretum delationis à Senatu, vt latiùs pro-
bauimus capit. antecedenti *à num.* 93. *versi-
cul. Certi namque iuris est*, & à principio remedij

ſibi appoſiti, *à num.89.* & quæ in toto eo diximus, huic articulo omnino & directè conueniunt, & pro iuſtificatione huius grauaminis ad obtinendam repoſitionem, & iuſtificandam appellationem poterit pars, ſeu Regius Fiſcalis vti eodem Senatus decreto retentionis coram executore, cui omnino ſtare debere probauimus ibidem à *n.136.cum ſeqq.verſ. Notare etiam debes.* De cæteris decretis autem quæ in hoc articulo poſſunt iuxta caſuum varietatem dari, & concipi; petes à concluſione præcedenti ſeruata identitatis ratione, atque æquali applicatione, quæ procedit, quando ab eadem parte vtrumque remedium intentatur ante litterarum Apoſtolicarum executionem factam.

Tertia erit concluſio, ſi non ab eademmet
28 parte hæc diuerſa remedia † ſint intentata ſimul, ſed ab vtraque, putà quòd altera ab executoris grauamine appellauerit, & pro delatione negata in Senatu conqueratur: altera verò petat retentionem litterarum Apoſtolicarum, vel etiam è conuerſo, intentato iam & pendente retentionis remedio ab vna parte, poſtea ſuperueniat articulos violentiæ ob negatam delegationem appellationi ab aduerſario introductus in Senatu, tunc duo examinanda nobis ſeſe offerunt; quòd prius remedium cognoſcendum & examinandum, altero ſuſpenſo; ſecundum, quomodo decreta concipienda in vtroque.

Ad primum (& hoc commune eſt vtrique caſui ſcilicet, ſiue hæc duo remedia intententur
29 † ab ambabus partibus, ſiue ab vna dumtaxat, vt ex dicendis apparebit) tunc reſolutiuè dicendum venit, quod in articulo violentiæ omnino ſuperſedendum erit quouſque cauſa retentionis examinetur, quoniam eſt eidem penitus præiudiciale Bullarum retentionis Decretum affirmatiuè concipiendum. Tùm quia ſi declaratot forte in Senatu vim non facere Iudicem in denegata delatiune appellationi, & ſibi cauſa remittitur; ſupponitur directè contrarium fini, qui ſperatur & prætenditur per retentionis cognitionem, quæ directè tendit ad impediendam litterarum Apoſtolicarum executionem, cognitionem, & proceſſum.

Quod etiam procedit, & habet locum;
30 quando in Senatu datur decretum † violentiæ primi generis, affirmatiuum nempè, vim facit, deferat, & reponat, quoniam ex eo decreto relaxantur impedimenta, & permittitur parti, vt coram ſuperiore ad quem appellauerat, poſſit cauſam proſequi, vel eam negligere, id licitum eſt aduerſario ſuo: ex quolibet itaque perueniri poteſt ad executionem litterarum effectiuam, quo ſuppoſito quomodocumque concipiatur decretum violentiæ in Senatu, ſiue affirmatiuè ſiue negatiuè, ſemper infertur præiudicium & repugnantia intentioni & fini retentionis litterarum, ac decreto poſtmodum affirmatiuè lato ſuper ea. Quapropter ſemper in articulo violentiæ quomodolibet, & à quouis introducto ſuperſedendum erit, quouſque retentionis articulus finiatur.

31 Tùm etiam quoniam per decreta † violentiæ huiuſmodi, ſiue negatiuè, ſiue affirmatiuè, concepta cum cauſa executionis, coram alterutro iudice ſit perficienda, oritur magnum & incuitabile inconueniens ex eo ortum (vt diximus) quòd peracta executione litterarum, directè non poſſit ſortiri effectum decretum retentionis poſtea obtentum. Quia Senatus non poteſt pro executione iſtius ſui decreti reſcindere, reponere & reuocare ſemel factam litterarum executionem, vt abundè reſoluimus pro veriori, & ſecuriori doctrina ſuprà in cap. præcedenti per totum, & in §. vnico per totum.

Et ſic pernecesse fatendum erit, quòd prius
de retentione litterarum † tractandum, & de- 32
finiendum, quoniam per decretum retentionis affirmatiuum totaliter tollitur decretum violentiæ negatiuum, nempe vim non facere executorem, & ſibi cauſam remittendam, quia cum illius retentionis virtute omnia acta obſeruentur in Senatu, & omnino executor impediatur procedere & executionem perficere; fruſtratoria redderetur cognitio violentiæ, & de nihilo ſeruiret vim non facere declaratio. Ideóque ſemper in horum remediorum concurſu cognitio retentionis vti præiudicialis præferenda erit.

Notiſſimum eſt ſiquidem in iure, priùs de
articulo † præiudiciali cognoſcendum, & in 33
alio articulo ſuperſedendum, Magonius *deciſ. Lucenſ.37. num.5. & 6.* Lancelot. *de attentatis 2. part. capitul. 12. ampliation. 19.* & latiùs Marius Giurba *deciſ. 36. à num. 13. & ſequentibus*, Muſcatellus *prax ciuil. part.5. gloſſ. reſeruatis, n.42.* Giurba *deciſ. 33. num. 7. §. præiudiciales inſtitut. de action. cap. tuam. de ordin. cognition.* Cardinalis Tuſchus *littera. P. concluſ.392. num.1.* Craueta *conſil.180.* & Nos latiſſimè *de Regia protectione 2. part. cap. fin. 18. per totum*, vbi multa cumulauimus, nouiſſimè etiam videndus Dom. Ioann. Baptiſta de la Rea meritiſſimus Conſilij Regij Fiſcalis *in deciſ. Granatenſi, diſput. 8. à num.27. cum ſequentibus.*

Præiudicialia ea ſunt, † quæ ad actum dedo- 34
cta, vnum tollit aliud, Bald. *conſ.175. volum.5. & in l. per minorem, ff. de iudiciis*, ſequitur Decianus *conſil.16.num.17.volumin.1.* Craueta *conſ.79. num.7.* Caſtrenſ. *conſil.282. columu.3. volumin.1.* Riminaldus Iunior. *conſil.747.num.132.* Tuſchus *dicta concluſ.392. num.6.* Giurba *deciſ.33. num. 8.* & probata exceptione præiudiciali infert præiudicium in principale, Rea vbi ſuprà *dict. diſput. 8. num. 29.* Igitur articulus violentiæ ſuſpendendus erit, quouſque cauſa retentionis examinetur.

Ex quibus neceſſariò infertur, † quòd ſiue 35
iſta duo remedia proponantur ab vtraque parte, ſiue ab vna tantum, ſiue eodem contextu, ſiue ſucceſſiuè vnum poſt aliud diuerſis temporibus altero iam pendente, ſemper ex identitate, & paritate rationis idem dicendum erit, quod hactenus firmauimus, vt ſcilicet, in remedio violentiæ ob non delatam appellationem ſit ſuperſedendum, quouſque examinetur articulus ſuper cauſa iuſta retentionis litterarum.

Ad ſecundum (de quo ſuprà in hac tertia concluſione, *num.28.* Quomodo ſcilicet ſint con-
cipienda † decreta in concurſu remedij vtriuſ- 36
que) dicendum erit, quòd poſt inſpectionem omnium actorum, dandum erit decretum ſuper vtroque remedio deducto, ita tamen vt ſi inueniatur iuſta cauſa retentionis, nihil omnino decernatur ſuper articulo violentiæ ab altera parte intentato, puta impetrante, quia cum omnia acta retineantur in Senatu, & denegetur, vel impediatur executio ſuarum litterarum; nihil

remanet

remanet agendum, nec prosequendum circa earum executionem, & cognitionem, vt superiùs diximus *à num.* 13. *& sequentibus*. Si autem ab altera parte simul fuerit vtrumque remedium intentatum, decreta danda sunt, provt latiùs deduximus in prima & secunda conclusione.

Si autem retento priori casu, (nempè vtroque remedio ab vtraque parte intentato) ita vt
37 retentio litterarum † denegetur, tunc poterit liberè Senatus declarare super articulo violentiæ ab impetrante deducto, quia ex eo quòd litteræ non retinentur, liberè debet currere causa executionis iuxta suos iuris tramites. Et sic decretum violentiæ siue affirmatiuum siue negatiuum pronuntiandum erit, provt ex processu per delegatum iudicem fabricato apparuerit.

38 Quod autem in prædictis † conclusionibus diximus de simultanea determinatione vtriusque remedij; non intelligas præcisè procedere; sed facultatiuè tantum ex iis quæ suprà *num.* 17. quoniam pro singulis remedijs singula diuisim dari possunt decreta in Senatu, seruata semper tamen gradus, & titulorum prærogatiua iuxta adducta in hac conclusione, & cum attentione semper ad ea quæ annotauimus in omnibus, ne fortè perueniamus ad inconueniens difficilis remedij, ita vt retentionis decreti impediatur executio, vt pluries diximus.

Ex his quæ hactenus in hoc cap. diximus; fa-
39 ciliùs intelliges, quòd † sub verborum inuolucro, ac iuris terminorum confusione maxima scriptum reliquit Pater Henriquez *lib.* 1. *de Pontific. claue, cap.* 18 §. 2. in hæc: Interdum data Romæ sententia etiam trina à Iudice Apostolico fulminato processu, committitur executio in Hispaniam, & interdum executoriales litteræ continent violentiam, vt si sententia lata sit ex falsa præsumptione contra partem absentem, & non auditam, aut si litteræ sint subreptitiæ, aut non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, aut quia hîc contra ius tertij legitimè possidentis exequitur, & intimat censuras, vt mittat in possessionem eum, qui mitti non debet, sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Iudices Regios, aut per litteras Senatus ante datas, Prætor facta summaria informatione cum duplici teste de violentiæ periculo, aut de subreptione litterarum, & defert in Senatum Regis, &c.

40 Quem Doctorem omnino † reduces ad terminos huius Capituli appositos, & non aliter, necnon ad terminos capituli præcedentis, quibus diximus accuratè, quando, & quomodo sit vtendum vtroque remedio, tam recursus per viam violentiæ ob non delatam iustam appellationem ab executore litterarum Apostolicarum in earum executione procedente, quàm remedio retentionis earumdem litterarum, simul & semel diuisim vel separatim ad finem nempè, & effectum consequendi repositionem peractæ litterarum executionis, & possessionis earum vigore traditæ mediante decreto violentiæ Senatus, quo decernet, executorem vim fecisse, atque reponere debere, vt liberè, & absque impedimento possit decretum retentionis litterarum consequi plenarium effectum; vt cap. antecedente diximus *à num.* 89. *vsque ad finem, & in* §. *vnico per totum*; vt ibidem annotauimus remissiuè, quem etiam Henriquez aliter explicuimus suprà *cap.* 7. *ante finem, à num.* 68. *versic. Et hoc est quod voluit dicere*. Sed præsens expositio, declaratio, & intelligentia ad ipsum Autorem magis consonans est, & aptior naturæ negotij, quo ipse & Nos versamur, quia reuera si simpliciter provt loquitur, & provt iacent eius verba scripta, & prolata, cum intelligamus, certè omnibus huius materiæ principijs dissonant, & eius termini confunduntur contra veram praxim, & tribunalium stylum.

Sed ne in tam profundum labyrinthum hunc Authorem mittamus, qui reuera hanc iuris subtilitatem non cauit, dicendum erit, eiusdem intentionem non fuisse, loqui de vtroque remedio simul cumulato, & intentato per oppressum, sed de vtroque loquutus fuit, quando altero tantùm separatim vtitur oppressus, solùm ad finem demonstrandi quodlibet eorum posse per eum intentari: provt clarè indicant eius verba, ibi: *Sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Iudices Regios, aut per litteras Senatus ante datas prætor facta summaria informatione cum duplici teste de violentiæ periculo, aut de subreptione litterarum, & defert in Senatum Regis, &c.* Itaque illa dictio, *Aut*, inter vtrumque remedium posita clarè monstrat diuersitatem vtriusque, nempè quando vno, vel altero vsus fuit oppressus, quid à Senatu consequi poterit: non tamen quando vtroque simul vtitur, & sic pater Henriquez solum insequutus fuit, & scripsit praxim vsitatam horum recursuum, qui licet apertè sentiat, duo hæc remedia (nempè pro tollenda violentia ob non delatam appellationem ab executore Apostolico interiectam, & pro retinendis litteris) oppresso competere; nihil tamen insinuauit, an possint simul intentari, & eodem tempore concurrere, quòd Nos hoc cap. accuratè examinauimus, in quo & in cap. 10. cum §. vnico, abundè scripsimus de effectibus huius concursus tam respectu cognitionis, quàm respectu executionis decretum vtriusque remedij.

Aliud etiam annotandum erit in ipso Authore, & corrigendum in illis verbis: *Sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Iudices Regios* Ex quibus dicere, & insinuare videtur appellationem ab executore præfato interponendam ad Senatum; dùm loquitur de admissione per Iudices Regios: voluit enim dicere, quod si appellationi emissæ ab executore litterarum Apostolicarum ad eius superiorem non fuerit per executorem delatum, oppressus recurrens ad Senatum obtinebit decretum violentiæ, *Que la otorgue, y reponga lo hecho, &c.* quòd admissionem appellationis vocauit Henriquez cum legitima sit, & admissione seu delatione digna eo in casu. Nec enim mirum erit, vt quilibet etiam quantumuis grandis Theologus peccet in terminis Iurisprudentiæ, provt cæteri ferè omnes, qui in ea se intromittere volunt, similem defectum patiuntur, iuris terminos confundentes.

* *
*

CAPVT XII.

Contra semel intentantem in Senatu Bullarum retentionem ex vna causa res iudicata obtenta, an ei obstet denuò iterum agenti ex alia, tunc non deducta.

Et quid si deducta semel fuerit eadem causa, non tamen, sed alia prosecuta.

Vbi accuratè, an condemnatus vti Prælatus, administrator, vel maioratus possessor, possit insuper iure proprio executorialium executionem impedire.

SVMMARIVM.

Ad retentionem Bullarum fundandam causa legitima requiruntur, & quales legitima sint remissiua, num. 1.

In retentione succumbenti ex vna causa deducta in Senatu, an ei obstet res indicata postea iterum agenti ex alia noua tunc non deducta, num. 2. & seqq.

Agens ex vna causa falsa, & iniusta, non obtinet ex alia vera, etiam tunc existente, num. 3.

Agentem ad nullitatem generaliter nulla expressa causa sibi praiudicare in caeteris vna prosequuta tantum, qui dixerint, num. 4.

In retentionis recursu succumbentem ex vna causa deducta, & prosequuta posse iterum ex alia etiam tunc existente nouiter retentionis remedium intentare, vt veriorem opinionem amplectitur, & comprobat Author, num. 5.

Prosequutio ex vno capite non tollit aliud, licet omnia à principio deduxerit actor iuxta Rotam, num 6.

Qui vna via omissa aliam aggreditur, non teneri ad refectionem expensarum passim seruat Rota, num. 7. & num. 9.

Prosequutio ex vna actione non impedit quominus ad aliam possit conuolari, num. 8.

Agenti ex vna causa, & prosequuta non obstat res indicata, quominus ex alia diuersa vlterius agere queat, num. 10.

Res indicata legitimè obtenta contra possessorem maioratus successori in eo, aut in dignitate nocet, num. 11.

Successori in maioratu non nocet res indicata contra predecessorem quando venit ex iure proprio, & ex causa diuersa à iure maioratus, num. 12.

Sententia lata contra defunctum non nocet heredi, qui ex alio iure, quàm defuncti venit, n. 13.

Successor regulariter non impedit executionem sententia lata contra suum Authorem, impedit tamen si succedat alio iure quam hereditario, nisi fuerit citatus, num. 14.

Probationes contra Authorem non nocent maioratus successori, nisi in prosequutione litis fuerit citatus, vel aliquot actus fecerit ex quibus sibi praiudicauit, num. 15.

Administrator Ecclesia, aut possessor maioratus, seu tutor tamquam tales citati, & condemnati nomine, & iure administrationis impediunt executionem ex iure suo proprio personali, n. 16.

Restitutio in integrum denegata ex vna causa iterũ potest peti ex alia diuersa tunc existente, n. 17.

Res indicata vt obstet, tres requiruntur identitates copulatiuè, causa, personarum, & rerum, num. 18.

Res indicata non extendit vires suas vltra personas, res, & causas, seu iura in ea comprehensa, num. 19.

Res indicata vt obstat sufficit, quòd identitas sit verè, vel interpretatiuè, num. 20.

Eadem res interpretatiuè dicitur, quando inter easdem personas eadem quaestio renouatur, etsi de alia reperitur diuersa, num. 21. vbi de exemplis.

Actio etsi sit diuersa, si idem sit medium concludendi rei indicata obstat exceptio, n. 22.

Res indicata obstat, licet ad rem diuersam, si tamen ex eodem fonte, & origine iterum petatur, num. 23.

Retentionem litterarum petenti ex vna causa, & succumbenti non obest res indicata, quominus iterum ex alia separata, & diuersa retentionem intentare possit, prout in facti contingentia obtinuit Author in hoc Consilio Supremo, n. 24.

Agens ex causa falsa non obtinet in eodem iudicio ex alia vera, etsi tunc existente, in alio tamen iudicio nouiter intentata obtinebit, n. 25.

Restringens se ad potestatem inualidam non substinet actum ex valida tunc sibi competente, ibid.

Marius Giurba, dicens proponentem nullitatem generaliter, & prosequentem vnam causam tantum sibi in caeteris praiudicare reprobatur; & Tuschus, quem pro se allegat, contrarium tenet, num. 26. & sequentibus.

Intentans vnam nullitatem, & succumbens, non prohibetur aliam nullitatem intentare, num. 27.

Res indicata non praiudicat quoad omnia deducta in iudicio, si solùm alia sint prosequuta, n. 28.

Et de exemplo, num. 29.

Plura deducens in iudicio, si aliqua tantùm malitiosè prosequatur ratione doli sibi praiudicat in omnibus, num. 30.

AD fundandam retentionem Bullarum causam legitimam † esse 1
necessariam, in genere resoluimus suprà *hac 1. part. cap. 3.* quas autem legitimas fore in *cap. 4.* & duobus sequentibus abundè examinauimus, & alios similes casus sub regulatum ratione comprehensos firmauimus *cap. 9.* nunc tractandum,
si ex aliqua fuerit in Senatu causa † Bullarum 2
petita retentio, & tanquam minùs legitimâ succumbat petitor; si poterit postmodum ea alia diuersa causa nondum deducta, vel si deducta non tamen fuerit prosequuta, an sit excludendus, & illi hoc salubre denegandum remedium pluries dubitatum vidi, & de eo consultus.

Et videtur quod illi alia ex causa agenti tunc
existente, obstet rei iudicatæ † exceptio: generalis 3
etenim est & constans propositio, quòd agens ex vna causa falsa, quæ caret iure & iustitia, non potest obtinere ex alia, etiam vera & iuridica tunc temporis existente, ita post Romanum, Marant. Tiraquell. & quamplurimos alios Doctores firmauimus *de Regia protectione 4 part. cap. 8. à num. 270. & sequentibus,* & sup. quibus adde Rotæ Romanæ *decis. 100. in nouissimis p. 2. ex num. 1. vsque ad num. 7.* quam ad litteram adducit Castillo *controuers. tom. 5. cap. 93. sub num. 16.* Mascard. *de probationibus, conclus. 580. num. 2.* Straca *de assecuratione, glos. 29. num. 4.*

n 4. Roman. *consil.*446. *col.*1. Intrigol, *decis.*10.
*num.*2. Ergo idem dicendum erit in nostro ca-
su, vt nullatenus possit de nouo admitti ad Bul-
larum retentionis postulationem & cognitio-
nem, & ad hoc remedium nouiter intentan-
dum ex alia causa quantocumque diuersa & le-
gitima, si eadem extiterit à principio, si tamen
illam deducere omisit, nec ex ea debet obti-
nere.

4 Secundò fortiùs & indiuidualiter † probatur
ex Bartholi doctrina *in l. si expressim. in fin. ff. de
appellationibus, & in l.*1. *num.*19. *C. quando pro-
uocare non est necesse*, qua nos docet; quòd si
simpliciter & in genere de nullitate fuit dictum
nulla expressa causa, tunc si vnam dumtaxat
prosequutus est actor, præiudicat sibi in omni-
bus, vt ad aliam nullitatem, ex alio capite re-
dire non possit, quem sequutus est Marius Giur-
ba *decis.*10. *num* 8. vbi ad idem allegat Castrens.
*consil.*232. *versicul. Vnum aduertendum, volum* 1.
Abbat. *consil.* 97. *num.*2. *lib.* 1. Tuschum *tom.* 5.
littera N. conclus 149. *num* 9. *& tom.*6. *littera R.
conclus.*268. *num.*19. Ergo semel exclusus à re-
medio hoc retentionis ex vna causa, quæ illegi-
tima iudicata fuit in Senatu; ex alia diuersa de-
nuò vti vlterius non poterit, etiamsi illam ex-
pressè non deduxerit, sed genericè, quantumuis
illam non fuisset prosecutus.

Contrariam tamen sententiam & opinionem
5 semper de iure † verissimam duxi, & non semel
consului, imò hoc vtens remedio retentionis
ex vna causa, & succumbens in ea, possit libe-
rè ex alia tunc existente (& etiam si simul de-
ducta fuisset non tamen prosecuta, nec de ea
specialiter cognitum, nec agitatum) iterum ad
Senatum recurrere pro litterarum earumdem
retentione, ita vt nec ei obstet rei iudicatæ ob-
tentæ exceptio super causa sola specialiter pro-
secuta, prout pluries determinasse Rotam repe-
rio, vt per Seraphinum *in decis.*630. *num.*5 ibi:
6 Nec obstat quod à principio † intentatum fue-
rit remedium quorum bonorum, & in eo suc-
cubuerit, quia (vt dictum est) omne ius cen-
setur deductum à principio, nec prosecutio ex
vno capite tollit aliud, &c. Rota per Alexand.
Ludouis. *decis.* 488. *num.* 1. *& sequentibus*; vbi
expressè fuit dicta decisio Seraphini approbata,
in hæc: Non obstat, quod Ruffus ab initio pe-
tierit tanquam socius; quia postea declarauit se
velle consequi tanquam creditorem, & stante
commissione, in qua ab initio omne ius suum
censetur deduxisse; prosequutio ex vno capite
non tollit aliud, vt censuit Rota *in vna Ceruien-
si bonorum* 27. *Iunij* 1583. *coram bonæ memor.
Cardinal. Seraphin.* Vbi etiam fuit dictum, Ro-
7 tam passim seruare † vt ille qui omissa vna via,
aliam aggreditur, non teneatur ad refectionem
expensarum, & quod Ruffus potuerit hoc fa-
cere, fuit particulari decisione resolutum, &c.
Quæ doctrina probatur ex pluribus Doctoribus
infra ad responsionem secundi argumenti *à n.*26.
& sequentibus.

Et vlteriùs determinauit in his terminis ea-
dem Rota teste eodem Alexandro Ludouisio
decis. 270. *num.* 3. ibi: Rursus non applicatur
8 † regola, *l. quod in heredem*, §. *eligere, ff de
tributaria actione*, quia monitorium non est re-
strictum ad causam societatis propter clausulam
(*ius & iustitiam ministrari, omni meliori modo*)
& alias, prout in processu, quo casu censetur
omne ius à principio deductum, & prosecutio
ex vna actione non impedit, quominus ad aliam
possit conuolari, vt fuit latè deductum in illa
Romana donationis 50. *mil.* 29. *Martij & 30.
Iunij* 1574 *coram felicis recordat. Clement.* 8.
vltra quod fuit postea obtenta commissio, cum
clausula (*quam & quas*) ex qua apparet quod
non se arctauerit, vt fuit dictum in dictis deci-
sionibus, & propterea stante huiusmodi com-
missione, & quando fuit omne ius deductum,
Rota passim obseruat, quod ille, qui omissa
vna via aliam aggreditur; non tenetur † ad re- 9
fectionem expensarum, vt in vna *Ceruiensi bo-
norum* 27. *Iulij* 1583. coram illustrissimo Cardi-
nale Seraphino, &c. Quæ decisiones ad pro-
positum mirabiles sunt, & in hac vltima Belta-
minius *in annotatione* 1. *num.* 11. Adiicit alias de-
cisiones Rotæ, in quibus idem fuisse dictum, vt
in Hispalens. & Cordouens. *præstimoniorum* 27.
Februarij, & 7. Aprilis 1606 coram bonæ mem.
litta. & ipse Oliberius *in dict. decis.* 488. *littera
A.* adducit aliam decisionem concordantem.

Et quod agens ex vna causa in iudicium pro-
posita, & prosecuta; minimè † impediatur post- 10
modum ex alia diuersa vlteriùs agere, ita vt ei
non possit rei iudicatæ exceptio obstare, Anto-
nius Gabriel. *communium opinion. lib.* 2. *titul. de
actionibus, conclus.* 2. *limitat.* 3. *num.* 17. Petrus
Surdus *consil.* 139. *à num.* 6 *tom.* 1. & post alios
latiùs tractauimus *in tractatu de Regia protectio-
ne* 4. *part. cap.*3 *à num.*200. *cum multis sequenti-
bus*, & est text. *in l.*2. *& in l. si mater*, §. *eadem,
ff de exception. rei iudicatæ*; & quod exceptio rei
iudicatæ non noceat agenti ex alia causa, est
textus *in cap fin.* vbi Doctores *de causa possess.
& proprietat. text. in l. legitimam, l. Lucius, l.
hereditas, ff. de petitione hereditatis, l. neque, C.
ad exhibendum, l. si quis cum totum, l. si is qui, &
l. fin. ff. de exceptione rei iudicatæ, cap. aduersario,
de excèpt.* Cardoso *in summa praxi. iud. verbo,
Except. num.* 20. Quare quando iste recurrat
iterùm ad Senatum pro obtinenda retentione
litterarum ex noua alia & diuersa causa, admit-
ti omninò debet.

Et comprobatur, quoniam quando hæres
condemnati, aut successor † in dignitate, aut 11
maioratu (quibus indubiè nocet res iudicata
legitimè obtenta contra possessorem, vt & Nos
alibi latè diximus) vult denuò agere alio diuer-
so iure & causa, omnino admittendus erit, nec
eum † excludit rei iudicatæ exceptio, sicut post 12
alios obseruauit Mierez *de maioratu* 4 *p. quæst.* 14.
*num.*11. quem sequitur Castillo *controuer. tom.*6.
*capitul.*157. *num.* 29. & Sarmiento *in l. vnum ex
familia*, §. *de falcidia, num.*4. in hæc: *Et in om-
nibus his speciebus sententia lata cum vno aliis no-
cebit, scilicet iis qui media illa persona, quæ est
condemnata, succedere velint: si verò non † ex iu- 13
re illo communi sententia non nocebit, vt in l. cum
quæritur, & in l. & an eadem, ff. de exception. re
iudicat. Ideò potest constitui regula, si circa cau-
sam maioratus sententia non noceret illi, qui alio
iure venit, multò minus in causa maioratus noce-
bit, nec enim sententia lata cum defuncto nocet hæ-
redi, qui ex alio iure quàm defuncti venit, &c.*

Idem quoque probat Rota teste Hercule Ma-
rescoto † *variarum resolutionum, lib.*2 *cap.* 121. 14
num. 4. 5. *&* 6. & alij Doctores ab eo citati in
hæc: Similiter successor, licet executionem sen-
tentiæ latæ contra eius Authorem regulariter
non

non impediat, *l. heres absens*, *& l. si lis*, *ff. de iudiciis*; impedit tamen si succedat alio iure, quàm hæreditario, putà maioratus, nisi in dis-
14 cussione causæ fuerit † citatus, saltem per proclamationem, cùm hoc casu ipsum non afficiant sententia, & res iudicata, Barthol. *in l. t. ff. de pignoribus*, tenuit Rota *in ista Hispalens. decimarum de Villalua* 18. *Iunij* 1582. *coram Cantrucio & in Calagurritana panis* 10. *Nouembris* 1597. *coram Cardinal. Seraphin.* In qua hæc ma-
15 teria fuit ventilata, & fuit † dictum, probationes contra Authorem factas non nocere successori in maioratu, nisi in prosecutione litis fuerit citatus, vel aliquos actus fecerit, per quos sibi præiudicauerit, &c.

Quibus consonat mirabilis illa doctrina au-
16 reis † litteris perpetuò firmanda, à nobis accuratè fundata, *in tractatu de Regia protect.* 14. *part. capitul.* 8 *à n.* 274. qua diximus; administratorem Ecclesiæ, dignitatis, hospitalis, aut maioratus, seu etiam tutorem conuentum, & condemnatum nomine, & ex iure Ecclesiæ, dignitatis seu administrationis, &c. posse postmodum idem mouere iudicium ex iure, & interesse proprio suæ personæ, & ex causa diuersa, absque eo quòd ei possit obstare exceptio rei iudicatæ, vt latiùs ibi probauimus post alios Doctores, & Rotæ decisionem, quibus adde Coccinum *decis.* 357. *num.* 2. Mattam *de clausulis* 11. *num.* 4. vbi plures Doctores citat pro hac singulari doctrina, & est mirabilis illa Tiraquelli, quam refert & sequitur in proposito Seraphinus *decis.* 1058. *ad finem & per totam*, & ipse *decis.* 304. *per totam*, plurimos Doctores pro hac allegat Iacobus Cancerius *variar. resolutionum*, *lib.* 3. *cap.* 17. *de sentent. & earum execution. à num.* 546. *cum sequentibus* (licet ipse ab ea temerè discedat) & nostram hanc doctrinam pluribus aliis corroborabis, quas mirabiles, & per varia exempla congessimus infrà 2. *p. cap.* 15. *à num.* 28. *cum multis sequentibus*, *vers. Eandem rationem*, *qua vtitur Rota*, & rursum *à num.* 14. *& seqq. vers. Quod quidem decretum*; vbi mirabilis adducitur Rotæ decisio, & vide per totum caput.

Et cum Baldo *in cap.* 1. *§. ad hoc de pace iurament. firman. num.* 14. *& consil.* 159. *num.* 5. *lib.* 3. Ludouic. Saua. *respons.* 2. *n.* 12. Anna. *consil.* 125. *num.* 16. *lib.* 2. Vincent. de Franch. *decis.* 138. nostram resolutionem sequitur D. Ioan. de la Rea *in decis. Granatens. disputat.* 35. *num.* 40. qui rectè in proposito ponderat. *l. si ex patronis* 10. *§.* 1. *ff. de bonis libert.* Sed meliorem text. allego. singularissimum valdè *in l. si filius* 42. *§.* 1. *ff. de bonis libertor.* ibi: *Ei qui alio iure venit, quam eo, quod amisit, non nocet id, quod perdidit, sed prodest id quod habet. Sic edictum est patrono, eidémque patroni filio non obesse, quod quasi patronus deliquit, sicut patroni filius venire possit*, iuncta *l. & an eadem*, *ff. de except. rei iudicat. & si mater*, *§. eandem. eodem tit.* ibi: *Alia enim causa fuit prioris dominij, hæc noua nunc accessit. Itaque adquisitum postea dominium aliam causam facit*, &c.

Supradictis etiam conuenit, quòd licet resti-
17 tutio in integrum † semel negata fuerit à iudice, iterum potest peti ex noua & diuersa causa tunc quantumuis existente, sed eà non deductà, neque de ea cognitum fuerit, latè probat Sforcia Oddi. *in tractatu de restit.* 1. *part. q.* 16. *art.* 5. *& 6. & art.* 9. quem vide omnino.

Et horum omnium vna est ratio, quod ad hoc vt obstet exceptio rei iudicatæ, trium co- 18
pulatiuè requiritur † concursus, nempè identitas causæ, identitas personarum, & identitas rerum, vt scilicet eadem sit causa petendi, & eadem met causa petatur, & eædem sint personæ, aliàs exceptio ipsa non poterit obstare denuò agenti text. *in l. cum quæritur cum duabus sequentibus*, *ff. de exceptione rei iudicat.* text. *in cap. fin. de exception. lib.* 6. quæ iura exornantur ex communi plurimorum Doctorum sententia, prout latissimè Petr. Surd. *in cons.* 14. *n.* 21. *& cons.* 165. *num.* 11. *& in consil.* 175. *num.* 85. *lib.* 1. *& in consil.* 512. *num* 1. *lib.* 3. *& ipse in tractatu de alimentis, tit.* 1. *quæst.* 126. *num.* 2. Fabius Anna *in cons.* 17. *num.* 1. *& cons.* 99. *num.* 1. Instrigol. *decis.* 5. *n.* 157. *lib.* 3. Andreas Gallius *lib.* 1. *obseruat.* 70. *num.* 17. Lanarius *in consil*, 69. *num* 19. Caball. *in cons.* 84. *num* 1. videndus *decis.* 95. Tuschus *tom.* 3. *litt. E. conclus.* 384. *per totam*, *& tom.* 7. *littera S. conclus.* 175. Castillo *controuersiarum tom.* 5. *capitul.* 104. *à num.* 25. quem omnino vide. Vincentius de Franchis *decis.* 289. Petrus Barbosa *in l. diuortio*, *§. final*, *num.* 62. *ff. soluto matrimonio*, Marius Giurba *decis.* 20. *num.* 1. Gratianus *disceptat. forensib. tom.* 5. *cap.* 445. *num.* 11. vbi etiam, quod exceptio rei iudicatæ obstat, quando concurrunt illæ tres identitates, videlicet idem corpus, & quantitas petita, idem ius & causa petendi, & eadem conditio personarum, benè & eleganter Franciscus Duarenus *ad titulum*, *ff. de except. rei ind. capitul.* 1. *& quatuor sequentibus*. Singulis identitates exornat Hugo Donellus *commentar. lib* 22. *capitul.* 5. *de exceptione rei iudic. quibus*, *aduersus quos*, *qua de re competat*, *fol.* 1241. Scaccia *de sententia & re iudicata*, *glossa* 14. *quæst.* 2. *num.* 9. Vbi explicat, quòd res
iudicata, quæ † imponit vltimum finem liti, 19
non extendit vires suas vltra personas, res & causas, seu iura comprehensa in sententia & re iudicata, & ideò ad hoc vt res iudicata obstet liti quæ postea mouetur, requiruntur tria; primum, quòd petatur idem corpus, seu eadem quantitas; secundum quod sit idem ius, siue eadem causa petendi, tertium quod eadem sit conditio personarum. Quare semper quod succumbens in remedio retentionis litterarum Apostolic. ex vna causa deducta & prosequuta, voluerit denuò iterum eo vti ex noua causa, illarum retentionem obtinebit in Senatu.

Vnum tamen vtile valdè notare debes, quòd
ad hunc effectum † vt obstet exceptio rei iudi- 20
catæ, sufficit ad identitatem horum trium, quòd vel sit verè, vel interpretatiuè idem, *gloss. in l. & an eandem*, *verbo*, *Concurrunt*, vbi Barthol. *§.* 1. *ff. de except. rei iudicata*, Angelus *in dict. l. cum quæritur*, Lanarius *consil.* 34. *num.* 15. *& consil.* 65 *num.* 5. Ponte *consil.* 49. *num.* 4. *consil.* 62. *num.* 56. Tuschus *litter. E. conclus.* 384. *num.* 35. Petrus Surdus *consil.* 315. *num.* 26. Anna. *cons.* 53. *num.* 27. *& consil.* 99. *num.* 1. Socinus *consil.* 18. *num.* 44. *volum.* 1. Cornacius *decis.* 70. *num.* 8. Castillo *controuers. tom* 5. *cap.* 104. *num.* 26. Giurba *decis.* 20. *sub num.* 1.

Interpretatiuè autem eadem res dicitur, quan-
do inter easdem † personas eadem quæstio quæ 21
decisa est, renouatur; etsi de alia re penitus diuersa tractetur, text. *in d. l. Iulianus*, *ff. de except. rei iudicat.* Vbi si quis egit petitione hæreditatis ad vnam rem; & succubuit, si postea

cum

cum eodem velit eadem actione de tota hæreditate agere, rei iodicatæ exceptione repellitur, confert *l. si quis cum totum, versicul. Et generaliter, ff. eodem.* Vbi petens debitum ab hæreditario debitore, si succubuerit, eo quòd non sit hæres, & inde ab eodem hæreditatem petat, rei iudicatæ repellitur exceptione, Ponte *consil. 62. num. 40. 41.* Franchis *decis. 58. num. 8.* Lanarius *consil. 34. num. 16. consil. 65. n. 6.* & est doctrina Castrensis *in dict. l. si quis cum totum,* Giurba *dict. decis. 20. num. 2.*

Fuit etiam Bartholi doctrina *in l. 2. §. 1. num. 5. ff. vi bonorum raptor.* Alexand. *in l. sæpè, num. 84. ff. de re iudicata,* Socin. per Castrens. *in dict. l. si quis cum totum, §. & generaliter. num. 1. & cons. 111. in fin. lib. 1.* Ruinus *cons. 124. ad finem, volum. 5.* Felinus *in cap. pen. num 6. de re ind.* Crotus *in l. qui Roma, §. duo fratres, num. 62.* & ibi Alciatus *num. 10. ff. de verborum obligat.* Ponte *consil. 49. num. 3. & dict. consil. 62. num 44. 45. & 51. & cons. 90. num 10.* Anna. *allegation. 10. num. 9. & 14.* Surd. *consil 312. num. 9.* Riminald. Iunior. *consil. 413. num. 8.* Barbos. *in l. diuortio, §. fin. num. 59. ff. solut. matrimonio,* Anton. Gabriel. *tit. de exception. conclus. 2.* qui omnes asserunt, quòd si in secundo iudicio disceptandum est id, quod per primam sententiam in iudicatum transactam fuerat terminatum, licet de re agatur penitus diuersa; dicitur eadem res, vt rei iudicatæ obstet exceptio.

22 Et pariformiter quando actio † est diuersa, sed idem est medium concludendi, rei iudicatæ obstat exceptio, *dict. l. si mater, §. eadem, ff. de exception. rei iudicat.* & ibi Bart. Petr. Surd. *cons. 312. num 22.* & post plures alios: Giurba *decis. 20 num. 4.* quem sequitur Castill. *controuers. tom. 5. cap. 104. num 28.*

23 Et quod rei iudicatæ obstat † exceptio, licet ad rem diuersam agatur, si ius pendeat ex eodem fonte, atque eadem sit origo, hoc enim potissimum in exceptione rei iudicatæ erit, vt totum à causa, id est, origine petitionis dependeat, adeò vt & si eadem res ex alia causa petatur, quam ex illa, ex qua primitùs petita fuit, id est, si alia est origo petitionis rei iudicatæ, non obstat exceptio, & dicitur diuersa res, & per contrarium, si penitus agatur de re diuersa, sed eadem est origo petitionis, dicitur per interpretationem eadem res, & rei iudicatæ obstat exceptio, Marius Giurba *dict. decis. 20. n. 3. 4. & sequentibus,* & per eum Castillo *d. cap. 104. n. 18.*

Quare ex supradictis claré patet nostra opinio, quæ reuera certissima est, & indubitabi-
24 lis; † eámque de facto habui, & obtinui in hoc supremo Consilio Regio in causa retentionis Bullarum Episcopi Ouetensis (postea meritissimi gubernatoris huius Archiepiscopatus, & Primatiæ Toletanæ) qui postquam reportauit contra se in supremo hoc Consilio rem iudicatam retentioni locum non fore ex causa ab eo deducta; postmodum eodem remedio vsi fuimus ex diuersa causa tunc non deducta, aut specialiter non cognita, quæ (me informante neruosè) admissa fuit, & de ea in Senatu longum factum fuit examen, & cognitio, & in prima instantia ex voto octo Senatorum, ex noua causa deducta decretum retentionis fuit obtentum, licet postmodum in supplicationis secunda instantia ob varias negotij circumstantias illegitima fuit inuenta, quibus cessantibus proculdubio confirmaretur prius decretum. Sed vnum aduerto, quòd tunc Senatus non dubitauit admitti dictam nouam causam, si legitima foret, sed super facto tantùm super quo dumtaxat cecidit disceptatio, non super iure, quod apertissimè monstrauimus, & Senatus certum semper agnouit, & ita tenendum est.

Quibus non obstant duo illa argumenta ad
principium † huius capitis considerata; non primum, agentem nempe ex vna causa falsa, & inutili in iudicium deducta, non posse obtinere ex alia etiam vera eodem tempore existente, quoniam respondetur, veram esse propositionem in suo genere, & casu, de quo loquuntur Doctores, nempe vt in eodem iudicio primitus intentato non possit obtinere; secùs in alio de nouo causa deducta iuxta quæ hactenus laté dictum est, & ita loquuntur Doctores ibidem in argumento citati, prout etiam per me ipsum videbis loco ibi allegato. 25

Qui enim actum gerit habens duo iura, & potestates, si se restringit ad inualidam, & inutilem ad actum: non sustinetur actus ex alia potestate & iure, quod habebat etiam tunc, Cardinal. *cons. 1. de accusatoribus,* Ancharranus *consil. 357.* Cassiodorus *decis. 7. n. 7. de appellationibus,* vbi benè explicat. Capicius *decis. 96. in causa, n. 9.* Marianus Socinus *in cap 2 artic 13. de libelli oblatione,* Sebastianus Vancius *in tractatu de nullitatibus sentent. ex defectu iurisdictionis ordinar. sub n. 174. vers. Quamuis dicta clausula,* Menochius *de præsumptionibus, lib. 2. præsumptione 17. à n. 2.* Singulariter etiam Caldas Pereira *in tractatu de emptione, & venditione, capitul. 3. à n. 12.* & pluries determinauit Rota, vt in vna Tridentina del Rosal. 12. Decembris 1594. ad litteram alio in proposito adducta per Nicol. Garcia *de beneficiis 6. part. cap. 2. num 17.* Seraphinus *decis. 415. a num. 1. & sequentibus,* Alexander Ludouisius *decis. 2. & decis. 104. a num. 56.* vbi Oliuerius Beltraminus *in annotation. num. 31.* alias decisiones concordantes refert. De quo singulariter egimus infrà *2. part. capitul. 12. §. vnico, à num. 5. cum multis sequentibus, & ferè per totum §.*

Neque obstat secundum † ex Giurba, quo- 26
niam dum loquitur contra tot decisiones Rotæ expressas in contrarium, & Doctorum tot fundamenta, & authoritatem, admittendus non erit, & Tuschus (quem ipse ibi allegat) contrarium firmat *littera R. conclusion. 268. a num. 9.* vbi idem dicit quod Rotæ decisiones, & faciunt etiam quæ Nos *de Regia protectione 4. part. capitul. 9. à num. 33. & sequentibus.* Et in principio ipsius capitis, & iterum *2. part. cap. 7. num. 192.* Egimus de causa quæ sit deducta in
iudicium, † & persecuta, vt aliter non pareat 27
rei iudicatæ exceptionem, vbi plurimos Doctores citauimus, prout per te latiùs videbis, quibus & omnia superiùs dicta in hoc capite addere poteris.

Imò ipse Tuschus (quem allegat Giurba *dict. decis. 20. num 8*) in littera R. *conclus. 268. n. 19.*
totum dicit contrarium ibi: Extende, quia † in- 28
tentans vnam nullitatem, & succumbens, non prohibetur aliam nullitatem intentare. Abb. *consil 97. attingam, columm. 2. num. 2. versic. Ex quibus, lib. 1.* & ipse Tuschus expressiùs nostram opinionem sequitur ibidem, *n. 9.* io hæc: Amplia, quia res iudicata non præiudicat quoad

29 omnia † deducta in iudicio, si solùm aliqua
sunt prosequuta, Socin. *conf.* 18. *prosequendo ordinem, num.* 42. *& sequent. lib.* 1. quem sequitur
Apostilla ad Felin. *in cap. aduersario num.* 4. *ver. Rei iudicata de exceptionibus*; vbi allegat plurimos, &c. Apertè etiam exemplum reddit cum
eadem doctrina ibidem, *num.* 10. *& sequent.* ibi:
Extende, quia si actor deduxit simpliciter &
generaliter actionem, purà hypothecariam, &
30 reus absolutus est, si vnam rem † solùm, & hypothecam specialem est prosecutus, & succubuit, non prohibetur eandem hypothecam
quoad alia intentare, quam non est prosecutus,
Socin. *dict. conf.* 18. *num.* 45. *lib.* 1. *&c.* qui *n.* 11.
31 Ita hoc limitat, ibi: Restringe, nisi † is, qui
deduxit plura prosecutus fuisset aliqua tantum
cum malitia, quia tunc ratione doli sententia indefinitè lata præiudicat etiam quoad non prosequuta, Felinus plura cumulans *dict. c. aduersario, num.* 12. *de exceptionibus, &c.* Quam limitationem nota, quia Tuschum etiam in hac limitatione sequuti fuimus Nos *de Regia protectione,*
4. part. cap. 9. *num.* 10. *&* 11. *& vide a num.* 8.

Atque ita, vt vides, Tuschum perperam allegauit Giurba pro sua opinione, cum potiùs in prædicto loco, & aliis per Nos annotatis nostram opinionem communem & receptam, & ab alio nemine impugnatam amplectatur, & constanter asseueret.

CAPVT XIII.

Pendente recursu ad Regem ob Bullarum retentionem, concordia inita inter collitigantes, absque tamen Fiscalis Regis interuentu, an faciat ipsum cessare recursum?

Vbi exactè de effectibus iuris complicati, atque connexi cum iure alterius.

Et an ipsorum vnus condemnatus queat ex iure alterius complicati executionem in totum euitare.

SVMMARIVM.

Recursu pendente ad Regem ob Bullarum retentionem an concordia inter collitigantes absque Fiscalis interuentu faciat cessare recursum quoad omnes, à num. 1.

Defensio vassallorum, ad quam Rex tenetur, illorum an principaliter interest? num. 2.

Partibus non Regi principaliter incumbit à litteris supplicare Sanctissimum, & supplicationem prosequi, num. 3.

Resoluto iure principali resoluitur ius in consequentiam ab illo dependens, num. 4.

Omnis res per quascumque causas nascitur per easdem resoluitur, num. 5.

Ex concordia inita inter collitigantes super retentione regulariter non cessat recursus, quem prosequi valet Regius Fiscalis non transigens, n. 6.

Protectio vi oppressorum, ne scandalum patiatur Respublica, propria est Principis Regalia, n. 7.

Regalia protectionis in praeiudicium Regiae dignitatis nemo potest renuntiare, quominus ea insuper Rex vtatur, num. 8.

Rempublicam tueri, & de eius salute (quae in tranquillitate consistit) curare, praecipuum Regis est interesse, num. 9.

Princeps caput est Reipublicae, & ab eo dependet omnis potestas, num. 10.

Rex Reipublicae gerit imaginem, cuius loco fuit subrogatus, num. 11.

Is quem principaliter tangit negotium attenditur; non habens ius in consequentiam, num. 12.

Retentionis omnis casus vnicae tantùm rationi, & fundamento nituntur praeiudicio scilicet publicae vtilitatis, num. 13.

Litterae in praeiudicium tertij extortae regulariter in Senatu non retinentur, nisi simul concurrat publica vtilitas, num. 14.

Retentionis ius principaliter est publicum, n. 15.

Iuri publico, cum ad vtilitatem communem spectet, detrahi nequit, nec priuatorum conuentione tollit, num. 16.

Ad publicam vtilitatem cum pertineat delictorum punitio, minimè impeditur priuatorum conuentione, num 17.

Ius in vtilitatem principaliter publicam, & secundariò in fauorem aliquorum, nequit priuatorum conuentione tolli, aut renuntiari, num. 18.

Legi tendenti principaliter in fauorem singulorum, & incidenter in fauorem publicum rectè valet renunciari, num. 19.

Retentionis litterarum remedio (cum fuerit principaliter in fauorem publicum inductum, & secundariò in vtilitatem vassallorum) renuntiari nequit, num. 20.

Priuilegio continenti fauorem priuatorum, & Principis simul nequit ab illis renuntiari, n. 21.

Consensus Superioris requiritur, vt renuntiari valeat iuri continenti fauorem complicatum cum subditis, num. 22.

Vassallus nequit consentire, nec expressè, nec tacitè in alterius iurisdictione absque Domini consensu, num. 23.

Exemptus nequit prorogare iurisdictionem alterius in praeiudicium superioris, num. 24.

Recursui aequaliter continenti vtilitatem vassallorum, & Regis in huius praeiudicium non valet renuntiatio ratione connexitatis inseparabilis, num. 25.

Quae non possunt nisi connexè produci, non possunt, nisi connexè, tolli, num. 26.

In connexis, & indiuiduis nihil potest fieri contra vnum, quin alteri inferat praeiudicium, n. 27.

Connexa sunt indiuidua, num. 28.

Iuri complicato cum iure superioris nequit renuntiari in illius praeiudicium, num. 29.

Transactio super iure complicato cum iure alterius non valet in istius praeiudicium, num. 30.

Abbas non potest renuntiare exemptioni ab Ordinario absque sui Conuentus consensu, n. 31.

Exemptus licet possit prorogare iurisdictionem Ordinarij id fit, quando non redundat in alterius praeiudicium, sed prorogantis tantum, n. 32.

Superior potest petere remissionem vassalli prorogantis alterius iurisdictionem, n. 33.

Iuri, & priuilegio suo quis renunciat quando respicit sui commodum, non alterius, aut publicum, num. 34.

Dispositio Tridentina in cap. causae omnes respicit fauorem Ordinarij, & subditorum simul, ideò vnius consensu non valet renuntiatio, n. 35.

Renuntiatio redundans in praeiudicium alterius, aut iuris publici non tenet, num. 36.

Iurium

Iurium complicatio, & connexitas vbi adest, non fit executio in renuntiantem, quia infert inseparabile praiudicium non renuntianti, num. 37. & 38.

In iuribus complicatis vt sententia teneat etiam pro parte, non sufficit aliquorum tantum citatio, num. 39. & sequentibus.

Quamplures Rota decisiones recensentur ad hoc, quod in iure complicato, & connexo sententia lata contra citatum, nec etiam contra ipsum exequatur, ibidem.

Indiuiduitas iuris vbi adest, citatio omnium habentium ius complicatum requiritur, vt iudicium & sententia valeat etiam contra citatos, n. 40.

Processus est nullus etiam respectu citati, si omnes consortes non citentur stante connexitate iuris ex eadem causa prouenientis, pluries determinauit Rota, num. 41. & seqq.

Sententia si potest exequi in portione citati non illaeso praeiudicio portioni non citati valet quoad citatum dumtaxat, num. 42.

Citationis defectus quoad vnum non prodest alteri citato habenti ius separabile, & non connexum interesse, num. 43.

Sententia lata in fauorem Arrendatarij, & Ecclesia non citata, nec stantis in lite, est nulla vtriusque respectu ratione connexitatis iuris, & a iure Ecclesiae dependentis, num. 44.

Sententia in connexis, & inseparabilibus lata pro vno alteri suffragatur in consequentiam, quando valide fuit prolata: secus quando fuit nulla ex defectu citationis, num. 45.

Sententia nulla respectu vnius ex litigantibus consortibus super iure separabili erit valida respectu alterius, cui non prodest nullitas consortis, num. 46.

Sententia in connexis non potest esse valida respectu vnius, & nulla respectu alterius, num. 4.

Sententia vnica structura verborum concepta, & non per capita distincta iniustitia in parte influit in totum, nec dari in executionem potest, num. 48.

Executio sententiae latae contra vnum suspenditur in totum eiusdem respectu, & omnium habentium ius complicatum, & inseparabile continens praeiudicium, num. 49.

Secus pro portione condemnati admittente diuisionem, & separabilitatem, num. 50.

Circa ius complicatum & connexum plura remissiuè, num. 51.

In iure complicato, & indiuiduo priuilegium vnius prodest alteri non priuilegiato, num. 52.

Recursus retentionis non cessat (regulariter) ex concordia inita inter collitigantes non concurrente consensu Fiscalis Regis, cui protectio principaliter interest, num. 53.

Independentibus à Principe consensus partium nihil operatur, num. 54.

Citatos, vt extra Regnum compareant in Romana Curia potest Rex defendere, etiam renuentibus ita citatis, num. 55.

Retentio Bullarum prouenit à iure naturali, cuilibet permittente licitam defensionem, n. 56.

Retentioni Bullarum, vbi absolutè, & immediatè vergit vtilitas publica absque particularis participatione, renunciari nequit sine Fiscalis interuentu, qui tunc recursum prosequi valet, num. 57.

Retentio in casibus, quibus locum habet causatiuè sub aliquo supposito, nempè ex defectu consensus eius, quem principale negotium tangit, cessat, quandocumque accedat consensus, n. 58.

Retentio Bullarum in derogationem iurispatronatus, cum fundetur in defectu consensus patroni, cessat quandocumque interuenerit, num. 59.

Gratia, quae in praeiudicium tertij non tenet antea vel post, eius accedente consensu, validatur, num 60.

Violentum non dicitur vim passo opitulante, & cooperante seu consentiente, iuxta Aristotelem, num. 61.

Retentio litterarum in contrauentionem Trident. in cap. Causae omnes, cessat accedente consensu partium, & ordinarij, num. 62.

Retentio Bullarum ob notabile praeiudicium tertij cessat accedente tertij voluntate, & consensu, n. 63.

Immunitas Ecclesiae conceditur causatiuè, & secundum quid, si aliquis velit ea vti, quae cessat cessante voluntate, & renitente confugiente, n 64.

Regia pupillorum, & miserabilium protectio cessat accedente consensu illorum, num. 65.

Retentio litterarum cessat cessante causa super qua fundatur, ibid. Minchaca declaratur & num. sequent.

Consensus vbi non requiritur pro forma actus, sed ad partis vtilitatem, quandocumque subsequutur, conualescit actus, num. 66.

In retentione litterarum principaliter vergit vtilitas, & interesse Regis, cuius est Regalia, n, 67.

In retentionis cognitione duo tempora considerantur ante decretum Senatus, & post illud executum: In primo principale est Regis interesse tollere violentiam, in secundo partis adstricta ad supplicationem coram Papa, num. 68. & sequentibus.

Regi principaliter pertinet vim tollere faciendo, vt Iudex reponat, & deferat appellationi, oppresso tamen illam prosequi coram superiore, n. 70.

Vbi adest violentia in damnum Reipublicae immediatè; potest Fiscalis Regius solus, vel a principio deducere in Senatum, vel ex post facto desistente recursum intentante, num. 71.

Voluntarium à principio fit necessarium ob ius tertio quaesitum, num. 72.

Voluntarium quando fuit deducere aliquid in iudicium, non licet discedere, cum ex suo facto ius semel fuerit aduersario quaesitum, num. 73.

Citationi ad instantiam alicuius exequuta renuntiari nequit, cùm semel ex ea fuerit tertio ius quaesitum, num. 74.

Renuntiare appellationi non potest appellans in praeiudicium partis appellatae, num. 75.

Dilationi semel obtentae nequit quisquis in alterius praeiudicium renuntiare, num. 76.

Rescripto per aliquem impetrato nequit impetrans renuntiare postquam ex eo fuerit alteri ius quaesitum, num. 77.

Commissioni impetrans renuntiare nequit, postquam citatus fuerit aduersarius, ex qua ius sibi fuit semel quaesitum, num. 78.

Secus ante citationem etiamsi commissio contineat aliquid ad commodum tertij, num. 79.

Rescripto, anteaquam per citationem efficiatur commune; renuntiari potest impetrans inuito aduersario, num. 80.

Clericus reconuentus coram laico non potest renuntiare suae conuentioni, cùm ex ea semel fuerit ius tertio quaesitum, num 81.

Renuntiare potest quis suae actioni, & iudicio intentato re integra, hoc est, ante citationem, antequam vllum fuit ius aduersario quaesitum, n 81.

Exceptionibus, & actionibus semel in iudicium deductis re integra potest pars renuntiare, antea quam ius sit tertio quasitum, num 83.

Renuntiatio non valet in praiudicium iuris alterius, & quoties ex renuntiatione inferri valet alteri praiudicium, num. 84.

MVLTOTIES contingit, vt post-
quam aliqua pars ad Senatum
confugerit petendo retentionem
Bullarum, siue ob derogationem
iurispatronatus laici, iurisvè stran-
1 gerij, quando † externus ab his Regnis illas
impetrauit, vel contra consuetudinem aliqua-
rum diœcesum, ex quâ solùm originariis earum
beneficia dumtaxat reseruata sunt, & conferri
possunt: vel ob derogationem primæ instantiæ
ordinarij, vel ob alias similes causas: & pen-
dente hoc recursu in Senatu partes colliigan-
tes transactione compositæ ab illo desistunt vel
tacitè, vel expressè. Pluries vidi dubitari, &
à peritissimis huius supremi Consilij aduocatis
consultus, an mediante hac transactione ces-
set penitùs quoad omnes prædictus recursus, vel
an Regius Fiscalis illum insuper possit prose-
qui. In qua difficultate quid veriùs semper cen-
sui, per disputationem apparebit.
2 Et pro parte negatiua plura † vrgent, primò
defensio vassallorum, ad quam tenetur Rex,
ipsorum est præcipuum interesse, quoniam hac
conditione à populo in Regem omnis fuit tran-
slata potestas, vt illos tueatur, vt sæpè dixi-
mus in hoc tractatu, ergo poterit vassallus libe-
rè huic conditioni renuntiare, absque alterius
dependentia, iuri enim pro se introducto quili-
bet potest renuntiare, ex vulgaribus.
3 Secundò, quoniam hæc Bullarum † retentio
principaliter interest parti, adeò, vt ei & non
Regi incumbat supplicationem interponere ad
Sedem Apostolicam, illámque iuxta Bullam in
Cœna Domini, *cap.* 14. prosequi, vt non ob-
scurè firmanimus suprà *capitul.* 2. *à num.* 82. *cum
sequentibus, versicul. Quod autem ipse pater,
&c.* Et superiùs *à num.* 70. *& sequentibus, ver-
sicul. Ipse igitur in* 3. *tom. &c.* vbi latè probaui-
mus, parti incumbere supplicationem hanc le-
gitime interponere & prosequi, quia eius prin-
cipaliter interest; ergo manifestè sequitur, quòd
sublato iure principalis, resoluitur omne ius
cæterorum, quos in consequentiam negotium
4 † tangit, prout abundè, & in mirabilibus ca-
sibus examinauimus, & resoluimus *in tractatu
de Regia protectione* 4. *part.* 14. *à princip. & per
totum*, vbi multa congessimus, quæ rectè hîc
conducunt.
Tertiò, quia sicut à principio liberè potuit
5 oppressus, nec vti hoc remedio † extraordinario,
nec illum in Senatum introducere; pariter &
postmodum poterit liberè ab eo discedere, quia
omnis res per quascumque causas nascitur, &
per easdem dissoluitur, & valet argumentum
de contractu ad distractum ex vulgatissimis axio-
matibus, & nihil tam naturale est, quàm eo
modo, quo quid colligatum est, contrario iure
idem dissolui iuxta iuris regulam. Ergo dicen-
dum, posse recurrentem ad Senatum pro reme-
dio retentionis liberè ab eo discedere absque in-
teruentu, & dependentia Regij Fiscalis, ita vt
per eius transactionem cesset.
Quibus tamen, & aliis ad hæc reducibilibus,
quæ omitto, non obstantibus; contrariam sen-
tentiam veriorem esse regulariter affirman-
dum † erit, vt scilicet concordia inita inter 6
colliigantes pendente recursu ad Regem ob
Bullarum retentionem, recursum minimè ces-
sare, sed posse nihilominus Regium Fiscalem
illum prosequi. Cum tollere vim, & Rempu-
blicam in pace, & quiete conseruare, atque ab
oppressionibus defendere, ne oriantur scandala,
& orta sedanda; proprium sit officium Regis,
eiúsque Regalia, ad quod moueor ex sequenti-
bus fundamentis.
Primò, quoniam certum est, quòd protectio
vi oppressorum & defensio † Reipublicæ ne 7
aliquod scandalum, & detrimentum patiatur,
est propria Principis Regalia, illi reseruata in
signum supremæ potestatis à Corona insepara-
bilis & indiuisibilis, atque ideò inpræscripti-
bilis etiam, prout euidenter probauimus suprà
cap. 1. *à num.* 103. *cum multis sequentibus, versi-
cul. Igitur cum protectio*; sicque hæc cognitio
Principi reseruata, cùm sit præeminentia &
prærogatiua Regiæ dignitatis ab origine Re-
gni, & cum ipso Regno intrinsecè orta, vt ibi-
dem fusiùs probauimus, ad quem copiosum lo-
cum te remitto, quia ampliùs non repeto.
Inde sequitur, quòd in præiudicium Regiæ
dignitatis nullus † huic Regaliæ potest renun- 8
ciare, quominùs possit eam adhuc exercere Prin-
ceps, probant Belluga *in speculo Principum, ru-
brica* 23. *§. sed pone, num.* 9. Natta *cons.* 590.
num. 13. Vincentius de Franchis *decis* 192. *n.* 7.
Thesaur. *decis.* 177. *num.* 5. Iacobus Cancerius
variarum resolution. lib 2. *capitul.* 2. *num.* 59. pul-
chrè Fontanella *in tractatu de pactis nuptialibus,
clausula* 4. *glossa* 11. *num.* 76. *&* 77. *fol. mihi* 290.
tom. 1.
Secundò probatur, quoniam Rempublicam
tueri, & de eiusdem vtilitate, & salute tractare,
† quæ in tranquillitate potissimùm consistit (vt 9
sæpè diximus) præcipuum, & principale in-
teresse Regis est, textus expressus *in l. nam sa-
lutem Reipublicæ tueri, nulli magis credidit con-
uenire, quam Cæs. ff. de officio præfecti vigil.*
conducit text. *in cap. benè, §. Sancta Synodus* 96.
distinct. ibi: *Quamquam* (inquit Pontifex scri-
bendo Imperatori) *study vestri, & Religionis in-
tersit, vt in Episcopusm electione concordia prin-
cipaliter seruetur in Ecclesia, &c.* Et ex aliis plu-
ribus iuribus, & doctrinis abundè probauimus
in dict. capitul. 1. *à num.* 85. *cum sequentibus, vers.
Regi enim magis conuenit*; & eadem 1. *part. ca-
pitul.* 5. *à principio*, & præcipuè *à num.* 12. *vers.
Quare Princeps continue, &c.* Et quia Rex ca-
put est Reipublicæ, à quo † dependet omnis 10
potestas, Afflictis *in capitul.* 1. *§. ad hac, num.* 3.
de pace iuramment. firma. Iacobus de Sancto Geor-
gio *de feudis, in verbo, Vicarius, num.* 6. Ma-
ranta *in Speculo, part.* 4. *distinct.* 5. *n.* 3. Didacus
Perez *in l.* 1. *tit.* 15. *lib.* 2. *ordinamenti*, & Gre-
gorius Lopez *in l.* 2. *tit.* 14. *part.* 3. per textum
ibi, Menochius *de præsumptionibus, lib.* 3. *præ-
sumpt.* 97. *n.* 30. Mastrill. *de Magistratibus, lib.* 1.
tom. 1. *cap.* 1. *num* 6. qui *num.* 5. dicit, quod Rex
est velut Respublica † ipsa, cuius loco subro- 11
gatur, eiúsque imaginem gerit, & dixit Auend.
de exequend. mandat. cap. 1. *num.* 2.
Ex quo infertur, quòd is cui principaliter
interest, negotiúmque † principaliter tan- 12
git, in omnibus attenditur, eiusque ius, non illius
cui

cui in consequentiam, & secundariò; prænalet, vt latissimè mirabilibus doctrinis, & casuum varietate exornauimus *de Regia protectione 4. part. capitul. 14. per totum.* Igitur nec partium priuatarum conuentionibus, nec etiam renuntiationibus poterit hæc cessare recursus cognitio.

Tertiò probatur, quoniam omnes casus, in
13 quibus dari potest Bullarum retentio † in Senatu; vni tantùm rationi nituntur, & vnico fundamento iustificantur, nempe præiudicio Reipublicæ, ac damno publicæ vtilitatis, ad hunc dumtaxat finem tendere, ob illúmque fuisse salubre hoc remedium introductum; probauimus suprà *cap.* 3. Et in singulis retentionis causis specialiter examinauimus, *vt in cap. 4. cum aliis sequentibus*, clarè patet. Imò quando litteræ sunt extortæ in præiudicium tertij, retentionem nul-
14 latenus † habere locum, nisi vbi hæc ratio vnica, & fundamentum Reipublicæ concurrat, limitauimus suprà *capitul. 7. per totum.*

Quare hoc ius retentionis principaliter est
15 ius publicum, cùm † principaliter spectet ad statum, & vtilitatem Reipublicæ, *§. iuris præcepta instit. de iustitia & iur. glos. 1. in l. ius publicum, ff. de pactis, & in l. 1. §. huius studij, ff. de iustitia & iure, §. final. institut. de iure naturali gentium, & ciuili, l. non videtur, C. de in integrum restitut.*

Inde fit vt iuri publico (cùm ad vtilitatem
16 communem spectet) nemo † detrahere, nec derogare possit, atque remittere, nec priuatorum conuentione tolli, *in l. ius publicum*, vbi Doctores *& in l. inter debitorem*, vbi Bartol. *ff. de pactis, cap. cum tempore, de arbitris, cap. contingit. de sententia excommunicationis, l. 1. & 2. C. sine censu vel reliquis*, & Gloss. *in cap. si diligent. de foro competent. l. 2. §. ius Reipublica, ff. de administratione rerum ad ciuit. pertinent.* Cardoss. *in praxi iudicum, verb. Ius, num. 2. & 3. & verb. Delictum, num 9.* Vbi etiam dicit, quòd
17 cum † delictorum punitio pertineat ad publicam vtilitatem, non impeditur priuatorum conuentione, cùm iuri publico derogari non possit, vbi plurimos citat.

18 Et huic Fundamento directè † conuenit communis illa, & verissima Doctorum distinctio, quòd iuri publico, quando principaliter in vtilitatem Reipublicæ fuit introductum à lege, & secundariò in fauorem aliquorum, priuatorum conuentione detrahi nequeat, aut renuntiari priuato liceat, & ita procedunt supradicta, & per dicta iura, *& l. 2. §. sed quia veremur, C. de iur. prop. calum. dando.* probant Fortunius Garcia *in l. 1. §. huius study, à num. 9. ff. de iustitia & iur.* Couartuuias *in cap. quamuis pactum part. 2. §. 1. num. 5. & 6.* Gutierrez *de iurament. confirmatorio, part. 1. capitul. 1. à num. 2. & capitul. 16. num. 50.* Alexander. Tutamin. *de legibus, part. 2. cap. 6. à num. 2.* Petrus Barboss. *in l. 1. part. 1. num. 36. ff. soluto matrimonio, & in l. alia, §. eleganter. à num. 14. cum sequentibus eodem.* Suarez *de legibus, lib. 8. cap. 6. à principio*, Nauarrus *in tractat. de fin. human. actuum num. 25.* Armendar. *in proœmio addition. ad Recopil. legum Nauarra, num. 23.* Quia tunc si publicam offendat vtilitatem renuntiatio non operatur, ex eiusdem Iuribus, & Doctoribus.

At quando lex & dispositio principaliter tendat in fauorem singulorum, & secundariò ar-
que in consequentiam † in fauorem Reipublicæ, rectè admittitur renuntiatio *ex l. si quis in conscribendo, C. de Episcopis & Clericis, l. penultim. C. de pactis, cum vulgaribus.* 19

Et hanc distinctionem communiter à Doctoribus sequi firmant Abbas, Felin. & alij *in cap. si diligenti de foro competent.* de qua testatur Petrus Barboss. *dicta part. 1. num. 64* Cuiacius *ad titulum, C. de sponsalibus*, Cardinalis Tuschus *tom 4. littera I. conclus. 511. num. 28.* Suarez *de legibus, lib. 8. cap. 6. in principio*, Barbosa *axiom. 153. num. 14.* Igitur cum hoc salubre remedium
retentionis Bullarum † principaliter sit indu- 20
ctum, & inuentum ad vtilitatem & fauorem Reipublicæ, & secundariò in vtilitatem vassallorum; sequitur, vt per eorundem conuentionem & concordiam, seu etiam renuntiationem regulariter tolli nequeat, nec cesset.

Quartò probatur, quòd licet quis possit renuntiare remedio priuilegiato, & extra ordi-
nem † à lege vel Principe sibi concesso: pro- 21
cedit, quando priuati renuntiantis duntaxat respicit vtilitatem & fauorem, secus tamen quando simul continet vtilitatem Principis, vt *ex l. 1. & 2. ff. de iudiciis, l. 1. §. & post operis*, vbi Iasson. *num 11. ff. de noui operis nuntiation.* Iulius Clarus *§. fin. quæst. 42.* Iacobus Canecrius *variar. resolut. lib. 2. cap. 2. de iurisdiction. num. 194.* Giurba *consil. 95. num. 13.* Ioannes Maria Nouarius *in praxi election. & variatio. fori. sect. 3. quæst. 7. num. 14. fol. 296.* Quo loci illam regulam generalem, quòd quilibet possit renuntiare fauori suo, vt eatenus vera sit, limitat, si priuilegium concernat fauorem renuntiantis tantùm; secùs si fauorem superioris respiciat etiam, quo casu renuntiatio non subsistit, tanquam facta in eius præiudicium.

Quapropter superioris consensus necessariò
requiritur, † vt renuntiatio posset valere, sine 22
quo non potest subsistere, Romanus *consil. 369. num 18.* & ibi Scholiastes Cardinal. *consil 38. ad fin.* Afflictis *decis. 133.* Gratianus *decis. 78. n. 30.* Ioannes Baptista Costa *de scientia & ignorantia, centur. 2. dist 66. num. 15.* Rouitus *pragmat. 1. num. 25. tit. de iurisdiction. inuit. non turband.* Didacus Perez *in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordinamenti*, Castrens. *consil. 431. num. 3. in principio*, Andreas Gaillius *obseruat. 40. num. 3. lib. 1.* Cardinal. Tuschus *littera C. conclus. 1027. num. 3.* Marius Giurba *consil. 95. num. 13.* Cenedus *Canonicarum quæst. 12. num. 8. 9. & 10.* Rota *decis. 22. num. 8. part. 2.*

Ex qua doctrina fluit, quod vassallus non po-
test absque domini † consensu in alterius iuris- 23
dictionem consentire, nec expressè, nec tacitè; quòd si fecerit, nullum inferret præiudicium domino prorogario, sed dominus poterit eandem auocare per textum *in cap. Imperialem, §. præterea si inter*, & ibi singularis glossa in duas *de prohibita feudi alienatione per Federicum*, vbi pulchrè Afflictis, *num. 23.* sequitur Bald. *in l. si quis in conscribendo, C. de pactis*; per quos benè Ioannes Maria Nouarius *in praxi electionis & variat. fori quæst. 7. num. 15. sect. 3.* probant etiam Abbas *in cap. ex transmissa. nota. 1. de foro competenti*, Capitius *decis. 9. num. 15.* Franchis *decis. 417. num. 2.* Boërius *decision. 114.* Scrader. *consil. 13. num. 251. & 252* Sola *ad constitutionem Sabaudia, tit. de foro competent. gloss. subditos prima, num. 9. & 12.* Rugenell. *practicar. quæst. 47. n. 26.*

& loquendo in criminalibus, vt non admittatur hæc prorogatio in præiudicium domini, Marsil *in praxi. § expedita, num* 67. Aldouinus *consil.* 20. *num.* 21. Farinacius *quæst* 81. *num.* 190. Iacobus Cancerius *variarum resolution. lib.* 2. *c.* 2. *de iurisdictione, num.* 164.

Hinc exemptus non potest prorogare iuris-
24 dictionem alterius † in præiudicium superioris,
nec partis solius consensus sufficit, Panormitan. *in cap. cum tempore*, per textum ibi *de arbitris, num.* 2. & Doctores communiter *in l. si quis in conscribendo, C. de pactis.* Socinus *in cap. significasti, de foro competenti*, Ioannes Maria Nouarius *in prax. election. for. cap.* 7. *num.* 24. *ad fin section.* 3. prout latiùs diximus hoc eodem tractatu 2. *p. cap.* 11. *à num.* 15. *vsque ad finem, vers. Quoad secundam partem, &c.* Vbi plurima alia videnda de hoc articulo, & sequenti, multáque scitu dignissima alia recensentur.

Quintò & pro hac parte fortiter vrget, quo-
25 niam etsi fateremur, † quòd hoc remedium extraordinarium & salubre non esset principaliter introductum in fauorem Regis, nec eius principaliter interesset; sed imò æquale commodum, & vtilitas seu fauor resultaret subditorum, & æquè principaliter omnibus eis prodesset; nihilominus ob connexitatem iuris, & indiuiduitatem non potest valere transactio in præiudicium iuris Regis absque eius consensu, & interuentu non subsistit, cum transactio sortiri nequeat effectum respectu iuris renuntiantis, quin simul inferat præiudicium iuri Regio, procedit enim vtrumque ius ab vno fonte, & eadem met origine indiuidua, & inseparabili, quia
26 quæ non possunt † nisi connexè produci non
possunt nisi connexè tolli, Nos latè *de Regia protectione* 4. *part. cap.* 10. *num* 96. & ferè per totum, cap. vbi multa ad propositum. Connexa etenim & indiuidua adeo reputantur idem, vt nihil fieri possit contra vnum, quin fiat contra
27 alium, & in eum inferat † præiudicium. Si-
gismundus Scaccia *de appellation. quæst.* 17. *limitat.* 21. *sub num.* 26. Ancaranus *consil.* 160. *n.* 2. Crauetta *consil.* 275. *num.* 4. *&* 5. *& consil.* 461. *num.* 50 *& consil.* 936 *num.* 27. *& sequentibus*, Barbos. *axiom.* 51. *num.* 1. Surdus *decis.* 199. *n.* 51.
28 qui etiam dicunt, quod † connexa sunt indi-
uidua.

Vbi enim Ius superioris complicatur, etiam tacitè cum iure subditorum; totum renuntiatio non valet in illius præiudicium, cuius ius
29 † tacitè complicatum est in dispositione, Feli-
nus *in cap. cum dilecta* 7. *de rescriptis*, Abba. *in cap. significasti, num.* 11. *de foro competent.* Cardinalis Tusch. *littera P. conclusion.* 759. *num.* 5. videndus ad id Gaspar Guillelmus *in apologia feudali, capitul.* 8. *num* 31. *fol* 42.

Pro quo est optimus text. *in cap. cum tempo-*
30 *re* 5. *de arbitris*, dum loquitur † in compromis-
so inter collitigantes, ibi: *Nos arbitrium ab ipso probatum decernimus, illis dumtaxat capitulis exceptis, quæ contra libertatem ipsius monasterij, & duarum capellarum eiusdem in arbitrio sunt expressa, cum, etsi sponte volueris, de iure tamen nequiueris sine licentia Romani Pontificis renuntiare priuilegiis, vel indulgentiis libertatis, quæ monasterium illud indicant ad ius & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere, &c.* text. etiam *in cap cum olim* 14 *§. nos igitur de priuilegiis*, ibi: *Nos igitur attendentes, quòd eadem priuilegia non solummodo pro libertate monasterij faciebant; sed etiam exprimebant ius nostrum, & Ecclesia Romana iustitiam tuebantur: ne in nos monasterij læsio redundaret, ad priuilegia exhibenda partem eius de gratia duximus admittendam, &c.* prosequitur in fine: *In cæteris autem latam à prædictis iudicibus sententiam pro Colubriens. Ecclesia confirmamus, &c.*

Hinc est, quod Abbas non potest renuntiare
† exemptioni ab ordinario sine sui conuentus 31
licentia & consensu, *decis.* 22. *num.* 8. *part.* 2. *diuersor.* Cenedus *q.* 12. *num.* 10. Sarabia *de iurisdictione adiunctorum*, *q.* 7. *num.* 7. *in fin.*

Et licet exempti possint prorogare iurisdi-
ctionem ordinarij, † vt post alios Sabia vbi 32
proximè *num.* 4. tamen id erit intelligendum, dummodo huiusmodi prorogatio & renuntiatio exemptionis non redundet in præiudicium alterius, quàm prorogantis, & renuntiantis dumtaxat, Geminianus *in consil.* 83. *num.* 9. Corneus *consil.* 214 *num.* 8. *lib.* 2. Ferretus *consil.* 102. *n.* 18. quos sequitur Seraphinus *decis.* 595. *num.* 7. Sarabia vbi proximè *num.* 5. idem dicit Gregorius Lopez *in l.* 1. *glossa pro priuilegio. titul.* 1. *part.* 2. Fabius Anna *consil.* 207. *num.* 10. Anna Senior. *singular.* 120. Giurba *consil.* 65. *num.* 14. dicentes,
quòd licet subditus facta † prorogatione non 33
possit petere remissionem, eum iam prorogauerit, potest tamen illam petere suus superior.

Et quod renuntiatio sui iuris, quando redundat in præiudicium alterius, non valeat, faciunt latè tradita per Mandelum *cons.* 74. *num.* 3. Seraphinus *decis.* 324. *num.* 5. plures congerit pro hac sententia Dom. Præses Granatensis, Valençuela Velasquez *num.* 86. Nouarius *in praxi electio. fori. quæst.* 7. *à num.* 15. *cum sequentibus, sectione* 3. vbi plura exempla reddit, vt possit quis cedere iuri & priuilegio suo, quan-
do illud ius & priuilegium respicit † tantùm 34
eius commodum, non autem quando respicit etiam commodum alterius, vel publicum, probat post alia iura Ascanius Tamburinus *in tractatu de iure Abbat. & Prælator. tom.* 1. *disput.* 16. *quæst.* 15. *num.* 3. Peirinus *in ritual. minimor. part.* 2. *nota.* 10. Siluester. *verbo, Priuilegium, quæst.* 10. Armilla eodem verbo, *num.* 9. Nouarius *in quæstionib forensib. part* 1. *quæst.* 66. *num.* 2. Thomas Sanchez *in summa tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 39. *num.* 29. Sigismundus à Bononia *in tractatu de electione, part.* 1. *cap.* 1. *dubio* 25. *num.* 7. Laborius *in variis lucubrationibus, titul.* 4. *cap.* 14. *num.* 87. Suarez *de legibus, lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 2. Pater Diana *resolution. moral.* 3. *part. tractat.* 2. *de dubiis regular. resolutione* 86. *versic. His suppositis.*

Hinc est quod cum dispositio *Concil. Trident.*
sess. 24. *de reformat. cap.* 20. *Causæ omnes* † præ- 35
seruans primam instantiam ordinariis, sit inducta non solum in fauorem subditorum; sed etiam iurisdictionis ordinarij: solus consensus alterius, cum habeant ius complicatum, non admittitur, nec valet renuntiatio, quia redundat in præiudicium non consentientis, quem etiam negotium tangit iuxta declarationem à sacra Congregatione latam, Pax *in praxi tom.* 2. *præludio vltim. num.* 18. & alij secuti a Sarauia *dict. quæst.* 7. *num.* 7. & à Nouario *in praxi noui iuris Pontificij, conclusione* 1, *alias* 34. *num.* 6. *fol.* 545.

Renuntia

Renunciatio etenim facta, quæ redundat in
36 præiudicium † alterius, vel iuris publici, non
valet, Valascus *de iure emphyteuti, q. 17. num. 19.*
& post alios Cardoso *in praxi iudicam, vers.*
Ius, num. 5.

Et quando adest connexitas, & complicatio
37 iurium alterius † cum iure renuntiantis, ita vt
non possit renunciatio exequi, quin inferat præ-
iudicium alteri habenti ius simul complicatum,
vt etiam contra renuntiantem exequi renuntia-
tio nequeat, nec effectum habeat, quia tunc
non est separabile eius præiudicium: pluribus
exemplis confirmat Azor. *institut. moralium*
lib. 5. cap. 32. de priuilegiis, quæst. 10. optimè Fu-
sehus *de visitatione, lib. 2. cap. 20. num. 21.* Sa-
rauia *de adiunctor. iurisdict. quæst. 7. num. 8.* quo-
niam factum renuntiantis ad dolorem nostrum,
iniuriámque nostram non porrigitur, *l. 1. 2. & 3.*
ff. de liberal. causa.

38 Elegans est Rotæ decisio † vt per Seraphin.
341. *num. 7.* in hæc: Nec obstat, si replicetur,
nunc non agi respectu primogenitorum, quia
quotiescumque quis renuntiando fauori suo,
præiudicat necessario alteri, & sic præiudicium
tertij est inseparabile, renunciatio etiam non te-
net respectu renuntiantis, Barthol. *in d. l. pen.*
n. 3. vers. Secundo casu, C. de pactis, & ibi Iaco-
batius *in n. 6.* Ista autem præiudicia sunt insepa-
rabilia, nam si dominus Iulius non præstitisset
consensum, &c. Quæ quidem decisio singula-
rissima est.

39 Facit etiam altera Rotæ decisio † vt per Fa-
rinacium *decis. 275. in posthumis, tom. 2.* quæ in
n. 3. ita ait: Nec visum fuit, posse sustineri sen-
tentiam saltim quoad citatos, cum omnes præ-
tendant venire ex eodem fideicommisso, eadem
est omnibus causa defensionis, *in l. hec iudicio,*
vbi Glossa, & Doctores, *ff. familiæ erciscundæ;*
& fuit in his terminis in eadem causa resolutum
die 10. Decembris 1604. & die 1. Iulij 1605. coram
bonæ memor. Iusto; vbi fuit annullata sententia re
integratiua lata per bonæ memor. Penniam ad
fauorem Ascanij ex eo, quia non fuerant citati
Ferreti, qui erant in causa, licet essent citati alij li-
tis consortes, &c. Et quod quando interesse con-
demnati est inseparabile à iure tertij non citati,
vel non condemnati, vt nec etiam contra con-
demnatum mandati possit executioni prolata
sententia, elegans est Rotæ *decisio alia 906. n. 3.*
apud Seraphinum.

Alia est ad hoc mirabilis Rotæ doctrina plu-
ries confirmata, & approbata in vna *Burgensi s.*
sepult. vt per Alexand. Ludouis. *decis. 319. qua in*
n. 1. ita ait: Et contra omnes processum ad sub-
hastationem, & deliberationem deuentum fuit,
citato tantùm procuratore Grifonis, & Galleoto,
& propterea subhastatio fuit nulla, non solùm
quoad alios non citatos, *l. creditor. C. de distractio-*
ne pignorum, vbi Albericus, Afflictis *decis. 158.*
n. 3. sed etiam quoad ipsos Grifonum, & Gal-
leotum ratione indiuiduitatis, Baldus *in l. 1. n. 63.*
vers. Aut continet quid indiuiduum, C. de errore
calculi, Fulgos. *in l. hoc num. 2. vers. Sed & si iudi-*
ciam, ff. familiæ erciscundæ, Ruinus *cons. 129.*
num. 15. & 13. lib. 5. Hieronym. Gabriel. *cons. 56.*
n. 17. lib. 1. &c. Hactenus de celebri decisione.

Pro qua plures aliæ ad idem è Rota emana-
runt, vt in vna *Spolij domus 195. num. 3. & 4.*
ibi: Nullitates autem dictæ sententiæ deduce-
bant domini ex defectu citationis Fabij Barna-
bæ alterius ex fratribus de florennis possessori-
bus dictæ domus pro indiuiso vna cum aliis,
cuius omissio causauit nullitatem sententiæ,
etiam quoad alios citatos pro indiuiso possiden-
tes iuxta Gabrielem *consil. 56. num. 18. lib. 1.* &
alios allegatos *in decisione facta in hac causa sub*
die 10. May præteriti, &c. quam adducit post
tractat. de manuten. Ludouisij Post.

Aliam decisionem Auximan. fideicommissi
coram Verospiu, quæ est inter recollectas per
eundem Ludouis. Post. *post d. tract. de manutent.*
334. qua *n. 16. & 17.* ita dicitur: & hinc etiam
sequebatur alia nullitas eiusdem mandati, cum
nec citati fuerint filij D. Cornelij illius expedi-
tione, & eadem nullitas operabatur etiam ad fa-
uorem ipsius Phœbi, cùm communis esset cau-
sa defensionis, dùm omnes veniebant ex eodem
fideicommisso, *l. in hoc iudicio,* ibi DD. *ff. fa-*
mil. erciscund. Cardinal. Cauallerius *decis. 396.*
num. 2 & in Ariminen. deaurationis 8. Martij 1630.
coram me; & ageretur de sustinenda executione
quæ tanquam indiuidua non poterat ex parte,
aut fauore alterius solùm valere, Abb. *in cap.*
cum inter. num. 24. de sententia & re indicat. Cæ-
sar. de Grassis *decis. 5. n. 3. eod. tit. & decis. 2. n. 8.*
de sentent. excommunication. Rota *decis. 118. n. 4.*
p. 1. recent. &c.

Quam doctrinam obseruant Ludouisius Post.
in dicto tractatu de manutentione, obseruat. 15. sub
num. 57. Vbi quod citationis † omissio quoad 40
vnum pro indiuiduo possidentem inducat nulli-
tatem etiam quoad alios citatus: & iterum quod
omissio citationis contra vnum operatur nulli-
tatem etiam ad fauorem alterius, vbi communis
est causa defensionis.

Oliuerius Beltraminius *in annotatione ad su-*
pradictam decisionem 319. Alexandri Ludouisij
littera A. num 7. ita in hæc prosequitur: & quod
stante connexitate iuris ex eadem causa † pro- 41
uenientis, defectus citationis vnius ex litis con-
sortibus annullet actum etiam respectu citati;
Rota *decision. 471. num. 7. part. 5. in recent.* Et de
pluribus venientibus ex eodem iure fuit dictum
in *Maceratens. hæreditatis 13. Maij 1616. co-*
ram Reuerendo P. D. Cauallerio; & ideò si plu-
res sint possessores, & vnus citetur dumtaxat,
alter vero non; processus est nullus in totum,
etiam respectu citati; ita fuit dictum *in Romana*
Spolij domus 15. Decembr. 1617. coram R. P. D.
Pirobano. Si tamen sententia, & mandatum
potest exequi super portione citati † absque eo, 42
quòd præiudicetur in proportione non citati:
valet processus respectu citati: ita fuit dictum *in*
Romana. pecuniar. de columna 28. Aprilis 1617.
coram R. P. D Dunozeto, vbi respondetur ad
decisionem in causa Maceratens. Et quando In-
teresse non est connexum, † tunc defectus cita- 43
tionis quoad vnum, non prodest nec nocet quo-
ad alium legitimè citatum, Rota alios cumulans
decis. 561. num. 13. part. 1. in recentibus, &c. Ha-
ctenus Oliuerius Beltraminius.

Pro cuius mirabilis doctrinæ confirmatio-
ne non minus celebris adest Rotæ *decis. in vna*
Almeriens. decimarum 14. May 1614. coram Pi-
robano nouiter recollecta in posthumis Prosperi
Farinacij *decis. 576.* quæ à *num. 5.* sic determinat.
Etiam aliqui ex dominis existimabant, † nulli- 44
tatem contra eandem sententiam in hac secun-
da positione excitatam, dùm sententia legi-
timè lata ad fauorem Martini Arrendatarij, &

Ecclesiæ Almeriens. Et tamen Ecclesia non erat
in causa nec in monitorio nominata; nec pro
Ecclesia comparens mandatum habebat, &
ideò sententia nedum remansit nulls respectu
Ecclesiæ ad cuius instantiam non fuit citatio
transmissa pro audienda sententia; sed etiam
Arendatarij propter indiuiduitatem ipsius sen-
tentiæ, vt dicit Cæsar de Grassis *decis. 5. num. 1.*
& 3. de re iudicata, & multò magis propter con-
nexitatem, quia ius Arrendatarij non potuit su-
perædificare propter carentiam sui iuris, Abbas
cap. cum inter, num. 24. vers. Per hanc rationem,
de re iudicata, qui post alios in bis terminis lo-
quitur, &c. Cum qua decisione plurimæ aliæ
concordant adductæ hucusque *à num 30. cum se-*
quentibus.

Et eadem decisione Farinacij 576. modò re-
lata ita vlteriùs & singulariter prosequitur.
45 Nec responsiones datæ † satisfaciebant, quòd
scilicet in connexis, & inseparabilibus senten-
tia lata pro vno suffragatur alteri: nam id pro-
cedit in consequentiam, & quoad iustitiam, si
sententia validè est prolata; secus verò vbi Ec-
clesia prætendit directè iuuari ex eadem senten-
tia quæ corruit ex defectu citationis. Et è con-
uerso dùm dicebatur, quòd si sententia lata con-
tra Ecclesiam corruat defectu nullitatis, non
trahit secum inualiditatem sententiæ Arrenda-
46 tarij, † id pariter procedit, quando causæ sunt
separabiles, vt dicunt Felinus *in cap. cum inter,*
num. 10. vers. Nec est verum de re iudicata; &
Gabriel *consil. 56. num. 16. volum. 1.* Secus verò
quando interesse est connexum, & omnes sunt
nominati in sententia, quia tunc sententia quo-
ad vnum valida, & quoad alterum inualida, esse
non potest ex rationibus Afflictis *decis.* 218. al-
legatam per Cæsarem Grassis, &c.
47 Eadem Rota † in vna Cordubens. statuto-
rum 24. *Ianuary* 1590. coram Cardinal. Sera-
phino adducta per Matchesan. *de commissionibus*
2. part. capitul. 6. de commissione quando tertius ad
caus. admittatur, §. *vnico*, quæ est post *dict. cap.*
in ordine 6. quæ ad finem dictæ decision. ita di-
citur: Clerici verò non possunt euitare execu-
tionem respectu expensarum, quia eorum con-
tumacia eis nocet, Gabrielis *de sententia, con-*
clusione 3. num. 5. An autem talis sententia de-
beat mandati executioni respectu negotij prin-
cipalis contradictos Clericos, domini dubita-
runt, eo quòd interesse eorum videtur insepara-
bile ab interesse ciuitatis per ea, quæ tradit An-
gelus *in l. si suspecta. num. 3. in fin. ff. de inofficios.*
testament. &c.

Vide etiam latissimè quæ de hoc iure conne-
xo, & complicato in inseparabilibus, vt alteri
nequeat præiudicare, nec ipsi renuntianti, in-
frà 2. p. cap. 11. *à num. 45. cum multis sequentibus,*
vers. Quantum attinet ad secundum cap.
48 Conducit etiam Rotæ decisio † apud eundem
Farinacium *eodem tom. 769. num. 3.* in hæc: Vltra
quod dictæ sententiæ tanquam vnica structura
verborum conceptæ, & non per capita distin-
cta, data iniustitia in parte, remanent iniustæ
in totum, & exequi non possunt, adnotata per
Cinnum, & Salicetum *in l. 2. C. de re iudicata,*
Puteum *decis. 315. num. 5. part. 2. diuersorum, lib. 1.*
in nouissimis, Rota *decis. 221. num. 1. & decis. 315.*
num. 5. part. 2. diuersorum; etiam si aliàs consta-
ret de bono iure, Chisanens. *decis. 172.* Seraphi-
nus *decis. 1168. num. 11. &c.*

Ex quibus omnibus, quæ verissima sunt li-
benter nunc recedimos ab opinione aliquorum
Doctorum, quos retulimus in tractatu *de Regia*
protectione 4. part. cap. 8. à num. 350. vsque ad 352.
dicentium quòd in indiuiduis sententia contra
vnum lata aliis non citatis nocet, & prodest,
quam sanam, sed scrupulosam esse fatemur, ex
iis quæ accuratè congessimus hactenus hoc
cap. Quæ omnino est intelligenda, quando in-
ter consortes adest ius separabile, & quod com-
modè potest diuidi, prout alibi dixi loco mox
citando.

Quæ quidem singulares decisiones declarant,
quæ superiùs latè dicta sunt, † vt renuntiatio 49
iuris separabilis noceat tantùm renuntianti, iuris
autem, & interesse connexi, & inseparabilis,
cùm effectum, & executionem non possit respe-
ctu vnius producere, quin redundet in damnum,
& præiudicium alteriùs simul habentis ius
suum connexè, & complicatè quoad totum su-
spenditur, imò nulla erit sententia in totum, &
& respectu omnium ex dictis decisionibus, &
doctrinis hactenus in hoc fundamento adductis,
seu declarandis; & eodem modo loquuti fui-
mus, *de Regia protectione 4. part. cap. 8. à n. 23.*
& à num. 52. Quando nempè † commodè po- 50
test exequi condemnatio contra condemnatum
pro sua proportione, quæ commodè admittit
diuisionem.

Et circa hoc ius complicatum, & connexum
duorum vel plurimorum † elegantia exempla & 51
doctrinas, quæ omnino conducunt huic articulo
coniecit Grassis *de effectibus Clericatus, effectu 2.*
à num. 56. cum sequentibus; quas benè & latè
prosequitur, præcipuè inter habentes ius com-
plicatum, & indiuiduum priuilegium † vt vnius 52
prosit etiam alteri non priuilegiato, cuius ius
non læditur, sed æqualiter præseruatur, prout
ibi videbis latiùs.

Ex quibus omnibus mirabiliter deducitur;
tùm quod in hac † retentione Bullarum, cum 53
ob vtilitatem, quietémque Reipublicæ prote-
ctio introducta fuerit, & inuentum hoc salubre
remedium; principale ius & interesse est ipsius
Regis, & eius officium, & Regalia sit à corona
inseparabilis, cùm quo iure dependenter & in
consequentiam, nempè ius vassallorum oppres-
sorum est complicatum, & adiunctum: ita per
necessariam consequentiam dicendum erit, quod
transactio, & concordia inter collitigantes non
potest (regulariter loquendo) facere cessare
hunc recursum non interueniente eius, vel sui
Fiscalis Regij consensu, nam in pactis, & con-
tractibus tangentibus ius Regia debet præcisè
assistere, & interuenire præsentia procuratoris
Regij, aliàs nulli sunt, *l. 3. §. multa, vers. Dinus,*
vbi Glossa *verb. Refelluntur*, *l. filius, ff. de iure*
fisci, *l. fin. C. de aduocatis fisci.* Petr. Gregor.
Syntagm. lib. 49. cap. 7. per tot. maximè *à num. 3.*
& à num. 14. conducit *l. 7. tit. 1. lib. 9. Recop.* Re-
gert. *de iure fisci, lib. 6. tit. 4. num. 3. vers. Pri-*
mò, tertiè requiritur, & lib. 7. tit. 2. n. 2. glos. in l. 1.
C. de fide instrument. & iure hast. lib. 10. Bossius
de Fisco, num. 23. Ioan. Garc. *de nobilitate, glos. 3.*
num. 13. & 14. qui etiam loquuntur in iudiciali-
bus actis tangentibus Regiam Coronam. Quia
principaliter Regis consensus, aut eius qui vi-
ces suas occupat, est necessarius ad hunc effe-
ctum suspendendi, seu tollendi aut renuntiandi
recursum; non enim solus sufficit consensus par-
tium

tium ex hactenus latè traditis. Et quia in de-
54 pendentibus à Principe † conſenſus partium
nibil operatur, Abb. *in c. olim, num. 9. de rei
ind.* Peregtin. *decis.* 152. *lib.* 1. Marqueſ. *de com-
missionibus à peritionis oru, &c. §. vnico, n.* 62.
tom. 2. *fol.* 417.

Et hanc partem (licet ex aliis diuerſis funda-
mentis, nullo tamen ex hactenus à nobis con-
ſideratis adducto) teperio, tenniſſe doctiſſi-
mum Minchacam *controuerſiarum vſufrequent.
lib.* 1. *cap.* 41. qui licèt à *num.* 24. iuſtificauit
55 hanc † retentionis cognitionem litterarum in
derogatinem iuriſpatronatns laicorum, & *n.* 26.
extendit ad primam inſtantiam ordinarij, in
hæc: Eademque omnia, etiam in litibus pro-
cedere intelligo, ſi fortè quæ lites de iure intra
fines Hiſpaniæ Regionis, vel alterius cuiuſli-
bet agitandæ eſſent; ad Romam auocarentur, ſi-
milis enim defenſio, & ſimili modo, & com-
peteret, & agenda eſſet, quòd intelligo non
ſolùm petentibus iis, qui non iure extra Pro-
uinciam ſuam litis cauſa traherentur; ſed etiam
tacentibus, vel fortè etiam renitentibus, quod
vltimum intellige ſecundùm ſuperiores diſtin-
56 ctiones. Hactenus Menchaca, quo loco † in nu-
meris ſequentibus latè defendit hanc retentio-
nem Bullarum pronenire à iure naturali cuilibet
permittente defenſionem licitam.

Quam noſtram reſolutionem veram eſſe in-
57 tellige regulariter, cùm fœdere † tamen diſtin-
ctionis, vt tunc procedat in illorum caſuum re-
tentione, in quibus ſimpliciter & abſolutè abſ-
que aliqua qualitate & requiſito cognitio hæc
habet locum, & in quibus immediatè viget vti-
litas publica, abſque partis alicuius particula-
ris interuentu, & priuato & ſpeciali intereſſe,
provt generaliter & regulariter huiuſmodi qua-
litatis & naturæ ſunt omnes ferè caſus retentio-
nis, quibus procedunt rectè & iuridicè quæ ha-
ctenus dicta ſunt.

Aut enim hic recurſus, & Bullarum reten-
58 tio petitur in iis caſibus, † in quibus non ab-
ſolutè, & ſimpliciter interuenit ius & vtilitas
publica, ſed ſecundùm quid, & cauſatiuè, &
ſub aliquo ſuppoſito, nempè deficiente & ceſ-
ſante conſenſu partis, cuius principale nego-
tium tangit, & tunc quandocumque etiam pen-
dente recurſu interuenerit, ceſſabit recurſus, de-
clarabo.

59 Huius generis eſt Bullarum † retentio ob de-
rogationem iuriſpatronatus laicorum factam
abſque patroni conſenſu, quia cum ſuper hoc
defectu conſenſus, & ſuper hac qualitate fun-
detur recurſus ad Bullarum retentionem, eo
quòd quando inuoluntariè alteri à ſe non præ-
ſentato fit collatio beneficij, inſurgit ratio pu-
blicæ vtilitatis, & ſcandali, eo quòd retrahe-
rentur fideles alij à fundatione Eccleſiarum, Ca-
pellaniarum, & iuriſpatronatus, aliorúmque
operum piorum, quam rationem reddunt, om-
nes Doctores, qui de re hac tractant, & Nos
citauimus ſuprà hac 1. *part. capitul.* 8. *num.* 30.
adeò vt ſemper quod accedat conſenſus patroni
laici, vel à principio impetrationis interuenit;
ceſſat omnino hoc retentionis remedium, vt ſuo
loco fuſiùs tractandum, quam reſolutionem
etiam & rectè amplectitur in iis terminis Pater
Henriquez loco citato ſuprà *cap.* 3. §. *vnico,
num.* 16.

Quia licet gratia in præiudicium tertij non
teneat, tamen † accedente ipſius tertij conſenſu, 60
vel ante vel poſt gratiam validatur, ita cum
Decio *in cap. ſuper eo, num.* 16. *de officio Dele-
gati*, vbi Anton. de Butrio *num.* 15. Abb. *num* 5.
Immola *num.* 10. Barbat. *num.* 17. *cum ſequenti-
bus*, determinauit Rota, vt per Seraphinum *de-
ciſ.* 168. *num.* 7. & ſuprà *cap.* 10. diximus à *n.* 124.
cum ſeqq. & à num 26. *& ſeqq.*

Ac ideò interueniente, vel † accedente partis 61
conſenſu ceſſat violentia, qua fundatur recurſus
iſte, iuxta definitionem Ariſtotelis 3. *Ethicor.*
qui ſic violentiam definiuit, *quod violentum eſt
à principio extrinſeco paſſo vim non conferente, hoc
eſt, non opitulante, ſeu iuuante*, vt poſt eundem
Ariſtotelem tradit Diuus Thomas communiter
receptus 1. 2. *quaſt.* 6. *art.* 4. & 5. quem etiam ſe-
quitur Nauarrus *conſ.* 1. *num.* 1. *de iure iurando*,
ac priùs *in manuali confeſſ preludio* 6. *n.* 2. & 4.
Ioan. Petri Moneta *in tractat. de conſeruatoribus,
cap.* 7. *num.* 88. Quare Patroni conſenſus cum
faciat ceſſare violentiam, pariter & recurſum,
quo iſte fundatur, vt ſæpè diximus.

Huiuſmodi eſt etiam qualitatis derogatio pri-
mæ inſtantiæ † ordinarij ex Trident. vt ſuprà 62
diximus, quoniam interueniente conſenſu tam
partis, quam Ordinarij, rectè poteſt tractari
cauſa coram alio Iudice Eccleſiaſtico delegato,
vel aliàs ſuperiore, vt diximus ſuperiùs funda-
mento 5. *huius partis à num.* 35. *verſ. Hinc eſt
cum diſpoſitio.* Ac per conſequens omnino ceſſat
recurſus, provt ceſſat in aliis, in quibus de iure
poteſt omitti prima inſtantia Ordinarij iuxta ca-
ſuum varietatem fuſiùs tractandorum in ſecunda
parte huius tractatus.

Exemplum etiam huius † diſtinctionis mem- 63
bri reddi poteſt ex litteris Apoſtolicis obtentis
in notabile & ſcandaloſum præiudicium iuris
tertij, quibus tunc retineri diximus, & proba-
uimus, quando in Principe deficit poteſtas tol-
lendi rem alterius abſque cauſæ cognitione, &
contra voluntatem & conſenſum veri domi-
ni, cum ſit contra ius naturale, & abundè pro-
bauimus *in dict. cap.* 7. Quare cum etiam in hoc
caſu recurſus iſte retentionis fundetur ſuper illa
qualitate defectus conſenſus partis, ex qua ori-
tur ſcandalum, ob hanc violentiam (vt ibi di-
ctum fuit) ſequitur, quòd ea ceſſante, & ſic
quandocumque interueniat voluntas, & con-
ſenſus tertij; ceſſabit hæc retentio, atque re-
curſus, & ſic de ſimilibus aliis caſibus ſi qui
ſunt.

Hoc diſtinctionis † membrum rectè probant 64
Decianus *in praxi criminal. lib.* 6. *part.* 2. *cap.* 25.
Ambroſius *de immunitat. cap.* 1. *num.* 2. dicentes
per *cap. ſicut antiquis, & cap. fraternit. & cap.
miner. & cap. quiſquis* 17. *quaſt.* 4. *cap. inter alia,
de immunitat. Eccleſiarum, cap. fin. eodem.* Quòd
immunitas confugientium ad Eccleſiam data eſt
ipſi Eccleſiæ, ob reuerentiam Religionis, &
tamen confugientis ſolo conſenſu poteſt renun-
tiari hæc immunitas abſque conſenſu Eccleſiæ,
quia ex ipſis Doctoribus procedit, eo quòd im-
munitas conceſſa eſt Eccleſiæ non ſimpliciter &
abſolutè; ſed ſecundùm quid & cauſatiuè, nem-
pe volente aliquo ad illam confugere, & ſi ille
voluerit ea vti, vnde ipſo retinente, cum defi-
ciat illa fundamentalis qualitas, ob quam ceſſat
etiam immunitas, & ita etiam rectè reſpondit
Sarabia *de adiunctorum iuriſdict. quaſt.* 7. *num.* 9.
videndus num. 2.

65 Comprobatur insuper, quòd † Regia tuitio,
& protectio pupillorum, viduarum & aliarum
miserabilium personarum omni iure eis debita
à Principe supremo, iuxta *cap. 1. & 2. 87. distin-
ctione, cap. ab Imperatoribus 23. quæst. 3. cap. Re-
gum officium, cap. administratores 23. quæst. 5.*
quod & abundè comprobat Carlebalis *in tracta-
tu de iudiciis, disputat. 2. quæst. 6. sect. 7. à n. 528.
cum sequentibus.* Eorum tamen priuilegium va-
riandi, & eligendi forum Regium, cessat ob
consensum miserabilium in forum ordinarij,
quasi protectio Regis sit subordinata consensui
miserabilium, Couarruuias *practicar. cap. 6. n. 5.
versicul. Nono*, Azeued. *in l. 8. & 9. num. 5 tit. 3.
lib. 4. Recopilation.* Nouarius *in praxi de varia-
tion. & elect. fori sect. 2. quæst. 21. num. 19. & q. 13.
num 8. & 9.* nouissimè Carlebal. *in tractatu de
iudiciis, disp. 2. à num 604. cum sequentibus*, quan-
tumuis, in hac miserabilium protectione verta-
tur magis fauor publicus, quàm priuatus, vti
ex multis Doctoribus probat ipse Carlebal
ibidem *num. 598.* cum tamen subordinatus sit
consensui miserabilium. Quod pariter, & eo-
dem modo procedit in hac retentionis prote-
ctione, quæ certa causa fundatur nempè in de-
fectu consensus partis oppressæ, ac ideò quan-
documque interueniat, debet protectio, & re-
cursus cessare ex Regula volgari cessante causa,
quòd cesset effectus; vti hactenus diximus, &
mox probauimus.

Nec huic distinctionis secundo membro ali-
quo modo refragatur, Menchaca *dict. lib. 1.
controuers. cap. 41. dict. n. 26.* quia ipse generaliter
loquitur, quando contradicit Patronus, non ta-
men aliquid insinuat, quando adest eius consen-
66 sus. Nam tunc iuxta communem † omnium Do-
ctorum opinionem non datur retentio, & quate-
nus dicit in vtroque casu præstari defensionem,
etiam inuita parte, verum dicit suppositis ter-
minis habilibus, scilicet, vbi causa retentionis
adest, locum habet, non tamen quando vel à
principio defecit, vel postmodum per assensum
patroni, seu litigantis & ordinarij resoluta fuit,
& peruenit ad casum, à quo non potuit inchoa-
ri, quia consensus quandocumque interueniat,
vbi non requiritur pro forma intrinseca, & so-
lemnitate actus, quandocumque potest inter-
uenire ad ipsius conualescentiam, cum ad partis
vtilitatem petatur à iure, vt vulgare est, & latè
probat Narbona *in l. 10. glos. 3. num. 26. & 27.
tit. 1. lib. 1. Recopilat. in 3. tomo*, Surdus *cons. 28.
n. 123. vol. 1.* Valençuela Velasquez *in cons. 177.
à num. 53. & sup. à num. 44. tom. 2.* Imò nec Min-
chaca ipse in hoc articulo recursus præstandi
inuito oppresso locutus fuit absolutè, sed cum
distinctione relatiuè ad superiora per se dicta,
qui quidem indubiè iuxta terminos huius no-
stræ distinctionis intelligendus est, cum verissi-
ma & iuridica sit.

Quibus suppositis non obstant in contrarium
67 adducta argumenta ad principium huius † quæ-
stionis considerata, non primum, & secundum,
quæ ambo ad idem tendunt, principale esse in-
teresse partis, & vassallorum, in hac cognitio-
ne violentiæ, quibus respondetur, contrarium
verius esse, imò principale interesse Regis esse,
& eius proprium officium, & Regaliam, vt
clarè apparet ex his, quæ diximus in primo &
secundo fundamento huius secundæ partis.

Quatenus autem in dicto secundo argumen-
to diximus, supplicationem ad Sanctissimum,
& eius prosecutionem legitimam pertinere par-
ti, cuius interest, non Regi; verissimum est
† absque læsione nostræ resolutionis certissi- 68
mæ, ad quod duo tempora considera; primum,
dùm adest violentia, & super ea cognitio, quia
ad illam subleuandam principaliter interest Re-
gi, & Reipublicæ, ad cuius tuitionem tene-
tur Rex ex obligatione officij Regalis, quæ
violentia consistit in executione litterarum,
eámque tollit Rex suspendendo eandem, & re-
tinendo litteras, ne illis vtatur interdum, quòd
sua sanctitas instructus, & informatus de incon-
uenientiis vtiliùs prouideat de remedio, & dùm
prosequitur supplicatio per suos legitimos tra-
mites, vt suo loco latè diximus suprà *cap. 2. à
num. 82. cum multis seqq.*

Secundum tempus erit, postquam Senatus
decretum retentionis decernit, † quia tunc par- 69
ti, cuius interest principale negotium incum-
bit, & tenetur supplicationem proponere, &
illam prosequi, quia hoc pertinet ipsi parti, &
non Regi, vti fusiùs probauimus ex verbis Bul-
læ in Cœna Domini, superiùs *dict. cap. 5. à n. 82.*
Item similiter sicut dicimus de primo genere
violentiæ, quando à Iudice interponitur appel-
latio, qua non obstante suam vult violenter
† sententiam exequi, ob quod recurrit oppres- 70
sos ad Senatum pro eius delatione, & executio-
nis sententiæ suspensione, interim dùm ipse op-
pressus recurrit ad superiorem Ecclesiasticum
in prosecutione sua appellationis, quam ipse &
interponere, & prosequi tenetur, non Rex &
eius Senatus ad quem solummodo pertinet su-
spendere violentam sententiæ executionem ad
effectum prosequendæ appellationis, quia hoc
modo illa vis sublata dicitur, non aliter, quòd
principaliter interest Regi ipsi: tamen prosequi
ipsam appellationem (cui Senatus decernit de-
ferendum) ad partem recurrentem, & quæ il-
lam emisit, spectat, non ad Regem.

Nec obstat tertium, quo dicitur, sicut à prin-
cipio fuit † liberæ voluntatis partis non vti hoc 71
extraordinario, & salubri remedio; ita, post-
quam illo vsus fuit, ab eo liberè discedere: cui
dupliciter respondetur; quòd quando neutra
pars illo vteretur, liberum esset Fiscali Regio
illud proponere pro publica vtilitate, & quie-
te Reipublicæ, ne ex violenta executione scan-
dalum patiatur, & sic pro interesse Regis imme-
diato, & Regni (obseruata distinctione de qua
suprà) & quemadmodum à principio illo po-
tuit Regius Fiscalis vti absque partis interuentu;
eodem modo illud prosequi absque ea, vt suprà
latè probatum est.

Secundò respondetur, quòd licet à principio
fuerit voluntarium remedium proponere par-
tem; † tamen post illius pendentiam effectus 72
est necessarius, ex quo semel ex sua voluntate
acquisitum fuit ius tertio; ita probat celebris
text. *in l. 1. §. prodest quorum legatorum*, vbi Vl-
pianus in hæc: *Vndè si quis cœpit quidem ex vo-
luntate eius possidere, postea verò voluntas non per-
seuerat, nihil noceat, quia semel possidere cœpit ex
voluntate*; vbi Glossa verbo, *Quia semel, pro eadem
parte adducit legem si tamen, in fin. ff. ad Macedo-
nianum, l. sicut, C. de action. & obligation. §. religio-
sum verò alienum locum instit. de rerum diuisione,*
ex quibus deducitur axioma, quòd à principio
fuit voluntarium, ex post facto fit necessarium.

Multa

73 Multa enim à principio † cuipiam volunta-
ria sunt in iudicium deducere, a quibus post
deducta, non potest discedere absq; consensu
alterius partis, cui ex suo facto ius fuit semel
adquisitum, vt probant Decius *in l. id quod no-
strum*, per textum ibi, *ff. de regulis iuris*, & ibi
Cagnolus *num.15.* Baldus *in l. cum à socero* (qui
est bonus textus) *C. de iure dotium*, Guillelmus
Benedictus *in cap. Raynutius, in verbo, Fidei-
commissaria substit.23. fol 63. de testamentis*, Mar-
cus Antonin. Marf. colum. *in tractatu de Eccle-
siasticis redditibus, cap.26. num.17.* Menochius *in
cons. 489. num. 22. lib. 5.* Villalobos *in commun.
opinion. littera F. num.65.* Suarez *allegat.19. n.5.*
Thomas Nunius *cons 49. num 19.* Fabius de An-
na *consil.32. num.1.* Scrader. *in Miscellan. cap. 4.
num.6.* Grassis *de effectibus Clericatus, effectu. 1.
à num 421.* Et forsum, qui duo vltimi dicunt,
74 quòd si is, ad cuius † petitionem citatio admis-
sa est, renuntiauerit citationi ipsi, postquam
per intimationem ad notitiam citati peruenit,
non poterit, cum semel ius tertio acquisitum
fuerit ex citatione executa, per text. *in l. fin. ff.
de pactis, l. post perfectam, C. de reuocandis dona-
tionibus, l. post mortem, §. final*, & ibi Barthol.
ff. de bonorum possessionibus contra tabul. Sicut
nec appellans poterit renuntiare appellationi à
75 se iam interpositæ in præiudicium partis † ap-
pellatæ renitentis, Bald. *in l. postquam liti. C. de
pactis*, Barthol. *in l si quis libellos, C. de appel-
lationibus, & in l. per hanc, column fin. C. quan-
do prouocare*, Abbas *in cap ex part. 2. de rescri-
ptis, & in cap. interposita, §. ille denique, de ap-
pellationibus.* Nec dilationi iam obtentæ potest
76 † vna pars in alterius præiudicium renuntiare,
Bartholus & Iasson. *in l. si arrogator, ff. de ado-
ptionibus*, idem Barthol. *in l. petenda, C. de tem-
por. in integrum restitut.* idem Baldus *in dict l.
postquam liti.* Grassis *de effectibus Clericatus, effe-
ctu 2. num. 60.* vbi plurimos citat Doctores, &
ipse *in effectu 1. num 423. & sequent.* qui *n 425.*
77 Idem dicit in rescripto ab alio † impetrato, vt
post ius ex eo alteri quæsitum, non potest im-
petrans renuntiare, vbi alios Doctores allegat,
ad quod etiam vide Rotam *in vna Salmant per-
sion 13. January 1584.* adductam per Marchesa-
num *de commissionibus in particular. part.1. cap.3.
fol. 172. num 4* Qua dicitur; quòd commissio
impetrata ab aliquo pro suo iure particulari,
78 † non tamen publico, non [illegible] commonis
colitiganti ante citationem illi factam, imò
re integra potest ea non vti, & pœnitere, &
parte inuita renuntiare, plurimos citat, & latè
prosequitur, iterum Rota ipsa dicit, procedere,
etiam si commissio contineat aliquid ad com-
modum alterius tertij, quod variabile quidem
79 † est re integra, & dependet à voluntate, & vsu
impetrantis, expressè tenent Ancarran. *in cap.
ex conquestione, num. 9.* & ibi Immola *num. 9.*
Hostiensis *col.2. in fin.* Ioannes Andreas *col.2. in
fin.* Butri. *num 13.* Abbas *num. 1. de restitution.*
80 *spoliator.* Et quando rescriptum † efficiatur com-
mone, vt iterum renuntiari non possit altero in-
uito, pulchrè Felinus *in rubr. de rescriptis, n. 9.*
Scaccia *de re iudicata, glos. 4 quæst. 4. num. 51.
fol. 120. & glos. 14. q. 25. à num. 6. cum sequenti-
bus, & num. 59. & 60. fol. 619.*

Item Clericus conueniendo laicum coram sæ-
81 culari tenetur † pati reconuentionem à laico
oppositam, nec poterit illam euitare, renun-
tiando suæ petitioni, quia semel fuit alteri ex
ea ius quæsitum, in cuius præiudicium nihil pro-
dest renuntiatio, Afflictis *decis.173. num.4. & 5.*
Miranda *in practic. 4 part. distinct. 6. de mutuis
petition. num 55* Menochius *de arbitrariis, qu.44.
num 6.* Marcellus Cala. *in tractatu de modo artic.
& prob gloss.1. §.1. n.46.* Vincentius de Franchis
decis. 193. num. 2. Laufran. Balb. *decision. 64.*
Horatius Carpan *super statut. Mediolanen. part.1.
capitul 44 num 95.* Carauita *super ritibus mag.
cur. ritu 67. num 8.* Nicolaus Carbon. *in pr. ctis-
carum lib. 3. capitul. 4. num. 105.* Tepatus *lib. 1.
tit. de reconuentione, versicul. Actor. si vult.*

Quæ doctrinæ limitantur, † vt non proce- 82
dant quando re integra à petitione desistat pars,
quia tunc cum ius non sit quæsitum adhuc parti
aduersariæ; valet renuntiatio, plurimos Do-
ctores laudat, & latè prosequitur Grassis *de effe-
ctibus Clericat. effectu 1. à num 749.* & amplissi-
mè etiam *à num. 462. & sequent.* vbi etiam plu-
rimos Doctores congerit.

Et de exceptionibus seu actionibus semel
propositis, † quibus re integra pars renuntiare 83
potest, anteaquam ius sit quæsitum aduersario,
vide Iacobum Cancerium *variarum resolution.2.
part. cap. 13. de reconuentione, à num. 27. & 28.*
& iterum *cap. 15. de renuntiatione, à num. 177.
cum sequentibus, lib. 3.* latè etiam Matienço *in
l.12. glos.2 à num.7. tit.11. lib 5. Recopil. fol.388.*
Alexander Ludouisius *decis. 582. num. 6.* Ioann.
Baptista Costa *in tractatu de re integra, distinct.
97. num.3. & de remed. subsidiar. remed. 16. n. 8.*
Paulus Gillera. *de renuntiatione, centur. 1. renun-
tiation. 18. num.13.*

Generalis enim vera est conclusio, quòd re-
nuntiatio † non valeat in præiudicium iuris al- 84
terius, & quando ex tali renuntiatione inferri
potest alteri præiudicium, vt huius conclusio-
nis varia exempla reddunt Thomas Sanchez *in
precept. Decalogi. tom. 1. lib. 3. cap. 9. num. 31.
& 39* Barbosa *axiom. 135. num. 13.* Sarabia *de
iurisdictione ad inuicem, quæst. 7. num. 5. & 6.*
Ioannes Maria Nouatius *in praxi electi. fori.
quæst. 7. à num 14.* & insuper videndi sunt Ze-
ballos *in contra commun. quæst. 249. per totum 1.
part.* Gratianus *disceptat. forens. tom. 1. cap. 332.*
Castillo *controuersiar. lib.4. cap. 5. per totum, & 5.
tom. cap. 68. per totum*, Marta *de iurisdictione 4.
part. centuria 2. casu 118. à num. 8.* Paladorius
in sesquicentur, differentia 121. Gutierrez *pra-
cticarum quæst. 65.* Flores de Mena *in additioni-
bus ad Gamam decis.8. sub num.2.* & à principio,
Matienço *in l.2. gloss.5. num.12. tit.16. lib.5. Re-
copilation.* & ad materiam *l. cum à socero.7. C. de
iure dotium*, vide Castillum *controuersiar.
tom.6. cap.119. num.12. in fin. & n.13.*
qui omnes Doctores plurimos
infinitos alios allegant in
variis mate-
riis.

CAPVT

CAPVT XIV.

De Regalia Principis in diuisione, aut dismembratione Prouinciarum, necnon generum causarum Bullarum retentionem attingentium; inter supremum Consilium, cæterásque Chancellarias.

Et an, & qua via in istis queat cognosci de causis tangentibus conseruationem, & executionem sacri Concil. Tridentin. aliàs supremo Senatui specialiter reseruatis.

SVMMARIVM.

Ad Supremum Regis Consilium cæterásque Chancellarias, & Regales Audientias pertinet cognitio omnium generaliter violentiarum, quàs Iudices Ecclesiastici inferunt, num.1.

Regalia est Principi reseruata, creare Senatus, & Magistratus, num.2.

Princeps potest Senatus, & Magistratus creatos augere, vel minuere, num.3.

Etiam ad libitum sua voluntatis, & sine causa, num.4.

Nec requiritur in moderatione hac citatia, cum pendeat à mera gratia Principis, num.5.

Regalia Principis est diuidere Prouincias, dismembrare assignatas, & aliis Tribunalibus vnire, num.6.

Prouinciarum diuisionem cum sit à iure Ciuili introducta, alterare & mutare potest Princeps faciendo de duabus vnam, num.7.

Terminorum publicorum affixio, & diuisio est de Principi reseruatis, num.8. & 9.

Exemptio Vicorum, seu locorum ab aliqua Ciuitate ad Regem pertinet, & loco exempto assignare, num.10.

Sicut ad Papam pertinet Ecclesias & Parrochias quoad spiritualitatem diuidere, ita & ad Principem diuidere Prouincias, territoria, & iurisdictiones quoad temporalitatem, num.11.

Princeps Ecclesia Papa potest Diœcesim separare, & illam alteri inferiori Prælato supponere, n.12.

Papa ampla est potestas in constitutione noui Episcopatus per dismembrationem aliarum Diœcesum, num.13.

Ad Papam solum pertinet diuidere Diœceses inter Prælatos Ecclesiasticos, num.14.

Dismembratio Diœcesum, diuisio, aut vnio Papa soli pertinet in signum supremæ potestatis, num.15.

Regalia Principis est in signum supremæ potestatis & iurisdictionis, diuidere Prouincias quoad temporalitatem, num.16.

Philippus Quartus Hispaniarum Rex dedit Regno Galleciæ votum in comitiis illud dismembrans à Ciuitate Camora, quæ præcario detinebat a dicto Regno, num.17.

Rex iure sua Regalia diuisit Prouincias inter suas Chancellarias, vt qualibet agnoscat de quibus violentiis Iudicum Ecclesiasticorum cognoscere valeat, num.18.

Retentionis Bullarum causas omnes ob derogationem iurispatronatus laicorum, aut Regis, &c. Consilium supremum remittit ad Chancellarias, aliasvè Audientias Regias ex lege Regni, n.19.

Quod ita dispositum fuit ad exonerationem supremi Consilij totius Regni regimine occupati, num.20.

Tribunalia separantur ob faciliorem litium expeditionem, num.21. & 22.

Iis exceptis violentiæ negotiis, quæ Rex peculiaribus respectibus motus retinenda in Consilio ordinauerit, ibid.

Leges Regiæ tractantes de remissione causarum retentionem Bullarum tangentium in Consilio Regio quotidie practicantur, num.23.

Leges Regiæ disponentes super remissione causarum retentionis Bullarum non procedunt per inhibitionem Consilij Regij, sed consulendo eius exonerationi, num.24.

Remissio causarum pertinentium ad Bullarum retentionem nequit peti post latam primam sententiam in Consilio supremo, num.25.

Chancellaria, & cæteræ Regiæ Audientiæ penitùs sunt inhibitæ, nec de violentiis tangentibus obseruationem, & executionem Concil. Trident. cognoscant, quæ sunt reseruata priuatiuè Consilio Supremo, num.26.

Violentiæ causa tangentes obseruationem Consilij Tridentin. & aliæ Iudicum Ecclesiasticorum quorumlibet in Curia Regia existentium examinantur in aula regiminis, cæteræ omnes ad Chancellarias, & Audientias pertinent, num.27. & 28.

Rex plenissimam habet potestatem, qua nemo vti potest absque Principis authoritate, num.29.

Rex sua Regalia virtute potest ad libitum genus aliquot causarum & personarum ab vna eximere Tribunali, & alteri dare, num.30.

Princeps potest potestatem vni concessam moderare, & ne de aliquo genere causarum in aliquo Tribunali cognoscatur, num.31.

Dismembratio cognitionis causarum ab vno Tribunali prouenit ex Regalia Principis, num.32.

Princeps ex sua Regalia potest Senatum de nouo creare, moderare, aut tollere erectum, num.33.

Tribunalia ex gratia Regis, & præcario habent potestatem, quam ipse minuere, diuidere, & alteri applicare potest, num.34.

Præcario possideri præsumuntur, quæ ad Regem spectant, num.35.

Præcarium, & gratiam suam potest Rex modificare maximè ex iusta causa, num.36.

In iudicio gratiarum lis aliqua non requiritur, num.37.

Regalias Principi reseruatas nemo exercet, nisi sibi à Principe sit concessa, num.38.

In Regalium generali concessione non veniunt Principi reseruata, num 39.

Chancellaria (vltra Regale Concilium) nequeunt se directè intromittere in causis tangentibus executionem Concil. Tridentin. etiam de partium consensu, num.40.

Lex Regia 82. Inhibens Chancellariis circa violentias tangentes executionem Tridentin. habet clausulam auocatiuam, & abdicatiuam, in qua solus consensus Principis operatur, num.41.

Princeps committens causam ad alterum iurisdictionem pertinentem, illis interdicere videtur, num.42.

Magistratui speciali quantum datum est, tantùm de generali iurisdictione alterum detractum censetur, in quo locus non est præuentioni, num 43.

Regula

Regula quod iurisdictio censetur data accumulatiuè, non priuatiuè, quæ patiatur exceptiones remissiuè, num.44.

Voluntas Regis volentis quod Tribunalia habeant cognitionem accumulatiuam cum Consilio Supremo in causis executionis Trident. Concil. clarè patet ex l. 81. cum disponat abdicando, vetando, & inhibendo illis, num.45.

Agitur latè de singulari intellectu, & declaratione, l.82. tit.5. lib.2. Recopilation. loquentis de inhibitione Chancellariarum circa violentias tangentes executionem Tridentin. num. 46. & sequentibus.

Dicta lex 82. non procedit absolutè in omnibus violentiis causatis ex dispositione Trident. sed tantum quando directè recurritur pro obseruatione & executione eiusdem, declaratur, ibid.

Si coram Iudice Delegato opponat pars aliquam exceptionem prouenientem ex dispositione Tridentin. & à non admissione, vel reiectione appellet, cui Iudex nollit deferre, potest licitè ad qualibet Tribunalia recurrere, & obtinere decretum, vim fieri deferat, & reponat, n.47.

Et de ratione, num.48. & sequentibus.

Cum Prætor vnum ex pluribus indicare vetat, cætera concessisse videntur, num.49.

Flores de Mena cautè legendus, & Augustinus Barbosa dicentes, quòd si à Iudicibus Apostolicis appelletur, quia procedunt in prima instantia, dari in Chancellaria decretum, vim fieri, & causam remittet Ordinario, num.50. & 51.

Dicta l.81. Recopilation. quæ vniuersaliter omnes violentias tangentes conseruationem Consil. Trident. prohibet Chancellariis, interpretatur, & declaratur, num.52. & seqq.

Verba dispositionis quantumuis vniuersalia declarantur, & restringuntur ad terminos qualitatis adiecta, num.53.

Retentionis Bullarum casus omnes dupliciter per viam violentiæ ad Tribunalia deferuntur; aut petendo directè retentionem earum, aut decretum violentiæ, vt executor deferat appellationi à grauamine illato emissa, num.54.

Verba legis debent intelligi simpliciter, non secundùm quid, num.55.

Chancellaria (vltra Consilium Regium) an vtì queant decreto violentiæ, de conocer, y proceder, num.56. remissiuè.

Et quando cumulantur remedia retentionis, & querela ob negatam delationem appellationis, an ad Chancellariam possit recurri in casibus tangentibus executionem Concilij, & nunquid quoad omnia teneatur remittere Consilio Regio, & quo genere decretorum tunc vti queat, ibid. remissiuè.

Tribunalibus inferioribus vtile est scire quando ladatur prima instantia ordinarij, vt facilius cognoscant, an sit deferendum appellationi à Delegatis interposita, num.57.

A D hoc Consilium Supremum,
1 necnon † cæteras Chancellarias,
& Audientias Regias vniuersaliter
pertinere omnium violentiarum
à quibuslibet Iudicibus Ecclesiasticis
commissarum cognitionem; nemo
ambiget (nonnullis tamen exceptis negotiis,
de quibus *in tractatu de Regia protectione 1. part.
cap.2. §. fin. per totum*) & per consequens retentionis
Bullarum cognitionem, cum eiusdem
qualitatis sit, & ab eâdem origine deriuetur, vt
sæpè diximus, pariformiter pertinere, leges Regiæ
in singulis audientiarum regalium titulis
contentæ, vsúsque notissimus testantur: peculiaribus
tamen rationibus iustissimè moti Reges
ad Chancellarias, & Audientias Regias quasdam
Bullarum retentionis causas remisere, quasdam
verò ab illis auocatas supremo huic Senatui
reseruârunt, & de singulis statim erit tractandum.

Sicut enim Principis supremi Regalia est,
Senatus, & Magistratus † creare, sitque de his 2
quæ Principi reseruata sunt, in signum supremæ
Maiestatis, *cap.1. quæ sint Regalia.* & cum
Restaurio, Cassaneu, Grammatico, Morla,
Auendaño, Couarruuias, Auiles, Didaco Perez,
Azeued. Bobadilla, & aliis plurimis latè
probat, & prosequitur Mastrillus *de magistratibus,
tom.1. lib.1. cap.1, à num.1. cum seqq.*

Et sicuti etiam potest Senatus & Magistratus
creatos augere, vel minuere, vt docet Thesaurus
† *in proœmio decis. num.* 22. & ibidem Ga- 3
spar Thesaurus Filius, Menoch. *consil.* 170 *per
totum*, Mastrill. *de magistratibus. lib.1. capitul.1.
sub num.9. tom.1.* Ioannes Iacobus Marius *allegat.*
18. vbi etiam quid stante priuilegio, suæ
namque Principis potestatis est, Magistratus,
& Tribunalium iurisdictionem moderari, aut
auferre, *l.2. ff. de origine iuris*, Suarez *allegat.* 12.
num. 56. Rota *decis.* 297. *num. 3. part.* 2. Valençuela
Velasquez *cons.*85. *num.* 8 Etiam ad libitum,
† & sine causa, Faber *in l. iussio, C. de* 4
Iudæis, Felinus *in cap. nouit, num.*11. *de iudiciis*,
Ruinus *cons.* 230. *num. 9. volumin.* 1. Molina *de
primogenitis lib.4. capitul.3. num.8. 16. & 17.*
Conradus *templo iudic. lib.1. cap.1. §.4. num.5.*
Gironda *de gabellis 1. part. num.* 15. Sextinus *de
regalibus, lib.1. cap.6. num* 9. Gutierrez *de gabellis,
quæst.92. num.5.* Rosental. *de feudis capitul.3.
conclus. 21. num.3.* Petrus Anton. à Petra.
*de Princip potestat. capitul.24. num.*127. Gabriel.
*commun. conclusion. tit. de iure quæsito non tollend.
conclusion. 7. num.* 9. Giurba *cons. 59. à num.* 171
Vbi in fine post plures alios, quos allegat, in-
quit, quòd in hac † moderatione, aut ablatio- 5
ne non requiritur citatio, cum hæc pendeat à
mera voluntate Principis. Atque etiam quia
Iudicium est gratiarum, in quo non tractantur
lites.

Ita etiam diuidere Prouincias, vnire, & dis-
membrare aliquando assignatas † cuilibet Tri- 6
bunali, & Magistratui, quia hoc ad Principem
tantùm pertinet tanquam ipsius Regalia, text.
est *in l. vnica, C. de Metropoli Beryto. lib.* 11.
*Auth. vt indices sine quoquo suffragio, §. illud, l.*1.
tit. 1. part. 2. Et ibi Gregorius Lopez, verbo,
Partir, & est text. formalis, & expressus (cuius
nullus ex laudatis Doctoribus meminit) *in cap.
quod translatione 4 de officio legati*, cuius sunt verba:
*Quòd translatione (& infra) licet in Regno Siciliæ
generalis sis tibi commissa legatio, ad eam tamen
sine speciali mandato nostro non debuisti manus
extendere, quæ in signum priuilegij singularis
sunt tantùm Summo Pontifici reseruata: & si quadam
ex his quæ de speciali concessione sæpè fuere legatis
indulta, vt illorum videlicet absolutio, qui propter
sacrilegas manuum iniectiones in Clericos, incidunt
in Canonem promulgata sententia, videantur
ex ipso legationis officio iam licere legatis: an
existimas, quia vices nostras tanquam legatio, sibi*

commisimus exequendas, quod Panormitan. Ec-
clesiam posses subiicere Mesanensi, vt illam præ-
ficeres isti, concesso sibi priuilegio Primatiæ? an
putas ex eadem causa tibi licere, duos Episcopa-
tus vnire, vel vnum diuidere sine licentia speciali?
Paulus de Castro in l. ex hoc iure, num 4. de iust.
& iur. Iass. in l. si eadem, de officio Assessoris, Io-
sephus Aliogadus inter Consil. Italiæ, part. 3.
cons 44. num. 18. versic. Princeps enim, Ponte
cons. 57. num 8. Camill. de la Rota consil. 3. n. 10.
Læscus de iure vniuersitatis 1. part. cap. 2. num. 9.
ibi: Hinc sequitur, vt Princeps, seu Impera-
7 tor † huiusmodi prouincias, à iure ciuili intro-
ductas possit tollere, diuidere, & vnire ad sui
libitum, faciendo de duabus prouinciis vnam,
& de vna duas, l. si eadem, ff. de officio Assesso-
ris, §. sed naturalia instit. de iure natural. gent.
& ciuil. Barthol. in l. vnica, num. 6 & 10. C. de
Metropoli Beryto. lib. 11. (aliud est in Regnis
distinctia & diuisis iure gentiom, vt Læscus
ibid. num. 6. post alioa) idem etiam probat Hie-
ronym. de Monte Brixianus in tract. de finibus
Regundis, cap. 2. n. 11. in hæc: Erit aduerten-
dum secundùm Laur. Calcan. in cons. 90. quia ista
quæst. n. 7. & 15. Quòd spectat ad Principem,
8 vel Senatum (qui vicem † Principis gerit) affi-
gere terminos Regnorum, territoriorum, diœ-
cesum, parrochiarum, & plebonatuum, argu-
ment. l. quod Principis, ff. de aqua pluuia arcend.
& c. 1. 80. distinctione, cap. 13. q. 1. & l. diem fun-
cto, ff. de officio Assessoris, & cum plurimis con-
cordantibus ibi per eum traditis, & sic termino-
rum publicorum affixio est de reseruatis Papæ,
& Principi in signum vniuersalis Imperij, quia ad
eos solum spectat diuidere totum Orbem, &c.

Probant etiam hanc conclusionem Craueta
9 † cons. 411. num. 20. Socin. Iunior. cons. 91. n. 4.
in lib. 2. Menoch. cons. 264. à num. 63. Aluanus
cons. 64. num. 13. Peregrin. tractat. var. lib. 1. tit. 1.
num. 105. Giurba cons. 89. num. 3. Gregor. Lopez
in l. 2. tit. 1. p. 2. verbo, De partir los terminos,
Matienço in l. 4. glos. 1. tit. 10. lib. 5. Recopilation.
fol. 190. à tergo, ibi: Quemadmodum assigna-
tio, & diuisio terminorum, & prouinciarum
Regni Castellæ ad Regem spectat, vt in l. 8.
tit. 1. part. 2. ibi: E solo es otrosi poderoso de
partir los terminos de las Prouincias, y villas,
l. si eadem, ff. de officio Assessoris, l. vnic. & ibi
Barthol. C. de Metropoli Beryto. lib. 11. Bald.
consil. 31. lib. 1. col. 4. Gregor. Lopez l. 2. in verb.
De partir, Auend. de mandatis exequendis, cap. 1.
num. 2. versicul. Si versicul. Si verò dubitatur, &
versicul. Et quia assignare, Socin. cons. 86. in prin-
10 cipio, lib 1. Ita & exemptio † vicorum, seu lo-
corum ab alia ciuitate, cui priùs subiiciebantur,
ad eundem Regem pertinet, poterit itaque ter-
minos ciuitati concessos Rex ipse diuidere, &
loco exempto assignare, & priuato cuidam do-
nare ex causa in dict. l. 2. in fin. &c.

Idem etiam affirmat Boëtius in cons. 74. n. 28.
11 qui num. 1. ita argumentatur, sicut † Papæ
Principi Ecclesiastico permissum est, Ecclesias,
& Parrochias quoad spiritualitatem diuidere,
cap. vacante, cap significatum. de præbendis, cap.
ad audientiam de Ecclesiis ædificand. ita & Prin-
cipi sæculari dicetur licitum esse diuidere Pro-
uincias, territoria, & iurisdictiones, quoad
temporalitatem argumento text. in cap. duo sunt,
& in cap. Imperator. 96. distinctione, &c. Cùm
12 enim solus ipse vniuersalis † Ecclesiæ Pastor
& Princeps potest diœcesim separare, & illam
alicui Abbati, seu inferiori Prælato supponere,
Hostiens. in cap. cum contingat. num. 1. de foro
competent. vbi Butrius num. 11. versicul. De con-
suetudine, Panormitan. num. 18. & Bellam.
n. 15. versicul. Tamen certum est, Rota decis. 324.
num. 2. apud Farinacium part. 1. in recent. Barbo-
sa de officio & potestat. Episcop. tom. 2. allegat. 50.
num. 5. Atque etiam † quam ampla sit, & ab- 13
soluta potestas Summi Pontificis in constitutio-
ne nouæ Sedis Episcopalis per dismembratio-
nem aliarum diœcesum, probat text. in cap.
præcipimus 53. in ordine 16. quæst. 1. Et ibi præ
cæteris Turrecremata vers. Non etiam Consi-
lium, glos. verb. Pertinere, in cap. sicut vnire de
excessibus Prælatorum, vbi Hostiensis num. 5.
Zabarel. num. 3. & Anchatran. num. 1. Selua de
benef. p. 2. q. 3. num. 10. & eleganter D. Melchi.
Lotterus in tractatu de re beneficia. lib. 1. quæst. 11.
à princip. & num. 33. cum sequentibus, & num. 44.
cum sequentibus, Cardinalis Paleotus de sacror.
consistor. consultat. part. 1. quæst. 3. in responso ad
tertium argumentum, vbi declarat, an sit de ne-
cessitate coactiua Consilium Cardinalium, &
Barbosa de officio Episcop. tom. 2. allegat. 5. sub
num. 5.

Et quod ad solum Papam Ecclesiæ Principem
pertineat diuidere diœceses, & prouincias, † in- 14
ter Prælatos post Hostiens. Abbat. & Bellam.
probat nouissimè ipse Barbos. in tractat. de iure
Ecclesiastic. lib. 1. cap. 20. num. 2. vbi testatur,
ita fuisse dictum in Constantens. iurisdictionis co-
ram R. Areaauens. impressa decis. 324. num. 1. p. 1.
recent. & in Calagurritan. iurisdictionis 16. Iunij
1606. coram eodem, & in Burgi sancti sepulchri iu-
risdictionis 13. Martij 1626. coram Barato in eius
impressa. decis. 260. num. 1. & est text. in c. quod
translatione 4. de officio legati. superiùs citatus
num. 6.

Et quod hæc dismembratio, & diuisio, seu
vnio diœcesum pertineat ad solum Papam in si-
gnum † supremæ potestatis, tenet Hostiens. 15
in cap. cum contingat, num. 1. de foro competent.
sequuntur ibi Ioannes Andreas sub n. 4. vers. Aliq
dicunt. Butrius sub num. 11. vers. Si quæratur an
habeat territorium, & Abb. sub n. 18. Barbosa vbi
proximè citatus. Qui tamen non allegant, d.
cap. quod translatione, cum sit expressus.

Pariformiter hæc regalia pertinet † ad Prin- 16
cipem temporalem solum, in signum supremæ
potestatis, & iurisdictionis, vt argumentatur
Boëtius supra citato loco, num. 11. & expressè
etiam probat Hieronymus de Monte Brixia. in
tractatu de finibus Regundis, capitul. 2. num. 11.
post Calcaneum, Peregrin. tractat. variar. lib. 1.
tit. 1. num. 105. Marius Giurba cons. 89. num. 3.
& cæteri etiam probant citati Doctores à prin-
cipio huius capitis, dùm affirmant, hoc ad solum
Regem pertinere, & est expressa d. l. 2. tit. 1. p. 2.

Et nostris vidimus temporibus; † inuictissi- 17
mum Philippum Regem IV. (cognomento
Grandem) cùm primum regnare cœpit, hac
fuisse Regalià vsum, dando Regno Galleciæ
(nobilissimæ patriæ nostræ) votum in comitiis
Regiis, dismembrando illud à ciuitate Zamo-
rensi, quòd diù præcario à dicto Regno incu-
ria, & negligentia maiorum nostrum posside-
bat, seu potiùs detinebat, & insuper illud per
executoriales à dicta ciuitate euicit, & nunc pos-
sidet, & possideat.

Ac

Ae ideò in executionem huina Regaliæ diui-
18 sit prouincias † inter Chancellarias Regias iuxta *l.2. tit. 5. lib. 2. Recopilat.* quo ad causas violentiæ illatæ à Iudicibus Ecclesiasticia disposuit *in l.39. eod. tit. & libro*, ibi: Otrosi, porque suele suceder diferencia à qual de las Audienciaa han de ir los processos que se mandan lleuar por via de fuerça, quando los Inexes Ecclesiasticos que proceden estàn ò residen allende, ò quen de tajo, anemos por bien de declarar, y declaramos, que los tales processoa vayan à cada vna de las dichas Audiencias, debaxo de cuyos limites estuuiere el Iuez Ecclesiastico, &c. de quædatiùs Nos *in tractatu de Regia protectione, 1. part. capitul.2. § 4. per totum.*

Ex iuxta hanc legem vnaquæque Chancellaria se debet continere intra limites sibi per eam assignatus, etiam consonat text. *in l 1. ff. de officio præfecti verbi*, ibi: *Quidquid igitur intra Vrbem admittitur, ad Præfectum Vrbi pertinere videtur, sed & si quid intra centesimum milliarium admissum ad Præfectum Vrbi pertinet. Sed si vltra ipsum lapidem egressum est, Præfecti Vrbi notio non est.*

Pariformiter etiam in his in quibus versamur
19 terminis, retentionis videlicet Bullarum, † peculiari ratione inductum fuit, vt omnes causæ pertinentes ad retentionem prædictarum Bullarum ob derogationem iurispatronarus laicorum, aut Regis, necnon beneficiorum patrimonialium, seu aliorum quæ extraneus horum Regnorum impetrauerit, & similium, remittuntur statim ad Chancellarias, & alias Audientias Regias iuxta quarumlibet districtum suum, probat *l.21. tit. 4. lib. 2. Recopilat.* ibi: Mandamos
20 à los del nuestro Consejo, porque esten † libres, para entender en la justicia, y gouernacion destos nuestroa Reinos; que todos los pleitos que ante ellos estan pendientea, ò vinieren de nueuo sobre, &c. Y sobre beneficios patrimoniales y Ecclesiasticos, que ante ellos estàn pendientes, y vinieren de aqui adelante; los remitan luego à las nuestras Audiencias, adonde perteneciere el conocimiento dellos, excepto los pleitos, que por ellos estuuieren sentenciados en vista: y loa otros que por algunos respetos noa pareciere que se deban retener en el nustro Consejo, &c.

Apertiùs prædictam legem postmodum declarauit
21 † *l.34. tit. 5. de los Presidentes, y Oidores, lib.2. Recopil.* in hæc: por la *l.21. tit.4. del Consejo Real deste libro*: Mandamos, que todos los pleitos patrimoniales, y otros Ecclesiasticos sobre beneficios se tratasse y conociesse dellos en las Audiencias; y agora para mas breue expedicion dellos, mandamos, que los processus de pleitos Ecclesiasticos, y beneficios patrimoniales, y de patronazgo Real, y de legos, y los que tunieren estrangeros, ò naturales por derecho de estrangero, y los de Calongias, Magistrales, ò Doctorales, que vinieren à las Audiencias, se vean antas y primero, &c. Condueunt text. *in l. in nomine Domini*, ibi: *Ciuilium administrationem Iudicis, & officia singulis Africanis Prouinciis constituimus, C. de officio Præfecti Africæ, l. vltim. C. ad leg. Iul. repet. l. fin. C. de officio Magistr. milit.* text. elegans *in l. cum filius 76. ff. de leg.2.* ibi: *Diuisis Tribunalibus*, & quæ ad eundem considerant Gothofredus *in l. 16. de Inofficioso testamento*, Cuiac. *lib.10. obseru. cap.10.* Rebardus *lib. pro Tribunali*, cuius rationem reddit textus *in l. 2. §. nouissimè, ff. de origine iur.* ibi: *Nam Senatus non perinde omnes prouincias regere poterat.* Et ponderatur text. in §. populo deinde aucto, ibi: *Et consules non sufficerent huic officio, & §. post aliquot deinde annos*, ibi: *non sufficiente eo pratore, quòd multa turba etiam peregrinorum in ciuitate veniret, creatus est & alius prætor, qui peregrinus appellatus est, ab eo, quòd plerumque inter peregrinos ius dicebet.*

Et propterea ad exonerationem Senatorum
huius Concilij Regij † hoc genus causarum aliis 22
Tribunalibus remittitur, ne tantarum multitudine cæteria regiminis minimè deficiant, vtque has faciliùs expediant, vt expressè pro motiuo legitur *in dict. l.34.* & similiter considerat Baldus in diuisione loquens Magistratuum, & Tribunalium ad hunc finem *in l. vnica, §. vbi autem, num.6. in fin. C. de caducis tollen.* Angel. *in l. testamenta omnia col.1. ad fin. C. de testamentis*, Aretin. *cons.102. num.1.* idem Baldus *in cons.253. num.2. lib.5.* & quod tribunalia separantur ob faciliorem litium expeditionem; probant iura superiùs citata, & Bald. *in d. §. nouissimè*, Gothofred. Cuiaciua & Rebardus vbi sup.

Quæ quidem Regiæ leges quotidiæ practicantur in hoc supremo Consilio, vt statim quod
remissio † petitur in hoc genere causarum; Sena- 23
tus illas remittit ad Chancellarias, seu Audientias Regias, ad quas iuxta terminorum diuisionem cognitio spectat, & in quo violentia commissa constat.

Et vnum nota ex bis legibus Regiis, præcipuè
ex d. l.21. quòd licet disponant † super re- 24
missione facienda harum causarum, consulendo exonerationi Senatorum, non tamen Consilio huic inhibent super cognitione earundem, lex mandat remittere (vt fit multoties) sed nun adimit potestatem cognoscendi.

Nota insupèr, quòd ista remissio peti non po-
test, postquam † Senatus hîc primam senten- 25
tiam diffinitiuam protulit, expressè excipit *dict. lex 21.* ibi: Excepto los pleitos, que por ellos estuuieren sentenciados en vista, indecens enim foret inferiora Tribunalia superioris sententiā labefactare contra omnem iuris rationem vulgaré.

Ex hac etiam Regalis prouenit, quod † è 26
conuerso dispositum extat *in l. 81. tit. 5. de los Presidentes, lib. 2. Recop. in 3. tom. addito*, qua penitus inhibentur omnes Chancellariæ, & aliæ Audientiæ Regiæ, ne de causis tangentibus conseruationem, & executionem sacri Concilij Trident. (cuius Rex noster protector est) reseruatis dumtaxat huic supremo Consilio latcri ipsius Regis assistenti, quæ lex sic ait: Mandamos, que por agora, y en el entretanto que otra cosa se prouee, que en las nuestras Chancillerias y Audiencias no se conozca por via de fuerça de las cosas tocantes à la execucion y cumplimiento de loa decretos del Santo Concilio de Trento, y que quando las dichas causas vinieren à las dichas Audiencias, se remitan à los del nuestro Consejo, que tienen la Orden que en ello se ha de guardar: hanc legem licet obiter exornat Narbona ibidem, & Baldesius *in tract. de dignitate Regis Hispan. c.1. per tot.* vbi quod harum causarum cognitio est priuatiua Consilij supremi ob earum grauitatem, Pater Henriquez *in 3. tom. summa. de Pontificis claue, lib.2. c.15. §.1.* cuius verba retulimus infrà *2. p. cap.2. à n.22.*

Et de vtroque casu nempè *d. l.21. & d. l. 81.*

nouiori *lege Regia* 62. *tit.* 4. *del Consejo del Rey,*
lib. 2. *Recop.* prope finem, in versie. Los nego-
27 cios † que se ofrecieren, ita prouidetur. Los
negocios que se ofrecieren en materia del re-
medio de la fuerça, assi los que tocaren à cosas
dependientes del Concilio, como de los juezes
Ecclesiasticos ordinarios, que residen en esta
Corte, iran à la Sala de gouierno, y quando
fueren las materias tan graues, que parezca al
Presidente, que conuiene juntar para ver las
la otra Sala de los cinco Iuezes, lo podra hazer
las demas cosas que se ofrecieren deste genero
28 en estos Reinos, iran a las Chancillerias † que
tocaren, &c. ex qua l. clarè colligitur, quòd de
omni genere violentiarum iorer Iudices Eccle-
siasticos existentes in hac Curia Regia cogno-
scit supremus hic Senatus, & quos in eisdem
non habeat locum, *dict. l.* 21. *&* 34. nec remis-
sio earum sit facienda ad Chancellarias, & alias
Audientias Regias, quo casu speciali cessat ea-
rum dispositio.

Cùm enim Rex ipse plenissimam habeat po-
29 testatem, † Natta *cons.* 636. *n.* 34. Mororus *cons.* 15.
n. 11. nemo ea vti poterit, nec exercere absque
sua Principis authoritate, text. *in cap quod tran-*
slatione 4. *de officio legati*, Bald. *in l. qui se patris,*
C. vnde liberi, Petr. Gregor. *de concessione feudi*
1. *p.* *q.* 7. *n.* 4. Cabedus *decis.* 9. *num.* 1. *&* 2. *p.* 2.
Peregri. *cons.* 2. *num* 1. *& cons.* 3. *num.* 16. *lib.* 1.
Camillus de Curte *diuers. feud. p.* 1. §. 10. *n.* 7.
Iacobus Gallus *cons.* 125. *num.* 7.

Quare ex sua Regalia potest ad libitum ali-
30 quod genus causarum, † vel personarum ab
vno Tribunali eximere & tollere, & alteri da-
re, *l.* 1. §. *cum vrbem, ff. de officio praefecti vrbis,*
l. iudicium soluitur, ff. de iudiciis, Cassaneus *in*
consuetudinib. Burgund. tit. des iustices, rubr. 1.
num. 107. Vel potestatem vni concessam mode-
31 rare, † ne de aliquo genere causarum in aliquo
loco tractetur, *l.* 2. *ff. de origine iuris*, Bald. Sa-
licet & alij *in l. omnes, C. si contra ius vel vtili-*
tatem publicam, Petrus Barbosa *in l.* 1. *art.* 4. *n.* 111.
ff. de iudiciis, Ruinus *cons.* 21. *num* 9. *lib.* 5. Pari-
sios *cons.* 1. *n.* 38. *lib.* 4. Canceriius *variar. resolut.*
lib. 3. *cap.* 9. *num.* 37. Menochius *cons.* 1156. *n.* 31.
Bossius *tit. de foro competent. num.* 49. Peregrin.
de fideicom. art. 52. *num.* 115. *& de iure fisci, lib.* 5.
tit. 2. *num.* 54. *&* 56. Marius Giurba *cons.* 86. *n.* 2.
32 *&* 3. Vbi hanc † dismembrationem, & diui-
sionem prouenire dicit, ex Regalia Principis,
vt superius latiùs probauimus.

Ex hac Regalia merito prouenit, vt solus
ipse Princeps possit aut Senatum & Tribunal
33 erigere † & creare, aut tollere vel in parte, vel in
totum, Bartbol. *in l. hoc Tiberius, & in l.* 2. *ff de*
hered. instituend. Carolus de Grassis *Regalium*
Franc. fol. 511. Cassaneus *in Catalogo gloria*
mundi, part. 7. *considerat.* 9. Ioannes Moutaigne
de parlament. & collation. parlamen. fol. 242.
tom. 16. *Doctorum*, Thesaurus *in proœmio decis.*
num 10. Caued. *decis* 85. *num.* 1. *part.* 2. Calefa-
cto *in l. diem functo. de officio Assessor. à num.* 20.
cum seqq.

Atque etiam cum Tribunalia ipsa nomine
34 Regis ex gratia, † necnon præcario habeant
potestatem; ad libitum sui potest illam mioue-
re & diuidere, alterisque applicare, Menoch. *de*
arbitrar. in scholiis ad quæst. 55. *num.* 5. optimè
Petra. *de potestate Princip. cap.* 29. *num.* 1. *&*
35 *seqq.* Et præcario possideri præsumitur, † quæ
ad Principem spectant, Socin. *cons.* 2. *num.* 155.
Quare præcarium, & gratiam suam in hac sic
concessa potestate, potest Princeps † moderare, 36
maximè ex iusta causa motus, ita Baldus *in l.*
qui se patris, num. 10. *vers. in concessis, C. vnde*
liberi, Castrens. *cons.* 288. *num.* 2. *vol.* 1. Brunus
cons. 97. *num.* 2. Menochius *cons.* 1. *num.* 181. *&*
in scholiis ad dictam quæst. 55. *num.* 5. Manent. *cons.*
209. *à num.* 22. Bellugà *de Principe, rubrica* 26.
§. 1. *num.* 3. Giurba *cons.* 89. *à num.* 12. Quoniam
in iudicio † gratiarum lis aliqua non requiri- 37
tur, nec patitur natura negotij ex Giurba locis
citat.

Regaliam namque Principi reseruatam nemo
exercet, † nisi specialiter sibi à Principe sit con- 38
cessa, iuxta text. expressum *in dict. cap. quod*
translationem de officio legati. (quem allegant ci-
tandi) ostendit Afflictis, *quæ sunt Regalia, verbo,*
Et commitentium, num. 18. *&* 46. Farinac. *q.* 118.
§ 4. *n.* 4. Giurba *cons* 49. *n.* 6. Vbi etiam, quòd
nec generali regalium † concessione continean- 39
tur Principi reseruata, post Boss. Grammatic.
Rosental, Syluan. Roland. Ossascum, Franch.
Menoch. Mastrill. Sixtinum, & alios plurimos
Doctores.

Quare Chancellariæ, & Tribunalia Regia
inferiora † præter hoc Regale Consilium nulla- 40
tenus possunt se intromittere directè in hoc ge-
nere causarum, nec aliquam habent potestatem
compellendi, seu adstringendi ad obseruatio-
nem Concilij Trident. nec etiam de consensu
partium, aut illarum prorogatione, quia cum
hæc *lex* 81. habeat clausulam abdicatiuam, so-
lus Regis † consensus ad id est efficax, Abbas *in*
cap. ex transmissa. notab. 1. *de foro competent.* Ca- 41
pitius *decis.* 9. *num.* 15. Franchis *decis.* 417. *n.* 2.
Boërius *decis.* 114. Scrader. *cons.* 13. *num.* 251.
& n 152. Sola. *ad constitution. Sabaud. tit. de fo-*
ro competent. gloss. subditos 1. *n.* 9 *&* 12. Rugi-
nellus *practicar. quæst.* 47. *n.* 26. Giurba *cons.* 95.
num. 14. vbi allegat ad id Marsil Aldouin. Iacob.
Cancerium, & Farinac. qui omnes loquuntur
in causis criminalibus abdicatis.

Quando igitur Princeps commisit causam ad
aliorum iurisdictionem pertinentem, videtur
† eam eisdem interdicere voluisse, prout frequen- 42
tissimè apud nos inter Regios Consiliarios, &
præfectos obseruari testatur Doctor Sabagun *in*
c. 1. *de rescriptis, n.* 39. videndus & agnouit *gloss.*
in c. cum Prætor. de iudiciis, & ibi Barthol. Bald.
& Albericus, Paulus *n.* 5. Iass. *in l.* 1. *n.* 32. *C. de*
sacrosanctis Ecclesiis, Decius *cons.* 99. Socin. *cons.*
46. *vol.* 4. Menoch. *de arbitr. q.* 37. *n.* 22. *& de præ-*
sumptionib. præsumpt. 18. *lib.* 2. Quia tunc quantum
† speciali magistratui datum est, tantùm de ge- 43
nerali iurisdictione magistratuum aliorum de-
tractum censetur, nec communis est iurisdictio,
aut accumulatiua, nec præuentioni locus, sed
alter solus est iudex, vt eleganter post Osualdum
dixit Donell. *in l. legata inutiliter* 14. Menochius
vbi proximè *num.* 5. Coler. *de processu p.* 2. *cap.* 1.
num. 132. Boërius *de iurisdict. cap* 8. *num.* 34. Mo-
dicius §. *plebiscitum, dubio* 2. Zangerius *de ex-*
ception 2. *p. cap.* 1. *num.* 65. Mathæus Stephan.
de iurisdict. lib. 1. *cap.* 26. *num.* 18. & videndi la-
tiùs post alios Menochius *de præsumpt. lib.* 2.
præsumption. 18. Ponte *de potestat. Proregis,*
titul. 27. *de abundan. cautela.* §. 1. *à num.* 16.
Cancerius *variar. lib.* 2. *titul.* 2. *num.* 199.
Scaccia *de iudic. criminal. cap.* 66. *num.* 5. Caued.
decis.

*decis.*13. *num.*2. *part.*2. Manento. *cons.* 108. *n.* 9.
Barbos. *in l.* 1. *articul.* 4. *à num.* 74. *& sequentib.*
doctè Gratianus *decis.*78. *à num.*9. latè Decianus
*cons.*124. *num.* 13. *&* 41. *volumin.* 3. Surdus *con-*
*sil.*335. *num.*27. *&* 28. Menoch. *cons.*276. *num.* 10.
*volumin.*3. Hondedeus *consi* 62. *num.* 31. *volum.*1.
Prosperus Cacauita *in ritu.* 57. cum aliis, Ioan.
Baptist. Coccinus *decis.*316.

44 Apud quos latè videbis, quas † patiatur li-
mitationes text. *in l.* 1. *C. de officio Præfecti*, qua
constituitur regula, quod iurisdictio præsumia-
tur data accumulatiuè, non priuatiuè, nisi ex
præsumptionibus dispositionis, & deputationis
aliter deducatur, ita vt, & inter alias illa sit
potentior, & efficax: quando patet de volun-
tate Principis, voluisse iurisdictionem dare pri-
uatiuè, vide etiam Giurbam *cons.* 59. *num.* 22.
& 23. *cum seqq.* Volnntas enim Regis nostri
45 nolentis quod † tribunalia habeant cognitio-
nem accumulatiuam in causis directè tangenti-
bus obseruationem, & executionem Concilij
Trident. cum Concilio hoc supremo, clarè pa-
tet ex *dict. l.* 81. cum disponat abdicando, ve-
tando, & inhibendo iuxta doctrinam de qua
*num.*40. *&* 41.

Sed vlteriùs in declaratione huius *legis* 81.
46 erit insistendum, vt procedat † eius dispositio,
quando directè ad prædicta inferiora Tribuna-
lia Regia recurritur pro Concilij Trident. com-
plemento, & executione, vel alicuius einsdem
decreti, vt puta impetrantur litteræ à Sede Apo-
stolica in derogationem primæ instantiæ ordi-
narij, eò quòd alteri Iudici delegato veniunt
commissæ: tunc hæ litteræ non possunt directè
asportari ad prædicta Tribunalia, vt causa re-
mittatur Ordinario, aut vt decretum in eisdem
obtineatur, quòd pars impetrans coram Ordi-
nario ipso litteris gratiosis vtatur, & sic de si-
milibus, quæ in derogationem, & contrauen-
tionem ipsius sacri Concilij decretorum fuerint
expeditæ & impetratæ, quoniam istius causæ
cognitio priuatiua est huius Consilij Supremi
ob negotij grauitatem ex hac *l.*81. provt quoti-
die practicatur, quod & benè perpendit Narbo-
na in eadem *l.*81.

At verò quando iam Iudex delegatus vel cœ-
47 pit † iurisdictione virtute comissionis non sub-
scriptæ propria manu Sanctissimi, & aduersarius
contra quem impetrantur, opponit coram ipso
delegato exceptionem defectus iurisdictionis
(cum illa manifestè careat delegatus aut execu-
tor in prima instantia pertinente ad Iudicem or-
dinarium, ita vt processus delegati, vel alte-
rius cuiuslibet iudicis sit nullus ipso iure ex
hoc defectu iurisdictionis ex *cap. causæ omnes*
20. *session.*24. *de reformat.* provt latiùs *hoc tra-*
*ctat.*2. *part. cap.*3. *& seqq.* dictum est) vel aliam
puià legitimam exceptionem prouenientem ex
aliquo decreto eiusdem Concilij Trident. quam
non admittat Iudex delegatus, vel insuper ad
vlteriora procedat: tunc pars ab hoc legitimo
grauamine appellans poterit licitè, & indistin-
ctè recurrere ad quælibet suprema Regia Tri-
bunalia (sub cuius districtu Iudex ipse sit Ec-
clesiasticus, vel executor, vt superiùs diximus)
pro delatione suæ appellationis ob vim eidem
sibi illatam, ad finem obtinendi decretum *vim*
fieri, & reponi; vt ipse appellans coram superio-
Iudi[illegible]s cognoscentis de causa possit illam libe-
re prosequi, quòd quidem licite vt oppresso
permissum est in hoc casu, provt in terminis
ex Gundisalbo de Pax diximus, & legitimè
probauimus *in tractatu de Regia protectione* 2.
*part. cap.*17. *à num* 3. *& seqq* quod vide, cum
non sit exclusus hic casus à lege dicta, nec in
ea inclusus, ideò præcisè iste tanquam omissus
remanet sub dispositione iuris communis, &
aliarum legum Tribunalibus attribuentium ge-
neraliter omnium violentiæ causarum cognitio-
nem, quia hoc in eis Tribunalia † ipsa non se 48
intromittunt in executione Consilij, & eius
obseruatione, nec decernunt causam remitten-
dam Ordinario, sed dumtaxat in tollenda vio-
lentia consistente de per se, & extrinsecè in de-
negata delatione iustæ appellationi, imò ex
hoc decreto manifestè apparet [illegible]se non intro-
mittere in obseruantia Concilij Triden. nec re-
mittunt causam Ordinario, sed potiùs supe-
riori Ecclesiastico ad quem fuit appellatum, vt
declaret super ipsa exceptione declinatoria orta
ex dispositione Concilij Tridentin. sicut in cæ-
teris causis huius generis, quibus opponitur ali-
qua iuris communis legitima exceptio. Et ita
communiter practicatur in dictis Tribunalibus
† Regiis, sicque iste casus violentiæ per hanc 49
viam intentatus & introductus in Tribunalibus
præseruatus censetur in hac *l. cum solum* de
violentiis tangentibus directè, & immediatè
obseruationem, & executionem Concilij dispo-
nat, quoniam per alteram viam nec recurrens
conqueritur in Senatu de inobseruantia Conci-
lij, sed tantum de denegata delatione suæ legi-
timæ appellationi, nec Senatus aliquid super
obseruantia Concilij discernit; nec se intromit-
tit super exceptione declinatoria, sed cognitio-
ne dumtaxat, an appellatio emissa sit legitima
necne. Atque ideò hoc violentiæ genus non per-
tinet ad intentionem & finem prohibitionis, &
ad casum exceptum specialiter *in dict. l. Regia*,
sed tacitè permissum, quia cum prætor vnum
† ex pluribus iudicare vetat, cætera videntur 50
concessa, *l. cum prætor*, vbi latissimè Barbosa,
ff. de iudiciis.

Quare omnino cauendum erit, vel cautè le-
gendus † Flores de Mena dùm *in practicar. quæst.* 51
*lib.*1. *cap.*12. *num* 9. (vel harum nouiter edita-
rum legum Regiarum immemor, vel fortè suo
tempore nondùm promulgatarum) firmauit,
quòd si à Sede Apostolica Iudices impetrati pro-
cedant in prima instantia, à quorum processu
appellat pars, & ad Cancellarias, & alia Tri-
bunalia Regia recurrit per viam violentiæ; in
eisdem declarari, *vim fieri*, & ordinario remit-
ti causam, vel iuuetur, Iudices reponere atten-
tata, & appellationi legitimæ deferre. Quia
primum decretum in his inferioribus Regiis
Tribunalibus † non datur stante expressa auo- 52
catione, & prohibitione dictarum legum, in se-
cundo autem benè procedit ex hactenus per
Nos deductis & comprobatis, & hæc nota ne
decipiaris deinceps. Et ad hos eusdem terminos
reducendus & declarandus erit Pater Henriquez
de hoc tractans articulo, provt illum etiam de-
clarauimus citatum infrà 2. *p. cap.*2. *à num* 22.

Et eodem modo lapsus fuit August. Barbosa
de potestate Episcopi, *allegat.* 81. *sub n.* 17. dùm
eiu[illegible]demmet Flores de Mena verba recenset (ta-
cito tamen authore) quem libenter excusamus
tanquam Lusitanum nostrarum Castellæ le-
gum expertem, & insuper in Romana Curia diu

Q 2 versautem,

verſantem, qui ob id facilè potuit illas igno-
rare, & incautè tranſcribere eo modo, quo
perlegit, & inuenit aſſertionem D. Flores de
Mena, & eadem facilitate ſequi illum.

Nec huic veræ reſolutioni obſtant verba *d.*
52 *l.* 81. dùm vniuerſaliter † videntur prohibitæ
omnes violentiæ tangentes Tridentin. decreta,
ibi: No ſe conozca por via de fuerça de las co-
ſas tocantes à la execution y cumplimiento de
los decretos del Sancto Concilio Tridento,
&c. Quibus verè reſpondetur, quod verba (*que
no ſe conozca por via de fuerça*) vniuerſalia non
ſunt ſimpliciter & abſolutè appoſita *in dict. l.* 81.
ſed cum qualitate reſtrictiua, *tocantes a la exe-
cucion y cumplimiento de los decretos*, quod in hoc
cognitionis violentiæ genere, nec directè, nec
etiam indirectè tractatur in Tribunali, ſed tan-
tum de appellatione deferenda, vt hactenus di-
ximus, quod eſt multùm diuerſum; quo caſu
nihil diſponit, *d. l* 81. ſed limitatiuè ad qualita-
tem adiectam, *tocantes à la execution y cumpli-
miento de los decretos, &c.* Iuxta plurimas, &
ſingulares doctrinas huic conducibiles, quas in
vnum congeſſimus infra 2. *p. cap.* 5. *§.* 4. *à n.* 6.
cum ſeqq.

Ad quam qualitatem omnino reſtringenda
ſunt, *d. l.* 81. verba, quia verba diſpoſitionis quo-
rumcumque vniuerſalia debent declarari, & re-
53 ſtringi † ad qualitatem adiectam, & ad eiuſdem
adiecti terminos limitari dumtaxat, vt poſt
alios Doctores Petrus Surd. *in conſ.* 179. *n.* 40.
& 41. *lib.* 2. Hieron. Gabriel. *conſ.* 130. *n.* 5. *lib.* 2.
Caſſanate *in conſ.* 44. *n.* 29. Gutierrez *conſ.* 1. *n.* 11.
13. 15. *&* 17. *& ſeqq. & in conſ.* 2. *n.* 4. 5. 28. *ſe-
quenti*, plurimos Doctores, & doctrinas conge-
rit Caſtillo *controuerſ. tom.* 5. *c.* 9. *à n.* 1. *cum ſeqq.*
vbi ampliſſimè de hac vera doctrina.

Nam cum omnes retentionis caſus poſſint du-
pliciter per viam violentiæ deduci in Tribuna-
lia, principaliter petendo retentionem littera-
54 rum, † ob contrauentionem alicuius decreti
Concilij Trident. vt nempè obſeruetur, & exe-
quatur, & non violetur, cui caſui directè con-
ueniunt, & adaptantur dict. verba *l.* 81. *tocantes
al cumplimiento y execucion de los*; ſecundo mo-
do petendo decretum violentiæ, vt iudex exe-
cutor deferat & reponat, & ſimul etiam cu-
mulari hæ duæ querelæ, vt latiùs ſup. *c.* 11. *per
totum*, ſequitur, vt lex 81. debeat intelligi in
caſu cui magis & congruè eius verba adaptan-
tur, atque ſimpliciter & directo, non in eo qui
venit cauſatiuè, & ſecundùm quid, quia verba
legis debent intelligi ſimpliciter non ſecundùm
quid, *l. hoc legatum in fin. ff. de leg.* 3. *l.* 1. *§. ſi
quis ſimpliciter, ff. de verbor. obligat.* & latiùs per
Barboſam *axiomate* 222. *num.* 19.

Et an hæc Tribunalia Regia inferiora vltra
55 Conſilium ſupremum † poſſint vti decreto vio-
lentiæ (*de conocer y proceder*) & an hæc eadem
Tribunalia, poſſint cognoſcere de violentiis tan-
gentibus Concilij decreta, quando ſimul, & prin-
cipaliter cumulantur cum violentia ob denega-
tam appellationem, & quando de hac ſola poſ-
ſint cognoſcere & decernere, remiſſa alia ad
hunc ſupremum Conſilium, vide latè infrà *c.* 16.
verſ. In ſecundò autem caſu, à num. 59. *cum ſeqq.
& in verſ. Maior tamen ſe offert, à num.* 68. *cum
ſeqq.*

Ex his quæ hactenus ſcripta fuere, & anno-
56 tata colliges, quàm vtile † erit cunctis in Chan-
cellariis, aliiſque Regis Tribunalibus & Audien-
tiis degentibus, & Senatoribus, & aduocatis
ſcire, & internè cognoſcere; in quibus caſibus
dicatur læſa, ſeu percuſſa prima Ordinariorum
inſtantia in contrauentionem *S. Concil. Triden-
tin. in cap.* 20. *cauſa omnes, ſeſſ.* 24. *de reforma-
tion.* non vt directè violentiæ cauſæ in ea Tri-
bunalia introducantur (cùm, vt diximus, ſit ner-
uosè vetitum & prohibitum à lege Regia) ſed
dumtaxat vt faciliùs detegatur defectus iuriſdi-
ctionis in Iudicibus delegatis, quibus non ſer-
uatâ formâ præcisâ eiuſdem, *cap. cauſa omnes,*
fuerunt commiſſiones directæ, & cauſæ in pri-
ma inſtantia (quæ dumtaxat Ordinariorum iu-
dicio ſpectant) minus legitimè auocatæ ad effe-
ctum illum ſupradictum declarandi, vim face-
re delegatos non deferentes appellationibus in-
teriectis à reiectione declinatoriæ oppoſitæ, vel
ab illis ea non obſtante, procedentibus ad vlte-
riora, iuxta quæ variis in locis fusè ſcripſimus
in tractat. de Regia protection. Ad hunc igitur
effectum videnda erunt quæ plena manu noui-
ter & attentè conſiderauimus per caſuum di-
ſtinctionem *in tota* 2. *part. huius tract. de ſuppli-
catione ad Sanctiſſ.* Quâ abundè deteguntur nul-
litates commiſſionum, monitorialium, inhi-
bitorialium atque proceſſus totius, & denique
ſententiarum, & omnium quæ ſuper fundamen-
to vitioſo & infecto commiſſionis informis fue-
re fabricata.

Capvt XV.

Pendente recurſu ad Regem ob Bullarum reſignationis retentionem, durantéque cauſæ examine in Senatu, an ſuſpendatur terminus ad illas publicandum.

Svmmarivm.

Publicatio Bullarum reſignationis intra quod tempus fieri debet iuxta Regulas Chancellariæ, n. 1.
Publicatio Bullarum reſignationis, à quo tempore incipiat, num. 2. *remiſſiuè.*
Terminus ad publicandum litteras reſignationis non currit dùm in Senatu durat examen retentionis petitæ earum, num. 3. *& ſeqq.*
Impedito agere non currit tempus, num. 4.
Impedimentum proueniens ex facto Regis excuſat, num. 5.
Impedito ex facto Iudicis non currit terminus, num. 6.
Terminum non currere propter recurſum ad Regem per viam violentiæ tollendæ, declarauit Rota, num. 7.
Terminus aliquis à iure, vel iudice aſſignatus partibus non currit, ſed ſuſpenditur toto tempore quo durat recurſus ad Regem, num. 8.
Recurſu pendente ad Regem ſuſpendi terminum pluries determinauit Rota, num. 9. *& ſeqq.*
Terminus ſuſpenditur, dùm ceſſant lites, & moleſtiæ, num. 10.
Litteras qui tenetur intra terminum expedire, impeditus dicitur durante controuerſia ſibi mota interim, num. 11.
*Moleſtia ſiuè ſit iudicialis, ſiuè extraiudicialis,
ſiuè*

siuè de iure, siuè de facto suspendit terminum, num. 12. & 13.

Molestiæ prouenientes ex facto Principis impediunt termini cursum, num. 14.

Per cognitionis introductionem in Consistorio Principis terminus, sicut fatalia, non currit, num. 15.

Impedimentum quacumque parte termini incidens illum suspendit, nec attenditur principium tranquillum, num. 16.

Tempus tantum restituendum impedito quantum per impedimentum fuit ablatum, num. 17.

Recursus omnis ad Principem generaliter suspendit terminum, num. 18.

Fatalia non currunt pendente causa in Consistorio Principis, num. 19.

Tempus totum quo durauit impedimentum suppletur impedito, quod non computatur in termino, num. 20.

Impedimentum legitimum dicitur, siuè sit iudicialis, siue extraiudicialis siuè de iure, siuè de facto, num. 21.

Impedito siuè de iure, siuè de facto non currit terminus ad publicandas litteras resignationis, num. 22.

Super nullitate sententia dùm disceptatur non currit terminus causa principalis quousque finiatur nullitatis quæstio, num. 23.

Quando probabile saltem sit impedimentum nullitatis, num. 24.

Nullitatis iudicio pendente terminus ad appellandum non currit, dùm non calumniosa, sed probabilis sit nullitas, num. 25.

Nullitatis iudicio pendente non currunt fatalia num. 26.

Super desertione appellationis dùm disputatur, terminus non currit, ibid.

Dùm disceptatur an articulus, aut positiones admitti debeant, vel eis sit respondendum, terminus ad probandum non currit, num. 27.

Dùm disceptatur de eo super quo terminus à iure, vel ab homine est appositus non currit, n. 28.

Terminus ad publicandas Bullas resignationis non currit durante in Senatu examine earum, an sint retinenda necne, num. 29.

MVLTOTIES contingit, vt facta beneficij resignatione in fauorem
1 alicuius, † qui postquam à Sede Apostolica Bullas obtentas affert, & ante earum publicationem (quæ fieri debet hodie vltra montes infra nouem menses, & iuxta varietatem prouinciarum diuersi termini sunt adscripti, vt latè videre est per Flaminiom Parisium *de resignatione benefic. tom. 2. lib. 11. quæst. 1.* per totam; & ibi à quo
2 tempore incipiant currere, † vide bis) patronus laicus putà ob derogationem sui patronatus, vel alter ex variis aliis causarum figuris, recurrit ad Senatum pro illarum retentione, & virtute Regiæ ordinariæ prouisionis apprehenduntur litteræ prædictæ, & in Senatum introductæ diù examen ita duret, vt terminus prædictus ad publicationem faciendam sit transactus, & demùm sibi Bullis relaxatis, vt liberè vel certo modo, putà coram ordinario, illis vtatur impetrans, sibi opponitur de nullitate Bullarum, & amissione iuris ob non factam intra terminum publicationem, & an ei impetranti obsit hæc exceptio, pluries vidi dubitari.

Necnon etiam consultus respondi nullatenus ei obstare, nec currere terminum toto tempore,
† quo retentionis examen durat in Senatu, an- 3
teaquam litteræ sibi relaxentur, & totum illud tempus de medio sublatum censetur ex regula vulgari, † quòd impedito agere non cur- 4
rit tempus, *l. 1. §. fin. de annali exceptione, l. vt perfecti, C. de annali.*

Maximè, quando ex facto Principis prouenit
† impedimentum, quòd omnino excusat, vt te- 5
statur Decius *in c. ex ratione, n. 22. vers. Secundus casus*, Sigismundus Scaccia *de appellationibus, q. 15. sub n. 124. vers. Aduerte vnum ad finem*, Nos in commentariis *de Regia protectione 1. part. c. 7.*
num. 7. vbi *num. 96.* quòd impedito † ex facto 6
iudicis non currit terminus, vbi plurimos ad id citauimus Doctores; quia quando alicui assignatur terminus ad aliquid faciendum, & labatur facto & impedimento alterius, suspensus intelligitur, de quo infrà 2. *p. c. 6. à principio.*

Et quod terminus non curràt propter recur-
sum ad Regem † per hanc viam violentiæ; in 7
simili casu determinauit expressè Rota *in vna Legionensi præstimonia. 27. Nouembris* 1592. *coram Pamphilio*, quam ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficiis 6. part. capitul sub n. 42.* In qua dùm disceptaretur, an lapsus fuerit terminus ad executionem executorialium, ita dicitur in hæc: maximè cum taciturnitas fuerit causata ex impedimentis præstitis per Aluarum, mediante recursu ad Consilium Regium, per quod curauit auferre executoriales, &c. Ex qua decisione, & aliis quamplurimis fundamentis manifestè probauimus in nostris commentariis *de protectione Regia 1. p. c. 7. à n. 72.* & sursum *à n. 58.*
cum seqq. nullum † terminum assignatum à iu- 8
re vel iudice parti currere, sed omnino suspendi toto tempore, quo durauit recursus ad Regem.

Vltra quam decisionem pluries ita determi-
nasse Rotam, nempè † recursum ad Regem legi- 9
timum esse impedimentum, vt terminus suspendatur pro tempore, quo durauit recursus ipse, vt in vna Imolens. Castri 16. *January* 1573. coram Seraphino, in alia Tolletana Archidiaconatus de Talauera *Iuny* 1592. coram eodem Seraphino (vbi etiam alia Imolens. recenset) quæ quia tota conducit pro fundamentis huius quæstionis, illam referam; sic ait: Fuit dubitatum, an Archidiaconatus vacaret de tempore factæ prouisionis D. Didaco, ita vt prouisio censeatur valida, & Domini censuerunt non fuisse tunc temporis vacantem, ideóque gratiam fuisse nullam. Moti fuerunt, quia cùm bonæ memoriæ Cardinalis de Mendoça teneretur dimittere Archidiaconatum infra spatium anni, isque obtinuisset plures prorogationes, quæ durabant vsq; ad diem 23. *Iuly* 1588. & interim fuisset ei mota controuersia super Decanatu, quem Papa prætendebat vacare per promotionem ad Cardinalatum; non currebat † ei tempus, sed inte-
rim cessabat, donec molestiæ cessassent; nam 10
impedito non currit tempus, *l. quibus diebus, ff. de conditionibus, & demonstrationibus, l. non possunt, C. de dolo malo, capit. imputari. de regul. iuris in 6.* & in propriis terminis materiæ, de qua agitur, probatur *in capit. commissa.* & ibi Glossa *de electione in 6. capit. licet Episcopus*, & ibi Doctores *in prabend. lib. 6. Clementin. 1. §. caterum de statu Monachorum*, Vitalinus *in Clementin.*

gratia num 43. in fin. de rescriptis, & in Clemen-
tina si plures, num. 27. de prabendis, Ægidius
decis. 43. & decis. 153. & decis. 595. Tiraquell. de
retractu lignagier, glossa 10. num. 32. Rebuffus in
praxi beneficiali, tit. de non promotis intra annum,
11 num. 47. Quod etiam † obseruatur, in eo, qui
vigore decreti tenetur expedire litteras intra sex
menses, Mohedanus decis. ibi. Nec obstat,
quòd hæc controuersia non fuerit iudicialis,
12 quia † hoc procedit indifferenter in omni mo-
lestia siue iudiciali siue extraiudiciali, vt post
glossam tradit Cardinalis in dict. Clement. gratia,
& ibi n. 8. Andreas Barbat. n. 22. Probus addition.
ad Monach. in cap. commissa, num. 2. de electione
in 6. Felin. in cap. cum Ioannes, num. 33. de fide
instrumentor. Cassiadorus decis. 9. de causa posses-
sion. & propriet. Rebuffus in tractu de pacific.
13 possess. num. 165. Siuè molestiæ † sint de iure,
siuè de facto, vt post glossam tradunt Anchar-
ran. & Geminianus in dict. cap. commissa, &
Cassiadorus dict. decis. 9. Molestiæ factæ Car-
dinali visæ fuerunt maximè considerabiles,
14 † cum prouenirent facto Principis, quo poterat
ad libitum voluntatis suæ disponere de benefi-
cio, etiam priuando sine causa, vt tradit Mo-
hedanus decis. 86. Et cum introducta esset co-
gnitio in principis Consistorio, non currebat
15 † dilationis tempus, quemadmodum etiam di-
citur non currere fatalia: & resolutum fuit co-
ram me in Imolens. Castri. 16. Ianuarij 1573.
Nec releuat, quod à principio possessio fuerit
pacifica, tam respectu tituli, quàm perceptio-
nis fructuum; quia sufficit, quod quandocum-
16 que præstetur impedimentum † circa culpam
impediti, vt per Archidiacon. in cap. cum ex eo,
num. 2. de election. lib. 6. quem sequitur Ioannes
Andreas in dict. cap: imputari. col. 1. de regulis
17 iuris lib. 6. Ideóque tantum temporis † ei resti-
tuendum est, quantum per impedimentum
ablatum fuit Ægidius decis. 83. Et fuit resolu-
tum in Salmantina Parrochial. coram R. P. D.
Otano 1589. quod intelligendum est respectu
temporis, quòd dilationi concessæ propter mo-
lestias subtractum est, &c.

Quam decisionem ad litteram refert Nico-
colaus Garcia de beneficiis 2. tom. part. 11. cap. 5.
sub num. 105. Illam tamen totam reperies ad lit-
teram apud eundem Seraphinum in decis. 997.
quem Garcia non citauit.

Et generaliter quod omnis recursus ad Prin-
cipem suspendat terminum causæ principalis,
18 † vel articuli incidentis; probat eleganter Ro-
ta vt per Farinacium in posthum. tom. 2. decis. 416.
quæ num. 3. & 4. ita loquitur; vel saltim negari
non potest, quin saltem dubium esset, quomo-
do essent intelligenda verba rescripti, ita vt
esset opus pro declaratione iterum adire signa-
turam, cap. cum contingat. de rescriptis, cap.
cum venissent. de iudiciis; & cum ante lapsum
tridui, & die sequenti post præsentatam in
actis commissionem appellationis fuerit per
Vincentium citata parte, habitus recursus ad
signaturam, vt in eius summario, num. 10. do-
minis visum fuit, dicto recursu pendente, nul-
lum cucurrisse tempus ad † inducendam deser-
19 tionem, Lucas de Penna in l. 2. num. 21. post
medium, versicul. Ex quo enim negotium, C. de
naufrag. lib. 11. Afflictis super constitut. Regni.
rubric. 39. num. 6. lib. 1. Maranta in speculo. 5. p.
num. 38. vt in simili dicitur, fatalia non curre-
re pendente causa in consistorio Principis, l.
cum anterioribus, §. si tamen, C. de temporib.
appell. Lancellot. de attentatis, cap. 12. in pra-
fatione, num. 40. &c.

Et quod totum tempus, quo durauit impe-
dimentum; debet † suppleri impedito, quia il- 20
lud non computatur in termino, sed tantùm ei
denuò indulgetur; est optima decisio Seraphi-
ni 1066. quam & alias adde, quas adduximus
in tractat. de Regia protectione 1. part. cap. 7. à
num. 74. Et quod impedimentum, vt iustum
iudicetur, sufficiat quod sit † siue iudiciale, 21
siue extraiudiciale, siue de iure, siue de facto;
probant vltra allegatos in decis. Tolletana,
Staphileus tit. de qualitat. & statut. benefic. §.
huiusmodi, num. 12. Villadiego delegata. quæst.
14. 1. part. num. 96. Rebuffus de pacific. possess.
num. 197. aliàs 164. Cosinas in pracmat. san-
ction. tit. de collation. in §. item quod vniuersita-
tes, verbo, Possederint, Bellameta decis. 596.
Cassiadur. decis. 9. num. 1. de causa possession. Sar-
ner. in regul. de triennali, quæst. 53. Mandosius
regul. 34. quæst. 26. Hogeda de benefic. incom-
patibil. cap. 13. num. 80. Mascardus de probatio-
nibus conclus. 183. num. 40. Quintaua Dueñas
lib. 4. num. 27. Flaminius Parisius lib. 3. quæst. 1.
num. 130. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 7.
cap. 16. quæst. 9. & latè plures Rotæ decisiones
adducens videndus Nicolaus Garcia de benefic.
tom. 2. part. 11. capitul. 5. à num. 105. & sequen-
tibus.

Et quod impedito siuè de iure, siuè de facto,
iudicialiter † seu extraiudicialiter non currat ter- 22
minus ad publicandas litteras resignationis, sed
totum id tempus de medio tollatur, ita, vt nec
computetur, probat latissimè Flaminius Pari-
sius de resignatione, tom. 2. lib. 11. quæst. 11.
per totam; vbi latissimè prosequitur vi-
dendus.

Et ampliùs comprobatur, quoniam dum in
Senatu disceptatur causa, an sit legitima ad re-
tinendas litteras Apostolicas, ad effectum, vt in
earum executione supersedeatur, donec Roma-
nus Pontifex per humilem supplicationem in-
structus sit de damno publicæ vtilitatis, & mi-
sericorditer dignetur de remedio † prouidere: 23
non potest super principali causa terminum cur-
rere, vti ex variis iuris exemplis, & similibus
nostra resolutio roboratur. Quippè dùm disce-
ptatur super nullitate sententiæ, non currit ter-
minus causæ principalis, quousque finiatur nul-
litatis quæstio. Philippus Franchis in cap. dile-
cti. quæst. 6. de appellationibus, Decius in cap. ex
ratione, num. 10. Felinus num. 4. eodem titulo,
Sfortis Oddi. de restitutione in integr. quæst. 20.
num. 69. & 74. Rota diuersorum decis. 490. num.
3. lib. 3. part. 3. Gratian. disceptation. 61. num. 10.
Scaccia de appellation. quæst. 15. num. 88. 91.
Quando probabile † saltem est impedimentum 24
huiusmodi nullitatis, Felinus dict. num. 4. Gra-
tian. dict. num. 10. Bantius de nullitatibus, tit. 8.
num. 13. Tiraquellus lib. 1. de retract. linag. §. 1.
glos. 10. Caldas Pereira in l. si curatorem, glossa
intra legitimum tempus, num. 13. Giurba decis. 110.
num. 6.

Nec etiam pendente nullitatis iudicio, de-
cendium currit ad † appellandum, licet actor
succumbat, dummodo non calumniosam sed
probabilem proposuerit nullitatem, Cinnus in l.
contra maiores, num. 7. C. de inofficioso testamento.

Franchus

Franchus *in cap. dilecto*, *num.* 11. *de appellationibus*, Thesaurus *decis.* 10. *num.* 10. Marsilius *singulari.* 151. Scaccia *dict. quæst.* 15. *num.* 9. *&* 97. & licet dissentiant Guido Papæ *de appellationibus*, *quæst.* 65. *num.* 47. Lancellot. *de attentat.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 50. *num.* 127. à priori tamen opinione Cini recedendum non esse, inquit Scaccia *de appellation. quæst.* 12. *num.* 169. Marius
26 Giurba *decis.* 110. *num.* 7. Imò nec † currunt fatalia, Felinus *in dict. cap. ex ratione*, *num.* 5. Bald. *in authent. ei qui*, *C. de temporib. appellat.* Sola. *ad decretum Sabaudiæ*, *tit.* 32. *glos.* 10. *num.* 8. Sforcia Oddi. *de restitutione*, *quæst.* 71. *num.* 10. Giurba vbi proximè, *num.* 8. nec dum super appellationis desertione disputatur, Decius *dict. cap. ex ratione*, *num.* 10. Alexand *cons.* 42. *n.* 11. *volumin.* 3. Carpenus *ad statuta. Mediolanens.* 21, *num.* 78. Scaccia *dict. quæst.* 15. *num.* 83. Cumiarita 88. *num.* 56. Gratianus *disceptation.* 61. *n.* 3. Giurba *dict. decis.* 100. *num. fin.* & latè de his omnibus Brededorius *de appellation. part.* 2. *à col.* 157. Sola. *quæst.* 24. *à num.* 49. Et Nos accuratiùs plurima alia adducens fundamenta. *de Regia protectione* 1. *part. cap.* 7. *à num.* 58. *cum sequentibus*, vsque ad finem, vbi de iis singulis videbis comprobatum, quibus & hæc addere potes.

Et dum disceptatur, an articuli, aut posses-
27 siones † admitti debeant, vel non, vel an debeat responderi possessionibus, terminus ad probandum assignatus non currit, sed interim suspenditur, Glossa *in Clement. sæpè*, *verbo*, *Post dilationem*, *de verborum signification.* Speculation. *in tit. de dilation.* §. 1. *versicul. Sed nunquid currant*, Bald. *in l. fin. ff. de feriis*, Bart. *in l. in- era vtile*, *ff. de minorib.* Balbus *decis.* 185. incipit, *tempus datum*, Viuius *decis. num* 1. Camill. Borellus *in summa decis. tit.* 47. *de dilationibus*, *n.* 97. *& num.* 98.

28 Et dùm disceptatur de eo, super † quo terminus à iure, vel ab homine est appositus; non currit terminus, sed interim suspenditur, vt ex pluribus Doctoribus probabimus infrà 2. *part. capitul.* 20. *à num.* 21. *versicul. Quippè dùm disceptatur*, *&c.*

Quare concludendum erit ex fundamentis,
29 doctrinis † & Rotæ decisionibus; nullatenus currere impetranti terminum ad publicandas litteras resignationis, dùm in Senatu de earum retentione tractatur, disceptatur, & durauerit causæ examen, cùm reuera impeditus sit legitimè, & suæ litteræ sint detentæ. Nec in sua impetrantis facultate, & libera potestate stat illarum facere publicationem, quia ab eo sunt ablatæ virtute Ordinariæ prouisionis Regiæ, cui ipse resistere de facto non potuit, sed dumtaxat causam prosequi in Senatu, docendo de iniustitia causæ deductæ per aduersarium, & insistendo pro earumdem relaxatione, & quod sibi à Senatu detur facultas illis liberè vtendi, quâ anteà penitus carebat, atque ideò legitimo impedimento interim excusatus est ad faciendam præfatam litterarum publicationem.

CAPVT XVI.

In retentionis Bullarum cognitione quid principaliter, tam respectu principij, quàm respectu finis in Senatu deducatur: & quid incidenter: & quemadmodum in examinanda causa (vt legitimè appareat) in eo procedatur, & qualiter decreta concipiantur.

Et an & quando decretum violentiæ (de conocer y proceder, vltra decretum laicorum) in supremo Consilio expediatur: & nunquid cætera Tribunalia Regia eo vti valeant.

SVMMARIVM.

Retentionis Bullarum querimoniam proponenti in Senatu datur prouisio ordinaria, vt Regij Ministri illas perquirant, & ad Senatum cum cæteris actis per executorem factis remittant, vt ibi examinentur, an publicum lædant, n. 1.

Ordinaria prouisione potest quis se munire ante damnum, quod timetur inferendum, num. 2.

Retentionis remedium sui natura est præseruatiuum futuri damni, & periculi imminentis, num. 3.

De timore mali, & periculo minante idem iudicamus, quod de ipso malo, num. 4.

Defensione licitè quis vtitur probabiliter dubitans de offensione inferenda, num. 5.

Etiam si effectus offensionis non sequatur, n. 6.

Offensionis initium non requiritur expectare, vt quis defensione vti valeat, num. 7.

Et sufficit visus armorum, licet illis non vtatur minans, num 8.

Retentionis Bullarum remedium fuit inuentum ad defensionem, quæ magis consistit in iniuriis inferendis quam in illatis, num. 9.

Conseruatoris potestas non solum ad violentias illatas, sed propriùs ad inferendas videtur concessa, num. 10.

Defensionis iusta causa est violentiæ inferendæ timor, num. 11.

Ad defensionem suam dicitur factum verificato probabili timore, & periculo, num. 12.

Timor iustus an probetur per iuramentum eius, qui ad suam defensionem fecisse asserit, num. 13. *remissiuè.*

Defensionem potest quis licitè præuenire contra paratum ad offensionem, num. 14.

Offensam actualem non tenetur quis expectare, vt se defendat ad periculum obuiandum, n. 15.

Litteris ad Senatum allatis causa retentionis proposita accuratè examinatur per Ordinarios Iudicij tramites, & iterum per supplicationem, num. 16.

Examen causæ retentionis non requirit iudicialem indagationem, sed extraiudicialem instructionem, sicuti nec iurisdictione indiget, n. 17.

Princeps dicitur conseruator suorum vassallorum, num. 18.

Conseruator non vtitur iudiciali indagatione, potest tamen ad sui instructionem aliquam adhibere super manifestis violentiis, num. 19.

Senatus ex plurimis iuris rationibus motus longum adhibet examen super causa retentionis, num.20.

Senatus ad solam sui instructionem sufficeret extraiudicialis informatio sine partis citatione, etiam per testes sumenda, ibid.

Informatio super legitimitate causæ retentionis non tam ad sui ipsius Senatus instructionem fit, sed præcipuè ad Sanctissimum instruendum fideliter, num.21.

In re tam graui, prout retentio, non est fidendum de uno vel altero teste testantibus de legitimitate causa retentionis, sed per delationem omnibus numeris absolutam Sanctissimo remittendam, num.22.

In retentionis cognitione nihil concurrit spirituale exactæ indagationis impeditiuum, nec respectu Principij, nec respectu finis, num.23.

Retentionis litterarum finis est violentia obuiare quâ publica turbatur quies, num.24.

Scandalum, & violentia qua fundatur retentionis cognitio, est contraria iuri naturali, & spirituali, & opposita natura, num.25.

Violentia perpetrata etiam à Clerico nullam includit spiritualitatem, num.26.

Omne delictum à Clerico commissum temporale est, solùmque ratione personæ distinguuntur iudicia, ibidem.

Retentionis cognitio non adhibetur alio fine quàm tollendi violentiam, non ad decernendum super iure ex litteris orto, num.27. & 29.

In litterarum examine agitur tantum de quodam damno externo Reipublicæ non contento intrinsecè in illis, nec cadente in intentione concedentis orto ab importunitate impetrantis, n.28.

Senatus diligenter examinat auditis partibus causam retentionis, non vt decidat causam principalem, sed ad explorandum violentiam, de qua principaliter cognoscit, num.29.

Habens ius cognoscendi circa finem pro bono communi, habet ad media proportionata, vt auferatur vis, num 30.

Media proportionata adhibita per Senatum ad detegendam causam retentionis sunt mere temporalia, & in mero facto nitentia, num.31.

Examen litterarum obtentarum per alienigenam horum Regnorum cadit super mero facto temporali, an sit originarius, vel extraneus, quòd incapax est spiritualitatis, num.32.

Examen litterarum in derogationem iurispatronatus laicorum aut Regis cadit super mero facto, an quis sit in quasi possessione iurispatronatus necne, num.33.

Quem possidere, vel in possessione esse, quæstio est meri facti non iuris, num 34.

Super possessione etiam rei inspiritualis, quæ temporalis est; cognoscit laicus de violentia, n.35.

Examen Senatus super commissionibus contra primam instantiam Ordinarij vertitur super mero facto, an sit subscriptio propria manus Sanctissimi, vel ne, num 36.

Subscripta an sit supplicatio commissionis est quæstio facti, cum subscriptio in manufactura consistat, num.37.

Articulus principalis omnis retentionis est violentiæ indagatio, in quo nec etiam de mere facto rei spiritualis agitur ad declarandum super ipso, sed super ipsa violentia, num.38.

De facto rei spiritualis incidente in principali causa quilibet sæcularis cognoscit, num.39.

Controuersia incidens quando dicatur meri facti, aut iuris, num.40. remissiuè.

Ad Principem, vt protectorem suorum vassallorum pertinet cognitio omnium violentiarum, à quibuslibet etiam Ecclesiasticis illatarum, n.41.

Defensionem præstare impossibile foret Principi non inquirenti, an adsit violentia; cum de iuribus & factis singulorum nequeat Senatus habere notitiam, num.42.

Cui competit tractare de fine, conuenit etiam tractare de mediis necessariis ad finem, n.43.

Potentia omnis tamquam virtus ad finem disponit de iis, quæ sunt ad finem, num.44.

Media sequuntur naturam sui finis, & ab ea regulantur, num.45.

Consequens, cui conceditur, concessum etiam videtur suum necessarium antecedens, num 46.

Etiamsi consequens maius foret concesso, n.47.

Probatio per testes causa legitima ad retinendas litteras, est consequens necessarium ad cognitionem violentiæ, quæ aliter constare nequit, n.48.

Cognitio violentiæ ob non delatam appellationem non eget extrinseca probatione, cùm sit deducenda ex actibus Iudicis Ecclesiastici facientibus rem notoriam, num 49.

In examine retentionis, cum nihil spiritualitatis habeat, sed merè facti temporalis incidentis in causa principali violentiæ pertinentis ad defensionem, & cognitionem Principis exactè potest in Senatu tractari. num.50.

Probatio super causa retentionis à Senatu deneganda quando consistit in iure, cùm per illud iam sit decisa, num.51.

Item quando causa, super qua fundat retentionem oppressus, confitetur ab aduersario, denegatur probatio, num.52.

Frustra expectatur id, cuius euentus nullius est effectus, nec potest prodesse, num.53.

Factum quod non releuat fieri non debet, n.54.

In examine retentionis proceditur viâ Ordinariâ, & per sententiam diffinitiuam, & admittuntur partes ad probandum, si negotium in probatione consistit, num.55.

Si in facto non consistit nec admittitur, probatio nec dilatio ad probandum conceditur, ibid.

Si in examine adhibito per Senatum reperitur legitimam deficere causam ad retinendas litteras, statim relaxantur, vt illis pars vtatur, n.56.

Decreternm retentionis formula, ibidem. & n. seqq.

Causa retentionis si reperitur legitima, diuersimodè dantur à Senatu decreta iuxta casuum varietatem, num.57.

Retentionis casus aliqui pertinent ad retentionem litterarum, alij ad remissionem Ordinario, & de vtrorumque decretorum conceptione ibidem, num.58.

Competentia orta inter Ordinarium certantem causam in prima instantia ad se pertinere, & Nuntium, Archiepiscopumvè, Senatus quomodo concipiat decretum, num.59.

Decreto de conocer, y proceder, dumtaxat vtitur Senatus, cuius est priuatiua cognitio super conseruatione Concil. Trident. num.60.

Et de ratione huius conceptionis decreti, numer.61.

In violentia Iudicis Ecclesiastici cognoscentis de laico super re merè profana omnia Tribunalia Regia indistinctè vtuntur decreto de conocer, y proceder, num.62.

Chancellaria inhibita sunt, ne cognoscant de violentiis

COMPARENTI parti, ſeu Regio Fiſcali in Senatu querimoniam
† violentiæ proponenti, ad obti- 1
nendam retentionem litterarum Apoſtolicarum, aliquam inferenti ſimul cauſam (ex his, quas legitimas probauimus ſuprà hac 1. *part. cap. 3. cum quatuor ſequentibus*) vt ex executione iuſtus euitetur inconuenientiæ timor in damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſpiritualis, aut temporalis, atque inſuper ſcandali periculo obuietur, datur ordinaria prouiſio, vt Regij miniſtri conquærant has litteras cum omnibus actis (ſi quæ facta fuere earum virtute) & in Senatum remittant, vt ibidem accuratè examinentur, an quid contineant, quod Rempublicam lædat iuxta *legem* 21. *l.* 23. 24. 25. & *l.* 26. 28. & alias *tit.* 3. *lib.* 5. *Recopilat.*

Hac etiam prouisione ordinaria potest se quis munire statim, quod timetur de venturo dam-
2 no, nec tenetur † expectare quod actualiter sit illatum, ne ex sua negligentia impetrans occultè exequatur suas litteras, & inde incidat in illud inconueniens latè à nobis consideratum *sup. hac* 5. *part. cap.* 10. Tùm etiam, quia hoc salubre remedium retentionis sui natura est præseruatiuum damni futuri, & periculi minantis, ad quod vitandum fuit salubriter introductum, & à necessitate inuentum.

Idem namque iudicamus de timore mali, &
3 periculo minante, † quod de ipso malo, *l. Pedius in principio, ff. de ruina, & naufragio.* multas doctrinas ad id congerit Collantes *de pane. lib.* 3. *c.* 9. *sub n.* 8. *vers. Cui poterit addi*, latè per Cortetum *singulari. verbo, Metus, fol.* 168. multa pulchra per Dominum Ioannem Baptistam Valençuelam Velasquez dignissimum supremi Regij Senatus Senatorem, & Granatensis Cancellariæ Præsidem integerrimum *de statu & Bell. p.* 2. *considera.* 7. *à n.* 10. *& seqq.* Carolum de Tapia *decis.* 23. *à n.* 62. *& à n.* 60. Iacob. Cancer. *variar. resolut. com.* 3. *p.* 2. *cap.* 10. *à n.* 47. *&* 3. *p. c.* 15. *à n.* 141. *&* 144. qui varia exempla reddunt.

Timor enim violentiæ inferendæ infert iu-
4 stum † metum Gramat. *voto.* 10. *num.* 2. Bertazol. *consil. crimin.* 159. *num.* 5. *& cons.* 417. *num.* 11. Caluacanus *de Brachio Regio. part.* 3 *num.* 210. *&* 211. *& p.* 6. *num.* 309. Mascardus *de probationibus conclus.* 1051. *num.* 49. Menochius *lib.* 3. *præsumption* 4. *num* 9. Ludouis. Lucens. *decis.* 8 *n.* 1. Farinac. *fragment. p.* 2. *liet. M. num* 87. Giurba *cons.* 28. *num.* 10. Sanchez *de matrimonio lib.* 4. *disp.* 5. *cap.* 5.

Sufficit enim probabiliter dubitare de offen-
5 sione, vt defensione † quis licitè vti valeat, *l. si quis fumo, §. quod dicitur, ff. ad leg. Aquiliam, l. habitatores. §. iterum, ff. locati, & ibi glossa verbo verè*, & communiter scribentes super illa, text. *in l. hac stipulatione, ff. de damno infecto, l. interpositas, C. de transactionibus*, Innocentius *in cap. si vero de sententia excommun. num.* 2. Bald. *in cons.* 364. *num.* 5. *vol.* 3. Angelus *in §. ius gentium, num.* 9. *instit. de iure naturali*, Aretinus *in cons.* 14. *num.* 18. Thomas Gramatic. *decis.* 5. *& in dec.* 18. *num* 16. Silua *nuptial lib.* 2. *num.* 119. Alexander de Neuo *in cons.* 12. *num.* 5. *cum sequentibus*, Brunus *cons.* 82 *num* 5. *volum.* 1. Burgos de Paz *in cons.* 25. *num. fin.* & in proposito multis exemplis confirmat Hippolytus de Marsill. *in singular.* 325. *per totum, & in pract. §. diligenter, num* 42. Carrerius *in praxi titulo de homicidio. §. circa tertium, per totum*, Mongollon *in tractatu de his quæ metus, cap.* 2. *§.* 6. *num.* 1. vbi *num.* 3. Ampliat, etiam si effectus non sit
6 secutus, † vt probant iura superiùs citata, & Glos. *in cap bona el* 1. *de electione, verb. Metuebat*, Andreas Gaillius *in tractatu de pace publica, lib.* 1. *cap.* 2. *num* 6. & Gloss. *in cap ad Audientiam, verb. Causa de his quæ metus*, Thomas Gramatic. *decis* 5. *num.* 6. Nec est necessarium,
7 quod spectetur † initium ipsius effectus offensionis, vt patet ex dictis iuribus, & Doctoribus hactenus allegatis, & Philippus Franchis *in cap. fin. de appellation. num.* 9. Andreas Gaill. *l.* 1. vbi proximè *num* 5. *&* 6. Barthol. *in l. ex plagis, §. Tabernarius, ff. ad leg. Aquil. n.* 2. Alexander *in cons* 98. *num* 5. *cum sequentibus*, Pirrus *in l. nihil consensui, ff. de regul. iuris* Angelus *de malefic. verb. Et dictus Titius se defendendo, n.* 16. Carrerius vbi sup. Gramatic. *decis.* 5. *num.* 17. Suarez *allegat.* 23. *num.* 3. *&* 4. Mangollon vbi proximè *num.* 4. qui *num.* 7. latè probat, sufficere
visum armorum, † licet illis non vtantur habentes, & est text. optimus *in l.* 3. *§. qui armati, ff. de vi & vi armata*, ibi: *Sufficit enim terror armorum, vt videatur armis deiecisse.* 8

Et cum hoc retentionis † litterarum remedium fuerit inuentum ad defensionem, & obuiandum periculo (vt diximus) magis propriè præstatur defensio., & consistit in iniuriis & damnis inferendis, quàm iam illatis, tradunt Glossa *in cap. dilecti in verbo, defendere, de officio Delegat. lib.* 6. vbi Monach. *num.* 5. Franchis *num* 7. Dominic. *num.* 13. Azorius *institution. moral. part.* 2. *lib.* 5. *capitul.* 34. *quæst.* 7. *versicul. Si iterum quæras*, Molina *de iustitia & iure, tom.* 6. *disputat.* 29. *num.* 2. *versicul. Potest tamen in fin.* Frater Ludouic Miranda *in manuali prælatorum, tom.* 2. *quæst.* 47. *articul.* 7. *conclus.* 4 Erasmus à Cochier. *de iurisdict. ordin. in exemptos. part.* 1. *quæst.* 39. *num.* 13. Barbosa *in pastorali de potestate Episcop. tom.* 2. *allegation. num.* 34. Vbi affirmat quòd non solùm aduersos † violentias 10 manifestas illatas, sed etiam inferendas conseruatoribus potestas intelligitur concessa, quia propriè in vtrisque, licet magis propriè in inferendis violentiis, consistat defensio. 9

Qui quidem ibidem, *num.* 35. vlteriùs affirmat, iustam causam † esse & manifestam, vbi 11 violentia inferenda timetur, vt & benè agnoscunt Monachus *in dict. cap.* 1. *num.* 5. Ioannes Gutierrez *Canonicar. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. Sayrus *de censuris, lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 14. Suarez *tom.* 5. *de censuris, disputat.* 3. *sectione* 4. *à num* 4. *& disputat.* 20. *sectio n.* 1. *num.* 3. *cum sequentibus.*

Et ad defensionem suam dicitur factum, eo 12 ipso quod probatur † verisimilis timor, & periculum probabile Bertazol *cons.* 138. *sub num.* 24. *lib.* 3. Vulpella. *cons.* 7. *num.* 8. *& cons.* 78. *num.* 3. Mascardus *de probationibus, conclus.* 1126. *num.* 15. Iacobus Ayret. *in tractatu de homicidio necess. part.* 2. *num.* 54. *& num.* 55. Qui benè explicat, & declarat, an iste iustus timor debeat † pro- 13 bari iuramento partis asseuerantis ad suam defensionem fecisse, Gaspar. Cabal. *in additionibus ad constitut. Marchia. lib.* 4. *cap.* 54. *in verb. Ad defensionem*, Farinacius *de homicidio. q.* 125. *part.* 1 *n.* 51. & aliis plurimis Didac. de Mario. *in addition. ad Thomam Grammatic. decis.* 5. *num.* 2. Et contra paratum ad offensam potest † quis li- 14 citè præuenire defensionem, plurimos Doctores allegat Marius Giurba *cons.* 84 *num* 18. & sub *num.* 16. quod sufficit periculum offensionis,

Nemo enim tenetur expectare actualem offensam, ac inde se defendere, † sed potest licitè, 15 vbi probabile periculum offensionis adest; se omni defensione præuenire, atque damno & periculo obuiare, Panciroius *cons.* 67. *n.* 9. Barcius *decis.* 141. *num* 2. Scaccia *de iudiciis c.* 46. *n.* 42. Aldouinus *cons.* 10. *n* 193. Bertazol. *cons. crim.* 11. *n.* 2. & ex aliis multis Doctoribus firmat Marius Giurba *cons.* 84. *n* 19. Quare legitimè procedit praxis, & stylus Tribunalium Regalium in admittenda quærela retentionis, & expedienda ordinaria prouisione ante vim effectiuè, & actualiter illatam, quando de ea inferenda probabi-

liter

liter timetur, maximè cum semper istæ litteræ
publicæ vtilitati damnosæ soleant maximo cum
secreto perduci, maximáque cum cautela oc-
cultari, & eadem mox, & furtiuè exequi, præ-
cauendo & fugiendo remedium hoc salubre re-
tentionis, quo interesse habentes ea manifesta-
tione litterarum possent se muniri, & vti ad eui-
tandam executionem earum, & illam impe-
diendam. Ex qua etiam praxi vtile aliud con-
sequitur ex apprehensione huiusmodi litterarum
antequam executioni mittantur, ne in illud in-
cidamus inconueniens obstans executioni, &
perfectioni decreti Regij retentionis, de quo
abundè tractauimus suprà *capitul.* 10. *per totum.*

Allatis igitur litteris in Senatum (a quo pro-
16 uisio ordinaria † dimanauit) diligenter quæsi-
tis, & vndique ablatis per Ordinarios Iudicij,
suósque iuris tramites hinc inde auditis allega-
tionibus, & defensionibus vtriusque partis, ac-
curatè examinatur causa in Senatu à principio
proposita, an sit vel non legitima ad huiusmodi
retentionem litterarum petitam impertiendam,
& concedendam; vel fortè, iustè denegandam,
iterúmque atque iterum, scilicet, per supplica-
tionem ad eundem Senatum visis, & reuisis
à se gestis super eodem examine, antequam
perueniatur ad decretum affirmatiuum vel ne-
gatiuum super eâ lem litterarum retentione po-
stulata, prout quotidie obseruat stylus & pra-
cticatur in omnibus supremis Regiis Tribuna-
libus, ad quæ hæ causæ vehuntur, & exami-
nantur pro tollenda violentia ex harum littera-
rum executione oriunda.

Et quamuis tamen hoc fieri potuisset extra-
17 iudicialiter, † adeò quod sufficiat extra iudicia-
lem informationem adhiberi, cùm etiam in fi-
nem, ad quem fit & adhibetur, non sit necessaria
iurisdictio, prout vtrumque probauimus hac 1. *p.*
cap. 1. *à num.* 150. *cum sequentibus, versic. Maxi-
mè iuxta*, & latiùs *in c.* 8. *à num.* 19. *cum seqq.
vers. Comprobatur vlterius*, & suprà vbi de hoc
videre poteris planè & pleniùs.

Atque insuper etiam ex ea simili doctrina
18 comprobatur; nam conseruator (veluti † etiam
Princeps dicitur conseruator vassallorum suprà
capitul. 1. *hac* 1. *part. à num.* 95.) licet non pos-
19 sit cognoscere iudicialiter, † nec vti iudiciali
indagatione iuxta text. *in cap.* 1. in hæc: *Sta-
tuimus, vt conseruatores, quos plerumque concedi-
mus, à manifestis iniuriis & violentiis defende-
re possint quos eis committimus defendendos, nec
ad alia, quæ iudicialem indagationem exigunt
suam possint extendere potestatem, &c. & cap. fin.
de officio Delegati lib.* 6. Possunt tamen ad sui in-
structionem aliquam causæ cognitionem adhi-
bere super manifestis violentiis, vt latè probat
Ioannes Petrus Moneta *in tractat. de conseruato-
ribus, cap.* 7 *à num* 76. *cum sequentibus.*

Tamen ex pluribus motus iuris rationibus
20 † Senatus omnimodam adhibet causæ cogni-
tionem per longum examen, tùm quia licet ad
solam sui ipsius Senatus instructionem suffice-
ret informatio extraiudicialis, & absque par-
tium citatione, etiam quando informatio ipsa
extraiudicialis sit sumenda per testes, vt post
magnam Doctorum cateruam diximus *de Re-
gia protectione* 1. *part. cap.* 1. *à num.* 215. *&
sequentibus, & cap.* 2. *à num.* 137. *& su-
periùs.*

Nihilominus tamen cùm ista informatio ad
cognoscendam legitimitatem † causæ retentio- 21
nis, non tam ad sui ipsius Senatus instru-
ctionem fiat, sed & principaliter ad instructio-
nem summi Ecclesiæ Principis & Præsulis, non
contentatur Senatus ipse illam leuem adhibere,
ne forte temerè faciat, sed omnimodo certam
remittere, & veracem possit Sanctissimo, iux-
ta illud Plinij Secundi, *lib.* 1. *epistola* 20. *præua-
ricatio est, transire dicenda, præuaricatio etiam cur-
sim, & breuiter attingere, quæ sint inculcanda,
& repetenda.* Et quia in re tam graui, non est
fidendum † de vno vel altero teste super legiti- 22
mitate causæ testantibus, vt eleganter conside-
rauit Præsul Couarruuias *in practicar. capitul.*
35. *num.* 6. ibi: Quod non aliter percipi valet,
quàm per delationem omnibus numeris absolu-
tam, &c. videndus in toto, *num* 6. cuius me-
minimus suprà *cap.* 3. *num.* 1. *& sequentibus.*
Ac ideò ne vllo modo veritas occultetur, frau-
que aliqua interueniat, auditis partium allega-
tionibus fit examen. Indecens quippè foret
tanti Senatus causam vti legitimam proponere
Sanctissimo, quæ postmodum incerta, & inu-
tilis detegeretur, atque ideò etiam authoritatis
suæ conseruandæ causâ Senatus ipse omnem
adhibet diligentiam, vt quid certius sit inno-
tescat, & ad Sanctam Sedem legitimè referre
valeat instruendam, & informandam de reali
& verâ causâ suspensionis litterarum, & de eius
legitimitate indicante scandalum aliter oriun-
dum, vel aliud simile damnum notabile præ-
cauendum, ne de Senatus intentione & animo
sincero, & purissimo dubitetur, neque præsu-
matur, velle sub ficto prætextu violentiæ tol-
lendæ litteras detinere, & earum executionem
impedire, sub qua intentione retentionem ve-
tat Bulla Cœnæ Domini, *cap.* 14. prout latiùs
diximus suprà *cap.* 5. per totum, vbi ex alia
diximus per eam solùm tolli fictum prætextum;
propterea de hac causa plenè cognoscere vult
ad prædictum effectum, & vt supplicationis iu-
stitia coram Sede Apostolica prosequendæ clarè
pateat, ne ficta videatur, aut præsumatur.

Tùm etiam, quoniam in hac cognitione ni-
hil † concurrit spirituale, nec respectu medio- 23
rum, nec respectu finis, ad illum quippè dum-
taxat finem adhibetur hoc remedium, vt
omnis cesset violentia, ex qua frequenter ori-
tur † scandalum, & quies publica turbatur, vt 24
sæpè in hoc tractatu diximus *capitul.* 1. *& sequen-
tibus*, & signanter sic asserunt Simanchas *de
Catholicis institution. tit.* 45. *de pœnis, num.* 34.
& 35. Ferdinandus Vasquez Menchaca *contro-
uersiar. vsufrequent. lib.* 1. *capitul.* 41. *à num.* 19.
cum sequentibus, Cenedus *lib.* 1. *collectan.* 5.
num. 4. Pater Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis
claue, capitul.* 15. *§.* 3. *& capitul.* 16. *§.* 2.
Azebedius *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 2. *Recopilationis*,
propè finem, qui rectè loquitur de hac vio-
lentia.

Et post Couarruuias, Zeballos, & Oliba-
num nouissimè idem firmat D. Ioannes del Ca-
stillo *in tractatu de tertiis, cap.* 41. *sub num* 182.
Et eleganter etiam post alios plures dixit expres-
sè Pater Villalobos *in summa, tractat.* 17. *de la
descommunion, difficultate* 21. *num.* 4. & ferè om-
nes Doctores de retentione Bullarum tractantes
(quos in vnum congessimus suprà hac 1. *part.
cap.* 2. *à principio*) eam fundant in violentia, quæ
oritur ex executione quarundam litterarum
Apostolica

Apostolicarum, vbi aliqua adest causa legitima
ad retinendum, & constat in Bulla Cœnæ Domini, c. 4. ibi: *Prætextu violentiæ prohibendæ, &c.* &
est *l. 81 tit. 5. lib. 2. Recopil. in addition. 3. tom.*

Quæ quidem violentia, atque scandalum (super quibus dumtaxat cadit Senatus cognitio)
25 nullam † continet spiritualitatem, sed totum
est merè temporale absque vmbra spiritualitatis, imò iuri spirituali omnino aduersarium est,
cùm contra præceptum fiat diuinum, à quo omnino & violentia, & scandala reprobantur, vt
patet *cap. 1. & cap. 4. hac 1. part.* nam delictum
violentiæ contrarium est, & odiosum omni iuri
præsertim naturali, *l. secundùm naturam, ff. de condiction. indebiti, si quis in tantam, C. vnde vi,*
Mascardus *de probationib. conclus.* 1416. *num.* 4.
Nam si defensio contra violentiam prouenit à
iure naturali, ergo ipsa violentia erit contra ius
diuinum & spirituale, cùm idem operetur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, & contrariorum eadem est iuris dispositio & ratio ex vulgaribus axiomatibus.

Et quoniam omne illud quòd in ius naturale,
26 aut diuinum † committitur, in omnium tendit
iniuriam, & violentia illata dicitur, prout abundè ostendimus sup. *in cap. 1. n. 176. & n. 164. & sequentibus, & num. 186.* Quæ violentia & scandalum etiam perpetratum à Clerico, aliquam
non includit spiritualitatem, vt dicit Olascus
decision. 180. *num.* 17. quem referens sequitur
Marius Giurba (loquendo in scandalo facto à
Clericis in Republica) *in consil. 49. num. 16. ad medium.* Quia omne delictum de per se temporale est, solúmque ratione personæ ad hoc, vel
illud iudicium & iudicem spectat, Pereira *de manu Regia, part. 2. capitul. 42. num. 8.* Antonius
Diana *resol. moral. 4. p. tract. de immunitat. Ecclesiarum 1. resolut. 6. ad princip.* Et hæc violentiæ cognitio nihil tendit ad punitionem personæ illam perpetrantis.

Non enim hæc adhibetur cognitio alio fine
27 quàm tollendi † violentias, non autem ad reuocandum, vel annullandum litteras Apostolicas, vel cognoscendum, aut terminandum super
iure ex litteris orto (absit à iam Catholico
Principe nimis obediente Sanctissimo Patri) sed
dumtaxat, vt interim dùm recurritur ad Sanctam Sedem Apostolicam mediante humili supplicatione pro remedio Reipublicæ, detinentur litteræ in Senatu, ne interdum cum scandalo exequantur auiacter, vt probant omnes Doctores suprà *capitul. 2. à principio* citati. Agitur
28 enim tantùm de quodam damno † externo, &
præiudicio publico, non contento intrinsecè in
ipsis litteris, nec in voluntatem & intentionem
concedentis cadente, sed ortum extrinsecè ex
praua suggestione petentia, & eius importunitate, & ab ea causatum.

29 Quod & mirabiliter † considerauit Pater
Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue, capitul. 19. §. 3. in glossa, littera F.* In hæc: & Iudices auditis aduocatis visum processum diligenter examinant, non vt decidant principalem causam
Ecclesiasticam tanquam Iudices; sed examinant
de aliis, vt explorent, an sit violentia, de qua
30 principaliter † cognoscunt, & qui habet ius ad
cognitionem circa finem pro bono communi, habet ad media proportionata, vt auferatur vis.

Atque idem firmat in terminis Episcopus
Antuerpiensis Ioannes Malderus *in part. 2. quæstion. 96. articul. 4. fol.* 407. dicens, quod Rex,
qui potest defendere & tollere violentiam; potest etiam illa media adhibere, sine quibus defensio præstari non potest, referens sequitur
Diana *resolution. moralibus, tractatu de immunitate Ecclesiast. resol. 14. vers. Sed ego in controuersia tam graui.* Addens, quòd inspectio actorum ipsa non est actus iurisdictionis.

Media etenim proportionata ad hunc finem
consequendum pariformiter † sunt merè temporalia, consistentia dumtaxat in facto, ex quibus quidem detegitur vis, & scandalum, nam 31
si agimus de retinendis litteris impetratis ab externo non originario, † nec naturali horum Regnorum; cognitio & examen Senatus cadit 32
dumtaxat super mero facto temporali: an impetrans sit exterus, vel naturalis & originarius
horum Regnorum, quod quidem examen incapax est vmbræ spiritualitatis.

Si quærimus, an litteræ impetrantur in derogationem † iurispatronatus Regij, aut laicorum, examen dumtaxat cadit super mero facto, 33
nam quem possidere, vel in possessione esse,
† quæstio est meri facti, non iuris, vt ex aliis 34
in similibus terminis diximus *de Regia protectione 4. part. capitul. 14. num. 77.* Et quod possessio etiam rei spiritualis sit facti, & in facto
consistat, quàm plurimos congessit Augustinus Barbosa *in tractatu de iure Ecclesiastic. lib. 1. capitul. 49. §. 2. num. 172. & num. 176.* Quapropter etiam super possessione turbata, etiam
rei spiritualis cognoscere posse † sæcularem, 35
tanquam merè temporali ad finem tollendi
violentiam, latè post magnam Doctorum
catervam firmauit Iacobus Cancerius *variarum resolution. lib. 3. capitul. 14. de manutentione à principio*, & præcipuè *à num. 6.* &
Nos alibi, & multi alij quos in vnum cumulauit Barbosa *dict. num. 172. & 173.* licet ipse à
communi Doctorum, & ab vniuersali praxi declinauerit.

Et eodem modo in tollenda vi, quæ fit ordinario, dum turbatur † & aufertur sua iurisdi- 36
ctio contra decretum Concilij Tridentin. *in cap. causæ omnes*, nudum tantummodò factum
cadit, dùm examinantur litteræ per solam oculorum inspectionem, an subscriptæ sint vel non,
eò quòd in prima instantia veniunt commissæ
non ordinario, sed alteri executori, sine subscriptione propriæ manus Sanctissimi. Quod
est merum factum consistit enim † hæc subscri- 37
ptio in ipsa manifactura subscribentis, prout in
specie probauimus infrà *capitul. 30. §. 2. versicul. Nec hæc solemnitas à num. 16. cum sequentibus, & ferè per totum §. & capitul. 6. à num. 26. cum sequentibus, part. 2.* quod quidem omnino est
longè extraneum & alienum ab spiritualitate,
quoniam non disceptatur de viribus iurisdictionis, nec de eius iure; sed tantum de dicto facto,
an commissio facta sit alteri cum dicta subscriptione, ita vt dumtaxat inquiritur in Senatu,
an illud factum consistens in manufactura Papæ
absit à commissione auocatoria primæ instantiæ, vel in ea legatur oculariter, supponentes
Senatores ius constans, & indubitabile resultans ex ipso facto & manufactura, de qua sola
dubitant & perquitunt an intercesserit in rescripto directo alteri Iudici delegato, iuxta quæ
abundè infrà *cap. 30. cum suis §§.* maximè *in § 5.*

&

& eadem part.2. cap.6. à num. 14. cum multis se-
quentibus.

Et sic de aliis cæteris incidentibus io articulo
38 principali † retentionis, in quibus non disce-
ptatur etiam de mero facto ad declarandum su-
per ipso, sed solùm declaratur super violentia
principali tollenda, mediante retentione, & hu-
mili ad Sanctissimum supplicatiooe, provt pra-
xis quotidiana ostendit.

Certi namque iuris est, & verissima opinio
39 Doctorum à nemine † ferè impugnata; quòd
de facto rei etiam spiritualis incidente in cau-
sam principalem possit licitè iodex laicus quili-
bet cognoscere, & tractare, vt apparet ex ma-
gna illa Doctorum copia, quos in his, de qui-
bus nunc versamur terminis, congessimos suprà
cap.8. à num. 25. cum sequentibus, versicul. Ex
qua doctrina rectè, &c. Et alij plurimi ab eis-
dem relati, qui benè distinguunt, quando con-
40 trouersia † incidens sit ioris, vel meri facti, &
Nos tetigimus etiam ibidem, provt etiam post
plurimos Doctores pulchrè explicat Giurba *in*
consil. 80. *num.* 32. Antoninus Amato *variarum*
resolution.lib.2. resolution.63. num.2. & copiosiùs
*num.*11. vbi plurimos Doctores cumulat, *& in*
*resolut.86. à num.*61. & per tres columnas ma-
gnam Doctorum cateruam congerit ad hoc,
quod de facto rei spiritualis cognoscit iudex lai-
cus, quibus in locis benè etiam explicat, qualis
dicatur quæstio facti, qualisvè iuris, & in quo
vtraque consistat, & differat, ad quæ ioca te
remitto, & hunc eundem discursum in his no-
stris termiois rectè considerauit Cenedus *q. 47.*
à num.16. & Nos exactè *in tract. de Regia prote-*
ction.1. p. cap.1. prolud. 5. per totum, & signan-
ter à num.217. cum seqq.

41 Et cum(vt sæpè probaoi † eoidenter *in cap.1.*
de Regia protectione, & hac 1. p cap.1.) ad Re-
gem vt protectorem Reipublicæ temporalis,
& Ecclesiasticæ pertineat omni iure defensiq
suorom vassaliorum, & licitè cognoscat de vio-
lentiis per quoslibet illatis, sicuti etiam in his
terminis retentionis probant omnes Doctores
citati sup. *cap. 2. à princip.* Sequitur per neces-
42 sariam consequentiam, quòd ad eundem † per-
tineat inquirere, an adsit violentia, cum aliter
sit impossibile; posse defensionem (ad quam
de iure naturali, diuino, & positiuo tenetur)
præstare, vt benè argumentatur Pater Henri-
quez *lib.2.de Pontificis claue c.19 §.3.in glos.lit.F.*
ibi: *Nec enim sine causa cognitione, quid potest*
in hoc remedia certum decerni, cùm impossibile sit,
quòd de particularibus iuribus, & factis partium
possit Senatus habere notitiam, &c. vt & Nos per
piura iura probaoimus *de Regia protectione, c.5.*
à num.95. cum sequentibus, 1. part. & num.58. &
à num.285. cum sequentibus.

Cui enim competit tractare de fine, compe-
43 tit etiam † tractare de mediis necessariis ad fi-
nem, secundùm Philosophum, *lib. 1. Ethico-*
rum, cap.1. & D. Thom. 2. 2. *quæst. 40. artic. 2.*
ad 3. vbi dicit, quòd omnis potentia tanquam
44 virtus, † ad quam pertinet finis, potest dispo-
nere de iis, quæ sunt ad finem. Quia media
45 sequuntur naturam sui finis, & ab eo † regu-
lantur, *l. oratio, ff. de sponsalibus,* & latiùs *dict.*
cap.2. à num.285. quibus & dicenda adde. Nec-
non singulares doctrinæ vrgent addoctæ sup.
à num.29. cum seqq. & superiùs.

Et cui conceditor consequens, concessum
etiam videtur † suum necessarium antecedens, 46
l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procura-
tor. l. qui proprio, §. qui alio, l. illud, ff de acqui-
rendo rerum dominio, l.2. §. inspectio. ff. quemad-
modum testamenta aperiantur, l.1. § 1. ff. si vsus-
fructus petatur. l. denique, §. interdum, ff. de
peculio, l. 2. ff. de iurisdictione omnium iud cum,
Menoch. *de præsumption. lib 4 præsumpt.68. n.6.*
Faussatius *de substitutionib. q 241. n. 67. q. 480.*
num.21. Surdus *decision. 7. num. 5* Gonçalez *ad*
regulam 8. Chancellaria, glos 3. num 53. Scobar.
de ratiociniis, capitul 25. num.11. Scaccia *de ap-*
pellationibus, quæst.2. num 26. in fin.

Quod ampliatur, etiam si consequens maius
esset † concesso, vt probant Zephalus *consil.406.* 47
num.2. volumin. 3. Alexander & alij citati per
Otozcum *in l. 2. de iurisdict. omnium iudicum,*
num 14 ponderantem *l.1. §. fin. & l. fin. de iuris-*
diction. omnium iudicum, & cap. 1. de officio De-
legati, & Gloss. celebrem *in l. cum proponas, C.*
de rebus creditis.

Et cum antecedens necessarium ad indagandā
violeotiam † huius generis sit, provt est cogni- 48
tio, & examen causæ legitimæ ad discerneodum
super retentione, atque etiam media sint legiti-
ma, & præcisa ad finem consequendum, cùm ali-
ter non constet, nec possit de eius veritate & le-
gitimitate; ideò ad probationem testium redu-
cenda erit ex hactenus dictis ad differentiam al-
terius generis violentiæ, quæ † versatur circa de- 49
lationem appellationis, & executionis sententiæ,
quæ violentia omnino notoriè ex actis ipsis ge-
stis à Iudice Ecclesiastico constat, ita vt alia ex-
teroa penitus excusetur probatio, vt latiùs dedu-
ximus *de Regia protectione 1.p.cap.c.2. à n.95. &*
pluribus sequentibus.

Quooiam licet vtrumq; violentiæ genus quoad
ad iustitiam recursûs ab vnâmet radice produ-
catur, & ab eodem priocipio detinetur, provt
abundè videre est ex *capitul.1. & sequentibus,* hac
1 p. & per c.1. & 2. in commentariis de Regia protect.
tamen quoad examen, & modum cognoscendi
differont, & diuersa vniuscuiúsque qualitas at-
tenditur, iuxta qoam cuilibet applicatur exami-
nis & cognitionis ille modus, qui aptior & con-
ducibilior visus fuit, & necessarius ad finem con-
sequendum, iuxta ea quæ in hoc *cap à n.16. & in*
dict. cap.2. à num.95. de protectione Regia.

Hinc ex hactenus validissimis fundamentis
cooteres assertionem incautam doctissimi Do-
min. Ioano. del Castillo *in tractatu de tertiis,* no-
uissimè edito *in cap.41. sub n 34.* dùm fortè diffi-
cultate pressus minùs attentè confundit vtrius-
que violentiæ terminos, & asserit, quod in hac
retentionis litterarum Apostolic. cognitione ni-
hil agitur per viam iurisdictionis, sed extraiudi-
cialiter per modum defensioois naturalis ad
tollendam violentiam; allegat ad id Zeballos,
Couarruuias, Oliuanum, & alios loquentes in
violentia ob non delatam appellationem, qui
longè diuersus est casus ab hoc retentioois lit-
terarum, vt modo dicebamus remissiuè pro fun-
damentis & ratione quæ nec militant nec pro-
cedere possunt in hac litterarum retentione in
qua examinatur causa ad eam decernendam, &
fideliter certiorandum Sanctissimum super eius
veritate, & reali existentia, quæ consistit in facto
merè temporali, & incidente in causam violētiæ

principalem, inxta latiùs hucuſqne comprobata, quæ ſi in mentem caderent tanti Doctoris, certò ſcio mutaturum ſenteotiam ſuam, quam obiter protupuit, & qnod ſi ea profeſſo dubium buc examinaret, attenderet praxim huius Supremi Conſilij, & Chancellatiarum, io quibus per ſuos & legitimos iutis, & Iudicij Ordinarij tramites cauſa tetentionis deducta examinatnt, & per vnam & alteram diffinitioam ſententiam terminatur, provt ſuperiùs annotauimus *à num. 16. & ſeqq.*

50 Claude igitur legitimnm hunc † diſcurſum, nam cum Regis ſit proprium officium, & regalia de violentia cognoſcere indiſtinctè in omnibus cauſis, & inter quaſlibet perſonas Eccleſiaſticas, cauſa tetentionis qnæ incidit, conſiſtit in mero facto, nihil babens ſpiritualitatis, atque etiam licet factum ipſum ſuper ſpiritualitate aliqua cadat; eiuſdem facti cognitio pertinere debet ad eundem Senatum (qui de violentia, & cauſa principali cognuſcit) etiam cum iuriſdictione, & exactà facti incidentis cognitiune, quæ dumtaaat verſatur ſuper re merè profana, & temporali, provt in hoc diſcurſu legitimè & de iure probatum reliquimus.

Hæc tamen probatio per teſtes multoties de-
51 negari ſolet in Senatu; † quoties cauſa quæ proponitur ad fundandam retentionem coofiſtit in iure tantùm, quia eum per iuris diſpoſitionem ſit articulus iam deciſus: nihil poteſt prodeſſe probatio, vt latiùs probauimus *in commentar. de Regia protectione 3. part. capitul. 6. à n. 63. cum ſequentibus*, quibus ad idem adde Mieres *de maioratu 3 part. quæſt. 15. num. 69.* Ferretus *conſil. 45.* Corſetus *quæſt. 1. num. 1. & 2. lib. 2.* Caſtillo *deciſion. Siciliæ 48. num. 4. 5. 6. & num. 8. & ſequentibus*, Millanenſ. *deciſ. 3. num. 158. & deciſ. 5. num. 9. lib. 1.* Æmilian. *conſ. 44.* Vincent. de Franch. *deciſ. 211. num. 12. & deciſ. 262. in fin.* Rouit. *in pracmat. poſt. prædictas. num. 9. & ſequentibus*, Anna. *ſingula. 470.* Amendula ad Franch. *dict. deciſion. 228. num. 15.* Ponte. *conſ. 59. num. 1. lib. 1.* Menoch. *de arbitrariis, lib. 1. quæſt. 54. num. 6.* Burg. *de laudem, part. 3. inſpection. 24. num. 17. & de modo procedendi ex arbritio. centur. 1. quæſt. 5. num. 5. 6. & ſequentibus*, Maſtrillus *deciſ. 125. num. 2.* Petrus de Gregorio *de iudiciis. cauſa. fundali. quæſt. 21.* Decianus *conſil. 17. num. 6. lib. 5.* Philippus Paſchalis *de viribus patr. poteſtat. part. 2. cap. 6. num. 7.* Inſtrigol. *ſingula. 873. num. 8. lib. 2. & ſandor. centur. 2. articul. 97. num. 23. cum ſequentibus*, Antonin. Amato. *variarum reſolution. tom. 2. reſolution. 63. num. 6.*

Nec qnando cauſa ipſa ab altera parte con-
52 fitetur, admitteoda † erit probatio alia per teſtes, vt diximus *in dict. tractatu de Regia protectione 3. part. dict. capitul. 6. num. 64. & ſequentibus.* Quia eum inter partes adſit concordia ſuper facto, de nihilo ſeruiret teſtium aſſertio & comprobatio.

53 Quia fruſtra ſpectatur res euius euentus † nihil poteſt operari, *l. quando, §. fin. ff. ad Velleianum, l. ſi quis ita ſcripſerit, ff. de hered. inſtituen. l. cum herodes, §. 1. ff. de acquirend. hereditate, l. non videtur, ff. de iudiciis. l. fin. C. qui admitt. l. ad probationem, C. de probationibus, cap. cum contingat. de officio Delegat.* Surdus *deciſ. 184. num. 8.* Franciſeus Molinus *de nuptiarum, lib. 1. comparatio. 10. num. 57.* Marſill. *conſil. 57. licet nudum, num. 17.* Tuſcbus *tom. 4. litter. F. concluſ. 520. num. 1.*

Et factum, qood non † releuat, fieri non de- 54
bet, *l. ad probationem, C. de probationibus*, Surdus *deciſ. 260. num. 5. cum ſequentibus, l. inbemus*, & ibi Barthol. *C. de ſacroſanctis Eccleſiis*, Menoch. *conſ. 351. num. 36.* Octauia Gloria *reſponſ. 1. p. 2. num. 180. in fin.* qui aiunt, quod nec etiam factum dicitur.

Quòd in his † terminis reperio, tenuiſſe Gun- 55
diſaluum de Paz *in praxi tom. 2. prælud. vltim.* qui poſtquam *à num. 1. cum ſequentibus.* Firmauit praxim buius retentionis præcipuè ad executionem Concilij Tridentini *in cap. 20. cauſæ omnes, ſeſſion. 24. de reformatione, ſub n. 11.* dicendo: *Poſt hinc inde partium & Regij Fiſcalis allegationes cauſam concludendam*, poſtmodum proſequitur in hæc: *Et ſi negotium in probatione conſiſtat, reperitur ad probationem per Conſiliarios Regios, & in eo proceditur viâ ordinariâ, donec ſententiam diffinitiuam proferant, ſed ſi in probatione non conſiſtat; ſtatim poſt allegationem partium proferunt ſuam ſententiam, qua vel pronunciat litteras Apoſtolicas retinendas eſſe, donec Summus Pontifex conſulatur & meliùs de veritate informetur, & interim earum executionem ſuſpendunt, & interdicunt ſub grauiſſimis pœnis, & comminutionibus, earum vſum impetrantibus, &c.*

Qua propter io articulis iuris, iis nempè, qui in iure dumtaaat, non etiam in facto conſiſtunt, non datur dilatio ad probandum, qnia cum partes ſunt concordes in facto, ita vt dumtaxat diſcordia conſiſtat in ſolo iure iuxta inoumerabiles Doctores ad id citatos per Aotonin. Amato. *variarum reſolution. lib. 2. reſolution. 63. à num. 11.* Ideò nec ad probandum admittuntur partes, nec eiſdem terminus conceditur, Millanenſ. *deciſion. 3. num. 156. & deciſion. 5. num. 9. lib. 1.* Inſtrigol. *ſingular. 173. num. 80. & 81. lib. 2.* Maſtrill. *deciſ. 125. num. 2. lib. 2.* Giurba *deciſ. 49. ſub num. 4.* ea Bellamera *deciſ. 317.* Romanus *ſingulari 519.* Antoninus Amatos vbi proximè *n. 5. & ſeqq.*

Facto igitur legitimo examine, & concluſa
cauſa inſpicitur † proceſſus in Senatu, & ſi co- 56
gnoſcitur ea co non adeſſe violentiam, nec damnum Reipublicæ inferri ex litterarum executione, nec ea ea induci aliquod periculum publicæ vtilitati, nec præiudicium notabile inferatur iuri tertio quæſito, atque ſic eeſſet violentia: ſtatim relaxantur litteræ, & decernit Senatos: *Que no ha lugar de retenerſe eſtas letras Apoſtolicas en el Conſejo, y que ſe entreguen à la parte, para que vſe dellas*; quia trepidauerunt timore, vbi non erat timor, iuxta Prophetam, *Pſalmo 13.*

Si autem iuſta, & legitima cauſa ſubſit ad
retentionem faciendam, † & ſuſpendendam lit- 57
terarum executionem ob vtilitatem publicam; datur in Senatu decretum iuxta caſuum varietatem. Namque aliqui † pertinent ad retentio- 58
nem, aliqui ad remiſſionem Ordinario, de quibus infrà latiùs *2. part. per totam*, & ſignanter *in cap. 26.* in priori caſu datur decretum, *Retienenſe eſtas Bullas en el Conſejo, para que no ſe vſe dellas, y la parte de N.* (petentis retentionem) *ſuplique dellas ante ſu Santidad*, vt poſſit Senatus dicere idem quod Imperator *in l. 1. C. de his qui*

propter

propter metum iudicis non appell. ibi: *Sacro enim comitatu nostro timere nihil potuisti.*

In secundò autem casu, vbi datur remissio litterarum, ita solet concipi decretum: *Entreguense estas letras (ò Bullas) à la parte, para que vse dellas delante el Ordinario.* Attenta tamen iuridica distinctione, de qua copiosè *in dict. cap. 36. infrà 2. part. per totum.*

Si autem hæc remissio petatur in Senatu directè, ortà competentià inter conseruatorem
59 † alicuius personæ, aut Collegij & similium,
vel inter Nuntium, Archiepiscopum, vel alium
(volentem cognoscere & tractare causam in
prima instantia) & Ordinarium certantem ad se
pertinere cognitionem ex dispositione Concilij
Tridentini *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* Tunc
quando directè pro conseruatione, & executione
dicti Concilij recurritur principaliter ad
Senatum supremum (cuius hæc violentiæ cognitio
priuatiua est, vt latiùs deduximus *cap. 14.*
60 *hac 1. part.*) Tunc solet Senatus † ita decernere,
& decretum concipere: *El juez conseruador, ò
el Nuncio, &c. En conocer y proceder en esta
causa haze fuerça, y se remite la causa al Ordinario*; quo quidem decreti genere dumtaxat vtitur
Senatus supremus tanquam Concilij protector
in hoc casu speciali.
61 Nam cum non adsint † litteræ Apostolicæ,
vt possit simplex consuetum decretum (*entreguense estas letras à la parte para que vse dellas delante el Ordinario*) dari, nec etiam si adsint litteræ Nuncij, vel alterius Archiepiscopi, quia cùm careat potestate (stante clausula irritante, & annullatiua omnium actorum de qua in dict. Tridentin. decreto) commissio est nulla ipso iure, *ex l. vnica, C. qui pro sua iurisdiction. dare, darivè possunt*; ac ideò nihil est, quòd possit remitti Ordinario, vt ea commissione vti possit impetrans, iuxta quæ copiosè in comprobationem, *dict. l. vnic. congessimus de Regia protectione 4. part. cap. 6. à principio, & à num. 30.* ac propterea necesse fuit in Senatu variari decreti modum, & prædicto termino illud concipere, *Que en conocer y proceder haze fuerça, y se remite la causa al Ordinario.* Non tractamus
62 modò de alio simili decreto, quo omnia † cætera Tribunalia Regia suprema vti possunt, &
vtuntur quotidie, nempè quando Iudex Ecclesiasticus cognoscere intendit de reo merè laico, & super re merè profana, quia tunc etiam datur in omnibus hoc decretum, *Que el Iuez Ecclesiastico en conocer, y proceder haze fuerça, &c.* Quo dumtaxat casu possunt cætera Tribunalia decretum hoc ita concipere.

Quare cum cætera Tribunalia ipsa non pos-
63 sint cognoscere † de hoc genere violentiæ pro
obseruatione, & executione Tridentini, & ab
eisdem totaliter sit auocata potestas, nec oppressis permissa facultas ad dicta Tribunalia (præter hoc supremum Concilium) recorrendi, vt latissimè probauimus *dict. cap. 14. à num. 26. cum sequentibus, hac 1. part.* ad effectum directè
64 remittendi † causam Ordinario: sequitur, vt
nullo modo possint vti hoc genere decreti (*en conocer y proceder*) Sed quando ad eadem Tri-
65 bunalia recurritur ortà competentià † inter aliquos Iudices, à quibus emissa appellatio extitit: decernunt dumtaxat simpliciter, quis facit vim in non deferendo appellationi, quisvè illam non facit, delationem denegans, iuxta quę abundè deduximus *de Regia protectione 2. p. cap. 10. per totum*, vbi latè quemadmodum concipienda sint hæc decreta Tribunalis, orta competentia inter aliquos Iudices Ecclesiasticos, à quibus vel ab vna parte, vel ab vtraque à singulis Iudicibus, vel ab vnu tantùm appellatio interposita fuit: videbis.

Et hæc omnino attende, quia ex hoc genere decreti supradicto (quo solus hîc Senatus supremus vtitur in hoc peculiari casu dumtaxat, 66
ex specialissima ratione dicta) multos † vidi deceptos, & illo velle vti indistinctè in aliis casibus competentiæ, minimè attendentes, quòd solùm Senatus supremus illo vtitur, quando dictà competentià ortâ, ad illum recurritur pro executione Concilij, qua facultate cætera Tribunalia priuata sunt ex clausula legis auocatiua, vt latè *in dict. capitul. 14. suprà hac 1. part.* diximus.

Quando autem generaliter in omnibus Tribunalibus oppressus simul vtitur vtroque remedio violentiæ, puta intentando Bullarum reten- 67
tionem, † & cumulando querelam violentiæ, vt deferri mandetur appellationi interiectæ ab executore iam procedente earumdem virtute, variis modis concipi solent decreta, prout abundè diximus, & formulas proposuimus *sup. hac 1. part. cap. 11. conclus. 1. & sequentibus*, vsque ad finem, quæ hîc supplere poteris.

Maior tamen se offert soluenda difficultas,
quando ad Tribunalia inferiora Regia, Chan- 68
cellarias, † & Audientias recurritur hac simultanea querela; nempè petendo directè causam ex decreto Tridentin. & eius obseruantia remitti Ordinario, & simul decretum violentiæ ob non delatam appellationem emissam ab executore procedente derogando primæ instantiæ eiusdem, cùm ad hunc effectum dumtaxat diximus superiùs *d. cap. 14. à num. 26. cum sequentibus*, posse hæc Tribunalia de hac violentia cognoscere simpliciter; quæ autem directè tendunt ad conseruationem protectionem & executionem Concilij Trident. remittendas esse præcisè huic supremo Consilio ibidem deduximus, & expressè decidiitur, *in l. 81. tit. 5. De los Presidentes. lib. 1. Recopil. in 3. tom.* ibi: *Y que las dichas causas vinieren à las dichas Audiencias, se remitan a los del nuestro Consejo, &c.* quam ibidem citauimus.

Cui facile occurres, si coniungas resolutio-
nes, quas apposuimus † superiùs in duobus ca- 69
pitibus 11. & 14. Etenim si visis in Audientia Regia omnibus actis reperiatur, iudicem violentiam fecisse in non deferendo appellationi; rectè poterit Tribunal illud ita dare decretum, *deferat, & reponat*, circa remissionem petitam Ordinario remittere statim causam ad supremum hoc Consilium cognoscendam, & terminandam, cui nihil obstat prædictum Tribunalis decretum
violentiæ, tùm † quia procedit in casu sibi per- 70
misso, & separabili, tùm etiam quia ex eodem decreto facilior redditur exitus, & expeditio causæ & articuli remissi, quia repositione mediante, faciliùs exequitur decretum Consilij Regij, quo remitti decernit causam Ordinario, ad latè tradita *in cap. cùm teneamur de appellationibus*; quia
res redditur integra iuxta † quæ abũdè diximus 71
sup. cap. 11. à num 16. cum sequentibus in secunda conclusione, *& conclus. 3. a num. 18. & in cap. 10. à num. 89. vers. Mihi in dies*; vbi per multos

numer. sequentes: quæ vlteriùs repetere non
licebit.

Si autem inspectis in eodem Tribunali omni-
72 bus actis, † reperiatur iudicem vim non fecisse
in deneganda delatione appellationi emissæ,
subsistere debet Tribunal, & nihil super eadem
vi, & articulo decernere; sed totam causam re-
mittere ad hoc supremum Consilium. Quoniam
ex decreto, *Vim non fieri*, maximum oritur in-
conueniens impedimentum executionis decreti
huius supremi Senatus super remissione facien-
da ordinario, de quo latè diximus sup. *cap.* 10.
à principio, & per totum, & quia potest Iudex
delegatus virtute huius decreti prosequi causam,
& partem obtinere executoriales, ex quibus
postmodum decretum Senatus paritur magnam
difficultatem iuxta quæ diximus, *cap.* 11. *sup.
conclus.*2. *& conclus.*3.

Vnum tamen generale omnino necessarium,
73 & præcisum in † hac materia retentionis Bulla-
rum Apostolicarum non omittamus, vt eùm in
cognoscenda & discernenda causa legitima vt
illæ retineantur, sit positum à iure iusto arbi-
trio discreti Senatoris, vt copiosè deduximus
suprà hac 1. *part. cap.*9. præcipuè *à num.*13. *cum
sequentibus, vsque ad finem, vers. Quibus tamen,
& aliis*; vt semper Tribunalia Regia in hoc ar-
bitrario remedio præ oculis habeant (vt asso-
lent) & exhibeant debitam reuerentiam Sanctæ
74 Sedi Apostolicæ † & Bullæ in Cœna Domini,
ne facilè ex excessu immoderatæ & indebitæ
defensionis, in eiusdem censuras incidant, ne-
que hoc saluberrimo remedio ad præsidium in-
nocentium inuento immoderatè abutantur, cum
defensio hæc debeat adhiberi cum moderamine
inculpatæ tutelæ, hoc est seruata semper in
75 omnibus † reuerentia Sedis Apostolicæ, vt post
multos Doctores in terminis diximus *de Regia
protectione* 1. *p. c.*3. *à num* 6. *cum seqq.*

Omnis enim defensio tunc dicitur permissa
76 iure naturali, & gentium; † quando præstatur
cum moderamine inculpatæ tutelæ, eo tamen
non habito; defensio ipsa punibilis est, & cul-
pabilis, provt latè probant post magnam Do-
ctorum cateruam Prosperus Farinacius *in praxi.
crimin. de homicidio, quæst.*125. *à n.*330. *cum mul-
tis sequentibus*, quam plurimos alios Didacus
Mari. *in additionib. ad Thomam. Grammatic. de-
cis.*5. *num.*4. *&* 5. Mongollon. *de his quæ metus*,
*cap.*8. §.1. *num.*7. Cauccrius 2. *part. tom.*1. *c.*10.
*à num.*40.

Quia eum moderamen hoc inculpatæ tutelæ
procedat ab eodem principio, & iure naturali
77 & gentium, † sicut & ipsa defensio, iuxta ve-
riorem opinionem, quam contra alios firmauit
Fortunius Garcia *in l. vt vim, num.* 1. *vers. Ex
hac ipsa natura, ff. de iustitia & iure*, & latiùs
*num.*3. *&* 4. vbi pluribus Doctoribus hanc sen-
tentiam defendit *num.*11. *&* 13. Declarat Bolo-
gnet. in eadem *l. vt vim, num.*34. vbi plenè pro-
sequitur, *& num.* 63. Turrecremata *in cap. ius
naturale, num.*23. *distinction.*1. Iacobus Boulen.
*in repetitione. l. Capitalium, §. famosos, num.*134.
*in fin. & num.*135. *&* 136. *&* 148. *de pœnis*, Fa-
78 rinacius *de homicidio, quæst.* 125. *num.* 334. se-
quitur, quòd † non adhibito hoc moderamine
inculpatæ tutelæ fiet contra ius naturale &
gentium, & cessabit in Senatu penitùs funda-
mentum defensionis permissæ.

Moderamen tamen hoc tunc in defensione
dicitur seruatum, quando † id fit, sine quo vio- 79
lentia aliter tolli non poterat, *l. sciendum, §. qui
cum aliter, ff. ad legem Aquiliam, l.* 1. *C. vnde
vi*, Gramatic. *cons.*63. *num* 3. Instrigol. *cons.*15.
*num.*34. Bartius *decis. Bonon.*181. *num.*3. Mascar-
dus *de probation. conclus.* 1126. *num.*19. Farinac.
*dict. q.*125. *num.*330. *cum sequentibus*, vbi quod
moderamen inculpatæ tutelæ consistit in tribus
† circa modum, tempus, & causam, vbi singu- 80
las particulas latè prosequitur, & ex aliis Dida-
cus de Mario. *in addition. ad Thomam Grammat.
decis.* 5. *num.* 4. *& sequentibus*, quæ adde ad ea
quæ diximus in his terminis *de Regia protectio-
ne* 1. *p. cap.*2. *à num* 185.

Quare maximè Senatores euigilare debent,
ne † calumniosè, & frustratoriè quem vti per- 81
mittant hoc salubri remedio, ad finem dumta-
xat vexandi aduersarium, & detinendi, ac dif-
ferendi causam principalem, quod quidem in
specie abhorrent Doctores omnes de hac reten-
tione Bullarum tractantes, quos in vnum con-
gessimus sup. *cap.*2. *à princip. hac* 1. *part.*

Ideircò si ex causa friuola † deducta in Sena- 82
tu ad hanc retentionem consequendam hæc in-
tentio partis deducatur; omnimodo debet Se-
natus condemnare calumniantem in omnibus
expensis, provt ex pluribus Doctoribus in his
terminis loquentibus probaui & animaduerti *in
tractatu de Regia protectione* 1. *part. cap.*3. *à n.*238.
cum multis sequentibus; quò te remitto, & insuper
vbi etiam in his terminis Flores de Mens *pra-
cticarum quæst. lib.*1. *c.*12. *n.* 8. *ad fin.* & Azebed.
*in l.*3. *tit* 6. *lib* 1. *Recopil. in fin.* Quæ quidem ex-
pensarum condemnatio multum prodesse pote-
rit, ne cum tanto periculo quis abutatur hoc
remedio, consulitur quieti litigantium, & eorum
sumptibus, & laboribus, necnon Senatuum exo-
neratio suboritur, & vt tandem omnes cognos-
cant ausum temerarium habere vindictam.

Et vt cognoscatur quanta iustificatione pro-
cedit Rex noster in harum † Bullarum reten- 83
tione, decreuit Senatus hic supremus, vt nul-
latenus tradatur parti intentanti Bullarum qua-
rumlibet retentionem prouisio ordinaria, quous-
que præstet fideiussorem soluendi omnes expen-
sas alteri parti, si reperiatur sua relatio sinistra,
atque etiam vt relinquat procuratorem, cum
quo prosequi possit retentionis cognitio ad eui-
tandam fraudem, deprauatámque intentionem
partis differre curantis & ambientis cognitio-
nem hanc, ne impetrans queat suis litteris vti,
& in longum protrahatur & cunctetur ipsarum
debita executio.

Circa quæ duo sunt decreta Senatus cum
consulatione † Regis *anni* 1545. quod est *in lib.*2. 84
*decretorum, fol.*3. *& in quaterno decretorum est* 5.
decretum in ordine in hæc statuens. En la Villa
de Valladolid à veinte y quatro dias del mes de
Abril de 1545. años, los Señores Præsidente y
Oidores del Consejo de sus Magestades, man-
daron, que las cartas que de aqui adelante se
despacharen en Consejo, para traer Bullas so-
bre el patronazgo Real, ò patronazgo de le-
gos, ò por derecho de estrangero, ò beneficio
patrimonial, que el Escriuano del Consejo que
las diere, antes que la entregue à la parte, to-
me dèl fianças, que sino pareciere ser cierta la
relacion que haze; pagarà à la otra parte todas
las costas y daños que se le recrecieren, è que-
de citado para los autos del pleito, y que sino
tomare

tomare la dicha fiança, è dexare poder y procurador estado, que el Escriuano del Consejo que lo despachare lo pague de su casa. Castillo.

Alterùm decretum hanc dispositionem con-
85 firmans, † & extendens ad retentionem Bullarum in contrauentionem *Concilij Tridentin* & ad alium quemlibet casum pertinentem ad hunc recursum retentionis intentatum, est *in eodem quaterno decretorum Consilij* 85. quòd ita disponit: En la Villa de Madrid à tres dias del mes de Iunio de 1580. años, los Señores Præsidentes, y del Consejo de su Magestad, mandaron, que de aqui adelante se guarde y cumpla el auto proueido en Consejo en 24 de Abril del año de 1545. en que se mandò, que quando se despachare alguna prouision para traer Bullas sobre patronazgo Real, ò patronazgo de legos, ò por derecho de estrangero, ò beneficio patrimonial, el Secretario que la diesse, tomasse fianças de la parte que la lleuasse, que si la relacion que hazia no era cierta y verdadera; pagaria à la otra parte las costas, y le citassen para todos los autos, y dexasse procurador con quien se hiziessen, sopena que no lo cumpliendo assi el Secretario, que dexasse de tomar la dicha fiança, y hazer las demas diligencias dichas, pagasse las costas como en el dicho auto se contiene: con que assimismo se entienda en qualesquiera prouisiones que se dieren, para tomar Bullas contra el Concilio, ò en otro qualquier caso. Iuan Castillo de Andrada.

Et ita in hoc Senatu inuiolabiliter obseruatur hodie; sunt etenim decreta hæc sanctissima,
86 pullulantia obsequium, & obedientiam, † necnon solitam venerationem, & debitam Sedi Apostolicæ, suntque decreta hæc Christianæ sinceritatis manifesta demonstratio, atque Religionis euidens argumentum, quia Rex Catholicus non vult se intromittere in iis, quæ verè suam Rempublicam non lædunt, imò conatur fictam, seu calumniosam relationem mulctare, & penitùs reiicere, & aditum denegare fictè recurrentibus, & calumniosè conquerentibus.

De instructione, quam habent Chancellariæ,
87 & Audientiæ regales † circa modum procedendi in hac Bullarum retentione, & de praxi, petitionibus, prouisionibus, & decretis affirmatiuo, & negatiuo, de modo formandi processum: vide Monterrosum practicum *in praxi tractado 5. de las Chancillerias, cap. Siguese el quarto processo, què es sobre la retencion de las Bulas, cap. 1. del estilo.*

Vbi in versiculo, *Pero acaece algunas vezes,*
88 ponit stylum, & praxim, quà vtuntur † Tribunalia Regia, quando accidit, quòd impetrans, antequam à se auferantur litteræ, illas exequutus fuit iam, & litteras & processum misit Romam; vt tunc Regius Fiscalis per petitionem à Senatu postulare soleat, vt procedatur contra litteris vtentem, vt si fuerit laicus detrudatur in carcerem, si autem Clericus fuerit, quod compareat in Senatu personaliter, & eius temporalitates sequestrentur, & à curia ne exeat, quousque afferat dictas litteras, & simul absolutionem parti.

Quòd sic fieri mandatur in Senatu, firmat ipse practicus Monterroso, & contra laicos proceditur ad pœnas legibus huius Regni stabilitas, vide eundem ibidem per totum, cap. vbi plura in praxi confert. De quibus plurima Nos diximus infrà 2 *p. cap.* 24 *vers. Quod secundam capituli partem, à num.* 41. *vsque ad finem eiusdem cap.* vbi abundè de pœnis, quas incurrunt iure Regio partes, Tabelliones, siuè Clerici, siuè laici exequendo, siuè intimando litteras Apostolicas contra jus Regis, Regni, aut publicæ vtilitatis impetratas, & vide etiam sup. *cap.* 10. *§. vnico, à num* 90. *vsque ad fin.* vbi abundè de sequestratione temporalitatum & fructuum impetrantis, & litteras exequentis.

Illud tandem animaduertendum censeo, quòd
à sententiis latis in Chancellariis † Regiis super 89
retentione Bullarum nullatenus admittitur secunda supplicatio con las mil y quinientas (de qua integer est *titulus lib.* 4. *Recopil.* Auenda *in tractatu de secunda supplicatione,* Didacus Perez *in l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 2. *ordinament. glos.* 2. Paz *in praxi* 6. *p. tom* 1. *cap. vnico per totum*) eò quòd ad illam interponendam duo requiruntur præcisè respectu rei, de qua contenditur, quod res ipsa sit ardua, & continens æstimationem, & valorem trium millium duplarum aurei de cabeça, ex *l.* 7. *tit.* 10. *lib.* 4. *Recopil.* ibi: *Siendo tan ardua la causa, y sobre tan grande cantidad, que sea de tanto valor y estimacion, &c. & ex l.* 9. *eiusdem tituli*; quare cum hæc simul non possunt concurrere in causis retentionis Bullarum: tùm quia in eisdem, nec agitur de re principali, nec
in proprietate, nec in possessione; † nec agitur 90
de applicanda alicui ex contendentibus, nec etiam contenditur de valore Bullarum ad effectum declarandi super eo, sed dumtaxat examinantur, an ex earum executione aliquod inferatur damnum publicæ vtilitati, ad effectum dumtaxat supersedendi in executione, & rescribendi, atque supplicandi Sanctissimum; quod nec infert præiudicium perpetuum, nec irreparabile sed temporale, dùm Papa consulitur, ex text. *in cap.* 2. ibi: *Donec Romanum Pontificem consulant, executioni supersedeant, de officio Delegati:* text. *in cap. multum stupeo.* 2. *quæst.* 6. ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem. Authentic. de mandatis Princip. §. deinde competens, collat.* 3. ibi: *Tunc suscipiens quidem talem formam, non autem aliquid agens ex ea anteaquam à nobis nunciantes secundam præceptionem nostram suscipias,* de quibus suprà *cap.* 5. *à num* 35. *& 1. p. cap.* 5. *§* 4. *num.* 2.

Quòd ideò leuissimum præiudicium vocat in
his terminis † Marius Giurba *in cons.* 39. *sub n.* 38. 91
dùm loquens de examine rescripti Regis, an contineat damnum Reipublicæ, & contra eius priuilegia ad effectum supersedendi, & rescribendi Principi, ita ait: *Maximè si nec perpetuum, nec irreps*[illegible]*le præiudicium sit,* Sfortia *cons.* 20. *num.* 41. *Sed leuissimi præiudicij est contra priuilegij declaratio, cuius effectus est breuis quædam, & temporalis suspensio, seu supersessoria executionis rescripti, aut similis rei allegatæ contra priuilegia vsque ad secundum Regis mandatum, &c. differt enim solùm suspensio hæc, non perimit, &c.* Et quòd supersessoria, quatenus sit temporalis, quòd inferat leue & momentaneum præiudicium reparabile, per plura fundamenta scripsimus *in Nostris commentariis de protectione Regia* 2. *p. c.* 10 *à num.* 29. *cum seqq.* facit *l. si debitori,* ibi: *Nec enim damnum magnum est in mora modici temporis, ff. de iudiciis.*

Tùm etiam, quia hæc causa recipere non
potest † æstimationem, nec cadit super re æsti- 92
mabili, quo casu non est locus secundæ sup-

R 3 plicationi

plicationi huic, provt ex bac ratione pariter
cessare secundam supplicationem in causis no-
bilitatis (etsi aliàs arduæ iudicentur) affirmat
Gundisaluus de Paz vbi proximè *num.* 68. *&*
à num. 66. Tùm etiam quia supplicatio hæc
93 adhuc negatur † à sententia meti possessorij ex
legibus Regiis allegatis per Paz *d. cap. vnic. à*
num. 114. de quo in hac retentione adhuc non
contenditur, nec controuertitur ad effectum
94 & finem declarandi super eo, sed de mero † fa-
cto, & insistentia possessionis, & status vltimi
Patronorum, ad effectum dumtaxat superseden-
di in executione litterarum Apostolicarum, &
Sanctissimo rescribendi, vt quid senserit expli-
cet, nec ex bac cognitione alicui applicatur ius
patronatus, nec ad quem pertineat declaratur,
quod omne intactum remanet coram Ecclesia-
stico discutiendum.

Itaque cum præiudicium retentionis littera-
95 rum † sit leuissimum, temporale, & penitùs
reparabile, nullum ius partium tangens intrin-
secum, provt & superiùs hoc capite diximus;
ideò nullo modo admittitur in iis causis reten-
tionis Bullarum secunda hæc supplicatio, nec
in hoc Regio Consilio visum, nec auditum fuit,
nec vnquam admissum, nec adhuc ab aliquo
tentatur tale remedium, & ita inuiolabiliter
obseruat Senatus.

Ex quibus rationibus & fundamentis, infer-
ri potest etiam † ad causas retentionis Bullarum 96
Apostolicarum decisas in prima instantia in Au-
dientia Regni Galleciæ (charissimæ, & dul-
cissimæ patriæ nostræ) vt minimè admittatur
appellatio ad Chancellariam Vallisoletanam,
cùm res, super qua contenditur, debeat habe-
bere æstimationem, si in proprietate mille du-
catorum, si in possessione duorum millium, quæ
æstimatio penitus cessat in hac causa retentio-
nis, in qua nec de proprietate rei principalis, nec
etiam de possessione agitur, nec definitur; Ex
hactenus deductis, quæ omnino conuincunt, &
planè congruunt huius vltimi articuli determi-
nationi, & resolutioni. Maximè quia reuera
multum indecorum, & indecens foret, causas
huius qualitatis velle regulare per alias merè
temporales, inter quas tot reperitur dissonantia,
& non sine scandalo nouitas hæc introducta fo-
ret ad latè tradita suprà *cap.* 6. per totum.

TRACTATVS
DE
SVPPLICATIONE AD SANCTISSIMVM
à Litteris Apoſtolicis: Et de earum interim retentione in Senatu.

PARS SECVNDA

Continet Recurſum ad Regem ob contrauentionem Sacroſancti Concilij Tridentini, præſertim circa præſeruationem primæ inſtantiæ Ordinariorum.

CAPVT I.

Quo iure Rex Catholicus, quibúſve rationibus litteras Apoſtolicas in contrauentionem œcumenici Concilij Tridentini importunè impetratas, vel retinere, vel remittere valeat, & de vtriuſque differentia, de qua latiùs, cap.26.

SVMMARIVM.

Principum Chriſtianorum Regale munus eſt, euigiles eſſe intuitione Reipublicæ, præcipuè ſpiritualis, dogmatum, & Conciliorum, n.1.

Principes ſuorum Regnorum ſunt adſtricti ad protectionem, ne violentiam, aut ſcandalum patiantur in perniciem Reipublicæ ſpiritualis, & temporalis, num.2.

Ad Conciliorum, & Eccleſiæ tuitionem ſæpè inuitaſſe Pontificem Principes Chriſtianos ad ſedandos violentos incurſus, multis Canonicis decretis legimus, num.3.

Bonifacij Papæ epiſtola refertur miſſa Imperatori Honorio, vt auxilium Eccleſiæ, & Religioni oppreſſæ præſtaret, num.4.

Epiſtola refertur Imperatoris Honorij miſſa Papæ, qua profitetur interuentu ſuo pacem cuſtodiri, & ſeditiones Eccleſiæ obuenientes ſedari, n.5.

Diui Auguſtini Authoritas refertur, quâ licitè petitur per Prælatos auxilium à Principe Chriſtiano contra hoſtes Eccleſiæ ad eius tuitionem magis, quàm vindictam, num.6.

Res religioſæ aliter tuta eſſe nequeunt, niſi & Regia, & Sacerdotalis defendat authoritas, n.7.

Epiſtola Diui Auguſtini, qua à diuerſis violentiis ſit vltio, à poteſtatibus per Prælatos poſtulanda, num.8.

Concilium Agatenſe refertur, quo dicitur ab omnibus Principibus eſſe auxilium poſtulandum pro pauperum moleſtiis, quibus Eccleſia fatigatur, num.9.

Si Principum præeminentia in Eccleſia ex conſuetudine acquiſita non ſeruetur, ſcandalum Eccleſia patitur vitandum, num.10.

Principum Chriſtianorum præcipuum Regale officium eſt, Eccleſiam, eiuſque libertatem, & immunitatem defendere, num.11.

Principes ſæculi nonnunquam in Eccleſia culmina tenent, vt diſciplinam Eccleſiaſticam muniant, & ſeditiones rigore Principum conterantur, num.12.

Principes ad tuitionem Eccleſiæ tenentur ex debito Regalis officij, etiam non poſtulatam, cum ipſorum ſtudij, & religionis interſit, num.13.

Imperatores profitentur maximam adhibere ſolicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honeſtatem, num.14.

Principis boni eſt omnia tueri, quæ ſpectant ad functionem Eccleſiaſticam, num.15.

Principes ſi protectionem Eccleſiæ præbere negligunt, à communione eiuſdem repelluntur, n.16.

Nihil præſtantius conſeruationi Regnorum, quàm vigilantia in cultus Diuini, & ſtatus Eccleſiaſtici tuitione, qua nititur ſtabilimentum omnium rerum publicarum, num.17.

Quòd Imperator Theodoſius in agone mortis filiis ſuis hoc præceptum reliquit, num.18.

Imperatores Chriſtiani agnouerunt Imperij fœlici-

tatem, & amplitudinem consistere in vigilantia sua cultus Diuini, num. 19.

Imperia ad sui conseruationem, & amplitudinem non dubitauere sacris seruire, num. 20.

Principes eos laudat D. Augustinus, qui suam potestatem & Dei cultum conseruandum exercent, num. 21.

Ecclesia mos est antiquus, vt Imperatores intersint Conciliis, vt necessaria spirituali Reipublicæ liberè proponantur, & modis omnibus exequantur, & Principum terrore impedimenta auellantur, num. 22.

Principes intersunt Conciliis non ad potentiam ostendendam, sed tollendas discordias veritatem inuentam impugnantium, num. 23.

Principes omnes Christianos Pius IV. prouocauit ad Tridentini protectionem, obseruantiam, & executionem, num 24.

Verba Bullæ eiusdem Pij IV. referuntur, n 25.

Principes fecit Deus protectores Ecclesiæ & Fidei, iuxta Decretum Concilij Tridentini, n. 26.

Principes generaliter sunt Protectores status Ecclesiastici, & Conciliorum, sed specialiter destinati sunt protectores Concilij Tridentini, quod plurimorum etiam authoritate fulcitur, num. 27.

Rex Catholicus maximo conatu certat de protectione, executione & obseruatione Concilij Tridentini, vt ex suis legibus patet relatis, n. 28.

Violentiarum cognitio tendens ad executionem, & obseruationem Concilij Tridentini, soli supremo Senatui est reseruata, cæteris inhibitis Chancellariis, num. 29.

Violentiæ tangentes obseruationem, & executionem Concilij Tridentini conspiciuntur in Aula Regiminis, num. 30.

Ex protectione Concilij Regi commendata oritur potestas condendi leges Concilij in confirmationem, & eius executionis incitatiuas, n. 31.

Rex vigore protectionis commendatæ potest Prælatis mandare, vt decreta Concilij inuiolabiliter obseruent, num. 32.

Rex Franciæ virtute protectionis Concilij Basileensis sibi commendatæ cognoscit de Prælatis illud contrauenientibus, num 33.

Cognoscere de aliquo casu, & leges condere super eo paria sunt, num. 34.

Leges plures in iure Ciuili reperiuntur circa res sacras, quia nihil per se faciunt, sed confirmant, quæ à sacris Canonibus sunt ordinata, & suis iussionibus muniunt Principes, num. 35.

Decretum à sancta Synodo definitum Regia potest lege sanciri, num. 36.

Concilium Calcedonense inuiolabiliter obseruari & custodiri præcipit sua lege Imperator Marcianus, num. 37.

Quatuor Concilia, Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Calcedonense, Iustinianus Imperator suis legibus mandauit obseruari, & custodiri, num. 38.

Leges temporales conformes decretis Canonicis condi valent, num. 39.

Lex Ciuilis ad euitandas fraudes & dolos, non de damno Ecclesiæ inferendo, valens in rebus Ecclesiasticis, num 40.

Lex Regia licitè fertur in causis Ecclesiasticis ob scandalum Reipublicæ vitandum, n. 41.

Protectio Tridentin. Principibus commendata nulli eorum magis conuenit, quàm Regi Catholico, & de rationibus, à num. 42.

Ad Caroli V. & Philippi II. Regum Hispaniæ instantiam fuit facta conuocatio ad Concilium Tridentin. finiendum, num. 43.

Tridentin. decreta magno labore & vigilantia fuere definita ad reformationem vniuersalem morum, & pro vniuersa Republica spirituali optiori regimine multa damna perniciosa auellantur, num. 44.

Lamentabile foret, si tot Sanctissim. Decreta diuinitus definita, & salubriter recepta fructum amitterent ex negligentia, in perniciem Reipublicæ spiritualis & temporalis, n. 45.

Verba Bullæ Pij III. recensentur, quibus apparet de omnimoda vtilitate obseruationis Concilij, cuius decreta tot labore edita plura tollunt scandala, & abusus in Ecclesia, num. 46.

In dicta Bulla plurima leguntur prouocantia Principes ad obseruationem Concilij pro vniuersali Regnorum tranquillitate, & vtilitate, n 47.

In bene cœptis perseuerandum, ne operam & oleum instabiles perdant, ex authoritate Iob, n. 48.

Si benè inchoata munus operantis ad perfectionem non subleuat, remissio contra suam operam pugnat, num 49.

Qui benè cœpta distinctè non exequitur ex negligentia, munum destruentis imitatur, n. 50.

Synodo, & Concilio facit iniuriam, qui semel rectè dispositum reuoluere contenderit, n. 51.

Reuerentia Sedi Apostol. Catholici Regis præ cæteris floret, & deducitur ex summo affectu quo in suis Regnis fecit obseruare Concilium, n. 52.

Quod in aliis plurium Regum ditionibus non fuit receptum, ibidem.

Violentiæ cognitio clarè ostendit quanto amore Reges Catholici obsequentissimi sunt exhortationibus Sedis Apostolic. prouocati ad Concilij protectionem, & obseruantiam, num. 53.

Quid prodesset Regem Catholicum se vigilantem præbuisse in Concilij conuocatione, si in eiusdem protectione non per se curaret, num. 54.

Perseuerantia est, ratione benè considerata permansio iuxta Ciceronem, & D. Bernard. n. 55.

Absque perseuerantia, nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor consequitur, nutrix est ad meritum, mediatrix ad præmium, soror patientiæ, constantiæ filia, & amica pacis, &c. n. 56.

Non perseuerans vsque ad finem nihil egisse dicitur iuxta D. Gregor. num. 57.

Ordinaria prouisio Regia in Senatu expeditur ad exportandas litteras Apostolicas in contrauentionem Concilij Tridentini extortas, vel retineantur, vel in iudicialibus Ordinario remittatur causæ cognitio, num. 58.

Derogatio specifica Concilij Tridentini requiritur, num 59.

Conciliaris constitutio requirit expressam derogationem, num 60.

Conciliaris dispositio, cùm tot matura deliberatione sit edita, videtur continere derogationem ad futura contraria, num. 61.

Concilium generale modernum specificam requirit derogationem, & non sufficit generalis cuiuscumque Concilij, num. 62.

Derogatione generali, nec speciali Concilij Tridentini indigent concessiones Apostolicæ propria manu sanctissimi subscriptæ iuxta motum propr. Pij V. num. 63.

Derogatio Tridentin. etiam specifica non admitti in Hispania, qui testantur, num. 64.

Litteræ impetratæ in derogationem, & contrauentionem

tionem Concily examinantur in Senatu, qui variis modis decernit , num.65. & seqq.

Littera in contrauentionem alicuius decreti Tridentin. regulariter detinentur in Senatu, ibid.

Littera percotientes primam Ordinary instantiam in executionem gratia traduntur impetranti, vt illis coram Ordinario vtatur , num.67.

Littera dumtaxat iustitia praui rescripta , monitoriales , executoriales , &c. retinentur in Senatu remissa causa cognitione Ordinario, n.68.

Trident. in cap.20. causa omnes percutio frequentior est , singulares continent difficultates , qua speciali egent tractatu discutienda per totam, 2. part.

1 CHRISTIANORVM Principum cunctorum Regale munus, † & præcipuum officium esse, euigiles se præbere in tuitione & protectione Reipublicę, maximę spiritualis , & Ecclesiasticæ , dogmatum Catholicorum, & Conciliorum, Ecclesiæ obseruatione & executione, abundè ex multis iuris fundamentis, & authoritatibus , etiam Diuinæ Scripturæ comprobauimus suprà hoc eodem *tractat. de retentione Bullarum 1. p. cap.1. per totum , & in cap. 5.* ad quæ re remitto pro præciso fundamento , & iustificatione huius capituli.

Ad ipsos atque Principes omnino pertinere
2 ex obligatione Regalis † officij protectionem suorum Regnorum , & vassallorum , ne violentiam patiantur & scandala in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ , spiritualis , & temporalis, neque indebitè hæc turbetur , & commune bonum detrimentum patiatur, fusiùs est probatum *in dict. cap.1. & 5. sup. 1. part. in cap.1. & 2. in tractat. de Regia protectione.*

Ideò ad leuandos violentos incursus , & sedandas molestias, iniurias , seditiones , ac tur-
3 bationes † Ecclesiæ, multoties Summum Ecclesiæ vniuersalis Pastorem inuitasse Principes Christianos ad protectionem , & ad auxilium præstandum commouisse , & allicuisse , ad tuitionem & conseruationem Christianæ Religionis , dogmatum & Consiliorum , Sacrarúmque rerum ipsos Christianos Reges in tuitionem & defensionem quotidie interpellare , & paterna charitate prouocare consueuisse; multis in Canonicis decretis legimus , vt ex epistola Bonifacij Papæ missâ Imperatori Honorio pro reparandis
4 perturbationibus , † quibus indebitè premebatur Ecclesia , apparet, relata *in cap. Ecclesia.97. dist.* vbi inter alias hæc scripsit : *Cùm enim humanis rebus Diuina cultor Religionis , Domino fauente prouideas : Nostra culpa erit ; si non id sub vestra gloria (quàm certum est, Diuinis rebus semper animo promptiori fauisse) firmo & stabili iure custodiantur , &c.* Et vlteriùs infrà : *Ipsa enim Ecclesia deuotionem tuam Christianissime Imperator , non meo quidem sermone ; sed suo venerabili affectu appellat , quam Christus Deus noster vera Fidei Rector , & vestri Gubernator Imperij sibi vni desponsatam , & intactam Virginem seruat, nè in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum fluctus illidi, & quietam faciem tempestatis in solo timere turbari , gloriosissime & tranquillissime Imperator Auguste , &c.*

Et eidem Bonifacio Papæ ipsemet Imperator
5 † ita rescripsit : *Vndè id seruandum est, vt omnes tranquillam mentem , pacificos animos , ex Serenitatis nostra admonitione custodiant , nec aliquid seditionis conspirantibus tentare conentur , &c.* relata *in cap. victor.97. dist.*

Vndè Diuus Augustinus *in cap. Maximinia-*
nus 23. quaest.2. ad eundem † Pontificem Boni- 6
facium ita scripsit : *Maximianus Episcopus Vagiensis auxilium petiit ab Imperatore Christiano contra hostes Ecclesia , non tam sui vlciscendi causa ; quàm tuenda Ecclesia sibi credita, quòd si pratermisisset, non eius fuisset laudanda patientia, sed negligentia meritò culpanda , &c.* Quæ quidem prudentialis doctrina fundamentum sumit à
text. *in cap. res 23. quaest.5.* ibi : *Quia res omnes* 7
aliter tuta esse non possunt , † nisi qua ad Diuinam confessionem pertinent , & Regia & Sacerdotalis defendat authoritas.

Quapropter Diuus August. in epistola ad
Demetrium ita scripsit : *Nostri* (inquit) *aduer-* 8
sus † illicitas , & priuatas vestrorum violentias (quas , & vos ibi , qui talia facitis doletis , & gemitis) à potestatibus Ordinatis vltionem petunt. Et in Consilio Chartag.5. ita docemur : *Ab Im-*
peratoribus vniuersis iustum est auxilium † postu- 9
landum propter afflictionem pauperum , quorum molestiis sine intermissione fatigatur Ecclesia . vt defensores eius aduersus potentias diuitum cum Episcoporum prouisione delegentur , provt refertur *in cap. Ab Imperatoribus 23. quaest.3.*

Pro quo etiam † bonus est *in cap. quia san-* 10
cta 28. in ordine *63. dist.* ibi : *Quia Sancta Romana Ecclesia , cui auctore Deo prasidemus , à pluribus patitur violentias , Pontifice obeunte, qua ob hoc inferuntur , quia absque Imperiali notitia Pontificis fit consecratio , nec Canonico ritu, & consuetudine ab Imperatore directi intersunt Nuntij , qui scandala fieri vetent , volumus , &c. Nisi qua antiqua exigit consuetudo , ne vel Ecclesia scandala fieri vetent , volumus , &c. Et Imperialis honorificentia minuatur , &c.* Ex quo text. maximè ex eius vltimis verbis clarè patet, quàm vnita & dependentia sint honor & authoritas Regis ab ipsa Ecclesia (cuius est protector) quæ si scandalum patitur , honorificentia Regis diminui meritò dicitur , cùm possit de negligentia sua conqueri , & redargui.

Planè cum ipsorum Principum Christiano-
præcipuum munus sit & officium Regal † Ec- 11
clesiam , eiusque immunitatem , & libertatem defendere , atque tueri , vt ipse D. August. iterum scripsit *in epist.50. & epistol.165.* relatus ad hoc idem per Michaelem Agiam. *in tract. de exhibendis auxiliis , fund. 27.* in cuius doctrinæ comprobationem plura diximus Nos hoc *tract. de retentione Bullarum 1. part. cap.1. per tot.* inde prouenit , vt semper quando Ecclesia aliquod patitur detrimentum aut turbationem , Principum alliciatur protectio, & excitetur obligatio.

Non omittam illud † Isidor. huius capiti 12
conuenientius *in cap. administratores 23. quaest.5. Quòd Principes saculi non nunquam intra Ecclesiam potestatis adepta culmina tenent , vt per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam muniant ; caterùm intra Ecclesiam potestates necessaria non essent ; nisi vt quod non praualent Sacerdotes efficere per doctrina sermonem , potestas hoc imperet per disciplina terrorem. Sapè per Regnum terrenum , caleste Regnum proficit , vt qui intra Ecclesiam positi contra Fidem , & disciplinam agunt , rigore Principum conterantur , &c.*

Et

Et quamuis ab ipsis Principibus hæc non sit
13 expressè petita à Pontificibus, † & cæteris Ec-
clesiasticis personis tutio & protectio, ad ipsam
tamen præbendam omnimodo tenentur ex de-
bito Regalis officij, & obligatione sibi iniuncta
Coronæ, cùm hoc ipsorum studij, & Religio-
nis intersit. text. est in cap. bona, §. Sancta Sy-
nodus 96. dist. quanquam (inquit) study vestri,
& Religionis intersit, vt in Episcopatus electione
concordia principaliter seruetur Ecclesiæ, &c. Et
id ipsum probatur in Authen. quomodo oporteat
Episcop. §. nos igitur, collation. 1. ibi: Nos igitur
14 maximam † habemus sollicitudinem circa Dei do-
gmata. & circa Sacerdotum honestatem, &c. Cùm
15 boni Principis sit, omnia † quæ ad Ecclesiasti-
cam functionem spectant tueri, cap. boni Prin-
cipis 96. dist. & in c. tributum 23. q. 8. ita dicit
Vrbanus Pontifex ibi: Pro pace & quiete, qua
nos tueri, & defendere debeat, Imperatoribus per-
soluendum, &c.

16 Adeò vt si Principes ipsi † protectionem
hanc Ecclesiæ præbere negligunt, à commu-
nione eiusdem merito repelluntur, cap. dicat. in
fin. ibi: Ita sæcularium dignitatum administrato-
ribus defendendarum Ecclesiarum necessitas incum-
bit; quod si facere contempserint, à communione
sunt repellendi, 25. quæst. 5. & in cap. administra-
tores eadem causa & quæst. Frater Michaël. Agia.
de exhibendis auxiliis, fundam. 27. pag. 110. quod
& latissimè probauit Palatius Rubeus in tract. de
instit. reten. Regni Nauarra 2. p. §. 7. per tot. vbi
erunt multa ad propositum videnda.

Nihil enim tam necessarium est ad conserua-
tionem Reipublicæ, Imperij, & Regnorum,
17 quàm † vigilantia Religionis & cultus Diuini,
statúsque Ecclesiastici conseruatio & tuitio, in
quo præcipuum omnium Rerumpublicarum, &
Imperiorum fulcrum, atque stabilimentum con-
sistit, vt latissimè prosequuntur Aristotel. lib. 7.
politic. cap. 8. Cicero. lib. 1. de natura Deorum,
Plinius lib 14. naturalis historia, Valerius Maxi-
mus lib. 1. & lib. 4. cap. 1. Lactant. Firmianus
lib. 3. Diuinarum institut. cap. 10. & de ira, cap. 12.
& de vera sapientia, cap. 28. D. August. de ciui-
tate Dei, cap. 24. & epist. 48. 50. & 165. lib. 3.
epist. 32. lib. 5. epist 5. Iustinianus Imperator in
epist. inter Claras. C. de Summa Trinit. & in proœ-
mio digestorum, Clemens Papa lib. 1. constitut.
Apostolica. Constantin Magnus Imperator apud
Sozomem. lib. 1. historia Ecclesiastica, cap. 8.
18 Theodoricus Imperator filiis † suis hoc præce-
ptum in agone mortis relinquens apud Nice-
phorum, lib. 3. histor. Ecclesiast. cap. 1. & Eua-
grium lib. 1. cap. 1. & plurimi alij, quos referunt
Hieronym. Osorius lib. 1. & 4. de Regia institut.
Simanchas lib 3. de Republica, capitul. 8. Petrus
Gregorius lib. 2. de Republica, capitul. 1. & lib. 8.
cap 2. sect. 1. Cardinal. Bellarm. lib. 1 de Princip.
Christian. cap. 11. Iustus Lipsius lib. 1. & 4. ciui-
li. doctrina, capitul. 2. & 3. & aduersus Dialog.
capitul. 2. & in monitis & exempl. politic. lib. 1.
capitul. 2. Hieronym. Fracheta de Principe, cap. 3.
pagin. 24. Balduinus in prolegom. de iure ciuil.
pagin. 75. & sequentibus, Pater Riuadeneira de
Principe Christian. lib 1. capitul. 16. lib. 2. capitul.
5. Tiber. Gamba. in discursu politic. cap. de Re-
ligione, pagin. 39. Chericus in Coronic. quæst. po-
litic. §. 1. Ioann. Boterus de ratione status, lib. 2,
cap. penultim. de Religione, Pater Ludouisius
Torres lib. 4. Philosophia moralis Princip. lib. 7.
capitul. 2. Thomas Bosius in integris, tractatibus
Imperia pendere à virtutib. & de antiquo & nouo
Italia statu (quos aduersus Machiauellum scri-
psit) Pater Andreas Canonhetins in Aphorism.
politicis, Hipocratis volumin. 1. lib. 5. Aphorism.
25. pagin. 799. & sequentibus. Pater Franciscus
Marquez in gubernator. Christian lib. 2. capitul. 34.
Doctissimus atque castissimus mihi non satis lau-
dandus Dom. Ioann. Baptista Valençuela Ve-
lasquez, Supremi Regij Concilij Senator dignis-
simus, & in Granatensi Chancellaria Præses me-
ritissimus in monita contra Venetos, ex num. 178.
& in discursu status & belli. 2. part. considerat. 2.
ex num 87. & considerat. 9. ex num 34. & consil. 22.
per totam. Francisc. Torreblanc. lib. 3. de Magia,
cap 2. Rutilius Benzon. lib. 3. de anno Iubile. ca-
pitul 7. pagin. 340. & sequentibus.

Quòd & Imperatores Theodosius, & Valen-
tinianus profitentur † in epistola ad Dioscorum, 19
& epistol. 15. inter epistolas Syrilli, & meliùs
in Nouellis, tit. 2. Ita loquentes: Inter cæteras soli-
citudines, quas amor publicus peruigili cogitationi
nobis indixit; præcipuam Imperatoris Maiestatis
curam esse perspicimus, vera Religionis indagi-
nem, cuius si cultum tenere potuerimus in ceptis,
&c. Plurima alia his similia videnda erunt, cap. 1.
part. 1.

Et ita intelligendum erit illud † Valerij Ma- 20
ximi, lib. 4. capital. 1. § de Lucio furio. Dùm de cura
extendendæ Religionis antiquorum Romano-
rum pertractans, scribit: Non dubitauerant sa-
cris Imperia seruire, ita se rerum humanarum fu-
tura regimen existimantia, si diuina potentia benè
& constanter fuissent famulata, quo loquendi mo-
do vtitur August. lib. 5. de Ciuitat. Dei, capitul. 24.
Eos Reges laudans, † qui suam potestatē ad Dei 21
cultum conseruandum & dilatandum exercent.

Ex hoc principio & fundamento constanti
defensionis, † & protectionis præbendæ à Re- 22
gibus, & Principibus Christianis, quâ eget
Ecclesia; inoleuit mos antiquus, vt Imperatores
interfuissent œcumenicis Conciliis, vt quæ à
Patribus Ecclesiasticis proponerentur necessaria
regimini spiritualis Reipublicæ, adhibito Prin-
cipum terrore & authoritate modis omnibus
obseruarentur, & exequantur; & quæ Pontifi-
ciis, & Synodalibus legibus impedimento &
nocumento esse poterant, consultissimè atque
neruosè auerterentur; vt & benè obseruat Do-
ctissimus Anastasius Germonius de Sacrarum
immunitat. lib. 2. in proœmio, num. 17. & 18. & in
capitul. 12. num. 24. & 25. Quò tendit Impera-
tor Martianus in 6. actione Concilij Calcedonensis,
dùm ita dicit: Nos ad Fidem † confirmandam, 23
non ad potentiam ostendendam exemplo Religiosis-
simi Principis Constantini Synodo interesse volu-
mus, veritate inuenta, non vltra multitudo prauis
doctrinis attracta discordet. Quæ mirabilia refe-
runtur verba in cap. Nos 96. distinct. & Nos la-
tiùs de Regia protectione 1. part. cap. 10. præludio 2,
à num. 73. cum sequentibus.

Ex qua etiam origine † & fundamento fluit, 24
supremæ Sedis Antistitem Pium IV. vniuersos
Christianos Orbis Principes in Sacrosancti &
œcumenici Concilij Tridentini protectionem
& executionem, omnimodámque obseruan-
tiam allicere & prouocare, vt & manifestè ap-
paret ex Bulla ipsius, quàm pro confirmatione
eiusdem Concilij promulgauit Romæ anno 1563.
Kalen. February sui Pontificatus anno 5. quæ post
sessiones

sessiones eiusdem Concilij Tridentin. seder, cuius verba ad propositum nostrum sic se habeot.

25 *Ipsum verò Christianissimum † filium Nostrum Imperatorem electum, cæteròsque Reges, Respublicas ac Principes Christianos monemus, & per viscera misericordiæ Domini nostri Iesu Christi obtestamur, vt, quà pietate Concilio per Oratores suos affuerunt, eadem pietate, ac pari studio Diuini honoris, & populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque Apostolicæ Sacræ, & Synodi reuerentia, ad eiusdem Concilia exequenda, & obseruanda decreta, prælatis, cum opus fuerit, auxilio & fauore suo adsint, nec aduersantes sanè, ac salutari Concilij doctrina opiniones à populis ditionis suæ recipi permittant, sed eas penitus interdicant.*

Et in eodem Sanct. Concilio Tridentin. *ses-*
26 *sion. 25. capitul. 20.* ita dicitur: *Sæculares † quoque Principes officij admonendos esse censuit; confidens, eos, vt Catholicos, quos Deus Sanctæ Fidei, Ecclesiæque protectores esse voluit, ius suum Ecclesiæ restitui, non tantùm esse concessuros, sed etiam subditos omnes ad debitam erga Clerum, Parochos, & superiores Ordines reuerentiam reuocaturos, &c.*

Ex quibus Pontificali, & Conciliari decre-
27 tis manifestè constat, † quòd Supremi Principes Christiani non solùm sunt generaliter protectores & defensores Ecclesiarum, Consiliorum, & eorum omnium, quæ ad status Ecclesiæ conseruationem, & tuitionem spectant ex Regio ipso sibi iure potestatis iniuncto munere, vt hactenus diximus, & vberiùs probauimus *in 1. part. huius tractat. cap. 1. per totum*: Sed & specialiter protectores esse constitutos sacri œcumenici Concilij Tridentini, plures Doctores ex eisdem Apostolicis constitutionibus meritò, & intrepidè affirmant Gundisal. de Paz *in praxi. tom. 2. prælud. fin. num. 10.* Azeued. *in l. 2. tit. 6. lib. 1. Recopilation. versicul. Septimò, & consequenter, & in consil. 37. num 12.* Hieronymus de Zeuallos *commun. contra commun. tom. 4. q. 897. num. 220.* & per eosdem ita firmat, & benè comprobat Narbona *in l. 59. glos. 2. num. 14. & num. 1. tit. 4. lib. 2. Recopil. in 3. tom.* & iterum ipse Narbona *in l. 81. glossa vnica, num. 3. tit. 5. lib. 2. in eodem 3 tomo*; idem etiam dicit ipse Zeballos *de cognitione violentia, gloss. 6. num. 62. & in dict. quæst. 897. num. 218. 219. à num. 335.* Cardinal. Bellarmin. *lib. 2. cap. 18. de laicis, fol. 1347.* Bobadilla *in politic. lib. 2. capitul. 18. num. 194. & 208.* Dom. Francisc. Carrasc. *in interpretatione aliquarum legum Regni, cap. 9. §. 4. num. 18.* Aloysius Riccius *in practic. aurea resolut. 299. num. 2.* Ipsemet Bobadilla *lib. 2. cap. 5. num. 34.* Flores Diaz de Mena *lib. 1. variar. quæst. 12. ex num. 8. & quæst. 4. num. 35.* Pater Henriquez *in 3. tom. summa. lib. 2. de Pontificis claue. capitul. 25. post princip. §. 2. in gloss. litter. D. cap. 31. §. 3. gloss. fin.* & iterum *cap. 23.* & Nos obiter *de Regia protection. 2. part. capitul. 1. præludio 2. n. 73. & sequentibus.* Et Ricius vbi proximè testatur hanc protectionem ad Regem nostrum Hispaniarum Concilij Tridentin. pertinere *ex Bullis Pij V. & Bulla Gregorij III.*

Quare ex hac Regi nostro Catholico sic com-
28 mendata efficaciter † protectione Concilij Tridentini per Sedem Apostolicam omni pariter ipsa conatu certat de eiusdem obseruantia, & executione, & vt cunctis nota sit vigilantia eius; in cunctis suæ ditionis Regnis suas leges ad id ipsum promulgauit, vt *l. 79. tit. 4. lib. 2. Recopil. in tertio tomo*, ita sanciuit: Los Procuradores de Cortes se nos han quexado, que de algunos años à esta parte los Nuncios de su Santidad en estos Reinos, contra lo dispuesto en el Santo Concilio de Trento, conocen en primera instancia de todas las causas que les parece, en perjuizio de la iurisdicion de los Ordinarios, y auocan, è retienen las que estàn pendientes ante ellos: mandamos à los del nuestro Consejo, tengan gran cuidado, de que se execute, en lo que à esto toca, el Santo Concilio de Trento; y que para ello se den las prouisiones necessarias: in cuius legis explicationem videndus Narbona super eadem lege.

Et *in l. 81. tit. 5. lib. 2. Recop.* Qua cognitio
violentiarum, † quæ tendit ad obseruantiam, 29
& executionem S. Conc. Trid. priuatiua fit solius Concilij Supremi ob grauitatem negotij taliter vt cætera Tribunalia, & Audientiæ Regiæ sint inhibitæ cum clausula auocatiua, circa cuius legis intellectionem plura notabilia, & non contemnenda diximus *hoc eodem tract. de retention. Bullarum 2. part. cap. 14. per tot. & in cap. 16. à num. 59. cum seqq. vers. Si autem hac remissio, &c.* Quibus locis plura vtilia Tribunalibus videbis hactenus à nemine considerata.

Et *in l. 62.* prope principium, versicul. *En esta sala, tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3.* in confirma-
tionem proximè † præcedentis relatæ 81. di- 30
sponitur. Quòd huiusmodi causæ tangentes obseruationem Sacri Concil. Trident. tractari debeant, en la Sala del gouierno; quæ ad bonum Regni regimen, & gubernationem in hoc Consilio Supremo specialiter destinata est, ibi: En esta Sala començando por la mayor obligacion de acudir al seruicio de Dios, se tenga cuidado de la guarda de las cosas establecidas por el Santo Concilio Tridentino, de la extirpacion de los vicios, y remedio de pecados publicos, del amparo de los Ministros, y de dar fauor à los Prelados, para que hagan guardar sus institutos, tambien de la reducion y conseruacion de los Hospitales, y erecion de los Seminarios, y lugares donde no està executado lo que en esto està dispuesto.

Ex ista hac Regalia orta ex protectione Regi
nostro † commendata à Sede Apostolica, tam 31
vniuersaliter iniuncta Regum officio protectione Catholicæ Religionis, & status Ecclesiastici, dogmatum, & Conciliorum, vt supra dictum est, & *in cap. 1. part. 1.* quam specialiter Concilij Tridentini ex Apostolicis constitutionibus relatis potestatem attribui Regi nostro Catholico condendi leges in Concilij confirmationem, & executionis prouocatiuas, necnon Prælatis, cæterísque personis omnibus mandandi, vt prædicti Tridentini decreta inuiolabiliter obseruent; affirmat Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 18. num. 194. & num. 208.* & latiùs & benè probant Narbona *in l. 59. tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3. glos. 2.*

Sicuti ratione protectionis generalis, qua te-
nentur Reges † Christiani tueri Religionem 32
Catholicam, & statum Ecclesiasticum, vt in hoc *cap.* deduximus; Reges prædicti, & Imperatores non sunt veriti de rebus sacris & Sacerdotibus leges condere, prout in similibus

terminis

terminis Stephanus Aufretius rectè adnotauit
in tractatu de potestate sæcular. super Ecclesiast.
regul.2. num.31. in hæc : Fallit etiam in præsen-
ti Regno, vbicumque per Prælatos, Clericos, vel
33 alios quoscumque † aliquid fit, vel attentatur
contra decreta Basiliensis Concilij, & pracma-
ticam sanctionem, & fundant se Iudices tempo-
porales, dicentes huius habere cognitionem,
eò quòd dict. Concilium, (huius nominis se-
ptimum) vt decreta, statutáque, & ordinatio-
34 nes † ab ipsa Sancta Synodo facta, & condita
recipere vellet, & acceptare, eáque quantum
suæ Regiæ dignitatis interesset per vniuersum
Regnum suum, & Delphinatum inuiolabiliter
perpetuò obseruari quoque facere dignaretur.
Quæ quidem doctrina mirabilis est ad proposi-
tum nostrum.

Et hoc eodem argumento vtitur Anton. Thesaur. *decis.* 131. *num.* 10. quòd quando Rex cognoscit de possessione rei spiritualis ; potest condere leges talem cognitionem & decisionem tangentes, cùm certissima iuris regula sit, idem esse statuto legari & forum sortiri ; quo argumento vtuntur omnes Doctores de libertate Ecclesiastica, & Nos Deo dante, de omnibus infrà 3. *part. cap.* 1. *per totum* ; *tom.* 2. Gloss. *in l.2. de eo quòd certo loco, & in cap. quod Clericis de foro competent.* Alexand. *cons.* 157. *num.* 15. *volumin.*2. Thesaur. *decis. pedemontan.* 23. *n.* 11. Menochius *cons.*315. *num.*14. Surdus *decis.*393. *num.* 3. Brunorus à Sole. *in locis commun. verb. Ferum primò*, Cardinal. Tuschos *litter. F. conclus.*444. Ioannes Bellet. *disquisit. Clerical. p.* 1. *tit. de exempt. Cleric. ab statut. sæcula.* §.1. *num.*7. Gratian. *disceptation. forens. cap.*709. *num.*21. *& tom.*1. *cap.*9. *num.*2. idem Surdus *cons.*575. *n.* 34. *lib.* 4. Nec non quando lex Regia fertur pro publica communique omnium tam Clericorum, quàm sæcularium vtilitate, prout est in ista materia recursus, quo versatur publica vtilitas non solùm laicorum, quo casu non infringi libertatem Ecclesiasticam, ex huiusmodi legum editione, constanter affirmant Carol. de Grassalis *lib.*2. *Regalium Franciæ, capitul.*15. *num.*88. amplissimè Carol. de Grassis *de effectib. Clericatus, effectu* 3. *ex num.* 197. *& num.* 200. *cum multis sequentibus*, Azeued. *in l.*1. *tit.* 4 *lib.* 6. *Recopilation. num.* 53. *& sequentibus*, Menochius *consil.* 800. per totum præsertim *à num.* 37. *& sequentibus*, Castillo *de tertiis, cap.* 9. *num.* 22. *&* 28. & per nostram doctrinam iterum *in cap.*8. *à num.*27.

35 Nam prædictis legibus, & aliis † quæ in iu-
re reperiuntur de rebus sacris, vt *in titul. C. de*
Sacrosanct. Eccles. & de Episcop. & Cleric. & in
tit. 4. *&* 5. *partitarum Regiarum.* Christiani
Principes nihil per se ipsos in his rebus defi-
niunt ; sed quæ à Summis Pontificibus, & San-
ctis Conciliorum decretis diffinita, & statuta
sunt, obsequentes, & maxima reuerentia am-
plectentes legibus suis, & iussionibus muniunt,
atque tuentur, pœnarúmque comminationibus,
& terrore ad obseruantiam faciliora reddunt, vt
notat Narbona *in l.*59. *glos.*2. *à num.*8. *& sequen-*
*tibus, tit.*4. *lib.*2. *Recopil. in* 3. *tom.*

36 Nam postquam à Synodo † diffinitum, &
firmatum est aliquod decretum, potest Regia
constitutione sanciri, *cap. quadam*, & ibi glossa
verbo *Sanciri.* 96. *distinction.* Ita etiam Martia-
37 nus Imperator † obseruari, & inuiolabiliter
custodiri præcepit Concilium Calcedonense *in*
l. Nemo 4. *C. de Summa Trinitate, & Fide Ca-*
tholica. Iustinianus etiam Imperator † in prin- 38
cip. Nouell. 131. *de Ecclesiastic. tit. sanxit* : illas
Sanctas Ecclesiasticas regulas, quæ à Sacris
quatuor Conciliis, Niceno, Constantinopoli-
tano, Ephesino 1. & Calcedonense, diffinita
fuerunt, vt leges custodiri, & obseruari : *Præ-*
dictarum enim (inquit) *quatuor Synodorum do-*
gmata, sicut Sanctas Scripturas accepimus, & re-
gulas, sicut leges obseruamus, cuius constitutionis
meminit Anastasius Germonius *lib.* 2. *de sacro-*
*rum immunitat. cap.*11. *num.*10.

Et ipse Iustinianus *in l. omnem.*42. *C. de Episcop. & Cleric.* ibi : *Post mortem Deo amantissimorum Episcoporum, iubemus vt pro tempere illorum Ecclesiarum œconomi rationes reddant earum, quæ ab illis relicta sunt rerum, idque Sanctissimus Ecclesiis præficere, quod ex nostra lege eis dabatur, l. omnes qui,* §. *nihilominus, C. eodem titul. l. iubemus in principio, C. de sacrosanct. Eccles. Authentic. vt determinatus sit numerus Clericorum per totum, & in* §. *fin. in fin.*

Leges namque temporales, † quando con- 39
formes sunt Iuri Pontificio, non autem con-
trariæ, nec continentes nouam dispositionem
in rebus Ecclesiasticis : licitè condi posse à
Principibus temporalibus, multi probant citati,
& sequuti à Marescoto *variarum resolut. lib.* 1.
*cap.*62. *num.* 1. *& num.* 18. Cancerio *variarum resolution. tom.*1. *part.*2. *cap.* 2. *de iurisdictione, à num.*96. *cum sequentibus*, latè Carol. de Grassis *de effectib. Clerica. effectu.*2. *num.*97. *& à n.* 444. Zeballos *in contra commun. quæst.*142. *& q.*423. Pereira *de manu Regia* 2. *part. cap.* 64. Caldas Pereira *de emptio. & vendit. cap.* 8. *à num.* 33. *cum multis sequentibus*, idem Caldas *de nominatione emphyteutic. quæst.*7. *num.*14. & alij quamplures suo loco aptiori referendi.

Et lex ciuilis etiam in rebus Ecclesiasticis
† lata ad euitandas, & excludendas fraudes, ac 40
dolos, non de damno Ecclesiæ inferendo, va-
let. Gutierrez *de gabellis*, *q.*87. *num.* 5. vbi plu-
res allegat Mieres *de maioratu* 2. *part. quæst.* 3. *à*
*princip. & num.*12. *& à num.*22. *cum seqq.* prout
hæc leges respiciunt.

Et ad euitanda scandala, † quæ oriri timen- 41
tur in perniciem publicæ vtilitatis licitè
ferri posse legem Regni in causis Ecclesiasticis,
post plurimos Doctores diximus sup. 1. *part.*
cap. 4. *à num.* 38. *versicul. Hinc est quod ad eui-*
tanda, de quo articulo ad iustificationem le-
gum Regni in huius & cæteris violentiæ gene-
ribus editarum latiùs agendum *in* 2. *tom.*3. *part.*
*cap.*1.

Et licet omnes Principes Christiani ex præ-
dicta † constitutione Pij IV. Pontificia exhor- 42
tentur ad curam, & obseruantiam, necnon exe-
cutionem prædicti Concilij Tridentin. tamen
illius protectio nulli eorum magis conuenit,
quàm Regi nostro Catholico ; tùm quia ad in-
stantiam Caroli V. Imperatoris, Sedem Apo-
stolicam † tenente Paulo III. & Philippi II. 43
Hispaniarum Regis, Paulo IV. vniuersalem Ec-
clesiam regente, fuit facta conuocatio ad idem
Concilium Tridentin. definiendum, vt refert
Bobadilla *in politica, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 194.
quo summo cum labore, vigilantia, & medi-
tatione, assistentiáque tantorum Patrum totius
Orbis Christiani, Regúmque, & Principum

Supremo

Supremorum per Nuntios suos & Ambasiatores ad idem specialiter destinatoa: multa sunt edi-
44 ta, & definita decreta ad reformationem † vniuersalem morum, & pro vniuersalia Reipublicæ spiritualia, & Ecclesiasticæ aptiori regimine, quibus omnino auelluntur infinita damna, quæ in perniciem vtilitatia publicæ reperta fuere, lamentabile foret, vt tantus labor, tantum & insomne studium, tótque
45 sanctissima decreta Diuinitua, † & fœliciter definita, & salubriter, maximè in bis Hispaniatum ditionibus apprimè summáque cum reuerentia recepta, fructum ex incuria, & negligentia amitterent, & inania redderentur in damnum Reipublicæ, & status Ecclesiastici ac Christianæ Religionis.

Quod & clarè ostendit Bulla Pij IV. in con-
46 firmationem d. Concilij Trident. † edita, quæ post sessionea reperietur, & à principio, in hæc: *Benedictus Deus, &c. qui respicere dignatus est Ecclesiam suam Sanctam, tot procellis, & tempestatibus agitatam, atque vexatam, & grauiùs in dies laborantem, apto tandem ei subuenit optatóque remedio, ad plurimas perniciosissimas hæreses extirpandas, ad corrigendos mores, & restituendam Ecclesiasticam disciplinam, ad pacem & concordiam Christiani populi procurandam, indictam iam pridem in ciuitate Tridentia. œcumenicum, & generale Concilium &c. Variis impedimentis, & difficultatibus, obiectis, &c. Cùm quotidie magis Ecclesia eiusmodi remedium implorares, &c.* Et iterùm paulò post, *& aliis rebus, quæ quidem necessaria visa sint tractanda, definienda, & statuenda, restabant, ad confutandas hæreses, ad tollendos abusus,* & *emendandos mores à Sancta Synodo summa libertate, diligentiáque tractata, & accurate, ac maturè admodum diffinita, statuta sunt, &c. Idque in nostris, atque omnium oculis valdè mirabile fuerit, pro quo tam singulari Dei munere, &c.* Et alia plurima
47 ibidem recensentur, quæ omnia prouocant † ad Concilij omnimodam obseruationem, & executionem inuiolabilem, neque à Principibus Christiania eiusdem protectoribus vllatenus permittatur illius transgressio, aut in aliquo violatio, cum semel pro vtilitate Reipublicæ Ecclesiasticæ tam salubre remedium fuerit mirabiliter inuentum, & à populo Christiano semel debitè receptum. Ac ideò quidquid noniter contra illud fuerit inuentum, meritò irrationabile cunctia videbitur.

Pro quo facit elegans locus Iob. *cap.* 18. *lib.* 4.
48 ibi: *Ecce, qui † seruiunt ei, non sunt stabiles, &c. Faciunt enim iacturam omnium, oleúmque & operam perdunt, non perseuerantes in bene captis, &c.* Rectéque Non docet Sanct. Gregor. *in Pastorali, part.* 3. *admonitio.* 35. Sacræ paginæ testimoniia, dum ait in hæc: *Si inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non subleuat, ipsa operandi remissio contra hoc, quod operatum est, pugnat; hoc est enim, quod per Salomonem dicitur, qui mollis, & dissolutus in opere suo fuerit, frater est sua opera dissipantis, quia videlicet, qui capta
50 bona districtè non exequitur, † dissolutione negligentia manum destruentis imitatur. Hinc Sardis Ecclesiæ ab Angelo dicitur, esto vigilans, & confirma catera, quæ moritura erant, &c.*
51 Et magis in specie expendo † text. celebrem *in l. nemo, C. de Summa Trinitat. & Fide Catholic.* ibi: *Nam & iniuriam facit iudicio reuerendissima Synodi; si quis semel iudicata, ac rectè disposita, reuoluere contenderit.* Quibus adde plurima iura, & authoritates in vnum compilatas suprà hac 1. *part. cap.* 6. *à principio.* Conducit text. *in l. si quando, C. de inofficios. testament.* optimus text. *in cap. Ecclesia.* 57. *de electione,* ibi: *Nec enim credendum est, Romanum Pontificem (qui iura tuetur) huiusmodi verbo totam obseruantiam multis vigiliis excogitatam, ac inuentam, velle euertere, &c.* qui text. loquitur de Concilio generali, circa formam electionis disponente, consonat. *§. quorum. in proœmio instit. & authent. vt Iudicis sine quoquo suffragio.*

Et hac etiam de causa (in quo obedientio- 53
rea Filij Ecclesiæ † se ostentârunt Reges nostri Catholici) apertiùs patet, & clarescit sancta eorum sincera, & Christiana intentio, necnon religiosum obsequium, humilis obedientia, reuerentiáque maiorum suorum exemplo; quòd licet in multis Orbis Christiani Prouinciis non fuerit receptum prædictum Sacrosanctum Concilium Tridentin. vt ex Nauarro *cons.* 1. *de constitution. quæst.* 7. & 8. Salas *de legibus, disputatione* 13. *sect.* 7. *in fin.* Layman *in summa, tract.* 4. *de legibus, cap.* 3. *num.* 4. *ad fin.* In omnibus tamen Hispaniarum Regnis obsequentissimè libentissiméque receptum fuisse, & † ven ratione maxima amplexum, cu[illegible]ter, & ex dictia legibus Regni, quibus C[illegible]lij obseruantia munitur, imò & ex ipsa v[illegible]ntiæ cognitione, & ad Senatum recursu euidenter ostenditur: ex quibus manifestè insuper colligitur, quanto amore & affectu, quantáque reuerentia, & obsequio veneratur à Catholicis Regibus, quantóque conatu, quanto desiderio & pijssimo studio, exhortationi Sanctæ Sedis ad protectionem eiusdem obsequentissimi illi ostentantur, adeò vt nullam patiantur illius decretis violentiam inferri.

Quid namque prodesset, Regem Catholi-
cum ita diligentem, † insomnem se, & vigi- 54
lantem præbere in Oecumenici Concilij prouocatione, incitatione, & conscriptione; si in eiusdem executionis protectione defecisset, & non perseuerasset; perseuerantia quippè (vt in-
quit Cicero *lib.* 1. *Rethoric.*) *est in ratione † be-* 55
nè considerata permansio. Et probat Diu. Thom. *in* 2. 2. *quæst.* 138 *articul.* 1. hæc (cùm vt diximus) si ad bonum sit à D. Bernardo *in epistola* appellatur singularis filia summi Regis, virtutum finis, & consummatio, totiúsque boni repositorium, & virtus; & ipse *in sermone* 2. *in vigilia Petri & Pauli Apostolor.* ita egregiè, & sanctè scriptum reliquit: *Absque perseuerantia,*
† nec qui pugnat, victoriam, nec palmam victor 56
consequitur, vigor virium, virtutis consummatio est, nutrix est ad meritum, mediatrix ad præmium, soror est patientia, constantia filia, amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, sanctitatis propugnaculum, tolle perseuerantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Hæc Diuus Bernard. & Diuus Augustinus ad Eudoxiam.

Qui enim vsque ad finem non perseuerat,
nihil egisse dicitur, † sicuti testatur Diuus Gre- 57
gorius, *in moralibus* relatus *in cap. in casum de pœnitentia, dist.* 3. in hæc: *In casum quippè agitur, si ante vitæ terminum bonum deseratur, quia & frustra velociter currit, qui priusquam ad metas*

venerit, deficis, &c. Portò perseuerantiæ in bo-
oo ea est virtus, & effectus inenarrabilis, *vt glo-
ria eterna* (sicuti legitur *Apocalypsi. cap. 2. & 3.*)
*coronam ij recipiunt, qui in finem vsque ad bonos
se practicerunt.*

Quare Rex Catholicus in dies euigilat pro
58 obseruatione † & executione decretorum Con-
cilij Tridentin. ne in aliquo percutiantur, nec
lædantur, & ad hoc sanctum intentum, & ze-
lum aptè consequendum: ad petitionem Regij
Fiscalis, vel etiam alterius conquerentis in Se-
natu hoc Supremo de contrauentione œcume-
nici Concilij datur prouisio Regia, dicta Or-
dinatia, vt litteræ importunè falsisvè præcibus,
& suggestionibus indebitè à Sancta Sede impe-
tratæ, seu veriùs extortæ contra voluntatem
suæ Sanctitatis in eodem Senatu ostendantur, &
illic accuratè examinentur, an aliquid conti-
neant, ex quò lædatur vel subuertatur aliquod
Tridentini decretum, vt & tunc vel retineantur
ad effectum consulendi Sanctissimum, præmissa
humili ad ipsum supplicatione; vel Ordinario
cognitio remittatur; ex iis quæ latè deduximus
suprà *part. 1. capitul. 1.* maximè *cap. 2. & sequen-
tibus.* Et de hac ordinatia prouisione testatur
etiam Castellus à Bobadilla *in politica lib. 2.
cap. 18. num* 194. & Narbona *in l. 59. glos. 2. sub
num. 16. ad fin. tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3.* Flores
Diaz de Mena *practicar. quæstionum, lib. 1. p. 12.
num. 8.*

59 Maximè, quia vt in aliquo † præualere pos-
sint litteræ ab Apostolica Sede impetratæ; re-
quiritur expressa & specifica Concilij Triden-
tin. derogatio; vt probant Thomas Sanchez *in
tractatu de matrimon. lib 3. disp. 26. num. 7. tom. 1.*
Nicolaus Garcia *de beneficiis, 4. part. cap. 5. ex
num. 25.* Valençuela Velasquez *cons. 22. num. 53.*
Rota Romana *decis. 48. num. 10. & 11. p. 1. diuer-
sorum.*

60 Quia constitutio Consiliarij † quælibet re-
quirit expressam derogationem, vt colligitur
*ex cap. ex parte, & cap. fin. de Capellis Mona-
cho. cap. cum te. de ætate & qualitate, cap. non-
nulli. de rescriptis*, tenent Archidiac. *in cap. 1. de
constitution. lib. 6.* Felinus *in dict. cap. nonnulli,
num. 3.* Selua *de beneficiis 3. part. quæst. 11. n. 31.*
Parisius *consil. 2. num 30. lib. 2.* Nauarrus *in sum-
ma Latina. capitul. 27. num. 265.* Iacobatius *de
Consiliis, lib. 5. articul. 18.* Alaba. *de Conciliis,
part... capitul. 2.* Couarruuias *lib. 3. variarum,
capitul. 16. num. 6. & in cap. 8. § 9. num. 6.* di-
cens totum mundum hoc amplecti. Mandosius
in regula Chancellar. 18. *quæst. 17. num. 12.*
Anastasius Germonius *de indultis Cardinal. 8.
per quæ sublatis, num. 58.* Corduba *lib. 4. quæ-
stionary, quæst. 9. §. Tertia pars,* Sarmiento *lib. 3.
select. capitul. 14. num. 3.* Menochius *consil.
294. num. 11. & 12. volumin. 3.* Padilla *in l. fin.
C. de diuersis rescriptis, num. 17.* Gutierrez *in
l. nemo potest, ff. de legatis 1. num. 173.* Gra-
tianus *regul. 291. num. 4.* Caualcan. *1. part. de-
cision. 29. num. 16.* Henriquez *lib. 3. de Indul-
gent. capitul. 26 num. 3.* Molina *1. tom. de iu-
stitia & iure, tractatu 2. disputat. 173. fol. 988.*
Viualdus *Candelabro. 3. part. capitul. 12.
num. 22.* & alij plures ab istis, & à Tho-
ma Sanchez, Nicolao Garcia, & Valençuela
citati.

Et ratio huius doctrinæ ea est (quæ benè
conducit intentioni nostræ) quia cùm decre-
ta Concilij † ita matura deliberatione san- 61
cita sint, videntur continere vim clausulæ de-
rogatoriæ ad alia decreta posteriora contra-
ria, nisi de illis specificam faciant mentionem;
imò si Consilium generale modernum sit, qua-
le est Concilium Tridentinum, oportet etiam
illius specificam facere mentionem, † nec suf- 62
ficit generalis derogatio decretorum cuiuscum-
que Concilij, prout benè docent Henriquez,
& Viualdus vbi proximè; quos sequitur Pa-
ter Thomas Sanchez *de matrimonio, tom. 1.
lib. 3. disputat. 26 sub num. 7.* Vide etiam Va-
lençuelam, & Nicolaum Garciam superiùs ci-
tatos.

Et quidquid de stylo generali † Curiæ Ro- 63
manæ contendat Nicolaus Garcia *dict. 4. part.
capitul. 5. à num. 25. & num. 33.* adducat *Motum
proprium Pij V. anno* 1570. Quo declaratur, nec
speciali, nec generali derogatione Concilij
Tridentin. opus esse in quibusvis concessioni-
bus Apostolicis propria manu Papæ signatis,
cuius Motus proprij tenorem ad litteram re-
fert.

Attamen in Hispania ex superiùs dictis dero-
gationem etiam specificam & expressam † Con- 64
cilij Tridentin. non admitti, firmant Azeue-
dius *in l. 2. circa fin. tit. 6. lib. 1. Recopilation.*
Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 18. num. 208.* Ze-
ballos *de cognitione violentia in prologo, num. 151.
& glos. 6. num. 62.* Pax *praxi tom. 2. prælud. 5.
num. 10.* & probatur *in l. 62. tit. 4. lib. 2. Re-
copil.*

Quare in Senatu hoc supremo erga lit-
teras, quæ fuerunt † impetratæ in deroga- 65
tionem prædicti Oecumenici Concilij Tri-
dent. duplici modo decernitur iuxta casuum
varietatem. Nam regulariter in his litteris,
quæ contrauenlunt directè alicui decreto eius-
dem Concilij, illúdque percutiunt, litte-
ras retineri in Senatu mandatur, ne † illis 66
pars impetrans vtatur, præmissâ supplicatio-
ne ad Sanctissimum, vt meliùs informatus,
de remedio conuenienti Reipublicæ Eccle-
siasticæ, aut temporali prouideat, neque pa-
tiatur tam saluberrima decreta subuerti, sed vt
semper & inuiolabiliter infracta remaneant, vt
decet.

Si verò litteræ hæ Apostolicæ † dumtaxat 67
percutiant decretum eiusdem Trid. *sess. 24. de
reformation. cap. 20.* præseruans primam instan-
tiam Ordinariis, examinatæ accuratè in Senatu,
si gratiam simul contineant, non retentionis
decretum concipitur; sed remissionis ad Or-
dinarium dumtaxat: *Entreguen se estas Bullas
à la parte, para que vse dellas delante del Ordi-
nario.* Si autem iustitiam solùm respiciant, pro-
vt † monitoriales, compulsoriales, inhibitoria- 68
les, aut executoriales; tunc retentis in Senatu,
ne illis pars vtatur, causa cognoscenda Ordi-
nario (ad quem de iure pertinet) remittitur; quæ
differentia cum altiorem petat indaginem, par-
ticulari loco erit latiùs examinanda, infrà hac 2.
p. c. 16. per tot. De quo genere percussionis præ-
dicti decreti 20. cùm † frequentiora sint nego- 69
tia, latè & specialiter erit tractandum in hac 2.
part. vbi mirabiles & ingentes difficultates ab-
soluentur specialiter distincto discursu agitandæ
in ea per omnia ferè capitula: cùm cæterorum
decretorum eiusdem Concilij contrauentio nul-
lam specialem requirat indagationem, sed ex
eisdem

eisdem decretis omnis facilè vincatur difficultas ratò, & minùs frequenter contingens, ac propterea ab specifico singulorum decretorum examine excusamur, cùm illis sufficiat regula generalis suprascripta.

CAPVT II.

Regalia in protectione Sacri Concilij Tridentini, an Rex Catholicus vti possit, quando per litteras Apostolicas percutitur non solùm eius sensus litteralis, sed & sensus intellectualis declaratus per Sacram Congregationem Cardinalium.

SVMMARIVM.

Decretorum Concilij Tridentin. dubiùm recipientium ad Sedem Apostolicam recurrendum pro declaratione, & interpretatione, n.1.

Declarandi dubiam dispositionem eius est, cuius est condere, num 2.

Declaratio legum, & statutorum, aut priuilegiorum Principis ad Principem spectat, n 3.

Concilium conuocare ad cuiuslibet dubij sui declarationem, foret penè impossibile, & semper durissimum, ob quod declarationem reseruauit Papa, num.4.

Declarationem sua dispositionis potest quis alteri committere, num.5.

Declarationi alteri commissa super eo quòd sibi secreto dixerat committens, an sit standum remissiuè, num.6.

Ad declaranda dubia Concilij Pontifex creauit particularem Cardinalium Congregationem, n.7.

Declarationes Sanct. Congregation sunt decisiua vim legis habentes, vtpotè lata ex commissione Papa à personis habentibus à Principe facultatem respondendi, num 8.

Princeps potest tribuere Senatui facultatem leges condendi, num.9.

Declarationes S. Congregat. eandem vim habent, ac si ab ipso Papa immediatè dimanassent, num.10.

Vti pluries eadem Congregatio dixit, vt refertur, ibidem.

Declarationes S. Congregationis non egent publicatione, cùm fiant in declarationem legis iam publicata, num.11.

Declaratio Concilij istius redditur dispositia, & vt talis veneranda, & obseruanda, num.12.

Rota non licet infirmare, sed obseruare declarationes Concilij, num.13.

Rex suâ Regaliâ in protectione decretorum Concilij ita vti debet, sicuti illa declarauit S. Congregatio. num.14.

Declaratio nihil de nouo inducit, nec nouum actum, aut diuersum facit, sed qualis fuerit praecedens demonstrat, num.15.

Declaratio alicui commissa perinde habetur ac si à committente fuerit simul à principio facta cum dispositione, num.16.

Dispositio declarata retinet suam primauam naturam, num.17.

Declaratio inest dispositioni declarata, num.18.

Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis declarata, num.19.

Declaratio censitur dimanasse eodem tempore à principio cum dispositione principali, n.20.

Concilij declaratio nihil aliud est, quam ipsummet Concilium declaratum ad effectum protectionis Regis num.21.

Rex euigilare debet, ne Prelati ex sua absona Concilij interpretatione subditos laedant, n.22.

Pater Henriquez declaratur circa violentias tollendas in contrauentionem Tridentin. n.23.

Bulla Pij IV. refertur, qua obtestantur Principes Christiani, vt ea charitate, & affectu, quo adfuerunt Concilio, eâdem populorum suorum salutis causâ ad eius Concilij executionem praestent auxilium, num.24.

Et vt interdicant, & recipi non permittant opiniones aduersantes salutarem Concilij dispositionem, num.25.

Declarationes Cardinalium qua authoritate & solemnitate muniri debeant, vt illis Fides detur, num.26. remissiuè.

PRo huius difficultatis (quæ vtilis valdè in practica est, & necessaria) omnimoda † resolutione in 1 medium conferre volui mirabilia verba Bullæ Sanctissimi Papæ Diuina prouidentia Pij IV. super confirmatione œcumenici Concilij Tridentini editæ, & post sessiones eiusdem appositæ, quæ ante finem ita decreuit: *Si cui verò in eis aliquid obscurius dictum & statutum fuisse, eámque ob causam interpretatione aut decisione aliqua egere visum fuerit, ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apostolicam omnium fidelium Magistram, cuius Authoritatem, etiam ipsa Sancta Synodus tam reuerenter agnouit. Nos enim difficultates, & controuersias, si quae ex eis decretis orta fuerint, nobis declarandas, & decidendas, quemadmodum ipsa quoque Sancta Synodus decreuit reseruamus, parati, sicut ea de nobis meritò confisa est omnium Prouinciarum necessitatibus, ea ratione, qua commodior nobis visa fuerit, prouidere, &c.*

Quæ Bullæ verba consonant omnino dispositioni iuris, quo idem dispositum reperitur *in cap. non licuit 17. distinctione*, ibi: *Quoties aliqua de vniuersali Synodo, aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo, quod non intelligunt rationem, ad Apostolicam Sedem conueniant*, text. etiam *in c. nec licuit alicui, nec licebit particularem Synodum congregare: sed quoties aliqua de vniuersali Synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo, quod non intelligunt, rationem, aut sponte ij, qui salutem anima sua desiderant, ad Apostolicam Sedem pro recipienda ratione conueniant 4. in ordine 17.*

Licèt enim eius sit declarandi ius actum dubium, siue dispositionem ambiguam; cuius est condere, eiusvè, qui actum † fecit, vt post 2 plurimos alios obseruat Menochius *in cons. 296. num. 39. & sequentibus* (qui in variis materiis exempla reddit) & in omni actu & materia intelligit Pelaez à Mieres *de maiorata. 1. part. quaest.44. num. 1. & sequentibus*, Simon de Praetis *lib. 1. solution. 3. num. 1. & 2. fol. 26.* Cardinal. Tuschus *tom 2. litter. D. conclus.92. & tomo 4. litter. I. conclus. 319.* Surdus *in consil. 188. num. 9. lib. 2.*

 Antonius

Antonius Gabriel. *commun. lib. 6. tit. de regulis iuris, concluſ. 3. num. 71. & 72.* Morla *in emporio iuris, 1. part. tit. 1. quaſt. 11. num. 21.* & cum aliis
notauit Marius Giurba *ad conſuet. Senat. Meſanen. cap. 2. gloſſ. 1. part. 1. num. 10. & 21. fol.* 190.
Caſtill. *controuerſ. tom. 6. cap. 182. num. 57. & 58.*
3 Qui duo vltimi † declarationem ſtatutorum &
priuilegiorum ad Principem, non ad alium ſpectare, per *l. leges Sacratiſſima, C. de legibus*, ſimiliter annotant.

Tamen hæc eſt ſpecialis prærogatiua, & Re-
4 galia Sedis Apoſtolicæ, cui † in ſignum ſupre-
mæ Maieſtatis & authoritatis reſeruata eſt, vt de dubiis omnibus ex Concilij decretis ortis conſulatur, & ad eam pro declaratione recurratur, vt probant iura expreſſa de quibus in *n. 1.* ad fin. & dict. Bulla Pij IV. ac inſuper, cùm duriſſimum foret Concilium, & Synodum ipſam ex vniuerſi Chriſtiani Orbis Prælatis congregatam, penéque impoſſibile foret ad ſingula dubia indè exorta declaranda conuocare; prudenti prouidentia Concilium met ipſum Sanctiſſimo Eccleſiæ Paſtori reſeruauit, cuius authoritati hoc munus declarandi præ omnibus conuenit, vt in prædicta Bulla Pontifex Maximus & iura Canonica atteſtantur in verbis relatis, *num. 1.* Quæ ideo authoritas meritò in dict. Concilio Tridentin. expreſsè, ſicuti in omni diſpoſitione qualibet præſeruata, & prælibata tacitè intelligitur ex text. *in cap. peregrina iudicia (ſalua in omnibus Apoſtolica authoritate) generali ſanctione prohibemus 2. quaſt. 6.* text. *in cap. non liceat*, ibi: *Sine praiudicio tamen Romana Eccleſia, cui in omnibus cauſis reuerentia, & authoritas debetur*, eadem cauſa & quæſt.

De iure enim eſt, ſui actus declarationem poſ-
5 ſe illum conficientem † alteri committere, *l. Theopontibus, ff. de dote praleg.* Natta *in conſ. 155. num. 8. & 9.* Surdus *deciſ. 194. num. 18.* Plotus *de in litem iuram. § 48. à num. 1.* Cardinalis Tuſchus *litter. A. concluſ. 336. à num. 3.* præclarè Ruinus *in conſ. 19. num. 5. & ſequentibus, lib. 2.* Afflictis *deciſ. 374. num. 3. ad fin.* Mantica *de coniectu. vltim. voluntat. lib. 3. titul. 1. num. 15. & lib. 2. titul. 16. num. 3.* Simon. de Prætis *lib. 1. interpretat. 1. dubitat. 3. ſolut. 5. num. 3.* Peregrin. *de fideicommiſſ. artic. 33. num. 58.* Maſcardus *de probation. tom. 1. concluſ. 485. à num. 4. cum ſequentibus*, Surdus *in conſ. 380. à num. 9. cum ſequentib. lib. 3.* Michaël. Grallus, *§. inſtitution. quaſt. 28. num. 16.* Camillus Gallinus *de verborum ſignification. lib. 10. cap. vltimo, num. 17.* & cum Rolando, Surdo, Mateſcoto, Maſtrillo, Caualcano, Ioanne Botta. Idipſum annotauit Fontanella *de pactis nuptialibus. tom. 2. clauſ. 5. gloſ. 8. num. 2. fol. 307.* & poſt plurimos alios Caſtillus *controuerſiar. tom. 6. capitul. 182. à num. 5.* Qui omnes etiam
6 teſtantur, † de declaratione alteri commiſ-
ſa ſuper eo, quòd eidem dictum fuerat ſecretò, vt declarantis dicto omnino ſit ſtandum.

Et ideò vt dubia attingentia Concilij Tri-
7 dent. decreta perfectam, maturam, † veram,
omninóque certam accipiant declarationẽm, Summus Pontifex particularem Patrum Cardinalium inſtituit & erexit Congregatiõnem in cui hæc dubia reſoluenda, & declaranda in dies commiſit. Certum eſt enim declarationes hu-
ius Sanctæ Congregationis non eſſe † decla- 8
rationes doctrinales, ſicuti latas à Doctoribus, & Iuriſperitis (prout & perperam aliqui Theologi dicunt) ſed eſſe declarationes diffinitiuas, ſeu deciſiuas vim legis habentes, & vt leges recipiendas, vtpote latas ex commiſſione Papæ, & à perſonis habentibus reſpondendi & declarandi facultatem à Principe, vt apparet ex Bulla *Sixti V.* quæ eſt *in 2. par. ſui Bullarij 7. in ordine*, vbi habetur facultas dictæ Sanctæ Congregationis, quæ etiam refertur à Manuele Rodriguez *quaſt. regular. 1. tomo, quaſt. 11. artic. 1. & art. 2.* Nicolaus Garcia *de beneficiis in prafatione poſt principium*, Salas *de legibus diſp. 21. & ſection. 12.* pro quibus eſt text. *in §. reſponſa prudentum. inſtit. de iure natural.* Quia Princeps
poteſt attribuere hanc poteſtatem † Senatui le- 9
gem condendi, *l. humanum, C. de legibus*, & probatur in Rubrica *de legibus Senatuſconſultis, & longa conſuetudine, & in lib. 1. tit. 16. de Senatuſconſult. Cod.*

A qua Cardinalium Congregatione facta de-
claratio eandem vim habet; † ac ſi ab ipſo Sum- 10
mo Eccleſiæ vniuerſalis Præſule immediatè dimanaſſet, prout ipſa Congregatio teſtatur in hæc: *Eadem ratio habenda eſt de his, qua ſcribuntur à Cardinalibus Sancta Congregationis Sacri Concilij Trident. ac ſi à Papa ſcripta eſſent, &c.* quam ad litteram refert Cerola *in praxi Epiſcopali 1. part. verb. Authoritas. ad fin.* & iterum *2. part. verb. Abſolution. in princip.* Fr. Manuel Rodriguez *quaſt. regul. tom. 1. quaſt. 11. art. 2.* Patet Martin del Rio *diſquiſit. Magica. lib. 6. cap. 1. ſection. 3. in fin.* & remiſſiuè Barboſa *in remiſſionibus, ad Trident. in prafatio. propè fin.* Et eadem S. Congregatio cuidam Abbatiſſæ Meſanenſi ſic reſpondit: *Eadem ratio habenda eſt, de his qua ſcribuntur à Cardinalibus Sancta Congregationis Concilij Trident. nemine ipſius Congregationis, ac ſi à Papa ſcripta eſſent.* Et aliàs eademmet Congatio ſic cenſuit, *decreta & littera Congregationis Concilij ſemotis litibus ſunt executioni demandanda, nec ſuper iis ſententia, nec decretum aliquod eſt faciendum*; quas ad litteram refert Nicolaus Garcia, *in prafation. ad tractat. de benefic. ante medium.* Vbi rectè comprobat, † quòd 11
non egeant publicatione, cùm ſint confectæ in declarationem legis iam promulgatæ, cui conferunt mox dicenda. Quare Congregationis Cardinalium declarationibus ſtandum erit, ac ſi à principio ab ipſo Concilio Trident. fuiſſent diſpoſitæ.

Et quòd declaratio Sanctæ Cardinalium
Congregationis ſit diſpoſitio † eiuſdem Con- 12
cilij, atque vt talis debeat obſeruari, & venerari, expreſsè determinauit Rota, in vna Abulenſ. Canonica, pœnit. 17. *Aprilis* 1589. coram Main. in illis verbis: *Concilium Trident. quòd ſecundùm declarationem Sancta Congregationis, ſoli Epiſcopo eligendi tribuit facultatem, debet obſeruari, &c.* Quam deciſionem ad litteram aliud agens trahit Nicolaus Garcia *de beneficiis 5. part. cap 4 ſub num. 140. propè fin.* Ea ratione, quia declaratio ineſt actui declarato, vt ſtatim dicemus.

Et in dicta deciſ. Abulenſi circa principium
ita dicitur: *Abeade Rota deciſum fuit ex declaratione Sancta Congregationis, &c.* Et iterum ibi:
Quia cùm illa declaratio † apertè dicat, electionẽ, 13
&c.

&c. nobis non licet, eam infirmare, cap. cum inferior. de maioritat. & obedientia, l. nam Magistratus, ff. de receptis arbitris, l. illo à quo, §. intempestiuum, ff. ad Trebell. &c. Ex quibus colligitur, quanta sit authoritas eiusdem Sacræ Congregationis.

Imò ipsa Rotta reuerenter semper suscipit declarationes S. Congregationis Cardinalium: nec hæsitat super earum veritate, nec de illa solet cognoscere, vt fuit dictum in Auersana beneficij 3. *Iuly* 1606. coram R. Sacrato Archiepiscopo Damasceno, teste Cæsare Argelio. *de legitimo contradict. q.15. art.5. num.157.*

Quare non erit ambigendum, posse & debere Regem nostrum Catholicum sua Regalia
14 † ex protectione Concilij Tridentin. orta in executione emanda decreti declarati per Congregationem Cardinalium eiusdem, ac si à principio cum ipso Tridentino fuisset simul dimanata, & eodem modo potest detinere, vel remittere litteras Apostolicas, ac si litteralem, & manifestum sensum dicti Concilij læderent, & offenderent.

Quoniam declaratio nihil noui dat, nec de
15 nouo aliquid inducit, † nec nouum actum ac dispositionem diuersam facit, sed dumtaxat ostendit, quid dispositum, & actum fuerit à principio, seu qualis fuerit dispositio per declarationem solummodo aperit, & monstrat, vt probat text. optimus *in l. adeo, §. cum quis, ff. de acquirendo rerum dom. l. heredes palam. §. sed si notam, ff. de testamen.* quam conclusionem multis in casibus practicis exornarunt Burgos de Paz *in proœmio legum tau. num.297 & à n.432. cum sequentibus.* Mandelus de Alua *in consil.219. num.10.* Antonius Gabriel. *commun. conclus. lib.6. tit. de regul. iuris. conclus.3. per totam*, vbi latissimè. Menochius *in consil.191.n.44 lib.2.* Simon de Prætis *lib.1. interpret.1. dub.5. solut.5. fol.64. & sequentibus*, Hondedei *consil.8. num. 71.* Decianus *in consil.84. n.5. & consil 7.n.10 lib.1.* Tiraquell. *in l. si vnquam, verb. Reuertatur, num.26. & de retractu lignag. §. 1. gloss.18. num. 77.* Riminal. *in consil.112. num.26. & à num. 230.* Intrigolus *decis. 36. à num. 33.* Costa *de retrotractione cusu 13. cap.1.8. à num.12. & sequentibus*, Mieres (qui latè exornat) *de maior. 1. part. quæst.44. ex num.14. cum sequentibus*, Estephanus Gratian. *tom.1. cap.68. num.26. & tom.3. cap.464. à num. 19. & sequentibus*, Hieronymus Gonçalez *in regul 8. Chancellar. gloss. 12. §. 1. num. 9. & glossa 6. sub num. 33.* Giurba *ad consuetud. Messan cap.1. gloss.1. part.1. à num.4. & num.18.* Mantica *de tacitis conuention. lib. 4. tit. 22. num. 14.* Valençuela Velasquez *consil. 23. num 137.* Fontanella *de pactis nuptial. tom. 2. clausul. 7. part. 8. à num. 3. fol. 606.* Castillo *controuersiar. tom.6. cap.182. à princip. & num. 10.* cum Prætis *dict. resol.5. num. 23.* Quòd declaratio facta
16 per deputatum † ad illam faciendam, perindè habetur, ac si ab ipso deputante facta fuerit à principio simul cum dispositione.

17 Qui omnes pariter † vnanimiter conueniunt, quòd dispositio declarata retinet suam primæuam naturam, provt ex pluribus firmat Castillo *controuersiarum tom.6. cap. 182. à num. 41.* vnde infert ad alia plura.

18 Et quia declaratio inest actui, † & dispositioni declaratæ, Nos *de Regia protection. 4. part. cap. 12. à num. 25. & 30.* vbi plura adduximus post Anton. Gabriel. Mantic. & alios. Vbi
quod declaratio † retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis, quæ declaratur, *& à n.32.* 19
cum Petro Surdo *decision. 21. per totam*, & Gratiano *disceptation. foren. tom. 1. cap. 141. num. 2.* Quòd declaratio † adeò inhæret dispo- 20
sitioni principali, vt censeatur emanasse cum illa eodemmet tempore à principio, quod prosequimur *num. 33.* ad quem locum videndum te remitto, quo plurimas doctrinas inuenies huic, de qua agimus, valdè conducibiles, Petrus Surdus *decis.29. per totam, & in cons.288. num.10.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 147. in princip.* & Nos allegans idem nouissimè obseruat Domin. Ioann. Baptista de la Rea meritissimus Fiscalis Concilij Regij patrimonij, *in decis. Granaten. dispnt. 39. num. 5. & 6.* Qui tamen dùm hæc typis dabantur laudabiliter omniúmque vniuersali applausu ad Consilium Supremum Castellæ ascendit, quo Fiscalis munere fungitur, cuius merita maiora petunt.

Ex quibus sequitur manifestè, quod decla-
ratio Concilij Tridentin. nihil † aliud est, 21
quàm ipsummet Concilium declaratum, & ac si à se ipso à principio declaratio emanaret, ac propterea idem de vtroque iudicandum erit æqualiter ad effectum protectionis Regis impartiendæ, quoties Concilij decretis declaratis per Sanctam Cardinalium Congregationem litteræ Apostolicæ seu alia quævis dispositio repugnat, sicut ad cætera omnia æqualem authoritatem habere dignoscitur, cùm ab ipsomet Concilio facta videatur declaratio.

Et eodem modo euigilare † debet Rex, ne 22
Prælati ex absonâ alicuius decreti Concilij Trident. interpretatione & declaratione à se inducta opprimant subditos suos, vt benè aduertit Pater Henriquez *in 3. tomo Summa lib.2. de Pontificis claue, cap. 15. §. 1.* in hæc: *At si casus*
grauior incidat circa declarationem † Concily Tri- 23
dent. (puta si ex falso intellectu Concily Episcopus contendat, vim & grauamen inferre subditis denegata appellatione) ea violentia cognitio reseruatur Supremo Senatui Regis Hispania, qui cum maturiori Consilio procedit, &c. & in Glossa *littera X.* ita inquit: *In Regalibus ordinatio Chancellaria Vallisoletana per sequedulam Regiam, fol.194.* Et licet iste Pater doctissimus, quoad principalem partem huius doctrinæ, nempè quod tunc violentia adest & pertinens Regiæ protectioni, rectè loquatur, quoad cætera tamen, quæ attingunt praxim, confundit terminos iuris nostri Regij, quem intellige & declara, provt Nos latiùs sup. hoc *tractat. part. 1. c. 14. à num.26. cum seqq. & à num.46. cum multis sequentibus*; vbi abundè tractauimus nouam dispositionem, lex Regni vetantis violentias tangentes obseruationem & executionem S. Concil. Trident. ad Chancellarias deferri, & si insuper deferantur illas statim remittant Supremo huic Consilio Regio, cui specialiter reseruata est illarum cognitio. Tamen quando causa vertitur coram Iudice Ecclesiastico, coràmque opponitur de aliquo iure orto ex dispositione alicuius Concilij Trident. decreti, & à non admissione talis iuris, & exceptionis (siuè quoniam perperam intelligatur decretum ipsum, siuè ex iniustitia facta appellatio interponatur, & eâ non obstante ad vlteriora procedat Iudex, tunc ob hanc

vim tollendam recurri potest ad Chancellarias, & Audientias Regias vt latiùs fundauimus, & explicauimus in locis relatis, in quibus videbis abundè.

Hoc ipsum apertè constat ex Bulla Pij Pa-
24 pæ IV. pro confirmatione † Concilij Trident. edita, quæ est post sessiones eiusdem Concilij, vbi post medium hæc leguntur: *Ipsum verò charissimum filium nostrum Imperatorem electum, cæterosque Reges, Respublicas ac Principes Christianos monemus, & per viscera misericodia Domini nostri Iesu Christi obtestamur, vt qua pietate Concilio per Oratores suos affuerunt, ea pietate, ac pari studio, Diuini honoris, atque populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque Apostolica, Sacri Synodi reuerentia, ad eiusdem Concilij exequenda, & obseruanda decreta, Prælatis, cùm*
25 *opus fuerit, auxilio † & fauore adsint, nec aduersantes sana ac salutaris Concilij doctrina opiniones à populis ditionis sua recipi permittant, sed eas penitus interdicant, &c.* Quæ Bulla clarè disponit in casu de quo loquimur, & consonant quæ superiùs à principio huius capituli diximus; ad neminem alium pertinere declarare dubia Concilij, quàm ad Sedem Apostolicam, prout etiam hoc ipsum declarauit Sancta Congregatio in declarationem, *cap.20. de reformat. sess.24.* & ita communiter in hoc supremo Senatu practicatur quotidie.

Sed quibus solemnitatibus, & quorum au-
26 thoritate munitæ esse † debeant hæ declarationes Sanctæ Congregationis Cardinalium, vt ab ipsa verè & realiter dimanasse cognoscatur, ne de earum fide dubitari valeat, sed integram & omnimodam fidem illis dari possit: aptiori loco & amplissimè diximus infrà *hac 2. part. cap.30. §.5. per totum*, vbi de hac re plurima vtilissima cumulauimus videnda.

Capvt III.

De praxi & stylo Senatus in obseruationem decreti Concilij Tridentini, præseruantis primam instantiam Ordinario, & de fundamentali eius ratione. Et an facultas Auditoris Cameræ ex eodem sit, & qualiter sublata.

SVMMARIVM.

Tridentinum circa cap. causa omnes reseruans primam Ordinariorum instantiam frequentiori indiget Regia Regalia, & protectione, n.1.

Littera lædentes Triden. catera decreta præter cap. causa omnes, an retineri debeant in Senatu facillimè deducitur ex singulis Concil. decretis, num.2.

Decretum Trident. in cap. causa omnes præseruans primam Ordinariorum instantiam ad litteram refertur, num.3.

Verba Concil. in cap. causa omnes specialiter adnotantur annullantia processum, & omnia gesta ab alio, quàm ab Ordinario in prima instantia, num 4.

Origo iurisdictionis Ecclesiastica & fons est Sedes Apostol. qua libere de quibuslibet causis Ecclesiasticis valet cognoscere, num.5.

Stylus Romana Curia obseruat omnes causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes in prima instantia coram Ordinariis locorum tractari debere, num.6.

Vtilitati publica vt prouideret Leo X. constitutionem promulgauit fauendo iurisdictioni Ordinariorum locorum, qua refertur n num.7.

Ordo confunditur Ecclesiasticus, si sua vnicuique Ordinatio iurisdictio non reseruetur, n 8.

Causæ tam spirituales, quàm Ciuiles beneficiales, & mixta (aliàs non reseruato beneficio) extra Romanam Curiam coram Ordinariis tractanda in prima instantia decreuit Leo, num.9.

Ante diffinitiuam nequit ab ordinario appellari, nec à Superiori admitti, nisi à grauamine qualificato, vt in constitutione Leonis, num.10.

Causa timoris, aut suspicionis probanda, vel alia honesta potest in Curia causa committi in prima instantia ex Constitutione Leonis, n.11.

Commissiones, processus & inde sequuta, vitio nullitatis subiiciuntur, si in prima instantia committuntur absque legitima causa, num.12.

Causa, qua legitima sint, vt Summum Pontificem moueant ad subscribendum propriâ manu commissiones in prima instantia; recensentur in Constitutione Leonina, num.13.

Sumptibus, & vexationibus partium consulere (cùm Reipublica intersit) semper enixè præ oculis habuere iura Pontificia, & Ciuilia, prout plura recensentur, num.14.

Vtilitatem publicam concernit, lites abbreuiari, num 15.

Litium extinctio ad conseruationem Congregationis humana pertinet, num.16.

Sumptibus litium subditos subleuare ad præcipuum Reipublica regimen spectas, num.17.

Nuntij, aut Legati de Latere nequeunt auocare causas ab Ordinariis in prima instantia, nisi legitimè ad se per appellationem deuolutas, num.18.

Processus, inhibitiones, & alia inde sequuta sunt nulla ipso iure ex auocatione causarum ab Ordinariis in prima instantia, num. 19.

Auditor Camera, & quiuis Iudex Romana Curia iam ex Concil. Tridentin. nequeunt cognoscere de causis in prima instantia in præiudicium Ordinariorum, num 20.

Obseruatio Flores de Mena circa sublatam iurisdictionem Auditoris Camera in prima instantia refertur, num.21.

Damna & incommoda, quæ oriebantur in perniciem Reipublica ob auocationes causarum in prima instantia ad Romanam Curiam; recensentur, ibidem.

Recurrens ad Curiam pro impetranda commissione alteri in prima instantia super causa ad eam legitimè non deuolutam ad Ordinarium remittendus erit, num.22.

Ordinario prouisio datur à Senatu, vt impetrans, aut eligens Iudicem extra Regna Corona Castellæ commissione non vtatur, num.23.

Litteras percutientes primam Ordinarij instantiam examinat Senatus, & remittit causam Ordinario, num.24.

Flores de Mena, & Barbosa cautè legendi circa conceptionem decreti in contrauentionem Tridentin. remissiuè, num.25.

Litigantes conuentos vltra Regnum, & in Romana Curia defendere, ne sic molestentur, prouenit ex iure naturali, num.26.

In

In Gallia Iudices non admittuntur Delegati in primo instantia, nec executores gratiarum conficiunt processum, sed de nudo tantum facto permittuntur cognoscere, sed Ordinarij, n. 27.

Stylus Senatus in remittendis causis Ordinario in prima instantia nihil detrahit verbis Bullæ in Cœna Domini relatis, num. 28.

Ex verbis Bullæ in Cœna, cap. 16. oritur iustificatio styli Senatus in remissione causarum Ordinariis in prima instantia, num. 29.

INTER cæteros casus in quibus
Rex Catholicus sua vtitur Re-
galia in protectione Concilij
1 Trident. † frequentiores esse so-
lent ij, qui primam instantiam
Ordinariorum percutiunt contra decretum
Concilij mox citandum, ac propterea ob eo-
rum frequentiam vincere curabimus inextrica-
biles penè difficultates in tota hac 2. *part.* io-
dies contingentes in hoc supremo Senatu, cu-
ius (vt alibi diximus 1. *part. cap.* 14. ex priua-
tiua cognitio) cæteri verò casus lædentes Con-
2 cilium Tridentin. † per singula eius decreta fa-
cillimè conuinci posse non ambigitur, qui pro-
pterea pro nunc omittendi erunt.
3 Sancta igitur, & œcumenica † Trident. Sy-
nodus, *sess.* 24. *de reformation. cap.* 10. quod in-
cipit *causæ omnes*, ita salubriter decreuit in hæc:
*Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodoli-
bet pertinentes, etiam si beneficiales sint, in pri-
ma instantia coram Ordinariis locorum duntaxat
cognoscantur, atque omnino saltim infra biennium
à die motæ litis, terminentur, alioquin post id spa-
tium liberum sit partibus, vel alteri illorum Iudi-
ces superiores, aliàs tamen competentes adire: qui
causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quàm
primùm terminari curent, nec antea illis commit-
tantur, nec auocentur, nec appellationes ad eisdem
interpositæ per Superiores quoscumque recipiantur,
eorumve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffi-
nitiua, vel à diffinitiua vim habente, & cuius gra-
uamen per appellationem à diffinitiua reparari ne-
queat, ab his excipiuntur causæ, quæ iuxta Canoni-
cas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tra-
ctandæ, vel quas ex vrgenti, rationabilique causa
iudicauerit Summus Romanus Pontifex per spe-
ciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ, manu
propria subscribendum, committere aut auocare,*
4 *&c.* Et post medium, ibi: † *Aliàs eorum processus
ordinationésve nullius momenti sint, &c.* Alia plu-
ra referuntur in ipso decreto, quæ omnia clau-
duntur, & comprehensa censentur sub vniuer-
sali clausula illa in fine eiusdem decreti apposita
in hæc: *Non obstantibus quoad omnia suprascri-
pta, priuilegiis, indultis, concordiis, quæ suos tan-
tum teneant Authores, & aliis quibuscumque con-
suetudinibus.*
Licet enim Sancta Sedes Apostolica imme-
5 diatè quascumque † causas Ecclesiasticas iudi-
care possit, cùm sit fons, & origo iurisdictio-
nis spiritualis, & Ecclesiasticæ, *cap. cuncta per
mundum, cap. nunc verò. 9. quæst.* 3. Tamen ipsius
Curiæ stylus obseruat, vt omnes causæ ad forum
6 Ecclesiasticum † spectantes, coram Ordinario
loci in prima instantia d[illegible]ilantur, & infra bien-
nium terminentur ex præ[illegible]to decreto *Triden.*
cap. quod exornant ita affirmantes Zerola *in pra-
xi Episcopali, part.* 1. *verb. Instantia, §. Fuscus
de visitat. lib.* 1. *cap.* 33. *post num.* 3. Aloysius
Riccius *in collectan. decision. part.* 4. *collect.* 1353.
in fin. Barbos. *de officio & potestat. Episcop. allegation.* 8. *num* 2. *tom* 2. *in vltima edition.* Fran-
ciscus Leo. *in thesauro fori Ecclesiast. p.* 2. *cap.* 1.
num. 7. Paul. Piasequius *in noua praxi Episcop.* 2.
part. cap. 4. *num.* 2. Vuicanus *in noua praxi iurispatronatus* 2. *p. lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 5. Narbona
(nullis ex iis citatis) *in l.* 59 *glos.* 1. *princip.* &
præcipuè *à num.* 23. *lib.* 2. *tit.* 4. *Recopil.* Flores
Diaz de Mena *practicar lib.* 1. *quæst.* 12. *à num.* 8.
& nouissimè Ioannes Maria Nouarius *in nouo.
iuris Pontific. pract. conclus. tit. de causis primæ
instantiæ, conclus.* 1. *aliàs* 54. *num.* 1. *& seqq.* Gra-
tianus *in disceptationib. forens. tom.* 5. *cap.* 837. *à
num. &* 16.
Quare vt prouideret vtilitati publicæ, & iu-
risdictioni Ordinariorum † faueret Leo Ponti- 7
fex X. per constitutionem suam in Lateranensi
Concilio *sub datum Romæ anno* 1515. ita decre-
uit in hæc: *Et cum Ecclesiasticus ordo confunda-
tur, si sua vnicuique iurisdictio † non seruetur; Or- 8
dinariorum iurisdictioni (quantum cum Deo possu-
mus), fauere, ac litibus celerius finem imponi, &
litigantium immoderatis sumptibus & expensis
parci satagentes: statuimus, & ordinamus: quod
singulæ causæ tam spirituales, quam ciuiles, & mix-
tæ, forum Ecclesiasticum, † quomodolibet concer- 9
nentes, & beneficiales (dummodo beneficia ipsa
generaliter reseruata non fuerint, & ipsorum bene-
ficiorum fructus, reditus & prouentus, 24 duca-
torum auri de Camara secundùm communem æsti-
mationem valorem annuum non excedant) in prima
instantia extra Romanam Curiam, & in partibus
coram Ordinariis locorum duntaxat cognosci &
terminari, ita quod nulli ante diffinitiuam senten-
tiam † liceat appellare, nec appellatio (si fuerit 10
emissa) vllatenus admitti; nisi ab interlocutoria,
quæ vim habet diffinitiuæ, vel à grauamine minimè
concernente negotium principale, quòd per appel-
lationem à diffinitiua sententia reparari non possit,
nisi aliter collitigantium aduersarij sui potentiam
meritò † perhorrescens, seu aliàs, & probabili & 11
honesta causa aliter, quàm per proprium iuramen-
tum, saltim semiplena probata, coram ordinario
non auderet litigare. Eo enim casu causa ipsa etiam
in prima instantia committi & cognosci, & termi-
nari possint, alioquin appellationes † & illarum 12
etiam aliarum causarum huiusmodi commissiones
in posterum, & quidquid inde sequutum fuerit,
nullius sint roboris & momenti, &c.*
Quàm constitutionem Leoninam ad litteram
refert, & per scholia exornat, & † comprobat 13
Erasmos à Cochier. *in tractat. de iurisdiction. Ordinario. in exceptos, tom.* 2. *in principio.*
Ex qua constitutione colliges, quæ erit cau-
sa rationabilis, probabilisvè, aut quomodo sit
probanda, vt Summus Pontifex subscribere
moueatur commissiones manu propria in prima
instantia auocatorias, iuxta præfatum Decre-
tum Concilij Tridentini.
Ne ex facili auocatione vexationibus, &
sumptibus litium subditi damnum patiantur,
quod maximi ponderis esse profitentur per plu-
ra iura Doctores Bart. Bald. Aluaric. & alij *in
l. minoribus, ff. de minoribus*, per text. ibi, Ho-
stiens. *in cap.* 1. *col.* 5. *de appellation.* Curtius
cons. 118. *num.* 11. Oddus *de restitut.* q. 4. *num.* 79.
Molina *de primogeniis lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 15. Pe-
trus Barbosa *in l. si constante in princip. num.* 14.
versicul. Nec obstat, ff. soluto matrimonio, Cæsar

Anglius *de acquirend. possess. q.8. art.* 18. *n.* 449.
& sursum.

14 Super enim enixè præ oculis † habuere iura
Pontificia sumptibus, & vexationibus partium
consulere, cùm saluti Reipublicæ hoc intersit,
text. *in cap.* 5. *de appellation. lib.* 6. ibi: *Cordi
nobis est, lites minuere, & à laboribus releuare
subiectos, Clement. dispendiosam de iudiciis, cap.
vt finem litibus de dolo & contuma. cap. dispen-
dia litium agnitentes compendio volentes, quâ pos-
sumus industriâ coarctare, de rescriptis, lib.6.* text.
optimus *in l. minoribus, ff. de minoribus*, ibi:
*Cùm intersit ipsorum litibus non vexari, & sum-
ptibus, l.* 1. *ff. de inofficioso testamento*, ibi: *Me-
lius facerent, si se sumptibus inanibus non vexa-
rent, l. fin. ff. familia ercifcunda, l. quia poterat,
ff. ad Trebell.* & probat Cicer. *de legibus, lib.* 1.
ibi: *Et en salus litium multitudine maximo opere
laditur, ideò ad conseruationem illius, multa qui-
dam excogitauerunt, &c.* Flaminius Parisius *de
resignatione, lib.*11. *quest.*1. *à num.*27. in hæc: *Et*
15 *ideò concernit † publicam vtilitatem ex eo, vt li-
tes finiantur*, Bald. *in l.* 1. *in* 5. *notab. C. de nouo
Codice componen. & in l.* 1. *de furtis*, Alexand.
*cons.*190. *colum.*2. *lib.*2. *& consil.*171. *col.*3. *lib.*7.
16 *nam clari iuris est, † extinctionem litium ad con-
seruationem Congregationis humana pertinere, &c.
Authent. de indic. & nullatenus cum iureiurando
eligatur aliquis, &c. cap.*4. ibi: *Sic enim velocius
lites indicabuntur, & circulis cognitionalibus, ac
temporis contritione omnes litigantes liberabun-
tur, &c.*

Nihil enim magis prouidè quique legislato-
17 res, & rerum † publicarum Gubernatores
curare debent, & solent, quàm expensis li-
tium, sumptibus subditos subleuare propter
damna, incommoda, & dispendia inde orta
Rempublicam onerantia, ex text. *in l.* 4. *vers.
Non autem, ff. de alienat. iudicij, l.* 3. *tametsi,
ff. de receptis arbitris, l. seruus.*19. *vers. Sed & si,
ff de obligat. & action. l.* 1. *C. de nouo Codice fa-
ciendo*, cum aliis latè congestis à Luca de Pen-
na. *in l. litibus, C. de agricolis & censitis, lib.*11.
Catelliano Cotta *in memorabil. verb. Lites citò*,
Sylua Nuptia. *lib.*6. *num.*8. *cum seqq.* Tiraquel-
lus *de retract. lignag.* § 8. *gloss.*7. *ex num.* 20. Ti-
berius Decian. *respons.*70. *num.*39. *resol.*3. *histor.
fori Roman. lib.*5. *cap.*17. Balduinus *in prolegom.
ad titulum instit. de actionibus*, Brisonius *verb.
Litibus teri*, Redulfus Fornerius *lib.*3. *rerum
quotidianarum, cap.* 1. Gilken *in tractatu de præ-
scriptionibus, capitul.* 1. *num.* 38. Cardinal. Tu-
schus *littera L. conclus.*383. *&* 384.

Et quantum Regis, Regni, & Reipublicæ
intersit diuitiis & opulentiæ vassallorum con-
sulere, atque vigilantia omnimoda prouidere,
ne depauperentur, expensisque & sumptibus
non destruantur, nouissimè videndus plurima
congerens Escobar. *in tractatu de puritate, &
nobilit. proband.* 2. *part. gloss.* 4. *à num.* 11. *cum
seqq.* & per totam glossam.

18 Quare nulli superiores etiam † Nuntij, vel
Legati de latere, de causis quibuslibet ad fo-
rum Ecclesiarum pertinentibus; possunt in pri-
ma instantia ex hoc decreto præseruata Ordina-
riis cognoscere, nec pendentes ad se aduocare,
nisi per viam legitimæ appellationis ad sua Tri-
bunalia fuerint delatæ; prout refert decisum
Aloysius Riccius *decis. Curia Archiepiscopal.
decis.*296. *num.*5. *part.*4. Barbosa *in tractat. de of-
ficio. & potestat. Episcop. allegation.* 81. *sub n.* 1.
tom. 2. Narbona (nullo citato ex iis) *in dict.
l.* 59. *glossa* 1. *num.* 23. & est expressum ipsum
Conciliare decretum Concilij Tridentin. *in dict.
cap.*20. *sess.*24. *de reformatione*; quo ad medium
ita legitur: *Legati quoque, etiam de Latere, Nun-
tij, Gubernatores Ecclesiastici, aut alij quarum-
cumque facultatum vigore, non solùm Episcopos
in prædictis causis impedire, aut aliquorum eorum
iurisdictionem iis præcipere, aut turbare non præ-
sumant, sed nec etiam contra Clericos, aliasvè per-
sonas Ecclesiasticas, nisi Episcopo priùs requisito,
eòque negligente, procedant, aliàs eorum processus
ordinationesvè nullius † momenti sint, atque ad 19
damni satisfactionem partibus illati teneantur, &c.*

Quod ampliatur, nam hodie stante dicto de-
creto Sancti Concilij Tridentin. † præsertim in 20
illis verbis: *Aut alij quarumcumque facultatum
vigore.* Auditor Cameræ Apostolicæ; nec alius
quivis Iudex Romanæ Curiæ potest cognoscere
de causis Ecclesiasticum forum attingentibus in
prima instantia, nec monitoria decernere ad ex-
trahendas partes à suis domiciliis; vt & benè
annotant Aloysius Riccius *in practic. Aurea, re-
solut.*126. & iterum ipse Riccius *in pract. Curia
Archiepiscop.* 4. *par. decis.* 273. *num.* 3. *& decis.*
271. *num.*6. Barbosa vbi sup. *dict. allegation.*81.
num. 3. Ioannes Maria Nouarius *in pract. nou.
iuris Pontific. tit. seu capit. de causis prima instant.
conclus.* 1. *aliàs* 54. *num.* 5. Et ante eos meliùs
omnibus Flores de Mena *practicarum lib.* 1. *q.* 12.
num. 8. dicens ex dicto decreto Tridentin. esse
moderatam † iurisdictionem Auditoris Came- 21
ræ, & aliorum Iudicum Romanæ Curiæ, qui
iam hodie non possunt cognoscere de quibusli-
bet causis in prima instantia, nec monitoria de-
cernere ad extrahendas partes à suis domiciliis,
nec compellendum eos, in Romana Curia liti-
gare, sed omnes causas in prima instantia coram
locorum Ordinariis debere agitari, & ventilari,
quod iustissimè ita decisum esse affirmat, ob vi-
tandas infinitas lites, & importunas molestias
& vexationes, quæ à Curialibus, aut ab aliis
quotidiè fiebant degentibus in remotis parti-
bus, qui ob vitandas maximas expensas, & li-
tium, & itinerum anfractus, & dispendia iuri
suo, quantumvis bono cedebant, & nullo vel
paruo dato, in calumniosos litigatores transfe-
rebant, aut pensiones indebitè constituebant,
aut lites oppressi deserebant, ac facillimè per
contradictas condemnabantur, quod in ma-
gnum damnum, & detrimentum Reipublicæ
Christianæ vertebatur; vt & benè etiam aduer-
tit Aluar. ab Esquiuel. *in tractat. de Conciliis,
cap.*29. Ac sic se habere hodiernum vsum, &
stylum Curiæ Romanæ circa impetrationem
rescriptorum, vt ex Concilij Tridentini dicto
decreto semper datur in præiudicium, & dero-
gationem Auditoris Cameræ, & aliorum ibi
existentium iudicum, testatur ipse Flores de
Mena.

Itaque quando ad Sanctam Sedem † Aposto- 22
licam recurrit pars pro impetratione rescripti
in prima instantia, nondum deuoluta causa ad
Romanam Curiam, ad Ordinarium remitti de-
bet vt coram eo primiùs lis agatur, iuxta hoc
Concilij decretum, & vt eleganter docuit Im-
perator Iustinianus *in authent. vt omnis obed. In-
dict cap.* 2. *collat.* 5. *in fin.* in hæc: *Scito namque
quia si quis veniat & aditum nobis faciat, & à nobis*

interroga

interrogatus ſi prius te, addit, & deinde te dicat adiſſe, & quod iuſtum eſt non impetraſſe, & hoc verùm inueniamus, ante indignationem conuertamus, ſi verè cum te non adieris venire ad hanc Regiam præſumpſerit Ciuitatem, vt remittemus eum cum omni correctione, & reſponſum non dabimus. Ecce ſingularis text. pro præſeruantia primæ inſtantiæ Iudicis Ordinarij.

Et in propoſito videnda erunt ſingularia de-
23 creta huius Supremi Senatus,† quæ adduximus ad litteram infrà *cap.11, ante fin. verſic. Iis conuenit quodam à num* 97. prohibentia impetrari, aut eligere Iudices Eccleſiaſticos extra Regna Coronæ Caſtellæ, ad idque dare prouiſionem Regiam, vt impetranti, aut eligenti intimetur, ne talibus reſcriptis extra Regnum vtatur, videnda etiam erunt quæ ibidem congeſſimus in verſ. *Sed an exemplum Conuentus extra Regnum, à num.79. cum ſequentibus*, vſque ad finem capit. & conſonant plurima, & ſingularia iura per Nos adducta infrà *in § vnico, num.* 4 quæ expreſsè prohibent, cauſas & reos extra propriam trahere prouinciam, & conuenire, niſi mediante legitima appellatione à Iudice prouinciæ, qui de cauſa cognoſcit, interpoſità.

Quare Senatus hic Supremus mediante Re-
24 galia orta † ex protectione Concil. Trident. quando ad illum recurrit pars, vel Regius Fiſcalis pro retentione litterarum Apoſtolicarum, quibus læditur, & percutitur prima Ordinariorum inſtantia, in his caſibus non exceptis ab eodem decreto Trid. accuratè litteris examinatis: decernit quotidie (attenta diſtincta reſolutione de qua latè infrà *cap.56. per totum*) *Entreguenſe eſtas Bullas à la parte para que vſe dellas delante del Ordinario.* Flores Diaz de Mena *d lib. 1. quaſt.15. à num* 8. *&* 9. quem ſequitur (tacito tamen Authore) Auguſtinus Barboſa *de poteſtat. Epiſcop. tom.5. allegat.*81. *ſub num.*17.(quos
25 in conceptione † decretorum declara. prout Nos hoc *tract. 1. part. cap* 14. *a num.* 50. *verſic. Quare omnino cauendum eſt.* Et reduce illos ad diſtinctionem ibidem latiùs traditam, inter hoc Supremum Concilium, & cæteras Chancellarias & Regias Audientias, & anteà per aliquot numeros) Flores Diaz referens etiam ſequitur Zeballos *de cognitione violentia, gloſſ.6. a n.* 62. Narbona *in l.59 gloſſ* 2. præcipue *num* 16. *tit* 4. *lib.5. Recopil. & in l.81. gloſſa vnica, tit.5. lib.2. Recopil. tom.* 3. Aloiſius Riccius *in practic. Aurea, reſol.* 599 *num.* 2. *verſ. in Hiſpania ex Bullis*; vbi commemorat hanc praxim Supremi Tribunalis prouenientem ex protectione Concilij Tridentin. attributa Regi noſtro Catholico ex Bullis Apoſtolicis.

26 De hac etiam praxi teſtatur † doctiſſimus Minchaca *controuerſia. vſu frequent, lib.1 .cap.*41. in hæc: *Eadémque omnia, etiam in litibus procedere intellige, ſi fortè quæ lites de iure intra fines Hiſpana Regionis, vel alterius cuiuſlibet agitanda eſſent, ad Romam auocarentur, ſimilis enim defenſio, & ſimili modo, & competeret, & agenda eſſet, quod intellige, non ſolum petentibus iis, qui non iure extra prouinciam ſuam litis cauſa trahebantur, ſed etiam tacentibus, vel fortè etiam renitentibus, &c.* (& de hoc vltimo alibi latiùs tractauimus 1. *part. cap.*13. per totum.) Et de hac etiam praxi teſtantur ferè omnes illi Doctores, quos congeſſimus ſup. hac 2. *part cap.*1. *à num.*27. *verſic. Ex quibus Pontificali.* Et tra-

ctantes de hac Regalia prouenientे ex protectione Concilij Trident. Regi Hiſpaniarum attributa Apoſtolicis conſtitutionibus.

Quod & in Gallia practicari affirmant ex concordatis † per Rebuffum & Coſman. *in tit.* 27
de cauſis, & ipſum Rebuffum *in tractatu de pacificis poſſeſſor. num.*146. Flores de Mena *practicarum lib* 1. *quaſt.*15. *num.*10. & per ipſum Rebuffum *in praxi beneficiali. in forma noua prouiſionis, verb amoto quolibet illicito detentore*, & Marchiæ *deciſ* 100. *part.* 1. Aloyſius Riccius *in practic. Aurea. in reſolut* 299. *num.* 2. vt nullus Iudex Romanæ Curiæ, aut ab eis delegati cognoſcere permittantur in prima inſtantia, ſed ſolùm Ordinarij locorum. Imò nec executores gratiarum conficiunt proceſſum, nec fulminant, nec poſſunt fulminare cenſuras, nec audiunt partes, ſed ſolùm nudam exercent executionem, quæ ſit nudi facti duntaxat, & controuerſias omnes remittunt Ordinario.

Quæ quidem praxis, & ſtylus antiquitus 28
vſitatus † in hoc Senatu Supremo Regio nihil repugnat Bullæ in Cœna Domini *cap* 16. ibi: *Et omnes alij quoſcumque Iudices Eccleſiaſticos et Ordinarios quomodolibet impediunt, quominus ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcumque vtantur, ſecundum quod Canones & Sacra Conſtitutiones & decreta Conciliorum, & præſertim Tridentini ſtatuunt, &c.* Imò potiùs ei valdè conformis & conueniens eſt, quia tantum abeſt, quod Senatus Ordinariis impediat ſua vti iuriſdictione ſecundùm Concilium Tridentin. ſed imò vigore protectionis Regi commendatæ ab eodem Tridentino & Bullis Apoſtolicis conatur, ne alius eam impediat neque veniant contra diſpoſitionem eiuſdem Concilij Tridentin. vt latiùs comprobauimus, expendentes hæc verba Bullæ, & alia plura omnia conducibilius exponentes *in tractatu de Regia protect.* 2. *part. cap.*1. *præludio* 5. *à num.*232. *cum multis ſequentibus*, vbi monſtrauimus; quàm conformis ſit hic ſtylus prædictæ Bullæ diſpoſitioni.

Et cùm Senatus reſtringatur ad terminos iuris præſertim Trident. ad quos illa clauſula Bullæ illum reſtringit, & iuxta tenorem litteralem dictæ clauſulæ protegat iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ne illam in contrauentionem Concilij Trident. alius exerceat, quàm is ad quem de iure Canonico pertinet. Seraphinus *deciſ* 896. *n.*6. Rota in Romana cenſus 20. *Iulij* 1599. *coram litta* impreſſa per Marcheſan. *de commiſſionibus part.* 1. *pag.* 739. & in Romana Sancti Thomæ 4. *Februarij* 1908. *coram Scoto*, impreſſa per Marcheſan. eadem *part.*1. *fol.*175. *num.* 4. *&* 5. Ferrerus *conſil.* 219. *num.* 7. Pedemontana *deciſ.* 5. *num.*9. Tuſchus *tom.*1. *littera C. concluſ.*367 *n.*15. Marta *in votis aouiſſim. in deciſ. voto* 154. *num* 4. Gratian. *diſceptat. forenſibus, cap.* 99. *à principio*, Farinac. *deciſ.*58. *n.* 3. *part.*2. *recent.* Rota *deciſ.*258. *num.*1. *part.*1. *diuerſor.* Marta *de clauſulis part.* 1. *concluſ.* 12. Auguſtinus Barboſa *de clauſulis, clauſul.*115. vbi latè de effectibus clauſul. *prout de iure. ſecundùm ius, &c.* Sequitur manifeſtè vt non tantùm hic Senatus ſtylus non contrauenit, idem *cap.*16. Bullæ in Cœnæ Domini, ſed imò potiùs ex ea inducatur iuſtificatio huius praxis & ſtyli Senatus Regij; Cùm penitùs ſit vniformis eiuſdem verbis, diſpoſitioni, intentioni, & fini, prout ex ea clarè patet.

§. *VNICVS.*

§. VNICVS.

Concil. Trident. an in Ordinarij, an eius subditorum fauorem sit inductum.

Et an alterutrius consensus in iurisdictionem alienam impediat hanc protectionem per Regem impertiri.

SVMMARIVM.

Decretum Tridentin. in cap. causa omnes an fuerit inductum in fauorem solius Ordinarij, cuius iurisdictio fauorabilis, & naturalis dicitur, num.1.

Iurisdictio Delegati, & conseruatoris est odiosa, num.2.

Dispositio quælibet derogans iurisdictioni ordinaria odiosa est, num.3.

Decretum Trident. in cap. causa omnes an potius sit inductum in fauorem litigantium, ne cum tanto dispendio extra suas prouincias extrahantur, num.4.

Decretum Tridentin. in cap. causa omnes fuit inductum tam in fauorem Ordinarij, quàm subditorum, cùm damna sint communia, num.5.

Consensus tam Ordinarij, quàm litigantis requiritur, vt cesset Trident. decretum in cap. causa omnes, ita vt altero deficiente Senatus causam insuper remittat Ordinario, num.6. & 7.

Declaratio singularis Sanct. Congregationis refertur, quâ fuit decisum; primum de consensu solius Episcopi non posse causam in Curia introduci in prima instantia, nisi partes etiam consentiant, num.8.

Secundùm, decretum Concilij in cap. causa omnes emanasse in fauorem Ordinarij, & partium simul, ne extrahantur extra suas Ciuitates, n.9.

Tertium, fauore plurium introductum vnius renuntiationem non tolli, num.10.

Quartum, Nuntium Apostol. cognoscere in prima instantia accedente partium, & Ordinarij consensu, num.11.

Quintum, ad solius Episcopi collitigantis instantiam non posse in Curia causam committi, sed Episcopo viciniori, num.12.

Quod & iterum declarasse Sanct. Congregationem refertur, num.13. & num.14.

Prima instantia præseruata est in fauorem Ordinarij, cùm confundatur ordo quando vnicuique iurisdictio non seruatur, num.15.

Prima instantia præseruatur Ordinario etiam in fauorem partium, quasi sit inhumanum pro parua causa immodicos litis anfractus pati, n.16.

Ordinarius si est collitigans, ex solo consensu ipsius non committitur causa in Curia, sed viciniori, num.17.

Inhibere Ordinario nequit legatus in prima instantia etiam de consensu partis, cuius renuntiatio non valet in illius præiudicium, num.18.

In fauorem tam Ordinarij, quàm partium fuit inducta præseruatio primæ instantiæ, quæ vnius renuntiatione non tollitur, num.19.

Fauor, aut priuilegium commune vnius renuntiatione non cessat, num.20.

Renuntiatione partis cessante consensu Episcopi causa in prima instantia non aufertur ab Ordinario, num.21.

Priuilegium habens ius complicatum vnius renuntiatione non tollitur, cùm redundet in alterius præiudicium, num.22.

Renuntiatio subditorum non valet in præiudicium Superioris, cui est fauor communicatus, n.23.

In iuribus complicatis executio, tam respectu condemnati, quàm non condemnati non habet locum, sed in totum cessat, num.24.

Priuilegium subditorum quando est commune cum superiore ad validam renuntiationem concurrit omnium consensus, num.25.

Renuntiatio vnius nequit fieri in præiudicium iuris per alterum quæsiti, num.26.

Trident. in cap. causa omnes, cùm vnius renuntiatione non cesset, nec Regalia protectionis impartienda ad preces reclamantis, & recursu vtentis, num.27.

Renuntianti, aut consentienti in iurisdictione aliena absque Ordinarij consensu, etiam condemnatio nihil obest, quominus recursu Regio vtatur, vt in Senatu etiam executoriales retineantur, & causa Ordinario remittatur denuò tractanda, num.28.

Vtbvs (quæ à principio huius cap. de-
scripsimus) sic præcognitis, vtiliter
venit inquirendum, an decretum Con-
cilij Trident. *in d. cap. 20. sess. 24. de reformat.*
sit inductum in fauorem solius † iurisdictionis 1
Ordinariæ (quæ de iure fauorabilis censetur,
& oaturalis, Glossa magna *in cap. 1. de rescri-
ptis, lib. 6. gloss. penult. in Clement. 2. de officio
Ordinarij*, Biliguer. *decis. 5. de concessione præ-
benda*, Puteus *decis... sub num. 3. lib. 3.* Capuraq.
decis. 43. p. 3. Ioan. Petrus Moneta *in tractat. de
conseruator. cap. 7. num. 343.* Vbi per contra-
rium † affirmat, iurisdictiooem Delegati, & 2
conseruatoris esse odiosam, ex *cap. cum in iure
peritus*, vbi Glossa & Doctores *de officio De-
legati.* Baldus *in l. vnica, C. de mandatis Prin-
cipum.* Atque ideò exemptionem à iurisdi-
ctione ordinaria odiosam esse, affirmat ipse
Moneta ibidem *dict. num. 343. cap. 1.* cum ibi
notatis, *de priuilegiis, lib. 6.* Et generaliter quæ-
libet dispositio derogans † potestati Ordinarij 3
odiosa est, Abb. *in cap. si quis contra. notab. 1.
de foro competen.* Crescentius *decis. 1. num. 1. &
decis. 3. num. 6. de priuilegiis*, Moneta *dict. cap. 7.
num. 343. fol. 371.* in paruis) vel an in fauorem
partium, † & subditorum, dicendum sit dima- 4
nasse dictum Tridentioi decretum, ne extra suas
prouincias tot sumptibus & incommoditatibus
litigare, & degere cogantur, vt superiùs ex
Floros de Mena diximus hoc *cap. 3. à num. 20.
& sequentibus*; & latiùs prosequitur, & com-
probat aliquibus iuris fundamentis hoc iocon-
ueniens, & notabile damnum inde proueniens,
quod pars vltra suam ciuitatem, vel prouin-
ciam litigare cogatur. Narbona *in l. 59. gloss. 1. à
num. 174. tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3.*

Quod & insuper singularia probant iura *cap. leges Ecclesiæ, cap. Peregrina iudicia (salua in omnibus Apostolica authoritate) generali sanctione prohibemus: quia indignum est, vt ab extraneis iudicentur, qui comprouinciales, & à se electos debent habere iudices, nisi fuerit appellatum. 2. quæst. 6.* text. *in cap. non licet cuiquam (sine præiudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus causis reuerentia, & authoritas debetur) relictis iis Sacerdotibus, qui in eadem Prouincia Dei Ecclesias, nutu diuino gubernant, ad alias conuolare*

Prouin

Prouincias, vel aliarum Prouinciarum Episco-
porum iudicia expetere, vel pati. Quòd si quis
præsumpserit, & ab officio Cleri submotus, & in-
iuriarum reus ab omnibus iudicetur. 3. *quæst.* 6. *cap.*
vnaquaque Prouincia eadem causa, & quæst. text.
etiam *in cap. neminem exhiberi de Prouincia ad*
Prouinciam, vel ad Comitatum oportet, nisi ad
relationem Iudicis ad quem fuerit appellatum (&
infra) Illa quæ sunt per vnamquamque Prouin-
ciam, ipsius Prouinciæ Synodus dispenset, sicuti
in Niceno constat Decretum esse Concilio, vltra
Prouinciæ terminos accusandi licentia non progre-
diatur: omnis accusatio intra Prouinciam audia-
tur, & à comprouincialibus terminetur, nisi
Prælatus sit, qui accusatur. Eadem causa 3.
quæst. 6. *cap. fin.* ibi: *In Prouincia in qua con-*
sistit ille qui accusatur, suas exerceat actiones:
nec existimat accusator suus eum alibi, aut lon-
gius ad Iudicium pertrahendum, eadem causa, &
quæst.

5 In quo breuiter affirmandum erit, † dictam
Conciliarem dispositionem fuisse introductam
in fauorem vtrorumque, nempè in fauorem Or-
dinariorum, & simul in fauorem partium ex
dictis rationibus, vt ex declaratione Sanctæ
Congregationis fuisse determinatum, probat
Gratian. *in disceptat. forensib. lib.* 5. *cap.* 837.
num. 15. sequitur Ioannes Maria Nouarius *in*
praxi noui iuris Pontificij, cap. de causis primæ
instantiæ, conclus. 1. aliàs 54. *fol.* 141. *num.* 4. cum
aliis declarationibus eiusdem Sanctæ Congre-
gationis mox citandis expressè id ipsum decla-
rantibus, & decidentibus.

6 Ex quo sic complicato fauore † sequitur ma-
nifestè, quòd si litteræ in Senatu adducantur,
ex quibus appareat, partem aliquam, vel par-
tes consentisse in alterius Iudicis ordinarij, aut
delegati iurisdictionem, absque tamen consen-
su Ordinarij sui, vel è contra reperiatur consen-
sus Ordinarij; non tamen partium litigantium
consensus interueniat: indubiè Senatus remit-
tet causam in prima instantia Ordinario, cùm
tam Episcopi, quàm partium simul sit necessa-
rius consensus, vt decreto Triden. *in dict. cap.* 20.
locus non sit, vtque remissio hæc impediatur
ad Ordinarium fieri, prout in terminis declara-
uit Sancta Congregatio super eodem *cap.* 20. in
7 hæc verba: *An de consensu † Episcopi possit causa*
in prima instantia in Curiam introduci, non ob-
stante, cap. 20. *session.* 24. *in principio, nisi par-*
tes ambæ consentiant? Et quid si causa sit inter
Episcopum & alium, nunquid instante Episcopo
possit cognosci in Curia coram alio? Congregatio
8 *censuit, † habere locum, adeò vt de consensu Epi-*
scopi non possit causa introduci in prima instantia
ad Curiam, nisi partes etiam consenserint, quia
decretum Concilij emanauit non solùm fauore iu-
risdictionis Ordinariæ; sed etiam fauore ipsarum
9 *partium, ne trahantur † extra suas ciuitates, &*
loca. Ideò quod fauore plurium introductum est,
10 *non tollitur † vnius renuntiatione, & ita Congre-*
gatio censuit, licere Nuntio Sedis Apostolicæ co-
11 *gnoscere de causis † in prima instantia de consen-*
su partium, ipsiusque Ordinarij consensu accedēn-
12 *te. Quòd si causa sit inter Episcopum † & alium,*
ad solius Episcopi instantiam cognosci non poterit,
parte reluctante, in Curia coram alio, sed causa
committenda est viciniori, vt signatura obseruat,
de quo infrà *num.* 17.

Et iterum ibi, sequitur & facit: *An si cau-*
sa sit inter Episcopum & alium, instante Epi-
scopo † possit in Curia cognosci? Congregatio 13
censuit; ad solius Episcopi instantiam non pos-
se cognosci parte † reluctante, in Curia, sed 14
committendam esse viciniori, quod signatura
obseruat, &c. Quam mirabilem declaratio-
nem refert ad litteram Narbona *in l.* 59.
glos. 1. *num.* 173. *lib.* 2. *tit.* 4. *Recopilat. tom.* 3.
fol. 181.

Et idem resoluisse Sanctam Congregatio-
nem Cardinalium Concilij Tridentin. 27. *Iulij*
anno 1575. testatur Gratianus *in disceptation. fo-*
rensibus, lib. 5. *cap.* 837. *num.* 17. per quam à
num. 15. dicit, quòd quamuis † per Concilium 15
Trident. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. omnes
causæ, maximè criminales in prima instantia
examini, & iurisdictioni Episcopi tantùm re-
linquantur, quod quidem ob fauorem Ordina-
riorum statutum est; ne eorum iurisdictio mi-
nueretur, quia ordo confunditur, quando vni-
cuique iurisdictio non seruatur, *cap. peruenit* 36.
in fin. 11. *quæst.* 1. Et etiam in fauorem † par- 16
tium, tanquam inhumanum sit, permittere in
longinqua patria pro parua causa immodicos
litis anfractus pati, & sustineri: ideò si partes
ipsæ non consentiant, non posse causam in pri-
ma instantia ex solo consensu Episcopi com-
mitti. Et iterùm ipse Gratianus *num* 22. ex ea-
dem sententia Congregationis Concilij, dicit,
quòd si collitigans sit Episcopus, † licet semper 17
causam inter eum & collitigantem debeat com-
mitti, & cognosci in partibus; tamen stante
suspicione committitur viciniori.

Quod conducibilius est rationibus & moti-
uis tam Concilij, quàm declarationum Sanct.
Congregationis hactenus relatarum, nempè vt
ob suspicionem Ordinarij collitigantis non
committatur causa in Curia cognoscenda; sed
in partibus committatur viciniori iuxta hanc
declarationem, cuius meminit Gratianus, ne
cùm tanto dispendio, & fortè pro re parui va-
loris collitigans, extra prouinciam suam extrahi
cogatur. Sicque hodie stante hac declaratione
Sanct. Congregation. aliisve relatis (adæquatis
menti & intentioni Concil. Trident.) non potest
locum habere Rotæ *decis.* 30. *de appellationibus, in*
nouis, per quam motus Marchesan. *de commissio-*
nib. exècat. causa. 2. *part.* §. 1. *num.* 38. dixit; quòd
quando Ordinarius est suspectus, vel aliter ex
iusta causa cognoscere non potest; quòd tunc in
Curia committitur causa. Cùm contrarium ex-
pressè declarauit Sanct. Congregatio in hac
declaratione, & rectiùs in alia relata suprà à
num 13. ex obseruantia, & praxi signaturæ. Vi-
denda etiam erunt quæ *cap.* 5. §. 1. *à num.* 11. dicta
sunt, quarum declarationum intentio fuit & est,
consulere litiganti, eiusque sumptibus maiori-
bus, & incommoditatibus parcere, ideò non
solùm introduxit, & voluit, vt in prouincia
collitigantis huiusmodi causa committatur, sed
inter cæteros viciniori, vt commodius colliti-
gans litigare possit.

Hoc idem, quòd ex dicto Trident. decre-
to simultaneus exoriatur † fauor Ordinariis, & 18
subditis, rectè ponderat & affirmat Sarauia *in*
tractatu de iurisdiction. adiunctorum, quæst. 7.
num. 7. dicens, quòd iura Ordinariorum, vt
in prima instantia procedant, non obstante etiam
legatorum de latere inhibitione, nullo modo
potest renuntiari à partibus in Ordinariorum
præiudicium,

præiudicium iuxta declarationem à Sancta Cardinalium Congregatiooc latam ad *cap. 20. sess. 24. de reformatione*, vbi eam refert Farinac. sub vers. *sunt tractanda*, ad quod etiam allegat Paz *in praxi tom. 2. preludio vltimo, num.* 18. allegat etiam Marsillam *lib. 4. tit. 5. cap. 6. littera S. & & in dict. cap. 20. num. 4.*

19 Idem etiam † Ioannes Maria Nouarius *in noni iuris Pontific. practicarum conclus. cap. de causis prima instantia, &c. conclus. 1.* aliàs 54. *num. 6. fol. 141.* vbi per eandem declarationem Congregationis relatam à Gratiano vbi proximè *dict. capitul.* 837. (licèt ille mendosè eum allegat *cap. 836.*) dicit, & quidem singulariter, aliam rationem assignat non posse huic conclusioni, nisi quia hic labor fuit inductus tam respectu Ordinarij loci, quàm partium litigantium, & quod regula vt quilibet renuntiare possit fauori
20 suo, intelligatur, † si priuilegium concernat fauorem renuntiantis dumtaxat, at secus quando simul in fauorem aliorum, & sic si fauor sit communis, sublata sit facultas renuntiandi, ea ab eo latiùs traditis *in praxi election. fori. q. 7. à n. 14. sect. 3.* in prima impressione Neapol.

21 Qui quidem Nouarius rectè inde † argumentatur à contrario sensu; quòd si accedat solus partis consensus, & deficiat Ordinarij voluntas, similiter causa in prima instantia extra locum à Concil. Tridentin. destinatum minimè poterit committi.

22 Quæ argumentatio legitima † & iure constans est, tùm ex declarationibus Sanctæ Congregationis Cardinalium hactenus adductis; tum etiam, quoniam quando priuilegium est complicatum inter duos, aut plures, vnius renuntiatio nihil operatur, cùm redundet in præiudicium cæterorum, Iulius Clarius §. *final, quæst. 42.* Iacobus Canccrius *variarum resolution. lib. 2. capitul. 2. de iurisdiction. num.* 194 Marius Giurba *consil. 95. num. 13.*

Vndè absque Superioris (qui ex fauore sub-
23 ditorum participat) consensu, † non valet illorum sola renuntiatio, Romanus *consil. 369. n* 18. Cardinal. *consil. 38. ad fin.* Afflictis *decis.* 175. Gratianus *decis* 78. *num* 50. Ioann. Baptista Costa *de scientia & ignorant. centur. 2. distinct. 66. num. 5.* Rouitus *pract. 2. de iurisdict. innito non turband. num* 25. Didacus Perez *in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordinament.* Castrens. *consil.* 431. *num. 3. in princip.* Andreas Gaillus *obseruat. 40. num. 3. lib. 1.* Cardinal. Tuschus *littera C. conclus.* 1027. *n. 3.* Marius Giurb. *consil* 95. *num. 13. & seqq.* Cæncdus *Canonic. quæst. 12. num. 8. 9. &* 10. Rota *decis. 22. num. 8. part. 2.*

Et quia quando iura duorum sunt compli-
24 cata, † ita vt in vnum facta executio oriatur damnum & præiudicium iuri alterius sic complicato & coniuncto; vt respectu omnium tàm renuntiantis, aut condemnati, quàm alterius, qui nec renunciauit, nec consensit, nec condemnatus fuit; executio suspendatur in totum, latissimè post plurimos Doctores, & Rotæ decisiones, necnon mirabilia iura tractanimus suprà *2. part. cap. 13. à num. 25. & sequentib. vers. 5. & pro hac parte.*

Necnon quando ex priuilegio subditorum
25 exoritur fauor communis cum superiore, † vel alio, vt omnino ad validam renuntiationem requiratur concursus, consensus omnium participantium fauorem. Ac etiam generaliter, quod
renuntiatio vnius † nequeat fieri in præiudicium 26
iuris quæsiti alterius, & de pluribus aliis mirabilibus doctrinis, quæ omninò huic, de qua in hoc cap. mirè conueniunt, abundè tractauimus in dicto *cap. 13. à num. 16. cum multis seqq.* vsque ad fin. & ferè per totum, *1. part. vers. Quibus tamen & aliis, &c.* Quò te libenter remitto.

Ex quibus manifestè sequitur, † quòd cùm 27
dispositio Concilij Tridentini, *in dict. cap. 20. sess. 24. de reformat.* nec cesset ex solo consensu partium, nec ex solo consensu Episcopi Ordinarij, poterit licitè Senatus Regaliâ vti in protectione impartienda eiusdem Trid. decreti, remittendo huiusmodi causas eidem Ordinario, vt coram ipso tractentur, partium sumptibus immoderatis & incommoditatibus consulendo, & inuiolabili Tridentini obseruationi & complemento auxilium suum præstando.

CAPVT IV.

Regaliâ protectionis an Rex vti possit, non solùm vbi percutitur prima instantia Episcoporum; sed etiam Abbatum, aliorúmque Prælatorum inferiorum ordinariam iurisdictionem legitimè habentium.

SVMMARIVM.

Sub decreto Trident. cap. 20. preseruante primam Ordinariis instantiam, an comprehendantur Prelati inferiores Episcopo, ordinariam etiam iurisdictionem habentes, num. 1. & seqq.

Preseruatam non esse in Trident. primam instantiam Ordinarij inferioris Episcopo, qui tenuerint, num. 2.

Protectionis Regaliâ vti nequit Rex super non contentis & comprehensis in decretis Concilij Tridentini, num. 3.

Causa criminales, & matrimoniales nequeunt tractari coram Decano, aut alio Prelato inferiori iurisdictionem habentibus, num. 4.

Prelatos inferiores Episcopo habentes iurisdictionem ordinariam comprehendi sub Decreto Trident. in cap. causa omnes, veriorem opinionem fundat, & amplectitur Author, num. 5.

Ratio finalis Concilij in cap. causa omnes militat in litigantibus cuilibet iurisdictioni ordinariæ subiectis, num. 6.

Verba generalia dispositionis restringuntur ad rationem, & causam eiusdem, num. 7.

Tridentin. in cap. causa omnes loquitur generaliter de Ordinariis, sub cuius verbis omnes indistinctè iurisdictionem ordinariam habentes comprehenduntur, num. 8.

Verba legis intelliguntur simpliciter, non secundùm quid, nec sub aliquo supposito, num 9.

Trident. in cap. causa omnes non petit qualitatem exemptionis in Prelato, ideò nec supplendam, num. 10.

Ordinarij appellatione venit etiam quilibet Prelatus inferior Episcopo Ordinariam habens iurisdictionem, num. 11.

Ordinarij facta mentio in Decreto aliquo (nisi subiecta materia aliud poscat) includuntur inferiores ordinariam iurisdictionem habentes, n. 12.

Ordinario

Ordinario commissio directa, etiam Ordinario inferiori directa intelligitur, num.13.

Abbates etiam non exempti habentes iurisdictionem ordinariam non obstante Trid. Decreto, hodie suâ uti valent iurisdictione, n.14.

Obseruatio Flaminij Parisij refertur, vt Ordinarij appellatione, etiam inferiores Ordinarij comprehendantur, n.15. & seqq. Quem Barbosa citauit pro contraria opinione.

Ordinarij appellatione non soli Episcopi comprehensi intelliguntur, num 17.

Concilium Tridentin. vbi aliquid Ordinario remittit explicandum, aut exequendum, omnes iurisdictionem ordinariam habentes possunt exequi Decreta Concil vbi plurima de hoc congeruntur, num.18.

Canones posteriores recipiunt passiuam interpretationem à iure communi, num 19.

Sub Trident. iniungente Ordinariis visitationem Ecclesiarum etiam exemptarum comprehenditur Ordinarius inferior habens quasi Episcopalia iura, num.20.

Trident. permittens Ordinario remittere denuntiationes ad matrimonium, procedit in Ordinario habente quasi Episcopalem iurisdictionem, n.21. & num.22.

Ordinarij appellatione in materia collationis inferior Prælatus habens conferendi ius venit, n.23.

Ordinarij appellatione venit Prior S. Ioannis Hierosolymitani, num.24.

Capitulum Sede vacante succedens in iurisdictione ordinaria, etiam voluntaria comprehenditur in Decretis de Ordinario loquentibus, n.25.

Capituli Sede vacante prima instantia præseruata intelligitur à Concil. Trid. n 26.

Vicarius Episcopi appellatione Ordinarij comprehenditur, num.27.

Ad Ordinarij inferioris comprehensionem in dispositione de Ordinariis simpliciter loquente, elegans Rota decisio refertur ad litteram, à n.28.

Archidiaconus habens ex re iudicata iurisdictionem Ecclesiasticam in suo districtu venit appeltione Ordinarij in materia adaptabili, n.29.

Trident. in cap.20. §. ad hæc, reseruans Episcopis causas matrimoniales, & criminales, non procedit in inferiore obtinente rem iudicatam, aut verificante immemorialem, num.30.

Immemorialis (ex qua Archidiaconus prætendit iurisdictionem in matrimonialibus, aut criminalibus) dum per tres conformes probatur; Episcopus vtitur iurisdictione in illis, num 31.

Prælatus inferior probata per executoriales sua iurisdictione ordinaria venit appellatione Ordinarij, num.32.

Dispensationes committuntur Ordinariis ex Decreto Trid. num.33.

Archidiaconus habens iurisdictionem ordinariam venit in materia adaptabili appellatione Ordinarij, & Diœcesani, num.34.

Dispensationes matrimoniales committuntur inferioribus ordinariis habentibus quasi Episcopalem iurisdictionem, num.35.

Prælati locus exemptus à iurisdictione Episcopi, non ideo desinit esse de Diœcesi, & in Diœcesi Episcopi, num.36.

Commissio de dispensando, vbi nullus adest contradictor; non recipit iudicium contentiosum, sed extraiudicialem cognitionem, n.37.

Sententia nitens præscriptione non innuat vltra præscriptum, num.38.

Prælatus inferior probans præscriptionem exequendi dispensationes matrimoniales, in illis etiam venit Ordinarij appellatione, num.39.

Resoluitur ex cap 20. Trident. præseruatam esse etiam primam instantiam inferioris ordinariam iurisdictionem habentis, num 40.

Agitur ex à lè de exornatione Concil. Trid. in c.20. § ad hæc, reseruantis solo iudicio Episcopi causas criminales, & matrimoniales, num. 41. & seqq.

Iurisdictio in criminalibus, & matrimonialibus non est sublata ab Archidiaconis, &c. Per Trid. absolutè, sed permissa ex immemoriali probata per tres conformes, num 42.

Quasi possessio immemorialis super iurisdictione in matrimonialibus probanda erit coram Episcopo, qui interim illam exercet ex declarationibus S. Congregationis, num 43. & seqq.

Inferiores Episcopo non prohibentur exercere iurisdictionem in matrimonialibus, & criminalibus, post probatam immemorialem per tres conformes, num.44.

Ante probatam immemorialem huiusmodi Episcopus intra cuius Diœcesim Prælatus existit, exercet iurisdictionem in criminalibus, & matrimonialibus prætensam ex S. Congreg. num. 45. & num 46. & 48.

Probari tamen debet immemorialis per tres conformes, num.47.

Declarationes S. Congregationis referuntur, quibus expressè dicitur; instantiam Ordinarij præseruatam in cap. causæ omnes, intelligi etiam Decani, Archidiaconi, & alterius inferioris ordinariam habentis iurisdictionem ex immemoriali, num.49.

Doctores plures referuntur, qui de prædictis declarationibus S. Congregationis testantur, n.50.

Declarationes præfatas sæpius canonizauit Rota, num.15.

Iurisdictio ab inferiori quæsita per immemorialem, aut priuilegium, est verè ordinaria comprehensa in Trid. c.20. in principio conseruante primam Ordinariorum instantiam, qui tenent, n.52.

Manuteneri quando debeat, vel non Episcopus in iurisdictione prætensa per Archidiaconos, aut Decanum, aliumvè sibi inferiorē, n.53. remissiuè,

Primam instantiam Ordinarij inferioris verè contentam in prima parte cap. causæ omnes Trid. debet Rex protegere, num 54.

Prælatus inferior habens iurisdictionem super ipsius Ecclesiæ Collegiata, aut Collegio, non comprehenditur in cap. causæ omnes, præseruante primam instantiam Ordinariis, quia iste talis non est, num.55.

Adducitur ad idem declaratio S. Congregationis Cardinalium, ibid.

CVm saluberrimo illo sancto Concilij Trident. † Decreto 20. *ses* 34. *de reformat.* cuius (sicuti cæterorum protectio commendata est Regibus & Principibus Christianis) præseruatam reperiamus primam Ordinariam instantiam, in omnibus causis ad forum Ecclesiasticum vniuersaliter quomodolibet pertinentibus, ibi: *In prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscatur:* vtile iudicaui, difficultatem illam absoluere, ortam ex aliquorum Doctorum non contemnendæ authoritatis opinione † Ac sub 1

hoc Decreto intelligantur dumtaxat Episcopi,
& alij exempti Prælati quasi Episcopalem iuris-
dictionem habentes: non tamen alij inferiores
quantumuis iurisdictionem ordinariam habere
dignoscantur.

Et partem negatiuam in his indiuidualibus
2 terminis † tenet Augustinus Barbosa *in Pastora-
li*, seu *tractatu de potestate Episcopi*, *tom. 2. al-
legat.* 81. *num.* 4. dùm intrepidè affirmat, quod
Tridentini Decretum 20. attribuens Ordinariis
locorum in prima instantia cognitionem causa-
rum ad forum Ecclesiasticum pertinentium, de
Episcopis, & de Prælatis exemptis Episcopa-
lem iurisdictionem habentibus, dumtaxat sta-
tuit, & decreuit, non autem de Prælatis infe-
rioribus, qui subsunt Episcopis, allegat pro
sua opinione Fratrem Manualem Rodriguez
quæstionum regularium, *tom.* 1. *quæst.* 36. *art.* 4.
Farinac. *in praxi crimin.* 4. *part. decis.* 100. Fla-
minium Parisium *de resignation. lib.* 3. *quæst.* 11.
num. 19. *& num.* 22. & pro ista contraria parte
Nonarius in noui iuris Pontific. *practic. conclus.
tit.* seu *cap. de causis primæ instantiæ*, *conclusione*
5. aliàs 54. *num.* 2. *fol.* 140. allegat Manuel Ro-
3 driguez, † & Flaminium Parisium: Ergo cùm
Prælati inferiores etiam habentes iurisdictio-
nem ordinariam non comprehendantur in dicto
Trident. Decreto; Rex illius acerrimus prote-
ctor non poterit Regalia vti, etiamsi prima in-
stantia horum quomodolibet percutiatur.

Et licèt ipse Barbosa pro sua opinione nullum
4 adducat fundamentum, † illa tamen niti vide-
tur verbis eiusdem Trident. *dict. cap.* 20. quæ
sunt: *Ad hæc causæ matrimoniales, & crimina-
les, non Decani, Archidiaconi aut aliorum inferio-
rum iudicio, etiam visitando, sed Episcopi tan-
tum examini, & iurisdictioni relinquantur, etiamsi
in præsenti inter Episcopum, & Decanum, seu
Archidiaconum, aut alios inferiores super causa-
rum istarum cognitione lis aliqua in quacumque
instantia pendeat, &c.* Quæ quidem Concilij
clausula videtur nostram absolutè difficultatem,
& pro Barbosæ opinione clarè disponere.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus con-
5 trariam opinionem † & verissimam, & intre-
pidè tenendam euidentibus iuris mediis, expres-
sis Rotæ Romanæ decisionibus, & apertis Sa-
cræ Cardinalium declarationibus comprobabo,
vt omnes Prælati etiam subditi Episcopo, iuris-
dictionem ordinariam tamen habentes sub di-
cto Trident. Decreto intelligantur comprehen-
si, ita vt indistinctè prima eorum instantia præ-
seruata censeatur in illis casibus, in quibus le-
gitimè iurisdictionem habere, & exercere asso-
lent: ad quod moneor.

Primò, quoniam dictum Decretum non so-
6 lùm inductum fuit † in fauorem ordinariæ iu-
risdictionis; sed etiam in fauorem litigantium,
ne cum tanto dispendio, & incommodis co-
gantur litigare, & trahi extra suas Prouincias,
Ciuitates, aut Regna, prout latissimè conside-
rauimus, & valdè probauimus expressis claris-
que determinationibus Sanctæ Congregationis
Cardinalium Concilij Trident. suprà *in cap. &
§. præcedenti per totum*. Sed hæc ratio militat in
litigantibus cuilibet iurisdictioni subiectis; ergo
illos deber comprehendere Concilij dispositio:
quia verba generalia dispositionis debent refer-
7 ri, & reli..ngi ad rationem, † & causam propter
quam fuerunt prolata, *l. non est nouum*, *ff. de le-
gib. l. heres meus*, *§. 1. de leg.* 1. *l. si ex pluribus*, *ff.
de solut.* Abb. *in cons.* 114. *attingendo n.* 4. *lib.* 2. Me-
noch. *cons.* 496. *n.* 54. Tusch. *lit. V. concl.* 122. *n.* 44.

Secundò, quoniam dicta Conciliaris institu-
tio generaliter, † & vniuersaliter disponit de 8
omnibus locorum Ordinariis non distinguendo
inter Ordinarium, & Ordinarium, ibi: *In
prima instantia coram locorum Ordinariis dumta-
xat cognoscantur*, ponderatis etiam illis verbis:
Ordinariis & locorum, quæ nullam restrictio-
nem demittunt; sed excludunt potiùs: nam
verba legis generalia, generaliter debent intel-
ligi, & vbi lex non distinguit, nec nos distin-
guere debemus, iuxta vulgatissima axiomata.

Et quia legis verba in dubio debent intelli-
gi simpliciter, † non secundùm quid, nec sub 9
aliquo supposito, *l. hoc legatum*, *in fin ff. de legat.* 3.
l. 1. § si quis simpliciter, *ff. de verbor. obligat.* Ruin.
cons. 56. *in fin. lib.* 2. Cardinal. Tuschus *tom.* 8. *lit.
V. concl.* 92. *per tot.* Barbosa *axiom* 222. *num.* 29.
Ergo verba Concilij dum generaliter disponunt
de locorum Ordinariis simpliciter, & absolutè
de omnibus Prælatis † habentibus ordinariam 10
iurisdictionem absolutè, in dubio sunt intelli-
genda, absque suppositione facienda, quod Or-
dinarij debeant esse exempti; imò exclusâ qua-
libet qualitate: quia cui conueniunt verba legis,
eius etiam dispositio adaptatur ex vulgatibus.

Tertiò, quia Ordinarij appellatione non so-
lùm venit Episcopus, † & quicumque superior, 11
sed etiam quilibet alius Prælatus inferior Epi-
scopo, habens ordinariam iurisdictionem in ma-
teria sibi adaptabili, & proportionabili: ita
docent Glossa, verbo, *Ordinariorum*, per text
ibi: *In cap. vt animarum*, *de constitutionib. lib.* 6.
& glos. in verbo, *locorum*, *in cap. Ordinarij.*
vbi Geminianus *num.* 5. Franchus *num.* 3. *de offi-
cio Ordinarij*, *lib.* 6. Abb. *in cap. post cessionem.
num.* 1. & ibi Felinus *num.* 1. Decius *num.* 1. &
Missingerius *num.* 2. *de probat.* Zauarella *in Cle-
ment. quia regulare*, *num.* 11. *versic. Octauo quæres*,
de supplicanda negligentia Prælatorum, plurimos
citat Narbona *in l.* 59. *glos.* 1. *à num.* 63. *lib.* 2.
tom. 3. *Recopil.* vbi etiam de Abbate, vbi me-
liùs cæteris hoc prosequitur cum aliquibus de-
clarationibus Sanctæ Congregationis, Couarr.
in cap. penult. num. 1. *de testamentis*, Mandosina
cons. 37. *num.* 19. *&* 21. Flaminius Parisius *de con-
fidentia*, *quæst.* 28. *num.* 26. Flores de Mena *va-
riarum resol. lib.* 3. *quæst.* 24. *num.* 6. Stephanus
Gratianus *disceptat. Forens. cap* 212. *num.* 31. *&
num.* 38. Seraphin. *decis.* 1402. *num.* 5. Marius
Antoninus *var. resol. lib.* 1. *resol fin. cas.* 42. Asca-
nius Tamburinus *in tract. de iure Abbat. tom.* 1.
disp. 1. *quæst.* 4. *num.* 1. Rota *decis.* 798. *num.* 3.
apud Farinac. *in* 1. *collectione nouis.* aliàs *part.* 4.
diuersorum.

Hinc prouenit, quòd quoties in aliquo De-
creto mentio fit Ordinarij † nisi subiecta ma- 12
teria aliud poscat; non tantùm de Episcopo de-
bet intelligi, sed etiam de omnibus aliis Prælatis
inferioribus ordinariam iurisdictionem haben-
tibus, quia omnes illi Ordinarij sunt verè &
propriè, vt post plurimos alios quos citat, te-
net Gutierrez *de matrim. cap.* 66. *num.* 14. *gloss.
dict. verbo*, *locorum*, vbi Franchus *num.* 3. Gu-
tierrez *quæstionum Canonicar. lib.* 2. *cap.* 19.
n. 25. *vers. Nihilominus*, Flamin. Paris. *de resignat.
benefic. lib.* 3. *q.* 11. *n.* 19. *&* 20. *& de confidentia*,
q. 28. *n.* 16. August. Barbosa *de appellation. verbor.
vtriusque*

vtrinsque iuris, *appellat.*176. *num.* 1. & 2. Tho-
mas Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *disputat.* 29.
*num.*5. Erasmus à Cocbier. *de iurisdict. ordina-
ria, in exemptos*, 1. *parc. quæst.* 1. *num.* 9. Asca-
nius Tamburinos *de iure Abb.tom.*1.*disp.*1.*tom.*4.
num. 3. qui omnes ex hac ratione pariter affir-
13 mant; quòd commissio directa Ordinario,† non
tantùm Episcopo; sed etiam cuilibet inferiori
Prælato ordinariam iurisdictionem habenti ipsa
commissio directa intelligitur.

Hinc est, quod in his terminis Concilij Tri-
14 dent. † præseruantis primam instantiam Ordi-
nariis, affirmat Ioannes Maria Nouarius *in no-
uo iure, Pontific. practicarum, conclus. tit. seu
cap. de causis primæ instantia, conclusione* 1. *aliàs*
54. *num* 3. post Nauarr. *in consil.* 9. *de priuile-
giis*, secutum à Sairo *decis.* 2. *de foro competet.*
Abbates licèt non exemptos, & alios inferiores
Prælatos, quibus olim, vel aliquo priuilegio
Clericorum suæ Ecclesiæ, vel cumulatiuè cum
Ordinario, vel priuatiuè cognitio competebat;
etiam hodiè non obstante isto Concilij Decre-
to eadem iurisdictione vti posse, dicit ex eo, quia
Concilium generaliter de iurisdictione ordina-
ria sermonem facit, & Abbatum iurisdictiones
isto iure, & titulo acquisitæ etiam Ordinariæ
reputantur.

Quare etiam mirabiliter ad nostrum propo-
15 situm † loquitur Flaminius Parisius *de resigna-
tione, beneficio lib.*3. *quæst.*11. *à num.*19. (pro sua
opinione relatus à Barbosa ad princip. huius
cap. num. 2.citatus) qui quidem totum in con-
trarium dicit, in hæc verba: *Et sub verbo Or-
dinarij intelligo omnes habentes iurisdictionem or-*
16 *dinariam*, † vt tradit Geminianus *in cap.* 2. *in
princip. de constitutionibus, in* 6. Siluester. *verb.
excommunicat.* 8. *num.* 92. Abbas *in cap. cùm ad
Ecclesiarum, num.* 1. *de officio Ordinarij.* Bella-
mera *consil.* 30. Beroius *consil.* 24. *lib.* 1. Decius
consil. 121. *columna* 1. Abb. *in cap. vt fama,
num* 6. *de sententia excommunicat. & sic non so-*
17 *lùm Episcopi*, † *sed & alij habentes ordinariam
iurisdictionem ad notata in cap. cùm Episcopus de
Ordinar lib.* 6. Abbas *in cap. conquerente & in
cap. dilectus, eodem tit.* sequitur & facit. *Ideo*
18 *vbi concilium remittit explicandum † aliud, &
exequendum ab Ordinario, vel eius arbitrio; qui
habent iurisdictionem ordinariam, possunt exequi
huiusmodi Decreta indistinctè, vt habetur in cap.*
1. *& cap.*2. *sess.* 5. *& in cap.* 2. *&* 3. *ses.* 6. *& in
c.*5.6.*&* 7.*&* 8.14.*&* 15.*ses.*7.*& in cap.*1.4. *&* 5.
*ses.*14. *in cap.*9. *session.*21. *in cap.* 1. 2. 5. *&* 12.
session. 22. *& in cap.* 18. *&* 17. *session.* 23. *& in
cap.* 1. 2. 7. 8. *session.* 24. *de reformation. ma-
trimon. in cap.* 4. *&* 5. *session.* 25. *de reformatio-
ne, &c.*

19 Qui quidem Flaminius Parisius † ibidem
num. 24. consecutiuè reddit pro ratione, *quia
Canones posteriores recipiunt passiuam interpreta-
tionem à iure communi, l.* 1. *§. lex Falcidia, ff.
ad leg. Falcidiam, l. si serui vestri, C. de noxali-
bus, l. vltima, §. in computatione, C. de iure de-
liberandi, c. cùm dilectus, de consuetudine,* Bart.
in leg. omnes populi, in 3. *quæst.*6. *principalis, vbi
communiter Doctores, ff. de inst. & iure, idem
Bart. in dict. §. lex Falcidia; Cardinal. Paris. in
rubr. ff. de operis noui nunciatione, n.* 76. qui, vt
vides, perperam allegatur à Barbosa pro sua
opinione, omni iure & fundamento carente, qui
nihilominus alibi aliud sensuit, vt statim.

Quibus conuenit, quod dispositio Concilij
Trid. † *ses.* 7. *de reformat. cap.* 8. dum iniungit 20
locorum Ordinariis, vt Ecclesias quascumque
quomodolibet exemptas authoritate Apostoli-
cà singulis annis visitare teneantur; procedere
in Prælatis inferioribus habentibus iura Episco-
palia, vt censet Rota *decision.* 798. apud Farin.
collect. 1. *nouis. nouiss. aliàs part.* 4. *diuers.* & in
Salmant. *iurisdictionis Octobris* 1579. coram Car-
dinal. Seraphino, quam refert Aloisius Riccius
in praxi rerum fori Ecclesiast. decision. 614. *in* 1.
editione, aliàs *resolut.* 538. *num.* 3. *in* 2. *editione*,
infertur etiam Decretum Concilij Tridentin.
† *sessione* 24. *de reformat. matrimon. cap.* 1. ibi: 21
Nisi ordinarius ipse, &c. statuentis posse Ordi-
narium ex causa sibi benè visà, dispensare, vt
omittantur denuntiationes, vel aliquam illarum
ante & post matrimonij consummationem; pro-
cedere in habentibus quasi Episcopalem iuris-
dictionem, vt affirmant Nauarrus *consil.* 5 *de
sponsalibus in* 1. *editione aliàs consil.*2. *tit. de clan-
destina desponsat.* 2. *edition.* Henriquez *in sum-
ma lib.*11. *cap.*5.§... Frater Emanuel *in summa* 1.
*part. cap.*217. *num.*4. Barbos. *de potestat. Episcop.
part.* 2. *allegat.* 31. *num.*30.

Et idipsum in Abbatibus habentibus iurisdi-
ctionem † quasi Episcopalem, agnoscunt San- 22
chez *de matrimon. lib.*3. *disp.* 7. *num.* 4. Flores de
Mena *variar. resolution. lib.* 3. *quæst.* 24. *num.* 26.
Sairus *in floribus decision. sub tit. de sponsalibus
decision.* 9. Molinus *de ritu nuptiarum lib.* 1. *diffe-
rent.*11. *num.*30. Stephanus Gratian. *in discepta-
tion. cap* 83. *num.* 15. Molfesius *in summa mora-
lis Theolog. tract* 4. *cap.* 8. *num.* 11. & ad Com-
mendatarios Abbates ampliant Ledesma *in sum-
ma, part.*1. *de Sacram. matrimon. cap.* 6. *concl.* 7.
dub. 1. *versic. Signense el segundo.* Gonçalez *ad
regul.*8. *Chancellar. gloss.*5. §.8. *num.*28. Barbosa
*allegat.*32. *num.*32. contra alios à se relatos. Ex
prædictis Ioannes Gutierrez *in tract. de matrim.
cap* 66. *num* 6. *&* 7.

Infertur insuper, Ordinarij appellatione
† in materia collationis non solùm venire 23
Episcopum, sed etiam alium inferiorem Præla-
tum, qui conferendi potestatem habet, vt per
Rebuffum *in concord. tit. de collation. §. præfatio
Ordinarij, verbo, Ordinarij collectores.* Flaminius
Parisius *de resignat. lib.*8. *quæst.*9. *num.*27. Nico-
laus Garcia *de benefic.*5. *part. cap* 4. *num.* 2. Bar-
bosa *de appellation. verbor. vtriusque iuris, &c.
appellation.*177. *num* 4. qui *num.*3. dicit Ordina-
rij appellatione venire † Priorem Sanctæ Ioan- 24
nis Hierosolymitani, vt censuit Rota *decis.*493.
*num.*5. *part.*1. *recent.*

Hinc etiam fit, vt Capitulum, Sede vacan-
te, † cum succedat in iurisdictione ordinaria, 25
& etiam voluntaria in omnibus Decretis, &
dispositionibus loquentibus de Ordinariis;
ipsum etiam comprehendi probant post alios
Thomas Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *disput.* 29.
*num.*3. *&* 4. communem affirmans, quem se-
quitur Ioannes Gutierrez *de matrimon. cap.* 66.
num. 13. & in terminis, vt eiusdem Capituli
† Sede vacante præseruata intelligatur primâ 26
instantia, ex *dict. cap.* 20. *Tridentin.* probant
Aloisius Riccius *in practic. aurea, resolution.*130.
*& in decision. Curia Archiepisc. Neapolitan. de-
cision.*273. *num.*7. *part* 4. quem sequitur Barbo-
sa *allegation.* 81. *num.* 6. *part.* Ioann. Mariæ
Nauarrus *in noui iuris Pontificij practicarum*

conclusion. cap. de causis prima instant. conclus. 1.
27 alias 54. *num.*4. Et de Vicario Episcopi, † vt
etiam appellatione Ordinarij comprehendatur,
ipsi probant Doctores, & latè prosequitur Nar-
bona *in l.59.glossa 1. à num.51. & sequent. lib. 2.
tit.4. tom.3. Recopil.*

Et pro clariori intelligentia huius capitis, &
28 absoluta resolutione † contra traditam à Bar-
bosa licebit inserere celebrem distinctionem
Rotæ, vt per Ioannem Baptistam Coccinum *in
decis. ab eodem recollect.*346. quæ sic ait: Dubi-
taui, an Archidiaconos de Vituiesca veniat ap-
pellatione Ordinarij in causis ciuilibus, & cri-
minalibus, & matrimonialibus in casu ad effe-
ctum, de quo agitur. Qui est, vt videtor, an
sit satisfactum clausulæ (parito iudicato) cum
qua causa restitutionis in integrum fuit commis-
sa, & Rota censuit Archidiaconum venire ap-
pellatione Ordinarij quosd cognitionem dicta-
rum causarum, secùs autem, quoad dispensa-
tiones matrimoniales, quæ Ordinariis exequen-
dæ committuntur. Et ratio primæ partis deci-
29 sionis fuit, quia cum per sententias, † & rem
iudicatam Rotalem constet, omnimodam iurisdi-
ctionem Ecclesiasticam in omnibus causis, etiam
criminalibus, matrimonialibus, & beneficiali-
bus spectare ad Archidiaconum priuatiuè quo-
ad Episcopum in territorio huius Archidiaco-
natus; sequitur quòd veniat in appellatione Or-
dinarij in materia adaptabili. Glossa, in verbo,
Episcopus, in extrauagant. execrabilis, §. *qui ve-
rò, de prabendis.* Geminianus *in cap. Ordinarij,
num.*5. & ibi Franchus *num.*3. *de officio Ordina-
rij, in* 6. Felin. & Abbas *in cap. post cessionem,
num.*1. *de probationib* Cardinal. *in Clem.* 1. §. *ad
hac, num.*4. *de statu Monachor.* Mandosius *con-
sil.* 37. *num.* 19. & *num.* 21. & fuit resolutum *de
anno* 1580. 9. *Maij in casu Salmant. iurisdict.* nec
obstat quod *Concil. sess.*24. *cap.*20. *de reformat. in
§. ad hac*, reseruat cognitionem causarum ma-
30 trimonialium, † & criminalium Episcopo; quia
iam censuit Rota coram Illustris. Mantic. hanc
decisionem non obstare Archidiacono, qui ha-
bet rem iudicatam, vsque de *anno* 1502. & plu-
ries etiam in Rota fuit resolutum, huiusmodi
31 decretum non tollere immemorabilem, † & si-
gnanter in causa *Tullim. iurisdictionis* 22. *Mar-
tij* 1596. *coram Illustrissimo Phanphilio.* Licèt
dum cognoscitur super immemoriali, quæ de-
bet terminari per tres sententias conformes,
Episcopos debeat cognoscere istas causas, vt cē-
suit congregatio Concilij, & dixit Rota 18. *hu-
ius mensis & anni in Marcicens. iurisdictionis coram
R. P. D. meo Mancanedo.* Et propterea cum ex
32 alio capite nempè † ex dicta re iudicata *de anno*
1502. decretum prædictum non obstet Archi-
diacono, vtique absque difficultate debet ve-
nire appellatione Ordinarij; cum habeat tres
conformes sententias, & rem iudicatam Rota-
les super canonizatione dictæ rei iudicatæ *de
anno* 1502. Quoad secundam partem dubij, an
33 veniat appellatione Ordinarij † quoad dispen-
sationes matrimoniales, difficultas consistebat
in eo, quia Concilium præcepit, vt dispensa-
tiones committantur Ordinariis, vt *in cap.* 5.
*session.*22. *de reformation. matrimon.* Et vt dictum
est, Archidiaconus veniat appellatione Ordi-
34 narij † in materia adaptabili; imò etiam venit
appellatione Diœcesani, cùm agitur de materia
non concernente officium, vel dignitatem Epi-
scopi, sed potiùs iurisdictionem, Felinus *in cap.
cum olim. num.*1. *vers.* 1. *nisi praferatur, de pra-
scriptionibus*, qualis est materia dispensationis,
Abb. *in cap. at si Clerici.* §. *de adulteriis, num.*13.
Felinus *num.*11. *in* 2. *limit. de iudiciis.* Cæterùm
contrarium visum fuit Dominis, quia aliàs Con-
gregatio Illustrissimorum interpretum Concilij
censuit, † tunc dispensationes huiusmodi posse 35
committi inferioribus Ordinariis, quando sunt
nullius Diœcesis, & habent quasi Episcopalem
iurisdictionem, vt dicitur, *in causa nullius, della
Serena* 19. *Nouembres* 1593. *coram Illustrissimo
Seraphino.* Quæ qualitas, quòd sit nullius Diœ-
cesis non potest verificari in isto Archidiacono,
† quia licèt habeat territorium exemptum non 36
subiectum iurisdictioni Episcopi, tamen non
potest dici quod non sit de Diœcesi, & in Diœ-
cesi Burgens. Franchus *in cap. statutum, num.*10.
vers. Nam licèt locus exemptus, de constitutionibus.

Addebant aliqui ex Dominis, quod omni-
moda † iurisdictio competens Archidiacono per 37
sententiam antiquissimam respicit Ordinariam
causarum cognitionem, commissio autem, &
mandatum de dispensando, vbi nullus est con-
tradictor, non respicit Ordinariam, cognitio-
nem & iudicium contentiosum, cum iudi-
cialiter tunc non procedatur, ad tradita per Fe-
linum *in cap fin.n.*36. *de prasumpt.* Puteus *decis.*
144. *lib.*2. & in his terminis fuit dictum *in causa
Mediolanens. matrimon.* 27. *Iunij* 1602. coram
Illustris. D. Card. Melino, & in eadem 29. No-
uembris eiusdem anni coram Reuer. D. meo De-
cano. Et propterea cùm sententia antiquissimā
nitatur præscriptione, † ea non potest iubere Ar- 38
chidiaconis, quia regula est, tantum præscri-
ptum, quantum possessum, vnde necesse esset,
quòd Archidiaconus probaret præscriptionem
exequendi huiusmodi dispensationes, † quarum 39
executio licet spectet ad Ordinariam iurisdi-
ctionem Abb. & alij superiùs allegati: tamen
executio non est iurisdictionis Ordinariæ, quia
vti Prelatus exequitur; nō vti Ordinarius, sed vti
legatus Apostolicus. Hactenùs de hac decisione.

Ex quibus omnibus manifestè monstratur,
verissimam esse hanc opinionem † & indubita- 40
bilem nempè in hoc Decreto præseruante pri-
mam instantiam Ordinariis locorum, compre-
hendi omnes Prælatos inferiores Decanos, Ar-
chidiaconos, & Abbates, necnon alios, qui Or-
dinariam iurisdictionem, vel ex priuilegio, vel
immemoriali consuetudine, aut ex re iudicata il-
lam habent, siue cumulatiuè quoad Episcopum,
siue priuatiuè; & Barbosa, qui contrarium affir-
mauit ex Parisio, audiendus non erit, quia con-
uincitur ex caterua Doctorum hactenus addu-
ctorum, & denique ex d. decisione Coccini (quæ
reuera in hac materia singularissima est, & præ
oculis semper habenda, cùm per casus, & articu-
los distinctos absoluat cuncta dubia, quæ in ea
accidere possunt) atque etiam ex expressis decla-
rationibus S. Congregationis statim per nume-
ros seqq. relatis, & præsertim ex adductis infrà,
*n.*49. & Flaminius Parisius, quem ipse Barbosa
pro se citat; totum dicit contrarium, cuius ver-
ba superiùs vidisti; imò & ipse Barbosa imme-
mor suæ opinionis scriptæ in dicta *allegat.* 81.
*n.*4. nouiter tamen contrarium multis resoluit
doctrinis ipsemet *in tract. de appellatione verbor.
iur. appel.*176. *à num.* 1. & *seqq.*

Ad Concil. Tridcnt. *in §. ad hac*, in confirma-
tionem

41 tionem opinionis Barbosæ à nobis † adductum
superiùs in princ. *num.4.huius cap.* respondetur,
quod Decretum illud disponit causas matrimo-
niales, criminales, & beneficiales tractandas
fore coram Episcopo, non coram Decano, Ar-
chidiaconis & aliis. Non tamen negat inde,
quod alia genera causarum tractari debeant &
possint in prima instantia coram Decano, &
Archidiaconis habentibus iurisdictionem Or-
dinariam in illis, imò ex harum ademptione
cæteras confirmare videtur ex regula, *l cum præ-
tor, ff. de iudiciis*, cum similibus.

Sed adhuc in hac dispositione Conciliari sub-
42 sistendum erit, † nam ex ea non censetur subla-
ta in prædictis causis iurisdictio Ordinaria le-
gitimè per immemorabilem adquisita per eos-
dem Decanum & Archidiaconos probata per
tres sententias conformes, vt superiùs relata
decision. Coccini 346. vbi ad idem declarationes
Sanctæ Congregationis Cardinalium, & plu-
res Rotæ decisiones commemorantur.

Et super eodem Trid. Decreto *num. 8.* verb.
43 *causa matrimoniales*, † hæc adest declaratio.
*Congregatio censuit, non sustulisse Concilium im-
memorialem consuetudinem, & ideò si Archipre-
sbyter legitime probauerit, se admittendum, hanc
iurisdictionem exerceat, sed quasi possessio imme-
morialis erit probanda coram Episcopo, & interim
Episcopus ipse, & quidem solus iurisdictionem
exerceat.*

Et iterum eadem Congregatio 11. Ianuarij
44 1598. † declarauit in hæc. *Congregatio Concilij
censuit, Decreto eiusdem Concilij cap. 26. versic.
Ad hæc, sess.14. non esse sublatam immemorialem
consuetudinem, secundum quam inferiores Episco-
po cognouerint causas matrimoniales, & criminales,
ideoque si huiusmodi immemorialem consuetudi-
nem tribus sententiis conformibus probauerint, non
esse impediendos eam exercere, &c.*

Et iterum eademmet Sanctæ Congregatio-
45 nis declaratio, † in hæc prosequitur: *Cæterùm
anteaquam huiusmodi probationem per tres sen-
tias conformes ad præscriptum ius legitimè præsti-
terint, Episcopum intra cuius Diœceseos fines
inferior existat, debere huiusmodi iurisdictionem
exercere, &c.*

Alia ad idem est declaratio Sanctæ Congre-
46 gationis † super eodem Decreto Trid. super il-
lis verbis (*non Decanis*) 18. *Martij* 1598. in
hæc: *Congregatio Concilij censuit, iurisdictionem
criminalem, quam N. Archipresbyter prætendit,
sibi ademptam esse, nisi probaret per tres sententias
conformes, se ab immemorabili tempore eam iu-
risdictionem exercuisse, interim verò quod huius-
modi probationem per tres sententias conformes
præstiterit; Archiepiscopum intra cuius Diœceseos
47 fines † Archipresbyteratus existit, debere eam iu-
risdictionem exercere, &c.*

Et vlteriùs super eodem Decreto verbo, *&
48 criminales num.9.* † Sancta Congregatio ita cen-
suit in hæc: *Nisi essent in quasi possessione imme-
morabili, cui in hoc Concilium non derogauit, si
huiusmodi quasi possessio probata fuerit tribus sen-
tentiis conformibus, & continuè.*

Et ad nostrum propositum, de quo egimus
49 in hoc capitulo à principio, † optima est de-
claratio eiusdem Sanctæ Congregationis Cardi-
nalium in hæc: *Dubitauerunt Archidiaconi de
Thesalnees, an Concilium sess. 24. cap. 10. & sess.
25. cap. 14. sustulerit immemorialem consuetudi-
nem, secundum quam ipsi iurisdictionem exercere
consueuerint: Congregatio Concilij censuit non su-
stulisse, & ideò si Archidiaconi eam legitimè pro-
bauerint, Episcopus sinat illos exercere iurisdictio-
nem, quam ante Concilium solebant, interim ta-
men dum illam probauerint; ipse Episcopus solus
exerceat.* Et iterum ibidem *an Concilium cap. 20.
sess 24. de reformat. volens causas in prima instan-
tia coram Ordinariis locorum cognoscendas, cen-
seatur sustulisse immemorialem consuetudinem, se-
cundùm quam Decanus & capitulum de causis ci-
uilibus vti Ordinarij cognoscere soliti sunt, quia
Congregatio in causis tantum matrimonialibus,
criminalibúsque, de quibus loquitur cap. 20. vers.
Ad hæc, censuerat immemorialem non esse subla-
tam. Nunc autem quærebatur, an idem dicendum
esset, in omnibus aliis causis fori Ecclesiastici, de
quibus in principio. dict. c. 20. fuit res diligenter
discussa, eodem modo censuit Congregatio immemo-
rialem non esse sublatam eadem ratione; & rursus
cum de causis Beneficialibus dubitatum esset, an
consuetudo immemorabilis, secundum quam Ar-
chidiaconi in inferiori Germania habent faculta-
tem cognoscendi de omnibus causis beneficialibus,
sit sublata per Decretum Concilij cap. 10. sess. 24.
adeò vt ipsi comprehendantur appellatione Ordina-
rij locorum? Congregatio censuit, non esse subla-
tam, si verè adsit consuetudo immemorialis, &
ea legitimè probetur.* Hactenus de celebribus de-
clarationibus. Et in huius vltimis verbis mani-
festè apparet & declaratur, inferiores Præla-
tos habentes iurisdictionem ordinariam legiti-
mè quæsitam comprehendi in dicti Decreti
Trid. priori parte, loquente de prima Ordina-
riorum instantia, atque illam illis præseruante,
cum vtique verè sint Ordinarij, atque indubiè
appellatione veniant Ordinariorum.

Has declarationes Cardinalium † (quæ pe- 50
nitus absoluunt nostram principalem quæstio-
nem, & veram resolutionem contra Augustini
Barbosæ assertionem) ad litteram recenset Nar-
bona *in l.59. gloss.1. num 240. tit 4. lib.2. Recopil.
tom.3.* & dicit apparere ex 4. *tom 4. decis. nouis-
sim. in dict. cap.10. verb. causa matrimoniales*, &
dicit eas postea se vidisse omnes penès Nico-
laum Garciam *de benefic. 1. tom. part. 3. cap. 2.
num. 194. & 195.* qui quidem omnes illas ad lit-
teram ibidem ordinariè recenset; & quod has
declarationes sæpiùs fuisse per Rotam canoni-
zatas, & obseruatas, refert ipse Garcia, ex
Hieronymo Gonçal. ita testante *in regula de al-
ternatin. gloss.35. num.5.* atque insuper ipsemet
Garcia vbi proximè *dict. num. 194. & 195.* re-
fert Rotæ decisionem in earum declarationum
confirmationem, & D. Ioan. Narbon. frater *in
tractat. de appellation. à Vicario ad Episcop. 2.
part. fundam 3. num. 10. ad fin.*

Et vltra has declarationes, † alia adest ex- 51
pressa, & non minùs singularis, quam ad litte-
ram retulimus infrà *cap.5. § 2. à num.4.* ibi: *Item
nec alij superiores etiam Nuntij, vel Legati de la-
tere specificam facultatem maiorem, non habentes
causas in Curiis Ordinariorum, vel aliorum infe-
riorum iudicum pendentes ad se aduocent, &c.* Ex
qua expressè præseruatur prima instantia Epi-
scoporum, verùm etiam aliorum iudicum eis in-
feriorum, qui Ordinariam iurisdictionem ha-
bent, & coërcent.

Et insuper, quod hanc iurisdictionem legitimè
præscriptam † per immemorialē ab inferioribus 52

Prelatis siue accumulatiuè, siue priuatiuè ad Episcopum, val ex aliquo priuilegio posse etiam hodie exerceri ab eisdem, cùm non censeatur exclusa à dicto Decreto Trident. ex eo quòd eorum pariter sit iurisdictio ordinaria, de quâ loquitur ipsum Concilium, vt post Nauarrum *consil. 2. & de foro competent. in antiquis, & consil. 9. sub tit. de priuilegiis, in nouis.* Saytus *in floribus decision. sub tit. de foro competent. decis. 2.* Barbosa *de potestate Episcop. tom. 2. allegat. 16. num. 7.* Nouarius *in noui iuri Pontificij practic. conclus. cap. de causis, prima instantia, conclus. 1. aliàs 54. num. 3. fol. 140.*

Et per declarationem Sanctæ Congregatio-
53 nis † idem affirmat in hac iurisdictione inferiorum adquisita per immemorialem, Flamin. Parisius *de resignatione benefic. lib. 3. quæst. 11. n. 15.* & per declarationem Sanctæ Congregationis, & aliquas Rotæ decisiones videndus Ercules Marescotus *variarum resolut. lib. 1. cap. 11. n. 20. & num. 21.* vbi quando Episcopus debeat manuteneri, & vide post Seraphin. & alios, Narbonam *in l. 59. gloss. 1. num. 49. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopil.* & de hoc vltimo quando, & quo casu debeat vel non manuteri Episcopus, videbis infrà *hac 2. part. cap. 17. à num. 14. cum seqq. vers. Circa illud autem quod superius.*

Ex quibus concludendum venit, quod cum
54 hi Prælati inferiores † Episcopo habentes legitimè præscriptam, & acquisitam priuilegio, aut immemoriali consuetudine iurisdictionem ordinariam, ad cognoscendum de quibuslibet causis ad forum Ecclesiasticum quomodolibet spectantibus, iuxta priuilegij sui, aut consuetudinis tenorem & formam, sint verè Ordinarij, & comprehensi sub Decreto Tridentini præseruantis generaliter primam instantiam Ordinariis, attendentis & respicientis tam Ordinariorum ipsorum fauorem, quàm etiam subditorum litigantium, consulentis sumptibus, & incommodis eorum; sequitur vt Rex suâ Regaliâ vtens debeat protegere istorum Prælatorum primam instantiam contentam indubiè in Tridentini Decreto, cuius est acerrimus protector.

Supradicta tamen limita in eo Prælato infe-
55 riore subdito Episcopo † habente iurisdictionē super ipsius plebe, hoc est Collegio, & Ecclesia Collegiata dumtaxat, quia isti cum non habeant territorium non possunt dici Ordinarij locorum, nec appellatione Ordinarij veniunt, nec sub dispositione dict. Concilij Tridentin. comprehenduntur, provt in terminis declarauit Sancta Congregatio Concilij in hæc: *an cap. 20. tribuens priuatiuè Ordinariis locorum in prima instantia cognitionem causarum omnium ad forum Ecclesiasticum pertinentium, de Episcopis tantùm intelligitur, an de exemptis Episcopalem iurisdictionem habentibus, an verò etiam de Prælatis inferioribus, qui subsunt Episcopo veluti de Archipresbytere, vel Plebano Ecclesia collegiata, ita vt istis inferioribus, qui etiam in eorum Plebe Ordinarij dici possunt, huiusmodi cognitio ad Episcopum, etiam in prima instantia pertineat? Congregatio censuit, non intelligi de istis, qui etsi habeant iurisdictionem ordinariam in personas de Collegio, cap. cùm ad Ecclesiarum, vbi gloss. & Abb. num. 3. de officio Ordin. non possunt tamen dici Ordinarij locorum, cùm nullus extra Episcopum habeant iurisdictionem in Diœcesi Abb. vbi suprà num. 10. &c.* quam refert Narbona *in l. 59. gloss. 1. num. 70. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopil.* quem tamen cautè lege, quia videtur eam declarationem adducere indistinctè extra casum specialem, de quo loquitur dict. declaratio Sanctæ Congregationis, cum quid generaliter in iurisdictione horum inferiorum sit dispositum, multa dicta reliquimus superiùs, & variis in casibus declarauit S. Congregatio vt vidisti, quas omnes relatas declarationes foret subuertere, si hanc vltimo loco relatam extra suum specialem casum intelligere voluissemus, quod nec iuris ratio, nec Tridentin. dispositio & intentio, nec authoritas S. Congregationis patiuntur.

CAPVT V.

Protectio hæc, an à Rege deneganda erit his in casibus, in quibus de iure Canonico, & ante Tridentini Decretum ab Ordinario in prima instantia licitè recedere, fuit permissum.

SVMMARIVM.

Prorogatio aliena iurisdictionis hodie ex Tridentin. præseruante primam Ordinarij instantiam non ita facilè est permissa, num. 1.

Prorogatio aliena iurisdictionis, vt licitè fiat, concurrere debet consensus partium, & Ordinarij sui habentis simul ius complicatum ex Tridentin. Decreto, num. 2.

Concursus consensuum omnium simul habentium ius complicatum adesse debet, vt prorogatio, num 3.

Vassallus nequit prorogare iurisdictionem alienam tacitè, nec expressè absque domini consensu, num. 4.

Prorogare iurisdictionem alienam nequit Clericus absque sui Episcopi consensu, num. 5.

Consensus solius Episcopi non sufficit, vt Clericus renitens proroget iurisdictionem alienam, n. 6.

Consensu alterius ex habentibus ius complicatum ex Tridentin. deficiente non valet prorogatio, nec cessat Trident. dispositio, nec per consequens Regis Regalia protectionis, num. 7.

Plures casus sunt quibus de iure Canonico sortitur quis forum alienum, num. 8.

Concil. Tridentin. in cap. causa omnes præseruans primam Ordinariis instantiam, non sustulit legitimos modos, quibus de iure quis sortiri poterat alienum forum, num. 9.

Adducitur ad idem S. Congregationis declaratio, num. 10.

PROROGATIO per consensum tacitum, † aut expressum litigan- 1
tium licèt regulariter iurisdictionem variare soleat, siue de persona ad personam, siue de re ad rem, aut de tempore ad tempus, vt suis locis latè tractant Doctores: tamen hodie stante recentiori dispositione Sacri Concilij Tridentini, *sess. 24. de reformatione cap. 20.* (quo præseruatur prima instantia Ordinarij locorum, vt capitibus præcedentibus latiùs deduximus) prorogationem hanc non ita facilè permissam esse certissimum est.

Constat

Constat etenim, hoe salubre Decretum in-
2 ductum fuisse, non solùm iotuitu, † & fauore
Ordinarij; sed & simul etiam respectu, & fauo-
te litigantium, ac ideo vtrotumque consensus
tam Episcopi puta, quàm partium debet con-
currere, vt in alterius non sui Ordinarij iu-
risdictione consentire dicatur, & valeat quasi
vnius solus io præiudicium alterius babentis
ius simul complicatum, nullatenus sufficiat,
provt abundè probatum fuit supià hac, 2. *part.*
*cap.*3. *per totum.*

Quapropter omnium est Doctorum commu-
3 nis obseruatio, † vt nullo modo admittenda
sit protogatio, vbi non curtit omnium Ius ha-
bentium ex dispositione continente communem
fauorem, & vtilitatem consensus. Ita expresè
probant ex *l.* 5. *&* 2. *ff. de indic. & leg.* 1. §. *post*
operis, vbi Ias. *nam.* 11. *de noai operis nuntiatione*,
Iulius Clatus *receptarum sententia*, §. *fin.* *q.* 42.
Iacobus Cancerius *Variarum resolut. lib.*1. *cap.*2.
de iurisdictione, *nam.* 194. Marius Giurba *con-*
sil 95. *num* 13. *&* 14. Ioannes Maria Nouarius
in praxi election. fori, *sectione* 3. *quæst*, 17. *à n.*14.
fol 296. Romanus *consil.*369. *num.*18. Cardinalis
*consil.*38. *ad finem*, Afflictis *decis.*133. Gratianus
decision. 78. *num.* 50. Ioanues Baptista Costa *de*
scientia & ignorantia, *centur.*2. *distinct.*66. *n.*15.
Routius *pracmatic.*5. *nam.*15. *tit. de iurisdictione*
in inuitum non tarbanda. Didacus Perex *in l.* 2.
*lib.*3. *tit.*1. *Ordinament.* Castrensis *consil.* 431. *In*
princip. num 3. Andræas Gail. *obseruatione* 40.
*num.*3. *nam.*1. Cardinal. Tusch. *litter. C. conclu-*
sion. 1027. *num.*3. Cænedus *Canonicarum quæst.*12.
*n.*8.9. *&* 10. Rota Romana *decis.*22. *n.*8. *part.*5.

Inde fit, quód vassallus non potest proroga-
4 re alterius iurisdictionem tacitè † nec expressè
absque domini consensu, qui quidem illum non
obstante huiusmodi vassalli prorogatione, po-
test auocare, & repetere, vt per text. *in cap.*
Imperialem, §. *præterea*, *si inter*, & ibi singu-
laris glossa, verbo, *in duas*, *de prohibita feudi*
alienatione per Federicum, vbi pulchrè Matthæus
de Afflictis *nam.* 23. Baldus *in l. si quis*, *in con-*
scribendo, *C. de pactis*, per quos benè Ioanoes
Mariæ Nouarius *in praxi electionis & variation.*
*fori. quæst.*7. *num.*15. *sectione* 5. vltra quos etiam
probat Abb. *in cap. ex transmissa notabili*, 1. *de*
foro competent. Capicius *decision.* 21. *num.* 15.
Franchis *decis.* 417. *num.* 2. Boerius *decis.* 114.
Scraderus *consil.* 13. *nam.* 151. *& num.* 152. Sola
ad constitutiones Sabaudia, *tit. de foro compet. tit.*
subditos, 1 *num.*9. *&* 12. Ruginellus *in practica*,
*quæst.*47. *num.* 26. & loquendo In eriminalibus,
vt isthæc prorogatio oon valeat in præiudi-
cium Domini, Marsillus *in praxi.* §. *expedita*,
*num.*67. Aldouinus *consil* 20. *num.*21. Farinacius
*quæst.*81. *num.*190. Iacobus Cancerius *variarum*
*resolution. lib.*2. *cap.*2. *de iurisdict.* *n.*194.

Et loquendo in Clerico, vt de iure Canonico
5 non valeat eius prorogatio † alterius alienæ iu-
risdictionis absque sui Episcopi consensu: latè
probat Narbona *in l.*59. *glossa prima à princ.* *&*
*præcipuè à nam.*6. *& sequentib.* de quo sunt iura
expressa loquentia in Clerici prorogatione alte-
rius iurisdictionis, absque Episcopi sui consen-
su non facienda, text. *in cap.*1. *cap si quis contra*
Clericum, 4. *cap. significati*, 18. *de foro compe-*
tent. cap. Episcopo, 9. *quæst.*3. latè etiam Piasec-
quius *in praxi Episcop.*2. *part. cap.*4 *à princ.* qui
6 etiam affirmant, consensum Episcopi † non pos-
se Clericum renitentem alteri iudici subiicere,
cui doctrinæ directè fauet hæc Conciliaris Tri-
dent. constitutio nouiter & vniuersaliter dispo-
nens, & consulens damnis & expensis litigan-
tium, vt probatum est; insuper doctrinæ huius
ratio fundamentalis ea potest esse, quam latiùs
deduximus infià hoc *cap.* §.4. *per totam*, oempe
quod iudex Ordinarius non potest à se abdica-
re iurisdictionem in præiudicium litigantium,
nec causam voluntariè remittere ad Superiorem,
contradicente parte, vel partibus.

Ac propterea deficiente alterius consensus
habentis ius † & vtilitatem ex Trident. Decre- 7
to complicatam; cùm intacta maneat eiusdem
dispositio, atque verè lædatur prima instantia
Ordinarij, sequitur manifestè, quòd Rex Ca-
tholicus ex Regalia protectionis potest ad ipsius
Decreti obseruantiam adstringere, cùm proro-
gatio legitimè facta non sit, vt latiùs deduxi-
mus comprobantes sursum hac 2. *part. cap.* 3.
per totum, quod amplius non repeto.

Plures tamen alij casus reperiuotur, in qui-
bus de iure Canonico, † quis sortitur alterius fo- 8
rum, & in quibus non est dubium posse io pri-
ma instantia conueniri In foro alieno legitimè
sortito, quoniam Coocilium Trid. in prælle-
gato † *cap.*20. *sess.* 24. *de reformatione*, non su- 9
stulit modos legitimos, quibus quis ex iuris
dispositione sortitur forum alienum. Ita deci-
sum fuisse testatur Franciscus Leo *in Thesauro*
*fori Ecclesiast.*5. *part. cap.*1. *num* 75. quem refe-
rens sequitur Ioannes Mariæ Nouarius *in noui*
iuris Pontific. practic. conclus. cap. de causis prima
instantia, *conclusion.* 1. *alias* 54. *num.* 11. tenet
Augustinus Barbosa *in tractat. de potestat. Epi-*
scopi, *allegation.*81. *num* 14. *tom.*2. & Nos etiam
*in tractat. de Regia protect.*2. *part. cap.*57. *num.*7.
vbi aliquas Sanctæ Congregationis ad hoc con-
ducibiles declarationes adduximus. Facit quod
Gratianus, in his terminis Concilij, *disceptat.*
*Forens. tom.*5. *cap.*837. *à nam.* 15. & licèt nullo
Doctore citato, hoc tamen firmat Narbona *in*
*l.*59. *glossa* 1. *nam.*138. *lib.*2. *tom.*3. *Recopilat.* vbi
adiecit declarationem Sanctæ Congregationis,
quæ sic se habet, † *an Decretum*, *cap.*10. *sess.*14. 10
sustulerit modos legitimos, *quibus aliquis ex iuris*
communis dispositione, *præsertim ratione contra-*
ctus forum sortitur? Congregatio censuit non sustu-
lisse. Et ex hac conclusione verissimâ ad oonnulla
Inferendum erit *in* §§. sequentibus, quibus dilu-
cidè apparebit, qualiter, & quibus in casibus
verificatur hæc Doctorum, & Sanctæ Congre-
gationis Cardinalium doctrina & determinatio,
necnon cesset Concilij Tridentini generica &
vniuersalis prohibitio, ac per consequens pari-
ter protectio Regis, cùm in illis læsum nullate-
nus reperiatur prædictum Tridentini Decretum
in cap causa omnes, sed potiùs in illis liberè per-
missum à iure iunctis declarationibus S. Con-
gregationis, partibus à suo Ordinario recedere
in prima instantia.

§. PRIMVS.

An ob recusationis legitimam causam ab Ordinario liceat recedere in prima instantia: & an recusatio commissionem præcedere debeat.

SVMMARIVM.

Recusationis causa legitimus est modus recedendi ab Ordinario in prima instantia, num. 1.

Recusationis causa probata coram Ordinario recusato; in causa principali omninò supersedere debet, num. 2.

Recusatus legitimè Ordinarius causam de consensu recusatoris alteri committit, vel Superiori remittit. num. 3. & num. 5.

Recusationis causa coram recusato proponenda, & quomodo, & à quibus arbitri eligendi ad cognoscendum de eà, num. 4.

Ordinarius recusatus procedens in causa processus, & sententia vitio nullitatis subiiciuntur, n. 6.

Si recusans opponat de nullitate, num. 7.

Per recusationem legitimè factam cessat dispositio Trid. in cap. causæ omnes proseruantis primam Ordinariis instantiam, num. 8.

Nuntius Apostolicus potest procedere in prima instantia suspecto allegato Ordinario, n. 9.

Ordinarij recusatione existente, cessat protectio Concilij Regi commendata, cùm & ipsius cesset dispositio, num. 10.

Lite orta inter Ordinarium, & subditum, causa remittitur viciniori iuxta stylum Rom. Curiæ, & declarationes S. Congregat. num. 11.

Quæ videntur procedere vbi lis vertitur super re principaliter pertinente ad Ordinarium collitigantem, non ad suam Ecclesiam, quo casu potest esse Iudex, num. 12.

Episcopus potest esse Iudex in causa suæ Ecclesiæ, num. 13.

Clerici non repelluntur afferendo testimonio in causa suæ Ecclesiæ, num. 14.

Episcopus in causa suæ Ecclesiæ reputatur legitimus Iudex: at si causa tangat ius personale, nullo modo, num. 15. & 17.

Episcopus in criminalibus pro offensa sibi illata potest malefactores punire, num. 16.

Episcopi possunt esse Iudices in causis suæ Ecclesiæ, num. 18.

Episcopus in iis in quibus potest esse Iudex, quæ non spectant ad sui, vel suorum principale commodum, potest etiam conuocare Capitulum, n. 19. vbi plures declarationes S. Congregationis recensentur.

In iurisdictione per inferiores Episcopo prætensa proponi debet, & probari causa in prima instantia coram Episcopo, cùm sit causa tangens dignitatem, non suum commodum personale, num. 20.

Episcopus licèt de iure non sit prohibitus esse Iudex in causis suæ Ecclesiæ, & dignitatis, nec ob id nullitati subiiciantur acta, & sententia, num. 21.

Tamen ex eadem causa potest recusari, vt suspectus, num 22.

Episcopus licèt in causa suæ Ecclesiæ queat vt suspectus recusari; ante recusationem tamen est Iudex competens, & sententia tenet, n. 23.

Suspicione accedente, vbi collitigans est Episcopus; causa per Sedem Apostolicam remittitur viciniori, num. 24.

Collitigans cum Episcopo in causa suæ Ecclesiæ cautus sit, vt à principio eum dicat suspectum, nam semel tacitè per actus gestos coram eo videtur in eum consentire, & ampliùs ex ea causa illum suspectum nequit allegare, num. 25.

De recusatione Ordinarij debet legitimè in Senatu constare, vt cesset Regia protectio Tridentin. num. 26.

Post rescriptum alteri impetratum, an ex causa recusationis, & suspicionis Ordinarij proposita causa recusationis coram eo sufficiat, vt impetrans suo rescripto validè vti possit, num. 27. & seqq.

Rescriptum sine subscriptione manus Sanctissimi impetratum ob recusationem Ordinarij nondum coram eo propositam, nec ab arbitris approbatam, fuit à principio nullum, num. 28.

De supposito à lege prius debet constare, & præcedere, ibid.

Vbi datur prius & posterius ibi est ordo substantialis, & forma, ibid.

Recessus ab Ordinario post biennium ob eius negligentiam de ista debet constare, & præcedere recessum, ibidem.

Qualitas seu solemnitas requisita tempore actus, vel ante ipsum si tunc non adsit, actus est nullus, licèt posteà sequatur, num 29.

Solemnitas, aut qualitas requisita pro fundamento actus, eo tempore debet concurrere, non tamen sufficit, quòd postea subsequatur, n. 30.

Commissio impetrata sub falso supposito recusationis Ordinarij, quæ tunc non aderat; est nulla, num. 31.

Commissio impetrata ob appellationem à sententia, quæ nondum lata est; nulla redditur, n 32.

Recusatione proposita Ordinarij post impetratam commissionem; & legitima per arbitres inuenta, potest Ordinarius causam vel alteri committere, vel ad Superiorem remittere, num. 33.

Ab Ordinario ob recusationem recessus non est licitus ante propositam recusationem, & legitimam declaratam, ac ideò rescriptum alteri est nullum, nec cessat Tridentin. nec protectio Regis, etsi fuerit subscripta num. 34.

Impetratus rescriptum sine subscriptione Sanctissimi, & ob id remissa per Senatum causa Ordinario, non impeditur illum recusare ante omnia, & ob recusationem declaratam aliam alteri commissionem impetrare, num. 35.

De recusatione Ordinarij ante rescripti aduocatorij constare dicetur in Senatu; si illam in eodem afferat Papa legitimè præcessisse, n 36.

Ob recusationem Ordinarij impetratâ commissione non subscriptâ, si antequam eâ impetrans vtatur, recusatus cedat, vel decedat, an successori eius sit per Senatum faciendo causæ remissio, n. 37. remissiuè.

EX proxima conclusione iure firmatâ, † *hoc cap. 5.* deducitur primum, quòd cùm per recusationem licitè recedatur à iudicio Ordinarij in prima instantia, eo quod opposita legitima causa, & coram eo probata, 1
† omninò à causæ cognitione remouetur, iuxta text. *in cap. secundò requiris, 41. in fin. de appellation.* ibi: *Quod si coram ipso causa suspicionis probata* 2

probata fuerit causa cognitioni supersidere, tenebitur recusatus, ipsa namque ratio dictat, quòd suspecti & inimici iudices esse non debent. Quare si causa recusationis opposita legitimè fuerit probata,
3 *Ordinarius † ipse recusatus de recusationis assensu persona idonea cognitionem negotij remittere debet, vel illam ad Superiorem trasmittere, vt in eo, prout iustitia postulet, procedat*, teat. est *in cap. cùm speciali, in fin. principij, de appellationib.* latissimè Barbosa *in collectanea*, ad ipsum text. vbi *num. 2. & 3.* quod causa coram eodem iudice sit proponenda, & ab arbitris electis ab vtraque
4 parte vel iudice, † vbi de officio proceditur, sin autem concordent, vtraque pars eligat arbitros, vt de causa recusationis cognoscant, & *num. 8.* quod legitimè probata recusationis causa, Episcopus recusatus ad Superiorem causam trans-
5 mittat, † vbi plurima in hac materia videnda post magnam Doctorum catenam, & *in cap. si quis contra Clericum, 4. de foro compet.* & est communis opiniu teste Andræa Guil[l]. *obseruat. 33. num. 16.* & aliis quos recenset Marchesanus *in tract. de commission. in commission. de suspect. indic. adiunct. dando.2. part. cap 5 num. 15.* Vuamesius ad dictum *cap. cum speciali, num. 5.* Narbona *in l. 59. gloss. 1. à num. 232. lib. 2. tit. 4. Recopil. in 3. tom.* Gratianus *discept. forens. lib. 5. cap. 837. à num. 15.* vbi circa hoc ponit differentiam inter ius Canonicum, & ciuile; eam etiam benè prosequitur Narbona vbi proximè *à num. 234.* post alios, quos allegat, & est teat. *in dict. cap. si quis contra Clericum*, ibi: *Episcopum ipsum, qui si aut suspectus fuerit recusatus, executor ab eo deputetur, &c.* infinitos Doctores allegat Barbosa *in collectanea*, ad dictum *cap. secundo requiris, num. 4.*

Adeò vt si recusatus insuper procedat Ordi-
6 narius † processus & sententia vitio nullitatis subiiciuntur ipso iure, Narbona vbi proximè *num. 233.* per decisionem *Tolosanam, 47.* Alexand. *cons. 89. volum. 1.* Bertraodum *cons. 131. vol. 8. & cons. 115. vol. 2. part. 3.* Ioan. Vuamesium *in dict. cap. secundo requiris. §. 3. postulas. num. 2. de appellat.* Barbosa *in collect. in dict. cap. secundo requiris*, cum Vantio. Kirchou. Carabit. Tusch. Azeued. Seraphin. Escouar. Camil. Borel. Carrasco, Mendez de Castro, & aliis pluribus Doctoribus, vbi in fin. intelligi, si recu-
7 sans opponit de nullitate, † vt per Seraphin. Gratianum *in discept. forens. cap. 100. à num. 6. cùm sequentibus.*

Quare vbi Ordinarij iudicis legitima adest
8 probata recusationis causa; † dictum Trid. Decretum 20. præseruans primam instantiam Ordinariis locorum, omninò cessat, nec hoc casu procedit, vt expressè firmat Marchesanus *de commiss. tit. de signatura gratia, diuers. 1. part. cap. 2. num. 91.* quem refert & sequitur Narbona *in dict. l. 59. num. 257. & num. 332.* Piasequius *in prax. Episcop. 2. part. cap. 4. num. 3. & num. 4.* Gratianus *in discept. forens. tom. 5. cap. 837. à num. 15.* Seraphin. *decis. 7. & num. 6.* ibi: *Quartò defectus iurisdictionis Nuntij non obstat, quia ideo*
9 *non fuit tractata causa † in prima instantia coram Ordinario; quia fuerat allegatus suspectus, & satis visa est impertinens hac allegatio, &c.* Ac proptereà hoc in casu recusationis Ordinarij cessat
10 omninò protectio Regia, † cùm in eo minimè lædatur prima instantia Ordinarij, quia res semel prohibitionem euasit, ac ideo liberè ad alios iudices causa potest transire ex vulgaribus.

Huic doctrinæ benè conueniunt nonnullæ declarationes Cardinal. Sanctæ Congregatio-
nis Concilij Trid. † quarum latiùs mentionem 11
fecimus, & ad litteram adduximus suprà hac 3. *part. cap. 3. §. vnico, à num. 13. cum seqq. vers. Ex quo sic complicato*, & latiùs *num 17.* quæ declarant, quod quando lis vertitur inter Episcopum, vel etiam aliàs suspectum, & alium; non sit causa committenda in Curia ex solo consensu Episcopi; sed stylus Romanæ Curiæ sit obseruatus, vt tunc viciniori Ordinario committatur, ne pars litigans vltra suam patriam cum tanto dispendiu litigare cogatur, quæ quidem declarationes Cardinalium videntur procedere,
† quando lis est inter aliquem, & Episcopum 12
seu Ordinarium alium super causa & negotio, in quo habet principale interesse, commodum aut damnum; quo casu cùm non possit ipse Ordinarius esse iudex in ea causa propria, procedunt declarationes præfatæ, secus autem in re pertinente ad suam Ecclesiam, vel dignitatem princi-
paliter, † quia in ipsa potest esse Iudex, & de 13
iure permittur.

Ad quod allego decisionem Curiæ Archidiaconi Neapolit. de qua testatur Aloisius Riccius *in 1. part. decis. 144.* in hæc, si Illustrissimus quidam Ordinarius potuisset assistere Congregationi iudicantium, & dare votum in causa, vbi agebatur de interesse mensæ Archiepiscopalis? Vnus ex Dominis negabat, ea regula vulgari, neminè posse fieri iudicem in causa propria, *l. 1. C. ne quis in sua causa*, sequitur & facit in *n. 1.* ibi: *Sed fuit stantibus prædictis resolutum contrarium, videlicet, posse Episcopum esse iudicem pro sua Ecclesia, de qua decisione non est mirandum*: fulcitur enim authoritate, & ratione. Authoritate probatur ex Baldo *in cons. 125. num. 1. vol. 1.* Capitius *in decis. 137. num. 1. & seqq.* & sequitur Cerola *in praxi Episcopali, verbo, Episcopus, part. 2.* Alciat. *in cons 67.* Ratione probatur, quia
Clerici non sunt repellendi † absque rationabi- 14
li causa à ferendo testimonio in causa suæ Ecclesiæ, *cap. cùm Nuntius, de testib.* imò sunt admittendi, *cap. super prudentia, 14. quæst. 2.* quantò magis Episcopus ob eius dignitatem, propter quam non præsumitur aliquod mali: est tamen animaduertendum in hac quæstione, quod aut causa est suæ Ecclesiæ, & tunc repu-
tatur legitimus iudex; † aut est personalis, & 15
tunc nullomodo potest iudex fieri, ita Rodoanus *in tractat. de rebus Ecclesiæ non alien. quæst. 78. cap. 8. num. 5.* Nauarrus *cons. 10. de rescriptis, & in cons. 28. de sententia excommunic.* Capitius *decis. 124 num. 11. & seqq.* Cerola loco suprà citato, *num. 43.* Flores Diaz de Mena *quæst. 13. n. 3. & seqq.* facit teat. cum Gloss. *in cap. si quis ergo, in gloss. vltim. & cap. qui prædia, quæst. 2.* & ita procedunt allegata pro prima opinione. Non obstat teat. *in cap. 1. de pœnis, in 6.* quia procedit
in causis criminalibus, † in quibus Episcopus 16
pro offensa sibi facta potest malefactores punire, Viuianus *decis 99. part. 1.* Hactenus Riccius.

Hoc idem, & sub eadem distinctione affir-
mant Felinus † *in cap. cùm venissent, 12. num. 7.* 17
de iudiciis, Capitius *decis. 137* Cærola *in praxi Episcopali, part. 1. verb.* Episcopus, *pag. 155. vers. 34.* Rota *decis. 361. num. 1. diuersorum*, Bellet, *disquisit. Clerical. pag. 378. num. 36.* Surdus *consil. 50.*

*fol.*50. Reboffus *in tract. de re probant. testim. n.*26. *vers. Intelligi*, Paulus Piasequius *in praxi Episcop.*2. *part. cap.*4. *tit. de persona iudicis*, *num.* 4. post Tiraquellum *in tract. res inter alios acta*, *in* 5. *limit. vers. Et idem quoque fol.*104. tenet Scaccia *in tract. de sententia & re iudicata*, *cap.* 1. *gloss.*4. *quæst.*8. *num.*2. *fol.* 144. tenet etiam Decius *in cap. cum venissent*, *num.* 54. *vers. Secunda regula*, & ibi Felin. *num.*7. *vers. Prælatus in causa.* Augustin. Barbosa *in collectanea*, ad d. *cap. cùm venissent*, 12. *num.*6. *de iudiciis num.*6.

Et quod Episcopi possint esse iudices in cau-
18 sis suarum Ecclesiarum, † probant Capitius, *dict. decis.*157. *num.*1. Aloisius Riccius *in pract. Aur. resol.* 205. *n.* 3. *vers.*7. Sordus *dict. cons.*50. Alexand. Trentacinq. *variarum resolut. lib.*2. *tit. de iudiciis*, *resol* 5. *num.*7. Marta *voto* 57. *n.* 25. Caned. *decis*76. *num.*1 *part.*1. & nouissimè Augustinus Barbosa *in tract. iuris Ecclesiast. lib.* 1. *cap.*12. *num.*32.

Quod & idem probat (nullo citato Authore) Hieronym. de Zeuallos 3. *tom. commun. contra commun. quæst.*822. *à n.*103. dicens, quod Prælati Ecclesiastici possunt cognoscere de omnibus bonis, & causis quoquomodo pertinentibus ad mensas suarum dignitatum per text. *in cap. si quis Episcopo*, *cap. si quis erga*, 2. *quæst.*7.

19 Quam distinctionem attendisse † videtur Sancta Congregatio Cardinalium, dum super *cap.* 6. *de reformat.* super illis verbis: *Quod si aliquid Canonicus*, *&c.* sub *num.* 6. decreuit in hæc: *dummodò non sit actum de re ad suum, vel suorum commodum spectante*, *&c.* & iterum, ibi: *Eadem tamen Congregatio censuit, Episcopum conuocare non posse Capitulum in illis casibus, in quibus iudex esse non potest, & qui de re spectante ad Episcopalem dignitatem potest esse iudex, conuocare potest Capitulum*, *&c.* & iterum ibidem *num.* 21. super illis verbis: *Eiusdem cap.* 6. *Capitulum conuocent*, eadem Congregatio ita censuit: *Dubitatum fuit, an Decretum Concilij hoc cap. quo conceditur facultas Episcopis conuocare Capitulum, nisi de re ad suum, vel suorum commodum spectante agatur; sit intelligendum, quando res ad se, vel suos priuato nomine pertinet: an verò si pertineat ratione dignitatis Episcopalis? Congregatio censuit, quòd Episcopus conuocare non potest Capitulum in illis casibus, in quibus iudex esse non potest. Etsi de re spectante ad Episcopalem dignitatem potest esse iudex; conuocare potest Capitulum*, *Abb. in cap. venerabili*, *de censibus*, *in fin.* Hactenus Sanctæ Congregationis declaratio, quæ quidem ex doctrina antea mox adducta vberius declaratur, à qua, & iuris communis dispositione dissolutio nodi in eadem contenti pendet.

Quod & clariùs etiam probatur in multis aliis declarationibus Sanctæ Congregationis
20 Cardinalium, † quas ad litteram adduximus suprà *cap* 4. *hac*, 2. *part.* *à num.*41. *& seqq. vers. Ad Concilium Trident. in §. ad hæc*, *&c.* quibus manifestè probatur, quod mota lite inter Episcopum, & Archidiaconos, seu alios Prælatos super pretensa iurisdictione in suis districtibus priuatiuè, vel cumulatiuè ad Episcopum in causis criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus, in prima instantia debeant ipsi coram Episcopo eodem probare immemorialem præscriptionem, quibus quidem manifestè supponitur, in his casibus tangentibus suam dignitatem, posse Episcopum esse legitimum iudicem in prima instantia, quasi illi non sint proprij & particularis sui commodi, & interesse.

Quod tamen licèt verissimum sit de iure, il-
lud limitabis, † vt in prædictis causis tangen- 21
tibus suam dignitatem principaliter, licèt in consequentiam, suum Episcopi commodum, poterit esse verè iudex ad hoc, vt ex defectu potestatis dici nequeat sua sententia, & iudicium nullum, prout foret, si ageretur de commodo principaliter suo, & suæ propriæ personæ tangente, *ad titulum*, *C. ne quis in sua causa iudex esse possit*, quia tunc deficit potestas & ex Riccio diximus superius.

At nihilominùs si ex iis causis suam Eccle-
siam principaliter † tangentibus Episcopus par- 22
ti collitiganti suspectus videatur, potest ex eo illum recusare, vt ex Abbate *in cap. cùm venissent*, 12. *num.*13. & ibi additio ad eum, de iudiciis, Decium *in cap. causamque* 17. *num.* 11. *& seqq. notabil.*3. *sub num.* 17. ibi: *Circa primum*, *de officio delegat.* & post Surdum tenet, & declarat Sigismundus Scaccia *in tractat. de sententia & re iudicata*, *glos.* 4. *quæst.* 8. *sub num.* 1. *& num.* 2. *in fin. fol.* 144. sic etiam & doctè distinguit Paulus Piasequius *in praxi Episcop.* 2. *part. cap.*4. *num.*4. ibi: *Nam licèt posset esse iudex in causa Ecclesiæ suæ*, *cap si quis erga*, 2. *quæst.*7 *recusari tamen potest, vt suspectus.* Siculus *in cap. insinuante*, *de officio delegati.* Capicius *decis.*157. *num.* 1.

Pro quo est optima Rotæ *decis.* 79. in recol-
lectis per Coccinum, † & *num.*1. & 2. ita loqui- 23
tur; *prima non placuit; Quia Episcopus in causa sua Ecclesiæ est iudex competens*, *Doctores in cap. cùm venissent*, *de iudiciis.* Felinus *in cap. insinuante*, *num.*3. *versic. causa Ecclesiæ*, *de offic. delegat.* Oldraldus, qui de communi *cons.*136. nec Abb. *in dicto cap. cùm venissent; dicit contrarium, firmat enim quod potest recusari, sed antequam recusatur, est iudex competens, & sententia tenet, quia non est causa propria*, Abb. *præcitato loco*, *num.*3. Felin. *in dict. cap. insinuante*, *num.* 3. *circa medium d. versicul. Causa Ecclesiæ, non dicitur causa propria*, *de officio delegati*, *&c.*

Quò respicit quod Gratianus *in disceptatio-
nibus forens. tom.* 5. *cap.* 837. *ad fin.* † dicit ex 24
Congregat. Concilij, 27. *Iunij* 1585. quod si litigans sit Episcopus, licèt causa inter eum & collitigantem debeat cognosci in partibus; tamen stante suspectione committitur viciniori, de quo superiùs tractauimus, *num.*11. *& seqq.*

Et attendere debes, † quia collitigans Epi-
scopi ante omnia debet proponere recusatio- 25
nem in cuius causa insistat à principio; nam postquam cœperit coram eo agere, & tractare patiatur dictam causam; vlteriùs non poterit recusare Episcopum in cuius iurisdictionem iam iam consensit, vt est ex mente Scacciæ vbi proximè, *cap. cùm inter Monasterium*, *de re iudicata*, *cap. borreadus*, 32. *quæst.*5. Natta *cons.*152. Cauagnol. *ad Decretum Montis*, 6. §. 12. *n.* 38. Maranta *tit. de appellat. num.*24. *&* 75. Craoetta *cons.*679. *num.*2. Rebuffus *ad regal. constitut. tit. de recusat. art.*11. *num* 4. Conariu. *practic. q.*26. Lancel. *de attentat. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 60. Puteus *decis.*380. 1. *part.* Bursatus *cons.*21. *num.*27. *& seqq.* Bertazol. *cons. crimin.* 550. *num.* Bene intendi *de iudic. suspect. cap.*2. *num.*8. *c* 8. *n.* 28. c.14.

c. 14. *num.* 3. Costa *de re integ. distin.* 2. *num.* 2. Marsul.ad Capicium *decis.* 138. *sub num.* 1. Ponte *cons.* 59. *num.* 16. Grassis *excepit.* 24. Modit. *de iure nat.* § *lex est, dub.* 15. *n.* 26. Giurba *decis.* 99. *num.* 3. *& num.* 4. quod hic etiam tacitus consensus in iudicem suspectum nequeat postea reuocari, ex *l. de accessionibus*, §. *fin. ff. de diuers. temp rescript. cap. quod semel, de regul. iuris. in* 6. *l. fin.* & ibi Ias. *num.* 5. *C. de indiciis.* Crauetta *cons.* 74. *n.* 8. Giurba *num.* 5. vbi plures.

Quare vt locum habeant, quæ diximus ha-
26 ctenus † de recusatione Ordinarij tollente illi
primam instantiam, vt nec habeat locum dispositio Sancti Concilij Trident. *in d. cap.* 20. vtque cessare faciat protectionem Regis; necessariò debet in Senatu legitimè constare de recusatione facta & proposita coram ipso Ordinario. Sed quomodo debeat practicari hæc doctrina, res est admodùm difficilis, in qua videbatur dicendum, quòd impetrans rescriptum alteri in-
27 dici, † vt cognoscat, compareat coram Ordi-
nario, & illud sibi notum faciat, & dicat iudicem in eo nominatum cogniturum debere, quia Ordinarius ipse sibi est suspectus, & causam proponat recusationis, & eam probet, vt superiùs diximus ad princ. huius *cap.* 5. postmodum si istæ litteræ deferantur ad Senatum, illic constabit de legitimè facta & probatà iam recusationis causa, sibique relaxabuntur litteræ, vt illis vtatur impetrans coram iudice in eis nominato.

Sed reuera ista praxis falsis nititur principiis, & iuris fundamentis, quoniam antequam ab Ordinario recedatur in prima instantia ex hoc capite recusationis: priùs de ea legitimè proposita coram eodem Ordinario atque legitimè probata, debet constare.

Primò, quia commissio hæc ob causam re-
28 cusationis † & defectum subscriptionis propriæ
manus Sanctissimi nulla fuit à principio, de quo abundè diximus pluries hac 1. *part. cap.* 6. *per totum*; maximè *a num.* 14. *& in cap.* 17. *per totum, & in cap.* 20. *à num.* 72. *vers. Quibus suppositis non obstant*; & ferè per totum cap. Vt etenim appeteretur via recedendi ab Ordinario ex capite recusationis; præcisè debuit ea præcedere proposita coram ipso, & per arbitros cognoscenda, ac super eadem legitimè d.clarari, vt suprà hoc *cap.* à principio diximus; nam cum permissio recessus ab Ordinario ex Trident. fiat sub recusationis suppositione, & propter illam, ob id quod semel sublato de medio Ordinario, omne cessat præiudicium; sequitur, quod recusatio ipsa debet præcedere commissionem, cum interim quantumuis suspectus iudex, est competens, & iurisdictionem suam integrè retinet, de quo abundè suprà *à n.* 12. *cum seqq.* Atque ideo vbi vnum disponitur, & aliud supponitur, dispositio non verificatur, nisi priùs verificetur suppositio, quia de supposito à lege debet priùs constare, & præcedere, vt dispositio locum habeat. Roland. à Vall. *de lucro dotis, q.* 11. *n.* 17. Beccius *cons.* 53. *n.* 7. Surdus *cons.* 150. *n.* 78. *& cons* 43. *n.* 17. Sesse *decis.* 160. *n.* 24.

Et quia cum priùs debeat cessare iurisdictio Ordinarij, & de medio tolli, vt recessus ab eo legitimè fieri dicatur; sequitur quod si non præcedit, inutilis erit & nullus, quippe vbi datur priùs & posterius, ibi est ordo substantialis, & forma. Felinus *in c. cum dilecta, n.* 6. *sign.* 6. *de rescriptis.* Sanchez *de matr. lib.* 8. *disp.* 34. *n.* 27. atque ideo, si non præcessit recusatio legitimè facta tanquam præcisum fundamentum commissionis, hæc nulla erit ab initio.

Quod & à simili eiusdem Concilij Trid. in dicto *c. causæ omnes*, fulcitur, quo similiter datur facultas partibus recedendi ab Ordinario post biennium data negligentia eiusdem Ordinarij, quæ præcisè debet præcedere, & constare antequam aditus pateat parti ad Superiorem, prout manifestè probauimus multis Doctoribus citatis *in cap. sequent. à princ.* & signanter *à n.* 6. *vers. Pro qua limitatione, & à n.* 9. *vers. Pro quibus omnibus.*

Et quia quando actus regulariter est prohibitus (prout est commissio auocatoria in prima instantia) & in aliquo casu ob specialem causam permissus, debet ipsa causa exprimi, & probari, de quo hac 2. *p. c.* 30. §. 2. *à n* 25. & superiùs.

Atque etiam cùm recessus ab Ordinario ali-
ter fieri nequeat, † nisi ipso recusato, hæc fun- 29
damentalis qualitas, & solemnitas adesse debet tempore recessus, & impetratæ commissionis, quia qualitas requisita ad actum vel ante actum, si eo tempore, vel ante actum non adsit; actus est nullus. Gutierrez *cons.* 44. *n.* 7. Zeballos *commun. contra commun. q.* 693. *ex n.* 7. Perez de Lara *n.* 85. *&* 86. quamplurimos alios congerit Giurba *cons.* 99. *à n.* 9. *cum seqq.* & qualitas adesse debet tempore quo dispositio applicatur ad actum, plura per doctissimum Valençuela Velasquez *cons.* 103. *à n.* 33. *cum seqq. & in cons.* 112. *n.* 78. *tom.* 2. vbi quod qualitate, cuius respectu fit actus, deficiente corruit actus, & in *cons.* 191. *à n.* 8. cum multis seqq. eodem *tom.* 2. vbi quod qualitas delatiua iurisdictionis, sine qua iudex procedere non potest, debet ante omnia constare.

Nec sufficit, quod recusatio interueniat post
actum, † aut post illum superueniat, quia eo 30
tempore nihil prodest. Cephalus *cons.* 171. *n.* 14. *tom.* 2. argumento *c. si eo tempore, de rescriptis, in* 6 *l.* 1. *ff. de excusat. tutor. l. si quis mihi* §. *iussum. ff. de acquir. hæredit.* Ioannes Gutierrez *cons. num* 14. *&* 15. Rebuffus *cons.* 38. *n.* 17. D. Valençuela *cons.* 123. *n.* 59. *tom* 2. idem Gutierrez *cons* 44. *n.* 4. Anna *singul* 232. Parisius *de resignat. lib.* 4. *q.* 1. *n* 14. *& q* 2. *a n.* 15. *& cons.* 52. *n* 36. *tom.* 4. Marius Giurba *dict. cons.* 99. *sub num.* 11.

Deinde quoniam hæc commissio fuit impe-
trata sub falso supposito, † & super recusatione 31
Ordinarij, quæ non stabat, atq; ideo nullitet, quia commissio impetrata super non ente corruit, & omnia inde sequuta pariter vitiantur, vti super commissione, & principio infecto, quæ nullam tribuit iurisdictionem; sicuti post Marchesanum, Rughellum, Gratian. Scacciam, Farinac. Lancellot. & alios abundè diximus infra *c.* 31. *à n.* 56. *cum multis seqq.* vbi de commissione super appellatione, quæ non stabat, † vel quæ interim fuit resoluta per tacitam renuntiationem, & *à n.* 59. quod commissio impetrata super appellatione à sententia nondum lata corruat penitùs, & fit nulla ipso iure, de quibus etiam diximus *in c.* 19. *à n.* 12. *& seqq. & c.* 26. *à n.* 38 vbi plurima reperies, quæ rectè omnia conducunt præsenti difficultati.

Nec ista commissio (cùm nulla sit tam ex defectu subscriptionis Sanctissimi; † quàm ex defectu essentialis fundamenti, prout est recusatio præcedens, ex hactenus comprobatis) potest esse impedimentum, quominus Ordinarius, postmodùm

recusatus

recusatus ab impetrante, & legitimâ reperiâ
causâ recusationis, possit vti iure suo, vel no-
minando alium iudicem de consensu partium;
vel causam remittendo ad Superiorem, vt de
ea cognoscat, iuxta superiùs dicta à principio
huius c. 5. quoniam mediante nullitate impetra-
tionis, res est integra, & redit ad suum priorem
& primordialem statum, cum omnibus suis qua-
litatibus, iuxta quæ copiosè dicta sunt hâc 1. *p.*
cap. 19. per totum.

Quibus itaque suppositis constanter affir-
34 mandum erit; † commissionem impetratam à
Sede Apostolica ob recusationem Ordinarij (quæ
nec opposita fuit, nec legitimè probata, nec
præcessit ipsam commissionem) esse nullam ipso
iure in prima instantia, siue subscripta sit pro-
priâ manu Sanctissimi, siue non: quia cum to-
ta fundetur super non ente, tota nulla est ipso
iure, quod abundè fundatur infrà hâc 2. *part.*
cap. 12. à num. 45. cum multis seqq. cum nempè
ex alio capite nulla fuerit etiam de iure commu-
ni tanquam impetrata super non ente ex hacte-
nùs comprobatis: quia subscriptio non sanat
cæteras nullitates, aliunde ex iuris dispositione
prouenientes & causatas, quia Concil. Trid.
aliis requisitis de iure communi ad expeditio-
nem commissionis hoc subscriptionis amplius
addit, & ad augmentum inducta non debent di-
minutionem operare, *l. si à milite, §. 1. de milit.*
test. l. si Rufinus. C. eodem, l. legata inutiliter, de
legat. 1. l. cum tale, de condit. & demonstrat. l. si
mancipia. in princ. ff. de fund. instruct. de quo
plura exemplaria possumus reddere, vt de scri-
ptura solemniter cum Tabellione, & testibus
requisita, si tamen fiat à minore, vel pupillo
sine curatore, & tutore, quid prodest solemni-
tas? Vel èconuerso quid proderit præsentia &
solemnitas Curatoris, si deficiat aliquis testis
Scripturæ: & sic de similibus, de quibus abun-
dè *in commentariis de Regia protect. 4. part. c. 9.*
à num. 196. cum multis seqq. Ac per consequens
prima Ordinarij instantia erit intacta, & il-
læsa, ex Concil. Trident. illam præseruante,
vetanteque recessum ab Ordinario ante recu-
sationem; ex quo sequitur, quod si iudex dele-
gatus nihilominùs insistat in commissionis vsu
& exercitio, aditus Senatus per viam violen-
tiæ, commissione retenta, Ordinario re-
mittet causam, vt coram illo tractetur, & discu-
tiatur.

Illud tandem in hoc erit articulo adnotan-
35 dum, † quod post factam à Senatu remissionem
causæ in prima instantia ad Ordinarium (eo
quod minùs legitimè fuisset auocata) licitè po-
terit ipse impetrans comparens coram eo ante
omnia illum recusare: & legitimè probata re-
cusatione, per arbitros declaratum suspectum,
nouam aliam denuò commissionem impetrare
etiam non subscriptam, vt alius iudex delega-
tus liberè, & absque obstaculo Concilij Tri-
dent. queat de causa cognoscere in prima instan-
tia, quod indubitabile est: nec erit inutile si-
mul adhiberi cautelam ab eo, qui virtute remis-
sionis Senatus comparet coram Ordinario; nem-
pè protestando ex eo non consentire in eius iu-
risdictionem, & saluo iure suo dicendi, & ex-
cipiendi contra eam, aut personam Iudicis Or-
dinarij.

Et denique quæ diximus de præcisa osten-
36 sione recusationis in Senatu † ad euitandam
causæ remissionem ad Ordinarium tunc meri-
to cessabunt; quando in ipsis litteris auocatoriis
expressè narratur, & affirmatur recusatum fuis-
se Ordinarium, & de eius recusatione facta
ostendisse Oratorem impetrantem per authen-
ticum testimonium, vel aliter affirmetur per nar-
rationem, & assertionem Papæ in eisdem litteris
suis Apostolicis de recusatione facta legitimè
constitisse, quia tunc indubiè huic assertioni Pa-
pæ, quæ non refertur ad narrationem impetran-
tis, putà quando dicit, *vt asseritur, vt asserit, &c.*
Standum erit in Senatu. Nisi manifestè doceatur
de falsitate narrantis impetrantis commissio-
nem hanc in prima instantia, & ad faciliùs obti-
nendam illam, vteretur calliditate ad decipien-
dum Papam, aliter atque propriæ Papæ asser-
tioni standum erit, ad latè tradita infra hac 2. *p.*
c. 30. §. 2. à n. 52. cum multis seqq. vbi etiam dixi-
mus hanc fidem non dandam assertioni iudicis,
vel Notarij, prout ibidem latiùs de re hac, & aliis
similibus per te discernere poteris.

Sed quid erit dicendum, quando facta iam
declaratione per arbitros, † causam recusationis 37
Ordinarij esse legitimam, & actor ob id impe-
trauit à Sede Apostolica commissionem non
subscriptam (quæ subscriptione tunc non indi-
get) & antequam vsus fuerit dicta commissione
Ordinarius recusatus cedat, vel decedat, an eius
successor recuperabit iurisdictionem, cum in eo
cesset causa recusationis, & res adhuc sit integra,
ita vt ad eundem successorem sit facienda causæ
per Senatum remissio: latissimè disceptatur, &
resoluitur infra hâc 2. *p. c. 19. per totum.*

§. *SECVNDVS.*

An per appellationem ante diffinitiuam ab aliquo grauamine, etiam extraiudiciali appellabili possit ab Ordinario recedere in prima instantia?

SVMMARIVM.

Archiepiscopi in causis suorum suffraganeorum ne-
queunt se intromittere, nisi sint legitimè per ap-
pellationem ad eos deuolutæ, num. 1.

Idem in Legatis de latere, & Nuntiis Apostolicis,
num. 2.

Appellatio non debet recipi per superiorem in pri-
ma instantia, nisi à diffinitiua, vel diffinitiuæ vim
habentibus, &c. Nec expediri inhibitionem, n. 3.

Declaratio amplissima, & singularis S. Congregatio
refertur circa competentiam Ordinarij, & Supe-
rioris in admittendis appellationibus in prima
instantia, à num. 4.

Lex noua idem disponens quod ius commune, reci-
pit omnes easdem declarationes, ampliationes,
& limitationes quas ius commune, n. 5.

Nuntij, nec Archiepiscopi possunt cognoscere de
causis pendentibus coram Ordinariis quibuslibet
inferioribus, nec auocare nisi per viam legitimæ
appellationis, num. 5.

Eximere appellantem nequit Superior ab inferioris
iurisdictione quoad alias causas, num. 6.

Grauamen quando dicatur habere vim diffinitiuæ,
damnum irreparabile, vel præiudiciale causæ
principali lata remissiuè, num. 7.

Superior ad quem quando teneatur remittere ite-
rum causam Ordinario, num. 8.

Index

Iudex appellationis, an possit committere causam cum clausula (vna cum tota causa principali) stante noua dispositione Trid. n 9. remissiuè.

Ab actu extraiudiciali gesto per Ordinarium, an per viam appellationis licitè recedatur ab eo in prima instantia, num. 10.

Vbi celebres referuntur declarationes S. Congregationis affirmatiuè resoluentes.

A collatione per appellationem, alioué grauamine extraiudiciali euanescit prima Ordinarij instantia, num 11.

De natura, effectibus, & processu, seu appellatione ab actibus extraiudicialibus, & qualiter fiant iudiciales, amissa prima natura latè remissiuè, num. 12.

ARCHIEPISCOPI, & alij superiores Prælati nequeunt se intromittere
1 † in causis subditorum suorum suffraganeorum, quia non sunt Ordinarij ipsorum, nec iurisdictionem in illos exercent, nisi in causis ad ipsos deuolutis per appellationem legitimam, & à legitimo grauamine, tunc enim possunt licitè in eis procedere non aliàs, & an aliquibus casibus specialibus, iuxta text. *in cap. personalis, in princip.* & ibi communiter Doctores, *de Officio Ordinarij*, & probant Spino *de testament. glos. 15. num. 34 & 40.* Segura *in suo directo iudicum Ecclesiast. 2. p. cap. 15. num. 5.* Pater Ledesma *de matrim. quæst. 45. artic. 5. puncto 3.* paulo ante *dub. 4.* Manuel Rodriguez *in summa 1. tom. in 2. edit. cap. 219. num. 16.* Thomas Sanchez *de matrimon. lib 3. disp 28. num. 3.* & in terminis huius decreti 20. *sess. 24. Reformation. Concil. Trident.* decisum refert Aloysius Riccius *in decis. Curiæ Archiepiscopali Neapol. decis. 196. num. 5. part. 4.* Barbosa *in Pastorali tom. 2. alleg. 81. sub num. 2.* Piasequius *in praxi Episcopali, 2 part. cap. 4. n. 1.*
2 *& seqq.* † vbi loquitur etiam de Legatis à latere, & Nuntiis Apostolicis.

Et indiuidualiter probat Decretum Trid. *in*
3 *dict. cap. 20.* ibi: *Nec appellationes † ab eisdem interposita per superiores quoscunque recipiantur, eorúmve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiua, vel à diffinitiua vim habente, & cuius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequeat, &c.*

Et est optima declaratio Sanctæ Congrega-
4 tionis ad declarationem eiusdem Decreti, † quam Nos post alios ad litteram retulimus, *de Regia protect. 2. part. cap. 1. à num. 247.* quæ à principio sic ait.

Ad tollendas ambiguitates, quæ inter appellationis, & prioris instantiæ iudices non sine partium dispendio, iustitiaque impedimento, & sæpè cum scandalo oriuntur. Sancta Congregatio cum Episcoporum proposito facta priùs relatione Sanct. D. N. Clement. VIII. ac de Sanctitatis suæ mandato, viua vocis Oraculo desuper habito in hunc, qui sequitur modum; ab omnibus, ad quos spectat in postmodum fieri, ac seruari debere, mandauit, & man-
5 *dat: Metropolitani, Archiepiscopi, † Primates, Patriarchæ suffraganeos, eorúmque subditos non iudicent, nisi in casibus à iure expressis, item nec alij superiores etiam Nuntij, vel Legati de Latere specificam facultatem maiorem non habentes, causas in Curiis Ordinariorum, vel aliorum inferiorum in licum pendentes ad se aduocent, nisi per viam legitimæ appellationis ad ipsorum Tribunalia deferantur, tunc appellantes ab inferiorum iurisdi-*
ctionibus, † quoad alias causas eximere non pos- 6
sunt, &c.

Et in dicta declaratione latè prosequitur,
quando dicatur legitima appellatio, † nempè 7
emissa à grauamine habente vim diffinitiuæ, vel continente damnum irreparabile per diffinitiuam, vel grauamine præiudiciali causæ principali: vbi aliqua redduntur exempla, & dantur aliæ formæ admittendæ huiusmodi appellationis per superiores prædictos; sed quia de singulis latissimè tractauimus multa scitu dignissima ad latiorem explicationem, seu potiùs exemplificationem prædicti *Decreti 20. Concil. Trident. in tract. de Reg. protect. 2. p. c. 1. per totum*, hîc omitto, contentus te ad illud remittere.

Et in eadem *2. p. c. 17. per totum*, & signanter
n. 7. & 8. tractauimus, quando † superior ad quem 8
est appellatum ab Ordinario ante diffinitiuam, teneatur iterum ad hunc causam remittere stante dicto Decreto Trid. vbi duas declarationes S. Congregationis adduximus, nihil in hoc innouantes ius commune, distinguentes inter iustitiam, & iniustitiam appellationis, vt in primo casu possit superior causam penes se retinere principalem in prima instantia; in secundo autem quando iniustam appellationem, & non adesse grauamen declarauit, minimè posse causam principalem retinere in prima instantia pertinente ad Ordinarium ex Decreto Trid. *in dict. c. causæ omnes*, prout latiùs ibidem videre poteris, vbi articulus iste accuratè examinatur; & Nos referens nouissimè sequitur Domin. Ioan. Baptist. de la Rea *in decis. Granatens. Senatus disp. 6. n. 20.* & Narbona *in l. 59. tit. 4. lib. 2. Recop. glos. 1. n. 180. tom 3.* Et an possit committere prædi-
ctam appellationem † cum clausula *vna cum toto* 9
negotio principali, videbis *in d. c. 17. à num. 11. & seqq.* ad quæ te remitto, quibus vsque ad refectionem reperies omnia quæ hîc deficiunt.

Vnum tamen non omittam indagare, an quan-
do Ordinarius in aliquo negotio † processit ex- 10
traiudicialiter, à cuius grauamine sic extraiudicialiter illato poterit ad Superiorem appellari, ita vt ampliùs in forma iudicij, & in prima instantia iudiciali Superior, & non ipse cognoscat, ita vt ex actu extraiudiciali satisfactum dicatur dispositioni Trid. aliàs præseruantis primam instantiam omnium causarum Ordinariis: quam difficultatem, quia absolutam reperio per sanctam Congregationem Concilij; vlteriùs non disputabo, quæ in hæc ait: *An Decretum Concilij sess. 24. c. 20. in principio, locum habeat, quando Ordinarius, extraiudicialiter procedendo, grauat partes, adeò vt liceat partibus à tali actu extraiudiciali ad alios superiores iudices appellare, seu reclamare, quatenus ius id permittat; sed omninò causam grauaminis in prima instantia coram eodem Ordinario cognosci debeat? Congregatio censuit, hoc casu non habere locum Decretum Concilij*, & ibidem iterum: *Cùm Vicarius Coimbrensis deputasset quemdam Beneficiatum Ecclesiæ sancti Iacobi in illius Parrochum, Beneficiati, ob irreparabile damnum, & præiudicium appellauerunt, & cùm de causa committenda ageretur, oppositum fuit: quod causa deputationis coram Ordinario eodem tractari deberet, beneficiatis verò respondentibus, Decretum, c 20. non habere locum, vbi Ordinarius extraiudicialiter procedendo grauat partem, res delata est ad Congregationem Concilij:*

& Congregatio censuit : hanc causam esse legitimè deuolutam ; nam illud Decretum habet vim diffinitiuæ, & id quod debebat agere iudicialiter, egit extraiudicialiter, à quo etiam datur appellatio, c. concertationi, de appellat. lib.6. hanc mirabilem declarationem ad litteram refert Narbona *in l. 59. glos.1. num. 179. tit. 4. lib. 2. tom. 3. Recopil.* quam omnino nota, & attentè perlege, quia fortè quilibet quantumuis Doctus vir responderet contrarium, nisi authoritas S. Congregationis adesset ita elata, & in terminis etiam, quod
31 quando appellatur à collatione † facta per Ordinarium, vel alio grauamine extraiudiciali; tunc euanescat prima instantia Ordinarij, probat Flores de Mena *var. quæst. lib. 1. quæst. 4. num. 37. circa finem.* & vide quæ diximus infra hac 2. *p. cap. 23. per totum*, quo loco latiùs examinatur articulus iste.

Et an & quibus casibus procedatur extraiudi-
32 cialiter, † & de natura, forma, & requisitis huiusmodi processus extraiudicialis, & quando ab eo detur appellatio, & quos effectus producat, & ex quibus actibus intelligatur amittere primæuam naturam processus extraiudicialis, ita vt iudicialiter processisse dicatur, & quando in his actibus sui natura attenta, extraiudicialibus teneatur iudex assumere partes iudicis, & iudicialiter procedere : fœcundissimè præ omnibus multa scitu dignissima congessimus *in tract. de Regia protect. 2. p. cap. 23. per totum.*

§. TERTIVS.

An ratione contractus, vel ratione delicti alibi gestorum, aut rei sitæ, & qualiter à prima Ordinarij instantia recedatur?

Et obiter circa bona maioratus existentia in diuersis Regnis, & Prouinciis, seu districtibus, quis forus attendendus?

SVMMARIVM.

Concil. Trid. in cap. causa omnes non sustulit legitimos modos, ex quibus de iure Canonico ab Ordinario receditur in prima instantia, num.1.

Ratione contractus sortitur quis forum, quia iudex loci contractus dicitur competens, n.2.

Forum, quando sortiatur quis ratione contractus, & quando ad locum contractus fienda sit remissio, vel requiratur, vt ibidem obligatus reperiatur, & de aliis remissiuè, num.3.

Obligatus in Romana Curia ibidem regulariter conuenitur vndique eriundus, num.4.

Declaratio S. Congregat. adducitur, qua deciditur ratione contractus sortiri quem forum alienum, etiam in prima instantia, non obstante Trid. num.5.

Auditorem Cameræ posse auocare causas ex obligatione in forma Cameræ pendentes in partibus coram Ordinariis etiam in prima instantia ex Flores de Mena dixerunt aliqui, n.6.

Declara, vt num.7.

In Hispania tamen, vbi Concilium Trident. in viridi est obseruantia; eius opinio non seruatur, sed quotidie in hoc Supremo Senatu reprobatur, num.8.

Auditori Cameræ, & aliorum iudicum Romanæ Curiæ iurisdictio in prima instantia sublata est hodie per Trid. num.9.

In executiuis peruenti etiam dicitur prima instantia Ordinarij, num.10.

Ratione contractus quando, & in quibus casibus sortiatur quis forum, & de tota absoluta materia remissiuè, num.11.

Forum alienum quis sortitur ratione delicti, & iudex loci, vbi perpetratur, est competens in prima instantia, num.12.

Senatus non remittit causam delinquentis alibi suo Ordinario cùm non perentiatur Tridentin. dispositio, nec eius prima instantia, ibidem.

Ratione rei sitæ sortitur quis forum, n.13.

Clericus Conuentus ratione beneficij residentiam non requirentis apud Iudicem loci beneficij sortitur forum, num.14.

Clericus domicilium habere dicitur in loco beneficij residentiam requirentis, num.15.

Ratione rei sitæ quis sortitur forum, si ibi reperiatur, num.16.

In omni foro præter forum domicilij requiritur præsentia rei, num.17.

Forum ratione rei sitæ non est fortior foro contractus, ibidem.

Absens à loco rei sitæ citatus ad litteras requisitorias si non comparet patitur primum Decretum, ex quo alter mittitur in possessionem rei sitæ, num.18.

Curator potest dari absenti per iudicem rei sitæ ad effectum discernendi primum Decretum, n.19.

Non ad diffinitiuè pronunciandum super iure principali absentis, num.20.

Ad iudicem ratione rei sitæ spectat curatorem dare liti coram se motæ minori, furioso, &c. n.21.

Curatorem liti dat iudex laicus Clerico minori litiganti coram se, num.22. Et è conuerso Iudex Ecclesiasticus dat curatorem liti minori laico coram se litiganti, ibid.

Iudex, cui conditionaliter datur iurisdictio, nulliter procedit ante conditionis implementum, n.23.

Curatorem absenti dare potest iudex, qui ad causam habet iurisdictionem, num.24.

Absenti non subdito non potest dari curator à iudice rei sitæ ibi non reperto, num.25.

Domini temporales ibi conueniuntur etiam absentes vbi suum habent statum, & caput maioratus, quia eius distinctus domicillarij sunt, n.26.

Bona maioratus etsi in diuersis Regnis sint, si maioratus petitur iudex est competens, vbi caput sit maioratus, num.27. & seqq.

Hæreditatis bona si sint in diuersis territoriis, cognitio pertinet ad Iudicem districtiùs, quò maior est bonorum pars, num.28.

Bona existentia in diuersis Regnis, vnita tamen ad vnum corpus quoad iurisdictionem, attenditur Regnum vbi caput est, etsi maior pars bonorum in alio sit, num.29.

Si maioratus non habet caput, cui bona adhæreant, attenditur districtiùs eius Chancellariæ, seu Regni, quo maior bonorum pars sita sit, n.30.

Vnitis duobus beneficiis existentibus in diuersis Regnis, collatio vtriusque pertinet ad Episcopum in cuius Diœcesi sit caput eorum, cui nempè aliud est vnitum, num.31.

L. cum in diuersis, 44. ff. de Religios. & sumpt. funer. ponderatur, num.32.

Locus, vbi caput occisi reperitur, attenditur ad cognitionem delicti, n.33. cum sequentibus.

EX

EX concelosione superiùs firmatâ
hoc cap.5. à n.8. vers. Plures tamen
alij, quâ diximus ; Decretum Con-
cilij in dicto cap. 20. non sustulisse
1 casus, † quibus de iure quis sortitur
alienum forum etiam in prima instantia dedu-
citur, vt ratione contractus celebrati † iudex
2 loci contractus dicatur competens, l. hares ab-
sens § 1. & ibi latè Pertus Barbosa, ff. de iudic.
c. Romana. §. contrahentes de foro compet. in 6.
cap. licèt de foro compet. Gutierrez de iuram.con-
firmat. part. 3. c. 16. Ceuallos quæstionum com-
mun. 354. Riccius p. 3. decis. 296. Nouarius in
prax.elect. & variation. for. q.28. sess.2. in prima
impressione Neapol. Riccius in terminis Con-
cilij, p.4. decis.473. circa fin. apud quos poteris
videre, quando ratione contractus sortitur quis
3 forum : † & quòd non debeat fieri remissio ad
forum contractus, nisi vel expressè proprio fo-
ro renuntietur ; vel ibi reperiatur obligatus; vi-
de exactè, & acutè per Parladorium lib.2. rerum
quotidian c.fin 2 p. §.1. à n.2. cum seqq. & abun-
dè Nos infrà cap.27. per tot.
Prout etiam vigore obligationis Cameralis
si quis in Romana Curia obligetur, vndique ve-
4 niat & sit oriundus, sortitur † forum Curiæ Ro-
manæ, in quâ contractus celebratus fuit, Galle-
sius de obligatione in forma Cameræ ad 3. p. obli-
gat. q.2. n.2. Barbosa in Pastorali. alleg. 81 n. 15.
Nouarius in noui iuris Pontificij practicar.conclus.
c. de causis primæ instantiæ, concl.1. aliàs 54. n.9.
& 8. & decisum fuisse a Sancta Congregatione,
firmat Franciscus Leo in Thesauro fori Ecclesiast.
cap.1 num 75. & Nos in tract. de Regia protect.2.
part. cap 17. num.6. & licèt nullo Doctore ci-
tato, idem dicit Narbona in l.59 gloss 1. n. 238.
5 qui tamen ad literam † adducit dictam declara-
tionem, quæ ita ait : An Decretum, cap. 20.
sess.24. sustulerit modos legitimos, quibus aliquis
ex iuris communis dispositione, præsertim ratione
celebrati contractus forum sortitur ? Congregatio
censuit, non sustulisse, quod tamen intelligen-
dum erit tunc procedere præfatam doctrinam,
quando reus contrahens reperitur in loco con-
tractus, quo casu de iure communi non aliàs di-
catur esse legitimum modum sortiendi forum
alienum ratione contractus, diximus & validè
probauimus in dicto cap.27. per totum.
Nam cum Concilium Trident. nihil in foro
sortiendo innouet ius commune ; sed imò ad
illud se referat, & idipsum quod ius commune
disponat, approbet, & confirmet ; sequitur vt
id quod de iure communi reperitur dispositum
& declaratum, idem reperendum & intelligen-
dum in hoc Decreto Conciliari, quia lex noua
idem disponens quod ius commune, vel ad id
se referens recipit omnes limitationes, amplia-
tiones, & declarationes, quas ius commune re-
cipiebat in eodem puncto, & materia. Plura iura
refert Schraderus in cons.12 n.68. plures Docto-
res per Alderanum Mascard. de statutorum inter-
pretat. concl. 2. n. 72. latiùs Gallinus de tract. de
verbor.significat. lib.10. cap 32. n.39. & 40. quos
Doctores adde alijs quamplurimis ad idem lau-
datis per Nos in commentariis de Regia protect. 1.
part. cap.1. præludio 5. à num.227.
Sed an Auditor Cameræ causas obligatione
6 Camerali firmatas † (hoc est quando in parti-
bus, & extra Curiam quis se obligat ; Romæ
conueniri posse) valet auocare, licèt pendeant
coram locorum Ordinariis ? Affirmant Diaz de
Mena variar. quæst. lib.1. q.12. num 48. Lancel-
lotus de attentatis lite pendent. limit. 13. num. 5.
Gratian. disceptat. forens. cap.118. in fin. & Ric-
cius in prax. resol.342. part.2. Barbosa, & No-
uarius vbi suprà citati, Narbona etiam (licèt
neminem ad id allegat.)
Sed isti Doctores loquuntur de facultate Au-
ditoris Cameræ, † quæ ante Concilium Tri- 7
dent. sic licitè & liberè procedebat ; hodie ve-
rò, eo stante, omnis facultas Auditoris Came-
ræ, & aliorum quorumcumque primæ detra-
hens Ordinariorum instantiæ sublata est peni-
tùs, & expressè abrogata per dictum c. causæ om-
nes, vti latiùs annotauimus in d. cap. 3. à n. 18.
& seqq vers. Quare nulli superiores, hac 2. part.
& probant insuper ij omnes DD. & alij plu-
res ibidem citati ; qui in indiuiduo affirmant
hodie sublatam esse facultatem Auditoris Ca-
meræ quoad omnes auocationes in prima in-
stantia.
Quapropter in Hispania (vbi Concilium
Trid. † inuiolabiliter obseruatur) Senatus re- 8
probat quotidiè opinionem Flores de Mena (à
quo cæteri principium, & fundamentum sum-
psere) nec permittit vassallos horum Regnorum
cum tanta iactura cogi extra Regna & Prouin-
cias litigare in prima instantia, vt ex Minchaca
diximus suprà hac 2. p. cap. 3. à num. 26. vers.
Ex hac etiam praxi, & per totum, cap. deduxi-
ximus ; sed reuerà innocenter paritur, atque ir-
rationabiliter ipse Flores de Mena quotidiè car-
pitur † eum ibidem generaliter loquutus fuisset 9
de facultate Auditoris Cameræ, prout vigebat
tempore permisso ; non tamen eandem admisit
etiam post Concilij Trid. nouam dispositionem;
imò potiùs ex eodem Trid. expressè contrariam
firmauit pract. lib.1 c.1 a. n.8 nempe hodie subla-
tam esse omninò facultatem Auditoris Cameræ
quoad cognitionem, & executionem in prima
instantia, prout ex ipso Flores de Mena, & aliis
pluribus Doctoribus tradidimus in d. cap. 3. à
num.20. & 21. vers. Quod ampliatur, vbi hodie
ex Concilio Trid. sublatam esse facultatem, &
iurisdictionem Auditoris Cameræ, & aliorum
omnium iudicum Romanæ Curiæ in prima in-
stantia plurimis comprobauimus, quod inuio-
labiliter practicatur communiter in hoc Supre-
mo Senatu.
Quæ doctrina procedit absolutè siue in via 10
Ordinaria, † siue in executiua, tùm quia cum
Doctores hactenus laudati (etiam remissiuè) lo-
quentes de extinctione facultatis Auditoris Ca-
meræ ex Tridentino ; de necessitate supponunt
loqui in via executiua, cum dicta facultas non
extendatur ad aliud cognoscendi genus vltra
executionem gratiarum, Breuium, & obliga-
tionum Cameralium. Tùm etiam, quia indubi-
tabile est, Concil. Trident. procedere in omni-
bus viis executiuis, prout neruosè probauimus
infrà hâc 2. part. cap.10. à num. 12. cum multis
seqq. & signanter circa hanc considerationem
benè roboratam, ibidem à num 52.
De quibus omnibus, & de tota absoluta ma-
teria † huius §. abundè videbis hâc 2. part. 11
cap 27. per totum, variæ doctrinæ adducuntur,
& mirabiles difficultates absoluuntur, videndæ
omninò.
Et eodem modo, ratione delicti quis sortitur
forum alienum † in loco vbi delictū commissum 12

fuit, & coram eodem iudice, licèt non sit suus Ordinarius in prima instantia, *cap. postulasti, de foro competenti, l. 1. C. vbi de hereditate agi oportet.* Caeuedus *decis. Lusitana, 26. part. 1.* latè Farinacius *in praxi crimin. quaest. 7.* Riecius *decis.* 123. Nouarius *de electione fori. sect. 2. quaest. 2.* & in his terminis Concilij Trident. ipse Nouarius *in dicta conclus. 1. à num. 10. & 11.* quod verissimum est, & practicatur. Infinitos alios Doctores congessimus infrà hàc 2. *part. cap. 27. per totum*, & in specie, *vers. Tamen hac vera resolut. à num. 5.*

Quapropter Senatus non remittit causam delinquentis alibi suo Ordinario, cùm forus ab alieno iudice iure permittente fuerit quaesitus, & cognitio in prima instantia, ex quo percussa non dicitur Ordinarij, sicuti de foro sortito in loco contractus dictum est.

Item etiam ratione rei sitae sortitur quis fo-
13 rum alienum † actione reali Conuentus, *ex l. fin. C. vbi in rem action. cap. fin. de for. compet.* quae iuta plures exornant Doctores laudati ab Antonino de Amato *variarum resolut. lib. 1. resolut. 33. à num. 17.*

Quae regula non solùm procedit in propha-
14 nis, † sed etiam in spiritualibus; nam si Clericus conueniatur ratione Beneficij residentiam non requirentis, poterit apud iudicem loci, vbi sit beneficium conueniri. Marian. Socinus *in cap. sanè, num. 3. vers. Prima declaratio, de for. compet.* Felinus *in cap. consequutus, el 2. num. 9. de rescriptis.* Carleuall. *in tract. de iudiciis, lib. 1. tit. 1. q. 3. de foro rei sitae, num. 145.* vbi post alios Doctores dicit, † quod quando beneficium requi-
15 rit residentiam, dicitur ibidem Clericum habere domicilium, ex quo semper ibidem conueniatur, & forum sortitur.

Haec tamen doctrina non simpliciter proce-
16 dit; † sed demum si in loco rei sitae reperiatur reus, iuxta Pauli de Castro doctrinam in *dicta l. fin. num. 2.* Cephalus *cons. 265. num. 9.* latè probat *Doctor Ioannes de Balboa* (primariae Cathedrae in Vniuersitate Salmantina Praeceptor) *in cap. sanè, à num. 15. cum seqq. de foro competenti, vbi plures* allegat latè etiam Petrus Surdus *in cons. 168. à num. 11. & 8. & 54.* & ex Paulo de Castro, & Socin. *in dict. cap. sanè, num. 12.* Franchis *decis. 37. num. 2. & 3.* Petrus Barbosa *in l. hares absens. §. proinde in art. de foro rei sita, n. 15. & 16.* tenet & latè prosequitur Carleual. vbi
17 suprà *à n. 149.* dicentes, regulare esse, † vt in omni foro praeter forum domicilij requiratur praesentia rei, ad hoc, vt ibi possit conueniri, & quod hic forus non est fortior foro contractus.

Posse tamen citari absentem per litteras re-
18 quisitorias, † & constito de citatione, si non compareat defensurus; actor mittetur in possessionem rei sitae ex primo decreto, quam doctrinam altiùs comprobant Doctores suprà citati, & praxim scribit Carleuall. *dict. quaest. 3. à n. 150.* post Marianum, Petrum Barbosam, Molinum, Paulum de Castro, & Panormitanum, alios etiam vltra hos laudat Antoninus Amato *var. resol. lib. 1. cap. 33. à n. 27.* licèt ipse de contraria praxi Regni Siciliae testatur, vt citatio haec ad litteras requisitorias non fit in praxi Regni.

Sed an absenti dari possit curator à iudice rei
19 sitae; † latissimè differit Amato, vbi proximè *à num. 26. cum multis seqq.* vbi affirmatiuè respondit, qui licèt confusè & indistinctè loquatur, quo fine sit dandus; illum, & Doctores citatos ab eo omninò intellige; vt procedant ad finem praedictum, mittendi nempè actorem in possessionem rei sitae ex primo decreto, non ampliùs.

Quod si ipse intelligit quoad decisionem causae, † & diffinitiuè pronuntiandum super iure 20
principali absentis, non admittam, nec Doctores ab eo citati, nempè Mandel. *cons. 208. n. 7.* Decianus *cons. 118. num. 4. & 20. lib. 3.* Bursatus *cons. 397. num. 7.* Sesse *decis. 129. n. 10. vol. 2.* Millanensis *decis. 11. n. 15. lib. 1.* ipsi namque Doctores generaliter loquuntur, † ad iudicem rei 21
sitae spectare Curatorem liti dare, quod verificatur in praesente, & litigante, nempè, minore, furioso, aut mente capto, & similibus, prout dicimus de iudice laico, qui dat Curatorem Clerico minori coram se litigaoti, † & è conuerso 22
de iudice Ecclesiastico dante curatorem laico minori saeculari coram eo litiganti, iuxta infinitos Doctores ab Amato citatos, *dicta resolut. 32. num. 21. & 22.* quibus quidem in casibus verificari potest doctrina praefatorum Doctorum, & non dumtaxat in curatore absenti dando in loco rei sitae ad prosequendam litem, prout intellexit Amato.

Deinde quoniam si absenti à loco rei sitae ante citationem † per litteras requisitorias dari 23
curator liti non cepiae permitteretur; sequeretur inde absurdum maximum, quod iudex procedere possit absque iurisdictione, quam aliter non adquirit in non subditum, nisi ibi reperiatur possessor rei sitae, cùm super hac qualitate, & conditione simultanea fundetur, quam exercere non potest ante huiusmodi conditionis existentiam, ita vt aliter nulliter procedat ex iurisdictionis defectu, prout abundè probauimus hac 2. *part. cap. 27. à num. 24. cùm multis seqq. vers. Fulcitur insuper hac pars, &c.*

Et confirmatur, quia is solus potest dare absenti curatorem, † qui iudex sit competens ha- 24
bens iurisdictionem in causa, vt agnoscit idem Amato, *dict. resol. 33. n. 4. & n. 25.* ad quod plures allegat Doctores: ergo absenti iudex rei sitae curatorem dare nequit vltra casum permissum, nempè ad effectum procedendi ad missionem ex primo decreto dumtaxat, vt superius diximus, caeterùm ad determinandum diffinitiuè cum careat iurisdictione, carere debet potestate dandi curatorem absenti, absente ibi non reperto in loco rei sitae, ex communi Doctorum superiùs adducta; *num. 16. & seqq.*

Et quòd absenti non subdito nequeat dari curator à iudice rei sitae in actione Reali, † & hi- 25
pothecaria, ex eo quod licèt ratione rei sitae sortiatur forum quis alienũ, tamen cum ex hoc solo non efficiatur subditus; sed ibidẽ reperiri requiratur, latè firmat Petr. Surd. *dict. cons. 168. n. 11. 18. & 53. & per totum Concilium*, ideoq; ad effectum discerẽdi primum decretum citatione executa, poterit iudex rei sitae curatorẽ dare, non aliàs ad procedẽdũ in causa principali, quia vltra sua potestas in absentẽ non extẽditur, ex sursum dictis.

Quam resolutionem limitandam arbitror in Dominis temporalibus, puta, † Marchionibus, 26
Ducibus, & Comitibus, qui etiam absentes actione Reali conueniuntur in districtu, quo habent caput Comitatus, aut maioratus, suumque statum, domum principalem, & fortalitiam, quorũ ratione domiciliarij sunt indubiè, vti cõmuniter

practica

practicatur: provt de Clerico conuento ratione beneficij non requirentis residentiam, superius diximus; imò potius assimilantur isti Domini Clericis habentibus beneficia residentiam requirentia, qui in illis habere domicilium censentur, de quo suprà *à num.*14.

Sed quid dicendum in maioratus, aut status
27 bonis vinculatis, † quando sunt in diuersis Regnis, aut districtibus, & maioratus, seu status ipse petatur & controuertatur, quisnam iudex competens dicetur. Et obiter affirmandum est, attendendum esse districtum, & iurisdictionem eius Regni, aut Prouinciæ qua caput est maioratus, & status controuersi; ita firmat Acatius Anton.de Ripol. *variar. resolut. cap.*1. *de iurisdictione omnium iudicum, à n.*465. in hæc: Quæsitum fuit, an si disputandum sit de successione alicuius hæreditatis, quæ consistit in diuersis bonis, sitis in diuersis territoriis, & iurisdictionibus;
28 vbi iudicium sit tractandum? Respondi: † quod in loco vbi maior pars bonorum existit, ex *l. si fideicommissum, in princ.* & ibi communiter scribentes, *ff. de iudiciis, l. qui iur, § fin. ff. ad Trebellian. l.*1. *in princip. C. vbi de hæredit. agi oportet,* Tiraquel. *de retract. Lingagier*, §.36. *gloss.* 3. *n.* 6. Anna *consil.* 4. *num.* 3. Hoc autem intelligen-
29 dum est in hæreditate Ordinaria † quæ alicui Ordinario homini competit; nam si hæreditas, quæ consistit in corporibus hæreditariis sita est, & separata in diuersis locis, & vnita est quoad aliquod corpus, veluti si diuersa loca, seu villæ militent sub aliquo titulo, veluti Comitatu, Marchionatu, seu Ducatu, licèt maior numerus bonorum sit in vno loco, seu Regno; causa erit tractanda in illo Regno, vbi caput Ducatus, seu Marchionatus existit, *l.*3. *in principio, ff. de acquirenda possessione*, refert Tiraquellus *dict.* §. 36. *gloss.* 3. *num.* 4. *&* 5. & hisce retro elapsis annis experientia comprobatum fuit; nam licèt *Baronia de Martorell. Molin de Rey:* & locorum adiacentium sint sitæ intra præsentem Cataloniæ Principatum, tamen quia caput maioratus erat in Regno Castellæ, ibi fuit lis contestata, & decisa, &c. Item etiam in hoc Supremo Consilio Regio Castellæ his temporibus fuit controuersum, & sic decisum & determinatum semel, & iterum in duabus causis, inter Marchionem de Orani, & Ducem de Pastrana super certo statu, cuius caput erat in Regno Sardiniæ, & alia inter Ducem de Cesa, & Marchionem de Poça, ad quod multa in proposito in terminis omninò similibus cumulat Mieres *de maiorat.* 1. *p. q.* 58. *à num.* 236. *cum sequent.* Mulina *de primog. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 73. *&* 74. Quibus locis in his terminis exactè disputantes, resoluunt, quod caput maioratus attenditur ad fundandam iurisdictionem inter diuersos districtus, singularis etiam adest in proposito Rotæ *decis.*239. *num.*22. apud Farinacium *tom.* 1. *in posthumis*, & facit vulgare axioma, quod vnitorum idem est iudicium, & respectu vtriusque Chancellariæ: idem post alios firmat Parladorius *in sesquiscentur. different.* 15. *à n.*6. qui *n.* 7. inquit (& rectè) quòd si maioratus non habet
30 caput, † attenditur districtus, quo sit maior pars bonorum ipsius maioratus, quod & firmauit antea Molina *de primog. lib.*3 *c.*13. *à n* 73. *cum seqq.*

Et conducit doctrina Hieronymi Gunçalez
31 *de alternatiuis, glossa* 5. §.7. *à n.* 24. † & Nicolai Garcia *de benefic.* 1 *t.part. c.*2. *à n.*47. *cum multis sequentib.* Vbi de vnione facta de duobus beneficiis, quorum alterum sit in alio Regno, & Diœcesi, vt is Episcopus vtrumque conferat, in cuius Diœcesi sit caput eorum, cui aliud beneficium vnitum est accessoriè, vbi plures allegat, & alias similes doctrinas applicat; Conferunt etiam, quæ à principio *eiusdem cap.* ipse dixit, quos omnes Doctores consule pro latiori enucleatione, & intelligentia huius articuli. Illud scimus, hanc resolutiuam pluries obseruasse Senatum hunc Regium, & ita similes declinatorias, & iurisdictionis competentiam terminasse.

Non tamen omittam textum singularem in propositio nostræ resolutionis † allegate ad hoc, 32
quòd locus vbi sit caput maioratus sit attendendus, licèt cætera bona ei vnita, & incorporata in alia sint Prouincia, & iurisdictione diuersa, est text. *in l. cum in diuersis*, 44 *ff. de Religios. & sumpt. funer.* in hæc: *Cum in diuersis locis sepultum est, vterque quidem locus Religiosus non fit, quia vna sepultura plura sepulchra efficere non potest: mihi autem videtur illum Religiosum esse, vbi, quod est principale, conditum est, id est caput;* ex quo text. plures inferunt Doctores ad occisum in cófinibus duarum iurisdictionum, & territoriorum pertinentium ad duos Dominus, illum cognoscere debere, † in cuius iurisdictione, & ter- 33
ritorio caput occisi est inuentum, Boreboltren. *in cap. vnico, n* 26. *quasim Regalia*, Buërius *in disputat. de finibus Regundis, in corollario*, Zasius *in* 5 *part feudal.* Mathesilanus *singul.*75. *n.*4. Asinius *in dict. l cùm in diuersis*, Medicis *de sepulturis q.*19. *n.*2. *&* 3 *part.* 1. Forcatolus *Dialogo* 1. *num.* 35. Casaneus *in Cathalogo gloria mundi, part.*12. *considerat.*46. Sebastianus Neuius *in systemat. selectorum iuris, ff. lib.*12. *tit.*7. *de Religios. & sumpt. funer. ad remiss. eiusdem, l. cum in diuersis*, 44. *tom.* 1. quæ omnia mirabiliter conueniunt præfatæ resolutioni, cum bona maioratus sint vincula vnita, & incorporata inter se, † & habentur ad ca- 34
put cui vniuntur, provt caput & membra, quæ ab illo discedere nequeunt, sed vti accessoria sequi, *cap. cùm non licèt*, 12. *de præscript.* Molina *de Hispanor. primogen. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 17. Nicol. Losæ *de iure Vniuersitatis*, *part.*3. *cap.*13. *num* 7. Roman. *singul.*500. & de capite naturali, corporevè humano † ad mysticum procedit ar- 35
gumentum; *cap. Ien Dominus*, 19. *distinct.* Ioannes de Lignano *in tract. de censur. Ecclesiast.* §.4. Hieronym. de Allan. *de potestate Papæ part.* 2. *num.*176. Cardinal. Iacobatius *de Concilio, lib.*9. *artic.*2. *num.*62. *cap. ecce autem*, 24. *quæst.*3.

Hinc fit quod in rebus integralibus & vnitis possessio apprehensa in capite, † puta fortali- 36
tio, Palatio, domo, Villa & similibus, quod plures alias res diuersas sub se contineat annexas: ad eas trahitur prædicta possessio tanquam ad membra, & pertinentias principalis capitis. Peregrinus *de fideicommis. artic.* 48. *à num.* 73. Menochius *consil.* 1279. *num.* 67. *&* 66. Rota Luccos. *decis.*126. Alexand. Ludouis. *decis.* 257. *num.*3. Iacobus Caualerius *decis.* 629. *num.* 10. *& decis.*641. *num.*9. *&* 10. Pontan. *de spolio lib.*2. *cap.*14. *num.*121. Tuschus *littera P. conclus.*422. *num.* 5. *& seqq.* Gratianus *disceptationib. forens. cap.*126. *num.* 22. *& cap.* 425. *num.* 15. *& seqq. & cap.*910. *num.* 3. Guionagn. *cons.* 8. *num.* 118. 129. *&* 181. *lib.* 1. Batz. *decis.* 47. *num.* 18. *& seqq.* latè prosequitur Ludouis. Post. *in tract. de manutention. obseruat.*73. *à num.*67. *& à num.*77

& seqq. Rota in vna Calagurritana pensionis post eius tractatum 188. *num.* 6. & in alia Romana bonorum, post eius tract. *decis.* 26. *num.* 6.

§. QVARTVS.

An per remissionem causæ per Ordinarium voluntariè factam ad Superiorem in prima instantia, cesset Trident. & inde Regalis protectio?

SVMMARIVM.

Per remissionem causa per Ordinarium factam ad superiorem in prima instantia coram se pendente, an cesset Trid. dispositio, & Senatus protectio, num. 1. *& seqq.*

Per remissionem causa factam à Superiore ita efficaciter ad hunc deuoluitur iurisdictio, vt omnia gesta per inferiorem corruant ipso iure, n. 2.

Consilium Regis postquam super negocio consuluit, expectare tenetur responsum Regis, ibidem.

Concilium Tridentinum non sustulit modos legitimos, quibus de iure communi ab Ordinario licitè recedere quis poterat, num 3.

Concilium in cap. causæ omnes, *praseruans primam cognitionem Ordinariis supponit potentiam, habilitatem & iurisdictionem eorum, num.* 4.

C ncessio facta nomini, & contemplatione nominis, puta Imperatori, haredi, &c. restringitur ad nomen, & eo deficiente, deficit & extinguitur, num. 5.

Dispositio omnis recipit restitutionem ad significationem, & comprehensionem adiuncti, n. 6.

Statutum permittens obligationem filio familias artifici intelligitur si obligetur intuitu artis, n. 7.

Depositario factum legatum liberationis intelligitur debito orto ex deposito, num. 8.

Liberatio legata tutori restringitur ad causam tutela, num. 9.

Statutum disponens adhibendam esse fidem libris mercatoris, restringitur ad negotia tangentia mercaturam, num. 10.

Ordinarius non potest à se abdicare iurisdictionem in prima instantia parte reclamante, n. 11.

In recessu ab Ordinario in prima instantia illius & partis debet concurrere consensus, num. 12.

Ordinarius non potest solo verbo, & sua sponte à se abdicare iurisdictionem, vti Iudex necessarius, quam precisè tenetur subditis ministrare, n. 13. *&* 14.

Ordinarius, quando vti Delegatus (commissione carente) processit, non sustinentur acta ex qualitate Ordinarij, qua vti talis poterat cognoscere, num. 15.

Ordinarius nequit à se abdicare iurisdictionem Ordinariam, num. 16.

Ordinarius non potest subiicere Clericum subditum inuitum & renitentem alteri Iudici, n. 17.

Ordinarius voluntariè remittens causam ad Superiorem in prima instantia, nec amittit iurisdictionem, nec ad Superiorem fuit deuoluta, n. 18. *&* 19.

Quando ius transfertur in alium, si huic non adquiratur iuris prohibitione, remanet penes transferentem, num. 10.

Quod procedit generaliter in qualibet materia, num. 21.

Pars grauata per remissionem voluntariè factam ab Ordinario causa in prima instantia, licitè vtitur recursu ad Regem, vt iterum remittatur Ordinario, num. 22.

Iudex quilibet, qui à se abdicauit iurisdictionem accedente contradictione partis lasa, illam potest reassumere, num. 13.

Remissio causa ad Superiorem tunc illicita erit in prima instantia; quando Ordinarius sua sponte & sine iusta causa nemine ritè instante, illam fecerit, num. 24.

Ordinarius allegatus suspectus, & confitens causam oppositam licitè facit remissionem ad Superiorem, num. 23.

Cessante tamen fraude, & collusione, num. 26.

Remissio ad Superiorem in prima instantia voluntariè facta per Ordinarium; non est legitimus modus recedendi ab eo, imò contra iuris resistentiam facta dicitur, num. 27.

Per recusationem, & appellationem in casibus à iure permissis legitimè ab Ordinario receditur in prima instantia, non sic in prohibitis, n. 28.

Habilitas & potestas supposita in Ordinario per Tridentinum, praseruans illi primam cognitionem; verificatur in Ordinario voluntariè se exonerante ab ea, num. 29.

Recusatio, & appellatio, si non legitimè proponantur, non operantur effectum iurisdictionis abdicatiuum, nec suspensiuum, num. 30.

Remissio causa in prima instantia legitimè facta per Ordinarium ad Superiorem operatur effectum iurisdictionis abdicatiuum, num. 31.

PLERVMQVE de hoc dubio per peritos fui consultus, quid † sen- 1
serim libenter hîc per disputationem, proferam, in quo negatiua pars (vt eo ipso quod Iudex Ordinarius remisit causam coram se pendentem ad Superiorem; cesset dispositio *Concilij Tridentin. in sapè repetito, cap. causa omnes* 20. *sess.* 24. *de reformat.* Et per consequens etiam cessare debere Regis protectionem, ita vt etsi pars conqueratur in Senatu de violentia, audienda non sit, nec remissio ad Ordinarium concedenda) ex eo potissimùm probatur.

Nam sicut legitima appellatio, & recusatio
abdicant ab Ordinario † iurisdictionem, eun- 2
dem effectum operatur remissio causæ ad Superiorem, ad quem adeò efficaciter deuoluitur iurisdictio, vt nullatenus inferior ampliùs in causa procedere, & se intromittere valeat; quod si fecerit, acta & processus vitio nullitatis, & attentati subiiciuntur, text. est *in cap. licet de officio Legati, l. ad Principem, & l. ad Imperatorem, ff. de appellat.* vbi Glossæ & Doctores. Felinus *in cap. cum Bartoldus, num.* 16. & ibi Abb. *de re iudicat. singularis* Rotæ *decis.* 13. *de officio Delegati, in nouis per Bisignetam, & ibidem additio Papazon. num.* 5. nonnullos congerit Augustinus Barbosa *in dict. cap. licet, num.* 2. vbi per illum text. notat quod Legatus à latere, ex quo causam ad superiorem remisit; definit esse Iudex illius, vt per Dani. Venator. *in Anatypsi methodica iuris Pontificij, lib.* 1. *tit.* 30. *Aximat.* 2. Petr. Barbos. *in l. eum qui temerè, §. fin. num. fin ff. de Iudiciis*, Sanch. *de matrimonio, lib.* 8. *disp.* 14. *num.* 8. & iterum Idem Augustin. Barbos. *in tractatu de iure Ecclesiastic. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 83. quibus adde Menochium *de arbitrar. lib.* 2.

casu

casu 202. *num.* 78. Lancelotum Robert. *de attentatis 2. part. cap.* 20. *de inhibitione, ampliat.* 21. *per totam*, Erasm. à Cochier *de iurisdictione in exemptos tom.* 2. *part.* 2. *quæst.* 49. *per totam*, Thomam Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disput.* 14. *n.* 8. Petrum Surdum *cons.* 424. *num.* 53. *volumin.* 3. post Mandos. *in tract. de inhibition q.* 37. *num.* 3. Lancelotum & alios.

Et huius doctrinæ (quæ in se verissima est, & indubitabilis) rectè conuenit quod grauissimo cuidam Senatori respondi consultus; in negotio nempè, quod Senatus Regis per se ipsum & absque Principis dependentia, & consultatione liberè poterat expedire, si insuper pro eius resolutione Regem consuluerit; ampliùs in eo se intromittere non poterit, sed tenetur supersedere, & expectare responsum Regis: motus tùm ex præfata doctrina, quasi videatur Senatus per hanc consultationem, & remissionem ad Regem potestatem, & facultatem suam in illo negotio à se abdicare, tùm etiam ex ponderatione celeberrimi, text. *in cap. multum stupeo.* 2. *quæst.* 6. ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem*, dixit Romanus Pontifex: ad hoc idem ponderanda sunt alia iura citata sup. 1. *part. cap.* 5. *à num.* 35.

Ergo cùm Ordinarius per remissionem ad Su-
3 periorem à se abdicauit † iurisdictionem in illa causa coram eo mota in prima instantia, & in ea non Iudex, sed vti priuatus remanserit; liberum erit partibus ab eo recedere ex dispositione Concilij Trid. quòd non sustulit legitimos modos, ex quibus de iure communi licitè aliàs recedi permittitur ab eo in prima instantia, prout ex declaratione Sanctæ Congregationis fusiùs probauimus supr. hoc *cap.* 5. §. 1. *num.* 8. Quæ etiam est ratio, quàre ob recusationem Ordinarij, & appellationem legitimam in prima instantia permittitur alium Iudicem adire, de quibus *in* §. 1. *&* § 2. *antecedentibus.*

Deinde quia Concilium Tridentinum dum dis-
4 ponit, † quòd omnes causæ coram Ordinario in prima instantia cognoscantur, supponit pernecessè potentiam, habilitatem, & iurisdictionem in Ordinario, & idem vti Iudici prima causarum cognitio præseruat, cùm aliter sine iurisdictione impossibile est de iure, posse illum cognoscere, nec aliter intelligi potest, ex *l.* 1. vbi Glossa. *C. de Sacrosanctis Eccles.* Carolus de Grassis *de exception. ad materiam statuti excluden. omnes exception. in præludio. num.* 96. Armendar. *in proœmio addition. ad Recopilat. legum Nauarræ*, *num.* 38. Marius Anton. *variar. resolut. lib.* 1. *resol.* 41. *n.* 5. Surdus *cons.* 10. *n.* 27. Quoniam Iudici tanquam Iudici si aliquid committitur, Iudice desinente extinguitur commissio, ex Bartholi doctrina *in l. si ita stipulatus*, *ff. de verborum obligat.* Surdus *decis.* 39. *num.* 4.

5 Et quia concessio facta nomini, † & contemplatione nominis, putà Imperatori, tutori, hæredi, restringitur & extinguitur extincto nomine, eóque deficiente, deficit concessio, plurima congerit exempla Petrus Surdus *cons.* 74. *num.* 7. *cum sequentibus*, *&* *decis.* 322. *à num.* 7. *&* *decis.* 39. *per totam.* Ergo Ordinario præseruata prima instantia, vti Iudici & iurisdictionem habenti, & valenti cognoscere; cessabit in causa, in qua extincta fuit hæc qualitas, & suppositio necessaria, eo quòd per remissionem à se abdicauit iurisdictionem, & desinit esse Iudex.

Fulcitur, quia omnis dispositio recipit restri-
ctionem ad significationem, † & comprehensio- 6
nem adiuncti, *l. si quis ex argentarijs*, §. *rationem*, *de edendo*, vbi licet Argentarij libro credatur, intelligitur in iis quæ tangunt eius officium, & negotiationem, non aliis; quàm plurimos citat Surdus *in consil.* 151. *à* 87. *& sequentibus*, *tom.* 2. *& in consil.* 453. *à num.* 54. *lib.* 3. vbi post alios quod
quod statutum permittens † obligationem filio- 7
familias artifici intelligitur, quando se obligat ratione officij, & intuitu artis, idem Surdus *in consil.* 135. *à* 101. *cum sequentibus*. Baldus *in l.* 2. §. *vltimo de liberatione legata.* Vbi si testator lega-
uit deliberationem † depositario, intelligitur de 8
debito orto ex deposito; non aliunde, & est singularis text. *in l. Aurelio in fine, de liberatione lega-
ta.* Vbi liberatio legata tutori restringitur † ad 9
causam tutelæ, quem text. latè exornat Menoch. *lib* 4. *præsumptione* 164. *à num* 10. Petrus Surdus *in cons.* 112. *à num.* 96. *cum sequentibus*, *& consil.* 274. *à num.* 7. *&* *decis.* 321. *à num.* 7. *& in consil.* 218. *à n.* 2. *& sequentibus*, *tom.* 2. *&* *decis.* 217. *à principio.* Et idem Surdus post plures alios *in consil.* 453. *à num.* 54. *lib.* 3. vbi de statuto disponente,
fidem adhibendam libris † mercatoris, quòd re- 10
stringitur ad negotia tangentia mercaturam, & non aliter, nec extra actum mercaturæ, Felin. *in capit. cæterum*, *num.* 8. *in fine*, *de iudiciis*, *& in capit. post miserabilem*, *columna.* 1. *in fin. de probationibus*, Aretinus *in cons.* 33. *incipit. consultatio præmissa. column.* 1. Romanus *in consil.* 215. *in puncto proposito*, *colum.* 1. & ibi addentes quam communem esse opinionem probat Roland. à Valle *in consil.* 91. *num.* 7. *& sequentibus*, *volum. in* 3. Aluanus *in consil.* 95. *num.* 12. *& in consil.* 719. *num.* 7. Crauetta *de antiquitat. tempor. part.* 1. *num.* 267. *versic. Rursus talis*, *& num.* 256. *versic. Quinto intellige*, Decius *in cap.* 1. *num.* 18. *de fide instrumentor. & in cap.* 1. *numer.* 30 *de probation.* Viuius *in suis communib. opinionib. in versic. Statum iubens libris*, *versical. Dictúmque statutum*, Decius qui multos aggregat *in consil.* 5. *num.* 14. *vsque ad fin.* Mascardus *in tractatu de probationibus conclus.* 975. vbi addit Menochium, Gail. & alios Felin. *in capit. cum ordinem*, *colum.* 3. *versical. Limitata causa*, *de rescriptis*; vbi accumulat infinitas similes doctrinas, & post Aluan. *in dicto consil.* 577. *num.* 12. & eundem Aluan. *in consil.* 576. Iasson. Hippolit. de Marsill. Roland. & alios, Marta *de iurisdictione* 4. *part. casu* 84. *per totam.* Quòd licèt priores alicuius artis habeant iurisdictionem inter artifices, intelligitur tamen, circa res pertinentes ad illam artem, videndus Castellus *controuersiarum tom.* 5. *cap.* 90. Igitur cùm Concilij Tridentin. dispositio præseruet primam instantiam Ordinario vti Iudici, & iurisdictionem habenti ad cognoscendum; astringi præcisè debet quando ipse eam habeat, & quando de causa potest cognoscere, non tamen quando iurisdictione caret, & in causam se intromittere non potest, eò quòd à se totaliter eandem per remissionem abdicauit, & per consequens nec in isto casu eidem facienda erit per Senatum remissio, non obstante Tridentini dispositione.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus con-
trarium † in casu proposito affirmandum est, & ef- 11
ficaciter tenendum, imò reclamante parte Ordinarium non posse sua sponte, & voluntariè à se abdicare iurisdictionem tam de iure communi, quàm etiam ex Concilio Tridentin. cuius dispositionem nullatenus cessare in nostro casu, nec remissionem

Senatum illios protectorem negare, clarè de-
monstrabimus.

Tùm quoniam ad hoc vt possit ab Ordinario
12 tecedi, & superior † adiri in prima instantia;
debet concurtere consensus tam partium, quàm
Ordinarij ipsius, ita vt cuioslibet consensus so-
los non sufficiat, nec aliquid operetur, quomi-
nùs illæsa, & intacta remaneat dispositio Coo-
cil. Trident. quod plnries declarasse Sanctam
Congregationem Cardinalium, abundè dedu-
ximus *in cap. 3. §. vnic. suprà hac part.* 2. & alibi
passim: ergo sola voluntas, & consensus Ordi-
narij non potest facere, qood cesset Trident.
dispositio, nec per coosequens Senatus remissio
ad eundem.

Tonc etiam de iure communi probatur: etenim
13 Iudex † Ordinarius non potest, nec facultatem
habet solo verbo à se abdicare iurisdictionem
Ordinariam, quam de necessitate tanquam mi-
nister necessarius tenetur exercere, & ministra-
se subditis in suo districtu, text. est *in l. lega-
tus, ff. de officio Præsidis*, ibi: *Legatus Cæsaris,
idest Præses vel Corrector prouinciæ abdicando se
non amittit imperium*, plures ad idem (licet obi-
ter) citauimos *in tractatu de Regia protection.* 3.
part. cap. 18. *num.* 42. Nam ex quo dicitur Or-
14 dinarius, censetur † Iudex necessarius, volun-
tariè abstinere se à causæ cognitione non potest,
ita scribentes omnes *in cap. quoniam contra, de
probationibus*, Bursatus *in cons.* 199. *num.* 8. *lib* 2.
Bartolus *in l. munerum, §. indicandi, ff. de mu-
neribus, & honoribus*, Innocent. *in cap. suscita-
ta, de rescriptis*, Decius *cons.* 113. *num.* 23. & 24.
idem Decius *in cap. intimasti, num.* 5. *de appel-
lationibus*, Felinus *in cap. pastoralis, num.* 5. *post
gloss. in verb. Exonerare de Officio Delegati*, Abb.
Panormitanus *in cap. ex literis, de officio Dele-
gati*, idem Felinus *in cap. cum ex officio, de præ-
scriptionib.* Acaius Anton. de Ripol. *variar. re-
solution. cap.* 2. *de recusatione, à num* 7. *cum seqq.*
vbi erudite articulum tractat.

15 Idem etiam tenet † Caldas Pereira *de emptio-
ne, & venditione, cap.* 3. *à num.* 12. ibi: Hinc
etiam resoluitor, verum esse quod scribit glossa
singularis *in cap. ex litteris, de officio Delegati.*
asserens processum esse nullum, quem Ordina-
rius tanquam Delegatus agitauit, cùm dele-
gatus non esset, etsi vti Ordinarius potuisset
procedere, quod Panormitan. ibidem censuit,
causari ex defectu voluntatis iudicantis, qui se
adstrinxit ad delegatam iurisdictionem, Ordi-
nariam repudians, vt dicto *cap. ex parte Astien-
sis, & dict. cap. cùm super.* Nec vrget quod Or-
16 dinarius non potest à se abdicare † iurisdictio-
nem Ordinariam, *vt in l. Legatus, ff. de officio
Proconsulis*; qooniam etiam hoc casu non abdi-
caoit sed potius noluit procedere vt Index Ordi-
narius, quod potuit facere, *vt in l sed & si seruum,
§. fin. cum lege sequenti, ff. de arbitris*; ita respondit
Ioaones de Lignano de censura Ecclesiastica,
qoem sequitur Felinus *in c. cum ex officio, de præ-
scriptionibus, &c.*

Cui doctrinæ consonans est & alia, quam
17 retulimus † sup. hoc *cap.* 5. *num.* 5. Quòd Or-
dinarius non potest subiicere Clericum reniten-
tem, & sic inuitum alteri Iudici ex Narbona,
Piasequio, & aliis per istos relatis.

Igitur cùm Ordinarius de iure communi non
18 possit sua sponte & voluntariè † à se abdicare
iurisdictiooem, & eius exercitium, nec cogni-
tione causæ se exonerare, nec remittere alteri.
Imò ooniori iure Tridentin. iuxta declarationes
Cardinalium oon possit ipse solus à se abdicare
iurisdictionem causæ in prima instantia, sed re-
quiratur præcisè, quòd concurrat etiam volun-
tas, & consensus partium (in quorum simul fa-
uorem dispositio Tridentin. in dict. *cap. causæ
omnes*, emanauit, provt abuodè probaoimus
sop. hac 2. *part. cap.* 3. *§. vnico*) sequitur quod
nec in superiorem fuit per remissionem huius-
modi voluntariam translata iurisdictio, quæ
dumtaxat in prima instantia pertinet radicitus
ad Ordinarium, iuxta ea quæ copiosè dicta fue-
re *in dict. cap.* 3. *per totum, & in dict. §. vnico*, ita
vt aliis omnibus sit vetita, vt pluries in discur-
su huios 2. *part.* nec abisto fuit euulsa, vt ex-
presè probat text. *in dict. l. Legatus ff. de officio
Præsidis*, ibi: *Abdicando se non amittit impe-
rium.*

Igitur si iurisdictionem remissam oon amittit
inferior Ordinarius † per huiusmodi abdicatio- 19
nem informem & prohibitam, sequitur mani-
festè, quòd nec in soperiorem potuit transferri,
iuxta text. *in cap. fin. de prohibita feudi alienat.*
per Lotharium, ibi: *Feudum non ob hoc amittat*,
iuncto text. *in cap. Imperialem, §. præterea, de
prohibita feudi alienat.* per Federicum, ibi: *Trans-
acto hoc spatio feudum amittat, & feudum ad do-
minum redeat.*

Hæc namque conuertuntur, † quoniam quan-
do ius translatum in aliom, isti ex aliqua legis 20
prohibitione non quæritur; remanet penes trans-
ferentem, *l. cum quis, §.* 1. *ff. de solutionibus, l.
si quis vi, §. differentia, ff. de acquirenda possess.*
text. capitalis *in l. nec vtilem, ff. ex quibus causis
maiores*, quem latiùs exornant Antonius Go-
mex *in l.* 45. *Tauri, num.* 54. Augustinus Barbosa
de iure Ecclesiastic. lib. 1. *cap.* 39. *§.* 3. *à num.* 40.
& seqq. & ita argumentantur Paulus Paris. *in
cons.* 114. *à num.* 7. *vol.* 4. Flamin. Paris. *de resi-
gnat. benefic lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 20. Nicol. Garcia
de beneficiis, 11. *part. cap.* 4. *num.* 33. Quæ qui-
dem doctrina genericè io † quacumque materia 21
procedere dicunt Doctores ipsi, & Paulus Ca-
strens. *in l. si ego, num.* 7. *ff. de negotiis gestis*, vbi
Bartolus *num.* 24. *in fin.* Aretin. *num.* 28. & 29.
Iasson. *num.* 79. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff.
de verbor. obligationib.* Crema, *singulari.* 113. vbi
copiosa additio. Corbulus *de iure emphyteutico,
tit. de causis priuat. ob renuntiationem, num.* 6.
Caualcanus *de vsufructu mulieri relict. num.* 67.
Mandex *ad l. cum oporteat, num.* 119. *in fin. Cod.
de bonis quæ liberis*, Castillo *de vsufructu, capi-
tul.* 69. *num.* 4, Montier *decis.* 46. *num.* 7. Marius
Giurba *decis.* 63. *num.* 4.

Quapropter pars, quæ damnom † sentit ex 22
hac inefficaci & inualida contrariáque dispost-
tioni Concilij Trident. remissione; poterit vti
recursu ad Regem, vt causa iterum remittatur
suo Ordinario, qoemadmodum regulariter po-
test pars (in cuius damoom, & præiudicium
Iudex quilibet abdicauit à se iurisdictionem
minùs rectè) licitè contradicere, & impugna-
re, cuius contradictione mediante iterùm &
ipse Iudex potest recuperare, & reassumere
† iurisdictionem semel à se minùs legitimè ab- 23
dicatam: provt copiosè probauimus *in commen-
tariis de Regia protection* 3. *part. cap.* 18. *à n.* 21.
cum multis seqq. quo te remitto libenter, quæ
hîc non repeto.

Hæc

Hæc tamen noſtra reſolutio tunc procedit,&
24 locum habebit, † quando (prout ſemper ſup-
poſuimus) ipſe Iudex Ordinarius voluntariè &
ſua ſponte hanc remiſſionem fecerit, & ſe exo-
nerauerit à cauſæ cognitione coram eo propo-
ſitæ in prima inſtantia proprio motu & nemine
ritè inſtante. At ſi ſuſpicio à parte allegatur, &
25 ea deducta Iudex illam † confiteatur eſſe veram,
valebit talis confeſſio, Iudici reſpondere licet,
quando pars ipſa recuſans petit Iudicem de-
clarare ſuper veritate cauſæ recuſationis propo-
ſitæ, ex gloſſa *fin. in cap. nonit de appellation.* niſi
inter iudicem & partem opponentem cauſam
26 ſuſpenſionis detegatur aliqua colluſio, † quæ
coniecturis, ſeu probationibus pateat, ex iis
quæ congerit Menochius *de præſumpt. lib. 5. præ-
ſumpt. 26. per totam*, maximè *num. 4.* hanc limi-
tationem, & declarationem ad noſtram princi-
palem reſolutionem annotauit expreſsè Ripoll.
variar. reſolut. cap. 2. de recuſatione, à num. 11. ex
qua deducitur, quòd mediante recuſatione pro-
poſita, & probata per confeſſionem Iudicis Or-
dinarij, poterit legitimè, & ex iuris diſpoſi-
tione cauſam remittere ad Superiorem in prima
inſtantia per hunc cognoſcendam ex Iuribus &
Doctoribus adductis hoc *cap. 5. §. 1. à princip.*

Quibus ſic ſuppoſitis non obſtant in contra-
rium adducta, non primum de effectibus ab-
dicatæ iuriſdictionis, quos omnes in argumen-
to deductos pleno ore fatemur; negamus ta-
men, quòd illam poſſit facere Ordinarius ſua
ſponte, & iuſta cauſa (quæ aliàs de iure ab ali-
quo ex litigatoribus poteſt proponi) deficiente,
& non accedente.

Nec obſtat ſecundum, quod pariter fatemur,
Concil. Trident. non ſuſtuliſſe legitimos modos
27 † à iure aliàs inductos recedendi ab Ordinario
in prima inſtantia: negamus tamen conſequen-
tiam, quod iſta remiſſio voluntaria facta per
Ordinarium ſit modus legitimus, & approba-
tos à iure, cùm imò tali remiſſioni & abdica-
tioni in prima inſtantia ius ipſum reſiſtat, vt
probat *dict. l. Legatus, ff. de officio Præſid.* &
Doctorum communis obſeruantia in eius exor-
nationem ſuperiùs laudata, & amplexa.

Nec obſtant exemplaria de appellatione, &
28 recuſatione, quia iſti modi † regulariter ſunt
legitimi, & approbati à iure, per quos tollitur
iuriſdictio ab Ordinario, vt probauimus *in §. 1.
& §. 2. huius cap. 5.* At remiſſioni voluntariæ
ex motu proprio Ordinarij factæ reſiſtit ius in
radice, & ſua origine, ita vt nullo modo ha-
bere poſſet ſtatum aliquem operandi effectum
ſuſpenſiuum, quantò magis abdicatiuum iuriſ-
dictionis ab Ordinario, ſe ſponte exonerante à
cognitione cauſæ, imò potiùs cum non fiat le-
gitimo modo, hoc eſt de conſenſu partium, nec
29 adquiſita fuit † iuriſdictio Iudici ſuperiori, nec
per conſequens abdicata fuit ab Ordinario, illā
transferre volente; ſed apud eundē ſemper remā-
ſit, quo quidem verificatur in totum diſpoſitio
Concilij Tridentini ſupponentis habilitatem,
& capacitatem in Ordinario ad cognoſcendum
de cauſa in prima inſtantia, ſibi præſeruata.

Veluti & de ipſa appellatione, & recuſatio-
30 ne (à quibus † in argumento comparatio ſumi-
tur de effectu abdicatiuo iuriſdictionis ad remiſ-
ſionem huiuſmodi) pariter dicendum erit, nam
ſi ipſæ proponantur in caſu à iure prohibito, &
non admiſſo, clarè patet, quòd nec operabunt
effectum abdicatiuum ab Ordinario, nec ceſſa-
bit Concilij diſpoſitio, ſicuti contingit in hac
ſpecie remiſſionis voluntariæ in prima inſtantia
(de qua loquimur) quæ cùm fiat in caſu pro-
hibito, ſimiliter eidem denegatur effectus ab-
dicatiuus. Et hinc retorquetur argumentum, vt
imò ab eo, & ab æquiparatione horum caſuum
iis terminis retentis confirmationem ſumamus
noſtræ reſolutioni. Vt ſecus ſit quando in vtriuſ-
que caſibus legitimè † permiſſiuè fiat tam re- 31
cuſatio, quàm remiſſio iuxta ſuperiùs dicta,
nam tunc vtraque operabit abdicationem ab in-
feriore Ordinario, deuoluens & transfundens
iuriſdictionem in ſuperiorem, & ceſſabit Tri-
dentini diſpoſitio, cùm in Ordinario carente
iuriſdictione, vel aliter ſublata verificari non
poteſt. Ex quibus quidem ſolutionibus facilè
deduces, ſatisfactionem iuridicam aliis doctri-
nis vltimo loco conſideratis pro contraria par-
te, quæ omnea ad idem tendunt ad quod prio-
res, quæ pariter euincuntur, & eodem modo
abſoluuntur.

CAPVT VI.

Protectio Sacri Concilij Tridentini à Rege penitùs deneganda his in caſibus ab eodem Concilio ſpecialiter exceptis, vbi etiam quales iſti ſint.

Præſertim circa formam ſubſcriptionis propria manu Sanctiſſimi, & de eius ſpeciali natura, & efficacia. Et an eius omiſſio commiſſionem, & inde ſequuta, cunctáque deriuatiua vitiet.

SVMMARIVM.

Regula vniuerſalis cap. cauſa omnes, nonnullis modis limitata in eodem reperitur, ex quibus licitè percutitur prima inſtantia Ordinarij, & ceſſat Regis protectio, num. 1.

Lis ſi coram Ordinario non finiatur infra biennium; liberè poteſt pars Superiorem adire, qui auocat, & inhibet Ordinario, num. 2.

Superior aditus ob negligentiam Ordinarij non terminantis cauſam infra biennium cauſam aſſumit eodem ſtatu, non aliam incipit de nouo, n. 3.

Inſtantiam iure Canonico perire non deducitur ex cap. cauſa omnes, num 4.

Profeſſionis cauſam nullitatis intra biennium terminandam declarauit S. Congregatio, n. 5.

Commiſſio poteſt impetrari alteri ob negligentiam Ordinarij non terminantis infra biennium, dummodo ante de eius negligentia doceatur, n. 6.

Si ob grauitatem cauſæ, aut ob cauillationes, & ſubterfugia partium, non ex culpa Ordinarij lis dilata fuit vltra biennium, ab eo nequit cauſa auocari, ibidem.

Declaratio Sanct. Congregat. quòd ſi per Iudicem non ſtetit, partes Superiorem adire nequeant in prima inſtantia, refertur, ibidem.

Termini aſſignati ad cauſam terminandam curſus non officit Iudici vlteriùs proſequenti, ſi ob ſubterfugia partium labatur, num. 7.

A Iudice tamen erit probandum; non ſua culpa lapſum termini contigiſſe, ibid.

Negligentia Iudicis in lapſu biennij vt appareat; tenetur

tenet. r pars pluries protestari coram ei, vt causam · minet, num.8.

Auocat' causa ab Ordinario ob negligentiam suam fieri n quit, nisi priùs de ea doceatur, & prius deb s s equiri, num.9.

Nuntij & Legati non possunt se intromittere in causis coram Ordinario pendentibus, nisi constet de negligentiâ eiusdem, ex Trident. ibid.

Requisitio, & protestatio coram antecessore Iudicis pro expeditione causa, an constituat successorem in negligentia remissiuè, num.10.

Transacto biennio etiam ob negligentiam Iudicis potest ferre sententiam, re tamen integrâ, ante recursum ad Superiorem, num.11.

Auocatio, aut inhibitio nequit fieri per Superiorem, nec appellationis receptio in primâ instantia, nisi à diffinitiua, vel diffinitiuæ vim habentibus, &c. num 12.

Causa quæ de iure per Sedem Apostolicam sunt tractandæ non percutiunt primam instantiam Ordinarij, nec habet locum recursus protectionis Regiæ, num.13.

Et quales hæ sint causa ibidem remissiuè.

Quarta exceptio Concilij (& frequentiar, maximáque reuerentia per Senatum amplexa) vergit circa subscriptionem propriæ manus Sanctissimi requisitam in commissionibus auocatoriis in prima instantia, à num.14 & sequentibus.

Sedes Apostolica est fons & origo totius iurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, & concurrit cum Ordinariis, & auocat ad libitum causas ab illis in prima instantia, num.15.

Auocatio ab Ordinario sine vrgenti causa magnum affert detrimentum litigantibus, & vergit in dedecus inferioris, ibidem.

Nouam formam induxit Tridentin. duo specialia continentem contra stylum Romanæ Curiæ, ne facilè cum tanto partium, & Ordinarij dispendio, ex partium, aut Curialium suggestionibus causæ auocarentur in prima instantia. num.16.

Primum, vt nisi ex vrgenti, rationabilique causa reseruata iudicio & arbitrio solius Papæ, commissiones auocatoriæ in prima instantia non expediantur, ibid. & num.17.

Forma, cum hoc sit Principis personalissima, ab eius persona non receditur, ibid.

Secundum contentum in forma Concilij est subscriptio propria manu Sanctissimi, ita vt non sufficiat per signaturam gratiæ, aut iustitiæ has commissiones in prima instantia expediri, n.18.

In signatura gratiæ, & signatura iustitiæ potentissimis Tribunalibus, quæ causæ expediantur, ibidem.

Forma noua, & irregularis contra stylum fuit inducta à Tridentino in commissionibus auocatoriis in prima instantia expediendis, nempè subscriptio propria manus Sanctissimi, num.19.

Commissiones auocatoriæ, non nisi ex vrgenti rationabilique causa arbitrio Papæ reseruata validè expediuntur, num.20.

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi in commissionibus à Tridentin. requisitam esse formam, expressè dixit Motus proprius Gregorij XIII. num.21.

Forma dicitur ad actum quando eam sic lex vocat, ibidem.

Subscriptionem propriæ manus cum nouiter appetat Tridentin. in commissionibus, prima instantia vltra ius commune, formam substantialem inducere intelligitur, num.22.

Lex quando aliquid de nouo disponit cum certis modificationibus, censetur formam inducere, num.23.

Statutum prouidens aliter, quàm ius commune cum certis modificationibus quidquid in eo exprimitur habetur pro forma, num.24.

Quando lex introducit nouum aliquem probandi modum cum certis qualitatibus, & modificationibus formam inducere censetur, ibidem.

Subscriptio petita à iure est forma ita vt aliter actus sine ea fidem nullam faciat, num.25.

Manu propria, voce, aut persona qui aliquid facere tenetur nequit illud per alium explicare, num.26.

Subscriptio manu propria à iure in actu requisita nequit per æquipollens, aut actum fictum, sed verùm fieri, num.27.

Subscriptio manu propria Sanctissimi requiritur pro forma ex Trident. in commissionibus prima instantia, num.28.

Subscriptio manu propria vbi requiritur an sufficiat scriptio manu propria, num.29.

Subscriptio vbi requiritur ad euitandum præiudicium tertij, & ad eius fauorem, non sufficit scriptio propria manu, num.30.

Constitutio Iustiniani 151. adducitur in concordantia, cap causæ omnes 20. sess.24. de reformatione, num.31.

Defectus formæ subscriptionis propriæ manus vitiat commissionem in prima instantia, n.32.

Nec hæc forma potest per æquipollens adimpleri, num.33.

Subscriptionis formam dum postulauit Tridentin. non considerauit effectum, sed damnum & inconueniens in principio existens auocationis in prima instantia, num.34.

Forma continet solemnitatem, ibidem.

Solemnitas requisita à lege forma dicitur, ibid.

Formæ nihil addi vel detrahi potest, ibidem.

Subscriptionis defectus vitiat ipso iure non, tantùm commissionem, sed & cuncta inde deriuatiua, ibidem.

Commissio subscripta postmodum ex aliquo accidenti resoluta vitiat inde processum, ibid.

In auocationis vrgenti causa reseruata arbitrio Papæ ab alio nequit examinari, nec se intromittere, num.35.

Actus personalissimus requisitus pro forma à iure nequit per alium fieri, quantumuis habentem vices, & authoritatem Sedis Apostolicæ, vt in Legato de latere, num.36.

Personalitatem si denotet natura verbi in dispositione positi non egreditur personam, num.37.

Nomen proprium non est alteri communicabile, num.38.

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi esse actum respicientem personalitatem, in qua verus scribendi actus attenditur, non repræsentatiuus, num 39.

Papa quando organo vocis suæ loquitur, tanquam prima persona loqui videtur, quia per se scribere, & loqui sunt actus personalitatem denotantes, num.40.

Manu propriâ quando subscribit Papa supplicationem, ideò nomen suum proprium apponit, quia actum priuati hominis, & industriam personalem denotantem facit, num.41.

Rex Catholicus acerrimus Tridentini protector non patitur litteras contra formam inseparabilem à persona Papæ expeditas in prima instantia exequi,

exequi, sed vel retinet, vel tradit parti, vt illis coram Ordinario vtatur iuxta distinctionem ibid. num.42.

Commissiones contra formam Tridentin. non ita facilè in Romana Curia expediuntur propter hanc protectionis recursum, & Monarchiam vtriusque Siciliæ, num.43.

Subscriptio propria manu Sanctissimi an sit necessaria præcisè in commissionibus ad partes missis, an sufficit apponenda in supplicatione, quà petitur commissio, num.44.

Declarationes Sanct. Congregationis recensentur, vt subscriptio Papæ sufficiat in supplicatione, & satisfieri formæ Trident. etsi in commissionibus missis non apponatur, num 45.

Subscriptio non apposita in commissionibus delatis ad Senatum, quomodo sit in eo probanda, vt satisfactum dicatur formæ Tridentin. num. 46. remissiuè.

Senatus an admittat subscriptionis probationem per supplicationis subscriptæ ostensionem iuxta assertas aliquas declarationes, num.47.

1 IN Sacro Concilio Trident. *sess.24. de reformatione, cap. 10.* post regulam vniuersalem, † nempè, *causas ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint in prima instantia; coram Ordinario locorum dumtaxat cognoscantur.* Nonnullæ prouidè exceptiones scriptæ reperiuntur (quas omnes & singulas in cap. præsenti accuratè prosequemur) quibus regula vniuersalis præcedens omnino limitatur, in quibus per consequens indubiè cessare Regis protectionem certissimum est, veluti huius Supremi Senatus notissima praxis obseruat.

2 Primam igitur limitationem † ad principium eiosdem decreti ita legimus: *Atque omnino saltim infra biennium à die motæ litis terminentur. Alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum, Iudices Superiores aliàs tamen competentes adire: qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quamprimum terminari curent, nec antea aliis committantur, nec auocentur.*

Cuius decreti fundamentalem rationem, si quærimus, apertè reperiemos apud Innocentium III. Pontificem Maximum, *de miseria conditionis humanæ, lib.2. cap.5.* in illis verbis: *Sæpè iustitiam tantum differtis, quòd litigantibus plus, quàm totum aufertis: quia maior est sumptus expensæ, quam fructus sententiæ.*

Si itaque causæ quæ coram Ordinariis ventilantur, infra biennium à die motæ litis numerandum
3 terminare † non procurent, tunc in pœnam negligentiæ commissæ, eis omissis, superior adiri rectè poterit, atque fauorem inductum à decreto Tridentin. amittunt, non vt Superior incipiat denuò alium processum; sed in eodem statu assumptum prosequatur: ex hoc tamen decreto nullatenus deduci potest (prout
4 contrarium aliqui putarunt) instantiam † iure Canonico perire; prout abundè diximus, & neruosè probauimus *in tractatu de Regia protectione 4. cap.2. à num.65. cum seqq. & à num.15.* quibus adde nouiter Narbonam *in l.59. gloss. 1. à num.73. lib.2. tit.4. tom.3. Recopilation.*

Hanc Tridentini principalem limitationem, de qua *num 2.* exornant Narbona vbi proximè *à num.71. & sequentibus, & à num.86. & à n.100.* Augustinus Barbosa *de potestate Episcop. tom. 2. allegation.81. num.8. & 9.* Almendariz *in addit. ad Recopillat. leg. Nauarra, tit. 18. l. 7. de Religion. in declarat. num. 40. lib. 2.* Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. practic. conclus. cap. de causis primæ instantiæ, conclus.2. aliàs 55. num.21.* Aloysius Riccius *in decis. Curiæ Archiepiscopalis, 4. decis.273. num.5. & 6.*

Qui omnes (dempto Narbona) id † extendunt etiam ad causam nullitatis professionis, quam adhuc infra biennij terminum ab Ordinario esse expediendam. Sicque decisum fuisse per sacram Illustrissimorum Cardinalium Congregationem, affirmat Almendarez loco modò citato. 5

Pro qua limitatione illud erit notandum, 6
quòd si infrà † illud terminum causa non expediatur; potest impetrari auocatoria, ad cuius tamen concessionem opus est, vt antea constet de negligentia Iudicis Ordinarij, ita vt per hunc, non alium stet, nolle, vel non curare causam infra biennium assignatum expeditam fore, ita quod ex sua causa, & opera defectus & culpa appareat. Etenim si ex ipsius Ordinarij parte minimè steterit, quominus intra assignatum tempus à Concilio causa desierit terminari, sed ob causæ grauitatem, aut qualitatem, aut partium cauillationes & subterfugia fuerit dilata; minimè amittit primam instantiam, & fauorem Concilij Tridentin. ex vniuersali regula inductum, vt probat Marquesanus *de commissionibus, part. 2. §. 4. num. 54.* Leo *in Thesauro fori Ecclesiastic. cap.1. num.72. part. 2.* Aloysius Riccius *in practica Aurea resolut.534. à princip & in decis. Curiæ Archiepiscopalis Neapolitan. decis.153. part.4.* Qui duo testantur, ita fuisse decisum à Sancta Congregatione Cardinalium, quos sequuntur Barbosa *in pastorali, tom.2. allegat.81. sub num.9.* Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. practic. conclus.1. de causis primæ instantiæ, conclus.2. aliàs 55. num 3. & 4.* & nemine horum citato idem benè probat Narbona *in l. 59. gloss. 1. num. 95. tit. 4. tom. 3. lib.2. Recopilat.* qui tamen ex Marsilla, & Ioann. Galemar. refert ad litteram declarationem Cardinalium in hæc: *Congregatio censuit, si per Iudicem non steterit, partes alios Superiores adire non posse.*

Et comprobatur, nam vbicumque in iure cauetur, causam † intra certum tempus terminandam esse; si litigantes illam per subterfugium distulerint, non obstante temporis cursu, licitum erit eidem Iudici causam prosequi, & sententiam proferre, vt quamplurimis Doctoribus citatis, probat Iasson *in l. properandum, num. 2. & 27. C. de iudiciis.* Maranta *de ordine iudic. 5. part. à num. 3.* Rolandus à Valle, qui de communi testatur *consil.82. lib.4.* Tiraquellus *de retractu, tit.1. §.12. gloss.2. à num.10.* & per totam Antonius Sola. *in constitutionib. Sabaudi, tit. de iudic decret. causar. gloss.3. num. 5.* Scaccia *de appellationibus, quæst. 15. num. 61. & num. 316.* Anguianus *de legibus, lib.3. controuers.17. n. 32.* Narbona vbi proximè *à num.95.* qui omnes fundantur in argumento text. *in cap. venerabilis 20. de Iudiciis,* iuncta Glossa ibi verbo, *Non obstante,* Abb. *num.9.* Bertoius *num.12. & 19.* text. *in cap. cum venerabilis, de exceptionibus,* notabilis Glossa *in l. intra vtile, verb. Egressi ætatem, ff. de minoribus, quinquennium, ff. de adulteriis. l. si* 7

cum

cum ipse, ff. de excusation. tutorum, l. fin. ad finem, C. de adulteriis, & Narbona ibidem *n. 97. & sequentibus*, latiùs comprobat; ab ipso Iudice esse probandum lapsum termini non sua culpa, & negligentia fuisse transactum.

Erit tamen animaduertendum, quòd ad hoc
vt negligentia Ordinarij detegatur; tenetur
8 pars non semel, † sed pluries protestari apud
eundem Ordinarium, vt causam terminet, neque labi patiatur biennium Concilij secundùm Alexand. *consil. 64. lib. 1. & consil. 64. lib. 6.* Felinum *in cap. licet causam de probationibus*, Capiclum *decis. 11. ad fin.* Afflictis *decis. 5.* Crauetta *consil. 170. num. 5.* Antonius Granatius *in annotationibus ad cap. 5. lib. 3. praxis Octauiani vestrij, verb. Dummodo, num. 7. vbi num. 88.* refert Gometium *in regula de annal. possess. 76.* Narbona *in l. 59. glossa 1. num. 100. lib. 2. tit. 4. tom 3. Recopilation.* Pedemontan. *decis. 15. num. 6.* vbi de communi testatur Gramaticus *voto 31. num. 3.* Riccius *in practica Aurea, resolut. 334. num. 1. & in decis. Curia Archiepiscopalis Neapolis. decis. 120. part. 4.* Barbosa *in tractatu de potestate Episcop. tom. 2. allegat. 81. num. 9. ad finem* Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific practic, resolut. cap. de causis prima instantia. conclus. 2. aliàs 55. num 4 in fin. fol. 144.*

Pro quibus omnibus notanda erunt quæ Scaccia *de appellation. quæst. 15. à num. 278. & n. 281.*
9 in hæc: *Sub † declara tertiò, vt ista auocatio fieri non debeat, nisi praecedente negligentia Ordinarij, & ideò debet Ordinarius fuisse priùs requisitus pro expeditione causæ, vt post Marchesanum retuli, & sequutus sum infrà quæst. 17. in ampliatione, num. 55 ampliat. 16. & quod requiritur negligentia Episcopi; aliàs Nuntij, & Legati non possunt se intromittere, disponit idem Concilium Trident. quod ad hoc citaui etiam suprà lib. 1 cap. 66. sub num. 12. vbi videas, quia multa scripsi de auocatione causarum propter negligentiam Iudicum, & an requisitio facta coram antecessore pro expeditione causæ*
10 *constituat successorem † in negligentia, vide Marchesan eodem cap. 6. num. 79. vers. finem, fol. 78. & quomodo debeat fieri requisitio, & quoties, vide infrà dict. quæst. 17. ampliat. 16. num. 50. & sequentibus, & an debeat fieri in actis, vide suprà hac eadem quæst sub num. 181. vers. Imò, quod sistas, art 9. &c.*

Comprobatur; nam vbi permittitur aditus ad secundum Iudicem ob negligentiam Primi, ille adiri non potest, nisi priùs constet de negligentia istius, vt per Rotam apud Cardinal. Blancheri in Vrbitanens. Parrochialis 1588. *& in alia decisione coram Gipsio in Ariminens. Canonicatus 29. Octobris 1593.* Obseruat Grattianus *in disceptat. forens. cap 91. num 31.*

Transacto tamen biennio, etiam ob negli-
11 gentiam Ordinarij, † poterit nihilominus Iudex ipse sententiam proferre, re adhuc integra, hoc est, antea quàm pars grauata vtatur hoc permisso remedio, vt ad Superiorem liberè confugere queat, vt post plures Doctores benè comprobat, & ponderat ex eisdem Trid. verbis Narbona vbi proximè *num. 101.*

Secunda exceptio prædictæ vniuersalis regu-
læ Concilij apparet ex eius † verbis, ibi. *Nec*
12 *antea aliis committantur, nec auocentur, nec appellationes ab eisdem interpositæ per Superiores quoscumque recipiantur, eorúmve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiua, vel à diffinitiuæ vim habente, & cuius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequeat*, in cuius comprobationem vide quæ latiùs deduximus suprà hac 2. *part. cap. 5. §. 2. à num. 1. & seqq.* quia amplius non repeto.

Quantùm autem ad articulum auocationis in prima instantia, quæ in hac Concilij parte annuntiatur, altiùs tractatur infrà *à num. 3. cum sequentibus, & in §. vnico*, Et in cæteris capitibus sequentibus huius 2. *part.*

Tertia exceptio legitur in eodem Tridentin.
decreto † consequutiuè, ibi: *Ab his excipiantur* 13
causæ, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ, exornat, licet obiter Barbosa *in pastorali. tom. 2 allegat. 81. n. 10.* Nicolaus Garcia *de beneficiis 6. part. cap. 3. à num 6.* Paulus Piasequius *in praxi Episcop. 2. p. cap. 4. de persona Iudicis, num. 3.* Nouar. *in noui iuris Pontific. practic. conclus. cap. de causis primæ instantia, conclus. 1. aliàs 54. num. 7.* Leo *in Thesauro fori Ecclesiastic. cap. 1. num. 73.* Narbona *in l. 59. glos. 1. num. 43. & 44. & à num. 188.* apud quem videbis aliquas ex his causis, quæ apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ de iure, sed latiùs Barbosa *allegat. 50. n. 31. & seqq.* ad quos te remitto.

Quarta exceptio (quæ frequenter accidit
† in hoc Supremo Senatu, & quæ maximâ re- 14
uerentiâ practicatur, & attentè inspicitur) habetur in eodem decreto Concilij, ibi: *Vel quas ex vrgenti rationabilique causa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signatura Sanctitatis suæ manu propriâ subscribendum, committere, aut auocare.*

Licet enim Sedes Apostolica sit fons & origo
totius iurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ,
† Summúsque Pontifex Dominus sit vniuersa- 15
lis, ita vt cum omnibus totius Orbis Ordinariis concurrat, possitque omnes causas siuè in prima, siuè in alia quauis instantia pendentes ad libitum suæ voluntatis ab illis auocare, vt notissimum est, & copiosè de hac Papæ Regaliâ tractauimus, & deduximus infrà hac 2. *part. cap. 31. à num. 86. cum sequentibus*, tamen dignatus est Summus ipse Ecclesiæ Pastor, vrgentissimis de causis motus ex dicto decreto prouidere de remedio, nè cum tanto dispendio partes extra suas prouincias, & Regna litigare cogantur, nec extrahantur, atque ne frustretur Ordinariorum iurisdictio, vt latiùs considerauimus hac 2. *p. cap. 3. per totum*, sicuti & de iure præ oculis semper habuere Principes, cùm ad huiusmodi auocationem ab Ordinario nec soleant, nec debeant ipsi Principes facilè moueri, nisi ex magna, & vrgenti causa, atque necessitate interueniente: affert quippè Reipublicæ ingens detrimentum, & subditis litigantibus intolerabile præiudicium ac dispendium, vergitque in contumeliam Iudicis inferioris, vt post plurimos Doctores dilucidè obseruauimus *in dicto capitul. 31. à n. 87. cum sequentibus.*

Ideò nouam formam vltra ius commune, &
Curialem stylum † præfatum decretum Triden- 16
tin. induxit, ne facilè ex negotiatione & suggestione litigantium, atque Curialium causæ auocentur ab Ordinariis in maximum eorum iurisdictionis, & partium dispendium, & notabile præiudicium, ideoque vltra stylum Romanæ Curiæ, vsque tunc vsitatum, duo specialissima sunt hoc decreto Tridentino nouiter pro

forma,

forma, & commissionis validitate introducta:
alterum quod nisi ea vrgenti rationabilique
17 † causa, quam suo dumtaxat iudicio, & arbi-
trio, & non alteriua specialiter reseruauit Ec-
clesiæ Princeps, ibi: Vel quas ex vrgenti ratio-
nabilique causa, iudicauerit Summus Romanus
Pontifex, &c. Quare cum iudicium causæ, an
sit legitima ad effectum auocationis expedien-
dæ in arbitrium Papæ sit positum, illius non
egreditur personam, ésque forma personalissi-
ma, quæ à Principis persona nullatenus recedere
potest, text. cum materia & ibi communiter
Doctores in l. si quis arbitrata, ff. de verborum
obligationibus, l. fin. C. de contrahenda emption.
l. si merces in princip. ff. de locato & conducto,
caornai Cardinal. Mantica de contractibus, lib. 2.
tit. 2. à num 24. & seqq. Et inferiùs vlterius com-
probabitur personalitas hæc in subscriptione, per
alium vltra ipsummet Pontificem non facienda,
nec admittenda, ex defectu formæ solemnis re-
quisitæ ad probationem auocationis.

Secunda specialitas continetur ibidem: Per
18 specialc rescriptum † signatura Sanctitatis suæ, ma-
nu propria subscribendum, committat; ita vt non
sufficiat signatura gratiæ, aut iustitiæ, vt soli-
tum est expediri, signatura enim gratiæ, & si-
gnatura iustitiæ duo sunt potissima Tribunalia
Papæ: vnum, id est signatura gratiæ, vbi ipse-
met Pontifex Maximus præsidet, in quo pro-
ponuntur vt plurimum res, & negotia gratiam
concernentia: & alterum, hoc est signatura iu-
stitiæ, vbi non ipse Papa sed vnus Cardinalis
tanquam Præfectus præsidet, & in illo expe-
diuntur commissiones, & rescripta iustitiam
concernentia, vt per Stephileum in tractatu de
signatura iustitia, & Gomecium in compendio
vtriusque signaturæ, quod collocauit sub regula
de non iudicando iuxta formam supplicationis,
post quæst. 15. Et ideò appellantur signatura
gratiæ, & signatura iustitiæ, quia ibidem si-
gnantur, id est, subscribuntur rescripta gratiæ,
& iustitiæ, vt palam est, & scripsit Rebuffus
in praxi. tit. de signatura gratia, num. 11. 12.
& 17. Hieron. Gonçalez in regul. 8. Chancel.
gloss. 60. num. 54.

Quare in his commissionibus auocatoriis in
19 prima instantia quædam † irregularis & noua
forma inducta fuit, & vltra communem stylum
introducta ex nouiori dispositione Tridentin.
vt non sufficiat per ipsa Tribunalia expediri,
sed insuper vt commissio ipsa manu propria
Sanctissimi subscribatur, vt ex eodem decreto
Tridentin. notant Nicolaus Garcia de beneficiis.
6. part. cap. 3. à num 6. Piasequius in praxi Epi-
scopali 2. part. cap. 4 num. 3. in princip. Franci-
scus Leo. in Thesauro fori Ecclesiast. part. 2. cap. 1.
num. 73. Riccius in praxi Archiepiscopali Neapo-
litan. 4. part. decis. 273. num. 7. Barbosa in tra-
ctatu de potestate Episcopi, tom. 2. allegation. 81.
num. 10. Flores de Mena practicarum quæst. lib. 1.
quæst. 12. num. 11. Ioannes Mariæ Nouarius in
noui iuris Pontific. practic. conclusio, cap. de cau-
sis primæ instantiæ, conclus. 1. aliàs 54. num 7.
fol. 141. Narbona (nullum ex his allegans) in
l. 59. à num. 195. & 204. tit. 4. lib. 2. tom. 3. Reco-
20 copilation. dicentes † has commissiones, nisi
ex vrgenti, rationabilique causa Papæ arbitrio
& iudicio reseruata, fuerint subscriptæ, non va-
lere, nec admittendas.

Et quod subscriptio propriæ manus Sanctis-
simi requisita † à Tridentin. in dict. cap. causæ 21
omnes, sit forma, expressè dixit Gregorius XIII.
in sua Bulla superiùs adducta in cap 3. à num. 11.
hac 2. part propè principium, ibi: Decretis hu-
iusmodi Concilij non contrauenire, nihilque præiu-
dicij illis inferri, vel eorum forma in aliquo vio-
lari, &c. Et forma dicitur, quando lex sic
eam vocat, Petrus Surdus cons. 282. à num. 8. &
post Ruinum, & Bruning firmat Beccius in
cons. 12. num 27.

Nam cùm hoc decretum requisita hæc appo-
nat vltra † ius commune pro solemnitate, sub- 22
stantialem formam induxisse censetur, post alios
Rolandus à Valle cons. 72. num. 61. lib. 3. Virgi-
nius Vocacius in constitutionibus Marchiæ glos. 61.
num. 163. & 165. Augustinus Barbosa axiom. 100.
sub num 2.

Et quia, quando lex aliquid inducit de nouo
cum certis † modificationibus, quidquid in ea 23
exprimitur, censetur datum pro forma, Anchar-
ranus consil. 241. num. 6. in fine, Decius cons. 612.
num. 2. & dixit singulariter Alexander cons. 81.
num. 3. lib. 5. Mieres de maiorata 4. part. quæst.
20. num. 197. alios citat Dominus Ioannes del
Castillo controuersiar. tom. 6. capitul. 99 num.
10. Glossa recepta in Clementina 1. verbo,
Inhibentes, de iure patronatus, cuius authori-
tate ita iterum tenuit Ancharranus in con-
sil. 31. visa quadam petitione, Paulus Ca-
strens. in consil. 184. num. 2. volumin. 1. opti-
mè Felinus in cap. cùm dilectu, num. 6. ver-
sicul. Nonum signum, de rescriptis, Decius cons.
262. num. 4. & consil. 612 num 2. Ignatius
del Viller in Sylua responsorum, lib. 1. re-
spons. 15. num. 3. dicentes, quod quando lex,
vel statutum prouidet aliter, quàm ius com-
mune cum certis modificationibus: quidquid
ibidem exprimitur, habendum esse pro
forma.

Quod & in specie procedit, quia quando lex
inducit † nouum aliquem probandi modum, eò 24
quòd in probatione actus aliquam certam qua-
litatem, aut modificationem adiecit: formam
inexcusabilem inducere censetur; vt post Bu-
trium, Tellum, Fernandez, Molinam, Pu-
theum, Chaquetanum, & Azebedium obser-
uat Castillo in tractatu de tertiis, capital. 20.
num. 25. Mieres de maioratu. 4. part. quæst. 20.
num 175.

Hinc est, quod quando subscriptio, vel scri-
ptio manu propria † requiritur à iure, est for- 25
ma, à qua nullatenus recedendum est, ne ve
aliter confectum rescriptum nullam fidem fa-
ciet, nec valebit, text. in §. 1. instit. de em-
ption. & vendition. ibi: Conscripta, vel manu pro-
pria contrahentium, vel ab alio quidem scripta, à
contrahentibus autem subscripta, text. in l. fin. ff.
de operis publicis, ibi: Nomine proprij titulo
scribendo &c. text. est in l. iubemus 16. ibi: Ma-
nu sua, C. de erogation. militar. annona. lib. 12.
text. optimus in l. iubemus, §. ne autem, versi-
cul. Sin verò, ibi: Quid enim si testator iusserit
eum in certum locum abire, vel liberalibus studiis
imbui, vel domum suis manibus extruere, vel pin-
gere, vel vxorem ducere; quæ omnia testatoris vo-
luntas in ipsius solius persona intelligitur inclusisse,
C. de caducis tollendis, l. 2. C. de his qui veniam
ætatis impetrarc.

Ex quibus iuribus communiter † deducunt 26
Doctores, quòd is qui manu propria, voce, aut

X persona

persona sua aliquid facere tenetur; non potest
id per alium explicare, Mariengo *in l. 1. tit. 4.
glossa 16. n. 5. lib. 5. Recopil.* & per dictam *l. 1.* ita
ponderant Angelus *in l. 3. ff. rem ratam haberi*,
Imola, Hostiens. Ioannes Andreas, Antonius,
& Panormitan. *in cap. cum desideres de sententia
excommunicationis*, Tiraqnellus *in l. 16. connubia-
libus, verb. Consent. n. 25. & 26. fol. mihi* 398. Vbi
qnod ab hac forma non receditur, nec per æqui-
pollens, nec per actum fictum, sed omnino ve-
rum fieri debet, ad quod alios allegat.

Et dispositio omnis respiciens personalita-
tem non verificatur in eo, qui per alium facit
actum, si pro forma ab statuto sit ita disposi-
tum, Bursatus *consil. 73. num. 22. & num. 23.*
Bald. *in l. fin. de excusat. tuto.* Bologoet. *in Au-
thent. habita. num 265. C. ne fil. pro patre*, Ron-
chegal. post Imola, & alios *in l. 5. num. 26. ff. de
duobus reis*, Carrocius *de locata. 1. part. tit. de
sublocatio. q. 18. num. 21.* Giurba *decis. 118. n. 30.*
27 Qui etiam addunt, quòd vbi ad actum † expe-
diendum personæ industria est electa; admitti-
tùr substitutus, si ita sit loci, aut regionis con-
suetudo, non aliter.

Atque ideò subscriptio pro forma apponitur,
28 † iuxta text. *in l. emptor. §. Lutius, ff. de pactis*,
Aretinus mirabiliter *in l. si ita stipulatus, Cry-
sogonus, num. 11. versic. Ad illum, ff. de verbor.*
Brunus *in tractatu de forma, versicul. Prædicta
pocederent*, & alij relati per Antonium Gabrie-
lem, *tit. de præsumptionibus, conclus. 3. num. 32.*
Iasson. *in l. cum antiquitas, § fin* per text. ibi,
C. de testamentis, num. 12. Decius *in l. hac con-
sultissima, num 9. C. eodem tit.* Menochius *de
præsumptionibus, lib. 3. præsumption. 66. num. 14.*
Hieronymus Gonçalez *in Regula* 8. *de alterna-
tiuis, glossa 60. à num. 1. & à num. 31. & à
num. 37.* Rota per Puteum *decision. 225. num. 2.
& 3. lib. 1.* & facit dicta Regula 8. ibi: *Manu
propria subsignatas.* Qui Doctores etiam tra-
29 ctant, an vbi requiritur † subscriptio propria
manu, sufficiat scriptio sola propria manu, &
concludunt sufficere, ex rationibus & funda-
mentis consideratis ab eodem Gonçalez in di-
cta *gloss. 60. à num. 31. & sequentibus.* Prout in
casu de quo agimus sufficere, dicendum erat,
rescriptum auocationis ab Ordinariis propria
manu Sanctissimi scriptum esse, quod impossibi-
lis videtur casus existentia.

30 Licet etiam hoc casu daro pro † contrario
vrgebat, quòd quando subscriptio manu pro-
pria requiritur ad euitandum damnum tertij, &
ad eius interesse & præiudicium (vt hoc in casu
de quo agimus) non sufficit scriptum propria
mano absque ipsa subscriptione; vt ex alus præ-
fatam limitationem sublimitant citati & sequuti
à Hieron. Gonçal. *d. gloss 60. à num. 39.*

31 Similem text. huic *cap. causa omnes*, † repe-
rio in *Authent. ne decurio, aut cohortalis perdu-
catur in ius, &c.* aliàs constitution. Iustinian. 151.
in hæc verba: *Suggestionibus per Epistolam
gloria tua facta est, qua dicit: non ex vsu esse
vt Decuriones, aut cohortales, cum publico pri-
uatovè, cùm ipsis iure agendum est, ad diuersa
iudicia, vel ad hanc Almam perducantur vrbem,
vel in alias mittantur prouincias. Sæpenumero au-
tem sacras nostras præberi iussiones, quæ id ve-
lint, &c. Si tamen necessitas incedat, vt huius-
modi aliquid agatur, nulli nostrorum Magistra-
tuum, excepto Thonorio, concedimus, vt Coborta-
lem, aut Decurionem ad hanc Almam vrbem
iudicij causa perduci faciat: nisi sacra aliqua in-
terueniat iussio, quæ expressis verbis id præcipiat:
quam ipsam conuenit vt excellentia tua perdiscat,
nec citra decretuum tuum ipse huc in ius perdu-
catur, cum ita fieri, id expediat publico; ne si ex
his locis vbi publicas tractant pecunias, abstrahan-
tur; hanc ansam arripiant nocumentum inferendi
contra Rempublicam; quæ igitur nobis placuerunt,
& per hanc nostram pracmaticam declarantur for-
mam, ea studeto Excellentia tua effectui & fini
tradere, &c.*

Hinc est, quod cùm hæc forma sit substan-
tialis rescripti auocatorij † in prima instantia 32
nouiter requisita à præfato Decreto 20. Triden-
tini, ita vt aliter non valeat rescriptum, nec
admittatur in præiudicium ordinariæ iurisdi-
ctionis, & partium litigantium; nisi sit nempè
subscriptum de propria manu Sanctissimi, ab
eadem forma recedendum non est, etiam si
aliàs legitimè expeditum dicatur rescriptum,
† quia forma non potest per æquipollens adim- 33
pleri, *Gloss. verb. transponentes in cap. cum di-
lecta, de rescriptis.* Tiraquellus *de retract. Li-
nagier. §. 1. gloss. 21. num. 11. versic. Hac, & §. 36.
gloss. 2. num. 58. & in tractat. de legibus connu-
bialibus, gloss. 6. num. 26. & gloss. 7. num.* 188.
Osascus *decis. Pedemontanæ 163. num. 4. cum
seqq.* Alderanus Mascardus *de generali statuto-
rum interpret. conclus. 9. n. 62.* Barbosa *axiom.* 100.
n. 5. maximè quando dispositio non considerauit
effectum, † vt hoc Decretum Tridentini, quod 34
respexit dumtaxat inconueniens in principio,
& origine auocationis existens. Decius *in cap.
de appellationibus, à n. 5. & seqq. de appellationibus*,
Zephalus *consil. 35. n. 46. lib 1.* Menochius *con-
sil. 131. num. 15.* Osascus *decis. Pedemontan 92.
num 15.* Cardinal. Tuschus *litera L. conclus. 414.
num. 58.* Barbosa vbi proximè, & ampliat nu-
meris seqq.

Etenim forma continet solemnitatem actus,
vt probant Doctores. Felinus *in cap. cùm dilecta,
n. 26. vers. Quoniam, de rescriptis.* Zephalus *con-
sil. 172. num 11. tom. 2.* Valençuela Velasquez
consil. 177. num. 60. tom. 2. Ioannes Franciscus de
Ponte *cons. 75. lib. 1.*

Sicuti è conuerso, quando actus debet fieri
cum aliqua legis solemnitate, talis solemnitas
formam imponit, *l. obligari. §. tutor. ff. de au-
torit. & consensu tutor. cap. cum dilecta, 22. de
rescriptis*, vbi Felinus *num. 6. vers. Tertium si-
gnum.* Mexia *ad legem Tolet. 2. parte fundamento
12. num. 1. & seqq.* Beccius *consil. 12. num. 26.*
Zephalus *consil. 171. num. 11.* Valençuela vbi
proximè *num. 38.* vbi *à num. 37.* latè prosequitur,
quod aliter actus gestos forma, aut solemnita-
te omissa, sit nullus ipso iure. Castillo *contro-
uers. lib. 3. cap. 149. num. 26. & seqq.* Gonçalez
gloss. 18. num. 76. cum seqq. Escobar *de ratioci-
niis, cap. 11. num. 19.* Gratianus *discepation. 853.
num. 28. tom. 5.* & forma adeò ad vnguem serua-
ri debet, vt nihil addi, vel detrahi potest abs-
que actus corruptione, *l. 1. §. opus nouum, ff. de
noui operis nunt.* Sebastianus de Medicis *regul. 7.
amplias. 4. pag.* 289. Nouarius *quæst. forensium,
lib. 1. q. 71. num. 2. & quæst. 56. num. 15.* vbi quod
nec in melius aliquid de forma mutari potest.

Aliis etiam mediis subscriptionem commis-
sionis in prima instantia esse formam substantia-
lem, & annullatiuã ea omissa; probatur infra hac
2 part.

2. *part. cap.* 17. *à num.* 26. *& seqq.* atque omnia inde sequuta, & deriuatiua pariter esse nulla, abundè constat hac 2. *part. cap.* 26. *à n.* 35. provt monitoriales, compulsoriales, remissoriales, inhibitiones, sicuti procedentes à radice infecta, copiosè infra hac 2. *part. cap.* 26. *à num.* 25. *cum multis seqq.* inde etiam deficiente subscriptione in commissione sententia nulla est, infra *cap.* 17. *à n.* 31. item etiam executoriales emanatæ, infra *cap.* 20. *à n.* 73. *& seqq. &. per totum caput*, & tandem totus processus gestus à iudice ex commissione non subscripta nullitatis vitio subiicitur, infra *cap.* 31. *n.* 4. idipsum nullitatis vitium etiam operatur; quando commissio subscripta fuit, sed postmodum resoluta ex aliquo accidenti superueniente, vt eius virtute procedere nequeat Delegatus, absque noua alia pariter subscripta commissione, cùm subscriptio sit qualitas commissionem informans, huic accessoria, quæ simul resoluitur commissione resoluta, abundè *cap.* 12. *à n* 45 *cum seqq. & per totum caput*, & de aliis plurimis effectibus ortis ex defectu huius formæ subscriptionis passim videbis per discursum totius huius 2. *part.*

Et cùm hæc auocatio causarum ab Ordina-
35 riis non sit facienda † nisi ex vrgenti rationabilique causa, cuius cognitio sibi ipsi reseruauerit specialiter Summus ipse Pontifex ex dicto Concilij Decreto; nemo alius in ea se potest intromittere, Afflictis *quæ sunt Regalia, verbo, & committentium*, *num.* 18. *&* 46. Farinactus *quæst.* 118. §. 4. *num.* 4. Marius Giurba *consil.* 49. *num.* 6. & multa conducunt, quæ in proposito diximus hoc *tract.* 1. *part. c.* 14. *per totum*, & maximè *à num.* 33. *cum seqq. vers. Ex hac Regalia etiam prouenit.*

Etenim, vt superius diximus *à num.* 16. quan-
36 do dispositio est personalissima, † quia respicit propriam personam Papæ, non potest actus validè fieri per alium, quantumuis etiam habentem vices, & authoritatem Sedis Apostolicæ, & sub eius appellatione veniat; provt Legatus à latere, vt per Glossam *in Clement. Auditor, verbo, deputatus, de rescriptis*, sequutam communiter ibidem per Canonistas, & signanter Imola *num.* 19. & per text. *in cap. si Abbatem, de electione, lib.* 6. determinauit Rota *in causa Cauriensi beneficiorum*, 2. *Iunij* 1610. *coram D. Penna*, quàm ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficiis*, 5. *part. cap.* 3. *sub num.* 16. *versic. Sed ab hac decisione*, qua etiam dictum
37 fuit † quod quando natura verbi in dispositione appositi denotat personalitatem, non egreditur personam, per *cap. si gratiosè*, cum ibi notatis, *de rescriptis, lib* 6. & determinauit Rota *in causa Leodoensi. beneficij* 3. *Iunij* 1608. *coram Domino Obtembergo*, quæ recensetur in eadem decisione Cauriensi.

Et quia nomen proprium non est alteri com-
38 municabile, † ex *l. Celsus.* §. *quod alicuius, ff. de legat.* 2. Alexand. post Batt. *in l. licet Imperator, ff. de legat.* 1. Doctores *in l. in ratione.* §. *quod vulgo. ff. ad leg. Falcidiam.* & in *Leg. si plures, in fin. ff. de Legatis.* 3. cum aliis per Tiraquell. *de priuileg. piæ causæ*, 26. Peregrinus *de fideicommiss. articul.* 16. *num.* 59 Gratianus *disceptationibus forens. tom.* 1. *cap.* 104. *a.* 46. Giurba *decis.* 32. *num.* 12.

Atque insuper in specie hanc personalitatem † in subscriptione Papæ probat eleganter Gomezius, *super regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, in quæst.* 16. *in compendio vtriusque signaturæ, versic. Solutio dici potest*, in hæc: *Et quia in supplicatione verus scribendi actus attenditur; quia vt talis verus, & non repræsentatiuus homo scribit; ideò nomine vero vtitur; in Bullis verò quia Papa non scribit, nec manum suam vt ipse apponit; sed per officiales expediuntur, in illis officij sui nomen, id est, Papatus ponitur. Pro ista distinctione facit notabile dictum Bonifacij de Vitallinis Rota Auditoris in Clementina* 1. 4. *colum. num.* 48 *de probationibus: vbi dicit, quod quando Papa organo suæ vocis loquitur,*
† tanquam prima persona loqui videtur; quia ipse 40
per se scribere, & loqui, sunt actus personalitatem denotantes, &c. sequitur & facit paulò
post: *Sic igitur dicendum est, † quod quando ipse* 41
manu sua supplicationem signat, ideò nomen suum proprium apponit, & priuatum, quia manu sua scribendo, actum priuati hominis, personalem industriam denotans, facit, propterea benè nomen impositum personæ suæ conuenit. Sed in Bullis, quia ista de per se non facit, sed repræsentatiuè; secundùm præsumptam formam fiunt, ideo in illis dignitatis nomen apponitur, &c. quæ quidem doctrina mirabilis est ad propositum, vt vides.

Quare cùm Rex Catholicus acerrimus sit
Concilij Tridentin. protector, † vt latiùs hac 42
2. *part. cap.* 1. *& seqq.* sæpè diximus; non patitur exequi litteras impetratas in prima instantia contra formam substantialem, & indiuiduam Concilij prædicti; sed Senatus quotidiè causam remittit Ordinario, vt pars ius suum moueat coram Ordinario siue retentis litteris, vel simul relaxatis iuxta distinctionem iuridicam abundè comprobatam, de qua infra hac 2. *part. cap.* 26. *cap.* 26. *per totum*, provt praxis communis, & incommutabilis huius Supremi Consilij Regij, obseruat, & hoc ipsum etiam
in Romana Curia præ oculis habetur, vt con- 43
tra Concilij Tridentin. Decretum, & formam minimè expediantur hæ litteræ propter hunc recursum vitandum, sicut testatur Marquesanus *in tractat. de commissionibus nullitatis sanator.* 2. *part.* § 2. *num.* 19. *tom.* 4. in hæc: *Et in prima instantia maximè in signatura S. D. N. passim conceduntur in Rota, præcipuè in Regno vtriusque Siciliæ propter Monarchiam (vt asseritur) tunc autem, quando sumus in prima instantia, & petitur causa in Rota committi, requiritur appositio manus Papæ respectu dispositionis Concilij Trid. sess.* 24. *cap.* 20. *causæ omnes, de reformat. vbi, &c.*

Aduertendum tamen est, quod hæc subscri-
ptio propria manu Sanctissimi † non videtur 44
necessaria apponi in ipsis litteris, & rescriptis auocatoriis in prima instantia, sed sufficiat quod in supplicatione per partem facta suæ Sanctitati apponatur, vt insinuant Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiast.* 2. *part. cap.* 1. *num.* 37. Barbosa *in tract. de potest. Episcop. tom.* 2. *alleg.* 81. *num.* 10. Piasequius *in prax. Episcop.* 2. *part. c.* 4. *num.* 3. *in princip.* Aloysius Riccius *in praxi Archiepisc. Neapol.* 4. *p. decis* 277. *num.* 7. Ioannes Mariæ Nouarius in noui iuris Pontificij, *pract. concl. cap. de causis primæ instantiæ, concl.* 1. aliàs 54. *n.* 7. *fol.* 141. dum omnes vno hoc modo loquendi vtuntur: *Quas Papa arbitrio suo supplicatione manu propria signata expressè ad se auocauerit*, qui nullomodo loquuntur de subscriptione

hae facienda io commissionibus ipsis, sed in
supplieatiooe. Moti tamen ex declaratiooibus
S. Congregat. statim eitandis, quibus an sit
danda fides dum autbenricæ noo monstrao-
tur, latiùs examinatur iosrà *cap. 30. §. 5. per
totum.*

Et in terminis (licèt nollum ex his Doctori-
bus alleget) tenet Narbona *in l. 59. gloss. 1.
num. 204. lib. 2. tom. 3. Recopil.* vbi stas sacræ
Coogregation. Cardinal. declarationes ad lit-
teram refert in hæc: *An causarum auocationes*
45 *validæ sint, si Breuia Apostolica, † quæ trans-
mittuntur manu propria Pontificis subscripta non
sint? Congregatio censuit, esse valida, cùm suffi-
ciat, ipsas supplicationes, super quibus Breuia
conficiuntur, manu Pontificis esse signatas*, & ite-
rum ibi in hæc: *An causarum auocationes com-
missionésque minus validæ, aut contra Decretum
Concilij cap. 20. session. 24. iudicari debeant, ex
eo, quod Breuia Apostolica, quæ ad partes trans-
mittuntur, manu propria Pontificis subscripta non
sint, an verò sufficiat, ipsas supplicationes, com-
missiones; super quibus Breuia conficiuntur manu
Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio
censuit, satisfactum esse Decreto, si ipsa suppli-
catio, & commissio, super qua Breue fabricatur,
manu Sanctitatis suæ subscripta sit, &c.* Nota
quæ super hoc abundè, & subtiliter conside-
raoimus hac 2. *part. cap. 30. §. 2. à num. 8. vsque
ad finem.*

Sed supposito quod in Senatu ex ipsa com-
46 missione, † & rescripto auocatorio non con-
stat de subscriptione propriæ manus Sanctissimi;
qoomodo aliter de ea docere debet impetrans,
vt euitet remissionem caosæ per Senatum Ordi-
natio faciendam, ne Concilij Tridentini dispo-
sitio violetur; abundè de hoc aliisque simili-
bus difficultatibus valde illustrantibus, & enu-
cleaotibus materiam subscriptionis (de qua in
hoc cap.) tractauimus inferius hac 2. *part. cap.*
47 30. *cum quinque §. §.* † quæ omnia hîc, & ibi
dicta circa supplicationem subscriptam com-
probandam & exhibendam in Senatu, proce-
duot data authentica fide, & vera ac reali exi-
stentia harum duarum declarationum, de qui-
bus *à num. 44.* at verò dum Senatus Regius de
earum fide dubius est, & non sofficere suppli-
cationis subscriptionem, sed debere eandem
omnino interuenire in ipso rescripto conteo-
dit; inhærens verbis disertis, & claris Concil.
Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, vt latiùs scri-
psimus, & anootauimus iosra *cap. 30. §. 5. per
totum*, idcirco, quæ hoc *cap. & dict. cap. 30. cum
suis §. §.* diximus de supplicatione subscribenda,
comprobanda, & exhibenda in Seoatu, intel-
ligenda sunt de ipsomet rescripto, per cuius
scriptionem tantùm satisfit dispositioni
Trident. & ad illius subscriptionem
erunt cuncta applicanda, & redu-
cenda iuxta tenorem, &
formam Triden-
tioi.

§. *VNICVS.*

An litteræ annulo Piscatoris munitæ eandem vim habere dicantur, ac si propria manu Sanctissimi fuissent subscriptæ?

SVMMARIVM.

Litteras annulo Piscatoris munitas habere vim subscriptionis propria manus Sanctissimi declarant Gregor. XIII. num. 1.

Verba motus proprij Gregorij XIII. quo disponitur per annulum Piscatoris satisfieri forma subscriptionis à Trident. petita recensentur, num. 2. & num. 3.

Commissio de iure communi legitimè probatur per solum sigillum delegatis, num. 4.

Licet ab alio sit commissio scripta, & tantum cum sigillo delegantis probatur, ibid.

Sigilli appositio æqualiter probat, ac si commissio fuisset scripta propria manu delegantis, n. 5.

Gregoriana constitutio tanquam restrictiua Decreti Conciliariis vltra casum Breuium Cameralium, de quo loquitur, ad alias commissiones, & litteras trahi nequit, num. 6.

Motus proprius Gregorij XIII. in Hispania nunquam fuit receptus; imò ab eo humiliter supplicatum ex plurimis rationibus consideratis, à num. 7.

Commissiones annulo Piscatoris muniendas non committit ipse Papa, sed alij Prælati ad id deputati supplicationes subscribunt, num. 8.

Commissiones plurimæ simul iam expeditæ, & confectæ ab officialibus adsportantur ad Sanctissimum, coram quo cum annulo custodita litteræ ipsæ sigillantur, num. 9.

Papa vix potest habere notitiam eorum, quæ continentur in commissionibus annulo muniendis, tam ob multitudinem earum, quàm continuas, & graues occupationes, num. 10.

Sigilli appositio nihil operatur quando apponens non est certus, & conscius de tenore, & contentis in scriptura sigillata, num. 11.

Papa cum nec expedierit, nec notitiam habet de tenore litterarum annulo muniendarum facillimè obuiari potest intentioni Trident. num. 12.

Subscriptio manu propria Papæ non tollit obstaculum, & suspicionem fraudis, num. 13.

Papa multitudine negotiorum impeditus, nec præsumitur, nec potest expeditorum habere memoriam, num. 14.

Obliuionem in Papa propter multiplicitatem negotiorum, etiam in expediri solitis præsumi pluries decidit Rota, num. 15.

Senatus non admittit litteras annulo Piscatoris munitas auocatorias in prima instantia, cum ex eo non sit satisfactum formæ, & intentioni Trident. num. 16.

De pluribus dubiis, ampliationibus, & limitationibus attingentibus commissiones subscriptas, vel subscribendas propria manu Sanctissimi, n. 17. remissiuè.

Subscriptio vbi requiritur, & sigillum eandem vim, & probationem parem inducunt, & pari passu ambulant de iure, num. 18.

Subscriptio, quando requiritur in actu pro forma, non suppletur per sigilli appositionem, num. 19. & seqq.

Sigillum

Sigillum , & annulum Piscatoris idem , num.20.

Probatio per instrumentum , & per testes aqualem fidem regulariter facit , num.32.

Scripturam ad probationem actus vbi lex requirit pro forma , nihil prodest probatio per testes solas, num.22.

Casus requirentes scripturam ad probationem quales , num.23. remissiuè.

Littera patentes vbi ad probationem specialiter pro forma requiruntur, non sufficiunt Breuia sub annulo Piscatoris clausa , licèt alias aequalem vim habeant , num.24.

Subscriptio propria manus Sanctissimi specialiter destinata est à Trident. ad commissionis auocatoria in prima instantia probationem , quo casu solum sigillum non sufficit , num.25.

Subscriptio propria manu vbi requiritur ad solemnitatem , aut remouendam suspicionem non suppletur per sigillum , num.26.

Sigillum non supplet subscriptionem , qua requiritur pro forma , num.27.

Sigillum benè supplet subscriptionem , quando agitur de probando consensu , non tamen quando ad solemnitatem actus subscriptio requiritur, n.28.

Sigillum supplet defectum subscriptionis , vbi agitur de solo praiudicio sigillantis ; non tamen tertij , quia tunc non admittitur probatio priuilegiata , num.29.

Subscriptio si non requiritur pro forma suppletur per scriptionem , num.30.

Actus quando requirit causa cognitionem , simplex sigilli appositio commissionem non probat, n.31.

Concil. Trident. requirit in commissione prima instantia iusta , & vrgentis causa examen vltra subscriptionem , quo casu cessat aequalitas inter sigillum , & subscriptionem , num.32.

Ponderatur participium (propria) quo vtitur Tridom. exclusiuum manus aliena , num.33.

Princeps non videns, nec perlegens id quod sigillat, sigillum fidem nullam facit , num.34.

Princeps non censetur confirmare , quod posteà scribitur in papyro albo à se antea sigillato , n.35.

In qua Innocentius sibi contrarius , & communiter reprobatus notatur , num.36.

Annulum Piscatoris non supplet defectum subscriptionis , cùm etiam non probet quando scriptura tenor ignoratur à Domino sigilli , num.37.

Subscribens in schedula vacua sibi non praeiudicat, eò quòd non videt, nec legit posteà scripta, n.38. & num.39.

Quod procedit , siue in subscriptione schedula vacua , siue in ea sigillanda ex identitate rationis, num.40.

Summus Pontifex tot occupationibus detentus non praesumitur tenorem singularum commissionum, qua coram se annulo Piscatoris muniuntur, scire, num.41.

De pluribus difficultatibus tangentibus subscriptionem commissionis in prima instantia, à quibus subscriptio fiat , quomodo subscriptio in Senatu probetur , an per exemplum supplicationis subscripta , an per relationem Iudicis Delegati, aut Notarij , & de aliis similibus singularibus vide remissiuè , num.42.

Senatus non admittit litteras auocatorias in prima instantia , nisi propria manu Sanctissimi sint subscripta , non autem per aequipollens , cum firmiter sit seruanda forma Trident. num.43.

EX latè deductis in hoc *cap. in 4. exceptione, per totam à num.14.* controuerti solet in hoc Supremo Consilio Regio , an Breuia Apostolica annulo Piscatoris munita habeant eandem vim , ac si propria manu Sanctissimi fuissent subscripta, ad effectum auocandi causas ab Ordinariis in prima instantia, ita vt ex eo satisfactum dicatur formae Decreti Concilij Tridentin. † *in dict. cap. causa omnes* , in quo 1
affirmatiuè, & expressè declarauit Summus Pontifex Gregorius XIII. super executione litterarum in forma Breuis , prout ad litteram adducit Paulus à Plasequio *in praxi Episcopal. 2 part. cap.4. sub num. 3.* & habetur *inter diuersas constitutiones , pag. 701. & in Bullario recent. part. 2. fol. 1220.* cuius etiam meminit Hieronymus Gonçalez *in regul 8. Chancel. glossa 52. ex n. 36.* Garcia *de beneficiis , tom.1. p.6. cap. 3. à num. 7.* Marchesan. *de commissionib. part. 2. cap 1. de commission. appellation. extra Romam Curiam , cap.6. num.42. fol.75.*

Qui motus proprius incipit, *ad Romani Pontificis prouidentiam* ; † & ante medium sic facit; 2
& exequi per diuersas suas in forma Breuis, & sub annulo Piscatoris confectas litteras mandet, &c. & paulò post ibi : *Nulla, & inualida , nulliúsque roboris , vel momenti esse , nec attendi debere, contendunt sub praetextu , quod in Decreto Concilij Tridentin. sess.24 cap 20. dispositum fuerit , quod causa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes , etiamsi beneficiales sint in prima instantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognoscantur, exceptis iis , qua iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem praedictam sunt tractanda , vel quas ex vrgenti rationabilique causa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signatura sua eius manu propria subscribendum committere , aut auocare.* Et inferius, ibi: *Littera quoque in forma Breuis annulo Piscatoris munita , † non minoris sint efficacia , quàm re-* 3
scripta signatura Romani Pontificis eius manu propria subscripta , &c. Quae quidem constitutio benè declarat & expressè etiam hanc aequalitatem inter subscriptionem propria manu Sanctissimi , & munita annuli Piscatoris ; ex hoc motu proprio Gregorij XIII. annotat licèt obiter Nicolaus Garcia *de benefic. sub dict. num.6.*

Quae & conformis videtur iuri communi, ex quo Delegatio seu commissio † rectè probatur 4
per sigillum delegantis , id est, quando delegatio facta est per aliquam scripturam, quae sit scripta manu alterius , & in ea scriptura reperiatur, & est affixum sigillum illius , qui delegare potest, nam tunc licèt non appareat , scriptam esse manu illius , qui habet potestatem delegandi, tamen per illum solum suum sigillum probatur delegatio. Ita tradit Angelus *in l. consentaneum,* prope finem, C. *quomodo & quando Iudex,* & docuerunt Doctores & Innoc. *in c. quoniam contra de probat.* quos refert & sequitur Marsil. *in rubr. C. de probat. n.323. vers. Et ideo Angelus.*

Et ideo appositio sigilli eandem vim habet & aequaliter probat, ac si commissio fuisset subscripta propria manu committentis , vt ad idipsum obseruauit , & multa coogessit Marsil. *in dicta rubrica , de probation num. 320. vers. His expeditis,* quem refert Mascardus *de probat. conclus 492. num 2.*

Et ita etiam in terminis, in quibus versamur,
monet dubium Marchesanus *in tract. de commiss.*
uslocator. causarum, *part.2. cap.4. à num.78. cum*
seqq. an scilicet hodie stante Concil. Trident.
dispositione *in sess. 24. de reformatione*, *cap. 20.*
appetentis subscriptionem propriæ manus San-
ctiss. in eodem rescripto, satisfiat per annulum
Piscatoris, in quo dubio se inclinat sufficere; ar-
guens ab authoritate sigilli approbantis, & con-
firmantis ea, super quibus apponitur vt dictum
est. Et Nos quoque argumentamur hucusq; sicut
ipse in terminis iuris communis; qui quidem non
meminit, nec allegat hunc motum proprium
Gregorij XIII. cui ex dicendis altius satisfacere
conatur Senatus hîc Supremus, qui insuper ad-
hæret litterali dispositioni *dict. cap. causæ om-*
nes, regulariter vltra casum Breuis Camera-
lis ad beneficia reseruata, quo expressè disponis
d. Motus proprius, non esse admittendum con-
tendit, ex seqq. fundamentis.

Hæc namque dispositio Gregoriana cum sit
5 restrictiua † Conciliaris Decreti *in dict. cap. 20.*
non erit extrahenda vltra limites, & casum de
quo loquitur, & disponit, nempè in Breuibus
Cameralibus expeditis super beneficiis reserua-
tis Sanctæ Sedi Apostolicæ, ex specialitate ra-
tionum ibi adductarum, quæ nullomodo aliis
Bullis, & litteris conueniunt, & in hunc tantùm
casum illum motum proprium intelligunt Docto-
res hactenus citati in eius exornationem, & No-
uarius *in noui iuris Pontific. practic. conclus. cap.*
de causis primæ instantia, conclus.1. aliàs 54. n.14.
latiùs Barbosa *de potestate Episcopi*, *allegat.* 81.
6 *num.17. per totum, tom.2.* † & sic cætera omnia re-
scripta vltra hunc specialem casum remanent
sub dispositione *dict. cap 20. causæ omnes Concil.*
Trid. vt præcisè in eis sit seruanda forma sub-
stantialis subscriptionis, prout in hoc *cap. 6. à*
principio diximus.

Sed vlterius in hoc subsistendum, nam in
7 Hispania dictum † motum proprium Gregorij
XIII. non esse receptum iuxta ea quæ latiùs
deduximus, hoc *tract. 1. part. cap.2. à num.114.*
cum seqq. vers. sed quando dicta Bulla, vsque ad
fin. cap. imò ab eo humiliter supplicatum fuisse
pro parte sacræ Catholicæ Maiestatis ad Sedem
Apostolicam, quotidie audimus in hoc Senatu
Supremo, ac insuper indies experimur obser-
uari litteralem formam adscriptam à sancto
Concilio Trid. Ita vt non admittatur per Sena-
tum quod adimpleri possit per æquipollens.

Et causam supplicationis fundatam asseritus
ex his omnibus, quæ superius dicta remanens
à principio huius *cap. in 4. exceptione* Concilij
Trident. *versicul. Quarta exceptio à num.14 cum*
8 *seqq.* vsque ad finem c. considerando, † & infe-
rendo ex contrauentione illius multa in his Re-
gnis damna, & inconuenientia prouenire, in-
ter quæ, & illud: quia sua Sanctitas eo casu non
committit causam, sed potius id fit vel per Chan-
cellarium Præfectum, vel alium Prælatum ha-
bentem ad id specialem potestatem datam à Pa-
pa, vt possit has & similes supplicationes expe-
dire, prout facit, & litteræ commissionis desu-
per conficiuntur per officiales Curiæ iuxta pra-
xim latissimè per Nos adductam infra hac 2. *p.*
9 *cap.30.* & post has sic confectas litteras, † plu-
rimæ simul asportantur ad Pontificem, quando
sint muniendæ annulo Piscatoris, & tunc San-
ctissimus tradit officiali annulum (penes se ob-
seruatum) qui officialis in præsentia Pontificis
imprimit in Cera pendente ex litteris illum an-
nulum, absque eo quod sua Sanctitas queat ha-
bere relationem, † & specialem notitiam com- 10
missionum sigillandarum, tum ob eiusdem ma-
ximas, & continuas occupationes tantorum
grauium negotiorum, & audientiarum; tùm
etiam quia multæ sibi simul asportantur sigil-
landæ, de quo diximus latiùs *in dict. cap. 30. à*
num. 49. & seqq. vers. Alia forma est signatura,
&c. & à princip. c. latissimè tractamus de omni
genere signaturarum, & à quibus Præfectis,
seu Prælatis fiant, præcipuè de signatura *per*
concessum, † ita quod ad Sanctissimum non as- 11
portantur hæ litteræ expediendæ; sed expeditæ
iam, & ab aliis subscriptæ, necnon penitùs iam
confectæ, quo casu sigillum, seu annulum ap-
positum nihil probat, quando certus non est
Sanctissimus de contentis in commissionibus,
nec eorum tenoris conscius est, vt latiùs proba-
uimus infrà *à num. 34. cum seqq. vers. His ad-*
iunge.

Quare cùm sua Sanctitas non videat has ex-
peditiones litterarum † per annulum Piscatoris 12
signantes, nec illarum notitiam habeat: facil-
limè poterit contrauenire intentioni suæ, & sa-
crosancti Concilij Trident. iuxta text. *in cap.*
dilecta, 22, ibi: *Cum in eis, illius articuli vide-*
licet, de subcratlorum resignatione fuerit præter
conscientiam nostram cognitio demandata, &c.
& alia plura iura *cap.2.* ibi: *Quoniam non credi-*
mus, ita præcisè scripsisse, cap. cùm ordinem, 6.
de rescriptis, cap. 1. de constitut. lib. 6. cap. ad
hæc, 10. in corpore vnde sumitur, *de rescriptis*,
in hæc verba: *Tales itaque litteras à Chancellaria*
nostra non credimus emanasse, vel prodiisse, vel
si fortè prodierint, conscientiam nostram, quæ di-
uersis occupationibus impedita singulis causis exa-
minandis non sufficit, &c. Quæ decretalis singu-
larissima est ad propositum, & in pluribus expe-
ditionibus Romanæ Curiæ aduertit Soto *ad re-*
gulam 58. Chancellar. Innocentij VIII. vers. Cum
quond. Gutierrez *Canonicarum quæstionum lib. 2.*
cap.15. per totum.

Et in fortioribus † terminis Flaminius Pari- 13
sius *de resignatione beneficiorum lib. 3. quæst. 6.*
num.57. & 58. sic loquitur: Decimo dubitatur;
an huiusmodi fraudis suspicio & præsumptio
excludatur, ex eo, quod supplicatio sit manu
Papæ subscripta, signando manu propria cen-
setur tollere obstaculum, & suspicionem frau-
dis. Contrarium tamen fuit decisum in Rota in
dicta Cremonensis pensionis 28. Maij 1584. co-
ram Canthucio, quia Papa multitudine nego-
tiorum impeditus, † hæc retinere memoriæ non 14
præsumitur, & non potest, *cap. ex parte*, &
ibi Doctores præsertim Cardinal. *num.* 8. Ana-
nia *num.2.* Ancharranus *num. etiam 2. de offic.*
deleg. Gomecius *in cap. 2. num. 33. de constitut.*
lib.6. &c. optima ad idem est Rotæ *decis. 265.*
num.4. apud Seraphin. vbi aliæ plurimæ deci-
siones recensentur, † diciturque ita pluries di- 15
xisse Rotam, ibi: *Etiam quod aliis vicibus, su-*
per eo rescripsisset, cum propter multiplicitatem
negotiorum præsumatur oblivio, vt pluries fuit in
Rota decisum veluti in vna Taruisana pensionis,
coram B. M. Oradino, & in alia Romana officij
Camerariatus coram R. P. D. Cotta sub die 27. Ia-
nuarij 1569.

Quare cum in hoc possint interuenire multæ
subreptio

16 subreptiones, & suggestiones, atque per modum prædictum expeditæ litteræ sub annulo Piscatoris non satisfaciant speciali, & personalissimæ formæ Concilij Trident. quam hoc tantùm fine, & intentione adhiberi, & interueniente conatur, vt quantum fit possibile auellantur negotiationes occultæ, & cessent sugg. stiones sagaces, quibus facilè litigantes possent auocationes iuri & Trident. odiosas, in prima instantia consequi. Ideo cautè, & attentè insistit Senatus hîc Supremus in litteralis sensus Concil. Trident. obseruatione, cuius præcisè, & inuiolabili formæ minimè satisfieri per signaturam ex annulo Piscatoris agnoscens; motus fuit ad supplicationem interponendam coram Sanctiss. à præfato Motu proprio Gregorij XIII. ac propterea stante non solùm hac supplicatione, sed & ab vsu eo quòd non fuisset in Hispania receptus; rectè procedunt ea omnia, quæ latissimè (vbi de variis similibus multis exemplaribus) diximus suprà 1. *part. cap.* 2. *à num.* 114. *cum sequent. versic. Sed quando dicta Bulla, &c. & à num.* 148. *cum sequentib.* de quo vlterius infra hac 2. *part. cap.* 10. erit latiùs agendum.

Et de aliis plurimis dubiis, ampliationibus, 17 † limitationibus attingentibus has commissiones propria manu Sanctissimi, latissimè infra hac 2. *part. cap.* 12. *per totum*, & abundè etiam *in cap.* 30. *cum quinque* §§. ex quibus colligere poterit, quàm incongruus sit, & inconueniens hic modus muniendi litteras auocatorias fini, & intentioni Conc. Trid.

Considerat insuper Senatus circa supradictam 18 constitutionem Gregorij XIII. † quod licèt per eam dicatur, ibi: *Annulo Piscatoris munita non minoris sint efficacia, quàm rescripta signatura sua eius manu propria subscripta*, prout regulariter, & de iure communi vera est, & communis Doctorum assertio; quod sigillum de voluntate Domini impressum, & rescriptum subscriptum pari passu ambulent, æqualémque probationem faciant, & inducant in commissionis probatione, vt probant Romanus *consil.* 303. *in fin.* Aimon. Crauetta *de antiquit. tempor. in* 5. *partic.* 1. *part. num.* 49. Menochius *de præsumption. lib.* 2. *præsumpt.* 57. *num.* 33. Antonius Gabriel *in commun. opinion. tit. de præsumptionibus, conclus.* 4. *num* 7. Hieronymus Gonçalez *in regul.* 8. *Chancel gloss.* 61. *n.* 38. & alij plures citati in hoc §. *ad principium, num.* 4.

Tamen dicit Senatus, quod licèt regulariter 19 habeat æqualem probationem; † non tamen posse dispositioni Concilij Trident. adaptari, cùm non sequatur exinde, quod quando vnum ex eis specialiter requiritur in actu à iure pro forma & solemnitate, suppleatur per alterum solum, sicuti in nostro casu, in quo Concilium requirit subscriptionem propria manu Sanctissimi pro forma ad euitandas surreptiones, & plura alia damna, vt superius latè probatum reliquimus in hoc *cap. in* 4. *exceptione, per totam à num.* 14. tunc etiam sigillum seu annulum Pi-

20 scatoris (quod idem est, † vt post alios plures probat Hieronymus Gonçalez, *in regul.* 8. *Chancel. gloss.* 61. *à num.* 17. *& sequentib.*) non potest supplere defectum subscriptionis, specialiter destinatæ ad auocationis probationem, vt in terminis probant Iasson *in l. qua dotis, num.* 94. *vers. Similiter, ff. soluto matrimon.* Aimon Crauetta *de antiquitate tempor. in* 2. *part. num.* 176. Antonius Gabriel vbi proximè, *tit. de præsumptionibus, conclus.* 4. *num* 5. & post Crauettam *de antiquitate tempor.* 11. *part.* 1. *p. princip. n.* 44. *&* 45. & Decium *in cap.* 2. *in fin. de fide instrumentorum*; idem affirmat Menochius *de arbitrariis iudic. lib.* 2. *cap.* 113. *num.* 11.

Prout vulgari exemplo declaratur: nam licèt regulariter omnis actus, † vel contractus pariter probetur per testes, ac per instrumentum, eandémque vim habere probationem per instrumenta, ac per testes, vulgaris, *l. in exercendis. C. de probat. l. pactum quod bona fide. C. de pact.* Mascard. *de probat. concl.* 671. *num.* 1. latiùs Mascard. ipse *de probationibus, in princip. quæst.* 6. *à num.* 1. *& seqq.* maximè *à num.* 12. *in exercendis* (inquit dict. l.) *litibus eandem vim obtinent tam fides instrumentorum, quàm depositiones testium*; quod & idem probat *text. in cap. cum Ioannes, de fide instrumentorum*: si tamen in alicuius contractus probatione lex requirit pro forma scripturam: nullomodo sufficit probatio per testes, † vt vulgare est & firmat Mascardus *concl.* 1399. *num.* 1. *& sequentibus, & conclus.* 848. *à principio.* 21 22

Et idem Mascardus ad princip. *dict. tract. de probat. quæst.* 6. *num.* 9. per text. *in c.* 1. *de consibus*: † & ibi glos. *verb. scriptu*, recenset casus aliquos, quibus scriptura requiritur & testes non sufficiunt. 23

Conducit elegans doctrina Hieronymi Gonçal. *in regul.* 8. *glossa* 59. *à num.* 15. *cum seqq.* † dicentis; quod Breuia gratiæ, & iustitiæ, quæ clausulæ mittuntur cum annulo Piscatoris, licèt eandem probationem, & vim habeant, sicut Bullæ patentes plumbatæ; tamen cum in dicta *regula* 8. requirantur litteræ patentes pro forma; non sufficiunt prædicta Breuia clausa, tametsi aliàs regulariter æqualiter in probatione operentur. 24

Subscriptio etenim manu propria Pontificis specialiter ex Tridentin. † destinata fuit ad auocationis huiusmodi probationem, & solemnitatem, sicque sigillum non sufficit solum, vt in simili probant Bald. *in cap. significauit, num.* 3. *de appellat.* quem ibidem sequitur Butrius, Abb. & Franchus, Bertachin. *in tract. de Episcop. lib.* 3. *part.* 1. *num* 35. Menochius *de præsumptionibus, lib.* 5. *præsumpt.* 57. *num.* 18. Hieronymus Gonçal. *dict. gloss.* 61. *num* 41. dum etiam asserunt, quod custos arcis, seu Castellanus non debet arcem restituere ei, qui venit cum sigillo Domini, cum sigillum non sit ordinatum ad actum illum; & per Romanum, Felinum, Octauianum Vestrium, & alios idem probat Menochius *de arbitrariis lib* 2. *casu* 113. *num.* 7. & plurimis citat Mascardus *de probationib. conclus.* 1308. *sub num.* 53. ergo cum sigillum destinatum non sit ad commissiones auocatorias, sed subscriptio propria manu ipsius Pontificis duntaxat; sequitur, vt illud nihil probet, nec fidem faciat de per se absque dicta subscriptione. Quoniam cùm subscriptio sit forma, & solemnitas substantialis requisita à Concil. Trident. ad vnguem & specificè seu in indiuiduo seruanda erit, ita vt nec per aliam æquipollentem suppleri potest, vt copiosè probauimus hoc eodem *cap.* 6. *à n.* 14. *cum multis seqq.* quippe per sigillum, seu annulum Piscatoris non satisfit principali intentioni Concilij Tridentini, nec occurritur inconuenientiis, & damnis, ob quæ vitanda principali- 25

ter moti fuerunt Patres ad illam specialissi-
mam subscriptionis formam petendam, vti
aptabilis, & congruens rei, de qua agitur, vt
statim.

Deinde hæc pas fulcitur: nam etsi regulari-
26 ter (vt dictum est) sigillum, † & subscriptio
in probatione pari passu ambulent, id non pro-
cedit, quando subscriptio requiritur pro solem-
nitate actus, & ad remouendam suspicionem,
prout contingit in nostro casu, cùm ad uitan-
das suggestiones, & surreptiones, necnon ne-
gotiationes litigantium, atque Curialium offi-
cialium; hæc specialis solemnitas, vti necessa-
ria nouiter fuit inuenta, & desiderata, vt nem-
pè scientia certa, examen legitimæ, & vrgen-
tis causæ per Sanctissimum faciendum requira-
tur in eius subscriptione, ad auocandum cau-
sam ab Ordinariis in prima instantia, vt sursum,
& pluries diximus; ideoque sigillum, seu an-
nulum Piscatoris non potest supplere defectum
subscriptionis propria manu Sanctissimi, quia
æqualem vim, & efficaciam non habet oc-
currendi damnis, & inconuenientiis, quibus
per formam subscriptionis huiusmodi occurri à
Concilio fuit repertum, & experimento quoti-
die palpamus, prout rectè perpendit Aloysius
Riccius *in praxi, probation. iurispatronatus, in re-
solut.* 5 a. qui postquam à principio loquutus fue-
rat de æquiualentia sigilli, & subscriptionis in
num. 4. sic ipse fatur. *Præterea sigillum non supplet*
27 *subscriptionem, † quæ requiritur pro forma, l. ad
testium. §. si quis. ff. de testamentis, vbi non suffi-
cit, testes signasse, nisi etiam subscripserint. Ale-
xand. dict. l. quæ datis, num.* 38. vbi Ias. *num.* 54.
ff soluto matrim. Decius *in cap. a. in fin. de fide
instrumentor.* Crauetta *de antiquit. tempor.* 1. *part.*
§. *quæritur etiam, num* 43. Menochius *de ar-
bitrariis, dict. cas.* 113. *num.* 11.

Et prædicti omnes in contrarium citati loquun-
28 *tur, † quando solum quæritur de illius consensu, &
eo casu admitto consensum planè colligi: secus vbi
subscriptio non ad consentiendum requiritur; sed
ad solemnizandum actum, & remouendum suspi-
cionem, & comprobandum scripturæ fidem.*

Præterea in dictis locis agitur de præiudicio sigil-
29 *lantis, † at hic de præiudicio tertij, ideò proba-
tio priuilegiata, & exorbitans non recipitur, nisi
omnia habeat requisita. Addo, quod Romanus in
dict. consil* 303. *loquitur de sigillo debitoris, cuius
est scriptura priuata, & in ea potest suum dictum*
30 *procedere, † quia non requiritur pro forma, quod
sit ab eo subscripta; imò sufficit, quod sit scripta,
l. cum antiquitus. §. cap. de testamentis.* Romanus
dicto consil. 303. Aretinus *in consil.* 64. *column.* 6.
vers. Nec potest dicere, num. 5. Crauetta *dict.* §.
quæritur etiam, num. 42. *& sequentib. Secus au-
tem est in teste cuius subscriptio est omnino necessa-
ria pro forma, &c.* Hactenus Riccius, & in id
expressè tendunt omnes Doctores superius ci-
tati *à num.* 18. *vers. Considerat insuper Senatus
circa, &c.*

Et insuper quoniam cùm in hac subscriptio-
31 ne simul † requirat Concilium Tridentinum
causam rationabilem, & vrgentem per Sanctis-
simum examinandam, vt superius diximus, hoc
casu etiam de iure communi iuxta Doctores al-
legatos suprà *num* 4. *vers. Quæ & conformis vi-
detur, &c. & versic. Considerat insuper Senatus
circa prædictam, &c. num.* 18. sigillum delegan-
tis non habet eandem probationis vim, ac sub-
scriptio propria manu, quod & probatur à ra-
tione cessante, quam reddunt Doctores ibidem
citati, Boërius *in singulari, verb. delegatio, n.* 14.
Ioannes Baptista Caccialup. *in l. more, num.* 43.
ff. de iurisdict. omnium iudic. & ipse Mascardus
de probationibus, eadem conclus. 492. *num.* 3. *&* 4.
dicentes, quod ideo delegatio probatur per si-
gillum delegantis, atque propterea sigillum ha-
bet vim subscriptionis propria manu: quia de-
legationes fiunt absque causæ cognitione, ex
quo non sunt acta iudicialia, nec requirunt præ-
sentiam partium.

Quæ quidem ratio omnimodò cessat in hac
noua dispositione Concilij Trident. † nouam 32
formam inducentis in expediendo has commis-
siones auocatorias ab Ordinariis in prima in-
stantia, requirentia subscriptionem propria ma-
nu Sanctissimi, & simul appetentis causæ vr-
gentis, & rationabilis examen faciendum per
eundem Sanctissimum, ex cuius arbitrio hoc
pendet, vt latiùs probauimus in hoc *cap. à n.* 14.
cum seqq. versic. Quarta exceptio, &c. & cap. 3.
à princip. hac 2. *part.* Ac propterea æquipara-
tio Doctorum inter sigillum & subscriptionem
nequit per rationem cessantem adaptari dispo-
sitioni Concilij, cùm in hac nostra subscriptio-
ne Doctorum fundamentalis ratio omninò ces-
set; ac per consequens eorum doctrina, & adæ-
quatio generalis ex hactenus comprobatis.

Suadet etiam participij vera & genuina signi-
ficatio, † quo vtitur Concilium Trid. ibi: *Ma-* 33
nu propria subscribendum, quod est exclusiuum
manus alienæ; proprium enim vbi absolutè &
generaliter in lege ponitur, excludit alterius
interuentionem, & participationem, *l* 4. *ff. sine
vsusfructus petatur, l. si tibi. ff. de vsufructu accre-
scendo, l si tibi. ff. quibusmodis vsusfructus amit-
tat*, ex quibus, & aliis post Fabrum *in* §. *om-
nium, num.* 51. *instit. de actionibus*, concludunt
Pinel. *in l.* 1. *part.* 2. *num.* 6. *vers. Ad hanc, C. de
bonis maternis* Duarenus *lib.* 1. *disp. cap.* 17. *in fin.*
Donellus *commentar. iuris ciuilis lib.* 9. *cap.* 8.
vers. Hoc idem ius. Alexander Raudensis *de
Annalogis lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 1. latè Dominus
Ioannes del Castillo *lib.* 1. *de vsufructu, cap.* 75.
num. 4. 7. *&* 8. & cum Brisonio verb. *proprium,
l. vltima, ff. de superficiebus*, latè Rebuffus *in l.
interdum. verb. proprietati. ff. de verborum signi-
ficatione.* Igitur non subscribit manu propria,
qui per alienam subscribit, & multominus qui
per sigillum, vt in specie probauimus hoc *cap.
à num.* 14. *in* 4. *& exceptio.* & in hoc §. à prin-
cipio.

His adiunge non minus elegans fundamen-
mentum deductum † ex stylo affixionis, & Im- 34
pressionis sigilli seu annuli Piscatoris; de quo
sursum *à num.* 8 *& sequentib. vers. Ex causam
supplicationis*; nempè, Summum Pontificem
non legere, nec videre commissiones munien-
das annulo Piscatoris ob multitudinem earum,
magnásque & continuas occupationes. Ex quo
sequitur, quod tunc etiam de iure communi si-
gillum probat, eique fides datur, quando Prin-
ceps, aut sigilli Dominus legit, & videt id, quod
sigillauit suo sigillo; at verò si ipse non legerit
contenta in scriptura, cui sigillum apponit, sed
potius ignorauerit; sigillum appositum nec fi-
dem facit, nec probat. Ita tradunt Bartolus &
Baldus *in l.* 2. *C. de rebus alienis non alienandis*,
vbi etiam Castrensis, quem sequutus est Pur-
puratus

puratus *in l. admonendi*, *num.* 177. *de iure iurando*, qui subiicit *in l. si stipulatur*, §. *Chrysogonus*, *ff. de verbor. obligation.* Principem non censeri
35 confirmasse scripturam in papyro à se † priusquam scriberetur, sigillato: cui assentit Menochius *de arbitrariis iudic. casu* 113. *num.* 5. & dicit Innocent. *in cap.* 2. *de fide instrument.* quibus adhæsit Bertachinus *in tract. de Episcop. lib.* 3. *part.* 1. *tit. qualiter eligatur Episcopus*, *n.* 5. *vers. Nunc tractemus*, quo loco plures alios idem sentientes congessit, & tenet Mascardus *de probationibus*, *conclus.* 1308. *num.* 49. *& seqq.*

36 Et licèt in hoc sibi sit apertè † contrarius idem Innocentius *in cap. quanto*, *in vers. Munimenta*, *de his quæ fiunt à Prælatis*: tamen eius dictum scilicet Baldus in Margarita, *in verb. sigillum*, & Bertachin. loco proximè citato *n.* 21. *vers. Nunc tractemus.* Mascard. *dict. conf.* 1308. *num.* 50. *&* 51. Igitur sigillum, seu annulum Piscatoris non potest supplere defectum subscriptionis propriæ manus Sanctissimi, quæ est for-
37 ma, cum etiam in hoc casu non probet;† quando non sit lecta commissio per Summum Pontificem, nec cognouerit, quid in ea contineatur, quibus adde quæ in proposito considerauimus suprà hoc §. *à num* 8. *cum seqq. vers. Et causam supplicationis fundatam, &c.*

Pro qua doctrina contra Innocentium facit
38 similis alia, quæ habet, † quod subscribens in schedula vacua, sibi non præiudicat, eò quòd non vidit, nec legit, nec fuit præuisus de his quæ in ea scribuntur; & sic fidem non facit, probant Baldus, & Paulus Castrens. *in l. si ita stipulatus* §. *Chrysogonus*, *num.* 5. Ias. *num.* 13. *ff. de verbor. obligat.* Felin. *in cap. quoniam contra. num.* 48. *de probationibus.* Rodericus Suarez *in l. post rem iudicatam*, *ampliat.* 5. *in fin.* Azeued. *in l.* 15. *num.* 9 *tit.* 21. *lib.* 4. *Recop.* Rebuffus *in tit. de chirograph. & schedu. recognit. in præfat. num.* 101. *cum duobus seqq.* Hieronymus Gonçalez *in regul* 8. *de alternat. gloss.* 60. *num.* 17. *& seqq.* & post Bald. Felin. Angel. & alios idem affirmat Mascardus *de probat. conclus.* 1349. *à*
39 *num.* 16. dicens † quod quando subscribens non legit scripturam, eiusque tenoris notitiam non habuit, nihil operatur subscriptio sua, *ex l. fin. C. plus valere quod agitur.*

Atque etiam omnes præfati Doctores pari-
40 formiter intelligunt hanc veram doctrinam, † siue tractemus de subscriptione, siue de sigillo, siue de subscribenda schedula vacua ex identitate rationis, vt videre est, ex Gonçalez & Mascard. aliisve per eos relatis.

Et cum simul Pontifex tot sit occupationi-
41 bus detentus (vt superius latè probauimus) † non est credendum, nec præsumendum se legisse, & cognouisse tenorem tantarum commissionum simul ad se latarum pro apponendo annulo; imò in eo præsumitur ignorantia, & alleganti scientiam & notitiam, incumbit onus probandi iuxta resolutionem Mascardi vbi proximè *à n.* 19. *cum seqq.*

Aliæ plurimæ difficultates, necnon singula-
42 rissimæ resolutiones, † quæ has commissiones auocatorias subscriptas manu Sanctissimi tangunt; mirificè tractantur, & subtiliter digeruntur, necnon post longum singulorum examen, & disceptationem resoluuntur, videndæ inferiùs hac 2. *part. cap.* 30. cum omnibus suis §§.

Vbi abundè de modo, & formalitate signaturarum in litteris gratiæ & iustitiæ, & à quibus signentur, vel subscribantur, & an commissio comprehendatur sub signatura Pontifici apposita in supplicatione gratiæ, & quomodo probanda sit in Senatu ipsa subscriptio, & an originalis supplicatio præcisè requiratur; & numquid sufficiat transumptum seu exemplum legitimè & solemniter expeditum. Et an per relationem Iudicis, vel Notarij in monitorialibus per Delegatum expeditis ipsa subscriptio in Senatu probetur. Et de aliis pluribus valdè vtilibus, & necessariis huic tractatui subscriptionis, ibidem abundè videre poteris, vltra alia multa quæ in discursu huius 1. *part.* in singulis eiusdem capitulis recensentur iuxta casuum contingentiam, videnda.

Ideò ex his motiis Senatus rationibus, & aliis plurimis, † de quibus in hoc *cap. à num.* 14. *in* 43
4. *exceptione*, *per totum*, ad supplicationis refugium confugit: Interimque in Hispania non est recepta dicta constitutio Gregoriana; sed imò potius firmiter obseruatur forma indiuidualis Sancti Concilij Trident. *in cap.* 20. ita vt Senatus nullo modo admittat commissiones cum forma æquipollenti subscriptas: sed eas dumtaxat, quæ actualiter sint subscriptæ propria manu, & littera Sanctissimi iuxta formam eiusdem Concilij, prout quotidie practicamus & videre est infra *cap.* 5. §. 30. *per totum*, quo longa serie disceptatur, & resoluitur, subscriptionem in ipsoraes rescripto, & commissione Iudicibus Delegatis transmissa, esse apponendam ex Trident.

Capvt VII.

An Rex Catholicus hac protectionis Regalia vti poterit in obuiando stylo, etiam immemoriali consuetudine munito ab aliquo Tribunali diù inuento, vt inhibitio temporalis perpetuò afficiat, ita vt etiam termino transacto causet attenta, siue in prima Ordinarij instantia, siue vlteriori alia?

SVMMARIVM.

Inhibitione temporali vtuntur superiores Ecclesiastici, ne intereà, quod acta transportantur, & videantur forsan an inhibitio perpetua concedatur, vel data temporalis reformetur, suam inferior exequatur sententiam, num. 1.

Inhibitionem temporalem non posse habere effectum inhibitionis perpetuæ, ita, vt termino eius transacto causet attentata, nec stylum contra hoc aliquid operari acerrimè defendit Author, num. 2. *& sequentibus.*

Stylus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuò, est contra ius, naturam, & substantiam actus, contra charitatem introductus, dolo, & malitia plenus, num. 3.

Prohibitum ad tempus post tempus censetur permissum, num. 4.

Permissum ad tempus post tempus permissum intelligitur, num. 5.

Inhibitio

Inhibitionibus suis licèt Rota attribuerit, ex præexcellentia tanti Tribunalis aliquas prerogatiuas, non tamen istam, vt temporalis operetur, vti perpetua, num.6.

Inhibitio Rotalis limitata ad tempus, vel causam, vltra eam, vel tempus non causat attentata, num.7.

Consuetudine nequit fieri, quod nec pacto, n.8.

Pactum contra naturam, & substantiam actus non valet, nec tenet, num.9.

Temporale sui natura operari perpetuo, est contra substantiam actus, num.10.

Stylus introductus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuo, est contra substantiam actus, n.11.

Causa finita non potest producere effectum infinitum, quia sicut limitatur potentia causæ, sic eius effectus, num.12.

Stylus dans robur perpetuum inhibitioni temporali includit dolum, & fraudem, & laqueum iustitiæ partis, & iudici inferiori, num.13.

Inhibitio temporalis si est operatur à perpetuo dolosè, & fraudulenter apponitur tempus in ea, num.14. vbi plura iura ponderantur.

Remedium, ad præsidium innocentium inuentum, non debet esse vinculum iniquitatis, num.15.

Inhibitio captionem, aut dolum continens, non causat attentata, nec nullitatem, num.16.

Stylus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuò, etiam immemoriali vallatus, reprobatur à Tridentino, num.17.

Inhibitionis temporalis expeditione operatura vt perpetua debet seruari forma, quæ à iure in perpetua requiritur, num.18.

Forma tradita à cap. Romana, de appellationibus in 6. in expeditione inhibitionis reperitur renouata à Trid. cum clausula irritanti, semota immemoriali contraria, num.19.

Stylus, qui simpliciter peccat in forma expediendæ inhibitionis, si est à Trident. reprobatus, quantò fortius ille, qui simul continet fraudem, & dolum, num.20.

Stylus, vt inhibitio sit in expeditione temporalis, & in effectu perpetuus fuit inuentus ad illudendum Trident. Decretum, num.21.

Inhibitio expedita ad illudendum Concilium Trident. non operatur attentata, nec nullitatem, num.22.

Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (iuxta prauum stylum) non desinit esse perpetua, num.23. & sequentibus.

Dispositio iudicatur secundum effectum suum, non secundum nomen fictum, num.24.

Ad cognoscendum contractum non attenditur nominis impositio, sed forma, & effectus, n.25.

Si effectus contractus nomini per partes imposito non repugnat, nomen attenditur, num.26.

Ad quæ singularis theorica Burgos de Paz recensetur, num.27.

Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (iuxta improbum stylum) æquiuocè inhibitio nominata, indubiè perpetua dicenda erit, num.28.

D. Francisc. de Aluisiis Auditor Nuntij laudatur, acquiescens fundamentis Authoris in facti contingentia, acerrimè impugnantis stylum assertum Tribunalis sui, vt inhibitio temporalis ad quadraginta, post illa causaret attentata, n.29.

Rex Catholicus, vt acerrimus Tridentini protector potest obuiare stylo pestifero ingentia damna in se includenti, ne inhibitiones temporales captiosæ operentur perpetuo, cum contra Tridentinum expressè sit introductus, num.30.

Rex Catholicus vigore protectionis Concilij Tridentini sibi commendata potest mandare Prælatis, vt obseruent Decreta Concilij, num.31.

Rege obuiante stylo inhibitionis captiosæ laqueus vi oppressorum contritus dicitur, & ipsi liberati per protectorem, num.32.

Remedium contra sententiam superioris, declarantis processum inferioris attentatum, gestum transacto termino inhibitionis temporalis (iuxta improbum stylum) operantis perpetuo, n.33.

Stylus contra ius clarum introductus nullus est, nec admittitur, num.34.

VIGORE appellationis interiectæ ab aliquo grauamine, † vel etiam 1
sententia diffinitiua per Ordinarium, aliúmve quemlibet iudicem illato, latáve; solet superior expedire inhibitionem temporalem, ad quadraginta dies, potà, ne interim inferior iudex in causa vlterius procedat, donec superior ipse actis visis, vel reformet inhibitionem illam temporalem, vel in totum & perpetuò in causa inhibeat: & licèt huiusmodi inhibitio temporalis iuris attento rigore admittenda non sit; stylus tamen vniuersalis obtinuit, ita expediri, prout latè disputauimus & resoluimus *in tract. de Regia protect. 1. part. cap. 10. à num. 19. cum seqq.*

Nihilominus superior aliquis hoc stylo ita limitato, † atque ad prædictum finem dumtaxat inuento non contentus contendit; suam sic 2
temporalem inhibitionem ad quadraginta operari debere inhibitionis perpetuæ, & absolutæ effectum, adeò vt etiam termino dictæ temporalis inhibitionis transacto nequeat inferior, in causa procedere; vultque & certat, omnia gesta post tempus tanquam nulla, & attentata reponere, hoc tuendo ex eo quod sic dicit obseruare stylum sui Tribunalis. Nos autem acerrimè defendimus in facti contingentia, hunc stylum penitus abolendum, cùm fuerit inductus contra expressam prohibitionem Concilij Trident. cuius euigilans protector semper fuit Rex noster Inuictissimus, vt sæpè diximus, moti ex seqq.

Primò quoniam hic stylus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuò, † est contra omnem 3
iuris rationem, & principia, ac contra naturam, & substantiam actus, contra charitatem introductus, captiosus, dolosus, damno dolóque plenus, ac proptereà omni iure reprobatus, dùm prohibet, & impedit inferiorem termino inhibitionis temporalis transacto posse in causa procedere.

Vulgare est enim iuris axioma, vt prohibitum ad tempus, † post tempus censeatur per- 4
missum *l. Imperator*, 8. vbi Baldus, *ff. de postulando. l. si vnus, §.1. ff. de pactis, l. epistol. §. fin. ff. eodem, l. pater filium. §. fundum ff. de legatis, 3.* Tiraquellus *de retract. conuention. §. 1. gloss. 2. num.46.* Surdus *decis.75. num.1. & cons.294. n.6. & consil.247. num.18.* Menochius *cons.174. n.14. & consil.80. num.16.* Brunor. à Sole *in locis communib verb. prohibition.16.* Hieronymus Gonçalez *ad regulam Chancellar.8. gloss 65. num.8.* Barbosa *in l. enim prætor. in princip. num.45. ff. de iudiciis.* Augustinus Barbosa *axiom. 193. num. 6.*

sicut

5 ſicut è conuerſo, permiſſum ad tempus, † poſt
illud cenſetur prohibitum, ipſe Barboſa *axiom.*
378. *num.* 4. ſed hæc inhibitio temporalis ad
quadraginta dumtaxat dies prohibet, & ſuſpen-
dit iuriſdictionem inferioris; ergo eis tranſactis,
licitè, & impunè procedere poſſe iudicem, in-
dubium eſt.

Secundò, quoniam ſtylus iſte nullo iuris co-
lore veſtitur, † omnique fundamento, etiam
6 apparente caret. Quamuis enim Rota Romana
(ex præeminentia, & altitudine præexcellenti
tanti Tribunalis) ſibi arrogauerit, ac ſuis inhi-
bitionibus attribuerit aliquas ſpecialiſſimas
prærogatiuas, prout eſt, quod iuſta, aut iniu-
ſta Rotalis inhibitio cauſet attentata, etiam
non Canonicè expedita, & alias, quas variis
in locis legimus quotidie: nunquam tamen
aliqua deciſione, aut Eccleſiaſtica conſtitutio-
7 ne legimus, † nec audiuimus, voluiſſe ſuas in-
hibitiones limitatas ad tempus, vel cauſam ope-
rari perpetuo, & abſolutè vltra tempus, vel
cauſam; imò contrarium docemus, inhibitio-
nem Rotalem limitatam, & reſtrictam ad tem-
pus, vel cauſam, nihil vltra limitationem ope-
rari, nec cauſare attentata, vt de inhibitione
Papali in terminis probat Lancellotus Rober-
tus *de attentat* 2. *part. cap.*20. *limitat.*17. vbi ad
fin. expreſſam adducit Rotæ deciſionem, condu-
cunt quæ latè Scaccia *de appellationibus*, *q.* 17.
limitat. 47. *membro* 3. *num.* 26. *& ſeqq.* Ergo
multò minus hoc debet intentare quodlibet
aliud Tribunal Eccleſiaſticum, cùm omnia Ro-
tæ ſint inferiora, ſitque contra naturam, &
ſubſtantiam inhibitionis temporalis expeditæ.

Tertiò probatur, hunc ſtylum, aut conſue-
8 tudinem præualere non poſſe, † quoniam quod
non poteſt fieri pacto, nequit & conſuetudine
fieri, & è conuerſo, *l. fin.* vbi Bart. & Bald. *C.
de fideiuſſoribus.* Gloſſa *in cap.* 2. *verb. officiali,
in fin. de conſuetudin. lib.*6. *l. alienationis verbum,
ff. de verborum ſignificat.* & ibi Alciatus, & Re-
buffus, Petrus Surdus *deciſ.* 3. *num.* 23. *&* 236.
*num.*9. Valaſcus *conſultat.*132. *num.*32. Gamma,
*deciſ.*379. incip. *inter fratrem*, *num* 5. & vulga-
re eſt, & de pacto ad conſuetudinem, & è con-
tra validè argumentatur, *l. non impoſſibile*, *ff. de
pactis.* Euerardus *loco* 89. Socinus Iunior *con-
ſil.*17 *num.*4. *volum.*2. Roſental. *de feudis*, *cap.*9.
concluſ. 58. *num.* 14. Caldas Pereira *in l. ſi cura-
torem*, *verb. ſua facilitate*. *num.* 6. *verſicul. Et
quod minor.* Stephanus Gratian. *diſceptat.* 88,
*num.*10.

Sed pactum contra naturam, & ſubſtantiam
9 actus non valet, nec tenet, † vt docet elegan-
ter Zazius *lib.*2 *ſingular. reſponſ. capitul.*12. *n.*3.
Alciatus *paradoxi. capitul.* 16. *litter. B.* Ioannes
Corraſius *Miſcellan. cap.* 10. *num.*3. Franciſcus
Conanus *commentar. iuris ciuil. lib.*5. *cap.*2. *n.* 6.
acutè Iacobus Cuiacius *obſeruat. lib.* 2. *cap.* 15.
littera B. Forcatulos *in neciomant. iuris dial.* 4.
*num.*5. Nicolaus Valle *de rebus dubiis*, *tractat.*5.
pag 7. *col.*1. *in med.* Sebaſtian. Medicis *in tract.
de legibus & ſtatut.*5. *part. quæſt.*4. *num.* 2. *&* 3.
Bolognet. *in l.*2. *in princip num.* 44. *ff. ſi certum
petatur*, Bald. *in l.* 1. *num.* 14. *C. de vſufructu*,
Neuiſan. *in conſil.* 91. *num.* 12. Curtius Senior
in conſ 49. *num.*40. Lofredus *in conſ.*1. *num.* 175.
& optimè declarans, & alios referens Petrus
Surdus *conſil.* 243. *num.* 29. *&* 30. *&* 31. *lib.* 2.
Petrus Pechius *in cap. contractus*, *num.*9. *de re-
gulis iur. lib.* 6. Dom. Ioan. del Caſtillo *contro-
uerſiarum lib.*3. *cap* 3. *num.* 64. Qui omnes fir-
mant, quod licet pacto contrahentium acci-
dentalia, & qualitates, ſeu adminicula contra-
ctus tolli poſſint: non tamen ſubſtantialia, vel
naturalia intrinſeca contractus.

Probatur eſt, vt temporale operetur † perpetuò, 10
vt probat text. expreſſus *in l. cum precario*, vbi
cùm de natura, & ſubſtantia precarij ſit, quod
ſit temporale ad nutum dantis dumtaxat, *l.* 1.
ff de precario, non valet pactum, quod preca-
rium ſemper duret, gloſſa *in l. pacta*, *ff. de con-
trahenda emptione*, & Bartol. *in l.*2. *de vſufru-
ctu, earum rerum quæ vſu conſum. & in l. ſi fortè,
ff. de Caſtrenſi peculio. & in l. vbi ita donatur, ff.
de mortis cauſa donatio.* & Bald. *in cap.* 1. *§. &
quia*, *num.* 20. *qui feud. dare poſſunt*, Iaſſ. *in l. ſi
fundum*, *num.* 4. *ff. ſoluto matrimonio*, Thom.
Papa. *in l. ſi fundum*, *num.*4. *ff. ſi certum petatur*,
Alciatus *in l. penult. num* 22. *C. de pactis*, *& in
l. cum quid*, *num.*1. *ff. ſi certum petatur*, *& in l.* 3.
num. 19. *in fin. de ſententiis, quæ pro eo profer.*
Hieronym. Gonçalez *de alternatiuis gloſſ.*5. *§.* 6.
n. 5. & hanc eſſe communem profitentur etiam
Curtius Iunior *in conſ.* 56. *num.* 2. Cardinal.
Mantica *de contractibus*, *lib.*1. *tit* 12 *a princip.*
& præcipuè *à num* 22. Ergo cum hic ſtylus † ſit 11
contra ſubſtantiam, & naturam intrinſecam in-
hibitionis temporalis, nec potuit introduci, nec
aliter præualere, quatenus illam perpetuam, &
abſolutam facit.

Quartò probatur, quia cauſa finita non po-
teſt producere effectum † infinitum: vndè ſicut 12
limitatur potentia cauſæ, ſic etiam limitatur
effectus, Ruinus *conſil.*48. *vt eius*, *ſub num.* 1.
*lib.*3. & Gaillus *in pract. obſeruat lib.*2. *obſeruat.*
124. *num.*6. Sigiſmundus Scaccia *in tractat. de
ſententia & re iudicata*, *gloſſa* 7. *quæſt.* 4. *inſpe-
ction.*2. *num.* 48. *fol.* 261. ſed inhibitio hæc quæ
eſt cauſa ſuſpendendi iuriſdictionem ad tempus,
eſt finita, & temporalis; ergo non poteſt ope-
rari effectum perpetuum & infinitum.

Quintò quoniam ſi ſtylus iſte † præualeret, 13
ipſa efficeretur inhibitio doloſa, captioſa, clau-
dens & continens in ſe dolum, & notiſſimũ frau-
dem palliatum. Quoniam pars ipſa litigans &
Iudex ſecuti claro & litterali tenore, quo con-
cepta legitur ipſa inhibitio; termino tranſacto
procedent in cauſa, cum ſibi videatur ſecurè
tunc poſſe iuriſdictionem, quæ ſemel prohibi-
tionem, ſuſpenſionem, & impedimentum eua-
ſit, continuare, & exercere, prout etiam quili-
bet doctiſſimus vir & conſuleret, & faceret; at
ſi nihilominus in tribunali Superioris contra-
rium operatur, foret inhibitio potius laqueus,
& reticulum ad captandam iuſtitiam partis, cùm
ſit in manu & poteſtate aduerſarij expectare
ſententiam Iudicis ſic inhibiti, quæ ſi pro ſe fe-
ratur, ſtylum tacebit; ſin verò contra ſe, dicet
de attentatis, ſtylum allegans, de quo cum
Propheta poteſt conqueri oppreſſus, *Pſalm.*141.
*In via hac, qua ambulabam, abſconderunt la-
queum mihi*, & *Pſal.* 56. *Laqueum parauerunt pe-
dibus meis*, & iterum *Pſal.*10. *Intenderunt arcum,
& parauerunt ſagittas ſuas in pharetra; vt ſagi-
tent in obſcuro rectos corde.*

Quapropter ſi inhibitio in omni euentu fu-
tura erit † perpetua & abſoluta; iniquiſſima erit 14
appoſitio termini, cùm ex eo efficiatur inhibitio
ipſa captioſa, fraudulenta & doloſa, contra text.
optimum

optimum *in l. Paulus* 8. ibi : *Prater enim benefi-*
cium suum nemini vult esse captiosum , &c. ff. de
pratoriis stipulationibus , textus *in l.* 1. ibi : *Ne*
hi , qui cum eis contrahunt , principali authoritate
circumscripti esse videantur , &c. C. de his qui ve-
atatis impetraner. l. Imperatorem, ff de haredibus
instituendis , ibi : *Nec enim calumnia facultatem,*
ex principali Maiestate cupi , oportet , &c. Nec
remedium ad præsidium † innocentium inuen-
15 tum debet esse vinculum iniquitatis, text. *in*
cap. suspectum , & ibi Philippus Franchis *not.* 2.
& communiter cæteri Doctores , *de appellatio-*
nibus.

Hinc fit, quod quando inhibitio captionem,
16 † aut dolum aliquem continet , aut dolosè ex-
pedita , aut obtenta est , nihil operatur , imò
sententia , & omnia gesta post eam nulli vitio
attentatorum subiiciuntur, nec vti attentata re-
uocantur , notabilis est *decisio* Nicolaij Boërij
191. *Margarita num* 4. postquam , Puteum , &
Mandosium , & alios , necnon quàm plurimas
Rotæ decisiones hanc conclusionem firmat , &
comprobat Lancelotus Robertus *in tractatu de*
attentis 2. *part. capitul.* 20. *de attentatis post inhi-*
bition. limitat. 7. *per totam.* Igitur de primo ad
vltimum sequitur, quod si hæc inhibitio sit per-
petua in suo effectu iuxta stylum ; erit nulla ter-
minum continens , cum simul dolum, & vincu-
la simulata , & palliata comprehendat , ad frau-
dem inuenta.

Quintò hic stylus etiam consuetudine imme-
17 moriali † vallatus , expressè prohibitus est per
Sanctum Concilium Tridentinum *session.* 22. *ca-*
pitul. 7. ad quod notandum erit , ineuitabile , &
indissolubile argumentum ; hæc inhibitio (cùm
iuxta stylum in suo effectu sit, & operetur per-
petuò) expeditur vt temporalis ad solam peti-
tionem , & comparitionem appellantis , actis
non visis , nec adhibita causæ cognitione , &
absque partis citatione, cum omnia sint de essen-
18 tia formali, † præciso requisito inhibitionis per-
petuæ ad eius validationem , & robur , & vt at-
tentata causare possit, ita vt aliter expedita (non
Canonicæ scilicet) sit nulla ipso iure , text. *in*
cap. Romana , §. *si verò* , & §. *si autem* , *de ap-*
pellationibus in 6. & ita latissimè probauimus
Nos *in tractatu de Regia protectione* 2. *part. cap.*
10. *à num.* 19. *cum sequentibus* , post Felin. Ma-
taura , Gratian. Paz , Lancelotum , Couarruu.
Rolandum à Valle , Osascum , Marquesan.
& alios multos , necnon plures Rotæ deci-
siones.

19 Quod quidem , † *cap. Romanam cum suis* §§.
renouatum extat expressè per dictum decretum
Sancti Concilij Tridentin. *session.* 22. *capitul.* 7.
cum clausula irritante quemlibet stylum in con-
trarium inuentum etiam immemoriali consue-
tudine vallatum , cuius verba (cùm ad propo-
situm sint mirabilia & expressa) referam , quæ
hæc sunt : *Legati, & Nuntij Apostolici, Patriar-*
cha , Primates , & Metropolitani in appellatio-
nibus ad eos interpositis , in quibusvis , tam in ad-
mittendis appellationibus, quàm in concedendis in-
hibitionibus post appellationem seruare teneantur
formam , & tenorem sacrarum Institutionum , &
prasertim Innocentij Quarti , qua incipit Romana,
quacumque consuetudine etiam immemoriali , aut
stylo, aut priuilegio in contrarium non obstantibus,
aliter inhibitiones , & processus , & inde sequuta
quacumque , sint ipso iure nulla, &c. Hactenus de
mirabili decreto, quòd cauillationem humanam
non admittit.

Et erit insuper animaduertendum , quòd si
ex hoc decreto † reprobatus reperitur , & pro- 20
hibitus stylus , qui simpliciter caret forma iuris
in expeditione inhibitionis ; qui non solùm
peccat in forma , sed simul continet captionem,
fraudem, & dolum, quantò magis illi resisteret,
prohiberet & reprobaret ?

Imò potiùs stylus hic , & inhibendi modus
detegit esse inuentum † ad illudendum Triden- 21
tin. decretum prædictum , quoniam attribuen-
do illi nomen & apparentiam inhibitionis tem-
poralis , cum sit in suo effectu (iuxta stylum)
perpetua , vt sub hoc colore & prætextu omitti
queat forma iuris & sacri Concilij Tridentin.
in eiusdem expeditione (prout est actorum
exportatio , & inspectio , causæ cognitio , &
partis citatio , prout hactenus diximus) cla-
rè apparet illusio illius decreti Tridentin. &
in eius fraudem inuentum esse hunc modum
& stylum inhibendi : ac propterea nullus erit,
nec talis inhibitio attentata causare potest, pro- 22
vt in his ferè terminis determinauit sacra Rota
in vna Eluenẽsi Archidiaconatus coram Lancel-
lot. 27. *Iunij* 1572. Quòd gesta in partibus post
inhibitionem † Rotalem non censentur atten-
tata , si constat inhibitionem fuisse ab Auditore
expeditam , ad illudendum Sacrum Concilium
Trident. de qua decisione testatur Lancelotus
Robertus *de attentatis* 2. *p. cap.* 20. *post inhibi-*
tion. limitat. 7. *num.* 5. vbi per totam limitatio-
nem plurima adducit in comprobationem.

Nec ista inhibitio desinit esse (iuxta stylum)
perpetua , respectu † sui effectus , quantumuis 23
apparenter vocetur temporalis ob termini appo-
sitionem ; quoniam omnis actus , & dispositio
iudicatur secundùm effectum suum , † non se- 24
cundùm nomen fictum appositum , textus est
capitalis *in l. insulam* 6. *ff. de prascriptis verbis,*
l. si vno , ibi : *Quasi non sit donatio , transaction.*
ff. eodem , vbi Glossa , *verb. Transactio* , scri-
psit : *Et sic nota hic , ex qualitate contractus ver-*
ba accipi contra propriam significationem , l. in
lege 32. *ff. eodem , l. si olei* 21. *C. eodem titul. l.*
cum dotem. 10. & ibi Bald. *num.* 2. *C. de iure do-*
tium , cap constitis. 10. *de religiosis domib.* iuncta
Glossa verbo , *Iuxta ratam* , Hieronymus Ga-
briel. *consil.* 22. *num.* 21. *& sequentibus , volu-*
min. 1. videndus omnino , & eleganter & vti-
liter in proposito *in consil.* 168. *num.* 4. *volu-*
min. 1. *fol.* 120. Corneus *in consil.* 24. *num.* 6.
volumin. 2. Mandel. de Alua *consil.* 81. *num.* 48.
column. 3. *& in consil.* 137. *num* 5. *lib.* 1. Seraphi-
nus *decis.* 794. *& num.* 1. & maximè *num.* 6. *&*
decision. 1379. *num.* 4. *tom.* 2. Caualcanus *deci-*
sion. 8. *num.* 37. *part.* 5. Hipolytus Riminald.
consil. 831. *num* 2. *lib.* 1. *& in cons.* 506. *num.* 45.
lib. 5. Menoch. *in cons.* 27. *ex num.* 43. *cum plu-*
ribus sequentibus , lib. 1. *& in consil.* 444. *num.* 10.
lib. 5. Petrus Surdus *in consil.* 243. *num.* 2. *lib.* 2.
& in consil. 433. *num* 28. *lib.* 3. *Decisio Senatus*
Dolani 91. *num.* 1. Farinac. *nouissim. decis.* 532.
num. 3. *tom.* 2. *part.* 1. Pater Ludouic. Molin.
tom. 2. *disp.* 381. *num.* 4. *versicul. Eo quod , pa-*
gin. 339. Rodriguez *de annuis redditibus , lib.* 2.
quast. 21. *num.* 12. 13. *&* 14. vbi vide omnino ,
& per Auendañum *de casibus , capitul.* 22. *n.* 12.
13. *&* 14. Stephanus Gratianus *disceptata, tom.* 1.
cap. 96. *num.* 14. *&* 15. *& tom.* 3. *cap.* 273. *n* 38.
&

& tom. 4. cap. 657. Tuschus *tom. 2. littera Cod. conclus. 909. fol.* 333. Franciscus Mantica *de tacitis & ambiguis convention. lib. 2. titul. 5. per totum*, vbi *num.* 5. inquit, quòd ad iudican-
25 dum contractum, † non solùm debemus inspicere nomen à contrahentibus expressum; sed etiam formam, & effectum: Ideò magis inspicitur forma & effectus, quàm nominis impositio, prout dicto *num. 5. & 6.* notat, & pluribus exemplis comprobat vsque ad *num.* 10. atque etiam obseruat; quod contractus secundùm ef-
26 fectum, non secundùm nomen † debet intelligi, & si effectus non repugnat, secundùm nomen censeri debet, sequitur Castillo *controuersiarum lib. 6. cap.* 156. *num.* 11. videndus *à num.* 10.

Et cum sit singularis præceptoris Theorica
27 † Burgos de Paz, Senioris *in consil.* 19. *num* 5. illum referam in hæc: *Et cum non sit transactio, nec esse possit, parum refert, quod in dicta conuentionis scriptura transactio nominetur, vt constat in l. non codicillum, Cod. de testamentis*, & ibi Iasson, *column. fin.* Bart. *in l. certem ferro, §. qui maximos, quæst. 1. ff. de publicanis. Ad iudicandum enim qualitatem contractus, vel dispositionis, & cuius naturæ sit, non attenduntur verba, sed rei effectus consideratur; text. est notabilis in l. insulam, ff de præscriptis verbis*, & per illum text. dixit singulariter Baldus *in l.* 1. *Cod. commodati, quod contractus non iudicatur ex nominatione, sed ex eius effectu, vnde dicit ibi, quod licet nominetur contractus certo nomine, non est attendenda hæc nominatio, sed considerato effectu, attendi debet.* Idem tenet ipse Baldus *in rubric. Cod. de iure emphyteus. in fin. cum aliis*, de quibus meminit Decius *in consil* 682. *in causa Domini, col.* 5. vbi in proposito dicit: *Quòd non ideò erit donatio, quia in scriptura donatio nominatur, si non est considerato effectu donatio, sed contractus alterius naturæ, & pro his facit notabilis decisio eiusdem* Bald. (quem communiter Doctores sequuntur) *in l. qui si patris, column. 8. versicul. Hoc scias, Cod. vnde liberi*, vbi ait: *Quòd si Rex in suo priuilegio dicit: dono alicui talem rem, quod non erit donatio, si pro illo priuilegio Rex à donatorio aliquod pretium recipiat, cuius Baldi doctrina confirmatur vlterius, quia donatio propriè non dicitur, in qua pretium interuenit, vel modus*, Bartolus *in l. si tibi pecuniam, ff. si certum petat. cum aliis*, de quibus Alexander *in l. iuris gentium in principio, ff. de pactis, sunt alia concordantia*, quas congerit idem Alexander *consil. 42. dubio 3. columna penultim. lib. 4.* & Decius *consil. 164. non fuisset, column.* 3. Idem Decius *in regula imaginaria vendition. ff. de regulis iuris, & facit, quia consideratur quod principaliter agitur, vt in rubro & nigro Cod. plus valere, quod agitur, & in cap. ad quæstiones de rerum permutatione, &c.* Hactenus Burgos de Paz.

Ex quibus omnibus infertur, quòd si quan-
28 do expressa adest † partium nominatio actus, vel alterius dispositionis; non ideò attenditur nomen, sed effectus: hæc inhibitio, qua apponitur terminus, quæ considerato, & attento effectu, quem sibi attribuit improbus stylus, vt operetur & inficiat perpetuò cum nomine particulariter non appelletur, sed nomine æquiuoco inhibitionis: multò magis denominari ab effectu, & sic dici perpetuam. Et quia analogum per se sumptum stat pro famosiori significato, ex vulgaribus, ac ideò cum talis inhibitio peccet in forma à iure, & Concilio Tridentino requisita, ad inhibitionis perpetuæ robur & valorem omnino inualida censenda erit, ex hactenus neruosè comprobatis.

Et cum in facti contingentia non diù hanc 29
quæstionem † habuissem, in causa cuiusdam insignis patronatus pendente in hoc Tribunali Illustrissimi Nuntij Hispaniarum, pro parte Don Antonij de Ribera Salgado Alguacili maioris Regni Galeciæ, Don Franciscus de Aluisis Auditor, Doctissimus quidem vir, & sanæ intentionis Iudex, mihi inter alia acutissima dubia, hoc remisit; dicens, ex stylo sui Tribunalis inhibitionem temporalem ad quadraginta operari, & inficere perpetuò, & inferioris manus ligare, etiam transacto tempore inhibitionis, ac propterea omnia per inferiorem Iudicem gesta, etiam post tempus, vt attentata reuocanda fore, cui & per supradicta respondi; quibus attentè visis, & consideratis viri doctissimus acquieuit, meritò stylo vires denegando, nihil super articulo attentati (cui fortiter nitebantur aduersarij, imò, & ipsemet Auditor) decreuit, sed diffinitiuè confirmauit sententiam inferioris latam post terminum inhibitionis prædictæ, agnoscens meritò stylum omnino repugnare directè decreto Sanct. Concil. Tridentin. superius citato, esséque contra omnem rationem & caritatem introductum.

Ac propterea Rex potentissimus tanquam
protector † eiusdem Concilij ex indultis Apo- 30
stolicis, vt latiùs deduximus suprà hac 2. *part. cap. 1. & sequentibus*, licitè poterit obuiare huic pestifero stylo, captioso, & fraudulento, ex quo maximè ruinæ possunt in dies contingere in Republica hac Christiana, vt superiùs considerauimus & alias plurimas, quas modò omittimus, cùm facilè deduci poterunt à quolibet; estque (vt dictum est, & euidenter probatum) contra expressum decretum Concil. Tridentin. *sess. 22. cap. 7.* & in illius fraudem, & illusionem inductus & inuentus hic stylus, omnino delendus.

Maximè cùm Rex Catholicus vigore indulti
suæ Sanctitatis, † quo fuit constitutus prote- 31
ctor Concilij; possit mandare Prælatis quibusuis, vt obseruent decreta præfati Concilij Tridentin. vt ex Bobadilla, Narbona aliísque fundamentis probauimus suprà, hac 2. *part. cap. 1. à num. 31. versicul. Et istam hanc Regaliam; & per totum cap. à principio*; vt sic oppressi queant cum Propheta recantare; *laqueus contritus est, & nos liberati sumus, Psalm.* 123. & iterum: *Anima † nostra sicut passer erepta est de* 32
laqueo venantium, & *Psalm. 30. Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.*

Et vltra hoc generale remedium directum
protectionis Regiæ, aliud etiam remanet † in 33
causis particularibus per viam, scilicet violentiæ, quo indirectè potest reparari tam notabile præiudicium. Nam à sententia, qua Iudex superior sequendo suum reprobum stylum declarat, esse attentata omnia gesta ab inferiore post transactum terminum inhibitionis; potest ab hac sententia Superioris legitimè appellari,

Y &

& in Senatu, ad quem recurritur per viam violentiæ, dabitur omnino decretum *vim fieri*, & *reponi*, & curet pars grauata appellare ab omni gesto processu per Superiorem, qui tangat hunc articulum, vt repositio sententiam attentatorum comprehendat.

34 Ex alio etiam capite stylus iste † nullus, & non admittendus detegitur: nam cum hæc inhibitio (in effectu iuxta stylum) perpetua expeditur, vt diximus, contra claram, & apertam iuris formam, & dispositionem traditam *à dict. cap. Romana cum suis §§.* & à Tridentin. prout superiùs *à num. 17. & sequentibus.* Ergo præualere non debet; nam stylus contra ius, introductus ab eo, qui legis condendæ potestate caret, nullus est, nec admittitur, ex Alexandro *consil.36.ad fin volumin.2.* Decio *in Rubrica de consuetudine, num 5. & in consil.677. ad finem*, Beccazola *de instrument. clausul.4. glossa 36. num.5.* Giurba *consil.39. num.45. 70. & num.71.* Caualcan. *decis. 11. num.52.* Iacobus Cancerius *variarum resolution. lib.3. cap 3. de priuilegiis, n.355.* Quia introductus stylus per Curiam dumtaxat ius commune tollere non potest, vt probant Doctores citati, & Craueta *de antiquitate temper. part. 4. num. 18.* Itaque quando hic stylus non fuisset expresse reprobatus per Conciliarem dispositionem Tridentin. satis detegeretur eius inualiditas ex iure ipso, quod non admittit stylum aliquem contra dispositionem iuris clari.

Capvt VIII.

Si in Rota, alióve Tribunali cognoscente de appellatione, nouiter aliquod deducatur ius; an nouum dicatur iudicium, ita vt noua egeat instantia, vt hanc omnino Senatus remittat Ordinario.

SVMMARIVM.

Ius nouum non contentum in priori instantia deductum in Rota, an super eo monitoriales, aliave litera expedita à Senatu retineantur, num 1. & sequentibus?

Actionem mutari in instantia appellationis licere, qui teneant Doctores, num.2.

Ius nouum deductum in instantia appellationis, diuersum à deducto in primo libello, noua indiget instantia, & nouo iudicio, num.3.

Nouum omnino non dicitur pronuntiatum, nec appellatum, ergo nec deuoluta iurisdictio, n.4.

Iudex appellationis iurisdictionem restrictam acquisiuit super causa deducta in prima instantia, super aliis verò caret iurisdictione, n.5.

Nouum aliquid peti nequit coram Iudice appellationis, nec ipse illud admittere, cùm ad id careat iurisdictione, num 6.

Iudex appellationis nequit supplere, quæ veniunt ad nouam petitionem, & diuersam, n 7.

Super nouo capitulo non dependente à primo Iudex appellationis cognoscere non potest, num.8.

Iudex appellationis potest cognoscere super eo, quod potest includi super generalitate primi libelli, num.9.

Iudex appellationis potest supplere, quod venit ad coadiuuandam petitionem, num.10.

Agens in prima instantia de bono, non potest in secunda agere de æquo, cùm tunc libellus nequeat mutari, num.11.

Ius nouum, & diuersum ab iam deducto in prima instantia cognoscetur, quando super hoc sententia lata, non facit rem iudicatam super nouiter deducto, num.12.

Rei iudicatæ exceptio vbi in aliquo non operatur, nec ad id appellatio vires suas extendit, num.13.

Articulus nouiter cumulatus non inclusus in libello sicut excludit rem iudicatam, ita & extensiuam iurisdictionem in iudice appellationis, num.14.

Ad nouiter articulum deductum extenditur appellatio tribus concurrentibus; identitate rei, causa, seu iuris petendi, & conditionis personarum, num.15.

Rem iudicatam quando in prosequutis faciant, vel non illæ tres identitates, n.16. remissiuè.

Littera expedita per Superiorem super articulo separato à causa principali ad ipsum dumtaxat deuoluta retinentur in Senatu facta causa remissione Ordinario, num.17.

Ius nouum non comprehensum in libello, cum nouo egeat iudicio, & noua instantia, nequit post litem contestatam introduci, num.18.

Libellus in iudicio particulari mutari nequit post litem contestatam, ita vt remaneat eadem instantia, ibid. num 19.

Ex nouo iure, diuerso ab iam deducto, non potest quis obtinere in eadem instantia, cum nouo egeat nouo iudicio, & nouis defensionibus, n.20

Libelli emendatio nouum quid, & diuersum continens, non in Iudiciis Ordinariis admittitur n.21.

Super diuerso articulo ex instrumento nouiter præsentato Iudex nequit pronuntiare, cum noua defensiones dandæ sint, num.22.

Noua additio ad libellum iam præsentatum nouo indiget termino, noua litis contestatione, & instantia, num.23.

Instrumentum, seu articulus nouiter deductus, dependens tamen à iure deducto, admittitur ad iam deductum coadiuuandum, num.24.

Emendatio libelli, etiam post litem contestatam admittitur, si ea de re fiat, quæ causam habet à priori, ne continentia causæ diuidatur, n.25.

Noua acta ad corroborationem executionis petitæ nouam non egent instantia, cum sit prima continuata, num.26.

Quando per additionem mutata dicatur forma, aut super antiqua maneat, num.27. remissiuè.

Vbi aliquid additur, vel detrahitur priori dispositioni, an & quando noua dicatur dispositio, ibid.

Iudex appellationis in articulis separatis, & sic non deuolutis caret iurisdictione, num.28.

Nouus articulus separatus à primo, deductus coram Iudice appellationis, pertinet inferiori Ordinario, super quo litteras expeditas retinet Senatus, causam remittens Ordinario cognoscendam, num.29.

Delegatus ex rescripto manu Sanctissimi subscripto, nouum ius separatum, & non contentum in causa sibi commissa Ordinario remittit, cùm noua egeat instantia, aut Senatus illud remittit vigore Concilij Tridentini, num.30.

Lancelotus dicens in causa appellationis posse mutari actionem reprobatur, cum loquatur contra communem Doctorum opinionem, n 31.

Afflictis

Afflictis loquens de nouo articulo admisso, & super eo pronuntiando declaratur, num. 32. & seqq.

Prorogatio aliena iurisdictionis in prima instantia nequit fieri absque consensu Ordinarij ex noua dispositione Concilij Tridem. num.33.

MVLTOTIES contingit, quòd ab
1 aliqua sententia appellatur † ab Ordinario, lata super aliquo iure in libello à principio deducto; postmodum autem in Rota vel coram alio Iudice superiori de huiusmodi appellatione cognoscente deducatur aliud nouum ius non contentum, etiam virtualiter sub deducto; pars recurrit ad Senatum, vt litteræ super illo iure nouiter deducto retineantur in Senatu, causæ verò cognitio remittatur ad Ordinarium, pluties habuimus de facto; hîc tamen altius examinabimus.

2 Et quod per superiorem possit † licitè cognosci de eo nouo articulo etiam separabili, ita vt nec noua egeat instantia: facit doctrina Lanceloti *in tractatu de attentatis. 2. part. & 12. limitat.28 princip.num.3 8. & 9.* vbi dicit: Quòd in causa appellationis potest mutari actio, motus ex Afflictis *decis. 53. num. 2.* qui ait: Fuisse conclusum, quod si aliquis egerit vti legatarius ex testamento, ad consequendum legatum, ex eo quòd testamentum minus fuerit solemne, reus fuit absolutus; tamen, inquit ipse, poterit legatarius in causa appellationis per viam principalis petitionis agere ab intestato ad totam hæreditatem, reo conuento nihil opponente; cum Afflictis videtur concordare Capitaquens. *decision.126. part.3.* Igitur sequitur de primo ad vltimum, quòd in hoc casu recursus protectionis Concilij Tridentini cesset, alia multa media pro hac parte possem adducere, quæ omitto.

Contrarium tamen semper de iure verius esse
3 & probaui, & sæpè defendi, † imò super articulo, & iure nouiter deducto in instantia appellationis omnimodo diuerso, & separato à principali petitione, & libello, & ab illo minimè dependente, opus esse nouo iudicio, & noua instantia, ac per consequens semper ad Ordinarium remittenda, moueor; Primò ex doctrina Baldi *in l. per hanc, num. 10. vers. Quæro ergo, in fine, Cod. de temporibus appellation.* Qui
4 † mirabiliter argumentatur sic: *Quòd est omnino nouum, non dicitur pronuntiatum, ergo nec appellatum; ergo nec deuoluta iurisdictio.* Confirmatur, quia Iudex causæ appellationis habet
5 iurisdictionem † per deuolutionem, restrictam dumtaxat ad illam causam, quæ vertebatur, & deducta fuit in prima instantia, & non super aliis, super quibus omnino caret iurisdictione, Afflictis *decis. 155. fuit lata sub num. 3.* Puteus *decis.184. num. 4. & 5. lib. 2.* Abb. *in cap. significauerit. 11 num.10. & 11. de exceptionibus*, Guido Papa *in tractatu de appellationib. num. 2. fol. 57.* Sigismundus Scaccia *in tractat. de appellationib. quæst. 17. limit. 21. num. 51. & quæst. 11. num.17.* & post plurimos Doctores diximus Nos *in tractat. de Regia protection. 2. p. cap.17. à n.11. & in 4. p. cap. 3. à num. 209. & 3. part. cap. 11. à num.57.*

Ex quo iurisdictionis defectu, & restrictio-
6 ne meritò infertur, † quòd coram Iudice appellationis non potest aliquid de nouo peti, nec is debet illud admittere, cùm sit impertinans ad causam deductam, nec aliud etiam diuersum, & nouum capitulum, ad eius cognitionem spectat Abb. & Guido Papæ vbi proximè & Scaccia loco citato, & *quæst. 11. num. 3.* Philippus Franchus *in cap. cum Eccles. num. 8. de appellationibus.* Et quod Iudex appellationis non
possit supplere ea, † quæ veniunt ad omnino 7
nouam petitionem; scribit Rebuffus *in tractat. de appellation. articulo vltimo gloss. vnica, sub num. 33.* Scaccia *de appellationibus, quæst. 11. num.23.*

Etenim super nouo capitulo non dependen-
te à primo, † nec illud concernente Iudex ap- 8
pellationis cognoscere non possit; scribit Putheus *decis. 184. num. 4. lib. 2.* pulchrè Baldus *in l. per hanc 4. num. 10. versicul. Quæro ergo, in fine, Cod. de temporib. appellationum*, Maranta *de ordine iudiciorum. part.6. articul.2. principal. in verbo, Et quandóque appellatur, sub num.163. fol. 482.* vbi benè declarat, dicens: Quòd Iu-
dex appellationis † potest cognoscere, & iudi- 9
care duntaxat super eo, quod potest includi sub generalitate primi libelli, & ideò non posset iudicare super causa dominij diuersa ab ea, quam partes prosequutæ sunt in prima instantia, quem sequitur Scaccia *dict. quæst. 11. sub num. 23. & num. 30.* vbi reddit & aliud exemplum, quòd si quis agit contra colonum actione arborum furtim cæsarum, & in causa appellationis voluerit prosequi actionem ex locato: nullatenus poterit, quia est nouum capitulum, & omnino diuersum à primo deducto, & appellato, Bald. *in dict. l. per hanc sub num. 10. versicul. Quæro ergo, & num.12.* Et quod Iudex
appellationis possit † supplere in causa id, quod 10
venit ad coadiuuandam petitionem; scribit Rebuffus *in tractatu de appellationibus, articul. vltim. glossa vnica; num.33.*

Probant etiam hanc † doctrinam Franchus *in* 11
dict. cap. cum in Ecclesia, sub num.11. de appellationib. Gregorius Tholosanus *in tractatu de appellationibus, lib 6. capitul.15. num.1. in fin. versicul. Si modo*, & Bald. vbi suprà, quos sequitur Scaccia *dicta quæst. 11. num. 29.* qui dicunt, quòd agens in prima instantia de boue, non potest deindè in causa appellationis agere de equo, seu cumulare, vel probare, cùm libellus nequeat mutâri in causa appellationis, vt latiùs plurimis Doctoribus citatis Scaccia *dict. q. 11. num. 35. versic. Confirmatur, & vers. Ergo nec potest mutari, aut emendari.*

Et tunc cognoscetur aliquod ius, seu articu-
lum esse nouum, † & nouiter deductum coram 12
Iudice appellationis, necnon diuersum, & separatum ab iam deducto, & prosequuto; quando scilicet sententia lata super hoc, non inducit rem iudicatam super nouiter deducto; ista est mirabilis Baldi doctrina *in l. per hanc, n. 11. versicul. Breuiter*, dicens: Quòd vbicumque
† non oritur exceptio rei iudicatæ, ibi appella- 13
tio vim suam non extendit, nec est prosequibilis. Sequitur Sigismundus Scaccia *de appellationibus, quæst. 11. num. 29.* Philippus Franchus *in cap. cum in Ecclesia 36. sub num. 11. de appellation.* dicens: Quod ampliatio iurisdictionis ad nouum additamentum habet locum: quando illud sit tale, quod possit includi sub eodem libello.

Attamen quando articulus nouiter additus,
14 cumulatus, † & deductus, nec includitur in libello principali, cùm exceptio rei iudicatæ illum non comprehendat; pariter & eodem modo etiam dicitur omnino diuersus & separatus à causa & articulo principali, & eius libello. Atque ideò vt separatus non admittitur in causa appellationis, quia deficit in Iudice iurisdictio, qui ad illum adhibere non potest causæ cognitionem, vt vltra Bald. & Franch. vbi proximè tenet Marianus Socinus *in cap. fraternitatis* 17. *articul.* 5. *princip. num.* 63. *de testibus inter tractatus diuersorum*, *tom.*4. *fol.*194. dùm concludit, quod articuli omnino noui, & ideò non admittendi, dicuntur, quando exceptio rei iudicatæ super primo articulo non habet obstare in casu nouorum articulorum, Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus*, *quæst.* 11. *n.* 29. qui *vers. Declara secundò*, probat: Quòd
15 tunc appellatio † extendet vires suas ad nouiter deductum, tribus concurrentibus, identitate rei, identitate causæ, seu iure petendi, & eadem conditione personarum, prout in his terminis probant Franchus vbi suprà *num.* 8. Rebuffus *in tractatu de appellationibus*, *articulo vltimo*, *glossa vnica sub num.*33. *tom* 3. Puteus *decis.*584. Ioannes à Solano, *n.* 4. *lib.* 2. Et circa
16 has tres † identitates, & quando faciant, vel non, rem iudicatam in non prosequuti; videbis latissimè suprà 1. *p. cap.*12. *per totum.*
17 Quare omnino dicendum erit, † quòd commissio impetrata super articulo causæ principalis; & simul super hoc nouiter deducto coram Iudice superiore (ad quem causa principalis fuit deuoluta per appellationem) sit omnino retinenda, & cognitio causæ remittenda ad Ordinarium, quia cum sit articulus nouus, nouo eget iudicio, & noua instantia, quæ indubiè ex dispositione inuiolabili Sancti Concilij Tridentin. *in cap. causæ omnes* 20. *sess.*14. *de reformatione*, pertinet dumtaxat Ordinariis, non Nuntiis nec aliis superioribus Iudicibus.

Et quod nouus articulus, nouúmque ius non
18 comprehensum † in libello, nequeat introduci post litem contestatam, quia cum sit quid nouum, & diuersum ab iam deducto, nouum requirat iudicium, nouam causæ cognitionem, atque noua instantia indigeat; probant latiùs & expressè Decius *in l. edita*, per text. ibi, *num.* 28. *Cod. de edendo*, Aymon Crauetta *consil.* 840. *num.*9. *volumin.* 5. Angelus *in l.* 1. §. *stipulanti*, *ff. de verborum obligation.* Alciatus *in l.* 1. *si quis simpliciter*, *num.* 27. Purpuratus *in dicta l. edita*, *num.* 259. Vrsillus ad Afflictum *decis.* 148. *num.*5. Landerch. *consil.* 93. *sub num.* 2. Maranta *part.*6. *actu.* 3. *num.*9. & 10. Peregrinus *consil.*92. *volum.*2. Bald. *in consil.*150. *volumin.*1. Tuschus *tom.*3. *littera E. conclus.* 484. *num.* 12. Iasson. *in dicta l. edita*, *num.* 27. Corseius *singul.* 158. *versical. Iudex, el segundo*, Instrigol. *lib. singul.*156. *num.* 1. Milanensis *decis.* 3. *num.* 10. & *decis.* 8. *num.* 4. *lib.* 2. Ponte *consil.* 42. *num.* 22. & pleniùs Zasius *lib.*2. *singular. report. capitul.* 2. Anton. Concius *lib.*1. *disputat. iuris. capitul.*5. Cuiacius *lib.*4. *obseruat.*23. & *consil.* 142. hanc doctrinam exactè probat Marius Giurba *decis.*10. *per totum*, maximè *num.*1. 8. & *sequentibus.*

Qui quidem *num.* 4. firmat in particulari iu-
19 dicio, libellum † mutari non posse post litem contestatam, vel sit eadem Instantia, probant omnes Doctores communiter *in l.*1. *C. de edendo*, comprobant Menochius *de Arbitrariis casu* 176. *num.* 38. Maceratens. *lib.* 1. *resolut.* 83. *num.* 2. Fachineus *controuersiar. iuris*, *lib.*11. *capitul.* 93. & *capitul.*95. Milanens. *decis.* 8. *n.* 42. *lib.* 2. plenè Bolognetus *in consil* 28. & *in dicta l. edita*, *num.*61. Cornanzios *decis.* 174. *num.* 3. Cardinal. Tuschus *tom.* 5 *littera L. conclus.*322. Bimius *consil.* 216. *à num.* 58. *cum sequentibus.* Iacobus Cancerius *variar. resolut. lib.*3. *cap.* 16. *de litis contestat. num.*29. & 31. Peregrin. *consil.*92. *volum.*5.

Nam vbi res noua deducitur & diuersa à pri-
ma, non potest in eadem † instantia obtinere 20
illam nouiter deducens, quia nouum erit, & nouo indiget iudicio, & ob id nouæ exceptiones opponendæ, & defensiones deducendæ, vt per *l. cum quærebatur*, & ibi Doctores, *ff. iudicatum solui. l.*3. *ff. ad exhibendum*, cum aliis per Speculatorem *de libelli conceptione*, §. *nunc ostendamus*, *num.*4. & 8. Giurba *dicta decis.* 10. *num.*8. & 9.

Imò libelli emendatio nouum quid, & diuer-
sum continens, † nec in Ordinariis post litem 21
contestatam permittitur, *l. non potest*, *ff. de iudiciis*, Decius *in dict. l. edita*, *num.* 28. prout etiam loquuntur superiùs citati Doctores *n.* 19. *in vers. qui quidem.*

Nec enim debet Iudex super diuerso articulo
deducto ex instrumento † diuerso nouiter præ- 22
sentato pronuntiare, nisi datis nouis defensionibus, & instructo processu super nouis; Cianeta *consil.*440. *num.* 9. Quia diuersa additio rei ad libellum iam præsentatum nouo indiget ter-
mino, † nouáque litis contestatione, & instan- 23
tia, Angelus *in l.* 1. §. *si stipulanti*, *ff. de verborum obligationibus*, Alciatus *in dict.* §. 1. *si quis simpliciter*, *num* 27. Purpuratus *in dicta l. edita*, *num.* 159. *Cod. de edendo*, Vrsillus *decis.* 148. *num.*5. Landerch. *consil.* 93. *sub num.* 2. Maranta *part.* 6. *actu.* 3. *num.* 9. & 10. Peregrinus *consil.* 92. *volumin.* 5. Marius Giurba *decision.* 10. *num.*10.

Qui *num.* 11. dicit: quòd quando ius, arti-
culus, seu † instrumentum de nouo deductum 24
nouum non est, sed dependens ab iam deducto, vt tunc leuè quandocumque admittatur, quia ius iam deductum coadiuuat, & confirmat Socinus Iunior. *in l. naturaliter*, §. *nihil commune*, *num.*64. *ff. de acquirend. possession.* Alexand. *consil.*120. *num.* 12. *volumin.* 1. Aretinus *consil.* 17. *num.* 5. Millanens. *decision.* 9. *num.* 41. Instrigol. *dict. singular.* 156. *num.* 3. Marius Muta *rita.* 112. *num.* 14. Idque post Bald. *in l. Bebius*, §. *Marcellus*, *ff. de pactis dotalibus*, annotauit Cumniæ *in praxi post ritum*, *editam. fol.*6. *col.*1. *in fin.*

Hoc namque in casu licita etiam est post li-
tem contestatam † in Ordinariis Iudiciis emen- 25
datio, si ea de re fit; quæ causam habet à prima, pro qua datus est libellus, imò hoc casu supplere potest Iudex, ne continentia causæ diuidatur, *l. nulli. C. de iudiciis*, & huiusmodi distinctionem post Bald. Alexand. Decium, Curtium Iuniorem, Bolognetum, Cagnolum, & alios *in dict. l. edita*, latè probant, & communem profitentur Menochius *de arbitrariis*, *casu* 176. Mucatelus *praxi ciuil.* 1. *part. glossa*, *petitur*, *num.*50. *cum sequentibus*, Angelus, & Alexand. *num.*7.

num.7. in l. ſcire debemus. ff. de verbotum oblign-tionibus, Iacobus Cancerius *variarum reſolution. lib.3. cap. 16. de litus conteſtatione, num. 37. & 40.* Coſta *de re integri. diſtin* 85.*n*.3. Et quamuis increpet Fachineus *controuerſ. iuris, cap. 95.* à communi hac recedendum non eſt, vt firmat Giurba *decif.* 10. *num* 11.

Cùm veriſſimum ſit, quod ſi acta non ad no-
26 uam incipiendam † executionem tangentia; ſed
ad corroborationem & perfectionem inchoatæ iam executionis petitæ à creditore ſunt facta, noua non erit neceſſaria instantia, ſed eadem prima, & continoata diſpoſitio, Bald. *conſil.* 356. *num* 2. *vol* 3. Craueta *conſ.* 233. *num.* 13. Magonius *deciſion. Florentin.* 31. *num* 6. Decianus *conſil.* 21. *num* 10. *vol.*1 Giurba *dict. deciſ.* 10. *num* 12.

Quando autem per additionem mutata ſit
27 forma, vel antiqua maneat, vltra ſupradictos
vide Riminald. Iunior. *conſil.* 305. Veralli. *deciſ.*60. *part.*2. Lancellotus Galliat. *conſ.*42.*n*.31. Sfortia Oddi. *conſ.* 88. *per totum*, pleniùs Hieronymus Gonçalez *ad Regal.*8.*Chancel. gloſſ.* 9. *à num.*7. *cum ſequentibus.*

Et quod vbi aliquid additur, vel detrahitur priori diſpoſitioni in ſubſtantia, qualitate vel tempore; quod ſit, & dicatur noua diſpoſitio, plura per Gratianum *diſceptat forenſ. cap.* 335. *num.*16. *& cap.*41. *num.* 10. *& ſequentibus*, Mainua Giurba *conſ.*65. *num* 35. *ad fia. & num. ſequent.* Surdus *conſil.* 217. *a num.* 43. *& ſequentibus, & deciſ.*344. *à num.* 36. Anton. Amato *variar. reſolut.*56. *num.* 22. & ſuprà, plures laudat Marta *in conſ.*87. *num.*11. *& à num.*13. & Gonçalez vbi proximè, apud quos videre poteſt abundè circa hunc articulum nouæ diſpoſitionis ex nouo aliquo accidente.

Ex hactenus latè & neruosè comprobatis duo eſſentisliſſima, veriſſimàque in hac mate-
28 ria, de qua † agimus, adnotanda, & inferen-
da ſunt præcisè, primum (quod attinet ad Iudicem appellationis) qui quidem cùm nullatenus habeat iuriſdictionem in prima inſtantia, niſi ſibi ab Ordinario deuoluta ſit per appellationem à legitimo grauamine, provt abundè deduximus etiam remiſſiuè hac 2. *part. cap.* 5. §. 2. *à num.* 1. *cum ſequentibus, & per totum* §. ex diſpoſitione Concil. Tridentin. in ſæpè allegato, *cap. cauſæ omnes* 20. *de reformat. ſeſſ.* 24. Et ipſam iuriſdictiunem accipiat ſuperior, limitatam ad illam cauſam, & articulum dumtaxat, à quo fuit appellatum, ita vt in cæteris ab eo non dependentibus, nec connexis, ſed nouiter deductis iuriſdictione omnino careat: ſi nouus articulus deductus ſit, cum noua egeat inſtantia; non ipſe, ſed Ordinarius cognoſcere de-
29 beat, † ad quem facta articuli remiſſione ex
protectione ipſius Concilij, litteræ ſuper hoc nouo articulo impetratæ retinendæ ſunt à Senatu hoc Supremo, vt hactenus abundè probatum reliquimus.

Secundum, quod ex dictis in hoc cap. de-
30 ducitur, erit; quod & ſi quis † cognoſcat in
aliqua cauſa vigore reſcripti, & commiſſionis ſpecialis ſubſcriptæ manu propria Sanctiſſimi, ſi in eius proſequutione deducatur aliud quodvis ius diuerſum, & ſeparatum, non contentum virtualiter, nec connexè in primo libello, & commiſſione, huiuſmodi ius omnino remittendum erit ad Ordinarium. Nam cùm egeat noua inſtantia, nouis & diuerſis terminis, exceptionibus, & defenſionibus: omnino & directè repugnaret diſpoſitioni inuiolabili eiuſdem Concilij Trident. præſeruatis primam inſtantiam Ordinario in omnibus cauſis quomodolibet ſpectantibus ad forum Eccleſiaſticum, vt capitibus præcedentibus ſæpius diximus; quæ quidem illatio per neceſſariam conſequentiam deducitur ex hactenus dictis in hoc cap. ad quam etiam videnda ſunt, quæ in cap. ſequenti diximus circa reconuentionem in ſecunda inſtantia appoſitam, atque plenius iuſtificatur & indubitabilis redditur ex iis quæ ſcripſimus infrà *cap.* 13. circa tertium oppoſitorem nouiter venientem ad cauſam inter alios agitatam ex commiſſione ſubſcripta, vt iſte tertius comparens pro ſuo iure independente à iure litigantium non ſit in commiſſione comprehenſus, neé ad eum extendatur, cùm lis cum eo ſit initianda coram Ordinario, & hoc iure vtitur Senatus hic Regius, & Supremus, ac communiter in eo practicatur, necnon pluries in praxi obtinuimus.

Ex his non obſtat quod à principio huius ca-
pitis, *num.* 2. pro † contraria parte diximus ex 31
Lancellot. quoniam, vt vidiſti, loquitur contra omnia iuris principia, atque eius opinio eſt
falſa. Et Afflictis, † quem ipſe allegat, in re 32
multum diuerſa loquitur, quando ſcilicet adeſt partis prorogatio, ac ideò inſuper perperam à Lancelloto allegatur; & vtrique reſponde, provt rectè etiam ſatisfacit Sigiſmundus Scaccia *in tract. de appellat. q.* 11. *ſub num.*30. *verſ. Ad Lancelotum reſpondeo dupliciter, &c.*

Sed vltra reſponſiones Scacciæ concludenter
illi occurres eo, quòd † prædicta Afflictis do- 33
ctrina nullo modo eſt adaptabilis, nec applicari poteſt terminis noui noſtri iuris Pontificij, exigentis ad prorogationem alienæ iuriſdictionis conſenſum tam litigantium, quàm Ordinarij ſimul in prima inſtantia. Sicque cum iſte nouus articulus ſeparatus ab articulo per appellationem deuoluto ad ſuperiorem noua egeat inſtantia, hæc tolli non poteſt Ordinario, etiam parte, ſola tamen prorogante, & conſentiente in iuriſdictionem ſuperioris ad quem, iuxta quæ plenè diximus ſupra hac 2. *p. cap* 5. *per totum.*

CAPVT IX.

Litteras monitoriales, aliáve reſcripta, ad cognoſcendum in Rota de cauſa Reconuentionis ibidem oppoſitæ, ad quam cauſa conuentionis fuit per appellationem deuoluta dumtaxat; an Senatus retineat, & cauſam Ordinario remittat.

Et quid ſi appellatum fuerit ante diffinitiuam, vel etiam à grauamine extraiudiciali.

SVMMARIVM.

*Litteræ monitoriales expeditæ ſuper reconuentione oppoſita in Rota, ad quam cauſa conuentionis legitimè fuit per appellationem deuoluta, an ſint in Senatu retinendæ remiſſa reconuentione Ordinario, à num.*1.

Reconuentio non admittitur in causa appellationis à diffinitiua deuoluta ad Nuntium, vel Rotam, num.2.

Reconuentio est noua petitio, qua expeditur eisdem iuris terminis seruatis, quibus, & conuentio, num.3.

Iurisdictio limitata deuoluitur ad Iudicem appellationis super eo dumtaxat, de quo fuit cognitum in prima instantia, num.4.

Reconuentio coram Iudice appellationis proposita non admittitur ex defectu iurisdictionis, n.5.

Compensatio admittitur in instantia appellationis, etiam à diffinitiua, licet reconuentio non, n.6.

Compensatio quandocumque, & coram quolibet Iudice admitti debet, num.7.

Littera, seu commissiones expedita super reconuentione opposita in Rota, aut Nuntio, ad quem fuit iurisdictio deuoluta per appellationem à diffinitiua, retinentur in Senatu remissione facta facta Ordinario, num.8.

Reconuentio an fieri valeat coram Iudice appellationis deuoluta ante diffinitiuam, discordant Doctores, num.9. & sequentibus.

Iacobi Cancerij distinctio refertur quoad admittendam reconuentionem coram Iudice appellationis ante diffinitiuam, an ipse malè, vel bene appellatum fuisse declaret, num.10. & 11.

Sigismundus Scaccia refertur idem in effectu tenens, vt Iudex appellationis à grauamine ante litem contestatam possit admittere reconuentionem, num.12.

Ipse Scaccia clarè contrarius adnotatur, n.13.

Reconuentionem in qualibet parte Iudicij ante diffinitiuam posse opponi; veriorem resoluit Author, num.14. & sequentibus.

Reconuentio etiam post conclusionem in causa, & in calculo ferenda sententia, nondum lata, rectè opponitur, num 15.

Reconuentio, quoad effectum prorogandi iurisdictionem ante diffinitiuam, quandocumque admittitur, num.16.

Secus autem quoad effectum simultanea cognitionis, & determinationis, quia tunc requiritur, vt ante litem contestatam, vel statim post eam opponatur reconuentio, vt conuentionis, & reconuentionis cognitio pari passu ambulent, & eadem sententia simul vtraque terminetur, n.17.

Reconuentio iure Regio intra viginti dies opponenda, num.18.

Reconuentio in causa appellationis à diffinitiua non habet locum, num.19.

Iudex appellationis à grauamine ante diffinitiuam, si malè appellatum declaret, nequit reconuentionem admittere, sed inferior, ad quem causa conuentionis redit, num.20.

Iudex appellationis à grauamine ante diffinitiuam, declarans benè appellatum, licitè admittit reconuentionem, cum causa principalis penes se remaneat, num.21.

Littera super reconuentione coram Iudice appellationis ante diffinitiuam, cùm licitè causam principalem retinet, in Senatu non retinentur, cum iam non pertineat Ordinario cognitio, n.22.

Iudex appellationis à grauamine extraiudiciali indistinctè admittit reconuentionem, super qua littera a se expedita non retinetur in Senatu; sed parti traduntur, vt illis coram Delegato vtatur, num.23.

IN dies experimur, quòd deuo-
ta causa conuentionis ad Rotam,
aut Nuntium, aliúmve † supe- 1
riorem per viam appellationis
legitimæ, coram quo reus oppo-
nit de reconuentione (in casu
aliàs permisso) Iudex ipse superior expedit contra reum litteras monitoriales ad illum citandum, & monendum, vt compareat ad se defendendum, & respondendum super opposita reconuentione. Vel aliter hæ litteræ expediri solent, quando in Romana Curia petitur commissio subscripta ad partes super conuentione in prima instantia, & reconuentio nouiter in eiusdem instantia secunda appellationis deducatur: dubitatur an istæ litteræ retineri debeant, remittíque à Senatu hoc Supremo (Concilij Tridentin. Regis vice protectore) ad Ordinarium articulus reconuentionis, quando ad eum recurrit conquerens de subuersione primæ eiusdem Ordinarij instantiæ contra decretum Tridentin. in sæpè allegato, *capitul.20. causa omnes, sessione 24. de reformatione*, in quo cunctanter, & distinctè per conclusiones sequentes procedendum erit.

Prima sit conclusio, quando à sentcotia
diffinitiua appellatum † fuit ad Rotam, vel 2
Nuntium Illustrissimum Hispaniarum; reconuentio non habet locum ex his quæ latiùs deduximus *in cap. præcedenti*, quia reconuentio quædam est noua petitio, & conuentio, in qua proceditur seruatis iisdem terminis, & iuris tramitibus, qui seruantur in conuentione: quia reconuentio habet naturam actionis, & venit
appellatione conuentionis, † & reconuentio di- 3
citur petitio, & libellus, prout de singulis latè eum probat, & prosequitur Sigismundus Scaccia *in tractatu de sententia, & re iudicat. gloss.7. quæst.4. a num 24. cum sequentibus, inspection. 3. folio 289. & sequentibus.*

Tunc coram Iudice appellationis † admitti 4
nequit reconuentio, quia post diffinitiuam etiam coram inferiore non admittitur, (vt statim dicemus) quoniam cùm ad Superiorem fuerit tantùm deuoluta iurisdictio super conuentione
limitatè, nec de alia re, quàm sit † cognitum 5
in prima instantia, cognoscere possit, *vt cap. præcedenti*, latiùs probauimus & est *l. per hanc, Cod. de temporibus appellat* & Doctores citandi; ideò reconuentionem coram eo non admitti; probant Zabarela *in Clement. sæpè, verb. Non sic num.10. de verborum significatione.* Speculator. *tit. de reconuentione. §. 2. num. 6.* Mieres §. 2. *tit. de forma procedend. in offic. Iudic. tabul. num. 52.* & per istos Iacobus Cancer. *variarum resolution. lib. 3. cap. 13. de reconuention. à num. 50. fol.256.*

Et licet in causa appellationis à diffinitiua 6
non possit proponi † reconuentio, tamen compensatio sic, per *l. 2. §. Legatis, ff. de Iudic.* probant Innocent. *in cap.1. de mutuis petitionibus*, Hostiens. *num.* 10. Bald. *num.* 12. Mathesilan. *num.*14. & cæteri scribentes *in Authentic. & consequenter, C. de sentent. & interlocution. omn. iudic.* Speculator. *in tit. de conuent. §. nunc videamus, num.6.* Guido Papæ *decis.85. num. 55.* Rota Romana *decis. 1. in tit. de mutuis petition. in antiqui.* Iafred. Lanfranchus, Balb. *in decis.65,* Romanus *singul.* 181. Ioann. Ferrariens. *in tract. de appellat. num. 246.* Maranta *in practic. 1. p. 4.*
d stinct.

distinct.6. num. 24. dicens communem Marianus Socinus *in dicto cap.1.num.95. de mutua petition.* Bartholom. Socinus *regul.* 412. *in 5. fallentia*, Afflictis *super constitut.Regn. rubr.45. de appellat. in fin.* & ibi addentes *in fin. littera A. lib.2.* Tepatus *in conclus. lib.1. tit. de reconuentione, vers. In causa appellationis*, Cæsar Battina *decis.* 106. *num* 14. vbi multos alios allegat. & testatur de communi; Carpanus *super statut. Mediolanen. 1.part. capitul.44. num.132.* Vincentina Hondedeus *consil.21. num.14. lib.1.* Carolus de Grassis *de effectibus Clericat. effect. 1. num.* 778. Scaccia *de appellationibus, quæst.11. num. 31. & in tractatu de sentent. & re iudic. glossa 7.quæst.4. inspection.3. num.137. fol.309.* qui allegat Tindarum *in tractatu de compensationibus, artic. 7. sub num 34.& 35.* Sebastian. Medicis *in tractatu de compensat. part. 1. quæst. 25. num. 10.* Quòd
7 licet reconuentio † non possit fieri post sententiam, & sic nec in gradu appellationis; compensatio autem quandocumque, & coram quolibet Iudice validè procedit, & opponi potest.

His suppositis dicendum erit, quòd si coram
8 Nuntio, Rota, † alióve superiore adito per appellationem à diffinitiua opponatur de reconuentione; nequeat cognoscere de eius causa, nec super ea expedire rescripta, & commissionem, quia agitur de re verè diuersa à conuentione, non inclusa in principali libello; quare cùm egeat nouo iudicio, & integro, nouáque instantia: omnino Senatus hic Supremus illam remittit Ordinario in prima hac instantia, ne lædatur dispositio Conciliatiis Trident. vt superiùs & *cap. præcedenti*, latiùs probauimus.

Sed maior stat difficultas, quando appellatum
9 est ante sententiam diffinitiuam † ab aliquo grauamine, an coram Iudice appellationis poterit deduci articulus iste reconuentionis, ita vt liberè illum possit vel delegare, vel per se cognoscere, absque læsione primæ instantiæ Ordinarij: sunt & inter se ipsos contrarij Doctores.

Nam Iacobus Cancerius *variarum resolution. lib. 2. cap. 13. de reconuentione, a num. 51.* dicit
10 † distinguendo: quòd si appellatur ab aliqua interlocutoria ante litem contestatam; si Iudex appellationis confirmat dictam interlocutoriam, declarátque malè appellatum; non habet locum coram eo reconuentio, quia causa conuentionis restituitur primo Iudici.

11 Si autem Iudex appellationis † retractauit dictam sententiam interlocutoriam, quia tunc causa principalis deuoluitur ad eundem Iudicem appellationis, *cap. vt debitus*, & ibi Doctores de appellation. & sic Iudex appellationis in tali casu habetur pro Iudice primæ instantiæ, *cap. cuius in agendo 3. quæst.* 8. Et cùm adhuc stemus tunc ante litem contestatam; habet coram eodem Iudice appellationis locum reconuentio, ita per Abb. Ioannem Andr. & alios *in cap. 1. de mutuis petitionibus*, Speculator. *de reconuent. §.2. num.6.* & Natam *consil.155. num. 4.* obseruat & distinguit Cancerius vbi proximè.

Scaccia etiam *in tract. de appellat. q.11. n. 31.*
12 *restrictione* 2. dicit ferè † idem, vt scilicet regula, quòd coram Iudice appellationis non possit proponi reconuentio; procedat, quando fuit appellatum à diffinitiua, seu alia sententia interlocutoria, & grauamine post litem contestatam; secus autem in causa appellationis interpositæ ante litem contestatam, quia tunc (dicit ipse Scaccia) potest habere locum reconuentio, vt ex Ioann. Andr. Abb. & Maranta *distinct.6. q.4. sub num.* 25. quasi omnes sumentes fundamentum ab ea opinione, quod reconuentio nequit etiam in prima instantia proponi post litem contestatam sed ante eam.

Contrarium tamen affirmat ipse † Scaccia *in* 13
tract. de sententia, & re indic. gloss.7. q.4. inspect.3. à num. 136. fol. 309. dùm dicit pro veriori opinione multis adductis Doctoribus; quòd reconuentio habet locum in qualibet parte Iudicij, dummodò sit proposita ante sententiam diffinitiuam, ex qua *num. sequent.* infert coram Iudice appellationis à diffinitiua non habere locum reconuentionem, & sic directè contrarium eius, quod dixerat *in tract. de appellat. dict. quæst. 11. num.31.* Quo loco supponit ante litis contestationem esse proponendam reconuentionem, non verò post eam.

Quid dicendum in hac † contrarietate? ego 14
quidem arbitror opinionem Scacciæ *in dicto tractatu de sententia, & re indicata, num.136. & sequentibus*, longè veriorem esse inspecto iure Canonico, cum eo, & iure ciuili (quidquid aliud sit de iure Regio, vt infrà *num.* 18.) in quacumque parte Iudicij ante diffinitiuam posse opponi reconuentionem, *ex cap. dispendia, §. reus quoque de rescriptis, lib.6.* Abb. *num.* 13. Socinus *num.17.* Mantica *num.19. in cap.1. de mutuis petitionibus*, Bart. *in Authent. & consequenter num.12. Cod. de sentent. & interlocut. omnium iudicum*, Ociani *in cap. quoniam contra, cap. 12. num 41. de probationibus*, Guido Papæ *singul.*818. Maranta *de iudiciis, part.4. distin. 6. n.* 8. Costa *de subsid. remed.* 120. *num.* 21. Carauita *ritu* 67. *num.6.* Medicis *de compensat part.2.q.1.* Tuschus *littera R. conclus.61. num.*2. Franchis *decis.* 376. *num.1. & 2.* Muscatelus *prax. ciuil. part. 3. gloss. actorem, num.14. & 15.* Iacobus Cancerius *variar. resolut. lib.2. cap.13. de reconuention. num.* 6. Hondedeus *consil.21. num. 5. lib 1.* Viuius *decis.* 128. *num.* 2. Marius Giurba *decis.* 74. *à num.* 3. Cardoso *in summa practic. Iudic. verbo, Reconuentio, num.* 4. vbi quod vsque ad conclusionem potest opponi.

Et quod possit fieri reconuentio, etiam post
conclusionem † in causa conuentionis, imò in 15
calculo ferendæ sententiæ, dummodo non sit lata, plurimos Doctores vt verius contra Carauitam resoluit Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effectu 1. num.*762.

Et illi duo penultimi scilicet Giurba, & Car-
doso, † post multos alios Doctores dicunt, hanc 16
veram opinionem, quoad effectum prorogandi Iudicis iurisdictionem; secus autem quo ad il-
lud priuilegium, quod habet reconuentio, † si 17
opponatur ante litem contestatam, vel in continenti, vel statim post eam; vt tunc simultaneo processu cognoscatur, eadémque sententia terminetur, secus si post dictam litem contestatam multo post, quia tunc amittit hoc priuilegium, & diuersimodè, ac seorsum tractatur & terminatur. Vide eosdem Doctores latiùs de hoc tractantes, ac etiam Grassis *de effectibus Cleric. effect.1. sub num.*762. Qui omnes plurimos
alios allegant, quia nostri non est, † de iure 18
autem Regio intra viginti dies opponenda, vt videre est ex Paz *in prax. 1. part. tom. 1. num. 12. & 13.*

Quare præfata opioiooe vltima retenta ; be-
19 nè dicit in hoc nostto † principali articulo Car-
doso, dùm loquitur absque distioctione, an sit
appellatum ab interlocutoria ante, vel post litis
contestationem ; sed simpliciser, qui & *num.*20.
affirmat, quòd reconuentio noo habet locum
apud Iudicem appellationis, quando fuis appel-
latum à diffinitiua, ad quod plutimos Doctores
allegat.

Si tamen appellatur ab interlocutoria, &
20 Iudex appellationis † iudicauerit malè appella-
tum, & temittat causam (provt tenetur iuxta
ea quæ Nos latiùs probauimos ex dicto decreto
Trident. *in tract. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 17.
à num. 7. *& in hoc tractatu de supplication. ad San-
ctissim. hac* 2 *part. cap.* 5. §. 2. præsettim *à num.* 7.)
Iudici à quo appellatum fuit ; idem erit, nempè
vt nullo modo cotam eo habeat locum tecon-
uentio, si autem iudicauerit benè appellatum,
& malè iodicatum † (propter quod causa fuit
21 ad se deuoluta) tunc habet locum recoouentio
coram ipso Iudice appellationis, cùm fiat & te-
maneat Iudex in causa principali (iuxta quæ Nos
de Regia protect. 2. *part. dict. cap.* 17. *à num.* 7. *&
sequentibus*) vt per Innocent. Ioann. Andr. &
Abb. & alios *in cap.* 1. *de mutuis petitionibus*, ob-
seruat ipse Cardoso *dict. verb. Reconuentio*, *n.* 20.
absque distinctione, vt dictum est, an appelle-
tur antè, vel post litem contestatam, quòd ve-
riùs tenendum erit.

Ac ideò cùm tecoouentio habet locum in
22 causa legitimæ † appellationis ante diffinitiuam
iodistinctè, & Iudex apud se tetineat causam
(cum iuxta Concilium Trident. appellatum est
à legitimo grauamine ex ijs quæ latiùs deduxi-
mus suprà hac 2. *part. cap.* 5. §. 2. *à n.* 1. *cum sequen-
tibus*) licitè hac via recedatur in ptima instan-
tia ab Ordinario, litteræ monitotiales super tali
reconuentione nec retineri possunt, nec temitti
debet reconuetio ad Ordinarium per Senatum
Supremum, cum in nullo lædatur disposito d.
Coocil. Trident. *sess.* 14. *de reformatione*, *cap.* 10.

Pariter etiam & idem iudicandum erit abso-
23 lutè in reconuentione † opposita coram iudice,
ad quem deuoluta fuit causa per appellationem
ab aliquo grauamine extraiudiciali, quoniam
tunc maior militat ratio, quàm in iudiciali, vt
probant Speculator *in tit. de reconuentione*, §.
nunc dicamus, *vers. Sed nunquid*, *sub num.* 6. Abb.
in d. cap. 1. *num.* 31. *in fin. de mutuis petitionibus*,
Maranta *dict. quæst.* 4. *num.* 27. *fol.* 117. sequitur
Scaccia *de appellationibus*, *quæst.* 11. *sub num.* 31.
vers. Restringe 3. & per Abb. & Marantam vbi
plures allegat *de ordine iudiciar. part.* 4 *distinct.* 6.
num. 27. benè tenet Iacobus Cancerius *variarum
resolut. lib.* 2. *cap.* 13. *de reconuentione*, *num* 57.
Quibus adde declaratiooes illas mitabiles San.
Congregationis Cardin. quas ad litteram in ap-
pellatione ab Ordinario à grauamine extraiu-
diciali adduximus hac 2. *part. cap.* 5. §. 2. *à n.* 10.
& seqq. vers. Vnum tamen non omittam indicare.
Ac ideò cùm hoc casu non percutiatur, nec læ-
datur in aliquo Concilij Tridentin. decretum,
& dispositio: penitùs io eo cessare debent re-
cursus ad Regem, & eiusdem protectio, nec
non ad Ordinarium remissio.

Capvt X.

An Bullæ Apostolicæ pro executione gratiæ super Beneficio reseruato in prima instantia alteri, quam Ordinario commissæ, sint per Senatum Ordinarium remittendæ.

Et generaliter an in viis executiuis liceat percuti Ordinarij prima instantia, vbi accuratè de Motu proprio Gregorij XIII.

Svmmarivm.

Commissiones super reseruato beneficio liberè expediuntur in prima instantia cuilibet Delegato, cum non percutiatur Tridentin. dispositio, num. 1.

S. Congregatio pluries idipsum declarauit, num. 2. *& seqq.*

Auditor Cameræ, cui directa sunt Breuia, aut Bullæ super gratia de beneficio reseruato, potest intrusos, & possessores coram se citare, num. 3. *& 4.*

Breuia Cameralia de stylo Curiæ expediuntur ad fauorem prouisi de beneficio reseruato, ne dum Bullæ expediuntur possessio in partibus occupetur, quæ nomine Cameræ Apostolicæ capitur, num. 5.

Breue Camerale ad fauorem litterarum desuper expediendarum super beneficio reseruato datur, non ad fauorem iam expeditarum, n. 6.

Breuia Cameralia ad capiendam possessionem nomine Cameræ Apostolicæ non dantur nisi super beneficiis reseruatis, num. 7.

Possessio virtute Breuis nomine Cameræ apprehensa, litteris expeditis per eam ceditur prouiso Apostolico, num. 8.

Manutentio datur prouiso Apostolico facta possessionis cessione per Cameram apprehensa, n. 9.

Per Breue Camerale in executione gratiæ super beneficio reseruato alteri, quàm ordinario directum, in prima instantia non lædi formam Concilij Tridentini in cap. causæ omnes declarauit Gregorius XIII. per Motum proprium, n. 10.

Motus proprius Gregor. XIII. ad litteram refertur, num. 11.

Ex Gregoriana Constitutione, loquente in casu specialissimo Breuis Cameralis, nonnulli occasionem sumpsere dicendi in viis executiuis generaliter non lædi Trident. etsi executio aliàs, quàm coram Ordinario postuletur, & decipi ostenditur, à num. 12.

Constitutio Gregorij XIII. dumtaxat emanauit, vt Breuia super reseruatis non offendant formam Trident. num. 13.

In Breuis Cameralis executione proceditur extraiudicialiter, in qua nec datur iudicium, nec instantia, num. 14.

Constitutio Gregoriana noluit constituere regulam generalem, quod in omnibus viis executiuis cesset Tridentin. dispositio, cum vltra executionem Breuis in aliis procedatur iudicialiter, & cesset reseruationis ratio, num. 15.

Executio extraiudicialis Breuis Cameralis, quando in iudicialem mutatur ob oppositionem legitimi

timi contradictoris, mutatur etiam dispositio Gregoriana, ita vt ad Ordinarium pertineat in prima instantia cognitio, num. 16.

Tridentin. non vtitur verbo (instantia) in sua rigorosa significatione, ita vt causa debeant habere instantiam, vt eius dispositioni locus sit, sed ad demonstrandum omnes causas primitus proponendas, & tractandas coram Ordinario, num. 17.

In executiuis forum debitoris executi attenditur, sicut in cæteris causis Ordinariis, num. 18.

Executio peti nequit ex obligatione Camerali coram Metropolitano absque consensu Ordinarij debitoris, num. 19.

Executio obligationis si coram non Ordinario petatur contra vsitatum stylum vniuersalem, Senatus causam ipsi remittit, num. 20.

Ratio, qua mouetur Tridentin. ad præseruandam primam instantiam, pariter militat in viis executiuis, sicuti & in aliis Ordinariis, num. 21.

Genus sicut continet omnes species, ita ratio generalis omnes casus, num. 22.

Ratio legis magis quam verba attendenda est, num. 23.

Ratio, & mens legislatoris præponderat verbis, num. 23.

Dictum per rationem ampliatur & limitatur, quia magis quàm dictum attenditur, num. 25.

Verba non secundum quod sonant, sed secundum intentionem proferentis sunt accipienda, n. 26.

Imò ad hoc sunt verba impropriianda, n. 27.

Verba (causa omnes) quibus vtitur Tridentin. ponderantur, vt nihil excludant, num. 28.

Dictio (omnes) comprehendit omnes casus, etiam non comprehensos in proprietate vocabuli, n. 29.

Dictio (quomodolibet) qua vtitur Tridentin. comprehendit omnem modum agendi, num. 30.

Dictio (quomodolibet) extendit dispositionem, vsque ad improprietatem vocabuli, n. 31.

Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus num. 32.

Verbum (prima instantia) quo vtitur Concilium Tridentinum, acceptum in rigorosa significatione, repugnat & eius rationi, num. 33.

Extraiudiciales actus non habent instantiam, num. 34.

Extraiudicialis actus prima cognitio proponenda coram Ordinario, aliter offenditur dispositio Tridentin. vt declarauit S. Congregatio, n. 35.

Ea quæ sunt voluntariæ iurisdictionis licet extraiudicialiter gerantur, tamen coram Iudice competente tractantur, ibidem.

Manutentio non causat litem, & tamen includitur in dispositione Tridentin. ita vt non possit de ea, coram Nuntio in prima instantia agi, ibid.

Ratio finalis Tridentin. in fauorem subditorum, ne extrahantur in prima instantia vltra prouincias, pariter militat in viis executiuis, n. 36.

Constitutionis Gregor. principalis intentio fuit, declarare casum specialissimum, in executione Breuis Cameralis, non lædi formam Tridentin. ratione reseruationis beneficij, quæ vltra illum ad alia executiua omissa, & relicta sub regula vniuersali Tridentin. attendi non debet, n. 37.

Executionem coram alio Iudice petitam Senatus iudice remittit Ordinario in prima instantia, num. 38.

A constitutione Gregorij XIII. ex pluribus rationibus, & damnis supplicatum extat in Hispania, num. 39.

Breuibus Cameralibus vti, & apprehendi possessionem nomine Cameræ Apostolicæ minimè patitur Senatus in Hispania, num. 40.

Ratio redditur, ibidem.

Constitutio Gregor. XIII. eo ipso, quo prouidit tantum in Breui Camerali, cæteros executiuos censetur relinquere generali dispositioni Tridentin. cuius est correctio vitanda, n. 41.

Lex, quæ certo casui prouidet speciali, cessat in casu omisso, & contrariam dispositionem videtur in eo vindicari, num. 42.

Lex noua, vbi disponit super aliquo casu specifico, non extenditur ad alios, num. 43.

Lex noua limitatiua, interpretatiua, seu declaratiua non corrigit ius commune, nisi in casu de quo loquitur, num 44.

Lex, seu statutum alteratum, seu cancellatum, in parte, in cæteris confirmatum censetur, n. 45.

Lex de similibus ad similia non trahitur, vbi diuersa ratio militat, num. 46.

Nec vbi sequeretur iurium correctio, n. 47.

Et debet dari omnimoda similitudo casuum, n. 48.

Inter Breue Camerale, & cæteras vias executiuas multæ redduntur dissimilitudines, & rationis diuersitates, num. 49. & 50.

Verba enuntiatiuè prolata propter aliud non inducunt dispositionem in denuntiatis, n. 51.

Auditoris Cameræ facultas in prima instantia cessat hodie nouiori iure Pontificio, num. 52.

Auditoris Cameræ facultas solum destinata est ad executionem litterarum, & obligationum in forma Cameræ, in aliis caret iurisdictione, num. 53.

Auditor Cameræ in beneficialibus caret iurisdictione vltra executionem, nec dat manutentionem ex illius defectu, num. 54.

In beneficialibus, & aliis tangentibus forum Ecclesiasticum, prima instantia est Ordinarij, non auditoris Cameræ, num. 55.

Ex nouo iure Pontificio cessat potestas Auditoris Cameræ in via executiua, num. 56.

In executione Breuis Cameralis expediti in beneficiis reseruatis durat hodie facultas Auditoris Cameræ, num. 57.

Licet ex sæpè allegato decreto Concilij Tridentin. *sess.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. præseruata sit Ordinario prima instantia omnium causarum, etiam beneficialium quomodolibet ad forum Ecclesiasticum attingentium: indubitabile tamen est huius decreti dispositio-
nem minimè offendi in beneficiis † affectis, aut 1
reseruatis Sanctæ Sedi Apostolicæ; possunt enim immediatè ab Auditore Cameræ, seu alio delegato Apostolico cognosci causæ hæ, quæ ad executionem gratiæ super talibus beneficiis reseruatis factæ in prima instantia cuilibet delegari & committi, prout praxis quotidiana signaturæ obseruat, & sæpè declaratum fuisse à Sancta Congregatione Cardinalium, testatur Franciscus Leo *in thesauro fori Ecclesiastici* 2. *part. cap.* 1. *num.* 76. & 77. Hieronymus Gonçalez *in regula* 8. *Chancellariæ glossa* 52. *num.* 36. & 37. Augustinus Barbosa *de potestate Episcopi*, *tom.* 1. *allegat.* 81. *num.* 17. Nicolaus Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 3. *num.* 6. qui *num.* 8. testatur, ita decisum fuisse per Rotam *in causa Segouiens. Canonicatus* 24. *Nouembris* 1628. *coram D. Plato.* Marchef.

Marches. de commissienibus, part. 2. capitul. 1. de
commission. appellation. num. 36. Paulus Piase-
quius in praxi Episcop. 2. part. capitul. 4. num. 3.
Nouarius in noui iuris Pontificij pract. cap. de
causis prima instantia conclus. 1. aliàs 54. num. 4.
& 15. Hieron. Gabriel. cons. 182. num. 3. cum
seqq.
Ad quod expressa est declaratio Sanctæ Con-
gregationis super dict. cap 20. in hæc: De effe-
2 ctis, † & reseruatis beneficiis si agitur; tunc cau-
sa in Curia committetur; & iterum dicit. Item
proaisi per Sedem Apostolicam de beneficiis reser-
seruatis, aut affectis, possunt virtute breuium in
fauorem litteratum, sea nomine Camera Apostoli-
ca ad capiendam possessionem Auditori eiusdem
3 Camera † directorum citare, & ad iudicium co-
ram eodem Auditore Camera possessiones talium
beneficiorum occupantes, & detinentes, ac si coram
Ordinario super possessorio tantùm causa ventila-
rentur, & cum sententia super eodem possessorio
prolata fuerit, potest pars aduersa causam in Curia
committere. Quas declarationes ad litteram re-
fert Hieronymus Gonçalez vbi proximè sub
num. 37. Aliam adducit Nicolaus Garcia vbi sup.
4 dict. cap. 3. sub num 7. quæ sic ait: Quòd † si de
affectis, aut reseruatis beneficiis ageretur, tunc in
Curia committuntur causa in prima instantia.
Hine est, quòd de stylo Romanæ Curiæ
quotidie expediuntur breuia Cameralia; vt no-
5 mine Cameræ † Apostolicæ capiatur possessio
beneficij reseruati, & fuit inuentus iste modos,
vt prouisus Apostolicus, qui nondùm litteras
expediuit; posset diligentias facere super ca-
pienda possessione beneficij, ne illi tarda seu
morosa expeditio aliquo modo noceret; nam
quando quis à principio vult litteras expedire,
6 non datur breue hoc nomine Cameræ † de ca-
pienda possessione, sed dumtaxat ad fauorem
litterarum, vt ipsemet prouisus immittatur in
possessionem, vt continetur in constitutione
Gregorij XIII. statim referenda, de quo latè vi-
dendus Hieronymus Gonçalez in regula de men-
sibus & alternat. §. 7. proœmia. num. 208. & in
Glossa 9. in annotationibus, num. 246. & in glossa
34. à num. 113. cum sequentibus, Nicolaus Gar-
cia de beneficiis. 6. part. cap. 3. per totam.
Qui à num. 9. latè probat, quòd hæc breuia
7 de capiends possessione † nomine Cameræ de
stylo nullatenus regulariter dantur nisi in bene-
ficiis reseruatis Sedi Apostolicæ, quod & pro-
bant Doctores omnes superiùs laudati ad prin-
cipium huius cap.
Quapropter Rota sæpissimè resoluit, quod ea
8 sit virtus † Breuis de capienda possessione no-
mine Cameræ, vt litteris postmodum expedi-
tis fiat per Cameram ipsam cessio possessionis
prouiso Apostolico, qua cessione facta, proui-
sus constituitur iustus possessor, cùm in eius fa-
uorem fuerit per Cameram apprehensa posses-
sio, taliter vt huius possessionis sic à Camera
9 apprehensæ virtute prouiso datur † mandatum
de manutenendo, circa quæ videndus Hiero-
nym. Gonçalez dict glossa 34. à num. 117. qui
à num. 118. plurimas Rotæ decisiones refert, &
latiùs Garcia dict. 6. part. cap 13. per totam.
10 Quare Summus Pontifex † Gregorius XIII.
per Constitutionem suam, quæ incipit ad Ro-
mani Pontificis prouidentiam (quam commemo-
rant omnes Doctores in principio huius cap.
citati, & Nos hac 2. part. capitul. 6. §. vnico,
à num. 1. cum sequentibus, & ad litteram refert
Paulus Piasequius in praxi Episcopal. 2. part.
capitul. 4. num. 3.) declarauit per huiusmo-
di Breuia Apostolica ad capiendam possessio-
nem beneficij reseruati nomine Cameræ Apo-
stolicæ, ad fauorem litterarum gratiæ post-
modum expediendarum non lædi dispositio-
nem Concilij Tridentin. ex aliquibus rationibus
motus, ibi: Accepimus sanè nuper, quòd licet
multoties † Romanus Pontifex vt prouisiones & 11
gratia per eum de beneficiis pro tempore vacanti-
bus, ac sua & Sedis Apostolica dispositioni, &
ordinationi reseruatis in fauorem diuersarum per-
sonarum sibi gratarum, & electarum facta, exe-
cutioni debita demandentur, & ne (dum littera
Apostolica sub plumbo desuper expediuntur) be-
neficia ipsa ab aliquibus indebitè occupentur, aut
aliqua in spiritualibus, & temporalibus detrimenta
sustineant; nonnunquam corporalem possessionem
ipsorum beneficiorum, & illis annexorum, iuriumque
& pertinentiarum quomodocumque Sedis, &
Camera Apostolicarum nominibus apprehendi, ac
omnes, & quoscumque fructus, redditus, & pro-
uentus beneficiorum, & annexorum eorundem per-
cipi, & exigi, eósque integros personis pradictis,
postquam ipsa litteras sub plumbo expeditas habe-
rent, vna cum dicta possessione consignari, &c.
Nihilominus nonnulli beneficiis pradictis inhiantes,
ac gratias pradictas eludere, eorúmque instructio-
nes, & detentiones improbè tueri satagentes, exe-
cutionem litterarum in forma breuis huiusmodi, &
facultatem per eas ipsis executoribus attributam
diuersis dubiis, & cauillationibus remorentur, &
processus per eosdem executores desuper habitos, &
formatos, ac indè sequuta quacumque, nulla, &
inualida, nulliusque roboris, vel momenti esse, nec
attendi debere contendunt sub pratexta, quòd in
decreto Concilij Tridentin. session. 24. capitul. 20.
dispositum fuerit, quòd causa omnes ad forum Ec-
clesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi be-
neficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis
locorum dumtaxat cognoscantur, exceptis his, qua
iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem pradictam
sunt tractanda, vel quas ex vrgenti rationabilique
causa, iudicauerit Summus Pontifex Romanus per
speciale rescriptum signatura sua eius manu propria
subscribendum committere, aut auocare.
Verùm cùm decretum huiusmodi Concilij conces-
sionem pradictarum litterarum in forma breuis, &
illarum executionem nihil afficiat, nec per illos
causa, seu instantia introducatur; sed merè exe-
cutiuè procedi mandentur, littera quoque in forma
breuis annulo Piscatoris munita, non minoris sint
efficacia, & authoritatis: quàm rescripta signatu-
ra Romani Pontificis, eius manu propria subscripta.
Nos in his nostra debita declarationis cautelam
adhibentes, &c. Ac mera nostra deliberatione de-
cernimus, & declaramus, per concessionem litte-
rarum in forma breuis, & sub annulo Piscatoris su-
per capienda possessione quorumcumque beneficia-
rum dispositioni Apostolica reseruatorum, seu affe-
ctorum Sedis & Camera Apostolicarum nominibus
apprehendenda, & eiusdem possessionis in fauorem
prouisorum, &c. Qua mandata executiua sunt, &
summarium dumtaxat causarum, propter quas illa
emanarunt, cognitionem requirunt, decretis huius-
modi Concilij non contrauenire, nihilque praiudi-
cij illis inferri, vel eorum formam in aliquo vio-
lari, &c.
Ex ratione huius † Pontificalis Constitutio- 12
nis,

nis, ibi: *Nec per illos causa sou instantia introducatur, sed merè executiuè procedi mandetur, &c.*
Et ex Doctoribus, qui in eius exornatione fuerunt locuti, in casu merè specialissimo contenta in dicta Constitutione Gregoriana; nonnulli aduocati minus cautè opinati fuere, occasionémque sumpsere generaliter affirmandi, decretum Tridentin. *in dict. cap. causa omnes*: non habere locum in executiuis causis, ac propterea Regis protectionem denegandam, quoties alibi quàm coram Ordinario executio postulatur, putà virtute alicuius instrumenti guarentigiati, alteriúsve habentis de iure executionem paratam: sed manifestè falluntur.

Primò quoniam dicta Constitutio Gregoriana venit dumtaxat in declarationem, quod in
13 beneficiis reseruatis † (in quibus tantumdem conceditur breue illud Camerale, vt superiùs diximus) non habet locum dispositio Tridentin. *in dict. cap. causa omnes*, quod & pluries declarauit Sancta Congregatio Cardinalium, & pro executione gratiæ factæ à Sede Apostolica dictorum beneficiorum affectorum dantur particulares executores, qui quidem in breuis præ-
14 dicti executione procedunt † extraiudicialiter, in quibus non datur nec iudicium, nec instantia, vt in his terminis cum Purpurato, probant Menochius *in tractat. de arbitriis, lib. 1. quæst. 22.* & præcipuè *num. 6.* vbi etiam allegat Socinum, Iass. & alios. Flores Diaz de Mena *practicarum lib. 1. quæst. 18. à num. 18. & sequentibus*, & in terminis huius constitutionis Barbosa *de potestate Episcopi, tom. 2. allegat. 81. sub num. 17.* Ioannes Mariæ Nouatius *in noui iuris Pontific. practicarum conclus. tit. de causis prima instantia, concl. 1.* aliàs 54. *num. 15. & 16.*

Et pro exornatione principalis suæ intentio-
15 nis, nempè, † vt in beneficiis reseruatis non habeat locum dispositio Trident. adduxit illam rationem, magis ad demonstrandum, quòd in Breuibus Cameralibus datur, & infertur leue præiudicium Ordinario, non tamen ad constituendam generalem regulam vltra dicta breuia Cameralia, vt in executiuis non lædatur dicta Conciliaris constitutio, imò omnes Doctores nullatenus loquuntur (nec rectè possent) vltra litteras Apostolicas in executionem gratiæ obtentæ in beneficiis reseruatis, in quibus, vt diximus, locum non habet, *cap. causa omnes*, quia tunc ad executionem proceditur extraiudicialiter, & sine lite.

Adeò vt si tunc compareat aliquis legitimus
16 oppositor, & contradictor † allegans aliquam legitimam exceptionem, ex qua introducitur lis: tunc executor litterarum Apostolicarum omnino tenetur causam ipsam remittere ad Ordinarium, vt expressè in his terminis probant Nouarius, Flores de Mena, & Barbosa citati; & alij plurimi suo particulari loco adducendi latiùs, & isti duo vltimi probant; quod si aliter hoc casu fecerit executor, Senatum declarare vim facere, & causam remittere ad Ordinarium. Quare principalis intentio, & finis dictæ Constitutionis Gregorianæ fuit dumtaxat in illo casu particulari disponere, prout notant omnes Doctores hìc, & cæteri in principio huius cap. citati, ac ideò ad alium casum illam trahere, foret absurdum.

Non enim ex eo quod in via executiua non datur instantia, sequitur quod non sit compre-
hensa † sub regula vniuersali Concilij Trident. 17
in dict. cap. causa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, &c. Quia Concilium Tridentinum non fuit vsum illo verbo (*Instantia*) in sua rigorosa significatione, ita vt causæ debeant habere instantiam, sed ad demonstrandum causas omnes primitus tractandas, & proponendas coram Ordinario, & sic loquitur de prima cognitione, ad differentiam eorum, quæ postmodum in eodem decreto subsequuntur, vt superior non cognoscat, nisi in secunda instantia deuoluta per legitimam appellationem; quare respectu huius secundæ instantiæ superioris vtitur Concilium illo verbo, *Prima instantia.* Sequeretur enim aliter absurdum, quòd liceret cuilibet proponere viam
† executiuam contra alium coram alio Iudice 18
non Ordinario, & quod in via executiua amitteret quis forum suum, nec attenderetur contra iuris regulas notissimas, vt per Parladorium *lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. 2. part. §. 1. num. 8.* Et quod etiam in obligatione Camerali nequeat quis absque consensu Episcopi Ordina-
rij conueniri, † seu exequi coram Metropolita- 19
no, probant Massa Galesi, *ad formul. Camer. obligat. 2. part. quæst. 1. num. 6.* sequitur Erasmus à Cucbier. *in tractatu de iurisdictione in exempt. 2. part. quæst. 46. num. 4. & supra, tom. 1.* Et vulgatissima praxis obseruat in omnibus Tribunali-
bus tam secularibus, quàm Ecclesiasticis; † in 20
quibus omnino actor in executiuis sequitur forum rei, ita vt si coram alio, quàm Ordinario executio instrumenti postuletur; Senatus præcipiat ad eum causam remitti indubiè, iuxta tenorem Concilij Tridentini.

Deinde, quoniam ratio finalis Concilij præ-
fati nulla alia est, † quàm consulere damnis, & 21
sumptibus, quietique partium, ne extra sua domicilia extrahantur, cogantúrque litigare, & vt iurisdictio Ordinarij illusoria non reddatur, nec lædatur, vt sæpè declarauit Sancta Congregatio, prout latissimè deduximus *hac 2. part. cap. 3. per totum*; sed hæc ratio, quæ est solida, eodem modo militat in viis executiuis, ac in Ordinariis; quia pariformiter extrahuntur partes suis domiciliis, eadémque patiuntur incommoda, imò pro latiori, & longiori via, remotiorique loco maiores sumptus & salaria soluunt executi, de qua ratione vlterius videbimus, *n. 36.* Ergo sub eadem Tridentini ratione comprehendi debet via executiua, sicut & Ordinaria, quia
sicut † genus continet omnes casus, Alexander 22
consil. 75. videretur, num. 3. & 4. part. lib. 5. & consil. 36. Visothemate num. 11. in fin. cum sequentibus, lib. 6. Craueta *consil. 183. num. 3.* Fulgos. *consil. 15. num. 8. & consil. 77. num. 2. & 3.* Barbosa *axiom. 197. num. 4.* vbi per totum multa adducit.

Ratio enim legis magis, † quàm verba, at- 23
tendenda est, *l. scire, §. aliud, ff. de excusation. tutorum*, Tiraquellus *in l. si vnquam, verbo, Libertis, num. 47. Cod. de reuocand. donationibus*, Menochius *consil. 998. num. 13.* Fusarius *de substitutionibus, quæst. 480. num. 40.* Et quod ratio
& mens statuentium præponderet † verbis, Ma- 24
rian. Socinus *consil. 35. circa prædictam. column. 2. vers. & quamuis, lib. 1.* Tuschus *littera B. conclus. 31. num. 16.* Parisius *cons. 12. num. 52. lib. 3. & consil. 83. num. 13. & 14. lib. 3.* Bald. *consil. 44*

in

in fin. lib. 4. Alexander *consil.* 54. *num.* 9. *& sequent. num.* 4. Barbosa *dict. axioma* 197. *num.* 8.
vbi num. 15. quòd dictum per rationem amplia-
25 tur, † & limitatur, & magis attenditur ratio,
quàm dictum; ergo verbum (*Instantia*) quo ad
superius dictum finem vsus est Concilium Tri-
dentin. debet omnino trahi, & intelligi per
rationem, & intentionem, cùm verba non se-
26 cundùm quod sonant, † sed secundùm mentem
& intentionem proferentis sint accipienda, la-
tè Barbosa *axiomat.* 212. *num.* 1. *& num.* 9. quod
27 † ad hoc debent verba impropriari.

28 Quòd & adiuuant verba illa † vniuersalia
Concilij Tridentini, *cap.* 20. ibi: *Causæ omnes
ad forum Ecclesiasticum, quomodolibet pertinen-
tes*, ponderatis verbis, *Omnes*, vt nihil exclu-
dant, *l. Iulianus in principio, ff. de legatis* 3. *l.
hoc articulo, ff. de heredibus instituend. l. pedicu-
lus, §. labeo, ff. de peculio legat.* & plurimos Do-
ctores ad idem recenset Barbosa *axioma.* 168 &
latissimè in dictione 241. vbi *num.* 6. quod hæc
29 dictio (*Omnes*) adeò est vniuersalis, † nihil re-
stringens, vt comprehendat omnes casus, etiam
dissimiles, & etiam qui non comprehenderen-
tur ex proprietate vocabuli post Antonium Mo-
nachum *decis.* 69. *num* 8. *&* 9.

Et de prædicta dictione (*Quomodolibet*) qua
30 simul vtitur Concil. Trident. † vt comprehen-
dat omnem modum agendi, latissimè & de hac
dictione (*Quomodolibet*) scribit Barbosa *in dict.*
330. *per totum.* Vbi multa ad propositum con-
gerit, qui post Cenedum *singular.* 95. *num.* 1. *&*
31 *num.* 3. Quòd ista dictio (*Quomodolibet*) † ex-
tendit, & ampliat dispositionem vsque ad im-
proprietatem vocabuli, quare verbum illud, *in
prima instantia*, tam ex generalitate Concilij,
quàm ex ratione motiua & finali eiusdem de-
bet amittere suam propriam, & rigorosam si-
gnificationem, intelligique, declarari, & re-
stringi ad naturam actus iuxta iura vulgaria,
32 † quia lex vbi non distinguit, nec nos distin-
guere debemus, *l. non distinguimus, ff. de rece-
ptis arbitris, l. præses, ff. de officio Præsid.*

33 Si enim illud verbum (*Prima instantia*) ac-
ciperemus † in sua rigorosa significatione, ita
vt causæ deberent habere instantiam, cùm ipsius
ratione decreti omnino pugnaret, & foret potiùs
lex posita verbis, quàm rebus, contra *leg.* 2. *in
fin. Cod. communia. de leg. l. fin Cod. de vsuris,
capitul.* 2. *requiris de appellation.* cum vulga-
ribus.

Deinde quia si in causis requireretur instan-
34 tia effectiuè, † sequeretur, quòd in omnibus
actibus extraiudicialibus pertinentibus ad Or-
dinarium, cùm non habeant instantiam, nec
iudicium, nec litem, vt ex Flores de Mena, Me-
nochio, & Nouario, diximus superiùs, *num.* 14.
versicul. Primò quoniam dict. constitution. Sed
35 in his actibus extraiudicialibus † nullatenus re-
ceditur ab Ordinario in prima illorum cogni-
tione absque legitima appellatione, ita vt abs-
que ea lædi dicatur, & offendi dispositio Tri-
dentin. præseruantis primam instantiam Ordi-
nariis, vt expressè declarauit Sanct. Congre-
gatio Cardin. super eodem decreto 20. quas de-
clarationes ad litteram adduximus supra hac 2.
part. capitul. 5. *à num.* 10. *& sequentibus, versic.
Vnum tamen non omittam, &c.* Quarum decla-
rationum doctrina, & ex eo potissimum fulci-
tur, quoniam ea quæ pertinent ad iurisdictio-
nem voluntariam, sunt actus extraiudiciales,
& extraiudicialiter exercentur, Nos *in com-
mentariis de protectione Regia,* 2. *part. capitul.* 13.
à num. 31. *& à num.* 29. & vide Hieronymum
Gonçalez ibidem citatum, quibus adde latissi-
mè Thomam Sanchez *de matrimonio, lib.* 3. *di-
sput.* 8. *num.* 6. & latiùs *disput.* 19 *num.* 7. 8. *&* 9.
tom 1. vbi quando per litem efficiantur conten-
tiosæ iurisdictionis, sequitur Moneta *de commu-
tation. vltimarum voluntat. cap.* 5. *à num.* 223. *&
sequentibus, fol.* 238. & nihilominus ea, quæ
sunt voluntariæ iurisdictionis debent fieri, &
agi coram Iudice competenti, vt copiosè per
Decium *in consil.* 150. *per totum*, Ancharranum
consil 320. Alexander *consil.* 67. *num.* 8. *versicul.
Non etiam potest, lib.* 1. Alderanus Mascardus
de generali statutor. interpret. conclus. 1 *num.* 221.
Ergo falsò extrahitur à suo casu specialissimo
dict. constitutio Gregorij XIII. ad omnes vias
executiuas, ac per consequens perniciosè ex-
cluduntur à dispositione vniuersali & generica
Concilij Tridentin. & contra eius intentio-
nem, & rationem declaratam per Sanctam
Congregationem Cardinalium.

Quod ex eo comprobatur, nam in manuten-
tione non datur lis, imò manutentio conside-
ratur diuersum quid à lite mota, seu mouenda
super re, & est quid extraordinarium, Barzius
decis. 71. *sub num.* 39. *&* 40. Lancelotus *de atten-
tatis* 1. *part. capitul.* 3. *num.* 143. Rota *recent.
decis.* 618. *num.* 4. *part.* 1. Ludouisius Post. *de
manutentione, obseruat.* 6. *à num.* 35. *cum sequen-
tibus.* Vbi quòd ideò non causat vitium liti-
gij. Et tamen manutentio data à Nuntio Hi-
spaniæ in prima instantia, est nulla ipso iure
ob defectum iurisdictionis, obstante Concilio
Tridentino *in dict. cap. causæ omnes*, vt determi-
nauit Rota teste Marchesano loco citato, & se-
quuto à Ludouisio Post. *de manutentione, obser-
uation.* 107. *num.* 1. Ergo instantia in causis perti-
nentibus ad Ordinarium non requiritur vt Tri-
dent. dispositio locum habeat.

Et insuper, quoniam ratio finalis, quæ mo- 36
uit Concil. Tridentin. † ea est, sumptus, dam-
na, & expensas vitare litigantium extra suas
prouincias, vt superiùs diximus *à num.* 21. Sed
hæc ratio militat in via executiua, sicut in Or-
dinaria. Ergo idem ius statuendum in vtraque,
prout in similibus terminis hanc paritatem ra-
tionis considerauit Sigismundus Scaccia *in tra-
ctatu de appellationibus, quæst.* 11. *sub num.* 33.
versicul. Ad adducta pro contraria parte.

Itaque cum finis, intentio, & principalis di-
spositio Gregorij XIII. alia non fuerit, quàm
declarare, † in reseruatorum beneficiorum exe- 37
cutione non attendi, nec lædi dispositionem
Concilij Tridentin. *in dicto cap.* 20. prout Con-
gregatio Cardinal. sæpè declarauit, nec ratio-
nes in dict. dispositione Gregoriana fuerint ad
finem generaliter disponendi in omnibus viis
executiuis; sed tantùm ad exornationem, & qua-
lificationem illius casus particularis, de quo
loquuta fuit, nempè in breuibus Cameralibus, &
ad demonstrandum, quàm sit in illo casu leue
præiudicium Ordinarij; ideò non debet extra
suum casum limitatum, & specialissimum pro-
trahi, nec extendi, nec attendi. Imò cætera
executiua relicta esse sub speciali ratione, & re-
gula vniuersali & generica, *dict. cap. causæ om-
nes*, præseruantis primam instantiam Ordi-
nariis

nariis locorum in omnibus negotiis, & cau-
sis iudicialibus, & extraiudicialibus, prout
communis praxis, & vniuersalis stylus om-
nium Tribunalium Ecclesiasticorum obser-
38 uat, ac insuper Supremus hic Senatua † ob-
seruare facit ex dicto decreto Tridentin. abs-
que eo quod in aliquo permittat lædi pri-
mam Ordinariorum instantiam in executio-
nibus petitis vigore instrumentorum coram
Nuntio, vel aliis quibusvis iudicibus superio-
ribus, quod latiùs comprobatur statim in ver-
sicul. *Concludendum est igitur à num. 41. cum se-
quentibus.*

Sed vlterius aduertendum est, quòd tam ex
hoc inconuenienti, resultante ex ratione addu-
cta per Constitutionem præfatam Gregorij
XIII. quàm ex aliis pluribus à nobis adductis
suprà hac 2. *part. cap.* 6. §. *vnico per totum.* sup-
plicatum esse humiliter ad Sanctam Sedem
Apostolicam à dicta Gregoriana Constitutio-
ne, vt *in dict. cap. 6. à num. 7. cum sequentibus,
versicul. Sed vlterius in hac*; vbi latiùs vi-
dere potes ibi adducta, & vlterius remissa
circa comprobationem huiusmodi supplica-
tionis.

Illud tamen non omittam, quòd licèt ve-
rissimum sit, decretum Tridentini † mini-
39 mè offendi ex delegationibus factis à Sede
Apostolica pro executione gratiæ in benefi-
ciis reseruatis, vt ad principium huius ca-
pit. latiùs probauimus ex declarationibus
Sanctæ Congregationis Cardinal. & ex ipsa
Constitutione Gregorij XIII. tamen ex
alio adhuc capite Senatus hîc non admittit
breuia Cameralia ad apprehendendam pos-
40 sessionem nomine Cameræ Apostolicæ, †
de quo hactenùs loquuti fuimus. Imò illa
quotidie retinet, nec patitur illo vti: ea
ratione motus, quoniam cùm Bullis, & pri-
uilegiis Apostolicis hæc Hispaniarum Re-
gna sint à tempore immemoriali munita, ne
quis exterus, & horum Regnorum non
Originarius, nec naturalis obtineat benefi-
cium Ecclesiasticum, nec pensionem in
eisdem, prout abundè diximus infrà hoc
tract. 3. part. cap. 1. & sequentibus, Camera
Apostolica, quæ extera & non originaria
horum Regnorum est; non est capax posses-
sionis illorum, nec patitur Senatus indulta
Apostolica, & laudabilem immemorialem
consuetudinem tot fulcitam rationibus vio-
lari. Ac propterea licet permittat omnino
in beneficiis reseruatis litteras committi
alteri, quàm Ordinariis locorum ex supra-
dictis in hoc capit. non tamen breuia Ca-
meralia, vt eorum virtute ipsa Camera Apo-
stolica apprehendat possessionem beneficio-
rum horum Regnorum, quæ dumtaxat na-
turalibus eorum sunt priuatiuè, & exclu-
siuè ad exteros, tanquam incapaces re-
seruata. Et ita praxis quotidiana in hoc
Supremo Consilio Regia obseruat, de cu-
ius iustificatione altius, & peculiariter erit
agendum inferiùs 3. *part. huius tracta-
tus.*

Concludendum est igitur & vlterius insisten-
41 dum, vt eo ipso † quod Gregorius XIII. li-
mitatè prouidit dumtaxat in casu breuis Came-
ralis; videtur cæteros executiuus omissos gene-
rali Tridentini dispositioni relinquere, cuius
correctio euitanda est, *l. vnica*, §. *fin. autem,
Cod. de caduc. tollendis, cap. ad audientiam de
decimis, l. cum prætor. ff. de iudiciis*, bonus text.
in l. si verò, §. *de vira*, *ff. soluta matrimonio*,
Hondedeus *consil.* 38. *num.* 39. *lib.* 1. Beccius
consil. 12. *num.* 44. Surdus *consil.* 177. *num.* 61.
lib. 1. Quia exceptio firmat regulam in contra-
rium ex vulgari axiomate, & singulariter dixit
Alexaoder *in consil.* 158. *num.* 9. Quod qui
certo casu prouidet, nedum videtur velle, vt
prouisio cesset in casu omisso; † sed videtur 42
etiam contrariam in eum vindicare dispositio-
nem, Surdus *consil.* 204. *num.* 8. *&* 9. *volum.* 1.
Riminald. *consil.* 808. *num.* 13. *vsque ad num.* 22.
volum. 7. plura iura allegat Christophorus
de Pax *de tenuta*, *cap.* 57. *num.* 185. Et quod
vbi lex noua disponit super aliquem casum spe-
cificè, † non licet illam ad alios casus exten- 43
dere: sed illi non expressi sed omissi censentur
remanere sub iuris communis dispositione, vt
post Bald. & alios Thomas Grammaticus *consil.
ciuil.* 76. *numer.* 1. Castill. *de vsufructu*, *lib.* 1.
capitul. 1. *num.* 33. *& sequentibus*, *& per l. si
verò*, §. *de viro*, tenet Gironda *de priuilegiis
& exemptionib. numer.* 356. *& numer.* 886. vbi
latiùs.

Et quia lex noua limitatiua, interpreta-
tiua, siuè declaratiua iuris communia non
limitat, † nec corrigit nisi in casu de quo 44
loquitur, aut emanauit, in reliquis autem
remanet ius commune intactum, & incorre-
ctum, *l. præcipimus*, *Cod. de appellation.
l. si quando*, *Cod. de inofficios. testamento*,
dict. l. si vero, §. *de viro*, vbi Imola. Lex
enim seu statutum alteratum, † seu cancella- 45
tum in parte, in cæteris confirmatum cense-
tur, eorúmque inducitur approbatio, *l. Tri-
bunus*, §. *fin. ff. de militar. testamen.* quam latiùs
exornauimus hac 2. *part. cap.* 31. *à numer.* 101.
& seqq.

Nec obstat quod de similibus ad simi-
lia extenditur † legis dispositio *ex leg.* 3. 46
Cod. de legibus; quia procedit vbi eadem,
non diuersa (prout hîc vt statim) ratio
militat in vtroque, Caldas Pereira *de reso-
lutionib. emphyteut. capit.* 2. *numer.* 26. So-
cinus *regular.* 47. Surdus *de alimentis*, *ti-
tul.* 9. *quæstion.* 1. *numer.* 7. Seraphinus *de
priuileg. iurament. priuileg.* 74. *numer.* 108.
& sequentibus. Nec procedit, quando io-
rium † correctio sequeretur, Menochius *de* 47
arbitrariis, *casu* 84. *numer.* 6. *& in consil.*
180. *numer.* 51. Pinel. *in leg.* 1. *Cod. de bo-
nis mater.* 3. *part. numer.* 68. Surdus *con-
sil.* 200. *numer.* 15. *& consil.* 259. *numer.* 27.
Caldas *de potestate eligendi*, *capit.* 16. *nu-
mer.* 6. *& dict. capitul.* 2. *numer.* 26. Bru-
nor. à Sole, *in locis communibus*, *augmen-
tum* 4.

Deinde quia in vtroque caso debet da-
ri omnimoda similitudo, † vt in omni- 48
bus casus similes conueniant, vel sal-
tim in eo de quo agitur omnimoda si-
militudo procedat, Brunor. à Sole *loco
citat.* Thomas de Thomaser. *in florib. re-
gular.* 43. Bertasola *in repetitione*, *leg. si
quis maior. Cod. de transactionibus*, *nu-
mer.* 761. qui *numer.* 762. dicit, non cur-
rere argumentum etiam data parua dis-
similitudine, Marius Antoninus *varia-*

rum resolution. lib.4. resolut.39. num. 34. Mascardus *de probation. conclus.*1253. *num.*4.
Quæ quidem similitudo omnimoda inter
49 breue Camerale † (de quo disponit dicta constitutio Gregoriana) & cæteras causa executiuas nullatenus dari potest, sed verè dissimilitudo, & rationis diuersitas, ac differentia, nam in breui Camerali procedit executor extraiudicialiter: in executiuis aliis verò casibus omnino iudicialiter, vt supra diximus; secundò, quia breuis Cameralis exemptio à Concilij dispositione causatur à beneficio reseruato Sedi Apostolicæ, ad quam executio tanquam accessoria, & effectus reseruationis nimirùm pertinet. In cæteria verò executiuis nihil concurrit, vt ex-
50 ceptionem † à Concilio possit causari: Tertiò quoniam dicta constitutio Gregoriana non se fundat in executione breuis Cameralis, sed ei principali nititur fundamento, quod Breue hoc munitur annulo Piscatoria, qui de iure communi non minorem authoritatem habet subscriptione propriæ manus, vt ex eadem constitutione relata sup. *num.*15. *in versicul. Verùm cum decretum huiusmodi, &c.* clarè patet (licèt Concilij Tridentini formæ hæc adæquatio minimè congruat ex hactenus probatis *à num.* 12. *& sequentibus*) hac tamen authoritate non muniuntur cætera instrumenta guarentigiata, nec sententiæ executionem merentea, Igitur de vno ad aliud sumi nequit argumentum. Ideóque cùm omnimoda iuris disparitas, & diuersitaa inter vtrumque casum appareat, dicendum venit, quòd in executiuis generica Concil. Tridentin. *in dict. cap. causa omnes*, dispositio inuiolabiliter sit seruanda intacta.
Et tandem quoniam constitutio prædicta
51 Gregorij nihil † disposuit super cæteris viis executiuis; sed de eis ad alium finem enuntiatiuè mentionem fecit, & verba in lege prolara enuntiatiuè propter aliud nihil in enunriato disponere intelliguntur; vt abundè per Castillo *controuersiarum lib.*2.*cap.*26. *à num.* 67. *cum sequentibus*, Camill. Galiinum *de verborum significat. lib.*1.*capitul.* 14. *num.* 8. Gratiaoom *disceptatione* 111. *tom.* 2. *num.* 90. Nicolaum Garciam *de verborum enuntiation. lib.* 1. *quæst.* 3. *per totam, l. si quis instituatur hæres si legitimus, ff. de hæredibus instituend.* maximè vbi iuris probibitio repugnat dispositioni & tali inductioni ex supradictia, quapropter dispositio Coocilij Trident. quæ generalia est, vniuersalis, & absoluta tam in prohibendo, quàm in præseruando primam instantiam Ordinariorum, intacta & præseruata remanet in omnibus aliis viis executiuis, provt communiter practicatur. Imò eadem constitutio nunquam fuit admissa, nec vsu recepta quoad alias vias executiuas, & sic nec admittenda, quia nec super illis disposuit.
Hæc denique resolutio nostra est de mente
52 omnium illorum Doctorum, † quos in vnum congessimus supra hac 2. *part. cap.* 3. *à num.* 20. *& sequentibus*, Iuridicè affirmantium, cessare hodiè ex noua dispositione Concil. *in dict. cap. causa omnes*, facultatem Auditoris Cameræ, ne de cætero possit ea vti in prima instantia in præiudicium Ordinarium, & litigantium. Suppo-
53 nunt enim per necessarium † antecedens; causas executiuas inclusas esse in dict. decreto Tridentin. cum facultas Auditoris Cameræ solùm habeat locum in processu executiuo pro executione eorum, quæ ad Cameram Apostolic. spectant, indéque emanarunt, & sic pro executione breuium Cameralium, & similium, vt obseruat Vestrius *in praxi. Roman. Curia, lib.* 2. *cap.* 4. & in executione obligation. Cameralium, atque abundè per Marchesan. *de commissionibus*, 1. *part. capitul.*16. vbi latè etiam, quod eo ipso quod in talibus obligationibus cesset via executiua; cesser etiam facultas Auditoris Cameræ, & quod Auditor Cameræ careat in beneficialibus iurisdictione, † quam 54
non potest exercere nisi in attinentibus executionem litterarum Apostolicarum, Ita vt nec concedat manutentionem; pluries declarauit Rota vt *in Hortana. Parrochialis coram Peregrino.* apud Marchesan. *de commissionibus, part.* 5. *fol.* 964. *num.* 6. Alexand. Ludouis. *decis.* 118. *num.* 4. & ibi Oliuerius Beltramin. *in annotat. num.* 7. *& decis.* 160. *num.* 2. Iacobus Caualler. *decis.*32. *& decis.* 224. *num.* 5. idem Marchesan. *dict. tractatu de commission. part.*1. *de commission. appellat. in possessor. fol.*951. *num.*82. 86. *& sequentibus*, Ludouisius Post. *in tractatu de manutentione, obseruation.* 6. *à num.* 19. *cum sequentibus*, qui *num.* 23. reddit rationem, quod in beneficialibus, & cæteris rebus Ecclesiasticis † inter Ecclesiasticos, seu inter 55
laicum & Ecclesiasticum, Iudex est in prima instantia Episcopus loci, ex toto titulo *de foro competent. & Concil. Tridentin. sess.*24. *de reformation. cap.* 20. *causæ omnes*, & ex Boccat. *de interdicto vti possidetis, num.* 3. *&* 4. Testantes propterea passim Rotam subuertere sententias Auditoris Cameræ, & eius locum tenentis, se Intromittentis vltra executionem ex hoc defe-
ctu † notorio iurisdictionis. Ex quibus quidem 56
clarè patet, hodie ex nouo iure Pontificio sublatam esse facultatem Auditoris Cameræ, quæ tendebat tantùm ad executionem litterarum Apostulicarum, necnon obligationum in forma Cameræ fabricatarum, ne inferatur præiudicium primæ Ordinariorum instantiæ, ac per consequens Doctores hoc affirmantes sine dubio supponere, causas executiuas comprehendi in dispositione generali, vniuersali, & absoluta Sanct. Concil. Tridentin. nec contrarium voluisse Gregorium XIII. in sua dispositione, quæ dumtaxat loquitur in Breui Camerali expedito (vt diximus) dumtaxat in beneficiis reseruatis,
in quibus ex consequentia † remanet integra 57
facultas Auditoria Cameræ ad procedendum executiuè, & extraiudicialiter, provt hactenus diximus ac insuper considerauimus sup. hac 2. *part. cap.*5. §.3. *à num* 6. & signanter, *num.* 10. & hoc iure vtimur.

* *
*

CAPVT XI.

Protectionis Regalia an vtatur Senatus contra conseruatores procedentes in prima instantia in causis exemptorum.

Et quid si exempti in iurisdictionem consenserint Ordinarij, aut aliter renuntient suæ.

Et an exemptus citatus ad Romanam Curiam hac protectione vtatur.

Et quid si ab exempto reus citetur, vt coram conseruatore litiget extra Regnum.

SVMMARIVM.

Conseruatores Religionum, & Vniuersitatum non posse cognoscere in prima instantia ex Tridenс. qui tenuerint, num.1.

Religionum causas in prima instantia coram Conseruatoribus suis cognoscendas verius ostenditur, num.2.

Conseruatorias Regularium non esse sublatas per cap. causæ omnes, imò causas, plenariam cognitionem, etiam requirenses, esse per Conseruatores cognoscendas in prima instantia pluries declarauit S. Congregat. num.3. & seq.

Cognitio in prima instantia pertinet Conseruatoribus Religionum, num.6.

Conseruatoria quales hodie per Trid. sint sublata, ac prima instantia Ordinarij præseruata, n.7.

Conseruatoria hodierna habentes amplissimas clausulas & facultates, in quo discrepent à limitatis iuris communis, num.8. eemissiuè.

Conseruatoria Religionum, & Vniuersitatum sunt intacta ex Tridentin. num.9.

Conseruatoria Regularium sunt prælibata in Tridentin ac ideò eorum Conseruatores cognoscunt in prima instantia, vt vlterius declarauit Sacra Congregatio, num.10.

Et itidem responsum fuit Conseruatoribus Vniuersitatis Leodicensis, num.11.

Cap. causa omnes, circa causas infra biennium terminandas non comprehendi Conseruatores declarauit Congregatio, num 12.

Conseruatoria particularium manent sub dispositione iuris communis, & vltra procedentes in violentiis non notoriis, Rex, vt protector Concilij remittit causam Ordinario, num.13.

Conseruatores Vniuersitatum, & Religionum procedere in prima instantia iuxta tenorem priuilegiorum, patitur Senatus, cum Concilium Tridentin. non percutiatur, num.14.

Exempti Religiosi etsi renuntient suæ exemptioni, & in Ordinarium consentiant, Senatus eorum causas Ordinario non remittet, n.15. & seqq.

Exempti ab Ordinario, & immediatè subiecti Papæ, absque eius consensu nequeunt exemptioni renuntiare, num.16.

Renuntiatio exemptionis in præiudicium Papæ non valet, num.17.

Vbi mirabilia iura adducuntur, & magna Doctorum exornatio, num 18. & sequentibus.

Exemptus ab Ordinario absque licentia Pontificis (cuius exemptio interest) renuntiare nequit exemptioni, num.19.

Processus, & sententia per Ordinarium vigore renuntiationis exempti lata non tenet, num.20.

Priuilegio exemptionis nequeunt renuntiare Prælati, & Religiosi, cùm exempti ab Ordinario soli Sedi Apostolicæ subiiciantur, quorum Papa efficitur Diœcesanus, num.21.

Renuntiare suo foro nequit Clericus absque Diœcesani sui consensu, num.22.

Sarania conuincitur, supponens Abbatem posse exemptioni renuntiare cum consensu sui Conuentus, num.23.

Cœnedus etiam id affirmans conuincitur; ibid.

Decisio Rotæ singularis refertur, plurima continens mirabilia circa renuntiationem exemptionis factam à Religiosis, num.24. & seqq.

Generalis, aut Prouincialis interuentu monialis exempta ab Ordinario, & immediatè subiecta Sedi Apostolicæ, nequeunt exemptioni renuntiare, num.25.

Commissarius Generalis, cuius Gubernio submissit moniales Papa, sibi mediatè subiectas absque Papæ licentia, eas dimittere nequit, num.26.

Religiosorum subiectio Prælatis à Papa pendet, sine cuius ministerio Prælati Regulares iurisdictione carent, num.27.

Pontifex est Summus Religionum omnium Prælatus, num.28.

Prælati Religiosi, quibus gubernium Monialium sibi subiectarum demandauit Papa, non possunt eo inconsulto illas dimittere, num.29.

Administratores Sedis Apostolicæ nequeunt præiudicare Pontifici, num.30.

Renuntiatio priuilegij, cuius fauore tantùm fuit inductum valet, num.31.

Sedis Apostolicæ interest multos habere immediatè subiectos, num.32.

Exemptus subiectus Sedi Apostolicæ immediatè exemptionis priuilegio nequit renuntiare, num.33.

Moniales exempta ab Ordinario, & immediatè subiecta Sedi Apostolicæ, absque huius licentia nequeunt exemptioni renuntiare, n.34.

Subditos ab alio non iudicari interest Romani Pontificis, & alterius Superioris, num.35.

Per exemptionis priuilegium Regulares efficiuntur immediatè subiecti Sedi Apostolicæ, absque cuius licentia in alium nequeunt consentire in illius iurisdictionis præiudicium, num.36.

Priuilegium exemptionis qua ratione concedi soleat Religiosis, num.37.

Ius exemptionis ita est coniunctum cum iure superioris, vt commodè separari nequeant, n 38.

In exemptionibus Ecclesiasticis non datur separatio inter exemptos, & Sedem Apostolicam, in aliis verò sic in præiudicium renuntiantis, non tamen superioris, num.39.

Prælatus potest conditionem Ecclesiæ facere meliorem, non deteriorem, num.40.

Per vnum, vel plures actus non censetur Prælatus renuntiare fauori Ecclesiæ, cum etiam nec expressè, num.41.

Priuilegio communi etsi omnes contrauenіant solus vnus valet contradicere, num.42.

Priuilegij renuntiatio reuertens ad ius commune admittitur, nisi adsit præiudicium alterius inseparabile, num 43.

Scandali negocium celeri eget expeditione, n.44.

Renuntiatio iuris coniuncti, & complicati nec in præiudicium, etiam renuntiauit, valet, num.45.

Qui

Qui perpetuum iudicandi habent officium, Ordinary dicuntur, num 93.

Conseruatoris datio in fauorem maiorem exemptorum si per rescriptum non subscriptum mutari permitteretur, in maius eorum potius damnum foret, quod ius non patitur, num. 94.

In conseruatoribus vice Ordinary exempto datis, cùm alium Ordinarium in suo loco non habeat, qui in prima instantia cognoscere permittatur, verificantur verba Trid. in c. causa omnes, n. 95.

Exempti, quibus ad maiorem fauorem datur Conseruator in sua Prouincia, amitterent priuilegium iuris communis, si per rescriptum non subscriptum ab eo causa auocatur, vel illi ad Curiam Romanam vocentur, num 96.

Exempti sunt prohibiti extra Regnum eligere Conseruatorem, ne naturales ita molestentur ex Decreto Senatus impresso, num. 97.

Naturales huius Regni prohibentur impetrare commissionee extra illud, & in Senatu datur prouisio ordinaria, vt illi afferant Iudicem in Regno ex eodem Decreto, num. 98.

Refertur ad litteram Decretum prædictum Senatus anni 1572. quod multa continet vtilia circa impetrationem commissionum Iudicibus degentibus extra Regna Coronæ Hispaniæ, num 99.

Cui Decreto Senatus consonat ordinatio Lusitana adducta, num. 100.

Episcopis Regni Aragonum, habentibus loca sibi subiecta hoc Regno, ordinatum fuit per Senatum, vt in illis Iudices apponant ob magna inconuenientia vitanda, num. 101.

Decretum Senatus 25. anni 1562. ad litteram refertur, ibidem.

Religiosi, & aly exempti licitè, vti possunt protectionis Regalia, & recursu, si contra eos importetur commissio non subscripta propria manu Sanctissimi in prima instantia, vt retineantur in Senatu, remissa causa Conseruatoribus suis, num. 102.

De differentiis inter Conseruatores datos iuxta ius commune, & modernos datos cum amplissimis facultatibus cognoscendi iudicialiter, & cum iurisdictione de causis exemptorum vide remissiuè, num. 103.

Religiosorum causa non trahantur ad Senatum per viam violentiæ, si coram suo Prælato Regulari tractentur, num. 104.

Et tunc solum Concilium Supremum habet potestatem prouidendi, & tollendi scandalum, n. 105.

Religiosorum causa, quæ tractantur coram Iudice Delegato, Ordinario, aut Conseruatore rectè ad Tribunalia trahuntur per viam violentiæ, num. 106.

EX Vniuersali regula Sancti Concilij Trident. *in cap. 20. causa omnes, sess. 24. de reformatione*, dispo-
1 nentis, † primam instantiam omnium causarum quomodolibet ad forum Ecclesiasticum expectantium, debere esse Ordinariis præseruatam; occasionem (& non quidem improbabilem) sumpsere nonnulli affirmandi; Conseruatores Vniuersitatum, & Religionum Regularium minimè posse cognoscere virtute Conseruatoriæ in prima instantia de vllis causis tangentibus easdem Religiones, & Vniuersitates; sed omninò debere has causas proponi, & decidi ab Ordinario in prima instantia, cuius opinionis fuisse videntur Nauarr. *consil. 2. sub tit. de officio Delegati, in antiquis, & in consil. 3. num. 1. & 2. eodem tit. in noui.* Sairus *sub tit. de officio Delegati, decis. 1.* Marius Antonius *variar. resol. lib. 1. resol. 15.* quos pro hac parte negatiua intellexit Augustin. Barbosa *in remiss. ad dict. cap. causa omnes, num. 10.* videbis tamen statim infrà *num. 2. & 6.*

Sed contraria sententia, & opinio longè verior est, † & amplectenda; imò dispositionem 2
prohibitiuam Concilij Trident. *in dict. cap. 10.* non habere locum in Conseruatoribus Vniuersitatum, & aliarum Religionum, quia causæ illæ, quæ Conseruatoribus committuntur, non sunt necessariò in prima instantia coram Ordinariis locorum pertractandæ, sed coram Conseruatoribus ipsis, quibus specialiter à Romano Pontifice harum causarum tangentium Vniuersitates, & Religiones Regulares cognitio reseruata est, cùm idem Decretum Tridentin. ad Regulares non pertinere, nec Conseruatorias Regularium immutare, aut restringere, nec quoad primam instantiam ipsorum aliquid noui inducere, rectiùs affirment Alderete *in allegatione pro omnimoda Regularium exemptione, p. 1, cap. 7. num. 4.* Aloisius Riccius *in praxi Neapolitan. decis 273. num. 7.* propè fin. *part. 4.* Augustinus Barbosa *de potestat. Episcop. tom. 2. allegatione 81. num. 13.* & cum Riccio *decis. 473. part. 4.* tenet Ioannes Mariæ Nouarius *in aoni iuris Pontificij pract. conclus. cap. de causis primæ instantia, conclus. 1.* aliàs 54. *num. 12. fol. 142.* & cùm Hieronymo de Zeuallos *in tractat. de cognition. per viam violentia, 2. part. quæst. 157* benè probat Narbon. *in l. 59. glos. 1. à num 206, lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopilationis; fol. 187.* Hanc etiam resolutionem probant expressè Nauarr. Sairus, & Marius Antonius citati pro contraria parte, *num. 1.* quia reuera in aliquo deuient ab hac doctrina; sed quia eos minus aduertenter Intellexit Augustinus Barbosa *in remiss. ad dict. cap. 20 sess 24. de reformat. num. 10.* loqui contra eam, quorum assertionem singularissimam latiùs commemorabimus statim, *num. 6.*

Quod quidem & pluries ita declarasse sanctam Congregationem Cardinalium reperio, † & 3
testatur Alderete, vbi proximè *dict. num. 4.* & cùm eo Riccius, Barbosa, & Nouarius, & signanter quod Conseruatoria Regularium non sint sublatæ per dict. Decretum Trident. etiam quod causæ graues sint, † & plenariam cogni- 4
tionem requirant, censuisse sacram Congregationem *in vna Mediolanen.* infert & sequitur Rota *in vno Osens. iurisdictionis* 12. *Decembris* 1614. coram Vbaldo, testatur Barbosa *dict. allegatione 81. num 13.*

Quæ Congregatio Cardinalium etiam in hæc declarauit, † *An littera Conseruatoria concessa* 5
Vniuersitatibus, vel Regibus, vel aliis, quas Decretum Concily, cap. 5. session. 14. in fin. voluit, esse saluas, sint sublata altero Concily Decreto, cap. 20. session. 24. Congregatio censuit non esse sublatas. Et isthæc declaratio inuenitur etiam *in 4. tomo, decisio nouissima diuersor. in dicto cap. 20. verbo, in prima instantia*, & apud Marsillam *lib. 4. de iudiciis, tit. 3. cap. 6. verbo, in prima instantia*, eandem etiam refert ad litteram Narbona *in l. 59. glossa 1. num. 206. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopilation.* Quod & ita declaratum fuisse ad instantiam procuratoris Societatis Iesu, esséque obseruati præceptum ab Illustrissimo

Decio Carrapha sub pœna excommunicationis maioris, & quinquaginta ducatorum; refert Pater Ioannes de la Cruz Ordinis Prædicatorum *in Epitome de statu Religionis lib. 2. cap. 10. dub. 5. versicul. Secunda conclusio, ad finem.* Narbona vbi proximè *sub num.* 306.

Ex qoo, cum Conseruatores, & Conseruatoriæ Religionum, & Vniuersitatum non sint comprehensæ in parte exclusiua, & negatiua, *dict. cap. causa omnes* (sicuti omnes alij iudices, qui Ordinarij non sunt, excluduntur à primæ instantiæ cognitione) infertur per necessariam consequentiam; Conseruatorias, & Conseruatores huiusmodi esse comprehensos in parte affirmatiua, & inclusiua eiusdem Deceti, & sic ad eosdem Conseruatores, tanquam Ordinarios omnium causarum ad Religiones expectantium, cognitionem in prima instantia pertinere pro-
6 bant Doctorea citati infra † *num.* 89. *& sequentib. & num.* 92. vltra quos ita declarasse sanctam Congregationem Cardinalium, testatur quoque Nauarrus *consil.* 3. *num.* 3. *de officio Delegati*; quem etiam refert Ioan. à Cochier *in tractatu de iurisdict. Ordinar. in exemptos*, 1. *part. quæst.* 39. *num.* 30. *tom* 1. & per Nauarrum *consil.* 5. *aliàs* 3. *Delegatis*, in nouissima impressione idem firmat Augustinus Barbosa *in Pastoral. tom.* 2. *allegation.* 106. *in fin.* quod & idem probant Sarrus *in floribus decis. tit. de officio Delegati, decis.* 1. Marius Antonin. *variar. resolut. lib.* 1. *resol.* 15. quos citauimus suprà *num.* 2. ex mente Augustin. Barbosa pro contraria parte; à quo tamen Barbosa omninò cauendum erit, quia cùm horum doctorum sensum, & discursum non caluerit, loqui eos dixit contra doctrinam hactenus scriptam *à num.* 1. in quo manifestè decipitur. Etenim cum præfati Doctores affirment, Conseruatorum Religionis intactam esse primam instantiam, & vti Ordinarios comprehendi in dispositione Trident. præseruantis primam Ordinariorum instantiam, pernecesse fateutur & ipsi, necnon clarè supponunt; huiusmodi Conseruatorias, & Conseruatores non includi in parte negatiua, & exclusiua, eiusdem Decreti Trident. qnoniam si (prout eos intellexit Barbosa *in remiss. ad cap. causa omnes, num.* 10.) censuerint, Conseruatores comprehensos esse in parte negatiua, & exclusiua eiusdem Decreti; falsò firmarent ex eodem Decreto, esse illis vti Ordinariis præseruatam primam instantiam causarum omnium tangentium Religiones, sicuti constanter firmauerunt, ideóqoe horum Doctorum assertio sine vmbra aliqua repugnantiæ currit securissimè, cùm vtrumque, nempè non comprehendi in parte exclusiua, & comprehendi in parte affirmatiua Decreti Trident. legitimè compatiatur; imò ex necessaria consequentia vnum ab altero inferri diximus infrà *num.* 92. ex eisdem Doctoribus, & ex eodem Augustino Barbosa, qui dicta *allegat.* 106. *n.* 6. ad idem allegat Nauarrum, & sequitur immemor, qood illum & alios refutauit *in dict. remiss. num.* 10. diuersimodè illos intelligens.

In quorum omnium confirmationem vrget, quod *in Concil. Tridens. sess.* 14. *cap.* 5. ita expressè
7 disponitur circa Conseruatorias, qoo in aliquibus casibus reseruata esse intelligitur Ordinaria iurisdictio, & prima instantia in suo tamen robore, & firmitate relictis Conseruatoriis, & Conseruatoribus Religionum, & Vniuersitatum in hæc: *Insuper cùm nonnulli, qui sub prætextu quod super bonis & rebus, ac iuribus suis diuersæ eis iniuriæ, ac molestiæ inferantur, certos iudices per litteras Conseruatorias deputari obtinent, qui illos à molestiis, & iniuriis huiusmodi tueantur, ac defendant, & in possessione, seu quasi bonorum, rerum ac iurium suorum manuteneant & conseruent, nec super illis eos molestari permittant, eiusmodi litteras in plerisque contra concedentis mentem, & reprobum sensum detorqueant; idcirco nemini omninò, cuiuscumque dignitatis & conditionis sit, etiamsi Capitulum fuerit, Conseruatoriæ litteræ cum quibuscumque clausulis, aut Decretis, quorumcumque iudicum deputatione, quocumque etiam alio prætextu, aut colore concessæ suffragentur ad hoc, vt coram suo Episcopo, seu alio superiori Ordinario in criminalibus, & mixtis causis accusari, & conuenire, ac contra eum inquiri, & procedi non possit: aut quominus, si quæ iura ei exceptione competierint, super illis liberè valeat apud iudicem Ordinarium conueniri, in ciuilibus etiam causis, si ipse actor extiterit, aliquem ei apud suos Conseruatores iudices in iudicium trahere minimè liceat; quod si in his causis in quibus ipse reus fuerit, contigerit, vt electus ab eo conseruator ab actore suspectus esse dicatur. At si quæ inter ipsos iudices, Conseruatorem, & Ordinarium controuersia super competentia iurisdictionis orta fuerit: nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos, super suspitione, aut iurisdictionis competentia fuerit iudicatum: familiaribus verò eius, qui huiusmodi litteris Conseruatoriis tueri solent, nihil illæ prosint, præterquam duobus dumtaxat; nemo etiam similium litterarum beneficio vltra quinquennium gaudere possit, non liceat quoque Conseruatoribus vllum habere Tribunal erectum; in causis verò mercedum, aut miserabilium personarum huius sanctæ Synodi super hoc Decretum in suo robore permaneat. Vniuersitates autem generales, ac Collegia Doctorum, seu scholarium, & Regularia loca, necnon Hospitalia, actu Hospitalitatem seruantia, ac Vniuersitatum, Collegium, locorum, & Hospitalium huiusmodi personæ in præsenti Canone minimè comprehensæ, sed exemptæ sint, & esse intelligantur.* Hactenus Decretum Concilij.

Et super hoc text. vide multa per Barbosam
† *in cap.* 1. *de officio Delegati, lib.* 6. vbi *à num.* 4. 8
per text. ibi, quid hodie importet, dict. text. ex tenore priuilegiorum, & Conseruatoriæ amplissimam accipiant Conseruatores potestatem, & vide etiam *in cap. fin. eodem tit.* vbi plurimi Doctores citantur, ac semper confugiendum erit in materia Conseruatorum, ad Monetam *in nouo tract. de Conseruatoribus.*

Quo, vt vides, in qnibosdam causis reserua-
ta est instantia, † & cognitio Ordinario, Con- 9
seruatoriæ limitatæ ad tempus & certas causas censentur, quando conceduntur alicui particulari personæ, & etiam Capitulo. Attamen Conseruatoriæ Vniuersitatum, & Regularium, & similium semper sont, & remanent intactæ, & omnimoda ab Ordinariis earum virtute exemptio.

Atque ita iterum Sancta † Congregatio Car- 10
dinalium super hoc *Decreto* 5. declarauit in hæc. *Dubitatum fuit, an propterea liceret Conseruatoribus Regularium cognoscere causas etiam in prima instantia, cum cap.* 10. *sess.* 24. *videatur repugnare, iubens coram locorum Ordinariis esse cognoscendum:*

scendum: Congregatio sæpius respondit, Conser-
uatorias Regularium, quas saluas esse voluit, dict.
cap. 5. session. 14. non fuisse sublatas dict. cap. 20.
session. 24. quam declarationem refert ad litte-
ram ex aliis Narbona in l. 59. gloss. 1. num. 106.
ad fin. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopillat. vbi ex Mar-
silla lib. 2. tit. 14. cap. 3. versic. Conseruatoria lit-
11 tera, & cap. 4. in fin. idem responsum † fuisse
Conseruatoribus Vniuersitatis Leodiecensis.
12 Etiam vlterius, cum fuisset dubitatum, † nun-
quid dispositio Concilij in dict. cap. 20. sess. 24.
de reformat. quatenus præcipit, vt intra bien-
nium causæ in prima instantia terminentur:
Conseruatores comprehendat; resolutúmque
fuit ex sententia Sanctissimi, non comprehen-
di, cùm Decretum sit editum in fauorem iuris-
dictionis ordinariæ, vt refert Narbona vbi pro-
ximè num. 103. & num. 107.
13 Quapropter duo notanda sunt, † quod cum
Conseruatoriæ particularium remaneant in me-
ris terminis iuris communis iuxta cap. 1. & c.
fin. de officio Delegati, lib. 6. si Conseruator vl-
tra permissa procedat, indubiè Rex, & Sena-
tus hic supremus vtetur sua Regalia protectio-
nis, virtute horum duorum Concilij Decreto-
rum, dict. cap. 20. & cap. 5. vt præseruetur pri-
ma instantia Ordinario.
At verò cum Conseruatoriæ Vniuersitatum,
14 † Regularium, & similium eorúmque omni-
modæ exemptiones ab Ordinariis intactæ per-
maneant; nullo modo contra eorum Conserua-
tores procedentes in prima instantia de causis,
& negotiis in suo priuilegio, & Conseruatoria
contentis, ac expressè comprehensis, Senatus
faciet remissionem, cùm non lædatur prima in-
stantia Ordinarij, eò quòd expressè casus hîc
exceptus sit, & non comprehensus sub regula
generali prohibitiua, dict. cap. causæ omnes, 20.
Concil. Tridentin. sequitur, vt omninò cesset
protectio, & Regalia Regis, ex hactenus aper-
tè probatis.
Quoad secundam partem huius capituli: an
15 Regalia protectionis † Concilij Tridentin. ha-
beat locum, quando exempti, putà Abbates,
& alij Regulares, & Prælati, & immediatè sub-
iecti Apostolicæ Sedi, consentiunt in iurisdi-
ctionem Ordinarij, & suæ exemptioni renun-
tiant; breuiter resoluendum erit, quod nec stan-
te huiusmodi renuntiatione poterit habere lo-
cum dictum Decretum Trid. in dict. cap. 20. quo-
niam hi exempti à iurisdictione ordinarij, &
Sedi Apostolicæ subiecti nequeunt exemptio-
nis priuilegio renuntiare.
Etenim Summus Pontifex aliquos à Præla-
16 torum sibi inferiorum † iurisdictione soluendo,
ac sibi subiiciendo, constituit se immediatum
eorum superiorem, iudicémque Ordinarium,
quasi esset Episcopus Diœcesanus: ideo ne-
queunt exempti absque Papæ licentia, huius-
modi priuilegio renuntiare, sicut Clericus abs-
que Diœcesani licentia, nequit se alterio Epi-
scopo subiicere, & eius iuridictionem proroga-
re, ex text. in cap. significasti, foro compet.
quia consequenter id noceret iurisdictioni, &
fauori proprij Episcopi.
Vndè cum exemptiones etiam in fauorem Se-
17 dis Apostolicæ concedi dicantur, † vt statim;
nihil est, cur exemptus in præiudicium Summi
Pontificis (cuius interest) huic possit priui-
legio renuntiare, prout expressè probatur in
cap. cùm tempore de arbitris, vbi in §. fin. Sum-
mus Pontifex approbat quoddam compromis-
sum inter Ecclesiam exemptam, & Ordinarium
Episcopum, & excepit, quæ contra libertatem,
& exemptionem illius Ecclesiæ in compromis-
so continentur, & nullam declarat, reddens Pon-
tifex hanc rationem in hæc: Cum etsi spontè vo-
lueris, de iure tamen nequiueris, sine licentia Ro-
mani Pontificis renuntiare priuilegijs, vel indul-
gentiis libertatis, qua monasterium illud indicant
ad ius & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertine-
re, hoc ipsum probatur in cap. 2. ad fin. de in
integr. restitut. ibi: Non tam ius suum, quam no-
strum, &c. & in cap. cum olim, el 2. de priuilegiis,
ibi: Ius nostrum, & Ecclesiæ Romanæ turbatur.
Et hanc sententiam verissimam profitentur 18
† Glos. fin. in Clement. penult. de sentent. excom-
mun. Antonius de Butrio in cap. significasti, n. 2.
& ibi etiam latè Panormitanus, num. 10. &
num. 11. & Marianus Socinus, num. 42. de foro
compet. ipse Abb. Panormit. in dict. cap. cum
tempore, num. 2. & 7. de arbitris. Felinus in cap.
cùm accessissent, in princip. de constitutionib.
Ioannes Andr. in regula sciens, de regul. iur. in 6.
in Mercuriali. Iass. in l. si quis, in conscribendo C.
de Episcopis & Clericis. Mandosius de signatura
gratia, verbo, exemptiones Episcopis, versic.
Exemptus à iurisdictione. Cardinal. Tuschut lit-
ter. R. conclus. 171. num. 9. Emanuel Rodriguez
quæst. regular. tom. 2. quæst. 63. art. 10. Thomas
Sanchez in Decalog. lib. 4. cap. 39. num. 19. cum
aliis seqq. Galerat. in tract. de renuntiat. tom. 2.
cent. 2. renuntiat. 140. Augustin. Barbosa in col-
lectan. ad dict. cap. cùm tempore, de arbitris, &
in addition. ad eumdem text. Erasmus à Cochier
in tract. de iurisdict. ordin. in exemptos, 3. part.
quæst. fin. Ascanius Tambutinus in tract. de iure
Abbat. & Prælator. tom. 1. disp. 15. quæst. 12. Sa-
rabia de iurisdict. adiunctor. quæst. 7. per totam, &
elegans est decis. 325. à num. 23. & seqq. Alexandr.
Ludouis. vbi aliæ Rotæ decisiones recensentur,
& decis. Mantiçæ 237. num. 4. Seraphinus de-
cis. 595. num. 7. Crescentius decis. de foro compet.
Oliuerius Beltramin. in annotation. ad decis. Ale-
xandr. Ludouisij, num. 29.
Et quod exemptus à iurisdictione ordinaria
nequeat suo priuilegio † renuntiare absque Pon- 19
tificis (cuius exemptio interest) licentia, etiam
probant Abb. in cap. graue, num. 3. de officio Or-
dinarij, & in cap. 1. num. 19. de re iudicata, Al-
bericus in l. nemo videtur fraudare. ff. de regul.
iur. Castrens. cons. 431. part. 1. Baptista de arbi-
tris. lib. 2. cap 4. Siluester. verb. exemptio, n. 11.
Tiraquellus de retract. Linagier. §. 1. gloss. 9. n. 121.
Couarru. variar. lib. 2. cap. 4. num. 1. Viuius tom. 1.
commun. opinion. 277. Petrus Surdus de aliment.
tit. 1. quæst. 113. num. 2. Gaill lib. 1. obseru. 40. Eras-
mus à Cochier. vbi suprà 2. part. quæst. 7. num. 2.
& 3. & 3. part. quæst. 35. Didacus Perez ad l. 2.
vers. Verùm autem, fori. tit. 1. lib. 3. Ordin. 467.
vbi etiam asserit, tenere Doctores in dict. cap.
tempore, quod si exemptus renuntiet, † proces- 20
sus & sententia non tenent, cùm superioris fa-
uorem respiciat tale priuilegium exemptionis,
ne suus subditus iudicetur ab alio, sequitur Au-
gustinus Barbosa in collect. ad dictum caput, cum
tempore, num. 4. in fin.
Qui num. 5. ex eodem text. probat; non posse
Prælatos, † & Religiosos renuntiare priuilegio 21
libertatis, & exemptionis sibi à Romano Pon-

tifice concesso absque ipsius Pontificis licentia,
rationem reddens, quam superiùs tetigimus:
quia cùm exempti à potestate Ordinariorum
solo Romano Pontifici subiiciantur, qui sub-
inde eorum efficitur Diœcesanus, iuxta text. *in
authoritate*, iuncta gloss. *verb. Diœcesani, de
priuilegiis lib. 6.* accidit proinde regula text. *in
cap. significasti, de foro compet.* quod nullus Cle-
22 ricus sine proprij Diœcesani † voluntate potest
in iudicium non suum consentire; prout hanc
rationem expressè reddiderunt Ioannes Andr.
in dict. cap. cùm tempore, & ibi Butrius *num. 12.*
Abb. *num. 11.* Socinus *num. 42. vers. Ex quibus
infertur* Frater Manuel Rodriguez *quæst. regul.
tom. 1. quæst. 36. art. 10.* Ascanius Tamburinus
de iure Abb. tom. 1. disp. 15. q. 22. num. 3. & hanc
rationem (licèt aliam insuper addat) veram &
receptam non negat Doctor Petrus Barbosa *in
l. 2. art. 3. num. 47. ff. de iudiciis.*
23 Ex his conuincitur Sarabia † *de iurisdict. ad-
iunctor. quæst. 7. num. 7. ad fin.* ex Rota *decis. 21.
num. 8. part. 7. diuersorum*, & Cœnedus *quæst.
Canon. num. 10.* dicentes, quod Prælatus & Ab-
bas non potest renuntiare exemptioni ab Or-
dinario absque sui Conuentus licentia, dùm
supponit, posse eum ea sola: cùm ex hactenus
propositis requiratur etiam licentia Summi
Pontificis, cuius exemptio interest.
Et pro his omnibus celebris extat Rotæ *de-
cis. in vna Vlexbonens. 19. Nouembr. 1625. coram*
24 † *Illustrissimo D. Coccino Decano*, quam ad litte-
ram refert Ascanius Tamburinus *de iure Abb.
& Prælator. tom. 1. disp. 15. quæst. 12. sub num. 3.*
ibi: quod dubium pendet ex duobus: primo,
scilicet, vt videatur, an Commissarius Genera-
lis potuerit dimittere has moniales? Secundò
an dictæ moniales potuerint se subiicere obe-
dientiæ Ordinarij.
Ad primam partem fuit dictum, quod quid-
quid sit de iurisdictione Commissarij Generalis,
25 † etiam quod in Religione ipse haberet amplis-
simam facultatem, nihilominus nec ipsemet
Generalis poterat dimittere, cùm agatur de
monialibus Sanctæ Claræ, quæ sunt exemptæ
à iurisdictione Ordinariorum, & sanctæ Sedi
Apostolicæ immediatè subiectæ, vt patet ex
*Bulla Eugenij IV sub datum Florentiæ anno 1439.
idem Augusti. anno Pontific. 9.* quæ est apud Ro-
26 drig. 29. & fuerunt positæ sub gubernio, † &
obedientia Generalis, & Prouincialium mino-
rum sublatis protectoribus, quorum authorita-
te regebantur, &c. Quare cum Summus Pon-
tifex has moniales subiecerit curæ Regularium,
& postmodum à iurisdictione ordinariorum exi-
merit, & immediatè Sedi Apostolicæ subiece-
rit; non potuit Commissarius eas dimittere sine
licentia Pontificis, cuius authoritas immensa
est, *cap. ad honorem de author.* & vt Bald. Gom-
mi *cons. 14. in princip. num. 2.* Roman. *cons. 369.
colum. 2. in princip.* & in specie subiectio Re-
27 ligiosorum erga suos † Prælatos à Summo Pon-
tifice dependet, sine cuius ministerio, & in-
tentione Prælati Regulares nullam habent iu-
risdictionem. Medina *de indulgentiis, cap. 24.*
Soto *de iust. & iur. lib. 10. quæst. 1. art. 4. & lib. 8.
quæst. 3. art. 1.* Victoria *in relect. de potest. Eccles.
quæst. 2. num. 28.* Alphonsus de Castro *lib. 2. de
iust. heret. punit. cap. 24. & contra hæres. verb.
Episcopus ipse*, nimirum Summus Pontifex est
28 † summus Prælatus cuiuscumque Religionis,
vt benè aduertit Suarez *de Religione, tom. 4.
lib. 3. cap. 14. lib. 1. & lib. 6. cap. 4. num. 21. an-
te fin.*
Quapropter cum Papa gubernium dictarum
fratribus demandasset, † & illas ab Ordinario- 29
rum iurisdictione exemerit, & immediatè Sedi
Apostolicæ supposuerit, cuius nomine fratres
gubernant; non potuerunt illas, inconsulta Se-
de Apostolica dimittere. Angelus *cons. 367. n. 7.*
vbi quod administratores Apostolici non pos-
sunt † præiudicare Summo Pontifici, nec po- 30
terant dimittendo dictas moniales ponere os in
cœlum, & Summi Pontificis coarctare pote-
statem, cùm ipsi sint subditi, quibus imminet
necessitas sola parendi, vt pulchrè dicit Baldus
cons. 131. vers. Nec possunt lib. 4.
Non aduersatur, quod Commissarius potue-
rit renuntiare huic priuilegio, † vt quisque po- 31
test iuri suo renuntiare, *ad l. si quis, in scriben-
do, C. de pactis*, quia motiuum posset conside-
rari, si priuilegium simpliciter fuisset conces-
sum fauore fratrum; sed cùm Pontifex sub pro-
tectione Sedis Apostolicæ eas receperit, & ex
occasione gubernium confirmauerit; hoc fuit
actum non solùm fauore fratrum, sed ipsius
etiam Sedis, cuius interest, † multos habere 32
immediatè subiectos. *Clem. Pastoralis, de re iu-
dicat.* Rebuff. *cons. 142.* ideò non potuerunt dicto
priuilegio † renuntiare. Felinus *in cap. cum ac- 33
cessissent, num. 29. de constitutionib.* & ibi Decius
*colum. penult. vers. Secundò, de prædicta conclu-
sione, & num. 18. column. vltima, conclus. 6.* &
generaliter de renuntiatione. Galeratius *de re-
nuntiatione, tom. 1. lib. 3. cap. 1. num. 4. vers. Et
ideo, & num. 63. ex l. non videtur, ff. de regulis
iuris, & l. si quæramus. ff. de testamentis.* Bald.
tit. qualiter de feudis aliena possess. §. porrò, n. 1.
Castrens. *in l. penultim. col. fin.* & ibi Iass. *n. 54.
C. de pactis, &c.*
Hanc primam partem latiùs prosequitur ipsa
decisio ibidem, † quam tu videre poteris, & 34
vlteriùs prosequitur secundam, quæ magis ad
nostrum propositum facit, quæ continuatur in
hæc.
Quantum attinet ad secundum cap. An mo-
niales potuerint † se submittere obedientiæ Or- 35
dinarij? negatiuè fuit resolutum, quia exem-
ptus sine licentia Summi Pontificis non potest
renuntiare exemptioni, vt est textus rotundus
in cap. cum tempore, 5. de arbitris, vbi Abb.
*num. 2. vers. Et per istum, text. gloss. fin. in Clem.
penultima, de sententia excommunicat.* quem
Abb. ibidem, & *in dict. cap. cùm tempore*, dicit
singularem, ratio est, † quia interest Romani 36
Pontificis, qui est superior, subditos suos ab
alio non iudicari, idem Abb. *in cap. 1. num. 19.
de re iudicata, & in cap. si de terra, num. 5. de
priuilegiis, & in cap. significasti, num. 8. in fin. &
num. seq. de foro compet.* Ioan. Andr. *in cap. sci-
enti, 27. in fin. vers. Si verò reperitur*, & ibi Fran-
chus *num. 4. de reg. iur. in 6.* Felin. *in cap. cùm
olim, num. 3. de præscription.* Armilla *in summa,
in verb. exemptionum, num. 8.* Gaill. *obseru. 40.
num. 2. lib. 1.* Galerat. *de renuntiat. tom. 2. centur.
2. renuntia. 140. num. 18.* Erasmus à Cochier. *de
iurisdict. Ordinar. in exemptos, lib. 2. quæst. 7. &
lib. 3. cap. 34. per totum*, & per dictum *cap. cùm
tempore*, & per alias rationes in terminis exem-
ptionis Regularium est Conc. Castrens. 432. in-
cipit *videtur dicendum, num. 3. lib. 1.* vbi *versic.*
Quod

Quod autem, ponderat, quod per priuilegium
exemptionis effecti sunt immediatè subiecti D.
Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quamobrem
sine illius licentia in alium consentire non pos-
sunt, hoc enim renderet in derogationem iuris-
dictionis Pontificiæ. Considerat vlteriùs, quod
priuilegium videtur fuisse concessum in odium
37 Ordinariorum, † qui dictis Religiosis erant ni-
mis infesti, eosque nimium grauabant; quod
ideo non possunt se subiicere iurisdictioni Or-
dinariorum: & quamuis in caso Castrensis lége-
retur in priuilegio, quod ipsi Ordinarij erant
nimis infesti: hæc tamen est vna ex rationibus,
ex quibus Papa censetur concedere priuilegium
exemptionis, vt dicit Balb. de priuilegiis *in
tract. exempt. cap. 1. num. 4.* Rebuffus *cons. 142.
col. 2. in princip.* Erasmus à Cochier *de iurisdi-
ction. Ordinar. in exceptos, lib. 1. cap. 1. num. 17.
& lib. 2. quæst. 7. num. 3. in fin. & lib. 3. quæst. 34.*
& in terminis Regularium. Romanus *cons. 369.
num. 18.* quem vltra Castrens. loco citato sequi-
tur Felinus *cap. cùm olim, num. 3. de præscri-
ptionib.*

Non obstat, quod priuilegio possit renun-
38 tiari in præiudicium exempti; † secus verò exi-
mentis, *gloss. fin. in dict. cap. cùm tempore, de
arbitris*, quia vt dicit Abb. ibidem *num. 7.* non
potest considerari aliquis effectus quantum ad
exemptum; nam ius libertatis est ita coniun-
ctum inter exemptum, & superiorem; vt com-
modè separatio fieri non possit; nec est verum
quod ait Aluericus *in l. si quis, in conscribendo,
39. num. 6. C. de Episcopis & Clericis*, quod sci-
licet, possit renuntiari priuilegio specialis
exemptionis, quando motu proprio non fuit
concessum, quia Siluester *in summa, in verb.
exemption. §. 10.* dicit contrarium esse verius,
scilicet, quia exemptio fit gratia exemptoris,
quod dictum sequitur Armilla *in eodem verbo.
num. 8.* Rebuffus *dict. cons. 142. colum. 2. versic.
Exempta.* Cochier loco prædicto, *num. 17. lib. 1.*

Et licèt in aliis non Ecclesiasticis possit dari
39 iurisdictio in præiudicium eorum, † qui se sub-
mittunt: non tamen in præiudicium superio-
rum, Archidiacon. *in cap. conquestus, num. 4.
quæst. 3.* Baldus *in l. si quis, in conscribendo num. 8.
C. de Episcopis audic.* Afflictis *de prohibit. feud.
alien. per Federicum. §. præterea, num. 23.* cum
allegatis per Surdum *cons. 47. num. 25. lib. 1.*

Nihilominus vt aduertit Abb. *in dict. cap.
40 cùm tempore, in fin.* hoc indistinctè † non pro-
cedit in Ecclesia, seque remittit adnotata per
Innocent. *in cap. accedentibus, de priuilegiis*, &
per scriptum *in cap. veniens, de præscriptionibus*,
vbi *num. 21.* dicit, quod Prælatus potest condi-
tionem Ecclesiæ facere meliorem, non autem
deteriorem, vt *in cap. fraternitatem, de dona-
41 tionibus*; & subdit quod per vnum, † vel plu-
res actus non censetur renuntiatum fauori Ec-
clesiæ, cùm etiam non possit renunciari. Et rur-
sus addit, quod si omnes vellent facere contra
42 priuilegium, † vnus solus potest contradicere,
prout euenit in casu isto, vbi magna pars mo-
nialium, licèt non maior contradicit, Suarez
de legibus lib. 8. cap. 33. num. 2.

43 Et quamuis idem Abb. *num. 22.* dicat, † præ-
dicta non procedere, quando per renuntiatio-
nem reuertitur ad ius commune: hoc tamen di-
ctum, quatenus verum, in hac facti specie non
officit propter præiudicium Sedis Apostolicæ,
cuius interest habere exemptos, vt suprà dictum
est, & benè Gallus *obseruat. 40. num. 2. lib. 1.* qua-
propter Ordinarius meritò noluit, simpliciter
recipere dictas moniales, sed reseruato bene-
placito.

Et ita per Dominos causa per binas vices ma-
turè discussa; † fuit vnanimiter conclusum, 44
præpensis etiam omnibus in alia decisione alle-
gatis, & his quæ vlterius obiici possent, cum
causa egeat celeri expeditione ob magna scan-
dala, quæ in his partibus hac de causa quotidiè
nascuntur hactenus de tam mirabili decisione;
quæ ad propositum huius articuli singularis est.

Et ad id notatione dignissimum, quod in hac
decisione continetur, † ius exemptorum & su- 45
perioris ita esse coniunctum, vt commodè di-
uidi nequeat, ac propterea non solùm renuntia-
tionem non posse valere in præiudicium supe-
rioris; sed nec etiam renuntiantium; videndæ
sunt nonnullæ Rotæ decisiones, aliæque singu-
lares doctrinæ in hismet terminis, quas con-
gessimus suprà 1. *part. cap. 13. à num. 25. cum
multis seqq. vers. Quinto, & pro hac part.* vbi
notabiles doctrinæ in proposito congeruntur,
& à principio illius, *cap. 13.* aliæ quampluri-
mæ recensentur, quæ generaliter, & specialiter
comprobant resolutionem huius Capituli, vt
exemptionis renunciatio non valeat absque su-
perioris licentia & consensu.

Quibus adde quod licèt caducitati Dominus
possit renuntiare; † tamen fallit, quando cadu- 46
citas respicit non solùm fauorem Domini, sed
etiam alteriùs, quia tunc vtriusque requiritur
consensus & renuntiatio, ita vt vnius sola non
sufficiat, vt probat Hercules Marescotus *va-
riar. resol. lib. 1. cap. 5. num. 15. & seqq.* quod
comprobat ex nostra doctrina, † vt exemptus 47
non possit renuntiare suæ exemptioni in præiu-
dicium superioris, ad quæ allegat Rotæ re-
solutionem *in vna Reginens. bonorum 13. Maij
1585.*

Et insuper, quod quando ius renuntiantis
ita est coniunctum cum iure alterius, † quod 48
commodè separationem non admittat; vt nec
etiam in præiudicium ipsius renuntiantis admit-
tatur renuntiatio, in his terminis cum Abb. do-
ctrina *in cap. cum tempore, num. 7. de arbitriis*,
probat Ascanius Tamburinus *in tract. de iure
Abbat. & Prælatorum tom. 1. disp. 15. quæst. 21.
num. 3.* ante decisionem.

Pro quo etiam facit doctina Sigismundi Scac-
ciæ *in tract. de sententia & re iudic. gloss. 7. q. 3.
limit. 4 fol. 229.* qui *num. 229.* ita loquitur: in-
tellige omnia quæ scripsimus in hac 2. *part.* dum
diximus, † quod si ius, fauor, seu priuilegium 49
habet admixtum interesse alterius; tunc renun-
tiatio vnius non præiudicat sibi, nec alteri; sit
verum, quatenus illud ius fauor sit inseparabi-
lis, prout apertè loquuti sumus *in præcedenti
tertia exemplificatione, num. 103.*

Secus (dicit ipse Scaccia) si ius sit separabi-
le, † quia tunc renuntiatio tenet quantum ad 50
præiudicium renuntiantis, sed non quantum ad
præiudicium tertij Bart. *in l. penalt. si quis in
conseruando, sub num. 3. in secundo casu principa-
li.* Baldus *sub num. 4. in 4. oppositione*, ibi: *Pri-
mo casu, si vtilitas*, & Salicetus *sub num. 4.* ibi:
Tertio casu, C. de pactis. Abb. *in cap. 12. si dili-
genti, sub num. 7.* ibi: *Quandoque continet, de
foro competent. &c.*

Et

Et cum hac doctrina Scacciæ consonat Rota
51 in † *vna Cenensi iuris Patronatus*, 1. *Decembris*
1606. *coram Lugdunens.* firmans, quod quando
præiudicium est separabile, pluribus possiden-
tibus, potest contra vnum quæri possessio, li-
cèt contra alios non; cuius decisionis verba,
num.4. ita sunt: quarto dicebatur possessionem
fuisse controuersam per Carratos, & per con-
sequens non potuisse Leonibus quæri quasi
possessionem, vno ex patronis contradicente,
iuxta doctrinam Innocentij communiter rece-
ptam *in cap.bona, el* 2. *num*.1. *vers. Plus diximus,
de postulat. Prælato.* fuit responsum per text. *in
l. per fundum, in fin. ff. de seruitutibus rustico prad.*
vbi Albericus *num*.1. *&* 2. & Florianus *num*. 3.
notant, quod si plures possident, potest con-
tra vnum quæri possessio, licèt contra alium,
qui contradicit non quæratur quando præiudi-
cium est separabile, &c. Vbi prosequitur quod
ius patronatus est indiuiduum quoad substan-
52 tiam; † tamen quoad possessionem, & exerci-
tium est separabile, quæ est apud Farinacium
decis. 132. *num*. 4. *in posthum. tom*. 1. Et quod
quando præiudicium est separabile pluribus
possidentibus, potest acquiri possessio contra
vnum, licèt non quoad alios, ipse Farinacius
decis.762. *num*. 2. *tom*. 1. *in posthum.* Seraphin.
decis.970. *num*. 2. Gonçalez *de altern. gloss*. 45.
§.2. *à num*.32. Gratianus *tom*.3. *cap*.426. *num*. 8.
& 9. & quod tunc sufficiat patientia illius Mo-
nasterij, contra quem præscribitur, vel adqui-
ritur, non totius Religionis; Millis *in reperto-
rio, verbo, possessio seu quasi iurium in corpora-
lium.* Coccinus *decis* 52. *num*.8. *Rota decis*. 164.
num.7. *Post tractatum Ludouis. Post de manutent.*
quæ est singularis, & econuerso quando agitur
de vtilitate consortis, vt tunc possessio vnius
prosit alteri consorti *Seraph.* vbi proximè, & in
terminis Religionis abundè Doctissimus Diuus
Ioann. Baptista Valençuela Velazquez *in cons.*
251. *à num*.57. *& à num*.67. *tom*.2.

Et ipse Scaccia vbi suprà *num*. 230. *proximè*
53 *sequenti*,† hanc doctrinam ita extendit. Earen-
de hanc intelligentiam, vt procedat indistinctè,
siue vtilitas admixta sit publica, siue sit alterius,
& priuati, Baldus, & Salizetus *in dict. cap. pe-
nultimo, sub num*.4. & Abb. *in dicto cap. si dili-
genti, sub num*.7. *de foro compet.*

Et ipse Scaccia ibidem *num*. 203. in hæc:
54 exemplifica tertio, † in iure priuato, quod con-
tinet vtilitatem priuatam renuntiantis, & pu-
blicam simul, huic omnique iuri, si sit insepara-
bile, non potest quis renuntiare, vt patet ex
sequentibus illationibus, &c. & huius doctri-
næ plurima reddit ibidem exempla Scaccia,
eam probant Cynus *in dict. l. si quis in conscri-
bendo, sub num*.3. ibi: *Sed si non potest separari,*
& Salicetus *sub num*.4. quod apertius declarauit
Abb. *in cap. si diligenti, sub num*. 7. ibi: *Si non
potest separari renuntiatio, non valet, de foro
compet.*

Et quod fauori, & priuilegio suo nequeat
55 quis renuntiare,† quando sit contra bonos mo-
res, quando sit in præiudicium alterius, siue
Reipublicæ, siue priuati, & quod iuri naturali
nequeat renuntiari, vide multa cum maxima
distinctione per Scacciam *de sententia, & re in-
dic.gloss*.7.*quæst* 1. *limitat*.4. *à num*.172. *cum mul-
tis seqq.* & superiùs à principio.

Et ex hoc iure connexo, & inseparabili illud
inferre potest, † quod communiter notatur ex 56
glossa, *verbo, generetur, in cap. dilectus*, 2. *de
capellis Monachorum*, quod licèt respectu exem-
pti possit exemptio præscribi: tamen respectu
eximentis nulla datur præscriptio, hincque
semper potest se tueri contra obiectam præscri-
ptionem, † dicendo, non esse completam con- 57
tra Papam, & sic allegando ius tertij, vt post
longam disputationem concludit Abb. *in cap.
ad audientiam sub num*.12. *versic. In contrarium
tamen, de præscriptionibus*, & eum sequitur Fe-
linus *sub num*. 12. & notat benè Cenedus *pract.
Canonic.quæst. lib*.1.*quæst*.26. *num*.9. *ad fin.* opti-
mè Erasmus à Cochier *de iurisdiction.ordinar. in
exemptos, part*.3. *quæst*.12. *num*.4. *cum seqq.* vbi
multa in propositum congerit, & obiter Au-
gustinus Barbosa *in additione, ad collect. cap. di-
lectus, el* 2. *in principio, de capellis Monachor.*

Sed hos Doctores omninò intelligas, vt ra-
tione iuris connexi, † & indiuidui non sit ad- 58
uersus priuatum completa præscriptio tempore
ordinario; sed aduersus vtrumque vna debet
esse præscriptio, & quousque aduersus vnum
non sit perfecta & completa, nec aduersus alium
potest dici completa ratione inseparabilis iuris,
damni, & præiudicij, quia sua negligentia sola,
& renuntiatio etiam expressa non tenet ratione
indiuiduitatis ex hactenus adductis latiùs. Et ita
intelligendi sunt dicti Doctores non aliter, &
in terminis probatur, quod licèt contra priua-
tum currat præscriptio 10. vel 20. annorum, ta-
men si priuatus habet commune ius cum Cleri-
co, vel cum Ecclesia, iuuabitur eius priuilegio,
& iure speciali, vt contra eum non currat, nisi
præscriptio contra omnes sit completa, Innoc.
in cap.ad audientiam, de præscriptionibus vbi etiam
Abb. *in princip.* Marsil. *de fideiussoribus, in repe-
titione, num*.151. & iterum ipse Marsil. *singula-
ri*, 180. & per eundem Innocent. & Ias. *in l. si
emancipati, num*.17. *C. de collationib.* & Nattam
consil. 590.*column. fin.* tenet Petrus Surdus *in
cons*.301. *num*.84. *tom*.3. Grassis *de effectibus Cle-
ricatus, effectu* 2. *num*. 58. qui *num*. 59. idem fir-
mat in præscriptionis interruptione, † nam si 59
præscriptio interrumpatur per vnum ex sociis,
prodest talis interruptio alteri socio, Decianus
consil.26. *num*.36. *& sequent. lib*.5. Alexand. *con-
sil*. 58. *lib*.7. Casaneus *consil*. 47. *num*. 3. condu-
cunt quæ diximus *suprà num*.52.

Hinc fit, vt laicus non ligetur statutis laico-
rum respectu iuris indiuidui, † quod habet cum 60
Clericis, Aretinus *consil*. 25. Decianus *in tract.
crim.part*.1. *lib*.2. *cap*.59. *num*.6. Rocus de Cur-
te *in tract. de consuetudine, sect*.8. *num*.62. Gras-
sis vbi proximè *num*.55 & ratio huius est,† quia 61
talis consors potitur eisdem priuilegiis, quibus
suus consors, licèt aliàs ex se solo illis gaudere
non posset, *l. qui duo. ff. de liberatione legata, l.
si communem. ff. quemadmodum seruitut. amittant.*
Decius *in l. si emancipati, num*. 5. & ibi etiam
Cagnolus *num*.103. *C. de collationibus.* Marsillus
de fideiussorib. num. 151. Mart. Montier. *decis.*
14. *num*. 84. vbi dicit, quod quis consequitur
priuilegium ex persona socij,† quod ex sua per- 62
sona consequi non posset, Petrus Surdus *decis*.
301. *num*.9. Iasson. *in dict. l. si mancipati, num*.
2. *& sequentibus Cod. de collationibus*, & Mota
super cap. Regni, lib. 4. *cap*. 134. *num*. 24. Pur-
puratus *in add. littera E. ad Alexand. in l. præ-
cipimus*. §. *eo obseruando. Cod. de appellation. &
in*

in addition. ad Barthol. in l. pragnantem, ff. de
pœnis.
Quò pertinet, quod beneficium restitutionis
63 io integrum, † quod competit minoribus ratio-
oe minoris ætatis; competit etiam maioribus
eius ensuccibus in indiuiduis. Gloss. *in verbo,*
patrocinari, & ibi Paulus de Castro, & Bartol.
sub num. 7. C. si in communi, eademque causa re-
stitutio in integr. postulet. Ias. *in l. si mater, n. 10.*
C. de inofficioso testamento, cum multis aliis, quos
latè congerit Odda. *in tract. de restitutione in in-*
tegr. quæst. 46. art. 4. vers. In contrarium, & ver-
sicul. Pluries, tit. de communi, & magis com-
mun. opinion. Couaruuias *practicar. cap. 24. num. 2.*
Zephalus *consil. 661. num. 76. lib. 6.* Muscatellus
in practic. ciuil. in verbo, in integrum restitution.
num. 7. Grassis *de effectib. Clericat. effectu 2. n. 57.*
& suprà.
Ius enim vnius per se insufficiens ad aliquid,
64 † potest recipere fomentum à iure alterius, de-
claratur per Coccinum *decis. 187. num. 3.* & me-
liùs *decis. 254. num. 4. & à princip.* & est optimus
text. *in l. fin. C. de accusationib.* ibi: *Eripi se pos-*
se confidens, aut studio, aut priuilegio nominati,
vide Padillam *in l. 1. sub 6. Cod. de diuersis re-*
scriptis.
Hinc etiam fit, quod priuilegio (quod habet
65 Capitulum, † vt in causis criminalibus tangen-
tibus personas Capitulares nequeat procedere
Episcopus solus absque duobus adiunctis ipsius
Capituli) singuli de ipso Capitulo renunciare
nequeunt, cum sit commune & indiuiduum
cum aliis de Capitulo, vt latiùs probat Sarabia
in tractatu, de iurisdictione adiunctorum, quæst. 7.
per totam.
Vide quæ latè de huius iuris complicati pri-
66 uilegio diximus circa executionem † sententiæ
latæ contra vnum, vt neque contra ipsum etiam
facienda erit executio; suprà 1. *part. cap. 13. à*
num. 37. cum sequent. versic. & quando adest con-
nexitas, &c. & superiùs.
67 Sed ad maiorem claritatem eorum, † quæ di-
cta hactenus sunt circa renunciationem exem-
ptionum distinctè procedendum erit: nam vel
priuilegium exemptionis in priuatum singula-
rum fauorem concessum est, & ei exempti re-
nuntiare possunt, quoniam quando agitur de
renunciatione dumtaxat simplicis priuilegij, quo
ab Episcopi iurisdictione quis eximitur, cum in
exemptorum dumtaxat fuerit introductum fa-
uorem, non videtur neganda facultas, quod ei
valeat renunciari, iuxta regulam text. *in cap. si*
de terra, de priuilegijs, & quia per renunciatio-
nem cessante priuilegij impedimento Ordina-
rius ipso iure communi vindicat, & recuperat
iurisdictionem in exemptos; nam per impedi-
menti remotionem prouenientis ex dispositio-
ne hominis subintrat ipso iure dispositio iuris,
& fingitur impedimentum rectò non adfuisse,
plures Doctores citat Castillo *controuersia, tom. 6.*
cap. 143. §. vnico, num. 14. versicul. Secundum ca-
sum est, & Nos vberiùs infrà *cap. 12. à num. 44.*
cum multis sequentib. facilèque tunc ad ius com-
mune fit regressus, iuxta regulam *l. si vnus, §.*
pactus, in fine, ff. de pactis, & est optima *decis.*
325. Alexandri Ludouic. *à num. 13.* in hæc: non
obstat, † quod dicti actus potuerunt fieri ex
prorogatione, quam potest exemptus facere in
personam eius, qui esset Ordinarius circum-
scripta exemptione, iuxta *consil. 14.* Federici;

quia vltra quod dictum Federicum habet mul-
tos contradictores, vt latè per Socinum *in cap.*
significasti, num. 42. de foro compet. & Rota apud
Crecent. *decisione 3. de foro compet.* firmauit,
exemptum non posse prorogare iurisdictionem,
cùm non agatur de suo præiudicio tantum; sed
etiam de præiudicio superioris, decisio Salman-
tina iurisdictionis ex aduerso allegata loquitur
expressè, quando exempti non sunt immediatè
subiecti Sedi Apostolicæ, † & non sine causa, 69
quia isti non possunt prorogare, vt per Felinum
in cap. P. & G. num. 13. de officio Delegati.
Et pariter loquitur expressè, quando non re-
dundat in præiudicium alterius, † quam proro- 70
gantis. Prætereà illud posset procedere; quan-
do non dubitaretur de exemptione, sed agere-
tur tantùm de validitate actorum Ordinarij:
cùm autem negetur exemptio, censendum po-
tius, quod actus sint facti ab Ordinario iure
proprio, & ex facultate, quam habet de iure
communi, ex latè adductis *in Conchensis iuris-*
dictionis, 22. Maij 1593. coram Illustrissimo Car-
dinali Mantica, &c. Et probatur expressè *in*
dicta Vlixbonens. decision. superiùs adducta *à n. 24.*
vers. Et pro his omnibus, videnda *in vers. non*
aduersatur, & in vers. Et quamuis, idem Abb.
num. 43. & iuxta hoc membrum intelligenda
erit Rota apud Seraphinum *decis. 595. num. 6.*
& 7. in hæc: cùm enim isti, qui per huiusmo-
di priuilegium eximuntur, non sint immediatè
Sedi Apostolicæ subiecti, possunt vtique proro-
gare iurisdictionem Ordinarij, & ei se submit-
tere, vt per Federicum de Senis *in consil. 14.* Fe-
linus *in cap. cum Ioannes, num. 7. de constitutio-*
bus. Ias. *in l. si vnus, §. Pactus ne peteret, num 9.*
ff. de pactis; & hoc quando non redundat in
præiudicium alicuius nisi prorogantis, Gemi-
nian. *in consil. 83. num. 9.* Corneus *consil. 214. n. 8.*
lib. 2. Ferretus *consil. 102. num. 18.* & tradunt Do-
ctores *in cap. si diligenti de foro compet.* &c.
Aut priuilegium conceditur in gratiam Sedis
Apostolicæ † Religioni, aut Ecclesiæ, & tunc 71
procedit text. *in cap. cum tempore de arbitris*, &
ea omnia quæ hactenus in hoc capitulo dicta
sunt, & hanc distinctionem ponit in terminis,
Federicus de Senis *consil. 14.* Felinus *in cap. P.*
& G. num. 13. de officio delegat. & post Rebuf-
fum Paulus Fuschus *de visitatione lib. 2. cap. 8.*
num. 12. Augustin. Barbosa *in collectanea ad di-*
ctum cap. cum tempore, sub num. 5. de Arbitris.
Rota vt per Alexand. Ludouis. *decis. 325. à n. 23.*
Mantica *decis. 237. num. 4.* Manuel. Rodriguez
quæstionum regular. lib. 1. quæst. 62. artic. 10. Se-
raphinus *decis. 595. num. 7. & sequent.* Oliuerius
Beltramin. annotat. *ad dict. decis. 325.* Alexand.
Ludouic. *num. 29.*
Et sub hac distinctione resoluendam censeo
illam arduam quæstionem, † vtrùm quando iu- 72
risdictio priuatiuè data est alicui iudici, possint
subiecti sine eius consensu, alterius iudicis iu-
risdictionem prorogare? Negant enim Doctores
communiter; sed melius latè Doctor Petrus
Barbosa, *in l. 1. art. 3 à num 48. cum seqq. ff. de*
iudiciis, vbi resoluit, quod si in priuatam ali-
quorum gratiam priuatiuè iurisdictio data est;
non prohibentur alterius iudicis iurisdictionem
prorogare; qui planè ibidem, & eruditè hunc
articulum examinat, & sequitur Augustinus
Barbosa *in dict. cap. cum tempore, num. 6. de ar-*
bitris, qui *à num. 8.* latè differit, † & tractat, 73
quando

quando subditi, & vassalli vnius Regni sine sui
Principis licentia alterius Regni vel Principia
iurisdictionem possint prorogate, quem videre
poteris.
Quare iuxta præfatam distinctionem atten-
75 denda † erit in Senatu renuntiatio exempti, vt
si ex ea aliqua alteri fiat læsio, cùm nequear
absque illius consensu, & licentia consentire
in iurisdictionem Ordinarij, isti omninò deoe-
ganda erit protectionia Trid. Regalia, cum in
exemptis Conseruatoribus præfatum Trident.
Decretum *in cap. 20. sess. 24. de reformatione*, non
procedat, imò sit casua exemptus specialitee
per ipsum Trideot. in loco suprà ad principium
citato: & per declarationes Sanctæ Congrega-
tionis Cardinal. provt latiùs deduximus ad prio-
rem partem huius Capituli; ideo omninò cessat
Regis protectio, quia ex hac exemptione nul-
lum inferri dicitur præiudicium primæ instantiæ
Ordinariorum, quod verissimum est, vt abundè
probatum remanet.
Ex hactenus deductis clarè etiam conuincitur
76 † Paulus Piasequius *in praxi Episcopali, 2. part.
cap. 3. de visitatione Regularium, sub num.* 58.
dum ita loquutus fuit: subsunt Regulares iuris-
dictioni Episcopi, si in aliquo sponte ipsi se
submiserint, hoc enim facere possunt; cùm
quilibet priuilegio suo speciali, licèt non priui-
legio iuris communis, renuntiare possit, *cap. si
de terra de priuilegiis*; maximè verò Vniuersitas,
seu Claustrum totum, & non persona singula-
ris, vel saltim in suum præiudicium, & non in
præiudicium Superioris eximentis Abb. *in cap.
significasti, de foro competenti*, Angelus Armilla,
verbo exemptus, num. 5. & 8. vndè & pacta per
77 Regulares inita † licèt non fuerint approbata à
Capitulo ipsorum Generali, vel Prouinciali, li-
gent ipsos Regulares, *cap. vltimo, de pactis in 6.*
quod magis confirmant verba constitutionis su-
pra à Nobis relata, eo illo loco.
Pacta autem, & conuentiones inter eosdem
fratres, & Prælatos, atque Curatos pro tempo-
re inita valeant, nisi per sequutum Capitulum
proximum Generale, vel Prouinciale refutata,
& per eos refutatio huiusmodi intimata debito
tempore fuerit, &c. hactenus Piasequius.
In quantum iste Author loquitur de pacto
78 inter particulares, † benè loquitur. De quo est
videndus in text. *in dict. cap. vltimo, de pactis,
lib. 6.* & plures Doctores, quos in comproba-
tionem allegat Augustinus Barbosa, *in collectan.
ad ipsam num. 1.* in cæteris autem nempè, quòd
Religiosorum totus Conuentus possit suæ
exemptioni renuntiare, in eorum præiudicium
saltim, non benè percipit, nec caluit difficul-
tatem, ex iis quæ superiùs dicta remanent. Nam
Religionum exemptiones tangunt vtilitatem, &
interesse eximentis Summi Pontificis, & cùm
inter eos, & ius Pontificis detur connexitas iuris
inseparabilis, & coniunctio, ita vt commodè
diuidi non possit, sequitur manifestè, vt nec in
præiudicium Religionis renuntiantis valeat re-
renuntiatio, provt apertè, & latissimè superius
probatum relinquimus. Et iste Author in nihilo
firmauit pedes, sed hallucinando, dixit hoc, vel
illud; quare vel reducendus erit ad terminos
præfatæ doctrinæ efficaciter comprobatæ: vel
omninò vt inconstans reprobandus.
79 Sed an exemptus Conuentus extra suam Pro-
uinciam, & Regnum coram alio Iudice etiam
Delegato, non suo Conseruatore (ibi à Sede
Apostolica assignato) vti poterit hac Regalia,
vt Senatus illum suo iudici, & causam remittar,
ne extra Regna litigare cogatur, ac pariter rei
citati à conseruatore extra Regnum degente,
Regio hoc recursu an muniri possint, & in
vtroque casu affirmatiuè resoluendum erit ex
praxi obseruatissima, & iuris virissimis funda-
mentis; circa quam difficultatem ita loquutum
fuisse reperio Erasmum à Cochier *in tractat. de
iurisdictione in exemptos tom. 2. in scholiis ad con-
stitutionem Leonis X.* præseruantem primam in-
stantiam Ordinario. §. 13. *num.* 184. *fol. 99. &
seqq.* super illis verbis eiusdem, *in prima instan-
tia extra Romanam Curiam, & in partibus coram
Ordinariis locorum*, infert Cochier in hæc
verba..
*Itaque licèt exempti immediatè subiecti sint
Summo Pontifici, † cap. authoritate, de priuile-* 80
*giis, in 6. Coppinus de sacra Politica lib. 2. tit. 4.
num. 6. fol. 531. de Legato eius à latere, cap. si
Abbatem, de electione, in 6. Glossematerius in
pragmat. section. tit. de causis, verb. subiecto, non
tamen poterunt in prima instantia euocari ad Ro-
manam Curiam, & ita pactis inter Romanum Pon-
tificem Reges Franciæ, Hispaniæ, Belgiique Prin-
cipes testatum reliquit Coppinus dict. tit. 4. num. 8.
fol. 533.*
*Proinde si contingat eos euocari, habebunt ius
reuocandi † domum ad Patres Prouinciales, siue Iu-* 82
*dices, quos ex priuilegio sortiuntur, quippè quod
Ecclesiastica causa alibi quam in patriis litigato-
rum committi non soleant, vti Guichardinus in sua
Historia, si autem quidpiam contra hanc liberta-
tem fiat, licebit eis, quorum intererit, † querela* 82
*libello supplicare Pontifici; imò etiam officium Con-
seruatoris priuilegiorum implorare, Coppinus dict.
loco, estque à Concilij Trident. dispositione non
alienum, sess. 24. cap. 20. de reformat. sunt autem
huiusmodi Trident. Concilij verba, &c.* hactenus
Cochier.
Quæ quidem doctrina habere potest funda-
mentum † in regula generali (non etiam restri- 83
cta ad protectionem Tridentin. duntaxat) quæ
habet vim fieri ei, qui extra Regnum ad Roma-
nam Curiam citatur, & extrahitur pro lite tra-
ctanda, posséque Principem & Senatum ita op-
pressum defendere, ne extra Regna Hispania-
rum extrahatur, vt ex Menebaca *controuersiar.
vsu frequent. lib. 1. cap 41.* Rebuffo, & aliis an-
notauimus suprà hac 2. *part. cap. 3. versic. de hac
etiam praxi, à num.* 16. tanquam hoc sit Regia
proprium munus, & regale officium, ne subditi
tali molestia opprimantur; & videnda sunt in
proposito Decreta Senatus, quæ inferius addu-
cimus ad litteram. † Maximè cum Clerici Ec- 84
clesiasticæ que personæ ciues reputentur, sicque
pars populi, & membra Reipublicæ temporalis,
ad quarum protectionem simul teneatur Prin-
ceps, provt abundè comprobauimus *in tract. de
Regia protection. 1. part. cap. 1. preludio 2. à n. 57.
cum sequentibus.*
Quò tendit *lex Regia 5. tit. 1. lib. 4. Recopil.*
qua præcipitur, † vt nullus Ecclesiasticus Iu- 85
dex, ob inferendas molestias laicis, eos citet,
aut accedere compellat ad locum, vbi Episco-
palis, seu Archiepiscopalis Sedes existit, cum
adsint alij inferiores Iudices, coram quibus in
casibus à iure permissis licitè valeant conueniri
(exceptis criminalibus, matrimonialibus, &
beneficia

beneficialibus causis, iuxta Concil. Tridens.
in dict. cap. 10. sess. 24. de reformat. §. ad hac)
conducit etiam text. *in cap. vt litigantes, §. de*
officio Ordinary, lib. 6. cap. cordi, de appellatio-
nibus, & quæ in confirmationem dictæ *legis*
Regia, §. conducit Narbona *in l. 59. glossa 1. à*
num. 174. tit. 4. tom. 3. Recopil.

Quoniam in hoc casu protectio Senatus pro-
86 uenit, † non tantùm ex regula generali protec-
ctionis ad Principem pertinentis; sed & etiam
prouenit simul ex dispositione, & ratione Con-
cilij, prout latiùs inferius videbimus.

Comprobatur vlteriùs, quoniam concessa
87 exemptione à Summo Pontifice, † simul exem-
pto attribuitur facultas nominandi Conserua-
torem in sua Prouincia, ne cum tanto di-
spendio cogatur ipse exemptus recurrere ad
Sedem Apostolicam pro causis, vt plurimum
leuibus, & parui momenti, quod quoque con-
ceditur ea eadem ratione collitigantium fauore,
88 † ne cogantur Romam ire, pro exemptis con-
ueniendis, iuxta *cap. fin. §. Conseruatores autem,*
de officio delegat. lib. 6. de quo plurima conduci-
bilia scripsimus suprà hac 2. *part. cap. 3. §. uni-*
co, à num. 4. & eodem cap. 3. à num. 14. cum multis
seqq. quæ ratio imbibitur in dispositione Con-
cil. Trident. *in dict. cap. causa omnes*, qua mo-
uetur, vt litigantes non extrahantur à suis Pro-
uinciis, & extra illas cogantur litigare, esseque
in fauorem hoc inductum publicæ vtilitatis, vi-
de quæ latè Moneta *de Conseruatoribus, cap. 7. à*
num 446. cum seqq. & quæ Nos plena manu di-
ximus *in dict. cap. 3. à num. 14.* quæ est præcipua
ratio, cui nituntur Doctores ad iustitiam con-
suetudinis in aliquibus Regnis vigentis, quod
Reges cognoscant de causis exemptorum, prout
vt Valentiæ, & Aragoniæ, de qua & eius com-
probatione latè agunt Petrus Belluga *in speculo*
Principum, gloss. 11 § videndum, vbi Borrellus
in additione, verb. probamus, plura in huius ma-
tris, ac verisimilis consuetudinis confirmatio-
nem, & defensionem conducit, post Doctores
in cap. decernimus, de iudiciis, & in cap. cum
contingat, de arbitris, gloss in cap. 1. num 93. di-
stinctione in cap. Me ... 2. q. 4. Paulum Burga-
sium *in tract. de irregularitate, reg 7. n. 3.* Berotum
q 7. n. 6 & 7. Gregorium Lopez *in l. 13. tit. 13.*
p. 1. verb. costumbre. Rolandum à Valle *cons. 12.*
num. 38. lib. 4. Amochium *de retinenda possessio-*
ne, remed. 3. num. 40. Bobadilla *in Politic. lib. 2.*
cap. 18. num. 42. Solorsano *de iure Indiarum,*
lib. 3. cap. 2. sub num. 75. pro tanto enim damno
vitando Sedes Apostolica prouidet semper de
remedio, dando exemptis Iudicem Conserua-
torem in singulis Prouinciis, ne ab eisdem ex-
trahantur litigantes, tam rei quam actores, aut
cogantur Romam ire, aut abire, quæ tantum di-
stat, & longè abest ab his Regnis Hispaniarum,
iuxta præfatam rationem, quam etiam in eodem
casu, & terminis reddunt plures Doctores alij
citati à Pereira *de manu Regia, tom 1. lib. 2. c. 18.*
num. 127. Cœnedo *in Decretum, collectan. 37. n. 3.*
& conducunt quæ abundè scripsimus suprà 1. *p.*
cap. 1. §. unico, per totum.

Atque ideo iste Conseruator subintrat locum
89 Ordinarij (à quo eximitur Religio) † atque in
illius locum subrogatur, cuius vices, naturam
assumit & qualitates, ex vulgaris doctrinis sub-
rogationis, & in his terminis, iudices nempè
specialiter datos à Sede Apostolica exempto-
rum causis; istorum Ordinarios dici, & tales
reputari, & haberi debere: firmant Valascus
decis 152. num. 10. & sursum, quod & loquen-
do in Magistris Ordinum Militarium, idem con-
firmat Pereira *de manu Regia, 2. p. c. 81. num. 12.*
& alij statim citandi. Igitur exemptus, si à suo
Conseruatore in prima instantia extrahatur, per
commissionem non subscriptam propria manu
Sanctissimi; licitè & vtiliter Regio recursu fruli-
tur, cùm sit sub Concilij Decreto *in dict. cap. 20.*
comprehensus virtualiter, vt statim.

Etenim licèt magna sit inter Doctores dissen-
tio, † an Conseruator sit Delegatus, vel Ordina- 90
rius, vt latè erit videndum apud Ioannem Petri
Monetam *in tract. de Conseruatore, cap 7. à n. 36.*
& 37. cum seqq. Illa tamen opinio magis frequen-
tiori calculo Doctorum recepta est, † vt cùm
Conseruatorum iurisdictio data sit ad Vniuer-
sitatem causarum; magis etiam accedat Ordi-
nariæ iurisdictioni, atque Ordinario æquipare-
tur Conseruator, vt per *Glossam, in c. cum causam,*
& ibi Præpositus Franchus, Decius, & cæteri, *de*
appellationib. gloss in l. a iudice vbi Iasi. *num. 8.* &
alij adducti per Vantium *de nullitate sentem. tit.*
coram quo nullitas prop. poss. n. 17. & in tit. ex de-
fectu iurisd. ordinar. n. 148. vbi, quod Delegatus
ad Vniuersitatem causarum locu Ordinariorum
babeatur, post plurimos Doctores illic citatos,
quam plures etiam nouissimè multo post hæc
scripta Carleual *in tract. de iudiciis, lib. 1 tit. 2.*
disp. 4 num. 57 Iacobus Sbrozius *in tract de*
Vicario Episcopi, lib. 1. q 28. num. 12. & seqq.
Menochius *lib. 1. de Arbitrar. q. 67. num. 52 vsque*
ad 57. cum seqq. condocunt quæ latè Thomas
Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 29. per totam*, &
veriorem esse hanc opinionem post Vuamesium
in cons. 181. num. 41. tit. de appellation. Neusan.
cons. 35. & Nauarrum *cons. 5. num. 2. de officio De-*
legati, tenet Ioannes à Chochier *in tract. de iu-*
risdict. Ordinarij in exemptos, 1. part. q. 39. n. 18.
vers. Verum verior est opinio, tom. 1. qui quidem
propterea Conseruatores pro iudicibus Ordi-
nariis reputantur, vt videre est persimile apud
Vantium *vbi suprà num. 17. & 18.*

Quod & in his terminis in effectu videmus,
† hos Conseruatores in prima instantia cogno- 91
scere de causis exemptorum, nec dispositionem
Concil. Trid. *sess. 24. de reformatione*, prohiben-
tem, alibi quam coram Ordinario causas tra-
ctari in prima instantia; hos Conseruatores com-
prehendere, nec à parte permissiua ipsius De-
creti exclusisse; sed imò loco Ordinariorum illos
recognouisse, prout declarauit sacra Congrega-
tio Cardin. vt latiùs à principio huius cap. com-
probauimus, post maximam Doctorum allega-
tionem, & in eisdemmet terminis, quod *Concil.*
Trid. dict. cap. 20. prohibens causas in prima in-
stantia nisi coram locorum Ordinariis tractari,
non excludat Conseruatores, coram quibus
propterea causæ ad suam iurisdictionem spe-
ctantes tractari possunt in prima instantia, quia
ad hoc iudicantur Ordinarij, expressè firmant
Nauarrus *in consil. 5.* aliàs 3. *de officio Delegati,*
in 2. impression. quem referens ad id sequitur
Augustinus Barbosa, *de officio & potestate Epi-*
scopi tom. 1. allegat. 36. ad fin. idem etiam te-
nent Sayr. *in floribus decis. sub titul. de officio*
Delegat. decis. 1. Marius Antonius *variar. re-*
solut. lib. 1. resolut. 15. de quo latiùs videbis
supra *num. 3. & sequentib.* Vbi annotauimus

Concil. Trident. *in dict. cap. causa omnes*, ha-
bere duas partes inclusas, & commixtas in ea-
dem dispositione, videlicet præseruatiua, &
affirmatiua primæ instantiæ Ordinarij; alia
prohibitiua, & exclusiua ad alios omnes iudi-
ces quoscumque, qui prohibentur cognoscere
in prima instantia; atque in hac parte exclusi-
ua, & prohibitiua non contineri, nec compre-
hendi Conseruatores Religionum, iuxta decla-
rationes Sanctæ Congregationis, & Doctorum
authoritates, de quibus superius *à num. 2. cum
multis seqq.* Ex quo inferri pernecesse diximus
num. 6. & sequentib. post plures Doctores, hos
Conseruatores includi in parte affirmatiua eius-
dem Decreti, ita vt tanquam Ordinarij cogno-
scant in prima instantia de omnibus causis tan-
gentibus suas Conseruatorias, cum alius Ordi-
narius non adsit, nec hîc exclusi sint, sed Or-
dinariorum locum subintrent ex hactenus de-
ductis, & inferius dicendis.

Et comprobatur, quoniam cum hij Conser-
93 uatores perpetuò † sint à Principe vniuersalis
Ecclesiæ concessi Religionibus, & Vniuersita-
tibus, vt perpetuò de earum causis cognoscant;
perpetuum officium habere dignoscuntur; ergo
vti Ordinarij sunt censendi, quicumque etenim
perpetuum habentes officium, Ordinarij censen-
tur, vt *l. iuris peritos, in princip. ff. de excusat.
tutor.* notat Petrus Barbosa *in l. cum Prætor. 12.
§. 1. num. 75. ff. de iudiciis*, atque eleganter pro-
bat ex doctrina Bartol. *in l. ambitiosa, num. 34.
ff. de Decretis ab Ordinat. faciend.* & post alios
etiam nouissimè Carleual *de iudiciis, lib. 1. di-
sput. 2. num. 154.*

Et cùm à Sede Apostolica creetur Conserua-
94 tor loco Ordinarij, † & ad eius exclusionem in
maiorem fauorem exemptorum, necnon colli-
tigantium, ne cogantur adire Sedem Aposto-
licam cum tanto dispendio, sumptibus & labo-
re: si permitteretur iudicis mutatio, & rescriptum
absque subscriptione propria manu Sanctis-
simi; foret potiùs priuilegium illis damnosum,
quod ius non patitur, quia quod fauore alicu-
ius conceditur, in eius damnum, & odium non
debet retorqueri, *l. nulla iuris ratio, 24. ff. de
legibus, l. quod fauore alicuius conceditur, C. de
legibus, cap. quod ob gratiam alicuius conceditur
non est in eius dispendium retorquendum, de regul.
iuris, lib. 6.* Thomas de Thomasius *in floribus
leg. regul. 143.* Surdus *decis. 193. num. 5.* Cardi-
nal. Mantica *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 2.
titul. 12. num. 27.* Moneta *de optione Canonic.
cap. 3. num. 142.* Augustinus Barbosa *axiom. 96.
num. 1.* Octauianus Gloritus *responso 1. part. 3.
num. 39.* prout in casu huic simili ex hac ratio-
ne probat Hieronymus Gonçalez *de alternati-
uis. gloss. 5. §. 9. num. 119. cum sequentib.* atque
etiam in loquendo in exemptis in alio simili
casu hanc rationem considerauit Antonius Dia-
na, *resolut. moral. lib. 4. tract. 1. de immunitate
Ecclesiastica, resolut. 73.* nec ordinata ad au-
gmentum debent diminutionem operari, *l. si
à milite, §. 1. ff. de militari testam. l. si Ruffinus.
C. eodem*, cum similibus.

Ideóque cum isti Conseruatores æquipaten-
95 tur, †, & habeantur vti Ordinarij, & locum
Ordinarij intrent, & subrogentur, ita vt de
prima instantia in causis exemptorum cogno-
scant, quia alium Ordinarium in suis Prouin-
ciis non habent exempti, sed imò vigore exem-
ptionis Episcopum Ordinarium non recogno-
scant: in his Conseruatoribus debent omninò
verificari verba Concilij: *Causæ omnes ad forum
Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi
beneficiales sint, in prima instantia coram Ordina-
riis locorum dumtaxat cognoscantur, &c.* Et ideo
non aliter ab istis Conseruatoribus causas in
prima instantia auocari debere, quàm subscripta
commissione propria manu Sanctissimi, sicuti
in cæteris Ordinariis est dispositum per dict.
Trid. Decretum.

Nam cum illud fuerit inductum non solùm
in fauorem Ordinarij; † sed & simul in fauo- 96
rem litigantium, ne à suis domiciliis extrahan-
tur cum tanto dispendio, & damno, vt suprà
cap. 3. hac 2. part. & etiam hoc *cap. à num. 86.
cum seqq.* late diximus: sequitur quod per hoc
exemptionis priuilegium in exemptorum prin-
cipalem fauorem concessum, amitterent iuris
communis beneficium, cum priuilegium ad ma-
ius augmentum fauoris concedatur, & ne inu-
tile reddatur; imò vltra ius commune debet sem-
per interpretari iuxta vulgaria iuris axiomata.

His conuenit quoddam mirabile Decretum
huius sacri Concilij Supremi Regij † quod est 97
66. in ordine in quaterno Decretorum Senatus, quo
dispositum stat, exemptum non posse eligere
iudicem Conseruatorem extra hæc Regna Hi-
spaniæ, ne naturales horum Regnorum mole-
stentur, nec conueniantur extra Regnum; quo
etiam Decreto generaliter prohibetur, naturales
impetrare commissiones iudicibus † extra Re- 98
gna Hispaniæ; quod si fecerint, prouisio in Sena-
tu concedatur, vt afferat iudicem in Regno, & vt
faciliùs cognoscantur quæ in eodem Decreto
66. continentur, inserimus verba, quæ hæc sunt:
*En veinte y siete de Octubre de 1572. se ordenò en
el Consejo, † que quando por alguno de los natura- 99
les deste Reyno se traxeren algunos Breues, ò letras
Apostolicas en las causas Eclesiasticas para Iuezes
Eclesiasticos, de fuera destos Reynos de la Corona
de Castilla, no se permita vsar dellas, ni que los na-
turales del Reyno sean molestados, y conuenidos fue-
ra del, y que se dè prouision por el Consejo para que
la parte que traxo el Breue para el Iuez fuera del
Reyno, traiga Iuez dentro del Reyno, y no se vse del
Breue encontra desto, y lo mismo se entienda, y se
haga, quando la parte lo quisiere tomar fuera del
Reyno, por virtud de algunas letras Apostolicas,
como processo fulminado, ò conseruatoria.*

Et licèt hoc Decretum non referat Bobadilla
in Politica lib. 2. cap. 19. num. 37. refert tamen
praxim Concilij Regij, & casum in facti con-
tingentia, ibi: *O si el Iuez fuera del Reyno, como
acaeciò el año de 588. en la villa de Requena, que
nombraron por Conseruador en el Reyno de Valen-
cia vnos Frayles, que auia apelado vn Alguazil,
el qual procedia contra la Iusticia seglar, y para
remedio dello se ganò la prouision Ordinaria, y otra
prouision del Consejo de Aragon, para que el de
Valencia la guardasse, &c.*

Circa quod concordans est † *Ordinatio Lu- 100
sitana, lib. 2. tit. 13. §. 1.* ibi: *Nem impetre Iuizes
Apostolicos fora de Nossos Reynos, è Senhorios,
nem requiera perante elles cosa alguna*, iunctis
latè traditis per Gabrielem Pereiram *in tract. de
manu Regia, part. 2. cap. 65. num. 28.*

Et ex identitate rationis aliisque motiuis, † & 101
inconuenientibus vitandis similiter decretum
fuit per Senatum Supremum, *in Decreto 25. inter*

impressos,

impressos, quod Episcopi Regni Aragonum habentes loca sibi subiecta in hoc Regno Hispaniæ, Vicarios constituant in illis, coram quibus naturales conueniantur, cuius Decreti verba hæc sunt: *En Madrid a sicte de Febrero de 1562. años, en la Consulta que tuuo con su Magestad el señor Doctor Hernan Perez de la fuente: lo del Obispo de Taraçona, sobre si han de venir los processos Ecclesiasticos originalmente al Consejo de los Iuezes Ecclesiasticos de Aragon, que se trate con el Obispo, que ponga Vicario en los lugares que ay de su Obispado en estos Reynos, que conozca entre los vezinos y naturales dellos: y que demas desto se escriba al Embaxador, que lo trate y suplique en Roma, y se le escriba las razones, que obligan, y hazen esto necessario.* Et vide pro exornatione, & iustificatione horum Decretorum, quæ diximus à principio huius *vltim. quæst. vers. Sed an exemptus Conuentus, &c. à num. 79.* vide etiam plurima iura Canonica per Nos adducta suprà hac 2. *part. cap. 3. §. vnico, num. 4. & eodem cap. 3. à num. 22.*

Ex quibus opinor Religionibus, & aliis
102 exemptis, † contra quos in prima instantia impetratur commissio absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi hunc recursum competere, si confugiant ad Senatum hunc Supremum, debeátque rescriptum retineri & exempti causam remitti suis Conseruatoribus legitimè, & iuxta motum proprium electis, vt de causa in prima instantia cognoscant, quod ex identitate rationis dicendum erit in cæteris, quos exempti vocare intendunt ad Curiam Romanam vel extra Regnum, cùm fundamenta, & Decreta Senatus hactenus adducta, & latiùs considerata communiter faueant tam exemptis, quàm Vassallis, qui extra Regnum citantur.

Et de pluribus differentiis inter Conseruato-
103 rem † datum iuxta iuris communis dispositionem, de qua *in cap. 1. & cap. fin. de Officio Deleg. lib. 6.* & Conseruatores hodiernos, datos iam cum amplissimis facultatibus, & potestate cognoscendi iudicialiter cum iurisdictione inter partes, latè mentionem facit Ioannes à Cobier *in tract. de iurisdict. ordin. in exemptos, tom. 2. part. 2. quæst. 1. per totam*, vbi ponit 8. differentias, & vide *num. 4.* vide etiam Farinacium *decis. 616. part. 2.* vbi varias Conseruatoriarum hodiernarum clausulas explicat, obiter etiam Augustinum Barbosa *in Pastoral. tom. 2. alleg. 106. num. 17.* Gutierrez *practicar. lib. 4. quæst. 63. à num 3. & seqq.* Velascum *consul. 152.*

Et tandem animaduertendum, quod licèt in
104 Hispania recursus ad Regem † non pateat Religiosis in iis causis, quæ vertuntur, & tractantur coram suo Prælato & Superiore Regulari, quomodolibet cognoscente de illis intra claustrum, siue visitando, siue corrigendo in obseruationem suæ Regulæ, siue aliter inter eosdem Religiosos ciuiliter, aut criminaliter ordine & forma iudiciali seruata, vti disponit *lex Regia 40. tit. 5. lib. 2. Recopilation.* ob rationes adductas per Nos *in tractatu de Regia protection. 1. part. cap. 2. §. 5. à num. 10. cum seqq.* ex quibus abundè exornauimus, & enucleauimus *dict. l. Reg.* adde Ripol. *variar. resolut. cap. 2. à n. 15. & seqq.* Vbi quod Abbas Religionis, quando procedit ad morum correctionem, dumtaxat procedit extraiudicialiter, & nec recusatur, nec ab eo appellatur. Si tamen quando iudicialiter procedit secus erit, ea quo tunc debent interuenire ea omnia quæ solent in iudiciis, de quo vide latissimè Nos *in dict. §. 5. à num. 10. cum sequentib.* vbi resoluimus ex praxi, & obseruatione vniuersali omnium Hispaniæ Tribunalium interpretatiua nullatenus ad ea haberi, nec admitti Religiosorum recursus per viam violentiæ quomodolibet siue iudicialiter, siue extraiudicialiter inter eos procedant sui Superiores Religiosi, & Regulares.

Attamen quando inter eosdem Religiosos 105
Regulares violentia aliqua vel illata est, † vel timeatur: Tunc ob scandalum sedandum, & ad tollendam vim, Senatus hic Supremus cognoscit de huiusmodi causis, & iuxta casuum qualitatem prouidet, vt sibi magis visum est pro quiete Religionum Regularium, & vt scandalum euitetur, iuxta *dict. l. Regiam* 40. quæ Consilio huic Supremo priuatiuè ad alias Chancellarias reseruauit harum causarum expeditionem, ibi: *Porque quando en esto huuiere que proueer, los del nuestro Consejo proueeran.* Nec tunc Senatus prouidet, vt in cæteris violentiis; sed ordinat secretè quod aptius sit negotij qualitati ad consequendam tranquillitatem, & quietem inter Regulares, cui conuenit doctrina Portiel *in additionib. ad dubia Regularia, in fine operis, verbo, appellare, num. 5.* vbi sic asserit: *Religiosus, si per appellationem vel alia intra Ordinem potest vitare vim sibi illatam iniustè, incurret censuras, si ad Iudices seculares recurrat. Si verè nec sit locus appellationi, vel illa non recipiatur, & Superior, ad quem posset recurrere, longè distat, ita vt non possit illum adire instante grauamine, vel iam cœpto, & sic iustè illatum arbitrio boni viri; tunc credo, posse Religiosum, vel Clericum recurrere ad Principem secularem, qualis est Rex, non tanquam appellantem ad iudicem competentem; sed solùm vt sibi succurrat illo grauamine iniusto, tollendo vim sibi factam, modo quo licitè potest, suadendo Prælato, vt vel abstineat à vi iniusta, vel det locum appellationi, vel Iudices nouos assignet, & per hoc Religiosus recurrens ad Principem secularem nullam censuram Bullæ Cœnæ, vel alterius Bullæ incurret.* Hæc Porriel. quem sequutus fuit doctissimus Sousa, ex Dominicorum familia *in Bulla Cœnæ, cap. 15. disp. 78. num. 2. & sequentib* quos & Azorium, & Bonacinam referens sequitur nouissimè Diana (licèt hic Auctor terminos huius materiæ semper confundat) *resolut. moral. 1. part. tractat. de immunit. Ecclesiast. resolut. 14. vers. Sed ego in controuersia tam graui.* vsque ad finem.

Quæ omnia, vt vides, procedunt, quando 106
causæ Religiosorum † tractantur intra ambitum Religionis, & coram Superioribus suis Regularibus. Attamen quando Religiosorum causæ tractantur coram aliis iudicibus externis, putà Ordinario, Conseruatore, Nuntio, & aliis huiusmodi; tunc nec lex Regia loquitur, nec alibi stat prohibitum horum causas trahi per viam violentiæ ad quælibet Tribunalia Regia Suprema, prout praxis notissima omnium Chancellariarum horum Regnorum obseruat, de qua Nos *in tract. de regia protection. 1. cap. 2. §. 5. à num. 31. cum sequentibus.*

CAPVT XII.

Commissionẽ manu Sanctissimi subscripta, impetrata contra aliquem cum clausula, (omnésque alios) an causa sit Ordinario remittenda, mortuo eo re integra, contra quem nominatim fuerit impetrata. Et quid contra successores eius re integra mortui, sub dicta clausula generali comprehensi?

SVMMARIVM.

Commissionis cum clausula (omnésque alios) etiam subscriptu propria manu Sanctissimi dubia, vtilissimam desiderare resolutionem in Senatu experimento cognouit Author, num.1.

Conueniendi virtute clausulu (omnésque alios) mortuo re integra reo, contra quem nominatim fuit impetrata commissio, & insuper citati, solent recurrere ad Senatum pro litterarum retentione, & eorum causu remissione Ordinario in prima instantia, qui sic Decrecum obtinere debent, num.2.

Iurisdictio ex commissione contra aliquem nominatum in ea, quando per eius mortem re integra expiret contra caeteros comprehensos sub clausula generali (omnésque alios) Doctores, & iura varia sunt, num.3.

Clausula (omnésque alios) tribuit Delegato iurisdictionem contra quoslibet in commissione minimè nominatoc, num.4.

Clausula (omnésque alioc) virtute vltra expresiè nominatos tres, vel quatuer alij dumtaxat possunt etiam uominari, uum.5.

Et herum quatuer nomina virtute clausula generalis conueniendorum exprimere tenetur impetrans in primo citatorio, num.6.

Fraudibus vt occurratur, debet impetrans conueniendorum virtnte clausula generalis nomina expresiè daro, num.7.

Iurisdictio Delegati est suspensa, & in aère, donec nominatio conueniendorum virtnte clausula generalis fiat per impetrantem, num.8.

Delegatus caret iurisdictione, nec data videtur ante nominutionem eorum, qui sunt in clausnla generali comprehensi, num.9.

Rescriptum corruit, mortuo comprehenso in clausula generali, antequam nominetur, num.10.

Snb clausula generali (omnésque alios) qui nec citari, nec conuenlri, nec in ea comprehensi dicantur, num.11. remissiuè.

Comprehenso sub clausula generall, decedente re integra ante citationem expirat commissio, etiam manu Sanctissimi subscripta contra ciusdem successores, nnm.12.

Textus in cap. significauit 36. de rescriptis singularis in proposito adducitur, num.13. vbi multis DD. exornatur.

Commissio impetrata contra aliquem facta successorum, aut haredum expressione ad hos semper trahitur, num.14.

Commissio impetrata contra dignitatem, vel Ecclesiam, etiam mortuo Prelato re integra contra Ecclesiam, & pro ea sustinetur, n.15.

Commissio contra Pralatum etiam nomine proprio expresso extenditur ad successorem, mortuo illo re integra, in materia concernente Ecclesiam, aut dignitatem, num.16.

Commissio super materia non transmissibili ad successores, vel haredes, indistinctè expirat mortuo quandocumque eo, contra quem fuit obtenta, num.17.

Commissio non extenditur ad singularem successorem eius, contra quem fuit nominatim impetrata, nnm.18.

Nisi in tribus casibus.

Primo nisi successor singularis scienter in vitium successerit, num.19.

Secundo vbi auctor alienauis causa mutandi iudicium, num 20.

Tertio quando contra singularem successorem noua alia emanauis commissio, num.21.

Commissio vt valeat contra successores eius, expresiè in ea nominati in casibus, in quibus aliàs valeant ipsi conuenirl, debuit impetrari viuente antecessore non aliter, num.22.

Commissio contra aliquem nominatim impetrata, eóque decedente re integra, an expiret contra haredes vniuersalec, à num.23.

Et qui negatiuam opinionem sectentur, ibid.

Commissionem contra aliquem nominatim impetratam, eo decedente re integra, expirare ipso iure contra haredes; verius ostenditur, à n.24.

Commissio expirat mortuo eo contra quem impetratur, nisi prius fuerit citatus, vt haredes ex ea nequeant conueniri, num.25.

Commissio expirat etiam contra haredec eius, contra quem impetratur, mortuo ante citationem, vel intra terminum datum in eu comparendum, nnm.26.

Commissio contra Pralatum re integra mortuo, nón expirat, sed contra successorem in dignitate exercetur, num.27.

Alexander Moneta hoc articulo declaratur, n.28.

Successor, vel hares, vt conueniri queat coram iudice defuncti, & non suo, requiritur, quod iudicium contra defunctum fuerit per citationem prauentum, num.29.

Instanila inchoata cum defuncto per citationem continuatur in haredem, auc successorem, num.30.

Clericus hares laici non conuenitur coram iudice laico defuncti, cnm quo causu non fuit cœpta, num.31,

Clericus hares laici conuenitur coram iudice laico defuncti, prauenta iam causa cum illo, & in Clericum transit instantia, & iudicium cœptum actiuè, & passiuè, uum.32.

Laicus hares Clerici ligatur eadem instantia cœpta contra Clericum coram iudice Ecclesiastico, num.33.

Commissio contra haredec perpetuatur, quando defunctus fuerat citatus, licèt lis nondum fuerit contestata ante eius mortem, num.34.

Instancia vt transeat contra haredes, aut successores, sufficit, vt fuerit cœpta per citutionem solam contra defunctnm, num.35.

Abbatis doctrina conuincltur, supponentis commissionem ex impetratione durare contra haredes in commissione nominati mortui tamen re integra, num.36.

Ante iurisdictionis exercitlum, nempè per citationem, nec rescriptum perpetuatur, nec iurisdictio prauenta dicitur, num.37.

Commissio contra aliquem nominatim non trahitur ad

ad eius haredes, aut successores vniuersales decedente Authore, re integra, hoc est, ante citationem, num 38.

Per commissionis præsentationem solam Iudici, nec iurisdictio dicitur præuenta, nec res desinit esse integra, num. 39.

Commissionis præsentatio habet vim libelli in summariis, sicut in Ordinariis, num 40.

Per solam impetrationem commissionis à Principe, annales actiones, & interdicta perpetuantur contra haredes eius, contra quem impetratur, n. 41.

Commissio subscripta manu Sanctissimi, quæ durat contra haredes, & successores eius, contra quem nominatim fuit impetrata, etiam mortuum, re integra, non retinetur in Senatu, sed parti traditur, vt coram Delegato suo ea vtatur in prima instantia, num. 41. & 43.

Commissio re integra mortuo eo (contra quem impetratur) cum expiret contra eius haredes, vel eius, qui sub clausula generali (omnésque alios) comprehensus poterat conueniri etiam subscripta manu Sanctissimi; retinetur in Senatu; & causa haredum in prima instantia remittitur Ordinario, num. 44.

Commissione principali resoluta, ipso iure resoluitur simul qualitas subscriptionis in ea consenta, num. 45.

Non enim nullæ sunt qualitates, nec qualitas potest subsistere sine subiecto, ibid.

Commissione principali deficiente, aut resoluta resoluuntur simul omnes clausulæ, & cæteræ qualitates ab ea dependentes, num 46.

Commissione re integra semel resoluta, etiam subscripta manu Papæ contra haredes, noua alia est necessaria pariter subscripta, vt haredes coram Delegato conueniantur, num. 47.

Alias Senatus eorum causam remittet Ordinario in prima instantia, ibid & num. seqq.

Commissio si in casu subintrare non apparet, nec clausula (sublata) in ea apposita operatur, num 48.

Subscriptio manus propriæ, qualitas est commissionem informans, huic accessoria, cuius naturam resolutiuam simul sequitur, num. 49.

Clausula (irritans) nihil operatur, si principalis dispositio casum non percutit, num. 50.

Contractu, cuius ratione forum quis sortitur sublato, forus etiam sublatus intelligitur, n 51.

Ordinarij iurisdictio est naturalis, & fauorabilis, num 52.

Commissionis impedimento subscriptionis sublato, iurisdictio de facili reuertitur ad suam naturam, num 53.

Per impedimenti hominis remotionem, statim & ipso iure subintrat iuris dispositio, ibid.

Auocatione iurisdictionis ordinaria cessante, statim, & ipso iure illam Ordinarius recuperat, n. 54.

Reseruationis impedimento accidentaliter sublato, Ordinarius, etiam ignorans, ipso iure recuperat suam liberam potestatem, & iurisdictionem, num. 55.

Homo ligatus manibus ab aliquo dissolutus, si scribat, non dissoluentis ministerio, sed ex seipso facit, num. 56.

Auocatio subscripta, licèt in prima instantia liget manus Ordinarij, ea sublata ipso iure iurisdictio consolidatur cum naturali Ordinarij ministerio iuris communis, num. 57.

Instantia cœpta cum defuncto virtute commissionis subscriptæ manu Sanctissimi continuatur in haredem coram Delegato, num. 58.

Liti cœpta cum defuncto si est renuntiatum, acta pereant Delegati, & Ordinarius contra haredem recuperat iurisdictionem in prima instantia, cum res reddatur integra, num. 59.

Instantia cœpta cum defuncto, & perempta acta ordinatoria iudicij pereunt, ac si lis cœpta non fuisset, num. 60.

Instantia perempta Iudicis extinguitur iurisdictio, num. 61.

Instantia perempta Iudex amplius Iudex non dicitur, sed priuata persona, num. 62.

De iurisdictione sublata instantia perempta plura remissiuè, num. 63.

Instantia defuncti perempta coram Delegato, causa cum harede redditur integra, quæ cum reddatur ad priorem statum, & principium pertinet ad Ordinarium in prima instantia per Senatum remittenda, num 64.

Lis cœpta cum defuncto ex commissione subscripta si nulla sit iurisdictio in haredem, Delegatus non præuenit, qui nouiter conueniendus erit coram suo Iudice Ordinario, num. 65. & sequentibus.

Impedimentum non præstat, quod de iure non sortitur effectum, num. 66.

Citatio nulla non inducit litis pendentiam, n. 67.

Iudicium cœptum non mutatur per priuilegij superuenientiam, num. 68.

Citatione nulliter procedente per priuilegium nouiter superueniens mutatur forus, vbi denuo reus debet conueniri, num. 69.

Per actum nullum præcedentem res non desinit esse integra, num. 70.

Res resoluta & nulla redditactum ad suum priorem statum, ac si gestum nihil fuerit, n. 71.

Si Delegatus ex commissione subscripta, velit prosequi litem nullam cœptam cum defuncto contra haredem, Senatus remittit causam Ordinario, num 72.

Commissio iactationis subscripta, an sit retinenda in Senatu ad preces eius, qui alias comprehensus sub clausula (omnesque alij) citatur à Delegato, num. 73.

Curiales astuti ad mouendum Sanctissimum, vt commissionem subscribat, & subterfugiendam Regis vigilantiam in protectione Trid. sæpè vtuntur causa iactationis aduersarij, num 74.

Dolendum de Curialium conscientiis affectantium iactationis causam, vt miserrimi litigantes à suis domiciliis extrahantur, num. 75.

Commissio iactationis vti à iure exorbitans, parti, & Ordinario præiudicialis, recipit restrictionem, ita vt vltra personam iactantem in ea nominatim expressam non extendatur, n. 76.

In commissione iactationis non permittitur apponi clausulam (omnesque alios) imo deletur, quia contra incertos denegatur, num. 77.

Impetrans ante omnia tenetur probare iactationem tanquam fundamentum contra iactantem nominatum, num 76.

Qualitas, qua fundatur iurisdictio, ante omnia debet probari, num. 79.

Commissio limitata ad certas qualitates, aut personas vltra non extenditur, num. 80.

Delegatus ex commissione iactationis subscripta non adquirit iurisdictionem, nisi in iactantem nominatum, qui si alios ex clausula (omnésque alios) citet, Senatus horum causam Ordinario remittit, num. 81.

Subscriptionis qualitas regulatur à viribus commissionis, cui apponitur, num. 82.

Auditor Rotæ, cui commissio iactationis in prima instantia datur, cum ex clausula (omnésque) non adquirat iurisdictionem vltra principalem nominatum iactantem, nequit in monitorialibus ad partes missis eam apponere, num. 83.

Potestas Delegati dependet, & regulatur à potestate delegantis, num. 84.

Iurisdictio Delegati, expeditis ad partes monitorialibus contra nominatum in commissione, expirat isto interim mortuo, nec contra hæredes exercetur, num 85.

Delegantis iurisdictione resoluta, resoluitur etiam Delegati re integra, qui nulliter posteà procedit, num. 86.

Monitorialium, aut compulsorialium Iudicis in partibus dati iurisdictio, & commissio finitur cessante iurisdictione delegantis in Romana Curia, num. 87.

Infecta primitiua, infecta censetur deriuatiua, num. 89.

Commissio, cuius virtute quis citatur, vt compareat intra certum terminum, intra quem decedit, extinguitur, num. 89.

EXPERIMENTO non semel cognouimus, quàm vtilis sit dubij
istius vera resolutio, † cum fre-
1 quentissimè soleant rescripta im-
petrari à Sede Apostolica contra
aliquem specialiter nominatum, addita insuper clausula generali (*omnésque alios sua interesse putantes*) seruata in his commissionibus forma sacrosancti Concilij Trident. *session. 24. de reformatione, cap. 20. causæ omnes*, vt veoiant subscriptæ mano propria Sanctissimi.

Tamen, re integra, (nempè ante citationem
2 nominati) si iste moriatur, † contendere solent eius successores, aut hæredes, vel etiam alij (qui virtute dictæ clausulæ generalis (*& omnes alij*) poterant conueniri & citari) eorum causam remittendam esse ad Ordinarium, moti quidem, & rectè, eò quòd Delegati iurisdictio
3 † hoc casu expirauerit contra illos, & commissionis potestas resoluta fuerit per mortem, re integra, cuius virtute cùm iam Delegatus nequeat procedere contra eosdem, noua sit alia necessaria commissio propria eidem manu Sanctissimi subscripta, cum hæc, cum suis clausulis, & subscriptionis qualitate expirauerit; atque ideo impedimento sublato & auocatione, illæsa remanet prima instantia Ordinarij, ad quem per Senatum Supremum omnimodo istorum causa remittenda erit iuxta dict. Concil. Tridentin. Decretum.

Quod quidem verissimum est de iure, vt latiùs in discursu huius cap. monstrabimus; sed quia (quando per mortem eius re integra contra quem specialiter & nominatim rescriptum huiusmodi fuit impetratum, expiret potestas, & Delegati iurisdictio, siue contra alios comprehensos in dicta clausula generali) Doctores varia sectentur necnon, & inter iura ipsa aliqua repugnantia videtur apparere; per conclusiones erit procedendum.

Ante quas tamen, & ad veriorem declara-
4 tionem earundem supponenda erit, † natura, & vigor huius clausulæ generalis (*omnésque alios sua interesse putantes*) quæ quidem quando est apposita in commissione dat iurisdictionem Delegato contra quoscunque interesse putantes, ita per eam possint citari alij, & conueniri, licet non sint in eadem commissione nominati, probant Abb. *in cap. veniens, el 1. num. 8. de testament.* Mohedanus *decis. 5. de iudiciis.* Puteus *decis. 24. de iudiciis*, & in corpore *decis. 196.* aliàs 190. *in correctis lib. 1.* Marta *de clausulis, 1. part. clausul. 79.* in prima impressione, aliàs *clausul. 86.* impressione vltima. Ioannes à Cochier. *in regula Chancellaria ad regul. de annali possessione, num. 18.* Barbosa *de clausulis, 94. num 2.* Fabius *decis. 15. lib. 1.* Achilles *decis. vltima, de rescriptis*, & fuit dictum *in Toletana Parroch. de Huesca 5. May* 1595. coram Pamphilio *& in Bracharensi beneficij, 3. Martij* 1603. coram Gregorio XV. quæ inter eius decisiones impressa est, *decis. 94.* & apud Farinacium *decis. 81. num. 2. part. 2. recentior*, quas citat Barbosa *dicto num. 2.* & fuisse etiam dictum *in causa Syracusana quarta, 16. Nouembris* 1588. coram Commitolo, *& in causa Bononiens. de Penticolo. 12. Martij* 1574. *& 14. Decembris* 1576. coram Robustello, *& in Zamorens. Parrochialis 14. Iunij* 1593. Gyptio. testatur Marta vbi proximè.

Et huius clausulæ vigore tres, † vel quatuor 5
dumtaxat alios vltra expressè nominatos citari, conueniri, & nominari posse, firmat text. *in cap. cum multis, de rescriptis lib. 6.* ex illa ratione, quam ipse text. ponderat, vt scilicet infinitas reprobetur. Barbosa *in clausula 94. num. 6.* Moneta *de commutation. vltim. voluntatum, cap. 6. num. 367.* vbi dicit, quod quatuor horum nomina in primo citatorio exprimere tenetur im-
petrans; † hanc text. rationem multis exor- 6
nant Vitalinus de Camban. *in tractat. de clausul. pagin. 56. num. 3.* Escobar *de ratiociniis, cap. 18. num. 4.* Stephanus Gratianus *disceptation. forensibus, tom. 3. cap. 600. num. 30.* Caldas Pereira *de potestat. eligen. cap. 3. num. 18.* Valascus *consultat. 51. num. 29. & de partit. cap. 9. num. 50. & 51.*

Et vt fraudibus occurratur; debet impetrans
rescriptum, illorum † nomina expressè specifi- 7
care, ita Vestrius *in praxi lib. 4. cap. 2. num. 2.* Rota *decis. 18. num. 2. de dolo & contum. in nouis.* Abb. *in cap. Pastoralis. §. quoniam autem, num. 4. de rescriptis.*

In tantum, quod ante horum citationem de-
beat fieri hæc nominatio, † & specificatio con- 8
ueniendorum virtute clausulę generalis pręfatæ, nec iudex antea contra eos habeat iurisdictionem, quæ interim est in aëre, & incerta, docet Felinus *in dict. §. quoniam autem*, sequitur Barbosa *de clausulis, clausul. 94. num. 7.* Marchesanus *de commissionibus, 1. part. pag. 207. num. 121.*

Quia iste Iudex Delegatus videtur datus con-
tra comprehensum † sub clausula generali, & 9
conueniendum eo tempore, quo exprimitur, & nominatur expressè ab impetrante, ita vt antea Iudex non habeat iurisdictionem in adhuc non expresso, *cap. Pastoralis, § 1. iunct. §. sequent. de rescriptis*; vndè tunc meritò corruit rescri-
ptum quoad hunc, † qui decessit, antequam 10
exprimeretur, vt rectè discurrit Moneta *de commutation. vltim. volunt. cap. 8. sub num. 305. ante finem.*

Quæ autem personæ vigore dictæ clausulæ
generalis nullatenus possint citari, † nec co- 11
ueniri, nec sub ea comprehensæ intelligantur,
vide

vide Monetam *commutationib. vltimæ voluntat. cap.6. à num.365.* & meliùs per Barbosam *clauſ. 94. à num.8. cum ſequentibus.*

His ſuppoſitis prima erit concluſio firmanda
12 in hac materia. † Commiſſio manu Sanctiſſimi ſubſcripta contra vnum ſpecialiter impetrata cum clauſula generali (omnéſque alios) ſi ſic nominandus, & conueniendus comprehenſus ſub hac clauſula generali deceſſerit re integra, (hoc eſt ante citationem ſibi factam) expirat ipſo iure, & reſoluitur iuriſdictio, ac ſi impetrata non fuerit, adeò vt præmortui ſucceſſor eiuſdem commiſſionis virtute conueniri nequeat. Quæ concluſio probatur ex textu expreſſo *in cap. ſignificauit, 36. de reſcriptis*, vbi ſi conueniendus per clauſulam generalem (*& quidam alij*) eum viueret tempore impetrationis reſcripti iuſtitiæ, & non fuerit ante mortem citatus, non poterit per illud in reſcriptum conueniri ſucceſſor eius, cum iuriſdictio quoad ipſum expirauerit, qui quidem text. mirabilis
13 in hæc inquit: *Significauit † nobis Comitiſſa Numurenſis, quod cum mortuo Comite fratre ſuo, ipſa in eius ſucceſſerit Comitatu. G. & B. per quaſdam litteras Apoſtolicas contra Thuſenſ. Epiſcopum, & quoſdam alios Clericos, & laicos impetratas, eam coram iudicibus (ad quos obtenta fuerant) ſuper quadam ſumma pecuniæ, quam eidem fratri ſuo ſe mutuaſſe dicebant, per illam generalem clauſulam, quidam alij (quia in prædicto Comitatu ſucceſſerit) conuenerunt. Excipiente itaque Procuratore ſuo, quod cùm adhuc frater eiuſdem mulieris viueret, quando eadem litteræ impetrata fuerunt, nec per ipſas dum viueret, fuerat ad iudicium euocatus, earum authoritate non poterat conueniri, & quia iudices exceptionem non admittebant ipſius, noſtram audientiam appellauit;* & infrà, *ideoque mandamus, quatenus ſi eſt ita, reuocato in irritum, &c.* Quem text. ita intelligunt Gloſſa 1. & 5. ibidem, communiter omnes Doctores teſte Ioann. Andræa *in cap. is qui, num.7. de Regul. iuris, lib. 6.* & ibi Philippus Franchus *num. 3.* Abb. *in dict. cap. ſignificaſti, num.4.* vbi Innocentius, & alij, & Caldericus *num.4.* & alij plures Doctores citati per Ioannem Petrum Monetam *in tract. de Conſeruatoribus, cap. 10. num. 195.*; & ipſe Moneta iterum *in tractat. de commutat. vltimar. volunt. cap.8. num.303. & ſub num.305.* quibus firmat locis, ita intelligendam Gloſſam, & alios *in cap. licèt, de officio Delegati*, dum abſolutè aſſerunt, morte litigatoris expirare iuriſdictionem iudicis, & præfatam concluſionem, quod per mortem naturalem illius, contra quem reſcriptum iuſtitiæ generaliter impetratur, hoc eſt comprehenſum ſub clauſula generali, re integra expirat iuriſdictio, probat Viuianus *in tractat. de iure patronatus, 3. part. lib. 4. cap. 3. à num. 145.*

Secunda ſit concluſio, quando in reſcripto
14 contra aliquem impetrato, † ſimiliter ſit mentio de ſucceſſore, aut hærede; planum eſt, ait Franchus poſt Ioannem Andr. vbi proximè: quod extendatur ad ſucceſſorem, & latiùs per Monetam *dict. cap.8. num.305. in principio.*

Tertia ſit concluſio, ſi reſcriptum impetre-
15 tur contra dignitatem, † vel Eccleſiam, vel pro ea, tunc enim etiamſi Prælatus eiuſdem moriatur re integra (cum Eccleſia, vel dignitas nunquam moriatur) poteſt dignitas vel Eccleſia conueniri vigore dictæ clauſulæ generalis, vt probant, Gloſſa Innoc. Compoſtellana, Abb. & alij *in dict. cap. ſignificauit, de reſcriptis.* Philippus Franchus, & Ioannes Andræas *in dict. regul. is qui, 15. in mercurial. & in nouel.* Moneta *de Conſeruatoribus, cap. 10. num. 296.* & poſt in dicto *tractat. de commutationibus, dict. cap. num. 305. in fin.* qui *num.306.* idem extendit, † quan- 16
do conueniendus erat expreſſus in reſcripto impetrato in materia concernente dignitatem, vel Eccleſiam, licèt nomen Prælati fuerit expreſſum, quia extenditur ad ſucceſſorem in dignitate, vel Eccleſia: quo caſu, dicit propriè loqui text. *in cap. dilecti filij, de foro competent.* vbi Gloſſa 1. ab aliis recepta id annotauit, necnon eadem Gloſſa *in dict. cap. ſignificauit* verbo *viueret*, & ibi Abb. *num.6.* Ioannes Andræas *in dict. cap. is qui, num 7.* & Philippus Franchus *num 3.*

Quarta erit concluſio, ſi materia, ſuper qua
impetratur reſcriptum; † non eſt tranſmiſſibi- 17
lis, ſeu extenſibilis ad ſucceſſorem, vt in beneficiis, iuxta *cap. ex tranſmiſſa, de filiis Presbyterorum.* in vſufructu, *l. ſi cui in annuos. ff. quibus modis vſusfructus amittitur*, cum ſimilibus, vel depoſitione ab ordine, aut beneficio ob aliquod delictum. Et tunc reſcriptum, & eius iuriſdictio expirat per mortem aduerſarij, nulla facta diſtinctione, an res ſit integra, vel non, *l. ſi deceſſerit. ff. qui ſatiſdare cogan.* item argumento *cap. quorundam, 13. diſtinctione, & l.1. §.5. C. ſi reus, vel accuſator mortuus fuerit.* Et ſic dum agitur de impetratione beneficij, aut pœna imponenda, quod & omnes probant citati Doctores, tenet quoque Apoſtilla ad Abbatem *dict. cap. ſignificauit, verbo, hæredem vniuerſalem.* Moneta *de commutat. vltimar. voluntat. cap. 8. num.304. & in tract. de conſeruator. cap.10. n.298. ad fin.* & probant Innocent. *in cap. gratum, de officio Delegati.* Abb Cardinal. & alij *in dict. cap. ſignificauit.* Philippus Franchus, & Ioannes Andræas *in cap. is qui, de regulis iuris, in 6.* qui duo vltimi ita intelligunt text. *in dict. l. ſi deceſſerit. ff. qui ſatiſdare cogantur.*

Quinta ſit concluſio; ad ſucceſſorem ſingu-
larem eius, † contra quem nominatim impe- 18
trata fuit commiſſio; regulariter non extenditur ad talem ſucceſſorem ſingularem in materia quæ non concernat dignitatem, ſed perſonam, niſi in tribus caſibus; primus erit, ſi ſucceſſor
ſingularis ſcienter ſucceſſit in vitium, † quo ca- 19
ſu expreſsè loquitur text. *in cap. quia. V. de iudiciis.*

Secundus, vbi auctor alienauit cauſa mutan-
di iudicij; † vt *in cap. 1. de alienat. iud. mutandi* 20
cauſa facta.

Tertius, quando contra ſingularem ſucceſ-
ſorem emanauit ſecunda, † & noua iuſſio, aut 21
commiſſio, vt *in dict. cap. quia. V.* ita probant Abb. *in dict. cap. ſignificauit, de reſcriptis, n. 6.* Ioannes Andræas *in dict. cap. is qui, num. 8.* & Franchus *num.3.* Moneta *de Conſeruator. cap. 10. num. 298. & in tract. de commutation. cap. 8. ſub num.306.*

Et notandum erit, quod in caſibus, † in qui- 22
bus diximus, mortuo eo, contra quem impetratum eſt reſcriptum, extendi ad ſucceſſores: habet id locum, quando defunctus ſaltem viueret tempore dati reſcripti, nec enim valet iudicis datio, cum non viueret tunc is, contra quem iudex datur, vt per text. *in l.a. ff. quæ ſen-*

sententia sine appellatione rescindenda, tradiderunt
Abb. Franchus, & Ioannes Andræas, in locis
suprà relatis. Moneta *de Conseruatoribus dict.*
cap. 10. *sub num.* 298. *& de commutat. dict. cap.* 8.
sub num. 305. *in fine.*

Sexta conclusio maiorem controuersiam re-
23 cipit, † an rescripto impetratum contra ali-
quem nominatim, an isto mortuo re integra, &
ante aliquam intimata sibi fuerit citatio; duret
eius iurisdictio & potestas contra vniuersalem
hæredem & successorem, ita vt iste nequeat de-
clinare, & petere remissionem ad suum iudi-
cem, aliàs competentem. In qua controuersia
Abb. *in dict. cap. significauit de rescriptis, num.* 6.
tenet, quod iurisdictio ex hoc rescripto non
expiret, sed Delegatus possit contra hæredem
vniuersalem eius, contra quem specialiter &
nominatim fuit impetratum procedere, & exer-
cere iurisdictionem, idque indistinctè procedere
siue re integra, siue re non integra auctor de-
cesserit, & post Innocentium Ægidium, Com-
postellanum, Franchum, & Ioannem Andræam,
vt veriorem resoluit opinionem Moneta *de com-*
mutation. vltimar. voluntat. cap. 8 *sub num.* 306.

Sed contraria sententia longè de iure verior,
24 † & probabilior est, vt scilicet tunc rescriptum
impetratum contra aliquem nominatim, si de-
cedat re integra, expiret ipso iure, ac Iudicis
Delegati resoluatur iurisdictio, ita vt contra
hæredem vniuersalem nequeat procedere & ci-
tare, vt secus fit, si rescriptum, & iurisdictio
sit perpetuata per citationem intimatam defun-
cto, vt rectiùs probant plures Doctores citati,
& sequuti ab Apostill. ad eundem Abb. *in dict.*
cap. significauit, verbo, hæredem vniuersalem,
hanc etiam opinionem tenet in terminis Mar-
chesanus *de commission. tit. de commission. in par-*
ticul. 1. *part. cap.* 3. *num.* 565. *& sequentib. fol.* 166.
25 vbi dicit, † quod commissio illius contra quem
est impetrata, expirat, & pariter iurisdictio,
nisi prius ante mortem fuerit citatus, ita vt
etiam nec contra hæredes, aut vniuersales suc-
cessores procedat, aut reuiuiscat talis commis-
sio, quod repetit ipse Marchesanus *in eodem*
cap. 3. *num.* 73. *&* 74. *fol.* 158. post Felinum *in*
cap. quia. Q. num. 1. *de iudiciis*, & iterum Mar-
chesanus metipse *in* 1. *part. cap.* 7. *de commissio-*
nib. appellat. in causa benefic. a num. 47. *fol.* 285.
& post Innocent. Signoru, & alios probat id-
ipsum Cardinal. Domin. Tuschus *practic. con-*
clus. littera R. concl. 213. *num.* 13. vbi ita mira-
biliter extendit, vt rescriptum contra A. non
26 habeat locum contra eius hæredes, † si A. de-
cesserit re integra, & dicitur (inquit ipse) re
integra decedere etiamsi esset citatus ad certum
terminum, & mortuus fuerit ante terminum.

Et Glossa *in cap. significauit*, Philippus Fran-
27 chus, † & Ioannes Andræas *in regula is qui de*
regul. iur. in 6. pro contraria parte citati, eam
restringunt opinionem, & intelligunt; vbi no-
mine dignitatis, aut Ecclesiæ is contra quem
est impetratum rescriptum, sit conueniendus,
vt hoc mortuo re integra, vel non integra ad
successorem in dignitate, aut Ecclesiam (quæ
nunquam moritur) extendatur commissio, vt
latiùs admisimus, & probauimus superius *in*
conclusione 3. & sic tantum abest, quod possint
pro contraria parte allegari, vt potius nostram
confirment à ratione cessante.

Imò & Moneta ipse *in tract. de Conseruatori-*
bus, cap. 10. *sub num.* 199. † postquam contrariam 28
opinionem retulit, & nonnulla iura pro ea vo-
luit concordare; tandem resoluit, ea iura & opi-
nionem esse intelligendam, vt tunc hæres con-
ueniatur coram iudice, coram quo poterat de-
functus, vt procedat in aliquo ex iis casibus,
quos antea retulerat, asserens in eis posse con-
ueniri successorem, de quibus Nos in conclu-
sionibus antecedentibus, & inter alios casus
proximum antecedentem recenserat ipse, nempè
quando res non sit integra, vt tunc successor
vigore commissionis contra defunctum impe-
tratæ possit conueniri, & citari.

Et vlterius contrariam opinionem sectantes
inuincibili iuris † fundamento conuincuntur, 29
nam vt hæres & successor conueniri possit co-
ram iudice non suo, sed eo, coram quo defun-
ctus conueniri poterat: necesse est, vt iudicium
sit præuentum cum defuncto, atque in vita sua
fuisset citatus, ita vt si à Iudice defuncti non
fuerit in eius vita, & in persona defuncti præ-
uenta iurisdictio; hæres non coram eo, sed co-
ram suo iudice conueniendus erit, *l. si constante.*
§. fin. soluto matrimon. l. hæres absens, & ibi Ia-
cobinus *num.* 7. *ff. de iudiciis, l. si is qui Romæ ff.*
eodem tit. l. si petitor, 31. *ff. eodem*, qui probat
quod tunc † instantia inchoata per citationem 30
(vt statim dicimus) cum defuncto, actiuè, &
passiuè transit in hæredem & successorem, non
aliter; Alciatus *consil.* 21. *num.* 1. *tom.* 2. *lib.* 6. Pe-
regrinus *in tractat. de iure fisci, lib.* 5. *num.* 65.
Salicetus *in l. litigator. num.* 3 *ff. de fructibus.*
Viucentius de Anna *allegat.* 14. *num.* 1. Petrus
Surdus *decis.* 110. *num.* 4. Iacobus de Grassis *de*
effectibus Cleric. effectu 1. *num.* 248. Antonius de
Marheanus *in tractatu de prorogat. iuris, num.* 68.
& post Molinam, & alios Nos *de Regia prote-*
ctione, 4. *part. cap.* 8. *à num.* 302. *&* 303 *& n.* 308.
Petrus Bossa *in l. hæres absens.* 19. *in princip. à*
n. 23 *ff. de iudiciis.* Couarruu. *pract.* c. 8. *n.* 3. *in fin.*

Hoc etiam probat magna illa Doctorum ca-
terua, † qui à præfata doctrina sumpserunt fun- 31
damentum, vt Clericus hæres laici non conue-
niatur coram iudice defuncti pro rebus ad hæ-
reditatem pertinentibus, si causa non fuerit
cœpta cum defuncto laico, prout infinitos pe-
nè Doctores ad id congessit Iacobus de Grassis
de effectibus Cleri. effectu. 1. *à num.* 278.

At quando contra defunctum lis cœpta fue-
rit, † & per citationem præuenta iurisdictio 32
à iudice defuncti laici, in eiusdem hæredem
Clericum transit instantia, & iudicium cœptum
actiuè, & passiuè, ita vt remissio ad suum iudi-
cem omninò cesset, ita probat Paulus de Castro
in dicta l. hæres absens. §. 1. *num* 3. *ff. de iudiciis.*
Barbosa *in cap. quia. V. de iudiciis, num.* 17. Ca-
gnolus *in l* 2. *num.* 174. Cod. *de pactis inter em-*
ptorem, & venditorem, qui de communi testa-
tur. Boërios *decis.* 69. *num* 32. Alexander. *in ad-*
dition. ad Bartol. in Authentic. *& consequenter,*
num. 19. *Cod. de sentent. & interlocut.* Guillelmus
Benedictus *in repetitione, cap. Raynutius, in*
verbo, vxorem, in 2. *decis. num.* 124. *de testa-*
ment. Roger. de Nuis *in repetitione, l.* 1. *num* 61.
de iudiciis. Antonius de Scappa *in tractat. de iu-*
re scripto, lib 1. *cap.* 16. *num.* 1. Anastasius Ger-
manius *in tractatu de sacrorum immunit. lib.* 3.
cap. 15. *num* 56. Addit. ad Aretinum, *in §. item*
mixta est, num. 46. *in littera A. instiut. de exce-*
ptionibus. Villalobos *commun. opinionum, in lit-*
tera

tera C. num.77. Hieronymus de Zeuallos commun. contra commun. quæst.36. num. 1. & 10. vbi dicit veriorem de iure. Camil. de Curte in diuersor. iur. feud. part.2. cap.2. num.142. Anguisso consil.59. num.1. lib.2. Camill. Borrellus in additio. ad Bellugum, in speculo Princip. rubric.11. §. videndum, num.4. littera A. vers. Ad materiam tamen, folio 55. Antonius Massa Galles in tract. de obligatione, in forma Cameræ, part.2. quæst. 2. num.3. & 4. Andræas Gaill. obseruatione 37. n.8. lib.1. Scaccia in tract. de iudiciis, cap.1. num.12. num. 23. in fin. Couarruuias lib. 1. practicarum quæst. 1. cap. 8. num. 2. & 3. vers. Hinc ergo, vbi allegat Immolam in l. si cum hominem, de fideiussoribus. Iass. in Authent. quas actiones, num.39. C. de sacrosanct. Ecclesiis. Paulum de Castro, Romanum, & Alexandrum in l. si constante §. si ff. soluto matrimon. & ibidem Curtius Iunior in addit. ad Alexand. & Paul. de Castr. in d. l. hæres absens, in princip. ff. de iudiciis, & in vers. Verum contraria, Ioannes Rota Asinius in practic. quæst. §.2. cap.12. num.44. & num. 60. vbi latiùs probat, & dicit communem Auferius in tract. de potestat. iudicis laici super personis Ecclesiast. regula 1. fallent.5. num.6. Viuius in commun. opinion. verb. Clericus, n.48. lib.1. Siluanus cons.49. num 45. Ferdinandus Vasquez in tractatu de successiun. creatione, part. 1. lib. 7. §. 22. limitat. 17. num. 70. Bursatus consil. 93. num. 41. lib. 1. vbi asserit hanc communem esse. Purpuratus consil. 83. num. 2. lib. 1. Ioannes Aloisius de Leo in Authent. cassa. num 10. C. de sacrosanct. Eccles. Foliet. super constitut. Regni in tit. de Episcopis & Clericis, cap. item statuimus, num.5. fol.68. in add. ad Marantam, in pract.4. part. distinct. 21. num.74. Marcellus Cala. in tract. de modo articuland. & probandi. § glossa 1. num. 57. vbi alios allegat. Petrus Surdus decis. 110. num.2. vbi magis de commun. & in consil. 122. num. 16. lib. 2. Cœnedus in collectan. 37. num.7. part. 2. vbi plurimos allegat Gaill. obseruat. 37. num.8. lib. 1. & latiùs fundat & prosequitur Carolus de Grassis de effectibus Clericat. effectu 1. à num. 281. & seqq.

Sic etiam ex hac ratione & fundamento lai-
33 cus hæres Clerici ligatur eadem instantia, † & pariter tenetur prosequi iudicium cæptum contra suum Authorem coram iudice Ecclesiastico, cap. quia. V. de iudiciis. Alciat. consil. 12. num.3. tom.2. lib.6. Grassis vbi proximè n.321.

Et erit aduertendum, quod ad hunc effectum,
34 † vt commissio impetrata contra defunctum habeat locum in successore & hærede vniuersali, quando mortuus Author fuit re non integra, vt tunc dicatur res non esse integra: quando in vita fuit citatus, absque eo quod sit cum defuncto lis contestata, quia per citationem solam perpetuatur, & præuenitur iurisdictio, iuxta iura & Doctores superius hactenus citatos, & est cap. gratum, & cap. relatum de officio Delegati, cum concordantibus; de quorum intellectu latè agit Castellus controuersiarum tom.2. cap. 29. per totum, & in nostris terminis tenet Glossa vnica, Innocent. Abb. & alij Doctores in dicto cap. significauit, de rescriptis. Ioannes Andræas, & Philippus Franchus in cap. is qui, de regulis iuris, in 6. post Speculatorem in tit. de officio Delegati. §. restat, vers. Item mortuo ce. Petrus Barbosa in l. hæres absens, num. 27. ff. de iudiciis. Bartellus cons. 78. num. 21. Rebuffus ad constitution. Gallicas, tit. de citationib. in præfation. num.17. D. Iosno. Baptist. Valençuela consil.32. num.70. Giurba consil.59. num 104. Ioannes Petrus Moneta in tractat. de Conseruator. cap. 10. num. 299. contra Bartolom. Brixiens. (contrarium tenentem, vt requiratur ad hoc litis contestatio cum defuncto) & ipse Moneta in tract. de commutation. vltima. voluntat. cap. 8. sub numer.305. Cardinalis Tuschus practic. conclus. littera R. conclus.213. num.13. & pro hoc facit text. in dict. cap. significauit, ibi: Nec per ipsas, dum viueret, fuerat ad iudicium euocatus, de rescriptis, & etiam text. in cap. proposuisti, 19. ibi: A te legitimè citatus ad causam, & ibi: Quasi ab illo iam præuentus, &c. de foro competenti.

Et facit communis Doctorum opinio, quæ
habet, † quod ad hoc vt hæres, & successor 35
conueniatur coram iudice defuncti, & in eum lis cæpta, & instantia transeat actiuè, & passiuè; sufficit citationem defuncti præciсè, non litis contestationem, vt ex l. si petitur, 31. de iudiciis, & cum Molina Nos de Regia protectione, 4. part. cap.8. num 302. & num.303.

Ex quo falsa redditur differentiæ ratio tradita
per Abbatem † in dicto cap. significauit, intel- 36
ligens illum text. in hærede, & successore defuncti conueniendi per clausulam generalem dumtaxat, vt tunc re integra expiret commissio. At secus; quando in ea expressè nominatus decedat etiam re integra, vt eius hæres vniuersalis ex eadem commissione citetur, & conueniatur, quasi (inquit ipse) iurisdictio radicata fuerit, & præuenta contra suum Authorem, contra quem nominatim fuit impetrata, quod falsum est, & contra notissima iuris principia, & Decreta Canonica, & Ciuilia. Cùm ante iurisdi-
ctionis exercitium, † rescriptum iustitiæ, nem- 37
pè per citationem non subsequutam nec perpetuetur; nec præuenta dicatur iurisdictio, vt probat text. in cap quando 6. ibi: Cum iurisdictio (ex quo ipsa vsus non extitit) non censeatur in eum efficaciter transiuisse de officio Delegat. lib. 6. & in cap. si Delegatus 7. ibi: Commissum tibi negotium (dum tamen illo viuente iurisdictione vti cœperis) liberè diffinire, &c. eodem tit. & lib. text. in cap. vltimo, de officio Legati in fin. ibi: Si ante illorum discessum horum citatio non præcessit; & idem probat cap. relatum de officio Delegati, concordat lex 21. tit.4. part.3. & alia quam plurima iura vltra superius relata congerit Castellus controuersiarum, tom 2. capitul. 29. vbi per totum differit & doctè resoluit, alitérque ante citationem iurisdictionem Delegati, nec alterius Iudicis, nec præuentam, nec radicatam censeri.

Imò res non desinit esse integra, nec lis introducta, & cœpta per commissionem impetratam, & emanato atque à Iudice expedito decreto citationis, ante eius actualem executionem, Parisius consil.45. num.3. lib.4. Puteos decis.194. lib. 1. & per Rotæ decisionem Cæsar Argelius in tractatu de acquirenda possession. quæst.18. art.1. à num. 15. vbi num. 16. rectè extendit, etiam si reus habeat notitiam commissionis impetratæ, & citationis contra se decretæ, quæ tamen non fuit sibi intimata, & effectiuè executa, ex Parisio consil. 81. num. 13. lib. 4. & Rota in vna Albracens. pensionis 17. Decembris 1574. coram Lauretano, & apud Seraphinum decis. 147. n.2. & alias allegat decision. ipse Argellius, num.17. & pleuè per Menoch. de arbitrariis, casu 202. num.8.

*num.*8. Et quod lis non dicatur pendere, donec citationis decretum ſit intimatum aduerſario, tenet Rota *deciſ.*6. *vt lite pendente in nouiſ. & deciſ.*1. *num.*4. *part.*2. Puteus *deciſ.*427. *lib.*1. *& deciſ.* 481. *lib.* 2. *& deciſ.* 362. *lib.* 3. Caſſiodor. *deciſ. num.* 3. *&* 4. *regula Chancellariæ*, abundè Gonçalez *gloſſ.* 9. *in annotationibus*, *num.* 145. Marius Giurba *in conſil.* 39. *num.*66. Imò & Rota in vna Bracharenſ. vt apud Alexandr. Ludouiſ. *deciſ.*94. *num.* 2. Requirit poſt impetratam commiſſionem, citationem emanatam, intimatam, & executam, & ſimul iterum eius reproductionem; & in alia Gerundina apud eundem Alexandrum Ludouiſ. *deciſ.*27. *num.* 2. Sed hoc de reproductione citationis executæ, & intimatæ intelligo non requiri quoad præuentionem, & perpetuationem iuriſdictionis, ex hactenus abundè comprobatis; ſed tantùm quoad proſequutionem litis, & eius validitatem ex iis, quæ copiosè cumulauit Hieronym. Gonçalez, §.7. *proœmiali. à num.* 145. *cum multis ſequentibus*, Lancellotus *de attentatis* 1. *part. capitul.* 4. *in præfaction. à num.* 113. *cum ſequentibus*: quod non debeat fieri poſt longum tempus, Rota vt per Farinacium *in poſthumis tom.* 1. *deciſ.* 137. *num.*4. *&* 5.

Et quod ad præuentionem iuriſdictionis ſit neceſſarium, quòd citatio actualiter executioni mandetur, ita vt non ſufficiat decretum de citando; probatur *in l. cum quædam in principio, ff. de iuriſdict. omnium iudic.* quoniam ante executam citationem lis non dicitur pendere Gregor. Lopez *in l.* 12. *tit.*7. *part.* 3. per text. ibi: *in gloſſ.* 1. Marianus Socinus *in cap. propoſuiſti*, *num.* 17. *& ſequentibus, de foro competent.* Decianus *conſ.* 21. *num.*3. Farinacius *in prax. quæſt.*7. *num.* 56. Scaccia *de Iudiciis*, *capitul.* 15. *ex num.* 58. Afflictis *deciſ.* 219. *num.*3. Maſcard. *de probation. concluſ.* 1233. *verbo*, *Præuentio*, *num.* 6. Matta *de iuriſdiction. part.* 2. *capitul.* 3. *ex num.* 2. Franchis *deciſ.* 505. *num.* 15. Riccius *collect.* 1148. Maſtrillus *deciſ.* 210. *num.* 1. Cauedus *deciſ.* 142. *num.* 1. 4. *&* 6. *p.* 1. Zeballos *de cognition. per viam violent. quæſt.*81. *n.*6. *& ſequentibus*, Giurba *conſ.*48. *num.*38. & alij ſtatim citandi.

Quæ doctrina in noſtro caſu rectè procedit, etiamſi admittamus aliquorum diſtinctionem inter præuentionem iuriſdictionis quoad effectum prælationis, vt hoc caſu requiratur actualis executio citationis; & inter perpetuationem ſimplicem eiuſdem iuriſdictionis, vt ad hunc effectum decretum citationis expeditum ſufficiat, quam conſtituunt, & explicant Marian. vbi proximè, *num.* 19. Decianus *num.* 7. Barboſa *in l. ſi quis poſtea quam ex num.* 27. *&* 32. *cum ſequentibus*, *ff. de Iudiciis*, Scaccia *num.* 58. Farinacius *num.* 60. Matta *de iuriſdict.* 2. *part. dict. capitul.* 3. *ex num.* 14. Pereira *de manu Regia* 2. *cap.*57. *num.*9. & poſt alios Carlebal. *de Iudiciis*, *lib.*1. *tit.*1. *diſp.* 2. *quæſt.* 7. *num.* 879. Eò quòd caſus in quo verſamur, comprehendatur ſub primo diſtinctionis membro, cùm agatur de prælatione iuriſdictionis, & competentia inter Delegatum, & Ordinarium. Sed ego puto ex ſupradictis in vtroque diſtinctionis membro requiri actualem executionem citationis expeditæ.

Quare ceſſante hac diſcriminis ratione per
38 Abbatem tradita, cui nititur; † venit aſſignanda firmiſſima concluſio, quòd reſcriptum impetratum contra aliquem nominatim, non trahatur contra eius hæredem, & ſucceſſorem vniuerſalem, ſi defunctus conueniendus deceſſerit re integra, hoc eſt, non ſibi intimata citatione ex hactenus abundè comprobatis, pro qua doctrina venit expreſſus text. *in cap. ſignificanit de reſcriptis.*

Et quia commiſſio ipſa nòn ſolùm non radi-
cat iuriſdictionem ante † citationem, atque 39
etiam nec per præſentationem ipſarum litterarum factam Iudici, nec tunc iuriſdictio præuenta dicitur, nec res deſinit eſſe integra, vt rectè probant Maſcardus *de probation. concluſ.* 1226. *num.* 11. Hieronymus Gonçalez *ad regulam* 8. *Chancel.* §.5. *proœmial. num.*101. Caldas Pereira *de poteſtate eligendi*, *cap.*10. *num.*15. Doctor Petrus Barboſa *in l. ſi quis poſtea quam*, *num.* 25. *ff. de Iudiciis*, Pater Thomas Sanchez *de matrimonio*, *lib.*8. *diſput.*28. *num.*19. Auguſtinus Barboſa *in collectanea ad cap. gratum* 20. *num.*6. *de officio Delegati.*

Sed nec habet vim libelli † in Iudiciis ordi- 40
nariis, licet in ſummariis ſic; vt latè per Vantium *de nullitat. ſentent. ex defectu proceſſus*, *n.*19. *&* 20. Marcheſanus *de commiſſione in particulari* 1. *part. cap.* 3. *à num.* 21. *& ſequentibus*, *tom* 3. *folio* 153.

Ac etiam in omni caſo, certum eſt, quòd
annales actiones, & interdicta perpetuantur
† contra hæredem aduerſarij, contra quem à 41
Principe impetratum eſt reſcriptum, & ex ipſa ſola impetratione anni terminus conſeruatur, vt patet *ex l.*1. *&* 4. *Cod. quando libellus Princip. datus*, vbi notarunt Doctores *& in l. fin. ff. de eo per quem fact. erit*, Moneta *de commutation. vltimarum voluntat. cap.*8. *num.* 307. Non tamen quoad effectum perpetuandi iuriſdictionem contra hæredem ante citationem defuncti ex hactenus latiùs deductis, & comprobatis.

Ex omnibus igitur concluſionibus veriſſimis aliæ duæ ad noſtrum propoſitum deducendæ ſunt per neceſſariam conſequentiam.

Prima ſit, quod in omnibus † caſibus, in 42
quibus diximus, reſcriptum impetratum contra aliquem, eo mortuo etiam re integra durare contra ſucceſſorem, de quibus in 2. 3. & 5. concluſionibus, vel etiam in aliis, in quibus, quando re non integra decedit is (contra quem generaliter, vel nominatim fuerit commiſſio impetrata) hæres & ſucceſſor eiuſdem commiſſionis virtute conueniri poteſt, de quo latè hactenus dictum eſt: tunc ſi ipſa commiſſio fuerit expedita ſeruata forma Concilij Tridentini, *ſeſ.* 24. *de reformatione. capitul.* 20. nempè ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi ob vrgentem, & rationabilem cauſam, ſe ſic ſubſcribendum moti, indubiè cauſa ipſa contra hæredem, & ſucceſſorem tractanda erit coram Iudice delegato in prima inſtantia, quia tunc nullatenus offenſa dici poteſt Ordinarij iuriſdictio, vt ex eodem Tridentin. decreto latiùs probauimus hac 2. *p. capitul.*6. *in* 4. *exceptione*, *à num.* 14. *cum multis*
ſequentibus. Prout & pluries † in his terminis 43
conſului, atque ideò iis in caſibus Senatus hic Supremus nullatenus has cauſas remittit Ordinario, cum eius prima inſtantia nullo modo percutiatur.

Secunda etiam concluſio, quæ ex ſuperiori-
bus † neceſſariò deducitur, ea erit quando ex 44
commiſſione impetrata, etiam ſpecialiter, &

nominatim

nominatim contra aliquem, & etiam manu propria Sanctissimi subscripta mortuo eo re integra, contra quem vel generaliter (virtute clausulæ, *Omnesque alios*, de qua ad principium huius cap.) vel specialiter fuit impetrata, cum ipsa commissio ipso iure expirauerit, ac resoluatur iurisdictio delegati, & perinde habeatur acsi à principio nec impetrata fuerit, nec causa per Sanctissimum auocata, ita vt eius virtute amplius procedere nequeat delegatus, etiam contra successores, & hæredes vniuersales, vt in tot conclusionibus probauimus: tunc omnino ista causa hæredum & successorum per Senatum remittenda erit in prima instantia ad Ordinarium, cuius iurisdictio morte illius re integra prohibitionem & impedimentum euaserit ipso iure.

Quæ conclusio insuper probatur; nam cùm
45 principalis commissio, † auocatio, & Iudicis
delegati iurisdictio ipso iure resoluantur, vt hactenus dictum est in conclusionibus; sequitur, vt qualitas subscriptionis manu Pontificis simul euanescat, quia qualitas non potest esse sine subiecto. Et quia non entis nullæ sunt qualitates, ex vulgari axiomate.

Et quia quando principalis commissio resol-
46 uitur, aut aliàs deficit, † & annullatur, simul
cum ea resoluuntur clausulæ omnes, atque cæteræ qualitates in ea appositæ, & ab ea dependentes, *l. nihil dolo*, *l. cum principalis*, *ff. de regulis iuris*, *l. 2. ff de peculio legato*, *l. Iulius*, *ff. qui potiores in pignor. habeantur*, *l. Aurelius*, *§. legatum*, *ff. de liberatione legata*, plurimos Doctores retulimus Nos *de Regia protectione*, 2. *part. capitul.* 2. *num* 37. & faciunt quæ *tertia part. capitul.* 10. *à num.* 161. Puteus *decision.* 1. *lib.* 1. nonnullas Rotæ decisiones allegat Marta *de clausulis*, *clausul.* 19. *à num.* 15. in prima impressione.

Ergo vt contra successorem possit procedi,
47 requiritur omnino alia & noua commissio, si-
militer manu propria Sanctissimi subscripta, & secunda eius iussio, de quo ex text. *in cap. quia V. De Iudiciis*, vbi Abb. *num* 6. Ioann. Andræas *in cap. is qui*, *num* 8. & Philipp. Franchus *n.* 3. *de regulis iuris*, Moneta *de commutat. vltimarum voluntat. capitul* 8. *sub num.* 406. & *de conseruatoribus*, *capitul.* 10. sub *num.* 297. Ita vt si hæc secunda commissio (prima sublata) sit noua & contra nouam personam, debet omnino habere subscriptionem manu Sanctissimi, iuxta Tridentin. decretum *in dict. capitul.* 20. aliàs ea deficiente Senatus hic Supremus causam remittet ad Ordinarium, cum contra illud decretum eius prima instantia manifestè perimiatur.

Facit etiam quod dicit Rota *decis* 423. *num.* 5.
48 *part.* 2. *in recent.* † Anton. Gabriel. *commun. opinion. lib* 6. *tit. de clausulis*, *conclus.* 3. *num.* 8. & alij relati per Augustinum Barbosam *de clausulis*, *clausul.* 175. *num.* 39 Ascanius Tamburin. *in tractatu de iure Abbatum*, & *Prælator. tom.* 1, *disp.* 18. *quæst.* 6. *num.* 13. & 14. quod clausula (*Sublata*) minimè operatur, quando in casibus, in quibus commissio ea munita, non intrat, sed tantùm postquam fuerit cognitum intrare.

49 Negari etenim non potest, † quod hæc sub-
scriptio manu propria Sanctissimi sit quædam qualitas commissionem informans, cui apponitur, quia de per se, & in æ... stare non potest; quæ quidem subscriptio sequi debet naturam

sui principalis, & huius commutabili alterationi, & variationi subiici, vt in simili de clausula
(*irritans*) † probant latè Antonius Gabriel. 50
tit. de clausulis, *conclus.* 3. *num.* 54. *versicul. Contrarium voluit*, Gonçalez *in regula Chancellar. glossa vltima*, *num.* 55. *vsque ad* 64. Multis id ipsum exemplis, atque rationibus confirmat, benè etiam probat Ioannes Petrus Moneta *in tractatu de conseruator. capitul.* 7. *à num.* 512. & benè conducunt quæ ipse *à num.* 611. *cum sequentibus*.

Et quia quando contractus (cuius ratione alio
loco † poterat quis conueniri, iuxta textum *in* 51
l. hæres absens, *cum §.* 1. & *§. proinde*, *ff. de iudiciis*, *cap. dilecto*, *de foro competent.*) Et eius ratio sit sublata; in consequentiam sublatus etiam intelligitur forus, quem ratione contractus sortiebantur contrahentes, iuxta *l. cum principalis*, *ff. de regulis iuris*, & in specie Abb. *in dict. cap. dilecti*, *num* 6. per text. ibi: Petrus Barbosa *in dict. §. proinde*, *num.* 26.

Deinde cum iurisdictio Ordinarij sit natura-
lis, † & fauorabilis, Vantius *de nullitate ex de-* 52
fectu iurisdiction. & *vnde*, *num.* 24. Moneta *de conseruatoribus*, *cap.* 7. *num.* 343. Imò cessante, & sublato prioris commissionis impedimento, res facilè reuertitur ad suam naturam, iuxta regulam text. *in l. si vnus*, *§. pactus ne peteres*, *ff. de pactis*.

Et quia quando prima auocatio causæ Ponti-
ficis à iurisdictione † Ordinarij cessat siue per 53
renuntiationem, siuè alio modo; statim Ordinarius ipse vendicat, & recuperat suam iurisdictionem, vt probant Federicus de Senis *in consil.* 14. Felinus *in cap. cum omnes*, *num.* 8. *de constitutionibus*, Iason. *in dict. §. pactus ne peteret*, *num.* 9. Augustinus Barbosa *in collectan. ad cap. cum tempore*, *sub num.* 5. *de arbitris*. Quia per impedimenti hominis remotionem velociter statim & ipso iure subintrat iuris dispositio, ita vt fingatur impedimentum retro non adfuisse plures Doctores relati à Castillo *controuersiarum*, *tom* 6. *capitul.* 143. *§. vnico*, *num.* 15. *vers. Secundus casus est*.

Et comprobatur ex eo, quoniam cum Epi-
scopus habeat † iure communi prouisionem be- 54
neficiorum omnium suæ diœcesis, si contingat Pontificis reseruatio, & auocatio; statim quod tollatur tale impedimentum, prout morte Pon-
tificis, Ordinarius ipse etiam ignorans recupe-
rat suam iurisdictionem † Ordinariam, quia 55
obstaculo semel sublato, eius subintrat ipso iure potestas libera; Caputaquensis *decis.* 86. *n.* 3. *lib.* 1. Crescentius *decis.* 3. *num.* 4. *de priuilegiis*, Puteus *decis.* 462. *in vna Corduben. num.* 3. *lib.* 2. Gomezius *in tractatu de expectatiuis*, *num.* 10. & 21. *in fin.* Eneas de Falconibus *de reseruation.* 4. *part. principal. effectu* 11. *num* 2. *vers. Quartum*, Gometius *in regula de beneficiis vacantibus per obitum famil. Cardin. quæst.* 20. *per totam*, Mandoss. *super regula* 32. *gloss.* 10. *num.* 2. & *per totam*, latè prosequitur Gonçalez *in regula de alternatiuis*, *§.* 5. *proœmiali*, *à num.* 46. & suprà.

Quod claro exemplo comprobatur adducto
† per Ioannem Monachum *in cap. cum aliquibus* 56
sub num. 3. *in fine*. Ioannem Andræam, *num.* 1. post medium, Archidiaconum, & alios de rescriptis, *lib.* 6. Cassiodorum *decis.* 8. *num* 5. *ante fin. de præbendis*, & Gomezium *in regula de non tollendo*, *quæst.* 16. *post princip.* Hieronymum

Gonçalez

Gonçalez vbi proximè, *num.* 154. & 123. de ho-
mine ligato pedibus, vel manibus. Nam si ta-
lis ab aliquo dissoluitur, & solutus scribit, vel
ambulat, non per hoc dicitur, scribere, vel
ambulare ministerio dissoluentis, sed ille ex se-
ipso hoc facit, licet si dissolutus non fuisset, mi-
nimè ita operaretur: ita pariter in nostro casu;
57 licet virtute † subscriptæ auocationis Papæ cui-
dam Delegato committat causam, pertinen-
tem de iure communi, & iurisdictione natura-
li ad Ordinarium in prima instantia, & hac
auocatione durante ligatas habeat Ordinarius
manus; tamen eo impedimento sublato, &
auocatione re integra resoluta ex supradictis;
statim causa ipsa deuoluitur ad Ordinarium
ipsum, & cum iurisdictione naturali consoli-
datur ipso iure, ministerio iuris communis.

Ex hac doctrina infertur primò, quòd licet
58 † quando cum defuncto cœpta fuisset lis, & in-
stantia virtute commissionis manu Sanctissimi
subscriptæ, ita vt omnino hæres teneatur co-
ram eodem Iudice Delegato causam prosequi,
nec possit petere eius remissionem ad suum
Iudicem, vt hactenus latissimè fuit probatum.

59 Si tamen ipsi liti fuisset cessum † per partes,
& renuntiatum, cùm tunc acta ipsa coram De-
legato gesta pereant, & lis habeatur pro non
cœpta, statim Ordinarius recuperat suam iuris-
dictionem in prima instantia, coram quo hæ-
res omnino conueniendus erit: ita docent Bal-
bus *in tractatu de præscriptionibus 6. part. prin-
cip. in 3. particul. quæst. 4. num.* 45. Asinius *in
practicar. execution. §. 2. capitul. 15. num.* 12.
Lanfranchus Balbus *in suis commun. conclusion.
centur. 5. conclusion.* 441. Horatius Carpanus *su-
per statutis Mediolanen. part. 1. cap. 21. num.* 98.
Grassis *de effectibus Clericatus, effectu 1. num.* 318.
Quare cum res dicatur tunc integra, ad Ordi-
narium remittenda erit causa contra successo-
res, & hæredem per Senatum.

60 Secundò infertur; quod si lis † fuerit cœpta
cum defuncto, si instantia esset perempta,
cùm tunc omnia acta Ordinatoria Iudicij per-
eant, ac si lis numquam fuisset cœpta, vt post
plurimos Doctores probat Grassis *de effectu
Clericat. effect. 1. à num.* 591. vbi latè de singu-
lis prosequitur, & specialiter *à num.* 596. quod
61 perempta † instantia extinguitur Iudicis iuris-
dictio. *l. facta, §. si quis bonorum, ff. Trebellian.*
Bald. *in cap. 1. columna penultima, si de inuesti-
tura inter dominum, & vassallum*, Ioannes de
Amicis *consil. 32. num.* 9. Petrus Surdus *con-
sil.* 160. *num.* 25. Et per consequens Iudex
62 † non dicitur amplius Iudex, sed priuata per-
sona, Baldus *consil.* 390. *in fin. lib.* 3. Crauetta
consil. 570. *circa finem, lib.* 5. Archer. Regiens.
quæst. 21. *num.* 13. *lib.* 3. Rolandus Cauagnol.
in obseruatione ad decretum Montisferrat. decreto
8. §. 3. *num.* 3. *fol.* 157. *in princip. part.* latè
Sebastianus Vantius *in tractat. sentent. tit. de
nullitate ex defectu iurisdiction. n.* 115. & *num.* 127.
cum pluribus sequentibus, Menochius *in tractatu
de arbitrariis iudic. quæst.* 67. *num.* 17. Iosephus
Ludouic. *in Rota Lucens. decis.* 43. *num.* 20. Ho-
ratius Carpanus *super statut. Mediolanens. ca-
pitul.* 51. *num.* 108. *part.* 1. Vbi numeris sequen-
63 tibus ponit multa † de iurisdictione sublata in-
stantia perempta. Quo casu cum perempta in-
64 stantia, res & iurisdictio reddatur † ad non
causam, & res reperiatur integra, & reducatur
ad illum priorem statum, quo erant litteræ, &
rescriptum antè eius exercitium, & citationem
emanatam, cùm omnia resoluantur: subintrat
iurisdictio Ordinarij in prima instantia contra
hæredem defuncti de nouo conueniendum, ex
hactenus abundè probatis, ac per consequens
eius causa Ordinario per Senatum remitten-
da erit.

Tertiò infertur ex præfacta doctrina, quòd si
lis cœpta † cum defuncto virtute huius commis- 65
sionis manu Sanctissimi subscriptæ ex aliquo
capite sit nulla; non potest operari præuentio-
nem iurisdictionis contra hæredem, nec eius-
dem perpetuationem, quominus de nouo de-
beat conueniri coram suo Iudice competenti
Ordinario in prima instantia, cùm per nullita-
tem res non desinat esse integra. Quod quidem
probatur, † quia quod nullum est, nullum 66
producit effectum, vt latissimè Nos *de Regia
protection. 3. part. cap. 9. à principio.* Nec præ-
stat impedimentum, quòd de iure non sortitur
effectum, ex iuris regula, *Non præstat. de re-
gulis iuris in* 6.

Et quia, per citationem nullam † non indu- 67
citur litispendentia, Probus in addition. ad
Ioannem Monachum *in rubrica, vt litependente
in* 6. Afflictis *decision.* 336. *n.* 14. *& sequentibus*,
Decius *consil.* 460. *num.* 21. *& sequentibus*, Lan-
celotus *de attentatis 2. part. capitul. 4. in præfa-
tione, num.* 94. *&* 95. *& num.* 99. Grassis *de effe-
ctibus Clericatus, effectu 1. num.* 529. *& sequen-
tibus.* Nec perpetuatur iurisdictio ex citatione
nulla, Grassis ibidem *num.* 322. Ægidius *deci-
sion.* 699. Puteus *decision.* 5. Lancelotus vbi pro-
ximè *num.* 98. Nos *de Regia protectione, dict. 3.
part. capitul. 9. à num.* 13. *&* 15. Vbi de hoc, &
præcedenti aliisve effectibus videbis, & quod
nullum præstat impedimentum actus nullus; ac
si gestus non fuisset à principio.

Et insuper: nam licet semel iudicium cœptum
† per superueniens priuilegium non mutetur, 68
vt latissimè per Marium Giurbam *decis.* 53. *per
totam.* Tamen si nulliter reus citatus fuerit,
† rectè mutare forum potest, & alterius effici 69
iurisdictionis, vbi denuò præcisè conueniendus
erit, Socinus *in cap. penult. artic. 4. princip. 1.
quæst.* Marcabrunus *cons.* 69. *num.* 89. Giurba *dict.
decis.* 53. *sub num* 6.

Et eo præcipuo fundamento hæc illatio,
† atque etiam præcedentes mirè fulciuntur; 70
quia per citationem, aut alium actum nullum
præcedentem res non desinit esse integra, mi-
rabilis est Rotæ *decisio* 57. *num.* 8. vt inter re-
collectas per Viuianum *de iure patronatus*, pro-
bant insuper Parisius *consil.* 98. *num.* 27. *lib.* 3.
Lancelotus *de attentatis 2. part. capitul. 4. in præ-
fatio, num.* 97. Grassis *de effectibus Clericatus,
effectu 1. num.* 311. de quo vide alia plura per
Nos hoc *tractat. 1. part. cap.* 10. in remedio, per
totum, *à num.* 89. & maximè *à num.* 113. *vers.
Ex vero fundamento.* Conducunt etiam, & re-
ctè; † quæ de effectibus rei resolutæ, & nullæ, 71
vt redeat ad suum priorem statum, ac si nihil
gestum fuerit, diximus *in dict. capitul.* 10. *à
num.* 102. *cum sequentibus, vers. Quare per hanc
repositionem.*

Quapropter cum per citationem, aut litem
nullam cœptam † cum defuncto non fuerit ra- 72
dicata, nec præuenta iurisdictio Iudicis Dele-
gati, vigore commissionis manu propria San-
ctissimi

ctissimi subscriptæ, res non desinat esse integra,
ita vt cum hærede denuò debeat agi coram suo
Iudice Ordinario competente, vt in terminis
probant cum plurima fundamentis, Grassis *in
tractatu de effectibus Clericatus, effecta. 1. à n. 298.
cum sequentibus*, plures alios citauimus infrà
num. 33. sequitur manifestè, quòd quando per
Delegatum hunc velit conueniri in prima in-
stantia, omnino eius causa remittenda erit per
Senatum hunc Supremum ad Ordinarium.
73 Hinc se offert tollenda dubitatio illa, † quæ
sæpè contingit; An commissio iactationis ma-
nu Sanctissimi subscripta, motu (vt assolet) ia-
ctationis ratione vel vrgenti, continens clau-
sulam (*Omnésque alios*) de qua superiùs ad prin-
cipium huius capituli: debeat per Senatum re-
tineri, & causa remitti Ordinario ad petitio-
nem non principalis iactantia nominatim ex-
pressi; sed alterius, qui vt comprehensus sub
clausula generali prædicta citatur à Iudice De-
legato.
Solent partes astutissimæ, & cauillantes,
74 maximè Curiales † Romanæ Curiæ ad subter-
fugiendum Iudicium Ordinarij, illudendam,
& fraudandam primam eius instantiam, nec-
non vigilantiam huius Supremi Senatus (ma-
ximoperè protegentis Concilij Tridentin. de-
creta) variis suggestionibus vti, & Sanctissimo
causas aliquas (licet falsas) proponere, vt illis
motus commissiones impetratas sua manu sub-
scribat: & inter alias hæc iactatio frequentior
est. Proponit igitur impetrans Sanctitati suæ,
eum (contra quem litigare intendit) se iactas-
se de molestia sibi facienda, ne iustitiam in
partibus consequatur, *ex l. diffamari. Cod. de
ingenuis & manumiss.* in cuius repetitione Zu-
75 cardus, *num. 1.* maximè dolet † de conscien-
tiis procuratorum, præcipuè Romanæ Curiæ
nequam ac perperam vtentium hoc remedio,
vt plurimùm affectato & ficto, vt ex hac iacta-
tionis commissionibus miserrimi litigantes à
suis domiciliis extrahantur. Hac etiam calum-
nia latè torquetur Marquesanus *in tractatu de
commissionibus iactationis, 3. part. cap. 2. à princi-
pio, tom. 3.*
Quæ commissio iactationis tanquam à iure
76 exorbitans, † ac parti iactanti, necnon Ordi-
nario nimis præiudicialis restrictionem reci-
pit ad personam dumtaxat nominatam iactan-
tem, ita vt ad alias vltra expressam non ex-
tendatur, cùm in aliis deficiat fundamentum
iurisdictionis, & qualitas fundamentalis, super
qua nititur & expeditur, necnon ratio fina-
lis, quæ Sanctissimum mouit ad subscriben-
dum, iuxta tenorem, *capitul. ad causa om-
nes*, ibi: *Vel quas ex vrgenti rationabilique
causa iudicauerit Summus Pontifex per specia-
le rescriptum signatura, Sanctitatis sua manu
propria subscribendum, committere, aut auoca-
re, &c.*
Ac propterea, nec in tali commissione iacta-
77 tionis permittitur apponi † clausulam) *Omnés-
que alios.*) Sic in his terminis probat Marche-
sanus *de commissionibus iactation. 3. part. capi-
tul. 2. §. 2. à num. 10. tom. 3. fol. 339.* ut hæc:
*Sed secus in nostra commissione, quia licet (vt
præmissi) vana contra incertos concedantur; ta-
men contra incertas personas denegatur nostra com-
missio; & ratio patet, quia remedium legis nostra
diffamari, præsupponit contra certos diffaman-
tes, qui in legem committunt, ob id datur (vt
dixi) commissio: vnde hac de causa clausula (om-
nésque alios in executione præsentium nominandos,
& connominandos) in hac commissione semper de-
lenda venit*, Cæsar Contardus latè *in hac lege
diffamari, ampliatione 21. num. 142. per regu-
lam, quod absque causa, nemo inuitus agere est co-
gendus, &c.*
Et hoc amplius, quoniam Impetrans ante
omnia probare † tenetur fundamentum iacta- 78
tionis contra iactantem expressum, secundùm
Marchesanum vbi proximè *capitul. 1. §. 1. à
num 24. cum sequentibus.* Imò generaliter ve-
rum est, quòd quando iurisdictio fundatur
ratione alicuius qualitatis, de ea prius debet
constare, tanquam † fundamentum suæ iu- 79
risdictionis, aliàs nulliter procedat Iudex. Van-
tius *de nullitatibus ex defectu iurisdiction. &
vnde, &c. à num. 52. & 53.* Nos *in tractatu de
Regia protectione 1. part. capitul. 2. num. 68.
& capitul. 4. num. 43. & 44.* vbi plures Docto-
res citauimus; plura cumulat Valençuela Ve-
lasquez *in cons. 191. à num. 8. cum multis seqq.
tom 2.*
Sicque dicit Angelus † *in consil. 158. visis om-* 80
nibus, num. 1. cum sequentibus Quod rescri-
ptum limitatum circa certas personas, & cer-
tas qualitates non extenditur vltra, sicque re-
scriptum dans iurisdictionem super possessione
per rapinam, non extenditur ad possessionem
per fraudem. Et idem plura alia similia con-
ducens, firmat Paolus de Castro *consil. 153. ad
confirmationem, à num. 1. cum sequentibus, lib.
5.* Romanus *consil. 388. in casu proposito, num. 4.*
vbi Apostilla *verbo, Comprehendit*, Cardinal.
Tuschus *practicar. conclusion. littera R. conclus.
213. à num. 6. cum sequentibus, & à num. 22. 23.
& 24.*
Ex quibus rectè infertur, quòd cùm com- 81
missio iactationis manu Sanctissimi subscripta
non egrediatur personam iactantis specialiter
nominatam, nec vltra eam, alias comprehen-
dat, etiam cum clausula generali (*Omnésque
alios*) quia limitata causa limitatum producit
effectum. Licet respectu iactantia non remitta-
tur ad Ordinarium; tamen respectu aliorum,
qui virtute clausulæ generalis (*Omnésque alios*)
quæ naturæ huius commissionis directè repu-
gnat ex suis dictis, citantur à Delegato,
& conuenire tentent in prima instantia: om-
nino personarum ad Ordinarium causa ipso-
rum remittenda erit, cùm in eos nullam
Delegatus ex hac commissione iurisdictionem
habeat, nec eorum respectu apparet nec cen-
sent causa sua auocata à Sede Apostolica,
nec contra eos commissio intelligitur sub-
scripta, quia subscriptionis † qualitas re- 82
gulatur à viribus, virtute, & potestate prin-
cipalis, quæ contra iactantes non expressus non
porrigitur, sequitur pernecesse quod prima in-
stantia remanserit præseruata horum Ordinario
appetens inde Senatus remissionem.
Infertur etiam secundò, quòd cùm ex Zu-
cardo, † & Marchesano, Commissio iactatio- 83
nis directa Auditori Rotæ, vel alteri Iudici Ro-
manæ Curiæ sit incapax huius clausulæ (*Om-
nésque alios*) & ab ea omnino deletur; pari-
formiter nec ipse Auditor subdelegans poterit
illa clausula vti in subdelegationis commis-
sione ad partes missa; quia potestatem, quam

ipse nunquam habuit, nec recepit à Sede Apostolica, alteri dare nequit, sicut nec Auditor ipse monitoriales expedire contra non comprehen-
84 sos in sua commissione; † quia potestas Delegati dependet & regulatur à potestate delegantis, *l. 1. & 2. Cod de apparitor. praefecti annonae, lib. 12.* plurimas & mirabiles doctrinas adduximus Nos *in tractatu de Regia protectione, 4. part. capitul. 6. per totum*, & praecipuè *a num. 23. & sequentibus.*

Qui *num. 30.* adduximus textum *in l. vnica,* in haec: *In causarum delegationibus illud, & consultissimè praecipimus obseruari, vt ita valeant. si ad iurisdictionem pertineat delegantis, quod si quis aliena iurisdictionis causam crediderit delegandam, nec praecepto cognitorum datam, patientia accommodare censemus, &c. Cod. qui pro sua iurisdiction. dare, darive poss.* Quare monitoriales Auditoris, & citationes earum vigore factae à Iudicibus monitorialium in partibus, & per Senatum retinendae, facta ad Ordinarium causae principalis remissione in prima instantia.

Infertur vltimo ex conclusionibus superius appositis, ad principium huius capituli, vt in
85 iis casibus † in quibus per mortem eius re integra, contra quem impetratum fuit rescriptum, dicimus ipso iure resolui commissionem, & expirare iurisdictionem Delegati: quòd si interim dùm Auditor Rotae (cui commissio remissa fuit) expedierit monitoriales ad citandum principalem expressum in rescripto, iste fortè moriatur; non poterunt dictae monitoriales exequi in eius haeredes, & multò minus, contra haeredem illius qui non venit principaliter, & nominatim expressus in commissione, sed tacitè includebatur in clausula generali (*Omnésque alios*) quo re integra mortuo, in eius haeredem non erit facienda monitorialium praedictarum executio, vt ex *cap. significauit, de rescriptis*, diximus superiùs *conclusion. 1. à numer. 12. & conclus. vltim. à num. 32. & sequentibus.*

86 Atque etiam ideò Iudex † & executor virtute monitorialium nulliter manifestè procedit, postquam Auditoris subdelegantis expirauerit iurisdictio, & fuerit resoluta commissio per mortem conueniendi re integra, aut ipsius subdelegantis, quia per cessum vel decessum delegantis re integra, expirat potestas Delegati, *cap. quamuis de officio Delegati in 6. cap. gratum eodem titul. l. & quia, ff. de iurisdictione omnium iudicum.* Dominus Ioann. del Castillo *controuersiarum lib. 2. cap. 29. per totum.*

Et magis in his terminis executorem moni-
87 torialium, † ac compulsorialium in partes è Romana Curia missorum, vt à fortiori, & per necessariam consequentiam expiret eorum potestas, commissio aut iurisdictio, cessante re integra iurisdictione delegantis, & Romae existente; Videndus erit Puteus *decis. 240. lib. 3.* per quem & Nos *de Regia protectione 4 part. capitul.*
88 *6. num. 39. & à num. 34.* Benè fundatur, † quoniam infecta primitiua, infecta censetur deriuatiua, atque etiam quod resoluta prima causa influit in secundas, & resoluto iure dantis resoluitur ius accipientis ex iuribus vulgaribus & doctrinis.

Quod & fortius probatur ex doctrina Cardinal. Tuschus *practicarum conclusion. littera R. conclus. 213. num. 13.* Vbi quod † commissio 89
impetrata contra aliquem resoluitur, si iste decedat post sibi factam citationem ad certum tempus ante tamen completum terminum.

§. VNICVS.

Commissionem cum clausula (Omnésque alios) subscriptam manu Sanctissimi obtinens, si insuper aliam non subscriptam impetret, ex qua citauit aliquem aliàs comprehensum sub clausula generali prioris, si sic citatus pro remissione ad Ordinarium in Senatu instet, an ex prima subscripta excludi queat.

Et nunquid impetrans renuntians secundae commissioni & citationi, possit prioris virtute nouiter citare, atque remissionem ad Ordinarium per Senatum faciendam euitare.

Et quid si in supplicatione vnus tantùm nominetur aduersarius, per Cursores tamen in extentione clausula generalis sit apposita, an sub subscriptione Sanctissimi inclusa intelligatur?

SVMMARIVM.

Commissionem habens subscriptam manu Sanctissimi cum clausula (omnésque alios) *potest tres vel quatuor, vltra nominatum, citare, num. 1.*

Citans aliquem ex commissione non subscripta, an possit obtinere in Senatu ostendens aliam subscriptam, num. 1.

Potestatem duplicem si quis habet, actus à se gestus sustinetur ex valida, num. 3.

Dolo facit qui petit quod statim restiturus est ibidem.

Actum agens videtur eum agere vt vtilis, & validus esset, non prout ille illicitus foret, n. 4.

Inhibitionis intimatio, & sententia; seu possessio si eodem die fiant, inhibitio censetur posterior, ibidem.

Ex duobus factis, de quorum anterioritate non apparet, fingitur praecise qui facit actum valere, ibidem.

Potestatem duplicem habens, si se restringat ad inutilem, non sustinetur actus ex vtili, & valida, num. 5.

Ordinariam, & delegatam habens iurisdictionem, si se ad alteram, & inutilem restrinxit; processus non sustinetur ex valida, num. 6. & seqq.

Citatio emanata vigore delegationis, quam Iudex non habet, non sustinetur ex potestate Ordinaria, quam simul habet, num. 7.

Procedere qui potuit ex vtraque potestate, si se restrinxit ad inualidam; processus non sustinetur ex valida, num. 8.

Citatus indifferenter absque restrictione intelligitur citatus tanquam ipse, & tanquam tutor. n. 9.

Sententia lata ex falsa causa expressa, non sustinetur ex vera, qua aderat, num. 10. & 11.

Actus

Actus qui potest fieri vno modo licitè, censetur factus eo iure, & persona, qua licitè fieri potest, num.12.

Nisi se restringat ad illicitam potestatem, numer.13.

Agens ex vna causa, falsa tamen, & inualida, non sustinetur iudicium ex alia vera tunc existente, num.14.

Impetrans beneficium vno, & inefficaci vacationis modo, non iuuatur ex alio vero, etiam tunc existente, num.15.

Secus si se non restrinxit impetrans ad vnum vacationis modum, num.16.

Citatus ex secunda commissione subscripta obtinet in Senatu remissionem Ordinario, etsi actor in Sena.u aliam subscriptam ostendat, n.17.

Actus gestus indifferenter sustinetur ex ea potestate valida, inualida non obstante, num.18.

Impetrans postquam citauit ex secunda commissione, an possit illi renuncians ad priorem validam redire. num.19. & sequentibus.

Commissioni potest impetrans renuntiare re integra, secus post executam citationem, num.20.

Electione semel facta, sublata est potestas iterum eligendi, num 21.

Electio semel facta irrenocabilis, & incommutabilis redditur, num.22.

Data facultate declarandi, aut interpretandi, expirat potestas ex prima declaratione, n.23.

Facto magis, quam verbis voluntas declaratur, num.24.

Commissionem impetrans, & comparens coram alio Iudice competente commissioni videtur renuntiare, num.25.

Secunda commissio impetrata super eodem negotio, an prima videatur renuntiare, numer.26.

Ad commissionem priorem subscripta potest impetrans redire, etsi ex secunda non subscripta citauerit aduersarium, num.27.

Commissio non subscripta, & ex ea executa citatio sunt nulla ipso iure, num 28.

Res non desinit esse integra ex citatione nulla, num.10.

Citatione nulla non obstante, potest quis commissioni renuntiare, num.30.

Praeuentio iurisdictionis non causatur ex citatione nulla, aut nulliter expedita, num.31.

Non citare idem est, vel nulliter citare, n.32.

Nec ex ea infertur contumacia, num.33.

Actus nullus praeuentionem iurisdictionis non inducit, num.34.

Comparens coram Iudice à quo, si fuit reiectus, non renuntiat sua appellationi, n.35.

Tertius comparens liti inter alios, si non fuit admissus non videtur actis consentire, nec impeditur redire ad aliam viam sibi fauorabiliorem, num.36.

Renuntiatio non acceptata non nocet, & potest renuntians pœnitere, num.37.

Cap. licet de procuratoribus, lib.6. exornatur, n.38. & seqq.

Electus repudians electionem de se factam, potest ante acceptationem sua repudiationis, iterum acceptare, num.39.

Delegatus repudians commissionem, potest ante repudiationis acceptationem, illam acceptare, & validè procedere, num 40

Ex actu impugnato nemo potest se iuuare, nec fructum consequi, num.41.

Succumbens in actu impugnato potest in eo se fundare, num 42.

Commissioni secunda non subscripta potest impetrans renuntiare, & si ex ea citauerit aduersarium, nulliter tamen, & ad priorem subscriptam reddire, num.43.

Per citationem nullam res non desinit esse integra, ideò impetrans potest sua commissioni renuntiare, num.44.

Electio competens ex testamento est irreuocabilis, ex contractu autem variari semel potest, num.45.

Electio nulla non impedit variare, & iterum validè eligere, num.46.

Comparens coram Iudice carente iurisdictione non dicitur renuntiare sua commissioni impetrata, num.47.

Secunda commissio ad idem impetrata, & ad corroborationem prioris est nulla, & prior validà remanet, num.48.

Rescriptum secundum super eodem impetratum si nullum est, priori valido non derogat, nec impetrans ei censetur renuntiare, num.49.

Iuri iam competenti non censetur impetrans super eo renuntiare, quando non datur incompatibilitas, num.50.

Abundans cautela non nocet, etsi ea fuerit nulliter adhibita, num.51.

Clausula (Omnésque alios) *addita per Cursores in extensione commissionis, quæ non legitur in supplicatione subscripta per Papam, nihil operatur, num.52.*

Subscriptio non qualificat, nec approbat ea quæ non leguntur in supplicatione, num.53.

Causa rationabilis ad subscribendum non con considerator in ignotis a Papa comprehensis in clausula (Omnésque alios) *num 54.*

Nisi ipsa causa relata Papa sit vniuersalis omnes complectens, ibid.

EXthemate huius *capitul.* 12. aliæ
non contemnendæ insurgunt con-
trouersiæ, quas de facto † ha- 1
buimus. Et circa primam vide-
tur dicendum, eum, qui semel
impetrauit commissionem cum clausula gene-
rali (*Omnésque alios*) subscriptam manu San-
ctissimi, ea qua licitè, & iuxta formam Con-
cilij Tridentini, *capitul.* 21. *de reformatione*,
session. 24. potuit tres, vel quatuor vltra in
ea expressim conuenire, absque Senatus Re-
gij impedimento, prout *suprà hoc cap.* la-
tiùs comprobauimus, si nihilominus, vel
cogitans eam non sufficere contra non no-
minatos expresſè, vel pro maiori firmitate
aliam commissionem impetrauit, nominando
expresſè alios, aliàs comprehensos sub clau-
sula generali prioris commissionis, & virtute
† secundæ aliquem ex eisdem citauit, qui ta- 2
men pro remissione Ordinario facienda Sena-
tum Regium adiuit, ex eo quòd fuerit citatus
in prima instantia ex commissione secunda non
subscripta, posse impetrantem insuper præsen-
tata in Senatu priore commissione subscripta,
dictam remissionem euitare, probari videtur
ex eo quòd habens ad actum duplicem po-
testatem, si actus gestus nequeat sustineri ex
vna inutili; † sustinetur tamen ex vtili & vali- 3
da, vt actus validus reddatur, latè Vant us *de
nullitatibus sententiar. ex defectu iurisd. Ordinat.*

Menochius *de præsumptionibus*, *lib. 2. præsumpt. 17. per totam*, & alij quamplures statim citandi, sed iste actor impetrans habet duplicem commissionem, alteram validam, vtilem & subscriptam manu Sanctissimi; ergo ex ea sustineri debet lis mota, ita vt locus non sit remissioni ad Ordinarium in Senatu postulatæ, cùm re vera conquestus possit liberè ex subscripta commissione quandocumque conueniri, & dolo facit qui petit, quod statim restitutus est, ac proptereà vt circuitus vitentur, vim facere Iudicem videtur declarandum.

Deinde quia gerens actum, videtur illum
4 gerere, prout licitè & magis † licitè gesserit, & non prout gessisset illicitè, seu minus licitè, *l. merito ff. pro socio*, Bart. *in l. gerit. 87. num. 20. versicul. à summo primum, & num. 21. ff. de acquirend. hæreditat.* Surdus *de alimentis, tit. 9. quæst. 16. sub num. 25. & 16. & consil. 14 num. 12. & consil. 19. num. 28. & sequentibus*, Crauetta *consil. 22. num. 5. & consil. 25. num. 29.* Scaccia *de commerciis, §. 3. glossa 5. sub num. 95. & in tractatu de re iudicat. glossa 14. quæst. 25 num. 40.* Ergo impetrans ex commissione subscripta vtiliori potest se iuuare, vt remissio in Senatu euidetur.

Quia in dubio pro actus validitate præsumitur latè, & optimè Giurba *decis. 36. à num. 16.* prout de sententia & intimatione inhibitionis eodem die peractis, de quacum de anterioritate non constat, præsumitur sententiam prius latam fuisse; Achilles de Grassis *decis. 34.* aliàs *265. tit. de appellation.* Thesaurus *decision. 49. num. 3.* Giurba vbi proximè *num. 16.* Seraphinus *decision. 1115. num. 1. part. 2.* Item si de inhibitionis intimatione, & possessionis traditione appareat eadem die, & non constet de anterioritate; possessio præsumitur præcessisse ad excludenda attentata, ex Doctoris & Rotæ decisionibus mox citandis.

Item si commissio sit impetrata eadem die, qua sententia est lata, præsumitur istam præcessisse, Scaccia *de appellationib. quæst. 3. & 4.* quia ex duobus factis, de quorum anterioritate non apparet; semper fingitur præcedere, quod facit actum valere, ex Bartol. *in l. non solum, §. sed vt probari, ff. de noui operis nunciat.* Vantius *de nullitat. sentent. tit. quod sit null. n. 26.* Anna *singular. 670. & 671.* Menochius *præsumption. 15. & lib. 6. præsumption. 7.* Franchis *decision. 594. num. 8. & decis. 649. num. 9. 10. & 11.* Giurba *decision. 56. num. 18.* Antonius Gomez *in l. 42. Tauri, num. 5. & 4.* Molina *lib. 2. capitul. 7. num. 51.* apud quos de variis exemplis huius doctrinæ videbis, præcipuè apud Vantium, & Menochium, Alexander Ludouis. *decis. 232. num. 7.* & ibi Beltramin. *num. 11.* Mantica *decision. 352. num. 11.* Lancelotus *de attentatis 2. part. cap. 10. declarat. 2.* Mandosius *de inhibitione, quæst. 81.* Qui testatur de regula generali, quòd actus gestus eadem die executæ inhibitionis præsumatur gestus ante inhibitionem, & illam præcessisse.

Item etiam si possessio fuit capta eadem die qua fuit præsentata inhibitio, & non constet de anterioritate; possessio prius capta præsumitur, & postea subsequuta inhibitio, Seraphin. *decision. 1115. num. 1.* Caputaquensis *decision. 211. num. 4. part. 2.* Lancelotus *de attentatis part. 1. in præfation. num. 130. & part. 2. capitul. 2. declaration. 2. num. 1.* Rota Recent. *decis. 487. sub num. 2. part. 2.* & in Aquisana Capellan. coram Penna, penes Marquesanum *de commissionib. part. 1. fol. 369. num. 3.* Ludouisius Post. *de manutention. obseruat. 48. num. 33.* Farinacius *decis. 487. tom. 2. fol. 469.* Igitur videtur dicendum, quod citato, ex commissione secunda non subscripta, & idcirco inualida, sit in Senatu deneganda remissio causæ ad Ordinarium à se petita, stante commissione priori valida & subscripta, de qua in Senatu per impetrantem docetur, & constat.

Contrarium tamen de iure verius † est, imò 5 quod conuentus, & citatus ex commissione secunda non subscripta omnino debeat in Senatu remissionem Ordinario obtinere, non obstante priori vtili, & solemniter expedita. Quoniam is qui habet duplicem potestatem, si actum faciens restringat se ad vnam, inualidam tamen, & non vtilem ad actum, non sustinetur actus ex valida, & vtili, Calderinus *cons. 1. de accusationibus*, Anchatan. *consil. 357.* declarat, & Cassiodorus *decision. 7. num. 7. de appellationibus*, Capitius *decis. 96. in causa. num. 9.* post Marianum Socinum *capitul. 2. articul. 15. de libelli oblatione*, Vantius *de nullitatibus ex defectu iurisdiction. ordinar. sub num. 174. versicul. Quamuis dicta clausula*, Menochius *de præsumptionib. lib. 2. dict. præsumption. 17. à num. 2.* Caldas Pereira *in tractatu de emptione & venditione capitul. 5. à num. 12.* ibi: *Hinc etiam resoluitur, verum † esse, quod scribit Glossa singularis in cap.* 6 *ex litteris, de officio Delegati: asserens processum esse nullum, quem Ordinarius tanquam Delegatus agitauit, cum Delegatus non esset, etsi vt Ordinarius potuisset procedere, quod Panormitanus ibidem censuit causari ex defectu voluntatis, qui se adstrinxit ad delegatam iurisdictionem, Ordinariam repudians, vt dict. cap. ex parte Astiensis, & dict. cap. cum super. Nec vrget, quòd Ordinarius non potest a se abdicare iurisdictionem Ordinariam, vt in l. Legatus, ff. de officio Proconsul. quoniam etiam hoc casu non abdicauit; sed potius noluit procedere, vt Iudex Ordinarius, quod potuit facere, vt in l. sed & si seruum, §. final. cum l. sequent. ff. de arbitris*, & ita respondit Ioannes de Lignano *de censura Ecclesiastica*, quem sequitur Felinus *in capitul. cum ex officio, de præscriptionibus, &c.*

Et hæc est doctrina verissima pluries Canonixata † per Rotam, vt in vna Tridentin. bene- 7 ficij del Rosal. 12. *Decembris* 1594. coram D. Penna, quam ad litteram adducit Nicolaus Garcia *de benefic. 6. part. capitul. 2. num. 17.* quæ ante finem, ita ait: *Præterea nec decretum citationis poterat sustineri vigore Ordinariæ iurisdictionis, quia cùm processerit tanquam Delegatus se restrinxit; fecit enim actus tanquam Iudex Apostolicus vigore litterarum, & ideò nulliter processit ex prædictis*, Hostiens. Imola, Abbas & alij *in cap. cum ex officij*, vbi Felinus *num. 25. versicul. Quarta conclusio, de præscriptionibus. Nam qui potest procedere † ex potestate valida,* 8 *& procedit ex potestate inualida, ad quam se coarctauit, nulliter procedit*, Puteus *decision. 583. num. 3. lib. 2.* Romanus *consil. 343. num. 5. &c.* Facit *decisio 415.* Seraphini *à num. 1.* ibi: *Hæc obiectio non placuit, quia reuera ipse erat tutor, & administrator cum † amplissima potestate à* 9 *contutoribus ei tributa; quare cùm citatio non*

fuerit

fuerit restricta ad eum tanquam principalem tan-
tùm, & exclusiuè respectu facultatis, quæ ei vti-
liori competebat: sustinetur actus ex capite, ex
quo sustineri potest ad Concil. Roman. 446. &
447. Iasson. *in l. exigendi, num. 7. & 9. Cod. de*
procurator. &c. Facit etiam Alexander Ludo-
10 uisius *decision.* 5. vbi dicit, † quòd sententia
Nuntij sit nulla, eò quòd lata fuit motus, quòd
litteræ Papæ erant attentatæ, tanquam suspen-
dente impetratæ, cùm sit causa falsa, & inutilis,
quia Papa non aitat, & ex ea reuocat possessio-
nem, licèt alias eam posset vt attentatam reuo-
care, nihilominus sententia non sustinetur,
quia se restrinxit ad causam inutilem, & inua-
lidam.

Et melius facit in proposito ipse Alexander
Ludouisius *in decision.* 204. *à num.* 16. ibi: *Fa-*
11 *cit quod dicitur de habente potestatem † Ordi-*
nariam, & Delegatam, vt censeatur processisse
ea potestate, secundùm quam actus valet, Abbas
in dict. cap. cum officij, num. 31. & sequentibus
de præscriptionibus, D. Felinus *sub num. 32. ver-*
sicul. Amplia secundò, Alciatus *dict. præsum-*
12 *ption. num. 5. Actus enim, qui potest fieri † vno*
modo licitè, & alio illicitè; censetur factus eo no-
mine, & sub ea persona, & iure, quo licitè fieri
potuit, Aretinus *consil.* 25. *num.* 10 *in fin.* Cur-
tius Iunior. *consil.* 20. *nu.* 7. *versicul. Et ad*
hoc optimè conueniunt, quod sine difficultate pro-
13 *cedit, quia dicta Virgini non se restrinxit † ad*
facultatem Arbitri incompetentem, Paulus de
Castro *consil.* 84. *sub num.* 4. *versicul. Sed ad hoc*
respondetur, *lib.* 1. Aymon. *consil.* 284. *sub num.*
5. *versicul. Quicto respondeo, &c.* Et Oliue-
rius Beltraminus *in annotationib.* ibidem *nu-*
mer. 31. alias Rotæ decisiones adducit concor-
dantes.

Quapropter cùm impetrans potuisset citare
reum alias comprehensum sub clausula gene-
rali (*Omnésque alios*) contenta in prima com-
missione subscripta, atque ideò validè impe-
trata, & non citauit, sed ex secunda inutili,
& inualida, quæ non tribuit iurisdictionem,
ad quam se expressè restrinxit, sequitur,
quòd nullo modo in Senatu possit ex ea euitare
remissionem ad Ordinarium petitam, ex supra-
dictis.

14 Facit deinde, quòd si quis agat ex † vna cau-
sa, falsa tamen & inualida, non sustinetur iu-
dicium ex alia verà, etiam eo tempore exi-
stente, quando se restrinxit ad inualidam, &
inutilem, vt post plurimos probauimus suprà
hoc tractatu de supplicatione ad Sanctissim. 1. *part.*
15 *cap.* 12. *num.* 3. Cui consonat, quòd si quis
impetrauit beneficium vno expresso vacationis
modo, si iste sit inualidus, & inefficax, non
sustinetur gratia ex alio valido & vtili tunc exi-
stente, cùm se restrinxerit impetrans ad inuti-
lem, & inualidum; plurimos Doctores & do-
ctrinas ad idem congessimus *in tractatu de Re-*
gia protectione, 3. *part. capitul.* 10. *num.* 45.
vsque ad numerum 50. inclusiuè; adde Nico-
laum Garciam *de beneficiis* 11. *part. capitul.* 2. *à*
16 *num.* 8. Secus si se impetrans † non restrinxit
ad vnam causam, & vacationis modum, sed
simpliciter, & genericè vacationem narrauerit,
quam plures Doctores obseruant laudati ab eo-
dem Garcia ibidem *à num.* 21. *& sequentibus*;
& Augustinus Barbosa nouissimè *in tractatu*
de iure Ecclesiastico lib. 3. *capitul.* 14. *à nu-*
mer. 76.

Ex quibus indubiè concludendum est in hoc
priori articulo; † citandum ex secunda com- 17
missione non subscripta omnino obtinere in Se-
natu causæ remissionem ad suum Ordinarium,
etiamsi in Senatu impetrans ostendat priorem
commissionem subscriptam manu Sanctissimi,
sub cuius clausula generali reus citatus poterat
comprehendi, & conueniri, cùm ea vsus non
fuerit actor contra illum, nec huius virtute eum
citauit, nec litem mouit.

Ad argumenta in contrarium adducta ad
principium † huius §. facilè respondebis, ex 18
eisdem Doctoribus ibidem citatis, vt proce-
dant quando habens duplicem potestatem
actum gessit simpliciter, absque eo, quòd se
restringat ad inutilem; vt tunc sustineatur actus
ex valida, & magis vtili, vt tractatus latiùs
probauimus.

Quoad secundam autem §. partem (quæ in-
dubie longè difficilior est) an scilicet impetrans
† postquam vsus est secunda commissione in- 19
vtili, ex defectu subscriptionis propriæ manus
Sanctissimi, eius virtute reum citando, possit
illi renuntians ex priori denuò agere, & euita-
re remissionem cùm appareat subscripta, con-
tinens clausulam generalem, sub qua includi-
tur iste met reus.

Pro parte negatiua plura vrgent. Primum,
quia licet † impetrans re integra, hoc est an- 20
teaquam vteretur commissione, potuisset pœ-
nitere, & commissioni impetratæ liberè renun-
tiare: tamen postquam ea vsus est, citando il-
lius virtute aduersarium suum, effecta fuit com-
munis, & aduersario suo ius quæsitum ex ea,
ac proptereà iam eo inuito illi nequit impetrans
renuntiare, nec ab ea desistere, probant plu-
res Doctores, & Rotæ decisiones adductæ in-
frà hac 2. *p. cap.* 19. *à num.* 26. *cum sequentib.* Er-
go huic secundæ commissioni, cuius virtute
aduersarius fuit citatus, renuntiare nequit im-
petrans, & ad priorem redire.

Secundò facit, quia licet impetrans à prin-
cipio haberet † facultatem ea vtendi commis- 21
sione qua maluisset; tamen ex quo semel elegit
secundam, ex eáque citauit aduersarium suum,
iam cessauit facultas ad priorem redeundi, *l. si-*
militer. §. fin. ff. quod metus causa, cap. cum om-
nes circa finem de constitutionibus, Surdus *consil.*
377. *num.* 3. Farinacius *in praxi crimin. part.* 7.
quæst. 175. *num.* 199. Marius Antonius *varia-*
rum resolution. 17. *num.* 8. Surdus *decis.* 4. *num.* 72.
quia quod semel placuit amplius displicere non
potest.

Electione enim semel facta expirat potestas
iterùm eligendi, † & redditur irreuocabilis, & 22
incommutabilis, latè Molina *de primogeniis,*
lib. 2. *cap.* 4. *à num.* 3. *cum sequentibus*, latissimè
Christophorus de Paz *in tractat. de tenuta, cap.*
34. *à num.* 48. *cum multis sequentibus*, vbi pul-
chra iura allegat, & Doctores, latè etiam Ca-
stillo *controuers. tom.* 5. *cap.* 80. *à num.* 18. *cum se-*
quentibus.

Sicuti quando alicui competit, vel data fuit
facultas declarandi, † vel interpretandi, semel 23
à se facta declaratione, vel interpretatione,
expirauit potestas iterùm declarandi, aut inter-
pretandi, cum prima perpetuam consequuta

 fuerit

fuerit firmitatem irreuocabilem, Glossa cele-
bris *in l. quidquid adstringenda, verbo, Secun-
dum promissionem, verbo, Nec rursus, ff. de ver-
borum obligationibus*, vbi Paul. Castrens. *num. 7.*
cui subscribunt Alexand. Cuman. Imola, &
Aretin. in eodem text: ac melius Iasson. *in n. 8.
vsque ad numerum* 11. Simon de Prætis *lib. 5. de
interpretatione vltimarum voluntat. interpretatio-
ne 1. dubio 5. num. 1. & 2. fol. 64.* Mandelus de
Alua *cons. 592. num. 3.* & per solum Prætis loco
citato, *solution. 7.* idem tenet Castillu *controuer-
siarum, tom. 6. capitul. 84. num. 5.* Igitur semel
facta declaratione per impetrantem, se velle vti
secunda commissione, non poterit iterum va-
riare, nec priori vti.

Quia voluntas magis facto, quàm verbis de-
24 claratur; plures † congerit Augustinus Barbosa
axiomat. 230. à num 4. Et ea facto magis dedu-
citur renuntiatio, aut ratificatio, quàm ea ver-
bis; plurima ipse, *axiomat. 93. à num. 6. cum se-
quentibus.*

Tertiò fortiter vrget, quoniam impetrans
25 † ex quo comparuit coram Iudice secundæ
commissionis, qui præuenit causam, & ea ea
citauit; à prima commissione, qua non fuerit
vsus; recedere videtur, & iurisdictio ex ea su-
blata, iuxta Rotæ decisiones adductas sup. hac
2. part. cap. 19. à num. 42. & seqq.

Quartò, quia per impetrationem secundæ
26 commissionis † super eodem negotio, priori
videtur renuntiari, iuxta doctrinas per Tho-
mam Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disp. 25. à
num 16. tom. 3. fol. 637.* Quapropter iste impe-
trans neutra potest iuuari; non prima, quia re-
nuntiata, non secunda, quia inutilis ex defe-
ctu formæ subscriptionis, obstante decreto ir-
ritati Concilij Tridentin. *session. 24 de reforma-
tione, capitul. 20.* iuxta text. *in l. licet 20. ff. de
adimendis legatis*, ibi: *Licet transferam legatum
in eum, cum quo nobis testamenti factio non est,
siue in seruum proprium, cui sine libertate legaue-
ro, licet ei non debeatur, nec illi tamen debebitur,
cui fuerit ademptum.*

27 Quibus tamen minimè † obstantibus; con-
trarium de iure verius existimo, imò quòd im-
petrans liberè possit secundæ commissioni re-
nuntiare, & citationi eius virtute factæ, & exe-
cutæ, & iterum ad priorem subscriptam redire,
& huius virtute denuò agere contra eundem
reum aliàs comprehensum in clausula generali
(*Omnésque alios*) in eadem contenta, moueor
ex sequentibus.

28 Primò quoniam secunda † commissio non
subscripta fuit nulla, ita vt nec ex ea adquisita
fuit iurisdictio Iudici Delegato, & per conse-
quens citatio eius virtute emanata, & executa,
pariter nulla fuit ex defectu notorio iurisdictio-
nis, vt sæpè diximus in capitibus antecedenti-
bus huius 5. *part.* & ferè in omnibus, & per
citationem nullam res non desinit esse integra,
29 † nec dicitur lis introducta, prout abundè scri-
psimus hac 2. *part. cap. 12. à num. 66. cum
multis sequentibus*; vbi plures mirabiles doctri-
nas congessimus; ergo cùm adhuc res dicatur
integra, poterit impetrans liberè pœnitere, &
suæ commissioni secundæ renuntiare inuito ad-
uersario, iuxta communem Doctorum opinio-
nem, quos citauimus remissiuè in primo ar-
gumento pro contraria parte, *à num. 20.*

Et insuper plurima congerit † Lancelotus *de* 30
*attentatis. 2. part. cap. 4. in præfatione à num. 45.
cum sequentibus*; vt liti cæptæ ex citatio-
ne nulla, vel aliàs nulliter expedita, aut
executa possit quis renuntiare, & com-
missioni ex qua emanauit, plures adducens
ad idem Rotæ decisiones, quia non præ-
stat impedimentum, quod de iure non sor-
titur effectum, eò quòd res adhuc dicitur
integra, ex quibus respondetur primo argu-
mento.

Quibus & adde, quòd ex citatione nulla aliás
véve † nulliter expedita & executa, non ori- 31
tur præuentio iurisdictionis, vt per Barbosam
*in l. si quis postea quàm, num. 50. & sequentibus,
ff. de iudiciis*, & ibi Amorinus *num. 4. 6. 7. &
11.* Mascardus *de probationibus, conclusion. 1226.
à num. 16* Azebedius *in l. 10. num. 52. tit. 13. lib. 8.
Recopilation.* Farinacius *quæst. 7. num. 61.* Decia-
nus *lib. 4. crimin. capitul. 21. num. 4. & 19.* Ma-
rius Giurba *consil. 48. à num. 35. & consil. 15.
num. 6.* siue citatio prætermissa sit penitus, siue
† minùs legitimè facta sit, *l. 1. item cum ex edi-* 32
to, ff. quæ sententia sine appellation. Asinius *in
praxi, §. 6. capitul. 12. num. 5. & cap. 53.
num. 1.* Vanius *de nullitatibus ex defectu citation.
num. 1. & 51.* Sforr. *consil. 75. num. 2. 3. & 4.*
Saliectus *consil. 23. num. 23.* Gramaticus *con-
sil. 37. num. 4. & decision. 79. num. 10.* An-
ton. Gabriel. *practicarum conclusion. titul. de
citation. conclusion. 3. à num. 1.* Nec ex ea † in- 33
ducitur contumacia, Giurba *consil. 67. num. 8.*
vbi plures.

Generaliter enim vera est † conclusio, quòd 34
actus nullus, qui de iure effectum sortiri non
potest, præuentionem iurisdictionis non indu-
cat, Glossa *in l. 1. verb. Per nuntiationem, &
verbo, Eatenus, ff. de noui operis nuntiation.*
Amorin. *in l. si quis posteaquam, num. 5. ff. de
iudiciis*, Oldraldus *consil. 213.* Borrellus *in
summa decision. titul. 41. num. 147.* Tepatus
variarum lib. 1. titul. de causis mixtis, columna 2.
Farinacius *dict. quæst. 7. num 61.* Balbus *deci-
sion. 75.* Azebedius *in dict. leg. 10. num. 53. ti-
tul. 13. lib. 8.* Anton. Gabriel. *titul. de iudiciis,
conclusion. 1. num. 34.* Giurba *consil. 48. num. 35.*
Igitur nihil impedit, quominus impetrans
commissioni, & citationi nulliter expeditis va-
leat renuntiare inuito aduersario, & ad prio-
rem redire vtilem, quia res non desinit esse in-
tegra.

Secundò probatur hæc pars, quia secunda
commissio † vti nulla semper fuit impugnata 35
ab aduersario, & nunquam acceptata, igitur
interim nec inducitur renuntiatio prioris, nec
impeditur impetrans renuntiare secundæ, Scac-
cia *de appellation. quæst. 17. limitat. 2. num. 55.*
Barbosa *in cap. solicitudinem, sub num. 3. de ap-
pellationibus*; dicentes, quòd per comparitio-
nem appellantis coram Iudice à quo non ori-
tur renuntiatio suæ appellationis, si fuit reie-
ctus & non admissus, & cum Abbate, & alios
in cap. gratum, de officio Delegati, Roman.
singularib. 151. & aliis citatis à Palat. Ru-
beos *in cap. per vestras, column. 405. hodie 4.
nota, num. 41. pagin. 514.* Franchus *in dict.
capitul. solicitudinem, num. 15.* Decius *in cap.
gratum, num. 4. versicul. Tertio limitat. de
appellationibus*, Felinus *in cap. capitulum, Sancta
Crucis,*

Crucis, *num.* 8. *de rescriptis*, Mieres *de maioratu*
1. *part. quæst.* 68. *num* 40.
Comprobat decisio Rotæ inter recollectas
36 † per Marchesanum *de commission.* 2. *part. cap.* 6.
de commissione, *quando tertius ad causſ. admit.* §.
verò, *fol.* 252. Quas inseruit ad finem eiusdem
cap. qua dicitur, quòd licet tertius pro suo iu-
re comparens in lite inter alios pendente queat
dupliciter comparere; vel vt secum lis incipia-
tur denuò, vel vt in eodem statu admittatur, &
hoc casu sibi nocent, & prosunt acta iam gesta,
iuxta quæ Nos *hac* 2. *part. cap.* 13. *à num* 62.
cum multis sequentibus. Tamen vt censeatur con-
sentire actis gestis, & renuntiare viæ priori sibi
fauorabili; debet expressè seu explicitè admitti,
si tamen fuit reiectus, potest ad illam redire,
& sibi acta gesta non nocent, ex doctrina Bar-
toli *in l. sæpè*, *num.* 5. 8. *& 9. ff. de re iudicata*,
& aliis quos referens sequitur Couarru, *practic.*
quæst. cap. 15. *num.* 8. *versic. Scribit tamen*, Bar-
tol. Crescentius *decis.* 68. aliàs 3. *de rescriptis*,
& tenuisse Rotam *in vna Legionens. iurisdictio-*
nis 3. *May* 1591. coram Pamphilio, *ibidem*
relata.
Hinc renuntiatio non acceptata nullatenus
37 nocet, † & ante acceptationem potest renun-
tians pœnitere, latè Riccius *collectan.* 1479.
part. 5. latissimè Thomas Sanchez *de matrimo-*
nio, *lib.* 8. *disputat.* 32. *à principio*, *tom.* 3. vbi
plura exempla conducit, pro quo est textus
celebris *in cap. litteris. de procurator. in* 6. ibi:
38 *Licet is, qui procurator † constituitur ab absen-*
te, dixerit, præsentatum sibi suscipere nolle man-
datum: hoc tamen nequaquam obstante, quandiu
constituens in eadem perstiterit voluntate, ipsum
acceptare poterit, quandocumque placuerit; per
quem text. glossa fin. ibi. Ioann. Andreas, Ar-
chidiaconus, Dominicus, & Franchus, ibi in
fin. Anchoran. ad finem, *opposition. penulti-*
ma, dicunt, electum renuentem consentire
39 † electioni de se factæ; posse mutata volunta-
te, acceptare eandem, & reuocare repudiatio-
nem, dùm electores permanent in sua volun-
tate, & non acceptauerè repudiationem; plu-
res etiam doctrinas similes congerit Gratianus
disceptation. forens. capitul. 92. *à num.* 32. *cum*
sequentibus. Quod & idem dicendum de Iu-
40 dice Delegato, & Arbitro, qui semel commis-
sionem, & arbitrium repodiarunt, vt possint
re integra ante repudiationis acceptationem ite-
rùm reuocata voluntate, commissionem acce-
ptare, docent dicta glossa & citati Doctores,
Thomas Sanchez *dict. disputat.* 32. *num.* 2. vbi
adducit alia similia. Et de Delegato semel re-
pudiante commissionem idem affirmat Nico-
laus Garcia *de beneficiis* 6. *part. capitul.* 2. *à num.*
88. & Nos hac 2. *part. cap. fin. num.* 102. &
103. quod & probatur ex *l. sicut*, §. *si volunta-*
te. *ff. quibus modis pignus*, *vel hypoth.* & con-
fessio ante partis acceptationem potest validè
reuocari, Marescotus *variarum resolution. lib.* 2.
capitul. 44. *per totum*. Igitur si non solùm vsus
secundæ commissionis non fuit per aduersarium
acceptatus, sed imò expressè & instanter im-
pugnans; liberè poterit impetrans renuntiare,
& pœnitere.
Nec reus citatus potest hoc impedire, quia
41 cùm semper † impugnauerit, & nullam dixe-
rit secundam commissionem ex defectu formæ,
& citationem ex ea emanatam, non potest ex
actu semel impugnato se iuuare, & fructum con-
sequi *l. dispensatorem*, *ff. de solutionibus*, Me-
nochius *consſ.* 395. *num.* 89. Surdus *consil.* 136.
num. 29. *& sequentibus*, *& consil.* 157. *num.* 10.
Sanchez *de matrimonio*, *disp.* 6. *num.* 9. *lib.* 9.
Rota vt per Farinac. *decis.* 636. *num* 8. *tom.* 2.
part. 1. *& decis.* 596. *num.* 5. ibidem Marescotus
variarum resolution. lib. 1. *cap* 4. *ampliat.* 4. *per*
totam, amplissimè per ampliationes, & limita-
tiones, Antonius Gabriel. *tit. de regulis iuris*,
conclus. 1. *per totam*.
Nisi impugnans actum succubuerit in eo,
quia tunc benè potest in actu † semel impugna- 42
to se fundare, Innocent. *in cap. cum olim*, *vers.*
Post sententiam, & ibi Anton. de Butrio, *vers.*
Quando reprobant instrumentum, Bartol. *in l.*
post legatum, *de his quibus vt indignis*, Castrensis
in l. cum proponas. 2. *Cod. de pactis*, Angelus *in*
l. qui Romæ, §. *sua*. *ff de verborum obligationi-*
bus, vbi Imola, & Alexander. 1. *nota*. Franchus
in cap. final. vers. Secundò contrarium facit, *de*
iure iurand. in 6. Decius *in l. cum fundus*, § *ser-*
uum. *ff. si certum petatur*, Crotus *in cap.* 1. *in*
glossa 2. *de rescriptis in* 6. Felinus *in cap. exami-*
nata, *versicul. Aduerte. de Iudiciis*, Roman. *con-*
sil. 347. *in* 2. *dubio*, Aymon. *de antiquit. tempor.*
in 1. *part. num.* 126. Iasson. *in dict. l. qui Romæ*,
§. *sua in* 1. *notab.* Ruinus *consil.* 166. *volumin.* 4.
Anton. Gabriel. *dict. conclus.* 1. *num.* 52. & post
plures Rotæ decisiones idem firmat Maresco-
tus *variarum resolution. lib.* 1. *dicto capitul.* 41. *à*
num. 61. *& sequentibus*, vbi etiam Marium Gim-
bam *decis.* 55. *num.* 11. *& num.* 14. apud quos de
limitationibus.
Concludendum igitur erit ex prædictis, posse
impetrantem † secundæ inualidæ, & inutili 43
commissioni renuntiare, etsi ea vsus fuerit, &
citauerit aduersarium conueniendum, cùm pa-
riter, & indè citatio nulliter emanauerit, & ad
priorem commissionem validè, & solemniter
expeditam redire; & eius virtute nouiter agere,
& conuenire eumdem reum comprehensum
sub clausula generali (*Omnésque alios*) ita vt si
iterum instet in Senatu pro remissione causæ ad
Ordinarium suum, minimè audietur; sed litte-
ræ commissionis relaxandæ sunt impetranti, vt
eisdem liberè vti queat coràm Delegato.
Non igitur obstant argumenta in contrarium
adducta; † non primum, cui iam satisfecimus 44
in primo fundamento huius partis *à n.* 20. nam
cum ex citatione nulla res non desinat esse in-
tegra, non impeditur impetrans secundæ com-
missioni renuntiare inuito aduersario, cui nec
facta fuit communia, nec ius quæsitum.
Nec obstat 2. *à num.* 21. de habente faculta-
tem eligendi, aut nominandi, vt nequeat va-
riare, cui responderur, hoc non procedere ab- 45
solutè, sed fædere distinctionis communiter re-
ceptæ, & iuribus comprobatæ; quòd si electio-
nis facultas competit ex testamento, aut vltima
voluntate, semel electione facta, expirat pote-
stas. At secus si ex contractu competat, quia
tunc semel variare potest, & in vtroque tamen
casu si facultas competat collata in tempus
mortis eligentis, tunc vsque ad mortem potest
variare, probant latissimè Molina, Christo-
phorus de Paz, & Castillo post magnam Do-
ctorum cateruam ab eisdem adductam citati, *in*
in dict. 2. *fundamento*, *num.* 22.
Sed magis in specie respondetur, vt neutro

casu

casu expiret facultas nominandi, aut eligendi,
46 quoties prima electio fuit nulla; quia † tunc iterùm potest variare, & denuo eligere, latè Tiraquell. *in l. boues*, §. *hoc sermone in* 1. *limitation. à num.* 1. *cum pluribus sequentibus*, vsque ad fin. Molina *de primogeniis*, *lib.* 2. *cap.* 4. *à num.* 38. qui plura iura Canonica, & Ciuilia ponderant, quàm plures etiam Doctores congerit Christophor. de Paz *de tenuta*, *capitul.* 34. *à num.* 51. & ex hac Tiraquel. & Molinæ doctrina, necnon ea Morla *in emporio iuris*, *titul.* 2. *de iurisdictione*, *quæst.* 17. *num.* 26. *& ex l.* 2. *ff. de optione legata*, *& cap. si electio de electione in* 6. dicit Marius Giurba *in consil.* 55. *num.* 25. quòd actus nullus non consumit Iudicis iurisdictionem, nec potestatem alterius, qui actum explicare debet.

Pariformiter respondetur tertio argumento,
47 veram esse doctrinam, † si iurisdictio secundi Iudicis ex secunda commissione inualida ob defectum subscriptionis fuisset eidem quæsita, & illam posse exercere: at cùm secus sit, & totus suus processus ex hoc defectu iurisdictionis nullus reddatur ipso iure, non præstat impedimentum, nec aliquem iuris effectum potest operari, iuxta quæ Nos latè *de Regia protect.* 3. *p. cap.* 9. *à princip.* & quæ hactenus diximus *à num.* 27. *& sequentibus*. Et supponunt expressè decisiones in argumento relatæ: sicuti etiam dicimus de remissione causæ facta per Iudicem appellationis Iudici inferiori, quæ non prodesset, si inferior habitu, & potentia careret iurisdictione, vt diximus ex aliis *in tractatu de Regia protect.* 3. *p. cap.* 18. *à num.* 51. *& seq.*

Ad quartum respondetur multipliciter. Pri-
48 mò, † quòd iste impetrans secundam commissionem, eam potius impetrauit ad prioris corroborationem, & ad tollendum dubium suum erroneum, quo casu omnes conueniunt, primam valere, & remanere in suo robore, secunda nihil operante, quia nulla fuit, quia ad idem impetrata. Et tantùm abest, quòd impetrans intendat priori renuntiare, vt potius eam confirmare intenderit per secundam magis specificam, prout docent Innocent. *in cap. penultim. num.* 5. *de præscriptionibus*, & ibi Hostiens. *n.* 12. *in init.* Ioan. Andræas *num.* 16. Bald. *num.* 13. Bellamera *num.* 6. Thomas Sanchez *de matrimonio*, *lib.* 8. *disp.* 22. *num.* 15. *& num.* 16.

Requiritur tamen quod primæ ad eandem causam à se impetratæ commissionis faciat in secundæ impetratione mentionem, vt per notata ab omnibus *in cap. cæterum*, *de rescriptis*, probat Menochius *de arbitrariis lib.* 2. *centur.* 3. *casu* 202. *num.* 64. *& & 61.* reddens rationem, quia fortè Princeps ignarus iam concessisse aliud rescriptum, nouum non concederet, sed diceret, sufficiat tibi gratia prima iusta, *cap. secundum de filiis præsbiterorum*, vide Thomam Sanchez vbi proximè *à num.* 6. *cum multis sequentibus.*

Secundò respondetur, quòd cum secundum
49 istud † rescriptum sit nullum ex defectu formæ subscriptionis propriæ manus Sanctissimi; priori nequit derogare, nec illius inducere renuntiationem, Sanchez *dicta disputat.* 22. *à num.* 17. *& in num.* 18. ita ait: *Sed magis placere valere adhuc priorem dispensationem; quia cum posterior non valeat; minimè derogat priori, nec animus impetrantis censetur esse renuntiandi priori, nisi quatenus posterior valida est*, vt probatur *in l. si iure* 18. *ff. de legatis* 3. ibi: *Sed vix id obtinere potest, fortassis ideò quod ita demum à priori testamento recedere velit, si posterius validum sit, &c.*

Quod generaliter verum est, & procedit in omni actu, & materia, vt per actum subsequentem, qui nullus est, numquam tollatur præcedens validus, vt per *l. sancimus*, *Cod. de testament. l. si quis ante*, §. *si quis conduxerit*, *ff. de acquirend. possession.* vbi notat Bartul. Iasson. *num.* 13. Soccinus *num.* 13. Alexander. *num.* 8. *& in cons.* 193. *num.* 3. *volumin.* Menoch. *consil.* 381. *& num.* 40. copiosè Petr. Surd. *decis.* 51. Gratianus *disceptation.* 36. *num.* 55. Costa *de scientia & ignor. centur.* 2. *distinct.* 89. *num.* 10. Giurba *decis.* 63. *num.* 1. Qui loquuntur in conductore, qui rem emit, vel sibi fuit adiudicata, vt si emptio, aut adiudicatio est nulla, non admittat suam conductionem antecedentem, & per *l. fin. & l. nouationem*, *ff. de nouatio.* Alexand. *in dict. consil.* 193. *num.* 4. Bellonus *consil.* 87. *num.* 15. Gratus *consil.* 123. *n.* 17. *volumin* 2. Purpurat. *in l. pacta nouissima*, *n.* 14. *C. de pactis*, Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 134. *num.* 45. Caualcan. *decision.* 18. *num.* 11. *part.* 4. Bardell. *consil.* 70. *num.* 18. dicentes, quòd si secundus contractus, per quem contrahentes voluerunt nouare primum, & ab eo recedere, sit inualidus, non censentur à primo recedere; idem tenet Giurba *dict. decis.* 63. *sub num.* 1. Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus*, *lib.* 2. *quæst.* 16. *num.* 58. 60. *& 61.* per quem solum idem tenet Castillo *controuersiar. lib.* 4. *capit.* 59. *num.* 48.

Tertiò respondetur, quod tunc iuri iam competenti parti impetranti censetur per impetrationem † renuntiare: quando datur incompa- 50
tibilitas, & contrarietas in vtroque, non ita, quando compatiuntur, vt hîc, quia attendunt ad eundem finem, & maiorem corroborationem sui iuris hæc duo rescripta, prout latissimè videre est per D. Ioannem de Solorzano *de iure Indiarum*, *lib.* 5. *cap.* 1. *à num.* 53. *cum multis sequentibus.*

Abundans enim cautela non nocet, etiamsi
ipsa sit nulla, † aut nuliter & minus legitimè, 51
aut solemniter adhibita, latissimè Augustinus Barbosa, varia reddens exempla, *axiomate* 3. *per totam*, vbi plura congerit, nec ordinata ad augmentum debent operari diminutionem.

Quoad tertiam partem nostri, §. breuiter resoluendum erit, † & tenendum, quòd si in sup- 52
plicatione oblata Sanctissimo non sit petita commissio, nisi contra vnum, subscriptio apposita per Papam in ipsa supplicatione non potest comprehendere alios in ea non expressos. Tùm quia Cursores in extensione litterarum nequeunt supplere, & extendere supplicationem, vt latè per Rotæ decisiones, & Doctores diximus hac 2. *part. cap.* 30. §. 1. *à num.* 3.

Tùm etiam, quia subscriptio non qualificat, nec approbat quæ in supplicatione non leguntur, † vt copiosè deduximus *in dict.* §. 1. *à* 53
num. 11. *cum multis seqq.* Tùm etiam, quoniam cum ad subscribendam commissionem moueatur Pontifex ex iusta & vrgenti causa, iuxta Trid. *in cap.* 20. *sess.* 24. *de reformat.* Et comprehensi
† sub clausula generali (*Omnésque alios*) non sint 54
noti Pontifici; sequitur, quod nec causa contra illos

illos fuit Papæ exhibita, nec, quæ fuit reddita contra nominatum, verificatur contra alios. incognitos, & non notos, ac propterea minimè ipsorum non nominatorum respectu apposita intelligitur subscriptio Sanctissimi, vt in hoc cap. latiùs considerauimus *à num.* 73. vsque ad finem. Quapropter nihil potest prodesse dicta clausula generalis (*Omnésque alios*) quæ in supplicatione subscripta propria manu Sanctissimi non legitur, sed per Cursores postmodum in confectione litterarum sit apposita, & extensa, quominus in Senatu horum cumprehensorum sub dicta clausula causa Ordinario remittatur.

Nisi fortè quando & in supplicatione fuit se-
55 mel † petita commissio generaliter contra omnes interesse putantes, & causa rationabilis (quæ fuit Sanctissimo expressa in supplicatione, quáque & ipse motus fuit ad subscribendum commissionem, & supplicationem propria manu) pariter fuisset generalis, influens in omnes, & illos tangens, & cumplectens, quia tunc indubie conuenti & ij possunt in prima instantia, comprehensi sub clausula generali contenta in commissione subscripta.

Capvt XIII.

Si coram Iudice appellationis, seu delegato in prima instantia ex commissione manu propria Sanctissimi subscripta, compareat tertius excludendo, & quid quando coadiuuando; an per Senatum istius sit causa ad Ordinarium remittenda.

Vbi latè quando tertij causa seorsum sit tractanda, ita vt cursum litis inter alios pendentis non suspendat.

Ac etiam quando lis inter plures queat validè pro singulis terminari.

SVMMARIVM.

Tertij causa comparentis coram Delegato, aut Iudice appellationis, lite inter alios pendente, an sit Ordinario per Senatum remittenda, à quibus iuris resolutionibus pendeat, num.1.

Tertius in lite pendente comparet vno ex duobus modis, excludendo principales litigatores, aut alterum coadiuuando, num.2.

Tertij excludentis persona diuersa est à collitigantibus, cuius ius separatum tractatur noua instantia, nouóque iudicio, & diuerso eget, nec tenetur litem, cui opponitur in eodem statu assumere, num.3.

Tertius, excludendo litigantes ex commissione, potest impetrare aliam, vt in prima instantia contra iam litigantes lis noua incipiatur, n.4.

Tertius exclusiuè ad litigantes volens commissionem impetrare, vt cum eo lis initiatur in prima instantia, tenetur hoc in commissione exprimere, num.5.

Ius nouum, & diuersum ab eo, quod in iudicio agitatur, nouiter deducitur, noua indiget cognitione & instantia Ordinario per Senatum remittenda. num.6.

Iudex appellationis caret iurisdictione super nouo, & diuerso iure, etiam inter easdem partes, nouiter tamen deducto coram eo, num 7.

Ius nouum, diuersum, & separatum à primo iam deducto cognoscitur, quando res iudicata super isto non praeiudicat illi nouiter deducto, n 8.

Tertij comparentis exclusiuè ius independenter habetur à iure iam litigantium, cui inter istos acta, & res iudicata obtenta nō nocent, nec possunt, n.9.

Per tertij exclusiuè comparitionem non suspenditur prioris litis cursus, sed imò inter priores collitigantes prosequitur, & seorsum inter omnes tractatur tertij ius, num.10.

Tertij ius, & prioris actoris seorsum tractatur, & quis eorum prius rem iudicatam obtinet ab altero non impeditur in executione, Reo tamen per primum victorem praestita cautione, num.11.

Qua cautio iudicialis fingit rem stare penes reum victum, ibidem.

Textus in l. is a quo de rei vendic. & l. penult. ff. de petition. hered. in proposito adducuntur, ibid.

Baldi opinio asserentis per tertij exclusiuè comparitionem suspendi cursum litis ad prioris actoris petitionem, refertur, num.12.

Couarru contra Baldum, vllo momento suspendi prioris litis cursum per tertij comparitionem asserens, defenditur, num.13. & seqq.

Vincent. de Franch sectatur opinionem Couarr. & verum restituit intellectum contra alios ad l. is à quo, ff. de rei vendication. num.14.

In Regio collaterali Concilio decisam ex opinione Couarru contra Fiscum, se vt tertium opponentem, exclusiuè ad collitigantes, & petentem suspendi eorum litis cursum, num.15.

Litis cursum non suspendi, nec eius diffinitionem per oppositionem tertij, exclusiue comparentis Rota determinauit, num.16.

Tertius non possidens, comparens pro suo interesse, non impedit expeditionem litis, nec executionem sententiae, cum sua non intersit, rem litigiosam magis esse penes vnum, quàm alterum, num.17.

Doctores plures tenentes cursum litis non suspendi, nec determinationem per comparitionem tertij exclusiuè referuntur, num. 18.

Tertio comparente exclusiue post rem iudicatam, & in eius executione perueniente; reo non praestatur cautio, de qua in l. is à quo de rei vendication. secus si ante rem iudicatam comparuerit, num.19.

Tertius exclusiuè comparens nedum litis cursum non impedit, sed multò minus executionem, n.20.

L. non idcirco, ff. de iudiciis, disponens litem inter plures ex diuersis iuribus motam, posse quoad quosdam definiri, & quoad alios diffinitionem suspendi; latè exornatur, num.21.

Capitula plura vbi sunt diuersa, sententiam super aliquibus latam, aliis omissis, esse validam dixit Rota, num.22.

Plures quando simul mouent litem, potest respectu vnius ferri sententia, & respectu alterius differri, num.23.

Item quando ab vno petuntur plures res, seu summa ex diuersis causis, ibid.

Pluribus conuentis simul propositionibus, sententia prius potest cum aliquibus ferri aliis omissis, quibus nec illa nocet, nec prodest, num.24.

Super rebus diuersis, & separatis, simul in iudicium deductis, potest Iudex pro parte pronuntiare, & pro alia parte iudicium differre, num.25.

Idem

Idem inter diversas personas simul convenientes, vel agentes, ibidem.

Quot sunt res, vel Capitula, tot videntur sententiæ, & variato uno aliud remanet, n.26.

Iudicium si est individuum, & connexum, sententia si feratur pro parte est nulla, num.27.

Utile per inutile vitiatur in individuis, n 28.

Tot sunt sententiæ quot capitula separata in eadem contenta, num.29.

Sententia potest valere pro parte, licet pro parte non valeat, si capitula sint separata, n.30.

Appellatio admittitur pro parte separata, cui appellatus non potest adhærere, num.31.

Capitula ubi sunt separata, quin nullam inter se habent connexitatem, appellatio ab uno non suspendit in alio, num.32.

Sententia quando dicatur continere diversa capitula, etiam in iure patronat. n.33. remissivè.

Tertius exclusivè tardius veniens, quo tempore legitimo comparere tenetur, ut eius causa simultaneè tractetur cum lite iam pendente; DD.non declarant, num.34. & seqq.

Conclusa iam causa inter alios, tertij comparentis lis simultaneè non tractatur iuxta observationem Conarruu. num.35.

Tertij causa comparentis lite iam pendente, hoc est, post litis contestationem non tractatur simultaneè, sed seorsum uti diversa, num.36.

Ponderatur ad idem l. is à quo, C. de rei vendicat. num.37.

Reconventio opposita ante litis contestationem, vel paulò post, obtinet privilegium simultaneæ cognitionis & diffinitionis cum conventione, non secus, num 38.

Vincentij de Franchis decisio declaratur, quæ sit mentio tertij comparentis post conclusionem in causa, num.39.

Tertius minor comparens post conclusionem in causa, an habeat restitutionem in integrum, n.40. remissivè.

Tertius, comparens exclusivè coram Iudice appellationis, remittendus erit Ordinario per Senatum, num.41.

Tertio comparente coram Delegato ex commissione subscripta manu Sanctissimi inter alios, cum eius causa sit omnino nova, & diversa; Ordinario per Senatum remittitur, num 42.

Commissio impetrata contra unum, eius personam non egreditur ad aliam diversam, num.43.

Tertius comparens defensurus reum, vel actorem, tenetur assumere causam eo statu, quo reperitur tempore comparitionis, num.44. & seqq.

Tertius comparens defensurus eisdem terminis, & defensionibus adstringitur, quo principalis suus, num.45.

Tertio defensuro comparenti post conclusionem causa denegatur in integrum restitutio ad pinguius probandum, num.46.

Tertij comparentis coadiuvando eadem est instantia, ac principalis, quem defendit, num.47.

Instantia tertij defensuri, & principalis eadem est connexa, non diversa, nec separata, idcòque ad Iudicem de causa principali cognoscentem, non ad Ordinarium suum pertinet, nec eidem per Senatum remittitur, num.48.

Causa tertij defensuri, & principalis defensi connexa sunt, & ad invicem dependentes, & coram eodem Iudice tractandæ, num.49.

Tertio defensuro præiudicat res iudicata inter alios lata ratione connexitatis, num.50.

Tertius defensurus comparens non est persona diversa à principali, sed una eademque cum ea, num.51.

Tertius defensurus etiam citatus ex sua persona nequit opponere exceptiones dilatorias, nec declinatorias, etiamsi Clericus sit, n.52.

Ex tertij defensoris admissione non fit deterior conditio actoris, imò tenetur assumere causam in eodem statu, num.53.

Delegatus ex commissione subscripta manu Sanctissimi ad causam principalis defensi indubiè cognoscit de iure tertij defensoris, item & Iudex appellationis, coram quo comparet ratione connexitatis, nec Senatus eius causam remittit Ordinario, num.54.

Delegatus validè datus super causa emptoris cognoscit de iure venditoris comparentis propter connexitatem, simultaneúmque utriusque ius, num.55.

Rota generaliter dicens coram Delegato in partibus admitti omnes venientes ad causam pro suo interesse, declaratur in tertio defensore, num.56.

Tertius venditor, comparens ante iudicium inchoatum cum emptore, petens se transferre iudicium animo revocandi actionem, non reluctante actore auditur, num.57.

Tertius defensor comparens ante iudicium inchoatum non animo novandi actionem, nec liberandi à iudicio emptorem, sed tantùm, ut cum eo inchoetur iudicium, præstita cautione; auditur, etiam invito actore, num.58.

Limita, nisi intersit actoris cum defensore non litigare in suo foro, num.59.

Tertius defensor, ubi admittitur ad mutationem iudicij; convenitur coram suo Ordinario, non obstante commissione impetrata contra emptorem subscripta manu Sanctissimi, sed per Senatum causa Ordinario tertij remittenda, num.60.

Commissio impetrata contra aliquem suffragatur tertio venienti ad causam in eisdem statu, & termino, num.61.

Tertius exclusivè comparens, si velit; causam an possit assumere inter alios pendentem eo statu, quo erat tempore suæ comparationis, ac si fuisset tertius defensurus, num 62.

Doctores qui affirmativam insinuant, referuntur, ibidem.

Tertius exclusivè duplici via potest comparere, à num.63.

Vel deducendo noviter ius suum, aut etiam commissionem impetrando, prout in prima instantia, & tunc cum eo lis initiatur, ibid.

Aut comparet assumendo litem inter alios captum in eodem statu, vel facit actus continuativos, & ei acta, & sententia nocent, & prosunt, num.64.

Tertius pro iure suo independenter à iure litigantium habet electionem, an velit, ut cum ea instantia initietur, vel captam continuare, & assumere eo statu, num.65.

Tertij huius in facultate est venire adhærendo statui causæ, vel inchoando novum iudicium, num 66.

Et de hac duplici via, qua tertius exclusivè comparens uti potest, qui videndi, num.67.

Tertius exclusivè comparens appellando à sententia, vel dicendo illam nullam, omnia acta per prius gesta facit sua, num.68.

De

De tertio exclusiuè comparente, & assumente causam eo in statu, vel faciente actus continuatiuos, eodem iudicandum, ac de tertio comparente coadiuuando, num.69 limita vt num.71.

Ac ideò eius causa non erit per Senatum suo Ordinario remittenda, ibidem.

In commissione non dicitur omissum, quod est connexum incidens, aut consequens, num.70.

Tertius veniens ad causam pro suo iure personali litigantes exclusurus, duplici via potest comparere, prout in prima, aut in eodem statu, n.71.

Tertius pro suo iure comparens, re iam iudicata, in statu, & terminis, &c. Et appellans, aut dicens de nullitate, illa sententia facit numeram quoad se, ita vt alias instantias habeat, n.72.

Tertius comparens pro iure proprio in eodem statu, & appellans à re iudicata non videtur eam recipere cum qualitate rei iudicata, num.73.

Contraria sunt facere rem iudicatam suam, & impugnare sententiam, n.74.

Consensus, & voluntas, qua inducitur ex facto, non extenditur vltra id, quod de necessitate inducitur ex facto, num.75.

Tertius pro suo iure principali simpliciter admitti petens in eodem statu absque appellatione approbat sententiam cum qualitate rei iudicata, num.76.

Tertij causa comparentis ex stylo Romanæ Curiæ remitti solet eidem Iudici, qui de causa pendente cognoscit, num.77.

Commissio ad petitionem tertij pro iure suo principali comparentis, non admittitur in Hispania sine subscriptione Papæ, num.78.

Secus si compareat in eodem statu, quo casu eius commissio noua subscriptione non eget, n.79.

Tertius pro suo iure principali, & independenti potest admitti ab eodem Delegato, cui causa inter litigantes fuit commissa virtute clausula (quam & quas) num.80.

Quod in Hispania non admittitur ex Trident. dispositione, & obseruatione, num.81.

HVIVS dubij resolutio, ab ea pendet mirabili; An † tertij causa
1 compatentis lite pendente inter alios super aliqua re sit ei connexa vel diuersa, vel supersedendum sit in prosequutione litis iam motæ & pendentia inter alios, vel potius vti diuersa noua egeat instantia, nouaq; lite, & noua, & diuersa cognitione, ita vt possit ferri sententia, & distinctè tractari causa prioris agentis, hac tertij oppositione minimè obstante, & per consequens an Iudex appellationis prioris litis hanc oppositoris causam tamquam diuersam, nouam, & separatam debeat ad Ordinarium remittere, vel per Senatum remittendam.

Pro huius vera resolutione præmittendum duximus, quod tertius solet in causa inter alios
2 iam mota altero † de duobus modis comparere: vno ad excludendum principales litigatores: altero verò modo ad defendendum, & coadiuuandum ius alterius ex collitigantibus, Couarruuias *practicarum quæst. cap.13. & capitul.14.* Marzat. *consil.24.* Surdus *decis.* 6n. *num.6. & decis.* 147. *num.6.* Bred edorius *de appellation.part.1.column.* 102. Ruginellus *de appellation. §.2. capitul. 1. num.47.* Arisminius Tepatus *lib.1. variarum, tit. de tertio extran. column.* 1. Hondedeus *consil. 25. volumin.5.* Gaill. *lib.1. obseruation. 69. 70. & 71.* Ludouisius *decis. Perusina* 26. Anna. *consil.97.& consil.98.* Iacobus Canecrius *lib.2. variarum resolution. capitul.16. de tertio oppositore, à num.1. & sequentibus.* Costa *de scientia & ignorantia, centuria 1. distinctione 57. num. 1. & in tractatu de re integra, distinction.95. num.13. & 14.* Muscatellus *praxi ciuil. part. 3. in addition. ad glossam nominet. littera A.* Peregrinus *de fideicommisso, articul. 53. num. 55.* Lancellotus *de attentatis, capital 12. ampliat.14.*

Primo modo persona tertij † ad iudicium 3
compatentis ad actorem vel reum, vel vtrumque excludendum, diuersa est omnino à litigante vel litigantibus, quos excludere vult, quorum iure non regulatur: ac propterea cum nouum ius suum deducat, nouam actionem, nouámque & diuersam petitionem nouiter proponat, nouum & separatum iudicium inducat, nouámque & diuersam litem moueat, noua persequens, & diuersa instantia requiritur, nouiter & diuersè ab initio formanda, qua nouæ exceptiones, nouæ defensiones, atque termini ei & aliis iam litigantibus conceduntur, ac si ab aliquo lis capta non fuisset, quæ separatim prosequitur: ita vt hîc tertius non teneatur causam ab aliis motam in eodem statu assumere, nec prosequi, quæ inter alios duos erat, cui medius ipse nouo & diuerso iure, ac actione accedit, ad textum *in l. Titia, ff. soluto matrimonio*, & illic Barbosa Couarruuias *practicarum quæst. capitul.13. ante num.1. & capital.14 num.3. versicul. Hactenus de tertio*, Costa *de scientia, & ignorantia, distinction. 57. num. 53. & de re integra, distinctione 95. num.14.* Gaill. *lib 1. obseruation.71. num.14.* Peregrinus *de fideicommisso. articul.53. num. 55.* Ludouis. *decis. Perusina.* 26. Marzarius *consil* 24. Iacobus Canecrius *lib. 2. variarum resolut. capitul.16. de tertio oppositore, num.7.* Lancelotus *de attentatis, capital.12. ampliation. 14.* Marius Giurba *decis. 1. num. 32.* optimè etiam de hac iudiciorum diuersitate inter istos, videndus Castellus *controuersiarum tom. 2. capitul. 9. sub num. 9. versicul. Constitao etiam.*

Et in tantum hoc est verum, quòd lite inter
alios iam pendente, † etiam per commissionem, 4
si iste tertius vult ius suum principale & independenter à iure litigantium de nouo deducere, quia agit & comparet excludendo iura eorum (cum istius causa nouo egeat iudicio) si impetrat commissionem, prout in prima instantia, quâ ipse cum aliis incipere vult, & potest, ita comparendo hac via tenetur inchoare instantiam, & iudicium nouum cum aliis collitigantibus, quorum ius prætendit excludere; ita latè fuisse adductum *in causa Cordubens. statutorum 24. Iunij* 1590. coram Cardinal. Seraphin. recitatur Marescotus *variarum resolution. lib.1. capitul.21 n 15. & 15.* Rota vt per Alexandrum Ludouis. *decision. 259. num. 1. in fin.* ipsa Rota *decis. 98. num. 1. part.1. in Recent.* Seraphinus *decis.* 1241. Oliuerius Beltramin. *in annotationibus ad Ludouis.* vbi proximè, *littera A.*

Et si vult de nouo iste tertius ius suum prin-
cipale, † & independens à iure collitigantium, 5
& assistentium in lite iam inter illos mota, & sic exclusiuè ad illos, nouum ius & instantiam inchoare; tenetur hoc exprimere, & commissionem impetrare prout in prima instantia, ita fuisse dictam *in vna Montis Regalis iurisdictionis* to-

nis to.

nis 10. *Iuly* 1602. coram Cardinal. Mellno, impressa penes Marchesanum *de commissionibus, tom.* 2. *fol.* 265. testatur Oliuerius Beltraminius *in annotation. ad Alexandr. Ludouis. dict. decision.* 260. *num.* 3. *littera A*

Et quando ius nouum & diuersum in iudi-
6 cium † agitandum nouiter deducitur, noua indiget causæ cognitione, nouis defensionibus, & exceptionibus, nouáque instantia ad Ordinarium remittenda, vt copiosè Giutba *decis.* 10. *per totum*, per quem & alios plurimos abundè diximus hac 2. *part. capitul.* 8. *à num.* 18. *cum sequentibus, vers. Et quod nouum articulum nouúmque ius.*

7 Quare ad propositum Nostrum † venit dicendum per necessariam consequentiam, Iudicem de causa appellationis cognoscentem penitùs carere iurisdictione ad cognoscendum de diuerso & nouo iure, seu articulo, & iure, etiam inter easdem partes litigantes coram eo deducto, abundè comprobauimus superiùs hac 2. *part. dict. cap.* 8. *per totum, & capitul.* 9. Quibus locis multa quidem scitu dignissima, omnimodóque ad resolutionem huius cap. valdè conducibilia, & necessaria congessimus, quæ vlterius non repeto.

8 Non enim prætermittenda est † theorica, singularis ibidem, per Nos tradita *in dict. cap.* 8. *vers. Et tunc cognoscetur. à num.* 12. *cum seqq.* Vt tunc cognoscatur ius esse nouum, diuersum & separatum à primo iam in iudicium deducto; quando acta, & sententia in hoc lata, illi nouo non præiudicat: vbi latè prosequimur comprobantes.

Quod quidem penitus contingit in hoc iure
9 tertij comparentis † exclusiuè, & ad infringendum iura competitorum nouiter accedentis, quia suum ab istorum iure independenter se habet & consideratur, atque ideò acta iam gesta, & res iudicata iam obtenta inter primos colligantes huic tertio comparenti nec prosunt, nec nocent. Seraphin. *decis.* 906. *num.* 2. Rota *decis.* 705. *n.* 5. *part.* 1. *in recent.* Et quod quando tertius venit ad causam excludendo ius vtriusque colligantis, tunc acta & probationes iam factæ illum non afficiant, neque pro, nec contra; notabiliter ita declarasse Rotam *in Molana pensionis* 13. *Iuny* 1611. coram Cardinal. Sacrato, testatur & sequitur Oliuerius Beltraminius *in annotationib. ad Alexandr. Ludouis. decis.* 259. *num.* 7. *& num.* 6. Et facit etiam in his terminis, Vincentius de Franchis *decis.* 261. *n.* 14. prout regulare est, res inter alios actas aliis non obesse, latissimè Nos *de Regia protectione* 4. *p. capitul.* 8. *à principio*, & præcipuè ad propositum *à num.* 19. *& sequentibus, & num.* 23. Igitur hac iurium diuersitate existente, manifestè probatur, huius tertij oppositoris causam & nouam instantiam coram Iudice appellationis deductam esse ad Ordinarium per Senatum remittendam, iuxta tenorem Concilij Tridentin. *session.* 24. *de reformatione, cap.* 20. *causæ omnes.*

10 Quòd & eò fortius redditur, † quoniam quando duobus in iudicio litigantibus super aliqua re, vel iure, tertius accedat non ad coadiuuandum alium, sed ad excludendum vtrumque à rebus, vel à iuribus, de quibus agitur, petens non actori, sed sibi tradendas, ac simul interdum suspendendam esse litem priorem, quousque etiam de iure suo cognoscatur: tunc quidem verissimam Doctorum frequentiorem opinionem adesse, prioris litis statum nullatenus suspendi, sed inter colligantes eiusdem prosequi, ita vt si pro priore actore purâ prius feratur sententia, executioni tradetur, non obstante iure tertij noui actoris ex ratione diuersitatis iuris vtrorumque, quia cùm nullam inter
se habeant connexionem, † separatim vtrius- 11
que actoris sunt lites tractandæ, absque eo quod secunda primæ litis cursum & determinationem in aliquo impediat, nec prima secundæ, nec sententiæ executio pro alterutro actore priùs latæ suspenditur, data tamen reo per actorem priùs vincentem victo cautione, vt si postmodum à secundo reuincatur, prior actor rem iússe auocatum restituet.

Et per istam cautionem iudicialem res, aut pecunia etiam consumpta fingitur stare penes reum victum & condemnatum, cui fide-iussio hæc præstatur, plurimos Doctores laudat Marius Giurba, *decis.* 4 *num.* 40. Gaito *de credit. cap.* 3. *quæst.* 11. *num.* 1317. Castillo *controuersiarum tom.* 4. *cap.* 62. *num.* 74. & adueniente casu potest contra actorem præstantem cautionem hanc res ipsas, aut ius via executiua recuperari, Seraphinus *decis.* 1233. *à num.* 2. *& decis.* 1369. Zachias ad Gallesium *de obligatione Camerali, quæst.* 37. *num.* 51. Gratianus *disceptat. forensib. lib.* 1. *cap.* 37. *à num.* 34.

Ad hoc hoc in terminis est text. celebris *in l. is à quo* (inquit Consultus) *fundus petitus erat, ab alio eiusdem fundi nomine conuentus est: quærebatur, si alterutri eorum iussu Iudicis fundum restituisset, & postea secundum alterum petitorem res indicaretur, quemadmodum non duplex damnum traberet. Respondi, vter prior Iudex iudicaret, eum oportere, ita fundum petitori restitui iubere, vt possessori caueri, si alter fundum emisset, eum præstare, ff. de rei vendicatione*, quem text. merito ad hoc celebrem vocant Doctores, & facit *lex à quo seruus* 58. *eodem tit.* text. est etiam mirabilis *in l. penultima, ff. de petitione hæreditatis*, cuius sunt verba: *Cum idem eandem hæreditatem aduersus duos defendit, & secundum alterum ex his iudicatum est, quæri solet, vtrum perindè ei hæreditatem restitui oporteret, si aduersus alium defensus non esset: vt scilicet si mox & secundum alium fuerit iudicatum, absoluatur is, cum quo actum est: quia nec possideat, nec dolo malo fecerit, quominus possideret, quod iudicio reuictus restituerit: an quia possit, & secundum alium iudicarè, non aliter restituere debeat, quàm si cautum ei fuerit, quod aduersus alium eandem hæreditatem defendit. Sed melius est officio Iudicis cautione, vel satisdatione victo mederi: cùm & res salua sit ei, qui in executione tardius venit aduersus priorem victorem, &c.*

Et licet Baldus *in cap. si duo, col.* 1. *vers. Vide*
quod not. de pace tenenda, † secundùm intelle- 12
ctum Innocentij ad dictam, *l. is à quo in cap. veniens, col.* 2. *de testibus*, dicat, quòd quando quis comparet ad infringendum iura competitorum, supersedendum esse in priori lite ad instantiam prius venientis, donec integrè causa terminabitur, & sequatur Apostilla ad Bartol. *in dict. l. is à quo*, & Felinus *in cap. cùm super columnn.* 2. *de re iudicata*, & cum Gregor. Lopez, & Felino, sequutus Baldum, Castellus *controuers. tom.* 2. *cap.* 9. *vers. Deinde constitue* & Aogrisola,

grisola, Menochio, Caualcan. Arma. & Scaccia quos refert, sed non sequitur Marius Giurba *decis.1. num.33.*

13 Tamen † doctissimus Præsul Couarruu. *practicarum quæstionum, cap.14. num.4.* latè & eruditè defendit contrariam opinionem, eséque casum expressum *in dict. l. is à quo*, dicens tertium oppositorem, quoties non accesserit ad defendendum; audiendum quidem esse, ita tamen vt nullo equidem momento impediatur litis examen, & diffinitio inter actorem & reum, quoad ipsorum præiudicium, & commodum, constanterque dicit, esse asseuerandum; tertium hunc accedentem excludendo actionem actoris, vel ius rei, aut vtriusque à re vel iure petito admitti debeat ad allegationem, & probationem propriæ intentionis, ita tamen vt propter hanc oppositionem nulla in parte differatur diffinitio litis motæ inter actorem & reum, quoad eorum præiudicium, vbi latè respondit ad doctrinam Innocentij, & de eius intellectu agit, restituitque verum intellectum huic text. *in dict. l. Is à quo*, post plurimos Doctores à se allegatos, & ita determinasse pluries cum suis Collegis in Senatu Granatensi.

14 Latissimè etiam † verum Intellectum *dict. l. Is à quo*, tractat & tuetur Franchis *decision.161. per totam*, vbi respondit ad contrarios aliquos, intellectum verum *dict. l. Is à quo*, cauillantes, & doctrinam Innocentij declarat: in totum sequutus Couarruuias, licèt latiùs agat; & multos Doctores pro hac parte conducit, qui *n.14.* testatur hunc articulum fuisse tractatum in Regia Camera summariæ in processu inter duos pendente, quodam iure tertiræ, in quam causam subintrauit postmodum Regius Fiscus, & petens in iudicio supersederi, & facta relatio-
15 ne † in Regio Collaterali Consilio, fuisse decisum, quod procederetur ad expeditionem causæ inter actorem & reum, saluis iuribus Regij Fisci oppositoris. Qui quidem per totam decisionem loquitur, quando minor, vel alius priuilegiatus ita comparet excludendo iura litigantium; quæ decisio omnino videnda erit, tota, qua hic articulus eruditè examinatur, & absoluitur, & idem probat ipse Franchis *in decis.492.*

16 Est etiam † elegans Rotæ *decis.4. tit. de Iudiciis, in antiquiori*, cuius & Felinus meminit *in dict. cap. cum super, num.17.* Qua quidem expressè decisum erat, non esse impediendam diffinitionem, nec prosequutionem & examinationem litis quæ inter duos tractetur ex eo, quòd tertius se ipsum opponat, & petat rem litigiosam sibi dari, non actori, & alleget, vtrumque actorem scilicet, & reum nullum ad eandem rem ius habere, imò inter actorem & reum lis deficienda est, absque illius tertij præiudicio, qui nihilominus admittendus erit ad proprij probationem absque læsione illius status, in quo causa inter actorem, & reum versatur, cuius etiam decisionis mirabilis meminit Couarruu. vbi suprà sub *num.4.* Franchis *dicta decis.261. num.8. & 9.*

Et licet breuiter, perpenso tamen iudicio per
17 Rotæ † decisiones, & alios firmat Hercules Marescotus *variarum resolution. capitul. 151. num.3.* in hæc: *Dixi (ratione solius possessionis) quia tertius veniens ad causam pro suo interesse, non impedit eius expeditionem, & multò minus executionem sententiæ, quando ipse non possidet, cum sua non intersit rem super qua lis pendet, esse magis penes actorem, quàm reum*, Bartol. *in l. penult. in 1. notabil. ff. de petitione hæreditatis*, Innocent. *in cap. cum super, column.3. sub num. 4.* vbi Felin. *num.17. de iurisdictione*, Besigna. *decis.4. de iudiciis*, & dicit Rota *in vna Bononien. successionis 10. Nouembris 1597. coram Corduba.*

Hanc etiam opinionem † verissimam probat 18
exactè Iosephus Ludouicus *decis. Perusina. 56. num.25. 26. & 27. & per totam*, & ipse *in decision. Lucens.56. num.2. & 3.* Hondedeus *cons.15. num.51. & 53.* Alexander Trentacinquius *variarum resolution. tit. de iudiciis, resolution. 16. num.6.* Lancelotus Robertus *de attentatis, cap.3. num. 16.* Bursatus *consil. 416.* Caualcanus *decision.5. num. 18. part.4.* sequitur etiam, & verius resoluit Marius Giurba *decis. 1. num. 33.* Id ipsum etiam sequitur Couarruuias, ibi: *Secus est in eo, qui accedit ad litem, vt excludat vtrumque, quia cum eo lis initianda est à capite, & omnia sunt ex integro repetenda*, vt ex pluribus Couarruuias eodem *capitul.13 in initio*, & ex communi opinione refert & sequitur, *capitul. 14. num.5. versus finem, versicul. Hactenus. Non tamen interim retardatur lis inter actorem & reum, versicul. Quandóque tertius ibi. nos verò contrariam, &c.* Idem etiam tenent Anna. *allegation. 76. num. 9.* & Fabius Anna. *consil. 97. num. 13. & 14.* necnon Caualcanus *dict. decision.5.* (licet inaduertenter eos pro contraria parte similiter allegauerit Giurba) tenet etiam Marsillus *in praxi ciuil. part. 3. in addition. ad gloss. nominet. littera A.* approbat etiam Iacobus Cancerius *variarum resolution.2. part. capitul.16. à num. 70. cum sequentibus*, Couarruuias *practicarum capitul. 16. num. 3. sub versicul. His tandem*, post quos, & plures alios diximus Nos *de Regia protectione, 4. part. capitul. 8. à num. 68.* vbi de declaratione *dict. l. Is à quo, ff. de rei vendication.* Et quod eius cautio præstanda non sit victo † per vincentem priorem actorem, quan- 19
do tertius exclusiuè comparuit in executione rei iudicatæ, sed quando ante rem iudicatam, & lite pendente ante eam comparuit, deducendo suam actionem; cui addo quæ etiam rectè Castellus *controuers. tom. 2. capitul. 9. sub num. 9. versicul. Constituo etiam casum*, vbi latè. Et quod iste tertius non solùm non impediat progressum † litis, sed multo minus executionem 20
sententiæ post eius comparitionem latæ in fauorem prioris actoris, probat cum aliis, & cum Rotæ decisione Hercules Marescotus *variarum resolution. lib.2. capitul. 21. num. 3.* & sunt iura expressa *in dict. l. is à quo*, & melius *in dict. l. penultima. ff. de petitione hæreditatis*, de quo vide ibi apud Nos *à num. 67.* quòd & optimè tractat Gregorius Lopez *in l. 11. titul. 14. in glossa 1. part.5.* vbi ita explicat & intelligit *dict. l. is à quo*, & Castellus *in l. 64. Tauri, glossa verbo, Appellation. versicul. Si à lege.* Atque etiam latissimè de intellectu, *dict. l. is à quo*, videndus erit Castillo vbi proximè *à num.9.* Ab eo tamen cauendum, dùm sequitur opinionem Baldi hactenus reprobatam.

Quorum omnium supradictorum iurium, & Doctorum vera resolutio, vt ne retardetur lis inter reum & actorem iam pendens per oppositionem tertij ex proprio iure diuerso, & independenter à litigatoribus; fulcitur potissimum

ex determinatione textus *in l. non idcirco* 44.
ff. de iudiciis. Ex quo apparet, posse ex iusta
causa litis, quæ cum pluribus agitur, quoad
21 quosdam † definitionem suspendi, & quoad
alios statim expediri, in hæc verba: *Non idcir-*
co Iudicis officium impeditur, quod quidem ex en-
toribus post litem aduersus omnes inchoatam, Re-
spublica causa abesse cœperunt, cum præsentium,
& eorum, qui non defenduntur administratio di-
scerni, & æstimari possit. Hactenus de mirabi-
li textu, quem exotnauit Rota *decis.* 13. *in fin.*
part. 2. *in recentior.* & mirabiliter eadem Rota,
vt per Alexandrum Ludouisium *decision.* 448.
n num. 4. in hæc: *Non obstat, quod non potuerit*
22 † *super parte crediti pronuntiari, sed debuerit*
ferri sententia super toto, l. in hoc iudicio, ff. fa-
miliæ erciscundæ: quia non procedit, quando
sunt plura capitula, tunc enim, cum censen-
tur tot petitiones, quot capitula; sententia su-
per aliquibus lata, aliis omissis valet. Abbas
in cap. cum inter, sub num. 3. *versiculo, Fal-*
lit Ego capiendo, vbi etiam Felinus post *nu-*
mer. 6. *versicul. Fallit primò, de re iudicata*,
& dixit Rota *in vna Melphiens. spoliorum* 11.
Octobris 1576. *coram Lauretano, & compro-*
batur, arguendo de personis ad res, ad leg.
qui fuere, ff. de statu homin. vt arguit Rota
23 *in dict. Melphiens. Sicut † autem quando plu-*
res simul conueniunt, potest respectu vnius fer-
ri, leg. non idcirco, in principio, & ibi Bar-
tol. & alij, *ff. de iudiciis*, Decius *consil.* 295.
capitul. 1. Caputaquens. *decision.* 8. *num.* 5.
Ita etiam quando ab vno petuntur plures res
seu summa ex diuersis causis, &c. quod in
his terminis de quibus agimus, *legis is à*
quo, dixerat Couarruuias *practicarum quæst.*
capitul. 14. *num.* 4. *in fin.* ponderando ad id
dict. leg. idcirco; eandem etiam decisionem
refert Farinacius *in posthumis, tom.* 2. *decis.*
313. vide latè, Cartottum *exception.* 130. *per*
totam.

24 Et quando plures eadem lite † conueniun-
tur proportionibus, quod causa potest deter-
minari, & diffiniri cum aliquibus, & cum aliis
non, quibus omissis sententia nec prodest, nec
nocet, quousque non eis alia feratur sententia,
latissimè Nos *de Regia protectione* 4. *part. cap.* 8.
n num. 52. *cum sequentibus, & à num.* 45. vbi plu-
rimos ad id Doctores congessimus, quæ quidem
verissima sunt, optima Rotæ decision. per Coc-
cinum. 112. *num* 4. *&* 469. *num.* 7. & per totas
decisiones omnes omnino videndas, quæ pro-
cedunt, & explicant casus singulares.

25 Sed melius omnibus hunc † articulum de-
clarat Sebastianus Vantius *in tractatu ne nullita-*
tibus sentent. ex defectu processus, num. 100. in
hæc: Quinimò iudex si res in iudicio deducta
diuidua & separabilis foret; posset (vt dixi)
super aliqua parte eorum quæ in iudicio dedu-
cta essent dumtaxat pronuntiare, & sententia
sua valeret, prout videmus, quod si iudicium
simul contra plures cæptum sit respectu alterius
iudicium differri potest; vt est textus, & ibi
Bartol. & alij *in l. non idcirco, in princip. ff. de*
iudiciis, & idem Bartol. *in l.* 5. *§ fin. versicul. Po-*
ne quod vnus, ff. de verborum obligation. & plu-
ra referendo tenet Decius *consil.* 295. *in causa*
illorum in princip. lib. 2. *& decision. Neapolitana*,
vt per Capicium *decision.* 8. *in principio. Nam*
26 *quot sunt res, † sin capitula, tot videntur sen-*
tentiæ, & variato vno, aliud remanet, l. etiam,
§. 1. vbi est Glossa Ordinar. & ibi Bart. & cæ-
teri declarant, *ff. de minorib. & l. dicere, & l.*
quid tamen, ff. de arbitris, l. quadam mulier. ff.
familia erciscund. & Speculator. in tit. de sentent.
§. iusta, versic. Item est, nulla ratione qualitatis,
& Bald in l. generaliter, in 2. *column. C. de Epi-*
scopis & Clericis. Alexander. in l scire debemus,
per illum text. *de verbor. obligation. & Ioannes*
Milis, in verbo, sententia si fertur super part. cap.
& Guido Papa quæst. 27. *in manibus quam vide.*

Secus si iudicium (inquit, & prosequitur ipse
Vantius) *esset indiuiduum, & connexum. quia tunc* 27
sententia † non posset ferri pro parte sed totum dif-
finiri deberet, alias non valeret, per text. in l. in
hoc iudicio, & ibi glossa Bartol. in l. 2. *C. de re iu-*
dicata, & in l. 1. *C. si aduers. rem iudicatam; nam*
isto casu procedit regula, † quod vtile per inutile 28
vitiatur, &c. Et pro hac regula cum tredecim li-
mitationibus in quibus sententia pro parte dumta-
xat lata valet, videndus Felinus post Anton. Im-
molam, & Panormit. in cap. cum inter, columna
3. *vers. Sententia, de re iudicat.* Hactenus ob-
seruatio Vantij: plura per Cartocium, *except.*
130. *n num.*4. videnda erunt.

Consonat, quod tot sunt sententiæ diuersæ,
† quot sunt capitula separata in ea contenta, vt 29
per *l. eam. §. ex causa. ff. de minorib.* Glossa *in*
cap. 2. *in verbo, eadem, de ordine cognition.* An-
gel. & Iass. *in l. scire debemus. ff. de verbor. obli-*
gationibus. Barbacia *cons.* 10. *column. penultim.*
in fin. vers. Ideo dicimus, lib. 1. Parisius *cons.* 66.
num 4. *lib.* 1. optima Rotæ *decis.* 552. apud Ale-
xand. Ludouis. & ibi Oliuer. Beltramin. *num* 6.
Beccius *cons.* 92. *num.* 4. Bursatus *consil.* 184.
num. 37. Rota *decis.* 33. *num.* 10. *part.* 1. *diuerso-*
rum, & *decis.* 417. *sub num.* 2. *part.* 2. *in recent.*
& latè fuit dictum *in Ferrariens. pecuniar.* im-
pressa penes Matchesan. *de commission. tom.* 1.
fol. 123. & ideo sententia potest valere pro par-
te quoad vnum capitulum, † licèt non quoad 30
aliud, quando capita sunt separata, nec tunc
vtile per inutile vitiatur. Rota *dict. decis.* 33.
num. 18. & aliam adducit Beltramin. vbi proxi-
mè *dict. num.* 6. sicuti potest appellari pro parte
separata, † nec tunc appellatus potest adhærere 31
appellationi appellantis. Quod secus est, quan-
do sententia continer vnum tantùm caput, vel
etiam plura, † quæ tamen sunt connexa, Beltra- 32
minius, ibi: *n.* 6. & *eadem decis.* Alexand. Ludou.
vbi quod quando capitula sunt diuersa & sepa-
rata, quia inter se nullam habent connexitatem,
appellatio ab vno capitulo non suspendit in alio.
Boctius *decis.* 73. *num.* 4. Lancellotus *de attenta-*
tis, lite pendente, limit. 2. *num.* 12. vide de iis
optimam decisionem Alexand. Ludouis. 223. &
ibi benè Beltramin. *num.* 9. post Scacciam *de ap-*
pellat. quæst. 17. *limit.* 21. *num.* 21. & aliàs Rotæ
decisiones. Gratianus *disceptation. forens cap.* 21.
num. 19. Hieronymus Gabriel. *consil.* 38. *per to-*
tum, lib. 5. Lancelotus *part.* 2. *cap.* 12. *limit.* 44.
& limitat. 2. *num.* 21. *& sequentib.* vbi de adhæ-
sione appellationis, & Beltramin.

Et quando sententia dicatur continere diuer-
sitatem Capitulorum, † etiam in iure patrona- 3
tus, & quando sit diuidua, vide *dict. decis.* 112.
& decis. 469. Coccini, & latè *decis.* 402. *per totam*
eiusdem Coccini: quibus mirabiliter ad multa
declaratur, vide latè Cartocium *de exceptioni-*
bus, except. 130. *à num.* 4. *cum seqq.*

Quando

Quando autem iste tertius tardius venit op-
34 ponendo † de suo iure principali, & indepen-
denter à iure aliorum, inter quos lis mota iam
erat, legitimo tempore venire dicatur, vt simul
etiam sua causa currat cum iam deducta inter
actorem & reum; Doctores non apperiunt: nam
licèt Couarru. *pract. quest. cap.* 14. *sub num.* 4.
ante finem, dicat in hæc: *At si tertius accesserit
ad iudicium, non equidem defensurus actorem, nec
reum, sed vel eorum alterum exclusurus ab actione,
vel defensione causæ, aut tandem vtrumque à re
35 petita: admitti debet ad allegationem, & proba-
tionem propriæ intentionis, ita tamen, † vt pro-
pter hanc oppositionem nulla in parte differatur
diffinitio litis inter actorem & reum, quoad eorum
præiudicium: præsertim vbi tempore huius opposi-
tionis conclusum fuerit in causa.*

Ex quo colligitur, quod postquam lis etiam
36 mota inter alios † pendeat, tertius hîc compa-
rens non suspendat eandem, prout supponunt,
& dicunt omnes Doctores superius citati, &
ipse Couarruu. ibidem à principio eiusdem *n.* 14.
(cùm lis dicitur pendere ab eius contestatione,
vt vulgare est,) & sic videtur, quod ab eo tempo-
re præclusa sit ei via suspendendi litem penden-
tem, nec quod simul sua causa etiam tractetur,
cum sit diuersa: vt indicat Couarru. ibidem in
illis verbis: *Vt propter hanc oppositionem nulla in
parte differatur diffinitio litis, &c.* Vt sensus sit,
quòd in qualibet parte litis iam pendentis op-
positio superueniens non operetur litis suspen-
sionem; quod & clarè vlteriùs reddunt verba
eiusdem sequentia, ibi: *Præsertim vbi tempore,
&c.* vt supponat quod etiam ante causæ conclu-
sionem, & testium publicationem oppositio ad-
huc non causet suspensionem; cùm hoc suppo-
nat dictio illa; *præsertim*, vt excludat aliud tem-
pus anterius.

37 Probat etiam text. *in dict.* l. *is à quo*, † gene-
ralitas, ibi: *Is à quo fundus petitus erat, & ab
alio eiusdem fundi nomine conuentus est*; & *dict.
l. penult. ff. de petition. hereditatis*, quibus iuri-
bus supponitur principio litis factam fuisse se-
cundam conuentionem, & oppositionem, vt
nihilominus simultaneam litium cognitionem
minimè operetur.

38 Quæ opinio &eò fortior redditur, † quod li-
cèt causa renuntiationis in litis contestatione,
vel paulò post eam opposita, habeat priuile-
gium simultaneæ cognitionis, & determinatio-
nis cum causa inuentionis: tamen si multò post
litis contestationem opponatur, amittit hoc pri-
uilegium; sed imò ne fiat statui litis præiudi-
cium ex sospensione, & actori ex rei tarditate;
vtraque causa diuisim quælibet de per se tracta-
tur, terminatur, & diffinitur continuata prima
conuentionis. Marius Giorba *decis.* 74. *à num.* 3.
Cardoso *in summa, practicar. iud. verbo, recon-
uent. num.* 4. Grassis *de effect. lib. Clericat. effectu* 1.
sub num. 762. qui quidem infinitos ad id alios al-
legat Doctores; ergo similiter in nostro casu di-
cendum erit, vt si iste oppositor tertius com-
pareat paulò post litis contestationem inter
reum & actorem, eius causa simul tractari &
admitti potest; sin autem tardius venerit, se-
paratim, & diuisim vtraque tractanda erit.

Aduerte tamen quod licèt in casu decisionis
39 Franchis 261. *num* 10. & 11. † fiat mentio de
hoc tertio oppositore comparente post conclu-
sionem factam, est ad maiorem iustificationem,
non quod vllatenus supponatur, quòd etiam
anteà comparens non sit excludendus ab effectu
suspendendi litis pendentis inter reum & acto-
rem progressum; imò potiùs in casu illius de-
cisionis ita ponderatur ad excludendum mino-
rem † priuilegiatum à restitutione eo tempore 40
comparentem, de quo videndus Ioannes Gu-
tierrez *pract. lib.* 1. *q.* 66. *per totam*, quem & Bar-
bosam ad idem allegat ipse Franchis ibidem in
fine decisionis: vide ad idem plurimos citatos
per Giurbam *decis.* 1. *n.* 28. & 29. vbi de minore
comparente post causæ conclusionem, an habeat
restitutionem in integrum, & *à n.* 42. *cum seqq.*

Sed quando iste tertius pro suo iure princi-
pali, & independenti compareos in iudicio mo-
to inter actorem & reum, velit eandem litem in
eodem statu recipere; an sit admittendus post-
modum latius erit videndum, *à num* 62. *cum mul-
tis sequentibus.*

Quare concludendum & inferendum erit,
quod quando hic tertius comparens excluden-
do, non comparet coram Ordinario, † dum tra- 41
ctauit de prima instantia intentata contra reum
conuentum; quia si tunc sit eius comparitio,
admittuntur doctrinæ quæ hactenus adscripsi-
mus, ex *dict. l. is à quo. ff. de re iudicata.*

At si comparet coram iudice appellationis &
in alia instantia, cum eius causa sit diuersa, &
omninò separata, imò contraria, debet ad Or-
narium eius causa remitti, vt hactenus latè pro-
bauimus.

Et ex identitate rationis erit affirmandum in
Iudice † Delegato, cognoscente inter reum & 42
actorem ex commissione subscripta propria ma-
nu Sanctissimi, vt si coram eo hic tertius com-
pareat, proponendo nouam hanc actionem vel
rei vendicationem contra reum ab alio iam con-
uentum, omninò Ordinario remittendus est,
quia nouum est iudicium, & noua instantia, at-
que diuersa ex suprà dictis omninò Ordinario
per Senatum remittenda.

Et quia prima commissio contra reum à pri-
mo actore impetrata † non egreditur eius per- 43
sonam, nec ad aliam diuersam extenditur, *cap.
P. & G. de officio Delegati, cap. dilecta, de re-
scriptis*, cum concordantibus, & ita practica-
tur, & communiter tenetur, & vlterius ex di-
cendis clarius apparebit.

Quod secus est, quando tertius venit ad cau-
sam in eodem statu, † & terminis, quia cum 44
tunc in huius causa detur connexitas cum lite
pendente, de ea idem Delegatus vigore com-
missionis subscriptæ potest simul cognoscere,
nec datur in Senatu remissio ad Ordinarium,
prout abundè dicitur inferius *à num.* 54. *cum se-
quent. vers. Quare si iste tertius compareat, &c.* &
n. 61. quia non dicitur in commissione omissum
quod est connexum, incidens, aut consequens,
iuxta Doctores plures citatos infra *n.* 70.

Nunc tractandum de secundo modo, quo
comparet in iudicium † tertius oppositor defen- 45
surus reum vel actorem, inter quos lis, vt ei
assistat pro suo interesse, in quo quidem tertio
omnia in contrarium reperenda sunt eius oppo-
sitoris, qui pro principali suo iure independen-
ter comparet; namque ille defensurus reum
vel actorem omnino tenetur causam eodem sta-
tu prosequi, quo erat tempore, quo comparuit,
de quo est text. expressus, *in cap. vltimo, vt lite
pendente, lib.* 6. ibi: *Sanè si ad defensionem ipsius*

litis alicui, quorum intererit, petierint admitti, eot in illo statu, in quo ipsam inuenerint, decernimus, admittendos, &c. Clement. *constitution. de electione.* Felinus *in cap. cum super, num.* 15. *de re iudicata.* Baldus, Ancharranus, Perus & Vantius, quos refert Couarru. *practic. cap.* 13. *num.* 1. *& cap.* 14. *num.* 1. 2. *&* 3. Franchis *decis.* 261. *& decis.* 492. Hondedeus *consil.* 25. *num.* 10. *&* 12. *volum.* 1. Anguisola *cons.* 62. Anna *consil.* 97. *num.* 1. *& consil.* 89. *num.* 1. Menochius *de arbitrariis, casu* 18. *& consil.* 212. *num.* 14. *& consil.* 488. *num.* 5. Costa, *de re integra, distinction.* 95. *num.* 4. 13. *&* 14. *de scientia, & ignorantia, Centur.* 1. *distinction.* 57. *num.* 13. Iacobus Caneerius *variarum lib.* 2. *cap.* 16. *de tertio oppositore, num.* 5. Puteus *decis.* 175. *lib.* 3. Gaill. *lib.* 2. *obseruat.* 71. *num.* 1. Afflictis *decis.* 15. *& decision.* 235. & vtrobique Vesillus Trentacinqoius *lib.* 2. *variar. titul. de iudiciis, resolution.* 16. *num.* 8. Surdus *decision.* 60. *num.* 6. *& decision.* 147. *num.* 6. Cauall. Milleloqui 983. Natta *consil.* 99. *num.* 3. Crauetta *consil.* 14. *num* 4. Cephalus *consil.* 202. *num.* 10. Ruginellus *de appellat.* §. 2. *cap.* 1. *num.* 47. Franeiseus Mareus *decision.* 33. *num.* 4. *&* 164. *num.* 8. *& decision.* 161. *part.* 2. Cassiodorus *decision.* 1. *titul. de exceptionib.* Caualeanus *decision.* 5. *num.* 32. *& decision.* 6. *num.* 6. *part.* 4. Seaccia *de appellationib. quæst.* 17. *limitat.* 6. *membro* 4. *num.* 50. Fachineus *controuersiar. lib.* 1. *cap.* 5. Petrus de Gregorius *de appellat. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 11. Magonius *decis. Lucens.* 96. *num.* 22. Cornaz *decision.* 215. *num.* 8. Zeuallos *communib. contra commun. quæstion.* 36. *num.* 2. Gratianus *decis.* 149. *num.* 6. Capiblaneo *de Barone pracmac.* 8. *num.* 249. Caneerios *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 16. *de litis conestat. num.* 131. *&* 593. Antonius Amato *variar. resolut. lib.* 2. *resolut.* 86. *à num.* 63. Chaldas Pereira *de emptione & vendition. cap.* 31. *num.* 8. Gamma *decision.* 332. *num.* 1. adeò vt eisdem terminis & defensionibus iste tertios coadiuuando, comparens obligetor, quibus & principalis, cui si præclosa est via vlterius probandi, præclusa etiam intelligitur huic tertio pro suo interesse dependenter comparenti, & assistenti, probat post plurimos Marius Giurba *decision.* 1. *à num.* 24. *& sequentib. num.* 37. qui *num.* 28. si post con-
46 clusionem in causa compareat, † denegatur in integrum restitutio ad pinguiua probandum.

47 Eadem namque est instantia principalis, † & huius tertij comparentis. Buttius *consil.* 44. Tuschus *tom.* 4. *littera I. conclus.* 211. *& littera T. conclus.* 83. *num.* 20. Giurba ibi *num.* 27. *in fin.* quare & qoomodocumque iste tertius compareat, eius causa ad Ordinarium remittenda non est; sicot nec principalis, cuius defensioni assistit, à qoa regulatur omnino eius instantia, cum nec diuersa, nec separata sit, sed adeò vtrius-
48 que connexa est, † idémque sit vtriusque iodicium, vt connexè cognoscendum, & eadem sententia terminandum sit, ne continentiæ causa dioidatur. Gail. *lib.* 1. *obseruat.* 70. *num.* 2. Menochius *consil.* 488. *num.* 5. *& consil.* 421. *num.* 66. *Caualcanus decision.* 5. *num.* 7. 26. *&* 57. *part* 4. Franciseus Mareus *dict. decis.* 76. *num.* 4. *part.* 1. Fabius Anna *consil.* 97. *num.* 5. *& consil.* 98. *num.* 3. *&* 4. & quod istorum causæ sint connexæ, &
49 inuicem dependentes, † & coram eodem iudice tractandæ; probant post alios Petros Barbosa *in l. venditor. à num.* 49. *ff. de iudiciis.* Giurba *decis.* 1. *num.* 30. vbi post alios, quod istis præ-
iudicat res iudicata † inter alios lata ratione 50
huiusmodi connexitatis & iuris dependentis, vbi alios plures congerit effectus.

Tùm quia tertius defeosurus veniens ad iu-
dicium diuersa persona † à principali non est; 51
sed vna eadémque cum principali reputatur. Surdus *decision.* 174. *num.* 27. *& decision.* 335. *num.* 22. & velut adminiculum quoddam, vt ex pluribus probat vtrumque Giurba *decision.* 1. *sub num.* 3. qui *à num.* 35. latè prosequitur quod iste tertius, † etiam citatus, si sua putauerit interesse exceptiones dilatorias nequit opponere ex sui persona, nec declinatorias, & etiam si Clericus sit, *& num.* 36. quod nec ex huius
admissione tertij † defensoris deterior in ali- 53
quo fieri potest actoris conditio, & *num.* 49. quia causam prosequi tenetur in eodem statu absque alia mutatione, aut præiudicio Ordinis iudicialis inter actorem & reum hactenus seruati, Couarru. *practic. cap.* 14. *sub num.* 3. *vers. Vt summatim.*

Quare si iste tertius compareat coram Dele-
gato † ex commissione in prima instantia manu 54
Sanctissimi subscripta contra vnum impetrata, vel etiam coram iudice appellatioois à sententia inter principales colligantes lata, eius causa nullatenos per Senatum remittenda est ad Ordinarium, cùm inter eum, & litigantem, cui assistit defensurus, nulla sit dioersitas, sed potius conoexitas, & eademmet ligatus instantia, ac propterea de eius iure potest siue iudex appellationis, siue qois aliàs Delegatus cum subscriptione cognoscere, nec per Senatum remittenda erit ad Ordinarium, vt superius à principio huius capituli latiùs deduximus, *& cap.* 8. *& cap.* 9. *hac* 2. *part.* quod apertius & magis in specie ex sequentibus apparebit.

Et in his terminis, quando iudex Delegatus
validè datur † ad cognoscendum de causa mo- 55
uenda contra emptorem rei, quod possit etiam cognoscere de defensione venditoris assistentis causæ, & comparentis pro suo interesse coadiuuando propter connexitatem & dependentiam, simultaneúmque ius vtrioique; affirmatiuè resoluunt, ex *cap.* 1. *de mutuis petitionib.* Afflictis *decis.* 217. *num.* 2. Rebuffus *tom.* 3. *tit. de dilatione articul.* 5. *glossa vnica, num.* 12. Caualinus *in tractat. de execution.* §. 3. *num.* 118. Petros Barbosa *in l. venditor. num.* 191. *ff. de iudiciis.* Alphonsus Guzman *in tract. de euictionibus, quæst.* 6. *num.* 57.

Et de hoc tertio oppositore comparente pro
interesse suo coadiuuando † ius alterios litiga- 56
toris; intelligenda est Rotæ *decis.* 2. *de rescriptis in antiquis.* Marchesanus *de commissionib.* 1. *part. pagina* 107. *num* 171. *in vltima impressione.* Augustinus Barbosa *in tractat. de clausul.* 94. *n.* 7. dum generaliter dicunt, quod coram iudice Delegato in partibos admittuntor omnes, qui velint venire ad causam, dando de proprio eorum interesse, ex supradictis.

Quæ tamen de hoc tertio venditore defen-
sore dicta sunt, † limitabis, vt non proce- 57
dat, qoando ante iudicium inchoatum emptore compareat venditor, & petat in se transferri iudicium, animo nouandi actionem, hoc est, vt emptor ab ea omnino remaneat liberatus, nā tunc

consen

consentiente actore, audiendus erit, eo tamen reluctante, nullo modo;

Sed si compareat eo tempore iste defensor
58 † ante inchoatam litem cum emptore, non animo nouandi actionem, & omnino liberandi ab ea, nec à iudicio emptorem; sed dumtaxat petat mutari iudicium cum eo agitandum, vt scilicet cum eo inchoetur, & non cum emptore: audiendus erit, dummodo se obliget, quod in re petita fiet executio, prout loquitur text. *in l. sed etsi leg. §. item. ff. de petition. heredit. & l. plane. ff. familiæ ercisciund.* & licèt hoc casu actor reluctetur, tamen etiam inuitus cogetur cum defensore litem inchoare, de qua distinctione & interpretatione *dict. §. item*, latissimè, & eruditè tractat Alphonsus de Guzman. *in tractat. de euictionib. quæst. 6. à num. 8. cum multis sequentibus.*

Qui *à num.* 16. limitat hoc vltimum verbum,
59 † quando actori interest, aliquódque prætendat sibi ex iudicij mutatione præiudicium inferri, puta, quia emptor sit facilior ad conueniendum, vel quod eo prætextu velit defensor trahere causam ad forum, quia tunc non mutabitur iudicium; vide omnino ipsum Guzman, quia latiùs & benè explicat.

Ad quam doctrinam videndus erit Petrus Barbosa *in l. venditor, à num. 106. cum sequent. ff. de iudiciis*, qui clarius explicat hos casus, & quod venditor veniens possessorem conuentum tam in iudicio defensurus, poterit in se iudicium cœptum suscipere actore etiam inuito, quando tamen non omnino nouandi, & liberandi possessorem principaliter conuentum ab instantia & iudicio cœpto in perniciem actoris id faciat, quod tunc velut procurator in rem suam sit admittendus, quam plurimis Doctoribus relatis firmat Antonius Amato *variar. resolut. 2. part. cap. 86. num. 64.* qui *num. 65.* multis citatis dicit, tunc actorem teneri, litem prosequi cum venditore, non cum emptore conuento, quos consule pro latiori explicatione.

Quare in casibus, in quibus tertius defensor
60 admittitur ad mutationem iudicij, † necessariò conueniendus erit coram suo iudice Ordinario, licèt emptor fuerit alterius fori, aut aliàs contra ipsum impetrata fuisset commissio, directa alicui iudici Delegato propria manu Sanctissimi subscripta, quia cùm mutetur iudicium, omnino etiam mutari debet per consequens & iudex: vide Guzman *dict. quæst. 6. à num. 8.* & sursum, quia sufficit mihi ad illum & cæteros iam laudatos te remittere.

Et insuper, quod commissio impetrata con-
61 tra aliquem † suffragatur etiam tertio venienti ad causam in eisdem statu, & terminis, pluries determinauit Rota vt per Puteum *decis. 385. lib. 1.* Achillia *decision. 8. vt lite pendente*, & per Alexandrum Ludouis. *decision. 94. num. 4. & 5.* vbi ita fuisse dictum per Rotam *in alia Boniens. de Ponticulo*, 22. *Martij* 1574. coram Robusterio, eodem modo ac si veniens defensurus in eadem commissione subscripta fuisset nominatus, ita vt Delegatus non egeat alia noua commissione, tenet per Rotam Marchesanus *de commissionibus quando tertius ad caus. admittat. 2. part. cap. 6. §. vnico, num. 7.*

Sed quid dicendum de priori genere opposi-
62 torum, quando scilicet, † non defensurus comparet, sed exclusurus potius litigantium iura, an iste, si velit, posset quandocumque comparere pro iure suo principali, & independente, assumere causam inter actorem & reum pendentem in eodem statu, quo erat tempore suæ oppositionis, ac si fuisset tertius defensurus; sitne admittendus, & audiendus? In quo si aliquorum Doctorum loquendi stylum attendamus, videntur sanè affirmare, posse causam assumere eo quo comparet statu, illámque prosequi, vt apparet ex Couarruu. *practicar. cap. 14. num. 3. ad fin.* dum loquendo de hoc tertio comparente lite iam pendente inter actorem & reum, ita ait: *Et tunc non tenetur hic tertius litem admittere eo in statu, quo versatur, &c.* Per quem, & per alios plures Doctores eodem loquendi modo vtitur Giurba *decis. 1. num. 32.* ibi: *Vt nec teneatur hic tertius causam in eo statu assumere quo inter ipsos duos erat, cui medius ipse accedat, &c.* Ex quibus quidem videtur inferendum, quod in sua facultate consistit, causam eo assumere statu præsenti.

Quod quidem verissimum est, pro cuius ta-
men declaratione † breuiter aduertendum, quod 63
iste tertius comparens excludendo, & pro suo iure principali, & independente potest duplici via in iudicium comparere; vel proponendo noniter ius suum, & causam committere, facere, tanquam in prima instantia, & tunc denuo cum eo lis initiatur, iuxta ea quæ à principio huius capituli diximus, cùm acta iam inter actorem & reum gesta illi non noceant, nec possunt. Rota *decis. 98. num. 1. part. 1. in recent.* Oliuerius Beltraminius *in annotation. ad decisionem 259. num. 3.* Alexand. Ludouis. Seraphin. *decis.* 1241. Matescotus *variar. resolut. lib. 1. cap. 21. n. 15.*

Vel iste tertius comparet prosequendo litem
inter alios cœptam, † & ab eius statu causam 64
assumit, & continuat faciendo diligentias, quæ statum litis sequuntur, vel appellando, aut dicendo de nullitate actorum, vel sententiæ; & tunc hoc casu facit acta & sententias suas, illique nocent, vel prosunt, vt latè fuisse dictum *in causa Cordubensi statutorum* 24. *Iunij* 1590. coram Cardinal. Seraphino, testatur Matescotus *variarum resol. lib. 1. cap. 21. num. 15. & 16.* & vide *à n. 13.* optima Rotæ decisio Alexandri Ludouisij *decis. 259. per totum*, vbi Oliuerius Beltraminius latè prosequitur hunc articulum.

Et quod iste tertius, qui venit ex proprio iure
independenter † à iure litigantium, habeat ele- 65
ctionem, an velit comparere prout in prima, hoc est, vt cum eo initiatur nouum iudicium & lis: vel inter actorem & reum iam motæ statum præsentem assumere, & ab hinc prosequi, ita vt acta gesta sibi prosint & noceant, vltra citatos in his terminis probat Rota *in vna Hispalens. decimarum*, 26. *Martij* 1607. coram Alexand. Ludouis. quæ est *decision. 303.* Oliuerius Beltraminius *in dict. decision. 259. num 4.* vbi latè, & benè facit Hondedeus *consil. 255. n. 22. & 23. lib. 2.* Iosephus Ludouis. *decis. Perusina, 26 n. 15.*

Et est decisio Coccini 144. *num. fin.* in hæc:
Nec facit quod tertius † veniens ad causam debet 66
venire in statu causæ: quia est in facultate tertij venire adhærendo, & tunc illud procedat, vel inchoando nouum iudicium, vt in casu isto, & tunc potest venire prout sibi placeat, Cassiodorus *decision. 1. num. 9. versicul. Item in pubertate de exceptionibus.* Afflictis *decis. 245. num 6.* Abb. *in cap. cum super, n. 627. de re iudicata, &c.* Quæ decisio ex his dictis declaratur, plures aliæ adsunt

similes decisiones apud Marchesanum *de com-
missionib. 2. part. cap. 6. de commissionib. quando
tertius ad caus. admittat. §. vnico, à num. 37. cum
sequentibus*, vbi latè de hac duplici via compa-
rendi, & de vtriusque effectibus, & ad finem
eiusdem. §. plures recenset decisiones Rotæ ad
litteram, de quo etiam videndus inferius *à n. 71.
cum sequentib. vers. Nostra hactenus verissima*,
vsque ad finem huius cap.

Et de hac duplici via veniendi ad iudicium
67 inter alios motum, † vltra citatos videndus Se-
raphin. *decis. 906. sub num.* 1. & Rota *in montis
Regalis iurisdict. Iuly* 1602. coram Cardinal. Me-
lino impressam penes Marchesan. *de commis.
tom. 2. fol. 265.*

Et quod tertius appellans à sententia, vel di-
68 cens de nullitate † sententiæ facit suam illam
sententiam, & omnia acta per prius gesta, vltra
Marescotum *vbi suprà*, probat Achilles *decis. 12.
de appellat.* Puteus *decis. 71. lib. 3.* Rota *decis. 98.
num. 5. part. 1. in recent.* & fuisse dictum *in dict.
Montis Regalis*, impressa penes Marchesan. &
in eadem decisione coram bonæ memor. Pennia
impressa penes eundem Marchesan. *tom. 2. fol.*
267. Oliuerius Beltramin. *in annotat. ad decis.*
259. *num* 8. & vide eandem decisionem.

Quare de hoc tertio pro suo iure principali
69 exclusiuè aompatendo, † quando eligat viam
prosequendi acta iam gesta, illaque in eodem
statu assumendi; idem omnino iudicandum erit,
ac de eo, qui venit defendendo, & omnia de
hoc dicta hactenus in illo repetenda erunt: et-
enim cùm efficaciter vna eademque instantia
connexè, iudex appellationis, coram quo com-
paruit (quia hac via electa quandocumque com-
parere potest, sicut alter defensurus indistinctè)
non tenetur illius causam remittere ad Ordina-
rium, nec Delegatus inter actorem & reum da-
tus ex commissione ptnptia manu Sanctissimi
eandem remittere tenetur, nec per hunc Supre-
mum Senatum mandabitur, ex hactenus latè
deductis, & comprobatis maximè à *num.* 54.
& seqq.

Et vterque casus comprobatur, quia non di-
70 citur in commissione omissum, † quod est con-
nexum, incidens, aut consequens. Bald. *in c. 1.
num. 1. de Capitaneo qui curam vendidit.* Curtius
Iunior. *consil. 239. num. 40. volum. 3.* Felinus per
plura exempla *in cap. translato de constitutioni-
bus.* Hippolytus *in rubrica de fidei iussoribus, à
num. 215. vsque ad num. 219.* Fuluius Patianus, *de
probationib. cap. 26. num. 43. lib. 1.* optimè Ioan-
nes Baptista Leonelus *de subreptione rescript.
quæst. 18. art. 7. & 8.* Narbona *in l. 20. glossa 22.
lib. 4. tit. 1. à num. 34. vsque ad 42. tom. 3. Recop.*
& quia multa licent per sequelam, & acces-
sionem.

Nostra hactenus verissima resolutio, nempè
71 tertium venientem ad causam † pro suo proprio
iure non alium defensurum posse dupliciter
comparere, vel vt in prima, vt nouiter lis cum
eo agitetur, vel in eodem statu, quo vltimo fa-
ciat omnia acta inter alios, & sententias suas:
vno & singulari modo limitatur, nempè quan-
72 do iste tertius comparauit re iam iudicata, † vel
translata sententia in rem iudicatam; nam tunc
iste tertius sic comparens pro suo iure indepen-
denti, & principali, proprio & personali in eo-
dem statu & terminis, & appellans simul intra
tempus à sententia, aut dicendo de nullitate
actorum, licèt illa sententia faciat numerum
quoad se, putà quia vel prima sit, vel secunda
duas, vel vnam aliam instantiam nihilominus
habere censeatur, prout March. 2. *part. cap. 6.
quando tert. ad caus. adm. §. vnic. n. 36. & seqq.*

Ac sæpè determinauit Rota in decis. statim
referendis, † quibus ratio redditur, quia sic & 73
hoc tempore comparens appellans, & dicens
de nullitate, non videtur accipere statum cau-
sæ, & sententiæ cum illa qualitate transitus in
rem iudicatam, cuius intentio colligitur ex ap-
pellatione interposita: ad quid enim appellat
nisi eo animo, vt iterum audiatur super suo iu-
re? Quia hoc repugnat intentioni eius, qui pe-
tit se admitti ad effectum impugnandi dictam
sententiam, & tuendi; aut consequendi ius à 74
se prætensum. † Contraria enim sunt, facere
rem iudicatam suam, & sententiam impugnare;
imò & admissio ad causam præsupponit eam
adhuc durare, non autem extinctam penitùs
esse. Itaque cum sua approbatio & consensus
sit limitatus, non nisi limitatè, & restrictè est
accipiendus: † & quia consensus seu voluntas 75
quæ inducitur, & colligitur ex facto alicuius,
non extenditur vltra quod ex ipso facto de ne-
cessitate infertur, latissimè comprobat Surdus
decis. 33. à n. 9. cum seqq. vbi de variis doctrinis,
abundè etiam Carlebal. *in tract. de iudiciis disp. 2.
à num. 381. fol. 171. & num. 992. fol. 420.* & est
text. *in l. fin. C. ne vxor pro marito.*

Vt secus sit, quando iste tertius simpliciter
admitti petit in eodem statu, † nullam desuper 76
appellationem prorumpens, quo casu appro-
bare censetur sententiam cum qualitate transi-
tus in rem iudicatam; hanc distinctionem plu-
ries sequuta fuit Rota validis comprobans fun-
damentis, vt apud Seraphinum *decis. 397. per
totam.* Achillis *decis. 13. de appellat. & in vna
Cordubens. statutorum, 24. Ianuary* 1590. coram
Seraphino, qua amplissimè supradictæ rationes
recensentur, quam & plures alias ad idem re-
censet Marchesanus *de commissionib. 2. part. c. 6.
de commissionib. quando tertius ad causam admit-
tatur. §. vnico post eundem. §. fol. 253.* quæ deci-
sio apud eundem est in ordine 2. quam etiam
distinctionem *per totum.* §. amplexus fuit, &
simul inseruit praxim Curiæ Romanæ super
modo expediendi has commissiones, quando
nempè tertius pro suo iure principali comparet,
siue in eodem statu, siue vt in prima, vt denuò
cum eo causa agenda sit à prima instautia.

Quantum autem ipse Marchesanus, ibidem
aduertit, † solere Romanam Curiam huius cau- 77
sam tertij remittere ad eundem iudicem Dele-
gatum, qui de causa coram se mota & penden-
te inter alios cognoscit; cautè legendus erit.
Etenim in Hispania (vbi Concil. Trident. ad
vnguem obseruatur, & obseruari facit Rex no-
ster) non ita indistinctè admittitur † ista com- 78
missio; sed iuxta potius distinctionem hacte-
nus à Nobis comprobatam in discursu huius
capitis. Etenim si iste tertius comparet pro suo
proprio iure independente à iure litigantium à
quo (vt diximus) noua instantia (quæ cum eo
prima est) lis mouetur, ac propterea, vel com-
missio subscribenda est propria manu Sanctissi-
mi, ne repugnet formæ, & dipositioni, *cap.
causa omnes*, vel per Senatum ad Ordinarium
causa ista remittenda.

At si istemet tertius comparens eligendo
aliam

79 aliam viam io eodem oempè ſtato, † tunc cum adſit cauſarum connexitas: ſua noua commiſſio alia ſubſcriptione noo eget, prout abuodè comprobatum fuit hactenus.

Et tandem animaduertendum erit obiter
80 aliud, ſcilicet, † quod colligitur ex Rotæ *deciſ. in vna montis Regalis iuriſdictionis*, 1. *Iulij* 1605. coram Pennia in fin. adducta per Marcheſanum *de commiſſionib. 2. part. cap. 6. de commiſſionib. quando tertius ad cauſ. admittat. poſt § vnic.* quam ſequutus fuit doctrinam Marcheſanus ipſe ibidem, *in dict. §. vnic. num.* 29. quod iſte tertius pro iure ſuo principali poteſt comparere, & admitti coram eodem iudice Delegato, cui cauſa principalis inter alios mota fuit commiſſa, nempè virtute clauſulæ (*quam & quas*) in commiſſione inſerta: vt tunc, in Hiſpania
81 hoc locum habet, † quando dicta clauſula fuit appoſita in commiſſione ſubſcripta propria mamanu Sanctiſſimi, quia aliter dictam clauſulam (*quam & quas*) quoad negotia ſeparata & diuerſa, requirentiáque primam inſtantiam, amittere hodie ſuos iuris communis antiquos effectus, apertè monſtrauimus, & validiſſimè comprobauimus infrà hac 2. *part. cap.* 32. *per totum*, quo te remittimus, pro latiori cognitione.

CAPVT XIV.

In iudiciis mixtis, iuribúſque connexis commiſſionem manu Sanctiſſimi non ſubſcriptam contra reos exiſtentes ſub diuerſis Ordinariorum diſtrictibus impetratam, an Senatus retineat, & cauſam ſingulis Ordinariis remittat? 4
Et quid ſi à Nuntio Apoſtolico, etiam contra exemptos hæc manauerit commiſſio?

SVMMARIVM.

Cauſa communis, mixta, ſeu connexa quæ commodè non ſeparatur, vt in exemplis coram eodem iudice tractatur, ne continentia eius diuidatur, num. 1.

Defenſionis cum inter omnes eſt vnica cauſa, ne ſequatur abſurdum, vt diuerſa ſententia, aut contraria ferantur, ab vno iudice cognoſcitur, num. 2.

Connexitas in iure inducit inſeparabilitatem, num. 3.

Continentia cauſæ ex quibus rationibus non diuiditur, ſed coram vno iudice tractari debet, num. 4.

Clerici, & laici ſimul conuentorum vt heredum vnius cauſa coram vno iudice, nempè Eccleſiaſtico erit tractanda, num. 5.

Etiamſi vnus ex pluribus conuentis ſit Clericus dumtaxat, num. 6.

In cauſa indiuidua, & communi, ſocius non priuilegiatus gaudet priuilegio fori ſui conſocij, num 7.

Secus ſi cauſa ſit indiuidua inter ſocios, habentes ius communiter, num. 8.

In cauſa indiuidua ſi vnus ex ſociis eſt Clericus, tota deuoluitur ad iudicem Eccleſiaſticum, n. 9.

Contra plures ſi agatur duplicibus iudiciis familiæ erciſcundæ, tutelæ aut curæ, &c. Et vnus ſit Clericus coram iudice Eccleſiaſtico, conueniuntur ratione connexitatis iudicij, num. 10.

Prouocati ad duplicia iudicia ſunt rei, & prouocans actor, ibidem.

Diuiſio hæreditatis facienda inter cohæredes prouocatos, ſi vnus ſit Clericus, ad vnum iudicem, nempè Eccleſiaſticum pertinet, num. 11.

Redditio rationis tutelæ, curæ, vel alterius adminiſtrationis eſt indiuidua, quæ nullam ſeparationem recipit, num. 12.

Actio tutelæ, & negotiorum geſtorum dicitur cauſa continens, inſeparabilis, & indiuiſibilis, num. 13.

In iudiciis mixtis commiſſio impetrata contra plures conueniendos, ſub diuerſis ordinariorum diſtrictibus degentes, non indiget ſubſcriptione manus Sanctiſſimi, nec in Senatu retinetur, ſed parti traditur, vt illa vtatur coram ſuo Delegato, num. 14.

Ratione cauſæ indiuiſibilis omnes rei diuerſorum fororum ſunt conueniendi coram vno iudice omnium ſuperiore, num. 15.

Adminiſtratores plures eiuſdem tutelæ loco vnius ſunt, & ſimul reddere tenentur rationem, n. 16.

Concil. Trident. non ſuſtulit legitimos modos, ex quibus de iure communi licitè receditur ab Ordinario in prima Inſtantia, num. 17.

Protectio Concilij præſtatur à Rege ob bonum publicum, ne litigantes extra Prouincias ſuas cogantur ire, num. 18.

Reipublicæ maius infertur damnum cauſam inſeparabilem coram diuerſis iudicibus tractando, num. 19.

In iudiciis mixtis vnus omnium eſt finis, & omnes vnius loco habentur, & eiſdem perſeuerat officium eorum, num. 20.

Actio tutelæ, & adminiſtrationis, ſicut eſt indiuidua reſpectu adminiſtratorum, ita & heredum ipſorum, num. 21.

Omnium cauſa coram vno iudice. & Eccleſiaſtica tractatur, num. 22.

Redditio rationis promiſſa à defuncto, cum ſit in origine indiuidua, ita inter mille heredes eius conſeruatur, qui omnes in ſolidum tenentur, num. 23.

Obligatio rationis reddendæ continet factum, quod in ea deductum eſt indiuiduum, num. 24.

Rei quandoque coniunguntur ratione indiuiſibilis inſtantiæ, vt in Clerico, & laico obligatis in ſolidum, num. 25.

Commiſſio in iudiciis mixtis contra plures conſortes impetrata, etiam non ſubſcripta ſingulis eorum, non remittitur Ordinariis, n. 26.

Quod procedit, etſi omnes conueniendi ſint Clerici, aut Religioſi, ſiue omnes laici, & aliqui Clerici diuerſi fori, quia coram ſuperiori Eccleſiaſtico omnes ſimul licitè conueniuntur, n. 27.

Clerici, & laici ſimul delinquentium cauſa inter ſuos iudices diuiditur ex obſeruantia communi, ſecus ea ceſſante, num. 28.

Commiſſio in iudiciis mixtis obtenta à Nuntio contra conueniendos, ſub diuerſis Ordinariorum diſtrictibus degentes, per Senatum traditur parti, vt coram Delegato ea vtatur, num. 29.

Nuntius in iudiciis mixtis contra reos exemptos validè expendit commiſſionem in prima inſtantia, num. 30. *& ſequentibus.*

Nuntius Hiſpaniæ datur a Sede Apoſtolica cum

 poteſtate

potestate Legati de latere, num.31.

Nuntius cum potestate Legati cuncta, quæ iste potest, & ipsi commissa intelliguntur, nisi aliter per secretam instructionem sua limitetur potestas. num.32.

Legatus de latere cognoscit de causis exemptorum, num 33.

Cognitio de exemptis est de reseruatis Sedi Apostolicæ, quam repræsentat Legatus à latere, num.34.

Papa eximendo ab Ordinario, non censetur eximere à potestate Legati à latere, num.35.

Inter plures reos conueniendos in actionibus mixtis, siue Clericos, siue laicos, si adsit exemptus, Nuntius, vti omnium superior Ecclesiasticus, licitè expedit commissionem in prima instantia, per Senatum non retinendam, num.36.

Erasmi a Cochier opinio falsa ostenditur, dicentis quod Nuntius habens facultatem cognoscendi de appellationibus à Delegatis Papæ ad Sedem Apostolicam interpositis, non possit cognoscere de emissis à Conseruatoribus exemptorum, n.37. & sequentibus.

Conseruator magis accedit ordinariæ iurisdictioni, num.38.

Nuntij principalis potestas est circa appellationes ab Ordinariis emissas, & propterea circa interpositas à Conseruatoribus loco Ordinariorum habitos, num.39.

1 QVANDO causa sit communis, mixta seu connexa, † quæ commodam diuisionem non recipit, vt in iudiciis mixtis familiæ erciscundæ, communi diuidundo, finium regundorum, administrationis, tutelæ & curæ, & aliis variis exemplis in discursu videndis; coram vno, eodémque iudice omnino erit tractanda, ne eius continentia diuidatur, text. est *in l.1. & 2. ff. de quibus rebus ad eundem iudicem eatur, l. nulli. C. de iudiciis, cap. per tuas de arbitris*, & text. argument. *in l. si communes. ff. quemadmod. seruitut. amittant. l. si aliena. ff. de*
2 *solutionib.* cùm sit inter omnes vnica, † eadémque causa defensionis, & ne sequatur absurdum, si in vna, eadémque causa variæ sententiæ proferantur, & interdum contrariæ; ita latè concludit Socinus *consil.12.num.17. lib.1. & cons.82. column. vltim. vers. Nona conclusio, lib.3.* post B. *in l. præcipimus, 32. §. eodem obseruando, in fine* & ibi etiam Bald. *in fin. C. de appellationibus.* idem Bartol. *in l. si solent. 3. num. 14. in fin. ff. ne alimentis, & cibariis ligatis.* Alexand. *consil.122. num.16. in fin.* & ibi additio, *in verbo, vterque, lib. 4.* Marsil. *singular. 18. à plura n. 2. cum sequentib.* Bossius *de foro competent. num.146.* Couarru. *practicar. quæst. 36. num. 1. & 2.* & est conclusio ab omnibus approbata, quam multis exemplis comprobat Decianus *in praxi lib. 4. cap.9. num.44. fol 158.* Prosperus Farin. *quæst.8. num. 131.* Gregorius Natta *in cap. quamuis, à num.298. vsque ad num 311. de pactis, in 6. tom. fol.226.* Petrus Surd. *cons.22. num.3. lib.2. & in tractat. de alimentis, tit.9. quæst. 14. num. 2. & 3.* Neuisanus *in Sylua nuptial. lib.6. à num.38. vsque ad num 44.* Gratian. *disceptat. forens cap.641. per totum, lib.4.* vbi mirabiliter Mieres *de maiorat. 1. part. quæst. 36. num. 109.* & videnda plura conducibilia *à num. 96.* latè etiam Castellus *controuers. tom.6. cap. 165. à num. 47. & sequent.* Mastrillus *decis.269. per totam.* Bobadilla *lib.2. c.17. à num. 90. cum seqq.* Ioannes Gutierrez *practic. lib.1. quæst.6. num.9.* & plures alij citandi, connexitas enim causarum in iure nostro † inducit 3
inseparabilitatem, *l. cum actum, 18. ff. de negotiis gestis, l. cognitio, 18. cum lege sequent. ff. de liberal. causa.* & ideo simul iudicari, & terminari debent, pro euitando absurdo, † & incon- 4
uenienti ex separatione continentiæ, connexitatis, aut communis causæ orto, cùm vt diximus, potest contingere, vt ex iisdem meritis causæ contrariæ sententiæ proferantur contra authoritatem rerum iudicatarum, & Tribunalium iudicantium: tùm etiam quia salubrius est, ne lites multiplicentur, & partes super eadem causæ continentia, & connexitatem habentia per diuersa Tribunalia vagentur tanto earum dispendio, atque denique ex eo quod magis instructus, & informatus de omnium iuribus vnus & idem iudex poterit melius iustiúsque iudicare de principali, & connexis, quàm separatim per diuersos, atque ideo legitimè oportet, vt vnus & idem iudex de vtroque cognoscat, vt probant vltra iam relatos DD. doctè Ioannes Baptista Leonclus *in tract. de subreptionibus rescript. q.18. à num. 7. & 8. per totum.* Cæsar Rugiellus *ad statuta. Mediolanens. §.6. glos.1. cap. 1. num. 16.* Gail. *obseruat.255.* Gifanius *ad l. 1. C. de ordin. iudicio.* Adrianus Negusan. *quæst.360. à num.25.* Menochius *de arbitr. lib 2. cap.28. & cap.26.* Alciatus *lib.1. Parergon. cap.9.* idem Gail. *lib. 1. de pace, cap.6.* Gilquenius, & Sichard. *in l. nulli. C. de iudiciis.*

Hinc est, quod cùm fuerint conuenti Clericus & laicus † tanquam hæredes vnius defun- 5
cti, causa non diuiditur, sed coram vno iudice erit tractanda in Rota, scilicet, vel alio iudice Ecclesiastico competente, tanquam magis digno, vt testatur Gratianus in his terminis ex multis Doctoribus modò citatis *in dict. cap.641. num. 1. & 2.* vbi cum Deciano, Farinacio, Georgio Natta, Neuisan. & aliis dicit opinionem ab omnibus receptam, & est decisio Rotæ apud Seraphinum 958. vbi loquitur de fratribus Aldobrandinis, † qui omnes fuerunt remissi ad iu- 6
dicem Ecclesiasticum, quamuis essent laici, cum vnus ex eis esset Clericus & Auditor Rotæ, licèt etiam ageretur de bonis patrimonialibus, cùm respectu fori nulla sit facienda distinctio, & ipse Gratianus *disceptation. tom. 1. cap. 113. num.8.* ita inquit: *Quemadmodum dicimus de socio habente priuilegium fori, † quia eius causa erit* 7
tractanda coram Ecclesiastico, etiam quoad alios socios non habentes illud priuilegium, quando est communis, & indiuidua Bald. *in l. præcipimus, 32. in fine. C. de appellationibus.* Socinus *consil. 82. super quæstionibus, column. vltima, in princip. num.10. versicul Nona conclusio, lib.3.* Aretinus *consil. 25. viso themate, colum. fin. Circa secundum.* Couarr. *practic. quæst. cap.34. column.2. n. 2. vers. Quod si contingat.*

Et idipsum voluit Ioannes Gutierrez *lib. 1. quæst.19.* in hæc: *Non obstant fundamenta adducta pro contraria opinione, quia ipsa loquuntur, & procedunt in rebus, & causis connexis, indiuiduis, & inseparabilibus: Nos verò agimus de diuiduis. Quare si essemus in causa indiuidua, † & commu-* 8
ni, ita quidem vt nulla posset congrua distinctio, nec diuisio fieri inter socios, quorum alter sortiri fori priuilegium haberet, tunc tota causa etiam quoad

socios

socios non habentes priuilegium, esset tractanda coram iudice illius, qui fori priuilegium haberet, vt ex dict. l. communem. ff. quemadmodum seruitut. amittant. annotarunt varia exempla fingentes plures relati à Couar. vbi suprà dict. num. 2. &c. quem sequuntur Castellus *controuers. tom. 6. cap. 165. sub num. 47.* & Don Garcia Mastrillus *decis.* 269. & iterum ipse Gutierrez *lib. 39. cap. 30.* præcipuè *à num.* 48. Marta *de iurisdiction. part. 4. Centur. 2. casu* 118. *per totum*, & ipse Marta 2. *part. cap. 1. num.* 20. Petrus Surdus *de alimentis,*
9 *tit. 9. num. 3.* ibi: *Item in causa indiuidua, † si vnus ex sociis est Clericus, tota causa deuoluitur ad iudicem Ecclesiasticum, vt post multos à se adductos ponit Marbesilanus, &c.*

Et ex hac causæ connexitate, eiusque conti-
10 nentia indiuisibili deducitur, † quod si agendum sit contra plures duplicibus iudiciis videlicet, familiæ erciscundæ, communi diuidundo, aut finium regundorum, vel contra plures tutores, & Curatores eiusdem tutelæ, & Curæ, inter quos adesset aliquis Clericus ex causa prædicta, cùm semper sit adeundus vnus iudex (contra prouocatos, qui proculdubio rei sunt, & prouocans actor, *ex l. in rebus. ff. de iudiciis.* Romanus *consil.* 217. *num.* 1. Afflictis *decis.* 268. *in fin.* Decius *consil.* 487. *num.* 30. *in princip. & consil.* 668. *in fin.* Caputaq. *decis.* 31. *num.* 1. *p.* 2. Rota vt per Farinac. *in posthumis, tom.* 1. *decision.* 213. *num.* 3. & probant omnes hactenus allegati Doctores, & allegandi, & alibi passim) is debet esse Ecclesiasticus tam aduersus laicos, quàm aduersus Clericos, provt in aliis causis, & casibus, in quibus talis remissio est facienda ad eundem iudicem Ecclesiasticum, iuxta *cap. si iudex laicus, de sentent. excomm. lib. 6.* Ita in his terminis probat eleganter Socinus *in cap. prudentiam, el 2. column. 23. post medium, vers. Et ex prædictis ego infero, num. 30. in fin. fallentia 8. de mutuis petitionibus*, quem sequuntur Felinus *in cap. 1. column. 5. ad fin. versic. Et vltimatè adeò gustat, num. 7. ad medium de præscription.* vbi dicit esse importantissimum, & ab alio non tactum, quòd etiam refert & notat Thomas Ferrar. *cautela* 10. *incipit, si contingat plures laicos*, sequitur etiam Gratianus *in disceptat. forens. tom. 4. cap. 161. à num. 5. & sequentib.* Mastrillus *dict. decis.* 269. Castillo *in controuers. tom. 6. cap. 165. sub num. 47.*

Et quod quando Clericus, & laicus sunt hæ-
11 redes instituti, † & inter eosdem facienda est diuisio, si inter prouocatos adest Clericus, vt ad eundem iudicem Ecclesiasticum, scilicet, causa pertineat; probat B. *in l. solent, in penult. column. ff. de aliment. & cibar. legatis.* Marsil. *in repetition. rubric. ff. de fideiussor. num.* 153. quos sequitur Carolus de Grassis *de effectib. C. eritat. effectu 1. num.* 520. quia cùm causa sit indiuisibilis, eò quòd diuisio hæreditatis cum omnibus fieri simul necesse est: ideo ad vnum iudicem recurrendum, ne causæ continentia diuidatur, vide Morchecum *de diuis. bonor. lib. 1. cap. 3: num. 7. & à princip.* Valascum *de partition. cap.* 7. qui alios referunt.

Est enim extra dubium, quod causa reddi-
12 tionis rationem administratæ tutelæ, † & curæ, alteriúsve administrationis nullam recipiat diuisionem, sitque omninò indiuidua, Bald. *in l. plures, 6. num. 17. in fin. column. 5. ad med. vers. Item si iste velles reddere rationem. C. de conditionibus insertis.* Menoch. *de arbitrariis, casu* 209. *num.* 31. Roland. *consil.* 81. *num. 36, lib.* 1.

Atque etiam in specie quod actio tutelæ, & cu-
ræ, † & negotiorum gestorum dicatur causa 13
continens, inseparabilis, & indiuisibilis; probant Glossa *in l. nulli, in verbo, continent. C. de iudiciis*, vbi Angel. *in princip. versicul. Et scias,* Iass. *num. 3. versic. Secundo dicuntur.* Albericus *ante fin. vers. Item vbi est identitas personarum, & actionis.* Sicard. *num. 6. versicul. Secundo dicitur causa column. 1. post princ.* Decius. *consil. 99. num. 10. versicul. Vel & tertio ratione actionis, lib. 2.* Afflictis *decision. 354. num. 13. in principio, vers. Tertiò, vbi est identitas personarum.* Menochius *de arbitrariis, casu 371. num. 10. vers. Secundum exemplum.* Gratianus *disceptat. tom. 4. cap. 641. à num. 8. & sequentib.* sequitur Castillo *controuersiar. tom. 6. cap. 165. sub num. 47.*

Ex qua quidem doctrina abundè comproba-
ta, † vt ratione connexitatis, & causæ conti- 14
nentiæ ipsa nullatenus diuidatur, sed in prædictis actionibus, & iudiciis mixtis ad eundem vnum iudicem pertineat; sequitur manifestè quoad propositum nostrum; quod si in his actionibus, & iudiciis mixtis contingat, quod rei conueniendi sint diuersis Ordinariorum districtibus, diuersísque Ordinariis subiecti, cùm causa ipsa coram omnibus tractari diuisim nequeat; recurrendum sit ad Superiorem omnium qui de tota causa cognoscat; sicque è Romana Curia commissio ad hos reos conueniendos impetrata non indigeat subscriptione manu propria Pontificis, cùm iure communi & Canonico hoc casu licitè permittatur Ordinarios omittere.

Nam quando agitur ad eundem finem, & su-
mus in pluribus † reis eiusdem causæ, etiam 15
subiectis diuersis iurisdictionibus, pluribúsque, & diuersis iudicibus: processus erit tractandus coram vno omnium iudice superiore propter eandem, & indiuisibilem causam, commodámque diuisionem minimè patientem: docet Bartol. *in l. omnes. C. arbitrium tutela*, cum aliis adductis à Minsinger. *obseruation 4. num. 2. Centur. 1.* & est text. in specie loquens de tutoribus *in l. 2. C. de quibus rebus ad eundem iudicem eatur*, vbi Glossa *in verbo, mittuntur, in fin.* notat quod debent omnes simul reddere rationem tutelæ
administratæ, cum loco vnius sint † iuxta *l. si* 16
quis ex argentariis, 6. §. 1. in fin. vers. Nam etsi plures tutores, vbi gloss. in verbo; edere. ff. de edendo, & comprobat etiam Bartol. *in l. 2. ad medium. C. de quibus rebus eund. indic. eatur.* vbi, quod ita practicauit Sebastianus Macis *in Litem, in l. 2. eodem tit.* vbi etiam allegat Mindanum *in tractatu de continent. causa, capit. 2. num. 2.* probat etiam Gratianus (vbi eleganter) *disceptation. forens. tom. 4. cap. 641. à num. 11. 12. & 13. cum sequentibus*, quem etiam referens sequitur Castilio *controuers. tom. 6. cap. 165. sub num. 47.* vbi ad litteram eiusdem verba recenset. Igitur omnimodo fatendum erit, Senatum non posse huiusmodi causam (etiamsi propria manu Sanctissimi commissio non sit subscripta) Ordinario remittere, cùm ex ea nullatenus percutiatur prima eius instantia, cùm iure communi permittente licitus reddatur recessus.

Certi namque iuris est dispositionem Concilij Tridentini, *session. 24. de reformat. cap.* 20.
† non sustulisse casus legitimos, quibus quis ex 17

iuris

iuris communis dispositione licitè potest ab Ordinario in prima instantia discedere, probant Francis. Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici, 2. p. cap. 5. num. 75.* Ioan. Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. practicu, conclusion. cap. de causis primæ instantiæ, conclus. 1. alias 54. num. 31.* Augustinus Barbosa *in tractatu de potestat. Episcopi, allegat. 81. num. 14. tom. 2.* & Nos *de Regiu protect. 2. part. cap. 17.* Gratianus *discept. forensibus, tom. 5. cap. 937. à num. 35.* & ex aliis, ac etiam ex declarationibus Cardinal. Sacræ Congregationis latiùs probauimus suprà hac *2. part. cap. 5. versicul. plures tamen alij à num. 8. cum sequentib.* & ferè per totum cap. & §. 5. ergo cùm casus hic sit de exceptis, ac minimè comprehensus in prædicto Concilij Decreto; sequitur, vt nullo modo horum causa ad Ordinarium remittenda sit.

Deinde quoniam cùm protectio Concilij
18 præstetur † ob bonum publicum ex iis, quæ latè hac *2. part. cap. 1. & 1. part. cap. 1.* & in specie *cap. 3. & sequentib.* ne litigantes extra suas Prouincias litigare cogantur; longè maior dam-
19 num infertur Reipublicæ † ex eo, quod super eadem actione indiuisibili causa diuersis Tribunalibus tractari permittatur, cùm propter bonum publicum dispositum sit, ne continentiæ causæ diuidantur, vt quam primum lites finiantur, & ne contrarias sententias circa vnammet actionem, eandémque defensionem ferri contingat, & hoc vltra fauorem litigantium simul concurrentem ne frustentur nouis impensis, & nouo labore ad nouum iudicem instruendum, iuxta text. *in l. nulli prorsus, 10.* vbi Iass. *num. 2. & 4. C. de iudiciis,* Glossa *in cap. vltimo, in verbo, super proprietate, eodem tit. & in cap. 1. de causa possessionis & proprietat.* Menochius *de arbitrar. casu 371. num. 2, & 9.* Igneus *in repetit. l. necessarin. §. non aliàs, num. 538. ff. ad Sylanianum,* Gratianus *disceptat. tom. 4. cap. 645. num 9.*

Et quia in istis actionibus, & iudiciis mixtis,
20 † & connexis idem iudicium est ferendum tanquam inseparabilibus, cùm circa eandem rem gestoris perseueret officium, tanquam vnus omnium sit finis, & vnius loco iudicentur, & habeantur *l. cum actum, 18.* vbi *Glossa, in verbo, possit, in fin. ff. de negotiis gestis.* Menochius *de arbitrar. casu 95. num. 5. & 6.* post Bald. *in l. ampliorem, in fin. C. de appellationibus.* Felinus *in cap. cùm inter, num. 7. de re iudicata.* Gratianus *disceptat. dict. cap. 641. num. 14.* qui *num. 15.* probat, connexa etiam indiuidua esse, Aimon. *consil. 132. num. 2.* post Angelum *consil. 316. ex themate, col. 3. in 4. dubio,* Anchar. *cons. 160. prasupponitur in themate, column. 2. vers. item dicitur,* Menochius *de arbitrar. cap. 91. num. 9.* iuxta *l. quod conclaue. ff. de damno infecto, l. prædiis. §. balneas. ff. de legat.*

21 Et quemadmodum causa respectu tutorum, † administratorum, & similium est indiuidua, vt hactenus diximus; ita etiam erit indiuidua respectu hæredum, quorum simul causa omnium apud vnum, & eundem iudicem tractari debet, Farinacius *quæst. 8. num. 151. limitat. 12. post princip.* Gratianus *dict. cap. 161. num. 19. tom. 4.* Castillo *controuersiar. tom. 6. cap. 165. sub num. 47. ante finem,* qui affirmant, & probant, quod si
22 inter hos tutoris, † aut administratoris hæredes vnus sit Clericus, omnium causa simul coram vno iudice & Ecclesiastico, vti digniori tractanda erit.

Nam cùm fuerit promissa redditio rationis
administrationis à testatore, † & sic ab vno in 23
ipsa origine, & initio, incipit etiam deberi ab vno, & sic à principio nullam recipit diuisionem, vndè licet decedente promissore, multi extent hæredes, omnes tamen in solidum tenentur, & actio est indiuidua, eò quòd ex eorum persona non possit variari prima obligatio, & qualitas illius; quæ semper durat indiuisibilis, prout erat ab initio, licèt etiam essent mille successores, quia iam solidum est in esse deductum, & productum, non autem à principio diuisum, *l. 2. §. ex his. ff. de verborum obligationib.* Bart. *in l. stipulationes non diuiduntur, 92. n. 7. opposition. 6. ff. eodem tit.* benè Surdus *de alimentis, tit. 9. quæst. 14. à num 13. vsque ad 17.* Antonius Gomez *variarum resolut. tom. 2. cap. 10. de indiuiduis num. 14. vers. Secundo modo factum dicitur indiuiduum,* & notat omnes *in l. si is, qui quadraginta, 79. §. quadam. ff. ad legem Falcidiam, & in l. in executione, 85.* vbi Castrensis in princip. Alexand. Iason, & alij communiter, *ff. de verborum obligationibus,* Gratianus vbi proximè *à num. 20.* qui quidem *à num. 22.* alio
medio probat, quod contra tutores, † admini- 24
stratores, eorúmque hæredes agitur ad factum, cùm promittant rationem reddere, & reliqua soluere, & factum in obligatione deductum est indiuiduum, latiùs ibi per eum.

Aliquando autem rei coniunguntur ex neces-
sitate indiuisibilis instantiæ, † vt si volo con- 25
uenire Clericum, & laicum obligatos insolidum ratione contractus, vel administrationis, vt cum Mastrillo, Doctore Marta, Ioanne Gutierrez, & Gratiano refert Castillo *controuers. tom. 6. cap. 165. sub num. 47. versic. de eodem etiam.*

Quam quidem doctrinam (vt in hiis iudiciis
mixtis, & communibus, † quæ commodè sepa- 26
rati nequeunt) commissio impetrata contra socios subiectos diuersis ordinariis, etiam non subscripta manu Sanctissimi non offendat Decretum Trident. nec primam instantiam Ordinarij, nec per consequens ad illos seu illum remittenda per Senatum) procedere intelligas, non solum quando à Sede Apostolica est impetrata contra Reos omnes Clericos, seu Reli-
giosos, † aut alios exemptos; sed etiam proce- 27
dit, quando inter eos adest Clericus, qui inter alios reus conueniendus erit, quia tunc ratione connexitatis causæ est vnus adeundus iudex, & Ecclesiasticus, vti dignior, vt latiùs comprobauimus, coram quo conueniendi sunt omnes vt copiosè, & mirabiliter Gratianus *disceptat. tom. 4. cap. 641. per totum, & tom. 1. cap. 115. à num 6. cum sequentib. & per totum à princip.* singulariter Prosperus Farinacius *tom. 1. quæst. 8. à num. 151. cum seqq.* Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 21. num. 90. cum seqq.* Castellus *controuersiarum tom. 6. cap. 165. a num. 47. vsque ad finem.* Marta *de iurisdictione, part. 4. Centur. 2. casu 118. per totum,* & ipse Marta *2. part. cap. 1. num. 10.* Petrus Surdus *in tractatu de alimentis, tit. 9. n. 3.* & idem Surdus *in consil. 222. num. 2. & num. 3 tom. 2.* Couarruuias *practicar. 34. num. 1. versic Quodsi contingat.* Gutierrez *practic. lib. 1. q. 6. num 9. & lib. 3. quæst. 30.* præcipuè *à num. 48.* & conducit Marchechus *in tractatu de diuis. bonor. lib. 1.*

*lib.*1.*cap.*5. *num.*7. & alij innumerabiles ab ipsis
relati, hanc omnes firmiter conclusionem, &
veram sectantes, & conducunt rectè, quæ Nos
hac 2. *part. cap.*11. *versic. Et ex hoc iure conne-*
*xo a num.*56. *cum sequentib.* indubie Senatus lit-
teras relaxabit imperranti, vt in illis coram
Delegatu suo vtatur, qui legitimè iurisdictio-
nem ex tali commissione acquisiuit contra
omnes.

Quæ quidem in Ciuilibus verissima sunt vt
omnes Doctores laudati, nemine dempto, affir-
28 mant: at in criminalibus, † quando nempè
Clericus, & laicus simul deliquere; quilibet
ad suum iudicem, & forum remittitur; vt pra-
xis obtinuit vbilibet vsitata, quam probant
Farinacius, Bobadilla, & Couarruuias locis
mox citatis. Qui hi, & alij DD. supponunt
commodam huius causæ inter simul delinquen-
tes posse fieri diuisionem, ac separationem,
prout diximus praxis interpretata fuit, probant
etiam alij citati à Castillo *controuers. tom.*6. *cap.*
165. *sub num.*45 *vers. de eodem etiam, &c.*

Hæc omnia quæ hactenus dicta sunt in hoc
29 capite, circa huiusmodi † commissionem in iu-
dicijs mixtis, & in actionibus connexis impe-
tratam à Sede Apostolica, omnia quidem mili-
tant absque vlla differentia, & distinctione in
commissione simili obtenta ab Illustrissimo
Nuntio horum Regnorum Hispaniæ, prout &
generaliter habet locum in alio Superiore, pu-
tà Archiepiscopo, cui rei conueniendi omnes,
licèt in diuersis Diœcesibus habitantes subsunt
vti suffraganei, sicque repetenda erunt, quæ
diximus hoc capite præcipuè, *vers. Ex qua qui-*
dem doctrina abundè, &c. à n. 14. *cum omnibus*
seqq. in quo dubium esse non potest.

Maius tamen erit, an si hi, contra quos in his
30 iudicijs mixtis, † & connexis rei fuerint exem-
pti, vel aliqui eorum; valeat commissio, si à
Nuntio impetretur, in quo breuiter firmitér-
que asseuerandum erit affirmatiuè. Nuntius
namque Hispaniæ habet facultatem à Sede Apo-
31 stolica † cum potestate Legati de latere, vt no-
tissimum est cunctis, & latissimè probauimus
infrà *cap.*21. *per totum.* Quapropter cuncta po-
32 test, † & eidem commissa intelliguntur, quæ
Legato de latere, vt post plures DD. videndus
Hieronymus Gonzalez *in regul.* 9. *de alternat.*
*glos.*9. *in annotat. num.* 268. *& num.* 299. faciunt
etiam, quæ ipse Gonzalez *Glos.*12. *num.* 30. &
latiùs comprobauimus Nos *in* 3. *tom. tractat. de*
Regia protectione, prope diem edendo.

Sed Legatus de latere potest cognoscere de
33 causis exemptorum † notat Glossa *in cap. quoad*
translationem, 6. *de officio Legati*, & ibidem Au-
gustinus Barbosa *in collectan. num.* 10. Manuel
Rodriguez *quæst. regularium, tom.*2. *q.*62. *art.*1.
Parisius *cons.* 28. *num.* 31. *cum seqq.* Villadiego
in tract. de legato. p. 1. *q.* 8. *num.* 10. Erasmus à
Cochier *in tract. de iurisdict. ordin. in exemptos,*
*p.*2. *q.*2. *num.*7. Felinus *in cap. graue, num.*3. *de*
officio Ordinar. Abbas *in c.*1. *n.*8. *de officio Legati.*
Romanus *consil.* 398. de quo est text. *in cap.* 1.
veniens; ibi: *Vel Legato ab eis de latere, de ver-*
bor. significat. lib 6.

Et ratio, quia licet sit de reseruatis Papæ co-
34 gnoscere de causis exemptorum, † tamen sin-
gulare est, & speciale, quod Legatus à latere
habeat iurisdictionem in exemptos ex text. *in*
dict. c. veniens, 1. & text. *in c. si Abbatem de ele-*
ctione eodem lib. Tùm etiam, quia (vt inquit Ioan-
nes Monachus) † Papa eximendo à iurisdictio- 35
ne ordinarij non censetur eximere à potestate
Legati de latere. Nauarrus *de datis & promissis,*
pro iustitia, notabili 4. *n.*10. *vers. Secundo per ea,*
qua, sequitur August. Barbos. *dict. cap.*1. *veniens,*
*n.*3. *&* 4. *& in dict. cap. quoad translationem, sub*
*n.*10. *de officio Legati.* Ergo similiter Nuntius
Apostolicus Hispaniæ, quod & Nos quotidie
experimur in hoc Tribunali Nuntij; quo indi-
stinctè cognoscitur de omnibus causis Religio-
sorum, & aliorum exemptorum.

Et in specie quod Nuntius Apostolicus cum
facultate Legati de latere sit iudex exemptorum,
omnium, post plurimos DD. firmat Pereira *de*
manu Regia, 2. *p. cap.*22. videndus *à num.*22. *&*
*seqq. & num.*26. & abundè comprobauimus in-
fra hac 2. *part. cap.*21. *per totum.*

Quare in eiusdem commissionibus expeditis
in causis his connexis, † & iudicijs mixtis con- 36
tra reos, siue omnes sint Clerici, siue exempti,
siue etiam partim laici, omnes doctrinę hactenus
à principio huius capitis adductæ indubiè pro-
cedunt, & locum habent, ita vt coram eodem
Nuntio seu eius Delegato speciali huiusmodi
causa sit contra omnes reos, simul tractanda, &
nullatenus Ordinario, seu Ordinariis singulis
remittenda, & ita iam in facti contingentia ha-
bui, & obtinui in omnibus prædictis casibus,
& etiam præcipuè in commissione simili Illu-
strissimi Nuntij.

Hinc venit conterenda quædam falsa tamen
propositio Ioannis à Cochier † *in tract. de iuris-* 37
*dictione ordin. in exemptos, tom.*1. *q.*1. *c.*39. *n.*28.
dum inquirens, an Nuntius, & Legatus, qui in
sua commissione habet clausulam cognoscendi
de causis appellationum interpositarum à iudi-
cibus à Sede Apostolica Delegatis; an possit
cognoscere, & committere appellationes à Con-
seruatoribus exemptorum interpositas.

Et hinc inde arguens, (licèt obiter) an con-
seruator sit Delegatus, † an magis sit Ordina- 38
rius: concludit tandem ex eo quod magis sit Or-
dinarius, vt Legatus nequeat cognoscere de hu-
iusmodi appellationibus ab eo interiectis.

Sed hæc argumentatio in eundem retorque-
tur: etenim Nuntiorum, † & Legatorum facul- 39
tas principaliter data est ad cognoscendum de
appellationibus ab Ordinariis emissis, & ad ma-
iorem authoritatem additur prædicta clausula
Delegatorum Sedis Apostolicæ. Ergo si fuerit
Conseruator simpliciter Delegatus, fatetur ipse
posse cognoscere Nuntium, multò magis quan-
do est Conseruator Ordinarius: cùm principa-
liter ad horum appellationes Nuntius missus sit,
cuius facultas duas habet partes, vt dictum est,
& quando Conseruator non comprehendatur
in parte, & clausula Delegatorum Sedis Apo-
stolicæ, comprehenditur tamen plenè in
facultatis parte Ordinariorum, & ita
inconcussè practicatur in his Hi-
spaniarum Regnis. absque
vmbra difficul-
tatis.

CAPVT

CAPVT XV.

Monachus, altérve aliàs ab Ordinario exemptus, & prouisus ad Parochialem, munúsve aliud non exemptum, an remedio retentionis litterarum vti valeat, vt eius causa ad Ordinarium remittatur?

Vbi non ineleganter, quando duorum iura in eadem persona concurrunt; diuersas etiam personas discretiuè repræsentet.

SVMMARIVM.

Exempti immediatè subsunt Sedi Apostolicæ, de quorum causis sui Conseruatores, non ordinarij cognoscant, num.1.

Exemptus, ad Parochialem, munúsve non exemptum promotus, coram Ordinario conuenitur in tangentibus Parochialem, vel munus, n.2.

Text. singularis in cap. Capilla, de priuileg. verba adducuntur ad idem, ibid.

Religiosus, vel alius exemptus, promotus ad Parochialem, non subiectam Prælato Monasterij, eximitur à Prælati potestate, & subintrat iurisdictionem Ordinarij respectu Parochialis, n.3.

Exemptus ob Religionem, si ratione Parochialis subiecta Ordinario contrahat, vel delinquat, cognitio pertinet ad Ordinarium, num.4.

Ad omnia spectantia beneficium non exemptum, omnes exempti, etiam familiares Cardinalium subsunt iurisdictioni Ordinarij, num.5.

Etsi sit familiaris Papæ, num.6.

Nisi possessio beneficij nondum plenè sit quæsita exempto, num.7.

Exemptum ratione rei posse coram Ordinario conueniri, dogma est Rotæ, num.8.

Exemptus rei non exemptæ ratione Ordinario subest, quandiu in eius administratione deget, num.9.

Exemptus, effectus Prior Monasterij, coram Ordinario conuenitur, num.10.

Officij, vel publicæ functionis ratione exemptus subest Ordinario, num.11.

Commissio non subscripta contra exemptum in tangentibus administrationem non exemptam per Senatum retinetur remissa causa ordinario, num.12.

Concil. Trid. refertur Decretum, quo disponitur, exemptum quemlibet ratione beneficij subesse Ordinario, num.13.

Quod Trident. Decretum singulari exornatur Rotæ decisione plures doctrinas mirabiles continente, num.14.

Canonicus Cathedralis delinquens ratione beneficij Curati à solo Episcopo absque adiunctis Capituli puniendus, vt determinauit Rota, n.15.

Qualitate superueniente, in qua aliud ius reperitur, Prior qualitas non impedit iuris operationem respectu secundæ, num.16.

Regularis, si præest Curæ animarum, subest ordinarij iurisdictioni, quod non obstantibus quibusuis exemptionibus pluries declarauit Rota, num.17.

Eadem persona diuerso iure censeri potest, vbi duplicem gerit personam, num.18.

Qualitas officij præualet in iis, quæ tangunt officium subiectum Ordinario, num.19.

Exemptio quantumuis amplissima, nihil prodest exempto assumenti qualitates, ob quas subest Ordinario, num.20.

Episcopi, si fiunt de aliquo Collegio, sortiuntur locum non secundum dignitatem Episcopalem, sed secundum antiquitatem Collegialem, n.21.

Qualitas, quæ præualet respectu iurisdictionis attenditur, num.22.

Qualitates diuersæ possunt concurrere in eodem corpore, ita vt ratione vnius detur exemptio, secus respectu alterius, num.23.

Qualitas superueniens à iure communi, habens certam determinationem, præualet exemptioni ex priuilegio, quando cum illa concurrit, n.24.

Contrahens sub vna qualitate, tanquam talis censetur contrahere, & non tanquam alter ex alia qualitate, quam simul habet, num.25.

Nec alteri qualitati, cuius respectu non contraxit, contractus prodest nec nocet, n.26.

Protectio Senatus datur Ordinario, quando in Monasteriis virorum, aut mulierum adest Parochialis sæcularium, si eius respectu impetretur commissio in prima instantia, quæ pertinet ad Ordinarium ex alio Trident. Decreto hic ad litteram relato, num.27.

Et de limitationibus vide per idem Decretum, ibidem.

Persona eadem diuerso iure censetur, vbi duplices gerit vices, num 28.

Vna persona, aut res diuerso iure censeri potest, diuersis respectibus consideratis, num.29.

Text. in l. tutorem. ff. de iis, quibus vt indignis, verba notantur, quod discreta sunt iura quamuis plura in eadem persona concurrant, n.30.

Cuius doctrina exempla deducuntur ex variis legibus, & Doctoribus, num.31.

Iura diuersa concurrentia in eadem persona, inducunt diuersitatem personarum, quia non corporalis, sed intellectualis consideratio habetur, num.32.

Duobus officiis simul concurrentibus in vna persona, quodlibet retinet separatim iura sua, n.33.

Duæ personæ si considerentur in eodem subiecto, potest vna supplere defectum alterius, n.34.

Rex simul & Dux in Ducatu consideratur qualitas Ducis non Regis, num.35.

A Rege iudicante, vti Duce appellatur ad superiorem Ducis, omissa Regia qualitate, n.36.

Dignitas vnaquæque sua retinet iura separabiliter, & iuxta quam contrahitur, attenditur qualitas, non alterius dignitatis, num.37.

Ei qui potest repræsentare duas personas, gesta cum eo ex vna, non suffragatur quoad aliam, n.38.

Prælatus, seu maioratus possessor, si ex propria pecunia emit ius vtilis dominij à feudatario, seu emphytheuticario Ecclesiæ, aut maioratus, non consolidatur vtile illud cum proprietate dignitatis, aut maioratus, nec eorum heres illud vtile tenetur restituere successori in dignitate, aut maioratu, num.39.

Prælatus, seu maioratus possessor, condemnatus tanquam talis, potest impedire executionem respectu sui iuris personalis, non tangentibus dignitatem, num.40.

Iura duorum in eadem persona concurrentia non confunduntur, sed quodlibet consideratur de per se,

per se, ac si essent in diuersis personis. num.41.

Iura diuersarumq; personarum in vna concurrentia non inferunt diuersas personas; sed diuersa iura, & illa vna persona diuersas repræsentat, num.42.

Discretiua dispositio separat, & arguit diuersitatem, & separationem, ita vt vnum cum alio non confundatur, num.43.

Qualitates diuersæ in eadem persona possunt simul concurrere, ita, vt ratione vnius sit exemptus, alterius verò sit Ordinario subiectus, n.44.

In contractu celebrato coram Papa supplentur omnes defectus iuris positiui, num.45.

In contractu gesto a Papa, non tanquam Papa, sed persona priuata ex proprio patrimonio, an videatur ei consentire vti Papa, contra Rotam resoluitur, à num.46.

Authoritas Prælati non informat actus à se gestas tanquam priuato, & in bonis sui patrimonij, ibidem.

Consensus præstitus in actu gesto à repræsentante duas personas contemplatione vnius personæ, aut officij non trahitur ad aliam, cuius nomine actum gessit, num.47.

1 Religiosos exemptos Immediatè subesse Sedi Apostolicæ, † de quorum causis Conseruatorem Religiosis, non Ordinarium (à cuius iurisdictione exempti reperiuntur) regulariter cogniturum, abundè deduximus suprà hac 2. *part. cap. 11. per totum.*

Nihilominus tamen, si aliquis Religiosus, 2 aliúsve exemptus † à iurisdictione Ordinarij prouideri contingat de aliquo beneficio Curam animarum habere, aliúdve ad munus, vel administrationem, aliàs non exemptum promoueatur; Ordinario, eiúsve iurisdictioni sub esse, ita vt nullo exemptionis priuilegio vti valeat contra eum quoad negotia, & administrationem tangentia omninò separatam à causa priuilegij, & exemptionis; probat text. mirabilis *in cap. cum Capella, 26. in ordine de priuilegiis*, in hæc: *Cum Cappella Ducis Burgundiæ gaudere dicatur huiusmodi priuilegio, quod nullus Archiepiscopus, vel Episcopus in personas Canonicorum eiusdem Capellæ suspensionis, vel excommunicationis, aut interdicti sententias audeat promulgare: quidam Capellæ supradictæ Canonici, qui Parochiales Ecclesias à te tenent occasione priuilegij prælibati, in his etiam quarum iurisdictio ad te pertinet, ita se dicunt exemptos, vt quantumcunque grauiter interdum excedunt, tuæ correctioni recusant, & sententiæ subiacere. Quocirca mandamus quatenus in quantum exempti sunt, eiusdem ratione Capellæ Apostolicis priuilegiis deferas reuerenter, sed in quantum Parochialium Ecclesiarum, vel aliàs iurisdictionem tuam respicere dignoscuntur, officij tui debitum in eosdem liberè prosequeris.*

Ecce igitur singularem text. præseruantem 3 Ordinario iurisdictionem † in exemptos, vt ea liberè queat vti in his, quæ tangunt administrationem Parochialis Ecclesiæ, aliàs non exemptæ, quantumuis per exemptum possessæ, quod & probat expresè Glos. *in verb. ad Claustrum, in Clement. 1. §. ad hæc, de statu Monachorum*, ex qua communiter notant DD. quod Religiosus promotus ad beneficium Parochiale, si Ecclesia illa nullatenus subiiciatur Prælatis Monasterij, eximitur ille ab obedientia, & potestate Prælati, & Monasterij regularis, & incipit subiectus esse Imperio, & iurisdictioni Ordinarij, cui illa subest Ecclesia, vt per Nauarrum *comment. 2. de Regularibus, num.6.* Frater Emanuel Rodriguez *quæst. Regularium, tom.1. q.34. art.6. & 7.* August. Barbos. *in collect. ad Clem. 1. n. 10.* Pater Sanchez *in Præcepta Decalogi. lib.6. cap.6. n.36.* Ioan. Petri Moneta *in tract. de conseruat. c.6. à n.51.* vbi benè explicat, *& cap.7. n.262.* quibus locis plures constitutiones Pontificales, & Decreta Concil. Trident. ponderat in proposito.

Et ideò dicunt Franchus *in cap. 1. §. illum, n.4. de verbor signific. in 6.* † Quod exemptus secun- 4 dum quid, putà, propter Religionem, seu ratione rei, seu loci, si obtineat Ecclesiam Parochialem, vel alia officia, quorum administratio, & regimen, seu cognitio ad Episcopum Ordinarium spectat, si illorum ratione vel contrahat, vel delinquat, iurisdictio cõtra illum ad Ordinarium spectabit; tenet etiam Couar. *practicarum q. c. 11. num.5.* Erasmus à Cochier *in tract. de iurisdict. Ordinarior. in exemptos, 2. p. q.45. n.6. tom.1.*

Erga ea namque omnia, quæ spectant ad beneficia non exempta, † omnes exempti etiamsi 5 sint familiares Cardinalium, subsunt iurisdictioni Ordinarij, probant Nauarrus *consil.9. de iureiurand.* Thomas Zerola *in praxi Episcopali, 1. p. verb. exemptio, num.4. & 2.* Abb. *in cap. dilecti filij, num. 9. versic. Nota, de foro competent.* vbi doctè explicat tam in familiari Papæ, † quàm 6 in quouis alio exempto, vt ratione beneficiorum possit conueniri coram Ordinario Episcopo; & Calderinus *cons. 13. & cons. 4.* vbi declarat limitans, si possessio officij, seu beneficij 7 nondum plenè esset acquisita exempto, sequitur Erasmus à Cochier, *de iurisdictione in exemptos, 2. p. q.45 sub num.6. & num.67.* qui quidem *dict. num. 6. ad fin.* ita intelligendum esse dogma, † de quo Rota nouissima *deis. 702. n. 2. part. 1.* 8 dum dicit, quod exempti possunt conueniri coram Ordinario ratione rei, quantumuis exemptio lata sit, vbi etiam ipse Chochier declarat Felinum *in cap. fin. num. 6. versic. Vide omninò, de foro compet.* qui contrariũ videbatur firmare.

Atque generaliter ratione officij exemptos 9 subiectus est Ordinarij iurisdictioni, † nam ratione rei non exemptæ, veluti, si quis exemptus assumatur ad regimen loci non exempti, qui quidem tandiu subest Ordinario quandiu ibi deget, vt per *dict. cap. cum Capella*, vbi Innocent. & DD. *de priuilegiis*, probant Brixiens. *in repertorio, in verb. exemptia, col.7.* Capitius *decis.59. num.2.* vbi per *cap. 1. de priuilegiis, lib. 6.* dicit, quod licet aliquis sit exemptus, † si tamen efficiatur Prior Monasterij, 10 conueniri possit coram Ordinario, & ad idem Nauarrus *cons.19. num.9. de Clericis non resident. p.1.* Erasmus à Chochier *in tract. de iurisdict. ordin. in exemptos, 2 p. cap. 45. num. 5. tom. 1.* qui quidem *num.54. & 55.* rectè probat, † quòd 11 exempti conueniri possunt coram Ordinario ratione officiorum, seu publicarum functionum, ex *l. vnica*, vbi expresè Castrensis, *C. in quibus causis milit. fori præscription. Authentic. vt iudices sine quoquo suffrag. §. nolumus, in fin. leg. 2. Cod. vbi de Curiali, vel cohortal.* probat etiam Calder. *in cons. 13. & 14. de foro competent.*

Quare omninò fatendum erit, quod si exẽptus à iurisdictione Ordinarij † promotus fuerit ad 12 officiũ, seu beneficiũ nõ exemptũ; eius respecto,

& contemplatione indubiè Ordinarius erit in-
dea competens, cuius iuriſdictioni ſubiectus
erit, atque ideo ſi commiſſio impetretur contra
exemptum ad illum conueniendum ſuper re
tangente adminiſtrationem ſuæ Eccleſiæ non
exemptæ, ſiue officij, provt hactenus probaui-
mus; poterit tam ipſe, quam Epiſcopus Ordi-
narius necnon Fiſcalis Regius petere à Senatu
hoc Supremo remiſſionem huius cauſæ ad Or-
dinarium omninò faciendam in prima inſtantia.

Maximè, quia hæc commiſſio repugnat Con-
13 cilij Tridentini Decreto † expreſſo 11. *ſeſſ. 24.
de reformatione*, ibi: *Quæ vero priuilegia reſi-
dentibus in Curia Romana vigore Eugeniana Con-
ſtitutionis, aut familiaritatis Cardinalium compe-
tere ſolent ea in his, quibus beneficia Eccleſiaſtica
obtinent, ratione prædictorum beneficiorum mini-
mè intelligantur, ſed Ordinarij iuriſdictioni ſubie-
cti permaneant, non obſtantibus quibuſcumque in-
hibitionibus, &c.* Aliud eſt etiam expreſſiua
Trident. Decretum, *ſeſſ. 25. de Regularibus, c. 11.*
de quo ſtatim mentionem faciemus.

Quod quidem Decretum clarè patet, vt re-
ſpectu beneficiorum Ordinarij iuriſdictioni ſub-
ſunt exempti, minimè inhibitione aliqua ob-
14 ſtante, † hócque Trident. Decretum exornatur
ex mirabili Rotæ deciſione in vna Salmantina
iuriſdictionis 17. *Decembris* 1562. in hæc: *Fuit
iterum propoſita cauſa ſuper manutentione ob præ-
tenſiones R. D. Epiſcopi Salmantini, impugnantis
nonnulla Capitula deciſionis aliàs facta ſub die 27.
Iunij proximè præteriti. Et primum quantum ad
caput exemptionis R. D. Scholaſtici tanquam Ca-
nonici, & de iure ſubditi iuriſdictioni Ordinaria
Epiſcopi: Domini cenſuerunt, eam exemptionem
15 concernere tantùm perſonam in iis, † quæ tangunt
Conſeruatoriam, non autem extendi debere contra
iuriſdictionem Ordinariam Epiſcopi, ſub qua ſub-
eſt ratione beneficij, cùm ſit Canonicus, ſeu digni-
tas in Eccleſia Cathedrali iuxta diſpoſitionem text.
in cap. cum Capella, de priuilegiis, innouatam à
ſacra Synodo Tridentina in cap. 11. de reformatio-
ne, ſeſſ. 24. quod maximè probari videtur ex ratione
exemptionis conſiderata per Clem. 7. quia Rector
& Scholares litterarum ſæpiùs pro rebus ſuis in par-
tibus remotis defendendis intermittere cogebantur,
quæ ratio non applicatur Scholaſtico Salmantino
vti Canonico in Eccleſia Cathedrali, &c.* quæ
deciſio reperitur inter Recollectas per Seraphi-
num *deciſ. 595.*

Similis etiam alia eſt Rotæ deciſio in vna Bur-
genſi concordiæ 24. Ianuarij 1594. in hæc: Fuit
dubitatum, ſi perſonæ Eccleſiæ Burgenſis ob-
tinentes extra Eccleſiam beneficia Curam ani-
marum habentia; in Curæ exercitio, & admi-
niſtratione deliquerint, an contra illas ſit pro-
cedendum iuxta formam concordiæ, vel potiùs
ſolus Archiepiſcopus procedere valeat abſque
adiunctis, &c. Et poſtquam in dicta deciſione
plura hinc inde fuere deducta, ita proſequitur
in hæc: Hinc fit, vt quotieſcumque ſuperue-
16 niat aliqua † qualitas, in qua aliud ius ſtatutum
reperitur, Prior illa qualitas non impedit, quo-
minus reſpectu alterius qualitatis non ſit ſer-
uandum ius de ea ſpecialiter diſponens, quod
apertè colligitur ex Decreto Concil. Trident.
ſeſſ. 25. de regularibus, vbi habetur, quod ſi re-
17 gularis præeſt † Curæ animarum, ſubeſt iuriſ-
dictioni Ordinarij, quod in pluribus cauſis non
obſtantibus iuris exemptionibus, reſolutum
fuit provt in Carthaginenſi iuriſdictionis die 19.
Octobris 1579. coram Cardinali Lancelloto, &
provt etiam in Salmantina exemptionis 25. Iu-
nij 1591. coram R. P. D. Pennia. Et ratio eſt
euidens, quia eadem perſona diuerſo iure cen-
ſeri poteſt, † vbi duplicem gerit perſonam, c. 18
*cum olim, de re iudicat. cap. ex litteris, de proba-
tionib. & l. ſi Conſul. de adoption.* præualere ita-
que debet qualitas illa officij, † propter quam 19
Canonicus efficitur ſubditus ſolius Epiſcopi,
nec tunc vti Canonicus, ſed vti Curam habens
animarum, vel eius adminiſtrationem iudicari
debet. Itaque ſi in iis, qui ſunt verè exempti per-
ſonalibus exemptionibus ampliſſimis, † exem- 20
ptio nihil prodeſt, vbi ſumunt qualitates, ob
quas ſubiiciuntur foro Ordinarij: multò magis
caſu iſto, in quo non per viam exemptionis, ſed
concordiæ tribuitur facultas Capitulo vna cum
Epiſcopo de delictis Canonicorum cognoſcen-
di; nam ſtrictè interpretari debemus, vt non
comprehendat caſus, in quibus qualitas ſuper-
ueniens facit ceſſare reſpectum qualitatis, cuius
intuitu conceſſum eſt priuilegium; & hoc adeò
verum eſt, vt hac ratione Epiſcopi, & Prælati,
† ſi ſunt de aliquo Collegio, ſortiantur locum 21
non ſecundùm dignitatem Epiſcopatus, ſed ſe-
cundùm antiquitatem dignitatis Collegialis, Ab-
bas *in c. poſtulaſti, de conceſſione præbend.* Caſaneus
*in Cathalogo Gloria mundi, 4. p. conſiderat. 45. gloſ.
in c. 1. a collatione*, & ibi Geminianus *n. 6.* Franch.
n. 4. de appellat. in 6. Et fuit de hoc dictum ali-
quid ſupra in Romana præeminentiarum ſub
die 16. Decembris 1585. *n. 14. & 15.* Ideo non
ſtare ea aduerſo deducta. Nam Primo, quod di-
citur de generalitate, & prægnantia verborum,
etiam geminatorum, facit quidē vt comprehen-
dantur omnia delicta quantumcumque grauia,
& vbiuis locorum commiſſa à Canonicis, & ita
intelligenda eſt deciſio Congregationis Conci-
lij, ſed non poſſunt operari, quominus, ſi ſuper-
ueniat alia qualitas, † quæ in illo caſu præua- 22
leat, illa non debeat attendi, vt in ſimili habe-
tur, quod in eodem corpore poſſunt concurrere
diuerſæ qualitates, ita vt ratione vnius detur
exemptio: † ſecus verò ratione alterius, vt per 23
Geminianum *in cap exemptionem, n. 4.* & Franch.
in 4. notabili, de priuilegiis, in c. 16. nec obſtare
doctrin. Anton. Butr. *in d. cap. suarum*, quia li-
cèt Canonici non ſint priuilegiati ratione loci,
ſed perſonæ, tamen in hoc priuilegio conſide-
rata eſt præcipuè qualitas illa Canonicatus, cu-
ius contemplatione † ita diſpoſitum fuit, cui ſi 24
ſuperueniat alia extrinſeca qualitas, quæ habeat
à iure communi certam determinationem, ſe-
cundùm illam iudicandum eſt, vt in exemplis
allegatis: ita pariter, ſi quis contrahit ſub vna
qualitate expreſſa, † tanquam talis cenſeatur 25
contrahere, & non tanquam alterius qualitatis,
quam habeat, Abb. *in conſ. 125. lib. 2. in princip.*
Roman. *conſ. 88. in princ.* Alciat. *conſ. 3. n. 14. lib. 2.*
Purpurat. *conſ. 14. n. 11.* Ægidius *deciſ. 5. & 423.
& eſt communis concluſ.* poſt Bart. *in l. 1. §. nun-
tiatio de operis noui. nuntiat.* cum aliis per Tira-
quell. *de retract. lignag. §. 10. gloſ. 1. n. 4.* & ſic
tanquam alius, & in alia qualitate, † nec proſit, 26
nec noceat illius actus. Tiraquel. *ibid. §. 1. gloſ. 9.
n. 140.* & ita maior pars dominorum cenſuit, &c.
Quæ deciſ. habetur etiā apud Seraph. *deciſ. 1058.*

Ex alio etiam Decreto eiuſdem Concilij Trid.
† *ſeſſ. 25. cap. 11. de Regularibus*, hæc protectio 27
competit

competit Senatui, vt in his casibus ad Ordina-
rium remittat primam instantiam, siue à Nun-
tio, siue à Delegato ex commissione Apostolica
non subscripta fuerit occupata, aut præuenta,
vt ex eius Decreto patet in hæc. In Monasteriis,
seu domibus virorum seu mulierum, quibus imminet
animarũ Cura personarũ secularium, præter eas quæ
sunt de illorum Monasteriorum seculorum familia
personæ tam regulares, quam seculares huiusmodi
curam exercentes subsint immediatè in iis, quæ ad
dictam Curam, & Sacramentorum administra-
tionem pertinent iurisdictioni, visitationi, & cor-
rectioni Episcopi, in cuius Diœcesi sita, nec ibi
aliqui etiam ad nutum amobiles deputentur, nisi
de eiusdem consensu, ac prauio examine per eum,
aut eius Vicarium faciendo, excepto Monasterio
Cluniacensi cum suis limitibus, & exceptis etiam
iis Monasteriis, seu locis, in quibus Abbates Ge-
nerales, aut capita Ordinum sedem Ordinariam
principalem habent, atque aliis Monasteriis, seu
domibus, in quibus Abbates, aut alij Regulares
superiores iurisdictionem Episcopalem, & tempo-
ralem in Parochos, & Parochianos exercent, sal-
uo tamen eorum Episcoporum iure, qui maiora in
prædicta loca, vel personas iurisdictionem exer-
cent. Cuius etiam Decreti meminit Rota in d.
Burgensi, vt per Seraphinum vbi suprà num. 4.

Eandem rationem, qua vitor Rota in dict.
28 decis. 1058. num. 6. † apud Seraphinum ex cap.
cum olim, de re iudicata, cap. ex litteris, de pro-
bationib. l. si Consul. ff. de adopt. vt eadem per-
sona diuerso iure censeri potest, vbi duplicem
gerit personam; exornauimus latissimè pluri-
bus doctrinis videndis in tract. de Regia protect.
4. part. cap. 8. à num. 267. cum seqq. & superiùs
à num. 276 & hoc eodem tract. de supplicatione,
& Retent. Bullarum, 1. part. cap. 12. vers. Qui-
bus consonat, à num. 16. cum seqq & sursum, ta-
cit etiam, quoniam conclusio illa, quod vna &
eadem res, & persona non potest diuerso iure
29 † censeri; fallit diuersis respectibus considera-
tis, quia tunc benè compatitur, vt probant An-
ton. Monach. in decis. Florent. 67. num. 9. Rota
decis. 669 n. 3. apud Farinac. 1. part. recent. San-
ctarel variar. resolut. 1. part. quæst. 26. num. 15.
Barbosa axiom. 135. n. 7.

Facit etiam mirabilis text. in l. tutorem. ff. de
30 his, † quibus vt indignis, ibi: Discreta enim sunt
iura, quamuis plura in eadem persona deuenerint,
aliud tutoris, aliud Legatarij, &c. quam exor-
nauimus abundè in dict. cap. 8. à num. 167. cum
multis seqq. teatos etiam in l. si non subscripsisti,
vt fideiusser. 25. Cod. de administr. tutor. iunctis
31 aliis pluribus exemplis, quæ deducuntur † ex
l. 1. §. solet, in fin. ff. quando appellandum, l. duo-
rum. ff. de operis libert. l. procuratores. §. si plures.
ff. de tributoria actione. l. cum quadam. Cod. de
administr. tutor. cap. ex litteris, de probationib.
cap. cum in Ecclesiis, & c. postulasti, de conces-
sione prabend. lib. dict. cap. à collatione, eodem lib.
vbi DD. alia notarunt, & latè Lappus allega-
tione 99. Calderinus cons. 129. in fin. aliàs 7. tit.
de prabend Bart. quæst. 15. in princ. vers. Quarto
probo. Abbas in cap. quamuis, de officio Delegat.
Baldus cons. 167. lib. 1. Paulus Castrens. cons.
250. & 313. lib. 1. Romanus cons. 422. & in sin-
gular 76. incipit Scholaris, & in l. 1. ff de verbo-
rum obligation. Fulgosius cons. 218. Socinus con-
sil. 87. volum. 1. Decius in l. rogasti. in princip.
num. 7. ff. si certum petatur. Rebuffus in concor-
dat. tit. de collationibus. §. si quis iure, in vers.
Dispositiones. Chasaneus in Cathalogo gloria mun-
di, part. 11. consideratione 12. in fin. Menochius
de recuperand. remed. 1. num. 36. & consil. 902.
num. 71. Stephanus Gratianus discept. forens. cap.
111. num. 13. & iterum cap. 198. à num. 26. cum
multis seqq. Cardinal. Tusch. practicar. conclus.
littera P. verb. persona, conclus. 317. Doctissimus
Præceptor meus D. Ioannes à Solorçano, in in-
signi tractatu de Indiarum iure, lib. 2. cap. 51. à
num. 6. & seqq.

Vbi omnes resoluunt, quando in vna perso-
na concurrunt diuersa iura, † quibus median- 32
tibus diuersas personas repræsentat, non est iu-
dicanda tanquam vna, sed tanquam plures, &
quod actio & passio in tali subiecto cadere po-
test, quia non corporalis, sed intellectualis circa
consideratio habetur, de quo planè etiam innu-
meros citans agit Tiraq. in tract. de nobilitate,
cap. 28. num. 11. & seqq. & de retractu Lignagier.
§. 1. gloss. 18. num. 21. & seqq.

Et arridet doctrina Gloss. & aliorum in cap. 1.
ne Sede vacante, & in l. 1. ff. de legat. 1. quod
quando adinuicem iunguntur duo officia, † vtrú- 33
que retinet iura sua, quam sequitur B. in l. si
conuenerit. §. nuda, de pignorat. action. insignia
vir ille non satis laudatus D. Ioannes Baptista
Valençuela Supremi huius Regij Consilij Se-
nator dignissimus in cons. 69. num. 31. vbi etiam
num. 37. resoluit, † quod quando considerantur 34
duæ personæ in eodem subiecto; potest vna
iouare alteram, & supplere quod in se non ha-
beat, argument. l. 1. C. de omni agro deserto,
lib. 11. quæ doctrina non sine periculo transit, si
generaliter, & absolutè accipiatur, propterea
reducenda, & declaranda erit ex copiosè dictis,
& vlteriùs dicendis.

Et facit, quod quando Rex simul est Dux, in
Ducatu consideratur vti Dux, † & non vti Rex 35
secundum Federic. de Senis consil. 220. column.
fin. Gabriel consil. 195. num. 9. volum. 2. Surdus
consil. 19. num. 33. ideóque si Rex iudicat vt Dux,
† appellatur ad superiorem in Ducatu, non at- 36
tenta Regia dignitate. Bart. in l. si quando. Cod.
de appellationibus. Igneus in l. necessarios. §. non
aliàs, num. 428. ff. ad Syllanianum. Misingerius
Centur. 5. obseruat. 5. Aponte decis. 2. & alij relati
à Mastrillo de Magistratibus lib. 3. cap. 8. ex
num. 32. & Gratianus dict. cap. 198. num. 49.
Doctor Solorçanus vbi proximè num. 13. qui hu-
ius rei rationem reddunt, nempè quod vna-
quæque dignitas retinet suam pristinam natu-
ram, † & secundùm actum, quem gerit, con- 37
sideratur, neque in eo vlla alterius personæ,
vel dignitatis ratio habetur, vt probatur in l. 1.
vbi Bald ff. de officio Consulis, idem Bald. consil.
167. num. 1. lib. Parisius de resignation. beneficior.
lib. 12. quæst. 10. num. 14. & 15. Menochius con-
sil. 58. num. 7. Surdus cons. 91. n. 19. & cons. 183.
num. 41. & 43. & consil. 365. ex num. 22. vsque
ad 27. vbi hoc pluribus exemplis confirmat.

Est ad prædicta elegans Rotæ decis. 367.
num. 1. in fin. vt in posthum. Farinacij tom. 2. in
hæc: Primò, quia Valentinus non habuit penes
† se dictas pecunias tanquam emptor, sed tanquam 38
depositarius, & non est nouum in iure, quod quis re-
præsentet duas personas, & quod gesta cum eo ex
vna persona non suffragentur quoad aliam, iuxta
notata per scribentes in l. tutorem. ff. de his quibus,
vt indigni. Bald. consil. 167. num. 1. in fin. lib. 2.

& 394. num. 2. lib. 4. Romanus consil. 88. in princip. Castrensis consil. 256. in princip. & cons. 312. num. 1. lib. 1. Alexander consil. 87. num. 15. & sequent. lib. 6. Calderinus consil. 8. in fin. de prabend. Surdus decis. 310. num. 12. &c.

Conducit rectè elegans illa doctrina, quod
39 quando possessor maioratus, † aut dignitatis,
qui eius ratione, & iure habet rei proprietatem tantùm & non vtile dominium; tamen si ex propria pecunia, aut donatione, alióve titulo ex propria persona non iure maioratus, vel dignitatis acquisiuit vtile dominiom à feudatario, vel emphyteuta, seu vsumfructum ab vsufructuario; non consolidatur cum proprietate, nec illud debet maioratus, aut Prælati hæres successori in dignitate restituere, quia considerantur iura diuersa, & discreta in eadem persona, latissimè plura cumulans Giurba decis. 92. per totam, optimè explicat Peregrin. de fideicommiss. art. 10. à n. 5.

Vide suprà cap. 12. part. 1. à num. 11. & à n. 16.
40 vers. Quibus, † vbi vna persona conuicta, &
condemnata ratione officij, administrationis aut maioratus, potest executionem impedire ratione sui iuris, & ex propria persona, vbi alia similia congessimus, & supradictis benè conducit Rota, vt per Alexand. Ludouis. decis. 252. n. in hæc: Et ob id sustinebat duplicem personam,
41 nec confundebatur ius Archipresbyteratus cum † nec
administratione ius Archipresbyteratus cum administratione Communitatis, sed vnumquodque considerabatur de per se, tanquam si duæ fuissent personæ, l. 1. vbi Baldus, ff. de officio Consulis. Socinus in l. cum filium, num. 28. ff. de legat. 2. &c. & ipse Ludouis. decis. 531. n. 7. ibi: Et non
42 inferunt † diuersas personas, sed diuersa iura competentia Marchioni Alphonso superiùs expressa, videlicet, ius hæreditarium, & ius fideicommissi, possunt etiam iura diuersarum personarum in vna persona concurrere, ita vt plures personas repræsentet, l. tutorem, ff. de iis, quibus vt indignis. Bald. consil. 167. circa finem, lib. 1. idem Bald. cons. 7. in fin. Paulus de Castro cons. 250. in princip. lib. 1. &c.

Conducunt etiam, & benè, quæ de discreti-
43 ua dispositione dicunt iura, † & Doctores, vt
excludat, separet, & arguat diuersitatem, & separationem, ita vt vnum cum alio non confundatur, vt latè videndum erit in l. hæres meus. §. duas statuas. ff. de legat. 3. l. cùm delanionis, 18. §. cui fundum. ff. de fundo instructo, Hieronymus Gabriel cons. 95. n. 7. lib. 2. Castillo controuers. tom. 5. cap. 91. num. 83. vers. Deinde ad modium, & per discursum, & cap. 92. sub num. 32. & multa post Surdum, & Menochium, per Oliuetium Beltraminium in Annotat. ad Alexand. Ludouis. decis. 301. num. 18. & 372. num. & 434. num. 6. apud quos latiùs videbis de dispositione, & loquutione discretiua, & eius separatione.

44 Circa aliam autem rationem, † quam reddit
eadem decis. Seraphini 1058. num. 8. quod in eodem corpore possunt concurrere diuersæ qualitates, ita vt ratione vnius detur exemptio, secus verò ratione alterius, ita vt ex hac possit subesse Ordinario, vt per Geminianum in c. exemptionem, n. 4. & Franchum notabili, 4. de priuil. in 6. probant etiam Capitius decis. 58. n. 2. quia potest quis esse pro parte exemptus, & pro parte subiectus, vt docet Philip. Franch. in cap. si Papa. §. & ost, n. 2. de priuileg. in 6. & alij relati à Cochier in tract. de iurisdict. ordin. in exemptos, 2. p. q. 45. n. 6. tom. 1. vbi per totum caput videre poteris plures casus à se cumulatos, in quibus exemptus ab Ordinario ei subest, exemptione minimè obstante.

Ex his manifestè conuincitur resolutio Rotæ
in vna Casalis, † coram Seraphino inter recol- 45
lectas per Marchesan. de commis. tit. de signat. gratia diuersa, part. 1. cap. 2. quæ in ordine est decis. 24. fol. 118. quæ postquam probauit, in contractu facto coram Papa, suppleri omnes defectus, & sic beneplacitum S. A. de quo dubitabatur, in n. 2. ita ait: Non obstat quod Leo Papa contraxerit tanquam persona priuata, & vti Ioannes Baptista, quia hæc restrictio eò pertinet, vt non adquireretur Casale Sedi Apostolicæ, sed ipsi Leoni tanquam priuatæ personæ, eiusque hæredibus, & successoribus. Sed non ideo minus potest dici non interuenisse consensum ipsius, ratione solemnitatis vti Papa, diuersa est enim ratio inter vtrumque casum: nam respectu acquisitionis considerari potest duplex persona in Leone, respectu verò consensus minimè, non enim poterat vti Ioannes Baptista consentire huic contractui, & vti Leo Pontifex dissentire, & ideo non placuit illud, quod dicitur effectum scientiæ diuidi posse, quia hic non de scientia, sed de consensu agitur, qui est indiuisibilis in vna, eadémque persona, &c.

Cui decisioni cuncta iuris principia resistunt, 46
† prout hactenus scripsimus; & quia authoritas Prælati tanquam Prælati non informat actos à se gestos, tanquam priuato, & in bonis sui patrimonij, vbi aliàs actus ipsi requirunt authoritatem Prælati, ita Nauarr. cons. 7. n. 5. & 2. incipit, de Capellania, & Prabenda, quem sequitur Gonçalez gloss. 5. à num. 11. Et quod dicitur in dict. decisione, quod consensus est indiuiduus, quia non poterit vti priuata persona consentire, & vti Papa dissentire, contrarium verius est, vt vidimus in omnibus contractibus,
† & actis tam extraiudicialibus, quàm iudiciali- 47
bus gestis à repræsentante duas personas, aut dignitates, vt consensus præstitus vti ab vna, nihil influat in aliam, prout latè hoc cap. & in dict. cap. 12. part. 1. & est expressa decis. Burgens. superiùs adducta à num. 16. & signanter ibidem à num. 25. ita vt contractus, & consensus respectu vnius qualitatis nec prosit, nec noceat in alia qualitate, cuius intuitu nec contraxit, nec consensit, ex plurimis Doctoribus citatis, & sequutis ab eadem decisione suprà allegata à num. 26.

Et insuper quod consensus ratione officij nihil operetur respectu iuris proprij, vt in Iudice, & Tutore adsunt iura expressa l. cum quadam. C. de administratione tutor. l. si non subscripsisti, eodem tit. l. aduersus. §. tutoribus. ff. de inoffic. testament. §. si tutor instit. eodem tit. latissimè Gallerat. de renunciat. lib. 5. cap. 10. à num. 10. & 13. & per totum. Anton. Gabriel commun. conclus. lib. 3. tit. de rerum alienat. concl. 2. à num. 1. & à num. 20. & lib. 1. tit. de præsumptionibus, conclus. 3. à num. 20. Menoch. cons. 68. num. 7. Tiraquell. de retract. linag. à num. 270. & suprà, vbi de Iudice Authorizante; & Galleratius dict. lib. 5. cap. 9. à num. 6. qui plurimos alios allegant; aliàs plurimas doctrinas concernentes hunc articulum videbis in discursu totius huius cap. præsertim à num. 28. cum multis seqq.

Capvt XVI.

Commissio non subscripta impetrata ad cognoscendum super iurisdictione ordinaria prætensa per Prælatos inferiores Episcopo, an per Senatum retinenda, ita vt ei vti Ordinario remittatur prima instantia?

SVMMARIVM.

Super iurisdictione pratensa per Prelates inferiores Episcopo, an iste in prima instantia sit competens, num. 1. & seqq.

Super exercitio iurisdictionis, an in aliquo casu exercenda sit, cuilibet iudici competit cognitio, an sua sit iurisdictio, num. 2.

De iurisdictionis iure, si in possessione, aut in proprietate contendatur, non de nudo eius exercicio, Iudex ipse cognoscere nequit, quia agitur de causa propria, num. 3.

Super exemptionis exceptione Ordinarium non posse cognoscere, qui teneant, num. 4.

Super exceptione, quod locus contractus, vel delicti non sit de iurisdictione citantis ipse cognoscit, num. 5.

Super exceptione exemptionis opposita coram Ordinario iste cognoscere nequit, num. 6.

Super iurisdictione pratensa per Decanum, aut Archidiaconos in criminalibus, & matrimonialibus, ex immemoriali cognoscit Ordinarius in prima instantia, num. 7.

Et interim quod per tres conformes sententias probatur, Ordinarius Episcopus exercet, & manutenetur, ibidem & num. 14.

Episcopus, licet in causa tangente suum personale interesse Iudex esse nequeat, potest tamen in tangente suam dignitatem, & Ecclesiam, num. 8.

Commissio super iurisdictione pratensa per Pralatos inferiores inferiores Episcopo absque subscriptione in prima instantia retinetur in Senatu, causa cognitione Ordinario remissa, num 9.

De iurisdictionis proprietate, aut possessione quis cognoscit, quando competit ratione dignitatis, non sua persona, & proprij iuris, num. 10.

Episcopus Ordinarius in causa sua Ecclesia potest redargui suspectus, dummodo recusationis causa ante omnia proponatur, num. 11.

De exemptione competente ex priuilegio, non consuetudine Ordinarius non cognoscit, n. 12.

Controuersia super priuilegio Sedis Apostolica ad ipsam pertinet, num. 13.

Episcopus manutenetur in iurisdictione pratensa per Decanum, & Archidiaconos ex immemoriali, interim dum ista per tres conformes probatur, num. 14.

In iurisdictione per inferiores Episcopo pratensa ex priuilegio, isti non Episcopus manutenentur, docentes simul de quasi possessione, num. 15.

Text. in cap. cum persona de priuileg. in 6. interpretatur, & declaratur, num 16.

Possessio sola non iustificata cum titulo, saltim colorato, non sufficit ad manutentionem contra habentem iuris assistentiam, num. 17.

Cap. cum persona de priuileg. in 6. latissimè, & singulariter declaratum, & interpretatum per Rotam, à num. 18.

Priuilegium, quando simul cum possessione allegatur, sufficit ad manutentionem, cum eo casu possessio non sit adeò infecta, nec habet tantam iuris resistentiam, num. 19.

Cognitio omnium causarum ad Episcopum de iure, non ad inferiorem pertinet, num. 20.

Iurisdictio ad inferiorem Episcopo potest ex consuetudine, & præscriptione adquiri, n. 21.

Priuilegium recipit interpretationem ab vsu, n. 22

Trid. in cap. 20. 1. ad hæc, sess. 24. de reformat. & declaratione S. Congregat. non procedunt quando ab inferiore allegatur cum immemoriali priuilegium, num. 23.

Pro cuius clariore expeditione dua singulares recensentur Rota decisiones, num. 24.

Exemptionem allegans supponit antecedentem subiectionem, & Diœcesim, num. 25.

Episcopus ex iuris assistentia manutenetur in iurisdictione ab alio pratensa, num. 26.

Et eo magis quando docet de exercitio iurisdictionis, num. 27.

Causa vniuersalis magis attenditur quam exercitium, & actus, num. 28.

Priuilegium per Episcopum concessum super exemptione, an valeat in praiudicium successorum, num. 29.

Ad manutentionem Ordinarij excludendam non sufficit sola priuilegij ostensio absque possessione exemptionis non violenta, nec clandestina, num. 30.

D. cap. cum persona. emanauit ad fauorem ordinaria iurisdictionis, num 31.

Ordinarius exercens iurisdictionem in vna parte Diœcesis constituitur in possessione quoad omnes, altero specialiter non possidente, num. 32.

Ex priuilegij sola exhibitione (quod respicit petitorium) non priuatur Ordinarius possessione, num. 33.

Priuilegij sola exhibitio exemptionis non impedit manutentionem, num. 34.

Subditus non constituitur in possessione exemptionis in eo, quod non appareat in illum non exercuisse iurisdictionem superiorem, nisi probetur casus contingentia; & ipse exercere volens fuisset repulsus, num. 35.

Argumentum à contrario sensu non valet ad inducendam correctionem iuris, num. 36.

Priuilegium exhibens, si est in quasi possessione, impedit manutentionem Episcopi, non aliter, num. 37.

Rota decisio recensentur ad idem, à num. 38.

Episcopus habet in iurisdictione fundatam intentionem de iure, ibid.

Maximè in criminalibus, & matrimonialibus vigore Concilij, in quibus, etsi inferior alleget immemorialem, Ordinarius manutenetur, donec per tres conformes cognoscatur, num. 39.

De priuilegio, & possessione docens inferior manutenetur in iurisdictione criminalium, & matrimonialium, num. 40.

Episcopus, sola assistentia iuris nitens, non obtinet manutentionem iurisdictionis, docto de priuilegio, & quasi possessione contraria, n. 41.

Probatio dubia in temporis percussione non valeant, num. 42.

Declarationes Tridentin. circa manutentionem Ordinarij in iurisdictionalibus intelliguntur, quando inferior pratendit iurisdictionem ex immemoriali dumtaxat, secus quando ex priui-

legio, & possessione simul, num.43.

Prælato inferiori prætendenti iurisdictionem ex sola possessione non datur manutentio; sed Episcopo ex iuris assistentia, num.44.

Idem est in eo, qui prætendit exemptionem ab Ordinario, qui etiam ex immemoriali possessione sola non obtinet manutentionem contra Ordinarium, num.45.

Secus si Prælatus inferior, aut exemptus cum possessione ostendat simul priuilegium, quo casu ei datur manutentio, num.46.

MVltotiss contingit; Decanos, Archidiaconos, aliósve Prælatos inferiores cum Episcopo con- 1 tendere, † sibi pertinere iurisdictionem in suis districtibus, siue in ciuilibus causis, siue in criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus priuatiuè, vel cumulatiuè ad ipsum Episcopum, hoc tamen renuente, & interdum resistente, pro sui iuris defensione recurrit Prælatus inferior ad Sedem Apostolicam, rescriptum impetrans alicui Delegato, vt inter ipsum & Episcopum causam, & controuersiam decimat. Episcopus instat, huius causæ cognitionem in prima instantia ad ipsum solum pertinere ex Decreto Concilij in. *sess.24. de reformatione*, propter quod recurri solet ad Senatum hunc Supremum in Concilij protectionem, vt sibi causa remittatur hæc.

Et videtur remissionem denegandam, quoniam licèt quando agatur de iurisdictionis exercitio tantùm, an in aliquo casu competat, & exercere debeat in alios, putà per declinatoriam, ad quemlibet iudicem pertineat cogno- 2 scere, † & determinare, an sua sit iurisdictio, *l.a.* vbi DD. *ff. si quis in ius vocatus non ierit, l.in præscriptione. C. si contrarium.* Panormitanus, Felinus, & alij *in cap. super litteris, de rescriptis.* Erasmus à Cocbier *in tractatu de iurisdiction. in exemptos, 2. p. q.12. num.1. tom.1.* Ascan. Tamburinus *in tract. de iure Abbatum, & Prælatorum, tom.1. disp.15. q.10. num. 1.* Nos *de Regia protect.4. part. cap.6. num.27.*

Tamen quando agitur non sulùm de nudo 3 exercitio iurisdictionis; † sed etiam radicitus de omnimodo iure eiusdem iurisdictionis, siue in possessione, siue in proprietate, ad quem, scilicet, pertineat; tunc Iudex ipse cognoscere nequit, cùm in sua causa nemo iudex esse possit: ita docent Panormitanus *in c. ad Audientiam*, & ibi etiam Glos. Franch. & alij *de appellationibus*, Felinus *in cap. super litteris, num. 24. de rescriptis, vers. Fallit. 4.* in his verbis: *Quartus casus, cùm agitur non solùm de nudo exercitio iu-* 4 *risdictionis, † vt quia citatus dicit se exemptum, & iudex negat; multa enim sunt commoda subiectionis, ideo iudex est suspectus in hac cognitione, &c.* Eadem etiam est sententia Innocent. quam reliqui sequuntur *in cap. venerabilis*, vbi Abbas *num.3. & 4. de censibus*, item *in cap. ex parte, de verborum significat.* Felinus *in d. cap. super litteris, num. 10. vers. Quartus casus*, Angel. *in d. l. 2. n. 1. & 2. ff. si quis in ius vocatus non ierit.* Marta *in tract. de iurisdict.4. p. casu 145. num.4.* Qui omnes negant hanc cognitionē Ordinario.

Quod confirmatur argumento simili; nam 5 quando excipitur, † quod locus non est de iurisdictione citantis, eo casu Iudex, cuius in ea re vertitur vtilitas, cognoscere non potest. Felinus *in d. c. super litteris, n. 27.* vbi etiam Butrius, Erasmus à Cochier *dict. cap. 12. num. 4.* Ascanius *dict. quæst.10. sub num.2.* qui firmant inde argumentum de re ad personas.

Comprobatur pariter hæc pars, quoniam si inter exemptum, & Ordinarium contendatur de iurisdictione, † an sit exemptus ab ordina- 6 rio necnè, quia de exemptione opponit exemptus, cùm tunc agatur de totali eius fundamento, & proprietate, vtróque iure iurisdictionis, idque cum honore, & commodo Ordinarij, huic, de re hac cognoscere non licere, firmarunt duo præfati Moderni, Choch. *in tract. de iurisdict. ordin. in exemptos, 2. p. d. q. 12. per tot. tom.1.* & Ascan. Tamb. (illum transcribens) *in tract. de iure Abb. & Prælat. tom.1. q. 10. per tot.* Quare dicendum pariter videtur in nostro casu, vt commissio impetrata ad cognoscendum de controuersia inter Prælatum inferiorem, & Episcopum super pertinentia iurisdictionis per illum prætensæ, & sic de totali iure, & fundamento, seu proprietate, cùm causa Ordinario non pertineat etiam in prima instantia, ei per Senatum sit penitùs deneganda remissio, cum nec Concilium Tridentinum casum istum subiottet.

Contrariam tamen sententiam, & opinionem neruosè defendam, † & defendendam esse non 7 dubitamus, cum in iisdemmet (in quibus versamur terminis) pluries determinasse S. Congregationem Concil. Trident. vt nempè quando Decani, Archidiaconi, & alij Prælati inferiores Episcopo certant haberè in suis districtibus iurisdictionem ordinariam, ex præscriptione immemoriali, in ciuilibus, criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus, aut horum singulis coram Ordinario ipso hæc causa tractanda, & in prima instantia decidenda, interimque dum per tres sententias conformes Prælatos ipsos iurisdictionem habere declaratur; Episcopus illam omnimodò exerceat, & manuteneatur: testatur Rota per Coccinum Decanum *in decis.346. per totam*, vbi commemorantur aliquæ declarationes Sanctæ Cardinalium Congregationis; plurimas Nos litteraliter adduximus, & congessimus hac *2. p. c. 4. vers. Et pro clariori intelligentia, à num. 18. cum multis seqq.* & vsque ad finem capitis, quas amplius non repero. Ergo cum ad Ordinarium pertineat huiusmodi causæ cognitio, omninò remittenda erit ad ipsum per Senatum in prima instantia.

Quod & ineuitabili alio fundamento fulcitur: † nam licèt Episcopus in causa sua pro- 8 pria, & tangente ipsius solum, & priuatum interesse, non possit esse iudex, quia nemo in propria causa iudex esse potest: tamen in causa tangente suam Ecclesiam, aut dignitatem licitè iudex esse potest, & permittitur a iure, prout abundè post magnam declarationum Cardinalium, Doctorúmque cateruam comprobauimus suprà hac *2. p. c. 5. in articulo de recusatione Ordinarij, § 1. à n.11. cum multis seqq.* Igitur cum hæc causa pertinentiæ iurisdictionis sit non propria, † & particulariter sua Episcopi, sed suæ Eccle- 9 siæ, & dignitatis; fatendum erit sibi pertinere cognitionem in prima instantia, ac etiam à Senatu remittenda, cùm clarè per commissionem offendatur dispositio dicti Decreti Trident.

Quare affirmandum erit illam doctrinam, & Doctorum assertionem superius pro contraria parte

10 parte addoctam, † vt quando agitur non de
exercitio iurisdictionis, sed de totali iure, & fun-
damento eius non cognoscat Ordinarius Iudex:
procedere dicendum erit in illo Iudice, cui non
ratione, & contemplatione dignitatis Ecclesia-
sticæ iurisdictio in proprietate competit; sed ei
cui vti domino territorij, & vti propria sua per-
tinet iurisdictio in proprietate, quo casu verissi-
ma est illorum Doctorum propositio: secus in
Episcopo, cui iurisdictio competit ratione di-
gnitatis Episcopalis, non tamen iure propriæ
personæ, vt *in dict. cap. 5.* latiùs deduximus:

Fateor tamen, posse ipsum Ordinarium ex
11 hac causa redargui suspectum, † si ante omnia
recusatio proponatur, & in tempore à iure per-
misso, provt post magnam Doctorum cateruam
firmauimus, & præfatam conclusionem limita-
uimus *in d. c. 5. d. §. 1. vers. At nihilominus, d.
num. 22. cum multis seqq.* Quod & quidem est de
mente ferè omnium Doctorum, quos pro contra-
ria parte retulimus, & in specie Felinus *d. c. super
litteris, n. 24. vers. Quartus casus*, ibi: *Ideo Iudex
est suspectus in hac cognitione, de rescriptis.*

Nostra tamen resolutio limitanda erit in ha-
bente priuilegium exceptionis à iurisdictione
12 ordinaria, † vt de eius exemptione, quando radi-
citus tractatur de iurisdictionis fundamento to-
tali, & de ipsa exemptione, & priuilegio; non co-
ram Ordinario, sed coram superiore, puta Sum-
mo Pontifice, aut Legato de latere (cuius vices,
& potestatem habet ex sua facultate Nuntius
Hispaniæ) disceptanda erit hæc causa, ex his quæ
latè deduxere Erasmus à Coebier *de iurisdictio-
ne in exemptos, 2. p. c. 10. per totum, tom. 2.* & Ascan.
Tamburin. *de iure Abb. tom. 1. disp. 5. q. 10. per
tot.* & Nos diximus superius in fundamento vl-
timo contrariæ partis, & concedunt, quæ ipse
Cochier vbi proximè *quæst. 6. per totam.*

Quia vt ipsi firmant, in hac controuersia tan-
gitur priuilegium ipsum Papæ, & de eius viri-
13 bus contenditur, † quod Sedi Apostolicæ tan-
tum pertinet, ex text. *in c. cum venissent*, vbi Glos.
verb. iudicari, de iudiciis, Ascan. Tamburin. *in d.
q. 10. n. 3.* Erasmus a Cochier *de iurisdict. ordin.
in exemptos, lib. 2. q. 13.* Cotta *in memorialibus,
verb. priuilegium, pag.* 906. Barbos. *in collect. ad
d. c. cum venissent, num. 2.* Greg. Lop. *in l. 2. verb.
è quando acaeciere, tit. 1. p. 2. & in l. 27. glos. 1.
n. 18. p. 3. l. 6. tit. 1. lib. 4. Recopil.* Ioan. Garcia
de nobilit. glos. 1. §. n. 1. & 2. Ioan. Gutier. *pract.
lib. 3. quæst. 28. num. 2.* Gironda explicat *de priui-
leg. & exempt. n. 83.* quare huius specialitatis,
& aliarum ratione, quæ in exemptione repe-
riuntur libenter admittimus hanc fallentiam.

Circa illud autem, quod superius *n. 5. vers.
14 Contrariam tamen*, † vbi scilicet datur inter Præ-
latos inferiores, & Episcopum contentio super
iurisdictione prætensa, vt sit Episcopus Ordi-
narius interim manutenendus, donec vincatur
per tres sententias conformes: animaduerten-
dum vnum vtile valde duximus, quod illa do-
ctrina, & declarationes omnes S. Congregatio-
nis ibidem remissiuè relatæ procedunt in casu,
de quo loquuntur, illius terminos non exce-
dentes, nempè quando Prælati ipsi iurisdictio-
nem prætendunt ex immemoriali consuetudine,
& præscriptione dumtaxat, vt secus sit quando
eam prætendunt ex priuilegio, quod allegant,
& exhibent, ac simul possessionem: nam si de
15 vtroque docent simul, † tunc ipsi, non Ordina-
rius manutenendi sunt in sua possessione, vt
plures Rotæ decisiones ad id allegat Maresco-
tus *variar. resol. lib. 1. c. 51. num. 58.* vbi dicit,
quod quando contra habentem iuris communis
assistentiam allegatur priuilegium simul cum
possessione, & præscriptione, manutenendus
tunc erit ille, qui priuilegium allegat, ea ratio-
ne, quia possessio non est adeò infecta, nec ha-
bet tantam resistentiam iuris, nec tantam præ-
sumptionem contra se, cùm iustificetur ex titu-
lo, quin sit habenda in consideratione, que-
madmodum si sola præscriptione niteretur, † & 16
est text. *in cap. cum personæ, de priuileg. in 6.*
quem ita declarant, & interpretantur DD. com-
muniter ibi, Lapus Anchar. *in notabili, 12.* Ge-
minianus *in §. fin. num. 3.* Franch. *n. 2.* & fuisse
resolutum in vna Salmantin. *iurisdictio, 17. De-
cembris 1582. coram Cardinal. Seraphino*, testa-
tur Marescotus loco citato, quam doctrinam
declarat vt per eundem ibidem num. sequenti.

Qui *num. 21. & 22*, plures decisiones allegat
in proposito, † vt Prælati inferiores prætenn- 17
dentes iurisdictionem ex immemoriali, debeant
manuteneri contra Ordinarium Episcopum,
quas tamen omnes declarat, ibi: *n. 23. & seqq.*
vt procedant, & locum sibi vendicent, si vitra
quasi possessionem deductam à Prælatis inferio-
ribus, producatur etiam titulus; licèt per se non
sit sufficiens, dummodo sit talis, qui præbeat
causam præscribendi, quia sola possessio non
coadiuuata aliquo titulo, saltim colorato, non
sufficiet pro manutentione contra eum, qui ha-
bet iuris communis assistentiam, vt probat text.
in d. cap. cum personæ. §. penult. & ibi notant om-
nes, Ioan. Andr. *n. 6.* Geminianus *n. 4. vers. Nota
quod pendente lite*, Franchus *n. 2.* Couarru. *pract.
q. c. 17. n. 6. vers. Quæ quidem interpretatio*, &
latiùs procedit declarando ipse Marescotus ibi-
dem per n. seqq. videndus.

Pro quo est decisio Rotæ Salmantin. proximè
relata, † quæ apud Seraphinum est in ordine 18
595. atque *n. 2.* ita ait: Domini censuerunt ne-
gotium decidi per textum ex aduerso allegatum,
in cap. cum personæ, de priuilegiis in 6. Quando
enim allegatur priuilegium, & præscriptio, tunc
manutenendus est ille, qui priuilegium allegat,
quia possessio tunc non est adeò infecta, nec ha-
beat tantam resistentiam iuris, nec talem præ-
sumptionem contra se, cum iustificetur ex titulo
priuilegij, † vt non sit habenda in consideratio- 19
ne, quemadmodum, si sola præscriptione nite-
retur, & ita habet locum ibi textus, vt distin-
guunt omnes Doctores. Anchar. ibi *nota 22.* Ge-
minian. *in § final. n. 3. & 4.* & ibi Franch. *n. 22.* Li-
cèt ergo de iure communi cognitio harum cau-
sarum ad Episcopú, † & non ad inferiorem per- 20
tineat, *c. accedentib. de excessib. Prælator. Abb. in
c. 1. n. 11. de consanguin. & affinit.* Couar. *in Epit.
in 2. p. c. 8. num. 12.* tamen cum ex consuetudine,
† & præscriptione possit ad inferiores pertine- 21
re. Glos. *d. c. 1. de consanguinitate, & affinitate*,
& ibi Abb. *n. 11.* & hic concurrat priuilegium,
quod respicit interpretationem ab vsu † & con- 22
suetudine; manuteneri debet inferior de iure
communi, & quod allegatur ex *sess. 24. cap. 10.
de reformatione*, innixa resolutione S. Congre-
gationis (facta semel in causa Burgensi, sub die
24. Septembris 1575. & iterum in causa Pa-
lentina Archidiaconatus 10. Martij eiusdem
anni 1565.) potest pati difficultatem, quando

allegatur immemoriabilis iuncta cum priuile-
giis, quæ exhibentur, &c.

Et insuper pro clariori intelligentia dictarum
declarationum S. Congregationis duæ mirabi-
23 les aliæ editæ sunt, † & expeditæ. Rotæ deci-
siones, quæ omnimodam difficultatem ab-
soluunt, prior est in vna Sipuntina iurisdictio-
nis 24. Maij 1613. coram Dunaccto, quæ sic in
sequentibus ait.

Pro informante fuit resolutum nempè Domino
24 *Archiepiscopo † esse dandum mandatum de manu-*
tenendo in quasi possessione exercendi iurisdictio-
nem; etenim cum loca, de quibus agitur, sint in-
tra Diœcesim, quod probatur ex eo, quod Domi-
nus Abbas allegat exemptionem, quæ in necessa-
25 *rium † antecedens præsupponit existentiam in Diœ-*
cesi. Rota in causa Volaterranens. iurisdictionis 14.
Ianuarij 1581. coram Brabo relata inter diuers.
impres. decis. 207. p. 2. & latius in constis. iurisdi-
ctionis 18. May 1611. coram Reuerendis. Attre-
bat. & etiam deponunt testes, quorum summarium
fuit datum. Videtur quod Dominus Archiepisco-
pus habeat de iure communi fundatam intentionem,
cap. omnes Basilica, 16. quæst. 7. cap. conquerente,
de offic. Ordinar. cap. cum Episcopus, eodem tit.
in 6. Vetat. *decis. 306. p. 1. & 203. part. 2.*
26 *Ob quam iuris assistentiam debet manuteneri, † c.*
cum persona. §. fin. cum ibi notat, de priuil. in 6.
Vell. dict. decis. 306. part. 1. Rota in causa Sal-
mantina iurisdictionis 18. Aprilis 1581. coram
Cantucia relata inter diuersas impression. decis.
145. lib. 6. part. 2. in Vero. iurisdictionis 15. May.
1608. coram Domino Attrebaten, & alibi sæpè.
27 *Et † præfata eo magis procedunt, quia de exer-*
citio iurisdictionis deponunt prædicti testes. Rota
in dict. Calagurritana iurisdictionis 5. May 1608.
coram Reuerendissimo Attrebaten. & in foro Li-
bien. seu Bertinoriens. Diœcesis 3. Aprilis 1609.
coram eodem, etiamsi non deponant de omnibus,
28 *actibus iurisdictionalibus, quia sufficit causa † vni-*
uersalis, quæ magis attenditur, quàm actus, vt fuit
resolutum in causa Assisiens. Canonicatus 14. Iuny
1600. coram me, & in terminis iurisdictionis, In-
nocent. *in cap. dilectus, num. 3. de Capell. Mo-*
nachus, & aly infra allegandi. Et super aliquibus
Capitibus iurisdictionis in territorio, de quo agitur:
dantur etiam decreta Sanctæ Congregationis super
Concilio ad fauorem D. Archiepiscopi.
29 *Non obstat prætensum priuilegium † exemptio-*
nis concessum de anno 1211. ab Archiepiscopo Si-
puntino; nam omisso quantum hoc priuilegium va-
leat in præiudicium successorum, de quo in Veronen.
exemptionis 27. May 1594. coram Bon. mem Car-
dinal. Pamphilio.
30 *Respondetur, quod ad euitandum † manuten-*
tionem Ordinary non sufficiat exhibitio priuilegy,
nisi vlterius ad sit quasi possessio exemptionis, vt
habetur in cap. cum persona de priuileg. lib. 6. ibi:
31 *Quia de priuilegio faciunt fidem in libertatis, † vel*
exemptionis possessione, non violata, non clande-
stina, nec concessa precario, de quasi fidem coram
eiasdem fecerint non turbentur. Si enim Papa man-
dat eos non turbari n[illegible] [illegible]ere, per necessarium
antecedens p[illegible] [illegible] ponit, [illegible] possideant, quia pri-
uatio præs[illegible] [illegible]bitum, i[illegible] ta nota in l. decem,
ff. de verb. oblig. Et iste intellectus suadetur eo,
32 *† quia d[illegible] ca[illegible] non persona emanauit ad fauorem*
iurisfact[illegible] tonis Ordinariæ, vt [illegible] ater in principio, ibi:
Ordinariorum correctiones, & ordinationes sub-
terfugientes. Nos volentes super hoc de salubri re-
medio prouidere, statuimus, vt hi, qui se asserunt
per priuilegia, seu indulgentias Apostolicæ Sedis
exemptos a locorum Ordinarius, &c. Ex qua nar-
ratiua proœmy colligitur causa finalis, l. fin. ff. de
hæred. instituen. Oldra. *conf. 103 num 2.* Roman.
conf. 38. n. 1. Alexand. *conf. 160 n. 20. lib 6. Sic igi-*
tur allegantes priuilegium exemptionis per solam 33
† exhibitionem priuilegy, antequam de illius iuri-
bus cognosceretur liberarentur ab exercitia iurisdi-
ctionis Episcopi, dispositio text. emanasset ad il-
lorum fauorem, si quidem per Regulas iuris sola
exhibitio priuilegy non tolleret exercitium Ordi-
nary.

Nam eo ipso quod Ordinarius exercet iurisdi-
ctionem in vna parte sua Diœcesis videtur consti-
tui in quasi possessione exercendi, quoad omnes, in
quibus alter non habet particularem quasi possessio-
nem, Abb. *conf. 71. col. fin. vers. Tertiò ad idem,*
ibi: *Nec alius erat in possessione, lib. 2.* Felin. *in*
cap. auditis, num. 19. in 3. declarat. de præscriptis,
Rebuff. *in tract. de decimis, quæst. 9. num 9.* Me-
noch. *remed. 3. retinendi num. 135.* Cæphal. *conf.*
369. num. 15. cum pluribus seqq. Rota *in causa*
Orolien. decimarum 19. Iuny 1591. coram Gypsio,
& in Valentina decimarum 27. Octobris 1598. co-
ram Bon. mem. Seraphin. & in terminis iurisdi-
ctionis tradit Innocent. *in cap. dilectus, num. 3.*
vers. Possessorium est, Ost. *num. 1. vers. Ex*
prædictis etiam, Ioann. Andr. *num 8.* Butr. *n. 5.*
Boich. *num. 11. de Capellis Monach.* Vetall. *de-*
cis. 306. part. 1.

Et proinde per illam exhibitionem priuilegij, quæ
concernit petitorium † remaneret Episcopus priua- 34
tus sua quasi possessione contra notat. per Abb. *in*
cap. 1. num. 4. Butrius *num. 2. vt lite pendente,*
Lanclot. *de attentat. part. 2. cap. 17. num. 161. &*
seqq. Et in specie quod sola exhibitio priuilegy
exemptionis non impediat manutentionem. Fuit de-
cisum in causa Carthaginens. decimarum 27. Iuny
1590. coram Gypsio.

Nec potest subditus dici constitutus in quasi
possessione exemptionis † ex eo solum quod non ap- 35
pareat superiorem in illum exercuisse iurisdictio-
nem, nisi probetur quod venerit casus exercendi,
& volens exercere fuerit repulsus. & repulsioni
acquieuerit, vel aliàs habuerit se pro spoliato, vt
per Inocen. Ost. Ioan. Andr. Butr. Boich. &
Vetal. locis sup. allegatis.

Et licet Glossa in dict. cap. cum persona, verbo
Turbentur, innuatque sola exhibitio priuilegy, suf-
ficiat per §. sequent. infra eodem; attamen loqui-
tur contra Regulas iuris, vt patet ex prædictis,
† & ducit argumentum suum à contrario sensu, vt 36
aduertunt Lapus. Anchar. & alij infra allegandi,
quod argumentum non valet ad inducendam cor-
rectionem iuris, vt latè per Euerar. *in loco à con-*
trario sensu num. prout induceretur in proposito
casu, & iste communis intellectus illius capitis cum
persona, vbi per Lap. ibi. *num. 4. vers. Et hoc vi-*
detur, Anchar. *num. 6. vers. Hoc tamen,* Gemin,
in §. si vero, vers. Et hoc videtur, Franch. ibid.
num. 3. vers. Et non procedit, dum dicunt exhi-
bentem † priuilegium, ita demum euitare manu- 37
tentionem Episcopi, si ipse est in quasi possessione
exemptionis. Hactenus Rota.

Quæ quidem decisio est 491. *part. 1. recent.*
quam ad idem refert & sequitur Ascan. Tambu-
rin. *in tractat. de iure Abb. & Prælator. tom. 1.*
disp. 15. quæst 8. à num 2.

Alia est etiam ad id ipsum Rotæ *decisio, it*
vra

vna Theatina iurisdictionis de Atiza 27. *Decembris* 1612. *coram R. P. D. Coccino Decano*, in
hæc verba: Licet locus Atizæ sit intra limites
38 † Diœcesis Theatinæ iuxta resolutioois causa
factas, & propterea Reuerend. Archiepiscopus
habeat intentionem fundatam de iure, *vt in cap.*
omnes Basilicæ 16. quæst. 7. Romanus *cons.* 180.
num. 4. *vers. Habet enim Episcopus*, Federicus
de Sen. *cons.* 145. *num.* 6. *ante finem, versicul.*
Vndè si aliquis etiam ad effectum manutentionis,
vt in cap. cum persona de priuileg. in 6. Et tantò
39 magis in causis criminalibus, † & matrimonialibus vigore Concilij Tridentin. *sess.* 24. *cap.* 10.
§. *ad hæc, de reformatione*, ex cuius sententia
Sacra Congregatio censuit, quòd etiam si inferior alleget immemorabilem; nihilominus
Ordinarius debeat manuteneri, donec de ea
40 per tres sententias cognoscatur.

Tamen Rota in casu, † de quo agitur censuit
Præposito Aticano, dandum esse mandatum de
manutenendo, quoad cognitionem causarum
Ciuilium, matrimonialium, & Criminalium.
Quia nedum constat de possessione prædicti
Præpositi, verùm etiam docet de priuilegio sibi
concesso, vsque de anno 1118. à tunc existente
Episcopo, & Capitulo Theatino subscripto ab
ipsomet Episcopo. Quod priuilegium cum fuerit datum ante Paulinam de consensu Capituli,
absque dubio suffragatur, *cap.* 2. *& cap. cum nos,*
& cap. vna, de iis, quæ fiant a Prælatis, cap. Pastoralis in fin. de donationibus, Federicus de Sen.
cons. 111. *num.* 3. *in fin. vers. Nam cum in tali*
exemptione. Et fuit dictum in alia Theatinæ iurisdictionis 26. Martij præteriti coram R. P. D.
meo Caualerio. Vltra quod ex obseruantia subsecuta, nempè ex solutione Brizantij, de quo
In dicto priuilegio, & ex cognitione causarum,
quatenus beneplacitum Apostolicum esset necessarium, esset præsumendum, Gonçalex *super*
Regul. 8 *glos.* 12. *num.* 76.

Vndè sequitur, quòd cùm Reuerendissimus
41 Archiepiscopus † nitatur sola dispositione iuris
communis, Præpositus autem alleget possessionem, & priuilegium; proculdubio Præpositus
sit manutenendus, vt habetur *in dict. cap. cum*
persona, vbi Anchattan. *in* 2. *notabil* Geminianus *in* §. *fin. circa finem*, & ibi etiam Franchus
num. 1. *&* 3. Et dixit Rota in Salmantina iurisdictionis 17. Decembris 1582. coram R.D. meo.
Card. Seraphino; & in alia Aquilana iurisdictionis 30. Martij 1607. coram R. P. D. meo
Pamphilio.

Nec obstant visitationes datæ pro parte R.
42 D. Archiepiscopi, † quia nulla visitatio datur
ante Concil. Trident. illæ autem, quæ dantur
sunt post Concil. Trident. Vndè cum non constet illas fuisse factas iure Ordinar. vel vigore
Concilij, ista probatio tanquam dubia non releuat Reuerendissimum Dominum Archiepiscopum, *cap. in præsentia, de probationibus*, & in
puncto fuit resolutum in dicta causa Aquilana,
in qua dicitur, quod cum non doceatur de visitationibus ante Concil. verisimile erat, quod fuissent factæ vigore Concilij allegando in argument. text. *in l. quadam mulier. ff. de rei vind. &*
in l. 2. *ff. de acquirend. possess.*

Non obstat dispositio Concilij Tridentini,
43 † & Declaratio Illustrissimorum interpretum;
quia licet verum sit, quòd dùm cognoscitur super immemorabili per tres conformes, Ordinarius debeat manuteneri: Tamen quidquid sit,
an Concilium procedat in Decanis, & aliis dignitatibus in eadem Ecclesia, in quibus non
habere locum dispositionem Concilij, censuit
Rota in causa Salmantina iurisdictionis prima
Iulij 1605. coram Aldobrandino, & in alio Burgens. iurisdictionis 16. Decembris 1564. coram
Otano. Quia postmodum non fuit facta huiusmodi distinctio coram me in causa Baren. iurisdictionis, & in alia Theatinæ iurisdictionis coram R. P. D. meo Caualerio. Decisiones Concilij videntur indistinctè loqui, & propterea
quidquid sit de hac responsione firmiter fuit dictum, quòd declarationes Concilij loquuntur,
quando agitur super immemorabili tantùm: hic
autem docetur de priuilegio, & antiquissima
possessione; vndè nisi aliud censuerit Sacra Congregatio, placuit Dominis dispositionem Sacri
Concilij esse intelligendam quoad manutentionem dandam inferiori, qui docet de priuilegio,
& possessione secundùm terminos, *cap. cum*
persona, de priuileg. in 6. & ita conclusum, &c.

Quam decisionem ad litteram refert Ascaniu
Tamburin. *in tractat. de iure Abbatum, & Prælator. tom.* 1. *quæst.* 15. *disp.* 18. *à num.* 8. Hanc
distinctionem sequutos, † quod quoties de pos- 44
sessione dumtaxat docet Prælatus inferior, qui
prætendit contra Episcopum iurisdictionem in
suo districtu habere, non ipse, sed Ordinarius
debeat manuteneri ex assistentia iuris communis. Et idem firmat in eo, qui prætendit exem-
ptionem † à iurisdictione ordinaria, vt non iu- 45
uatur ad manutentionem contra eum ex sola possessione, & præscriptione, etiam immemoriali: at verò quando cum possessione exhibet pri-
uilegium, & titulum † saltim coloratum, qui 46
præter causam præscribendi, tunc non Ordinarius, sed Prælatus inferior in iurisdictionis
prætensæ, aut exemptus in exemptionis quasi
possessione manutenendus sit; prout & latiùs
comprobatum reliquimus hactenus.

Capvt XVII.

Si pars non contradicens patiatur in Rota, alióve superiori Tribunali, causam in prima instantia tractari, vel etiam cum protestatione, etiam occulta consentiat illic de bono iure agi: an executoriales indè obtentæ, siuè super principali, siue super incidenti (puta manutentione) sint insuper retinendæ, ad Ordinarium per Senatum causæ remissione facta.

Et nunquid consensus Ordinarij superueniens reualidet executoriales, & impediat in Senatu causæ denuo tractandæ ad eundem remissio.

Svmmarivm.

Concilium Trident. in cap. 20. *sess.* 14. *non exclusisse sententiam, ac rem iudicatam; pluries determinauit Rota, num.* 1.

S. Congregatio idem censuit; Concil. non comprehendere

hendere casus per sententias determinatos, num. 2.

Rota decisio refertur, qua decreuit, res indicatas non sustulisse Concilium, num. 3. & 4.

Concilium in cap. causa omnes, quemadmodum non derogat immemoriali, ita nec rei indicata, num. 5.

Rota decisio recensetur ad idem, num. 6.

Concilium, vbi non derogat sententiis, non comprehendere casus per eas decisos, censuit S. Congregatio. num. 7. & 8.

Super casu non comprehenso in dispositione Trid. protectionis Regalia denegatur, num. 9.

Declinatoria opposita, & reiecta adquiescente parte, iudicium, & sententia teneat, num. 10.

Quod procedit quando aliàs Index habet iurisdictionem, licet per declinatoriam elidibilem, num. 11.

Index incompetens, postquam se competentem declarauit, quiescente parte vlterius de eius incompetentia non est disputandum, num. 12.

Executoriales obtenta in Rota, vbi causa cepta fuit in prima instantia, non concurrente consensu partium, & Ordinarij, tanquam nulla non praestant impedimentum, quominus retenta in Senatu, causa denuo tractanda Ordinario remittatur, à num. 13.

Executoriales, contra formam Trident. obtenta, sunt nulla ex defectu iurisdictionis, n. 14.

Dictio (dumtaxat) qua vtitur Trident. restringit, & excludit omnes alios casus, & personas, prater expressas, num. 15.

Est restrictiua, & taxatiua, vt concludat negationem in aliis personis, num. 16.

Dictio dumtaxat, & alia taxatiua in dispositione de aliquid faciendo inducit formam, & solemnitatem, ita vt aliter actus vitietur, n. 17.

Habet vim prohibitionis tacita & expressa, n. 18.

Dictiones taxatiua exponuntur negatiuè, n. 19.

Lex simpliciter prohibens intelligitur tacitè apponere clausulam annullatiuam, n. 20.

Dictio dumtaxat, qua vtitur Trident. exponitur tanquam taxatiua, vt solus Ordinarius, n. 21.

Lex dicens, solus procedat, attribuit iurisdictionem priuatiuam, num. 22.

Et maioris Magistratus cuiuscumque iurisdictionem excludit, num. 23.

Neque eius iurisdictio potest praueniri, n. 24.

Tridentini decreto in cap. causa omnes non solùm reperitur irritans tacitum, sed expressum, num. 25.

Trident. & constitutio Leonis X. annullans processum factum in prima instantia contra tenorem Trident. num. 26.

Verba (Nullius sit momenti) vel aliter annullatiua inducunt decretum irritans expressum, num. 27.

Processus appellatione veniunt omnes scriptura in iudicio facta coram Iudice, & Notario deputato, num. 28.

Processus appellatione venit sententia, n. 29.

Acta iudicij sunt vehicula ad sententiam, qua singula sunt, ita & sententia, ibid.

Defectus in commissione influit in quodlibet deriuatum ex ea, ibid.

Decretum irritans tollit vires sententia, ac eius executionem impedit, num. 30.

A Nuntio latam sententiam procedente in prima instantia contra formam Tridentin. esse nullam ex defectu iurisdictionis declarauit Rota, n. 31.

Sententia lata à Nuntio, vel Legato in prima instantia, in qua nullam habet iurisdictionem ex Trid. eius defectu est nulla, num. 32.

Iurisdictionis defectus insanabilis est, & cateris maior, non continetur in statuto excludente omnes defensiones, num. 33.

Iurisdictio in prima instantia alieni Iudicis nequit prorogari, nisi concurrente partium, & Ordinarij proprij consensu, num. 34.

Iurisdictio quando nequit prorogari in praiudicium alterius, sententia defectu iurisdictionis nulla est, num. 35.

Processus, & acta nulla sunt facta prorogatione, absque superioris consensu, num. 36.

Sententia in prima instantia, nixa fundamento per Tridentin. reprobato, omnino corruit, quia procedit à radice infecta, iuxta declaration. Sanct. Congregation. num. 37. & 38.

Res indicata ex fundamento à lege reprobato, pariter reprobata intelligitur, num. 39.

Sententia lata super petitorio, durante adhuc possessorij eius suspensione, est nulla, n. 40.

Sententia confirmans aliam nullam, pariter & nulla est ex defectu fundamenti, num. 41.

Executoris excessus sicut est nullus, ita pariter & superioris sententia illum confirmans, n. 42.

Nullitas prima sententia influit in alias eam confirmantes, ibid.

Executoriales obtenta super instantia ablata Ordinario, absque eius consensu simultaneo retineatur in Senatu, ibi remissa causa denuo cognoscenda, num 43.

Executionem executorialium obtentarum ablata prima instantia Ordinarij, an huius iure, & respectu possit prorogans euitare, à num. 44.

Obseruatio Erasmi a Cochier in proposito refertur, ibidem, & num. 45.

Executio executorialium obtentarum contra formam Tridentin. in cap. causa omnes, nec in prorogantem fit, non consentiente Ordinario, quia eam in totum excludit iurium complicatiò, & connexitas, num. 46.

Post rem indicatam consensu Ordinarij accedente, an cesset protectionis Regalia, & Trident. dispositio, num. 47. & sequentibus.

Actus nullus in fauorem alicuius intelligitur, si ipse velit, num. 48.

Consensus tacitus Ordinarij ex scientia, & patientia inductus sufficit ad validitatem prorogationis, num. 49.

Ordinario prasente prorogationi aliena iurisdictionis, & tacente videtur consentire, n. 50.

Consensus Ordinarij accedens post rem indicatam, & sic tempore incongruo non reddit iudicium validum, num. 51.

Doctores affirmantes, consensum tacitum Ordinarij sufficere ad prorogationis validitatem, loquuntur quando tempore prorogationis accessit, non quando post rem indicatam fundatam in actis nullis, num. 52.

Nec eo tempore incongruo accedente impeditur recursus, & per Senatum facienda remissio, ibid.

Ius parti quaritur ex actu etiam nullo, cui detrahere aduersarius non potest, ibid.

Processus nullus gestus à Iudice carente iurisdictione in radice, & à principio, nequit per partis consensum reualidari, ibid.

Nullitas proueniens ex defectu iurisdictionis non conualescit per consensum partis, accedentem post iam causatam nullitatem, num. 5.

Filius

Filius in aduentitiis, quorum pater noluit adquirere vsum fructum, non potest agere in iudicio sine eius licentia, ibid.

Consensus patris accedens post litem contestatam a filio non reualidat iudicium, ibid.

Ratificatio processus nullius debet interuenire ante sententiam, quia post eam non fit tempore congruo, ibidem.

Actus iudiciales debent pracedere ipsam sententiam, cum sint vehiculum ad eam, ibid.

Ius parti adquiritur ex actu etiam nullo dicendi nullitatem de eo, cui detrahi non potest ab aduersario, ibid.

Inhibitionis causa cessante non cessat eius effectus iam consummatus, dicto num. 52.

Consensus super actu nullo non subsistit, ibidem.

Contrahente non perseuerante in suo consensu, nihil prodest alterius consensus postea superueniens, quia non reperit subiectum habile, cui coniungatur, ibid.

Ratificatio non retrotrahitur datu, vel à principio, vel medio tempore inhabilitate alicuius extremi, ibid.

Medium inhabile impedit extremorum habilium coniunctionem, ibid.

Ratificatio non cadit super actu nullo, vbi declaratur, ibid.

Ex consensu metu censurarum (facta prius protestatione) prorogatio facta in Romana Curia per partem compulsam dicere de bono iure post oppositam declinatoriam, non tenet nec tribuit iurisdictionem in prima instantia, n. 53.

Actus factus ex coactione Iudicis non inducit consensum, num. 54.

Comparens ex necessitate iuris renuntiationem recusationis, nec appellationis non inducit, ibid.

Comparens coram Iudice incompetenti cum protestatione, nec declinatoria, nec recusationi opposita renuntiare videtur, num. 55.

Comparens cum clausula (citra consensum) non censetur consentire in Iudicem incompetentem, num. 56.

Et consensu meticuloso crescit violentia, & ratio protectionis in Senatu, ibid.

Executoriales obtenta in prima instantia contra formam Trident. super articulo incidenti, puta; manutentione, multo magis retinentur in Senatu, num. 57.

Declarationes Cardinalium, & Rota decisiones, dicentes Concil. Trident. in cap. causa omnes non excludere rem iudicatam obtentam, non procedunt in prima instantia Ordinarij, sed in §. ad hac. eiusdem decreti ro longe diuersa, vt ostenditur, num. 58. & 59.

Trident. in cap. 20. §. ad hac. non sustulit iurisdictionem inferiorum Episcopo, quasitam per res iudicatas ante Concilij promulgationem, n. 60.

Lex non trahitur ad praterita iam decisa per rem iudicatam, transactionem, iuramentum, prascriptionem, & similia, num. 61.

Declaratoria opposita super qua declaratur, & acquiescit pars, tunc facit Iudicem competentem, quando solius partis sufficit consensus, non quando alterius simul est necessarius, n. 62.

Gundisalbi de Paz obseruatio recensetur impugnantis valide praxim, sibi falso relatam, Consilium Supremum non remittere Ordinario causam, postquam pars in Iudicem Romana Curia consensit, num. 63. & sequentibus.

Praxis hac si vera foret, nullo iure sustineretur, n. 64.

Prorogatio est extensio iurisdictionis ad casum, seu personam in ea non expressum, n 65.

Extensio ab eo quod non est, non fit, n. 66.

Iurisdictionis minimè existentis non fit prorogatio, num. 67.

Auditor Camera, & quilibet alius Iudex in prima instantia caret iurisdictione ex Tridentin. num. 68.

Cuius singula verba ad idem ponderantur per Gundisalbum de Paz, num. 69. & sequentibus.

De substantia prorogationis est consensus partium litigantium, num. 12.

Clerici semel licentia sui Episcopi non prorogant alterius iurisdictionem, num. 73.

Iuri alteri quasito detrahi nequit, num. 74.

Auditor Camera, est Iudex Delegatus, n. 75.

Iurisdictio Delegati, vt prorogetur, necessarius est consensus expressus, non tacitus, n. 76.

Comparitio sola coram Auditore Camera, aliòve Delegato, etiam sine declinatoria eius, non inducit prorogationem; num. 77.

Littera in Senatu retinenda, quamuis pars coram Delegato comparuit suas exceptiones allegans, & monitorio respondens, num. 78.

Consensus partis, si sine licentia Ordinarij sufficeret ad alterius prorogationem, illusorium maneret Trident. & Regalia protectionis, n. 79.

NOn possum non fateri arduam 1
esse prima † facie hanc quæstionem, siquidem reperio,
decisum pluries fuisse per Rotam, decretum Concilij Tridentini, *session. 24. de reformatione, cap. 20. causa omnes*; minimè excludere
sententias, & rem iudicatam, vt in vna Legionens. *iurisdictionis de Saldaña 13. Nouembris*
1613. coram Domino Blancheto, vbi in fine
decisionis sic dicitur: *Nec etiam obstat decretum Concilij Tridentini, capitul. 20. session. 24.*
quia, vt fuit resolutum ab Illustrissimis † Cardi- 2
nalibus, Concilium non comprehendit casus per sententiam determinatos, vt in illa Lucensi, cuius copia data fuit, ideò videndum prius, an dicta sententia sit in forma probanti, & quot casus comprehendit. &c. quam refert Nicolaus Garcia *de benefic. 3. part. cap. 2. num. 103.*

Hoc idem determinauit † ipsa Rota in vna 3
Burgen. iurisdictionis Diaconatus de Virbiesca
2. *Decembris* 1585. coram Dom. Seraphino,
quam ad litteram refert ipse Garcia vbi proximè, *num. 205.* quæ in fine sic ait: *Quare stante decisione nuperrimè coram R. P. D. Blancheta in*
causa Legionens. iurisdictionis, † quod Concilium 4
non tollit sententias & res iudicatas: Domini vnanimiter concluserunt, sententiam releuare ad effectum, de quo agitur scilicet manutentionis; &c.

Quæ decisio est 712. inter recollectas ab eodem Seraphino, apud quem tamen latior paret,
quæ *num. 4.* sic prosequitur: *Quare stante decisio-*
ne facta nuperrimè † coram R. P. D. Blancheto in 5
causa Legionens. iurisdictionis sub die 13. Nouembris proximè prateriti, quod Concilium non tollit sententias, & res iudicatas, & sic habes (vt addit ipse Seraphinus) *quod Concilium Tridentinum in casu huius decreti 20. §. ad hac, sess. 24. non tollit sententias, & res iudicatas. Nam quemadmodum non derogat immemorabili, quin de ea non facit mentionem, sicut facit in aliis decretis quando vult illi derogare, prout in decreto capitul. 4. sess. 6.*

sess. 6. & capital. 4. session. 14. & capital. 6. session. 24. Ita & eadem ratione non derogat sententiis, & rei indicata, ex quo de eis mentionem non facit, Iasson. *in l. causas, vel lites, num. 4. & sequentibus; Cod. de transactionibus*, Decius *consil. 296. num. 3.* post Alexand. *consil. 94. in princip. lib. 2.* & Felio. *in cap. super litteris, num. 14. &c.* Et per haoc decisionem Seraphini hoc ipsom dicit Narbona *in l. 59. lib. 2. tital. 4. tom. 3. Recopilatien. glossa 1. in fine.* Quod dictum decretum Trident. non tollit sententias & res iudicatas.

Et in eadem causa iterùm determinauit Rota
6 16. *Nouembris* 1594. coram D. Mantica; † quam
refert ad litteram Garcia, vbi suprà *dict. capi-*
tul. 2. num. 207. quæ in principio ita dicit: *Fuit*
decisum sententiam à R. P. D. meo Decano latam esse confirmandam, quia iustè pronuntiauit iuxta tenorem sententiæ de partibus anni 1512. quæ cùm esset transacta in rem iudicatam, non fuit à Sancto Concilio Trident. sess. 24. cap. 20. de reformatione: sublata, &c.

Et vbi Concilium Tridentinum non derogat
7 sententiis, † non comprehenditur casus per sen-
tentias determinatus, prout aliàs *Congregatio censuit circa capital. 8. session. 7. de reformation. in vna Lucens. iurisdictionis visitandi*, his verbis: *Congregatio Concilij censuit per capital. 8. sess. 7. præsupposito, quòd sententia, & concordia excludant Episcopum à visitatione; illud Concilium non derogasse, cùm enim dictum cap. faciat diuersas derogationes, censetur aliis non expressis noluisse derogare*, & pariter alia est declaratio super *dict.*
8 *cap. 8.* quæ sic ait: *Concilium † hic non censetur*
sustulisse, nec rem iudicatam, nec concordias, quas refert declarationes Nicolaus Garcia *de benefic. 3. part. capital. 1. num. 202. & num. 200.*

Ergo sequitur, quòd cùm res iudicata, nec
9 comprehendatur in dicto † decreto Concilij 20.
causa omnes, nec in eo censeatur comprehensa; nullatenus eius dispositio læsa videtur, ac per consequens protectio Senatus deneganda, quando omissa prima instantia Ordinarij coram alio Iudice, aut in Rota super causa principali res iudicata fuit obtenta.

Quod quidem maximè procedit, si post op-
10 positam declinatoriam fuisset † cognitum co-
ram eo Iudice alieno, eaque reiecta, processum fuit ad vlteriora citra appellationem, eo enim casu sententia in principali lata subsistit in præiudicium eius, qui eam opposuit exceptionem, aut etiam exemptionem, Felin. *in cap. significasti, num. 4. versicul. Demum, de foro competenti*, Abbas *in capitul. 1. num. 19. versical. Secus puto si exemptus produxisset, de re indicata*, Felinus, & Doctores *in cap. ad audientiam, de præscriptionibus, cap. dilectus de Capellis Monachorum*, Felinus *in Repertorio, versicul. sententia lata contra exemptum, fol. 126. column. 3. in fin. & in cap. cùm accessissent, num. 28. versical. hanc Regulam limitat. de constitut.* Castrens. *in l. hi, qui, num. 5. C. de appellationibus*, vt probat latè Sebastianus Vantius *de nullitatib. sentent. tit. quomodo sententia nulla reparetur, num. 8.* Millis *in Repertor. verbo, Appellat. si est deserta, vel ab initio nulla 5. quæst. principali, num. 6. cap. cùm inter*, vbi Doctores *de re iudicat.* Abbas *num. 1. l. cùm pro latè*, vbi Doctores *de re iudicata*, Maranta *de ordine Iudic. part. 4. distinction. 5. n. 7.* Erasmus à Cochier *in tractatu de iurisdictione in exemptos, part. 2. capitul 4. num. 6. 7. & 8. tom. 8.*
Vbi admittit † quando aliàs Iudex habeat iuris- 11
dictionem, licet per exceptionem declinatoriam elidibilem *& eadem 2. part. capital. 6. n. 6.* optimè, quòd quando Iudex incompetens, seu ha-
bens iurisdictionem elidibilem, postquam se 12
competentem declarauerit, † fit competens, ita vt amplius de ipsius incompetentia non sit disputandum, ex Abbate *in cap. cùm olim Abbas*, vbi Felinus *de officio Delegati*, Bart. *in l. ex quacumque, column. 3. num. 7. ff. si quis in ius vocat. non ierit*, & ex Vantio vbi proximè, & ex aliis pluribus DD. de quo Nos latiùs *in tractatu de Regia protectione. 2. part. cap. 18. à num. 23. & supra.* Ergo pariformiter licet reus iste coram Iudice non suo conuentus, opponat de hac incompetantia ex decreto Trident. *in cap. causæ omnes*, & petat remissionem ad Ordinarium suum; si nihilominus in Rota iubeatur dicere de bono iure, hoc est, quod respondeat super principali, ac causam contestetur: amplius se ea iuuari nequit, ac per consequens condemnatos per executoriales Senatus illa non potest retinere, nec causam denuò tractandam ad Ordinarium remittere.

Quibus tamen, & aliis (quæ apparenter dum- 13
taxat vrgent) non obstantibus, † contrarium verius esse, & de iure probabilius, censeo, imò has sententias & rem iudicatam esse notoriè nullas ex defectu iurisdictionis, ac propterea non præstare impedimentum, quominus seruata dispositione præfati Concilij Trident. *in dict. cap. 20. causa omnes*, causa eadem in prima instantia iterùm denuò incipienda remittatur ad Ordinarium, quoties iudicium in prima instantia in Rota, aut alio Tribunali cæptum fuit, & executoriales obtentæ absque partium, & Ordinarij simul consensu, ad quod me mouent indissolubilia sequentia fundamenta.

Primùm, quoniam in his sententiis reperi-
tur † notissimus iurisdictionis defectus ex eodē 14
Concilij decreto, ibi: *In prima instantia coram locorum Ordinariis dumtaxat cognoscantur*, ponderata illa dictione, *dumtaxat*, quæ limitat, &
restringit, † atque excludit omnes casus alios, 15
& personas præter expressas, vt latissimè Augustinus Barbosa *in tractatu de diction. diction. 97.*
à principio. Vbi infinitos Doctores allegat, † & 16
in tantum est taxatiua, & restrictiua, vt concludat negationem in aliis personis, Cardinal. *in Clement. 1. de sequestrat. possess. & fruct. & in cap. contingit*, vbi etiam Felinus *de fide instrument.* Bart. *in l. si quis, §. cum Titio, ff. de adimendis legatis*, Cenedus *in singular. 18. num. 3.* Barbosa vbi proximè *num. 3.*

Imò & dictio (*dumtaxat*) & aliæ taxatiuæ
appositæ † dispositioni de aliquid faciendo, for- 17
mam & solemnitatem induunt, ita vt ipsarum transgressio vitiet actum, Parisius *consil. 19 n. 19. volumin. 2.* Mandoss. *in Regula 8. Chancellar. q. 6.* Cenedus *dicto singul. 18. num. 4. versicul. Similiter* Barbosa *dict. 97. num. 9.* Vbi rationem red-
dit, † quòd ista dictio habeat vim non solùm pro- 18
hibitionis tacitæ, sed etiam expressæ, vt per Roman. *consil. 114. num. 5.* Marcus Antonius de Amatis Marchiæ. *decis. 14. num. 10.*

Et dictiones istæ † taxatiuæ, *dumtaxat, tan-* 19
tùm, & similes exponuntur negatiuè, & habent implicitam negatiuam & prohibitionem respectu aliorum, vt in concessione iurisdictionis

probant

probant expreſsè Decianus *conſil.* 29. *num.* 45.
& 46. Hondedeus *conſil.* 39. Schrader. *conſil.* 8.
num. 28. Marius Giurba *in conſ.* 59. *à num.* 24. *&*
ſeqq. & in conſ. 89. *num.* 6.

Et quia vbi lex aliquid prohibet, etiam ſim-
plicitet, intelligitur tacitè apponere clauſulam
20 † annullatiuam, ſi contra fiat de quo per Docto-
res per text. ibi, *in l. non dubium, Cod. de legi-*
bus, & in cap. dilecta de reſcriptis, Coſmas *in*
pracmatic. ſanction. tit. de election. cap. ſicut, §.
ſimiliter, verbo, No, §. 113. Tiraquel. *in l. ſi*
vnquam, verbo, Reuertatur, à num. 58. *Cod. de*
reuocandis donation. Caſſaneus *in conſuetudin.*
Burgundia, rubric. 4. *§.* 9. *in principio, num.* 1.
Suarez *de legibus, lib.* 5. *cap.* 27. *n.* 4. *cum ſequen-*
tibus, Barboſa *de clauſulis, clauſul.* 40. *num.* 46.
lariſſimè cum multis declarationibus, & amplia-
tionibus, Farinac. *fracmen. crimin. part.* 1. *litte-*
ra L. num. 169. *cum multis ſeqq.* Igitur non ſer-
nata dicta forma, quod in prima inſtantia co-
ram Ordinario dumtaxat cauſæ cognoſcantur,
penitùs corruent ſententiæ, & proceſſus, ita vt
nullæ ſint ex ſupradictis.

Quoniam illa dictio, *dumtaxat*, qua vtitur
21 Concil. Tridentin. † ex vera ſignificatione ſua
taxatiuè exponitur, ac ſi diceret, ſolus Ordi-
narius cognoſcat, prout ex aliis ab eo citatis
exponit Marius Giurba *in conſil.* 59. *à num.* 24.
cum ſequentibus. Et quando lex dicit ſolus pro-
22 cedat; † attribuit iuriſdictionem priuatiuam, &
prohibitiuam quoad omnes alios, vt poſt mul-
tos Doctores abundè probat ipſe Giurba vbi
proximè, & latiùs *in conſ.* 89. *à num.* 6.

Ita vt maioris cuiuſcumque magiſtratus iu-
riſdictionem † excludat, Felin. *in cap. Paſtora-*
lis, limitation. 6. *de offic. Ordinar.* Brutus *conſ.* 27.
num. 10. Manent. *conſil.* 108. *num.* 4. *& conſ.* 109.
num 23. Pancirol. *conſil.* 175. *num.* 12. Pariſius
conſil 8. *num.* 30. *volumin.* 1. Giurba *dict. conſil.* 89.
ſub num 6. Quæ dictiones adeò priuatiuæ ſunt,
24 † vt derogata ſit cuiuſcumque iuriſdictio par-
tis prorogatione non obſtante, Bald. *in l. te-*
ſtamenta, in principio, C. de teſtament. Felin. *in*
cap. Paſtoralis, de officio Delegat. in principio, li-
mitation. 2. Gratian. *decif.* 78. *& diſceptation.* 569.
num. 29. Giurba *dict. conſil.* 69 *num.* 25. Nec talis
iuriſdictio præueniri poteſt, Roland. *conſil.* 48.
tom. 2. *& conſil.* 21. *in* 4. Gramatic. *decif.* 3. Ma-
nent. *conſ.* 109. *num.* 4. Marta *de iuriſdiction. p.* 4.
centur. 2. *caſu* 190. *num.* 4. Giurba *conſil.* 89. *ſub*
num. 6.

Deinde, & ſecundò probatur, quoniam in
25 dicto Tridentin. decreto, † non ſolùm adeſt
decretum irritans tacitum, ſed & expreſſum, ibi:
Legati quoque etiam de latere, Nuntij, Guberna-
tores Eccleſiaſtici, aut alij quorumcumque facul-
tatum vigore, non ſolùm Epiſcopos in prædictis
cauſis impedire, aut aliquo modo eorum iuriſdictio-
nem iis præripere, aut turbare non præſumant, &c.
Procedant, aliàs eorum proceſſus, ordinationéſve
nullius momenti ſint, &c.

Et in Conſtitutione Leonis X. quam retuli-
26 mus † ſuprà hac 2. *part. cap.* 3. *num.* 11. quam
poſt principium, ita legimus: *Alioquin appel-*
lationes, & illarum, etiam aliarum huiuſmodi
commiſſiones in poſterum, & quidquid inde ſequu-
tum fuerit, nullius ſint roboris, & momenti, &c.
27 Quæ verba inducere decretum † irritans ex-
preſſum, non eſt dubium; vt latè probat poſt
plurimos alios Doctores Barboſa *in dict. clau-*
ſula 40. *à num.* 39. *vſque ad num.* 46. videndus.
Et quod ſubſcriptio propriæ manus Sanctiſſim.
ſit forma, & pro tali requiratur præcisè in com-
miſſionibus auocatoriis primæ inſtantiæ, ita vt
omiſſio annullet, & irritet proceſſum, & omnia
geſta à Delegato ipſo iure: copioſè probatum
remanet ſuprà hac 2. *part. cap.* 6. *à num.* 14. *cum*
multis ſequentibus. Ergo ſententiæ nullæ ſunt,
cum proceſſus nulli reddantur, quæ de proceſſu
ſunt præcisè.

Quia appellatione † proceſſus, & actorum
veniunt omnes ſcripturæ in iudicio factæ co- 28
ram Iudice, & manu Notarij ad hoc deputati
factæ, Alexand. *in l. acta, & in l. actorum, ff. de*
re iudicata. Vbi etiam ſpecialiter, quod appel-
latione proceſſus & actorum veniat ſententia;
item probat Abbas *in cap. quoniam contra, co-*
lumn. 1. *in fin. de probationibus*, Cumic *in Riti-*
bus magn. Cur. Siciliæ, cap. 78 *à.* 3. *cum ſequentibus.*
Et quod proceſſus, vel actorum † appellatione 29
veniat ſententia, probat *text. in c.* 1. *de ſentent. &*
re iudicata, Bart. *in l. actorum in fin. ff. de re iu-*
dic. Boërius *decif.* 258. *num.* 6. Rancben. *concluſ.*
364. *part.* 1. Auguſtinus Barboſ. *in tractatu de*
appellat. verb. Vtriuſque iur ſignific. appellat. 6.
num. 3. *& à num.* 1.

Proceſſus enim, & acta iudicij ſunt vehicu-
lum ad ſententiam, Bald. *in cap. cum ſuper ad fin.*
de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis, & in l. fin. C. de
ſuſpectis tutoribus, & conſil. 344 *ad fin.* Buſig. *in l.*
is, cui bonis, n. 25. *ff. de verborum obligation.* Malua-
ſia *conſil.* 91. *n.* 23. Schrader. *de feudo. p.* 9. *capitul.* 7.
n. 130. Muntier. *decif.* 25. *num.* 28. Surdus *conſ.* 159.
num. 46. Menochius *conſil.* 390. *num.* 35. Aldoui-
nus *conſ.* 17. *num.* 4. Mantica *deciſino.* 68. *num.*
& decif. 239. *num.* 1. Giurba *deciſion.* 10. *num. &*
conſion. 88. *num.* 6. Inde fit, quòd ſi actus
proceſſus ſunt nulli, ſicuti diſponit Concil. Tri-
dentin. pernecesse & ſententia nulla erit, quia
cauſa ob quam irritatur proceſſus influit pariter
in ſententiam, cum in illo fundetur, Sigonolus
conſ. 154. Plotus *conſ.* 30. *num.* 36. *&* 40. Guazi-
nus *de Reorum defenſion.* 22. *cap.* 2. *num.* 3. Giurba
conſ. 9. *num.* 14. *in fine.*

Et quia formæ ſubſcriptionis defectus cum
ſit in radice, & origine, hoc eſt, in commiſſio-
ne influit in quolibet deriuato, quia in quoli-
bet reperitur, & operatur, *l. in ratione* 11. *§.* 1. *ff ad*
legem Falcid. l. tutor, ff de fideiuſ. l. qui id 33. *ff. de*
donation. D. Ioannes Baptiſta Valençuela *conſ.*
113. *n.* 25. *tom.* 2. Quia infecta primitiua infecta
cenſetur deriuatiua; quamplures ad id recenſet
doctrinas Hieronym. Gonçalez *de alternatiuis,*
gloſſa 51. *à num* 29. *cum ſequentibus.*

Quod probatur vlterius; nam decretum ir-
ritans tollit † vires ſententiæ, eiuſque execu- 30
tionem impedit, vt poſt Caſſiadorum *decif.* 12.
num. 5. 6. *&* 7. *de regul. Chancellar.* & Sarne-
rium *in Regula de Annali, quaſtion.* 5. tradit
Gabriel. *titul.* 6. *titul. de clauſulis, concluſion.* 3.
num. 51. quem ſequitur Gonzalez *in Regula* 8.
Chancellar. gloſſa 67. *num.* 50. in idem alle-
gans Rotam *deciſion.* 24. *num.* 5. *& deciſion.*
149. *num.* 2. *part.* 2. Auguſtinus Barboſa *de*
clauſulis, clauſul. 40. *numer.* 36. Matantas *de*
commutat. vltimar. volunt. capitul. 7. *numer.*
248.

Et in iſtis terminis, quòd ſententia lata à

reformatione, per Sanctam Congregationem
Cardinalium, his verbis: Quia in fine huius
decreti adest derogatio priuilegiorum, dubita-
tur, an hoc decretum sustulisset etiam res iudica-
tas, quæ innituntur priuilegiis, etiam ante ipsum
Concilium obtentis? Congregatio censuit af-
firmatiuè, scilicet sustulisse, quia sententia, cum
innitatur priuilegio, non dat plus roboris pri-
uilegio, quàm de se habet, sed solùm ponit fi-
nem liti, ita die 9. Aprilis 1587. in vna Sal-
mantina Sixtus V. audita relatione Congrega-
tionis respondit, atque ita mandauit in simili-
bus responderi.

Et est alia similis declaratio, quæ sic ait his
verbis: Orta lite inter Episcopum, & Admini-
58 stratores † Hospitalis Cordubens. super reddi-
tione rationis Hospitalis, Episcopus pro se al-
legabat decretum Concilij; Administratores
verò sententias, priuilegia & consuetudinem
immemorialem. Congregatio censuit, licere
Episcopo non obstante sententia, consuetudi-
ne immemoriali, & priuilegio, dictum Hospi-
tale visitare, nam priuilegium est sublatum per
Concilium, sententia verò est declaratoria, quæ
nullum ius tribuit, & cum simplici consuetu-
dine quadraginta annorum non possunt se laici
Administratores eximere à redditione rationum,
per Clem. quia contingit, quæ illas tollit. Quas
declarationes adducit Nicolaus Garcia *de benefi-
ciis. 3. part. capitul. 2. à num. 20. cum sequentibus.*
59 Vbi probat; sententias, & res iudicatas † funda-
tas super prohibito, & reprobato per Conci-
lium Tridentinum non obstare, atque esse pari-
ter reprobatas, cùm illatum fundamentum sit à
lege reprobatum quod statim vlterius compro-
bauimus. Declarationes autem Cardinalium,
& Rotæ decisiones suprà ad principium huius
capitis pro contraria parte adductæ, loquun-
tur in diuerso casu, & super fundamento ad-
misso per Tridentinum *in dict. cap. 20. sess. 24. de
reformatione, in §. ad hæc*, de quo latiùs inferius
ad responsionem earumdem videbis.

Sicut etiam dicimus de confirmatione, aut
Institutione præsentationis, aut electionis nul-
læ, quia pariter nulla est ipsa confirmatio, vt
per Lambertin. dicit Hieronym. Gonçalez *in
regula de alternat. gloss. 51. num. 37. in fine*, &
ex doctrina Baldi *in leg. falsus, num. 3. Cod. de
furtis*, quatenus ait, quod confirmatio non est
actus per se subsistens, sed præcisè adhærens
alteri actui, dicitur enim confirmatio, quasi
cum alio firmatio. Vbi ergo non est confirma-
bile, quia actus, cui adhæret est nullus; con-
firmatio nihil operatur, quia per se non potest
subsistere, quem sequitur Philipp. Decius *in l.
mare, num. 3. ff. de iurisdiction. omnium Iudic. &
in Rubrica de confirmation. vtili vel inutili. n. 2.*
Sfortia *in consil. 77. num. 19.* Corneus *consil. 199.
num 58. volumin. 2.* Hipolyt. Riminald. *consil. 5.
num. 137. volumin. 1.* Caballinus *quæst. 29.* Feli-
nus *consil. 27. num. 16.* D. Ioann. Baptista Va-
lençuela Velasquez *in consil. 177. num. 56. tom. 2.*
qui latè prosequitur *à num. 48.* vbi idem com-
probat circa ratificationem, in qua subauditur
tacita conditio, si actus aliunde firmus sit,
quàm ex defectu ratihabitionis. Et quod con-
firmatio supponat actum aliàs firmum & vali-
dum ex doctrina Baldi, & Petro Surdo *decis.
289. n. 8. & 9. & in cons. 47. n. 19.* & aliis scripsimus
in tract. de Regia protect. 2. p. c. 14. n. 19. & 20.

Itaque quod defectus † fundamentalis pri- 40
mæ sententiæ, & nullitas euidens influat in aliis
confirmatis: adsunt decisiones Rotæ *decis. 141.
num. 4.* apud Farinacium *tom. 4.* in hæc: Sen-
tentia etiam fuit nulla, vt prolata super peti-
torio durante adhuc petitorij suspensione, † præ- 41
ter quod cum esset confirmatoria illius Roue-
scallæ, quæ nulla erat, & attentata; deficie-
bat illius fundamentum, *l. egi tecum 26. ff. de
exceptionibus*, Rota *decis. 30. de præbendis, in
antiqui. &c.*

Confirmatur etiam, quia quando executor
procedit excedendo, † sua sententia sicut est 42
nulla, pariter nulla est sententia superioris il-
lam confirmans, Hieronym. Gabriel *consil. 49.
num. 5. lib. 1.* Rota vt per Alexand. Ludouis. *de-
cis. 554. num. 4. & 5.*

Singularem decisionem habemus ad proposi-
tum *in vna Laudens. pecuniarum coram Pamphi-
lio*, adductam per Marchesan. *de commission.
nullitat. sanat. post §. 1. part. 3. tom. 3. fol. 20.* Quæ
postquam à principio determinauerat, quan-
dam sententiam nullam esse ipso iure ob defe-
ctum notorium iurisdictionis, eò quòd impe-
trata fuerat commissio alteri post cœptum iam
iudicium coram Iudice competente, non facta
relatione litis pendentia, quapropter nulla quæ-
sita fuit iurisdictio Delegato, vti abundè dixi-
mus infrà hac 2. *part. capitul. 31. à num. 87. cum
sequentibus*, postmodum *à num. 3.* ita subdit:
*Nec obstat, quod prima sententia, licet nulla, fuit
per alias duas confirmata, tum quia stante nulli-
tate prima non potuerunt alij Iudices parte oppo-
nente illam confirmare*, Puteus *decision. 62. lib. 3.*
Caputaquens. *decision. 266. lib. 1. in manuscri-
ptis, & sic confirmantes nulliter agunt, vt fuit re-
solutum in causa Paduana decimarum sub die 4.
Iulij 1576. coram Domino meo Grassis. Tum,
quia hæc nullitas influit in omnes sententias,
quæ laborant eodem morbo*, Innocent. & alij
in cap. 1. de confirmation. vtili vel inutil.
Alexand. *in leg. index posteaquam, sub num. 23.
de re iudicata*, Parisius *consil. 107. num. 7.
lib. 2. & in simili casu resoluit* Rota *die 16.
Martij 1587. coram me in vna Toletana fru-
ctuum, &c.* ex qua decisione, aliísque quatuor
in ea laudatis, & aliis hactenus à nobis citatis,
cognosces pro constanti passim obseruare Ro-
tam, nullitatem & defectum fundamentalem
primæ sententiæ influere in cæteris illam con-
firmantibus, quæ eodem morbo pariter labo-
rant.

Itaque erit concludendum in hoc articulo,
quod si prorogatio † alienæ iurisdictionis in 43
prima instantia fiat à parte dumtaxat, absque
consensu expresso, aut tacito Ordinarij haben-
tis ius, & fauorem connexum, & indiuisibile
præiudicium, non teneat prorogatio, & ex
defectu iurisdictionis sententiæ corruant ex su-
pradictis, tanquam à radice infecta prouenien-
tes; poterit Senatus in protectione Concilij
causam nihilominus illam ad Ordinarium re-
mittere tractandam. Quæ omnia vlterius robo-
rantur ex singularibus doctrinis applicatis infrà
à num. 58. & sequentibus in responsione argu-
mentorum.

Verùm autem sic prorogans possit euitare
executionem rei iudicatæ † ex capite, & per- 44
sona Ordinarij, videndum erit; & reperio
Erasmum à Cochier hanc difficultatem mouisse

Ee 2 in

in tractatu de iurisdictione ordinaria in exemptos.
2. part. quæst. 7. num. 7. non tamen eam ex inte-
gro resoluisse, vbi sic ait: Vtrùm verò exemptus
hoc casu possit euitare executionem sententiæ, seu
eam euitare ex capite, & persona Superioris, sicuti
in præscriptione diximus suprà, quæst. 35. lib. 1. alio
in loco commodius tractabitur.

45 Quem quidem inuenio tractasse † in eadem
2. part. quæst. 40. à principio, & præcipuè, n. 12.
in hæc: Quoad posterius; sententia lata in arti-
culo, & quæstione exemptionis superiore, cuius
interest, nec præsente, nec vocato non subsistit,
Felinus in cap. auditis, num. 25. de præscriptioni-
bus, & in Repertorio, verbo, Sententia lata con-
tra, & in dict. cap. ad Audientiam, de præscri-
ptionibus, & in cap. cùm accessissent. de foro com-
petent. interfuit enim superioris interuenire, &
adesse liti agitatæ super iure superioritatis, vel
exemptionis, latè Abbas, & Doctores in cap.
cum super, num. 16. & per totum, de re iudicata,
& in capitul. 2. num. 16. de restitution. in inte-
grum, dixi suprà, quæst. 36. & 37. id quod
Alexand. vt fusè ita & doctè nobis explicatum
reliquit, hoc verborum tenore, in l. sæpè, num. 100.
101. 102. & sequentibus, ff. de re iudicata, &c.
vbi verba eiusdem Alexand. recenset Coehier
ibidem videndus.

Sed nec omnino absoluit difficultatem, eam
46 tamen † in terminis tractauimus suprà 1. part.
capitul. 13. versicul. Quartò probatur, à num. 21.
cum multis sequentibus, & iterum hac 2. part.
capitul. 11. versicul. Quantum attinet ad secundum,
à num. 34. cum plurimis sequentibus, vsque ad fi-
nem, cap. quibus locis, plurimas doctrinas, &
Rotæ decisiones congessimus, quod ex decreto
Concilij Tridentini dict. cap. 20. causa omnes,
ita est fauor connexus partis, & Ordinarij,
iúsque vtriusque complicatum; vt ob renun-
tiationem, & consensum vnius dumtaxat exe-
cutio sententiæ non possit fieri contra condem-
natum, quin inferat præiudicium alteri non re-
nunцianti, nec consentienti, ac proptereà ra-
tione huius connexitatis, & iuris complicati
ex persona non consentientis, impediatur etiam
executio contra consentientem, vbi latissimè vi-
dere poteris his locis, quibus accuratè, & at-
tentè hic Articulus absolutus fuit.

Sed nunc quærendum, quid si postmodum
quandocumque superioris Ordinarij consensus
47 † accedat, vel alterius non consentientis, an
reualidentur executoriales, ita vt ex nouo con-
sensu accedente cesset ad Ordinarium remissio
in Senatu postulata, ac pariter resolutio nostra.
Et videtur quod sic, quoniam quando lex an-
nullat actum in fauorem alicuius, intelligitur
si ipse velit, ita vt per consensum † superue-
48 nientem actus conualescat, per text. in §. final.
institut. de limitati testament. vbi dicitur ita de-
mum posse quem ratum habere, quòd ab initio
non subsistit, si nullam solemnitatem desiderat,
præter consensum, & voluntatem ratificantis,
probant Palatius Rubeus in cap. per vestras, in
repetition. Rubrica, de donation. inter §. 68. n. 19.
& post alios bene per Narbonam in l. 10. gloss. 3.
num. 26. & 27. lib. 1. tit. 6. Recopilation. tom 3.
fol. 60. & post alios Nos de Regia protectione, 2.
part. capitul. 18. num. 74. & 75. & ex Tiraquel.
in tractat. lemort. part. 7. declaration. 1. & ex Ni-
colao Garcia de beneficiis, 5. part. capitul. 9 num.
281. & num. 243. Flamin. Pari. de resignatione,
lib. 2. quæst. 4. per totam, & aliàs diximus in eo-
dem tractatu 3. part. capitul. 9. à num. 133. cum
sequentibus, & circa varios casus, & actus iu-
diciales latissimè à se congestos, videndus ad
id erit Marius Giurba decis. 14. à num. 1. & circa
rem iudicatam, ibi num. 8. plurimis doctoribus
citatis.

Imò hoc nostro casu sufficit tacitus consen-
sus superioris Ordinarij inductus † ex illius 49
scientia, & patientia, vt post Alexandrum in l.
sæpè, num. 100. & sequentibus, ff de re iudicata,
cuius verba recensens asserit Erasmus à Cochier
de iurisdiction. Ordinarij in exemptos 2. part. quæ-
stion. 40. num. 12. tom. 1. & contra Glossa in cap.
significasti, verbo Clerici tenent, Petrus Barbosa
in l. 1. articul. 3. num. 180. ff. de Iudiciis, Ma-
scardus de probationib. conclusion. 1218. num. 20.
& 21. Augustinus Barbosa in collectan. ad dict.
cap. significasti, num. 14. tom. 1. fol. 378. dicen-
tes, quod vt valeat prorogatio facta à Clerico
in alienum Iudicem, sufficiat tacitus consensus
Episcopi, ita vt si Clericus hanc faciat proroga-
tionem Iudicis non sui præsente Episcopo, † & 50
non contradicente, videatur Episcopus consen-
tire; & idem dicit Mascardus generaliter in dict.
num 21. quod si quis submittat se iurisdictioni
Iudicis non sui Iudice suo præsente, is Iudex
præsumitur acceptare & consentire.

Quod tenet, & latiùs prosequitur Narbona
in l. 59. glossa 1. à num. 27. & sequentibus, lib. 2.
titul. 4. tom. 3. Recopilation. dicens, quod hæc
voluntas & consensus Episcopi, quæ necessariò
requiritur, vt Clericus alieno Episcopo subij-
ciatur, tacitus sufficiat, & sciens, atque pru-
dens sibi subditum coram alio litigare, tacue-
rit; nam ex tollerantia illa satis ipsius voluntas
coniectatur, ac præsumitur, quod sufficit, vbi
plurimos Doctores allegat.

Sed nihilominus contrarium in præsenti ar-
ticulo verius est & tenendum, † imò, quodsi 51
consensus Ordinarij accedat post rem iudica-
tam, non possit reualidare præcedens Iudicium
nullum ipso iure ex defectu iurisdictionis: nec
DD. allegati pro contraria parte percutiunt
punctum, cum ad longè diuersum tendant,
loquuntur enim quando à principio adfuit ex-
pressus, seu tacitus Ordinarij consensus, non
tamen quando postmodum re iam iudicata,
quia tunc non accedit tempore congruo ex di-
cendis.

Quoniam processus nullitas proueniens ex
defectu iurisdictionis, † & sic in radice non con- 52
ualescit per consensum partis post iam causatam
nullitatem superuenientem ex iis, quæ latè di-
ximus hac 2. part. cap. 26. à num. 9.

Comprobatur ex eo, quòd in aduentitiis
quorum pater noluit adquirere vsumfructum,
filius non potest mouere Iudicium absque con-
sensu patris, quo deficiente, processus à prin-
cipio nullus est, vt post duas contrarias opinio-
nes communes multorum Doctorum, in hac vti
veriori resider Castillo de vsufructu, lib. 1. c. 3. à
n. 14. & 15. cum seqq. Si tamen post litem con-
testatam, & sic re iam non integra patris super-
ueniat consensus, non ideò reualidatur iudi-
cium semel nulliter gestum, quia congruo tem-
pore non accedit, cum iam tunc parti sit ius
quæsitum dicendi de nullitate processus, prout
similiter duabus opinionibus relatis in hac vti
veriore resider ipse Castillo ibidem n. 16. & 17.

Quæ

Quæ doctrina singulariter conducit huic nostræ de qua loquimur.

Et quod ratificatio processus nullius debeat interuenire ante sententiam, & sic tempore congruo, non tamen post eam, quia ratificatio debet fieri tempore congruo, quo actus celebrari debet, *ex l. bonorum, ff. rem ratam haberi.* Eleganter pro vtraque parte disputans hanc vti verissimam validis applicatis fundamentis tenet Salicetus *in l. si tutor, num.* 4. *&* 5. *C. in quibus causis in integr. restitut. non est necessaria*; eandem disputans pro vtraque parte Franchineus *contrauers. lib.* 8. *cap.* 61. *per totum*, validè tuetur ex Saliceto loco citato, & Petr. Ferrariensis *in practic. in forma libell. respons. rei conuension. in vers. Simoni speke, num.* 4. Mysinger. *centur.* 1. *obseruation.* 44. Rota *decision.* 13. *nata quod gesta, & decision.* 149. *nata quod vbi in antiquis, & decision.* 418. *si habent in nauis.* Cassiodor. *decis.* 40. *introducta super Regul.* omnino videndus per totam controuersiam, qui inter alia fundamenta eo validissimo mouetur, quod ratificatio debeat fieri tempore congruo, quo actus celebrari potest. & quando res est integra, *ex dict. l. bonorum*, Trentacinquius loco mox citando, *num.* 7. Polidorus Ripa, *obseruat.* 124. *à num.* 1. *& sequentibus*, Ludouisi. Post. *de manutentione, obseruatione* 55. *num.* 37. *&* 150. plura per Valençuela *consil.* 177. *à n.* 48 *cum sequentibus.*

Sed post rem iudicatam actus iudiciales fieri non possunt, cùm debeant præcedere ipsam sententiam, ad quam sunt vehiculum (vt suprà *num.* 29. diximus) ergo non valet talis ratificatio, & consensus postea sequutus.

Deinde mouetur ipse Fachin. quia tunc iam ius quæsitum fuit parti dicendi de nullitate Iudicij, quod alterius consensus superueniens tollere non potest, non enim ratificatio operatur in præiudicium tertij, cui medio tempore fuit ius quæsitum, *l. si patrem, §. fin. quemadmod. seruitu. amitt.* Trentacinquius *variarum resolut. lib.* 1. *tit. de procurator. resolut.* 9. *num.* 5. Maria *consil.* 315. *num.* 2. Surdus *decis.* 245. Gratianus *disceptation. forensibus, tom.* 5. *cap.* 957. *num.* 16. Costa *de retrotractione, capitul.* 8. *casu* 4. *num.* 54. Osascus *decision. Pedemont.* 119. *num.* 28. Grammatic. *decis.* 105. *num.* 119. Thomas Minadous *decision.* 5. Cassiadorus *decis.* 3. *num.* 2x. Cæsar. de Grassis *decis.* 6. *de causa posse. & propriet. n.* 14. Rota Roman. *decision.* 635. *num.* 6. *part.* 3. Antonius Thesaur. *decision* 7. Surdus *decis.* 245. *num.* 8. Anchar. Regner. *lib.* 2. *quæst.* 23. *num.* 8.

Et quod nullitas actus iudicialis semel causata ex defectu iurisdictionis, vel alterius solemnitatis, aut formæ, non possit reparari per consensum partis superuenientem, cum iam aduersario fuisset ius quæsitum dicendi de nullitate contra illum, adest textus singularis, & expressus *in Clementina, Constitutionem* 4. *de electione*, ibi: *Quia per ipsam ius repellendi eum aduersario est quæsitum, &c.* Et alia plurima iura & Doctores, quos in proposito congessimus infrà *capitul.* 23. *à num.* 37. *cum sequentibus.* Et quod ius dicendi de nullitate semel tertiò quæsitum non possit tolli per principalem, nec eius consensu renuntiari in præiudicium tertij, & hoc inuito; est text. singularis, & expressus *in l. si post mortem, §. fin. ff. de contra tabul.* quem ad hoc notant & exornant Bald. *in leg. posthuma nata. Cod. eodem, column.* 2. *quæst.* 2. & ibi Paulus de Castro; & communiter moderni, Imola *in l. filia præterito, column.* 29. *versicul. ex prædictis glossis.* & ibi Paulus de Castro *column.* 3. *num.* 8. copiosè Antonius Gomez *in l.* 22. *Tauri, num.* 24. *per totum*, quam doctrinam alij etiam infiniti penè probant Doctores Sigismund. Scaccia *de appellationibus, quæst.* 7. *sub num.* 58. Lancelotus *de attentat.* 2. *part. cap.* 20. *de attentat. post inhibition. ampliation.* 2. *per totam, & in ampliatione* 7. *& ampliation.* 21. præcipuè *num.* 11. Tiraquellus *in tract. causa cessante, limitat.* 12. *in princip.* dicentes, quod gesta post inhibitionem nulla sunt, nec conualescunt, etiam si postmodum pars renuntiet appellationi, virtute cuius inhibitio emanauit, quia semel nulla facta fuere ob defectum iurisdictionis Iudicis inhibiti, nec causa inhibitionis cessante, cessat eius effectus iam consummatus, productus ab ipsa inhibitione semel exequuta, ad quod videndus etiam Scaccia *quæst.* 15. *num.* 70. *cum multis sequentibus*, & de varijs similibus huius doctrinæ consulendi sunt Grassis *de effectibus Clericatus, effectu.* 15. *à num.* 9. & sursum Thomas Sanchez *de matrimonio, lib.* 2. *disputat.* 93. *quæst.* 2. *à num.* 8. vbi plurimos congerit *tom.* 2.

Quia causa cessante non cessat effectus iam consummatus, vel quando alicui ius esset iam quæsitum ex causæ existentia, Castillo *contrauers. lib.* 4. *cap.* 60. *à num.* 50. *cum seqq.* & vilius *in addition. ad idem cap.* & iterum *lib.* 3. *cap.* 15. *ex num.* 15. *& à num.* 4. *&* 7. vbi plura iura, & Doctores laudat. Igitur consensus Ordinarij tempore incongruo proueniens non potest operari in præiudicium partis, cui ius fuit quæsitum dicendi, & opponendi de nullitate executorialium ob defectum iurisdictionis.

Nec dicatur, quod consensus Ordinarij quantumuis post rem iudicatam emanatus, conuincitur tamen cum consensu partis prorogantis alienam iurisdictionem, & prosequentis Iudicium coram alio, & quod ad id tempus retrotrahitur, cum quo satisfit dispositioni Concilij appetentis simultaneum consensum partium, & Ordinarij: cui difficultati vltra supradicta aliter, & multipliciter respondetur; tùm quia imò iste consensus Ordinarij superueniens reperitur solus, & absque consensu partis, qui nulliter accommodauit suum consensum ob defectum Ordinarij, & super actis, & processu nullo, & sic consensus ille non tenet, Moneta *de commutation vltimar. voluntat. capitul.* 8. *quæst.* 9. *à num.* 805. Galleratius *de renuntiatione, lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 9.

Tùm etiam, quia etsi validè consentiret pars altera, tamen eo non perseuerante in priori consensu (cui interim licuit pœnitere) consensus postea Ordinarij superueniens nihil operatur, nec reperit subiectum habile, cui coniungi possit, ex latè deductis sup. *cap.* 12. *§. vnico, à num.* 37 *cum sequentibus, hac* 2. *part.* conducunt, quæ Mantica *de contract. lib.* 3. *tit.* 4. *à num.* 2. *cum multis sequentibus.* Et quia ratificatione nec operatur, retrotrahitur data vel a principio, vel medio tempore in habilitate alicuius ex extremis, Ludouisius Post. *de manutentione, obseruat.* 55.

num.55. Cùm fictio translatiua requirat habilitatem in vtroque extremo à quo, ad quem, *l. bonorum, ff. remratam haber. l. necessario, versicul. Quod si pendeme, ff. de pericul. & comm. rei vendicat.* Bart. receptus *in l. si is qui pro emptore, in principio*, ita vt non sufficiat habilitas extremi à quo in potentia, sed in existentia, & essentia, *l.2. ff. de vsufruct. earum rerum*, Bart. *in dict. l. si is qui, num.1. & 8.* vbi Iasson. *n.107.* Christophorus de Paz *de tenuta, cap.33. num.7. cum sequentibus.*

Tùm etiam, nam etsi (vt diximus) durarer validè consensus condemnati; tamen cum processus, & executoriales sint nullæ ipso iure, impeditur extremorum coniunctio, quia medium inhabile impedit extrema habilia coniungi posse, *l. fin. ff. de fluminibus, l. qui sella §. final, ff. de seruitut. rusticorum prædiorum, l. tria prædia, ff. de seruitut. vrbanor. prædior.* Surdus *consil.8. à num.7. & consil. 136. num. 34.* Antonius Monachus Florentin. *decis.62. num.18.* Cardinal. Tuschus *tom.3. littera E. conclus. 684.* Castilio *controuersiarum, lib. 5. 2. part. num. 14. column. 2. circa finem*, Valençuela *consil. 177. à num. 64. & sequentibus*, ex Bartol. *in l. nec vtilem, ff. ex quibus causis maior.* Alexand. *consil. 78. num. 20. volumin.5.* Decianus *consil.11. num.85. volumin.1.* & Rota Romana *decis.318. num 4. part.1. in nouissimis*; sequitur, quod nullo modo potest iste Ordinarij consensus, & ratificatio aliquid operari.

Et tandem, quoniam cùm processus, & executoriales sint nullæ ipso iure & ab initio, consensus superueniens Ordinarij illas conualescere non potest, quia ratificationem non cadit super actu nullo, & inualido, Bart. *in l. quod obseruare, opposit. 1. ff. de officio Pro consul.* Alexand. *cons. 78. num. 24. lib. 5.* Trentacinquius *variarum resol. lib. 2. tit. de procuratoribus, resol.9. num.8.* Natta *consil. 261. num. 10.* Osascus *decis. Pedemon. 119. num. 26.* Surdus *decis. 245. num. 5. vsque ad num. 13. & consil. 183. num. 24. & 35.* Ioannes Baptista Costa *de retrotraction. cap. 8. casu 4. num. 16.* videnda sunt verba Bald. adducta in proposito per Valençuela Velasquez *in consil. 177. à num. 53.*

Pro cuius intelligentia non erit omittenda Theorica, & distinctio post plurimos Doctores scripta per Valençuelam *ibidem, à num. 48. cum sequentibus*, dicentem, quod ratificatio actus dupliciter potest contingere; vno modo, quando actus geritur ab alio nomine meo, qui licet mihi non præiudicet, subsistit tamen actus in persona gerentis, quem possunt ratificare, quia non est nullus; plura allegat in confirmationem, & latiùs explicat.

Altera est ratificatio actus irriti, & nulli à me, vel ab alio gesti, & in hac specie meus superueniens consensus, illum tanquam nullum non reuiuiscit, quia non retrotrahitur ad tempus celebrati contractus; sed nouus efficitur contractus ex nunc, & ex præsenti tempore nouiter celebratus ex mea ratificatione, & sic fienti eædem solemnitates, quæ in contractu ipso à principio requiruntur, debent nouiter interuenire; ita pariter eædem personæ debent nouiter concurrere, quæ à principio interuenire, vel adesse debebant, & ex ad quas negotium tangit, quia reuera nouus est contractus, cùm primus nullus fuisset, *l. nuptiæ 8. ff. de ritu nuptiar. l. si vt proponis, l.2. C. de nuptiis*, Innocent. *in cap. dilecti de emptione, & venditione*, Geminian. *consil.528. num.4.* Caleaneus *consil.57. num. 6.* Romanus *consil. 12. column. 2.* Aymon. Craueta *consil.871. n.11. volumin. 5.* Decius *consil.532. num.2.* Socinus *consil. 92. num. 11. volumin.3.* Hipolytus de Marsil. *in Rubr. C. de probationibus, num. 343.* Tiraquellus *de retractu linagier. §.1. glos.10. num.87.* Valençuela *dict. consil.177. num.52.*

Vltra quos & quod ratificatio, quatenus valider actum nullum præcedentem, inducat nouum actum, & operetur provt nunc à tempore ratificationis, non provt tunc a tempore prioris actus, ad quem vti nullum, & inhabilem non retrotrahitur ex defectu subiecti, ita vt medio tempore gesta, vt hypotheca, pignus, interesse, & interusurarium sint infecta nec prosint, probant post Bart. & Deci. Gratianus *discept. 124. à num.22.* Petrus Surdus *decis.146. num. 5. & 13. & num.10.* & ex doctrina Bart. *in l. obseruare, ff. de officio Procons.* Franeisc. Manent. *in decis. Delphinal. 166. num. 16. part. 1.* Marta *cons.79. num.10. 15. & 12.*

Cùm igitur istæ executoriales nullæ sint ab initio, & in radice; consensus, & ratificatio subsequens illas non reualidat, cùm in hoc nouo actu deficiant omnes solemnitates, & essentialia Iudicij, quia præcedentia sunt nulla, & ad ea non retrotrahatur consensus & ratificatio, maximè cùm non perseueret consensus condemnati, sed imò istum pœniteat, & reclamet contra eas; iam reuera deficiunt in hoc ratificationis quasi contractu personæ, quæ interuenire debent, & consensus Ordinarij superueniens solus reperitur, qui non sufficit, sed semper debet concurrere in prorogatione alterius Iudicis consensus vtriusque partis, tam Ordinarij, quàm partium, quia actus per ratificationem nouus fit, & sic nihil potest operari ex hactenus deductis in hoc dubio pro hac parte, quæ verissima sunt, & validissimis sunt munita fundamentis.

Superior tamen resolutio hactenus compro-
bata, vt consensus partis, absque consensu Or-
dinarij † in iurisdictionem alterius Tribunalis 53
in prima instantia, non impediat protectionem
Senatus, & remissionem ad Ordinarium, etiam
post rem iudicatam habentem notorium hunc
defectum iurisdictionis, ex superius deductis:
maximè procedet quando ipse consentiens ad-
stringatur comparere coram non suo Iudice cen-
suris; nam si earum metu compareat facta priùs
protestatione, etiam occulta, & opposita de-
clinatoria, & in competentia; cogatur dicere
de bono iure super causa principali, proculdu-
biò consensus eius non dicitur liber, sed meti-
culosus, ac propterea cum protestatione præ-
cedenti nihil operabitur, nam præstitus consen-
sus ad aliquem actum metu censurarum extor-
tus præcedente protestatione, se meticulosè fa-
cere, non habet effectum; ita pluries determi-
nauit Rota per Seraphinum, *decis.1116. num.3.*
& in decis.1047. num.11. & in decis.1017. num.6.
Puteus *decis.281. lib.2.* Achillis *decis.11. de pen-*
sionibus, Gratianus *in disceptationib. forens. tom.1.*
capitul 310. num.38. & 39. Marescotus *variarum*
resolutionum, lib 1. cap.23. num.21. & num. 22.
latè prosequitur plurimas Rotæ decisiones ad-
ducens Oliuerius Beltraminus in annotat. ad Ale-
xand.

xand. Ludouis. *decis.* 365. *num.* 4. explicat, &
bene Mongollon. *in tract. de iis, quæ metus cau-*
sa, cap. 2. §. 6. *à num* 10. vltra quos plures alios
adduximus Nos *in tractatu de Regia protection.*
3. *part. capitul.* 3. *num.* 30. quæ resolutio ab om-
nibus est recepta, apud dictos Doctores pluri-
ma videbis.

Imò potius cùm iste litigans litem prose-
54 quatur coactè, illi obesse non † debet, tùm quia
actus licet voluntariè factus, necessarius dicitur
si præcedat iussio, & coactio Iudicis, post alios
Giurba *cons.* 85. *num.* 18. & actus gestus ex ne-
cessitate iuris non nocet gerenti, prout amplis-
simè coogerit, & ad plures infert doctrinas Ti-
raquel. *de retract. linagier.* §. 1. *glos.* 18. *à num.* 39.
& seqq. & iterum §. 29. *glos.* 2. *à num.* 2. Hinc
comparitio, seu alius actus factus iuris ne-
cessitate, non voluntariè, non inducit re-
nunnationem, nec consensum, latissimè Ri-
pol. *variar. resolut. cap.* 2. *de recusat. à num.* 95.
cum multis seqq. plura etiam per Mirres *de ma-*
ior. 4. *part. quæst.* 26. *num.* 27. Scaccia *de appell.*
quæst. 17. *limit* 2. *num.* 41. *& num.* 36. Tùm etiam
ob reuerentiam, & grauitatem Rotæ ita iuben-
tis, cui pars resistere non potest, quo casu actus
ex obedientia mandati superioris coactè factus
dicitur excludens consensum liberum, & illi
præiudicium non infert; post alios Giurba *con-*
sil. 99. *num.* 42. Gloritua *cons.* 6. *num.* 111. Surdus
cons 262. *num.* 74. Scaccia *de appellat. quæst.* 17.
dict. limit. 2. *num.* 56. *& seqq.* quia cùm iste actus
sit factus cogente Rota, cui obedientia debetur,
& ex ea acquieuisse videtur non voluntariè, quo
casu integrum suum ius remanet, ex DD. cita-
tis, quia velle non creditur, qui alieno obse-
quitur Imperio, *l. velle, ff. de reg. iur.* Thesaur.
lib. 4. *forens. quæst.* 60. *num.* 6. *& num.* 13. & nota-
tur *in cap, constitutus, de rescript.* Vbi in rece-
ptione facta in Canonicum vltra numerum de
mandato Papæ, videtur potiùs animo obedien-
di Papæ, quàm animo renuntiandi priuilegio,
vel statuto, loquentibus de numero Canoni-
corum, exornat Mongollo. *de metu, cap.* 12. *à*
num. 32. & in similibus plures congerit DD.
Giurba *cons.* 99. *num.* 42. Ergo multò magis vbi
adest protestatio præcedens compulsionem.

55 Fulcitur; nam comparens † coram Iudice
cum protestatione non consentiendi in eius iu-
risdictione, nec declinatoriæ renuntiare, aut
recusationi oppositæ videtur *cap. solicitudinem,*
de appellationib. Puteus *decis.* 370. *sub num.* 3. *lib.* 1.
Riccius *collect.* 1747. *fol.* 156. Rota *in vna Ie-*
nuens. iurispatron, 17. *May* 1603. *num.* 3. recolle-
cta per Marchesanum *de commission.* 2. *tomo, n.* 3.
column. 2. *fol.* 518. & Nos *in tractatu de Regia pro-*
tection. 2. *part. cap.* 8. *à num,* 69. *cum sequentibus.*

Nam comparens cum clausula citra consen-
sum in iurisdictionem, &c. non censetur con-
56 sentire in Iudicem † incompetentem; ita Feli-
nus *in cap. inter Monasterium, num.* 10. *de re iu-*
dicata, & ibi Glossa, verbo, *Secundo Iudici,*
vers. Super hac dicunt quidam, vbi Abbas *num.* 8.
& 9. Rota *decis* 563. *n.* 4. *p.* 1. *diuersor.* & fuisse
dictum *in vna Eleborens. iuris conferend.* 18. *May*
1613. coram Illustrissimo Patriarcha Mancha-
nedo, testatur, & de praxi quotidiana Augu-
stinus Barbosa *in tractatu de clausulis, clausul.* 20.
Quare stante dicto consensu meticuloso, cre-
scit violentia, præstátque Senatui causam pro-
tectionis, & ad Ordinarium faciendi remissionē.

Hæc omnia, vt vides, procedunt quando in
causa principali † obtentæ sunt executoriales; 57
at antequam ad eas perueniatur, & sic quando
super aliquo articulu latæ fuerunt incidenti in
causam, non erit dubium faciendam hanc re-
missionem causæ ad Ordinarium, vt de eadem
in prima instantia cognoscat, quia adhuc res est
integra per argumentum à fortiori. Prout de
mandato de manutenendo dato à Nuntio Hi-
spaniæ in causa coram eo cœpta in prima instan-
tia, quòd sit nullum ex defectu notorió iuris-
dictionis, quæ dumtaxat pertinet ad Ordina-
rium in prima Instantia, ex Trident. *in dict. cap.*
causa omnes; expressè determinauit Rota *in To-*
letana sepultura, coram Vbaldo, apud Marche-
san. *de commiss. part.* 1. *fol.* 1062. *in princip.* quem
referens sequitur Ludouis. Post. *in tractatu de*
manutention. obseruat. 207. *num.* 1. *& num.* 2.

Quibus sic suppositis restat respondere ad
argumenta † in contrarium adducta, in prin- 58
cipio huius cap. quæ non obstant; namque de-
clarationes Cardinalium, Rotæque decisiones,
quæ probant, decretum Concil. Tridentin.
sess 24. *de reformat. cap.* 20. non habere locum,
vbi adsunt sententiæ, & res iudicatæ, quæ ab
eo non censentur sublatæ: non procedunt in
nostro casu, sed in alio longè diuerso, nec su-
per principali dispositione illius Decreti lo-
quentis de prima instanti ab Ordinario præser-
uata, quæ ad principium eiusdem decreti adest;
aliquid disponunt, sed super §. *ad hec eiusdem*
decreti, longè distante, & diuersa continente,
prohibentéque inferioribus vti iurisdictione
ordinaria in causis criminalibus, matrimoniali-
bus, & beneficialibus; & cùm sæpius fuerit
propositum dubium in Sancta Congregatione
Cardinalium, an illud Decretum sustulerit in-
ferioribus ipsis Prælatis iurisdictionem adqui-
sitam per immemorabilem consuetudinem; sæ-
pius responsum fuit, non sustulisse, de quibus
declarationibus abundè tractauimus suprà hac
2. *part. capitul.* 4. *per totum*, præcipuè *vers. Et*
pro clariori intelligentia, à num. 28. *cum sequenti-*
bus, vsque ad finem.

Similiter dubitatum fuit, † an acquisitio iu- 59
risdictionis in iis casibus per sententias, & res
iudicatas obtentas per inferiores Prælatos fuerit
sublata; & responsum fuit à Sacra Congrega-
tione Cardinalium in præfatis declarationibus,
& Rotæ decisionibus ad principium huius cap.
relatis, Concilium non sustulisse easdem ad
prædictum effectum, quod est longè distinctum,
& separatum à nostro casu, quando prima in-
stantia sit præseruanda Ordinario, quo casu ex-
pressè Concilium prædictum, & Constitutio
Leonina, de qua superius, *& in cap* 3. *post prin-*
cipium, hac 2. *part.* præuenit difficultatem tol-
lendo aliis Iudicibus, quantumuis superiori-
bus iurisdictionem, & ex eius defectu annul-
lando processus ab eis gestos, vt hactenus pro-
batum est.

Apparet etiam diuersitas † vtriusque casus ex 60
eo; nam declarationes, & decisiones proce-
dunt, & loquuntur, an Concilium *in dict.* §. *ad*
hac, sustulerit executoriales, & rem iudicatam
obtentam ante eius promulgationem, & sic
an extendatur ad præterita, & meritò respon-
detur, non extendi; sicque de iure communi
declarationum doctrina procedit; nam lex non
trahitur ad præterita iam decisa, puta, † per 61

 sententiam,

sententiam, rem iudicatam, transactionem, iuramentum, solutionem, quietantiam, præscriptionem, & similia, etiam quod in eadem lege nominatim, & expressè fiat mentio de præteritis, *l. causas*, *C. de transactionibus*, Bart. *in l. omnes populi*, *num. 41. vers. Distinguo*, vbi Clotus, *num. 157. ff. de iust. & iur.* Abbas *in cap. fin. num. 9.* & Felinus *num. 3. versicul. Hanc fallentiam*, *de constit.* Capia. *Reg. 6. num. 3.* Alexand. *consil. 199. num. 4. vers. Secundo respondeo*, *lib 6.* Cardinal. Tusch. *tom. 5. littera L. conclus. 264. num. 63. cum sequentibus*, *& conclus. 265. num. 13. cum sequentibus*, Alderanus Mascard. *de gener. statuto. interpretat. conclus. 13. num. 16. cum sequentibus*, Barbosa *axiom. 136. num. 23.* Farinac. *fragment. crimin. part. 2. littera L. num 44. cum sequentibus*, vbi ampliat duobus modis, & tribus limitat. At Nos loquimur de executorialibus in futurum obtentis contra prohibitionem Concilij Tridentini ad diuersum finem, & effectum, quàm dictæ declarationes, & Rotæ decisiones, vt hactenus probatum est.

Itaque concludendum erit, quod decretum Tridentin. *in dict. cap. causa omnes*, duas habet partes principales, quarum quælibet circa res inter se penitùs distinctas, & & diuersas disponit. Atque ideò declarationes Cardinalium, & decisiones Rotæ prædictæ nihil attingunt eius primam partem, quæ de causis primæ instantiæ loquitur: sed secundam tantùm, quæ incipit ab eius §. *ad hæc*, tractantem de iurisdictione Prælatorum inferiorum Episcopo non habenda, nec exercenda in causis criminalibus, beneficialibus, & matrimonialibus, prout expressè, & signanter dictæ decisiones exprimunt, *dict. §. ad hæc*, in cuius etiam declarationem emanarunt declarationes Sanctæ Congregationis, ne *dict. §. ad hæc*, prohibitio obstaret Prælatis inferioribus habentibus executoriales obtentas in confirmationem, & roborationem suæ iurisdictionis in prædictis casibus aliàs prohibitis, & vetitis per Trident. *in dict. §. ad hæc*, cuius pars superior respicit exercitium dumtaxat iurisdictionis in Iudices aliàs eam habentes: pars verò inferior respicit totalem iurisdictionem, quoad proprietatem, & dominium, an, & quomodo per Prælatos inferiores Episcopo ea adquiri seu retineri possit, super quo declarationes Cardinalium, & decisiones Rotæ *suprà* relatæ emanarunt.

Ad cæteras autem difficultates, quod decli-
62 natoria, † & in competentia opposita, super
qua pronuntiatum fuit, non obstaret: Respondetur procedere, & habere locum, quoties opposita fuerit ab eo, qui absque alterius præiudicio potest prorogare iurisdictionem Iudicis non sui, atque ita quando pendet prorogatio à sua mera, & libera voluntate, absque alterius dependentia & præiudicio, prout loquuntur omnes DD. ibidem relati.

At verò quando iuris datur connexitas, ita vt quilibet solus absque alterius consensu nequit prorogationem facere in alienam iurisdictionem, tunc nullo modo valet prorogatio absque alterius consensu tacito, aut expresso, maximè in istius præiudicium, prout latiùs probatum reliquimus superius *à num. 34. cum sequentibus*, *versicul. Tertio comprobatur*; atque propterea resolutio nostra in hac quæstione ab omni impugnatione defensa est, & tenenda.

63 Et post hæc scripta † perlegi Gundisaluum
de Paz *in prax. 1. tom. vltim. prælud. à num. 11.* vbi tradit formam, seu modum comparendi in Senatu Regio pro litteris apprehendendis in contrauentionem S. Concil. Trident. *in dict. cap. causa omnes*, & de modo procedendi, allegandi pro vtraque parte, & decernendi, & se audiuisse asserit, quod in hoc Supremo Consilio non retineantur litteræ, quando pars semel comparuerit in Romana Curia, allegauerit contra ipsas litteras, seu etiam declinauerit. Quæ quidem praxis falsa est, & nunquam audita in hoc Consilio Regio, quam insuper praxim etiam ipse Paz fortiter impugnat, casu, quo verè adesset, quem eiusque fundamenta ad litteram referam, quia benè conducunt iis, quæ hactenus latè tractauimus, qui sub eodem *n. 11.* propè finem, & *num. sequentibus*, ita ait: Quatn te audio praxim in Consilio Supremo obseruari, nempè quod si possessor beneficij, vel ille, contra quem litteræ Apostolicæ impetrantur allegans contra prædictas litteras, & etiam proponens exceptionem declinatoriam ex eo, quod fuerunt impetratæ, & concessæ contra Decretum Concilij, & postmodum litteræ deferantur ad Consilium Regium per partem aduersam, vel per promotorem Fiscalem, vt ibi retineantur, donec Summus Pontifex consulatur, & de veritate informetur; quod tunc Regij Consiliarij pronuntiant litteras reddendas esse impetranti, nec esse detinendas, eo quod possessor beneficij, vel ille contra quem impetratæ fuerunt, consentit iurisdictioni Auditoris Cameræ Apostolicæ, & eam prorogauit.

Quæ praxis (inquit ipse Paz) si ita obseruatur, † nescio quo iure sustineri possit; nam pos- 64
sessor beneficij consentire non potuit in Iudicem non suum, nec eius iurisdictionem prorogare, cùm prorogatio iurisdictionis nihil aliud
sit, quam extensio iurisdictionis ordinariæ † ad 65
casum, vel ad personam sub ea non expressam, vt colligitur ex *l. 1. 2. ff. de iudiciis*, *& in cap. P. & G. de officio Delegat.* Et extensio fieri non
potest, † nisi ab eo, quod est argument. text. 66
in l. sed etsi manente, *ff. de precario*, *& in l. 4. ff. de damno infecto*, *& in cap. ad dissoluendum*, *de desponsatione impuber.* sequitur inde iurisdictio-
nem prorogari † non posse, nisi Iudex aliquam 67
iurisdictionem habuerit, quæ extendi posset, vt probatur *in l. 1. ff. de Iudiciis*, *& in l. 1. ff. de iurisdiction. omnium Iudic. & in cap. significasti de foro competent.* ibi: *Eum qui iurisdictioni præesse dignoscitur:* Sed Auditor Cameræ Apostolicæ,
nec alius † quacumque potestate fulgens in pri- 68
ma instantia nullam iurisdictionem habet circa causas beneficiales, & circa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes præter Iudicem Ordinarium, vt probatur *in dict. cap. 20. Concilij Tridentini*, ibi: *In prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscan-*
tur. Quibus verbis † omnino tollitur iurisdi- 69
ctio in prima instantia quibuscumque Iudicibus, & solummodo Ordinariis locorum conceditur, probatur etiam in eodem, *cap. 20.* ibi: *Atque*
omnino saltim † infra biennium à die mota litis 70
terminentur, *alioquin post id spatium liberum sit partibus*, *vel alteri illarum Iudices Superiores*, *alias tamen competentes adire.* Quibus verbis planè ostenditur solummodo post biennium Iudicem superiorem, aliàs competentem per partes adire posse. Ergo infra biennium Iudex

ſuperior quantumcumque competens, præter-
quam Ordinarius locorum de prædictis cauſis
in prima inſtantia cognoſcere non poteſt. Rur-
ſus probatur *in dict. capitul. 20. in verſ. Ab his*,
71 vbi ſolummodo excipiuntur duo caſus, † in
quibus Ordinarius non cognoſcit, & nullus ex
eis eſt caſus noſter; præterea probatur in eo-
dem, *capitul. 20. verſ. Legati quoque*, vbi di-
citur, quod Legati de Latere, Nuntij nec alij,
quarumcumque facultatum vigore in prædictis
cauſis non poſſint Epiſcopos impedire, & iuriſ-
dictiones eorum præripere, aut turbare, nec
contra Clericos aut perſonas Eccleſiaſticas pro-
cedere, niſi eorum Epiſcopo priùs requiſito,
atque negligente. Ergo ex prædictis conſtat, in
prima inſtantia Auditorem Cameræ Apoſtoli-
cæ nullam iuriſdictionem habere, & omnino
incompetentem eſſe cognitionis prædictarum
cauſarum, & per conſequens iuriſdictionem
prorogari non poſſe, cùm non ſit quid proro-
getur.

Secundò pro hac mea opinione (inquit ipſe
Paz) facit quod de ſubſtantia prorogationis
72 † eſt conſenſus partium litigantium, iuxta text.
in l. 1. & 2. ff. de iudiciis; ſed Clericus ſine li-
centia proprij Epiſcopi non habet conſenſum
73 prorogandi iuriſdictionem † Iudicis non ſui, vt
probat textus *in cap. ſignificaſti*, ibi: *Conſentire
non poteſt*. Ergo in noſtro caſu prorogatio fieri
non potuit, præſertim quod conſenſus proro-
gandi in prima inſtantia tollitur partibus liti-
gantibus per Concilium Tridentinum *in dict.
capitul. 20.* ibi: *Alioquin poſt id ſpatium liberum
ſit partibus*, &c. Quibus verbis conſtat in illo
tantùm caſu, ſcilicet, quando infra biennium
cauſa non fuit terminata coram Ordinario, con-
ceſſam eſſe libertatem partibus adeundi Iudi-
cem ſuperiorem, aliàs competentem; ergo præ-
ter illum caſum ſublata cenſetur partibus liber-
tas adeundi ſuperiorem, aliàs quantumcumque
competentem, & per conſequens litigantes in
prima inſtantia non habent conſenſum adeundi
alium Iudicem, quam Ordinarium.

Tertiò hæc mea opinio probatur ex eo, quod
74 ius alteri quæſitum † non debet ei ſubtrahi, vt
*in l. 2. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris, &
in cap. cum Eccleſia Vulterana de electione, nec
alteri per alterum iniqua conditio afferri debet*, vt
in l. non debet, ff. de regul. Sed ſi per partes li-
tigantes iuriſdictio alterius Iudicis in prima in-
ſtantia prorogari non poſſit; iam ius quæſitum
Ordinariis locorum (per Concilium Trident. *in
dict. cap. 20.*) eis ſubtraheretur, & iniqua con-
ditio eiſdem afferretur, ſi ſine eorum conſenſu
ſubditi ſui prorogarent iuriſdictionem alterius
Iudicis, cùm priuarent eos ſuis ſportulis, & ho-
nore iudicandi, qui omni lucro præferendus eſt,
in l. Iulianus, ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtament.

Quartò hæc opinio probatur ex eo, quod
75 Auditor Cameræ Apoſtolicæ † eſt Iudex Dele-
gatus, vt firmat *gloſſ. 1. in Clementin. Auditor.
de reſcriptis*, quam dixit ibi veram, Cardinal.
num. 6. & Staphileus *in tract. de ſignat. Iuſtitiæ
in præludio 1. num. 6.* Sed ad prorogandam iuriſ-
dictionem Iudicis Delegati conſenſus expreſſus,
76 † & non tacitus requiritur iuxta textum *in cap.
ſtatutum, §. in nullo, de reſcriptis, lib. 6.* Ergo
per ſolam comparitionem ſimpliciter etiam fa-
ctam, abſque oppoſitione exceptionis declina-
77 toriæ coram † Auditore Cameræ Apoſtolicæ,
prorogatio iuriſdictionis prædicti Auditoris
non induceretur, quia talis comparitio ſolummo-
do inducit conſenſum tacitum, & non expreſ-
ſum, iuxta Gloſſam receptam *in dict. cap. ſta-
tutum, §. in null.*

Ex quibus omnibus (concludit ipſe Paz) pla-
nè conſtat, prædictam † praxim iure fulcitam 78
non eſſe, imò etiam litteras Apoſtolicas retinen-
das eſſe, quamuis ille, contra quem impetra-
tæ fuerant, comparuerit coram Auditore ſuas
exceptiones allegans, & monitorio reſpondens.
Alioquin ſi partes litigantes ſine licentia 79
ſuorum Ordinariorum † conſentire poſſent in
alium Iudicem, illuſorium maneret Decretum
Concilij, & conceſſiones Pontificum Regi Hi-
ſpaniarum conceſſæ, ſuiſque ſummis ſumpti-
bus impetratæ ad conſeruationem, & obſeruan-
tiam Concilij Tridentini, fruſtrarentur, &c.
Hactenus Gundiſaluus de Paz, qui benè per-
cepit Articulum hunc, de quo Nos à principio
huius capitis latiùs tractauimus comprobantes;
atque apud eum, vt ſuperius diximus, talis
praxis non adeſt, nec adfuit in hoc Supremo
Senatu Regio.

CAPVT XVIII.

Si empti pignoris in ſubhaſtatione facta per Iudicem Delegatum quæſtio moueatur; an coram eodem Delegato ſit tractanda, vel potius per Senatum Ordinario remittenda.

Et an litteris Apoſtolicis ſemel exequutis, ſi poſſeſſor ceciderit à poſſeſſione, iſtius cauſa, ſiue in poſſeſſione, ſiue in proprietate deducta ad Ordinarium remittatur.

SVMMARIVM.

Delegatus ex commiſſione ſubſcripta manu Sanctiſſimi nequit cognoſcere de controuerſia mota tertio emptori rei ab eo ſubhaſtata vigore ſuæ commiſſionis, num. 1. & ſequentibus.

Emptor pignoris ſubhaſtati legitimo efficitur titulo poſſeſſor, num. 2.

Iudicium motum contra poſſeſſorem emptorem pignoris ſubhaſtati nouum eſt, intentandum coram ſuo Iudice Ordinario iuxta Trident. n. 3.

Text. in l. à Diuo Pio, §. poſt addictum, ff. de re iudicata. verba ad id ponderantur, n. 4.

Controuerſia ſuper pignore vendito, aut adiudicato, non via ſummaria, ſed ordinaria erit definienda, num. 5.

Ordinarius Iudex competens ſuper controuerſia pignoris ſubhaſtati, non erit ille prior ſubhaſtans, ſed cui emptor ſubeſt, num. 6.

Clerico creditori, ſi ſuper pignore adiudicato per laicum, controuerſia mota ſit, non coram laico, ſed coram ſuo Iudice Ordinario conuenitur, n. 7.

Clericus creditor, ex ſententia graduationis lata per laicum obtinens bona, reus efficitur neceſſarius, deinceps ab ulterioribus creditoribus conueniendus coram Eccleſiaſtico, num. 8.

Lis graduationis poſt ſententiam executioni datam facta adiudicatione ſingulis creditoribus, finita eſt, num. 9.

Lis

Lis dicitur finita per rem iudicatam executioni mandatam, num.10.

Per rem iudicatam executioni mandatam nec lis finitur, nec possessor victus amittit possessionem omnino manutenibilem, num.11.

Mandatum de exequendo, post rem iudicatam realiter non exequutum, possessorem condemnatum possessione non priuat, nec in vincentem transfert, ibid.

Dominium non transfertur ex re iudicata ante eius executionem, & rei traditionem, n.12.

Stephani Gratiani disceptatio refertur, quod vt dicatur lis finita, non sufficiat res iudicata, nisi eius executio realis subsequatur, n.13. & seqq.

Procuratoris finitur mandatum per solam rem iudicatam, qui nequit executionem impedire, n.14.

Post rem iudicatam vsque ad triginta annos peti potest executio actione in factum, vel officio Iudicis, num.15.

Sequestrum durat in causa appellationis, quia nisi per rem iudicatam, lis non finitur, n.16.

Executio requiritur, vt lis dici queat finita, n.17.

Si post litem finitam, apprehensámque possessionem à creditore controuersia oriatur, nouum est iudicium, num.18.

Quod noua eget instantia, num.19.

Res insolutum creditori data si euincatur à tertio, vel ab alio, nequit creditor agere primeua actione per adiudicationem iam extincta, sed alia noua agere debet, num.20.

Litteris ad immissionem in possessionem, vel executorialibus in Rota obtentis, semel executis, controuersia super possessione ad Ordinarium pertinet, num.21.

Executione litterarum, aut executorialium facta expirat Delegati iurisdictio, num.22.

Inductus in possessionem si aliquo tempore in ea permansit, Delegati expirat iurisdictio, ne fiat praeiudicium Ordinario, ad quem itur super noua controuersia, num.23.

Tertius comparens post peractam litterarum executionem super re, aut beneficio coram Ordinario debet litem mouere, non coram executore, n.24.

Ius immittendi in possessionem cessat post factam immissionem actualem, etiamsi ab ea ceciderit, num.25.

Semel immisso in possessionem amplius immissio non competit, num.26.

Immissio à possessione cecidente cessat via executiua litterarum, aut executorialium, & via Ordinaria agere debet, num.27.

Executione peracta semel super controuersia actiua, aut passiua ad Ordinarium erit recurrendum, num.28.

Executor gratia cum clausula (inducentes, & defendentes) habet iurisdictionem ad defendendum immissum iam à molestiis, n.29.

Quod in Gallia non admittitur, sed quia expirauit iurisdictio per actualem executionem ad Ordinarium recurrendum, num.30.

Quod & idem seruatur in Hispania ex dispositione Concilij Trident. cuius Rex efficitur protector, & in Senatu dari decretum, vt causa remittatur Ordinario, firmat Riccius, num 31.

Executores meri cum clausula (caeterum) nequeunt post peractam executionem, iurisdictionem amplius exercere obstante Trident. decreto, sed ad Ordinarium recurrendum erit, num.32.

Causa immissi, & turbati in possessione, & proprietate Ordinario remittitur, cum executione facta executoris expirauit iurisdictio ex Trident. cuius prima instantia aliter percussi diceretur, num.33.

Clausula (defendentes inductum) *nequit vti inferior à Papa in praeiudicium Ordinarij, qua si Papa vtatur, subscribere debet propria manu, aliter Senatus causam remittet Ordiario, quia post peractam executionem executoris finita fuit iurisdictio, num.34.*

Comparens post immissionem ex alio testamento, non auditur via executiua, sed Ordinaria, coram Iudice Ordinario rei possessoris, n.35. & 36.

IVDEX à Sede Apostolica Delegatus ex commissione propria
manu Sanctissimi subscripta, † vel 1
aliàs causa legitimi ad Sedem
Apostolicam (super qua debitor
fuerat coram Ordinario primitus conuentus)
deuoluta, & ad executionem executorialium,
in Rota contra debitorem obtentarum datus,
postquam ipsius debitoris bona pro satisfactione creditoris subhastauit, & re emptori tradità soluto pretio accidit, in eum super eadem re quaestionem moueri, siue à tertio suam esse contendente, siue ab alio creditore ex causa iuris offerendi, & coram eodem Delegato; ipse tamen emptor conuentus certans ad suum Ordinarium causae huiusmodi cognitionem pertinere ex Decreto Concilij Tridentin. *sess.* 14. *de reformatione, capitul.* 10. recurrit ad Senatum pro eius protectione, vt ad Ordinarium remittatur: & debere obtinere paucis cognoscetur.

Etenim Clericus pignoris emptor, & soluto
pretio, † ac per consequens perfecta iam ven- 2
ditione, possessor ex legitimo titulo effectus
est, & Iudicis authoritate (qui illa lite iam finita
definit esse Iudex, *l. posteaquam, ff. de re
indicata, cap. in litteris, de officio Delegati*) si
super eadem † se conueniatur, nouum equidem 3
patitur Iudicium, & nouam instantiam, atque
ideò actor eius forum omnino sequi tenetur, *c.
cum sit generale, de foro competenti*, cum vulgaribus; quare instantia haec noua pernecesse coram Ordinario suo tractanda erit, iuxta *dict. capitul.* 10. *Trident.* & ea, quae latè deduximus suprà hac 2. *p. cap.*8. *& cap* 9. & iterum *in cap.*13.

Pro quo in terminis † est text. elegans *in l. à* 4
Diuo Pio, §. si post addictum, ff. de re indicata,
his verbis: *Si post addictum pignus aliqua controuersia emptori moueatur, an sit cognitio eiusdem Iudicis, qui sententiam executus fuit, videndum est, & cùm semel emptio perfecta sit, eiúsque, qui sic comparuit, periculum versitur, non puto locum esse cognitioni, certè postquam inductus emptor in possessionem, nonne cessabunt partes eorumdem Iudicum; idémque & si ipsi, cui quis iudicatus est, res fuerit addicta:* Vbi scribentes duas vtiles
conclusiones firmant; quod in controuersiis
emergentibus post venditionem, † vel pignoris 5
adiudicationem non summariè, sed ordinariè,
iurísque ordine seruato procedi debet aduersus
eundem emptorem. Alteram verò (per necessariam consequentiam ex praedicta conclusione deductam) quod coram Iudice Ordinario emergentia haec, vt noua pertractanda erunt. Iudex
autem † Ordinarius hic non intelligitur ille 6
prior, qui sententiam additionis tulit, sed ille dumtaxat, qui erit Iudex competens emptoris, eiúsve, cui pignus fuit addictum, vel insolutum datum.

gistraliter explicat Paulus de Castro *in dict. §. si*
post ad dictum, Franciscus Viuius *decis. 527. n. 7.*
lib. 4. Guzman *in tractatu de electionibus, q. 7. à*
num. 67. cum sequentibus.

7 Et confirmatur ex doctrina † Soccini *Regul.*
50. fallent. 1. & 2. & clarius per Auton. Coi-
sium *in cons. 60. num. 11. lib. 2.* dicentes, quod si
Clericus primus creditor, cui pignus ex lici-
tatione facta per Iudicem laicum addictum fuit
pro sui satisfactione, qui postmodum ex causæ
iuris offerendi à secundo creditore conueniatur;
debeat iste secundus creditor Clerici forum se-
qui, & Iudicium sui Ordinarij, ad quem con-
trouersiæ huiusmodi cognitio dumtaxat perti-
net; sequitur Alphonsus de Guxman vbi proxi-
mè, *à num. 62.* dicens: Quòd etsi ipse Cle-
ricus creditor obtinuerit bona ipsa virtute
8 † graduationis, & sententiæ latæ per Iudicem
sæcularem; nihilominus cùm id iudicium iam
extinctum & finitum fuerit, & Clericus iusto
titulo effectus sit possessor, & reus necessarius,
non poterit ab eodem Iudice seculari compelli,
bona anterioribus creditoribus restituere, cùm
noua sit causa, nouum ius, quæ noua instantia
egeat ad suum Iudicem Ordinarium remittenda,
ex supradictis.

Et quia lis graduationis in Iudicio sæculari
fuit proculdubio extincta, & iam finita per
9 executionem iam peractam, & actualem addi-
ctionem factam creditori vincenti, ita Barr. &
Iass. *in l. fideiussor. §. si fut. ad eam ff. qui satisdare*
cogantur, Guzman vbi proxime, *num. 64.* cùm
10 generale verum sit, quòd lis dicatur finita † per
rem iudicatam executioni mandatam, vt per
Sarner. *in Regula de annali. q. 44. num. 4. & 5.*
Caputaq. *decis. 172. p. 2.* Mohedanus *decis. 8. aliàs*
515. decis. 14. aliàs 240. de causa possessionis, &
proprietatis, & decis. 3. alias 180. n. 3. de litispen-
dent. Viuius *decis. 587. num. 3.* Guzman vbi pro-
ximè *num. 65.* & Nos pos Sarner. Lancelot. Ro-
bert. aliásve plures Rotæ decisiones latiùs pro-
bamus *in tractatu de Regia protect. 4. part. capi-*
tul. 14. à num. 250. cum sequentibus, quibus adde
Viuianum *in tractatu de iure patronat. decis. 25.*
11 *num. 7.* Et nos firmauimus ibidem; † è conuer-
so etiam per rem iudicatam non sequuta eius
executione, litem minimè finitam dici, atque
ideò sententiam ante executionem factam non
priuare possessione victum, quam non amisit,
sed verè retinet interim manutenibilem, vt pul-
chrè Coccinus *decis. 184. num. 3. & à princip.*
Alexand. Ludouis. *decis. 546. num. 9. & 10.* &
idem Coccinus *decis. 523. num. 4.* optimè etiam
Seraphinus *decis. 937. num. 2.* Cassiac. *decis. 7. de*
causa possessionis, & proprietat. Paleotus *decis.*
215. Quæ decisiones idem affirmant etiamsi
post rem iudicatam subsequatur mandatum exe-
quendo, quia sola voluntas, & iussus Iudicis
in effectum non deductus non priuat possessio-
ne condemnatum; nec in vincentem transfert.

Et quòd lis non dicatur finita ante rei iudi-
catæ realem executionem, insuper probant Pa-
cificus *decis. 144. num. 2. post tractatu de Saluian.*
interdict. Rota *in recent. decis. 225. num. 8. part. 1.*
Ludouis. Post. *de manutention. obseruat. 12. à*
num. 160. & post tractatum *decision. 167. num. 7.*
& alias decisiones allegat ipse Post. ibidem,
num. 161.

Hinc fit quod ex sententia non transfertur
12 dominium † seu quasi ante traditionem, & exe-
cutionem, Alexand. *consil. 90. num. 8. volumin. 2.*
& in consil. 1. num. 5. volumin. 5. Decius *cons. 594.*
num. 3. Doctores *in l. ex hoc iure, & in l. 2. per*
text. ibi. C. communia vtriusque Iudic. & in l.
Pomponius, §. si iussu, ff. de acquirend. possess.
Puteus *decis. 260. part. 3.* Marta *in cons. 50. n. 2.*
& melius *num. 19. & seqq.* & vide infrà *num. seqq.*
& à num. 17.

Et quòd lis non dicatur finita per solam rem
iudicatam, sed præcisè † ad id requiratur eius- 13
dem simul executio, probat Stephan. Gratian.
in disceptation. forensi. tom. 1. cap. 66. in hæc:
Non obstat, quod etiam dicatur lis finita per
sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam,
l. causas, C. de transact. Glossa *in cap. 1. verb.*
Finis. de litis contestat. Cassiador. *decis. 6. super*
Regul. num. 5. Parisius *cons. 30. in causa, num. 35.*
lib. 4. Vnde non includitur executio, cùm suf-
ficiat finire litem per rem iudicatam, ita vt pro-
curator ad lites non censeatur habere † manda- 14
tum ad impediendum executionem sententiæ,
Geminian. *in cap. 1. §. sed si post rem. vers. Nota*
ex illo, dict. n. 4. de exceptionibus in 6. quia verum
est litem finiri per sententiam, supplendo ta-
men executioni mandandam; & postquàm res
datur ei, qui vicerit, quia aliàs per sententiam,
& rem iudicatam non dicitur lis finem accipere,
Mandos. *regul. 33. q. 27. col. 1. ad med. vers. Ad*
propositum quæsitum, vbi testatur ita in Rota sæ-
pe fuisse decisum, & declaratum, & intelligi
omnia in contrarium deducta, & ibi etiam
† quod post rem iudicatam, vsque ad triginta 15
annos potest peti executio actione in factum
vel officio Iudicis, *l. actori, C. de iure iurand.* Barr.
in l. tale pactum, §. qui prouocauit, de pactis, &c.

Et idem Gratian. *cap. 214. num. 34.* ibi: Ve-
rius est, vt etiam in causa † appellationis se- 16
questrum duret, cùm aliàs non dicatur lis finem
accipere, nisi per sententiam in iudicatam trans-
actam, *l. causas, C. de transact. &c.* Ita vt etiam
requiratur executio, † vt possit dici lis finita, 17
Mandos. vt dictum sup. *cap. 66. num. 20.* & ita in
specie casus nostri respondit Curtius *de sequest.*
cap. 2. q. 18. n. 66. &c. probat Puteus *decis. 310. lib.*
2. latissimè Lancelot. *de attent. 4. p. in præfact. n.*
230. Nicolaus Garcia *de benefic. 6. p. cap. 4. n. 41.*
in fine, Achill. *decis. vnic. de executione sententia*,
Rota vt per Farinac. *decis. 276. n. 6. tom. 2. in post-*
humis, qua post Lancel. *de attent. 4. p. in præfact.*
n. 230. & Sarnar. *in Regul. de anna. q. 44.* & Pu-
theum *decis. 30. lib. 2.* adducitur Rotæ *in vna Sal-*
mantina Capellania del voto 2. Aprilis, & 5. Iulij
1593. coram Cardinali Pamphilio.

Atque ideò si post finitam litem, & habita
à creditore possessione emergat aliquid, quòd
sit in iudicium † deducendum, nouum equi- 18
dem erit iudicium, vt per Caputaquen. *dict. de-*
cis. 171. benè considerauit, Guxman. *dict. cap. 7.*
num. 66. Quod quidem noua eget instantia,
† vt latissimè comprobauimus suprà hac 5. *part.* 19
cap. 8. & cap. 9. & cap. 13. Vbi plurimæ doctri-
næ conducibiles reperientur.

Et pulchrè confirmatur, quoniam si ab ipso
creditore, cui pignus insolutum datum fuit à
Iudice pro debiti satisfactione, siue per adiudi-
cationem Iudicis, siue partis, res ipsa pignora-
ta, † & addicta euincatur à tertio, vel alio cre- 20
ditore; nequit ex actione primæua agere, cùm
ex actuali addictione, & adiudicatione fuerit ex-
tincta, ac per cõsequens lis super ea mota, sed alia
noua

noua actiune agere debet, putà vtili exempto,
post Petrum Surdum, Gratianum, Fabium, Anna,
Feliciaanum à Sulis, Castellum & alius abundè
diximus, & probanimus *in tractatu de Regia pro-*
tect.4. part. cap.7. à num.160. cum sequentibus.

Multò minus contra ipsum creditorem habi-
ta rei addictæ possessione lis ipsa, & actio pri-
mæua durare dicetur, ac per consequens coram
Iudice suo Ordinario hac noua actione, hóc-
que nouo Iudicio conueniri debet, cum noua
egeat instantia, & nouis terminis, ac defensiu-
nibus: quapropter omnino per Senatum ad
Ordinarium remittenda, quo iure quidem quo-
tidie vtimur in hoc Supremo Regio Consiliu,
quoties ab eo protectio hæc Consilij pustulatur.

Ex his fundamentis, eorúmque principali
21 doctrina infertur, †. quod si executoriales ex-
pediantur in Rota, vel litteræ Apostolicæ den-
tur alicui Delegato commissæ, vt alicui pru-
uiso tradat possessionem beneficij, alteriúsve rei,
aut iuris, si facta iam actuali earumdem execu-
tione, illarúmque virtute victor, aut prouisus ba-
buerit possessionem pacificam, si ab aliquo ter-
tio fuerit turbatus, aut spoliatus, nullatenus po-
terit executor ipse virtute executorialium, aut
litterarum Apostolicarum ipsum restituere, nec
manutenere, cùm hæc sit nuua causa, & nouum
à priori diuersum Iudicium, quod omninu, siue
in possessione, siue in proprietate debet remitti
ad Ordinarium, ad quem huius causæ cognitiu
actiuè, & passiuè omnimodo pertinet, cùm De-
legati Iudicis iurisdictiu iam fuerit extincta, &
finita post peractam executionem. Elegans est
decisio Cassiadorij *decis.1. de restit. spoliat.* Ruta
per Iacobmo Caballerium *in decis.347. n.1.& 2.*
Vbi quod statim expirauit potestas Iudicis De-
22 legati, & executoris, † & fuisse ita decisum
per Rotam *in vna Casalens. Canonicat. 22. Ianua-*
rij 1605. *coram Reber. Aireuatcn.* & in alia *Fer-*
rariens. bonorum 19. *Ianuarij coram Dunazero*, te-
statur Caballerius ibidem, *num.2.*

Et per Ioannem Andræam *in cap. pro illorum*
de prabendis, & dignitat. & Abbatem, Staphi-
23 leum *de litteris † gratia, titulo de vi, & effectu,*
§. significat. clausula inducentes, n.3. & per cap. in
litteris, de officio Delegat. tenet Nicol. Garcia
*de beneficiis 6. p. cap.2. à num.*154. & sup. *à n.*151.
Quod si aliquandiù inductus in possessionem
pacificè possedit; expirat Iudicis Delegati po-
testas, ne fiat præiudicium Iudici Ordinario,
ad quem pro controuersia mota inducto & pro-
uiso, & nouiter facta recurrendum sit, reférque
eundem Ioannem Andream sic audiuisse Curiam
tenere, firmantem, nisi in continenti post factam
executiunem in possessione turbetur missus, se-
cundùm Ioaonem, & Abbatem, *n.6.* Felinus 20.
vers.2. in cap. quarenti. de officio Delegati. Et ita
procedunt, quando scilicet in continenti tur-
batus est missus, quæ Nos latissimè disputaui-
mus, & resoluimus *in tract. de Regia protect. 4.*
p. cap.14. à num.217. cum multis seqq. Vbi quandu
in continenti ab ipso cundemnato turbatus, vel
spoliatus possessor immissus; de quu etiam Bar-
bosa *in collect. ad c. quarent. n. fin. de officio Deleg.*

Sicuti etiam quando post factam executio-
24 nem, & possessionis † traditionem virtute lite-
rarum Apostolicarum, quis vellet mouere con-
trouersiam super re, vel beneficio iam possesso,
nam tunc tertius iste comparens non coram Iu-
dice eodem Delegato, qui missiunem realem fe-
cit; sed coram Ordinario, ad quem debet recur-
rere, tenetur actionem, & ius suum deducere, &
contra pussidentem agere; etenim ad audiendum
huiusmodi nouum contradictorem, executoris
Delegati potestas expirauit, cùm sit noua actiu,
& nouum Iudicium, vt in terminis ex hac ratio-
ne tenet Nicol. Garc. *de beneficiis.6.p.c.2. à n.*145.

Et ratione probatur; nam cum litteræ Apo-
stolicæ dentur ad immittendum in possessionem,
† post immissionem, cessat potestas, & Iurisdi- 25
ctio, atque commissio, sicut & cessat ius prouisi,
qui iam semel missus fuit, etiamsi ab ea cederit,
& spolietur, vt post Alexand. *cons.*138. *viso pun-*
cto. num.2. & 3. lib.5. Anchar. *cons.189. num. 6.*
vers. Præterea posito, Cardin. Tusch. *practic. con-*
clus. tom.3. litt. E. concl.493. à n.9. cum seqq. Nos
de Regia protect.4.p. cap.14. n.224. Quia immis-
sio non competit † amplius iam possessori, licet 26
à possessione ceciderit, latè Castillo *controuers.*
cap.24. n.25. tom.3. Alexand. Ludouis. *decis.46.*
*n.3. & seqq. & decis.*100. *à n.3.* Nec virtute ea-
rummet litterarum semel † executioni tradita- 27
rum agit missus patiens controuersiam, quia ex-
pirauit via executiua, & ordinaria agendum erit,
Felin. *in cap quarenti, n.* 10. vbi in fine, dicit
commun. Rota apud Seraph. *decis.162. ex n.4.*
Quare pro qualibet turbatione, & controuersia
actiua, † aut passiua peracta iam executione de- 28
bet ad Ordinarium recurri, ne lædatur disposi-
tiu Tridentin. *in d. cap.20. sess.24. de reformatio-*
ne, præseruans primam Instantiam Ordinario,
& ita probat Nicolaus Garcia *de beneficiis. 6. p.*
*cap.2. num.*154. *& seqq.*

Et in his, in quibus versamur terminis, idem
probat Ioannes Aloysius Riccius *in practicar.*
Aurea, resolution. 299. In hæc: Executores
† gratiæ cum clausula (*Inducentes, & defenden-* 29
tes, &c.) non solùm habet iurisdictionem ad
ponendum in possessionem beneficij impetran-
tem, & ad faciendum ei respondere de fructi-
bus; sed etiam ad defendendum eum post im-
missionem, si ab aliquo tertiu molestaretur, vt
per text. & ibi Abb. & Felin. *in cap. quarenti,*
*de officio Delegati, num.*10.

In Gallia tamen hæc conclusiu non practica-
tur, † quia facta executione executor functus 30
est munere suo, & postea iurisdictio Ordinario-
rum est, etiam quoad turbationem in possessio-
ne; nam turbatus coram Ordinario conque-
ri debet, per concordata suprà allegata; ita no-
tarunt Rebuffus *in pract. benefic. in forma noua*
prouision. verb. Amoto quolibet illicito detentore,
Mareh. *decis.100. p.1.*

In Hispania ex Bullis concessis in fauorem
Potentissimi † Regis nostri Philippi à Summis 31
Pontificibus felicis recordatiunis Pio V. &
Gregorio XIII. qui faciunt eum protectorem
Sacrosancti Concilij Tridentini; credo, quod
seruatur idem, quod in Gallia, & quod causa
contra turbantem remittitur Ordinariis, & su-
per hoc dantur rescripta in Supremo Consilio;
& de iure communi, Abbas, & Ioann. Andr.
in dict. cap. quarenti existimabant, quod perfe-
cta executione, si aliquandiu pacificè posside-
bat impetrans, erat extincta iurisdictio Delega-
ti, aut executoris, non obstantibus dictis clau-
sulis, ob quas moti fuerunt supradicti omnes,
& etiam seruare Curiam affirmat Staphileus *in*
tractatu de litteris gratia, & inst. tit. de vi, & effe-
ctu clausul. fol. 130. *in paruis.*

Ea

Ex qoibus infertur, qood meri executores
32 cum clausula (*Caeterum*) quæ solet † de stylo dari pensionario in reseruatione pensionis, vel præsentantibus gratias coram Auditore Cameræ io hoc Regno stante forma Sacri Concilij Trident. de qua suprà, non poterunt post præfatam executionem, iurisdictionem exercere, licet in fauorem Ordinarij contrarium aliquando de facto obseruetur. Id tamen intelligo contra contradicentes de iure, contra quos in prima instantia debet recurri ad Ordinarios, contra verò turbantes de facto nom etit inconueniens, si procedat extra iudicialem compulsionem, quando clausula facit perpetuitatem. Hæc Riccius.

Quam doctrinam de verbo ad verbum, tran-
33 scripsit Riccius † ipse à Flores de Mena, qui ea omnia dixerat *variarum, quæst. 4. à num. 60. cum sequentib.* Hoc tamen Authore tacito, qui quidem in hismet terminis dicit, causam iam missi in possessionem, & postmodum turbati remittendam esse Ordinario, ex dispositione Concilij Tridentini, cùm clarè percutiatur prima instantia hoc in casu ad illum pertinens, quippè iam cessauerit iurisdictio Delegati, & ità practicatur quotidie in hoc Supremo Consilio Regio, atque incunctanter obseruatur, prout ex dicto Flores de Mena, latiùs videre poteris loco citato, & iterum *in q. 12. num. 10. ad fin.*

Fulcitur, quoniam clausula, *Defendas indu-*
34 *ctum*, non operatur postquam † immissus semel pacificè possedit, ne derogetur Ordinarij iurisdictioni, ideò si molestetur postquam fuit inductus; via Ordinaria est agendum, & molestans coram suo Ordinario, erit conueniendus, Quia hæc clausula amplius non habet effectum, nec conseruat iurisdictionem executoris Delagati, vt superius latè diximus, & probant insuper Staphileus *de litter. gratia, fol. 97. pag. 2. vers. Sequitur postmodum*, Marches. *de commission. p. 1. pag. 939. num. 177.* Campan. *diuersorum iuris Canon. rubr. 12. c. 12. n. 283.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 1. litt. C. conclus. 218. n. 1.* vbi *n. 2.* subdit Rebuffum *in forma noua prouis. in verb. Defendas inductum*; retulisse quod in Francia nihil operetur, quia Iudices Ordinarij post executionem factam sunt adeundi, quod & in Hispania idem obseruari ex dispositione Concil. Trid. ne deterius fiat eorum iurisdictio, diximus sup. *à num. 29. cum seqq.* Atque ideò, vt hæc clausula operetur post inductionem, missionem factam per executorem in præiudicium iurisdictionis Ordinariæ, debet commissio, qua prædicta clausula apponitur, subscribi propria mano Sanctissimi, aliter à Senatu causa nouæ molestiæ & turbationis, remittenda erit Ordinario, ad quem de iure pertinet cognitio, ex superiùs abundè comprobatis.

Fulcitur deniq; ex eo, quòd si post immissio-
35 nem † factam, ex *l. fin. C. de edito diui Adrian.* vel virtute litterar. Apostolic. alius compareat cum alio testamento, vel alias litteras Apostolicas, alióve pari titulo: nullatenus auditur in via executiua, sed in via Ordinaria, & in iudicio & foro competenti Ordinario, quia iste iusto titulo possidet, Iudice Authore ritè & rectè procedente, & mediante sua possessione effectus est reus, cuius forus est seruandus, & attendendus; ita tenent Bart. *in l. fin. C. de edendo diui Adri.* & ibi Alexand. *num. 23.* Alueric. *num. 14.* Angel. *col. penult.* Beneintend. *decis. 83. n. 5. & 6.* Beroius *cons. 54. num. 3. lib. 2.* Roland. *cons. 78. num. 27. lib. 3.* sequitur Zucardus *in dict. l. fin. n. 374.* Menoch. *de adipisc. remed. 4. n. 565.* & videtur sentire Peregr. *de fideicom. art. 48. n. 13.* Mohedan. *decis. 13. vt lite pendent.* Caputaq. *decis. 329. p. 1.* Puteus *decis. 233. lib. 2.* & fuisse decisum *in vna Reatina. hæredit. 4. Iunij 1599. coram Iusto.* testatur Cæsar Argelius *de legitimo contradict. q. 2. art. 3. per totum*, & signanter *à n. 123. & seqq.* atque etiam *à n. 133.* in ea fuisse dictum; quod si iudex comparentem ex alio etiam posteriori testamento post immissionem factam † admiserit in via executiua, & 36
eum immiserit; Prior erit manutenendus in sua anteriori immissione, & possessione, eò quòd ab ea non potuit eiici, nisi in via ordinaria auditus & victus vti reus necessarius, qui Cæsar Argelius latiori manu tractat de iis omnibus videndus in toto dicto *artic. 3.* itaque quoties semel fuit quis à iudice missus in possessionem alicuius rei ritè & rectè procedente; quidquid postmodum contra eum alius insurgat in possessorio, aut petitorio, conueniendus erit in suo foro competēte, & corā suo Ordinario non aliàs.

Capvt XIX.

Impetrata commissione ob recusationem Ordinarij, postmodum (re tamen integra) decedentis, vel recedentis, an per Senatum causa remittenda erit eiusdem Ordinarij successori?

Svmmarivm.

Commissio impetrata ob recusationem Ordinarij, re integra, postmodum recedentis, vel decedentis, an a Senatu retinenda, vt causa faciat remissionem successori, à n. 1.

Concil. Trident. præseruans primam Ordinarij instantiam, non sustulit legitimos modos, ad quos de iure ab eo licitè receditur, n. 2.

Recusationis causa legitimus est modus recedendi ab Ordinario in prima instantia, n. 3.

Ex recusatione cessat Trident. dispositio, & per consequens Senatus protectio, n. 4.

Res, quæ semel prohibitionem euasit, semper libera remanet, num 5

Reò semel alterata natura, semper remanet alterata, num. 6.

Recusationis causa licèt cesset, ea mutatione Ordinarij recusati, non tamen eius cessat effectus iam consummatus, & in effectu deductus n. 7.

Factum legitimè retractari nequit, licèt casus posteà euenerit. à quo non potuit incohari, n. 8.

Casus superueniens non mutat actum consummatum, num. 9.

Ius semel tertio quæsitū tolli nequit eo renuēte, n. 10.

Commissione facta communi aduersario, ius est quæsitum eidem, & illi impetrans renunciare non potest, num. 11.

Commissio ob recusationem Ordinarij impetrata, ex huius mutatione, re integra (nempè ante iurisdictionem in Delegato radicatam) retinetur in Senatu remissa causa cognitione Ordinarij recusati successori, n. 12. & seqq.

Recusationis causa cessante cesset ipsa recusatio, n. 13.

Recusatio cessat mortuo iudice recusato, n.14.

Suspicionis causa cessante, cessat suspicio, n.15.

Quod intellige si recusationis causa sit personalis, non realis, quæ tangat dignitatem, quæ etiam in successore durat, num.16.

Periculosum est coram iudice suspecto litigare, ibidem.

Periculi causa cessante, cessat quod tius causa statutum est, num.17.

Recessus ab Ordinario causa cessante, cessat recessus ob eam factus, num.18.

Commissionis impetrandæ causa cessante cessat commissio impetrata, num.19.

Causa cessante, re integra, cessat effectus nondum consummatus, sed dum est in fieri, n.20.

Suspicionis causa cessante post præuentam iurisdictionem non cessat commissio, nec successor recusati recuperat iurisdictionem, ibid.

Causa cessante non cessat effectus iam consummatus, & ex cuius existentia tertio iam fuerit ius quæsitum, num.21.

Promissio contemplatione alterius facta, ipso re integra, decedente, corruit, secus re non integra, & facta acceptatione per donatarium, n.22.

Iurisdictione Delegati nondum præuenta per eius exercitium, res adhuc dicitur integra, n.23.

Per litterarum præsentationem coram Delegato iurisdictio non dicitur præoccupata, n.24.

Delegatus ante litterarum præsentationem subdelegans nihil agit, quia subdelegatio actus est iurisdictionis, ibid.

Iurisdictio Ordinarij suspensa per recusationem, ea cessante per remotionem, re integra, recusati statim ex ui attratiua deuoluitur ad eiusdem successorem non recusatum, n.25.

Commissio non efficitur communis aduersario, nec ei ius acquiritur per impetrationem, nec præsentationem; sed per citationem legitimè expeditam, & executam, n.26.

Secus post eam subsequutam, cui iam commissioni impetrans nequit renuntiare, n.27.

Commissioni continenti aliquid fauorabile alicui, potest re integra, impetrans renuntiare, n.28.

Commissio post præsentationem, & citationem executam fit communis aduersario, cui impetrans non potest renuntiare, n.29.

Nisi contineat publicam vtilitatem, n.30.

Commissioni continenti aliquod priuilegium, etiam ad commodum tertij potest, re integra, impetrans renuntiare, num.31.

Commissio non efficitur communis ante præsentationem, & citationem executam, qua non vti potest impetrans, etiam inuito aduersario, n.32.

Recusationis causa resoluta recedente, vel decedente Ordinario recusato, re integra, res redit ad priorem statum, & ad successorem recusati in eadem prima instantia, n.33.

Grauamine, quo fundatur appellatio, commissio, & inhibitio, cessante, & resoluto, resoluuntur cætera eò nitentia, & causa ad inferiorem redit, num 34.

Origine, à qua cætera vim capiunt, & fundamentum, sublata, cuncta corruunt, n.35.

Sublata causa principali tacitè intelligitur resoluta inhibitio Rotalis super articulo incidenti emanata, num.36.

Acquisitione rei reuocabiliter ex causa de præterito resoluta, omnia redeunt ad primum statum, ita vt fructus, hypotheca, & alia iura restituantur, num.37.

Re redacta ad priorem statum ius semel consolidatum cessum, seu aliter amissum, reuiuiscit, n.38.

De effectibus rei redactæ ad priorem statum, n.39. remissiuè.

Appellatione deserta, iurisdictio deuoluitur ad Iudicem a quo qui suam exequitur sententiã, n.40.

Recusatio, & appellatio ad effectum suspendendi iurisdictionem a pari procedunt, n.41.

Recusationem cessare per mutationem Ordinarij recusati ante commissionis exercitium, ad eiúsque successorem deuolui iurisdictionem, determinauit Rota, num.42. & seqq.

Per comparitionem coram recusato tollitur recusatio, & rescriptum eius occasione obtentum, n.43.

Sententia lata in petitorio suspenso est nulla defectu iurisdictionis, num.44.

Etsi lata sit super petitorio, & possessorio simul in totum nulla est, num.45.

Per comparitionem coram alio Iudice competenti, re integra, & ante vsum commissionis, huic impetrans renuntiare videtur, n.46. & 47.

Successori Ordinarij recusati remittet Senatus causam in prima instantia, non Delegato, qui ante cessum, vel recessum recusati commissione sibi per recusantem impetrata, non fuit vsus, n 48.

Ab Ordinario ob recusationem licitè receditur in prima instantia durante impedimento recusationis, & non sublato, re integra, n.49.

Omnis dispositio tacitam conditionem habet, rebus sic stantibus, ita vt ab ea recedatur noua superueniente causa, num.50.

Commissio ob recusationem impetrata ante eius exercitium non habet statum perfectum, nec consummatum, sed est, re integra, resolubilis, & variationi subiecta, num.51.

Ex commissione non acquiritur ius tertio, re integra, num.52.

RECVSATO Ordinario ob legitimam suspicionis causam legitimè probatam, & admissam, vnus ex litigantibus festinanter præcurrit, 1
& impetrat commissionem à Sede Apostolica, vt alius Iudex Delegatus de causa cognoscat principali, interim tamen, quod, vel impetratur, vel Delegatus iurisdictionem radicet, & præueniat, accidere assolet, vt Ordinarius ipse recusatus, vel decedat, vel ab officio remoueatur, certat altera ex partibus in Senatu hoc Supremo; causam remittendam fore Ordinario successori, allegans, fuisse deuolutam, & recuperatam iurisdictionem à successore non suspecto, eò quòd cessauerit, re integra, causa recusationis, cum suspectus desierit iam iudex esse. Quæstio est admodum celebris, & difficilis.

Et pro hac vltima parte negatiua Ordinario successori remittendam non fore; † sed potius 2
iudici Delegato, plura vrgent non contemnenda fundamenta. Et primum quoniam etsi per Concil. Trident. *sess.24. de reformat. c.20.* sit Ordinario ita præseruata prima instantia, vt sit prohibita auocatio, & commissionis impetratio: Hoc tamen Decretum non tollit legitimos modos per quos de iure licitè, liberéque recedi potest ab Ordinario ipso in prima instantia, Nos latè probauimus hac *2. p. c.5. vers. Plures tamen alij casus*, à n.8. & ferè per totum caput, inter quos recusationis causa, † vti legitima, ac principa- 3
lis connumeratur, prout ibidem in eodem *c.5. §.1. à n.3. cum seqq. vers. Ex proxima conclusione,*

vbi

vbi ex causa recusationis Ordinarij liberè permitti impetrari commissionem alteri iudici posse, diximus in prima instantia, quod per totum illum. §. examinauimus.

Ergo semel legitimè, & licitè facta commissionis impetratione, cessate, dicendum est, pro-
4 hibitionem Concil. Trid. † & per consequens Senatus protectio, quoniam res, quæ semel
5 prohibitionem euasit † semper remanet libera, *l. pater. §. quindecim libertos. ff. de legat. 3. l. cætera. §. fin. ff. de legat. 1. l. 1. §. res verò. C. de imponendis lucris, descript. l. fin. C. de remissione pi-*
6 *gnor.* Atque rei semel alterata natura, † semper remanet alterata. De quibus, & aliis pluribus similibus doctrinis diximus *in tract. de Regia protect. 3. p. c. 4. à n. 55. & seqq.* Ergo cum huius causæ prima instantia semel licitè alternata fuit, atque prohibitionem euaserit, eiúsque natura alterata; semper debet remanere libera, & per consequens per Concilium non prohibita.

Secundò, quoniam licèt recusatio Ordinarij
7 (quæ causa fuit immediata, ad faciendam licitam † impetrationem alteri Iudici, ex suptadictis) cessauerit per cessum, vel discessum Ordinarij suspecti, ex text. cum materia *in c. cum cessante causa, de appellat.* tamen non potest cessare eius effectus iam consummatus, & in effectum deductus, prout statim probauimus. Ergo commissio ex causa recusationis iam impetrata cum effectu non debet cessare, cum ex ea iam effectus dicatur consummatus.

Tertiò, quia factum legitimè retractari non
8 debet, † licèt casus posteà euenerit, à quo non potuit inchoari, *l. non est nouum. ff. de reg. iur. c. factum legitimè, eodem tit. lib. 6.* ex quibus quidem iuribus regula generalis, velut axioma deducitur; quod vbi actus est iam consummatus, casus superueniens non vitiat, sed tunc habet locum ea regula, vt quæ semel vtiliter & le-
9 gitimè constituta sunt durent, † licèt casus euenerit, à quo initium habere non potuerit, prout apertè dicitur *in l. pluribus, pecul. §. etsi placet,* vbi Bart. & alij *ff. de verbor. obligat* & voluerunt Petrus à Bellapert. & Bald. *in d. lectura, in l. patre furioso,* per eum textum *ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris.* Bart. *in l. ex facto, in princip. col. 4. vers. Vltimo hac lex. ff. de vulgar. & pupil.* de quo latè per Dinum *in d. cap. factum legitimè,* & Decium *in d. l. non est nouum,* latissimè Tiraquel. *in tract. de causa cessante, limit. 12. per totam,* & præcipuè, *num 15.* Ergo licèt recusatio Ordinarij, quæ fuit causa immediata commissionis impetratæ; cessauerit per cessum, vel decessum, aut discessum recusati; non potest tollere commissionem iam in effectum deductam, nec licèt cessit causa recedendi ab Ordinario, erit ad illum iterum redeundum.

Quartò quoniam per recusationem Ordina-
10 rij semel admissam, † & per rescriptum impetratum partibus fuit ius quæsitum, quod eis renitentibus tolli non potest, *l. cum à socero,* cum concordantibus. *C. de iure dotium,* adeò vt ex commissione facta communi aduersario, iam
11 inde ius ei quæsitum fuit, † in cuius præiudicium, nec ipsi impetrans commissioni renunciare valet, prout latius inferiùs probabitur. Ergo in tertij præiudicium redire non potest causa ad successorem Ordinarij recusati, ac propterea nec per Senatum illi remittenda.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus contraria sententia his, † in quibus versamur, ter- 12
minis, & verior, & probabilior est. Imò reuersa causa recusationis ad non causam, commissio, re integra (hoc est antequam per eius exercitium iurisdictio delegata fuerit præuenta, & præoccupata, ac in persona delegati radicata) subuertatur, & causa redeat ad Ordinarium successurem non suspectum, nec nouiter recusatum, cum causa recusationis cesset tempore, quo adhuc eius effectus non fuerit in esse productus, nec efficaciter consummatus, sed in statu variabili, & resolubibili, atque ideo cessante impedimento, prima instantia reuertitur ad terminos Concilij Tridentini pertinens ad Ordinarium, qui iurisdictionem recuperat eo cessante.

Quæ quidem resolutio validis fundamentis
nititur; † etenim cessante causa recusationis, 13
ipsam recusationem cessare, probant Speculator *titulo de iudice Delegato. §. superest videre, vers. Quid si socius,* Albericus *in l. cui eorum. §. affinitates, in fin. ff. de postulando, & in l. affinitatis. C. commun. de successor.* Hippolitus de Marsillis *in l. etiam si redditibus, col. 2. vers. Vlterius hac lex potest induci. ff. de quæst.* idem probat
Alexand. † (qui loquitur in recusationis causa 14
cessante per obitum recusati, vt cesset in successore recusatio) *in l. ex facto, in princip. col. 2. vers. item potest induci. ff. de vulgar. & pupillar.* Ioan. Andr. & Dominicus *in c. si iudex ab Apostolica, de officio Delegati, lib. 6.* Tiraquell. *in tract. de causa cessante, n. 226. cum duobus seqq. &*
in n. 245. † quod suspicionis causa cessante, ces- 15
set suspicio, atque eius effectus cessare debet.

Quod intellige si recusationis causa est perso-
nalis, † non realis, quæ tangat dignitatem, vt 16
post alios Tiraq. à *n. 228.* vbi quod tunc etiam in successore durabit. Quia quando suspicio fuit causata respectu, & contemplatione dignitatis, & non personæ, continuatur in successore recusati, vt ea pressè probant Capitius *decis. 138 n. 4.* Didac. Perez *lib. 3. ordinam. tit. 5. de las recusaciones de los Iuezes, q. 17. vers. Præterea confirmatur, tom 1. fol. 569. & seqq.* Paris. de Puteo *de syndicatu, verb. suspicio.* Et est originalis doctrina Præpositi *in cap. cum speciali. col. 12. de appellat.*

Atque etiam licèt periculosum sit coram in-
dice suspecto litigare, † *ex cap. cum inter, de ex-* 17
ceptionib. l. apertissimi, & ibi Glos. *verb. libello. C. de iudiciis,* Glos. *in l. Prætor, verb. cum instam, in fin. ff. de iurisd. omnium iudic.* Tusch. *littera S. concl. 910.* Aldouinus *cons. 20. n. 45.* Caualcanus *de brachio Regio. p. 5. n. 311.* Amatus *decis. 74. n. 15.* Couarr. *pract. q. 26.* Tiraquell. *de pœnis temper. cas. 51. n. 88.* Ambros. *decis. 50. n. 54.* Giurba *decis. 48. n. 1.* Tamen periculi causa cessante, cessat quod eius causa statutum est, aut permissum; Bald. & Salicet. *in l. 1. per illum text. C. de nautico fœnor.* Roman. *cons. 404. in causa proposita consultationis, col. 2.* Philippus Decius *in cap. cum cessante, post princip. de appellationibus,* Tiraquel. vbi proximè *n. 204.*

Quare cùm recusatio fuerit causa immediata
& finalis, † vt pars possit in prima instantia ab 18
ordinario recedere, prout abundè scripsimus suprà *c. 5. §. 1. per totum,* & signanter *à n. 8. cum multis seqq.* de primo ad vltimum sequitur, quod recusatione ipsa cessante, cessat, recessus, eiusque effectus, ita vt recessisse minimè sit nocivum ordinario, nec partibus, voluit Bald. *in*

l. Æmilius, *col. 6. vers. Ista est falsa expositio ff. de minoribus*, *& l. quaro. § inter locatorem. ff. locati. C. si institma*, *& l. si sub hac*, *ff. de inoffi-so testamento*, Tiraquell. vbi proximè *n. 226.*

Et quia cum recusatio fuerit causa penitùs
19 necessaria † (vt modò diximus) impetrandi rescriptum, per cessationem causæ cessat & ipsum rescriptum, vt ex facto respondit Paulus Parisius *cons. 169. etsi considerata dispositione, column. 3. vers. Postremo non obstat*, *lib. 4.* ante quem idem voluit Alexand. post alios *in l. ex facto*, *in principio*, *col. 3. vers. Extra Glossam oppono. ff. de vulgar. & pupillar.* Tiraquell. *d. tract. causa cessante*, *num. 234.* qui *n. 50.* post Bald. *in l. 1. §. Consules*, paulò ante fin. *vers. Item nota ex predictis. ff. de officio Consulis*, *per l. quasitum. ff. de inteliu*, firmat, quod commissionis causa cessante, cessat ipsa commissio.

Quæ regula, & doctrinæ omnes inde dedu-
20 ctæ, † tunc procedunt, & habent locum, quando cessauit causa, re adhuc integra, ita vt eius effectus non sit in esse deductus, nec iam consummatus, sed in fieri, prout latissimè Tiraq. *de tract. de causa cessante*, *limit. 12. per totam*, *& n. 1. in fin.* ita ait, *ex quo notat* Immola *in 2. notabili*, *quod extincta causa non perit iuris effectus in esse deductus*, *secus si sit in fieri (vt ipse loquitur) & res sit integra.*

Et in terminis quod suspicionis causa cessante, stante effectu iam consummato (hoc est post præuentam per Delegatum iurisdictionem vt statim) non cesset recusatio in iudice successore recusati; sed imò quod Iudex nominatus ad cognoscendum prosequatur causam, elegans est *decis. 719.* Vincentij de Franchis vbi allegat Didac. Perez *in lib. 3. ordinam. tit. 15. de las recusaciones de los juezes*, *q. 15. fol. 569. tom. 1.*

Et quod cessante causa, non cesset effectus
21 iam consummatus, † & in esse deductus, atque iam perfectus, & ex quo ex existentia causæ iam alicui perfectè, & legitimè ius fuit tertio quæsitum; probat post Tiraquellum, & alios plurimos DD. & doctrinas Viarias Castillo *controuers. tom. 3. cap. 15. ex n. 4. cum multis seqq. & tom. 4. c. 60. à n. 50. cum seqq.* & in addit. ad idem *c. 60.* Antonius Amato *variar. resolut. 2. p. resolut. 65. à num. 51.*

Qui quidem Castellus loco proximè citato
22 *n. 53.* post Menochium † *in cons. 421. sub n. 52. vers. Non obstat*, *& duobus numeris seq.* Cæsar Barci. *decis. 79. n. 5. 51. & 52.* firmat, quod facta promissio contemplatione certæ personæ, vel Legatum promissum ipsi personæ contemplatæ cohæret, qua extincta negatur etiam extingui promissio; procedit ante ipsius Legati, aut rei promissæ acceptationem, & acquisitionem, & sic re integra, postmodum verò secus.

Quare cùm ante iurisdictionis exercitium
23 iudex Delegatus † virtute impetratæ sibi commissionis non præuenerit iurisdictionem, nec illam præoccupauerit, adhuc res est integra, necnon ante effectus consummationem & perfectionem, text. *in c. quamuis*, *6. & in c. si Delegatus*, *de Officio Delegati*, *lib. 6.* text. *in c. fin. de officio Delegati*, *c. relatum eodem tit. l. 21 tit. 4 p. 3.* de quo Nos abundè suprà hac *2. p. cap. 12. vers. Ex quo falsa redditur*, *à n. 36. cum seqq.* vbi etiam quod nec per ipsarum litterarum præsen-
24 tationem factam † coram Delegato præuenta dicitur, & præoccupata iurisdictio; nec res desinit esse integra, abundè videbis, & plurimos refert Giurba *in cons. 59. num. 108. & seqq.*

Et in tantum ante commissionis præsentationem defuit in Delegato iurisdictio; quod si eo tempore subdelegauerit, nihil agit, & in Subdelegato adest euidens notorius defectus iurisdictionis, Rota *in vna Ferrariens. Societatis coram Penna n. 1.* vbi plurimi DD. & Rotæ decisiones recensentur, quam adducit Marchesan. *de commis. nullitat. Senat. post §. 1. part. 3. tom. 3. fol. 22.* & ratio est, quia Delegatus subdelegando vtitur iurisdictione, Giurba *cons. 79 n. 16.* Surdus *cons. 429. n. 57.* qua Delegatus caret penitùs ante litterarum præsentationem realem.

De qua commissione ante iurisdictionis exer-
citium, † & præoccupationem, idem iudican- 25
dum erit, ac si impetrata nondum fuisset, & essemus eo in statu priori, quo accedente morte, vel remotione Ordinarij suspecti, successor non suspectus venit, ad quem sublato recusationis impedimento statim, & ipso iure iurisdictio deuoluitur ex vi attractiua, non ex vi acquisitiua, prout abundè probauimus suprà hac *2. p. d. c. 12. vers. Deinde*, *quia cum iurisdictio Ordinarij sit naturalis a n. 52. cum seqq.* Et sursum, nec tunc adhuc ablata intelligitur ab Ordinario iurisdictio *c. audita*, *de restit. spolia.* Innocent. *in c. cum in iure peritus*, *de officio Delegati.* Bald. *in l. 1. C. vt lite pendent.* Roman. *cons. 353.* Guido Papa *decis. 286.* Azeued. *in l. 10. n. 25. tit. 13. lib. 8. Recop.* Anna *allegat. 24. n. 2.* Franch. *decis. 326. n. 1.* Rota Auinionens. *decis. 69. n. 4.* Caual. *decis. 15. n. 8. 1. p.* Bursat. *cons. 74.* idem Franchis *decis. 393.* Giurb. *cons. 59. n. 101.* igitur, re integra, cessante causa recusationis, debet cessare eius effectus nondum perfectus, consummatus, nec in esse adhuc deductus.

Et in tantum res hæc adhuc est integra, quod
ante rescripti præsentationem, † & ante cita- 26
tionem eius virtute expeditam, & intimatam aduersario, isti non efficitur rescriptum commune, nec ei ius ex eo adquiritur; imò cum adhuc res sit integra, illi potest impetrans renuntiare, eoque non vti, etiam aduersario renuente, secus si post citationem intimatam, præuentámque & præoccupatam iurisdictionem, quia tunc
iam commissio efficitur communis, † & ius ter- 27
tio adquisitum, réque desinit esse integra; atque per consequens aduersario, cui semel ius fuit quæsitum inuito, renuntiare, & pœnitere impetrans non potest, vt secus sit re adhuc integra, ante citationem iuxta opinionem, quàm passim sequitur Rota *vt in decis. 317. n. 1. p. 2. in Recent. & in Burgens. de Agi. coram Litta.* impressa penes Marches. *de commis. tom. 1. fol. 171* latissimè post plurimas Rotæ decis. videndus Oliuer. Beltramin. *in annotat. ad Alexand. Ludouis. decis. 552. num. 7.* vbi contra illammet decis. quæ videtur insinuare, post præsentationem effici commissionem communem, vt non solum requiratur præsentatio; sed & simul emanata citatio, & executiua, vide plurima per eundem in hac materia, vbi etiam limitat sub *dict. num. 7.* & circa hoc requisitum citationis actualiter exequutæ, plurima videre poteris suprà *cap. 12. à num. 36. cum seqq.*

Vbi etiam ipse Beltraminus hanc doctrinam
extendit, † vt procedat etiam si commissio 28
esset impetrata à signatura gratiæ, & in ea con-
tineretur

tineretur aliquid, quod esset etiam fauorabile
alteri parti, vt nihilominus possit impetrans
commissioni renuntiare ante executam citatio-
nem, vt in d. decis. 317. n. 2. & per aliam deci-
sionem Rotæ, quam allegat ipse Beltraminius
videndus, & quod requiratur simul citatio, &
præsentatio, probat Rota, vt per Farinac. in
posthum. tom. 1. decis. 705. num. 8.

Vt etiam probat eleganter Hercules Mare-
29 scot. † variar. resolut. lib. 1. c. 20. à n. 10. & seqq.
in hæc: Efficitur autem commissio communis
post præsentationem, & citationem aduersarij
ad dicendum contra, & non ante, quia com-
munis conclusio DD. est, quod impetrans re-
scriptum, quod non publicam, sed priuatam re-
spicit vtilitatem, ante citationem possit pœnite-
30 re, & non vti: quo fit, † vt neque aduersarius
inuito impetrante possit huiusmodi rescripto
vti, tùm quia ante citationem non considera-
tur interesse eius, contra quem rescriptum im-
petratum est, tùm etiam quia rescriptum
quod ad fauorem impetrantis principaliter est
concessum in eius odium, & præiudicium re-
dundaret, l. quod fauore. C. de legibus, ita firmat
Hostiens. in c. ex conquestione. n. 6. de restit. spoliat.
quem ibi cæteri sequuntur, Ioan. Andr. num. 5.
vers. in fine quæro. Immola sub n. 9. Butr. n. 12.
vers. Hostiens. conclus. Anchar. n. 16. Ias. in l. 3.
in princip. n. 12. & ibi Riminald. d. n. 31. ff. quod
quisque iuris. Bald. in l. postquam lite. n. 14. C. de
pactis. Felinus in rubrica, de rescript. n. 3. Aret-
tinus consil. 23. n. 3. post medium, & hanc esse
communem opinionem attestantur Innocent. &
Abbas in d. c. ex conquestione. Decius in d. l. 3.
in fin. princip. & tenuit Rota in vna Salmantina
pensionis 13. Ianuarij 1584. coram Bubaldo, in
qua fuit dictum, hoc procedere, etiamsi rescri-
31 ptum † contineat aliquod priuilegium non so-
lùm ad fauorem impetrantis; sed etiam ad com-
modum tertij, & expressè tenet Anchar. in d.
c. ex conquestione, n. 9. & ibi Imola n. 9. Hostiens.
col. 9. in fin. Ioan. Andr. col. 2. in fin. Butr. in col. 13.
Abb. num. 1. hæc Maresc.

Et hanc decisionem Salmant. per Maresco-
tum citatam ad litteram refert Marches. de com-
mis. in particul. p. 1. c. 3. n. 48. fol. 171. & videnda
erit ad idem decisio subsequens ab eodem Mar-
ches. ibidem adducta.

Et quod non ante præsentationem commis-
32 sionis, † sed post eam & citationem intimatam
commissio non efficiatur communis, quomi-
nus impetrans aduersario inuito possit pœnite-
re, ea non vti, & renuntiare, benè probant Fe-
lin. in Rubrica, de rescript. num. 9. Sigismund.
Scaccia in tract. de appellat. lib. 3. c. 2. q. 14. n. 46.
ante fin. vers. Declara, 2. Gratian. discept. forens.
tom. 1. c. 115. n. 2. & c. 2. n. 10. latè etiam per eun-
dem Sigismund. Scac. in tract. de sententia & re
iudic. glos. 14. q. 19. à n. 5. & seqq. & à principio.

Igitur dum res adhuc est integra, & iurisdi-
33 ctio nondum præuenta, † nec præoccupata à
iudice Delegato, si causa recusationis resoluatur,
res redit ad suum priorem statum, & successor
Ordinarij non suspectus, suam iurisdictionem
ipso iure recuperat in prima instantia statim, quod
impedimentum fuerit remotum ex supradictis.

Quod insuper fulcitur ex ea doctrina, quam
34 DD. † deducunt ex text. in c. cum cessante causa
cesset effectus, de appellationib. quod reuocato
grauamine per inferiorem, quod fuit causa ap-
pellationis, & super ea commissionis impetratio;
appellatio, & commissio, necnon gesta per iudi-
cem commissionis virtute resoluuntur, & eua-
nescunt, vt cum Boër. Lancel. & Scaccia dixi-
mus de Regia protectione, 1. c. 5. à n. 20. n. 78. &
à n. 74. n. 41. & 91. & iterum 2. p. c. 17. n. 24.

Quibus rectè consonant, quæ longa manu
congessimus † in eodem tract. 4. p. cap. 14. cum 35
multis seqq. scilicet, quod origo, à qua cætera
vim capiunt, semper attenditur, & quod vitium
in origine totam massam corrumpit, & quod
sublato fundamento superædificari nequit, seu
totum corruit ædificium, vbi à n. 12. cum seqq.
probatur, vt omne quod actui sui natura varia-
bili, & resolubili nititur, actu sublato, aut aliàs
deficiente, omne suprà fundatum corruit, & eua-
nescit.

Quibus addo optimã decisionem Rotæ Ale-
xand. Ludouis. 418. à princip. † vbi quod sub- 36
lata causa principali, tacitè censetur sublata, &
resoluta inhibitio Rotalis super articulo inci-
denti emanata.

Et de acquisitione rei reuocabiliter ex causa 37
de præterito, † & de eius effectibus, vt restituan-
tur fructus, hypotheca, & alia iura, quæ adqui-
rens antea habebat, quia res redit ad suum prio-
rem statum cum omni causa anteriori; videndi
sunt Gratianus discept. forens. c. 271. à n. 37. &
latissimè Tiraquell. de retractat. lignagier. §. 1.
glos. 7. à n. 69. cum seqq. & suprà, exactè etiam Ma-
tienço in l. 7. glos. 1. à n. 40. & à n. 45. vbi mirabili-
ter, & in optimo casu Oliuerius Beltramin. in an-
notat. ad Alexand. Ludouis. decis. 157. à n. 14. &
decis. 227. per totam, Maurica de contract. lib. 4. tit.
10. n. 16. & seqq. Rodrig. de annuis reditibus, lib. 2.
q. 13. à n. 8. copiosè, & latissimè videndus Giurba
decis. 63. per totam, & hi tres vltimi benè tra- 38
ctant, † vt etiam re redacta ad priorem statum,
ius semel consolidatum, cessum, seu amissum
reuiuiscit, apud quos præcipuè Giurbam multa
seu dignissima ad propositum videbis.

Et de effectibus, & natura rei redactæ ad prio-
rem statum, † videndus Mieres de maioratu, 1. 39
p. q. 58. à num. 184. & à num. 109. plurima etiam
Nos congessimus in tract. de Regia protect. 4. part.
cap. 14. per totum.

Vnum tamen simile fundamentum non omit-
tam; † nam licèt à sententia lata appellatio 40
emissa, & à iudice delata tollat, & suspendat
eius iurisdictionem ex iuribus vulgaribus: ta-
men si re integra, appellatio fiat deserta ob non
prosequutionem intra terminum; iudex à quo
ipse potest causam reassumere, & ad eum deuol-
uitur iurisdictio sublato impedimento, quo
erat suspensa, & potest suam sententiam exequi;
ita eleganter Philippus Franchus in cap. ad au-
res, 33. sub num. 1. de appellationibus, & in cap. 3.
cum appellationibus. §. si verò, num. 3. in fin. de
appellat. in 6. latè & optimè explicat Sigismun-
dus Scaccia in tract. de appellat. q. 11. à num. 167.
cum seqq. ad quod etiam B. doctrina in l. à Diuo
Pio, à num. 15. ff. de re iudicata, & in l. præcipi-
mus. §. officiis, num. 2. vers. Breuiter. C. de ap-
pellat. Vestrius in praxi. lib. 8. cap. vltim. num. 19.
vers. Sed dices. Franchus in cap. ex ratione, n. 96.
vers. Quid autem si iudex, de appell. Reboff. in tract.
de sentent. executionis, art. 7. gloss. 9. sub n. 6. Mis-
singer. in singul. obser. Centur. 5. obseruat. 95. in cau-
sis. Maodosius in formul. commission. in commis-
sion. 13. executor. in verb ob non prosequutionem,

fol. 123. Papiens. *in practic. in form. appellat. à sentent. diffinit. in glos. causis, & rationibus, sub num.* 3. *fol.* 426. Ergo à fortiori idem erit dicendum in impedimento recusationis, re integra sublato; maximè cum ad effectum suspendendi
41 iurisdictionem iudicis recusatio, & appellatio à pari procedat, Franch. *in cap. nonit.* 43. *n.* 4. *in fin. de appellat.* Felin. *in c.* 1. *sub n.* 6. *col.* 3. *in iudiciis.* Scac. *de appellat. quæst.* 16. *limit.* 1. *n.* 7. *&* 8. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. appell.* 30. Augustinus Barbos. *in locis communib. loco* 96. *n.* 2. & est text. *in l. appertissimi, vers. Cum post. C. de iudiciis, c. super eo, el* 2. *de appell.* & propterea de appellatione ad recusationem, & è contra recte formatur argumentum, Barbosa vbi proximè, *n.* 1. Boërius *decis.* 269. *n.* 3. Gutierrez *pract. lib.* 1. *quæst.* 94. *n.* 4. Morla *in emporio iuris. part.* 1. *tit.* 2. *quæst.* 11. *num.* 4.

Pro quibus omnibus duas reperi Rotæ deci-
42 siones, † quæ in istis ferè terminis loquuntur, prout *in vna Viglenan. iurispatronatus* 17. *Iunij* 1605. coram R. D. Lugdunense in hæc: Rouescala tulit sententiam suam post inhibitionem emanatam à Vicario Papiensi, & ab Auditore Cameræ, ideóque attentata fuit, & nulla, *cap. non solum, de appellat. in* 6. Rota *decis.* 20. *de appellationibus, in nouis*, cùm vulgari: nec obstat quod Vicarius Papiensis fuerat recusatus, & per eius recusationem causa commissa Rouescalæ; nam illius Vicarij recusati persona fuerat muta-
43 ta, † & sic cessante causa suspicionis, Balista, qui Robascalæ causam obtinuerat committi; adiuit nouum Vicarium, & coram eo introduxit causam antequam Robescala præsentasset rescriptum, quod facere potuit. Hostiens. *in cap. ex conquæstione, col.* 2. *in princip. vers. Tu vero dicas*, & ibi Abb. *num.* 10. *de restitut spoliatorum.* Felinus *in rubrica, de rescriptis, num.* 3. Itaque per non vsum rescripti, & per reditum ad forum recusatum, post recusationem Balista censetur renuntiasse recusationi, & rescripto, occasione eius obtento; & per consequens Robescala vigore dicti rescripti procedere non potuit maximè post emanatam ab illo nouo Vicario inhibitionem, & etiam ab A. C. coram quo causa fuerat per appellationem introducta; fuit
44 etiam nulla prædicta sententia, † quia lata in petitorio pro parte suspenso; & sic sine iurisdictione. Rota *decis. vltima, de testibus, in nouis.* Puteus *decis.* 171. *n.* 1. *lib.* 1. & licèt lata sit super
45 possessorio, † & petitorio; tamen in totum nulla est, Caputaquens. *decis.* 143. *p.* 3. *&c.* quæ decisio est apud Prosperum Fatinac. 141. *tom.* 3. *fol.* 127.

Alia est etiam Rotæ decisio *in eadem causa*
46 *Viglenanens. iuris patronat.* † postmodum edita 19. *Martij, anni* 1608. quæ sicut in hæc: Domini vtraque parte informante præstiterunt in decis. coram R. P. D. meo Marquemontio, sententiam Robiscalæ esse attentatam, & nullam rationibus, de quibus in decisione, &c. Non obstat, quod dicitur, causam fuisse per Breue speciale Robiscalæ delegatam: quia aduersatij non sunt vsi hac commissione; imò illi renuntiarunt, adeundo nouum Vicarium Papiensem ante præsentationem commissionis coram Robiscala, citauerant enim Michaëlem coram nouo Vicario ad videndam causam coram eo de nouo introduci, & obtinuerant Notarium, & Cursores, licèt posteà coram eodem comparuerint; pro reuocatione inhibitionis, & hinc resultat etiam nullitas sententiæ Robiscalæ, quia sine iurisdictione etiam iudicauit. Non obstat quod opponitur, inhibitionem Auditoris Cameræ emanasse sub falsa narratiua, quod Balista, & litis consortes appellassent à quadam declaratione Arbitrorum, nec curarent causam committi, quia de appellatione apparet, &c. quæ decisio est apud Alexand. Ludouis. *decis.* 360.

Ex quibus mirabilibus decisionibus vnum notabile ponderabis, † quod per comparitio- 47
nem legitimè factam coram alio iudice competente renuntiare censetur impetrans commissioni, re integra, hoc est nondum eius virtute iurisdictione per citationem exequutam præuenta, & radicata efficaciter in persona Delegati, sicque non solùm expresse potest impetrans, re integra, commissioni renuntiare inuito aduersario, vt superiùs diximus; verùm etiam tacitè recurrendo re integra, coram alio iudice competente.

Quibus suppositis concludendum esse cen- 48
seo in hac mirabili quæstione, † vt quoties ob recusationem recedatur ab Ordinario in prima instantia, & commissione iam alteri impetrata, si re integra, hoc est, antequam Iudex Delegatus præuenerit, & præoccupauerit suam iurisdictionem, & causam; fuerit sublata recusatio per cessum, vel discessum Ordinarij recusati, quod successor eiusdem causam in prima instantia indubiè recuperat, atque ad terminos Concilij Trid. *sess.* 14. *de reformat.* esse redactam, ac propterea quod Senatus additus pro eius protectione illi Ordinario successori, non verò Delegato causam remissurus, commissione retenta.

Ex quibus fundamentis pro hac parte consi-
deratis manifestè † colligitur responsio ad ar- 49
gumenta in contrarium deducta, quæ non obstant, vt vides; non primum, nempè ob recusationem legitimè factam licitè recedi ab Ordinario in prima instantia, quia procedit rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus, non tamen quando re integra patitur alterationem, & mutationem causa finalis, & fundamentum commissionis.

Cùm omnis actus in qualibet materia habeat
hanc † tacitam conditionem rebus sic stantibus, 50
ita vt si noua causa superueniat, recedatur à dispositione, quod axioma latissimè exornat Castillo *controuers. tom.* 4. *cap.* 39. *per totum*, vbi plurima notabilia in proposito videbis.

Ad secundum autem argumentum, & ter-
tium respondetur, † quod ipsorum doctrinæ be- 51
nè compatiuntur cum nostro casu, & resolutione, vt pro hac parte superiùs fuit plenè consideratum, quoniam nos non sumus in causa producente effectum perfectum, & consummatum, atque in esse iam productum; sed omninò diuerso, re adhuc integra, & in statu imperfecto resolubili, & variabili.

Nec obstat quartum de præiudicio iuris ter-
tio iam quæsito, † quoniam re integra, non da- 52
tur interesse aduersatij, nec illi ante commissionis præsentationem, & eius virtute intimatam citationem ei aliquod ius quæritur; sed imo potiùs eo inuito potest commissioni renuntiare impetrans, & ea non vti; vt hactenus abundè probatum est.

CAPVT

CAPVT XX.

Dum in Senatu (ad quem litteræ monitoriales in prima instantia à Rota emanatæ fuerunt allatæ) articulus remissionis Ordinario disceptatur, si per contradictas in eadem Rota causa insuper prosequatur: an executoriales sic obtentæ sub remissionis, & retentionis Decreto comprehendantur?

SVMMARIVM.

Retentione monitorialium è Romana Curia emanatarum in prima instantia recursu pendente, executoriales per contradictas insuper obtenta an sub retentionis Decreto lato per Senatum, vel ferendo comprehendantur, à num 1.

Executoriales obtentas non comprehendi sub dispositione cap. causæ omnes, pluries S. Congregatio & Rota declarauere, n.2. vide n.72.

Citandus, qui non patitur ad se peruenire citationem, vel impedit, dicitur verè contumax, & habetur pro citato, num.3.

Contra recurrentem ad Concilium Regium pro impediendis monitorialibus proceditur in Rota per iudicium contradictarum, & executoriales expediuntur quomodocumque constet, recurrentem habuisse notitiam citationis faciendæ, n.4.

Marchesani obseruatio refertur, quod in Rota proceditur in principali, constito, quod citandus per Concilium Regium Hispaniæ executionem monitorialium impediuit, eo quòd habetur in Rota pro citato, num.5.

Refertur ad idem Rotæ decisio expressa, n.6.

In odium recursu ad Concilium Regium vtentis in Rota admittitur omnis interpretatio ad fauorem alterius, ita vt simplici copiæ fidem adhibeat, num.7.

Auxilio Consilij Regij impediens, quominus citetur, habetur in Rota pro citato, n.8.

Contra habentem notitiam citationis proceditur in Rota, vti verè citatum, num.9.

Propter impedimentum à citando præstitum adhibetur in Rota simplici copiæ fides, n.10.

Et etiam testibus nulliter examinatis, n.11.

Monitorialibus, & remissorialibus ablatis vigore prouisionis Regiæ, Rota dat fidem probationibus informiter, & nulliter factis, n.12.

Testes nulliter, & sine citatione examinati fidem faciunt in præiudicium impedientis, quominus validè examinentur, num.13. & 14.

Ad attentatorum reuocationem non deueniendum, nisi acta transportatis sine quibus iurisdictio non dicitur aperta iudici, n 15.

Acta habentur in Rota pro transportatis, præstito impedimento per Concilium Regium, ne transportentur, in odium recurrentis, n.16.

Senatus ægre fert tam malitiam dolosam actoris, quàm rigorem Rotæ procedentis in causa per contradictas, pendente recursu ad illum super examine, an monitoriales percutiant primam instantiam Ordinarij, num.17.

Et ob id retinet executoriales, sic contra recurrentem indefensum expeditas, & causam remittit Ordinario denuò in prima instantia tractandam ibidem, & num. sequentibus.

Regi iure naturali pertinet suorum subditorum vt oppressorum protectio, num.18.

Ac etiam Concilij Trid. protectio ex Bullis Pontificalibus, num.19.

Retentio Bullarum reuerenter, & debito modo facta Regi permittitur ex Bulla in Cœna Domini, num.20.

In Senatu dum disceptatur, an monitoriales in prima instantia emanatæ percutiant Trident. principalis causa debet conquiescere, n.21.

Dum disceptatur super eo, in quo terminus est appositus, iste non currit, sed suspensus manet, n.22.

Citando, seu citato non currit terminus ad comparendum contentus in monitorialibus, dum in Senatu disceptatur, an percutiant Trid. n.23.

Recurrens nequit præuenire malitiam aduersarij, quod dum monitoriales sunt in Senatu (quæ de necessitate sunt reproducendæ) causa in Rota contra eum indefensum, & interdum non citatum sit procedendum, num.24.

Nec interim recursu pendente potest dici contumax, ibidem.

Impedimentum legitimum habens ad se præsentandum Sedi Apostolicæ de iure excusatur, n.25.

Causam legitimam habens litteris non parendi, nec dicitur contumax, nec censuras earum incurrit, num.26.

Impedimentum proueniens ex facto Principis excusat, num.27.

Ad Regem confugiens nec dicitur contumax, sicuti nec fugitiuus, num.18.

Nec ob id debet molestari, num.29.

Recursus ad Regem pendens est legitimum impedimentum, vt terminus à iure, vel iudice datus in causa principali suspendatur, n.30.

Executoriales obtentæ in Rota, termino monitorialium per recursum pendentem suspenso, nulla sunt ipso iure, num.31.

Executoriales in Rota nulliter obtentæ nullum præstant impedimentum, num.32.

Text. in Clem. causam de electiõ Clement. 2. vt lite pendent. cap. quoniam frequenter. §. porrò, vt lite non contestat. quibus Rotæ rigor fundatur, interpretantur, vt procedam, quando citatio impeditur de facto, & authoritate propria, non de iure, & authoritate publica, lege permittente, num. & seqq.

Dispositio tollens contradictionem, aut impedimentũ, intelligitur de impedimento præstito de facto, non de iure aperiente viã ad illud proponendũ, n.24.

Comparens coram iudice non dicitur contradicere de facto, num.35.

Clausula (contradictores compescendo) intelligitur de contradicente de facto, & authoritate propria, non verò de iure, & authoritate iudicis, n.36.

Clausula (appellatione remota) *intelligitur contra impedientes de facto, non de iure, n.37.*

Clausula (amoto quolibet illicito detentore) *tribuit iurisdictionem contra contradicentes de facto, non de iure, num.38.*

Recursu ad Regem omnes oppressi Prælati, & Religiones indistinctè frequenter vtuntur, n.39.

Recurrens vbilibet inculpabilis, & excusatus haberi debet, cum faciat actum iure licitum, vel saltim publicè vsitatum, num 40.

Obseruantia publica excusat, & facit actum licitum, aliàs de iure illicitum, n.41.

Consuetudo etiam iniusta excusat, num.42. & seqq. etiamsi proueniat à principio iniusto, n.43.

Quod communiter fit legitimè fieri censetur, n.44.

Recursus ad præsidium innocentium inuentus, foret vinculum iniquitatis, si Senatus pateretur exequi executoriales alibi obtentas contra recurrentem indefensum obtentas, pendente recursu super monitorialibus, num.45.

Ferétque laqueus ad iugulandam iustitiam recurrentis oppressi, & in remedio, ac securitate reperiret periculum, & venenum, 46.

Salubriter pro vtilitate hominum inuenta, non sunt contra eorum commodum sumenda, n.47.

Propheta Rex protectionem Dei inuocat contra laqueum sibi absconditum, num.48.

Recursus cum suo fine pugnaret, & Regis authoritas foret vmbra ad captionem, & dolum, si eo pendente in Senatu, alibi executoriales expedita contra recurrentem exequi permitteretur, n 49.

Regis authoritate nemo decipi debet, nec calumnia ex ea capi valet, num.50.

Beneficium suum Rex nemini vult esse captiosum, num.51.

Ad finem boni ordinata non debent malum operari, num.52.

Senatores vigiles se præbeant, ne fraudes recursus patiatur in detrimentum Regis, & Regni, num.53.

Regis authoritas contemneretur, recursúsque illusorius redderetur, fraudibúsque via aperiretur, si recursu pendente super monitorialibus percutientibus primam instantiam, causa principalis contra indefensum prosequeretur, n.54.

Recursus, vel à Rege penitus denegandus, ne sub eius securitate iustitia oppressi percutiatur, vel in causa principali est subsistendum, n.55.

Recursus est immortalibus valde necessarius, n.56.

Violentia cognitio, & Regis præeminentia inanis reddi non debet, nec illusoria, n.57.

Incompetentia iurisdictionis dum tractatur inter duos, horum manus sunt ligatæ super causa principali, num.58.

Recurrenti, condemnato in Romana Curia pendente recursu, Rex magis debet protectionem, qui sua sub securitate, & fide publica fuit deceptus, num.59.

Nemo litteris Principis, aut verbis confidens decipi debet, num.60.

Securitatis cognitione pendente nihil erit innouandum, quod assecurato possit nocere, n.61.

Sub Regis securo deceptus in pristinum statum reponendus, vt liberè ius suum consequatur, n.62.

Executoriales contra indefensum, sub securo Regio recursu vtentem, fraudulenter obtentas ipso pendente super monitorialibus, percutientibus primam instantiam, retinet Senatus, vt causa noniter coram Ordinario incipiatur, n.64.

Fraudibus non est via aperienda, n.64.

Fraudibus, vt occurratur ius, admittit latam interpretationem, redditque dispositionem fauorabilem, num.65.

Fraus fieri dicitur quoties constitutio per indirectum, & cautelam redditur illusoria, n.66.

Fraudata ne remaneat pars, nec decepta, semper est capienda interpretatio, n.67.

Tertij ius ne lædatur fraudibus est occurrendum, num.68.

Fraus dolosi litigantis, ne suo lucro cedat, retinentur in Senatu executoriales furtiuè, dolosè, aut occultè obtenta contra recurrentem indefensum, num.69.

Fraus, & dolus nemini debet patrocinari, n.70.

Senatus retinet executoriales in Romana Curia, per iudicium contradictarum contra recurrentem indefensum obtentas, pendente cursu retentionis monitorialium, causámque remittit Ordinario in prima instantia, vt denuo iuridicè vincatur, num.71.

Declarationes S. Congregation. dicentes per cap. causa omnes, non excludi executoriales non obtentas, declarantur, vt pertineant ad §. ad hæc ipsius Decreti, num.72.

Executoriales obtenta contra formam Tridentin. præseruatis primam instantiam Ordinariis; sunt nulla ipso iure ex defectu iurisdictionis, num.73.

Executoriales contra formam Tridens. ante recursum ad Regem obtentas, si retinet Senatus, multo magis eo pendente obtentas retinebit, n.74.

Recursus ad Regem pendens legitimum est impedimentum suspendendi terminum monitorialium, ita vt citatus non dicatur contumax, quia non adstringitur comparere, n.75.

Bulla Cœnæ ponderatur contra rigorem Rotæ, quæ nihil loquitur contra recurrentem, n.76.

Bulla Cœnæ in cap. 14. loquens in retentione, & supplicatione ad S. Apostolicam, dum onus imponit supplicationis prosequendæ; supponit hoc fine factam licitam esse Principi, & oppressis, num.77.

Bulla Cœnæ in princip. cap.14. & cap. 15. loquens de recurrente expressè disponit in appellante à litteris Apostolicis ad Senatum, non in recurrente pro sola tollenda vi, n.78.

Bulla in cap. 14. non dirigit verba in recurrentem ex iusta causa pro tollenda vi, & ad finem supplicandi, imò disponit tunc licitè recurrere, num.79.

Lex pœnalis ad alias personas vel casus vltra expressos non extenditur, num.80.

Nec etiam per similitudinem, & rationis identitatem, num.81.

Recursum vi oppressis velle Papam tollere, non est credibile, cum alio remedio penitus sint destituti longissimè absentes à S. Apostolica, n.82.

Defensio præstita a Rege vi oppressis prouenit à fonte iuris naturalis, num 83.

Iuri naturali nihil detrahi potest, n.84.

Ius naturæ non minus animalia docet, quàm homines, num 85.

Vim repellere iure naturali est concessum non inuentum, cum id bestiarum sensibus sit infixum. num 86.

Nullum est animal, cui non sit ira iniuria impatiens & prompta ad defendendum alacritas, n.87.

Nulla est creatura in terra, quæ non aliqua habeat naturæ adiumenta, quibus se vindicet ab externis offensionibus, num.88.

Recurrentem ad Principem pro tollenda vi, & iusta de causa omnes viri docti à censurarum incursu excusant, num.89.

Ex modo procedendi in Rota contra recurrentem indefensum, & legitimè impeditum, vis vi additur, & afflictio afflictis, n.90.

SOLET in Rota Curialium, & litigantium suggestionibus litteras † monitoriales expediri contra 1
prohibitionem, & salubrem prouidentiam Concilij † Tridentini *sess.14. de reformatione, cap.20.* vt rei conueniendi citentur, vt in prima instantia compareant in Rota

Rota defensuri, tunc siue ad querimoniam
ipsius partis, siue vt plurimum Regij Fiscalis
recurri assolet ad Senatum pro tantæ vexatio-
nis protectione, vt obseruetur præfati Concilij
Tridentini Decretum, aduersarius autem sub-
terfugiendi, & illudendi salubre hoc remedium,
& recursum causa, comparet in eadem Rota
exclamando de hac Senatus apprehensione mo-
nitorialium, multa fingendo, & falsa redarguen-
do, quibus non immeritò irritatur Rota ipsa, &
virtute alicuius fidei, & testimonij Notarij at-
testantis de intimatione monitorialium facta reo
conueniendo, aut sic conuento, atque aliter
constito de eius noticia monitorialium, istius
concutitur contumacia, & per contradictas lite
tractata actor obtinet executoriales in causa,
quibus allatis in partibus, vt exequantur; con-
demnatus hac inopinata ruina oppressus ite-
rum recurrit ad Senatum hunc Supremum, quo,
vel adhuc pendente primo remissionis monito-
rialium recursu, vel iam obtento Decreto re-
missionis causæ ad Ordinarium facto quibus se
tutum, & securum non immeritò putabat; cer-
tat de executorialium retentione, & simul cau-
sæ remissione ad Ordinarium.

Quod obtinere non posse, non leuia vrgent,
2 & in primis plures Rotæ decisiones, † nec non
S. Congregationis declarationes, doctrinæ, &
fundamenta per Nos cumulata superiùs hac 2.
p. cap. 17. ad principium, quæ iu suimare viden-
tur, eóque tendunt, vt præfatum Concilij Tri-
dent. Decretum *in c. causæ omnes* cessat post rem
iudicatam, & executoriales obtentas in causa
principali, quæ omnia videre poteris, & pro
hac parte simul applicare. Ergo Senatus prote-
ctio in nostro casu pariter cessare debet.

Secundò quoniam executoriales has legiti-
3 mè fuisse expeditas videtur, † citandus etenim
si latitat, vel non patitur, seu impedit, vt ad se
perueniat citatio; dicitur verus contumax, cùm
habeatur pro citato, vti plura congessimus *in
tractatu de Regia protectione, 2. part. 1. à num 64.
cum seqq. & in cap. 8. n. 87.* adde nouissimè Car-
lebal. *de iudiciis, lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 7. num.
879.* & facit *Clement. fin. vt lite pendente*, ibi:
*Cùm lite pendente nihil debeat innouari; litem
quoad hoc pendere censemus, postquam à Iudice
competenti, in ea citatio emanauit, & ad partem
citatam peruenit, vel per eam factum fuit, quominus
ad eius notitiam perueniret, &c.* Vel quando
ob potentiam citandi, vel suorum metu non
possit fieri citatio, probat text. *in Clement. cau-
sam, de electione*, ibi: *Verùm si propter appellati,
vel suorum metum, vel potentiam intimatio fieri
nequeat (vt præfertur) appellationem eandem in
loco aliquo sic solemniter volumus publicari, quod
ad appellati seu eius procuratoris notitiam possit
verisimiliter peruenire, &c.* Ergo cùm reus ci-
tandus apposuerit hoc recursus impedimentum,
ne sibi intimentur monitorialia, atque etiam
ob potentiam Senatus Regij tutè intimatio ei
fieri non possit (cùm iure Regio puniantur No-
tarij has intimationes contra Concilium Tri-
dentinum facientes) sequitur manifestè, quod
contra reum contumacem (ad cuius notitiam
qualitercumque appareat in Rota peruenisse
monitoriales) legitimè proceditur per contra-
dictas, contumax condemnatur, & executoriales
expediuntur, quo debet casu cessare protectio
Concilij, cum eius cesset dispositio.

Quare in Rota facillimè habetur pro citato,
† is, qui recurrit ad Consilium Regium pro im- 4
pedienda hac citatione, & in odium eius quali-
tercumque constet de intimatione exequuta, vel
illum habuisse notitiam monitorialium; proce-
ditur in causa principali, vt *in vna Carthaginens.
portionis 14. Nouembr. 1594.* quam refert Mar-
chesan. *de commissionib. tom. 1. fol. 473. colum. 1.*
atque ipse Marchesanus *de commissionibus Apo-
stol. ab execution. breuit. & litter. Apost. p. 1. c. 2.
num. 53. tom. 1. fol. 403.* in hæc inquit: Multo- 5
ties quando breuis executione citationes dantur,
illa, aut ante impeditur, aut post interceptis
litteris citatoriis, vt in partibus Hispaniarum,
& alibi quando contra tenorem Apostolicarum
prohibitionem similia impedimenta per Con-
silij Regij Ministros sub colore ne vis inferа-
tur, solicitant, tamen quod pro executa ha-
beri, quando de ipsa reum notitiam habuisse
probaretur, iuxta *Clement. causam in fin. de ele-
ctione*, dixit Rota *diuersorum decis. 86. n. 3. p. 2.*

Et præfata decisio Carthaginens. reperitur
inter recollectas per Seraphinum *1. part. decis.
1094.* † in hæc: Domini recesserunt à resolu- 6
tione facta (*sub die Veneris 1. Iuly* proximè præ-
teriti) & censuerunt satis constare de citatione
validè executa. Primò, quia ex scripturis pro-
ductis, quæ habentur in Summario *num. 1.* con-
stat de ablatione processus iam originalis, quàm
compulsari, & eius transportatione ad Consi-
lium Regium, quæ præsumitur facta ad instan-
tiam partis interesse habentis, ad notat per Bart.
in l. fin. de quæstionib. Quare in odium eorum,
† qui simili recursu vtuntur; sit omninò inter- 7
pretatio ad fauorem alterius partis, ita vt etiam
copiæ simplici soleat fides adhiberi, Bald. *in l.
publicat. quæst. 8. in fin. de testamentis* Ias. *in Au-
thent. si quis in aliquo, in 7. fallent. C. de edendo.*
Socinus *cons. 36. colum. 2. vers. Non obstat, &
extat.* Peregrinus *decis. 259. lib. 2.* & facit, quod
impediens quominus citetur auxilio Consilij
Regij, † vel aliàs habetur pro citato, *cap. quo- 8
niam frequenter. §. porrè*, vbi Gloss. *in verb. im-
pedit, vt lite non contestata.* Cardinal. *in Clem.
causamque 13. de electione*, cum aliis per Tira-
quell. *de retractu Linagier. §. 1. gloss. 10. n. 102.
& gloss. 1. §. 2. num. 9.* Non obstat quod in sum-
mario processus, quod exhibitum fuit, vbi ad-
est executio citationis, non reperiantur adhibi-
ti testes, vt requiritur, *cap. quoniam contra de
probat.* Speculator *in tit. de citation. §. sequitur,
num. 9.* Puteus *decis. 5. lib. 3.* quia ex exhibitione
processus vltimò facta apparet, quod qui con-
cessit Summarium solitus fuit omittere testes,
qui nihilominus in dicto processu in pluribus
actibus interfuisse leguntur. Non obstat quod
nec in dicto processu reperitur ista citatio, quia
ex attestatione Notarij constat per eum non
fuisse appositam, quia instrumentum citationis
à Rota emanatæ, in cuius dorso solet executio
describi, stat vitiatum, & sublatum sigillum,
ideo ex eo non potest probari iste defectus te-
stium; accedit quod ex deductis in facto appa-
reat Andream habuisse notitiam citationis,
† quæ facit vt sustineatur processus ad Roman. 9
cons. 410. num. 1. Felinus *in cap. cum contingat, n. 8.
de rescriptis*, & saltem præbet occasionem, vt
Iudex potuerit iure arbitrari credendum esse re-
lationi, etiam sine testibus, vt post Franchum,
& alios tradit Tiraquellus *de retractu Linagier.*

§. 8.

§.8. gloss. 11. num. 10. & seqq. & ita conclusum, &c. & Seraphinus ibidem in fin. dict. decisionis, ita ait: nota, cùm in principio dicitur
10 propter impedimentum à parte præstitum † adhibet fidem simplici copiæ. Hanc decisionem sequitur Rota infra decis. 1296. in Lunens. Sarcanen. Canonicatus 13. Octobr. 1598. incipit, fuit dubitatum, an sententia, in fin. quod idem etiam
11 de testibus † nulliter examinatis fuit dictum supra decision. 1154. in Gamnens. viridarij 6. Nouemb. 1595. num. 2. incipit, Domini distrinxerunt.

Ad quod videnda erit alia decisio eiusdem Seraphini 1087. per totam, in prædicta causa, vbi aliud censuerat Rota.

Alia similis ad idem est Rotæ decisio in vna Ciuitatens. Scholastria, & Canonicatus 24. Mar-
12 tij 1597. coram D. Pamphilio, † quæ post medium ita loquitur in hæc: Non obstat, quod iura producta per Maturana non sint in forma probanti, & testes sint nulliter examinati, quia ex iustificationibus notatorum constat in hac causa vigore Regularum prouisionum primò fuisse ablatas litteras citatorias, & compulsatoriales, & posteà remissoriam, & demum vigore alterius prouisionis fuisse è manibus Iudicum ablatam aliam demissoriam, consignatam de Ordine Sanctissimi Domini nostri, quæ prouisiones præsumuntur ablatæ ad instantiam Didaci interesse habentis, vt sæpius fuit decisum ex notat. per Bart. in l. fin. de quæstionibus, quo fit,
13 vt probationes istæ licèt informes, † quæ ex substantia concludunt in odium ipsius, qui vtitur similibus prouisionibus ad impediendum, quominus probationes legitimè fiant; habeantur pro ritè, & rectè factis, & eis fides adhibeatur B. in l. publicati, num. 8. C. de testamentis. Iass. in Authent. si quis in aliquo, column. 4. in 7. fallent. C. de edendo. Decius consil. 36. sub num. 2. versic. Sed ratio Peregrin. decis. 159 lib. 2. & fuit resolutum in causa Carthaginens. portionis sub die
14 14. Decemb. 1594. coram D. meo Seraphino, † & quod testes in præiudicium partis, quæ impedit quominus validè examinentur, etiam nulliter, & sine citatione examinati probent; tradunt DD. communiter in cap. quoniam frequenter, vbi Glossa, & Felinus, num. 7. vt lite non contestata. Decius in cap. 1. num. 25. de testibus, & fuit decisum in causa Gamnens. viridarij sub die 27. Februarij 1595. coram eodem D. meo Seraphino, &c. quam decisionem ad litteram refert Nicolaus Garcia de beneficiis 6. p. cap. 2. sub num. 186. post medium.

Ac similiter in vna Pampilonens. attentatorum 1. Iulij 165. adducta per Prosperum Farinacium 4. part. decis. 751. quæ num. 2. ait in hæc: Non
15 obstat, † quod ad prædictam attentatorum reuocationem deueniendum non sit, nisi prius transportatis actis ad Curiam, sine quibus iurisdictio non dicitur aperta Iudici iuxta Decreta Concilij Tridentini: nam vltra quod adsunt sufficientia acta ad probandum attentata, nempè recursus ad Consilium, & sententia repositionis contra propriam sententiam iam latam pro Ni-
16 colao; fuit etiam dictum, † stante impedimento præstito per Concilium instante procuratore Martini, ne acta possent transportari, solent in odium recurrentium haberi pro transportatis, Gabriel de appellationibus. concl. 5. n. 5. & 9. & in his terminis aliàs fuit resolutum in Calagurritana beneficij 11. Februar. 1608. coram R.P.D. Pamphilio.

Quare cum hæ executoriales legitimè expeditæ videantur, cum ob impedimentum Consilij Regij procuratum, & quæsitum ex parte citanda, iustè eius arguitur contumacia in Rota, & per contradictas lis tractator, vbi apparet vel monitoriales sibi fuisse intimatas, vel aliter de eius notitia constat, atque ideò cessare debet protectio Senatus Regij.

Quibus tamen minimè obstantibus, quotidie experimur, quàm ægrè ferat Concilium hoc 17
Supremum, tam malitiam fraudulentam Actoris, & dolum; quàm rigorem Rotæ prosequentis litem in absentia Rei inauditi, & indefensi legitimè impediti, ob pendentiam recursus in Regio Senatu, à quo ei omnis securitas, & tutela debetur; retinendo has executoriales, ne illis violenter pars indebitè vti possit, & causam Ordinario cognoscendam remittendo, vbi reperiunt Senatores Ordinario pertinere de iure iuxta dispositionem Concilij Trident. in dict. cap. causæ omnes.

Supponit enim pro certo, & indubitabili Senatus, ad Regem suorum subditorum vi oppressorum omni iure † pertinere protectionem, 18
atque defensionem naturalem ex debito Regalis officij, ad illamque præstandam iure naturæ teneri, prout in tract. de Regia protectione, capitul. 1. & 2. diximus; & hoc eodem tractatu de supplicat. ad Sanctiss. 1. part. cap. 1. per totum.

Ac etiam ad Concilij Tridentin. protectionem ex Summorum Pontificum Bullis allici, prout latè sup. hac 2. part. cap. 1. & cap. 2. per totum; ac propterea † litterarum Apostolicarum 19
retentionem debito modo ac reuerenter factam à Bulla in Cœna Domini permissam, apparet hoc tract. de supplicatione ad Sanctissim. 1. part. cap. 1. per totum, & capitibus sequentibus; vnde fit, † vt dum disceptatur in Senatu, 20
an per aliquas monitoriales à Romana Curia emanatas in prima instantia perentiatur Trident. Decretum illam præseruans Ordinario, † conquiescere debet causa principalis ad text. 21
cum materia in cap. Lator, qui filij sint legitimi, & cap. fin. de ordin. cognitionis, cum vulgaribus.

Quippè cùm disceptatur super eo, † super 22
quo terminus est appositus, non currit terminus, sed interim suspenditur Ioseph. Cumia. in Ritibus magnæ Curiæ Siciliæ, cap. 68. num. 65. & Thesaur. Faussan. decis. 10. instantia, casu 4. n 6. Vestrius in praxi Roman. Curiæ, lib. 7 cap. vltim. sub num. 19. fol. 220. Oddus in tract. de restitution. in integr. quæst. 71. art. 1. limit. 6. num. Sigismund. Scaccia in tractatu de appellation. quæst. 15. num. 82. & seqq. plures doctrinas videbis in comprobationem hoc tractat. 1. p. cap. 15. à num. 13. cum seqq. vers. Et amplius comprobatur. Ergo interim citandus, atque etiam citatus vigore monitorialium aliundè emanatarum contumax dici nequit, hoc legitimo impedimento munitus, iuxta quæ copiosè diximus in dict. cap. 15. à num. 13. cum multis sequentibus. Quibus variæ doctrinæ huic articulo valdè conducibiles signantur.

Supponit etiam pro constanti Senatus hic Supremus, † executoriales, cæteràque acta in- 23
terim gesta in Romana Curia esse nulla, vti gesta contra partem inauditam, & indefensam,

iudi

iudiciúmque per contradictas agitatum esse nimis rigorosum, cum Reus contumax non sit mediante impedimento orto ex recursu ad Regem, ad quem iure permittente confugiunt oppressi his in casibus, & apud quem ideò, & ad hunc effectum monitoriales manent detentæ, quousque examinatæ, an contraueniant Decreto Concilij Tridentini, vel tradantur parti, vt eis vtatur; vel Ordinario remittatur causa, quando ad eum pertinere detegatur, vt de ea in prima instantia cognoscat: nec Reus citatus & conuentus potest hoc casu dici nec contumax, nec negligens, considerat etenim, quod dum in Senatu adsunt litteræ, & citatio, non poterit in Rota absque illis procedi in causa principali, quousque (vt iustis est) iterum in Rota eadem reproducantur; nec oppressus te-
24 netur præuenire cautelam, † atque fraudem ortam ex clandestina diligentia aduersarij, itáque hoc legitimo impedimento excusatur comparere intra terminum citationis.

Legitimè quippe excusatur de iure, qui habet
25 impedimentum † ad se præsentandum Sedi Apostolicæ, & Superiori iuxta text. (qui loquitur de excommunicatione) *in cap. quamuis 58. de sententia excommunicationis*, ibi: *Sine quolibet impedimento Canonico retrahatur, quominus Romanum Pontificem possit adire, &c.* Et in fine, ibi: *Vt impedimento cessante, ad Apostolicam Sedem accedant, mandatum ipsius humiliter suscepturi, &c.* qui text. ad hoc communiter notatur, vt per Thomas Sanchez *in præcepto Decalogi, lib. 2. capitul. 13. num. 34.* August. Barbos. *in collectan.* ad eundem *num. 3.*

26 Vbi enim adest legitima causa † litteris non parendi, nec dicitur contumax, nec earum censuras incurrit, quia non dicitur inobediens. Plura congessimus 1. *part. capitul. 3. à num. 25. cum sequentibus, nouissi. Quare vbi adest iusta causa*, & sursum, *& in cap. 2. à num. 19. a n. 24. 30. 33. & num. 34.*

Quoniam impedimentum proueniens ex fa-
27 cto Principis excusat, † prout testantur Decius *in cap. ex ratione, num. 22. vers. Secundus casus, de appellation.* Sigismundus Scaccia *in tract. de appellationibus, quæst. 15. sub num. 124.* Nos diximus *in tract. de Regia protectione, 2. part. c. 8. à num. 70. & 71.* vbi *à num. 79.* firmauimus post Flaminium Parisiens. & alios ab isto relatos, *lib. 11. quæst. 3. num. 121.* & Sarnet. *in Regula de publicand. q. 13. num 3.* Ripam *in tractatu de peste 3. part. q. 6.* litterarum Apostolicarum à Iudice detentarum terminum non currere.

Ideò nec confugiens ad Regem dicitur con-
28 tumax, † sicuti nec fugitiuus, Alexand. *consil. 44. volumin. 2.* & post Afflict. *in constitut. Clement. num. 9.* tenet Cumian. *in viribus magnæ Curiæ, cap. 68. num. 3. 4. & 5. & num. 8.* Qui non
29 † debet molestari, *ex l. contra pupillum, ff. de re iudicata*, & pro prædicta doctrina optime facit text. *in l. bone, §. quia damnum, ff. de ædilitio edict.* Faciunt etiam quæ ad hoc plurima congessimus infrà *capitul. 24. vers. Maximè cum ad iustitiam rectam, à num. 19.* Multas doctrinas, & innumeros Doctores congerit Marius Giurba *cons. 66. à num. 4. cum sequentibus.*

30 Et in his vel similibus terminis, † quod pendente recursu ad Regem, ad cuius Senatum allatæ fuere litteræ executoriales Apostolicæ; legitimum sit impedimentum, vt suspendatur earum terminus, nec parti præiudicet; determinauit Rota *in vna Legionens. præstimonior. 27. Nouembris* 1592. coram Pamphilio, quam ad litteram refert Nicolaus Garcia *de benefic. 6. p. capitul. 4. sub num. 42.* per quam aliáve inuincibilia fundamenta iuris resoluimus Nos *de Regia protectione, dict. capitul. 7. à num. 58 vsque ad numerum. 76* Quòd pendens recursus ad Regem legitimum sit impedimentum ad detinendum terminum assignatum parti, aut partibus à Iudice Ecclesiastico in causa principali, ad quod etiam multa videnda erunt sup. hoc *tractat. de supplicatione ad Sanctissimum, cap. 15. per totum.*

Igitur si monitorialium ob legitimum, &
notorium † impedimentum terminus non currat, sed interim dum in Senatu detinentur, suspenditur; sequitur, quod omnis processus, & 31
inde executoriales in Rota, ab'blve, sunt nullæ ipso iure, & attentatè gestæ & expeditæ dilatione pendente, *l. sine pars, C. de dilat.* Nos *de Regia protectione, 4. part. capitul 11. num. 4.* Plura congerit Scaccia *de appellationibus, quæst. 13. à num. 34. cum sequentibus*, post Lancelot. & alios, videnda erunt quæ suprà 1. *part. capitul. 10. à num. 97. cum sequentibus* scripsimus, vbi infinitos plures alios Doctores congregauimus huius veræ doctrinæ testes, maximè cum gesta sint contra indefensam, & inauditam partem legitimè excusatam iuxta *capitul. 1. de causa possession. & propriet.* cum concordantibus.

Ideóque cum omnia nulla sint, † non pos- 32
sunt impedimentum aliquod præstare, & considerantur in iure ac si gesta non fuissent, *cap. non præstat. 52. de regulis iuris in 6.* Cald. Pereira *de potestate eligendi, capitul. 13. num. 5.* Thomas de Thomasset. *in florib. leg. Regul. 205.* Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disp. 22. num. 21.* Gonçalez *Regul. 8. Cancellar. glossa 50. num. 30.* Gratianus *disceptation. capitul. 58. num... cum sequentibus.*

Mouetur etiam Senatus Regius, quod iura
eadem, † quibus Rota fundat suum rigorem, 33
nempè text *in dicta Clementina causam, in fin. de electione, & Clementin 2. vt lite pendente, cap. quoniam frequenter, §. porro, vt lite non contestata*, retorquentur, cum procedant, quando de facto, & authoritate propria, & priuata citandi impediunt, ne ad eos citatio perueniat; sed non quando de iure, & legis permissione, & authoritate publica casibus à lege permissis hoc impedimentum prouenit, vel interponunt.

Quoniam omnis dispositio tollens contra-
dictionem, † obstaculum, aut impedimentum 34
ob aliquam causam, intelligitur de impedimento, & contradictione de facto facta, non de iure, & vbi ius viam aperit aliàs ad illam faciendam, atque ipsa dispositio refertur dumtaxat ad contradictores de facto, ita Glossa, verbo, *Contradictores*, & ibi Abbas *num. 9. in cap. præterea illorum, de præbend.* & ibidem Ancharran. *n. 13.* Ioannes Andreas *num. 10.* Zabarella *in cap. quia contingit, §. contradictores, de Religiosis domibus*, Nauarrus *in cap. cum contingat. causa 7. nullit. num. 3. de rescriptis*, Flaminius Parisius *de resignatione, lib. 1 quæst. 4. num. 44.* Bartholomeus Peret. *in commentar. ad extrauagant. ambitiosa, de rebus Ecclesiæ, verb. Infringere, n. 20. pagin. 268.* Lancelotus *de attentatis, appellation. pend. part. 2. cap. 12. limitat 9. num. 41.* Randina *in Promptuar. recept. sentent. tom. 1. tit. 16. n. 5.*

Zerola

Zerola in praxi Episcop. part. 2. verbo, Contradictores, verbo, littera Apostolic. Gonçalez de Regul. 8. Chancellar. glossa 9. §. 1. in annotation. num. 242. Marta clausula 21. num. 1. Campanil. in diversorum iuris Canonic. Rubric. 11. capitul. 3. num. 134. cum sequentibus, Nicolaus Garcia de beneficiis. 6. part. capitul. 2. num. 115. cum sequentibus, vbi plures referens Rotæ decisiones, Moneta de commutation. vltim. voluntat. cap. 7. n. 391. Viuianus in praxi iurispatronatus, lib. 13. cap. 8. num. 38. in 2. edition.

Et qui comparet, & agit coram Iudice, non
35 dicitur contradicere † de facto sed de iure, vt
censuit Rosa in vna Calagurritana quatuor Carcharum 22. Iunij 1615. impressa per Farinacium decis. 735. num. 4. & 5. part. 1. Recent. & in vna Parmenens. Parochial. 22. Iunij 1620. coram Cardin. Sacrato, testatur Augustinus Barbosa in tractatu de claus. clausula 33. n. 3.

Hinc clausula (Contradictores compescendo)
36 intelligitur † de contradicente de facto, & authoritate propria, non autem de contradicente de iure, & authoritate iudicis, Barbosa vbi proximè à num. 2. hinc etiam clausula (Appel-
37 latione remota) apposita intelligitur contra † resistentes de facto, & non contra resistentes de iure, censuit Rota in vna Calagurritana beneficij 18. Aprilis 1603. coram Cardinali Lancelotto, impressa per Marchesan. de commissionibus, p. 3. pagin. 318. in vltima impressione, Barbosa clau-
38 sula 9. num. 16. Atque etiam clausula † (Amoto quolibet illicito detentore) tribuit iurisdictionem contra eos, qui de facto, & non de iure contradicunt, Flores de Mena practicarum quæst. lib. 2. quæst. 4. num. 44. Marchesanus de commission. part. 1. pagin. 328. num. 131. in 2. impressione, Tuschus tom. 1. littera C. conclus. 319. num. 7. Barbosa clausul. 7. num. 6. & sic de pluribus aliis similibus.

Cum quibus rectè remanet satisfactum Rotæ decisionibus, & iuribus, quibus fundatur eius rigor, pro quo contraria parte fuere superius adductæ.

Fundatur insuper Senatus hic supremus in
39 ratione † status, Christianæ pietati, & charitati nitente; nam cum iure naturali teneatur Princeps ad protectionem vassallorum, & subditorum suorum, & ad eam cunctis patet aditus, qua omnes Prælati Ecclesiastici, necnon cunctæ Religiones vtuntur omni iure permissa.

Legitimè excusatur, & inculpabilis debet
40 iste oppressus vbilibet † haberi, cum faciat actum iure licitum, & saltim publicè vsitatum & permissum, quod iustè, & bene factum censetur, l. quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem, ibi: Quia id facit, quod publicè facere licere arbitratur, ff. de ædilitio edicto, cap. quid dicam 14. quæst. 4. Anton. Pichardus ad Rubricam institutis, de inofficioso testament. num 9. Marcus Antonius Genuensis in practica. Ecclesiast. quæst. 46. num. 4. Augustinus Barbosa axiomat. 139. num. 12. conducens mirabiliter doctrinæ supra adductæ per Nos hoc tractatu 1. part. capitul. 2. versic. Ad cognoscendum etenim, a num. 146. & 114. Qui-
41 bus probauimus, † quod publica obseruantia facit actum licitum, & permissum, aliàs de iure illicitum, & ex legitima obseruantia nasci ex-
42 cusationem, † sicuti iniusta etiam consuetudo excusat, Hondcd. consil. 96. num. 10. volum. 1. Beccius consil. 4. num. 17. Marceratens. variarum resolution. lib. 1. resolution. 61. num. 3. Troisanus decis. 169. num. 2. Marius Giurba decis. 80. n. 30. vbi alia ad propositum congerit; & etiam si proueniat à principio iniusto, vt plurimis citatis Doctoribus, diximus 1. part. dict. cap. 2. à num. 122. versic. Quia contrauentio, & obseruantia, &c. Et quia quod communiter fit, legitimè fieri censetur, l. certa condit. §. si nummos, ff. si cert. petatur.

Insuper quoniam qui facit id, † quod cæteri 43
facere consueuerunt, non est culpabilis, Bart. in l. si pignore, §. fin. de pignor. actione, Bald. consil. 140. column. 2. volum. 1. Castrens. cons. 423. column. penultim. volum. 1. vbi dicunt, consuetudo excusat à culpa, latissimè Antonius Gabriel. commun. opinion. lib. 7. de maleficiis, conclus. 8. num. 19. Tiraquellus de pœn. temperand. causa 42. per totam, Crauetta consil. 8. num. 22. Surdus decis. 326. num. 73. & consuetudo etiam irrationabilis excusat à pœna, Glossa in cap. venerabilis, verb. Migrasse, de consuetudine, & ibi Petrus Ancharranus, idem Anchar. cons. 51. & in cons. 283. Gomez in cap. 1. de constitution. in 6. Cassiodorus decis. 19. de Regula Cancellar. Felin. in cap. non satis, de simonia, Gratus consil. 35. volumin. 1. infinitos penè Doctores citat Anton. Gabriel. commun. conclus. lib. 7. de delictis, conclus. 8. à num. 18. cum multis sequentibus, vbi num. 21. in fine, & sequentibus. Quod consuetudo facit licitum quod non erat licitum ex Romano in l. certi condition. §. si nummos, ff. si certum petatur, & ibi Iasson. in l. singularia, eodem titulo, Hippolytus consil. 90. & cons. 100. Bart. in l. 1. in principio, quod quisque iuris, & in l. qui sit fugitiuus, §. apud Labeonem, ff. de ædilitio edicto. Vbi qui facit actum, † qui com- 44
muniter licitus reputatur, si in rei veritate illicitus sit, excusatur, Gratus consil. 93. volumin. 2. & consil. 49. eodem volum. Maceratens. lib. 3. resolut. 42. num. 2. Burra. consil. 11. num. 9. Surdus consil. 182. num. 14. & consil. 498. num. 3. Triuisa. decis. 22. num. 2. lib. 1. Tuschus littera P. conclusion. 280. num. 1. & 7. Bartzius decis. 133. num. 13. Sesse. decis. 112. num. 10. Beccius cons. 223. n. 34. Roland. cons. 57. num 23. cons. 75. num. 19. lib. 5. Ratter. cons. 8. num. 64. volumin. 2. Menoch. consil. 1205. num. 25. Bimius cons. 236. num. 27. consil. 181. num. 22. Caualcan. decis. 13. num. 18. p. 5. Albanus cons. 451. num. 15. Giurba cons. 19. n. 35. & cons. 57. num. 30. & cons. 79. n. 76.

Si igitur permitteretur, quod ita fraudulenter
† & clandestinè (pendente recursu, & exami- 45
ne in Senatu, an litteræ contrauenient Concilij decretis, vel remittenda sit causa Ordinario) pars recurrens (quæ securitate Regia tuta esse debet) indebitè, & indefensè amittat sios, & iustitiam suam; aperiretur notissima via fraudibus, hócque salubre remedium ad præsidium innocentium inuentum, foret vinculum iniquitatis, contra textum in cap. suspectum, & ibi, Phillippus Franchis nota. 2. & cæteri Doctores de appellat. Scaccia de appellat. quæst. 3. sub n. 1. Nos de Regia protectione, 2. part. capitul. 15. num. 52.

Et cum eodem remedio simul oriretur venenum, ac cum ipsa securitate periculum, & lo-
co † protectionis foret potius reuersus iste la- 46
queus ad iugulandam iustitiam vi oppressorum, qui iustè poterunt cum Propheta Rege lamentari, Psalm. 141. In via hac, qua ambulabam, abscon

abſconderunt laqueum mihi, aut cum Abdia Pro-
pheta, *capitul.* 1. *vi fœderis tui illuſerunt tibi : in-*
ualuerunt aduerſum te viri pacis tua. Quod nec
47 rationi, nec æquitati † congruit, iuxta text. *in*
l. nulla ratio, aut aquitatis benignitas patitur, vt
quæ ſalubriter pro vtilitate hominum introducun-
tur, ea nos duriori interpretatione contra ipſorum
commodum producamus, *&c. ff. de legibus, l.* 3.
§. dua autem, ff. de Carbonia. edicto. l. quod fauo-
re, C. de legibus.

48 Quapropter ipſe Propheta Rex † Dei pro-
tectionem inuocat, *Pſalm.* 140. ibi : *Cuſtodi me*
à laqueo, quem ſtatuerunt mihi, & ſcandalis ope-
rantium iniquitatem, & *Pſalme* 30. *Educes me*
de laqueo hoc, quem abſconderunt mihi, quia tu es
protector meus.

49 Foret inſuper hoc ſalubre † remedium ſibi
ipſi repugnans, atque cum ſuo proprio fine pu-
gnaret, & ipſa Regis authoritas foret vmbra
ad deceptionem, & noxam machinandam, ſi ad
eum confugientes, minùs tuti reperiantur; con-
tra text. *in l.* 2. ibi : *Ne hi qui cum iis contrahunt*
principali authoritate circumſcripti eſſe videantur,
50 *&c. ff. de his qui veniam † ætati impetrauer.* tex-
tum optimum *in l. Imperatorem*, ibi : *Neque*
enim calumnia facultatem ex principali maieſtate
capi oportet, ff. de hæredib. inſtituend. Berera
conſil. 33. *num.* 5. in illis verbis : *Cum debeat ne-*
mo ſub vmbra Principis decipi, nec enim ſub
clypeo Regis, aut legis quis decipi debet, *l.*
51 *Paulus* 8. ibi : *Prator enim † beneficium ſuum ne-*
mini vult eſſe captioſum, &c. ff. de pratoriis ſtipu-
lation. Ordinata quippè ad finem boni non
52 debent malum operari, † Geminian. *con-*
ſil. 126. *numer.* 2. *verſicul. Ordinata*, Car-
dinal. Tuſch. *practicarum concluſion. tom.* 5.
littera O. concluſion. 181. Barboſa *axiom.* 99.
in fine.

Quod & comprobatur ex doctrina doctiſſimi
53 Præſulis Couarru. quam in hac materia † reten-
tionis litterarum Apoſtolicarum ſcripiam reli-
quit, *in practicarum quaſtion. capitul.* 36. *num.*
20. *verſic.* 5. *in fin.* in hæc : *Qua in re oportet*
diligenter inquirere, & examinare, ne fraus vl-
la fiat veteribus huius Regni priuilegiis antiquis
inſtitutis, & iure legitimo inductis conſuetudi-
nibus.

Fundatur etiam Senatus in honore, & au-
54 thoritate potentiſſimi † Regis noſtri conſer-
uanda, cum hac via ab inquietis, & cauillato-
ribus inuenta, competentia reperiatur, ex qua
recurſui ſalubri oritur illuſio, qui de nihilo ſer-
uiret, nec Senatus decreta aliquid oppreſſis pro-
deſſent, imò potius illuſoria forent; ſi exami-
ne pendente litterarum in Senatu ſuper contra-
uentione Concilij, hic nihilominus contra op-
preſſum indefenſum, & legitimè impeditum
alibi proſequatur, atque per iudicium contra-
dictarum executoriales expediantur. Itaque vel
recurſus penitus abſoluendus erit, & à Rege
55 denegandus † (ſi tuta conſcientia poteſt) ne
ſub Regis ſecuro, Regiſque clypeo, manus &
peſtiferum damnum exoriatur, vel in principa-
li cauſa ſuperſedendum; vtrumque namque ſi-
56 mul ſtare neceſſe eſt, † cùm recurſus mortali-
bus valdè neceſſarius ſit, atque ideò in cauſa
principali conquieſci debet, ne inanis reddatur
violentiæ cognitio, atque Regis præeminen-
57 tia, & Regalia † tot ſeculis vſitata, & tot iu-
ribus fulcita, iuxta textus *in l. vltim. ff. ne quis*
in loco publico, ibi : *Alioquin inane, & illuſo-*
rium Pratoris imperium erit, l. ſi Prator. ff. de iu-
diciis, ibi : *Alioquin illuſoria erunt huiuſmodi edi-*
cta, vltima, §. penultim. C. de bonis qua liber.
ibi : *Ne ludibrio leges ei fiant.* Illuſio quippè
legi publicæ fieri nequit à priuato, text. *in au-*
thentico de nuptiis, § ſed hac quidem, columm. 4.
l. 2. *Cod. ſi quis in fraudem patronorum*, vbi Bart.
& alij Cinus *in l.* 1. *Cod. eodem titulo*, Mieres
de maiorat. 4. *part. quaſt.* 16. *num.* 36. & 37. ne-
que Senatus decreta debent eſſe ludibrio, *l. quis*
rum, vbi Gloſſa verbo, *Illudere, ff. de arbitris*,
Rodriguez *de annuis reditib. lib.* 1. *capitul.* 17.
num. 47. *ad medium*, Gloſſa & Doctores *in l. ſi*
fideiuſſor, §. final. ff. qui ſatiſdare cogant. Muſca-
tellus *in praxi ciuili. part.* 7. *gloſſa condemnando,*
num. 99. Valaſcus *conſultat.* 51. *num.* 30. Saccius
conſil. 1. *num.* 71. Marius Giurba *deciſ.* 4. *num.* 26.
vbi quod nec iura Iudicis authoritate illudi pa-
tiuntur, Iulius Clarus, *§. teſtamentum, qua-*
ſtion. 99. *num.* 11. *verſicul. Non enim eſt*, Me-
noch. *lib.* 4. *præſumption.* 106. *num.* 53. Modeſtin.
Piſtor. *illuſtr. quaſtion.* 22. *num.* 8. & *quaſtion.*
part. 1.

Vrget inſuper iuris ratio; nam cùm ex Bul-
lis Pontificalibus † ſit Regi noſtro commenda- 58
ta protectio, & obſeruantia, ſeu executio Con-
cilij Tridentini, & in Senatu conqueratur pars
percuſſam eſſe primam inſtantiam, & iuriſdi-
ctionem Ordinarij contra *cap. cauſa omnes*;
dum in Senatu ipſo indagatur, an cauſa perti-
neat ad Ordinarium, aut Iudici Delegato; de-
bet interim in principali negotio conquieſci,
quaſi tractetur de competentia iuriſdictionis,
interdúmque ligatæ ſunt Iudicum manus ex
doctrina Bartoli communiter recepta *in l. nul-*
lum de condition. & & demonſtration. Paulus de
Caſtro *in l.* 1. *num.* 9. *Cod. de ordine cognitor.*
Menochius *conſil.* 1000. *num.* 111. ſic intelligens,
l. ſi quis ex aliena, ff. de iudiciis. l. 2. *§. ſi dubite-*
tur, eodem tit. probat Veral. *deciſ.* 114. *num.* 1.
lib. 2. Tribitian. *deciſio Veneta.* 11. *lib.* 2. *num.* 2.
& 2. Nicolaus Rebenus *deciſ. German.* 14. *n.* 42.
cum ſequentibus, lib. 3. Marius Bartol. *de modo*
procedend. ex arrepto, quaſt. 77. *num.* 11. & *in*
princip. num. 6. *fol.* 1. Maſtrillus *deciſ.* 127. *part.* 2.
num. 2.

Quare Rex omnimodam protectionem de-
bet huic nouiter læſo, † grauiter oppreſſo ex 59
facto ſuo Regio protectionem contra executo-
riales præſtare, vt cum Propheta Rege, *Pſal-*
mo 77. dicere poſſit : *Non ſunt fraudati à deſide-*
rio ſuo, ne ſub fide publica deceptus reperia-
tur, prout ex *dict. leg.* 1. *Cod. de his, qui veni.*
ætat. impetrauer. optimè docent Bartol. *in leg.*
is qui reus, num. 12. *ff. de public. iudic.* Albe-
ricus *in leg. præſenti, num.* 8. *Cod. de iis qui ad*
Eccleſ. confug. Caſtrenſ. *conſ.* 423. *num.* 9. *in*
principio, Paſqual. *de viribus patria*, 4. *part.*
capitul. 3. *num.* 37. Franchis *deciſion.* 258. &
deciſion. 415. Molfeſ. *ad R. N. conſuetud. part* 4.
in ſchol. ad quaſtion. 47. *num.* 2. & 3. Baiard.
ad Clar. §. homicidium. num. 216. Magalotus
de ſaluo conducto, deciſion. 19. Peguera *deci-*
ſion. 229. *num.* 1. Amat. *conſil.* 72. *num.* 1. Boſius
titul. de remed. ex ſol. Clementia Princip. num. 42.
Fachinæ. *lib.* 9. *controuerſ.* 59. latè Farinac. *quaſt.* 6.
num. 27. & *quaſt.* 29. *num.* 5. Caualcanus *deciſ.* 1.
num. 25.

num. 25. Thoro *compend decision. verbo, Captus,*
Surdus *consil.* 298. *num.* 22. *& consil.* 316. *num.* 0.
Bertazol. *consil. crimin.* 360. *num.* 11. Guazin. *de*
Reor. defension. 10. *capitul.* 1. *sub num.* 58. Rouit.
titul. de Guidat. prag. 1. *num.* 3. Menoch. *de ar-*
bitrar. casu 336. *num.* 33. *& cons.* 100. *num.* 190.
optimè Giurba *cons.* 57. *à num.* 2. *& consil.* 34.
num. 22.

Nemo enim Principis litteris, aut verbis
60 confidens † decipi debet, Decius *consil.* 51.
num. 2. Bertazola *crimin. consil.* 360. *num.* 12.
Giurba *dict. consil.* 57. *sub num.* 2. Et pendente
securitatis cognitione nihil debet penitus in-
61 nouari, nec alterari; quod assecurato † possit
esse nociuum, Franchis *decis.* 590. *nu* .6. *&*
decis. 673. *num.* 1. *&* 0. Pasqual. *de viribus pa-*
tria potestat. 4. *part. capitul.* 3. *num.* 37. Guazin.
Reorum defens. 12. *capitul.* 1. *num.* 58. *versicul.*
Et saluus conductus, Giurba *consil* 57. *num.* 2. *in*
62 *fin.* qui *num.* 3. dicit; quod deceptus † sub Re-
gis securo, in pristinum statum reponi debet
vt liberè ius suum consequi possit, Franchis,
decision. 590. *num.* 7. Baiardus *ad Clar.* §. *fin.*
quæst. 32. *num.* 33. Cauolean. *de brachio Regio*,
part. 2. *num.* 316. Guazin. *dict. num.* 58. *versicul.*
Bene verum est, etiamsi assecuratio nulla sit
aliquo modo, & causa, vel etiam ex defectu
potestatis concedentis securitatem, latissimè
per Marium Giurbam *in consil.* 8. *per totum.*
63 Itaque executoriales † ita contrà indefensum
fraudulenter obtentæ, sub Regio securo Se-
natus retinet, vt liberè oppressus, & minus
legitimè, maximóque rigore condemnatus
defendatur, & ius suum, & iustitiam in iudi-
cium deducat legitimè, & iuxta iuris tramites
vincatur.

64 Fundatur insuper Senatus, ne via † tam no-
ciua dolosis litigantibus aperiatur, neque per
indirectum recursus tam necessarius Reipubli-
cæ Christianæ, Regísque præeminentia reddan-
tur illusoriæ, cum fraudibus non sit aperien-
da via, *l. in fundo, ff. de rei vendication. l. cum ij,*
§. si cum lis, ff. de transaction. l. qui sub prætextu,
C. de Sacrosanct. Ecclesiis, cap. porro. de diuor-
tiis, Clement. 1. *de usur. Clem.* 1. *§. fin. de con-*
cession. præbend. Lapsius *allegat.* 55. *num.* 2. *in prin-*
cip. Calderin. *consil.* 294. *versicul. Item si con-*
trarium, aliàs 2. *de rerum permut.* Butrius *con-*
sil. 5. *num.* 0. *& consil* 42. *num.* 2. Alexand. *cons.* 2.
num. 17. *vers. Non obstat, lib.* 1. Crauetta *consil.*
764. *num.* 6. Vbi quod vt occurratur fraudibus
65 † ius admittit latam interpretationem, & facit
dispositionem fauorabilem, Petrus de Anchar-
ran. *cons.* 91. *egregiè, ac venerabilis.* Vbi quod
66 fraudibus occurrendum est, † & quod dicitur
fieri fraus, quoties constitutio, & lex per in-
directum, & cautelam redditur illusoria, se-
quitur Barbosa *axiomate* 102. *num.* 4. vbi *n.* 5.
Quòd nedum via est aperienda fraudibus, sed
occurrendum diligenter, ne fiant. Cardinal.
Tusch. *tom.* 4. *littera F. conclus.* 475. *per totam.*
Marius Anton. *variar. resol. lib.* 1. *resol.* 50. *n.* 31.
& resol. 62. *num.* 5.

Ea enim semper capienda est interpretatio,
67 † qua fraus excluditur, neque per eam altera
partium decepta, & iure suo fraudata remaneat,
l. 3. *§.* 1. *ff. de receptis arbitris*. Crauetta *cons.* 33.
num. 25. *& consil.* 91. *num.* 11. *& consil.* 245. *n.* 9.
Menochius *consil.* 68. *num.* 23. *&* 24. Giurba
decision. 1. *sub num.* 30. *ante fin.* Geminian. *con-*
sil. 42. *num.* 11. *vers. Vt ergo istud.* Vbi quod
fraudibus occurrendum, ne ius tertij † lædatur, 68
& in eius præiudicium redundet, Barbosa *axiom.*
102. *num.* 4.

Ne igitur dolosi litigantis fraus in eius re-
dundet lucro, & commodo, executoriales istæ
furtiuè, & occultè, atque dolosè obtentæ in
Senatu retineantur, † cum iniquum sit, ob suum 69
facinus, & audaciam aliquid lucri facere, vt
dicit, *l. si ab hostibus, §.* 1. *ff. soluto matrimonio.*
& l. vltim. in fin. C. de rebus cred. l. itaque in
princip. ff. de furtis, ibi: *Sed nemo de improbita-*
te sua consequitur actionem, & l. si remunerandi,
§. Merus, ff. mandati, vbi ita scribitur: *Nul-*
lam actionem eum propter suam calliditatem ha-
bere, & l. ita demum, ff. de arbitris, ibi: *Ne*
quis doli sui præmium ferat, & l. verùm, §. tem-
pus, ff. pro socio, ibi: *Æquum non esse, dolum*
suum quemquam releuare, l. 1. *in princip.* ibi:
Nec vel illis malitia sua sit lucrosa, & iterum *l.*
nec ex dolo, ibi: *Nec ex dolo suo lucrentur, ff. de*
dolo malo, & l. sed & si, §. plane, in fine, ibi: *Ne*
ei sua caliditas prosit, ff. ad exhibendum, l. penult.
C. de legibus, ibi: *Vt non accipiat fructum suæ*
caliditatis, & l. dubium, C. de repud. in idem propè
text. *& l.* 2. *C. qui militar. non poss. lib.* 12. *& c. sedes*
& c. ex tenore, de rescriptis, & c. ex litteris 2. *de*
dolo. & contumac. & c. ad nostram, de emption.
& vendition. ibi: *Quia igitur fraus & dolus cui-*
quam patrocinari non debent, & c. pastoralis, §.
vlt. de officio Delegati, c. statuimus eod. tit. lib. 6.
cum aliis. Ex quibus deduci solet † vulgare 70
axioma, quod fraus & dolus nemini debeant
patrocinari, de qua August. Barbosa *axiom.* 102.
num. 1. vbi plures refert DD.

Ex quibus rationibus, & aliis à Senatoribus
doctissimis iudicis consideratis, & in odium sedi-
tiosi litigantis † turbare cupientis statum Eccle- 71
siasticum, & temporale Regium, zizaniæque, &
irritationi fraudulenter occasionem præbentis,
assiduè executoriales huiusmodi (litteris moni-
torialibus, aut compulsorialibus ad Senatum al-
latis, & super earum examine recursu pendente)
expeditæ, per Iudicium contradictatum reti-
nentur, vt coram Iudice Ordinario Reus op-
pressus denuò audiatur, & defendatur, neque
patitur Senatus istius ius, & iustitiam indebitè,
& absque defensione perire, & quia ex defectu
iurisdictionis notoriè nullæ sint, obstante De-
creto Concilij Trid. *sess.* 24. *de reformatione, c.* 20.
vt statim ad responsionem primi argumenti.

Quo regio auxilio, & protectione liberè can-
tare possunt sic oppressi cum Propheta Regio,
Psalm. 123. *Laqueus contritus est, & nos liberati*
sumus, & iterum ibi: *Anima nostra erepta est de*
laqueo venantium.

Quibus suppositis non obstant † in contrariũ 72
considerata argumenta; & non primum sup. *n.* 2.
ex decisionibus Rotæ, ac Sanctæ Congregatio-
nis declarationibus per Nos adductis hoc 2. *p. c.*
17. quæ videntur insinuare Trid. decretum *in d. c.*
causa omnes, non habere locum, nec procedere in
executorialibus iam obtentis. Quibus ibidẽ per
totũ caput dedimus verã responsionẽ, atq; mani-
festè probauimus; nẽpe minimè loqui, nec perti-
nere ad priorẽ partẽ ipsius capitis, *causa omnes,*
tractantẽ de prima instantia Ordinarij præser-
uanda, sed ad *§. ad hæc*, prohibentẽ iurisdictionẽ
Prælato

Prælatorum inferiorum prætendentium illam
habere in suis districtibus excluso Ordinario,
ita vt inter eos contentio oriatur, non quod
simplex iurisdictionis exercitium, de quo in
principio, *dict. capitis causæ omnes*, sed quo ad
omnimodam iurisdictionem, & proprietatem
eiusdem, vt ibidem clarè ostendimus.

Atque inde resolutionem firmissimam dedu-
73 ximus, † vt verum sit executoriales obtentas
in contrauentionem Sancti Concilij Tridenti-
ni *in dict. cap.* 20. esse nullas ipso iure ex noto-
rio defectu iurisdictionis, quam in prima in-
stantia prohibet Concilium omnibus quibus-
cumque Iudicibus Superioribus præter Ordi-
rium, ac ideò etiam post executoriales Regem
nostrum, vti posse Regalia protectionis Con-
cil. Tridentin. latiùs in eodem *cap.* 17. resolui-
mus per totum, & sic argumentum hoc tor-
74 quetur, quoniam † si executoriales expeditæ
in contrauentionem prædicti decreti Tridenti-
ni ante recursus ad Regem pendentiam deti-
nentur, nouiter causa remissa Ordinario, est-
que locus protectioni Concilij; quantò magis
recursu iam pendente, quod multò magis ag-
grauat violentiam, & oritur contemptus Re-
gis, & illuditur, detrahitúrque Senatus autho-
ritati, vísque vi additur.

75 Respondetur ad secundum (ex † Iuribus, &
Rotæ decisionibus fulcitum) provt iam supe-
rius *à num.* 17. *cum seqq. vers. Quibus tamen, &
aliis*, vbi probauimus, quòd accedente legiti-
mo impedimento citandi, aut citati, provt est
recursus ad Regem; non adstringitur reus com-
parere, sed terminus monitorialium ipso iure
suspensus intelligitur, quia tunc non potest di-
ci contumax. Et quia impedimentum non pro-
uenit ab authoritate propria citati, & de facto,
sed de iure, provt loqui diximus, & probaui-
mus iura in dicto secundo argumento adducta,
& Rotæ decisiones in eisdem fundatas non sub-
sistere, sed magis ex odio recurrentis prouenis-
se, atque ideò cessare in eo contumaciam, &
vlterius ad iura, quibus nititur hic Rotæ ri-
gor, validè satisfecimus infrà hac 2. *part. c.* 24.
à num. 17. *cum seqq. vers. Deinde quoniam ad de-
ueniendum.*

76 Sed quo iuris colore valeat Rota † tanto ri-
gore prosequi legitimè recurrentem ad Regem
pro remedio violentiæ sibi iniquè illatæ; peni-
tùs ignorant omnes doctissimi, & piissimi viri
horum Hispaniarum Regnorum, cùm recurrens
omni iure excusatus sit ex hactenus comproba-
tis, nec illum rectè inferre, nec roborare po-
test ex Bull. Cœn. Dom. huc tendente, cum
in nulla eius parte loquatur de recurrente ad
Regem pro tollenda violentia, nec de re-
cursu violentiæ vtente, sed dumtaxat de Tri-
bunalibus, quæ impediunt executionem litte-
rarum Apostolicarum, malitiosè nempè, & sub
ficto colore violentiæ tollendæ, & eo solo ani-
mo impediendi, non tamen quando sincerè,
æquo animo, & Christiana sanáque intentione,
& fine dumtaxat tollendæ violentiæ probabili-
ter existentis, & supplicandi Sanctissimum, vt
alibi suo loco latius diximus 1. *part. cap.* 2. *à
num.* 111. *cum seqq.*

Nec dicta Bulla in hoc *capitul.* 14. tangente
77 retentionem † litterarum Apostolicarum, &
supplicationem ad Sedem Apostolic. aliquid de
parte recurrente loquuta fuit; sed dumtaxat illi
onus iniungit prosequendæ supplicationis le-
gitimè, supponens hoc fine posse retentionem
litterarum ex iusta causa licitè præstari à Se-
natu, & postulari ab oppressis, & licet ipsa
Bulla *in cap.* 15. *antecedente*, & etiam in prio-
ri parte huius *cap.* 14. loquatur etiam de re-
currente appellante † ad Iudices laicos à litte- 78
ris Apostolicis gratiæ, aut iustitiæ, & in eorum
Tribunal introducente causam appellationis
huiusmodi, vt cognoscant de causa principali
tanquam Iudices, vt ex eadem Bulla, & præ-
dictis eius capitibus non obscurè, nec sub ver-
borum inuolucro, sed expressissimè claris &
disertis verbis patet, quo casu iustissimè
decernit dict. Bulla: Adhuc tamen ibidem,
vel alibi in cæteris eiusdem Bullæ capitibus
nihil penitus loquitur de licitè recurrente
ad Principem, pro tollenda violentia, vti
latiùs diximus *de Regia protectione*, 1. *part.
cap.* 1. *per totum*, & signanter *à num.* 231.
cum sequentibus, de eisdem Bullæ capitibus
loquuti fuimus post magnam Doctorum allega-
tionem.

Imò hoc *capitul.* 14. tangente hunc recursum
pro retinendis litteris, † non solùm loquitur 79
de recurrente, nec in illum dirigit dispositio-
nem, sed potius licitè facere supponit, ita vt
penitùs excusetur recurrens vtendo remedio,
& auxilio cunctis patente vi oppressis, palám-
que, & communiter vsitato; est quippe om-
ni iure inculpabilis, & excusatus. Si enim
culpa est in perperam præstante auxilium, &
protectionem, in quem dirigitur Bullæ dispo-
sitio, & intentio; non in postulante, & recur-
rente, in quem verba Bullæ nullatenus dirigun-
tur, nec conueniunt, & meritò; cùm faciat
quod publicè fieri soleat in iis Regnis, exercis-
que Christianæ Religionis, vt hactenus com-
probauimus *à num.* 40. *cum sequentibus*, &
num. 26.

Et lex pœnalis ad alias personas, & casus vl-
tra expressos † extendi non debet, *l. factum* 80
cuique, *§. in pœnalibus*, *ff. de regulis iuris*, *cap.
in pœnis*, *eodem titulo*, *lib.* 6. Surdus plures re-
ferens *de aliment. titul.* 1. *quæst.* 41. *num.* 12.
plenissimè Farinacius *fragment. criminal. part.* 1.
littera E. Gratian. *disceptation. tom.* 5. *capitul.*
972. *num.* 12. Nec etiam per similitudinem,
& rationis identitatem † plenè Farinacius loco 81
citato, *à num.* 188. *cum sequentibus*, nec pœna
irrogatur nisi expressè lege caueatur *authentic.
de non eligend. secundò nuben. §. cum igitur*, *l. an-
tiquis impediat. §. Diuus autem Marcus*, ibi: *Pœ-
nam tamen in eum statutum non esse*, *ff. de religio-
sis & sumpt. funer.* abundè Farinacius *quæst.* 18.
num. 7.

Nec est credendum, nec vlla imaginatione
humana potest cadere; † voluisse Papam mi- 82
seris vi oppressis hoc vnico, saluberrimóque re-
fugio priuare, aut delere, cum penitus alio sint
priuati, vel saltim iam longè abest ab iis Hi-
spaniarum Regnis, & tot ambagibus & difficul-
tatibus imbutum, vt impossibile potius iudice-
tur, & tandem non nisi consequi, quàm iam
causata vi, & damno radicato; ac ideò remedio,
& legitima defensione priuandus non erit vi
oppressus, de quo suprà 1. *part. cap.* 1. *§. vnico*,
per totum.

Gg 2 Nam

83 Nam defensio, quam Princeps † præstat
(prout tenetur) oppressis; cùm proueniat ab
origine & fonte perenni iuris naturalis, vt di-
ctum est suprà 1. *capitul.* 2. *à num.* 101. *cum se-
quentibus.* atque pluries in hoc tractat. nullo
modo sublata illis intelligi potest per Bullam
Cœnæ Domini, vt suprà 1. *part. capitul.* 2. *per*
84 *totum*, abundè remanet probatum, † quia ius
naturale non potest tolli, nec in aliquo detra-
hi, seu derogari, §. *sed naturalia institut. de
iure naturali gentium, & Ciuili, leg. eas obli-
gationes* 8 *ff. de capitis diminut. leg. ius agnatio-
nis* 34. *ff. de pactis, leg. iura sanguin.* 8. *ff. de re-
gulis iuris*, exornat Ioannes Garcia *de nobilita-
te, glossa* 7. *num.* 17. Conan. *lib.* 1. *Commenta-
riorum. capitul.* 7. *num.* 6. *&* *capitul.* 10. *num.* 7.
Pro quibus non omittam elegantissima Cice-
ronis verba, *lib.* 3. *de Republica*, ibi: *Est vera
lex, recta ratio naturæ congruens, diffusa in om-
nes, constans, sempiterna, quæ vocet ad offi-
cium iubendo, vetando, à fraude deterreat, huic
legi nec prorogari fas est, nec derogari ex hac ali-
quid licet, neque tota abrogari potest, nec verò,
aut per Senatum, aut per Populum solui hac le-
ge possumus, nec quærendus est explanator, aut
interpres alius, nec erit alia lex Romæ, alia Athe-
nis, alia nunc, alia posthac, sed & omnes gentes,
& omni tempore vna lex, & sempiterna, & im-
mutabilis continebit*: consonant, *l.* 5. *tit.* 4. *part.* 4.
l. 34. *tit.* 34. *part.* 7.

85 Conducit quod eleganter † docuit Cuiacius
in leg. 1. §. *huius studij, versicul. Nunc tracta-
mus, ff. de iustit. & iure, in recitationibus solem-
nibus, pagin.* 1349. comprobans explicationem
Glossæ ibi dicentis: *Natura, idest Deus*, vt
idem sint Deus, & natura. Post Marcum
Tullium, & Plutarchum, & Lactantium,
lib. 7. prosequitur, & facit in hæc: *Ius ergo na-
turale est, quod natura, idest, Deus Parens re-
rum omnium, & vniuersi gubernator, omnia ani-
malia docuit, idest, cuius generis ea fuit, at-
que petita*: nam subiicit Vlpianus *hoc loco. Vi-
demus omnia animalia istius iurisperitia censeri*,
& paulò post, ibi: *Ergo istius iurisperitia
omnia animalia censentur, idest, iurisperitiam
habent, nec enim minus ea ius illud natura do-
cet, quàm homines, & qui docet peritum, fa-
cit eum, quem docet. Ergo hoc iure naturali Na-
tura, seu Deus imbuit, non tantùm homines, sed
etiam belluas, tam feras, quàm cicures, & aues,
& pisces.*

86 Elegantissimè etiam hoc idem † confirmat
Francisc. Conan. *lib.* 1. *Commentar. capitul.* 4
folio mihi 59. *littera C. D. E.* sic dicens: *Ac
existimo, vim vt repellamus, hoc etiam iure con-
cessum esse, non inuentum, cum id bestiarum sen-
sibus infixum esse videamus.* Et paulò post, ibi:
Sed si vis inferatur, nulla est, cui non sit ira, non
87 *sit animus, iniuria impatiens,* † *& prompta, si
noceas, ad defendendum alacritas, est hæc (vt
scribit Tullius pro Milone) non scripta, sed na-
ta lex, quam didicimus, accepimus, legimus,
verùm ex natura ipsa arripuimus, hausimus, ad
quam non docti, sed facti, non instituti, sed im-
buti sumus, &c.* Et paulò post, ibi: *Neque
quisquam est rerum omnium, quæ gignuntur in ter-*
88 *ra, quod non aliqua habeat natura* † *adiumenta,
quibus se vindicet ab externis offensionibus, & in-
iurijs*, vt ait Lucretius, *lib.* 5. *Quòd si in omni
natura hoc perspicitur inesse, in homine sanè mul-
to magis sese ostentat, vt nemo sit bene informa-
tus à natura, qui libenter, aut patienti animo fe-
rat iniuriam, atque idest, quod dicit Florentinus
licere, vt vim, atque iniuriam propulsemus, &c.*

5 Igitur si à Deo ipso prouenit hæc lex natu-
ralis, à nemine tolli, impediri, aut derogari
potest, licet, quia eius est tollere & abrogare,
cuius est condere, vt hactenus latius satis pro-
batum remanet, & per consequens nec à dicta
Bulla sublata intelligitur vi oppressis hæc iusta,
& permissa defensio, nec talis Summorum Pon-
tificum intentio ex ea colligitur, sed contraria,
vt ex ea patet, & est ostensum abundè suprà
1. *part. capitul.* 2. *à num.* 101. *cum multis sequen-
tibus.*

Ad quid igitur tantus Rotæ rigor, tam
in negando audientiam recurrenti, † illum- 89
que habentis pro excommunicato, quem
omnes ferè Iurisprudentiæ, & sacræ Theo-
logiæ professores à Censurarum incursu ex-
cusant, & non ligatum probant vnanimi-
ter, prout 1. *part. in capitul.* 2. *à num.* 10.
à num. 24. 33. *&* 34. *& in cap.* 3. *à num.* 25.
& sequentibus, plenius vidimus? Quam in
modum procedendi contra ipsum legitiman-
do citationes omnino reprobatas à iure, si-
ne actis, vel informiter præsentatis, & tran-
sumptis, & vt plurimum illum absentem
per iudicium contradictarum, & inauditum
condemnando, facilè supplendo quoslibet
iuris etiam naturalis defectus in odium (vt
ipsa Rota clarè & aperto ore passim fate-
tur) recurrentis. Hoc enim magis est affli-
gere afflictos, & afflictionem afflictioni ad-
dere, contra quod, iura omnia clamant, *leg.
nauis*, §. *cum autem*, † *ff. ad leg. Rhodiam de* 90
*iactu, leg. Diuus Marcus in princip. ff. de of-
fic. Præsid. leg. si idem, ff. de iur. omnium
Iud. leg. pœna*, §. *fin. ff. ad leg. Pompeiam,
de parricid. leg. tam mentis, Cod. de Episcop.
& Cleric. cap. ex parte de Clerico. ægrotan.
cap. si quis à proprio.* 21. *quæst.* 5. *cap.* 2. §.
scriba. de prohibita feudi alienat. per Federic.
Quo Indubiè violentia crescit, visque vi au-
getur, quæ magis incendit charitatem Ca-
tholicam Senatus Regij ad illam propulsan-
dam, & repell[illegible]dam, & ad protegendum vi
oppressum aperiendo illi viam à iure proba-
tam ex Tridentin. ne ius suum pereat defen-
sione carenti, vt de eo cognoscatur nouiter
ab Ordinario retentis in Senatu executo-
rialibus, perperam per iudicium
contradictarum contra re-
currentem expe-
ditis.

Capvt XXI.

Nuntius Apostolicus cum potestate Legati de Latere, esto quod de iure Ordinarius dici potest, an cum Ordinariis in prima instantia concurrat, ita vt eius litteras Senatus Ordinario non remittat.

Et an Nuntius ipse queat exequi litteras Apostolicas in prima instantia directas Ordinario, siue in forma dignnm, siue in forma gratiosa, seu dispensationes.

SVMMARIVM.

Nuntios ad partes missos non ordinariam, sed delegatam habere iurisdictionem, qui teneant, num.1.

Legati de iure communi Ordinarij dicuntur, & cum Ordinariis sua prouincia concurrunt, n.2.

Nuntij Apostolici Hispania, cum potestate Legati de Latere missi, Legati de Latere potestate funguntur, num.3.

Clausula (cum plenitudine iuris Canonici) imperteat, vt prouisus consequatur omnia iura aliis Canonicis debita, num.4.

Priuilegium adinstar alterius iam concessi sortitur parem, & eundem effectum cum illo, n.5.

In priuilegio adinstar alterius repetuntur omnia, qua in relato continentur, n.6.

Concessum ea lege, vt habeat vim alterius rei, huius naturam, & effectus assumit, ac si eadem fuisset realiter, num.7.

Casus duo, quando sunt à iure aquiparati dispositum in vno, in alio repetitur, n.8.

Nuntij facultas cum potestate legati de Latere superflua foret, si idem non operaretur, quod ius abhorret, num.9.

Verba abundantia tolerantur quando ad maiorem declarationem apponuntur, & tollenda dubitationis gratia, num.10.

Legatus de Latere, & Legatus cum potestate de Latere pares sunt, num.11.

Nuntiorum facultates cum potestate Legati à Latere partim sunt Ordinaria, partim extraordinaria, num.12.

Legatus cum potestate Legati à Latere cognoscit de appellationibus ad Papam remissis, n.13.

Adaquatus potitur eodem iure, quo is, cui adaquatur, num.14.

Nuntius Apostolicus cum potestate Legati de Latere, absque alia facultate eandem habet potestatem, & priuilegia, qua Legatus de Latere, num.15.

De Legato à Latere ad Nuntium cum potestate Legati à Latere valet argumentum, n.16.

Appellationem ad Sedem Apostolicam emissam sicut Legatus de Latere potest committere, ita & Nuntius cum potestate Legati à Latere datus, num.17.

Nuntius virtute clausula (cum potestate Legati de Latere) cognoscit de Causis exemptorum, Sedi Apostolica immediatè subiectorum, n.18.

Erasmus à Cochier confusè loquens de Legatis missis non habentibus iurisdictionem in exemptos, declaratur, num.19. & 20.

Nuntij cum facultate Legati de Latere non sunt verè Legati de Latere, sed similitudinariè respectu exercitij, num.21.

Religio non Mendicantium, cui datur priuilegium adinstar Mendicantium, non est Mendicantium, licet eius priuilegiis vtatur, n.22.

Legatus à Latere de iure communi cum Ordinariis concurrebat, num 23.

Nuntij, & Legati à Latere nouiori Trident. dispositione in prima instantia iurisdictionem aliquam non habent, nec cum Ordinariis concurrunt, num.24.

Nuntius si se intromittat cognoscere in prima instantia, Senatus remittit causam Ordinario, num.25.

Nuntius Apostolicus an iurisdictionem delegatam, vel Ordinariam habeat, n.26. remissiuè.

Nuntius Hispania an valeat exequi litteras directas Ordinariis in prima instantia, num. 27. & seqq.

Gratia in forma dignum, & dispensationes matrimoniales Ordinariis, non aliis dirigi solent de stylo Romana Curia, n.28.

Item etiam dispensationes alia. absolutiones, & monitoriales, necnon criminalium commissiones Ordinario solent dirigi, n.29.

Alia sunt commissiones, qua non solùm Ordinariis committuntur, sed & aliis in dignitate constitutis, vt in exemplis, n.30.

Nuntius aliquando admisit executionem dispensationum, aut in forma dignum commissam Ordinariis, aliquando reluctauit, n.31.

Nicolai Garcia obseruatio commemoratur tenentis, Nuntium non posse exequi dispensationes, & gratiam dignum, cum non sit in commissione nominatus, num.32.

Nuntium esse executorem vniuersalem litterarum Apostolicarum nullo iure probatur, nec in suis titulis talis facultas legitur, n.33.

Et quando foret talis executor, intelligitur litterarum in forma gratiosa, non in commissaria, maximè in forma dignum expediendarum, n.34.

In omnibus tamen post factam executionem per Delegatum nominatum potest, n.35.

Resolutio Nicolai Garcia, & Francisc. Leonis, quod nunquam practicatur Nuntium posse se intromittere in causa aliis delegata, num. 36. & seqq.

Littera directa alicui Delegato specialiter si coram alio prasententur, sententia, & processus sunt nulli ex defectu iurisdictionis, n.37.

Delegatio facta in vnam personam sine subdelegatione in aliam transferri nequit, n.38.

Commissiones, qua de stylo Curia debent, & committuntur Ordinariis, si in eis se intromittat Nuntius in prima instantia, Senatus Ordinario remittit, num.39.

Iura loquentia de iurisdictione Legati à Latere procedunt in Nuntiorum cum potestate Legati de Latere misso, num.40.

Licet ab aliquibus sectetur,
Nuntios Apostolicos † ad par- 1
tes missos non ordinariam, sed
rantummodo dalegatam iurisdictionem habere, nec cum
Ordinariis concurrere, vt probant Petrus Barbosa *in l. cum Prator.12.§.1.n.63.*

de Iudiciis, quod fundat variis doctrinis à se adductis à principio eiusdem §. Ioannes Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici. 1. part. capitul. 2. num. 19. & num. 20. & 2. part. capitul. 8. num. 8. & capitul. 7. num. 61. & 63.* & videndus Aceued. *consil. 25. num. 37. & sequentibus.* Augustinus Barbosa *in remission. ad cap. causa omnes 20. session. 24. de reformation. addition. 4.* Villadiego *in tractatu de Legat. quæst. 4. num. 10. & quæst. 18. num. 6. & 14.*

Eorum tamen opinio procedere potest in
2 Nuntiis simpliciter † missis à Sede Apostolica; non tamen in Legatis de Latere, & Nuntiis missis cum potestate Legati à Latere, ideò quidem sicut de iure communi Legati à Latere dicuntur in suis Prouinciis, & Regnis, ad quæ sunt missi, Ordinarij, & cum Ordinariis concurrant, vt probat textus *in cap. 2. de officio Legati, lib. 6.* ibi: *Ordinarios reputantes*: Nauarrus *in cap. cum contingat, de rescriptis, remedio 5. num. 2. & in tractatu de Indulgent. notabil. 28. num. 19.* Gutierrez *Canonicar. lib. 1. capitul. 11. num. 4. cum sequentibus.* Thomas Sanchez *in tractatu de matrimonio, lib. 1. disput. 28. num. 28. & lib. 8. disput. 28. num. 4.* Hieronym. Gonçalez *ad Reg. 8. Cancellar. glossa 21. num. 34. & glossa 14. num. 36.* Molina *de iustitia & iure, tom. 6. disputation. 9. num. 13.* Azor. *institut. moralib. part. 2. lib. 5. cap. 27. quæst. 5.* Augustinus Barbosa *in collectan. ad dictum capitul. 2. num. 3.* & Stephanus Gratian. *disceptat. forens. cap. 226. num. 2. & 3.*

Pariformiter Nuntij Apostolici, qui ad hæc
3 Regna mittuntur † cum potestate Legati de Latere, potestate Legati vti possunt, & verè habent: *Quid enim interest, an Proconsul, an pro Consulari dignitate quis legatur*, iuxta textus *in l. 1. de tutor. & curat. datis ab his*; & faciunt *cap. proposuit. de concessione præbendæ*, Geminian. & alij *in cap. fin. eodem tit. lib. 6.* Muneta *de distribution. quotidian. part. 2. quæst. 1. num. 13.* Staphileus *de expectatis, sub num. 38. versicul. Et quod dictum est, de distribution. D. Loter. in tract. de re benefic. lib. 1. quæst. 18. num. 48. & 49.* Barbosa *de clausul. 36. in fin.* dicentes, quòd
4 † clausula (*Cum plenitudine iuris Canonici*) importat vt prouisus habeat, & consequatur omnia iura aliis Canonicis expectantia.

Fuit etiam, quoniam facultas, aut priuile-
5 gium concessum alicui † ad instar alterius facultatis, aut priuilegij alteri iam concessi, importat, vt sortiatur eundem, & parem effectum cum alio, ad quod adæquatur, probant Felinus *in cap. nonnulli, num. 7. de rescriptis*, Abb. *in cap. inter dilectos, num. 9. de fide instrumentor.* Apostilla ad eundem; *in cap. cum olim, num. 5. vers. Ad instar. de consuetudine*, Parisius *cons. 22. num. 5. vol. 4.* Romanus *cons. 383. num. 23.* Augustinus Barbosa *in tract. de clausulis. 5. num. 2. & sequentibus*, Erasmus à Cochier *de iurisdictione ordinar. in exemptos, part. 1. quæst. 17. n. 17.*

Per hanc enim relationem omnia, quæ in
6 priori facultate, † & dispositione continentur; censentur repetita, adnotata *in l. omnia in fin. C. de Episcop. & Cleric.* Cardin. Tuschus *tit. 6. littera P. conclus. 763.* Mandosius *de priuilegiis ad instar. q. 4.* Suarez *de legib. lib 8. cap. 15. num. 2.* Barbosa *claus. 5. num. 4. 5.* qui *num. 6*, dicit, quod referens est in relato cum omnibus suis qualitatibus, vt post Decium, Socinus Paris. & alios inquit Menochius *cons. 847. num. 5.* infinitos penè refert Barbosa *axiomat. 201. per totum.*

Et quia quando aliquid concessum est ea le-
ge, & clausula, † vt habeat vim, & robor alterius rei, seu dispositionis, debet eius naturam, & effectum assumere, & perinde haberi, ac si verè & realiter illa fuisset, vt tradunt triginta & quatuor Doctores quos refert & sequitur, Menochius *consil. 1033. num. 7.* quibus adde Iass. *in prælud. feud. num. 90.* Ruinus *cons. 9. num. 16. volumin. 1.* Paris. *consil 17. num. 1. volumin. 1.* Socinus Senior. *inter Cons. Brun. consil. 10. num. 16.* Afflictis *decision. 282. num. 10.* Cephal. *cons. 152 num. 17. & 59. & cons. 173. num. 8.* Mlosinger. *cent. 4. obseruation. 84. num. 3.* Andr. Gaill. *lib. 1. obseruation. 50. num. 1.* Beret. *cons. 51. num. 4. & cons. 131. num. 3.* Surdus *consil. 15. num. 22.* Saccius *cons. 50. num. 26.* Peregrinus *cons. 18. num. 8. volum. 1.* Thesaur. *decis. 146. num..* plures citat Ioannes Anton. Bellon. *cons. 45. à num 48.* 7

Cui conuenit, quod quando † duo casus sunt æquiparati, & adæquati in iure, dispositum in vno, censetur dispositum in alio, Glossa verbo, *Aduocandum, in l. mancipia, Cod. de seruis fugitiuis, glossa fin. in l. si quis seruo, Cod. de furtis, glossa in cap. si postquam, de election. lib. 6.* Tiraquel. *de retract. lignag. §. 15. glossa 1. num. 10.* Anton. Gomez *variarum lib. 3. cap. 11, num. 1. vers. Aduertendum tamen.* Molin. *de primogeniis, lib. 2. cap. 8. num. 16.* Petrus Suid. *de alimentis, tit. 2. quæst. 10. num..* Caldas Pereira *de potestate eligendi, cap. 7. num..* Flores de Mena *variar. quæst. 3. num. 27. & num. 29.* Barbosa *axiom. 39. num. 9.* Igitur cum Nuntius sit datus ad instar facultatis, & potestatis Legati, istius omnis potestas in illo repetenda, cùm omnis concessa intelligatur.

Aliàs enim superflua foret, † & abundans 9
illa clausula, *Cum facultate, & potestate Legati*, quod lex abhorret, *l. si quando, cum vulgaribus, ff. de iure iurand.* Et tunc solum verba
abundantia tolerantur, † quando sunt apposi- 10
ta ad maiorem declarationem, & expressionem, & tollendi dubitationis gratia; optimus text. *in l. 1. §. sed sciendum, versicul. Ego puto, ff. de ædilitio edicto*, Mantica *de coniectur. vltim. voluntatum, lib 6. tit. 1. num. 25.* Gonçalez *in Reg. 8. Cancell. glossa 6. à num. 26. cum pluribus seqq.* latè & optimè per Castillum *controuers. tom. 4. cap. 17. à num. 44.* vsque ad finem cap. qui plures allegant.

Quod in his terminis de hac clausula (*cum potestate legati à Latere*) considerauit Born. *in tractat. de potestate Legati à Latere, num. 68. & num. 69. volumin. 14. tractat. DD. fol. 274.* quam etiam plures alij Doctores opinionem obseruant, & in ea residet sententia Nauarrus *in cap. cum contingat, remedio 5. num. 2. de rescriptis, tom. 2.* dum sic loquitur. Paria sunt,
† quem esse Legatum Cardinalem, & Lega- 11
tum à Latere, ac Legatum cum potestate Legati à Latere, vt pulchrè determinauit Decius *consil. 149. column. fin.* & facit *l. in testamento, ff. de conditionibus, & demonstration.* Addens
eiusmodi † facultatem partim esse Ordinariam, 12
partim extraordinariam; exorbitantes enim quædam clausulæ faciunt eiusmodi Legatum, maiorem Ordinario Legato, Abb. *in cap. cæterum,*

rum, *col.* 5. *de Iudiciis*, Glossa & Cardinal. *in Clement.* 2. *de Officio Ordinary.* Unde (inquit
13 ipse) huiusmodi Legatus † potest cognoscere de causis appellationum ad Papam interpositarum. Hactenus Nauarrus, quam sententiam amplectitur, atque Doctorum authoritatibus comprobat Vrameslius *consl.* 42. *num.* 3. *de officio Delegati*, *part.* 1. Parif. *consl.* 17. *num.* 3. *& seq. vol.* 4. Iacobus Philippus Portius *consl.* 28. *num.* 6. Francisc. Marcus *decis.* 135. Adæquatus enim cen-
14 setur eodem iure, † quo is, cui adæquatur, Parisius vbi proximè latè tractat.

Et quod Nuncius Apostolicus cum potestate
15 Legati missus, † Legati iure vtatur; firmat Hieronymus Gonzalez *in Regul.* 8. *de mensibus & alternat. glossa* 9. *in annotat. à num.* 268. Et quod Nuntius missus cum potestate, seu authoritate Legati de latere, absque alia speciali facultate, & instructiona secreta, habeat eadem priuilegia, & potestatem Legati à latere, probant post Declum *in consl.* 128. Villadiego *de Legat. quæst.* 9. *num.* 9. Gigas *de pensionib. quæst.* 6. *num.* 19. Cnebus *lib.* 2. *tit.* 5. *num.* 86. Manzosius *regul.* 13. *Cancel. q.* 6 *num.* 4. *& de monetoriis q.* 60. *num.* 41. Quintana Duenas *Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 3. & Zeebius *de Republica Ecclesiastica. c. de statu Legati. sub num.* 4. *vers. Quinto post*, *& de benef. & pensionibus*, *cap.* 2. *& cap* 5. *num.* Hieronymus Gonçalez *glossa* 23. *num.* 23. optimè Nicolaus Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 3. *num.* 82. & benè conducunt, quæ Petrus Moneta *de commun. vltimarum voluntatum cap.* tn. *num.* 223.
16 *iuncto num.* 321. *&* 322. *cum seqq.* † vbi arguit de facultate Legati à latere ad Nuntium cum potestate Legati de latere, post multos Doctores, quos ibidem ad eandem argumentationem adducit. Validum est etenim argumentum: Legatus à latere potest hoc facere; ergo idem potest Nuntius cum potestate Legati de latere, ex præfatis DD. & fundamentis. Et de hac potestatis æquiparatione Legati de latere, & Legati cum potestate, seu facultate Legati de latere, vide etiam Sebastianum Vantium *de nullitat. sentent. ex defectu iurisdictionis Delegati*, *n.* 23.

Et ideo sicut appellationem ad Sedem Apostolicam interpositam potest Legatus de latere
17 committere; † ita pariter, & Nuntius habens potestatem Legati de latere, Nicolaus Garcia *de beneficiis*, *part. cap.* 2. *sub num.* 83. 87. *& num.* 80. Hieronymus Gonçalez *glossa* 11. *n.* 30. *& à num.* 28. Scaccia *de appellationibus*, *quæst.* 17. *limitat.* 47. *memb.* 3. *& supra*, *& quæst* 8. *num.* 16. optimè & latè Valascus *consule.* 62. *per totum*, Barbosa *in collectan. ad cap. constitutus* 45. *num. fin. de appellationibus*, vide Gratianum *decis.* 199. *num.* 2. in addition. Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 53. *num.* 234. provt communiter practicari videmus in hoc Tribunali Illustrissimi Nuncij Hispaniæ, & etiamsi nominatim appelletur ad Sanctissimum proprio nomine expresso, quoniam consideratur non persona, sed Tribunal & Sedes Apostolica, provt Nos altius Deo dante tractabimus *in tertio tomo de Regia protectione*, propediem edendo. Adde quæ contra Ioannes Choehier diximus suprà *cap.* 14. *in fine has* 2. *part.*

Nunc etiam quotidie videmus, Nuntium
18 Hispaniæ cognoscere de causis † Religiosorum, Religiosum, & aliorum quorumlibet indistinctè omnium exemptorum, aliàs immediatè subiectorum Sedi Apostolicæ, ex vi, & participatione clausulæ prædictæ (*cum potestate Legati*) cum istius potestas ad id extendatur, text. *in cap. veniens*. vbi Franchus *de verborum significatione in* 6. *cap. si Abbatem*, *de electione*, *lib.* 6. Abbas *in cap. cum venerabilis*, *num.* 5. *in fine*, *de consuetudine* Felinus *in cap. graue*, *n.* 3. *de officiis Ordinary.* Romanus *consil.* 398. Villadiego *in tractat. de Legato*, *part.* 1. *quæst.* 8, *num.* 20. latè Parisius *consl.* 28. *num.* 13. *& sequentibus*. *lib.* 4. Abb. *in cap.* 1. *num.* 8. *de officio Legati.* Romanus *consl.* 398 & alij plures relati ab Erasmo Chochier *in tract. de iurisd. ordinar. in exemptos*, *part.* 2. *q* 2. *num.* 7. *tom.* 1. ita & pariter Nuntius eiusdem Legati à latere potestatem habens de quibus exemptis cognoscit.

Et licèt ipse Chochier in dict. *quæst.* 2. *num.* 5. 19
videatur (licèt obscurè & confusè) † sentire contrarium, vt in exemptos Legatus missus iurisdictionem non habeat, si intelligit (quod non aperit) de his Legatis missis cum facultate & potestate Legati de latere; perperam, & nimis inaduertenter loquutus fuit, & cautè legendus; omnes quippe doctrinæ, & fundamenta à se adductæ manifestè illum conuincunt, cum loquantur in Legatis simpliciter missis absque hac clausula (cum potestate Legati de latere.)

Et quatenus ipse Doctor ibidem *num* 5. adiecit Gooesiium, † Glossam, Abbatem, Franchum, & Boetium ad hoc, quod solum Cardinales Legati sint à latere, & concessio facta Cardinalibus Legatis à latere non extenditur ad alios Legatos de latere creatos non Cardinales, ex Rocho de Curte *in tract. de consuetudine*, *num.* 323. verum est; quando simpliciter creati sunt, non verò quando expresse creantur cum potestate, & facultate Legati de latere, vt hactenus probatum est, & quod non nisi Cardinales, Legati de latere sunt; † verum est, quia 21
etiam Nuntius Apostolicus licèt cum potestate Legati de latere missus non est verè, & realiter Legatus de latere, sed tantum respectu exercitij potestatis adæquatione, & similitudinariè, cum certum sit, quod similis non sit idem, vt post plurimos Barbosa *axiom.* 208. quem vide in proposito *n.* 2. provt quando Religioni non mendicantium † datur à Sede Apostolica priuilegium adinstar mendicantium, non propterea 22
erit Religio mendicantium, licèt pariformiter eorum priuilegiis fruatur.

Quæ omnia obserua, quoniam ad multa valde vtilissima pro facultate Nuntij Illustrissimi nostræ Hispaniæ quotidie deseruiunt.

Quibus igitur suppositis videtur dicendum, quod cum Legatus à latere † dicatur de iure Or- 23
dinarius, cum Ordinario concurrat, vt ex *c.* 2. *de officio Delegati*, *lib.* 6. diximus supra in princip. *num.* 1. pariformiter cadem, & æqualis potestas tepetenda erit in Nuntio Apostolico, cum vittute clausulæ eiusdem potestate fungatur.

Quæ doctrina licèt iure communi vera sit; tamen hodie nouiori † dispositione Sancti Con- 24
cilij Tridentini *in dict. cap.* 20. *sess.* 24. *de reformatione*, expresse prohibitum extat tam Nuntiis, quàm Legatis etiam de latere cum Ordinariis concurrere, quibus dumtaxat cognitio, & iurisdictio in prima instantia attributa est, seu præseruata, cæterisque prohibita, nisi in secunda instantia, & aliis mediis, quibus ab

Ordinariis recedere in prima instantia licèt de
iure, iuxta quæ Nos hac 2. *p. cap. 3. per totum*,
& *in cap. 5. cum suis §. §.* & alibi sæpè: verba igi-
tur dict. *Concilij in §. Legati quoque sunt*, hæc &
expressa: *Legati quoque etiam de latere, Nuntij,
Gubernatores Ecclesiastici, aut alij quarumcumque
facultatum non solum Episcopos in prædictis causis
impedire, aut aliquomodo eorum iurisdictionem
iis præripere, aut turbare non præsumant, &c. Aliàs
eorum processus, ordinationésve nullius momenti
sint, atque ad damni satisfactionem partibus illati
teneantur, &c.* Et iuncto principio eiusdem cap.
Quare non est dubium, quod si se Nuntij in-
tromittant in prima instantia ad cognoscendum
25 de quibuslibet causis, † quomodolibet perti-
nentibus ad forum Ecclesiasticum; Senatus ad-
ditus pro protectione Concilij Tridentini, ex
capite Regaliæ Regis Ordinario illas statim
remittet; cum in prima instantia iurisdictione
careant, vt latiùs deduximus suprà hac 2. *part.
cap. 3.* prout infiniti penè probant Doctores ci-
tati suprà hac 2. *part. cap. 6. per totum*, vbi abun-
dè quod ex defectu iurisdictionis omnia acta,
& sententiæ nullæ sint, idem probat Francis-
cus Leo ad principium huius capitis citatus,
26 apud quem, † & alios ibi adductos; an Nuntius
hodie iurisdictionem delegatam, vel Ordina-
riam habeat, quod nostri non est examinste.

Quantum verò attinet ad secundam partem
27 huius capitis, † an Nuntius Hispaniæ possit
exequi commissiones à Sede Apostolica in pri-
ma instantia factas Ordinario, vel aliis *in forma
dignum*, aut forma gratiosa, & dispensationes;
ammaduertendum erit, quod quædam commis-
siones sunt, quæ de stylo Romanæ Curiæ so-
28 lum fiunt, & dirigi assolent Ordinariis, † non
aliis, vt gratiæ in forma dignum iuxta consti-
tutionem *Pij V.* 1602. & dispensationes matri-
moniales, iuxta S. *Concil. Trid. sess. 22. de refor-
mat. cap. 5.* & aliæ dispensationes, & absolutio-
29 nes, & monitoriales, † causarum criminalium
commissiones iuxt. *Concil. sess. 13. de reformat.
cap. 2.* Garcia *de beneficiis, 6. part. cap. 2. sub n. 58.*
30 aliæ sunt commissiones, † quæ non solum fiunt,
& dirigi solent Ordinariis, sed etiam aliis per-
sonis in dignitate constitutis, vt executiones
gratiarum beneficiorum in forma gratiosa, aut
in forma commissaria, non tamen in forma di-
gnum, & executiones pensionum, & delega-
tiones causarum, & litium, prout Garcia vbi
proximè.

Igitur ipse Garcia ibidem sub dict. *n. 58. vers.
Sed restat hic noua difficultas*, latè examinat, an
Nuntius possit exequi præfatas commissiones
directas officiali Episcopi in forma dignum, &
31 dispensationes, † & hinc inde multa confert
exemplaria, & casus contrarios in facti contin-
gentia, in quibus aliquando Nuntius, cui præ-
sentata fuit præfata commissio, acceptauit, &
expediuit; in aliis verò eiusdem generis recu-
sauit, sibi non competere dicens, in qua con-
trouersia contra ipsos etiam ad fuisse Doctorum
sententias, seu opiniones aliis firmantibus Nun-
tium esse vniuersalem executorem omnium
commissionum Apostolicarum, aliis verò ne-
gantibus.

Ipse tamen ibidem sic ait: Sed egò in con-
32 traria fui, & sum sententia, † nempè Nuntium
non potuisse, nec posse, nec per se, nec per
alium exequi, & expedire dictas litteras, nec se
in eo intromittere, quia commissio, & litte-
ræ de eo non exstant, & ex *cap. 2. de officio Le-
gati*, vbi quod de causa specialiter delegata à
Papa Legatus se intromittere non potest, & ibi
Glossa, & Abbas, & alij, & Doctor Sahagun
*de officio Legati, num. 1. & 2. & in 3. fallentia, à
num. 15.* sequitur & facit.

Nec obstat ratio contrarium opinantium,
quod Nuntius est executor generalis, † seu vni- 33
uersalis litterarum Apostolicarum; nam id nul-
lo iure probatur, nec in suis facultatibus talis
titulus, seu potestas datur, nec vnquam Nun-
tius tali titulo, & nominatione resignat in suis
litteris, & rescriptis, & quando esset talis ge-
neralis executor litterarum Apostolicarum, † in- 34
telligendum esset in litteris expeditis in forma
gratiosa, non autem expeditis in forma com-
missoria, maximè in forma dignum; nam in ista
commissione non potest Nuntius se intromitte-
re vllo modo, nec talium litterarum fieri exe-
cutor ex dictis, nisi ad summum post factam
earum executionem, † & collationem beneficij 35
à commissario factam, argumento *dict. cap. 2.
de officio Legati, ad fin. &c.* vbi alia fundamen-
ta ad idem validissima applicat per te latiùs vi-
denda.

Qui quidem ibidem sub eodem *num. 58. vers.
Et tandem* magis, † ad nostrum propositum lo- 36
quitur traducendo verba Francisci Leonis in
hæc: Tandem si ex dicto titulo, & ratione
Nuntius posset exequi, & expedire dictas lit-
teras, & commissiones non solum Sede Episco-
pali vacante, sed etiam stante Episcopo, & eius
officiali, cui diriguntur id posset facere, & ta-
men nunquam vidimus, nec audiuimus Nun-
tium id fecisse, nec in eo se intromisisse, nec ei
fuisse præsentatas tales litteras, nisi dictis iudi-
cibus, Sede vacante, & meam sententiam ple-
nè tenet Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici, c. 22.
num. 60. 61. & 62.* vbi ait, quod regulariter exe-
cutio litterarum reseruationis pensionum com-
mittitur locorum Ordinariis, vel aliis in digni-
tate Ecclesiastica constitutis, † etsi pensiona- 37
rius litteras reseruationis pensionis præsentaret
alteri, quam in eisdem proexecutoribus nomi-
natis cuiuscumque qualitatis, & conditionis,
etiamsi Legati, vel Nuntij Apostolici forent,
defectu iurisdictionis eorum sententiæ vitio
nullitatis subiacerent, quia in prima instantia
nullam habent iurisdictionem, obstante Sancti
Concilij dispositione, vt *cap. 20. §. Legati quo-
que, sess. 24.* nec vigore delegationis, quæ fa-
cta in vnam personam, † in aliam sine subde- 38
legatione transferri non potest; hæc Leo: Ex
cuius doctrina expressè habetur, Nuntios, seu
Legatos non esse litterarum Apostolicarum
executores, nec eas posse exequi, nisi in eis
sint proexecutores nominati. Hactenus Gar-
cia, qui latiùs examinat, & exemplaria ad-
ducit.

Ex quo, & Francisco Leone per eum citato
colligitur, † harum commissionum præsertim 39
in forma dignum, & dispensationes, quæ de
stylo aliis, quam Ordinariis committi non so-
lent, & aliæ superiùs nominatim dictæ cogni-
tione si se intromittat Nuntius, cum in prima
instantia iurisdictione careat ex Trid. Decreto,
erunt omninò Ordinario, cui fuere directæ, re-
mittendæ per Senatum.

Notabis etiam, Garciam prædicto loco sæpè

loquentem

40 loquentem de Nuntio Hispaniæ † applicasse doctrinas, & iura loquentia de Legato, supponendo quod, eum Nuntius Hispaniæ mittatur à Sede Apostolica cum potestate Legati de latere; æqualis sit ei in potestate, & exercitio iurisdictionis, quod benè conuenit his, quæ superiùs adnotauimus, vt vtriusque æqualis sit potestas, & eisdem iuris Regulis, quoad potestatis exercitium submitti in iis, in quibus per specialem instructionem Nuntij potestas, & facultas non fuerit restricta, specialiter dempta, & limitata.

Capvt XXII.

Per manus appositionem Papæ super collatione, permutatione, aut vnione beneficiorum; actúsve confirmatione: an etiam in prima instantia super eorum surreptione, ita auocata censeatur iurisdictio ab Ordinario, vt eidem per Senatum sit deneganda remissio?

Svmmarivm.

Affecti beneficij gratia facta, licèt non sentiatur effectum; non desinit esse affectum, n. 1.

Per appositionem manus Papæ in aliquo negotio auocata intelligitur potestas ab inferiore, n. 2.

Papa si semel apposuit manum, confirmando iura alicuius, ampliùs de eo iure cognoscere nequit inferior, num. 3.

Officium amobile concessum ab inferiore, & confirmatum à Papa remanet non amobile, ibid.

Vbi de variis & singularibus exemplis & similibus.

Nominatus ad officium ab inferiore, & confirmatus à Principe, ab hoc nominatus dicitur, & officium recipere, ibid.

Auocatio tacita per solam appositionem manus in aliquo negotio idem operatur quod expressa, vt manus Ordinarij ligata remaneat, n 4.

Officium Notariatus concessum ab Episcopo, duraturum dumtaxat eius vita, confirmatum à Papa durat post eam, ibid.

Idem de officio à Prorege concesso, & confirmato per Regem.

Idem de officio Vicariatus amobili per Episcopum, & confirmato per Papam.

Idem de officio Vicarij Regularis confirmato per Prouincialem, vt duret post mortem Guardiani nominantis.

Idem de beneficio amobili cuius prouisio fuit à Papa confirmata, vt iterum remoueri non possit ab inferiore.

Statuta, & alij actus confirmati per Papam dicuntur Papales, ibid.

Auocatio tacita per appositionem manus Papæ tanta efficacia est, vt alia inhibitione non egeat, num. 5.

Appositio manus Papæ super aliquo negotio annullat ipso iure quidquid postmodum gestum fuerit per Ordinarium, num. 6.

Appositio manus Papæ super collatione, permutatione, vnione, actúsve confirmatione non impedit quominus Ordinarius queat cognoscere in prima instantia de surreptione, & dolo, aut falsitate litterarum, n. 7. & n. 8.

Ordinarium habere iurisdictionem super recisione permutationis factæ in manibus Papæ determinauit Rota, num. 9.

Ordinarius potest reuocare vnionem factam à Papa iusta existente causa, quia Papa vniendo non vult tollere iurisdictionem Ordinario, n. 10.

Limita in vnione facta per Papam de plenitudine potestatis, num. 11.

Beneficio reseruato postquam est collatum à Papa, potest Ordinarius possessorem priuare licet à principio conferre non potuerit, n. 12.

De surreptione confirmationis factæ per Papam potest Ordinarius cognoscere, num. 13.

Appositio manus Papæ ad vnum respectum non operatur vltra, quia ratione respectus consideratur effectus, num. 14

Limitata causa limitatum producit effectum, n. 15.

Agendi modus inspicitur, vt inde finis colligatur, num. 16.

Actus semper iudicatur à principali intentione agentis, num. 17.

Actus quantumuis fauorabilis contra voluntatem agentis minimè sustinetur, n 18.

Nec vltra intentionem agentis operatur, n. 19.

Maximè in iis, quæ pendent à potestate agentis, num. 20.

Intentio agentis regulat omnes actus ad finem intentionis, num 21.

Super surreptione, falsitate, & dolo litterarum commissio impetrata in prima instantia detinetur per Senatum, remissa causa Ordinario, num 22.

Nisi aliter de voluntate Papæ auocare volentis causam ab Ordinario appareat, & hoc per subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, non aliter, num. 23.

ROmani Pontificis manus appositionem tanta efficacia, tantaque
virtute is † existere, vt etsi litte- 1
ræ Apostolicæ super prouisionibus beneficiorum ex aliqua causa suum debitum non sortiantur effectum, facultatem tamen prouidendi de beneficiis taliter reseruatis quibuscumque aliis fuisse ademptam, & remanere semper affecta, nullamque de illis præter Romanum Pontificem ea vice disponere potuisse, nec posse harum serie decernimus, & declaramus, verba sunt text. *in extrauaganti ad Roman. §. Romani Pontificis, inter communes,* & ad idem ex text. *in cap. vt nostrum, §5. de appel-*
lationib. † vbi per appositionem manus Papæ 2
in aliquo negotio, & causa, sublata intelligitur, & auocata potestas, & iurisdictio ab inferiori iudice.

Facit ad idem text. *in cap. 1. de confirmatione*
vtili, vel inutili, † vbi si Papa semel manum 3
apposuit, confirmando iura alicuius; amplius de eodem iure inferior cognoscere non potest, idque etiam probat *cap. 2. eodem tit.* quo fit, vt officium Notariatus concessum ab Episcopo (quod regulariter durat dumtaxat Episcopi vita durante, nisi adsit contraria consuetudo) si confirmetur à Sede Apostolica ex certa scientia, durat etiam cedente, promoto, vel decedente Episcopo; eleganter tradit post alios Hieronym. Gonçal. *in Regul. 8. glos. 5. §. 11. à n. 17. 18. & 19.*

& 19. quo argumento, officium temporale pro-
uisum à Prorege (quod aliàs tantum durat du-
rante officio Proregis, ita vt successor illud al-
teri liberè conferre possit) si fuerit confirma-
tum à Rege; durat per vitam possessoris; latè
de omnibus per Franchis *decis.* 165. *per totam,*
& singulariter Cabedo *decis.* 21. *per totam*, at-
que etiam Vicarius Episcopi ad nutum Episco-
pi amobilis, si confirmetur à Papa, nequit Vi-
carius remoueri, Ioannes Gutierrez *lib.* 3. *q.* 11.
num 9. sequitur Zeuallos *commun. contra com-
mun. quæst.* 425. *num.* 27. & de officio Vicarij Re-
golaris confirmato à Prouinciali, vt nec expi-
ret morte Guardiani nominantis; probat Ma-
nuel Rodriguez *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 76.
art. 3. *in fin* Laurentius Portel. *in dubiis regula-
rib. verb. Guardianus, num.* 3. & de officio No-
tariarus ad vitam Episcopi. Gratianus *disceptа-
tion.* 167. *à num.* 10. & suprà, & conducit quod
Hieronym. Gonçal. *in Regul.* 8 *de mensib glos.* 5.
§. 6. *num.* 25 quod si Papa confirmaret prouil-
sionem factam alicui de beneficio, manuali,
aut ipse Papa illud prouideret, vt tunc durante
vita prouisi, non posset per aliquem inferio-
rem remoueri, tenet etiam Gambarus *in cap.
licèt sub num.* 84. *vers Aduerte, de rer. permut.
lib.* 6. alios allegat Gonçalez ibidem. Idem te-
net Millis *in repertorio, verb. beneficium, sub
num.* 9. *vers. Beneficia manualia licèt, fol.* 41.

Quia per hanc Principis, & Papæ confirma-
tionem, & manus appositionem concessio ipsa
desinit esse inferioris concedentis, & agentis,
& efficitur, diciturque Papalis, & idem ope-
ratur ac si à principio emanaret à Papa. Bossius
in tit. de Principe, num. 83. Petrus Surdus *con-
sil.* 535. *num.* 15. *&* 16. *tom.* 4. Abbas *consil.* 77.
*colum. penult. vers. Præsertim valet statutum,
lib.* 2. Alexand. *cons.* 123. *scripsit Ecclesiasticus,
num.* 17. *lib.* 4. additio ad Roman. *cons.* 37. *in vers.
Censeatur*, vbi plures allegat. Alberic. *in* 1. *part.
quæst* 16 Roman. *consil.* 387. *num* 4. Ruinus *con-
sil.* 130 *num.* 8. *volum.* 2. Roland. *cons.* 86. *num.* 18.
volum. 1. Thesaurus Iunior *quæst. forens. lib.* 2.
quæst. 5. *num.* 13. Ioan. Anton. Bellonus *cons.* 74.
num. 135. Rota Roman. *decis.* 452. *à num.* 1. *p.* 1.
diuersor. Seraphinus *decis.* 794. *num.* 26. *& de-
cis.* 1170. *num.* 3. vbi aliæ tres decisiones com-
memorantur, & post Bald. & Felin. idem pro-
bat Matta *de iurisdict.* 4. *part. casu* 29. *à num.* 15.
& seqq. latissimè post plurimos ipse Matta *ea-
dem* 4. *part. Centur.* 1. *casu* 99. *per totum*, & est
text. expressus *in cap. si cum, & in cap. si Apo-
stolica, de præbendis, lib.* 6. vbi actus confirma-
tus à Papa ex certa scientia dicitur actus Sedis
Apostol. Gratianus *cap.* 10. *à num.* 4. *& seqq.*

Et quod officialis nominatus à Prorege sit
confirmandus à Principe, à quo indubiè ele-
ctus, & nominatus dicitur; probant per *l. item
eorum. §. si Decuriones. ff quod cuiusque vniuersi.
nomin. glos. in l. procuratores.* Ioann. de Platea
in l. 2. *num.* 3. *ad fin. C. de Decurion lib.* 10. Al-
beric. *in l* 1. vbi Bald. *num.* 3. *C. de seru Reipub.
manumiss. & in l. omnes, num.* 8. *C. de Episcop.
& Cleric.* Bart *in l. actuarius, num.* 1. *C. de mun.
lib.* 12. *& in l. nulli*, vbi Castrens. *num* 8. *ff. quod
quisque iur.* Angel. *in Authem de defens. ciui. §.
De cætero, col.* 3. B. *num* 1. Castrens. & Padill.
in l. vnum ex famil § 1. *ff. de Legat.* 1. Abb. *in
cap.* 1. *de iudiciis*, vbi Scholiast dicit communem.
Rebuffus *in l. duos tabularios, num.* 4. *C. de susce-
ptoribus, lib.* 10. communem dicit Montanar.
de administrat. vniuersit. pragmat. 2. *num.* 264.
& 266. Auendan. *de exequend. mandat. regul.* 1. *p.
cap.* 19. *sub num.* 21. Losæus *de iure vniuersit cap.* 3.
num 102. *part.* 1. proinde non ab eligente, &
nominante, sed à Principe confirmante offi-
cium electus recipit. Giurba *cons.* 65. *à num.* 15.
& seqq. Molina *de primogeniis, lib.* 1. *cap.* 25.
num. 10. optimè Valençuela *in cons.* 155. *à n.* 10.
cum multis seqq. tom. 2. vbi de gratia officij à
Principe concessa alicui, vt post eius mortem
alium ad idem nominet; conducunt plures ci-
tati per Christoph. de Paz *de tenuta cap.* 34. *à
num.* 75. Torre Blanca *de magia lib.* 3. *cap.* 5. *à
num.* 9 *& seqq* Anton. Gomez *in l.* 40. *num.* 49.
& 50. Matta *consil.* 96. *num* 44.

Nec enim refert, an auocatio huiusmodi fa-
cta per Principem sit expressè facta necne, nam
quamuis tacita fuerit auocatio; † non secus Or- 4
dinarij manus virtute illius auocationis ligan-
tur, ac si expressè facta fuisset, itaque tunc de-
mum dicitur auocationem tacitè fieri, si Papa
manus apponat in aliquo negotio, vel causa,
Vuamesius *in cap. vt nostrum, num.* 6. Abbas
num. 1. Franchus *num.* 3. *cum seqq.* Decius *num.* 1.
Hieronym. Gonçalez *in Reg.* 8. *de mensib. glos.* 52.
per totam. præcipuè, *num.* 7. † & tantæ effica- 5
ciæ est Papæ manus appositio, tacitaque auo-
catio, vt alia non sit necessaria inhibitio, aut
Decretum, Gonçalez vbi proximè. Gaspar de
Perusio *in tractatu de reseruat. quæst.* 10. *per to-
tam*, Hieronymus Gabriel *consil.* 166. *num.* 6.
lib. 1.

Itaque auocatio, seu manus appositio Papæ
in cognoscendo de aliquo negotio, † seu causa, 6
ita est efficax, & illam statim auocat ab Ordi-
nariis, aliisve inferioribus iudicibus, vt ab istis
postmodum omnia gesta sint nulla ipso iure, nul-
láque firmitate roborentur; vt probat text. *in d.
cap. vt nostrum*, & per text. *in cap. licèt, de of-
ficio Delegati.* docet. Innocent. *in cap. cum M.
Ferrariens. de constitutionibus.* Stephanus Aufre-
rius *in additione ad Capellam Tolosan. vers. Et ideo
sicut Papa* Lancellotus Robertus *de attentat.*
(qui plures refert, & latè prosequitur) 2. *part.
cap.* 19. *num.* 13. Gonçalez *in Reg.* 8. *Cancellar.
glossa* 52. *num* 27. Abbas *in dict. cap. vt nostrum,
num.* 11. *& seqq.* Decius *num.* 1. Franchus *num.* 3.
& seqq. Vuamesius *num.* 6. Narbona *in l* 59. *glos.*
1. *à num.* 195. *cum sequentibus, tit.* 4. *lib.* 2. *tom.* 3.
Recopilat. fol. 185. Scaccia *de appellationibus, q.* 3.
sub num 79.

Sed nihilominus in nostro casu contrarium
dicendum erit, † vt per manus appositionem 7
Papæ super collatione, permutatione, vnione,
aut actus confirmatione non intelligatur ablata
iurisdictio ab Ordinario, nec ab eo auocata,
quominus in prima instantia de surreptione,
suggestione, dolo, aut falsitate litterarum post-
modum in iudicium deductis queat licitè co-
gnoscere, si aliàs non fuerit ei iurisdictio abla-
ta, & legitimè auocata, prout latè disputans
concludit Hieronym. Gabr. *consil.* 182. *num.* 15.
videndus *à num.* 11. *lib.* 2. quem referens sequi-
tur Hieronymus Gonçalez *in Reg.* 8. *Cancel-
lar. glossa* 52. *num* 43. vbi loquitur ex eodem
Hieronym. Gabriel, quando Papa apposuit
manum super collatione alicuius beneficij,
† vt non impediatur Ordinarius iudex esse, & 8
cognoscere super surreptione dictæ gratiæ be-
neficialis,

neficialis, nisi aliàs Ordinario iurisdictio aufe-
ratur.

Et ita fuisse determinatum per Rotam *in vna Conchens. Archipresbyteratus 16. Decemb.* 1588.
9 † coram Illustrissimo Piato, qua fuit dictum,
quod Ordinarius habet iurisdictionem ad co-
gnoscendum super recisione permutationis fa-
ctæ in manibus Papæ, quando permutatio ex
parte alterius erat dolosa, aut fraudulenta, te-
statur Hieronym. Gonçalez *in dict. Reg.8.Can-
cellar. glos.25. num.44.*

10 Et loquendo in voione facta per Papam,† di-
xit Rebuffus *in prax beneficial. tit. de vnionu re-
uocatione, num.* 15. & 16. cum Petro de Perusiu
in tract. de reuocatione vnionu, cap. 4. quod po-
test Ordinarius vnionem non solum a se *factam*;
sed etiam à Papa, vel Legato reuocare causa
subsistente, eo quod Papa vniendo, non vult
tollere potestatem, & iurisdictionem Ordina-
rij, iuxta *cap.2. de Religiosis domibus*, tenet Fe-
dericus *consil.* 263. sequitur Azor *in institution.
moralium, 2. part. lib 6. cap. 29. quæst.* 5. Nico-
laus Garcia *de beneficiis, part.12. cap.2. de vnio-
ne, n.*303. qui *in n.*304. post Perusi *d. c.* 4. limi-
11 tat, † quando illa vnio facta sit à Papa ex pote-
state Ordinaria, secus si ex plenitudine pote-
statis, quàm etiam Legatum noo posse reuoca-
re, dicunt.

Nec enim semper sequitur, quod illius sit
12 destruere, † cuius est construere, nam Ordina-
rius non potest conferre beneficium reserua-
tum, & tamen postquam fuit a Papa collatum,
potest Ordinarius ex iusta causa priuare dicto
beneficio prouisum à Sede Apostolica; vt pro-
bant Antunius de Buttio *in cap. per tuas, de ma-
ioritate, & obedient. n.*11. & Immola ibidem *n.*5.
Felinus ibidem ante *numerum* 4. & in eodem *n* 4.
Capella Tholosana *decis.*293. vbi Stephanus Au-
fretius Additionator, quos sequitur Hieronym.
Gonçal. *in Reg.8.Cancellar.gloss.*51.*n.*46.& 47. &
iterum ipse Gonçalez *in gloss.*52. *n.*25. & 26.

Et loquendu de confirmatione alicuius iuris;
13 † ita probat text. *in cap.2. de confirmatione vtili,
vel inutili*, in hæc: *De confirmationibus autem
Romani Pontifices volumus te tenere, quod con-
tra illas (nisi nonum Apostolicæ Sedis procedat man-
datum, aut certum sit, quod sint per falsi sugge-
stionem illicitè) non est aliquatenus iudicandum*,
per cuius textus limitationem exponitur, & re-
stringitur generalitas, *cap. primi præcedentis*,
eiusdem tituli.

Et probatur insuper hæc pars, quoniam ma-
nus appositio Papæ fuit apposita ad diuersum
14 finem, † & diuersum effectum, sicque non po-
test ligare manus Ordinarij in cognitione surre-
ptionis, quia ratione respectus consideratur effe-
ctus, dicit Bald. *in l. ad probationem, num.*8. *C.
de locato*, & limitata manus appositio limitatum
debet effectum habere. Vitalinus *in Clement.* 1.
num.6. vt lite pendent. Rota Rom. *in vna Cleri-
catus sancti Petri* 27. *Nouembr.* 1605. coram Car-
dinal. Pamphilio. *& in vna Vallisoletana Deca-
natus* 11. *Decembr.* 1600. coram R. P. D. Melli-
no, de quibus testatur Hieronym. Gonçalez
glossa 52.*n.*41.& 42. vbi latè *à num.*58. *cum seqq.*
quod manus impositio Papæ ad vnum finem, &
ad vnum effectum non ligat manus Ordinarij
quoad diuersum finem, & diuersum effectum.

Quia causa limitata limitatum producit effe-
15 ctum, † *l. in agris, ff. de acquirend. rerum domin.
Cancellaneras, ff. de iis, quæ in testament. delent.
l.2.* vbi Bald. *ff. de seruis exportand. l. ex facto.
§. item quæro. ff. de vulgar. l. cum pater. §. dul-
cissimi ff. delegat. 2. l. age cum Geminiano. C. de
transaction, cap. ea noscuntur, de sentent. excommu-
nicat.* Tiraquel. *in tract. de causa cessante, 1. part.
num.* 147. *& de retractu linagier. §. 32. glossa 1.
num.* 49. Surdus *consil.* 10. *num.* 49. Vgolin. *de
officio & potest. Episcop. cap.57. §.2. num.* 6. Bru-
nor. a Sole *in locis communibus, verb. causa* 9.
Cardosu *in Praxi Iudic. & aduocat. verb. causa,
num.*3. Hieronym. Gonçalez *ad Reg.*8. *Cancel-
lar. §.5. proœm. §.*6. Stephan. Gratian. *in Marcb.
decis.56. num.*2. Aluysius Riccius *in decis. Cu-
ria Archiepisc. Neapol.1. part. decis.29. num.* 7.
Gutierrez *practicar. lib 3. quæst. 31. num.* 7. Cæ-
sar. Argel. *de contradict. legitimo, quæst.10.n.*168.
*& num.*254. *& quæst.4. num.32. & quæst.3. n.*108.
*& quæst.8. num.*11. Mantica *decis.232.num.9.&
decis.267.num* 4. Marius Anton. *variar. resol.*108.
*num.*18. Ruta *decis.690. num.9. lib.1.* apud Fari-
nacium *part.1. recent.*

Modus etenim agendi conspicitur; vt inde
finis, † & intentio colligatur, Surdus *decis.*43. 16
*num.*15. Glossa magna in fin. *in cap. hoc quippe, 3.
quæst.*6. quam singularem testatur Bald. *in l. Pa-
pinianus, column. penult. C. de sententiis, & inter
loquutio, & in l. nec quicquam. §. vbi Decretum.
ff. de officio Proconsul.* Felinus *in cap.1. num.* 17.
vers. Vltima conclus. de exception. Octaui. Giorit.
respons 4. *num.*1.

Et quia actus semper iudicatur à principali
intentione agentium, † *l. si quis nec causam, in* 17
principio, & ibi Bald. *ff. si certum petatur, l. qui
exceptionem. ff. de condiction. indebiti, l.* 1. *C. ad
legem Cornel de sicariis.* Tiraquel. *de retract. li-
nag. §.30. glossa 1. num.*4. Couarruu. *variar. c.4.
num.*5. Antonius Gomez *tom.1. variarum, cap.2.
num.*10. quia actus quantumcumque fauorabilis
contra † voluntatem agentis minimè sustine- 18
tur, *l. si idem seruus. ff. de legat.2. l. si cui in pure,
in fin. princip. ff. ad Trebel. l. verbis*, vbi DD. *ff.
de vulgarib. & pupillar.* nec vltra intentionem
agentium operatur, † *l. non omnis. ff. si certum* 19
petatur, l. in agris. ff. de acquirend. rerum domin.
Ægidius Bell. *cons.33. num.*38. vbi subdit maxi-
mè procedere in his, † quæ pendent ab agentis 20
potestate, Socinus *Reg.*20. Alezand. *cons.* 246.
*in causa, num.*10. *& seq.* Mantica *decis.167. n.* 3.
Thom. de Thomas. *in floribus leg. Reg.*13. Anto-
nius Gomez *tom.1. variar. cap.7. num.*4. Cardi-
nal. Tuschus *littera A. conclus.* 125. *per totam.*
Flamin. Parisiens. *de confidentia, quæst. 27. num.*
139. Aloisius Riccius *in decision. Curia Archi-
epis. Neapol. decis. 75. num. 22. & decision.* 175.
num. 10. *part.* 1. Seraphinus *decision.* 809. *nu-
mer.* 2. Antonius Monach. Lucens. *decision.* 14.
num 41. Cæsar. Argel. *de contradict. legitimo,
quæst.* 10. *numer.* 36. quia intentio agentium
† regulat omnes actus ad finem intentionis, 21
ita vt vltra non operatur, Barbosa, *axiom.*128.
*num.*4.

Quare cum manus appositio, & auocatio Pa-
pæ fuerit apposita in istis actibus ad diuersum
finem, † & diuersum respectum; vltra illum, 22
Papæque intentionem operari nequit; cum non
videatur tollere authoritatem, & potestatem
Ordinarij, nec eam in aliquo lædere, aot præiudi-
care, vt hactenus probatum est, atq; ideo, si aliter
non appareat de voluntate Pontificis volentis
iurisdictio

iurisdictionem auocate ab Ordioario, illa remanet intacta, vt ad se pertineat surreptionis, doli, aut falsitatis cognitio, provt ex Hieronymo Gabriele *consil.* 282. *num.* 15. *& à num.* 11. *lib.* 2. & ex Hieronymo Gonçalez *de alternatiuis glossa* 52. *num.* 43. textus *in cap.* 4. *de confirmatione vtili vel inutili*, & alia probauimus superius.

Ac propterea Senatus aditus per viam recursos in protectione Concilij Tridentini *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. præseruantis, primam instantiam Ordinatio istam causam remittet omninò.

Aduerte etiam, vt hoc quod modo diximus,
23 † hanc non procedere resolutionem, si aliàs constat de volontate Papæ volentis in prædictis auferre Ordinario iurisdictiooem; debet omninò intelligi, si seruata forma Concilij Tridentini *dict. cap.* 20. ibi: *Vel quas ex vrgenti, rationabilique causa indicaverit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signatura Sanctitatis suæ manu propria subscribendam committere, aut auocare, &c.* vt latè Nos suprà hac 2. *part. cap.* 6. *vers. Quarta exceptio, à num.* 14. *cum multis sequentibus*; qua forma deficiente, nihil operabitur auocatio; sed imò Senatus tunc ipsi Ordinatio remittet nihilominus.

Capvt XXIII.

Ab electione, aliisve actis Capitularibus appellationis, seu contradictionis virtute impetrata commissio: an primam Ordinarij instantiam percutere dicatur, ita vt ei fiat per Senatum remissio?

SVMMARIVM.

Actus extraiudiciales gesti à Capitulo, cui Prælatus assistit, sapissimè controuerti solent: an super nullitatibus, electionum, aut exceptionibus oppositis, aut appellationibus à Capitulo licitè omissatur prima Ordinarij instantia, n. 1. *& seqq.*

Actus Capitulares extraiudiciales sunt, cum iurisdictione Capitulum careat, n. 2.

Electio, collatio, & omnis beneficiorum prouisio, & examen scientia, & habilitatum, seu incapacitatum eligentium, seu eligendorum, sua primæua natura attenta, sunt actus extraiudiciales, & extraiudicialiter tractantur, n. 3.

Extraiudiciales actus quandiu suam retineant primæuam naturam, & ex quibus cognoscatur fuisse in eis extraiudicialiter processum, n. 4. *remissiuè.*

Extraiudicialis actus per oppositionem contra personas eligentium, aut eligendorum, aut iam electorum factam à legitimo contradictore amittit suam naturam, & fit iudicialis, n. 5.

Nuntius ad quem occurrit oppositor contra grauamen extraiudiciale Capituli, quibus suam tueatur iurisdictionem contra primam instantiam Ordinarij, num. 6. *& sequentibus.*

Prælatus in electionibus Capitularibus assistit vti Prælatus iurisdictionem habens, n. 7.

Controuersiam inter Ordinarium, & Nuntium super cognitione grauaminis illati à Capitulo cum fadere distinctionis componit Author, num. 8. *& seqq.*

Grauatus extraiudicialiter à Capitulo, aut comparet simpliciter dicendo electionem nullam, aut eligentes, eligendum, vel electum iuris effectum pati, num. 9.

Aut simul cum oppositione contra electum, vel eligentes appellationem emittit, n. 10.

Contra grauamen extraiudiciale duo sunt scripta remedia, quarela simplex, quæ quandocumque intentatur, & appellatio intra decendium emittenda, num. 11.

Decendio transacto patet aditus insuper ad querelam, ibid.

Cap. concertationi, de appellationibus lib. 6. *pluribus exornatur, num.* 12.

Oppositio contra eligendos, aut eligentes, &c. simpliciter deducta requirit iudicium, & causat instantiam tractandam coram Ordinario, num. 13. *& seqq.*

Capitulo competit extraiudicialiter examinare habilitates, & inhabilitates oppositorum, licèt careat iurisdictione, quæ non eget examen extraiudiciale, num. 14.

Exceptiones legitimi contradictoris opposita iudicialem cognitionem requirunt, quarum solus Prælatus in prima instantia cognoscit, n. 15.

Quomodolibet inter electionem faciendam à Capitulo oppositor recedat pro obiectionibus ad Ordinarium erit recurrendum, qui iurisdictionem habet, eiusque prima instantia pertinet, n. 16.

Actus capitulares non faciunt instantiam tanquam extraiudiciales, vt plerumque in Nuntij Tribunali declaratur, num. 17.

Casus de facto in Ecclesia Toletana Authore patrocinante, & obtinente, refertur, ibid.

Prælatus, vt talis ideo assistit electionibus Capitularibus, quia de incidentibus inter eligendum iudiciale iudicium requirentibus cognoscit, quo sua prima instantia consumitur, n. 18.

Cap. à collatione de election. lib. 6. *ponderatur, num.* 19.

Senatus remittit causam Ordinario quomodolibet ante perfectam electionem a Capitulo pars excipiens recedat, num. 20.

Opponens, obiciens, vel dicens de nullitate simpliciter contra electionem iam factam coram Ordinario ius suum deducere debet, cum lis, & instantia tunc incipiatur, n. 21.

Ad quem pertinet ius confirmandi electionem, aut faciendi collationem electo, spectat cognitio super defectibus electionis, aut electi oppositis, num. 22.

Ab electione iam facta per Capitulum, & Prælatum assistentem vt talem, non ad istum, sed ad eius superiorem erit appellandum, num. 23. *& seqq.*

Cap. à collation. de appellationib. lib. 6. *plurimis exornatur, num.* 24.

Appellatio emittitur de minori ad maiorem, non de seipso ad seipsum, n. 25.

Duæ declarationes S. Congregationis recensentur, quibus dicitur: à grauamine extraiudicialiter illato per Ordinarium appellationem deuolui ad eius superiorem, non obstante Trident. in c. 29. *num.* 26.

Per collationem factam ab Ordinario, aliumve actum extraiudicialem, eius consumitur prima instantia, num. 27.

Prælati

Pralati in Capitulis Hispania semper assistunt vti tales, num 22.

Appellationis virtute ab electione peracta per Capitulum, quo Pralatus vti talis assistit, commissio impetrata per Senatum tradenda parti, vt coram Delegato ea vtatur, num. 29.

Ab actibus Capitularibus ad Episcopum, vti Canonicum assistentem appellatur, tanquam alium consideratum, num. 30.

Pralati vti Canonici in sedendo non attenditur dignitas, sed antiquitas, num 31.

Rota decisio elegans ad idem refertur, num. 32.

Ab electione appellans opponendo defectus contra eam, aut electam, &c. tenetur seruare formam iuramenti, cap. vt circa, de electione, lib. 6. aliàs corruit appellatio, n. 33.

Appellans ab electione obiiciendo non seruata forma, cap. vt circa: an poterit aliam vtiliter reiterare, & viam appellationis semel assumptam prosequi, à num. 34.

Facultas actum gerendi non consumitur per actum informe, & inutile, sed potest illum iterum vtiliter reiterare, num. 35.

Ab electione appellans, non seruata forma iuramenti, nequit iterum cum ea per appellationem adire superiorem, sed altera via ius proprium deducere coram Ordinario, n. 36.

Ex appellatione obiectiua nulliter proposita ius fuit semel quasitum aduersario, ne iterum admittatur ad probanda obiecta, n. 37.

Text. singularis in Clement. constitutionem, de electione in proposito refertur, ibid.

Appellationem obiectiuam proponenti omissa forma, preclusa est via appellationi obiectiua, aliter tamen ius suum potest in iudicium deducere, & prosequi, num. 38.

Ex appellatione informiter emissa semel est ius aduersario quesitum, ne possit vtiliter reiterari in eius praiudicium, etiam intra terminum ad appellandum, num. 39.

Actus semel nulliter gestus nequit validè reiterari, postquam ex primo fuerit ius tertio quasitum, num 40.

Ius tertio semel quasitum ex facto alterius tolli nequit abſque illius consensu, n 41.

Materia obiectiua est in iure odiosissima, & plenissimam ideo requirit probationem, n. 42.

In materia obiectiua minori denegatur restitutio ad opponendum defectus contra electum, n 43.

Obiiciens contra electum, amissa via appellationis, si ius suum velit prosequi, aliam egredi debet coram Ordinario, n. 44.

Idem erit in appellatione ab electione absque obiectione, qua si aliquo iuris defectu nulla fuerit, & nec intra decendium validè reiteretur, si velit pars suum ius prosequi, coram Ordinario, illud debet deducere, aliter Senatus illi causam remittet, num. 45.

Forma cap. vt circa de electione, lib 6. in appellatione obiectiua ab electione: an possit adimpleri per procuratorem specialiter constitutum, a num. 46.

Forma iuramenti, corporaliter requisiti professione fidei, nequit adimpleri per procuratorem, n. 47.

Forme iuramenti corporalis in appellatione obiectiua ab electione per specialem procuratorem satisfit, ita vt eius virtute recedi possit ab Ordinario in casibus permissis, de quibus superius, num 48.

PASSIM assolet controuerti
actus extraiudiciales Capituli,
† quo Prælatus assistit, siue inter 1
eligendum, siue electione
peracta iam, & pro reuocatione,
nullitatéque actus extraiudicialis,
aliciuiúsve grauaminis gesti ab ipso
Capitulo Nuntius Apostolicus, aut Sedes Apostolica
ipsa solet per grauatum adiri, vel simul
appellando, vel simpliciter opponendo ante
ipsam electionem, vel postmodum aliquam obiectionem,
aut defectum contra eligendum, vel
electum, aut personas eligentium, aliterve de
aliquo iniusto grauamine conquerendo, quibus
quidem casibus assiduè contendi solet super
competentia iurisdictionis, Ordinario certante
† sibi in prima instantia nondum ventilata cum 2
extraiudicialiter tantum in Capitulo (iurisdictione
carente) fuerit actus, & grauamen agitatum,
iuxta text. *in cap. concertationi*, ibi: *Vt
ab electionibus, postulationibus, & quibuslibet extraiudicialibus
actibus, de electione lib. 6.* text. *in
cap. constitutio, 41. & in cap. vt circa. eodem tit.
& lib. cap. constitutis, 41. de appellationibus,*
cum omnis prouisio, beneficiorum electio, † 3
collatio, institutio, postulatio, aut confirmatio
sua primæua natura attenta, extraiudiciales
actus sint, & extraiudicialiter de oppositorum,
& eligentium habilitatibus agatur, pariter atque
totum ipsum examen in sua primitiua natura
sit actus extraiudicialis, de quibus & aliis
præ ceteris abundè tractauimus *in tractat. de Regia
protectione, 2. part. cap.* 13. à principio, vsque
ad finem, & *à num.* 1. vsque ad *num.* 33. latissimè
videbis, † quando isti actus extraiudiciales 4
conseruent suam primitiuam naturam, & quando
in eis cognoscatur fuisse extraiudicialiter
processum.

At verò (ioquit Ordinatius ipse) postquam
comparet legitimus contradictor † aliquam al- 5
legans legitimam exceptionem contra personas
eligentium; eligendorum, vel electi, vel contra
ipsam electionem, tunc actus extraiudicialitatem,
ac primam suam naturam omninò amittit,
& efficitur iudicialis, quia in contradictorio
iudicio lis tunc tractari debet, & in forma
iudiciali de exceptionibus, & iuribus partium
cognosci, de quo latissimè per Nos *in tract. de
Regia protectione, 2. part. cap. 13. à num.* 57. vsque
ad finem, & vide etiam *à num.* 34. quibus
locis mirabiles, scitu dignissimæ doctrinæ coogeruntur.
Atque ideo lis hæc cum moueri incipit;
omninò in prima instantia, & coram eodem
Ordinario, non coram alio agitanda erit
iuxta terminos Concilij Tridentini *sess.* 24. *de
reformatione, cap.* 20.

Contra tamen contenditur pro parte Nuntij,
† aut Delegati ex commissione à Sede Aposto- 6
lica his in casibus impetrata dicendo, quod
cum Ordinatius Episcopus ipse his actibus in
Capitulo assistat vti prælatus, & non vti Canonicus,
nec vt persona priuata; per grauamen
capitulariter gestum consumi suam iurisdictionem,
& primam instantiam, eiúsque turnum
iam fuisse finitum, & consumptum; allegari solet
ad hoc text. *in cap si a collatione. de appellationibus,
lib. 6.* nostráque doctrina in prædicto
cap. 3. à n. 130. qua firmauimus, † Prælatum in 7
his electionibus & actibus Capitularibus assistere
vti Prælatum habentem iurisdictionem,

se propterea appellationem ab iis actibus, & grauaminibus Capitularibus non ad ipsum Prælatum; sed ad superiorem omninò deuolui, quia de ipso ad seipsum non consistit appellatio, & ex aliis in discursu adducendis, atque ideò penitùs cessare recursum ad Regem, nec à Senatu causam hanc eidem Prælato vti Ordinario remittendam fore.

Sed pro resolutione tam mirabilis, quàm fre-
8 quentissimæ controuersiæ, † ita distinctè, &
accuratè agendum, vt penitùs terminorum confusio cesset, competentiæque occasio de cætero dissoluatur, atque omninò euacuetur, quam cum fœdere distinctionis componendam esse censemus.

Aut etenim in istis electionibus, & actibus
9 Capitularibus † extraiudicialibus lis per con-
tradictionem, aut obiectionem mouetur simpliciter, quia comparet contradictor, siue ante electionem, siue post eam iam factam, & dicendo electum seu alium oppositorem, seu electorem iuris defectum pati, aut electionem minus canonicè gestam.

Aut verò post grauamen iam à Capitulo
10 illatum, † siue inter eligendum, & ante ele-
ctionem factam, siue post eam comparet contradictor non simpliciter ius suum deducens; sed simul appellando.

Constat enim in iure nostro pro grauamini-
11 bus † illatis à Capitulo extraiudicialibus duo
esse scripta remedia, alterum simplicis querelæ, qua ius suum oppositor in iudicium vult deducere, actionem mouere contradicendo electionem ob aliquem iuris defectum, siue contra personas, siue contra ipsum actum modo supradicto, & tunc illi licet quandocumque se opponere: alterum verò remedium erit per viam appellationis à prædictis grauaminibus interpositæ, & tunc intra decem dies illam debet emittere, aliàs eo nempè termino transacto audiri non debet super eo remedio appellationis; text. optimus *in cap. concertationi*, 8. in hæc: *Concertationi antiquæ finem imponere præsenti constitutione volentes statuimus, vt ab electionibus, postulationibus, prouisionibus, & quibuslibet extraiudicialibus actibus (in quibus potest appellatio interponi) quisquis ex eis grauatum se reputans per appellationis beneficium grauamen illatum desiderauit reuocari, intra decem dies (postquam sciuerit) si velit appellet: post decendium vero eisdem aditus non pateat appellandi: sed si per contradictionem debitam, vel alia iuris remedia petierit reuocari grauamen: ei (dummodo medio tempore his non consenserit) lapsus decendij non obsistat. de appellationibus*, lib. 6.

Qui quidem text. singularis est, ex quo com-
12 muniter DD. † præfata duo remedia deducunt
in actibus, & grauaminibus extraiudicialibus, eáque exornant ibidem Lapus Abbas, Geminianus, Ancharanus Butrius, Ioannes Andræas, Dominicus Monachus, Franciscus Viuianus *in rational. iuris*, *lib. 3. pag. 351.* Alagon. *in compend. pag.* 346. post quos Ximenez, & Casal. eandem conclusionem firmat Augustinus Barbosa *in collectanea* ad ipsum textum *n.* 1. nimis perfunctione transiens per eiusdem materiam, sed insuper Cardinal. & alios referens exornat Felin. *in cap. fin. sub num.* 33. *ad finem*, *de præsumptionibus*, Hieronymus Gonçalez *in Reg.* 8. *Chancell. gloss.* 9. *in annotat. num.* 31, Lancellotus Robertus *de attent. 2. part. cap. 11. limitat. 3 n. 1. & 2.* Abbas *in cap. bona memoria, sub n.* 10 *different.* 13. & ibidem Philippus Franchus *sub n.* 19 *vers. Vltimo nota*, *n.* 5. & idem Franch. *in cap.* 1. *n.* 10. *vers. Sed dic notabiliter, eodem tit. de appellationibus*, Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus, q. 12. n. 105. fol.* mihi 164. Missingerius *singul. obseruat. Cent. 3. obseruat* 11. *sub n.* 1. & post Marantam, & alios tenet Ruginellus *in tractatu de appellationibus*, §. 2. *cap. 3. n. 13. 15. & 16. fol.* 72. Natta *cons. 606. approbo. n. 5. vers. Circa aliud fundamentum*, & post Glossam, Domini, & alios obseruat Ayota *in tractatu de partitionibus*; 1. *p. cap. 4. n. 17. & 18. fol.* 31. Ioannes Garcia *in tract. de nobilitate*, *gloss.* 5. *à n.* 9. *cum seqq.* & præ cæteris accuratè post magnam doctrinarum mirabilium exornationem diximus Nos *in tract. de Regia protect. 2. part. cap.* 13. *à n.* 21. *cum multis seqq* quas vlterius non repeto, licèt conducibiles nimis sint ad propositum nostrum, illas tamen per te videbis.

Quibus præhabitis capiendum erit primum
distinctionis † membrum desumptum ex priori 13
iuris remedio actibus Capitularibus, & extraiudicialibus descripto, vt scilicet, quando contradictor comparet simpliciter deducendo ius suum, obiiciendo contra personas eligendorum, aut eligentium, &c. Et tunc cum actus extraiudicialis incipiat fieri iudicialis, iudiciúmque debeat formari inter colligitantes; omnino in prima instantia erit tractanda coram Ordinario Præ-
lato, cum Capitulum, † cui aliàs competit extra- 14
iudicialiter examinare habilitates, & inhabilitates oppositorum, Ordines, titulos, scientiam, & mores, licèt careat iurisdictione, qua non eget extraiudiciale examen, prout latissimè comprobanimus *in dict. cap. 13. num. 7. cum sequentib.* à princip.

Tamen quando comparet contradictor super
suis iuribus, † & exceptionibus, sequitur præ- 15
cisè iudicium contradictorium, quod apud idem Capitulum, cui iurisdictio deficit, tractari nequit, atque ideo præcisè erit recurrendum ad Prælatum, qui vt talis assistit in Capitularibus actibus, cuíque dumtaxat iurisdictio, & cognitio pertinet in prima instantia, iuxta tenorem Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes*, ibi: *Quomodolibet pertinentes*, *&c.* prout in iisdem terminis cum Concilio Compostellano, & Nicolao Garcia *in tract. de beneficiis*, 5. *part. cap.* 4. *à num* 414. *cum seqq.* cum aliísque iuris fundamentis copiosè egimus, & resoluimus *de Regia protect. 2. part. dict. cap. 13. à num. 119. vsque ad num.* 127. quæ doctrina nostra in dies allegata obseruatur, & inconcussè apud omnia Hispa-
niæ Capitula practicatur, vt quotidie experi- 16
mur. Quo casu † si inter electionem faciendam deducatur hoc ius, obiectio, & oppositio, ad Prælatum omnino recurrendum erit, aliter atque si ad Nuntium, aliúmve eius superiorem recurratur opponendo; imò & simul appellando, iterum causæ cognitio, & exceptionis, aut defectus oppositi ad illum remittenda erit, pro-
vt Nuntios quotidie remittit, † quia actus Ca- 17
pitulares non faciunt instantiam, prout & Nos ita obtinuimus in his terminis circa electionem Canonicatus Magistralis sanctæ Ecclesiæ Toletanæ, me patrocinante Doctissimum Doctorem Gregorium Barreiro insignem Concionatorem eloquentia nimia, aliísque virtutum

dotibus

dotibus ornatum, quo apponente de defectu
tituli gradus contra competitorem, & orta
competentia inter Capitulum, & Concilium
Serenissimi Cardinalis Infantis Archiepiscopi
Toletani, & ad Nuntium appellatum; ad prædictum Consilium Gubernationis remissa iterum fuit cognitio in prima instantia apud illud
facienda, eo motus Nuntius, quod actus Capitulares, vt extraiudiciales, & à non habente iurisdictionem gesti instantiam oon faciunt.

Et quia ideo Prælatus electionibus, & acti-
18 bus Capitularibus assistit, † non vti Capitularis
præbendatus, & priuata persona, sed vt Prælatus cum iurisdictione, atque prima eius instantia consumitur, quia de controuersiis iudicialibus incidentibus in præfatis actibus Capitularibus indagationem, & examen iudiciale
requirentibus (vt dictum est) cognoscit, aliter
enim de vento seruiret distinctio illa celebris,
text. *in cap. si collatione, de appellationibus, lib. 6.*
19 quo extat decisum, † à collatione Capitulari
non esse appellandum ad Prælatum, quando
iste in Capitulo vt Prælatus assistit, non vti Canonicus & priuata persona (de quo statim) si
de controuersiis iudicium, & iurisdictionem requirentibus non cognouisset. Huc quippe tendit,
& respicit illius textus determinatio, prout Nos
ponderauimus *in dict. cap. 3. n. 236. & n. 238. &*
20 *seqq.* Quapropter † hoc distinctionis membro
semper per Senatum Ordinario remittenda erit
cognitio in prima instantia, quomodocumque
super actibus Capitularibus à Capitulo recedatur ante factam electionem, & ad superiorem
Ordinarij recurrere oppositor voluerit.

Et idem etiam ex identitate rationis dicen-
21 dum erit, † quando iam facta electione cōpareat
contradictor illius nullitatem ex aliquo iuris
defectu electi, aut electorum, electionisve minus Canonicè factæ proponens simpliciter, impediensque confirmationem, aut collationem;
nam tunc pariformiter, dicendum erit, cum hæc
controuersia iudicium contentiosum appetat
præcisè, atque adhuc sumus in prima instantia,
omnimodo ad Prælatum ipsum Ordinarium
pertinet, & coram eo lis hæc erit tractanda,
22 † quoniam ad quem pertinet ius confirmandi
electionem, & collationem electo faciendi; expectat etiam cognoscere de defectu, & inhabilitate electorum ad instantiam partis, & ex officio, eúmque repellere, & electionem de se factam infirmare, vbi iusta, & legitima iuris causa, & ratio comperta fuerit per legitimos iuris
tramites, & per text. *in cap. venerabilem, & in
cap. nihil, de electione,* & per notata à DD. *in
cap. cum nostris, de concessione prabend.* cum iudicio firmat Ioannes Gutierrez *in consil. 31. n. 19.*
Atque ideo per Senatum causæ huiusmodi cognitio in prima instantia Ordinario erit remittenda absque dubio.

Quantum vero attinet ad secundum distin-
23 ctionis mambrum † quod respicit secundum remedium inuentum contra grauamen ortum ex
actu extraiudiciali; de quo superius, nempè
quando post electionem, vel actum iam gestum,
& à Capitulo celebratum eligat pars viam appellationis ab eius grauamine; tunc similiter
alia distinctio iuridica admittenda erit, etenim
si ab electione iam peracta (quæ vt iuris est regulariter requirit confirmationem superioris,
hoc est, Episcopi, & Prælati, qui titulum, &
collationem facere debet) si ab ipsa electione
capitulariter facta, vti minus Canonica appellatur ad Episcopum ipsum (cui prima instantia
competit omnimodo) non ad ipsius superiorem, erit appellatio ab electione tanquam ab
actu extraiudiciali interponenda, quoniam ista
appellatio habet vim prouocationis.

At verò si Capituli electio habet vim colla-
tionis simul † (quando Capitulo competit si- 24
mul collatio, ita vt eius electio non indigeat
alia collatione) tunc si Prælatus assistit in Capitulo vti Prælatus, & non vti Præbendatus,
aut Canonicus Capitularis, & priuata persona, ab hoc grauamine, non ad Episcopum ipsum;
sed ad eius superiorem appellandum erit, iuxta
text. expressum *in c. collatione, 11. de appellationibus, lib. 6. si collatione* (inquit Pontifex) *beneficy quam communiter per Episcopum & Capitulum
in tuum praiudicium factum esse proponis: non ad
ipsum Episcopum (si in ea vt Prælatus interfuerit)
sed ad superiorem te oportuit appellare, aliàs si vt
Canonicus interfuisset in ea, potuisti appellare licitè ad eundem,* quem text. latiùs exornauimus
post plurimos DD. & doctrinas Nos *in tract. de
Regia protectione, part. cap. 13. à num. 230. cum
seqq.* probant *in d. cap. si collatione.* Ioannes Andræas, Geminianus, Archidiaconus, Ancharranus, Butr. Dominic. Monach. Philippus Franchus, Viuianus *in rational. lib. 2. pag. 354.* Alagon. *in compend. pag. 346.* post quos & Ximenez hanc conclusionem colligit Augustinus
Barbosa *in remission. ad eundem text. n. 1.* & ipse
Barbosa *de potestate Episcopi, tom. 2. allegat. 73.
sub n. 16. vers. Si Episcopus.* Doct. Hieronymus
de Veneto, & Leyba *in examine Episcopor. lib. 4.
cap. 19. n. 34. & 35.* & per dictum text. & Abbatem *in c. dilecti, el 3. n. 17. de appellationibus.* Cardin. Iacobat. *in tract. de Concilio, lib. 10. art. 1. sub
n. 8. tom. 13. p. 1. diuersor. fol. 351.* tenet Sigismundus Scaccia *in tract. de appellationibus, q. 8. à n. 60.*

Ex quo namque appellatio debeat fieri de
minore ad maiorem; ab eo assistente † in Capi- 25
tulo vti Prælato, ad se ipsum nequit appellari,
quoniam ipse iam non remanet amplius superior Capituli, cum vtriusque vnum & idem sit
factum, ac proptérea de se ipso ad se ipsum appellatio non admittitur, *cap. fin. de consuetudine, lib. 6.* cum vulgaribus, sequitur quod
opponens volens eligere remedium appellationis præcisè debet recurrere ad superiorem Episcopi, & illum quærere ex dict. text. & DD. ad
differentiam prioris membri distinctionis, quando simpliciter vtitur pars grauata remedio contradictionis, vt probatum remanet. Pro cuius
distinctionis membro duæ sunt mirabiles † de- 26
clarationes sanctæ Congregationis Cardinalium decidentes Tridentin. decretum *in c. causa omnes. 20. session. 24. de reformatione,* non habere locum in Ordinario semel procedente ad
actum extraiudicialiter, quando contra eius
grauamen extraiudiciale fuit grauatus appellationis remedio vsus, quia tunc licitè ad Superiorem Ordinarij deuoluitur iudicialiter cognoscenda causa, quarum declarationum prima sic
se habet in hæc.

*An decretum Concilij, session. 24. cap. 20. in
principio locum habeat, quando Ordinarius extraiudicialiter procedendo grauat partes, adeò vt non
liceat partibus a tali actu extraiudiciali ad
alios superiores Iudices appellare, seu reclamare,*

quatenus id ius permittat, sed omninò causam grauaminis in prima instantia coram eodem Ordinario cognosci debeat? Congregatio censuit, hoc casu non habere locum Decretum Concilij.

Et ibidem iterum eadem Congregatio ita declarauit: *Cùm Vicarius Coimbrensis deputasset quemdam beneficiatum Ecclesia Sancti Iacobi in illius Parochum; beneficiati ob irreparabile damnum & praiudicium appellauerunt, & cùm de causa committenda ageretur; oppositum fuit, quod causa deputationis coram Ordinario eodem tractari deberet, beneficiatis verò respondentibus, decretum cap. 20. non habere locum, vbi Ordinarius extraiudicialiter procedendo partes grauat. Res delata est ad Congregationem Concilij, & Congregatio censuit, hanc causam esse legitimè deuolutam, nam illud Decretum habet vim diffinitiua, & id quod debet agere iudicialiter; egit extraiudicialiter, à quo etiam datur appellatio, cap. concertationi de appellationibus, lib. 6.* quas declarationes adduximus Nos hac 2. *part. cap. 5. §. 2. versic. Vnum tamen non omittam, à num.* 10. sequuntur Narbona *in leg. 59. glos. 1. num. 179. tit. 4. lib. 2. tom. 3. Recopilat.* Et in terminis
27 etiam, † quod quando à collatione facta extraiudicialiter per Ordinarium, vel ab alio grauamine extraiudiciali per eundem Ordinarium illato, vt tunc euanescat, sitque consumpta prima instantia illius, probat Flores de Mena *variar. quæst. lib. 1. quæst. 1. n. 37. circa finem.* Et quia ab Ordinarij collatione, & prouisione, etiam extraiudiciali ad eius Superiorem appellatio emittitur, vt latius Nos *de Regia protectione 2. part. cap. 13. à num. 187. cum sequentibus,* & à principio eiusdem cap.

Quare hoc casu iuxta secundum distinctionis membrum, vbi ab electione, aliòve actu Capi-
28 tulari † in eo existente Prælato, non vt Canonico, sed vt Prælato (prout semper saltim in Hispania assistit, vt post Nicolaum Garciam Nos 2. *part cap. 13. num. 236. de Regia protectione,* notauimus, & sic regulariter de iure præsumitur, non vt Canonicum, sed vt Prælatum assistere, vt probat Aloysius Riccius *in practica Aurea, resolution. 114. à principio*) ap-
29 pellationis remedio vsus fuit, † grauatus poterit ad Nuntium, vel Sedem Apostolicam recurrere, & ibidem commissionem alteri impetrare, super cuius remissione si adeatur Senatus hic supremus indubiè Delegato remittetur causa, seu potius literas tradi impetranti iubebitur, vt illis vtatur coram suo Iudice impetrato.

Si tamen Episcopus interueniat in Capitulo tanquam Canonicus, tunc appellaretur de acti-
30 bus Capitularibus ad eundem Episcopum, † tanquam alium, & aliter consideratum, vt probatur *in dict. cap. à collatione, de appellationibus, lib. 6.* & communiter omnes DD. quos in exornationem huius secundi membri ad principium adduximus, & optimè Euerardus *in locis legalibus in loco de tanquam, num. 9. versicul. Sexto facit,* dicens, quòd si à collatione beneficij per Episcopum vt Canonicum, & Capitulum in mei præiudicium facta volo appellare, debeo appellare ad Episcopum, & non ad Archiepiscopum, quia ex quo Episcopus non interfuit collationi factæ, vt & tanquam Episcopus, sed vt & tanquam Canonicus, non dicitur appellari ab eodem ad eundem, sed ab inferiori ad superiorem. Sequitur Scaccia *de appellationibus, quæst. 8. sub num. 60.* & conducunt, quæ ipse ibidem, *num. 92. versicul. Confirmatur secundò, & quæst. 17. limitat. 2. num. 68. vers. Restringe decimo quarto,* & facit etiam quod ipse, *quæst. 16. limitation. 5. num. 9. vers. Sublimata primo,* nonnulla in comprobationem congessimus *Nos de Regia protectione, 2. part. cap. 13. à num. 230. cum sequentibus,* & plures alij citandi.

Et tunc cognoscetur Prælatum assistere vti
Canonicum † in Capitulo, non vti Prælatum 31
in modo nempè sedendi vti Canonicum, seruata inter omnes antiquitate, vt per glos. *in verb. Prælatus, in dict. cap. à collatione,* Menochius *de arbitrariis, casu 68. num. 23. & 24. & cap. 51. num 43.* Zerola *in praxi Episcopal. 1. part. verbo, Episcopus, versicul. Septimò,* Stephan. Gratian. *disceptat. forensib. cap. 111. num. 14. & cap. 106. à num. 9.* Boëtius *de authoritate magni Concilij, num. 65.* D. Loter. *de re beneficiali, lib. 1. quæst. 16. num. 104. & num. 105.* D. Hieronym. Veneto & Leyua *in examine Episcop. lib. 4. cap 29. num. 27. 28. & num. 30.* Barbosa *in remission. ad dict. cap. à collatione, num 4. & in tractat. de officio, & potestat. Episcop. tom 2. allegat. 73. num 16. per totum.* Aloysius Riccius *in practic. Aurear. resolution. 214. per totam,* & Euerardus *in topicis legalib. loco à tanquam, num. 8.* per quem Scaccia *de appellationibus, quæst. 8. num. 60.* apud quos plurimos effectus perleges Episcopi assistentis vti Canonici.

Et est Rotæ *decisio* 1058. Seraphin. *num. 7.*
ibi: *Et hoc adeò verum est, vt hac ratione † Epi-* 32
scopi, & Prælati si sunt de aliquo Collegio sortiantur locum non secundum dignitatem Episcopatus; sed secundum antiquitatem dignitatem Collegialis, Abbas *in cap. postulasti de concessione præbend.* Cassaneus *in Cathalog. gloriæ mundi, 4. part. consideration. 45. glossa in cap. à collatione,* & ibi Geminian. *num. 6.* Franchus *num. 4. de appellationibus in 6. & de hoc fuit dictum in Romana præeminentiarum sub die 16. Decembris 1585. num. 14. & 15. &c.* Quod amplius non examino, quoniam, vt dixi, Episcopus in electionibus, & aliis actibus Capitularibus Hispaniæ non vti Canonicus, sed vti Prælatus assistit.

Hinc non inutiliter quæri potest, an qui se-
mel † in hac materia obiectiua viam elegit ap- 33
pellationis interpositæ ab electione; proposuit obiectus, vel defectus contra eam, vel personam eligentis, aut electi seu eligendi, in qua non seruauit formam iuramenti corporalis, à iure inuiolabiter requisitam, iuxta textum *in cap. vt circa,* text. *in cap. is qui 19. & in cap. qui contra. 20. & in cap. constitution. 41. de electione, lib. 6.* text. *in Clement. constitutione, vt circa, eodem titul. de electione,* de quorum iurium materia longa serie egimus *in tractatu de Regia protectione, 2. part. cap. 13. à num. 237. cum multis sequentibus,* taliter quòd ipsa appellatio de iure nulla sit; an poterit op-
ponens iterùm continuando † viam appella- 34
tionis semel electam per reiterationem alterius appellationis seruata forma deserere primam instantiam Ordinarij, iuxta quæ latius probauimus in hoc secundo distinctionis membro; vel an sibi sit appellationis præclusa via, vt si prosequi velit contradictionem electionis extraiudicialis, necessariò debeat recurrere ad Ordinarium in prima instantia,

iuxta

iuata quod dictum fuit in primo distinctionis
membro. Quam quæstionem de facto habui in
electione Magistralis præbendæ Tolletanæ Ec-
clesiæ.

Et videtur, quod possit reiterando vtiliter
35 formam appellationis † requisitam continua-
re negocium coram superiore, omissa prima
Ordinarij instantia; etenim iuris est, quod qui
habet facultatem conficiendi actum, non con-
sumitur facultas per actum inutiliter, & nul-
lum à se semel gestum; sed imò illum iterum
potest condere vtiliter, & seruata forma reite-
rare, textus *in l. qui per salutem, ff. de iure iu-
rand.* textus *in l. hæc conditio filia mea, in prin-
cipio, ff. de condition. & demonstration.* textus
*in l. qui hæres, in principio, de acquirenda hære-
ditate, l. nec is, §. 5. eodem titulo, cap. si electio,
de electione, lib. 6. cap. quum sit, cap. cupientes,
cap. si religiosus, eodem titulo.* Et in variis casi-
bus, diuersísque materiis plurimas doctrinas
in comprobationem congregauit Tiraquellus
*in l. boues, §. hoc sermone, limitation. 1. per to-
tam*, videndus: ergo cùm sequitur appellatio-
nem obiectiuam nulliter proponens, possit illam
iterum vtiliter forma seruata, reiterare (si se in-
tra dicendum repererit) liberè poterit omittere
instantiam Ordinarij, continuando appel-
lationem reiteratam, quia idem operatur, quod
prima vtilis, quæ hunc habet effectum ex ob-
seruatis in primo distinctionis membro.

Sed ne vlterius immoremur, breuiter dicen-
36 dum erit, † contrarium verius esse, vt qui con-
tra eligendum, electum, aut eligentes appel-
lando semel obiecit defectus non seruata forma
iuris *in dict. vt circa*, non possit, sic electio-
nem ex suo iure contradicens superiorem adire,
sed Ordinarium omnino in prima instantia, iux-
ta terminos prioris distinctionis membri, cum
sibi præclusa sit via prosequendi remedium ap-
pellationis semel inutiliter & nulliter electum,
cum sibi prohibitum sit reiterare illam appella-
37 tionem obiectiuam, † ac etiam illam vlterius
probandi, quoniam semel per ipsam inutilem ap-
pellationem fuit ius quæsitum aduersario, vt
contra illum obiici nullo modo iterum possit.

Iste est textus expressus *in Clemen. constitu-
tionem 4. de electione*, quæ sic ait: *Constitutio-
nem, vt circa editam in Concilio Lugdunens. lo-
cum decernimus non habere, quando, quæ oppo-
nuntur, directè respiciunt ius Ecclesiæ, vel oppo-
nentis personæ: sed tantum vbi per competitorem,
vel oppositorem quemlibet appellantem in formam,
aut personas, defectus, vel crimina opponuntur:
cæterum cum circa crimina, vel defectus debitam
circumstantiarum specificationem prædictus omittit
appellans, non est postmodum in prosequutione ne-
gocij super his audiendus, etiamsi circumstantias
huiusmodi, vel probationes earum per iuramen-
tum asserat ad se peruenisse de nouo: sanè si quis,
cuius interest, ab electione, postulatione, vel pro-
uisione, duxerit appellandum, opponendo crimina,
vel defectus, forma dicta constitutionis omissa, eo-
dem postmodum appellationem huiusmodi prose-
quente, licet apellanti possit assistere ne colludat,
non tamen ei propter hoc prosequutionem proprij
interesse denegamus. Insuper si appellans ab ele-
ctione, postulatione, vel prouisione per viam que-
relæ simplicis causam agat, vel eum appellato agen-
te defendat, repellitur ab obiectibus in appellatio-
ne sua expressis, & aliis, nisi constiterit ipsum for-
mam seruasse prædictam (præterquam in casibus
in constitutione præmissa exceptis) etiam si
appellationem suam non prosequatur, nec ex-
hibeat, & illa se asserat nolle vti, dum ta-
men de ipsa coram Iudice fiat fides; quia per
ipsam ius repellendi eundem aduersario est quæsi-
tum, &c.*

Ex quo textu duo colliguntur: † Primum 38
quod is, qui appellationis viam elegit obiicien-
do defectus non seruata forma, non possit il-
lam appellationem prosequi, cum semel nulla
fuerit ex *cap. vt circa*, cum concordantibus, po-
terit tamen ius suum, & interesse aliter in iudi-
cium deducere & prosequi.

Secundùm quod colligitur † ex eodem text. 39
illud est, vt cum semel ex informi, & nulla
appellatione obiectiua fuerit ius tertio aduer-
sario quæsitum; in eius præiudicium nequit vl-
terius illam reiterare vtiliter, vt ex hoc text.
& eius ratione in terminis probat Boniceont. *in
tractatu de appellationibus, quæst. 1. versicul. Ad
quæstiones igitur veniamus*, vbi, resoluit post
alios, quod si sic appellans omittit formam,
cap. vt circa, in casibus (in quibus ea vti debeat)
licet sit intra terminum ad appellandum, non
potest aliam appellationem iterato proponere,
seruando formam in ea, quia iam ex prima nul-
liter proposita aduersario fuerat ius quæsitum,
ex Clemens. constitutionem, §. penultimo, quem
sequuti fuimus (licet obiter) *de Regia prote-
ctione, 2. part. cap. 13. num. 248.*

Deinde probatur, quoniam actus semel inu-
tiliter, aut nulliter † gestus nequit reiterari ite- 40
rum vtiliter, & validè, quoties per primum
iam tertio fuerit ius semel quæsitum, cuius ius
est inuariabile, Compostel. *in cap. bona, col. 1.
in verb. Quæsitum*, & ibi Panorm. *col. 5. vers.
Ex hoc habes*, per text. ibi: *de postulat. Prælat.
el 2.* & per text. *in l. nemo, ff. de regul. iur. &
cap. cum inter dilectos, de electione*, & Panormit.
citat *Clem. 1. de renuntiatione*, quod voluit Car-
din. Alexand. *in cap. Osius Episcopus, §. 1. 61.
distinct.* Rocchus de Curte *in tract. de iurepatro-
nat. in verbo, Honorificum, col. 2. vers. Sub oritur
quæst. accessoria*, latissimè prosequitur Tiraquel.
in l. boues, §. hoc sermone, limit. 25. per totum,
& circa hanc doctrinam plurimas alias singula-
res congessimus hac *2. part. cap. 17. à num. 52.*
quas omnino vide, & applica huic.

Quapropter non obstat argumentum in con-
trarium, adductum, † vt actus nulliter gestus 41
semel non impedit, quominus reiterari possit
validè; quoniam non procedit, quando ex pri-
mo inutili fuit semel tertio ius quæsitum, vt
in nostro casu, quia ius semel tertio quæsitum
ex facto alterius tolli nequit absque illius con-
sensu, *l. cum à socero 7. Cod. de iure dot.* Gra-
tianus *disceptation. 1. part. part. cap. 232.* plures
citat Castillo *controuersiar. tom. 6. capitul. 119.
num. 12. in fine, & num. 13. & lib. 4. capitul. 5.
per totum.* Et plenissimè Marius Giurba Regu-
lam hanc exornat cum ampliationibus, &
limitationibus *in consuetudin. Senatus Messa-
nens. cap. ... glossa 8. num. 53. 54. & 55.*

Quod inductum est in odium obiicientis, &
ideò materia obiectiua † est in iure odiosissima, 42
& plenissimam requirit probationem, &
alia specialia vitanda in materia obiectiua per
Rotam apud Alexand. Ludouis. *decision. 322.
num. 1. & 2.* vbi Oliuerius Beltramin. *num. 22.*

dis ad docendum, se paruisse litteris Apostolic. & monitorialibus, num.13.

Declaratoriam incursus censurarum, & publicam denuntiationem per Cedulones, seu aliter monitie praecedere debet, num.14.

Cedulonum affixionem debet praecedere Iudicis decretum, num.15.

Cedulonum affixio cum procedat à Iudice, de eius decreto per subscriptionem Tabellionis debet constare, num.16.

Cedulonum affixionem debet praecedere cognitio super legitima causa, an locum sit tutus, vel adsit iustus metus, num.17.

Dispositio non potest verificari, nisi prius verificetur suppositio, num.18.

Timor recursus ad Regem non potest causare iustam causam omittendi iuris solemnitates denuntiationi requisitas, num.19. & seqq.

Iustitia Ecclesiastica maximè Apostolica iusta non violenta facilis patet aditus in Hispaniarum Regnis ex praecepto Regis, n.20.

Rex Catholicus illud, quod Imperator rectè cantare potest, quod in suis Regnis nihil timeri potest, num.21.

Littera Apostolica pleraque in Senatu exhibentur, vt executoribus auxilium praestet, quod libentissimè praestat, nisi vim aliquam contineant, n.22.

Partes adducentes Cedulones, si iustum quaerant, potius à Senatu auxilium haberent, qui solum tractat de violentia sedanda, & scandalo tollendo Reipublicae nocivo, num.23.

Quo recursu nemini fit iniuria, ibid.

Cedulones afferentes, si iustitia mittitur, illam deserit, & viam violentam amplecti potius vult, num.24.

Principes non sunt timor boni operis, sed mali, iuxta D. Paulum, num.25.

Sententia excommunicationis, & declaratoria sunt actus iudiciales, aliter non probandi, quam per scripturam solemniter subscriptam, n.26.

Acta iudicij dicuntur omnes scripturae notarij actuarij iussu Iudicis conscripta, n.27.

Acta iudicij dicuntur publica triplici ratione, num.28.

Cedulonibus vt in simplici papyro absque subscriptione Notarij nulla fides debetur, n.29.

Excommunicatio quando alibi constare debet, necessarium est instrumentum authenticum, n.30.

Excommunicati publicatio fit per lecturam ipsius sententiae, si per affixionem sit facienda; affigitur sententia ipsa, num.31.

Edicta publicis locis affigenda ob timorem aduersarij debent esse publica instrumenta, confecta per Notarium cum certis testibus, & sigillata à Iudice, num.32.

Cedulones, vt ne iudicentur simplex papirus, sed fidem faciant, vti publicum instrumentum, quot requisita habere debent, n.33.

Instrumentum, vt fidem faciat, ab eodem Notario, qui protocollum confecit, & non nisi semel à parte petendum, extrahendum erit, n.34.

Cedulones missi, & affixi, etiam ab alio Notario, quam originario causae subscripti, sine partis citatione, Iudicis decreto, & aliis requisitis fidem nullam faciunt, n.35.

Notario non creditur, nisi in eo, de quo ipse rogatus fuit, num.36.

Cedulones in simplici papyro sine subscriptione Notarij, & Iudicis, à parte ipsa conscripti, aliòve innocente scripti praesumantur, n.37.

Qui fidem nullam facere possunt, ibid.

Scriptura priuata ab aliquo subscripta, etiam contra illum negantem fidem nullam facit, n.38.

Cedulones pro denuntiando excommunicato non subscripti à tabellione, nec in forma probanti affixi, potius libelli infamatorij dicendi sunt, num 39.

Maximè in partibus Hispaniae tam remotis à Curia Romana, cum non nisi cum magna difficultate, damno, sumptibus, & tarditate veritas non nitescit, ibid.

Doctores plurimi tam Iuristae, quàm Theologi recensentur, qui in hac Regia Curia consulti in factis contingentia resoluere, Cedulonibus publicè affixis, omni solemnitate probationis carentibus, nullam fidem dandam, nec partem pro declarato, & publicato habendam, n.40.

In Cedulonum affixione, vt valida sit, tria concurrere debeat necessaria, ibidem, à num. 65. cum seqq

Senatus qua via succurrere soleat publicato oppresso per Cedulones, siue in forma probanti sint, siue ea careant, num.41. & seqq.

Cedulones expediti, & censura ipsa à quolibet carente iurisdictione in prima instantia sunt nulla ipso iure, sicuti caetera acta iudicialia per eum fabricata ex Trident. n 42.

Excommunicationis sententia lata à Iudice iurisdictione carente nulla est ipso Iure, & excommunicatum non ligat, num.43.

Executor, quilibétve alter Delegatus iurisdictionis exercitio caret ante sibi factam litterarum realem praesentationem, num.44.

Citatus à Delegato non tenetur comparere, non inserta copia commissionis immonitorialibus, num 45.

Excommunicatio lata à Delegato ante litterarum praesentationem, vel etiam praesentatas non inserto tenore earum immonitorialibus est nulla ipso iure ex defectu iurisdictionis, n.46.

Nec Delegatus potest procedere ad vlteriora declarando incursum censurarum, n.47.

Excommunicatio lata per Ordinarium in exemptum nulla est ex defectu iurisdictionis, n.48.

Excommunicatio lata à Iudice appellatione pendente est nulla ipso iure, ex iurisdictionis defectu, num.49.

Excommunicatio, & declaratio nulla ex defectu iurisdictionis non impedit Clericum celebrare, & diuinis se immiscere, n.50.

Excommunicatio lata recusatione pendente nulla est ipso iure, num 51.

Iurisdictionis exercitium conquiescit, recusatione pendente, num.52.

Excommunicati, siue per Cedulones, siue quouis alio modo, causam Senatus remittit Ordinario, quando constat eius percussa prima instantia contra formam Trident. n.53.

Et insuper adstringit Senatus partem adducentem Cedulones, aut declaratorias, aut eius agentes, & Notarium intimantem, vt ad cautelam suis afferant expensis absolutionem, n.54.

Executor, qui violenter excommunicauit, & aufugit, vel praesens, merus tamen carens iurisdictione ad absoluendum sit, cogitur pars, aut eius agentes, vt afferant absolutionem ad cautelam, num 55.

Patris Henriquez obseruatio in hoc refertur, n.56.

De praxi procedendi contra laicos, aut Clericos exequentes, aut interuenientes executioni litterarum

rarum Apostolicarum contra priuilegia, & consuetudines horum Regnorum, n.57. & 58.

Laici interuenientes executioni litterarum Apostolicarum contra priuilegia, & indulta, seu consuetudines horum Regnorum, bona amittunt ipso facto, & officia qualibet, cuius persona Regis mercedi subiacet, n.59.

Ecclesiastici verò amittunt naturalitatem, & originem Regnorum, quorum beneficiorum fructus sequestrantur, num.60.

Item Clerici ob dictam causam ipso facto amittunt temporalia bona, & originem horum Regnorum, & ab eis alienigenæ sunt declarati, ne potiantur fructibus beneficiorum, n.61.

Laici quomodolibet interuenientes contrauentioni prædicta, si Notarij, aut procuratores sint, mortis pœna, & bonorum amissionis plectuntur, cæteri amittunt bona, persona verò Regia mercedi affecta, num.62.

Si in causis violentia adest oppressi excommunicatio à Roma emanata; compelluntur complices in Senatu comparere, & laici detruduntur in carcere, Clerici detenti in ciuitate coguntur absolutionem trahere, num.63.

Idem pariter obseruatur, quando violentia facta, aut excommunicatione intimata, executor vel aufugit, vel litteras, & acta Romam misit, num.64.

In Cedulonum affixione tria simul præcisè requiruntur pro eorum validitate, nempè iurisdictio, ordo; & causa, num.65.

In Cedulonum affixione, quibus adest violentia, vt plurimum iurisdictio deficit in mandante, n.66.

Cedulones affigi non debent, nisi præcedente speciali Papa commissione, num.67.

Aliàs nulli erunt ex defectu iurisdictionis, n.68.

Quia est de reseruatis ipsi Papæ, n.69.

Cedulones affixi per simplicem papyrum nullam fidem faciunt, nec arctant, nec eis credendum, num 70.

Edicta originalia ad declarandum, seu publicandum excommunicatum sunt affigenda, ita vt non sufficiat transumptum, n.71.

Cedulonibus non in publica forma affixis credere non tenetur pars, num.72.

Quod, & plures obseruauit Rota, ibid.

Cedulones, vt affigi queant, causa non tuti accessus in primis verificanda erit, n.73.

De quo in commissione specialiter per Papam data ad citandum per edicta, specialis etiam clausula apponitur, num.74.

Recursus ad Regem pro tollenda violentia nequit esse iusta causa non tuti accessus ad figendum Cedulones, num.75.

Nec Senatus talem causam, vt iustam admisit, num.76.

Rota decisio singularis refertur, qua ad Cedulonum validitatem tria requisita præcisè desiderat, iurisdictionem, ordinem, & causam, vbi de singulorum iustificatione latè agitur, num.77. & seqq.

QVANDOQVE contingit in his Hispaniarum Regnis (non tamen
1 absque † publico maximóque
scandalo) manè apparere quosdam
Letrones, seu Cedulones publico aliquo in loco clam, noctéque, & occultè
affixos, quibus legitur, aliquem in Romana
Curia fuisse, & esse pro excommunicato declaratum ob non paritionem litterarum Apostolicarum sibi, vel personaliter, vel ad domum
antea intimatarum. Quando scilicet gratia super
aliquo beneficio per tertium possesso ab altero
impetrata, & in Curia pro executione commissa; è qua per executorem expediuntur litteræ
ad has partes, vt possessor dimittat possessionem sub excommunicationis sententia, & censuris, vel quando forsan in prima instantia
† contra dispositionem Concilij Tridentini aliquis fuit citatus, vt in Curia Romana de iure suo 2
doceat, compareat, & causam tractet, & ob
contumaciam, & non comparitionem per contradictas vincitur citatus, & executorialium sic
emanatarum virtute citatus in partibus, vt intra terminum dimittat beneficium sub pœna
excommunicationis, iuxta quæ Nos suprà *capitul.*20 hac 2. *part. & cap.*17.

Postmodum reproductis litteris eisdem in
Curia Romana, † forsan declaratur excommunicatus, & vt in excommunicati, omniúmque 3
notitiam veniat publicè iuxta iuris decreta Canonica denuntiare intendit pars, & ex causa
sibi visa motus per Cedulones publicis affixos
locis omni seruata cautela, & secreto, prædictam denuntiationem facit, nollens solemniter
in Ecclesia publicare dictam declaratoriam sententiam, prout aliàs de iure requirebatur, iuxta
text. *in Clement. causam in fin. de electione*, ibi:
Verum propter appellati, vel suorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequit (vt præfertur) appellationem eandem in loco aliquo, sic solemniter volumus publicari, &c. vbi Glossa *in verbo, Solemniter*, explicat. *in publica missa*, quæ ad hoc
notatur, quod publicum dicetur, quod sit solemniter inter missarum solemnia, vt per Ludouicum Gomez *de publicandis, quæst.*9. *column. penult. versic. Tertius casus*, Flamin. Parisiens. *de resignatione beneficior. lib.*11. *q.*6 *num.*17. Barbosa *in collect. ad dict. Clem. causam*, *n.*10.

Prout etiam per eandem, *Clement. causam*,
probat in terminis Ioannes Gutierrez *Canonic.
quæst. cap.* 1. *num.* 32. dicens hanc excommunicationis † publicationem faciendam fore in ci- 4
uitate, loco, aut Parrochia excommunicati in
publica populari Missa, vel in Sermonibus, alióve frequentato per populum, vbi plurimos ad
id Doctores allegat; at quando adest aliqua iusta causa, ab hac iuris forma recedi solet; qua
verè vrgente, & realiter stante pars occultè, &
secretè affigit Cedulones in loco, locísve publicis, putà ob vitandum aliquem timorem, periculum notabile, & probabile, aut damnum
proprium, vt hoc modo publicè cognoscatur
esse excommunicatum declaratum, & vitandum, abundè Marchesan. *de commiss. appellat. in Roman. Curia.* 1. *p. cap.*5. *à num.*137. *cum seqq.*

Quare si debito modo fiat, & in forma probanti Cedulones sint affixi, † ita vt de ipsorum 5
fide minimè de iure dubitetur; opinor sic excommunicatum, & publicatum (siue iustè, siue
iniustè) vitandum esse, & pro excommunicato
publicè habendum, prout in his terminis probat Ioannes Gutierrez *Canonicar. quæst. lib.* 1.
*cap.*1. *num.*34. & 35. qui in hæc inquit: Oportet ergo, vt aliquid dicatur publicari, quod ita
publicè, & palam fiat, vt transeat illico, vel
successiuè in notitiam populi, viciniæ, vel maioris partis, vt prædicta omnia probat Cosmas
Guimier. *in dict. pragmatic. sanctione Gallica in*
titulo

titulo de concubinis, §. *in gloss. sententiam.* 187. & iterùm *in dicta Extrauaganti ad vitanda scandala*, *in Glossa publicatu*, *pagin.* 207. *colamn.* 2. vbi in Glossa, *Denuntiatu*, ad finem dicit, quod denuntiationes huiusmodi fiunt per appositiones illorum nominum in foribus Ecclesiarum, aut alio celebri loco, vt cunctis conuenientibus conculcetur, & quod hæc est quotidiana practica, etiam in Curia Romana secundùm Præpositum, quem refert.

In Hispania autem, saltem vbi commoratus sum (inquit, & prosequitur ipse Gutierrez)
6 semper † vidi publicati excommunicationes
huiusmodi, atque denuntiari excommunicatos in Ecclesiis Parrochialibus, vel in maiori loci cum solemnitate, & insigniis consuetis. Litteræ autem excommunicatoriæ Apostolicæ a Curia Romana emanatæ, quæ huc circumferuntur cum quibusdam signis, atque effigiebus Dæmonum, atque excommunicatorum (& vulgo, *Letrones*, appellantur communiter) ad fores Ecclesiarum affiguntur, ne fortè si in Ecclesia legantur, atque publicentur earum lator detegatur, atque idem ob hoc aliquod damnum eueniat, &c. Hactenus Ioannes Gutierrez. Quem ad hoc, & Marchesanum de commissionibus 1. *part. cap.* 19. *num.* 17. citauimus *in tract. de Regia protectione* 2. *p. cap.* 5. *num.* 15. quibus adde Bellet. *disquisit Clericul.* 1. *p. tit. de fauore Clericor. Canon.* §. 4. *num.* 21. Augustinum Barbosam *in collect. ad cap. Sacro* 48. *num.* 4. *de sententia excommunicat. fol.* 472.

Et de hac publicatione, & denuntiatione per affixionem Cedulonum, mentionem facit etiam Marta *in tract. de iurisdict.* 3. *part. capitul.* 14. *n.* 9. atque multa scribit Marquesanus *de commissionibus appellat. in Roman. Curia. part.* 1. *cap.* 3. *à num.* 137. *& seqq.*

Et licet hi Doctores specialiter non loquan-
7 tur de solemnitate Cedulonum, † & quibus
muniantur requisitis, vt validi sint, & debitum sortiantur effectum prædictum: tamen illam illáve supponunt, iuxta quæ protinus dicenda erunt, quia omnis dispositio recipit restrictionem de habilitate actus; quæ strictè supposita intelligitur. Plures Doctores per Marium Antonin. *variarum resolution. lib.* 2. *resolution.* 40. *num.* 5. *&* 6. Barbosa *axiom.* 74. *num. fin.* Quia
8 cum de vno disputatur, cætera † supponuntur
habilia, *cap. cum Nuntius, de testibus*, *l. Titius, ff. de obsequiis lib.* Mantica *de contract. tom.* 1. *lib.* 12. *tit.* 16. *num.* 9.

Sed quia litigantium malitia, & temeraria
9 caliditas † solo perturbandi animo conscientias,
& honores aduersarij maximo atque publico populorum scandalo indebitè, minúsque ritè, atque deficiente legitima timoris, & periculi causa, absque Iudicis decreto, & mandato eo his temporibus tetendit, vt simplices hîc Cedulones affigantur non in forma probanti, sed priuatim à se facti, & scripti absque vlla Tabellionis subscriptione, qui de illorum fide attestetur: orta fuit occasio legitima dubitandi, an illi Letrones in aliquo afficere possint quietas populorum conscientias, & an rei ipsi legitimè publicati dicantur, & vt tales euitentur, necnon pro excommunicatis habeantur. Super qua difficultate in quadam grauissima causa Conchensi fui consultus, atque plurimi alij docti viri tam Theologi, quàm Iuristæ, qua omnes vnanimiter subscripsimus, talibus Cedulonibus sub scriptura priuata affixis fidem aliquam adhibendam non fore, nec aliquos operari posse iuris effectus.

Ad quod moueor primò, quoniam cùm simus 10
in actibus iudicialibus, † & sententia excommunicationis, & declaratoria: eam debet necessario præcedere trina monitio, aliàs excommunicatio nulla erit iuxta magis veram, & probabiliorem opinionem, quam sequuntur Victoria *in Summa, de excommunication. n.* 6. Suarez *de censuris*, *disp.* 13. *sect.* 12. *num.* 3. Soto *in* 4. *distinct.* 22. *quæst.* 2. *articul.* 2. *conclus.* 3. Marius Alter. *de censuris*, *tom.* 1. *de excommunicat. lib.* 3. *disp.* 3. *capitul.* 3. 4. *&* 5. quam contra Farinac. & alios in puncto veriorem, & probabiliorem dicit Augustinus Barbosa *in collect. ad cap. Sacro.* 48. *num.* 5. & sursum *de senten. excommunicat.* & post longam disputationem, & multorum Doctorum cateruam probabiliorem, veriorem, & communem dicunt infiniti penè Doctores adducti, & sequuti per eundem Barbosam *in collectan. ad cap. reprehensibilis* 26. *à num* 2. *cum sequentibus.* Et quod ad valorem excommunicationis monitio præcedens requiratur cum Soto, & Henriquez, probat Thomas Sanchez *de matrimonio*, *lib.* 9. *disp.* 32. *num.* 3. *tom.* 3. Et in declaratoria sententia ferendi incursus cen-
surarum lata ab homine, † vt etiam requiratur 11
citatio, & monitio præcedens. Tenet Emanuel Saà *in Aphoris. verbo*, *Excommunicat. num.* 8. *&* 9. & per Vgolinum, Couarr. Antonium Gabriel. & alios probat ipse Barbosa ibidem, *n.* 6. & determinauit Rota *in vna Alexanens. pensionis* 20. *Februarij* 1606. quam adducit Marchesanus *de commissionibus instatio. & iactat.* 3. *part. c.* 1. §. 1. *fol.* 335. *tom.* 3. In qua postquam dictum
fuit † debere ad excommunicationem præcede- 12
te citationem personalem, *n.* 2. in hæc: *Fuit nulliter processum*, † *ex quo non fuerunt seruati termini* 13
soliti in declaratione, *&c. Ad docendum se paruisse litteris Apostolicis, & memorialibus, sicut necesse erat ad effectum censurarum, vt per Vestriam, lib.* 8. *cap. vltima. num.* 19. *&c.*

Quæ citationes de necessitate † procedunt, 14
non solùm ad declaratoriam sententiam, sed & consequutiuè pro excommunicato publicè denuntiando, & Cedulonibus decernendis, vt probat Bellet. *disquisit. Clerical. part.* 1. *tit. de funere Clericorum Canonic.* §. 4. *num.* 21. quem referens sequitur Barbosa *in remission. ad cap. Sacro. num.* 4. *de sententia excommunication.* dicentes, quod in prima monitione, siue citatione præfigatur terminus ad quid faciendum, in secunda verò alius terminus ad dicendum, & allegandum causam, quare non debeat excommunicari, seu in excommunicationem comminatam incursus declarari, in tertia denique, vt compareat ad videndum, & audiendum se excommunicari, & successiuè excommunicatum declarari, & pro excommunicato publicè denuntiari, Cedulones discerni, & affigi ad loca solita, & consueta ciuitatis.

Et quod sententiam declaratoriam, & publicationem eiusdem debeat præcedere citatio; probat textus *in cap. præsentia*, *de sententia excommunicat.* & per eum Marta *de iurisdict.* 3. *p. cap.* 11. *num.* 8. & vide ad processum iudicialem excommunicationis, & declarationis eundem ibidem, *à num.* 2. *cum seqq.*

Igitur

Igitur hæc Edictorum, & Cedulonom affixio
15 debet fieri † præcedente Iudicis decreto, vt
probat textus in Clement. 1. ibi: *Adinstar Edi-
ctorum in alno Pretoris prapositorum, &c. Ipso
Papa specialiter, & ex certa scientia id mandan-
te, facta, &c. de iudiciis*, text. in Clement. cau-
sam, de electione, ibi: *Si propter appellati, aut
suorum metum, vel potentiam intimatio fieri ne-
queat (vt praferrur) appellationem eandem in lo-
co publico aliquo sic solemniter volumus publicari,
&c. Intimatio verò aliter facta omni careat iuris
effectu. Idem quoque in alius casibus obseruari vo-
lumus in quibus requiritur intimatio facienda, &c.*
Igitur eum tam declaratoria sententia, quàm
ipsa affixio Cedulonum & Edictorum procedat
16 à Iudice: † debet omnino constare de ipsius
sententia, & Decreto per subscriptionem Ta-
bellionis, ex text. in cap. quoniam contra, cum
concordantibus, de probationibus, & in fine,
ibi: *Nec pro ipsius prasumatur processu, nisi qua-
tenus in causa legitimis documentis constiterit, qua
deficiente nullam fidem actus facit*, plenius fuit
dictum infrà, num.26. 27. & 28.
17 Deinde quoniam ad deueniendum † ad istam
affixionem Cedulonum & Edictorum debet
præcedere cognitio super legitima causa, an lo-
cus sit tutus, iustúsque metus, & potentia ad-
uersatij, super qua omnino fundantur dicta iura,
in dict. Clem. 1. de iudiciis, & Clement. causam,
18 de election. Quippè quando lex disponit † sub
aliquo supposito, non potest verificari disposi-
tio, nisi priùs verificetur suppositum, ex axio-
mate vulgari. De qua Nos de Regia protectione,
2. part. cap.11. num.55. & cap.16. num.73. & se-
quentibus, & 3. part. cap. 10. num. 51. Quod
quidem in recursu ad Regem omnino cessat,
propter quem habendum, seu habitum, non
debet executor Cedulonum iuris solemnitates,
& formam transgredi, & omittere.
Maximè eum ad iustitiam rectam, & non vio-
19 lentiam exequendam † facilis in his Hispania-
rum Regnis patet aditus, quibus omnes cuiu-
scumque status & qualitatis, obsequentissimi
sint iustitiæ ministris præcipuè Ecclesiasticis, &
Sedis Apostolicæ, prout latè probauimus sup.
hoc tract. 1. p. cap. 3. à princip. vbi à num. 5. &
seqq. Rex Catholicus summopere, maximó-
que conatu hanc reuerentiam, & executionem
20 † commendat litterarum Apostolicarum, & vl-
tra ibidem dicta ponderanda sunt in proposito
singularia verba, l.2.tit.3. lib.1. Ordinamenti Re-
gij, ibi, *E Nos recibimos en nuestra guarda, è
seguro, è defendimiento a los juezes Ecclesiasticos,
que pusieren sentencias de excomunion, y à los men-
sageros que lleuaren las cartas*; de quo Regno
21 potest cantare Rex † noster, quod de suo Impe-
rator in l.1.C. de iis, qui propter met. non appellan.
ibi: *Sacro enim comitatu nostro timere nihil po-
tuisti, &c.* Imò multoties litteræ Apostolicæ,
22 † atque cuiuslibet Iudicis Ecclesiastici solent in
Senatu præsentari, vt illis auxilium pro execu-
tione libera, & securiori præstet, atque à Sena-
tu ipso (nisi violenter fiat) nunquam denega-
tur, sed exhibetur libenter, atque ideò isti ex-
lumniosi impetrantes frustrà metum concipiont,
iuxta illud Prophetæ. Psal.13. *Illic trepidauerunt
timore, vbi non erat timor.*
Etenim nisi fugiant lucem, sed causam in-
23 stam tractent, à Senatu ipso † possent consequi
auxilium pro suarum litterarum executione li-
bera. Quo quidem tantummodo agitur de eui-
tando scandalo, & damno Reipublicæ, & vio-
lentia tollenda, & hoc cum in executionem
iuris, & maximè S. Concilij Trident. faciat,
nec metum, nec iniuriam inferre dicetur, l.
nullus videtur, vbi Decius, & Cagnol. ff. de
reg. iuris. Petr. Surd. decis.21. num.14. cum seqq.
Anton. Gam. decis. 35. num. 1. August. Barbos.
axiom. 135. num. 3. Perperam quippè faciunt
† legitimam, & iudicam viam aufugientes, vio- 24
lentam amplectendo iuxta illud Cassiodori lib.
7. variar. epistol. 3. *in causa possint iura, non bra-
chia, nam cur eligant quarere violenta, qui pra-
sentia probantur habere iudicia*; & iterum, lib. 1.
epistol. 30. *Consilium atrox, crudele prasidium fo-
rinam certationem. Principes namque* (vt dicit
D. Paulus ad Romanos cap. 13.) *non sunt timor
† boni operis, sed mali: vis ergo non timere pote- 25
statem, bonum fac, &c.* refert Marta in tract. de
iurisdict. 1. p. cap.22. num.58.
Frustra igitur executor commissarius ad ci-
tandum, qui locum non tutum dicit, & impe-
dimentum legitimum esse recursum ad Regem
asserit, cum ipse Senatus tota iustificatione pro-
cedat (de qua temerè hæsitaretur) quo casu
non potest dici, iustus metus. Rota post addition.
Censij de censibus, decis. 66. num. 4. nec metus
illatus per viam iustitiæ dicitur iustus Rota in
Romana pecunia de Ruspolis, coram Plato penes
Marchesanum, quas adducit Ludouis. Post. de
manutent. obseru. 35. à num. 38. Sicque cessat
causa inductiua Cedulonum, cum penitùs il-
legitima sit, insufficiens, & inexcusabilis, vt
abundè ostendimus sup. hac 2. p. c.20. à num.17.
cum multis seqq. & iuribus, quibus ad hoc Rota
nititur, satisfecimus manifestè ibidem.
Insuper quia cùm hæ sententiæ excommuni-
cationis, & declaratoriæ, & similes sint actus
† iudiciales, aliter non probantur, quàm per 26
ipsos actus iudiciales, & scripturam solemniter
gestam, & subscriptam, Bart. in l. ne in arbitris,
num. 3. C. de receptis arbitris, Bald. in l. gesta,
vers. Quaero nunquid, C. de re iud. Bart. in l. si
quis, §. si initium, vers. Secundò videndum, ff. de
edendo, & in l. fin. vltimo vers. C. de edicto D.
Adrian. tollend. Menoch. in cons. 100. num. 54.
Felin. in cap. quoniam contra, num.55. de proba-
tion. Alexand. cons.57. col. fin. lib.3. & in cons.75.
num.9. lib.1. Roman. singul.6. incipit, quod missio,
sic censuit Guido Papæ, quaest.528. Alciat. in l.
pactum quod bona, C. de pactis, Gramat. cons.86.
num.5. in Ciuilibus, Socinus cons.40. num.4. vol.
4. Corneus cons.110. col.2. vol.2. Et verissimum
pronuntiatum iudicauit Parisius cons.162. col.1.
vol.4. Etenim acta iudicij dici omnes scripturas
Notarij † actorum iussu Iudicis conscripta, di- 27
xit Bald. in authent. qua supplicatio, vt lite pend.
& Rolandus à Valle, qui alios refert, in cons.37.
n.12. vol.1. Vbi etiam dicit, prædicta acta iudi-
cij † vocari publica triplici ratione, quia con- 28
fecta à notario, & sic à persona publica. Item
coram Iudice, qui itidem est persona publica,
& in iudicio, & sic in loco publico. Quæ om-
nia recenset, & sequitur Mascard. de probationi-
bus conclus. 32. à num... & seqq. & per totam
conclusionem videndus. Ergo simplici † papy- 29
ro scripto absque subscriptione Notarij verita-
tis fides nulla debetur. Vide circa hoc plurimas
Rotæ decisiones ad litteram adductas per Ni-
colaum Garciam de beneficiis 6. part. cap. 2. n.17.
omnino

omnino videndus. Et aliàs in terminis inferius
adducendas *à n. 77. & à n. 65. cum seqq.*

Probatur deinde, quoniam quando alibi de
30 excommunicationis sententia † constare neces-
se sit; debet fieri per instrumentum authenti-
cum, aliàs minimè probat, nec creditur; text.
est *in cap. cum medicinalis sit excommunicatio, de sentent. excommunicationis, lib. 6.* ibi: *Quisquis igitur excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, & causam excommunicationis expressè conscribat, propter quam excommunicatio proferatur. Exemplum verò huius scripturæ teneatur excommunicato tradere intra mensem, si fuerit requisitus, super qua requisitione fieri volumus publicum instrumentum, vel litteras testimoniales confici sigillo authentico consignatas, &c.* Apertissimis quippè documentis constare debet de excommunicatione, text. *in cap. pia*, ibi: *Apertissimis documentis, de exceptionibus, lib 6.*

Hinc est, quod publicatio excommunicati fit
per lecturam ipsius sententiæ, quando verò af-
31 fixio est † facienda in loco publico, ipsa affigi-
tur sententia, vt probat Cosmas Guimier. *in pragm. sanctie Gallica. in tit. de concubinis, § publice, in glos. sententiam, pag. 187.* & iterum *in extravag. ad vitanda scandala, in glos. publicata, pag. 207. col. 2 & glos. denunciata*, Ioan. Gutierr. *Canon. q. lib 1. c. 1. n 32.* in hæc: *Publicatio autem excommunicationis fit in Ciuitate, loco, aut Parochia excommunicati in publica Missa populari, vel in sermonibus, aliòve actu frequentate per populum, aut per affixionem sententia in locis publicis ita quod faciliter transeat in notitiam populi, &c.*

Et quod edicta publicis affigenda, quando
32 tutus non adest aditus † vt fieri queat persona-
liter; debeant esse publica instrumenta confecta per Notarium publicum ad illam causam legitimè deputatum cum appositione testium, ac signo eiusdem consueto subscripta, & sigillo Iudicis citantis roborata, & in forma publica, & probanti redacta, iuxta vulgare Romanæ Curiæ stylum, testantur Cassiador. *decis. 1. de appellat.* Ægidius *conclus. 310. sicut, & decis. 228. voluerunt. Domin. in nouis.* post quos, & Speculator. optimè firmauit Sebastian. Vantius *de nullitate sentent. ex defectu citationis, &c. n. 99.* præcipuè ad fin. *& n. 100.* Imò ipsa scriptura originalis, non copia debet affigi, vt tenet Lancel. *de attent. 2 p. c 4. de litependente, in præfact. à n. 99. & n 48. & à n. 95. cum seqq.* Eleganter Sebast. Vantius vbi proximè, *n. 136.* de quibus omnibus latius erit agendum, & comprobandum inferius *à n. 65. cum multis seqq.* vbi in istis terminis, & circa omnia superius dicta adducuntur plures Doctores, & Rotæ decisiones.

Comprobatur insuper, nam isti Cedulones
33 à parte ipsa forsan facti, † vel ab alio scripta
simpliciter, & absque subscriptione publici Notarij, nec probant in vim instrumenti publici, cum in eis deficiant omnia septem requisita à iure necessaria, vt aliquam fidem faciat instrumentum, quæ recenset Couar. (plurimos DD. allegans) *pract. quæst. 20. per totum*, & videodus *c. 19 num. 9.* Prosequuntur etiam ea, quæ in instrumento interuenire debent, vt sit solemne, & fidem faciat, & latè declarant D. Anton. de Padilla *in l si qua beneficia ex n. 4. cum seqq. C. de diuersis rescriptis*, Ioan. Gutierrez *practic. lib. 1. quæst. 138. cum seqq. vsque ad fin. lib. 1.* Bonifacius Rogerius *in cons 54. per totum lib. 1.* Pallador. *rer. quotid. lib. 2 c. 20.* Burgos de Paz *in cons. 3. n. 88.* Azeued. *in l. 13. tit. 25. lib. 5. Recep. per totam*, Menoch. *lib. 2. præsumpt 82. & 83.* Decian. *cons. 24. n 48. vol. 1.* Hipol. Riminal. *in cons. 6. ex n. 1. cum seqq. & n. 46. & seqq. lib. 1.* Ruinus *in cons. 11. n. 15. 16. & 25. lib. 3.* Simon de Pretis *de interpret. vltima. volunt. lib. 2. dubitat. 2 solut. 2. n. 4. & n. 35. & seqq fol. 353. & lib 5. interpret. 2. dubitat. 2. solut fin ex. n. 105. cum multis seqq. fol 535.* Petrus Magdalenus *de num. testium in testament. requisit. 3. p. c. 5 ex n. 16. cum seqq fol. 416.* Alexand. Raudens. *de Analogis, lib. 1. c. 28. n. 1.* Alexmin. Tepatus *variar. resol. lib. 1. tit. de fide instrument. fol. 271.* videnda *l. 54. 55. & l. 111. tit. 18. p. 3.* vbi plenè agit Gregorius Lopez.

Et hoc instrumentum non nisi ab eodem No-
tario, qui protocolum, † seu registrum confe- 34
cit, ad petitionem partis, & non nisi semel authenticum extrahendum erit, vt fidem faciat, *l. 2. ff. de fide instrumentorum, l. fin. ff. quemadmodum testam. aperian. l. census. ff. de probationibus, l. 4. l. Pomponius, ff. familia erciscund. cap. 1. de fide instrumentor.* Couarr. *practicarum, cap. 19. n. 3.* Pallador. *rerum quotidianar. lib. 2. cap. fin. 1. part. cap. 12. n. 21.* & alia requisita vide per Couarr. *practicar. cap. 26. num. 4.* Castillo *controuers. lib. 2. cap. 16. à num. 49.*

Nec etiam si hi Cedulones ab alio Notario
conficiantur, † & subscripti fuerint, quam ab 35
ipso Tabellione originario aliquam fidem faciunt, nisi plurima interueniant requisita, inter quæ mandatum Iudicis, & partis citatio, de quibus latissimè post magnam Doctorum cateruam Dom. Ioannes del Castillo *controuers. lib. 2. cap. 16. à num. 51. & seqq. & n. 56.* & latè per Mascard. *de probationib. conclus. 711. à nu. 17. cum seqq. & à n. 1.* vbi plurima adducit, qui reddunt
rationem, quia non creditur Notario, † nisi 36
de eo de quo ipse rogatus fuit, non enim potest fidem dare sic decreuisse Iudicem, vel partes ita voluisse, quantumuis transumptum ipsum ad eo fideliter exemplatum fuerit, vt latè Mascard. ibid. *à num. 1.* & Castillo *à num. 53. & seqq.* Prove de transumpto, & exemplo sententiæ dixit Rota apud Alexand. Lodouis. *decis. 550. & decis 432.* quibus locis latè Oliuerius Beltramin. *in annotation.* & per Coccinum *decis. 466. num. 1.*

Si igitur hæc ita vera sunt in nostro Iure, quæ
fides (rogo) adhibenda erit † simplici cuidam pa- 37
pyro à parte ipsa confecto, vel à puero aliquo scripto continente simplicem relationem, quēdam scilicet, fuisse ob talem causam ab aliquo Iudice excommunicatum, & in eundem latam sententiam declaratoriam? Si in forma probanti non affigatur cum authentica subscriptione Notarij, vt dictum est, & de iure requiritur, aliàs nec pars illis credere tenetur, nec eam contumacem reddit, vt in terminis post plures alios probat Sebast. Vant. *de nullis sentent ex defectu citationis, à n. 124.* vbi de requisitis, vt Cedulones fidem faciant, & signanter, *num. 136.* & inferius hoc *cap. altius roborabitur, à num. 65. cum multis sequent.*

Et quod simplex exemplum à Tabellione non subscriptum fidem nullam faciat: est text. *in l. 1. §. sed si vnum. ff. de bonor. possession. secundum tabul.* ibi: *Id quod exemplum erat bonorum possessio peti non poterit*; quem sic declarant,
&

& interpretantur glossa ibi. verbo, *Exemplum*,
Alexand. *in l. vnum, ff. de testamentis*, Decius
in l. si quis in aliquo documento, num. 14. *C. de
edendo*, Castilio *dict. cap.* 16. *sub num.* 58. *vers.
Nec vrget.* Nulla enim scriptura priuata ab ali-
38 quo † subscripta, etiam contra ipsum negan-
tem aliquid probat, nisi aliter comprobetur le-
gitimè, vt vulgare est, quanto minus à se fa-
ctam, & scriptam in præiudicium tertij.

Hi autem Cedulones ita simplici relatione
conscripti, non in forma probanti, nec à Ta-
39 bellione solemniter subscripti, † quibus imò
omnes iuris solemnitates, & requisita ad pro-
bationem deficiunt (quibus nec pars credere
tenetur, nec arctant, ex iam dictis, & inferius
roborandis) potius libelli infamatorij dicendi
sunt, cùm notabile oriatur ex eorum affixione,
& aparitione in locis publicis scandalum popu-
lorum. Præsumendum est igitur, & potiùs attri-
buendum audaciæ, & caliditati partis volentis,
& terrere aduersarium, & famam publicè dimi-
nuere, quod & maximè procedit in Letioni-
bus, & Cedulonibus his partibus Hispaniæ
tam remotis à Sede Apostolica affixis, de quo-
rum veritate non nisi cum omnimoda difficul-
tate, notabili damno, & incommodo, ac sum-
ptibus partis, necnon nisi post longum tempo-
ris cursum, & moram, potest veritas constare,
& certitudo apparere.

Quare cum in facti contingentis hic casus in
40 ciuitate † Conchensi accidisset, quam plurimi
DD. insignes huius Regiæ Curiæ, atque Theo-
logi doctissimi Consulti subscripsere, & affir-
marunt; his Letionibus, & Cedulonibus publi-
cè affixis, non in forma probanti, sed omni iu-
ris solemnitate carentibus fidé nullam adhiben-
dam esse, nec partes habendas esse pro publica-
tis, & declaratis, vt ex Iuristis subscripsit Do-
ctor Ioannes de Mena nunc Regius Senator in
Consilio Regio Indiarum, Doctor Ludouisius
de Casanate, posteà etiam Fiscalis Regius in
Consilio Supremo Aragonum, Doctor Ferdi-
nandus Vallejo Fiscalis Tribunalis Sancti officij
Conchensis (de quorum eminenti scientia, &
experientia vacuum foret hîc longum Panegy-
ricum canere, cum cunctis satis sit notorium)
D. Petrus de Nogerol, Doctor Ioannes de Zu-
rita, D. Ioannes Ossorius, omnes insignes, &
famosi Aduocati horum Supremorum Regis
Consiliorum: Doctissimus, necnon etiam mihi
charissimus Doctor D. Gaspar de Criales ab
Arce, meritissimus Cathedralis Ecclesiæ Con-
chensis Canonicus Pœnitentiarius dignissimos.
Et ex Theologis quamplurimi doctissimi, &
insigniores omnium ferè Religionum hac in
Curia Regia commorantes, qui omnes in vnum
conuenere, in censuras Cedulonum prædicto
modo apparentium neminem incurrisse, quod
& altiùs inferiùs comprobauimus, *à n.* 65. *cum
pluribus seqq.* vbi de tribus requisitis ad validi-
tatem horum Cedulonum necessariis tractatur,
& ostenditur omnia in istis deficere.

Quoad secundam Capituli partem quemad-
modum succurrere solet Senatus sic publicato,
41 † siue legitimè, & in forma probanti facta Ce-
dulonum affixione, siue minus ritè facta fuerit,
iuxta quæ hactenus latiùs comprobauimus, in-
serere libet. Etenim si prædicta declaratio, aut
publica denuntiatio facta est his in casibus, in
quibus offenditur dispositio Sacri Concilij Tri-
dent. præseruantis primam instantiam Ordina-
rio; tunc cùm legatis etiam de latere Nuntiis,
aliísve superioribus penitùs deficiat iurisdictio
in prima instantia; † procoldubio sententia ex- 42
communicationis erit nulla ipso iure, sicuti &
cætera acta iudicialia, ex eodem Concilio latiùs
pluries comprobauimus maximè *cap.* 17. *hac* 2.
p. per totum, & cap. 20. *& in cap.* 6. *à num.* 14.
cum multis seqq.

Conclusio siquidem vera est in iure, quod
sententia † excommunicationis lata à iudice in 43
casu, quo iurisdictione careat; sit nulla ipso
iure, & nullatenus ligat sic excommunicatum,
Matta *de iurisdictione*, 3. *p. cap.* 14. *à num.* 11. &
à principio, quando sit excommunicatio nulla
ipso iure, & remissiuè ad eundem, Nos *de Re-
gia protectione*, 2. *part. cap.* 5. *a num.* 26.

Comprobatur; nam cum executor, Legatus,
aut alius Delegatus Apostolicus careat iurisdi-
ctione, † eámque exercere nequeat ante litte- 44
rarum sibi factam præsentationem, Flaminius
Parisius *de resignatione*, *lib.* 1. *quæst.* 21. *num.* 16.
& 17. in tantum quod citatus ab eo non tenea-
tur comparere, † nisi inserto tenore, & copia 45
commissionis, vel delegationis in citatione, vt
per Marantam *de ordine iudicio p.* 4. *distinct.* 5.
num. 61. *vers. Trigesimo octauo differunt.* Missin-
gerius *Cent.* 3. *obseruat.* 1. Aloysius Riccius *in
collect. decis. part.* 3. *collect.* 532. *vers. Infertur ter-
tio.* Azenin. *in praxi Florent.* §. 5. §. 2. *num.* 3. De-
cianus *tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 25. *num.* 12. Me-
nochius *consil.* 790. *num* 6. *& de præsumptionibus,
lib.* 2. *præsumpt.* 15. *num.* 2. Lancellotus *de atten-
tatis, cap.* 2. *in præfat. num.* 166. *cum seqq.* 2. *part.*
Raudens. *cons.* 13. *num.* 13. *vol.* 1. Camillus Bor-
rellus *consil.* 68. *num.* 5. Doctor Petrus Barbosa
in l. si quis ex alienat. num. 9. *ff. de iudiciis*, Mo-
lina *de instit. & iure, tom.* 6. *tract.* 5. *disp.* 25. *n.* 1.
Aluysius Riccius *in praxi Aurea*, *num.* 414. Au-
gustinus Barbosa *in collectanea ad cap. cum in iu-
re*, 31. *num.* 3. *&* 4. *de officio Delegati*, quamplu-
rimos alios citat, & late prosequitur Garcia *de
beneficiis*, 6. *part. cap.* 2. *à n.* 7. *& seqq.*

Ideo ex hoc defectu iurisdictionis excommu-
nicatio lata a Delegato ante litterarum præsen-
tationem, † vel etiam post citationem, qua 46
commissio non est inserta, est nulla ipso iure,
Nauarrus *consil.* 9 *in antiquis* aliàs 5. *in nouis, de
sententia excommunicationis.* Sarrius *in floribus
decis. sub eodem tit. decis.* 10. Barbosa *in dict. col-
lectanea cap. cum in iure*, *num.* 5. vbi etiam fir-
mat, † quod hoc casu nec ipse Delegatus pote- 47
rit procedere ad declarandum citatum incidisse
in excommunicationem, probant Anna *allegat.*
24. quem refert Aloisius Riccius *dict. collectan.*
535. *in fin.* Igitur Senatus cùm nomine, & au-
thoritate Regia sit protector Concil. Trident.
licitè poterit causam in prima instantia remitte-
re Ordinario, sic vi oppresso succurrendo, &
tantæ violentiæ obuiando, cum ipse ligatus non
fuerit vlla excommunicatione, ex hactenus
comprobatis.

Hinc ex defectu iurisdictionis, sententia ex-
communicationis ab Ordinario lata in exem-
ptum est nulla ipso iure; † vt tenet post alios & 48
comprobat Erasmus a Chochier *in tract. de iu-
risdict. ordin. in exemptos*, 2. *part. quæst.* 7. *n.* 11.
& videndus *quæst.* 40. *a num.* 1. *& seqq.* sequitur
Augustinus Barbosa *in collect. ad text. in cap.
cum ad quorumdam*, *n.* 4. *de excessibus Prælator.*
qui

qui textus ad propositum bene ponderatur in
illis verbis. *Ipsam decernimus non teneri.*

Quo pertinet, quod excommunicatio lata à
49 Iudice, † postquam ab eo appellatum fuit, est
nulla ipso iure, & attentata, cum tunc careat iu-
risdictione, vt per text. *in c. ad præsentiam*, & ibi
DD. *de appellationibus*, probant Philippus Fran-
chus, ibi *n.* 3.4. *&* 5 Lancellot. Roberti. *de attent.* 2.
*p.c.*12. *de attent. appellat. pendent. limit.* 16. *n.* 5. Si-
gismundus Scacc. *de appellationibus q.* 17. *limi-
tat.* 22. *n.* 54 Barbosa *in collect. ad eundem text. n.* 2.
quamplurimos alios ad idem congessimus *de
Regia protect.* 2. *p. cap.* 5. *à n.* 21. *cum seqq.*

Quod adeò ex defectu iurisdictionis nulla est
50 excommunicatio, † & declaratio, vt Clericus sic
excommunicatus possit absque absolutione sub-
sequuta celebrare, & immiscere se diuinis abs-
que metu irregularitatis, etiamsi postmodum
pronunciatum fuerit, ipsam appellationem fir-
mitatem non habuisse, Glos. singularis, *verb. in
officiis, in c. soler, de sententia excommunic. lib.* 6.
Nauarr. *in c. cum contingat, de rescriptis, remed.* 3.
vers. Secunda Siluedus ad Bernard. Diaz *in pract.
crimin. Canon. c.* 33. *littera A.* Lancellot. *d. c.* 12.
ampliat 8. *n.* 7. Spino *in specul. testam. glos.* 11. *ru-
bric. n.* 19 *vers. Patet igitur, & n.* 44. Genuensis *ad
Decretales, select.* 25 *n.* 6. Barbosa *in collect. ad c.
ad præsentiam, n.* 3, *&* 4 *de appell.* plurimos alios
congessimus Nos *de Regia protect.* 2. *p. c.* 5. *n.* 22.

Ac pariter cùm recusatione pendente Iudicis
51 sit suspensa iurisdictio, † tunc ab eodem iudice
lata excommunicatio nulla est, ex hoc iurisdi-
ctionis defectu, Lapus *allegat.* 1. *per text. in c. per
tuas de sententia excommunicationis.* Ioannes An-
dreas *in c. legitima num.* 3. *de appellationibus, in* 6.
Philippus Franchus *in rubr. de appellationibus, in
princip.* quia tunc cessat iurisdictionis exerci-
52 tium, † vt ex Milli. *in Repertorio, verbo, iurisdi-
ctio*, obseruat Maria *in tract. de iurisdictione*, 3. *p.
cap* 14. *n.* 35. probant etiam Verall. *decis.* 7. *n.* 1.
p. 3. Lancellottus *de attent.* 2. *p. cap.* 6. *n.* 4. & ex
pluribus aliis Giurba *in cons.* 9. *n.* 1. *& n.* 3. Doctor
Valençuela Velasq. *cons.* 73. *n.* 170.

53 Igitur in omnibus iis casibus, † in quibus vio-
lenter peteuritur prima instantia Ordinarij, iux-
ta quæ latissimè in tota hac 2. *part.* & pariter in
executionem literarum, & gratiarum Apostoli-
carum, quarum causarum cognitio pertinet in
prima instantia ad Ordinarium, iuxta casuum
distinctionem adductam *infra* hac 2. *p. cap. fin. per
totum*, in quibus pro executione monitorialium,
aut mandati de immittendo, aut executioneeae-
cutorialium expeditarum omissa forma Conci-
lij Trident. *sess.* 14. *de reformatione, cap* 20. *causæ
omnes*, iuxta quæ Nos hac 2. *p. c.* 17. *& c.* 10. ex-
communicatio, aut declaratoria quomodolibet
lata, cùm nulla sit ipso iure ea notorio defectu
iurisdictionis: si de facto insuper & violenter
personaliter intimetur, vel per Cedulones etiam
in forma probanti publico loco affixos, Senatus
vim tollendo, & taliter oppressis occurrendo re-
tinet litteras monitoriales, & censuras tangen-
tes, & remittit principalem causam Ordinario,
atque insuper acriter fert audaciam Tabellio-
54 num has intimationes facientium, † atque eos,
& omnes participes, & agentes seuerè punit.
Clericos extraneos ab his Regnis declarat, eo-
rúmque temporalitates occupat, laicósque (vt
diximus) grauibus pœnis afficit, atque partem
ipsam, quæ attulit vel excommunicationem, vel
declarationem, vel Cedulones etiam in forma
probanti prædictis casibus, aut ea carentes, ad
cautelam (iuxta quæ latè & optimè Ioann. Hie-
ronym. Campanili *diuers. iuris Canon. rubric.* 11.
c. 15. *n.* 75.) compellit omni iuris rigore, vt suis
expensis afferat absolutionem excommunicato-
rum, etiam nulliter, ad cautelam, vt præmisi. At-
que idem etiam in omnibus casibus generaliter,
† in quibus violentia committitur per Iudicem, 55
aut executorem Romanæ Curiæ, excommuni-
cando partem; & his in partibus non reperiatur
Iudex ipse qui absoluat ab excommunicatione,
vel quod non possit (quia executori mero manda-
ta fuit potestas excommunicandi, aut declaran-
di, qui quidem potestatem absoluendi non ha-
bet, iuxta Glossam *in cap. cum inferior* 16. *verbo,
ligare, de maioritate, & obedien.* quam ibidem se-
quuntur Ioannes Andreas *columnn. vltima*, *n.* 11.
vers. Et in fine. Butrius *n.* 8. Panormitan. *colum.* 1.
in fin. vers. In eadem Glossa. Felinus *columnn.* 3. *n.* 5.
vers. Fallit tertio, quos & alios plures refert, &
sequitur Rendina *in promptuar. receptor. sentent.
tit.* 21. *de excommunicatione, n.* 4. August. Barbos. *in
collect. c. cum inferior, n* 6 *& sequent.*

Tunc itaque Senatus compellit partem, † vel 56
eius factores, vt suis expensis afferat dictam ab-
solutionem a Romana Curia, vel aliũde. Ita Pa-
ter Enriquez vir insignis è Societate Iesu *in ter-
tio tomo summæ lib.* 2. *de Pontificũ claue, in c.* 18.
§. 2. in hæc: Interdum data Romæ sententia etiã
tertia à Iudicé Apostolico fulminato processu
mittitur executor in Hispania, & interdum exe-
cutoriales litteræ continent violentiam, &c. Et
intimat censuras, vt mittat in possessionem qui
mitti non debet, † sic appellatio ab executore 57
modum excedente admittitur apud Iudices Re-
gios, aut per litteras Senatus ante datas, Prætor
facta summaria informatione cum duplici teste
de violentiæ periculo, arripit litteras executo-
riales, & defert in Senatum Regis. Porrò Iudices
Regij (quia extra ipsorum territorium degentes
Iudices Apostolicos rogare, aut compellere non
possunt, vt sublata violentia suspendant execu-
tionem) comprehendi iubent executorem iniu-
stum, & reponi quidquid ab illo cum vi notoria
factum, seu attentatum est, † compellúntque, si 58
executor mixtus sit cum aliqua cognitione cau-
sæ, vt ipse absoluat, reponat attentata, & deferat
appellationi, seu supplicationi, aut certè, vt ipse,
qui merus est respectu prioris sententiæ, suis ex-
pensis procuret plenã absolutionẽ hominis, &c.

Practicua etiam Monterroso *in pract. tract.* 5. *de
las Chancillerias, c.* 2. *fol.* 81. *à tergo*, affert instru-
ctionẽ à Rege missã Chancellariæ, in qua propè
principiũ hæc leguntur. Y que si algunos legos
fueren en las notificar, y vsar dellas, los prendã, y
secresten los bienes, y embien presos a la carcel
de las dichas Audiẽcias con la informacion que
contra ellos houieren tomado, y los Clerigos re-
quieran a sus Prelados los prendan, y castiguen,
&c. Et posteà *in eadẽ instructione, § y tambien*, ita
legitur: Y tambiẽ se den cartas para que las par-
tes, ò otras qualesquiera personas, que touierẽ las
dichas Bulas, no vsẽ dellas, y las embiẽ a la dicha
Audiencia, y a los Notarios, y Escriuanos que no
las notifiquen, y si las tuuieren notificadas, que
no las embien à Roma, ni den testimonio.

Et in §. *penultimo eiusdem instructionis Regis*,
ita disponitur: Despues de vistos los proces-
sos, constando por ellos, que lo que se hatrai-

do es contra las leyes y Bullas concedidas,y costumbre antigua,y contra los Patronazgos,è indultos:danse,atenta la calidad de los negocios, è inobediencia; las cartas necessarias, assi para que no vsen de las Bullas, como para secrestar los bienes, y temporalidades de los que fueren inobedientes, y para que parezcan en la dicha Real Audiencia, y salgan del Reyno, y acudan con los frutos, a aquellos, a cuyo fauor se sentenciare, y se den todas las demas prouisiones que les pareciere que se deuen dar, segun la calidad de la causa, para que se conserue,y guarde lo que en estos casos por las Bullas, y leyes del Reynn esta proueido. Vide meliùs eundem citatum infra hoc *cap. à n.64. vers. Quàm etiam praxim.*

Quæ instructio deducta fuit à praxi huius Supremi Concilij Regis, & ex legibus, vt in *l.21. tit.3. lib.1. Recopil.* quæ ad medium, sic ait:
59 † *Sopena que qualquiera persona, ò personas, que contra lo contenido en las dichas Bullas, y priuilegios Apostolicos, y contra lo aqui contenido fueren, ò passaren en qualquiera manera, si fueren legos por el mismo hecho ayan perdido, y pierdan todos sus bienes, los quales desde agora aplicamos a nuestra Camara, y Fisco: y ansimismo ayan perdido y pierdan qualesquier officios publicos y Reales, y otras mercedes que de nos tengan, para que dellos, como de vacos podamos hazer merced a quien nuestra merced fuere, y sus personas que den a la nuestra merced y si fueren Ecclesiasticos, per el mismo he-*
60 *cho ayan perdido,† y pierdan la naturaleza y temporalidades que tuuieren en nuestros Reynos, y sean auidos por agenos y estraños dellos, y como a tales sean secrestados los frutos, y otros qualesquier beneficios que tengan en estos nuestros Reynos; y mandamos a los nuestros Procuradores Fiscales, y a cada vno dellos, que constandoles, que alguna, o algunas personas obieren ido, ò venido contra lo susodicho, los pidan y demanden las dichas penas, y prosigan las causas contra ellos ante quien, y como deuan hasta las fenecer, y achabar, &c.* & in fine: *Y que executen, y hagan executar las dichas penas en las personas, y bienes de los que contra lo aqui contenido fueren, ò passaren, &c.* Et idem disponitur in *l.18. eodem tit. & lib.*

Quod, & clarius disponitur in *l. 25. eodem tit.3. lib.1. Recop.* quę postquam disposuit de tanto impetrationes à Sede Apostol. in derogationem iuris Patronatus Regij, & laicorum, ac filiorum patrimonialium, & Canonicatuum Magistralium, & Doctoralium, necnon factas ab alienigenis & exteris horum Regnorum, ad medium ita ait: *Porque qualquiera cosa que se proueyesse per su Santidad, y sus Ministros en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiera dellas traeria muy grandes, y notables inconuenientes: y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deseruicio de Dios nuestro Señor, y nuestro daño, y destos Reynos y naturales dellos. Por ende mandamos a los dichos Prelados, Deanes, Cabildos, Abades, &c. Y a otros qualesquiera oficiales legos, que quando alguna prouision ò letras vinieren de Roma en derogacion de los casos susodichos, ò entredicho, ò cessassion à diuinis en execucion de las tales prouisiones, que sobre sean en el cumplimiento dellas, y no las executen, ni permitan, ni den lugar que sean complidas, ni executadas, y las embien ante Nos, ò ante los del nuestro Consejo, para que se vea, y prouea la orden que conuenga, que en ello se ha de tener,* sequitur & facit in hæc: *Y no fagades en de al,*
sopena de la nuestra merced, è de caer, † è incurrir 61
los que fueren Prelados, y personas Ecclesiasticas per el mismo hecho (sin que sea necessario otra declaracion alguna mas desta que aqui se haze) en perdimiento de todas las temporalidades, y naturaleza que en estos nuestros Reynos tuuieren, y los hazemos agenos, y estraños dellos, para que no puedan gozar de beneficios, ni dignidades en ellos, ni de otra cosa, que los que son naturales pueden y deuen gozar segun las leyes, y pragmaticas de nuestros Reynos, y los mandaremos echar dellos. Y a los legos que en esto fueren culpantes en qualquiera ma-
nera, † ò entendieren en notificar las letras, ò pro- 62
uisiones, ò que se executen, ò fueren en las ganar, ò a ello dieren fauor, y ayuda en qualquiera manera, si fueren Notarios, ò Procuradores, incurran en pena de muerte, y perdimiento de bienes, y los otros legos en perdimiento de todos sus bienes, los quales aplicamos desde agora à nuestra Camara y Fisco: y demas desto la persona sea a nuestra merced, para mandar hazer della lo que fueremos seruidos. Vide etiam idem in simili casu dispositum in *l.1. tit.8. de los Iuezes Conseruadores, y otros Iuezes Ecclesiasticos, lib.1. Recopil.*

Et in *l.80. de los Presidentes y Oidores lib.2. Recopil. tom.3. addi.* ibi: *Mandamos, al nuestro Consejo, Chancillerias, y Audiencias, tengan gran cuidado de guardar iusticia a las partes que cudieren ante ellos per via de fuerça conforme a derecho, y costumbre immemorial y leyes, y pragmaticas destos Reynos, y conforme a ellas castigar a los que contrauieren, &c.*

Quare in complementum harum legum, vbi
in casibus † in quibus de violentiis cognoscit 63
Senatus, & per consequens vbi prima instantia percutitur Ordinarij, quibus pro executione monitorialium, aut executorialium per contradictas, vel aliter obtentarum (iuxta quæ latiùs Nos hac a. *p.c. 17. & c.10. per totum*) excommunicatio aliqua, declaratio, aut publicatio, etiam per legitimos Cedulones in forma probandi affixos, iuxta quæ ad principium huius c. diximus lata, aut intimata sit, si ad instantiam, aut diligentiam laicorum, atque etiam Notarios in carcerem detrudere facit Senatus, ad legum pœnarum executionem procedit, si Clericus sit, decernit Senatus, vt in hac Curia cõpareat, qua detineatur donec absolutionem excommunicatorum à Curia Romana suis expensis afferat, vt dictum est argument. text. in *c. vnic. de milite vassallo, qui contumax est*, ibi: *Competenter cogere, vt vel possessionem restituat, & acquiescat, vel iudicio Curiæ se committat.* Et insuper ad legum prædictarum pœnas contra Ecclesiasticas personas appositas, prout sibi melius visum est, Senatus ipse procedit, maximè data perenti contumacia, & dilatione in allatione dictæ absolutionis. Quod & Senatus hîc ita obseruat, & videmus communiter practicari.

Quam etiam praxim recenset Practicus Mon-
terroso † *tract.5. de las Cancillerias, titulo. Siguese* 64
el quarto processo, que es sobre la retencion de las Bullas, & in *c.1. vers. Pero acaece algunas vezes, fol. mihi* 80. in nouiori impressione, ita testatur. *Pero acaece algunas vezes, que antes que las iusticias tomen las bullas, la parte que las gano en notificandolas, las embia a Roma, en lo qual se tienne este recurso, que el Fiscal de vna peticion, en que pida que se proceda contra la persona*

sona que vso de las tales Bulas , y si fuere lego le
prendan las insticias , y si fuere Clerigo , que pa-
rezca personalmente en la Corte , y le secresten
las temporalidades , y no salga della , fasta que
traiga las dichas Bulas , y absolucion para la parte.
Dada esta peticion, y constan lo por algun testimo-
nio , ò informacion ; ser assi. Suelen los Presiden-
tes , y Oideres mandar dar provision para que se
haga como se pide. Y traidos por virtud della los
presos legos , ò pareciendo conforme , a ella perso-
nalmente los Clerigos , se procede contra ellos con-
forme a las leyes, y pragmaticas destos Reynos. Ha-
ctenus Practicus ille. Quæ praxis ita in hoc Su-
premo Consilio Regis inuiolabiliter, & incun-
ctanter obseruatur quotidie , quoties contingit
similes casus euenire.

Post opus hoc peractum , nonnulla nobis in
65 mentem venêre, † quæ omninò vtilia iudicaui-
mus, adderéque decreuimus doctrinis singulis,
de quibus à principio huius capitis , cum peni-
tùs detegant defectus , & nullitates huiusmodi
intimationis per Cedulones simplices pro pu-
blicandis excommunicatis publicis locis visos
palam (tamen furtiuè, & occultè, affixos.)

Tria in iis Cedulonibus præcisè requirun-
tur, vt arctent publicatum & vt illis fides detur,
eisque publicandus credat ; quorum altero defi-
ciente nulli præcisè dicentur, nempè, *iurisdictio,*
ordo, & causa , vt in terminis dixit Rota *in vna*
Ianuens. separationis thori. 8. *Martij* 1617. coram
R.D. Coccino Decano , & *in alia Bracharens.*
Thesauraria 10. *Martij* 1632. coram R.D. Pito-
bano, Quas nouissimè in puncto indiuiduo ad-
ducit Augustinus Barbosa in *tractat. de iure Ec-*
clesiastico, lib.1.cap.49.§.3.n.70. & 126 & de sin-
gulis agendum erit,

Iurisdictionis defectus in iis Cedulonibus
66 (quibus obuiare solet Senatus) † vt plurimum
concurrit, quia frequentius affigi solent in cau-
sis , quarum prima instantia pertinet ad Ordi-
narium, proceditque Delegatus Sedis Aposto-
licæ ex commissione non subscripta propria
manu Sanctissimi , vt latiùs adnotauimus supe-
riùs *à num.* 41. *cum multis seqq.* & agnoscit Au-
gust. Barbosa vbi proximè *n.*70. ibi: *Quintò magis*
dubitari non potest de legitima dicti mandati inti-
matione, quamuis per edictum facta , quia concur-
runt omnia ad sustinendam actum , nempè iurisdi-
ctio, causa, & ordo iudiciarius: iurisdictio est patens,
quia vigore particularis rescripti manu Sanctissimi
signati concessum fuit, vt procedi posset per edictum
constito de non tuto accessu, &c.

Debet etiam concurrere particularis ad hoc
67 commissio Papæ, † vt edicta affigi valeant, quia
cum sit modus exorbitans à iure; vt dicit text. in
Clement. 1. *de iudiciis,* & Rota *decis.* 123. *si com-*
mittitur , in nouis. Ioann. Millius in *verb. citatio*
per edictum, in 3. *col. & decis.* 753. *dic quod in cap.*
68 *dudum, in antiquis* ; † propterea nullus citat per
huiusmodi edicta , nisi fuerit sibi ex speciali
commissione, & mandato Papæ id commissum,
vt notat Glossa in d. *Clement.* 1. *in verb speciali-*
69 *ter*, hoc enim quasi proprium, † & de reseruatis
ipsi Papæ vt talis modus arctet, secundùm Pau-
lum Deleax , & Guido de Munteland. quos re-
fert, & sequitur Rota in d. *decis.* 123. *in addit.* &
notat Paulus de Castro in *l. ad peremptorium, in*
fin de iudiciis, & Felin. in *c. quoniam frequenter,*
col.9. vers. Circa Glossam. vt lite non contestib. Se-
bastianus Vantius *de nullitat. sentent. ex defectu*
citation. à num. 124 *cum duobus seqq.* probat etiam
d. *decis. Ianuens. separationis* suprà citata *num.*65.
& Bracharensis, quam ad litteram ad finem huius
cap. referemus; quia dicitur hanc specialem Pa-
pæ commissionem esse penitùs necessariam , ita
vt ex iurisdictione ordinaria, nec ex commissio-
ne generali fieri valeat. Atque ideo deficiente
speciali rescripto, iurisdictionis defectus annul-
lat edictorum affixionem, quantumuis aliàs so-
lemniter expeditorum , text. est expressus in d.
Clem. 1. *de iudiciis*, ibi: *Ipso Papa specialiter, & ex*
certa scientia idem mandante, &c. de indic. anno-
tauimus. Nos supra , *n.* 15.

In ordine etiam hæc edictorum , & cedulo-
num affixio solet peccare, † fit enim in simplici 70
papyro absque authentica scriptura; sed penitùs
omni carens solemnitate iuris , quæ nullam fi-
dem facere potest, nec ei credendum , vt latissi-
mè deduximus superiùs *à n.* 33. *& à num.* 26 *cum*
seqq.

Debent enim de necessitate affigi ipsa edicta
originalia, † ita vt nec sufficiat earum transum- 71
ptum, cui pars declaranda , aut publicanda cre-
dere non tenetur; ita pluries determinauit Rota
secundùm Vestrium in *practica Romana Curia*
lib.4.cap.3.num.5. ibi: *Sed & satis non erit, vt exe-*
cutor similis citationis per edictum eam in publicis
locis legerit , & publicauerit , nisi insuper eam in
valuis eorundem locorum affixerit , & affixam per
aliquas horas dimiserit, nec sufficeret affixio copia,
sed originalis, cui pars credere tenetur, non autem
copia, text. in d. *Clement. vnica, de iudiciis*, Rota
in *decis.* 123. *committatur, de dilationibus, in nouis,*
Cassiadorus *decis.*4. *de dolo , & contum. &c.* &
idem firmat Antonius Granatius eius additio-
nator in annotat ad *cap.*2. *lib.*4. *num.*9. ibi : *De*
citatione per edictum , eiusque formula , scilicet,
quod publicè legatur , exemplarque , siue origi-
nalis (vt dici solet) affigatur , affixáque aliquas
per horas dimittatur : Apud Millium hac docen-
tem legere est , in verb. citatio quando commit-
titur , Rota *decis.* 123. *&c.* Vantius etiam *de*
nullitatibus sententiar. tit. de defectu citationis,
&c. numer. 134. ibi : *Insuper (vt vides) ex for-*
ma predicta citationis requiritur , quod publi-
cè legatur , &. postea originalis affigatur , & af-
fixa dimittatur in valuis dictorum locorum per
tantum temporis spatium , vt transeuntibus pa-
tefieri possit , &c. & iterum ipse *in numer.* 236.
ita ait : *Et intelligi , quod citatio ipsa originalis,*
† *non autem copia sit affigenda , quia pars illi* 72
credere non tenetur , si non foret in publica for-
ma , vt dixit Rota in d. *decis.* 123. & Ægidius
decis. 539. licèt citatio , & Felinus in d. *cap.*
quoniam frequenter , vers. Quintò nota quod ci-
tatio originalis, & text. in *Clem causam*, ibi: *Por-*
recto. vel sub scriptura authentica, &c. idem pro-
bat Rota, vt per Augustinum Barbosam in *tract.*
*de iure Ecclesiast. lib.1.c.39. sub num.*70. ibi: *Ordo*
etiam de iure requisitus sufficienter fuit seruatus,
quia originales citationes probantur ex fide Curso-
ris, & Notariorum affixa in locis solitis in Curia, &
in aliis duobus locis tēporali ditioni Ecclesia vici-
nioribus in valuis earū respectiuè maioris Ecclesia,
ac insuper lecta, & copie dimissa , que omnia solent
desiderari pro eadem forma adimplenda. Et se-
quuta est Rota *in d. Ianuens. separationis, 8. Mar-*
tij 1627. coram D. meo Coccin. Decano , &c. &
idem tenuit Rota in *vna Bracharens.* adducta
infra *num.* 73. videndus etiam Lancellotus *de*

attentat. 2. p. cap 4. in præfat. num 99. & Nos etiam tetigimus suprà *à num 26. & 33. cum seqq.*

Tertium requisitum essentiale ad validita-
73 tem affixionis Cedulonum est *causa*, † nempè ob metum, & potentiam aduersarij, & non tutum accessum, cuius *suprà* meminimus *num. 73.* vbi etiam diximus prius de hac causa debere constare, cui adde plures Rotæ decisiones per Vestrium in *practic. Romana Curia lib. 4. cap. 2. num. 3.* ibi: *Quod si ad eum, qui citandus est, non pateat tutus accessus, vel alias caueat ne citari possit; solemus in commissione, dum facultatem citandi postulamus addere clausulam (etiam per edictum publicum) quam signatura dare non consueuit, nisi cum temperamento, constito summariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu, per text. in Clem. 2. de iudiciis, & tunc opus est extraiudicialiter docere, & testes inducere, & Auditori de non tuto accessu fidem facere*, Rota *decis. 753. dic quod in cap. dudum, de citationibus per edictum, & decis. 703. dic quod citatio, eodem tit. in antiquis. Staphileus suo libello de litteris gratia, & inst. charta 158 oportétque hoc casu testes saltem deponere, quod credant citandos non posse satis tutè personaliter, vel domi citari; Rota decis. 781. si quis de citationibus per edictum, in antiquis. Staphileus ibidem. Cassiader. d. decis. 2. de dolo, & contumacia, exinde actor citationis Decretum obtinebit, &c.*

Vantius etiam *de nullitatib. ex defectu citatio-*
74 *nis, num. 127.* ibi. Et quando † Papa dat alicui hanc potestatem per simile edictum publicum citandi; consueuit apponi clausula, videlicet (*constito summariè de non tuto accessu*) vt moris est. Vnde iudex talis antequam citationem per edictum discernat, debet saltem summariè testes examinare super metu, potentia, & non tuto accessu, seu impedimentis, quæ ex aduerso prætenduntur, vt tenet Rota 704. *dic quod citatio, in antiquis*, qui testes satis est, quod dicant, se credere impossibile fore, vel non esse tutum eosdem in personis, vel eorum domicilia citare, vt Rota *decis. 693.* nota quod aliquoties, *in antiquis* ponit Bart. in *extrauagan. ad reprimendum, in vers. Per edictum, in 1. colum.* & Felinus in *dict. cap. quoniam frequenter, colum. 11. vers. Pro practica. dict. Clement.* & Cassiad. *decis. 2. de dolo, & contumacia*; & iuramentum ipsius partis super hoc non sufficeret, vt dict. *decis. 753. & 704. dic quod citatio, in antiq.* & ponit Felinus in loco suprà citato, etsi Iudex saltem summariè de præmissis non cognitis processurum per edictum discerneret, processus huiusmodi non valeret, vt consuluit Decius *consil. 460. viso puncto, vel fin. num. 26. lib. 4. &c.* idem etiam asserit in causa propria Augustinus Barbosa *de iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 39 §. 3. num. 66. & 67.* & probant in his terminis violentiæ, & recursus ad Regem plures Rotæ decisiones *in vna Bracharens.* protinos referenda cumulatæ.

Et licèt pro causa iusta non tuti accessus Ro-
75 ta moderna admittat, † & habeat recursum ad Principem, vt in dictis decisionibus, & aliis plurimis citatis suprà *cap. 20. num. 3. cum seqq.* ea tamen inefficax est, & minus legitima in iure erit habenda, cum publicandus recursus apponat impedimentum iustum à iure omni approbatum, & apud cunctas Catholicas nationes publicè vsitatum, non ob propriam suam, vel suorum potentiam (vti iura de hoc loquentia sequitur) sed authoritate Principis, ad quem hæc Regalia competit; vt in his terminis amplissimè considerauimus suprà hac 2. *part. dict. c. 20. à n. 17. cum multis seqq.* idcirco nunquam
talem † causam legitimam agnouit Catholicus 76
hic supremus Senatus, tanquam impeditiuam, & directo impugnantem salubrem iustúmque hunc recursum Regium, vt ibidem latiùs annotauimus, de quo alia etiam videbis in proposito suprà hoc *cap. à n. 10. cum seqq.*

Et vt pateat quod in his Cedulonibus, & edi-
ctis publicè affigendis † Rota pluries prædicta 77
tria requisita (nempè *iurisdict. ordin. & causam*) ad eorum validitatem copulatiuè semper desiderauit; referre volumus eiusdem Rotæ *decisionem Bracharens. Thesauraria 10. Martij 1632.* coram R.P.D. Pirobano, quæ sic ait.

Quæsitum fuit an contra Balthasarem sit danda declaratoria, exindéque sit apponendum sequestrum? Et affirmatiuè fuit resolutum, præcesserat enim legitima litterarum executorialium intimatio, & seruati fuerunt quatuor termini ad docendum de paritione, iuxta stylum huius Tribunalis, quibus iam elapsis remanet probata negatiua paritionis, Felinus in *cap. Rodulphus, n. 41. de rescriptis.* Vestrius in *praxi libro 8. cap. vltimo. num. 19.* ex qua desumitur contumacia, & per eam censuræ declarantur Abb. in *cap. reprehensibilis, num. 2. de appellationibus, & in cap. 1. num. 10. de iudiciis*, Cassiadorus *decis. 5. num 7. de constitutionibus*, Mohedanus *decis. 1. de sentent. excommunic.*; quod passim seruatur contra rebelles, & inobedientes, vt in *Burgens. praeminentiarum, 8. Iuny 1582.* coram Cardin. Seraph. & *439. num. 1. & 591. n. 5. part. 2. recent.* in quibus aliæ decisiones referuntur.

Nec dubitari potest de legitima litterarum
intimatione † quamuis per edictum facta, quia 78
concurrunt omnia ad sustinendum actum de iure requisita, nempè *iurisdictio, causa,* & *ordo iudiciarius.*

Iurisdictio est patens, quia non fuit processum ex ordinaria iurisdictione, prout potuisset, si versaremur in foro Cæsareo per *Auth. qui semel. C: quomodo, & quando Iud.* Felin. in *cap. quoniam frequenter, n. 13. vt lite non contestata*; sed vigore particularis rescripti, *vt possit procedi per edictum constito de non tuto accessu*, quod erat necessarium de iure Canonico *Clemen. dudum, de iudiciis*, vbi Glossa in *verb. Papa, & seqq.* hoc annotarunt Felin. in *cap. frequenter. numer. 13.* Rota in *addition. decis. 8. de dolo, & contum in nouis*, Vantius *de nullitate ex defectu citat. num. 126.* & Rota idem seruauit, & seruat in *Ianuen. separationis thori. 8. Martij 1627. & in eadem causa 16. Februarij præteriti.* coram D. meo Decano.

Causæ etiam non desunt, quæ iustificant non
tutum accessum, † quia Balthasar solitus erat 79
recurrere ad iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, vt ex relatione Notarij exhibita, quæ nedum sufficeret pro causa non tuti accessus; sed etiam ad hoc, vt posset dici personaliter citatus, Bald. in *dict. cap. quoniam frequenter. §. porrò, num. 2. vt lite non contestat.* & idem fuit dictum in *Ianuens. census, 10. Ianuarij 1614.* coram me, quando scilicet recursus concludenter est probatus. Præterea testes fuerunt examinati firmiter deponentes quod in Regno Lusitaniæ non poterant exequi

huiusmo

huiusmodi mandata, & Decreta Rotalia; & alia quæ ab vrbe hac de re transmissa fuerunt absque iudicis Regiæ Curonæ beneplacito, quod sufficit ad hoc, vt dicatur constare de non tuto accessu, siue testes concludant non tutum accessum per impossibile; siue hoc credant difficile propter pœnas in Regiis constitutionibus comminatas, vt quis non audeat mandata intimare, Rota *decis. 22. num. 2. de rescript. in antiquis*, & idem firmat de stylo huius Tribunalis *addition. ad decis. 5. num. 2. & 4. de rescriptis, in nouis*, Cassiador. *decis. 2. de dolo, & contumacia*, & idem fuit admissum in prædictis decisionibus *Ianuens. census 10. Ianuarij 1614. & in Ianuens. separationis thori. 8. Martij 1617. &c.*

Quantum attinet ad hanc decisionis partem, quod ex recursu ad Regem nullatenus inducatur legitima causa non tuti accessus, concludenter probauimus suprà *à num 75. & à num. 19. & in cap. 20. à numer. 17. cum multis seqq.* quibus apertissimè ostendimus, quàm improbabilis sit hæc Rotæ ratio, & assertio proueniens magis ex rigore, & odio, quo prosequitur miseros afflictos vim passos, recurrentes ad Regem pro propria defensione naturali. Et sic accedamus ad alia requisita eiusdem decisionis, in hunc modum prosequentis.

Ordo etiam (progreditur ipsamet decisio)
80 de iure requisitus † sufficienter fuit seruatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum, affixæ in solitis Curiæ, & in aliis duobus locis temporali ditioni vicinioribus, nempè Ciuitate Tipherni, & terræ aquipendij in valuis earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda, Cassiador. *decis. 1. & 6. de dolo, & contumacia*, Rota dicta *decis. 5. de rescriptis, in nouis*. Ægidius *decis. 194.* Puteus *decis. 164. lib. 2. in correctu.* Vestrius *in praxi lib. 4. cap. 3. num. 4.* & Rota eandem praxim sequuta est in allegata *decis. Ianuens. separationis thori.* coram D. meo Decano, &c. quam decisionem in causa propria adducit Augustinus Barbosa *de iure Ecclesiastico lib. 1. cap. 39 §. 3. à num. 126.* Et de aliis formulis horum edictorum, & Cedulonum, & quomodo, & quibus in locis præcisè sint affigendi, vt arctent, &c. plenè, & specificè per Vantium *de nullitate ex defectu citationis, à num. 124. cum multis seqq.* & Vestrium *in praxi Romana Curia libro 4. cap. 2. & 3.* & ibidem eius addition. Antonius Grauatius, Lancellot. *de attentatis 2. part. cap. 4. lite pendent. in præfatione, à num. 95. cum multis seqq.* quapropter si in affixione horum Cedulonum, & edictorum, quæ è Romana Curia adducuntur, aliquod ex prædictis formaliter requisitis deficiat, nulla, erunt ipso iure, nec arctabunt, nec ligabunt, nec illis fides aliqua danda erit.

Caput XXV.

In his causis, quæ vel iure speciali, vel tanquam Sedis Apostolicæ Delegatum ad Ordinarium pertinent, si in prima instantia impetretur commissio (absque tamen subscriptione propria manu Sanctissimi:) an per Senatum retenta, Ordinario erit remittenda cognitio?

Summarium.

Iurisdictio perpetuò data ex priuilegio, vel iure speciali Ordinario, non personæ, sed dignitati, Ordinaria est, non delegata, num. 1.

Commissio certi generis causarum aggregata Ordinario, ordinaria iurisdictio extensa intelligitur, non delegata, num. 2.

Iurisdictione certi generis causarum commissa Ordinario vniuersaliter ordinaria potestate vtitur, num. 3.

Certa causa perpetuò commissa Ordinario habito respectu ad officium sub ordinaria potestate comprehenditur, n. 4.

Iudex idem potest habere iurisdictionem Ordinariã generalem, & etiam Ordinariam specialem, n. 5.

Iurisdictionis concessio particularis casus facta perpetuò Ordinario, ordinaria est, n. 6.

Casus Sedi Apostolicæ reseruati in quibus ob imminentem necessitatem, aut difficilem ad eam recursum disponit Ordinarius, ordinariæ iurisdictionis dicuntur, num. 7.

Casus pertinens perpetuò dignitati Ordinariæ, non personæ, ex priuilegio Principis est iurisdictionis ordinariæ, n. 8.

Si casus ex priuilegio perpetuò datus est dignitati, non eligitur industria personæ, quia successores sunt incerti. num. 9.

Commissio specialis perpetuò facta dignitati transit in Capitulum Sede vacante, quia est ordinaria, non delegata, n. 10.

In casibus specialibus perpetuò concessis dignitati; si in prima instantia commissio non subscripta manu Sanctissimi impetrata sit retinetur in Senatu causa Ordinario remissa, n. 11.

In casibus a Tridentino commissis Ordinario cum clausula (etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato:) an commissio alteri impetrata absque subscriptione percussa dicatur Ordinarij instantia, à num. 12.

Referuntur Concilij Tridentini Decreta, quibus Ordinario casus committuntur cum clausula (etiam tãquam Sedis Apostolicæ Delegatũ) ibid.

Ordinarium, cui causa à Canone committitur, etiam tanquam Delegato non procedere iurisdictione ordinaria, sed delegata à lege, qui tenuerint, numer. 13. vbi prima opinio refertur.

Et tunc non ad Metropolitanum, sed delegantem esse ab Ordinario appellandum inferunt ipsi Doctores, num. 14.

Ordinarium delegatum à Canone Ordinaria procedere iurisdictione, qui absolute tenuerunt, n. 15.

Causa commissa Ordinario à Canone aliquid addente, vel detrahente à iurisdictione Ordinaria antea competens, tunc vti delegatus procedit, &

ad delegantem, non ad Metropolitanum appellatur, num.16.

Si causa nouiter Ordinario à Canone commissa, etiam tanquam Sedis Apostolica Delegato, ei de iure communi competebat, ex citata censetur sua iurisdictio Ordinaria, non autem translata in delegatam, num.17.

Et tunc ab Ordinario ad Metropolitanum appellatur, ibidem.

Qui hanc tertiam distinctam opinionem teneant recensentur, num.18.

Commissio particularis facta Ordinario per Papam, addita clausula (tanquam Delegato, vel potestate nostra, &c.) in casu aliàs de iure communi Ordinario pertinente, transfertur iurisdictio in delegatam, num.19

Secus quando à Canone committitur, etiam aliqua ex dictis clausulis, num 20. 21. & seqq.

Et tunc non ad Papam, sed ad Metropolitanum appellatur, num.22.

Declaratio S. Congregation. refertur, qua dicitur; à visitatione Episcopi facta tanquam Apostol. Delegati iuxta Tridentin. ad Metropolitanum appellandum fore, num.23.

Similis Declaratio S. Congregat. refertur, numer.23.

Episcopus in visitatione commissa ex Trident. procedit vti Ordinarius, cum sibi de iure communi pertineat, num.25.

Doctores simpliciter firmantes Ordinarium procedentem Ordinaria, & delegata potestate, præsumendum Ordinaria processisse, conteruntur, num.26. & sequentibus.

Ordinarius in causis sibi, aut à lege, aut Principe commissis, aut, vti Ordinarius dumtaxat, aut, vti Delegatus tantum, non vtraque simul eo tempore procedere potest, n.27.

In commissionibus, per quas non excitata intelligitur Ordinarij iurisdictio, statim breui manu, iurisque ministerio auocata in delegatam transfunditur, num.28.

Ordinario si sit facta commissio in casu aliàs de iure communi sibi pertinente cum clausula, quod simul vtraque potestate orninaria, & delegata procedat, tunc in dubio ex ordinaria processisse intelligitur, num.29.

In casibus à lege, vel Principe Ordinario commissis, in quibus non alteratur ordinaria potestas; commissio non subscripta manu Sanctissimi alteri impetrata per Senatum retinetur, causa remissa Ordinario, num.30.

Secus in casibus, qui denuo Ordinario committuntur cum clausula significante auocationem, qui de iure communi sibi non competebant, n.31.

In causis exemptorum facta Ordinario commissio à Canone tanquam Delegato, &c. an vti Ordinarius, an vti Delegatus procedat, num. 32. & seqq.

Ab Episcopo procedente iurisdictione delegata contra exemptos, ad Papam appellatur, n.33.

In causa commissa Ordinario contra exemptos vti Delegatum procedere dixit Erasmus à Chochier, num.34.

Contrarium, vt verius defendit Author, num.35. & seqq.

Ab Episcopo iuxta Concil. visitante Ecclesias exemptas, etiam tanquam Sedis Apostolica Delegato appellatur ad Metropolitanum, n.36.

Exemptio supponit anteriorem subiectionem Ordinario de iure communi, n.37.

Impedimentum exemptionis tollitur data Ordinario facultate à Canone, vt liberè in causa exempti procedat, num.38.

Semel auocationis, & exemptionis impedimento cessante in aliquo casu, Ordinarius ipso iure recuperat iurisdictionem in exemptum, n.39.

Impedimento semel cessante res facilè reuertitur ad suam primæuam naturam, num.40.

In terris recuperatis à manibus Maurorum statim subintrat priuilegium Decimarum Regi Hispaniæ concessum ab Vrbano II. sæpè canonizatum per Rotam, num.41.

In Decimis Regibus applicatis per Papam, cessat iuris communis dispositio, n.42.

Res Ecclesia alteri concessa, & ab eadem Ecclesia recuperata primæuam naturam libertatis simul recuperat, num.43.

Et etiam pro illa parte quam Ecclesia recuperauit in qua cessat impedimentum, & subintrat ius commune, ibidem, & num.44.

Decima laicis concessa ante Concil. Lateranense in feudum, reuersa ad Ecclesiam recuperant libertatem, & nequeunt iterum in feudari laicis, num.45.

Beneficium Curatum patronatus laici, deuolutum ad Ordinarium, debet prouideri per concursum, quia sublato impedimento, deuoluitur pro illa vice ad liberam Ordinarij collationem, n.46.

Augustini Barbosa obseruatio, quod facta commissione à iure Ordinario in exemptos, procedat in eos potestate ordinaria, cum semel sublatum sit impedimentum, & subintret ius commune recuperatum, num 47.

Erasmus à Chochier contrarium sentiens manifestè conuincitur, num.48.

In causis exemptorum, in quibus à iure datur Ordinario cognitio, etiam tanquam Sedis Apostol. Delegato, commissio non subscripta retinetur per Senatum, causa ordinario remissa in prima instantia, num.49.

Casus in quibus Ordinarius procedit in exemptos, num.50. remissiuè.

DVPLICITER solet in Concilio
Tridentino, aut etiam iure reperiri
communi commissionem aliquarum
causarum fieri Ordinario,
vel simpliciter per priuilegium
speciale à Sede Apostolica emanatum, vel ipsi
tanquam Sedi Apostolicæ Delegato. † De pri- 1
mo igitur videamus, in quo communiter omnes
ferè Doctores conueniunt; vt quando vel ex
Principis priuilegio, vel iure speciali iurisdi-
ctio in aliquo casu, seu casibus competit ordi-
nariam iurisdictionem habenti, non personæ,
sed seu dignitati perpetuò, seu officio, tunc
talis iurisdictio non est delegata, sed omninò
Ordinaria, atque potestatis Ordinariæ iura ha-
bet, & consequitur; vt docent Bart. *in l. am-
bitiosa, num. 34. ff. de decretis ab Ordin. faciend.*
Ioannes Andreas *in addition. ad speculatorem. tit.
delegato. §. vltimo, ad finem, vers. Legatus est
Ordinarius.* Bald. *in c. final. num. vnico, de offi-
cio Ordinar.* & ibi Immol. *ad fin.* Siluest. *verb.
delegatus, quæst.8. dub.1.* Couarruu. *lib.3. variar.
cap.29. num.2. in princip. & in num.9. ad finem,
& num.10.* & probant etiam Compendium Mé-
dicantium *in verb. absolutio Ordinaria quod fra-
tres*, ad finem, *dubio 2.* Passarellus *in Compen-
dio Minimorum, cap.5.* Pater Henriquez *lib. 13.
de*

de excommunicatione, cap.24. num.2. & facit do-
ctrina Bald. in *l.1. ff. de officio Consul.* & Felinus
in *cap. licet, num 4. de officio Ordinar.* latissimè &
benè comprobat Pater Sanchez in *tract. de ma-
trim. lib.2. disp.40. à num.13. cum seqq.*

Hinc est, quod si aliàs habenti iurisdictio-
2 nem ordinariam fiat commissio † certi generis
causarum, quæ aliter ad eius cognitionem non
pertinebat; iure Ordinario videtur facta com-
missio, in quibus quidem potestate ordinaria
procedet, & cognoscet, quasi iurisdictio sua or-
dinaria ad prædictas causas de nouo concessas
videatur extensa. Lappus *allegation.88.* Angelus
consil.414. num.1. Baptista ad *l. more, num.26.* &
ibi Decius *num.56.* & Purpuratus *num.35. ff. de
iurisdictione omnium iudic.* Bologneros in *l. 52. ff.
de officio eius.* Doctor Petrus Barbosa in *l. cum
proser. 12. §.1. à num. 66. & à princip ff. de iu-
diciis.*

Qui quidem *num.68. cum duobus seqq.* firmat
3 pro verissima resolutione, † quod quando ali-
cui Iudici Ordinario committitur certum ge-
nus causarum vniuersaliter, procedit iure, & au-
4 thoritate ordinaria, quod & idem erit, † quan-
do habenti iurisdictionem ordinariam certa
causa cognoscēda committitur, habita relatione
ad officium, quia tunc iure Ordinario videtur
facta commissio, ex *l.1. iuncta glossa, verbo, spe-
cialiter, C. ne liceat potentia*, quam extollit Bald.
in *l. à Iudice, num.9. C. de iudiciis.* Decius in *cap.
cæterum. notabil.1. de iudiciis*, Purpuratus in *dict.
l. more, num. 15.* Et sic euenit quod vnus &
idem Iudex habeat iurisdictionem ordinariam
5 generalem, † & etiam ordinariam specialem
propter nouam causam officio commissam, Bald.
in *cap. 5. num.2.* & ibidem Albarotus *column.
fin. de inuestitur. in mar. facta.* Petrus Barbosa vbi
proximè *num.69.* qui *num.70.* reddit rationem,
6 † quia quando concessio facta Ordinario ali-
cuius casus particularis perpetua est, censetur
ordinaria iuxta plenè relata per Crauettam *ri-
tu 295. num.24.* Menochium *de præsumptionibus,
lib.2. præsumpt.16. num.8. cum seqq.*

Hinc est quod cum de iure communi aliqui
7 sint casus, † in quibus committitur Episcopo
dispensandi potestas circa impedimentum oc-
cultum dirimens matrimonium, atque absol-
uendi excommunicatos propter Clerici percus-
sionem, qui de iure Sedi Apostolicæ sunt reser-
uati, & Ordinario competit potestas ratione
imminentis necessitatis, quia difficilis est ad
Pontificem recursus, & aditus, & in aliis ca-
sibus generaliter, qui Episcopo competunt ra-
tione imminentia necessitatis: tunc hæc pote-
stas Ordinario competit ex iurisdictione ordi-
naria, non delegata ex supradictis, & sic alteri
hos casus posse delegare, probant in specie En-
riquez *lib.11. de matrimon. cap.3. num.2.* Nauar-
rus *lib.5. Consiliorum, in 1. editione, titul. de sen-
tentia excommunicationis, consil 15. num.3.* in edi-
tione vero 2. *consil.11. num.4. titul. de priuilegiis.*
Pater Thomas Sanchez latissimè, & doctè, *in
tract. de matrimon. tom.1. lib.2. disp 40. q.1. à n.13.
cum seqq.*

Et quando ex priuilegio Principis aliquis ca-
8 sus pertinet ad Ordinarium vti Ordinarium, †
ita vt habeatur respectus ad dignitatem in per-
petuum, & ad officium, non autem ad perso-
nam, vt tunc, cum censeatur ordinaria, non de-
legata potestas commissa, possit delegare hunc
casum specialem, probant generaliter
Glossa in *cap. fin. verbo, casibus, de officio ordinar.*
vbi Ioannes Andræas *num. 3.* Antoni, *num 4.*
Bald. *num. vnico*, Abbas *num.3.* Immola *ad fin.*
Felinus in *cap. fin. num.8. de officio delegat.* Ias-
son in *l. à Iudice. C. de Iudiciis, num.2.* Silue-
ster, *verbo, Delegatus, quæst.8. dicto 1. & absolu-
tio 4. quæst.2. § 2.* Angel. *verbo, excommunicatio,
casu 1. num.39.* Nauarrus *summa cap.27.* Hispan.
num.41. Latina *num.45. & lib.2. consil. in 1. edi-
tio, tit. de foro competent. cons.2. num.3.* Couarr.
lib.3. variar. cap.20. num.6 & num.10. Compen-
dium Mendicantium, *verbo, absolutio ordinaria
quoad fratres, ad fin. dubio 2.* Passarellus in *Com-
pendio Minimorum, cap.15.* Corduba in *summa,
quæst.8. in initio.* Enriquez *lib.6. de pœnitentia,
c.7. num.3.* Ludouicus Lopez *1. part. instructory,
in 2. edition. c.284. fol.794.*

Et ex Siluestro, Angelo, & Nauarro reddit ra-
tionem † Pater Sanchez *vbi proximè dict. dis-* 9
put.40. num.17. quoniam quando ex priuilegio
perpetuò dignitati concessio fit, non potest di-
ci nudum mysterium, & industriam personæ
fuisse electam & commissam. Etenim quoties
aliquid conceditur Prælatis præsentibus, & fu-
turis in perpetuum, non potest dici electam esse
industriam personæ, cum personæ incognitæ fit
delegatio, vt tradit Iasson in *l. more, num.65. ff.
de iurisdictione omnium iudicum.* Gregorius Lo-
pez in *l.47. in fin. tit.18. part.3.* cum Bart. & Pa-
normit. quos refert Menoch. *de arbitrar. lib.1.
quæst.64. num.17.* Sanchez *vbi proximè num.17.
vsque ad fin.* vbi post alios concludit, vt cum
hæc sit potestas ordinaria, poterit Ordinarius
generaliter delegare hos casus specialiter com-
missos, more cuiuslibet Ordinariæ potestatis.

Infert etiam ipse Thomas Sanchez in *eodem
tract. de matrimon. tom.3. lib. 8 disp. 2. à n.10.
& seqq.* † quod hæc concessio iure speciali fa- 10
cta perpetuò Ordinariæ dignitati transeat in
Capitulum Sede vacante, cum Episcopali di-
gnitati competat, & pertineat ex iurisdictione
ordinaria, non delegata, quia illa omnimodo
transit, ista nullatenus.

Hoc igitur casu resoluendum venit per ne-
cessariam consequentiam, † vt commissione 11
obtenta, non seruata forma *Concilij Trid. sess.24.
de reformatione, cap. 20.* & absque subscriptio-
ne propriæ manus Sanctissimi: causa sit Ordi-
nario per Senatum remittenda, cum ordina-
ria iurisdictio manifestè lædatur, ciusque pri-
mam percutiat instantiam Ordinario merito
præseruatam.

Quando autem aliquorum casuum à iure, vel
à Concilio Tridentino commissio fit Ordina-
rio non simpliciter, † sed adhibita qualitate, & 12
clausula (*etiam tanquam Sedis Apostolicæ Dele-
gato*) de qua habetur in *cap. abolendam, in fin.
de hæreticis*, qua etiam frequenter vtitur S. Con-
cil. Trident. in multis capitulis, vt in *sess.5. c.2.
& in sess.6. de reformat cap.2. 3. & 4. & in sess.7.
cap.6. 8. & 14. & in sess.14. cap.4. & in sess.21.
cap.5. 7. & 8. & in sess.22. cap.3. 5. 6. 8. & 10. &
sess.24. de reformatione, cap. 9. 10. 11. & 14. &
sess.25. cap.8. & 9.* quibus quidem omnibus ca-
pitulis tribuitur Episcopis potestas procedendi
in casibus per ea relatis, tanquam Sedis Apo-
stolicæ Delegatis; an tunc per commissionem
impetratam absque subscriptione propria manu
sanctissimi prima instantia percutiatur Ordina-

rij, ciusque ordinaria iurisdictio læsa censeatur,
ita vt per Senatum in protectionem aditum ei-
dem sit ordinario facienda remissio: maior exiat
difficultas.

Etenim tunc non censeri concessam iurisdi-
13 ctionem ordinariam, † nec Ordinarium tunc
procedere potestate ordinaria, sed delegata,
quando ita a lege, vel Canone causa delegatur,
atque ita legis, vel Canonis esse Iudices Dele-
gatos; firmarunt Abb. in *capit. irrefragabili. §.
cæterum, num.1.* & ibi Ancharran. *num. 10. ad
fin. de officio ordinar.* Abb. in *cap. ad abolendam,
num.15. & 16.* & ibi Anania *num. 25.* & Felin.
num.3. de hæreticis. Zabarella in *Clem.1. num.4.
in 5. oppositione, & in num.141. de supplend. negli-
gentia Prælat.* & ibi Bonifac. *num....* & Imuola
videndus *num. 18.* latissimè Zabarella ad dict.
cap. ad abolendam. §.1. ex num.2. de hæretic. Ale-
xand. in *l. more maiorum, num.13. ff. de iurisdict.
omni iudic. & in l.1. num.8. de officio eius.* Nauarr.
lib.3. tit. de regularibus, cons.85. num. 6. in fi. qui
14 omnes inferunt ex hoc, † quod cum sit in his
causis Delegatus, non Ordinarius, & delegata,
non ordinaria iurisdictione procedat Episcopus,
non ad Metropolitanum, sed ad Pontificem de-
legantem appellatio erit proponenda iuxta iu-
ris regulam, quod à Delegato ad delegantem
erit appellandum, *cap. super quæstio §. porrò,
de officio Deleg. cap. si delegatus, cap. is, cui,
cap. si a Delegato, de officio Delegat. in 6. l. 1.
in princip. & in §.1. & l. 3. ff. si quis, & a quo ap-
pellare.*

Secunda opinio plurium Doctorum est dire-
15 ctè contraria, arbitrantium † huiusmodi Dele-
gatos à Canone, vel lege non propriè Delega-
tos appellari, sed Ordinarios dici, quia ordina-
riam iurisdictionem videntur exercere, eisdem
à Canone, vel lege tributam, vt tenent Gloss.
*d.c. irrefragabili. §. cæterum verb. super hoc Dele-
gatus.* Beccius in *rubric. de officio Deleg. num.57.
ad fin.* Zabarella in *Clem. vnic. num.4 in 5. oppo-
sitione, de supplenda negligentia Prælator.* & ibi-
dem Anchar. *num.8.* citat Hostiensem, & alios
hanc opinionem sectantes, quorum ratio po-
tissima est, nam iurisdictio, quæ tribuitur a lege,
non delegata, sed ordinaria dicitur, vt tradit
Fulgos. in *l.1. num.7. ff. de officio eius, cui mand. est
iuris,* Specul. in *tit. de officio Ordin. §. constitutie.
n.50.* & alij plurimi à Cenedo in *quæstion. Cano-
nic. q.34. n.3.*

Sed verior, & receptior opinio est Docto-
16 rum distinguentium in hac cõtrouersia, † quam
ita rectè, & iuridicè componunt; etenim aut
causa committitur Episcopo a lege, vel Cano-
ne aliquid addendo, vel minuendo suæ ordina-
riæ iurisdictioni, quam non ita omnimodam ha-
bebat, antequam ei fuisset commissa; & tunc
non Ordinarius, sed Delegatus Iudex reputa-
bitur, appellandumque erit ab eo ad Summum
Pontificem. Si autem cognitio dictæ causæ in-
distinctè ad Episcopum pertinet de iure com-
muni; per dictam simplicem commissionem
cum præfata clausula (*etiam tanquam Sedis Apo-
stolicæ Delegatus,* & similibus) ex citata dunta-
xat dicitur eius iurisdictio, commissióque talis
iussus, non verò delegatio nuncupabitur, & eo
in casu ad Metropolitanum erit interponenda
appellatio, cum non censeatur alterata Episco-
pi Ordinarij potestas, nec tacitè auocata, aut
commutata, nec Ordinarij ius videtur tunc
tollere voluisse Summum Pontificem per com-
missionem, argum. *legis 2. §. merito, & 9. si quis
à Principe. ff. ne quid in loco publico,* & quæ per
illum text. tradunt Alciatus † *Regul.3. præsump.* 17
51. Anania in *c. ad petitionem, num.4. de accusat.*
Altan. in *collect.956.*

Et supradictam opinionem, & concordiam
tradit † & sequitur Matania *de ordine indi-* 18
cior.4. p. distinct.5 num.77. Felin. in *c. licet, in cor-
rigend. ex princ. de offic. Ordin.* Mathesil. *singula-
ri, 69.* Vbi latè Gabriel Saray. in *addit.* Felin.
in *c. cum te, num.11. vers. Quarta differentia, de
rescript. & in c. cum ex offic. ex num.19. in fin. de
præscript.* Abiles. in *9. Prætorum, in verb. com-
missionis 6.* Mandus. in *Glossa facultatis, in §. sit-
que vers. Ordinarius, in fin.* & Beccius *decis.151.
ex num.5.* Ias. in *l. ius ciuile, ex num.2. ff. de iust. &
iur.* Alciat. *Reg.3. præsumpt.35. num.3.* Puteoles
ad Molinum in *§. commission. ex num.1. & in §.
Iudex, num. 57.* & Menoch. *lib.2. præsump.16.
num.24.* Bobadill. *Politic. lib.2. cap. 21. num.56.
in lit. B.* vbi plures refert, & alios plurimus cu-
mulat Paul. Granutius *theorem.21.* plures alios
citat Genedus in *collectan. ad Decretales, 157.*
ipse Cenedus in *quæstion. Canon.34. a num.7. &
per tot.* August. Barbos. in *collectan. ad c. licèt, in
corrigendis, 12. de officio Iudic. ordin. num.2.* Qua-
ranta in *summa Bullarij, verb. Archiepiscopi au-
thoritas, pag.58.* D. Petrus Barbos. in *l. cum Præ-
tor. §.1. num.34. ff. de iudiciis,* Menoch. *de arbit.
q.12. a num.4.* Azeued. *in rubr. tit.9. lib.3. nouæ Re-
copil. num.17. & 18.* Molin. *de iust. & iur. tom.6.
tract.5. disp.24. num.1. vers. Quando verò.* Erasmus
à Chochier *de iurisdict. ordinar. in exemptos, 2. p.
q.14.* Alois. Riccius *p. 5. collectan.413.* optimè
Thomas Sanchez in *tract. de matrim. tom.3. lib.8.
disput.2. sub num.7. num.10.* Sigism. Scac. in *tract.
de appel. sub n.86. extensio.2. per tot. & à n.87. cum
seqq.*

Vnum tamen vtile, & valde necessarium cir-
ca hanc distinctionem verissimam præ cæteris
annotabimus, † quod quando in aliquo casu 19
particulari & singulari commissio fit Ordina-
rio simpliciter super eo, quod aliàs sibi de iure
communi competebat potestate ordinaria; ex-
citata videatur potius Ordinarij iurisdictio, non
delegata, quando verò non simpliciter, sed ad-
dita aliqua clausula, prout *potestate Apostolica,*
aut *authoritate nostra,* aut *tanquam Delegatus,* &
similibus clausulis significantibus, & indican-
tibus commissionem Delegatam, tunc videtur
superior iurisdictionem ordinariam inferioris
Ordinarij mutare in delegatam, vt cum Me-
noch. Azeued. Molin. Eras. à Choch. & Alois.
Ric. in locis suprà citatis obseruat Aug. Barbos.
in *collect. ad c. licèt in corrigendis, 12. numer.2.
de officio Ordinarij,* & alij plures ex hactenus
relatis.

At verò quando à lege seu Canone commis-
sio alicuius causæ, † aut casus fit simpliciter 20
Ordinarius, vt Ordinario, & vt perpetuo adhæ-
reat dignitati, & officio Ordinarij; tunc indi-
stinctè potestate ordinaria, non delegata proce-
dit in illo casu, qui ad iurisdictionem ordina-
riam censetur additamentum, prout superiùs
ad princip. huius capitis latiùs comproba-
uimus.

Si verò addatur hoc casu clausula (*tanquam
Sedis Apostolicæ Delegatus,* † *vel authoritate no-* 21
stra cognoscas vel tanquam delegatus à nobis, &

simili

similibus) tunc attendenda erit distinctio supradicta tertiæ, & verioris opinionis, vt si fiat ista commissio super eo quod semota commissione, ad Ordinarij potestatem spectabat, non delegata iurisdictio de nouo tribuitur; sed ordinaria, quam iam habebat excitata censetur. Secus quando non competebat Ordinario, vt cum iudicio perpendit Cenedus in *collect. ad Decretales*. 157. *per totam*, & latiùs, atque clariùs *in quæstion. Canoni*. 34. *per totam*, licèt non ita clarè, & distinctè, optimè Pat. Thomas Sanchez *de matrim. tom*. 3. *lib*. 8. *disput*. 2. *sub num*. 10. Zerola in *praxi Episcopali*, 2. *p*. §. *visitatio*, *vers. Tertiò*, *in fin*. Et præfatas distinctiones tandem post opinionum relationem hallucinauit Aug. Barbos. in *Pastorali tom*. 2. *allegat* 92. *per totam*, præcipuè, *à num*. 11. *vers. Ex quibus*, *vt omnis æquinocationis occasio*, *&c*.

Et ipse Cenedus in d. *collect*. 157. *sub num*. 1.
22 post medium, ita ait: † Quod animaduertendum censeo pro intellectu quamplurimorum textuum sancti Concilij Tridentini, in quibus conceditur Episcopis, vt procedere valeant in causis tanquam Delegati Sedis Apostolicæ; si enim cognitio earum causarum præfatis Episcopis indistinctè pertinet de iure communi per dictam simplicem commissionem earundem causarum, licèt excitata videatur, non tamen reuocata censetur eorum ordinaria potestas, & eo in casu ad Metropolitanum valebit appellatio, cum suam iurisdictionem, nec ius suum videatur tollere Summus Pontifex per talem commissionem, argument. *l*. 2. §. *meritò*, *&* § *si quis à Principe*. *ff. ne quid in loco publico*; & faciunt tradita per Aleiatum *Regul*. 3. *præsumpt*. 15. Anani in *cap. ad petitionem*, *num*. 4. *de accusationibus*, Nauarrus in *c. si quando*, *de rescriptis*, *except*. 14. *fol*. 70. *vers. Nono facit quod Princeps*. Alphanus in *collect*. *n*. 956. *&c*.

Et ipse Cenedus *in dicta quæst. Canonic*. 34. *num*. 7. *per totum*, *ad finem*, ita ait: Vndè quando Concilium Trident. dicit: *Tanquam Sedis Apostolica Delegatus*, hoc facit vt maiori authoritate fiat illud, quod præcipit, & magis timeatur, non verò, vt deroget iurisdictioni ordinariæ, Zerola 2. *part. visitatio*. *vers*. 3. *in fin*. *&c*. & videndus per totam quæstionem, quia à principio hoc ita clarè dicit.

23 Et ita in terminis declarauit † Sancta Congregatio Cardinal. *declaratione* 484. in hæc verba: *Si in visitatione appellari contigerit ab Episcopo suffraganeo*, *etiam tanquam Sedis Apostolica Delegato*, *prout Sacrum Concilium Tridentinum*, *session*. 24. *capitul*. 10. *de reformatione*, *debet appellari ad Metropolitanum quoad deuolutiuam*, *non quoad suspensiuam*, *prout session*. 22. *capitul*. 1. *de reformatione*, quam referunt Zerola vbi proximè, Cenedus *dict. quæst. Canonica* 34. *num* 4. Eandem etiam declarationem ad litteram refert Alphonsus Villadiego *in speculo Visitatorum*, *folio* 55. *num*. 31. Quam etiam ad litteram recenset Erasmus à Cochiet. *in tractat. de iurisdictione ordinar. in exemptos*, *part*. 2. *q*. 14. *num*. 4. *tom*. 1.

24 Et est similis declaratio † Sanctæ Congregationis super *capitul*. 18. *session*. 24. *de reformatione*, his verbis: *Ei*, *qui exhibuit Bullam Parochia sibi resignata Episcopo Cesenatens. & reiectus est ab examine*, *de quo fidem examinatorum affert*, *visum est*, *dandam appellationem ad suffraganeum Rauenatens*. Quam declarationem affert Flaminius Parisius *de resignation. lib*. 10. *quæst* 7. *num*. 25. Barbosa *in Pastoral*. 2. *tom. allegat*. 92. *num*. 13.

Reddentes omnes rationem, quia quæ in visitatione † suffraganeus Episcopus facit, iure 25 Ordinario facit, quia sibi visitatio de iure communi competit; quam etiam reddunt Matienzus *lib*. 5. *Recopilat l*. 14. *glossa* 1. *num* 47. *tit*. 4. Molina *lib*. 1. *de iustitia & iur. disput*. 250. Quos referens sequitur Thomas Sanchez *in tractatu de matrimonio*, *tom* 3. *lib*. 8. *disput*. 2. *sub num*. 10. Et hæc nota. Quoniam alibi sic digesta etiam apud eosdem Doctores vix reperies, sed potius intricatè, & confusè.

Ex toto hoc discursu à principio *huius cap*. præcipuè ex distinctione, † de qua in tertia ve- 26 riori opinione supra adducta, *num*. 16. facilè percipies, quàm falsa, & improbabilis sit aliquorum Doctorum resolutio, atque vana disputatio indistinctè dicentium, quod si quis procedat potestate ordinaria, & delegata simul, & vt Delegatus, & vt Ordinarius; præsumatur potius vti potestate ordinaria, & non Delegata, prout tenet Alex. *consil*. 55. *volumin*. 5. *libro* 5. *num*. 6. Menochius *de præsumptionibus*, *præsumption*. 16. *ex num* 8. Vantius *de nullitate & defectu iurisdictionis ordinaria*, *num* 172. & quos refert Cenedus *in quæst. Canonic*. 34. *num*. 8. *& num* 7. *in fine*, Erasmus à Cochiet. *in tractatu de iurisdictione Ordinaria in exemptos*, 2. *part. quæst*. 14. *num*. 4. *tom*. 1. Quatenus indistinctè supponunt, Ordinarium posse in causa procedere vti Ordinarium, & vti Delegatum simul.

Quòd ex supradictis falsum est; etenim non est dare medium, quoniam † aut in totum pro- 27 cedit vti Ordinarius, & cum potestate Ordinaria, iuxta rationem textus *in l. hæc verba*, ibi, *Aut dies*, *aut nox est*, *ff. de verborum signification*. vt in casibus, quibus aliàs de iure communi sibi competebat potestas, & cognitio sublata commissione; aut in totum procedit vti Delegatus in casibus, in quibus eoniter datur commissio, vt procedat authoritate Apostolica, & similiter, vt dictum est, in quibus aliàs sibi non competebat de iure communi, prout & rectè, atque cum iudicio perpendit contra Paulum de Castro Sigismundus Scaccia *de appellationibus*, *quæst* 8. *num*. 86. *in fine & numer*. 51. Cui fauent distinctiones hactenus adductæ, quæ in idipsum tendunt post tantam Doctorum exornationem.

Et comprobatur, quoniam in casibus, in quibus hactenus diximus, † non esse per no- 28 uam commissionem excitatam iurisdictionem Ordinarij; tunc statim breui manu iuxta textum *in cap. cæterum*, *& in cap. Pastoralis*, §. *vltimo de rescriptis*, *cap. sane el*. 1. *& cap. Pastoralis*, §. *præterea*, *de officio Delegat*. latè Moneta *de conseruatoribus*, *quæst*. 11. *præmiss*. 2. *& de commutation. vltimarum voluntat. capitul*. 8. *numer*. 485. Et ministerio iuris tacita inducitur auocatio, & iurisdictio ordinaria in delegatam transfunditur; & in terminis probat post Quarantam, Azeuedium, Menochium, Molinam, Cochier, & Riccium, Augustinus Barbosa *in collectanea ad cap. licet in corrigendis* 12. *de officio ordina*. Quos omnes citauimus suprà in tertia opinione, *num*. 18. *versicul. Et supradictam*

opinio

opinionem. Quare vel erit iurisdictio omnino de-
legata, vel omnino ordinaria, cum in eademmet
causa vtraque potestate vti nequit, ex iam di-
ctis, & latè comprobatis, pro quo facit text. *in
cap. per hoc 17. de hæreticis in 6.* ibi: *Diœcesa-
nis Episcopis, quin & ipsi authoritate Ordinaria,
vel delegatam (si habeant) in eodem procedere
valeant, &c.* Ponderata illata aduersatiua, *vel*,
tanquam si dixisset, quod etiam concorrente in
Ordinario vtraque potestate, altera tantum pro-
cedere valet.

Doctores tamen supradicti rectè loquuntur,
29 & eorum assertio † tunc legitimè procedet;
quando Ordinario fuit expressè facta commis-
sio in casu, quo alias de iure sibi competebat,
& simul expressè dictum, vt Ordinarius queat
simul procedere Ordinaria, & delegata pote-
state, non aliter, vide quæ infra, *cap. final, hac 2.
part.* diximus *à num. 24. vers. Ad secundum au-
tem, quo*, atque ideò ita intelligendi sunt omni-
no dicti Doctores cum hac suppositione, quæ
vera est ex hactenus dictis, & latè comprobatis.
Atque sic, & benè post alios declarat Augusti-
nus Barbosa *in pastoral tom. 2. allegat. 92. à n. 11.
& seqq.*

Quibus sic suppositis hæc in nostra materia
30 deducenda erit † præcisa Conclusio, vt in om-
nibus his casibus, in quibus probatum reliqui-
mus, Ordinarium, vel speciali iure adquirere
additamentum suæ iurisdictionis, & potestatis
Ordinariæ, vel in quibus non alteratur, aut mu-
tatur sua iurisdictio ordinaria in delegatam, sed
potiùs conseruatur, & dumtaxat excitatur: in
iis igitur omnibus commissio in prima instan-
tia lædere dicitur iurisdictionem ordinariam, si
in tali commissione omittatur forma præcisa
Sanct. Concilij Tridentini *in cap. causæ omnes.
20. session 24. de reformatione*, vt putà quando
subscripta non fuerit propria manu Sanctissi-
mi, vt tunc per Senatum talis causæ sit facien-
da remissio Ordinario, cum per commissionem
indubiè percutiatur illius prima instantia. Vt
31 secus sit è conuerso, † quando aliàs de iure com-
muni ille casus sibi nouiter Delegatus non
competebat, in quibus commissio habet clau-
sulam, *Authoritate Apostolica*, iuxta distinctos
casus, quos in hoc membro superius per discur-
sum scripsimus, & annotauimus.

Sed quid dicendum, quando Ordinario fit
32 commissio, † etiam tanquam Sedis Apostoli-
cæ Delegato ex lege, aut Canone in casibus
exemptorum (qui iuxta alibi latè dicta subsunt
immediatè Sedi Apostolicæ, & eximuntur ab
ordinaria iurisdictione. De quo pluries diximus
hac 2. part.) an in isto casu ordinaria videatur
concessa potestas, an delegata.

Et in hoc reperio Zanchum *in tractatu de hæ-
reticis, capitul. 29. num. 4. tom. 11. part. 1. folio 261.*
quem referens sequitur Scaccia *in tractatu de
appellationibus, quæstion. 8. num. 87.* dicentes: Vt
33 ab Episcopo procedente † iurisdictione Or-
dinaria possit appellari ad Archiepiscopum, vel
ad Papam, sed ab Episcopo procedente iurisdi-
ctione delegata contra exemptos appellatur so-
lùm ad Papam. Sed hi Doctores nihil difficul-
tatem ferè absoluunt.

Erasmus à Cochier *in tractatu de iurisdictio-
ne ordinaria in exemptos 2. part. quæstion. 14.* mo-
34 tus distinctione † aliquorum ex Doctoribus su-
perius citatis, vt nempè quando Ordinarij iu-
risdictio non excitata est, sed delegata, putà
in casibus, in quibus aliàs de iure communi
Ordinario deficiebat cognitio in illo casu no-
uiter sibi commisso, vt tunc tanquam Delega-
tus, non tanquam Ordinarius in commisso ne-
gotio procedit; ex quo ipse sub *num. 3.* infert,
quod cum exempti causa non pertineat Ordi-
nario semota commissione, videtur ex ea proce-
dere vti Delegatus, & non vti Ordinarius, nec
ordinaria potestate.

Sed contrarium in hac difficultate verius esse
de iure censeo, † & ducor ex doctrina dictæ de- 35
clarationis Cardinalium 484. superius adductæ
num. 23. vers. Et ita in terminis declarauit. Ex
qua constat, quod cùm per Concilium Tri-
dentin. sit data facultas Ordinario visitandi
Ecclesias exemptas, etiam tanquam Sedis Apo-
stolicæ Delegato, dicit declaratio S. Congre-
gationis, tunc à visitante Episcopo tanquam
Sedis Apostolicæ Delegato, appellatur non
ad Sedem Apostolicam, sed ad Metropolita-
num, ex eo quod tunc ordinaria, † non de- 36
legata procedat authoritate, vt ibidem proba-
uimus; quia remota aut cessante exemptione,
de iure communi ad Episcopum pertineat om-
nium Ecclesiarum visitatio, vt obseruant DD.
ibidem in comprobationem adducti. Hanc
etiam partem per dictam declarationem Car-
dinalium tenet in terminis Villadiego *in spe-
culo Visitatorum, fol. 35. num. 32.* Quæ procul-
dubio difficultatem nostram absoluit; eamdem
etiam sententiam in terminis tenuit prius Ho-
stiensis *in c. ad abolendam, de hæreticis.*

Probatur etiam manifesta † ratione. Etenim
exemptio supponit subiectionem, non enim 37
quis potuit eximi ab Ordinario, qui non fuerit
de iure communi eidem subiectus: Rota vt per
Alex. Ludouis. *decision. 323. num 2.* diximus su-
prà *capitul. 16. num. 25. & sequentibus*, ex Ro-
tæ decision. & quia priuatio præsupponit ha-
bitum. At mediante impedimento exemptio-
nis ablata est iurisdictio in aliquo casu Ordina-
rij; sed quando in iure datur facultas Ordina-
rio ipsi, vt in exemptum procedat super ali-
quo casu, † dicitur tunc auferri impedimen- 38
tum, vt expeditè, liberè, & absque impedimento
in illo casu procedat, vt in simili probatur *in c.
ad abolendam in fine, de hæreticis*, Beroius *in Ru-
brica de officio Delegat. num 57. ad finem*, sequi-
tur Cenedus *in practic. Canonicis, quæstion. 34.
num. 4.*

Sed sic est, quòd quando prior auocatio iu-
risdictionis † ab Ordinario aliqua ex causa ces- 39
sauerit; statim quod cessat impedimentum, &
exemptio in illo casu, ipso iure Ordinarius in
exemptum recuperat iurisdictionem suam, &
quidem Ordinariam; per impedimenti namque
ex dispositione hominis remotionem ipso iure
subintrat iuris dispositio, & fingitur impedi-
mentum hominis rerò non adfuisse, quàm plu-
res Doctores probant, quos in vnum congerit
Castillo *controuers. tom. 6. c. 143. §. vnico, num. 15.
vers. Secundus casus est.*

Et quia Ordinarij iurisdictio est naturalis, † 40
& fauorabilis, & quomodolibet sublato semel
impedimento, res facilè reuertitur ad suam pri-
mæuam naturam, vt in his terminis exem-
ptionis probat Federicus de Senis *in consil. 14.*
Felinus *in cap. cum omnes, num. 8. de constitutio-
nibus*, Iasson. *in l. si vnus, §. pactum ne peteret.
num. 9.*

num 9. ff. de pactis, Augustinus Barbosa *in collect. ad cap. cum tempore, sub num. 5. de arbitris*; & conducunt benè quæ in his terminis, vbi plurimæ doctrinæ congeruntur, Nos probauimus hac 2. *part. capitul.* 12. *à num.* 52. *cum sequentibus, vers. Deinde quia cum iurisdictio Ordinarij sit naturalis, &c.*

41 Pro cuius comprobatione elegans † est doctrina Rotæ Romanæ *in vna Pacens. decimarum 15. Decembris* 1608. quam recenset Farinacius nouissimè *in posthumis, tom. 1. decis.* 201. *fol.* 191. *& in num.* 4. in hæc: Placebat etiam aliquibus ex Dominis aliud motiuum, nempè cum partes, in quibus situm est territorium, de cuius decimatione agitur, sint de recuperatis è Manibus Maurorum: intrare priuilegium super integris decimis ab Vrbano II. Regibus Hispaniarum concessum, & à Rota sæpius Canonizatum,
42 † præcipuè verò *in causa Valentina Decimarum 27. Nouembris* 1596. *& 9. Iunij* 1597. coram Illustrissimo Cardinal. Pamphilio, *& 20. Februarij* 1598. coram Domino Pelegrino. Et consequenter cessare in illis partibus dispositionem iuris communis, stante applicatione alibi facta per habentem potestatem.

Nec mouebat istos Dominos quod aliàs re-
43 plicabatur, † quod quando decimæ reuertuntur ad Ecclesiam, recuperant antiquam naturam, & tanquam impedimento de medio sublato, incipiunt deberi de iure communi, vt fuit dictum *in causa Valentina Decimarum 10. Decembris* 1601. coram bonæ memor. Litts, quia respondebant, hoc benè procedere respectu il-
44 lius † partis, quæ per Ecclesiam reperitur legitimè recuperata. Quo verò ad aliquam partem, quam Ecclesia non docet recuperasse; non posse fieri fundamentum super dispositione iuris communis, sed remanere obstaculum dictæ donationis, nisi Ecclesia doceat de remotione. Hactenus de decisione.

Hinc etiam fit, quod decimæ laicis concessæ
45 in feudum ante † Concilium Lateranense reuersæ ad Ecclesiam, seu Prælatum, non possunt iterum infeudari laicis, vt per Moxium *de contractibus, tit. de rebus, quæ in feudum dari possunt, num.* 19. Fachineum *controuersiarum, lib. 7. cap.* 72. Menochium *de præsumptionibus, lib. 6 præsumptione* 86. *num.* 5. Camillum Borrellus *in Summa omnium decisionum, tit. 19. de decimis, n.* 88. Nicolaum Instigol. *de feudis, quæst.* 44. *num.* 20. Moocta *in tractatu de decimis, cap. 5. num.* 75. & per textum *in cap. prohibemus*, ibi: *In alios laicos possit aliquo modo transferri, de decimis*, probat Augustinus Barbosa *in collect. ad eundem text. num* 5.

Facit etiam mirabilis illa doctrina, veràque opinio, & resolutio nostra, de qua *in tract. de Regia protect. 3. part. cap. 11. à num.* 84. Quæ habet, quod si beneficij iuris patronatus laici
46 prouisio † ad Ordinarium, fuerit ob aliquam iuris legitimam causam deuoluta; teneatur Episcopus prouidere illa vice beneficium, ac si fuisset liberæ collationis, & Ordinariæ potestatis, hoc est, per concursum quando est Curatum, quia pro illa vice reuersum fuit in potestatem Ordinarij, & eadem potestate Ordinaria prouideret, & sic liberè ex Sanct. Cardinalium declaration. ibi adducta, & ex aliis fundamentis legitimis, insuper corroboratis ex hactenus adductis doctrinis, quæ vera sunt: & nostram opinionem *in dicto num.* 84. nouissimè referens sequitur Augustinus Barbosa *in tractatu de officio & potestate Parroch. capitul. 2. num.* 131. *Romæ impression.* firmat etiam ipse *in pastoral. allegation.* 60. *num.* 18. *in fine*, & Galet. *in Margarita casuum conscientiæ, verbo, Ius patronatus*; vbi adducit declarationem Cardinalium à nobis relatam *in dicto num.* 84. Quæ omnia mirabiliter conuincunt penitùsque absoluunt nostram principalem quæstionem, de qua *à num.* 22. *& sequentibus*, & contra Erasmum à Coehier superius relatum, *num* 34.

Et post hæc ita scripta † vidimus Augusti- 47
num Barbosam *in Pastorali, tom. 2. allegat. 92. à num.* 15. eruditè quidem huius difficultatis principalis, in qua versamur, veritatem callens (licet opinionem Cochier non referat) in hæc loquitur. Vel in concessionem semel remouentur obstacula exemptionis, aut priuilegiorum. Dicenie non obstantibus priuilegiis, seu exemptionibus, vt *in session. 5. de reformatione, capitul. 2. in fine, versicul. Quæstores, & session. 7. capitulo 5. & 7.* cum aliis, & de iure communi, *Clementina prima de testamentis, & Clementina prima de sepulturis*, & sæpè alibi. Et in his terminis quidquid Ancharran. & alij existiment *in cap. hi qui, de præbendis in 6.* Felinus *in cap. licet, de officio Ordinarij, in principio*, Alciatus *in l. 1. § si quis simpliciter, num 12. ff. de verborum obligationibus*; asserentes Iudicem Ordinarium constitui Delegatum, cum eidem potestas conceditur contra exemptos: Verius tamen est, cum hoc casu reductio solum fiat ad ius commune, solam potestatem Ordinarij restitutam censeri, iuxta *dict. cap. cum aliquibus, versicul. Si verò, &c.* Cuius resolutio ex tot, ac validissimis fundamentis penè inuincibilibus hactenus nouiter per Nos consideratis fulcitur, vera redditur, & secura.

Igitur de primo ad vltimum sequitur, quòd
cum per huiusmodi † commissionem in causa 48
exempti facta Ordinario tollatur pro tunc impedimentum; statim & ipso iure ipse recuperat suam iurisdictionem Ordinariam, quam antea habebat de iure communi. Ex quo manifestè conuincitur Erasmus à Coehier, & eius fundamentum, quo dicit; hanc commissionem fieri Ordinario in casu, quo antea Ordinario non pertinebat cognitio mediante exemptione. Etenim Doctores supponunt omnes quando de iure communi Ordinario competit cognitio, prout hîc contingit respectu exempti ante exemptionis impedimentum, vt eo sublato Ordinarius ipse suam in eum Ordinariam iurisdictionem recuperet, & non vt Delegatus, sed vt Ordinarius, & ordinaria potestate procedit in causa commissa sibi, maximè cum sit commissa dignitati in perpetuum, & ad vniuersitatem causarum, iuxta quæ latè superius à principio huius Capituli fuerunt probata & deducta.

Quapropter si in his casibus & causis exem-
ptorum, † in quibus per Concilium Tridenti- 49
num mandatur Ordinario, procedere, & cognoscere, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, commissio si alteri impetrata fuerit in prima instantia, non subscripta propria manu Sanctissimi, cum Ordinaria lædatur iurisdictio, & ex ea perueniatur Tridentina dispositio: erit hæc causa per Senatum indubiè Ordinario ipsi remittenda.

Quales

Quales autem sint causæ, in quibus Ordina-
50 rius procedit inter, † aut contra exemptos & in eorum causis; in vnum congessit Ascanius Tamburinus *in tractatu de iure Abbatum, & Prælatorum, tom. 1. disp. 15. quæst. 10. per totam*, vbi accuratè, & mirabiliter integrum insuper fecit tractatum *de iurisdictione Ordinarij in exemptos*, Erasmus à Cochier, quos in occurrenti necessitate videre poteris & consulere.

CAPVT XXVI.

Litteræ Apostolicæ percutientes primam instantiam Ordinarij, an sint indistinctè parti per Senatum tradendæ, vt coram Ordinario eis vtatur.

Vel quarum sit facienda in Senatu retentio, Ordinario simpliciter cognitionis negotij facta remissione.

Et an litteræ gratiosæ in monitorialibus è Romana Curia emanatis insertæ fidem faciant.

Et numquid, quando in processu fulminato insertæ sint, an ad probationem originalibus desuper egeat impetrans.

SVMMARIVM.

Littera Apostolica, seu commissiones ex quibus prima Ordinariorum instantia percuti potest, duplicis generis sunt, num. 1.

Exempla redduntur ibidem, & num. 2.

Commissiones in executionem gratia, non subscriptas manu Sanctissimi, percutientes primam Ordinarij instantiam, omnes indistinctè tradit Senatus impetranti, vt illis coram Ordinario vtatur, num. 3.

Commissiones mera iustitia non subscriptas, & contra formam Tridem. retinet Senatus causa cognitionis simpliciter Ordinario remissione facta, num. 4.

Littera gratiosa duo continent separabilia, partem dispositiuam, & substantiam gratia, & partem executiuam accessoriam ad gratiam, n. 5.

Executoris specialis datio ad gratiam ex defectu forma Trident. redditur nulla, & executor iurisdictione caret, num. 6.

Gratia tamen principalis intacta remanet; & valida, à num. 7.

Executoris datio ad gratiam est qualitas accidentalis, & extrinseca gratia, cuius substantiam non tangit, num. 8.

Accidentalia possunt mutari, & variari, non viciata substantia rei principalis, secus è contra, num. 9.

Accidentalia apponuntur, & eueniunt post dispositionis esse perfectum, num. 10.

Accidentalia extrinseca possunt adesse, & abesse præter subiecti corruptionem, num. 11.

Executoris datio, & commissio est accessoria ad gratiam principalem.

Accessorij defectus nihil detrahit sua principali dispositioni, num. 13.

Clausula executiua non mutant, alterant, nec ampliant principalem dispositionem, num. 14.

Dilatio, tempus, aliáve conditio respiciens executionem contractus, non principalem dispositionem, hanc non reddit conditionalem, sed pura remanet, num. 15.

Executoris datio ad gratiam, & ipsa gratia separationem habent, & diuisibilitatem, n. 16.

Vtile per inutile non vitiatur in habentibus separationem, num. 17.

Gratia corruens in vna parte sustinetur in alia separata, num. 18. & sequentibus.

Collatio licet deficiat, non deficit gratia reseruata pensionis, num. 19.

Gratia subrogationis si corruat quo ad litem, quia nulla adest, non corruit quoad possessionis partem, num 20.

Gratia pro parte nulla, & pro parte separabili valida, pro ista sustinetur, num 21.

Executoris datio licet sit inefficax, & nulla ob defectum forma Trident. gratia principalis intacta remanere quoad substantiam, tradenda impetranti per Senatum, vt illa vtatur coram Ordinario, cui causa sit remissio, num. 22.

Littera gratiosa, in quibus consistit ius, & actio, probatióque impetrantis, necessaria omnino ad causam per Senatum Ordinario remissam, illi sunt de necessitate tradenda, n. 23.

Gratia perficitur per fiat, quoad substantiam ante litterarum expeditionem, quibus ad substantiam, non eget, num. 24.

Ad gratia probationem, vt ex ea in iudicium agi valeat, littera necessaria sunt, & ad earum expeditionem adstringitur impetrans, n. 25.

Gratia stat in lingua Principis, in scriptura testimonium, in executione commodum, n. 26.

Gratia absque litteris nequit probari, n. 27.

Gratia ante litterarum expeditionem non expirat per mortem Principis reintegra, n. 28.

Gratia requirit scripturam, & probationem, ita vt nec testes sufficiant, num. 29.

Littera expedita, & deperdita testibus probantur, num. 30.

Testes ad probandum circumstantias, & qualitates gratia admittuntur, licet ad substantia probationem nequaquam, num. 31.

Stylus Senatus tradendi litteras gratiosas parti, vt illis vtatur coram Ordinario, cui fit cognitionis remissio ex Trident. prouenit de necessitate iustitia, num. 32.

Stylus Senatus retinendi litteras mera iustitia, percutientes primam instantiam Ordinarij, facta illi simpliciter causa remissione, validè comprobatur, à num. 33.

Littera mera iustitia quales sint, num. 34.

Littera iustitia non subscripta nulla sunt ex defectu forma, nec illis Delegatus vti potest ex defectu iurisdictionis, num. 35.

Littera mera iustitia, quacumque sint, nihil coram Ordinario, cui fit per Senatum causa remissio ad iudicium ibidem initiandum, prosunt, nec parti impetranti, num. 39.

Commissionis alteri directa virtute Ordinarius, cui Senatus primam instantiam remittit, procedere nequit, sed sua iurisdictione Ordinaria, n. 37.

Littera monitoriales, compulsoriales, remissoriales, executoriales, &c. emanata à principali commissione nulla ob defectum forma pariter nulla sunt, quia procedunt à radice infecta. num. 38.

Peccatum in capite membra etiam inficit, n. 39.

Destructo

Destructo antecedenti, consequens destructum remanet, num 40

Accessorium, siue tractetur de principali augendo, siue destruendo, aut confirmando semper huius naturam sequi ur, num 41.

Litteræ monitoriales, &c. sunt à sua principali commissione inseparabiles, cuius vitium participant, num. 42.

Sublato principali corruit accessorium quia eodem modo resoluitur, quo creatur, n 43.

Annullata principali dispositione omnes clausulæ in ea contentæ resoluuntur, n. 44.

Infecta primitiua, infecta censentur deriuatiua, num. 45.

Acta gesta à Iudice carente iurisdictione nulla sunt ipso iure, num 46.

Gesta per Delegatum, aut Legatum contra formam Trident. in cap. causæ omnes, sunt nulla ipso iure num. 47.

Litteræ iustitiæ contra formam Tridentin vti inefficaces, & penitus inutiles ad causam remissam Ordinario, quæ ab initio iudicium incipit, frustra ei remitterentur, n. 48.

Frustra expectatur euentus, cuius nullus est effectus, num. 49.

Factum quod non releuat fieri non debet, n. 50.

Litteræ iustitiæ percutientes primam instantiam, si impetranti traderentur, maximum sequeretur damnum, cum furtiuè illis vti posset, & reproductis in Rota contra recurrentem procederetur in causa per contradictas, num. 51.

Inconueniens detrahens præeminentiæ Regis, authoritati Senatus, præbet occasionem turbationi vtriusque Reipublicæ, & damnum oppressis radicitus euitandum erit, num. 52.

Monitoriales, & alia rescripta contra plures (quæ respectu aliquorum percutiunt Triden.) cum horum causa Ordinario remittuntur, aliorúmve nullatenus parti tradentur, vt illis vtatur coram suo Delegato contra non remissos ad Ordinarium, num. 53.

Executoriales legitimè per superiorem expeditæ, coram quo ex eis actio in factum proponitur contra debitorem condemnatum, ibidem non repertum traduntur parti, vt illis vtatur coram Ordinario, num 54.

Monitoriales, & aliæ litteræ meræ iustitiæ in quibus insertæ veniunt litteræ gratiosæ, an sint indistinctè tradendæ parti, vt illis vtatur coram Ordinario, cui causa remittitur, num. 55. & sequentibus.

Litteræ originales gratiæ impetranti ideò traduntur, vt illis coram Ordinario, cui fit causæ remissio, vtatur, quia vt originales fidem, & probationem faciunt, n. 57.

Litteræ monitoriales principaliter sunt iustitiæ, quibus incidenter inseruntur gratiosæ, quæ vt exemplum informiter deductum, fidem, nec probationem faciunt, num. 58.

Instrumentum insertum in priuilegio Principis non citata parte non probat, nisi originale exhibeatur, num. 59.

Instrumentum, quo aliud registratur absque Iudicis authoritate, & partis citatione, non probat, num. 60.

Instrumentum, quo aliud refertur non probat, nisi appareat relatum, n. 61. & 62.

Litteræ monitoriales cum sint nullæ ob defectum formæ, & fidem non faciunt, multo minus litteræ accessoriæ in eisdem insertæ, n. 63.

Annullato principali instrumento resoluuntur omnes clausulæ in eo contentæ, n. 64.

Litteræ gratiosæ insertæ in monitorialibus authoritate Iudicis carentis iurisdictione fidem non faciunt, num. 65.

Litteræ monitoriales percutientes primam instantiam, quibus gratia inserta venit indistinctè retinentur in Senatu, remissa simpliciter causa Ordinario, num. 66.

Litteræ originales de necessitate præsentandæ sunt Iudici ad exercitium iurisdictionis, itaut transumptum Notarij aliàs authenticum no prosit,

Litteræ gratiæ insertæ in processu fulminato non probant, parte opponente, nisi originales exhibeantur, num. 68.

Et idem de copia priuilegiorum, n. 69.

Iurisdictio à tempore datæ litterarum adquiritur, non tamen eius exercitium ante originalium præsentationem sibi factam, n. 70.

Decisio elegans Rotæ adducitur, vt litteræ originales, aliave authentica non præsentata, non tribuant iurisdictionis exercitium, nec probent, num. 71. & seqq.

Citationis decretum vigore litterarum Iudici non præsentatarum est nullum ipso iure, n. 72.

Litterarum originalium transumptum etiam per Notarium, etiam testantis fideliter transumpsisse illud, sicut non probat, ita nec sufficit vt eius præsentatione adquiratur Delegato iurisdictionis exercitium, n. 73.

Imò tunc Iudex nulliter citationem decernit, n. 74.

Executor certus esse debet de sua iurisdictione per originale, non per exemplum minus solemniter deductum, num. 75.

Præsentatio rescripti est de processu, & illius potissimum fundamentum, facienda solemniter manu publici Notarij, de qua soli Iudici non creditur, num. 76.

Notarij solita verba non inducunt realitatem, nec probationem, n. 77.

Litterarum Apostolicarum transumptum deficientibus solemnitatibus requisitis fidem non faciunt, num. 78.

Decisio Rotæ, quæ dicitur reualidari processum per subsequutam litterarum præsentationem, à principio non factam, reprobatur ab eadem Rota, num 79.

Transumptum litterarum in processu fulminato cum authoritate Iudicis, & non contradicente parte, quæ non adest, vbi extraiudicialiter proceditur, & cum aliis adminiculis probat, num. 80.

Executor ante litterarum præsentationem nequit exercere validè actum iurisdictionalem, num. 81.

Iudex, qui Ordinaria, & delegata potestate potest procedere, restringens se ad delegatam inualidam, nihil agit, nec ex Ordinaria actus sustinetur, num 81.

Litteræ originales semel præsentatæ possunt exemplari, vt exemplum in actis remaneat solemniter deductum, & illius tenorem in citatione inseri, num. 83.

Rotæ alia singularis decisio refertur circa fidem adhibendam exemplo litterarum Apostolicarum originalium vt de sua iurisdictione certus sit, ibidem.

Præsentatio rescripti debet fieri solemniter per manum publici Notarij, & appositione testium, num. 85.

Pars comparens, & non opponens de defectu iurisdictionis ob non præsentationem litterarum originalium, quando sustineatur iudicium, vel non, num. 86. & seqq.

Productio ipsa instrumenti parte citata facta, fit de actis, licet instrumentum ipsum, de actis non sit, nec dicatur, num. 87.

Iura partium sunt de actis processus si registrentur solemniter in illo, num. 88.

Pars opponens defectum iurisdictionis ob non præsentationem litterarum, ista exhibenda sunt, num. 89.

Processus nullus ob defectum iurisdictionis ob non præsentationem litterarum per consensum partis non revalidatur, num. 90.

Iurisdictionem conferre non possunt priuati, n. 91.

Pro sententia validitate super executione pensionis debet in actis de reseruatione constare, n. 92.

Copia simplex litterarum carens citatione, nec dicitur de actis, nec fidem prorsus facit, n. 93.

Ad probationem gratiæ requiritur originalis Scriptura præsentanda, & non sufficit testimonium ipsius, num. 94.

Litteræ in monitorialibus inserta sunt ad unum finem probanda iurisdictionis, & sic in diuerso fidem non faciunt, nisi originales appareant, n. 95. & num. 96.

Exceptio modificatiua ad vnum finem opposita ad diuersum in executione opponi potest, n. 97.

Litteræ originales, vel transumptum authenticum cum iuris requisitis deductum fidem faciunt in iudicio, non tamen minus solemne, n. 98.

Littera gratiosa inserta in monitorialibus processu fulminato, & aliis actis iudicialibus, fidem non faciunt post appositionem partis, nisi originales exhibeantur, num. 99.

Defectus iurisdictionis, vbi adest, monitoriales, & cætera acta processus nulla sunt, & per consequens littera gratiosa in eis inserta fidem non faciunt, num. 100.

Notario attestanti in monitorialibus commissionem fuisse subscriptam propria manu Sanctissimi, an sit in Senatu fides danda, n. 101. remissiuè.

LITTERÆ Apostolicæ, seu commissiones causarum à Sede Apostolica emanatæ, ex quibus ius, Iustitiave † Ordinariorum peti possunt, duplicis generis
1 sunt; nam aut continentur, & includuntur in gratia, qua quis obtinuit beneficium, vel id genus aliud, & pro eiusdem gratiæ executione iudex aliquis specialiter nominatur, de quarum genere latè loquuti fuimus hac 2. *p. c. final per totum*, & suprà *c.* 10. & alibi passim.

Aut sunt litteræ iustitiæ, quæ vocantur re-
2 scripta, quæque dumtaxat † continent, & respiciunt alicuius negotij iudicium, quæ alicui iudici particulari diriguntur, eique iurisdictio datur, vt de eo inter partes cognoscat, de quibus ferè in cæteris huius secundæ partis capitibus abundè tractauimus, & huius generis sunt monitoriales, remissoriales, compulsoriales, & executoriales, & si quæ sunt.

Quo obiter præcognito, quando Senatus easdem litteras examinat, & cognoscit in eis defectum formæ traditæ per S. Concilium Tridentin. *session.* 24. *de reformatione, cap.* 20. requirens subscriptionem propria manu Sanctissi-
3 mi: † diuersimodè discernit; etenim si litteræ sint primi generis, nempè continentes gratiam, tunc omnes indistinctè tradi iubet parti, vt illis coram Ordinario (ad quem de iure cognitio pertinet in prima instantia) vtatur, ita vt illi non solùm negotij sit facienda remissio; sed ipsæmet litteræ gratiosæ præcisè, & necessariò traduntur originales impetranti, vt illis vtatur coram Ordinario, vt iste siue in via executiua, siue in via Ordinaria procedat ad earum complementum, prout melius & iuridicè ipse arbitretur, attemata bipartita conclusione, & resolutione cum casuum varietate latissimè a nobis exornata infrà hac 2. *part. cap. final. per totum*; quoniam istæ litteræ deseruiunt ad iustitiam principalem impetrantis, & sunt instrumentum ad eam probandam, vt statim latius.

Si autem litteræ contineant dumtaxat, & re-
spiciant iustitiam, † quibus hic idem subscri- 4
ptionis defectus reperitur, Senatus non absolutè, sed discretiuè discernit, nam litteris apud se ret[e]n[t]is, cognitionem negotij in prima instantia simpliciter remittit Ordinario tractandam.

Iste enim Senatus nostri bipartitus stylus validissimis iuris vallatur fundamentis, quæ hanc differentiam, & discrimen meritò comproba-
bant. Litteræ namque † gratiosæ duo continent 5
separabilia; alterum partem dispositiuam gratiæ, qua continetur substantia principalis dispositionis, nempè donatio, concessio gratiosa beneficij, aut rei principalis in eisdem contentæ; alterum verò continet & respicit partem executiuam, pro qua specialis dari solet commissio, & executor, quæ est quid accessorium ad dispositionem principalem, vt notissimum est cunctis.

Et licet hæc commissio, & executoris specialis assignatio ob non † seruatam formam Concilij Tridentin. sit nulla, quia ea deficiente executor caret iurisdictione, nec in prima instantia eam potest exercere, ex latè adductis sup. hac 2. *p. cap* 3. *& cap.* 6. *à num.* 14. cum cæteris sequentibus, vsque ad finem huius 2. *p.* & proptereà cesset litterarum secunda pars.

Tamen ipsa principalis dispositio, & sic gra-
tia, seu donatio beneficij, puta † intacta rema- 7
net, tum quia clausulæ executiuæ præcipuè executoris datio, sint qualitates accidentales, & extrinsecæ, quæ nihil essentialiter tangunt sub-
stantiam gratiæ ipsius, † nec principalis dispo- 8
sitionis, quia potest executor dari, vel non dari ad gratiæ executionem, text. *in cap. si super gratia cuiquam ab Apostolica Sede facta executores fuerint deputati, &c. de officio Delegat. lib.* 6. & communiter Doctores, ponderando illa verba (*Si executores fuerint deputati*) quæ vti conditionalia manifestè indicant, gratiam solere dari absque executorum deputatione, quæ acciden-
talia possunt mutari, † variari, & deficere non 9
vitiata substantia, secus è contra Calderinus *consil.* 314. *ante medium, vers. Ad cuius declarationem.* aliàs 11. *de feudis*, Cardinalis Tuschus *practic. conclus. littera A. conclusion.* 82. *num.* 1. Barbosa *axiom.* 9. *num.* 3. Gutierrex *practicarum*
lib. 3. *quæst.* 16. *num.* 91. Quia apponuntur, † & 10
eueniunt post dispositionis esse perfectum, Signorolus *consil.* 51. *num.* 11. Gomez *in* §. *personam, num.* 14. *instit. de actionibus*, Becius *consil.* 172. *num.* 29. *volum.* 2. Gleritus *respons.* 1. *num.* 161. *part.* 1. Brunus *de augmen. & dimin. p.* 1. *q.* 3. *princ. num.* 2. Tuschus *conclus.* 82. *num.* 14. *in principio.*

Nam

Nam accidentia extrinseca possunt adesse, &
11 abesse præter † subiecti corruptionem, l. falsa,
ff. de condition. & demonstration. l. pacta conuenta,
ff. de contrahend. emption. l. pro voluntariis, ff.
de impensis in rebus dotal. fact. tradunt Coralius
lib. 3. miscellan. capitul. 10. Zazius lib. 1. singulari
respons. capitul. 12. Menochius consil. 35. num. 19.
& consil. 37. num. 98. & consil. 170. num 25. Surdus
consil. 179. num 7. Gloritus respons. 1. part. 1.
num. 166. Porphyr. in prædicabil. cap. de accident.
Sebastianus Medicis de diffinitionibus bonorum
possession. diffinitione 100. num 25. & 27. Tuschus
dict. conclus. 82. num. 11. Augustinus Barbosa
axiom. 5. num. 4.

Tum etiam quia commissio & datio executo-
12 ris est accessoria † ad gratiam principalem, text.
in cap. si super gratia, ibi: Sic nec etiam re integra
perimatur executoribus data potestas, quam velut
gratiæ prædictæ accessoriam, naturam sequi
conuenit principalis, &c. de officio Delegati, lib. 6. in
cuius comprobationem plura congerit Nico-
13 laus Garcia de beneficiis 6. part. capitul. 2. à
num. 300. cum sequentibus. Et sic ob defectum
accessorij † nihil detrahitur principali disposi-
tioni, quæ accessorij naturam non sequitur,
nec imitatur, sed contra; Decianus consil. 21.
num. 9. & 10. lib. 4. Surdus decis. 192. num. 4. 5.
& 6. Aufreranus in cap. si Clericus, column. 2.
de præbend. lib. 6. Felinus latè in cap. cum M. Ferrariens.
de constitut. num. 17. vbi Rippa num. 173.
diligentissimus & doctissimus D. Ioannes del
Castillo controuers. tom. 6. cap. 168. à num. 37.
cum seqq.

14 Hinc fit, quod clausulæ executiuæ † non
mutant, nec alterant principalem dispositio-
nem, Clement. 1. de præbend. vt post alios Pe-
demontan. decis. 164. num. 62. Couarruuias
in rubrica de testamentis, part. 2. num. 15. in fin.
Vitall. decis. 83. num. 5. part. 1. Molina de pri-
mogenijs, lib. 3. capitul. 2. num. 42. & 49. cum
sequentibus, Franchis decis. 213. num. 53. Me-
nochius consil. 84. num. 45. Surdus decis. 41.
num 16. & consil. 45. num. 24. Peregrinus va-
riarum lib. 6. titulo de pactis & conuent. num. 182.
Marta de clausul. part. 4. conclus. 20. num. 2. 3.
& 4. Aloisius Riccius in collectanea decision.
part. 4. collect. 786. Alexand. Trentacinq. va-
riar. resolut. lib. 1. titulo de rescriptis, resolut. 8.
num. 2. Seraphinus decis. 574. num. 2. & decision.
716. num. 3. Augustin. Barbos. de clausulis nu-
mer. 1. & sequentibus, clausul. 60. Sanchez de
matrimonio, lib. 6. disputation. 29. num. 9. Gi-
ronda de priuilegiis, ampliation. num. 145. à Sesse
decis. 24. num. 3. Gregorius decis. 311. num. 15.
Moneta de commutation. vltimar. volunt. cap. 7.
à num. 48. cum sequentibus, etiamsi executiua
maneant superflua, & inania, vt post Martam
vbi proximè, & alios; Barbosa dicta clausula 60.
num. 3.

Cui & illud mirabile pertinet, quod dilatio,
15 tempus, aut alia † quævis conditio apposita
in executiuis contractus, aut dispositionis cu-
iuslibet, executionem respiciens, non princi-
palem dispositionem; hanc non facit conditio-
nalem, sed pura remanet, licet executio, & sa-
tisfactio sit dilata, & suspensa in tempus; ita
post plures eleganter obseruant Marta cons. 455.
à num. 1. 2. tom. Don Ioannes del Castillo, Re-
gij patrimonij Concilij meritissimus Senator
controuersiarum lib. 4. capitul. 56. num. 51. versicul.
Secundus casus est, & sequentibus, latè etiam
5. tom. cap. 109. per totum, Marescotus varia-
rum resolutionum, lib. 1. cap. 14. num. 3.

Et denique cum datio executoris, & gratia
principalis inter se separationem, † & diuisibi- 16
litatem habeant, quia accidentaliter solet dari,
vel non dari, ex dict. cap. si super gratia de officio
Delegati, lib. 6. & ex iis quæ hactenus diximus;
initat vulgare axioma, quod in separabilibus,
& in iis, quæ inter se diuisibilia sunt vtile † per 17
inutile non vitiatur, l. certi condictio, §. 1. ff. si
certum petatur, l. 1. §. similiter l. 4. §. si is qui duplam,
ff. de verborum obligationibus, plures refert Do-
ctores Augustinus Barbosa axiomat. 231. per to-
tum, vide multa mirabilia quæ ad singulares
casus congessimus, hac 2. part. capitul. 13. à
num. 21. cum sequentibus, versicul. Quorum om-
nium, &c.

Et ex hac ratione dicendum venit, quod
etiam respectu ipsius † gratiæ principalis si con- 18
tineat rem separatam, & diuersam, licet gratia
corruat in vna parte, sustinetur in alia separata;
ita post alios, & Rotæ decisiones probat Ma-
rescotus variarum resolution. lib. 2. capitul. 18. à
num. 47. in hæc: Quamuis ergo collatio † defi- 19
ciat, non tamen deficit gratia reseruationis pen-
sionis, defectus enim intentionis in vna parte
gratiæ, non vitiat gratiam in alia parte separata,
& distincta, cap. si eo tempore, de rescriptis,
lib. 6. Abbas in cap. sedes, num. 4. & ibi Felinus
num. 2. eodem titulo, & ita fuit decisum, in vna
Oscens. indiceti 20. Decembris 1599. coram D.
Cardinali Millino. Sic etiam videmus, † quod 20
licet gratia subrogationis corruat quoad litem,
si nulla adsit lis, non tamen corruit alia pars gra-
tiæ, videlicet quoad possessionem, Ægidius
decision. 125. in principio, & fuit dictum in illa
Ouetensi. Canonicatus, coram Ioann. Baptista de
Rube. & in illa Legionens. Prioratus 27. Iunij
1584. coram felicis recordation. Clement. Pa-
pa VIII. tunc auditore, & tradit Lancelotus de
attentatis 2. part. cap. 4. in præfation. num. 416. &
sequentibus, &c.

Circa quam doctrinam videndum etiam erit
† cons. Ancarrani 409. viso diligenter, & quod 21
fuit resolutum in Rota in vna Tarraconens. ille-
gitimitatis 22. Octobris 1546. teste Puteo decis.
483. incipit Matthæus Ganilla, & postea in vna
Seracusan. illegitimitatis 19. Octobris 1579. co-
ram S. D. N. Clement. VIII. tunc Hippolyto
Alexandrino, Rotæ auditore, quæ est decis. 207.
domini tenuerunt, part. 1. diuersorum, per totam,
Hieronym. Gonçalez de mensib. glos. 5. §. 9. à n. 97.
vbi latissimè, de gratia pro parte nulla, & pro
alia valida, vt pro ista sustineatur, licet pro alia
inualida sit, & deficiat intentio Papæ, quando
contenta in gratia separationem habent, vbi
abundè prosequitur plurimas doctrinas, & Ro-
tæ decisiones allegans videndus.

Ex quibus necessario infertur, quod cum lit-
teræ gratiosæ † maneant quoad sui substantiam, 22
& principalem dispositionem intactæ, quan-
tumuis commissio & executoris in eis datio sit
inefficax, & nulla ob omissam formam essentia-
lem subscriptionis propria manu Sanctissimi; om-
nino per Senatum tradendæ sunt impetranti, vt
illis vtatur coram Ordinario, ad quem fit per
Senatum negotij remissio in prima instantia.

Ex eo etenim quod coram eo sit causa tra-
23 ctanda, litteræ istæ, † quibus consistit actio,
& ius principale impetrantis, deseruiunt ad
probationem, & sunt instrumentum necessa-
rium, & essentiale iuris partis (& interdum
vtriusque ex quo quandóque actio, & defen-
sio simul exoritur) pernecesse sunt impetranti
tradendæ, vt illis coram Ordinario vtatur. Quia
licet gratia perficiatur per solam signaturam,
atque dicatur gratia perfecta quoad validitatem
24 ante litterarum † expeditionem, cum statim
quod sit concessa per verbum, fiat, Papæ aut
alterius Principis, valida sit & perfecta quoad
substantiam; quia solo verbo Pontificis perfi-
citur absque aliqua scriptura, vt post plurimos
Doctores probant Hieronymus Gonçalez de
alternat. glos. 12. à num. 44. & glossa 15. §. 1. à
num. 34. & 2. quæst. 9. à num. 32. Molina de pri-
mogeniis, lib. 2. capitul. 7. num. 56. & sequenti-
bus. Don Ioann. del Castillo controuersiar.
tom. 5. cap. 67. à num. 64. & sequentibus, la-
tissimè Thomas Sanchez de matrimon. lib. 8.
disputation. 29. à principio, infinitos penè
citat Marius Giurba in consil. 57. num. 15.
& 16.

25 Tamen ad ipsius gratiæ † probationem, vt
ex illa agi possit in iudicio; litteræ sunt neces-
sariæ, ad idque impetrans earum expeditione
indiget, & arctatur, text. in cap. 1. iuncta glossa
verbo, In scriptis, de censibus, lib. 6. text. in cap.
contra morem 100. distinction. ibi: Scriptis priui-
legiis, cap. porro de priuilegiis. Nam in lin-
gua Principis stat gratia, & in scriptura testi-
26 monium, & in executione † & effectu com-
modum, Hieronym. Gonçalez de alternatiu.
glossa 12. num. 47. & glossa 55. num. 23. Ma-
rius Giurba consil. 57. sub num. 16. post Aze-
uedum loco statim citando, Farinacius decis. 585.
num. 2. pars. 1. in nouissimis, Cochier. in
regula 25. Chancellaria, de non iudicand. iuxta
formam supplicationis, num. 27. fol. 165. atque
ideò absque illis gratia nequit probari: Aze-
ued. post alios in leg. 2. num. 13. titul. 7. lib. 5.
Recopilationis, Molina dicto lib. 2. de Hispa-
norum primogeniis, capitul. 7. num. 56. Puteus
decision. 254. lib. 2. & decision. 485. eodem lib. 2.
Thomas Sanchez de matrimonio, dicto lib. 8.
disputation. 28. num. 2. Glossa in Clementina
dudum, verbo, De sepulturis, vbi communiter
Imola, Ancharranus, & Cardinalis, Felinus
post alios in rubrica de constitution. num. 5. &
ibi Decius in noua additione in prima lectura
à num. 37. vsque ad 43. Beroius num. 83. Ripa
num. 50. Mandosius num. 40. & sequentibus,
Boschus num. 110. Ferretus num. 18. Anton.
de Burgos num. 144. Riminaldus num. 129.
Alexand. consil. 107. num. 4. volumin. 7. Gigas
de pensionibus, quæst. 34. num. 1. 2. & 3. & quæ-
stion. 40. num. 2. & 3. Cassaneus in consuetu-
dinibus Burgundiæ, rubrica 1. §. 4. num. 180.
Parisius consil. 5. num. 60. & consil. 71. num. 12.
volumin. 4. Celsus consil. 16. num. 6. Bertachin.
tractatu de Episcopo, lib. 7. part. 1. num 53. Re-
buffus in cap. postulastis in gloss. verbo, Retinere,
num. 21. de Clericis excommunicatis ministr. &
in praxi, titul. de dispensation. ad plura, num.
penultimo, & in titulo gratia rationi congruit,
num. 1. Ripa responsion. 13. num. 4. de rescri-
ptis, Cassiador. tit. de causa possession. 4. num. 2.
Socinus consil. 41. num. 3. volumin. 3. Ludouic.
Gomez in regula de non iudicando iuxta formam
supplicationis, quæst. 1. num. 8. Rota in nouissimis,
decision. 89. lib. 2. & decision. 11. lib. 2. tom. 3.
Rosella verbo, Priuilegium, num. 16. Siluester.
priuilegium, quæst. 14. Armilla verbo, Priuile-
gium, num. 10. Tabiena priuilegium, quæst. 10.
num. 11. Castillo in l. 41. Tauri, num. 4. & ibi
Antonius Gomez num. 2. Nauarrus lib. 5. in 2.
adition. titul. de priuileg. consil. 1. num. 1. Bossius
in pract. titul. de Principe, Mieres de maioratu
1. part. quæst. 62. à num. 1. Mascardus de pro-
bationibus, conclusion. 845. num. 20. Gutierrez
consil. 9. num. 6. Matienzo in leg. 2. glossa 3.
num. 1. lib. 5. Recopilation. Auendaño in leg. 43.
Tauri glossa 1. num. 1. Molina tom. 3. de iustitia,
disp. 599. num. 5. Graffis 1. part. decision. lib. 1.
capitul. 13. num. 51. Saytus de pœnitentia, capi-
tul. 22. num. 3. & post alios Hercules Marescot-
tus variarum resolution. lib. 2. capitul 40. num. 41.
& sequentibus, qui num. 43. firmat Rotam pas-
sim contentari † cum sola gratia, absque litte- 27
rarum expeditione, quæ tantùm requiruntur ad
effectum probationis, non tamen substantiæ
ipsius gratiæ, & fuisse latè deductum per Ro-
tam in vna Compostellana Canonicatus 25. Iuly
1574. coram Ioanne Baptista de Rubeis, testa-
tur, latè etiam nouissimè Ascanius Tamburinus
in tractatu de iure Abbatum, q. 3. disp. 16. per to-
tam, tom. 1.

Apud quos præcipuè Molinam, † Thomas 28
Sanchez, & Hieronymum Gonçalez, necnon
Don Ioannem del Castillo controuersiar. tom. 5.
capitul. 67. à num. 69. cum sequentibus, & Nico-
laum Garciam de beneficiis 6. part. cap. 2. à n. 296.
cum sequentibus, videre poteris abundè, quod
gratia non expiret etiam ante litterarum expe-
ditionem per mortem Principis re integra, vbi
de limitationibus etiam.

Et quod gratia Principis probari non possit,
nisi per litteras, † quia, per eius probationem 29
requirit scripturam, ita vt non sufficiat per te-
stes probatio, latè examinat, & ita resoluit post
magnam Doctorum cateruam, & Rotæ deci-
siones plurimas Mascardus de probationibus,
conclus. 845. per totum, apud quem de limita-
tionibus præcipuè, quando fuerint litteræ † se- 30
mel expeditæ deperditæ, latè etiam Ascanius
Tamburinus de iure Abbatum, quæst. 2. disp. 16.
per totum, Cochier. ad regulam 25. à num. 14.
cum sequentibus, fol. 164. & sequenti, & amplis-
simè per Flaminium Parisium de resign. benefic.
tom. 2. lib. 10. quæst. 1. per totam, vbi multa scitu
dignissima videbis, & amplissimè etiam in lib 8.
quæst. 2. à num. 8. cum multis sequentibus, vbi ad-
ducit infinitos penè Doctores, & Rotæ deci-
siones, limitátque à num. 25. Vt procedat
quando agitur de probanda † substantia gratiæ, 31
non verò quando agitur de probanda eius qua-
litate, & circumstantiis, vt tunc per testes suf-
ficiat post magnam Doctorum cateruam, pro
cuius limitationis doctrina, videndi etiam sunt
Don Ioannes del Castillo controuersiarum, tom.
4. capitul. 19. à num. 14. cum sequentibus, &
iterum in cap. 120. à principio, Viuianus de iu-
re patronatus, decision. 10. num. 10. & deci-
sion. 41. num. 4. Surdus consil. 168. num. 7.
& consil. 268. num. 11. Mascardus de proba-
tionibus, conclusion. 1254. num. 5. & in terminis
gratiæ

gratiæ probat post Mandosium, Ioannes Co-
chier vbi proximè, *num. 33. vers. Sublimitanda.*
Quare de necessitate iustitiæ prouenit stylus
32 huius supremi Senatus, † vt litteræ gratiosæ tra-
dantur parti, vt illis coram Ordinario vtatur, ad
quem in prima instantia cognitionem pertinere
reperit, eo quod subscripta non inueniatur com-
missio executionis de propria manu Sanctissimi
contra formam Concilij Tridentini, *sess. 24. de
reformatione, cap. 26.* quod quotidie practica-
tur, & inuiolabiliter sic à Senatu obseruatur in
his rescriptis gratiosis.
Ad iustificationem iam retentionis litterarum
33 iustitiæ accedamus, † nam in his, vt diximus
in conclusione 2. supra posita, ad Principium
huius *cap. num. 3. versicul. Si autem litteræ con-
tineant, &c.* Quæ diximus in litteris iustitiæ
aliter obseruari debere, nempè vt retentis litte-
ris in Senatu, ne illis pars aliquomodo vtatur
fiat dumtaxat remissio negotij Ordinario, vt de
illo cognoscat, quando apparet, quod ei fit
præiudicium in prima instantia, quia non con-
stat in rescripto de subscriptione propriæ manus
Sanctissimi (vt dictum est.)
Quæ quidem conclusio validissima habet
34 fundamenta iuri nitentia, † & dictantia apud
Senatum rescripta iustitiæ, siue commissiones
principales, siue monitoriales, remissoriales,
aut inhibitoriales, atque executoriales remane-
re debere retenta, ne illis cum tanto damno &
præiudicio Ordinarij, & rei conuenti furtiuè &
clandestinè pars desuper vti possit (de quo pro-
tinus specialiter tractabimus.)
Etenim cum istæ commissiones nullæ sint
35 ipso iure ex defectu formæ † subscriptionis, nec
eis Delegatus, cui diriguntur vti potest ex de-
fectu iurisdictionis, prout latissimè probauimus
hac 2. *part. capitul. 17. per totum, & cap. 20. à
num. 72. versicul. Quibus suppositis non obstante,*
& ferè per totum caput, atque etiam *in capi-
tul. 6. à principio,* maximè *à num. 14. cum sequen-
tibus.* Sequitur, vt coram Ordinario ad nihil
prodesse possunt, nec sint alicuius effectus lit-
teræ præsentatæ, tanquam nullæ, quæ etiam
ob id nomine carent, *l. 4. §. condemnatum, ff. de
re iudicata*; & quæ latissimè diximus *de Regia
protectione, 3. part. capitul 9. à principio.*
Nec parti illas obtinenti aliquid prodesse
36 possunt; nam si est principalis † commissio, fa-
cta per Senatum remissione, non eius virtute
procedit Ordinarius; sed ex sua Ordinaria &
naturali iurisdictione, commissionis namque
37 † virtute alteri directæ, impossibile est, posse
procedere Ordinarium, prout abundè conside-
rauimus hac 2. *part. cap. fin. in principio,* præser-
tim *à n. 5. cum multis sequentibus.* Quoniam pro-
pterea per Senatum fit causæ huiusmodi remis-
sio ad Ordinarium, eò quòd ad eum pertinet vti
talem, & de iure Ordinario negotij principalis
cognitio in prima instantia vllatenus impedita
per auocationem informem & nullam, prout
peracutè considerauimus, & copiosè scripsimus
in dict. c. fin. à n. 25. & per multos sequentes.
38 Cæteræ autem litteræ nempè † monitoriales,
remissoriales, compulsoriales, inhibitoriales,
& executoriales procedentes, & emanatæ à
principali commissione informi, & nulla ob de-
fectum subscriptionis propriæ manus Sanctissi-
mi eodem morbo laborant, & nullæ sunt, &
inutiles tanquam procedentes à radice infecta,
quæ pullulare non potest, iuxta quæ latè dixi-
mus *de Regia protectione 4. part. cap. 6. à num. 35.
cum sequentibus,* nam radix infecta arborem &
fructum inficit, Ioann. Anton. Magil. *de impu-
tationibus, quæst. 67. num. 15.* & exclusa radice
omnia excluduntur ab illa dependentia, Paulus
Castrensis *in l. illum 19. num. 8. in fin. & n. 9. C.
de collusionibus.* Et peccatum in capite membra
† etiam inficit Selle *decis. 99. n. 4.* Atque etiam 39
antecedenti destructo † & remoto, eius quoque 40
consequens destructum remanet, *l. huius rei, ff.
de officio eius, l. veterus, ff. de itinere actúque pri-
uato,* Euerard. *in topicis legali, loco 96.* Aymon
Crauetta *cons. 231. num. 2.* Anton. Monach. Flo-
rentinus *decis. 18 num. 16.*
Et quia accessorium, siue tractetur de prin-
cipali augendo, † siue destruendo, aut confir- 41
mando: semper sequitur naturam sui principa-
lis, Surd. *de alimentis, tit. 9. quæst. 31. num. 8.
cum sequentibus, & decis. 88. num. 10.* Franciscus
Leo *in Thesaur. fori Ecclesiastici, part. 2. capi-
tul. 16. num. 70.* Antonin. Monach. Bononiens.
decis. 27. num. 4. & decis. 28. num. 56. Marius An-
tonio. *variar. lib. 1. resolut. 72. num. 6.* Mastrll. *de-
cis. 115. num. 6.* Gratian. *disceptation. forens. cap.
282. num. 35. & cap. 937. num. 22.* Don Ioannes
del Castillo plenè *controuers. tom. 6. cap. 168. à
num. 3. cum sequentib.*
Maximè quia litteræ istæ sunt à sua principa-
li † commissione inseparabiles, Menoch. *de re- 42
cuperanda, remedio 6. à num. 45. & de præsumpt.
lib. 3. præsumpt. 97. num. 7. & 8.* Gratianus *disce-
sceptat. forens. tom. 5. cap 839. num. 24. & 25. &
cap. 937. num. 23.*
Et propterea sublato † principali corruit ac- 43
cessorium, quia eodem modo resoluitur, quo
creatur, *l. qui liberis, ff. de vulgari, l. cum princi-
palis non subsistit, nec ea quæ sequuntur locum
habent, ff. de regulis iuris, §. fideiussores inst. de
fideiussoribus,* Surdus *consil. 93. num. 1. & con-
sil. 398. num. 5.* Franciscus Beccius *consil. 52.
num. 107.* Mandellus de Alua. *consil. 217. nu-
mer. 12. & consil. 271. num. 3.* Tuschus *litter.
A. conclus. 76. ex num 8. cum sequentibus, &
conclus. 78. num. 6.* Menochius *cons. 8. num.
135. & consil. 38. num. 14. & lib. 1. de præsum-
ptionibus 21. num... lib. 5.* D. Ioannes del Castillo
*controuersiar. tom. 6. cap. 168. à num. 12. cum
sequentibus,* vbi etiam latè & *num. fin.* Quod
destructa, seu anullata principali dispositio-
ne, † omnes clausulas in ea contentas nullas, 44
& destructas manere, quia accessorium pariter
confunditur, & resoluitur cum suo principali,
latè etiam Augustinus Barbosa *axiomat. 4 num.
12. & num. 13. & in principio, l. 1. & 2. ff. de pe-
culio legato,* ibi: *Nam quæ accessionum locum ob-
tinent extinguuntur, cum principales res peremptæ
fuerint*: & infecta primitiua infecta etiam cen-
sentur deriuatiua, † pro quo plurimas elegan- 45
tes doctrinas congerit Hieronym. Gonçalez
de alternatiuis, *glossa 31. à num. 29. cum multis
seqq.*
Et in specie acta facta à Iudice iurisdictione
carente † nulla esse probant, *l. factum à iudi- 46
ce, ff. de regulis iuris, l. 1. Cod si à non compe-
tente iudice, l. 1. Cod. de iurisdictione omnium
iudicum, l. 2. Cod. si aduersus fiscum, l. 1. Cod. de
pet. iudic. l. 1. Cod. de pœnis, l. si pater, Cod. ne
de statu defunctor. l. Procurator. C. vbi causa status,
l. 2. cum duabus sequentibus. C. de modo multan.*

latè Sebast. Vantius *de nullitate sentent. tit. ex defectu iurisdiction. & unde, &c. num.* 33. 45. *& sequentibus, num.* 48. *& num.* 52. Sigismundus Seaccia *in tractatu de sententia, & re iudicata, glos* 7. q. 1. *à num.* 10. *fol.* 155. qui plures allegant, & alibi passim per Doctores.

47 Et in terminis quod gesta † à Delegato vel
Legato contra formam Trident. sint nulla ipso
iure; disponit Concilium Trident. *in dict. c.* 20.
post medium, ibi: *Aliàs eorum processus, ordinationésve nullius momenti sint, &c.* Idémque decreuit Leo Pontifex X. in *vna Constitutione*, per Nos ad litteram relata suprà hac 2. *part. capitul.* 3. *à num.* 7. *vers. Quare vt provideret, &c.* ibi: *Alioquin & illarum etiam aliarum causarum huiusmodi commissiones in posterum huiusmodi commissiones in posterum, & quidquid inde sequutum fuerit, nullius sit roboris & momenti, &c.* De cuius commissionis, & omnium inde consequutorum, & deriuatorum nullitate abundè scripsimus hac 2. *p. cap.* 6. *à num.* 14. *cum multis seqq.*

Hæ itaque litteræ cum nullæ sint, inefficaces
48 ces & penitùs † inutiles ad causam Ordinario
remissam, quia iste denuò incipit de ea cognoscere, à quo propterea præcisè nouæ debent monitoriales, compulsoriales, & remissoriales emanere; frustra earum desideratur simultanea remissio, ad nihilum enim valent vltra, nisi vt mittantur foras. Atque ideò nullatenus Ordinario remittendæ.

Frustra enim expectatur id, cuius euentus
49 nullius est effectus, † atque nihil potest operari, *l. aliquando, §. final, ff. ad Velleian. l. si quis ita scripserit, ff. de hæred. instituend. l. cum hæredes, §.* 1. *ff. de acquirend. hæredit. l. non videtur, ff. de iudiciis, l. fin. C. qui admitti cap. cum contingat. de officio Delegati*, Surd. *decis.* 184. *n.* 8. Francisc. Molinus *de ritu nuptiar. lib.* 1. *comparition.* 10. *num.* 57. Marsil. *cons.* 51. *licet nondum, num.* 17. Cardin. Tusch. *tom.* 4. *littera F. conclus.* 320. *num.* 1. Barbosa *axiomat.* 84. *num.* 3.

50 Nec factum quod non releuat † fieri debet,
l. ad probationem, C. de probationib. l. aliquando 13. *§. fin. l. debitrix* 24. *§. fin. ff. ad Senat. Consul. Velleian. l. apud Iulianum* 11. *§. fin. ille à quo* 13. *in principio, l. hæc stipulation.* 14. *§. Diuus, ff. vt Legator. seu fideicommiss. nomine caueatur, cap. per tuas* 32. *de simonia*, Petrus Surdus *decis.* 260. *num.* 5. *cum sequentibus*, Ioannes Baptista Costa *de facti & scientia ignorant. inspection.* 31. *per totam*, Aloisius Riccius *part.* 7. *collectanea* 2497. *versic. Et factum, quod non releuat.*

Imò potius istæ litteræ iustitiæ non solùm
parti non sunt per Senatum tradendæ, eò quòd
51 inutiles eidem sint omnino, † & penitùs inefficaces, vt dictum est, sed ex alio capite omnino penitùs denegandæ, & in Senatu retinendæ, facta Ordinario causæ remissione dumtaxat, ne illis aliquando, & clandestinè atque fraudulenter vtatur pars impetrans citando reum, aut compulsando acta, & similis, & illis reproductis in Rota illa, vt assulet his in casibus, contra reum recurrentem ad Concilium Regium solito odio & rigore vtatur, prosequendo causam contra illum (inauditum, & legitimè excusatum) per iudicium contradictorium, prout de singulis lucidissima habuimus exemplaria per varias Rotæ decisiones, quas in vnum congessimus suprà hac 2. *part.* 20. *à principio.*

Hoc enim grauissimum inconueniens est damnum & præiudicium † inferens notabile partibus 52
bus innocentibus, charitatiuo huic recursui, Regísque, & eius Supremi Senatus authoritati, quod penitùs & radicitus euitari debet, obuiando principiis, ne detur occasio turbationi status Ecclesiastici in perniciem Reipublicæ, prout hæc, aliáque plurima in proposito considerauimus variis iuris fundamentis comprobata *in dict. cap.* 20. *per totum.* Idcóque talia hæc inutilia, & nulla rescripta in Senatu retinentur, ne aliter incidamus in periculum minaos, & instans.

Quam tamen resolutionem † limitabis in ca- 53
su, de quo Nos *in cap* 28. *à num.* 23. *& sequentibus*, & in similibus eiusdem rationis, prout Nos hanc conclusionem similiter limitauimus ibidem. Vt semper quod monitoriales veniant contra plures, si aliquorum tantùm causa Ordinario sit remittenda de iure, aliorum tamen non tunc tradendæ sunt monitoriales, aliáve rescripta iustitiæ parti impetranti, vt illis queat vti coram suo Delegato contra eos, quorum causa non sit Ordinario remissa, à ratione cessante, de qua in hac resolutione, & à ratione vrgente de qua in prima, cum iam horum respectu inutiles non possint dici litteræ Apostolicæ iustitiæ.

Secundò limitabis hanc † conclusionem se- 54
cundam, quando executoriales legitimè expeditæ sunt à superiore, agitur tamen coram eo ex eisdem actione in factum contra condemnatum, ibidem tamen in loco superioris non repertum, vt requiritur iuxta rigorosam iuris rationem disputandi, prout disputauimus infrà, *cap.* 29. *à num.* 29. Qua stante hæ executoriales per Senatum tradi deberent victori, vt illis vtatur coram Ordinario, de qua limitatione latiùs egimus infrà hac 2. *part. cap.* 8. *à num.* 23. *cum sequentibus.* Quæ rectè procederet casu, quo stylus Tribunalium admitteret illam resolutionem iuris subtilitate fulcitam & comprobatam, quam disputauimus infrà *dict. cap.* 9. *à num.* 19. *cum seqq.* sed cum vt ibidem, *& num.* 30. animaduertimus, stylus prædictus adsit in contrarium, ideirco dictæ limitationis doctrina non verificabitur in hoc casu, in quo executoriales non remittuntur Ordinario, etiamsi ex eis agatur actione in factum coram superiore eas expediente.

Isthæc ergo distincta resolutio, & discrimen inter litteras gratiæ, & litteras iustitiæ, quoad
remissionem, † vel retentionem satis abundè 55
fundata, & fulcita remanet, ex ea tamen noua alia exoritur difficultas, quidnam sit dicendum, quando in ipsis litteris meræ iustitiæ insertæ veniant litteræ gratiosæ, an sint omnino tradendæ per Senatum parti, vt illis coram Ordinario vtatur. Finge pro maiori claritate, gratiam quis obtinuit à Sede Apostolica super quodam beneficio, expediuit litteras gratiæ commissa executione cuidam ministro Romanæ Curiæ, absque tamen subscriptione propriæ manus Sanctissimi, iste Iudex expedit monitoriales contra possidentem in partibus, in quibus monitorialibus inserit gratiam, quibus allatis in Senatu ob defectum prædictæ formæ Ordinario in prima instantia causam remittit, an simul huiusmodi monitoriales parti sunt tradendæ,

dendæ, vt illis coram Ordinatio vtatur, ſicut
diximus in primo membro huius capitis, de
litteris ipſis gratioſis originalibus, quibus ſimul
inſerta eſt ſpecialis executionis commiſſio, in-
formis tamen & abſque forma Concilij Tri-
dentin.

Et videtur affirmatiuè dicendum, tùm à ra-
56 tione ceſſante in litteris meræ iuſtitiæ, † de qua
hactenus in hoc ſecundò membro huius capitis,
tùm à ratione vrgente & militante in litteris
gratiæ, de qua à principio huius capitis, quo-
niam iam dici nequeunt hæ litteræ inutiles, &
inefficaces, cum in illis remaneat pars princi-
palis gratiæ intacta, quæ deſeruit ad eius pro-
bationem, & ad iuris impetrantis munimen;
igitur tradi ei debent.

Contrarium tamen verius de iure cenſeo, quia
57 inter litteras † gratiæ Originales, quibus ac-
ceſſoriæ apposita eſt executoris commiſſio, &
has litteras monitoriales, quibus venit inſerta
gratis; multum intereſt, maximùmque datur
diſcrimen, & rationis differentia clarè patet,
nam litteræ originales gratiæ ideò traduntur per
Senatum parti, quia vti originales fidem faciunt,
& probationem, & poteſt pars impetrans ex
eiſdem vtiliter agere, ſe tueri, & ius ſuum pro-
58 ſequi. At iſtæ litteræ † monitoriales principa-
liter iuſtitiæ, quibus incidenter inſerta venit
gratia, non ſunt eiuſdem gratiæ originales; ſed
copia & tranſumptum minus ſolemniter, tran-
ſcriptum ſine partis citatione, & à diuerſo mi-
niſtro atque notario aſſumpto per Iudicem De-
legatum, ad hunc dumtaxat effectum, vt teſte-
tur de actis executionis gratiæ, & non ab eo-
met, qui litteras originales gratiæ confecit, quæ
quidem non probant, nec in iudicio fidem fa-
ciunt, prout abundè diximus hac 2. *part. cap.* 24.
à num. 33. *cum ſequentibus, verſ. Comprobatur
inſuper nam iſti, &c.* vbi plenè tractauimus de
ſeptem requiſitis, quæ interuenire debent in
tranſumpto, vt fidem faciat, præcipuè de cita-
tione partis, & de identitate tabellionis, de ori-
ginali rogati, quæ omnia mirè huic noſtro con-
ducunt videnda: igitur à ratione ceſſante argu-
mentum retorquetur, cum iſtæ monitoriales in-
ſerta gratia fidem non faciant in iudicio, nec
probationem ſui iuris ex eiſdem aliquem aſſu-
mere poſſit Impetrans, ideò vt penitùs inutiles
ad cauſam principalem omnino retineri debent
in Senatu, permanent etenim in meris terminis
litterarum iuſtitiæ dumtaxat, de quibus iudi-
candum erit, ac ſi gratia ipſa Inſerta non fuiſſet.

Quod comprobatur; quoniam etſi inſtru-
59 mentum reperiatur inſertum † in priuilegio
Principis, non probat niſi fuerit inſertum de
conſenſu partis, de cuius præiudicio tractatur,
aut ea legitimè citata, niſi appareat originale;
author eſt Crauetta *de antiquitate tempor. 1. part.
ſectione* 8. *num.* 19. *verſic. Quid inſtrumento*, vbi
allegat recentiores *in cap. venerabilis*, vbi etiam
Decius *col. fin. num.* 15. *de confirmat. vtili, vel
inutil.* quos ſequitur Maſcard. *de probationib.
concluſ.* 919. *num.* 1.

Et generaliter tenor inſtrumenti, qui repe-
60 ritur regiſtratus † in alio inſtrumento, nam iti-
dem non probat niſi regiſtratus fuerit authori-
tate Iudicis parte citata ad id, & non contradi-
cente, nec opponente, vt dicit Ioannes An-
dreas *in additionibus ad ſpeculator.* § 1. *ſub n.* 5.
*in verbo, Eſſemus, littera E. tit. de reſcripto præ-
ſentatio, verſ. Sed obiicitur*, quem ſequuntur
Bartol. *in l. Chirographis, ff. de administrat. tu-
tor.* Imola *in cap. cum in iure, de officio Delegati,
col. pen.* Alexand. *in conſ.* 6. incipit, *ponderatis
his, col.* 2. *num.* 8. *verſ. Quinimo plus dixit, lib.* 4.
Natta *in conſ.* 143. *vertitur lis, num.* 3. *vol.* 1. Ma-
ſcardus *de probation. dict. concluſ.* 919. *n.* 1.

Attamen inſtrumentum, † quo aliud refer- 61
tur abſque citatione, & præſentia partis non
contradicentis non probat, nec fidem facit, niſi
conſtet, & appareat inſtrumentum relatum; ita
per textum *in authent. ſi quis in aliquo documento,
C. de edendo*, probant Doctores ibi præſertim Iaſ-
ſon, Iacob. de S. Gregor. & Purpurat. *num.* 77.
Beilon. *in conſ.* 55. *num.* 3. Lanfran. de Orian. *in
praxi de inſtrumento productione, cap.* 9. *num.* 54. *&
ſequenti*, latè Beroius *in conſ.* 87. *num.* 11. *volum.* 2.
Caſſaneus *in conſuetudin. Burgund.* 63. *num.* 19.
cum ſequentibus, Petrus Foller. *in tractat. cenſual.
in verſicul. Tenoris continentiæ ſequentis, num.* 12.
cum pluribus ſequentibus, & per *leg. optimam, C.
de contrahend. & committenda ſtipulatione*, ſic
declarant Cepola *in conſil.* 38. *num.* 12. *in ciuili*,
& Socinus Senior. *in conſil.* 266. *num.* 1. *volum* 2.
Ioſeph. Maſcardus *de probationibus, concluſ.* 924
num. 1. 2. *&* 5. *& fere per totam concluſionem*,
vbi plura reperies in huius doctrinæ comproba-
tionem.

Et quod Inſtrumentum in alio relatum non
probet, † niſi de originali appareat, probant 62
inſuper Couarruuias *practicarum, capitul.* 21.
num. 2. *verſ. Quod ſi fiat*, Tiraquel. *de retractu
lignag.* § 2. *gloſſ.* 1. *num.* 10. Surdus *deciſ.* 231.
Dueñas *regula* 280. D. Ioannes del Caſtillo *con-
trouerſiar. lib.* 2. *capitul.* 16. *num.* 60. Gotiertez
conſil. 23. *num.* 9. Morla *in emporio iuris, part.* 1.
tit. 11. *de fide inſtrumentorum, quaſt.* 1. *num.* 12.
Mantica *de tacitis conuention. lib.* 7. *tit.* 4. *num.* 7.
Surdus *deciſ.* 231. *num.* 2. Caldas Pereira *de em-
ption. & vendition. cap.* 35. *à num.* 48. Cardoſ. *in
pract. iud. verbo, Inſtrumentum, à num.* 21. Gra-
tian. *diſceptat. forenſ. cap.* 163. *à n.* 10.

Tùm etiam quia ſi ex defectu formæ, & iu-
riſdictionis litteræ † ipſæ monitoriales ſunt 63
nullæ, nullùmque iuris effectum producunt,
nec fidem faciunt, vt latè diximus *de Regia pro-
tectione*, 3. *part. cap.* 9. *à num.* 9. *cum multis ſe-
quentibus*, quæ fides eiſdem dari poteſt, quoad
acceſſoria & incidentia in eiſdem contenta?

Etenim iuris eſt regula, quod annullato prin-
cipali inſtrumento, reſoluuntur omnes clauſulæ 64
ad illius vtilitatem, in eo contentæ, Petrus Sur-
dus *deciſ.* 7. *num.* 28. *&* 29. Tiraquel. *de conſtitut.
poſſeſſ. part.* 3. *limitat.* 7. *num.* 28. *& ſequentibus*,
Ludouiſ. Caſſanate *in conſ.* 54. *n.* 40. *& conſil.* 55.
num. 30. cum aliis per Dominum Ioannem del
Caſtillo *controuerſiar. tom.* 6. *cap.* 168. *à num.* 13.
& cum Gozadino, & Tuſcho, Auguſtinus Bar-
boſa *axiomate* 4. *num.* 13. & eſt text. mirabilis
in l. ſicut, ff. de fundo inſtructo, vbi reuocato
legato fundi, cenſetur etiam reuocatum lega-
tum inſtrumenti acceſſoriè relicti, quem meri-
to exclamant Caſſanate, & Caſtillo locis cita-
tis. Igitur ad nihil poteſt illis fides adhiberi, &
quando deficit iuriſdictio in Iudice, cuius autho-
ritate inſertæ † ſint litteræ gratioſæ in monito- 65
rialibus per Notarium, quod nihil probent; ex-
preſsè determinant Rotæ deciſiones relatæ *in
vna Tridentina*, quas paulò poſt ad litteram ad-
ducemus *à num.* 71. *cum ſequentibus, verſicul*

Ad quæ optima est, & in versic. Quæ decisio, &c. à num. 84.

Et quod istæ monitoriales à Romana Curia
emanatæ expeditæ super gratia beneficij per
66 alium possessi † (quibus indubiè semper inseruntur gratiæ) quando percutiunt primam instan-
tiam Ordinarij; sint in Senatu retinendæ; in
terminis probat, & de praxi testatur Gundi-
saluus de Paz *in prax.* 2. *tomo, prælud. vltimo,*
num. 11. *in principio, & ante finem, versiculo,*
Sed si in probatione non consistat, fol. 12. *col.* 4.
quem Doctorem sic explica, & declara iuxta
discretiuas, & distinctas resolutiones hactenus
hoc cap. descriptas.

Probatur deinde, quia etiam ad exercitium
67 iurisdictionis requiritur † præsentatio litterarum originalium, vel aliàs authenticatum, so-
lemniter nempè transumptarum, ita vt non suf-
ficiat transumptum factum, seu subscriptum à
Notario, probant Abbas *num.* 6. & Felinus *n* 8.
*& 9. in cap. cum in iure peritus, de officio Dele-
gati*, Ludouisius Gomezius *in cap. statutum,
num.* 60. *de rescriptis in* 6. Nicolaus Garcia *de be-
neficiis, 6. parte, capitul.* 2. *num.* 16. Rota vt per
Farinacium *in posthumis, tom.* 1. *decis.* 495. *n.* 2.

Imò nec processus fulminatus † sufficit, quo
68 ipsæ litteræ Apostolicæ sunt insertæ, nec sum-
ptum *in forma vidimus*, parte opponente, nisi
de originalibus doceatur, Achilles *decis.* 53. *&
in decis.* 419. Puteus *decis.* 246. *lib.* 2. Crescentius
*decis. 2. de officio delegati, & in decis. 1. de proba-
tionibus*, Mandosius *de signatura gratiæ, tit. de
translat. pension. vers. Quartò quæro clausula*, Fla-
minius Parisius *de resignat. benefic. lib.* 5. *quæst* 4.
num. 28. Nicolaus Garcia *dict. capitul.* 2. *num.* 12.
& facit Rota *in vna Bononiens. translation. pen-
sion.* per eundem adducta 1. *part. cap.* 5. *n.* 257.
de cuius doctrinæ iustificatione altius tractatur
in decis. Tridentin. statim ponenda, † & idem de
69 copia priuilegiorum tenuit Rota *in vna Lucana
pensionis* 17. *Februarij* 1592. coram Orano ad-
ducta per Pacificum *de Saluiano interdict. de-
cis.* 203. *num.* 9. *& in nouissimis*, Farinacij *decis.*
689. Nicolaus Garcia vbi proximè, *n.* 13.

Nam iuris certa regula est, quod licet ad-
70 quiratur iurisdictionis potestas † à tempore da-
tæ, procedere tamen non potest Iudex absque
eo quod sibi præsententur litteræ originales,
nec antea acquirit iurisdictionis exercitium, cùm
non aliter quàm ex eisdem litteris debeat con-
stare, & probari potestas sibi data, *cap. super
eo* 2. *de appellationibus, ad finem*, Ioannes An-
dreas *in cap. eam te de rescriptis, in fin.* Corra-
sius 4. *part. capitul.* 1. *num.* 22. latissimè Anto-
nius Gabriel. *in communibus conclusionibus, titu-
lo de executione rei iudicatæ, conclusione* 3. Mo-
lina *de iustitia & iure* 3. *tom. disp.* 599. *num.* 2.
Romanus *consil.* 353. *num.* 7. & 8. Felinus *in cap.
eam te, num.* 21. *& in cap. suscitatus, num.* 22. *de
rescriptis, & in cap. final, num.* 39. *de præsum-
ptionibus*, Mandos. *regula* 27. *quæst.* 17. *num.* 4.
& regul. 31. *quæst.* 1. qui plures refert, Molina
de Hispanor. primogen. lib. 2. *capitul* 7. *num.* 58.
Rota *decis.* 12. *de præbendis, in nouissimis*, Garcia
7. *part. capitul.* 2. *num.* 7. *cum sequentibus.* Quare
cum originales litteræ faciant dumtaxat proba-
tionem, aut transumptum authenticum cum re-
quisitis, & solemnitatibus necessariis, hæc,
quæ simpliciter insertæ veniunt in monitoriali-
bus, non possunt fidem facere, cùm solemni-
ter & debito modo non sint transumptæ, vt di-
ctum est, maximè opponente parte, vt de pro-
cessu fulminato paulò ante diximus.

Atque optima † est Rotæ decisio *in vna Tri-* 71
dentin. beneficij del Rosal. 12. *Decembris* 1594.
coram D. Penna, quæ sic ait in hæc: Aparisius
de Sirien. ad fundandam litem narratam in gra-
tia, *si neutri*, quam impetrauerat *à felic. recor-
dation. Sixto Papa V.* de hoc beneficio, vtebatur
decreto quodam citationis Ordinarij Tridentin.
cui litteræ gratiæ, *Si neutri*, † directæ fuerant, 72
quod cùm ad effectum excludendi litem neces-
sario verificandam ad sustentandam gratiam,
nullam prorsus, & inualidam fuisse prætende-
ret Alphonsus de Samaniego, vtraque parte su-
per dubio dando informante, dubitaui; an co-
ram Ordinario Tridentin. fuissent præsenta-
tæ litteræ originales, vel aliàs ita authenticæ,
vt decretum citationis illarum vigore factum
foret legitimum & validum ad dictum effectum
litis introducendæ? Et domini vtraque parte
informante censuerunt, non constare coram
Ordinario fuisse præsentatas litteras originales,
vel aliàs authenticas, & propterea decretum ci-
tationis illorum vigore factum fuisse nullum,
quia Gregorius, qui die 27. *Iunij, anni* 1587.
nomine Aparisij comparuerat coram Ordinario
ad notificandam ei gratiam Aparisij, & pen-
dentem executionem quidem gratiæ, solùm ex-
hibuit † quandam copiam prædictæ prouisio- 73
nis subscriptam per quendam Balthasaren Rodri-
guez assertum Notarium, qui asserebat prædi-
ctas litteras Apostolicas, sua propria manu fi-
deliter ex propriis originalibus transumpsisse,
& rogatum subscripsisse; hinc enim constabat,
coram ordinario non fuisse productas litteras
originales, ideoque iudicem nulliter citatio-
nem decreuisse, cum non aliter habuerit † iu- 74
risdictionem, vel eius exercitium, nisi origina-
li, vel authentico rescripto sibi solemniter præ-
sentato, Rota *decis.* 20. *de concessione præbendæ in
nouissimis, decis.* 4. *de officio Delegat. in antiquis.*
Ægidius *decis.* 110. *vers. Circa tertium dubium,*
Felinus *in cap. eam te, num.* 21. *de rescriptis, &
in cap. suscitatus, num.* 12. *&* 13. *eodem tit.* Cas-
siador. *decis.* 8. *num.* 10. *& sequent. de restit. spo-
liator. & decis.* 13. *super regulis*, Crescent. *decis.* 5.
num. 4. *de fide instrumentor.* idem *decis.* 23. *de con-
cession. præbenda*, Achill. *decis.* 2. *de officio De-
legati*, Romanus *cons.* 353. *num.* 8. Et ratio est,
quia executor certus esse debet de sua iurisdi-
ctione per exemplar, † & non per exemplum 75
minus solemniter præsentatum, maximè cum
rescripti præsentatio sit de processu, † & illius 76
potissimum fundamentum; ideoque fieri debet
solemniter per manum publici Notarij, & cum
appositione testium, cum iudici non credatur,
Speculator *de rescripti præsentation. n.* 3. 4. *&* 5.
Eò verò magis defectus apparebat notus, quia
diu constabat, quod in actis Iudicis Commissa-
rij fuissent exhibitæ Bullæ originales, cum
citatione per eum decreta solùm reperiretur in-
serta copia prædictarum Bullarum, nam idem il-
le Balthasar Rodriguez assertus Notarius, asse-
rebat se fideliter transumpsisse illud transum-
ptum ex alio transumpto processus originalis,
quod euidenter quoq; demonstrat differentiam
inter copiam exhibitam, & copiam copiæ in-
sertam in dicta citatione, quia in copia exhibita
deerant subscriptiones expeditorum Chancella-
riæ,

riæ, quod planè ostendit, illud non fuisse ori-
ginale, nec copiam originali conformem, in co-
pia verò copiæ insertam citationem, subscri-
ptiones sæpè dictorum legebantur, quia iste
defectus tollebatur ex assertione Iudicis dicen-
tis in principio decreti citationis, fuisse electum
Iudicem vigore vnius Bullæ Apostolicæ Sixti
Papæ V. scriptæ in pergameno, & lingua Lati-
na, cum quodam sigillo plumbeo pendente ex
filis sericis rubrei, croceique coloris: quia ex
77 his non inferebatur † ad realem productionem
dictarum litterarum coram illo, cùm potius vi-
derentur verba Notarij in similibus citationis
decretis de stylo apponi solita, quod colligeba-
tur præterea ex illis verbis in citatione seqoen-
tibus, *cuius quidem Bullæ tenor est, qui sequitur*;
& tamen non sequebatur ibi nisi tenor alterius
copiæ, vt *suprà* fuit ostensum, proquo faciebat
consuetudo vltra montes vigens; per quam, vt
ait Crescentius, *decis.* 87. incipienti, *Executor
gratiæ extra Italiam omnes litteras Apostolicas*;
sed neque authenticam litterarum copiam fuisse
præsentatam coram Ordinario ostendebant plu-
78 res defectus solemnitatum requisitarum † in
transumptando. Rursus non constabat prædi-
ctum Balthasarem Rodriguez, qui transumptum
fecerat, fuisse Notarium, nec erat verum illod
fideliter transumpsisse, cum liquet inter copiam
exhibitam, & copiam copiæ in citatione inser-
tam esse varietates, & differentias supra relatas.
79 Vnde nulla eis poterat † adhiberi fides, nec
prædictis obstabat Rota *decis.* 4. *de concessione
præbendæ in antiquis*; quod etiam sine copiæ præ-
sentatione valet processus, dummodo postea
quandocumque litteræ producuntur, & de illis
constet; quia respondebant Domini, illam de-
cisionem fuisse reprobatam, Felin. *in cap. susci-
tatæ, n.* 13. *de rescriptis*, Crescentius *decis.* 598. *in-
cipienti, pensionis translatio*, Romanus *cons.* 353.
n. 6. Rursus non obstat decisio Achillis 2. *de of-
ficio Delegati*, vbi Rota tenuit, valere translatio-
80 nem pensionis † factam coram executore vigo-
re processus fulminati, in quo erant insertæ lit-
teræ Apostolicæ; quia respondebatur, primò
insertum litterarum in processu fulminato ma-
iorem habere vim, quam transumptum factum
à Notario, cum processu fulminato Iudex atte-
staretur, se vidisse litteras originales, easque
inseruisse, & sigillum suum apposuisse, vt decla-
rat Puteus *decis.* 146. *n.* 5. *lib.* 3. Concurrebant præ-
tereà in illo casu multa adminicula, quibus sua-
debatur credendum fuisse Inserto, Casaneu *de-
cis.* 71. postremò cum fuisset processum extraiu-
dicialiter sine partis citatione, licebat peragere
actum translationis pensionis, Achilles *decis.* 2.
Puteus *decis.* 146. *num.* 3 *vers. Non obstat, lib.* 3.
In casu autem proposito Iudex executor non
81 poterat exercere actum † sine legitima citatio-
ne, præterea nec decretum citationis poterat
sustineri vigore ordinariæ iurisdictionis, quia
82 cum processerit tanquam Delegatus † ad iuris-
dictionem delegatam se restrinxit, fecit enim
actum tanquam Iudex Apostolicus vigore litte-
rarum, & ideò nulliter processit ex prædictis
Hostiensis, Imol. Abb. & alij *in cap. cum ex offi-
cij*, vbi Felinus *n.* 25. *vers. Quarta conclusione, de
præscriptionibus*, nam qui potest procedere ex
potestate valida, & procedit ex potestate inuali-
da, ad quam se coaractauit, nulliter procedit, Pu-
teus *decis.* 583. *n.* 3. *lib.* 2. Roman. *cons.* 343. *n.* 5.

Postremò non obstat doctrina Speculat. *in
rubrica de rescripti præsentat. lib.* 2. *& tit. de in-
strument. editione, §. nunc videamus, num.* 11.
tradentis modum procedendi in similibus acti-
bus, † vt scilicet litteræ originales transum- 83
ptentur, ex quo non possunt in actis relinqui,
& transumptum paratur in actis, ex quo fiat
illud transumptum in decretum citationis inse-
rendum, quæ omnia licet obseruasse Iudex vi-
debatur, quia fuit responsum, veram esse do-
ctrinam Speculatoris, cum tamen non exclude-
re solemnitates requisitas in transumptando,
nec veram & realem productionem litterarum
originalium, quæ proposito casu non fuisse ser-
uata, satis liquebat ex supradictis.

Quæ decisio multa vtilissima in se compre-
hendit omnino necessaria, † vt sciamus quan- 84
do transumpto litterarum Apostolicarum fides
sit danda, vel non; quam decisionem adducit
ad litteram in alio proposito, Nicolaus Garcia
de beneficiis 6. *p. cap.* 2. *num.* 17. aliam etiam ad-
ducit, *n.* 18. in hac eadem causa Trident. quæ
cùm magis ad nostrum propositum † conducat, 85
inserere volui, vt magis doctrina nostra, de qua
hactenus, elucescat, *quæ decisione in eadem Tri-
dent.* 10. *May* 1595. coram D. Corduba fuit per
Rotam decisum in hæc: Standum esse in deci-
sis rationibus adductis *in dict. decisione*, constat,
quod Iudex non fuit certus de iurisdictione sua,
cum non fuit præsentatum originale, quod ex
inspectione benè probatur ad tradita per Ale-
xand. *cons.* 55. *n.* 2. *lib.* 5. Aimon. 107. *num.* 19.
Nam præsentatio † rescripti debebat fieri so- 86
lemniter per manum publici Notarij, & cum
appositione testium, Speculat. *de rescript. præ-
sentat. in princip.* Et quando hoc deficit, Iudex
non potest dici certus de iurisdictione. Neque
obstare quod præsumitur originale præsenta-
tum, † iudicem certum de iurisdictione per in- 87
spectionem originalis, eo ipso quod pars Al-
phonsi comparuit nihil opponens de defectu iu-
risdictionis, & quod originale non fuisset præ-
sentatum, quo casu intrat doctrina tradita per
Henriquez *n.* 4. Abb. Felin. & Bellam. *n.* 10. *in
cap. cum iure, de officio Delegati*, dicentes, quod si
pars compareat ante sententiam, non opponat
de defectu iurisdictionis, eò quod originale non
fuisset præsentatum; si velit opponere post sen-
tentiam non potest, nam Domini duos termi-
nos considerabant, alterum quod productio in-
strum † sit de actis, alterum quod sit de actis in- 88
strumenta, quæ producuntur. Quod ad primum
dicendum est, fieri de actis statim, quod est facta
productio parte citata, & sic non potest dici de
actis instrumentum, vt per Mohed. *decis.* 1. *de
procuratoribus.* Quoad secundum iura sunt de
actis, si registrentur solemniter in illis, vt per
Bellam. sup. *n.* 7. & inde iurisdictio Iudicis con-
sideranda est respectu Iudicis, & respectu partis:
respectu Iudicis productio debet esse de actis, &
fieri per manum Notarij publici cum opposi-
tione testium, ad tradita per Speculat. *vbi su-
pra.* Et respectu partis, si opponat, debet † in- 89
strumentum verificari, & registrari, vt tradit
Bellam. *n.* 8. licèt verò non constat de produ-
ctione, & actu productionis, sed de comparitio-
ne quadam coram dicto Iudice, & de actu extra-
iudiciali Iudicis sine testibus, cui asserenti se
fuisse deputatum vigore Bullæ delegationis, non
est standum, nisi prius constet de delegatione,
quia

quia Delegato non competit iurisdictio cum effectu, nisi post præsentationem litterarum, *cap. super eo. de appellat.* & inde tollitus obiectum quod cum pars fuerit citata ad dicendum contra, & apparuerit, & nihil opposuesit, Iudex potest procedere, cum enim Iudex ante dictam præsentationem litterasum oon habuerit iuris-
90 dictionem, † consensu partium non potest validare processum, *l. priuatorum, C. de iurisdictione omnium iudicum cum vulg.* tenet in expresso Francus *in dict. cap. super eo, col.6.* & ibi Decius, *num.* 28. & agitur de conferendo iurisdi-
95 ctionem, quam priuati † dare non possunt, Felinus *cap. caterum, num.* 21. *de rescriptis*, & testatus communem Gabriel. *de executione rei iudicata, conclus.* 3. *num.* 3. Com ergo dicto iudici fuerit præsentatum transumptum, ex alio transumpto processus originalis, Domini resoluerunt standum esse in decisis, cum illi non potuerit de sua iurisdictione constare ex supradictis. Hactenus de hac decisione.

Et *in eadem Trident.* est alia *decisio, coram eodem Dom. Cordub.* 9. *Iunij* 1595. vbi id confirmatur, quæ est 610. *nouissim. Farinacij*, est etiam decisio *in causa Abulen. pensionis* 11. *May* 1600. coram Domino Sacrato, de qua testatus Nicolaus Garcia *de beneficiis* 1. *p. cap.* 5. *num.* 10. & alia *Oxomens. translationis pensionis* 19. *Iunij* 1606. coram Domino Macenedo relata à Garcia *d. c.* 5. *num.* 247. Quæ decisio post medium sic ait: Vnde hoc dato per me dubio, an mandatum auditoris Cameræ ad fauorem Melchioris sit
92 exequendum, Domini vtraque † parte informante resoluerunt, non esse exequendum vti nullum & iniustum moti respectu nullitatis, tùm quia de reseruatione alicuius pensionis ad fauorem Melchioris non constat in actis, prout requiritur pro validitate sententiæ, etiamsi executiuè agatur, Achilles *decis.* 4. *de rescriptis, n.* 4. Mandosius *ad regulam* 3. *Chancellaria, q.* 7. *n.* 2. *vers. Hinc voluit Rota*, & prout in simili fuit tentum *in illa Roman. census* 4. *Decembr.* 1595. coram R. P. D. Pamphilio, nec quoad suffra-
93 gari potest Melchiori † copia illa asserti motus proprij, quæ in actis reperitur, siquidem quia est copia simplex non recognita, & caret citatione ad dicendum contra, quo fit, vt minimè de actis esse dicatus, nullámque prorsus fidem faciat: ita Doctores *in authent. si quis in aliquo documento, C. de edendo*, Cassiador. *decis.* 7. *in fin. de appellation.* Cæsar. de Grassis *decis.* 3. *n.* 7. *de restit. spol.* & Roman. *cons.* 519 *per totum, &c.* & tradit nouissimè Gratian. *discept. forens. c.* 170. *num.* 17. & accedit quod ait Gutierrez *practicar. lib.* 4. *q.* 9. *num.* 10. Quòd cum ad probationem
94 † gratiæ & priuilegij requiratur scriptura originalis, præsentanda est, & non sufficit testimonium ipsius, in voa tamen *Laudens. pensionis de mense Ianuarij* 1601. coram Domino Penna fuit resolutum; quod executor transferens pensionem satis est certificatus de sua iurisdictione, licet non fuerint ei præsentatæ litteræ originales: si tamen fuit ei præsentatum transumptum extractum à Notario Cameræ, & sigillo camerarij roboratum, cum clausula, quod illius copiis siue sumptis manu alicuius publici Notarij authenticatis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis adhibeatur fides, & sic erat in forma probanti, &c.

Deinde quia hæ litteræ non sunt in monitorialibus insertæ ad finem, † vt ex eis agatur, & 95
tractetur de causa principali, & de substantia gratiæ, sed dumtaxat ad finem & ad effectum probandi iurisdictionem Iudicis Delegati, iuxta text. *in c. cum in iure peritus*, & ibi communiter Doctores *de officio Delegati*, & sic in alio diuerso non probat, nisi originales appareant, Ioann. Gutierr. *in consil.* 23. *num.* 8 *&* 9. Molphes. *in summa morali tit. de iure patronat. num.* 45. post Verall. & Seraphin. Riccius *in tract. probat. iur. patronat. resolut.* 18. *num.* 4. Et quando † com- 96
missio in monitorialibus inseritur, vltra non probet, quàm ad illum effectum validandæ citationis, videnda quæ diximus infra *cap.* 30. § 4. *prope finem.* Conducit quod exceptio modificatiua opposita ad vnum finem, potest postea ad diuersum in executione opponi, Nos *de Regia protectione* 4. *part. capitul.* 7. *n.* 75.

Ex quibus mirabilibus Rotæ decisionibus 97
tres deducuntus conclusiones, † quæ omnino conueniunt iis omnibus, quæ à principio huius quæstionis vltimæ, atque pro eiusdem resolutione subtiliter considerauimus.

Prima quod litteræ originales, vel transumptum authenticum, † & solemniter transsitum 98
adhibitis requisitis iuris dumtaxat in iudicio fidem faciunt, & probationem, non autem transumptum minùs solemne.

Secunda quod litteræ gratiæ insertæ in processu fulminato, monitorialibus, † aliisve actis 99
iudicialibus, non faciunt fidem, nec probationem legitimam, postquam oppositum est à parte de hoc defectu, nisi insuper ostendantur, exhibeãtur & præsententur eædem litteræ gratiosæ originales, vt constat ex priori *decisione Tridentina*, & ex Doctoribus citatis superius *à n.* 68. *vers. Imò nec processus fulminatus.*

Tertia, quod quando defectus adest iurisdi-
ctionis, † tunc nec monitóriales, aut decreta 100
citationis, nec multò minus litteræ gratiosæ in eisdem insertæ fidem aliquam facere possunt, etiam vbi aliàs fidem facerent, & etiam si à parte non fuerit oppositum de hac exceptione, prout ex vtriusque decisionibus, manifestè patet; ergo multò magis vbi deficit iurisdictio in fundamento, quia in commissione fuit forma subscriptionis propriæ manus Sanctissimi iuxta decretum Concilij Trident. *in dict. cap. causa omnes*, & quæ à principio huius capitis deduximus; & huic conclusioni directo consonant fundamenta apposita sursum *à num.* 35. *& sequentibus*, & in aliis locis ad quæ Nos remisimus ibidem, videnda omnino.

Quæ omnia nota, & mente tene, quoniam vtilissima sunt, & ad plurima deseruiunt militantibus in hoc supremo Regio Consilio, quo frequentissimè contingit dubitari, quando his transumptis fides sit adhibenda, & frequenter in multis causis Senatus apperit originales litteras gratiæ.

Tùm etiam deseruiunt omnia, vt sciatur ex quibus litteris potest pars vti, ageréque coram Ordinario, postquam per Senatum causæ in prima instantia fit remissio ob defectum subscriptionis, atque etiam quæ litteræ gratiosæ transumptæ sint parti tradendæ, vt illis coram Ordinario vtatur, quæ verò retinendæ sunt in Senatu facta eidem causæ simpliciter remissione.

Quid autem sit dicendum de iis litteris monitorialibus, in quibus attestatur Notarius Apostolicus

501 lieus † fuisse subscriptas de propria manu Sanctissimi; altiorem petit indagationem, & speciale examen, de quo infrà hac 2. *part. cap.* 30. §.4. *per totum*, latiùs erit videndum, & accuratè examinandum, quia pluries contingit hæc difficultas, casúsque continet confusionem discretiuè exagerandam.

Atque tandem pro coronide huius capitis illud erit animaduertendum, quod si fortè in discursu huius secundæ partis, dum de remittenda causa Ordinario inter loquendum de litteris iustitiæ dixerim aliquando litteras remittendas per Senatum Ordinario; inaduertenter dixisse intelligas, & loqui aduertas de causa duntaxat retentis litteris in Senatu iuxta regulas, & limitationes in hoc *cap. à principio*, & ad eas reducendum erit, quidquid dixerim alibi circa harum litterarum retentionem, vel remissionem. Vt nempè regulariter semper litteræ gratiosæ, quibus inserta venit commissio executoris, sint tradendæ impetranti, vt eis vtatur coram Ordinario, quando ad eundem per Senatum fit remissio causæ in prima instantia. Per contrarium autem regulariter omnes litteræ iustitiæ retinendæ erunt in Senatu, simpliciter facta Ordinario causæ remissione.

Caput XXVII.

Ob executionem Romæ factam contra obligatum ibidem in forma Cameræ, etiam Romæ non repertum, siue Clericus sit, siue laicus, an peruri dicatur prima Ordinarij instantia, vt Regis protectio locum habeat.

SVMMARIVM.

Obligati Roma per se, vel procuratores in forma Camera in partibus degentes, an exequi possint ab Auditore Camera, vel vti Regalia protectionis, vt monitoria sibi intimata, seu littera declaratoria incursus censuraram retineantur, & causa Ordinario remittatur, num. 1. cum seqq.

Concilium preseruans primam instantiam Ordinariis non sustulit legitimos modos, quibus de iure communi permittitur ab eis recedere in prima instantia, num.2.

Ratione contractus sortitur quis forum alienum, quia de iure Iudex loci contractus dicitur competens, num 3.

Clericus non potest prorogare iurisdictionem alienam absque sui Ordinarij consensu, nec proprij fori renuntiatio tenet, num 4

Prorogationem aliena iurisdictionis tacitè inductam à lege ratione contractus, aut delicti Clericus facit sine licentia Ordinarij, licet expressa, & in pactam deducta non teneat, n.5.

Prorogatio ex iuris necessitate, & tacitè inducta à lege, non requirit consensum Episcopi, n.6.

Obligatione alicui prohibita non intelligitur, qua à lege tacitè & incidenter ex actu permisso inducitur, num.7.

Alienatio tacitè inducta à lege tanquam necessaria comprehendit minorem, qua nec requirit decretum Iudicis, num.8.

Alienatione prohibita intelligitur de facta ab homine, non de tacitè inducta à lege, n.9.

Donatio tacitè inducta à lege, non requirit acceptationem, num.10.

In iurispatronatus translatione tacitè inducta à iure non requiritur consensus Episcopi, n.11.

Contractus vbi est à iure permissus inter partes principales, non attenditur praiudicium inde alteri ortum incidenter, & in consequentiam, n.12.

Renuntiatio proprij fori expressa in contractu alibi loci contractus contra obligatum, ibi non repertum, num.16.

Clericus Roma obligatus, ibidem nequit exequi non repertus tempore executionis, n.14. & seqq.

Loco contractus quis conueniri potest, si ibidem reperiatur non aliter, n.15.

Iurisdictio in alienum subditum, vt ratione contractus acquiratur; duo copulatiuè requiruntur, celebratio contractus, & quod in eo reperiatur obligatus tempore conuentionis, n 16.

Iudex loci contractus acquirit iurisdictionem conditionaliter, si in eo reperiatur obligatus, non absolutè, num.17.

Si cum contractus celebratione in aliquo loco concurrat simul expressa renuntiatio proprij fori absolutè acquiritur iurisdictio contra contrahentem etiam ibi non repertum, n.18.

Nec tamen renuntiatione expressa Clericus absque licentia sui Episcopi vti non potest, n.19.

In expressa fori renuntiatione facta per Clericum consensus proprij Episcopi est necessarius, licet non in tacita inducta a lege, n.20.

Couarr. obseruatio refertur, quod Iudici loci contractus non acquiritur iurisdictio, ex simul inserta expressa renuntiatione Clerici sui fori, n.21.

Auditor Camera caret penitus iurisdictione contra Clericum Roma obligatum, ibidem tamen non repertum, etsi expressè renuntiauerit proprio foro deficiente consensu Ordinarij, cui Senatus huiusmodi causas quotidie remittit, n.22.

Consensus partis solus absque consensu Ordinarij non sufficit ad prorogandam alterius iurisdictionem, nec partis sola renuntiatio valet, n.23.

Doctores attribuunt iurisdictionem Iudici laici contractus non absolutè, sed conditionaliter, si ibi reperiatur contrahens, n.24. & seqq.

Cap. Romana, §. contrahentes de foro competenti, lib.6, verba ponderantur, & interpretantur, num.25. & seqq.

Dictio (nisi) inter alios effectus limitatiuos, seu negatiuos importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum, ibid.

Dictio (nisi) importat formam, num.26.

Iurisdictio conditionaliter attributa non acquiritur Iudici, nisi prius conditione purificata, ita vt antea eius processus sit nullus iurisdictionis defectu, num.27.

Conditio super qua datur iurisdictio plenè probanda est, num.28.

Sententia lata ante purificatam conditionem, sub qua iurisdictio data fuit, est nulla, nec transit in rem iudicatam, num.29.

Auditor Camera caret iurisdictione contra Roma obligatum, ibi tamen non repertum, etsi Clericus proprio foro simul renuntiaret sine licentia Ordinarij, cui Senatus remittit causam retentis litteris, num.30.

Sententia lata ab alieno Episcopo ratione contractus, & renuntiationis Clerici sine licentia Episcopi an sint nulla, num.31.

Sententia

Sententia lata super actis nullis ex defectu iurisdictionis pariter nulla est, num 32.

Acta sunt vehiculum ad sententiam, ibid.

Causa ob quam irritatur processus instait in sententiam, ibid.

Si notoriè ex tenore Scripturæ apparet contractum non fuisse celebratum in illo loco processus, & sententiam Iudicis nulla est, n,33.

Si tamen est dubium, & Clericus declinat, acta erunt nulla iuxta Scacciam, n.34.

Quæ obseruatio procedit, accedente necessario requisito, quod sit repertus debitor in loco contractus, num 35.

Conditione super qua fundatur iurisdictio Iudicis loci contractus deficiente, atque Clerici renuntiatione cum licentia Ordinarij, processus contra non repertum ibidem, corruit, n.36.

Tridentin. licet non sustulerit legitimos modos sortiendi alienum forum, non tamen illegitimos de iure communi approbauit, prout est quando reus non reperitur in loco contractus, n.37.

Iuramentum appositum in contractu tribuit iurisdictionem Iudici loci contractus, licet ibi non sit repertus, num.38.

Iuramentum si non accedat obligationi de respondendo in loco contractus, sed tum principali dispositioni tantum, non tribuit iurisdictionem contra ibidem non repertum, n.39.

Clericus iurans respondere in loco contractus absque consensu Ordinarij non tribuit iurisdictionem si in eo non reperiatur, n.40.

Renuntiatio fori non valet in præiudicium superioris, nec eiusdem renuntiantis ratione iuris complicati, num.41.

Iuramentum non auget principalem obligationem, sed intra illius limites addit robur, n.42.

Ad effectum sortiendi forum alienum idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis, num.43.

Duo casus vbi à iure æquiparantur dispositum in vno, & in alio dispositum intelligitur, n.44.

Forum quis non sortitur in loco destinatæ solutionis, nisi ibidem debitor sit repertus, n.45.

Fictio in casu ficto idem operatur, quod veritas in casu vero, num.46.

Clericus conueniri potest in loco destinatæ solutionis, absque consensu Episcopi, si ibi reperiatur; quia est prorogatio tacita, & à lege inducta, num 47.

Couarruu. obseruatio adidem adducitur, n.48.

Locus contractus celebrati per Procuratorem attenditur ad sortiendum forum, non locus vbi factum fuit mandatum, n.49.

Ad iurisdictionis adquisitionem ratione contractus non sufficit quod reperiatur procurator obligati, sed principalis propria persona, n.50.

Auditor Cameræ hodie ex Tridentin. nequit cognoscere de obligatis in forma Cameræ, nec causas coram Ordinariis pendentes in prima instantia auocare, num.51.

Concilium Tridentin. licet non sustulerit legitimos modos iuris sortiendi alienum forum, non tamen illegitimos, & à iure reprobatos admisit, n.52.

Ex contractu extra Curiam Roman. celebrato, nec si ibi celebratur sortitur eius forum, nisi in ea reperiatur contrahens, nec suppletur repertio per expressam Clerici fori renuntiationem, sine consensu Ordinarij, n.53.

Litteras declaratorias, quaslibétve alias ab Auditore Cameræ expeditas contra obligatum Romæ, vel extra eam ex obligatione Camerali degentem in partibus Senatus retinet, & causam remittit Ordinario, ibid.

Gabrielis Pereira obseruatio refertur, recursu ad Regem vel posse Clericum obligatum ex obligatione Camerali pro pensione Romæ soluenda excommunicatum, in iis Regnis degentem, n. 54.

Nemo potest se obligare, vt absque contumacia, & causa cognitione possit excommunicari, nec stylus tenet, vt omittatur citatio in executione necessaria, ibid.

Consensus proprij Episcopi ex quibus inducatur ad inducendam validam prorogationem Clerici, num.55. remissiuè.

Consensus Vicarij Episcopi non sufficit ad validam prorogationem alienæ iurisdictionis factam per Clericum, num.56.

Laicus Romæ obligatus ex Camerali obligatione per se vel procuratorem, an ab Auditore Cameræ exequi valeat, n.57. & seqq.

Vassallus Regis obligatus in forma Cameræ nequit consentire in iurisdictione Iudicis Ecclesiastici, num.58.

Litteras, etiam declaratorias, expeditas ab Auditore Cameræ contra laicum in forma Cameræ obligatum, & submissum suæ iurisdictioni, retinet Senatus, & causam remittit Iudici laici competenti declarando vim fieri, n.59.

Vassallus Regis contrahentis in Regno extraneo, ibique respondere promittens si ibi fuerit repertus, conuenitur, n.60.

Obseruatio Gabrielis Pereira circa Lusitanos obligatos in Regnis Castellæ, n.61.

Vassallus voluntariè, & expressè consentiens in iurisdictionem alterius Regis non præiudicat Regi, qui illum detinere potest, ne extra Regnum litiget, num.62.

Princeps potest se opponere executioni sententiæ latæ in Regno extraneo contra suum vassallum, ex prorogatione eius expressa, n 63.

Barones passim solent vindicare subditos alienam iurisdictionem voluntariè prorogantes, n.64.

Remissio non est facienda, si Iudex eam petens, & requisitus non sit eiusdem Imperij, & Principatus, num 65.

Clericus ratione contractus, aut destinatæ solutionis, alienum forum sortitur sine consensu Ordinarij, si ibidem reperiatur, n.66.

Augustinus Barbosa contrariam opinionem tenens in causa propria annotatur, n.67.

QVOTIDIE opprimuntur & fatigari solent subditi & vassalli horum Regnorum, indistinctè, siue Clerici, siue laici ab Auditore Cameræ † Apostolicæ expediente censuras, vel 1
potius declaratorias incursus in eas, pro executione obligationis ab illis seu eorum procuratoribus factæ in Romana Curia (& interdum extra eam) in forma Cameræ Apostolicæ, siue pro pensionibus debitis, siue pro aliis expensis pro expeditione Bullarum, dispensationum & similium, ac etiam siue in eadem Curia Romana reperiantur, siue non, sed imò in partibus degentes.

Qui sic subito innodati censuris, confugere frequenter assolent ad hunc Senatum Supremum conquerentes de oppressione, & violentia, & literarum retentionem postulantes, atque ad

ad suos Iudices Ordinarios causæ in prima instantia remissionem petentes, magna hinc oriri solet inter iurisperitos controuersia (hactenus non digesta) variè sentientes; Nos autem tùm rogati, tùm à tractatus perfectione adstricti, illam accuratè dirimendam disputatione præmissa pollicemur.

Et pro parte negatiua, quòd sit deneganda
2 protectio, non leuia vrgent † fundamenta. Primum quia Concil. Trident. *sess. 24. de refor. c. 20.* primam præseruans instantiam Ordinariis nullatenus sustulit legitimos iuris modos, per quos sortitur quis forum alienum, imò in eisdem non procedere, eiusdem Trident. dispositionem, ex declarationibus sanctæ Congregationis Cardin. magnáque Doctorum cateruа resoluimus hac 2. *part. cap. 5. vers. Plures tamen alij casus à num. 8. per tres §§. sequentes.*

Sed ratione contractus quis sortitur legitimè
3 forum illius Iudicis † in cuius loco, aut districtu contraxit, quia talis Iudex loci contractus dicitur de iure competens, iuxta iura & Doctores per Nos citatos (& etiam citandos superius hac 2 *part. cap. 5. §. 3. à principio*, vbi propterea resoluimus multis relatis Doctoribus; protectionem denegandam in Senatu, à quo nec fit causæ Ordinario remissio. Igitur Auditor Cameræ Apostolicæ legitimè procedere dicetur etiam in prima instantia, super executione obligationis Cameralis per aliquem Romæ factam, cuius ratione contractus competens sit Iudex dicendus, prout ipsum habere in facultatibus suis à Pontifice concessis, ex pluribus Doctoribus probauimus *in dict. cap. 5. §. 3. à num. 4.*

Secundò, quia licet constans sit in iure, &
4 à communi Doctorum opinione † vallata resolutione, quod Clericus nullatenus valeat prorogare iurisdictionem alterius Iudicis Ecclesiastici, nec in eam consentire, absque licentia sui proprij Episcopi Ordinarij, sine quo eius prorogatio, & proprij fori renuntiatio non tenet, nec operatur, vt probat text. *in cap. significasti, de foro competent. cap. non licet 3. q. 3. cap. 1. & 2. 11. quæst. 1.* Bald. *in l. 1. §. & post, n. 3. ff. de noui operis nunciation.* Abbas *in cap. aeternm, num. 11. de iudiciis*, Anchatranus *in cap. 1. num. 2. de foro competent.* Decius *in cap. de quo, num. 84. & in cap. at si Clerici, n. 264. de iudiciis*, Alexand. de Neuo *in cap. P. & G. num. 84. de constitutionibus*, Turrecremat. *in cap. nullus ol 2. num. 59. quæst. 2. & in cap. non licet, num. 3 quæst. 7.* Lappus *in cap. 1. num. 5. de foro competent. in 6.* Zannet. *in tractat. de differentiis inter ius Ciuile & Canonicum, differentia 205. in 1 tom. tractat. diuersorum*, Ioann. Baptista de S. Blasio *in contradict. iuris Canonic. & Ciuil. contradict. 83. eodem tomo*, Bertachin. *in tractat. de Episcopo in 5. part. limitat. 4. num. 96.* Benedict. Capra *in suis regul. sub tit. de prorogation. num. 16.* Angel. Aretin. *in l. Imperatores, num. 4. de appellationibus*, Lodolphus Serader. Vltramon. *in tractatu de feudis, part. 10. section. 1. num. 146.* Lelius de Zanchis *in tractatu de priuilegiis Eccles. priuileg. 87. num. 10.* Hieronym. Pappon. *consil. 1. num. 14. lib. 1* Bimius *consil. 14. num. 10. lib. 1.* Gratus *cons. 87. num. 4. lib. 1.* Cumia. *super ritib. Magn. Cur. cap. 42. num. 114* Iacobr. *in l. hæres absens, §. si quis tutelam, ff. de iudiciis*, Socinus *in cap. peruenit, num 391. de sentent. excommunicationis*, Mozz. *in tractatu de feudis, in titul. de natura feudi, num. 131.* Capicius *decision. 9. num. 13.* Roman. *singular. 745.* vbi Seram. *in additionibus*, Petrus Gregor. *in tractatu de iudiciis causa feudalium, quæst 7. num. 19.* Bernard. Vuernes. Vltramontan. *practicarum forensium, lib. 1. tit. 1. obseruation. 12. num. 2.* & infiniti penè alij statim allegandi.

Tamen hæc vera resolutio communiter à Doctoribus declaratur, † & limitatur, vt dum- 5
taxat procedat, quando prorogatio hæc, & fori proprij renunciatio à Clerico fit expresse, & ex sua voluntate verbaliter, & actualiter promissa, aut aliter in pactum deducta absque consensu Episcopi; secus autem, quando tacitè fit, atque inducitur ex aliquo actu, putà vel contrahendo, vel delinquendo, quia tunc potest iurisdictionem alterius Iudicis Ecclesiastici licitè prorogare, absque sui Episcopi consensu, nam eo casu non ex ipsius voluntate, sed ex necessitate iuris prouenit prorogatio ista, in qua proprij Episcopi consensus necessarius non est, ad hoc vt Clericus conueniri possit, & iudicari à Iudice loci contractus, cuius ratione forum tacitè sortitus fuit; hanc distinctionem quam plurimi faciunt firmántque Doctores Ioannes de Anania *in cap. si diligenti, num 8. de foro competent.* Abb *in cap. dilecti filij, num. 8. eodem titul.* Paulus de Castro *in l. 1. num. 9. ff. si quis in ius vocat. non ierit*, Decius *in cap. de quo Vuldeo, num. 90 de iudiciis, & in l. 1. num. 14 ff. de iudiciis*, Abbas *consil. 24. col. 1. & 2. lib. 1.* Bald. *in l. Senatores, num. 3. de Senatoribus*, Iacobinus *in l. est receptum, in 1. lectur. num 4 ff. de iurisd. omnium iudic. & in l. 1. num. 14. ff. de iudiciis*, Ferretus *consil. 366. num. 17. lib. 2.* Pess. Vltramonta. *in processu iudi. tit 9. num 62.* & post Alexand. Rippam, & Abbat. idem firmat Petr. Barbos. *in l. hæres absens, §. 1. à num. 61. ff de iudiciis.* Et cum Speculatore, Roman. Alexand. & Abb idem firmat Maranta *de ordine Iudicior. 4. part. distinction. 22. num. 54.* Anton. de Butrio *in cap. significasti, num. 11. & sub num 18. de foro competent*, Marianus Socinus *in cap. dilecti*, vbi Felin. *sub num. 7. quæst. 1. eodem titulo, & in cap. ex litteris, sub num. 27. de mutuis petitionibus*, & alij citati, & sequuti à Sigismund. Scaccia *in tractatu de sentent. & re iudicat. glossa 7. q. 3. limitation. 5. à num. 45. & sequentibus*, Marta *de iurisdictione 2. part. capitul. 6. num. 47* & latius prosequitur Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effectu 1. à num 67. & sequentibus*, legendus à num 53 cum aliis sequentibus.

Cuius distinctionis & declarationis rationem reddunt Doctores, quia hæc renun-
tiatio † proprij fori, & alieni adquisitio non 6
prouenit immediatè à voluntate, & consensu Clerici obligati, sed secundario, & causatiuè inducta ex iuris necessitate, & eiusdem dispositione, quæ iubet, partes etiam inuitas respondere debere in loco, in quo contraxerunt, cuius forum ratione contractus ibidem gesti sortiuntur, *ex capitul. 1. §. contrahentes de foro competent. lib. 6.* & ex aliis citatis sursum, *capitul. 5. §. 3. in principio.* Quare consensus proprij Episcopi non requiritur in hac prorogatione, quæ magis dicitur prorogatio iuris, quàm hominis, vt post plures Doctores probat Scaccia vbi proximè, *dict. limitation. 5. à num. 23.* Petrus

Barbosa *in l.1. art.3. num.283. ff. de iudiciis*, Na-
uarrus *in cap. accepta, opposition. 8. num. 5. de
restitut. spoliat.* & ferè omnes alij Doctores ha-
ctenus citati eandem rationem reddunt, quibus
adde Cepollam *cons.11.n.16.* Farinscium *in tract.
crimin. quæst. 8. num. 14.* Iacobum de Grassiis *in
decis. aure. 2. part. lib.3. cap. 26. num. 27. & 28.*
vbi alios allegat, Cerola *in praxi Episcop. in
verbo Clericus, §.21.* Carolus de Grassis *de effe-
ctibus Clericat. effectu 1. sub num.53. vers. & licet
glossa, & num.63.*

Et corroboratur, quia quando obligatio ali-
7 cui prohibetur, † non intelligitur prohibita
obligatio tacitè inducta à lege incidenter ex
contractu permisso, benè Carthatius *decis. 46.
à num. 23.* Et quia licet minori prohibeatur
8 alienatio † absque consensu, & decreto Iudicis;
tamen quando alienatio tacitè inducitur à lege,
tanquam necessaria comprehendit minorem
etiam sine decreto Iudicis; latè de variis exem-
plis per Gratianum *disceptationibus forens. tom.1.
capitul.27. à num.44. cum sequentibus.* Et prohi-
bita alienatione, intelligitur facta ab homine,
9 † non tamen ea quæ tacitè inducitur à lege ex
aliquo actu, plurimos citat Mieres *in tractatu de
maiorat. 4. part. quæst.1. limitation. 1. à num. 6.*
benè conducit quod per Monetam *de commuta-
tionibus vltimarum voluntat. capitul.11. num.213.
fol.254.* Atque etiam quod per Mieres *de ma-
iorat. 2. part. quæst. 68. à num. 43. & quæst. 36.*
10 *à num. 24.* dicentem, quod donatio † tacitè
inducta à lege non requirit acceptationem,
11 vbi plures citat. Et Moneta *loco citato*, †
quod in iurispatronatus translatione inducta
incidenter à iure non requiritur Episcopi con-
sensus.

Deinde quia quando principalis actus, &
12 dispositio est à iure inter † partes principales
permissa; non attenditur præiudicium inde pro-
ueniens alteri in consequentiam; plurimos ad
id congerit Doctores Nicolaus Garcia *de bene-
ficiis 5. part. cap. 2. à num.726.* & sursum, opti-
mas doctrinas congerit plenè in comprobatio-
nem Ioannes Gutierrez *in tractatu de gabellis,
quæst. 90.* præcipuè *à num. 9.* vbi plurima iura
ponderat, & post Tiraquel. & Surdum benè
comprobat Gratianus *disceptat. forens. cap. 292.
à num.26. & sequentib.* Itaque cum nostra obli-
gatio Cameralis principaliter inter partes sit
permissa, non attenditur præiudicium inde ta-
citè prouentens iurisdictioni Ordinarij, quan-
do alibi contractus celebratus fuit, cum hoc
præiudicium proueniat illatiuè à iure, & eius
necessitate, non ex voluntate immediata con-
trahentium, atque ideo dicendum videtur, Cle-
ricum sine consensu Episcopi sui legitimè exe-
13 qui ab Auditore Cameræ, † cuius forum ratio-
ne contractus ibidem celebrati fuit sortitus, siue
ibidem reperiatur, siue non, cùm simul proprio
foro in dicta obligatione Camerali soleat re-
nuntiare, quæ renuntiatio id operatur, vt pos-
sit ibidem etiam non repertus obligatus exequi,
& conueniri, vt statim dicemus, atque per con-
sequens recursus, & protectio cessabit, cum ne-
queat dici percussa prima instantia Ordinarij.

Quibus tamen & aliis minimè obstantibus,
14 † contrarium de iure verius probandum erit in
nostro casu, vt scilicet Clericus Romæ obliga-
tus ex obligatione in forma Cameræ ad pensio-
nem, vel quid aliud, in partibus degens, nec
tempore executionis sit repertus in dicta Roma-
na Curia exequi ab Auditore Cameræ, aliòve
iudice Romanæ Curiæ non possit, nec per iu-
dicium contradictarum declarari in censuras in-
currisse: ineuitabili fundamento probatur.

Etenim de iure quis sortitur forum contractus,
† & ibidem conueniri potest, si contrahens ibi 15
repertatur, non aliter: text. est expressus *in cap.
Romana §. contrahentes verò aliarum Diœcesum,
super contractibus initis a Romensi Diœcesi ab eis-
dem (nisi inueniantur ibidem) trahere coram se
non debent inuitos, &c. de foro competenti, lib.6.
l.1. §. heres absens ff. de iudiciis.* Nam vt Iudex
in subditum alienum adquirat iurisdictionem,
† non est sufficiens, solus contractus, sed duo 16
copulatiuè requiruntur præcisè, & contractus
in suo districtu celebratio, & simul quod ibidem
reperiatur tempore conuentionis; ita latè pro-
bat Couarru. *practicarum, q. c.10. n. 3. in prin-
cip. & n.4. & lib.2. variar. cap. 4 n. 2.* Bernard.
Diaz *in regul. 146. & 642.* Beliuga *in speculo
princip. rubric. 21. §. visum est.* & ibidem latè
Camill. Borrell. *in addition. litt. A.* Auilesius *in
d. c.27. prætor. verb. entregen, n.16. cum seqq.* Men-
chac. *vsufrequent. cap. 52.* Cenedus *in collect. ad
sextum. collect.33. n.1.* Augustinus Barbos. *in col-
lect. ad dictum §. contrahentes, num. 23.* Zeuallos
commun. contra commun. quæst. 154. Cardos. *in
praxi iudic. & aduocator. verb. forus, n. 2.* Petrus
Barbos. *in l. heres absens. §.2. num.7. cum seqq. &
§. proinde, à num.4. & §. vltim. num. 50. cum se-
quentib. ff. de iudiciis.* Aloisius Riccius *in colle-
ctanea decisionum, part.2. collectanea. 339.* Sigis-
mundus Scaccia *in tractat. de commerciis. §. 2.
gloss 5. num. 208. & à num. 194. & in lib. 1. causa
ciuil. & criminal. cap.101. num.30. & in tract. de
sententia & re iudicat. glos.7. quæst.3. limitat. 4. à
n.107. cum multis seqq.* & præcipuè, *n.210.212.
& 213. & sub num.216. sub vers. Secundus casus
est, & lib.1. causa. ciuil. & criminal. cap.40. n.6.*
Parladorius *lib.1. rerum quotidianar. cap. fin.2.p.
§.1. num.3.* & Nos alios citauimus hac 2. *part.
cap.5. §.3. ad princip.* & sic loquuntur, & intel-
liguntur omnes Doctores simpliciter dicentes,
ratione contractus forum sortiri, quaque decla-
ratione, & requisito respondetur ad omnia in
contrarium adducta.

Ex quibus iuribus & Doctoribus obiter no-
tabis, † quod Iudex loci contractus acquirit 17
iurisdictionem conditionaliter, si ibidem repe-
riatur obligatus, non tamen absolutam, quod
altiùs inferiùs ponderabimus. Igitur si obliga-
tus Romæ non fuerit repertus tempore execu-
tionis; Auditor Cameræ nulliter contra eum
procedit, ex defectu iurisdictionis, quam aliter
non acquisiuit perfectè, nisi obligato præsente,
atque per consequens prima Ordinarij instantia
vulnerata dicitur, eoi indubiè huius executionis
causa per Senatum fieri remissio.

Deinde hæc pars fulcitur; nam etsi tunc ad-
quiratur iurisdictio iudici loci contractus, † con- 18
tra ibidem non repertum, quando simul obliga-
tus expressè se submisit eius iurisdictioni, simul-
que proprij domicilij foro expressè renuntiauit,
iuxta communem ab omnibus receptissimam
sententiam, vt tunc contrahens etiam repertus
in loco contractus possit ibidem conueniri, ita
vt ad ipsum sit facienda remissio, Glos. est ad hoc
celebratissima, *in l.1. ff. si quis in ius vocatus non
ierit*, quam omnes ibidè sequuti sunt, & maxima
cum

cum laude *in dict. l. heres absens. §. 1. ff. de iudiciis*, præsertim Paulus de Castro *num.* 8. Iacob. Lancel. Decian. & alij, ac præter eos Iacobus de Bellouis. *in c. Romana. §. contrahentes, n. 94.* & ibi Franchus post alios à se citatos *de for. compet. lib. 6.* Abb. Panormit. *num. 37.* & Felin. *n. 22. in c. fin. de foro competent.* vbi Antonius, & Cardin. idem Panormit. *n. 18. & 22.* Decius *n.* Ripa *n 65.* August. Berrius *n 196.* Alciat. *num 52. in cap. 1. de iudiciis.* multa per Iass. & Curt. Iunior. *in dict. l. 1. ff. si quis in ius vocatus non ierit, n. 6.* Bald. *in l. cum Artemidoram. C. vt in possessionem Legator.* idem Bald. *in c. præterea, de officio Delegati.* Roman. *in singul. 179.* Ias. *in l. 1. ff. de eo quod certo loco.* Marianus Socinus *in cap. dilecti, n. 39. de foro compertent.* optimè Couartu. *practic. quæst. cap. 10. num. 5. & suprà à num. 3.* post quem Alciatum, Montaluum, Auilesium, & Auendanium, & Didacum Perez idem affirmat Paladorius, *lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. 2. part. §. 1. à num. 2. cum sequentibus.* Barbos. *in l. 1. ff. de iudiciis, art. 3. num. 224.* Ripul. *variar. resolut. tom. 1. cap. 1. de iurisdictione omnium iudicum, num. 404.* Ioannes Gutierrez *de iuramentum confirmator. 3. part. cap. 16 à num. 3. & sequentibus*, Sigismundus Scaccia *in tract. de sententia & re iudicat. glossa 7. quæst. 3. limitat 4 à n. 116. cum sequentibus*, apud quos de materia latè videre poteris.

Tamen hanc renuntiationem proprij fori expressam, Clericus absque consensu sui Ordina-
19 rij facere nequit, † obstante illi magna illa Doctorum caterua, de qua sursum, *versicul. Tamen hæc vera resolutio, à num. 5. cum sequentibus*, probantium, communem opinionem, iuxtáque Canonica prohibentia Clerico prorogationem absque proprij Episcopi consensu locum habere, quando expressè prorogationem fecit, atque renuntiauit suo foro; non tamen quando tacitè inducitur à lege, vltra quos idem probant cum Nauarro, Menchaca, Azeuedio, Molla, Petrus Barbosa *in l. 1. articul. 2. num. 532. cum sequentibus, ff. de iudiciis.* D. Ioann. Baptist. de la Rea *in decis. Granatens. disp. 4 n. 16. in fine.*

Sed sic est, quod ad hoc vt Iudici loci contractus adquiratur in acto iurisdictio in contrahentem non repertum in loco contractus, est necessaria expressa proprij fori renuntiatio, ita vt solus contractus non sufficiat, ex communi Do-
20 ctorum modò relata; ergo in huiusmodi † fori expressa renuntiatione necessariò & præcisè in Clerico debet interuenire proprij Episcopi consensus, iuxta communem Doctorum, iuxtaque Canonica de quibus in secundo fundamento contrariæ partis, *num. 4.* cum eius consensus requiratur, vbi interuenit expressa renuntiatio; ac per consequens dum deficit (quantumuis obligatus in forma Cameræ se submiserit Auditoris Cameræ iurisdictioni, proprio foro expressè renuntiando) ipse Auditor nulliter & sine iurisdictione, violentérque proceder contra sic in Romana Curia obligatum, ibidem tamen non repertum, sed potius in partibus degentem, quia nulla sibi fuit hoc casu in illum quæsita iurisdictio ex iuris communis, & Canonici dispositione.

Hanc insuper partem in his terminis contra
21 Marianum, Socinum, & Ripam rectè, † & eruditè defendit post plures alios Doctores, Couarr. *in pract. quæstionib. c. 10. sub dict. n 5. vers. Octauò.* qui postquam resoluit, non esse necessarium, adesse in loco contractus contrahentem, si expressè renuntiauerit suo proprio foro; limitat in Clerico non interueniente consensu sui Episcopi, in hæc: *Octauò ab eadem radice procedit, quod Panormitanus in dict. cap. vltimo, de foro competent. n. 37. asserens prædictam renuntiationem minimè valere, si ea facta sit à Clerico absque proprij Iudicis, & Episcopi consensu, c. significasti de foro competenti, quo expressim deciditur, non posse Clericum consentire absque Episcopi consensu in alterius Iudicis iurisdictionem, qua ratione sequuntur hanc Abbatis opinionem Felinus in dict. c. vltimo, n. 22. Iacob. in dict. l. heres absens, §. 1. col 2. Decius in dict. cap. 1. de iudiciis, n. 23. & ibi Felinus num. 6. quorum opinio mihi omnino placet, cum in hac specie fiat ab ipso Clerico expressa renuntiatio proprij Tribunalis, & consentiat ipse expressim in alium Iudicem, quod fieri iure non potest, & ideo hæc sententia maxima ratione fulcitur, & tenenda erit, quamuis Marianus Socinus in dict c. dilecti, n. 39. & Ripa in dict. cap. 1. de iudiciis, num. 68. contrarium tenuerint, &c.* Hæc Couarr. cuius sententiæ præcisè subscripserunt omnes illi Doctores, qui firmarunt, renuntiationem proprij fori expressè factam à Clerico absque sui Episcopi consensu, nec valere iurisdictionem aliquam tribuere, quas cognoscimus suprà *n. 5. & seqq. vers. Hæc tamen vera resolutio.*

Itaque cum Clericus Romæ obligatus in forma Cameræ, † nec ibi reperiatur, nec in renun- 22
tiatione expressa proprij fori interuenit consensus sui Ordinarij; non video, quo fundamento, quóve iuris colore exequi possit ab Auditore Cameræ, cum in hoc casu careat penitùs iurisdictione, & per consequens eius litteræ declaratoriæ, aliæve quælibet executionem huiusmodi tangentes vti nullæ & inualidæ iustissimè retineri solent in Senatu, remissa causæ executiuæ cognitione Ordinario, cui de iure pertinet ex Decreto Concil. Trid. *sess. 24. de reformatione, c. 20.* quod in viis executiuis omnino procedere, resoluimus latius hac *2. p. c. 10. vers. Ex ratione huius Pontificalis, &c. à n. 12. cum seqq. vsq. ad fine.*

Subscribunt etiam huic verissimæ opinioni declarationes S. Congregationis, † necnon in- 23
finiti penè DD. validissimis doctrinis muniti, de quibus suprà hac *2. par. cap. 5 à principio, cum suis §. §. & cap. 3 §. vnico, per tot.* affirmantes quod solus partis consensus in alienam iurisdictionem, illam Iudici non attribuere in prima instantia, nec valere, sed ad id requiri concursum consensus tam Episcopi Ordinarij, quàm partis: conducunt etiam plurima mirabilia, quæ de renuntiatione iuris complicati cumulauimus *in 1. p. c. 13. vers. Quarto probatur, a num. 21 cum multis seqq.* in quibus quidem locis plurima reperies in comprobationem huius verissimæ resolutionis; ergo iustè Senatus violentiam hanc tollit, retinendo litteras Auditoris Cameræ, & remittendo partes Ordinario.

Fulcitur insuper hæc pars, quia ius & Doctores loquentes de foro sortito ratione contractus, † conditionaliter omnes attribuunt iurisdictio-
nem Iudici loci contractus, nempè si ibi reperiatur contrahens, per hanc dictionem conditionalem (si) quæ de iure importat conditionem, vt vulgare est, & expressè probat text. *in c. Roman. §. contrahentes, de foro competent. lib. 6.* & omnes 24

Doctores suprà citati *num. 15. vers. Etenim de iure tunc, & in dict. §. contrahentes*, hæc opponuntur verba: *Nisi inueniantur ibidem*, quæ
25 † dictio (nisi) inter alios effectus restrictiuos, & limitatiuos, seu negatiuos, quos longa manu recenset Augustinus Barbosa *dict.* 217. importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum, vt probat text. *in l. quibus diebus. §. quidam Titio. ff. de conditionib. & demonstr. & in l. 1. §. idem scribit. ff. depositi.* ibi: *Nec debere absolui, nisi restituat*, & in *l. in testamento*, ibi: *Et nisi fierent heredes, magna pecunia mulctarentur. ff. de condit. & demonstrat.* Roland. *cons.* 49. *num. 14. tom. 3.* Grani *cons. 48. num 6. & cons. 54. num. 51.* Socinus Iun. *cons. 49. num. 18. vol. 2. & cons. 134 num. 16. vol. 3.* Cassaneus *in consuetudin. Burgund. rubrica 1. §. 5 in verb. si non à grau. num. 12. & 13. fol.* 185. Vulpellau. *de prepos. & ad verb significa. sub diction. nisi. vers. Et quod, pag. 65.* Antonii. Monach. Lucens. *decis. 67. n. 65.* Cenedus *singul. 13. num. 3.* Franc. Mulin. *de rita nuptiarum. lib. 1. comparatio. 20. num. 49.* Barbos. vbi proximè *num.* 9. & fuit dictum *in Treueron. loco capitularis, 10. Martij, anno* 1606. coram Mançanedo impressa per Farinaceum *decis. 161. num. 7. part. 2. recent.*

26 Et importat formam, † vt per Osaseum *decis. 174. num. 2.* Gratus *consil. 15. num. 15. volum 1.* Ced. *dict. singul. 23. num. 6.* Barbos. *dict. diction. 217. num.* 10. Marius Antonius *variar. resol. lib. 1. resolut. vltim. casu. 32. vers. Pro Episcopo, in fin.*

Sed iurisdictio conditionaliter attributa, non
27 acquiritur Iudici, † nisi demum purificata conditione, & ea verè existente, antequam iurisdictionem incipiat exercere, ita vt aliter processus, & omnia à se gesta sint nulla ipso iure ex d. fectu iurisdictionis. Pareus *decis 429. lib. 1.* Rota *decis. 93. part. 4. in nouis.* Gonçal. *ad Regul. 8. Cancel. glos. 9 in annotat. num. 249. & num 251.* Maria *de clausul. part. 1. clausul. 92.* & fuit dictum *in Anconitana bonorum, 12. Ianuar.* 1607. coram Mançanedo, impressa per Marchesan. *part. 2. pag. 150. & in Pampilonens. de Orango, 18. Iunij* 1610. coram Caualerio, impressa per eundem Marchesan. vbi proximè *pag. 161.* Campanill. *diuersor. iur. Canon. rubric. 11. cap. 13. à num. 158.* Farinacius *decis. 142. n. 1. part. 2. recent. & in vna Compostel. Parrochialis, 16. Decemb.* coram Orano, impressa per Marchesan. *de commiss. part. 1. pag* 427. prout etiam abundè videre poteris *in tract. de Regia protectione, 3. part. cap. 13. à num. 19. cum seqq. & à num. 46. cum sequentibus.*

Ita vt conditio super qua datur iurisdictio,
28 plenè probanda sit, † aliter nec Iudici data intelligitur, vt dicitur *in dict. decis. Pampilonens. & in Burgens. iurisdictionis, 6. Februarij* 1604. impressa per Farinaceum *decis. 68. num. 1. part. 1. in recent. & in Firmiana Altaris*, impressa per eundem Farinacium *decis. 701. num. 4. ead. part. 1. & decis. 636. num. 1. part. 2. recent.* eiusdem Farinacij.

Adeò quod processus & sententia lata ante
29 purificatam conditionem, † sub qua iurisdictio datur, nulla est ipso iure, & nec transit in rem iudicatam, vt dictum fuit *in dict. Compostellana*, impressa per Marchesan. *dict. part. 1. pag.* 379. quibus adde Augustinum Barbosam *in tractat. de clausulis, in clausul. 97. num. 4. & num. 10. & clausul. 98. num. 3. & 4. per tot.* Igitur Auditor Ca-
meræ procedens † contra obligatum in Roma- 30
na Curia, non tamen ibidem repertum, ac etiam renuntiantem proprio foro expressè absque tamen consensu Ordinarij, nulliter, & absque iurisdictione, necnon violenter procedere dicendum erit, atque ideo legitima, & iuridica est suarum litterarum retentio per Senatum facta, remittentem insuper Ordinario causæ cognitionem in prima instantia.

Hinc venit dirimenda antiqua difficultas, an
processus & sententiæ latæ † ab alieno Episco- 31
po prætendente iurisdictionem ratione contractus celebrati in suo districtu contra Clericum, non interueniente consensu proprij Ordinarij, sint nullæ; in qua Carolus de Grassis *in tract. de effectibus Clericatus, de effectu 1. num. 59. & seqq.* secutus Turrecremat. *in cap. non liceat, num. 3. quæst.* 6. sentit; quod si sit in fauorem Clerici lata sententia, erit nulla, quia fuit causa nullitatis ipse Clericus prorogans sine consensu sui Episcopi. Si autem sit lata contra eum, erit valida: quæ resolutio falsissima est, quia
non est dare medium, † aut habuit Iudex iuris- 32
dictionem, & tunc acta & sententiæ sunt validæ siue contra, siue pro Clerico; aut iurisdictione caruit, & tunc tam processus, quàm sententiæ sunt nullæ, de quo abondè diximus & probauimus hac a. p. *c. 6. à n. 14. cum seqq. & cap. 17. per tot. & cap. 20. à num. 72.*

Deinde quia acta sunt vehiculum ad sententiam, Bald. *in c. cum super ad fin. de causa possess. & propr. & in l. fin. C. de sasp. tuto. & cons. 144. ad fin.* Butigel. *in l. is cui bonis, n. 25. ff. de verbor. obligat.* Maluasia *cons. 91. n. 23.* Schrader. *de feud. p. 9. c. 7. n. 136.* Montier. *decis. 25. n. 8.* Surd. *cons. 159. n. 46.* Menoch. *cons. 390. n. 35.* Aldouin. *cons. 17. num. 4.* Mantica *decis. 68 n. 9 decis 211. n. 4. & decis. 239. n. 1.* Giurba *decis. 10 n. 1.* & idem Giurba *cons. 88. n 6.* si in ista adest defectus iurisdictionis etiam & pariter & in actis, vt sint nulla ipso iure; nam causa ob quam irritatur processus, de necessitate influit in sententiam, Signorolus *cons.* 154. Plotus *cons. 30. n. 36. & 40.* Guzzinus *defens. reorum, 22. cap. 2. n. 3.* Giurba *cons. 9. sub 14. in fin.* Ergo super eis lata sententia pro qualibet parte debet esse nulla, cum actorum nullitas intrinsecè influat in eam, ex quo dicta assertio inutilis apparet: non enim expectanda erit sententiæ prolatio, ad iudicandum & cognoscendum, an processus fuit nullus, vel validus; nec potest esse eius validitas in aëre, & in pendenti, vti ex *l. cum hic status. § sine autem, de donat. inter vir. & vxor.* & singulari doctrina Bald. *in l. eam quam n 49. C. de fideicommis.* & aliis pluribus obseruat Christophorus de Paz *in tract. de tenuta, cap. 10. à n. 34. cum seqq.* Atque ideò si re vera adest defectus iurisdictionis, acta omnia & quæuis sententia erunt nullæ, ex quibus manifestè destruitur Caroli de Grassis resolutio in hoc articulo.

Scaccia autem *in tract. de sentent. & re iudic. glos. 7. quæst 3. limitat. 1. num.* 47. post Lapum, Geminian. & Marianum Socinum aliter distin-
guit, † si apparet notoriè ex inspectione scri- 33
pturæ, contractum non fuisse in eo loco celebratum, processum Iudicis alieni, & sententiam esse nullam, cum deficiat consensus proprij Episcopi; at si sit dubium, & excipit Clericus decli-
nans, † & ad vlteriora procedat Iudex, erũt acta 34
nulla, quia priùs summariè debet de qualitate,

&

& declinatoria cognoscere, & si non appareat
ibi gestum esse contractum, tenetur remittere
ad Ordinarium suum, & sine hac pronuntia-
tione procedit nulliter; quæ quidem resolutio
magis conformis est iuris dispositioni, vide
eundem ibidem *num. 33. & num. 54.*

Quæ tamen procedit, quando non deficit
35 requisitum præcisum, † quod ibi sit repertus
debitor in loco contractus, quod etiam suppo-
nunt ipsi Doctores referendo oppositionem, &
declinatoriam rei conuenti; sed tantùm dubi-
tatur, an contractus ibi fuerit celebratus, nec-
ne; iuxta quæ Nos *infrà cap. 30. §. 4. prope
finem.*

At vbi deficit priùs requisitum, & conditio,
36 † super qua fundatur simul iurisdictio, nempè
quod non sit repertus in loco contractus, nec
aliter in Clerici renuntiatione fori proprij in-
teruenit consensus sui Episcopi, cum iurisdi-
ctio non fuerit aliter adquisita Iudici loci; om-
nia acta indistinctè sunt nulla ex supradictis,
maximè hodie stante dispositione Concilij *in*
37 *dict. cap. 20. causa omnes*, † quod licèt legiti-
mos iuris communis modos sortiendi forum
alienum admiserit; non tamen illegitimos ap-
probauit, prout erit iste, quando deficiant in-
tegra iuris communis requisita, ad sortiendum
forum alienum ratione contractus alibi celebra-
ti, de quibus latè hactenus, quoniam si de iure
communi in hac specie negatur Iudici loci con-
tractus iurisdictio: multò fortius post Conci-
lium Tridentinum, quod regulariter resistit
alieno Iudici in prima instantia.

Nec à nostra verissima resolutione hactenus
38 manifestè comprobata † subterfugiet aliquis
dicendo; quod in obligationibus Cameralibus
assiduè solet apponi iuramentum, quo casu eius
virtute potest quis conueniri in loco contra-
ctus, etiamsi ibidem non reperiatur, vt latè
comprobat Ioann. Gutier. *de iuram. confir. c. 16.
num. 6.* & cum Ias. *in l. 1. sub num. 5. limit. 1. ff. eo
quod certo loco*, firmat Sigismund. Scac. *in tract.
de sentent. & re iudicat. glos. 7. q. 3. limit. 4. n. 120.*
probant Angel. Paul. Castrens. & Iacobin. *in dict.
l. hæres absens. §. 1. ff. de iudiciis.* Roman. *singul.*
279. Marian. Socin *in dict. cap. dilecti, num. 39.
de for. compet.* Ias. *in l. 1. ff. de eo quod certo loco,
col. 2.* Felin. *in c. fin. de for. compet. n. 22.* Cur-
tius Iun. post alios *in dict. l. 1. ff. si quis in ius
vocatus non ierit.* Ripa *num. 66.* & Augustinus
Beroius *num. 196. in dict. cap. 1. de iudiciis.*

39 Quia dupliciter respondetur; † Primò quod
hoc iuramentum si fuerit appositum confirma-
tioni contractus simpliciter, nec specialiter ac-
cesserit iuramentum promissioni factæ de re-
spondendo, aut litigando apud Iudicem loci
contractus: tunc nihil operabitur in acquisitio-
ne fori, si ibidem non repertus contractus con-
trahens, vt eleganter aduertit Couarruuias *pra-
ctic. quæst. 10. num. 6. in princip.* ibi: *Idcirco erit
hæc conclusio (etiam si communis sit) cautè intelli-
genda, vt planè admittenda non sit, quoties con-
tractus ipse iuramento præstito fuerit confirmatus,
nec iuramentum accesserit promissioni factæ de re-
spondendo, & litigando apud Iudicem illius loci
in quo contraxit is, qui iuramentum ad maioris
contractus vim adiecit, &c.*

Secundò respondetur, quod prædicta doctri-
40 na procedit in laicis, † non tamen in Clerico
iurante renuntiationem proprij fori absque sui
Ordinarij consensu, cùm etiam cum iuramento
non possit promittere se posse conueniri coram
alieno Episcopo sine sui consensu, quia ipse pro-
mittit quod suum non est, sed alienum, & iura-
mentum in alterius detrimentum non est vali-
dum nec firmum, nec præiudicium iuris tertij.
Mancin. *de iurament. 4. p. effectu 110. num. 1.*
Seraphin. *de priuileg. iurament. priuilegio 151.
num. 3.* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. con-
uent. lib. 12. tit. 33. num. 44. & lib. 13. tit. 37.
num. 8.* prout in terminis hanc limitationem
probant Marta *de iurisdict. 1. part. cap. 6. num. 46.*
Turrecremat. *in cap. non liceat, num. 6. 3. q. 6.*
vbi adducit duo fundamenta, quæ & alia refert,
& sequitur Carolus de Grassis *in tractatu de effe-* 41
ctibus Clericatus, effectu 1. n. 55. & seqq. † nam
sicut principalis renuntiatio non valet in præiu-
dicium superioris, ita nec etiam in ipsius renun-
tiantis habentis ius inseparabile & complica-
tum, iuxta quæ Nos abundè in locis superiùs
citatis, *num. 23. vers. subscribunt etiam, &c.* Ita
etiam & iuramentum super renuntiatione ea
appositum, illius naturam sequitur, ex vulgarib.

Nec iuramentum auget principalem obliga- 42
tionem, † sed intra suos limites contentum ad-
dit robur, & vinculum religionis. Augustin.
Barbosa *dict. 134. num. 1. & 2.*

Ex hac sic fulcita resolutione, primò infero, 43
† quod ad effectum sortiendi forum idem ope-
ratur locus contractus, & locus destinatæ so-
lutionis; nam licèt in vno loco contractus cele-
bretur, & in alium fuerit destinata solutio, istius
loci forus attenditur, & sortitur obligatus,
quia in eo dicitur contraxisse, probant Sigil-
mundus Scaccia *in tract. de commerciis. §. 2 glos. 5.
sub num. 194. vers. Primus, & num. 210. & seqq.*
& ipse *lib. 1. causar. ciuil. & criminal. cap. 101.
sub n. 50.* & optimè *in tractat. de sentent. & re
iudicat. gloss. 7. quæst. 3. limitat. 4. num. 219. cum
sequentib.* Ripa *in cap. 1. num. 68. de iudiciis.* Fran-
cisc. Molin. *de brachio Regio, cap. 28. num. 14.*
Couarru. *practicar. cap. 10. sub n. 5. vers. 9.*

Et cum inter hæc duo detur à iure æquipara-
tio, † æqualiter in loco destinatæ solutionis 44
militant omnes ampliationes, & limitationes,
seu potius requisita, quæ desiderantur in foro
contractus, ad acquisitionem iurisdictionis iux-
ta doctrinam Glossæ *in l. municipiu, verb. adno-
cundum. C. de seruis fugitiuis, gloss. in cap. si post-
quam, de electione, lib. 6.* Tiraquel. *de retract. li-
nagier. §. 15. gloss. 1. n. 10.* Antonius Gomez *tom. 3.
variar. cap. 15. n. 1.* Surdus *de alimentis tit. 1. q. 10.
n. 2.* Molina *de primogeniis lib. 2. cap. 8. num. 16.*
Flores de Mena *variar. quæst. 3. num. 27. &
29.* Caldas Pereira *de potestate eligend. cap. 7.
num. 7.* quia æquiparatorum eadem est iu-
ris dispositio, *l. 1. ff. de legatis*, 1. cum simi-
libus.

Et ideo quemadmodum requiritur ad acqui-
sitionem † iurisdictionis in loco contractus, 45
quod ibidem reperiatur obligatus, vt superiùs
diximus; pariformiter requiritur, quod si re-
pertus in loco destinatæ solutionis, vt ibidem,
queat conueniri, probat Scaccia *de commerciis
dict. §. 1. glos. 5. num. 208. & in tract. de sentent. &
re iudicat. dict. limitat. 4. num. 112.* ibi: *Extend.
secundò, vt procedat, etiamsi promisisset soluere
certo loco, quia nisi in eo fuerit repertus, non pos-
set illic conueniri, &c.* & in *num. 122.* Couarru.
vbi superiùs *dict. vers. Nonò*, Molin. *dict. n. 14.*

46 quia idem operatur fictio in casu ficto, † quod
veritas in casu vero, *l. t. ff de adoptionibus, l.
cum ex oratione. ff. de excusationib. tutor. l. qui
ad certum. ff. locati, l. si mulier debitori, in fin.
ff. de iure dotium, l. 1. in principio. C. de rei vxoria
actione.*

Et licèt Sebastianus Sap. *in repetitione legis*
47 *prima, num. 19. ff. de indiciis*, dicat, † quod
hæc doctrina non procedat in Clerico desti-
nante solutionem in locum alterius Episcopi
absque sui consensu, quia non sortitur forum
ratione contractus ficti, sed veri; contrarium
tamen est verius, quia in loco destinatæ solutio-
tionis Clericus sortitur forum sine consensu
Episcopi si ibi reperiatur, quia non prorogat
expressè, [illegible] necessitate iuris; probat Seac-
cia *de re iudicata, glos. 7. limitat. 1. à num. 45.* qui
num. 46. ita ait: *Contra hanc subdeclarationem,
quod enim Clericus conferendo solutionem in Diœ-
cesim alterius Episcopi sortiatur ibi forum ratione
contractus, licèt in contrahendo non interuenerit
consensus proprij Episcopi, quia isto casu fit ma-
gis à iure, quàm ab homine, tenet Paulus de Ca-
stro in l. 1. sub num. 22. vers. Aut vult prorogare.
C. de iurisdict. omn. ind. inter repetitiones, vol. 7.
fol. 336.*

48 Eleganter etiam Couarru. † *pract. quæst. c. 10.
sub num. 5. vers. 9.* in hæc: *Nono ex proximè tra-
ditis apparet aliud dicendum fore, vbi Clericus in
locum aliquem destinaret solutionem, & in eodem
posteà inueniretur; posset etenim apud huius loci
tribunal conueniri ratione illius solutionis in eum
locum destinatæ, etiamsi absque consensu Episcopi
contraxisset, & solutionem detineret, nam hæc pro-
rogatio iurisdictionis non fit solum ex consensu
ipsius contrahentis, sed à lege, eiusque authorita-
te inducitur text. elegans in dict. cap. dilecti, ex
quo hoc ipsum annotarunt plerique præsertim in hac
specie, Ripa in dict. cap. 1. num 68. de iudiciis, &
ibi Boschus Codecanus aduersus Philippum De-
cium, qui num 23. contrarium sententiam conatus
est defendere, &c.* Itaque omnes limitationes
quas respectu Clerici superius apposuimus ra-
tione contractus non sortientis forum; easdem
repete in loco destinatæ solutionis, atque ideo
Clericus in partibus obligatus in Romam de-
stinans solutionem; si ibidem non fuerit reper-
tus, vel si non renunciauit expressè suo proprio
foro cum consensu sui Episcopi, vt superius di-
ctum fuit: nullatenus poterit Romæ conueniri
coram Auditore Cameræ, nec alio quouis iu-
dice, nec validus erit eorum processus ex noto-
rio defectu iurisdictionis.

Secundò infertur, quod licèt, vt dicatur lo-
49 cus contractus, † sufficiat procuratorem nomi-
ne absentis, cuius habet mandatum, in eo con-
traxisse; non autem attenditur locus quo fuit
factum mandatum, vt probant Doctor Petrus
Barbos. *in l. hæres absens, §. apud Labeonem, n. 26.
ff. de iudiciis.* Sigismundus Scaccia *in tract. de
commertiis. §. 11. glos. 3. num. 212.* ibi: *Explico,
vt locus contractus non dicatur ille ex quo transmit-
tuntur litteræ, seu Nuntius, sed dicatur ille, in
quo consensus coniunguntur, &c.*

Tamen ad acquisitionem iurisdictionis, vt
50 dicatur quis repertus in loco contractus, † non
sufficit, quod reperiatur obligati procurator,
sed eadem met indiuidualis, propriáque persona
debitoris; ita expressè probant Decius *in cap. 1.
sub num. 159. de iudiciis, in prima lectura*, idem
Scaccia *in tract. de re iudicata, glos. 7. quæst. 3. li-
mitat. 4. num. 112. & 113. & num. 117.* vbi plures
allegat.

Tertiò, ex supradictis infertur ad declaratio-
nem plurium Doctorum, † quos citauimus in 51
hac 2. *part. cap. 5. §. 3. à num 4. & seqq.* & alio-
rum dicentium posse Auditorem Cameræ auo-
care causas pendentes in partibus motas vigore
obligationis Cameralis, necnon obligatos ex-
tra Curiam Apostolicam in forma tamen Ca-
merali posse conuenire, quod quàm falsum sit
hodie, clare ostendit Concilium Tridentin.
sess. 24. de reformatione, cap. 20. in illis verbis:
Aut aliy quarumcumque facultatum vigore, pro-
hibens & auferens indistinctè ab omnibus supe-
rioribus Iudicibus iurisdictionem in prima in-
stantia, nisi ad eos legitimè fuerit deuoluta ab
Ordinariis, & in specie de Auditore Cameræ
diximus suprà hac 2. *part. cap. 3. vers. Quod am-
pliatur, à num. 20. & in cap 5. § 3. à num. 4. cum
multis seqq.* vbi plurimis Doctoribus euitatis cla-
rè ostendimus, hodie ex nouo iure Pontificio
penitùs cessasse facultatem Auditoris Cameræ
in prima instantia, & iterum hac 2. *part. cap. 10.
à num. 12. cum multis seqq.* quibus locis videbis
quod Doctores loquentes de hac facultate Au-
ditoris Cam. procedunt ante Concil. Trident.
vt & ipsi se explicant.

Clarius insuper constat ex supradictis, nam
licèt Concilium Tridentinum † non sustulerit 52
legitimos modos prorogandi iurisdictionem
alieni iudicis, vt diximus *in dict. cap. 5. versic.
Plures tamen aliy, num. 8. & in §§. omnibus sub-
sequentibus*: per consequens tamen illegitimos
modos, & à iure communi, & Canonico re-
probatos non admisit, nec approbauit.

Et ideo si ex contractu extra Romanam Cu-
riam celebrato † non sortitur quis forum, nec 53
etiam si ibi fuerit celebratus, non tamen tem-
pore conuentionis, aut executionis ibidem re-
pertus debitor, vel aliter non valet suppleri
Clerici repertio per expressam fori proprij re-
nuntiationem, deficiente consensu sui Episcopi,
vt manifestè hactenus ostendimus; quo iuris
fundamento, aut colore poterit Auditor Ca-
meræ absque notoria violentia, & nullitate ex
defectu iurisdictionis in prima instantia sic obli-
gatos exequi, excommunicare, aut declarare
incursum censuratum in prima instantia? Nullo
quidem, nec id patitur Senatus, sed retinet Au-
ditoris huiusmodi litteras, & causam in dies,
partésque remittit Ordinario.

Ex hactenus latè comprobatis, rectè iustifi-
catur quod in his nostris terminis dicit Gabriel
Pereira, † *in tractatu de manu Regia, 1. p c. 9. n. 10.* 54
cum seqq. in hæc: *Hæc quidem attento iure pro-
cedunt, & proprius ad nostras leges Regias acce-
dendo, adhuc vltimus labor superest, circa casum,
qui quotidie in manus Senatorum incidit, quando
prababitu Cumerali obligatione pro pensione Roma
soluenda, Clericus, qui in hoc Regno est, excommu-
nicatur, quod tempore statuto non soluerit, an à
tali executore pateat querela ad Regem, quando
nulla ex iis causis apponitur, quas diximus, exe-
cutionem suspendere, & primo excommunicationi
obstat, quod Clericus eo casu prorogat iurisdictio-
nem alieni Iudicis, quod fieri non potest sine proprij
Episcopi consensu, cap. significasti de foro compe-
tenti adeò, &c.* Quod nec iustificatur ex eo,
quod obligatus in forma Cameræ renuntiat
omnibus

omnibus defensionibus, & patitur in eadem obligatione declarari incurrisse censuras; quia talis obligatio non tenet, vt sine causæ cognitione, & sine contumacia possit excommunicari, vt probant Marcus Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscop. cap. 117. sub num. 5.* sequitur Scaccia *de sentent. & re iudic. glossa 13. num. 21.* quæ doctrina recipit comprobationem ab iis, quæ *à num 1.* ipse Scaccia congerit; nec etiam stylus (vt in executione deficiat, & nec sit necessaria citatio) tenet, quia est contra ius naturale, & gentium, vti latissimè comprobat Flamin. Cartar. *decis. 21. à num. 40. & seqq.* videndus etiam *à num 5.*

Et quomodo, & ex quibus inducatur ad prorogationem consensus Episcopi † proprij, vide planè per Scacciam *de sententia & re iudicat. glossa 7. quæst. 3. limitat. 1. à num. 49. cum multis* 56 *seqq.* † & quod non sufficiat consensus Vicarij Generalis Episcopi, nec sit validus, tenet Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effectu 1. num. 58.* qui *num. 65.* post plures probat, quod nec laicus in spiritualibus potest prorogare iurisdictionem alterius Episcopi absque sui consensu.

Quid autem erit dicendum de laico Romæ 57 obligato, vel per se, vel per procuratorem iuxta doctrinam paulò ante scriptam *in 2. illatione*, vel principaliter, veluti fideiussor ad solutionem alicuius quantitatis (vt assolet) purà pro expensis alicuius dispensationis à se petitæ, vel pro expensis litis Romæ pendentis, vel id genus alia causa, an Romæ Conuentus, cum ibidem non sit repertus, possit petere in Senatu litterarum retentionem.

58 Quæ difficultas duo habet capita: † aut enim iste laicus exequitur ab Auditore Curiæ, cui se submisit per obligationem in forma Cameræ Apostolicæ Romæ factam pro certa quantitate, aut ab alio Iudice temporalem iurisdictionem habente.

Primo casu affirmandum erit, quod Vassallus Regis non potest consentire, & prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, quia vergit in præiudicium Regiæ iurisdictionis, sicque prohibitum stat subditis & vassallis horum Regnorum, vt *in l. 3. tit. 1. lib. 3. ordinamenti.* Doctores *in cap. 1. de locato.* vbi Panormitanus *n. 14.* Azeuedius *in l. 10. tit. 1. lib. nona Recopilat.* Gutierrez *practicar. lib. 4. quæst. 30.* Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 17. num. 195.* Menochius *consil. 325. num. 20.* Guillelmus Benedict. *in cap. Raynuntius, verb. & vxorem, decis. 2. num. 53.* Aufrerius *de potestate Eccles. super laicos, quæst. 3.* Antonius Petra *in tract. de potestat. princip. cap. 4. num. 10. & cap. 8. num. 87.* Gabriel Pereira *de manu Regia, part. 1. cap. 9. num. 15. & sequen.* Petrus Barbosa *in l. 1. articul. 3. num. 141. & num. 166. ff. de iudiciis*, quod in toto ferè orbe receptum est, & à Principibus Christianis in suis ditionibus dispositum, vt firmant ipsi Doctores, & Gabriel Pereira *in decis. Lusitan. 2. num. 4.* Nauarrus *in consil. 51. tit. de sententia excommunicationis.*

Quo quidem casu, si contra laicum subdi- 59 tum, † & vassallum horum Regnorum Romæ obligatum in forma Cameræ, etsi se submiserit iurisdictioni Auditoris Cameræ, aut alterius Iudicis Ecclesiastici, & qui pro executione declaratorias litteras, vel executiuas remiserit ad has partes, non solùm protegendus est vassallus vi oppressus, retinendo litteras in Senatu, ne illis pars creditrix aliquomodo vtatur, sed decretum laicorum dandum, vim fieri, *en conocer y proceder*, causámque remittendam Iudici seculari competenti, qui de ea potest, & cognoscere debet.

Si autem Romæ, aliốve Regno extraneo contraxerit, † & ibidem respondere promiserit, 60 tunc ratione contractus, si ibidem reperiatur, sortitus forum illius Regni, ac si subditus fuisset, & naturalis, Marian. Socin. *in cap. dilecti, num. 23. de foro compet.* Panormitan. *in cap. fin. num. 36. eod. tit.* Petrus Barbosa *in l. heres absens. §. 1. num. 7. ff. de iudiciis*, Gabriel Pereira *in decis. 2. num. 5.* qui *num. 6.* ita loquitur in hæc: *Vndè si originarius huius Regni in Regno Castellæ contractum celebrauit, † ibique se responsurum pro-* 61 *miserit certo loco, poterit virtute huius contractus citari ad illum locum, & eo casu poterit etiam citari in Curia Regis, si ibi inueniatur, quia cùm iam per contractum renuntiatum sit priuilegio fori, ita vt in Regno Castellæ forum contrahens sortiatur, nihil mirum, si vt talis in Curia illius Principis inuentus lite pulsari possit;* prosequitur ipse Pereira vsque ad finem decisionis, in qua latissimè agit, quando delinquens in Regno Castellæ, vel contrahens possit trahi, vel exequi, & quomodo existentem in Regno Portugaliæ.

Sed hæc doctrina procedit, quando prorogatio fit à vassallo vnius Regis consentiente in iurisdictionem alterius Regis & Regni ratione contractus vel delicti, † & sic ex necessitate iuris, & 62 ex eius dispositione, vt superiùs diximus. At quãdo prorogatio vassalli vnius Regis consentiat in iurisdictionem alterius expressè, tunc non valet eius prorogatio in præiudicium sui Regis, qui nihilominus potest vassallo prohibere & detinere, ne in alio Regno litiget, vel litem prosequatur; plurimos ad id allegat Gabriel Pereira *dict. decis. 5. à num. 5.* multas etiam doctrinas congessimus, *1. part. cap. 13. vers. Quarto probatur, à num. 21. cum sequentibus, & hac 2. part. cap. 3. §. vnic. per totum*, & videndi plures citati, & sequuti per Marium Giurbam *dict. consil. 95.*

Et tunc potest Princeps executioni sententiæ latæ contra suum vassallum † in Regno ex pro- 63 rogatione expressa sui vassalli se opponere, ratione sui præiudicij ex ea inducta, quando eius executio fit in suo Regno, quia respectu ipsius Regis res est inter alios acta, congerit plura Menoch. *de arbitrariis, quæst. 38. à num. 3.* Vantius *de nullitatibus sententiarum, tit. ex defectu iurisdictionis ordinariæ, à num. 16. & seqq.* Andr. Gaillius *lib. 1. obseruat. cap 48. à num. 7.* Couarr. *practicar. cap. 10. num. fin.* Gabriel Pereira *dict. decis. 5. num. 10. vers. Vndè rectè*, facit doctrina Giurbæ *cons. 95. n. 14* vbi allegat latius ipse Giurba *in decis. 96. à n. 19. cum multis seqq* † vbi latè 64 quod Barones passim vindicare solent subditos alterius iurisdictionem prorogantes, vbi multa congerit videndus, qui plurimos Doctores ad id allegat.

Et quod remissio rei facienda non est, quoties iudex requirens, † petènsque remissionem, 65 & iudex requisitus non sint eiusdem imperij, nec principatus, hancque esse veram & communem opinionem, fatentur Aufrerius *ad Cappell. Tholosa. decis. 319.* Francisc. Marc. *decis. 400. num. 9.* Cenedus *in collectan. ad decretum, collectan. 33*

Etan. 33. *num.* 4. sunt tamen consulendi Iulius Clarus *lib.* 5. *receptar. sententiar.* §. *fin. quaest.* 38. *num.* 21. Nicolaus Boërius *decis.* 29. *ex num.* 5. Bald. *in l.* 2. *C. de seruis fugitiuis*, *num.* 2. *vers. Sed quidquid.* Didacus Perez *lib.* 8. *tit.* 4. *lib.* 3. *pag.* 88. *vers. Secundo limita*, & pulchrè *in tit.* 17. *l.* 2. *pag.* 337. *vers. Dubium censeri solet.* Bartholom. Casaoeus *in consuetudinibus Burgundiæ rubric.* 12. §. *vnico*, *num.* 14. latè Couarru. *practicar. quaest. cap.* 11. *num.* 10. sicque Fiscalis Regius debet se opponere, & contradicere huiusmodi executiones factas à Regni extranei iudicibus contra subditos, & naturales horum, ex prorogatione voluntaria & expressa ab istis facta in præiudicium Regiæ iurisdictionis, quam sic vindicare debet Fiscalis Regius.

Quare non obstant contraria fundamenta ad
66 principium huius capitis apposita, † quia omnia tendunt ad vnum, & idem, nempè ratione contractus etiam Clericum sortiri forum iudicis loci contractus, vel vbi destinata est solutio, quo casu non intrat dispositio Concilij Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, quæ non sustulit legitimos modos sortiendi forum alienum iure Canonico approbatos, quæ omnia Nos fatemur in discursu huius 2. *part. quaestionis*, sed modus legitimus de iure est ille, quando in loco contractus, aut destinatæ solutionis reperitur debitor tempore executionis, quo requisito præciso deficiente, deficit iurisdictionis acquisitio in Iudice loci contractus, vt latissimè & abundè probatum relinquimus.

Et post hoc cap. perfectum inuenimus Au-
67 gustin. Barbusam † *in tract. de iure Ecclesiastic. lib.* 1. *cap.* 39. §. 3. *à num.* 72. qui motus aliquibus ex argumentis per Nos in contrarium consideratis ad principium huius cap. nec non præsertim ex doctrina Couarruuiæ (qui ex diametro differtisque verbis contra ipsum loquitur, vt ex eodem Couarruu. patet relato superiùs *num.* 21. *& in num.* 48.) conatur defendere, posse Clericum obligatione Camerali obligatum exequi in Romana Curia, etiam ibidem non repertum, quæ opinio nullo modo, nec iuris colore tuta esse potest: & obstantia iuris omnia Canonici principia, & fundamenta; vt hactenus ad oculum monstrauimus, quibus certè nemo satisfaciet, cautllæ quippe non valent, apertissima sunt, clara, & ineuitabilia. Non tamen miramur contrariam opinionem introducere, & persuadere voluisse eruditum illum Doctorem omni laude & commendatione dignum, cum causam suam propriam tractet, & ad tuendum ius suum omnibus licet defensionibus vti, videat iudex, quid eligat, & sequatur.

CAPVT XXVIII.

Executorialium, ad quantitatem in Rota legitimè obtentarum virtute exequi an possit condemnati debitor; vel an potiùs istius causa sit per Senatum Ordinario remittenda?

Et generaliter, vbi tertius in executorialibus prædictis non est comprehensus: an hoc recursu licitè vtatur?

SVMMARIVM.

Executoriales expediuntur in Rota (ad quam causa legitimè fuerat deuoluta) in partibus committenda, num. 1.

Executoriales Rotæ, expedita contra creditorem: an in eius debitorem licitè dirigantur, ita vt iste recurrens nequeat in Senatu obtinere remissionem Ordinario, num. 2. *& seqq.*

Executoriales contra creditorem expedita exequuntur contra eius debitorem adstrictum ex guarentigia, aut debitum confitentem, n. 3.

Nec tunc eius recurrentis ad Senatum causa Ordinario remittenda, n. 4.

Executoriales contra creditorem Romæ expedita non diriguntur contra eius debitorem, Clericum non adstrictum Guarentigiis, &c. Sed eius causa Ordinario remittenda per Senatum, n. 5.

Si debitor debitoris per executoriales condemnati laicus sit, declaratur vim fieri, & causa illius competenti sæculari remittitur, n. 6.

Debitor debitoris condemnati non adstrictus Guarentigia prius debet coram suo Iudice Ordinario conueniri, & condemnari, antequam in eum dirigantur executoriales contra suum creditorem expedita, num 7.

Singularia iura ad idem adducuntur, ibidem & num. 8. 9. *&* 10.

Executor executorialium contra creditorem obtentarum nequit exequi eius debitorem, à quo aliàs debitum via executiua exegi nequit, nisi prius conuentum coram suo Ordinario, n. 11.

Quia tunc excedit executor, & per Senatum debitoris causa remittitur Ordinario, cum læsa reperiatur eius prima instantia, n. 12.

Tertius quilibet, cui executoriales Romæ legitimè obtentæ non officiunt, Regalia vti valeat, vt eius causa Ordinario remittatur, num. 13. *& seqq.*

Cum tertio, cui res iudicata inter alios obtenta non valet, lis est initianda, & iudicium noniter mouendum, num. 14.

Ab executione contra neminem est incipiendum, sed iudicium, & condemnatio debet præcedere, num. 15.

Lis initianda erit cum tertio, cui executoriales inter alios obtentæ non nocent, n. 16.

Et coram suo Iudice Ordinario, ad quem prima instantia pertinet, ex Trident. cui aliàs Senatus causam remittet, num. 17.

Acta, & res iudicata à pari procedunt, & cui vnum non nocet, nec aliud, n. 18.

Acta possunt nocere, res iudicata tamen accidentaliter, è conuerso autem hoc non currit, n. 19.

Cum tertio in lite pendente comparente exclusiuè lis initianda est quia acta iudicij inter alios illi non nocent, num. 20.

Et coram suo Ordinario instantia (qua distincta est) tractari debet, aliter huius tertij causam Senatus Ordinario remittit, n. 21.

Tertij causa, cui executoriales Romæ expedita, vel alibi non nocent, penitùs per Senatum Ordinario erit remittenda, num. 22.

Litteræ meræ iustitiæ retinentur in Senatu percutientes Tridentinum Decretum, n. 23.

Executoriales obtenta contra vnum, quæ tertio non nocent, licèt istius causam Ordinario remittat, Senatus executoriales non retinet, sed vincenti tradit, vt contra comprehensos illis vtantur coram executore, num. 24.

Quod

Quod & procedit in similibus aliis litteris in prima instantia contra vnum licitè expeditis, contra alios verò non, sed horum causam Senatus remittit Ordinario, num. 15.

1 ALias *cap. 29. infrà* diximus; ad Curiam Romanam legitimè semel deuoluta causa, posse † illic expediri executoriales in partibus committendas pro earum executione, ex qua resolutione præsens suboritur di-
2 sceptatio; an executor earundem virtute, † cùm sint ad quantitatem legitimè expeditæ, exequi debitorem condemnati possit, esto quod recurrens ad Senatum alleget, se tertium esse, non nominatum in eisdem, nec aliter conuictum & condemnatum pro summa à se debita ipsi condemnato per executoriales prædictas, ac propterea de necessitate debere, litem cum eo incipi coram suo Ordinario aliàs Iudice competente, cui omnium causarum in prima instantia de iure pertinet, præseruata neruosè per S. Concilium Trident. *sess. 24. de reform. cap. 20.*

Cuius mirabilis difficultatis resolutio ab alia
3 pendet, † quam bipartitam firmauimus *in tract. de Regia protectione, 4 part. cap. 8. a num. 147.* vbi post exactam disputationem, & magnam iurium mirabilium, & Doctorum cateruam discretiuè diximus; quod tunc poterit executor executorialium ad quantitatem expeditarum directè exequi debitorem condemnati executi, quando iste debitor vel confessus est, se debere quantitatem; vel sit ad eandem per instrumentum guarentigiatum obnoxius, & obligatus, vel aliàs antea per rem iudicatam iam fue-
4 rit victus à suo creditore, † & tunc licèt iste debitor recurrat ad Senatum pro obtinenda remissione suæ causæ Ordinario, audiri non debet; quantitas namque, quæ in prædicto statu reperitur, consideratur in potestate sui creditoris condemnati, in quem legitimè diriguntur executoriales, ac propterea indubiè executori iterum causa huius debitoris per Senatum erit remittenda, vt latiùs comprobauimus *in dict. cap 8 dict. num 247. & seqq.*

Contra verò, si debitum in hoc non sit sta-
5 tu, † quod à debitore queat exigi via executiua, nec ipse illud confiteatur, præcisè necessarium erit, vt coram iudice Ordinario suo aliàs competente actione personali priùs conueniatur, & via ordinaria debitum probetur, & de eodem conuictus per executoriales, & tres conformes condemnetur, quo casu recurrens debitor ad Senatum, si hoc statu reperiatur debitum; indubiè obtinebit remissionem suæ causæ Ordinario faciendam, siue debitor Clericus sit, siue laicus, hac tamen adhibita distinctione, quod si Clericus est, directè fit remissio Ordinario
6 † Ecclesiastico ob contrauentionem *S. Concilij Tridem. dict. cap. 20.* At si laicus est, non sic; sed per decretum laicorum (sic dictum vulgo) & abinitio per creditorem, Regiúmve Fiscalem intentandum, & postulandum, nec aliter potest, nec debet huiusmodi laici debitoris causa in Senatum introduci, eò quòd recursus hic ob contrauentionem Concilij *ind. c. causa omnes,* intentatur dumtaxat in causis ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, in prima instantia; quare cum istius debitoris laici causa non ad forum Ecclesiasticum, sed ad Iudicem secularem spectet, per decretum laicorum dumtaxat auocanda erit hæc causa ab executore Ecclesiastico, facienda eiusdem remissione Iudici seculari competenti, qui de ea debeat, & possit cognoscere, & hoc iure vtimur.

Prædicta resolutio (quod debitoris Eccle-
siastici causa hoc casu, † cum simus in prima 7
instantia, debeat remitti Ordinario, quia coram eo priùs de necessitate debet conueniri, & cum debitore causa initianda sit in via Ordinaria) validissimis iuris nititur fundamentis: in primis expendo elegantem text. in Authen. *de collatoribus. §. cæ autem, vers. Si autem aliquis, collatione 9.* cuius (loquens in executoribus)
† mirabilia sunt verba: *Si autem aliquis pro ve-* 8
ritate publica debens tributa, dicat executori esse sibi alium debitorem, non licere executori molestiam aliquam denominato inferre, nisi priùs debitor probetur (sequitur & facit) *hoc tamen priùs requiri apud Iudicem Prouinciæ, si pro veritate debitor est is, qui denominatus est, & ita fiat executio, &c.*

Textus est etiam non minus expressus † *in l.* 9
à Diuo Pio § si quo ff. de re iudicat. in hæc: *Posse enim nomen iure pignoris capi, Imperator noster rescripsit, sed vtrum confessi nomen tantum capi possit, an etiam, si neget quis se debere, videamus, & magis est, vt id dumtaxat pignoris capiatur, quod confitetur; cæterum si negetur, æquissimum est discedi a nomine, nisi fortè quis exemplum sequutus corporalium pignorum, vltra processerit, dixeritque ipsos debere Iudices de nomine cognoscere, vt cognoscunt de proprietate, sed contra rescriptum est.*

Idipsum probat text. *in l. si in causa iudicati,*
ibi: *Debitores † eius conuenti ad solutionem au-* 10
thoritate Præsidis Prouinciæ compelluntur. &c. C. quando Fiscus vel priuatus debitorem sui debitores conuene. poss. optimus etiam est text. ad id *in l. 3.* ibi: *Si debitum non inficiantur ij, quos obnoxios debitoribus Fisci esse, proponis, potest videri non esse iniquum quod desideras, vt ad solutionem per officium procuratoris compellantur. Nam si quæstio aliena refertur, id concedi non oportere, etiam ipse perspicis, C. eodem titulo.*

Probat etiam text. *in l. etiam,* iuncta *l. eos,* ibi: *Apud Rectorem conuenit Prouinciæ, qui siue debitum confessi, siue negantes, & conuicti fuerint condemnati, &c. cum lata sententia captis pignoribus, ac distractis, secundùm ea quæ sæpè constituta sunt, meruerint executionem, &c. C. de executione rei iudicatæ.*

Hanc etiam conclusionem, quod quando de-
bitum in eo non sit statu, † vt aduersus debito- 11
rem exigi queat via executiua, vt sit de eo cognoscendum coram suo Iudice Ordinario aliàs competente, & non coram executore executorialium aduersus suum creditorem expeditarum, probant Bald. mirabiliter *in dict. l. etiam,* per text. ibi *num. 3.* cuius verba adduximus *in tract. de Regia protectione 4. part. cap. 8. num. 253.* Gloss., Cynus, Barthol. & alij communiter DD. *in dict. l. 2. C. quando Fiscus vel priuatus.* Salicetus *in dict. l. etiam,* Speculator *in titulo, de primo Decreto. §. restat. num. 4 & 6.* Angelus *in l. à Diuo Pio. § si quoque,* in principio, vbi etiam Immola *col. 1. vers. Hæc vera. ff. de re iudicata,* & cum Immola, Alexandro, Paulo, & Ias. *in dict. §. si quoque,* probat Parladorus *lib. 2. rerum quotidianar. cap. fin. 5. part. §. 3. num. 45.* Petrus Surd.

Sutd. *conf.* 4. *tom.* 1. *à principio*, *& per totum*, qui sub *num.* 2. post Bald. & Salicetum *in dict. l. etiam*,
12 dicit, † hoc casu, executorem excedere, cùm dicatur velle facere executionem in re aliena, & non in re creditoris condemnati, nec per eum possessa: quam quæstionem cum altius accuratè examinauimus validissimis fundamentis, *in tract. de Regia protectione*, *dict. cap.* 8. *à num.* 147. *cum multis seqq.* in præsenti omittimus, assumentes dumtaxat ex illis, quæ nostro huic instituto vrgere magis videbantur, ad illum locum præ cæteris te remittimus, concludendo, quod quoties debitum non sit in statu executiuo, causa debitoris creditoris condemnati per executoriales Rotales debeat omnino remitti per Senatum Ordinario (cuius prima instantia isto casu læsa reperitur, in contrauentionem Concilij Tridentini) vt coram eo via Ordinaria, & actione personali debitor conueniatur, vt hactenus probatum remanet.

Ex identitate rationis idipsum erit generaliter
13 ter inferendum, † & prædicandum de cunctis tertiis oppositoribus ad executorialium in Romana Curia legitimè obtentarum executionem, in quibus non veniunt comprehensi, quibusque res iudicata in Rota, aliòve Tribunali superiori Ecclesiastico obtenta non officit, de quo abundè videbis *in tract. de Regia protectione*, 4. *p. cap.* 8. *per totum*, *& cap.* 9. *per totum*, ac etiam *cap.* 3. *à principio*.

Ex quo enim adhuc non sunt conuenti, nec
14 citati, † nec condemnati, res acta inter alios, aliis non prodest, nec nocet *toto titulo*, *C. res inter alios acta*, sequitur quod ad hoc vt possint exequi; debeat præcedere iudicium, & conuentio: aliter verò eum eis lis erit omnino initianda, Innocentius *in cap. super eo*, *quod metus causa*. Felinus *in cap. quod consultationem*, *n.* 16. *de re iudicata*. Rutnus *conf.* 78. *num.* 1. *& 2. lib.* 5. Capicius *decis.* 1. *n.* 23. Rulandus à Valle *conf.* 43. *num.* 3. *lib.* 1. Antonius Gabriel. *commun. conclus. lib.* 2. *titul. de appellationib. conclus.* 4. *num.* 2. Gratianus *discept. forens. cap.* 333. *num.* 2. *tom.* 2. & per Felinum, & Ruinum idem notat Marquesan. *in tract. de commissionib. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 72. *& seqq.* probat etiam Castellus à Bobadilla *in Politica lib.* 2. *cap.* 21. *sub num.* 69. dicens, quod executor attentare non debet; nam cum ille, cui hoc nouum grauamen infert, nondum sit (vt requiritur) condemnatus, nec in executorialibus comprehensus, nouo iudicio aduersus eum erit agendum, *l. à Diuo Pio*, *§. si super rebus*, ibi: *Si fortè iure Ordinario cœperit ab eo res peti*, *ff. de re iudicata*.

Aliàs enim foret incipere contra illum ab
15 executione, † minimè præcedente iudicio & condemnatione contra notissimas iuris regulas, de quo in iis terminis est text. *in l.* 1. *C. de executione rei iudicatæ*, cuius singularia verba sunt: *Nimis prosperè Iudex pignora Marcella capi, aut distrahi iussit ante rem iudicatam; prius est ergo, seruato ordine actionum aduersus eam dirigas, & causa cognita sententiam accipias, &c.* text. etiam *in l. si vix nulla sententia præcessisset. ff. de re iudicata*.

Et quod sit cum hoc tertio (cui res iudicata
16 inter alios non officit) lis initianda, † & à principio tractanda, probant Scaccia *de appellationib. quæst.* 17. *limitat.* 6. *membr.* 4. *num.* 50. *& n.* 71. per Couarru. & sub *num.* 114. Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ lib.* 8. *cap. fin.* post princip. *ex l. cum quæritur. ff. de executione rei iudicatæ*, *l. fin. C. si per vim vel alio modo*; optimè Paulus Castren. *conf.* 67. *viso quodam lib.* 1. *per totum*, quem referens sequitur Cardinal. Tuschus *pract. conclus. tom.* 3. *litt. E. conclus.* 471. *num.* 38. & melius *conclus.* 483. *num.* 4. optimè per Aluarum Valascum *consultation.* 55. *num.* 10. *ad fin. tom.* 1. & hallucinauit Marescotus *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 86. *num.* 43. abundè hoc tractauimus *in tract. de Regia protectione*, 4 *part. cap.* 3. *à num.* 65. *vsque ad num.* 72. *& cap.* 8. *à num.* 84. vbi latiùs videbis. Igitur necessariò infertur, quod si cum hoc tertio oppositore cui res iudicata inter alios obtenta, & tractata non officit, lis sit à principio initianda, per necessariam consequentiam concludendum erit, vt coram suo Iudice competenti sit mouenda, & in prima instantia tractanda, quia actor debet sequi forum rei, ex iuribus vulgaribus, aliàs locus erit decreto remissionis Senatus in executionem Concilij Tridentini. *in dict. cap. causæ omnes*. 17

Ipso quo facit ineuitabile fundamentum, nam
18 acta & res iudicata à pari procedunt, † quia cui non officiunt acta processus, nec res iudicata officit, plurimos citauimus suprà hac 2. *part. c.* 13. *à num.* 9. *vers. Quod quidem penitius*, *&c.*

Imò acta fortiora sunt, quia possunt nocere, 19
† & tamen res iudicata ex eisdem nullatenus, quia puta cum aliquo simul fuerunt tractata, & lis mota, ipse tamen in sententia contra alios omissus sit, & non condemnatur, nec de eo facta mentio in sententia, cui propterea hæc non officit, iuxta quæ per Nos latè *de Regia protectione*, 4. *p. c.* 8. *à principio*, & est tex. *in l. non idcirco*, 44. *ff. de iudiciis*, quam pluribus Doctoribus & fundamentis exornauimus hac 2. *p. cap.* 13. *à num.* 21. *cum seqq. vers. Quorum omnium supradictorum*, *&c.*

Sed sic est, quod actis, & lite adhuc inter alios pendentibus, † si tertius comparat pro 20
suo iure independenti à iure partium litigantium, in tantum sit eum illo tertio lis initianda à principio, eò quòd eidem lis pendens, & eius acta non nocent, nec tangunt; vt nec teneatur pari passu, & simul suam litem cum iam pendente prosequi & tractare, sed seorsum & separatim vii iudicium, & instantia vere diuersa, vt per text. *in l. is à quo. ff. de rei vendicat. & l. pen. ff. de petition. hereditat.* latissimè post Couarru. Franchis, Cancerium, Barbosam, Gaillium, Marium Giurbam, & alios penè innumerabiles, plurimásque Rotæ decisiones diximus hac 2. *part. cap.* 13. *per totum*, vbi etiam, quod iustius tertij causa sit initianda coram suo Ordinario, remittenda per Senatum † ad quem abundantissimum locum te libenter remittimus. Igitur à 21
fortiori idipsum erit repetendum in tertio hoc oppositore comparente lite iam finita, & re iudicata iam inter alios expedita, vt cum illo sit seorsum, & separatim causa initianda, eo quod eum non afficiunt nec nocent vllo modo inter alios gesta.

Quare per necessariam consequentiam venit affirmandum, & concludendum, vt coram suo 22
Iudice Ordinario sit conueniendus, & causa à principio per suos iuris tramites tractanda, & ad id obtinendum erit Decretum Senatus, ne in hac prima instantia ius Ordinarij perturbetur, prout abundè comprobauimus *in dict. cap.* 13.

à princip. quæ omnia ibidem accuratè cumulata casui præsenti applicanda sunt, & repetenda: ac insuper mirè conducunt, quæ de tertio legitimo contradictore executionis litterarum Apostolicarum, vt illam impediat, & eius causa in via Ordinaria sit coram Ordinario tractanda, & per Senatum remittenda: de quibus amplissimè diximus infrà hac 2. *part. cap. fin. in* 2. conclusionis comprobatione à *num.* 50. *cum sequentibus*, vsque ad finem, *vers. Quantum attinet ad secundam conclusionem, &c.* Vbi varia exempla videbis ex Rotæ decisionibus, & Doctorum plurium assertionibus.

Vnum tamen animaduertere debes, quod licèt hæc acta executoris † tangant iustitiæ re-
23 scripta, & propterea videbantur retinenda in
Senatu, iuxta ea, quæ latè diximus alibi hac
2. *part. cap.* 16. *per totum*; tamen aliud in hoc
casu erit affirmandum, & in sibi similibus;
etenim cum sola tertij causa dumtaxat remitti-
24 tur per Senatum Ordinario, † & ipsi executo-
ri remanent executoriales ad prosequutionem
executionis contra alios in eisdem condemnatos, & comprehensos, illi executori tradendæ, & nullatenus retinendæ, quia ex eis fundat victor suum ius executiuum, & alia non eget probatione contra condemnatos, & comprehensos, iuxta quæ latè diximus, & probauimus *in dict. cap.* 26. quo sic debes limitare secundam conclusionem ibi adductam, & exactè comprobatam à ratione cessante, prout ibidem similiter eandem limitauimus *à num.* 53. quæ limitatio extendenda erit ad alias similes com-
25 missiones † iustitiæ contra plures impetratas,
quoties aliquorum causa Ordinario per Senatum remittitur, aliorum verò remissio denegetur, eò quòd horum respectu minimè reperiatur percussa prima Ordinarij instantia, atque ideo impetranti sunt literæ huiusmodi executoriales, etiam iustitiæ tradendæ, vt contra hos causam suam prosequi valeat coram suo Iudice Delegato ex rationibus de quibus latiùs *in dict. c.* 26. in vtroque distinctionis membro.

CAPVT XXIX.

Semel ad Rotam legitimè deuoluta causa, in qua vel infirmando, vel confirmando Ordinarij sententiam, suam tulit, an executoriales indè ortæ percutere dicantur primam instantiam Ordinarij in iudicio executiuo, ita vt debeant eidem per Senatum remitti.

SVMMARIVM.

Executoriales, an sint expediendæ à Iudice, ad quem, vel à Iudice à quo, valdè controuersum inter DD num 1.

*Iudici, qui vltimam sententiam tulit infirmando, aut confirmando priores pertinet executio, & executorialium expeditio, n.*2

*Iudex appellationis, non Ordinarius, exequitur suam sententiam merentem executionem, n.*3.

*Siue infirmauerit, siue confirmauerit, aut mutauerit priores sententias, num.*4.

Executio expeditur à Iudice, qui sententiam executiuam tulit, non ab alio, nisi ad eius commissionem, num 5.

*Non agitur ex prima sententia, sed ex vltima confirmante, aut infirmante, n.*6.

*Sententia prima effectus appellatione extinguitur, num.*7.

*Actio ex prima sententia extincta est per appellationem, num.*8.

*Actio iudicati ex prima sententia orta, ideò extinguitur, quia appellatio reducit acta ad statum litis contestationis, n.*9.

*Ex sententia confirmante, non ex confirmata agitur, num.*10.

*Delegatus a Principe qui vltimam sententiam tulit, eam exequitur, & executoriales expedit, num.*11.

*Continentia causæ diuidi nequit, n.*12.

*Vnius causæ ad seipsam magna est continentia, num.*13.

*Tam in principali negotio, quàm in alio ab eo originem trahente, num.*14.

*Iurisdictionem, qui praeoccupauit in cognoscendo, praeoccupat in exequendo, n.*15.

*Ad Iudicem secularem, vbi competens est ad cognoscendum de causa Clerici, pertinet executio, realis non personalis, n.*16.

*Antoninus Diana Summista contrarium inaduertenter tenens contra Authorem, carpitur, num.*17.

*Executorialium expeditarum à superiore, cui legitimè deuoluta fuit causa, remissio non fit per Senatum Ordinario, quia eius prima instantia percussa non dicitur, n.*18.

*Nisi in duobus casibus in quibus limitationem patitur Regula generalis, a num.*19.

*Actio iudicati licet ex vltima sententia nascatur, mouenda erit coram Iudice Rei Ordinario competente, secus officium Iudicis, n.*20.

*Actio iudicati in factum potest intentari coram Ordinario, ac etiam coram Iudice appellationis, num.*21.

*Actio iudicati tunc intentari valet coram Iudice appellationis, si ibidem condemnatus reperiatur, num.*23.

*Iudex appellationis in territorio Ordinarij habet iurisdictionem causatiuè ob deuolutionem legitimè factam, non aliter, n.*24.

*Iudex appellationis est competens in actione iudicati orta ex quasi contractu in suo foro celebrato, num.*25.

Forum quis sortitur ratione quasi contractus sicut ratione contractus, n 26.

*Iudex appellationis simul dicitur competens in actione iudicati, ratione quasi contractus, n.*27.

*Iudex loci contractus, aut quasi contractus non habet iurisdictionem contra quasi contrahentem non repertum in suo districtu, n.*28.

*Causa condemnati conuenti ex actione iudicati coram Iudice appellationis, non tamen reperti illic, remittitur Ordinario per Senatum, n.*29.

*Secus si in districtu Iudicis appellationis tempore conuentionis ex actione iudicati fuerit repertus, num.*30.

Stylus tamen vniuersalis adest in contrarium, & attendendus in hac disputatione, ibid.

*Sententia Ordinarij à qua fuit appellatum, si tacitè, aut expressè transierit in rem iudicatam, ab eo, non à Iudice appellationis erit exequenda, num.*31.

Quod

Quod procedit quando tacitè vel expressè fuerit appellationi renunciatum, vel appellans acquieuerit sententia, vel hac fuerit a partibus approbata, ibidem, & num. 32.

Item quando comdemnatus inter terminum non appellauit, quia Iudex Ordinarius suam sententiam exequitur, nea superior, n. 33.

Ordinarius suam sententiam exequitur, qua per desertionem in iudicatum transiuit, n 34.

Iurisdictione caret superior ob desertam appellationem, anm. 35.

Etiam si superior ob desertionem subsequutam confirmauerit sententiam Ordinary, n. 36.

Executionis causam Ordinario remittit Senatus, quando tacite vel expressè transiuit in rem iudicatam, num. 37.

Causa executionis quando est remittenda Ordinario, executoriales legitimè expedita per Iudicem appellationis eruendæ sunt parti, vt illis coram Ordinario vtatur, n. 38.

At secus quando sententia Ordinarij ex aliquo accidenti transiuit in rem iudicatam, quia tunc cum ad ipsam pertineat executio, ita & executoriales expedire, quod si fecerit superior, executoriales istius retinentur in Senatu tanquam nulliter, & sine iurisdictione fabricata, & causa simpliciter sit Ordinario remissio, n. 39.

CONTROVERTITVR valdè inter nostri iuris professores, an superior
1 ad quem semel causa † deuoluta, suam protulit sententiam vltimam transactam in rem iudicatam, possit illam exequi, & executoriales expedire; vel an ad primum Iudicem Ordinarium executionis causa deuoluatur, vt per Bart. & alios *in l. à Diuo Pio.*, §. *sententiam*, *ff. de re iudicata*, Angelus *in l. tale pactum*, §. *qui prouocauit*, *ff de pactis*, vbi *num.* 17. sex opiniones diuersas recenset, Abb. & Immol. *in cap. pastoralis*, §. *præterea*, *de officio Delegati*, adeò vt hanc resolutionem Cæsarea decisione indigere affetat Angelus *dict. num.* 17.

Sed omissis omnibus, illa erit firmanda conclusio ab omnibus crebrius receptior, vt ad iudicem appellationis, qui suam sententiam tu-
2 lit † vltimam infirmando, vel confirmando priores; spectet rei iudicatæ executio, executorialium expeditio, ex hac ratione prima, quia ex sententia confirmante, non ex confirmata agitur. Ita glossa *in l. furti. §. 1. in verb. Prouocationis*, & ibi Fulgosius, *ff. de infam. & in l. Chirographis in glos. penult. ff. de administrat. tutor. & in l. eos à principio, C. de appellationibus*, & tenent omnes *in l si quis priore*, *ff. ad Trebellianum*, *& in l. 1. ff. de re iudicat.* Gloss. & Doctores *in cap. pastoralis*, §. 1. *de officio Delegati*, *& in cap. coram dilecto eod. tit.* & est text. in Authent. *si quis litigantium*, *C. de Episcopali audientia*, *& in l. 2. versic. A die confirmationis*, *C. de vsuris rei iudicata*, Ioan. Monach. & Archidiacon. *in cap. Romana*, vbi etiam Ioan. Andreas, *num.* 16. *de appellationib. in 6.* Angelus *in l. cum specialis*, *n.* 4. (vbi dicit esse casum) *C. de iudiciis*, *& in dict. l. tale pactum*, §. *qui prouocauit*, *& cons.* 162 *n.* 1. Baldus *in dict. §. qui prouocauit in prima lectura*, *n.* 4. & 5. Bart. *in l fin.* per text. ibi, *num.* 3. *C. de iudiciis*, *& in l. eos*, §. 1. *Cod de appellationibus*, *& in l. præcipimus*, *verf. Officiis*, & ibi Angelus, *num.* 4. vbi inquit esse casum rotundum, *C. eodem tit.* Philippus Franchus *in dict. cap. Romana*, § *fin. num.* 3. *vers. Aliquando sententia diffinitiua*, *de appellationibus in 6. & in cap ex ratione*, *versiculo*, *Sexto quæro*, *eodem titulo*, Abbas *in dict. cap. pastoralis*, §. *præterea*, *num.* 6. *vers. Quando sententia confirmatur*, *de officio Delegati*, & ibi etiam Immola post longam disputationem, *num.* 16. & Barbacia sub *num.* 35. Lanfrancus *in cap. quoniam contra titulo de interlocutor. num* 155. *versiculo quæro subsequenter*, *de probationibus*, latè prosequitur eandem sententiam tenens Laurentius Silua, *consil.* 5. *num.* 7. & 8. Guido Papæ *decis* 476. *num.* 43. Minsingerius *singular. obseruation. centuria* 4. *obseruat.* 94. Bartol. Blaret. *in l. diffamari*, *capitul.* 11 *num.* 55. Afinius *in praxi iudic.* §. 31. *capitul.* 7. Marania *in speculo. in vltimo acta iudicial. part.* 6. *num.* 6. Et hanc opinionem communem dicunt Philippus Franchus *in dict. capitul. Romana*, §. *final. num.* 3. Abbas *in dict.* § *præterea*, *num.* 6. Afinius *vbi proximè* ex eisdem, & Iason. *in l.* 1. *num.* 11. *ff. de re iudicata*, & ex eo Bellacomba *lib.* 7. *Syntagma. commun. opinion. tit.* 21. *de appellationibus*, *num.* 42. & magis communem dicit Alexander, *in dict. l. a Diuo Pio*, *num.* 20. *in fin. de re iudicat.*

Eandem etiam opinionem, quod † Iudex 3
appellationis, non Iudex primus Ordinarius debet suam sententiam vltimam executioni mittere, quando eam meretur, sequutus Barthol. communiter receptam dicit Vectrios *in praxi lib.* 8. *cap. vltim. sub num.* 9. *vers. Sed dices*, Mandosius *in formulis commissionum. in commissione* 13. *executor. in verbo*, *Præfacto R. D. Auditori*, *fol.* 126. post quos etiam de communi testatur Sigismundus Scaccia *de appellationib. quæst.* 11. *art.* 7. *à num.* 161. qui post Rebuffum *in tractatu de sententia execut. art.* 7. *glos.* 7 *num.* 5 *tom.* 1. *fol.* 364. firmat, quod quando Iudex appellationis cognouit de appellatione, † & confirmauit, vel in- 4
firmauit sententiam, vel aliquid immutauit, vt tunc ad eum, non ad alium spectet executio, & eam sententiam sequitur, loquendo de Rota, Flaminius Cartarius *in decis.* 10. *num.* 1. vbi magis communem firmat.

Et quod ab eo Iudice ad quem, qui senten-
tiam tulit, † sit expedienda executio non ab alio, 5
nisi ad eius literas & commissionem per text. *in dict. l. properandum*, § *sin autem reus*, *C. de iudiciis*, *& l. à Diuo Pio*, §. *sententiam Romæ*, *ff. de re iudicata*, Muscatellum *de appellationibus* 1. *part. glossa demandatur*, *num.* 25. Motlam *in emporio iuris*, *tit. de iurisdict. omnium iudicum*, *quæst.* 20. Rodericum Suarez *in l. post rem iudicatam*, *quæst.* 5. *ff. de re iudic.* Boi. *cons.* 86 *n.* 4. & 50. Nizol. *alleg.* 36. *num.* 16. tenet Marius Giriba *decis.* 96. *num.* 3. Petr. Barbos. *in l. diuortio.* 8. §. *si vir. num.* 51. *ad finem*, *ff. solut. matrim.* eandem opinionem etiam tenet Petrus Surdus post alios *in cons* 204. *num.* 1. & *seqq.* & eandem sequutus est Rota, vt per Alexand. Ludouis. *decis.* 545. *num.* 1. quæ quidem communiter practicatur apud omnia Tribunalia Ecclesiastica, & temporalia, à qua nullatenus iam erit recedendum.

Huius resolutionis prima est ratio, quia non
agitur ex prima sententia, † sed ex vltima etiam 6
confirmante, quem reddunt Doctores omnes in principio citati, *num.* 5. Quia primæ senten-
tiæ effectus † appellatione extinctus est, *l.* 1. *in* 7
fin.

fin. ff. ad Senatum Consultum Turpillianum. Et
ideò primus Iudex Ordinarius suam sententiam
8 † exequi non potest, cùm actio, & cæteri effe-
ctus ex ea extincti sint, vt inquiunt Doctores
hactenus allegati, & præsertim Alexander. *in
dict. l. 1. in principio, ff. de re iudica.* Petrus Bar-
bosa *in dict. l. 8. §. si vir, num. 51. ad finem,* Fla-
minius Carhatius *in decis. 10. num. 4. & 5.* Vbi
cum Alexandro hanc rationem fulsit ex eo,
9 quod actio iudicati prioris sententiæ † ex eo ex-
tinguitur, quia appellatio rem ad eum statum
reducit, quo tempore litis contestationis in cau-
sa principali reperiebatur, *l. ita demum, C. de
procuratoribus, & in l. ab executione, §. 1. ff. de
appellationibus,* cum aliis, vt cum Roberto
Lanceloto *in tractatu de attentatis 2. part. capi-
tul. 11. de attentis, appellation. pendent. in præfa-
tion. num. 120.* Sed tempore litis contestatæ hæc
actio iudicati non competebat, nec poterat;
ergo idem post appellationem; & sic conclu-
dunt omnes non primum Iudicem Ordinarium,
sed Iudicem qui vltimam sententiam tulit, seu
aliam executionem merentem, illam exequi
10 debere, † & eandem etiam rationem, quod
agatur ex sententia confirmante, non ea con-
firmata; probant in his terminis Papiensis *in
practicar. in forma appellation. ad fin. in glossa.
causis & rationibus sub num. 2. fol. 426.* Franch. *in
cap. ex ratione 8. column. ante penult. in fin. nu-
mer. 98. de appellationibus,* Cassiador. *decis. 13.
habueras, num. 3. de rescriptis, fol. 269* Ve-
strios *in praxi, lib. 8. capitul. vltimo, sub nu-
mer. 9.* Et Sigismund. Scaccia *in tractat. de ap-
pellation. quæst. 11. articulo 7. sub num. 82. versicu-
lo ratio est.*

Qui *num. 163.* post Barbos. doctrinam, Man-
11 dosium, & alios, † hanc conclusionem exten-
dit ad Iudicem Delegatum Principis, qui si vl-
timam sententiam dixerit in gradu appellationis;
illam potest exequi, & executoriales licitè ex-
pedire firmant.

12 Secunda fundamentalis ratio est, † ne con-
tinentia causæ diuidatur, ex *l. nulli, C. de iudi-
ciis,* quam reddunt Moscatellus, Morla, Ni-
13 zol. & alij citati, per Marium Giurbam *in de-
cis. 96. num. 3.* Magna enim est vnius † causæ ad
seipsam continentia, vt dicit Cynnus *in l.
prorsus, Cod. de iudiciis,* quod procedere vo-
14 lunt Doctores, † nedum in principali negotio,
sed in alio etiam ab eodem originem trahente,
Felinus *in capitul. ex tenore, num. 19. de rescri-
ptis,* Baldus *in capitul. 1. column. final. de contro-
uers. inuestitur.* Polidorus Ripa *obseruation. 140.
num. 2. & 3.* Cauagn. *ad decretum Montisferr.
22. §. 2. num. 3.* Fachineus *controuers. iudic.
lib. 11. cap. 7. fol. 75.* Riminaldus Senior. *cons.
320. num. 20. vol. 2.* Marius Giurba *decis. 23.
num. 1.*

Et ideò ex hac ratione si prima, sententia in
15 eo sit statu, † quæ exequi possit, ad illum per-
tinet Iudicem, qui iurisdictionem præoccupa-
uit, quia continentia causæ diuidi non debet,
tam respectu cognitionis, quàm executionis;
etenim iurisdictionem qui præoccupauit in co-
gnoscendo, præoccupasse intelligitur in exe-
quendo, Sebastianus Sapia *in l. cum quadam
puella, num. 18. ff. de iurisdiction. omnium iud. re-
petit. vol. 1.* Petrus Surdus *consil. 132. num. 22.*
Giurba *dict. decis. 23. num. 2.* quæ faciunt ad ea,
quæ exactissimè adduximus *in tractatu de Regia
protectione, 4. part. cap. 14. à num. 89. cum plu-
ribus seqq.* vbi abundè post longam disputatio- 16
nem resoluimus, † ad Iudicem secularem, vbi
competens sit cognoscere de causa Clerici, per-
tineat executio realis, non personalis, quam
opinionem validissimis fundamentis fulciuimus;
quæ nec attendens, nec aliqua pro sua opinio-
ne considerans, sed ex capite clausis oculis 17
† nostram contradixit nouiter Summista ille An-
tonius Diana *resol. moral. 3. p. tract. de immunit.
Ecclesiast. resol. 4.* Quem nunc vlterius non car-
pimus, alibi eundem iuris principia docebimus,
ne audacter, temeréque contra tot fundamen-
ta iuris ineuitabilia, tantorúmque Doctorum
veram doctrinam quos ibidem citauimus, vlte-
rius præcipitent, tractent fabrilia fabri, & ne
mittant falcem in messem alienam.

Ex quibus quidem resoluendum † erit, quod 18
regulariter, quoties semel deuoluta fuerit ad
Rotam, aliúmve Iudicem superiorem Ecclesia-
sticum causa, ipse liberè & legitimè poterit suæ
sententiæ (si aliàs de iure executionem merea-
tur) executoriales expedire, & exequi condem-
natum absque eo, quod prima instantia Ordina-
rij percussa dicatur, nec ad hunc per Senatum
fiet executorialium harum remissio.

Hæc nostra vera resolutio duas patitur limi- 19
tationes, † in quibus executoriales istas Ordi-
nario per Senatum remittendas esse, vt de exe-
cutione cognoscat, erit insuper affirmandum:
attenta iuris subtilitate non tamen stylo contra-
rio, de quo inferiùs *num 30. in fin.* Sed pro di-
sputandi ratione;

Prima limitatio sit, quando coram Iudice su- 20
periore ex sua sententia † fuit executio petita
non officio Iudicis, sed intentata fuit actio iudi-
cati, quia cùm ista sit omnino mouenda coram
Iudice rei quomodolibet competente ipsius, cō-
tra quem competit, Barth. *in l. à Diuo Pio, §. sen-
tentiam, ff. de re iudic.* sequutus à Cuma. & Alex.
ibidem Bald. *in l. 2. col. 2. C. de execution. rei iu-
dicata, & in l. Argentarium. ff. de iudiciis,* An-
gelus *in l. 4. §. conuentione, ff. de re iudicata,* Bu-
trius *in cap. postulasti ad finem de foro competenti,*
Petrus Surdus plenè *in consil. 204. num. 8* Ca-
strensis *in l. 4. § ait prætor, ff. de re iudicata,* Mu-
scatellus *de appellationibus 1. part. gloss. demanda-
tur, num. 25.* Marius Giurba *decis. 96. sub num. 3.
& num. 4. & 5.*

Qui tamen omnes licet † concludant com- 21
petentem rei condemnati dici non solùm primus
Iudex Ordinarius, verùm & etiam ille vltimus
appellationis, qui vltimam sententiam tulit, &
propterea posse dictam actionem intentari co-
ram Iudice Ordinario, & coram Iudice supe-
riori condemnante, vt & vlterius probant post
Franchum Sigismundus Scaccia *in tractatu de
appellationibus, quæst. 11. articul. 7. sub num. 165.
versicul. Restringi secundò,* in hac: *Restringe se-
cundo declarando vt procedat, quando pro execu-
tione sententiæ imploratur officium Iudicis, quod
ex sententia producitur, & habet paratam exe-
cutionem; secus si intentaretur actio iudicati,
vel in factum, quæ oritur ex sententia, quia
isto casu poterit intentari etiam coram Iudice,
à quo, cum possit intentari coram quolibet Iu-
dice Ordinario, sicut & quolibet alia actio,*
Franchus *in capitul. 3. Romana, §. final, sub
numer. 1. versiculo, Limita tamen, de appel-
lationibus in 6. &c.* Dixit etiam Rota, &

22 per † Alexandr. Ludouis. *decis.545. num.1.& 2.*
in hæc: *Et sententia non fuit ab ipso Vicelegato,*
sed à quodam Iosepho Suarez lata, vnde ab ipso,
non ab alio debebat executioni demandari, cap.
quoad consultationem de re iudicat. l. properan-
dum, §.sin autem, Cod. eodem titul. Doctores
in leg. à Diuo Pio, §. sententiam, vbi Iasson.
num. 3. ff. de re iudicata, cum aliis per Surdum
consil.204. num.1. quod procedit, si fuit petita
executio officio Iudicis nobili, licet secus, si
esset intentata actio in factum, seu rei iudica-
tæ, quæ potest coram quolibet alio Iudice in-
tentari, *leg. final, in fin. Cod. de præscriptioni-*
bus, longi tempor. Felinus *in cap. postulasti,*
num. 11. de foro competenti, Surdus *ibi. nu-*
mer.7. &c.

Tamen parumper subsistendum; etenim licet
23 quando intentatur † actio iudicati & in factum
competens Iudex etiam dicatur superior, qui
sententiam tulit, vt probant ipsi omnes Docto-
res, hoc videtur intelligendum, quando reus
condemnatus, contra quem ea actio intentatur,
in loco superioris reperitur: capiscabor liben-
ter, est quippe Iudex appellationis in hac actio-
ne Iudex competens, non quia sit ordinarius
rei condemnati, † nam is iurisdictionem habet
24 in territorio Ordinarij ligatam, quæ nec sorti-
tur effectum, nisi appellatione mediante, &
coram ipso legitimè introducta, Glossa *in cap.*
Pastoralis, de officio Ordinarij, Guido Papæ *de-*
cis. 436. Amatus *decis. 33. num. 7. & 8.* Berretus
consil. 17. num. 15. Cattarius *decis. 68. num. 29.*
Petrus Surdus *consil 57.num.18.* Natta *consil.82.*
& consil.580. num.5. & super deuolutis Anchar-
ran. *consil.36.* Afflictus *decis 155.* Caualcan. *de-*
cis.25. num.6 part.1. Surdus *decis.16. num. 11.*
& decis.147. num.2. Bertaxolus *consil.234.n.10.*
Beroius *consil. 120. num. 8. volumin. 3.* & est in
his terminis iurisdictionis Ecclesiasticæ textus
expressus *in cap. causa omnes 20. sess.24. de refor-*
matione, cap 20. & Nos passim id diximus in
discursu huius *2. part.*

Sed dicitur Iudex competens iste Iudex su-
25 perior eo, quod tunc agitur † ex quasi contra-
ctu celebrato in iudicio, & qui oritur ex ipsa
sententia, *l.3. §. idem scribit, ff. de peculio.* &
per consequens propter forum quem sortitur
ex ipso quasi contractu conuenitur, *leg. 3. §.*
idem rescribit, ff. de peculio. Et quod ratione
quasi contractus, sicut & ratione contractus
26 sortiatur quis forum, est textus expressus *in l.*
hæres absens 19. § 1. ff. de iudiciis, & ibidem la-
tissimè plura congerens Petrus Barbosa *à num.1.*
per totum, §. cui consonat. leg.32. titul. 2. part.3.
27 Et ideò in Iudex appellationis † competens si-
mul dicetur, vt probant ex hoc fundamento
Salicetus *in l. eos, num.8. in fin. & num. 9. Cod.*
de appellat. Castrensis *in leg.4. §. ait Prætor. ff.*
de re iudicata, Muscatellus *dict. glossa demanda-*
tur, num.25. & prius agnouit Cironius *in dict. l.*
eos, sequuntur Bo giot. *in ritibus Ciciliæ 132*
post annum, vbi firm. & Mota *num. 17.* Marius
Giurba, qui melius explicat *in decis.96. num. 5.*
cum duobus sequentibus.

28 Igitur hanc doctrinam imitantes, † si in loco
Iudicis superioris non reperiatur reus condem-
natus, in quem dirigitur actio in factum, tunc
eum ibi conueniri nequit, quia tunc sortitur
quis forum loci contractus, aut quasi contra-
ctus, si ibi, non aliter reperiatur, *l. hæres ab-*
sens, ff. de iudiciis, cap.1. §. contrahentes de foro
competenti, lib.6. plurimos Doctores ad id cita-
uimus hac *2. part. cap.5. §.3. & cap.27. à n. 14.*
& sequentibus, vers. Quibus tamen & aliis non ob-
stantibus, per totum capur.

Sequitur, quod si in loco superioris, reus
condemnatus † non fuerit repertus, non pote- 29
rit ibidem conueniri actione in factum ex re iu-
dicata, cùm superior ipse careat iurisdictione,
& in eo cesset iurisdictionis competentia, vnde
fit quod si executoriales expedierit, & exequa-
tur reum; debeant istæ omnino per Senatum,
reo recurrente, tradi parti, vt illis coram Or-
dinario vtatur in prima huius actionis instantia,
qui originaliter, naturaliterque Iudex est com-
petens. At verò si tempore deductæ actionis in
factum in iudicio superioris † præsens in loco 30
sit reus conuentus, legitimè poterit ibidem exe-
qui, quia tunc pariter Iudex est competens ex
hactenus relatis Doctoribus, nec ob id offendi
dicitur prima instantia Ordinarij, cum Conci-
lium Tridentinum *in dict. cap. causa omnes*, non
excluserit modos legitimos, quibus de iure quis
sortitur forum alienum, vt latiùs deduximus
in dict. cap 5. per totum. Subtilis est & legitimus
discursus iste de quo *à num. 19.* Sed nihilomi-
nus difficile erit admitti in praxi, cum stylus
vniuersalis contrarium obseruet, cui standum
erit indistinctè, siue condemnatus ibidem re-
periatur, siue non.

Secunda limitatio erit ad prædictam regulam
generalem † a principio *huius cap.* latè compro- 31
baram, vt non procedat quando prima senten-
tia transierit in rem iudicatam, eo quod expres-
se vel tacitè fuerit appellationi renunciatum, vt
de expressa, quando scilicet partes in sententia
consentiunt, & ab illis fuerit confirmata & ap-
probata, vt tunc † non Iudex appellationis, sed 32
Ordinarius inferior, qui eam tulit, illam exe-
quatur, firmant Bartol. *in dict. l. à Diuo Pio sub*
num.15. ibi: *Quia vtque pars sua sponte, ff. de re*
iudicata, l. præcipimus, §. officiis, sub num. 2. C.
de appellationib. Vestrius *in praxi Roman. Curia,*
lib. 6. cap vltim. sub num. 9. vers Sed dices, fol.
267. sequitur Scaccia *de appellationibus, quæst.11.*
artic. 7. num 165. & Rebuffus *in tract. de execu-*
tione sententia, artic.7. glossa 9 sub num.6. fol.364.
Qui duo vltimi etiam loquuntur, quando ap-
pellans acquieuit sententiæ, aut renuntiauit suæ
appellationi.

Per confirmationem tacitam tunc continget,
† quando condemnatus intra terminum non 33
appellauit, quia tunc Iudex qui sententiam tu-
lit, illam exequitur, Franchus *in cap. Romana,*
§. fin. num.3. vers. Aliquando prima sententia, de
appellationibus in 6. Rebuffus *in tractatu de sen-*
tentia execution. articul. 7. glossa 9 vers. Sed di-
ces, Vestrius *dict. lib. 8. cap. vltimo, sub num. 6.*
Mandosius *in formula commission. 23. executor.*
in verbo, Ob non prosequutionem, & in verbo, Præ-
fato R. D. auditori, folio 125. & 126. Scaccia *de*
appellationibus, dict. q.11. articul.7. n.166.

Item etiam quando interiecta appellatio de-
serta remansit; nam Iudex, † qui eam tulit infe- 34
rior, illam exequitur, cum transierit in rem iudi-
catam, Felin. *in c. ex part. 1 2. el 2. n.9. de rescriptis,*
Franch. *in c. ex ratione, n.95 vers. Sexto quæritur, de-*
serta appellatione, de appellationibus, Rebuff. *dict.*
art 7. glos.9. n 7. Mandosius *in formulis commis-*
sion. in commis.23. executor. in verbo, Ob non pro-
secutio

secutionem, *fol.* 125. pract. Papien. *in forma appellation. à sentent. diffinit. glossa in causis & rationibus*, *sub num.* 3. *fol.* 476. Vestrius *dict. lib.* 8. *cap. vltim. num.* 9. *versicul. Sed dicet*, latè explicat, & extendit Sigismundus Scaccia vbi proximè, *à num.* 167. *cum seqq.*

Et est ratio, quia ob desertam appellatio-
35 nem † Iudex superior iurisdictione caret, *l. vltim. C. de tempor. appellation. l. si quando, C. eodem titulo*, quam in proposito reddunt Baldus & alij *in l. si contra, C. de appellationib.* Baldus *in Authentic. si quis litigantium, C. de Episcopali audientia.* Abb. *in cap. pastoralis, §. praterea, de officio Delegati, & in cap. cum Ecclesia de appellationibus*, Minsinger. *singular. obseruation. centur* 4. *obseruat.* 94 obseruat Asini. *in pract. dict. cap.* 7. §. 1. Blatter. *in l. diffamari*, c. 11. *n.* 55. Flaminius Cartharius *in decis.* 10. *num* 7. *cum sequentibus.* Vbi extendit, etiamsi ob desertio-
36 nem † Iudex appellationis confirmauerit sententiam inferioris Ordinarij, quia caret iurisdictione, & satis ob desertionem sit à Iure confirmata, Scaccia vbi proximè, *n.* 170.

Ex quibus sequitur manifestè, quod cum in
37 his casibus superior † careat iurisdictione, & inferiori Ordinario competat sententiæ tacitè, vel expresè approbatæ per partem, aut partes executio: si superior illam intentauerit, causa executionis ad Ordinarium erit remittenda per Senatum, ex latiùs hactenus comprobatis.

Circa has duas limitationes vnum notabile
38 aduertas, † & quoad primam stando in meris & rigorosi iuris terminis, iuxta quod fundauimus illam *à num.* 23. satis peracutè & dempto stylo, qui est in contrarium, vt agnouimus sup. *num.* 30. Eo igitur in casu, quado diximus causam executionis debere per Senatum remitti Ordinario, tunc simul tradendæ sunt parti executoriales, vt illis coram eo vtatur, quoniam cum ad Iudicem appellationis legitimè fuerit causa deuoluta, & ipse sententiam in rem iudicatam translatam tulerit, ad ipsum pertinet executoriales expedire, vt illis pass vtatur siue officio Iudicis, siue actione in factum ex Doctoribus *à principio cap.* citatis, & ideirco sunt parti tradendæ, quoniam hæ executoriales sunt instrumentum rei iudicatæ legitimè expeditæ, & eam probant ex his quæ abundè diximus *de Regia protection.* 4 *part. cap.* 1. *per totum.* Ac ideò necessariæ sunt ad proponendam, & prosequendam executionem coram Ordinario, iuxta quæ nos latissimè hac 2. *p. cap.* 26. *à principio*; quo etiam probauimus litteras, ex quibus oritur probatio iuris partis, ei esse tradendas, vt coram Ordinario eis vtatur, prout in hoc casu ibidem secundam resolutionem limitauimus.

At secus in casu huius secundæ limitationis,
39 de qua *à num.* 31. dicendum erit, † quoniam quando tacitè, aut expresè pars acquieuit sententiæ inferioris, nulla fuit superiori deuoluta iurisdictio, sed ad inferiorem redacta, vt exequi possit suam sententiam solus, & ex ea executoriales per consequens expedire ad eundem effectum; quare cum superior in prædicto casu expedierit executoriales, retinendæ erunt in Senatu, remissa causa executionis Ordinario; quia cum superior iurisdictione caruerit, acta à se gesta nulla omnia iudicantur, vt latè diximus *in d. cap.* 26. *à n.* 33. *& seqq. vers. Ad iustificationem iam, &c.* Et propterea omnino inutilia ad effectum executionis remissæ Ordinario, quia nullam faciunt probationem, nec fidem in iudicio, nec extra, iuxta quæ comprobauimus *in d. cap* 26 *à n.* 34. *& seqq. in* 2. *conclus per totam*, vsque ad capituli finem, ad quod te remitto pro pluribus huic resolutioni validè necessariis.

CAPVT XXX.

De signatura propriæ manus Sanctissimi, & quales litteras, quave forma ipse subscribat, & quot à signatura per *concessum*, necnon per *annulum Piscatoris* differat.

SVMMARIVM.

Subscriptionis formula, qua signantur singula littera Apostolica, siue per Sanctissimum, siue per alios, ignota sunt, etiam per Doctissimos in partibus Hispania degentes, necessaria tamen penitus recursus Regy cognitioni, n. 1.

Supplicationes omnes, qua per Datariam expediuntur subscribuntur manu Sanctissimi, n. 2.

Supplicatio omnis duas continet partes. Prima continet quod petitur; secunda absolutionem ab excommunicatione ad effectum dumtaxat consequendi gratiam, & clausulas non obstantes, n. 3.

Supplicatio porrigitur Datario, & residetur à quibusdam qua apponitur summarium contentorum referendum Sanctissimo per Datarium tempore subscriptionis, n. 4.

Subscriptionem apponit Papa in eodem papyro supplicationis, num. 5.

Subscriptio omnis siue per Papam, siue per alios quoslibet in supplicationibus apposita dicitur signatura, ibid.

Subscriptio Sanctissimi apponitur per fiat cum prima littera nominis propry, quod Papa habebat ante creationem, non postea assumpti iuxta morem Romana Ecclesia, n. 6.

S. D. N. Vrbanus VIII. hac atate feliciter Ecclesiam vniuersalem gubernans laudatur, n. 7.

Vrbanus VIII ante creationem nominabatur Maphaus, & subscribit supplicationem per Fiat. M. cum prima littera nominis propry sua propria manu, & littera, n. 8.

Supplicationis secundam partem quomodo subscribat Papa, & quo in loco eiusdem, n. 9.

Supplicatio continens materiam iustitia, & contentiosa iurisdictionis, qua formula per Sanctissimum subscribatur, n. 10.

Subscriptione per placet vtitur Sanctissimus in commissionibus, quibus rectè conuenit, n. 11.

Subscripta supplicatio per Sanctissimum ad quos officiales transmittatur, vt denique Bulla super ea fabricentur, n. 12.

Data gratia non attenditur, nec expeditionis litterarum, sed data parua, vbi vtraque data concurrit ad aliquem effectum inter aliquos, n. 13.

Quod & latius explicatur vt sub data parua expediuntur littera, ibid.

Flaminius Parisius refertur attestans de signatura supplicationis propria manu Sanctissimi, & de eius praxi, num. 14.

Supplicationis primam partem qua formula subscribat Sanctissimus, n. 15.

De efficacia verbi, Fiat, quo in subscriptione supplicationis vtitur Papa, & quia ratione per Fiat subscribat, num.16.

Signatura per Fiat solus vtitur Papa, n.17.

Signatura per Fiat aliis latior est, & potentior, num.18.

Et vt fauorabilior aliis signaturis praefertur, n.19.

Supplicationes subscribit Papa vt plurimum in sua Camera praesente Datario aliquando in plena signatura, num 20.

Supplicationes subscribit Papa propria manu, & cum prima littera sui nominis proprij, litteras verò desuper explicatas nullatenus, imò in eis apponitur nomen assumptum in creatione. & quare, num.21. & sequentibus.

Supplicationes subscribit Sanctissimus propria manu, & nomine proprio, quia facit actum personalem, & actionem propriam à sua voluntate, & animo pendentem, n.22.

Litterae fabricantur ab officialibus Sedis Apostolicae, cuius virtute officia gerunt, & ideò nomen Pontificatus apponunt, n 23.

Anastasij Germonij ratio huius diuersitatis alia apponitur, num.24.

Signatura per concessum vtitur Praelatus habens facultatem à Papa, exceptis quae immediatè expediuntur per Datarium, & quales hae sunt, num.26.

Praelatus habet limitatam potestatem signanter signandi supplicationes ad beneficia certae quantitatis, num.27.

Supplicationes caeteras omnes cuiuslibet generis subscribit Praelatus, cuius opera vtitur Papa ad exonerationem tantorum grauissimorum negociorum, num.28.

Praelatus habens à Papa facultatem signandi supplicationes, qua forma per concessum subscribat, num.29.

Et tam in prima supplicationis parte quam in secunda. ibidem.

Supplicationem impertinentem, & non dignam concessione, quando reiiciat Praelatus, n.30.

Praxim subscribendi supplicationes per concessum apponit Flaminius Parisius hic relatus, n.31.

Papa vtitur signatura per Fiat, Praelatus verò per concessum, ibidem, & num 32.

In signatura gratiae licet adsit differentia inter Papam, & Praelatum, in signandis supplicationibus iustitiae, nulla, vel modica, n.33.

Super supplicationibus, siue à Papa subscriptis, siue à Praelato, habente Papae facultatem litterae & Bullae, vno. & eodem modo pariter ab officialibus fabricantur, n.34.

Praelatus iuxta negotij grauitatem aliquas litteras defert Sanctissimo subscribendas, si adest iusta causa subscribit propria manu, 35.

Senatus Regius non admittit commissiones in prima instantia subscriptas per concessum, n.36.

Praelatus signans per concessum, licet dicat in praesentia D. N. Papae, in Papae praesentia nunquam subscribit, sed in domo sua, n 37.

Praesentia Papae quam asserit Praelatus in sua signatura per concessum est ficta, n 38.

Concil. Tridint. forma subscriptionis est personalissima, excludens omnem fictionem, & veritatem repraesentatiuam, atque subscriptionem per aequipollens, num.39.

Cap. in constitutionis 25. quaest. 2. ponderatur pro illa praesentia ficta qua in sua signatura per concessum vtitur Praelatus, n.40.

Signatura per Fiat, praefertur signaturae per concessum, num.41.

Etsi signatura per concessum habeat praegnantiores, & priuilegiatiuas clausulas, n.42.

Potentia verbi, Fiat, praeponitur cuilibet alij verbo praeceptiuo, & voluntatem magis demonstrat, num.43.

Gratia per Fiat, praefertur gratiae per concessum, quando sub eodem die vtraque sonet, ibid.

Praelatus habet facultatem subscribendi supplicationes ad beneficia, vt supponit Regula Cancellariae, num 44.

Subscriptio per concessum in commissionibus auocatoriis in prima instantia non supplet defectum subscriptionis propriae manu Sanctissimi, num.45.

Supplicationes super auocatione causarum in prima instantia, quando & quomodo per Datariam expediuntur, & quomodo rationalis causa comprobanda, num.46.

Sanctissimus difficillimè subscribit litteras auocatorias ab Ordinario, nisi iusta, & probata adsit causa, num.46.

Commissiones agitandas in Curia, & in partibus auocatorias in prima instantia diuersimodè subscribit Sanctissimus, n.48.

De signatura per annulum Piscatoris, & quae litterae per eum signentur, num 49.

Annulus Piscatoris, quae signa, & figuras habeat, num.50.

Sigillum quae signa habeat, vt illi fides detur, ibid. & num.51. & 52.

Litterae annulo Piscatoris muniendae plures simul deferuntur Sanctissimo in cuius praesentia sigillantur, num 53.

Per annulum Piscatoris non satisfit formae personalissimae subscriptionis propriae manus Sanctissimi, num.54.

Per annuli Piscatoris munimen non satisfit Tridentino desideranti rationabilem causam in auocatoriis primae instantiae, n.55.

Litterae tangentes iustitiam, seu commissionem cognoscuntur in cordulis canapi, n.56.

Litterae principalis gratiae cognoscuntur in cordulis sericis rubrei, croceique coloris, n.57.

Litterae executoriae gratiae habent cordas Canapi, num.58.

Per plumbum sigillantur omnes Bullae expeditae per Cancellariam, aut Cameram, n.59.

In sigillo plumbeo quare apponitur facies Sancti Pauli ad dexteram, & Sancti Petri ad sinistram, num.90.

Plumbeum sigillum, quibus litteris circunscribitur, num.61.

Quae litterae Apostolicae plumbentur, & quando plumbeum sigillum pendet ex cordulis sericis, aut ex cordulis canapi, n.62.

Plumbatae postquam sunt litterae, gratia dicitur perfecta, & ex ea agi potest, & possessio apprehendi, num.63. 64. & 65.

Commissiones causarum non valent nisi litterae fuerint expeditae, n.66.

Iurisdictio licet adquiratur à tempore Datae ad eius tamen exercitium requiruntur litterae; & earum praesentatio Delegato, n 67.

Per nullam signaturam, seu subscriptionem in litteris auocatoriis primae instantiae satisfieri formae personalissimae Concilij Tridentini, requirentis subscriptionem propriae manus Sanctissimi, num.68.

SÆPISSIME

SÆpissimè in discursu huius secundæ partis, & ferè in cunctis eiusdem capitulis de subscriptio-
1 ne propria manu Sanctissimi † in commissionibus apponenda, iuxta formam Concilij Trident. *session. 24. de reformatione, capitul. 10. causæ omnes*, tractauimus; sed styli Romanæ Curiæ, & quomodo ipse subscribere soleat, plurimi etiam doctissimi in his partibus Hispaniæ sunt expertes; operæ propterea pretium duximus, hoc in loco praxim Curialem (non absque paruo labore à nobis tum ex longo, consuetóque cursu atque varia Rotæ decisionum, & Doctorum lectione, tum etiam ex continua peritissimorum Curialium communicatione, fidentissimáque relatione, adquisitam) inferenda fore, vt cunctis in hoc Regio Consilio Supremo versantibus nota sit deinceps, aliásque indigentes difficultates inde tractandas, & resoluendas, quæ valdè huic recursui & vtiles, & necessariæ sunt, admodúmque obscuræ, & ab omnibus non ita facilè recognitæ, coguntur potiùs quotidie in plurimorum casuum occurentia mendicare.

Et licet ex Concil. Trident. *in cap. causæ omnes, session. 24 de reformation.* Subscriptio re-
a quiratur † pro forma in ipsomet rescripto iauocatorio primæ instantiæ, ita vt Senatus Regius nullo modo contentetur sola supplicatione subscripta (dubius de fide quarundam declarationum, quarum meminimus, & retulimus infra hoc *cap. §. 2. à num. 8.*) Sicuti intentius attentè examinauimus inferius *in §. 5. per totum*: tamen formam, & modum subscribendæ supplicationis (de qua Doctores tractant, & stylus Romanæ Curiæ obseruat) *hoc cap.* dilucidè disseruiemus, vt illum applicare facilè quis possit ad subscriptionem rescripti, quæ in ipso apparere debet in Senatu, quo & ipsa supplicatio iuxta præfatum stylum subscribi consueuit.

Omnes igitur ferè supplicationes, quæ per Datariam expediuntur, subsignari, & subscribi assolent per propriam manum Sanctissimi, in hac forma. Fit supplicatio in vno folio papyri,
3 quæ habet † duas partes; in prima fit relatio eius, quod à Sanctissimo petitur, & supplicatur iuxta Mandosium *in Regula 19. Cancellaria, quæst. 9. num. 2.* Anton. Augustin. *decis. 156. lib. 3.* Peregrin. *decis. 111.* Crescentius *decis. 209. lib. 1.* Omnes in manuscriptis; in secunda supplicationis parte petitur absolutio ab excommunicatione, ad effectum dumtaxat obtinendæ gratiæ petitæ in priori parte supplicationis, & simul
2 mentionantur aliquæ clausulæ ordinariæ, nempè derogationes, & non obstantia, &c.

Quæ supplicatio porrigitur postea Domin. Datario Romani Pontificis, & traditur à qui-
4 busdam † officialibus deputatis, à quibus in calce eiusdem supplicationis apponitur summarium eorum, quæ in prædicta supplicatione continentur, quod quidem summarium solet legi, & referri dumtaxat per Datarium Sanctissimo Domino N. Papæ, qui quidem tunc signat supplicationem in eodem papyro (quæ si-
5 gnatura dicitur subscriptio † propria manu Sanctissimi,) sicut generaliter omnis subscriptio cuiuslibet Cardinalis Præfecti signaturæ siue gratiæ, siue iustitiæ, vel alterius Prælati hoc habentis in facultate sibi concessa per Papam litteras gratiæ, aut iustitiæ, dicitur signatura; vt notissimum est cunctis, & ex dicendis apparebit.

Quæ subscriptio ita efficitur propria manu Pontificis, *Fiat, vt petitur, M.* cum prima
† littera dumtaxat nominis proprij Pontificis, 6
quòd nempè habebat ipse antequam ascenderet ad Sedem Pontificalem, & non nominis proprij, quod post electionem, & adorationem assumpsit, cùm mos sit notissimus Romanæ Ecclesiæ, vt Pontifex nouiter creatus mutet nomen propium, & aliud suo ex arbitrio assumat,
vt in exemplo Sanctissimi † Domini nostri Pa- 7
pæ Vrbani VIII. (qui hac nostra ætate tantis dotibus prudentiæ eminentissimæ, cunctísque notissimæ scientiæ, & sanctitatis ornatus Ecclesiam Sanctè, piéque & feliciter vniuersalem gu-
bernat, & vtinam regeret per immensa secula) 8
ante suam creationem † nomine proprio & naturali, seu è fonte Baptismali nominabatur Mapheus, & appellatiuo cognomine Barberinus (Illustrissimæ admodum prosapiæ, quam vtinam per institutum nostrum nobis liceret longius extollere, & altius percantare) Igitur sic subscribit supplicationes prædictas, *Fiat vt petitur M.* cum sola prima littera prioris nominis proprij, quod (vt diximus) erat Mapheus, quod & affirmant Doctores mox citandi.

Et hoc modo prædicto signat seu subscribit
sua propria manu, † & littera priorem suppli- 9
cationis gratiosæ partem, secundam verò ad marginem clausularum hoc modo simpliciter, *Fiat M.* dempta oratione, *vt petitur*.

Si autem supplicatio † contineat materiam 10
iustitiæ, atque contentiosæ iurisdictionis, diuersa vtitur signatura, seu subscriptione Sanctissimus hoc modo, *placet M.* motus proprios autem, aliásve constitutiones Apostolicas, ita subscribit, *placet motuproprio M.* ita latè videre est per Ludouic. Gomez *in compendio vtriusque signaturæ*, posito in Regula *de non indic. iuxta formam supplicationis sub quæst. 16. versiculo, Primò quia maior penitentiarius, &c. fol. mihi 147.* & in versiculo sequenti incipit, *& licet, &c.* &
in versiculo, *Et si quæratur, quare potius † per* 11
huiusmodi verbum placet, latè tractat & reddit iuridicam rationem, quod verbum placet conuenit commissionibus, &c.

Et isthæc subscripta supplicatio transmittitur ad officium datæ paruæ, † vbi præpositus 12
apponit in calce datam diei, & mensis, atque annum Pontificatus, inde supplicatio mittitur substitutis Reuerendissi. Datarij, vt iste apponat datam, vbi scribit, *Datum Romæ apud Sanct. Petrum, &c. anno. &c.* Hinc vadit ad Officialem de missis, qui aufert datam paruam, & summarium, & supplicatio mittitur ad registrum, quo registrata remanet, & aliis adhibitis stationibus, per abbreuiatores traditur parti, quæ faciet conficere minutam litterarum; & posthodum litteræ conficiuntur, & hæ litteræ plumbantur, & tandem registrantur, quarum vigore apprehendi potest possessio. Et nota aliter, quod vbi
concurrit † competentia super datam & tempus 13
ad aliquem effectum inter litigantes, non accipitur data gratiæ, nec Data & tempus expeditionis litterarum: ita determinauit Rota, vt per Seraphinum *decision. 318. num. 1.* Et etiam quoad validitatem gratiæ tempus datæ attenditur, vt latè ipsa Rota per Seraphinum *decision. 342. num. 9. 13. & 21.* Et quod tempus

datæ non tempus expeditionis litterarum, nec etiam tempus supplicationis subscriptæ attenditur citato Augustino Barbosa & aliis asserit Don Ioannes del Castillo *in tractatu de tertiis, capitul.41. num.62. & 63.*

Sed nullus eorum agnouit huius doctrinæ mysterium, notum dumtaxat practicis, & versantibus in stylo Romanæ Curiæ, qui in partibus extra eam admodum occultus est: explicant tamen & singulariter Hieronymus Gabriel *in consil.193. à num.1. vsque ad num.8.* post Cassiador. *decis.1. & 2. de renuntiation.* Rota per Cardinalem Paleotum *decis.72. in fine.* Clarius autem Gratianus *in disceptation. forens. tom. 2. cap. 191. à principio*, qui rectè asserunt datam (quæ sit attendenda) est illa parua data, quæ à Præposito paruæ datæ apponitur post iam subscriptam supplicationem à Papa, aliisve ministris hanc ab eo habentes facultatem signandæ supplicationis, ita vt nec tempus signatæ & subscriptæ supplicationis (quæ adhuc est) nec data & tempus quo litteræ desuper conficiuntur attenditur, sed tempus quo apponitur illa data parua, ita vt gratia signata præcedens (per quam in rei veritate concessio perficitur) signatur attenta ea die, qua parua data facta est, & apposita, ita vt non detur probatio in contrarium tanquam contra fictionem, aduersus quam probatio non admittitur; ideò reiiciuntur articuli tendentes ad probationem, quod gratia alia die facta sit, & omnia quæ post paruam datam gesta sunt, & quæ subsequuntur signaturam Papæ, retrotrahuntur ad diem, quo obtenta est parua data, & apposita, & perinde est ac si sub eadem die euncta facta fuissent. Et licet multò post litteræ desuper conficiantur, hoc tempus (vt diximus) non attenditur, sed tempus datæ paruæ, sub qua litteræ ipsæ expediuntur, cum standum est iuxta ipsarum litterarum tenorem, & vsitatum Romanæ Curiæ stylum semper obseruatum, vt per Gratianum & alios Doctores *suprà* citatos videndum.

Nota etiam vnum in quo plerique decipiuntur, quod litteræ aliquando expediuntur, *sub data & ab anno Natiuitatis Domini*, aliquando verò *ab anno Incarnationis*, vt tempus prioris datæ incipiat currere *a 25. Decembris Incarnationis*, tamen annus incipit à 25. *Martij*, Rota *in decis.* 180. *à num. 9. & 10.* inter recollectas per Ludouis. Post. *post tractatum de manutentione.*

Superiorem igitur signaturæ praxim & stylum
14 (qui vulgatissimus † est apud omnes Curiales) tradit Mandosius *de infirmis resign quæst.9.num.2. & quæst.17. num.9.* Rebuffus *in praxi, tit. Bull. declar. num.12.* latiùs Flaminius Parisius *de resignation. benefic. lib.8. quæst.7. à num.15. cum sequentibus*, quem (vt de omnibus & singulis particulis notitia habeatur) referam ita loquentem: Supplicatio enim tesignationis fit à Copistis in medietate vnius folij papyri, & postea porrigitur R. P. D. Datario, quæ reuidetur à quibusdam Officialibus deputatis, à quibus in
15 calce supplicationis † apponitur summarium contentorum in ea, quod solet legi vel referri per Datarium Sanctissimo D. N. qui signat supplicationem, *fiat vt petitur*, cum littera nominis proprij ante Pontificatum, *fiat vt petitur. A.* tempore Pauli III., *fiat vt petitur M.* tempore Marcelli II. *fiat vt petitur P.* tempore Pauli IV. &c. Hoc tempore Sixti V. cum vocaretur antea Felix, *fiat vt petitur F.* Et in margine clausularum signat, *Fiat, F.*

Postquam signata est supplicatio, iterum reuidetur ab Officialibus, & hi solent apponere in Calce, componat, si est reseruata pensio, aut fructus, & transmittitur ad officium datæ paruæ, cui officio Præpositus in calce ponit datam diei & mensis, & annom Pontificatus: & postea datur officialibus præpositis super compositionibus, & ibi soluntur compositio (si materia hoc exigit) qua soluta, supplicatio mittitur substitutis Reuerend. Patris Datarij, qui illam porrigunt ipsi Datario, vt apponat datam, nam scribit, *Datum Romæ apud Sanctum Petrum, idibus, &c. anno* 6 & postea consignatur officiali de missis, à quo apponitur in Calce, *Missa die tali, cum manu Datarij M. data tempore Gregorij XIII. E. prodat hoc tempore*, nam est Cardinalis, ideò subscribit prodatur, & iste Officialis de missis aufert datam paruam, & summarium, & supplicatio mittitur ad registrum, & postquam est registrata, auscultatur a Magistris Registri, qui illam mittunt in Cancellariam ad Notarium Regentis Cancellariæ, vt eam distribuat inter Abbreuiatores; & Abbreuiator, cui contingit, illam dat partibus solutis quibusdam, & tunc pars vel partes faciunt conficere minutam litterarum, &c. Et postea expediuntur litteræ solutis consuetis, &c. Et illæ litteræ plumbantur, & registrantur, & harum vigore capitur possessio, &c. Hactenus Flaminius.

Qui quidem in eadem *quæst.7.n.72. & sequentibus*, iterum ita ait: † & hanc primam partem 16
supplicationis Papa signat, *Fiat vt petitur F.* & hoc modo signandi supplicationes Papam vti, omnes sciunt; nam ita obseruatum est ab antiquo tempore, vt etiam Deus Optimus Maximus in mundi creatione dixit, *Fiat lux, & facta est, Genes.1.* Ita eius Vicarius suam gratiam signat per *fiat*; ita Rebuffus *in praxi in 2. part. signat. num.14.* vbi *num.16.* dicit hoc verbum, *Fiat*, significare gratiam fieri de præsenti, iuxta illud Euangelij, *Fiat mihi secundum verbum tuum*, & tradit in Rege Afflictis *decis.253.* Ideò statim perfecta est gratia, Calderinus communiter receptus *in cap. quisquis. de electione*, Felinus in *rubrica de constitution. columna 3.* Selua *de beneficiis, part. 3. quæst. 12. post num. 6.* Rebuffus *in concordat. tit. de mandat. Apostolic. §.1. in verbo, Item dispensat.* Et ita signat solus Papa, † vt 17
tradit Mandosius, *regul.33. de signatura per fiat, quæst.2. num 3.* Et ideò dicitur latior, fauorabilior, & potentior † signatura à Summo Ponti- 18
fice, Alexand. *consil.195. num.10. vers. Ad idem, lib.2.* Sarnet. *in compendio, vtriusque signatura, num.70.* Et præfertur aliis, † vt dicitur *in dict.* 19
regula, de non indicando iuxta formam supplicationis. In sua Camera præsente Datario, &c. Aliquando in plena signatura conuocatis, † & 20
præsentibus quibusdam Cardinalibus; & Referendariis statuta *die Martis*, vel *Sabbati.* Hactenus Flaminius Parisius. Quod & idem etiam firmat Ludouicus Gomez *in compendio vtriusque signaturæ*, posito *in regula de non indicando iuxta formam supplicationis, sub quæst. 16. vers. Legatus verò de Latere*; quam praxim amplè & clarè explicat etiam Mandosius super *regul. 33. de signatura per fiat & concessum, quæst.2. à principio.*

Sed

Sed circa hanc subscriptionis formam oritur
21 difficultas, † quare nempè cùm vtatur Sanctissimus in supplicationibus subscribendo eum prima littera sui nominis proprij, attamen in Bullis, Breuibus, cæterisque expeditionibus vtatur nomine nouiter assumpto tempore creationis, in quibus quidem videmus nomine vti Pontificatus, à quo litteræ prædictæ sic initium assumunt, *Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei, &c.* quam difficultatem mouet ad longum Gomezius *in compendio vtriusque signaturæ, vers. Sed his pulchrum dubium, fol. mihi* 145. a tergo, ibi: *Quare Papa in signatura supplicationum ponit primam litteram sui proprij nominis, in Bullis verò nomen Pontificatus*, vbi diuersitatis plures reddit rationes, inter quas secunda magis mihi consonat, quam ponit in versiculo, *Solutio Ideo nempè in supplicationibus signat,*
22 † *& subscribit nomine proprio & naturali, quia est actus naturalis, ac propria & personalis ipsius actio, & ex suo proprio animo, & voluntate dependens principaliter, & sic dicitur gratia: in Bullis autem, & litteris postmodum expeditis,*
23 † *non ita nec eas signat Sanctissimus suo propria manu, quia expediuntur per officiales Sedis Apostolicæ, ac propterea scribuntur & intitulantur nomine Pontificis, cuius viuente ipsi officiorum administrationem suscipiunt. Quia illæ litteræ respiciunt in principalius formalitatem, & probationem gratiæ pendentis ab animo intrinseco, & naturali personæ Pontificis* (vt latè diximus Nos supra *capitul. 26. à principio*) *& sic tunc Sedes Apostolica nitendi debet, &c.* Hactenus Gomezij obseruatio, Anastasius Germonius (referens Gomezium) *in tract. de indulgentiis Cardinal. §. Sixtus num 22. in fin.* aliam reddit
24 † rationem, diuersitatis hanc varietatem tituli, & nominis in supplicationibus, & in Bullis prouenire ex antiquo stylo de consuetudine Romanæ Curiæ, vt Historiæ concordes sint, cum Pontificatibus.

Secundo modo subscribuntur supplicationes,
25 per *concessum*, quæ quidem † subscriptio vulgo dicitur signatura per *concessum*, qua quidem signatura vtitur Cardinalis Præfectus signaturæ gratiæ, vel alius Prælatus ad id specialiter electus, & deputatus à Papa, à quo plenissimam habet potestatem, vt queat expedire,
26 † & subscribere omnes supplicationes exceptis iis, quæ per R. Datarium immediatè expediuntur per signaturam propriæ manus Sanctissimi, & illæ sunt præsertim, quoties impetrantur præbendæ, Dignitates, Episcopatus, & alia beneficia Ecclesiastica maiora, vt superius diximus, quæ excedunt certam summam; quia etiam iste Prælatus signaturæ per *concessum* habet facultatem in impetrationibus beneficiorum, vt expressè constat ex Regula Cancellariæ, *signatura per fiat præferatur alteri per concessum*, licet in istis habeat suam facultatem
27 † limitatam ad certam summam, vt clarè colligitur ex Alphonso Soto antiquo glossatore, *regul. Cancellariæ, vt in num. 1.* ibi: *Si vnus impetrat beneficium à Papa, & ipse signat prout consueuit facere*, fiat vt petitur: *Et ego impetro eadem die à Vicario Cancellariæ, vel ab alio, cui data est potestas signandi vsque ad certam quantitatem, putà Vicecancellario, per regulas Cancellariæ, vel alteri per Bullam, qui signat per* concessum vt petitur. *Alia verò cætera supplicationes cum innumerabiles sint, † & occupationes Sanctissimi sint immensæ, & continuæ ad easdem exonerationem & vt facilius consulatur partium sumptibus, & dilationibus, illius Præfecti aut Prælati vtitur industria & labore.* 28

Qui quidem Præfectus Cardinalis, vel Præ- 29
latus ad hoc specialiter † deputatus, vel potius eius Officialis in dies recipit omnes prædictas supplicationes, & nocte illas tradit Prælato, quas perlegit, & subscribit hoc modo, *concessum vt petitur*, cum prima littera sui nominis proprij, ac etiam appellatiui & dignitatis, videlicet, *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ P. Paulus Parisius*, & si sit Cardinalis, *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ B. Cardinalis Tranensis.* Et hæc subscriptio apponitur in prima parte supplicationis, eo loco vbi solet signare Papa, vt superius diximus. Ad marginem autem propè secundam partem supplicationis continentis absolutionem, & clausulas, ita subscribit; *concessum P. Paulus Cardinalis Parisius.*

Si autem supplicatio sit impertinens, & indi-
gna concessione ob aliquod † inconueniens, subscri- 30
bit, reiicitur propter, &c. Apponendo rationem & causam reiectionis, de quo infrà, *n. 35.*

Hanc praxim ponit Flaminius Paritius *de resignation. benefic. lib. 8. tom. 2. quæst. 7. à num. 25.*
in hæc: Aliquando † tamen supplicatio resi- 31
gnationis simplicis signatur à Cardinali Præfecto signaturæ gratiæ; nam postquam alius Referendarius apposuit manum in capite ipsius supplicationis, ipse Cardinalis signat in loco, vbi solet signare Papa, his verbis: *Concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ P. Paulus Cardinalis Parisius*, vel apponit manum Prælatus deputatus, vt infra dicetur, &c. Et iterum inferiùs ipse Flaminius *à num. 79 & sequentibus,* ita inquit: Aliquando verò supplicationes signantur per signaturam per *concessum*, qua vtitur Cardinalis Præfectus signaturæ gratiæ, vel alius Prælatus deputatus a Papa, hoc modo, *Concessum, vt petitur in præsentia D. N. Papæ P. Paulus Parisius, concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ B. Cardinalis Tranensis, vel, concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ G. Bastonus.*

Quam etiam praxim seu stylum scripsit etiam
† Ludouisius Gomez *in Regul. Cancellariæ de* 32
non indicando iuxta formam supplicationis, in compendio vtriusque signaturæ sub quæst. 16 vers. Secundus gradus est, fol. mihi 146. in hæc: Secundus gradus est, quando Papa eas non signat, sed propter multiplices occupationes, earum signaturam alicui Cardinali, vel Prælato committit, tunc illi hodie in gratiosis, verbo, *fiat*, non vtuntur, sicut Papa facit, sed istis verbis, videlicet, *concessum vt petitur*, vel, *concessum in forma in præsentia D. N. Papæ Cardinalis.* Et ista signatura vtitur Cardinalis in principalibus gratiis, sed in reformationibus non concernentibus nouam gratiam, sed dumtaxat aliquam qualitatem, & circunstantiam, non signat *concessum in præsentia D. N. Papæ*, sed dumtaxat *concessum I. Cardinalis, &c.*

Et iterum *ibidem in vers. Est benè verus, &c.*
in fin. ita ait: Sit ergo † ista prima differentia 33
inter istas signaturas gratiæ, & iustitiæ, vt dixi: in gratiosis solus Papa vtitur verbo, *fiat*; sed Cardinalis, vel Prælatus, quibus signaturam committit, verbo, *concessum vt petitur*, vtuntur,

tur, &c. Et pauld post *in vers. Et licèt quoad,*
&c. in principio, ita scribit. Et licèt quoad si-
gnaturam gratiæ sit differentia in modo signan-
di inter Papam, & Cardinalem seu Prælatum,
quibus Papa signaturam committit: tamen quo-
ad signaturam iustitiæ nulla, aut modica est dif-
ferentia inter signaturam Papæ, & Cardinalis,
nisi in hoc, quia Papa signat supplicationes
commissarias per verbum, *placet A.* sed Cardi-
nalis signat sic: *Placet S. D. N. Papæ. N. Car-*
dinalis, &c. singulariter etiam de hac praxi tra-
ctat, & explicat Mandosius *in dict. regula 33. de*
signatu. per fiat, & per concessum, quæst. 12. a n. 1.
cum sequentibus, & per totam, vbi de subscri-
ptione Papæ in prima parte supplicationis, &
de eius subscriptione in secunda supplicationis
parte, & quomodo in vtraque subscriptio ap-
ponatur, tam per Papam, quàm per Cardina-
lem, aliúmve deputatum à Papa ad subscriben-
dum supplicationes, cuius signatura dicitur *per*
concessum, latè explicat videndus.

Et postquam ab hoc Præfecto, seu Prælato sic
34 deputato subscriptæ † sunt supplicationes ad
litterarum expeditionem per easdem stationes
currunt, quales & subscriptæ per Papam, quia
pariter eodē modo expediuntur, quo & supplica-
tiones per Sanctissimum immediatè subscriptæ,
vt notat Flaminius Parisius vbi proximè, *n. 27.*

At vero quando iste Prælatus signaturæ per
35 *concessum* considerat grauitatem † alicuius ne-
gotij, putà quia in Hispania, vel in Sicilia non
admitteretur commissio auocatoria in prima in-
stantia per suam signaturam per *concessum* sub-
scripta; obstante S. Concilij Trident. disposi-
tione, pro forma requirentis personalissimam
signaturam propriæ manus Sanctissimi, vt sæpè
diximus, ipsam supplicationem refert Papæ,
cum causæ, & rationis relatione; quam si legi-
timam Sanctissimus iudicat, propria manu sup-
plicationem subscribit.

Etenim in Hispania apud hunc Supremum
36 Concilium Regium, † vbi vigilantissimè cu-
stoditur, & obseruatur S. Concil. Trid. nullate-
nus admittuntur subscriptiones hæ per *conces-*
sum; tùm quoniam licèt ipse Præfectus, aut Præ-
latus deputatus à Papa dicat in sua subscriptio-
ne, *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ*;
37 non ideo procedit, † quia in præsentia San-
ctissimi hoc fiat, quia re vera in domo sua,
vel in Palatio extra præsentiam Papæ semper
subscribit, vt per Mandosium & Staphileum
benè aduertit Flaminius Parisius, *de resignatio-*
ne beneficior. tom. 2. lib. 8. q. 70 n. 80. & 81. lo-
quendo de hac signatura per *concessum*, in hæc:
Et licèt hi signent extra præsentiam Papæ; ta-
men dicunt in præsentia, vt tradit Mandosius *in*
d. compendio vtriusque signaturæ. Staphileus *de*
litteris gratiæ & iustitiæ, fol. 171. iuxta primam
impressionem, & hoc potest sustineri duabus
rationibus, vt tradit Mandosius *in d. regula 33.*
signaturæ per fiat, q. 2. column. 2. vt dicant in præ-
sentia, quia signant in Palatio Papæ, vel in vrbe,
vbi est Papa. *l. præsens, & l. sequent. ff. de procu-*
ratorib. l. absentem. ff. de verb. signific. vel intel-
38 ligant de præsentia ficta, circa quam Princeps
fingere potest, *l. si is qui pro emptor. ff. de vsucu-*
pionib. Cardin. Paris. *cons. 44. n. 8. vol. 4.* vel quia
hoc faciunt de mandato Papæ, licèt vsus posteà
aliud obtinuit, & in supplicationibus quæ si-
gnantur per Cardinalem Præfectum signaturæ

gratiæ, aut per Prælatum; priùs apponit ma-
num vnus Referendarius gratiæ in capite in la-
tere sinistro hoc modo, *A. Glorierius. G. Burge-*
sius. L. Papius: hæc Flaminius. Idem etiam fir-
mat Ludouis. Gomezius *in regul. Cancellariæ de*
non indicando iuxta formam supplicationis, sub
quæst. 16. in compendio vtriusque signaturæ, vers.
Redeundo igitur, in fin. ibi: Sed Cardinalis aut
Prælatus habens signaturam hoc non facit, nisi
domi.

Quare cum forma S. Concilij Trident. *in*
dict. cap. causæ omnes, de reformatione, session. 24.
† sit personalissima, requirens subscriptionem 39
seu signaturam propriæ manus Sanctissimi; non
solùm omnem excludit fictionem; sed etiam
omnem veritatem repræsentatiuam, & subscri-
ptionem per æquipollens, aut substitutionem,
prout latissimè comprobauimus suprà hac 2. *p.*
cap 6. vers. Quarta exceptio, a num. 14 cum mul-
tis sequentibus, vsque ad *finem cap.* sequitur quod
in supplicationibus auocatoriis causarum ab
Ordinario in prima instantia non sufficiat signa-
tura hæc per *concessum*, sicut nec alia quælibet,
quæ non sit Sanctissimi.

Pro cuius signaturæ modo in illis verbis præ-
sentia D. N. Papæ, † potest ponderari text. *in* 40
cap. constitutionis, 25. quæst. 2. ibi: *Sine qua stro-*
pio decreuimus, siue qua in nostra præsentia viden-
tur esse disposita, ponderato verbo, *videntur*,
quod denotat fictionem, & impropritatem ex
vulgari axiomatè: quem text. licèt aliqui Do-
ctores intelligant in dispositione Pontificis vi-
uæ vocis Oraculo, vt per Ascanium Tamburi-
num *in tractatu de iure Abbatis & Prætor. tom. 1.*
disp. 16. quæst. 2. sub num. 2. vers. Notandum, vbi
de eius virtute & efficacia post Enriquez *lib. 7.*
de indulgentiis, cap. 24. num. 8. Emanuel Sà *in*
summa, verb. gratia. num. 13. Llamas 1. *part.*
method cap. 7. §. 6. Doctor Felicianus à Solis *in*
tract. de censib. cap. 15. Laurent. de Peirinis *tom. 1*
priuileg. sui ordin. minimo. in annotat. ad §. con-
stit. 17. Iuly 2. num. 4. tamen eam intelligen-
tiam videntur excludere verba eiusdem text.
ibi: *Siue quod in nostra præsentia videntur esse di-*
sposita, quæ significant ab alio disposita esse in
præsentia ficta, iuxta verbum, *videntur*, nam
per viuæ vocis oraculum dispositio ab ipso San-
ctissimi ore immediatè procedit, non aliter, vt
probant ipsi Doctores relati, atque ideo ad hanc
præsentiam fictam in signatura per *concessum* vi-
detur referri ille text. & ideo has litteras in si-
gnatura per *concessum* expeditas, vel retinet, vel
remittit Senatus Ordinario iuxta mirabilem di-
stinctionem validè comprobatam, de qua suprà
hac 2. *part. cap. 26.*

Tum etiam, quia litteræ expeditæ in signa-
tura per *concessum* licèt magnam † habeant au- 41
thoritatem; non tamen adæquantur litteris ex-
peditis per *fiat*, hoc est super supplicatione si-
gnata & subscripta propria manu Sanctissimi,
vt patet ex *regula Cancellariæ 29. de signatu per*
fiat, quæ est 31. *Innocenty VIII. & XXXIII.*
Pauli V. ibi: *Item voluit idem Dominus noster,*
quod concurrentibus eadem die super quocumque † 42
beneficio per fiat, & per concessum *signaturis, ex*
his per fiat, *etiam* vt petitur *habens, alteri* per
concessum *etiam motu proprio habenti præfera-*
tur, etiamsi in illa per concessum *pregnantiores, &*
quantumlibet præuilegiatiua essent clausulæ, &c.
probant hoc discrimen multis quæstionibus re-
solutis,

solutis, Mandosius *super eadem regula in quæst. 1. & sequentibus*, vbi plurimas difficultates resol-
uit, latè etiam Flaminius Parisius *de resignat.
benefic. tom. 2. lib. 8. quæst. 7. à num 85. cum seqq.*
vbi quod signatura per *fiat* præfertur signaturæ
per *concessum*, quoties duæ supplicationes re-
periuntur signatæ, quarum vna esset per *fiat*, al-
tera per *concessum*, quia per signaturam per *fiat*
subscribit solus Papa, vt tradit Mandosius *in
regula Chancellariæ 33. de signatura per fiat q. 1.
num. 3.* Flaminius *vbi proxime, num. 76. & n. 77.*
dicit, quod propterea subscriptio & signatura
per *fiat* est latior, fauorabilior, & potentior
alia qualibet signatura, post Alexandrum *cons.
595. à summo post, num. 10. vers. Ad idem, lib. 1.*
Sarner. *in compendio vtriusque signaturæ, num. 70.*
43 necnon potentia, † verbi, *fiat*, præponitur cui-
cumque alteri verbo præceptiuo, seu demon-
stratiuo, aut inductiuo, & voluntatem magis
deliberatam & præcisam ostendit, prout anno-
tat Flaminius Parisius *dict. quæst. 7. num 84.*

Et idem per eandem *regulam Cancellariæ 33.*
firmant Hieronymus Gonçalez *in regula 8. de
mensibus. §. 3. proœmiali. num. 318. & 319.* di-
cens, gratiam per *fiat*, sub eadem die præfe-
rendam fore gratiæ per *concessum* etiam ex mo-
tu proprio, ex Cassiadoro *decis. 14. de praben-
dis*, dicente hoc procedere etiamsi obtinens ex
gratia per *concessum* possideat, quia etiam tunc
eidem præfertur prouisus per signaturam *fiat*,
sequitur Mandosius *in dict. regula 33. quæst. 4.
num. 1. & per totam.* Rebuffus *de pacificis posses-
soribus, sub num. 300. ante fin. vers. Vltimo si is
qui habuit per concessum, &c* & per Rebuffum,
& Cassiadorum. idem tenet Ioan. à Chochier *in
commente. ad dictam regul. 33. num. 16.* & Al-
phonsus à Soto antiquus glossator *in eadem re-
gula 33.* aliàs 31. *num. 2.* In hæc inquit: Si vnus
impetrat beneficium à Papa, & ipse signat, pro-
vt consueuit facere, *fiat vt petitur*, & ego im-
petro eadem die à Vicecancellario, vel ab alio,
cui data est potestas signandi vsque ad certam
quantitatem, putà Vicecancellario per regulas
Cancellariæ, vel alteri per Bullam: qui signat
per *concessum vt petitur, &c.* Tunc ille præfe-
44 retur mihi, quia habet per *fiat, &c.* ex quibus
regula 33. & Doctoribus citatis clarè patet, hanc
facultatem signandi per *concessum* concedere
Sanctissimum alicui Prælato à se electo, & de-
putato etiam in beneficiorum impetrationibus,
sicut & aliis supplicationibus, vt suprà anno-
tauimus *num. 25. vers. Secundo modo subscribun-
tur, &c.*

Colligitur etiam nostra resolutio, & stylus
45 Senatus Supremi Regij, † dictans nullatenus
adimpleri formam subscriptionis propria manu
Sanctissimi, ad auocandam causam in prima in-
stantia ab Ordinario; quando subscriptio ipsa
expediatur in signatura per *concessum*, nec ali-
ter per æquipollens, cum nullatenus sit idem,
licèt generaliter Præfectus, seu Prælatus ad sub-
scriptionem supplicationum per *concessum* ha-
beat amplissimam potestatem; de quo abundè
diximus, & probauimus hac 2. *part. cap. 6. à
num. 14. cum multis seqq.*

Alter etiam solent expediri hæ supplicatio-
46 nes auocatoriæ † causarum in prima instantia,
prout perpendi ex relatione Doctoris Augusti-
ni Barbosæ (satis vbilibet cogniti, ex suis sin-
gularibus, multisque commentariis in lucem
editis, & edendis) vt quandoque etiam istæ
supplicationes præsentantur in Dataria in ma-
nibus Subdatarij, vt subscribantur propria ma-
nu Sanctissimi (prout certum est, vt omnis ge-
neris supplicationes, quæ per datariam expe-
diuntur ad consultationem Datarij, Sanctissimus
illas subscribit propria manu, & inuicem, sicuti
ad principium huius capitis annotauimus) &
tunc Subdatarius prædictus facit citare partem
interesse habentem, † ad dicendum quare non 47
debeat causa committi in prima instantia, &
vt clarius pateat causa & ratio, qua se mouit
impetrans seu supplicans, vt Sanctissimus eam
vrgentem, & legitimam arbitretur: quæ sup-
plicatio cum contradictione partis, † & vtra- 48
rumque rationibus transmittitur ad Sanctissi-
mum, qui quidem absque prædictæ vrgentia
causæ existentia nullatenus permittit causas ab-
strahi ab Ordinariis, neque partes extra suam
Prouinciam cum tanto dispendio, & sumptibus
litigare cogi, & quantum in hoc concedendo
difficilem se reddat summus ipse Ecclesiæ Pa-
stor, D. Augustinus Barbosa mihi attestatur,
etiam etiam facta per eum maxima instantia, &
importunitate pro causa cuiusdam fratris sui;
nunquam potuisse obtinere à Sanctissimo hanc
signaturam propria manu, quia vbi non adest
causa vrgens & iusta, vult quod expediantur
per signaturam gratiæ, aut iustitiæ; quod clarè
patet ex iis, quæ scripsimus hac 2. *part. cap. 6.
à num. 14. cum multis seqq.*

At si ratio & causa nulla sit, has commissio-
nes dupliciter signat; † nam in Romana Curia 49
commissas ita subscribit, *placet M.* si autem ex-
tra Curiam ad partes commissio petatur; hoc
modo subscribit, *fiat M.* & hæc commissio
transit per cæteros reuisores, & registratur in
Dataria, atque postmodum traditur parti, vt
expediat litteras, Bullas, aut Breue per officium
minoris signaturæ, vt superiùs latiùs dictum
remanet.

Alia forma est signaturæ nempè per *annulum
Piscatoris*, † quo muniuntur Breuia, & litteræ 50
iustitiæ seu commissiones, quæ quidem diuer-
simodè apponitur, prout mox videbimus, si-
quidem annulus Piscatoris habet in parte supe-
riori † arma prosapiæ Papæ circumscripta his 51
litteris, *Vrbanus Octauus Romanus Pontifex:*
Hæc enim solet continere sigillum, vt ei fidea
adhibeatur; nam primò necesse est, quod ha-
beat certam quandam impressionem, vt *in l. §.
sin autem socius*, ibi: *sigillo impetrato. C. com-
munia de manumission* vbi Baldus, in qua impres-
sione debet esse imago Principis, vel arma Re-
gis, aut sigillantis, vel eiusdem Principis ima-
go, seu alicuius Sancti, sicut in moneta, *l. fin.
de veter. numisma potestat lib. 11.* & dixit Baldus
in consil. 376. casus talis est in 3. volum. item de-
bet continere characteres, † seu litteras circum- 52
scriptas, vt sigillum Regis, vel aliàs litteras
aptas, & conuenientes sigillos, text. est *in cap.
significauit, de appellation* & ibi Doctores & *in
cap. inter dilectos. de fide instrumentor.* vbi Im-
mola, & Abb. *num. 4 vers. Nota quatuor*; atque
debet continere nomen sigillantis, *l. decerni-
mus. C. de aqua ductu lib. 11.* facit *l. ad testium.
§ signum. ff. de testam. § potest*; vbi Ioan. Taber.
instit. eod tit. & declarat Innocent. *in dict. cap. a.
sub num. 5* & ibi Bald. *num. 15. de fide instrumen-
tor.* Glos. *in dict. cap. inter dilectos, verb. dimi-
dia.*

dia. Rebuffus *in tractatu nomination. quæst.* 10. *num.*25. *vers. Secundò quæro*. Abb. *in dict. cap. inter dilectos*, *num.*4. & ibi Felin. *num.* 5. Speculator. *in tit. de instrumento edito §. instrumentum, post num.* 19. *& in tit. de procurat. §. ratione autem formæ*, *sub num* 1. Craueta *consil.*56. *num* 6. Socinus Senior *cons.*258. *colum* 3. *volum.*2. Francis. March. *quæst.* 990. *num.* 25. Menochius *de arbitrariis iudic. casu* 113. *num.* 12. quem in eodem casu, per totum, & Mascardum *de probationib. conclus.*1308. *à num.*53. *cum seqq.* & Anton. Gabriel. *commun. conclus. tit. de præsumptionib. conclus.*4. videre poteris circa formam, & requisita sigilli, vt fidem faciat.

Et post litteras iam confectas, ex quibus pendent cordulæ Canapi, & eis affixum circulum
53 cereum, † quas litteras multas simul quidam Officialis adsportat coram Sanctissimo D. N. Papa, à quo immediatè accipit annulum (quem penes se semper obseruat ipse Pontifex) quo prædictus officialis sigillat & imprimit in cera pendente ex cordulis Canapi litterarum, coram eodem Sanctissimo, & eo præsente, qui quidem cùm innumerabiles penè sint litteræ huiusmodi; vix potest attendere, nec sibi referri quæ contineant singulæ litteræ prædictæ omnes: & ita hoc annulo piscatoris muniti breuia firmatur expressè in motu proprio Gregorij XIII. quem adduximus, & magis in specie copiosè tractauimus hunc articulum *in cap.*6. *§. vnico, per totum hac* 2. *part.* vbi videre poteris, qui clarè monstrat etiam coram Romano Pontifice litteras annulo muniri.

Sed cum ex hac signatura non adimpleatur forma Decreti *Concilij Tridentini in dict. cap. om-*
54 *nes causæ*, † cùm non sit subscriptio litteris scripta, nec propria manu Sanctissimi; deficit proptereà formalis solemnitas requisita ad auocationem causarum ab Ordinario in prima instantia, quia est forma personalissima, prout de hoc copiosè diximus, multas, & singularissimas doctrinas cumulantes suprà hac 2. *part. dict. cap. à num.* 14. *cum pluribus seqq.* vsque ad finem capitis, *&* §. 1. eiusdem *cap.* 6. quæ vlteriùs non repeto, cum ibidem abundè comprobetur discrimen hoc inter has duas signaturas per manum propriam Sanctissimi, & per *annulum Piscatoris*, respectu auocationis in prima instantia: tunc etiam qui adhuc in ista subscriptione per
55 annulum Piscatoris deficit illud aliud † requisitum desideratum à prædicto Tridentin. Decreto, nempè examen vrgentis & rationabilis causæ, quia, vt diximus, litteræ iam alibi expeditæ & confectæ vehuntur Sanctissimo, & ob multitudinem earum vix potest attendere ad id quod contineant, maximè tot, tantisque & continuis occupationibus, & quotidianis Audientiis, grauissimisque ex toto Orbe negotiis inuolutus, prout latiùs annotauimus plurimis comprobantes *in dict. cap.*6. *§. vnico*, *per totum*.

Et quod litteræ tangentes iustitiam seu commissionem executoris habeant pendentes cor-
56 dulas Canapi, † probat ex Flaminio Parisio *de resignat. lib* 8. *quæst.*7. *sub num.*187. & ex constitutione Pij V. *In Bullario*, adducta à Flaminio Parisio ibi. Nicolaus Garcia *de beneficiis*, 6. *part. cap.*2. *sub num.* 4. dicens, quod in executionem litterarum gratiæ principalis in forma dignum, expediuntur aliæ duæ litteræ & ambæ cum cordis Canapi, directæ vnæ Ordinario, seu eius officiali, vt intra 30. *dies*, si repererit idoneum, conferat; alteræ viciniori, vt si negligens ille sit, conferat, & exequatur iste, & licet Garcia non faciat mentionem aliquam de *annulo Piscatoris*; tamen quotidie experimur dictas litteras executoriales communitas esse.

Litteræ tamen principalis gratiæ semper habent cordulas sericas rubei, † croceique coloris, 57
hoc est, *colorado*, *y pagiço*, & quando non expediuntur in forma dignum, quia examen, & collatio præcessit in Romana Curia; sed pro executione earum nominatur, seu petitur per impetrantem Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel alius in dignitate constitutus executor, & datur alia Bulla separata, & distincta sub eadem data, † quæ dicitur executoria, & habet cor- 58
dulas Canapi, vt firmat Nicolaus Garcia *dict.*6. *part. cap.* 2. & *num.* 3. limitat, nisi fiat expeditio per Cameram, quia tunc possunt poni gratiosa, & executoria simul in vna Bulla ex Hieronymo Paulo *in practica Cancellariæ in notabilibus super beneficiis reseruatis*, *vers. Nota quod in litteris*. & Rebuffo *in praxi, in forma*, *&* *declaratione noua prouisionis in* 4. & Paris. *de resignat. lib.*8 *quæst.*7. *sub num.*109. Mandosius ad Lapum *allegat.*127. *littera D.* vbi ponit formam.

Aliud insuper sigillum adest in Romana Curia, † quod est plumbeum, quo sigillantur om- 59
nes Bullæ expeditæ per Cancellariam, aut per Cameram, & in istius plumbei sigilli vno latere adsunt facies S. Petri, & facies Sancti Pauli, hic ad dexteram Crucis in medio eorum positæ, ille ad sinistram, iuxta rationem text. † *in cap.* 60
Beati Petrus, & Paulus, 37. 2. *quæst.*7. & de ratione huius prælationis tractant Francisc. Mauricius *in lib. de Sanctor. Apostol. Petri & Pauli imaginibus*. Barbos. *in collect. ad Decreta. lib.* 1. *tit.*33. *ad cap. solita*, *num.*8, Bellar. *de Rom. Pontifice*, *cap.* 27. Selba *de beneficiis*, 1. *p. quæst.* 5. *num.*71. Hieronymus Gonçalez *ad regul.*8. *glos.*1. *num.*37. & aliud sigilli latus litteris circumscribitur, quibus † legitur nomen Papæ, qui tunc 61
Dei Ecclesiam gubernat, non nomen proprium ante creationem, sed nomen Pontificatus post eam assumptum.

Sed Bullarum hæc plumbatio diuersimodè fit, † nam si litteræ sunt gratiosæ in cordulis 62
sericis crocei, rubrique coloris, affigitur sigillum plumbeum, at in Bullis expeditis in forma rigorosa, contentiosa & commissaria (quæ idem sunt) ex quibus pendent cordulæ Canapi, illis affigitur sigillum plumbeum, & in hoc distinguuntur, & cognoscuntur Bullæ gratiosæ, & Bullæ rigorosæ, contentiosæ, Commissariæ, necnon iustitiæ, in cordulis nempè sericis, aut Canapi, vt suprà diximus, & probant Marchesanus *de commissionib.* 1. *part. tit. de commissionib. appellat. ab executo. breui. num.* 199. meliùs Petrus Gregorius *ad Decretales*, *tit. de rescriptis*, *lib.*1. *cap.*43. *num.* 9. & experientia quotidiana docet.

Litteræ igitur postquam sunt plumbatæ, perfecta dicitur gratia, † & ex eis agere potest pars 63
in iudicio, & non antea, vt post alios. probat Flaminius Parisius *de resignat. benefic lib.*8. *q.* 2. *à num.*17. de praxi & stylo testatur in hæc: *Supplicatio enim postquam est signata à Summo Pontifice, ac reuisa, datur à Datario, & posteà mittitur ad registrum, deinde fit minuta, quæ reuidetur per summistam, posteà scribuntur litteræ,*
in

in quibus apponuntur manus aliquorum officialium solitis consuetis: postremò in plumbo plumbantur, & tunc litteræ dicuntur expeditæ cum sint in plumbo iuxta cap. licèt de crimine falsi, fuit resolutum in vna Salmantina Parochialis de mense Nouembr. 1539. coram Crescent. teste Sarnerio dict. quæst. 1. num. 3. vers. Est tamen regula de non iudicando iuxta formam supplicationis; & postquam sunt plumbata registrantur, & dantur partibus, &c.

Et iterum Ipse Flaminius *lib. 2. quæst. 25. n. 1.*
64 ibi: Pone quod † post signatam supplicatio-
nem litteræ expediantur in Cancellaria, & post-
eà mittantur in officio vbi solet apponi plum-
bum, &c. An quando litteræ sunt in plumbo
dicantur expeditæ, de quo fuit dubitatum in
Rota *de mense Nouembr.* 1539. coram R. P. D.
Marcello Crescentio *in vna Salmantina Paro-*
65 *chialis*, † in qua fuit conclusum pro affirmati-
ua iuxta *cap. licèt, de crimine falsi.* Geminian.
in cap. sicut, de præbendis, lib. 6. Sarnet. *in q. 1.*
regula, de non iudicando iuxta formam supplica-
tionis, colum. 4. & ita seruari in praxi testatur
Felinus *in cap. diligenti, in fin. de Simonia*; vndè
cùm litteræ sint expeditæ; sequitur posse fieri
resignationem iuxta ea quæ dicentur *in quæst.*
sequenti: ex quo infertur, quod absque dubio
quis potest resignare postquam Bullæ sunt plum-
batæ, & in hoc concordant omnes communiter,
ac ita seruat stylus, &c.

Et iterum *lib. 10. quæst. 1. num. 34.* ibi: Quæ litteræ tunc expeditæ dicuntur, cum sunt plumbatæ plumbo Summi Pontificis pro tempore existentis, vt fuit resolutum in vna, &c. idem post alios probat Mascard. *de probationibus, conclus. 1309 sub num 3.*

Et generaliter etiam non valent aliæ commis-
66 siones causarum, † nisi litteræ fuerint super eis
expeditæ, vt probat Flaminius Parisius ibidem
dict. quæst. 1. num 27. in hæc: Hinc non valent
aliæ commissiones causarum, nisi litteris expe-
ditis, vt per aliam regulam Cancellariæ cau-
tum est, quam habes in ordine 26. *inter regulas*
S. D. N. Sixti V. &c. Constans est etenim con-
67 clusio, † vt licèt acquiratur iurisdictio à tem-
pore datæ commissionis, ad eius tamen exerci-
tium omninò necessariæ sunt litteræ originales,
vel aliàs authenticatæ, & ante earum realem
præsentationem iudex nulliter procedit ex de-
fectu iurisdictionis, vt latissimè diximus suprà
hac *2. part. cap. 26. vers. Probatur deinde, quia*
imò à num. 67. cum seqq.

Igitur concludendum erit, circa Prædicta,
68 quod per litteras iustitiæ, † & in forma com-
missaria quascumque & à quolibet Tribunali
gratiæ, aut Iustitiæ, quocumqueuè præfecto,
aut Prælato signatas, & expeditas non satisfie-
ri formæ S. Concil. Trident. requirentia in hu-
iusmodi commissionibus, & auocationibus in
prima instantia actum personalissimum Domini
N. Papæ, & subscriptionem propriæ manus
eiusdem Sanctissimi, vt latiùs de litteris & com-
missionibus expeditis per illa duo Tribunalia
amplissima signaturæ gratiæ, & iustitiæ proba-
uimus hac *2. part. cap. 6. vers. Quarta exceptio*
à num. 14. cum multis sequentib. vsque ad fin.
cap. & iterum *in §. vnico, eiusdem cap 6.*

Sed an ad euitandam in Senatu remissionem
69 causæ in prima Instantia sufficiat, † quod sola
supplicatio (qua auocatio petitur) subscriba-
tur à Sanctissimo iuxta assertas declarationes adductas suprà hac *2. part. cap. 6. à n. 44.* vel pernecesse sit ipsum met rescriptum subscribendum propria manu Sanctissimi, iuxta Decretum *cap. causæ omnes*, latiùs examinandum erit inferiùs hoc *cap. 30. §. 5. per totum.*

§. I.

Et an sub ipsa signatura manus Sanctissimi in gratia apposita, simul subscripta intelligatur commissio executionis in litteris lecta?

SVMMARIVM.

Subscriptione propria manus Sanctissimi in supplicatione apposita, an comprehendatur commissio executoris in litteris postmodum expeditis lecta, num. 1. & seqq.

Commissio, & supplicatio inter se habentur, sicut genus, & species, genus namque est supplicatio, & commissio sub suo genere inclusa, n. 2.

Supplicatio continet meram gratiam, commissio ad eius executionem continet iustitiam, n. 3.

Habens signaturam per placet à Papa, an censeatur habere signaturam commissionum, n. 4.

Generalis dispositio idem operatur quoad omnes species, quod specialis quoad singulas, n. 5.

Commissio est accessoria ad gratiam principalem, num. 6.

Accessorium, siue tractetur de principali augenda confirmando, aut destruendo, sequitur suum principale, num. 7.

Principali concesso intelligitur concessum, aut Delegatum accessorium, n. 8.

Vna determinatio respiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare, n. 9.

Supplicatio habet duas partes, prima continet rem petitam, secunda absolutionem, & non obstantia, num. 10.

In supplicatione nullatenus continetur executoris petitio, num. 11.

Post supplicationem subscriptam à Papa, hoc est, gratiam concessam, impetrans, si vult, petit executorem, & illi commissionem, n. 12.

Commissiones, siue subscriptas à Papa, siue à Prælato habente specialem facultatem ad id, distribuit Vicecancellarius, vel eius Regens, n. 13.

Et de forma distribuendi, num. 14.

Subscribens contenta omnia in scriptura dumtaxat videtur approbare, num. 15.

Subscribens censetur propriè, & virtualiter omnia contenta in superiori scriptura scribere, num. 16.

Subscriptio virtualiter continet quidquid in corpore scriptura continetur, omniaque per subscribentem approbantur, n. 17.

Subscriptio cum qualitate, aut limitatione non operatur vltra eam, n. 18.

Subscriptio, simpliciter relata ad scripturam, non comprehendit, quod in ea non apparet, nec continetur, num. 19.

Subscriptio limitata limitatum producit effectum, ita vt in scriptura contenta, non limitata approbata intelligantur, n. 20.

Commissio, & concessio generalis regulatur à supplicatione, & petitione limitata, n. 21.

Concessio

Concessio licèt sit generalis restringitur ad limitationem petitionis, ibid.

Petitio licèt sit generalis restringitur ad concessionem limitatam, ibid.

Commissa causa nullitatis aduersus sententiam latam super vna re, non potest Delegatus super alia pronuntiare, num 22.

In commissione non lecta minimè intelliguntur concessa, num. 23.

Signatura, non petitio attenditur, & quod commissum non legitur, dicitur esse neglectum, num. 24.

Narrata, & petita restringuntur, & limitantur per concessionem, & signaturam, n. 25.

Subscriptis generalis, & non limitata omnia in scriptura contenta comprehendit, nec singularis expressio singulorum necessaria est, n. 26.

Subscriptio simplex, & generalis sufficit, n. 27.

In commissione subscripta à Papa non limitata, omnia petita in supplicatione concessa intelliguntur, num. 28.

Responsio simplex concedit omnia petita, quæ non sunt cancellata, num. 29.

Clausula (iustitiam facias prout de iure) addita per Regentem Cancellariæ non facit commissionem redactam ad terminos iuris, n. 30.

Clausula (iustitiam facias) addita per Regentem, quid operatur, num. 31.

Commissio per supplicationem, simpliciter subscriptam à Papa in prima instantia comprehendit, quidquid in supplicatione non lacerata continetur, num 32.

Subscriptionem non extendi ad ea, quæ in scriptura non leguntur determinauit Rota, n. 33.

Subscriptio restricta ad superius expressa vltra non operatur, num 34.

Si vna pars supplicationis fuit admissa tantum, cætera in ea contenta censentur reiecta, & reprobata, ibid.

Sub supplicationis subscriptione nullatenus comprehenditur commissio, & executoris ad gratiam seorsum, & postea datio, n. 35.

Commissio petita à Sanctissimo per supplicationem postulatur, quæ etiam dicitur supplicatio, n. 36.

Supplicatio est nomen genericum comprehendens sub se omnes supplicationis species, n. 37.

Commissio, & executoris datio gratia tunc illi est accessoria, postquam fuit concessa, non antea, num. 38.

Subscriptio propria manus, in supplicatione ad rem petitam apposita, non influit, nec determinat executoris dationem in supplicatione non contentam, nec petitam, quia illam non respicit, num. 39.

Subscriptia supplicationis rei petitæ in Senatu non attenditur, si executoris commissio, seorsum data, propria manu Sanctissimi non sit subscripta, quominus Ordinario causa remittatur, si eius prima percutiatur instantia, n. 40.

QVibus si ex hoc capite (quæ vtilissima sunt, & quotidiana in hoc Senatu Supremo) præcognitis,
1 † ad quloque singularissimas quæstiones valde necessarias in hac materia deueniendum erit per quinque §§. distributas: & sit prior, an sub signatura, & subscriptione propriæ manus Sanctissimi in supplicatione apposita, comprehensa dicatur commissio executoris in litteris postmodum expeditis lecta?

Et pro parte affirmatiua plura vrgeor, † nam 2
commissio & supplicatio inter se habentur sicut genus & species: supplicatio est genus & commissio species sub suo genere inclusa, ita probat Alphonsus Soro glossator antiquus *in regula Cancell. 33. de non iudicando iuxta formam supplicationis, sed litterarum expeditionem*, aliàs 25. *Innocenty VIII. & 16. Pauli V. in num.* 8. *&* 9. quem Authorem glossat nouiter Ioannes Chochier apud quem est, *fol.* 260. & ipse Alphonsus ita ait. Item colligo hîc contra curiosos, quod supplicatio continet in se commissiones, ibi: *Nisi sint commissiones, &c.*

Et sic supplicatio est genus, & commissio est species: † proprio tamen sumpto vocabolo, 3
supplicatio est, quæ continet gratiam meram: commissio quæ continet iustitiam, & ex hoc
infero, † si Papa committit signaturam suppli- 4
cationum vni Episcopo per *places*, quod etiam videtur ipsi committere signaturam commissionum per *places*, argumento huius Regulę, maximè in præsentia Principis qui tolerat, &c. quod facit ad tollendum dubium curiosorum, an Dominus Alariensis, qui habuit signaturam per *places* à Domino. Sixto censeretur habere etiam commissionem, quia R. D. Nouariensis Cardin. habuit signaturam commissionum cum referendariis, & dixi aliàs, quod sic, & non oportet insistere in hoc, quia ipse habuit Bullam de hoc, vt audio: hactenus Soto.

Igitur generaliter subscripta supplicatio per
signaturam † manu propria Sanctissimi debet 5
comprehendere commissionem tanquam eius speciem, quia generalis dispositio idem operatur quoad omnes species, quod specialis quoad singulas, *l. si chorus. ff. de legatis.* 3. *l. si duo. ff. de administrat tutor.* Gonçalez *ad Regulam* 8, *Cancellaria, gloss.* 9. *in princip. n.* 22. Surdus *cons.* 2. *num* 44. *& consil.* 350. *num.* 20. Gratianus *discept. forens. tom.* 4. *cap* 656. *num.* 30 *& cap.* 766. *n.* 11. Sesse *decis* 48. *num.* 12. Francisc. Molinus *de ritu nuptiarum, lib.* 3. *quest.* 54. *num.* 4. Sebastian. de Medicis *de regul. iur. regul.* 1.

Secundò probatur, quia commissio est acces-
soria ad gratiam principalem † text. expressus 6
in cap. si super gratia, de officio Delegati, lib. 6. Nos plurimos citauimus hac 2. *part. cap.* 16. *n* 12. *cum seqq. vers. Tum etiam quia commissio*, sed accessorium siue tractetur de principali augen-
do, † confirmando, aut destruendo, semper 7
sequitur suum principale, plurimos citauimus *dict. cap.* 26. *vers. Et quia accessorium sine, à n.* 41. *cum seqq.* & quia concesso principali, intelligitur concessum & Delegatum accessorium, *cap. prudentiam. §. si vero, de officio Delegati*: igitur signatura apposita in supplicatione debet comprehendere omnia accessoria ad supplicationem,
† cum principali concesso, censeatur simul ac- 8
cessorium concedi, Nos *de Regia protectione,* 1. *part cap.* 1. *num.* 295.

Tertiò, quia vna determinatio respiciens
plura determinabilia, debet ea † pariformiter 9
determinare, *l. iam hoc iure*, 4. *ff. de vulgari, & pupill. substit. l. si Legatarius. §.* 1. *ff. de reg. iur. l. quamuis. C. de impub. & aliis substit.* Natta *consil.* 14. *num.* 19. Ruinus *cons.* 11. *num.* 17. Surd. *cons.* 31. *num.* 15. *& consil.* 45. *num.* 37. Menochius *consil.* 88. *num,* 19. Caian. *cons.* 67. *n.* 28. Gratianus *disceptation.*

disceptation. tom. 1. cap. 70. D. Ioannes del Castillo *controuers. lib. 5. 2. part. cap. 97. num.* 4. & per totum caput. Maria *de successión. legat. 1. par. quæst. 13. articul 9. num. 91.* Marius Giurba *in consuet. Sennt. Messanens. cap. 3. gloss. 2. num. 12. p. 1.* Fusarius *de substitutionib. quæst.* 57. *num.* 8. Nauarros *quæst. forens. lib. 1. quæst. 7. num.* 6. Ergo cùm subscriptio & signatura propriæ manus Sanctissimi apponatur in principali supplicatione, debet influere, & respicere commissionem ad gratiæ ipsius executionem.

Quibus tamen minimè obstantibus, contra-
10 riam sententiam † proculdubio veriorem existimo, pro cuius resolutionis perfectiori claritate supponendus erit stylus Romanæ Curiæ in signatura supplicationis, & qualiter coram Sanctissimo præsentetur; supplicatio igitur (vt superius ad principium huius cap. diximus) habet duas partes: in prima refertur id quod à Papa petitur, in secunda absolutio & non obstantia, in nulla harum partium mentio aliqua fit de
11 commissione, † nec executoris petitione, aut datione, prout ad litteram refert supplicationem ipsam ex variis causis, & diuersis Flaminius Parisius *de resignation. beneficij. lib. 8. tom. 2. quæst. 7. à num. 75. cum multis sequentibus*, vbi tam de supplicationibus expediendis & signandis per *fiat*, quàm de signandis per *concessum*, in quarum formulis nulla fit mentio commissionis, nec in supplicatione alicuius rei inseritur, nec petitur, vt ibidem apparet.

Imò potiùs post gratiam subscriptam, hoc est
12 supplicationem † propria manu Sanctissimi, seu alterius Prælati, vt superiùs latè diximus; para petit in Cancellaria (si vult) committi gratiæ executionem alicui Canonico, &c. quem ipse nominat, vt hoc capite diximus sursum ex Nicolao Garcia *num* 57. *versic. Litteræ tamen principales gratiæ:* & diximus (si para vult) quia executoris datio est accidentalis, si à parte postuletur, non autem est necessaria, vt mox dicendum erit.

Quia Vicecancellarius, vel eius Regens di-
13 stribuit omnes † commissiones siue subscriptas à Papa, siue à Prælato ad subscriptiones deputato, vt eleganter aduertit Ludouic. Gomez *in compendio vtriusque signaturæ* posito *sub regul. de non iudicando iuxta formam supplicationis, in quæst. 16. versic. Et illa potestas Vicecancellarij*, in hæc: Et illa potestas Vicecancellarij, vt dixi, vertitur circa causas, quæ committuntur simpliciter in Curia, sed in causis quæ committuntur extra Curiam, non potest commissiones signare, iuxta ea quæ dicit Ægidius *decis. 46. incip. exception.* Cardinalis verò sic, vt dicit vna regula posita inter illas de potestate Vicecancellarij, & siue commissiones signentur per Papam, siue per Vicecancellarium, aut Cardinalem habentem signaturam iustitiæ; ipse
14 idem Cancellarius, † vel eius Regens extendit scriptoræ signaturam, seu potiùs distribuit tales commissiones Auditoribus, vel aliis Prælatis, quibus committuntur, per ista verba, quæ apponuntur post signaturam, videlicet, *de mandato D. N. Papæ audiat Magister. N.* vel *& iustitiam faciat, &c.*

Quo quidem cognito, sequitur manifestè;
15 quod subscriptio † propria manu Sanctissimi non potest aliud comprehendere, quàm id quod in supplicatione signata contentum, petitum, & expressum sit, nec ad aliud potest trahi, nec extendi; nam subscribens contenta in scriptura omnia dumtaxat videtur approbare, *l. emptor. §. Lucius. ff. de pactis, l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus, ff. de verbor. oblig. l. fideiussor. §. ff. de pignoribus, l. sicut, §. non videtur, ff quibus modis pignus, vel hypotheca soluit, l. si quis ex argentariis, §. 1. in vers. Subscribere, ff. de edendo, l. 1. versic. Subscriptionem, ff de constitut Princip. l. si per Epistolam, in versic. Subscriptam, ff. de acquirend. hered. Authentic. quod sine, C. de testamentis, iuncta Authentic. si modo, C. de familia ercisc. cap. si quis Presbyterorum*; & ibi notat glossa in verbo, *subscripsit, de rebus Ecclesiæ non alien gloss. in cap. quanto de his quæ fiunt à Prælat. & in cap. ex litteris, de transaction.* notant Bart. Bald. Angel. Fulgos. Castrens. Alexand. & Ias. *in dict. §. Chrysogonus. & in l. quæ dotis. ff. solut. matrimon.* & in pluribus ex citatis legibus, Alexand. post alios *in l. cum antiquitas, §. cum autem, C. de testamentis, & in cons.* 147. *ponderatis, col. 2. & 3. vol. 2.* Felinus *in cap quoniam contra, num. 43. de probationibus*, & ibidem Decius *num.* 45. Parisius *consil.* 47. *num* 6. *& consil* 101. *num.* 57. *volum.* 1. Ruinald. *consil.* 162 *num.* 5. *volum.* 1. Decius *consil.* 115 *col* 2. *versic. Comprobatur.* Benauent. Sitacha. *in tract. de indict. part. 4. quæst. 10. num.* 4. Natta *consil.* 287. *num. 4. volumin.* 2. Roland à Valle *consil.* 44. *num. 30. volum.* 1. Cephalus *consil.* 272 *num.* 8. *volumin.* 2. Stephanus Lamberengi. *in tract. de contractibus cor. glos. 15. in verb. iurante marito, num 3. & 5.* ipsemet Natta *cons.* 651. *num.* 4. *volum.* 4. Afflictis *decis.* 104. *num.* 3. Crauetta *consil.* 73. *num.* 40. Sebastian. Medicis *in tractat. de inuentariis, cap. 7. num.* 57. Caccialup. *de transaction. quæst.* 102. *num.* 15. Natta *in repetitione Authent. quod sine, num. 45. C. de testament.* Guido Pancirol. *consil.* 118. *num. 4. & consil,* 175. *num.* 5. Tiberius Decianus *responso* 29. *num.* 30. *volum. 2. & respons.* 11. *num.* 48. *volum. 1. & responso* 39. *num.* 89. *volum.* 2. cum aliis copiosè adducti a per Anton. Gabriel. *communib conclus. titul. de præsumption. conclus. 3. num. 1. & seqq.* abundè etiam per Mascard. *de probationibus, conclus.* 1347. *per totum*, qui *num. 4. & seqq.* pro-
bat, † quod subscribens censetur propriè scri- 16
bere, & qui scribit perinde habetur, ac si totam scripturam conscripsisset, & *num.* 5. quod subscribens censetur propriè, & virtualiter scribere omnia contenta in superiori scriptura, tradunt Natta *consil.* 287. *num.* 4. Cephalus *consil.* 272. *num.* 85 Cachera. qui communem dicit, *in decis. Pedemontan. 36. num.* 3. Rebuffus *in tractatu de Chyrographis, & litteris, recognit. tom. 1. constitut. in præfation. num.* 50. Ruinus *consil.* 12. *num. 4. volum.* 4. Ioachin. Damaudet. *in Enchiridion. iurium, aut simil. in vers. Subscribere.* Cardin. Alban. *in lucubrat. ad Bar. in l. Cuius. ff. de pigneratitia actione.* Bursat, *cons.* 241. *num. 2. & consil. 39. num. 24. vol.* 1. vbi de magis communi testator, videndus etiam Tiraquell. *de retract. lib. 1. §. 1. glos. 9. num.* 159. Petrus Barbos. *in l. quæ dotis*, 34. *num.* 171. (licèt obiter) *ff. solut. matrim.* Petrus Surdus *decis.* 137. *num.* 3. Rota vt per Farinacium *in posthumis, tom. 2. decis.* 666. *num.* 12. Igitur cum commissio non sit comprehensa, contenta, nec adhuc petita in supplicatione rei principalis; subscriptio non potest protrahi, nec ad eam extendi.

Elegans est etiam Rotæ decisio *in vna Bono-
niens. fideiussionis*, 14. *Ianuary* 1611. recollecta
per Iacob. Caballerium *decis.* 133. quæ *à num.* 3.
ita ait; nec videbatur obstare, quod apocha
17 non esset scripta, † sed tantum subscripta ma-
nu Pompeij, quia placebat responsio; subscri-
ptionem operari approbationem & confirma-
tionem omnium contentorum in scriptura, ita
vt virtualiter subscriptio dicatur continere quid-
quid in corpore scripturæ continetur, Ange-
lus *in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus*, *num.* 3.
ff. de verb. obligat. Barbacia *cons.* 87. *num.* 15.
lib. 3. Ruinus *cons.* 193. *num.* 1. *volum.* 2. Decian.
cons. 11. *num.* 48. *volum.* 1. Aimon. *cons.* 73 *n.* 40.
Parisius *cons.* 77. *num.* 23. *lib.* 3. Rota Ianuensis
decis. 78. in princip. *&* *deci.* 177. *num.* 1. *&* *decis.*
210. *num.* 2.

Minus Domini censuerunt suffragari replica-
18 tionem Pompeij, † quod eius subscriptio non
erat simpliciter facta, vt videntur loqui Docto-
res prææallegati; sed qualificata; quo casu non
attenditur quidquid dictum fuit in corpore scri-
pturæ; sed ipsa subscriptio, tanquam illa quæ
dat robur, vt ex mente Innocentij dicit Felinus
in cap. quoniam contra num. 43. *vers. Habes ergo
doctrinam*, *de probationibus*, & Bald. *in Auth.
qui propriam. C. de non numerata pecunia*, cum
aliis in decisione allegatis.

Nam dicebant esse aduertendum, subscriptio-
nem hanc non continere certam, & absolutam
obligationem Pompeij, ita vt non sit facienda
19 aliqua relatio ad corpus scripturæ, † cum in
subscriptione non legatur expressum nomen
personæ, ad cuius fauorem fit obligatio, nec
pro quo negotio, ideo necessariò dicta subscri-
ptio debet habere relationem ad corpus scri-
pturæ, & continere omnia, quæ in ea continen-
tur, exceptis tamen iis, quæ expressè per Pom-
peium in subscriptione limitata fuerunt, prout
fuit tempus, &c. Vndè cum quoad reliquarum
dicta scriptura non fuerit aliquo modo limitata,
domini concludebant, obligationem Pompeij
quoad illum esse intelligendum, prout in cor-
pore scripturæ continetur, ac si eius manu scri-
pta esset, ex suprà allegatis.

Tandem visa fuit etiam sufficiens responsio
20 ad ea verba in fine subscriptionis apposita. †
Ma sólamente come ho detto di suprà; quasi sint
limitata, & ideo limitatam pariant obligatio-
nem, quia sunt posita respectu prædictarum li-
mitationum, appositarum in subscriptione, vt
colligitur ex totius subscriptionis contextura,
sed non propterea excluditur relatio ad scriptu-
ram præcedentem in non limitatis ex ante dictis,
&c. Hactenus de dict. decisione: alia etiam ad-
est decisio in eadem causa, quam adducit ipse
Iacobus Caballer. *decis.* 99. per totam vbi plura
videbis.

Ex qua decisione mirabiliter deducitur, quod
21 quando subscriptio est limitata, † non atten-
duntur omnia petita & contenta in supplicatio-
ne, & scriptura; igitur multò minus debet sub-
intelligi nec extendi ad non scriptum in suppli-
catione, quia vt dictum est, commissio & con-
cessio regulatur à supplicatione, & petitione,
vt per *cap. inter dilectos. §. cæterum*, vbi Gloss. &
Bald. *n.* 16. *de fide instrument. l.* 1. & ibi Ias. *n.* 7 *de
diuersis rescriptis*. Decium *cons.* 403. *n.* 15. Pari-
sium *cons.* 9. *n.* 42. *lib.* 1. dixit Rota vt per Farina-
cium *in posthum. decis.* 448. *n.* 3.

Certissimum est enim, quod † supplicatio, 22
& petitio generalis, & indeterminata restringi-
tur per gratiam, & commissionem limitatam,
& terminatam, seu restrictam, aut aliter quali-
ficatam, sicuti etiam è conuerso, quando sup-
plicatio, petitio aut interrogatio est limitata, re-
stricta, aliterve qualificata, & responsio, seu
concessio sit generalis, recipit eandem restri-
ctionem, & limitationem, iuxta quam intelli-
gitur, declaratur, atque restricta pariter cense-
tur, prout latissimè plures doctrinas, & exem-
pla conferens probat Petrus Surdus *in cons.* 281.
à n. 67. *cum seqq.* & quod responsio indetermi-
nata, absoluta, & generalis reducatur, & intel-
ligatur secundùm interrogationem restrictam,
& limitatam, probat *l. si defensor. §. qui interro-
gatus. ff. de interrogator. actionib. §. præterea, inst.
de inutilibus stipulation. l. heredes palam. §. in te-
stamentis. ff. de testamentis.* Natta *cons.* 98. *n.* 22.
Menoch. *cons.* 47. *&* *cons.* 53. citatus per Marium
Antoninum *variar. resolut. lib.* 3. *resolut.* 44. *n.* 5.
Menochius *de præsumptionibus*, *lib.* 2. *præsumpt.*
47. *n.* 2. & stipulationi vel petitioni conformis
præsumitur, *l. Titia*, *§.* 1. *de verb. oblig. dict. §.
præterea*, & idem Menochius *lib.* 2. *præsumpt.* 29.
n. 3. vbi dicit procedere in responsione simplici-
ter facta; secus si determinatè, qualificatè, aut
limitatè facta sit responsio.

Pro quo est & alia singularis Rotæ decisio
in vna Aleriens. benefic. 19. *Decembris* 1614.
quam † adducit Farinacius *in posthum. tom.* 1. 23
decis. 629. in hæc: Sæpiùs proposito dubio su-
per eisdem, Domini tenuerunt pro reuocatione
sententiæ Rotæ ex defectu iurisdictionis, vt
fuerat *in fine decision.* consideratum; primò, quia
cùm esset commissa tantùm causa nullitatis, &
restitutionis in integrum aduersus sententiam
latam super Ecclesia Sancti Saluatoris; non po-
tuit super Ecclesia Sancti Petri pronuntiari *cap.
P. & G. & cap. cum olim*, *el.* 1. vbi Abb. *n.* 11.
& 12. post glos. in verb. *protinus*, in fin. *de offi-
cio Delegati*, Glos. *fin. in cap. edoceri, de rescri-
ptis*, cum deductis in priori decisione.

Et clausula *quam*, *& quas*, non legitur in se-
cunda parte commissionis, † restricta ad causam 24
nullitatis, & restitutionis in integrum: signatu-
ra autem, non petitio attenditur, & quod com-
missum non fuit, dicitur fuisse neglectum, vt
notant Doctores *in cap. super litteris*, *de rescri-
ptis*. Baldus *in l.* 2. *n.* 42. vbi Barbassa *in additio-
nib. littera L. C. si contra ius vel vtil. public.* Ale-
xand. *cons.* 94. *n.* 3. *lib.* 2. Corneus *cons.* 312. *in
principio. lib* 3. Rota *decis.* 28. vbi Papaz *n.* 3. *de
rescript. in nouis.* idem Papaz *decis.* 9. *n.* 5. *eodem
titul.* Gabriel *cons.* 28. *n.* 24 *lib.* 2. cum aliis per
Decianum *cons.* 86. *n.* 51. *& seqq. lib.* 3. narrata
enim ac petita restringuntur, & limitantur per
concessionem, † & signaturam, Abbat *in cap.* 2. 25
vers. Notabis, *& vers. Ex hoc notabis, de treuga &
pace.* Felinus *in dict. cap. super litteris*, *sub n.* 10.
vers. Limita. de rescriptis. Iass. *cons.* 173. *n.* 7. *lib.* 4.
Ruinus *cons.* 43. *num.* 3. *lib.* 1. Parisius *cons. vlti-
mo*, *sub n.* 43. *lib.* 3. *&c.* Igitur si in supplica-
tione non continetur (nec aliam video, vt
statim ad responsionem argumentorum) nec
scripta reperitur commissionis petitio; ad il-
lam non debet, nec potest extendi subscriptio,
& signatura Sanctissimi.

Secus autem si simul in ea supplicatione pe-
tatur † (adiecta iusta & vrgente causa auocatio- 26
nis

nis ab Ordinario) quia tunc indubiè subscri-
ptio Sanctissimi generalis, & non restricta ad
aliquos casus particulares, nec limitata, omnia
comprehenderet ea hactenus dictis, quia ge-
neralis subscriptio omnia in scriptura contenta
comprehendit, nec specialis est necessaria, vt
tenet Angelus Castrensis, Immola, Aratinus,
Alexand. & reliqui *in dict. l. si stipulatus. §. Chry-
sogonus. ff. de verbor. obligat.* Bald. *in Authent. si
quis in aliquo documento, col. 5. versic. Vlterius.
C. de edendo*, Aucharran. *cons.* 234. Felin. *in dict.
cap. quoniam contra num.* 48. *vers. Limita sexto
de probationibus, & in cap. inter dilectos, n.* 27.
de fide instrument. Iass. *in dict.* §. *Chrysogonus,*
27 *num.* 9. dicens sufficere simplicem, † seu gene-
ralem subscriptionem, nec requiri specialem,
idem voluit Alexand. *in l. qua dotis, col. fin.
vers. Subdit. ff. solut. matr. & in cons.* 147. *num.* 6.
vbi dicit magis communem, *vol.* 2. communem
dicunt Decius *in dict. cap. quoniam contra, n.* 48.
Iass. *in dict.* § *Chrysogonus, n.* 9. Tiraquel. *in l. si
vnquam, in præfatione, n.* 187. *C. de reuocand. do-
nat.* Bonauent. Stracha *in tract. de adiecto, 4. p.
q.* 10 *&* 13. Natta *in Authent. quod sine, n.* 48.
C. de testamentis, & alij relati & sequuti à Ma-
scard. *de probationib. conclus.* 1347. *à n* 11.

Eleganter hoc etiam magis in nostris termi-
28 nis probat post alios, † & Rotæ decisiones Her-
cules Matescotus *var. resolutionum, lib.* 1. *cap.* 98.
à princip. in hæc: Quæritur, si commissio sit si-
gnata à Papa per verbum *placet*, nec sit additum,
prout de iure, nec quid aliud, quid concessum
videatur, & dicas omnis petita censeri conces-
sa, Cassiadorus *decis.* 7. *de rescriptis*, & ratio est,
29 † quia responsio simplex concedit omnia peti-
ta, quæ non sunt Cancellata. Rota *decis.* 1. *de
rescriptis, in nouis. & decis.* 1. *eod. titul. in anti-
quis*, Staphileus *de commissionib. liter. iustitia,
in princip. num.* 13. & verba, *iustitiam facies pro-*
30 *vt de iure*; & similis apposita † per Regentem
Cancellariæ, non faciunt censeri commissio-
nem redactam ad terminos iuris. Cassiad. *dict.
decis.* 7. *num.* 1. quia, vt dicit idem Cassiadorus,
regens non habet potestatem limitandi signa-
turam Papæ. Puteus *decis.* 1. *eod titul.* Antonius
Augustinus *in epitome, eod. titul.* §. 16. ideo non
31 fuit decisio Crescentij 1. *de rescriptis*, † quod
scilicet clausula (*vt iustitiam faciat*) posita in
extensione Regentis intelligatur, quatenus de
iure sit, quod petitur, quia fuit intellecta per
Rotam *in vna Ariminen. recissionis*, 18. *Maij*
1590. *coram Cardinale Seraphino*, vt procedat
tantùm in rescriptis signaturæ iustitiæ; non au-
tem in commissionibus signaturæ gratiæ, quan-
do Papa expressè, & ex certa scientia aliquid
concedit, quod videatur esse contra iuris com-
munis dispositionem, nam tunc censeatur fa-
cta concessio remoto iuris obstaculo, non ob-
stante clausula prædicta, ea scilicet ratione,
quia signatura Papæ præcipuè est attendenda,
non autem extensio Regentis; hactenus Mate-
scotus.

Ex qua doctrina, & ex cæteris adductis hu-
32 usque apparet, † quod quando principaliter
per supplicationem petitur commissio in prima
instantia, eamque subscribit, & signat Sanctissi-
mus propria manu; tunc in omnia supplicatio-
ne petita comprehenduntur, & intelliguntur
concessa, si aliter signatura non fuerit limitata,
quod certissimum est de iure.

Et vlteriùs quod subscriptio non extendatur
ad ea, † quæ in scriptura non leguntur; ele- 33
ganter probat Rota vt per Farinacium *in posthu-
mis, tom.* 1. *decis.* 21. *num.* 8. in hæc: Et ad aliud
deductum ex subscriptione Marchionis fuit re-
sponsum, quod licèt subscriptio operetur con-
fessionem, & approbationem eorum omnium,
quæ in schedula subscripta continentur, Alex.
consil. 147. *num.* 3. *lib.* 2. *cons.* 132. *num.* 3. *vers.
Secundò, lib.* 5. Parisius *cons.* 90. *num.* 12. *lib.* 1.
& tenuit Rota *in Roma. Pecuni. seu mertium* 8.
Nouembr. 1596. coram R. P. D. meo Penia; non
tamen operatur confessionem, & approbatio-
nem eorum, quæ in dicta schedula non legun-
tur, maximè attenta subiecta materia renuntia-
tionis, quæ sui natura stricti iuris est, in qua
non veniunt nisi expressa per renuntiationem
Calderi. *cons.* 5. *de præbendis.* Zabarel. *cons.* 115.
Decius *cons.* 197. *num.* 3. vltra quod dicta sub-
scriptio est restricta † ad superiùs expressa tan- 34
tùm, ibi: *Afermo, & mi obligo a quanto di sopra,*
ad tradita per Bartbol. *in l.* 1. §. *hoc edictum ff. de
postulando*, quem sequitur Parisius *consil.* 59.
num. 68. *& consil.* 48. *num.* 14. *lib.* 1. vndè cum in
corpore dictæ apochæ nulla mentio fiat de do-
natione, aut renuntiatione terrarum, de quibus
agitur, nec alibi de ea constat, ideo, &c. quæ
elegans est.

Confirmatur; nam vna pars supplicationis
fuisset admissa tantum, cætera in supplicatione
contenta censentur reiecta & reprobata, Sera-
phinus *decis.* 467. *num.* 6. ex Paris. *consil.* 20.
num. 15. *lib* 1. vide plurimas doctrinas similes
infra hac 2. *p. c.* 31. *à n.* 100. *& seqq.* quo loco mul-
tas, & singulares congessimus ad propositum.

Atque ob hæc fundamenta tenendum erit
constanter, commissionem, † quæ in supplica- 35
tione non reperitur scripta, nec petita nullate-
nus posteà expeditam sub signatura, & subscri-
ptione propriæ manus Sanctissimi comprehen-
di posse.

Nec obstat in contrarium adducta fundamen-
ta, † non primum ex Alphonso Soto, quia ipse 36
non dicit, supplicationem, & commissionem ha-
beri sicut genus & speciem, in sensu de quo Nos
loquimur; sed illud tractat per Regulam Cancel-
lariæ *ibidem*, quod commissio à Sanctissimo peti-
ta, etiam dicitur supplicatio, quia per supplica-
tionem postulatur, eo quod supplicatio est no-
men genericum comprehendens sub se omnes
species supplicationis, † quod nos non diffite- 37
mur; imò & firmauimus suprà in discursu huius
capitis pluries, & sic nihil obstat argumentum,
cum nó omnia, quæ possunt per supplicationem
peti à Sanctissimo, inclusa intelligantur in aliqua
supplicatione, quæ ad rem particularem coram
eo proponitur signanda.

Nec obstat secundum, quia respondetur,
quod commissio ad executionem † gratiæ data 38
ad illam est accessoria: postquam concessa est
commissio, & executoris nominatio, vt *in dict.
cap. si super gratia*; non tamen antea, quia da-
tio executoris est quid accidentale, non naturale
& essentiale ad executionem gratiæ, cum coram
iudice competente possit peti eiusdem executio,
& sic datur vel non datur, si petatur à parte
supplicante, vel non petatur, vt probat clarè
text. *in c. si super gratia, de officio Delegati, lib.* 6.
Nos latissime in hac secunda parte, *c.* 26. *per to-
tum*, à principio, & sic tum ante petitioné, & da-

tionem executoris, & commissionis, non sit nec possit considerari accessorium, quia non entis nullæ sunt qualitates; non potest currere argumentum; sed imò retorquetur.

Ea qua ratione deducitur etiam responsio ad
39 tertium argumentum, † quo dicitur, quod vna determinatio respiciens plura determinabilia, ea debet pariformiter determinare: quoniam cum commissio nec expresse, nec virtualiter, nec principaliter, nec accessoriè contineatur in supplicatione ad rem principalem petitam; sequitur quod signatura Sanctissimi illam non determinet, quia illam non respicit, nec potest, quia non est, nec adest, ex hactenus latiùs comprobatis.

Quare in Senatu non attenditur subscriptio supplicationis ad rem principalem petitam à
40 Papa, † si executoris commissio seorsum data ad ipsius gratiæ executionem non sit pariter subscripta propria manu Sanctissimi, quominus Ordinario causa remittatur, si eius prima percutiatur instantia, vt sæpè diximus.

§. II.

Et esto quod litteras auocatorias non subscribit Sanctissimus, nec in illis mentionatur subscriptio supplicationis; an, & quomodo probanda erit in Senatu?

SVMMARIVM.

Subscriptio propria manu Sanctissimi cum non apponatur in commissionibus missis, sed in supplicatione, quæ petuntur, quonam modo in Senatu sit probanda, vt impediatur remissio ad Ordinarium in prima instantia, n. 1. & seqq.

Ex supplicatione subscripta per Papam, aliúmve signaturam habentem, commissiones, quæ ad partes mittuntur, fabricantur per officiales, n. 2.

Litterarum de fide, quæ magna est circa omnia in eis contenta, non est extitandum, n. 3.

Ex litteris desuper confectis non apparet subscriptio, nec a quo subscripta fuerit supplicatio, an à Papa, an ab alio habente signaturam, quia uniformiter omnes eodem modo scribuntur, n. 4.

Litteræ omnes conficiuntur sub nomine Papæ, & ipsa solo loquente, & de differentia inter gratiosas, & iustitiæ, num. 5.

Litteris desuper fabricatis confunduntur signaturæ, vt ex eis nequit apparere à quo fuerit supplicatio subscripta, n. 6.

Ex litteris non constat, an gratia sit per fiat, an per concessum, n. 7.

Commissiones auocatoriæ in prima instantia, quæ mittuntur ad partes, non requirunt subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, sed per supplicationem, ita subscriptam, satisfieri formæ Trident. declarauit S. Congregatio, n. 8.

De subscriptione cum in commissione auocatoria non appareat, impetrans debet docere, & ostendere supplicationem subscriptam, vt commissio auocationem in prima instantia possit operari, num. 9.

Litteræ fidem faciunt circa contenta, & lecta in eis, non circa non contenta, n. 10.

Impetrans, qui se fundat in forma, & requisita ad auocationem, de eo debet docere, cum sit fundamentum suæ intentionis, n. 11.

Qualitas, qua fundatur iurisdictio, ante omnia debet probari, aliter processus nullus erit, n. 12.

Subscriptio propria manus qualitas est formalis, & præcisa, qua fundatur commissio auocatoria in prima instantia, n. 13.

Qualitatem fundamentalem, qui non probat dicitur carere iure, num. 14.

Fundamentum suæ intentionis quilibet probare debet, num. 15.

Subscriptionis solemnitas extrinseca, maximè consistens in facto, non præsumitur interuenisse, num. 16.

Decretum Iudicis in alienatione tutoris citatio, & similia, tanquam solemnitates extrinsecæ, non præsumuntur, num. 17.

Subscriptio propria manus consistit in facto, & manufactura Sanctissimi; quod minimè præsumitur nisi probetur, n. 18.

Idem est nihil allegare, quod allegare, & allegata non probare, num. 19.

Actor, quod asseuerat probare tenetur, n. 20.

Ordinariorum iurisdictio habet iuris assistentiam, num. 21.

Ordinarij potestas ex sola iuris assistentia probatur, & conseruatur, n. 22.

Commissionem impetranti auocatoriam prima instantia ius resistit, n. 23.

Subscriptionis ampliori probatione adstringitur impetrans, num. 24.

Actus si regulariter prohibitus sit, & ob aliquam causam permissus; debet causa exprimi, & verificari, num. 25.

Pro iudice carente potestate, excepto vno casu, non præsumitur, num. 26.

Subscriptionem ex supplicatione originali, in Senatu exhibendam, debet impetrans probare, n. 27. & seqq.

Supplicatio præsentari debet in iudicio si inter eam, & litteras desuper fabricatas allegatur differentia, num. 28.

Signatura si discrepat à Bulla, creditur signaturæ, num. 29.

Signatura creditur quoad circunstantias gratiæ, puta tempus, vel qualitates, n. 30.

Per quam signaturam, an per fiat, an per concessum litteræ fuerint expeditæ, dubitari contingit, supplicatio subscripta exhibenda, & ostendenda est, num. 31.

Ex tenore litterarum non dignoscitur signatura, atque ideò hæc simul producenda ad eliciendam veritatem, num. 32.

Subscripta supplicatio erit exhibenda Iudici de partibus, coram quo apposita fuit differentia, & discrepatio inter ipsam, & litteras, n. 33.

Signata supplicatio non probat, nisi litteris expeditis, num. 34.

Signatura creditur quoad confectionem litterarum super ea, n. 35.

Signatura ad verbum registratur per Abbreuiatorem in libro, etsi de ea dubitatur ad ipsum, vti ad Protocollum recurritur, n. 36.

Si dubitatur magis strictè, aut largè litteras fuisse scriptas, quam à Papa concessum, recurritur ad signaturam originalem, n. 37.

Signatura, quoad in ea contenta magis statur, quam Bulla desuper sumpta, n. 38.

Subscriptio originalis in Senatu Parisiensi fuit præsentata coram quo fuit exceptum, Bullas aliter cantare,

cantare, quàm in signatura continebatur, huicque datam fidem fuisse in facti contingentia, testatur Reboffas, & Mascardus, n.39.

In commissione auocateria, cum nulla legatur, nec mentionetur subscriptio per impetrantem ei insistentem, & allegantem, probanda erit in Senatu, num.40.

Inter supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, & litteras desuper confectas, vbi allegatur discrimen, est recurrendum ad ipsam subscriptionem, & signaturam, n.41.

Ex supplicationis subscripta inspectione, & lectura colligitur quid contineat, ad quam, tanquam ad matricem recurritur pro discrimine litterarum, num.42.

Supplicatio signata attenditur, licet aliter in litteris ponant officiales, qui nequeunt supplicanti praiudicium inferre, n 43.

Commissionis verba si obscura sint, opus est pro declaratione signaturam adire, n 44.

Supplicatio quoad effectum surreptionis potius attenditur, quam littera expedita, n.45.

Et ad id recurritur ad illam tanquam ad matricem, ibid.

Littera à signatura oriuntur, sicuti instrumentum à Protocollo, num 46.

Littera, si a supplicatione discordent, remittenda sunt ad correptionem, n.47.

Ad supplicationem, sicut ad matricem, recurritur pro discordia litterarum, nec expeditores possunt gratiam alterare, nec ius impetranti quasitum tollere, num 48.

In correctione litterarum discrepantium à supplicatione subscripta, non requiritur partis citatio, quia ea inuita corriguntur, n.49.

Supplicatio subscripta, postquam est registrata, litterisque confectis, facillimè Curiales attenti originalem nanciscuntur ab Officiali, soluto vno argenteo, num.50.

Si de subscriptione reali in Senatum non appareat, causa in prima instantia Ordinario indubiè remittetur, num.51.

In litteris si subscriptio mentionetur, & negetur, quis eam probare teneatur, & ad striagatur supplicationem subscriptam in Senatu prasentare, num.52.

Vbi de differentia inter litteras ipsas, quibus Summus ipse Pontifex loquitur, & asserit suam subscriptionem, & litteras monitoriales, & similes, in quibus Iudex asserit subscriptionem, n.53.

SECVNDA quæstio, quæ circa prædictas signaturas se offert † tra-
1 ctanda, erit (sub hoc tamen sup-
posito, quod ad auocationem pri-
mæ instantiæ sufficiat subscripta
supplicatio; ita vt non sit necessaria subscriptio
in ipsomet rescripto, quod examinauimos *in-
frà §.5.*) Quomodo in Senatu debeat doceri &
probari signatura propriæ manus Sanctissimi,
esto quod litteræ auocatoriæ in prima instantia
non subscribantur à Papa, nec in eisdem sub-
scriptio mentionetur, vt impediatur causæ re-
missio ad Ordinarium, & insuper vt coram isto
(vbi de incompetentia ex Concil. Tridentin.
dict. cap. causa omnes, opponitur) exceptionis
repulsio sit probanda, certè res est admodum
difficilis, & intricata valdè, pro cuius reso-
lutione in mentem obiter sunt trahenda, quæ
à principio huius capitis diximus circa subscri-
ptiones supplicationum, siue per *fiat*, siue per
concessum, aliterve ac circa modum Litterarum,
Breuium, aut Bullarum desuper expediendarum.
Etenim præsentatur supplicatio Sanctissimo
† qui propria manu subscribit, *fiat, vt petitur.* 2
M. vel *placet M. fiat M. &c.* Super hac sup-
plicatione per Officiales Papæ conficiuntur
litteræ. Non dubitamus nunc de fide earum,
cùm magna sit & indubitabilis circa omnia in
eis contenta, latissimè † doctissimus Supremi 3
Senatus Consiliarius D. Ioan. Baptist. Valenc.
nunc Præses Granatensis *in consil.51. num. 1. &
sequentibus*; vbi plurimos allegat, Marescotus
variarum resolution. lib.2 capitul. 9. num. 4. Et
non solùm in actu tunc gesto, sed etiam in nar-
ratis per Papam text. elegans *in Clement. 1. de
probationib.* in hæc: *Litteris nostris, quibus Nos
dignitates quaslibet, seu beneficia collationi nostra,
vel Sedi Apostolica reseruare, aut resignationem
beneficij alicuius accepisse, vel recipiendi potestatem
alij commisisse, vel aliquem excommunicasse,
vel alia similia, super quibus gratia, vel intentio
nostra fundatur, fecisse narramus, consensus super
sic narratis, fidem plenariam adhibendam, &c.*

Sed difficultas consistit in eo, † quòd in lit- 4
teris desuper expeditis nulla fit mentio signa-
turæ, an supplicatio fuerit subscripta propria
manu Sanctissimi, vel signata per *Concessum*,
nec à quo fuerit signata aut subscripta, sed om-
nes litteræ postmodum eodem modo expediun-
tur, vt superius diximus hoc *cap. 30. num. 34.
vers. Et postquam ad hoc prefecto, seu Pralato,
&c.* Scilicet omnes nomine Papæ, & ipso solo
loquente, † hac differentia quod in Bullis gra- 5
tiosis totum nomen Pontificis, à quo incipit in-
scriptio Bullæ, apponitur cum litteris maiuscu-
lis laboribus curiosè ornatis: *Vrbanus Episco-
pus seruus seruorum Dei.* At in litteris iusti-
tiæ & in forma commissaria primum nomen
dumtaxat, *Vrbanus*, litteris maiusculis inscri-
bitur.

Igitur cum in litterarum † confectione con- 6
fundantur signaturæ, quia in eis non legitur à
quo fuerit subscripta supplicatio, vt benè ad-
uertit Alphonsus a Soto, glossator antiquus *Re-
gul. Cancell.* qui super 31. *Innocentij* 8. *num. 33.
Pauli V.* illam ampliantis super illis verbis: *Item
voluit quod concurrentibus eadem die super quo-
cumque beneficio per fiat, & per concessum, signa-
turis ex eis per fiat habens alteri preferatur*, ipse
Alphonsus Soto, *num. 1.* difficultatem practi-
candi dictam regulam, mouet ex hoc, in hæc:
*Sic vt in veritate esset dubiam, quomodo deberet
practicari hodie hac regula, nam in Bullis non po-
nitur per fiat, vel per concessum, sed in vtraque
Bulla ponitur nomen Papa tantum, &c.* Et iste
author repetitur in eius commentis Ioannis à
Cochiet, *in Regul. Cancellar. 31. alias. 33.* & in
eadem *Regula* 33. testatur Mandosius *in q. 51.
num. 2.* ibi: *Ex quo in litteris non potest constare,
† an gratia sit facta per fiat, an per concessum, vt* 7
omnes sciunt, &c. Ideò aliter debet constare de
subscriptione & signatura Sanctissimi, vt causa
in prima instantia per Senatum non remittatur
Ordinario.

Et augetur hæc confusio, & improbabili- 8
tas ex duabus † declarationibus S. Congrega-
tionis Cardinalium editis super *dict. cap. 20.
sess. 14. de reformation.* In quibus expressè di-
citur, subscriptionem propriæ manus Sanctissi-

mi non requiri in litteris auocatoriis in prima instantia; sed sufficiat, quod supplicationes, per quas auocatio petitur à Sanctissimo; per ipsum propria manu subscribantur; Prima sic ait: *An causarum auocationes validæ sint, si breuia Apostolica, quæ transmittuntur, manu propria Pontificis subscripta non sint? Congregatio censuit, esse valida, cùm sufficiat, ipsas supplicationes, super quibus breuia conficiuntur, manu Pontificis esse signatas.* Et iterum declarauit alia, in hæc: *An causarum auocationes, commissionésque minus validæ, aut contra decretum Concilij, capitul. 20. session. 14. iudicari debeant ex eo, quòd breuia Apostolica, quæ ad partes transmittuntur, manu propria Sanctissimi subscripta non sint, an verò sufficiat ipsas supplicationes, & commissiones, super quibus breuia conficiuntur, manu Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio censuit, satisfactum esse decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua breue fabricatur, manu Sanctitatis suæ subscripta sit, &c.* Quas declarationes latiùs exornauimus hac 2. *part. capitul. 6. à num. 44. & sequentibus, versiculo, Atque aduertendum tamen est, quod hæc subscriptio, &c.* (Sed an Senatus dubitet de fide harum declarationum, latiùs examinatur *infrà §. 5.*)

Igitur si in breuibus ac litteris auocatoriis
9 non subscribit † Sanctissimus, nec in eis de eius subscriptione mentio fiat ex supradictis, si dubitatur, aut opponitur de hoc requisito & forma substantiali, & eius defectu, omnino debet impetrans docere de ea per ostensionem supplicationis subscriptæ propria manu Sanctissimi, aliter enim litteræ ipsæ iudicari non debent, nisi pro simplici auocatione defectuosa formæ à Concilio Tridentino requisitæ, ac per consequens interim dum de ea non apparet, effectum suum auocatiuum operari non possunt, cùm habeant iuris resistentiam.

Validissimis adhoc moueor fundamentis; tunc
10 litteris fides maximè † adhibenda in iis, quæ in ea continentur, non tamen in non lectis in eisdem, nec expressis, prout latissimè deduximus post magnam Doctorum cateruam, & doctrinarum, *in tractatu de Regia protectione 4. p. capitul. 8. à num. 46. cum multis sequentibus*, vndè ortum habet vulgare axioma, de quo non cantat instrumentum, nec ego cantabo.

11 Deinde cùm subscriptio † propria manu Sanctissimi in auocatoriis commissionibus sit qualitas fundamentalis præcisa & necessaria auocationis, debet qui intentionem suam fundat in ea, omnino probare; glossa recepta *in l. si verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui satisdare coguntur*, Menoch. *cons.* 301. *num.* 10. *& de præsumpt. lib. 2. præsumpt.* 49. Couarru. *variar. resolution. lib. 2. cap. 6. num. 2.* Gutierrez *de iuramento confirmatorio 1. part. capitul. 1. num. 22. & practicarum. lib. 5. quæst. 40.* Brun. à Sole *in locis commun. verb. Qualitas 6.* Farinac. *in practic. crimin. quæst. 1. num 23.* Marius Antonin. *variarum resolution. lib. 2. resolut. 48. num. 12.* Imò tunc debet in specie hanc qualitatem fundamentalem probare, Rota vt per Farinac. *in posthum. tom. 2. decis. 645. num. 2.* Seraphinus *decis. 332. num. 1. & 2.*

Imò qualitas quæ dat fundamentum iurisdi-
12 ctioni in primis, † & ante omnia probanda erit, alias nullitet & absque illa procedit iudex. Nos post plurimos Doctores *in tractatu de Regia protectione, 1. part. capitul. 2. num. 67. & capitul. 2. §. 5 num. 52. & num. 58. & 2. part. capitul. 4. n. 43. & 44. cum seqq.* quibus diximus, quod qualitas attribuens iurisdictionem prius debet constare, alios quamplurimos citauimus *infrà hoc cap. §. 4. à num. 36.*

Sed subscriptio propriæ manus Sanctissimi est
qualitas & formalis, & essentialis, † qua fun- 13
datur auocatoria commissio in prima instantia, iuxta textum expressum *in cap. causa omnes 20. de reformation. session. 24.* Et sic qualitas à dispositione seu lege requisita, quæ ante omnia debet probari, Rota vt per Farinacium *in posthum. tom. 2. decisione 225. num. 2. & decis. 603. num. 1.* Vbi quod aliter non procedit, nec lo-
cum habet dispositio; † ergo si de ea non do- 14
ceat impetrans, obtinere non potest, quia dicitur carere iure, *l. Argentarius, §. cum autem, ff. de edendo.* Quia intentionis suæ fundamen-
tum † quilibet probare tenetur, *l. actor, Cod. de* 15
probationibus, l. qui accusare, Cod. de edendo, Ioseph. Ludouis. *com. 3. communem opinionem, titulo de probationibus, conclusion. vnica*, Bruno à Sole *in locis communibus, verbo, Actor. 3.* Marius Antoninus *variarum resolutionum, lib. 1. resolution. 70. num. 15. & resolut. 106. num. 21. & lib. 3. resolut. 1. num. 9.* Cæsar. Argel. *de legitim. contradict. quæst. 13. num. 64.*

Nec hæc solemnitas extrinseca, quæ in fa-
cto consistit (maximè † cum in litteris non sit 16
enuntiata eo modo, quo inferiùs *in §. 4.* latiùs dicitur) non præsumitur interuenisse, textus optimus *in l. quacumque, §. fin. ff. de publiciana actione*, vbi Iurisconsultus ait, non præsumi decretum, nec authoritatem tutoris interuenisse in contractu pupilli; idem colligitur ex *leg. 5. Cod. de contrahenda & committenda stipulation. & ex leg. 1. Cod. de aduocatis diuersor. iudicior.* Glos. *in leg. sciendum, ff. de verbor. obligat. & in cap. sicut de re iudic.* Barthol. *in l. cum de in rem verso, column. 3. ff. de vsuris*, Gratus *responso 53. num. 16. volumin. 3.* Corneus *consil. 20. volumin. 4. column. 2.* Rolandus à Valle *consil. 26. num. 15. vol. 3.* Antonius Gomez *variar. resolut. tom. 1. cap. 11. num. 17. versic. Tertiò infertur*, Gratus *consil. 82. num. 2. volum. 1.* Hieronymus Gabriel. *consil. 36. num. 24.* Mathesila. *singular. 21.* Vantius *de nullitate sententiæ ex defect. citationis*, & infiniti penè alij citati per Mascard. *de probationibus, conclus. 1321. per to-*
tam, vbi *num. 8.* post alios de † decreto Iudicis, 17
citatione, & similibus tanquam extrinsecis non præsumi.

Deinde quia hæc subscriptio † propriæ ma- 18
nus Sanctissimi consistit in facto, quia requitur manufactura eiusdem, prout abundè diximus hac *part. capitul. 6. à num. 25. cum multis sequentibus, & à num. 35. cum seqq.* Quibus quidem in locis manifestissimè probatur hæc manufactura Papæ in subscribendo in complementum dispositionis Tridentin. *in cap. causa omnes*, istud minimè præsumitur, nisi probetur, *l. in bello, §. facta, ff. de captiuis, l. si emancipati 9. de collationibus, l. 1. Cod. de probationibus, l. quacumque. §. final, ff. de publiciana, l. assertio, Cod. de non numerata pecunia, cap. cum Ioannes, §. verùm de fide instrument. cap. licet de constitutionibus in 6.* Ergo præcise impetrans tenetur de subscriptione docere, vt locum habeat auocatio,

catio, atque possit impediri remissio Ordina-
rio in Senatu petita, maximè cùm illi, eiusque
commissioni ius ipsum resistat.

19 Non enim suæ simplici † affirmationi & alle-
gationi, interuenisse subscriptionem standum
est, nec fides danda, nisi probauerit, quia idem
est nihil allegare, vel allegare & allegatum non
probare, *l. 1. in principio, iuncta glossa verbo,
Decenter, ff. de dilationibus*, Bald. *in quæstione
de schismaticis, num. 2. post titulum de edicto Diui
Adriani tollend.* Rolandus à Valle *consil.* 35.
num. 10. *& num.* 20. *lib.* 1. Cardinalis Tuschus
practicarum littera A. conclusion. 117. *num.* 19.
Pedemontan. *decision* 50. *num.* 12. *in fin.* Augu-
stinus Barbosa *axiomat.* 20. *num.* 2. qui *num.* 1.
post plurimos probat, quod partis allegatio
20 † non facit ius, textus *in cap. dilectus* 34. *de præ-
bendis*, & actor, quod asseuerat probare debet,
l. actor quod asseuerat, C. de probation.

Deinde quoniam Ordinariorum iurisdictio
21 habet iuris † assistentiam, *cap. cum personæ in
fin.* vbi notant omnes *de priuilegiis, lib. 6. con-
querente. de officiis Ordinarij, cap. cum Episco-
pus. eodem tit. lib. 6. cap. omnes Basilicæ* 17. *q.* 7.
Ex qua sola sua potestas probatur & conserua-
22 tur, † pluries determinauit Rota vt per Mare-
scotum *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 11. à principio,
23 & impetranti rescriptum, † vt alius in prima
instantia cognoscat; ius ipsum resistit ex sæpè
relato Trident. *dict. cap.* 20. Atque ideò non so-
24 lum debet subscriptionem † probare; sed imò
fortiori astringitur probatione, vt latè videre
est ex ipso Marescoto per *totum cap.*

Et quia quando actus regulariter est prohibi-
25 tus (prout est commissio † auocatoria ab Or-
dinario in prima instantia) & in aliquo casu,
& ob aliquam causam permissus, debet ipsa
causa exprimi & verificari, plurimos citauimus
in tractatu de Regia protectione, 4. *part. capitul.* 3.
à num. 44. *cum sequentibus.* Ideò cum istæ com-
missiones ob subscriptionem Sanctissimi sint
permissæ; debet de ea impetrans docere, vt
effectum suum auocatiuum valeant operari, &
26 facit quod dicitur non præsumi † pro iudice in
casibus in quibus regulariter non habet aliquam
potestatem, nisi in certo casu, Alciatus *de præ-
sumptionibus, præsumptione* 9. *num.* 27. Purpura-
tus *in leg.* 1. *num.* 548. *ff. de officio eius*, se-
quitur Mascard. *de probationib. conclusion.* 951.
num. 9.

Ac propterea cum ex breuibus, aut litteris
27 auocatoriis non appareat † hæc forma subscri-
ptionis; omnino debet impetrans de ea doce-
re in Senatu, quæ tunc apparere dicetur, cum
de supplicatione ipsa originali subscripta pro-
pria manu Sanctissimi docuerit, siquidem con-
stantissimum est in Romana Curia, quod quo-
ties allegatur diuersitas, aut contrarietas inter
28 Bullas, aut litteras expeditas, † & supplica-
tionem signatam seu subscriptam, debet exhi-
beri & præsentari supplicatio subscripta, vt ex
ea detegatur defectus Bullarum & litterarum
expeditarum, vel quando necessaria est in-
spectio signaturæ, qua fuerit supplicatio sub-
scripta.

Quam conclusionem probant multi, Al-
phonsus, Soto, Antiquus glossator. *in regula
Cancellariæ* 25. *aliàs* 26. *Pauli V. de non iudican-
do iuxta formam supplicationum, sed litterarum
expeditarum*, per quam à principio dicit, &
Doctores etiam citandi; quod licet iuxta sup-
plicationem non sit iudicandum, sed per litte-
ras desuper expeditas, tamen *num.* 14. limitat,
quando litteris opponatur aliter expeditas fuis-
se, quàm sit in supplicatione contentum, † quia 29
tunc supplicatio producitur coram iudice, vt
defectus detegatur; quem sequitur post Rebuf-
fum, & Mandosium Ioannes à Cochier eius
glossator, super eadem Regula, fol. 167. sub
num. 33 ibi: *Tertiò limita, si signatura † discre-* 30
*pat a Bulla, credetur enim signaturæ, quoad cir-
cumstantias gratiæ, putà temporis, vel qualitatis,
Mandosius hic, quæst.* 9. *&c. probant etiam Rota
decis.* 331. *licet Romana* 17. *de rescriptis in nouis*,
Vuamesius *consil.* 222. *num.* 5. *tom.* 10. & iterùm
ipse Cochier post alios ibidem, *dict. num.* 33. *in
fine*, ibi: *Denique aduerto, regulam hanc non
procedere, quando litteræ sunt expeditæ, & discor-
dant à supplicatione, vt fuit decisum in Aretina
Commenda* 19. *Ianuarij* 1597. *coram Illustrissimo
Cardinale Seraphino teste Farinacio, decis.* 455.
num. 5. *part* 2. *diuersorum.*

Et quod quando sit necesse discernere, &
constare per quam signaturam † sint expeditæ 31
litteræ, an per signaturam per *fiat*, an per *con-
cessum*; sit producenda supplicatio ipsa signata
& subscripta, vt deducatur per quam signatu-
ram fuerint expeditæ, cùm ex ipsis litteris non
appareat, nec aliter apparere queat; † probat 32
singulariter Quintilianus Mandosius *in Regul.
Cancell.* 33. *de signatur. per fiat & concessum,
quæst.* 1. prope finem, *sub num.* 2. in hæc: *Ad
Reuerem. autem DD. de Rota, vel alios Iudices
competentes spectat regulam hanc executioni man-
dare, hoc modo videlicet; quod productis Bullis
hinc inde, ac supplicationibus super quibus littere
ra expeditæ fuerunt, discernant, quæ expeditæ sint
super gratiam per fiat, & quæ super gratiam per
concessum, & si sub eadem data illas approbabunt,
& canonizabunt, has verò super gratiam per con-
cessum reiiciens, & reiiciendas non suffragari in
vim huius regulæ, & eius mentis discernent, &
declarabunt; & hoc iure vtimur, & hæc est vera
& inconcussa praxis Romana Curiæ: & licet glos-
sa in fine, in hac opinione inclinare videatur, ta-
men iis, quæ diuersis in locis adducit, sibi ipsi non
constat nec viam rectam respondendi vni contra-
rio, quod satis obstare videbatur inuenire potuit;
obstaculum erat regula de non iudicando iuxta
formam supplicationis, cui breuiter respondeo,
quod regula illa non obstat, nec procedit, quan-
do supplicatio producitur pro declaratione littera-
rum, & ad probandum circumstantias & quali-
tates gratiæ, prout per Sarner in 7. quæst. & per
me in 9. quæst per totam dicta regula, & in aliis
casibus etiam (eadem regula non obstante) pro-
dest seu probat, quos prosequor in diuersis, quibus
dicta regula, &c.* Quod & idem probat ex-
pressè post *Rebuffum ipse Ioannes à Cochier in
regula* 31. *aliàs* 33. *de signatura per fiat præferen-
da habenti signaturam per concessum, folio* 319.
in hæc: *Illa non obstat nec procedit quando sup-
plicatio producitur pro declaratione litterarum,
& ad probandas circumstantias, & gratiæ quali-
tates, & an illa sit per fiat, an per Concessum;
ideóque bonum est, inquit Rebuffus in praxi in* 2.
part. signatura, num. 13. *producere signaturam,
alioquin ex Bullæ tenore dignosci non potest, &c.*
Et dat cautelam, vt quis tam Bullam, quàm
signaturam producat, ibidem in hæc: *Vnde*

quis cantus esse debet, vt tam Bullam, quàm si-
gnaturam conspiciat, & ex illis veritatem elicere
poterit, &c.
33 Et cum prædicta regula † Cancellariæ 26. de
non indicando iuxta supplicationem, patiatur istam
34 limitationem, cum regula loquatur, † & ha-
beat locum in Curia, & extra Curiam, pro-
bat eadem regula, ibi, in Romana Curia, &
extra eam, & notant expressè omnes glossato-
res citati, & alij; ideò limitatio, quæ regu-
lam sequitur, locum omnino obtinebit in Cu-
ria, & extra curiam in partibus, vbi contin-
gat, & necessarium sit scire de qualitate & for-
ma signaturæ, vti etiam expressè annotauit
Quintilianus Mandosius loco proximè citato,
ibi: Ad DD. Rota vel alios iudices competentes
spectant, &c. Quod expressè probat post alios
per eum citatos Ioannes à Coehier in regul.
Cancellariæ 25. aliàs 26. de non indicando iuxta
formam signaturæ, &c. num. 40. in hæc: Aduer-
tant Tyrones praxeos, si Bullæ fuerint malè for-
matæ, vt putà contra consuetas formas Cancella-
riæ, vel quando non sunt conceptæ iuxta signatu-
ram, eas remitti etiam de partibus solere ad Can-
cellariam, vt corrigantur, & reducantur ad for-
mas debitas, quod non ante fiat, nisi producto
signaturæ sumpto, vt ex eo videatur, an saltim in
substantialibus discrepent, sicque Iudex vel offi-
cialis videant an Bullæ reformari debeant, nec in
hoc opus erit partis citatione ex opinione Rebuff.
in praxi, titul. de reformatione, & correction.
Bullæ, num. 8. Flaminius Parisius de resignat.
benefic. lib. 8. quæst. 7. num. 190. & sequentibus,
&c. Vbi ponit praxim correctionis huiusmo-
di, & aduota, quod iste author citat Flami-
nium in num. 190. cum sit in num. 180. cum se-
quentibus.

Hinc Mascardus in tractatu de probationibus,
conclus. 1309. verbo, Signaturam, à principio,
latè probat plurimis citatis; quòd signata sup-
plicatio non probat nisi litteris expeditis ex
regula Cancellariæ, hanc tamen conclusionem
mirabiliter ipse limitat post alios, num. 18. in
hæc: Tertiò limita, vt procedat quoad conficien-
35 dam Bullam de ea, † nam hoc casu creditur si-
gnaturæ, ita Rebuffus vbi suprà in praxi in 3. par-
te signaturæ, versiculo, Datum apud, &c. num. 9.
36 Vbi subiungit, quod Romæ † abbreuiator solet si-
gnaturam ad verbum describere in vno libro, & si
de ea dubitetur ad illum librum recurritur tan-
quam ad Prototypum, vt firmat Anton. de Butrio
in dict. consil. 2. visis litteris, col. 1. per cap. cum
P. Tabellio, & cap. fide de probationibus, quo in
loco etiam ait, quod quando apparet, † quod
37 aliter est sumpta minuta per Vicecancellarium ma-
gis strictè, vel largè, quam fuerat à Papa con-
cessa, recurrendum est ad originale, nam non est
in potestate Vicecancellarij litteras scribendo, re-
stringere, vel dilatare gratiam à Papa concessam
in reseruatis Papæ, & non concessibilibus per Vi-
cecancellarium, &c. Hactenus Mascardus.

Et in num. 19. post Rebuffum hunc discur-
sum prosequitur ipse Mascardus adducens ca-
sum multùm conducibilem nostro recursui, &
proposito, quo versamur in hæc: Et ideò Re-
38 buffus vbi suprà tenet, † quod magis statur signa-
turæ quoad contenta in ea, & reseruata Papæ, non
autem concessibilia à Vicecancellario, quàm Bullæ,
quæ ex Cancellaria sumitur, & ita fuisse iudica-
tum in Senatu Parisiensi, asserit, pro quadam si-
gnatura contra Bullam, nam in signatura erat
concessio beneficij, prouisio, quod non esset de col-
latione Episcopi Pictauiensis, & expedita erat
Bulla sine illa clausula, vel † conditione, sed pro- 39
ducta fuit signatura continens illam clausulam con-
ditionalem, prouisio, quod non esset, &c. Et pro-
batum beneficium esse de collatione Episcopi Pi-
ctauiensis, & fuit resolutum pro signatura, quod
non valeret collatio, licet in Bulla nihil diceretur.
Hactenus Mascard. & teste Rebuffo.

Igitur & à fortiori in nostro casu cum in lit-
teris auocatoriis † (quæ potius simpliciter al- 40
teri in prima instantia causam committunt) ni-
hil de subscriptione, & signatura propria ma-
nu Sanctissimi dicatur, nec mentio aliqua fiat,
& nihilominus per impetrantem instetur inter-
uenisse in supplicatione; de necessitate tenetur
in Senatu de ea docere.

Et generaliter, quando prætenditur differen-
tia inter supplicationem subscriptam manu
Sanctissimi, † & litteras desuper expeditas, quia 41
prætenditur, & opponitur magis, aut minus
in eisdem scriptum, quod sit recurrendum ad
supplicationem signatam, ita vt Iudex de hac
exceptione cognoscens ex eius inspectione in-
ferat veritatem; probant post alios & Rotæ de-
cisiones Hercules Marescotus variarum resolu-
tion. lib. 1. cap. 98. num. 1. & 2. quem ad litte-
ram retulimus suprà in §. 1. vers. Eleganter hoc
etiam, à num. 28.

Hoc idem probat Rota in vna Pampilonen.
benefic. 14. Ianuarij 1613. † adducta per Pro- 42
sper Farinac. in posthumis, tom. 1. decision. 456.
& in num. 2. in hæc: Et quod in gratia Bartho-
lomæi minimè adsit talis narratiua non dispen-
sationis; satis colligi visum fuit ex lectura sup-
plicationis Bartholomæi, in qua nihil tale le-
gitur, & tamen supplicatio tanquam matrix
attenditur, quidquid in litteris ponant † expe- 43
ditores, qui in hoc minimè possunt præiudica-
re supplicanti, Verall. decis. 271. part. 1. in ma-
nuscriptis, Rota in causa Toletan. Parochialis 10.
May 1596. coram Illustrissimo Ariginio cum
aliis allegatis per Domin. Ioan. Baptistam Mil-
linum, quæ placuit dominis, &c.

Et alia est decisio eiusdem Farinacij in tom. 2.
posthum. decis. 416. quæ num. 2. in fin. & num. 3.
ita ait: Vnde cum rescripti verba, quæ sunt
† strictè intelligenda, Glossa in cap. significan- 44
te, in fin. de rescriptis, Abbas in cap. Rodolphus,
num. 1. eodem titul. loquantur de cautione, non
videbantur extendenda ad depositum, vel se-
questrum vel saltim negari non potest, quin
saltem dubium esset, quomodo essent intelli-
genda verba rescripti, ita vt esset opus pro de-
claratione iterum adire signaturam, cap. cum
contingat, de rescriptis, cap. cum venissent, de
iudiciis, &c.

Et quod ad effectum subreptionis supplicatio
sit potius attendenda, † quàm litteræ expedi- 45
tæ, probat Rota, vt per Alexandrum Ludoui-
sium decis. 108. num. 11. ibi: Et ad istum effe-
ctum attenditur supplicatio tanquam matrix, &c.
Et fuisse dictum in Cæsar Augustana pensionis 19.
Februarij 1590. coram Gipsio, & in Bononiens.
Bonorum de Binarinis 5. Martij 1618. coram D.
Andrea, vbi dicitur fuisse sæpius decisum à
Rota, testatur Oliuerius Beltramin. in annota-
tion. ad Ludouis. dict. decision. 108. num. 16. vbi
plurimas alias decisiones Rotæ allegat ad hoc,
quod

quod supplicatio, non litteræ, sit attendenda.
Atque vlterius latè differit ad effectum iustifi-
cationis litterarum, an hæ vel supplicatio si-
gnata sit attendenda, quod tandem cum fæde-
re distinctionis componit diuersitatem decisio-
num, quæ circa hunc articulum, seu punctum
reperiuntur, & ex hactenus latè adductis
fundamentis satis comprobatum remanet,
quod hæc qualitas & forma, qua fundatur
& mitti debet auocatoria commissio, de-
bet verificari, & probari ab ipso impetrante,
cùm sit fundamentum suæ intentionis, atque
iurisdictionis mandatæ, nempè per productio-
nem realem supplicationis subscriptæ propria
manu Sanctissimi.

Quæ cum sit protocollum, vt per Rebuf-
46 fum, † & alios firmat Mascardus *de probatio-
nibus, dict. conclusion. 1309. *num.* 18. & Alexand.
Ludouis. *dict. decision.* 108. *num.* 11. vltra quos
idem probat ipse Rebuffus *in praxi tit. Bull.
non. prouision. num.* 1. *folio mihi* 131. quem in-
ferens sequitur Flaminius Parisius *de resignat.
benefic. lib.* 8. *quæst.* 7. *num.* 106. *&* 107. dicentes,
quod litteræ à signatura oriuntur, sicuti instru-
mentum à protocollo, iuxta authentic. *de Ta-
bellionibus*, §. 1. *& sequenti, collation.* 4. Et prop-
terea in omnibus differentiis ad illud erit re-
currendum.

Circa quod eleganter loquutus fuit insuper
Flaminius Parisius, *lib.* 8. *quæst.* 7. *à num.* 180.
47 in hæc: quoties † litteræ discordant à suppli-
catione; remittendæ sunt ad corrigendum, &
ita seruat Rota vt fuit dictum 7. *Octobris* 1552.
testè Caputaquens. *decis.* 270. *lib.* 1. *in manuscri-
ptis*, Rebuffus *in praxi, titulo de reformatione,
& correction. Bullar. column.* 1. *&* 2. Et sic de
48 stylo super discordantia † semper recurritur ad
matricem, nam non possunt expeditores alte-
rare gratiam, & ins quæsitum tollere, vt fuit
tentum *in vna Maiorisceñ. benefic. coram Achil-
le de Grassis* 15. *May* 1553. testè Caputaquens.
decision. 273. *lib.* 1. *in manuscriptis*, ita recurri
ad protocollum, quando instrumentum non
est ita conceptum, §. 1. *Authentic. de Tabellio-
nib. column.* 4. Doctores *in l. contractus, Cod. de
fide instrumentorum.* Et reformantur ab officia-
libus Curiæ iuxta *regul. Cancellar.* relatam à Re-
49 buffo loco citato, † nullam requiri ad hoc par-
tis citationem, scribit Rebuffus *dict. tit. num.* 8.
Quia cum inuita parte fieri possit, multo magis
ea ignorante, *l. qui potest inuitis, ff. regulis iu-
ris, l.* 4. §. 1. *ff. de fideicommiss. libertat. l. neque
ignorante, de tutoribus, & curatoribus, datis, &c.*
Quæ deseruiunt ad plura in sequentibus, §§.
apponenda.

Maximè cum postquam supplicatio subscri-
50 pta stat registrata, † litteræque confectæ iuxta
stylum Romanæ Curiæ (de quo superius à
principio huius capitis latius diximus) Curia-
les curiosi & attenti ipsam originalem nanci-
scuntur ab officiali, prout mihi attestatur fir-
miter Doctor Augustinus Barbosa Curialis pe-
ritus, qui vnam originalem supplicationem
auocatoriam manu Sanctissimi D. N. Vrbani
VIII. subscriptam in causa propria sua secum
portans, mihi ostendit in vno folio Papyri iux-
ta stylum superius ad scriptum.

Itaque hoc remedio vti debet, qui prætendit
auocatam esse legitimè causam ab Ordinario in
prima instantia, & seruata forma Concilij Tri-
dentin. aliàs † in Senatu, si de reali subscriptio- 51
ne Sanctissimi non constiterit, causam remit-
tendam esse Ordinario, decernet, cum in lit-
teris de dicta subscriptione nihil legatur.

Hanc nostram resolutionem, quod impe-
trans teneatur docere de subscriptione prædi-
cta, limitabis iuxta terminos de quibus hacte-
nus fuimus loquuti; quando nempè in ipsis lit-
teris † mentio aliqua non fiat de subscriptione, 52
prout vltra superius citatos Doctores, probat
etiam Mandosius *in Regula* 33. *signatura per fiat
præferatur, signatura per concessum, quæst.* 1.
num. 2. Secus verò quando in eisdem post nar-
ratiuam gratiæ, aut inter illam fiat de subscri-
ptione & signatura propriæ manus Sanctissimi
mentio aliqua, quia tunc eum pro litteris præ-
sumatur, vt fidem faciant, & Papa (qui tunc
loquitur vt superius annotauimus) asserat il-
lam, standum erit eis, iuxta *Clementin. litteras
de probationibus*; & ea quæ diximus ad princi-
pium huius quæstionis, *&* §. 2. *num.* 3. *versicul.
certè res est admodum*, & pars, quæ nihilomi-
nus illam subscriptionem negauerit, probare te-
netur, & docere de contrario per ostensionem
in Senatu de huiusmodi supplicatione non si-
gnata; ita hanc limitationem expressè probat
Ioannes à Cochier *in regula Cancellariæ* 25.
aliàs 26. *de non iudicando, iuxta formam suppli-
cationum, num.* 37. in hæc: *Sed an qui Bullas
producit, possit cogi, vt ostendat signaturam, si
fortè aduersarius obiiciat latius extensas, quàm si-
gnatura contineat? Cogi non posse respondit, seu
decreuit Senatus Sabaudiæ teste Antonio Fabro,
lib.* 10. *diffinition. foren titul.* 3. *diffinit.* 5. *faciunt
enim per se fidem, & ad eum qui vitium obiicit,
pertinet, vt signaturæ quæ in actis Curiæ remanet
exemplum probatæ fidei proferat, ex cuius colla-
tione constare possit, vtrum amplior facta sit Bul-
larum expeditio, quàm fieri debuerit, ita Sena-
tus in causa Philippi Chanelard. & Claudy Poy-
sat.* 13. *Kalend. Ianuary.* Hactenus Cochier,
pulchrè ad propositum loquens, quod intelli-
ge, vt diximus, quando in ipsismet Bullis gra-
tiosis Summus ipse Pontifex, qui in ipsis litte-
ris loquitur (vt diximus ad principium huius
§.) asserat se subscripsisse, non tamen quando
in monitorialibus, compulsoriis, aut inhibito-
riis Iudex, aut Notarius hoc asserit, iuxta quæ
latè adducta sunt *in* §. 4. *sequentib.* per to-
tum.

§. III.

Et an per exemplum supplicationis sub- scriptæ probatio sufficiet in Senatu, ne litteræ remittantur Ordinario.

SVMMARIVM.

*Subscriptio propriæ manus an per exemplum sup-
plicationis subscriptæ in Senatu probata dicatur,
num.* 1.

*Supplicatio originalis subscripta, & signata in iu-
dicio nullam fidem facit, nec aliquam probatio-
nem inducit, num.* 2.

*In supplicatione facilius falsitas committitur, quam
in litteris expeditis, n.* 3.

*Originalis scriptura, vbi fidem non facit, multo
minus*

minus exemplum ex ea, quantumuis solemniter desumptam, num. 4.

Exemplum desumptum à Protocollo vitioso fidem non facit, vtì productum à radice infecta, num. 5.

Testes, & instrumenta aequalem probationem faciunt, num 6.

In supplicatione originali subscripta probanda milles testes adhibiti fidem nullam faciunt, & de ratione, num 7.

Verum esse non potest, quod falsò principio nititur, num 8.

Rami maiores vires non habent, quam à radice susceperint, num. 9.

Fundamento sublato, totum ruit aedificium, n. 10.

Origo rei semper attenditur, ibid.

Sumptum de Registro supplicationum subscriptarum nullam fidem facit, n. 11.

Exemplum supplicationis subscriptae, solemniter desumptum, integram fidem facit in Senatu ad docendum de subscriptione commissionis, n. 12. & sequentibus.

Subscripta supplicatio non sufficit ad probandam substantiam gratiae, sed litterae, super ea expediendae, illam probant, n. 13.

Ad probandas circunstantias, & qualitates gratiae, an fuerit subscripta in signatura per Fiat, vel per concessum, ipsa supplicatio subscripta fidem facit, num. 14.

Ad supplicationem subscriptam, seu signatam recurritur tanquam ad matricem, & Protocollum, num. 15.

Ex signatura, seu supplicatione subscripta in iis, in quibus in iudicio fidem facit rectè desumitur exemplum ad eadem probanda, n. 16.

Ex Protocollo nequit in iudicio agi ad rem in contractu deductam, quia id destinatum non est, num. 27.

Ex Protocollo probantur dubia, & defectus scripturae ex eo desumptae, ad quod magnam fidem facit, num. 18.

Ex supplicatione signata, quae est matrix, & Protocollum non agitur in iudicio ad substantiam gratiae, tamen ad eius circunstantias, & qualitates, seu ad probationem defectuum litterarum fidem facit, n. 19.

Supplicatio non probat substantiam gratiae, sed qualitates eiusdem; pariter & hae per testes probari possunt, num. 20.

Sumptum ex supplicatione subscripta originali fidem facit ad probandum, per quam signaturam fuerit expedita, an per placet an per concessum, num. 21.

Exemplum supplicationis originalis, probatio sufficiens est ad detegendos defectus litterarum, ex ea sumptarum, n. 22.

Exemplo Scripturae regulariter in iudicio fides non datur, num 23.

Exemplum solemniter, & cum iuris requisitis desumptum legitimè probat, n. 24.

Exemplo supplicationis subscriptae, solemniter transumpto, integra fides in Senatu danda ad effectum impediendi remissionē Ordinario, n. 25.

Subscripta supplicatio, licet non probat in iudicio substantiam gratiae, probat eius circunstantias, & qualitates, n. 26. & à n. 12.

Sumptum de registro supplicationum non probat substantiam gratiae, cum ad id litterarum expeditio sit necessaria, probat tamen qualitates eiusdem, num. 27.

Sumptum de registro supplicationum fidem facit, postquam sunt expeditae, & impensa soluta, num. 28.

Notarij testimonium, & fides legitimè deducta ex partitis librorum Dataria, aut Cancellaria, probat, num. 29.

Sumptum de registro litterarum in vim compulsorialium fidem facit, n. 30.

Sumptum de registro Bullarum fidem non facit extra Curiam Romanam, imò nec in Hispania admittitur, num 31.

Sumptum supplicationis subscriptae, ne in Senatu redargui possit, quo modo corroborandum, num. 32.

Instrumentum à Regno extraneo, & longinquis partibus allatum quas firmitates habeat ne redarguatur, ibid.

Si habet fidem aliorum duorum, vel trium Notariorum, asserentium subscribentem esse Notarium fidelem, &c. redargui nequit, n. 33.

Supplicationem subscriptam originalem si exhibeat impetrans in Senatu, causa tamen in ea ad mouendum Sanctissimum falsa detegitur in Senatu, an eius commissio sit retinenda, à n. 34.

Ob falsam causam in supplicatione appositam annullatur concessio, tam in gratiosis, quam in commissionibus iustitiae, n. 35.

Ex auocatione nulla non tollitur iurisdictio Ordinarij, nec impedit remissionem ad ipsum, n. 36.

Commissio auocatoria in prima instantia sub falso supposito, quod Ordinarius fuit recusatus, non impedit remissionem causae per Senatum faciendam eidem, num. 37.

TERTIA quaestio se offert disputanda, an per exemplum supplicationis subscriptae propria manu 1
Sanctissimi † (dato casu quod supplicatio subscripta sufficiat, sicuti examinauimus infrà *hoc cap. §. 5.*) sufficiens probatio haberi debeat in hoc Senatu, seu etiam coram Ordinario, vt ad ipsum litterarum remissio euitetur; difficillimam continet resolutionem ex iis, quae pro negatiua considerauimus,
primum quod ipsa originalis supplicatio sub- 2
scripta, † & signata in iudicio nullam fidem facit, nec aliquam probationem inducit, nec eidem soli creditur, vt probat expressè *Regula Chancellar. 26. de non iudicando iuxta formam signaturae supplicationis.* Quàm amplissimè hanc conclusionem comprobantes exornant Mascardus *de probationibus, conclus.* 1309. *per totam,* Alphonsus à Soto, Gomecius, Ioannes à Cochier, & alij super eadem Regula, Flaminius Parisius *de resignat. benefic. lib. 10. tom. 2. quaest. 1. per totam, & lib. 8 tom. 2. quaest. 2 per totam.* Ascanius Tambotinus *in tractatu de iure Abbatum, quaest. 2. disp. 16. per totam,* apud quos (qui infinitos penè alios allegant) abundè hunc articu-
lum videbis, qui omnes inter alias rationes, 3
hanc † reddunt; quia facilius committitur falsitas in supplicationibus, quàm in litteris expeditis propter appositionem manuum plurimorum officialium, argument. *l. vltima, C. de codicillis.*

Igitur cum ipsa principalis & originalis scri- 4
ptura fidem † non faciat in iudicio; multò minùs exemplum, & sumptum ex ea, quantumcumque solemniter sit exactum; ita argumentatur Curtius Iunior, *in Authent. si quis in aliquo documento,*

decumento, num. 41. Cod. de edendo, & ibi alle-
gat Raphaël. Cumanum *consil.* 158. *visis in pri-
mo dubio*, Bertrand. *consil.* 3. *num.* 3. *volumin.* 3.
& in consil. 151. *scriptura nouissima, num.* 7. *cum
plurimis sequentibus, lib.* 2. Mascard. *de proba-
tionib. conclusion.* 712. *num.* 3. *& 4.* dicentes,
quod exemplum etiam solemniter desumptum
ab alio exemplo informi, & non probante,
nullam fidem aut probationem inducit, con-
ducunt quæ ipse Mascard. *conclus.* 711. *à num.* 54.
& sequentib.

Quod & rectè comprobatur, quod instru-
mentum desumptum ex protocollo seu registro
5 vitioso, † quod non est in forma probanti, nec
solemni; nullam pariter fidem facit, tanquam
exactum, & productum à radice infecta & vi-
tiosa. Anchartanus *in consil.* 431. *column.* 1. Be-
roius *in consil.* 1. *num.* 12. *volumine* 2. Corneus
in consil. 70. *column* 2 *volumin.* 4. Parisius *cons.* 27.
n. 13. *& 14 volumin.* 2. Roland. à Valle *cons.* 32.
num 26. *& num. fin. volumin.* 2. *& in consil.* 44. *n.* 16.
lib. 1. Purputat. *cons.* 172. *in fin. lib.* 2. Cephalus
cons. 409. Hippolytus Riminaldus *consil.* 109.
num. 2. Menochius *de arbitrariis, lib.* 2. *casu* 187.
num 17. Marcus Antonius Eugeni. *cons.* 51. *n.* 11.
Don Ioannes del Castillo *controuersiar. tom.* 2.
cap. 16. *num.* 45. Igitur huic sumpto supplica-
tionis fides aliqua danda non erit in Senatu,
cum eidem principali originali penitùs in iudi-
cio quouis denegetur.

Secundò; pro hac parte negatiua facit, quia
licet aliàs æqualem vim & probationem fa-
6 ciant † testes ac instrumentum, *l. in exercendis,
C. de testibus, l. pactum quod bona fide, Cod. de
pactis*, & Nos latiùs hac 2. *part. capitul.* 6. *pro-
pè finem*; tamen & similes testes adhibeantur
7 pro probanda supplicatione subscripta, † pro-
bationem nullam faciunt, vt in his terminis
signaturæ originalis contra Rebuffum (quem
tamen capiat) probat Mascardus *de probatio-
nibus, conclus.* 1309. *à num.* 15. 16. *& sequentibus.*
Ea ratione rectè motus; quia si supplicatio in
sui esse quoad probationem est imperfecta, etiam
mille testes recognoscentes rem imperfectam,
& de ea testantes non poterunt facere, vt illa
perfecta euadat.

Tertiò facit, quia verum esse non potest,
8 quòd falso † principio infirmatur, *l. cum filius,
§ hæres, ff. de legat.* 2. Crauett. *consil.* 1000. *pro
genero, num.* 37. Anton. Monach. Florentin. *de-
cis.* 48. *num* 6 Et quia rami maiores vires non
9 habent, † quàm à radice susceperint, nec radi-
ce infecta rami pullulare possunt, & infecta pri-
matiua censentur infecta deriuatiua, multa con-
gessimus *in tractatu de Regia protectione.* 4. *part.
capitul.* 6. *num.* 35. *& sequentibus, & cap.* 14. *à
10 num.* 19. Quippè cùm principale † non subsi-
stit, nec ea, quæ sequuntur locum habent, *l. cum
principalis, ff. de regulis iur.* & sublato funda-
mento totum ædificium ruit, nec super eo ædi-
ficari potest, Nos *dict. capitul.* 14. *à n.* 13.

Ac insuper quia origo rei semper attenditur,
*l. nam origo, ff. quod vi aut clam, l. filius fami-
lias, versicul. Origo enim, ff. ad Macedon. l.
clam possidere, in principio. ff. de acquirend. pos-
session. l.* 2. *§. paruique refert, ff. de priuilegiis
creditor. l. id quod* 54 *ff. de donat. l. quod si mari-
tus, ff. de constitut. pecun. l. & qui origin. m* 3. *ff.
de muneribus, & honoribus*, Gratian. *discepta-
tion. forens. tom.* 4. *capitul.* 749. *num.* 16. abundè
Don Iuann. del Castillo *controuersiarum, lib.* 5.
part. 2. *cap.* 155. *per totum*; ergo si originalis
scriptura fidem non facit in iudicio, nec eius
exemplum.

Quartò & vltimo pro hac parte fortiter pu-
gnat in his terminis † elegans doctrina pluri- 11
morum dicentium, quod sumptum de registro
supplicationum subscriptarum nullam fidem fa-
ciat in iudicio, ex pressè Bellameta *decision.* 252.
Roman. *consil.* 336. Crescentius *decision.* 50. *in
manuscriptis*, & per eos Flaminius Parisius *de
resignatione beneficiorum, lib.* 2. *quæst.* 24. *num.* 5.
in fin. & iterum *lib.* 10. *tom.* 2. *num.* 18. vltra
quos idem probat Gomezius *in regula* 25. aliàs
26. *de non iudicando iuxta formam supplication.
quæst.* 1. *num.* 4. Rota *decision.* 621. *nota sumptum
de registro, & decision.* 681. *nota sumptum, &
decis.* 686. *dic quod transumptum. in antiquis,*
Mascardus *de probationibus, conclus.* 1309. *à n.* 7.
Ergo videtur quod circa rem hanc vlterius non
sit hæsitandum, cùm adhuc nec registraturæ iam
supplicationis (quod omne scrupulum & peri-
culum falsitatis excludere videtur) sumptum
aliquam fidem faciat in iudicio.

Quibus tamen argumentis non obstantibus,
contrariam sententiam † de iure veriorem opi- 12
nor, nempè vt exemplum supplicationis sub-
scriptæ legitimè desumptum fidem faciat in Se-
natu integram, aliòve in Tribunali Ecclesiasti-
co, ad satisfactionem tantùm formæ requisitæ
per *Concilium Tridentin. in cap. causa omnes,
sessione* 24. *de reformatione.* Moueor ineuitabi-
libus fundamentis; primò quia licet verum sit,
quod ex sola signatura, & supplicatione sub-
scripta non possit agi in iudicio, quia † litteræ 13
sunt necessariæ ad eum effectum; id procedit,
ad probandam substantiam gratiæ, quia aliter
quàm per litterarum expeditionem probari est
prohibitum, vt probant Doctores omnes, &
alij plurimi ab eisdem citati, quorum memi-
nimus in primo argumento contrariæ partis,
num. 2. ex variis rationibus per eosdem conside-
ratis.

Attamen ad probandas circunstantias, & qua-
litates gratiæ † videlicet an supplicatio fuerit 14
subscripta in signatura per *fiat*, vel per *conces-
sum*, vel a quo, & similia; ipsa supplicatio re-
ctè probat, & fidem facit, imò aliter quàm per
eandem rectè probari nequit, prout abundè
probauimus *in §. antecedenti*, per totum, ad
quem te remitto libenter. Et insuper respectu
circunstantiarum, seu qualitatum, atque om-
nium accidentalium gratiæ signatura sola fi-
dem faciat; probant insuper Mandosius *in Re-
gula* 25. aliàs 26. *de non iudicando iuxta formam
supplication. quæst.* 9. vbi loquitur de tempore,
& aliis qualitatibus, Rota *decis.* 332. *licet Roma-
na* 27 *de rescriptis in nouis.* Vusmeccius *cons.* 221.
num. 5. *tom.* 10. vbi de probanda præcedenti va-
catione, atque impetratione supplicatio signata
fidem faciat, infinitos penè Doctores, & Rotæ
decisiones in huius doctrinæ comprobationem
congessit Mascardus *de probation. conclus.* 945.
à num. 21. *cum sequentibus*, vbi amplissimè vide-
re poteris circa probandas circunstantias, &
qualitates gratiæ, aliter posse fieri quam ad pro-
bandam substantiam eiusdem. Quia ad eam
tanquam ad matricem † recurrendum erit pro- 15
vt suprà hoc *cap.* 30. *§.* 2. *à num.* 45. *cum multis
seqq.* altius firmauimus. Igitur si adhuc salum
effectum

effectum plenam fidem faciat supplicatio ori-
16 ginalis signata: † pariformiter eam debet indu-
cere sumptum ex ea legitimè & solemniter de-
ductum à ratione cessante, & per argumentum
à contrario sensu eorum omnium, quæ rema-
nent considerata in 1. 2. & 3. fundamentis con-
trarin partis, quibus sic beoè satisfactum re-
manet.

17 Secundò facit simile, † quia licet virtute
protocolli, seu matricis non possit in iudicio
agi ad rem in contractu deductam, seu promis-
sam, nec obligatus ex ea conueniri nec exequi,
qui ad hunc effectum fidem non facit, vt rectè
post alios probat Parladorius lib. 2. rerum quoti-
dianar. cap fin. 2. part. §. 12. à num. 17. Anto-
nius de Canatio in tractat. de instrnment. q. 38.
num. 77. Simon de Preris de interpretnt. vlti-
marnm voluntat. lib. 4. resolut. 5. ex num. 60. fol.
195. Gallesius ad formam Camera. 3. part. quæ-
stion. 1. Menochius de arbitrariis, lib. 2. centur. 2.
casu 187. n num. 3. Quia licet protocollum ma-
ximam fidem faciat, magnámque in sui essen-
tia authoritatem habeat, quippè ab eo cætera
exemplaria fidem accipiunt: tamen in iudicio
fidem nun facit, cùm illius vsus ad id destina-
tus non sit, sed vt apud Tabellionem perpetuò
seruetur, tam ad deducenda exempla, quàm vt
ad illud semper recurratur pro fide & veritate,
quoties dubitatur de viribus iostromenti ex eo
18 deducti, † quia recurritur ad protocollum tan-
quam ad fontem & matricem, ad istum nempè
effectum semper & principaliter ei creditur &
fides datur, vt ex Parladorio ibidem, cnp. quo-
ninm contrn, de probationibus, l. 8. & 9. ibi: E
por esso la mandamos escribir en el registro, porque
si ln carta se perdiere, ò viniere nlguna duda so-
bre elln, que se pueda mejor probnr por alli, titnl.
19. part. 3. l. 12. & 13. & 16. titul. 25. lib. 4. Re-
copil. vt plenè annotantur per Couarr. practicn-
rnm cnp. 22. Bertrand. consil. 415. num. 1. vo-
lumin. 4. & in consil. 55. num. 1. volumin. 3. &
in cons. 219. num. 8. volnmin. 2. §. penultim. in
Authent. de Tabellionib. & notant Barthol. Bald.
Imol. & Cumanus in l. Sempronio Proculo, ff.
ad leg. 2. Marcus Antun. Eugen. in consil. 51.
num. 10. volnm. 1. Axeued. in l. 12. titul. 25.
lib. 4. Recopil. num 9. & 10. D. Ioan. del Ca-
stillo controuersiar tom 2. cap. 16. num. 47. & 48.
quod & amplissimè cumprubat Mascardus de
probationibus, conclusion. 4. à num. 13. cum se-
quentibus, provt & vulgarissimum est.

Pariformiter dicendum erit in supplicatione
signata, quæ vt matrix & protocollum habe-
19 tur, vt inde literæ † extrahantur, provt ex
pluribus probauimus suprà in §. antecedent. à
num. 45. cnm sequentibus, versicul. Qun cum sit
protocollum, &c. Ex qua licet in iudicio agi ne-
queat, nec fidem faciat ad rem principalem, &
substantiam, quia ad id destinata non est; ta-
men ad comprobationem qualitatum, & ad
eluendam veritatem de quibus in litteris inde
sumptis dubitatur, plenam fidem facit, quia ad
eius vsum destinata est, igitur eodem modo ad
ipsum effectum adhibenda erit fides exemplo
ex subscripta supplicatione legitimè, & solem-
niter desumpto ad probationem, nempè quali-
tatum, & subscriptionum, vt suprà diximus.

Comprobatur insuper, quoniam licet ad
probationem substantiæ gratiæ sopplicatio non
20 sufficiat subscripta, † sed necessariò litterarum
expeditio necessaria sit: tamen probatio quali-
tatum, & circunstantiarum aliundè sumi po-
test, etiam per testes, Rota decision. 27. de re-
scriptis in nouis. Abb. per illum text. in cap. au-
ditis in 2. notab. num. 3. de restitution. in integr.
Felin. in rubric. de constitutionib. num. 5. Sarnet.
in dict. regul. de non iudicand iuxta formnm sup-
plication quæst. 13. Marsill. in rubric. de probat.
num. 26. Gigas respons. 9. num. 5. & respons. 14.
num. 8. Millis in repertor. in verbo, Probatio
gratia, Selba de benefic. part. 3. quæst. 11. num.
57. Buërius de potestat. Legat. à Latere, num. 78.
Et est magis communis iuxta quam iudicauit
Rota teste Mandosio in additionib. ad Roman.
consil. 327. sub num. 8. littera G. Mascard. de
probationibus, conclusion. 843. num. 23. Flami-
nius Parisius de resignation. benefic. lib. 8. tom. 2.
quæst. 2. num. 25. & 26. alios plurimos citaui-
mus hac 2. part. capitul. 56. à num. 29. versic.
Et quod gratia principalis. Igitur pariformi-
ter admittenda erit probatio ad hunc effe-
ctum per exemplum supplicationis legitimè
sumptum.

Et in terminis nostris quod sumptum ex sup- 21
plicatione subscripta, & signata, † aliàs in for-
ma probanti sufficiat, & facit fidem plenam, vt
ex ea detegatur, & comprobetur, per quam si-
gnaturam litteræ fuerint expeditæ, an per fiat,
an per Concessum, & aliæ circunstantiæ simi-
les; determinauit Senatus Sabaudiæ teste An-
tonio Fabro, lib. 10. de fin. forens. tit. 3. definit. 5.
quem referens sequitur Ioann. à Cochier. in Re-
guln Cancell. 25. aliàs 26. num. 37. ibi: Pertinet,
vt signaturæ, qun in actis Curia remnnet, exem-
plum probatn fidei proferat, ex cuius collatione pro-
bare possit, vtrum amplior factn sit Bullarum expe-
ditio, qnàm fieri debuerit, ita Senatus in causa
Philip. Canolard. & Claudy Poysat. 13. Kalendis
Ianunry 1589.

Id ipsum quod sumptum, seu exemplum 22
supplicatioois subscriptæ sufficiat † ad dedu-
cendam veritatem litterarum Apostolicarum,
firmat ipse Cochier in eadem regula 25. aliàs 26.
de non iudicando, iuxta formam supplication.
num. 4. fol. 270. ibi: Vel quando non sunt conce-
ptn iuxta signaturnm eas remitti, etiam de parti-
bus solere, nd Cancellarinm, vt corrigantur, &
reducantnr ad formas debitas, quod non ante fiet,
nisi producto signaturæ sumpto, vt ex eo videatur,
an fnltim, &c. Sicut etiam sumptum litterarum
de Registro Apostolico fidem facere in Curia
post Rotæ decisiones, firmat Nicolaus Garcia
de benefic. 1. part. cnp. 5. num. 534. Igitur per si-
gnaturæ exemplum legitima fiet probatio in
Senatu, quando aliàs solemniter, legitiméque
& in forma probanti sit exactum, ad effectum
probandi modum signaturæ ipsius, à quo nem-
pè fuerit supplicatio subscripta, vt inde veritas
dedncatur, an sit deneganda Ordinatio petita
remissio.

Constans est enim io iure, † quod licet re- 23
gulariter exemplo sumpto, vel transumpto
(quæ synonyma sunt idem significantia) in iu-
dicio fides non detur, capitul. 1. de fide instru-
mentorum, l. 2. ff. eodem titulo, l. Procurator.
Cod. de edendo, leg. 114. in fin. & l. 44. titul 18.
part. 3. leg. 2. titul. 14. part 6. latissimè Mascar-
dus de probationibus, conclusion. 711. à principio,
Couarruuias practicarum capitul. 19. num. 1. &
capitul. 21. per totum, Paclador. lib. 2. rerum quo-
tidian.

ridian. cap. fin. 2. part. §. 12. limitation. 2. Morla *in emporio iuris, tit. 11. de fide instrumentorum*, & plurimi alij.

Tamen quando sumptum, seu exemplum
24 solemniter deductum sit, † vel ab eodem Tabellione rogato ad originale, vel ab alio cum iuris requisitis, putà authoritate iudicis, & partis citatione; legitimè probat, eique in iudicio & extra id fides integra adhibetur, vt latiùs explicatum Couarruu. *dicto cap. 21. num. 4. & sequentibus*, Parlador. loco citato, *num. 18. in fin. & num. 19.* Auiles. *cap. 19. praetorum, glossa trasladen. & capitul. 6. glossa copia, num. 4.* Padilla *in l. 3. ex num. 5. Cod. de diuersis rescriptis*, Afflictis *decis. 6* Natta *cons. 143. lib. 1.* Roland. *consil. 69. a num. 37. volumine 3.* & alij plurimi citati à Don Ioann. del Castillo *controuersiarum tom. 2. cap. 16. num. 55.* & vide *num. 51. & seq. quentibus.* Igitur si in hoc sumpto seu exemplo
25 subscriptæ † supplicationis solemnia requisita interueniat, nullum dubium esse poterit; quod ad effectum probandi signaturæ modum, & à quo sit subscripta supplicatio; integra sit huic exemplo danda fides, vt remissio ad Ordinarium causæ penitùs impediatur, cùm legitimè fuisse auocatam & alteri commissam, appareat ex supplicationis transumpto solemniter deducto, & apparente in forma probanti.

26 Qua vera hac retenta † resolutione; non obstant fundamento pro contraria parte considerata: non primum, secundum, nec tertium, quibus iam ad principium huius secundæ partis sufficienter satisfecimus, *à num. 12.* distinguentes inter probationem substantiæ gratiæ, vt ad illam non detur fides supplicationi signatæ; & probationem circa qualitates, & accidentalia, vt tunc vera ex supplicatione deducatur probatio, ac per consequens quod ad istum effectum dumtaxat sumptum seu exemplum fideliter probet, & sufficiens haberi debet in Senatu, prout latè comprobauimus in hac *2. part. quæstionis.*

Nec obstat quartum & vltimum magis difficile, de quo suprà, *num. 11.* Quod sumptum
27 de registro † supplicationum nullam fidem faciat; cui respondetur similiter; decisiones & Doctores in eo citatos loqui ad effectum probationis substantiæ gratiæ, vt ex tali transumpto non valeat impetrans in iudicio agere, nec immitti in possessionem, cùm omnino id illi prohibitum sit per Regulas Cancellariæ, vt aliter non possit eam apprehendere, quàm per litterarum expeditionem, quæ tunc perfectæ sunt, quando sunt plumbatæ, & registratæ in Cancellaria, vt sursum suo loco diximus, quæ responsio clarè colligitur ex contextura Doctorum *in dict. 4. fundamento* citatorum, cum prædictam doctrinam ponant pro extensione regulæ Cancellariæ prohibentis agi ex supplicatione, sed tantùm ex litteris desuper expeditis.

28 Colligitur etiam ex eisdem † firmantibus sumptum ex registro Bullarum expeditarum fidem facere, cum iam litteræ sint expeditæ, & solutæ expensæ, Bellam. *dict. decis. 621.* Rota *decis. 28. de præbendis, in antiquis.* Barthol. Belen. *in tract. de charitat. subsid. q. 113.* Anton. de Butr. *cons. 2. visis litteris, n. 3.* Mandos. *dict. regul. 26. q. 6. n. 2. cum seqq.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 10. tom. 2. q. 1. n. 18. & 19. & lib. 2. q. 14 in fin.* Rebuf. *in praxi. in 3. p. signat. verb. datum apud, &c. n. 5.* Costan. *cons. 345. in præsenti, vol. 1.* & post Rotam *decis. 622. & decis. 681.* firmat Mascard. *de probation. concl. 1305. n. 7. 8. & 9.* Vuamesius *cons. 340. num. 11.* & per eum Ioan. Choch. *in regul. Cancel. 25.* aliàs *26. de non iudicando iuxta formam supplicat. n 33 fol. 267.*

Et comprobatur, quoniam fides, seu sumptum, † aut testimonium Notarij datum super 29
partitis librorum, & registrorum Datariæ & Cancellariæ fidem faciunt (si legitimè deducantur) in iudicio, ac extra illud. Seraphin. *decis. 1088. n. 4. & decis. 1208. n. 2.* Gratian. *discept. forens. tom 4 c. 727. n. 4.* ad quod stylus Romanæ Curiæ obtinuit, vt non aliter possint hæ fides & exempla librorum registri dari à Notariis; nisi speciale adsit Decretum Sanctissimi.

Et iterum limitat Mascard. *vbi proximè n. 9.*
† vt valeat sumptum de registro litterarum Apo- 30
stolicarum Bullarum, quando sit deductum in vim compulsorialium ex Rotæ *decis. 686. in antiquis.*

Limitatur etiam secundò, vt non habeat lo-
cum hoc sumptum, † nec fidem faciat extra Ro- 31
manam Curiam, quia tunc litteræ sunt necessariæ originales, vt limitat Mandos *in dict. Regula de non iudicando, q. 6. n 4.* sequitur Ioan. à Choch. *in eadem regula, sub n. 33. vers. Sub limitanda tamen, fol. 267.* & conducunt nonnullæ Rotæ decisiones adductæ per Nicol. Garc. *de benefic. 1. p. c. 5 n. 534.* dum loquendo de hoc sumpto litterarum ex registro Apostolico fidem facere procedunt limitatè, nempè in eadem Curia Romana, ita vt sentire videntur, aliud esse extra eam iuxta doctrinam modò scriptam, quod verissimum puto in Hispania, vt nullus permittatur agere & possessionem petere absque litteris originalibus, non autem per transumptum registri Bullarum, cum ob tam longam distantiam maximis fraudibus occasio præberetur omnino præcauendis, & faciliùs committitur falsitas in sumpto ex registro, quàm in litteris ipsis, vt expressè probant Doctores citati *suprà n 2 & 3.*

Vnum tamen necessarium animaduertendum
est impetrans commissionem † in prima instan- 32
tia alteri, quàm Ordinario rei conueniendi; quod si ad comprobationem subscriptionis propria manu Sanctissimi afferat è Romana Curia transumptum (vt dictum est) supplicationis signatæ confectum ab aliquo Notario Romanæ Curiæ, cautus sit, ne redarguatur; quod post signum Tabellionis litteras testimoniales legalitatis Notariis, à quo est confectum, & signatum sumptum ab Ordinario iudice loci domicilij Notarij concessas, ac sua subscriptione, & sigillo munitas prout apponi solet; nam tunc etiam parte in partibus his seu Senatu opponente; non erit necessaria aliqua recognitio, & comprobatio, quando nullum vitium visibile ex ipsius instrumenti facie appareat, Bald. *in l. comparationes, n. 14. C. de fide instrum.* Cephal. *cautel. 54.* Hippol. de Marsil. *in l. si quis ne quæstio, n. 144. ff. de quæstionib.* dicens hunc modum per totam Italiam, immò quasi per totum Orbem practicari. Boër. *decis. 154. num 4* Stephan. Aufret. *in addition. ad Capel. Tholosan decis 330.* Mascard. *de probation. concl 1098 num. 5. & 6.* Vestrius *in praxi Rom. Cur. lib. 6. c. 1. n. 8. in fin.* Parlad. *lib. 2. rer. quotid. cap. fin p. 1. § 11. num. 17.* Rebuf. *in tract. de litterar. oblig. art. 1. glos. 7. num. 8.* Hiero-

nym. Gonçal. *in regul.8. de alternatiuis, glos.64. num.15.*

Vel procuret, quod tale sumptum simul habeat fidem & testimonium aliorum duorum aut
33 trium Notariorum asserentium, † subscribentem
verè esse Notarium, & fidelem, legalémque, ac
suis scriptis, & signis plenam semper adhibitam fuisse fidem, Glos. singular. *in Auth. de Tabellionib. §. Nos autem, verb. ipsis, in fin.* vbi Angel. *col.3. vers. Nota instrumentum, collat.4.* Cepola *dict. cautela* 54. aliàs 88. incipit, *si aliquis habet.* Lanfranc. *in cap. quoniam contra, n.5. de probation.* Parlad. vbi sup. *num.* 17, *in princip.* Azeued. *in l.1. num.138. tit.21. lib.4. Recop.* Boët. *decis.154. n.5.* Felin. *in c. post cessionem, n.16. vers. Fallit nono,* Gonçal. *dict. glos.64. n. 16. cum seqq.* & quolibet horum duorum remedio potest impetrans tutus esse, ne redargui possit exemplum signaturæ è longinquis adductum, integramque fidem faciat, si aliàs solemniter sit sumptum, & hoc iure vtimur, quæ omnia in hoc §. dicta procedunt sub hoc supposito, quod sufficiat supplicatio subscripta auocatoria primæ instantiæ iuxta assertas declarationes S. C. suprà §. 2. *n.8.* prout abundè apparebit ex iis quæ Senatus considerat, & Nos retulimus *infra §.5. per totum.*

Sed quid? si adducta supplicatione subscri-
34 pta originali, † seu eius transumpto solemniter
deducto) ex qua tamen appareat, falsam fuisse causam propositam in supplicatione eadem Sanctissimo oblata per impetrantem commissionem, de cuius sinistra, & falsa relatione in Senatu docetur; an subscriptio impetranti prodesse poterit, vt impediatur causæ remissio Ordinario: & dicendum erit, nihil prodesse dictam subscriptionem sub falsa causa extortam à Sanctissimo, text. est optimus *in l. si obrepserit. ff. ad legem Corneliam de falsis,* ibi: *Si libello oblato aduersarius tuus veritatem in precibus ab eo datis non adiecit, subscriptione vti non potest,* text. etiam *in cap dicenti, 25. q. 2.* ibi: *Illa sacra vniuscuiusque supplicantis desiderio concessa praualere, qua cum iuris, & legum ratione concordant; ea verè, qua subscriptione, vel falsis precibus forsitan impetrantur, nullum supplicantibus ferre remedium, &c.* quæ ibi ornat Butr. & Immol. *num.5. vers. Et pro hac facit.* Felin. *n.10. vers. Limitatur tertio, in cap. super litteris, de rescriptis.* Ioan. Andr. *in cap. dilecto. num. 7. vers. Priuilegium vero, de rescriptis.* Suarez *de legibus lib.8. cap.22. n.6.* Farinac. *de falsitate q.150. n.146.* qui videndos erit. Thomas Sanchez *de matrim. lib 8. disp.21. à num.31. cum seqq.* Gironda *de priuileg.*
35 *num.* 736. vbi probant † ob falsitatis causam in
supplicatione appositam, esse nullam concessionem tam in gratiosis, quàm in commissionibus iustitiæ, atque ideo, cum ex Trid. vrgens causa requiratur in huiusmodi auocationibus, qua moueri possit Sanctissimus ad subscribendum; sequitur, quod cùm falsa sibi proponatur,
36 tur; † nihil potest operari nec prodesse subscri-
ptio, cum ipsa commissio sit nulla ipso iure, & non impedit remissionem Ordinario, à quo per actum nullum non fuit auocata ex regula iuris: *Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum,* conducunt quæ infrà *c. fin. hac 2 p. à n.168. cum seqq. vers. Denique fundamento verissimo,* conducunt etiam quæ diximus 1 *p. c. fin. à n. 23. cum seqq. vers. Tum etiam, quia in hac cognitione, &c.* quoniam tùc deficit voluntas, & consensus Papæ ex traditis suprà *à n.8.* & omninò videnda quæ latè deduximus 1. *p. c.3. §. vnico, à num.26. cum seqq.* & sursum.

Conducunt etiam † quæ de commissione auo- 37
catoria impetrata in prima instantia sub falso supposito, quod Ordinarius fuit recusatus, vt nulla sit, ita vt non impediat remissionem ipsi Ordinario causæ faciendam per Senatum, coram quo de falsa suppositione docetur, prout abundè probauimus superiùs hac 2. *p. c. 5. §. 1. per totum,* præcipuè *à num.15. cum multis seqq.*

§. IV.

Et nunquid monitorialibus, ex quibus per relationem iudicis, vel Notarij apparet de subscriptione Sanctissimi sit adhibenda fides, vt nec Ordinario causæ fiat per Senatum remissio?

SVMMARIVM.

Ex subscriptionis relatione facta per Iudicem, vel Notarium in monitorialibus magna oritur, etiam peritissimis, confusio, vt credant commissionem fuisse subscriptam manu Sanctissimi, num.1.

In monitorialibus inseruntur littera gratiosa, & quandoque immediatè fit per Iudicem relatio subscriptionis manus Sanctissimi, n.1.

In supplicatione, qua impetratur beneficium, nullatenus petitur commissio executorie, nec mentionatur, sed post gratiam factam postulatur ab impetrante, si voluerit, n.3.

Subscriptionem simpliciter relatam in monitorialibus post insertas litteras gratia incaute aliqui referunt ad commissionem, cum non respiciant, nisi ipsam gratiam dumtaxat, per Papam subscriptam, num.4.

Subscriptionis relationi in monitorialibus, respicienti clarè partem executiuam, & commissionem factam à iudice, an per Senatum danda sit fides, vt impediat remissionem Ordinario, n.5.

Negatiue resoluit Author, à n 6. & seqq.

Qualitas subscriptionis, qua fundatur commissio auocatoria in prima instantia, ante omnia probari debet, num.7.

Relationi Iudicis in ijs qua non dependent à mera potestate sua standum non est, nec credendum, num.8.

Aut in iis, qua requiruntur pro fundamento sua iurisdictionis, ibid.

Iudici asserenti in sententia libellum, litis contestationem, testium examen, & similia non creditur, num.9.

Iudici asserenti subscriptionem Papa, ex qua non aliter sibi adquirit iurisdictionem in prima instantia, non creditur, n.10.

Delegato asserenti mandatum sua commissionis non creditur, num.11.

Delegatio Papa, aut alterius Principis probata erit per litteras, num.12.

Delegatus nequit procedere in causa, nisi priùs ostensis litteris sua commissionis, n.13.

Commissionem ostendere, sed inutilem, & carentem forma solemni, & non ostendere idem est, num.14.

Subscriptioni, de qua per iudicis relationem in monitorialibus apparet, fides non datur in Senatu,

quo mi

quominus Ordinario causa remittatur, n. 15.

Subscriptio, quæ per relationem Notarij constat in monitorialibus, non impedit re- issionem per Senatum Ordinario faciendam, n. 16. & seqq.

Instrumentum relatum à Notario, etiam in alio instrumento, nihil probat, nisi de originali appareat, num. 17.

Notario referenti mandatum in instrumento, à se confecto, non creditur, nisi ipsum mandatum ostendatur, num. 18.

Verba narratiua, seu enuntiatiua mandati in aliquo instrumento, non probant mandatum, nisi de eo appareat, num. 19.

Sententia qua enuntiatur, quem esse procuratorem, non probat esse procuratorem, n. 20.

Idem si annuntietur in alio instrumento per relationem Notarij, num. 21.

Instrumentum, de quo per relationem Notarij apparet in alio instrumento non probat nisi de relato appareat, num 22.

Etiamsi Notarius referat se vidisse, & legisse sine aliquo vitio, vel rasura, n 23.

Subscriptio propria manu Sanctissimi, quæ per solam relationem Notarij in monitorialibus, aliisve similibus litteris apparet, fidem non facit in Senatu, quo minus remittatur causa Ordinario, nu. 24.

Supplicatio subscripta, præsentata coram Delegato, inserta per Notarium de verbo ad verbum in monitorialibus ex Decreto Iudicis, fidem facit in Senatu, n 25. & seqq.

Mandatum, instrumentum, sententia, & similia inserta de verbo ad verbum in executorialibus de mandato Iudicis legitimè vbilibet probant, num. 26.

Instrumenti registrati in actis exemplum, vt fidem faciat, requirit etiam partis citationem, n. 27.

Tenor supplicationis subscriptæ præsentatæ Delegato, & de eius mandato insertus de verbo ad verbum in monitorialibus, etiam parte non citata ad effectum arctandi citandum, huicque illius iurisdictione constet, fidem facit, num. 28.

Tenor commissionis de verbo ad verbum in monitorialibus arctat citatum ad comparendum, etsi ad insertionem non citetur, n 29

Tenor commissionis insertus in citatorio sufficit, nec est necesse transmittere ipsam originalem, num. 30.

Intellige quoad effectum comparendi coram citante, non autem respondendi in principali, quia reo opponenti debet originalis exhiberi ante omnia, num. 31.

Citatus per monitoriales, quibus non est insertus tenor commissionis, non tenetur comparere, nec dicitur contumax, n 32.

Excommunicatio lata à Delegato, qui copiam suæ commissionis petenti non dedit, nulla est n. 33.

Citatio, quia non fuit insertus tenor commissionis non inducit contumaciam ad effectum excommunicandi, aut declarandi incurrisse censuras, n. 34.

Supplicationis subscriptæ tenor insertus in monitorialibus absque citatione rei, illum arctat, & sufficit, vt in Senatu impediatur remissio Ordinario, num 35.

Præambula ad citationem in principali non exigunt citationem, ibid

Subscriptionis tenor insertus in monitorialibus non probat si negetur à parte quousque originalis appareat, num. 36.

Qualitas expressa in libello, seu citatione, attribuit iurisdictionem pro tunc, reuocabiliter tamen si contrarium appareat, ibid.

Tenor subscriptæ supplicationis insertus in monitorialibus, licèt arctet reum ad comparendum, ipso tamen comparente, & contradicente, exhibenda erit originalis aliter ad suum Ordinarium remittendus, n. 37.

Qualitas iurisdictionem attribuens, inserta in libello impugnata posteà à reo citato, debet saltem summariè prius apparere, n. 38.

Qualitas tribuens iurisdictionem quando sufficiat ad illius fundamentum, quod inseratur in libello, num. 39.

VVLGARIS est quæstio, incognita
tamen, † & minus degesta reso- 1
lutio, de qua pluries à doctissi-
mis Senatoribus, necnon peri-
tissimis Aduocatis huius Supremi
Regij Consilij fui consultus, in qua discretiuè
agendo, prænuntianda erit terminorum conclu-
sio, quis vti solent Iudices & Notarij Apostoli-
ci in assertione, relatione signaturæ manus San-
ctissimi, apposita in suis monitorialibus, qua
quidem facillimè decipiuntur multi, vel decipi
possunt etiam docti.

Dupliciter fit subscriptionis relatio, & asser-
tio in monitorialibus † litteris expeditis per ali- 2
quem iudicem Romanæ Curiæ, cui fuit causa
commissa in prima instantia: vno modo inserta
gratia principali (vt fieri assolet) & consecutiuè,
seu immediatè dicitur interuenisse subscriptio-
nem, seu signaturam propria manu Sanctissimi,
ex qua relatione, & assertione multi peritissimi
confunduntur, & nec immeritò sine ratione &
fundamento legitimo decipiuntur, ob apparen-
tiam subscriptionis relatæ, vt sic sentiant, com-
missionem super gratiæ executione fuisse sub-
scriptam, & signatam manu Sanctissimi, satisfa-
ctúmque inde esse Decreto S. Concilij Trid. *in*
sess. 24. de reformatione, cap. 20. causæ omnes.

Sed pro hoc vitando supponendum erit, quod
quando impetratur beneficium; † in supplica- 3
tione nulla mentio fit, nec postulatur commis-
sio, nec executoris gratiæ fit petitio, & Sanctis-
simus subscribit propria manu supplicationem,
quæ aliud non continet, quam gratiam princi-
palem, & ipsa sola censetur sub cripta, vt abun-
de deduximus superius *in §. 1. per totum*; com-
missio autem executoris postmodum postula-
tur per impetrantem (quem ipse eligit) in
Cancellaria, in qua pro executione gratiæ ex-
peditur commissio subscripta per Præfatum hu-
ius Tribunalis, vt latè animaduertimus in di-
ctis §§. 1. & 2. huius commissionis virtute re-
currit pars ad iudicem sibi datum, † & ipse ac- 4
cepta commissione expedit monitoriales in
quibus semper inseruntur litteræ gratiæ, men-
tionatæ quandoque per relationem subscri-
ptione Sanctissimi, quæ quidem minimè in-
teruenit in commissionis concessione seorsum
petita, sed dumtaxat in supplicatione gratiæ
principalis, itaque facillimè indiscreta & con-
fusa illa subscriptionis assertio decipit lectores
monitorialium, putantes referendum esse ad
commissionem, cùm re vera ad ipsam referri
nullo modo debet; sed tantum ad gratiam
principalem, quæ sola ante commissionis
petitionem & concessionem fuit subscripta à

Sanctissimo, vt latiùs deduximus *in dict.* §. 1. quare cautè legendæ sunt literæ monitoriales ipsæ, an specificè sit apposita subscriptionis relatio gratiæ principali, quæ inserta vanit, & tunc cum non sit attendenda subscriptio in parte gratiæ apposita; sed in eius parte executiua, & commissaria; vt si in hac non appareat, & constet, nihil est curandum de tali commissione in Senatu ad effectum auocandæ causæ ab Ordinario, cui de iure pertinet in prima instantia, cùm in tali commissione deficiat forma subscriptionis inuiolabiliter petitæ per Concil. Tridentin. iuxta quæ Nos latè in hac 2. *part. cap.6. a num.* 14. *& cap.* 26. & infra *cap. fin.* & alibi passim.

Aut enim in dictis monitorialibus fit huius
5 subscriptionis assertio specificè, † discretiuè lecta & relata ad partem commissionis, & tunc non leuis est difficultas; an tali assertioni danda sit fides, vt in Senatu impediatur remissio causæ Ordinario aliàs ad illum pertinentis.

In qua quidem post exactum examen, &
6 hinc inde plura discurrentes, † & meditantes, partem negatiuam veriorem arbitramur, procul dubio tenendam, vt tali relationi non sit danda fides, siue fuerit facta à iudice Delegato, siue à Notario per eum electo ad illius causæ acta conficienda, siue ab vtroque, & ab isto ad illius mandatum; non leuibus mouemur fundamentis.

Etenim qualitas, qua fundatur commissio
7 & iurisdictio, † ante omnia debet euidenter constare, vt diximus suprà *in* §. 2. *à num.* 12. *cum sequentibus, versicul. Imo qualitas*, vbi per totum §. quod ad fundamentum huius probationem debet de subscriptione constare; sed per assertionem iudicis de commissione sua solemniter expedita non potest constare, quia iudicis rela-
8 tioni, † & assertioni non credendum, nec standum in iis, quæ nec à sua potestate nec libera dispositione dependent, nec à voluntate partium; aut si sint de iis, quæ requiruntur pro fundamento potestatis suæ, vt docent Decius *in l.* 1. *in princip. num.* 69. *versicul. Concordando, ff. de officio eius*, & ibidem Curtius *in additionibus ad Alexander. in consil.* 65. *in præiudiis feudor.* per doc. Bald. ibi: *& in l. fored. ff. de Castrensi pecul.* quod & voluit Iaf. *in dict. l.* 1. *numer.* 60. Decius *in cap. quæ in Ecclesiarum, columm.* 15. *versicul. Non obstat, de constitutionibus.* Alciatus *præsumption. num.* 17. Purpuratus *in dict. l.* 1. *num.* 543. *ff. de officio eius.* Cardinalis *in consil.* 128. *col.* 1. Menoch. *de arbitr. indic. lib.* 2. *cent.* 2. *cas.* 187. *num.* 31. Tiraquel. *de retract. consanguin.* §. 8. *glos.* 9. *à num.* 1. *& seqq.* Campegius *de testibus regul.* 61. *vers.* 15. & præ cæteris Mascardus *de probationib. conclus.* 951. *num.* 3. *& à num.* 7. *cum sequentibus.*

Hinc iudici asserenti in sententia libellum,
9 litis contestationem, † testiúmque examinationem non credi; firmant Innocent. & alij *in cap. quoniam, de probationib.* Decius *in l. is apud quem. C. de edendo.* Barba. *in cap. cum in iure, de officio Delegati.* Abb. *cons.* 18. *in causa, & quæst. vol.* 2. & pro regula firmat Iacobus Nouellus *regula* 42. vbi latè explicat Alex. *in cons.* 6. *in fin. vol.* 4. Decius *cons.* 603. *num.* 14. Aimon. *cons.* 49. Marsil. *singul.* 453. Bartol. *in l. qui bona fide.* §. *huic stipulation. num.* 2. *de damno infecto.* Guman. *consil.* 50. *num... columm.* 2. *prope fin.* Decius *cons.* 366. Marsil. *in rubric. de probationib. num.* 26. Hieronymus à Monte *in tract. de finib. regund. cap.* 31. *n.* 2. Mascard. *dict. concl.* 951. *n.* 16. *seqq.* Igitur cuius subscriptio, quæ à solo Sanctissimo fieri debet, & propria eius manu signanda commissio, vt auocationem in prima instantia opere-
tur, atque iurisdictionem Delegato tribuat, pro- 10
vt habetur expressè *in dict. c.* 20. *Conc. Trid.* quod nec à partis voluntate dependet; iudici propterea illam asserenti præcisè credi non potest, maximè cùm asserat factum alienum, quo casu nec etiam Principis assertioni statur, argum. *Clement. in litteris, de probationib.* latè Mascard. *de probation.* 139. *num.* 20. *cum seqq.*

Deinde probatur, quia Delegato asserenti
mandatum † suæ commissionis non creditur, 11
text. *in cap. cum in iure peritus, de officio Delegati, l. vnica. C. de mandatis Princip.* Decius *cons.* 214. *col.* 2. *vers. Ad tertium.* Mascard. *de probationib. conclus.* 951. *num.* 18. vbi propterea
infert, † quod ipse Delegatus ante omnia de- 12
bet ostendere litteras delegationis. Alois. Riccius *in collectanea decis. p.* 3. *collectan.* 532. Didacus Perez *in l.* 2. *glos.* 1. *lib* 8. *ordinament.* Thomas Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disp.* 17. *num.* 17. Tiraquel. *de nobil. c.* 29. Menoch. *de arbitrariis, lib.* 1. *quæst.* 76. *num.* 8. *& lib.* 2. *casu* 112. *num.* 8. *& de præsumption. lib. præsumpt.* 15. *num.* 4. Decianus *cons.* 18. *n.* 157. *vol.* 1. Alexand. Raudens. *resp.* 21. *n.* 133. *num.* 1. Bertrand. Grauæ *ad pract. Cameræ Imperial. lib.* 1. *concl.* 148. *consider.* 3. *n.* 9. Menoch. *cons.* 100. *n.* 77. *cum seqq.* Enriquez in summa *lib.* 10. *c.* 28. *num.* 2. Azorius *instit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *q.* 19. *& lib.* 5. *cap.* 27. *quæst.* 8. qui multipliciter ampliant, vide alia plura vtilia, quæ diximus ad finem huius §. 4. & sic suam commissionem tenetur inserere in monitorialibus (vt inferiùs dicetur) vt illi credatur; maximè, quia Delegatio Summi Pontificis vel Principis debet probari per litteras, vt decisum fuit à Rota *decis.* 5. aliàs 397. *incip. si Episcopatus, n.* 3. *vers. De secundo dubio, de officio Vicarij, in nouis.* Bellamer. *decis.* 10. incip. *præsumitur.* Mascard. *de probationib. conclus.* 392. *num.* 5.

Atque ideo Delegatus nequit procedere in
causa, † nisi prius ostendat litteras suæ delega- 13
tionis, vt per *cap.* 1. *de fide instr.* & Speculator. *de probation.* §. *videndum restat, n.* 1. *& delegato,* §. *super est, vers. Quid si de delegati iurisdictione, n.* 14. *&* 15. notat Anton. de Butrio *in c. venerabilis, sub n.* 10. *col.* 4. *vers. Quartus casus de censibus.* Cephal. *cons.* 236. *in princip.* & per *d. l.* 1. *C. de mandat. Principum.* Mascardus *de probat. dict. concl.* 491. *n.* 6. *&* 7. *& n.* 14. *& seqq.* & latiùs dicetur inferiùs propè finem huius §. *quarti.*

Igitur cum iste Delegatus verè & realiter non
ostendat subscriptionem Sanctissimi, † ex qua 14
omninò pendet sua iurisdictio Delegata, vel & si ostendat commissionem, inutilem tamen & defectuosam, vitiosam, & carentem forma solemni, idem est ac si non ostendat, quia idem est aliquid non fieri, vel inutiliter, vel non solemniter, aut non debito modo fieri, *l. quoties, ff. qui satisdare cogantur, l. vnica. C. de rei vxoriæ actione, l.* 1. §. *penult. ff. quorum legator.* Petrus Surdus *cons.* 359. *n.* 1. Vincentius de Franchis *decis.* 114. *n.* 1. Menochius *cons.* 351. *n.* 36. Decianus *cons.* 21. *num.* 51. *vol.* 2. Ioannes Maria Nouarius *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 12. *num.* 12. Ioannes

Baptista

Baptista Costa *de facti & scient. ignorantia. inspectione* 13. *per totam*.

Quare concludendum erit, quod iudicis asser-
15 tioni & relationi super hac signatura, † & sub-
scriptione Sanctissimi nullatenus standum erit
in Senatu, nec illi fides danda, maximè in præ-
iudicium iurisdictionis Ordinariæ, & partium,
in quarum fauorem fuit inducta dispositio *Con-
cily Trident. dict. cap.* 10. subscriptionem pro
forma in commmissionibus auocatoriis requi-
rentis, ac per consequens, vel supplicatio sub-
scripta originalis, vt diximus *in* §. 2. vel eius
sumptum solemniter, & legitime deductum, *vt
latius in* §. 3. exhiberi debet in Senatu, vt de
subscriptione appareat, atque euitetur causæ re-
missio ad ordinarium facienda per Senatum, vt
ibidem probauimus.

Si autem consideramus relationem, & asser-
16 tionem subscriptionis, † & signaturæ propria
manu Sanctissimi respectu Notarij, & ab eo utti-
ti; pari modo tali assertioni deneganda erit fides
in Senatu ad effectum denegandæ remissionis
Ordinario; tùm quia assertioni Notarij non cre-
ditur, nec eius relationi fidem esse adhibendam,
consulium fuit à Socino Iuniore *cons.* 148. *vol.* 2.
Paris. *cons.* 98. *num.* 9. *volum.* 1. Mascard. *de pro-
bationibus. conclus.* 143.

Deinde quia instrumentum relatum à Nota-
17 rio etiam in alio instrumento † non probat, nec
fidem facit, nisi de eo originaliter appareat, vt
per text. *in Auth. si quis in aliquo documento. C.
de edendo*, vbi Doctores, præsertim Ias. Iacobus
de san Georg. & Purpurat. *num.* 37. Bellonus
consil. 35 *num.* 3. *sic decidit in decis.* 247. *num.* 3.
Lanfranc. de Oriana *in praxi de instrumento pro-
duct. cap.* 9 *num.* 34. *& sequentib* latè Beroius *in
consil.* 87. *num.* 11. *volum.* 2. Cassaneus *in consil.* 63.
num. 19. *cum sequentib* Petrus Foller. *in tractat.
censual. in versic. Tenoris continentia sequentis*,
num. 12. *cum pluribus sequentib* Mascardus *de
probationibus. conclus.* 914. *num.* 1. *& sequen-
tibus*.

Hinc est, quod etsi Notarius faciat in instru-
18 mento, † à se confecto relationem de manda-
to, non probatur mandatum per hanc relatio-
nem simplicem, nisi ipsum mandatum produ-
catur, etiamsi Notarius se referat ad manda-
tum, aliúdve instrumentum similiter à se con-
fectum, vt cum Alexandro, & aliis probat De-
cius *in dict. Authent. si quis in aliquo documento*,
num. 32. *&* 33. Roland. à Valle *consil.* 15. *n.* 21.
lib. 1. Matth. de Afflictis *decis. Neapolit.* 48. *&*
273. Ioannes Gutierrez *in consil.* 23. *num.* 10. *&*
19 *à num.* 8. quia verba narratiua, † siue enuntiati-
ua mandati in aliquo instrumento mandatum
non probat aliter non productum, Castrensis
in dict. Authent. si quis. Felinus *in cap. cum in iu-
re, num.* 14. *de officio Delegati*, vbi loquitur de
20 sententia enuntiante, † quem esse procurato-
rem, cui subscribunt Doctores omnes *in dict.
Authent. si quis*, vbi Decius *num.* 51. Baldus *in
Rubrica, Cod. de fide instrument.* Lanfranc de
Oriana, & ibi addentes *in praxi de probationi-
bus, sub num.* 34. Cardinalis *in cap. fin. de in-
strum.* Alexand. *consil.* 71. *lecto & diffinsso, co-
lumn.* 5. *lib.* 4. *& in consil.* 70. *in causa vertente, col.
pen. lib.* 2. Bellamera *conclus.* 125. *si appelletur*,
plenè Mascard. *de probationibus, conclus.* 108. *à
num.* 3. *cum sequentib.* & fuit originalis doctrina
Bald. *in dict. Authen. si quis, num.* 20. *C. de eden-
do*, dicentis, † quod si Tabellio dicat in instru- 21
mento; Titius procurator talis, vt constat ex
tali instrumento, non per hoc probatur quod sit
procurator, nisi instrumentum mandati sit de-
super productum.

Et generaliter quod instrumentum relatum
per Notarium † in alio instrumento non probat, 22
nec fides ei sit adhibenda, nisi producatur ori-
ginale instrumentum, de quo per relationem
Notarij apparet, etiamsi Notarius ipse attesta-
tur à se confectum fuisse, probant vltra relatos
Doctores Angel. *in l si donatio, vers. Et ideo si
Notarius. C. de donationib.* quem sequitur Decius
in consil 503. *superioribus dieb. num.* 2. *in fin. co-
lumn* 3. Gratus *in consil.* 151. *num* 18. *volum* 2.
vbi testatur omnes scribentes ita velle *in dict.
Authen. si quis in aliquo*. Socinus *in cons.* 79. *co-
lumn.* 1. *volum.* 1. Alexand. *in consil.* 71 *colum.* 4.
in fin lib 3. Barthol, Angel. Alberic. Alexand.
& Ias. *in dict. Authent. si quis*, & ibi Castrens.
dicit semper fuisse mutatum de Speculatore
contrarium dicente, Boërius *decis.* 281. *num.* 4.
Mascard. *de probationib. dict. conclus.* 924. *num* 4.
& num. 12. *cum sequentibus*, & etiamsi referat
Notarius, † se vidisse Instrumentum, & legisse 23
sine aliquo vitio, cancellatione, vel rasura, quia
adhuc relatio non probat, vt post infinitos Do-
ctores probat eleganter Mascardus *de probatio-
nibus, conclus.* 1008. *à num.* 7. *cum seqq.*

Ex his igitur concludendum firmiter erit,
quod † supplicatio subscripta de manu Sanctis- 24
simi, de qua aliter quàm per relationem Nota-
rij factam in monitorialibus litteris non con-
stat; nihil probet, nec fidem faciat in hoc Tri-
bunali Regio, quominus causa in prima instan-
tia remittatur Ordinario, ad quem de iure per-
tinet cognitio ex Concil. Trident.

Hanc tamen resolutionem vno modo limita-
bis, † vt non procedat quoties impetrans coram 25
suo Iudice Delegato simul cum commissione
principali exhibuerit, & præsentauerit suppli-
cationem subscriptam manu Sanctissimi, quam
Notarius de mandato iudicis de verbo ad ver-
bum inseruerit in monitorialibus litteris, quia
tunc rectè probabit, & fidem faciet in hoc Se-
natu tale sumptum, ita deductum à Notario
actuario de mandato iudicis iuxta Angeli doctri-
nam *in dict. Authent. si quis in aliquo documento.
C. edendo*, atque ibidem Curtius *num.* 59. Bartol.
quoque & Bald. *in l. vltimo, in primo. notab. C.
de fide instrumentorum*. & idem Bartol. *in l. Chy-
rographis, in princ. ff. de admistratione intor.* di-
xerat Speculator *in tit. de rescriptis præsent* §. 1.
versicul. Sed obiicitur, & idem Speculat *in titul.
de instrument.* §. *nunc videamus.* §. *penult.* quem
ad hoc adducit Iacob. de sancto Gregorio *in
dict. Authentic. si quis, num.* 39. eleganter De-
cius *in cap. quoniam, colum.* 15. *num.* 31. *versic.
Expeditis, de probationibus.* Ancharran. *con-
sil.* 40. Alexand. *cons.* 6. *column* 4. F lin. *in cap.
fin. de fide instr.* Bald. *in l si vnus. C. de testa-
ment.* Bart. *in l.* 1. *ff. si tabula testament. extab.*
Felin. post alios *in cap cum in iure peritus*, *n* 8.
de officio delegat. vbi multa cumulat. Curtius *in
dict. Authent. si quis, n.* 29. latè Mascard. *de proba-
tionibus, concl.* 711. *à n.* 66. *cum sequentibus*, qui
num. 71. post Felin. Bartol. & Alexand. decla-
rat; hoc procedere, & tunc fidem facere, quan-
do instrumentum præsentatum inscribitur de
verbo ad verbum, & totus eius tenor, non autem,

quando eius sit relatio tantùm, quod & probant
suprà citati Doctores omnes.

Et quod quando mandatum, instrumentum,
26 † sententia & similia inseruntur per Notarium
in executorialibus ex Decreto Iudicis à se con-
scriptis & confectis non per relationem, nec
per enunciationem simplicem; sed de verbo ad
verbum transcriptus est totus eorum tenor, fi-
dem faciant, & probationem legitimam, altiùs
comprobauimus *in tract. de Regia protect. 4. part.
cap. 1. à num. 52. cum multis seqq.*

Et licèt hæc doctrina illam patiatur limita-
27 tionem, † quod ad hoc vt exemplum istud re-
gistratum in actis probet, quando instrumen-
tum originale fuit præsentatum coram iudice,
aduersario citato, & nihil opponente, ita vt
partis citatio ad hoc requiratur, vt post Ioann.
Andr. *in additionibus, ad Speculator. in titul. de
rescriptis. §. 1. vers. Sed obiicitur.* sequutus ab
Alexand. *in dict. Authent. si quis, num. 9.* & latè
Couarru. *practicar. cap. 21. sub num. 3.* & com-
probarunt Immola, & Felin. *in cap. cum in iure
peritus, num 9. column. 5. de officio Delegati.* Ma-
scard. *de probationib. dict. conclus. 711. num. 72.*
& iterum *in conclus. 919. per totam*, vbi plures
alios allegat.

Id procedere, dicendum erit ad effectum, vt
28 tali exemplo semper detur fides, † ac perpetua
sit eius probatio, tanquam instrumentum ori-
ginale, prout ipsi Doctores affirmant; secus erit
in nostro casu, quando dumtaxat ad hunc effectũ
citandi, in monitorialibus inseritur tenor sup-
plicationis, vt hoc modo certus de iurisdictio-
ne Delegati teneatur citatus comparere, quia
sicut commissio principalis inserta in monito-
rialibus (vt fieri assolet) finem faciat, & con-
stare dicatur de iurisdictione Delegati, ad hoc
29 vt citatus teneatur comparere, † vt diximus su-
prà *à num 9. cum sequentib. vers. Hinc iudici asse-
rent, &c.* cum aliter citatus a Delegato non te-
nebatur comparere nisi certus de iurisdictione
Delegati ex sic inserto tenore, & copia com-
missionis, & delegationis in monitorialibus, seu
citatione, quo legitimè certiotatus intelligitur,
prout stylus vulgatissimus docet, & probant
Maranta *de ordine iudicio, part. 4. distinct. 3. n. 61.
vers. Trigesimo octauo differunt.* Missinger. *Cen-
tur. 3. obser. 1.* Aloisius Riccius *collect. 532. vers.
Infertur tertio, 3. part.* Afflictus *in praxi Florent.
§. 5. cap 5. num. 3.* Decianus *tract. criminum, lib. 4.
cap. 55. num 12.* Menoch. *cons. 790. num. 6. & in
tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 15. num. 5.* Lan-
cellot. *de attentat. cap. 4. in præfatio. num. 166.
cum seqq. part. 2.* Raudens. *consil. 13. volum. 1.*
Caroillus Bortellus. *cons. 68. num. 5* Petrus Bar-
bosa *in l. si quis ex aliena. num. 9. ff. de iudiciis.*
Molina *de iustitia & iure, tom. 6. tract. 5. dispu-
tat. 25. num. 1.* Aluisius Riccius *in practic. Aurea.
resolut 414.*

Qui quidem *num. 5.* tenet sufficere, quod in
30 monitorialibus, † seu citatione Delegati inse-
ratur tenor delegationis; non tamen esse neces-
sarium transmittere originalem commissionem,
sequitur Augustinus Barbosa *in collectanea ad
cap. cum in iure peritus, num. 4 de officio Dele-
gati*, vbi post Riccium loco citato *num. 3.* dicit
31 hoc intelligi quoad effectum comparendi, †
non tamen respondendi in negotio principali;
nam reo comparente, & petente originale re-
scriptum, sibi debet exhiberi, antea verò non di-
citur contumax, sicuti nec etiam dicetur, † quan- 32
do non veniat citatus ipse per monitoriales non
inserto tenore commissionis. Anna *allegat. 147.*
Riccius *dict. collectanea 432. vers. Infertur secun-
dò.* Rota *in Rom. seu Lateran pensionis 24 Apri-
lis 1619. coram Vbaldo.* Achillis *decis. 10. de do-
lo & contumacia.* Rota *in Terraconens. Parochia-
lis, 4. February 1604. coram Litta.* apud Mar-
quesan. *de commission. tom. 1. fol 465. num. 3. &
sequentib.* Ludouis. Post. *post tractatum de manu-
ten. decis. 275. num. 9.* vbi quod citatio sine in-
sertione commissionis nec arctat ad comparen-
dum, nec causat moram, nec pœnæ incursum;
adeò vt hoc casu excommunicatio à Delegato
lata, † qui copiam suæ delegationis petenti non 33
dedit, sit nulla. Nauarrus *consil. 9. in antiqua edi-
tione*, aliàs *5. in nouis. de sententia excommunic.*
Saytus *in floribus decisionum, sub eod. tit. decis. 10.*
sicuti nec etiam citatio Delegati, † in qua non 34
fuit insertum originale rescriptum suæ iurisdi-
ctionis; est potens ad declarandum illum inci-
disse in censuras, Riccius *dict. collectanea 532. in
fin.* Augustin. Barbos. *dict. collectan. num. 5.* An-
na *allegat. 54.* idem probat Mascardus *de proba-
tionib. conclus. 492. num. 7.*

Quare cum ad hunc effectum citandi, &
comparendi dumtaxat fides sit † danda tenori 35
commissionis, inserto de verbo ad verbum in
monitorialibus absque ab eo, quod ad insertio-
nem, & copiam prædictam citetur pars, vt pro-
bant omnes citati Doctores, nam in iis, quæ
sunt præambula ad citationem peragendam ad
negotium principale; citatio non requiritur.
Bald. *in l. ea, qua. C. quomodo & quando iudex.*
Oldrald. *in cons. 120. in fin.* Marian. Socinus *in
tract. de citation. in 5. casu.* Hipp. de Marsil. *in l.
de vnoquoque, in cons 59. ff. de re iudicata.* Bal-
dus *in l. sed & si §. liberos, in fin. ff. de in ius vo-
cando*, Ioan. Andræas *in additionibus ad specula-
tor. in titulo de iure iurando, super rubrica, in fin.*
Decius *in l. venin, in fin. C. de in ius vocando.*
Aretinus *in consil. 117.* Romanus *in l. quamuis. ff.
de in ius vocando.* Corneus *in consil. 46. column 2.*
Nicellus *in concordia, gloss. fallent. 57.* plurimos
refert Anton. Gabriel *practic. conclus. titulo de
citationib. conclus. 1. num. 354. & seqq.* ita pariter
& eodem modo eadem fides danda erit tenori
supplicationis subscriptæ manu Sanctissimi in
eisdem litteris monitorialibus insertæ de verbo
ad verbum, & illis fides integra adhibenda erit
in Senatu, etiam non citata parte ad insertio-
nem hanc, quia cum sit pars commissionis, &
ad eundem finem rendat, idem dicendum erit
de parte quoad partem, quod de toto quoad
totum, iuxta vulgare axioma, *l. quæ de tota, ff.
de rei vindicatione.*

Quam veram resolutionem intellige, inte-
rim dum ab aduersario non negetur; etenim si
postmodum negatur, cessat fides insertionis
huiusmodi, quæ aliter non probat, quàm fuerit
ipsa commissio originalis exhibita & præsenta-
ta, vt superiùs diximus *à num 31. & seqq* & su-
prà *cap. 26. num. 64. 65. num. 80. & à num. 90.* ita-
que post negationem supplicatio ipsa originalis
debet exhiberi.

Pro quibus omnibus, & proximè scripta li-
mitatione † rectè etiam vrget Doctorum ele- 36
gans doctrina, quam adducit Sigismundus Scac-
cia *in tractatu, de senten. & re iudicat. gloss. 4.
quæst. 6. num. 55.* in hæc: nam si Florentinus ci-
tatus

tatus Perusij ratione contractus, vel delicti, neget se illic contraxisse, deliquisséve; nihilominus Iudex Perusinus potest contra eum procedere, quia illa qualitas expressa in libello, seu citatione, quod contraxerit, seu deliquerit in territorio Perusino tribuit iurisdictionem iudici Perusino, & habetur pro vera quantum ad fundandam pro tunc iurisdictionem; sed eam tribuit reuocabiliter, quia si postea non probabitur in processu, Iudex remittet causam ad competentem, eomdemnabit actorem in expensis. Bartol. *in l. 2. num. 9. vers. quaro aliquis. ff. si quis in ius vocatus non ierit*, & alij, quos citant Marianus Socinus *in cap. si Clericus, 5. sub n. 12. in 3. opinion. de foro competent.* Afflictus *decis. 297 plures, num. 2. & 3.* Tiraquel. *de tract. linagier. §. 8. gloss. 3. num. 18. vers. Illud autem*, & faciunt, quæ dixi *cap. sequent. de appellationib. quaest. 7. limitat. 6. memb. 9. num 7. &c.* Ex qua
37 doctrina sequitur, † quod vt appareat reuocabiliter saltim de iurisdictione Iudicis Delegati; sufficiat, quod in monitorialibus sit insertus eius tenor de verbo ad verbum (vt diximus) eum aliter quàm per scripturam hæc qualitas non probetur, hoc est, per supplicationem subscriptam, manu Sanctissimi, vt diximus latiùs *in §. 2. & §. 3.* & sic ad effectum adstringendi citatum ad comparendum sufficiet, quod, qualitas attribuens iurisdictionem inseratur in monitorialibus, sicut & ipsa commissio principalis.

Tamen contradictione postmodum facta per
38 citatum comparentem † debet de ea qualitate doceri, & probari ante omnia, vt hactenus probatum est, atque iterum ipse Scaccia post alioa vbi proximè *num. 58.* in hæc: Quod reo negante qualitatem narratam in libello, Iudex debeat prius capere informationem summariam, dicunt Ias. *in l. pen. cum quadam, §. quoties, sub num. 2. nota. 2. ff. de iurisdict. omn. iud.* Felinus *in dict. cap. si Clericus, sub num. 2. in prima conclus. in fin. de foro competent.* vbi testatur de communi opinione, dicens, quod si reus conuentus negat qualitatem, negatio licet non excludat iurisdictionem; tamen operatur, quod præmitti debeat cognitio summaria de qualitatis veritate, imò hoc idem sequutus est sibimet contrarius Bartol. *in l. præscriptione, sub num. 7. versicul. Quaro quando, ibi. pone Florentinus. C. si contra ius vel vtilit. public.* dicens, quod vbi reus conuentus negauerit se contraxisse, vel deliquisse in illo loco, debet ante litem contestatam summariè examinari, vtrùm contraxerit vel non in illo territorio, & post litem contestatam, inquit, examinabitur plenè; & qui alij tenuerint hoc citantur à Marian. Socin. *in dict. cap. si Clericus, sub num. 11. in prima opinion.* & à Tiraquel. *de retract. linagier. § 8. glos. 5. n. 19. vers. Verum sunt, &c.* Hactenus obseruatio Scacciæ, circa quæ vide eundem *in glossa 7. quaest. 3. limitat. 1. num. 20.* & optimè *in eadem glossa 7. quaest. 3. limitat. 4. sub num 163.* ibi: Extende hanc restrictionem, vt licèt is, qui conuenitur ratione loci contractus, vt in hac restrictione, vel ratione loci, quo committitur delictum, vt dixi suprà *limitat. 1. num 43.* vel ratione destinatæ solutionis, vt & dixi hac eadem limitatione suprà *num. 104. & num. 109. & 122.* neget se contraxisse, deliquisse aut destinasse solutionem, & ideo apponat declinatorium fori, & actor seu accusator tunc non doceat de prædictis qualitatibus, quæ facerent iudicem esse competentem; tamen quoad fundandam iurisdictionem sufficit sola eius assertio in libello, sed posteà stante rei negatione, debet præmitti cognitione summaria de veritate prædictarum qualitatum, &c. videndus etiam ipse Scaccia *lib. 1. causar. ciuil. & crimin. cap. 9. num. 97 & cap. 2. num. 406.* & circa hunc articulum valde controuersum, quando, † & quibus casibus 39
sufficiat libellus, quo qualitas (qua iurisdictio iudicis fundatur) sufficiat ad iudicij introductionem, ita vt si posteà ab aduersario negetur, debeat de ea constare saltim summariè, videndi sunt plures relati à Castillo *de tertiis, cap. 12. num. 13. versic. Item*, vbi plures, D. Valençuelam Velasquez *consil. 191. per totum, tom. 2.* Mascard. *de probationibus, conclus. 949 à num. 7.* Nos *in tractat. de Regia protectione, 2. part. cap. 10. à num. 68.* latiùs *2. part. cap. 4. à num. 42. cum sequentib.* & latissimè per contrarias opiniones, & fœdere distinctionis reconciliatas. Pereira *de manu Regia, tom. 2. cap. 27. à princip.* & pro distinctione *à num. 4.* Bobadilla *in Politica lib. 3. cap. 8. num. 221.* Maldonad. *respons. 15. quaest. 6. num. 13. & quaest. 7. num. 2.* Menochius *consil. 2. num. 96.* Vantius *quibus mod. sentent. null. reputetur, num. 70.* Roland. *consil. 87. num. 5. lib. 2.* Afflict. *decis. 293.* latè etiam Gratianus *decis. 216. per totam.* Iacobum Cancer. *variar. resolut. 2 p. cap. 1. de iurisdictione, a num. 182. cum sequentibus*, quos consule pro veritate articuli.

§. V.

Senatus Regis, an potius litteralis Tridentini dispositioni (appetenti subscriptionem Sanctissimi in ipsismet rescriptis primæ instantiæ auocatoriis) inhæreat, an verò sola supplicatione (qua auocatio petitur) sic subscripta iuxta assertas aliquot declarationes Cardinalium contentetur?

Et ex quibus earumdem fides vacillet, dubia necnon, & incerta reddatur?

SVMMARIVM.

Supplicatio subscripta manu Sanctissimi exhibita in prima instantia supposita fide, & vera existentia Declarationum Cardinalium, n. 1.

Declarationes Cardinalium asserentes sufficere supplicationem subscriptam, vt auocatio verè probetur, referuntur, num. 2.

Senatus non admittit commissiones non subscriptas manu Sanctissimi quantumuis de supplicatione subscripta in eo doceatur, n 3. & seqq.

Declarationibus Cardinalium impressis non authenticis Vrbanus Octauus fidem abstulit, num. 4

Declarationibus Cardinalium, quæ authentica non apparent, Doctores passim fidem abnegant, num 5.

S. Congregationis indicis Decretum refertur fide exuens Declarationes, de quarum veritate authentico testimonio non constat, num. 6.

Declarationes asserta quibus dicitur sufficere supplicationem, qua petitur auocatio in prima in-

IN §§. antecedentibus plora non
inutilia subtiliter considerauimus, † quibus de supplicatione 1
subscripta propria manu Sanctissimi in Senatu constare insinuauimus, vt inde euitari possit
remissio causæ sic auocatæ in prima instantia ad
Ordinarium, fidem tamen duarum Declarationum Sacræ Congregationis vti authenticarum
supponentes, & earundem doctrinæ vestigia
imitantes, expressè declarantium satisfactum
esse dispositioni, & formæ Concil. Trident. in
cap.20. sess.24. de reformatione, ex sola supplicatione (qua auocatio petitur in prima instantia)
subscripta propriæ manus Sanctissimi. Quarum
altera sic ait: *An causarum auocationes validæ*
sint † si Breuia Apostolica, quæ transmittuntur 2
manu propria Pontificis subscripta non sint? Congregatio censuit esse valida cùm sufficiat ipsas supplicationes, super quibus Breuia conficiuntur manu
Pontificis esse signatas. Altera vero declaratio ita
pariter consonat: *An causarum auocationes commissionésque minus validæ, aut contra Decretum*
Concilij cap 20. sess.24. iudicari debeant, ex eo quod
Breuia Apostolica, quæ ad partes transmittuntur
manu propria Sanctissimi subscripta non sint, ita
verò sufficiat ipsas supplicationes, & commissiones
super quibus Breuia conficiuntur manu Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio censuit satisfactum esse Decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua Breuia fabricantur, manu Sanctitatis suæ subscripta sit. Itaque sub hoc supposito, quod huiusmodi Declarationes verè, &
realiter ab eadem S. Congregatione Cardinalium emanauerint, de quarum fide authenticè
doceatur, in dubiúmque minimè reuocetur, indefesso pede currunt omnia, quæ in §§. antecedentibus resoluimus circa probationem legitimam supplicationis subscriptæ in Senatu ostendendæ.

Sed adhoc agnoscentes huius Supremi Concilij stylum, † praxímque vsitatam aduersus re- 3
scripta auocatoria primæ instantiæ (quibus subscriptio propriæ manus Sanctissimi ocularitet
non legitur) reclamantem, vlteriùs in re hac
subsistendum duximus, iudicium nostrum suspendentes, & Senatus motiua enucleantes, tùm
insequuti voluntatem, & nouam dispositionem
Sanctissimi D. N. P. Vrbani VIII. negantem fidem adhiberi declarationibus S. Congreg. non
authenticis. Tùm inhærentis litterali sensui
Concil. Trident. (cuius est acerrimus protector) cum quo assertas Declarationes manifestè
pugnare Senatus ostendit.

Primum igitur eiusdem Senatus motiuum eo
potissimum † ostentatur, quod nostris his tem- 4
poribus publicari fecit Sanctitas Vrbani VIII.
per vniuersalem Ecclesiam, ac de cætero à quo-
quam

quam aliqua detur fides in iudicio nec extra iudicium Declarationibus Cardinalium, non tantùm manuscriptis, verùm & impressis per aliquos Authores; sed tantùm illis, quæ in authentica forma solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti S. Congregationis, ac Secretarij eiusdem Congregat. pro tempore ex stenclum munitæ fuerint, quod eadem Sancta Congregatio ex speciali S. D. N. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. iussu mandauit, [illegible] pet Romæ, die 2. Augusti 1631. eo q[illegible] liæ falsò, fictéque S. Congregationi C[illegible]inalium arrugantur, quæ re vera suppositæ sunt apocryphæ, & ab ea non dimanasse eadem Sancta Congregatio insinuat, cuius Breue similiter publicare fecit Concilium Supremum Sanctæ Inquisitionis de mandato D. N. P. ab eodemque omnes ferè libri impressi harum Declarationum fuerunt reconditi.

Cuius in super Breuis intuitu passim Doctores Declarationibus Cardinalium per alios citatis,
5 † eo quod authenticæ non sunt, fidem abnegant, & cæteræ affirmant ad causarum decisionem, & ad quæstionum resolutiones, vt videre est ex *Fagundez de preceptis Ecclesiastic. tract. 2. lib. 8. cap 8 num 38. & 32.* Sousa *in Bulla Cœnæ cap. 23. disp. 110. conclus 3. num. 7* Fernandez *in Exameron Rector. Moral. p 4 § 1. num. 5.* Granado *in c. 5. D. Thom controuer. 1. tract. 15. disput. 14. sect. 2. num 8. & seqq.* Antonin. Diana *resol. moral. 4. p tract. 4.* Miscellan. *resolut. 235. ad medium, & iterum tom. 1. p. 1. tract. 5. de absolut ab heresi, resolut. 2. vers. Nec valet dicere Pium V. & pluribus alibi.*

Aliud etiam circa hoc ortum est Decretum
6 S. Congregationis indicis † super prohibitione librorum, sub *die 29. Aprilis 1621.* signatum à Domino Cardinali Vbaldino, cuius virtute de fide, & certitudine quarundam Declarationum assertarum S. Congregatio merito dubitauit D. Clarissimus Præses Granatensis Domin. Ioannes Baptista Valençuela Velazquez *in cons. 184. num. 27. tom. 2.* ibi: *Nam vltra quod dictæ Declarationes non sunt certæ, an tales sint Sacræ Congregationis, quia sunt in lucem editæ sine debita authoritate, & quod illis, nec ex sola vrbanitate potest fides adhiberi, & super quo nouiter est Decretum latum à Sacra Congregatione super librorum prohibitione sub die 29. Aprilis 1621. signatum à Domino Cardinal. Vbaldino, &c.* Igitur dum Senatus, iustè, & legitimè dubitat, an verè hæ assertæ Declarationes dimanarint à S. Congregation. Cardi-
7 nal. cum authenticæ à nemine ostendantur; † licitè inhæret Tridentin. dispositioni appetentis subscriptionem propriæ manus Sanctissimi in ipsis rescriptis auocatoriis primæ instantiæ missis ad has partes, ita vt nec debeat contentari sola supplicatione subscripta, quamtumuis de ea coram eodem Senatu doceatur per impetrantem iuxta assertas Declarationes.

Semper enim Senatus agnouit authoritatem
8 magnam S. Congregationis, † eiusque veras, & authenticas Declarationes libenter amplexus est, & iuxta eas discernit assiduè in casibus occurrentibus, ac si ab ipso Summo Pontifice dimanassent, & velut si à principio cum ipsis Concil. Trid. Decretis à sancta Synodo simul ortæ fuissent, prout latiùs ostendimus suprà hac 2. *part. cap. 2. per totum.*

Istis tamen assertis Declarationibus non authenticis, & tanquam informiter diuulgatis,
fidem negat; † tum ex breue S. D. N. Vrbani 9
VIII, tum ex iuris dispositione: etenim licèt statutum tantam attribuat authoritatem instrumento publico, & authentico, vt omnem contra illud prohibeat exceptionem, nihil minus
potest licitè, liberéque opponi, † quod instru- 10
mentum non est authenticum. Decius *in cap. ex parte, el 2. num. 40. de officio Delegat. & in cons. 458. num. 1.* Bald. *in l. 1. §. parui, num. 3. ff. quod vi, aut clam* vbi dicit, quod hoc casu debet constare instrumentum esse authenticum *DD. omnes in l 4. §. condemnatum, ff. de re iudic.* Cephal. *cons. 627. n. 4.* Afflict. *decis. 283. n. 1.* vbi Vrsilius *in annotat. n. 3.* Crauetta *cons. 6. num. 72.* Millanens. *decis 8 n. 5. lib. 2.* Bald *inc. Pastoral. n. 4. de appellationib.* Curtius Iun. *in l. iuris gentium, §. quod ferè, ff. de pactis.* Losredus *cons. 6. n 12.* Cauens. *super Ritib. Mag. Curiæ 5 Ritu. 193. n. 9. & 16.* Rebuf. *super Constit. Gallic. tit. de litteris obligatoriis, art. 2. glos 1. n. 34. & seq.* Freccia *in tract. pradio. p. 5. num. 5.* & ex aliis plurimis multas congerens similes doctrinas probat Carol. de Grassis *in tract. de exception. except. 2. à princip.* & præcipuè *a num. 4.*

Nec enim quis credere tenetur instrumentis
informibus non solemniter, † nec authenticè 11
expeditis, siue iudicialibus, siue extraiudicialibus, prout abundè probauimus supra hac 2. *p. c. 24 à n. 14. cum multis seqq. & à n. 70. vsque ad fin. cap.* Igitur istis assertis Declarationibus (sufficere nempè subscriptionem Sanctissimi apponi in supplicatione, qua commissiu auocatoria primæ instantiæ postulatur absque eo quod in ipsis Rescriptis apponatur accrescētibus, & nouiter inducentibus) iustè veretur Senatus fidem adhibere, donec authenticæ non appareant iuxta Breue S. D. N. Vrbani; ac per consequens Senatus ipse Rescripta huiusmodi ad partes Hispaniæ missa sine subscriptione patente auocatoria primæ instantiæ, eo quod contra expressam S. Conc. Trid. (cuius est omni iure protector Rex noster Catholicus) sunt expedita, retinet, causa remissa Ordinario, cui de iure cognitio pertinet.

Secundum autem Senatus motiuum prouenit
ex litterali sensu, † manifestáque & clara di- 12
spositione *Concil. Trid. in dict. cap. causa omnes,* indubitanter appetentis hanc formam subscriptionis in ipsis Rescriptis, & litteris auocatoriis, quæ ad partes mittuntur, ibi: *Per speciale Rescriptum signatura Sanctitatis suæ manu propria subscribendum.* Rescriptum subscribendum dixit, non supplicationem, qua auocatio petitur (vti censuere assertæ Declarationes relatæ) quod multum distat; imò & fini, atque intentioni principali ipsius Conciliaris dispositionis penitùs repugnat, vt statim euidenter apparebit. Quare certior redditur Senatus ad facilius credendum huiusmodi Declarationes apocryphas, & suppositas esse, & falsò attribui S. Congregat. Cardinal.

Monetur Senatus ex nota differentia inter
supplicationem & Rescriptum, † illa Informis 13
est quædam scriptura, quæ nec in iudicio, nec extra iudicium fidem facit, nisi dumtaxat in Cancellaria ad hoc solum, vt ex eadem conficiantur, & fabricentur Rescripta, & aliæ litteræ Apostolicæ, ex quibus dumtaxat probatio gratiæ oritur, vt latiùs probauimus *suprà* hoc *cap. 30. per totum,*

totum, & etiam in omnibus §§. antecedentibus, *c. 26. à n. 14. cum seqq.* Rescripta autem sunt illæ litteræ desuper ex supplicatione confectæ, quæ ad partes mittuntur iudicibus nominatis, toto titulo *de Rescriptis*, & *de officio Delegati, cap. mandatum Apostolicum ad se directum*, 33. *c. litteris Apostolicis ad vos directis*, 39. *& c.* 2. ibi: *Quatenus inspectis litteris, quas Episcopo prædicto direximus, de rescriptis.* Probant etiam eadem assertæ Declarationes adductæ superiùs *num.* 2. Quæ etiam mittuntur clausæ, vt post alios Gonçalez *in Regul. de alter. Glos* 59. *num.* 6. *c.* 5. *&* 6. & tandem inter supplicationem, & Rescriptum illamet adest differentia; quæ inter Protocollum, & instrumentum publicum, quorum quodlibet ad diuersa destinatum est à iure, prout latiùs scripsimus hoc *c.* 30. §. 2. *à num.* 35. *cum seqq. & in* §. 3 *à num.* 15. *cum seqq.* quod & cunctis perquam notissimum est, ex quibus apertè colligitur, aliud esse supplicationem, aliud & non idem litteræ, & rescripta, & vtrumque & nomine, & effectu diuersum.

Hinc non casualiter, sed prouida attentione
14 Concil. Trid. decreuit, † subscribendum Rescriptum ipsum, quod mittendum est ad partes, vt certioretur Ordinarius, & ne dubitet de auocatione, sed planè cognoscat voluntatem Sanctissimi, vt absque controuersia, & contentione aliqua cedat Delegato, auocationi & cõmissioni in primũ instantia. Aliàs enim si Rescriptũ ipsum subscriptũ non sit propria manu Sãctissimi, quomodo sibi constare poterit de legitima auocatione? (cũ rescriptum subscriptione qualificatũ sit à Trident. destinatum ad huiusmodi auocationem probandam, vt statim dicetur) nec à quo fuerit supplicatio subscripta? Cum hæc penes Cancellarium remaneat impetranti non tradenda, atque subscriptiones omnes in litteris de super expeditis penitus confundantur, ita vt ex illis decerni non possit, an à Sanctissimo, an ab alio fuerit subscriptio emanata, vt abundè monstramus sup. hoc *cap.* §. 1. *per totum*, & maximè *à n.* 6. *& seqq.* Quo casu impunè ei resistere potest Ordinarius tutus Conciliari dispositione sibi præseruante primam instantiam, aliter validè non auocandam, quàm per speciale rescriptum pro-
15 pria manu Sanctissimo subscribendum, iuxta † *dict. cap. causæ omnes*, iuncto text. *in cap. cum in iure* 31. *de officio Delegat.* in illis verbis: *Ac tibi super mandato Apostolico hæsitanti ab aliquo non sit facta fides, an mandatum huiusmodi exequi tenearis: super quo tibi huiusmodi damus responsum, quod nisi de mandato Apostolico certus ex litteris, exequi non cogeris, quod mandatur, &c.* Certus dici non potest Ordinarius de auocatione suæ primæ instantiæ per rescriptum non subscriptum sibi ostensum, cui forma probandi auocationem omnino deficit, vt latissimè diximus hac 2. *p. c.* 6. *à n.* 14. *vsque ad finem, & in* §. *vnico*, *à n.* 25. *cum multis seqq. & à n* 18. quibus locis reperies, rescriptum subscriptum propria manu Sãctissimi pro forma destinatum esse à Concilio Trident. ad probationem auocationis primæ instantiæ, ita vt alius omnis modus id probandi sit penitus exclusus. Nec quis tenetur credere scripturis non solemniter expeditis, prout remissiuè abundè diximus, sup. *n.* 10.

Deinde quia & impetranti ipsi valdè damno-
16 sa foret resolutio assertarum † declarationum, cum ex nouis litibus, immoderatis expensis, & incerto fine inuolui cogatur. Quippè ingenti labore, & summa difficultate premitur impetrans, nouóque inde onere Romam redire præcisè grauatur, cùm tam coram Ordinario, quàm coram Senatu teneatur de supplicatione subscripta docere, quam tamen ostendere, & exhibere valdè difficillimum sibi erit, eo quod semper conseruetur in Cancellaria, & impetranti minimè tradatur: Prout latiùs considerauimus hoc *c.* 30. *& in duobus* §§. *proximè antecedentibus.* Indéque impetrans ad quid ferè impossibile grauaretur, atque confusio maxima ex sui præclusa probandi facultate (quam angustiandam nulla iuris ratio permittit) exoriretur.

Quæ omnia inconuenientia, & intolerabilia damna præ oculis habens Concilium Tridenti-
num prouidè illis occurrit, † disertè, & discre- 17
tiuè, disponens quod subscripto propriæ manus sanctissimi in rescripto ipso apponatur, vt cuncta cessent, securéque & sine fraudibus negotia currant.

Et nihil dixit de supplicatione subscribenda, quam si sufficere Sancta Synodus putaret, & de eadem intelligere voluisset, facilè sibi foret apponere iuxta iura vulgaria, per Nos adducta *in tractat. de Regia protection.* 1. *p. c.* 1. *n.* 529. Imò illam consultò omisisse, & neglexisse non obscurè suadent qualitas rei, natura negotij, & subiecta materia. Cùm ex sola supplicatione subscripta non satis fieri principali suæ intentioni, & sanctissimo fini, clarè agnouerit, sicque specialiter, nouiter, & prudentialiter de rescripto subscribendo duntaxat disposuit, certò sciens aliter suam intentionem effectum consequi non valere. Quam idcirco peruertere, & à rescripto supplantare, omnino incongruit, nec rationis diuersitas admittit. Etenim quando lex noua specialiter prouidet in vno casu; contrarium videtur velle in aliis omissis, sicuti copiosè probauimus hac 2. p. *cap.* 10. *à num.* 42. *cum seqq.* maximè vbi deficit rationis identitas, & actuum seu casuum similitudo, ex vulgaribus doctrinis.

Vndè cũ tam claris perspicuis, & indubitabi-
libus verbis constet † de dispositione Concilij 18
Trident. desiderante formam subscriptionis propriæ manus Sanctissimi in ipsismet rescriptis apponendæ, vt omnis cesset confusio, difficultas, & inconueniens, & vt fraudes euitentur (prout sup. *cap.* 3. *à num.* 13. *& seqq.* latius diximus) non cogimur credere eam esse reuocatam per assertas declarationes, quæ authenticæ non ostenduntur, vti in similibus omninò terminis dicit post alios Granado 2. 2. *D. Thom. controuer.* 1. *tract.* 15. *disp.* 14. *sect.* 2. *num* 8. *& sequentibus.* circa facultatem à Concil. Tridentinu Episcopis concessam absoluendi ab hæresi occulta, vt non præsumatur sublata per quasdam assertas declarationes Cardinalium, quæ authenticæ non docentur, sequitur *Anton. Diana* 4. *p. tractat.* 4. *Miscellan. resolution.* 539. qui *in vers. Ad secundum*, ita ait: *Ad secundum respondetur, nullibi afferri à prædictis Authoribus testimonium authenticum talis reuocationis, aut declarationis, & cum aliunde tam perspicuè constet de facultate Tridentin. non cogimur credere eam esse reuocatam, &c. Et hæc omnia ad verbum docet Granado, &c.*

Ex quo meritò augetur Senatus nostri proba-
bilis incredulitas circa † fidem harum decla- 19
tionum assertarum, quoniam enim verba Con-
cilij

cilij clara sint, quæ nullam admittunt ambigui-
tatem, nec controuersiam, non esse credibile,
asseris, Sanctam Congregationem (quæ solùm
ad tollenda, & declaranda dubia eiusdem Con-
cilij facultatem habet à Summo Pontifice, pro-
vt latius diximus sup. hac 2. *p. cap. 1. à princip.*)
talem declarationem fecisse, nec ab ea dimanas-
se, tùm quia habens facultatem ad declaran-
dum, & interpretandum; ea caret penitùs, vbi
verba sunt clara, non ambigua, nec dubia, Tira-
20 quel. *in l. si vnquam, verbo, Liberis,* † *num. 12. & seqq. C. de reuocand. dona.* Ruinus *cons. 97. nu-*
mer. 5. lib. 5. Aldobrandinus *in cons. 27. num. 37.*
cum tribus seqq. vbi quod declaratio, & inter-
pretatio locum habent quando verba ambigua
sunt, & possunt in alterutram partem, & sen-
sum trahi, secus quando clara sunt, Marcobru-
nus *cons. 37. num. 138. & num. 177.* Camill. Gal-
linus, *de verbor. signific. lib. 10. cap. vlt. num. 25.*
Hieronym. Gabriel. *in cons. 95. num. 12. lib. 1.*
Hondedeus *cons. 8. num. 48. lib. 1.* Ioann. Garcia
de nobilitate in præfatio num. 17. & 18. Surdus
in cons. 281. num. 30. lib. 2. & in cons. 339. n. 11.
lib. 3. Vbi quod declaratio non fit nisi de re du-
21 bia, † idem Surdus *cons. 198. num. 31. lib. 2. & in*
tribus seqq. lib. 3. Vbi quod declaratio non cadit
super verbis claris, quia non indigent declara-
22 tione, † B eius *in cons. 3. num 44. & seqq.* Ca-
sanate *cons. 17 num. 16.* Vbi quod declaratio
non càdit super certo, sed super dubio, saltim
vbi est dubietas inter sensum proprium., & im-
proprium. Et idem Casanate *in cons. 50. num. 13.*
& in cons. 54. num. 56. Vbi quod declaratio re-
fertur ad dubia, non ad clara, latè etiam Car-
din. Tuschus *tom. 2. littera D. conclus. 88. per*
totam, plenè per Castellum *controuersiar. tom. 6.*
cap. 182. a num. 13. cum sequentibus, & à prin-
cipio. Igitur cum verba, *Concilij Trident. in di-*
cto capitul. causa omnes, nullam patiantur dubie-
tatem, confusionem, nec ambiguitatem, cum
claré, & apertissimè disponat de subscriptione
apponenda in rescriptis auocatoriis, quæ sunt
litteræ illæ, quæ mittuntur ad Delegatos; se-
quitur vehementissima quædam iuris præsum-
ptio, incredibile valdè esse, prædictas declara-
tiones à S. Congregatione emanasse, maximè
cum ad aliud penitùs diuersum a verbis Conci-
lij suadere intendant.

Tûm etiam eo mouetur Senatus, quod hu-
iusmodi declaratio verbis Concilij (quæ sunt
23 suæ intentionis † signa, & vera testimonia) ex-
pressè repugnat, quæ in nullo actu vel mate-
ria admittitur. Quia tunc magis dicitur destrue-
re, perimere, mutare, seu alterare principalem
dispositionem, quod quidem nullo modo cadit
in habente facultatem declarandi dumtaxat, &
interpretandi dispositionem aliquam, Meno-
chius *consil. 110. num. 59. 60. & 61. lib. 2.* & la-
tius *consil. 160. num. 48. & 49.* Mandell. de Al-
ba *consil. 602. num. 9. cum sequentibus,* Surdus
consil. 380. num. 9. lib. 3. Decianus *consil. 84. nu-*
mer. 50. lib. 1. Hondedeus *consil. 8. num. 71. lib. 1.*
Peregrin. *de fideicommiss. artic. 14. num. 21.* Ca-
sanate *consil. 51. num. 4* Marius Giurba *ad con-*
suetn. statum Mesanens. cap. 2. glossa 1. part. 1. nu-
mer. 4. fol. 182. post Taiami. Rebuf. Bimium,
Menoch. Mascard. Sesse, & alios plures ab eo
24 citatos. Sic sanè † vbi alteratur, seu mutatur
subiectum, non declaratio, sed noua, & di-
uersa dispositio dicitur sicuti Menoch. scripsit
in dict. consil. 160. num. 48. & 49. Bimius *in*
consil. 235. num. 28. Mascard. *tom. 1. conclusin.*
124. num. 32. & 34 Hondedeus *cons. 9. num 6.*
& in consil. 51. num. 72. vel. 2. Mantica *de con-*
iectur. vltimar. voluntat. lib. 3. tit. 1. num 14. &
lib. 12. titul. 16. numer. 8. & cum aliis multis,
Giurba vbi proximè, *num. 17.* Vbi quod non
declarat qui alterat subiectum, sed nouum ius
constituit, sicuti tenent permulti ibidem com-
memorati; quod quidem S. Congregationis
facultas non admitit, nec Rex noster Catholi-
cus patitur, † vt in aliquo subuertantur Con- 25
cil. Tridentin. decreta, & dispositiones, sed vt
semper illæsæ in viridi sint obseruantia; vt sæpè
diximus.

Tùm etiam, quia declaratio interpretatiua,
vt admittatur, debet esse congrua, & tunc
talis dicitur, † quando verba dispositionis de- 26
claratæ eam patiuntur, & eis conuenit secun-
dùm propriam significationem, vti post innu-
meros Doctores diximus *in tractatu de Regia*
protectione 4. p. cap. 12. à num. 35. cum seqq. plu-
rima conducibilia videnda ibidem *à num. 20.*
cum seqq. quibus adde Tuschum *littera D. con-*
clus. 9. a num. 19. cum seqq. Anton. Sola. *ad De-*
creta Saband. tit. de clausul. mandat. Princip.
gloss. 1. num. 10. Giurba *ad consuet. statut. Mes-*
sanens. capitul. 2. glossa 1 part. 1. num. 18. & 19.
fol. 189. qui plures alios laudat, & Castillo
controuersiarum tom. 6 cap. 181. à num. 13. & se-
quentibus. Quàm incongrua sit hæc declaratio,
& interpretatio verbis Concilij, † ad oculum 27
patet ex hucusque dictis, cum istud de subscri-
ptione apponenda in rescripto disponat. De-
claratio autem in supplicatione, qua rescri-
ptum petitur (& sic in alia re omnino diuersa)
sufficere asserit, quæ nullatenus adaptari po-
test subiectæ materiæ, fini, & intentioni eius-
dem Concilij, cum illud sic induxerit vt Or-
dinarius cognoscat, quando cedere debeat com-
missioni auocatoriæ in prima instantia, quod
quidem per supplicationem subscriptam quæ
Ordinario nec ostenditur, ac nec vix ostendi
potest (cum parti denegetur impetranti, & in
Chancellaria vbi Breuia conficiuntur ex ea
coassectetur) nullatenus sibi constare potest,
nec cessant inconuenientia considerata à Tri-
dentin. Imò ex ea maiora alia noviter insur-
gunt, eò quod inter collitigantes grandis sit iur-
gium occasio, & nouatum expensarum, & dam-
norum seminarium omni iure præcauendum.

Quapropter cùm Senatus † apertissimam 28
habeat, claram & indubitatam dispositionem
Concil. Tridentin. decernentem subscribendum
esse rescriptum auocatorium primæ instantiæ;
nullatenus permittit hanc formam violari, de-
trahi, nec mutari, vti acerrimus eiusdem
protector, sicque rescripta auocatoria in pri-
ma instantia, in quibus visibiliter non legitur
subscriptio Sanctissimi; illis vti impetrantem
non patitur, sed causam remittit Ordinario, cui
de iure competit. Considerat enim Senatus
ipse ex supradictis, quod si aliquæ declaratio-
nes suspectæ, & suppositæ præsumi possunt
(vti, in suo Breui insinuat Summus Pontifex
Vrbanus VIII. de quo superiùs *à numer 4.*)
nullæ tam incredibiles, & suspectæ possunt in-
ueniri quàm istæ, quæ totaliter perimunt Con-
cilij claram dispositionem, & verba eius sub-
uertunt, ac directè fini, & intentioni eius-
dem

dem repugnant, quibus atque natura ipsa de-
clarandi, & interpretandi facultas efficaciter
resistunt, vti ex considerationibus, & motiuis
eiusdem Supremi Consilij Regij hactenus
ostendimus, quarum quælibet efficacem, & ni-
mis sufficientem præstat præsumptionem ad
redarguendum dictas declarationes, & apocry-
phas, atque suppositas iudicandum.

Quæ omnia vlterius fulciuntur ex Motu
29 proprio Gregorij XIII. † quem ad litteram
adduximus suprà hac 2. *part. cap.* 6. §. *vnico à
principio*, qui apertissimè ostendit sensum lit-
teralem *Concil. Tridentin in dict. cap. causa om-
nes*; disponentis subscriptionem propriæ manus
Sanctissimi esse iuxta illud apponendam in ipso
rescripto, & litteris auocatoriis primæ in-
stantiæ, quæ mittuntur ad partes Iudicibus
Delegatis, ibi: *Exequi per diuersas in forma
Breuis, & sub annulo Piscatoris confectas lit-
teras mandet, &c. Nulla & inualida, nulliusque
roboris, vel momenti esse, nec attendi debere con-
tendunt sub prætextu quod in Decreto Concilij Tri-
dentin. sess. 24. cap. 20. dispositum fuerit, quod
causa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodoli-
bet, &c. Vel quas ex vrgenti rationabilique cau-
sa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per spe-
ciale rescriptum signatura, sua eius manu propria
subscribendum, &c. Littera quoque in forma
Breuis annulo Piscatoris munita non minoris sint
efficacia quam rescripta signatura Rom. Pontif.
eius manu propria subscripta, &c.* Quæ verba
claré indicant verum, & litteralem sensum
Concilij Tridentin. non supplicationem, sed
litteras, Breuia, & rescripta ex ea confecta esse
subscribenda.

Ex hac igitur Senatus firma praxi, & funda-
30 mentali resolutione † infertur primò ad ea quæ
in § 1. 2. *&* 3. *hoc cap.* 30. resoluimus circa mo-
dum probandi in Senatu subscriptionem San-
ctissimi, siue per ipsam supplicationem origi-
nalem, siue per eius exemplum, alias legitimè,
& authenticè desumptum, pro nunc cessent,
cùm non sufficiat ipsa supplicatio subscripta,
nec eam admittat Senatus hic Supremus, do-
nec per verum & authenticum testimonium
sibi non constiterit præfatas declarationes ema-
nasse à S. Congregatione Cardinalium, sub
quarum authenticæ fidei suppositione vera exi-
stentia illa omnia disputauimus, & resoluimus
quæ penitus esse cessabunt dum suppositæ &
apocryphæ timentur, quia infecta primitiua in-
fecta censentur deriuatiua, & sic omnino inhæ-
rendum litterali sensui Trident. quæ pro forma
31 nouam induxit probationem † subscriptionis
per ipsa rescripta, ita vt aliàs omnis probatio-
nis modus sit penitùs exclusus, prout abundè
scripsimus sup. *cap*, 6. *à num.* 15. *cum seqq.* & per
totum caput hac 2. *p.*

Infertur secundùm ad ea, quæ diximus *in* §. 4.
hoc eodem cap. 30. Quòd si in monitorialibus ad
32 partes † missis inseratur rescriptum auocato-
rium primæ instantiæ subscriptũ propriæ manus
Sanctissimi omnino, in Senatu illis fides danda,
& penitùs neganda causæ remissio ad Ordina-
rium, cùm legitimè probata dicatur ad hunc
effectum subscriptio ipsa propriæ manus San-
ctissimi. Sicque quæ ibidem resoluimus de sup-
plicatione subscripta inserta de verbo ad ver-
bum, quæ pro nunc ex supradictis cessant, in-
telligendum de rescripto ipso subscripto, sic
inserto de verbo ad verbum in monitorialibus,
nempè, vt fidem faciant in Senatu ad remissio-
nem impediendam Ordinario.

Capvt XXXI.

Inhibitiones Rotales, an, & quibus casibus siue in prima, aliisve instantiis Tridentini decreta dicantur offendere, vt in Senatu litteræ retineantur.

Svmmarivm.

Inhibitiones Rotales ob falsitatem narratam per impetrantes commissionem in gentia afferre damna Reipublica, quotidie experitur, n. 1.

Inhibitiones in prima instantia ita sustulit Concilium Tridentinum, sicut & auocationes ex identitate rationis, n. 2.

Interloquutoria, à quibus in prima instantia licet appellare, quales sint iuxta Concilium, num. 3. remissiuè.

Processus ab alio, quàm Ordinario gestus in prima instantia, nullus est ex defectu iurisdictionis, num. 4

Item inhibitio per necessariam consequentiam, ibidem.

Inhibitio in qualibet instantia expedita omissa forma iuris, est nulla, & non arctat, n. 5.

Inhibitionis ante expeditionem citatio partis requiritur, num. 6.

Inhibitio, vt expediatur in via executiua, & aliis causis in appellabilibus, specialis cognitio requiritur, an appellatio sit admittenda, n. 7.

Inhibitionibus expediendis iuris forma fuit expressè renouata à Concilio Tridentino, n 8. & 9.

Inhibitionis expedita contra formam Concilij retentio datur in Senatu, n. 10.

Casus defectio refertur, quo Senatus decreuit inhibitionem peccantem in forma Tridentini & intimatam, & ad Romam delatam esse trahendam originalem intra terminum sub pœna, n. 11.

Stylus Rota induxit, eius inhibitiones etiam minus Canonicè expeditas causare attentata, n. 12.

Stylus contra formam inhibitionibus datam introductus expressè reprobatur à Tridentin. n 13.

Formam inhibitionibus datam esse obseruandam in appellationibus ad Sedem Apostolicam emissis decreuit S. Congregat. n 14.

Stylus Rota non obseruatur extra eam in partibus, num. 15.

Stylum Rota contra Tridentini clarum decretum Senatus non patitur, n. 16.

Inhibitio Rotalis in causa matrimoniali contra pauperem, aut aliam miserabilem personam in qualibet instantia retinetur à Senatu, ne illa extra prouinciam cogatur litigare iuxta Trident. num. 17.

Ir Trident. loquente tantùm de paupere comprehensa intelligitur quæuis miserabilis persona ex identitate rationis, n. 18.

Ratio subintellecta habetur pro expressa in dispositione, quando vna tantum reddi potest, qua eosdem effectus operatur, ac si exprimeretur, num. 19.

Pauper & miserabilis persona sunt casus à iure
aqui

aquiparati, ne inuiti extrahantur à prouincia, num. 20.

Miserabilium personarum appellatione veniunt pupillus, vidua, senes decrepiti, n. 21.

Miserabilis persona sicut potest declinare proprium forum, & adire Principem, ita è conuerso, n. 22.

Miserabiles persona non possunt per rescriptum Principis extrahi à suo domicilio, nisi in eo fiat expressa mentio miserationis, n. 23.

Duo casus quando sunt aquiparati à iure, noviter dispositum in vno, idem in alio censetur dispositum, n. 24.

Æquiparatorum eadem est dispositio, & iudicium num. 25.

Etiam in odiosis, ibid.

Concilium Tridentinum fauens pauperi, ne in causa matrimoniali in qualibet instantia extrahatur à prouincia, comprehendit quamlibet miserabilem personam ex identitate rationis, n. 26.

Casus, quos nectit rationis identitas, non sunt quoad iuris dispositionem separandi, n. 27.

Plures casus quando habent eandem rationem licet de vno duntaxat fiat mentio in dispositione, videtur fieri exemplariter, non restrictiuè, num. 28.

Exceptio a regula extenditur ad casus eandem rationem habentes, n. 29.

Tridentinum non excipit pauperem taxatiuè, siue restrictiuè, n. 30.

Concilium Trident. fauens miseria vnius, non est credibile despicere miseriam aliorum pariter priuilegiatorum, n. 31.

Causa miserationis pauperis est accidentalis, minoris verò naturalis, n. 32.

Pauper in causa matrimoniali potest extrahi à prouincia sibi sub ministratis sumptibus ab aduersario, n. 33.

In minore orbato etiam diuite semper durat causa miserationis, n. 34.

In l. vnica. C. quando Imperator. etiam loquente tantum de pupillo & vidua, qualibet miserabilis persona inclusa intelligitur ex identitate rationis, n. 35.

In Trid. tantum loquente de paupere includitur qualibet miserabilis persona, n. 36.

Concilium Trident. non sustulit casus quibus de iure speciali & communi recedere licet ab Ordinario in prima instantia, n. 37.

Pupillus Clericus habet ius declinandi forum sui Ordinarij in prima instantia, & Curiam Apostolicam adire, sicuti de iure communi eidem licebat, ibid.

Concilium referens tres casus adquirendi ius patronatus non sustulit alios, ex quibus de iure communi adquiri permittitur, n. 38.

Inhibitio in qualibet instantia expedita à Rota in causa matrimoniali; vt minor Orbatus ibidem litiget, retinetur à Senatu, vti impugnans Concilium Trid. n. 39.

Qui ex priuilegio iuris non extrahitur à prouincia, si de facto opprimatur, defenditur a Rege, n. 40.

Duo Senatus decreta referuntur, quibus dixit, vim non fecisse Iudicem nolente deferre appellationi ad Curiam Romanam in causa matrimoniali contra quandam puellam minorem orbatam n. 41

Inhibitiones Rotales directè impugnantes Regios recursus, & Senatus decretis alias incommutabilibus, vti detrahentes Regalia, & authoritati Regis, retinentur, n. 42. & seqq.

Retentionis potior causa legitima indicatur detractio, & diminutio authoritatis, Maioria, & Regalia Regis, n. 43.

Retentione omissa in pradicto casu; decreta Senatus manerent illusoria, & oppressus sub fide publica deceptus, n. 44.

Victor potest appellare ab omissione condemnationis expensarum, si preuenerit victum in appellando, n. 45.

Appellatio ab omissione expensarum anterior deuoluit totam causam, n. 46.

Articuli dicuntur connexi, si lata sententia in vno parit rem iudicatam in alio, n. 47.

Et sufficit vt vnus ab alio dependeat, ibid.

Et appellationibus ab vtraque parte, vna ad Papam, alia ad inferiorem, regulariter illa ad Papam praualet, n. 48

Fallit in causa matrimoniali contra miserabilem personam, qua a sua prouincia in neutra instantia extrahitur inuita, n. 99.

Appellans ad Papam prorogans iurisdictionem inferioris ad quem aduersarius appellauerat, renuntiare videtur deuolutioni sua appellationis ad Papam, n. 50. & seqq.

Inferiori, ad quem vnus appellauit, & alter ad Papam, adquiritur iurisdictio, elidibilis tamen ope exceptionis, n. 51.

Qua prorogari rectè potest, n. 52.

Per comparitionem appellantis coram inferiore sine protestatione renuntiatur appellationi, numer. 53.

Concurrentibus duabus appellationibus ad Papam, & ad inferiorem, si coram illo compareat, renunciare videtur sua appellationi ad Papam, num. 54.

Comparens coram alio iudice pratendente iurisdictionem videtur renuntiare commissioni a se impetrata ante eius prasentationem & exercitium, num. 55.

Appellans comparens coram alio iudice non potest impetrare postea commissionem super appellatione iam resoluta, 56.

Inhibitio expedita vigore commissionis super appellatione, qua non stat, corruit defectu iurisdictionis, n. 57.

Commissio super non ente nullam tribuit iurisdictionem, n. 58.

Sublato fundamento principali, resoluitur tacitè inhibitio Rotalis, n. 59.

Surreptio de per se sola non sufficit ad retentionem litterarum impartienda, nisi alia causa publica concurrat, n. 60.

Commissio auocatoria ad Curiam contra miserabilem personam, est surreptitia non facta specifica relatione miserationis, n. 61.

Inhibitio Rotalis expedita super appellatione à re iudicata, aut tribus conformibus retinetur in Senatu, n. 62.

Rescriptum impetrans in causa iam decisa repellitur a limine iudicij, n. 63.

Et à iure reprobatur super tertia appellatione, numer. 64.

Rescriptum contra rem iudicatam tanquam inciuile, & iniustum non debet admitti, n. 65.

Rescriptum super tertia appellatione non tenet, nec a Principe potest concedi de Ordinaria potestate, num 66.

Nisi per speciale priuilegium tertiam appellationem concedat Princeps de plenitudine potestatis, num. 67.

Litteras Principis contra ius expeditas, & deuiantes ab eius tramite retinendas in Senatu; omnes Doctores pro tuta conclusione affirmant, n.68.

Vbi plura iura ponderantur idem dicentia, ibidem.

Rescriptum Principis contra rem iudicatam quatenus impedit eius executionem, admitti non debet, n 69.

Idem contra tres sententias conformes, n.70.

Quia est contra ius, n.71.

Et est iniustum, durum, atque inciuile, n.72.

Et est odiosum, n.73.

Rescriptum Principis durum, & asperum, seu iniustum, nec debet admitti, & exequi, sed retineri, ne eo impetrans vtatur, n.74.

Inhibitio Rotalis contra rem iudicatam non euitat retentionem in Senatu, n 75.

Retentio litterarum principaliter nititur in praeiudicio publico vitando, n 76.

Lites fieri immortales, & impedire effectum rei iudicatae contagium est Reipublicae à Principe curandum, n.77.

Ad rei iudicatae suspensionem non sufficit expressum Principis rescriptum, quia detinetur, n.78.

Rescriptum contra rem iudicatam duo requirit, vt non detineatur, scientia Principis certa, & quod vtatur sua plenitudine potestatis, n.79.

Aliter nec etiam per directum valet, n.80.

Facta vera relatione rei iudicatae nunquam in Curia clausula Ordinaria praeseruatiua executionis omittuntur, n.81.

De re iudicata debet Papa fieri expressa, & indiuidua relatio, alias commissio non tenet, & est subreptitia, n.82.

Dependentia litis coram alio iudice debet fieri relatio, alias auocatio non censetur facta à Principe ignorante illam, n.83.

Commissio specialis facta in Curia non tenet, non facta relatione de dependentia causae in partibus, num.82.

Et talis commissio absque scientia certa Papae est nulla ipso iure, n 85.

Regalia Principis est auocatio causarum siuè incipiendarum, siuè iam captarum coram inferioribus, n. 86.

Auocatio debet fieri certa scientia Principis de causa pendente, alias non intelligitur velle auocare, n.87.

Alias commissio non tenet, & omnia inde sequuta sunt nulla ipso iure, n 88.

Ad auocationes causarum non de facili debent moueri Principes, sed ex magna causa, & vrgenti necessitate, quia Reipublicae afferunt detrimentum, & parti, n.89.

Auocatio sine magna causa cedit contumeliam iudicis, qui de causa coepit cognoscere, n 90.

Causae ex quibus fiat auocatio, quae remissiuè numer. 91.

Princeps inscius litis pendentiae coram alio Iudice non censetur auocare causam, n.92.

Auocatio est odiosa, & restringenda, n.93.

Relatio facta Papae sub inuolucro verborum idem est, ac si penitus veritas taceatur, n.94.

Sub inuolucro verborum facta relatio non potest apparere eius deliberata voluntas, n.95.

Expressio sub inuolucro verborum vitiat rescriptum, sicut omnimoda taciturnitas, n.96.

Idem per cautam loquelam, aut ironiam, n 97.

Veritatem tacens Principi, idem est ac si infirmus taceret vulnus Chirurgo, n 98.

In sententia conceptione nulla est à iure descripta verborum forma, nec in ea requiritur expressa confirmatio, aut infirmatio alterius, n.99.

Nec refert quibus verbis vtatur iudex in pronunciando, dummodo ex illis mens eius percipiatur, num. 100.

Confirmatio, vel infirmatio sententiae tacitè sufficit, si alia fertur idem, vel contrarium continens, num.101.

Sententia cassata aut confirmata in parte, in caeteris confirmata, aut reuocata censetur, n.102.

Sententiae dicuntur conformes etsi discordent in formalitate verborum, dummodo in substantia & fine conueniant, n.103.

Tertia sententia super eodem conueniens cum prioribus, conformis dicitur, etsi illas non confirmet, num.104.

Sententiae vt difformes dicantur, opus est, vt difformitas adsit circa substantiam, & effectum seu qualitatem principalem, n.105.

Inhibitio Rotalis contra rem iudicatam, vigore appellationis tertiae retinetur in Senatu, n.106.

Et non relaxanda parti, sed retentio eius facienda, ne ex furtiua reproductione in Rota damna praecauenda oriantur, n.107.

Inhibitiones tangentes beneficia possessa, per exemptum retinentur in Senatu, cum perentiant Trident. decreta, n.108.

EXPERIMENTO compertimus,
quanta & ingentia damna Reipu-
blicae afferre inhibitiones praeser-
tim Rotales, & è Romana Curia
subreptitiè obtentas, & ad haec
Regna allatas falsis suggestionibus † litigan- 1
tium, & veritate tacita, statu, natura, & qua-
litate causarum, vel omissis penitùs, vel ita sub
verborum inuolucro relatis, vt indiuidua & spe-
cifica veritas occultetur, vt facilè (indebitè ta-
men) obtineant inhibitiones in iis casibus, qui-
bus expediri iura vetant, solo animo impedien-
di cursum litium, vtque aduersarij iustitiam
nunquam consequantur, & sumptibus, & labo-
ribus fatigari illam deserant, & ius amittant.
Tandem pro remedio (cum aliud longè sit ob
tantam Romanae Curiae distantiam, quod iam il-
lato damno accedens prodesse non potest, ex iis
quae longa serie non inutiliter fuere per Nos
considerata suprà 1. *part. capitul.* 1. §. *unico per
totum.*) ad Senatum hunc supremum confugiunt,
vt ibi retineantur, ne cum tam intolerabili prae-
iudicio Reipublicae illis vtatur impetrans; qui-
bus igitur casibus (ex iis quae in facti contin-
gentia habuimus) retentio haec locum habeat,
vtile in vnum annectere iudicauimus.

Primn erit conclusio, in omnibus † casibus 2
in quibus prima instantia Ordinario tolli non
potest, nec ab eo causas auocari: ita in iis ex
identitate rationis, & necessaria consequentia
inhibitio à Concilio Tridentino sublata est, &
interdicta, vt probat expressè idem Trident. de-
cretum *in cap. causae omnes* 20. *session.* 24. *de re-
formatione*, ibi: *Nec antea aliis committantur,
nec auocentur, nec appellationes ab eisdem interpo-
sita per superiores quoscumque recipiantur, eorum-
vè commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffiniti-
ua, vel à diffinitiua vim habente, & cuius gra-
uamen per apellationem à diffinitiua reparari ne-
queat, &c.* Idem etiam Papa Leo. X. per quon-
dam constitutionem, quam ad litteram retuli-
mus suprà hac 2. *part. capitul.* 3. *à num.* 7. &
ad

ad medium, ibi: *Ita quod nulli ante diffinitiuam sententiam liceat appellari, nec appellatio (si fuerit omissa) vllatenus admitti, nisi ab interlocutoria, &c. Alioquin appellationis, & illarum etiam aliarum causarum huiusmodi commissiones in posterum, & quidquid inde sequutum fuerit, nullius sit roboris, & momenti, &c.* Quæ autem † sint istæ interlocutoriæ à quibus licitè appellatur in prima instantia, vide abundè *de Regia protectione 2. part capitul.1. per totum.*

Igitur cum totus processus ab alio Iudice,
4 quam ab Ordinario † factus subiiciatur vitio nullitatis ex defectu insanabili, & notorio iurisdictionis, vt copiosè comprobauimus hac 2. *part.capitul.17. à num 14 cum multis sequentibus.* Et aliis variis locis relatis in *capitul.26. num.35.* Sequitur manifestè, quod inhibitio, quatenus impediat primam Ordinarij instantiam, sit non solùm expresse comprehensa in dicto decreto Tridentin. Sed & virtualiter per necessariam consequentiam, atque ideò retentio in Senatu obtinenda erit, ne illa in præiudicium Ordinarij & colitigantis impetrans vtatur, quæ argumentatio indubitabilis est, & latè comprobata hac 2.*p c.16 à n.35.cum multis seqq.*

Secunda sit conclusio; inhibitio quæuis in quaslibet instantia expedita ad solam simplicem
5 petitionem † appellantis omissa forma iuris, quæ habet, quod non aliter expediri valeat, quàm præcedente partis citatione, causæ cognitione, & visis actis, aliàs ipsa inhibitio sit nulla, & nec arctat, nec causat attentatum, nec Iudicis inferioris suspendit, aut tollit iurisdictionem, sic decreuit Innocentius IV. *in c. Romana, §. si verò, & §. si autem,* cum aliis, *de appellationibus, lib.6.* copiosè Nos *de Regia protection. 2. part. c.10. n.20.& 21.& hac 2.p.c.7.n.18.*

Et quod sit de essentia & forma præcisa in-
6 hibitionis citatio † partis ante eius expeditionem, vlterius probant Michaël Grassis *communem opinionem, tom.2. lib.7. titul. 14. numer.159. fol. 270.* Vanius *de nullitat. ex defectu iurisdictioa Ordinar. num.55.* Auendan. *de exequendis mand. part. 1. capitul. 22. num.10.* Minsingerius *centur. 3. obseruatione 87.* Bernard. Diaz. *in regula 376.* Surdus *consil. 424. num. 41.* Gratianus *in regula 169* Gutierrez *de iurament confirmator. part. 1. capitul. 2. num. 31.* Augustinus Barbosa *in collectanea ad dictum c. Romana, §.si verò, num 5.* quàm plurimos Doctores congessit Antonius Gabriel *titulo de citationibus, conclusion.1.n.77.*

Et quando causa est inappellabilis, vel quia
7 sit via executiua, † vel sententia transiuit in rem iudicatam, & similia vltra causæ cognitionem supradictam, alia requiritur præcedere inhibitionem ipsam: nempè an appellatio sit recipienda vel non, textus expressus *in dict. cap. Romana, §. si autem post sententiam in casibus à iure prohibitis, &c. de appellationibus, lib.6.* copiosè Nos *de Regia protectione, 2. capitul.10. à num.23. cum multis sequentibus;* & vltra Doctores ibidem citatos, idem probant Abbas *in capit.cum speciali, §.porro, num 6. de appellationibus,* Octauianus Vestrius, *in praxi Romana Curia,lib.7.c.3.n.11.* Augustin.Barbos.*in collectan.ad dict. c.Romana, n.12.*

8 Quam inhibitionis præcisam † formam cùm Concil. Tridentin. neglectam viderit, ob abusum superiorum ex potentia imperij, & manu iurisdictionis destruere ambientium, & anhelantium iurisdictionem alienam inferiorum, illam renouauit *in session. 22. capitul. 7* ibi: *In appellationibus ad eos interpositis in quibusuis, tam in admittendis appellationibus, quam in concedendis inhibitionibus post appellationem seruare teneantur formam, & tenorem sacrarum institutionum, & præsertim Innocentij IV. quæ incipit, Romana, &c. aliter inhibitiones & processus, & inde sequuta, quacumque sint ipso iure nulla, &c.*

Et insuper hoc decretum † renouasse, di- 9
ctum cap. Romana, cum suis §§ affirmant Gratianus *in regula 40. in principio,* Paz *in praxi. 5. part. tom. 2. capit. vnico, num. 24* Lancellotus *de attentatis. 2. part. capit. 20. in præfatione, quæstion. 5. numer. 165.* Marta *in compilation. decisionum, tom. 1. titul. de inhibitionibus. capitul. 10. num. 11,* & alij quam plurimi à me ipso citati *in dicto tractatu de Regia protection. 2. part. capitul. 10. à num. 19.* & Nos allegans, idem probat Augostinus Barbosa *in collectanea ad Trident. in nouissimè additis super dicto capitul. 17. numer. 1. & 5.* Sellesius *selectarum Canonicar. capit. 23. numer. 13. & 14.*

Igitur concludenter infertur ad retentionem 10
impartiendam huius † inhibitionis Rotalis, quoties defecerit iuris & Tridentini inuiolabilis decreti *in dicto capitul. 7.* forma decretum violetur ex ea, quod facere Rex Catholicus vti eius protector nullo modo patitur, sicque retentionem eiusdem inhibitionis in Senatu expediendam fore ex hac causa in duobus negotiis nunc pendentibus respondi, † cùmque le- 11
gitimam Senatus agnouit me acerrimè informante, & in vno decreuit, impetrantem compellendum originalem exhibere, replicantémque illam misisse Romam post intimationem executam; Senatus ipse iterum mandauit, vt obligaretur sub graui pœna pecuniaria præstanda, si infra quatuor menses non attulerit originalem eandem. Motus Senatus ne eius virtute per audientiam contradictarum procederetur in Rota contra recurrentem, & meritò, vt obuiaret damnis inde speratis à rigore Rotæ, de quo abundè Nos sup.hac 2.*p.c.17. & c.50.*

Nec obstabit quod ex aduerso potest obiici;
† Rotam modernam introduxisse, suas inhi- 12
bitiones etiam iniustas & minus Canonicè expeditas operari, & causare attentata, vt variæ decisiones einsdem Rotæ affirmant, & sic stante hoc stylo Rotæ, inualuisse formam Concilij Trident.*in dict sess.22.c.7.*

Quia respondetur; stylum hunc expressè esse sublatum ab eodem Tridentini decreto, qui non potest præualere aduersus formam iuris † per 13
illud renouatam, & expressè reprobans stylum contrarium, quamlibet've consuetudinem etiam immemorialem, ibi: *Quacumque consuetudine etiam immemoriali, aut style, & priuilegio in contrarium non obstantibus, &c.* Tùm etiam ex aliis quamplurimis fundamentis, quæ contra hunc stylum considerauimus *sup. c. 7. à n.17. vsque ad fin. hac 2. p.*

Tùm etiam, quia huic stylo, & inhibitioni-
bus Apostolicis expeditis † absque forma & re- 14
quisitis Concilij Trident. aduersatur Sacra Congregatio Cardinalium in hæc verba: *Capitulum*

Romana de appellationibus in 6. seruari debet etiam in appellationibus ad Sedem Apostolicam interpositis. Quam declarationem Cardinalium ad litteram in iis terminis impugnantes hunc Rotæ stylum adduximus *in tractatu de Regia protectione, part. 1. cap. 10. num. 41.* eandem etiam nouiter refert Sellesius *selectar. Canonicar. cap. 23. num. 13.* item eam refert Augustinus Barbosa *in collectan. nouiter additis ad Trident. dicto capitul. 7. num. 1. & 2.* qui Nos allegat, quo quidem destruitur Rotæ stylus fortè allegandus.

Tùm etiam (quando talis stylus potuisset præualere contra expressum Tridentini decre-
15 tum, quod negamus) † Rotæ stylus non obligat extra eam in partibus, maximè Hispaniæ tam remotis, nec attenditur, nec obseruatur, vt per Lancelotum impugnantem hunc stylum Rotæ, diximus Nos *in tractatu de Regia protectione, dicto capitul. 10. à num. 27. & sequentibus*, & latè 1. *part. capitul. 2. §. 3. à num. 19. & sequentibus*, quamplures Rotæ decisiones ad idem adducentes, quibus adde Z ballos, & Rebuffum sequutos à Thoma Sanchez *de matrimonio, tom. 3. lib. 8. disput. 21. sub num. 16.* loquentes in rescriptis iustitiæ expediendis in Curia.

Cæterùm quando de facto hic stylus obseruaretur in Rota, cùm tot præiudicialis sit, iis
16 in partibus † ad oculos Regis, & Senatus acerrimi protectoris Concilij Trident. nequit præualere in contrauentionem tam clari, támque expressi decreti illum neruosè impugnantis, ideóque nullo pacto euitari potest huius inhibitionis Rotalis forma essentiali carentis tertorio in Senatu, ne pars illa vti valeat.

Tertia sit conclusio. Inhibitio Rotalis expe-
17 dita in causa matrimoniali † contra pauperem, vel aliam miserabilem personam, vt ad Curiam etiam in secunda, siue in tertia instantia vocetur litigaturus, à Senatu retinetur, ac extra prouinciam suam cogatur litigare iuxta decretum Concilij Trident. *session. 24. de reformatione, cap. 20. in §. ad hæc*, ibi: *Coram quo, si pars veri paupertatem probauerit, non cogatur extra prouinciam, nec in secunda, nec in tertia instantia in eadem causa matrimoniali litigare, &c.* Igitur si virtute appellationis emissæ ad Curiam Romanam vbi causa tractanda committitur, inhibitio emanauerit in causa matrimoniali contra pauperem, aut aliàs personam miserabilem ea inuita, & reclamante, & recurrente ad Senatum; ibidem retinebitur, cum aduersetur expresso Tridentini decreto, cuius Rex protector est miserabilium personarum præcipuè, vt in *cap. 1. hoc tractatu 1. p.* latè dictum est.

Et licet hoc Tridentin. decretum dumtaxat
18 mentionem faciat de paupere; † omnis miserabilis persona, præcipuè minor patre orbatus (vt est vulgare, & Couarruuias explicat *practicarum cap. 6. num. 2.*) nihilominus comprehenditur in eius dispositione ex identitate rationis, & æquiparatione iuris, non per extensionem, sed per comprehensionem, & inclusionem, vt in facti contingentia pro quadam diuite puella minore, & vtroque parente orbata viriliter defendi, vt contra eam inhibitio Rotalis in tertia instantia expedita retinetur à Senatu, motus fui ex sequentibus.

Primò, quoniam huius Conciliaris decreti solida & vnica ratio reddi potest, miserationis nempè causa, eo quòd pauper vti miserabilis persona † non potest suam causam, & ius legi- 19
timè defendere, ea plurimis Doctoribus mox citandis, nec alia ratio dari potest vltra hanc: sic sanè ratio subintellecta, & non expressa habetur pro expressa in dispositione, quando vna sola assignari, seu reddi potest, quæ quidem ratio vnica & subintellecta operatur indubiè omnes illos effectus, quos ratio expressa in quacumque lege, aut dispositione operaretur, vt cum Tiraquello, Anton. Gabriel, Bruno, Molina, Deciano, Mandello, Nantica, Surdo, Simon de Pretis, Barbosa, Gratiano, Giurba, & aliis innumerabilibus penè latissimè comprobat & resoluit Don Ioann. del Castillo *controuersiar. tom. 6. c. 170.* à princip. & per totum.

Sed sic est ex iuris nota † conclusione, quod 20
quantum attinet hoc priuilegium, ne quis extrahatur inuitus à sua prouincia, aut vt possit alios inuitos ad Curiam trahere; sunt casus in iure æquiparati minor orbatus, & pauper, *l. vnica, Cod. quando Imperator. inter pupillos, & viduas, l. 5. tit. 3. par. 3.* ibi: *O por pleito que demandasse a guerfano, ò mui pobre, ò mui cuitado*, Couarruuias, *dict. capitul. 6. à principio, & capit. 7.* præcipuè sub *num. 5.* ibi: *Tametsi lex vnica quando Imperator. inter pupill. & viduas, ac leges Regiæ part. ratione & iure de omnibus tractauerint, &c.* Imò miserabilium personarum
† appellatione veniunt Pupillus, vidua, senes 21
decrepiti & continuo morbo fatigati; quàmplurimos ad idem congessit, Augustinus Barbosa *in tractatu de appellationibus, verbo, Vtriusque iuris significat. appellat. 152. num. 4.* videndus à principio.

Et in specie Orphani, seu pupilli † est tex- 22
tus *in cap. quamuis*, & ibi Glossa, *verbo*, *Pueri infra pubertatem non mittuntur ad Curiam, quia ætas eos excusat. & cap. fin. de sententia excommunicat.* latè Marchesanus *de commissionibus auocato caus. §. 2. à numer. 1. cum sequentibus.* Hoc idem comprobat Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus, quæstion. 2. num. 121.* in hæc verba: Extende secundò, vt sicut vidua, aliáque miserabilis persona potest declinare proprium Iudicem Ordinarium, & adire Principem, vt dixi sub ampliatione, ita etiam possit è conuerso declinare Iudicium Principis, & petere se remitti ad Iudicium sui domicilij, Afflictis, *Constitut. Regni, rubrica 37. statuimus, num. 14. versicul. Primum, libro 1.* & Marchesan. *tractat. de commissionib. auocat. causar. capitul. 4. §. 2. sub num. 16. fol. 475. in 2. impressione*; dicens, quod signatura, iure suadente, debet eis fauorabilis esse, tam quando volunt aliquem trahere ad Romam Curiam, quàm quando volunt remitti ad partes, & *num. 37.* in fin. *fol. 478.* dicens ita fuisse resolutum in signatura ad fauorem viduarum ad quarum instantiam aít, fuisse auocatam causam à curia ad partes, quamuis ageretur de iure patronatus.

Et ratio huius extensionis (prosequitur ipse Scaccia) potest esse, † quia minor, vidua, pu- 23
pillus, aliæque personæ miserabiles non possunt per rescriptum Principis trahi ad iudicia extra domicilium suum, nisi in rescripto fiat mentio expressa de qualitate personæ, Millis *in repertorio*, in verbo, *Minor.* in vltimo verbo, &c. Hactenus Marchesanus.

Ex quibus omnibus per necessariam consequentiam † infertur, quod Concilium Trident. 24
in

in dicto cap. causa omnes, in §. ad hæc, dispo-
nens, pauperem in nulla instantia posse extrahi
à prouincia sua in matrimoniali causa; idem
dispositum intelligatur in minore orbato, vt pa-
riter miserabili persona (quantumuis diuite, vt
statim) quia quando duo casus sunt æquipara-
ti à iure, nouiter dispositum in vno, in alio si-
mul censetur dispositum, Gloss. *in l. Mancipia,*
verbo, Aduocandum, Cod. de seruis fugitiuis, Glos-
sa fin. *in l. si quis seruo. Cod. de furtis,* Gloss. *in*
cap. si postquam, de electione, lib. 6. Tiraquell.
de retractu linag. §. 13. gloss. 1. num. 20. Anton.
Gomez *variarum resolution. tom. 3. capitul. 11. à*
num. 1. Surd. *de alimentis, titul. 2. quæst. 10. num. 2.*
Molin. *de primogeniis, lib. 1. capitul. 8. num. 10.*
Flores de Mena *variarum, quæst. 3. numer. 27.*
& 29. Caldas Pereira *de potestat. eligend. cap. 7.*
num. 5. Qui in variis materiis adducunt plura
25 exemplaria conducibilia, consonat † axioma
illud, quod æquiparatorum eadem est disposi-
tio, & iudicium, *l. 1. ff. de leg. 2.* etiam in odio-
sis Nos *de Regia protectione 2. part. capitul. 5. nu-*
mer. 54. & seqq. Et in terminis priuilegij fori
circa pauperes, & minores orbatos, Ioannes
Maria Nouarius *in praxi elect. & variar. fori.*
quæst. 8. sect. 1. num. 9. & quæstion. forens. 145.
num. 12. lib. 1. Velasco *de priuilegiis pauper. & mi-*
serabi. persona. 1. p. q. 36. n. 15.

Igitur cum hi duo casus † minoris orbati, &
26 pauperis sint quoad hoc æqualiter æquiparati,
& priuilegiati à iure; dispositum per Concil.
Tridentin. respectu pauperis debet comprehen-
dere alterum, quia hæc æqualitas & commu-
nicatio priuilegij prouenit ab vnamet causa,
radice, & ratione ex Doctoribus citatis suprà
27 *à num. 17.* Et casus, quos nectit † rationis
identitas; non sunt quoad iuris dispositionem
separandi, quod plurimis exornauimus *in tra-*
ctatu de Regia protectione 2. part. capitul. 6. nu-
mer. 21.

Discursus iste fortior redditur, quia quo-
ties plures casus habent eandem rationem, li-
28 cet de vno dumtaxat † lex loquatur, in eaque
tantùm fiat mentio; videtur fieri exemplariter,
non restrictiuè, ita vt cæteros etiam includat
sub ratione comprehensos, non per extensio-
nem legis, sed per comprehensionem, & inclu-
sionem, vti per plurimas congerentes doctrinas
abundè diximus suprà 1. *part. capit. 9. à n. 13 cum*
multis seqq.

Et quia cùm Concilium Tridentinum à re-
gula generali posita in principio eiusdem *ca-*
29 *pitis, causa omnes;* pauperem † exceperit *in*
dict. §. ad hæc. Eadem exceptio debet extendi
ad omnes casus eandem rationem habentes
Gloss. *in l. 1. Cod. de conditione indebiti, verbo*
Iudicati, Panormitanus *in cap. omnes, num. 7.*
de constitutionibus, Parlador. *rerum quotidiana-*
rum, libro 2. cap. 5. part. §. 21. numer. 7. Cum
30 decretum illud non excipiat † casum paupe-
ris taxatiuè, & exclusiuè ad alios similes ca-
sus, ita Parladorius vbi proximè ex Barto-
lo *in l. si constante, quæstion. 9. ff. soluto ma-*
trimonio, & illic reliqui. Baldus *in l. 1. §. exci-*
piuntur, in fine, ff. de feriis, Roman. *consil. 271.*
num. 3.

Nec foret credibile, Sanctam Sedem Apo-
31 stolicam speculum misericordiæ, † & fontem
pietatis (vt merito plura iura conclamant) vel-
le occurrendo miseriæ vnius excludere cætero-
rum miserationem in iure habentium similem,
& maiorem fauorem, imò potiùs in minore or-
bato prædictum decretum debet procedere ex
maioritate rationis, quia causa miserationis † 32
pauperis est accidentalis; orbati tamen natura-
lis, & vti potior præferenda, vt eleganter con-
siderauit Baldus *in l. qui habet, ff. de tutelis,* per
text. ibi sequitur Matthæus de Afflictis *in Con-*
stitutio. Neapolitan. lib. 1. rubric. 36. n. 35. Couarr.
practicar. dict. capitul. 8. sub n. 4. versic. Primus
etenim casus.

Et ad hoc idem ponderanda verba eius decre-
ti † Conciliaris, ibi: *Coram quo si pars verè pau-* 33
pertatem probauerit, non cogatur extra prouin-
ciam, nec in secunda, nec in tertia instantia in ea-
dem causa matrimoniali litigare, nisi pars altera
alimenta & expensas litis velit subministrare, &c.
Cùm iam ex hoc succursu esset priuilegium
paupertatis nixum causæ accidentali, quod
idem non diceret Concilium in minore orbato
patre, in quo quamuis diuite, causa miserabilis
personæ semper permanet, † cum præcisè sit 34
per alienam defendendus, non per suam, pluri-
mos Doctores ad idem congerit Couarruuias
practicarum cap. 6 sub num 2. ibi: *Obtinet tamen*
hoc priuilegium in Orphanis, & viduis etiam di-
uitibus, &c. Andreas Gaillius *libro 1. obseruatio.*
cap. 1. n. 19. ex doctrina Panormitan. *in cap. si-*
gnificantibus, num. 6. de officio Delegati, & ex Me-
nochio, Baldo Nouello, Rolando, Rota, Paria-
no, Franchis, Thesauro, Gratiano, Marta, Petro
Barbosa, Trentacinquio, & aliis quàm plurimis
firmat Augustinus Barbosa *in tractatu de appel-*
lation. verbor. vtriusque iuris appellatione 152.
num. 6.

Comprobatur vlterius, † nam eo modo quo 35
in l. vnica, C. quando imperator inter pupillos &
viduas (quæ tantum loquitur de pupillo, & vi-
dua) comprehensus intelligitur virtualiter &
tacitè pauper, & aliæ miserabiles personæ, non
ob aliud, quàm per identitatem rationis, vt ex
Couarruuias loco citato, *n. 3 in principio,* & la-
tius Scaccia *de appellationibus, quæst 7. à n. 150.*
cum seqq. ibi: *Ratio huius restrictionis potuit esse,*
quia Ecclesia æquiparatur pupillo, Couarr. *d. c. 7.*
n 3. vers. Verùm de Ecclesia. in fine. Carauita *ri-*
tu 233. q. 1. n. 3. &c.

Pariformiter è conuerso in hoc decreto Tri-
dentino vbi tantùm (sine restrictione tamen) fit
mentio † de paupere; debet includi Orphanus 36
ex identitate, imò maioritate rationis, habens à
iure communi priuilegium, cui nec Concilium
derogauit, nec in derogatione generali aliàs com-
prehenderetur, plures Doctores allegat Mieres
de maiorat. 1. p. q. 1. n. 78.

Iste iterùm discursus legitimus † magis red- 37
ditur ex eodem Trident. *in dict. cap. causa om-*
nes, quòd licet in principio absolutè vetaue-
rit, causas in prima instantia alibi tractari, quàm
coram Ordinariis; nihilominùs non censentur
exclusi casus illi, in quibus aliàs de iure commu-
ni ab Ordinario licitè poterat recedi in prima
instantia, imò illi ampliùs intelliguntur præser-
uati, vt plurimis citatis Doctoribus, & declara-
tion. S. Congregation. diximus sup. hac 2. *part.*
c. 5. à n. 8. & per omnes eius §§. vbi quod per il-
lam vniuersalem prohibitionem non excludi le-
gitimos iuris communis modos, in quibus ex
speciali ratione recedebatur ab Ordinario in
prima instantia.

Inter quos vnus erit causa miserabilium & pupillorum, qui si habent causam in prima instantia coram suo Ordinario, vel alio Iudice inferiore; possunt istorum forum declinare, & eligere forum in Romana Curia, non tamen Metropolitani, vt iure communi determinatum stat, *in l. vnica, C. quando Imperator. inter pupill. & viduam* (quam hactenus exornauimus) non obstante noua dispositione Concilij Tridentin. *in dict. cap. causa omnes*, vt in Clerico pupillo expressè tenet Aldan. *in compendio Canonicar. resolution. lib. 2. titul. 8. num. 15.* vbi testatur sic fuisse decisum *in Baren. 1. Aprilis* 1628. quem ad id referens sequitur Augustinus Barbosa *in collectan. ad Concil. Tridentin. sess. 24. dict. cap. causæ omnes 20. num. 45. in noviter additis.*

Nec per expressionem vnius ex casibus æqui-
38 paratis, & similibus in iure, † censetur exclusus alius eandem rationem habens, vt superius extat probatum, quod aliis eiusdem Concilij Tridentin. decretis contingit, vt est videre per Menochium *de præsumptionibus, lib. 3. præsumption. 90. à principio, & num. 6*, ibi: Et præter tres enumeratos modos adquiritur etiam ius patronatus constructione, reædificatione, & donatione, sicut scribunt permulti, quos commemoraui, & sequutus sum *cons. 90. num. 28. & 29. lib. 1.* Nec Concilium Tridentin. tres hos postremos modos reijcit, etsi alios tres commemorat, non enim inclusio vnius est exclusio alterius, quando eadem est vtriusque ratio, vt declarando regulam, *l. cùm prætor. ff. de iudiciis*, scripserunt Felinus, &c. idem probant plurimi citati à Nicolao Garcia *de benefic. 5. part. capitul. 9. num. 38.* ibi: Licet Concilium solùm præseruet ius patronatus competens ex fundatione, & donatione, non excludit ius patronatus ex constructione competens, &c. Quibus non absimilis est intellectus, *l. 5. tit. 2. part. 1.* quæ loquendo de probanda consuetudine inquit: *Si en este tiempo mismo fueren dados consegeramente dos juizios por ella.* Non excludit alios modos à iure approbatos probandi consuetudinem, prout latè declarat & interpretatur Mulina *de primogeniis, lib. 2. capitul. 6. à num. 24. & sequentibus, & num. 18.* ita loquitur: *Nec illa lex partitarum, quæ de vno modo probandi consuetudinem meminit, ceteros excludit, idque aduertit Gregorius Lopez in dicta l. 2. in glossa verbo, Fueren dados, &c.* qui latiùs prosequitur, & Burgos de Paz *in l. 1. Tauri, num. 251. cum sequentibus.* Ex quorum decretorum Tridentin. vera intelligentia rectè infertur ad casum præsentem, in quo licet *dict. cap. 20. §. ad hæc*, disponat & loquatur de paupere tantùm, non intelligitur exclusisse Orphanum, & alias miserabiles personas, in quibus identitas rationis militat, atque iuris æquiparatio, imò dispositum in paupere idem repetendum in cæteris miserabilibus.

Ex quibus omnibus concluditur ad reten-
39 tionem inhibitionis Rotalis † expeditæ in causa matrimoniali in secunda, vel tertia instantia, cum Orphanus ex ea extrahi non possit à sua prouincia ex *dict. cap. 20. §. ad hæc, session. 24. de reformation.* cum Regi pertinet Concil. Tridentin. protectio, atque ideò ne tale decretum violetur, retentio in Senatu expedienda.

Tùm etiam, quia, vt hactenus diximus,
pauperes & Orphani, † aliæque miserabiles 40
personæ in nulla instantia possunt extrahi à prouincia in causis matrimonialibus ex dict. Trid. at Rex vt protector suorum vassallorum non debet pati illas extrahi; quod si de facto extrahantur, & in priuilegio suo opprimantur, à Rege sunt protegendi per retentionis remedium, vt expressè firmarunt Menchaca *controuers. vsu. frequent. lib. 1. capitul. 41.* Erasmus à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exempt. tom. 2. in Scholiis ad Constit. Leonis X. §. 13. n. 184. folio 99.* & alij, quos ad idem retulimus hac 2. *part. capitul. 11. à n. 79. cum sequentibus.*

Discursus iste nouum recipit † spiritum ex 41
duobus decretis huius Senatus Supremi, quia cum à secunda sententia in eadem causa matrimoniali priùs appellauerat puella ab omissione condemnationis expensarum (ob calumniosam, & dolosam litem sibi ab aduersario motam) cui iudex detulerat, & comparuit puella statim coram R. Nuntio, & inhibitione obtenta & intimata & obtemperata, postmodum vir appellauit à sententia ad Sanctissimum nominatim, & conquestus per viam violentiæ in Senatu, iudicem nolle suæ appellationi deferre, decreuit Senatus 26. *Ianuarij* 1534. quod *in non deferendo illi ad iudicem, ad quem de iure deferre debebat, vim facit.* Detulit Iudex ad Nuntium eundem (ad quem causa puellæ erat deuoluta) dumtaxat, & non ad alium; iterum conquesto aduersario, noluisse deferre ad Sanctissimum, ad quem nominatim appellauerat, Senatus 4. *Aprilis* 1534. iterum decreuit *vim in huiusmodi delatione minimè intulisse.* Attendens causam matrimonialem puellæ orbatæ non esse extrahendam à prouincia, iuxta dict. Trident. *cap. 20. §. ad hæc.*

Ex quibus decretis Senatus aliam insuper de-
duximus † causam legitimam retentionis inhi- 42
bitionis postmodum insuper allatæ, ex eo quod ista inhibitio directè repugnabat, impugnabatque Senatus decretum, & Regis authoritati detrahebat, Regióque recursui, cum per inhibitionem totaliter destruebantur decreta, & eorum executio, & effectus impediebantur, cum de sui natura incommutabilia sunt non subiecta humanæ vicissitudini, commutationi, aut variationi, vt latiùs Nos *de Regia protectione 1. part. cap. 4 num. 12.*

Et cum ista inhibitio opponatur authoritati,
& Regaliæ seu maioriæ Regis † (prout est re- 43
cursus, vt abundè diximus in hoc tractatu *1. p. cap. 1. per totum*, & præcipuè *à num. 102. cum multis seqq.*) euidenter infertur ad eiusdem retentionem, cum inter causas legitimas ad illam impartiendam hæc sit potior, detractio nempè, & diminutio authoritatis, maioriæ, seu Regaliæ Regis, prout abundè suprà *1. part. cap. 5. per totum.*

Et quia retentione omissa in hoc casu; de-
creta Senatus † manerent inania & illusoria 44
contra omnem iuris publici vtilitatem, & Senatus authoritatem, & ex eisdem potius damnificaretur oppressus, imò sub fide publica & Regia deceptus maneret in iure suo, qui tutus se recursu Regio iudicabat, ex iis, quæ latissimè considerauimus hac 2. *part. cap. 20. à numer. 39. vsque ad finem*, quæ omnia ibi dicta hic applica.

Sicque

Sicque defendimus ex præditis causis legitimis, retinendam fore in Senatu inhibitionem Rotalem, ne illa in dispendium puellæ alibi vtatur impetrans, & vt causa pendens coram Nuncio vigore appellationis puellæ præcedentis prosequatur, quæ in Curia Romana tractari non debebat, tum ex dict. decreto Trident. tùm etiam, quia ex accidentibus ad illam devoluta non fuerat, tùm etiam quia iam introducta erat coram Nuntio ex vtraque parte.

Ad cuius claritatem supponebamus; quod
45 quamuis victor regulariter † non possit appellare à sola omissione condemnationis expensarum; hoc tamen procedit postquam victus iam prius appellasset à sententia contra se lata; at si Victor ab omissione expensarum prius appellasset; legitimè appellat, ita vt validitas huius appellationis pendeat à præuentione, & anterioritate, *l. fin.* & ibi Doctores, *C. quando appellare non est necesse*, latissimè prosequtur Scaccia *de appellationibus, quæst. 17. limitat. 21. per totam.*

Et cùm appellatio puellæ ab omissione ex-
46 pensarum fuerit anterior, † deuoluisse totam causam ad Nuntium, dicendum erit, vt probat Scaccia *dict. limitat. 21. num. 12.* nam cum prior appellatio deuolueret causam legitimè expensarum omissarum, & coram Nuntio sit iam introducta; tota causa super principali deuolui debuit, ne eius continentia diuidatur, & inde contrariæ sententiæ spectentur, iuxta quæ Nos latissimè suprà *cap. 14. per totum*; nam si Iudex causæ principalis reuocauerit sententiam, & Iudex expensarum illam confirmauerit, aut super soluendis iulum pronuntiet; inane fuisset iudicium, & per consequens etiam vtrumque
47 iudicium, † cum articuli sint connexi, & inseparabiles, quia vnum parit exceptionem rei iudicatæ alteri, vt Nos *de Regia protectione, 3. p. cap. 15. num. 43. & hac tract. in 2. part. cap. 8. à num. 12. & sequentib.* Imò vt articulus dicatur annexus; sufficit quod ab alio dependeat, Rota vt per Alexand. Ludouis. *decis. 223. per totam, & num. 7. & sequentib* ibi: Quod autem simus in connexis dicebant Domini, non esse dubitandum, cum omnia pendant ab articulo filiationis & legitimationis. Aimon. *consil. 242. num. 1. & 2.* latè Menochius *de arbitrariis, casu 95. num. 15. & sequentibus*; imò vnum reputatur, quando vnum est propter aliud, *l. Iulianus, ff. de cond. & demonstrat.* Bellamera *cons. 4. in fin.* facit quod habetur in decisione Rotæ 13. *sub num. 2. vers. Quarta quando, de probationibus, in nouis.* à dicto enim articulo pendet assignatio legitimè, &c.

Supponebamus vlterius, quod licèt sit nota
48 conclusio † quod ex duabus appellationibus ab vtraque parte interpositis ab eadem sententia, vna ad inferiorem, altera ad Papam; ista præualeat, & totam causam deuoluat *ex cap. si duobus, de appellationibus.* Tamen ista conclusio in causa præsenti fallax reperiebatur dupliciter,
49 † tùm ex Concil. Tridentin. *dict. cap. 20. ad hæc*, quod causa matrimonialis miserabilis personæ non debet extrahi à Prouincia in qualibet instantia ex deductis à principio *huius 3. conclusionis*. Tùm etiam; quia regula *dict. cap. si duo-*
50 *bus*, non procedit, † quando appellans ad Papam tacitè aut expressè prorogaret iurisdictionem inferioris, quo se renuntiasse videtur deuolutioni suæ appellationis quantum ad Papam, quoniam licèt verum sit quod ex duabus appellationibus ab vtraque parte emissis vna ad Papam, altera ad inferiorem, illa præualeat; tamen hæc prælatio, † & deuolutio non est tan- 51
tæ efficaciæ, & tam absoluta, quin etiam inferiori adquiratur iurisdictio, licèt elidibilis ope exceptionis text. est *in dict. cap. si duobus*, ibi: *Tenebit excommunicationis sententia, &c.* optimè resoluunt Philippus Franch. ibidem *sub num. 13. & sequent. vers. In verbo tenebit.* Cardinal. Alexand. *in ead. cap. num. 3. vers. Nota ex text.* Decius *num. 5. nota. 3.* Scaccia *de appellationib. quæst. 10. num. 15.* Augustinus Barbosa *in collect. ad eundem textum, num. 4.* concludentes quod interim potest inferior procedere.

Quapropter ista iurisdictio cum sit elidibilis
valet prorogari, † vt in terminis Doctor Pe- 52
trus Barbos. *in l. 1. art. 1. num. 190. ff. de iudiciis*, & tenet Augustinus Barbos. *in dict. cap. si duobus, num 4.* & alij statim citandi.

Atque quemadmodum per comparitionem
coram inferiore absque protestatione † appel- 53
lans intelligatur renuntiare suæ appellationi, & prorogare iurisdictionem eiusdem text. *in cap. solicitudinem, de appellationib.* quem latè exornat Scaccia *de appellationib. quæst. 17. limitat. 2. à num. 12. & seqq.*

Eodem modo quando concurrunt hæ duæ
appellationes vna ad Papam † (quæ regulariter 54
præualet) altera ad inferiorem; si postmodum appellans ad Papam compareat coram inferiore; videtur renuntiare deuolutioni ad Papam, & prorogare iurisdictionem aliàs elidibilem inferioris, qui impunè de cætero procedit in causa; ita post alios eleganter concludit Sigismundus Scaccia *de appellationib. 2. part. quæst. 10 sub num. 13. vers. Tertius casus* vbi ita ait: Tertius casus est, quando appellans renuntiasset appellationi, quam interposuerat ad Papam, siue renuntiatio sit expressa, siue tacita per comparitionem coram Archiepiscopo sine protestatione Cardinalis Alexand. *sub eodem n. 4.* ibi: *Fallit tertio*, & egregiè Decius *n. 13. notab 6. & sub n. 17.* sed de isto tertio casu satis abundè loquutus sum *infr. q. 17. limit. 2. &c.* quod & probat vterque Barb. quos suprà citauimus *num. 51. & 52.* dum in hoc casu prorogationem admittunt: de hac comparitione coram Nuntio Apostolico ex aliquibus actis à vito gestis constanter fuit compertum.

Insuper in comprobationem adduximus dic-
tas singulares Rotæ decisiones, † quas ad lit- 55
teram retulimus suprà hac 2. *part. cap. 19. n. 42.* quibus reperitur decisum, quod per comparitionem coram alio iudice etiam prætendente iurisdictionem in causa videatur ei consentire, & renuntiare commissioni iam à se expeditæ ante eius præsentationem, cuius virtute Delegatus iam non potest procedere validè in causa, sed nulliter & attentatè; & consonant omnia quæ à principio *dict. cap. 19. scripta sunt.*

Comparitionem appellantis ad Papam coram Nuntio in hac causa concludenter deduximus, inferentes inde ad prorogationem iurisdictionis, & renuntiationem suæ appellationis, & deuolutionis ad Papam, & per consequens ad renuntiationem suæ commissionis postmodum obtentæ, & inhibitionis subsequutæ, quæ Rotæ inhibenti iurisdictionem non contulerat.

Pp 4 Conside

Considerabamus etiam ad commissionis im-
56 petratæ, † & inhibitionis subsequutæ nullita-
tem, quod cum ante impetrationem compa-
ruerit appellans coram Nuntio, & suæ appel-
lationi tacitè inde renuntiasset; commissionem
super appellatione resoluta, & quæ iam non sta-
bat, nullam fuisse nec tribuisse iurisdictionem,
& per consequens omnem processum, & inde
sequuta esse nulla, & inualida ex defectu iuris-
dictionis. Bellamera *decis.* 22. Cæsar de Grassis
decis. 8. *num.* 4. Marquesanus *de commis.* 1. *part.*
cap. 3. *num.* 110. *fol.* 170. *tom.* 1. Gratian. *discepta-
tionibus forens. cap.* 17. *per totum.* Ruginellus *de
appellation.* §. 6. *glos.* 4. *sub num.* 7. *vers. Aduer-
tendum.* Scaccia *de appellationib. quæst.* 3. *à num.* 3.
Farinacius *in posthum. tom.* 1. *decis.* 789. *num.* 2. *&
sequentibus*, *& num.* 6. & loquendo in nullitate
57 † inhibitionis expeditæ huius commissionis
virtute, Lancellotus *de attentat.* 2. *part. cap.* 20.
limitat. 12. *à num.* 1. *cum sequentibus*, vbi aliquas
58 Rotæ decisiones adducit, † & Gratianus vbi
proximè *num.* 1. reddentes omnes rationem, quia
commissio super non ente nullam tribuit iuris-
dictionem, & circa effectus huius appellatio-
nis semel resolutæ, & renuntiatæ vide plura,
quæ congessimus hac 2. *p. cap.* 19. *à num.* 12. *cum
multis sequentib. & cap.* 26. *à num.* 38. vbi plura
sunt cumulata.

Concordat Rotæ decisio Alexand. Ludouis.
59 *decis.* 418. à principio, vbi † quod sublata cau-
sa, & fundamento principali, tacitè censetur
sublata inhibitio Rotalis, & consonat Rotæ de-
cisio, vt per Iacobum Caballetium *decis.* 2. *n.* 6.
ibi: Quod autem Ordinarius Nerito nulliter
processerit in hoc casu, patet; quia commissio
sibi directa erat subreptitia, nam Ioannes An-
dræas obtinuerat committi dict. Ordinario Ne-
rito causam appellationis sub falso prætextu,
quod Ordinarius Liturien. executor suarum lit-
terarum declarasset, eas non esse executioni de-
mandandas, de quo decreto non constat, & con-
sequenter appellatio, & sic nec commissio sub-
sistit. Cæsar de Grassis *decis.* 2. *num.* 1. *& sequen-
tibus, de rescriptis* Hostiens. Felin. & alij, quos re-
fert & sequitur Cassiad. *decis.* 1 *de rescriptis, &c.*

Deducebamus insuper in comprobationem
60 retentionis prædictæ inhibitionis, † de qua in
hac *conclus.* 3. quod non tantùm ipsa, sed &
commissio præcedens fuisset surreptitia; non
quia surreptio de per se sola sit sufficiens causa
ad retentionem litterarum, nisi concurrat alia
ea relatis, 1. *part. cap.* 3. *& quatuor sequenti-
bus*, sed potiùs ad clariùs ostendendum defe-
ctum intentionis Papæ, quem ob surreptionem
patiuntur dictæ litteræ, vt latissimè diximus,
1. *part. cap.* 8. *per totum.*

Cùm litteræ præfatæ commissionis dicantur
61 surreptitiæ † ob non factam relationem claram,
& specificam Sanctissimo, de minore, pupillo
orbato, vidua & aliis miserabilibus personis,
contra quos impetratur rescriptum, probant in
terminis Marchesan. *de commissionibus, tom.* 2. *de
commiss. euocatoriis, caus.* §. 2. *a num.* 1. *& n.* 155.
Scaccia *de appellationib. quæst.* 7. *sub num.* 171.
videndi quia rectè loquuntur: debet enim om-
nium obstantium fieri Papæ specifica, vera, &
clara relatio, ita vt veritas etiam relata, tamen
sub inuolucro verborum non sufficiat, vt latiùs
ad finem conclusionis; 4. *à n.* 94. *& seq.* & hæc
surreptio influit in damnum publicum ex DD.
relatis 1. *p. c.* 13. *n.* 65. & sic retentio procedit,
vt *in dict. cap.* 8. probauimus.

Quarta conclusio erit, inhibitio Rotalis ex-
pedita super re iam iudicata, † aut tribus con- 62
formibus vigore tertiæ appellationis retinetur
in Senatu, quia est contra ius, infertque præ-
iudicium publicæ vtilitati, quam conclusionem
(cum in facti contingentia habuissemus) vali-
dissimis fundamentis defendimus.

Impetrata rescripta (inquit Imperator) *non
placet admitti*, † *si decisa semel causa fuerint iu-* 63
*diciali sententia, quam prouocatio nulla suspendit:
sed eos, qui talia rescripta meruerint; etiam limi-
ne iudiciorum repelli, &c. in l. fin. C. sententiam
rescindi non posse, & in l. causas vel lites transa-
ctionibus legitimis finitas Imperiali rescripto resu-
scitari non oportet. C. de transactionibus*, text.
etiam *in l. fin. C. de erroribus aduocator. l. cum ti-
bi. C. de iudiciis, l. terminato. C. de fructibus &
litium expensis.*

Rescriptum enim contra rem iudicatam, aut
tres conformes, † quatenus est impeditiuum 64
executionis & effectus earum contra ius, & ab
eo reprobatum, vt *in rubro & nigro. C. ne liceat
tertio prouocare*; & propterea tanquam iniustum,
† & inciuile admitti non debet. *l. rescripta, &* 65
*authentica, qua supplication. C. de precibus Impe-
ratori offerendis, l. probatorias, C. de diuersis offi-
ciis, lib.* 12. *Authentica, vt diuina iussiones, cap.
fin. collatione* 8. *cap. super litteris, de rescriptis.*
Caballinus *milleloquio* 992. Teparus *lib* 1. *va-
riar. tit. de executione sententia, column.* 9. *in prin-
cip.* Anton. Sola *ad decret. Saband. tit. de conclus.
in caus. parte* 3. *glos.* 1. *num.* 7. Trentacinquius
lib. 1. *tit. de rescriptis, resolut.* 6. *num.* 1. Ponte
consil. 1. *num.* 72. & *de potestate Proregis, tit. de
abundantia ciuitatis.* §. 3. *num.* 14. Berdacius *cons.
criminal.* 478. *num* 20.

Quia rescriptum super tertia appellatione
nec tenet, † nec illud potest Princeps, seu Pa- 66
pa de ordinaria potestate concedere, text. *in cap.
tua nobis, de appellationibus*, & aliis per Mar-
chesanum *in tractat. de commissionibus. part. c.* 3.
num 30. *fol.* 30. *& part.* 2. *cap.* 1. *volum.* 4. *num.* 1.
2. *&* 3. *fol.* 355. Cagnol. *in decret. Montisfer-
rat.* 14. *quæst.* 9. *fol.* 224. nouissime Antonin. Amat.
variar. resolut. 6. *num.* 4. *& à num.* 2. nisi per spe-
ciale priuilegium tertiam appellationem † con- 67
cedat Princeps de plenitudine potestatis, Ma-
stril. *de magistratib. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 388. *&
num.* 391. *volum.* 1. Scaccia *de appellationibus,
quæst.* 17. *limitat.* 1. *num.* 3. *& sequentibus.* Ro-
dulfin. *de absoluta Principis potestat. cap.* 3. *num.*
16. Mota *decis.* 42. *num.* 19. Trentacinquius *va-
riar. resolut. lib.* 2. *resolut.* 15. *de appellationibus,
num.* 11. & alij plures citati ab Amato vbi pro-
ximè *à num.* 5.

Et hinc est, vt omnes Doctores de littera-
rum retentione tractantes † pro notissima con- 68
clusione affirmant, eas retinendas fore, quæ
contra ius fuerint expeditæ, deuiéntque à tra-
mite iuris, cum talium executio suspendi de-
beat, nec illæ adimplendæ iuxta text. singu-
larem *in l. rescripta*, 1. *C. si contra ius vel vtili-
tatem publicam, cap. rescript.* 25. *quæst.* 2. & in
specie est text. *in dict. l. fin. C. sententiam rescin-
di non posse*, ibi: *Non placet admitti, l. final. C.
si contra ius vel vtilitatem publicam*, ibi: *Vt nul-
lum rescriptum, nullam sacram admonitionem, qua
generali iuri vel vtilitati publica aduersa esse vi-
deantur,*

doantur, in disceptationem cuiuslibet litigij patiantur proferri, textus optimus *in Authent. vt nulli iudicum. §. hoc vero*, dum loquens de suspensione horum rescriptorum inquit: *Si vero contra legem, aut contra publicam facta sunt, hac pro non scriptis esse iubemus.* Ripa & omnes *in cap. si quando, num. 16. de rescriptis.* Fabius Anna *consil. 60. num. 42.* Berdazius *consil. criminal. 478. num. 21.* Giurba *decis. 7. num. 1. & sub num. 6.* & Nos abundè suprà 1. *part. cap. 3. à num. 1. cum sequentibus*, & in terminis quod
69 rescriptum Principis super re iudicata, † ex quo executionis fit impeditiuum, non debet admitti; probant Rebuffus *ad Regias constit. tit. de supplicat. num. 41. & titul. de arrestis. artical. 1. glos. 1. num. 4.* Valascus *conclus. 51. num. 29.* Anna *singulari 458.* Tuschus *tom. 7. littera R. conclus. 314. num. 7. & 12.* Petrus Gregor. Tholosan. *de appellation. lib. 1. cap. 6. num. 5.* Anton. Sola *ad decreta Sabaudia, tit. de appellat. glos. 15. num. 3.* Carolus de Tapia *de iure Neapolitan. lib. 1. titul. de officio Sacri Concily, pragmat. 5. num. 1.* Marsul. *ad Capicium decis. 169. num. 4.* Tepatus *lib. 1. variar. titul. de execution. sententia, column. 9. in princip.* Ponte *de potestate Proregis, titul. de abundantia ciuitatis. §. 3. num. 14.* plenè Antonin. Amato *resolut. 6. num. 3. & num. 6. 7. & 8.* qui per plu-
70 rimos † loquitur de rescriptis contra tres con-
71 formes, † quia est contra ius. Giurba *decis. 1. num. 2. & 3.* Fachineus *controuersiar. iuris, lib. 3. cap. 49.* plenè Fabius Anna *cons. 62. num. 36.* &
72 quia iniustum, durum, † & inciuile est, Gailliaul. *cons. 27. num. 98.* Baldus *consil. 396. vol. 3.* Tusch. *tom. 6. littera R. conclus. 219. num 9.* Giurb.
73 *dict. decis. 7. sub num. 1.* & est odiosum; † vt per plures ipse, *num. 2.*

Et quando rescriptum Principis apparet Iniu-
74 stum, † durum seu asperum, nec debet exequi, nec admitti; sed potiùs suspendi, & detineri, prout loquendo in bullarum retentione, affirmant ex Cardinal. *cons. 142. Sanctissimus Dominus* Palacios Rube. *in tractat. de benefic. vacant. in Curia, à princip.* Azeued. *in l. 14. ex num. 33. cum sequentib. titul. 3. lib. 1. Recopil.* Felin. *in cap. nonnulli, num 9. & 14. de rescriptis.* Didacus Perez *lib. 2. ordinament titul. 4. l. 29. glos. 1. versicul. Vnde contra praedictum rescriptum, pag. 152.* Lancellotus Conradus *in Templo omnium iudicum, lib. 1. cap. 1. §. 4. titul. de praestantia, & potentia Imperatoris, versicul. Obedire ei omnes debent, num. 16. fol. 91* Couarrun. *practicar. cap. 35. num. 6.* Alphunsus Oxeda *de beneficiorum incompatibilitate 1. part. cap. 21. num. 5.* Ioannes de Segura Dabalos *in directorio iudicum Ecclesiastico, 2. part. cap. 5. ex num. 3.* Hieronymus Parroles *in scholiis ad Molinum, in §. consultation. & in num. 17.* & per plures, quos congessimus suprà 1. *part. cap. 3. per totum.*

Igitur ineuitabilis videtur retentio in Senatu
75 inhibitionis expeditae † in Rota super re iudicata, & tribus conformibus, si contra ius exorbitans, iniusta, & dura, quatenus impedit effectum, & executionem earum.

Et ex hac causa legitima alia insuper subori-
76 tur, † publici praeiudicij & damni, quo principaliter salubre huius retentionis nititur refugium, vt per plura iura & Doctores probanimus suprà 1. *part. cap. 5. per totum*, velle enim rem iudicatam carere effectu, † litésque esse im- 77
mortales, Reipublicae est contagium, quod omni conatu Princeps cauere tenetur, ne vassalli sui discordiis, & sumptibus vexentur, vt docet Cicero *de legibus. lib. 1.* ibi: *Et ea salus litium multitudine maximopere laditur, ideo ad conseruationem illius multa quidem excogitarunt, &c.* Flaminius Parisius *de resignat. beneficior. lib. 11. quaest. 1. à num. 27.* ibi: Et ideo concernit publicam vtilitatem ex eo, vt lites finiantur. Bald. *in l. 1. in §. notabili. C. de nouo Codice componend. & in l. 1. ff. de furtis.* Alexand. *consil. 190. columna 2. lib. 2. & consil. 171. colum. 3 lib. 7.* nam clari iuris est, extinctionem litium ad conseruationem congregationis humanae pertinere, &c. ad quod plura congessimus hac 2. *part. c. 3. à num. 9. cum sequentibus*, omnino videnda, & applicanda.

Si enim ad rei iudicatae suspensionem expres-
sum principis rescriptum non sufficit, † cum 78
nihilominus istud nec admittitur, nec exequitor, sed potius suspenditur, & retinetur, vt latè probant Doctores superiùs citati *à num. 62. cum sequentibus*, & copiosè Marius Giurba *de-
cis. 7. per totam*, eum ad hoc † vt tale rescriptum 79
adimpleatur; duo praecisè requirantur, nempè certa Principis scientia rei iudicatae, & quod simul ipse plenitudine potestatis vtatur cum clausula *non obstante*, vt notarunt Apostill. ad Guidonem Papae *decision. 420.* post Baldum *in l. nam ita Dinus quaest. 1. ff. de adoptionib.* Alexand. *consil. 2. colum. 5. volum. 1.* Tepatus *variar. resolution. tit. de executione sentent. versic. Senatus.* Tuschus *littera R. conclus. 314. num. 13.* Anna *allegat. 49. num. 8. 9. & 10.* Trentacinquius *lib. 1. tit. de rescriptis, resolut. 6. 9. & 10.* Antonius Gabriel *tit. de clausulis, conclus. 1. & 2. per totam.* Marilian. *decis. 20. & 5.* Ponte *consil. 59. num. 30. & consil. 55. num. 4.* Anton. Sola *ad decreta Saband. tit. de appell. gloss. 15. num. 3. & in tit. de conclus. in causa. part. 3. gloss. 1. num. 8.* Giurba *decis. 7. num. 7. cum sequentibus.* Antoninus Amato *variar. resolut. 6. num. 10. & num. 3.
cum multis sequentibus*, † aliter nec etiam per 80
indirectum valet, ipse Giurba, *num. 6.*

Quanto igitur minus valebit rescriptum ob-
tentum, & impetratum super re iudicata, aut 81
tribus conformibus absque earum scientia Principis, cum vt plurimum subreptitiè, & falsa relatione soleat impetrari tacita veritate rei iudicatae, vel sub tot verborum inuolucro narrata, vt veritas Papae occultetur, & inde dolosam suam intentionem consequatur impetrans impediendi, & procrastinandi rei iudicatae executionem sinistra hac relatione vtens, ne in commissione solitae apponantur clausulae executionis praeseruatiuae *sine praiudicio legitima executionis*, aut *parito iudicato*, quae nullatenus omittuntur in Romana Curia, quando ex vera relatione impetrantis apparet de re iudicata, tribus conformibus, aut via executiua, vt annotant Clausulistae omnes, & latissimè Hercules Marescotus *variar. resolut. lib. 1. cap. 86 per totam, & cap. 87.*

Debet etenim Sanctissimo fieri clara, specifi-
ca & indiuidua relatio rei iudicatae, † aut trium 82
conformium, aliàs rescriptum seu commissio est subreptitia, quia rem iudicatam per rescriptum Principem euertere velle, non creditur, text. expressus *in cap. exposita, de arbitr.* vbi glos.

glos. & Doctores, Felin. in cap. super litteris,
num. 14. vbi Beroius num. 72. de rescriptis, alios
recenset, Crauetta consil. 79. num. 2. Barbatia con-
sil. 46. col. 2. lib. 2. & consil. 10. col. 3. lib. 3. Neui-
zan. consil. 36. num. 13. Menoch. de arbitrariis,
lib. 2. Centur. 2. cas. 102. num. 46. alios citans
num. 45. Marta clausul. 174. in fin. part. 1. & fuit
dictum in vna Abulensi Capellania. 21. Aprilis
1602. coram Cardinal. Lancelloto Iuniori, & in
alia Toletana Beneficij 14. Nouembris 1605. co-
ram Iusto, impressa penes Marchesanum de
commissionibus, tom. 1. fol. 384. Oliuerius Bel-
tramin. in annotationib. ad Ludouis. decision. 2.
num. 17.

Maximè, si ipsa tertia appellatio à tribus con-
83 formibus emissa † fuisset iam introducta per
eundem appellantem in alio Tribunali, putà
Nuntij (vt in eadem lite vertente considerabamur)
de qua introductione nisi Papæ fiat ex-
pressa relatio, commissio super appellatione
impetrata est subreptitia, nec ex eo Auditori Ro-
tæ acquiritur iurisdictio, cum Papa ignarus de-
pendentiæ litis coram alio iudice eam auocare
non censeatur; ita eleganter dixit Gloss. in cap.
prudentiam. §. sexta, de officio Delegati, & ibi
Abbas num. 5. Barbatia consil. 20. colum 3. cap. 46.
colum 2. lib. 3. Felinus cap. super litteris, num. 12.
de rescriptis, qui post Rotam decis. 14. de rescri-
ptis, in antiquis, & Thomam Fastholum du-
bio 64. eodem die: scribit non valere commissio-
84 nem specialem factam in Curia, † non facta
mentione, quod causa alibi introducta erat, &
vide infra num. 87. & seqq. Bellamera decis. 64.
dicens rescriptum committens causam Audito-
ri in Curia esse subreptitium, si non est narratum
litem introductam in partibus, latè & singulari-
ter Menochius de arbitrariis, dict. casu 102. n. 34.
cum sequentibus, probant insuper Rota Fastholi
decis. 31. causa Philippus Franch. in cap. vt de-
bitus, num. 34. de præsumptionibus. Ægidius de-
85 cis. 46. except. vbi mirabiliter dicit, † quod ta-
lis commissio ipso iure sit nulla, nisi fiat ex cer-
ta scientia Papæ. Afflictis decis. 98. pulchrum, &
decis. 220. in causa, num. 14. & sequentibus. Mil-
lis in verbo, si est impetrata. Parisius consil. 74.
Gratian. num. 15. lib. 4. Lancellotus de attentat.
2. part. cap. 4. in præfatione, num. 651. & sequen-
86 tibus, quia licèt Princeps tacitè, † & expressè
valeat ad libitum auocare ad se causas siue inci-
piendas, siue cœptas coram aliis iudicibus in-
ferioribus, cum hæc sit sua Regalia, vt post
alios Rebuffus in tractatu de auocatione, quæst. 5.
à num. 4. & sequentibus, Boerius in tract. de ordi-
ne graduum, 2. part. à num. 57. Belluga in Specu-
lo Principum, rubric. 23. § sed pone, num. 6. &
sequentibus. Guido Papæ decis. 440. Iacobus Cal-
licius in margar. Curiarum, dubitat. 8. versic. 64.
cum sequent. Auendan. de exequend. mand. lib. 1.
cap. 19. Peguera in practic. tit. de auocation. cau-
sar. ad Regem, ex num. 1. cum sequentibus, Ponte
de potestate Proregis, tit. de abundantia ciuitat.
§. 1. num. 16. & 19. decision. 36. num. 12. Cabe-
dus decision. 85. num. 5. & sequentib. Fontanell.
de pactis nuptialibus, tom. 1. clausula 4. gloss. 10.
part. 1. num. 155. Cancerius variar. resolut. tom. 3.
cap. 10. num. 8 Carolus de Tapia decis. 1. ex n. 9.
cum pluribus sequentibus. Azeued. in l. 45. tit. 4.
lib. 3 Recopilat. num. 1. & sequentib. Marchesa-
nus de commissionib. part. 2. cap. 4. de commission.
auocat. causar. fol. 461. vbi latissimè Hieronymus
Gonzalez ad regulam. 8. Cancellariæ gloss. 52. per
totam. Callicius de fisco, dubitatione 8. prærogat-
tiua 64. Seraphinus decis. 948. per totam. Boba-
dilla in Politica lib. 2. cap. 16. num. 100. & qua-
tuor sequentibus, Scaccia de iudiciis, cap. 66. ex
num. 11. cum sequentibus, magistraliter Couarru.
practicar. cap 9. per totum, Mastrillus de magi-
stratibus lib. 3. cap. 4. ex num. 248. vsque ad 258.
& in cap. 4. num. 160. & sequentib. & decis. 127.
& 128. per totam, & decis. 286. num. 9 & sequen-
tib. Calixtus Ramirez de lege Regia. §. 25. ex
num. 19. & 20. cum sequentib. Narbona in l. 59.
tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3. ex num. 195. vsque ad
185. vbi de expressa & tacita Principis auoca-
tione.

Hæc tamen [illegible] auocatio debet fieri scien-
te Principe † pendentiam litis coram iudice in- 87
feriori, aliàs si litis status, & pendentia co-
ram alio iudice non narretur Principi, non præ-
sumitur voluisse causam auocare, nec commis-
sio alteri facta transfert iurisdictionem; ita per
text. in cap. causam, de officio Delegati, cap. inter
Monasterium. de re iudicata, per Rotam, Sta-
phileum, & Philippum Franch. probat Vestrius
in practic. Romanæ Curiæ lib. 3. cap. 9. num. 5. & 6. 88
vbi, inde rectè infert, † nedum causam non
censeri auocatam; sed & commissionem, &
omnia inde sequuta coram nouo iudice esse nul-
la ipso iure, † & in istis etiam terminis determi- 89
nauit Rota in vna Laudensi pecuniæ coram Pam-
philio, adducta per Marchesanum de commissio-
nibus nullitatis Sanato, post §. 1. part. 3. tom. 3.
folio 20. vbi à principio dicitur, quod cœpto
iudicio coram Iudice competente, & non facta
litis relatione; commissio impetrata alteri iu-
dici, istius processus, & sententia sunt nulla
ipso iure, adeò vt nullitas huius sententiæ in-
fluat in alias, quæ illam priorem confirmarunt,
quæ est singularis decisio, & probant Doctores
superiùs citati à num 81. nam ad huiusmodi auo-
tionem non debent, † nec solent Principes mo- 90
ueri nisi ex magna, & vrgenti causa, atque ne-
cessitate interueniente, nec de facili auocare li-
cet; afferret enim Reipublicæ magnum detri-
mentum, & partis intollerabile præiudicium, vt
rectè cum Castrens. obseruauit Couarruu. dict.
c. 9. n. 1. ante finem, & eum Auendaño, Ponte &
aliis Don Garcia Mastril. de magistrat. lib 3. dict.
c. 4. n. 151. & 252. & decis. 286. n. 9. & 10 part. 2.
Marchesan. de commis. c. 4 n. 1. & n. 7. & 86. n. 3. 29.
& 35. Carolus de Tapia dict. decis. 1. num. 12. vbi
quod auocatio sine magna † causa partem lædit, 91
& cedit in contumeliam iudicis, qui de causa co-
gnoscere cœpit, prout ibi, n. 16. Scaccia de iudi-
ciis, lib. 1. dict. c. 66. à n. 11. & n. 21. vbi congerit
causas, ex quibus auocatio fieri potest, Narbona
vbi proximè ex n. 195. doctè & eleganter plura
congerens D. Ioan. de Castill. nouissimè in tract.
de tertiis, c 41. à n. 123. videndus à num. 121.

Et quod Princeps inscius causæ pendentis
coram iudice inferiori † non censeatur auocare 92
eandem; probat D. Cardus de Tapia dict. decis. 1.
n. 8. & seqq. & n. 15. quod Princeps inscius non
censetur præiudicare voluisse processui inter
partes agitato, nec iurisdictioni ordinariæ impe-
dimentum, & obstaculum apposuisse; sequitur
dict. Castillo vbi proximè n. 125. qui n. 124. rectè
ex Doctoribus infert, † auocationem esse odio- 93
sam, & propterea restringendam, quatenus tollit
præuentionem, & prohibet iudicem pronunciare
de

de eo, de quo cognoscere cœpit, aut de quo
iure Ordinario cognituius erat, quod cederet
in iniuriam iudicis inferioris, vt dictum est.

Quare ea prædictis & alijs pluribus conside-
rationibus diximus in facti contingentia; † re-
94 tentionem faciendam legitimè in Senatu inhi-
bitionis Rotalis expeditæ virtute commissionis
obtentæ super tertia appellatione à se iudicata,
& tribus conformibus emissis, non facta Papæ
vera relatione earum, nec sufficiet sub inuolucro
verborum facta, quoniam idem est est omnino
tacere veritatem Principi, vel eam obscurè, &
sub inuolutione verborum narrare, iuxta sin-
gularem doctrinam Innocentij *in cap. cum dile-
cta, num. 3. de rescriptis*, dicentis litteras subre-
ptitias dici quando per aliquorum operam fa-
ctum est, quod effugiat plenam intelligentiam
Papæ, quod menti tenendum dicit ibidem
Abb. *num. 7.* afferens id fieri, quando sub inuo-
lucro verborum effugiunt deliberatam Princi-
pis conscientiam, vbi Felin. *col. 2. vers. Teno-
menti.* Iass. *in l. præscriptione, num. 1. C. si con-
tra ius vel vtilitatem publicam*, Socin. Iun. *conf.
77. & 97. vers. Et si dicatur, volum. 1.* Curtius
Sen. *conf. 85. num. 27. 49. & 76. vers. Nunquam
95 esse*, vbi dicit, quod sub † inuolucro verborum
non potest apparere de voluntate deliberata
Principis, Grammaticus *decis. 66. num. 18.* Me-
nochius *de arbitrariis, cas. 202. ex num. 69. &
casu 203. ex num. 3.* Ripa *in cap. ad aures, n. 15.
96 de rescriptis*, dicens, † quod expressio facta
sub inuolucro verborum rescriptum vitiat, sicut
omnimoda taciturnitas. Thomas Sanchez *de
matrim. tom. 3. lib. 8. disputat. 21. num. 1.* ibi:
97 *Obreptitiam verò, † quando per verborum inuo-
lutionem, aut cautam loquelam, puta, ironicam,
vel calidam effugiunt deliberatam concedentis con-
scientiam, ac plenam eius intelligentiam, &c.*
aliquot quamplurimos Doctores congerit, &
post, ibi: *Conferetur subreptionem esse, quoties
veritas tacetur, vel per confusam ac perplexam
eius narrationem occultatur, &c.* & iterum *n. 5.*
idem repetit, sic Nos intelligimus illa verba,
l. 36. titul. 8. part. 3. ibi: *Si carta fuere ganada di-
ziendo mentira, ò encubriendo la verdad, non de-
be valer, &c.* vt idem sit mentiri, vel verita-
tem coopertè, & obscurè narrare.

Conducit ad propositum doctrina Aimonis
98 *consil. 68. num. 10.* ibi: *Iste impetrans † similis fuit
infirmo seu vulnerato, qui chirurgo vulnus detegere
noluit, & ob id mortuus est, detegere enim debet im-
petrans vulnus omne Principi, id est, omnia obstantia
ipsi impetrationi, ita quod appareret de voluntate
rescribentis eum intellexisse rem omnem clare, &
specificè, aliàs non intelligitur dispensasse, &c.* ita si-
militer argumentatur Bald. *conf. 204. longum the-
ma*, in finalibus verbis, *lib. 3.* vbi plura allegat.

Nec hanc subreptionem euitari posse, dixi-
99 mus in præfata negotij contingentia, † quod ab
impetrante replicabatur, non adesse tres con-
formes ex eo, quod vna non confirmabat ex-
pressè aliam, licèt quælibet mandaret exequi
instrumentum guarentigiatum pro summa peti-
ta, cui satisfecimus, quia in sententia nulla est
descripta certa forma verborum, nec requirit
expressam reuocationem, aut confirmationem
sententiæ, sed potiùs sufficit clara iudicis in-
tentio super negotio de quo agitur, probant
Paulus de Castro *consil. 16. num. 6.* ibi: *Sed ista
non est bona allegatio, nam licèt Iudex appella-
tionis non pronunciet benè, vel malè appellatum,
vel pronunciatum: si tamen ponit verba æquipol-
lentia, & idem importantia, sufficit; putà, si
Iudex prima causa condemnauit, Iudex verò ap-
pellationis absoluit; nam per hoc videtur pronun-
tiare malè iudicatum, & benè appellatum, quia
ista sunt æquipollentia; hoc probat primò, leg.
Præses iuncta glossa non haberi. Cod. de sentent. &
interloqunt. omn. iud. nam licèt sententia debeat
continere condemnationem vel absolutionem, vt
ibi dicitur in text. sufficit quod contineat æquipol-
lens, vt ibi gloss. non enim refert quid ex æqui-
pollentibus fiert, l. cum apud. ff. de minoribus;
leg. Æmilius Larianus, in quibus habetur quod
dum Iudex primus absoluisset, Iudex appellatio-
nis condemnauit, nec aliquid dicitur, quod pro-
nunciauerit super iustitiam, vel iniustitiam ap-
pellati, & tamen valet, &c.* quod etiam com-
probat Scaccia *de appellationibus, quæst. 11.
num. 118.* vbi quod ex sola pronuntiatione su-
perioris *benè appellatum* necessario infertur ad
malè iudicatum.

Latè etiam prosequitur post plures alios Van-
tius † *de nullitatibus sentent. ex defectu processus,* 100
num. 91. Scala *de consilio sapientis, lib. 4. cap. 13.
tom. 3. part. 1. fol. 349.* Scaccia *de appellationibus,
quæst. 4. à num. 19. vsque ad 22.* & magis ad lon-
gum *in tract. de sentent. & re iudicat. glos. 14.
quæst. 18. à num. 9. cum sequentibus*, & sub *n. 10.*
ibi: *Quia non refert quibus verbis vtatur Iudex
in pronunciando, dummodo ipsius intentio ex illis
percipiatur, quia mens est attendenda, vt ex Van-
tio & Paschali Scala sequutus sum dict. quæst. 4.
num. 21. qui loquuntur in sententia, &c.* vbi plu-
rima reddit exempla.

Et quod confirmatio aut reuocatio sententiæ
inferatur tacitè, † quando alia fertur idem 101
continens, aut directò repugnans, licèt expres-
sè non dicatur in ea, primam confirmari, aut
infirmari; probant Innocentius *in cap. dilecta,
de appellationibus.* Albericus *in l. hoc iudicium, col. 1.
in fin. versicul. In iudicio ff. de familia erciscunda.*
Felin *in cap. cum inter, num. 12. de appellationi-
bus* Nicellus *regul. 191. num. 7.* Rota *decis. 12.
de appellationib. in antiquis.* Carrocius *exceptione
130. num. 24. & 25.* vbi etiam *num. 45.* dicit,
† quod sententia cassata in parte, in alia cense- 102
tur confirmata, sicuti si statuti cassantur aliqua
capitula, cætera remanent confirmata ex *l. Tri-
bunus §. fin. ff. de testamento militis*, cuius tex-
tus singularem decisionem latè exornant Baldus
ibi, quam ita sumat: *Emendatio vel correctio
in quibusdam est cæterorum confirmatio*, ibidem
Baldus *in l. edicto, num. 14. Cod. de edicto Diui
Adriani tollendo.* Ioannes Monach. *in cap. statuto,
numer. 5. de rescriptis, in 6. & in cap. solet,
num. 10. de sentent. excommunicat. lib. 6.* Ro-
ta *decision 5. de rescriptis, in antiquis.* Hie-
ronym. Gonçalez, *in regula demen. & alter-
nat. gloss. 54. num. 14.* qui *num. 15.* dicit,
quod correctio in quibusdam est in reliquis
confirmatio: faciunt scripta, per Bartol.
Bald. Angelum, Castrens. & Immolam *in
leg. legata inutiliter, in fin.* vbi Florianus de
Sancto Petro *num. 23. & sequentib.* quod si
fuit alicui data potestas, & commissio reui-
dendi statuta, qui quædam improbat, cæ-
tera confirmare videtur, ex dict. *leg. Tribu-
nus, §. 1.* Rolandus à Valle *conf. 31. num. 21.*
qui alios laudat, & *num. 22. & 25. volum. 4.*
plura

plura congerit similia D. Ioannes Baptista Valençuela Velasquez *in cons.* 151. *à num.* 40. *cum sequentibus, tom.* 1. & per eundem iear. resoluitur, quod vbi fæudum fuit in aliquibus ex partium, vel concedentis dispositione alteratum, non ideo nouam in totum assumit formam; sed imò in non alteratis antiquam retinet naturam, per Iserniam *in cap* 1. *vbi alij quoque de feudo non habent. propr. naturam.* Romanus *consil.* 70. *n.* 2. Decius *consil.* 193. *col. pen.* Curtius Senior. *in tractatu feudorum, part.* 1. *quæst.* 6. *col.* 6. Paris. *consil.* 23. *num.* 26. *volum.* 1. Lofredus *consil.* 1. *num.* 168. Surdus *cons.* 445. *à num.* 58. *lib.* 3. *& in consil* 63. *num.* 29. post Bald. Socin. Neuiza. Natta. Roland. Menoch. & Beccium. & si vna pars supplicationis fuerit confirmata tantùm, & concessa, cæteræ intelliguntur reprobatæ & reiectæ Seraphinus *decis.* 467. *num.* 6. ex Parisio *consil.* 20. *num.* 15. *lib.* 1.

Et ex hoc principio similiter oritur, quod
103 ad hoc vt sententiæ dicantur conformes; † non requiritur quod conueniant in formalitate, & identitate verborum, nec in modo, sed sufficit conuenire in substantia, & effectu, & quod omnes tendant ad eundem finem, sicut nec est necesse, quod confirmentur expresè, vt post plurimos Doctores, & decisiones probat Rota *in vna Montis Regalis iurisdictionis,* 1. *Iuly* 1605. coram Penna, ibi: Rota de re iudicata constare censuit, quia verè aderant tres sententiæ Rotales ad fauorem Archiepiscopi Montis Regalis, quæ in omni materia constituunt rem iudicatam, *l.* 1. *C. ne liceat tertio prouocare*, & maximè in hoc casu, in quo prædictæ tres sententiæ respiciebant idem ius, & eandem causam iuris Metropolitici, ex quibus præcipuè constituitur res iudicata, *l. cum quæritur, cum duabus sequentibus. ff. de exceptione rei iudicata.* Verallus *decis.* 93. *part.* 3. & erant conformes in substantia, & in effectu subiectionis ad fauorem Archiepiscopi, quod sufficit ad effectum, vt sententiæ dicantur, & sint conformes, Sozinus Iunior *consil.* 74. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 2. Ruinus *consil.* 114. *num.* 10. *&* 13. *lib* 5. Gabriel *titulo de exceptione rei iudicata, conclus.* 1. *num.* 33. Thesaurus *decis.* 112. *& decis.* 228. *num.* 2. & sæpè Rota censuit in pluribus causis, & signanter *in vna Romana successionis coram B. M. Orano* 23. *May* 1597. atque inde non inferebatur, locum fuisse executioni. *Clement.* 1. *de sent. & re iudicat.* nec ad rem pertinebat, quod tertia sententia lata non confirmat expresè duas primas senten-
104 tias; † quia cum similiter esset ad fauorem Archiepiscopi super iure Metropolitico, & in substantia contineret idem, quod duæ priores; cum conueniebat super facto principali valida fuit, & cum illis conformis, vt notabiliter dixit Baldus *in l. creditor.* § *cum de solutionibus*, nam ad
105 effectum, † vt sententiæ non dicantur conformes, opus est, vt adsit difformitas circa substantiam, vel qualitatem principalem. Alexand. *consil.* 77. *num.* 3. *versicul. Sicut ego, lib.* 2. & fuit resolutum *in causa Romana successionis, die* 23. *May* 1597. *coram B. M. Orano, &c.* quam decisionem Integram adduximus suprà hac 2. *part. cap.* 13. *à num* 76.

Idem etiam affirmat Scaccia, & alij per Nos citati *in tractat. de Regia protectione*, 3. *part. cap.* 16. *à num.* 25. quibus adde Rotam, vt per Farinacium *in posthum. tom.* 1. *decis.* 552. *num.* 9. & Thesaurum in locis *in dict. decisione* allegatis.

Ex quibus concludenter resoluendum erit; 106
commissionem, † & inhibitionem Rotalem super tertia appellatione à re iudicata, aut tribus conformibus emissam retinendam in Senatu, cùm sit expedita contra vtilitatem publicam, & præiudicium iuris tertio quæsiti, ne illis vtatur pars.

Et erit aduertendum, quod inhibitiones (de 107
quibus in singulis quatuor conclusionibus adscriptis à principio huius cap.) † sunt retinendæ in Senatu ne illis aliquomodo vtatur impetrans iuxta latè tradita *in* 2. *conclusione, cap.* 26. *à num.* 33. *cum seqq. hoc* 2. *part.* ne ex vsu earum, & reproductione in Rota exoriantur damna intollerabilia præcauenda, & per Nos considerata ibidem, *à num.* 51. *& seqq.*

Tandem etiam annotandum erit, inter Inhi-
bitiones retinendas in Senatu † (quas hactenus 108
à principio huius cap. retulimus) alia connumeranda erit, nempè inhibitio emanata super beneficio possesso & obtento ab aliquo exempto, cum in eo, & super omnibus litibus beneficij administrationem tangentibus iurisdictio priuatiua sit Ordinarij, prout latè deduximus suprà hac 2. *part. cap.* 15. *per totum*, vbi à principio quod quæuis commissio non subscripta propria manu Sanctissimi retinenda erit in Senatu causa huiusmodi Ordinario remissa. Et in specie quod inhibitio in huiusmodi causis sit contra Decretum expressum Concilij Tridentini. ibidem videre poteris *à num.* 13. cuius verba retulimus.

CAPVT XXXII.

Delegato ex commissione non subscripta super appellatione (quæ verè non fuit emissa) procedenti in causa prout in prima vigore clausulæ (quam, & quas) inclusa in eadem, vel super articulo separato, an obstet noua Tridentini dispositio, ita vt nihilominus fiat per Senatum Ordinario remissio.

SVMMARIVM.

Auocatio

Auocatio expressa non subscripta non tollit primam instantiam Ordinary ex Concilio Tridentin. num.7.

Tacitum non potest plus operari quàm expressum, cum quo datur aqualitas tantùm, n 8.

Extensionis siue comprehensionis materia in rationis identitate fundatur, non in minoritate, num.9.

Ad superiorem nisi ex legitima appellatione non deuoluitur causa ante diffinitiuam, & appellatione non existente, persinerat Ordinary instantia, num.10.

Clausula (quam, & quas) *virtute non potest Iudex procedere prout in prima, quando impetratur commissio super appellatione à diffinitiua, si de appellatione non constat, & de ratione fundamentali, num.11.*

Rem iudicatam non potest Princeps per rescriptum subuertere de ordinaria potestate, n.12.

Clausula (quam,& quas) *Iudex non procedit tanquam in prima etiam de iure communi, nisi deficiant appellatio, & sententia simul, n.13.*

Clausula (quam, & quas) *amittit effectum, quo procedebatur prout in prima. nisi commissio fuerit subscripta manu Sanctissimi ex nouo Decreto Tridens. num.14.*

Per clausulam (quam, & quas) *poterat Iudex appellationis se intromittere in articulo separato & diuerso, iure communi attento, n.15.*

Hodie ex Tridene. nullemodo, nisi commissio sit subscripta, quia requirit nouum iudicium, & nouam instantiam tangentem Ordinario. numer.16.

Clausula (quam. & quas) *amittit suos effectus, si pars aduersa non citetur ad dicendum contra commissionem, num.17.*

Subscriptio manu Sanctissimi non preseruat effectus clausula (quam, & quas) *quibus in aliquo casu de iure priuatur, n.18.*

Clausula (quam, &. quas) *non tribuit iurisdictionem in causa principali, quando ab ea emissa fuit appellatio, qua non apparet; secus quando fuit appellatum ab interloquutoria, n.19.*

Et de ratione, num.20.

INTER varios iuris communis effectus à Neotericis attributos
1 † huic clausulæ (*quam, & quas*) ille vnus quod eius virtute possit Delegatus ad causam appellationis datus nihilominus procedere prout in prima instantia, quando non constiterit appellationem fuisse emissam, quo casu licèt regulariter commissio super appellatione (quæ re vera non extat, nec apparet interposita) sit nulla & inefficax, prout ex pluribus comprobauimus suprà *cap.31. à n.56. & seqq.*

Tamen quando in præfata commissione ap-
2 pellationis † non apparentia inest clausula (*quam, & quas*) posse insuper eundem iudicem Delegatum procedere in causa prout in prima instantia, eo quod tacitè eandem primam instantiam Papa intelligitur auocasse ab inferiore, & in hunc Delegatum transferetur (vt statim *à num.6.* dicemus) affirmant nonnulli Doctores, & Rotæ decisiones, vt ex Sarnetio *in regula de infirmis resignant. quæst. 34. num. 4.* Achillis de Grassis *decis.14.* aliàs 30. *commissa causa, num.1. de rescriptis,* sequitur (licèt sub dubio, & scrupulo) Cæsar de Grassis *decis.8. num.5.* & Cæsar Barz. *decis. Bononiens.47. in causa vertente, n.37. & 38.* Marchesan. *de commissionib. part 1. de commission. appellat. in Rom. Curia, in verbo, necnon quam & quas, num. 31. in fin. & num. 42. fol.48. in 2. præmissione.* Scaccia *de appellationib. quæst. 3. num. 5. & 6.* videndus *à num. 3.* Augustinus Barbosa *clausul. 121. num. 9.* Matta *clausula 120. num.2. part.1.* Rota *in Romana Saluiani interdict. 14. Decembris* 1596 coram Cardinale Lancelloto impressa per Marchesanum *de commissionib. part. 2. pag. 62.* & apud Seraph. *decis. 124. num.2. & 3.*

Ita quod sententia lata in gradu appellatio-
nis, † quæ non apparet, nec extat, sustinetur 3
tanquam in prima, & ac si in prima instantia lata fuerit, & vti prima sententia sustinetur, Achillis *dict. decis.14.* Grassis *decis. 5. num. 5. de rescriptis.* Sarnet. *dict. quæst.34. num. 5. versicul. Et hæc vlterius.* Seraphinus *decis. 1241. num. 2. & decis.1232. num 3.* Barbosa *dict. clausula 121. num.12.*& fuit dictum *in vna Pacens Canonicatus 17. Iuny* 1615. coram Vbaldo Seniu. impressa per Farinacium *decis.731. num. 5. part. 2. recent.* declara tamen prout *à num.10. & seqq.*

Hodie tamen iste nostræ clausulæ effectus
penitùs euanuit stante † noua dispositione Con- 4
cilij Trident. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* quo expressè sublatæ sunt omnes auocationes in prima instantia, quæ propria manu Sanctissimi non sunt subscriptæ, ideoque si commissio appellationis legitimæ non subsistat, eo quod non constat de appellatione, aut de sententia Interloquutoria continente grauamen irreparabile, vel diffinitiuæ vim habente iuxta determinationem eiusdem Tridentin. Iudex ipse Delegatus non poterit se intromittere in causa, procedendo tanquam in prima, in præiudicium Ordinariæ iurisdictionis, & colitigantium, vt diximus sæpè, nam ex hac via fieret notissima
fraus Concilij Tridentini Decreto, † cùm in fa- 5
cultate esset cuiuslibet volentis effugere iudicium, & hoc quæsito colore, primam Ordinarij instantiam euertere: quippe cùm agnoscat quod directè non potest id consequi, facilè ei foret fingere, & falsò supponere sententiam iam ab Ordinario latam,& appellationem à se emissam, vt obtineat commissionem cuilibet iudici super ea; ad hoc vt virtute clausulæ (*quam, & quas*) liberè procedat, & cognoscat in prima instantia, quas fraudes iura non patiuntur, imò abhorrent; & quod vna via prohibetur alicui, ad id alia admitti non debet, ex vulgari iuris regula.

Tùm etiam, quia si aliqua ratione Doctores
citati, † *num.2. & 4.* hunc attribuunt effectum 6
huic clausulæ (*quam, & quas*) ea potissimum, quia per eam tacita inducitur auocatio, & translatio iurisdictionis super tota causa & negotio principali, quia dicta clausula sapit auocationem à iudice inferiori. Hondedeus *consil 27. num. 34. & 45.* Menochius *cons.787 num.15.* Augustinus Barbosa *in clausula 121. num.14. & 15.* & videndus *num.2. & 3.*

Sed sic est, quod nec expressa auocatio in
prima instantia non subscripta † propria manu 7
Sanctissimi potest hunc effectum operari, vt probat manifestè *dict. Concil. Trid dict. c.20.* Er-
go eo carere debet penitùs ista clausula, † quia 8
tacitum non potest plusquam expressum operari, Boccius *consil. 37. num. 24.* Beroius *cons. 144.*

lib.1. Surdus *conf.28. num.121. post medium, lib.1.*
Gratianus *disceptation. forens. lib. 5. cap. 133.*
num.15. & cap. 649. num.13. & seqq. & cap. 165.
num. 47. & 48. Surdus *decis. 317. à num. 12. &*
seqq. non nullus alios citat Carlebal. *in tract. de*
iudiciis disp. 2. sub num. 600. Rota per Farina-
cium *in posthum. tom. 2. decis. 495.* licèt enim
9 vtrique effectus æqualis attribuatur, † non de-
bemus tacitum ad maiorem extendere, & pro-
trahere, vt eleganter in similibus considerat
Franchus *in cap. constit. super gloss. fin. de election.*
lib.6. Immola *in l. si vero § de viro ff. solut. ma-*
trim. Socin. *conf.9. num.6. & seqq. lib. 3.* Aretin.
conf.25. num. vlt. Crauet. *conf.176. num. 2. lib. 2.*
Christophorus de Paz *de tenuta cap. 57. sub num.*
283. & est originale dictum Bald. *in cap. secun-*
do requiris, num. 4. & 5. de appellat. vt in quali-
bet materia comprehensibili nunquam fiat com-
prehensio casus, quo minor ratio versatur, cum
tota materia extensionis siue compressionis in
rationis identitate fundetur, non in minutitate:
sicque maiorem vim non debemus attribuere
tacito, quàm expresso, cum ab hoc vt pluri-
mum reguletur, ea vulgatibus, ac ideo sicut
auocationem expressam non subscriptam repro-
bat Concil. Trident. in prima instantia; mul-
tò fortiùs tacitam subscriptione pariter ca-
rentem.

Tù etiam, quia si ex Trident. *in dict. cap. 20.*
10 prohibitum est † adire superiorem ante diffini-
tiuam nisi per viam appellationis legitimæ à
diffinitiuæ vim habente, vel damnum inferente
irreparabile, vt ex eodem patet decreto; si non
constat de appellatione legitima, necnon legi-
timè interiecta, nec item de sententia ipsa, vt
intelligit Scaccia *de appellationib. cap. 3. num. 6.*
cum Barziu *decis. 47. num. 37. & 38.* cum hoc
casu deficiat qualitas legitimans recessum, &
sic adhuc iam maneamus in prima instantia Or-
dinarij, quæ nec etiam expressè aduocanda erit
absque subscriptione propriæ manus Sanctissi-
mi; ergo nec per tacitam illa deficiente, & sic
virtute dictæ clausulæ (*quam, & quas*) non po-
terit procedere in causa principali.

Quare obiter aduerte eodum (in quo aliquan-
11 tulum confusè loquuntur citati DD.) † quod
huius clausulæ effectus relatus non potest vllo
modo, etiam de iure communi verificari in
commissione super appellatione à sententia dif-
finitiua, vt in eadem causa possit iterum proce-
di, tanquam in prima instantia, non constito
de appellatione emissa, quia si non fuit inter-
12 posita; † sententia transtulit in rem iudicatam
ex iuribus vulgaribus (quam nec Princeps de
potestate Ordinaria potest euertere, nec per
suum rescriptum resuscitare causam iam deci-
sam, nec velle censetur, vt latè diximus suprà
cap. 31. à num 63. cum seqq.) igitur nec iudex
Delegatus poterit iterum se in causa finita in-
tromittere; sed (de iure communi loquor) illa
clausula deficiente appellatione, poterit sortiri
effectum, quoad alias diuersas causas, quæ eius
virtute intelliguntur Delegato commissæ, vt in
prima instantia de illis cognoscat, latè Augusti-
nus Barbosa *clauf. 121. à num. 2. cum sequentibus.*
At verò ad hoc vt in eamet causa operetur di-
cta clausula ad effectum procedendi in prima
13 instantia, † præcise requiritur quod simul defi-
ciant appellatio, & sententia narratæ in com-
missione; prout loquuntur & declarant Barzius

& Scaccia *de appellat. cap. 3. num. 6.* nam tunc de
iure communi potest Iudex cognoscere prout
in prima instantia, & sic intelliguntur quæ su-
prà *num 3.* aliàs non poterit procedere etiam de
iure communi Iudex iuxta dictam declaratio-
nem, quæ iam de iure nouo Concilij Trident. 14
nequeunt præualere, nisi eadem commissio cum
dicta clausula (*quam, & quas*) sit subscripta
manu Pontificia, vt dictos effectus consequi,
& operari valeat prout dictum est, *num. 4.*

Inde etiam infertur quod licèt (iure commu-
ni attento) † ex commissione appellationis di- 15
ctam clausulam continente possit Delegatus co-
gnoscere, & se intromittere super aliis articu-
lis diuersis, vt latè Augustin. Barbosa *clausul.*
121. num. 3. hodie tamen nullatenus, † nisi 16
fuerit subscripta, quia cum articuli diuersi, &
separati à priori in iudicium deducto pendente,
& appellato, requirant nouum, & diuersum
iudicium, nouam & diuersam instantiam, hæc
Ordinario omninò pertinet, à quo deficiente sub-
scriptione propriæ manus Sanctissimi, nullate-
nus auocatur, ex eod. Trid. prout abundè diximus
suprà hac *2. p. 8. per totum, & c. 9. & c. 13.* quibus
locis latè probata est hæc vera resolutio; igitur
absolutè tenendum est quod in quolibet casu,
quo detrahitur primæ Ordinarij instantiæ, sem-
per clausula (*quam, & quas*) hodie amittit vires
suas, suosque vberrimos effectus, eidem à iure
communi attributos, quoties commissio, qua
eadem clausula apponitur, non fuit subscripta
propria manu Sanctissimi iuxta nouiorem di-
spositionem Concil. Trid. nec Iudex Delegatus
talis clausulæ virtute hodie potest extendere
manus suas.

Notatur vlteriùs, quod etsi prædicta com-
missio † cum dicta clausula (*quam, & quas*) sit 17
subscripta propria manu Sanctissimi, amittit
suos effectus, & idem operatur, ac si non sit
apposita; quando ad talis commissionis expe-
ditionem non fuerit citata aduersa pars, cuius
interest, ad dicendum, & allegandum contra
illam; prout etiam, quando non sunt seruati
termini substantiales soliti in iudicio expeditio-
nis, vt per Verall. *decis. 125. num. 2. part. 3.* Mar-
chesan. *de commissionib. part. 1. pag. 201. num. 66.*
in vltima impressione. Barbos. *dict. clausul. 121.*
num. fin. quoniam cum tunc etiam de iure com-
muni † dicta clausula nihil operetur, nec habeat 18
dictos effectus, illi non supplentur per subscri-
ptionem, quæ solum solemnitatem adhibet illi,
non autem immutat eius naturam, nec in aliam
nouam influit, iuxta quæ latissimè deduximus
hec *2. part. cap. 30. §. 1. à num. 15. cum seqq.*
quia cum sub dicta clausula, hij effectus non
contineantur (vbi deficit citatio partis) illos
non poterit attribuere, nec comprehendit
subscriptio propria manu Sanctissi-
mi; prout ibidem probauimus
à num. 17. vsque ad
finem.

Caput XXXIII.

Litteras Apostolicas non subscriptas manu Sanctissimi auocatorias primæ instantiæ in causis tangentibus Tribunal Sanctæ Inquisitionis; an Senatus Regius examinet, vt eidem remittat Tribunali?

Et nunquid Rex Catholicus non solùm easdem litteras; sed & alias quaslibet expeditas in derogationem priuilegiorum S. Inquisitionis retinere valeat tam ex sua Regalia generali, quam ex speciali, indulto Apostolico munita?

Summarium.

Senatus Regis nequit per viam violentia ad se trahere causas quomodolibet tangentes S. Inquisitionem, num. 1.

Pro retentione litterarum ad Senatum recurritur per viam violentia, n. 2.

Recursus pro retentione litterarum tangentium S. Inquisitionem comprehenditur in Decreto, Regio prohibitiuo, num 3.

Senatui Regio priuatiua datur facultas ex l. Regia examinandi litteras Apostol in derogationem Conc. Trid num. 4.

Inquisitorum iurisdictio Delegata connexa est cum Ordinaria Episcoporum, quorum primam instantiam Rex praseruat, n. 5.

Sub simplicibus casus mixtus comprehenditur, & quando, num 6. & seqq.

Socius non priuilegiatus potitur foro priuilegiato sui socij in rebus indiuiduis, n. 7.

Casus mixtus tunc in l. comprehentur, quando de vtroque simplici idem disponit, non quando de vno tantùm, num 8 & 9.

Leges Regia excitantes Senatum ad protectionem prima instantia solum disponunt de ordinariè, & non de instantia S. Inquisitionis, n. 10.

Mixtum non comprehenditur sub simplici de quo lex disponit, si inter vtrumque adest rationis diuersitas, num. 11.

Causa permissiua, & prohibitiua mixtim concurrentibus, hac vt fortior ad se illam trahit, & attenditur, num. 12.

Generalis facultas data Senatui cognoscendi per viam violentia, patitur limitationem in causis S. Inquisitionis, quam leges Regia noua excitantes generaliter Senatum ad protectionem recipiunt, num. 13.

Decretum Regium prohibens Senatui, & cateris Cancellariis cognoscere per viam violentia de causis quomodolibet tangentibus Tribunal S. Inquisitionis, refertur ad litteram, n. 14.

Consilium S. Inquisitionis cognoscit de violentiis illatis per sua Tribunalia, & iudicem confiscationis ex Regio Decreto, n. 15.

Regis Regalia est, minuere potestatem suis magistratibus datam, & ad libitum tollere, & alteri aggregare, num. 16.

Regis immediata persona, an comprehendatur in suo Decreto prohibitiuo causarum tangentium S. Inquisitionem, & an possit quaslibet litteras Apost. huius generis retinere iusta existente causa, num. 17. & seqq.

Senatus personam Principis repræsentat, n. 18.

Ad ius semel à se abdicatum & renuntiatum egressus denegatur, n. 19.

Persona loquentis in dispositione non comprehenditur, num. 20.

Nisi vbi subiecta materia aliud suadet, n. 21.

Vel nisi eadem militet ratio in persona loquentis, quæ in alia, num. 22.

Regis protectio cessat vbi Concil. Trid. cessat & nec disponit, num. 23.

Inquisitores delegatam dumtaxat, non Ordinariam exercent iurisdictionem, n. 24.

Delegata iurisdictio non comprehenditur in Trid. præseruante primam instantiam Ordinarij, n. 25.

Cui non conueniunt verba legis, eius dispositio adaptatur, ibidem.

Rex Catholicus de iure, & vsu recepto, munito indultis Apostolicis retinet, & examinat litteras infringentes ius & priuilegia S. Inquisitionis, num 26. & seqq.

Regalia protectionis inseparabiliter inhæret Regia dignitati, maximè in tuenda fide, n. 27.

Rex Catholicus est protector vnicus S. Inquisitionis, ibidem.

Quam à se abdicare, aut renuntiare non potest, nisi simul Coronæ renuntiet, n. 28.

Regaliam suam, & potestatem penes se residentem magis attestat abdicatio, & auocatio causarum à suis magistratibus, n. 29.

Tribunalia Regia nomine Regis, & precariò ab ipso exercent, num. 30.

A Rege tanquam à fonte defluit potestas, & iurisdictio omnis, & ad eum refluit, & reuertitur, num. 31.

Rex non tam amplam potestatem aliis confert, quin sibi maiorem non reseruet, n. 32.

Ex qua prouenit sua Regalia abdicationis, & diminutionis exercitij à suis magistratibus, n. 33. & 34.

In Decreto Regio prohibente causas S. Inquisitionis ad Senatum trahi per viam violentia excepta reperitur ipsa Regis persona, n. 35.

Cui non adaptatur ratio prohibitionis eiusdem Decreti, num. 36.

Ad examen litterarum Apostolicarum infringentium priuilegia S. Inquisitionis Rex priuatim eligit fidentissimos Senatores, qui omni secreto Regem consulunt de inconuenientiis, n. 37.

Simancas refertur, asserens Regem posse retinere litteras Apost. in præiudicium S. Inquisitionis, ex vi defensionis naturalis, n. 38.

Regalia retentionis semper Rex vtitur pro tuendis indultis S. Inquisitionis, vt ex pluribus exemplaribus hic insertis ostenditur, n. 39. & seqq.

Pracmatica Regis Ferdinandi, refertur, qua multis pœnis minatur quoslibet impetrantes litteras Apost. & illas etiam per Cedulones publicantes, infringentes iura S. Inquisitionis in qualibet instantia, num. 40.

Prouisio Regia refertur, qua mandat detineri litteras in causa S. Officio pertinente, & ne publicentur, donec ab ipso Rege examinentur, n. 41.

Ex Regiis pragmaticis colligitur quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium, n. 42.

Posteà tamen dimanauit Decretum prohibitiuum, num. 43.

Rex Hispania vbi absolutè nominat suum Concilium,

cilium, sine alia demonstratina, de Consilio Iustitia intelligit, ad differentiam aliorum Consiliorum, de quibus non loquitur sine speciali demonstratione cuiuslibet, num.44.

Analogam per se samptum stat pro famosiuri significato, unm.45.

Regia praematica insinuantes retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinerè ad Sonatum Regium suas anni 1527. n.44.

Decretam aatem prohibitiuam, & abdicatiuum, harum causarum, postmodum emanauit anno 1553. n 45.

Referuntur quam plurima prouisiones Regis expedita in variis occasionibus ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum expeditarum in Romana Curia in praiudicium prima, & vlteriorum instantia S. Inquisitionis, vel aliter infringentium sua priuilegia, n. 46. vsque ad num.51.

Rex Catholicus asserit se esse non solàm protectorem S. Inquisitionis Hispana, sed patronam, num.52.

Epistola Regis vim legis habet, & pro lege allegari potest, ibid.

Epistola Regis refertur directa Proregi Sicilia, ne patiatar quaslibet litteras Apostol.contra Inquisitionem aut ministros exequi, donec ad se remissa examinentur, n.53.

Rex Catholicus examinat & retinet litteras in derogationem priuilegiorum Sancta Inquisitionis, non solum ex vi sua Regalia generalis, verum ex indultis Apostol. ius ei attribuentibus, vt sine suo consensu nulla huius generis a Romana Curia expediantur, aut executioni deatar, n.54.

Rex Catholicus vti protector Concilij Tridentin. in cap causa omnes, an poterit examinare litteras Apostolic. in derogationem prima instantia S. Inquisitionis, num.55. & seqq.

Inquisitorum iurisdictio delegata coniuncta est, & connexa cum iurisdictione Ordinarij, cuius participatione illa includitur in cap. causa omnes, num.56. & seqq.

Causa haretica prauitatis Ecclesiastica sunt & ad Episcopum vti Ordinarium pertinentes, num.57.

Ordinaria iurisdictioni per quaslibet delegationes generales, aut speciales in causis haretica prauitatis Papa non intendit derogare, sed praseruare, vt Delegatus cum Ordinario simul procedat, num.58.

Inquisitoribus non datur iurisdictio priuatiua, sed accumulatiua cum Episcopo, ita vt vnus sine altero procedere non possit, n.59.

Per delegationem causa factam Inquisitori non derogatur iurisdictioni Ordinarij, & è contra, num.60.

Iurisdictiones dua vnita si sunt, vna alterius naturam assumit, n.61.

Iurisdictio Ordinaria est naturalis, delegata accidentalis & odiosa, & vtraque commixta, illa illam ad se trahit, n.62. & 63.

Natura actus si potest esse Ordinaria, & irregularis; fit interpretatio iuxta naturam Ordinariam, num.64.

Ordinaria iurisdictioni ne fiat praiudicium excommunicatione cum delegata Inquisitorum, vtraque consideratur inclusa in cap causa omnes, quoad praseruationem prima instantia, n.65.

Reuocabile ad natam commixtum cum irreuocabili, efficitur irreuocabile, n.66.

Vbi de mandato procuratoris dato in contractu irreuocabili, ibid.

Procurator constitutus à Pralato in rebus sua Pralatura, morte Pralati etiam re non integra extinguitur, n.67.

Secus si detur super re communi Pralati, & Capitali, num.58

Iurisdictio reuocabilis sui natura si cohareat iuri irreuocabili, efficitur irreuocabilis, n.69.

Inquisitoram iurisdictio reuocabilis ex quo coharet iurisdictioni Ordinarij, non reuocabili, efficitur irreuocabilis & per participationem includitur in cap. causa omnes Trid. n.70.

Indultum Cardinalis Ordinarij de libera collatione in mensibus reseruatis prodest Capitulo habenti simultaneam prouisionem cum Cardinali, num.71.

Socius gaudet priuilegio fori sui consocij in iuribus inseparabilibus, n.72.

Minoris priuilegio fori gaudet maior consocius in inseparabilibus, n.73.

Priuilegia Ciuitatis, seu Originis viri communicantur vxori ratione coniunctionis, & inseparabilitatis, num.74.

Persona inclusa in dispositione ratione connexitatis secum trahit personam exclusam, vt simul capiat, num.75.

In re indiuidua quis non patitur praiudicium ratione communionis & societatis cum alio, n.76.

Ius patronatus Ecclesiasticum non comprehenditur in reseruatione, aut auocatione quando reperitur mixtum cum patronatu laico, n 77.

Inquisitorum prima instantia nullum afferri potest praiudicium, quin simul inferatur prima instantia Ordinarij, num 78.

Propterea vtrorumque auocatio non admittitur, cum vterque includatur in Trident. n.79.

Opinio sectantium iurisdictionem Inquisitorum esse Ordinariam reprobatur, n.80.

Opinio dicentium iurisdictionem Inquisitorum hodie accedere Ordinaria, & carere in perfectionibus Delegata, & habere excellentias ipsius, ex connexione cum Ordinaria honestatur, numer.81.

Inquisitoram cognitio tam in prima, quàm vlterioribus instantiis praseruatur indultis Apostolicis vetantibus omnem recursum ad Romanam Curiam, sed solum esse recurrendum ad Inquisitorem generalem Hispania, n.82.

Rescriptum impetratum in qualibet instantia pertinente ad Inquisitionem Hispanam surreptitium declararunt Pontifices, n.83.

Nisi ad eius executionem, & impetrationem accedat consensus Regis Catholici, ibid.

D. Ioann. Aluarez de Caldas breue quoddam compendium fecit indultorum S. Inquisitionis, qua tangunt eius iurisdictionem, n 84.

Recensentur Bulla Apostolica circa iurisdictionem Inquisitionis Hispania tam in prima, quàm in aliis instantiis, & circa expurgationem librorum, à num 85. cum seqq.

Alexand. III. eam extendit ad connexas, & dependentes ab haretica prauitate, n.86.

Paulus III. declarauit sua non fuisse intentionis derogare nec minuere, aut mutare de iuribus antiquis pertinentibus Inquisitioni Hispana per suam nouam creationem Sanct. Inquisitionis Romana postmodam à se creata, numer.87.

Iulius III. omnem suam potestatem contulit Inquisitoribus

sitoribus Hispaniæ in cunctis quomodolibet eam tangentibus, ac si nihil in Sanct. Apostol. reseruaretur, num.88.

Clemens VIII. vt indulta Apostol. ad ea omnia extenderetur de quibus solitu est cognoscere Hispana Inquisitio de iure, aut de consuedudine, num.89.

Idem Pontifex commisit denuo Inquisitori Generali causam librorum expurgandorum, ibid.

Litteras impetrandas in causis tangentibus Inquisitionem Hispaniæ declarat Alexand. VI. surreptias & exequendas non esse, n.91.

Idem declarauit Clemens. VII. ibid.

Consensus expressus Regis Catholici requiritur in impetratione, & executione litterarum obtentarum è Romana Curia contra iura Inquisitionis Hispanæ, num.92.

Sixtus V. tales litteras esse surreptitias deficiente consensu Regis, declarauit, & dat iurisdictionem Inquisitori Generali super examine librorum, num.93. & num.94.

Paulus III causam librorum cognoscendorum esse propriam Inquisitionis Hispanæ in suo territorio, declarauit, num.95.

Vbi quam pluries alia Bulla ad idem recensentur, ibidem.

Bulla Apostolica prohibentes recessum ab Inquisitione Hispaniæ in qualibet instantia, & recursum etiam ad S. Apostolic. in quibusuis negotiis, & eorum dependentiis multa recensentur, & vbi inueniri possunt, à n.96. vsque ad n.109.

Refertur Tuanus circa libertatem Ecclesiæ Gallicanæ, num.110 & 111.

Bulla Pauli III. multa ex supradictis in vnum redigens refertur ad litteram, n.112.

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras impetratas contra indulta S. Inquisitionis, & eius primum, & vlteriorem instantiam, n.113.

Regi Catholico ex Bullis Apostolicis datur priuilegium, vt sine suo consensu expresso, nec impetrentur, nec exequantur vti surreptitiæ litteræ in derogationem iuris Sanct. Inquisitionis Hispaniæ, num.114.

Ius competens Regi de iure, priuilegio aut consuetudine in rebus Ecclesiasticis, Regalia ipsius est num.115.

De qua cognoscit inter Ecclesiasticos, n.116.

Consensus Regis, vbi requiritur, litteræ sine illo impetrata in Senatu retinentur, n.117.

Rex Catholicus fatetur se patronum & protectorem Inquisitionis Hispanæ esse, n.118.

Consensus per tertium præstandus ex statuto in actu minoris, aut mulieris est de forma & substantia actus, num.119.

Litteræ impetratæ in negotiis Inquisitionis nulla sunt deficiente consensu Regis, vt declarauit Iulius III. num 120.

Et sunt surreptitia, n.121.

Surreptionem simplicem litterarum non agnoscit Author pro legitima causa retentionis, n.122.

Surreptio litterarum influens in damnum publicum Regis, aut Regni, an Reipublicæ & Regiminis Ecclesiastici, legitima causa est ad retentionem earum, num.123.

Ex auocatione causarum maximè in prima instantia magnum infertur præiudicium Reipublicæ, num.124.

Ex auocatione causarum tangentium S. Inquisitionem Hispanam oriri scandalum & nouitatem asserit Rex, num.135.

Regi asserenti de timore scanduli standum erit, ibidem.

Ob scandalum vitandum, & nouitatem litteræ Apostolicæ retinentur in Senatu, ibid.

Reges Catholici semper occurrunt executioni litterarum Apostolic. in præiudicium S. Inquisitionis, illásque retinent, n.136.

Exemplaria quam plurima ad idem recitantur, à num.137. vsque ad n.143.

Libros à Sede Apostol. reprobatos Authorum Hispaniæ eo solo, quod tractent de iustitia Regalia Regis in rebus Ecclesiasticis; Rex non patitur vt in Hispania breuia publicentur, sed retinet, ne exequantur, n.144. & seqq.

Inquisitio Generalis Hispaniæ examinat & expurgat libros Hispanos independenter à Congregatione de indice Romana, & Magistro Sacri Palatij, quorum breuia pro libris expurgatis non exequitur, sed nouam expurgationem suo tantum nomine publicandam facit, n.145.

Per posteriorem erectionem Sanct. Inquisitionis Romanæ nihil detractum fuisse iuribus competentibus Inquisitioni Hispanæ, declarauit Paulus III. num.146.

PRIOREM huius difficultatis partem breuibus absoluendam censeo, & absque disputatione negatiuè terminandam; Senatum nimirum Regium, (sicut nec ceteras Chancellarias, & Audiencias) minimè posse se intromittere † per viam violentiæ in iis 1
causis tangentibus S. Inquisitionis Tribunal. Illis quippè Regio decreto infetius, num. 14. inferendum ad litteram, hoc expressè prohibitum, & vetitum stat, ne causæ huius qualitatis, quæ omni secreto tractantur, & tractati licet; vulgo assiduè assistenti in Tribunalibus superioribus Regalibus manifestè pandantur, quod non sine maximo inconuenienti meritò cautéque vitando, fieri potuisset, prout ex aliis latiùs annotauimus *in nostris commentariis de Protectione Regia, 1. part. cap. 2. §. 5. à num. 5. cum seqq.* Et cum pro litterarum retentione ad Senatum recurratur † per viam violentiæ, vt 2
probauimus sup. *1. part. cap. 16. à num. 23. cum multis sequentibus.* Item & pro executione, & complemento Concilij Trident. adest expressa, *l.81. tit.5. De los Presidentes, lib.2. Recopilation. in 3. tomo, & l. 62 titul. 4. del Consejo del Rey, lib.2. Recopil.* quas plenius exornauimus supra *1. part. cap. 14. à num. 26 cum seqq.* Sequitur, quod sub generali prohibitione contineatur, ne Senatus; atque ceteræ Chancellariæ Regiæ, quibus vetitum est Regio decreto cognoscere per viam violentiæ de quibusvis causis quomodolibet tangentibus Tribunal S. Inquisitionis; se intromittant in retentione litterarum Apostolicarum huius generis, cum pariter ad illas † per viam violentiæ similiter deferri expressè 3
dicant dict. leges Regiæ, & Nos *dict. cap. 16 à num.23.* Atque eadem militet ratio prohibitionis, & idem uriatur inconuenicos ex harum litterarum delatione ad Tribunalia Regia.

Nec huic verissimæ resolutioni vniuersali, & constanti † praxi munitæ obest *l. Regia 79 tit 4.* 4
lib 2. Recopil. in 3 tomo. Aliæque plures citatæ, & enucleatæ sup. hac *2.p. cap.1. à n.28.* Quibus specialiter datur facultas Senatui huic supremo cognoscendi, & examinandi litteras Apostolicas

in contrauentionem Concilij Tridentini præseruantis primam instantiam Ordinariis. Ex quarum dispositione videtur inferendum; quod cum iurisdictio delegata Inquisitorum simul sit commixta cum iurisdictione Ordinarij in causa hæreticæ prauitatis, & propterea ratione con-
5 nexitatis posse Regem † præseruare primam instantiam Inquisitorum, vt altius examinatur, & resoluitur inferiùs à *n.17. & à n.55. cum mul. seqq.*

Ita pariter idem attribuendum videtur Senatui Regio, cui licet aliàs simpliciter Regio decreto vetitum sit & prohibitum, de causis tangentibus S. Inquisitionem non per viam violentiæ cognoscere; & permissum respectu Ordinarij, & eius primæ instantiæ, tamen ratione connexitatis, & inseparabilitatis poterit de eis per viam violentiæ, & retentionis cognoscere, quia
6 in casibus mixtis, & connexis † causa permissiua trahit ad se causam prohibitiuam, & sub simplicibus casus mixtus comprehenditur, *l.2.* & ibi Glos. in princip. *de verbor. obligatio.* Glossa *in c.n.*
7 *instit. de actionibus.* Et quia socius non † priuilegiatus ratione causæ indiuiduæ sortitur foro priuilegiato sui socij, vt inferius dicetur *à num.72. & à n.62. cum seqq.* Ergo Senatus Regius saltim ad præseruandam primam instantiam Tribunalis S. Inquisitionis, sicut Ordinarij, cui illa vnita, & incorporata est (vt inferius dicetur) poterit litteras Apostolicas examinare non obstante Regia generali prohibitione, in qua casum mixtum non includi diximus.

Sed huic obiectioni facilè occurres, si consi-
8 deres quòd dictæ leges Regiæ † dum excitant Senatum ad protectionem Concilij Tridentin. & præseruationem primæ instantiæ Ordinarij: disponunt duntaxat de vno casu simplici, vnde non procedit regula supradicta, quod sub simplicibus casibus mixtus comprehenditur; vt etenim illa locum habeat, necesse est, quod lex de vtroque simplici, ex quibus mixtum componitur, idem disponat, text. est *in l si ita facta. ff. de iniusto rupto testam.* vbi Bart. & Immola notarunt,
9 † quos sequitur Ias. *in l. 2. in princip. n. 5. ff. de verbor. obligation.* vbi Alciatus *n.15.* Galiaula *num.21.* Petrus Surdus *decis.53. num.27.* & idem Surdus quam plurimos DD. laudans *in decisio. 329. n. 24.* ita ait: *Prætereà quod dicimus in fauorabilibus contineri mixtum; procedit solùm, quando de vtroque simplici facta est mentio in statuto, non quando statutum de vno tantum simplici disposuit, quia eo casu licet statutum sit fauorabile, non includit mixtum, ita loquitur text. in l. si ita scriptum in princip. ff. de liberis & posthum. nam de ambobus simplicibus fuit ibi dispositum, vt aduertit Bartol. in princip. Imola in fin. & Iass. colu. 2. in fin. & ita declarat Bart. in l. Gallus, §. & quid si tantum, col. 2. vers. Secundò casu ff. de liberis & posthu. vbi Angelus col. 2. vers. Secunda conclusio. Iasson. n. 24 versic. Quartò fallit, Ruinus in eius repetitione, n. 69. Crotus qui dicit communem. n. 68. Alexand. Socinus, & Claud. in leg. 2. in princip. ff. de verbor. obligation. Cumanus, & Alexand. in l. Titia sextorec, vbi Iasson. in 5. notab. ff. de legatis 2. alios citat Cráneta in cons. 942. numer. 15. Lamberteg. de contractib. eorum qui sine certa solemnit. glos. 2. n. 5. &c.*

Vndè fit, quod cùm dictæ leges Regiæ solùm
10 de prima instantia † Ordinarij præseruanda disponant, & sic de vno simplici dumtaxat, & nihil loquantur de instantia S. Inquisitionis, manifestè sequitur; quod Senatus, cui est specialiter prohibitum Regio decreto se in iis causis intromittere; minimè poterit examinare litteras auocatorias primæ instantiæ S. Inquisitionis, quamtumuis sit connexa & commixta cum instantia Ordinarij, cùm, vt probauimus, leges Regiæ non extendantur ad casum mixtum. Et maximè vbi
inter casum mixtum, & simplicem, † de quo lex 11
disponit; reperitur rationis diuersitas, non identitas, quoniam ratio prohibitionis in causis S. Inquisitionis, atque inconueniens considerarum *sup. n. 1.* non militat, nec versatur in simplicibus causis solius Ordinarij, quo casu mixtum non comprehenditur sub lege de simplici loquente, Alexander. *in l si extraneus in fin. ff. de conditione ob causam,* Decina *consil. 333. n. 2.* Ruinus *cons. 167. n. 20. volu 1.* Hieron. Gabriel. *cons. 197. n. 6. volu. 2.* Aimon Graueta *cons. 941. num. 31.* vbi alios citat, Petrus Surdus *decis. 174. à num. 15. & decis. 329. num. 19.*

Deinde quoniam leges Regiæ non solùm non disponunt idem in vtroque simplici, sed imò contrarium, in vno prohibendo, & in altero per-
mittendo: † at quando causa prohibitiua, & per- 12
missiua mixtim, & inseparabiliter concurrunt in eodem subiecto, illa vt potentior, & fortior in totum operatur, & ad se trahit causam permissiuam, abundè ex singularibus doctrinis comprobauimus *in nostris commentariis de Protectione Regia. 1. p. c. 7. à num. 1. cum multis seqq. & à n. 44. cum seqq.* Ideòque quantumuis prima instantia & iurisdictio S. Inquisitionis commixta sit cum iurisdictione & instantia Ordinarij; ad Senatum trahi nequit stante Regia prohibitione vniuersaliter abdicatiua, quæ ad se trahit permissiuam admixtam.

Et denique fulcitúr hæc † negatiua pars, quia 13
amplissima & vniuersalis illa facultas competens Senatui, cæterisque Cancellariis, & Audienciis Regiis, cognoscendi per viam violentiæ (cuius genere includitur retentio litterarum Apostolicarum, vt sup. *n. 2.*) hanc patitur limitationem ex Regio decreto, nempè in omnibus causis tangentibus quomodolibet S. Inquisitionem, eamdem etiam patiuntur leges Regiæ præfatæ, generaliter & simpliciter atque indistinctè prouocantes Senatum ad præseruationem primæ instantiæ Ordinarij, ex plurimis doctrinis adductis *sup. 1. part. cap. 10. sub num. 68. & hac 2. part. cap. 5. §. 3. num. 5.* Quod quidem decretum certissimum est, & præ oculis habet semper Supremus hic Senatus, qui nullo modo admittit, ne ad illum trahantur causæ quomodolibet tangentes S. Inquisitionem per viam violentiæ, nec ad retentionem, aut remissionem pertinentes in obsequium, & obseruationem Regij decreti, cuius licet plures Doctores à nobis laudati *in commentariis de Regia protectione 1. part. cap. 2. § 5. à n. 5.* meminesint, id tamen quia facilè præ manibus non habent, hîc inserere libuit, vt de cetero cuncta pateat.

El Principe.

PResidente, y los del Consejo del Emperador y Rey mi señor, Presidentes y Oidores de sus Audiencias † y Chancillerias, Alcaldes de su Casa y Corte, y Chancillerias, Asistente, Gouernadores, Corregidores, Alcaldes, y otros qualesquier juezes y justicias, de todas las Ciudades,

Ciudades, Villas y lugares destos Reinos, y Señorios, y otras qualesquier personas de qualquier estado y condicion que sean, à quien lo contenido en esta mi cedula toca, y atañe, y atañer puede en qualquier manera; salud y gracia. Sepades, que su Magestad fue informado, que estando proueido y mandado por muchas cedulas de los Reyes Catolicos de gloriosa memoria, y otras de su Magestad, que ningunas justicias seglares se entremetiessen directa, ni in directamente à conocer de cosa, ni negocios algunos tocantes al Santo Oficio de la Inquisicion, y bienes confiscados, y incidentes y dependientes dellos, assi ciuiles como criminales: pues por su Santidad, y por su Magestad están diputados Iuezes, que en todas las instancias puedan conocer y conozcan de las dichas causas, y que las que dellas ante ellos viniessen, las remitiessen con las partes à los vẽerables Inquisidores y Iuezes de bienes confiscados, à los quales pertenece el conocimiento dellas, y reuocassen, y pusiessen qualquier prouision, ò mandamiento que sobre la dicha razon huuiessen dado, pues podian las partes que se sintiessen agrauiadas de los Inquisidores, ò Iuezes de bienes, ocurrir à los de su Consejo de la Santa y General Inquisicion, que en su Corte residen, adonde se les haria entero cumplimiento de justicia. Agora de poco tiempo a esta parte no se guardaua ni cumplia lo assi proueido, y mandado, y algunas de las justicias seglares se entremetian à conocer de los dichos negocios, è impedian à los Inquisidores, è juezes de bienes por diuersas vias, que no pudiessen administrar en ellos justicia. De lo qual se seguia mucho estoruo è impedimento al buen exercicio del Sancto Oficio, y desautoridad à sus Ministros, y continua competencia de jurisdicion: y queriendo su Magestad remediar y atajar todo lo susodicho, y que no se haga agrauio, ni impedimento alguno al Santo Oficio de la Inquisicion, y Ministros dèl, mayormente en estos tiempos que es tan necessario; mando que se viesse y platicasse sobre ello, y se proueyesse como cessassen de aqui adelante las dichas diferencias y competencias de iurisdicion, pues es cosa que tanto importa al seruicio de Dios y suyo. Para lo qual yo mandè juntar algunas personas, assi del Consejo Real, como del Consejo de la General Inquisicion; los quales auiendo visto las dichas cedulas que de suso se haze mencion, y platicado en lo que cerca dello conuendria proueerse. Y auiendolo consultado conmigo, fue acordado, que debia mandar dar la presente para vos en la dicha razon, y yo tuuelo por bien. Por lo qual, ò por su traslado signado de Escriuano publico, mando, que de aqui adelante, en ninguo negocio, ò negocios, causa, ò causas ciuiles, ò criminales, de qualquier estado, ò condicion que sean, ò sean que al presente se traten, ò de aqui adelante se trataren, ante los Inquisidores, ò juezes de bienes destos Reinos y Señorios, è incidentes, è dependientes en alguna manera de los dichos negocios, y causas, que ante los dichos Inquisidores y Iuezes de bienes, ò alguno dellos al presente se traten, ò de aqui adelante se trataren, vos, ni alguno de vosotros se entrometa por via de agrauio, ni por via de fuerça, ni por razon de dezir no auer sido algun delito en el Santo Oficio, ante los dichos Inquisidores suficientemente punido, ò que el conocimiento del dicho negocio no les pertenece, ni por otra via, causa, ni razon alguna, à conocer, ni conozca, ni dar mandamientos, cartas, cedulas ò prouisiones contra los dichos Inquisidores, ò juezes de bienes sobre absolucion, ò alçamientos de censuras, ò entredichos, ò por otra causa, ò razon alguna, sino que dexeis, y cada vno de vos dexe proceder libremente à los dichos Inquisidores, y Iuezes de bienes, à conocer y hazer justicia; y no les pongais impedimento, ni estoruo en manera alguna; pues si alguna persona, ò personas, pueblo, ò communidades, se sintiere, ò sintieren agrauiado, ò agrauiados de los dichos Inquisidores y Iuezes de bienes, ò de alguno dellos, pueden tener y tienen recurso à los del nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion que en la nuestra Corte reside, para deshazer y quitar los agrauios que de los dichos Inquisidores y Iuezes de bienes, ò alguno dellos huuiessen hecho, desagrauiando à los que hallaren ser agrauiados, y absoluiendo y alçando las censuras y entredichos conforme à justicia, y consultando con su Magestad y conmigo los negocios que conuengan, y despachar para el buen expediente dellos las prouisiones y cedulas Reales que sean necessarias: à los quales del dicho nuestro Cõsejo de la Santa y General Inquisicion, y no à otro Tribunal alguno, se ha de tener el dicho recurso, pues solos ellos tienen facultad en lo Apostolico de su Santidad, y Sede Apostolica, y en lo demas de su Magestad, y de los Reyes Catholicos nuestros visabuelos de gloriosa memoria, para conocer y deshazer los agrauios que los dichos Inquisidores, y Iuezes de bienes, ò alguno dellos hiziere, ò hizieren: y assi mandamos se guarde y cumpla de aqui adelante todo y por todo, segun y como dicho es; que si sobre los dichos negocios de que los dichos Inquisidores y Iuezes huuieren empeçado à conocer, ò y yà que no ayan empeçado à conocer, pertenezca el conocimiento dellos à los dichos Inquisidores y Iuezes alguna persona, ò personas, pueblos, ò comunidades, ò alguno de nuestros Fiscales, à vos, ò alguno de vos requiriere, lo remitais, y remitid, sin entremeteros à conocer dellos à los dichos Inquisidores y Iuezes, con los del dicho nuestro Consejo de la General Inquisicion: y si hasta agora huuieredes en alguno de los dichos negocios procedido, ò hecho autos algunos, ò dado mandamiento, ò mandamientos, prouision, ò prouisiones, los repongais y deis por ningunas, y no fagades, ni alguno de vosotros faga ende al, porque assi conuiene al seruicio de nuestro Señor, y de su Magestad; y èsta es su voluntad y mia, y de lo contrario nos temiamos por deseruidos; è derogamos, è reuocamos todas y qualesquier cedulas que hasta aqui ayan sido dadas, que sean en algo contrarias à lo susodicho, ò que contengan otra orden y forma de lo en esta mi cedula contenido. Fecha en la Villa de Madrid à diez de Março de mil y quinientos y cincuenta y tres años. *Yo el Principe.* Por mandado de su Alteza. *Iuan Vazquez.*

Ex hoc decreto vnum obiter notabile, & ponderatione dignum non omittam, † colli- 15
gendum ex eius verbis, ibi; *Vos, ni alguno de vosotros se entremeta por via de agrauio, ni por*

via de fuerca; iunctis illis quæ consecutiuè, & per viam rationis relatiuè ad proximè præcedentia subsequuntur: *Pues si alguna persona ò personas, pueblo, ò comunidades se sintiere, ò sintieren agrauiado, ò agrauiados de los dichos Inquisidores, ò juezes de bienes, ò de alguno dellos pueden tener y tienen recurso à los del nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, que en la nuestra Corte reside, para deshazer y quitar los agrauios, &c. A los quales del dicho nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, y no à otro Tribunal alguno se ha de tener el dicho recurso, pues solos ellos tienen facultad en lo Apostolico de su Santidad, y en lo demas de su Magestad, y de los Reyes Catolicos nuestros visabuelos de gloriosa memoria, para deshazer los agrauios que los dichos Inquisidores, y Iuezes de bienes hizieren, &c.* Quòd Rex Catholicus ab vniuersali & generali facultate concessa suo Senatui Supremo, cæterisque Cancellariis Regiis cognoscendi per viam violentiæ; ademit has causas quomodolibet tangentes S.Inquisitionem Eamdémque facultatem transtulit in suum Consilium Supremum S. Inquisitionis, saltim in iis violentiis perpetratis ab Inquisitoribus inferioribus, & Iudicibus bonorum confiscatorum.
16 Omnia enim Regia Tribunalia precariò à Rege habent potestatem, † cuius est suprema Regalia illam minuere, dismembrare, & ad libitum tollerare, & vnum, vel alterum genus causarum, seu personarum ab vno adimere Magistratu, & alteri aggregare, & concedere. Cui ponderationi innumerabiles penè & singulares doctrinæ applicandæ erunt, quas longa manu in his terminis accuratè congessimus suprà 1.*part.c.*14. *per totum*.

Iam pedetentim labimur in secundam partem
17 nostræ principalis quæstionis, † quæ respicit personam immediatam Regis nostri Catholici: an saltim ipse poterit retinere litteras Apostolicas impetratas in contrauentionem priuilegiorum S.Inquisitionis, & auocatorias primæ eius instantiæ, aliarumvè quarumlibet, in quibus iusta, & legitima subsit causa ad earum executionem suspendendam, & supplicandum Sanctissimum, esto quod ipse Rex Catholicus à suo Senatu Regiisque Cancellariis hanc facultatem penitus ademit, & abdicauit.

Hæc quæstio longiori, & accuratiori pro rei
18 qualitate, & grauitate † eget examine, in qua pro parte negatiua plurima non contemnenda vrgent. Primum, quoniam ex prohibitione harum causarum directa suo Senatui (Regis personam representanti ex iuribus, & doctrinis abundè congestis sup.1.*p.cap.*3.§.*vnico, à num.*60. *cum seqq.*) infertur ad abdicationem totalem huius Regaliæ à sua met persona Regia, absoluta enim est, & indistincta prohibitio; ergo ad ius semel à se abdicatum, † & renuntiatum amplius nequit reddire, ad *l. quæritur.* § *si venditor. ff. de ædilitio edicto, l.fin. ff. de remissione pignoris, § si quis itáque. instit. de bonor.possession. capit. ex transmissa. de renuntiatio. capit. ex ore de priuilegiis, cap. quum periculosum.6.quæst.*1.

Secundò, quia licet regulariter persona lo-
19 quentis non comprehendatur † in generali dispositione *l. Inquisitio. C. de solutionibus, capit.*1. vbi Glossa vltim. *de prohibita feudi alienat. per. Federic.* & argum. *l. quidquid, ff. communi. prædior.* Surdus *cons.*152.*num.*5. Gratianus *disceptatio. forens. tom.*4.*cap.*771 *num.*5. Menochius *consil.*132.*n.*23. Sebastian. de Medicis *de regul. iur. regula* 1.*verb. Personæ loquentis, n.*85. plenè Nicol. Vand. *singul.* 43.*per totum*, præcipuè *à n.*7.*& seqq.*

Tamen vbi subiecta materia † aliud suadet; 20
persona loquentis inclusa censetur in eadem dispositione, Cynus *in dict. l. Inquisitio, C. de solutionibus*, Craueta *consil.*274. *post. num.*12. cum aliis per Menochium *de præsumptionibus, lib.* 3. *præsumptio,*44.*num.*27. Atque etiam comprehendi-
tur, quando eadem † militat ratio in persona 21
loquentis, quæ in alia, Salicetus *in dict. l. Inquisitio.* Cagnolus *in l. frater à fratre, num.*114. *ff. de condictio. indebiti*, Antonius Gabriel. *commun. conclusion. tit. de verbor. significat. conclus.* 9. *numer.* 7. Menochius *dict. præsumpti.* 44. *num.*28.

In hoc igitur causarum genere, & subiecta
materia, & rationis identitas † id ipsum sua- 22
dent, nam si prohibitio decreti, ne negotia tangentia S.Inquisitionem (quæ omni sigillo & secreto geruntur) ad Tribunalia Regia trahantur: ob id fit, ne arcana S. Tribunalis pandantur: idem inconueniens adaptatur Regio personali examini, maximè cùm in eisdem nihil decernat sine Consilio sapientium à se specialiter electorum, vt inferiùs. Ergo idem ius statuendum, & ad ipsum Regem extendenda erit sua generalis prohibitio, & ademptio.

Tertiò probatur, nam quidquid sit de alio
quolibet genere † retentionis litterarum Apo- 23
stolicarum, vrgente iusta, & rationabili causa ad earum suspensionem, tamen litteræ auocatoriæ primæ instantiæ S. Inquisitionis, nec ab ipso Rege vt protectore Concil. Trid. retineri possunt, nec causa S. Inquisitioni remittenda, nam Regis protectio cessat, vbi *Concil. Trid. sess.* 24. *de reformat. c.* 20. *causæ omnes*, cessat, & non disponit, prout abundè diximus sup. hac. 2.*p c.*4.*num* 5. *& seqq.* & alibi sæpè: sed prædictum Triden. decretum Ordinarij duntaxat primam instantiam præseruat, ibi: *Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognoscantur, &c.*

Ergo excludit Inquisitores, qui non Ordinarij sunt, sed merè Delegati à Sede Apostolica,
† & Delegatam duntaxat, non Ordinariam 24
exercent iurisdictionem, text. est *in cap. per hoc, de hæreticis, lib.*6. Abbas *in cap. excommunicamus el* 1.*n.*13. *de hæreticis*, & ibi etiam Marian. Socin. *n.*70. Decius *in c. causam, num* 10. *de officio Delegati*, Alciat. *in rubrica, n.*19. *de officio Ordinar.* Simanchas *de Catholic. institutio. tit.*34. *num.*13. Director. *Inquisitor. part.* 3. *quæst.* 4. & ibidem Pena *commento.*53. Paramus *de origine Officij S. Inquisitionis, lib* 3.*q.*2.*num.*37. Molina *de iustitia & iure, tom.*6.*disp.*28. *n.*1. Petr. Barbos. *in l. cum prætor.* §. 1.*num* 44. *&* 51. *cum seqq. ff. de iudiciis*, August. Barbos. *in remissione ad text. in c. per hoc, de hæreticis, à num.*4. *cum seqq.* plurimos refert. Narbona *in tom.*3. *Recopil. lib.*4. *tit.*1 *l.*20. *glos.*22. *num.* 79. Zauardus *in director. Theologo. part.* 2. *præcepto.* 1. *cap.* 6. Moscouius *de maiestate militantis Ecclesiæ lib.*.. *part.*1. *cap.*11. Homobonus *de statibus, part.* 1. *cap.*8. Torreblanca *de Magia, lib.*3. *cap.*5. *num.*2. 11. *&* 12. cum Molina *de iustitia & iure, tom.*5. *tractatu.*5 *disputatio.*29. *num.*7. Sousa *in Aphorismo Inquisitor. lib.* 1. *cap.* 2. *per totum*, Diana. *moral. resolutio.* 4. *part tractat.* 8. *resolutio.* 2. Glossa *in cap. accusatus*, §. *sanè, verbo, Manifestè, de hæreticis, lib.* 6. summa

Rosell.

Rosell. *verbo, Hæreticus, numer.* 3. Syluester.
verbo, Hæreticus, §. 2. *num*.5. Squilla *cens. de
Fide. cap*.58. *num*.1. Rojas *singular*. 110. *num*.1.
& 2. Decianus *in practica crimina lib*.5. *cap*.23.
num.9. Pegna ad Eymericom *in directorio.par*.2.
quæst.41. *commentario*. 67. Torrebianca *de iure
spirituali, tom*.1. *lib*.15. *cap*. 3. *à num*.5. *cum seqq*.
& ea nonnullis ex allegatis nouissimè Scobar.
de puritate & nobilita. probanda.1. *p. quæst*.6. §. 2.
num 24.*&* 25.

Ergo si Inqoisitores sunt Delegati sub dispo-
sitione *Concilij Trid.in d c.causa omnes*, quòd tan-
25 tùm Ordinariorum Iudicium † primam præser-
uat instantiam; non includuntur; & per conse-
quens Regis protectio cessare debet, cum litteræ
Apostolicæ auocatoriæ causarum S. Inquisitio-
nis in prima instantia Tridentini decretum (cuius
est protector) non percutiat, quia cui non con-
ueniunt verba dispositionis, dispositio non ada-
ptatur, *l* 4 §.*toties.ff.de damno infecto, l. quod con-
stitutum.ff de militari testamen*. Castillo *controuers.
lib*.5.*cap*.82.*à principio*.

Iis tam & aliis minimè obstantibus, contra-
26 rium erit constanter † affirmandum, omissum de
iure munito quotidiana praxi, & vsu, necnon in-
dulto Apostolico, posse Regem nostrum Catho-
licum sua Regalia retentionis litterarum vti in
quibuslibet causis tangentibus S. Inquisitio-
nem, in quibus vrgeat necessitas, & causa legiti-
ma subsistat; ita vt sua Regalis persona nullate-
nus sit inclusa, nec aliter comprehensa in suo de-
creto prohibitiuo, & abdicatiuo harum causa-
27 rum, de quo suprà *n*.14. Constans est etenim †
huiusmodi Regaliam protectionis inseparabili-
ter inhærere Regiæ dignitati indistinctè quoad
omnes suorum Regnorum vassallos, maxime Ec-
clesiasticos, dogmata Orthodoxæ Fidei, & Ca-
tholicæ Religionis, sicuti abundè probauimus
sup.1.*p.c*.1.*per totum, &* 2.*p.c*.2.*& de Regia prote-
ctione, tom*. 1.*p*.1.*c*.1.*à principio*.

Et in specie probatur ex Regio decreto infrà
transcripto, *num*.51. quo se vocat Rex protecto-
rem S.Inquisitionis, & *in lib* 4.*consultationum Su-
premi Consilij S.Inquisitionis fol*.114. Adest decre-
tum nostri Regis Catholici super apprehensione
Breuia Imperati per Capitulum Cathedralis Va-
lentinæ, aduersus Inquisitorem Generalem inter
alia, ita Rex ait: *Porque como Protector que soy
del Santo Oficio y que tanto debo atender à la con-
seruacion de su iurisdicion, &c*. Ac pariformiter
ipsum Consilium supremum in quamplurimis
consultationibus factis Regi eumdem assiduè fa-
tetur protectorem vnicum S.Inqoisitionis, vt ex
d lib.4.*consultationum, fol*.17.*& fol*.99 *& fol*.152.
& aliis multis consultationibus eiusdem *lib*. 4.
hoc idem apparebit.

Et adeò insita est, & adhærent hæ prote-
28 ctionis Regalia vsibus † Regiæ Coronæ; vt sit
ab ea inseparabilia, quam ipse Rex à se abdica-
re nequit, nec renunciare, nisi simul ipsi Coro-
næ renuntiet, & à se abdicet, ea copiosè per Nos
scriptis sup.hoc *tractatu de supplicatione ad San-
ctissim*.1.*p.cap*.1.*à n* 102. *cum multis seqq.* omnino
videndis, & præsenti articulo applicandis.

Qua propter in suo decreto prohibitiuo, &
29 abdicatiuo harum causarum † à suo Senatu, &
Regalibus Cancellariis, Regia persona includi
non potest, quia subiecta materia protectionis, &
recursus id nec suadet, nec abdicationem hanc
permittit: illa quippè abdicatio, seu inhibitio,
& auocatio facultatis à suis Magistratibus, &
Tribunalibus maiorem suæ Regaliæ, iuris, &
potestatis penès se remanentis ostentant, ad latè
tradita, & signanter cumulata in proposito, supe-
riùs 1.*p.cap*.14.*per totum*.

Deinde quia omnia Tribunalia Regia, & Ma-
gistratus † nomine Regis, & præcario ab ipso 30
Rege exercent. vt *in d. c*.14. *à num* 30. *cum seqq*.
Absurdum quippè foret, quod dominus ex re-
uocatione mandati amitteret ius suum in re
mandata, necnon dominus precârium reuocans,
contra omnia iuris principia.

Nam eodem modo, quo † ab ipso Principe 31
tamquam à fonte potestas defluit, ita ad eum re-
fluit. & reuertitur ex copiosè congestis per Hie-
ron. Gonçalez *de mensib. & alternat.in* §. 1.*præ-
miali. à num*.9. *cum seqq*. Giurba *cons*.52. *n*.24.*&
cons*.59. *num* 3.

Rex etenim non tam amplam facultatem suo
Senatui, & Magistratibus concedit; quin sibi † 32
maiorem reseruauerit potestatem. *c. dudum* & ibi
Gemina. *n* 5. *de prabendis in* 6. Bald.*cons* 326. *ad
fin.vol*.1. Anchar.*cons*.28. Paris. *cons*.83.*num*.15.
vol.4. Cami.Burre.*cons* 86.*n*.15. latè Couarr.*pra-
ctic quæst* 4 Natta.*cons*.405 *& cons* 408.*n*.7. & co-
piosiùs *in cons*.487. Flami. Carta. *decis*.68. *num*.2.
Iacob.Gall.*cons*.105.*n*.25. Alba. *cons* 62. *n* 17 *&
cons*.64 *num* 87. Peregrin.*tract. varij.lib*.1.*n* 74.*&
cons*.1 *n*.12.*vol*.1. Cephal. *cons*.539. *n*.51. Beroius
cons.74.*n*.3.*vol*.1.*& cons*.156 *num* 8. *vol*.3 Marius
Giurba *consil*.59.*n*.13. Indè inferens, quod ex po-
testate remanente, & perseuerante † in Rege 33
prouenit suppressio, & abdicatio, seu diminutio
facultatis & exercitij à suis Magistratibus; ex
Reusnerio.*decis*.11.*n*.16.*p*.4.

Quod si ex ipsa concessione † facultatis (quæ 34
magis apta est ad abdicationem iuris, & potesta-
tis concedentis) Regis potestas præseruatur;
quantò magis præseruata censebitur ex reuoca-
tione facultatis concessæ, & abdicatione, quæ sui
natura apta est & destinata ad iuris attractionem,
& consolidationem. Quò tendunt & elatè indi-
cant † illa verba eiusdem Regij decreti prohi- 35
bitiui paulò post medium: *Pueden tener y tienen
recurso à los del nuestro Consejo de la Santa y gene-
ral Inquisicion, que en la nuestra Corte reside, para
deshazer y quitar los agrauios, que los dichos In-
quisidores, y Iuezes de bienes, ò alguno dellos huuies-
sen hecho, desagrauiando los que hallaren agrauia-
dos, y absoluiendo y alçandoles censuras y entredi-
chos, conforme à iusticia, y consultando con su Ma-
gestad, y conmigo los negocios que conuengan, y de-
spachar para el buen expediente dellos las prouisio-
nes y cedulas Reales que sean necessarias, &c*.
Quibus ostenditur apertè supremam illam ma-
ioriam, & Regaliam protectionis penès Rega-
lem personam remanere, & præseruatam esse
quæ nullo modo includi potest in prohibitione
generali.

Nec ad id rationis, & inconuenientis iden-
titas considerata † in secundo argumento, 36
numer. 21. *&* 22. personæ Regis, sicut aliis,
adaptari potest, nec attendi (absit) quoniam
in Regiis Tribunalibus continuò assistit mul-
titudo litigantium, & officialium, quorum
præsentia infringit secretum harum causa-
rum, & præbet occasionem inconuenienti:
at quando Rex ipse vti vult hac retentio-
nis Regalia, elegit grauissimos doctores &
fidentissimos Senatores, † qui omni sigillo & 37
secreto

secreto priuatim congregati examinant litteras, & de inconuenientiis (si quæ sunt) & legitima causa ad earum suspensionem Regem consulunt, qui vel retinendas & Pontificem supplicandum humiliter, vel relaxandas, vt exequantur, decernit; & hæc est praxis, & stylus frequenter vsitatus in examine harum causarum, & negotiorum ad litterarum huiusmodi retentionem. Cui procedendi modo secreto consonant quæ ex aliis pluribus Doctoribus annotauimus sup. hac 2. *part. cap.* 11. *à num.* 105. circa scandala vitanda, & tollendas violentias perpetratas per superiores Religiosos.

Ex quibus & aliis insuper dicendis directè satisfit primo, & secundo fundamentis in contrarium consideratis.

Hoc rectè affirmat Simancas *in tractatu de Catholic. instit. tit.* 45. *num.* 54. *& seqq.* Quòd
38 si Summus Pontifex † concesserit rescriptum, seu priuilegium aliquod in præiudicium officij S. Inquisitionis, illi esse obtemperandum, in executione autem supersedendum, & quod iure defensionis naturalis Princeps potest retinere has litteras Apostolicas. Quem ad litteram laudauimus sup. 1. *part. cap.* 2. *à num.* 8. & alij plures Doctores ibidem citati; eiusdem Simanchæ verba recensentes sequuntur.

Hac ergo Regalia retentionis, & impeditiua
39 executionis litterarum † Apostolicarum impetratas, aut aliter expeditas contra priuilegia S. Inquisitionis, semper modo prædicto vsi fuere Reges nostri Catholici, & assiduè vtuntur, quoties sese offert ocasio, iuxta casuum varietatem colligendorum ex multis decretis, & epistolis Regum statim ad litteram inserendis, quas ex Regalibus registris annotaui, & collegi, quæ etiam & plurimæ aliæ non deficiunt è registro secreto supremi huius Consilij Sanctæ Inquisitionis penes eius meritissimum Secretarium Sebastianum de Huerta: & in primis referenda erit ad hoc singularis pragmatica Catholici Regis Ferdinandi, *anno* 1509.

Nos Ferdinando, &c. Sicuti dudum nostras
40 peruenit ad aures, † sunt per multi qui de Orthodoxa fide suspecti, & apostatica prauitate commaculati exterius in Hispaniarum Regnis, Ditioni & gubernationi nostræ subiectis correptionem Sancti officij Inquisitionis contra ipsam hæreticam prauitatem pertinentes ad partes Italiæ, aliaque diuersa loca profugerunt; quorum statuta memoria & fama, etsi ob eorum crimina atque demerita in ipsorum contumaciam, per sententiam Reuerendorum Inquisitorum contra crimen prædictum per Sedem Apost. deputatorum iudicialiter atque iuridicè deleti sint, ignique traditi, ipsi tamen hæretici promulgati Romanam Curiam adhiberi, non erubuerunt, vbi cum sinistris & falsis informationibus à Beatissimo nostro Papa, eiusque Penitentiariis, & aliis Iudicibus Apostolicis nonnullas executionis, & absolutionis Bullas, Breuia, Rescripta, siue litteras Apostolicas surreptitiè, & obreptitiè impetrare conati sunt, quas certo scimus, Sanctitatem suam, si de eei veritate sibi constaret minimè vnquam concessisse, quibus quidem Bullis, Breuibus, seu Rescriptis itaque vtuntur, & vti intendunt ipsi hæretici denunciari, vt earum vigore & cognitione, & iurisdictione prædictorum Inquisitorum omnino se liberos & immunes existiment. Vndè cum eidem S. Inquisitionis Officio præter mentem, ac intentionem suæ Sanctitatis, vel maximum accedat impedimentum atque dedecus criminibus ipsis impunitis, & hæreticorum conscientiis remanentibus, huiusmodi verò innodatis, cum de Christianæ Religionis agatur argumento, opportunè consulere pernecessarium nobis visum, & quam ob rem volentes ne de Bullis & aliis præmemoratis surreptitiè vt præfertur, obreptitiè impetrantes vtantur indebitè, & absque priore cognitione surreptionis, aut validitatis earumdem tenore præsentis pragmaticæ sanctionis cunctis futuris temporibus firmiter valituris de certa nostra scientia & consulto, motúque proprio statuimus, sancimus, prouidemus, & ordinamus, quod deinceps nulli hominum liceat in vniuersis terris & Regnis ditionis nostræ præsentare, seu exhibere Inquisitoribus seu ministris dicti S. Inquisitionis officij, aut aliis quibuscumque Iudicibus, vel personis, *Nec in valuis, aut per vicos, vel comperta affigere, seu quo quomodo diulgare Bullas, Breuia, Rescripta, prouisiones, commissiones, inhibitiones, siue litteras per Sedem Apostolicam, aut eius Legatos, Nuntios, vel Ordinarios indultas, siue concessas sub quacumque verborum forma in fauorem cuiuscumque persona obtentas dictum Sancta Inquisitionis officium directè vel indirectè tam agentes, aut impedientes, nisi primitus nobis oblata fuerint, & in nostro Sacro Consilio de surreptione & obreptione prædictis maturè recognita, vel si opus fuerit Sedes Apostolica super ipsis consulta, & de voluntate ipsius certiores facti fuerimus, & inde littera executoria à nobis fuerint emanata; quas iustè & rectè impetratis concedere non dedignamur, cum quibus dumtaxat, & nullo alio modo dicta littera Apostolica impune præsentari possint, aut eis quisquam vti, vel sibi suffragari valeat, quod si quis ausu temerario ductus contra formam huiusmodi nostra pracmatica sanctionis* (quod non credimus) agere, venire, aut quomodolibet intentare præsumpserit, eum ipso facto inimicum nostrum declarantes, in pœnam capitis bonorumque suorum confiscationem, irremissibiliter incursum decernimus, mandantes hac eadem serie, ac etiam inhibentes Notariis, & scribis vniuersis sub pœna prædicta, officiorum priuatione, ne quamuis requisiti fuerint in vim præstiti iuramenti, quo eos tali casu absoluimus præsentationibus dictarum Bullarum & rescriptorum dictam Sanctæ Inquisitionis officium tangentium interesse, vel assistere, aut de ipsis, vel aliquo eorum actu instrumentum, vel scripturam aliquam recipere, vel testificari, aut scribere valeant, quam etiamsi fieri contigerit, contra huiusmodi ordinationem nostram irritam & nullam decernimus, omníque effectu & vigore in iudicio, & extra carentem. Quocirca, vniuersis & singulis officialibus nostris maioribus & minoribus vbilibet Regnorum & terrarum Ditionis nostræ constitutis, & constituendis, ad quem, seu quos spectet, *Quascumque etiam Ecclesiasticas personas sub pœna occupationis temporalitatum & perpetui exilij ab omni Ditione nostra, requirentes & exhortantes, dicimus & distinctè inhibemus ad incursum nostra indignationis & ira pœnamque florinorum auri quinque millium*, à bonis cuiusque contra facientes irremissibiliter exigendorum, nostrísque inferendorum ærariis, quod nostram huiusmodi pracmaticam sanctionem, statutum, & ordinationem,

tionem, ac omnia & singula in ea contenta ad vnguem teneant, & obseruent, teneriique & obseruari faciant inuiolabiliter per quoscumque & contra præmissa non obseruantes, aut contra facientes rigidè procedat, vsque ad integram pœnarum prædictarum executionem, & in contrarium facta & processa reuocent ad pristinum atque statum reducant, prout Nos eo casu reducimus, cum præsentibus cauti contrarium facere, quavis ratione seu causa, si gratiam nostram carum habent, pœnamque petratam venentur incurrere, & vt de præmissis ignorantia prætendi, vel ignorari non possit: volumus atque mandamus præsentem nostram praematicam sanctionem per loca solita ciuitatum, oppidorum & terrarum dictorúmque Regnorum nostrorum vbi expediat, seu opus fuerit voce præconia publicari, atque nuntiari, in cuiusque rei testimonium præsentes expediri iussimus, nostro secreto sigillo sub quoque impressione negotia dicti Sacri Officij Inquisitionis expediuntur, à tergo munitum: *Datum in Villa Vallisoleti, trigesimo primo Augusti inditione anno a Natiuitate Domini millesimo quinquagesimo nono.*

Fue sacado del libro de instruciones que està en la Camara del Secretario de Santo Oficio de la Inquisicion de Valencia, registrado *fol.* 127 Y concuerda con dicho registro, de que doy fe. *Yo Pedro Guell. Secretario.*

El Rey.

NVestro Corregidor de la ciudad de Murcia, ò vuestro Lugartenientе en el dicho
41 Oficio: yo he sido informado, † que algunas personas, no mirando al seruicio de Dios, è mio, han auido ciertos despachos contra el Santo Oficio de la Inquisicion: por ende yo vos mando, que cada y quando vinieren à vuestra noticia los dichos despachos, *proueais como aquellos no se publiquen, sin que primeramente sean vistos y examinados por los de nuestro Consejo, y se prouea en ello lo que conuenga à seruicio de Dios, y bien del Santo Oficio*, e à las personas que vinieren a intimar, è publicar los tales despachos, los embiad à esta Corte à buen recaudo, para que se prouea sobre ello lo que conuenga al bien del Santo Oficio. Fecha *en la Villa de Valladolid a quatro dias del mes de Mayo de mil è quinientos e veinte y siete años. YO EL REY.* Por mandado de su Magestad, *Vgo de Vrries.*

Ex his duabus Regiis Schedulis apertè colli-
42 gitur; retentionem literarum † tangentium S. Inquisitionem pertinuisse etiam examini Senatus Supremi Regij, vt in prioris illis verbis, ibidem: *Nisi primitus nobis oblata fuerint, & in nostro Sacro Consilio de surreptione, & obreptione prædictis maturè recognita, &c.* in proximè præcedenti ibidem: *Proueais como aquellos no se publiquen sin que primeramente sean vistos y examinados por los del nuestro Consejo, &c.* Quæ verba
43 absolutè & indistinctè prolata à Rege † iuxta vsitatum stylum de supremo Consilio iustitiæ intelliguntur. Certum est enim & indubitabile, quod quando Rex loquitur de suo Consilio iustitiæ simpliciter id nominat, *mi Consejo*, ad differentiam cæterorum, quæ signanter & specificè nominat cum adiectione nominis appellatiui: *Mi Consejo de Estado, mi Consejo de la Camara, mi Consejo de la Santa y General Inquisicion.* Et sic de singulis, ita vt simplex. † & absoluta 44
Consilij nominatio de Supremo Consilio Regio iustitiæ intelligatur, quia analogum per se sumptum stat pro famosiori significato, *c. pudor. 32. q. 2. §. sed ius quidem ciuile institu. de iure natur. genti. & ciuil.*

Tamen cum hæ schedulæ Regiæ sint anteriores *de anno millesimo quingentesimo nono, & de anno* 1527. tempore quo indistinctè omnium quorumlibet causarum recursus pro retentione pertinebat ad Senatum Regium: postea v 10 *anno* 1553. emanauit Regium decretum sup. *n.* 14. relatum, quo à Senatu, & omnibus Tribunalibus Regiis abdicatæ fuerunt, & dismembratæ omnes
† causæ tangentes S. Inquisitionem, ne ad ea recurri possit per viam violentiæ, quod in viridi est obseruantia, & constanter custodi. 45

Aliæ insuper adsunt quàmplures prouisiones Regis ab ipso immediatè emanatæ ad apprehendendas literas à Romana Curia impetratas in variis negotiis tangentibus S Inquisitionem, & eius indultis & priuilegiis Apostolicis detrahentes, quæ Regis Regal. à hanc parenter ostenduntur.

El Rey.

IVlian de Reinosa Alguazil del Oficio dela Santa Inquisicion: yo soy informado, † que 46
ciertas personas han ganado algunas Letras surrepticiamente en perjuizio del Oficio de la Santa Inquisicion, è porque cumple al bien del Santo Oficio: *Yo vos mando, que à la persona, o personas, que las dichas letras presentaren ante los Venerables Inquisidores de Seuilla, que los prendais, ò los tengais presos, è a buen recaudo, en el lugar que os pareciere, fasta que otra cosa por mi vos serà mandado*, è no fagades ende al, so pena de la nuestra merced. Fecha *en la Villa de Madrid à diez y siete dias del mes de Março de mil y quinientos y diez años. YO EL REY.* Por mandado de su Alteza, *Iuan Ruiz de Calcena.*

El Rey.

VEnerable Inquisicion, no poco auemos sentido el atreuimiento que se ha tenido en citar à las personas † contenidas en vuestro me- 47
morial, que por parte de Miguel Sáchez del Romeral, dezis, que han sido citadas, bien quisieramos que nos embiarades traslado de la dicha citacion, y el nombre del Notario, y de los testigos que fueron en fazer estos autos de la citacion, porque se pudiera en todo mejor proueer, y si quando esto llegare fecho, no perdoneis procurar por todas las vias que pudieredes, en saber el nombre del dicho Notario, y en auer el treslado entero de todos los autos, sobre lo qual escribimos al Marques de Camares nuestro Gouernador en el Reino de Nauarra; porque siendo por vos informado, faga prender al Notario, si se fallare en todo aquel Reino; e que dè fauor al Alguazil, è personas que vos enbiaredes para ello. Tambien escribimos à Roma muy recio sobre esto; *porque sin duda es cosa de escandalo, dar lugar a semejante desorden*, parecenos, que demas de lo que aora proueemos, deueis luego ajuntar todos estos Letrados, y personas que han seido citadas, y todos juntamente, ver las

prouisiones

prouisiones que nos debemos fazer sobre esto, que todas se farán con la diligencia y presteza que se requiere. Y esto se faga luego en todo caso. Muy biē uos parecio la diligencia que pusistes con las personas à quien se auia fecho comission, para declarar sobre los bienes confiscados en tierras de Caualleros, que cierto es pues no se auia presentado viniendo el Regente el poder era espirado, y assi no ay necessidad de fazer por aora sobre esto, prouision alguna, pues aquellos à quien tocaron fueron negligentes. Dada *en Valladolid à tres dias del mes de Febrero del año mil y quinientos y treze. YO EL REY. Calcena Secretario.*

El Rey.

48 ILlustre y muy Reuerendo Arçobispo, nuestro muy caro y muy amado sobrino hijo: yà aueis sabido, † como a instancia de Miguel Sanchez, de Romeral, han seido citados los Inquisidores y personas que entreuinieron en los consejar y determinar su processo, ha seido cosa de muy mal exemplo, y digna de mucho castigo, por aora escrebimos à Roma como conuiene, y tambien al Marques de Camares nuestro Gouernador en Nauarra, que con mucha diligencia entienda en prender al Notario, y las demas personas que han entreuenido en fazer los autos de la citacion; rogamos vos afectuosamente, que vos como Lugarteniente General nuestro, con consejo de los Letrados que han seido citados, fagais sobre esto todas las recias prouisiones que vieredes que son menester, y se deben fazer para castigo de tan grande atreuimiento, y desorden, fazien dolo como de vos bien confiamos, y la necessidad del negocio lo requiere; que assi cumple al seruicio de Dios, y bien y conseruacion de esse Santo Oficio. Y de lo que se avra fecho, y vieredes que nos debemos de acà mas proueer, nos escrebid; que en aecepto placer y seruicio lo tendremos. E sea Illustre, &c. De la Villa *de Valladolid à tres del mes de Febrero del año mil y quinientos y treze. YO EL REY. Galcena Secretario.*

El Rey.

49 MArques Pariente, Lugarteniente è Capitan General en el Reino de Nauarra: faziendose el Oficio de la Inquisicion en la Ciudad de Zaragoça, † fue pocos dias ha quemado en estatua vno llamado Miguel Sanchez del Romeral, vezino de Zaragoça, el qual se fuyò à Roma, è parece ser que se recogiò à la Rotta, è procura de auer vna citacion contra los Inquisidores, è oficial de Zaragoça, è contra los Letrados que entreuinieron en el Consejo de la Inquisicion dicha, è contra el Iuez de bienes, è los Procuradores, Fiscales: *E esta notification diz que se ha publicado en la ciudad de Tudela, è en la Villa de Cascante, cosa muy escandalosa, è que fasta oy dende que la Inquisicion se comenció nadie tuvo tal atreuimiento.* De lo qual yo he auido mucho enojo, è porque es razon que se faga sobre ello exemplar castigo: por ende yo vos encargo è mando, que trabajeis en saber, que Notarios è personas entreuinieron en fazer la dicha citacion, è los fagais prender, do quiera que en todo esse Reino puedan ser auidos, y pressos, y bien guardados los tened, è me auisad de ello, è al Alguazil è personas, que los dichos Inquisidores de Zaragoça embiaren sobre esto, dareis todo el fauor que ouieren menester, que vo serè dello muy bien seruido. Fecha en *Valladolid à tres dias de Febrero de quinientos y treze años. YO EL REY.* Por mandado de su Alteza, *Iuan Ruiz de Calcena.*

El Rey.

COrregidores, Asistentes, Alcades, y otras justicias, y Iuezes qualesquier, de todas las Ciudades, † Villas, lugares de los nuestros Reinos, y Señorios, y à cada vno y qualquier de vos, en vuestros lugares, y jurisdiciones, à quien esta mi cedula fuere mostrada, ò su traslado signado de Escriuano publico. Sabed, que yo soy informado, que los Venerables Inquisidores contra la heretica prauedad y apostasia, que residen en la Villa de Valladolid, y su partido, mandaron prender por el delito de la Heregia al Doctor Ordas, &c. Y sequestrar todos sus bienes, y los frutos y rentas de sus beneficios Ecclesiasticos, è que trahiendole preso el Alguazil de la Santa Inquisicion se le soltò el, è diz que es ido à Corte de Roma, à procurar con siniestras informaciones, Bullas, y prouisiones Apostolicas, para que los dichos sus bienes, y frutos le sean desembargados, y restituidos: è porque segun me es fecha relacion, los dichos Inquisidores proceden contra el dicho Dotor Ordas, en absencia, è rebeldia sobre el dicho delito: *Yo vos mando, que si algunas Bullas, ò citaciones, ò Letras Apostolicas, ò executoriales, ò monitorios penales, fueren traidos è presentados sobre los dichos bienes, è frutos de beneficios del dicho Ordas, supliqueis dellos para ante nuestro muy Santo Padre, è fagais sobre ello los autos y diligencias que fueren necessarias deber hazer;* y entretanto, y fasta que la causa criminal que contra el dicho Doctor Ordas se trata en el dicho Santo Oficio sea determinada mediante justicia, *è fasta que su Santidad mejor informado, lo mande proueer y remediar, no cōn sintais ni deis lugar que se alce el embargo, y secreste,* que està puesto en los dichos bienes y frutos, ni que se hagan otros actos algunos sobre ello. Fecha *en la ciudad de Toledo à quinze dias del mes de Iunio, año de Nacimiento de nuestro Señor Iesu Christo de mil è quinientos è nueue años. Yo la Reina.* Por mandado de su Mageftad, *Iuan Vazquez. Iva señalada de los Señores del Consejo.* 50

Quæ Regia prouisio attentè legenda erit, vt sit expedita ad apprehendendas litteras Apostolicas impetratas contra primam Inquisitorum instantiam.

El Rey.

ESpectable Don Fernando de Borja mi Lugarteniente y Capitan General. Pro-lo que escribe el Cabildo de essa Santa Iglesia, † de que và aqui copia, vereis los recursos que ha intentado en Roma, sacando Breues en apelacion de los dos autos que esse Santo Oficio pronunciò, el vno para la paga de la pension que tiene el Inquisidor General, Arcobispo de Damasco mi Confessor, en el Audiencia de Xatiua, y vna Canongia de la misma Iglesia; y el otro para que guarde el Cabildo la costumbre en acom 51

pañar

pañar dos Canonigos, y dezir otro la Missa al Tribunal del Santo Oficio, el dia que và aquella Santa Iglesia à la publicacion del Edito de la Fè: daréisle luego mi carta, y à entender el viuo sentimiento que me queda dello, y comunicandos en la minuta con el Arçobispo à quien escribo tambien sobre lo mismo, procureis que luego al punto se aparte, y desista el Cabildo de semejantes instancias en Roma, trayendo testimonio de auerlo assi cumplido; *el qual os han de entregar à vos con todas las Bullas, o Letras que en razon de lo referido se huuieren expedido sin vsar dellas, pues como les digo en mi carta, no ha de que dar consequencia de exemplar tan dañoso, ni permitir escusa ni dilacion alguna, supuesto, que como Protector, y Patron que soy del Santo Oficio, y que tanto debo atender a la autoridad y conseruacion de su jurisdiction, y prerrogatiuas, he de llegar à vsar de los vltimos medios para defenderla:* Si bien espero de sus obligaciones, qua no daràn lugar à que execute todo lo que en esta parte se podrà obrar, pues mandarè mirar por so justicia en todo lo que la tuuiere, y se le debiere. Encargoos, que vos y el Arçobispo, dandole la carta que và con este, trateis la forma de assentar la materia, como sea con entera satisfacion del Santo Oficio: y en caso que el dicho Cabildo no reconoxca su yerro (que no lo creo) ni se aiuste à lo que le escribo, de que se aparte, y desista de semejantes recursos, y traiga testimonio autentico de Roma de auerlo assi cumplido, *Entregandoos luego los Breues, o Letras referidas, vsareis à instancia de mi Fiscal del Banco Regio, pues como Protector y Patron del Santo Oficio me hallò interessado, como queda dicho, en la conseruacion de su jurisdicion, y prerrogatiuas, y por ningun caso he de consentir cosa en contrario, ni dexar de amparar como debo a tan santo Tribunal*, y auisareisme lo que en ello se hiziere; porque quiero luego tenerlo entendido. Datt. *en Madrid à xxj de Diziembre M. DC. YO EL REY. Fernan Secrett.*

Illud obiter essentiale tamen ex hac Regia
52 epistola notabis, Regem † nostrum Catholicum asserere se non solùm protectorem S. Inquisitionis suorum Regnorum, verùm & patronum, cui statur ex Clement. 1. de probationibus, & Regis epistola, lex est, & legis vim habet, & pro lege potest allegari, ad tradita suprà 1. *part. cap.* 2. *num.*194. Et in terminis quod Regi asserenti suum esse ius patronatum sit standum, ait ùs comprobauimus in commentariis *de Protectione Regia*, 3. *part. capitul.*10. *à n.*164. *& seqq.* Quòd & quotidie etiam fatetur supremum hoc Consilium S. Inquisitionis, dum in multis consultationibus factis Regi, illum Patronum, & Protectorem S. Inquisitionis vocat, vt suprà *num.* 27. recensentur.

Iúsque patronatus non solùm adquiritur in beneficiis, sed & aliis in pluribus rebus Ecclesiasticis, prout in Hospitalibus, & in vniuersitatibus, quarum Rex noster est Patronus, & Protector; Bobadilla *in Politica, lib.* 2. *capitul.* 18.*n.*114. Nos obiter *de Regia protectione*, 3.*p.capitul.*10.*n.*192. At quod ius Regium patronatum argui potest ex nominatione & præsentatione Inquisitoris Generalis io vacantibus, quam facit Rex noster Sedi Apostolicæ, vt illum instituat Quia nominatio, & præsentatio sunt fructus iuris patronatus, Nicol. Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 5. *à num.* 1. Atque etiam quondam Rex independenter (vt audiui à diligentissimo Sebastiano de Huerta Secretario meritissimo Consilij supremi Sanctæ Inquisitionis) nominabat omnes Senatores eiusdem Consilij, nunc verò ad propositionem & consultationem Inquisitoris Generalis, quæ omnia manifestè arguunt, signáque sunt euidentia huius Regij patronatus.

Prædictis conuenit epistola † Catholici nostri Regis, cuius protectione solent muniri singuli Inquisitores nouiter nominati & missi ad Tribunal S. Officij Regni Siciliæ directa Proregi, vt euigilet, ne patiatur exequi quaslibet litteras à Sede Apostolica emanatas contra S. Officium, aut eius Ministros, sed prius illas ad Regem remittat examinandas, prout ex eadem epistula latiùs patet, quæ sic se habet. 53

El Rey.

ILlustre Principe de Paterno y Duque de Alcalà primo nuestro, Lugarteniente y Capitan General en el nuestro Reino de Sicilia. Yà sabeis lo mucho que Dios nuestro Señor es seruido, y nuestra Santa Fè Catolica ensalçada por el Santo Oficio de la Inquisicion. Y assi es nuestra voluntad, que sus Oficiales y Ministros sean siempre fauorecidos. Y porque el muy Reuerendo en Christo Padre Don Fray Antonio de Sotomayor Arçobispo de Damasco, Inquisidor General mi Confessor, y de nuestro Consejo de Estado: ha proueido por Inquisidor de esse Reino al Doctor Don Diego de Salazar, que lo era del de Murcia, persona de muchas letras, fidelidad y suficiencia, de quien tenemos buena relacion, y mucha confiança. Por ende encargamos vos, y mandamos, que assi al dicho Inquisidor, como a todos los Oficiales y Ministros de la Inquisicion de esse Reino, deis siempre fauor, y hagais dar todo el fauor que fuere menester, para que libremente, y sin impedimento alguno puedan vsar de sus cargos y oficios, como segun tenemos informacion lo aueis siempre acostumbrado basta aqui, y de vos bien confiamo. *Y si algunas Letras, ò Breues Apostolicos se presentaren tocantes al Santo Oficio, y a sus Ministros, antes de dar la executoria dellas, no lo consultareis embiandonos sus traslados, para que visto en el nuestro Consejo de la General Inquisicion, se prouea lo que fuere seruicio de Dios nuestro Señor, y buena administracion de la justicia.* Que demas de cumplir con lo que sois obligado como Catolico Christiano, y por el cargo que teneis en el Reino, por los dichos respetos nos hareis en ello accepto seruicio. *Dada en Madrid à primero de Otubre de mil y seiscientes y treinta y ocho años. YO EL REY.* Por mandado del Rey nuestro Señor, *Don Antonio Hurtado de Mendoça.* Señalada de su Señoria Illustrissima, Señores del Consejo, *Pacheco, Salazar, Sotomayor, Zarate, Palauesin, Rueda Rico, Andrade*

Ex iis & aliis authenticis documentis inferiùs referendis satis apertè constat, semper Reges Catholicos euigiles se præbuisse in protectione priuilegiorum, & indultorum S. Inquisitionis, & in cunctis negotiis in quibus impetrantur litteræ, quæ illis detrahunt, aut derogant, festinanter occurrir sua vtens Regalia re-

tenrionis, ad impediendam eaccutionem earum, & suspendendam, donec eaaminenrut omni secreto, & sigilio eo modo, quod superiùs annotauimus *à num. 36. vers. Nec ad id rationis, &c.* Et de inconuenienriis Sancta Sedes per humilem supplicationem consulatur. Quod faciunt Reges nostri non solùm ea vi suæ Rega-
54 liæ † generalis, qua tenentur protegere, & defendere Ecclesiam, eius ministros, & Catholicam Fidem, & œcumenica Concilia: verùm etiam virtute Indultorum Apustoicorum ius attribuentium Regi Hispaniæ, vt sine eius consensu surreptitia sint omnia rescripta derrahentia indultis, & consuetudini S. Inquisitionis, quorum postmodum exactè mentionem faciemus.

55 Attingamus iam materiam † tertij argumenri superiùs fulminati, *à num.* 23. respicientis primam instantiam S. Inquisitionis; quo diximus, quod dato casu quod Rea Catholicus aliis in negotiis rangentibus S. Inquisitionem possit vti regalia terentionis iusta & legitima eaistente causa: tamen quantum & vti protector Concil. Trid. non poterit retinere litteras Apostolicas auocatorias primæ instantiæ S. Inquisitionis, quę nullatenus comprehenditur in dispositione, *cap. causa omnes*, cum eaereeat iurisdictionem delegatam, non Ordinariam, dumtaaat præseruatam *in dict. cap. causa omnes*, cuius dispositio Tridentina enm cesset in hoc casu, pariter & Regis protectio locum non habebit.

Cui difficultati facilè occurres, si subtilitèr ponderas conneaionem, & complicationem
56 † huius iurisdictionis Delegatæ Inquisitorum cum iurisdictione Ordinarij, ex cuius commutatione, & participatione illa reperietur in præfato decreto Concilij Tridentin. præseruante Ordinarij primam instantiam, ea quo eapite, & ea innumerabilibus Indultis Apostolicis præseruantibus Tribunali S. Inquisitionis Hispaniæ, etiam secundas, & vlteriores instantias, Rea Catholicus sua Regalia vti potest, provt quotidie vtitur, omni conatu reuerenri impediens execútionem, & intimationem litterarum Apostolicarum, per quas auocantur causæ quomodolibet tangentes cognitionem S. Officij sine Regis consensu, de quibus postmodum erit agendum.

Ad fundamentum igitur huius inclusionis *in cap. causa omnes*, supponendum erit ? causas
57 † hæreticæ prauitatis esse Ecclesiasticas, & ad forum Ecclesiasticum de iure pertinere, nempè ad Episcopum tanquam Ordinarium, teat. est *in cap. qualiter & quando. §. iubemus, de accusationibus, cap. ad abolendam, de hæreticis, cap. Inquisitionis*, ibi: *Cùm merè sit Ecclesiasticum, cap. per hoc, de hæreticis, lib. 6. Clementin. 1. eodem titulo*, quam plurimos Doctos ad id congerit Augustin. Barbosa *in dict. cap. Inquisitionis, n.* 8. Cui iurisdictioni Ordinariæ per gene-
58 ralem quamlibet, † aut specialem delegationem harum causarum Papa nec vult, nec intendit derogare, sed potiùs præseruare, vt simul cum Episcopo Ordinario Delegatus de his causis cognoscat, text. est eapressus *in dict. cap. per hoc* 17. *de hæreticis, lib. 6. per hoc* (inquit Pontifex) *quod negotium hæreticæ prauitatis alicui, vel aliquibus ab Apostolica Sede generaliter in aliqua prouincia, ciuitate, vel diœcesi delegatur, diœcesanus Episcopis, quin & ipsi authoritate Ordinaria, vel delegata (si habeant) in eodem procedere valeant, nolumus derogare*, cum quo concordat *Clemem. 1. de hæreticis.*

Quia Inquisitoribus datur iurisdictio non priuatiuè, † sed accumulatiuè ad Episcopum Or- 59
dinarium, ita vt nec Episcopus sine Inquisitoribus, nec Inquisitores sine Episcopo causas hæreticæ prauitatis terminare possint, Abb. *in cap. excommunicatus el 1. num. 13. de hæreticis*, & ibidem Marian. Socin. *num.* 70. Ioann. Andr. de Anania *in §. volumus, num. 1. in principio, & vers. Et propter hoc, & num. 2. vers. & prædictus, num.* 3. & Felinus *num. 4. & in dict. cap per hoc*, adnotarunt in figuratione casus, in principio, Ioan. Monach. *num. 1. in princip.* & io verbo *Derogare*, vbi opponit, & soluit, *& num. 2. & seqq.* Probus *ante numerum* 1. in verbo, *Non derogat*, Archidiac. *ante secundum*, in verbo, *Volumus*, vbi opponit & soluit; Ioann. Andr. *ante numerum* 1. in verbo, *Volumus, & num. 2. ante finem*, vers. *in glossa, licet ergo*, Geminian. *in summario, & num. 1. vers. Oppono, quod Episcopus*, vbi etiam opponit, & soluit, *& num. 3. col. 2. ante fin.* vers. *In ea glossa*, & Franch. *in summario, & num.* 3. & extat constitutio Vrbani IV. edita *de anno* 1261. incipit: *Licet ex omnibus*, in vers. *Nec prætextu*, relata per Francisc. Pegn. *in Directo. Inquisitor. inter litteras Apost. fol. mihi 52. & seqq.* Vbi amplius, quod sicut per delegationem causæ factam Inquisitori,
† non derogatur iurisdictioni Episcopi; ita nec 60
etiam derogatum censetur iurisdictioni Inquisitoris per delegationem factam Episcopo: Ioan. Calder. *in tract. de hæret. rubr. de processibus Inquisit. ante numerum* 1. Rosel. *in summa, in verbo, Hæreticus, num.* 48. Summa Syluestrin. *in eodem verbo, Hæreticus, §. 2. num. 10. vers. Quando negotium hæresis.* Ioann. à Rojas. *singular. 28. num.* 2. Repertor. Inquisit. *in verbo Cognoscere, vers. Sed an facultas cognoscendi*, Simanchas *Catholic. institut. tit. 25 Rubric de Episcopis, n.* 4. Gundisalu. *in tractatu de hæreticis, quæst. 7. n.* 9. Carrerius *in eodem tractatu de hæreticis, num. 67. vers. Et operabitur talis delegatio.* Decian. *in tractatu crimin. lib. 5. cap. 21. num.* 10. Sigismundus Scacc. *in tractatu de iudicio causar. ciuil. crimin. & hæretic. cap. 67. num.* 9. Augustinus Barbosa *in remiss. ad dict. cap. per hoc. num. 3. & num.* 13. Scobar. *de puritate probanda. 1. part. q. 6. §. 2. num. 24. & 25.* Diana *in resolut. moralib. 4. part. tractatu 8. resolution. 2. & tractatu 6. resolution. 17. & tractatu 5. resolution. 53. & sequentibus, & resolution. 33. & 104. prope fin.* abundè tractat videndus Prosper Farinacius *in tractatu de hæresi, quæst. 186. §. 3. à num. 6. cum multis seqq.*

Et quoties duæ vnitæ sunt, & complicatæ iu-
risdictiones; † vna alterius naturam assumit. 61
Ruinus *cons. 115. num. 12. volumin.* 1. Paramo *in secundo responso pro iurisdiction. Sanct. Officij, num.* 146. Ronitus *titulo de militibus pragmatic. 15. num.* 25. Marius Giurba *consil. 59. num.* 26. Quia vnitorum vnum est iudicium, & non debent diuerso iure censeri ea Giurba ibidem.

Et in hac vnitate, & conneaitate iurisdictio-
num, † quarum altera, scilicet, Ordinaria est 62
naturalis, & altera Inquisitorum vti delegata est accidentalis, vt scripsimus hac 2. *part. cap. 3. §. 1. à num. 1. cum seqq.* Illa vt naturalis, & fa-
uorabilis præponderat, & attenditur † in vtra- 63
rùmque concursu, & ad se trahit delegatam vt

odiosam

odiosam & debiliorem; prout Nos abundè *in nostris commentariis de Regia protectione 2.p.c.7.à num.1.& seqq & à n.44.cum sequentibus.*

Deinde quia quando natura actus potest esse
64 Ordinaria & regularis, † & simul extraordinaria & irregularis; fit interpretatio secundùm naturam actus Ordinariam & regularem, plurimos Doctores congerit Castillo *controversiarum, tom. 5.cap.86.num.14.*

Quapropter ne inferatur præiudicium iurisdictioni Ordinariæ, vtraque ratione naturæ inseparabilis includitur *in dict. cap. causa omnes*
65 *Concil. Trident.* vt ne admittatur auocatio † iurisdictionis Inquisitorum propter connexitatem cum Ordinarij iurisdictione non patiente auocationem in prima instantia subscriptione propriæ manus Sanctissimi deficiente. Quia quando reuocabile ad nutum admixtum est inseparabiliter actui non reuocabili, † pariter irreuocabile
66 fit, prout mandatum sui natura reuocabile, si fiat in contractu irreuocabili redditur irreuocabile, & de variis aliis plurimis exemplis videndi sunt, Mantica *de contractibus, l.7.tit.21. à n.14.* Nos *de Regia protection 4 p.c.12.à num.47.& c.6.n.68.& num.62.* Narbona *in l 59.glos.1. n.16. tit 4 l 2, Recopil.tom.3.* Zeballos *commu.contr.commun.q.310. à num 5.* latè Mieres *de maioratu. 1.p. quæst.23. à n.28 & sup.& a n.21.* Rodriguez *de annuis redditib l.1.q.19.à n.9.* & sursum, Tiraquell *de retractu. § 1.glos.7.n.116.* Tellus Fernandez *in l 17.Tauri. n.10 & 11.* Flores de Mena *in additionib. ad Gamam, decis 8.col 3 ad fin fol.13.* Scaccia *de appellationibus, q.19 remedio 1.conclus.6. n 70.& q.19. limitatio 47.membro.1.n.35* Garcia *de beneficiis 6. p c.4 n.11.* Augusti. Barbos. *allegatio.72. num.166.* Tiraquel. *de iure primogenitura, q.17.opinione 11. num 5.* Viuianus *de iure patronatus. 2.part.lib.10. cap.1. à num.25. & seqq.* Petrus Surdus *cons.150. à num. 72 cum sequentibus*, quos consule pro singularibus exemplis huius doctrinæ in variis materiis.

Rectè consonat, quòd licet procurator con-
67 stitutus à Prælato † ratione dignitatis per mortem Prælati etiam re non integra, reuocetur ad text. *in Clem fin.de procuratoribus:* tamen si procurator constituatur super re communi Prælati & capituli (quod semper durat, & nunquam
68 moritur) tunc morte Prælati † non reuocatur, ita post Archidiaconum *in cap. si duo, de procuratoribus in 6.* docet Glossa *in d. Clement. fin. verb Reuocari censemus*, cuius Author est Ioan. Andreas, Innocentius *in cap. cum dilectus, super glossa 1. de consuetudine, & in capit.2. de in integr. restitution.* Moneta *de commutation. vltimar. volunt. cap.6.quæst.6.num.398.*

Fulcitur hæc doctrina. Iurisdictio reuocabi-
69 lis sui natura, † & auocabilis cohærens iuri perpetuo irreuocabili, & ex hoc participat, & efficitur irreuocabilis, *cap. si super gratia. 9. de rescriptis. lib.6.* Couar. *in cap. cum in officiis, de testamentis, num 8. & practic. quæst.11. à principio, & variar. resolution. cap 15. numer. 1.* Medicis *in tracta. mors omnia soluit, part .2. conclus. 64. numer.168. & seqq.* Vincentius de Franchis *decis. 405.* Molina *de primogeniis, lib. 2. cap. 7. numer. 63. & 64.* Gonçalea *in Regula de mensib. glos.12.in princip.n.33.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast.decis.109.& in collect. decis. collect.394.* plures refert Cenedus *ad sextum. collect. 1.* Gutierrea *practicar. lib.2. q.74. & 75.*

Qua propter licet iurisdictio Inquisitorum
sit sui natura reuocabilis, † & auocabilis; tamen 70
quia connexa & coniuncta inseparabiliter reperitur cum iurisdictione Ordinarij inuariabili, & inabdicabili, eius naturam & fauorem assumere debet, *& in Concilio Trident. in d.cap. causa omnes,* includi saltim per participationem, & communicationem; consonat etiam illa doctrina, † 71
quod licet beneficia pertinentia ad prouisionem capituli subiecta sint auocationi, & reseruationi Papæ, tamen indultum Cardinalis Ordinarij de libera prouisione in mensibus auocatis & reseruatis prodest etiam Capitulo habenti simultaneam prouisionem cum Ordinario Cardinali, & eo gaudet propter communionem iuris conferendi, vt per Rotam firmat Nicolaus Garcia *de beneficiis 5. cap.1.n.35.*

Hinc ratione communionis, & iuris connexi
socius gaudet priuilegio † foro socij: Nos *hac 2.* 72
part.cap.14.à num 7. & plurimæ similes doctrinæ petendæ sunt à *cap.11. à num.42. & sequentibus, & à num.61. hac 2 p.& à cap.13. num 52 p.1.* Et
maior in iuribus indiuiduis † gaudet priuilegio 73
fori minoris, & aliarum miserabilium personarum, per participationem, & communionem, Couar. *practica. quæst. cap.7. vers. Nono aduersus alios,* Ioannes Mariæ Nouarius *in praxi electionis & variatio. fori. q. 6. num. 5.* Quibus consonant quæ late Surdus *decis.130. à num.9. vsque ad fin.*
de ciuilitate, foro, & origine, seu priuilegio viri † 74
communicantis vxori alienigenæ ratione huius vnitatis, & connexionis, ad quæ plures & singulares doctrinas applicat.

Hinc etiam ratione connexitatis persona in-
clusa † secum trahit personam exclusam, vt si- 75
mul capiat, text. est *in l 2. §. si sit consanguinea. ff.ad Trebellianum,* Petr. Surd. *cons.100 num.7.vol. 1.* vbi benè comprobit; plures Doctores congerit, & explicat Doctor Marta *in cons.55. à n.27. & à num.22. cum seqq.*

Aliàs enim Ordinarius (cuius iurisdictioni &
primæ instantiæ ius ipsum, † & Tridentin. fa- 76
uent) magnum pateretur præiudicium ea communione cum Inquisitoribus, siquidem in fauorabilibus qualitas Ordinarij attendenda sit, ne suum amittat priuilegium & fauorem, hoc enim æquum est quod in re indiuidua non patiatur quis præiudicium ratione communionis & societatis cum alio, Geminian. *in cap.vnico in fin. de iure patronat. in 6.* Felin. *In cap. multorum, num.3. vers. Et ideò, de Iudæis*, Abb. *in cap. dilectus, num.5 de officio Legati*, Cassiadorus *decis. fin num.10. de probationib. & decis.7. de iure patronat.* Selba *de benefic. p 3.q.11. num.11.* Rochus de Curte *de iure patronat. in verb Ius, quæst. 1. accessoria.7.quæst princip. num.23.* Lambertin. *eodem tractat p.3.lib.2.q 9.art 9* Rebuffus *in tractat. de nomination. q 15. num.7.* Couar. *practicar. cap. 36. sub num.5.* Mandoss. *in regul.1. Cancellar.q.8, num. 8.* Hojeda *de incompatibilitate, benefic. part. 1. capit. 24. numer. 114.* Gambar. *de Legato. lib. 3. numer. 260.* qui & plurimi alij post Rotæ decisio. laudati à Nicol. Garcia *de benefic. 5 part. cap.1. numer. 582.* & Hieron. Gonçal. *de alternatiuis. glos.18.à n.12* Inde inferunt ad præseruationem iuris patronatus † Ecclesiastici ab auo- 77
catione, seu reseruatione (quæ in effectu auocatio est adæquata per Hieronym. Gonçal. *glos.52.*) quando mixtum reperitur cum iure patronatu laico.

Rr 2 Data

Data igitur hac connexitate, & complicatio-
ne iurisdictionum inter Inquisitores, & Ordina-
78 rium; † pernecesse fatenda erit inclusio vtra-
úmque in decreto Concilij Trid. *in d.cap.causa*
omnes; & per consequens protectio Regis Ca-
tholici, quoniam nullum potest in prima instan-
tia afferri præiudicium Inquisitoribus, quin infe-
rat præiudicium Ordinario, & quin eius prima
percutiatur instantia (omni iure præseruata per
delegationem etiam generalem factam Inquisi-
tori, ex *d.c.per hoc*, cum similibus suprà allegatis,
79 & ex Concil. Triden.) Itaque vt eius † præiudi-
cium cesset, non etiam admittitur quod Inquisi-
toribus sit illatum ex auocatione non subscri-
pta, pro quo plurimæ, & singularissimæ adsunt
doctrinæ & iura supra cumulata, 1.*part.cap.*13.*à*
*n.*13.*cum multis seqq.& hac* 2.*p.cap.*3. § 5. *à n.*22.
& seqq. omnino conducibiles, conducibiliáque
huic articulo, videnda.
80 Ex hactenus abundè comprobatis, † & ex
hac connexitate & complicatione iurisdictio-
num inter Inquisitores, & Ordinarium, robur
recipit opinio (non dico illorum, qui absoluté
sectarunt, magis adulationis gratia, quàm iuris
colore, & fundamento, quod iurisdictio Inqui-
sitorum sit Ordinaria, Torreblanca *de iure spiri-*
*tuali, tom.*1.*lib.*15.*c.*3.*à n.*5.*& seqq.& de Magia.*
*lib.*3.*c.*5.*num.*2.11. *&* 12. Scobar. *de puritate, &*
*nobilitate proban.*1.*p.*c.6 §.2. *à num.*24. & alij per
81 eos citati.) Sed potiùs aliorum, qui difficulta-
tem agnoscentes † magis attentè opinantur, iu-
risdictionem Inquisitorum in se à principio De-
legatam esse, & habere omnes excellentias De-
legatæ iurisdictionis, atque etiam imperfectio-
nibus Delegatæ iurisdictionis hodie carere, & ad
Ordinariam valdè accedere, & cum illa ferè in
omnibus conuenire, quam tenent Molina *de*
iustitia & iure, tom 6. *disputatio.*28. *num.*1. *&* 4.
Augustin. Barbos. *in collect. ad cap. per hoc* 17.
*num.*11. *in fin. de hæreticis, lib.* 6. Diana *in reso-*
lutio. moral. 4.*part. tractat.* 8. *resolution.* 1. *post*
medium; & nouissimè Emanuel de Oualle de
Mouta, *opusculo* 1. *de ensalmis & incantatio. se-*
ctione 3. *cap.* 1. *num.* 6. Sanctarellus *tractatu de*
hæresi.capit. 40. *dubio* 1.*numer.*5. Quorum asser-
tio ex participatione, & communione, atque
connexitate cum iurisdictione Ordinarij hone-
stari, & fundari potest, non aliter, nec ipsi ali-
57 quod adducunt fundamentum pro se, quæ
omnia rectè concludunt de iure ad inclusionem
iurisdictionis Inquisitorum in decretu Triden.
in dict.c.causa omnes, & inferunt ad protectio-
nem Regis nostri Catholici Concilij Trid. pro-
tectoris acerrimi.
Nunc tractandum de præseruatione non so-
82 lùm priuæ, † verùm & aliarum instantiarum
ex Indultis Apostolicis prouenientem, indulgen-
tibus, vt nullus recursus habeatur ad Sedem
Apostolicam nec per viam grauaminis, nec ap-
pellationis à sententiis latis ab Inquisitoribus
in causis quomodolibet expectantibus de iure,
indultis, aut consuetudine ad ipsos siue in cri-
minalibus, siue in ciuilibus in his Hispania-
rum Regnis & Ditionibus; sed solùm esse re-
currendum ad Inquisitorem Generalem, &
Consilium Supremum Sanctæ Inquisitionis. Ita
83 vt si aliquæ literæ à Sede Apostolica † in con-
trarium impetrentur, cum quibusvis clausulis
derogatoriis surreptitiæ intelligantur, & execu-
tioni non dentur, nisi ad id, & earum impetra-
tionem simul accesserit, Regis nostri consensus.
Ex quarum clausulis rectè infertur, vltra gene-
ralem, ad specialem protectionis Regaliam Re-
gis, qua plurimis in occasionibus vsus fuit, &
vtitur impediens executionem, & intimatio-
nem similium litterarum in contrauentionem
horum Indultorum S. Inquisitionis expedita-
rum, vt apparet ex Registria Regiis, de quibus
per summarium mentionem faciemus, & non-
nullas literas Regias ad hoc ipsum retulimus
ad litteram superiùs *à num.*40. 84
Dominus Ioannes Aluarez † de Caldas pri-
mùm in supremo Inquisitionis Senatu Decanus,
deinde Episcopus Ouetensis, tandem Abulensis,
occasione quarumdam assertionum Complu-
tensis Academiæ, super quibus simul in Roma-
na Curia, & in Hispania causa fuerat inchoata,
Syllabum, seu breuiculum fecit litterarum Apo-
stolicarum circa iurisdictionem Inquisitionis
Hispaniæ pro informando Catholico Rege
Philippo III. *anno* 1602. eumdem Syllabum
prout stat in monumentis Consilij status Regij
breuissimè perstingam.
Innocentius VIII. tres litteras expediuit *anno* 85
1485. *&* 1486. in quibus † dicitur: *Non ad nos,*
seu Sedem Apost. sed ad te debeat appellari. Ale-
xander VI. *anno* 1494. Superiores litteras con- 86
firmat, & ampliat, vt intelligantur † de quibus-
cumque causis, & negotiis officium Inquisitio-
nis concernentibus, cum illorum dependentiis,
& emergentiis. Iulius II. *anno* 1507. & Leo. X.
anno 1518. & Adrianus VI. *anno* 1523. eisdem
fere verbis superiores litteras confirmarunt.
Clemens VII. *anno* 1524. & iterum *anno* 1529.
& Paulus III. *anno* 1539. omnes anteriores præ-
decessorum Bullas repetunt, & confirmant.
Singulare illud est, quod Paulus III. *anno*
1544. Postquam primus omnium erexerat In-
quisitionem Romanam, dicit in verbo Romani
Pontificis † se nihil innouare, aut immutare 87
voluisse de iuribus antiquis Inquisitionis His-
paniæ propter erectionem Romanæ Inquisitio-
nis, quam biennio ante fundauerat, vt præce-
dentibus expensum est, orta fuisset suspicio aut
præsumptio, etsi leuis, de priuilegiis Inquisi-
tionis Hispaniæ, aut derogatis, aut limitatis,
aut in aliquo forsan immutatis: Idem Pontifex
Paulus III. *anno* 1544. expediuit litteras, qua-
rum initium est: *Circumspecta Romani providen-*
tia Pontificis. Quibus firmiter attestatur Ponti-
fex in his se nihil innouare, aut immutare vo-
luisse de iuribus antiquis Inquisitionis Hispaniæ
propter erectionem Romanæ Inquisitionis,
quam biennio ante fundauerat, vt præcedentibus
expensum est; quarum litterarum verba sunt
hæc: *Tenore præsentium in verbo Romani Pontifi-*
cis attestamur nunquam intentionis nostræ fuisse,
aut esse quod per constitutionem, aut deputatio-
nem nostram, aut super illas confectas litteras offi-
cium Inquisitionis in quibuscumque Regnis, Pro-
uinciis, & locis, aut aliquibus personis officium
Inquisitionis huiusmodi dicta Apostolica authori-
tate exercentibus, seu facultatibus illis per quos-
cumque Romanos Pontifices antecessores nostros, ac
Nos, & Sedem Apostolicam præiudicaretur, & qua-
tenus per eamdem constitutionem, aut deputationem
nostram, aut desuper confectas litteras, quoad
præiudicium attinet, per præsentes reuocamus, cas-
samus, & pro nullis, & infectis haberi volumus;
cuius clausulæ tenore, sẽper iura S. Inquisitionis
Hispanæ

Hispanæ præseruata & immutata manere, vt anteà, plus quàm manifestum est.

Iulius III. *anno* 1551. omnea suprà relatas
88 Apostolicas denuò firmat, † & extendit ad quascumque causas quoquomodo pertinentes ad Inquisitionem Hispanam, & subdit se omnem suam potestatem in causis Sanctum Officium quoquomodo tangentibus Hispanæ Inquisitioni tribuere, ac si nihil in Sancta Sede de iurisdictione reseruaretur. Gregorius XIII. *anno* 1572. sigillatim prædictorum omnium breuium mentionem facit, & omnia in ipsis contentis denuò firmat.

Similia sunt, quæ habentur in litteris Cle-
89 mentis VIII. *anno* 1556. *&* *anno* 1599. † & expressè subdit, vt prædictæ litteræ ad ea omnia extendantur, de quibus solita est cognoscere Inquisitio Hispana, siue de iure, siue de consuetudine. In litteris *anni* 1595. idem Pontifex committit denuò Inquisitori Generali causam librorum cognoscendorum.

Addit prædictus Dominus Ioannes Aluarez de Caldas alias litteras Apostolicas ad proban-
90 dum surreptitias † fuisse litteras, quæ contra fautores assertionum Complutensium emanarunt è Romana Curia, nam Alexander VI. *anno* 1498. expediuit litteras declarantes, non esse acceptandas veluti surreptitias Bullas quaslibet, in quibus aliquid contineatur aduersus iura In-
91 quisitionis Hispaniæ. Similes alias † dedit pro declaranda hac surreptione Clemens VII. *anno*
92 1524. & addit nisi forsan consenserint † Reges Catholici. Sixtus V. in erectione quindecim congregationum ait, se nihil immutare velle de iuribus Inquisitionis Hispaniæ, vt propterea si
93 in simili causa, † siue impressarum conclusionem, siue editorum librorum in Hispania, siue aliarum delationem ad huiusmodi Officium Inquisitionis deruinentium litteræ quæcumque in Romana Curia aduersus Hispanum quemlibet impetrarentur, veluti surreptitiæ acceptandæ non sint, nisi cum prædictis conditionibus, & limitationibus.

Quæ conditiones ad duas potissimum reducuntur patentes ex dictis Bullis, & signanter ex illa Iulij III. relata infrà *n.* 112. altera, quod ad auocationem huiusmodi non sufficiat derogatio Indultorum & Bullarum generalis, etiam per quaslibet exuberantes, & efficacissimas clausulas derogatorias, nisi de verbo ad verbum, & nihil de eorum tenore omisso specialiter, & expressè fuerint de litteræ Iulij III. insertæ: altera, quod simul adsit ad id consensus Regia expressus. Et vtraque conditio per dictionem, *Ac*, copulatiuam exprimitur, & sic vna conditio, & requisitum siue altero non sufficiet, sed vtrumque simul concurrere, & adesse debet, ad validitatem derogationis huiusmodi, quia quando plura, vel plures conditiones copulantur in dispositione, omnium copulatarum requiritur concursus, aliàs non verificatur, nec procedit dispositio ipsa, *l. si heredi plures, ff. de condition. & demonstration.* plures Doctores laudauimus *in nostris commentaris de Protection. Regia, part. 1. cap. 6. num. 60.* quibus adde nouissimè Castellum, plura & plurimos congerentem *controuers. lib. 6. cap.* 136. præsertim *à num.* 34. vbi de duabus qualitatibus, conditionibus, & de substitutis pluribus hæredibus. Ex quo sequitur manifestè, quòd ad subvertendam primam Instantiam S. Inquisitionis vnitam cum instantia Ordinarij; non sufficiat sola forma Concil. Trid. de eo loquentis, hoc est quod sit subscripta propria manu Sanctissimi, cum simul requiratur existentia prædictarum conditionum respectu Inquisitionis, cuius priuilegio potiri etiam debet Ordinarius ratione, & intuitu inseparabilis connexitatis, & societatis cum Inquisitione, de quo participat, & sibi communicatur, ex abunde comprobatis sup. *n.* 54. *cum sequentibus.*

Ratione quippè mixturæ formalitas indultorum Inquisitionis superadditur formæ subscriptionis requisitæ à Tridentino, quæ sola sufficiet, quando solius Ordinarij instantia auocatur, sed non, quando eadem commixta reperitur cum alia habente à iure, aut statuto Canonico diuersam, & specialem formam, quæ simul ad validitatem commissionis auocatoriæ debet concurrere, quia sola subscriptio non supplet, nec sanat nullitatem aliunde prouenientem ex alio capite, & dispositione, vti singulariter ponderauimus hac 1. *p. c.* 5 § 1. *n.* 34. ad quem locum te remitto pro latiori explicatione, & cōprobatione.

Fulcitur hæc resolutio ex doctrina Bald. *in l. bonorum, quæst. 3. C. qui admitti*, quæ habet, quod solemnitas & decretum Iudicis, quæ requiruntur in alienatione rerum immobilium minoris, tribuuntur, & obseruari etiam debent in alienatione mobilium, quando simul commiscentur, vt in hæreditate delata pupillo, quæ est quoddam corpus vniuersum, aptum comprehendere mobilia, & immobilia, & sic ratione mixturæ, & connexionis non potest tutor hæreditatem repudiare sine solemnitate requisita, & Iudicis decreto, quæ doctrina fuit Originalis Bart. *in l. tutor, ff. de bonor. possess.* Curtiel. *cons.* 236, *diligenter, col. pen. vers. Nec etiam obstat, lib 4. & in cons.* 11. *lib* 3. Nos *in commentar. de Protectio. Regia, tom. 1. p. 2. c. 7. num.* 18.

Tandem prædictus Dominus Ioannes Aluarez de Caldas † plures litteras Apostolicas compilauit, ex vi quarum iam olim Inquisitio Hispana de quibuscumque libris scriptis, aut impressis, & de quibuscumque propositionibus, & assertionibus cognoscit.

Paulus III. anno 1539 specificat causam librorum cognoscendorum, † vt propriam Hispanæ 94
Inquisitionis in suo territorio. Iulius III. semel *anno* 1550. & iterum *anno* 1554 Paulus IIII. semel *anno* 1558. & iterum per alias litteras *anno* 1559. & iterum per alias *anno* 1560 Pius V. *anno*. 1564. & Gregorius XIII. *anno* 1572. non paucæ ex litteris Apost. relatis sunt in antiquissimis expurgatoriis Hispaniæ, aut referuntur à Iacobo Castellano in compendio, *fol.* 57. 62 70. 95. 137 aut proponuntur in *Bullario magno*, aliæ verò ex monumentis Regiis constant, & ex arcanis tabulariis, tum Consilij status, tum Senatus Inquisitionis Supremæ, quemadmodum ex prædicto syllabo, aut breuiculo Domini Ioan. Aluarez de Caldas, omnes præmissas litteras Apost. & plures alias denuo contulit in vnam Summā Dominus Ioan. Dionisius Portocarrero è Supremo Senatu Inquisitionis Hispanæ, occasione cuiusdam prohibitionis, quę à Sacra Congregatione citationum personalium, quas eadem Sacra Congregatio intimabat aduersus Hispanum quemdā Authorem Theologū, *anno* 1631. 1632. 1633. ipsum à natio-

Rr 3 nalibus

nalibus Iodicibna io prima instantia separare
contendens. Propterea multis modis, & viis
constat de fideli allegatione, & authentico ro-
bore Breuium Apost. quæ produximua solùm
recitatiuè.

96 Et insuper vt prædictæ Bullæ facilè † repe-
riantur vnde petendæ sunt, iosetere vtile iudi-
cauimus.

Innocentius VIII. anno 1485. & 1486. trea
litteras Apost.expediuit, quæ (vt refert Domi-
nus Ioannes de Caldas in summario, cuius me-
minimus, & Dominus Ioannes Dionisius Por-
tocarrero) reperiuntur in archiuis, & tabularisa
Supremi Senatus Fidei. Hæ trea Bullæ habentur,
tit.1.lib.1. Bullarij manuscripti, fol.5. & 6.& sunt
97 *quarta, quinta, & sexta.* In illis autem † prohibe-
tur recursus appellationis à Supremo Inquisito-
re etiam ad Sanctam Sedem illis verbis: *Non ad
nos, seu Sedem Apostolic. sed ad te debeas appellari.*
Idem Pontifex anno 1487.aliud Breue expediuit,
quod est *in tom.2.Bullarij manuscripti, lib.1.Bulla.*
a. *fol.* 44. in eo decernit, quod si aliqua causa
simul fuerit Inquisitorum, & Episcoporum, à
sententia Inquisitionis appellari non possit; bene
tamen à sententia Episcopi.

Alexander VI.*anno* 1494. vbi constat *ex libro*
1.*Bulla.* prædicti, *tit.*1.*Bulla.*3.*folio* 3.Coofirmat
98 quatuor † nuper relatas literas Apost.Ionocentij,
& eas ita ampliat, vt dicat negandum esse recur-
sum appellationis: *Pro quibuscumque causis, & ne-
gotiis officium huiusmodi concernentibus, & illorum
dependentiis.* Idem Pontifex *anno* 1500.iubet per
99 alias litteras nullam fieri appellationem † ab In-
quisitione Hispana ad Romanam Curiam, sed
omnem cognitionem, & recursum in Supremo
Inquisitore terminari, ex *lib.1.Bullarij relati, tit.*1.
Bulla 8. *fol.* 12. *& Bulla.* 9. idem statuitur *anno*
1502. *Maij die* 13. vt constat ex *lib.*1. *Bullarij, tit.*
2.*Bulla* 6 *fol* 47.

Iulius II. *anno* 1507. *die* 4. *Iunij, & die* 9. *No-*
100 *uembris*, expediuit † duas litteras Apostol. pro
Generali Inquisitore Aragoniæ Ioanne Engetra,
continentes proximè relatas clausulas Innocen-
tij, & Alexandri, & habentur *lib* 1.*Bullarij, tit.*1.
Bulla 10.*fol.*13. *& tit.*2.*Bulla.*8.*fol.*50. Et eadem
iura, & priuilegia tribuit Supremo Inquisitori
Castellæ Francisco Ximenio, vt constat ex *lib.* 1.
Bullarij, tit. 2. *Bulla.*7. *fol.* 49. Facta est separa-
tio duorum Generalium Inquisitorum, statim
quod mortua Elisabetha Regina Ferdinandus
hæreditatium Aragoniæ Regnum adiuerit, &
Philippus I. gubernacula Castellæ tenere ce-
perit.

Leo. X. *anno* 1513. *die* 31. *Maij*, expediuit
101 litteras, quæ habentur, *lib.* 1. *Bullarij, tit.* 2.
*Bulla.*9.*fol.* 50. In quibus prohibet † sub pœna
excommunicationis, ne aliquod Tribunal Eccle-
siæ, aut per viam appellationis, aut aliter cogno-
scat de pertinentibus ad Inquisitionem Hispa-
nam in vlla instantia. *Eodem anno die* 15.*Iunij, &*
102 *lib.*1.*Bulla.tit.*12.*fol.*18. Idem Pontifex prohibet
† omnem recursum etiam per appellationem
ab Inquisitione Hispana. Similes alias litteras
Apostol. dedit *anno* 1516. idem Leo, *die* 13.*No-
uembris, & anno* 1518. *die* 4. *Martij*, quæ ha-
bentur, *lib.* 1. *Bulla. tit.*1. *Bulla.* 13. *fol.* 10. *&
Bulla.*14.*fol.*23.

Adrianus VI. *anno* 1523. *die* 10.*Septembris*, vt
constat ex *lib* .1. *Bulla. tit.* 1. *Bulla.* 15. *fol.*26.
In litteris Apostol. repetit, & confirmat quæ-
cumque ex præcedentibus producta sunt.

Clement. VIII. *anno* 1524. *die* 6. *Ianuarij*, dat 103
litteras Apostolic. † quæ habentur, *lib.*1. *Bulla.
titul.*2. *Bulla.*25. *fol.* 74. In quibus prohibet, ne
causas ad Inquisitionem Hispanam pertinentes
in vlla instantia, nec per viam appellationis ad
Romanam Curiam deportent, nisi de consensu
Regum Hispaniæ, dixerat nuper: *Quomodocum-
que appellari contigerit ad pro tempore existentem
Inquisitorem Generalem, non autem Apost. ac si
nihil de iurisdictione sibi reseruauerit, appellan-
dum fore, anno* 1509. *die* 11. *Decembris*, iterùm
proximè dictas litteras coofirmat ex *lib.*1.*Bulla.
tit.*1. *Bulla.*29. *fol.*81.

Paulus III. *anno* 1534 *die* 21. *Decembris*, vt
liquet ex *libro* 1. *Bulla. tit.* 2. *Bull.* 31. *folio* 85.
litteras expediuit confirmantes proximè relatas
Bullas Clementis VII. cum omnibus & singulis 104
in eis contentis. Idem Pontifex † *anno* 1539.
Septembris die 7. vt habetur *lib.*1.*Bulla.*18.*fol.*32.
per speciale rescriptum confirmat litteras Leo-
nis, & Clementis, & inter alia subdit: *Appel-
lationes, ac prouocationes quascumque ad alium,
vel alios, quam ad te, etiam ad nos, & Sedem
Apostolic. interponendas, sit irritum, & inane,
&c.* His in litteris Inquisitiooi Hispanæ expres- 105
sè committit prohibitionem, correctionem, †
& expurgationem librorum. Aliæ huius Ponti-
ficia litteræ habentur ad præsens institutum, *anno*
1540. *die* 18. *Februarij*, idem Pontifex alias dedit
litteras, quæ omnes relatas hactenus confirmant,
vt habetur, *lib.*1 *Bulla.tit.*1.*Bulla.*19.*fol.*35. simi-
le rescriptum produxit *anno* 1547. *die* 20.*Ianua-
rij*, & liquet ex *lib.*1. *Bulla. tit.* 1. *Bulla.* 20.
*fol.*39.

Iulius III. anno 1551. Decembris die 15. lit- 106
teras expediuit Apostol. † quæ habentur *in lib.*
1.*Bullarum tit.*5. *Bulla.*32. *fol.*88. quas ad litte-
ram receosemus *n.* 115. vbi omnea anteriorum
Pontificum Bullas confirmat ad quæcumque
negotia quomodolibet annexa, connexa, de-
pendentia, & emergentia, & pertinentia ad
Sanctum Officium.

Gregorius XIII. & Sixtus V. similea alias 107
litteras expedierunt; † verùm sat est ex Cle-
mente VIII. duas, aut tres Bullas produ-
cere, *anno* 1595. *die* 1. *Augusti*; omnes præce-
dentium Pontificum litteras confirmat, & ad-
dit: *Statuentes, appellationes, seu prouocationes,
seu recursus à quibusuis sententiis, & decretis per
quoscumque Inquisitores promulgatis ad te ipsum
solum, & non ad alium, &c. anno* 1596. *die* 10. 108
Ianuarij. Idem Pontifex, † & constat *ex lib.* 2.
Bullar. fol. 142. *Bulla.* 46. Tribuit Inquisitori
Generali cognitionem omnium, & singulorum
pertinentium ad Sanctum Officium, & priuile-
gia, ac indulta à prædecessoribus cooeessa de-
nuò confirmat, & tandem bis verbis concludit:
Téque causas appellationum, seu prouocationum, 109
† *& recursuum huiusmodi vnà cum omnibus, &
singulis earum incidentibus, dependentibus, &
emergentibus, annexis, & connexis per te, vel
alios audire, cognoscere, & fine debito terminare
posse, & debere.*

Hæc quæ à nobis recitatiuè sunt allata abun- 110
dè declararunt, † quid iuris habeat Inquisi-
tio Hispana in omnibus, & singulis instao-
tiis, ex indultis, & priuilegiis Apostolicæ Se-
dis. Longè aliud hoc est ab eo quod Thoanus,
*lib.*93. scribit de libertate Ecclesiæ Gallicanæ,
iis

iis verbis: *Licet Galli Pontificem in rebus sacris supremam dispensationem habere fateantur; tamen in Gallia numquam potentia absoluta, & infinita locum habuit; sed ea, qua Canonibus, & priscorum Conciliorum in Regno receptorum diffinitionibus quasi intra terminos coercetur, & in hoc maximè consistere libertatem Ecclesia Gallicana.* Propterea Concilium Trident. eo in Regno admissum non est. Hispaniæ verò Reges nulla
111 † non admittunt Concilia quoad reformationem ex iis, quæ Ecclesia celebrauit. Non respuit Lateranense sub Leone X. nec Tridentinum, sed summo cultu veneratur, quod tamen noluit Ecclesia Gallicana.

Et vt cuncti præmanibus facilius habere pos-
112 sint multa, † quæ in prædictis Bullis Apostolicis continentur, inserenda erit prædicta Bulla Iulij XIII. quæ vt sequitur, disponit.

Iulius Papa III.

VEnerabilis Frater, salutem, & Apostolicam benedictionem. Dudùm postquam felic. recordation. Clementi Papæ VII. prædecessori nostro; *Pro charissimo in Christo filij nostri, tunc sui, Caroli Romanorum Imperatoris, semper Augusti, etiam tunc Regis, & charissima in Christo filia nostra Ioanna Regina Hispaniarum Catholica expositum fuerit*, quòd licet bonæ memoriæ Alphonsus Basilicæ Sanctorum 12. Apostolorum Presbyter Cardinalis Hispalens. nuncupatus, tunc Archiepiscopus Hispal. Inquisitor Generalis hæreticæ prauitatis in omnibus eorum Regnis & dominiis Hispaniarum, ac Principatu Cathaloniæ, & vtriusque Siciliæ Apostolica authoritate deputatus fuisset, & fideliter, ac potiùs ad humanitatem, & mansuetudinem, quàm ad rigorem iuris declinans, per se ipsum, seu ab eo deputatum, vel deputatos, in Regnis, & dominiis, ac Principatu, & territoriis prædictis exercuisset, & exercet: *Tamen quamplures nomen, & Legem Christi verbo profitentes, facto autem denegantes*, ac hæresim, & hæreticorum superstitionem a Fide Catholica deuiantium sectantes; necnon hæresis, & hæreticorum defensores, & contra quos de huiusmodi hæresi vehementer suspectos, per eum, seu ab eo deputatum, vel deputatos procedebatur, fingentes, seu asserentes se ab eo, seu deputatis ab eo in aliquibus grauati, vel ex confictis causis eum suspectum habere, causas appellationum interpositarum, necnon etiam simpliciter in nostro, tunc ipsius prædecessoris Rotæ auditorio aliquibus causarum Palatij Apostolicæ Auditoribus, seu loca tenentibus, aut Cardinalibus per ipsum Clementem seu prædecessores suos committi, *& prætextu appellationum, seu simplicis querela*, & commissionum huiusmodi, dicto Alphonso Cardinali, & Inquisitori, ac ab eo ad Officium Inquisitionis huiusmodi deputatis, necnon contra ipsos Hæreticos, seu Apostatas, vel de hæresi suspectos, eorúmque defensores, fautores procedere quoquomodo præsumeretur; *seu alias diuersis, & exquisitis viis inhiberi fecerant, & obtinuerunt; ac huiusmodi inhibitionis prætextu tanti criminis punitionem effugiebant; seu saltem differebant, in Diuina Maiestatis offensam, & eiusdem Fidei Catholica oppressionem, & conculcationem, ac Christi fidelium quam plurimorum non modicum detrimentum: Dictus Clemens prædecessor vestigiis religios. memor. Innocentij VIII. Alexandri VI. Iulij II. & Leonis X. Romanorum Pontificum prædecessorum suorum*, qui similes aduocationes causarum crimen hæresis huiusmodi concernentium in Romana Curia pendentium, fecerunt, inhærens: *Omnes, & singulas causas crimen hæresis huiusmodi concernentes in dicta Curia, vel extra eam, vt præfertur, commissas, & coram quibusuis Auditoribus, seu loca tenentibus, & aliis iudicibus, in quacumque instantia, siue per viam supplicationis, aut simplicis commissionis, & alias quomodolibet pendentes*, etiamsi instructæ essent, & in illis forsan aliàs conclusum esset, ad se per quasdam suas litteras aduocauerat, *Illásque ad eundem Alphonsum Cardinalem, & pro tempore Inquisitorem Generalem dicta hæretica prauitatis in eisdem Regnis, & dominiis deputatum per eum, seu alios ab eo deputandos in statu debito resumendas, audiendas, cognoscendas* per easdem concesserat; ac sibi omnes, & singulos, quorum interesset in dicta Curia, vel extra eam citandi, ac quibusvis Iudicibus, & personis, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & dicti Palatij Apostolici causarum Auditoribus, sub censuris, & pœnis Ecclesiasticis inhibendi, necnon eos, qui suæ inhibitioni contrauenerint, censuras, & pœnas huiusmodi incurrisse declarandi: ipsasque censuras, & pœnas, quoties opus foret aggrauandi plenam, & liberam facultatem concesserat: *Districtius inhibendo præfatis Iudicibus, ne ex tunc de cætero in huiusmodi causis quoquomodo se intromitterent*, ac decernens quidquid contra inhibitionem huiusmodi scienter, vel ignoranter attentari contingeret: *Necnon quascumque alias commissiones huiusmodi crimen hæresis concernentes*, quas per ipsum Clementem prædecessorem, &, Sedem Apostolicam aliquibus in dicta Curia, vel extra eam *Præfatarum aduocationis, & inhibitionis expressa derogatione, si absque Caroli Imperatoris & Regis, necnon Regina prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris, vel momenti existere*: Etsi ab eodem Alphonso Cardinali, seu pro tempore existente Inquisitore Generali hæreticæ prauitatis in dictis Regnis & dominiis, vel Subdelegatis, seu Deputatis ad Officium Inquisitionis huiusmodi: *Quomodocumque appellari contingeret ad eundem Alphonsum Cardinalem, seu pro tempore existentem Inquisitorem Generalem, in eisdem Regnis & dominiis, non autem ad Sedem præfatam, etiamsi nihil de iurisdictione reseruaretur, appellandum foret, ac huiusmodi aduocationi, remissioni, & decreto per quascumque commissiones, seu concessiones, & litteras Apost. quasvis etiam derogatoriarum derogatorias, efficaciores, & insolitas clausulas in se continentes, nullatenus derogari posse, nec derogatum censeri, nisi aduocationi, remissioni, & decreto, ac desuper confectis litteris prædictis de verbo ad verbum, & nihil de eorum tenore omisso specialiter, & expressè, ac de consensu prædictorum Caroli Imperatoris ac Regis & Ioanna Regina derogatum foret*; sicque per quoscumque Iudices, ac eiusdem Rom. Ecclesiæ Cardinales, sublata eis, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate iudicari, & diffiniri debere decre-

uetat: *Et deinde pro ipsius Alphonsi Cardinalis* parte, similiter exposito, quòd dubitabat ne post concessionem litterarum Clementis prædecessoris huiusmodi, aliquæ aliæ concessiones, & gratiæ eisdem litteris contrariæ, ad aliquarum prædictarum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, secularium, & regularium, etiam Ordinum Mendicantium, *ab ipso Clemente prædecessore, præter & contra mentem ipsius surreptitiæ, & obreptitiæ in voluera verborum extorta emanassent*, præfatus Clemēs prędecessor litteras prædictas cum anocationis, remissionis, commissionis, inhibitionis, & decreti, alijsq; in eis contentis clausulis, aduersus quascumque contrarias concessiones, & gratias, quæ etiam ad quorumvis Prælatorum vel aliarum personarum Ecclesiasticarum secularium, & quorumvis Ordinum, & congregationum regularium, aut laicorum instantiam, quomodolibet eatenus emanauerant, ac in pristinum, & eum, in quo antequam illa emanassent, quomodolibet erant, statum, *Per alias suas in forma Breuis litteras restituerat, reposuerat, & plenariè reintegrauerat: ac quoties aliæ contrariæ concessiones, aut gratiæ in Regnis & dominiis eidem Caroli Imperatori, & Regi subiectis emanarent, toties ex tunc, prout ex ea die, & è contra de nouo concesserat, ac restitutas, repositas, & reintegratas, & de nouo concessas esse decreuerat, pro parte eiusdem Alphonsi Cardinalis*, piæ memoriæ Paulo Papa III. similiter prædecessori nostro, exposito quod postmodum diuersæ causæ hæresim concernentes, alijsque eidem Alphonso Cardinali, aut cæteris Inquisitoribus, importunitate calumniosè petentium commissæ reperiebantur, ac humani generis inimico seminante damnatus, & pestifera hæresis Lutherana pullulare incipiebat. Idem Paulus prædecessor tam Caroli Imperatoris, & Regis, quàm Alphonsi Cardinalis prædictorum in ea parte supplicationibus inclinatus litteras præfatas, cum omnibus, & singulis in eis contentis, etiam irritantibus clausulis, innouans omnes, & singulas causas hæresim huiusmodi sapientes, tam forsan in dicta Curia, quàm extra eam, alijsque eisdem Alphonso Cardinali, & prætextu quorumcumque rescriptorum Apostol. aliarúmque litterarum quomodolibet commissas, etiam instructas, quarum status idem Paulus prædecessor haberi voluit pro expresso: *Ad se ipsum dicta authoritate per suas in forma Breuis litteras aduocauit, & illas in statu debito resumendas, & vlterius, necnon quascumque alias, tam Lutherana, quàm alia quauis erronea occasione pro tempore exortas, & quas oriri contingeret, cum omnibus & singulis illis annexis, dependentibus, & emergentibus, audiendas, decidendas, & fine debito terminandas eidem Alphonso Cardinali, & pro tempore existenti Inquisitioni Generali commisit*; sibique & eidem pro tempore existenti Inquisitori Generali, etiam quoscumque cuiuscumque status, gradus, ordinis conditionis, & præeminentiæ existentes, huiusmodi Lutheranæ, & erroneorum dogmatum sectatores, & sequaces, ac de illis suspectos, fautores, & impeditores, *capiendi, & carceribus mancipandi, ac contra eos processus fulminandi, necnon sententias tam interlocutorias, quam diffinitiuas ferendi*; illósque iuxta Canonicas sanctiones prout qualitas excessuum exegerit puniendi, & pœnis debitis plectendi, & aliàs prout Inquisitori existenti pro tempore concessum erat, ac procedere consueuerat, procedendi, omniaque & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna faciendi, exequendi, & exercendi, ac gerendi; inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, plenam, & liberam facultatem concessit, prout in singulis litteris prædictis plenius continetur.

Nos, qui dicto Paulo prædecessore de medio sublato, diuina fauente clementia, ad Summi Apostolatus apicem assumpti fuimus, & quorum est Iesu Christi Fidem, quæ nobis præcipua cura est, defendere; totisque viribus, & indefesso labore vias ipsam Fidem propagandi inuestigare, & Christi fideles ab erroribus quantum possumus, eripere, *Et eorum spirituali saluti intendere; ne effectus singularum litterarum prædictarum impediatur, tam Caroli Imperatoris, & Regis, ac Ioannæ Reginæ prædictorum, quàm dilecti filij nobilis viri Philippi Principis Hispaniarum, per dilectum filium Iacobum de Mendoça, prædicti Cæsaris apud nos oratorem, in hac parte supplicationibus inclinati, singulas litteras prædictas, cum decretorum, etiam irritantium, ac omnibus, & singulis aliis in eis contentis clausulis innouantes, ac innouatas esse decernentes, & de nouo concedentes: ac omnes & singulas causas hæresim huiusmodi quomodolibet sapientes, vel Inquisitionis officium, in Regnis, dominiis, & locis prædictis quomodocumque & quauis occasione tangentes: Tam forsan in dicta Curia, quàm extra eam, aliis quam tibi etiam prætextu quorumcumque rescriptorum Apostol. aliarúmque litterarum in genere, vel specie, ac alias quomodolibet concessas; quarum status, & merita, nomináque, & cognomina Iudicum, & collitigantium præsentibus haberi volumus pro expressis, ad nos harum seriacumque alias pro tempore exortas, & quas oriri contigerit, cum omnibus & singulis dependentibus, emergentibus, & illis annexis, & connexis, audiendas, cognoscendas, decidendas, finéque debito terminandas, tibi & pro tempore existenti Inquisitori Generali, authoritate Apostolic. tenore præsentium committimus.* Necnon tibi, & eidem pro tempore existenti Inquisitori Generali, etiam quoscumque cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existentes huiusmodi Lutheranæ, & erroneorum dogmatum sectatores, & sequaces, ac de illis suspectos, fautores, & impeditores, sub singulis litteris prædictis comprehensos, *Citandi, vel per viam requisitionis, si à quibusvis detineantur, petendi, & super remissione diligentias quaslibet faciendi, & reos quoslibet legitimis præcedentibus indiciis, carceribus mancipandi, & contra eos processus fulminandi, necnon sententias, tam interlocutorias, quàm diffinitiuas proferendi*; illósque iuxta Canonicas sanctiones, prout qualitas excessuum exegerit, puniendi, & pœnis debitis plectendi, ac aliàs prout Inquisitori existenti pro tempore concessum existit, & procedere consueuit, procedendi, omniáque & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna faciendi, exequendi, gerendi, & exercendi: inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis plenam,

&

& liberam facultatem concedimus. Non obstant. relig. memor. Bonifacij Papæ VIII. similiter prædecessoris nostri de vna, & Concilij generalis de duabus dictis, dummodo vltra tres dietas aliquis authoritate præsentium ad Iudicium non trahatur, ac aliis Apostol. constitutionibus, quibuscumque personis, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existentibus, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac quavis consultatione, ac ex quibusvis causis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibúsque, & aliis decretis, etiam talibus, quòd illis nullatenus, aut non nisi sub certis modo, & forma, in eis expressis, derogari possit, concessis, approbatis, & innouatis; quibus omnibus tenores illorum, ac si de verbo ad verbum nihil penitùs omisso, & forma in eis tradita obseruata insertæ forent, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, quoad præmissa specialiter, & expressè derogamus: necnon omnibus illis, quæ præfati Clemens, & Paulus prædecessores in singulis litteris prædictis voluerunt non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque. *Datum Romæ apud Sanctum Patrem, sub annulo Piscatoris, die 15. Decembris 1551. Pontif. nostri anno 2. Roman. Amasaus.*

Quapropter tantis indultis, & priuilegiis
113 stantibus, ad eorum, † & Sanctæ Inquisitionis protectionem Rex sua Regalia retentionis vtitur, quoties temerè à Sede Apostolica impetrantur litteræ auocatoriæ primæ, & vlteriorum instantiarum pertinentium ad Sanctam Inquisitionem Hispaniæ; tàm quia Rex Catholicus Fidei, & Catholicorum dogmatum protector est, sicuti per plurima iura, & authoritates, variáque fundamenta apparet suprà hac 2. *part. capitul.* 1. *& etiam part.* 1. *cap.* 1. Quibus multa conducibilia videbuntur. At cum hæ litteræ auocatoriæ tam in prima instantia, quàm in cæteris sint impeditiuæ, vel saltim suspensiuæ remedij, contra contagium hæreticæ prauitatis, vt expressè, & signanter agnoscunt, & motiuant dictæ Bullæ, & indulta Apostol. ergo poterit Rex sua Regalia protectionis vti, impediendo earum executionem ad scandalum vitandum in Republica Christiana.

Deinde quia ex clausulis dictarum Bullarum maximè Clement. VII. & ea hac Iulij III. iure
114 & priuilegio † indulgetur Rex Catholicus, ne sine suo consensu expediantur, nec exequantur huiusmodi litteræ auocatoriæ, ibi: *ac de consensu prædictorum Caroli Imperatoris ac Regis, & Ioanna Regina derogatum foret, &c.* Et paulò antè, ibi. *Præfatarum auocationis, & inhibitionis expressa derogatione, si absque Caroli Imperatoris, & Regis, necnon Regina prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris & momenti existere, &c.*

Et ius competens Regi ex priuilegio Aposto-
115 lico, aut consuetudine † in rebus Ecclesiasticis est Regalia ipsius, vt scripsimus suprà 1. *part. capitul.* 1. *num.* 116. *& sequentibus.* De qua cognoscere posse inter Ecclesiasticos, abundè probatum remanet *in dict. capitul.* 1. *à num.* 135. *cum multis sequentibus.* Imò inter legitimas & præ-
116 cipuas causas † ad retentionem litterarum Apostolic. illa numeratur, quæ versatur in tuendis Regaliis, & præeminentiis Regis, ne præiudicium, aut diminutionem patiantur, vt copiosè dictum fuit suprà 1. *part. cap.* 5. *per totum, & cap.* 6. præcipuè *à num* 39. *& seqq.*

Et insuper quia vbi Regis consensus necessa-
rius est, si sine illo † litteræ Apostolicæ impe- 117
trantur, in Senatu retinentur, ne exequantur, vt de iure Regio patronatu diximus ex Bulla Adriani, & Doctorum authoritate sup. 1. *part. cap.* 1. *à num.* 137. *cum seqq.*

Præsertim cùm Rex Catholicus sit patronus
† & simul protector Inquisitionis Hispanæ, vt 118
ipse fatetur securè in suis litteris Regiis suprà transcriptis, *num.* 51. *&* 52. Et hoc ius patronus sine suo consensu expresso infringi, aut minui numquam patitur Rex, atque etiam hoc Regium patronatum puto respicere Pontifices, qui ad huiusmodi derogationes Regis nostri consensum, & apperunt, & ad validitatem requirunt.

Tùm etiam quia si consensus Regis est de
substantia, † & forma horum rescriptorum, 119
prout est quilibet consensus ab statuto requisitus præstandus in actu per tertium, vt de statuto requirente consensum consanguineorum in contractu minoris, aut mulieris, ex Bald. *in l.* 1. *C. qui admitti, & in l. quæcumque, Cod. de bonis quæ liberis*, quem sequuntur communiter Doctores *in l. si quis mihi bona.* §. *iussum, ff. de adquirend. heredit.* latissimè prosequitur Tiraquellus *de legibus connub. glossa* 6. *à num.* 5. *cum sequentibus*, Simoncellus *de decretis in præfatione, num.* 54. *&* 55. Gomez Arias *in l.* 68. *Tauri, num.* 34. *& sequentibus.* Et ibidem omnes Tau-
ristæ. Aliàs litteræ † ipsæ nullæ sunt, vt do- 120
cent Doctores citati, & eadem Iulij III. ibi: *Si absque Caroli Imperatoris & Regis, necnon Reginæ prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris, & momenti existere*: necessarium erit vt occurratur earum exsecutioni, & executioni, ne de facto cum scandalo, & violentia exequatur in præiudicium iuris, & Regaliæ Regis.

Fulcitur desuper hæc litterarum retentio, ex
eo † quod ex Bulla Alexandri VI. & Clementis 121
VII. apparet, & profitentur Pontifices, litteras auocatorias expediendas sine forma prædicta esse, & iudicari debere surreptitias, in præiudicium Indultorum Sanctæ Inquisitionis Hispaniæ. Et licet Nos suprà 1. *part. cap.* 8. (con-
tra plurimos Doctores absolutè † loquentes 122
surreptionem esse causam legitimam ad retentionem litterarum) negatiuè resoluamus, simplicem quamlibet surreptionem non sufficere: tamen quando ex surreptione infertur præiudicium Regi, aut Regno, aut Reipublicæ Ecclesiasticæ, spirituali, aut temporali, & eius recto regimini, retentionis legitimam esse causam ex communi Doctorum obseruantia resoluimus *in dict. cap.* 8. *à num.* 10 *vsque ad fin.* Quæ omnes qualitates reperiuntur in huiusmodi litterarum auocatoriarum surreptione: præiudicium iuris, & Regaliæ Regis Catholici apertè fuit ostensum in fundamentis antecedentibus: Reipublicæ autem Ecclesiasticæ eius regiminis spi-
ritualis † clarè patet, cum Hispaniæ Inquisitio
ideò introducta fuit, vt consuleretur animarum 123
saluti, & occurreretur festinanter contagio hæreticæ prauitatis, quo etiam temporalis Respublica

blica scandalis, inquiete, & seditionibus periclitatur, & facilè ad interitum, & ruinam peruenit. Igitur ex hoc capite legitimè retinentur litteræ in damnum Sanctæ Inquisitionis.

Indocitur insuper hoc Reipublicæ præiudicium ea auocationibus causarum maximè in
124 prima instantia, quæ maximum patitur detrimentum in vassallis de prouincia in prouinciam alienam & longuinquam vocatis, & coactis litigare, cuius damno occurrit Rex per protectionem, & retentionem litterarum, sicuti copiosè scripsimus suprà hac 2. *part. capitul.* 3. *à num.6. cum multis sequentibus, & in §. vnic. per totum, & cap.* 11. *à num.* 79. *cum sequentibus.* Quibus locis plurimæ, & singularissimæ doctrinæ, nec non iura expressa in proposito congeruntur. Quibus adeò teat. *in l. sed & ha*, §.2. *ff. de procurat.* vbi Vlpianus postquam præmisit, procuratorem debere defendere dominum absentem in Tribunali competenti, & in eadem prouincia, subdit: *Cæterum cogi etiam in prouinciam de Roma abire, vel è contrario, vel à prouincia in aliam prouinciam defendere, durum est.*

Deinde quia ex hac litterarum auocatoria-
125 rum impetratione, & executione oriri scandalum maximum, & nouitatem expressè asserit Rex Catholicus in suis litteris transcriptis suprà *num.* 47. & *num.* 49. (cuius Regis assertioni standum esse, in terminis probauimus 1. *part. capitul.*3. §. *vnico, num.* 65.) & tam ob vitandum scandalum, quàm abusum notorium Regem retentionis Regalia vti posse legitimè, abundè fundauimus 1. *part. cap.*4. & *cap.*6.

Quibus & aliis iuris legitimis de causis mo-
126 ti sunt † hactenus Reges nostri Catholici, litteras auocatorias à Curia Romana impetratas in quaslibet instantia accuratè perquirere, prouidè examinare, necnon retinere, ne executioni mandentur in ruinam populi, vt apparebit ex decretis, & epistolis Regum pro tempore existentium, quas in vnum compilarunt prædictus Dominus Ioannes Aluarez de Caldas superius relatus, & copiosius Dominus Ioannes Dionisius Portocarrero in Supremo Inquisitionis Consilio.

127 Ferdinandus Rex Catholicus, † *anno* 1487. 21. *Decembris*, impediuit ne litteræ quædam è Romana Curia impetratæ ab Inquisitoribus Barcinonensibus acceptarentur, vt constat ex tabulariis prædictæ Inquisitionis Barcinonensis: id fecit Rex ne prima instantia, & alia iura à Sede Apostolic. Hispaniæ concessa læderentur ipso inaudito, & Sede Apostolic. inconsulta; hoc fuit ministerium executiuum, aut executio ministerialis omni iurisdictione destituta, quam Ecclesia Principibus commendat ipsis iubens, vt sic se gerant quemadmodum in sequentibus innotescet, abundè fundatur 1. *p. cap.*1. & 2. *part. cap.*2.

Anno 1505. Idem Rex Catholicus Iulio II.
128 † scribit pro reuocanda commissione, quæ à Sacra Rota emanarat circa causas nonnullas Sancti Officij in prima instantia, vt constat *ex lib.*2. *de Regiis decretis in tabulariis Supremi Senatus Inquisitionis, fol.*144.

Anno 1509. Idem Rex praematicam san-
129 ctionem † sub grauibus pœnis eulgat contra intimantes, aut figentes litteras è Curia Romana circa Inquisitorum causas, ipso consulto, si non prius constet surreptitias non fuisse, & absque læsione vlla primæ instantiæ, & aliorum iurium ad Inquisitorea pertinentium. Sic se gessit, quod quia vt tutor, & executor Sacrorum Canonum id sibi licere existimabat, & quia non nullæ Apostolic. litteræ ita generaliter præscripserunt, & virtualiter indicarunt.

Anno 1510. Idem Rex Inquisitoribus Hispalensibus iubet, vt cohibeant eum qui litteras 130
† Romanæ Curiæ intimauerit Ipso non consulto, ex *lib.*3. *pro schedulis Regiis, fol.*71. Id præstiterit, vt protector, & executor Concilij Niceni, & Sacrorum Canonum, ne iura primæ instantiæ, & legitimæ aliæ litteræ violarentur.

Anno 1513. Idem Rex Archiepiscopo, Protegi, & Inquisitori Cæsaraugustano mandat, vt Notarios, & Officiales impediant, † qui litte- 131
ras è Romana Curia intimauerint, pro citandis quibusdam Inquisitoribus ad Sanctam Vrbem, vt constat ex *lib.* 3. *proximè relato, fol.* 208. Id fecit pro tuendo Canone Niceno, & intra Regnum conseruanda prima instantia. *Anno* 1519. 132
Carolus V. Imperator, & Rex, plura similia † exempla dedit, à Domino Ioanne Aluarez de Caldas relata, & reperiri, ait, *in libris decretorum Regalium, libro V. fol.*36. 106. 107. 108. 109. *lib* 7. *fol.* 164. 169. 170. 178. 187. vbi de causa Episcopi Toletan. & *eodem lib* 7. *fol.*305. vbi de causa Episcopi Vrigolensis, & *lib.*8. *part.* 1. *folio* 174. & *part.* 2. *fol.*2. 18. 34. 61. 65. 66.67.81. 82.87. Sed nonnulla in specie declarare oportebit.

Leo. X. ad se aduocauerat per speciale rescriptum causam Didaci de las Casas, & aliorum, quos Inquisitio Hispana secretis carceribus incluserat, † conqueritur Carolus V. man- 133
datum esse nouum, & Hispaniæ valdè noxium esse representat, ac proinde surreptitiè impetratum contra decreta Concilij Niceni, *lib.*11. *pro Regiis decretis, fol.*55. & 56. Existimauit Carolus cum Pelagio Papa similes auocationes non fieri absque degradatione, & dehonoratione Prouinciarum, quam numquam Romani Pontifices intenderunt.

Eodem anno idem Impetator, † & Rex Hi- 134
spaniarum scribit Romano Pontifici, & Cardinalibus pluribus super non auocanda causa Ioannis Pizal ad Roman. Curiam, & monet se ea auocatione grauari, vt constat ex *lib.*11. *pro decretis Regiis, fol.*72. 74. 75. Id præstitit ad conseruanda iura, & ne aut degradaretur, aut dehonoraretur Prouincia Catholica, ex omnes illius Iudices essent suspecti, iuxta mentem, & verba Pelagij Pontificis, & vt tueretur alios Sacros Canones.
Simile quod præstitit † prædicto anno idem 135
Carolus, vt patet ex eodem libro nuper relato, *fol.* 77. 78. 88. quod Auditor Cameræ Apostol. assumpserat in prima instantia causam Bernardini Diaz, qui absens & fugitiuus ab Inquisitoribus Toletanis fuerat proscriptus. Præterea grauissimas protestationes coram Sanctitate sua fieri iussit idem Carolus, quod prædictos Inquisitores Romani quidem Iudices ob eandem causam Bernardini Diaz excommunicassent. Idem Carolus *anno* 1519. Cum circa potestatem † In- 136
quisitorum Hispaniæ, & eorum electionem, & nominationem nouæ litteræ Apostol. contra prisca indulta, & iura primæ instantiæ postularentur, monuit illas à petitoribus habendas, & repuguandas, vt infructuosas, & noxias, quod notum

rum fuit ex *lib.* 11. *Regalium decretorum, seu schedularum, fol.*93. *& fol.*98. Similia gesta referuntur eiusdem Imperatoris, ex *anno* 1533. *lib.* 4. *Regalium decret. part.*3. *fol.* 39. *& anno* 1534 *fol.* 172. *& anno* 1525. *lib.* 5. *fol.* 34. *& anno* 1534. *fol.*232. *lib.*4. *p.*2.

Philippus II. antequam legem illam de pri-
137 mis † instantiis non auocandis, *anno* 1593.
euulgasset plura huius rei documenta præstitit.

Anno 1571. cum Ciuitas quædam grauiter læsisset iura Sancti Officij; iussit, vt Orator Romanus Summum Pontificem adiret; ne ea in causa per rescripta quidquam prouideret, quod id fieri non posset sine violatione iurium huius Regni, & de honoratione Maiestatis Catholicæ, patet ex *libro exemplarium Aragoniæ, fol.*148. Atque id fecit, vt priuas instantias tueretur.

Anno 1571. vt constat, ex *lib.* 9. *Regalium*
138 *decret. fol.*104. Cum litteræ † emanassent a Romana Curia admittentes appellationem, & auocantes causas Inquisitionis Hispanæ ad Vrbem, iubet Philippus II. vt prædictæ litteræ ad se mittantur; quod ex Iulij III. & aliorum Ponti[illegible] voluntate absque Regum Hispaniæ consensu, nihil simile præstari valeret.

Anno 1582. *& anno* 1583. recursus ad Ro-
manam Curiam † contra iurisdictionem Inqui-
139 sitorum Hispaniæ impedire curat Philippus, vt constat *ex registro Inquisitionis Aragonensis, fol.* 11. 12. 13 *& ex lib.*5. *Regalium decreto. fol.*300 (?). 227. *&* 359. *& ex lib* 6. *fol.*157.

Anno 1583. cum ex litteris Apostol. omnis
140 cognitio in causis † Fidei Hispaniæ Inquisitioni commissa fuerit, per omnes instantias, monuit Pontificem ne vllas pœnas illatas ab Inquisitoribus, aut dispensatione, aut relaxatione, indulgeret ex *lib.* 10. *Regalium decret. fol.* 176.

Anno 1587. Iubet ne Inquisitor Sardiniæ
141 ex ea Prouincia discedat, † etiam post præceptum de personaliter Romæ comparendo: & graues minas interueniat contra intimantes inhibitionem, aut citationem, *lib* 2. *Regalium decretor. fol.*354. Id ita præstitum, quia ex litteris Iulij III. sine consensu, & scientia Regum Hispaniæ similis citatio non potuit executioni mandari: alij alios titulos hoc factum honestantes adducunt, quos in hoc tractatu variis in locis necnon hoc eodem cap. retulimus.

*Lib.*8. *Regalium decret. lib.* 11. Coronæ Ara-
142 gonensis † plures sunt literæ supplices Philippi II. ad Pontificem, ne vllas appellationes admittat ab Inquisitoribus Sardiniæ etiam in causis ciuilibus.

*Lib.*10. *Regalium decret. fol.*99. aliæ habentur literæ Philippi II. † pro non admittendis
143 recursibus ab Inquisitione Hispana ad Romanam Curiam, quemadmodum concessum est in pluribus litteris Apostolicis.

Prædictis adiunge, quod assiduè practicari videmus circa libros Catholicorum † Autho-
144 rum horum Regnorum tractantes, & fundantes Regis nostri iurisdictionem, aut Regalias, maximè in rebus Ecclesiasticis sibi competentes aut de iure, aut indultis Apostol. siuè etiam immemorabili consuetudine à Sede Apost. diù toleratis, qui ob id solùm solent integraliter in Romana Curia prohiberi, & vetari, & ad hoc Breuia Apost. transmitti ad Inquisitionem Supremam Hispaniæ publicanda. Rex tamen noster omni conatu, cultu tamen reuerenti, huic violentiæ suis Iuribus Regalibus, & sibi ipsi illatæ occurrit, agnoscens hanc prohibitionem dumtaxat tendere ad infringenda sua iura, nec non in graue, & intolerabile præiudicium suum, ac proinde impediens talis Breuis executionem ad euitanda scandala, penes se illud retinet, interim quod per supplicationem de damnis, & inconuenientiis consulit Sanctam Apostolic. Sedem, vt de remedio paternali clementer prouideat. Quod ita se gerit Rex noster illis nisus fundamentis, quæ sursum recensentur *à num.* 113. *cum sequentibus*, & plurimis Doctoribus ibidem per recusatione (?) relatis.

Ac etiam protectioni à se debitæ tot indul-
tis Apostolic. † quibus munita est iam diù In- 145
quisitio Hispana super prohibitione, & expurgatione librorum Authorum Hispanorum à se immediatè facienda, vt assolet independenter nempè à Congregatione de Indice, & Magistro Sacri Palatij, non permittens in istis Regnis, nec in Sicilia expurgationem, & prohibitionem emanatam à Congregatione de Indice Romæ existente publicari, nisi prius per Consilium ipsum Supremum Sanctæ Inquisitionis Hispaniæ illi libri prohibiti, expurgati nouiter, & accuratè examinentur, & expurgentur, ita vt si quid prohibitionis, aut expurgationis dignum reperiat, sub censura dumtaxat sua, non attenta, quæ à Congregatione de Indice emittitur, publicantur, super quo plurima exemplaria præ manibus habui ex Registris huius Supremi Consilij, quæ facilè potuissem hîc simul inserere, nisi defessus calamus tam ingentem laborem recusaret; sufficit quippè Senatus praxim vsitatam tot Bullis Apostolic. fulcitam attingere, & ad eius iustitiam lectorem memorem reddere illius memorabilis declarationis Pauli III testantis, suæ non
fuisse intentionis per erectionem † Sanctæ In- 146
quisitionis Romanæ aliquid minuere, detrahere, vel præiudicium afferre Iuribus antiquis Inquisitionis Hispanæ. De qua latiùs suprà *num.*87. O quanta iuris fundamenta, & doctrinas possem applicare huic independentiæ Inquisitionis Generalis Hispanæ ab Inquisitione Generali Romæ existente deductas tùm ex Bullis, & indultis Apostolicis, & consuetudine; tùm ex hac declaratione Pauli III. tùm ex Regalia Sanct. Sedis Apostolicæ: si non timerem lectoris fastidium, increpantis me extra proprij instituti ambitum vagantem. Quæ omnia scripta sunt sub censura, & correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ, non aliter.

CAPVT.

Capvt XXXIV.

Vtrùm Ordinarius, cui fit per Senatum Bullarum Apostolicarum, aliorúmve rescriptorum in prima instantia cognitionis remissio; an vti Delegatus executor, & in via executiua; an vti Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat.

Et insuper quibus in casibus Bullarum executor causam Ordinario in prima instantia remittere teneatur.

Et amplissimè præ cæteris, qui dicatur legitimus contradictor ad impediendam executionem gratiæ Apostolicæ.

Et an, & quando in beneficiis reseruatis prouisus ab Ordinario immissionem possit impedire litterarum Apostolicarum.

Et pér totum caput clara discretione, quando Bullarum virtute executiua, seu via Ordinaria sit præcisè procedendum.

Svmmarivm.

Ordinarius, cui per Senatum fit Bullarum remissio, an vti Delegatus, & in via executiua, an vti Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat, grandis merito semper reputata fuit difficultas, num. 1.

Assertio opinantium absolutè vti Delegatum, & in via executiua procedere debere Ordinarium, facta sibi per Senatum Bullarum remissione; refertur, & ab Authore fundatur, n. 2. & seqq.

Ordinarium, cui Papa delegat causam, ei alias de iure competentem procedere vti Delegatum, & authoritate delegata, non Ordinaria, nonnulli tenuere, num. 3.

Ordinarium, cui causa delegatur sibi de iure communi competens, vtraque potestate procedere, qui firmarunt, n. 4.

Author falsam probat opinionem (de qua num. 2.) sectantium Ordinarium, cui fit litterarum Apostolicarum remissio procedere vt Delegatum, & in via executiua, à n. 5.

Senatus ideò causam Ordinario remittit in prima instantia, quia sibi vti tali, & potestate propria, non aliena de iure pertinet, non impedita per auocationem informem, ibid.

Ex commissione, quæ nulla est defectu formæ, Ordinarius procedere non potest, & sic sua Ordinaria potestate procedet, num. 6.

Nec delegatus ipse, cui specialiter talis commissio nulla fuit directa, n. 7.

Commissionis virtute, alteri Iudici directa nominatim, Ordinarius procedere non potest, quia deficit intentio committentis, n. 8.

Ordinario si causa vti tali, & iure communi non competeret, eandem illi Senatus non remitteret, num. 9.

Commissione data, & petita suo Ordinario, quem dixit Salmantinum, cum verè sit Cordubensis, neuter vti potest, quia vnus non nominatur, in altero ex errore defecit intentio Papæ, n. 10.

Error etiam inculpabilis non potest extendere rescriptum ad casum sub verbis non comprehensum, num. 11.

Commissionem expedire non potest Iudex non nominatus, nec à nominato recedere potest, n. 12.

Commissionem vni directam nominato, si coram alio non nominato in eis impetrans præsentauerit, nihil agit, sed vitio nullitatis subiiciuntur acta, & sententia, num 13.

Commissio directa vni personæ, in alium transferri non potest absque subdelegatione, n. 14.

Commissio directa Vicario, seu Officiali Episcopi, nequit præsentari Episcopo in ea non nominato, num. 15.

Nec è conuerso, quia de nominato ad non nominatum in commissione nequit validè fieri transitus, num. 16.

Nisi mediante subdelegatione, n. 17.

Subdelegatio tacita an ex scientia, & patientia Episcopi inducatur, num. 18.

Ordinarius, cui litterarum, alteri contra Trident. directarum fit per Senatum remissio, non delegata potestate, sed Ordinaria dumtaxat procedit, num 19.

Cessante auocatione causa reuertitur ad potestatem Ordinarij, num. 20.

Commissio ex defectu formæ nulla à principio, non potest in Ordinarium transire, quia de non ente ad ens non fit transitus, n. 21.

Iurisdictionis ex commissione nulla vmbra aliqua non remanet in nominato in ea, n. 22.

Ordinario directa commissio, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, an & quandò, Ordinaria, vel delegata procedat potestate, n. 23.

Ordinarius, cui dirigitur commissio, nequit procedere vtraque potestate delegata, & Ordinaria simul, quia vna semper confunditur, nisi expressè in commissione sibi ita dicatur, n. 24.

Ordinarius per litterarum remissionem, factam à Senatu, non potest fieri Delegatus, quia non est nominatus in eis, n. 25.

De non ente ad eas non potest fieri transitus, n. 26.

Horts de Mena dicens Ordinarium, cui fit à Senatu remissio Bullarum; in executione procedere vti Delegatum, quoad cætera vti Ordinarium declaratur, n. 27.

Executio gratiæ super beneficio reseruato, directa Ordinario, si alteretur eius natura, & debeat procedere in via Ordinaria, iurisdictione tunc procedit Ordinaria, n. 28.

Ordinarius procedit vti Delegatus in commissione, ergo debet procedere via executiua, falsa est propositio absolutè sumpta, n. 29.

Ordinarium, cui per Senatum fit Bullarum remissio debere indistinctè via Ordinaria procedere, non executiua, qui soleant contendere, n. 30.

Et qua ratione moueantur, ad sic sentiendum, num. 31.

Falsa, & impossibilis horum assertio ostenditur, num. 32.

Executoris datio ad gratiam cessauit, ergo gratia amisit priuilegium executiuum, falsa ostenditur argumentatio, ibidem, & num. seqq.

Bullæ gratiosæ tres contineat partes, rem postulatam, executionem, quam de iure merentur, & executoris dationem, n. 33.

Executoris datio ad gratiam, licet cesset, cætera eiusdem intacta remaneat, n. 34.

Instrumen

Instrumenta guarentigiata, & alia exequibilia amittere executionis priuilegium per vsum eorum coram Ordinario, est absurdum, n.35.

In commissione pro executione gratio, non subscripta, per Senatum Ordinario remissa, tenetur iste regulariter via executiua procedere, aliter nempè non alterata priuilegiata natura, n.36.

In omnibus casibus, in quibus littera gratiosa, remissa per Senatum Ordinario, amittunt priuilegiatam executionis naturam, Ordinarius via ordinaria procedere tenetur, & in ea partes audire, num.37.

Instrumento guarentigiato inest qualitas executiua, num.38.

Littera Apostolica ob illarum reuerentiam habent executionem paratam, num.39.

Vulneratis litteris per sententiam via executiua amittitur, quas nec superior ad quem est appellatum exequi potest, num.40.

Vulnerata non dicuntur littera ob declaratum processum nullum, nisi etiam ipsa annulentur, num.41.

Nec vulnerantur, etsi declaretur non esse iustificatas, cùm postmodum iustificata exequi valent, num.42.

Ex semel vulneratis litteris amplius executiuè agi nequit. num.43.

Sententia vulnerans instrumentum, si est nulla notoriè, non impedit eius executionem, ibidem.

Executiuum priuilegium inhærens litteris Apostolicis aut instrumento guarentigiato, non alteratur, & nec mutatur per Iudicum variationem, & mutationem, num 44.

Sed quocumque vadant, & coram quocumque Iudice agatur, ex eisdem executiuam viam retinent, non amittendam, num.45.

Instrumentum in alio Regno confectum, quod executionem meretur, vbilibet eam retinet coram quolibet Iudice diuersi Regni, num.46.

Instrumentum guarentigiatum inter laicos confectum coram Ecclesiastico Iudice priuilegium executionis non amittit, num.47.

Decretum Senatus, quo littera merentes sui natura executionem, remittuntur Ordinario, nec immutat, nec potest naturam priuilegiatam, ac ideò executiuè procedere debet Ordinarius, n.48.

Executio petita coram alio Iudice, & orta competentia per Ordinarium competentem declaratum, non alteratur, sed coram eo executio non amissa postulatur, num 49.

Ordinarius, cui fit litterarum remissio, quando in eis aliàs executionem merentibus valeat & debeat via ordinaria procedere latissimè ostenditur, à num.50.

Tertij causa se executioni per Senatum remissa Ordinario opponentis in via ordinaria tractanda erit, eadémque tertius ab Ordinario audiendus, num.51.

Quod in quolibet tertio, cui res indicata non nocet, nec in instrumento guarentigiato, aut litteris Apostolicis est comprehensus, num.52.

Littera Apostolica pro executione gratia super beneficio reseruato quantum ad executionem, seu processum extraiudicialem subscriptione non egent, quia tunc non percutiunt Tridentin. decretum, num.53.

Contradictor legitimus, comparens coram executore litterarum super beneficio reseruato, in via ordinaria audiri debet, num.54.

Nisi & contra ipsum commissio veniat subscripta, num.55.

Commissio non subscripta super executione gratia ad beneficium non reseruatum percutit primam Ordinarij instantiam, ad quem pertinet, tam super executione, quam super Iudicio Ordinario, num.56.

Sed si tunc fuerit commissio subscripta executori pertinet, non Ordinario cognitio, tam in via executiua, quam in via Ordinaria, num.57.

Causa possessionis super beneficiis reseruatis possunt à Delegato Apostolico cognosci, num.58.

In executione Bullarum magis extraiudicialiter, quam iudicialiter proceditur, num 59.

Contra executionem litterarum si allegetur aliquid requirens altiorem indaginem, in quo cum detur instantia, hac ab Ordinario auferri nequit, num.60.

Executoris litterarum iurisdictio vbi cessat, nequit gratiam exequi, sed per Senatum Ordinario remittenda, num.61.

Executor ad beneficium reseruatum potest executiuè procedere, nisi compareat legitimus contradictor, aut possessor, quorum causam executor remittit Ordinario, vel per Senatum remittendam, num.62.

Via executiua, etsi instantiam non habet ad Ordinarium pertinet, num.63.

Ex verbis gratia si executor tenetur assumere partes Iudicis, an possit cognoscere in prima instantia, etsi subscriptio deficiat: assertio August. Barbosa, & Nouarij refertur, num.64.

Negatiuè resoluitur contra ipsos, num.65.

Auocatio siue tacita, siue expressa in prima instantia requirit pro forma subscriptionem manus Sanctissimi, num 66.

Ex gratia verbis, si executor tenetur assumere partes Iudicis, si eius commissio fuerit subscripta, potest cognoscere in prima instantia, nec tenetur eam Ordinario remitere, num 67.

Ex verbis gratia si executor tenetur assumere partes Iudicis, eas non assumet, si commissio non sit subscripta, sed causam remittit Ordinario, num.68.

Auditor Camera quando gratiam exequitur, non potest in via ordinaria cognoscere, sed illam Ordinario remittere, num 69.

Ex executor gratia, vt possit via ordinaria procedere duo requiruntur, quod ex verbis gratia teneatur assumere partes Iudicis, & quod eius commissio sit subscripta propria manu Sanctissimi, num.70.

Auocatio ab Ordinario de iure communi per solam commissionem, alteri factam sufficiebat, hodie ex Tridentin. etiam expressa nullatenus, nisi sit scripta, num.71.

Subscriptio propria manus Sanctissimi influit in iis omnibus, qua virtualiter in commissione de iure continentur, num.72.

Sigillum comprobat, confirmat, & robur addit iis, qua in scriptura continentur, num.73.

Subscriptio propria manus Sanctissimi vnicum, & solidum est signum eius voluntatis ad cognoscendum, an velit auocare causam ab Ordinario, non aliud, num.74.

In omnibus, in quibus executor gratia poterat de iure communi ac debebat cognoscere in via ordinaria, in iis hodie ex Trident. pariter Ordinarius, cui fit per Senatum remissio, ordinariè procedere debet, num.75.

Et è conuerso, in quibus executor iure communi attento via executiua procedere tenebatur, pariter hodie Ordinarius tenetur, cui

fit per Senatum causa remissio, num 76.

Executor gratiæ ad immittendam in possessionem est suapte natura merus executor, ita vt in eo non procedat dispositio, capit. statutum de rescript. lib. 6 num. 77.

Si coram executore compareat legitimus contradictor, vel adest possessor, fiebat executor de iure communi, & tenebatur assumere partes Iudicis iudicialiter procedere, & Ordinariè, & diffinitiuè pronunciare, num. 78.

Executor gratiæ ad immissionem regulariter extraiudicialiter procedit, nisi adsit possessor, vel legitimus contradictor, compareat, quo casu iudicialiter procedit, num. 79.

Executor gratiæ nequit hodie ex Tridentin. assumere partes Iudices in prima instantia, vbi aliàs de iure communi poterat, cum hæc Ordinario pertineat, nisi sua commissio fuerit subscripta à Sanctissimo, num. 80.

Executor gratiæ in Francia non habet aliquam causæ cognitionem, sed solam executionem puri, & meri facti, ita vt causæ cognitio Ordinario remittatur, num. 81.

In Hispania executores cognoscunt de executione; requirentes tamen altiorem indaginem Ordinario tenentur remittere, num 82.

Quod intellige in beneficiis reseruatis, in quibus quoad executionem meram, & extraiudicialem cognitionem subscriptione non indiget, in cæteris tamen non reseruatis, nec de executione cognoscere valent, nisi sua sit commissio subscripta, num. 84.

Nicolaus Garcia dicens executorem gratiæ, vbi adest legitimus contradictor pronuntiare diffinitiuè, procedit de iure communi, non ex Tridentin. noua dispositione iuxta Flores de Mena, quem ipse improbat, & perperam, num. 85.

A regula prohibitiua Triden. solùm excipiuntur executores ad beneficium reseruatum, ergo in cæteris inuiolata manet, ita vt egeant subscriptione, num. 86.

Contradictor legitimus non possidens, comparens re integra coram Ordinario, cui Senatus remisit litteras ad immittendum, immissionem impedit, & in via ordinaria ab Ordinario erit audiendus, num. 87.

Maximè litteris habentibus clausulam citatis citandis, aut amoto illicito detentore, num. 88.

Executor gratiæ potest summariè cognoscere de legitimitate contradictoris, suspenso principali quod in via ordinaria pertinet Ordinario, n. 89.

Legitimi contradictoris comparentis ad impediendam immissionem gratiæ causa Ordinario remittenda ordinariè, tractanda, num 90.

Ad effectum legitimandi contradictorem potest summariè cognoscere, & postea remittere causam eius Ordinario, num. 91.

Possessione vacante executor pro immittendo prouisum Apostol. non tenetur aliquem citare, n. 92.

Contradictor legitimus, re integra comparens, possessione vacante, impedit immissionem, qui si non auditur appellat, & causat attentata, n. 93.

Contradictor legitimus dicitur habens titulum coloratum, dummodo suum titulum coram executore gratiæ producat, & licitè appellat, & causat attentata, secus si non produxerit, numer. 94. & 95.

Parem titulum habet prouisus ab Ordinario, & prouisus a Papa interim quod de reseruatione probabiliter dubitatur, ibidem.

Præsentatus ante institutionem est legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouisi Apostol. num 96.

Capitulum, licet non possideat, est legitimus contradictor ratione articuli, puritatis sanguinis ad impediendam immissionem prouisi Apostolici, num. 97.

Resignans quando sit legitimus contradictor ad impediendum immissionem resignatarij, num. 98.

Executiua via cessat, & ordinaria est agendum, vbi concurrit immissione paritas titulorum, num 99.

Secundus executore ad gratiam datus in defectum prioris, quando adquirat iurisdictionem, num. 100. remissiuè.

Secundo executore dato ad viam executiuam in negligentiam prioris, hæc, atque iurisdictio illius cessant comparente legitimo contradictore, cuius causa ordinariè erit tractanda, num. 102.

Executor primus transactis triginta diebus an possit re integra, etiam inuita parte, exequi gratiam sibi commissam, ibid. remissiuè.

Et quid quando post dictos triginta dies declarauit non posse procedere, ibidem, remissiuè.

Legitimus contradictor comparens re non integra in via ordinaria, & coram Ordinario possessor auditur, num. 101.

Legitimus contradictor non possidens legitimo tempore comparere dicitur, etiam post immissionem, quando ea fuit ex aliquo capite nulla, num. 103.

Legitimus contradictor, comparens coram Ordinario, cui litterarum pro immissione prouisi fit per Senatum remissio, debet in via ordinaria audiri, sicuti iure communi attente poterat executor, num. 104.

Executor ante immissionem tenetur quærere, & citare possessorem si adest, vel si littera sub intrusione sint expedita, & eum in via ordinaria, non executiua (quàm rectè impedit) audire, num. 105.

Possessor vbi adest, vel aliàs legitimus contradictor impediunt executionem litterarum, & iudicium erit ordinariè tractandum cum eis, num. 106.

Quod procedit hodie in Ordinario, cui fit per Senatum litterarum remissio, ibidem.

Possessor beneficij, ab alio ob delictum, aliamvè causam iuris impetrati, debet in via ordinaria, non executiua audiri, & vinci, num. 107. & num. 108.

Aliàs executio est nulla, & attentata, num. 109.

Ac etiam si executio fiat ante appellationem, vel post eam interposita à possessore, cuius beneficium fuit impetratum ob iuris defectum, aut delictum, num. 110.

Qui manutenendus est, non is, cui possessio per executorem attentata data fuit, num. 111.

Possessore stante executor gratiæ debet assumere partes Iudicis, eum citare, & via ordinaria audire, & datur appellatio suspensiua causans attentata, num. 112.

Executor merus quando efficiatur mixtus, n. 113. remissiuè.

De nullitate vnionis ante executionem est agendum, quando ab ea pendet iustificatio nullitatis narrata, num. 114.

Vbi agitur de remouendo possessore à sententia executoris datur appellatio suspensiua causans attentata, num. 115.

Oppositio calumniosa non impedit immissionem, num. 116.

Vbi

Vbi agitur de remouendo possessore censura sunt nulla, & attentata, quia ab executoris sententia datur appellatio suspensiua, n. 117.

Citari debet, & audiri is, contra quem ob aliquod defectum suis beneficium impetratum, etiamsi possideat, num. 118.

Ordinarius, cui fit per Senatum remissio litterarum, impetratarum contra aliquem ob defectum suum, seu delictum, debet illum in via Ordinaria audire, num. 119.

Prouisus ab Ordinario, & possessor est legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouisi Apostolici ex causa reseruationis, quando ista non est notoria, sed obscura, & dubia, num. 120. & seqq.

Et impedit viam executiuam litterarum, & in via Ordinaria debet audiri, ibid.

Prouisos ab Ordinariis agnescit Papa pro legitimis contradictoribus, n. 121.

In prouiso per Ordinarium, vt in beneficiis reseruatis dicatur legitimus contradictor ad introducendam viam Ordinariam, duo simul debent concurrere, titulus coloratus, & possessio, numer. 122.

Doctores, & Rota decisiones plurime ad idem recensentur, à num 123.

Executor contra notorie intrusos carentes titulo colorato, qui nec de iure, nec de facto possunt contradicere immissionem, procedit sine citatione, & causa cognitione, n. 124.

Intrusus non dicitur ille, qui habet titulum ab eo, qui dare potest, licet de eius viribus disceptari valeat, num. 125.

Decretum irritans inficit titulum, & possessionem, num. 126.

Decretum irritans nihil operatur, dum clarè non apparet dispositionem, qua est appositum, intrare, sed interim possessor manutenetur, n. 127.

Reseruatio, & decretum irritans non producunt suos effectus, dum de reseruatione non constat, nec probatur, n. 128.

Decretum irritans, in reseruatione appositum, nihil operatur, nisi clarè pateat, beneficium esse reseruatum, num. 129.

Decretum irritans tunc inficit possessionem, & titulum, quando intrat constitutio, cui adhaeret, num. 130.

Decretum irritans non operatur, nisi clarè pateat beneficium sub regula reseruatoria comprehendi, num. 131.

Clausula irritans in priuilegiis tanquam accessoria non operatur effectum, nisi clarè constet priuilegia intrare, num. 132.

Decretum irritans appositum in constitutione Gregor. de publicandis resignationibus non intrat, dum non fuit doctum de non publicatione, numer. 133.

Nec impedit manutentionem, ibid.

Decretum irritans tunc inficit possessionem, si certum est intrare, non quando est dubium, quia tunc manutensionem, nec impedit saltim virtute detentionis, num. 134.

Siue reseruatio sit generalis, siue specialis, vt non intret decretum, donec appareat dispositionem principalem percutere casum, n. 135.

Decretum irritans inficit possessionem iuris, non facit, num. 136.

Manutensio datur pro sola detentione, numer. 137.

Decretum irritans tunc intrat, quando est iustificata gratia eius, qui de illo opponit, alioquin sufficit, possessori excludere actorem per non iustum, num. 138.

Possessionem prouisi ab Ordinario non inficit reseruatio, dum non docetur intrare, imò in ea manutenetur, & est legitimus contradictor, n. 139.

Vbi ad idem Rota decisiones adducuntur, ibid.

Reseruatio tunc impedit restitutionem spoliati, & eius manutentionem, quando ea clarè constat, & non aliter, num. 140.

Paria sunt non probare, quod obscurè probare, ibidem.

Prouisus, & possessor per Ordinarium manutenetur, vti legitimus contradictor, quando clarè non probatur intrare reseruationem, & decretum irritans, n. 141.

Reseruatio clarè, & concludenter probari debet per prouisum Apost. quando concurrit cum prouiso per Ordinarium, n 142.

Reseruationis probatio, si dubia reddatur prouisus ab Ordinario impedit immissionem, & cessat via executiua litterarum Apostol estque cum eo via Ordinaria agendum, n. 143. & 144.

Clausula (contradictores Appellatione postposita compescendo) operatur contra contradicentem de facto, & non de iure, n. 145.

Et intelligitur iuris ordine seruato, & citatis citandis, num. 146.

Clausula (amoto quolibet illicito & detentore) vbi nulla res iudicata praecessit, facit executorem mixtum, & requirit ordinem iudiciarium, numer. 147.

Quo casu licita est appellatio suspensiua causans attentata, num. 148.

Reseruatio vbi non est materialiter notoria, sed probabiliter de ea dubitatur, prouisus ab Ordinario possidens, impedit viam executiuam litterarum, & via Ordinaria aggreditur cum eo, num. 149.

Rota decisio ad idem adducitur, à n. 150.

Prouisus ab Ordinario possidens est legitimus contradictor, contra quem procedi nequit executiuè, sed Ordinariè agendum, n. 151.

De immissione ex l final. C. de edicto Diui Adrian. ad immissionem virtute litterarum Apostol. rectè argumentatur, n. 152.

Titulus Ordinarij facit legitimum contradictorem contra immissionem ex Bullis gratiosis Apostolicis, num. 153.

Subrogatio gratiosa non intrat, vbi non constat de beneficio litigioso, n. 154.

Lis non dicitur introducta, vbi non constat de mandato impetrantis commissionem ad illam mouendam, num. 155.

Promissio de rato arguit defectum mandati, numer. 156.

Inhibitio ante executionem non causat litigium in beneficio, num. 157.

Exceptio, Papam voluisse concurrere cum Ordinario, pertinet Iudicio Ordinario, nec obest prouiso per Ordinarium, quominus executionem impediat litterarum Apostolicarum, n. 158.

Ad impediendam immissionem ex gratia Apostolic. par titulus requiritur, vbi vterque petit immissionem, num. 159.

Secus si prouisus ab Ordinario idem possideat, qui impedit immissionem petitam a prouiso Apostolico, n. 160. & à n. 166.

In immissione ex gratia Apostol. proceditur ad instar, leg. fin. Cod. de edicto Diui Adrian. num. 161.

In immissione & l. final. C. de edicto Diui Adrian.

admittitur contradictor ab alio fonte, nempè ab alio testatore, num. 26.

Possessor allegans titulum exclusiuum iuris prouisi Apostolici, vel reddentem illum turbidum, impedit immissionem, cum Papa prouiso ab Ordinario non intendat praeiudicare, n. 163.

Et suspendit executionem, & cum eo agitur via Ordinaria, num 164.

Contradictor legitimus possidens impedit immissionem executiuam litterarum, qui in via Ordinaria est audiendus, n. 165.

Par titulus requiritur ad impediendam immissionem, quando nullus possidet, sed vterque eam praetendit, num. 166.

Secus si prouisus cum titulo Ordinario iam sit in possessione, quia ad impediendam executionem non non requiritur titulus ex eodem fonte, num. 167. & à num. 159. & 160.

Gratia concessa obseruationem prius de qualitate fundamentali debet constare, n. 168.

Statuto prohibente omnem exceptionem contra instrumentum publicum, admittitur exceptio, quod instrumentum non sit publicum, n. 169.

Etiamsi exceptio requirat altiorem indaginem, num. 170.

Etsi obligatus sit executiuè, cum sit exceptio proueniens ex ipso instrumento, n. 171.

Ad impediendam immissionem litterarum pariter iudicatur regulariter legitimus contradictor cum solo titulo, ac contradictor cum possessione, nam cum vtroque via Ordinaria est agendum, num. 172.

Cum quolibet tertio, se executioni opponente, debet agi via Ordinaria, n. 173.

Et vterque contradictor debet coram exequente litteras suum titulum producere, quem si non produxit, non impedit immissionem, n. 174.

Immissio semel legitimè facta non reuocatur per nouam tituli productionem, nisi in continenti appareat de bono iure producentis, n. 175.

Contradictor possidens debet perquiri per executorem, & citari, aliàs executio erit nulla, num. 176.

Contradictor possidens non citatus quandocumque compareat, etiam re non integra, debet audiri reposita ante omnia immissione iam facta, num. 177.

Contradictori possessore non audito, aut non citato per executorem, datur manutentio, n. 178.

Possessio instrumentalis non est manutenibilis, non expulso prius per executorem possessore, num. 179.

Possessore non vocato executor nequit possessionem dare prouiso Apostolico, n. 188.

Immissione data non citato possessore, si hunc velit executor denuo audire, & citare, ante omnia debet immissionem attentatam reponere, aliàs nulliter agit, n. 181.

Anterioritas prouisionis respicit petitorium, num. 182.

Simplex contradictor cum titulo absque possessione debet comparere re integra ante actualem immissionem, licet post decretum, n. 183.

Contradictor non dicitur legitimus prouisus ab Ordinario super beneficio reseruato, quando non possidet, num. 184.

Qui tunc via executiua tantum auditur, ibid.

Ad impediendam possessionem vacantem par titulus est necessarius, n. 185.

Titulus, ab eodem fonte emanatus requiritur ad impediendam possessionem vacantem, quando vterque contendit super eius immissione: secus quando prouisus Ordinarius per prius illam occupauit, n. 186.

Prouisus ab Ordinario, prouidente bona fide beneficium vacans in suo mense possidens, & prouisus Apostolicus ex reseruatione praetendens, vterque habet fundamentum de iure communi, num. 187.

Reseruatio veniens ad annullandam collationem Ordinarij, & excludendum reum possessorem, debet plenè, & concludenter probari, n. 198.

Nec est per plures praesumptiones, sed per plures probationes amouendus à sua possessione, n. 189.

Vna praesumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem, n. 190.

Vna probatio contraria probatione conquassatur, num. 191.

Reseruatio non intrat quando contra eam aliquid coloratum apponitur, n. 192.

In praesumptionum paritate praefertur reus, & possessor, num. 193.

Probationum paritas cum possessione reducitur ad imparitatem, n. 194.

Sequestrum beneficij de mandato Principis, donec causa cognoscatur, non priuat possessione, num. 195.

Prouisus ab Ordinario, & possessor manutenetur, dum reseruatio redditur turbida, n. 196.

Reseruatio si est notoria, quae nulla potest tergiuersatione celari, inficit possessionem, & titulum prouisi ab Ordinario, qui tunc non dicitur legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouiso Apostolico, n. 197. & seqq.

Et quando dicatur turbida, ibid.

Reseruatio si reddatur turbida, immissio denegatur prouiso Apostolico, nisi eadem sit notoria, num. 198.

Prouisus ab Ordinario manutenetur in sua possessione, dum de reseruatione turbida contenditur, num. 199.

Ordinarius, cui fit per Senatum Bullarum gratia remissio, vt cognoscat quando executiuè, vel Ordinaria via procedere teneatur, prae oculis habeat regulas immissionis ex l. fin. C. de edicto Diui Adrian. tollend. n. 200.

Ordinarius in Bullis sibi per Senatum remissis executiuè tunc procedet, sicut & quando executor procederet, si sua commissio fuisset subscripta de manu Sanctissimi, n. 201.

Executor quando in Bullarum executione debet assumere partes Iudicis, & via Ordinaria audire si seruata forma Tridentin. fuisset datus, ita & iis casibus Ordinarius procedere debet Ordinariè, facta sibi per Senatum Bullarum remissione, num. 202.

Senatus prudenter, iustèque recessit ab stylo, ex quo solebat in decretis remissionis Bullarum addere Ordinarium processurum executiuè, vel Ordinariè iuxta casuum varietatem, & de ratione, num. 203.

QVAM inextricabilis sit, & inuincibilis ✝ haec difficultas, 1
quamque eius vera resolutio occulta, & incomprehensibilis, omnia suprema Tribunalia Regia, necnon Ecclesiastica, & vtrorumq; Aduocati docti testantur, imò & litiũ hanc cõtrouersiam continentiũ assidua dissentio clamat,

clamat siquidem inter omnes varias, atque etiàm
repugnantes sententias, & opiniones in dies
reperimus.

Quidam namque intrepidè sectantur Ordina-
rium, cui à Senatu cognitio remittitur in pri-
ma instantia circa Bullas gratiosas, aut alias lit-
2 teras † Apostolicas, & commissiones pro exe-
cutione gratiæ alteri commissas omnino indi-
stinctè & absolutè procedere debere, vti dele-
gatum, & potestate delegata, & quemadmo-
dum executor in eisdem litteris nominatus ex-
pressim poterat, & de iure debebat execu-
tiuè procedere; ita & ipse (qui eius locum
ingreditur) & per Senatus decretum subro-
gatur.

Horum assertionem fundare possumus vel ex
3 ea opinione Doctorum, quæ habet, quod quan-
do Ordinario † committitur per Papam cogni-
tio causæ, quæ aliàs sibi competebat de iure
communi, non procedit vti Ordinarius, sed vti
delegatus, & authoritate, seu potestate delegata,
non Ordinaria, cuius opinionis altius mentio-
nem fecimus cum Doctorum plurium relatione
sup. hac 2. *p. cap.* 25. *à num.* 26. *vers. Quando
autem aliquorum casuum, &c.*

Vel potest fundari potius hæc assertio alia
4 Doctorum opinione sectantium, † quod quan-
do Ordinario remittitur causa per superiorem
(casu, quo de iure communi ad se pertinebat
cognitio) tunc procedat iste Ordinarius vtra-
que potestate simul, & delegata, & Ordinaria,
vt cum Ferdinando de Loazes *in allegation. pro
oppido de Mula, num.* 54. Toma. Tribicia. *decis.* 1,
per totam, lib. 1. Sigismund. Scaccia. *in tractatu
de iudiciis, part.* 1. *cap.* 16. *num.* 5. tenet Carolus
de Grassis *de effectibus Clericat. effect.* 1. *num.* 758.
à princip. Videndus Gratianus etiam, Felinus,
& Aulesius, quos refert Cenedus *practicar. ca-
non. quæst.* 34. *num.* 8. Vbi quando Iudex habens
potestatem delegatam, & Ordinariam, videa-
tur delegata potius, quàm Ordinaria processisse.
Igitur sicut pro executione gratiæ poterat exe-
cutiuè procedere delegatus nominatim expres-
sus in commissione; ita pariter, & Ordinarius
in eius locum succedens per Senatus remissio-
nem, qui vti delegatus procedere in dubio vi-
detur ex eisdem Doctoribus, ac per consequens
via executiua.

Sed horum assertio in casu nostro principali
5 proculdubio falsa est, † falsóque fundamento
nititur, vt cum euidentia clarè monstrabimus.
Etenim ideò Senatus Regius Ordinario cogni-
tionem remittit, quia sibi de iure communi pri-
uatiuè pertinet vti tali Ordinario iure & pote-
state propria, non aliena, quæ nec ablata sibi,
nec auocata censetur à Sede Apostolica per spe-
cialem delegationem eiusdem alteri factam, sub-
scriptione propriæ manus Sanctissimi deficiente,
tanquam commissam contra expressam determi-
nationem, & formam essentialem Sacrosancti
Concil. Trident. *in cap.* 20. *causæ omnes. sess.* 24.
de reformatione, de qua latius sup. hac 2. *p. c.* 3.
c. 16. & sæpè alibi, atque ideò nulliter, quæ nul-
6 los iuris effectus operatur, vt per idem Trident.
decretum, † & quæ nos in dictis cap. quapro-
pter prædicta commissio informiter facta re-
soluitur, & euanuit, & per consequens eius vir-
tute Ordinarius procedere nequit, nec delega-
ta potestate vti, sed duntaxat Ordinaria.

Probatur secundò, quoniam eiusdem com-
missionis virtute † nec Iudex delegatus nomi- 7
natim datus, nec Ordinarius procedere potest,
non delegatus ipse, cùm auocatio & datio exe-
cutoris omissa Concilij forma, sit ipso iure nul-
la, nec eius vigore sibi adquirit aliquam iuris-
dictionem ex proximè dictis.

Nec Ordinarius; tùm quia cum ipsa com- 8
missio sit nulla ipso iure, ex ea Ordinarius pro-
cedere non potest, quia de non ente ad ens non
potest fieri transitus, *l.* 2. *ff. de vsufructu, l. Seia,
ff de tuto. & curato. l. eius, ff. de reb. credit. l. si
metua, ff. de hered. instit.* Aristotel. *lib.* 1. *de ge-
nerat. & corrupt.* Caldas Pereira *de empt. & ven-
dit. cap* 3. *n.* 15. Farinac. *cons.* 69. *n.* 90. *lib.* 1. Ma-
rius Giurba *in consuetud. Messanen. cap.* 16. *glos.* 1.
n. 8. *p.* 1. Peregr. *cons* 21. *n.* 19. *vol.* 4. Montier. *de-
cis.* 1. *n.* 54. & per text. *in l. sed si manente, ff. de
precario. l. item quæritur, § qui impleto, ff. locati,
l. in rebus, § vlt. ff. de precario.* obseruant Glossa
communiter recepta *in c. si qui, verb. Specialiter,
de præbendis, lib.* 6. Bald. *in rubrica de causa possess.
& propriet. n.* 12. *&* 13. *C. ad Trebel.* Tiraquel. *in
tract. le mort. Saisit.* 5. *p. declarat.* 1. *n.* 7. Molina *de
Hispan. primogen. lib.* 3. *c.* 14. *n.* 40. *& lib.* 4. *c.* 15.
à n. 22. Paz *de tenuta cap.* 33. *à n* 17. *&* 20. Tùm
etiam, quia Ordinarius non est in commissione
datus, nec talem intentionem habuit sancta Sedes
Apostolica, nec per remissionem sibi per Sena-
tum factam cognitionis videtur subrogatio exe-
cutoris fieri, ex eo, quia Senatus id facere non
potest, cùm iurisdictione Ecclesiastica, & maxi-
mè spirituali tanquam incapax careat penitùs,
nec iurisdictionem, quam non habet, dare potest,
nec committere, aut Delegare ex iuribus vulga-
ribus, nec talis fuit vnquam Senatus intentio,
nec in eo se intromittit, qui duntaxat vti prote-
ctor Concilij certat de eius obseruantia; tùm
etiam, quia si causa Ordinario † vti Ordinaria 9
potestate vtenti non competeret, illius causæ co-
gnitionem eidem non remitteret Senatus, atque
ita vt cognoscat Ordinaria iurisdictione, non
Delegata; imò si de facto Senatus Ordinario
causam remitteret, vti Delegato, nihil ageret,
cùm nec commissionis facta præsentatio eidem
valida est; sed nullius momenti, nec aliquam
acquirit iurisdictionem.

Discursus iste & legitimus est, & verissimo ni-
titur fundamento; † etenim si quis impetrat cō- 10
missionē pro executione gratiæ sibi à Sede Apo-
stolica factæ suo Ordinario errando in Diœcesi,
vt si Salmātinæ, dixerit per errorē Cordubensis,
& huic fuerit delegata executio, & directa com-
missio, nec iste Ordinarius Salmantinus poterit
gratiam exequi, quia cùm per errorem id factum
sit deficit intentio Pontificis committentis; quæ
imò fuit committere voluisse Ordinario impe-
trantis, nec verus iste Ordinarius pariter poterit
commissionem expedire, quia si ibi non fuit facta
expressa Delegatio, nec in ea continetur, sed alios
(licèt inutiliter) & quamuis si petita esset com-
missio vero Ordinario Salmantino, illi commit-
teretur; at ex quo nec illi petita fuit, nec execu-
tio commissa, in ea se intromittere nequit, quo-
niam error quantumuis culpa vacans non efficit,
† vt rescriptum extendatur ad casum, qui sub 11
eiusdem verbis non comprehenditur, quamuis si
is petitus esset, ei litteræ similiter dirigerentur, vt
eleganter docet Innocentius *in c. super litteris, n.*
3. *vers. Et nota, de rescriptis*, & ibi Ioan. Andr. *n.* 5.
Abb. *n.* 3 *in fin.* Dec. *n.* 3. alios referens idem Abb.

in cap. significante, num.13. eod. tit. per glos. ibi. verb. *non de Remensi.* per quos, & per doctrinam Bald. *in l. praescriptione, num. 15. C. si contra ius*, doctissimè disputat, & sic resoluit Pater Sanchez *in tract. de matrimon. tom. 3. lib. 8. disp. 21. num. 38. per totum.*

Et quod isto casu, nec Ordinarius Cordu-
12 bensis, † cum fuerit inutiliter nominatus, & per errorem datus; nec Salmantinus verus Ordinarius, cùm non sit nominatus in commissione, nec ad illum habuerit intentionem Summus Pontifex; nequeant exequi dictam gratiam, secutus (& de verbo ad verbum transcribens Thom. Sanchez vbi proximè) latè comprobat, & resoluit Petr. Moneta *in tract. de commut. vltim. volunt. cap. 6. à num. 369. cum seqq.* pro qua doctrina expendo singularia iura, *in l. quotiens, 9. ff. de haeredibus instituend.* in haec verba: *Quotiens volens alium haeredem scribere, alium scripserit in corpore hominis errans, veluti frater meus, patronus meus: placet, nec eum haeredem esse qui scriptus est, quoniam voluntate deficitur: nec eum quem voluit, quoniam scriptus non est.* text. etiam *in l. in ambiguo sermone non vtrumque decimus, sed id dumtaxat quod volumus. Itaque qui aliud dicit, quam vult: neque id dicit, quod vox significat, quia non vult; neque id quod vult, quia non loquitur. ff. de rebus dubiis.*

Comprobatur haec pars ex resolutione Ni-
13 colai Garciae † *de beneficiis, 6. part. cap. 2. sub num. 58. vers. Hinc subdubitatur*: vbi per tres columnas disputat, an Nuntius Apostolicus Hispaniae possit exequi litteras gratiosas commissas à Sede Apostolica, & directas nominatim Ordinario, & postquam hinc inde plura dixisset; pro constanti resoluit, nullatenus posse, qui *in vers. Sed ego in contrarium*, ita ait ad nostrum propositum: sed ego in contrarium fui, & sum sententia, nempè Nuntium non potuisse, nec posse, nec per se, nec per alium exequi, & expedire dictas litteras, nec se in eo intromittere, quia commissio & litterae de eo non cantant, & ex *cap. 2. de officio Delegati*, vbi quod de causa specialiter Delegata à Papa Legatus se intromittere non potest, & ibi Glos. Abb. & alij, & Doctor Sahagun, *de officio Delegati, num. 1. 2. & 3. fallent. à num. 15. &c.*

Qui quidem Garcia iterum cum Francisco Leone sub *dict. num. 58. ante finem, vers. Tandem si ex dicto titulo*, in haec prosequitur: Et meam sententiam planè tenet Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici, cap. 22. num. 60. 61. & 62.* vbi ait, quod regulariter executio litterarum reseruationis pensionem committitur locorum Ordinariis, vel aliis in dignitate Ecclesiastica constitutis, etsi pensionarius litteras reseruationis pensionis praesentaret alteri, quàm in eisdem pro executoribus nominatis cuiuscumque qualitatis & conditionis, etiam si Legati, vel Nuntij Apostolici forent; defectu iurisdictionis eorum sententiae vitio nullitatis subiacerent; quia in prima instantia nullam habent iurisdictionem obstante S. Concilij Trident. dispositione, vt *cap. 20. §. Legati quoque, sess. 24.* nec vigore
14 delegationis, † quae facta in vnam personam, in aliam sine subdelegatione transferri potest. Haec Leo relatus à dicto Nicolao Garcia *vbi proximè.* Ex quibus omnibus manifestè constat, quod Ordinarius forens, cui per Senatum Regium fit cognitionis super litteris Apostolicis remissio, nequit vti potestate Delegata, sed Ordinaria dumtaxat, cùm ipse non veniat nominatus in eisdem, & commissio vni facta, alteri praesentari nequit; quod si fiat processus erit nullus ipso iure ex defectu iurisdictionis, & potestatis Delegatae ex iam dictis.

Quod & vlterius comprobatur, nam ideo commissio facta, † directa Vicario, seu Offi- 15
ciali Episcopi, praesentari nequit Episcopo ipsi, vt eam exequatur, atque litteras expediat; quia Vicarius solus nominatus, & expressus fuit in delegatione, & commissione, & non Episcopus; & de nominato ad non nominatum non potest fieri transitus; atque ideo si se non nominatus Episcopus in commissione intromittat, nulla erunt à se gesta ex defectu iurisdionis, probant Cardinalis *in Clement. & si principalis, de rescriptis, quaest. 9.* Bonifacius *num. 13.* Decius *in cap. qui.* Abb. *num. 61. de officio Delegati.* Ripa *in cap. eam te, num. 46. de rescriptis.* Pauinus *de officio & potest. Capit. Sede vacante, 2. p. quaest. 10. num. 14.* Bertach. *de Episcopo, 7. part. lib. 4. quaest. 4.* Rebuffus *in praxi in forma Vicar. num. 161. & in concord. tit. de forma litterar. executor. verb. recusauerint.* latè tractat Sbrosius *de Vicario Episcop. lib. 2. quaest. 136. & lib. 3. quaest. 51.* qui plurimos alios refert, & in additione *dict. quaest. 136.* id declarat; nisi Vicarius dictam causam Episcopo subdeleget. Zerola *in praxi Episcopali, 1. part. verb. Vicarius, dub. 5. & 2. part. eodem verbo. §. 1.* Marcus Antonius Genuensis *in praxi Archiepiscopali Curia Neapolit. cap. 83. sub num. 11.* & Zechus *de Republic. Ecclesiastic. cap. 25. de Vicario Episcop. §. 2. num. 4. vers. 9.* Thomas Sanchez *de matrim. lib. 8. disputat. 27. num. 30.* Lazarius *de monitoriis, sect. 1. quaest. 6. num 8.* Vgolinus *de officio Episcopi, cap. 3. §. 7. num. 2. vers. 12.* Gratianus *disceptation. forens. cap. 92. à num. 6.* Piasechius *in praxi Episcopali, part. 2. cap. 4. num. 7.* Salas *de legibus, disput. 20. sect. 17. num. 124.* Nauarrus *cons. 5. de officio delegat.* optimè resoluit, & ab aliquibus impugnationibus defendit Nicolaus Garcia *de beneficiis 6. p. c. 2. à n. 19. & seqq.* vbi benè explicat.

Atque ex identitate rationis idipsum procedit in casu conuerso, † vt nequeat Vicarius Epi- 16
scopi se intromittere, & expedire litteras directas soli ipsi Episcopo, quia in eis Vicarius nominatus non est, nec de nominato iudice Delegato ad non nominatum fieri potest iurisdictionis Delegatae transitus, Decius vbi proximè *num. 78.* Felin. *in dict. cap. eam te, num. 17.* Rebuf. in locis proximè citatis, & ipse iterum *in Regul. 13. Chancellaria, in verb. aut Vicarios perpetuos.* Nauarrus *dict. c. 5. n. 1. & in cons. 4. de praecedentia, n. 4.* Auilesius *in capitib. praetorum, c. 4. verb. iustitia, n. 5.* Cochus *institut. maior. lib. 2. tit. 8. num. 116.* & exactè Sbrosius *de Vicario Episcop. lib. 2. q. 235.* Gregor. Lop. *in l. 47. tit. 18. p. 5. glos. 8.* Curia Philippica *1. p. §. 4. n. 12.* Lazarius *de monitoriis, sect. 1. quaest. 6. num. 7. & sect. 2. quaest. 1. n. 18.* Vgolinus *de officio Episcopi, c. 4. §. 7. num. 2. vers. 12.* Zerola *in praxi Episcop. 2. p. c. 4. num. 7.* Nicolaus Garcia *de beneficiis, 6. p. cap. 2. à num. 22. & seqq.* vbi latè Narbona *de appellation. de Vicario ad Episcopum, 1. p. n. 243.* Ioannes Hieronym. Campanil. *diuersorum iuris, rubric. 11. cap. 13. num. 148.*

Nisi huiusmodi commissionis subdelegato fiat per Episcopum ipsi Vicario, † vt probant 17
Campa

Campanilli. & Garcia vbi proximè, & plurimi
alij per eosdem citati, Sbrocius *de officio Vicarij,*
lib.2. quæst. 34. *num.6. quæst.* 39. *num.* 4. *&* 5. *&*
quæst 45. *&* 133. Grati. *disceptat. forens. cap.*145.
à num 16. & quando Vicarius non possit exequi
litteras directas Episcopo, nisi Episcopus ei
subdelegauerit talem executionem; fuisse di-
ctum *in causa Lucana optionis domus* 13. *Martij*
1609. coram d. Mancanedo; testatur Nicolaus
Garcia d. *cap.2. num.*23. *vbi ad finem*, quod hæc
18 † subdelegatio à Vicario enunciata, & asserta
præsumatur, atque resultet ex scientia & pa-
tientia Episcopi, per argumentum *l.* 1. *§. ma-*
gistratum autem. vbi hoc affirmat Paulus. *ff. de*
exercitoria actione, Vantius *de nullitatibus sen-*
tent. tit. quibus modis sententia nulla reparari po-
*test, num.*44.

Ex quibus omnibus verissima & constans elli-
19 ci potest † ad nostrum institutum resolutio;
quod quando Senatus impetranti tradi iubet
litteras Apostolicas alteri directas, vt illis vtatur
præcisè coram Ordinario; quòd tunc Ordina-
rius in causæ cognitione non procedit, nec po-
test vti Delegatus, quia ipsi non fuerunt directæ,
sed alteri, à quo in ipsum nequit fieri Delegatæ
iurisdictionis transmissio, sed dumtaxat procedit
iure, & potestate propria ordinaria, ideo etenim
sibi fit per Senatum remissio, quia causa de iure
ad ipsum priuatiuè, & exclusiuè ad alios iudices
quoscúmque pertinet omnino, iuxta determina-
tionem Concilij Trident. in *c.* 20. *causæ omnes,*
*sess.*24. *de reformat.* vt sæpè diximus.

Etenim eo ipso quòd cessat auocatio subscri-
20 pta, † causa ipso iure reuertitur ad Ordinarium,
& cum sua potestate Ordinaria fit consolidatio,
vt latissimè diximus suprà hac 2. *part. cap.* 12. *à*
*num.*54. *cum multis seqq.* imò hoc casu deficiente
subscriptione propriæ manus Sanctissimi, num-
quam ablata censetur ex Trid. Decreto, & ex iis
quæ supra *cap.*6. *à n.*14. *cum seqq. & c.*17. *per to-*
*tum & c.*20 *à n.*75.

Quapropter cùm hæc commissio fuerit à
21 principio † nulla ipso iure ex defectu formæ
subscriptionis ex notatis in *d. c.6. & cæteris*; se-
quitur quod eodem modo, quo ea vti non po-
tuit Delegatus, cui fuit directa; minus & Ordi-
narius non nominatus, in quem non potest con-
ualescere, quia de non ente ad ens non potest
fieri transitus, vt superiùs probauimus *à num.*6.
22 *cum seqq.* & cum ex commissione nulla † & in-
formiter facta nullum vestigium nec vmbra iu-
risdictionis in nominato Delegato remansit, non
subsistit extensio, aut eius prorogatio, *l. sed si*
manente. ff. de precario, & est text. *in cap. signifi-*
casti, de foro compet. l. 1. *C. de iurisdict. omn. iud.*
plenè Carnabal, *in tract. de iudiciis, disp.*5. *quæst.*8.
*sect.*1. *num.*291. *fol.*407. quia vbi non est subie-
ctum iurisdictionis; ibi non cadit prædicamen-
tum prorogationis, aut extensionis, Fulgos. *cons.*
167. *num.*1. Costa *de scientia, cent.*2. *distinct.*66.
num. 16. Tusch. *littera P. conclus.* 657. *num.* 63.
Aldouin *cons.*20. *n.*160. Giurba *cons.* 59 *n.*114.

Quapropter non obstant, quæ in contrarium
23 † considerauimus ad principium *huius cap.* pro
fundamento præfatæ nonnullorum assertionis.
Non primum, ex aliquorum Doctorum opinio-
ne sectantium, quod quando Ordinario fit à Se-
de Apostolica commissio procedit in ea potesta-
te Delegata, quam alibi examinauimus suprà
hac 2 *part. cap.*25. *à num.*17 *cum sequentibus*, quo
loco tertiam elegimus vt veriorem, atque pro-
babiliorem, distinguentium, quòd quando Or-
dinario remittitur causa, quæ sibi de iure com-
muni non competebat, procedit vti Delegatus;
at quando de iure communi sibi aliàs competit,
non vti Delegatus, sed vt Ordinarius, & cum
potestate ordinaria dumtaxat procedit, prout
abundè ibidem explicauimus. At cum Ordina-
rio quando per Senatum fit remissio, eò dunta-
xat fundamento mouetur, quia causa de iure
communi ad Ordinarium priuatiuè pertinet, &
sic vti Ordinarius, & potestate Ordinaria in ea
procedit, non vti Delegatus, quibus & adde in
comprobationem, quæ hactenus diximus, quod
Ordinarius non potest vti Delegatus procedere,
quia de eo non fit mentio in commissione, nec in
ea nominatus est, ac ideo iurisdictio Delegata ad
eum transire vllo pacto nequit.

Ad secundum autem, quod diximus, Ordina-
rium posse procedere vtraque potestate, † & De- 24
legata, & Ordinaria iuxta multorum Doctorum
assertionem; respondetur, intelligendos esse lo-
qui, quàndo ita expressè in commissione sibi
directa dictum fuit. At secus, quando simplici-
ter sibi Ordinario facta fuit commissio, quia
tunc procedit illa distinctio, aut est facta com-
missio super causa aliàs de iure Ordinario ipsi
competente, & tunc non Delegata, sed Ordina-
ria excitata intelligitur iurisdictio. At quando
aliàs cognitio Ordinario non competebat; tunc
Delegata simpliciter censetur, vt latè probaui-
mus suprà hac 2. *part. dict. capit.* 25. *à num.*26.
cum sequentib. versicul. Sed verior & receptior
opinio est; etenim non est in hac commissione
date medium, procedit quippe vti Ordinarius
dumtaxat, aut vti Delegatus, vt abundè com-
probauimus in dict. *cap.*25. *à num.* 56. *& seqq.*
versic. Ex toto hoc discursu, nisi sibi à Sede Apo-
stolica expressè data sit facultas sic procedendi
potestate, & Ordinaria, & Delegata simul, vt
ibidem *à num.* 29. pro quo est tex. singularis in
cap. per hoc, 17. *de hæreticis*, *lib.*6. ibi: *Quin &*
ipsi authoritate Ordinaria, vel Delegata (si ha-
bent) in eisdem procedere valent, &c. Ponde-
rando illam disiunctiuam, *vel*, vt vno ex duo-
bus modis procedit, quando vterque in eo con-
currit.

Respondetur secundò, nam etiam casu, quo
simpliciter, † & indistinctè foret vera Docto- 25
rum opinio in argumento citatorum; in nostro
casu minimè poterat verificari, cum Ordinarius
coram quo ex Decreto Senatus litteris Aposto-
licis vtitur, non est, nec dici potest Delegatus,
cùm sibi non fuit facta à Sede Apostolica Dele-
gatio, nec in ea nominatur, & sic sola remanet
potestas Ordinaria duntaxat, qua sola in ea causa
procedere, abundè hactenus probatum remanet.

Et quia cum & ipsa commissio ab initio sit
nulla, † nec ex ea quæsita aliqua iurisdictionis 26
vmbra Delegato nominato, ex ea nec Ordina-
rius procedere potest, quia de non ente ad ens
non potest fieri transitus, prout sæpè probaui-
mus *à num.*6. *& à num* 50.

Et hinc venit declarandus Flores de Mena
practicar. quæst. lib. 1. *quæst.* 4. *num.*35. dum res-
pondendo † ad Rotæ decisionem dicentem, Or- 27
dinarium, cui fit causæ commissio, procedere
posse vtraque potestate; dicit intelligi procedere
potestate Delegata quoad executionem sibi
mandatam; quoad cætera autem, quæ respicione

 ius

ius integrum partium, ipse Ordinarius potestate
ordinaria procedit, & sententiam diffinitiuam
profert; quæ Doctoris assertio altiorem petit
indaginem, prout distinctè, & per casuum di-
uersitatem, & differentiam in discursu huius c.-
pituli altius pertingemus. Interim tamen dicas,
28 † quod quando in casu permisso putà in benefi-
ciis reseruatis committitur executio Ordinario,
in qua si executionis natura alteretur, putà quia
de executiua fit ordinaria (de quo latiùs infra
in secunda conclusione apponenda) tunc benè
procedet eiusdem Doctoris assertio; at si sit
causa, quæ tam quoad viam executiuam, quàm
quoad viam ordinariam pertinet de iure iudici
Ordinario; tunc ipse in totum procedet ordina-
ria potestate dumtaxat ex hactenus latè dictis.

Et tandem ad assertionem Doctorum de qua
29 ad principium † huius capituli respondendum
est, vt falsa insuper euidentius appareat; nam
etsi Ordinarius procedat vti Delegatus in causa
sibi per Senatum remissa (quod impossibile est,
vt diximus) non benè sequitur, procedit vti
Delegatus; ergo debet procedere via executiua;
falsum est etenim argumentum, cùm etiam ipse
Delegatus in commissione nominatus, si serua-
ta forma Concilij Tridentini causa fuit sibi de-
legata, poterit & debebit iuxta casuum varieta-
tem (de quibus ad secundam conclusionem in-
ferius) procedere in via ordinaria, & plenario
iudicio audire partes; quoties alterati contige-
rit naturam executionis litterarum Apostolica-
rum; & sic multò fortiùs ipse Ordinarius sua
iurisdictione, & iure Ordinario vtens; quare
horum opinio nec tuta, nec vera est absolutè
recepta.

Secunda fuit opinio in hoc articulo aliquo-
30 tum, † maximè Ordinariorum iudicum (qui-
bus per Senatum fit litterarum remissio) & ad-
uocatorum litteras Apostolicas impugnantes
patrocinantium: vt eo ipso quod easdem Sena-
tus remittit Ordinario, iste debeat absolutè &
indistinctè, ordinaria atque plenaria via inter
partes procedere, non executivè: mouentur hi
31 contraria ratione eorum, † qui priorem opi-
nionem sectabantur, & dicunt, quod remissio
fit per Senatum Ordinario, vti Ordinario, &
non vti Delegato executori, quia executoris
nominati facultas iam expirauit, nam ex quo
informiter atque nulliter contra dispositionem
Sacri Concilij Trident. putà absque subscri-
ptione manu propria Sanctissimi, facta fuit
executionis commissio; non fuit causa auocata
ab Ordinario, atque ideo cùm executor nomi-
natus nequeat iurisdictionis defectu procedere
vlterius, vt suprà post principium *huius cap. di-
ximus*: sequitur, quod pars executiua gratiæ
similiter euanuerit, atque ideo quando Senatus
Ordinario causam illam remittit, ea videatur in-
tentione remisisse; vt ordinaria via absolutè, &
indistinctè procedere debeat.

Sed proculdubio horum opinio pariformiter
32 falsa est, † & improbabilis, omníque destituta
fundamento, nec tale vnquam inuentum habuit
sapientiæ, & experientiæ fons sublimis Senatus
hic Supremus, non etenim sequitur, iudex
executor datus deficit; ergo gratiæ & instru-
menti executiui priuilegium executionis & na-
turam amisit: tres enim partes habent Bullæ
33 gratiosæ; † ipsam gratiam, quæ respicit rem
principalem putà beneficium impetratum; exe-
cutionem, quam litteræ Apostolicæ merentur;
iudicis specialis datio ad illas exequendas. Si
fortè vltima hæc pars deficit; ceteræ integræ
manent, † & ad quemcumque iudicem ierint 34
litteræ; qualitatem intrinsecam executiuam re-
tinent (nisi ex accidenti extrinseco alteretur
iuxta mox dicenda in conclusionibus) Igitur
non sola iudicis mutatio potens esse poterit,
nec sufficiens sola ad huiusmodi alterationem
causandam. Et quia non sequitur Ordinarius vti
Ordinarius procedit causa; † ergo semper de- 35
bet procedere via ordinaria, non executiua; se-
queretur quippe absurdum notissimum, quod
coram Ordinario non posset peti executio in-
strumenti guarentigiati, in forma Cameræ con-
sciptum, nec sententiæ transactæ in rem iudi-
catam, aut executorialium, & quod per tarum
vsum coram Ordinario amitterent suum intrin-
secum priuilegium viæ executiuæ, quòd quàm
falsum sit, nemo est, qui nesciat, atque latiùs
ostendemus in conclusionibus sequentibus.

Vides igitur, quàm clausæ sunt in hac diffi-
cultatis plena controuersia viæ veritati; mihi
quidem in ea diù anxiè meditanti vera atque
certa resolutio proculdubio enituit, ad cuius
præclaram cognitionem duplex venit affigenda
conclusio, distincta casuum varietate munien-
da, vt quid deinceps sit seruandum, cunctis
pateat.

CONCLVSIO I.

Quoties littera Apostolica † impetrata alteri iu- 36
dici pro executione instrumenti guarentigiati,
aut gratia Apostolica absque tamen subscri-
ptione propria manus Sanctissimi, fuerint per
Senatum Ordinario remissa, iste in earum ex-
peditione tenetur via executiua procedere, aliter
earundem priuilegiata non altera natura.

CONCLVSIO II.

In omnibus casibus in quibus littera gratia Aposto-
lica † amittunt priuilegiatam naturam, ita vt in 37
eisdem omnino sit via ordinaria de iure proce-
dendum, vel aliquis comparet legitimus con-
tradictor, vel quia adest possessor, aut aliàs
sub intrusione fuat expedita: in eisdem omnibus
Ordinarius, cui à Senatu fuit negotij facta re-
missio, in via ordinaria tenetur procedere, &
partes audire, & diffinitiuè sententiare.

Pro istarum conclusionum enucleatione non-
nulla indicanda erunt, † quæ ipsarum verita- 38
tem, iustificationem, & comprobationem osten-
dant. Ad prioris igitur fundamentum eo mo-
ueor: nam sicut instrumentum guarentigiatum,
aut cum clausula in forma Cameræ Apostolicæ
habeat de iure executionem paratam, & hæc
priuilegiata qualitas eo insit, & sit affixa, vt
patet vulgo iuxta commentaria Parladorij *re-*
rum quotidianarum lib. 2. cap. fin. 1. part. §. 11. cum
multis seqq. quibus multa in proposito recenset,
& passim alibi. Pariformiter litteræ Apostolicæ
ob illarum reuerentiam † hanc qualitatem pri- 39
uilegiatam intrinsecè retinent, atque eodem
modo executionem merentur, *lib. 1. ff. de con-*
stitut. C. si quando, de rescript. vbi Felin. *lib. 52.*
titul 18. part. 3. Rebuf. in *prax. benefic. tit. for-*
ma & declaratio noua prouisionis, verb. quatenus
ipse, vel duo, vers. postrà dicitur. Mohedanus
decis.

decis 35. Marches. *de commissionib.* 2. *part. cap.* 4. *de commis. appellat. num.* 39. Berous *cons* 4. *vol.* 1. Cæsar de Grassis *in reg* 8. *de alteru. glos* 9. *in annotat. ex num.* 21. Nicol. Garcia *de benefic.* 6. *part. cap.* 2. *num.* 140. Parlad. etiam vbi suprà §. 7. *per tot.* & infiniti alij, quos omitto, & pluries dixit Rota, vt per Iacobum Caballerium *decis.* 148. *num.* 1. *&* *decis.* 638. *num* 1. *&* *decis.* 278. *num.* 2. Cæsar Argel. *de acquirend. possessione, quæst.* 8. *artic.* 1. *à num.* 2. & alibi passim.

Nisi fuerint per sententiam vulneratæ, quia
40 tunc appellationem recipiunt, † nec per superiorem exequi possunt stante appellatione, Cavaller. *decis.* 2. *num.* 7. Hieronym. Gonçal. *sup. regul. Chancell. glos.* 6. *num.* 202. *cum sequentibus.* Rota Romana diuersor. *decis.* 132. *in principio, & num.* 1. *lib.* 2. Cardinal. Seraphin. *decis.* 674. *num.* 2. Rota apud Coccinum *decision.* 78. Giuba *decis.* 100. *sub num.* 34. Syluester Sachiæ *in additionibus ad Antonium Massam.* Gallesi. *de obligation. Camerall. quæst* 37. *num* 16. *&* 17. Rota Romana *decis.* 73. *num.* 2. *decis.* 74. *num.* 1. *decis* 45. *num.* 1. *decis.* 58. *num.* 2. *decis.* 95. *num.* 1. *decis.* 76. *num.* 2. impressæ post Gallesium *dict. tractat. de obligation. Camerali*, ab eius additionatore, Hundedeus *consil.* 17. *num.* 45. *volum* 2. Gratian. *disceptationib. forens. cap.* 664. *num.* 21. Antonin. Amato *variar. resolution. lib.* 2. *resol.* 81. *à num.* 24. *& sequentibus*, idem Gratianus latè *in disceptat.* 968. *à num.* 2. *cum sequentibus*, *tom.* 5. idem Iacobus Cavallerius *in*
41 *decision.* 11. *num.* 5. vbi, † quod non censentur litteræ vulneratæ ex annullatione processus super earum iustificatione facti, nisi etiam ipsæ litteræ annullentur: nec etiam dicuntur vulneratæ litteræ Apostolicæ, etiamsi fuerit
42 pronuntiatum, non esse iustificatas; † imò si posteà iustificentur exequi possunt, Cavallerius *decis* 11. *num.* 6. Nos *de Regia protectione*, 3. *part. cap.* 4. *num.* 44. *& num.* 45. vbi de hac executionis vulneratione, & quando vulnerata intelligatur post alios Doctores, probant insuper Coccinus *decis.* 78. *num.* 11. *in fin.* Rota Romana *decision.* 132. *num.* 12. *in fin part.* 2. *diversorum.* Marchesanus *de commissionib. appellation. a Camera obligation.* 1. *part. cap.* 16. *numer.* 19. Scaccia *de appellationib. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limitat.* 9. *num* 58. *versic. Subextende.* Rota apud Gallesium *de obligation. Cameral. decis.* 95. *num.* 7. Amato *resol.* 81. *num.* 15. *&* 26.

Et quando litteræ Apostolicæ vulneratæ sunt; cessat via executiua, † & agitur in via
43 Ordinaria super vulneratione, Caballer. *decis.* 158. *à num.* 1. *cum seqq.* adeò vt interim dùm pendet appellatio à vulneratione exequi litteræ non possunt, prout abundè probauimus *in dict. cap.* 4. *à num.* 4. *& seqq.* & sursum per totum illud caput, Scaccia *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limit.* 9. *sub num.* 58. Rota Roman. *in vna censius impres. per Galles. vbi proximè decis.* 96. *num.* 34. licèt contrarium senserit Amato vbi proximè *num.* 28. verum tamen est quod ipse affirmat *in num.* 27. quod si sententia vulnerans litteras, & instrumenta guarentigiata sit notoriè nulla, non præstat impedimentum, quominus via executiua litterarum locum habeat per viam replicationis contra vulnus oppositæ, ex Coccino *decis.* 78. *& decis.* 96. *num.* 3. impressa post tractat. Gallesij per eius additionator.

Igitur si hæc qualitas priuilegiata insit instrumento guarentigio, † litterisque Aposto- 44
licis, & illas comitatur quocumque vadant præcisè, nec iudicum mutatio, & variatio illam potest variare, nec alterare, vbilibet quippe suum priuilegium executiuum retinent: qualitas enim quæ adhæret rei, illam sequitur, quocumque vadat, quam res non amittit per variationem personarum, iuxta text. *in l. Imperatores ff. de vectigalib. & commissis*, *l. fin. Cod. sine censu vel reliquis.*

Et quod instrumentum guarentigiatum, aut sententia † quælibet priuilegiata habens priui- 45
legium executionis quocumque vadat, & coram quocumque iudice eius executio petatur, retineant suum priuilegium executiuum, nullatenus alterata nec variata natura per variationem, aut mutationem iudicum: latissimè comprobauimus plurimis doctrinis, & iuris fundamentis, necnon Doctorum plurium authoritate *in tractatu de Regia protectione*, 3. *part. cap.* 4. *à num.* 17. *vsque ad num.* 43. inclusiuè, quæ omnia mirificè comprobant huius conclusionis verissimam resolutionem videnda omnia, quia vlterius non repeto.

Quibus adde; quod instrumentum confectum
in alio Regno, † quod de iure executionem 46
meretur, quocumque vadat idem priuilegium retinet, & coram cuiuscumque Regni iudice eius virtute executio petatur, executiuè procedidur. Baldus *in l.* 1. *quæst.* 4. *C. ne filius pro patre*, Palacius Rubeus *in rubrica de donat. inter virum & vxorem, in principio, num.* 23. Gregorius Lopez *in l.* 8. *tit.* 18. *part.* 3. *glos. fin.* Rodericus Suarez *in l. post rem, quæst.* 5 *num* 15. Anton. Gomez *in l.* 64. *Taur. num.* 8. Didacus Perez *in l.* 4. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordinamenti.* Parladorius *lib.* 2. *rerum quotidianarum, cap. fin* §. 11. *ampliation.* 3. *à n.* 13. vbi de solemnitate, ne redarguatur, quamplurimos alios Doctores referens sequitur Flaminius Cartharius *decis.* 26. *per totam.*

Comprobatur etiam, quoniam instrumen-
tum guarentigiatum siue inter laicos, † siue in- 47
ter Ecclesiasticas personas confectum; etiam coram iudice Ecclesiastico suam viam executiuam, & priuilegiatam qualitatem retinet, iuxta Bartoli sententiam *in l. cunctos populos, num.* 29. *C. de summa Trinitate* cuius opinionem sequitur Lapus *allegation.* 81. & Calcaneus *consil.* 7. Rodericus Suarez *in l. post rem indicatam, ampliatione* 8. Couarruu. *practicar. quæst. cap.* 8. *concl.* 5. *num.* 5. Auilesius *in capitibus correctorum cap.* 10. *num.* 56. Benedictus de Barzis *in tractat. guarentigiæ*, 1. *part. quæst.* 4. Parladorius *lib.* 2. *rerum quotidianarum, cap. fin.* 1. *part.* §. 11. *ampliatione* 7. *num.* 28. *&* 29.

Igitur non erit hæsitandum, quod per Decre-
tum Senatus, † quo traduntur litteræ parti, vt 48
illis coram ordinario vtatur, debeat iste executiuè procedere virtute instrumenti guarentigiati, aut litterarum Apostolicæ gratiæ, quæ sui natura retenta vbilibet merentur executionem, & huius priuilegium omnino retinent, nihil extrinsecus accedente: sequeretur enim aliàs absurdum notissimum; coram iudice Ordinario non posse agi via executiua virtute instrumenti executionem merentis, quod quàm falsum sit, ostendimus superius in reprobatione secundæ quorundam opinionis; nam de Ordinario iudicandum erit hoc casu, ac si à principio, & cessante

fauore commissione Apostolica, & remissione
Senatus coram ipso eorum Instrumentorum exe-
cutio peteretur, hæc autem nihil immutare pos-
sunt circa naturam, & priuilegium executionis,
quia ad id nec tendunt, nec respiciunt; sed tan-
tùm vt causa coram vero & competenti iudice
tractetur, quod singulariter post Rotæ decisio-
nes obseruat Ludou. post *de manutent. obseru. 12.*
num. 62. & 63.

Non secus, ac si coram iudice incompetente
fuisset instrumenti petita executio, † & orta in-
49 ter eum, & Ordinarium competentia, causa isti
fuisset remissa; ac sibi cognitionem competere
declaratam, nonne ex hac orta competentia mu-
tatur in aliquo, aut amittitur priuilegium exe-
cutiuum instrumenti? Aut prohibeturne acto-
ri denuò coram competenti Iudice Ordinario
agenti instrumenti exceptionem apponere, &
intentare? Quis dubitat, nisi fortè ex aliquo
accidenti instrumentum, aut litteræ Apostolicæ
viam executiuam amittant, itavt præcisè in via
ordinaria sit agendum, iuxta late probanda ad
secundam conclusionem.

Quantum attinet ad secundam conclusionem
50 superius affixam † multa dicenda erunt, quæ
hanc materiam primæ instantiæ Ordinarij tan-
gunt, miréque exornant, ex quibus facilè col-
liges, quando ipse ordinaria via procedere queat
tàm in literis Apostolicis gratiosis, quàm in-
strumentis guarentigiatis, quæ omnia ita indi-
stinctè tractantur à Doctoribus, quæ tùm dispo-
sitionem S. C. Trident. *in cap. causæ omnes*, tùm
praxim veram huius Senatus Supremi penitùs
confundunt.

Quantum autem ad instrumenta guarentigia-
51 ta † pro quorum executione à Romana Curia
alteri fuit commissio impetrata per creditorem
absque subscriptione manu propria Sanctissimi,
& ideo per Senatum Ordinario fuit facta re-
missio: iste omnino via ordinaria contra tertium
non comprehensum in dicto, instrumento pro-
cedere debet, non via executiua, vt vulgatissi-
mum est, iuxta quæ Paladorius *lib. 2. rerum quo-*
tidian. lib. 2. cap. fin. 4. part. 5. §. per totum, & Nos
latissimè *in tract. de Regia protectione, 4. part.*
52 *cap. 8. per totum*, vel aliter quando † tertius op-
positor non comprehensus in instrumento se
executioni opposuit, cuius causa via ordinaria
erit tractanda, & in contentioso iudicio prius
erit vincendus iuxta latè per Nos tradita *in d.*
cap. 8. in quo articulo tam vulgatissimo amplius
nobis immorari non licet.

Quantum autem attinet ad litteras Aposto-
licas pro executione gratiæ expeditæ, quando
vel executor datus teneatur Ordinario causam
remittere, vel facta per Senatum remissione,
ipse Ordinarius via ordinaria in eisdem proce-
dere debeat; maior est difficultas orta ex con-
fusione Doctorum, luce tamen meridiana cla-
riorem (Deo dante) reddam, ne in posterum in
minimo dubitetur.

Litteræ Apostolicæ, quæ pro executione gra-
53 tiæ † expediuntur, dupliciter considerandæ sunt,
nam aut dantur super beneficio reseruato, vel
aliàs affecto Sedi Apostolicæ, & tunc quantum
attinet ad viam executiuam, seu potius extraiu-
dicialem, cùm non egeant subscriptione pro-
pria manu Sanctissimi; cuilibet licitè commit-
tuntur, qui quidem quantum ad executionem
faciendam liberè procedit absque percussione
primæ instantiæ Ordinarij, & absque eius iu-
risdictionis læsione, nec tunc locum habet di-
spositio S. C. Trident. *In cap. 20. causæ omnes,*
sess. 24 de reformatione, declaratum sic per Sanct.
Congregationem Cardinalium, atque Breuem
Gregorij XIII. provt latè diximus suprà hac
2. part. cap 10. in princip.

Si tamen in huiusmodi litterarum executione
aliquis compareat † legitimus contradictor de 54
iure suo docens, vel sit aliquis possessor benefi-
cij, aut aliter sub instructione litteræ ipsæ ex-
pediantur; tunc possessor, vel intrusus de sua pos-
sessione opponens, præcisè audiendus, & conuin-
cendus erit in via Ordinaria; nam cùm iste in
iudicium deducat coram executore quid omni-
no, causæ, cognitionem, & examen appetens, at-
que altiorem indaginem requirens, & viam ap-
petens ordinariam, cum nondum fuerit conuen-
tus, citatus, & victus, nec aliter de iuribus suis
discussum, nec ipse legitimus contradictor ad
solam voluntatem executoris teneatur iura &
possessionem dimittere; hæc causa omnino Or-
dinario pertinet via ordinaria tractanda, ad quem
illam Senatus hic Supremus remittit cogno-
scendam, nisi aliter contra istum tertium, † aut 55
intrusum commissio executoris propria manu
Sanctissimi sit subscripta, quia tunc in his bene-
ficiis reseruatis tam super executione, quàm su-
per via ordinaria rectè procedere executorem
dicetur, provt Nos suprà *2. p. c. 6. in 4 exceptione,*
latiùs ostendimus *d. num. 14. cum seqq.*

Aut etenim litteræ hæ pro executione gratiæ
non expediuntur † super beneficio reseruato, 56
aut aliter Sedi Apostolicæ affecto, & tunc si
manu propria Sanctissimi non sint subscriptæ,
penitùs Ordinario tam super executione, quàm
super iudicio plenario & via ordinaria (ad quem
omnium causarum ad forum Ecclesiasticum
quomodolibet pertinentium, etiamsi beneficia-
les sint, cognitio de iure communi per Decre-
tum Concilij Trid. competit) per Senatum, aut
etiam ipsum executorem fit remissio, quoniam
deficiente forma essentiali prædicti Concilij
Trident. nec tacita auocatio nec expressa locum
habet, nec in prima instantia his in causis præ-
iudicium illi fieri intelligitur, nec sua Sanctitas
intendit, vt latè probauimus hac *2. p. cap. 6. &*
cap. 20. & pluries alibi.

Aut enim istæ litteræ pro executione gratiæ
alteri, † quàm Ordinario directæ sint manu 57
Sanctissimi subscriptæ: & tunc non Ordinarius,
sed ipse executor Delegatus tam in via execu-
tiua, quàm in via ordinaria, vbi vel comparet
legitimus contradictor, vel possessor adest; co-
gnoscere rectè potest, ex d. Conc. Trid. Decreto,
nec tunc vllo pacto Ordinario talem causam
Senatus remittit *in d. cap. 6 in 4. exceptione, à*
à num. 14. & mox comprobabitur *à num. 63.*
cum sequentibus, versicul. Quantum autem ipsi
Doctores.

Hanc distinctam resolutionem (licèt non ita
explicitè & discretiuè) † deduces ex nonnullo- 58
rum Doctorum assertione, & in primis Augu-
stinus Barbos. *in tract. de offic. & potestat. Epi-*
scopi, tom. 2. allegat. 81. num. fin. sic ait in hæc:
Sextò limita in causis possessionis beneficiorum
reseruatorum Sedi Apostolicæ: possunt enim im-
mediatè ab Auditore Cameræ, seu alio Delegato
Apostolico cognosci, quod praxi quotidiana
signaturæ seruatur, & declarauit Gregor. XIII.
super

super executione litterarum in formx Brenis,
ad expectendam possessionem in constitutione
sux inquit: *Ad Romani Pontificis prouidentiam,*
data Roma, die 10. *Iuly, anno* 1574. quam re-
fert praxis Episcopalis *dict. cap.* 4. *num.* 3. &
sæpè diffiniisse Sacr. Cardin. Congregationem
attestxtur Franciscus Leo *dict. cap.* 1. *num.* 76.
& 77. & procedere in beneficiis reseruatis ra-
tione manus appositionis, refert decisum Gon-
çalez *ad Regul.* 8. *Cancellaria, gloss.* 52. *num.* 36.
& 37. nam Concilium Trident. *dict. c.* 20 non in-
telligitur in executionibus; sed solùm in litibus,
& causis Ordinxriis, & requirentibus altiorem
indaginem, quia in his datur instantia, in exe-
cutione vero Bullarum Apostolicarum, cum
59 magis extrxiudicialis sit, † & extraiudiciali-
bus non detur instantia, vt cum Socino, Iasso-
ne, & aliis resoluit Menochius *de arbitrariis*
lib. 1. *quæst.* 22. *num.* 6. non babet locum dispo-
sitio *dict. cap.* 20. verùm (loquit ipse Barbosa)
60 † si aduersus executionem gratiæ Apostolicæ
allegetur aliqua exceptio, altiorem indaginem
requirat, & gratiam efficiat nullam, vel subre-
ptitixm, aut obreptitiam, vel Bullam falsam,
aut simile, quiá tunc datur instantia, non po-
test auferri iurisdictio ab Ordinario in primx
instantix ex *dict. cap.* 20 idque confirmat dicta
constitutio Gregorij XII. ibi: *Illarum tamen for-*
ma seruata, &c. vbi vult, quod executor in
prima instantia non potest procedere omissa
forma gratiæ; at verò in gratia semper ponitur,
aut subintelligitur clausula, *si preces veritate*
nitantur, aut aliæ æquipollentes, vt teneo ego
ipse in meis remissionibus *de dictionibus & clau-*
sulis, clausula 97. *a num.* 2. vndè si narratx verx
non sunt, sut aliquid ex necessariis omittatur,
cessat iurisdictio executoris, & non potest exe-
qui gratiam, tenetúrque summxriè audire super
exceptionibus allegatis, alixs declarabitur *vim*
61 *inferre*, † & postex remittere causam Ordina-
rio in prima instantia terminandam, quia ces-
sat omnino via executiua. Si tamen ex verbis
gratiæ tenetur executor assumere partes iudicis,
vel gratia sit signata manu Summi Pontificis,
talis executor potest cognoscere causam in pri-
mx instantix ad effectum executionis, & non
tenetur eam remittere Ordinario, quix ex ap-
positione manux Summi Pontificis censetur
cautè auocxta ex text. *in cap. vt nostrum, de*
appellation. vbi Abbas, Franch. & alij. Alors.
Riccius *in praxi aurea resolutione* 339. hæc Bar-
bosa.

Et idem quod Barbosx, nihil addito, vel
mutato; sed imò eadem sermonis & verborum
præmeditatione illum transcribendo (eo tamen
non citato Autore) affirmat nouissimè Ioan. Ma-
riæ Norarios *in nouâ iuris Pontific. practic. con-*
clus. tit. de causis prima instantia, conclus. 1. aliàs
54. *num.* 15. 16. *&* 17. *fol.* 142.

Et ante eos dixerat Flores Diaz de Mena *va-*
riar. quæst. lib. 1. *quæst.* 12. *num.* 17. *& sequentibus*
62 † (quem ipse Barbosa transcripsit, illum tamen
authorem tacens, neutrum autem recenset No-
uxt. vbi proximè:) omnes igitur conueniunt,
quod executor in beneficiis reseruatis datus po-
test executiuè procedere, nisi compareat legiti-
mus contradictor, aut possessor (vt latiùs ex-
plicat ibidem Flores de Mena) quia tunc cum
horum causx requirat altiorem indaginem, Or-
dinario debet executor illam remittere, aliàs
vim facere declarabit Senatus, & causa ipsx per
Senatum Ordinario remittetur.

Quantum autem ipsi Doctores mptl. ex con- 63
stitutione Gregorij XIII. † viam executiuam,
& processum extraiudicialem non comprehen-
di in Decreto Concilij *dict. cap.* 20. quix non
habent Instantiam, perperam, & inaduerten-
ter profecto loquuti fuere contrx omnia iuris
principia, prout contra ipsox latiùs ostendi-
mus superiùs hac 2. *part. cap.* 10. *ferè per totum.*

Quxtenus autem ipse Barbosa ibidem *dict.*
allegatione 81. *in fin.* † & Nouarius vbi proximè 64
num. 17. (Barbosa non citato) vterque tamen per
eadem verbx inquit in hæc: Vbicumque ex
gratiæ verbis tenetur executor xssumere iudicis
partes, vel gratia reperiatur manu Sanctissimi
signata, huiusmodi executor causam in prima
instantia ad effectum executionis cognoscera
valebit, nec illam remittere Ordinario debe-
bit, cum ex manus Papæ appositione censeantur
auocatæ causæ, vt constat, &c. Falluntur qui-
dem, & sibi ipsis repugnant, nam ipsimet Do- 65
ctores fatentur, † quod in beneficiis reseruatis
executor dumtaxat potest procedere in execu-
tione, quod si accedat aliquid requirens altio-
rem indaginem, Ordinario remittitur, de quo
executor cognoscere nequit, quia fit præiudi-
cium Ordinariæ Iurisdictioni. Igitur sequitur
manifestè, quod ad hoc vt ipse possit executor
cognoscere, debet adesse subscriptio proprix
manu Sanctissimi iuxta Concil. Trident.

Nec xuocatio etiam expressa aliter facta tollit 66
Iurisdictionem Ordinario ex dicto Decreto, † vt
sæpiùs diximus, quia ad hoc ipsum disponen-
dum, & præueniendum in specie inductum fuit
Decretum Concil. Trident. ad excludendas nem-
pè tacitas, & etixm expressas auocationes in
prima causarum instantia, absque iusta & ratio-
nabili causa & personali Pontificis subscriptione
factas; ergo minus debet sufficere auocxtio ta-
cita, & non subscripta, provt abundè argu-
mentamur suprà *cap.* 32. *à num.* 6. *& sequentib* &
sic illa disiunctiua, *vel*, qua vtuntur ipsi Docto-
res, incautè, & inaduertenter est apposita, & om-
nino vel delenda, vel in coniunctiuam resol-
uenda.

Imò Flores Diaz de Mena *dict. lib.* 1. *quæst.* 11.
num 19 † (à quo illam doctrinam (xuthore ta- 67
cito) de verbo *ad* verbum surripuit Barbosa, &
ab isto Nouarius, eum non referens) expressè
loquitur absque illa disiunctiua, in hæc: *Infer-*
tur tertiò, quod si ex verbis gratia, de quibus in
dicta quæstione, executor tenetur assumere partes
iudicis, vt per Felinum in dict. cap. si gratia sit
signata manu Summi Pontificis, talis executor po-
test cognoscere de causa in prima instantia ad effe-
ctum executionis, & non tenetur remittere causam
Ordinario, quia ex appositione manus Summi Pon-
tificis censetur tacitè auocata ex text. & ibi Abb.
Franch. & aly in cap. vt nostrum, de appellatio-
nib. &c. Vides igitur, quod Flores de Mena (à
quo ipsi Doctores doctrinam & verba sumpse-
runt) non solùm non fuit loquutus per disiun-
ctiuam, *vel*; sed imò potiùs per dictionem con-
ditionalem (si) nempè, *si gratia sit signata ma-*
nu Summi Pontificis, &c. atque ideo ipse Barbo-
sa minus fideliter illud transcripsit.

Imò potiùs ipse Flores de Mena vlteriùs se-
ipsum clarius explicuit, † qui quidē consecutiuè, 68
& immediatè ad sup. dicta ita prosequitur: *Quod*
si.

si non sit signata, & executor tenetur ex verbis
gratia assumere partes iudicis, causa Ordinario
remittenda est, ex dicta decisione Concilij: si ve-
rò gratia requirat aliquam liquidationem, aut ve-
rificationem narratiuè (non tamen executor si
non vult, tenetur assumere partes iudicis, & ci-
tare partes, vt in casibus notatis à Feline, & Me-
nochio vbi suprà) si assumat partes iudicis, debet
partes summariè audire, & procedere executiuè,
aliàs si ordinariè audiat, excedit à mandato &
male facit, tenetúrque remittere Ordinario, ab eo
tanquam executore excedente potest appellari, vt
in dict. quæst. diximus, &c. Qui vlteriùs pro-
69 sequitur in hæc: *Infertur quarto, † quod omnia*
supradicta habent locum in Auditore Cameræ,
quando exequitur gratiam Apostolicam ex iden-
titate rationis, quia ipse non potest in prima in-
stantia de causa Ordinarij cognoscere, vt dictum
est. Hactenus Mena.

Igitur vtrumque requiritur præcisè, quod
70 executor † ipse ex forma commissionis recipiat
facultatem assumendi partes iudicis, vt quia in
ea dicitur *citatis citandis*, vel *citato N.* vel ex-
pedita sit sub intrusione, vel in forma dignum:
& quod simul sit subscripta de propria manu
Sanctissimi, ad hoc vt ipse executor possit co-
gnoscere de iuribus partium se opponentium
excluso Ordinario, etiam in prima instantia, vt
cum iudicio rectè perpendit (licèt obiter) Flo-
res de Mena citatus.

Et huius doctrinæ fundamentum est efficax.
71 † Nam cum iure communi attento, & semota
noua dispositione Tridentini, in prædictis casi-
bus ideo procedere poterat executor, quia tacitè
intelligebatur facta auocatio ab Ordinario, &
data per huiusmodi commissionem executori iu-
risdictio cognoscendi in prima instantia de vi-
ribus iurium partium (prout latiùs mox viden-
dum erit) sequitur quod hodie nihil operetur
hæc commissio ex Decreto Concilij, quo nec
expressa auocatio sufficit, nisi subscripta sit
manu Sanctissimi ex sæpè dictis, ideirco ipsa
subscriptio sufficit, vt etiam intelligantur in
commissione concessa, quæ de iure communi
vti tacitè auocata comprehendebantur.

Et enim interueniente dicta Pontificis sub-
72 scriptione auocatio firma remanet, † circa ea
quæ in scriptura, & commissione etiam virtua-
liter continetur aliàs de iure communi, subscri-
bens namque approbat omnia in scriptura con-
tenta, *l. si ita stipulatus*, 126. §. *Chrysogonus. ff.*
de verb. obligat. vbi post omnes latè tractat. Ias-
son. *num. 2. cum sequentibus, l. emptor. §. Lucius.*
ff. de pactis, l. fideiussor. §. ff. pignorib. l. 1. versic.
Et subscriptionem. ff. de constituta pecunia, l. si
per epistolam, in versic. Subscriptam. ff. de acquir.
hæredit. cap. si quis Presbyterorum, & ibi Glos. in
verb. *subscripsit, de rebus Ecclesiæ non alienand.*
Felin. *in cap. quoniam contra num. 13. de proba-*
tionib. Natta *cons. 287. num. 8. volum. 2.* Roland.
à Valle *cons. 44. num. 30. volum. 2.* Afflictis *de-*
cis. 104. num. 3. Tiberius Decian. *respons. 29.*
num. 30. volum. 2. Antonius Gabriel *titul. de*
præscriptionib. conclus. 3. num. 1. cum sequentib.
Mascardus *de probationib. conclus. 1347. num. 2.*
Azeuedius *in l. 3. num. 55. & 56. tit. 4. lib. 5. Re-*
copil. Puteus *decis. 226. num. 3. lib. 1.* Caputa-
quensis *decis. 360. num. 7. part. 2.* Hieronym.
Gonçalez *in Regul 8 de alternatiuis, glos. 60. n. 3.*
& 4. Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 66. n. 7.*

Sicuti & dicimus de sigillo, quod compro-
bat, confirmat, † supplet, & robur addit iis, 73
quæ in scriptura continentur, Bald. *in l. bona fidei,*
ante num. 6. C. de rebus credit. Iass. *in l. pactum no-*
uissima, num. 9. C. de pactis. Romanus *cons. 305.*
hac scriptura, num. 2. Marsil. *in rubric. Cod. de*
probationib. num. 100. Vestrius *in praxi lib 6. c. 3.*
num. 9. Rota *decis. 535. num. 2. part. 1. diuersor.*
Gonçalez vbi proximè *Glossa 61. num. 2.* ac pro-
pterea cùm subscriptio de manu propria Ponti-
ficis sit vnicum, † & solidum signum ad co- 74
gnoscendam, & detegendam eiusdem volunta-
tem, voluisse auocare causam ab Ordinario iux-
ta Trident. Decretum, cum de ea appareat om-
nia aliàs de iure communi virtualiter in com-
missione contenta intelligitur concessisse, &
auocasse; quare proculdubio opinor, his casi-
bus subscriptione adhibita propria manu San-
ctissimi posse executorem de iuribus partium in
via Ordinaria cognoscere in prima etiam in-
stantia excluso Ordinario.

Quibus sic generaliter præcognitis ad casus
particulares deueniendum duximus, quibus de
iure executor gratiæ tenetur causam in prima
instantia Ordinario remittere, vt iste via Or-
dinaria, qua executor ipse vti nequit, cogno-
scat præcisè.

Et in primis pro necessario, & scitu dignissi-
mo fundamento † accuratè attendere debebis, 75
vt in omnibus iis casibus in quibus executor
ad executionem gratiæ datus poterat, & debe-
bat cognoscere in via Ordinaria (iuxta mox di-
cenda) in his omnibus Ordinarius hodie, cui
per Senatum fit Bullarum remissio, quia in com-
missione deficit subscriptio Sanctissimi, & for-
ma nouiter tradita per Concil. Trident. in his
omnibus debebit Ordinarius in via Ordinaria
partes audire; atque iterum in his omnibus,
† in quibus executor poterat cognoscere via 76
executiua, & non tenebatur citare partes, in iis
etiam omnibus Ordinarius, cui per Senatum fit
Bullarum remissio (quia vel deficit subscriptio,
vel aliter beneficium non sit reseruatum, quia
in istis quoad meram executionem subscriptio
non requiritur, vt superiùs diximus) debet pa-
riter executiuè procedere, & in via executiua,
non Ordinaria partes audire, cùm litteræ Apo-
stolicæ executionem habeant sua primæua na-
tura attenta, aliter non alterata, nec alio extrin-
secus accedente, vt superiùs in hac conclusione
secunda supposuimus, quia isto casu tam quoad
executionem, quàm quoad viam Ordinariam
(vbi eam causa requirit) fit Ordinario per Se-
natum remissio.

Executores igitur gratiarum ad immitten- 77
dum aliquem prouisum † in possessionem bene-
ficij, sunt suapte natura meri executores, ita vt
in eis non habeat locum dispositio, *cap. statu-*
tum, de rescriptis, lib. 6. vt latè per Nicolaum
Garciam *de beneficiis, 6. part. cap. 2. à num. 106.*
Viuianos *de iure patronat. 2. part. lib. 13. cap. 5.*
num. 19. & 20.

Si autem adest intrusus, aut aliter possessor,
vel compareт legitimus contradictor † (ante 78
immissionem actualem regulariter) allegans de
iure suo, tunc gratiæ executores mixti fiunt,
& de iure communi tenebantur assumere partes
iudicis, & iudicialiter procedere cum causæ
cognitione, & diffinitiuè pronuntiare, ac ple-
narié de viribus iurium possessoris, aut intrusi,

seu

seu aliàs contradictoris legitimi in via Ordina-
ria cognoscere, & diffinitiuam pronuntiare,
iuxta notata per Doctores communiter *in cap.
fin. de præsumptionib.* vbi Butrius *num.* 7. Abb.
*ex num.*1.*vsque ad* 15. & Felin. *ex num.*16. 24.27.
33. *&* 34. Berotus *consil.* 13. *vol.* 1. Flaminius
Parisius *lib.* 11. *quæst.* 10. *num.* 15. 21. 23. *&* 24.
Marcus Anton. Genuensis *in praxi Archiepiscop.
cap* 83. *num.* 4. *seu cap.* 85. *num.* 4. *& in annota-
tion num.*16. Mandosius *de inhibition. quæst.* 46.
Nicolaus Garcia *de beneficiis*, 6. *part. cap.* 2. *à
num.* 110. *& seqq.* Francisc Leo *in Thesaur. fori
Ecclesiast. cap.*17. *à num.* 8. *&* 18. Tiberius Sa-
lustius *in praxi lib.*3 *cap.*12. *aliàs* 7. & post Ro-
tam, Mandos. & Felinum, Flores de Mena *pra-
cticar quæst. lib.*1. *quæst* 4 *à num.*33. Viuianus *de
iure patronatus*, 2. *part lib.*13. *cap.*5. *à num.* 19.
& sequentib. & latiùs Nos *in tract. de Regia pro-
tectione*, 2. *part. cap.* 13. *à num.*57 *cum sequentib.*
79 vbi quod licèt † isti executores respectu execu-
tionis procedant extraiudicialiter ad immissio-
nem; si tamen comparet legitimus contradictor,
vel adest intrusus & possessor; omnino tenentur
assumere partes iudicis, & iudicialiter cogno-
scere atque diffinitiuè pronuntiare, vt latiùs ibi
videbis.

At hæc doctrina verissima est de de iure com-
80 muni, † quo attento per simplicem delegatio-
nem, & commissionem cuilibet factam indu-
cebatur auocatio iurisdictionis ab Ordinario.
At verò hodie attenta nouiori dispositione Sa-
crasancti Concilij Trident. *in dict cap. causa om-
nes*, cùm non valeat commissio absque subscri-
ptione manu propria Sanctissimi, nec auocatio
ab Ordinario etiam expressè facta non seruata
forma dict. Concil. Trident. sequitur, vt iste
executor non potest assumere partes iudicis, vbi
adest intrusus & possessor, aut alias legitimus
contradictor, & vbi sit necesse via Ordinaria
cognoscere de iuribus partium, vel aliter sit ad-
hibenda causæ cognitio, quia hæc pertinet ad
Ordinarium, cui in Hispania (vbi ad vnguem ser-
uatur dict. Concil. Trident.) Senatus huiusmodi
literas Apostolicas remittit Ordinario, ex ha-
ctenus comprobatis in hac secunda cõclusione.

Nam sicuti in Francia non admittitur *ex con-
81 cordatis, in titul. de causis*, † quod executores
gratiarum habeant aliquam causæ cognitionem,
sed solum executionem puram & meri facti, ita
vt causæ cognitio remittatur Ordinariis, vt per
Franciscum Marcum *decis.* 159. *part.*1. *& decis.*
1157. *num.* 3. *eadem* 1. *part.* docent enim cum
plurimis Rebuffus *in forma noua prouisionis, ver-
bo, contradictores, & verbo, & defendant indu-
ctum in glossa ad dictas concordatas in forma man-
dati*, *fol.* 744. *&* 645. *in parais, & in cap. nulla,
de concessione præbendæ*, 29 *&* 30. *&* 31. *clausu-
lis mandatorum.* Menochius *de retinenda possessio-
ne remed.* 1. *à num.* 85. *cum seqq.*

Ita pariter in Hispania ex obseruatione Con-
82 cilij Trident. † nequit executor vltra merum
factum executionis cognoscere, sed vbi via Or-
dinaria requiritur cognitio Ordinario remitti-
tur, vt probat Flores de Mena *pract. quæst. lib.*1.
*quæst.*4 *num.*35. in hæc: in Hispania tamen li-
cèt habeant causarum cognitionem, & possint
assumere partes iudicis, & ita praxis obseruet;
tamen intelligo in quantum, id est necessarium
ad exequendam gratiam, vel suspendendam eius
executionem; non tamen ad cognoscendum Or-
dinariè, & integrè de iuribus partium, & pro-
ferendam sententiam diffinitiuam, hoc enim
solum iudicibus Ordinariis competit in prima
instantia secundum determinationem Sacrosan-
cti Concilij Trid. *ses.*24. *cap.* 10. *de reformatione*,
cuius protector est noster Rex Philippus, & eius
Regale Consilium quotidie se intromittit circa
eius obseruationem.

Istum tamen aphorismum intellige (prout su-
prà diximus) † quando executor datur pro exe- 83
cutione gratiæ in beneficiis reseruatis, & aliàs
affectis sanctæ Sedi Apostolicæ, quia tunc etiam
sine aliqua speciali subscriptione propria manu
Sanctissimi potest cognoscere in via executiua,
& extraiudicialiter iuxta Breue Gregorij XIII.
at vbi adest intrusus, aut legitimus contradi-
ctor appareat, cum horum causa sit in via Ordi-
naria tractanda; remittitur per Senatum Ordi-
nario, cui ex Concilio pertinet cognitio in pri-
ma instantia, vt ex Augustino Barbos. *in tract.
de officio & potestat Episcop. tom.* 2. *allegat.* 81.
num. fin. Ioan. Mariæ Nuuar. *in noui iuris Pon-
tificij practic. conclus. tit. de causis primæ instan-
tia, conclus.*1. *alias* 54. *num.*15.16. *&* 17. *fol.*142.
latiùs annotauimus suprà in comprobatione
huius secundæ conclusionis à principio. & præ-
cipuè *à num.* 53. *cum sequentibus, versic. Littera
Apostolica, quæ pro executione gratiæ, &c.*

At verò vbi datur executor super beneficio
non reseruato; † tunc si non adest subscriptio 84
propria manu Sanctissimi tam super executione
ipsa, quàm super via Ordinaria; Ordinario per-
tinet cognitio in prima instantia, vt ibidem la-
tissimè comprobauimus, & ita praxis quotidia-
na huius Supremi Senatus Regij incunctanter
obseruat.

Et licèt Nicolaus Garcia *de beneficiis*, 6. *part.
cap.*2. *num.* 110. dicat, quod executor gratiæ, 85
vbi legitimus contradictor comparet, † vel ad-
est intrusus, possit diffinitiuè pronuntiare plu-
res Doctores contra Flores de Mena vbi proxi-
mè *à num.*33.42.44. *&* 59. *& quæst.*12. *à num* 9.
& 17. dicentem non ipsum, sed Ordinarium
cogniturum; declara, vt ipse Garcia, & ab eo
citati rectè procedant de iure communi; At Flo-
res de Mena dictis locis apertè loquitur motus
nouiori dispositione Concilij Trid. *c.* 10. & rectè
quidem, † cum certissimo iuris fundamento. 86
Etenim à regula generali prohibitiua, *cap. causæ
omnes*, dumtaxat excipiuntur executores ad be-
neficium reseruatum Sedi Apostolicæ, prout su-
prà hac 2. *part. cap.* 10. *per totum*, scripsimus.
Ergo in cæteris executoribus gratiarum firma
remanet, & intacta ad hoc, vt eorum commis-
siones præcisè requirant subscriptionem pro-
priæ manus Sanctissimi, ne pereuntiatur prima
Ordinariorum instantia contra Concilij dispo-
sitionem, quam pariter in viis executiuis pro-
cedere clarè ostendimus *in dict. cap.*10. *à n.* 12.
cum multis sequentibus, qui Doctores Garcia &
Mena etiam de praxi huius Supremi Tribunalis
simul attestantur.

Igitur ad cognoscendum, quando Ordina-
rio fit per Senatum remissio † litterarum Apo- 87
stolicarum pro immittendo prouiso, an debeat
procedere in via executiua, aut in via Ordina-
ria ad dictarum litterarum complementum, di-
stinctè procedendum erit: aut enim legitimus
contradictor comparens coram executore (aut
coram Ordinario facta remissione) vult immis-

Tt sionem

sionem & executionem impedire non vigore
possessionis, quia non possidet; sed vigore ali-
cuius legitimi tituli, vel saltim colorati, & tunc
si comparet ante immissionem realiter factam,
etiam si compareat post Decretum, & sententiam
de immittendo; & sic re adhuc integra, tunc si
alleget aliquam legitimam exceptionem, omni-
no audiendus erit in via ordinaria per ipsum
Ordinarium (sicut de iure communi tenebatur
executor nominatus) & diffinitiuè pronunciare;
ita post plurimos Doctores probat in hoc æqui-
parans possessorem, & legitimum contradicto-
rem cum solo titulo, Nicolaus Garcia *de benefi-
ciis, 6. part. cap. 1. à num.* 110. & superiùs dixi-
mos, & fuit resolutum *in Pampilonens. beneficij de
Allo.* 1576. quæ habetur 2. *part. diuersorum de-
cis.* 35. *& in Pacensi.* seu *nullius Capitul. anno* 1578.
quæ habetur, 1. *part. decision.* 202. *diuersorum.*
Cardinal. *consil.* 63. *&* 94. Felinus *in cap. exhibi-
ta, num.* 4. *de iudiciis, & in cap. de catero, num.* 10.
de re indicat. & in cap. fin. num. 23. *de præsum-
ptionibus.* Staphileus 8. *forma mandat. de proui-
dend. num.* 8. additio Rotæ *decision.* 12. *de officio
Delegati, in nouis. num.* 2. Marchesan. *de com-
missionibus, 2. part. cap.* 3. *de commissione appel-
latio. ex num.* 21. Gomez. *in cap statutum, num.* 77.
88 *de rescriptis, in* 6. maximè † si litteræ habeant
clausulam *citatis citandis*, seu clausulam *amoto
quolibet illicito detentore*, vt probant ipsi Docto-
res, & Garcia vbi proximè *num.* 111. latè Viuia-
nus *de iure patronat. part.* 2. *lib.* 13. *cap.* 5. *à nu-
mero* 19. *cum sequentibus.* Flores de Mena *quæ-
stione* 4. *num.* 31. de hoc tertio comparente re
integra.

Quatenus autem ipse Garcia inferiùs *nume-
89 ro* 143. id intelligat, † quod quando compa-
reat legitimus contradictor pro suo interesse &
præiudicio, de quo si negetur, teneatur sum-
mariè, & in continenti doceri per Couarru. &
Menochium, declara, vt intelligatur, ad effe-
ctum legitimandi oppositionem, & personam,
& vt excludatur calumniosa exceptio, vt Co-
uar. & Menoch. ab eo citati loquuntur, & latè
Marchesan. *de commissionib.* 2. *part. cap.* 6. *com-
mission. quando tert. ad caus. admittit. §. vnic.
à num.* 12. *& sequentib.* non tamen, vt de ea co-
gnoscatur summariè ad effectum impediendi
executionem, quia tunc in via ordinaria, & per
sententiam diffinitiuam terminanda erit causa,
vt ipsemet Garcia post plurimos Doctores fir-
mauerat antea *num.* 110.

Et quando comparet legitimus contradictor
90 ad impediendam † immissionem prouisi virtute
litterarum Apostolicarum, vt tunc via ordina-
ria sit agendum, quæ Iudici Ordinario in pri-
ma instantia sit cognitio remittenda; probant in
terminis Augustinus Barbos. *de officio Episcopi,
tom.* 2. *allegat.* 81 *num...* Ioannes Mariæ Nouā-
rius *in noui iuris Pontific. practic. conclus. tit. de
causis primæ instantiæ, concl.* 1. aliàs 54. *n.* 15. *cum
sequentib. fol.* 142. & ante eos Flores de Mena
variar. quæstion. lib. 1. *quæst.* 11. *à num.* 17. *cum se-
quentib.*

Et iuxta hos terminos declarandum erit, quod
91 † ipse dixerat *quæst.* 4 *num.* 31. in hæc: Sexta con-
clusio, executor gratiæ siue cum clausulis so-
nantibus monitionem, siue clausulis sonantibus
conditionem; si tertius compareat ante perfe-
ctam executionem, tenetur eum audire saltim in
via summaria, & assumere partes iudicis, &c. vt
intelligatur quoad prædictum effectum, nempe
excludendi calumniosam oppositionem, legiti-
mandi personam comparentis, & vt executori
constet, an foueat legitimas oppositoris partes,
vt possit supersedere, & causam illius ad Ordi-
narium remittere, ne sibi ipsi videatur repugna-
re, prout & seipsum declarat vlterius in eadem
quæst. 4. *n.* 42. vt ad effectum vel supersedendi in
executione, vel remittendi possit iste executor
summariè cognoscere de iure huius tertij oppo-
sitoris.

Et quamuis possessione vacante, & à nemi-
ne occupata, iudex † non teneatur aliquem cita- 92
re pro immittendo prouiso Apostolico, vt tenent
Flores de Mena *d. q.* 4. *n* 52. Rota *in Auriens. Pa-
rochia de Pao* 17. *Aprilis* 1600. coram Lancello-
to, quæ est decisio 179. *n.* 3. *&* 4. nouissimè Fari-
nac. Garcia de beneficiis, 6 *p. c.* 2. *n.* 141. *&* 142.
Viuianus *de iure patronatus*, 2. *p. lib.* 13. *c.* 5. *n.* 13.

Tamen si re integra ipse legitimus contradi-
ctor compareat, † audiri debet, & de suis iuribus 93
discutiendum, vt hactenus probauimus, & licitè
appellat, & causat attentata, nouissimè Viuianus
de iure patronat. d. 2. *p. lib* 13. *cap.* 5. *à num.* 23. *&
seqq.* & latiùs Garcia loco citato, latissimè *à nu-
mer.* 110. *&* 112. *cum seqq.* qui *num.* 132. adducit
ad litteram bonam in proposito decisionem Ro-
tæ *in causa Tirasonens. eleemosynaria* 28. *Ianua-
rij* 1602. *coram Domin. Lancelloto*, ibi: maximè
cum Petrus comparuerit, & dederit de surre-
ptione, & obreptione litterarum Apostolicarum,
& petierit admitti ad iustificandum, vt fuit re-
solutum *in causa Salamantina pensionis* 18. *Apri-
lis* 1578. coram Cardinale Lancelloto, &c. Nec
etiam obstare, quod possessio esset vacua, nec
ostenderetur titulus Apostolicus, quia cum in
gratia adest clausula (*dummodo non sit alteri ius
quæsitum*) sufficit quod Petrus ostenderet, se præ-
sentatum, vt diceretur legitimus contradictor,
cum Papa non præsumatur voluisse præiudicare
& derogare præsentationi, &c.

Et vlterius ipsa Rota *in vna Coloniensi Cano-
nicatus* 4. *February* 1598. vbi fuit dictum, † quod 94
habens titulum coloratum sit legitimus contra-
dictor, & possit appellare à decreto, seu senten-
tia prolata ab executore litterarum Apostolica-
rum ad fauorem prouisi Apostolici, dummodo
tamen prouisus ab Ordinario coram executore
produxerit suum titulum, sed si suum titulum
non produxisset, fuerunt in contrario voto, quod
nullum censeatur illatum grauamen per execu-
torem, & non posset appellare ad effectum su-
spensiuum, dixerunt insuper supradicta absque
difficultate procedere, quando Ordinarius con-
tulit, quia beneficium vacauerit in mense ipsius
Ordinarij, &c. quam refert Garcia vbi proximè,
num. 139.

Atque pluries determinauit † Rota *vt in vna* 95
Piens. benefic. 13. *Aprilis* 1576. coram Domin.
Seraphin. quam ponit Salustius Tiberius *lib.* 3.
sub cap. 9. *pag.* 338. *decision.* 112. *& in causa El-
nens. beneficij Sanct. Saluatoris* 16. *Decembris*
1602. coram Domin. Penna qua fuit dictum;
quod Rota obseruat, habentem titulum colo-
ratum esse legitimum contradictorem, & po-
test appellare à decreto, seu sententia prolata
super executione litterarum Apostolicarum ad
fauorem prouisi Apostolici, dummodo prouisus
ab Ordinario coram executore produxerit suum
titulum, vt *in dicta causa Coloniens. Canonicatus* 4.
February

Februarij 1588. Et quod etiam posterior in data sit legitimus contradictor, si possidet ad impediendum processum executivum, Puteus *decision.* 135. *lib.* 2. Nam cessantibus reseruationibus Ordinarij habent potestatem conferendi, & Papa prouisos ab Ordinariis cognoscit pro legitimis contradictoribus, &c. vt & refert Garcia 6. *part. cap.* 5. *num.* 140. ad finem.

Idem obseruat Cæsar Argelius *in tractatu de acquirenda possessione, quæstion.* 20. *articulo* 5. *à numer.* 12. *& sequentibus*, qui *numero* 14. inquit, quod quando duo hinc inde veniunt cum pari titulo ad petendam immissionem, via Ordinaria erit aggredienda, quod etiam latiùs dixit *in tractatu de legitimo contradictore, quæstion.* 5. *articulo* 1. dicit etiam, in re hac titulos esse pares, tum quando adsunt duæ collationes diuersorum Ordinariorum; tum etiam quando concurrunt prouisio Apostolic. putà ob causam & suppositum reseruationis, & prouisio Ordinarij: nam quando ex vna parte prætenditur beneficium esse reseruatum, & ex alia prætendatur non esse reseruatum, antequam de reseruatione appareat, nulla istarum prouisionum potest dici potentior, ideo pro paribus interim iudicabuntur iuxta quæ ipse Argel. dixerat *in tractatu de legitim. contra. quæst.* 15. *artic.* 1. 2. *&* 3. qui *in dicto tractatu de acquirenda possession. dicta quæstion.* 20, *articulo* 2. *numer.* 14. dicit, quod prouisio Papæ in reseruatis æqualis est collationi Episcopi in non reseruatis, nam ad exclusionem prouisi per Ordinarium debet de reseruatione constare, & apparere notoriè, vt abundè inferiùs dicemus. Interim tamen dum in dubium vertitur, & probabiliter dubitatur siue de iure, siue de facto, titulus Ordinarij legitimè impedit immissionem.

Hæc tamen doctrina licet vera sit ad effectum audiendi prouisum ab Ordinario in via executiua, non tamen ad viam Ordinariam aggrediendam, quia tunc cum titulo Ordinarij requiritur simul possessio, vt infrà *à num.* 121. Et supponunt plures Doctores, & Rotæ decisiones infrà laudandæ *à num.* 150. *cum multis seqq.* Itaque vt in continenti audiatur, & in via executiua, rectè prouisus ab Ordinario admittitur, iuxta Rotæ decisionem infra adductam, *num.* 139. *& seqq.* & vide inferiùs *num* 184.

Comprobatur hæc † doctrina ex traditis no-
96 uissimè a Viuiano *in tractatu de iure patronatus* 5. *part. lib.* 13. *capitul.* 5. *à numero* 13. *&* 14. vbi dicit, quod si possessio beneficij sit vacans, executor non tenetur aliquem citare, nec assumere partes Iudicis, nisi compareat legitimus contradictor, & tunc dici legitimum contradictorem præsentatum ante Institutionem ad impediendam executionem gratiæ in forma dignum, & insit clausula (*dummodo alteri non sit ius quæsitum*) per Rotam *decision.* 17. *de præbendis*, & per *Tirasonens. decisionem eleemosinaria* 20. *Ianuarij* 1602. coram Cardinale Lancelloto supra adductam, & per *Gaditan. beneficij* 14. *Nouembr.* 1614. Vbaldo, & per *Calagurritan. beneficij* 17. *Iunij* 1602. coram Litta, quam allegat etiam Viuianus vbi proximè.

Quod & idem dixit Cæsar. Argelius *in tractatu de acquirend. possessione, quæstione* 19. *articulo* 1. *numero* 58. *&* 59. Quod patronus ex solo titulo sui patronatus, quando de eo docet coram executore litterarum Apostolicarum impedit earum executionem, & immissionem in beneficium, secus si non docet de suo iure patronatus ad illud beneficium, per Rotam *in vna Iacens. Parochialis* 27. *Iunij* 1603. *coram Cardin. Pamphilio, & in alia Aportina benefic.* 5. *Decembris* 1618. coram Domboldo, quas ipse Cæsar Argelius allegat ad idem.

Hinc est quod licet capitulum ex eo quod
non possidet † Canonicatum aut Præbendam, 97
non possit dici legitimus contradictor ad impediendam immissionem illorum, cum ad illud solùm pertineat obedire, obtemperare, & complere litteras Apostolicas, vt pluries determinauit Rota, vt per Alexandrum Ludouisium *decisione* 221. & Oliuerius Beltraminius *in adnotation. numero* 11. alias quatuor decisiones Rotæ concordantes congerit, & latissimè post magnam copiam decisionum Rotæ, & Doctorum allegationem firmat Cæsar Argelius *in tractatu de legitimo contradictore, quæstion.* 14. *articul.* 5. *per totum*, & variis doctrinis exornauit.

Tamen ratione sui proprij iuris sibi competentis virtute suorum statutorum confirmatorum à Sede Apostolica, putà puritatis sanguinis, & similium; legitimus dicitur contradictor, & vt talis audiri debet, si compareat coram executore litterarum Apostolicarum, vt sæpè determinauit Rota *in vna pacens. puritatis* 11. *Decembris* 1609. coram Manzanedo, per quam sic limitauit præfatam regulam Cæsar Argelius *dicto articulo* 5. *numero* 47. *& per aliam Ratisbonens.* 13. *Iunij* 1617. coram Pirouano, pariter limitat Oliuerius Beltraminius *in dicta decision* 221. *num.* 11. *in fin.* quam etiam limitationem adducit Garcia *de beneficiis* 6. *part. capitulo* 2. *numero* 161. Qui omnes affirmant, tunc executorem teneri assumere partes Iudicis circa articulum puritatis sanguinis, & alios tangentes statuta alia capituli se opponentis. Quæ omnes decisiones, & doctrinæ procedunt in capitulo non possidente, agnoscunt tamen illum legitimum contradictorem in iis, quæ tangunt sua statuta confirmata & obseruata.

Hinc venit intelligendum quod tradit † Fla- 98
minius Parisius *de resignation. benefic. libro* 10. *quæstione* 6. *numero* 63. Resignantem reseruata pensione, non posse impedire resignatarium, ne capiat possessionem beneficij resignati, & possessionem captam per dictum resignatarium pendente appellatione interposita per resignantem, non esse attentatam, quia à mero executore litterarum Apostolicarum non datur appellatio, nam accipiendum erit, quando resignans impedit de facto, & sine causa, ne resignatarius capiat possessionem, atque etiam in appellatione interposita à resignante, qui numquam comparuit coram executore ad dicendum contra resignationem, quia tunc executor non debuit assumere partes Iudicis, nec eum etiam citare, ex quo consensit resignationi sponte, ac facto suo à se ius & possessionem abdicauit; & cum nec possideat, nec comparuerit, executor non grauabit eundem, facit *decisio* 639. *num.* 4. *part.* 1. *diuersorum*. Et latè prosequitur Nicolaus Garcia *dict. cap.* 2. *num.* 133. *cum sequentibus*.

Et quando concurrit paritas titulorum.
† vt tunc impediatur via executiua litterarum 99

Apostolicarum, & via Ordinaria sit agendum; vide in terminis decisiones Rotæ adductas per Nicolaum Garciam *de beneficiis 6. part. capitulo 4 num. 56. & n. 21. & cap. 2. n. 124. & 125.* Et quando duo hinc inde veniunt cum pari titulo ad petendam immissionem, quod via ordinaria sit agendum, abundè per Cæsar. Argell. *in tractatu de legitimo contradictore, quæst. 2. articulo 1. & quæst. 15. articul. 2. & 3. & in tractatu de acquirend. possession. quæst. 20. articulo 2. à num. 12. cum aliis sequentibus*; vide superiùs *numero 95.* & in discursu huius capitis clarius apparebit.

100 Hinc etiam fit, quòd quando † datur in executione gratiæ secundus executor, quod si primus intra triginta dies non exequatur gratiam; secundus executor possit exequi, de quo latissimè videndus Nicolaus Garcia *de beneficiis 6. part. capit. 2. à num. 59. cum sequentibus.* At
101 quando comparet † legitimus contradictor se executioni opponens: tunc cessat potestas secundi executoris, & est ratio, quoniam tunc cessat via executiua (ad quam secundus datur in negligentiam prioris) & via ordinaria agitur cum ipso legitimo contradictore; ita probat Nicolaus Garcia ibidem, *numero 71.* per Rotæ decisionem, quam ipse citat ad litteram, *numero 63.* quem *à numer.* 88. vide, an transactis 30. diebus, possit ipse primus executor re integra exequi etiam consentiente parte, & quid quando post dictos 30. dies declarauit non posse procedere; vide latiùs ibidem.

102 Si autem iste legitimus † contradictor, qui non possidet, compareat post captam realiter possessionem, non auditur in contradictione executionis, sed debet recurrere ad Ordinarium contra possessorem, & coram eo contra possidentem agere, quia tunc est noua actio, & novum iudicium, vt probat in his terminis Nicolaus Garcia *de benefic. 6. part. capitul. 2. à numer.* 143. & post alios Doctores probat Parladorius *lib. 2. rerum quotidianar. capit. fin. 5. part. §. 10. num. 24.* & Nos suprà *1. part. cap. 20. num. 44 versicul. Hinc est quod legitimus contradictor*, vide quæ dixi *2. part. cap. 18. per totum.* Quod & supponunt omnes Doctores, & Rotæ decisiones hactenus allegatæ *à n. 93. cum seqq.*

Hæc tamen doctrina fallit quando sententia
103 immissionis, † aut decretum ex aliquo capite nullum appareat, vel resoluatur, & reddatur ad casum nullitatis, quia tunc cum res per actum præcedens nullum non desinat esse integra, etiam post illud comparens legitimus contradictor, legitimè comparere dicitur, prout hanc doctrinam & limitationem aliis pluribus exornauimus, & fundauimus suprà *1. part capit. 10. à num 101. cum sequentibus, & à num. 109. cum sequentibus, versic. Si contradictor sit possessor*; vbi per aliquot columnas videbis hanc limitationem, & theoricam nouè & mirè comprobatam.

Prædictis igitur casibus, in quibus legitimus
104 comparet † contradictor non possidens, facit cessare viam executiuam, & transire ad ordinariam, si se opponeret coram executore; ita pariter in eisdem erit dicendum, quando compareret coram Ordinario, postquam Senatus litteras Apostolicas tradi iussit impetranti, vt illis coram Ordinario, non alibi vtatur, vt tunc etiam Ordinarius in via Ordinaria teneatur partes audire, iuxta conclusionem secundam superius appositam, & quæ in eius comprobationem longius deduximus.

Quando autem aliquis adest possessor, aut intrusus, vel aliàs expeditæ sunt litteræ Apostolicæ sub intrusione, † faciendo relationem, ali- 105
quem esse intrusum, tunc executor omnino debet quærere possessorem, & illum citare, & audire debet in via ordinaria, quia tunc cùm isto possessore iudicium non debet esse executiuum; sed ordinarium, & in via ordinaria erit vincendus, ita expressè probant Hieronymus Gonçalez *in Regul. 8. de alternatiuis, glos. 9. in innouationibus, num. 126.* vbi ait, ita fuisse resolutum à Rota *in vna Burchinonens. parochial. 10. Decembris* 1601. coram D. Sacrato, quod etiam tradit *glossa 55. §. 5. numero 70.* sequitur Nicolaus Garcia *de beneficiis 6. part. capitul. 2. sub numero* 140. ante medium, & plurimos refert *num. 150. & sequentibus.* Nos multos citauimus superius *à numero 54. versiculo, Si autem adest intrusus aut aliter, &c.* Et quod quando vel adest possessor, vel alias legitimus contradictor, qui producunt suum titulum; debeat iudicium tractari in via ordinaria, & non executiua; iterum firmat ipse Garcia ibidem, *numer. 159. ad finem, & numer. 139. & num. 165.* plures adducit Rotæ decisiones, & signanter ita dictum fuisse *in vna Legionensi denegationis possessionis 26. Martij* 1593. coram Illustrissimo Blancheto. Quod quando non adest legitimus contradictor proceditur executiuè, vt secus si contradictor compareat, sicque dum etiam hodie Ordinarius, cui fit litterarum remissio, in via ordinaria procedere debet, vt hactenus est probatum.

Et generaliter, quando † litteræ Apostolicæ 106
habent clausulam *vocato N.* vel *vocatis vocandis*, vel *amoto quolibet illicito detentore*, aut *si constiterit, vel constituto*, aut *verificato*, seu vt *ipse Iudex se informet*, faciunt executorem de mero mixtum, & tenetur assumere partes Iudicis, & possessorem citare, ac procedere cum causæ cognitione, ac discussione, & seruatis seruandis, auditisque possessoris defensionibus, & ab eius sententia datur appellatio suspensiua, vt post plurimas Rotæ decisiones obseruat Ludouisius Post *in tractatu de manutentione, obseruation. 52. à numer. 62.* & superius, qui *numer. 63.* singulariter intellexit, & in hæc dicit: Intelligendo tamen, vt mixtus executor debeat procedere via ordinaria, & ab illius decreto datur appellatio; vbi aliàs causa de sui natura est ordinaria, & decretum appellabile; secus è contra, Rota *in Hispalens. præeminentiarum Cardin. Sacrato*, penes Marchesan. *de commissionibus 2. part. fol. 498. numer. 3. & sequentibus*, quæ est etiam inter *recent. part. 5. decision. 558. numer. 3. & sequentibus, & in Ferrariens. attentator. coram A. P. D. Durano*, quam decisionem apud eundem Ludouisium Post. post *tractat. ost. decision. 259. numero 4. & 5.* Quæ declaratio rectè conducit ad ea quæ hactenus dicta sunt, quod si causa non sit executiua sui natura, nec sententia sit aliàs priuilegiata; debeat executor, vel Ordinarius (ad quem Senatus remittit causam & litteras Apostolicas) procedere in via ordinaria, vbi legitimus comparet contradictor, vel aliàs adest; secus è contra, quia semper est attendenda qualitas & natura

causæ

causæ iuxta quam gubernari debet, an procedere
debeat via executiua, vel ordinaria.

107 Hinc fit, quod quando † beneficium ab ali-
quo possessum impetratur à Sancta Sede Apo-
stolica ob aliquod delictum, vel defectum, vt
puta ob simoniam, & ob irregularitatem, ob
non publicationem litterarum resignationis in-
tra tempus, ob non expressum verum valorem,
vel aliam falsam relationem, ob incompatibi-
litatem, & similia, quia tunc postquam ius in
beneficio acquisitum fuit alicui, & ob prædi-
ctas causas, vel defectus remoueri tentatur; om-
nino debet vinci in via ordinaria, & iuris ordi-
ne seruato, atque tunc omnino cessat via exe-
cutiua, quia in contradictorio iudicio condem-
nandus erit, Abbas *in capitul. 2. num. 7. in fine, versiculo, Et intellige hoc.* Et ibi etiam Aretinus
num. 9. versiculo, Secundò fallit iuncto, num. 10.
Felinus *num. 8. versiculo, Non credas quod istu, &c. de testibus*, vbi etiam Decius, *num. 35. & sequentibus*, Mascard. *de probationibus. lib. 2. conclusion. 682. num. 17. & 18.* Prosperus Farinacius
in pract. criminal. in tract. de testibus, quæst. 72. num. 51. & 52. Qui omnes conueniunt, quod
quando ob aliquod defectum agitur de remo-
uendo à beneficio iam electum, vel titularum;
omnino debeat seruari forma iudicij, & cum
causæ cognitione condemnari.

Idem probat Flores de Mena *practicar. quæst. 4. num. 56.* vb rectè dicit, quod si gratia directè
108 tendat † in præiudicium alicuius intrinsecum,
quando scilicet directe gratia ipsa aufert alicui
ios, vel declarat auferendum, aut ablatum quod
habet, vel habere potest, vel prætendit in pos-
sione, & proprietate, vt puta de clausula, si
possessor tale delictum commiserit, ex quo ve-
niat priuandus, vel si habeat duo incompatibi-
lia, vel si collator negligens fuerit, vel si fuit
simoniacus, quem etiam vide declarantem, *n. 57.*
Tunc iste talis audiendus erit, & præcisè citan-
dus, & in contradictorio iudicio vincendus,
Abb. *in cap. fin.* & *ibi* Felinus, *num. 25. de præsumptionibus*, Augustinus Beroius *in cap. conquerente, num. 11. de restitution spoliator.* Caual-
canus *decis. 22. num 3. part. 1.* Et post Lapum,
Parisium, Alexand. & Mendosium tenet Mena
vbi supr. *d. quæst 4. num. 88.* videndus *num. 42. & num 44 cum sequentib.* vbi benè, *& à num. 21. & quæst. 15. num. 8. & sup.*

Et ita fuisse declaratum *vnu Trident. 5. Iulij*
109 1593. coram D. Seraphino, † quam ad litteram
refert Nicolaus Garcia *de beneficiis, 6. part. cap. 2. num. 116.* vbi executio litterarum impetratarum
ob defectus varios ætatis, & non publicationis,
oculi Canonis, & malæ valoris fructuum ex-
pressionis; fuit executio attentata, quia debuit
citari habens ius ad beneficium, contra quem
impetratur, quia debebat citari, & audiri, vt
alibi latius.

Et iterum *in vna Alexien. attentatorum* 20.
110 *Decembr.* 1593. coram D. Seraphino, † fuit re-
solutum in hæc. Gesta per Episcopum ad fauo-
rem Iacobi tam intra decem dies ad appellan-
dum, quàm post appellationem Alexandri esse
attentata, cum enim esset deputatus executor in
gratia Iacobi, vt citato Alexandro, & verificata
falsitate valoris per eum expressi, conferret pa-
rochialem Iacobo; tenebatur tanquam mixtus
assumere partes iudicis, præsertim stante clau-
sula (*vocato Alexandro & amoto quolibet illicito detentore*) & ideò ab eius sententia licuit appel-
lare, &c. Et ideò Iacobus non est manutenen-
dur, † sed Alexander si de eius possessione con-
stat, aliàs possessio est sequestranda, &c. quam 111
refert Garcia vbi proximè, *num. 119.* qui *n. 125.*
aliam refert, quod possessor beneficij debuit ci-
tari, & contra eum assumere executor partes
Iudicis, alias possessio data est attentata, quia
ab executore tunc datur appellatio suspensiua,
quia non debuit possessor dimittere possessio-
nem ad solum verbum executoris; & aliam de-
cisionem ad idem refert, *num. 117.*

Probat Rota, vt per Alex. Ludouis. *decis. 69. per totam*, vbi aliæ plures decisiones recensen-
tur † ad hoc, quod stante possessore, executor 112
debuit assumere partes Iudicis, & eum citare &
audire, ac ideò ab eo fuit licita appellatio, &
executio attentata & nulla, atque iterum *in decisione 500. num. 6. & decis. 315. n. 7. & decis. 413. num. 1. & 4.* Et quando mixtus efficiatur † exe- 113
cutor pleue per Oliuerium Beltraminium *in annot. ibi n. 4.* Et quod hoc casu datur ab executore
appellatio est *decis. 91. num. 3.* eiusdem Ludouisij.

Aliam ad litteram pariter recenset Nicolaus
Garcia *dict. 6. part. capitul. 5. num. 130.* & ad finem
ibi: Nec † obstabat, quod vnio esset nulla, quia 114
de illius validitate erat agendum ante executio-
nem, cum ab ea dependeret iustificatio vaca-
tionis narratæ. Deinde cùm executor esset mix-
tus propter formam (*dignum*) & quia agebatur
de remouendo † possessore; ab eius sententia 115
dabatur appellatio, & non poterat procedi ad
immissionem, vt fuit dictum coram me *in vna Sancta Agata Gotorum iuris patronatus 4. Iulij*
1597. Nec iis obstabat decisio Buballi *in causa hiporregin*; Quia loquitur de mero executore,
& vbi contradictio † erat merè calumniosa & 116
friuola: minus obstabat Bulla Pij V. super col-
latione beneficiorum, quia non procedit, quan-
do conceditur gratia per Sanctissimum de Pa-
rochiali in forma commissaria, & adest certus
possessor.

Et est alia Rotæ decisio *in causa Bracarensi beneficij 5. Decembris* 1601. coram D. Corduba,
quæ ita inquit: Fuit resolutum vna parte in-
formante, † censuras scilicet ab officiali Bra- 117
charensi tanquam executore Apostolico fulmi-
natas, fuisse nullas & attentatas, nam à senten-
tia illius dabatur appellatio, cùm ageretur con-
tra possessorem, & de eum remouendo, quo ca-
su executor debet assumere partes Iudicis, & di-
citur mixtus, ac appellatione pendente non po-
tuit censuras fulminare, &c. quam recenset in-
tegrè Garcia *d. cap. 5. num. 131.*

Et *n. 142. & sequenti.* alias decisiones refert,
quod quando contra † aliquem facta fuit im- 118
petratio beneficij certo modo ob aliquem defe-
ctum suæ prouisionis, etiam si non possideat de-
bet citari, & audiri, cum impetratio fiat directè
contra eum per decisionem *Alexiens. attentatorum*, quam ad litteram retulerat antea, *num. 119.*

Prædictis itaque casibus, in quibus iure com-
muni attento poterat, † & debebat executor 119
via ordinaria procedere, in iis omnibus hodie
Ordinarius, cui per Senatum in prima instantia
fit litterarum remissio ex noua Tridentini dispo-
sitione, eo quod commissio non venit subscripta
propria manu Sanctissimi; debet & tenetur si-
militer Ordinariè procedere, & partes audire,
quia in iis cessat priuilegium viæ executiuæ aliàs

litteris Apostolicis attributum, vt abundè pro-
barum relinquimus.
Ex his omnibus rectè infertur, quod facta à
Sede Apostolica impetratione beneficij ex cau-
120 sa reseruationis, † prouisus per Ordinarium, &
possessor sit legitimus contradictor ad impe-
diendam executionem litterarum Apostolica-
rum, qui omnino audiendus erit in via Ordi-
naria, & iudicio plenario cum causæ cognitio-
ne amouendus erit à possessione, non aliàs,
quando scilicet de reseruatione clarè non con-
stat, sed dubitationem in iure, vel in facto pa-
titur; nam tunc titulus prouisi ab Ordinario
est coloratus, & sufficiens ad impediendam viam
executiuam, si de suo titulo doceat coram exe-
cutore, vel Ordinario (coram quo impetrans
virtute decreti Senatus vsus fuit suis litteris
Apostolicis) vt *in vna Elnens. beneficij Sanct.
Saluatoris* 16. *Decembris* 1602. *coram Penna*,
fuit dictum, quod Rota tenet, habentem ti-
tulum coloratum, esse legitimum contradicto-
rem, & posse appellare à decreto, seu senten-
tia prolata super executione litterarum Apo-
stolicarum, ad fauorem prouisi Apostolici,
dummodo prouisus ab Ordinario coram execu-
tore produxerit suum titulum, † quia prouisos
121 ab Ordinariis agnoscit Papa pro legitimis con-
tradictoribus, vt benè probat Nicolaus Garcia
de beneficiis. 6. *part. cap.* 2. *num.* 140. *ad finem*,
qui *&* *num.* 139. aliam adducit decisionem ad
litteram *in vna Calonienf. Canonicatus* 4. *Fe-
bruary* 1589. Quæ decisiones licet expressè
non loquantur, quando prouisus ab Ordinario
122 se opponit per titulum coloratum, † & posses-
sionem simul; non sunt intelligendæ de bene-
ficiis reseruatis vel affectis; vel si de iis bene-
ficiis reseruatis loquatur, tunc sunt intelligen-
dæ quando de eorum reseruatione non dubita-
tur, sed est notoriè, & clarè probata, ex his
quæ suprà diximus *à num.* 95. & sursum, quia
dum dubitatur de reseruatione, solus titulus
Ordinarij sufficiet ad hoc vt audiatur in sua
contradictione in via executiua, vt aduertimus
sursum *dict. num.*95. Tamen ad effectum redu-
cendi causam ad viam Ordinariam, & causan-
di attentatum, debet cum titulo colorato Or-
dinarij concurrere possessio simul in prouiso
per Ordinarium. Vide specialiter inferius *num.*
184. *versiculo*, *Secunda erit differentia*, vbi *à
num.* 172. *cum sequentibus*, *versicul. Tandem igi-
tur concludendum*, vbi latè de paritate, & dif-
ferentia inter contradictorem cum solo titulo,
& contradictorem cum titulo & possessione
simul, vbi latissimè & distinctè præ cæteris
videbis. Attamen quantum ad beneficia reser-
123 uata de Ordinarij † titulo & possessione simul
loquuntur apertè Doctores, doctrinæ & Rotæ
decisiones sequentes ad effectum agendi cum
eo in via Ordinaria, & mirabiliter hoc probat
Flores de Mena *practicarum quæstionum*, *lib.* 1.
*quæst.*4. *num.*41. in hæc: Ex quo etiam infertur,
quod si duo litigarent in Rota super aliquo be-
neficio reseruato, & tertius aliquis, qui non
erat in lite prouisus à Papa haberet possessio-
nem, executor breuis non posset eum non au-
ditum spoliare, dummodo haberet titulum co-
loratum, quia tunc benè constat esse surrepti-
tium, & defenderetur in Regali Consilio in sua
possessione, si tamen titulus esset habitus ab
Ordinario, vt lite pendente in Rota super eo,
vel stante reseruatione beneficij, qua durante
vacauit (vt putà in mensibus † reseruatis, nec 124
Ordinarius habuerit aliquam iustam, aut colo-
ratam rationem prouidendi non obstante reser-
uatione, vt quia est de iure patronatus laicorum)
tunc prouisus erit notoriè intrusus, & absque
eius citatione potest executor exequi dictum
breue, &c. vbi latiùs comprobat.
Igitur vbi Ordinarius habet aliquem colo-
rem & iuridicam rationem, ita vt reseruatio non
sit clara, sed dubia, tunc erit ab eo prouisus le-
gitimus contradictor.
Nam licet contra notoriè † intrusos (qui ca- 125
rent titulo colorato, nec possunt de iure, sed
de facto contradicere) possit executor exequi
absque citatione & causæ cognitione, vt latè
per ipsum Florez de Mena, *dicta quæst.* 4. *à nu-
mer.* 44. *&* *sequentibus*; tamen intrusus non di-
citur ille, qui habet titulum ab eo qui dare
potest, licet de viribus tituli disputetur, vt per
Parisium *consil.* 125. *num.* 25. *lib.* 4. Et ideò
executor non potest contra eum procedere,
nec eum spoliare à sua possessione, imò vim fa-
ciet, vt expressè tenet & latiùs probat Flores
de Mena *in dict. quæst.*4. *num.*47. vt aliter sit di-
cendum, quando de reseruatione non dubita-
tur, nec dubia & obscura redditur, vt Flores ibi,
*num.*49.
Etenim licet decretum irritans inclusum in
reseruatione inficiat † non solum titulum, sed 126
& possessionem, ita vt ea se tueri nequeat pos-
sessor, iuxta quæ Nos latè *de Regia protectione*.
3. *part. cap.*10. *à num.* 64. *cum multis seqq.*
Tamen id verum est, † quando constat in- 127
trare reseruationem, interim tamen dum non
constat intrare reseruationem, & decretum irri-
tans, nullum operatur effectum, nec possessor
inquietatur in sua possessione, nec ea priuatur,
sed imò manuteneretur, quandiu de reseruatio-
ne dubitatur: ita post Hieronymum Gonzalez
in regula 8. *de alternatiuis*. *glossa* 31. *à num.*8. *&*
*num.*4. *num.*21. *&* 22. & Garciam *de beneficiis* 5.
*part. cap.*1. *à num.*430. *cum sequentibus*, & aliis
pluribus latè probauimus *in dict. capitul.* 10. *à
num.*161. *cum sequentibus.*
Garcia verò *in dict. capitul.*1. *à num* 413. ple-
nè probat, quod reseruatio † & decretum irri- 128
tans non producunt suos effectus, donec de re-
seruatione non constat, nec est probata, vbi
plures Rotæ decisiones recenset iuxta decisio-
nem Putei 190. *&* 197. *lib.*3. Et quod decretum
irritans † nihil operatur, nisi clarè pateat be- 129
neficium esse reseruatum, plurimos Doctores,
& Rotæ decisiones congerit Barbosa, *clausula*
40. *à num.*10. *cum sequentibus*. & iterum *num.*19.
Alexander Moneta *de commutation. vltimar. c.*7.
*num.*240. & in his terminis determinauit Rota,
vt per Iacobum Canallerium *decis.*8. *num.* 3. vbi
alia recensetur.
Et tunc decretum irritans inficit titulum &
possessionem iuxta † quàm plurimas Rotæ de- 130
sisiones, & Doctores adductos per Augustinum
Barbosam, *clausula* 40. *num.* 18. quando intrat
constitutio cui cohæret tanquam accessorium,
vt per Geminian. & Franch. *in cap. præsenti. in
principio*, *de officio Delegati*, *lib.* 6. Rota *in Vm-
bratensa. Parroch.* 1. *Iulij* 1613. coram Sacrato.
& in Castrens. beneficio. 27. *Iunij* 1614. coram
Verospio impressa penes Farinac. *decision.* 852.
num. 3. *part.* 1. *recent.* Vbi etiam † fuit dictum, 131
decretum

decretum irritans nihil operari, nisi clarè pa-
teat beneficium esse reseruatum, & compre-
hensum sub regula 8. vndè etiam in vna *Tira-
sonens. decimar.* 17. *Iunij* 1611. coram Pitouano
132 impressa per Farinacium *decis.* 341. *num.* 3. *part.* 1.
recen. fuit dictum, hoc decretum in priuile-
giis tanquam accessorium non operari effectum,
nisi postquam cognitum fuerit priuilegia in-
trare; & *in alia Acerrana Canonicatus* 1. *Iulij*
1613. coram Pattiatch. Manzanedo, impressa
per Farinac. *decis.* 516. *num.* 4. *part.* 1. *recent.*
fuit pariter dictum: decretum irritans apposi-
tum in constitutione Gregoriana XIII. de mo-
133 do & forma publicandi, † resignationes non
intrare interim, dum non fuerit doctum de
non publicatione. Et sic quando constat quod
intrat dicta constitutio: interim tamen nihil
operari, nec impediri manutentionem, citat
decisionem 121. *lib.* 2. *part.* 3. *diuersor.* Et quod
decretum irritans tunc inficit possessionem,
quando certum est illud intrare, & percutere
casum. Et quod donec dubium est an intret,
134 † vel non; interim sit manutenendus ratione
saltim suæ detentionis, tenet Lancelotus *de at-
tentatis, part.* 3. *cap.* 24. *quæst* 1. *num.* 80. Sera-
phin. *decis.* 1471. *num.* 5. & 7. Et fuisse resolu-
tum *in Salernitana præbenda* 10. *Nouembris* 1617.
coram Vbaldo Iuniori, testatur Augustin, Bar-
bosa *dict. clausula* 40. *num.* 11. qui *num.* 12. post
alios à se laudatos hoc procedere affirmat; siue
135 reseruatio sit generalis; † siue specialis, vt non
intret decretum, donec appareat dispositionem
principalem percutere casum, & *num.* 17. Quod
decretum solùm inficit possessionem iuris,
136 † non facti simplicis, & nudi, per Alexandr. *in
l.* 1. *num.* 11. & *seqq ff. de requirend. possess.* &
fuisse dictum *in Luciens. beneficiorum* 4. *Iunij*
1607. coram Caualerio.

Quoniam ante iustificationem narratorum,
& quod clarè pateat decretum intrare, non tol-
137 lit detentationem, † seu insistentiam facti, ex
qua manutentio datur detentatori; vt per Lan-
cellotum *de attentatis, part.* 3. *capitul.* 24. *titul.
de reo, quæst* 1. *num.* 77. & fuit resolutum *in Par-
mensi. Prioratus* 16. *Ianuarij*, & 26. *Februarij*,
1598. coram Orano, & *Cisontana Capellania*
26. *Octobris* 1602. coram Mellino, & *in Mazitens.
Parochialis* 27. *Iunij* 1603 coram Coccino De-
cano, & *in Tudertina Assigna.* 18. *Iunij* 1607.
coram Burato impressa per Farinac. *decis* 72.
num 6. *part.* 2. *recent.* testatur Barbosa *dict. clau-
sula* 40. *num.* 25. videndus nouissimè Ludouis.
Post. *in tractatu de manuten. obseruatione* 41. *à
num.* 74. & post tractatum *decis.* 173. *num.* 6. &
decis. 76. *num.* 1. & *decis.* 120. *num.* 4. & *decis.* 153.
num. 4. & *obseruation.* 43. *num.* 76. & *decis.* 195.
num. 18. Nisi detentatori resistat ius vehemen-
ter, nec doceat de legitimo titulo, Rota *decis.* 5.
num. 22. post tractat. Ludouis. Post. Alioquin
138 sufficit reo detentatori excludere actorem † per
non ius suum, iuxta text. *in l. fin ff. de rei ven-
dication.* Rota *decis. de re indicat. in antiquis.* &
decis. 4. *eodem titulo in nouis.* & *Leodiens. Ca-
nonicatus* 21. *Aprilis* 1611. coram Pitouano, &
in alia Luciens. & *Tudertin.* allegatis per Barbos.
num. 29.

Et fuisse dictum *in vna Seguntina*, adducta
139 per Garcian. † *de beneficiis* 5. *part. capitul.* 1.
num 249. ibi: *Nam eadem est ratio, quando de-
cretum est iustificatum probata videlicet vacatione
ne in mense reseruato, tunc enim decretum noto-
rium dicitur, ex quo in continenti probatur, & di-
scolorat titulum,* &c. & alia decision. *in causa
Auersana beneficiorum* 24. *Nouembris* 1557. in
qua fuit resolutum; quod in casu, quo constat
de protonotariatu defuncti, reseruatio ista ob-
stat spoliato in spolio, non tamen esset reus
admittendus ad probandum. Aliqui tamen di-
cebant; quod deberet admitti, si vellet proba-
re in continenti, vt in decisionibus Ordini ma-
nuscriptis, quæ decisio est coram D. Quiroga,
& alias in ea dicitur; quod præsupposito quod
in actis constat beneficium vacasse per obitum
Protonotarij, licet non de numero participan-
tium, sed ex priuilegio; deneganda est restitu-
tio in spolio, iuxta *decisionem* 1. *de restitut. spo-
liatorum, in antiquis,* si nihil opponitur in actis,
quod elideret, & obumbrasset Protonotaria-
tum, Romanus *consil.* 499. *num.* 4. Sarnetius *de
annali. quæst.* 51. Cassiadorius *decis.* 1. *de restitu-
tione spoliatorum*, Berotus *quæst.* 80 docent Ma-
scardus *dict. conclus.* 1276. *num.* 12. & *sequenti-
bus*, Anastasius Germonius *de indultis Cardin.
§. volumus, à num.* 27. vbi ait: Quòd possessio
cœpta vigore prouisionis factæ ab Ordinario
in mense reseruato est vitiosa, & irrestituibilis
semel in continenti probata vacatione in mense
reseruato, *decisio Orani.* 250. & 160. *in manu-
scriptis*, &c. refert Nicolaus Garcia *in* 5. *part.
capitul.* 1. *num.* 417. & de hac decisione Orani
fit mentio *in decis.* 67. *num.* 3. Farinacij *lib.* 1.
Marchesanos *de commissionibus* 2. *part. capitul.* 3.
*de commissionibus restitution. in integrum, nu-
mer.* 49. Hieronymus Gonçalez *in glossa* 31. *ex
num.* 7.

Quia omnia prædicta intelligenda esse fir-
mat, quando reseruatio clarè, † & concluden- 140
ter probatur, aliàs secus; nam tunc spoliatus &
attentata passus deberet ante omnia restitui, &
in sua possessione defendi, quia paria sunt non
probare, & minus bene, ac obscurè probare;
idem Gonçalez *glossa fin à num.* 29. sequitur Ni-
colaus Garcia *de beneficiis dict.* 5. *part. capitul.* 1.
num. 417. & comprobat ipse 6. *part. capitul.* 4. *à
num* 24.

Qui quidem Garcia *dict. capitul.* 1. *num.* 435.
& *sequentibus*, ait, in hac materia tandem di-
cendum, † quod ad effectum impediendi ma- 141
nutentionem, tunc dici probatam reseruatio-
nem, & decretum iustificatum; quando con-
stat de ipsa reseruatione, & possessor dicit se
prouisum ab Ordinario, nec alium titulum al-
legat; aliàs secus, quia in beneficialibus datur
multiplicatio titulorum, adducit ad litteram *in
num.* 436. Rotæ decisionem *in vna Reginens. be-
neficij* 16. *Februarij* 1596. coram D. Litta, in
qua resolutum fuit, dandum esse mandatum
de manutenendo prouiso ab Ordinario exi-
stenti in possessione beneficij, vt constat ex
instrumento adeptæ possessionis, non obstan-
te reseruatione opposita & decreto irritan-
te contento in regulis, &c. Vide latiùs
ibidem.

Et quod ista reseruatio clarè & concludenter
sit probanda per † impetrantem, quando con- 142
currit cum prouiso per Ordinarium; latè & op-
timè per plures Rotæ decisiones, & Doctores
comprobat, & declarat ipse Nicolaus Garcia
6. *part. capitul.* 2. *sub num.* 128 *versicul* *Tandem
quando agitur de probanda vacatione in certo men-*

se, &c. Et videndus à *num.* 156. vbi quando adest legitimus contradictor, quando & quomodo sit narratiua probanda, & quomodo quando nullus contradictor adest.

Et quando probatio reseruationis redditur
143 dubia & obscura, † impediatur per prouisum ab Ordinario immissio, & via executiua, quia requiritur quod sit clara reseruatio, & taliter quod inter partes controuerti non possit, vide quamplurimas Rotæ decisiones per eundem Garciam 6. *part. capitul.* 4. à *num.* 21. *cum multis sequentibus.* Et quod prouisus ab Ordinario, & possessor sit legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouisi Apostolici, quando dubitatur, an interet reseruatio, ita vt notoriè de ea non constet; elegans est Rotæ *decisio* 124. per Coccinum, & aliæ plures inferiùs citandæ.

Et quod possessor, & titulatus ab Ordinario sit manutenendus contra prouisum Apostolicum ad beneficium reseruatum, quando de reseruatione non constat clarè, adeò vt interim dum reseruatio dubia & turbida controuertitur; sit legitimus contradictor, & immissionem prouisi Apostolici impediat; probat Ludouis. Post. *de manutentione, obseruation.* 71. à *num.* 71. & *obseruatione* 46. à *num.* 18. & *sequentibus*, vbi *num.* 19. Quod hæc controuersia sit discutienda in via Ordinaria, & iudicio petitorio, ex Seraphino *decis.* 287. *num.* 4. Vbi quando dubitatur an beneficium sit regulare, aut collatiuum, & possideatur à seculari, de quo exemplo videnda *decis.* 47. inter impressas per Marchesan. *de commission. appellation. in possession.* §. 1. *fol.* 991. & ipse Ludouis. Post. ibidem, *num.* 20. constituit regulam generalem: quod possessio, quæ est contra dispositionem legis, constitutionis, vel statuti, manutenibilis est interim, si illius dispositio dubia sit, vel validitas controuersa, licet secus è contra, ad quam plures Rotæ decisiones applicat.

Ex quibus omnibus clarè patet intrusum pro-
144 uisum ab Ordinario † habentem titulum coloratum, & non notoriè iniustum, sed aliqua ratione fundatum, & munitum, quia est dubium de reseruatione, & super ea probabiliter controuertitur in iure, vel in facto; esse legitimum contradictorem ad impediendam immissionem, & viam executiuam vigore litterarum Apostolicarum ob reseruationem obtentarum, si sit in possessione, quia ab ea absque iudicio Ordinario, nec amouendus, nec priuandus est,
145 quoniam clausula (*contradictores † appellatione postposita compescendo*) in litteris apposita solùm habet locum contra contradicentes de facto, non contra contradicentes de iure, idest per viam iuris, aut Iudicis; plurimos citant Gonçalez *in glossa* 9. *in attentation. num.* 242. Garcia 6. *part. capitul.* 2. *num.* 115. Augustinus Barbosa *in tractatu de clausulis, clausula* 7. *per totum*, infinitos Doctores citat videndus Barbosa *clausula* 33. à *num.* 2. & *seqq.*

Quia ista clausula intelligitur iuris ordine
146 seruato, † & citatis citandis Felinus *in cap. de cætero, num.* 9. *de sententia & re indicata*, Achillis *decision.* 6. *num.* 2. *super regul. de triennal.* Mohedanus *decision.* 7. *num.* 7. *de restitution. spoliator.* & post alios plurimos Barbosa *clausula* 7. *num.* 5.

Etenim etiam clausula (*amato quolibet illicito*
detentore) apposita † in litteris beneficialibus, 147
quando nulla res iudicata præcessit, nec fuit negotium discussum, facit executorem mixtum, & requirit ordinem iudiciarium; ita post Abbas & alios *in cap. de cætero*, Maximè Felinus *num.* 9. *de sententia & re indicata*, Mohedanus *decis.* 7. *num.* 5. *de restitutione spoliatorum*, aliàs 97. *num.* 5. Achillis *decision.* 6. *num.* 5. *super Regul. Cancellar. de triennal.* Marchesanus *de commissionibus, part.* 2. *capitul.* 3. *numer.* 35. *in prima impressione*, Lancellotus *de attentatis part.* 2. *cap.* 4. *in præfatione, num.* 470. & 514. Nicolaus Garcia *de beneficiis*, 6. *part. capitul.* 1. à *num.* 48. Hieronym. Gonçalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. glossa* 9. §. 2. *in annotationibus, num.* 236. Moneta *de commutat. vltimarum voluntat. capitul.* 11. *num.* 467. & fuisse dictum *in Rauenaten. iuris patronatus* 27. *Ianuary* 1606. coram Patriarch. Mancanedo, vt per Farinacium *decision.* 159. *num.* 3. *part.* 2. *recent.* Et *in Tirasonens. Elemosinaria.* 28. *Ianuary* 1602. coram Cardinal. Lancelloto, vt per eundem Farinacium *decision.* 52. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* Barbosa *dicta clausula* 7. *num.* 7. vbi bene &
num. 8. Quod tunc † licet appellare, & ap- 148
pellatio causat attentata, Scaccia *de appellationib. quæst.* 12. *limitat.* 21. *num.* 11. Seraphin. *decis.* 156. Mantica *decis.* 324. *num.* 3.

Vbi etenim reseruatio materialiter accepta
non est notoria, † sed iustè de ea dubitari po- 149
test, vt quia non constet de obitu in quo mense; prouisus ab Ordinario possidens est legitimus contradictor ad effectum, vt gratia iustificetur, & vt in eius iustificatione Ordinaria via, non executiua agatur, quia Papa non intendit præiudicare Ordinariis, aut prouisis per illos, vt per Rotæ decisionem *in vna Oritana Archipresbyteratus* 19. *Iunij* 1599. coram Corduba, tenet in his terminis Viuianus *in tractatu de iure Patronat.* 2. *part. lib.* 11. *capitul.* 4. *sub num.* 114. versicul. *Tertiò, vbi reseruatio*, videndus ad idem, versicul. *Quartò*, & versicul. *Quintò*, vbi optimè.

Vbi in hoc versiculo *Quintò*, dicit ad finem, quòd quando se opponit, qui est legitimus contradictor possidens cum pari titulo, vel saltim tali, qui possit esse par, & possit excludere titulum prouisi Apostolici, vt tunc Ordinaria via, non executiua erit agendum, ex Mohedano *decis.* 23. *vt lite pendente*, Puteus *decis.* 302. & *decis.* 306. *lib.* 1. & *decis.* 135. *lib.* 2. Verali. *decis.* 329. *num.* 2. *part.* 1. Gonçalez *in* §. 7. *proœmiali*, *num.* 243.

Ad quæ est in terminis † alia elegans Rotæ 150
decisio *in vna Paderbonens. Canonicatus Veneris* 28. *Nouembr.* 1608. coram Coccino in hæc: Domini resoluerunt, intrare arbitrium ad effectum supersedendi in executione litterarum Apostolicarum, & ad effectum illas exequendi, quia cùm arbitrium concessum sit simpliciter Iudici, non debet lædere ius partis, Bartol. *in consil.* 112. *cap. final.* versicul. *Vnde sciendum est, lib.* 4. Et propterea cùm D. Theodotus sit in possessione vigore collationis sibi factæ à Canonico Turnario, † est legitimus con- 151
tradictor, & contra eum non potest procedi executiuè, sed Ordinariè est agendum, & ille obtinere debet, qui potiora iura habet, vel probauit, Bartbolus *in leg. final. num.* 21. *versiculo, Aut compareat aliquis qui dicit possidere, Cod.*
de

de edicto Diui Adriani tollend. Decius ibidem.
num. 41. Roland. *consil.* 78. *num.* 5. *&* 27. *lib.* 3.
152 qui licet loquantur in terminis, *leg. final.* Tamen eadem est ratio † in nostris terminis, Mohedanus *decision.* 13. *ante finem, vt lite pendent.*
& in his terminis fuit resolutum coram me *in vna Colsonens. Canonicatus* 1. *Iunij* 1607. & alibi sæpissimè.

153 Non obstat quod D. Theodorus † habet titulum à Canonico Turnario D. verò Guillelmus habet titulum à Papa, & subrogationem gratiosam; quia nihilominus D. Theodorus est legitimus contradictor ad effectum impediendi processum executiuum iuxta notata *in cap. si à Sede, de prabendis, lib. 6.* & fuit resolutum *in causa Ciuens. beneficij Sanct. Saluatoris* 16. *Decembris* 1602. coram R. D. meo Deciano.

154 Et quoad sobrogationem † gratiosam, quidquid dicendum esset, si subrogatio gratiosa in casu isto intraret, in hoc casu non est habenda ratio dictæ subrogationis, cum non possit, nisi quando beneficium esset litigiosum, Vitall. *in Clementin* 1. *numer.* 41. *versicul. Et ideò, vt litè pendent.* vel aliàs reseruatum, & affectum, prout Rota seruat, nam licet
155 prætendat adfuisse litem, tamen † ea non probatur, cùm non constet de mandato expresso, aut tacito illius, qui commissionem impetrauit.

156 Et licèt obtinuerit † etiam inhibitionem cum promissione de rato; ex hoc magis arguit, cum non constet de merito, quia de stylo Rotæ inhibitiones solent concedi, asserto procuratori etiam parte opponente, dummodo intra duos menses docuerit de merito, vt per Vitalli. *decision.* 386. *lib.* 1. *in manuscriptis.* Vltra quod ante executam
157 inhibitionem non dicitur † lis introducta ad effectum, quod beneficium efficiatur litigiosum, vt per Achillem *decision.* 50. *de rescriptis*, Vitall. *in Clementin.* 2. *num.* 24. *&* 25. *vt lite pendent.*

Denique non afficit, quod voluit Papa con-
158 currere cum Ordinario † (quod potuit facere ex latè deductis *in causa Mesenens. Canonicatus* 8. *Nouembris* 157. coram bonæ memoriæ Rubeis) quia de his agendum erit in Iudicio Ordinario, satis enim est, quod in hoc casu non possit procedi executiuè, cum D. Theodorus sit legitimus contradictor. Hactenus de decisione quam adducit Prosperus Farinacius *in posthumis, tom.* 1. *decis.* 198.

Est alia & bona Rotæ decisio, vt per Farinac. *in posthumis, tom.* 1. *decisione* 362. in hæc:
159 Dixerunt Domini, † Petrum non esse legitimum contradictorem ad impediendam immissionem Iacobo, cum ad hunc effectum par titulus requiratur, vt per Barthol. *in leg. final. num.* 21. *Cod. de edicto Diui Adriani tollend.* Puteus *decis.* 302. *lib.* 1. Menoch. *de adipiscenda, remedio* 4. *num.* 58. Petrus, qui est prouisus ab Abbat. Sanct. Antonin. Ordinario collatore, non potest concurrere cum Iacobo, qui habet à Sede Apostolica prouisionem, &c. sequitur & facit.

Et licet ista regula, quæ est indubitata inter
160 duos prouisos, † quorum vterque petit immissionem; fallit aliquando, quando contra prouisum Apostolicum instantem pro immissione apponit se prouisus ab Ordinario in possessione existens, sicuti etiam in remedio, *dicta l. final.*
Cuius adnotar proceditur † in hac materia 161
executionis litterarum Apostolicarum, admittitur etiam contradictor † ab alio fonte, putà 162
ab alio testatore, vt per Ruinum *consil.* 28. *numer.* 2. *versicul. Subdit*, Barthol. *lib.* 5. Tamen illa procedit fallentia, quando ille possessor
† allegat titulum, qui vel excludit prouisio- 163
nem Papæ, vel illam reddit admodum turbidam, tunc enim quia Papa per subrogationes gratiosas, aut alias prouisiones non intendit facere Ordinariis, vel illis qui ab ipsis prouisi sunt, aliquod præiudicium, vt dixit Rota *in Burgem de Pancorno*, & in aliis causis;
ideò in aliquo speciali casu, † vel proces- 164
sum fuit Ordinariè, vel certè data fuit possessuri aliqua dilatio ad docendum de validitate dicti tituli, vt interim fuit supercessum paulisper in executione litterarum Apostolicarum, & sic procedunt decisiones coram Orano, & aliæ quæ possunt allegari, &c. concordat cum hac decisione alia eiusdem Farinac. *in posthum. eodem, tom.* 1. *decis.* 336. *num.* 2. Vbi
etiam, quod hoc casu † procedendum erit via 165
Ordinaria.

Et quando possessio est vacans, tunc quia
nullus possidet, † paritas titulorum requiritur, 166
diximus sup. *num* 95.

Quod secus est quando prouisus † per Ordi- 167
narium iam fuerit in possessione, quia tunc ad impediendam immissionem petitam à prouiso Apostolico in beneficium ex causa reseruationis impetratum non requiritur titulus ex eodem fonte, imò cum hoc prouiso per Ordinarium via Ordinaria erit agendum ex supradictis, & vlterius comprobandis.

Denique fundamento verissimo comprobatur quoniam gratia fit de beneficio reseruato,
† ergo præcisè hæc qualitas fundamentalis 168
debet constare, & probari, ita vt prouisus ab Ordinario & possessor possit, & debeat audiri super hac exceptione legitima, non esse reseruatum; ita in terminis argumentatur Cæsar Argellius *de acquirenda possessione, quæstion.* 18. *articulo* 3. *a numer.* 110. Vbi plurimas ad idem decisiones Rotæ recenset.
Nam si statutum diceret, † quod contra in- 169
strumentum publicum nulla possit opponi exceptio: poterit licitè opponi, quod instrumentum non est publicum, Decius *in cap. ex parte el secundo, numer.* 40. *de officio Delegati, & in consil.* 458. *numer.* 1. Barthol. *in leg.* 1. *§. portui, numer.* 3. *ff. quod vi clam.* Vbi dicit; quod hoc casu debet constare instrumentum esse publicum. Doctores omnes *in leg.* 4. *§. condemnatum, ff. de re iudicata*, Cephalus *consil.* 627. *numer.* 4. Afflictis *decision.* 283. *numer.* 1. vbi Vrsillus *in annotatione, numer.* 3. Crauetta *consil.* 6. *numer.* 72. Milanens. *decision.* 8. *num.* 5. *lib.* 2. Baldus *in cap. Pastoralis, num.* 4. *de appellation.* Curtius Iunior. *in leg. iuris gentium, §. quod fere, ff. de pactis*, Lofredus *consil.* 6. *num.* 12. Carauita *super Ritu magn. Curia, V. Ritu* 163. *num.* 9. *&* 16. Rebuffus *super constitut. Gallia, titulo de litterar. obligation. articul.* 2. *glossa* 1. *numer.* 34. *& sequentibus*, Freccia *in tractatu de feudis, part.* 5. *num.* 5. & ex aliis plurimis multas congerens doctrinas similes

miles probat Carolus de Grassis *in tractat. de exceptionib. excep. 2. à princip.* & præcipuè *num.4.*

Qui *num.5.* ampliat hanc doctrinam, vt pro-
170 cedat † etiamsi hæc qualitas requisita ab statu-
to requireret altiorem indaginem, Milanens. *decis.3. num.26. & decis.* 8. *num. 5. lib.* 2. Socinus Iunior. *consil.67. num.19. volumine* 1. Procedere dicentes in executione, cum sit exceptio proueniens ex ipso instrumento, multa scitu digna congessit Grassis *except. 3. per totam*, & iterum *exceptiona.13.*

Tandem igitur generaliter concludendum
171 erit: † quod ad impediendam viam executi-
uam litterarum Apostolicarum, & vt in via Ordinaria causa tractetur; parem vim habet regulariter quilibet legitimus contradictor ratione sui iuris exclusiui impetrantis absque possessione, sicut & contradictor possidens, quia vterque est tertius contra quos non habet locum via executiua, & vt ab illis si suum ius, aut pos-
172 sessio auferatur, debet iuris ordo seruari, † &
in via Ordinaria, vinci, vt hactenus latissimè probauimus post magnam Doctorum cateruam *à num. 90. & à num. 77. & sequentibus, versicul. Executores igitur gratiarum ad immitendum, &c.* Vsque nunc, & Rotæ decisiones, quæ promiscuè omnes ad impediendam executionem, & agendum via Ordinaria vtuntur legitimo contradictore, aut intruso & possessore compareote.

Et vterque contradictor, tam qui noo possidet, quàm qui possidet; tenetur suum titulum præsentare coram executore (aut Ordinario ad quem Senatus executionem litterarum remisit) vt de primo simplici contradictore diximus superiùs *à num.93. cum sequentibus, versicula, Tamen si re integra ipse legitimus, &c.* & de possessore pariter diximus suprà *à num.78. cum seqq. vers. Quando autem aliquis est possessor, vel intrusus, &c.* Et iterum *à num.120. vers. Ex iis omnibus rectè infertur.*

173 Et vlterius probatur ex Rotæ † decisione *in*
vna Niciensi Parrach.20. Maij 1624. inter recollectas per Viuianum *in praxi iuris Patronatus 46. in ordine*, quæ *num.11. & 12.* in hæc ait: non obstat demum, quod Oratius haberet titulum & possessionem, & ideò esset legitimus contradictor, & non posse contra eum agi via executiua immissionis adnotata per Barthol. *in l. final. num.21. Cod. de edicto Diui Adrian.tollend.* Quia fuit responsum, in primis non constare,
174 † quod dictus titulus fuerit productus coram
executore, quo casu non videtur reuocanda immissio data ex noua productione, nisi appareret in continenti de bono iure producentis, cuius contrarium hîc apparet ex suprà deductis, Seraphinus in puncto, *decis. 357. num. 5.* Rota *in Eluensis beneficio 5. Nouembris* 1602. coram bonæ Memoriæ Penna, quæ est apud Marchesanum *de commissionibus, part. 1. fol. 350. num.5. &c.*

Differunt tamen isti duo contradictores: quia
176 intrusus † seu possessor semper, & indistinctè
debet quæri per executorem, & eum citare, & audire, aliàs executio erit nulla, & attentata: Rota vt per Coccinum *decis. 378. à principio.*
177 Ita vt quandocumque † compareat, siue ante
immissionem, siue post re non integra; debet executor eum audire, & reponere ante omnia immissionem, anteaquam de causa, & iuribus possessoris vlterius cognoscat, vt superius probaui: & vlterius est elegans Rotæ decisio *in vna Maioricensi Parochialis de Campanera 23. Ianuarij* 1591. coram Domino Bubalo, quæ sic
ait: Fuit resolutum dandum † esse mandatum 178
de manutenendo in possessione Parochialis, de qua agitur, Iacobo Torres, non autem Ioanni Pelleu, Quia constat de eius anteriori possessione, quæ fuit capta *dia* 18. *Augusti* 1588. vigore prouisionis Apostolicæ, & possessio Ioannis fuit capta, *die 29. & 30. Nouembris* anni sequentis, & sic instrumentalis, quæ non est
† manutenibilis, nisi possessore expulso, Ro- 179
ta *decis.21. de restitutione spoliatorum in nouissim.* Caputaquens. *decis. 396. lib. 1.* Debuit executor Iacobo possidente, eo non citato non dare possessionem Ioanni, *cap. licet, de prebendis,*
lib.6. Nam semper in traditione † possessionis 180
debet vocari possessor, cui potest competere ius in possessione, vt per Cardinalem *consilia* 75. Felinus *in capitul. final. num. 24. de præsumptionibus.* Nec satisfacit Iudex citando postea Iacobum, & iuribus hinc inde discussis pronunciando, ipsum à prætensa possessione amouendum, & amotum esse, & Ioannem in sua possessione debere remanere, quia iuxta dict. Concil. Cardinal. debuit prius reuocare tradi-
tionem † possessionis factam Ioanni, & illam 181
restituere Iacubo, & postea iterùm pronuntiare ad fauorem Iuannia, & illi possessionem denuò tradere. Quæ in præsenti facta noo fuerunt, ex quo redditur iniusta declaratio Iudicis, & possessio capta non est considerabilis, nisi expulso possessore, & fuit resolutum coram Illustrissimo D. Lancelloto *in illa Romana domo ad imaginem pontis.* Nec obstat, quod nun fuerit; in tempore appellatum ab vltimo decreto; quia non ex hoc redditur valida, & manutenibilis possessio capta possessore non citato, & illo non expulso, quia sententia notoriè iniusta nunquam transit in iudicatum.
Non obstat † quod Iuannis sit prouisos Apo- 182
stolicus, & quod eius prouisio sit anterior prouisione Iacobi: quia hoc respicit petitorium, &c. quam mirabilem decisionem refert Nicolaus Garcia *de beneficiis. 6. part. capitulo 2. num.125.* alios Nos citauimus suprà 1. *part. capitul.* 10. *à num.109. versic. Et in primis si contradictor sit possessor.*

At legitimus contradictor † simplex absque 183
possessione non impedit executiuam viam, nisi compareat re integra etiam post decretum immissionis, dummodo missio ipsa actualis data non sit, nec execura, vt diximus suprà *num.93. versiculo, Tamen si re integra, & à num.77. cum sequentibus, versiculo, Executores igitur gratia, & à num. 87. cum multis sequentibus, versicul. Igitur ad cognoscendum, &c. & à num.102. vers. Et quando comparet.*

Secunda erit differentia inter istos legitimos contradictores, vt licet ad impediendam exe-
cutionem † gratiæ regulariter æquiparentur, ad 184
hoc vt in via Ordinaria vterque audiatur; tamen in beneficiis reseruatis simplex contradictor cum titulo colorato absque possessiooe per Ordinarium prouisus non impedit viam executiuam: Quia dumtaxat auditur de suo iure docens io continenti, non alterata via executiua litteris Apostolicis dabita, vti expresiè dixit

dixit Rota, cuius decisionem adduximus ad
litteram superius, *num.* 139. *cum sequentibus*,
& annotauimus superiùs, *num.* 95 Sed vt in
via Ordinaria audiatur, debet cum titulo colo-
rato concurrere simul possessio antea ab ipso
prouiso Ordinario occupata, post alios Viuia-
nus *de iure patronatus.2. part. lib.11. cap. 4. num.
final. versic. penultimo*, in hæc: Denique est
sciendum, quod habens titulum ab Ordinario,
& non possidens non est legitimus contradictor
ad impediendam immissionem prouisi Aposto-
185 lici stante reseruatione, † quia ad impedien-
dam pat titulus est necessarius, Menoch. *de adi-
piscendis, remedio 4. num.* 581. & fuit dictum
in Capuaquens. beneficij. 21. *Martij* 1609. coram
Cardinal. Mateomontio, & *in Nouariens. bene-
ficij.5. Iunij* 1610. coram Dom. Coccino Deca-
no, &c.

Elegans est Rotæ decisio *in vna Burgens.
186 Abbatia de Salas.* † 20. *Nouembris* 1615. addu-
cta per Farinacium *in posthumis, tom.* 1. *deci-
sion.*706. in hæc à principio: Et Rota vtraque
parte informante censuit, dictam gratiam non
esse iustificatam quoad reseruationem. Funda-
mentum præcipuum fuit, quia hoc casu agi-
tur de reseruatione contra prouisum ab Ordi-
nario, qui bona fide contulit beneficium va-
cans in suo mense. Et prouisus repertus in pos-
187 sessione, † quo casu vterque dicitur habere in-
tentionem fundatam de iure communi, *cap ex
frequentibus, de institutionibus*, Felinus *cap. cum
venerabilis, num.* 32. *de exceptionibus*, Decius
*consil.*117. *pro tenui, num.*1. Rota *decis.4. in prin-
cip. de concession. prebenda*, cum aliis per Modern.
ad regula. 8. §. 1. *procemia, num.* 21. *& glos.* 11,
*num.*57. *&* 38.

Ex quo sequitur, vt tali casu, quia reseruatio
venit ad annullandam antiquiorem colla-
188 tionem Ordinarij, † & excludendum reum, &
possessorem; debet penè & concludenter pro-
bari, Ægidius *decis.*612 Puteus *decis.*266. *lib.*3.
Rota *diuersorum, decision.*146. *num.*3. *&* 4. *part.*
2. Vetall. *decision.* 10. *part.* 2. & fuit dictum *in
Giennen. Canonicat.*11. *Martij* 1587. coram Ro-
bustetio: Vbi expressè dicitur, quod quia age-
189 batur contra possessorem † prouisum ab Ordi-
nario bona fide, non erat per plures præsum-
ptiones amouendus à possessione, sed per plu-
res probationes; & fuit etiam dictum *in Hi-
spalens. Archidiacona.* 20. *Februarij, &* 26. *Iunij*,
coram Iusto. *in Calagurritana de Ocon* 30. *Ia-
nuarij* 1606. coram R. Lugudunens. *& in Bur-
gen. de Pancerno* 24. *Octobris* 1585. coram Ci-
ptio, & aliàs decisiones allegat Modernus
ad Regul. 8. *glossa* 11. *num.* 100. *& sequen-
ti*, &c. & latè prosequitur ad plura ele-
gantia.

190 Et *num.*20. ita ait: Et aliæ coniecturæ † ad-
ducuntur per informantes pro Gabriele, ex qui-
bus videtur satis debilitari, & eneruari proba-
tio, seu præsumptio prouisi Apostolici deducta
ex solo sumpto supplicationis signatæ: & in-
trant vulgatæ regulæ, quod vna præsumptio
tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem,
*l. Diuus, ff. de in integrum restitution. cap. litte-
ris, de præsumptionibus.* Et vna probatio con-
191 traria † probatione conquassatur, Surdus *con-
sil.* 135. *num.* 93. *& sequentibus.* Et in terminis
192 reseruationis, quod illa non intret, † quando
contra eam aliquid coloratum apponitur; fuit
per doctrinam Socini *in l. rem qua nobis. ff. de
acquirenda possession.* decisum coram Pauloto *de-
cis.*258 *in manuscriptis*, vt io copia data.

Et quatenus præsumptiones redderentur pa- 193
res, † in paritate præsumptionum præferendus
est reus & possessor, Speculator. *in titulo de in-
ra. dela.* §.1. *num.*9. Cephal. *consil.* 151. *num* 30.
Felin. *in cap. ex litteris, num.*4. *de probationibus*,
Alciatus *regul.* 3. *præsumption.* 44. *num* 1. Tira-
quell. *de iure primogeni. quæst.*17. *opin.*11. *num.* 2.
& vt dicit Aretin. *in cap. in nostra de rescriptis*,
cum in possessione paritas probationum reducitur 194
† ad imparitatem, & fuit dictum *in vna Perto-
galen. vnien.*9. *Martij* 1594. coram Otano. Nec 195
est dubitandum Gabriel † possidere etiamsi fue-
rit appositum sequestrum de mandato Principis,
donec causa cognoscatur, vt per Alexandrum
*cons.*112. *num.*5. *lib.*6. Hactenus de mirabili de-
cisione.

Ad idem adest alia elegans Rotæ decisio, vt
per Coccinum Rotæ Decanum 124 vb posses- 196
sor † & prouisus ab Ordinario manutenetur,
dum turbida redditur reseruatio, quæ si noto- 197
ria non fuerit (vt statim) non conceditur †
immissio prouisó Apostolico; eadem Rota *in
vna Barens.* coram Sacrato & collecta per Mar-
chesan. *de commission. appellation. in possession.* 1.
part. §.1. *ad finem*, quæ est decisio 47. *fol* 991.
in qua latè dicitur, quod executio litterarum
denegetur, quando non constat de reseruatione,
quæ decisio *in num.*3. Ita ait: Minus facit, quod
beneficium fuisset reseruatum, & proinde in-
tret ius decreti irritantis, de quo in Regula re-
seruatoria, quod quidem decretum influit in
possessione, Cassiodor. *decis.*1. *num.* 2. *de resti-
tutione spoliator. &c.* Et sic possessio Octauij
tanquam infecta minimè sit manutenenda *ad l.
improba.* cum ibi notatis, *ff. de acquirend pos-
session.* Puteus *decis.*332. *lib.*2. Quia fuit respon-
sum, decretum irritans ita demum vitiare pos-
sessionem, si est certum quod intret; alias dum
dubitatur, an intret, vel non, possessor est ma-
nutenendus in sua possessione, siue detentatio-
ne, vt fuit dictum *in Parmenens. Prioratus* 16,
Ianuarij 1598. coram Orano, *& in Tarentina
Capellania* 26. *Octobris* 1601. coram Melino, &
coram Coccino, & *in Sedun, Canonicatus* 22.
Aprilis, coram Pirobano, in proposito autem
casu est satis controuersum, an beneficium sit
regulare, & manuale, vel potius collatiuum,
à quo pendet an intret reseruatio, necne, &c.
Et vltra cæteras decisiones elegans est in termi-
nis decisio Rotæ Coccini suprà adducta *à n.* 55.
vers. At quia est in terminis, &c.

Hæc tamen doctrina limitatur, quando re-
seruatio est notoria † & petens, quæ nulla po- 198
test tergiuersatione, & colore celari: nam hoc
casu non habetur in consideratione titulus, &
possessio per prouisum ab Ordinario, quam me-
rito inficit reseruatio euidens, & notoria, quam
limitationem ad præfatam regulam probat ele-
ganter Rota apud Farinacium *in posthumis, tom.*
1. *decis.* 361. *num.* 3. & de Regula *à num.* 1.
& 2. hoc idem probat Rota vt per Coccinum
decision. 124. *numer.* 7. in hæc: Quia cùm
reseruatio sit turbida † ex iam deductis, 199
immissio non solet concedi, quando reser-
uatio non est notoria, & indubitata, vt fuit
resolu

resolutum coram R. Dom. meo Decano *in causa Neapolitan. Rectoriæ 15. February* 1598 & coram R. Dom. meo Ludouisio *in Sanct. Angeli Lombardor.* 13. *Iuny* 1602. vbi aliæ decisiones allegantur; & ideò donec cognoscatur, Stephanus debet manuteneri, &c. Est etiam in terminis præd. *decis.* 124. apud Coccinum. Probant etiam aliæ Rotæ decisiones adductæ per Cæsar. Argel. *de acquirend possess. quæst.* 18. *art.* 3. *n.* 110. *& num.* 111. *& de legitimo contra, q.* 15. *n.* 128.

Et tandem animaduertere debes, quod vt sciat
200 Ordinarius (cui per Senatum remittuntur † litteræ Apostolicæ in prima instantia) quando in eis executiuè, aut via Ordinaria procedere debeat; præ oculis semper habeat Regulam immissionis ex *l. final. Cod. de edicto Diui Adriani tollendo.* Quia immissio possessionis beneficij similiter est adipiscendæ remedium, & regulis *dicta l. final.* regitur, & secundùm easdem regulariter regulatur, prout ex variis Rotæ decisionibus, doctorúmque authoritate suprà probauimus hoc *tractatu de supplicatione ad Sanctissimum.* 1. *part. capitul* 20. *à num.* 142. *versiculo, & vt hac doctrina Menochy,* quas singulas videre poteris, quia omnes rectè conducunt huic instituto; plurimas ex iis, & alias congerit ad idem, Cæsar Argelius *de legitimo contradicto. quæst.* 2. *artic.* 1. *à num.* 1. *& sequentibus*, seruatis tamen quæ specialiter in hoc capite annotauimus, quia ita distinctè alibi non reperies.

Concludendum est igitur, quod quando Senatus decernit, tradi litteras Apostolicas im-
201 petranti, † vt illis vtatur coram Ordinario, eò quòd recognouit pertere eius primam instantiam, & iurisdictionem; tunc attendat Ordinarius ipse ad supradicta, vt quando executor nominatus de iure communi debebat procedere in earum litterarum executione executiuè, & via executiua; ita pariter ipse Ordinarius viam executiuam debet obseruare, quia litteræ Apostolicæ regulariter executionem merentur ob earum reuerentiam.

At verò, quando ipse executor de iure non executiuè, sed via Ordinaria tenetur procedere assumendo partes Iudicis, quia vel adest intrusus, aut alias possessor, vel simplex legitimus contradictor pro suo iure, & iure esse iuxta casuum varietatem, & distinctionem hactenus descriptam in hoc cap. tunc pariter ipse Ordinarius, cui per Senatum fit litterarum cognitionis in prima instantia remissio, debet, & tenetur in via Ordinaria, non executiua procedere.

Et quamuis (vt audio) Senatus hic Supremus
aliquando in decreti conceptione, † quo remis- 202
sio harum litterarum fiebat Ordinario, solebat aliquando specificè, addere & exprimere, quod Ordinarius, vel via executiua (iuxta casuum varietatem) in cognitione procederet; tamen hodie ab hac conceptione prouidè, & prudenter recessit, quoniam non integrè, nec probabili certitudine Senatus ipse potest recognoscere à principio, quando sit, vel non Ordinariè, aut executiuè procedendum per Ordinarium; etenim multoties litteræ ipsæ trahuntur ad Senatum antequam executor illis vsus fuerit, & antequam pars aliqua comparuerit, vt & plurimum ad petitionem Regij Fiscalis, vel quandoque ad petitionem alicuius partis, cùm aliæ adsint interesse habentes, quæ legitimi sint contradictores, qui postmodum possunt comparere coram Ordinario, per quorum comparitionem, & iurium deductionem alteratur natura, & via executiua litterarum Apostolicarum, ac sic minimè constanter Senatus in omnibus causis poterit vti simili conceptione decreti; multoties quippè potest esse incerta, cum maximo periculo iurium partium. Quare rectius his temporibus Ordinarij discretioni iure munitæ relinquitur, vt iuxta iuris regulas præuideat, quando Ordinaria via, vel executiua procedere teneatur, præ oculis nunc habens, quæ non paruo labore in hoc cap. adnotauimus, ad tollendas deinceps intollerabiles controuersias his casibus contingentes quotidie, cum quibus requiescimus iam ab hoc opere hodie 22. Februarij anni 1632. quo Sancta Mater Ecclesia festiuitatem Cathedræ S. Petri Principis totius Orbis concelebrat.

F I N I S.

INDEX

INDEX
RERVM ET VERBORVM,
quæ in hoc Volumine continentur.

Prior numerus Paginam, posterior articulum seu sectionem indicabit.

stito

Bulla

C

Calumnia, Calumniosus.

Camera Apostolica, Cameralis. Vide *Obligatus, Auditor.*

Canonicus.

Cap.

Cap.

Circa,

Yy plures

Contra

Contra

conce

Defensio

Dictio.

detenti

Executor

Execu

Exemplum

mixt

Exhibitio, Exhibere.

Expensæ.

Ex

Fractio

De

Bulla

Iudici

Electio

eius

Contra

Ius patronatus. Vide *Patronus.*

Ius tertij. Vide *Tertius.*

Lex

Lis

Ordinarius

Ordo.

P

Pactum.

Possessore

Probatio, Probabilis.

Proro

Vnaquæ

Quam

propo

Custo

Per

Per

Senatus

sed

S

Sacra, Sacrum, Sacerdos.

Saluum conductus. Vide *Securitas.*

Scandalum, Scandalizare.

Senatus

in

Separabile. Separatim, Inseparabilis. Vide *Complicatio, Ius, Iudicium, Connexum,*

Sequestrum.

Signatura, Signum, Sigillum. Vide *Subscriptio, commissio.*

petis

Et

Verba

FINIS.